

ע"ג : ע"ד : ע"ה : ע"ה : ע"ו : ע"ז : ע"ז : ע"ח : ע"
ט : ע"ט : פ'

פרשת קדושים

פ : פ"א : פ"ב : פ"ד : פ"ה : פ"ה : פ"ו : פ"ו : פ"ז
פ"ז : פ"ח

פרשת אמור

פ"ח : פ"ט : פ"ט : צ : צ : צ' : צ"א : צ"ב : צ"ב : צ"ג : צ"ג :
צ"ד : צ"ה : צ"ה : צ"ו : צ"ו : צ"ז : צ"ז : צ"ח : צ"ח : צ"ט : ק'
ק : ק"א : ק"א : ק"ב : ק"ב : ק"ג : ק"ג : ק"ד : ק"ד : ק"ה : ק"
ה : ק"ו : ק"ו : ק"ז : ק"ז :

פרשת בהר

ק"ח : ק"ט : ק"ט : ק"י : ק"י : ק"י"א : ק"י"א : ק"י"ב

פרשת בחקותי

ק"י"ב : ק"י"ג : ק"י"ג : ק"י"ד : ק"י"ד : ק"ט"ו : ק"ט"ו :

ויקרא

פרשת

דף ב' ע"א

(דף ב' ע"א) רבי אלעזר פתח, (ישעיה ז) שאל לך אות מעם יי' אלהיך העמק
שאלה או הגבה למעלה. אסתכלנא בדרין קדמאין ודרין בתראין, מה בין
דרין קדמאין לדרין בתראין. דרין קדמאין הוו ידעין ומסתכלין בחכמתא
עלאה, וידעין לצרפא אתנון דאתיהיבו ליה למשה בסיני, ואפילו חייבין
דבהון בישראל, הוו ידעין גו אתנון חכמתא עלאה. וידעין גו אתנון עלאין,
וגו אתנון פתאין, חכמתא לאנהגא עובדין בהאי עלמא.

רבי אלעזר פתח, (ישעיה ז) שאל לך אות מעם ה' אלהיך העמק שאלה או הגבה למעלה. הסתכלתי בדורות ראשונים ודורות אחרונים, מה בין דורות ראשונים לדורות אחרונים? הדורות הראשונים היו יודעים ומתבוננים בחכמה העליונה ויודעים לצרף האותיות שנתנו למשה בסיני, ואפלו הרשעים שבשארל היו יודעים בתוך האותיות את החכמה העליונה, ויודעים בתוך האותיות העליונות ותוך האותיות התחתונות חכמה להנהיג את המעשים בעולם הזה.

בגין דכל את ואת דאתמסר ליה למשה, הוּו מתעטרין וסלקין על רישיהו דחיוון עלאין קדישין. וכלהו חיוון הוּו מתעטרי בהו, ופרחין גו אוירא, דנחתא מגו אוירא עלאה, דקיק דלא ידוע.

משום שכל את ואת שנמסרה למשה, היו מתעטרות ועולות על ראשי החיות הקדושות העליונות, וכל החיות היו מתעטרות בהן, ופורחות לתוך האויר שיורד מתוך האויר העליון, דקיק ולא ידוע.

וסלקין ונחתין אתון רברבין ואתון דקיקין. אתון רברבין נחתין מגו היכלא עלאה טמירא דכלא, ואתון דקיקין הוּו נחתין מגו היכלא אחרא תתאה, ואלין ואלין אתמסרו ליה למשה בסיני.

ועולות ויורדות אותיות גדולות ואותיות דקות. האותיות הגדולות יורדות מתוך ההיכל העליון הטמיר של הכל, והאותיות הדקות היו יורדות מתוך היכל אחר תחתון, ואלה ואלה נמסרו למשה בסיני.

וחבורא דאתון דאינון מתחבראן בטמירו בכל את ואת, כגון א, את יחידא, מתחבראן עמה בטמירו תרין אחרנין לך. וכן פלהו אתמסרו ליה למשה בסיני, וכלהו טמירין גו חבריא, זכאין אינון.

וחבור האותיות שמתחברות בסתר בכל את ואת, כמו א, את יחידא, מתחברות עמה בסתר שתי אחרות לך. וכן פלו נמסרו למשה בסיני, וכלן נסתרות בתוך החברים. אשריה ס.

שָׁאַל לָךְ אוֹת, אוֹת מִמֶּשׁ. דְּכַלְהוּ הוּוּ נִטְלִין בְּרָזָא דְאַתְוֹון. וְכֹן בְּרַחֵב מַה כְּתִיב, (יהושע ב) וּנְתַתֶּם לִי אוֹת אֲמַת, דָּא אֶת וי, דְּדָא אֶקְרִי אוֹת אֲמַת. וְאִי תִימָא שְׁאַר אֲתוֹון לָאו אֵינוֹן אֲמַת. אִין, אֶלָּא אוֹת דָּא אוֹת אֲמַת אֶקְרִי.

שָׁאַל לָךְ אוֹת - אוֹת מִמֶּשׁ. שְׂכַלְסִים הָיוּ נוֹסְעִים בְּסוּד הָאוֹתִיּוֹת. וְכֹן בְּרַחֵב מַה כְּתוּב, (יהושע ב) וּנְתַתֶּם לִי אוֹת אֲמַת, זוֹ אוֹת וי, שְׁזוֹ נִקְרָאת אוֹת אֲמַת. וְאִם תֵּאמַר שְׁשְׁאַר הָאוֹתִיּוֹת אֵינוֹן אֲמַת - כֹּן, אֶלָּא הָאוֹת הַזֹּאת נִקְרָאת אוֹת אֲמַת.

הַעֲמֵק שְׁאַלָה, דָּא אוֹת ה' בְּתִרְאָה דְבִשְׂמָא קְדִישָׁא. אוֹ הִגְבַּה לְמַעְלָה, דָּא אֶת יו"ד רִישָׁא דְבִשְׂמָא קְדִישָׁא. וְדָא אִיהוּ רָזָא דְכְּתִיב, שְׁאַל לָךְ אוֹת מִעַם יִי אֱלֹהֶיךָ, אוֹת מִשְׂמָא קְדִישָׁא, מִשְׁמַע דְכְּתִיב מִעַם יִי, דְּדָא אִיהוּ שְׂמָא דְקוּדְשָׁא בְּרִידָה הוּא, אֶת חַד דְבִיָּה, וּמִשְׂכַּנָּא קְאִים עַל דָּא.

הַעֲמֵק שְׁאַלָה - זוֹ אוֹת ה' אַחְרוּנָה שְׂבִשְׁם הַקְדוּשׁ. אוֹ הִגְבַּה לְמַעְלָה - זוֹ אוֹת יו"ד הָרֵאשׁ שְׂבִשְׁם הַקְדוּשׁ. וְזֶהוּ סוּד הַכְּתוּב, שְׁאַל נָא אוֹת מִעַם ה' אֱלֹהֶיךָ, אוֹת מִן הַשֵּׁם הַקְדוּשׁ, מִשְׁמַע שְׂכְּתוּב מִעַם ה', שְׁזֶהוּ שְׂמוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ - בְּרִידָה הוּא, אוֹת אַחַת שְׂבוּ, וְהַמְשִׁכֵּן עוֹמֵד עַל זֶה.

דָּף ב' ע"ב

תָּא חֲזִי, כַּד סְלִיק עֲנָנָא עַל מִשְׂכַּנָּא וְשָׂרָא עֲלוּי, כָּל אֵינוֹן רְתִיכִין, וְכָל (דף ב' ע"ב) אֵינוֹן מְאִי מִשְׂכַּנָּא דְלַעִיל, כְּלָהוּ הוּוּ גוּ עֲנָנָא. מַה כְּתִיב, (שמות מ) וְלֹא יָכוֹל מֹשֶׁה לָבֵא אֶל אֱהָל מוֹעֵד כִּי שָׁכַן עָלָיו הָעֲנָן. וְכְּתִיב, וַיֵּבֵא מֹשֶׁה בְּתוֹךְ הָעֲנָן, (שמות כד) וַיְהִי מֹשֶׁה בְּהָר אֲרָבָעִים יוֹם וְאֲרָבָעִים לַיְלָה אִי מֹשֶׁה לֹא הָוָה יָכִיל לָאֵעֲלֹא לְמִשְׂכַּנָּא, אֲמַאי הָוָה יְתִיב בְּטוֹרָא כָּל אֵינוֹן אֲרָבָעִין יוֹמִין.

בֵּא רְאָה, כְּשִׁעְלָה הָעֲנָן עַל הַמְשָׁכֵן וְשָׂרָה עָלָיו, כָּל אוֹתוֹן הַמְרַכְּבוֹת וְכָל אוֹתָם כְּלִי הַמְשָׁכֵן שְׂלַמְעָלָה, כְּלָסִם הָיוּ בְּתוֹךְ הָעֲנָן. מַה כְּתוּב? (שמות מ) וְלֹא יָכוֹל מֹשֶׁה לָבֵא אֶל אֱהָל מוֹעֵד כִּי שָׁכַן עָלָיו הָעֲנָן. וְכְּתוּב, וַיֵּבֵא מֹשֶׁה בְּתוֹךְ הָעֲנָן, (שם כד) וַיְהִי מֹשֶׁה בְּהָר אֲרָבָעִים יוֹם וְאֲרָבָעִים לַיְלָה. אִם מֹשֶׁה לֹא הָיָה יָכוֹל לְהַכְּנִס לְמִשְׁכָּנוֹ, לָמָּה הָיָה יוֹשֵׁב בְּהָר כָּל אוֹתָם אֲרָבָעִים הַיָּמִים?

אָלָא (ס"א אינו וכו' בגין לקבלא אורייתא זמנא אחרא דהא תרין לוחין אתברו בקדמיתא והשתא הוה בטורא כמלקדמין. אמר רבי יוסי אי הכי והא כתיב (שמות לט) ויקם משה את המשכן וכו'. וכתוב ולא יכול משה לבא אל אהל מועד. וכתוב ויהי משה בהר ארבעים יום וגו'. וכתוב ויקרא אל משה וגו'. משמע דמשה בטורא הוה בההוא זמנא דקרא ליה. וכתוב מאהל מועד. ואהל מועד לא הוה בטורא דסיני דהא בינייהו דישראל הוה. אמר ליה בההוא זמנא אשתלימו ארבעין יומין. ומי יומין הוה משה בטורא. וענא אחרא עלאה הוה מתקן משכנא ותקין פתורי מכל אינון רוחין קדישין לאתתקנא אתר דהא) תְּרִי עֲנֵנִי הוּו, (ס"א ענן דנהיר וענן דחשיד) חַד דְּעָאֵל בִּיה מִשָּׁה. וְחַד דְּשָׂאֲרֵי עַל מִשְׁכָּנָא. תָּא חֲזִי, מַה כְּתִיב (שמות מ) וּכְבוֹד יְיָ מִלֵּא אֶת הַמִּשְׁכָּן, מִלֵּא לָא כְּתִיב, אָלָא מִלֵּא, דְּהוּו שְׁלִים לְעִילָא וְתַתָּא, עִם מִשְׁכָּנָא דְּלַתַּתָּא. תְּקוּנָא טְמִירָא דְּנַחַת לְתַתָּא וְאֶתְתַּקְנַת שְׁכִינְתָּא.

אָלָא (כדי לקבל התורה בפעם אחרת, שהרי שני לוחות נשברו בראשונה, ועתה היה בהר כבראשונה. אמר רבי יוסי, אם כן, והרי כתוב (שמות מ) ויקם משה את המשכן וכו', וכתוב ולא יכל משה לבא אל אהל מועד, וכתוב ויהי משה בהר ארבעים יום וגו'. וכתוב ויקרא אל משה וגו'. משמע שמשה היה בהר באותו זמן שקרא לו, וכתוב מאהל מועד, ואהל מועד לא היה בהר סיני, שהרי ביניהם של ישראל היה, ' אמר לו, באותו זמן נשלמו ארבעים ימים, וארבעים ימים היה משה בהר, וענן אחר עליון היה מתקן המשכן ומתקן השלחנות מכל אותן רוחות קדושות להתקין מקום, שהרי) שְׁנֵי עֲנָנִים הָיוּ (ס"א ענן המאיר וענן המחשיד), אֶחָד שְׁנַכְנַס בּוּ מִשָּׁה, וְאֶחָד שְׁשָׂרוּי הָיָה עַל הַמִּשְׁכָּן. בֵּא וְרָאָה מַה כְּתוּב, (שמות מ) וּכְבוֹד ה' מִלֵּא אֶת הַמִּשְׁכָּן. מִלֵּא לָא כְּתוּב, אָלָא מִלֵּא, שְׁהִיָּה שְׁלִים לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, עִם הַמִּשְׁכָּן שְׁלִמְטָה. תְּקוּן טְמִיר שְׁיָרַד לְמַטָּה וְנִתְקַנָּה הַשְּׁכִינָה.

אַרְבַּע סְטָרִין דְּמִשְׁרִיין אֶתְגְּנִיזוּ. תְּקוּנָא קְדָמָא דְּחַד מִשְׁמָרָה, מְאִינון ד' מִשְׁרִיין, כְּלָא עַד דְּאֶתְתַּקְּנוּ. רִישָׁא לְסִטְר יְמִינָא צְדָקִיא"ל, רַב מְמָנָא, רַב מִשְׁרִיין, דְּאִיהוּ תַּחוּת שׁוּלְטָנָא דְּמִיכָא"ל, וְעַמִּיָּה הוּו מִתְתַּקְּנוּ כָּל אִינון מִשְׁרִיין תַּחוּת יְדִיָּה.

אַרְבַּעַ צְדָדִים שְׁל מַחְנוֹת נְגִיזוּ. תְּקוּן רֵאשׁוֹן שְׁל מִשְׁמָרָה אַחַת מְאוּתוֹן אַרְבַּע מַחְנוֹת, הַכֵּל עַד שְׁהֶתְתַּקְּנוּ. הָרֵאשׁוֹן לְצַד יְמִין צְדָקִיא"ל, הַמְּמָנָה הַגְּדוֹל, גְּדוֹל הַמַּחְנוֹת, שְׁהוּא תַּחַת שְׁלִטוֹנוֹ שְׁל מִיכָא"ל, וְעַמוֹ הָיוּ מִתְתַּקְּנִים כָּל אוֹתָם הַמַּחְנוֹת תַּחַת יְדוּ.

וְחַד מְמָנָא אֶתְקַם עַל אַרְבַּע תַּלְת, אַרְבַּע לְתַתָּא, בְּגִין דְּכָל אִינון מִשְׁרִיין עֲלָאין, כֵּד נַחְתִּין לְתַתָּא, מִשְׁנֵיין שְׁמָא דְּלָהוֹן, בְּשִׁמְהוֹן אַחְרֵיין, כֵּד אִינון עֲלָאין לָא מִשְׁתַּנְּיין לְעֵלְמִין. וְהָאֵי מְמָנָא עֲלָאָה צְדָקִיא"ל קָאִים עֲלֵייהוּ לְגוּ. אֶת חַד נְצִיץ עַל רִישֵׁייהוּ, וְאִיהִי אִי זְעִירָא, כֵּד הָאֵי אֶת נְצִיץ, כְּלָהוּ נְטִלִין לְהָהוּא אֶתְר דְּנְצִיץ הָאֵי נְצִיצוּ.

וּמְמַנָּה אֶחָד הַיּוֹקֵם עַל אַרְבַּע שְׁלֹשׁ, אַרְבַּע לְמִטָּה, לְפִי שְׂכָל אוֹתָם
הַמַּחְנוֹת הָעֲלִיּוֹנִים, כְּשִׁינְרָדִים לְמִטָּה, מְשַׁנִּים אֶת הַשֵּׁם שְׂלֵהָם
בְּשֵׁמוֹת אַחֲרָיִם. כְּשֵׁהֶם עֲלִיּוֹנִים, לֹא מְשַׁתְּנִים לְעוֹלָמִים. וְהַמְּמַנָּה
הָעֲלִיּוֹן הַזֶּה צְדֻקִיאִ"ל עוֹמֵד עֲלֵיהֶם לְפָנִים. אוֹת אַחַת נוֹצְצַת עַל
רֵאשִׁיהֶם, וְהִיא אַ קֶטְנָה. כְּשֵׁהָאוֹת הַזֹּאת נוֹצְצַת, כָּלֶם נוֹסְעִים לְאוֹתוֹ
מִקוֹם שְׁנוֹצְצַת הַהִתְנוֹצְצוֹת הַזֹּאת.

לְגוֹ מְנַיִהוּ, רְזִיאִ"ל רַב מְמַנָּה, רַב מְשַׁרְיָן, דְּקִימָא לְגוֹ תַּחֲוֹת שׁוֹלְטָנוּתָא
דְּמִיכָא"ל. וְעַמִּיהָ כָּל אֵינּוֹן מְשַׁרְיָן דְּתַחֲוֹת יְדִיהָ. וְחַד מְמַנָּה קָאִים עֲלֵיהֶוּ
בְּתַרְעָא, דְּאֶתְקַרֵי רֹמִיאִ"ל. וְסַחְרִין לִיהָ יִיב מְמַנָּה, תַּלְתַּת תַּלְתַּת ד' זְמַנִּין.
וְרְזִיאִ"ל רַב מְמַנָּה קִימָא עַל כְּלָהוּ, דְּלֹא אֲשַׁתְּנִי שְׁמִיהָ. אֶת חַד נְצִיץ עַל
רֵישִׁיהֶוּ דְּכָל אֵינּוֹן מְשַׁרְיָן, וְאִיהִי אֶת ר'. כִּד הָאִי נְצִיץ, נְטָלִין כְּלָהוּ
לְהֵוּא סְטָרָא דְּהֵוּא נְצִיצוּ, הָאִי אֶת קִימָא עַל עוֹנָשָׁא דְּמַגְלָה רְזִין
וְסִימְנִיד (מְשֻׁלֵי יג) רֵישׁ וְקִלוֹן.

לְפָנִים מֵהֶם - רְזִיאִ"ל הַמְּמַנָּה הַגְּדוֹל, גְּדוֹל הַמַּחְנוֹת, שְׁעוֹמֵד לְפָנִים
תַּחַת שְׁלֹטוֹנוֹ שֶׁל מִיכָא"ל, וְעַמּוֹ כָּל אוֹתָם מַחְנוֹת שְׁתַּחַת יָדוֹ, וּמְמַנָּה
אֶחָד עוֹמֵד עֲלֵיהֶם בְּשַׁעַר, שְׁנַקְרָא רֹמִיאִ"ל. וְסוֹבְבִים אוֹתוֹ יִיב
מְמַנִּים, שְׁלֹשׁ שְׁלֹשׁ אַרְבַּע פְּעָמִים. וְרְזִיאִ"ל הַמְּמַנָּה הַגְּדוֹל עוֹמֵד עַל
כָּלֶם, שְׁלֹא הִשְׁתַּנָּה שְׁמוֹ. אוֹת אַחַת נוֹצְצַת עַל רֵאשִׁים שֶׁל כָּל אוֹתָם
הַמַּחְנוֹת, וְהִיא אוֹת ר'. כְּשִׁזּוֹ נוֹצְצַת, כָּלֶם נוֹסְעִים לְאוֹתוֹ הַצֵּד שֶׁל
אוֹתָהּ הַתְּנוֹצְצוֹת. הָאוֹת הַזֹּאת עוֹמֵדָת עַל הָעֹנֵשׁ שֶׁל מְגִלָּה הַסּוּדוֹת,
וְסִימְנִיד - רֵישׁ וְקִלוֹן.

לְגוֹ מְנַיִהוּ, יוֹפִיאִ"ל רַב מְמַנָּה, רַב מְשַׁרְיָאן, תַּחֲוֹת שׁוֹלְטָנוּתָא דְּמִיכָא"ל,
וְעַמִּיהָ הִוּוּ מְתַקְנִין כָּל אֵינּוֹן מְשַׁרְיָן דְּתַחֲוֹת יְדִיהָ. וְלֹא אֶתְגַּלְיִין הַכָּא
בְּחֻשְׁבָּנָא, בְּגִין דְּלֹא אֲשַׁתְּלִימוּ הַכָּא עַד דְּאֶתוּ לְבֵית עוֹלָמִים. דְּתַמְן
אֲשַׁתְּלִימוּ כְּלָהוּ, (שְׁמוֹת מִי"א ע"א) וְאַסְגוּ מְשַׁרְיָן בְּשְׁלִימוֹ. וּמַה דְּאֶמְרוּן הַכָּא,
כָּל אֵינּוֹן מְשַׁרְיָן דְּתַחֲוֹת יְדִיהָ, דְּאֶתְמַסְרוּ בְּהֵוּא שְׁעֵתָא לְאַעְלָא עַמִּיהָ
וְחַד מְמַנָּה קִימָא עֲלֵיהֶוּ, וְחַכְמִיאִ"ל שְׁמִיהָ, וְיִיב מְמַנָּה סַחְרִין לִיהָ לְכָל
עֵיבַר תַּלְתַּת תַּלְתַּת, כְּמַה דְּאֶמְרוּ. וְיוֹפִיאִ"ל רַב מְמַנָּה קִימָא עַל כְּלָהוּ, דְּלֹא
אֲשַׁתְּנִי שְׁמִיהָ.

לְפָנִים מֵהֶם יוֹפִיאִ"ל הַמְּמַנָּה הַגְּדוֹל, גְּדוֹל הַמַּחְנוֹת, תַּחַת שְׁלֹטוֹנוֹ שֶׁל
מִיכָא"ל וְעַמּוֹ הִיוּ מְתַקְנִים כָּל אוֹתָם הַמַּחְנוֹת שְׁתַּחַת יָדוֹ, וְלֹא הִתְגַּלוּ
כָּאן בְּחֻשְׁבוֹן, מְשׁוּם שְׁלֹא נִשְׁלְמוּ כָּאן עַד שֶׁבָּאוּ לְבֵית עוֹלָמִים, שְׁשֵׁם
כָּלֶם נִשְׁלְמוּ, וְהִתְרַבּוּ הַמַּחְנוֹת בְּשְׁלִמוֹת. וּמַה שְׁאֶמְרוּנוּ כָּאן, כָּל אוֹתָם

המחנות שתחת ידו, שנמסרו באותה שעה להכנס עמו וממנה אחד עומד עליהם, ושמו חכמיא"ל, וי"ב ממנים סובבים אותו לכל עבר שלש שלש, כמו שאמרנו. ויופיא"ל הממנה הגדול עומד על כלם, שלא משתנה שמו.

את חד נציץ על רישיהו דכל אליו משרין, ואיהי את ק'. כד נציץ דא, נטליו כלהו להווא סטרא דהווא נציצו. האי את ק' תלייא באורא, ואכפיא תלת זמנין ביומא. וסלקא ונחתא, תרין אתוון אליו קר, אינון אתוון דקיימין באמצעיתא, חד דחפי לאת א', וחד דחפיא על י', דאיהי לבתר.

אות אחת נוצצת על ראשיהם של כל המחנות הללו, והיא האות ק'. כשזו נוצצת, כלם נוסעים לאותו הצד של אותה התנוצצות. האות הזו ק' תלויה באויר, נכנעת שלש פעמים ביום, ועולה ויורדת. שתי האותיות הללו קר, הן אותיות שעומדות באמצע. אחת המכסה על אות א', ואחת שמכסה על אות י', שהיא אחר כד.

דף ג' ע"א

לגו מנייהו, קדומיא"ל רב ממנא, רב משרין, תחות שולטנותא דמיכא"ל, עמיה הוו מתתקנון כל אינון משרין דתחות ידיה. וחד ממנא קיימא עליהו בתרעא, דאתקרי אריא"ל. וי"ב ממנו סחרין ליה, תלת תלת לכל סטר. והאי ממנא קדומיא"ל קיימא עליהו, דלא אשתני שמייה לעלמין. חד את קיימא נציץ על רישיהו, והוא את י', (דף ג' ע"א) כד האי נציץ, נטליו כלהו להווא נציצו דנציץ. אות ק' דקאמרן חפיא על האי את י', ר' חפיא על א'.

לפנים מהם קדומיא"ל הממנה הגדול, גדול המחנות, תחת שלטונו של מיכא"ל, עמו היו מתתקנים כל אותם המחנות שתחת ידו. וממנה אחד עומד עליהם בשער, שנקרא אריא"ל. וי"ב ממנים סובבים אותו שלש שלש לכל צד, והממנה הזו קדומיא"ל עומד עליהם, שלא משתנה שמו לעולמים. אות אחת עומדת ונוצצת על ראשיהם, והיא האות י'. כשזו נוצצת, כלם נוסעים לאותה התנוצצות שנוצצת. האות ק' כפי שאמרנו, מכסה על האות הזו י', ר' מכסה על א'.

לְגוֹ לְגוֹ, בְּאֶתֶר דְּאֶקְרִי קִדְשׁ, נְצִיץ חַד אֶת בְּטַמִּירוֹ וּבְגִיזוֹ, וְאִיהִי אֶת ו'.
וְהִיא אֶת ו' נְצִיץ בְּנְצִיצוֹ עַל כְּלָהּ אֶתְנוּן. וְקָלָא נְפִיק מִבִּינֵיהוּ דְּאֶלִּין
אֶתְנוּן, כְּדִין בְּטַשׁ נְצִיצוֹ דְּאֶת ו', לְנְצִיצוֹ דְּאֶת י', וְנִפְקָא הַהוּא נְצִיצוֹ מִגּוֹ
אֶתֶר (ס"א דאקרי קדש) דְּקִדְשׁ וּבְטַשׁ לְגוֹ נְצִיצוֹ דְּאֶת י'.

לְפָנֵי וְלְפָנִים, בְּמָקוֹם שְׁנִקְרָא קִדְשׁ, נוֹצְצַת אוֹת אַחַת בְּסִתְרָא וּבְגִיזָה,
וְהִיא הָאוֹת ו'. וְהָאוֹת ו' הִזֵּי נוֹצְצַת בְּהִתְנוּצְצוֹת עַל כָּל הָאוֹתִיּוֹת, וְקוֹל
יוֹצֵא מִבִּינֵיהוּ שֶׁל הָאוֹתִיּוֹת הַלְלוּ, וְאִזּוּ מִכָּה הִתְנוּצְצוֹת שֶׁל הָאוֹת ו'
לְהִתְנוּצְצוֹת שֶׁל הָאוֹת י', וְיוֹצֵאת אוֹתָהּ הִתְנוּצְצוֹת מִתּוֹךְ מָקוֹם (שְׁנִקְרָא
קִדְשׁ) הַקִּדְשׁ, וּמִכָּה לְתוֹךְ הִתְנוּצְצוֹת שֶׁל הָאוֹת י'.

וְכִדִּין נְצִיצוֹ דְּאֶת י', בְּטַשׁ לְגוֹ נְצִיצוֹ דְּאֶת ק' (וְקָלָא הוּא נְפִיק) וְנִפְקָא נְצִיצוֹ
דְּאֶת ק', וּבְטַשׁ לְגוֹ נְצִיצוֹ דְּאֶת ר', וְנִפְקֵי נְצוּצִין כְּלָהּ, וּמִתְחַבְּרִין לְגוֹ נְצִיצוֹ
דְּאֶת א', דְּקִיִּימָא. וְקָלָא הוּא נְפִיק, וּבְטַשׁ בְּכָל אֵינוֹן נְצִיצוֹ דְּאֶתְנוּן כְּחֻדָּא,
נְצִיצוֹ דְּאֶת ו' בִּי, נְצִיצוֹ דִּי בְּק', נְצִיצוֹ דְּק' בְּר', נְצִיצוֹ דְּר' בְּא'. וּמִתְחַבְּרִין
גְּלִיפִין דְּנְצִיצוֹ, וְנִפְקֵי לְבֵתֵר. וּבֵתֵר דְּמִתְחַבְּרִין בְּנִיצוּצֵיהוֹן, נְפִיק קָלָא
מִבִּינֵיהוֹן, וּמִתְחַבְּרִין בְּרִזָּא דָּא וְיִקְרָא אֶל מִשָּׁה. וּמִשָּׁה הוּא מְסַתְּפַל כָּל
אֵינוֹן יוֹמִין דְּלָא עָאֵל.

וְאִזּוּ הִתְנוּצְצוֹת הָאוֹת י' מִכָּה לְפָנִים הִתְנוּצְצוֹת הָאוֹת ק', וְיוֹצֵאת
הִתְנוּצְצוֹת הָאוֹת ק' וּמִכָּה לְתוֹךְ הִתְנוּצְצוֹת הָאוֹת ר', וְיוֹצֵאִים כָּל
הַנִּיצוּצוֹת וּמִתְחַבְּרִים לְתוֹךְ הִתְנוּצְצוֹת הָאוֹת א' שְׁעוּמֵדַת. וְהַקּוֹל הִיָּה
יוֹצֵא וּמִכָּה בְּכָל אוֹתָם הַנִּיצוּצוֹת שֶׁל הָאוֹתִיּוֹת כְּאֶחָד, הִתְנוּצְצוֹת
הָאוֹת ו' בִּיּוּ"ד, הִתְנוּצְצוֹת שֶׁל יוּ"ד בְּק', הִתְנוּצְצוֹת שֶׁל ק' בְּר',
וְהִתְנוּצְצוֹת שֶׁל ר' בְּא'. וּמִתְחַבְּרִים חֲקוּקֵי הַנִּיצוּצוֹת וְיוֹצֵאִים אַחַר
כָּךְ. וְאַחַר שְׁמִתְחַבְּרִים בְּנִיצוּצוֹתֵיהֶם, יוֹצֵא קוֹל מִבִּינֵיהֶם,
וּמִתְחַבְּרִים בְּסוּד זֶה וְיִקְרָא אֶל מִשָּׁה. וּמִשָּׁה הִיָּה מְסַתְּפַל כָּל אוֹתָם
הַיְמִים שֶׁלֹּא נִכְנַס.

לְבֵתֵר אֶתְהַדְרוּ אֶתְנוּן, וְהוּוּ מִתְגַּלְגְּלִין בְּקוּלְפוּי, בְּצִרוּפִין דְּאֶתְנוּן
דְּאֶתְמַסְרוּ לְאֶדָם בְּגִנְתָּא דְּעֵדָן. אֶת א לְאֶעְלָא בְּגוֹ טְמִירָא, לְאֶתֶר דְּאֶקְרִי
קִדְשׁ, וְנִפְקָא ו', וְיַהִיב דִּיכְתָּא לְאֶת א', וְאֶתְחַבְּרָא לְגוֹ ו', דְּבִתְרִיהָ קר, וְי'
עָאֵל בִּין ק' וְר' וְאֶשְׁתַּכַּח קִיר. וְאֶתְגַּלְיִפוּ וְאֶתְנְצִיצוּ כְּמִלְקָדְמִין, וְקָלָא נְפִיק
מִבִּינֵיהוּ, וּמִתְחַבְּרִין נְצִיצוֹ דְּאֶתְנוּן, וְנִפְקֵי לְבֵר וְאֶתְגַּלְיִין לְגַבֵּי כָּל אֵינוֹן
מִשְׁרִיין, דְּהוּוּ נְטִלִין אֵינוֹן אֶתְנוּן. וְכַד מִתְחַבְּרִין נְצִיצוֹ דְּאֶתְנוּן, קָלָא בְּטַשׁ
בִּינֵיהוּ, אֶתְחַזּוּן בְּגִלוּפֵיהוּ לְכָל אֵינוֹן רְתִיכִין אוּקִיר. וְקָלָא אֶהַדְר
מִבִּינֵיהוּ וְקִרִי בִּין אֵינוֹן רְתִיכִין (ישעיה יג) אוּקִיר אֶנוּשׁ מְפֹז וְאֶדָם מְכַתֵּם
אוּפִיר.

אחר כך חזרו האותיות והיו מתגלגלות במקלו, בצרופי האותיות שנמסרו לאדם בגן עדן. האות אי להכנס לתוך הסתר, למקום שנקרא קדש, ויוצאת וי, ונותנת מקום לאות אי, ומתחברת אי לתוך וי שאחריה קר, ויי נכנסת בין קי ורי, ונמצא קיר. ונחקקות ומתנוצצות כמו מקדם, וקול יוצא מביניהן, ומתחברים הניצוצות של האותיות, ויוצאות החוצה ומתגלות לכל אותם המחנות, שהיו נוסעים עם האותיות הללו. וכשמתחברים הניצוצות של האותיות, מכה קול ביניהם, הם נראים בחקיקותיהם לכל אותן המרכבות אוקיר. וקול חוזר מביניהם וקורא בין אותן המרכבות: (ישעיה יג) אוקיר אנוש מפז ואדם מפתם אופיר.

זכאה חולקיה דמשה דחמי כל דא, אבל צרופא דא לא אתחמי לעינוי דמשה, אלא צרופא קדמאה דאיהו ויקרא, דא הוה חמי משה, הדא הוא דכתיב ויקרא אל משה. וצרופא דא אחרא לא גליין ליה. בגין דשבחא דבר נש לא מודעין לקמיה. וסימניך, (במדבר יב) צאו שלשתכם, וכתיב ויקרא אהרן ומרים, וכתיב פה אל פה אדבר בו, וכתיב לא כן עבדי משה, בגין דלא מודעין שבחיה דבר נש לקמיה.

אשרי חלקו של משה שראה את כל זה, אבל הצרוף הזה לא נראה לעיני משה, אלא הצרוף הראשון שהוא ויקרא, את זה היה רואה משה. זהו שכתוב ויקרא אל משה. וצרוף זה אחר לא מגלים לו, משום ששבחו של אדם לא מודיעים לפניו, וסימניך - (במדבר יב) צאו שלשתכם, וכתוב ויקרא אהרן ומרים, וכתוב פה אל פה אדבר בו, וכתוב לא כן עבדי משה, משום שלא מודיעים שבחו של אדם לפניו.

סלקין אתוון, ואתהדרו בכל אינון משרין פגוונא דא, בצרופא דא אוקיר. וקלא נפק ואכריז ואמר, אוקיר אנוש מפז וגוי. לבתר אתמשכו אתוון, והו נציצין על רישיהו דכל אינון רתיכין, ואשתככו עד דאתתקנו לדוכתייהו.

עלו האותיות, וחזרו בכל אותם המחנות כמו זה, בצרוף הזה: אוקיר. וקול יצא והכריז ואמר: אוקיר אנוש מפז וגוי. אחר כך נמשכו האותיות והיו נוצצות על ראשי כל אותן המרכבות, ושככו עד שהתתקנו למקומותיהן.

רישא לסטר שְמאל חזקיא"ל רב מְמנא, רב משרין לְכָל אינון דְקיימי לתרעא דְמשכנא, תחות שולטנותא דגבריא"ל. ועמיה מתתקנו בההוא תרעא, כָּל אינון משרין דתחות ידיה. וחד מְמנא אַתקם על תרעא לבר, וגזריא"ל שְמיה. ועמיה י"ב מְמנו דסחרין ליה תלת תלת לְכָל סטר, לדי סטרין.

הראש לצד שְמאל חזקיא"ל, המְמנה הגדול, גדול המְחנות לְכָל אותם שעומדים לשער המשכן, תחת שלטונו של גבריא"ל. ועמו מתתקנים באותו השער כָּל אותם המְחנות שתחת ידו, ומְמנה אַחד העמד על השער בחוץ, ושמו גזריא"ל. ועמו י"ב מְמנים שְסובבים אותו שלש שלש לְכָל צד לארבעה צדדים.

ואלין שְננא דְלהטא דחרבא דמתהפכא בידייהו. והאי מְמנא חזקיא"ל, קאים עלייהו לעילא לעילא לגו. אַת חד נציץ על רישיהו, ואיהי אַת א'. דְהא לא קיימי אלין, ולא שייילי (סייא נטלי), אַלא ברזא דא', דְאיהי (שמות קנ"ט ע"א) ימינא. בגין דשְמאלא לא נטיל אַלא בימינא. ימינא נטיל תדיר לשְמאלא, דא' אַת נציץ ונפיק מן ימינא. כְּדין נטלין לההוא אַתר דנציץ ההוא נציצו.

ואלו שְנינות שְל להט החרב המתהפכת בידיהם. והמְמנה הזֶה חזקיא"ל עומד עליהם למעלה למעלה בפנים. אות אַחת נוצצת על ראשם, והיא האות א'. שְהרי אַלה לא עומדים ולא שואלים (נוסעים) אַלא בסוד שְל א', שְהיא ימין, משום שְמאל אין נוסעת אַלא בימין. הימין תמיד נוסעת לשְמאל, שְא' אות נוצצת ויוצאת מימין. ואז נוסעים לאותו מקום שְנוצצת אותה התנוצצות.

לגו מניה רהטיא"ל רב משרין, דְקיימא לגו תחות שְלטנותא דגבריא"ל. ועמיה כָּל אינון משרין תחות ידיה. וחד מְמנא קאים עלייהו בתרעא, דְאתקרי קדשיא"ל, וסחרין ליה י"ב מְמנו, תלת תלת ד' זמנין. וההוא מְמנא רהטיא"ל קיימא על כְּלהו, דְלא אשְתני שְמיה. אַת חד נציץ על רישיהו דְכָל אלין משרין, ואַת דא איהו ז', ואיהו אַתחלף גו תקונא דמשכנא בְּאֵת ל. האי אַתחלף ברזא (במדבר כד) דְיזל מים מדליו. ואַתחלף (דף ג' ע"ב) בגלופי אַתנון, ואקרי חלופא ל'. כְּד האי נציץ על רישיהו דְכָל אלין משרין, כְּדין כְּלהו נטלין לההוא סטרא דְההוא נציצו.

לפנים מְמנו רהטיא"ל, גדול המְחנות, שעומד בפנים תחת שלטונו של גבריא"ל, ועמו כָּל אותם מְחנות תחת ידו, ומְמנה אַחד עומד עליהם

בְּשַׁעַר, שְׁנִקְרָא קְדָשִׁיאָאֵל, וְסוּבְבִים אוֹתוֹ יִיב מְמַנִּים שְׁלֹשׁ שְׁלֹשׁ אַרְבַּע פְּעָמִים. וְאוֹתוֹ הַמְּמַנֶּה רַהֲטִיאָאֵל עוֹמֵד עַל כְּלָם, שְׁלֹא מִשְׁתַּנָּה שְׁמוֹ. אוֹת אַחַת נוֹצְצַת עַל רֵאשִׁיָּהֶם שֶׁל כָּל הַמַּחֲנוֹת הַלְלוּ, וְהָאוֹת הַזֹּאת הִיא ז', וְהִיא מִתְחַלֶּפֶת בְּתוֹךְ תַּקּוּן הַמְּשֻׁכָּן בָּאוֹת ל'. זוֹ מִתְחַלֶּפֶת בְּסוּד שֶׁל (בַּמְדַּבֵּר כֵּד) יִזַּל מִיָּם מִדְּלִיָּו. וּמִתְחַלֶּפֶת בְּחֻקֵּי קוֹת שֶׁל הָאוֹתִיּוֹת, וְנִקְרָא חֲלוּף ל'. כִּשְׁזוֹ נוֹצְצַת עַל רֵאשִׁים שֶׁל כָּל הַמַּחֲנוֹת הַלְלוּ, אָז כְּלָם נוֹסְעִים לְאוֹתוֹ צַד שֶׁל אוֹתָהּ הַתְּנוּצָצוֹת.

לְגוֹ מִן דָּא, קַפְצִיאָאֵל רַב מְמַנָּא, רַב מְשַׁרְיָין, תַּחֲוֹת שְׁלֹטְנִיה דְּגַבְרִיאֵל, וְעַמִּיה הָיוּ מִתְתַּקְּנִין כָּל אֵינֹון מְשַׁרְיָין דְּתַחֲוֹת יְדִיה, אֵינֹון דְּאִתְמַסְרוּ לִיה בְּהִיא שְׁעֵתָא, וְחַד מְמַנָּא קָאִים עֲלֵיהוּ עֲזִיאָאֵל שְׁמִיה. וְיִיב מְמַנֶּן סַחְרִין לִיה לְכָל עֵיבָר, תְּלַת תְּלַת כְּמָה דְּאוּקִימְנָא, וְקַפְצִיאָאֵל רַב מְמַנָּא קִימָא עַל כְּלָהוּ. אֵת חַד נְצִיץ עַל רֵישִׁיָּהוּ דְּכָל אֵלִין מְשַׁרְיָין, וְאִיהִי אֵת ד', וְכְלָהוּ נְטִלִי לְהֵוּא נְצִיצוּ דְּהֵוּא אֵת. הֵאִי אֵת תְּלִיָּא גּוֹ אֲוִירָא, עַל תַּרְיִן אֲתָוּן אַחְרָנִין.

לְפָנִים מְזַה קַפְצִיאָאֵל הַמְּמַנֶּה הַגְּדוֹל, גְּדוֹל הַמַּחֲנוֹת, תַּחַת שְׁלֹטוֹנוֹ שֶׁל גַּבְרִיאֵל, וְעַמּוֹ הָיוּ מִתְתַּקְּנִים כָּל אוֹתָם הַמַּחֲנוֹת שֶׁתַּחַת יָדוֹ, הֵם נִמְסְרוּ לוֹ בְּאוֹתָהּ שְׁעָה, וּמְמַנֶּה אֶחָד עוֹמֵד עֲלֵיהֶם שְׁשֻׁמוֹ עֲזִיאָאֵל, וְיִיב מְמַנִּים סוּבְבִים אוֹתוֹ בְּכָל עֵבָר שְׁלֹשׁ שְׁלֹשׁ כְּפִי שְׁהַקְּמֵנוּ, וְקַפְצִיאָאֵל הַמְּמַנֶּה הַגְּדוֹל עוֹמֵד עַל כְּלָם. אוֹת אַחַת נוֹצְצַת עַל רֵאשִׁים שֶׁל כָּל הַמַּחֲנוֹת הַלְלוּ, וְהִיא הָאוֹת ד', וְכְלָם נוֹסְעִים לְאוֹתָהּ הַתְּנוּצָצוֹת שֶׁל אוֹתָהּ הָאוֹת. הָאוֹת הַזֹּאת תְּלוּיָהּ בְּתוֹךְ הָאֲוִיר, עַל שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת אַחֲרוֹת.

לְגוֹ מִן דָּא שְׁמַעִיאָאֵל רַב מְמַנָּא, הֵאִי אֲתַחֲלָף לְד' שְׁמָהוּ, בְּגִין דְּלֹא קִימָא בְּגַלְפוּי. זְמַנִּין לְסִטְר יְמִינָא, וְזְמַנִּין לְסִטְר שְׁמַאלָא, וְעַמִּיה יִיב מְמַנֶּן דְּסַחְרִין לִיה לְכָל עֵיבָר תְּלַת תְּלַת, כְּמָה דְּאוּקִימְנָא, וְרַגְשִׁיאָאֵל רַב מְמַנָּא עַל אֵלִין יִיב, תַּחֲוֹתִיה דְּהֵוּא מְמַנָּא אַחְרָא. וְאֵת חַד נְצִיץ עַל רֵישִׁיָּהוּ לְעִילָא, וְאֵת דָּא אִיהִי אֵת ה', וְדָא תְּלִיָּא בְּאֲוִירָא עַל כָּל שְׁאָר אֲתָוּן, בְּהֵוּא אֵת ד' דְּקַמְרָן. ד' אֵלִין תַּרְיִן סְלִיקוּ לְעִיל עַל כָּל שְׁאָר אַחְרָנִין, וְכְלָהוּ נְטִלִין לְהֵוּא נְצִיצוּ דְּתְלִיָּא מֵהֵוּא אֵת.

לְפָנִים מְזוֹ שְׁמַעִיאָאֵל הַמְּמַנֶּה הַגְּדוֹל, זֶה מִתְחַלֶּף לְאַרְבַּעַה שְׁמוֹת, בְּגַלְל שְׁלֹא עוֹמֵד בְּחֻקֵּי קוֹתֵיו. לְפַעְמִים לְצַד יְמִין וְלְפַעְמִים לְצַד שְׁמַאל, וְעַמּוֹ יִיב מְמַנִּים שְׁסוּבְבִים אוֹתוֹ לְכָל עֵבָר שְׁלֹשׁ שְׁלֹשׁ, כְּמוֹ שְׁבַּאֲרָנוּ, וְרַגְשִׁיאָאֵל הַמְּמַנֶּה הַגְּדוֹל עַל אֵלָה הַיִּיב, תַּחַת אוֹתוֹ הַמְּמַנֶּה הָאֲחֵר. וְאוֹת אַחַת נוֹצְצַת עַל רֵאשִׁיָּהֶם לְמַעְלָה, וְהָאוֹת הַזֹּאת הִיא הָאוֹת ה', וְזוֹ תְּלוּיָהּ בְּאֲוִיר עַל כָּל שְׁאָר הָאוֹתִיּוֹת בְּאוֹתָהּ הָאוֹת ד' שְׁאֲמָרְנוּ. אַרְבַּע

אלו עולות מעל כל שאר האחרות, וככל נוסעים לאותה התנוצצות שתלוייה מאותה האות.

לגו לגו, באתר דאקרי קדש, נציץ את חד גו טמירו דקדש, ואיהי את ס סתימא. האי נציץ בנציצו על פלהו אתוון, וקלא הוא נפיק מבינייהו דאלין אתוון. כדין בטש נציצו דהאי את, ונטיל תרין אתוון אחרניו נציצין דתליין באוירא, ואינון ד' ה' ואשתאר אל, ואתחברו באלין אחרניו דסטר ימינא, ובטשו אלין באלין, ונטלי פלהו, ואתהדרו קדמאי כמלקדמין ונפקי לבר, וכדין אקרו ויקרא אל משה. (ויקרא א) ויקרא אל משה וידבר יי אליו מאהל מועד לאמר. רבי חייא פתח ואמר, (שיר השירים ה) באתי לגני אחותי כלה אריתי מורי עם בשמי אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי וגו', האי קרא לאו רישיה סיפיה, ולא סיפיה רישיה. כתיב אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי, לבתר אכלו רעים. מאן דמזמן לאחרא, כד מזונא מתתקן קמיה. בטר דאיהו אכל, היאך יזמין לאחרא.

לפני ולפנים, במקום שנקרא קדש, נוצצת אות אחת בתוך סתר הקדש, והיא האות ס הסתומה. זו נוצצת בהתנוצצות על כל האותיות, ויוצא קול מבין האותיות הללו. אז מכה התנוצצות האות הזו, ונוטלת שתי אותיות אחרות נוצצות שתלויות באויר, והן ד' ה' ונשא אל, ומתחברות באחרות הללו של צד ימין, ומפות אלו באלו, וכך נוסעות וחוזרות הראשונות כפראשונה ויוצאות החוצה, ואז נקראות ויקרא אל משה. ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר. רבי חייא פתח ואמר, (שיר ה) באתי לגני אחתי כלה אריתי מורי עם בשמי אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי וגו'. הפסוק הזה אין ראשו סופו ואין סופו ראשו. כתוב אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי, אחר כך - אכלו רעים. מי שמזמין את האחר, כשמזון מתקן לפניו. אחר שאכל, איך יזמין את האחר?

אלא זכאין אינון ישראל, דקודשא בריך הוא בעא לדכאה להון, ואתרעי בהון מכל שאר עמין עובדי עבודה זרה, ומדאתרעי בהון בעא לסלקא להון מכל מקטרגי עלמא. תא חזי, (ס"א בתר דאתעבד משכנא) ביומא דאתקם משכנא לתתא, בההוא יומא אתתקם משכנא אחרא לעילא עמיה, דכתיב, (שמות מ) הויקם המשכן סתם, וההוא יומא חדוותא דקודשא בריך הוא הנה.

אלא אשריהם ישראל, שהקדוש ברוך הוא רצה לטהר אותם והתרצה בהם מכל שאר העמים עובדי עבודה זרה, ומשהתרצה בהם, רצה להעלותם מכל המקטרגים של העולם. בא ראה, (אחר שנעשה המשכן)

בְּיוֹם שֶׁהוּקָם הַמִּשְׁכָּן לְמַטָּה, בְּאוֹתוֹ יוֹם הוּקָם מִשְׁכָּן אַחַר לְמַעְלָה
עִמּוֹ, שְׁכַתוֹב (שְׁמוֹת מ) הוּקָם הַמִּשְׁכָּן, סֵתֵם. וְאוֹתוֹ יוֹם הָיָה שְׁמִחְתּוֹ שֶׁל
הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא.

כִּיּוֹן דְּאַתְקָם מִשְׁכָּנָא מַה כְּתִיב, (שְׁמוֹת מ) וְלֹא יָכוֹל מִשָּׁה לָבֵא אֶל אֶהֱל מוֹעֵד.
כִּד חֲמָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּדָ אָמַר, וּמַה עַל יְדֵי דְמִשָּׁה אֲתִקָּם, וְאִיהוּ
לְבַר, מִיָּד וַיִּקְרָא אֶל מִשָּׁה. אָמַר לִיה: מִשָּׁה, חֲנוּכָּא דְבֵיתָא בְּמַאי הָוָה,
בְּסַעוּדָתָא, אָדָם כִּי יִקְרִיב מִכֶּם קִרְבָּן לִי. הֲדָא הוּא דְכְתִיב בְּאַתִּי לְגַנְי
אַחוּתִי כְּלָה וְגו' (ס"א וְהָא אֻקְמוּהָ הָאִי קָרָא, אַבֵּל בְּאַתִּי)

כִּיּוֹן שֶׁהוּקָם הַמִּשְׁכָּן, מַה כְּתוּב? (שס) וְלֹא יָכוֹל מִשָּׁה לָבֵא אֶל אֶהֱל
מוֹעֵד. כְּשֶׁרָאָה הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא כְּדָ, אָמַר, וּמַה עַל יְדֵי מִשָּׁה הוּקָם,
וְהוּא בְּחוּץ?! מִיָּד - וַיִּקְרָא אֶל מִשָּׁה. אָמַר לוֹ, מִשָּׁה, חֲנֻכַּת הַבַּיִת בְּמַה
הָיָה? בְּסַעוּדָה, אָדָם כִּי יִקְרִיב מִכֶּם קִרְבָּן לַה'. זֶהוּ שְׁכַתוֹב בְּאַתִּי לְגַנְי
אַחוּתִי כְּלָה וְגו' (וְהָרִי בְּאַרְנוּ הַפְּסוּק הַזֶּה. אַבֵּל בְּאַתִּי)

דף ד' ע"א

דְּבַר אַחַר בְּאַתִּי לְגַנְי, דָּא גֵן עֵדֶן דְּלַעִילָא. אַחוּתִי כְּלָה, דָּא כְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל,
דְּבַהּ הוּא יוֹמָא אֲזִדְּוֹגוּ זְוֹגִין בְּכָלָא, אֲזִדְּוֹגוּ זְוֹגִין בְּהַהוּא גֵן עֵדֶן, בְּגִין
דְּאַתְבָּרְכוּ כְּלָהוּ מִשְׁקִיו דְּנַחֲלָא, וְאַתְקִשְׁרוּ כָּל חַד בְּחֻבְרִיהָ, הֲדָא הוּא
דְּכְתִיב אֲרִיתִי מוֹרִי עִם בְּשָׁמִי אַכְלִתִּי יַעֲרִי (שִׁיר הַשִּׁירִים ה) (דף ד' ע"א) עִם דְּבִשִׁי
שְׁתִּיתִי יִינִי עִם חֲלָבִי כְּלָהוֹן אֲתִשְׁקִין וְאַתְרוּי מִמְּבוּעָא דְּנַחֲלָא.

דְּבַר אַחַר בְּאַתִּי לְגַנְי - זֶה גֵן עֵדֶן שְׁלַמְעֵלָה. אַחוּתִי כְּלָה - זֶה כְּנֻסַת
יִשְׂרָאֵל, שְׁבָאוֹתוֹ יוֹם הַזְּדוּגוּ זְוֹגִים בְּכָל, הַזְּדוּגוּ זְוֹגִים בְּאוֹתוֹ גֵן עֵדֶן,
מִשׁוּם שְׁכָלָם הַתְּבָרְכוּ מִהַשְׁקָאֵת הַנַּחֲל וְנִקְשְׁרוּ כָּל אֶחָד בְּחֻבְרוֹ. זֶהוּ
שְׁכַתוֹב אֲרִיתִי מוֹרִי עִם בְּשָׁמִי אַכְלִתִּי יַעֲרִי עִם דְּבִשִׁי שְׁתִּיתִי יִינִי עִם
חֲלָבִי. כְּלָם הַשְׁקוּ וְהַתְרוּי מִמְּעֵן הַנַּחֲל.

אַכְלוּ רַעִים שְׁתּוֹ וְשִׁכְרוּ דוֹדִים, כָּל אֵינּוֹן דְּלַתְתָּא. וְכְלָהוּ עַנְפִּין (נ"א עֲלָמִין)
כְּלָהוּ, אֲתִבָּרְכוּ וְאַתְזֶנּוּ, כִּד אֲלִין אֲתִבָּרְכוּ לַעִילָא. וּבְמַה מִתְבָּרְכָאן
וּמִתְבַּסְמָאן, כְּלָהוּ בְּרִיחָא דְּקִרְבָּנָא.

אָכלו רַעִים שְׁתוּ וּשְׁכְרוּ דוֹדִים, כָּל אוֹתָם שְׁלֵמָה, וְכֻלָּם עֲנָפִים,
(עולמות) כָּלֵם הַתְּבָרְכוּ וְנִזְוֵנוּ כִּשְׂאֵלָה הַתְּבָרְכוּ לְמַעַלָּה. וּבְמָה מִתְּבָרְכִים
וּמִתְבַּשְׂמִים? כָּלֵם בְּרִיחַ הַקְּרָפֹן.

רעיא מהימנא

פְּתַח וְאָמַר בְּאִתִּי לְגַנְי אַחוּתִי כְּלָה, אִיהִי מַלְכוּת, אֲדַנְיִי. אַרְיִתִּי
מוֹרִי, דָּא חֲסָד, דְּרָגָא דְאַבְרָהָם, דְּאִתְמַר עֲלֵיהּ אֲלֵךְ לִי אֶל הַר הַמּוֹר. עִם בְּשָׁמִי, דָּא נְצַח,
דְּרָגָא דְאַהֲרֹן, דְּכַתִּיב בֵּיהּ (שמות ל) וְאֵתָהּ קַח לָךְ בְּשָׁמִים רֵאשׁ. וְאִינוּן דְּרוּעָא יְמִינָא, בְּיָרְךָ
יְמִינָא. וְרִזָּא דְמַלְכָּה, (תהלים טו) נְעִימוֹת בִּימִינֶךָ נְצַח. וְאִינוּן תְּרִין בְּרָפֹן לְקַבְלֵיהּ, חַד מְגֹן
אַבְרָהָם, וְתַנְיָנָא עֲבוּדָה, דְּהוּא רַצָּה.

פְּתַח וְאָמַר, בְּאִתִּי לְגַנְי אַחוּתִי כְּלָה - הִיא מַלְכוּת, אֲדַנְיִי. אַרְיִתִּי מוֹרִי - זֶה חֲסָד,
הַדְּרָגָה שֶׁל אַבְרָהָם, שְׁנֹאמַר עֲלֵיו אֲלֵךְ לִי אֶל הַר הַמּוֹר. עִם בְּשָׁמִי - זֶה נְצַח, הַדְּרָגָה
שֶׁל אַהֲרֹן, שְׁכַתוּב בּוֹ וְאֵתָהּ קַח לָךְ בְּשָׁמִים רֵאשׁ. וְהֵם זְרוּעַ יְמִין בְּיָרְךָ יְמִין, וְסוּד
הַדְּבַר - נְעִימוֹת בִּימִינֶךָ נְצַח. וְאוֹתָן שְׁתֵּי הַבְּרָכוֹת כְּנִגְדוֹ - אַחַת מְגֹן אַבְרָהָם, וְהַשְּׁנִי
עֲבוּדָה, שְׁהִיא רַצָּה.

אַכְלֵתִי יַעֲרִי, דָּא גְבוּרָה פְּחַד יַצְחָק. עִם דְּבִשְׁי הוּד, דְּרָגָא דְדוּד, וְהִינּוּ דְרוּעָא שְׁמַאלָא, עִם
יָרְכָא שְׁמַאלָא. שְׁתִּיתִי יִינִי עִם חֲלָבִי, גּוּף וּבְרִית, יַעֲקֹב עִם שְׁלֵמָה. לְבַתֵּר אָכְלוּ רַעִים שְׁתוּ
וּשְׁכְרוּ דוֹדִים, יִיב שְׁבֻטִים, בִּיב בְּרָכָאן. תּוֹסַפֵּת בְּרַפְתּוֹת הַמִּינִין, מֵאן אָכִיל לָהּ, הִיא
דְּאִתְמַר בֵּיהּ בְּאִתִּי לְגַנְי אַחוּתִי כְּלָה. וְאִית דְּפְלִיג לֹון בְּרִזָּא אַחֲרָא, אַרְיִתִּי מוֹרִי עִם בְּשָׁמִי,
גּוּף וּבְרִית, יַעֲרִי עִם דְּבִשְׁי, שׁוֹקָא יְמִינָא עִם שְׁמַאלָא. יִינִי עִם חֲלָבִי, דְרוּעָא שְׁמַאלָא
בִּימִינָא, דְּאִינוּן יִינִי גְבוּרָה, חֲלָבִי חֲסָד. (ע"כ רעיא מהימנא)

אַכְלֵתִי יַעֲרִי - זֶה גְבוּרָה, פְּחַד יַצְחָק. עִם דְּבִשְׁי - הוּד, הַדְּרָגָה שֶׁל דוּד,
וְהִינּוּ זְרוּעַ שְׁמַאל עִם יָרְךָ שְׁמַאל. שְׁתִּיתִי יִינִי עִם חֲלָבִי - גּוּף וּבְרִית,
יַעֲקֹב עִם שְׁלֵמָה. אַחַר כֵּן, אָכְלוּ רַעִים שְׁתוּ וּשְׁכְרוּ דוֹדִים - יִיב שְׁבֻטִים
בִּיב בְּרָכוֹת. תּוֹסַפֵּת בְּרַפְתּוֹת הַמִּינִים מִי אוֹכֵל אוֹתָהּ? אוֹתוֹ שְׁנֹאמַר בּוֹ,
בְּאִתִּי לְגַנְי אַחוּתִי כְּלָה. וְיֵשׁ מִי שְׁמַחֲלֵק אוֹתָם בְּסוּד אַחַר. אַרְיִתִּי מוֹרִי
עִם בְּשָׁמִי - גּוּף וּבְרִית. יַעֲרִי עִם דְּבִשְׁי - שׁוֹק יְמִין עִם שְׁמַאל. יִינִי עִם
חֲלָבִי - זְרוּעַ שְׁמַאל עִם יְמִין, שְׁהֵם - יִינִי גְבוּרָה, חֲלָבִי חֲסָד. (ע"כ רעיא
מהימנא)

תָּא חֲזִי, בְּשַׁעֲתָא דְנַחְתָּת כְּנִסְתּוֹת יִשְׂרָאֵל לְאַשְׁרָהָא דִּינְוִרְהָא בְּאַרְעָא, קוּדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא אָמַר לָהּ, לְהֵאִי קָרָא, בְּגִין דְּאִשְׁתַּכְּחוּ בְּרָכָאן וְחֲדוּה בְּכֻלְהוּ
עֲלַמִּין, וְאַתְבַּסְּמַת הִיא, לְנַפְקָא מִנָּה בְּרָכָאן לְכֻלָּא. דְּכִד אֲלִין שִׁית
אַתְבַּרְכָּאן, כְּדִין כְּלָהוּ עֲלַמִּין אַתְבַּרְכָּאן פְּחַדָּא לְתַתָּא, וּמִתְבַּרְכָּאן לְעֵילָא.
(ס"א וכנסת ישראל וישראל) אַתְבַּרְכּוּ מְכֻלְהוּ. דְּבַר אַחַר בְּאִתִּי לְגַנְי אַחוּתִי כְּלָה.

רבי יצחק אומר, לא אִזְדוּגָא קודֶשָׁא בְּרִיזָה הוּא (ס"א ישראל) בְּכַנְסַת יִשְׂרָאֵל, אֶלָּא בְּזַמְנָא דְאַלִּין שִׁית אֲתֵרוּן, מִשְׁקִי דְנַחְלָא דְלֹא פֹסֵק.

בא ראה, בשעה שִׁירְדָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לְהִשְׁרוֹת דִּיּוּרָה בְּאַרְץ, הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אָמַר לָהּ אֵת הַפְּסוּק הַזֶּה, מִשּׁוּם שֶׁנִּמְצְאוּ בְּרִכּוֹת וְשִׁמְחָה בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, וְהִיא הִתְבַּשְׂמָה, לְצֵאת מִמֶּנָּה בְּרִכּוֹת לְכָל. כְּשֶׁאֱלוֹ הַשֵּׁשׁה מִתְבָּרְכִים, אִזּוֹ כָּל הָעוֹלָמוֹת מִתְבָּרְכִים כְּאַחַד לְמַטָּה וּמִתְבָּרְכִים לְמַעְלָה. (וכנסת ישראל וישראל) וְיִשְׂרָאֵל מִתְבָּרְכִים מִכָּלֶם. דְּבַר אַחַר בְּאֵתִי לְגַנִּי אַחֲתִי כֹלָה - רַבִּי יִצְחָק אָמַר, אִין מְזִדּוּג הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא (ישראל) עִם כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אֶלָּא בְּזַמְן שֶׁאֱלוֹ הַשֵּׁשׁה מִתְרוּיִם מִהִשְׁקָאת הַנַּחַל שֶׁלֹּא פוֹסֵק.

רבי יהודה אומר, אֶכְלוּ רַעִים שְׁתוּ וְשִׁכְרוּ דוּדִים, אֶלִּין כָּל מְאָרֵי דִיבְבָא וְיִלְלָה, דְּאֲתַבְּסָמוּ כְּלָהוּ וְאֲתַבְּרָכוּ כְּחֻדָּא. דְּהָא מִסְעוּדָתָא דְמִלְכָּא מִתְהַנְיִין כְּלָא. וְאִימְתִי אֶכְלִי כְּלָהוּ. בְּשַׁעְתָּא דְמִלְכָּא (ס"א אתאחדי) אֲתִי חֲדִי. וְעַל דָּא מִלְכָּא אֲתַחֲדִי, וְחֲדִי לְמִטְרוּנִיתָא בְּקִדְמִיתָא, לְבַתֵּר כְּלָהוּ אֶכְלוּ וְחֻדָּאוּ.

רבי יהודה אומר, אֶכְלוּ רַעִים שְׁתוּ וְשִׁכְרוּ דוּדִים. אֱלוֹ כָּל בְּעֵלֵי הַיְבֻבָּה וְהִילְלָה, שֶׁכָּלֶם הִתְבַּשְׂמוּ וְהִתְבָּרְכוּ כְּאַחַד, שֶׁהֲרִי מִסְעוּדַת הַמְּלִךְ כְּלָם נְהָגִים. וּמִתִּי כְּלָם אוֹכְלִים? בְּשַׁעְתָּא שֶׁהַמְּלִךְ (השתמח) בָּא שְׂמֵחַ, וְלֶכֶן הַמְּלִךְ הִשְׁתַּמַּח, וּמִשְׂמַח אֵת הַגְּבִירָה בְּרֵאשׁוֹנָה, אַחַר כֵּן כְּלָם אוֹכְלִים וְשְׂמֵחִים.

רבי אבא אומר, אֶכְלוּ רַעִים שְׁתוּ וְשִׁכְרוּ דוּדִים, אֶלִּין אֵינוֹן שִׁית דְּקֵאמְרוּן, וְאֶלִּין אֵינוֹן דְּכַתִּיב בְּהוּ, (שיר השירים א) הַבִּיאֲנִי הַמְּלִךְ חֲדָרִיו וְגוֹ'. שְׁתוּ וְשִׁכְרוּ, מִהֵוּא יֵין דְּרֵוֹי לְכֹלָא. רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, כָּל אֵינוֹן דְּלִתְתָּא, דְּכִיּוֹן דְּאֵינוֹן שִׁית אֲתַבְּרָכָאוּ, כְּלָהוּ דְּלִתְתָּא מִתְבָּרְכָאוּ.

רבי אבא אומר, אֶכְלוּ רַעִים שְׁתוּ וְשִׁכְרוּ דוּדִים, אֱלוֹ הֵם הַשֵּׁשׁה שְׂאֲמָרְנוּ, וְאֱלוֹ הֵם שְׁכָתוּב בָּהֶם, (שיר א) הַבִּיאֲנִי הַמְּלִךְ חֲדָרִיו וְגוֹ'. שְׁתוּ וְשִׁכְרוּ, מֵאוֹתוֹ הַיֵּין הַמְּרוּהָ אֵת הַכָּל. רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, כָּל אוֹתָם שְׁלֵמְטָה, שְׁפִיּוֹן שְׂאוֹתָם הַשֵּׁשׁה הִתְבָּרְכוּ, אִזּוֹ כָּל אֱלוֹ שְׁלֵמְטָה מִתְבָּרְכִים.

רבי שמעון אומר, כְּלָא שְׁפִיר, אֶבֶל רְזָא דְמַלְכָּה, אֶכְלוּ רַעִים לְעֵילָא, שְׁתוּ וְשִׁכְרוּ דוּדִים לְתַתָּא. אָמַר לִיהּ רַבִּי אֶלְעָזָר, מֵאֵן אֵינוֹן לְעֵילָא, וּמֵאֵן אֵינוֹן

לתתא. אמר ליה יאות שאילתא, דא אתר עלאה דאינון באחדותא
בחדוותא דלא מתפרשו לעלמין, אליו אקרוו רעים. הדא הוא דכתיב,
(בראשית ב) ונהר יוצא מעדן, ועדן והוא נהר לא מתפרשו לעלמין,
ואשתכחו לעלמין ברעותא באחדותא בחדוותא. שתו ושכרו דודים, אליו
אינון לתתא, דאקרוו דודים, לזמניו ידיעו והא אוקימנא.

רבי שמעון אמר, הכל יפה, אבל סוד הדבר - אכלו רעים למעלה, שתו
ושכרו דודים למטה. אמר לו רבי אלעזר, מי הם למעלה ומי הם
למטה? אמר לו, יפה שאלת, זה המקום העליון שהם באחדות
ובשמחה שאין נפרדים לעולמים, אלו נקראים רעים. זהו שכתוב
(בראשית ב) ונהר יוצא מעדן, ועדן ונהר אין נפרדים לעולמים, ונמצאים
לעולמים ברצון ובאחדות ובשמחה. שתו ושכרו דודים, אלה הם
למטה שנקראים דודים לזמנים ידועים, והרי בארנו.

תא חזי באינון עלאי כתיב בהו אכילה בלא שתיה. מאי טעמא. מאן דאית
ליה גרבי דחמרא, אכילה בעיא. ובגין דתמן שריא חמרא דמנטרא, כתיב
בהו אכילה. ובאינון תתאי דבעין שקיו, כתיב בהו שתיה, דהא כל נטיעו
שקיו בעין מנחלא דעמיקא. ועל דא, באליו אכילה, ובאליו שתיה. אליו
רעים ואליו דודים.

בא ראה, באותם עליונים כתוב בהם אכילה בלא שתיה. מה הטעם?
מי שיש לו נאדות יין, צריך אכילה. ומשום ששם שרוי היין המושמר,
כתוב בהם אכילה. ובאותם התחתונים שצריכים השקיה, בהם כתוב
שתיה, שהרי כל הנטיעות צריכות השקיה מהנחל העמוק. ולכן, באלו
אכילה ובאלו שתיה. אלו רעים ואלו דודים.

אמר ליה רבי אלעזר, אתחזי דהא דודים חביבותא אינון, אמאי אינון
תתאי. אמר ליה, אינון דתאבין דא לדא, ולא משתכחין תדיר, אקרוו
דודים. ואינון דמשתכחי תדיר, ולא מתכסין ולא מתפרשו דא מן דא,
אקרוו רעים. ועל דא, אליו דודים, ואליו רעים, אליו ברעותא באחדותא
תדיר, ואליו בתיאובתא לזמניו. ודא הוא שלימותא דכלא, בגין
דתתברכא כנסת ישראל, וכדין חדוותא בכלהו עלמין.

אמר לו רבי אלעזר, נראה שהדודים הם חביבות, למה הם תחתונים?
אמר לו, אלו שמשתוקקים זה לזה ולא תמיד נמצאים, נקראו
דודים. ואלו שנמצאים תמיד ולא מתכסים ולא נפרדים זה מזה,
נקראו רעים. ולכן אלו דודים ואלו רעים, אלו ברצון ובאחדות תמיד

וְאַלְהַ בְּתִשׁוּקָה לַפְעָמִים. וְזוֹהִי שְׁלֵמוֹת הַכֹּל, כִּדִּי שְׁתִּתְבָּרַךְ כְּנֶסֶת
יִשְׂרָאֵל, וְאִזּוֹ שְׁמַחָה בְּכָל הָעוֹלָמוֹת.

רַבִּי חִזְקִיָּה אֹקִים הָאֵי קָרָא בְּקַרְבָּנֵינוּ, בְּגִין דְּאִינוּן סְעוּדָתָא דְּמִלְכָּא,
לְקַרְבָּא קַמֵּיהּ, וּמִתְהַנְיִין מִיְנֵיהּ מְאִרְיָהוּן דְּדִינֵינוּ, וּמִתְבַּסְּמוּן כְּלָהוּ,
וְאִשְׁתַּכַּח חֲדוּתָא בְּכָלָא.

רַבִּי חִזְקִיָּה בְּאֵר אֶת הַפְּסוּק הַזֶּה בְּקַרְבָּנוֹת, מְשׁוּם שֶׁהֵם סְעוּדַת הַמֶּלֶךְ
לְהַקְרִיב לְפָנָיו, וְנִהְיִים מִמֶּנָּה בְּעֵלֵי הַדִּינִים, וְכֹלֶם מִתְבַּשְּׂמִים,
וְנִמְצְאָת שְׁמַחָה בְּכָל.

דף ד' ע"ב

רַבִּי אֲחָא אֹקִים הָאֵי קָרָא, בְּשַׁעְתָּא דְּעֵאלַת שְׁכִינְתָּא לְמִשְׁכַּנָּא, דְּאִשְׁתַּכַּחוּ
בְּרַכָּאוֹ וְחֲדוּוֹן בְּכָלָא, וְעֵאלַת שְׁכִינְתָּא כְּכֹלָה לַחֹפָה, וּכְדִין אִשְׁתַּלִּימוּ
אִשְׁתַּכַּחוּ יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, וְאִתְאַחְדוּ בֵּיהּ (דף ד' ע"ב) בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
בְּאַרְעָא. הִדָּא הוּא דְּכְתִיב, (שְׁמוֹת כה) וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנֹתַי בְּתוֹכְכֶם, וּכְדִין
עֲלֵאי וְתַתָּאי אִתְבַּסְּמוּ. (ויקרא א) וַיִּקְרָא אֵל מֹשֶׁה. רַבִּי שְׁמַעוֹן פְּתַח, (שִׁיר
הַשִּׁירִים ב) הַנְּצַנִּים נִרְאוּ בְּאַרְץ עַת הַזְּמִיר הַגִּיעַ וְקוֹל הַתּוֹר נִשְׁמַע בְּאַרְצֵנוּ.
הָאֵי קָרָא אֵית בֵּיהּ לְאַסְתַּכְּלָא, כִּיּוֹן דְּכְתִיב נִרְאוּ בְּאַרְץ, מַהוּ דְּכְתִיב נִשְׁמַע
בְּאַרְצֵנוּ, דְּהָא בְּחַד אַרְץ סִגְיָא. אֲלָא הַנְּצַנִּים, אֲלִין אִינוּן נְטִיעוֹן דְּעַקְרוֹ
קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשִׁתִּיל לוֹן בְּאַתְרָא אַחְרָא, וְאִתְרַבִּיאוּ, כְּנִטְיעָתָא כַּד
אִפִּיק פְּרַחִין.

רַבִּי אֲחָא בְּאֵר אֶת הַפְּסוּק הַזֶּה בְּשַׁעְתָּא שְׁנִכְנְסָה שְׁכִינָה לְמִשְׁכָּן,
כְּשֶׁנִּמְצְאוּ בְּרַכּוֹת וְשִׁמְחוֹת בְּכָל, וְנִכְנְסָה הַשְּׁכִינָה כְּמוֹ כְּלָה לַחֹפָה, וְאִזּוֹ
נִשְׁלֵמוּ נִמְצְאוּ יִשְׂרָאֵל לְמִטָּה וְנִאֲחֲזוּ בְּקִדּוּשׁ - בְּרוּךְ - הוּא בְּאַרְץ. זֶהוּ
שְׁפָתוֹב (שְׁמוֹת כה) וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנֹתַי בְּתוֹכְכֶם, וְאִזּוֹ הִתְבַּשְּׂמוּ עֲלִיוֹנִים
וְתַתְּוֹנִים. וַיִּקְרָא אֵל מֹשֶׁה. רַבִּי שְׁמַעוֹן פְּתַח, (שִׁיר ב) הַנְּצַנִּים נִרְאוּ
בְּאַרְץ עַת הַזְּמִיר הַגִּיעַ וְקוֹל הַתּוֹר נִשְׁמַע בְּאַרְצֵנוּ. בְּפְסוּק זֶה יֵשׁ
לְהַתְּבוֹנֵן, כִּיּוֹן שְׁפָתוֹב נִרְאוּ בְּאַרְץ, מַה זֶה שְׁפָתוֹב נִשְׁמַע בְּאַרְצֵנוּ?
שְׁהֵרִי בְּאַרְץ אַחַת מִסְפִּיק. אֲלָא הַנְּצַנִּים - אֵלוּ אוֹתָן הַנְּטִיעוֹת שְׁעַקְרָא
אוֹתָן הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשִׁתִּיל אוֹתָן בְּמִקּוֹם אַחַר, וְגִדְלוּ כְּנִטְיעָה
כְּשֶׁמוּצִיָּאָה פְּרַחִים.

נראו בארץ, דהאי ארץ מתברכא מנייהו כדקא חזי. ומאי איהי. ארץ קדישא, ארץ עלאה, ארץ ודאי. עת הזמיר הגיע, עידן לאעקרא שולטנותא דרבבין עמין דלא ישלטון בהו בישראל, בשעתא דאתקם משפנא.

נראו בארץ, שהארץ הזו מתברכת מהם כראוי. ומיהו? הארץ הקדושה, הארץ העליונה, ארץ ודאי. עת הזמיר הגיע, העת לעקר את שלטון גדולי העמים שלא ישלטו על ישראל בשעה שהוקם המשפון.

וקול התור נשמע בארצנו, דא ארץ דלתתא, דאחסנו ישראל על ידא דיהושע. מאן הוא קול התור. דא הוא תייר עלאה, דאזדוג עמה כד בנה שלמה בי מקדשא לתתא, וכדין אתעטר קודשא בריך הוא בעטרוי, כחתן בכלה. כמה דאת אמר (שיר השירים א) צאינה וראנה בנות ציון במלך שלמה וגו'.

וקול התור נשמע בארצנו - זו הארץ שלמטה שירשו ישראל על ידי יהושע. מי הוא קול התור? זהו התייר העליון שהזדוג עמה כשבנה שלמה את בית המקדש למטה, ואז התעטר הקדוש ברוך הוא בעטרויתו כמו חתן עם כלה, כמו שנאמר (שם א) צאינה וראנה בנות ציון במלך שלמה וגו'.

בספרא דאגדתא אמר, קול התור, דא תורה שבעל פה, דתורה דבכתב אקרי תורה סתם, תורה שבעל פה אקרי תור, כמה דאת אמר ויקר ויקרא, דא שלימו, ודא לאו הכי, ואנא אוקימנא כמה דאתמר, והכי הוא.

בספר האגדה אמר, קול התור - זו תורה שבעל פה, שתורה שבכתב נקראת סתם תורה, תורה שבעל פה נקראת תור, כמו שנאמר ויקר, ויקרא. זו שלמות. וזו לא כד, ואני בארתי כמו שנתבאר, וכד זה.

תא חזי, כד נחתת שכונתא למשפנא, כתיב פלת משה, חסר ו', פלת משה ודאי, ואוקמוה. אבל רזא דמלה, פלת משה: דא כנסת ישראל, וכלא חד מלה, ולמלכא עלאה אתמר. כיון דאתתקם משפנא קאים משה לבר, אמר לא אתחזי למיעל אלא ברשותא, מיד ויקרא אל משה. מאן ויקרא. דא ההיא דביתא דילה היא, ההיא כלה דכל ביתא ברשותא דילה. (ויקרא א) וידבר יי אליו, ההוא דאקרי קול, ההוא דאחיד ביה משה.

בא ראה, כְּשִׁירְדָה שְׂכִינָה לְמִשְׁכָּן, כְּתוּב פֶּלֶת מֹשֶׁה, חָסֵר וי', פֶּלֶת מֹשֶׁה וְדָאֵי, וּפְרָשׁוּהָ. אָבֵל סוּד הַדְּבָר - פֶּלֶת מֹשֶׁה זֶה כְּנֻסֵת יִשְׂרָאֵל, וְהַכֹּל דְּבָר אֶחָד, וְלִמְלֶכֶד הָעֲלִיּוֹן זֶה נֶאֱמַר. כִּיּוֹן שְׁהוּקַם הַמִּשְׁכָּן, עֲמַד מֹשֶׁה בַּחוּץ וְאָמַר, לֹא רָאוּי לְהַכְנִס אֶלָּא בְּרִשׁוֹת. מִיָּד - וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה. מִי זֶה וַיִּקְרָא? זֶה אוֹתָהּ שֶׁהַבַּיִת שָׁלָה הִיא, אוֹתָהּ פֶּלֶה שְׁכַל הַבַּיִת בְּרִשׁוֹתָהּ. וַיִּדְבֵּר ה' אֵלָיו, אוֹתוֹ שֶׁנִּקְרָא קוֹל, אוֹתוֹ שֶׁאֲחוּז בּוֹ מֹשֶׁה.

וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה, רַבִּי אֶלְעָזָר פֶּתַח, (ישעיה ט) מְדוּעַ בָּאתִי וְאִין אִישׁ קָרָאתִי וְאִין עוֹנָה הַקְּצוֹר קְצָרָה יְדֵי מַפְדּוֹת. זְכָאִין אִינוֹן יִשְׂרָאֵל, דְּבַכְל אַתְר דְּאִשְׁתַּכְחוּ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִשְׁתַּכַּח עִמָּהוֹן, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִשְׁתַּכַּח בִּינֵיהוֹן, וּמִתְפָּאֵר בְּהוּ בִּישְׂרָאֵל, הֵדָא הוּא דְכָתִיב (ישעיה מט) יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּדָ אֶתְפָּאֵר.

וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה. רַבִּי אֶלְעָזָר פֶּתַח, (ישעיה ט) מְדוּעַ בָּאתִי וְאִין אִישׁ קָרָאתִי וְאִין עוֹנָה הַקְּצוֹר קְצָרָה יְדֵי מַפְדּוֹת. אִשְׁרִיֵּהֶם יִשְׂרָאֵל, שְׁבַכְל מְקוּם שְׁנַמְצָאוּ, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִמְצָא עִמָּהֶם, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִמְצָא בִּינֵיהֶם וּמִתְפָּאֵר בְּהֶם בִּישְׂרָאֵל, זֶהוּ שְׁכָתוּב יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּדָ אֶתְפָּאֵר.

וְלֹא עוֹד, אֶלָּא דִּישְׂרָאֵל אֲשֶׁלִּימוּ מְהִימְנוּתָא בְּאַרְעָא. וַיִּשְׂרָאֵל שְׁלִימוּ דְשָׂמָא קְדִישָׁא אִינוֹן. וְכַד יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁתְּלִימוּ בְּעוֹבְדֵייהוּ, כְּבִיכּוֹל, שְׂמָא קְדִישָׁא אֲשֶׁתְּלִים. וְכַד יִשְׂרָאֵל לֹא אֲשֶׁתְּלִימוּ לְתַתָּא בְּעוֹבְדֵייהוּ, וְאִתְחַיִּיבוּ גְלוּתָא, כְּבִיכּוֹל שְׂמָא קְדִישָׁא לֹא שְׁלִים לְעִילָא. דְתַנּוּ דָא סְלִיק וְדָא נְחִית, יִשְׂרָאֵל דְלְעִילָא סְלִיק לְעִילָא. כְּנֻסֵת יִשְׂרָאֵל נְחִיתת לְתַתָּא, אִתְרַחְקוּ דָא מִן דָּא, כְּבִיכּוֹל אֲשֶׁתְּאֵר שְׂמָא קְדִישָׁא בְּלֹא שְׁלִימוּ. וְכַלָּא בְּגִין דְכְּנֻסֵת יִשְׂרָאֵל בְּגְלוּתָא.

וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שִׁישְׂרָאֵל מְשֻׁלְמִים אֶת הָאֲמוּנָה בְּאַרְץ, וַיִּשְׂרָאֵל הֵם שְׁלֵמוֹת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ. וְכִשְׁיִשְׂרָאֵל נְשָׁלְמִים בְּמַעֲשֵׂיהֶם, כְּבִיכּוֹל הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ נְשָׁלְמִים. וְכִשְׁיִשְׂרָאֵל לֹא נְשָׁלְמִים לְמַטָּה בְּמַעֲשֵׂיהֶם וּמִתְחַיִּיבִים גְלוּת, כְּבִיכּוֹל הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ לֹא שְׁלֵם לְמַעְלָה. שְׁשֻׁנִינוּ, זֶה עוֹלָה וְזֶה יוֹרֵד. יִשְׂרָאֵל שְׁלֵמַעְלָה עוֹלָה לְמַעְלָה - כְּנֻסֵת יִשְׂרָאֵל יוֹרֵד לְמַטָּה. הִתְרַחְקוּ זֶה מִזֶּה, כְּבִיכּוֹל נִשְׁאָר הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ בְּלֵי שְׁלֵמוֹת, וְהַכֹּל מְשׁוּם שְׁכְּנֻסֵת יִשְׂרָאֵל בְּגְלוּת.

ואף על גב ד'ישראל בגלותא, קודשא בריה הוא אשתכח בינייהו, ואתי ואקדים לבי כנישתא, וקרי ואמר, (ירמיה א) שובו בנים שובבים ארפא משובותיכם. ולית מאן דאתער רוחיה, כדין קודשא בריה הוא אומר, מדוע באתי ואין איש קראתי ואין עונה. אקדמית, ואין איש, ולית מאן דיתער רוחיה.

ואף על גב שישראל בגלות, הקדוש ברוך הוא נמצא ביניהם, ובא ומקדים לבית הכנסת, וקורא ואומר, (ירמיה א) שובו בנים שובבים ארפא משובותיכם. ואין מי שיעיר את רוחו. ואז הקדוש ברוך הוא אומר, מדוע באתי ואין איש קראתי ואין עונה. הקדמתי - ואין איש, ואין מי שיעיר את רוחו.

תא חזי, בההוא יומא דאשתכלל בי משכנא, קודשא בריה הוא אקדים ושארי ביה. מיד, ויקרא אל משה וידבר יי אליו מאהל מועד לאמר. וידבר יי אליו, ואודע ליה דזמינן ישראל למיחב קמיה, ולא תמשכנא האי אהל מועד בחוביהו, ולא יתקיים בידיהו (ס"א בהדיהו), הךא הוא דכתיב וידבר יי אליו מאהל מועד לאמר. מאי אומר ליה. מאהל מועד, מעסקי אהל מועד, דזמין לאתמשכנא בחוביהו ד'ישראל, ולא יתקיים בקיומיה. אבל אסוותא להאי, אדם פי יקריב מכס קרבן ליי. הרי לך קרבניו דאגין על כלא.

בא ראה, באותו יום שהשתכלל בית המשכן, הקדוש ברוך הוא הקדים ושרה בו. מיד - ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר. וידבר ה' אליו, והודיע לו שעתידים ישראל לחטא לפניו ושתמשכן אהל מועד הזה בחטאיהם ולא יתקיים בידיהם. זהו שכתוב וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר. מה אומר לו? מאהל מועד, מעסקי אהל מועד שעתיד להתמשכן בחטאי ישראל ולא יעמד בקיומו. אבל הרפואה לזה - אדם פי יקריב מכס קרבן לה'. הרי לך הקרבנות שמגנים על הכל.

השלמה מההשמטות (סימן א)
רבי יהודה ורבי יצחק הוו אזלי בארחא, עד דהוו אזלי פגעו בההוא ינוקא דהוה אזיל והוה לאי. אומר לון, לאינא דלא אכילנא יומא דין. אפיקו נהמא ויהבו ליה, אתרחיש לון ניסא ואשכחו חד נביעו דקיק דמנא (ס"א תחות אילנא) תחותהון ושתו מניה ויתבו.

רבי יהודה ורבי יצחק היו הולכים בדרך. בעוד שהיו הולכים, פגשו באותו תינוק שהיה הולך והיה עיף. אומר לו, אני עיף שלא אכלתי

היום הזה. הוציאו לחם ונתנו לו. התרחש להם נס, ומצאו מעין דק של מים (תחת האילן) תחתיהם, ושתו ממנו וישבו.

פתח ההוא ינוקא ואמר, (ויקרא א) ויקרא אל משה, הקא אלף זעירא, אמאי. בגין דהאי קריאה לא הוה בשלימו, מאי טעמא דלא הוה אלא במשכנא ובארעא אחרא. בגין דשלימו לא אשתכח אלא בארעא קדישא. תו, הקא שכינתא, התם שלימו דדכר ונוקבא (דברי הימים א א) אדם שת אנוש, אדם שלימו דדכר ונוקבא, הקא נוקבא. תו סיפא דקרא וידבר יי אליו מאהל מועד לאמר, בגין כך א' זעירא. ותו א' זעירא מתל למלכא דהוה יתיב בכורסיא ופתרא דמלכותא עליה ואיקרי מלך עילאה, כד נחית ואזיל לפי עבדיה, מלך זוטא אקרי. כך קודשא ברוך הוא, כל זמן דאיהו לעילא על כלא, מלך עילאה איקרי. כיון דנחית מדוריה לתתא, מלך איהו, אבל לאו עילאה כדקדמיתא. בגין כך אלף זעירא.

פתח אותו תינוק ואמר, ויקרא אל משה, למה כן א' זעירה? משום שהקריאה הזו לא הייתה בשלמות. מה הטעם? שלא היה אלא במשכן ובארץ אחרת, משום שאין שלמות נמצאת אלא בארץ הקדושה. עוד כן שכינה, שם שלמות של זכר ונקבה, (דברי הימים א א) אדם, שת, אנוש. אדם שלמות של זכר ונקבה. כן נקבה. עוד, סוף הכתוב, וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר, משום כך א' זעירה, ועוד א' זעירה. משל למלך שהיה יושב בכסא, וכתר מלכות עליו, ונקרא מלך עליון. כשיורד והולך לבית עבדו, נקרא מלך קטן. כך הקדוש ברוך הוא, כל זמן שהוא למעלה על הכל, נקרא מלך עליון. כיון שהוריד את מדורו למטה, הוא מלך, אבל לא עליון כמו בתחלה, משום כך א' זעירה.

ויקרא, הכי תנינו, זמין ליה להיכליה מאהל מועד. מאן הוא אהל מועד, אהל דביה תלינו מועדא וחגא ושבתא לממני. כמה דאת אמר (בראשית א) והיו לאתות ולמועדים וביה שריא חושבנא לממני, ומאן איהו סיהרא. כמה דאת אמר (ישעיה ל"ג) אהל בל יצען בל יסע יתדותיו לנצח.

ויקרא, כך שנינו, הזמין אותו להיכלו. מאהל מועד, מיהו אהל מועד? אהל שבו תלויים מועד וחג ושבת למנות, כמו שנאמר (בראשית א) והיו לאתות ולמועדים, ובו מתחילים למנות את החשבון, ומיהו? הלבנה, כמו שנאמר (ישעיה לג) אהל בל יצען בל יסע יתדתיו לנצח.

לאמר, מאי לאמר, בגין לגלגה. אבל כלא חד ושפיר הוא, בגין דשלימו
הוא אתר לגלגה מה דהנה סתים לגו. ובכל אתר, לאמר, כמה דאת אמר,
וידבר יי אל משה לאמר, וידבר יי אליו מאהל מועד לאמר. דאתייהיב
רשו לגלגה, דהא אתמני לסיקרא ההוא מלה מאתר דמשה קיימא. וידבר
יי לעילא. אל משה באמצעיתא. לאמר בברייתא (ס"א בבתרייא) אתר דאית
רשו לגלגה.

לאמר, מה זה לאמר? כדי לגלות, אבל הכל אחד ויפה הוא, משום
ששלימות הוא מקום לגלות מה שהיה נסתר בפנים, ובכל מקום
לאמר, כמו שנאמר וידבר ה' אל משה לאמר, וידבר ה' אליו מאהל
מועד לאמר. שנתנה רשות לגלות, שהרי היה צווי ללבנה אותו הדבר
מהמקום שעמד משה. וידבר ה' - למעלה, אל משה - באמצע, לאמר
- בחוץ (בסוף), המקום שיש רשות לגלות.

תו ויקרא אל משה, מה כתיב לעילא (שמות ט"ל) ויביאו את המשכן אל משה
וגו'. אמאי אל משה, הכי אמרו, בגין דמשה חמא ליה בטורא וקודשא
ברוך הוא אחמי ליה בחיזו דעינא כמה דאת אמר (שמות כ"ז) כאשר הראה
אותך בהר. (במדבר ח) כמראה אשר הראה יי את משה וגו'. וכתיב (שמות כ"ה)
וראה ועשה בתבניתם אשר אתה מראה בהר. השתא דאיתא ליה, בגין
דיחמי אי איהו כההוא משכנא דחמא (ס"א בגין דיחמי איהו ההוא משכנא דחמא).

עוד ויקרא אל משה, מה כתוב למעלה? (שמות לט) ויביאו את המשכן
אל משה וגו'. למה אל משה? כך אמרו, משום שמשנה ראה אותו בהר,
והקדוש ברוך הוא הראה לו במראה העין, כמו שנאמר (שם כז) כאשר
הראה אתך בהר. כמראה אשר הראה ה' את משה וגו'. וכתוב וראה
ועשה בתבניתם אשר אתה מראה בהר. עכשו שהביאו לו כדי שיראה
אם הוא כמו אותו המשכן שראה (כדי שיראה הוא אותו משכן שראה).

אבל אמאי ויביאו את המשכן אל משה. אלא למלכא דבעא למבני פלטרין
למטרוניתא, פקיד לאומנין, היכלא דא, בודו פלן. והיכלא דא בודו פלן.
הכא אתר לערסיה. הכא אתר לנייחא. פיון דעבידו לון אומנין אחמיו
למלכא. כך, ויביאו את המשכן אל משה מאריה דביתא, איש האלהים.
פיון דאשתכלל היכלא למטרוניתא, זמינת למלכא למיכלא. זמינת
לבעלה עמה, בגין כך ויקרא אל משה. ובגין דמשה מארי דביתא איהו,
מה כתיב (שמות ל"ג) ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה. משה
דאיהו מאריה דביתא עבד הכי (מה) דלית רשו לבר נש אחרא למעבד הכי.

אבל למה ויביאו את המשכן אל משה? אלא, למלך שרצה לבנות פלטרין לגבירה, צוה לאמנים: ההיכל הזה במקום פלוני, וההיכל הזה במקום פלוני, כאן המקום למטתה, וכאן המקום למנוחה. כיון שעשו אותם האמנים, הראו למלך. כך ויביאו את המשכן אל משה, בעל הבית איש האלהים. כיון שנתקן ההיכל לגבירה, הזמינה את המלך לאכל, הזמינה את בעלה עמה. משום כך ויקרא אל משה, ומשום שמשה הוא בעל הבית, מה כתוב? (שם ל) ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה. משה שהוא בעל הבית עשה כך, (מה) שאין רשות לאדם אחר לעשות כך.

וידבר יי אליו דרגא אחרא עילאה, וכדיו בשעתא דאזדמן משה למיעאל כדיו פתח ואמר אדם כי יקריב מכם. מאי אדם הכא, אלא כד אתחברון שמשא וסיהרא כחדא. פתח ואמר אדם, כדכתוב (חבוקק א) שמש ירח עמד זבולה. עמד ולא עמדו.

וידבר ה' אליו, דרגה אחרת עליונה. ואז, בשעה שהזדמן משה להפנס, אז פתח ואמר, אדם כי יקריב מכם. מה אדם כאן? אלא כשמתחברים השמש והלבנה כאחד, פתח ואמר אדם, כמו שכתוב שמש ירח עמד זבלה. עמד ולא עמדו.

כי יקריב מכם, הכא אתרמיז מאן דינעביד פולחנא דקרבנא שלים דישתכח דכר ונוקבא, משמע מכם דישתכח פחיוזו דילכוון. קרבן ליי, דיקריב כלא לאתאחדא כחדא עילא ותתא. מן הבהמה, לאחזאה אדם ובהמה וכלא כחדא. מן הפקר ומן הצאן, אליו רתיכין דאינון דכין. כיון דאמר מן הבהמה, יכול מפלא בין דכין בין מסאבו, הדר ואמר מן הפקר ומן הצאן וגו'.

כי יקריב מכם, כאן נרמז, מי שיעשה את הקרבן שלם, שימצאו זכר ונקבה, משמע מכם, שנמצא כמו המראה שלכם. קרבן לה', שיקריב הכל להתאחד כאחד מעלה ומטה. מן הבהמה, להראות אדם ובהמה, והכל כאחד. מן הפקר ומן הצאן, אלו המרכבות שהן טהורות. כיון שאמר מן הבהמה, יכול מהכל, בין טהורים בין טמאים? חזר ואמר, מן הפקר ומן הצאן וגו'.

קרבתכם, קרבני מפעי ליה. מאי קרבנתכם אלא בקדמיתא קרבן ליי, השתא קרבנתכם קרבן ליי אדם קרבנתכם מן הפקר ומן הצאן לאחזאה

יחודא מעילא לתתא. ומתתא לעילא היינו קרבו ליי, מעילא לתתא היינו קרבנכם. מתל למלכא דאיהו יתיב בטורסקא עילאה לעילא וכרסייא דיליה אתתקן על ההוא טורסקא ומלכא עילאה על כלא. בר נש דקריב קרבנא (ס"א דורונא) למלכא, בעא לסלקא מדרגא לדרגא עד דסליק מתתא לעילא לאתר דמלכא יתיב, עילאה על כל כלא. וכדין ידעין דהא סלקין דורונא למלכא וההוא דורונא (ס"א דמלכא) מן מלכא איהו. נחית דורונא מעילא לתתא, הא ידיען דההוא דורונא (ס"א דמלכא) נחית מעילא לרחימא דמלכא דאיהו לתתא. כך בקדמיתא אדם סליק בדרגוי מתתא לעילא, וכדין קרבו ליי מן הבהמה מן הבקר, נחית בדרגוי מעילא לתתא וכדין קרבנכם.

קרבנכם?! קרבני הנה צריך להיות! מה זה קרבנכם? אלא בראשונה קרבו לה, ועכשו קרבנכם, קרבו לה' אדם, קרבנכם מן הבקר ומן הצאן, להראות יחוד ממעלה למטה. ממטה למעלה הינו קרבו לה'. ממעלה למטה הינו קרבנכם. משל למלך שהוא יושב בגג עליון למעלה, וכסאו מתקן על אותו הגג, והמלך העליון על הכל. אדם שמקריב קרבו (דורון) למלך, צריך לעלות מדרגה לדרגה, עד שעולה ממטה למעלה, למקום שהמלך יושב עליון על הכל, ואז יודעים שהרי מעלים דורון למלך, ואותו דורון (של המלך) מן המלך הוא. יורד דורון ממעלה למטה, הרי יודעים שאותו דורון יורד מלמעלה לאהוב המלך שהוא למטה. כך בתחלה אדם, עולה בדרגותיו ממטה למעלה, וזה קרבו לה' מן הבהמה מן הבקר. יורד בדרגותיו ממעלה למטה, ואז קרבנכם.

בגין כך (שיר השירים ה') אכלתי יערי עם דבשי וגו' היינו אדם קרבו ליי. אכלו רעים היינו מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן. וכדין תקריבו את קרבנכם. אתו רבי יהודה ור' יצחק ונשקוהו. אמרו בריך רחמנא, דזכינא למשמע דא.

משום כך, (שיר השירים ה) אכלתי יערי עם דבשי וגו'. הינו אדם קרבו לה', אכלו רעים, הינו מן הבהמה ומן הצאן, ואז תקריבו את קרבנכם. באו רבי יהודה ורבי יצחק ונשקוהו. אמרו, ברוך הרחמן שזכינו לשמע את זה.

אמר רבי יהודה יאות הוה לההוא ינוקא דלא ינדע כולי האי, ואנא מסתפינא עליה אי יתקיים בעלמא בגיני האי, אמר רבי יצחק ולמה. אמר ליה, דהא זכיל לאסתכלא באתר דלית רשו לבר נש לאסתכלא ביה ומסתפינא עלוי דעד לא ממטי לפרקוי יסתכל וישגח ויענשון ליה, שמע

ההוא ינוקא. אָמַר, לֹא מִסְתַּפִּינָא מֵעוֹנָשָׁא לְעַלְמִין דְּהָא בְּשַׁעְתָּא דְּאַסְתַּלַּק אָבָא מֵעַלְמָא, בְּרִידָ לִי וְצַלִּי עָלַי וְיַדְעָנָא דְּזִכּוּתָא דְּאַבָּא יִגִּין עָלַי. אָמַר לִיה מֵאֵן הוּא אָבוּד. אָמַר בְּרִיה דְּרַב הַמְּנוּנָא סָבָא. נָטְלוּ לִיה וְאַרְכְּבוּ לִיה עַל כְּתַפְיֵיהוּ תַּלְתַּת מִילִין. אָזְלוּ וְסִדְרוּ מִילִין קַמֵּיהּ דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן. אָמַר לוֹן, וְדַאי יְרוּתָא אֹרִייתָא אַחְסִין, וְאַלְמָלָא זְכוּתָא דְּאַבוּי אַתְעֵנֵשׁ מְלַעֲיָלָא, אָבַל קוּדְשָׁא בְּרִידָ הוּא, לְאַיְנוּן דְּאָזִילוּ בְּתַרָּא דְּאֹרִייתָא אַחְסִינוּ לָהּ אֵינּוּן וּבְנֵייהוּ לְעַלְמִין. (עד כאן מההשמטות)

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, נָאָה הוּא לְאוֹתוֹ תִּינוּק שְׁלֹא יָדַע אֶת כָּל זֶה, וְאַנִּי פּוֹחַד עָלָיו אִם יִתְקִים בְּעוֹלָם בְּגַלְלָהּ זֶה. אָמַר רַבִּי יֶצְחָק, וְלָמָּה? אָמַר לוֹ, שְׁהָרִי יָכוֹל לְהַסְתַּכֵּל בְּמָקוֹם שְׁאִין רְשׁוּת לְאַדָּם לְהַסְתַּכֵּל בּוֹ, וְאַנִּי פּוֹחַד עָלָיו, שְׁטָרְס יִגִּיעַ לְפָרְקוֹ יִתְבוּנָן וְיִשְׁגִּיחַ וְיַעֲנִישׁוּ אוֹתוֹ. שְׁמַע אוֹתוֹ הַתִּינוּק, אָמַר, אֵינִי פּוֹחַד מֵעֵנֵשׁ לְעוֹלָמִים, שְׁהָרִי בְּשַׁעָה שְׁהַסְתַּלַּק אָבִי מִן הָעוֹלָם, בְּרִידָ אוֹתִי וְהַתְּפִיל עָלַי, וְיִודַע אָנִי שְׁזִכּוּת אָבִי תִּגֵּן עָלַי. אָמְרוּ לוֹ, מִי הוּא אָבִידָ? אָמַר, בְּנוֹ שֶׁל רַב הַמְּנוּנָא סָבָא. לְקַחוּ אוֹתוֹ וְהַרְכִּיבוּ אוֹתוֹ עַל כְּתַפֵּיהֶם שְׁלֵשָׁה מִילִין. הִלְכוּ וְסִדְרוּ אֶת הַדְּבָרִים לְפָנָי רַבִּי שְׁמַעוֹן. אָמַר לָהֶם, וְדַאי יִרְשֵׁת הַתּוֹרָה הוּא יִרְשֵׁ, וְאַלְמָלָא זְכוּת אָבוּי, הִיָּה נֶעֱנֵשׁ מְלַמְעָלָה, אָבַל הַקְּדוּשׁ בְּרוּדָ הוּא, לְאוֹתָם שְׁהוֹלְכִים אַחַר הַתּוֹרָה, מוֹרִישׁ אוֹתָהּ לָהֶם וְלִבְנֵיהֶם לְעוֹלָמִים. (ע"כ מההשמטות).

דף ה' ע"א

רַבִּי חִזְקִיָּה, הִנֵּה שְׂכִיחַ קַמֵּיהּ דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, אָמַר לִיה, (דף ה' ע"א) הַאי דְּאַקְרִי קַרְבָּן, קִירוּב מְבַעֵי לִיה, אוֹ קִרִּיבוּת, מֵאִי קַרְבָּן. אָמַר לִיה הָא יָדִיעַ הוּא לְגַבֵּי חֲבֵרָיָא, קַרְבָּן מֵאֵינּוּן כְּתָרִין קְדִישִׁין, דְּמִתְקַרְבִּי כְּלָהוּ כְּתָדָא, וּמִתְקַשְׁרִין דָּא בְּדָא, עַד דְּאַתְעֵבִידוּ כְּלָהוּ חַד, בְּיַחְוּדָא שְׁלִים, לְאַתְקַנָּא שְׁמָא קְדִישָׁא כְּדָקָא חֲזִי, הַדָּא הוּא דְּכָתִיב קַרְבָּן לַיְיָ. קַרְבָּן דְּאַיְנוּן כְּתָרִין קְדִישִׁין לַיְיָ הוּא, לְאַתְתְּקַנָּא שְׁמָא קְדִישָׁא, וְלִיַּחְוּדָא לִיה כְּדָקָא יֵאוּת, בְּגִין דִּישְׁתַּכְחוּ רַחֲמִין בְּכְלָהוּ עַלְמִין. וְשְׁמָא קְדִישָׁא דְּאַתְעֵטֵר בְּעֵטְרוּי לְאַתְבַּסְמָא כְּלָא.

רַבִּי חִזְקִיָּה הִיָּה מְצוּי לְפָנָי רַבִּי שְׁמַעוֹן. אָמַר לוֹ, זֶה שְׁנִקְרָא קַרְבָּן, קִירוּב הִיָּה צְרִידָ לְהִיּוֹת, אוֹ קִרִּיבוּת. מַה זֶה קַרְבָּן? אָמַר לוֹ, הָרִי זֶה יָדוּעַ לְחֲבֵרִים, קַרְבָּן הוּא מֵאוֹתָם הַכְּתָרִים הַקְּדוּשִׁים שְׁנִקְרָבִים כְּלָם כְּאַחַד וְנִקְשְׁרִים זֶה עִם זֶה עַד שְׁכָלְס נַעֲשִׂים אַחַד, בְּיַחְוּד שְׁלִים, לְתַקּוֹן אֶת הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ כְּרָאוּי. זֶהוּ שְׁפָתוֹב קַרְבָּן לַה'. קַרְבָּן שֶׁל אוֹתָם כְּתָרִים קְדוּשִׁים לַה' הוּא, לְהַתְּקַן הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ וְלִיַּחְדוּ כְּרָאוּי כְּדִי

שְׂמֵצָאוּ רַחֲמִים בְּכֹל הָעוֹלָמוֹת. וְהֵשֶׁם הַקְּדוֹשׁ שֶׁהִתְעַטֵּר בְּעִטְרוֹתָיו לְבִשָּׁם אֶת הַכֹּל.

וְכֹל דָּא בְּגִין לְאַתְעָרָא רַחֲמִי, וְלֹא לְאַתְעָרָא דִּינָא. וּבְגִין כְּדָּ לֵינִי הוּא, וְלֹא לְאַלְהִים. לֵינִי: אֲנִן צְרִיכִים לְאַתְעָרָא רַחֲמִי, וְלֹא לְאַלְהִים, רַחֲמִי בְּעֵינִן וְלֹא דִּינָא. אָמַר, זַפְּאָה חוּלְקֵי דְשְׂאִילָנָא וְרוּחָנָא מְלִין אֵלִין, וְדָא בְּרִירוּ דְמַלְאָה. אָבֵל הָא כְּתִיב (תהלים נא) זְבַחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נְשֻׁבָּה, לֵב נְשֻׁבָּה וְנִדְכָּה אֱלֹהִים לֹא תִבְזֶה. זְבַחֵי אֱלֹהִים כְּתִיב, וְלֹא זְבַחֵי יִי.

וְכֹל זֶה כְּדִי לְעוֹרֵר רַחֲמִים וְלֹא לְעוֹרֵר דִּין. וּמְשׁוּם כְּדָּ לְהִי הוּא, וְלֹא לְאַלְהִים. לְהִי - אֲנִנו צְרִיכִים לְעוֹרֵר רַחֲמִים, וְלֹא לְאַלְהִים. אֲנִנו רוֹצִים רַחֲמִים וְלֹא דִין. אָמַר, אֲשֶׁרִי חֻלְקֵי שְׂשֻׁאֲלָתֵי וְהַרְוּחָתֵי אֶת הַדְּבָרִים הַלְלוּ, וְזֶהוּ בְּרִירוּ הַדְּבָר. אָבֵל הָרִי כְּתוּב, (תהלים נא) זְבַחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נְשֻׁבָּה לֵב נְשֻׁבָּה וְנִדְכָּה אֱלֹהִים לֹא תִבְזֶה. זְבַחֵי אֱלֹהִים כְּתוּב, וְלֹא זְבַחֵי הִי.

אָמַר לִיה, וְדָאֵי הָכִי הוּא, קֶרְבָּן אֱלֹהִים לֹא כְּתִיב, אֲלֵא זְבַחֵי אֱלֹהִים. וְעַל דָּא שְׁחִיטָתוֹ בְּצַפּוֹן, דְּהָא זְבִיחָה הוּא בְּגִין אֱלֹהִים, הֵהוּא סֶטֶר גְּבוּרָה, דִּי תִבְסָם וְיִתְבַּר רִוְחָא דִּינָא, וְיִתְחַלֵּשׁ דִּינָא, וְיִתְגַּבְּרוּן רַחֲמֵי עַל דִּינָא. וְעַל דָּא זְבַחֵי אֱלֹהִים, לְתַבְרָא חֵילָא וְתוֹקְפָא דִּינָא קְשִׁיא, דְּכְתִיב רוּחַ נְשֻׁבָּה, לְמַהוּי הֵהוּא רִוְחָא תְּקִיפָא נְשֻׁבָּה, וְלֹא יִתְגַּבְּרֵר רִוְחִיה וְחִילִיה וְתוֹקְפִיה. וְיַבֵּר נֶשׁ בְּעֵי כְּדִין, לְמִיָּקָם עַל מְדַבְּחָא, בְּרוּחַ נְשֻׁבָּה, וְיִכְסֹף מְעוּבְדוּי, בְּגִין דִּיהוּי הֵהוּא רִוְחָא תְּקִיפָא תְּבִירָא, וְכֹלָא בְּגִין דִּינָא יִתְבְּסָם, וְיִתְגַּבְּרוּן רַחֲמֵי עַל דִּינָא. (ויקרא א) אָדָם כִּי יִקְרִיב מִכֶּם קֶרְבָּן לֵינִי. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הָאֵי קָרָא הָכִי הוּא לְמַכְתָּב, אָדָם כִּי יִקְרִיב קֶרְבָּן לֵינִי. מַהוּ מִכֶּם. אֲלֵא לְאַפּוֹקֵי אָדָם הָרָאשׁוֹן, דְּהוּא אֶקְרִיב קֶרְבָּנָא כְּדָּ בְּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיָּד הוּא עֲלֵמָא, וְהָא אוּקְמוּהָ, וְהָכָא מִכֶּם כְּתִיב, הָאֵי אָדָם, לְאַפּוֹקֵי אָדָם אַחֲרָא, דְּלֹא הוּא מִכֶּם. אָמַר לִיה רַבִּי שְׁמַעוֹן, שְׁפִיר קְאָמְרַת, וְהָכִי הוּא.

אָמַר לוֹ, וְדָאֵי כְּדָּ זֶה, קֶרְבָּן אֱלֹהִים לֹא כְּתוּב, אֲלֵא זְבַחֵי אֱלֹהִים. וְלִכּוֹן שְׁחִיטָתוֹ בְּצַפּוֹן, שְׁהָרִי זְבִיחָה הִיא בְּשִׁבְלֵי אֱלֹהִים, אוֹתוֹ הִצֵּד שֶׁל הַגְּבוּרָה שִׁיִּתְבַּשֵּׁם וְיִשְׁבֵּר אֶת רוּחַ הַדִּין, וְיִחַלֵּשׁ הַדִּין, וְיִתְגַּבְּרוּ רַחֲמִים עַל דִּין. וְעַל כֵּן זְבַחֵי אֱלֹהִים, לְשֻׁבָּה אֶת הַכֶּחַם וְהַתְּקִיף שֶׁל הַדִּין הַקָּשֶׁה, שְׁכְּתוּב רוּחַ נְשֻׁבָּה, שְׁתַּהֲיָה אוֹתָהּ רוּחַ הַתְּקִיפָה נְשֻׁבָּה, וְלֹא יִתְגַּבְּרֵר רִוְחָה וְכֹחָה וְתְּקִפָּה. וְאִזּוּ אָדָם צְרִיָּד לְעַמּוּד עַל הַמְּזִבְחַ בְּרוּחַ נְשֻׁבָּה, וְיִתְבַּיֵּשׁ בְּמַעֲשָׂיו, כְּדִי שְׁתַּהֲיָה אוֹתָהּ רוּחַ תְּקִיפָה שְׁבוּרָה, וְהַכֹּל כְּדִי שְׁהָדִין יִתְבַּשֵּׁם, וְיִתְגַּבְּרוּ הַרַחֲמִים עַל הַדִּין. אָדָם כִּי יִקְרִיב מִכֶּם קֶרְבָּן לְהִי. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כְּדָּ הָיָה לוֹ לְכַתֵּב הַפְּסוּק הַזֶּה: אָדָם כִּי יִקְרִיב

קָרְבָּן לַה'. מַה זֶה מִכֶּם? לְהוֹצִיא אֶת אָדָם הָרֹאשׁוֹן שֶׁהִקְרִיב קָרְבָּן
כְּשֶׁבָרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, וְהָרִי פִּרְשׁוּהָ, וְכֵן כְּתוּב מִכֶּם,
הָאָדָם הַזֶּה, לְהוֹצִיא אָדָם אַחֵר שֶׁלֹּא הָיָה מִכֶּם. אָמַר לוֹ רַבִּי שְׁמַעוֹן,
יָפָה אֲמַרְתָּ, וְכֵן זֶה.

רַבִּי אֲבָא פָּתַח, (תהלים מח) שִׁיר מְזֻמּוֹר לְבִנֵי קִרְחַת. הַאִי שִׁיר תּוֹשְׁבַחְתָּא
מְעֵלְיָא הוּא, עַל כָּל שְׁאָר תּוֹשְׁבַחִין, דְּזָכוּ לְשִׁבְחָא לִיהַ בְּנֵי קִרְחַת. שִׁיר
מְזֻמּוֹר: תּוֹשְׁבַחְתָּא עַל תּוֹשְׁבַחְתָּא. תּוֹשְׁבַחְתָּא דְּאֲתַפְּלַג לְתַרְיֵן תּוֹשְׁבַחֵן.

רַבִּי אֲבָא פָּתַח, (שם מח) שִׁיר מְזֻמּוֹר לְבִנֵי קִרְחַת. הַשִּׁיר הַזֶּה הִיא תּוֹשְׁבַחַת
מְעֵלָה עַל כָּל שְׁאָר הַתּוֹשְׁבַחוֹת שֶׁזָּכוּ לְשִׁבְחָא אוֹתוֹ בְּנֵי קִרְחַת. שִׁיר מְזֻמּוֹר
- תּוֹשְׁבַחַת עַל תּוֹשְׁבַחַת, תּוֹשְׁבַחַת שֶׁמְתַחַלְקַת לְשִׁתֵּי תּוֹשְׁבַחוֹת.

וְזָכוּ בְּנֵי קִרְחַת לְשִׁבְחָא לָהּ לְכַנְסֵת יִשְׂרָאֵל. וְשִׁבְחָא דְּכַנְסֵת יִשְׂרָאֵל קָא
אֲמַרִי. וּמַאי הוּא. דְּכַתִּיב, (תהלים מח) גְּדוֹל יְיָ וּמְהַלֵּל מְאֹד בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ הִר
קָדְשׁוֹ. אֵימַתִּי אֲקַרִי קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא גְּדוֹל, בְּזִמְנָא דְּכַנְסֵת יִשְׂרָאֵל
אֲשֶׁתַּכַּחַת עַמִּיָּה, הִדָּא הוּא דְּכַתִּיב (שמות רל"א) בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ, הוּא גְּדוֹל בְּעִיר
אֱלֹהֵינוּ, עִם עִיר אֱלֹהֵינוּ.

וְזָכוּ בְּנֵי קִרְחַת לְשִׁבְחָא אֶת כַּנְסֵת יִשְׂרָאֵל. וְהַשִּׁבְחָא שֶׁל כַּנְסֵת יִשְׂרָאֵל הִיא
אוֹמְרִים. וּמַה הוּא? שְׁכַתּוּב (שם) גְּדוֹל ה' וּמְהַלֵּל מְאֹד בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ הִר
קָדְשׁוֹ. מַתִּי נִקְרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא גְּדוֹל? בְּזִמְנָן שְׁכַנְסֵת יִשְׂרָאֵל
נִמְצְאָת עִמּוֹ. זֶהוּ שְׁכַתּוּב בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ, הוּא גְּדוֹל בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ, עִם
עִיר אֱלֹהֵינוּ.

אָמַר לִיהַ רַבִּי יְהוּדָה, אֱלֹהֵינוּ מַאי בְּעֵי הָכָא. אָמַר לִיהַ הָכִי הוּא וּדְאִי, הַאִי
עִיר דְּחָלָא אֱלֹהֵינוּ, (ס"א חילא) וְתוֹשְׁבַחְתָּא דְּיִשְׂרָאֵל הוּא. מַאי מְשַׁמְעַ.
אֲשֶׁתַּמַּע, דְּמִלְכָא בְּלָא מְטְרוֹנִיתָא, לָאו הוּא מְלָכָא, וְלָאו הוּא גְּדוֹל, וְלָאו
מְהוּלָל. וּבְגִין כֵּן, כָּל מַאן דְּלָא אֲשֶׁתַּכַּח דְּכַר וְנוֹקְבָא, כָּל שִׁבְחָא אֲעֵדוּי
מִנִּיהַ, וְלָאו הוּא בְּכֻלָּא דְּאָדָם. וְלָאו עוֹד אֶלָּא דְּלָאו אִיהוּ כְּדָאִי לְאֲתַבְּרָכָא.

אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה, מַה עוֹשֶׂה כָּאן אֱלֹהֵינוּ? אָמַר לוֹ, כֵּן זֶה וּדְאִי, הַעִיר
הַזֹּאת הִיא יִרְאֵת אֱלֹהֵינוּ, (כחה) וְתּוֹשְׁבַחְתָּה שֶׁל יִשְׂרָאֵל הִיא. מַה מְשַׁמְעַ?
נְשַׁמְעַ שְׁמִלְךָ בְּלִי גְבִירָה אֵינוּ מְלִךְ, וְאֵינוּ גְּדוֹל וְאֵינוּ מְהַלֵּל. וְלָכֵן כָּל מִי
שֶׁלֹּא נִמְצָא זָכָר וְנוֹקְבָה, אֶת כָּל הַשִּׁבְחָא מְסִירִים מִמֶּנּוּ וְאֵינוּ בְּכֻלָּל שֶׁל
אָדָם. וְלָאו עוֹד, אֶלָּא שְׁאֵינוּ כְּדָאִי לְהַתְּבַרְךָ.

כְּתִיב (איוב א) וַיְהִי הָאִישׁ הַהוּא גָדוֹל מְכַל בְּנֵי קָדָם, תַּנִּינֹן בְּסַפְרָא דְרַב
הַמְנוּנָא סָבָא, דְּבֵת זִוְגוֹ בְּדַחִילוֹ דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא הֵנֹת כְּוֹוֹתִיָּה, וּמִסְטָרָא
דְּאַתְתִּיָּה אַקְרִי גָדוֹל. אוּף הַכָּא, גָדוֹל יְיָ וּמְהַלֵּל מְאֹד, וּבְמָה הוּא גָדוֹל.
הָדָר וְאָמַר, בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ הֵר קָדְשׁוֹ.

כְּתוּב (איוב א) וַיְהִי הָאִישׁ הַהוּא גָדוֹל מְכַל בְּנֵי קָדָם. שְׁנִינוּ בְּסַפְרוֹ שֶׁל
רַב הַמְנוּנָא סָבָא, שֶׁבֵּת זִוְגוֹ הִיָּתָה כְּמוֹהוּ בְּיִרְאַת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
וּמְהַצֵּד שֶׁל אֲשֶׁתּוֹ נִקְרָא גָדוֹל. אֵף כֵּן, גָדוֹל ה' וּמְהַלֵּל מְאֹד. וּבְמָה
הוּא גָדוֹל? חֲזַר וְאָמַר, בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ הֵר קָדְשׁוֹ.

וּבְגִין כֵּן, תּוֹשְׁבַחְתָּא דָּא בְּשַׁנִּי. וְאִי תִימָא אָמַאי לָא כְּתִיב כִּי טוֹב בְּשַׁנִּי.
בְּגִין דְּזַמְיִנִין לְאַתְפְּרָשָׁא. וְרָזָא דְמַלְחָה (בראשית ב) לָא טוֹב הִיּוֹת הָאָדָם לְבַדּוֹ,
בְּזַמְנָא דְאִיהוּ לְבַדּוֹ לָא טוֹב כְּתִיב. וְעַל דָּא לָא כְּתִיב כִּי טוֹב בְּשַׁנִּי.

וּמִשׁוּם כֵּן הִתְשַׁבַּחְתָּהּ הַזֶּה בְּשַׁנִּי. וְאִם תֵּאמַר, לָמָּה לָא כְּתוּב כִּי טוֹב
בְּשַׁנִּי? מִשׁוּם שְׁעֵתִידִים לְהַפְרֵד, וְסוּד הַדְּבָר - (בראשיתב) לָא טוֹב הִיּוֹת
הָאָדָם לְבַדּוֹ. בְּזַמַּן שֶׁהוּא לְבַדּוֹ, כְּתוּב לָא טוֹב. וְלָכֵן לָא כְּתוּב כִּי טוֹב
בְּשַׁנִּי.

גָדוֹל ה' וּמְהַלֵּל כְּדַקְאֻמְרָן. יְפָה נוֹף מְשׁוֹשׁ כָּל הָאָרֶץ, תּוֹשְׁבַחְתָּא דְזוּוּגָא
דְלָהוֹן. יְפָה נוֹף, דָּא קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, וְדָא צְדִיק, מְשׁוֹשׁ כָּל הָאָרֶץ, כְּדִין
הוּא חֲדוּוֹתָא דְכָלָא, וּכְנֻסַת יִשְׂרָאֵל מִתְבָּרְכָא.

גָדוֹל ה' וּמְהַלֵּל, כְּפִי שְׁאֻמְרָנוּ. יְפָה נוֹף מְשׁוֹשׁ כָּל הָאָרֶץ, הִתְשַׁבַּחְתָּ שֶׁל
הַזִּוּיג שְׁלֵהֶם. יְפָה נוֹף - זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְזֶה צְדִיק, מְשׁוֹשׁ כָּל
הָאָרֶץ, אַז הִיא שְׂמַחַת הַכֹּל, וּכְנֻסַת יִשְׂרָאֵל מִתְבָּרְכָת.

דף ה' ע"ב

אֱלֹהִים בְּאַרְמְנוֹתֶיהָ נוֹדַע לְמִשְׁגָּב וְגו', אֵלִין אֵינְוֹן נְצַיִח וְהוֹי"ד, (דף ה' ע"ב)
דְּתַמָּן כְּנִישׁוּתָא דְכָל בְּרַכָּאוֹ, כְּנִישׁוּתָא דְחֲדוּוֹתָא. מִתַּמָּן נִפְקָא עַל יְדֵי
דְהַאי דְרָגָא דְאַקְרִי צְדִיק, וְתַמָּן אֲתַכְנִשׁוּ בְרַכָּאוֹ, לְבִסְמָא לְהַאי עִיר

קדישא, ולא תברכא מתמן. כי הנה המלכים נועדו. אליו כל פתרי מלכא
בכללא חדא, ולא תר אחרא מליו אליו סלקיו.

אלהים בארמונתיה נודע למשגב וגוי - אלו הם נצ"ח והו"ד, ששם
התפנסות של כל הברכות, התפנסות של שמחה. משם יוצאת על ידי
הדרגה הזו שנקראת צדיק, ושם התפנסו הברכות לבשם את העיר
הקדושה ולהתברך משם. כי הנה המלכים נועדו - אלו כל פתרי המלך
בכלל אחד, ולמקום אחר הדברים הללו עולים.

תא חזי, בשעתא דבר נש מתקן עובדוי על ידי דקרבנא, פלא אתבסם
ואתקרב, ואתקשר דא בדא, ביחודא שלים. הדא הוא דכתוב אדם כי
יקריב מכם. כי יקריב לקשרא מליו פדקא חזי.

בא ראה, בשעה שאדם מתקן את מעשיו על ידי קרבן, הכל מתבשם
ונקרב ונקשר זה בזה ביחוד שלם. זהו שכתוב אדם כי יקריב מכם.
כי יקריב לקשר את הדברים כראוי.

תא חזי, אדם כי יקריב, לאפוקי מאן דלא אתנסיב, דהא קרבניה לאו
קרבן, וברכאן לא משתפחן לגביה, (סי"א על ידיה) לא לעילא, ולא לתתא.
ממשמע דכתוב אדם כי יקריב, שאני הכא, דלאו איהו אדם, ולא בכללא
דאדם הוא, ושכינתא לא שריא עלוהי, בגין דאיהו פגים, ואקרי בעל מום,
ומארי דמומא אתרחקא מכלא, כל שכן למדבחה לקרבא קרבנא.

בא ראה, אדם כי יקריב, להוציא את מי שלא נשא, שהרי קרבנו אינו
קרבן, וברכות לא נמצאות אצלו (על ידו), לא למעלה ולא למטה.
ממשמע שכתוב אדם כי יקריב, שונה כאן, שאינו אדם, ואינו בכלל
של אדם, ושכינה אינה שורה עליו משום שהוא פגום, ונקרא בעל
מום, ובעל מום מרחק מן הכל, כל שכן למזבח להקריב קרבן.

ונדב ואביהוא אוכתן, דכתוב, (ויקרא ט) ותצא אש מלפני יי'. ובגיני פד
כתוב, אדם כי יקריב מכם קרבן ליי', אדם דאשתכחו דכר ונוקבא, האי
חזי לקרבא קרבנא דא, ולא אחרא.

וְנָדַב וְאַבְיָהוּא מוֹכִיחִים, שְׁפָתוֹב (ויקרא י) וְתִצָּא אִשׁ מִלִּפְנֵי ה'. וּמִשׁוּם
כֶּדֶד פְּתוֹב, אָדָם כִּי יִקְרִיב מִכֶּם קִרְבָּן לַה'. אָדָם שֶׁנִּמְצָאוּ זָכָר וּנְקֵבָה,
זֶה רְאוּי לְהִקְרִיב אֶת הַקִּרְבָּן הַזֶּה וְלֹא אַחֵר.

וְאָמַר רַבִּי אֲבָא, אֵף עַל גַּב דְּאוּקְמוּהָ לְנָדַב וְאַבְיָהוּא בְּמַלְהָ אַחֲרָא, הַכִּי
הוּא וְדָאֵי. אֲבָל קִטְרֵת, עֲלָאָה הוּא מִכָּל קִרְבָּנֵין דְּעֲלָמָא, דְּעֲלִיָּה אֲתַבְּרָכוּן
עֲלָאֵי וְתַתְּאֵי. וְקִרְבָּנָא דָּא דְּאִיהוּ לְעִילָא מִכָּל קִרְבָּנֵין לָא אֲתַחֲזוּן אֵינוּן
לְקִרְבָּא, דְּהָא לָא אֲתַנְסִיבוּ, לְקִרְבָּנָא לָא אֲתַחֲזוּן, כֹּל שְׁפָן לְמַלְיוֹן עֲלָאֵין,
דִּיתַבְּרָכוּן עַל יְדִיָּהוּ.

וְאָמַר רַבִּי אֲבָא, אֵף עַל גַּב שְׁבָאֵרוּהָ אֶת נָדַב וְאַבְיָהוּא בְּדָבָר אַחֵר, כֶּדֶד
הוּא וְדָאֵי. אֲבָל קִטְרֵת הִיא עֲלִיוֹנָה מִכָּל הַקִּרְבָּנוֹת שֶׁל הָעוֹלָם, שְׁעָלֶיהָ
מִתְבָּרְכִים עֲלִיוֹנִים וְתַחֲתוֹנִים, וְהַקִּרְבָּן הַזֶּה שֶׁהוּא מַעַל לְכָל הַקִּרְבָּנוֹת
לֹא רְאוּיִים הֵם לְקִרְבוֹ, שְׁהָרִי לֹא נִשְׂאוּ, לְקִרְבָּן לֹא הִיוּ רְאוּיִים, כֹּל
שְׁפָן לְדָבָרִים עֲלִיוֹנִים שִׁיתַבְּרָכוּ עַל יָדָם.

וְאֵי תִימָא וְתִצָּא אִשׁ מִלִּפְנֵי יְיָ וְתֹאכַל אוֹתָם, אֲמַאי. לְבַר נֶשׁ דְּאֲתָא קָמֵי
מִטְרוּנִיתָא, לְבִשְׂרָא לָהּ דְּהָא מִלְכָּא אֲתֵי לְבֵיתָהּ, וְיִשְׂרֵי בַּהּ בְּמִטְרוּנִיתָא,
לְמַחְדֵי עֵמָה. אֲתָא לְקָמֵי מִלְכָּא, חֲמָא מִלְכָּא הֵהוּא בַר נֶשׁ דְּאִיהוּ מְאָרִי
דְּמוּמִין. אָמַר מִלְכָּא, לָאוּ הוּא יִקְרָא דִילֵי, דְּעַל יְדוּי דְּהָאֵי פְּגִים, אִיעוּל
לְמִטְרוּנִיתָא. אֲדַהֲכִי אֲתַקְנַת מִטְרוּנִיתָא בֵּיתָא לְמִלְכָּא, כִּיּוֹן דְּחֲמַמַת
דְּמִלְכָּא הָוָה זְמִין לְמִיתֵי לְגַבָּהּ, וְהֵהוּא בַר נֶשׁ גְּרִים לְאַסְתִּילְקָא מִלְכָּא
מִינָהּ, כִּדִּין פְּקִידַת מִטְרוּנִיתָא לְקִטְלָא לְהֵהוּא בַר נֶשׁ.

וְאִם תֹּאמַר, וְתִצָּא אִשׁ מִלִּפְנֵי ה' וְתֹאכַל אוֹתָם, לָמָּה? לְאָדָם שְׁבָא
לְפָנֵי הַגְּבִירָה לְבִשְׂרָא לָהּ שְׁהָרִי הַמְּלֻדָּ בָּא לְבֵיתָהּ, וְיִשְׂרָה עִם הַגְּבִירָה
לְשִׁמְחָ עֵמָה. בָּא לְפָנֵי הַמְּלֻדָּ, רָאָה הַמְּלֻדָּ שְׁאוֹתוֹ אָדָם הוּא בְּעַל
מוּמִים. אָמַר הַמְּלֻדָּ: אֵין זֶה כְּבוֹדֵי שְׁעַל יְדֵי הַפְּגוּם הַזֶּה אֲכַנְסֵ אֶל
הַגְּבִירָה. כִּיּוֹן דְּהַתְקִינָה הַגְּבִירָה אֶת הַבֵּית לְמֻלְדָּ. כִּיּוֹן שְׂרָאֲתָה
שְׁהַמְּלֻדָּ הַזֶּה מְזַמֵּן לְבֵא אֵלֶיהָ, וְאוֹתוֹ אָדָם גְּרַם שְׁהַמְּלֻדָּ יִסְתַּלַּק
מִמֶּנָּה, אֲזַ צִוְיָתָה הַגְּבִירָה לְהַרְגֵ אֶת אוֹתוֹ אָדָם.

כֶּדֶד בְּזַמְנָא דְּעָאֵלוּ נָדַב וְאַבְיָהוּא, וְקִטְרֵת בִּידִיָּהוּ, חֲדַת מִטְרוּנִיתָא,
וְאֲתַתְקַנַּת לְקִבְלָא לְמִלְכָּא. כִּיּוֹן דְּחֲמָא מִלְכָּא אֵינוּן גְּבָרִין פְּגִימִין, מְאָרִי
דְּמוּמִין, לָא בְּעָא מִלְכָּא דְּעַל יְדִיָּהוּ יִיתֵי לְמִשְׂרֵי עֵמָה, וְאַסְתַּלַּק מִלְכָּא

מָנָה. כִּד חֲמַת מִטְרוֹנִיתָא דְבִגִינִיהוֹן אֶסְתַּלֵּק מִלְכָּא מָנָה, מִיַּד וַתֵּצֵא אִשׁ מִלְפָּנַי יְיָ וַתֹּאכַל אוֹתָם.

כִּד בְּזַמֵּן שְׁנַכְנְסוּ נָדָב וְאַבְיָהוּא וְקִטְרַת בִּידֵיהֶם, שְׁמַחַה הַגְּבִירָה, וְהִתְתַּקְּנָה לְקַבֵּל אֶת הַמֶּלֶךְ. כִּיּוֹן שְׂרָאָה הַמֶּלֶךְ אוֹתָם אֲנָשִׁים פְּגוּמִים, בְּעֵלֵי מוֹמִים, לֹא רָצָה הַמֶּלֶךְ שְׁעַל יָדָם יבֹּא לְשֵׁרוֹת עִמָּה, וְהִסְתַּלֵּק מִמָּנָה הַמֶּלֶךְ. כִּשְׂרָאָתָה הַגְּבִירָה שְׁבַגְלָלָם הִסְתַּלֵּק הַמֶּלֶךְ מִמָּנָה, מִיַּד - וַתֵּצֵא אִשׁ מִלְפָּנַי הִי וַתֹּאכַל אוֹתָם.

וְכָל דָּא בְּגִין דְּמֵאן דְּלֹא אֶתְנַסִּיב הוּא פְּגִים. מָאֲרִיה דְּמוֹמִין קָדָם מִלְכָּא, קְדוּשָׁה דְּמִלְכָּא אֶסְתַּלֵּק מִנִּיהּ, וְלֹא שְׂרָא בְּפִגְמֵיהּ. וְעַל דָּא כְּתִיב אָדָם כִּי יִקְרִיב מִכֶּם קֶרְבָּן, מֵאן דְּאִקְרִי אָדָם יִקְרִיב, וּמֵאן דְּלֹא אִקְרִי אָדָם לֹא יִקְרִיב.

וְכָל זֶה מְשׁוּם שְׁמֵי שְׁלֹא נִשְׂא הוּא פְּגוּם. בְּעֵלֵי מוֹמִים לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ, קְדוּשַׁת הַמֶּלֶךְ מִסְתַּלֵּקת מִמֶּנּוּ וְלֹא שׁוֹרָה בְּפָגָם. וְלָכֵן כְּתוּב אָדָם כִּי יִקְרִיב מִכֶּם קֶרְבָּן. מִי שְׁנִקְרָא אָדָם - יִקְרִיב. וּמִי שְׁלֹא נִקְרָא אָדָם - לֹא יִקְרִיב.

מִן הַבְּהֵמָה כָּלִל. מִן הַבְּקָר וּמִן הַצֹּאן פְּרִט, לְבַתֵּר אֵלִין דְּכִשְׂרִין לְמִיכַל, וְדָלָא כִשְׂרִין לְמִיכַל אֶסִּיר לְקֶרְבָּא. וְלֹאֲתֵר אַחֲרָא אֶסְתַּלֵּקוּ אֵינוֹן דְּכִשְׂרִין וְאֵינוֹן דְּלֹא כִשְׂרִין. (וַיִּקְרָא א) אִם עוֹלָה קֶרְבָּנוּ, רַבִּי חֲזִיא פְּתַח, (ישעיה נה) כִּי לֹא מַחֲשַׁבְתִּי מַחֲשַׁבוֹתֵיכֶם וְלֹא דַרְכֵיכֶם דַּרְכֵי. כִּי לֹא מַחֲשַׁבְתִּי מַחֲשַׁבוֹתֵיכֶם, מַחֲשַׁבְתִּי כְּתִיב חֲסֹר בְּלֹא וי, תָּא חֲזִי, מַחֲשַׁבָּה דְּקוּדְשָׁא בְּרִידָא הוּא, הִיא עֲלָאָה וְרִישָׁא דְּכִלְא, וּמַהֲהִיא מַחֲשַׁבָּה אֶתְפָּשְׁטוּ אַרְחִין וּשְׁבִילִין, לֹאֲשַׁתְּכַחָא שְׁמָא קְדִישָׁא, וְלֹאֲתַקְנָא לִיהּ בְּתַקוּנֵיהּ כְּדָקָא יֵאוֹת. וּמַהֲהִיא מַחֲשַׁבָּה אֶתְנַגִּיד וְנִפִּיק שְׁקִיּוֹ דְּגִנְתָּא דְּעֵדוֹ, לֹאֲשַׁקְּאָה כָּלִא. וּמַהֲהִיא מַחֲשַׁבָּה, קִיִּמִּין עֲלָאִין וַתֵּתְאִין. וּמַהֲהִיא מַחֲשַׁבָּה, מִשְׁתַּכַּח תוֹרָה שְׁבַכְתָּב וְתוֹרָה שְׁבַעַל פִּה.

מִן הַבְּהֵמָה - כָּלִל. מִן הַבְּקָר וּמִן הַצֹּאן - פְּרִט. אַחֲרַ כִּד אֵלוּ שְׁכִשְׂרִים לְאָכַל, וְשְׁלֹא כִשְׂרִים לְאָכִילָה אֶסִּיר לְהַקְרִיב. וּלְמַקּוּם אַחֲרַ הִסְתַּלֵּקוּ אוֹתָם שְׁכִשְׂרִים וְאוֹתָם שְׁלֹא כִשְׂרִים. אִם עֲלָה קֶרְבָּנוּ. רַבִּי חֲזִיא פְּתַח, (ישעיה נה) כִּי לֹא מַחֲשַׁבְתִּי מַחֲשַׁבוֹתֵיכֶם וְלֹא דַרְכֵיכֶם דַּרְכֵי. כִּי לֹא מַחֲשַׁבְתִּי מַחֲשַׁבוֹתֵיכֶם, מַחֲשַׁבְתִּי כְּתוּב חֲסֹר בְּלֹא וי. בֹּא רָאָה, מַחֲשַׁבְתִּי הַקְדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא הִיא עֲלִיוֹנָה וְרֵאשִׁית שֶׁל הַכֹּל, וּמֵאוֹתָהּ מַחֲשַׁבָּה הִתְפָּשְׁטוּ דַרְכֵי וּשְׁבִילִים לְהַמְצֵא הַשֵּׁם הַקְדוּשָׁה וּלְתַקְּנוּ

בְּתִקּוּנָיו כָּרְאוּ. וּמֵאוֹתָהּ מְחַשְׁבָּה נִשְׁפָּעֶת וַיּוֹצֵאת הַשְּׂקֵאת גֵּן הָעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַכֹּל. וּמֵאוֹתָהּ מְחַשְׁבָּה קִיָּמִים עֲלִיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים. וּמֵאוֹתָהּ מְחַשְׁבָּה נִמְצָאת תּוֹרָה שֶׁבְּכֹתֵב וְתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה.

דף ו' ע"א

מְחַשְׁבָּה דְּבַר נֶשֶׁךְ, הִיא רִישָׁא דְכֻלָּא, וּמֵהֵיא מְחַשְׁבָּה, אֲתַפְּשֵׁטוּ אֲרַחֲיוּ וּשְׁבִילִין, לְאַסְטָאָה אֲוֲרַחוּי, בְּהֵאִי עֲלֵמָא, וּבְעֵלְמָא דְאַתִּי. וּמֵהֵיא מְחַשְׁבָּה, אֲתַנְגִּיד וְנַפִּיק זִוְהֵמָא דִּיִּצְר הָרַע, לְאַבְאָשָׁא לִיה וּלְכֻלָּא. וּמֵהֵיא מְחַשְׁבָּה, אֲשַׁתְּכַחוּ עֲבִירוֹת חֲטָאוֹת וַיְזִדוֹנוֹת, עֲבוּדָה זָרָה, גְלוּי עֲרִיּוֹת וּשְׁפִיכוֹת דְּמִים. וְעַל דָּא, כִּי (דף ו' ע"א) לֹא מְחַשְׁבֵּתִי מְחַשְׁבוֹתֵיכֶם.

מְחַשְׁבֵּת הָאָדָם הִיא הָרֹאשׁ שֶׁל הַכֹּל, וּמֵאוֹתָהּ מְחַשְׁבָּה מִתְּפַשְׁטִים דְּרַכִּים וּשְׁבִילִים לְהַסִּיט אֶת דְּרַכּוּי בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא. וּמֵאוֹתָהּ מְחַשְׁבָּה שׁוֹפְעֶת וַיּוֹצֵאת זִהְמַת הַיִּצְר הָרַע לְהַרַע לוֹ וּלְכֻלָּא. וּמֵאוֹתָהּ מְחַשְׁבָּה נִמְצָאוֹת עֲבִירוֹת, חֲטָאוֹת וַיְזִדוֹנוֹת, עֲבוּדָה זָרָה, גְלוּי עֲרִיּוֹת וּשְׁפִיכוֹת דְּמִים. וְעַל זֶה, כִּי לֹא מְחַשְׁבֵּתִי מְחַשְׁבוֹתֵיכֶם.

וּבְגִין כֶּךָ, רִישָׁא דְכֻלָּא כְּתִיב, אִם עוֹלָה קִרְבָּנוּ. מִן הַבְּקָר, וְלֹא בְּקָר, וּמֵאֵן אִיהוּ. פֶּר בֶּן בְּקָר אִיהוּ, דְּאִיהוּ דְּכָר.

וּמֵשׁוּם כֶּךָ בְּרֹאשׁ הַכֹּל כְּתוּב, אִם עֹלָה קִרְבָּנוּ. מִן הַבְּקָר, וְלֹא בְּקָר, וּמִי הוּא? הוּא פֶּר בֶּן בְּקָר, שֶׁהוּא זָכָר.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, מִן הַבְּקָר סֵתֶם, וְחִזְר וּפִירֵשׁ זָכָר תְּמִים יְקָרִיבְנוּ, זָכָר וְלֹא נִקְבָּה, דְּהָא (ע"ט) דְּכָר אֲשַׁתְּמוּדַע לְעֵילָא, וְנוֹקְבָא אֲשַׁתְּמוּדַעָא לְתַתָּא. וְכֵן מִן הַצֹּאן מִן הַכְּבָשִׁים וּמִן הָעִזִּים.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, מִן הַבְּקָר סֵתֶם, וְחִזְר וּפִירֵשׁ - זָכָר תְּמִים יְקָרִיבְנוּ, זָכָר וְלֹא נִקְבָּה, שְׁהֵרִי זָכָר נוֹדַע לְמַעְלָה וּנְקֵבָה נוֹדַעַת לְמַטָּה. וְכֵן מִן הַצֹּאן וּמִן הַכְּבָשִׁים וּמִן הָעִזִּים.

מאן דאָתּי לעוֹלָה, פֿלָהוּ דְכֹר, וְלֹא נוֹקְבָא, בְּגִין דְּעוֹלָה עוֹלָה עַל הַלֵּב, עַל הַלֵּב וְדַאי, וְאַשְׁתְּמוּדַע מֵאֵן דְּקָאִים עַל הַלֵּב. וּבְגִין כֵּן סִלְקָא לְעֵילָא, וְכִלְהוּ דְכָרִין. וְעַל דָּא פִּתַּח קָרָא בְּרִישָׁא בְּעוֹלָה יִתִּיר מִכָּל שְׂאָר קְרִבָּנִין, דְּהָא מַחְשְׁבָה רִישָׁא דְכֻלָּא.

מִי שְׂבָאִים לְעוֹלָה - כֵּלָם זָכָר, וְלֹא נְקֵבָה, מְשׁוּם שְׂעוֹלָה עוֹלָה עַל הַלֵּב, עַל הַלֵּב וְדַאי, וְנוֹדַע מִי שְׂעוֹמֵד עַל הַלֵּב. וּמְשׁוּם כֵּן עוֹלָה לְמַעְלָה, וְכֵלָם זָכָרִים. וְלָכֵן פִּתַּח הַפְּתוּב בְּרִאשׁ בְּעוֹלָה יוֹתֵר מִכָּל שְׂאָר הַקְּרִבָּנוֹת, שְׁהֵרִי הַמַּחְשְׁבָה הִיא הָרִאשׁוֹן שֶׁל הַכֹּל.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִי הֵכִי בְּאַתֵּר דְּמַחְשְׁבָה דְּלְעֵילָא בְּעֵינָא לְקַרְבָּא, אָמַי לְתַתָּא יִתִּיר. לָא הָוָה בִּיּוּדִיה. אֲתָא לְקַמִּיה דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, אָמַר לִיה, רִישָׁא דְכֻלָּא מַחְשְׁבָה הוּא, וְסִיּוּמָא דְּהֵיחֵיא מַחְשְׁבָה אֲתֵר דְּאִקְרִי בְּקָר, וּמַאי אִיהוּ. הֵהוּא סִיּוּמָא דְּגוּפָא, דְּמַבְסָם לְנוֹקְבָא. כֵּן מַחְשְׁבָה דְּבֵר נֶשׁ, רִישָׁא דְכֻלָּא. סִיּוּמָא דְּהֵיחֵיא מַחְשְׁבָה, כֵּן אֲתַעְבִּיד עוּבְדָא. אִימַתִּי. בְּבִקָר. הָדָא הוּא דְכֻתִּיב, (מִיכָה ב) הוּי חוֹשְׁבֵי אֶוֹן וּפּוֹעֲלֵי רָע, אִימַתִּי, עַל מַשְׁכָּבוֹתֶם בְּאוֹר הַבִּקָר יַעֲשׂוּהָ. וְעַל דָּא לְהֵהוּא אֲתֵר דְּמַחְשְׁבָה, מַחְשְׁבָה אִסְתְּלִיק. וְעוּבְדָא מִתְקַרְבָּא לְסִיּוּמָא דְּמַחְשְׁבָה וְדַאי.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִם כֵּן, בְּמָקוֹם שֶׁל מַחְשְׁבָה שֶׁל מַעְלָה צָרִיךְ לְהַקְרִיב. לָמָּה לְמַטָּה יוֹתֵר? לָא הִיָּה בִּיּוּדוֹ. בָּא לְפָנֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן. אָמַר לוֹ, הָרִאשׁוֹן שֶׁל הַכֹּל הוּא מַחְשְׁבָה, וְסִיּוּם שֶׁל אוֹתָהּ מַחְשְׁבָה מְקוֹם שֶׁנִּקְרָא בְּקָר, וּמִיָּהוּ? אוֹתוֹ סִיּוּם הַגּוּף שֶׁמְבִשֵׁם אֶת הַנְּקֵבָה. כֵּן מַחְשְׁבָה שֶׁל אָדָם רִאשׁוֹן שֶׁל הַכֹּל. הַסִּיּוּם שֶׁל אוֹתָהּ מַחְשְׁבָה, כְּשֶׁנַּעֲשֶׂה מַעֲשֶׂה, מִתִּי? בְּבִקָר. זֶהוּ שְׂכָתוּב (מִיכָה ב) הוּי חוֹשְׁבֵי אֶוֹן וּפּוֹעֲלֵי רָע. אִימַתִּי? עַל מַשְׁכָּבוֹתֶם בְּאוֹר הַבִּקָר יַעֲשׂוּהָ. וְעַל כֵּן לְאוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁל מַחְשְׁבָה, הַמַּחְשְׁבָה עוֹלָה, וְהַמַּעֲשֶׂה מִתְקַרֵּב לְסִיּוּם הַמַּחְשְׁבָה וְדַאי.

רַבִּי אֲחָא הָוָה אָזִיל בְּאַרְחָא, וְהָוָה עֲמִיה רַבִּי יְהוּדָה, עַד דְּהוּוּ אָזִילִי, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הָא דְּתַנִּינָן בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל, בְּתוּלָה דְּאַתְבָּרְכָא מִן שְׁבַע (ס"א מִיִּשְׂרָאֵל), דְּאִקְרִי בֵּת שְׁבַע, וְאוּקְמוּהָ בְּכַמָּה אֲתֵר. וּבְתוּלָה לְתַתָּא, יִרְתָּא ז' בְּרָכוֹת בְּגִינָה. וְהָא כְּתִיב וְאַתָּה בֶן אָדָם שָׂא קִינָה עַל בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל, וְדַאי עָלָה אֲתַמַּר, עַל כְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל. וְדָא קְשִׁיָּא מִכָּלָּא, דְּכְתִיב (עֲמוֹס ה) נִפְלָה לֹא תוֹסִיף קוּם בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל. וְהָאִי דְּקָא אָמְרִי כִּלְהוּ חַבְרִיאָא בְּמַלְּה דָּא שְׁפִיר הוּא. אָבֵל אִי פְּרִשְׁתָּא אֲתַמַּר בְּאַרְחָא נְחֻמָּה הוּינָן אָמְרִי הֵכִי. אָבֵל בְּהָאִי קִינָה אֲתַמַּר, וְהָא קָרָא אוֹכַח הֵכִי.

רבי אַחא הָיָה הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ, וְהָיוּ עִמּוֹ רַבֵּי יְהוּדָה. עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, אָמַר רַבֵּי יְהוּדָה, זֶה שֶׁשָּׂנִינּוּ בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל, בְּתוּלָה שֶׁהִתְבָּרְכָה מִן שֶׁבַע (מישראל), שֶׁנִּקְרְאת בַּת שֶׁבַע, וּפְרִשּׁוּהָ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת. וּבְתוּלָה לְמִטָּה יִרְשָׁה שֶׁבַע בְּרָכוֹת בְּגִלְגָּלָה. וְהָרִי כְּתוּב, וְאַתָּה בֶן אָדָם שָׂא קִינָה עַל בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל, וְדָאֵי עָלֶיָהּ נְאֻמְרָא, עַל כְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל. וְזֶה קֶשֶׁה מִהַכֵּל, שֶׁכְּתוּב (עמוס ה) נִפְלָה לֹא תוֹסִיף קוּם בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל. וְזֶה שֶׁאָמְרוּ כָּל הַחֲבֵרִים בְּדָבָר זֶה הוּא יָפָה. אָבֵל אִם הִפְרָשָׁה נְאֻמְרָה בְּדֶרֶךְ שֶׁל נַחְמָה, הָיִינוּ אוֹמְרִים כֵּן, אָבֵל בְּקִינָה הַזֹּאת נְאֻמְרָא, וְהָרִי הִכְתוּב מוֹכִיחַ כֵּן.

אָמַר לִיָּה וְדָאֵי הֵכִי הוּא, וְהָא הָוָה קִשְׁיָא לִי הֵהוּא מְלָה יִתִּיר מִכָּלֵא, וְאַתִּינָן לְגַבֵּי דְרַבֵּי שְׁמַעוֹן, בְּחִשּׁוֹךְ דְּאַנְפִּין. אָמַר לִי, מַחִיזוּ דְאַנְפִּיךְ, אֲשֶׁתְּמוֹדַע מַה דְּבִלְבָּךְ. אָמִינָא לִיָּה וְדָאֵי, דְאַנְפִּי וְלִבִּי שׁוּין. אָמַר לִי אִימָא לִי מְלָךְ. אָמִינָא לִיָּה, כְּתִיב נִפְלָה לֹא תוֹסִיף קוּם בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל, מֵאֵן דְּאִית לִיָּה רוּגְזָא בְּדַבְּיִתְהוּ, וְנִפְקָא מִנִּיהּ, לָא תִּהְדַּר לְעֵלְמִין, אִי הֵכִי וּוִי לְבָנִין דְּאַתְתִּירְכוּ עִמָּה. אָמַר לִי, וְלֹא סָגִי לָךְ מַה דְּאָמְרוּ כְּלָהוּ חֲבַרְיָא. אָמִינָא, הָא שְׁמַעְנָא מְלִיָּהוּ, דְּהוּא מִרְחֻמִּי, וְלֹא מִתִּישְׁבוֹן בְּלַבָּאִי.

אָמַר לוֹ, וְדָאֵי כֵּן זֶה, וְהָרִי הָיָה קֶשֶׁה לִי אוֹתוֹ דְּבַר יוֹתֵר מִהַכֵּל, וּבְאֵנוּ אֶל רַבֵּי שְׁמַעוֹן בְּחִשּׁוֹת פְּנִים. אָמַר לִי, מִמְרָאָה פְּנִיךְ נוֹדַע מַה שֶׁבִּלְבָּךְ. אָמַרְתִּי לוֹ, וְדָאֵי שְׁפַנִּי וְלִבִּי שׁוּים. אָמַר לִי, אָמַר לִי דְבַרְךְ. אָמַרְתִּי לוֹ, כְּתוּב נִפְלָה לֹא תוֹסִיף קוּם בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל. מִי שְׂיֵשׁ לוֹ רְגֵז בְּאַשְׁתּוֹ וְיִצְאָה מִמֶּנּוּ, לֹא תִחְזַר לְעוֹלָמִים. אִם כֵּן, אוּי לְבָנִים שְׁגֵרְשׁוּ עִמָּה. אָמַר לִי, וְלֹא מִסְפִּיק לָךְ מַה שֶׁאָמְרוּ כָּל הַחֲבֵרִים? אָמַרְתִּי, הָרִי שְׁמַעְתִּי דְבַרְיָהֶם, שֶׁהָיוּ מֵאַהֲבָה, וְלֹא מִתִּישְׁבִּים בְּלַבֵּי.

אָמַר, כָּל מַה דְּאָמְרוּ חֲבַרְיָא כְּלָא שְׁפִיר וְיָאוֹת, אָבֵל וּוִי לְדָרָא כַּד רַעֲיִין לֹא מִשְׁתַּכְּחִין, וְעֵנָא סָאטוֹן וְאַזְלוֹן, וְלֹא יִדְעִין לָאֵן אֲתֵר אֲזִלִּי, לֹא לִימִינָא וְלֹא לְשִׁמְאַלָּא. וְדָאֵי הָאֵי קָרָא בְּעֵיָא לְמַנְדַּע, וְכִלְהוּ גְלִיִּין לְאִינוּן דְּחַמָּאן בְּאַרְחָא דְּאוּרִיָּתָא בְּאַרְחַ קְשׁוּט.

אָמַר, כָּל מַה שֶׁאָמְרוּ הַחֲבֵרִים יָפָה וְנָאָה, אָבֵל אוּי לְדוֹר כְּשֶׁהָרוּעִים אֵין נִמְצְאִים, וְהַצֵּאֵן סוּטִים וְהוֹלְכִים, וְלֹא יוֹדְעִים לְאִיָּה מְקוּם הוֹלְכִים, לֹא יְמִינָה וְלֹא שְׁמַאֲלָה. וְדָאֵי שְׁפִסּוּק זֶה צְרִיךְ לְהַפִּיר, וְכִלְסֵם גְּלוּיִים לְאוֹתָם שְׁרוּאִים בְּדֶרֶךְ הַתּוֹרָה בְּדֶרֶךְ אֶמֶת.

תָּא חֲזִי, בְּכֻלְהוּ גְלוּתָא דְגָלוּ יִשְׂרָאֵל, לְכֻלְהוּ שׁוּי זְמַנָּא וְקֶצֶא, וּבְכֻלְהוּ הוּוּ יִשְׂרָאֵל תִּיַיְבִין לְקוּדְשָׁא בְּרִידָהּ הוּא, וּבְתוּלַת יִשְׂרָאֵל הָוָה תִּבְתַּל לְאַתְרָהָא, בְּהוּא זְמַנָּא דְנָזַר עָלָהּ. וְהַשְׁתָּא בְּגְלוּתָא דָּא בְּתִרְאָה לָאוּ הֲכִי, דְהָא הִיא לָא תִיתּוּב הֲכִי כְּזְמַנִּין אַחְרָנִין, וְהָאֵי קָרָא אוֹכַח, דְכְּתִיב נִפְלָה לָא תוֹסִיף קוּם בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל, נִפְלָה וְלָא אוֹסִיף לְהַקִּימָה לָא כְּתִיב.

בֵּא רְאֵה, בְּכֻלְ הַגְּלִיּוֹת שְׁגָלוּ יִשְׂרָאֵל, לְכֻלְ שָׁם זְמַן וְקֶצֶא, וּבְכֻלְ הַיּוֹ יִשְׂרָאֵל שְׁבִים לְקָדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וּבְתוּלַת יִשְׂרָאֵל הִיְתָה שְׁבָה לְמַקּוּמָהּ, בְּאוֹתוֹ זְמַן שְׁגָזַר עָלֶיהָ. וְעַכְשָׁו בְּגְלוּת הָאַחְרוּנָה הַזֹּאת אֵינּוּ כָּדָּ, שְׁהָרִי לָא לָא תִשׁוּב כָּדָּ כְּמוֹ בְּפַעְמִים הָאַחְרוֹת. וְהַפְּסוּק הַזֶּה מוֹכִיחַ, שְׁכְּתוּב נִפְלָה לָא תוֹסִיף קוּם בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל. נִפְלָה וְלָא אוֹסִיף לְהַקִּימָה לָא כְּתוּב.

מִתַּל לְמַלְכָּא דְרַגְזוּ עַל מְטְרוֹנִיתָא, וְאַשְׁדִּי לָהּ מֵהִיכְלִיהָ, לְזְמַנָּא יְדִיעָא. כִּד הָוָה מְטִי הַהוּא זְמַנָּא, מִיַּד מְטְרוֹנִיתָא הָוָה עֲאֲלַת וְתִבְתַּל קָמִי מַלְכָּא. וְכֵן זְמַנָּא חַד, וְתִרִין, וְתִלַּת זְמַנִּין. לְזְמַנָּא בְּתִרְיִיתָא, אַתְרַחֲקַת מֵהִיכְלָא דְמַלְכָּא, וְאַשְׁדִּי לָהּ מַלְכָּא מֵהִיכְלִיהָ לְזְמַנָּא רְחִיקָא. אֲמַר מַלְכָּא, הָאֵי זְמַנָּא לָאוּ הוּא כְּשָׂאָר זְמַנִּין דְהִיא תִיתִי קָמִי הֲכִי, אֲלָא אֲנָא אֵיזִיל עִם כָּל בְּנֵי הִיכְלִי וְאַתְבַּע עָלָהּ.

מְשַׁל לְמַלְכָּא שְׁרַגְזוּ עַל הַגְּבִירָה וְזָרַק אוֹתָהּ מֵהִיכְלוֹ לְזְמַן יְדוּעַ. כְּשֶׁהִיָּה מִגִּיעַ אוֹתוֹ זְמַן, מִיַּד הַגְּבִירָה הִיְתָה נִכְנָסַת וְשְׁבָה לְפָנֵי הַמְּלָךְ, וְכֵן פְּעַם אַחַת וּשְׁתַּיִם וּשְׁלֹשׁ פְּעַמִּים. לְפַעַם הָאַחְרוּנָה הִתְרַחֲקָה מֵהִיכְלִי הַמְּלָךְ, וְהַשְׁלִיךְ אוֹתָהּ הַמְּלָךְ מֵהִיכְלוֹ לְזְמַן רְחוֹק. אֲמַר הַמְּלָךְ, הַפַּעַם הַזֶּה אֵינָה כְּשָׂאָר הַפְּעַמִּים שֶׁהִיא תִחְזֹר לְפָנֵי כָּדָּ, אֲלָא אֲנִי אֵלֶךְ עִם כָּל בְּנֵי הִיכְלִי וְאַבְקֶשׁ אוֹתָהּ.

דף ו' ע"ב

כִּד מְטָא לְגַבְהָ, חֲמָא לָהּ דְהָוָה שְׁכִיבַת לְעַפְרָא. מֵאן חֲמָא יְקָרָא דְמְטְרוֹנִיתָא בְּהִיא (דף ו' ע"ב) זְמַנָּא, וּבְעוֹתִין דְמַלְכָּא לְקַבְלָהּ עַד דְאַחִיד לָהּ מַלְכָּא בִידוּי, וְאוֹקִים לָהּ, וְאַיִתִּי לָהּ לְהִיכְלִיהָ, וְאוֹמִי לָהּ דְלֹא יִתְפָּרֵשׁ מִיָּנָה לְעַלְמוֹ, וְלֹא יִתְרַחֵיק מִיָּנָה.

כְּשֶׁהִגִּיעַ אֵלֶיהָ, רְאֵה אוֹתָהּ שְׁהִיְתָה שׁוֹכְבַת בְּעַפְרָא. מִי רְאֵה אֶת כְּבוֹד הַגְּבִירָה בְּאוֹתוֹ זְמַן וְאֶת בְּקָשׁוֹת הַמְּלָךְ כְּנִגְדָּהּ, עַד שֶׁהַמְּלָךְ אוֹחֵז אוֹתָהּ

בידו ומקים אותה, ומביא אותה להיכלו, ונשבע לה שלא יפרד ממנה לעולמים ולא יתרחק ממנו.

כך קודשא בריך הוא, כל זמן דכנסת ישראל בגלותא, כד הוה מטי זמנא, היא אתיאת והדרת קמי מלכא. והשתא בגלותא דא לאו הכי, אלא קודשא בריך הוא יוחד בידהא, ויוקים לה, ויתפייס בהדה ויתיב לה להיכליה. ותא חזי דהכי הוא, דהא כתיב נפלה לא תוסיף קום, ועל דא כתיב, (עמוס ט) ביום ההוא אקים את סכת דויד הנפלת, היא לא תוסיף קום כזמנין אחרנין, אבל אנא אוקים לה. ועל דא כתיב ביום ההוא אקים את סכת דוד הנפלת, אני אקים את סוכת דוד. מאן סכת דוד. דא בתולת ישראל. הנופלת: כמה דכתיב נפלה. ודא היא יקרא דבתולת ישראל, ותושבתתא דילה. ודא אוליפנא בההיא שעתא.

כך הקדוש ברוך הוא - כל זמן שפנסת ישראל בגלות, כשהיה מגיע הזמן, היא באה וחוזרת לפני המלך. ועכשו בגלות הזו לא כך, אלא הקדוש ברוך הוא יאחז בידיה ויקים אותה ויתפייס עמה וישיב אותה להיכלו. ובא תראה שפך זה, שהרי כתוב נפלה לא תוסיף קום, ועל זה כתוב, (עמוס ט) ביום ההוא אקים את סכת דויד הנפלת. היא לא תוסיף קום כמו בפעמים האחרות, אבל אני אקים אותה. ועל זה כתוב, ביום ההוא אקים את סכת דויד הנפלת, אני אקים את סכת דוד. מי זו סכת דוד? זו בתולת ישראל. הנפלת, כמו שכתוב נפלה. וזהו כבודה של בתולת ישראל ותשבחתה, וזה למדנו באותה שעה.

אמר רבי יהודה, ודאי מלילתא על לבאי, ואתי שבא, ודא ברירו דמלה. ואזלא האי, כמלה חדא דשמענא ושכחנא, והשתא רווחנא לה, דתנינו, אמר רבי יוסי, זמין קודשא בריך הוא לאכרזא על כנסת ישראל ויימא, (ישעיה נב) התנערי מעפר קומי שבי ירושלם, כמאן דאחיד בידא דחבריה ויימא התנער, קום, כך קודשא בריך הוא יוחד בה ויימא התנערי, קומי.

אמר רבי יהודה, ודאי דברת על לבי והתישב, וזהו ברור הדבר. וזה הולך כמו דבר אחד ששמעתי ושכחתי, ועכשו הרוחתי אותו. ששנינו, אמר רבי יוסי, עתיד הקדוש ברוך הוא להכריז על כנסת ישראל ויאמר, (ישעיה נב) התנערי מעפר קומי שבי ירושלם. כמי שאוחז בידו חברו ויאמר: התנער, קום! כך הקדוש ברוך הוא יאחז בה ויאמר: התנערי, קומי!

אמר ליה רבי אחא, וכן כל אינון בני היכלא דמלכא בלישנא דא פתחין, הָדָא הוּא דְכְתִיב, (ישעיה ס) קומי אורי כי בא אורד, הָא מְלָכָא הָכָא, וְדַאי כְּדִין הוּא יְקָרָא דִילָהּ, וְחֲדוּתָא דְכָלָא, כְּד מְלָכָא אֲתַפְיִיס בְּהָדָה. (כתיב (מלכים א א) ותבא בת שבע אל המלך החדרה כגונא דא) בְּכָל אֵינוּן זְמָנִין אִיהִי אֲתַת לְגַבֵּי דְמְלָכָא, וְקַמַת קַמִּיה, הָדָא הוּא דְכְתִיב, (מלכים א א) וְתַבָּא לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ, וְתַעֲמֹד לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ. אֲבָל בְּזִמְנָא דָּא לָאו הָכִי, אֲלָא מְלָכָא יִיתִי לְגַבֵּה, וְיִתְפְּיִיס בְּהָדָה, וְיִתִּיב לָהּ לְהִיכְלִיה. הָדָא הוּא דְכְתִיב, (זכריה ט) הִנֵּה מְלָכָךְ יָבֵא לָךְ וְדַאי, וְלֹא אֲנִתְ לְגַבִּיה, יָבֵא לָךְ, לְפִיִּיסָא לָךְ. יָבֵא לָךְ, לְאֶקְמָא לָךְ. יָבֵא לָךְ, לְאֶשְׁלֵמָא לָךְ בְּכָלָא. יָבֵא לָךְ, לְאֶעֱלָאָה לָךְ לְהִיכְלִיה, וְלֹאֲדִוּגָא עֲמָךְ זְוּגָא דְעֲלָמִין, כְּמָה דְאֲתַת אֲמַר (הושע ב) וְאַרְשִׁתִּיךְ לִי בְּאֶמוּנָה.

אמר לו רבי אחא, וכך כל אותם בני היכל המלך פותחים בלשון זה. זהו שפכתוב (שם ט) קומי אורי כי בא אורד, הרי המלך כאן, ודאי שאז הוא הכבוד שלה, ושמתת הכל כשהמלך מתפייס עמה. (כתוב (מלכים א א) ותבא בת שבע אל המלך החדרה, כמו זה) בְּכָל אוֹתָן הַפְּעָמִים הִיא בָּאָה אֶל הַמֶּלֶךְ וְעוֹמֶדֶת לְפָנָיו. זֶהוּ שְׁכַתוּב (מלכים א א) וְתַבָּא לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ, וְתַעֲמֹד לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ. אֲבָל בַּפְּעַם הַזֶּה לֹא כֵן, אֲלָא הַמֶּלֶךְ יֵלֵךְ אֵלֶיהָ וְיִתְפְּיִיס עִמָּה וְיִשִּׁיב אוֹתָהּ לְהִיכְלוֹ. זֶהוּ שְׁכַתוּב הִנֵּה מְלָכָךְ יָבֵא לָךְ, וְדַאי, וְלֹא אֲתַת אֵלָיו. יָבֵא לָךְ, לְפִיִּיס אוֹתָךְ. יָבֵא לָךְ, לְהַקִּים אוֹתָךְ. יָבֵא לָךְ, לְהַשְׁלִים אוֹתָךְ בְּכָל. יָבֵא לָךְ, לְהַכְנִיס אוֹתָךְ לְהִיכְלוֹ וְלֹאֲדִוּגָא עֲמָךְ זְוּגָא עוֹלָמִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְאַרְשִׁתִּיךְ לִי בְּאֶמוּנָה.

עד דהוו אזלי פגע בהו רבי אבא. אמרו, הא מאריה דחכמתא אתי, נקבל אנפי שכנינתא. כד קריבו בהדיה, אשתמיט מקסטורא דקופטרא, ונחת גבון.

עד שהיו הולכים, פגש בהם רבי אבא. אמרו, הרי בעל החכמה בא, נקבל פני השכינה. כשקרבו אליו, השתמיט מהאכף שהיה יושב עליו, וירד אליהם.

פתח ואמר, (שמות יט) ויהי קול השופר הולך וחזק מאד וגו'. ויהי קול השופר, הכא אפליגו ספרי קדמאי, וכלהו בחד מלה אתתקעו. אית מאן דאמר, קול השופר תרי, קול חד, השופר תרי. ודייק לה, מדלא כתיב ויהי השופר הולך וחזק, אלא קול השופר, קול דנפיק משופר, דודאי שופר אקרי, כמה דאית אמר (ישעיה כז) יתקע בשופר גדול, והאי איהו שופר גדול, דביה נפקין עבדין לחירות עלמין. והא אוקמוה.

פֶּתַח וְאָמַר, (שמות יט) וַיְהִי קוֹל הַשֹּׁפָר הוֹלֵךְ וְחִזַּק מְאֹד וְגוֹי. וַיְהִי קוֹל הַשֹּׁפָר, כָּאֵן נִחְלְקוּ סִפְרֵי הָרְאשׁוֹנִים, וְכֻלָּם בְּדַבֵּר אֶחָד נִתְקַעוּ. יֵשׁ מִי שְׂאוֹמֵר, קוֹל הַשֹּׁפָר - שְׁנַיִם. קוֹל - אֶחָד. הַשֹּׁפָר - שְׁנַיִם. וְדִיק זֶה מְשַׁלָּא כְּתוּב וַיְהִי הַשֹּׁפָר הוֹלֵךְ וְחִזַּק, אֲלֵא קוֹל הַשֹּׁפָר, קוֹל שִׁיּוּצָא מִהַשֹּׁפָר, שְׂוֹדָאֵי נִקְרָא שׁוֹפָר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה כז) יִתְקַע בְּשׁוֹפָר גְּדוֹל, וְזֶהוּ שׁוֹפָר גְּדוֹל שֶׁבּוּ יוֹצְאִים הָעֶבְרִים לְחֵרוֹת עוֹלָמִים, וְהָרִי פְּרָשׁוּהָ.

וְאִית מֵאֵן דְּתַנִּי וְדִיִּיק דְּכֻלָּא חַד, בְּגִין דְּכְתִיב קוֹל הַשֹּׁפָר, קוֹל דְּאֶקְרִי שׁוֹפָר. וּמֵנָּה לָן דְּאֶקְרִי קוֹל. מִמָּה דְּכְתִיב, (דברים ה) קוֹל גְּדוֹל וְלֹא יִסֹּף, וְהָאִי קוֹל גְּדוֹל אֶקְרִי שׁוֹפָר. וְעַל דָּא קוֹל הַשֹּׁפָר הוֹלֵךְ כְּתִיב. לָאֵן הוֹלֵךְ. אִי תִימָא לְהַר סִינַי, אוֹ לְיִשְׂרָאֵל. יוֹרֵד מִבְּעֵי לֵיהּ. אֲלֵא אוֹרִייתָא מִהֶכָּא נִפְקָא. וּמֵאַתֵּר דָּא, דְּאִיהוּ כְּלָלָא דְּכָל שְׂאָר קַלִּין אֲתִייהִיבַת, וְכַד יִסְתַּכְּלוֹן מְלִי כְּלָא חַד.

וַיֵּשׁ מִי שֶׁשׁוֹנָה וּמְדִיק שֶׁהִכֵּל אֶחָד, מְשׁוּם שֶׁכְּתוּב קוֹל הַשֹּׁפָר, הַקוֹל שֶׁנִּקְרָא שׁוֹפָר. וּמֵנִין לָנוּ שֶׁנִּקְרָא קוֹל? מִמָּה שֶׁכְּתוּב (דברים ה) קוֹל גְּדוֹל וְלֹא יִסֹּף, וְהַקוֹל הַגְּדוֹל הַזֶּה נִקְרָא שׁוֹפָר. וְעַל כֵּן, קוֹל הַשֹּׁפָר הוֹלֵךְ כְּתוּב. לָאֵן הוֹלֵךְ? אִם תֵּאמַר לְהַר סִינַי אוֹ לְיִשְׂרָאֵל, אִזּוֹ יוֹרֵד הִיא צְרִיף לְהִיּוֹת! אֲלֵא הַתּוֹרָה יִצְאָה מִכָּאֵן. וּמִהֶמְקוֹם הַזֶּה, שֶׁהוּא הַכֵּל שֶׁל כָּל שְׂאָר הַקּוֹלוֹת, נִתְּנָה, וְכִשְׂיִסְתַּכְּלוּ בְּדַבְּרִים, הִכֵּל אֶחָד.

וְעַל דָּא, לוֹחֵי קְדָמָאֵי רְשִׁימִין מִהָאִי אֲתֵר הוּוּ, וְדָא הוּא רְזָא דְּמַלְחָה דְּכְתִיב, (שמות לב) חֲרוֹת עַל הַלּוּחֹת, אֵל תִּקְרִי חֲרוֹת, אֲלֵא חֲרוֹת, חֲרוֹת מִמֶּשׁ, אֲתֵר דְּכָל חֲרוֹת בֵּיהּ תִּלְיָא. וְתָא חֲזִי, לִית לָךְ מְלָחָה בְּאוֹרִייתָא, דְּאֶמְרִין כְּלָהוּ חֲבָרִיָּא דָּא הִכִּי וְדָא הִכִּי, דְּלֵא אֲזִיל כְּלָא לְאֲתֵר חַד, וְלִמְבוּעָא חַד אֲתַכְּנֵשׁ.

וְלָכֵן הַלּוּחֹת הָרְאשׁוֹנִים הָיוּ רְשׁוּמִים מִהֶמְקוֹם הַזֶּה, וְזֶהוּ סוּד הַדְּבָר, שֶׁכְּתוּב (שמות לב) חֲרוֹת עַל הַלּוּחֹת. אֵל תִּקְרִי חֲרוֹת אֲלֵא חֲרוֹת, חֲרוֹת מִמֶּשׁ, מְקוֹם שֶׁכָּל הַחֲרוֹת תִּלְוִיָּה בּוּ. וּבֵא רְאָה, אִין לָךְ דְּבָר בְּתוֹרָה שְׂאוֹמְרִים כָּל הַחֲבָרִים זֶה כָּךְ וְזֶה כָּךְ, שֶׁלֹּא הוֹלֵךְ הַכֵּל לְמְקוֹם אֶחָד וּמִתְכַּנֵּס לְמַעַן אֶחָד.

הוֹלֵךְ: כְּמֹה דְאֵתְ אָמַר, (קהלת א) כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם. וּכְתִיב (קהלת א) הַכֹּל הוֹלֵךְ אֶל מְקוֹם אֶחָד. וְחִזַּק מְאֹד, כְּמֹה דְתִנְיִן כְּלֵי מַחְזִיק אַרְבָּעִים סָאָה. וְחִזַּק מְאֹד, דְּלִית לֵךְ מְלָה בְּאוֹרֵייתָא חֲלָשָׁא אוֹ תְבִירָא, דְכֵד תְּסַתְּכַל וְתִנְדַּע בָּהּ, דְלֵא תִשְׁפַּח לָהּ תִקְיָפָא כְּפִטְיִשָׁא דְמִתְבַּר טִינְרִין. וְאִי אִיהִי חֲלָשָׁא, מִינְדָּהּ הוּא. כְּמֹה דְאוֹקְמוּהָ, דְכְּתִיב, (דברים לב) כִּי לֹא דָבַר רַק הוּא, וְאִם רַק הוּא, מְכֹס אִיהוּ. וְעַל דָּא וְחִזַּק מְאֹד. (דף ז' ע"א)

הוֹלֵךְ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (קהלת א) כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם, וְכָתוּב הַכֹּל הוֹלֵךְ אֶל מְקוֹם אֶחָד. וְחִזַּק מְאֹד - כְּמוֹ שֶׁשִּׁנְיִנוּ, כְּלֵי מַחְזִיק אַרְבָּעִים סָאָה. וְחִזַּק מְאֹד - שְׁאִין לֵךְ דְּבַר בְּתוֹרָה חֲלָשׁ אוֹ שְׁבוּר, שֶׁכְּשֶׁתְּסַתְּכַל וְתִכְיִר אוֹתוֹ, שֶׁלֹּא תִמְצָא אוֹתוֹ חִזַּק כְּפִטְיִשׁ שֶׁשׁוֹבֵר סְלָעִים. וְאִם זֶה חֲלָשׁ - זֶה מְמֹד, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרוּהָ, שֶׁכְּתוּב (דברים לב) כִּי לֹא דָבַר רַק הוּא, וְאִם רַק הוּא - מְכֹס הוּא. וְעַל זֶה וְחִזַּק מְאֹד.

כְּתִיב (שמות יט) מֹשֶׁה יְדַבֵּר וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל, בְּאַתֵּר דָּא אֲתַכְּלוּ מַלְיָן עֲלָאִין, הָא אוֹקְמוּהָ וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל, בְּקוֹלוֹ שֶׁל מֹשֶׁה, בְּהֵהוּא קוֹל דְּאַחִיד בֵּיהּ מֹשֶׁה. הֲכָא אִית לְאִסְתְּכָלָא דְהָא אֲפַכָּא הוּהוּ, דְכְּתִיב (שמות כ) וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים, וְהֲכָא כְּתִיב מֹשֶׁה יְדַבֵּר.

כְּתוּב, (שמות יט) מֹשֶׁה יְדַבֵּר וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל. בְּמְקוֹם הַזֶּה נִכְּלָלוּ דְבָרִים עֲלִיוֹנִים, הֲרִי פְּרִשׁוּהָ וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל, בְּקוֹלוֹ שֶׁל מֹשֶׁה, בְּאוֹתוֹ קוֹל שְׁאוּחַז בּוֹ מֹשֶׁה. כְּאִן יֵשׁ לְהִתְבּוֹנֵן, שֶׁהֲרִי הַפּוֹדֵה הָיָה, שֶׁכְּתוּב (שם כ) וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים, וְכֵאֵן כְּתוּב מֹשֶׁה יְדַבֵּר.

אֵלָּא אִית דְּאִמְרִי, בְּגִין דְכְּתִיב, (שמות כ) וַיֹּאמְרוּ אֶל מֹשֶׁה דְבַר אֶתְהָ עֲמָנוּ וְנִשְׁמָעָה וְאֵל יְדַבֵּר עִמָּנוּ אֱלֹהִים. וְעַל דָּא מֹשֶׁה יְדַבֵּר, וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ. בְּגִין דְלֵא אֲשַׁתְּכַח מְלָה בְּאוֹרֵייתָא מְפּוֹמָא דְמֹשֶׁה (רס"ו) בְּלַחֲדוּי, וְדָא הוּא דְאוֹקְמוּהָ, קְלָלוֹת שֶׁבְּמִשְׁנֵה תוֹרָה מֹשֶׁה מְפִי עֲצָמוֹ אִמְרוּ. מְעַצְמוֹ לֹא תִנְיִן, אֵלָּא מְפִי עֲצָמוֹ, הִלְלוּ מְפִי הַגְּבוּרָה. וְהִלְלוּ מְפִי עֲצָמוֹ, מְפִי הַהוּא קוֹל דְּאַחִיד בֵּיהּ, דְּאִקְרִי הַכִּי. וְשִׁפִּיר מְלָה.

אֵלָּא יֵשׁ אוֹמְרִים, מְשׁוּם שֶׁכְּתוּב וַיֹּאמְרוּ אֶל מֹשֶׁה דְבַר אֶתְהָ עֲמָנוּ וְנִשְׁמָעָה וְאֵל יְדַבֵּר עִמָּנוּ אֱלֹהִים. וְעַל זֶה מֹשֶׁה יְדַבֵּר, וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ. מְשׁוּם שֶׁלֹּא נִמְצָא דְבַר בְּתוֹרָה מְפִי מֹשֶׁה לְבַדּוֹ, וְזֵהוּ שֶׁבְּאַרוּהָ - קְלָלוֹת שֶׁבְּמִשְׁנֵה תוֹרָה, מֹשֶׁה מְפִי עֲצָמוֹ אִמְרוּ אוֹתוֹ. מְעַצְמוֹ לֹא שְׁנִינּוּ, אֵלָּא מְפִי עֲצָמוֹ. הִלְלוּ מְפִי הַגְּבוּרָה, וְהִלְלוּ מְפִי עֲצָמוֹ, מְפִי אוֹתוֹ קוֹל שְׁאוּחַז בּוֹ שֶׁנִּקְרָא כָּד. וְהַדְּבַר יָפָה.

וּבִסְפָרָא דְאֶגְדָּתָא דְבֵי רַב אֲמַרִי, אָף עַל גַּב דְּאוּרֵייתָא מְפִי הַגְבוּרָה אֲתַמַּר כּוּלָּהּ, מְפִי עֲצָמוּ שֶׁל מֹשֶׁה כְּמוֹ כֵּן אֲתַמַּר. וּמֵאִי אִיהוּ. כְּגוֹן קְלָלוֹת שְׂבַמְשֻׁנָּה תוֹרָה. וּלְבַתֵּר אֲתַכְּלִילֵן בְּגְבוּרָה, הִדָּא הוּא דְכָתִיב מֹשֶׁה יִדְבֵר וְהֶאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל. מֹשֶׁה יִדְבֵר, דָּא קוּלוֹ שֶׁל מֹשֶׁה. וְהֶאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל, דָּא גְבוּרָה, דְּאוּדֵי לִיָּה לְהֵהוּא קָלָא. הִדָּא הוּא דְכָתִיב יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל בְּהֵהוּא קוֹל דְּמֹשֶׁה. וְהִשְׁתָּא מֵאֵן דְּפִתַח בְּמַלְי דְּאוּרֵייתָא, (אֲנֵן אַחַדִּי נוֹדֵן לִיָּה, אִמְהוּ נְסִיב וּמֵאֵן דְּפִתַח) לִיפְתַח וַיִּמָּא, יִתְּבוּ.

וּבִסְפָר הָאֶגְדָּה שֶׁל בֵּית רַב אוֹמְרִים, אָף עַל גַּב שְׁתוּרָה נְאֻמְרָה כְּלָה מְפִי הַגְבוּרָה - מְפִי עֲצָמוּ שֶׁל מֹשֶׁה כְּמוֹ כֵּן נְאֻמְרָה. וּמִי הוּא? כְּמוֹ קְלָלוֹת שְׂבַמְשֻׁנָּה תוֹרָה. וְאַחַר כֵּן נִכְלְלוּ בְּגְבוּרָה. זֶהוּ שְׂכַתוּב מֹשֶׁה יִדְבֵר וְהֶאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל. מֹשֶׁה יִדְבֵר - זֶה קוּלוֹ שֶׁל מֹשֶׁה. וְהֶאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל - זֶה גְבוּרָה שְׂמוּדָה לְאוֹתוֹ הַקּוֹל. זֶהוּ שְׂכַתוּב יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל, בְּאוֹתוֹ קוֹל שֶׁל מֹשֶׁה. וְעַכְשָׁו מִי שֶׁפִּתַּח בְּדַבְרֵי תוֹרָה, (אֲנַחְנוּ נַחֲזִיק תּוֹדוֹת לוֹ. אִמְרוּ נֶשֶׁב, וּמִי שִׁפְתַח) יִפְתַּח וַיִּאמֶר. יִשְׁבוּ.

פִּתַח רַבִּי אַבָּא וְאֲמַר, כְּתִיב (וַיִּקְרָא כַב) וּבַת כַּהֵן כִּי תִהְיֶה אֶלְמָנָה וְגִירוּשָׁה וְזָרַע אֵין לָהּ וְגוֹ', זַכָּאָה חוֹלְקִיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל מִכָּל עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה, דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִידָה הוּא כֵּד בְּרָא עֲלֵמָא, לֹא בְּרָא לִיָּה אֶלָּא בְּגִינִיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, בְּגִין דִּיקְבִּלוּן אוּרֵייתָא בְּטוֹרָא דְּסִינֵי, וַיִּתְּדַכּוּן בְּכָלָא, וַיִּשְׁתַּכְּחוּן זַכָּאִין קַמִּיהָ.

פִּתַח רַבִּי אַבָּא וְאֲמַר, כְּתוּב (וַיִּקְרָא כַב) וּבַת כַּהֵן כִּי תִהְיֶה אֶלְמָנָה וְגִירוּשָׁה וְזָרַע אֵין לָהּ וְגוֹ'. אֲשֶׁרֵי חֲלָקִים שֶׁל יִשְׂרָאֵל מִכָּל הָעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה, שְׁהֵרֵי כְּשֶׁבְרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, לֹא בְּרָא אוֹתוֹ אֶלָּא בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל, כְּדֵי שִׁיקְבִּלוּ תוֹרָה בְּהַר סִינֵי וַיִּטְהָרוּ בְּכָל, וַיִּמְצְאוּ צְדִיקִים לְפָנָיו.

תָּא חֲזִי, כֵּד אֲשֶׁתְּלִים הָאֵי עֲלֵמָא בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל, כְּגוֹנוֹנָא דְלַעֲיֵלָא, וְהֵהוּא אָדָם אֲתַנְעִיץ בְּאַרְעָא, וְרוּמִיָּה מְטִי עַד צִית שְׂמִיָּא, בְּעָא קוּדְשָׁא בְּרִידָה הוּא לְאַשְׁלָמָא (ס"א לַאשְׁלַפָּא) נִשְׁמַתָּא קְדִישָׁא מְעִילָא לְתַתָּא, בְּגִין דִּיתַתְּאֲחִיד וַיִּתְקַשֵּׁר דָּא בְּדָא, הִדָּא הוּא דְכָתִיב, (בְּרַאשִׁית ב) וַיִּיצֶר יְיָ אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עֶפְרָ מִן הָאֲדָמָה וְגוֹ'. לְמַהֲוֵי קִשִּׁיר דָּא בְּדָא, וַיִּשְׁתַּכַּח שְׁלִים כְּגוֹנוֹנָא דְלַעֲיֵלָא, וַיִּשְׁלִים וַיִּתְקַן גְּרַמִּיָּה הַכִּי.

בא ראה, כְּשֶׁהַשָּׁלֵם הָעוֹלָם הִזָּה בְּיִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שְׁלֹמֹעַלָה, וְאוֹתוֹ אָדָם
נִנְעַץ בְּאֶרֶץ, וְרוֹמוֹ מֵגִיעַ עַד קֶצֶה הַשָּׁמַיִם, רָצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְהַשְׁלִים (לְהוֹצִיא) אֶת הַנִּשְׁמָה הַקְּדוּשָׁה מִמַּעַלָה לְמַטָּה, כְּדִי שְׁיִתְאַחַז
וְיִתְקַשֵּׁר זֶה בְּזֶה. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (בְּרֵאשִׁית ב) וְיִיָּצֵר ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם
עֶפְרָ מִן הָאָדָמָה וְגו', לְהִיּוֹת קָשׁוּר זֶה בְּזֶה, וְיִמְצָא שָׁלֵם כְּמוֹ שְׁלֹמֹעַלָה,
וְיִשְׁלִים וְיִתְקַן עֲצָמוֹ כְּדִי.

וּבְגִין כֵּן בְּרָא לִיהַ דְּכַר וְנוֹקְבָא, לְמַהוּי שְׁלִים. וְאִימְתִי אֶקְרִי בְּרַ נֶשׁ שְׁלִים
כְּגוּוֹנָא דְלַעֲיָלָא בְּשַׁעְתָּא דְאַזְדְּוּוּג בְּבֵת זִוּגִיהַ בְּאַחְדוּתָא בְּחַדְוּוּתָא בְּרַעוּתָא,
וְיִפִּיק מִנִּיהַ וּמִנוֹקְבִיהַ בֵּן (ר"ס) וּבֵת. וּכְדִין הוּא בְּרַ נֶשׁ שְׁלִים כְּגוּוֹנָא
דְלַעֲיָלָא, וְאִשְׁלִים הוּא לְתַתָּא, כְּגוּוֹנָא דְשָׁמָא קְדִישָׁא עֲלָאָה, וּכְדִין אֶתְקַרִי
(ס"א אֶתְקִיִים) שָׁמָא קְדִישָׁא עֲלָאָה עֲלִיהַ.

וּמִשׁוּם כֵּן בְּרָא אוֹתוֹ זָכָר וְנוֹקְבָה, לְהִיּוֹת שְׁלֵם. וּמִתִּי נִקְרָא אָדָם שְׁלֵם
כְּמוֹ שְׁלֹמֹעַלָה? בְּשַׁעַה שְׁמִזְדְּוּג עִם בֵּת זִוּגוֹ בְּאַחְדוּת וּבְשִׁמְחָה וּבְרַצוֹן,
וְיִוְצִיא מִמֶּנּוּ וּמִנוֹקְבָתוֹ בֵּן וּבֵת. וְאִזּוּ הוּא אָדָם שְׁלֵם כְּמוֹ שְׁלֹמֹעַלָה,
וּמִשְׁלִים הוּא לְמַטָּה, כְּמוֹ שְׁהַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ הָעֲלִיּוֹן, וְאִזּוּ נִקְרָא (יִתְקִים)
הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ הָעֲלִיּוֹן עֲלָיו.

וּבְרַ נֶשׁ דְלָא בְּעִי לְאַשְׁלֵמָא שְׁמָא קְדִישָׁא לְתַתָּא, טַב לִיהַ דְלָא אֶתְבְּרִי, דְהַא
לִית לִיהַ חוּלְקָא כְּלָל בְּשָׁמָא קְדִישָׁא. וְכַד נְפִיק נִשְׁמַתִּיהַ מִנִּיהַ, לָא
אֶתְאַחְדָא בִּיהַ כְּלָל, דְהַא אֶזְעָרָא דִּיוֹקְנָא דְמֵאֲרִיָה עַד דְאַתְקַשְׁרָא (ס"א
דֶּאֶתְהֶדְרָא) וְאֶתְתַּקְנַת בְּכֻלָּא.

וְאָדָם שְׁלָא רוּצָה לְהַשְׁלִים אֶת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ לְמַטָּה, טוֹב לוֹ שְׁלָא
נְבָרָא, שְׁהֲרִי אִין לוֹ כְּלָל חֵלֶק בְּשֵׁם הַקְּדוֹשׁ. וּכְשִׁיּוּצָאֵת נִשְׁמַתוֹ מִמֶּנּוּ,
לָא נְאַחְזָת בּוֹ כְּלָל, שְׁהֲרִי הַקְּטִין אֶת דִּיוֹקוֹ רַבּוֹנוֹ עַד שְׁיִתְקַשֵּׁר (שִׁיחִזַר)
וְיִתְקַן בְּכֻלָּ.

הַדָּא הוּא דְכְּתִיב, (וַיִּקְרָא כב) וּבֵת כְּהֵן כִּי תִהְיֶה אֱלֻמְנָה וְגִירוּשָׁה וְגו'. וּבֵת
כְּהֵן, דָּא נִשְׁמַתָּא קְדִישָׁא, דְאַתְקַרִי בְּרַתָּא דְמַלְכָּא, דְהַא אוּקְמוּהַ דְנִשְׁמַתָּא
קְדִישָׁא מְזוּוּגָא דְמַלְכָּא וּמִטְרוּנִיתָא נְפִקַת. וּבְגִינִי כֵּן הִיךְ גּוּפָא דְלְתַתָּא
מְדְכָר וְנוֹקְבָא, אוּף הַכִּי נִשְׁמַתָּא לַעֲיָלָא. כִּי תִהְיֶה אֱלֻמְנָה מֵהוּא גּוּפָא
דְאַזְדְּוּוּגַת בִּיהַ, וּמִית. וְגִירוּשָׁה, דְאַתְתַּרְכַּת מֵהוּא חוּלְקָא דְשָׁמָא קְדִישָׁא.
וְכֻל כֵּן לְמָה, בְּגִין דְזַרְעֵ אִין לָהּ לְאַשְׁתַּכְחָא כְּגוּוֹנָא דְלַעֲיָלָא, וְלֶאֱתַקְשְׁרָא
בְּשָׁמָא קְדִישָׁא. וְשָׁבָה אֶל בֵּית אָבִיהַ, מֵאֵן וְשָׁבָה. וְשָׁבָה סַתָּם, לְאַתְתַּקְנָא

כְּמִלְקָדְמִיו. וְכִדְיִן וְשָׁבָה אֶל בֵּית אָבִיהָ, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִידָא הוּא. כְּנִעוּרֵיהָ:
כְּקִדְמִיתָא. מִלְחָם אָבִיהָ תֹאכֵל, לְאִתְעַנְגָּא בְּעִנּוּגָא דְמִלְכָּא.

זֶהוּ שְׁפָתוֹב, (ויקרא כב) וּבֵת כְּהֵן כִּי תִהְיֶה אֱלֻמְנָה וְגִרוּשָׁה וְגו'. וּבֵת כְּהֵן
- זֶה הַנְּשֻׁמָּה הַקְּדוּשָׁה שֶׁנִּקְרָאת בֵּת הַמִּלָּךְ, שֶׁהִרִי פְּרֻשׁוּתָהּ שֶׁהַנְּשֻׁמָּה
הַקְּדוּשָׁה הִיא מְזוּוּגָה שֶׁל הַמִּלָּךְ וְהַגְּבִירָה יוֹצֵאת. וּמְשׁוּם כֵּן, אִידָּ
שֶׁהַגּוֹף שֶׁלְמִטָּה הוּא מְזָכָר וְנִקְבָּה, אִף כֵּן הַנְּשֻׁמָּה לְמַעַלָּה. כִּי תִהְיֶה
אֱלֻמְנָה, מֵאוֹתוֹ הַגּוֹף שֶׁהִזְדוּגָה בּוֹ, וּיְמַת. וְגִרוּשָׁה, שֶׁגִּרְשָׁה מֵאוֹתוֹ
הַחֶלֶק שֶׁל הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ. וְכֹל כֵּן לְמָה? מְשׁוּם שֶׁזָּרַע אֵין לָהּ לְהַמְצִיא
כְּמוֹ שֶׁלְמַעַלָּה וּלְהַתְקַשֵּׁר בְּשֵׁם הַקְּדוּשׁ. וְשָׁבָה אֶל בֵּית אָבִיהָ, מִי
וְשָׁבָה? וְשָׁבָה סִתָּם, לְהַתְתַּקֵּן כְּמוֹ מִקְדָּם. וְאִזּוֹ וְשָׁבָה אֶל בֵּית אָבִיהָ -
זֶה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. כְּנִעוּרֵיהָ - כְּבָרְאֻשׁוֹנָה. מִלְחָם אָבִיהָ תֹאכֵל -
לְהַתְעַנֵּג בְּעִנּוּג שֶׁל הַמִּלָּךְ.

דף ז' ע"ב

מִכָּאֵן וְלְהִלָּאָה, (ויקרא כב) וְכֹל זָר לֹא יֹאכֵל קֹדֶשׁ. מֵאֵן הוּא זָר. הֵהוּא דְלֹא
(ס"א אוקים) שְׁמָא קִדְיִשָׁא דְתַתָּא, וְלִית לִיה בֵּיה חוּלְקָא. לֹא יֹאכֵל קֹדֶשׁ, לִית
בֵּיה חוּלְקָא מִעִנּוּגָא דְלַעֲיִלָּא דְאִית בֵּיה אֲכִילָה, דְכַתִּיב, (שיר השירים ה) אֲכָלוּ
רְעִים, אֲכִילָה דְלַעֲיִלָּא, עִנּוּגָא (דף ז' ע"ב) דְקוּדְשָׁא בְּרִידָא הוּא הָוִי, וְהֵאִי עִנּוּגָא
שְׂרִיא, בְּאַתֵּר דְשְׂרִיא כַּד רִיחָא דְקַרְבָּנָא הָוִי סְלִיק.

מִכָּאֵן וְלְהִלָּאָה - (שם) וְכֹל זָר לֹא יֹאכֵל קֹדֶשׁ. מִי הוּא הַזָּר? אוֹתוֹ שְׁלֹא
(כבד) הַקִּים אֶת הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ לְמִטָּה וְאֵין לוֹ בּוֹ חֶלֶק. לֹא יֹאכֵל קֹדֶשׁ,
אֵין בּוֹ חֶלֶק מִהַעֲנֵג שֶׁלְמַעַלָּה שֵׁישׁ בּוֹ אֲכִילָה, שְׁפָתוֹב (שיר ה) אֲכָלוּ
רְעִים, אֲכִילָה שֶׁלְמַעַלָּה הִיא הַעֲנֵג שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהַעֲנֵג הַזֶּה
שְׂרוֹי בְּמִקוֹם שְׂשֻׁרוֹי כְּאֲשֶׁר רִיחַ הַקְּרָבָן הִיָּה עוֹלָה.

תָּא חֲזִי, בְּשַׁעֲתָא דְאֲשַׁתְּכַח מְזוּנָא לְתַתָּא, אֲשַׁתְּכַח מְזוּנָא לְעִילָא. לְמִלְכָּא
דְאֲתַקֵּן סְעוּדָתָא דִּילֵיהּ, וְלֹא אֲתַקֵּן לְעַבְדוּהִי. כַּד אֲתַקֵּן לְעַבְדוּהִי, אֲכִיל
הוּא סְעוּדָתָא דִּילֵיהּ, וְאֵינוֹן אֲכִילֵי סְעוּדָתֵיהוּ, הַדָּא הוּא דְכַתִּיב, (שיר
השירים ה) אֲכַלְתִּי יַעֲרִי עִם דְּבָשִׁי, דָּא סְעוּדָתָא דְמִלְכָּא. אֲכָלוּ רְעִים שְׁתוּ
וְשָׁכְרוּ דוּדִים, דָּא סְעוּדָתָא דִּידְהוּ מְרִיחָא דְקַרְבָּנָא, כַּד רִיחָא דְקַרְבָּנָא הָוִי
סְלִיק. וּבְגִינֵי כֵּן אֲקַרֵּי רִיחַ נִיחַח לֵינִי. רִיחַ לְעַבְדוּהִי. נִיחַח לֵינִי. (מאתר דענוגא
דעתיקא אשתכח) וְעַל דָּא סְעוּדָתָא דְמִלְכָּא אֲתַעֲכַב, בְּגִין סְעוּדָתָא דְעַבְדוּהִי.

ובגין כֹּד, יִשְׂרָאֵל מִפְּרָנְסִי לְאַבְיָהוֹן שְׁבַשְׁמִים תְּנִינוּ. ומסעודתא דמלכא
מאן אכיל. אלא אינון נשמתינ דצדיקיא.

בא ראה, בשעה שנמצא מזון למטה, נמצא מזון למעלה. למלך שתקן
את סעודתו ולא תקן לעבדיו. כשתקן לעבדיו, הוא אכל את סעודתו,
והם אכלו את סעודתם. זהו שכתוב (שם) אכלתי יערי עם דבשי - זו
סעודת המלך. אכלו רעים שתי ושכרו דודים - זו סעודתם מריח
הקרבו, כשריח הקרבו היה עולה, ומשום כֹּד נקרא ריח ניחח לה.
ריח לעבדיו, ניחח לה'. (ממקום הענג של העתיק נמצא) ולכן סעודת המלך
מתעכבת, בגלל סעודתם של עבדיו. ומשום כֹּד יִשְׂרָאֵל מִפְּרָנְסִים את
אביהם שבשמים שנינו. ומסעודת המלך מי אוכל? אלא אותן נשמות
הצדיקים.

תו פתח ואמר, (תהלים קלג) הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד,
זכאין אינון ישראל, דלא יהב לון קודשא בריך הוא לרבבא, או לשליחא,
אלא ישראל אחידו ביה, והוא אחיד בהו, ומחביבותא דלהון קרא לון
קודשא בריך הוא עבדיו. הדא הוא דכתיב, (ויקרא כה) כי לי בני ישראל
עבדים עבדי הם. לבתר קרא לון בנים, הדא הוא דכתיב, (דברים יד) בנים
אתם ליי אלהיכם. לבתר קרא לון אחים, הדא הוא דכתיב, (תהלים קכב)
למען אחי ורעי וגו'. ובגין דקרא לון אחים, בעא לשוואה מדוריה בהו,
ולא יעדי מנייהו. כדיו כתיב הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד.

עוד פתח ואמר, (תהלים קלג) הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד.
אשריהם ישראל שלא נתן אותם הקדוש ברוך הוא לגדול או לשליח,
אלא ישראל אחוים בו, והוא אחוז בהם, ומחביבותא קרא להם
הקדוש ברוך הוא עבדים, זהו שכתוב (ויקרא כה) כי לי בני ישראל
עבדים עבדי הם. אחר כֹּד קרא להם בנים, זהו שכתוב בנים אתם לה'
אלהיכם. אחר כֹּד קרא להם אחים, זהו שכתוב למען אחי ורעי וגו'.
ומשום שקרא להם אחים, רצה לשים את מדורו בהם ולא יסור
מהם, ואז כתוב הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד.

ובוצינא קדישא הכי אמר, הנה מה טוב ומה נעים וגו', כמה דאת אמר
(ויקרא כ) ואיש אשר יקח את אחותו. ובספרא דרב ייבא סבא, ואיש : דא
קודשא בריך הוא. אשר יקח את אחותו : דא כנסת ישראל. וכל כֹּד למה.
חסד הוא, חסד הוא ודאי, והא אוקמוה. ועל דא הנה מה טוב ומה נעים
שבת אחים גם יחד, קודשא בריך הוא וכנסת ישראל. גם, לרבות ישראל
דלתתא. כדאמרין, דהא בשעתא דכנסת ישראל (סייא באחוותא באחדותא)
באחדותא בקודשא בריך הוא, ישראל דלתתא שריין בחדוותא גם אינון

בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּבְגִין כֶּךָ גַם יַחַד כְּתִיב. וּבִסְפָרָא דְרַב הַמְנוּנָא סְבָא, (ע"י) גַם יַחַד, לְרַבּוֹת צַדִּיק. בְּה, בְּכַנְסַת יִשְׂרָאֵל, דְּאִינוּן זְווגָא חַד, וְכֻלָּא מְלָה חַד.

וְהַמְנוּרָה הַקְדוּשָׁה כֶּךָ אָמַר, הִנֵּה מַה טוֹב וּמַה נְעִים וְגו', כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקראכ) וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת אֶחָתוֹ. וּבִסְפָרוֹ שֶׁל רַב יִיבָא סְבָא, וְאִישׁ - זֶה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. אֲשֶׁר יִקַּח אֶת אֶחָתוֹ - זֶה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְכֹל כֶּךָ לְמַה? חֶסֶד הוּא, חֶסֶד הוּא וְדַאי, וְהָרִי פְּרִשׁוּהָ. וְלָכֵן, הִנֵּה מַה טוֹב וּמַה נְעִים שְׁבַת אַחִים גַם יַחַד - הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. גַם - לְרַבּוֹת יִשְׂרָאֵל שְׁלֵמָטָה, כְּמוֹ שֶׁאֲמַרְנוּ, שֶׁהָרִי בְּשַׁעַה שֶׁכְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל (בַּאֲחוּה בַּאֲחֻדוֹת) בְּאֲחֻדוֹת עִם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, יִשְׂרָאֵל שְׁלֵמָטָה שְׂרוּיִם בְּשִׂמְחָה גַם הֵם עִם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּמִשׁוּם כֶּךָ כְּתוּב גַם יַחַד. וּבִסְפָרוֹ שֶׁל רַב הַמְנוּנָא סְבָא, גַם יַחַד - לְרַבּוֹת צַדִּיק. בְּה, בְּכַנְסַת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם זְווג אֶחָד, וְהַכֹּל דְּבַר אֶחָד.

וְתַנִּינן בְּפִרְשֵׁתָא דְשִׁמְעַת יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד, מַהוּ אֶחָד. דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל דְּאֶחָד בֵּיה בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דְּאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, זְווגָא דְדַכְר וְנוֹקְבָא אַקְרִי אֶחָד. בְּאַתֵּר דְּנוֹקְבָא שְׂרָא, אֶחָד אַקְרִי. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְדַכְר בְּלֵא נּוֹקְבָא פְּלַג גּוּפָא אַקְרִי, וּפְלַג לָאו הוּא חַד. וְכַד מִתְחַבְּרוּן כְּחַדָּא תְרִי פְּלַגֵּי גּוּפָא, אֲתַעְבִּידוּ חַד גּוּפָא, וּכְדִין אַקְרִי אֶחָד.

וְשַׁנִּינוּ בְּפִרְשֵׁתָא שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד, מַהוּ אֶחָד? זֶה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל שֶׁאֲחוּזָה בְּקְדוּשָׁה - בְּרוּךְ-הוּא. שֶׁאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, זְווג שֶׁל זְכָר וּנְקֵבָה נִקְרָא אֶחָד. בְּמִקּוּם שֶׁהִנְקֵבָה שׁוֹרָה, אֶחָד נִקְרָא. מַה הַטַּעַם? בְּגִלּוֹל שֶׁזְכָר בְּלִי נְקֵבָה נִקְרָא חֲצִי גּוּף, וְחֲצִי אֵינוֹ אֶחָד. וּכְשֶׁמִּתְחַבְּרִים כְּאֶחָד שְׁנֵי חֲצָאֵי גּוּף, נַעֲשִׂים גּוּף אֶחָד, וְאִזּוֹ נִקְרָא אֶחָד.

וְהַשְׁתָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא אַקְרִי אֶחָד. וְרָזָא דְמְלָה, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בְּגִלּוּתָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא סְלִיק לְעֵילָא לְעֵילָא, וְזוּוגָא אֲתַפְּרֵשׁ, וְשִׁמְא קַדִּישָׁא לָא אֲשַׁתְּכַח שְׁלִים, וְאֶחָד לָא אַקְרִי. וְאִימְתִי יִתְקַרִי אֶחָד, בְּשַׁעְתָּא דְמִטְרוּנִיתָא תִּשְׁתְּכַח בֵּיה בְּמִלְכָּא, וְיִזְדְּווגוֹן כְּחַדָּא. הֲדָא הוּא דְכְתִיב, (עובדיה א) וְהִיתָה לִי הַמְלוּכָה. מֵאֵן מְלוּכָה. דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְמִלְכוּ בְּה אֲתַקְשֵׁר, כְּדִין (זְכַרְיָה יד) בְּיוֹם הַהוּא יְהִיָּה יְיָ אֶחָד וְשִׁמוֹ אֶחָד. וְעַל דָּא, הִנֵּה מַה טוֹב וּמַה נְעִים שְׁבַת אַחִים גַם יַחַד. (תהלים קלג) כְּשִׁמּוֹן הַטוֹב עַל הָרֵאשׁ. מֵאֵן שְׁמּוֹן הַטוֹב. דָּא מְשַׁח רַבּוּת קוּדְשָׁא, דְנִגִּיד וְנִפְיֵק מַעֲתִיקָא קַדִּישָׁא, דְאֲשַׁתְּכַח בְּהוּא נְהַר עֲלָאָה, דְיִנְקָא לְבָנִין, לְאֲדֻלְקָא בּוּצִינִין, וְהוּא מְשַׁח נִגִּיד בְּרִישָׁא דְמִלְכָּא, וּמִרִישִׁיָּה לִיקִירוֹ דְדִיקְנָא קַדִּישָׁא, וּמִתְמַן נִגִּיד לְכֹל אִינוּן לְבוּשֵׁי יְקַר דְמִלְכָּא אֲתַלְבֵּשׁ בְּהוּ. הֲדָא הוּא דְכְתִיב שְׁיֹרֵד עַל פִּי

מדותיו. על פי מדותיו ממש, ואלין אינון כתרין מלכא דשמיה קדישא
אשתכח בהו.

ועכשו הקדוש ברוך הוא לא נקרא אחד. וסוד הדבר - כנסת ישראל
בגלות, והקדוש ברוך הוא עלה למעלה למעלה, והזיווג נפרד, והשם
הקדוש לא נמצא שלם ולא נקרא אחד. ומתי יקרא אחד? בשעה
שהגבירה תמצא עם המלך ויזדווגו כאחד. זהו שכתוב (עובדיה א) והיתה
לה' המלוכה. מי המלוכה? זו כנסת ישראל שהמלכות קשורה בה, אז
(זכריה יד) ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. ועל זה, הנה מה טוב
ומה נעים שבת אחים גם יחד. כשמן הטוב על הראש. מי שמן הטוב?
זה שמן משחת קדש ששופע ויוצא מהעתיק הקדוש שנמצא באותו
נהר עליון, שמייניק את הבנים להדליק מנורות, ואותו שמן שופע על
ראש המלך, ומראשו לכבוד של הזקן הקדוש, ומשם שופע לכל אותם
לבושי כבוד שהמלך מתלבש בהם. זהו שכתוב שיורד על פי מדותיו.
על פי מדותיו ממש, ואילו הם כתרין המלך שהשם הקדוש נמצא בהם.

דף ח' ע"א

תא חזי, כל נגידו, וכל חידו דעלמין, לא נחית לברכא, אלא על ידא דאלין
כתרין קדישין, דאינון שמא דמלכא קדישא, ובגין כך שיורד על פי
מדותיו. על פי מדותיו ודאי כמה דאת אמר (במדבר ד) על פי אהרן ובניו
תהיה. כך על פי מדותיו, נחית ונגיד לכלהו עלמין, לאשתכחא ברכאן
לכלא. ותא חזי, האי שמן (דף ח' ע"א) טוב לא זמין, עד ההוא זמנא דפולחנא
דלתתא הנה סליק, ואתערען דא בדא, הדא הוא דכתיב, (משלי כז) שמן
וקטרת ישמח לב. שמן לעילא, וקטרת לתתא, כדן הוא חדוותא דכלא.
רבי אחא ורבי יהודה זקיפו ידן, ואודו לרבי אבא.

בא ראה, כל השפע וכל שמחת העולמות לא יורדים לברך אלא על
ידי הכתרים הקדושים הללו, שהם שמו של המלך הקדוש, ומשום
כך שיורד על פי מדותיו. על פי מדותיו ודאי, כמו שנאמר (במדבר ד) על
פי אהרן ובניו תהיה. כך על פי מדותיו יורד ומשפיע לכל העולמות,
להמציא ברכות לכלם. ובא ראה, השמן הטוב הזה אינו זמין, עד
אותו זמן שהעבודה שלמטה היתה עולה ונפגשים זה בזה. זהו
שכתוב (משלי כז) שמן וקטרת ישמח לב. שמן למעלה וקטרת למטה,
אזי זו שמחת הכל. רבי אחא ורבי יהודה זקיפו ידים, והודו לרבי
אבא.

רְבִי אֶחָא פִתַח, (בראשית כ) וַיבֹא אֱלֹהִים אֶל אַבְימֶלֶךְ בַּחֲלוֹם הַלַּיְלָה, וַיְכַתֵּיב וַיֹּאמֶר אֵלָיו הָאֱלֹהִים בַּחֲלוֹם גַּם אֲנֹכִי יִדְעֵתִי כִּי בְתֶם לְבָבְךָ עֲשִׂיתָ זֹאת. הָאִי וַיבֹא אֱלֹהִים אֶל אַבְימֶלֶךְ, מֵאִי שָׁנָא בְּאֻמוֹת הָעוֹלָם, וַיבֹא אֱלֹהִים, וַלְיִשְׂרָאֵל לָא. (אלא דא הוא רזא דאלהים אחרים ואית לך למנדע דשמא דקודשא בריך הוא (ישעיה נ"ז) רם ונשא שוכן עד וקדוש שמו והוא בלחודוי מלכא על כל מה דאשתכח בין לעילא בין לתתא והיכלא קדישא דיליה באמצעייתא אתתקן וסחרניה אית שבעין כתרין ומנהון אתמשכו עי רברבין ואתמנו על עי עמין דעלמא למהוי כל חד וחד שליט על עמיה ועל ארעיה. וקודשא בריך הוא יהב לישראל רזא דשמיה בלחודיהון והוא שליט על ישראל וירושלים הדא הוא דכתיב (דניאל ט) כי שמך נקרא על עירך ועל עמך. ולית לעמא אחרא חולקא ביה בקודשא בריך הוא דכתיב (דברים כ"ד) וראו כל עמי הארץ כי שם יי נקרא עליך. וכתיב (מיכה ד') כי כל העמים ילכו איש בשם אלהיו וגו'. וכתיב (דברים ל"ב) כי חלק יי עמו וגו') אֶלְא הָכִי תַנִּינָן, כָּל אֱלֹהִים דְהִכָּא, הֵהוּא חֵילָא רַבְרָבָא דְמִמְנָא עַלְיִהוּ הָהוּ, כְּגוֹנָא דָא וַיבֹא אֱלֹהִים אֶל בְּלַעַם לַיְלָה, הֵהוּא חֵילָא דְאֶתְפָּקֵד עָלֵיהּ.

רְבִי אֶחָא פִתַח, (בראשית כ) וַיבֹא אֱלֹהִים אֶל אַבְימֶלֶךְ בַּחֲלוֹם הַלַּיְלָה, וַיְכַתֵּיב וַיֹּאמֶר אֵלָיו הָאֱלֹהִים בַּחֲלוֹם גַּם אֲנֹכִי יִדְעֵתִי כִּי בְתֶם לְבָבְךָ עֲשִׂיתָ זֹאת. וַיבֹא אֱלֹהִים אֶל אַבְימֶלֶךְ הַזֶּה, מֵה שׁוֹנָה בְּאֻמוֹת הָעוֹלָם וַיבֹא אֱלֹהִים, וַלְיִשְׂרָאֵל לָא? (אלא זהו סוד של אלהים אחרים. ויש לך לדעת שהשם של הקדוש ברוך הוא (ישעיה נז) רם ונשא שכן עד וקדוש שמו, והוא לבדו מלך על כל מה שנמצא, בין למעלה בין למטה, וההיכל הקדוש שלו באמצע נתקן, וסביבו יש שבעים כתרים, ומהם נמשכו שבעים גדולים, והפקדו על שבעים עמי העולם להיות כל אחד ואחד שולט על עמו ועל ארצו. והקדוש ברוך הוא נתן לישראל סוד של שמו להם בלבד והוא שולט על ישראל וירושלים זהו שכתוב (דניאל ט') כי שמך נקרא על עירך ועל עמך. ואין לעם אחר חלק בו בקדוש'ברוך' הוא שכתוב (דברים כ"ד) וראו כל עמי הארץ כי שם יי נקרא עליך. וכתוב (מיכה ד') כי כל העמים ילכו איש בשם אלהיו וגו'. וכתוב (דברים ל"ב) כי חלק יי עמו וגו') אֶלְא כֶּךָ שְׁנִינוּ, כָּל אֱלֹהִים שֶׁל כָּאוּ, אוֹתוֹ כַּח גְּדוֹל שְׁמִמְנָה עָלֵיהֶם הִזָּה, כְּמוֹ כֵן - וַיבֹא אֱלֹהִים אֶל בְּלַעַם לַיְלָה, אוֹתוֹ כַּח שְׁמִפְקֵד עָלָיו.

וְאִי תִימָא וַיֹּאמֶר אֵלָיו הָאֱלֹהִים בַּחֲלוֹם. הָכִי הוּא וַדַּאי, גַּם אֲנֹכִי יִדְעֵתִי, גַּם אֲמַאי הִכָּא. אֶלְא לְרַבּוֹת קָא אָתָא, דְדַאף עַל גַּב דְלַעֲיָלָא מִנְאִי יְדִיעַ, גַּם אֲנֹכִי יִדְעֵתִי. וְאַחֲשׂוּךְ גַּם אֲנֹכִי, גַּם לְרַבּוֹת, אוֹתָךְ מִחֲטוֹ לִי, מִחֲטוֹ חֲסֵר אֶלְפִי כְּתִיב, מֵאִי קָאמֵר בְּגִין דְחֲטָאָה לָאו בְּחֵילָא קִיִּימָא.

וְאִם תִּיאָמֵר, וַיֹּאמֶר אֵלָיו הָאֱלֹהִים בַּחֲלוֹם - כֶּךָ זֶה וַדַּאי. גַּם אֲנֹכִי יִדְעֵתִי, לָמָּה כָּאוּ גַם? אֶלְא שְׂבָא לְרַבּוֹת, שְׂאָף עַל גַּב שְׁלַמְעֵלָה מִמְנִי יְדוּעַ, גַּם אֲנֹכִי יִדְעֵתִי. וְאַחֲשׂוּךְ גַּם אֲנֹכִי - גַּם לְרַבּוֹת - אוֹתָךְ מִחֲטוֹ לִי. מִחֲטוֹ חֲסֵר אֶלְפִי כְּתוּב. מָה אָמֵר? מְשׁוּם שְׁחֲטָא אֵינוֹ עוֹמֵד בְּכַח.

אֶלְא הָכִי אוֹלִיפְנָא, בְּחוּבֵיהוֹן דְעֵמָא דְלִתְתָא, אֶתְפָּגִים לְעֵילָא. בְּחוּבֵי עֵמָא דְלִתְתָא, אֶתְעַבֵּר רַבְרָבָא דְלֵהוֹן דְלַעֲיָלָא מְשׁוּלְטָנִיָּה. הֵדָא הוּא דְכְּתִיב וְאַחֲשׂוּךְ גַּם אֲנֹכִי אוֹתָךְ, דְדַאף עַל גַּב דְלַעֲיָלָא מִנְאִי תִלְיָא מִלְתָּא, גַּם אֲנֹכִי

לְרַבּוֹת לְגֵרְמִיּהוּ, מִחֲטוּ לִי, בְּגִין דְּלֹא יִשְׁתַּכְּחוּ גִבְאֵי, כְּהֵאֵי מַחֲט דְנַעֲיֵץ
בְּבִשְׂרָא, דְּלֹא תִגְרוּם לִי אֶת בְּחוּבְךָ לְאַעְבְּרָא לִי מִשׁוֹלְטָנִי, וְיִקּוּצוּן בִּי, דְּלֹא
תִקּוּץ לִי בְּמַחֲטָךְ, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (וויקרא ט) וְאֶקֶץ בָּם, כְּהֵנִי קוּצִין דְנַעֲיֵצִין
בְּבִשְׂרָא. מֵאֵי מִשְׁמַע. מִשְׁמַע דְּבַחוּבֵי בְנֵי אֲנָשָׁא, עֲבָדִין פְּגִימוּ לְעִילָא, מֵאֵי
אִיהוּ. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (ישעיה ט) וּבִפְשַׁעְכֶם שְׁלַחַה אִמְכֶם.

אַלֵּא כְּדָ לְמַדְנֹו, בְּחֲטָאֵי הָעַם שְׁלַמְטָה נַפְגָּם לְמַעְלָה. בְּחֲטָאֵי הָעַם
שְׁלַמְטָה מְעַבְרָה הַגְּדוֹל שְׁלֵהֶם שְׁלַמְעֵלָה מִשְׁלְטוֹנֹו. זֶהוּ שְׁפָתוֹב וְאַחֲשַׁד
גַּם אֲנָכִי אוֹתָךְ, שְׂאָף עַל גַּב שְׁלַמְעֵלָה מִמְּנֵי תְלוּי הַדְּבָר - גַּם אֲנָכִי,
לְרַבּוֹת לְעַצְמוֹ, מִחֲטוּ לִי, כְּדִי שְׁלֹא יִמְצְאוּ אֶצְלִי, כְּמוֹ הַמַּחֲט הַזֶּה
הַנְּעוּצָה בְּבִשְׂרָא, שְׁלֹא תִגְרוּם לִי אֶתְהָ בְּחֲטָאֵךְ לְהַעְבִּיר אוֹתִי מִשְׁלְטוֹנִי
וְיִקּוּצוּ בִי, שְׁלֹא תִקֶּץ אוֹתִי בְּמַחֲטָךְ, כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר (וויקרא ט) וְאֶקֶץ בָּם,
כְּמוֹ הַקּוּצִים הַלְלוּ שְׁנַעוּצִים בְּבִשְׂרָא. מַה מִשְׁמִיעַ? מִשְׁמִיעַ שְׁבַחֲטָאֵי בְנֵי
אָדָם נַעֲשִׂים פְּגָמִים לְמַעְלָה. מַה הוּא? כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר (ישעיה ט) וּבִפְשַׁעֵיכֶם
שְׁלַחַה אִמְכֶם.

וְעַל דָּא קַרְבֹּן אֶתְקַרִּיב, מֵאֵי קַרְבֹּן. הֵאֵי דְקַאמְרוּן דְכַתִּיב, וּבִפְשַׁעְכֶם שְׁלַחַה
אִמְכֶם. דְּהֵא חֲטָא גְרִים פְּרוּדָא בְּחוּבֵיהָ. קַרְבֹּן קַרִּיב עֲלָמָא עֲלָאָה בְּעֲלָמָא
תַּתְּאָה וְאַתְעַבִּיד כְּלָא חַד. אֶתְו רַבִּי אַבְבָּא וְרַבִּי יְהוּדָה, וְאוּדוּ לִיה לְרַבִּי
אַחָא.

וְעַל כֹּן נִקְרַב קַרְבֹּן, אֵיזָה קַרְבֹּן? זֶה שְׂאֵמְרֵנוּ שְׁפָתוֹב, וּבִפְשַׁעֵיכֶם
שְׁלַחַה אִמְכֶם. שְׁהֵרִי הַחֲטָא גּוֹרֵם פְּרוּד בְּחֲטָאוֹ. הַקַּרְבֹּן מְקַרֵּב אֶת
הָעוֹלָם הָעֲלִיוֹן לְעוֹלָם הַתַּתְּחוֹן, וְהַכֹּל נַעֲשֶׂה אַחַד. בְּאוּ רַבִּי אַבְבָּא וְרַבִּי
יְהוּדָה וְהוּדוּ לוֹ לְרַבִּי אַחָא.

פְּתַח רַבִּי יְהוּדָה (כ"ו) וְאָמַר, (תהלים ק) עֲבָדוּ אֶת יְיָ בְּשִׂמְחָה וְגוֹ'. עֲבָדוּ אֶת
יְיָ בְּשִׂמְחָה, הֵכִי אוֹלִיפְנָא, דְּכָל פּוֹלְחָנָא דְבַעֲי בְּרַשׁ לְמַפְלַח לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא, בְּעֵי בְּחַדְוֹתָא, בְּרַעוּתָא דְלִבָּא, בְּגִין דִּישְׁתַּכְּח פּוֹלְחָנִיה בְּשְׁלִימוֹ. וְאֵי
תִימָא פּוֹלְחָנָא דְקַרְבְּנָא הֵכִי הוּא. לֹא אֶפְשָׁר, דְּהֵא הַהוּא בְּרַשׁ דְעֵבֵר עַל
פְּקוּדָא דְמַאֲרִיָּה, עַל פְּקוּדָא דְאוּרִיָּתָא, וְתַב לְקַמֵּי דְמַאֲרִיָּה, בְּמֵאן אֲנַפִּין
יְקוּם קַמִּיָּה, הָא וְדֵאֵי בְרוּחַ תְּבִירָא, בְּרוּחַ עֲצִיב, אֲן הוּא שְׂמַחָה, אֲן הוּא
רְנָנָה.

פְּתַח רַבִּי יְהוּדָה וְאָמַר, (תהלים ק) עֲבָדוּ אֶת ה' בְּשִׂמְחָה וְגוֹ'. עֲבָדוּ אֶת ה'
בְּשִׂמְחָה, כְּדָ לְמַדְנֹו, שְׁכָל עֲבוּדָה שְׁצָרִיף אָדָם לְעַבְד אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא, צָרִיף בְּשִׂמְחָה וּבְרַצוֹן הַלֵּב, כְּדִי שְׁתַּמְצָא עֲבוּדָתוֹ בְּשְׁלָמוֹת. וְאִם

תמר שעבודת הקרבן כד היא - אי אפשר! שהרי אותו אדם שעבר על מצוות רבונו ועל מצוות התורה ושב לפני רבונו, באיזה פנים יעמד לפניו? הרי ודאי ברוח שבורה, ברוח עצובה, איפה השמחה? איפה הרננה?

אלא תמו תנינו, ההוא בר נש דחטי קמי מאריה, ועבר על פקודוי, ואתי לקרבא קרבנא, ולתקנא גרמיה, ברוח תבירא, ברוח עציבא בעי לאשתכחא, ואי בכי שפיר מכלא. הא שמחה הא רננה לא אשתכח. אלא במאי אתתקן. בהנהו כהני וליואי, דהא אינון אשלימו שמחה ורננה בגיניה. שמחה בכחנא אתקיי, בגין דהוא רחיקא מן דינא תדיר, וכחנא בעי לאשתכחא תדיר באנפין נהירין, חדאן יתיר מכל עמא. דהא כתרא דיליה גרים. רננה בליואי, והכי הוא, דהא ליואי משתכחי על שיר לעלמין, כמה דאוקמוה.

אלא שם שנינו, אותו אדם שחוטא לפני רבונו ועבר על מצוותיו, ובא להקריב קרבן ולתקן את עצמו ברוח שבורה, צריך להמצא ברוח עצובה. ואם הוא בוכה, זה יפה מהכל. הרי שמחה והרי רננה אין נמצאים. אלא במה מתתקן? באותם כהנים ולוים, שהרי הם משלימים שמחה ורננה בשבילו. השמחה מתקיימת בכהן, משום שהוא תמיד רחוק מן הדין, והכהנים צריכים תמיד להמצא בפנים מאירות, שמחים יותר מכל העם, שהרי הכתר שלו גורם הרננה בלוים, וכד זה, שהרי הלויים נמצאים תמיד על השיר, כמו שבארוה.

דף ח' ע"ב

ואליו קיימין (דף ח' ע"ב) עליה, וביה אשתלים פולחנא לקודשא בריה הוא. כחנא קאים עליה וכיון מילין, בחדוותא ברעותא, ליחדא שמה קדישא כדקא זאות. וליואי בשיר. כדן כתיב דעו כי יי הוא אלהים. דא הוא קרבן לקרבא רחמי בדינא, ומתבסם כלא.

ואלו עומדים עליו, ובהם נשלמת העבודה לקדוש-ברוך-הוא. הפהן עומד עליו ומכון דברים בשמחה ובכצון, ליחד את השם הקדוש כראוי, והלויים בשיר. אז כתוב, דעו כי ה' הוא אלהים. זהו קרבן לקרב רחמים לדין, והכל מתבשם.

השָׁתָּא דְלֹא אֲשַׁתְּכַח קֶרְבָּנָא, מֵאֵן דְחָטִי קָמִי מְאָרִיָּה וְתַב לְגַבִּיָּה, וְדַאי
בְּמִרְרוּ דְנִפְשָׁא, בְּעַצִּיבּוּ, בְּבִכְיָה, בְּרוּחַ תְּבִירָא, הֵיאֵד אֻקִּים שְׂמַחָה
וְרִנְנָה, הָא לֹא אֲשַׁתְּכַחוּ גַבִּיָּה. אֲלֵא הֲכִי אֻקְמוּהָ, דְתוּשְׁבָחוֹן דְמְאָרִיָּה,
וְחֻדְוֹתָא דְאֻרִייתָא, וְרִנְנָה דְאֻרִייתָא, דָּא הוּא שְׂמַחָה וְרִנְנָה. וְהָא תְּנִינֹן
וְלֹא מִתּוּד עֲצָבוֹת וְכוּי, דְלֹא יְקוּם בְּרֵשׁ קָמִיָּה מְאָרִיָּה בְּעַצִּיבּוּ וְהָא לֹא
יִכִּיל וּמְאִי תְּקַנְתִּיָּה.

עֲכָשׁוּ שְׁלֹא נִמְצָא קֶרְבָּן, מִי שְׂחוּטָא לְפָנֵי רְבוּנוּ וְשָׁב אֵלָיו, וְדַאי
בְּמִרְרוֹת הַנֶּפֶשׁ, בְּעַצֵּב, בְּבִכְיָה, בְּרוּחַ שְׁבוּרָה, אֵיךְ מְקִים שְׂמַחָה
וְרִנְנָה? הֲרִי אֵין הֵם נִמְצָאִים אֲצִלוּ? אֲלֵא כִּד פְּרִשׁוּהָ, שְׂתִּשְׁבַּחוּת רְבוּנוּ
וְשְׂמַחַת הַתּוֹרָה וְרִנְנוֹת הַתּוֹרָה, זוּהִי שְׂמַחָה וְרִנְנָה. וְהֲרִי שְׁנִינּוּ, וְלֹא
מִתּוּד עֲצָבוֹת וְכוּי, שְׁלֹא יַעֲמַד אָדָם לְפָנֵי רְבוּנוּ בְּעַצְבוֹת, וְהֲרִי לֹא יִכּוֹל,
אִז מַה תְּקַנְתּוּ?

אֲלֵא רָזָא דְמַלְהָ, הָא תְּנִינֹן לְעוֹלָם יִכְנַס אָדָם שְׁעוֹר שְׁנֵי פְתָחִים וְכוּי, וְיִצְלִי
צְלוּתִיָּה הַדָּא הוּא דְכַתִּיב, (משלי ח) לְשִׁמּוֹר מְזוּזוֹת פְּתָחִי, שְׁנֵי פְתָחִים סְלִקָא
דְעַתְדָּךְ, אֲלֵא אֵימָא שְׁעוֹר שְׁנֵי פְתָחִים. כָּאֵן רְמֵז לְמַה שְׂאֲמַר דְדוּד, (תהלים כד)
שָׂאוּ שְׁעָרִים רְאִשֵׁיכֶם, אֵינּוֹן מְעוֹן וּמְכוּן, דְאֵינּוֹן גּוֹ לְגוֹ, שִׁירוּתָא דְדַרְגִּין:
חֶסֶד, וּפְחַד. וְאֵינּוֹן פְּתָחִין דְעֵלְמָא. עַל דָּא אֲצִטְרִיךְ בְּרֵשׁ נֶשׁ דִּיתְכּוֹן
בְּצְלוּתִיָּה לְקַבֵּל קִדְשׁ קוּדְשִׁין, דְאֵינּוֹן שְׂמָא קַדִּישָׁא, וְיִצְלִי צְלוּתִיָּה. וְהִנְהוּ
אֵלִין שְׁעוֹר בִּי פְתָחִין, בִּי כְתָרִין.

אֲלֵא סוּד הַדְּבָר, הֲרִי שְׁנִינּוּ, לְעוֹלָם יִכְנַס אָדָם שְׁעוֹר שְׁנֵי פְתָחִים וְכוּי,
וְיִתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ. זֶהוּ שְׂכָתוֹב (משלי ח) לְשִׁמּוֹר מְזוּזוֹת פְּתָחִי. הַחֲשַׁבְתָּ שְׁנֵי
פְתָחִים? אֲלֵא אֲמַר, שְׁעוֹר שְׁנֵי פְתָחִים. כָּאֵן רְמֵז לְמַה שְׂאֲמַר דְדוּד
(תהלים כד), שָׂאוּ שְׁעָרִים רְאִשֵׁיכֶם. הֵם מְעוֹן וּמְכוּן, שְׂהֵם לְפָנֵי וּלְפָנִים.
רְאִשִׁית הַדְּרָגוֹת - חֶסֶד וּפְחַד, וְהֵם הַפְּתָחִים שֶׁל הָעוֹלָם. עַל כֵּן צְרִיךְ
אָדָם לְהִתְכַּוֵּן בְּתִפְלָתוֹ כְּנֶגֶד קִדְשׁ הַקְּדוּשִׁים, שְׂהֵם הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ,
וְיִתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ, וְאֵלֵה הֵם שְׁעוֹר שְׁנֵי פְתָחִים, שְׁנֵי כְתָרִים.

וְאֵית דְּמִתְנִי הֲכִי, שְׂמַחָה, דָּא כְּנִסְתָּ יִשְׂרָאֵל. וְשְׂמַחָה הָא אֻקְמוּהָ,
כְּדַכְתִּיב, (ישעיה נה) כִּי בְשִׂמְחָה תִּצְאוּ וְגוֹי. וְזִמְיִנִן יִשְׂרָאֵל לְנִפְקָא מִן גְּלוּתָא,
בְּהַאי שְׂמַחָה. וּמֵאֵן אֵיָּהִי כְּנִסְתָּ יִשְׂרָאֵל. וְעַל דָּא עֲבָדוּ אֶת יְיָ בְּשִׂמְחָה, כְּמַה
דְּכַתִּיב, (ויקרא טז) בְּזֹאת יָבֵא אֶהְרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ, וְכִלָּא חַד.

וְיֵשׁ שְׂשׂוּנָה כְּדָּ: שְׂמַחָה זוּ כְּנִסְתָּ יִשְׂרָאֵל. וְשְׂמַחָה הֲרִי פְּרִשׁוּהָ, כְּכַתּוּב
(ישעיה נה) כִּי בְשִׂמְחָה תִּצְאוּ וְגוֹי. וְעֵתִידִים יִשְׂרָאֵל לְצִאת מֵהַגְּלוּת

בְּשִׁמְחָה הַזֹּאת, וּמִי זֶה? כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְלָכֵן עֲבָדוּ אֶת ה' בְּשִׁמְחָה, כְּמוֹ שִׁפְתוֹב (ויקרא טו) בְּזֹאת יִבֵּא אַהֲרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ, וְהַכֵּל אֶחָד.

בְּאוֹ לְפָנָיו בְּרִנָּה, דָּא שְׁלִימוֹ דִּילָהּ. דְּשִׁמְחָה בְּלֵב, וּרְנָה בְּפֶה. וְדָא הוּא שְׁלִימוֹ יִתִּיר. וְשְׁלִימוֹ דְּהָאֵי שְׁמְחָה הָא אֲשֶׁתְּמוֹדְעָא, וְהָא יִדְעָא. וְדָא הוּא תְּקוּנָא דְּבֵר נֶשׁ לְקַמִּיָּה מְאִירָה. כְּדִין דְּעוּ כִּי יֵי הוּא הָאֱלֹהִים. וְכֹלָא בְּחַד מְלָה אֲתִיָּא, דְּבַעֵי לְבַתֵּר לִיחְדָּא שְׁמָא קְדִישָׁא כְּדִקְא יָאוּת, וְלִקְשָׁרָא דָּא בְּדָא לְמַהוּי כְּלָא חַד, וְדָא הוּא פּוֹלְחָנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אֲמָרוּ לִיה רַבִּי אַחָא וְרַבִּי אַבָּא, וְדָאֵי הָכִי הוּא. זַכָּאָה חוּלְקִיהוֹן דְּצַדִּיקָיָא דְּמִשְׁתַּדְּלִי בְּאוּרִיָּתָא, וְיִדְעֵי אַרְחוּי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, קָמוּ וְאַזְלוּ אֲבַתְרִיָּה דְּרַבִּי אַבָּא, ג' מִילִין.

בְּאוֹ לְפָנָיו בְּרִנָּה - זֶה הַשְּׂלֵמוֹת שְׁלֵה. שֶׁל שִׁמְחָה בְּלֵב, וּרְנָה בְּפֶה. וְזוֹהִי שְׂלֵמוֹת יִתִּירָה. וְהַשְּׂלֵמוֹת שֶׁל הַשְּׂמְחָה הַזֹּאת הִיא יְדוּעָה וְנוֹדְעָת, וְזוֹהוּ הַתְּקוּן שֶׁל הָאָדָם לְפָנָיו רַבּוֹנוֹ, וְאַז - דְּעוּ כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים. וְהַכֵּל בָּא בְּדָבָר אֶחָד, שֶׁצָּרִיךְ אַחֵר כְּךָ לִיחְדָּא אֶת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ כְּרִאוּי וְלִקְשָׁר זֶה בְּזֶה לְהִיּוֹת הַכֵּל אֶחָד, וְזוֹהִי עֲבוּדַת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. אֲמָרוּ לוֹ רַבִּי אַחָא וְרַבִּי אַבָּא, וְדָאֵי כְךָ הוּא. אֲשֶׁרִי חֲלַקְסָא שֶׁל הַצַּדִּיקִים שֶׁמִּשְׁתַּדְּלִים בַּתּוֹרָה וְיִוְדְעִים דְּרַכִּי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. קָמוּ וְהִלְכוּ אַחֲרֵי רַבִּי אַבָּא שְׁלֵשָׁה מִילִין.

פְּתַח רַבִּי אַבָּא (הַקְּדָמָה י"א) וְאָמַר, (תְּהֵלִים ה) וְאֲנִי בְּרוּב חֲסִדָּךְ אַבָּא בֵּיתְךָ, הָכִי אוֹקְמוּהָ, דְּלָא לְבַעֵי לִיה לְבַר נֶשׁ לְמִיעַל לְבִי כְּנִישְׁתָּא, אֶלָּא אֵי אִימְלֹךְ בְּקְדָמִיתָא, בְּאַבְרָהָם וְיִצְחָק וְיַעֲקֹב. בְּגִין דְּאִינוּן תְּקִינוּ צְלוּתָא לְקַמִּי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הָדָא הוּא דְּכַתִּיב, וְאֲנִי בְּרוּב חֲסִדָּךְ אַבָּא בֵּיתְךָ. אַבָּא בֵּיתְךָ: דָּא אַבְרָהָם. אֲשֶׁתְּחֹה אֶל הַיְכָל קְדִישְׁךָ: דָּא יִצְחָק. בֵּירְאָתְךָ: דָּא יַעֲקֹב, (ס"א וְאֲנִי בְּרוּב חֲסִדָּךְ דָּא אַבְרָהָם. אַבָּא בֵּיתְךָ דָּא יַעֲקֹב, אֲשֶׁתְּחֹה אֶל הַיְכָל קְדִישְׁךָ בִּירְאָתְךָ, דָּא יִצְחָק.) וּבַעֲא לְאַכְלָלָא לֹון בְּרִישָׁא, וְיַעוּל לְבִי כְּנִישְׁתָּא, וְיַצְלִי צְלוּתִיָּה. כְּדִין כְּתִיב, (יִשְׁעִיָּה מ"ט) וַיֹּאמֶר לִי עֲבָדִי אֲתָה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּךְ אֲתַפְּאָר. (ויקרא א) אִם עוֹלָה קָרְבָּנוּ מִן הַבֶּקֶר. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מֵאֵי שְׁנָא מִן הַבֶּקֶר לְעוֹלָה, וּמִן הַצֹּאן לְעוֹלָה, וּמִן הָעוֹף לְעוֹלָה. אֵי כְּלָא חַד, בְּגִין מַה שְׁנָא דָּא מִן דָּא, דְּהָא מִן כְּלָא אֲתַעְבִּיד חַד מְלָה. אֶלָּא, מֵאֵן דְּאֲדַבֵּק יְדִיָּה לְדָא, מְקַרִּיב מִן הַבֶּקֶר. וְאֵי לָא יְכִיל, מִן הַצֹּאן. וְאֵי לָא יְכִיל מִן הָעוֹף. דְּהָא כְּתִיב, (ויקרא יד) וְאִם דָּל הוּא וְאֵין יָדוּ מִשְׁגָּת, דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא אֲטַרַח עָלֶיהָ דְּבֵר נֶשׁ יִתִּיר, בְּמַלְאָה דְּלָא יְכִיל.

פְּתַח רַבִּי אַבָּא וְאָמַר, (תְּהֵלִים ה) וְאֲנִי בְּרוּב חֲסִדָּךְ אַבּוּא בֵּיתְךָ. כְּךָ פְּרִשׁוּהָ, שְׁלָא צָרִיךְ אָדָם לְהַכְנִס לְבֵית הַכְּנֶסֶת אֶלָּא אִם נִמְלֹךְ בְּרִאשׁוֹנָה

בְּאַבְרָהָם וַיִּצְחָק וַיַּעֲקֹב, מְשׁוּם שֶׁהֵם תִּקְּנוּ אֶת הַתְּפִלָּה לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב וַאֲנִי בְּרַב חֲסִדִּים אָבוֹא בֵּיתְךָ. אָבוֹא בֵּיתְךָ - זֶה אַבְרָהָם. אֲשֶׁתְּחֹה אֶל הַיְכָל קְדוֹשְׁךָ - זֶה יִצְחָק. בֵּירְאֲתְךָ - זֶה יַעֲקֹב. (וְאֵנִי בְּרַב חֲסִדִּים זֶה יַעֲקֹב. אֲשֶׁתְּחֹה אֶל הַיְכָל קְדוֹשְׁךָ זֶה יִצְחָק) וְצִרִיף לְהַכְלִיל בְּתַחֲלָה, וַיִּכְנַס לְבֵית הַכְּנֻסֶת וַיִּתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ. אִזְ כְּתוּב, (ישעיה מ"ט) וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי אֲתָה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּךְ אֲתַפְאֵר. אִם עָלָה קִרְבְּנוֹ מִן הַבְּקָר. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מָה שׁוֹנֶה מִן הַבְּקָר לְעוֹלָה וּמִן הַצֹּאן לְעוֹלָה וּמִן הָעוֹף לְעוֹלָה? אִם הַכֹּל אֶחָד, מִפְּנֵי מָה שׁוֹנִים זֶה מִזֶּה, שֶׁהָרִי מֵהַכֹּל נֶעֱשֶׂה דְבַר אֶחָד? אֲלֵא מִי שֶׁהִשְׁגִּיחַ יָדוֹ אֶת זֶה - מִקְרִיב מִן הַבְּקָר, וְאִם לֹא יָכוֹל - אִזְ מִן הַצֹּאן, וְאִם לֹא יָכוֹל - אִזְ מִן הָעוֹף, שֶׁהָרִי כְּתוּב (ויקרא י"ד) וְאִם דָּל הוּא וְאִין יָדוֹ מִשְׁגָּת, שֶׁהָרִי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵין מְטָרִיחַ עַל הָאָדָם יוֹתֵר בְּדַבָּר שֶׁלֹּא יָכוֹל.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כְּמָה דְהוּהוּ חֲטָאָה הָכִי הוּהוּ מִקְרִיב. עֲתִירָא, דְזַמְנִין דְלַבִּיָּה גַס בֵּיָה, הוּהוּ מִקְרִיב תּוֹרָא. בְּגִין דְלַבִּיָּה חָשִׁיב יִתִּיר לְמַחֲטִי קַמִּיָּה מֵאַרְיָה. בֵּינוּנִי, מִקְרִיב מִן הַצֹּאן, בְּגִין דְרַעוּתִיָּה לָאוּ גַס בֵּיָה כָּל כְּךָ לְמַחֲטִי. מִסְכָּנָא דְלַבִּיָּה לֹא גַס בֵּיָה, רַעוּתִיָּה נְמוּדָא מַכְלָא, מִקְרִיב מֵהוּוּא קָלִיל מַכְלָא. וְאֲשֶׁתְּמוּדְעוֹן קִרְבְּנִיהוֹן לְכַלְהוֹן, כָּל חַד וְחַד בְּלַחוּדִיָּהוּ, וְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא דְאֵין דִּינָא כָּל חַד וְחַד בְּמַתְקָלָא יִשְׂרָה.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כְּמוֹ שֶׁהָיָה הַחֲטָא - כְּךָ הָיָה מִקְרִיב. עֲשִׂיר, שֶׁלְּבוֹ גַס בּוֹ לְפַעֲמִים, הָיָה מִקְרִיב שׁוֹר, מְשׁוּם שֶׁלְּבוֹ חוֹשֵׁב יוֹתֵר לְחֲטָא לְפָנֵי רַבּוֹנוֹ. הַבֵּינוּנִי מִקְרִיב מִן הַצֹּאן, מְשׁוּם שֶׁרְצוֹנוֹ אֵינוֹ גַס בּוֹ כָּל כְּךָ לְחֲטָא. הָעֵנִי שֶׁלְּבוֹ לֹא גַס בּוֹ, רְצוֹנוֹ נְמוּדָא מֵהַכֹּל, מִקְרִיב מֵאוֹתוֹ הַקָּל מֵהַכֹּל. וְנוֹדְעוֹ הַקְּרִבְנוֹת שֶׁלָּהֶם לְכֹלָם, כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְבַדָּם, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא דֵּן דִּינוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּמִשְׁקַל יִשְׂרָ.

דף ט' ע"א

רַבִּי אֶלְעָזָר שָׂאִיל לְרַבִּי שְׁמַעוֹן אַבּוּהִי, אָמַר לִיָּה, הָא תְּנִינָן דְעַל תַּלְתָּ חוּבֵי עֲלָמָא רַעֲב בָּא לְעוֹלָם, וְכַלְהוֹ חוּבֵי לֹא מִשְׁתַּכְּחִי אֲלָא בְעֵתִירִי, בְּגִין דְלַבִּיָּהוּ גַס בְּהוּ, וְלֹא מִשְׁתַּכְּחִי בְּמִסְכָּנִי, מָה דִּינָא (דף ט' ע"א) הוּא, דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא קָטִיל לְמִסְכָּנִי, וְקָאִים לְעֵתִירִי, דְהָא מֵהִשְׁתָּא יוֹסְפּוֹן לְמַחֲטִי קַמִּיָּה. אָמַר לִיָּה יֵאוֹת שְׂאֵלְתָּ וְהָא אוּקְמוּהָ חַבְרִיָּא וְאָמְרוּ, כִּד בְּעָא קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לְאַתְפְּרָעָא מִן רְשִׁיעֵיָא וְלֵאוּבְדָא לְהוּ מִן עֲלָמָא, כְּדִין יְהִיב לְהוּ שְׁלוֹם, וְאֲשֵׁלִים לְהוּ בְכָלָא.

רבי אלעזר שאל את רבי שמעון אביו, אמר לו, הרי שנינו שעל שלשה חטאי העולם הרעב בא לעולם, וכל החטאים אינם נמצאים אלא רק בעשירים, משום שלבם גס בהם, ולא נמצאים בעניים. מה הדין? שהקדוש ברוך הוא יהרג את העניים ויעמיד את העשירים! שהרי מעכשו יוסיפו לחטא לפניו! אמר לו, יפה שאלת, והרי פרשוה החברים ואמרו, כשרוצה הקדוש ברוך הוא להפריע מהרשעים ולאבדם מן העולם, אזי נותן להם שלום ומשלים להם בכל.

אבל תא חזי, דכל בני עלמא לא משתכחין קריבין למלכא עלאה, כאלין מאנין דאיהו אשתמש בהו. ומאן אינון. (תהלים נא) לב נשבר ונדכה. (ישעיה נ) ואת דכא ושפל רוח. אלין אינון מאני דמלכא. וכד אשתכח בצורת בעלמא, וכפנא ודינא אתתקף על מספני, כדיו בכאן וגעאן קמי מלכא, וקודשא בריך הוא קריב לון יתיר מכלא, הדא הוא דכתיב, (תהלים כב) כי לא בזה ולא שקץ ענות עני. וכדיו קודשא בריך הוא פקיד על מה אתנא כפנא לעלמא. ווי לאינון חייביא דגרמי האי.

אבל בא וראה שכל בני העולם לא נמצאים קרובים למלך העליון, כפלים הללו שהוא משתמש בהם, ומי הם? (תהלים נה) לב נשבר ונדכה. (ישעיה נ) ואת דכא ושפל רוח. אלו הם כלי המלך. וכשנמצאת בצרת בעולם והרעב והדין מתחזקים על העניים, אזי בוכים וגועים לפני המלך, והקדוש ברוך הוא מקרב אותם יותר מהכל. זהו שכתוב (תהלים כב) כי לא בזה ולא שקץ ענות עני. ואז הקדוש ברוך הוא פוקד על מה בא הרעב לעולם. אוי לאותם הרשעים שגרמו לזה.

כד אתער מלכא לאשגחא בעלמא על קלא דמספני, רחמנא לישזבן מנייהו, ומעולבנייהו, כדיו כתיב, (שמות כב) שמוע אשמע צעקתו. שמוע אשמע תרי זמני: חד לאשגחא בקליהון. וחד לאתפרעא מן אינון דגרמין לון האי. הדא הוא דכתיב, ושמעתי כי חנון אני וחרה אפי וגו'. ועל דא בשעתא דכפנא אשתכח בעלמא, ווי לאינון עתירי חייביא, בקליהון דמספני לקמי קודשא בריך הוא.

כשמתעורר המלך להשגיח בעולם על קולות העניים, הרחמן יצילנו מהם ומעלבונם, אז כתיב (שמות כב) שמוע אשמע צעקתו. שמוע אשמע - שתי פעמים, אחת להשגיח על קולם, ואחת להפריע מאותם שגורמים להם את זה. זהו שכתוב ושמעתי כי חנון אני וחרה אפי וגו'. ולכן בשעה שרעב נמצא בעולם, אוי לאותם העשירים הרשעים, משום קולם של העניים לפני הקדוש ברוך הוא.

תא חזי דההוא קרבנא דמסכנא, קליל (מיא קהב) מכלא, בגין דלביה תביר, ואף על גב דחשיב למחטי, אתעבר מניה. דהא די ליה בצעריה, ודאינשי ביתיה. ועל דא כל קרבנא וקרבנא, כל חד וחד בלחודוי, אשתמודעו בלהו לגבי כהנא.

בא וראה שאותו קרבן של העני קל מהכל, משום שלבו שבור, ואף על גב שחושב לחטא, זה עובר ממנו, שהרי די לו בצערו ושל אנשי ביתו. ולכן כל קרבן וקרבן, כל אחד ואחד לבדו, כלם ידועים אצל הכהן.

עובדא בההוא עתירא, דקריב קמי כהנא תרין יונין, כד חמא ליה כהנא, אמר ליה, לאו דינדך הוא האי קרבנא. אתא לביתיה והוה עצוב. אמרו ליה אחוי אמאי את עצוב. אמר להו, דלא קריב לי כהנא קרבנא דילי. אמרו ליה ומאי איהו. אמר להו תרין יונין. אמרו ליה, והא מן מסכנא איהו, ולא דינדך. דהא כתיב, ואם דל הוא ואין ידו משגת וגו'. אלא קריב קרבנדך. אמר להו מאי איהו. אמרו ליה חד תורא.

מעשה באותו עשיר שהקריב לפני הכהן שני יונים. כשראה אותו הכהן, אמר לו, הקרבן הזה אינו שלך. הלך לביתו והיה עצוב. אמרו לו אחיו, למה אתה עצוב? אמר להם, שהכהן לא הקריב את קרבני. אמרו לו, ומה הוא? אמר להם, שני יונים. אמרו לו, והרי זה של עני, ולא שלך! שהרי כתוב, ואם דל הוא ואין ידו משגת וגו', אלא הקרב קרבנדך. אמר להם, ומה הוא? אמרו לו, שור אחד.

אמר להו, ומה כל כד חמירא מחשבה דחטאה. נדרנא, דלא אסלק על לבאי מחשבה דחטאה. מתמן ולהלאה מה עבד. כל יומא אשתדל בסחורתא, ובגלילנא הנה נאים, כד אתער, הנה קרי לאחוי, ואוליפו ליה מיילי דאורייתא, והנה לעי עד דסליק יממא. ואשתכח דאוליף אורייתא, והנה קארי ליה יהודה אחרא. יומא חד איערע ביה רבי ייסא סבא, והנה פריש נכסוי, פלגו למסכני ופלגו לסחורתא על ימא, באינון גברין פרישי ימין. והנה יתיב ולעי באורייתא.

אמר להם, ומה כל כד חמורה מחשבת החטא? נדרתי שלא אעלה על לבי מחשבת חטא. משם והלאה מה עשה? כל יום התעסק בסחורה, ובגלילה היה ישן. כשהתעורר, היה קורא לאחיו, ולמדו אותו דברי

תורה, והיה לומד עד שיעלה היום, ונמצא שלמד תורה, והיו קוראים לו יהודה האחר. יום אחד פגש בו רבי ייסא סבא, והיה מפריש נכסיו, חצי לעניים וחצי לסחורה על הים עם אותם אנשים שפורשים לימים, והיה יושב ולומד תורה.

פתח ואמר, (שמואל א טו) ויאמר שאול אל הקני. מאן הוא קני. אלן בני יתרו חמוי דמשה, דעבדו קנא במדברא, כהאי דרור, כמה דאת אמר, (תהלים פד) ודרור קן לה. בגין למלעי באורייתא. דאורייתא לא בעיא תפנוקין, ולא סחורתא, אלא לאעמלא בה יממא ולילי. בגין כד נטלו למדברא, מענוגא דיריחו, הדא הוא דכתיב, (שופטים א) ובני קני חותן משה עלו מעיר התמרים וגו'.

פתח ואמר, (שמואל א טו) ויאמר שאול אל הקני. מי הוא הקני? אלו בני יתרו, חמוי של משה, שעשו קן במדבר כמו הדרור הזה, כמו שניאמר (תהלים פב) ודרור קן לה, כדי ללמד תורה. שתורה לא צריכה תפנוקים ולא סחורה, אלא לעמל בה יומם ולילה. משום כד נסעו למדבר מהענג של יריחו. זהו שכתוב (שופטים א) ובני קני חתן משה עלו מעיר התמרים וגו'.

ואתה עשית חסד עם כל בני ישראל. בגין דאהני למשה בביתיה. ומשה כללא דכל ישראל הוה. ותו, בגין דאוליף פרשתא חדא יתיר באורייתא, ובדא עביד חסד עם ישראל.

ואתה עשית חסד עם כל בני ישראל. משום שנתן למשה להנות בביתו, ומשה היה כלל של כל ישראל. ועוד, משום שלמד פרשה אחת יותר בתורה, ובזה עשה חסד עם ישראל.

אמאי קא אתא הכא מלה דא במלחמתא דעמלק. אלא אמר שאול, כד נפקו ישראל ממצרים, מכל שאר אומין דעלמא לא הוה מאן דאזדווג להו לישראל לקטרגא להו, אלא עמלק, והוא עבד ביש לישראל ואגח קרבא בהו, ואנת אקדמת להו שלם, ועבדת חסד עם כלהו, ובגיני כד לית אנת כדאי לאתחברא בהו.

למה בא הדבר הזה כן? אלא אמר שאול, כשיצאו ישראל ממצרים, מכל שאר אמות העולם לא היה מי שיזדווג עם ישראל לקטרג להם, אלא רק עמלק, והוא עשה רע לישראל וערף

בָּהֶם קָרַב, וְאַתָּה הַקּוֹדֵמֶת לָהֶם שְׁלוֹם וְעֵשִׂיתָ חֶסֶד עִם כָּלֶם, וּמִשׁוּם
כִּד אֵין אַתָּה כְּדַאי לְהִתְחַבֵּר עִמָּהֶם.

דף ט' ע"ב

ולא עוד, אלא מה כתיב ביה בַּיְתָרוֹ, (שמות יח) וַיִּקַּח יִתְרוֹ חוּתֵן מֹשֶׁה עוֹלָה
וּזְבָחִים לַאלֹהִים, דְּהוּא אַקְרִיב קֶרְבָּנָא לְקוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאַתָּא
לְאַתְגְּיָרָא. מאי קא מַיְיֵרִי. דְּקֶרְבָּנִיה (דף ט' ע"ב) חָשִׁיב קָמִי קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ
הוּא. וּבְגִין דְּאִיהוּ אַקְרִיב קֶרְבָּנָא לְקוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּתִיב, (שמות יב) וַיֵּבֵא
אֶהָרֹן וְכָל זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל לֶאֱכֹל לֶחֶם עִם חוּתֵן מֹשֶׁה לְפָנֵי הָאֱלֹהִים. לְפָנֵי
הָאֱלֹהִים דִּיִּיקָא. מִכָּאן אוֹלִיפְנָא דְכָל מֵאן דְּאַקְרִיב קֶרְבָּנָא בְּרַעוּתָא דְלִבָּא,
קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲזִדְמֵן לְקַבְּלִיה.

ולא עוד, אלא מה כתוב בַּיְתָרוֹ? (שמות יח) וַיִּקַּח יִתְרוֹ חוּתֵן מֹשֶׁה עֹלָה
וּזְבָחִים לַאלֹהִים, שְׁהוּא הַקְּרִיב קֶרְבָּן לְקֹדֶשׁ - בְּרוּךְ-הוּא וּבָא
לְהִתְגַּיֵּר. מה זה אומר? שְׁקֶרְבָּנֵנו חָשׁוּב לְפָנֵי הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא. וּמִשׁוּם
שְׁהוּא הַקְּרִיב קֶרְבָּן לְקֹדֶשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כְּתוּב וַיֵּבֵא אֶהָרֹן וְכָל זִקְנֵי
יִשְׂרָאֵל לֶאֱכֹל לֶחֶם עִם חוּתֵן מֹשֶׁה לְפָנֵי הָאֱלֹהִים. לְפָנֵי הָאֱלֹהִים דְּוָקָא.
מִכָּאן לְמַדְנֵו, שְׁכָל מִי שְׁמַקְרִיב קֶרְבָּן בְּרַצוֹן הַלֵּב, הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא
מְזַדְמֵן לְעַמְתּוֹ.

תא חזי, קֶרְבָּנָא דְּמִסְכָּנָא חָשִׁיב קָמִי קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּהָא הוּא קְרִיב
תְּרֵי קֶרְבָּנֵין לְקַמִּיָּה. חד חֲלִבִיָּה וְדַמִּיָּה. וְחַד הַהוּא דְּקָרִיב. דְּהָא לִית לִיה
לְמִיכַל, וְהוּא אֵיִיתֵי קֶרְבָּנָא. קֶרְבָּנָא דְּעַנֵּי קָלִיל מִכְּלָא תְּרִין תּוֹרִין, אוֹ תְּרִין
בְּנֵי יוֹנָה, וְאֵי לָאו, זְעִיר קַמְחָא, וּמִתְכַּפֵּר בִּיה וְהוּא שְׁעֵתָא מְכַרְיָזִין
וְאַמְרִי, כִּי לֹא בָּזָה וְלֹא שְׁקָץ עֲנוּת עֲנִי. כָּל כֹּף לָמָּה. בְּגִין דְּקֶרְבָּנָא דְּעַנֵּי
עָדִיף מִכְּלָא. דְּהָא הוּא גְרִים לִי לְמַהוּי בְּעַדְבִּיָּה דְּקוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הוּא
גְרִים לִי לְמַהוּי בְּחוּלְקָא דְּאוּרִיָּתָא. בְּגִין כֹּף פְּלִיגְנָא כָּל נְכֹסֵי (ס"א פליגנא
נכסי, פלגא) לְמִסְכָּנֵי, דְּהָא אֵינּוֹן גְּרַמּוֹ לִי כּוּלֵי הָאִי.

בא ראה, קֶרְבָּן הָעֲנִי חָשׁוּב לְפָנֵי הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁהֲרִי הוּא הַקְּרִיב
שְׁנֵי קֶרְבָּנֹת לְפָנֵינוּ, אֶחָד חֲלִבּוֹ וְדַמּוֹ, וְאֶחָד אוֹתוֹ שְׁהַקְּרִיב. שְׁהֲרִי אֵין
לוֹ לֶאֱכֹל, וְהוּא הִבִּיא קֶרְבָּן. קֶרְבָּן הָעֲנִי קַל מִהַכֹּל - שְׁנֵי תּוֹרִים אוֹ שְׁנֵי
בְּנֵי יוֹנָה, וְאִם לֹא - מְעַט קַמְחָא, וּמִתְכַּפֵּר בּוֹ, וּבְאוֹתָהּ שְׁעָה מְכַרְיָזִים
וְאוֹמְרִים: כִּי לֹא בָּזָה וְלֹא שְׁקָץ עֲנוּת עֲנִי. כָּל כֹּף לָמָּה? כִּי קֶרְבָּן הָעֲנִי
עָדִיף מִהַכֹּל, שְׁהֲרִי הוּא גְרַם לִי לְהִיּוֹת בְּגוֹרְלוֹ שֶׁל הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא,

והוא גורם לי להיות בחלק של התורה. משום כך חלקתי כל נכסי (חלקתי נכסי, חצי) לעניים, שהרי הם גרמו לי כל זה.

כמה דמסכנא ארתח חלביה ודמיה, כך ההוא קמחא מרתחין ליה במשח רבות. והכי אוליפנא, דאפילו כל בר נש מקרב האי מנחה על המחבת ומנחת מרחשת. בגין, דכמה דחטאה ארתח חלביה ודמיה באשא דיצר הרע, וכל שייפוי רתחי באשא, כך קרבנא דא, כהאי גוונא ממש. ועקרא דקרבנא כגוונא דחטאה, ולקרבא קמי קודשא בריך הוא, רעותא דלביה, ורוחיה ונפשיה, דהאי חביבא מן כלא קמיה.

כמו שהעני הרתיח חלבו ודמו, כך אותו הקמח מרתיחים בשמן משחה. וכך למדנו, שאפילו כל אדם מקריב את המנחה הזו על המחבת ומנחת מרחשת, משום שכמו שהחטא הרתיח את חלבו ודמו באש היצר הרע וכל איבריו רתחו באש - כך הקרבן הזה כמו כן ממש, ועקר הקרבן כמו החטא, ולהקריב לפני הקדוש ברוך הוא רצון לבו ורוחו ונפשו, שזה חביב מהכל לפניו.

זכאה חולקיהו דצדיקיא, דאינון מקרבין בכל יומא ויומא האי קרבנא לקמי קודשא בריך הוא. ומאי איהו, גרמייהו ונפשייהו דמקרבין קמיה. ואנא בעינא לקרבא האי קרבנא (ממש), ודא בעי קודשא בריך הוא מבר נש בהאי עלמא. ועם כל דא קרבנא דכלא (סייא ממש) עדיף, בגין דיתברכו עלמין פלהו.

אשרי חלקם של הצדיקים שמקריבים בכל יום ויום את הקרבן הזה לפני הקדוש ברוך הוא. ומה הוא? עצמם ונפשם שמקריבים לפניו. ואני רוצה להקריב את הקרבן הזה (ממש), וזה רוצה הקדוש ברוך הוא מאדם בעולם הזה. ועם כל זה, קרבן של הכל (ממש) עדיף, כדי שיתברכו כל העולמות.

תו פתח ואמר, (תהלים קלה) ברוך יי מציון שוכן ירושלים הללויה. וכי מציון הוא ברוך, והא מנהרא עמיקא עלאה איהו ברוך. אלא ברוך יי, כד נהיר סיהרא מנהירו דשמשא, ומתקרבי דא בדא, ולא אעדיאו נהורא דא מן דא. ולזמנין דסיהרא אתקרי בשמא דמלכא, כמה דאיהו אקרי יהויה, כך היא נקראת יהויה. כמה דאת אמר, (בראשית יט) ויי המטיר על סדום ועל עמורה גפרית ואש מאת ה' מן השמים. ולא דא בלחודוהי, אלא אפילו חד שליחא, לזמנין (ממש) אתקרי בשמא דמלכא.

עוד פתח ואמר, (תהלים קלה) ברוך ה' מציון שכן ירושלים הללויה. וכי מציון הוא ברוך? והרי מהנהר העמק העליון הוא ברוך! אלא ברוך ה', כשפאירה הלבנה מאור השמש ומתקרבים זה לזו, ולא מוסר האור הזה מזה. ולפעמים שהלבנה נקראת בשם המלך, כמו שהיא נקראת יהו"ה, כן היא נקראת יהו"ה, כמו שנאמר (בראשית יט) וה' המטיר על סדם ועל עמרה גפרית ואש מאת ה' מן השמים. ולא זה לבדו, אלא אפלו שליח אחד לפעמים (ממש) נקרא בשם המלך.

דבר אחר ברוך יי' מציון. מאן אתר אשתמודע דקודשא בריך הוא, הוא ברוך. הדר ואמר מציון, מאתר דציון אשתמודע דהוא ברוך. מאי טעמא. בגין דכתיב, (תהלים קלג) כי שם צנה יי' את הברכה וגו'. אמר ליה רבי ייסא זכאה חולקד דזכית לכולי האי. זכאין אינון דמשתדלין באורייתא, דכל מאן דאשתדל באורייתא, כאלו אחיד בקודשא בריך הוא, הדר הוא דכתיב, (דברים ד) ואתם הדבקים ביי' אלהיכם חיים כלכם היום.

דבר אחר ברוך ה' מציון - מאיזה מקום נודע הקדוש ברוך הוא שהוא ברוך? חזר ואמר מציון, ממקום של ציון נודע שהוא ברוך. מה הטעם? משום שכתוב (תהלים קלד) כי שם צנה ה' את הברכה וגו'. אמר לו רבי ייסא, אשרי חלקד שזכית לכל זה. אשרי אותם שעוסקים בתורה. שכל מי שעוסק בתורה כאלו אחיד בקדוש-ברוך-הוא. זהו שכתוב (דברים ד) ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום.

אם זבח שלמים קרבנו. רבי יהודה פתח, (בראשית א) ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים וגו'. תא חזי, בשעתא דברא קודשא בריך הוא עלמא, ברא ז' רקיעים לעילא, ברא ז' ארצות לתתא, ז' ימים, ז' נהרות, ז' יומין, ז' שבעות, ז' שנים. ז' פעמים. ז' אלפי שנין דהוי עלמא, קודשא בריך הוא בשביעאה דכלא.

אם זבח שלמים קרבנו. רבי יהודה פתח, (בראשית א) ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים וגו'. בא ראה, בשעה שברא הקדוש ברוך הוא את העולם - ברא שבעה רקיעים למעלה, ברא שבע ארצות למטה, שבעה ימים, שבעה נהרות, שבעה ימים, שבעה שבעות, שבע שנים, שבע פעמים. שבעה אלפי שנים יהיה העולם, והקדוש ברוך הוא בשביעי של הכל.

ז' שְׁחָקִים (ס"א רקיעין) לְעֵילָא, וּבְכָל חַד וְחַד כְּכַבִּים וּמְזֻלוֹת, וְשִׁמְשֵׁין דְּמִשְׁמֵשֵׁין בְּכָל רְקִיעָא וּרְקִיעָא. וּבְכֻלְהוּ מְאֵלִין, רְתִיכִין אֵלִין עַל אֵלִין, לְקַבְּלָא עֲלֵיהוּ עוֹל מְלָכוּתָא דְּמֵאֲרִיָּהוֹן. וּבְכֻלְהוּ רְקִיעֵין אֵית רְתִיכִין וְשִׁמְשֵׁין, מְשַׁנְיִין דָּא מִן דָּא, אֵלִין עַל אֵלִין, מְנַהוֹן בְּוִי גְדַפִּין, וּמְנַהוֹן בְּדִי גְדַפִּין. מְנַהוֹן בְּדִי פְּנִים. וּמְנַהוֹן בְּתַרְיִן פְּנִים, וּמְנַהוֹן בְּחַד. מְנַהוֹן אֲשָׁא דְּלֵהִיט. מְנַהוֹן מְיָא. מְנַהוֹן רוּחָא. הֵדָא הוּא דְּכְתִיב, (תהלים קד) עוֹשֶׂה מְלֶאכֶיו רוּחוֹת מְשַׁרְתֵּיו אֵשׁ לֵהֵט.

שְׁבַעָה שְׁחָקִים (רקיעים) לְמַעְלָה, וּבְכָל אֶחָד וְאֶחָד כּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת וְשִׁמְשֵׁים שְׁמִשְׁמֵשִׁים בְּכָל רְקִיעַ וּרְקִיעַ. וּבְכֻלְהוּ מְאֵלוֹ, מְרַכְבוֹת אֵלוֹ עַל אֵלוֹ, לְקַבְּלָא עֲלֵיהֶם עַל מְלָכוּת רְבוּנָם, וּבְכָל הָרְקִיעִים יֵשׁ מְרַכְבוֹת וְשִׁמְשֵׁים מְשַׁנִּים זֶה מִזֶּה אֵלוֹ עַל אֵלוֹ, מֵהֶם בְּשֵׁשׁ כְּנָפִים, וּמֵהֶם בְּאַרְבַּע כְּנָפִים. מֵהֶם בְּאַרְבַּע פְּנִים, וּמֵהֶם בְּשֵׁתֵי פְּנִים, וּמֵהֶם בְּאַחַת. מֵהֶם אֵשׁ לוֹהֵט, וּמֵהֶם מַיִם. מֵהֶם רוּחַ. זֶהוּ שְׁכֻתוֹב (תהלים קד) עוֹשֶׂה מְלֶאכֶיו רוּחוֹת מְשַׁרְתֵּיו אֵשׁ לֵהֵט.

דף י"ע"א

וּכְלָהוּ רְקִיעֵין, אֵלִין עַל אֵלִין כְּגַלְדֵי בְּצָלִים, אֵלִין לְתַתָּא, וְאֵלִין לְעֵילָא. וְכָל רְקִיעָא וּרְקִיעָא, אֲזֵלָא וְרַעְשָׂא מְאִימְתָא דְּמֵאֲרִיָּהוֹן. עַל פּוּמִיָּה נְטֻלִין, וְעַל פּוּמִיָּה קִימִין. וְעֵילָא מְכֻלְהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּנֻטִיל כְּלָא בְּחִילִיָּה וְתוֹקִפִּיָּה. כְּגוּוֹנָא דָּא שְׁבַעָה אֲרָצוֹת לְתַתָּא, וּכְלָהוּ בְּיִשׁוּבָא בְּר (דף י"ע"א) דְּאֵלִין עֲלָאִין וְאֵלִין תַּתָּאִין. וְאַרְצַי יִשְׂרָאֵל עֲלָאָה מְכֻלָּא, וְיִרוּשָׁלַם עֲלָאָה מְכֻל יִשׁוּבָא.

וְכָל הָרְקִיעִים אֵלוֹ עַל אֵלוֹ כְּגַלְדֵי בְּצָלִים, אֵלוֹ לְמַטָּה וְאֵלוֹ לְמַעְלָה. וְכָל רְקִיעַ וּרְקִיעַ הוֹלֵךְ וְרוֹעֵשׂ מְאִימַת רְבוּנָם. עַל פּוּ נוֹסְעִים, וְעַל פּוּ עוֹמְדִים. וּמַעַל לְכֻלְהוּ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁנוּשָׂא הַכֹּל בְּחִילוֹ וְתַקְפוֹ. כְּמוֹ כֵן שְׁבַע אֲרָצוֹת לְמַטָּה, וְכֻלְהוּ בְּיִשׁוּבָא, פְּרִט שְׁאֵלָה עֲלִיוֹנִים וְאֵלָה תַּחְתּוֹנִים. וְאַרְצַי יִשְׂרָאֵל עֲלִיוֹנָה מְהַכֵּל, וְיִרוּשָׁלַם עֲלִיוֹנָה מְכֻל יִשׁוּבָא.

וְחַבְרָנָא יְתִבִי דְּרוּמָא, חָמוּ בְּסַפְרֵי קְדָמָאִי, וּבְסַפְרָא דְּאָדָם, דְּהַכִּי מְחַלְקַ כָּל אֵינוֹן אֲרָצוֹת, דְּכֻלְהוּ מְשַׁתְּכַחִי לְתַתָּא, כְּגוּוֹנָא דְּאֵינוֹן רְקִיעֵין דְּלְעֵילָא. אֵלִין עַל אֵלִין, וְאֵלִין עַל אֵלִין וּבִין כָּל אֲרָעָא וְאַרְעָא, רְקִיעַ דְּמַפְרֵשׁ בֵּין דָּא לְדָא. וְעַל דָּא כְּלָהוּ אֲרָצוֹת פְּרִישׁוֹן בְּשִׁמְהוֹן. וּבִינֵיהוּ גוֹ עֵדוֹן וּגְיָהָנָם. וְאֵית

בִּינֵייהוּ בְרִיּוֹן מְשַׁנֵּייוֹ, אֱלֹהִים מִן אֱלֹהִים, כְּגוֹנוֹנָא דְלַעֲיִלָא. מִנְהוֹן בְּתַרְיוֹ אֲנַפְיוֹ,
וּמִנְהוֹן בְּד', וּמִנְהוֹן בְּא'. וְחִיזוּ דְאֱלֹהִים לָאוּ כְּאֱלֹהִים.

וְחִבְרִינוּ יוֹשְׁבֵי הַדְרוֹם רָאוּ בְּסִפְרֵי הַקְדָּמוֹנִים וּבְסִפְרוֹ שֶׁל אָדָם, שֶׁכָּדָּ
מְחַלְקִים כָּל הָאָרְצוֹת הַלְלוּ, שֶׁכֻּלָּם נִמְצְאוּ לְמִטָּה כְּמוֹ אוֹתָם
הַרְקִיעִים שְׁלֹמְעֵלָה, אֱלוֹהִים עַל אֱלוֹהִים וְעַל אֱלוֹהִים, וּבִין כָּל אֲרָץ וְאֲרָץ רְקִיעַ
מִפְרִיד בֵּין זֶה לְזֶה, וְלִכֵּן כָּל הָאָרְצוֹת מִפְרָשׁוֹת בְּשִׁמוֹת, וּבִינֵיהוֹן גּוֹן עֲדוֹן
וְגִיהֶנֶם, וְיֵשׁ בִּינֵיהוֹן בְּרִיּוֹת מְשֻׁנוֹת אֱלוֹהִים מֵאֱלוֹהִים, כְּמוֹ שְׁלֹמְעֵלָה, מִהוֹן
בְּשִׁתֵּי פְנִים וּמִהוֹן בְּאַרְבַּע וּמִהוֹן בְּאַחַת, וּמִרְאָה שֶׁל אֵלָה אֵינוֹ כְּאֵלָה.

וְאִי תִימָא, הָא כָּל בְּנֵי עֲלָמָא מֵאָדָם נִפְקוּ, (לאו הכי דלא) וְכִי נְחִית אָדָם
הָרֵאשׁוֹן לְכַלְהוֹ אָרְצוֹת, וְאוֹלִיד בְּנִין, וְכַמְּה נְשִׁין הוּוּ לִיה. אֵלָה, אָדָם לָא
אֲשֶׁתְּכַח אֵלָה בְּהַאי עֲלָמָא עֲלָהּ מְכַלְהוֹ, דְּאֶקְרִי תַבְל, כְּדִאֲמַרְיִן דְּכְתִיב
(משלי ח) (ס"א משחקת בתבל ארצו) וְיִצְו לְתַבְל אֲרָצוֹ. וְהַאי תַבְל אֲחִידָא בְּרְקִיעַ
דְּלַעֲיִלָא, וְאֲתִאֲחִידָא בְּשִׁמָּא עֲלָהּ. הָדָא הוּוּ דְּכְתִיב, (תהלים ט) וְהוּוּ
יִשְׁפּוֹט תַבְל בְּצַדִּיק. בְּצַדִּיק וְדָאִי. בְּגִין כְּדָּ בְּנוֹי דְּאָדָם, אֲשֶׁתְּכַחוּ בְּהַאי אֲרָעָא
עֲלָהּ דְּאֶקְרִי תַבְל. וְאֵינוֹן עֲלָיוֹן עַל כָּלָא, כְּגוֹנוֹנָא דְּלַעֲיִלָא.

וְאִם תִּאמַר, הֲרִי כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם יִצְאוּ מֵאָדָם, (אינו כד, שלא) וְכִי יֵרֵד אָדָם
הָרֵאשׁוֹן לְכָל הָאָרְצוֹת וְהוֹלִיד בְּנִים? וְכַמְּה נְשִׁים הִיוּ לוֹ? אֵלָה אָדָם
לָא נִמְצָא אֵלָה בְּעוֹלָם הָעֲלִיוֹן הַזֶּה מְכַלָּם, שֶׁנִּקְרָא תַבְל, כְּמוֹ שֶׁאֲמַרְנוּ,
שְׁכַתוֹב (משלי ח) (משחקת בתבל ארצו) וְיִצְו לְתַבְל אֲרָצוֹ. וְהַתַבְל הַזֶּה אֲחוּזָה
בְּרְקִיעַ שְׁלֹמְעֵלָה וְנִאֲחֶזֶת בְּשֵׁם הָעֲלִיוֹן. זֶהוּ שְׁכַתוֹב (תהלים ט) וְהוּוּ
יִשְׁפּוֹט תַבְל בְּצַדִּיק. בְּצַדִּיק וְדָאִי. מִשּׁוּם כְּדָּ בְּנוֹי שֶׁל אָדָם נִמְצְאוּ בְּאֲרָץ
הָעֲלִיוֹנָה הַזֶּה שֶׁנִּקְרָאת תַבְל. וְהֵם עֲלִיוֹנִים עַל הַכָּל, כְּמוֹ שְׁלֹמְעֵלָה.

מֵאִי טַעְמָא. כְּמָה דְּלַעֲיִלָא לְכַלְהוֹ רְקִיעִים, אֵית רְקִיעַ עֲלָהּ, מְכַלְהוֹ,
וְלַעֲיִלָא אֲשֶׁתְּכַח כְּסָא דְּקוֹדְשָׁא בְּרִיּוֹן הוּוּ, כְּמָה דְּאֲתִּי אֲמַר (יחזקאל א)
כְּמִרְאָה אֲבֹן סַפִּיר דְּמִוֹת כְּסָא וְעַל דְּמִוֹת הַכְּסָא דְּמִוֹת כְּמִרְאָה אָדָם עֲלִיוֹ
מְלִמְעֵלָה. אוֹף הָכָא בְּהַאי תַבְל, אֲשֶׁתְּכַח מְלִכָא דְּכָלָא, וּמֵאֵן אֵיהוּ אָדָם.
מָה דְּלָא אֲשֶׁתְּכַח בְּכַלְהוֹ תַתְּאִין.

מָה הַטַּעַם? כְּמוֹ שְׁלֹמְעֵלָה לְכָל הַרְקִיעִים יֵשׁ רְקִיעַ עֲלִיוֹן מְכַלָּם,
וְלִמְעֵלָה נִמְצָא כְּסָאוֹ שֶׁל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּוּ, כְּמוֹ שֶׁנִּאֲמַר כְּמִרְאָה אֲבֹן
סַפִּיר דְּמִוֹת כְּסָא וְעַל דְּמִוֹת הַכְּסָא דְּמִוֹת כְּמִרְאָה אָדָם עֲלִיוֹ מְלִמְעֵלָה.
אִף כָּאוּ בְּתַבְל הַזֶּה נִמְצָא הַמְלִיךְ שֶׁל הַכָּל, וּמִיָּהוּ? אָדָם, מָה שֶׁלָּא נִמְצָא
בְּכָל הַתַּחְתּוֹנִים.

ואינו תתאין מאן אתו. אלא מקסטורא (נייא מקטורא) דארעא, וסיועא דרקיעא דלעילא, נפקין ברין משניין אליו מן אליו, מנהון בלבושין, מנהון בקליפין, כאליו תולעין דמשתכחי בארעא, מנהון בקליפין סומקין, אוכמין חורין, ומנהון מכל גוונין. כד כל ברין כגוונא דא. ולא אשתכחו בקיומא בר עשר שנין. (או יתיר ס"א מעט או פחות מעט)

ואותם תחתונים מאיפה באו? אלא מהאדים (מעשו) של הארץ והסיוע של הרקיע שלמעלה, יוצאים בריות משנות אלו מאלו, מהם בלבושים, מהם בקלפות, כתולעים הללו שנמצאות בארץ, מהן בקלפות אדמות, שחורות ולבנות, ומהן מכל הגונים. כד כל הבריות כמו כן, ולא נמצאים בקיום, רק עשר שנים (או יותר. ס"א מעט או פחות מעט).

ובספרא דרב המנונא סבא, פריש יתיר, דהא כל ישובא מתגלגלא בעגולא כפדור, אליו לתתא, ואליו לעילא, וכל אינון ברין משניין בחזווייהו משנויא דאורא. כפום כל אתר ואתר, וקיימין בקיומיהו כשאר בני נשא.

ובספרו של רב המנונא סבא פריש יותר, שהרי כל הישוב מתגלגל בעגול כמו כדור, אלה למטה ואלו למעלה, וכל אותן בריות משנות במראיהן משנוי האור כפי כל מקום ומקום, ועומדות בקיומן כמו שאר בני אדם.

ועל דא אית אתר בישובא, כד נהיר לאליו, חשיד לאליו, לאליו יממא, ולאלין ליליא. ואית אתר דכוליה יממא, ולא אשתכח ביה ליליא, בר בשעתא חדא זעירא. והאי דאמר בספרי קדמאי, ובספרא דאדם הראשון הכי הוא. דהכי כתיב, (תהלים קלט) אודך על פי נוראות נפילתי נפלאים מעשיך. וכתיב, (תהלים קד) מה רבו מעשיך ה'. ועל דא, כלא שפיר. ורזא דא אתמסר למאריהון דחכמתא, ולא למפלגי תחומין, בגין דאיהו רזא עמיקא דאורייתא.

ולכן יש מקום בישוב, כשמאיר לאלה חשוך לאלה, לאלה יום ולאילה לילה. ויש מקום שכלו יום, ולא נמצא בו לילה פרט לשעה אחת קטנה. וזה שאמר בספרי הקדמונים, ובספרו של אדם הראשון כד הוא. שכך כתוב, (תהלים קלט) אודך על פי נוראות נפילתי נפלאים מעשיך. וכתיב (שם קד) מה רבו מעשיך ה'. ולכן הכל יפה. וסוד זה

נמסר לבעלי החכמה, ולא למחלקי תחומים, משום שהוא סוד עמוק של התורה.

כגוונא דא אית בינא. דאית ביה כמה ברין משניין דא מן דא. הדא הוא דכתיב, (תהלים קד) זה היסוד גדול ורחב ידיים שם רמש ואין מספר חיות קטנות עם גדולות שם אגיות יהלכון לוינתן וגו'. וכלא תלייא דא בדא (ומתקשרא דא בדא), וכלא כגוונא דלעילא. ובכלהו עלמין לא שלטא בכלא בר אדם, וקודשא בריה הוא עליה.

כמו כן יש בים, שיש בו כמה בריות משנות זו מזו. זהו שפיתוב (שם) זה היסוד גדול ורחב ידיים שם רמש ואין מספר חיות קטנות עם גדולות שם אגיות יהלכון לוינתן וגו'. והכל תלוי זה בזה (ומתקשר זה בזה), והכל כמו שלמעלה. ובכל העולמות אין שולט בכל, רק אדם, והקדוש ברוך הוא מעליו.

רבי נהוראי סבא פריש לימא רבא, ואתרגיש ימא, ואתאבדו כל אינון דהו בארבא, ואתרחיש ליה ניסא, ונחת בשבילין ידיעו בלבא דימא, ונפק תחות ימא לישובא חדא, וחמא מאינון ברין, כלהו זעירין. והו מצייל צלותא, ולא ידע מאי קא אמרי. אתרחיש ליה ניסא, וסליק. אמר, זכאין אינון צדיקיא, דמשתדלי באורייתא, וידעין סתימין דרזי עלאי. ווי לאינון דאפליגו על מליהון ולא מהימני.

רבי נהוראי סבא פריש לים הגדול, והתרגיש היסוד, ונאבדו כל אותם שהיו בספינה, והתרחש לו נס, ונרד בשבילים ידועים ללב היסוד, ויצא תחת היסוד לישוב אחד, וראה מאותן הבריות כלן קטנות, והיו מתפללים תפלה, ולא ידע מה אומרים. התרחש לו נס ועלה. אמר, אשריהם הצדיקים שמשתדלים בתורה ויודעים נסתרי הסודות העליונים. אוי לאותם שחולקים על דבריהם ולא מאמינים.

דף י"ע"ב

מההוא יומא, כד הוה אתי לבי רב, ואמרי מלתא דאורייתא, הוה בכי. אמרי ליה, אמאי קא בכית. אמר לון, בגין דעברנא על מהימנותא דמלי דרבנן, ומסתפינא מדינא דההוא עלמא. (בראשית א) ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים. רבי יהודה אמר, אלמלא ההוא רקיעא דאפריש בין

מִיַּיִן עֲלָאֵי לְתַתָּאֵי, הָוָה פְּלִיגוּ בְּעֲלָמָא מְנַיְיָהוּ. אָבֵל (דף י' ע"ב) הָאֵי רְקִיעַ, עֲבִיד שְׁלָמָא בִּינַיְיָהוּ, וְעֲלָמָא לָא מִתְקַיְימָא אֶלָּא עַל שְׁלוֹם. תָּא חֲזִי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶקְרִי שְׁלוֹם, הוּא שְׁלוֹם. וְשְׁמִיָּה שְׁלוֹם, וְאַתְקַשֵּׁר כְּלָא בְּשְׁלוֹם. רַבִּי אָבָא אָמַר, חֲמִינָא דְהָאֵי שְׁמָא קְדִישָׁא עֲלָאָה כְּלָא הוּא שְׁלוֹם, וְכְלָא חַד. וְאַרְחֹן מִתְפָּרְשָׁאן לְהָאֵי סְטָרָא, וְלְהָאֵי סְטָרָא. (ס"א כאן חסר התחלת המאמר)

מֵאוּתוּ יוֹם, כְּשֶׁהָיָה בָּא לְבֵית רַב וְאוֹמְרִים דְּבַר תּוֹרָה, הָיָה בּוֹכָה. אָמְרוּ לוֹ, לָמָּה אַתָּה בּוֹכָה? אָמַר לָהֶם, מִשּׁוּם שְׁעֵבְרִתִּי עַל אֲמוּנַת דְּבָרֵי חֲכָמִים, וּפְרוּחַד מִהֲדִין שֶׁל אוֹתוֹ הָעוֹלָם. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רְקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם (בראשית א). רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, אֲלֵמָּלָא אוֹתוֹ רְקִיעַ שְׁמִפְרִיד בֵּין מַיִם הָעֲלִיוֹנִים לַמַּיִם הַתַּחְתּוֹנִים, הָיְתָה מְחַלְקֶת בְּעוֹלָם מֵהֶם, אָבֵל הָרְקִיעַ הַזֶּה עוֹשֶׂה שְׁלוֹם בִּינֵיהֶם, וְהָעוֹלָם אֵינוֹ מִתְקַיֵּם אֶלָּא עַל שְׁלוֹם. בָּא רָאָה, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִקְרָא שְׁלוֹם, הוּא שְׁלוֹם וְשִׁמוֹ שְׁלוֹם, וְהַכֹּל נִקְשֵׁר בְּשְׁלוֹם. רַבִּי אָבָא אָמַר, רְאִיתִי שְׁהֶשֶׁם הָעֲלִיוֹן הַקְּדוּשׁ הַכֹּל הוּא שְׁלוֹם, וְהַכֹּל אֶחָד, וְהַדְרָכִים נִפְרָדוֹת לְצַד הַזֶּה וְלְצַד הַזֶּה.

יוֹ"ד דְּשְׁמָא קְדִישָׁא אֲתַקְשֵׁר בְּתַלְת קְשָׁרִין, בְּגִין דָּא, הָאֵי י', קוֹצָא חַד לְעֵילָא, וְקוֹצָא חַד לְתַתָּא, וְחַד בְּאַמְצְעֵיתָא. בְּגִין דְּתַלְת קְשָׁרִין אֲשֶׁתְּלַשְׁלוּ (נ"א אתקשרו) בָּה חַד קוֹצָא לְעֵילָא, כְּתָרָא עֲלָאָה, דְּהוּא עֲלָאָה מְכָל עֲלָאִין, רִישָׁא דְכָל רִישִׁין, וְהוּא קָאִים עַל כְּלָא.

יוֹ"ד שֶׁל הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ קְשׁוּרָה בְּשִׁלְשָׁה קְשָׁרִים, מִשּׁוּם זֶה הֵי הַזֶּה, קוֹץ אֶחָד לְמַעְלָה, וְקוֹץ אֶחָד לְמַטָּה, וְאֶחָד בְּאַמְצָע. מִשּׁוּם שְׁשִׁלְשָׁה קְשָׁרִים הִשְׁתַּלְשְׁלוּ (התקשרו) בָּה, קוֹץ אֶחָד לְמַעְלָה, כְּתָר עֲלִיוֹן, שֶׁהוּא עֲלִיוֹן מַעַל כָּל הָעֲלִיוֹנִים, הָרֵאשׁ שֶׁל כָּל הָרֵאשִׁים, וְהוּא עוֹמֵד עַל הַכֹּל.

חַד קוֹצָא בְּאַמְצְעֵיתָא, דְּהוּא רִישָׁא אַחְרָא. בְּגִין דְּתַלְת רִישִׁין הוּוּ, וְכָל חַד וְחַד רִישָׁא בְּלַחֲדוּדֵי. וְעַל דָּא קוֹצָא דְאַמְצְעֵיתָא, דָּא הוּא רִישָׁא אַחְרָא, דְנִפְיֵק מִקוֹצָא דְלְעֵילָא, וְהוּא רִישָׁא לְכָל שְׁאָר רִישִׁין, לְאַתְבְּנָהָא שְׁמָא קְדִישָׁא, וְהָאֵי רִישָׁא סְתִימָא דְכְּלָא.

קוֹץ אֶחָד בְּאַמְצָע, שֶׁהוּא רֵאשׁ אַחַר. מִשּׁוּם שֶׁהֵיוּ שְׁלֹשָׁה רֵאשִׁים, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד רֵאשׁ לְבַדּוֹ. וְלָכֵן הַקוֹץ שֶׁל הָאַמְצָע זֶהוּ רֵאשׁ אַחַר שְׁיוּצָא מִהַקוֹץ שֶׁלְמַעְלָה, וְהוּא רֵאשׁ שֶׁל כָּל שְׁאָר הָרֵאשִׁים שֶׁיִּבְנֶה מִמֶּנּוּ הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ, וְהָרֵאשׁ הַזֶּה הוּא נִסְתָּר שֶׁל הַכֹּל.

רישא אחרא תתאה, הוא רישא לאשקאה לגנתא, והוא מבוע דמיון, דכל נטיעון אשתקין מניה. ודא הוא י' בתלת קשרין. ועל דא שלשלת אקרי. כהאי שלשלת, דאתקשר דא בדא, וכלא חד.

ראש אחר תחתון, הוא ראש להשקות את הגן, והוא מעין המים שכל הנטיעות משקות ממנו. וזהו י' בשלשה קשרים, ולכן נקראת שלשלת, כמו השלשלת הזו שנקשרה זה בזה, והכל אחד.

תאנא בספרא דחנוך, בשעתא דאחזיאו ליה חכמתא דרזין עלאין, וחמא אילנא דגנתא דעדו, אחזיו ליה חכמתא, ברזא עלאה. וחמא, דכלהו עלמין הוו מתקשרו דא בדא, שאיל לון, על מה קיימין. אמרו ליה, על י' קיימי בלהו. מניה אתבניאו ואשתלשלו (נ"א אתבריאו ואשתכללו). דכתוב, (תהלים קד) כלם בחכמה עשית. וחמא, דכלהו מזדעזעו מדחילו דמאריהון, ועל שמיה אתקרון בלהו.

שנינו בספרו של חנוך, בשעה שהראו לו חכמת הסודות העליונים וראה את האילן של גן עדו, הראו לו חכמה בסוד עליון, וראה שכל העולמות היו נקשרים זה בזה, שאל אותם על מה קימים? אמרו לו, כלם עומדים על י', ממנה נבנו והשתלשלו (נבראו ונתקנו), שפתוב (תהלים קד) כלם בחכמה עשית. וראה שכלם מזדעזעים מאימת רבונם, ועל שמו כלם נקראו.

ובספרא דשלמה מלכא אמר, מטון די בקטפורה דתלתא, דכלילון בקיטפא דגופיה. חד דחילו (ס"א שלימו) דכלא. חד סתים שבילין. חד נהר עמיקא.

ובספרו של שלמה המלך אמר, ההגעה היא בשלשלת של שלשה שכלולים בדבק וקשר של גופו. אחד פחד (שלמות) של הכל, אחד סותם שבילים, ואחד נהר עמק.

לבתר פריט באתון, (דאלפא) ביתא בשכלוליה יו"ד ה"א. בנינא דכלא. (חד סתים שבילין. וחד נהר עמיקא לכל) שלימו דשמא קדישא י' רישא דכלא, אב לכלא. ו' בן דאוליד ונפיק מניה. ומניה אשתכח ד', בת. מטרוניתא דכל דינין (ס"א דינין) בידהא אשתכחו טמירא בכלהו עלמין, (ס"א עלאין נפקין, ועלאין

ותתאיו) דעלאין נפקין, ועלאין ותתאין מנה אתזנו. הא יו"ד שלימו דכלא, ושמא קדישא אשתכלל ביה, ואשתכח סתים בגויה.

אחר כך פרט באותיות, (של אלף) הבית בשכלולו יו"ד הי"א, הבנין של הכל. (אחד סתום השבילים, ואחד נהר עמק לכל) שלמות השם הקדוש יי ראש של הכל, אב לכל. וי הבן שהוליד ויצא ממנו, וממנו נמצא ד', בת. הגבירה שכל הדינים (הדינים) בידיה נמצאים, טמירה בכל העולמות, (עליונים יוצאים, ועליונים ותחתונים) שעליונים יוצאים, ועליונים ותחתונים נזונים ממנה. הרי יו"ד שלמות הכל, והשם הקדוש נתקן בו, ונמצא נסתר בתוכו.

לבתר יו"ד אפיק כלא, ושלשל כלא בקשוירא חדא, דא בדא. והא אוקמיה בוצינא קדישא, יי אפיק ההוא נהר, דכתיב ביה (בראשית ב) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן. (ד"א לייג כגוונא) דא ה', רזא דבינה, והיא אימא עלאה.

אחר כך יו"ד הוציאה הכל, ושלשלה הכל בקשר אחד זה עם זה. והרי בארה המנורה הקדושה, יי הוציאה אותו הנהר, שכתוב בו (בראשית ב) ונהר יצא מעדן להשקות את הגן. (כמו) זו ה', סוד הבינה, והיא האם העליונה.

וההוא נהר, אפיק תרין בנין, כמה דאתמר. ומנה אתזנו. לבתר נפקין תרין בנין, וברתא אתזנת מבן, דא וי, הא בן האי מלכא דשלמא כלא דיליה, רזא דתיית. ולבתר אשתכח ה', דאתזנת מן וי. והא אוקמיה. (סי"א לבתר נפקין תרין ברא וברתא ו"ה האי ברא מלכא דשלמא כלא דיליה. והאי ה' ברתא אתזנת מן וי והא אוקמוה) אשתכח, דיי עקרא ושרשא ושלימו דכלא. הדא הוא דכתיב, (משלי כד) בחכמה יבנה בית.

ואתו נהר מוציא שני בנין, כמו שנתבאר, וממנה נזונים. אחר כך יוצאים שני בנין, והבת נזונית מבן, זה וי, הרי בן המלך הזה שהשלוס פלו שלו, סוד של תפארת. ואחר כך נמצאת ה' שזונית מן וי, והרי פרשוה. (אחר כך יוצאים שנים, בן ובת. ו"ה זה בן המלך ששלמות הכל שלו. וזו ה' הבת נזונה מן וי, והרי פרשוה) נמצא שיי עקר ושרש ושלמות הכל. זהו מה שכתוב (משלי כב) בחכמה יבנה בית.

תנו, יי שמות אשתכללו ונפקו מהאי יו"ד. יי דהיא עשיראה דאתנון. וכלהו אעיל לון לההוא נהר קדישא, פד אתעברא. ועשרה שמחו פלהו

סְתִימִין בְּחֵד. וְכִלְהוּ סְתִימִין בְּי. יי כְּלִיל לֹון. יי אֶפִיק לֹון. הוּא אָב לְכֵלָא.
אָב לְאֶבְהוּ.

שְׁנִינוּ, עֲשָׂרָה שְׁמוֹת הַשְּׁתַכְלָלוּ וְיִצְאוּ מֵהַיּוֹד הַזֶּה. יי שְׁהִיא הַעֲשִׂירִית
שֶׁל הָאוֹתִיּוֹת. וְאֵת כָּלֶם הַכְּנִיסָה לְאוֹתוֹ נָהַר קָדוֹשׁ כְּשֶׁהִתְעַבְּרָה.
וְעֲשָׂרָה שְׁמוֹת נִסְתָּרִים בְּאֶחָד. וְכָלֶם נִסְתָּרִים בְּי. יי כּוֹלֶלֶת אוֹתָם. יי
מוֹצִיָּאָה אוֹתָם. הוּא אָב לְכֵלָא. אָב לְאֶבּוֹת.

מְנִיָּה (ס"א וביה יתבין) (ביה עשר תיבין) נִפְקוּ ו"ד. רְמֵז לְעֲשָׂרָה בְּחֻשְׁבוֹן. אֶתְנוּן
יו"ד כְּלִיל לֹון ו"ד, (ס"א יו"ד) שְׁלִימוֹ דְכֵלָא. ו"ד: דְּכַר וְנוֹקְבָא. דּוּ קָרִינָן לֹון,
תְּרִין. וְעַל דָּא אָדָם דּוּ פְּרָצוּפִין אֶתְבְּרִי, וְאִינוּן פְּרָצוּפִין דְּכַר וְנוֹקְבָא הוּוּ,
כְּגוֹנָא דְלַעֲיָלָא. ו"ד מַעֲיָלָא לְתַתָּא. ד"ו מִתַּתָּא לְעֵילָא. וְכֵלָא חַד מְלָה. ייג
מְכִילָן תְּלִיין בִּיָּה, וְעַל דָּא יו"ד כְּלִיל ו"ד כְּמָה דְאֶתְמַר, וְהָא אוֹקְמוּהָ.

מְמַנּוּ יִצְאוּ (ובו יושבים) (בו עשר תבות) ו"ד. רְמֵז לְעֲשָׂרָה בְּחֻשְׁבוֹן. אוֹתִיּוֹת
יו"ד כּוֹלֶלֶת לְהוּן ו"ד (יו"ד), שְׁלֵמוֹת הַכֵּל. ו"ד - זְכָר וְנוֹקְבָא. דּוּ קוֹרְאִים
לְהֵם, שְׁנַיִם. וְלָכֵן אָדָם נִבְרָא דּוּ פְּרָצוּפִים, וְאוֹתָם פְּרָצוּפִים זְכָר וְנוֹקְבָא
הָיוּ כְּמוֹ שְׁלֵמַעְלָה. ו"ד מַמְעָלָה לְמַטָּה. ד"ו מַמְטָה לְמַעְלָה, וְהַכֵּל דְּבַר
אֶחָד. ייג מְדוֹת הַרְחֻמִּים תְּלוּיִים בּוּ, וְעַל כֵּן יו"ד כּוֹלֶל ו"ד כְּמוֹ
שְׁנַתְבָּאָר, וְהָרִי פְּרֻשׁוּהָ.

וּתָא חֲזִי, יי שְׁמָהוּן אִינוּן, לְקַבֵּל יי אֶתְנוּן. וּבְסַפְרָא דְרַב הַמְּנוּנָא סְבָא
תְּמַנְיָא אִינוּן, וְתַרְוֵן דְרַגִּין, לְקַבֵּל תְּרִין רְקִיעִין. וּמִשְׁתַּנְּיִין שְׁמָהוּן, עֲשָׂרָה,
וְתַשְׁעָה, וְתַמְנִיָּא, וְשַׁבְּעָה.

וּבֵא רְאָה, עֲשָׂרָה שְׁמוֹת הֵם כְּנֶגֶד עֲשָׂר אוֹתִיּוֹת. וּבְסַפְרוֹ שֶׁל רַב הַמְּנוּנָא
סְבָא הֵם שְׁמוֹנָה, וּשְׁתַּי דְרַגּוֹת כְּנֶגֶד שְׁנֵי רְקִיעִים. וּמִשְׁתַּנְּיִים הַשְּׁמוֹת,
עֲשָׂרָה, וְתַשְׁעָה, וְשְׁמוֹנָה, וְשַׁבְּעָה.

קְדַמָּאָה ייָה, בְּגִין דְיִי כְּלִיל ה'. וְה' נִפְקָא מִן יי. בְּגִין כְּדָ חֲכָמָה ייָה אֶקְרִי.

הָרֵאשׁוֹן - ייָה, מְשׁוּם שְׁיִי כּוֹלֶלֶת ה', וְה' יוֹצֵאת מִי. לָכֵן חֲכָמָה נִקְרָא
ייָה.

דף י"א ע"א

תננינא יהוה (ני"א יה"ו) דאקרי אלהים. בגין דההוא נהר רחמי, ובגין דדינין מתערי מניה, (ס"א ל"ג) (אלהים ונפקו) אתון דרחמי כתיב, ונקוד אלהים. ולא אלהים דינא. (דף י"א ע"א)

השני - יהוה (יה"ו) שנקרא אלהים, משום שאותו נהר רחמים, ומשום שדינים מתעוררים ממנו, (אלהים ויצאו) כתובות אותיות הרחמים עם נקוד של אלהים, ולא אלהים דין.

תליתאה, אל. והוא גדולה, והוא אקרי האל הגדול.

השלישי - אל, והוא גדלה, והוא נקרא האל הגדול.

רביעאה, אלהים. דדינין ביה אתערן, והוא דינא תקיפא.

הרביעי - אלהים, שדינים מתעוררים בו, והוא הדין הקשה.

חמישאה, יהו"ה. כלא דכל שלימו דמהימנותא, ודא הוא רחמי בשלימו ודא הוא תפארת. שתיתאה ושביעאה, צבאות אקרין.

החמישי - יהו"ה, הכלל של כל שלמות האמונה, וזהו רחמים בשלמות וזהו תפארת. ששי ושביעי - צבאות נקראים.

תמינאה, א"ל חי. כמה דאת אמר (תהלים קלג) כי שם צוה יי את הברכה חיים וגו'. ודא צדיק, דכל חיים נפקין מתמן, ואקרי יהו"ה. כמה דאת אמר (תהלים יא) יי צדיק יבחן. ודא היא וי זעירא דשמא קדישא. בגין כד ויו ויון תרין.

השמיני - אייל חיי, כמו שנאמר (תהלים קלו) כי שם צוה ה' את הברכה
חיים וגו'. וזה צדיק, שכל החיים יוצאים משם, ונקרא יהו"ה, כמו
שנאמר (משלי כז) ה' צדיק יבחן. וזוהי ו' קטנה של השם הקדוש. משום
כך ו'ו שני ווים.

תשיעאה, אדנ"י. ודא מלכות קדישא, דדינן נפקין מתמן לעלמא. ודא
הוא כתרא בתראה, דכלהו שמחן. ושם אהי"ה, כללא וסתימא
דקדמיתא. ודא הוא כתרא עלאה, רישא דכל רישין, שמה סתים ולא
אתגליא, ואתמר. ובספרא דאגדתא, עשר שמחן כתיבן בגוונא אחרא
ואנא לא תנינא הכי.

התשיעי - אדנ"י, וזו מלכות הקדושה שדינים יוצאים משם לעולם,
וזהו הכתר האחרון של כל השמות. ושם אהי"ה, הכלל והנסתר
שבראשונה. וזהו כתר עליון, הראש של כל הראשים, שמו נסתר ולא
נגלה, ונתבאר. ובספר האגדה, עשרה שמות כתובים בגון אחר, ואנו
לא שנינו כך.

רבי אבא פתח, (שיר השירים ד) עורי צפון ובאי תימן הפיחי גני יזלו בשמיו
יבא דודי לגנו ויאכל פרי מגדיו. עורי צפון, אליו עולות דנשחטות בצפון,
בגין דאינון מחשבות בצפוני לבא, ובאתר דדינא. בגין דמחשבה אשתכח
בליליא, בזמן דדינא אשתכח. רוח צפון מנשבה בפלוגתא דליליא, כד
מתערי אנשי, וכנור דוד מנגן מאליו, ומחשבתו דבני נשא מתערי.

רבי אבא פתח, (שיר ד) עורי צפון ובאי תימן הפיחי גני יזלו בשמיו יבא
דודי לגנו ויאכל פרי מגדיו. עורי צפון, אלו עולות שנשחטות בצפון,
משום שהן מחשבות בצפונות הלב ובמקום הדין. משום שמחשבה
נמצאת בלילה, בזמן שהדין נמצא. רוח צפון נושבת בחצות הלילה
כשמתעוררים אנשים, וכנור דוד מנגן מאליו, ומחשבות בני אדם
מתעוררות.

ובאי תימן, אליו שלמים דנשחטין בדרום, בגין דאינון שלמא דכלא,
שלמא דעלאי ודתתאי. ואליו שלימו (י"ז ע"א) דסטרי עלמא. שלימו דכלא
מסטרא דמהימנותא. ושלמים: בגין דאינון שלמא דכלא. בעלים אכלין
מנייהו, ומתהניין מנייהו. דהא שלמא הוא ליה, ולכל עלמא, בדרגא חדא.
חטאות ואשמות נאכלין לכהני, בגין דאינון זמינן לכפרא עליהו,

וּלְאַעֲבֹרָא חוֹבֵייהוּ. וּמְכַל קְרַבְנֵי לָא חֲבִיבִין קָמִי קוּדְשָׁא בְּרִידָּהּ הוּא כְּמוֹ
שְׁלָמִים, בְּגִין דְּאַשְׁתַּכַּח שְׁלָמָא בְּעֵלְמַי וְתַתְּאִי.

וּבְאֵי תִימֹן, אֵלוֹ שְׁלָמִים שְׁנַשְׁחָטִים בְּדְרוּם, מְשׁוּם שְׁהִם הַשְּׁלוֹם שֶׁל
הַכֹּל, שְׁלוֹם הָעֲלִיוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים. וְאֵלוֹ הֵם הַשְּׁלָמוֹת שֶׁל צְדָדֵי
הָעוֹלָם, הַשְּׁלָמוֹת שֶׁל הַכֹּל מִצַּד הָאֱמוּנָה. וּשְׁלָמִים, מְשׁוּם שְׁהִם
הַשְּׁלוֹם שֶׁל הַכֹּל, הַבְּעֵלִים אוֹכְלִים מֵהֶם וְנִהְנִים מֵהֶם, שְׁהֵרִי שְׁלוֹם
הוּא לוֹ וּלְכֹל הָעוֹלָם בְּדֶרְגָה אַחַת. חֲטָאוֹת וְאַשְׁמוֹת נְאֻכְלִים לַכְּהֲנִים
מְשׁוּם שְׁהִם עֲתִידִים לְכַפֵּר עֲלֵיהֶם וּלְהַעֲבִיר אֶת חֲטָאֵיהֶם. וּמְכַל
הַקְרַבְנוֹת אֵין חֲבִיבִים לַפְּנֵי הַקּוּדֹשׁ בְּרִידָּהּ הוּא כְּמוֹ שְׁלָמִים, מְשׁוּם
שְׁנִמְצָא שְׁלוֹם בְּעֲלִיוֹנִים וּבַתַּחְתּוֹנִים.

וְעֵילָא מְכַלְהוּ קְטָרְת, דְּאִיהוּ שְׁלִים מְכַלָּא, וְלֹא אֲתִיָּא לָא עַל חֲטָא, וְלֹא עַל
אַשָׁם, וְלֹא עַל עוֹן, אֲלֵא עַל שְׁמַחָה. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (מְשַׁלִּי כו) שְׁמֹן וּקְטָרְת
יִשְׁמַח לֵב, וְהָא אוּקְמוּהָ. וְעַל דָּא, קְטָרְת לֹא מִתְקַרֵּב אֲלֵא בְּזִמְנָא דְּשְׁמֹן
מִתְקַרֵּב, הִדָּא הוּא דְּכַתִּיב, (שְׁמוֹת ל) וְהַקְטִיר עָלָיו אֶהְרֹן קְטָרְת סָמִים בְּבִקְר
בְּבִקְר בְּהִטִּיבוּ אֶת הַנְּרוֹת יִקְטִירְנָה. וְכַתִּיב, (שְׁמוֹת ל) וּבְהַעֲלוֹת אֶהְרֹן אֶת
הַנְּרוֹת בֵּין הָעֲרֵבִים יִקְטִירְנָה. בְּגִין דְּאַשְׁתַּכַּחוּ שְׁמֹן וּקְטָרְת כְּחֻדָּא. תָּא חֲזִי,
שְׁלָמִים בְּכַלָּא הוּא שְׁלָמָא. וּקְטָטָה וּקְטָרוּגָא לֹא אֲתַעֵר בְּעֵלְמָא, אֲבַל
קְטָרְת, קְשִׁיר קְשִׁירוּ דְּמַהִימְנוּתָא.

וּמַעַל בְּלָם קְטָרְת, שְׁהִיא שְׁלָמָה מְהַכֵּל, וְלֹא בָּאָה עַל חֲטָא וְלֹא עַל
אַשָׁם וְלֹא עַל עוֹן, אֲלֵא עַל שְׁמַחָה, כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר (מְשַׁלִּי כו) שְׁמֹן וּקְטָרְת
יִשְׁמַח לֵב, וְהֵרִי פְּרִשׁוּהָ. וְלָכֵן קְטָרְת לֹא קְרִבָּה אֲלֵא בְּזִמְנָא שְׁשְׁמֹן קְרִב,
זֶהוּ שְׁכַתוּב (שְׁמוֹת ל) וְהַקְטִיר עָלָיו אֶהְרֹן קְטָרְת סָמִים בְּבִקְר בְּבִקְר
בְּהִטִּיבוּ אֶת הַנְּרוֹת יִקְטִירְנָה. וְכַתוּב (ש) וּבְהַעֲלוֹת אֶהְרֹן אֶת הַנְּרוֹת
בֵּין הָעֲרֵבִים יִקְטִירְנָה. מְשׁוּם שְׁנִמְצָאִים שְׁמֹן וּקְטָרְת כְּאַחַד. בֵּא רָאָה,
שְׁלָמִים הוּא שְׁלוֹם בְּכֹל, וּקְטָטָה וּקְטָרוּגָא לֹא מִתְעוֹרְרִים בְּעוֹלָם. אֲבַל
קְטָרְת קוּשְׁרָת אֶת קְשִׁר הָאֱמוּנָה.

רַבִּי אֲלֵעָזָר אָמַר, כְּלָהוּ עֲשָׂרָה שְׁמָהוֹן כְּתִיבֵי, וְאֵין תְּגִינָן. קְדַמָּאָה, (ס"ה ע"א)
אַהֲיָה, דָּא סְתִימָא עֲלָאָה, כְּמָאן דְּאָמַר אֲנָא מָאן דְּאֲנָא, וְלֹא אֲתִידַע מָאן
הוּא. לְבַתֵּר אֲשֶׁר אַהֲיָה, אֲנָא דְּזִמִּין לְאַתְגְּלִיא, בְּאִינוֹן כְּתָרִין (אַחַרְנִין), דְּהָא
בְּקְדַמִּיתָא סְתִים, וְלְבַתֵּר שְׁרִי לְאַתְגְּלִיא, עַד דְּמָטִי לְגְלוּיָא דְּשְׁמָא (ס"א
דְּשְׁלִימוֹ) קְדִישָׁא.

רבי אלעזר אמר, כל עשרת השמות כתובים, ואנו שנינו, שהראשון אהיה, זה הנסתר העליון, כמי שאומר: אני מי שאני! ולא נודע מי הוא. אחר כך אשר אהיה, אני שעתיד להתגלות באותם הכתרים (האחרים), שהרי בראשונה נסתר, ואחר כך מתחיל להתגלות, עד שמגיע לגלוי של השם (של שלמות) הקדוש.

וכך כתיב במשה, אהיה בקדמיתא, סתימו דכלא, אנא הוא מאן דאנא. לבתר אשר אהיה, אנא זמין לאתגליא. לבתר אהיה בתראה, ודא פד אימא מתעברא, ועדיין הוא סתים. אימתי אתגליא. בזמנא דכתיב, (שמות א) לך ואספת את זקני ישראל ואמרת אליהם יי אלהי אבותיכם וגו', דא שלימו דכלא, והכא הוא גלויא וקשורא דשמא קדישא.

וכך כתוב במשה, אהיה בראשונה, הנסתר של הכל, אני הוא מי שאני. אחר כך אשר אהיה, אני עתיד להתגלות. אחר כך אהיה אחרון, וזה כשהאם מתעברת ועדין הוא נסתר. מתי מתגלה? בזמן שכתוב (שמות א) לך ואספת את זקני ישראל ואמרת אליהם ה' אלהי אבותיכם וגו'. זו שלמות הכל, וכאן הוא הגלוי והקשר של השם הקדוש.

בגין כך, קדמא דכלא, אהיה. תננינא, יה. בגין דחכמה אפיק ה', וסתים ביה, ולא אתפרשא לעלמין מניה. והא אוקמוה דכתיב, (בראשית ב) ונהר יוצא מעדן כהאי גוונא. ה.

משום כך, הראשון של הכל - אהיה. השני - יה. משום שחכמה מוציאה ה' ונסתרת בה, ולא נפרדת ממנה לעולמים, והרי פרשוה שכתוב, (בראשית ב) ונהר יצא מעדן, כמו זה. ה.

דף יא ע"ב

והכי אוליפנא מאבא, יי כמה דאתמר. לבתר י"ה, דלא מתפרשן לעלמין, יי אפיק ה', כהאי גוונא ה הרי יי. וההוא נהר דנפיק מניה. ואתמשך מניה ולתתא, תרין בגין דנפקין מניהו. מסטרא דאבא יי, נפיק בן, דהא אחיד ביה ביי, ואחיד בההוא נהר. ומסטרא דאימא נפקת בת, דאיהו (שמות ר"י ע"א) נהר תתאה, והאי בן אתמשך לבתר ונפיק מניהו, (דף יא ע"ב) והוא ו',

וְדָא יָרִית לְאַבָּא וּלְאִימָא, וְאַתְקֻשֵׁר בֵּיהּ מְהִימְנוּתָא דְכֻלָּא. וּמְנִיָּה אֲתִזְנַת
בְּרֵתָא, מְהֵהוּא יְרוּתָא דְאִיהוּ יָרִית.

וְכֵד לְמִדְתֵּי מֵאַבָּא, יי כְּמוֹ שְׁנַתְבָּאָר. אַחַר כֵּד יי'ה, שְׁלֵא נִפְרְדִים
לְעוֹלָמִים, יי מוֹצִיָּאָה ה', כְּמוֹ זֶה ה' הָרִי יי, וְאוֹתוֹ נְהַר שְׁיּוֹצֵא מִמְּנוּ.
וְנִמְשֵׁד מִמְּנוּ וּלְמִטָּה, שְׁנֵי בְנִים שְׁיּוֹצֵאִים מֵהֶם. מִצַּד הָאֵב יי יּוֹצֵא בֵן,
שְׁהָרִי אוֹחִזוּ בּוֹ בֵּי, וְאוֹחִזוּ בְּאוֹתוֹ נְהַר. וּמִצַּד הָאֵם יּוֹצֵאת בֵּת, שְׁהִיא
הַנְּהַר הַתְּחִתּוֹן, וְהַבֵּן הַזֶּה נִמְשֵׁד אַחַר כֵּד וְיּוֹצֵא מֵהֶם, וְהוּא וי, וְזֶה
יּוֹרֵשׁ אֶת הָאֵב וְהָאֵם, וְנִקְשְׁרַת בּוֹ אֲמוּנַת הַכֹּל, וּמִמְּנוּ נְזוּנִית הַבֵּת,
מֵאוּתָהּ יִרְשָׁה שְׁהוּא יּוֹרֵשׁ.

וְעַל דָּא בְּעֵי לְמַכְתָּב שְׁמָא קְדִישָׁא, יי בְּקִדְמִיתָא, קוֹצָא חַד לְעִילָא, וְקוֹצָא
חַד בְּאֲמַצְעֵיתָא, וְקוֹצָא חַד לְתַתָּא, וְהָא אֲתַמַּר. לְבַתֵּר יָה, דְלֵא מִתְּפֻרְשׁוֹן
דָּא מִן דָּא לְעוֹלָמִין, כְּגוּוֹנָא דָּא ה'. בְּגִין דִּישְׁתַּכְּחוּ תְרוּוִיָּהּ בְּשְׁלִימוֹ דְכֻלָּא,
אֵב וְאֵם בֵּן וּבֵת. כְּגוּוֹנָא דָּא יי'ה (ס"א ו"ה). הָרִי לְדִּ כָּל שְׁלִימוֹ דְמְהִימְנוּתָא.

וְלָכֵן צְרִיד לְכַתֵּב אֶת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ - יי בְּרֵאשׁוֹנָה, קוֹץ אֶחָד לְמַעְלָה,
וְקוֹץ אֶחָד בְּאֲמַצְעֵי, וְקוֹץ אֶחָד לְמִטָּה, וְהָרִי נִתְבָּאָר. אַחַר כֵּד יָה, שְׁאִין
נִפְרְדִים זֶה מִזֶּה לְעוֹלָמִים. כְּמוֹ כֵּן ה', כְּדִי שְׁיִמְצְאוּ שְׁנִיָּהֶם בְּשְׁלִימוֹת
הַכֹּל, אֵב וְאֵם בֵּן וּבֵת. כְּמוֹ כֵּן יי'ה (ו"ה). הָרִי לְדִ כָּל שְׁלִימוֹת הָאֲמוּנָה.

לְבַתֵּר אֲתַפְּשֵׁט מְהִימְנוּתָא, וְנִפְקִין תְּרִין בְּנִין מִכְּלָלָא חַד, בְּאַרְחִיָּהּ. בֵּן
נְפִיק מִתְּרוּוִיָּהּ, וְהוּא וי דְשְׁמָא קְדִישָׁא. בֵּת נִפְקַת מִסְטְרָא דְאִימָא, וְהִיא
ה' בִּתְרָאָה דְשְׁמָא קְדִישָׁא. וְלֵא אֲשַׁתְּלִימַת אֶלָּא עִם וי, בְּגִין דְמְנִיָּה אֲתִזְנַת,
וְעַל דָּא בְּעֵי לְמַכְתָּב וי, וְלְבַתֵּר ה', כְּגוּוֹנָא דָּא ה', הָרִי וי וְהֵהוּא אֲתַפְּשֵׁטוּתָא
דְנִפִּיק מְנִיָּה, כְּגוּוֹנָא דְהֵהוּא נְהַר דְנִפִּיק מִן יי, בְּגִין דְמְנִיָּה אֲתִזְנַת. וי הָרִי
בֵּן דְנִפִּיק מְנִיָּה לְתַתָּא.

אַחַר כֵּד מִתְּפַשְׁטֵת הָאֲמוּנָה, וְיּוֹצֵאִים שְׁנֵי בְנִים מִכְּלָל אֶחָד בְּדִרְכֵיהֶם.
הַבֵּן יּוֹצֵא מִשְׁנִיָּהֶם, וְהוּא וי שֶׁל הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ. הַבֵּת יּוֹצֵאת מִצַּד הָאֵם,
וְהִיא ה' אַחֲרוֹנָה שֶׁל הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ, וְאִין נִשְׁלַמַת אֶלָּא עִם וי, מִשׁוּם
שְׁמִמְנוּ הִיא נְזוּנִית, וְלָכֵן צְרִיד לְכַתֵּב וי וְאַחַר כֵּד ה', כְּמוֹ זֶה ה', הָרִי
וי וְאוּתָהּ הַהִתְפַּשְׁטוּת שְׁיּוֹצֵאת מִמְּנוּ, כְּמוֹ אוֹתוֹ נְהַר שְׁיּוֹצֵא מִי,
מִשׁוּם שְׁמִמְנוּ נְזוּנִית. וי הָרִי בֵּן שְׁיּוֹצֵא מִמְּנוּ לְמִטָּה.

וְהָא מְלִין אֱלִין אֹקִים לֹן אָבָא, וְהָא אֲתָמְרוּ. וְאַנָּא כַּד מְטִינָא לְמַלִּין אֱלִין, אֵימָא לֹן, בְּגִין דְּפִקְדוֹנָא דְּאָבָא הָכִי. וְהָכִי בְּעֵי בְּרַ נָשׁ לְאִזְדָּהְרָא בְּשָׂמָא קְדִישָׁא, דְּיִכְתּוּב שְׂמָא קְדִישָׁא כְּגוּוֹנָא דָּא, וְדָא אִיהוּ פְּדָקָא חֲזִי. וְאִי לָאוּ, לָא אֶקְרִי שְׂמָא קְדִישָׁא וְאֶקְרִי פְּגִים. וַיִּמְאֹן דְּפְגִים שְׂמָא קְדִישָׁא, טַב לִיָּה דְלָא אֲתַבְרִי.

וְהַדְּבָרִים הִלְלוּ בְּאֵר אֹתָם אָבִי, וְהָרִי נִתְבָּאֲרוּ. וְאַנִּי כְּשֶׁמְגִיעַ לְדְבָרִים הִלְלוּ, אֹמֵר אֹתָם, מְשׁוּם שֶׁצְּנֹאת אָבִי כָּד. וְכָד צְרִיד אָדָם לְהִזְהַר בְּשֵׁם הַקְּדוֹשׁ, שֶׁיִּכְתֹּב אֶת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ כְּמוֹ זֶה, וְזֶהוּ כְּרָאוּי. וְאִם לֹא, אֵינֹו נִקְרָא שֵׁם קְדוֹשׁ, וְנִקְרָא פְּגִים. וַיִּמְי שֶׁפּוֹגֵם אֶת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ, טוֹב לוֹ שֶׁלֹּא נִבְרָא.

תְּלִיתָא, יְהוּ"ה דְּאֶקְרִי אֱלֹהִים כְּמָה דְּאֲתָמַר, רַחֲמִי, וְנִפְיִק מְנִיָּה דִּינָא. וְדָא הוּא הַהוּא נְהָר, דְּנִגִיד וְנִפְיִק מֵעֵדוֹן.

הַשְּׁלִישִׁי - יְהוּ"ה שֶׁנִּקְרָא אֱלֹהִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, רַחֲמִים, וַיּוֹצֵא מִמְּנוֹ דִין, וְזֶהוּ אוֹתוֹ נְהָר שֶׁשׁוֹפֵעַ וַיּוֹצֵא מֵעֵדוֹן.

רְבִיעָא, אֵל גְּדוֹל. וְהָא אֲתָמַר, וְדָא גְדוֹלָה.

הַרְבִּיעִי - אֵל גְּדוֹל. וְהָרִי נֶאֱמַר, וְזוֹ גְדֻלָּה.

חֲמִשָּׁא, אֱלֹהִים. וּבְכֹל אֲתַר הוּא גְבוּרָה.

הַחֲמִישִׁי - אֱלֹהִים, וּבְכֹל מְקוֹם הוּא גְבוּרָה.

שְׁתִּיתָא, יְהוּ"ה, רַחֲמִי, שְׁלִימוֹ דְּכֻלָּא. עֶקְרָא דְּכֻלָּא. קְשָׁרָא דִּי מְהִימְנוּתָא. אַחִיד לְכֹל סְטֵרִין. וְדָא תְּפָאֲרַת יִשְׂרָאֵל.

הַשְּׁשִׁי - יְהוּ"ה, רַחֲמִים, שְׁלֵמוֹת הַכֹּל, הָעֶקֶר שֶׁל הַכֹּל. קְשֵׁר הָאֱמוּנָה, אַחוּז לְכֹל הַצְּדָדִים, וְזוֹ תְּפָאֲרַת יִשְׂרָאֵל.

שְׂבִיעָה וְתִמְיָנָה צְבָאוֹת. וְעַל דָּא, יְהוֹיָה קָרִיב בְּכֹל סִטְרִין,
לְזַמְנִין יְיָ אֱלֹהִים, דְּהָא קָרִיבִין אֵינּוּן תַּפְּאֶרֶת לְגַבֵּי גְבוּרָה. לְזַמְנִין יְיָ
צְבָאוֹת, דְּהָא קָרִיבִין אֵינּוּן תַּפְּאֶרֶת לְגַבֵּי נֶצַח וְהוּד, דְּאֶקְרוּן צְבָאוֹת. וְהָא
אֲתַמַּר דְּאֲשַׁתְּמוּדְעוּן מְלִי נְבִיאֵי מְהִימְנֵי מְפּוֹמִיָּהּוּ. כַּד אָמְרִי, כֹּה אָמַר יְיָ
אֱלֹהִים. וְכַד אָמְרִי, כֹּה אָמַר יְיָ צְבָאוֹת. וְהוּוּ יַדְעִין מֵאֵן אֲתֵר אֲתֵינּוּן מְלִין.

הַשְּׂבִיעִי וְהַשְּׂמִינִי - צְבָאוֹת. וְלָכֵן יְהוֹיָה קָרוֹב בְּכֹל. אַחוּז בְּכֹל
הַצְּדָדִים, לְפַעְמִים ה' אֱלֹהִים, שְׁהָרִי הֵם קָרוֹבִים תַּפְּאֶרֶת לְגְבוּרָה.
לְפַעְמִים ה' צְבָאוֹת, שְׁהָרִי הֵם קָרוֹבִים תַּפְּאֶרֶת לְנֶצַח וְהוּד, שְׁנִקְרְאִים
צְבָאוֹת. וְהָרִי נִתְבָּאָר שְׁנוֹדְעִים דְּבָרֵי הַנְּבִיאִים הַנְּאֻמְנִים מִפִּיהֶם,
כְּשֶׁאֹמְרִים כֹּה אָמַר ה' אֱלֹהִים, וְכִשְׁאֹמְרִים כֹּה אָמַר ה' צְבָאוֹת, וְהִיוּ
יּוֹדְעִים מֵאִיזָה מְקוֹם בָּאִים הַדְּבָרִים.

תְּשִׁיעָה (נ"א א"ל) שְׂדֵי. דְּאָמַר לְעֵלְמָא דִּי, דְּהָא דִּי סְפוּקָא הוּא. וְסְפוּקָא
לֹא אֲתֵי לְעֵלְמָא, אֶלָּא מִן צְדִיק, דְּאִיהוּ יְסוּד עוֹלָם, דְּאָמַר לְעוֹלָם דִּי.

הַתְּשִׁיעִי - (א"ל) שְׂדֵי. שְׁאָמַר לְעוֹלָם דִּי, שְׁהָרִי דִּי סְפוּקָא הוּא. וְהַסְפוּקָא
לֹא בָּא לְעוֹלָם אֶלָּא מִצְדִּיק שֶׁהוּא יְסוּד הָעוֹלָם, שְׁאָמַר לְעוֹלָם דִּי.

עֲשִׂירָה, אֲדַנְיִי. דְּהָא דִּינָא דְּמַלְכוּתָא דִּינָא וְדָאִי. וְהָאִי לְאַגְחָא קָרְבִין
דְּמַלְכָא בְּעֵלְמָא. וְדָא גְבוּרָה תַּתְּאָה, וְדָא אִיהוּ צְדִיק.

הַעֲשִׂירִי - אֲדַנְיִי, שְׁהָרִי דִּין הַמַּלְכוּת דִּין וְדָאִי. וְזֶה לְעַרְךָ אֶת קָרְבוֹת
הַמַּלְךְ בְּעוֹלָם, וְזוֹ גְבוּרָה תַּחְתּוֹנָה, וְזֶהוּ צְדִיק.

וְאֵלִין אֵינּוּן עֲשָׂרָה שְׁמֵהוּן דְּקוּדְשָׁא בְּרִידָה הוּא אֶקְרִי בְּהוּ, מִתְקַשְׁרוּן דָּא
בְּדָא, בְּיַחְוָדָא שְׁלִים. וְאֵלִין אֵינּוּן כְּתָרִין קְדִישִׁין דְּמַלְכָּא, דְּהוּא אֲשַׁתְּמוּדְע
בְּהוּ, וְאֵינּוּן שְׁמִיָּה, וְהוּא אֵינּוּן. וְכַד מִתְקַשְׁרוּן כְּלָהוּ כְּחַדָּא, עַל רִיחָא
דְּקִטְרָת, כְּדִין אֶקְרִי קִטְרָת, קְשׁוּרָא דְּמִתְקַשְׁרוּן כְּחַדָּא. זְכָאָה חוּלְקִיָּהוּן
דְּצְדִיקִיָּא, דְּיַדְעִין אוּרְחִין דְּאוּרִיָּתָא, וְיַדְעִין לְאֲשַׁתְּמוּדְעָא בִּיקְרָא
דְּמֵאֲרִיָּהוּן, עֲלִיָּהוּ כְּתִיב (ישעיה סו) וּבָאוּ וְרָאוּ אֶת כְּבוֹדִי. (ויקרא א) וְאִם זָבַח
שְׁלָמִים קָרְבְּנוּ. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, כְּתִיב (במדבר ז) עֲשָׂרָה עֲשָׂרָה הַכֹּף בְּשֶׁקֶל
הַקֹּדֶשׁ. עֲשָׂרָה עֲשָׂרָה לְמֵאֵי קָא אֲתֵנָּא. אֶלָּא, עֲשָׂרָה לְמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית.
וְעֲשָׂרָה לְמַתָּן תּוֹרָה. עֲשָׂרָה מְאֻמְרוֹת בְּמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית, וְעֲשָׂרָה מְאֻמְרוֹת
בְּמַתָּן תּוֹרָה. בְּמֵאֵי קָא מֵיִרִי. בְּגִין דְּעֵלְמָא לֹא אֲתַבְּרִי אֶלָּא בְּגִין אוּרִיָּתָא,
וְכֹל זְמַנָּא דִּישְׂרָאֵל מִתְעַסְקִי בְּאוּרִיָּתָא, עֵלְמָא מִתְקִיָּמָא. וְכֹל זְמַנָּא

דִּישְׂרָאֵל מִתְבַּטְּלֵי מְאוּרֵייתָא, מַה כְּתִיב, (ירמיה לג) אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמֵם וְלַיְלָה חֲקוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׁמַתִּי.

וְאֵלוּ הֵם הָעֲשָׂרָה שְׁמוֹת שֶׁבָּהֶם נִקְרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, קְשׁוּרִים זֶה בְּזֶה בְּיַחְוֹד שְׁלֵם, וְאֵלוּ הֵם הַכְּתָרִים הַקְּדוּשִׁים שֶׁל הַמֶּלֶךְ, שֶׁהוּא נוֹדֵעַ בָּהֶם, וְהֵם שְׁמוֹ, וְהוּא הֵם. וְכַשְׁנִקְשָׁרִים כָּלֶם כְּאֶחָד עַל רֵיחַ הַקְּטֹרֶת, אִזּוֹ נִקְרָאת קְטֹרֶת, הַקְּשֶׁר שֶׁנִּקְשָׁרִים כְּאֶחָד. אֲשֶׁרִי חֲלַקְסָא שֶׁל הַצְּדִיקִים שֶׁיּוֹדְעִים אֶת דְּרָכֵי הַתּוֹרָה וְיּוֹדְעִים לְהַפִּיר בְּכָבוֹד רְבוּנִם, עֲלֵיהֶם כְּתוּב (ישעיה סו) וּבָאוּ וְרָאוּ אֶת כְּבוֹדִי. וְאִם זָבַח שְׁלָמִים קָרְבָּנוּ. רַבִּי שְׁמַעוֹן אֹמֵר, כְּתוּב (במדבר ז) עֲשֶׂרָה עֲשָׂרָה הַכֹּף בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ. עֲשֶׂרָה עֲשָׂרָה, לְמָה זֶה בָּא? אֵלֶּא עֲשָׂרָה לְמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית, וְעֲשָׂרָה לְמַתָּן תּוֹרָה. עֲשָׂרָה מְאֻמְרוֹת בְּמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית, וְעֲשָׂרָה מְאֻמְרוֹת בְּמַתָּן תּוֹרָה. בְּמָה זֶה מְדַבֵּר? מְשׁוּם שֶׁהָעוֹלָם לֹא נִבְרָא אֶלֶּא בְּשִׁבִיל הַתּוֹרָה, וְכָל זְמַן שֶׁיִּשְׂרָאֵל עוֹסְקִים בְּתוֹרָה, הָעוֹלָם מִתְקַיֵּם. וְכָל זְמַן שֶׁיִּשְׂרָאֵל מִתְבַּטְּלִים מִהַתּוֹרָה, מַה כְּתוּב? (ירמיה לג) אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמֵם וְלַיְלָה חֲקוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׁמַתִּי.

דף י"ב ע"א

תָּא חֲזִי, עֲשָׂרָה מְאֻמְרוֹת לְמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית, כְּדַתְנָן בְּעֲשָׂרָה מְאֻמְרוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם. עֲשָׂרָה מְאֻמְרוֹת לְמַתָּן תּוֹרָה, אֵלוּ עֲשָׂרַת הַדְּבָרוֹת. כְּתִיב (שמות כ) אֲנֹכִי יְיָ אֱלֹהֶיךָ. וְכְתִיב בְּמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית (בראשית א) יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר. דָּא מְהִימְנוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (דף י"ב ע"א) אוֹר אֶקְרִי, דְּכְתִיב, (תהלים כז) יְיָ אוֹרִי וַיִּשְׁעִי מִמִּי אֵירָא וְגוֹ'.

בֵּא רְאֵה, עֲשָׂרָה מְאֻמְרוֹת לְמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית, כְּפִי שֶׁשְׁנִינּוּ בְּעֲשָׂרָה מְאֻמְרוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם. עֲשָׂרָה מְאֻמְרוֹת לְמַתָּן תּוֹרָה, אֵלוּ עֲשָׂרַת הַדְּבָרוֹת. כְּתוּב (שמות ב) אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ. וְכְתוּב בְּמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית, (בראשית א) יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר. אֲמוֹנַת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִזּוֹ נִקְרָאת אוֹר, שְׁכַתוּב (תהלים כז) ה' אוֹרִי וַיִּשְׁעִי מִמִּי אֵירָא וְגוֹ'.

כְּתִיב (שמות כ) לֹא יְהִי לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל פְּנֵי. וְכְתִיב בְּמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית, (בראשית א) יְהִי רְקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם וְגוֹ' יְהִי רְקִיעַ, אֵלֶּיךָ יִשְׂרָאֵל, דְּאֵינּוֹן חוֹלְקָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאֶחָדִין בְּהוּא אֲתָרָא דְּאֶקְרִי שְׁמַיִם. וְהֵינּוּ רָזָא, דְּזַמְנָא חֲדָא שְׂאֵל רַבִּי יֵיסָא סְבָא לְרַבִּי אֶלְעָאי, אָמַר, הָא שְׂאֵר עַמּוּן

יְהִי לִוּן קוֹדֶשׁא בְּרִידָה הוּא לְרַבְרַבִּין מִמֶּנּוּ שְׁלִיטִין, יִשְׂרָאֵל בְּאֵן אֶתֶר יְהִי לִוּן. שְׁלַח לִיָּהּ, וַיִּתֵּן אֶתְּם אֱלֹהִים בְּרַקִּיעַ הַשָּׁמַיִם, וְשָׁפִיר שְׁלַח לִיָּהּ.

כְּתוּב (שְׁמוֹת כ) לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אַחֲרַיִם עַל פָּנָי. וְכְתוּב בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, (בְּרֵאשִׁית א) יְהִי רַקִּיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם וְגוֹ'. יְהִי רַקִּיעַ - אֱלוֹי יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם חִלְקוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁאוּחֲזִים בְּאוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁנִּקְרָא שָׁמַיִם. וְהִינּוּ הַסּוּד, שֶׁפַּעַם אַחַת שָׁאַל רַבִּי יִיסָא סָבָא לְרַבִּי אֶלְעָאי, אָמַר, הֲרִי אֶת שְׁאֵר הָעַמִּים נָתַן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְגְדוּלִים מִמֶּנִּים שְׁלִיטִים, וְאֵת יִשְׂרָאֵל בְּאִיזָה מְקוֹם נָתַן אוֹתָם? שְׁלַח לוֹ, וַיִּתֵּן אֶתְּם אֱלֹהִים בְּרַקִּיעַ הַשָּׁמַיִם. וַיִּפֶּה שְׁלַח לוֹ.

בְּתוֹךְ הַמַּיִם, בֵּין מְלוּלֵי אוֹרֵייתָא. וַיְהִי מְבַדִּיל בֵּין (שְׁמוֹת קצ"ט) מַיִם לְמַיִם, בֵּין קוֹדֶשׁא בְּרִידָה הוּא, דְּאֶקְרִי בְּאֵר מַיִם חַיִּים. וּבֵין עֲבוּדָה זָרָה, דְּאֶקְרִי (ירמיה ב) בּוֹרוֹת נְשֻׁבָרִים וְגוֹ' דְּאִינוּן מַיִם הַמָּרִים, מַיִם עֲכוּרִין, מְכַנְסִים, סְרוּחִים וּמְטוֹנְפִים. וְעַל דָּא יִשְׂרָאֵל קְדִישִׁין מְבַדִּילִין בֵּין מַיִם לְמַיִם.

בְּתוֹךְ הַמַּיִם, בֵּין דְּבוּרֵי הַתּוֹרָה. וַיְהִי מְבַדִּיל בֵּין מַיִם לְמַיִם - בֵּין הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁנִּקְרָא בְּאֵר מַיִם חַיִּים, וּבֵין עֲבוּדָה זָרָה שֶׁנִּקְרָאת (ירמיה ב) בּוֹרוֹת נְשֻׁבָרִים וְגוֹ', שֶׁהֵם מַיִם הַמָּרִים, מַיִם עֲכוּרִים, מְכַנְסִים, סְרוּחִים וּמְטוֹנְפִים, וְעַל כֵּן יִשְׂרָאֵל הַקְּדוֹשִׁים מְבַדִּילִים בֵּין מַיִם לְמַיִם.

כְּתִיב (שְׁמוֹת כ) לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם יְיָ אֱלֹהֶיךָ לְשׁוּא, וְכְתִיב בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, (בְּרֵאשִׁית א) יִקְוּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מְקוֹם אֶחָד. תָּא חֲזִי, כָּל מֵאן דְּאוּמֵי בְּשֵׁמָא קְדִישָׁא לְשַׁקְרָא, כְּאִילוּ פְרִישׁ אִימָא מֵאֲתַרָּה לְעִילָא. וְכַתְרִין קְדִישִׁין לֹא מִתְיַשְׁבֵּי בְּדוּכְתֵייהוּ, כְּמָה דְּאֵתֵּי אָמַר, (מְשַׁלִּי טו) וְנִרְגָן מִפְּרִיד אֱלוּף. וְאִין אֱלוּף אֶלָּא קוֹדֶשׁא בְּרִידָה הוּא. וְכַתִּיב יִקְוּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מְקוֹם אֶחָד, לֹא תִשׁוּי פְרוּדָא, בְּגִין אוּמָאָה דְּשַׁקְרָא. אֶל מְקוֹם אֶחָד, כְּדִקָּא חֲזִי בְּאֶתֶר דְּקִשׁוּט, וְלֹא בְּאֶתֶר אַחְרָא לְשַׁקְרָא. וּמֵאֵי שַׁקְרָא. הוּא דְּאִזְלִין מֵיָא לְאֶתֶר אַחְרָא, דְּלֵאוּ אִיהוּ דִּילִיָּהּ.

כְּתוּב (שְׁמוֹת כ) לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם ה' אֱלֹהֶיךָ לְשׁוּא, וְכְתוּב בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, (בְּרֵאשִׁית א) יִקְוּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מְקוֹם אֶחָד. בְּאֵר וְרֵאָה, כָּל מִי שֶׁנִּשְׁבַּע בְּשֵׁם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְשַׁקְרָא, כְּאִילוּ הַפְּרִיד אֶת הָאֵם מִמְּקוֹמָהּ לְמַעַלָּה, וְהַכְּתָרִים הַקְּדוֹשִׁים אֵינָם מִתְיַשְׁבֵּים בְּמְקוֹמָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מְשַׁלִּי טו) וְנִרְגָן מִפְּרִיד אֱלוּף. וְאִין אֱלוּף אֶלָּא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְכַתִּיב יִקְוּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מְקוֹם אֶחָד, אֶל תִּשְׁוִי פְרוּדָא בְּגִלְלָה שְׁבוּעַת שַׁקְרָא. אֶל מְקוֹם אֶחָד, כְּרָאוּי בְּמְקוֹם

אמת, ולא במקום אחר לשקר. ומה השקר? הוא שהולכים המים
למקום אחר שאינו שלהם.

כתיב (שמות כ) זכור את יום השבת לקדשו, וכתיב במעשה בראשית, תדשא
הארץ דשא עשב. אימתי אתרביאת ארעא קדישא ואתעטרת בעטרהא,
הוי אומר ביום השבת, דהא כדון אתחברת כלה (נייא מטרוניתא) במלכא,
לאפקא דשאין וברכאן לעלמא.

כתוב זכור את יום השבת לקדשו, וכתוב במעשה בראשית, תדשא
הארץ דשא עשב. מתי מתגדלת הארץ הקדושה ומתעטרת
בעטרותיה? הוי אומר, ביום השבת, שהרי אז מתחברת הכלה (הגבירה)
עם המלך להוציא דשאים וברכות לעולם.

כתיב כבד את אביך ואת אמך. וכתיב במעשה בראשית, יהי מארת ברקיע
השמים. מאי קא מיירי. אלא אלן מאורות, דא הוא אביך ואמך. אביך,
דא שמשא. אמך, דא סיהרא. ואין שמשא אלא קודשא בריך הוא, דכתיב,
(תהלים פד) כי שמש ומגן יי אלהים. ולית סיהרא אלא כנסת ישראל,
דכתיב, (ישעיה ס) וירחך לא יאסף, ועל דא כלא חד.

כתוב כבד את אביך ואת אמך, וכתוב במעשה בראשית, יהי מארת
ברקיע השמים. מה זה אומר? אלא אלו המאורות, זהו אביך ואמך.
אביך זה השמש. אמך זו הלבנה. ואין שמש אלא הקדוש ברוך הוא,
שכתוב (תהלים פד) כי שמש ומגן ה' אלהים. ואין לבנה אלא כנסת
ישראל, שכתוב (ישעיה ס) וירחך לא יאסף, ועל כן הכל אחד.

כתיב לא תרצח, וכתיב במעשה בראשית, ישרצו המים שרץ נפש חיה,
ואנת לא תקטול בר נש, דאקרי הכי, דכתיב ויהי האדם לנפש חיה. ולא
תהוו כדגים הללו, דרברבי בלעי לזוטרי.

כתוב לא תרצח, וכתוב במעשה בראשית, ישרצו המים שרץ נפש
חיה, ואנת אל תהרג אדם שנקרא כד, שכתוב ויהי האדם לנפש חיה.
ואל תהיה כדגים הללו, שגדולים בולעים את הקטנים.

כְּתִיב לֹא תִנְאָף, וְכִתִּיב בְּמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית, תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ. מִכָּאן אוֹלִיפְנָא, דְּלֹא יִשְׁקֹר בַּר נֶשׁ בְּאַנְתּוֹ אַחֲרָא דְלֵאוּ אִיהִי בֵּת זִוְגִיָּה. וְעַל דָּא כְּתִיב, תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ, דְּלֹא תוֹלִיד אֶתְתָּא אֶלָּא מִמִּינָהּ, וּמֵאֵן אִיהוּ מִינָהּ, דָּא בֵּן זִוְגִיָּה.

כְּתוּב לֹא תִנְאָף, וְכִתוּב בְּמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית, תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ. מִכָּאן לְמַדְנֵנוּ שְׁלֵא יִשְׁקֹר אָדָם בְּאִשָּׁה אַחֲרֵת שְׂאִינָה בֵּת זִוְגוֹ, וְלָכֵן כְּתוּב תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ, שְׁלֵא תוֹלִיד אִשָּׁה אֶלָּא מִמִּינָהּ, וּמִיָּהוּ מִינָהּ? זֶה בֵּן זִוְגִיָּה.

כְּתִיב לֹא תִגְנוֹב, וְכִתִּיב בְּמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית, וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים הִנֵּה נָתַתִּי לָכֶם אֶת כָּל עֵשֶׂב זֹרֵעַ זֹרֵעַ, מֵאֵי דִיְהִיבִית לָכוּ וְאִפְקִידַת לָכוּ יִהְיֶה לָכוּ, וְלֹא תִגְנוּבוּ מֵה דֵּהוּא מֵאַחֲרָא.

כְּתוּב לֹא תִגְנוֹב, וְכִתוּב בְּמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית, וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים הִנֵּה נָתַתִּי לָכֶם אֶת כָּל עֵשֶׂב זֹרֵעַ זֹרֵעַ. מַה שְּׁנַתַּתִּי לָכֶם וְצוֹיַתִּי לָכֶם, יִהְיֶה לָכֶם, וְאֵל תִּגְנוּבוּ מֵה שְּׁהוּא שְׁל אַחֲרָא.

כְּתִיב לֹא תַעֲנֶה בְּרַעְדָּא עַד שְׁקֹר, וְכִתִּיב בְּמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית, וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֵׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ. מֵאֵן דֵּהוּא בְּדִיוֹקְנָא דְמַלְכָּא, לֹא תִסְהִיד בֵּיה שְׁקֹר. וּמֵאֵן דְּאִסְהִיד שְׁקֹר בְּחִבְרִיָּה, כְּאִילוּ אִסְהִיד לְעִילָא.

כְּתוּב לֹא תַעֲנֶה בְּרַעְדָּא עַד שְׁקֹר, וְכִתוּב בְּמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית, וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֵׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ. מִי שְׁהוּא בְּדִיוֹקוֹן הַמְּלָךְ, אֵל תַּעֲדִיד בּוֹ שְׁקֹר. וּמִי שְׁמַעֲדִיד שְׁקֹר בְּחִבְרוֹ, כְּאִילוּ הַעֲדִיד לְמַעְלָה.

כְּתִיב לֹא תַחֲמוּד אִשְׁתִּי רַעְדָּא, וְכִתִּיב בְּמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית, לֹא טוֹב הִיּוֹת הָאָדָם לְבַדּוֹ וְגוֹ'. הָא בֵּת זִוְגָא לְקַבְלָא, וְעַל דָּא לֹא תַחֲמוּד אִשְׁתִּי רַעְדָּא.

כְּתוּב לֹא תַחֲמוּד אִשְׁתִּי רַעְדָּא, וְכִתוּב בְּמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית, לֹא טוֹב הִיּוֹת הָאָדָם לְבַדּוֹ וְגוֹ'. הָרִי בֵּת זִוְגָא כְּנִגְדָּא, וְלָכֵן לֹא תַחֲמוּד אִשְׁתִּי רַעְדָּא.

וְהִינּוּ עֲשֶׂה מְאֻמְרוֹת לְמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, וְעֲשֶׂה מְאֻמְרוֹת לְמִתְּן תּוֹרָה. וְהִינּוּ דְכִתִּיב, (במדבר ז) עֲשֶׂה עֲשֶׂה הַכֹּף בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ. אֲתַקְלוּ כְּחֵדָא בְּשֶׁקוּלָא חֵדָא. וּבְגִין כְּדָא קָאִים עֲלֵמָא, וְאֲשַׁתְּכַח בִּיהַ שְׁלָמָא. וְעַל דָּא, וְאִם זָבַח שְׁלָמִים קָרְבָּנוּ, לְקִיּוּמָא עֲלֵמָא בְּשֵׁלָמָא. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא דְמַכְפֵּר עַל מִצּוֹת עֲשֵׂה, וְעַל מִצּוֹת לֹא תַעֲשֶׂה, בְּגִין לְאַטְלָא שְׁלוֹם עַל כֻּלָּא.

וְהִינּוּ עֲשֶׂה מְאֻמְרוֹת לְמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, וְעֲשֶׂה מְאֻמְרוֹת לְמִתְּן תּוֹרָה. וְהִינּוּ שְׁכִתוּב (במדבר ז) עֲשֶׂה עֲשֶׂה הַכֹּף בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ. נְשִׁקְלוּ כְּאֶחָד בְּמִשְׁקָל אֶחָד, וּמִשׁוּם כְּדָא עוֹמֵד הָעוֹלָם וְנִמְצָא בּוֹ שְׁלוֹם. וְעַל כֵּן, אִם זָבַח שְׁלָמִים קָרְבָּנוּ, לְהַעֲמִיד הָעוֹלָם בְּשְׁלוֹם. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שְׁמַכְפֵּר עַל מִצּוֹת עֲשֵׂה וְעַל מִצּוֹת לֹא תַעֲשֶׂה, כְּדִי לְהַטִּיל שְׁלוֹם עַל הַכֹּל.

דף י"ב ע"ב

כְּתִיב (איוב כה) הַמִּשָּׁל וּפְחַד עֲמוֹ עוֹשֶׂה שְׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו, הַאי קָרָא אוּקְמוּהָ חֲבָרְיָא. אֲבָל הַמִּשָּׁל, דָּא (דף י"ב ע"ב) אֲבָרְהָם, דְכִתִּיב בִּיהַ (בראשית כג) נְשִׂיא אֱלֹהִים אֶתְהַ בְּתוֹכְנוּ, וְכִתִּיב (בראשית יב) וְאֲבָרְכֶךָ וְאֶגְדָּלְהָ שְׁמֶךָ. וּפְחַד, דָּא יִצְחָק. דְכִתִּיב, (בראשית לא) וּפְחַד יִצְחָק הָיָה לִי. (איוב כה) עוֹשֶׂה שְׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו, דָּא יַעֲקֹב. דְכִתִּיב, (מִיכָה ז) תִּתֵּן אֶמֶת לְיַעֲקֹב, וְכִתִּיב (זכריה ח) וְהָאֶמֶת וְהַשְּׁלוֹם אֶהְבּוּ. דְאֶמֶת וְשְׁלוֹם קָשִׁיר דָּא בְּדָא. וְעַל דָּא הוּא שְׁלִימוּתָא דְכֻלָּא.

כְּתוּב (איוב כה) הַמִּשָּׁל וּפְחַד עֲמוֹ עֲשֵׂה שְׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו. הַפְּסוּק הַזֶּה פְּרָשׁוּהוּ הַחֲבָרִים. אֲבָל הַמִּשָּׁל - זֶה אֲבָרְהָם, שְׁכִתוּב בּוֹ (בראשית כג) נְשִׂיא אֱלֹהִים אֶתְהַ בְּתוֹכְנוּ, וְכִתוּב (שם יב) וְאֲבָרְכֶךָ וְאֶגְדָּלְהָ שְׁמֶךָ. וּפְחַד - זֶה יִצְחָק, שְׁכִתוּב (שם לא) וּפְחַד יִצְחָק הָיָה לִי. עֲשֵׂה שְׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו - זֶה יַעֲקֹב, שְׁכִתוּב (מִיכָה ז) תִּתֵּן אֶמֶת לְיַעֲקֹב, וְכִתוּב (זכריה ח) וְהָאֶמֶת וְהַשְּׁלוֹם אֶהְבּוּ. שְׁאֶמֶת וְשְׁלוֹם קָשִׁירִים זֶה עִם זֶה, וְלָכֵן הוּא שְׁלִמוּת הַכֹּל.

וְשְׁלָמִים שְׁלִימוּתָא הוּא, וְשְׁלָמָא דְכֻלָּא. וּמֵאן דְאֶקְרִיב שְׁלָמִים אֶסְגִּי שְׁלָמָא בְּעֲלֵמָא. יַעֲקֹב אִיהוּ עֶבֶד שְׁלוֹם, כְּמָה דְאֶמְרֵן. בְּגִין דְאֶחִיד לְהַאי וְלְהַאי. וְשְׁלָמִים אֶחִידוֹן בְּמִצּוֹת עֲשֵׂה, וּבְמִצּוֹת לֹא תַעֲשֶׂה, בְּהַאי סְטָרָא, וּבְהַאי סְטָרָא. וְעַל דָּא אֶקְרִי שְׁלָמִים. וְרָזָא דְמִלְהָ, דְכִתִּיב, (בראשית כה) וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם: גִּבֹר שְׁלִים. שְׁלִים לְעֵילָא, וְשְׁלִים לְתַתָּא. דְבָר אַחַר (איוב כה) הַמִּשָּׁל דָּא מִיכָאֵל. וּפְחַד דָּא גְבַרְיָאֵל. דָּא יְסוּדָא דִּילִיהּ מִמִּנָּא וְדָא

יסודא דיליה מאשא וקודשא בריך הוא עביד שלמא בינייהו דכתיב, (איוב כה) עושה שלום במרומי.

ושלמים הוא שלמות, והשלום של הכל. ומי שמקריב שלמים, מרבה שלום בעולם. יעקב עשה שלום, כמו שאמרנו, משום שאחז את זה ואת זה. ושלמים אחוזים במצוות עשה ובמצוות לא תעשה, בצד הזה ובצד הזה, ועל כן נקרא שלמים. וסוד הדבר - שכתוב (בראשית כה) ויעקב איש תם, איש שלם, שלם למעלה ושלם למטה. דבר אחר המושל (איוב כה) - זה מיכאל. ופחד - זה גבריאל. זה יסודו ממים, וזה יסודו מאש, והקדוש ברוך הוא עושה שלום ביניהם, שכתוב (שם) עשה שלום במרומי.

רבי אחא אמר, כתיב (ויקרא ז) אם על תודה יקריבנו והקריב על זבח התודה וגו'. מאי קא מייירי. כמה דאית אמר, (ויקרא ה) והתודה אשר חטא עליה, עליה דייקא. ועל דא חלת מצות וגו'. וחלת מצות, הא אוקמוה, ועל מה אתיא. מצת וחלת כתיב חסר, בגין דחטא עליה.

רבי אחא אמר, כתוב (ויקרא ז) אם על תודה יקריבנו והקריב על זבח התודה וגו'. מה זה אומר? כמו שנאמר, (שם ה) והתודה אשר חטא עליה. עליה דוקא. ועל זה חלות מצות וגו'. וחלות מצות, הרי פרושה, ועל מה באה? מצת וחלת כתוב חסר, משום שחטא עליה.

תאני רבי חייא, כתיב על זבח תודת שלמיו, דא שלימו דכלא. שלמיו: תרי. תודה, אתיידע. אמר ליה רבי יהודה, תודה ידיע, שלמיו מהו תרי. אמר ליה, תרין ווין, וי' דהיינו שלמיו, שלמא דכלא.

שנה רבי חייא, כתוב על זבח תודת שלמיו, זו שלמות הכל. שלמיו - שנים. תודה, נודע. אמר לו רבי יהודה, תודה ידוע. שלמיו למה זה שנים? אמר לו, שני ווי"ס, וי' שהינו שלמיו, השלום של הכל.

אמר רבי יצחק, תודת שלמיו, דאטיל שלמא בכלא, ואתער רחמי בכלהו עלמין. תודת שלמיו, רבי יוסי אמר, הא דאמר רבי חייא שפיר, דכנסת ישראל אתברכא מאינון תרי, דאינון שלמא דכלא. רבי יוסי אמר, לחם חמצה ידוע, והא אתמר כמה דהנה חטאה, כן הנה מקרב בההוא גוונא ממש.

אמר רבי יצחק, תודת שלמיו, שמטיל שלום בכל, ומתעוררים רחמים בכל העולמות. תודת שלמיו, אמר רבי יוסי, מה שאמר רבי חייא - יפה, שפנסת ישראל מתברכת מאותם שנים, שהם השלום של הכל. רבי יוסי אמר, לחם חמץ הרי ידוע, והרי נתבאר, כמו שהיה חטא, כך היה מקריב באותו גון ממש.

תא חזי, חלת מצת חסר, כמה דאתמר בלולות בשמן ורקיקי מצות משוחים בשמן. למאי קא רמיזא. (שמות רכ"ג ע"א) אמר רבי שמעון, הני אינון (בראשית ג) להט החרב המתהפכת וגו'. בגין דכלהו אתמנון על ארחייהו דבני נשא, על אינון דעברין על פקודי אורייתא, ועל דא כלא סלת בלולה בשמן, לאמשכא משח רבות מאתר עלאה לתתא, ויתברכון בלהו כחדא, מההוא משח רבות קודשא.

בא ראה, חלת מצת חסר, כמו שנאמר בלולות בשמן ורקיקי מצות משוחים בשמן. למה זה רומז? אמר רבי שמעון, הרי הם (בראשית ג) להט החרב המתהפכת וגו'. משום שכלם התמנו על דרכי בני אדם, על אותם שעוברים על מצוות התורה, ועל כן הכל סלת בלולה בשמן, להמשיך שמן משחה מהמקום העליון למטה, ויתברכו כלם כאחד מאותו שמן משחת קדש.

ודא הוא יין לנסוד, והא אוקימנא רביעית ההין. ואתר חד (ס"א תל"ג) מלי יין ושמן ומים לנסוד, והא אוקימנא מלי, מים לאשקאה גנתא, וכל אינון נטיעון. ועל דא, אית מים ואית מים. יין, אית אתר דאיהו טוב, ואית אתר דאיהו לאענשא דאיהו דינא. על דא, מאן דחמי יין בחלמיה, אית למאן דאיהו טוב, ואית למאן דאיהו דינא. אי תלמיד חכם הוא, פתיב (תהלים קד) ויין ישמח לבב אנוש. וכתיב (שיר השירים א) כי טובים דודך מיין, ודא הוא יין דמנטרי, דחדי לכלא. ואי לא, (משלי לא) תנו שכר לאובד ויין למרי נפש. אית יין אחרא דאיהו דינא. ועל דא, יאות לקרבא אליו מליו בקרבניה, בגין דיתעבר דינא, ויתער רחמי. אעבר יין, ואייתי יין, וכן בכלא.

וזהו יין לנסוד, והרי בארנו רביעית ההין. ומקום אחד (תל"ג) מלא יין ושמן ומים לנסוד, והרי בארנו את הדברים, מים להשקות את הגן ואת כל אותן הנטיעות. ועל כן, יש מים ויש מים. יין, יש מקום שהוא טוב, ויש מקום שהוא להעניש, שהוא דין. על כן, מי שרואה יין בחלמו - יש למי שהוא טוב, ויש למי שהוא דין. אם תלמיד חכם הוא, פתיב (תהלים קד) ויין ישמח לבב אנוש. וכתיב, (שיר א) טובים דדיך מיין. זהו יין המשמר שמשמח את הכל. ואם לא - (משלי לא) תנו שכר

לְאוֹבֵד וַיֵּן לְמַרִּי נֶפֶשׁ. יֵשׁ יֵין אַחַר שֶׁהוּא דִּין, וְעַל כֵּן נָאָה לְהַקְרִיב אֶת
הַדְּבָרִים הַלְלוּ בְּקִרְבָּנוּ, כְּדֵי שֶׁיַּעֲבֹר הַדִּין וַיִּתְעוֹרְרוּ רַחֲמִים. עוֹבֵר יֵין
וְבָא יֵין, וְכוּ בְּכָל.

וְשָׁמֹן לֹא אַעֲדִי מִקְרִבָּנִי לְעֵלְמִין, בַּר מִמְּנַחַת קְנָאוֹת דְּכַתִּיב, (בַּמִּדְבָּר ה) לֹא
יִצוֹק עָלָיו שָׁמֹן וְגו'. דְּהָא הֵכָא לֹא בַּעֲיָא רַחֲמִי, דְּהָא כְּלָא דִּינָא, דְּכַתִּיב,
(בַּמִּדְבָּר ה) וְצִבְתָּהּ בְּטָנָה וְנִפְלָה יִרְכָה. וְכַתִּיב (בַּמִּדְבָּר ה) יִתֵּן יְיָ וְגו', וְעַל דָּא
זֵאת תּוֹרַת זְבַח הַשְּׁלָמִים אִם עַל תּוֹדָה יִקְרִיבֵנוּ.

וְשָׁמֹן אֵינוֹ סֵר מִקְרִבָּנוֹת לְעוֹלָמִים, פְּרִט לְמְנַחַת קְנָאוֹת, שְׁפָתוֹב (בַּמִּדְבָּר
ה) לֹא יִצַק עָלָיו שָׁמֹן וְגו'. שְׁהָרִי כָּאֵן לֹא צְרִיכִים רַחֲמִים, שְׁהָרִי הַכֹּל
דִּין, שְׁפָתוֹב וְצִבְתָּהּ בְּטָנָה וְנִפְלָה יִרְכָה. וְכַתוֹב יִתֵּן ה' וְגו'. וְעַל זֶה,
זֵאת תּוֹרַת זְבַח הַשְּׁלָמִים אִם עַל תּוֹדָה יִקְרִיבֵנוּ.

דף י"ג ע"א

רַבִּי חִזְקִיָּה הָוָה יְתִיב קָמִיָּה דְרַבִּי יִצְחָק, קָמוּ בְּפִלְגוֹת לִילֵיא לְמַלְעִי
בְּאוּרֵייתָא. פְּתַח רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר, (תְּהִלִּים קלד) הִנֵּה בְּרַכּוּ אֶת יְיָ כָּל עַבְדֵי יְיָ
וְגו', הָאִי קָרָא הָא אוֹקְמוּהָ חֲבָרִיָּיא, וְהָא אֶתְמַר. אֲבָל הָאִי שְׁבַחָא הוּא
דְּכָל אֵינוֹן בְּנֵי מְהִימְנוּתָא. וּמֵאֵן אֵינוֹן בְּנֵי מְהִימְנוּתָא. אֵינוֹן דְּמִשְׁתַּדְּלִי
בְּאוּרֵייתָא, וְיִדְעִין לִיחַדָּא שְׁמָא קְדִישָׁא כְּדָקָא יָאוּת. וְשְׁבַחָא דְּאֵינוֹן בְּנֵי
מְהִימְנוּתָא, אֵינוֹן דְּקִימִין בְּפִלְגוֹ לִילֵיא לְמַלְעִי (דף י"ג ע"א) בְּאוּרֵייתָא
וּמִתְדַבְּקֵי בָּהּ בְּכַנְסַת יִשְׂרָאֵל, לְשַׁבְּחָא לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמִילֵי
דְּאוּרֵייתָא.

רַבִּי חִזְקִיָּה הָיָה יוֹשֵׁב לְפָנֵי רַבִּי יִצְחָק. קָמוּ בְּחֻצוֹת הַלַּיְלָה לְלַמּוֹד
תּוֹרָה. פְּתַח רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר, (תְּהִלִּים קלד) הִנֵּה בְּרַכּוּ אֶת ה' כָּל עַבְדֵי ה'
וְגו'. הַפְּסוּק הַזֶּה הָרִי פְּרָשׁוּהוּ הַחֲבָרִים וְהָרִי נִתְבָּאָר, אֲבָל הַשְּׁבַח הַזֶּה
הוּא שֶׁל כָּל בְּנֵי הָאֱמוּנָה, וּמִי הֵם בְּנֵי הָאֱמוּנָה? אוֹתָם שְׁמִשְׁתַּדְּלִים
בַּתּוֹרָה וְיִדְעִים לִיחַד אֶת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ כְּרָאוּי. וְהַשְּׁבַח שֶׁל אוֹתָם בְּנֵי
הָאֱמוּנָה, אוֹתָם שְׁעוֹמְדִים בְּחֻצוֹת הַלַּיְלָה לְעַסֵּק בַּתּוֹרָה וְנִדְבָּקִים
בְּכַנְסַת יִשְׂרָאֵל לְשַׁבַּח אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּדַבְרֵי תּוֹרָה.

תָּא חֲזִי, בְּשַׁעֲתָא דְּבַר נֶשׁ קָם בְּפִלְגוֹת לִילֵיא לְמַלְעִי בְּאוּרֵייתָא, וְרוּחַ צְפוֹן
אֶתְעַר בְּפִלְגוֹת לִילֵיא, הֵהִיא אֵילְתָא קִימָא וּמִשְׁבַּחָא לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ

הוא. ובשעתא דהיא קיימא, כמה אלה, וכמה רבבו, קיימין עמה בקיומיהו, וכלהו שארן לשבחא למלכא קדישא.

בא ראה, בשעה שאדם קם בחצות הלילה לעסק בתורה ורוח צפון מתעוררת בחצות הלילה, אותה אילת עומדת ומשבחת את הקדוש ברוך הוא. ובשעה שהיא עומדת, כמה אלים וכמה רבבות עומדים עמה במקומם, וכלם מתחילים לשבח את המלך הקדוש.

ההוא מאן דזכי וקם בפלגות ליליא למלעי באורייתא, קודשא בריך הוא אצית ליה, כמה דאוקמוה, דכתיב, (שיר השירים ח) היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני. וכל אינון אוכלוסין לעילא, וכל בני תושבתתא דמזמרין למאריהון, כלהו משתככי בגין תושבתתא דאינון דלעו באורייתא, ומכרזי ואמרי, (תהלים קלד) הנה ברכו את יי' כל עבדי יי'. אתון ברכו את יי'. אתון שבחו למלכא קדישא אתון אעטרו ליה למלכא.

אותו מי שזכה וקם בחצות הלילה לעסק בתורה, הקדוש ברוך הוא מקשיב לו, כמו שבארוה, שכתוב (שירח) היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני. וכל אותם אוכלוסים של מעלה וכל בני התשבחת שמזמרים לרבונם, כלם שוככים בשביל התשבחת של אותם שעסקו בתורה, ומכריזים ואומרים: (תהלים קלד) הנה ברכו את ה' כל עבדי ה'. אתם ברכו את ה', אתם שבחו את המלך הקדוש, אתם עטרו את המלך.

וההיא איילתא מתעטרא ביה בההוא בר נש, וקמת קמי מלכא, ואמרת קמי במאי ברא אתינא לקמך, במאי ברא אתערנא לגבך, ומאן אינון דשבחא פלא דלהון קמי מלכא. הדר ואמר, העומדים בבית יי' בפלילות. אליו אקרון עבדי יי', אליו אתחזון לברכא למלכא. וברכתא דלהון ברכתא, הדיא הוא דכתיב, (תהלים קלד) שאו ידיכם קדש וברכו את יי' וגו'. אתון אתחזון דמלכא קדישא יתברך על ידיכו וברכתא דעל ידיכו ברכתא היא.

ואותה האילת מתעטרת באותו אדם, ועומדת לפני המלך ואומרת: ראה באיזה בן באתי לפניך, באיזה בן התעוררתי אליך. ומי הם שהשבח פלו שלהם לפני המלך? וחוזר ואומר, העומדים בבית ה' בפלילות, אלו נקראים עבדי ה', אלו ראויים לברך את המלך, וברכתם ברכה, זהו שכתוב (שם) שאו ידיכם קדש וברכו את ה' וגו'. אתם

ראויים שהמלך הקדוש יתברך על ידיכם, והברכה שעל ידיכם ברכה היא.

שאו ידיכם קדש. מהו קדש. אתר עלאה, דמבועא דנחלא עמיקא נפיק מניה. דכתיב, ונהר יוצא מעדן להשקות. ועדן הוא דאקרי קדש עלאה, בגין כך שאו ידיכם קדש. ובר נש דעביד כן, וזכי להאי, מאי קא מכריזי עליה. יברך יי מציון, את תברך לקודשא בריך הוא, מאתר דאקרי קדש עלאה. והוא יברך לך מאתר דאקרי ציון, דאת ומטרוניתא תתברכו כחדא.

שאו ידיכם קדש. מהו קדש? המקום העליון שמעין הנחל העמק יוצא ממנו, שפתיב ונהר יצא מעדן להשקות. ועדן הוא שנקרא קדש עליון, משום כך שאו ידיכם קדש. ואדם שעושה כן וזוכה לזה, מה מכריזים עליו? יברך ה' מציון, אתה תברך את הקדוש ברוך הוא ממקום שנקרא קדש עליון, והוא יברך אותך ממקום שנקרא ציון, שאתה והגבירה תתברכו כאחד.

כמה דזווגא דלכון הוה כחדא לשבחה למלכא. כך מההוא אתר דמתברךא כנסת ישראל, מההוא אתר זמין לך ברכאן, הדא הוא דכתיב יברך יי מציון וראה בטוב ירושלם. מאן הוא טוב ירושלם. אינון ברכאן דנפקא לה ממלכא, על ידי דההוא דרגא קדישא דצדיק. ועל דא, יברך יי מציון וראה בטוב ירושלם, וכלא חד מלה.

כמו שהזווג שלכם היה כאחד לשבח את המלך, כך מאותו מקום שמתברכת כנסת ישראל, מאותו מקום זמין לך ברכות. זהו שפתיב יברך ה' מציון וראה בטוב ירושלם. מי הוא טוב ירושלים? אותן ברכות שיוצאות לה מהמלך על ידי אותה דרגת צדיק הקדושה. ועל כן, יברך ה' מציון וראה בטוב ירושלם, והכל דבר אחד.

וראה בנים לבניך וגו', וראה בנים לבניך שפיר, מהו שלום על ישראל, מאי קא בעי הקא על ישראל. אלא, בגין דאסגי שלמא לעילא, דכד הוא זכי לכוילי האי, אסגי שלמא לעילא ותתא. שלום על ישראל, סתם. ושלום שבחא הוא דעלאי ותתאי, שבחא הוא דכל עלמין. ומלי דאורייתא אסגיאו שלמא בעלמא, דכתיב, (תהלים כט) יי עז לעמו יתן יי יברך את עמו בשלום. (ויקרא ד) נפש כי תחטא. רבי יוסי פתח, (שיר השירים ב) עד שיפוח היום ונסו הצללים וגו', כמה אית להו לבני נשא לאזדהרא מחוביהו, דלא

לְמַחְטֵי קָמִי מְאָרִיהוֹן, דְּהָא בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא כְּרוּזָא נְפִיק וְקָאֲרִי, אֲתַעְרוּ
בְּנֵי עַלְמָא לְבִיבֵיכוּ לְקָמִי מְלָכָא קְדִישָׁא. אֲתַעְרוּ לְאַזְדַּהֲרָא מְחוּבֵיכּוּ.
אֲתַעְרוּ נְשִׁמְתָא קְדִישָׁא דִּיהָב בְּגוּוֹיֵיכּוּ מֵאַתְר קְדִישָׁא עֲלָאָה.

וּרְאֵה בְּנִים לְבְּנִידְךָ וְגוֹי. וּרְאֵה בְּנִים לְבְּנִידְךָ - יָפָה, מַה זֶה שְׁלוֹם עַל
יִשְׂרָאֵל? מַה צָרִידְךָ כָּאֵן עַל יִשְׂרָאֵל? אֲלֵא מְשׁוּם שְׁמֵרְבָּה שְׁלוֹם לְמַעְלָה,
שְׁפָאֲשֵׁר הוּא זֹכֶה לְכָל זֶה, מְרַבָּה שְׁלוֹם לְמַעְלָה וּלְמַטָּה. שְׁלוֹם עַל
יִשְׂרָאֵל, סִתָּם. וְהַשְׁלוֹם הוּא שְׂבָחָם שֶׁל עֲלִיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, שְׂבַח הוּא
שֶׁל כָּל הָעוֹלָמוֹת, וְדַבְרֵי תוֹרָה מְרַבִּים שְׁלוֹם בְּעוֹלָם, שְׂכָתוּב (שם כ"ט) ה'
עַז לְעַמּוֹ יִתֵּן ה' יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בְּשְׁלוֹם. נִפְשׁ כִּי תַחֲטָא. רַבִּי יוֹסִי פְתַח,
(שיר ב) עַד שִׁיפּוּחַ הַיּוֹם וְנִסּוּ הַצְּלָלִים וְגוֹי. כִּמְהָ יֵשׁ לָהֶם לְבְנֵי אָדָם
לְהַזְהֵר מִחֲטָאֵיהֶם שֶׁלֹּא לְחַטָּא לְפָנֵי רַבּוֹנָם, שְׁהָרִי בְּכָל יוֹם וְיוֹם יוֹצֵא
כְּרוּז וְקוֹרָא: הָעִירוּ בְּנֵי הָעוֹלָם אֶת לְבַבְכֶם לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ! הָעִירוּ
לְהַזְהֵר מִחֲטָאֵיכֶם! הָעִירוּ אֶת הַנְּשִׁמָּה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁנָּתַן בְּתוֹכְכֶם
מִהַמְּקוֹם הָעֲלִיוֹן הַקְּדוֹשׁ.

דְּתַנִּינוּ, בְּשַׁעֲתָא דְקוֹדְשָׁא בְּרִידְךָ הוּא אֲפִיק נְשִׁמְתָא לְנַחְתָּא בְּבְנֵי נְשָׂא,
אֲסַהִיד בְּהָ בְּכַמְהָ יַעוּדִין, בְּכַמְהָ קַסְטוֹרִין, בְּגִין לְנִטְרָא פְקוּדוֹי. וְלֹא עוֹד
אֲלֵא דְאֵעֵבֵר לָהּ בְּאֵלְף וְתַמְנִיָּא עַלְמִין לְאַשְׁתַּעֲשַׁעָא, וּלְמַחְמֵי בְּהוּ יְקָרָא
דְּאִינוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוּרִייתָא. (נפקא) וְקִיִּימָא קָמִי מְלָכָא בְּלָבוּשׁ יְקָר,
בְּדִיוֹקְנָא דְּהָאֵי עַלְמָא, בְּלָבוּשׁ יְקָר עֲלָאָה אֲסַתְּפַלַּת בִּיקְרָא דְּמְלָכָא כָּל
יוֹמָא, וְאֵעֵטֵר לָהּ בְּכַמְהָ עֵטְרִין.

שְׁשַׁנִּינוּ, בְּשַׁעָה שְׁמוּצִיא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נְשָׁמָה לְהוֹרִידָהּ לְבְנֵי אָדָם,
הוּא מַעִיד בְּהָ בְּכַמְהָ יַעוּדִים, בְּכַמְהָ עֲנָשִׁים, כְּדִי לְשָׁמַר אֶת מְצוּוֹתֵינוּ.
וְלֹא עוֹד, אֲלֵא שְׁמַעְבִּיר אוֹתָהּ בְּאֵלְף וּשְׁמוּנָה עוֹלָמוֹת לְהַשְׁתַּעֲשַׁעָא,
וְלִרְאוֹת בְּהֶם אֶת כְּבוֹד אוֹתָם שְׁמִשְׁתַּדְּלִים בְּתוֹרָה. (יוצאת) וְעוֹמְדַת
לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ בְּלָבוּשׁ נְכָבֵד, בְּדַמּוֹת שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה, בְּלָבוּשׁ נְכָבֵד עֲלִיוֹן
מִסְתַּפְּלַת בְּכָבוֹד הַמֶּלֶךְ בְּכָל יוֹם וּמַעֲטֵר אוֹתָהּ בְּכַמְהָ עֵטְרוֹת.

דף י"ג ע"ב

בְּשַׁעֲתָא דְּמָטִי זְמַנָּא לְנַחְתָּא לְעַלְמָא, עֲבַדְתָּ מְדוֹרְהָא בְּגַנְתָּא דְּעֵדוֹן דְּאַרְעָא
תְּלַתִּין יוֹמִין, לְמַחְמֵי יְקָרָא דְּמְאָרִיהוֹן דְּצַדִּיקֵינָא, וְסִלְקָא לְאַתְרָהּ
לְעֵילָא, וּבִתְרָא דָּא נַחְתַּת לְעַלְמָא, (דף י"ג ע"ב) אֵעֵטֵר לָהּ מְלָכָא קְדִישָׁא, בְּשִׁבְעַ
עֵטְרִין, עַד דְּאֲתַת וְעֲלַת בְּגוּ גוּפָא דְּבַר נֵשׁ. וְכַד אִיהִי בְּגוּפָא דְּבַר נֵשׁ, וְחַבְתָּ

בְּהַאי עֲלָמָא, וְאַשְׁתַּדְלַת בְּחִשּׁוֹכָהָ. אֹרִייתָא תְּוֹהָא עֲלָה, וְאַמְרַת, וַיְמָה כָּל יְקָרָא דָא, וְכָל אֲשַׁלְמוּתָא אֲשֵׁלִים לְנַפְשָׁתָא מְלָפָא עֲלָהָ, וְהִיא חֲבָאֵת קַמִּיהָ, נֶפֶשׁ כִּי תַחֲטָא, מַה דִּין הוּא דְתַחֲטָא.

בְּשַׁעָה שְׁמַגִּיעַ זְמַנָּה לְרַדְתָּ לְעוֹלָם, הוּא עוֹשֶׂה מְדוֹרָה בְּגוֹן עֵדוֹן שֶׁל הָאָרֶץ שְׁלֵשִׁים יָמִים, לְרֵאוֹת אֶת כְּבוֹד רַבּוֹנָם שֶׁל הַצְּדִיקִים, וְעוֹלָה לְמִקּוּמָה לְמַעְלָה, וְאַחַר כֵּן יוֹרְדַת לְעוֹלָם, וְהַמְּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ מַעְטֵר אוֹתָהּ בְּשִׁבְעַ עֶטְרוֹת, עַד שֶׁבָּאָה וְנִכְנְסַת לְתוֹךְ גּוֹף שֶׁל אָדָם. וְכֵשׁ הִיא בְּגוֹף שֶׁל אָדָם וְחוֹטֵאת בְּעוֹלָם הַזֶּה וּמִתְעַסְקַת בְּחִשּׁוֹךְ שְׁלָהּ, הַתּוֹרָה תִּמְהַה עָלֶיהָ וְאוֹמְרַת: וַיְמָה כָּל הַכְּבוֹד הַזֶּה וְכָל הַשְּׁלֵמוֹת שֶׁהַשְּׁלִים לְנַפְשָׁהּ הִזוּ הַמְּלֶךְ הַעֲלִיּוֹן וְהִיא חוֹטֵאת לְפָנָיו! נֶפֶשׁ כִּי תַחֲטָא, מַה הַדִּין הוּא שֶׁתַּחֲטָא?

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, נֶפֶשׁ כִּי תַחֲטָא אֶהְדַּרְנָא לְקָרָא עַד שְׁיַפּוּחַ הַיּוֹם, עֵיטָא לְהַאי נֶפֶשׁ לֹא זְדַהֲרָא מְחוּבָּהָ, וְתִיתּוּב לְאַתְדַּכָּאָהּ, עַד שְׁיַפּוּחַ הַיּוֹם, עַד שֶׁלֹּא יַפּוּחַ יוֹמָא דְהַאי עֲלָמָא, וַיִּיתֵי הַהוּא יוֹמָא תְּקִיפָא, דִּיתְבַּע לָהּ מְלָפָא דִּינָא, לְנִפְקָא מֵהַאי עֲלָמָא. וְנִסּוּ הַצְּלָלִים, דָּא הוּא רְזָא בִּין חֲבָרִיָּא דְקָא אֲמַרִי, דְּבִשְׁעָתָא דְמַטִּי זְמַנָּא דְבַר נֶשׁ לְנִפְקָא מִן עֲלָמָא, צוּלְמָא דְבַר נֶשׁ אֲתַעְבֵּר מִנִּיהּ, הַדָּא הוּא דְכַתִּיב עַד שְׁיַפּוּחַ הַיּוֹם, עַד דְלֹא יִנְשׁוּף יוֹמָא לְנִפְקָא מֵהַאי עֲלָמָא. וְנִסּוּ הַצְּלָלִים, דְּאֲתַעְבֵּר צוּלְמָא, יִתּוּב קַמִּי מֵאַרְיָה.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, נֶפֶשׁ כִּי תַחֲטָא, חֲזַרְנוּ לְכַתּוּב עַד שְׁיַפּוּחַ הַיּוֹם. הַעֲצָה לְנַפְשָׁהּ הִזוּ לְהַזְהִיר מִחֲטָאִיהָ וְתִשׁוּב לְהַטְהֵר - עַד שְׁיַפּוּחַ הַיּוֹם, עַד שֶׁלֹּא יַפּוּחַ הַיּוֹם שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה וַיָּבֵא אוֹתוֹ הַיּוֹם הַקָּשָׁה שְׁיִתְבַּעֲנָה הַמְּלֶךְ דִּין לְצִאת מִהָעוֹלָם הַזֶּה. וְנִסּוּ הַצְּלָלִים - זֶהוּ סוּד שְׁאוּמְרִים בִּין חֲבָרִים, שֶׁבְּשַׁעָה שְׁמַגִּיעַ זְמַנּוֹ שֶׁל אָדָם לְצִאת מִן הָעוֹלָם, צָלַם הָאָדָם מַעְבֵּר מִמֶּנּוּ. זֶהוּ שְׁכַתּוּב עַד שְׁיַפּוּחַ הַיּוֹם, טָרַם שְׁיִנְשׁוּף הַיּוֹם לְצִאת מִהָעוֹלָם הַזֶּה. וְנִסּוּ הַצְּלָלִים, שְׁיַעְבֵּר הַצָּלַם, יִשׁוּב לְפָנָי רַבּוֹנוּ.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, תְּרִין צוּלְמִין אֵית לִיהּ לְבַר נֶשׁ כַּד אִיהוּ בְּקִיּוּמִיהּ, חַד רַבְרָבָא, וְחַד זְעִירָא, דְּכַתִּיב הַצְּלָלִים, תְּרִי. וְכַד מִשְׁתַּכְּחִי כְּחַדָּא, כְּדִין הוּא בַר נֶשׁ בְּקִיּוּמִיהּ. וְעַל דָּא, וְנִסּוּ הַצְּלָלִים כְּתִיב. כְּדִין בְּעֵי בַר נֶשׁ לְאַסְתַּכְּלָא בְּעוֹבְדוּי, וְלְתַקְנָא לֹון קַמִּי מֵאַרְיָה, וַיּוֹדִי עֲלֵיהּ. בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲקָרִי רַחוּם וְחַנוּן, וּמְקַבֵּל לְאִינוּן דְּתַבִּין קַמִּיהּ.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, שְׁנֵי צְלָמִים יֵשׁ לְאָדָם כְּשֶׁהוּא בְּקִיּוּמוֹ, אֶחָד גְּדוֹל וְאֶחָד קָטָן, שְׁכַתּוּב הַצְּלָלִים, שְׁנַיִם. וְכֵשׁ נִמְצְאִים כְּאֶחָד, אֵזִי הָאָדָם בְּקִיּוּמוֹ. וְעַל זֶה כְּתוּב וְנִסּוּ הַצְּלָלִים. אֵזִי צְרִיךְ אָדָם לְהַסְתַּכֵּל בְּמַעֲשָׂיו

ולתקנם לפני אדונו ויודה עליהם, משום שהקדוש ברוך הוא נקרא רחום וחנון, ומקבל את אותם ששבים לפניו.

ודא הוא עד שיפוח היום ונסו הצללים, דכיון דאינון צללים מתעברן מניה, ואיהו תפיס בקולרא, תשובה היא אבל לא מעלא כל כד כזמנא דקאים איהו בקיומיה. ושלמה המלך אכריז ואמר, (קהלת יב) וזכור את בוראך בימי בחורותיך עד אשר לא יבאו ימי הרעה וגו'.

וזהו עד שיפוח היום ונסו הצללים, שכיון שאותם צללים עברו ממנו והוא תפוס בקולר, זו תשובה, אבל לא כל כד מעלה כמו בזמן שהוא עומד בקיומו. ושלמה המלך מכריז ואומר, (קהלת יב) וזכור את בוראך בימי בחורותיך עד אשר לא יבאו ימי הרעה וגו'.

ועל דא עד שיפוח היום, דבעי בר נש לאתקנא עובדוי. דכד מטון יומוי לאסתלקא מן עלמא, קודשא בריך הוא תוהא עליה, ואומר, ונפש כי תחטא ושמעה קול אלה, והא אומינא לה באומאה דשמי דלא לשקרא בי, ואסהדית בה כד נחתת לעלמא, והוא עד ודאי, מכמה זמנין דאסהדית בה, לנטרא פקודי. בגין כד הואיל ובר נש הוא עד, בשעתא דיתוב קמי מלכא, או ראה או ידע. או ראה, אינון חובין דעבד ואסתכל בהו. או ידע בבירורא דמלה דעבר על פקודא דמאריה, אם לא יגיד, אם לא יודי עליהו קמי מאריה (מה כתיב) כד פוק מהאי עלמא, ונשא עונו. וכד ישא עונו, היאך פתחין ליה פתחא, והיאך יקום קמי מאריה, ועל דא נפש כי תחטא כתיב. (ויקרא ד) נפש כי תחטא. רבי אבא פתח, (תהלים מד) כל זאת באתנו ולא שכחנו ולא שקרנו בבריתך. כל זאת באתנו, כל אלו באו עלינו מבעי ליה. אלא כל דינין דלעילא אתו עלנא. ולא שכחנו, ולא אנשינא מילולי אורייתך. מכאן אוליפנא, כל מאן דאנשי מילולי אורייתא, ולא בעי למלעי בה, כאלו אנשי לקודשא בריך הוא, דהא אורייתא כלה שמא דקודשא בריך הוא הוי.

ועל זה עד שיפוח היום, שצריך אדם לתקן מעשיו. שכשמיגיעים קמו להסתלק מהעולם, הקדוש ברוך הוא תוהא עליו ואומר, ונפש כי תחטא ושמעה קול אלה, והרי השבעתי אותה בשבועה של שמי שלא לשקר בי, והעדתי בה כשירדה לעולם, והוא עד ודאי, מכמה פעמים שהעדתי בה לשמר מצוותי. לכן, הואיל והאדם הוא עד, בשעה שישוב לפני המלך - או ראה או ידע. או ראה אותם חטאים שעשה והתבונן בהם. או ידע בברור הדבר שעבר על מצות רבונו. אם לוא יגיד - אם לא יודה עליהם לפני רבונו (מה כתיב) כשיצא מן העולם הזה, ונשא עונו. וכשישא עונו, איך יפתחו לו פתח ואיך יעמד לפני רבונו,

ועל זה נפש כי תחטא כתוב. נפש כי תחטא. רבי אבא פתח, (תהלים מד) כל זאת באתנו ולא שכחנו ולא שקרנו בבריתך. כל זאת באתנו, היה צריך להיות כל אלו באו עלינו! אלא כל הדינים שלמעלה באו עלינו. ולא שכחנו, ולא שכחנו דברי תורתך. מכאן למדנו, כל מי ששונה דברי תורה ולא רוצה לעסק בה, כאלו שכח את הקדוש ברוך הוא, שהרי כל התורה היא שמו של הקדוש ברוך הוא.

ולא שקרנו בבריתך, דכל מאן דמשקר ביה בהאי את קיימא קדישא דרשים ביה, כאלו משקר בשמא דמלכא, בגין דשמא דמלכא אתרשים ביה בבר נש. וקרא אחרא אודי ביה בהאי קרא, דכתיב, (תהלים מד) אם שכחנו שם אלהינו ונפרוש פפינו לאל זר. אם שכחנו שם אלהינו, כמה דאת אמר ולא שכחנו (ודא היא אורייתא דאיהו שם אלהינו). ונפרוש פפינו לאל זר, כמה דאת אמר, ולא שקרנו בבריתך. וכלא חד מלה. מאי שקרא הכא דפריש פפיו לרשותא אחרא, ומשקר בהאי ברית. ועל דא אורייתא אחידת בהאי, דכל מאן דנטיר האי ברית, כאלו נטיר אורייתא כלה, ומאן דמשקר בהאי, כאלו משקר באורייתא כלה.

ולא שקרנו בבריתך, שכל מי שמשקר בברית הקדש הוא שרשומה בו, כאלו שמשקר בשמו של המלך, משום ששמו של המלך רשום באדם. ומקרא אחר מודה לכתוב הזה, שכתוב (שם) אם שכחנו שם אלהינו ונפרש פפינו לאל זר. אם שכחנו שם אלהינו, כמו שנאמר ולא שכחנו (וזוהי התורה שהיא שם אלהינו). ונפרש פפינו לאל זר, כמו שנאמר ולא שקרנו בבריתך. והכל דבר אחד. מה השקר כאן? שפרש פפיו לרשות אחרת ומשקר בברית הזו, ולכן התורה אוחזת בזה. שכל מי ששומר את הברית הזו כאלו שמר את כל התורה, ומי שמשקר בזה כאלו משקר בכל התורה.

דף י"ד ע"א

תא חזי, אברהם עד לא אתגזר, הא לא אתמר דאיהו נטיר אורייתא, כיון דאתגזר מה כתיב, (בראשית כו) יקב אשר שמע אברהם בקולי וישמור משמרתי מצותי חקותי ותורתי. וכלא בגין דאתגזר, אתרשים ביה רשימא קדישא, ונטיר ליה כדקא יאות, סליק ליה כאילו נטר אורייתא כלה. יצחק (דף י"ד ע"א) אוף הכי כתיב, (בראשית יז) ואת בריתי אקים את יצחק. ועל דא אורייתא אקרי ברית.

בא ראה, טרם שנמול אברהם הרי לא נאמר שהוא שמר את התורה. כיון שנמול מה כתוב? (בראשית כז) יקב אשר שמע אברהם בקלי וישמר משמתי מצותי חקותי ותורתתי. והכל משום שנמול ונרשם בו הרשם הקדוש ושמר אותו כראוי, מעלה עליו כאלו שמר את כל התורה. אף ביצחק כתוב, (בראשית יז) ואת בריתי אקים את יצחק. ועל זה נקראת התורה ברית.

תא חזי, יוסף בגין דנטר ליה להאי ברית, ולא בעא לשקרא ביה, זכה ליקרא בהאי עלמא, וליקרא לעלמא דאתי. ולא עוד, אלא דקודשא ברוך הוא אשרי שמיה בגויה, דכתיב, (תהלים פא) עדות ביהוסף שמו. וזכה לברכתא דהאי עלמא, ולברכתא דעלמא דאתי.

בא ראה, משום שיוסף שמר את הברית הזו ולא רצה לשקר בה, זכה לכבוד בעולם הזה ולכבוד בעולם הבא, ולא עוד, אלא שהקדוש ברוך הוא השרה את שמו בתוכו, שכתוב (תהלים פא) עדות ביהוסף שמו. וזכה לברכת העולם הזה ולברכת העולם הבא.

אמר רבי יצחק, כתיב (דברים לג) בכור שורו הדר לו וגו'. יוסף בגין דנטיר להאי ברית, זכה בשור, דאיהו קדמא לקרבנא. אמר ליה רבי יהודה, אי הכי אמאי אתברך במלה דאיהי שמאלא, בימינא מבעי ליה, דהא כתיב (יחזקאל א) ופני שור מהשמאל. אמר ליה בגין דיגין על חובי דיברבועם.

אמר רבי יצחק, כתוב (דברים לג) בכור שורו הדר לו וגו'. משום שיוסף שמר את הברית הזו, זכה בשור, שהוא ראשון לקרבן. אמר לו רבי יהודה, אם כך, למה התברך בדבר שהוא שמאל? בימין היה צריך, שהרי כתוב (יחזקאל א) ופני שור מהשמאל. אמר לו, כדי שגן על חטאי ירבועם.

אמר ליה, רזא אוליפנא בהאי קרא, דכיון דיוסף נטר ליה להאי ברית, דהאי ברית אחיד בתרין דרגין, ואינון תרין דרגין לעילא, בשמהו אתקרון. ואוליפנא בפרשת פרה אדומה, דהאי פרה חד דרגא מאינון תרין דרגין עלאין הוי, וזווגא דפרה שור אקרי, ודא הוא בכור שורו הדר לו וקרני ראם קרניו הדר לו ודאי. ולא הא כשור דעלמא, אלא וקרני ראם קרניו. קרנא עלאה הוא על כל אחרניו, ועל דא בהם עמים ינגח יחדיו אפסי ארץ.

אמר לו, סוד למדנו בכתוב הזה, שפיון שיוסף שמר את הברית הזו, שהברית הזו אהוזה בשתי דרגות, ואותן שתי דרגות למעלה נקראו בשמות. ולמדנו בפרשת פרה אדמה, שהפרה הזו היא דרגה אחת מאותן שתי דרגות עליונות, והזווג של פרה נקרא שור, וזהו בכור שורו הדר לו וקרני ראם קרניו. הדר לו ודאי. ולא כמו השור הזה של העולם, אלא וקרני ראם קרניו. קרן עליונה היא על כל האחרות, ועל כן - בהם עמים ינגח יחדיו אפסי ארץ.

אמר רבי אבא, משמע, דכל מאן דנטיר להאי את רשימא קדישא, אינון תרין דרגין עלאין אתקשרן ביה. לנטרא ליה בכלא, ולאעטרא ליה ביקרא עלאה. ועל דא זכה בתרין (לד לד צ"ג) מלכו. חד הוא. וחד בנו. דכיון דשלמה מלכא אתדבק בנשים נכריות, אתייהיב מלכותא לירבעם, ועל דא ברית חביב מכלא.

אמר רבי אבא, משמע שכל מי ששומר את אות הרשם הקדוש, אותן שתי דרגות עליונות נקשרות בו, לשמר אותו בכל ולעטרו בכבוד עליון, ולכן זכה בשתי מלכיות - אחת הוא, ואחת בנו. שפיון ששלמה המלך נדבק בנשים נכריות, נתנה המלכות לירבעם, ולכן הברית חביבה מהכל.

בגין כך אמר רבי שמעון, האי בר נש דאוליד בר, אתקשר בשכינתא, דהיא פתחא דכל פתחין (ס"א והאי רביא דאתגור אתקשר בשכינתא, דהיא פתחא דכל כתרין) עלאין, פתחא דאתקשר בשמא קדישא. (דאמר רבי שמעון) וההוא דמא דנפיק מההוא רביא, נטיר קמי קודשא בריהו הוא, ובשעתא דדיגין מתערין בעלמא, אשגח קודשא בריהו הוא בההוא דמא, ושזיב עלמא. ובגין כך כתיב (בראשית יז) ובן שמנת ימים ימול לכם כל זכר. וכתיב (תהלים צ) ואם בגבורות שמנים שנה. וכלא בחד מתקלא סלקא.

משום כך אמר רבי שמעון, האדם הזה שמוליד בן, נקשר לשכינה, שהיא הפתח של כל הפתחים (והתינוק הזה שנמול, נקשר בשכינה, שהיא פתח של כל הכתרים) העליונים, הפתח שנקשר בשם הקדוש. (שאמר רבי שמעון) ואותו דם שיוצא מאותו תינוק שמור לפני הקדוש ברוך הוא, ובשעה שמתעוררים דינים בעולם, משגיח הקדוש ברוך הוא באותו דם ומציל את העולם. ומשום כך כתוב, (בראשית יז) ובן שמנת ימים ימול לכם כל זכר. וכתוב (תהלים צ) ואם בגבורת שמונים שנה. והכל עולה במשקל אחד.

תִּאֲנָא בְּהֵוּא דְמָא, זְכִי עֲלָמָא לְאַתְבְּסָמָא בְּחָסֵד, וְקִיִּימִין כְּלָהוּ עֲלָמִין,
דְּכְתִיב, (ירמיה לג) אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה חֻקוֹת שָׁמַיִם וְאָרֶץ וְגו'. אִם
לֹא בְרִיתִי תִינַח. יוֹמָם וְלַיְלָה לָמָּה.

שְׁנִינוּ, בְּאוֹתוֹ הַדָּם זֹכָה הָעוֹלָם לְהִתְבַּשֵּׁם בְּחָסֵד, וְכָל הָעוֹלָמוֹת
עוֹמְדִים, שְׁפָתוֹב (ירמיה לג) אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה חֻקוֹת שָׁמַיִם וְאָרֶץ
וְגו'. אִם לֹא בְרִיתִי מִיָּלָא, אֲבָל לָמָּה יוֹמָם וְלַיְלָה?

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, תְּנִינָן תְּרִין כְּתָרִין אֲתֵאֲחֵדוֹן כְּחֵדָא, וְאִינוּן פְּתִחָא דְכָל
שְׁאָר כְּתָרִין, וְתֵאֲנָא, חֵד דִּינָא, וְחֵד רַחֲמִי, וּמִתְבַּסְמָן דָּא בְּדָא, דְּכָר
וְנוֹקְבָא. (ס"א ותאנא חד דכר וחד נוקבא, חד דינא, וחד רחמי) בְּסִטְרָא דְדְּכוּרָא שְׂרָיָא
חָסֵד. (לד לד צ"ד) בְּסִטְרָא דְנוֹקְבָא שְׂרָיָא דִּינָא. (ובגין כד) חֵד חֲנוּרָא וְחֵד
סוּמְקָא. וּבְגִין לְאַתְבְּסָמָא דָּא בְּדָא, (בגין כד) מִתְקַשְׁרֵן דָּא בְּדָא. וְהֵאִי בְרִית
אֲחִיד בְּהוּ בְּיוֹמָם וְלַיְלָה, בְּדִינָא וְחָסֵד. בְּדִינָא בְּקִדְמִיתָא. וּלְבַתֵּר שְׂרָיָא
בֵּיהּ בְּחָסֵד, וְאַתְבְּסָם בְּכֻלָּא. וְדָא הוּא בְרִית דְּאֶקְרִי יוֹמָם וְלַיְלָה, דְּאֲחִיד
בְּתַרְוֵיהוּ.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, שְׁנִינוּ, שְׁנֵי כְּתָרִים מִתְאַחֲדִים כְּאֶחָד וְהֵם הִפְתַּח שֶׁל
כָּל הַכְּתָרִים, וְשְׁנִינוּ, אֶחָד דִּין וְאֶחָד רַחֲמִים, וּמִתְבַּשְׁמִים זֶה עִם זֶה,
זְכָר וְנִקְבָּה. (ושנינו, אחד זכר ואחד נקבה, אחד דין ואחד רחמים). בְּצַד הַזְּכָר שְׂרוּי
חָסֵד, וּבְצַד הַנִּקְבָּה שְׂרוּי דִּין. (ומשום כד) אֶחָד לְבָן וְאֶחָד אָדָם. וְכִדִּי
לְהִתְבַּשֵּׁם זֶה עִם זֶה, (משום כד) הֵם מִתְקַשְׁרִים זֶה בְּזֶה. וְהַבְּרִית הַזֹּאת
אוֹחֶזֶת בָּהֶם בְּיוֹמָם וְלַיְלָה, בְּדִין וְחָסֵד. בְּדִין בְּרֵאשׁוֹנָה, וְאַחֵר כְּדִ
שׁוּרָה בְּחָסֵד, וּמִתְבַּשֵּׁם בְּכֻלָּא. וְזוֹהִי הַבְּרִית שְׁנִקְרֵאת יוֹמָם וְלַיְלָה,
שְׂאוּחֶזֶת בְּשְׁנֵיהֶם.

וּמֵאֵן דְּזְכִי לְנִטְרָא לְהֵאִי בְרִית כְּדָקָא יֵאוֹת, וְלֹא חֲטִי בֵּיהּ כָּל יוֹמוֹי, אֲחִיד
בְּהוּ בְּיוֹמָם וְלַיְלָה. וְזְכִי לְתָרִין עֲלָמִין, עֲלָמָא דָּא וְעֲלָמָא דְאַתִּי. וְעַל דָּא
אֶקְרִי אַבְרָהָם שְׁלִים, דְּכְתִיב, (בראשית יז) הִתְהַלַּךְ לִפְנֵי וְהָיָה תַמִּים, וְאִימְתִי
אֶקְרִי שְׁלִים. כִּד זְכָה בְּתַרְוֵיהוּ, בְּיוֹמָם וְלַיְלָה. דְּכְתִיב, (תהלים מב) יוֹמָם
יִצְוָה יְיָ חֲסֵדוֹ וּבְלַיְלָה שִׁירָה עֲמִי. וְתַרְוֵיהוּ אַחְסִין אַבְרָהָם. וְלֹא
אֲתַקִּימָא בֵּיהּ חָסֵד בְּקִיּוּמָא שְׁלִים, עַד דְּאַתְגָּזֵר. כִּיּוֹן דְּאַתְגָּזֵר, אֲתַקִּימִים
בֵּיהּ, וְזְכָה לְתַרְוֵיהוּ, וְאֶקְרִי שְׁלִים.

ומי שזוכה לשמור את אות הברית הזו כראוי ולא חוטא בה כל ימיו, הוא אוהז ביומם ולילה, וזוכה לשני עולמות, העולם הזה והעולם הבא. ולכן אברהם נקרא שלם, שכתוב (בראשית יז) התהלך לפני והיה תמים. ואימתי נקרא שלם? כשזכה בשניהם, ביומם ולילה, שכתוב (תהלים מב) יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי. ושניהם ירש אברהם, ולא התקיים בו החסד בקיום שלם עד שנמול. כיון שנמול, התקיים בו וזכה לשניהם, ונקרא שלם.

כמה דתנינן דכתיב, (בראשית יח) והוא יושב פתח האהל כחום היום. פתח האהל, דא הוא פתרא עשיראה דמלכא, דאיהו פתחא לכל משפנא קדישא דשאר בתרין, וקרביה דוד מלכא (להאי) פתחא (ני"א צדק), דכתיב, (תהלים קיח) פתחו לי שערי צדק, וכתיב זה השער לי. כחום היום. כד נהרא נהירו דחסד, חולק עדביה, כמה דיתבי בהאי, יתיב בהאי. אימתי אתקיימו ביה, כד אתגזר. ובגין כד אקרי ברית יומם ולילה. תאנא כתיב, (שמות יב) ופסח יי' על הפתח. מאי ופסח יי' על הפתח. דשריא על האי פתחא חסד, לאתבסמא. ובגיני כד ולא יתן המשחית וגוי.

כמו ששנינו, שכתוב (בראשית יח) והוא יושב פתח האהל כחום היום. פתח האהל, זהו הכתר העשירי של המלך, שהיא פתח לכל המשפך הקדוש של שאר הכתרים, ודוד המלך קורא (לזה) פתח (צדק), שכתוב (תהלים קיח) פתחו לי שערי צדק, וכתוב זה השער לה'. כחום היום, כשמאיר האור של החסד, חלק גורלו, כמו שישב בזה - ישב בזה. מתי התקיימו בו? כשנמול, ולכן נקראת ברית יומם ולילה. שנינו, כתוב (שמות יב) ופסח ה' על הפתח. מה זה ופסח ה' על הפתח? ששורה על הפתח הזה חסד להתבשם. ומשום כד, ולא יתן המשחית וגוי.

דף י"ד ע"ב

אמר רבי אלעזר, הא תנינן, גיורא כד אתגזר ועייל תחות גדפי דשכינתא, אקרי גר צדק ולא יתיר, גר צדק ודאי, זכי למיעל בההוא (דף י"ד ע"ב) כתר צדק ואת אמרת יומם ולילה דזכו לתרווייהו.

אמר רבי אלעזר, הרי שנינו, כשהגר נמול ונכנס תחת כנפי השכינה, הוא נקרא גר צדק ולא יתיר, גר צדק ודאי, זוכה להכנס לאותו כתר של צדק, ואתה אומר יומם ולילה שזכו לשניהם?

אמר ליה רבי שמעון, אלעזר ברי, לא דמי מאן דאתי משרשא קדישא, ומגזע דקשוט, למאן דאתי מגזעא בישא, ומשרשא דנגלי בישין תקיפין. בישראל כתיב בהו, (ירמיה ב) ואנכי נטעתיך שורק כלה זרע אמת. באומות עובדי עבודה זרה כתיב (יחזקאל כג) אשר בשר חמורים בשרם וזרמת סוסים זרמתם.

אמר לו רבי שמעון, אלעזר בני, אינו דומה מי שבא משרש קדוש ומגזע אמת, למי שבא מגזע רע ומשרש של געלים רעים קשים. בישראל כתוב בהם, (ירמיה ב) ואנכי נטעתיך שורק כלה זרע אמת. באומות עובדי עבודה זרה כתוב, (יחזקאל כג) אשר בשר חמורים בשרם וזרמת סוסים זרמתם.

ובגין כך, ישראל קדישין זרעא דקשוט, גזעא דאתבסמו בטורא דסיני, ואתפסק מנייהו כל זוהמא, כלהו מתבסמין, וכלהו עיילי בקיימא קדישא דיומם ולילה, למהוי שלמים בכלא. אבל באומות עובדי עבודה זרה, קשיא למעבר מנייהו זוהמא, ואפילו עד ג' דרין. ובגין כך גר צדק. ודאי.

ומשום כך, ישראל קדושים זרע של אמת, גזע שהתבשמו בהר סיני ופסקה מהם כל הזהמה, כלם מתבשמים, וכלם נכנסים בברית הקדושה של יומם ולילה להיות שלמים בכל. אבל באומות עובדי עבודה זרה קשה להעביר מהם את הזהמה, ואפילו עד שלשה דורות. ומשום כך שנינו, טוב שפועבדי כוכבים ומזלות וכו', ומשום כך גר צדק ודאי.

דאמר רב המנונא סבא, אומות עובדי עבודה זרה, עד לא אתגזרו שרין בכתרין תתאין דלא קדישין, ורוח מסאבא שריא עלייהו. כיון דאתגזרו ואתגזרו, שרין בכתרא קדישא (של שכנינתא) דשריא על שאר כתרין תתאין, ורוחא קדישא שריא עלייהו. אבל ישראל, קדישין בני קדישין, דגזעין ושרשין, ואתבסמו בטורא דסיני, ועאלו במהימנותא שלימתא קדישא. בשעתא דאתגזר שריא בכלא, דכתיב, (דברים ד) ואתם הדבקים בניי אלהיכם חיים כלכם היום. (ויקרא ה) והיה כי יחטא ואשם והשיב את הגזלה וגו'. רבי יוסי אמר, (ישעיה נד) כי מי נח זאת לי אשר נשבעתי מעבור מי נח. האי קרא קשיא, כתיב (בראשית ז) ומי המבול היו על הארץ. וכתיב (בראשית ט) ולא יפרת כל בשר עוד ממי המבול. מי המבול כתיב, ולא מי נח, והכא כתיב כי מי נח זאת לי. זאת לי, הם לי מפעי ליה.

שְׁאֵמַר רַב הַמְנוּנָא סָבָא, אֲמוֹת עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה, טָרַם שְׁנַמּוּלוּ שְׂרוּיִים הֵם בְּכִתְרֵים תַּחְתּוֹנִים שְׂאִינָם קְדוּשִׁים, וְרוּחַ טְמֵאָה שׁוֹרָה עֲלֵיהֶם. כִּיּוֹן שֶׁהַתְּגִירוֹ וְנַמּוּלוֹ, הֵם שׁוֹרִים בְּכֶתֶר הַקְּדוּשׁ (של השכינה) שְׁשׁוֹרָה עַל שְׁאֵר הַכְּתָרִים הַתַּחְתּוֹנִים, וְרוּחַ קְדוּשָׁה שׁוֹרָה עֲלֵיהֶם. אֲבָל יִשְׂרָאֵל, קְדוּשִׁים בְּנֵי קְדוּשִׁים שֶׁל גְּזַעִים וְשָׂרְשִׁים, וְהַתְּבַשְׂמוּ בְּהַר סִינִי, וְנִכְנְסוּ לְאַמוּנָה הַשְּׁלֵמָה הַקְּדוּשָׁה בְּשַׁעַת שְׁנַמּוּלִים, הֵם שׁוֹרִים בְּכָל, שְׂכָתוֹב (דברים ד) וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בְּה' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כְּלַכֶּם הַיּוֹם. וְהָיָה כִּי יַחְטֵא וְאָשֵׁם וְהָשִׁיב אֶת הַגְּזֵלָה וְגו'. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, (ישעיה נד) כִּי מִי נַח זֹאת לִי אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי מֵעַבֵּר מִי נַח. הַפְּסוּק הַזֶּה קִשָּׁה, כְּתוּב (בראשית ז) וּמִי הַמְּבֹל הָיוּ עַל הָאָרֶץ, וְכְתוּב (שם ט) וְלֹא יִכְרַת כָּל בָּשָׂר עוֹד מִמִּי הַמְּבֹל. כְּתוּב מִי הַמְּבֹל, וְלֹא מִי נַח, וְכֹאן כְּתוּב כִּימִי נַח זֹאת לִי. זֹאת לִי?! הֵם לִי הָיָה צָרִיד לְהִיּוֹת!

אֵלָּא הֵכִי תֵּאֵנָא, כְּדִ זְכָאִין סְגִיאוּ בְּעֵלְמָא, קוּדְשָׁא בְּרִידָה הוּא חֲדִי וּמִשְׁתַּבַּח בְּהוּ. דְּתַנִּין כְּדִ שְׂאֵרֵי זְכָאָה בְּעֵלְמָא, וְאַשְׁתַּכַּח בֵּיה, כְּבִיכּוֹל אֲטִיל שְׁלֵמָא בְּעֵלְמָא, וְכָל עֵלְמָא מִתְּבָרְכָא בְּגִינֵיה, וְאַטִּיל שְׁלֵמָא בְּפִמְלֵיא שֶׁל מַעְלָה. מְנָא לָן. דְּכַתִּיב, (ישעיה כז) אִו יַחֲזֶק בְּמַעְזֵי יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם לִי שְׁלוֹם יַעֲשֶׂה לִי. תָּרִין שְׁלָמִין אֲמַאי הָכָא. אֵלָּא יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם לִי, דְּאֲשָׁרֵי דְכָר וְנוֹקְבָא. שְׁלוֹם יַעֲשֶׂה לִי, דְּמִתְּבָרְכָאן אֲבָהוּ.

אֵלָּא כְּדִ שְׁנִינוּ, כְּשֶׁצְּדִיקִים מִתְּרַבִּים בְּעוֹלָם, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁמַח וּמִשְׁתַּבַּח בָּהֶם. שְׁשִׁנִּינוּ, כְּשֶׁשְׂרוּי צְדִיק בְּעוֹלָם וְנִמְצָא בּוּ, כְּבִיכּוֹל הוּא מְטִיל שְׁלוֹם בְּעוֹלָם, וְכָל הָעוֹלָם מִתְּבָרְךְ בְּגִלְלוֹ, וּמְטִיל שְׁלוֹם בְּפִמְלֵיא שֶׁל מַעְלָה. מִנִּין לָנוּ? שְׂכָתוֹב (ישעיה כז) אִו יַחֲזֶק בְּמַעְזֵי יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם לִי שְׁלוֹם יַעֲשֶׂה לִי. שְׁנֵי שְׁלוֹמוֹת כָּאן לָמָּה? אֵלָּא יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם לִי - שְׁמִשְׁרָה זְכָר וְנוֹקְבָה. שְׁלוֹם יַעֲשֶׂה לִי - שְׁהָאֲבוֹת מִתְּבָרְכִים.

מַאי אֵיכָּא בִּינֵיהוּ, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כְּדִ מִתְּבָרְכָאן אֲבָהוּ, שְׁלוֹם יַעֲשֶׂה לִי, דְּאֶקְדִּים שְׁלֵמָא בְּכָלָא. וּבְגִין כְּדִ שְׁלוֹם קָדִים. יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם לִי, מַאי טַעְמָא לֹא אֶקְדִּים שְׁלוֹם הָכָא. אֵלָּא בְּגִין דִּיתַעֲבֵר חוּיָא דְשָׂרְיָא בְּנוֹקְבָא בְּקַדְמִיתָא, וְיִיתֵי דְכוּרָא לְמִשְׁרֵי בְּאַתְרֵיהּ, וּבְגִין כְּדִ יַעֲשֶׂה אֶקְדִּים, וּלְבַתֵּר שְׁלוֹם. (ויקרא פ"א ע"ב ושם מתחילתו המאמר)

מַה יֵּשׁ בִּינֵיהֶם? אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כְּשֶׁהָאֲבוֹת מִתְּבָרְכִים, שְׁלוֹם יַעֲשֶׂה לִי, שְׁמִקְדִּים שְׁלוֹם בְּכָל. וּמִשׁוּם כְּדִ שְׁלוֹם קוּדְם. יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם לִי, מַה הַטַּעַם לֹא הַקְּדִים כָּאן שְׁלוֹם? אֵלָּא כְּדִ שְׁיַעֲבֵר הַנְּחֵשׁ שְׂשָׁרוּי בְּנוֹקְבָה

בְּרֵאשׁוֹנָה, וַיֵּבֵא הַזָּכֶר לְשֵׁרוֹת בְּמִקְוֹמוֹ, וּמִשׁוֹם כָּךְ הִקְדִּים יַעֲשֶׂה,
וְאַחַר כָּךְ שָׁלוֹם.

תֵּאֲנֵא בְּזִמְנָא דְזַכָּאָה שְׁאֲרֵי בְּעֵלְמָא, דִּינִין לָא מִתְעַרְרִין, וְלֹא שְׁלֵטִין בְּעֵלְמָא,
מִשׁוֹם דְּהָהוּא בְּרֵ נֶשׁ זַכָּאָה הוּא אוֹת בְּעֵלְמָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעֵי
בִּיקְרִיָּה, וְעֵלְמָא מִתְקִיִּים בְּגִינִיָּה.

שְׁנִינֵו, בְּזִמְן שְׁצַדִּיק שְׁרוּי בְּעוֹלָם, הַדִּינִים לֹא מִתְעוֹרְרִים וְלֹא שׁוֹלְטִים
בְּעוֹלָם, מִשׁוֹם שְׁאוֹתוֹ אִישׁ צַדִּיק הוּא אוֹת בְּעוֹלָם, וְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
רוֹצֵה בְּכְבוֹדוֹ, וְהָעוֹלָם מִתְקִיִּים בְּשִׁבְלוֹ.

תֵּנִיָּא אָמַר רַבִּי יוֹסִי, בְּזִמְנָא דְבְּנֵי עֵלְמָא אֲשֶׁתְּכַחוּ חֵיִיבִין קָמֵי קוּדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא, הַהוּא זַכָּאָה דְּאֲשֶׁתְּכַח בְּעֵלְמָא, (בְּעֵי) קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲשֶׁתְּעֵי
בְּהִדְיָה, בְּגִין דְּיַבְעֵי רַחֲמִין עַל עֵלְמָא, וַיִּתְּפִיִּים בְּהִדְיָהּ. מָה עֵבֵד קוּדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא, אֲשֶׁתְּעֵי בְּהִדְיָה עַל אֵינוֹן חֵיִיבֵי עֵלְמָא. אָמַר לִיָּה לְאוֹטְבָא לִיָּה
בְּלַחֲדוּדֵי, וְלִשְׂיַצָּאָה לְכֻלָּהּ. מָה אֲרַחֲיָה דְּהָהוּא בְּרֵ נֶשׁ זַכָּאָה. שְׁבִיק דִּידִיָּה,
וְנָסִיב לְדְכוּלֵי עֵלְמָא בְּדִיל דִּיתְּפִיִּים קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהִדְיָהּ.

שְׁנִינֵו, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, בְּזִמְן שְׁבִינֵי הָעוֹלָם נִמְצְאִים רְשָׁעִים לְפָנֵי הַקְדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא, אוֹתוֹ הַצַּדִּיק שְׁנִמְצָא בְּעוֹלָם, (רוֹצֵה) הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְדַבֵּר
עִמוֹ, כְּדֵי שְׂיַבְקֵשׁ רַחֲמִים עַל הָעוֹלָם וַיִּתְּפִיִּים עִמָּם. מָה עוֹשֶׂה הַקְדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא? מְדַבֵּר עִמוֹ עַל אוֹתָם הַרְשָׁעִים שֶׁל הָעוֹלָם. אוֹמֵר לוֹ לְהִיטִיב
עִמוֹ לְבַדּוֹ וְלִהְשָׁמִיד אֶת כָּלָם. מָהי דְרַכּוֹ שֶׁל אוֹתוֹ צַדִּיק? עוֹזֵב אֶת שְׁלוֹ
וְלוֹקֵחַ אֶת שֶׁל כָּל הָעוֹלָם כְּדֵי שְׂיִתְּפִיִּים הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עִמָּם.

מָנָא לָן. מִמִּשְׁפָּה. דְּאָמַר לִיָּה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, חָבוּ יִשְׂרָאֵל, (שְׁמוֹת לב) עָשׂוּ
לָהֶם עֵגֶל מִסַּכָּה וַיִּשְׁתַּחֲווּ לוֹ וְגוֹי תֵּנוּ אָמַר לִיָּה, הָרַף מִמֶּנִּי וְאַשְׁמִידֵם וְגוֹי,
בְּהָאֵי שְׁעֵתָא אָמַר מֹשֶׁה אֵי בְּגִין יִקְרָא דִּיִּדֵי יִשְׁתַּצוֹן יִשְׂרָאֵל מִעֵלְמָא, טַב
לִי מוֹתָא, וְלֹא יִימְרוּן דְּשְׁבִיקְנָא הָאֵי דְכוּלֵי עֵלְמָא, בְּגִין יִקְרָא דִּילֵי. מִיָּד
וַיַּחַל מֹשֶׁה אֶת פָּנָיו יְיָ אֱלֹהָיו. וְאוֹשִׁיט גְרַמְיָה לְמִיתָה בְּכַמָּה אֲתָרֵי בְּגִינֵיהוֹן
דִּישְׂרָאֵל, דְּכַתִּיב וְעַתָּה אִם תִּשָּׂא חַטָּאתָם וְאִם אֵין מַחְנֵי נָא מִסַּפְרָךְ וְגוֹי.
וְתֵאֲנֵא, לֹא זֶה מֹשֶׁה מִתְּמֹן, עַד דְּמַחַל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לִישְׂרָאֵל, הִדָּא
הוּא דְכַתִּיב וַיִּנְחָם יְיָ עַל הָרָעָה אֲשֶׁר דָּבַר לַעֲשׂוֹת לְעַמּוֹ. וְכַתִּיב (בְּמִדְבַר יד)
וַיֹּאמֶר ה' סַלַחְתִּי כְּדָבָרְךָ.

מַנִּין לָנוּ? מִמּוֹשֶׁה, שֶׁאָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, חָטְאוּ יִשְׂרָאֵל, (שמות לב)
עָשׂוּ לָהֶם עֵגֶל מִסֶּכֶה וַיִּשְׁתַּחֲווּ לוֹ וְגו'. עוֹד אָמַר לוֹ, הֲרַף מִמְּנִי
וְאַשְׁמִידֶם וְגו'. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה אָמַר מוֹשֶׁה, אִם בְּשִׁבִיל כְּבוֹדִי יִשְׁמְדוּ
יִשְׂרָאֵל מִן הָעוֹלָם - טוֹב לִי מוֹת, וְלֹא יֵאמְרוּ שֶׁעֲזַבְתִּי אֶת זֶה שֶׁל כָּל
הָעוֹלָם בְּשִׁבִיל כְּבוֹדִי. מִיָּד - וַיַּחַל מוֹשֶׁה אֶת פְּנֵי ה' אֱלֹהָיו. וְהוֹשִׁיט
עַצְמוֹ לְמִיתָה בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל, שֶׁכְּתוּב וְעַתָּה אִם תִּשָּׂא
חַטָּאתָם וְאִם אֵין מִחְנֵי נָא מִסַּפְרָךָ וְגו'. וְשָׁנִינוּ, לֹא זֶז מוֹשֶׁה מִשָּׁם עַד
שֶׁמַּחַל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב, וַיִּנָּחֵם ה' עַל הָרָעָה
אֲשֶׁר דָּבַר לַעֲשׂוֹת לַעֲמוֹ. וְכְתוּב, (במדבריד) וַיֹּאמֶר ה' סַלַּחְתִּי כְּדָבָרְךָ.

דף ט"ו ע"א

וְאֵלוּ בָּנַח כְּתִיב, (בראשית ו) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לָנַח קֶץ כָּל בֶּשֶׂר בָּא (דף ט"ו ע"א)
לְפָנַי וְגו'. אָמַר לִיה נַח, וְלִי מָה אֶתְּ עֲבִיד. אָמַר לִיה וְהַקִּימוֹתַי אֶת בְּרִיתִי
אִתְּךָ וְגו' עָשָׂה לָךְ תִּיבַת עֲצֵי גֹפֶר. וְלֹא בָּעָא רַחֲמֵי עַל עֲלָמָא, וּנְחִיתוּ מִנָּא,
וְאוֹבִידוּ בְּנֵי עֲלָמָא, וּבְגִין כֶּךָ מִי נַח כְּתִיב. מִי נַח וְדָאִי, דְּבִיה הוּוּ תַלְיִין,
דְּלֹא בָּעָא רַחֲמֵי עַל עֲלָמָא.

וְאֵלוּ בָּנַח כְּתוּב, וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לָנַח קֶץ כָּל בֶּשֶׂר בָּא לְפָנַי וְגו'. אָמַר לוֹ
נַח, וְלִי מָה אֶתְּה עוֹשֶׂה? אָמַר לוֹ, וְהַקִּמְתִּי אֶת בְּרִיתִי אִתְּךָ וְגו' עָשָׂה
לָךְ תִּבַת עֲצֵי גֹפֶר. וְלֹא בִקֵּשׁ רַחֲמִים עַל הָעוֹלָם, וַיִּרְדּוּ הַפְּמִים וְהַאֲבִידוּ
אֶת בְּנֵי הָעוֹלָם. וּמִשׁוּם כֶּךָ כְּתוּב מִי נַח. מִי נַח וְדָאִי, שְׁבוּ הֵם הִיוּ
תַלְוִיִּים, שֶׁלֹּא בִקֵּשׁ רַחֲמִים עַל הָעוֹלָם.

מִכָּאן אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מֵאִי דְכְּתִיב, (בראשיתט) וַיַּחַל נַח אִישׁ הָאֲדָמָה. וַיַּחַל:
כְּמָה דְאֶתְּ אָמַר, (במדבר ט) לֹא יַחַל דְּבָרוֹ, דְּאֶתְּעִבִיד חוּל. אִישׁ הָאֲדָמָה,
דְּבִגְיִינְיָה אֶשְׁתַּצִּיאוּ בְּנֵי עֲלָמָא, דְּלֹא בָּעָא רַחֲמֵי עַלֵייהוּ. דְּבָר אַחַר אִישׁ
(בראשית נ"ח ע"ב) הָאֲדָמָה, דְּבִגְיִינְיָה אֶתְּקִימַת לְבִתֵּר דְּאֶשְׁתַּצִּיאוּ קְדָמָאִי,
דְּכְתִיב לֹא אוֹסִיף לְקַלֵּל עוֹד אֶת הָאֲדָמָה בְּעִבּוֹר הָאָדָם וְגו'.

מִכָּאן אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מָה שֶׁכְּתוּב (בראשית ט) וַיַּחַל נַח אִישׁ הָאֲדָמָה.
וַיַּחַל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ט) לֹא יַחַל דְּבָרוֹ, שֶׁנַּעֲשֶׂה חוּל. אִישׁ הָאֲדָמָה,
שֶׁבִגְלָלוּ הַשְּׁמַדוּ בְּנֵי הָעוֹלָם, כִּי לֹא בִקֵּשׁ עֲלֵיהֶם רַחֲמִים. דְּבָר אַחַר
אִישׁ הָאֲדָמָה - שֶׁבְּשִׁבִילוֹ הִתְקַיְּמָה לְאַחַר שֶׁהַשְּׁמַדוּ הִרְאִשׁוּנִים,
שֶׁכְּתוּב לֹא אוֹסִף לְקַלֵּל עוֹד אֶת הָאֲדָמָה בְּעִבּוֹר הָאָדָם וְגו'.

תאנא מי נח אקרונ, דהוא גרים דאקרונ על שמייה. אמר רבי יוסי, זאת לי מאי קא מיירי. אלא אמר קודשא בריהוה, מי נח גרמו לי, דאגלי זאת בעלמא. דכתיב ואני זאת בריתי אותם. זאת אות הברית וגו'. את קשתי נתתי בענן. כלומר לית מאן דאשגח אלא ליקרא דשמי דרמיזא בזאת. ומאן גרים ליה, מי נח.

שנינו, הם נקראו מי נח, שהוא גרם שנקראו על שמו. אמר רבי יוסי, זאת לי, מה זה אומר? אלא אמר הקדוש ברוך הוא, מי נח גרמו לי שאגלה זאת בעולם, שכתוב ואני "זאת" בריתי אותם. "זאת" אות הברית וגו'. את קשתי נתתי בענן, כלומר אין מי שמשגיח אלא לכבוד שמי שרמוז בזאת. ומי גרם לו? מי נח.

מפאן סימנא לחסידא זכאה, דלא אתגלייא האי קשת ביומוי, ולא אצטריך עלמא ביומוי להאי (זאת) אות. ומאן איהו. ההוא דבעי רחמי על עלמא, ואתחזי לאגנא עלוי. כגון רבי שמעון בן יוחאי, דלא אצטריך עלמא ביומוי להאי אות, דהא הוא אות סימנא בעלמא הנה.

מפאן סימן לחסיד צדיק שלא מתגלה הקשת הזו בזמיו, ולא צריך העולם בזמיו לאות הזאת. ומי הוא? אותו שמבקש רחמים על העולם וראוי להגן עליו, כמו רבי שמעון בן יוחאי, שלא צריך העולם בזמיו את האות הזאת, שהרי הוא היה אות סימן בעולם.

דלא הנה גזרה דאתגזר על עלמא לעילא, דלא מבטל לה. והיינו דכתיב, (שמואל ב כג) מושל באדם, קודשא בריהוה הוא מושל באדם. ומי מושל בקודשא בריהוה הוא כבכול. צדיק. דקודשא בריהוה הוא גזיר, ואיהו מבטל.

שלא היתה גזרה שנגזרה על העולם למעלה שלא מבטל אותה, והיינו מה שכתוב (שמואל ב כג) מושל באדם. הקדוש ברוך הוא מושל באדם. ומי מושל בקדוש-ברוך-הוא כבכול? צדיק. שהקדוש ברוך הוא גזיר, והוא מבטל.

כגון רבי שמעון בן יוחאי, דיומא חד הנה יתיב אבבא דתרעא (נייא דמערתא) דלוד, זקף עינוי, חזא שמשא דנהיר, ואסתים נהורא גי זמניו, אדהכי אתחשו נהורא, ואתחזי ביה בשמשא אוכמא וירוקא. אמר ליה לרבי

אַלְעֶזֶר בְּרִיהַ, תָּא אַבְתְּרָאֵי בְרִי, וְנַחְמֵי דְהָא וְדָאֵי גִזְרָה אַתְגְּזֹר לְעֵילָא,
וְקוּדְשָׁא בְרִידָה הוּא בְּעֵי לְאוּדְעָא לִי, דְּוַדָּאֵי תַלְתִּין יוֹמִין תַּלְיָא הֵהוּא מַלְתָּא
דְּאַתְגְּזֹר לְעֵילָא. וְלֹא עֶבֶיד קוּדְשָׁא בְרִידָה הוּא, עַד דְּאוּדְעִיהַ לְצַדִּיקֵינָא,
הָדָא הוּא דְכְתִיב, (עמוס א) כִּי לֹא יַעֲשֶׂה יְיָ אֱלֹהִים דְּבַר כִּי אִם גְּלָה סוּדוֹ אֶל
עֲבָדֵי הַנְּבִיאִים.

כְּמוֹ רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאֵי שְׂיִוִּים אֶחָד הָיָה יוֹשֵׁב עַל הַדְּלֵת שֶׁל שַׁעַר
(מערת) לוֹד, הָרִים עֵינָיו וְרָאָה שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ מְאִירָה, וְהִסְתִּירָה אוֹרָהּ שְׁלֹשׁ
פְּעָמִים. בִּינְתִּים נַחֲשָׁד הָאוֹר, וְנִרְאָה בְּשֶׁמֶשׁ שׁוֹחַר וִירֶק. אָמַר לוֹ לְרַבִּי
אַלְעֶזֶר בֶּנוֹ, בֵּא אַחֲרַי בְּנִי, וְנִרְאָה שְׁהַרִי וְדָאֵי נְגִזְרָה גִזְרָה לְמַעְלָה,
וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא רוּצָה לְהוֹדִיעַ לִי, שְׁוַדָּאֵי שְׁלֹשִׁים יוֹם תַּלְוִי אוֹתוֹ
הַדְּבַר שְׁנִגְזֹר לְמַעְלָה, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵינּוּ עוֹשֶׂה עַד שְׁמוּדִיעַ
לְצַדִּיקִים. זֶהוּ שְׁכִתּוּב (עמוס א) כִּי לֹא יַעֲשֶׂה ה' אֱלֹהִים דְּבַר כִּי אִם גְּלָה
סוּדוֹ אֶל עֲבָדֵי הַנְּבִיאִים.

עַד דְּהוּוּ אֶזְלֵי עֵאלוּ בְּהַהוּא כְּרָם. חֲמוּ חַד חוּנְא דְּהָהוּ אֶתִּי, וּפּוּמִיָּה פְּתִיחָא
(נ"א והוה לחיש בלישניה), וּמְלַהֲטָא בְּאַרְעָא בְּעַפְרָא. אֲשֶׁתְּנִיק רַבִּי שְׁמַעוֹן,
וְקִטְפֹר יְדוּי בְּרִישִׁיָּה דְּחוּנְא, שְׂכִידָה חוּנְא, מְאִידָה פּוּמִיָּה. וְחֲמָא לִישְׁנִיָּה
מְרַחֵשׁ. אָמַר לִיהַ חוּנְא חוּנְא, זִיל וְאַיְמָא לְהַהוּא חוּנְא עֲלָאָה, דְּהָא רַבִּי
שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאֵי בְּעֵלְמָא שְׂכִיחַ. עֵיילִיָּה לְרִישִׁיָּה לְחַד נוֹקְבָא דְּעַפְרָא. אָמַר
גּוֹזֵר אֲנָא, כְּשֵׁם דְּתַתְּאָה אַתְחַזֵּר לְנוֹקְבָא דְּעַפְרָא, כֹּן עֲלָאָה יַתְחַזֵּר לְנוֹקְבָא
דְּתַהוּמָא רַבָּא.

עַד שְׁהִיוּ הוֹלְכִים, נִכְנְסוּ לְאוֹתוֹ כְּרָם. רָאוּ נַחֲשׁ אֶחָד שֶׁהָיָה בָּא, וּפְּוִי
פְּתוּחַ, (וְהִיָּה לוחשבלשונו) וְלוֹהֵט בְּאַרְצָא בְּעַפְרָא. נֶעַר בְּגִדְדֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן וְהִכָּה
יְדוֹ בְּרֵאשׁ הַנַּחֲשׁ, שְׂכִידָה הַנַּחֲשׁ, הַנְּמִידָה אֶת פִּיו וְרָאָה לְשׁוֹנוֹ רוֹחֶשֶׁת.
אָמַר לוֹ: נַחֲשׁ נַחֲשׁ, לֵד וְאַמַּר לְאוֹתוֹ הַנַּחֲשׁ הָעֵלְיוֹן שְׁהַרִי רַבִּי שְׁמַעוֹן
בֶּן יוֹחָאֵי מְצוּי בְּעוֹלָם. הַכְּנִיס אֶת רֵאשׁוֹ לְנִקְבַּ שֶׁל עֶפֶר אֶחָד, וְאַמַּר:
גּוֹזֵר אֲנִי, כְּשֵׁם שֶׁתַּחְתּוֹן חֲזַר לְנִקְבַּ הָעֶפֶר, כִּדְ הָעֵלְיוֹן יַחֲזֵר לְנִקְבַּ
תַּהוּם רַבָּה.

רְחִישׁ רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּצִלוֹתָא, עַד דְּהוּוּ מְצַלִּי שְׁמַעוֹ חַד קְלָא, פּוּטְקָרָא
דְּקִיטְפָא עוּלוֹ לְאַתְרֵיכּוֹ, קִטְפִירָא דְּבוּרֵינִי לֹא שְׂרָאוּ בְּעֵלְמָא, דְּהָא, רַבִּי
שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאֵי בְּטִיל לוֹן. זַכָּאָה אֲנִת רַבִּי שְׁמַעוֹן, דְּמֵאֲרָדָה בְּעֵי בִיקְרָדָה עַל
כָּל בְּנֵי עֲלָמָא. בְּמִשָּׁה כְּתִיב (שמות כ) וַיַּחַל מִשָּׁה וְגוֹי, דְּמִשְׁמַע דְּאַחִיד לִיהַ
פְּרָגוּדָא, וְאַנְתָּ רַבִּי שְׁמַעוֹן גּוֹזֵר, וְקוּדְשָׁא בְרִידָה הוּא מְקַיִים. הוּא גּוֹזֵר,
וְאַנְתָּ מְבַטֵּל.

רחש רבי שמעון בתפלה. עד שהיו מתפללים, שמעו קול אחד: ממני המות, הכנסו למקומכם. המפות של המשחיתים לא שורות בעולם, שהרי רבי שמעון בן יוחאי בטל אותן. אשריך רבי שמעון, שרבונך רוצה בכבודך על כל בני העולם. במשה כתוב (שמות לב) ויחל משה וגו', שמשמע שאחז אותו פרגוד, ואתה רבי שמעון גוזר, והקדוש ברוך הוא מקים. הוא גוזר, ואתה מבטל.

אדהכי חמא דנהיר שמשא, ואתעבר ההוא אוכמא, אמר רבי שמעון, ודאי הא עלמא אתבסס, עאל לביתיה ודרש, (תהלים יא) כי צדיק יי צדקות (בראשית כ"ג ע"א) אהב ישר יחזו פנימו. מאי טעמא כי צדיק יי צדקות אהב, משום דישר יחזו פנימו. מאי פנימו. פנים עלאין דבני עלמא, בעון למבעי רחמי מניה, על כל מה דאצטריך.

בין כך ראה שהאיר השמש ועבר אותו השחור. אמר רבי שמעון, ודאי שהעולם התבשם. נכנס לביתו ודרש, (תהלים יא) כי צדיק ה' צדקות אהב ישר יחזו פנימו. מה הטעם כי צדיק ה' צדקות אהב? משום שישר יחזו פנימו. מה זה פנימו? הפנים העליונים של כל העולם, שצריכים לבקש רחמים ממנו על כל מה שצריכים.

אמר ליה רבי אלעזר בריה, אי הכי ישר יחזו פנימו מבעי ליה, או ישרים יחזו, מאי ישר יחזו. אמר ליה רזא עלאה, דאינון (קל"ב) ימי קדם דעתיקא קדישא, סתימא דכל סתימין. וימי עולם, דזעיר אנפין, דאינון אקרון פנימו, (דאינון) חמאן בארח מישר מה דאצטריך למחמי.

אמר לו רבי אלעזר בנו, אם כך, הנה צריך להיות ישר יחזו פנימו, או ישרים יחזו. מה זה ישר יחזו? אמר לו, סוד עליון שאותם ימי קדם של העתיק הקדוש, נסתר כל הנסתרים. וימי עולם של ז"א, שהם נקראים פנימו, (שהם) רואים בדרך ישר מה שצריך לראות.

דף ט"ו ע"ב

דתאנא בשעתא דקודשא בריך הוא אשגח בעלמא, וחמא דמתכשרן עובדיהון דבני נשא לתתא, אתגלייא עתיקא קדישא בזעיר אנפין, ומסתכלו כל אינון באנפין באנפין סתימין, ומתברכו בלהו. מאי טעמא

מתברכן. משום דמסתכלין אלין באלין בארח מישר, דלא סטו לימינא ולשמאלא, הדא הוא דכתיב (דף ט"ו ע"ב) ישר יחזו פנימו. ומתברכן כלהו, ומשקיין דא לדא, עד דאתברכן כלהו עלמיא. ומשתכחי כלהו עלמין כחד, וכדין אתקרי (זכריה יד) יי' אחד ושמו אחד.

ששנינו, בשעה שהקדוש ברוך הוא משגיח בעולם ורואה שכשרים מעשיהם של בני האדם למטה, מתגלה העתיק הקדוש בזעיר אנפין, ומסתכלים כל אותם הפנים בפנים נסתרים, וכלם מתברכים. מה הטעם שמתברכים? משום שמסתכלים אלו באלו בדרך ישר, שלא סוטים ימינה ושמאלה. זהו שכתוב ישר יחזו פנימו. וכלם מתברכים ומשקים זה את זה, עד שמתברכים כל העולמות. וכל העולמות נמצאים כאחד, ואז נקרא ה' אחד ושמו אחד.

וכד חובי עלמא סגיאנו, אסתים עתיקא קדישא, ולא משגחין אנפין באנפין, וכדין דינין מתערי בעלמא, וכורסוון רמיו, ועתיק יומין אסתים, ולא אתגלייא. הדא הוא דכתיב, (דניאל ז) חזה הוית עד די כורסוון רמיו ועתיק יומין יתיב. עד די כורסוון רמיו, דאינון כתרין עלאין, דמשקיין לבלהו אחרנין, לאוקומי בקיומייהו. ומאן אינון. אבהו. ועתיק יומין יתיב, ולא אתגלייא. וכדין מהפכין חייבי עלמא רחמי לדניא.

וכשחטאי העולם מתרבים, נסתר העתיק הקדוש, ואין משגיחים פנים בפנים, ואז מתעוררים הדינים בעולם, והכסאות עולים, ועתיק הימים סתום ולא מתגלה. זהו שכתוב (דניאל ז) הייתי רואה עד שהכסאות הורמו ועתיק הימים יושב. עד שהכסאות הורמו, שאותם הכתרים העליונים, שמשקים את כל האחרים להעמידם בקיומם. ומי הם? האבות. ועתיק הימים יושב ולא מתגלה. ואז מהפכים הרשעים של העולם רחמים לדיון.

תאנא. מסטרא דאימא, נפקין גרדינין נימוסין קליפין, ואחדין בקולפוי דגבורה, שלטין על רחמי, כמה דאת אמר (במדבר טז) הנועדים על יי', על יי' ממש. וכדין אשתכחו עלמין חסרין, (ס"א קטירין) דלא שלמין, וקטטותא אתער בכלהו.

שנינו, מצד האם יוצאים שומרי החקים, הקלפות שלהם, וואוחזים במקל של הגבורה, שולטים על הרחמים, כמו שנאמר (במדבר טו) הנועדים על ה', על ה' ממש. ואז נמצאים העולמות חסרים, (קשורים) שאינם שלמים, ומתעוררת בכלם קטטה.

וְכַד בְּנֵי עֲלָמָא מְכַשְׂרִין עוֹבְדֵיהוֹן לְתַתָּא, מְתַבְּסָמֵן דִּינִין, וּמְתַעְבְּרוֹן,
וּמְתַעְרֵי רַחְמֵי וְשִׁלְטוֹן עַל הַהוּא בִּישָׂא דְאַתְעֵר מִן דִּינָא קִשְׂיָא. וְכַד מְתַעְרֵן
רַחְמֵי, חֲדוּה וְנִיחוּמִין מְשַׁתְּכְּחִין, מְשׁוּם דְשִׁלְטִין עַל הַהוּא בִּישָׂא. הֲדָא
הוּא דְכְּתִיב, (שְׁמוֹת ל"ב) וַיִּנְחֵם יְיָ עַל הָרָעָה. וַיִּנְחֵם מְשׁוּם (דְּשִׁלְטָא עַל הָרָעָה)
דְּאַתְכַּפֵּיָא דִּינָא קִשְׂיָא, וְשִׁלְטִין רַחְמֵי.

וְכַשְׁבְּנֵי אָדָם מְכַשְׂרִים מְעַשְׂיָהֶם לְמַטָּה, אַזִּי מְתַבְּשָׁמִים הַדִּינִים
וְעוֹבְרִים, וּמְתַעוֹרְרִים רַחְמִים וְשׁוֹלְטִים עַל אוֹתוֹ הָרַע שְׁמַתְעוֹרֵר מִן
הַדִּין הַקָּשָׂה. וְכַשְׁמַתְעוֹרְרִים רַחְמִים, נְמַצָּאִים שְׁמַחָה וְנִחוּמִים,
מְשׁוּם שְׁשׁוֹלְטִים עַל אוֹתוֹ הָרַע. זֶהוּ שְׁכַתוּב וַיִּנְחֵם ה' עַל הָרָעָה.
וַיִּנְחֵם, מְשׁוּם (שְׁשׁוֹלְטָא עַל הָרָעָה) שְׁנִכְנַע הַדִּין הַקָּשָׂה, וְשׁוֹלְטִים הַרַחְמִים.

תַּאנָּא, בְּשַׁעְתָּא דְּמְתַבְּסָמֵן דִּינִין, וְשִׁלְטִין רַחְמֵי, כָּל כְּתָרָא וְכְּתָרָא תָּב
בְּקִיּוּמִיָּה, וּמְתַבְּרָכָאן כְּלָהוּ כְּחֻדָּא. וְכַד תִּיַּיְבִין כָּל חַד וְחַד לְאַתְרִיָּה,
וּמְתַבְּרָכָאן כְּלָהוּ כְּחֻדָּא, וּמְתַבְּסָמָא אִימָא בְּקַלְדִּיטֵי גְלִיפִין וְתִיַּיְבִין
לְסִטְרָהָא, כְּדִין אַקְרִי תְּשׁוּבָה שְׁלִימָה, וְאַתְכַּפֵּר עֲלָמָא, דְּהָא אִימָא
בְּחֻדוּתָא שְׁלִימָתָא יְתָבָא, דְּכְּתִיב, (תְּהִלִּים קי"ג) אִם הִבְנִים שְׁמַחָה, וְכַדִּין
אַתְקִרִי יוֹם הַכְּפוּרִים, דְּכְּתִיב בֵּיהּ (וִיקָרָא ט"ז) לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכָּל חַטְאֵתֵיכֶם.
וּמְתַפְּתַחִין נִי תַרְעִין דְּסִטְרִין גְּלִיפִין.

שְׁנִינֵי, בְּשַׁעָה שְׁהַדִּינִים מְתַבְּשָׁמִים וְשׁוֹלְטִים הַרַחְמִים, כָּל כְּתָר וְכְּתָר
שָׁב לְקִיּוּמוֹ, וְכֻלְּם מְתַבְּרָכִים כְּאַחַד. וְכַשְׁשָׁבִים כָּל אַחַד וְאַחַד לְמִקּוּמוֹ
וְכֻלְּם מְתַבְּרָכִים כְּאַחַד, וְהָאִם מְתַבְּשָׁמַת בְּמַפְתַּחוֹת הַחֻקִּים וְשָׁבִים
לְצַדָּה, אַזִּי נִקְרָאת תְּשׁוּבָה שְׁלִמָה, וְהַעוֹלָם מְתַכַּפֵּר, שְׁהִרִי הָאִם יוֹשְׁבַת
בְּשְׁמַחָה שְׁלִמָה, שְׁכַתוּב אִם הִבְנִים שְׁמַחָה, וְאַזִּי נִקְרָא יוֹם הַכְּפוּרִים,
שְׁכַתוּב בּוֹ לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכָּל חַטְאֵתֵיכֶם. וְנִפְתַּחִים חֲמִשִּׁים שְׁעָרִים
שֶׁל צְדָדִים חֻקִּים.

תַּאנָּא, כְּתִיב וְהָיָה כִּי יַחְטָא וְאַשָׁם, מַהוּ כִּי יַחְטָא, וּלְבַסּוּף וְאַשָׁם. אֲלָא
הַכִּי תַּאנָּא, כִּי יַחְטָא מְאִינוֹן חוּבִין דְּאַקְרוּן חֻטָּא, דְּכְּתִיב מִכָּל חֻטְאוֹת
הָאָדָם. וְאַשָׁם: כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (בְּמִדְבַר ה') הָאָשָׁם הַמוֹשֵׁב לִיָּי. וְאַשָׁם:
וַיִּתְקַן, כְּלוּמַר אִם יִתְקַן עוֹבְדוּי, וְהַשִּׁיב אֶת הַגְּזֵלָה אֲשֶׁר גָּזַל. אָמַר רַבִּי
יוֹסִי מִמְּשָׁמַע דְּכְּתִיב וְהַשִּׁיב, וַיִּשְׁיב לֹא כְּתִיב אֲלָא וְהַשִּׁיב, וְהַשִּׁיב דִּיִּיקָא.

שְׁנִינוּ, כְּתוּב וְהָיָה כִּי יַחֲטָא וְאָשֵׁם, מָה זֶה כִּי יַחֲטָא, וּלְבַסּוֹף וְאָשֵׁם?
אֲלָא כִּדְ שְׁנִינוּ, כִּי יַחֲטָא מֵאוֹתָם חֲטָאִים שְׁנִקְרָאוּ חֲטָא, שְׁכַתּוּב מִכָּל
חֲטָאת הָאָדָם. וְאָשֵׁם, כְּמוֹ שְׁנִקְרָא חֲטָאִים הַמוֹשֵׁב לֵה'. וְאָשֵׁם, וַיִּתְקַן.
כְּלוּמַר, אִם יִתְקַן אֶת מַעֲשָׂיו, וְהִשִּׁיב אֶת הַגְּזֵלָה אֲשֶׁר גָּזַל. אָמַר רַבִּי
יוֹסִי, מִמִּשְׁמַע שְׁכַתּוּב וְהִשִּׁיב, לֹא כְּתוּב וַיִּשִּׁיב אֲלָא וְהִשִּׁיב, וְהִשִּׁיב
דְּיוֹקָא.

תְּנִינָא, בְּאַרְבַּע תְּקוּפֵין דְּשַׁתָּא, קָלָא אֲתַפְסֵק, וְדִינִין מִתְעָרִין, וַתְּשׁוּבָה
תְּלִיָא עַד דְּאֲתַתְּקִין. וְכִד דִּינִין מִתְעָרִין, קָלָא נְפִיק, וְדִ' זְוּוּיִן (ס"א זִימְנִין)
דְּעֵלְמָא, סְלִקִין וְנַחְתִּין. כְּרוּזָא קָרִי, וְלִית מֵאן דִּישְׁגַח וַיִּתְעַר. וְקוּדְשָׁא
בְּרִידָא הוּא זְמִין, אִם יִתּוּבוּן יִתּוּב, וְאִי לֹא, (כֹּלָא ס"א קֵלָא) אֲתַפְסֵק, וְדִינִיָּא
אֲתַעְבִּידוּ וְכִדִּין אֲתַקְרִי וַיִּתְעַצֵּב, וַיִּתְעַצֵּב בְּבִתִּי בְּרֵאִי.

שְׁנִינוּ, בְּאַרְבַּע תְּקוּפוֹת הַשָּׁנָה הַקּוֹל נִפְסֵק, וּמִתְעוֹרְרִים הַדִּינִים,
וְהַתְּשׁוּבָה תְּלוּיָה עַד שְׁמִתְתְּקִין. וְכִשְׁהַדִּינִים מִתְעוֹרְרִים, יוֹצֵא קוֹל,
וְאַרְבַּע זְוִיּוֹת (פַּעֲמִים) הַעוֹלָם עוֹלִים וְיוֹרְדִים. הַכְּרוּז קוֹרָא, וְאִין מִי
שִׁישְׁגִיחַ וַיִּתְעוֹרֵר. וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְזַמֵּן, אִם יִשׁוּבוּ - יִשׁוּב, וְאִם
לֹא - (הַכֹּל ס"א הַקּוֹל) נִפְסֵק, וְהַדִּינִים נַעֲשִׂים, וְאִז נִקְרָא וַיִּתְעַצֵּב, וַיִּתְעַצֵּב
בְּבִתִּים הַחִיצוֹנִים.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, תְּנִינָן, מִן יוֹמָא דְּאֲתַחְרַב בֵּי מַקְדְּשָׁא, לִית יוֹמָא דְּלֹא
אֲשַׁתְּכַח בֵּיהּ רְתַחָא בִישָׁא. מֵאִי טַעְמָא. מִשׁוּם דְּתִנִּינָן, אָמַר רַבִּי יוֹדָאי
אָמַר רַבִּי יִיסָא, נִשְׁבַּע הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁלֹּא יִכְנַס בִּירוּשָׁלַם דְּלַעֲיָלָא, עַד
שִׁיכְנָסוּ יִשְׂרָאֵל בִּירוּשָׁלַם דְּלַתְתָּא. וּבְגִין כֵּד, רְתַחָא אֲשַׁתְּכַח בְּעֵלְמָא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, שְׁנִינוּ, מִיּוֹם שְׁנַחְרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אִין יוֹם שֶׁלֹּא נִמְצָא
בוּ כַּעַס רַע, מָה הַטַּעַם? מִשׁוּם שְׁשְׁנִינוּ, אָמַר רַבִּי יוֹדָאי אָמַר רַבִּי יִיסָא,
נִשְׁבַּע הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁלֹּא יִכְנַס בִּירוּשָׁלַים שָׁל מַעְלָה עַד שִׁיכְנָסוּ
יִשְׂרָאֵל לִירוּשָׁלַים שָׁל מַטָּה. וּמִשׁוּם כֵּד נִמְצָאת רְתַחָה בְּעוֹלָם.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, (וַיִּקְרָא יח) כְּתִיב עֲרוֹת אַבִּיךָ וְעֲרוֹת אִמֶּךָ לֹא תִגְלֶה. וְכִתִּיב,
אִמֶּךָ הִיא לֹא תִגְלֶה עֲרוֹתֶיהָ. וְתִנִּינָן אִמֶּךָ הִיא וְדָאִי. הָא אִם גְּלַה עֲרִייתָה,
לְמֵאן בְּעִי לְאַתְבָּא לָהּ, וְדָאִי לְתַקְנָא. מֵאִי דְּגַלִּי.

אמר רבי יוסי, פתוב ערות אביך וערות אמך לא תגלה. וכתוב אמך היא לא תגלה ערותה. ושנינו, אמך היא ודאי. הרי אם גלה ערותה, למה צריך להשיב אותה? ודאי לתקן את מה שגלה.

דתניא פד סגיא יצרא בישא בבר נש, לא סגי אלא באינון עריו, וכלהו חובי אחידן בההוא עריא. וכתוב לא תגלה. פד אתתקון, אתתקון לקבל ההוא דגלי, ודא אקרי תשובה.

ששנינו, פשמתגבר יצר הרע באדם, אינו מתגבר אלא באותו עריות, וכל החטאים אחוזים באותה ערוה. וכתוב לא תגלה. פשמתתקון, מתקון פנגד אותו שגלה, וזו נקראת תשובה.

אמר רבי יצחק, כל חובי עלמא אחידן (ס"א דא) בדא, עד דאימא אתגלגא בגיניהון. וכד איהי אתגלגא, כל אינון בנין אתגלגין (בגינה). וכתוב (דברים כב) לא תקח האם על הבנים. וכד אתתקון עלמא לתתא, אתתקון כלא, עד דסלקא תקווא לאימא קדישא, ומתתקנת, ואתפסיא ממה דאתגלגא. ובגין פד כתיב, (תהלים לב) אשרי נשוי פשע פסוי חטאה, וכדין אקרי תשובה, תשובה ודאי. וכדין יום הפפורים אתקרי, כמה דכתיב, (ויקרא טז) מכל חטאתיכם לפני יי' תטהרו.

אמר רבי יצחק, כל חטאי העולם אחוזים (זח) בזה, עד שהאם מתגלה בגלגלם. וכשהיא מתגלה, כל אותם הבנים מתגלים (בשבילה). וכתוב לא תקח האם על הבנים. וכשמתתקון העולם למטה, הכל מתתקון, עד שעולה התקון לאם הקדושה ומתתקנת, ומתכסית ממה שהתגלתה. ומשום פד כתוב, אשרי נשוי פשע פסוי חטאה, ואז נקראת תשובה, תשובה ודאי. ואז נקרא יום הפפורים, כמו שכתוב מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו.

דף ט"ז ע"א

אמר רבי (דף ט"ז ע"א) יהודה אימתי אתקרי תשובה. פד אימא מתפסיא וקיימא בחדוה על בנין, דכתיב, (תהלים קיג) אם הבנים שמחה. ותבאת בקיומא ומאן דהוה סגיר, תב לאתריה. וכלהו תבין חד לחד, ומתברכאן כל חד וחד, וכדין אתקרי תשובה (שלימתא), תשובה סתם לאכללא כלא.

אמר רבי יהודה, מתי נקראת תשובה? כשהאם מתכסה ועומדת בשמחה על הבנים, שכתוב (תהלים קיג) אם הבנים שמחה. ושבה לקיום. ומי שהיה סגור, שב למקומו. וכלם שבים אחד לאחד, ומתברכים כל אחד ואחד, ואז נקראת תשובה (שלמה), תשובה סתם, להכליל הכל.

אמר רבי יצחק, כד מתכשר עלמא, כוליה מתכשר כחדא. כתיב (תהלים קח) כי גדול מעל שמים חסדך. מעל שמים, דסלקא לעילא מאתר דאקרי שמים. ומאי איהו. דא איהי אימא. והיינו דאקרי תשובה.

אמר רבי יצחק, כשמכשר העולם, פלו מכשר כאחד. כתוב כי גדול מעל שמים חסדך. מעל שמים, שעולה למעלה מהמקום שנקרא שמים. ומי הוא. זו האם. והיינו שנקראת תשובה.

רבי יהודה אמר, דייקא דכתיב מעל שמים. אלמלא כתיב על שמים, משמע ההוא אתר דקיימא על שמים, ולא יתיר. כיון דאמר מעל שמים, משמע ההוא אתר דקיימא על השמים לעילא לעילא. (ס"א ומאי איהי אימא, והיינו דאקרי תשובה).

רבי יהודה אומר, מדיק שכתוב מעל שמים. אלמלא כתוב על שמים, משמע אותו מקום שעומד על שמים ולא יותר. כיון שאמר מעל שמים, משמע אותו מקום שעומד על השמים למעלה למעלה. (ומה היא, 'אמא, וזהו שנקרא תשובה).

דתאנא, בההוא זמנא דמתכשרן עובדין לתתא, ואימא בחדוותא, אתגליא עתיקא קדישא, ותב נהורא לזעיר אנפין, וכדין פלא בחדוותא, פלא בשלימו, פלא אשתכחו בברכאן, ורחמין זמנין, ועלמין פלהו בחדוותא, הדא הוא דכתיב, (מיכה ז) ישוב רחמנו יכבוש עונותינו. מאן ישוב. ישוב עתיקא קדישא לאתגלייא בזעירא, ישוב לאתגלייא דהנה סתים בקדמיתא, וכלא אתקרי תשובה.

ששנינו, באותו זמן שמכשרים המעשים למטה והאם בשמחה, מתגלה העתיק הקדוש, ושב האור לזעיר אנפין, ואז הכל בשמחה, הכל בשלמות, הכל נמצאים בברכות, והרחמים מזמנים, וכל העולמות בשמחה. זהו שכתוב (מיכה ז) ישוב רחמנו יכבוש עונותינו. מי

יָשׁוּב? יָשׁוּב הַעֲתִיק הַקְדוֹשׁ לְהַתְגַּלוֹת בְּזַעִיר, יָשׁוּב לְהַתְגַּלוֹת, שְׁהִיָּה
נִסְתָּר בְּרֵאשׁוֹנָה, וְהַכֵּל נִקְרָא תְּשׁוּבָה.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כֹּלָא בְּכֻלָּל, כֹּלָא סְתָם. וְכַתִּיב (דְּבָרִים יג) לְמַעַן יָשׁוּב יְיָ
מִחֲרוֹן אַפּוֹ וְנָתַן לָךְ רַחֲמִים. אָמַר רַבִּי יֶצְחָק, כֹּלָא הוּא וְדַאי, וְהָא
אוֹקִימָנָא מְלִי קַמִּיה דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הַכֵּל בְּכֻלָּל, הַכֵּל סְתָם. וְכַתּוּב (דְּבָרִים יג) לְמַעַן יָשׁוּב ה'
מִחֲרוֹן אַפּוֹ וְנָתַן לָךְ רַחֲמִים. אָמַר רַבִּי יֶצְחָק, הַכֵּל הוּא וְדַאי, וְהָרִי
בְּאַרְנוֹ אֶת הַדְּבָרִים לְפָנֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן.

וְהָשִׁיב אֶת הַגְּזֵלָה, תַּמָּן שְׁאִילוֹ חֲבֵרִיָּא, מִפְּנֵי מָה בְּגִזְלָה כְּתִיב, וְהָשִׁיב אֶת
הַגְּזֵלָה וְלֹא יִתֵּיר. אֲלָא הָא אוֹקִימָנָא, דָּא שְׁוֵי דְחִילוֹ עֲלָאָה כְּתַתָּאָה. וְדָא
דְּגָנִיב, שְׁוֵי דְחִילוֹ תַתָּאָה לְקַבְלִיה, וְלֹא דְחִילוֹ עֲלָאָה.

וְהָשִׁיב אֶת הַגְּזֵלָה. שְׁם שְׁאִלוֹ הַחֲבֵרִים, מִפְּנֵי מָה בְּגִזְלָה כְּתוּב וְהָשִׁיב
אֶת הַגְּזֵלָה, וְלֹא יוֹתֵר? אֲלָא הָרִי בְּאַרְנוֹ, שְׁזָה שְׁם יִרְאָה הַעֲלִיּוֹנָה כְּמוֹ
הַתַּחְתּוֹנָה, וְזָה שְׁגוֹנֵב שְׁם אֶת הַיִּרְאָה הַתַּחְתּוֹנָה כְּנֻגְדוֹ, וְלֹא הַיִּרְאָה
הַעֲלִיּוֹנָה.

מָה כְּתִיב לְעִילָא, נֶפֶשׁ כִּי תַחֲטָא. (י"ג ע"ב) כְּדִקְאֻמְרוֹן, דְּאוֹרִיָּתָא וְקוּדְשָׁא
בְּרִידָה הוּא תְּוֹהִין עֲלֵיהּ, וְאִמְרֵי נֶפֶשׁ כִּי תַחֲטָא וְגו'. וְכַתִּיב נֶפֶשׁ כִּי תַמְעוֹל
מֵעַל וְגו'. אוֹ נֶפֶשׁ כִּי תִשָּׁבַע וְגו'. אָמַר רַבִּי יֶצְחָק, נֶפֶשׁ כְּתִיב, וְלֹא רוּחַ, וְלֹא
נִשְׁמָה. וְהִכָּא גּוּפָא (ס"א רוּחָא) וְנֶפֶשׁ. דְּכַתִּיב, וְהָיָה כִּי יַחֲטָא וְאָשֵׁם וְהָשִׁיב
אֶת הַגְּזֵלָה. מֵאן דְּבַעֵי לְתַקְנָא עוּבְדֵי, כְּמָה דְּאִמְרוֹן וְהָשִׁיב. מֵאן וְהָשִׁיב,
אֲלָא כְּמֵאן דִּיתְקוֹן עוּבְדֵי, בְּגִין דְּיִתִּיב מִבּוּעֵי מֵיָא לְאַתְרֵיהּ, לְאַשְׁקָאָה
נְטִיעוֹן, דְּהָא הוּא גְרִים בְּחוּבֵי לְאַתְמַנְעָא מְנִיָּהּ. וְעַל דָּא וְהָשִׁיב אֶת
הַגְּזֵלָה וְגו'. כְּמָה דְּאִתְמַר. (ע"כ)

מָה כְּתוּב לְמַעַלָּה? נֶפֶשׁ כִּי תַחֲטָא. כְּמוֹ שְׁאִמְרוֹנוֹ, שְׁהַתּוֹרָה וְהַקְדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא תַמְהִים עֲלֵיו וְאוֹמְרִים, נֶפֶשׁ כִּי תַחֲטָא וְגו'? וְכַתּוּב נֶפֶשׁ כִּי
תַמְעַל מֵעַל וְגו', אוֹ - נֶפֶשׁ כִּי תִשָּׁבַע וְגו'. אָמַר רַבִּי יֶצְחָק, כְּתוּב נֶפֶשׁ,
וְלֹא רוּחַ, וְלֹא נִשְׁמָה, וְכֵאֵן גּוּף (רוּחַ) וְנֶפֶשׁ, שְׁנֵאִמַר וְהָיָה כִּי יַחֲטָא וְאָשֵׁם
וְהָשִׁיב אֶת הַגְּזֵלָה. מִי שְׂרוּצָה לְתַקְנָא אֶת מַעֲשָׂיו, כְּמוֹ שְׁאִמְרוֹנוֹ וְהָשִׁיב.
מִי זֶה וְהָשִׁיב? אֲלָא כְּמִי שְׂיִתְקוֹן מַעֲשָׂים, כְּדִי שְׂיִשָּׁיב מַעֲשֵׂי הַמֵּים

למקומם להשקות את הנטיעות, שהרי הוא גרם בחטאיו למנוע מהם.
ועל זה - והשיב את הגזלה וגו', כמו שנתבאר.

רבי אבא הוה יתיב קמיה דרבי שמעון, עאל רבי אלעזר בריה, אמר רבי שמעון, כתיב, (תהלים צב) צדיק פתמך יפרח וגו'. צדיק פתמך, מאי פתמך. דהא מפל אילני עלמא לית דמתעבב לאפרחא, כמו תמך. דסליק לשבעין שנין. מאי טעמא פתמך. אלא אף על גב דקרא אסהיד, חבריאי פלהו לא בעו לגלאה.

רבי אבא הוה יושב לפני רבי שמעון. נכנס רבי אלעזר בנו. אמר רבי שמעון, כתוב (תהלים צב) צדיק פתמך יפרח וגו'. צדיק פתמך, מה זה פתמך? שהרי מפל האילנות של העולם, אין מי שמתעבב לפרח כמו תמך שעולה לשבעים שנים. מה הטעם פתמך? אלא אף על גב שהפתוב מעיד, החברים כלם אין רוצים לגלות.

אבל צדיק פתמך יפרח, על גלותא דבבל אתמך, דהא לא תבת שכינתא לאתרהא, אלא בסוף שבעין שנין. הדא הוא דכתיב, (ירמיה כט) כי לפי מלאת לבבל שבעים שנה אפקוד אתכם. ודא הוא צדיק פתמך יפרח, דסליק דכר ונוקבא לשבעין שנין. צדיק: דא קודשא בריהו הוא, הדא הוא דכתיב, (תהלים יא) כי צדיק יי צדקות אהב. וכתיב, (שמות ט) יי הצדיק. וכתיב, (ישעיה ג) אמרו צדיק כי טוב.

אבל צדיק פתמך יפרח, זה נאמר על גלות בבל, שהרי לא שבה שכינה למקומה אלא לסוף שבעים שנה. זהו שפתוב (ירמיה כט) כי לפי מלאת לבבל שבעים שנה אפקוד אתכם. וזהו צדיק פתמך יפרח, שעולה זכר ונקבה לשבעים שנה. צדיק - זה הקדוש ברוך הוא, זהו שפתוב (תהלים יא) כי צדיק ה' צדקות אהב. וכתיב (שמות ה) ה' הצדיק. וכתיב (ישעיה ג) אמרו צדיק כי טוב.

פארז בלבנון ישגא, מהו ארז. דא קודשא בריהו הוא. דכתיב, בחור פארזים. (ס"א דיתב על כורסיא דיעקב שלימא) בלבנון ישגא, בלבנון ודאי, ודא הוא עדן דלעילא, דעליה כתיב (ישעיה סד) עין לא ראתה אלהים זולתך. והאי ארז, בההוא אתר עלאה, ישגא.

פארז בלבנון ישגא. מה זה ארז? זה הקדוש ברוך הוא, שפתוב בחור פארזים. (שיושב על כסא של יעקב השלם) בלבנון ישגא, בלבנון ודאי, וזהו

הַעֲדוּן שְׁלֹמֶעֱלָה, שְׁעָלְיוּ כְּתוּב (שם טו) עֵין לֹא רָאֵתָה אֱלֹהִים זוֹלָתָךְ.
וְהָאֲרִז הִזָּה בְּאוֹתוֹ מְקוֹם עָלְיוֹן יִשְׁגָּה.

וְדָא בְּגִלוּתָא בְּתֵרָאָה הוּא כְּהֵאֵי אֲרִז, דְּאִתְעַכְבַּ לְסַלְקָאָה. וּמִשְׁעֵתָא,
דְּסָלִיק עַד דְּקָאִים בְּקִיּוּמִיהָ, הוּא יוֹמָא. וְשִׁירוּתָא דְּיוֹמָא אַחֲרִינָא, עַד
דְּעֵבִיד צַל בְּנֵהוּרָא דְּיִמְמָא. וְאֲרִז לֹא סָלִיק, אֶלָּא בְּעֵדוּנָא דְּמִיָּא. כְּמָה דְּאִתְ
אָמַר (במדבר כד) כְּאֲרִזִּים עָלֵי מַיִם. כִּדְ אֲרִז בְּלִבְנוֹן יִשְׁגָּה. דְּמִתְמֹן נְפִיק
מִבּוּעָא וְנִהָרָא דְּמִיָּא, לֹא שְׁקָאָה. וְאֲרִז, דְּאִ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּכִתִּיב, (שיר
השירים ה) בְּחוּר כְּאֲרִזִּים.

וְזֵה בְּגִלוּת הָאֲחֵרוֹנָה הוּא כְּמוֹ הָאֲרִז הִזָּה שְׁמִתְעַכְבַּ לְעֵלוֹת. וּמִשְׁעָה
שְׁעוּלָה עַד שְׁעוּמִד בְּקִיּוּמוֹ הוּא יוֹם, וְתַחֲלַת הַיּוֹם הָאֲחֵר עַד שְׁעוּשָׁה
צַל בְּאוֹר הַיּוֹם. וְהָאֲרִז לֹא עוּלָה אֶלָּא בְּעֵדוּן שְׁל הַמַּיִם, כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר
(במדבר כד) כְּאֲרִזִּים עָלֵי מַיִם. כִּדְ אֲרִז בְּלִבְנוֹן יִשְׁגָּה. שְׁמִשָּׁם יוֹצֵא הַמַּעֲיָן
וְהִנְהָר שְׁל הַמַּיִם לְהַשְׁקוֹת. וְאֲרִז זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁכָתוּב (שיר ה)
בְּחוּר כְּאֲרִזִּים.

דף ט"ז ע"ב

שְׁתוּלִים בְּבֵית יְיָ, לְזִמְנָא דְּמִלְכָּא מְשִׁיחָא. בְּחֻצְרוֹת אֱלֹהֵינוּ יִפְרִיחוּ,
בְּתַחֲיִית הַמַּתִּים. עוֹד יְנוּבוּן בְּשִׁיבָה, בְּהֵוָה יוֹמָא דְּיִשְׁתַּכַּח עֲלֵמָא חָרוּב.
דְּשִׁנִּים וְרַעֲנָנִים יִהְיוּ, לְבִתְר דְּכִתִּיב, (ישעיה סו) הַשְּׁמִים הַחֲדָשִׁים וְהָאֲרִץ
הַחֲדָשָׁה, וְכִדְיִן (תהלים קד) יִשְׁמַח יְיָ בְּמַעֲשָׂיו כְּתִיב. וְכֹל כִּדְ (דף ט"ז ע"ב) לְמָה
(תהלים צב) לְהַגִּיד כִּי יֵשֶׁר יְיָ צוּרֵי וְלֹא עוֹלָתָהּ בּוֹ.

שְׁתוּלִים בְּבֵית ה' - לְזִמְנֵנוּ שְׁל מְלָךְ הַמְּשִׁיחַ. בְּחֻצְרוֹת אֱלֹהֵינוּ יִפְרִיחוּ -
בְּתַחֲיִית הַמַּתִּים. עוֹד יְנוּבוּן בְּשִׁיבָה - בְּאוֹתוֹ יוֹם שְׁהַעוּלָם יִמְצָא חָרָב.
דְּשִׁנִּים וְרַעֲנָנִים יִהְיוּ - לְאַחַר שְׁכָתוּב (ישעיה סו) הַשְּׁמִים הַחֲדָשִׁים וְהָאֲרִץ
הַחֲדָשָׁה. וְאִז, (תהלים קד) יִשְׁמַח ה' בְּמַעֲשָׂיו כְּתוּב. וְכֹל כִּדְ לְמָה? (תהלים
צב) לְהַגִּיד כִּי יֵשֶׁר ה' צוּרֵי וְלֹא עוֹלָתָהּ בּוֹ.

תּוֹ פְּתַח וְאָמַר, (משלי טו) אִישׁ תְּהַפּוּכוֹת יִשְׁלַח מְדוּן וְנִרְגָן מִפְּרִיד אֱלוֹף. אִישׁ
תְּהַפּוּכוֹת יִשְׁלַח מְדוּן, כְּמָה דְּאָמְרוּ, חִיִּיבִיא עֲבָדֵי פְּגִימוֹ לְעִילָא. וְנִרְגָן
מִפְּרִיד אֱלוֹף, מִפְּרִיד אֱלוֹפוֹ שְׁל עוּלָם, וְדָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

עוד פתח ואמר, (משלי טז) איש תהפכות ישלח מדון ונרנן מפריד אלוף. איש תהפכות ישלח מדון, כמו שאמרנו, הרשעים עושים פגם למעלה. ונרנן מפריד אלוף, מפריד אלופו של עולם, וזה הקדוש ברוך הוא.

דבר אחר איש תהפכות ישלח מדון. מהו ישלח. ישלח לאינון נטיעון. מדון: דינקון מסטרא דדינא. ונרנן מפריד אלוף, כמה דאמרן, חייביא עבדין פגימו לעילא. מפריד: דיחודא לא אשתכח, מפריד, למטרוניתא ממלכא. ולמלכא ממטרוניתא. ובגין כך לא אקרי אחד, דאחד לא אקרי, אלא כד אינון בזווגא חדא. ווי לאינון חייביא דעבדין פרודא לעילא. זכאין אינון צדיקיא, דאינון מקיימן קיומא דלעילא, וזכאין אינון מאריהון דתשובה דתיבין כללא לאתרייהו.

דבר אחר איש תהפכות ישלח מדון - מה זה ישלח? ישלח את אותן נטיעות. מדון - שיונקים מן הצד של הדין. ונרנן מפריד אלוף, כמו שאמרנו, שהרשעים עושים פגם למעלה. מפריד - שהיחוד לא נמצא, מפריד את הגבירה מהמלך, ואת המלך מהגבירה. ומשום כך לא נקרא אחד, שאחד אינו נקרא אלא כשהם בזווג אחד. אוי לאותם הרשעים שעושים פרוד למעלה. אשרי הצדיקים שמעמידים את הקיום שלמעלה, ואשרי בעלי התשובה שמשיבים הכל למקומם.

ועל דא תנינן, אתר דבעלי תשובה יתבי, צדיקים גמורים לא יתבי ביה. מאי טעמא. אלא אינון אתתקנו באתר עלאה, באתר דשקיו דגנתא משתכח מתמן. ודא הוא תשובה. ועל דא אקרוין בעלי תשובה. ואלין אתתקנו באתר אחרא, דאקרי צדיק.

ועל זה שנינו, המקום שבעלי תשובה יושבים, צדיקים גמורים לא יושבים בו. מה הטעם? אלא ההם התתקנו במקום עליון במקום שהשקאת הגן נמצאת משם. וזוהי תשובה, ועל זה נקראים בעלי תשובה. ואלו מתתקנים במקום אחר שנקרא צדיק.

ועל דא אלין יתבין באתר עלאה, ואלין יתבין באתר זוטרא. מאי טעמא. אלין תייבין מיא לאתרייהו, מאתר עלאה דנהרא עמיקא, עד ההוא אתר דאקרי צדיק. וצדיקים גמורים, נגדין לון מההוא אתר דאינון יתבי, להאי עלמא. ועל דא אלין עלאין ואלין תתאין. זכאה חולקיהון דמארי תשובה. וזכאה חולקיהון דצדיקיא, דבגיניהון עלמא מתקיימא.

ועל זה אלה יושבים במקום עליון, ואלה יושבים במקום קטן. מה הטעם? אלו משיבים מים למקומם מהמקום העליון של הנהר העמוק, עד אותו מקום שנקרא צדיק. וצדיקים גמורים משפיעים מאותו מקום שהם יושבים לעולם הזה. ועל כן אלו עליונים ואלו תחתונים. אשרי חלקם של בעלי התשובה, ואשרי חלקם של הצדיקים שבגללם העומד עומד.

הדא הוא דכתיב והיה כי יחטא ואשם וגו'. מה כתיב לעילא, או מצא אבדה וכחש בה וגו', דהא בגין דא אסתלק קודשא בריה הוא מכלא. כביכול קודשא בריה הוא לא אשתכח בקיומיה, דהא כנסת ישראל אתפרשא מאתרהא, הדא הוא דכתיב, (ירמיה ז) אבדה האמונה. (ל"ה, קצ"א) מאי אמונה. דא כנסת ישראל. כמה דאת אמר (תהלים צב) ואמונתך בלילות. אבדה האמונה כמה דאת אמר (ירמיה ט) על מה אבדה הארץ, וכלא חד.

זהו שכתוב, והיה כי יחטא ואשם וגו'. מה כתוב למעלה? או מצא אבדה וכחש בה וגו', שהרי בשביל זה מסתלק הקדוש ברוך הוא מהכל. כביכול הקדוש ברוך הוא לא נמצא במקומו, שהרי כנסת ישראל נפרדה ממקומה. זהו שכתוב אבדה האמונה. מה זו האמונה? זו כנסת ישראל, כמו שנאמר ואמונתך בלילות. אבדה האמונה, כמו שנאמר על מה אבדה הארץ, והכל אחד.

והא אוקימנא אבדה, ולא נאבדת, ולא אבודה. כגוונא דא, (ישעיה נז) הצדיק אבד, אבוד, או נאבד, לא כתיב, אלא אבד. הדא הוא דכתיב אבדה האמונה, בגין כך והשיב את הגזלה או את האבדה וגו'.

והרי בארנו אבדה, ולא נאבדת, ולא אבודה. כמו כן הצדיק אבד. אבוד או נאבד לא כתוב, אלא אבד. זהו שכתוב אבדה האמונה, בשביל כך - והשיב את הגזלה או את האבדה וגו'.

רעיא מהימנא

אמר רעיא מהימנא, דוכתיב אית בגיהנם, רשימין למחללי שבתות בפרהסיא, ולא חזרין בתיובתא מאותו חלול. וממנו עליהו. ואוף הכי דוכתיב אית בגיהנם, לאינון דמגלי ערין. ולאינון דמגלין פנים בתורה שלא פהלכה. ולאינון דשפכין דם נקי. ולאינון דאומין לשקרא. ולאינון דשכבין עם נדה. או בת אל נכר. או זונה. או שפחה. ואוף הכי, לעובר על שס"ה לא תעשה. לכל חובא, אית דוכתא בגיהנם, וממנא עליה.

אמר הרועה הנאמן, מקומות יש בגיהנם רשומים למחללי שבתות בפרהסיא, ולא חוזרים בתשובה מאותו חלול, וממנים עליהם. ואף כד יש מקומות בגיהנם לאותם שמגלים עריות, ולאותם שמגלים פנים בתורה שלא כהלכה, ולאותם ששופכים דם נקי, ולאותם שנשבעים לשקר, ולאותם ששוכבים עם נדה או בת אל נכר או זונה או שפחה. ואף כד למי שעובר על שסי"ה לא תעשה. לכל חטא יש מקום בגיהנם, וממנה עליו.

ושטן יצר הרע דיליה, ממנא על כלהו חובין, ודוכתין וממנן דיליה. ואי הדר בתיובתא, מה כתיב, (ישעיה מה) מחיתי כעב פשעיך, אתמחו רשימין דרשיעיא דדוכתא דגיהנם מפל חובה וחובה.

ושטן יצר הרע שלו ממנה על כל החטאים והמקומות והממנים שלו. ואם חוזר בתשובה, מה כתוב? מחיתי כעב פשעיך, נמחו הרשומים של הרשעים של המקום של הגיהנם מפל חטא וחטא.

ואית חובין רשימין לעילא, ולא לתתא. ואית דרשימין לתתא, ולא לעילא. ואית דרשימין לתתא ולעילא. אתמחו לתתא אתמחו לעילא, בטר דאהדר בתיובתא. ועוד אוקמוה מארי מתניתין, רשע עונותיו חקוקים לו על עצמותיו. צדיק, זכיותיו חקוקים לו על עצמותיו. אמאי. בגין למהוי רשימין בין בעלי חוביהון, לאשתמודעא בהו, וקלא נפיק עליה, האי רשע איהו ישרפו עצמותיו בגיהנם.

ויש חטאים רשומים למעלה, ולא למטה. ויש שרשומים למטה ולא למעלה, ויש שרשומים למטה ולמעלה. נמחו למטה - נמחו למעלה, אחר שחזר בתשובה. ועוד בארו בעלי המשנה, רשע - עונותיו חקוקים לו על עצמותיו. צדיק - זכיותיו חקוקים לו על עצמותיו. למה? כדי להיות רשומים בין בעלי החטאים שלהם להודע בהם, וקול יוצא עליו: זהו רשע, ישרפו עצמותיו בגיהנם.

ואוקימנא, נשמות של רשעים הן הן המזיקים בעולם. ודינא דלהון אוקמוה עליהו מארי דנשמתהון מתניתין, נשרפת ונעשית אפר תחת כפות רגלי הצדיקים. ובמאי אתוקדון. באש דכורסא, דאתמר ביה, (דניאל ז) כורסיה שביבין די נור גלגלוהי נור דליק. (ונהר דינור נגיד ונפיק) מד' חינון דאשא, דסחרין לכורסא דדין, דאיהו אדני, דינא דמלכותא דינא.

ובארנו, נשמות של רשעים הן הן המזיקים בעולם. והדין שלהם בארו עליהם בעלי המשנה, שנשמתם נשרפת ונעשית אפר תחת כפות רגלי הצדיקים. ובמה נשרפים? באש הכסא, שנאמר בו (דניאל ז) כרסיה שביבין די-נור גלגלוהי נור דלק. (ונהר דינור שופע ויוצא) מארבע חיות של אש שסובבים את פסא הדין, שהוא אדני, דין של המלכות דין.

וההוא נהר, אתמר ביה, (דניאל ז) נהר די נור נגיד ונפק מן קדמוהי. נשמתהון דצדיקיא, טבלין ומתדכין ביה. ונשמתהון דרשיעי, נדוניו ביה, ואתבעירו קמיה, פקש לפני אש,

והיינו אש אוכלת אש. יהוה אלהי חמה. נרתיקה דיליה, אדני. לשמור (דף י"ז ע"א) והיינו רץ דאוקמוה, לעתיד לבא מוציא הקדוש ברוך הוא חמה מנרתיקה צדיקים מתרפאין בה, ורשעים נדונים בה.

ואתו נהר נאמר בו, (שם) נהר דינור שופע ויוצא מלפניו. נשמות הצדיקים טובלות ונטהרות בו, ונשמות הרשעים נדונים בו, ובערים לפניו כמו קש לפני אש, והיינו אש אוכלת אש. יהו"ה הוא חמה. ונרתיקו - אדניי והיינו הסוד שפרשוהו, לעתיד לבא מוציא הקדוש ברוך הוא חמה מנרתיקה; צדיקים מתרפאין בה, ורשעים נדונים בה.

ומחיוון דכורסיא דדינא, הנה נחית אריה דאשא למיכל קרבניו, אינון דממנו, על כל אבר דחב מחבל קטיגור אחד, כמה דאוקמוה, עשה עבירה אחת, קנה לו קטיגור א'. ומיד דנחת אש של גבוה, ואוקיד לון לאליו אבריו ופדריו ואמוריו דפרים וכבשים ועתודים ועזים. יהו"ה דנחית פאריה דאשא לאוקדא לון, אתוקדון אברים דלהון, אתוקדון מחבלים דממנו עליהו, ומתכפרין חובין דישראל, דאינון אברים דשכינתא.

ומהחיות של כסא הדין הנה יורד אריה של אש לאכל את הקרבנות, אותם הממנים על כל איבר שחטא מחבל קטיגור אחד, כמו שבארוה, עשה עברה אחת - קנה לו קטיגור אחד. ומיד שיורדת אש של גבוה ושורפת את אותם איברים ופדרים ואמורים של פרים וכבשים ועתודים ועזים, יהו"ה שיורד פאריה של אש לשרף אותם, נשרפים האיברים שלהם, נשרפים המשחיתים שממנים עליהם, ומתכפרים חטאי ישראל, שהם איברי השכינה.

בההוא זמנא, חיוון מתקרבו דממנו על זכוון, דאינון מפורסיא דרחמי, דאיהי תשובה, אימא עלאה. ובמה מתקרבו. בשם ידו"ד, דעאל בהון. ובגין דא, קרבן לידו"ד. דלית מאן דזכיל לק רב חיוון ויסודין, לאעלאה שלם בינייהו, אלא שמייה, דקריב בשמיה מיס לאש, ולא מכבה דא לדא, וקריב ריחא לעפרא, ולא מפריד ליה.

באותו זמן מתקרבות החיות הממנות על הזכיות, שהם מכסא הרחמים, שהיא תשובה, האם העליונה. ובמה מתקרבים? בשם יהו"ה שנקנס בהם. ומשום זה הקרבן ליהו"ה. שאין מי שיכול לקרב חיות ויסודות להכניס שלום ביניהם אלא שמו, שמקרב בשמו מיס לאש, ולא מכבים זה את זה, ומקרב ריח לעפר ולא מפריד אותו.

בההוא זמנא, אינון שלמים חיוון ויסודין, ואתקריאו קדשים, דלית טמאים בינייהו. ועוד, שלמים דא ה' בתראה, דאיהו שלימו דעמונדא דאמצעיתא, בכל הניות דכלילן ביה, לכל שית סטרין דיליה, דאינון שית ספיראן.

באותו זמן, אלו השלמים, חיות ויסודות, ונקראים קדשים, שאין טמאים ביניהם. ועוד, שלמים זו ה' האחרונה, שהיא שלמותו של העמוד האמצעי בכל הניות שכלולות בו, לכל ששת הצדדים שלו, שהן שש ספירות.

וּרְזָא דְמַלְחָה, חֲתָם רוּם וּפְנֵה לְמַעְלָה, בְּיַהּוּי, לְיַמִּינָא דְחֶסֶד. בְּהוּי, לְשִׁמְאַל לֹא דְגְבוּרָה. וְהוּי, בְּעַמּוּדָא דְאִמְצָעִיתָא. יוּיָהּ בְּנִצָּח. בְּהוּד הַיּוּ. בְּיַסוּד וַיּוּיָהּ. אִילָנָא דְאֶחִיד לֹון כְּלָהוּ, תַּפְאָרַת. עַץ עוֹשֶׂה פְרִי. וּבְגִין דָּא מְקוּם שְׁיַפּוּל הַעַץ, שָׁם יַהּוּי. וְאוּף הַכִּי בְּכָל הַנְּהָה, ה' בְּתַרְאָה שְׁלָמִים לָהּ. וּלְכָל הַנְּוִיין, דְאֶחִידוּן בָּהּ. כְּגוּוֹנָא דָּא, יַהּוּי עִם ה', יַהּוּהּ. הוּי עִם ה', הַנְּהָה. וְהוּי עִם ה', וְהַיּוּיָהּ וְאוּף הַכִּי שְׁאָר הַנְּוִיין.

וְסוּד הַדְּבָר - חֲתָם רוּם וּפְנֵה לְמַעְלָה, בְּיַהּוּי, לְיַמִּין שֶׁל חֶסֶד. בְּהוּי, לְשִׁמְאַל שֶׁל גְבוּרָה. וְהוּי, בְּעַמּוּד הָאִמְצָעִי. יוּיָהּ בְּנִצָּח. בְּהוּד הַיּוּ. בְּיַסוּד וַיּוּיָהּ. הָאִילָן שְׁאוּחֹזוּ אֶת כָּל־ם - תַּפְאָרַת. עַץ עוֹשֶׂה פְרִי. וּמִשׁוּם כֶּד הַמְקוּם שְׁיַפּוּל הַעַץ, שָׁם יַהּוּי. וְאוּף כֶּד בְּכָל הַנְּהָה, ה' אַחֲרוּנָה שְׁלָמִים לָהּ, וּלְכָל הַהַנְּוִיִּים שְׁאֲחוּזִים בָּהּ. כְּמוֹ זֶה, יַהּוּי עִם ה' - יַהּוּהּ. הוּי עִם ה' - הַנְּהָה. וְהוּי עִם ה' - וְהַיּוּיָהּ. וְאוּף כֶּד שְׁאָר הַהַנְּוִיִּים.

וְאִינוּן חַיִּי אֲתוּוּן דְשִׁית סְטָרִין, דְכָלִּילָן בְּצַדִּיק חַי עֲלָמִין, וְעִם ה' אֲתַעְבִּיד חַיִּיָּהּ. וּרְזָא דְמַלְחָה אִיְהִי ה', כְּגוּוֹן תִּיבַת נַח, דְאֲתַכְנִישׁ בָּהּ מִכָּל מִין וּמִין, דְאִינוּן שְׁנַיִם שְׁנַיִם שְׁבַע שְׁבַע לְקַרְבָּנָא. שְׁנַיִם שְׁנַיִם אַרְבָּעָה. שְׁבַע שְׁבַע אַרְבָּעָה עָשָׂר. הָא יוּיָהּ. וְתִיבָה ה', בָּהּ אֲשַׁתְּלִים חַיָּהּ.

וְהִם חַיִּי אֲוִתִּיּוֹת שֶׁל שְׁשֶׁת הַצְּדִיקִים שְׁכֻלִילִים בְּצַדִּיק חַי הַעוֹלָמִים, וְעִם ה' נַעֲשֶׂה חַיִּיָּהּ. וְסוּד הַדְּבָר הִיא ה', כְּמוֹ תִבַּת נַח שְׁכַנְסָה בָּהּ בְּכָל מִין וּמִין, שְׁהִם שְׁנַיִם שְׁנַיִם שְׁבַע שְׁבַע לְקַרְבָּן. שְׁנַיִם שְׁנַיִם - אַרְבָּעָה. שְׁבַע שְׁבַע - אַרְבָּעָה עָשָׂר. הַרִי יוּיָהּ. וְתִיבָה ה', בָּהּ נִשְׁלַמַת חַיָּהּ.

(ס"א פתח ואמר באתי לגני וגו') וְצַדִּיק אִיְהוּ כְּלִיל ו' דְרָגִין. וּבְגִין דָּא תַקִּינוּ לְמַפְתֵּר בֵּיהּ חֲלָמָא בְּגִי שְׁלוּמוֹת, בְּגִי פְדִיוֹנוֹת, דְאִיְהוּ ו', בְּחוּשְׁבוֹן ו'. וְאִיְהוּ סֵלֶם דְחֲלָמָא דְיַעֲקֹב, כְּלִיל ו' סְפִירָאן. מוּצָב אַרְצָה, שְׁכִינְתָא תַתְּאָה, וְדָא ה' תַתְּאָה. וְרָאשׁוּ, דָּא י', בֵּיהּ אִיְהוּ צַדִּיק שְׁבִיעִי. מְגִיעַ הַשְּׁמִימָה, דָּא אִימָא עֲלָאָה, וְדָא ה' עֲלָאָה, דְמַסְטָרָא דְחֲלָמָא, ה' שְׁלֵטָא עַל י', דְאִיְהוּ רִישָׁא דְסוּלָמָא, הַיּוּ מִן אֱלֻקִּים. וּבְגִין דָּא, (בְּרָאשִׁית כח) וְהִנֵּה מְלָאכִי אֱלֹהִים עוֹלִים וְגו', וְלֹא מְלָאכִי יְדִוִּיד.

(פתח ואמר, באתי לגני וגו') וְהַצְּדִיק כּוֹלֵל שֶׁשׁ דְרָגוֹת, וּמִשׁוּם כֶּד תַקִּינוּ לְפִתֵּר בּוֹ חֲלוּם בְּשִׁלְשָׁה שְׁלוּמוֹת, בְּשִׁלְשָׁה פְדִיוֹנוֹת, שְׁהוּא ו', בְּחוּשְׁבוֹן ו'. וְהוּא הַסֵּלֶם שֶׁל חֲלוּם יַעֲקֹב, כּוֹלֵל שֶׁשׁ סְפִירוֹת. מְצָב אַרְצָה - שְׁכִינָה תַתְּוֹנָה, וְזוֹ ה' תַתְּוֹנָה. וְרָאשׁוּ - זֶה י', בּוֹ הוּא צַדִּיק שְׁבִיעִי. מְגִיעַ הַשְּׁמִימָה - זֶה הָאֵם הַעֲלִיוֹנָה, וְזוֹ ה' הַעֲלִיוֹנָה, שְׁמַצֵּד הַחֲלוּם ה' שׁוֹלֵט עַל י', שְׁהוּא רָאשׁ הַסֵּלֶם, הַיּוּ מִן אֱלֹהִים. וּמִשׁוּם כֶּד, וְהִנֵּה מְלָאכִי אֱלֹהִים עֲלִים וְגו', וְלֹא מְלָאכִי יַהּוּיָהּ.

אֲתוּוּן כְּסִדְרָן, עוֹלִים בְּחֵלֶם, דְאִיְהוּ כְּתָר עַל ד' אֲתוּוּן, דְאֲתַפְּשׁוּתָא דְלָהוּן, מִחֲכָמָה עַד מְלָכוֹת קְדִישָׁא. בְּגִין דְחֲכָמָה אִיְהִי י', בִּינָה ה', שִׁית סְפִירָאן ו', מְלָכוֹת ה' בְּתַרְאָה. חֲלָם כְּתָר עַל כָּל אֲתוּוּן. (ע"כ רעיא מהימנא) (כאן חסר ותמצאהו לקמן דף רמ"ו ע"ב ד"א ויחלום וכו')

הָאוֹתִיּוֹת כְּסִדְרָן עוֹלוֹת בְּחֵלֶם, שְׁהוּא כְּתָר עַל אַרְבַּע אוֹתִיּוֹת, שְׁהַתַּפְּשׁוּתוֹת שְׁלָהוּן מִחֲכָמָה עַד הַמְּלָכוֹת הַקְּדוּשָׁה. מִשׁוּם שְׁחֲכָמָה

היא יי, בינה ה', שש ספירות ו', מלכות ה' אחרונה. חלם כתר על כל האותיות. (עייב רעיא מהימנא).

(ויקרא ד) אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם. רבי אבא פתח (שיר השירים א) הגידה לי שאהבה נפשי וגו', אם לא תדעי לך היפה בנשים צאי לך וגו', הני קראי אוקמוה חברייא במשה, בשעתא דהוה סליק מעלמא, דאמר (במדבר כז) יפקוד יי אלהי הרוחות לכל בשר וגו', אשר יצא לפנים וגו', ותנין דעל גלותא אתמר.

אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם. רבי אבא פתח, (שירא) הגידה לי שאהבה נפשי וגו', אם לא תדעי לך היפה בנשים צאי לך וגו'. את הפסוקים הללו בארו החברים במשה בשעה שהיה עולה מן העולם, שאמר (במדבר כז) יפקוד ה' אלהי הרוחות לכל בשר וגו', אשר יצא לפנים וגו'. ושנינו שזה נאמר על הגלות.

ותא חזי, הני קראי כנסת ישראל אמרו למלכא קדישא. הגידה לי שאהבה נפשי, כמה דאת אמר (שיר השירים ג) את שאהבה נפשי ראיתם. ולמלכא קדישא אתמר, אנת שאהבה נפשי איכה תרעה.

ובא ראה, הפסוקים הללו אמרה אותם כנסת ישראל למלך הקדוש. הגידה לי שאהבה נפשי, כמו שנאמר (שיר ג) את שאהבה נפשי ראיתם. ולמלך הקדוש נאמר, אנת שאהבה נפשי איכה תרעה.

בספרא דרב המנונא סבא אמר, כל זמנא דכנסת ישראל אשתכח ביה בקודשא בריה הוא, כביכול קודשא בריה הוא בשלימו, ורעי ברעויתא ליה (ולאחרנין זן ליה) לגרמיה, מההוא יניקו דחלבא (ס"א דמלכא) דאימא עלאה, ומההוא יניקו דאיהו יניק, אשקי לכל שאר אחרנין, ויניק לון. ואוליפנא דאמר רבי שמעון, כל זמנא דכנסת ישראל אשתכח בקודשא בריה הוא, קודשא בריה הוא בשלימו, בחדוה, ברכאן ביה שריין, ונפקין מניה לכל שאר אחרנין. וכל זמנא דכנסת ישראל לא אשתכח ביה בקודשא בריה הוא, כביכול ברכאן אתמנעו מניה ומכל שאר אחרנין.

בספרו של רב המנונא סבא אומר, כל זמן שפנסת ישראל נמצאת עם הקדוש ברוך הוא, כביכול הקדוש ברוך הוא בשלמות, ורועה ברצון אותו (ואת האחרים הוא זן) את עצמו מאותה יניקת החלב (של המלך) של האם העליונה, ומאותה יניקה שהוא יונק, משקה את כל שאר

האַחֲרִים וּמִיַּיִנִּיק אוֹתָם. וְלִמְדָנוּ שְׁאֵמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כָּל זְמַן שְׁכַנְסַת
יִשְׂרָאֵל נִמְצְאָת עִם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּשִׁלְמוֹת,
בְּשִׁמְחָה, שְׁרוּיֹת בּוֹ בְּרָכוֹת וְיוֹצְאוֹת מִמֶּנּוּ לְכָל שְׁאֵר הָאֲחֵרִים, וְכָל
זְמַן שְׁאִין כְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל נִמְצְאָת עִם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּבִיכּוֹל
הַבְּרָכוֹת נִמְנָעוֹת מִמֶּנּוּ וּמְכַל שְׁאֵר הָאֲחֵרִים.

וְרָזָא דְמַלְתָּא, בְּכָל אֲתֵר דְלָא אֲשֵׁתִּיכַח דְכַר וְנוֹקְבָא, בְּרַכָּאן לָא שְׂרָאן עֲלוּי,
וְעַל דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גְעִי וּבְכִי, כְּמָה דְאֵת אֵמַר (יִרְמִיָּה כ"ה) שְׂאֵג יִשְׂאֵג
עַל נְוָהוּ. וּמֵאִי אוֹמַר, אוּי שְׁהַחֲרַבְתִּי אֶת בֵּיתִי וְשִׁרְפַתִּי אֶת הַיְכָלִי וְכוּ'.

וְסוּד הַדְּבָר - בְּכָל מְקוֹם שְׁאִין נִמְצְאִים זְכָר וּנְקֵבָה, אִין בְּרָכוֹת שׁוֹרוֹת
עֲלוּי, וְלָכֵן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא גּוֹעָה וּבּוֹכָה, כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר (יִרְמִיָּה כח) שְׂאֵג
יִשְׂאֵג עַל נְוָהוּ. וּמָה הוּא אוֹמַר? אוּי שְׁהַחֲרַבְתִּי אֶת בֵּיתִי וְשִׁרְפַתִּי אֶת
הַיְכָלִי וְכוּ'.

דף י"ז ע"ב

וּבְשַׁעְתָּא (דף י"ז ע"ב) דְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל נִפְקַת בְּגִלוּתָא, אִמְרַת קַמִּיה, הַגִּידָה לִי
שְׁאֵהָבָה נִפְשִׁי, אִנְתְּ רַחֲמִימָא דְנִפְשָׁאִי, אִנְתְּ דְכָל רַחֲמִימוֹ דְנִפְשִׁי בְּךָ. אִיכָה
תְּרַעָה, אִיךָ תְּזוּן גְּרַמְךָ, מַעֲמִיקָא דְנִחְלָא דְלָא פְּסִיק. אִיךָ תְּזוּן גְּרַמְךָ
מִנְהִירוֹ דְעֵדוֹן עֲלָאָה. אִיכָה תְּרַבִּיץ בְּצַהֲרִים, אִיךָ תְּזוּן לְכָל אֵינוֹן אֲחֵרָנִין
דְּאֲשַׁתְּקִינוּ מִנְךָ תְּדִירָא.

וּבְשַׁעָה שְׁכַנְסַת יִשְׂרָאֵל יִצְאָה לְגִלוּת, אִמְרָה לְפָנֵינוּ: הַגִּידָה לִי שְׁאֵהָבָה
נִפְשִׁי. אִתְּהָ אֶהוּב נִפְשִׁי, אִתְּהָ שְׁכָל אֶהְבֵּת נִפְשִׁי בְּךָ, אִיכָה תְּרַעָה? אִיךָ
תְּזוּן אֶת עֲצָמְךָ מַעֲמִק הַנְּחַל שְׁלָא פּוֹסֵק, אִיךָ תְּזוּן אֶת עֲצָמְךָ מֵהָאוּר
שֶׁל הַעֵדוֹן הָעֲלִיוֹן. אִיכָה תְּרַבִּיץ בְּצַהֲרִים, אִיךָ תְּזוּן אֶת כָּל אֵלוֹ
הָאֲחֵרִים שְׁנִשְׁקִים מִמְךָ תְּמִיד?

וְאִנָּא הוּינָא אִתְּזָנָא מִנְךָ בְּכָל יוֹמָא, וּמִשְׁתַּקֵּינָא, וְאֲשַׁקֵּינָא לְכָל אֵינוֹן תְּתַאֲי,
וְיִשְׂרָאֵל אִתְּזָנוּ בִּי, וְהִשְׁתָּא שְׁלָמָה אֶהֱיָה כְּעוֹטָיָה, אִיךָ אֶהוּי מִתְעַטְפָּא,
בְּלָא בְּרַכָּאן, כִּד יִצְטָרְכוּן אֵינוֹן בְּרַכָּאן, וְלָא יִשְׁתַּכְחוּן בִּידֵי. עַל עֲדָרֵי
חֲבָרִידָה, הִיאֵךְ אִיקוּם עֲלִיָּהוּ, וְלָא אֶהֱיָה רַעִיָּא לְהוּ, וְזָנָא לְהוּ. עֲדָרֵי
חֲבָרִידָה, אֵלִין אֵינוֹן יִשְׂרָאֵל, דְּאֵינוֹן בְּנֵי אֲבָהוֹן, דְּאֵינוֹן רְתִיכָא קַדִּישָׁא
לְעִילָא.

וְאָנִי הָיִיתִי נֹזְנֵית מִמֶּךָּ בְּכֹל יוֹם, וְנִשְׁקִית וּמִשְׁקָה אֶת כָּל אוֹתָם הַתַּחְתּוֹנִים, וְיִשְׂרָאֵל נֹזְנוּ בִּי, וְעִכְשָׁו שְׁלֹמָה אֶהְיֶה כְּעֻטָּיָה, אֵיךְ אֶהְיֶה מִתְעַטֶּפֶת בְּלִי בְּרָכוֹת, כְּשִׁיֶּצְטָרְכוּ אוֹתָן בְּרָכוֹת וְלֹא יִמְצְאוּ בְּיָדִי. עַל עֲדָרֵי חֲבָרִיף, אֵיךְ אֶעֱמַד עֲלֵיהֶם וְלֹא אֶהְיֶה רוֹעֵה לָהֶם וְזָנָה אוֹתָם. עֲדָרֵי חֲבָרִיף - אֵלוֹ הֵם יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם בְּנֵי הָאָבוֹת, שֶׁהֵם הַמְרַכְּבָה הַקְּדוּשָׁה לְמַעַלָּה.

אָמַר לִיה קוֹדֶשׁא בְּרִיף הוּא, שְׁבוּק אַנְתָּ דִּידִי, דְּהָא דִּידִי מְלָה טְמִירָא הוּא לְאַתִּידַע. אָבֵל אִם לֹא תִדְעֵי לָךְ, לְגַרְמָךְ, הָרִי לָךְ עֵיטָא. הִיפָּה בְּנָשִׁים, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר הֵנָּד יְפָה רַעֲיָתִי. צְאִי לָךְ בְּעַקְבֵי הַצֶּאֱן, אֲלִין אֵינוֹן צְדִיקָיָא, דְּאֵינוֹן נְדָשִׁין בֵּין עַקְבֵּין, וּבְגִינִיהוֹן יְהִיב לָךְ חִילָא לְקִימָא. (ועם כל דא) וְרַעֲיָ אֶת גְּדִיּוֹתֶיךָ עַל מִשְׁכְּנוֹת הַרוֹעִים, אֲלִין אֵינוֹן תַּנּוּקוֹת שֶׁל בֵּית רַבּוֹן, דְּעֵלְמָא מִתְקִימָא בְּגִינִיהוֹן, וְיִהְיֶין חִילָא לְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל בְּגִלוּתָא. מִשְׁכְּנוֹת הַרוֹעִים, אֲלִין בְּתֵי רַבּוֹן אַתְר בֵּית מְדַרְשָׁא דְאַשְׁתַּכַּח אוֹרִיָּתָא בְּהוֹן תְּדִירָא.

אָמַר לָהּ הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא: תַּעֲזָבִי אֶת שְׁלִי, שֶׁהָרִי שְׁלִי הוּא דְבָר נִסְתָּר מְלַהֲנֵדַע. אָבֵל - אִם לֹא תִדְעֵי לָךְ, לְעַצְמָךְ, הָרִי לָךְ עֶצָה. הִיפָּה בְּנָשִׁים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר הֵנָּד יְפָה רַעֲיָתִי. צְאִי לָךְ בְּעַקְבֵי הַצֶּאֱן - אֵלֶּה הֵם הַצְּדִיקִים שֶׁהֵם נְדָשִׁים בֵּין הָעַקְבִּים, וּבִשְׁבִילֵם נִתֵּן לָךְ כַּח לְעַמְד. (ועם כל זה) וְרַעֲיָ אֶת גְּדִיּוֹתֶיךָ עַל מִשְׁכְּנוֹת הַרְעִים - אֵלוֹ הֵם תַּיִנוּקוֹת שֶׁל בֵּית רַבּוֹן שֶׁהַעוֹלָם מִתְקִים בְּשְׁבִילֵם, וְנוֹתְנִים כַּח לְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל בְּגִלוּת. מִשְׁכְּנוֹת הַרְעִים - אֵלוֹ בְּתֵי רַבּוֹן, מְקוֹם בֵּית הַמְדַרְשׁ שֶׁתְּמִיד נִמְצְאוֹת בָּהֶם הַתּוֹרָה.

דְּבַר אַחַר אִם לֹא תִדְעֵי לָךְ הִיפָּה בְּנָשִׁים וְגוֹ'. תָּא חֲזִי, בְּשַׁעְתָּא דְּצְדִיקָיָא אֲשַׁתְּכַחוּ בְּעֵלְמָא, וְאֵינוֹן תַּנּוּקוֹת שֶׁל בֵּית רַבּוֹן מִשְׁתַּכַּחִי וְלַעֲאֹן בְּאוֹרִיָּתָא, יְכַלָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לְקִימָא עִמָּהוֹן בְּגִלוּתָא. וְאִי לָאוּ, כְּבִיכּוֹל הִיא וְאֵינוֹן לֹא יְכִלִּי לְאַתְקִימָא בְּעֵלְמָא. וְאִי זְכָאִין אֲשַׁתְּכַחוּ, אֵינוֹן אֲתַפְסוּן בְּקַדְמִיתָא. וְאִי לֹא, אֵינוֹן גְּדִיין דְּעֵלְמָא מִתְקִימָא בְּגִינִיהוֹן, מִתַּפְסִין בְּקַדְמִיתָא, וְקוֹדֶשׁא בְּרִיף הוּא סְלִיק לֹון מְעֵלְמָא, אַף עַל גַּב דְּלֹא אֲשַׁתְּכַח בְּהוֹ חוּבָה. וְלֹא דָא בְּלַחֲדוּי, אֶלָּא רַחִיק מִנִּיהּ לְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל וְאַתְגְּלִיָּא בְּגִלוּתָא.

דְּבַר אַחַר אִם לֹא תִדְעֵי לָךְ הִיפָּה בְּנָשִׁים וְגוֹ' - בָּא רָאָה, בְּשַׁעָה שְׁצְדִיקִים נִמְצְאִים בְּעוֹלָם, וְאוֹתָם תַּיִנוּקוֹת שֶׁל בֵּית רַבּוֹן נִמְצְאִים וְעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה, יְכוּלָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לְעַמְד עִמָּם בְּגִלוּת. וְאִם לֹא,

בְּיָכוֹל הַיָּהּ וְהֵם אֵין יְכוּלִים לְהִתְקַיֵּם בְּעוֹלָם. וְאִם נִמְצְאוּ צְדִיקִים, הֵם נִתְפָּסִים בְּרֵאוּשׁוֹנָה. וְאִם לֹא, אוֹתָם הַגְּדִיִּים שֶׁהָעוֹלָם מִתְקַיֵּם בְּשִׁבְלֵם נִתְפָּסִים בְּרֵאוּשׁוֹנָה, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְסַלֵּק אוֹתָם מִן הָעוֹלָם, אֲף עַל גַּב שְׂאִין נִמְצָא בָּהֶם חֲטָא. וְלֹא זֶה בְּלִבְד, אֲלֵא מִרְחִיק מִמֶּנּוּ אֶת כְּנֻסֵת יִשְׂרָאֵל וְגוֹלָה לְגָלוּת.

הַדָּא הוּא דְכִתְיִב אִם הִכְהֵן הַמְּשִׁיחַ יְחֻטָּא לְאַשְׁמַת הָעָם. אֲמַאי יְחֻטָּא. לְאַשְׁמַת הָעָם, בְּגִין חוּבֵי עֲלָמָא דְגֵרְמוּ הַאי, לְאַשְׁמַת הָעָם וְדָאי, וְלֹא לְאַשְׁמַת דִּילֵיהּ. יְחֻטָּא: יִגְרַע טוּבִיָּה, וְדָאִין דִּינִיָּה בְּכֻלָּא, כְּמָה דְאֵת אֲמַר (מַלְכִים א א) וְהִיִּיתִי אֲנִי וּבְנֵי שְׁלֹמֹה חֲטָאִים. דְּבַר אַחַר אִם הִכְהֵן הַמְּשִׁיחַ, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּדָקְאֲמַרְן. יְחֻטָּא, יִגְרַע מִן כְּנֻסֵת יִשְׂרָאֵל וּמַעֲלָמָא, דְּלֹא יְהִיב לְהוֹן סְפוּק בְּרַכָּאן. אֲמַאי. אִיהוּ לְאַשְׁמַת הָעָם וְדָאי, בְּגִין חוּבָה דְעֲמָא הִיא. (וִיקְרָא ד) אִם הִכְהֵן הַמְּשִׁיחַ יְחֻטָּא. רַבִּי יִצְחָק פְּתַח, (שְׁמוֹת לֵב) זְכוֹר לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיִשְׂרָאֵל עֲבָדִיךָ, הַאי קָרָא קְשִׁיָּא, הִכִּי מִבְּעֵי לִיהּ לְמַכְתָּב, זְכוֹר לְאַבְרָהָם וּלְיִצְחָק וּלְיִשְׂרָאֵל, מַאי לְיִצְחָק. אֲלֵא הִכִּי תִגְיָנוּ, בְּכָל אֲתַר שְׂמַאלָא אֲתַתְּקִיל בֵּימִינָא, וּבְכָלֵּא דִימִינָא הוּא. דְּהַאי יְמִינָא, אֲתַתְּקִינַת לְעֵלְמִין, לְאַכְלֵלָא בֵּיהּ שְׂמַאלָא. וְעַל דָּא לֹא פְּלִיג, בְּגִין לְאַכְלֵלָא לִיהּ בֵּיהּ בְּאַבְרָהָם. וּבְגִין כְּדָּ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק (דִּיקָא) כְּלָלָא חֲד. (אֲבֵל) וּלְיִשְׂרָאֵל, דְּהַא בְּתַרוּוִיָּהּ אַחִיד לֹון בְּגַדְפוּי (ס"א בְּכַתְפוּי), וְהוּא שְׁלִים בְּכֻלָּא.

זֶהוּ שְׁכֻתוֹב, אִם הִכְהֵן הַמְּשִׁיחַ יְחֻטָּא לְאַשְׁמַת הָעָם. לְמָה יְחֻטָּא? לְאַשְׁמַת הָעָם. מְשׁוּם חֲטָאֵי הָעוֹלָם שֶׁגֵרְמוּ אֶת זֶה, לְאַשְׁמַת הָעָם וְדָאי, וְלֹא לְאַשְׁמַתוֹ. יְחֻטָּא - יִגְרַע טוּבוֹ וְדָן דִּין בְּכָל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מַלְכִים א א) וְהִיִּיתִי אֲנִי וּבְנֵי שְׁלֹמֹה חֲטָאִים. דְּבַר אַחַר אִם הִכְהֵן הַמְּשִׁיחַ - זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּפִי שְׂאֲמַרְנוּ. יְחֻטָּא - יְחֻסֵר מִכְּנֻסֵת יִשְׂרָאֵל וּמִהָעוֹלָם, שְׁלֹא נוֹתֵן לָהֶם סְפוּק הַבְּרָכוֹת. לְמָה? זֶהוּ לְאַשְׁמַת הָעָם וְדָאי, זֶה בְּשִׁבְלֵי חֲטָאֵי הָעָם. אִם הִכְהֵן הַמְּשִׁיחַ יְחֻטָּא. רַבִּי יִצְחָק פְּתַח, (שְׁמוֹת לֵב) זְכוֹר לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיִשְׂרָאֵל עֲבָדִיךָ, הַפְּסוּק הַזֶּה קְשִׁיָּה. כְּדָּ הִיָּה צְרִיךְ לְכַתֵּב: זְכוֹר לְאַבְרָהָם וּלְיִצְחָק וּלְיִשְׂרָאֵל. מַה זֶה לְיִצְחָק? אֲלֵא כְּדָּ שְׁנִינּוּ, בְּכָל מְקוֹם הַשְּׂמַאל נִכְלָל בֵּימִין, וְהוּא בְּכָלֵּל שֶׁל הַיְמִין. שְׁהֵימִין הַזֶּה מִתְקַן לְעוֹלָמִים לְהַכְלִיל בּוֹ אֶת הַשְּׂמַאל, וְעַל כֵּן לֹא חִלַּק, כְּדִי לְהַכְלִיל אוֹתוֹ בְּאַבְרָהָם. וּמְשׁוּם כְּדָּ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק (דוּקָא) כְּלָל אַחַד. (אֲבֵל) וּלְיִשְׂרָאֵל, שְׁהֵרִי הוּא אוֹחוֹ בְּכַנְפוּי (בְּכַתְפוּי) אֶת שְׁנֵיהֶם, וְהוּא שְׁלֵם בְּכָל.

אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לָהֶם בְּדָּ. אוֹמָאָה אוֹמִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַבְהֵן, בְּאַבְהֵן דְּלַעֲיָלָא הַדָּא הוּא דְכִתְיִב אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לָהֶם בְּדָּ, בְּאִינוּן דְּלַעֲיָלָא בְּאִינוּן דְּשָׂרָאן בְּדָּ. וְתַדְבַּר אֲלֵיהֶם אַרְבָּה אֶת זִרְעֶכֶם וְגוֹ'. אֲשֶׁר אֲמַרְתִּי, אֲשֶׁר אֲמַרְתָּ מִבְּעֵי לִיהּ. אֲלֵא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲמַר כְּדָּ לְאַבְהֵן, זְמַנָּא וְתַרְוִין

זמנין. אָשֶׁר אָמַרְתִּי: דְּצַבִּיתִי בְרַעוּ נַפְשִׁי, דְּהָא אָמִירָה רְעוּתָא הוּא, הָדָא הוּא דְכִתְיב, (מלכים א ח) אֲדַנִּי אָמַר לְשָׁכֹן בְּעֶרְפֶּל. וְעוֹד מַה תֵּאמַר נַפְשֶׁךָ וְאַעֲשֶׂה לָּךְ.

אָשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לָהֶם בְּךָ. שְׁבוּעָה נִשְׁבַּע הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאֲבוֹת, בְּאֲבוֹת שְׁלַמְעֵלָה, זֶהוּ שְׁכֵתוֹב אָשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לָהֶם בְּךָ, בְּאוֹתָם שְׁלַמְעֵלָה בְּאוֹתָם שְׁשׁוּרִים בְּךָ. וַתִּדְבַר אֱלֹהִים אֲרָבָה אֶת זְרַעְכֶם וְגו'. אָשֶׁר אָמַרְתִּי, אָשֶׁר אָמַרְתָּ הִיָּה צְרִיךְ לְהִיּוֹת! אֵלֶּה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אָמַר כְּךָ לְאֲבוֹת פְּעַם וּפְעָמִים. אָשֶׁר אָמַרְתִּי - שְׂרָצִיתִי בְּרַצוֹן נַפְשִׁי, שְׁהִרִי אָמִירָה זֶהוּ רָצוֹן. זֶהוּ שְׁכֵתוֹב (מלכים א ח) אֲדַנִּי אָמַר לְשָׁכֹן בְּעֶרְפֶּל. וְעוֹד מַה תֵּאמַר נַפְשֶׁךָ וְאַעֲשֶׂה לָּךְ.

וְנַחְלוּ לְעוֹלָם, מֵאִי לְעוֹלָם. עוֹלָם דְלַעֲיָלָא, דְאֶחֱיָדָא בֵּיהּ הֵהִיא אֶרֶץ, וְאַתְּזַנַּת מֵהָהוּא עוֹלָם, וְאִי הָאִי אֶרֶץ אֶתְרַכַּת, בְּמֵאִי הוּא. לְאַשְׁמַת הָעָם הוּא דְהוּי.

וְנַחְלוּ לְעוֹלָם, מַה זֶה לְעוֹלָם? הָעוֹלָם שְׁלַמְעֵלָה שְׁאַחוּזָה בּוֹ אוֹתָהּ אֶרֶץ, וְנִזְוִינִית מֵאוֹתוֹ עוֹלָם. וְאִם הָאֶרֶץ הִזּוּ מִתְגַּרְשָׁת, מִמָּה זֶה? לְאַשְׁמַת הָעָם הוּא נְהִיָּה.

דף י"ח ע"א

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, אִם הִכְהֵן הַמְּשִׁיחַ יַחְטָא, דָּא כְּהֵן דְלִתְתָא, דְאֶתְתַּקֵּן לְעִבּוּדָה וְאַשְׁתַּכַּח בֵּיהּ חֲטָאָה, לְאַשְׁמַת הָעָם הוּא דְהוּי וְנָדָא. וְוִי לְאַיִנוֹן דְסַמִּיכִין עָלֶיהָ, (דף י"ח ע"א) כְּגוֹוֹנָא דָּא, שְׁלִיחָא דְצַבּוּרָא דְאַשְׁתַּכַּח בֵּיהּ חֲטָאָה, (בגין דעמא לא אשתכחו זכאין קמיה קודשא בריך הוא) וְוִי לְאַיִנוֹן דְסַמִּיכִין עָלֶיהָ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְכָל שָׁכֵן כְּהֵנָּה, דְכָל יִשְׂרָאֵל, וְעַלְאִין וְתַתְּאִין כְּלָהוּ אֶחֱיָדוֹן (נ"א מחכאון) וּמְצַפְּאוֹן לְאַתְבָּרְכָא עַל יָדוּי.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, אִם הִכְהֵן הַמְּשִׁיחַ יַחְטָא - זֶה הִכְהֵן שְׁלַמְטָה, שְׁנִתְתַּקֵּן לְעִבּוּדָה וְנִמְצָא בּוֹ חֲטָא, זֶה וְנָדָא קוּרָה לְאַשְׁמַת הָעָם. אוּי לְאוֹתָם שְׁסוּמְכִים עָלָיו. כְּמוֹ כֵּן שְׁלִיחַ צַבּוּר שְׁנִמְצָא בּוֹ חֲטָא, (משום שהעם לא נמצאו צדיקים לפני הקדוש ברוך הוא) אוּי לְאוֹתָם שְׁסוּמְכִים עָלָיו. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְכָל שָׁכֵן הִכְהֵן, שְׁכָל יִשְׂרָאֵל, וְהָעֲלִיוֹנִים וְהַתְּחִתּוֹנִים, כְּלָם מְאַחְדִּים (מחכים) וּמְצַפִּים לְהַתְבָּרַךְ עַל יָדוּי.

דְּהָא תְּנִינָן, בְּשַׁעֲתָא דְּכֹהֲנָא שְׂאֲרֵי לְכוּנָא מְלִין, וְלִקְרָבָא קְרַבְנָא עֲלָאָה,
כֹּלָא אֲשַׁתְּכַחוּ בְּבִרְכָתָא וּבְחֻדְוֹתָא. יְמִינָא, שְׂאֲרֵי לְאֲתַעְרָא. שְׂמָא לָא
אֲתַכְלִיל בִּימִינָא, וְכֹלָא אֲתַאחִיד וְאֲתַקְשֵׁר דָּא בְּדָא, וְאֲתַבְּרְכוּן כְּלָהוּ
כְּחֻדָּא. אֲשַׁתְּכַח, דְּעַל יְדָא דְּכֹהֲנָא, מִתְּבַרְכָּאן עֲלָאֵי וְתַתְּאֵי, וְהָא אוּקְמוּהָ.
וּבְגִין כֹּד בְּעֵי לְקְרָבָא קְרַבְנָא עֲלִיהָ, בְּגִין דִּיתַכְפֵּר חוּבִיָּה.

שְׂהֲרֵי שְׂנִינָן, בְּשַׁעָה שְׂהַכְהוּ מִתְּחִיל לְכוּן דְּבָרִים וְלִהְקָרִיב קְרַבָּן עֲלִיוֹן,
הַכֹּל נִמְצְאִים בְּבִרְכָה וּבְשִׂמְחָה. הִימִין מִתְּחִיל לְהִתְעוֹרֵר, הַשְׂמָא לְ
נְכֹל לִימִין, וְהַכֹּל נִקְשֵׁר וְנִאֲחִז זֶה עִם זֶה, וְכֹלָם מִתְּבַרְכִים כְּאֻחַד.
נִמְצָא שְׂעַל יְדֵי הַכְהוּ מִתְּבַרְכִים הָעֲלִיוֹנִים וְהַתְּחִתּוֹנִים, וְהֲרֵי פְרָשׁוּהָ.
וּמִשׁוּם כֹּד צְרִיךְ לְהִקְרִיב קְרַבָּן עֲלִיוֹן, כְּדֵי שְׂיִתְכַפֵּר חֻטְאוֹ.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הָא תְּנִינָן, דְּעַל יְדָא דְּכֹהֲנָא אֲתַכְפֵּר חוּבָא דְּבַר נֶשׁ, כֹּד קְרִיב
קְרַבְנָא. הַשְׂתָּא דְּאִיהוּ חֻטִּי, מֵאֵן מְקָרִיב עֲלִיהָ, וּמֵאֵן יְכַפֵּר עֲלִיהָ. אֵי תִימָא
דְּאִיהוּ מְקָרִיב עַל נַפְשִׁיהָ, הָא אִיהוּ אֲתַקְלָקֵל, וְלֹא אִיהוּ כְּדָאֵי דִּיתְבְּרְכוּן
עֲלִיהָ עֲלָאֵי וְתַתְּאֵי. תַתְּאֵי לָא יִתְבְּרְכוּן עַל יְדִיהָ, כֹּל שְׂכָן עֲלָאֵי. אָמַר רַבִּי
יְהוּדָה, וְלֹא. וְהָא כְּתִיב (וַיִּקְרָא טו) וְכַפֵּר בְּעֵדוֹ וּבְעֵד בֵּיתוֹ, אֲמַאי בְּעֵיָא לְכַפֵּרָא
עֲלִיהָ, בְּגִין דְּאִיהוּ חָב יְכַפֵּר עַל גְּרָמִיָּה, דְּכְתִיב וְכַפֵּר בְּעֵדוֹ.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הֲרֵי שְׂנִינָן שְׂעַל יְדֵי הַכְהוּ מִתְּכַפֵּר חֻטְאוֹ שֶׁל אָדָם
כְּשִׂמְקָרִיב קְרַבָּן. עַכְשָׁו כְּשִׂהוּא חוּטְא, מִי מְקָרִיב עֲלֵיו וּמִי יְכַפֵּר עֲלֵיו?
אִם תֵּאמַר שֶׂהוּא מְקָרִיב עַל נַפְשׁוֹ - הֲרֵי הוּא הִתְקַלְקֵל, וְאִינּוּ כְּדָאֵי
שְׂיִתְבְּרְכוּ עֲלֵיו עֲלִיוֹנִים וְתַתְּחִתּוֹנִים. הַתְּחִתּוֹנִים לָא יִתְבְּרְכוּ עַל יְדוֹ, כֹּל
שְׂכָן הָעֲלִיוֹנִים. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְלֹא? וְהֲרֵי כְּתוּב (וַיִּקְרָא טו) וְכַפֵּר בְּעֵדוֹ
וּבְעֵד בֵּיתוֹ. לְמָה צְרִיךְ לְכַפֵּר עֲלֵיו? מִשׁוּם שֶׂהוּא חֻטְא, יְכַפֵּר עַל עֲצָמוֹ,
שְׂכְּתוּב וְכַפֵּר בְּעֵדוֹ.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, הָא יְדִיעַ בְּאֵן אֲתַר אֲתַקְשֵׁר כְּהֵנָּא רַבָּא. וּבְאֵן אֲתַר אֲתַקְשֵׁר
כְּהֵנָּא אַחְרָא, וְהָהוּא דְּאִקְרִי סְגָן יְדִיעָא. בְּגִין כֹּד, כְּהוּן אַחְרָא קָא מְקָרִיב
קְרַבְנִיָּה בְּקִדְמִיתָא, וְסָלִיק לִיהָ עַד הָהוּא אֲתַר דְּאֲתַקְשֵׁר בִּיהָ. בְּתַר דְּכֹהֲנָא
סָלִיק לְהָהוּא אֲתַר, לָא מְעַכְבִּין לִיהָ לְסָלְקָא לְאֲתַרִּיהָ, וְלֹא אֲתַכְפֵּרָא חוּבִיָּה.
וְעַל דָּא, אַחְרָא קָא מְקָרִיב עֲלִיהָ קְרַבְנִיָּה. כִּיּוֹן דְּאַחְרָא הוּא מְקָרִיב, וְלֹא
מִסְתַּפְקִין כֹּל כֹּד עַל יְדִיהָ, לְבַתַּר אִיהוּ מְקָרִיב, וְאִינּוּן עֲלָאִין, כְּלָהוּ
מִתְּחַבְּרָן לְכַפֵּרָא חוּבִיָּה. וּמִלְפָּא קְדִישָׁא אֲסִתְכִם עַל יְדִיָּהוּ. כְּגוּוֹנָא דָּא,
הַמְתַּפְלִל וְטָעָה יַעֲמוּד אַחַר תַּחֲתִיו.

אמר רבי חייא, הרי ידוע באיזה מקום נקשר הפהו הגדול ובאיזה מקום נקשר פהו אחר. ואותו שנקרא סגן ידוע. משום כך פהו מקריב את קרבנו בראשונה, ומעלה אותו עד אותו מקום שנקשר בו. ואחר שהפנהו עלה לאותו מקום, לא מעבדים אותו לעלות למקומו ולכפר על חטאו. ולכן אחר מקריב עליו את קרבנו. כיון שאחר הוא המקריב, ולא מסתפקים כל כך על ידו, אחר כך הוא מקריב, ואותם העליונים, כלם מתחברים לכפר את חטאו, והמלך הקדוש מסכים על ידם. כמו כן המתפלל וטעה, יעמד אחר תחתינו.

רבי אלעזר ורבי אבא הוו יתבי. אמר רבי אלעזר, חמינא לאבא ביומי דראש השנה ויום הכפורים, דלא בעי למשמע צלותא מכל בר נש, אלא אי קאים עליה תלתא יומין קודם, לדכאה ליה. דרבי שמעון הוה אמר הכי, בצלותא דהאי בר נש דאנא מדכינא, אתכפר עלמא. וכל שכן בתקיעה דשופר, דלא מקבל תקיעתא דבר נש דלאו איהו חכים למתקע ברזא דתקיעה.

רבי אלעזר ורבי אבא היו יושבים. אמר רבי אלעזר, ראיתי את אבא ביום ראש השנה ויום הכפורים שאינו רוצה לשמע תפלה מכל אדם, אלא אם עמד עליו שלשה ימים קודם לטהר אותו. שרבי שמעון היה אומר כך: בתפלת האדם הזה שאני מטהר, מתכפר העולם. וכל שכן בתקיעת השופר שאינו מקבל תקיעה של אדם שאינו חכם לתקע בסוד התקיעה.

דתנינו, רבי ייסא סבא אמר, הני תקיעתא כסדרן. קדמאה, כלילא מפלא. תנינא, חדא כסדרא וחדא כסדרא, גבורה גדולה בינייהו. תליתאה, חד הכא וחד הכא גבורה בינייהו. פוסקא סלקא, ל קומטרא נחתא. חד תקיפא וחד רפיא. והא אוקמוה. ואינון עשרה. ואינון תשע. חד כלא דכלא.

ששנינו, רבי ייסא סבא אומר, התקיעות הללו כסדרן. הראשונה כלולה מהכל. השנייה - אחת כסדר ואחת כסדר, גבורה גדולה ביניהם. שלישית - אחת כאן ואחת כאן, וגבורה ביניהם. השבר עולה, והתרועה יורדת. אחת קשה ואחת רפה. והרי פרשוה. והו עשר. והו כלל אחד של הכל.

וּבְהָאֵי יוֹמָא מְתַעֲטָרָא יִצְחָק, וְהוּא רִישָׁא לְאַבְהֵן. בְּהָאֵי יוֹמָא כְּתִיב, (ישעיה
ג) פְּחָדוּ בְּצִיּוֹן חֲטָאִים. בְּהָאֵי יוֹמָא יִצְחָק אֲתַעְקֵד, וְעָקִיד כְּלָא, וְשָׂרָה
מְלִילַת (ס"א מיללת) וְקוֹל שׁוֹפְרָא תִּקְיֵף לְחֻדָּא. זְכָאָה חוּלְקִיָּה, מֵאֵן דְּעֵבֵר
בִּינִיָּהּ, וְאַשְׁתְּזִיב מִנִּיָּהּ. אָמַר רַבִּי אַבָּא, בְּגִין כְּדָּ קָרִינוּן פְּרִשְׁתָּא דִּי־יִצְחָק
בְּהָאֵי יוֹמָא, דְּבְהָאֵי יוֹמָא אֲתַעְקֵד יִצְחָק לְתַתָּא, וְאַתְקֻשֵׁר בְּהָהוּא דְלַעֲלָא.
(נ"א באברהם) אֵימַתִּי אֲתַקֻּשֵׁר. בְּשַׁעֲתָא דְכְּתִיב, (בראשית כב) וַיַּעֲקֹד אֶת יִצְחָק
בְּנוֹ וְגו'.

וּבִיּוֹם הַזֶּה מְתַעֲטָר יִצְחָק, וְהוּא הָרֵאשִׁי לְאַבוֹת. בִּיּוֹם הַזֶּה כְּתוּב, (ישעיה
ג) פְּחָדוּ בְּצִיּוֹן חֲטָאִים. בִּיּוֹם הַזֶּה יִצְחָק נַעֲקֵד, וְעָקִיד הַכֹּל, וְשָׂרָה
מְדַבֶּרֶת (מיללת), וְקוֹל שׁוֹפֵר חֲזָק מְאֹד. אֲשֶׁרִי חִלְקוּ שֶׁל מִי שְׁעוֹבֵר
בִּינֵיהֶם וְנִצַּל מֵהֶם. אָמַר רַבִּי אַבָּא, מִשׁוּם כְּדָּ קוֹרְאִים פְּרִשְׁתָּ יִצְחָק
בִּיּוֹם הַזֶּה, שְׁבִיּוֹם הַזֶּה נַעֲקֵד יִצְחָק לְמַטָּה וְנִקְשֵׁר בְּאוֹתוֹ שְׁלַמְעֵלָה.
(באברהם) מַתִּי נִקְשֵׁר? בְּשַׁעֲהָ שְׁכַתוּב (בראשית כב) וַיַּעֲקֹד אֶת יִצְחָק בְּנוֹ וְגו'.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בְּהָאֵי יוֹמָא אַעֲטָר יִצְחָק לְאַבְרָהָם, דְּכְּתִיב, (בראשית כב)
וְהֶאֱלֵהִים נֶסֶה אֶת אַבְרָהָם. מֵאֵי נֶסֶה. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (ישעיה מט) וְאֵל
עַמִּים אָרִים נְסִי. (שמות יז) וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יִי נְסִי. מֵאֵי קָא מְשַׁמַּע לָן. בְּגִין
דְּאַשְׁתְּכָלִיל יְמִינָא וְאַשְׁתְּלִים. הֵדָא הוּא דְכְּתִיב וְהֶאֱלֵהִים נֶסֶה אֶת
אַבְרָהָם. וְהֶאֱלֵהִים דִּי־יִקָּא, וְדָא הוּא (בראשית לא) וּפְחָד יִצְחָק.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בִּיּוֹם הַזֶּה מְעֵטָר יִצְחָק אֶת אַבְרָהָם, שְׁכַתוּב
וְהֶאֱלֵהִים נֶסֶה אֶת אַבְרָהָם. מַה זֶה נֶסֶה? כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר (ישעיה מט) וְאֵל
עַמִּים אָרִים נְסִי. (שמות יז) וַיִּקְרָא שְׁמוֹ ה' נְסִי. מַה בָּא לְהַשְׁמִיעֵנוּ?
מִשׁוּם שְׁהֵימִין נִתְקוֹן וְנִשְׁלַם. זֶהוּ שְׁכַתוּב וְהֶאֱלֵהִים נֶסֶה אֶת אַבְרָהָם.
וְהֶאֱלֵהִים בְּדִיּוֹק. וְזֶהוּ (בראשית לא) וּפְחָד יִצְחָק.

רַבִּי אַבָּא אָמַר, כְּתִיב (תהלים עה) כִּי אֱלֹהִים שׁוֹפֵט זֶה יִשְׁפִּיל וְזֶה יָרִים. כִּי
אֱלֹהִים שׁוֹפֵט, אֲלִמְלָא דְאַעֲבָר דִּינָא דִּי־יִצְחָק, בְּאַתֵּר דִּי־עֵקֵב שְׂאֲרֵי, (ס"א
ואתסי) וְאַתְחָסִי (ס"א ואתסחי) (ס"א ואתבסם) תִּמְנָן, וְוִי לְעֵלְמָא דִּי־עֵרַע בְּגִינֵיהּ,
וְרָזָא דְמַלְכָּה, (ישעיה סו) כִּי בָאֵשׁ יִי נִשְׁפָּט. וְדָא הוּא אֲתַבְּסָמוּתָא דְעֵלְמָא.

רַבִּי אַבָּא אָמַר, כְּתוּב (תהלים עה) כִּי אֱלֹהִים שׁוֹפֵט זֶה יִשְׁפִּיל וְזֶה יָרִים.
כִּי אֱלֹהִים שׁוֹפֵט, אֲלִמְלָא שְׁעֵבֵר הַדִּין שֶׁל יִצְחָק בְּמָקוֹם שְׁיַעֲקֹב שׁוֹרָה
(ונרפא) וְהֶתְכַפְּסָה (ורוחץ) (והתבשם) שָׁם, אוֹי לְעוֹלָם שְׁיַפְגֹּשׁ בְּדִינוֹ. וְסוּד
הַדָּבָר - (ישעיה סו) כִּי בָאֵשׁ ה' נִשְׁפָּט. וְזֶהוּ הַתְּבַשְׁמוּת שֶׁל הָעוֹלָם.

דף יח ע"ב

וְכִיּוֹן דְּעָאֵל בְּאַתְרָא דִּיעֶקֶב, וַיַּעֲקֹב אֶחָיד (דף יח ע"ב) בֵּיהּ, כְּדִין שְׂכִיךְ אִשָּׁא, וְאַצְטַנְנֵנוּ גּוּמְרִיהּ. לְפָר נֶשׁ, דְּהוּה רְגִיז, וְחָגַר וְזָיִין גְּרַמְיָה, וְנִפְק בְּרוּגְזִיהּ לְקַטְלָא לְבַנֵּי נֶשׁא. חַד חֲפִימָא קָם עַל פְּתַח, וְאַחִיד בֵּיהּ, אָמַר אֶלְמָלָא לֹא אֶחָיד בִּי וְאַתְתְּקֹף בִּי, הָא קְטוּלָא בְּבַנֵּי נֶשׁא אֲשַׁתְּכַח. בְּעוּד דְּאַתְתְּקֹפוּ דָא בְּדָא, וְאַחִיד דָא בְּדָא, אֲצַטְנֵן רוּגְזִיהּ עַל דְּנִפְק לְקַטְלָא. נִפְק לְאוּכְחָא, מֵאֵן סְבִיל רוּגְזָא וְתוּקְפָא דְדִינָא דְהוּוּא בְּר נֶשׁ. הוּי אִימָא, דָא דְקָאִים אֲפְתַחָא.

וְכִיּוֹן שְׂנַכְנַס לְמְקוּמוֹ שֶׁל יַעֲקֹב, וַיַּעֲקֹב אוֹחִז בּוֹ, אַזִּי הָאֵשׁ שׁוֹכֶכֶת וְהַגְּחָלִים מְצַטְנָנִים. לְאָדָם שֶׁהִיָּה רוּגֵז, וְחָגַר וְשָׁם עָלָיו כְּלֵי זָיו, וַיֵּצֵא מְרָגֵז לְהַרְג אֲנָשִׁים. חֲכָם אָחַד עֲמַד עַל הַפְּתַח וְאַחִז בּוֹ. אָמַר: אֶלְמָלָא לֹא הִחֲזִיק בִּי וְתַפְס אוֹתִי, הֲרִי הִיָּה נִמְצָא הַרְג שֶׁל אֲנָשִׁים. בְּעוּד שֶׁהִחֲזִיקוּ זֶה בְּזֶה וְאַחִזּוּ זֶה בְּזֶה, הֲצַטְנֵן רְגִזוֹ עַל שִׁינְצָא לְהַרְג. יֵצֵא לְהוֹכִיחַ - מִי סוֹבֵל אֶת הַרְגוֹ וְחֲזַק הַדִּין שֶׁל אוֹתוֹ אָדָם? הוּוּה אוֹמֵר, זֶה שֶׁעֲמַד עַל הַפְּתַח.

כְּד אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּוּא לְיִשְׂרָאֵל, בְּנִי, לֹא תִדְחַלּוּן, הָא אָנָּא קָאִים עַל פְּתַח, אָבַל אֲזַדְרָזוּ בְּהַאי יוּמָא וְהָבוּ לִי חִילָא. וּבְמָה. בְּשׁוּפְר. דָּאִי אֲשַׁתְּכַח קוּל שׁוּפְר כְּדָקָא גְּאוּת, וּמְכוּוֹנֵי בֵּיהּ לְתַתָּא, הוּוּוּא קָלָא סְלִיק, וּבִיָּה מְתַעֲטְרִי אָבְהוּ, וְקִיִּימִי בְּמִשְׁכְּנֵיהּ דִּיעֶקֶב. וְעַל דָּא בְּעִי לְאֲזַדְרָא בְּשׁוּפְרָא, וְלִמְנַדַּע בְּהוּוּא קָלָא וְלִכְוֹנָא (בִּיה).

כְּד אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּוּא לְיִשְׂרָאֵל: בְּנִי, אַל תִּפְחָדוּ, הֲרִי אֲנִי עוֹמֵד עַל הַפְּתַח, אָבַל הֲזַדְרָזוּ בִּיּוֹם הַזֶּה וְתַנּוּ לִי כַח. בְּמָה? בְּשׁוּפְר. שְׁאָם נִמְצָא קוּל הַשׁוּפְר כְּרָאוּי וּמְכוּוֹנִים בּוֹ לְמַטָּה, אוֹתוֹ הַקוּל עוֹלָה, וּבוֹ מְתַעֲטְרִים הָאָבוֹת, וְעוֹמְדִים בְּמִשְׁכְּנֵנוֹ שֶׁל יַעֲקֹב. וְלָכוֹן צְרִיךְ לְהַזְהֵר בְּשׁוּפְר וְלַדַּעַת אֶת אוֹתוֹ הַקוּל וְלָכוֹן בּוֹ.

וְלִית לָךְ קָלָא בְּשׁוּפְרָא, דְּלָא סְלִיק רְקִיעָא חַד. וְכָל אֵינּוֹן אוּכְלוּסִין דְּהוּוּוּא רְקִיעָא, יְהִבִּין אֶתְר לְהוּוּוּא קָלָא, וּמֵאִי קָא אָמְרִי. (יוֹאֵל ב) וַיִּי נָתַן קוּלוֹ לְפָנֵי חִילוֹ וְגו'. וְקָאִים הוּוּוּא קָלָא בְּהוּוּוּא רְקִיעַ, עַד דְּאִתִּי קָלָא אָחְרָא, וְאַתְעַתְּדוּ (ס"א וְאַתְעַר) כְּחַדָּא, וְסְלִקִּין בְּזוּוּגָא לְרְקִיעָא אָחְרָא. וְעַל דָּא תְּגִינֵן, אִית קוּל דְּסְלִיק קוּל, וּמֵאִי אִיהוּ. הוּוּוּא קָלָא דְתִקְיַעְתָּא דְיִשְׂרָאֵל דְתַתָּא.

וְאִין לָךְ קוֹל בְּשׁוֹפֵר שֶׁלֹּא עוֹלָה רְקִיעַ אֶחָד, וְכָל אוֹתָם הַאוֹכְלוֹסִים שֶׁל אוֹתוֹ רְקִיעַ, נוֹתְנִים מְקוֹם לְאוֹתוֹ קוֹל. וַיְמָה אוֹמְרִים? (ויאל ב) וְה' נָתַן קוֹלוֹ לִפְנֵי חִילוֹ וְגוֹ'. וְעוֹמֵד אוֹתוֹ הַקוֹל בְּאוֹתוֹ הַרְקִיעַ, עַד שֶׁבָּא קוֹל אַחֵר, וְנוֹעֵדוֹ (והתעוררו) יַחֲדוֹ, וְעוֹלִים בְּזוּוג לְרְקִיעַ אַחֵר. וְעַל זֶה שְׁנִינוּ, יֵשׁ קוֹל שֶׁמַּעֲלָה קוֹל, וַיְמָה הוּא? אוֹתוֹ הַקוֹל שֶׁל תְּקִיעַתְּם שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּמֶטָה.

וְכִיּוֹן דְּמִתְחַבְּרֵן כָּל אֵינּוֹן קָלִין דְּלִתְתָּא, וְסִלְקִין לְהַהוּא רְקִיעָא עֲלָאָה דְּמִלְכָּא קְדִישָׁא שְׂאֲרֵי בֵיה, מִתְעַטְרֵן (ס"א מתעטרין) כְּלָהוּ קָמֵי מִלְכָּא, וְכַדִּין כּוּרְסוֹן רְמִיו וְכוּרְסִיָּא אַחְרָא דִּיִּעְקֵב קָאִים וְאַתְתְּקֵן. עַל דָּא אֲשַׁכְּחָנָא בְּסַפְרָא דְרַב הַמְנוּנָא סָבָא, בְּאֵינּוֹן צְלוּתֵי דְרֵאשׁ הַשְּׁנָה, דְּהוּא אָמַר, צְלוּתָא וְקַל שׁוֹפְרָא (דההוא קול) דְּאֶפִּיק הַהוּא זְכָאָה, דְּאֲשַׁתְּכַח מְרוּחִיהָ וּמְנַפְשִׁיהָ בְּהַהוּא שׁוֹפְרָא, דְּהַהוּא קוֹל סְלִיק לְעֵילָא. וּבְהַהוּא יוֹמָא קִיַּיְמִין וּמְשַׁתְּכַחֵי מְקַטְרְגִין לְעֵילָא. וְכַד סְלִיק הַהוּא קָלָא דְשׁוֹפְרָא, כְּלָהוּ אֲתַדְחִין קָמִיהָ, וְלֹא יִכְלִין לְקִיַּיְמָא. זְכָאָה חוּלְקִיהוֹן דְּצַדִּיקֵיָּא, דִּיִּדְעִין לְכוּנָא רְעוּתָא לְקָמֵי מְאָרִיהוֹן, וְיִדְעִין לְתַקְנָא עֲלֵמָא בְּהַאי יוֹמָא, בְּקַל שׁוֹפְרָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהלים טז) אֲשָׁרֵי הָעַם יוֹדְעֵי תְרוּעָה. יוֹדְעֵי, וְלֹא תוֹקְעֵי.

וְכִיּוֹן שְׁמִתְחַבְּרִים כָּל הַקוֹלוֹת הַלְלוּ שֶׁלֹּמֶטָה וְעוֹלִים לְאוֹתוֹ רְקִיעַ עֲלִיוֹן שֶׁהַמְּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ שׁוֹרֵה בּוֹ, מִתְעַטְרִים (נועדים) כְּלָם לִפְנֵי הַמְּלֶךְ, וְאִזּוּ הַכְּסָאוֹת עוֹלִים, וְכִסֵּא אַחֵר שֶׁל יַעֲקֹב עוֹמֵד וּמִתְתַּקֵּן. וְעַל זֶה מְצִאנוּ בְּסַפְרוֹ שֶׁל רַב הַמְנוּנָא סָבָא בְּאוֹתוֹן תְּפִלוֹת שֶׁל רֵאשׁ הַשְּׁנָה שֶׁהִיא אוֹמֵר, הַתְּפִלָּה וְקוֹל הַשׁוֹפֵר (שאוֹתוֹ קוֹל) שֶׁמוֹצִיא אוֹתוֹ הַצַּדִּיק, שֶׁנִּמְצָא מְרוּחוֹ וְנַפְשׁוֹ בְּאוֹתוֹ הַשׁוֹפֵר שֶׁל אוֹתוֹ הַקוֹל שֶׁעוֹלָה לְמַעְלָה. וּבְאוֹתוֹ יוֹם עוֹמְדִים וְנִמְצָאִים מְקַטְרְגִים לְמַעְלָה. וְכִשְׁעוֹלָה אוֹתוֹ קוֹל הַשׁוֹפֵר, כְּלָם נְדַחִים לִפְנֵי וְלֹא יְכוּלִים לְעַמֵּד. אֲשָׁרֵי חֲלָקִים שֶׁל הַצַּדִּיקִים שֶׁיּוֹדְעִים לְכוּן אֶת הַרְצוֹן לִפְנֵי רַבּוֹנָם וְיוֹדְעִים לְתַקֵּן עוֹלָם בְּיוֹם הַזֶּה בְּקוֹל שׁוֹפֵר. וְעַל זֶה כְּתוּב, (תהלים טז) אֲשָׁרֵי הָעַם יוֹדְעֵי תְרוּעָה. יוֹדְעֵי, וְלֹא תוֹקְעֵי.

בְּהַאי יוֹמָא, בְּעֵי עֵמָא לְאַסְתְּכָלָא בְּבֵר נֶשׁ שְׁלִים מִכְּלָא, דִּיִּדְעַ אֲרַחוּי דְּמִלְכָּא קְדִישָׁא, דִּיִּדְעַ בִּיקְרָא דְּמִלְכָּא, דִּיִּבְעֵי עֲלִייהוּ בְּעוּתָא בְּהַאי יוֹמָא. וְלִזְמַנָּא קַל שׁוֹפְרָא בְּכִלְהוּ עֲלֵמִין, בְּכוּוּנָה דְּלִבָּא, בְּחֻכְמַתָּא, בְּרְעוּתָא, בְּשְׁלִימוֹ. בְּגִין דִּיִּסְתַּלַּק דִּינָא עַל יְדוּי מִן עֲלֵמָא. וְוִי לְאֵינּוֹן דְּשְׁלִיחָא דְלֵהוֹן לֹא אֲשַׁתְּכַח כְּדָקָא יְאוּת, דְּהָא חוּבֵי עֲלֵמָא (עמא) אֲתִיִּין לְאַדְכָּרָא בְּגִינִיהָ. הַדָּא הוּא דְכְּתִיב, אִם הִכְהוֹן הַמְשִׁיחַ יַחְטָא, דְּהוּא שְׁלִיחָא דְכָל יִשְׂרָאֵל, לְאַשְׁמַת הָעַם הוּא, בְּגִין דִּינָא שְׂרִיָּא עֲלִייהוּ.

ביום הזה צריך העם להסתפל באדם שלם מכל, שיודע את דרכי המלך הקדוש, שיודע בכבוד המלך שיבקש עליהם בקשה ביום הזה, ולזמן קול שופר בכל העולמות, בכונת הלב, בחכמה, ברצון ובשלמות, כדי שיסתלק הדין על ידו מן העולם. אוי לאותם שהשליח שלהם לא נמצא פראוי, שהרי חטאי העולם (העם) באים להזכר בגללו. זהו שכתוב, אם הכהן המשיח יחטא - שהוא שליחם של כל ישראל - לאשמת העם הוא, משום שהדין שורה עליהם.

וכד שליחא הוא זכאה פדקא יאות, זכאין אינון עמא, דכל דינין מסתלקין מנייהו על ידיה, כל שפן כהנא, דעליה מתברכאן עלאי ותתאי.

וכשהשליח הוא צדיק פראוי, אשרי העם, שכל הדינים מסתלקים מהם על ידו, כל שפן כהנא שפעלו מתברכים עליונים ותחתונים.

אמר רבי אלעזר, ועל דא, כהן ולוי עד לא יסלק לפולחנא, בדקין אבתריה, וידעין ארחוי ועובדוי, ואי לא, לא סליק לפולחנא, וכו בסנהדרין למידן דינא.

אמר רבי אלעזר, ועל זה, כהן ולוי טרם שיעלה לעבודה, בודקים אחריו, ויודעים דרכיו ומעשיו. ואם לא, אינו עולה לעבודה, וכו בסנהדרין כדי לדון דין.

דף יט ע"א

ואי אשתכח פדקא יאות, יתבין עליה חומרא דמקדשא. ואי לא, לא סליק לפולחנא. הךא הוא דכתוב, (דברים לג) וילוי אמר תופיף ואוריף לאיש חסידף. מפני מה זכה (אהרן) לאורים ולתומים, ולמפלח פולחנא. הוי אומר (דברים לג) אשר נסיתו וגוי. האומר לאביו ולאמו לא ראיתו וגוי. וכיון דאשתכחו באלין דרגין, כדין יורו משפטיף ליעקב וגוי, ישימו קטורה וגוי. לשכא רוגזא, ולזמנא שלמא. וכליל על מזבחה, בגין דיתבסמון כלא, וישתכחון ברקאן בכלהו עלמין, כדין (דברים לג) ברוך יי חילו וגוי. (ויקרא ד) ואם כל עדת ישראל ישגו ונעלם וגוי. רבי שמעון פתח, (ישעיה לב) נשים שאננות קומנה שמענה קולי וגוי. כמה אית ליה לבר נש, לאסתפללא ביקרא דמאריה, בגין דישתכח בריה שלים קמיה קודשא בריף הוא, דכד

בְּרָא קוֹדֶשׁא בְּרִידָה הוּא לְבַר נֶשׁ (דף יט ע"א) בְּרָא לִיה שְׁלִים, כְּמָה דְאִתְמַר, (קהלת ז) אֲשֶׁר עָשָׂה הָאֱלֹהִים אֶת הָאָדָם יֶשֶׁר וְגו'. אֶת הָאָדָם דְּכַר וְנוֹקְבָא. וְנוֹקְבָא אֶתְפְּלִילַת בְּדְכוּרָא, וְכִדְיִן יֶשֶׁר כְּתִיב. לְבַתֵּר וְהִמָּה בְּקִשׁוֹ חֲשִׁבֹנוֹת רַבִּים.

וְאִם נִמְצָא כְּרָאוּי, נוֹתְנִים עָלָיו חֲמֵרוֹת הַמְּקַדָּשׁ. וְאִם לֹא, אֵינֹו עוֹלָה לְעִבּוּדָה. זֶהוּ שְׁפָתוֹב, (דברים לג) וְלִלְוֵי אָמַר תִּמְיֵד וְאוּרִיד לְאִישׁ חֲסִידֵד. מִפְּנֵי מָה זָכָה (אהרן) לְאוּרִים וּלְתַמִּים וּלְעִבֵד עִבּוּדָה? הֵוּי אוֹמַר, אֲשֶׁר נִסִּיתוּ וְגו'. הָאִמַר לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לֹא רְאִיתִיו וְגו'. וְכִיּוֹן שְׁנִמְצָאוּ בְּדִרְגוֹת הַלְלוּ, אִזּוּ - יוֹרוּ מִשְׁפָּטֵיִד לְיַעֲקֹב וְגו', יִשִּׁימוּ קְטוֹרָה וְגו'. לְשַׁכְּדָה אֶת הַרְגִזוּ וּלְזַמֵּן שְׁלוֹם. וְכִלִּיל עַל מְזַבְחֵד, כְּדִי שְׁהַכֵּל יִתְבַּשְׂמוּ וְיִמְצָאוּ בְּרָכוֹת בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, אִזּוּ - בְּרִידָה ה' חִילוֹ וְגו'. וְאִם כָּל עֵדֶת יִשְׂרָאֵל יִשְׁגוּ וְנִעְלַם וְגו'. רַבִּי שְׁמַעוֹן פְּתַח, (ישעיה לב) נְשִׁים שְׂאֵנָנוֹת קִמְנָה שְׁמַעֲנָה קוֹלֵי וְגו'. כְּמָה יֵשׁ לוֹ לְאָדָם לְהַתְּבַוֵּן בְּכְבוֹד רַבּוֹנוּ, כְּדִי שְׁיִמְצָא בְּרִיָּה שְׁלֵמָה לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּדָה הוּא. שְׁפָאֲשֶׁר בְּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּדָה הוּא אֶת הָאָדָם, הוּא בְּרָא אוֹתוֹ שְׁלֵם, כְּמוֹ שְׁנִאֲמַר (קהלת ז) אֲשֶׁר עָשָׂה הָאֱלֹהִים אֶת הָאָדָם יֶשֶׁר וְגו'. אֶת הָאָדָם - זְכָר וְנוֹקְבָה. וְנוֹקְבָה נְכַלְלַת בְּזָכָר, וְאִזּוּ כְּתוּב יֶשֶׁר. אַחַר כֵּן - וְהִמָּה בְּקִשׁוֹ חֲשִׁבֹנוֹת רַבִּים.

תָּא חֲזִי, מְנוֹקְבָא דְתַהוּמָא רַבָּא עֲלָא, אֲשֶׁתְּכַחַת חַד נוֹקְבָא רוּחַתָּא דְכָל רוּחִין, וְהָא אוֹקִימְנָא לִילִית שְׁמָה. וְהִיא אֲשֶׁתְּכַחַת בְּקַדְמִיתָא לְגַבֵּי אָדָם. וּבְשַׁעֲתָא דְאִתְבְּרִי אָדָם, וְאֲשֶׁתְּלִים גּוֹפִיָה, אִזּוֹדְמֵנוּ עַל הַהוּא גּוֹפָא אֶלְף רוּחִין מִסְטָרָא דְשְׁמָאֵלָא. דָּא בְּדָא לְאֶעְלָא בִּיה, וְדָא בְּעָא לְאֶעְלָא בִּיה, וְלָא הֵוּוּ יְכִלֵי, עַד דְּגַעַר בְּהוּ קוֹדֶשׁא בְּרִידָה הוּא, וְאָדָם הֵוּוּ שְׁכִיב גּוֹפָא בְּלָא רוּחָא, וְחִיזוּ דִילִיָה יְרוֹקָא הֵוּוּ, וְכָל אֵינּוֹן רוּחִין סַחְרוֹן עֲלִיָה.

בָּא רְאָה, מְנוֹקְבָא תַהוּם רַבָּה נִמְצָאת רוּחַ נְקֻבָה, רוּחַ שֶׁל כָּל הָרוּחוֹת, וּבְאַרְנוּ שְׁשִׁמָּה לִילִית, וְהִיא נִמְצָאָה לְרֵאשׁוֹנָה אֶצֶל אָדָם. וּבְשַׁעֲתָא שְׁנַבְרָא אָדָם וְנִשְׁלַם גּוֹפּוֹ, הִזְדַּמְנוּ עַל אוֹתוֹ הַגּוֹף אֶלְף רוּחוֹת מְצַד הַשְׁמָאֵל. זֶה רְצָה לְהַכְּנִס בּוֹ, וְזֶה רְצָה לְהַכְּנִס בּוֹ, וְלֹא הֵוּוּ יְכוּלִים. עַד שְׁגַעַר בְּהֵם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּדָה הוּא, וְאָדָם הֵוּוּ שׁוֹכֵב גּוֹף בְּלֵי רוּחַ, וּמְרָאֵהוּ הֵוּוּ יְרֻק, וְכָל אוֹתָן רוּחוֹת סוֹבְבוֹת אוֹתוֹ.

בְּהִיא שְׁעֵתָא נְחִית עֲנָנָא חַד, וְדַחָא (וּזְרִיק) לְכָל אֵינּוֹן רוּחִין. וּבְשַׁעֲתָא דָּא כְּתִיב, (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה וְהָא אוֹקִימְנָא, דְּנוֹקְבָא אֶתְעַבְּרַת מִן דְּכוּרָא מִן הַהוּא נֶפֶשׁ דְּאָדָם, וְהִיא אֶפִיקַת הַהוּא רוּחָא, לְנִשְׁבָּא בִּיה בְּאָדָם, כְּלִיל מִתְרִין סְטֵרִין בְּדַקָּא חֲזִי, הַדָּא הוּא דְכְּתִיב, (בראשיתב) וַיִּפַּח בְּאַפִּיו נְשִׁמַת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה. לְנֶפֶשׁ

חֵיָה מִמֶּשׁ. וּמֵאֵן דְּאֶסְתַּפֵּק בְּהַאי, בְּגִין דְּלֹא יָדַע, אִי חֵיָה זֵו הִיא חֵיָה תַתְּאָה, אוֹ חֵיָה דְשִׁמְהַ יִשְׂרָאֵל, אוֹ מְדַכּוּרָא אוֹ מְנוּקְבָא. אֲבָל לֹא כְּתִיב לְנֶפֶשׁ הַחַיָּה, אֲלֵא לְנֶפֶשׁ חַיָּה סְתָם, דְּמִשְׁמַע כֻּלָּא.

בְּאוֹתָהּ שְׁעָה יָרַד עֲנָן אֶחָד וְדָחָה (וִזְרָק) אֶת כָּל אוֹתָן הַרוּחוֹת, וּבִשְׁעָה הַזֹּאת כְּתוּב, (בְּרַאשִׁית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה. וְהָרִי בְּאֶרְנוֹ, שְׁנִקְבָה מִתְעַבְּרַת מִן הַזָּכָר מִן אוֹתָהּ נֶפֶשׁ שֶׁל אָדָם, וְהִיא מוֹצִיָּאָה אוֹתָהּ הַרוּחַ לְנִשְׁבּ אוֹתָהּ בְּאָדָם, כְּלוּלָה מִשְׁנֵי צְדָדִים כְּרֵאוּי. זֶהוּ שְׁכָתוּב (שם ב) וַיִּפַּח בְּאַפּוֹ נְשָׁמַת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה. לְנֶפֶשׁ חַיָּה מִמֶּשׁ. וּמִי שְׁמִסְתַּפֵּק בְּזֶה, כִּי אֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם הַחַיָּה הַזֵּה הִיא הַחַיָּה הַתַּחְתּוֹנָה, אוֹ הַחַיָּה שְׁשִׁמְהַ יִשְׂרָאֵל, אוֹ מִהַזָּכָר אוֹ מִהַנְּקֵבָה. אֲבָל לֹא כְּתוּב לְנֶפֶשׁ הַחַיָּה, אֲלֵא לְנֶפֶשׁ חַיָּה סְתָם, שְׁמִשְׁמַע הַכֹּל.

וְכַד קָם אָדָם, הָנוֹת נוֹקְבַתִּיהַ תְּקוּעָה בְּסִטְרוּי. וְהִיא נְשָׁמְתָא קְדִישָׁא דְבִיָּה, הָוָה אֶסְגִּי לְהַאי סִטְרָא, וְלְהַאי סִטְרָא, וְסִגִּי לְהַאי וְלְהַאי, בְּגִין דְּהִכִּי אֶתְכַלִּילַת. לְבַתֵּר נְסַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאָדָם, וְתַקִּין לְנוּקְבִיָּה, הַדָּא הוּא דְכְּתִיב (בְּרַאשִׁית ב) וַיִּבֶן יְיָ אֱלֹהִים אֶת הַצֶּלַע וְגוֹ'. אֶת הַצֶּלַע הָאֵ אוּקִימְנָא, כְּמָה דְאֶתְ אָמַר (שְׁמוֹת כו) וּלְצֶלַע הַמֶּשְׁכָּן. וַיְבִיֶאֱהָ אֶל הָאָדָם, בְּתַקּוּנָהּא כְּכֹלָה לְחוּפָה.

וּכְשֶׁעָמַד אָדָם, הִיָּתָה נִקְבַתּוֹ תְּקוּעָה בְּצִדּוֹ, וְאוֹתָהּ הִנְשָׁמָה הַקְּדוּשָׁה שְׁבוּ הִיָּתָה מִתְּפִשְׁטַת לְצַד הַזֶּה וְלְצַד הַזֶּה, וְהִיָּתָה מְסַפִּיקָה לְזֶה וְלְזֶה, מִשׁוּם שְׁכָדָה נְכַלְלָה. אַחַר כֵּן נְסַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָאָדָם, וְתַקִּין אֶת נִקְבַתּוֹ. זֶהוּ שְׁכָתוּב (שם) וַיִּבֶן ה' אֱלֹהִים אֶת הַצֶּלַע וְגוֹ'. אֶת הַצֶּלַע, הָרִי בְּאֶרְנוֹ, כְּמוֹ שְׁנִנְאָמַר (וּיְקָרָא מִד) וּלְצֶלַע הַמֶּשְׁכָּן. וַיְבִיֶאֱהָ אֶל הָאָדָם, בְּתַקּוּנָהּא כְּמוֹ כֹּלָה לְחַפָּה.

כִּיּוֹן דְּחִמַּת לִילִית דָּא, עֲרַקַת, וְהִיא בְּכַרְכֵּי יַמָּא, וְעַד כְּעַן הִיא זְמִינָא לְאַבְאָשָׁא בְּנֵי עֲלָמָא. וְכַד זְמִין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְחַרְבָּא רוּמִי רְשִׁיעָתָא, וְלִמְהוּי חוּרְבָן לְעֲלָמִין, יִסְלַק לְהַאי לִילִית, וַיִּשְׁרִי לָהּ לְהַאי חוּרְבָּא, בְּגִין דְּהִיא חוּרְבָּנָא דְעֲלָמָא. הַדָּא הוּא דְכְּתִיב, (ישעיה לז) אִךְ שָׁם הַרְגִיעָה לִילִית וּמְצָאָה לָהּ מְנוּחַ.

כִּיּוֹן שְׂרָאָתָה לִילִית כְּדָ, בְּרַחָה, וְהִיא בְּכַרְכֵּי הַיָּם, וְעַד עַכְשָׁו הִיא מְזַמְנַת לְהַרְע לְבִנֵי הָעוֹלָם. וּכְשֶׁעֲתִיד הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַחְרִיב אֶת רוּמִי הַרְשָׁעָה וְשִׁתְּחַרְב לְעוֹלָמִים, הוּא יַעֲלָה אֶת לִילִית הַזֵּה, וַיִּשְׁרִים

אֹתָהּ בְּחֶרֶב הָזָה, מְשֹׁם שֶׁהִיא חֶרֶבנוּ שֶׁל הָעוֹלָם. זֶהוּ שְׂפָתוֹב (ישעיה
ד) אֵד שֶׁס הֶרְגִיעָה לִילִית וּמְצָאָה לָהּ מָנוּחַ.

וּבְסִפְרֵי קְדָמָי אֲמָרִי, דְּאִיְהִי עֶרְקַת מִן אָדָם מְקַדְמַת דְּנָא, וְאֲנִי לֹא תִגִּינִן
הֲכִי, בְּגִין דְּהָא נֹקְבָא דָּא אֲשֶׁתִּפְחַת עִמִּיהָ, אֲבָל עַד לֹא קָמַת הָאִי נִפְשׁ (ס"א
דְּהָא נֹקְבָא דָּא לֹא אֲשֶׁתִּכַּחַת עִמִּיהָ אֲבָל עַד לֹא אֲתַתְּקַנַּת נֹקְבָא דָּא) עִמִּיהָ דְּאָדָם כְּדָקָא
יָאוּת, הִנּוּת מְזִדְּוֹגָא עִמִּיהָ וְכַד הָאִי אֲתַתְּקַנַּת עִמִּיהָ כְּדָקָא יָאוּת, עֶרְקַת
הִיא לִימָא, וְזִמְינָא לְאַבְרָאָשָׁא בְּנִי עֲלָמָא.

וּבְסִפְרֵי הָרֵאשׁוֹנִים אֲמָרוּ, שֶׁהִיא בְּרַחָה מִן הָאָדָם מְקַדָּם לָכוֹן, אֲבָל
אֲנִי לֹא שְׁנִינוּ כֶּד, מְשֹׁם שֶׁהִרִי נִקְבָּה זֹו נְמַצָּאָה עִמוּ, אֲבָל טָרָם שְׂקָמָה
הַנִּפְשׁ הַזֹּו (שֶׁהִרִי נִקְבָּה זֹו לֹא נִמְצָאָה עִמוּ, אֲבָל טָרָם שֶׁתְּקַנָּה הַנִּקְבָּה הַזֹּו) עִם אָדָם
כְּרָאוּי, הִיתָה מְזִדְּוֹגַת עִמוּ, וְכִשְׁזֹו תִתְּקַנָּה עִמוּ כְּרָאוּי, הִיא בְּרַחָה לִיָּס,
וּמְזִמְנַת לְהַזִּיק לְבְּנֵי הָעוֹלָם.

אֲסוּוּתָא לְהָאִי, בְּהֵהִיא שְׁעָתָא דְּאֲזִדְּוֹג בְּרַ נֶשׁ בְּאַתְתִּיָּהּ, יְכוּוֹן לְבִיָּה
בְּקִדּוּשָׁה דְּמָאֲרִי, וְלִימָא הֲכִי, עֲטִיפָא בְּקִטְפָא אֲזִדְּמִנַּת, שְׂאֲרִי שְׂאֲרִי, לֹא
תַעוֹל וְלֹא תִנְפּוֹק, לֹא דִידָד וְלֹא בְּעַדְבָד. תוֹב תוֹב, יִמָּא אֲתִרְגִּישָׁא, גְּלַגְלוּי
לִידָד קְרָאוּ, בְּחִילְקָא קְדִישָׁא אֲחִידְנָא, בְּקִדּוּשָׁה דְּמִלְכָּא אֲתַעֲטַפְנָא.

הַרְפוּאָה לָזָה - בְּאוּתָהּ שְׁעָה שְׂאָדָם מְזִדְּוֹג עִם אֲשֶׁתּוֹ, יְכוּוֹן לְבוֹ בְּקִדְשֵׁת
רְבוּנוּ וְיִאֲמַר כֶּד: הָעֲטוּפָה בְּסִדִּין הַזִּדְּמִנָּה, מִתְּרַת מִתְּרַת, אֵל תִּכְנָסִי
וְאֵל תִּצְאִי, לֹא שְׂלָד וְלֹא בְּחִלְקָד. שׁוּבִי שׁוּבִי, הִיָּס רוּעֵשׁ, הַגְּלִים שְׁלוֹ
קוּרָאִים לָד, בְּחִלְקָ קְדוּשׁ אֲנִי אַחוּז, וּבְקִדְשֵׁת הַמְּלָדָד הַתַּעֲטַפְתִּי.

וּלְחַפְיָא לִיָּה לְרִישִׁיָּה וּלְאַתְתִּיָּה עַד שְׁעָתָא חֲדָא, וְכוּן בְּכָל זְמָנָא, עַד גִּי יוּמִין
לְקִלִּיטָה, דְּכָל הֶרְכָּבָה דְּלֹא קוּלְטַת לְגִי יוּמִין, תוֹב לִיתָא קוּלְטַת. וּבְסִפְרָא
דְּאֲנַח אֲשֶׁמְדָּאִי לְשִׁלְמָה מִלְכָּא אֲמַר, תִּלְתִּין יוּמִין. וְאֲמַר דְּלְבַתֵּר דְּסִיִּים
עוּבָדָא, לִישְׁדִי מִיִּין צְלִילִין סוּחְרַנְיָה לְעַרְסִיָּה. וּנְטוּרָא דְּכִלְא. (לְבַתֵּר)

וּלְכִסוּת אֶת רֵאשׁוֹ וְאֶת אֲשֶׁתּוֹ עַד שְׁעָה אַחַת, וְכוּן בְּכָל פְּעַם, עַד שְׁלֶשָׁה
יָמִים לְקִלִּיטָה, שְׂכָל הֶרְכָּבָה שְׂאִין קוּלְטַת לְשִׁלְשָׁה יָמִים, שׁוּב אִין
קוּלְטַת. וּבְסִפְרָ שְׁהַנִּיחַ אֲשֶׁמְדָּאִי לְשִׁלְמָה הַמְּלָדָד, אֲזִמַּר שְׁלִשִׁים יוּם.
וְאֲמַר, שְׁלֶאֱחֹר שְׁסִים אֶת הַמַּעֲשָׂה, יִשְׁפָד מִיָּם צְלוּלִים סְבִיב מְסָתוֹ,
זֹו שְׁמִירָה שְׁל הַכֹּל. (אַחַר כֶּד)

מאן דִּינְקָא לְרַבֵּיא, לֹא תִזְדוּג לְבַר נֶשׁ, אֶלָּא בְּשַׁעֲתָא דְרַבֵּיא נְאִים. וּלְבַתֵּר
לֹא תִנִּיק לִיה, עַד שַׁעֲתָא חֲדָא, כְּתֵרִין מִיִּלִּין, אוּ חַד מִיִּל, אִי לֹא יִכְלָא בְּגִין
צַעֲרָא דְרַבֵּיא, בְּזִמְנָא דְאִיהוּ בְּכִי. וּבְדָא לֹא מְסַתְּפִי מְנָה לְעַלְמִין.

מי שְּׁמִינִיקָה תִינּוֹק, לֹא תִזְדוּג עִם אָדָם אֶלָּא בְּשַׁעֲה שְׁהִתִּינוֹק יָשׁוּן.
וְאַחַר כֵּן אֵל תִּנִּיק אוֹתוֹ עַד שַׁעֲה אַחַת, כְּמוֹ שְׁנֵי מִיִּלִּין, אוּ מִיִּל אֶחָד,
אִם לֹא יִכּוֹלָה בְּשָׁבִיל צַעַר הִתִּינוֹק בְּזִמְן שְׁהוּא בּוֹכָה. וּבְזָה לֹא יִפְחַד
מִמְּנָה לְעוֹלָמִים.

זָכָאִין אִינוּן צְדִיקָיָא, דְּקוֹדֶשָׁא בְּרִידָה הוּא אוֹלִיף לוֹן רְזִין עֲמִיקוּן דְּלַעֲיָלָא
וְתַתָּא, וְכֹלָא בְּגִין אוֹרֵייתָא, דְּהָא אוֹרֵייתָא, מֵאֵן דִּישְׁתַּדֵּל בָּהּ, מִתְּעַטֵּר
בְּעַטְרִין דְּשָׂמָא קְדִישָׁא, דְּהָא אוֹרֵייתָא שְׂמָא קְדִישָׁא הוּא. וּמֵאֵן דִּישְׁתַּדֵּל
בָּהּ, אֲתֵרְשִׁים וְאֲתַעְטֵר בְּשָׂמָא קְדִישָׁא, וְכִדִּין יַדַּע אַרְחִין סְתִימִין, וְרְזִין
עֲמִיקוּן דְּלַעֲיָלָא וְתַתָּא, וְלֹא מְסַתְּפִי לְעַלְמִין.

אֲשֵׁרֵי הַצְּדִיקִים שֶׁהִקְדוּשׁ בָּרוּךְ הוּא מְלַמֵּד אוֹתָם סוּדוֹת עֲמִיקִים
שְׁלַמְעָלָה וְלַמְטָה, וְהַכֹּל בְּשָׁבִיל הַתּוֹרָה, שֶׁהֲרִי מִי שֶׁמִּתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה,
מִתְעַטֵּר בְּעַטְרוֹת שֶׁל הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ, שֶׁהֲרִי הַתּוֹרָה הִיא שֵׁם קְדוֹשׁ, וּמִי
שֶׁמִּתְעַסֵּק בָּהּ נִרְשָׁם וּמִתְעַטֵּר בְּשֵׁם הַקְּדוֹשׁ, וְאִזּוֹ יוֹדַע דְּרָכִים נְסֻתָרוֹת
וְסוּדוֹת עֲמִיקִים שְׁלַמְעָלָה וְלַמְטָה, וְלֹא פּוֹחַד לְעוֹלָמִים.

דף י"ט ע"ב

תָּא חֲזִי, (דף י"ט ע"ב) בְּהֵוּא יוֹמָא אֲתַפְקְדוּ עַל אֵילָנָא חַד, וְעָבְרוּ עַל פְּקוּדָא
דְּמֵאֲרִיהוֹן, וּבְגִין דְּאֲתַתָּא הִיא חֲבַת בְּקַדְמִיתָא, וְאֲתָא עָלָה הֵוּא נְחֹשׁ,
כְּתִיב, (בראשית ג) וְהוּא יִמְשׁוֹל בָּךְ. מִכָּאֵן וְהִלְאָה, בְּכָל זְמַנִּין דְּגוּבְרִין
אֲשַׁתְּכָחוּ חִיבִין קָמִי קוֹדֶשָׁא בְּרִידָה הוּא, הָא אוֹקִימְנָא דְאִינוּן נְשִׁים
(דלעילא) מְסַטְרָא דְדִינָא קְשִׁיא, זְמַיְנִין לְשַׁלְטָאָה עֲלִיהוֹן, מְסַטְרָא דְדִינָא
קְשִׁיא, הֲדָא הוּא דְכְתִיב, (ישעיה ג) עַמִּי נוֹגְשִׁיו מְעוֹלֵל וְנָשִׁים מְשָׁלוּ בוּ, נְשִׁים
מְשָׁלוּ בוּ וְדָאִי.

בֹּא רְאֵה, בְּאוֹתוֹ יוֹם נִצְטוּוּ עַל יַעַץ אֶחָד וְעָבְרוּ עַל מִצְוֹת רַבּוֹנָם, וּבְגִלְל
שְׁהֲאִשָּׁה חֲטָאָה בְּרָאשׁוֹנָה וּבֹא עָלֶיהָ אוֹתוֹ הַנְּחֹשׁ, כְּתוּב (בראשית ג) וְהוּא
יִמְשָׁל בָּךְ. מִכָּאֵן וְהִלְאָה, בְּכָל הַפְּעָמִים שֶׁאֲנָשִׁים נִמְצְאִים רְשָׁעִים לְפָנֵי

הקדוש ברוך הוא, הרי בארנו שאותן נשים (שלמעלה) שמצד הדין הקשה מזמנות לשלט עליהם, מצד הדין הקשה. זהו שפתיב (ישעיה א) עמי נגשיו מעולל ונשים משלו בו. נשים משלו בו ודאי.

ואלין אקרון להט החרב המתהפכת, לאו דאינון חרב המתהפכת, אלא להט מההוא חרב, דאקרי (ויקרא כו) חרב נוקמת נקם ברית, (ישעיה לה) חרב ליי מלאה דם. וההוא להט החרב מתהפכת, לזמנין גוברין ולזמנין נוקבין, והא אוקימנא.

ואלה נקראות להט החרב המתהפכת, לא שהם חרב המתהפכת, אלא להט מאותה חרב, שנקרא (ויקרא כו) חרב נקמת נקם ברית, (ישעיה לד) חרב להי מלאה דם. ואותו להט החרב המתהפכת, לפעמים גברים ולפעמים נקבות, והרי בארנו.

ווי לעלמא, כד אינון נשין שלטון בעלמא, כד חמא נביאה, דישראל מעקמי ארחייהו, ואינון אשתכחו בחובין קמי מאריהון, כדין אמר, נשים שאננות היך אתון שקיטאן, היך אתון יתבו דלא לאתערא בעלמא, קומנה. ובאתר אחרא (ק"ס) אוקימנא להאי קרא (כאן חסר ועיין לקמן קס"ז ע"ב). והא אוקמוה חבריאי.

אוי לעולם כשאותן נשים שולטות בעולם. כשראה הנביא שישראל מעקמים את דרכיהם והם נמצאים בחטאים לפני רבונם, אז אמר: נשים שאננות, איך אתן שאננות? איך אתן יושבות שלא להתעורר בעולם?! קמנה. ובמקום אחר בארנו את הפסוק הזה, והרי פרשוהו החברים.

אבל לא אתמר, אלא כמה דאשכחן בדבורה. דכתוב (שופטים ד) היא שופטה את ישראל בעת ההיא. ועל דא תנינן, ווי לבר נש דאתתא קא מברכא ליה לפתורא. כן דבורה, היא שופטה את ישראל בעת ההיא, ווי לדרא דלא אשתכח בהו מאן דדאין לעמא, אלא חד נוקבא.

אבל לא נאמר, אלא כמו שמצאנו בדבורה, שפתיב (שופטים ה) היא שפטה את ישראל בעת ההיא. ועל כן שנינו, אוי לאדם שאשה מברכת לו בשלחנו. כן דבורה, היא שפטה את ישראל בעת ההיא - אוי לדור שלא נמצא בהם מי שיזון את העם אלא רק נקבה אחת.

תָּא חֲזִי, תִּרְוִי נָשִׁי אֵינּוֹן דְּאִשְׁתְּכֶחוּ בְּעֵלְמָא, וְאִמְרִי תוֹשְׁבַחְתָּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּכָל גּוּבְרִין דְּעֵלְמָא לָא יִימְרוּן הֵכִי. וּמֵאֵן אֵינּוֹן. דְּבוּרָה. וְחֲנָה. חֲנָה אִמְרָה, (שמואל א ב) אֵין קְדוּשׁ כִּינִי כִי אֵין בְּלִתְדָּ וְכִלְהוּ קְרָאִי. דְּהִיא פְתַחַת פְּתַחַת דְּמַהִימְנוּתָא לְעֵלְמָא, כְּגוֹן (שמואל א ב) מְקִים מְעַפֵּר דְּל מְאֻשְׁפוֹת יָרִים אָבִיוֹן, הָא פְתַחַת דְּמַהִימְנוּתָא. לְהוֹשִׁיבֵי עִם נְדִיבִים, הָא מְהִימְנוּתָא דְלְעִילָא, בְּאַתֵּר דְּאַבְהוֹן שְׂרִיין. מֵאֵן נְדִיבִים. אֵלִין אָבְהוֹן, כְּדַכְתִּיב (תהלים מז) נְדִיבֵי עַמִּים נְאַסְפוּ.

בֹּא רְאֵה, שְׁתֵּי נָשִׁים הֵן שְׁנַמְצָאוּ בְּעוֹלָם וְאוּמְרוֹת תְּשַׁבְּחוּתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁכָּל הַגְּבָרִים שֶׁבְּעוֹלָם לֹא יֹאמְרוּ כֵּן. וּמִי הֵן? דְּבוּרָה וְחֲנָה. חֲנָה אִמְרָה (שמואל א ב) אֵין קְדוּשׁ כִּהִי כִי אֵין בְּלִתְדָּ, וְכָל שְׂאָר הַפְּסוּקִים. שְׁהִיא פְתַחַת אֶת פְּתַח הָאֱמוּנָה לְעוֹלָם, כְּמוֹ: מְקִים מְעַפֵּר דְּל מְאֻשְׁפוֹת יָרִים אָבִיוֹן, הִרִי הִפְתַּח שֶׁל הָאֱמוּנָה. לְהוֹשִׁיבֵי עִם נְדִיבִים, הִרִי הָאֱמוּנָה שְׁלֹמְעֵלָה, בְּמִקּוֹם שֶׁשְׂרוּיִים הָאֲבוֹת. מִי הַנְּדִיבִים? אֵלוֹ הָאֲבוֹת, כְּפַתּוּב (תהלים מז) נְדִיבֵי עַמִּים נְאַסְפוּ.

דְּבַר אַחַר לְהוֹשִׁיבֵי עִם נְדִיבִים, נִבְּאָה עַל שְׁמוּאֵל, דְּאִיהוּ זְמִין לְאַתְקֻשָׁא עִם מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן, דְּכַתִּיב, (תהלים צט) מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן בְּכַהֲנֵינוּ וּשְׁמוּאֵל בְּקוֹרְאֵי שְׁמוֹ. (שמואל א ב) וְכִסָּא כְבוֹד יְנַחִילִם. מֵאֵן יְנַחִילִם. דָּא שְׁמוּאֵל. דְּאַחְסִין יִקְרָא דְּמַלְכוּתָא לְתִרְוִין מַלְכִין. דְּבַר אַחַר וְכִסָּא כְבוֹד יְנַחִילִם, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּהוּא אַחְסִין כּוּרְסִיָּא דִּילֵיהּ לְעַבְדוּהִי, הִדָּא הוּא דְּכַתִּיב וְכִסָּא כְבוֹד יְנַחִילִם. (עוד) (שמואל א ב) יִי יַחַתּוּ מְרִיבּוֹ, מְרִיבּוֹ חֶסֶר, מֵאִי קָא מִיִּירִי. אֵלָא מְרִיבּוֹ תִּנְיִנוּ, מְרִיבּוֹ וְ, וְדָא מַלְכָּא קְדִישָׁא וְרָזָא דְּחֻכְמָתָא אֲתִמַּר הָכָא, בְּשַׁעְתָּא דְּדִינִין מִתְעַרְוּן וְשִׁלְטִין שְׁלִטִין עַל רַחְמֵי, וְרַחְמֵי אֲתַכְפְּיִין, וּבְשַׁעְתָּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲתַבְּרָד מִמְּבוּעָא דְּנַחְלָא, כְּדִין גְּבַרִין רַחְמֵי וְאַתְכְּפִיִין דִּינִי, הִדָּא הוּא דְּכַתִּיב יִי יַחַתּוּ מְרִיבּוֹ מְרִיבּוֹ וְ.

דְּבַר אַחַר לְהוֹשִׁיבֵי עִם נְדִיבִים - נִבְּאָה עַל שְׁמוּאֵל, שְׁהוּא עֲתִיד לְהִיֹּת שְׁקוּל עִם מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן, שְׁכַתּוּב (שם צט) מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן בְּכַהֲנֵינוּ וּשְׁמוּאֵל בְּקוֹרְאֵי שְׁמוֹ. וְכִסָּא כְבוֹד יְנַחִילִם, מִי יְנַחִילִם? זֶה שְׁמוּאֵל, שְׁהוֹרִישׁ כְבוֹד הַמַּלְכוּת לְשֵׁנֵי מַלְכִים. דְּבַר אַחַר וְכִסָּא כְבוֹד יְנַחִילִם - זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁהוֹרִישׁ אֶת כְּסָאוֹ לְעַבְדּוֹ. זֶהוּ שְׁכַתּוּב וְכִסָּא כְבוֹד יְנַחִילִם. הִי יַחַתּוּ מְרִיבּוֹ, מְרִיבּוֹ חֶסֶר, מֵה זֶה אוֹמֵר? אֵלָא מְרִיבּוֹ שְׁנִינוּ, מְרִיבּוֹ וְ, וְזֶה הַמְּלֶכֶת הַקְּדוֹשׁ, וְסוּד הַחֻכְמָה נְאֻמַּר כָּאוּ, בְּשַׁעְתָּא שְׁהִדִּינִים מִתְעוֹרְרִים וְהַשְׁלִיטִים שׁוֹלְטִים עַל הַרַחְמִים, וְהַרַחְמִים נִכְנָעִים, וּבְשַׁעְתָּא שְׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְבְּרָד מִמְּעַן הַנַּחַל, אֲזִי גּוּבְרִים הַרַחְמִים וְנִכְנָעִים הַדִּינִים. זֶהוּ שְׁכַתּוּב, הִי יַחַתּוּ מְרִיבּוֹ, מְרִיבּוֹ וְ.

עָלְיוּ בְּשָׁמַיִם יָרַעַם. עָלְיוּ. מֵאֵי עָלְיוּ. בְּשַׁעֲתָא דְטַלָּא דְעַתִּיקָא קְדִישָׁא שְׂרִיא
עָלְיָה, וּמִלְּיָא רִישִׁיָּה, בְּהֵהוּא אֲתֵר דְאַקְרִי שְׁמַיִם, כְּדִין יָרַעַם: יִתְבַּר
חִילִיָּהוּן וְתוֹקֶפְיָהוּן דְדִינִין תְּקִיפִין. וַיִּתְּן עֹז לְמַלְכוֹ, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.
וַיְרַם קֶרֶן מְשִׁיחוֹ, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל דְאַקְרִי קֶרֶן הַיּוֹבֵל (ס"א ל"ג הַיּוֹבֵל) כְּמָה
דְּאוּקִימָנָא. מְשִׁיחוֹ כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (מַלְכִים ב כג) מְשִׁיחַ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב, בְּגִין כְּדָ
קֶרֶן מְשִׁיחוֹ, וְהָא אֲתֵמַר.

עָלְיוּ בְּשָׁמַיִם יָרַעַם. עָלְיוּ, מַה זֶה עָלְיוּ? בְּשַׁעֲתָא שְׁהַטַּל שֶׁל הַעֲתִיקָא הַקְדוֹשׁ
שׁוֹרָה עָלְיוּ, וּמִמְלָא אֶת רֵאשׁוֹ בְּאוֹתוֹ מְקוֹם שְׁנִקְרָא שְׁמַיִם, אֲזִי יָרַעַם,
יִשְׁבֵּר אֶת כְּחַם וְתִקְפֵּם שֶׁל הַדִּינִים הַקְּשִׁים. וַיִּתְּן עֹז לְמַלְכוֹ - זֶה
הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וַיְרַם קֶרֶן מְשִׁיחוֹ - זֶה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל שְׁנִקְרָאת קֶרֶן
הַיּוֹבֵל, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ. מְשִׁיחוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר מְשִׁיחַ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב, מְשׁוּם
כְּדָ קֶרֶן מְשִׁיחוֹ, וְהָרִי נִתְבָּאֵר.

דְּבוּרָה דְאַתַּת לְשַׁבְּחָא שְׁבַחָא דְמַלְכָּא קְדִישָׁא, (שׁוֹפְטִים ה) יְיָ בְּצִאתָךְ מִשְׁעִיר
בְּצַעֲדָךְ מִשְׁדָּה אֲדוּם. מְלַמֵּד, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲזַמִּין לְכָל שְׂאָר עַמִּין
לְקַבְּלָא לְאוּרִייתָא, וְלֹא בָּעוּ. וְכִי לֹא הָיָה גְלִי קַמִּיהָ דְלֹא בָּעָאן, אֶלָּא דְלֹא
יְהֵא לֹון פְּתַחוֹן פָּה, דְאַלְמָלָא יְהֵב לֹון קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אוּרִייתָא הוּוּ נְטְרִי
לָהּ. וְכָל אֵינוֹן קְרָאֵי דְאַמְרָה דְבוּרָה, כְּלָהוּ בְּרָזָא דְחֻכְמָתָא, עַד הֵהִיא
שַׁעֲתָא דְשַׁבְּחַת גְּרָמָה, שְׁנֶאֱמַר עַד שְׁקַמְתִּי דְבוּרָה שְׁקַמְתִּי אִם בִּישְׂרָאֵל,
דְּהָא אוּקְמוּהָ דְאַסְתַּלְקַּק מְנַה רוּחַ נְבוּאָה, וּבְגִין כְּדָ (שׁוֹפְטִים ה) עוּרִי עוּרִי
דְבוּרָה עוּרִי עוּרִי דְבְרִי שִׁיר.

דְּבוּרָה שְׁבָאָה לְשַׁבַּח אֶת שְׁבַח הַמְּלָךְ הַקְדוֹשׁ: הִי בְּצִאתָךְ מִשְׁעִיר
בְּצַעֲדָךְ מִשְׁדָּה אֲדוּם. מְלַמֵּד שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הֲזַמִּין אֶת כָּל שְׂאָר
הָעַמִּים לְקַבֵּל תּוֹרָה, וְלֹא רָצוּ. וְכִי לֹא הָיָה גְלוּי לְפָנָיו שְׁלֹא רוּצִים?
אֶלָּא שְׁלֹא יְהִיָּה לָהֶם פְּתַחוֹן פָּה, שְׁאַלְמָלָא הָיָה נוֹתֵן לָהֶם הַקְדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא אֶת הַתּוֹרָה, הֵיוּ שׁוֹמְרִים אוֹתָהּ. וְכָל אוֹתָם פְּסוּקִים
שְׁאַמְרָה דְבוּרָה, הַכֹּל הֵם בְּסוּד הַחֻכְמָה, עַד אוֹתָהּ שַׁעֲתָא שְׁשַׁבְּחָה אֶת
עֲצָמָה, שְׁנֶאֱמַר עַד שְׁקַמְתִּי דְבוּרָה שְׁקַמְתִּי אִם בִּישְׂרָאֵל, שְׁהָרִי בְּאַרוֹ
שְׁהַסְתַּלְקָה מְנַה רוּחַ הַקְדוֹשׁ. וּמְשׁוּם כְּדָ, עוּרִי עוּרִי דְבוּרָה עוּרִי עוּרִי
דְבְרִי שִׁיר.

וְכָל דָּא, כַּד אֲשַׁתְּכַחוּ גוּבְרִין בַּחֲטָאָה, וְלֹאוּ אֵינּוּן כְּדָאִין לְמִשְׁרֵי עַלְיֵיהוּ רוּחַ קוּדְשָׁא וְדָאִי. (דף כ"ו ע"א) (ויקרא ד) וְאִם כָּל עֵדֶת יִשְׂרָאֵל יִשְׁגּוּ וְגו', כִּמְה דְאוּקִימְנָא בְּהוֹרָאָה דְטַעוּ בָּהּ. אֲבָל וְאִם כָּל עֵדֶת יִשְׂרָאֵל יִשְׁגּוּ, וְאִם כָּל יִשְׂרָאֵל יִשְׁגּוּ מִבְּעֵי לֵיהּ, מֵאִי כָּל עֵדֶת יִשְׂרָאֵל. אֶלָּא אֵינּוּן (כולהוּ) דְאֲשַׁתְּכַחוּ בִירוּשָׁלַם, דְּהָא מִתְּמֹן נִפְקָא אוֹרֵייתָא לְכָל עַמָּא, וְאִי אֵינּוּן דְּהוּוּ תְּמֹן טַעָאוּ, כָּל יִשְׂרָאֵל טַעָאוּ, וְתִנְיָנָן דְּכִיּוֹן דְּתִמְּוּ טַעָאוּ, כָּל עַמָּא טַעָאוּ, בְּגִין דְּכֻלְהוּ מִשְׁכִּי אֲבַתְרֵייהוּ. וְנַעֲלָם דְּבַר מַעֲיֵנֵי הַקְּהָל, עֵינֵי הַקְּהָל אֵלִין סְנֵהֲדְרִי, אֵלִין אֵינּוּן דְּמִמְּוֹן עַל יִשְׂרָאֵל.

וְכָל זֶה כְּשֶׁנִּמְצְאוּ הַגְּבָרִים בַּחֲטָא, וְאֵינִם כְּדָאִים לְהַשְׁרוֹת עֲלֵיהֶם רוּחַ הַקֹּדֶשׁ וְדָאִי. וְאִם כָּל עֵדֶת יִשְׂרָאֵל יִשְׁגּוּ וְגו', כִּמּוֹ שֶׁבְּאַרְנוּ בְּהוֹרָאָה שֶׁטַעוּ בָּהּ. אֲבָל וְאִם כָּל עֵדֶת יִשְׂרָאֵל יִשְׁגּוּ, וְאִם כָּל יִשְׂרָאֵל יִשְׁגּוּ הֲיָה צְרִיף לְהִיּוֹת! מַה זֶה כָּל עֵדֶת יִשְׂרָאֵל? אֶלָּא אוֹתָם (כֻּלָּם) שֶׁנִּמְצְאוּ בִירוּשָׁלַם, שֶׁהָרִי מִשָּׁם יוֹצֵאת תּוֹרָה לְכָל הָעָם, וְאִם אוֹתָם שָׁהִיוּ שָׁם טוֹעִים, אִזּוֹ כָּל יִשְׂרָאֵל טוֹעִים, וְשִׁנְיָנוּ, שֶׁכִּיּוֹן שֶׁשָּׁם טוֹעִים, כָּל הָעָם טוֹעִים, מִשּׁוּם שֶׁכֻּלָּם נִמְשָׁכִים אַחֲרֵיהֶם. וְנַעֲלָם דְּבַר מַעֲיֵנֵי הַקְּהָל - עֵינֵי הַקְּהָל אֵלֶּיךָ הַסְּנֵהֲדְרִין, אֵלֶּיךָ הֵם שֶׁמִּמֶּנִּים עַל יִשְׂרָאֵל.

רעיא מהימנא פְּקוּדָא דָּא לְהַבִּיא קַרְבָּן עַל סְנֵהֲדְרִי גְדוּלָּה שְׁטַעוּ, תְּנַאֲוִין וְאַמּוֹרָאִין עִי סְנֵהֲדְרִי גְדוּלָּה הִיוּ, וּמִשָּׁה עַלְיֵיהוּ. וְעִי סְנֵהֲדְרִי קִטְנָה הוּוּ, וְאַהֲרֹן עַלְיֵיהוּ. וּבְגִין דָּא אֲמַרוּ מֵאֲרִי מִתְּנִיתִין, מִשָּׁה שׁוֹשְׁבֵינָא דְּמַלְכָּא הוּוּ, וְדָא תְּפִאָרַת, מִתְּמֹן סְנֵהֲדְרִי גְדוּלָּה. אַהֲרֹן שׁוֹשְׁבֵינָא דְּמִטְרוֹנִיתָא, וְדָא מַלְכוּת, הִיא זְעִירָא קְרִינָן לֵיהּ, כְּגוֹן (בראשית כט) אֶעֱבֹדָּךְ שֶׁבַע שָׁנִים בְּרַחֵל בְּתָדָּךְ הַקִּטְנָה. וְעַל שְׁמָה אַתְקַרִי סְנֵהֲדְרִי קִטְנָה.

מִצָּנָה זֹו לְהַבִּיא קַרְבָּן עַל סְנֵהֲדְרִין גְדוּלָּה שְׁטַעוּ, תְּנַאֲוִים וְאַמּוֹרָאִים שֶׁבַעִים סְנֵהֲדְרִין גְדוּלָּה הִיוּ, וּמִשָּׁה עַלְיֵיהֶם. וְשֶׁבַעִים סְנֵהֲדְרִין קִטְנָה הִיוּ, וְאַהֲרֹן עַלְיֵיהֶם. וּמִשּׁוּם כְּדָּךְ אֲמַרוּ בְּעַלֵי הַמִּשְׁנָה, שֶׁמִּשָּׁה הִיא שׁוֹשְׁבֵינָא הַמְּלָךְ וְזֹו תְּפִאָרַת, מִשָּׁם סְנֵהֲדְרִין גְדוּלָּה. אַהֲרֹן שׁוֹשְׁבֵינָא הַגְּבִירָה, וְזֹו מַלְכוּת, הִיא קִטְנָה קוֹרְאִים לָּהּ, כִּמּוֹ (בראשית כט) אֶעֱבֹדָּךְ שֶׁבַע שָׁנִים בְּרַחֵל בְּתָדָּךְ הַקִּטְנָה. וְעַל שְׁמָה נִקְרְאת סְנֵהֲדְרִין קִטְנָה.

וּמִתְּמֹן הוּוּ יִדְעִין סְנֵהֲדְרִין שֶׁבַעִין לְשׁוֹן, דְּאֵינּוּן שֶׁבַעִים פְּנִים לְתוֹרָה, דְּאִית שֶׁבַעִים לְשׁוֹן מִסְטָרָא דְּמַלְכוּת הַרְשָׁעָה וְכוּי, כִּלְא בְּפִרוּדָּא. הַדָּא הוּוּ דְּכַתִּיב, (בראשית י) מֵאֵלָּה נִפְרְדוּ אֵינִי הַגּוֹזִים בְּאַרְצוֹתֶם לְלִשׁוֹנוֹתֶם כִּלְהוּ שֶׁבַעִין לְשׁוֹן בְּפִרוּדָּא דָּא מוֹ דָּא.

וּמִשָּׁם הִיוּ יוֹדְעִים סְנֵהֲדְרִין שֶׁבַעִים לְשׁוֹן, שֶׁהוּוּ שֶׁבַעִים פְּנִים לְתוֹרָה, שֶׁיֵּשׁ שֶׁבַעִים לְשׁוֹן מִצָּד שֶׁל הַמַּלְכוּת הַרְשָׁעָה וְכוּי, הַכֹּל בְּפִרוּדָּא. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב מֵאֵלָּה נִפְרְדוּ אֵינִי הַגּוֹזִים בְּאַרְצוֹתֶם לְלִשׁוֹנוֹתֶם. כָּל שֶׁבַעִים הַלְשׁוֹן בְּפִרוּדָּא זֶה מִזָּה.

אבל באורייתא, עי פנים לתורה בלשון חד. ודא יסוד. וי הלכה חדא, חכמה זעירא מלכות, דבה שבעין לשון, כחושבן סוד, מן יסוד. ויסוד איהו לשון הקדש, סוד המרובה, בשבעין קתדראין, עליהו אתמר כל העונה אמן יהא שמיה רבא מברך בכל כחו, קורעין לו גזר דינו של שבעים שנה. לשון חד, איהו שבעים לשון, על מדה זעירא דחכמה זעירא, דאיהו יי על מדה זעירא. על חכמה זעירא דאיהו יי, על מדה זעירא דחכמה ב', תרין שפון, דבהון דעת ותבונה, בהון אשתלימו שבעין ותרין. (עי' רעיא מהימנא)

אבל בתורה, שבעים פנים לתורה בלשון אחת. וזה יסוד. וי הלכה אחת, חכמה קטנה - מלכות, שבה שבעים לשון כחשבון סוד, מן יסוד. ויסוד הוא לשון הקדש, סוד המרובה, בשבעים קתדראות, עליהם נאמר, כל העונה אמן יהא שמיה רבא מברך בכל כחו, קורעין לו גזר דינו של שבעים שנה. לשון אחד, היא שבעים לשון על מדה קטנה של חכמה קטנה, שהיא יי על מדה קטנה. על חכמה קטנה שהיא יי, על מדה קטנה של חכמה ב', שתי שפתים שבהן דעת ותבונה, בהן נשלמו שבעים ושתיים. (עי' רעיא מהימנא).

רבי חייא ורבי יוסי הוו אזלי באורחא, עד דהוו אזלי. אמר רבי יוסי לרבי חייא, נשתדל במלי דאורייתא, במלי דעתיק יומין. פתח רבי חייא ואמר, (תהלים לב) חטאתי אודיעך וגו', מכאן אוליפנא, דכל בר נש דמכסי חטאוי ולא מפרש לון קמי מלפא קדישא, ויתבע עליהו רחמי, לא יהבין ליה למפתח פתחא דתשובה, בגין דאיהו אכסיף (נייא מכסי) מניה. ואי איהו פריש לון קמי קודשא בריך הוא, קודשא בריך הוא חייס עליה ויתגברון רחמי על דינא.

רבי חייא ורבי יוסי היו הולכים בדרך. עד שהיו הולכים, אמר רבי יוסי לרבי חייא, נשתדל בדברי תורה, בדברי עתיק הימים. פתח רבי חייא ואמר, (תהלים לב) חטאתי אודיעך וגו', מכאן למדנו, שכל אדם שמכסה את חטאיו ואינו מפרש אותם לפני הקדוש ברוך הוא ויבקש עליהם רחמים, לא נותנים לו לפתח פתח של תשובה, משום שהוא מתבייש (מכסה) ממנו. ואם הוא מפרש אותם לפני הקדוש ברוך הוא, הקדוש ברוך הוא חס עליו, ויתגברו הרחמים על הדין.

ופל שפון אי איהו בכי, דהא כל פתחין סתימין איהו פתח, ואתקבל צלותיה, ועל דא, פרישו דחטאוי, יקרא הוא דמלפא, לאגברא רחמי על דינא. ועל דא כתיב (תהלים ט) זובח תודה יכבדנני. מהו יכבדנני. תרין כבודין אינון, חד לעילא, וחד לתתא, חד בעלמא דין, וחד בעלמא דאתי.

וְכָל שֶׁפֶן אִם הוּא בּוֹכָה, שֶׁהָרִי כָּל הַפְּתָחִים הַסְּתוּמִים הוּא פּוֹתַח,
וּתְפִלְתּוֹ מִתְקַבֵּלָת. וְעַל זֶה פְּרִישֵׁת חֲטָאִיו, כְּבוֹד הוּא לְמַלְךְ לְהַגְבִּיר
רַחֲמִים עַל דִּין. וְעַל זֶה כְּתוּב, זָבַח תּוֹדָה יִכְבְּדֶנּוּ. מַה זֶה יִכְבְּדֶנּוּ? שְׁנֵי
כְּבוֹדִים הֵם, אֶחָד לְמַעַלָּה וְאֶחָד לְמַטָּה. אֶחָד בְּעוֹלָם הַזֶּה וְאֶחָד בְּעוֹלָם
הַבָּא.

הַאִי קָרָא קִשְׁיָא בְּכֹלָא, בְּסִגִּיאוֹת מַלְיוֹן, דְּהָא בְּאוֹדָה עָלֵי פְּשְׁעֵי סָגִי. מַהוּ
חֲטָאתִי אוֹדִיעֵךְ וְעוֹנִי לֹא כְּסִיתִי, וְלִבְתֵּר אוֹדָה עָלֵי פְּשְׁעֵי לִינִי, וְעוֹד דְּהָא
אוֹדָה עָלֵי פְּשְׁעֵי לִינִי, לָךְ מִבְּעֵי לִיָּהּ.

הַפְּסוּק הַזֶּה קֶשֶׁה בְּכֹל, בְּרַב דְּבָרִים, שֶׁהָרִי בְּאוֹדָה עָלֵי פְּשְׁעֵי מִסְפִּיק,
מַה זֶה חֲטָאתִי אוֹדִיעֵךְ וְעוֹנִי לֹא כְּסִיתִי, וְאַחֲרַי כֶּן אוֹדָה עָלֵי פְּשְׁעֵי
לִי? וְעוֹד, שֶׁהָרִי אוֹדָה עָלֵי פְּשְׁעֵי לִי, לָךְ הִיא צְרִיךְ לְהִיּוֹת!

אֶלָּא דָּוִד, כָּל מַלְוֵי בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ אֶמְרוּ, וְלִמְלַכּוֹתָא דְשִׁמְיָא אֶמְר, בְּגִין
דְּאִיְהִי שְׁלִיחָא מִתְתַּאֲרֵי לְעֵילָאִי, וּמַעֲיִלָאִי לְתַתָּאִי, וּמֵאֵן דְּבַעֲי לְמַלְכָּא, לֵה
אוֹדַע בְּקִדְמִיתָא. וְעַל דָּא חֲטָאתִי אוֹדִיעֵךְ, (ד"א לְמַלְכוּתָא דְשִׁמְיָא קֵאמַר) וְעוֹנִי לֹא
כְּסִיתִי, מִצְדִּיקוֹ שֶׁל עוֹלָם. אֶמְרֵתִי אוֹדָה עָלֵי פְּשְׁעֵי לִינִי, דָּא מַלְכָּא קְדִישָׁא,
דְּשִׁלְמָא כֹּלָא דִּילֵיהּ, וְשִׁלְמָא דְּבַעֲי בְּרַשׁ לְאַעֲלָאָה קָמִיהּ בְּהוֹדָאָה. דְּהָא
שְׁלָמִים הֵכִי מִתְקַרְבִּין בְּהוֹדָאָה, דְּכִתִּיב (וַיִּקְרָא ז') עַל זָבַח תּוֹדַת שְׁלָמִיו.
(תְּהִלִּים ל"ב) וְאַתָּה נִשְׂאֵת עוֹן חֲטָאתִי סִלָּה. דָּא לְעֵילָא לְעֵילָא, אֶתֶר דְּעַתִּיקָא
קְדִישָׁא שְׂרִיא. בְּגִין כֶּן, הַאִי קָרָא אֶחִיד בְּכֹלָא.

אֶלָּא דָּוִד, אֶת כָּל דְּבָרָיו הוּא אֶמְר בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ, וְאַמְר אֶת זֶה לְמַלְכוּת
הַשְּׁמַיִם, מִשּׁוּם שֶׁהוּא שְׁלִיחַ מִהַתְּחַתּוֹנִים אֶל הָעֲלִיוֹנִים, וּמַעֲלִיוֹנִים
אֶל הַתְּחַתּוֹנִים, וּמִי שְׂרוּצָה אֶת הַמְּלָךְ, הוּא מוֹדִיעַ לֵה בְּרֵאשׁוֹנָה. וְעַל
כֵּן חֲטָאתִי אוֹדִיעֵךְ, (לְמַלְכוּת הַשְּׁמַיִם אֵמַר) וְעוֹנִי לֹא כְּסִיתִי, מִצְדִּיקוֹ שֶׁל
עוֹלָם. אֶמְרֵתִי אוֹדָה עָלֵי פְּשְׁעֵי לִי - זֶהוּ הַמְּלָךְ הַקְּדוֹשׁ שֶׁכָּל הַשְּׁלוֹם
שְׁלוֹ, וְהַשְּׁלוֹם שֶׁצְּרִיךְ אָדָם לְהַכְנִיס לְפָנָיו - בְּהוֹדָאָה. שֶׁהָרִי כֶּן
נִקְרָבִים שְׁלָמִים בְּהוֹדָאָה, שֶׁכְּתוּב עַל זָבַח תּוֹדַת שְׁלָמִיו. וְאַתָּה נִשְׂאֵת
עוֹן חֲטָאתִי סִלָּה. זֶה לְמַעַלָּה לְמַעַלָּה, הַמְּקוֹם שֶׁהַעֲתִיק הַקְּדוֹשׁ שְׂרוֹי.
מִשּׁוּם כֶּן הַפְּסוּק הַזֶּה אוֹחֵז בְּכֹל.

כְּגוֹנוֹנָא דָּא, מֵאֵן דִּיתְבַּע בְּעוֹתִיָּה לְמַלְכָּא, בְּעֵי לִיחַדָּא שְׁמָא קְדִישָׁא
בְּרַעוֹתִיָּה, מִתְתָּא לַעֲיִלָּא וּמַעֲיִלָּא לְתַתָּא, וְלִקְשָׁרָא כְּלָא בְּחַד קְשָׁרָא,
וּבַהֲהוּא קְשׁוּרָא אֲשַׁתְּכַח בְּעוֹתִיָּה. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מֵאֵן הוּא חֲפִימָא,
לְמַתְבַּע בְּעוֹתִיָּה כְּדוּד מַלְכָּא, דְּהוּא הָוָה נָטִיר פְּתַחא דְּמַלְכָּא. אָמַר לִיָּה
רַבִּי חֲזִיָּא וּדְאֵי הָכִי הוּא. וְעַל דָּא אֲוֵרִיָּתָא אֲוֵלִיף לֹן, אָרְחִי (דף כ"ו ע"ב)
דְּמַלְכָּא קְדִישָׁא, בְּגִין דְּנִנְדַע לְמִיָּהּ אַבְתְּרִיָּה, כְּמָה דְּאֵת אָמַר (דברים יג)
אַחֲרֵי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם תֵּלְכוּ וּגו'.

כְּמוֹ זֶה מִי שֶׁמְבַקֵּשׁ בְּקִשְׁתּוֹ לְמַלְךְ, צָרִיךְ לִיחַד אֶת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ
בְּרִצּוֹנוֹ, מִמְטָה לְמַעַלָּה וּמִמַּעַלָּה לְמַטָּה, וְלִקְשֹׁר הַכֹּל בְּקֶשֶׁר אֶחָד,
וּבְאוֹתוֹ קֶשֶׁר נִמְצְאָת בְּקִשְׁתּוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מִי הֲחִכֶּם לְבִקֵּשׁ בְּקִשְׁתּוֹ
כְּמוֹ דוּד הַמַּלְךְ, שֶׁהוּא הֵיךְ שׁוֹמֵר אֶת פְּתַח הַמַּלְךְ? אָמַר לוֹ רַבִּי חֲזִיָּא,
וּדְאֵי כֶּךָ הוּא, וְעַל כֵּן הִתּוֹרָה לְמַדָּה אוֹתְנוּ אֶת דַּרְכֵי הַמַּלְךְ הַקְּדוֹשׁ
כְּדֵי שֶׁנִּדְעַ לְלַכֵּת אַחֲרָיו, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יג) אַחֲרֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם תֵּלְכוּ
וּגו'.

רַבִּי יוֹסִי פִּתַח וְאָמַר, (ירמיה לא) כֹּה אָמַר יְיָ קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמַע נְהִי בְּכִי וּגו'.

כֹּה אָמַר יְיָ, הֵא אוֹקְמוּהָ, בְּכֹל אֶתֶר דְּנִבְיָאָה שְׂרִי לְמַלְכָּא, הוּוּ מְלוּי
אֲשַׁתְּמוּדְעוּ, וְהִכָּא הָאֵי כֹה אָמַר יְיָ, קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא. וּמָה אָמַר, קוֹל
בְּרָמָה נִשְׁמַע.

רַבִּי יוֹסִי פִּתַח וְאָמַר, (ירמיה לא) כֹּה אָמַר ה' קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמַע נְהִי בְּכִי
וּגו'. כֹּה אָמַר ה', הִרִי פְּרִשׁוּהָ, בְּכֹל מְקוֹם שֶׁנִּבְיָא מִתְחִיל לְדַבֵּר, הִיו
דְּבָרִים נוֹדְעִים, וְכֵאֵן כֹּה אָמַר ה' הִזָּה, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וּמָה אָמַר?
קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמַע.

הָכִי תִּנְיִן, דְּבַהֲהוּא יוֹמָא דְּאִתְתַּרְבּ בֵּי מַקְדָּשָׁא לְתַתָּא, וַיִּשְׂרָאֵל אֲזָלוּ
בְּגִלּוּתָא, רִיחִינּוּ עַל צְאוּרֵיהוֹן, וַיִּדְיֵהוֹן מְהַדְּקוֹן לְאַחוּרָא. וּכְנִסְתּוֹ יִשְׂרָאֵל,
אִתְתַּרְכַּת מִבֵּית מַלְכָּא לְמִיָּהּ בְּתַרִּיהוֹן. בְּשַׁעֲתָא דְּנַחְתַּת, אִמְרַת אִיָּהּ
בְּקִדְמִיתָא וְאַבְכָּה עַל מְדוּרָאֵי, וְעַל בְּנֵי, וְעַל בְּעַלֵּי. כִּד נַחְתַּת, חֲמַת אִתְרַהָּא
חָרִיב, וְכְמָה דְּמָא דְּחֲסִידֵי אֲתוּשְׁד בְּגוֹוָה, וְהִיכְלָא קְדִישָׁא וּבֵיתָא אֲתוּקַד
בְּאֲשָׁא.

כֶּךָ שֶׁנִּינוּ, שֶׁבְּאוֹתוֹ יוֹם שֶׁנֶּחְרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ לְמַטָּה וַיִּשְׂרָאֵל הִלְכוּ
לְגִלוּת, רַחֲמִים עַל צְאוּרֵיהֶם וַיִּדְיֵהֶם מְהַדְּקוֹת לְאַחוּר, וּכְנִסְתּוֹ יִשְׂרָאֵל
גִּרְשָׁה מִבֵּית הַמַּלְךְ לְלַכֵּת אַחֲרֵיהֶם, בְּשַׁעַת שְׂיַרְדָּה אָמְרָה: אֵלֶּךְ
בְּרִאשׁוֹנָה וְאַבְכָּה עַל מְדוּרֵי, וְעַל בְּנֵי, וְעַל בְּעַלֵּי. כְּשִׂיַרְדָּה, רְאֵתָה אֶת

מקומה חרב, וכמה דם של חסידים שפוזב בתוכו, וההיכל הקדוש
והבית נשרף באש.

כדין ארימת קלא, ואתרגישו עלאי ותתאי, ומטא קלא לעילא, עד אתר
דמלכא שרי ביה. ובעא מלכא לאהדרא עלמא לתהו ובהו, עד דנחתו כמה
אוכלוסין, וכמה משרין, לקבלה ולא קבלה תנחומין מנייהו. הדא הוא
דכתיב קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה מאנה
להנחם על בניה, דלא קבלה מנייהו תנחומים. כי איננו: בגין דמלכא
קדישא הוה סליק לעילא לעילא, ולא אשתכח בגווה, הדא הוא דכתיב כי
איננו, ולא כתיב כי אינם.

אז הרימה קול, ורעשו עליונים ותחתונים, והקול הגיע למעלה עד
למקום שהמלך שרוי בו, ורצה המלך להחזיר את העולם לתהו ובהו,
עד שירדו כמה אוכלוסים וכמה מחנות כנגדה, ולא קבלה תנחומים
מהם. זהו שכתוב, קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על
בניה מאנה להנחם על בניה, שלא קבלה מהם תנחומים. כי איננו,
משום שהמלך הקדוש היה עולה למעלה למעלה ולא נמצא בתוכה.
זהו שכתוב כי איננו, ולא כתוב כי אינם.

אמר ליה רבי חייא, מאי רחל מבכה על בניה. אמר ליה אוליפנא, דהיא
כנסת ישראל. ודא אנתו דייעקב ודאי, דכתיב (בראשית כ"ט) ויאהב יעקב את
רחל. וכתיב, (בראשית כ"ט) ורחל עקרה. וכתיב, התם (תהלים קיג) מושיבי עקרת
הבית אם הבנים שמחה.

אמר לו רבי חייא, מה זה רחל מבכה על בניה? אמר לו, למדנו שהיא
כנסת ישראל, וזו אשתו של יעקב ודאי, שכתוב ויאהב יעקב את רחל.
וכתיב (בראשית כ"ט) ורחל עקרה. וכתיב שם, (תהלים קיג) מושיבי עקרת
הבית אם הבנים שמחה.

דבר אחר כי איננו, כמה דאתמר, (בראשית ל"ט) איננו גדול בבית וגו', איננו:
דהא אסתליק לעילא ואתרחיק מכלא. איננו: בזווגא בה. איננו:
לאשתכחא (שמות קס"ה) שמייה רבא.

דבר אחר כי איננו, כמו שנאמר, (בראשית ל"ט) איננו גדול בבית וגו'. איננו
- שהרי הסתלק למעלה והתרחק מהכל. איננו - בזווג עמה. איננו -
שימצא שמו הגדול.

אמר רבי חייא, מאן אתר שרזא לאתגלאה. אמר ליה, מבי מקדשא. דתמן שרזא ולבתר אסחרת כל ארעא דישראל. לבתר כד נפקת מן ארעא, קמת על מדברא ונתיבת תמן תלת יומין. דברת אוכלסהא ומשרייהא (ס"א ומתיבתא) ויתבהא מבי מלכא, וקראת עליה (איכה א) איכה ישבה בדד וגו'. בכו רבי חייא ורבי יוסי.

אמר רבי חייא, מאיזה מקום התחילה לגלות? אמר לו, מבית המקדש, ששם שרתה, ואחר כך סובבה בכל ארץ ישראל. אחר כך כשיצאה מן הארץ, עמדה על המדבר וישבה שם שלשה ימים, הנהיגה את אוכלוסייה ומחנותיה (וישיבותיה) ותושביה מבית המלך, וקראה עליה איכה ישבה בדד וגו'. בכו רבי חייא ורבי יוסי.

אמר רבי יוסי, לא גלו ישראל מארעא, ולא אתחרב בי מקדשא, עד דישראל בלהו אשתכחו בחיובא קמי מלכא, ועד דדברי עלמא אשתכחו בחיובא בקדמיתא. הדא הוא דכתיב, (ישעיה א) עמי מאשריך מתעים ודרך אורחותיך בלעו. דכיון דרישי עמא אזלין בחיובא, כל עמא אתמשכו אבתרייהו. רבי חייא אמר מהכא, ואם כל עדת ישראל ישגו, במאי הוי בגין ונעלם דבר מעיני הקהל. דעיני עמא אינון רישייהו, דכל עמא אתמשכו אבתרייהו.

אמר רבי יוסי, לא גלו ישראל מהארץ ולא נחרב בית המקדש עד שכל ישראל נמצאו חייבים לפני המלך, ועד שמנהיגי העולם נמצאו חייבים בראשונה. זהו שכתוב (ישעיה א) עמי מאשריך מתעים ודרך אורחותיך בלעו. שפיון שראשי העם הולכים ברשע, כל העם נמשכים אחריהם. רבי חייא אמר מכאן, ואם כל עדת ישראל ישגו - במה זה היה? משום שנעלם דבר מעיני הקהל, שעניי העם הם ראשיהם, שכל העם נמשכים אחריהם.

אזלו. עד דהוו אזלי חמו חד אתר מדשנא בעשבין, ונהר מיא דהוה נגיד ביה. יתבו. עד דהוו יתבי, פרח חד עופא ורחיש קמיהו. אמר רבי חייא, ניקום מהכא, דודאי נגרי טוריא הכא משתכחין, קמו ואזלו. עד דאהדרו רישייהו, חמו אינון לסטין דרהטין אבתרייהו, אתרחיש לון ניסא, ואשכחו קמיהו חד טינרא, וחד מערתא ביה, עאלו תמן יתבו כל ההוא יומא וכל ליליא.

הִלְכוּ, עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים רְאוּ מְקוֹם אֶחָד מְדֻשָּׁן בְּעֶשְׂבִים וְנָהַר מֵיִם זוֹרֵם בּוֹ. יָשְׁבוּ. עַד שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבִים, פָּרַח עוֹף אֶחָד וְרָחַשׁ לִפְנֵיהֶם. אָמַר רַבִּי חֵיִיא, נָקוּם מִכָּאן, שְׂוֹדְאֵי חוּצְבֵי הָרִים (שׁוֹדְדִים) נִמְצְאִים כְּאֵן. קָמוּ וְהִלְכוּ. עַד שֶׁהִחֲזִירוּ רְאִישֵׁיהֶם, רְאוּ אוֹתָם לְסֻטִים שְׂרָצִים אַחֲרֵיהֶם. הִתְרַחֵשׁ לָהֶם נִס וּמִצְאוּ לִפְנֵיהֶם סֵלַע אֶחָד וּבּוֹ מְעָרָה אַחַת. נִכְנְסוּ לָשֵׁם וַיִּשְׁבוּ כָּל אוֹתוֹ יוֹם וְכָל הַלַּיְלָה.

פָּתַח רַבִּי חֵיִיא וְאָמַר, (ירמיה ל) וְאַתָּה אֵל תִּירָא עֲבָדֵי יַעֲקֹב וְגוֹ', כִּי הִנְנִי מוֹשִׁיעֶךָ מִרְחוֹק. מִרְחוֹק, מְקָרֹב מִבְּעֵי לֵיה. וְהָא אוֹקְמוּהָ הָאֵי קָרָא, מִרְחוֹק, כְּמָה דְאַתָּה אָמַר וְשָׁבוּ מֵאֲרָץ מִרְחָק. אֲבָל מִרְחוֹק, כְּהֵהוּא דְכַתְּיב, (ירמיה לא) מִרְחוֹק יִי נִרְאָה לִי. וְכַתְּיב (משלי לא) מִמִּרְחָק תִּבְיָא לַחֲמָה. וּמֵאֵן הִיא. (בראשית כ"א ע"א) עֲמִיקָא דְנַחְלָא, אַתְר דְּהֵהוּא נָהַר נָגִיד וְנָפִיק. וְשָׁב יַעֲקֹב, כִּיִּן דְכַתְּיב אֵל תִּירָא עֲבָדֵי יַעֲקֹב, מֵהוּ וְשָׁב יַעֲקֹב. אֵלָא כְּמָה דְתַנְיָן, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא סָלִיק לְעֵילָא לְעֵילָא, כְּמָה דְכַתְּיב, (תהלים י) לְמָה יִי תַעֲמוֹד בְּרְחוֹק, וּמֵהֵהוּא אַתְר רְחוֹק הִנְנִי מוֹשִׁיעֶךָ.

פָּתַח רַבִּי חֵיִיא וְאָמַר, (ירמיה ל) וְאַתָּה אֵל תִּירָא עֲבָדֵי יַעֲקֹב וְגוֹ', כִּי הִנְנִי מוֹשִׁיעֶךָ מִרְחוֹק. מִרְחוֹק? מְקָרֹב הִיָּה צְרִיךְ לְהֵיוֹת! וְהָרִי בְּאֵרוֹ אֵת הַפְּסוּק הַזֶּה, מִרְחוֹק - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְשָׁבוּ מֵאֲרָץ מִרְחָק. אֲבָל מִרְחוֹק, כְּאוֹתוֹ שֶׁכְּתוּב (שם לא) מִרְחוֹק ה', נִרְאָה לִי. וְכַתּוּב (משלי לא) מִמִּרְחָק תִּבְיָא לַחֲמָה. וּמֵי הִיא? עֵמֶק הַנַּחַל, הַמְּקוֹם שְׁאוֹתוֹ נָהַר יוֹצֵא זוֹרֵם. וְשָׁב יַעֲקֹב, כִּיִּן שֶׁכְּתוּב אֵל תִּירָא עֲבָדֵי יַעֲקֹב, מֵהוּ וְשָׁב יַעֲקֹב? אֵלָא כְּמוֹ שֶׁשְׁנִינּוּ, הַקְּדוֹשׁ בְּרִיךְ הוּא עָלָה לְמַעְלָה לְמַעְלָה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (תהלים י) לְמָה ה' תַעֲמוֹד בְּרְחוֹק, וּמֵאוֹתוֹ מְקוֹם רְחוֹק - הִנְנִי מוֹשִׁיעֶךָ.

דף כ"א ע"א

וְשָׁב יַעֲקֹב, לְאַתְרֵיהָ (לכורסיא), לְאַזְדוּגָא בְּכַנְסַת יִשְׂרָאֵל. וְשָׁקֵט: דָּא יְסוּד. וְשֶׁאֵנָן, לְמִשְׁרֵי דִיּוּרֵיהָ בָּה. וְאֵין מַחְרִיד, מִיִּצְחָק. כְּמָה דְאַתָּה אָמַר, (בראשית כז) וַיַּחֲרֹד יִצְחָק חֲרָדָה גְּדוֹלָה (דף כ"א ע"א) וְעַל דָּא (בראשית לא) וַיַּפְחֵד יִצְחָק כְּתִיב. וְהֵהוּא פָּחַד כַּד אֲתַעַר, אֲסַתְלַק יְסוּד לְאַתְר אַחֲרָא, הִדָּא הוּא דְכַתְּיב, (ישעיה לג) פָּחַדוּ בְּצִיּוֹן חֲטָאִים. בְּצִיּוֹן דִּיִּיקָא, וְעַל דָּא וְאֵין מַחְרִיד, וְהִשְׁתָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׂזִיב לָן מִרְחִיק, וְאֲסַתִּיר לָן בְּהָאֵי אַתְר, בְּהִשְׁקֵט וּבְשִׁלוֹה, וְאֵין מַחְרִיד מִכְּלָא. דְּכַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֶבֶיד נִיסָא בְּכָלְא עֶבֶיד.

וְשָׁב יַעֲקֹב - לְמִקְוֹמוֹ (לכסאו), לְהַזְדַּוֵּג עִם כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְשָׁקֵט - זֶה יְסוּד. וְשָׁנָן - לְהַשְׁרוֹת דִּיּוּרוֹ בָּהּ. וְאִין מַחְרִיד - מִיַּצְחָק. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית כז) וַיִּחְרַד יַצְחָק חֲרָדָה גְדוֹלָה, וְעַל זֶה כְּתוּב (בראשית לא) וַיִּפְחַד יַצְחָק. וְכִשְׁמַתְעוֹרֵר אוֹתוֹ הַפְּחַד, מְסַתְּלֵק הַיְסוּד לְמִקְוֹם אַחֵר. זֶהוּ שְׁכֵתוּב (ישעיה לג) פָּחַדוּ בְצִיּוֹן חֲטָאִים. בְּצִיּוֹן דּוֹקָא. וְעַל זֶה וְאִין מַחְרִיד. וְעַכְשָׁו הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הַצִּיל אוֹתָנוּ מִרְחוֹק וְהַסְתִּיר אוֹתָנוּ בְּמִקְוֹם הַזֶּה בְּהַשְׁקֵט וּבַשְּׁלוֹה, וְאִין מַחְרִיד מֵהַכֹּל. שְׁכָשְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה נֶס, בְּכֹל הוּא עוֹשֶׂה.

רַבִּי יוֹסִי פְתַח, (שופטים ד) וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי בָרַק אִם תִּלְכִּי עִמִּי וְהִלַּכְתִּי וְגוֹ', מֵאִי קָא מַיִירִי. אֶלָּא אָמַר בָּרַק הוּאִיל וְרוּחַ קְדִישָׁא שְׂרָא עָלָה, בְּזִכּוּתָהּ אֲשֶׁתְּזִיב, וְלֹא לִישְׂרֵי עָלֵי נְזָקָא. וַיִּמָּה בָרַק סָמוּךְ עַל אֲתַתָּא לְאֲשֶׁתְּזָבָא בְּגִינָה. אָנּוּ דְאוֹרִייתָא עֲמָנָא דְהִיא שְׁמִיָּה דְמַלְכָּא קְדִישָׁא, עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה.

רַבִּי יוֹסִי פְתַח, (שופטים ד) וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי בָרַק אִם תִּלְכִּי עִמִּי וְהִלַּכְתִּי וְגוֹ', מַה זֶה אוֹמֵר? אֶלָּא אָמַר בָּרַק, הוּאִיל וְרוּחַ הַקְדֻשָּׁה שׁוֹרָה עָלֶיךָ, בְּזִכּוּתָהּ אֲנִצֵּל וְלֹא יִשְׂרָה עָלֵי נְזָק. וַיִּמָּה בָרַק סָמוּךְ עַל אֲשֶׁה לְהַנְצִיל בְּגִלְלָה - אָנּוּ, שְׁהַתּוֹרָה עֲמָנּוּ, שְׁהִיא שְׁמוֹ שֶׁל הַמְּלֶךְ הַקְדוּשׁ, עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה.

יָתְבוּ גוֹ הַהוּא מְעַרְתָּא כָּל הַהוּא יוֹמָא, כַּד רַמַּשׁ לִילָא, אֲתַנְהִיר סִיְהָרָא בְּמַעְרְתָּא. עֲבָרוּ תַרֵּי טַיִיעֵי, וְחַמְרִיהוֹן טַעֲיִינוּ מַחְמָרָא וּמִיכְלָא לְגַרְמִייהוּ שְׂאֲרֵי עַל מְטוּלָא. אָמַרִי הֵאִי לְהֵאִי, נְבִית הָכָא, נִיְהַב מִיכְלָא וּמִשְׁתַּיִיא לְחַמְרֵי, וְאָנּוּ נַעוּל לְמַעְרְתָּא דָּא. אָמַר לִיָּה חַבְרִיָּה עַד לָא נִיעוּל, תִּימָא הֵאִי קָרָא דְלֹא מַתִּישְׁבָּא.

יָשְׁבוּ בְּתוֹךְ אוֹתָהּ הַמְעַרָה כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם, וְכִשְׁנִירַד הַלִּילָה, הֵאִירָה הַלְבָנָה בְּמַעְרָה. עֲבָרוּ שְׁנֵי סוּחְרִים וְחַמּוּרִיָּהֶם טַעוּנִים מִיָּין וּמִמְאָכֵל לְעֶצְמָם, נָחוּ עַל מְטַעְנָם, וְאוֹמְרִים זֶה לְזֶה: נָלוּן כָּאן, נָתַן אֶכֶל וּמִשְׁתַּתָּה לְחַמּוּרִים, וְאָנּוּ נִכְנַס לְמַעְרָה הַזֹּאת. אָמַר לוֹ חַבְרֵי: טָרַם שְׁנַכְנַס, תֹּאמַר לִי הַפְּסוּק הַזֶּה שְׂאִינוּ מִיִּשְׁב.

אָמַר לִיָּה מֵאִי הוּא. אָמַר לִיָּה מְלָה חַד, דְּכְתִיב, (תהלים נב) אוֹדֶךָ לְעוֹלָם כִּי עֲשִׂיתָ וְגוֹ'. מַהוּ כִּי עֲשִׂיתָ, וְלֹא כְּתִיב מָה. וְכְתִיב כִּי טוֹב נֶגְדַּחְסִידִיךָ. וְכִי לְגַבֵּי אַחְרָא לָאוּ אִיְהוּ טוֹב, לָא הוּהּ בִּידִיָּה. אָמַר ווִי לְטַיִעְנָא, דְּשִׁבְקָנָא

לְקוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִינִיה. רַבִּי חֵיָא וְרַבִּי יוֹסִי דְהוּוּ יִתְבִּי בְּמַעְרְתָא חֲדוּ, אָמַר רַבִּי חֵיָא לְרַבִּי יוֹסִי, וְלֹא אָמַרְתָּ לָךְ דְּכַד עָבִיד קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא נִיסָא, בְּכֹלָא עָבִיד. נִפְקוּ.

אָמַר לוֹ : מַה הוּא? אָמַר לוֹ : דְּבַר אֶחָד, שְׁכַתוּב (תהלים נב) אוֹדֶךְ לְעוֹלָם כִּי עָשִׂיתָ וְגוֹ'. מַהוּ כִּי עָשִׂיתָ וְלֹא כְתוּב מַה? וְכַתוּב כִּי טוֹב נֶגְדַת חֲסִידֶיךָ, וְכִי לְאַחַר אֵינּוּ טוֹב? לֹא הָיָה בְּיָדוֹ? אָמַר : אוֹי לְסַחֲוֹרְתֵנוּ שְׁעָזְבָנוּ אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּגִלְלָה. רַבִּי חֵיָא וְרַבִּי יוֹסִי שְׁהִיוּ יוֹשְׁבִים בְּמַעְרָה שְׁמָחוּ. אָמַר רַבִּי חֵיָא לְרַבִּי יוֹסִי, וְלֹא אָמַרְתָּ לָךְ שְׁכַשְׁעוּשָׁה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִס, בְּכֹל הוּא עוֹשָׂה? יֵצְאוּ.

כַּד נִפְקוּ אֶקְדִים רַבִּי חֵיָא וּפְתַח, (ישעיה נז) שְׁלוֹם שְׁלוֹם לְרַחוּק. תִּירִי שְׁלֵמָא הַכָּא, חַד לְרַחוּק, וְחַד לְקְרוֹב, וְכֹלָא חַד. לְרַחוּק, דְּאִתְעָבִיד קְרוֹב. (תו לרַחוּק) דָּא הוּא מְאָרִיה דְּתִשׁוּבָה, קוּדְם הָיָה רַחוּק, וְהִשְׁתָּא אִיהוּ קְרוֹב. תו רַחוּק, כַּד בַּר נֶשׁ אֶתְרַחֵיק מְאֹרְיִיתָא. רַחֵיק הוּא מְקוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא. וּמֵאן דְּקָרִיב לְאֹרְיִיתָא, קָרִיב לִיה קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהַדִּיה, וְהִשְׁתָּא אֶתְחַבְּרוּ עִמָּנָא וְעוּלוּ לְמַעְרְתָא אֶתּוּ אֵינּוּ טִייעִין וְאִשְׁתַּתְּפוּ עִמָּהוּן. אִשְׁתַּנְקְלוּ לְחַמְרִייהוּ, וְאִתְקִנוּ לְמִיכַל, נִפְקוּ כְּלָהוּ לְפּוּם מַעְרְתָא.

כְּשִׁי צָאוּ, הַקְּדִים רַבִּי חֵיָא וּפְתַח, (ישעיה נז) שְׁלוֹם שְׁלוֹם לְרַחוּק. שְׁנֵי שְׁלוֹמוֹת כָּאוּ, אֶחָד לְרַחוּק וְאֶחָד לְקְרוֹב, וְהַכֹּל אֶחָד. לְרַחוּק - שְׁנַעֲשָׂה קְרוֹב. (ועוד לרַחוּק) זָהוּ בְּעָלֵי הַתִּשׁוּבָה, שְׁקִדְם הָיָה רַחוּק, וְעַכְשָׁו הוּא קְרוֹב. וְעוֹד רַחוּק - כְּשִׁ אָדָם מְתַרַחַק מִהַתּוֹרָה, רַחוּק הוּא מִהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וּמִי שְׁקְרוֹב לְתוֹרָה, מְקָרֵב אֹתוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עִמּוֹ, וְעַכְשָׁו הִתְחַבְּרוּ עִמָּנוּ וְתַכְנְסוּ לְמַעְרָה. בָּאוּ אוֹתָם סוֹחְרִים וְהִשְׁתַּתְּפוּ עִמָּם. שְׁחַרְרוּ אֶת הַמִּשָּׂא מִחַמּוּרֵיהֶם וְתַקְּנוּ לָהֶם אֶכֶל, וְיֵצְאוּ כֻלָּם לְפִי הַמַּעְרָה.

אָמַר חַד מִן טִייעִין נִימְרוּ לֵן מְאָרִי דְּאֹרְיִיתָא, הַאי קָרָא אוֹדֶךְ לְעוֹלָם כִּי עָשִׂיתָ וְאֶקְוִי וְגוֹ'. כִּי עָשִׂיתָ, מַהוּ כִּי עָשִׂיתָ, וְלֹא כְּתִיב מַה. וְכַתִּיב כִּי טוֹב נֶגְדַת חֲסִידֶיךָ, וְכִי לְגַבֵּי אַחְרָא לָאוּ הוּא טוֹב.

אָמַר אֶחָד מִהַסוֹחְרִים : יֵאמְרוּ לָנוּ בְּעָלֵי הַתּוֹרָה אֶת הַפְּסוּק הַזֶּה, אוֹדֶךְ לְעוֹלָם כִּי עָשִׂיתָ וְאֶקְוִי וְגוֹ'. כִּי עָשִׂיתָ, מַה זֶה כִּי עָשִׂיתָ, וְלֹא כְּתוּב מַה? וְכַתוּב כִּי טוֹב נֶגְדַת חֲסִידֶיךָ, וְכִי לְגַבֵּי אַחַר אֵינּוּ כִּי טוֹב?

אמר רבי חייא, כי עשית ודאי, ומה עשית. לעולם. דבגין האי עולם, דעבד קודשא בריך הוא ואתקן ליה, אוידי בר נש לקודשא בריך הוא בכל יומא. ואקוה שמך כי טוב נגד חסידיך, הכי הוא ודאי, לקבל אינון זכאין, שמא דקודשא בריך הוא טוב. ולא לקבלי חייביא, דמבזין ליה בכל יומא ולא משתדלי באורייתא. אמר ליה, יאות הוא. אבל מלה שמענא מבתר כותלא, ומסתפינא לגלאה. אמרו ליה רבי חייא ורבי יוסי, אימא מילך, דאורייתא לאו איהו יריתא לאתר חד.

אמר רבי חייא, כי עשית ודאי. ומה עשית? לעולם. שבגלל זה העולם שעשה הקדוש ברוך הוא והתקין אותו, מודה אדם לקדוש-ברוך-הוא בכל יום. ואקוה שמך כי טוב נגד חסידיך, כך זה ודאי, כנגד אותם צדיקים, שמו של הקדוש ברוך הוא הוא טוב, ולא כנגד הרשעים שמבזים אותו בכל יום ואינם עוסקים בתורה. אמר לו, זה יפה, אבל שמעתי דבר מאחורי הכתל, ואני פוחד לגלות. אמרו לו רבי חייא ורבי יוסי, אמר דברך, שתורה אינה ירשה למקום אחד.

אמר לון, יומא חד הוינא אזיל ללוד, עאלנא למתא, ואסמכנא גרמאי בתר כותלא חד, ורבי שמעון בן יוחאי הוה בההוא ביתא, ושמענא מפומיה האי קרא, אודך לעולם כי עשית. אודך, דוד המלך עליו השלום (לקודשא בריך הוא) אמרו, על ההוא עולם בתראה, דאיהו עבד דדוד מלכא אחיד ביה בההוא עולם, וביה גרית מלכותא. ואקוה שמך כי טוב, דא קודשא בריך הוא, ביחודא דהאי עלמא דאקרי טוב. אימתי אקרי טוב. נגד חסידיך. מאן אינון חסידיך.

אמר להם, יום אחד הייתי הולך ללוד ונכנסתי לעיר, וסמכתי את עצמי אחר כתל אחד, ורבי שמעון בן יוחאי היה באותו הבית, ושמעתי מפיו את הפסוק הזה, אודך לעולם כי עשית. אודך, דוד המלך עליו השלום (לקדוש ברוך הוא) אמרו על אותו עולם אחרון, שהיא עשה שדוד המלך אחוז בו באותו עולם, ובו גרש את המלכות. ואקוה שמך כי טוב - זה הקדוש ברוך הוא ביחוד של העולם הזה שנקרא טוב. מתי נקרא טוב? נגד חסידיך. מי הם חסידיך?

אלא אית חסד ואית חסד, ואלין אקרון חסדי דוד (ויחי ר"ט, תרומה קס"ט) הנאמנים. וכד אלין חסדי דוד אתמליין מההוא טיבו דנגידו דעתיקא קדישא, כדן אקרי יסוד טוב. כדן אשתכח טוב לגבייהו. דהא (ס"א כד אשתכח כמה דאיהו ביה) כמה דאשתכח דאיהו ביה, הכי איהו מבסס להאי עלמא בתראה. וכלא אשתכח בברכה, ועל דא דוד הוה מחפה להאי דרגא, דנהיר להאי עולם דאיהו אחיד ביה.

אָלאַ יֵשׁ חֶסֶד וַיֵּשׁ חֶסֶד, וְאֵלּוּ נִקְרְאוּ חֲסִדֵי דָוִד הַנְּאֻמָּנִים. וּכְשֶׁחֲסִדֵי דָוִד הִלְלוּ מִתְמַלְאִים מֵאוֹתוֹ טוֹב שְׁשׁוּפָע שֶׁל הַעֲתִיק הַקְּדוֹשׁ, אָזִי נִקְרָא הִיסוּד טוֹב, אָזִי נִמְצָא לָהֶם טוֹב. שֶׁהָרִי כָמוֹ שֶׁנִּמְצָא שֶׁהוּא בּוֹ, כִּי הוּא מְבִשֵׁם אֶת הָעוֹלָם הָאֲחֵרוֹן הַזֶּה, וְהַכֹּל נִמְצָא בְּבִרְכָה, וְעַל כֵּן דָּוִד הָיָה מְחַפֵּה לְדַרְגָּה הַזֹּאת שֶׁמֵאִירָה לְעוֹלָם הַזֶּה שֶׁהוּא אָחוֹז בָּהּ.

דף כא ע"ב

מְלִין אֶלִין הָכִי שְׁמַעְנָא לוֹן, אֲבָל לָא יִדְעָנָא מֵאִי הוּא. אֶתוּ רַבִּי חִיָּיא וְרַבִּי יוֹסִי וְנִשְׁקוּ לִיה בְּרִישֵׁיהּ. אָמַר רַבִּי (דף כא ע"ב) חִיָּיא, מֵאֵן חִפִּי עֵינִיךָ בְּעַפְרָא רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי, דְּאֵנְתָּ בְּאֵתְרֵךָ וְאֵנְתָּ מְרַעִישׁ טוּרְיָא עֲלָאי, וְאֶפִּילוּ צְפוּרִי שְׁמִיָּא וְכֹלָא חֲדָאן בְּמַלּוּךְ וְוִי לְעֵלְמָא בְּהֵיא שְׁעֵתָא כַּד תִּסְתַּלַּק מִנִּיהּ.

הַדְּבָרִים הִלְלוּ, כִּי שְׁמַעְתִּי אוֹתָם, אָלָא שְׁלֵא יִדְעַתִּי מֵה זֶה. בָּאוּ רַבִּי חִיָּיא וְרַבִּי יוֹסִי וְנִשְׁקוּ אוֹתוֹ בְּרִישׁוֹ. אָמַר רַבִּי חִיָּיא, מִי מְכַסֶּה עֵינֶיךָ בְּעַפֵּר, רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי, שֶׁאֵתָּה בְּמִקּוּמְךָ וְאֵתָּה מְרַעִישׁ הַהָרִים הָעֲלִיוֹנִים, וְאֶפִּילוּ צְפוּרִי הַשְּׁמַיִם וְכֹלָם שְׁמַחִים בְּדַבּוּרֶיךָ. אוֹי לְעוֹלָם בְּאוֹתָהּ שְׁעָה כְּשֶׁתִּסְתַּלַּק מִמֶּנּוּ.

תּוֹ פְּתַח וְאָמַר הֵהוּא גְבַרָא, הָא מְלָה אֲחֵרָא שְׁמַעְנָא מִנִּיהּ בְּהֵיא שְׁעֵתָא, בְּקֵרָא דְכְּתִיב, (דְּנִיָּאל ט) וְעֵתָה שְׁמַע אֱלֹהֵינוּ אֶל תְּפִלַּת עַבְדְּךָ וְאֶל תְּחִנוּנָיו וְגוֹ' לְמַעַן אֲדַנִּי. וְאָמַר הָכִי, אִי שְׁמָא דָּא מְעַלָּא (נִיָּא לְעִילָא) מְכַלָּא, שְׁפִיר הוּא, דְּהָכִי אֲמַרִין עַבִּיד בְּדִיל מְלָכָא. אֲבָל שְׁמָא דָּא, הָא יִדְעֵה דְהוּא אֲתֵר בֵּי דִינָא, דְּמִנִּיהּ נִפִּיק דִּינָא לְעֵלְמָא. מֵאֵן חֲמָא דְאֲמַרִין לְמְלָכָא, עַבִּיד בְּגִין עַבְדְּךָ, אוֹ בְּגִין מְלָה זְעִירָא מְנָךְ.

עוֹד פְּתַח וְאָמַר אוֹתוֹ הָאִישׁ, הָרִי שְׁדַבֵּר אַחַר שְׁמַעְתִּי מִמֶּנּוּ בְּאוֹתָהּ שְׁעָה בְּפִסּוּק שְׁכָתוֹב (דְּנִיָּאל ט) וְעֵתָה שְׁמַע אֱלֹהֵינוּ אֶל תְּפִלַּת עַבְדְּךָ וְאֶל תְּחִנוּנָיו וְגוֹ' לְמַעַן אֲדַנִּי. וְאָמַר כִּי, אִם הַשֵּׁם הַזֶּה מְעַלָּה (לְמַעַלָּה) מֵהַכֹּל - זָפָה הוּא. שְׁכָךְ אוֹמְרִים, עוֹשֶׂה לְמַעַן הַמְּלָךְ. אֲבָל הַשֵּׁם הַזֶּה הָרִי יִדּוּעַ שֶׁהוּא מְקוּם שֶׁל בֵּית דִּין, שְׁמִמֶּנּוּ יוֹצֵא דִין לְעוֹלָם. מִי רָאָה שְׁאוּמְרִים לְמַלְךְ עֲשֶׂה לְמַעַן עַבְדְּךָ, אוֹ בְּשִׁבִיל דְּבַר קָטָן מִמֶּךָ?

אָלֵא הָכִי אֶצְטְרִיד, דְּשָׂמָא דָּא אֶתְקִין בֵּיתָא לְמַלְכָּא, וּבִי מְקַדְּשָׁא לְתַתָּא, וְדָא אֶחִיד בְּדָא, בְּגִין דְּאֶתְקַשֵּׁר דָּא בְּדָא. וְכַד מְקַדְּשָׁא לְתַתָּא קָאִים בְּקִיּוּמִיהָ, הָאִי שְׂמָא לְעִילָא קָאִים בְּקִיּוּמִיהָ. וְדָא הוּא כְּמָן דְּאָמַר לְמַלְכָּא בְּנִי בֵּיתָא דָּא, וְהִיכְלָא דָּא, בְּגִין דְּלֵא יִשְׁתַּכַּחַת מְטְרוֹנִיתָא דִּיתְבָּא לְבַר מֵהִיכְלָה. אוּף הָכָא, (דְּנִיאל ט) וְהָאֵר פְּגִיד עַל מְקַדְּשָׁא הַשְּׁמַיִם לְמַעַן אֲדַנִּי. מֵאִי טַעְמָא לְמַעַן אֲדַנִּי. דְּלֵא יִשְׁתַּכַּח לְבַר מִן דִּיּוֹרִיהָ.

אָלֵא כְּדָ צְרִיד, שְׁהֶשֶׁם הִזָּה מְתַקֵּן אֶת בֵּית הַמְּלָךְ וּבֵית הַמְּקַדָּשׁ לְמַטָּה, וְזֶה אַחוּז בְּזָה, מְשׁוּם שְׁנַקְשֵׁר זֶה בְּזָה. וְכַשְׁהַמְּקַדָּשׁ לְמַטָּה עוֹמֵד בְּמִקְוֹמוֹ, הֶשֶׁם הִזָּה לְמַעְלָה עוֹמֵד בְּמִקְוֹמוֹ, וְזֶהוּ כְּמִי שְׂאוּמַר לְמַלְךְ: בְּנֵה אֶת הַבַּיִת הַזֶּה וְאֶת הַהִיכָל הַזֶּה כְּדִי שְׁהִגְבִּירָה לֹא תִמָּצֵא יוֹשֵׁבֵת מְחוּץ לְהִיכְלָה. אִף כָּאֵן - וְהָאֵר פְּגִיד עַל מְקַדְּשָׁא הַשְּׁמַיִם לְמַעַן אֲדַנִּי. מָה הַטַּעַם לְמַעַן אֲדַנִּי? שְׂלֵא יִמָּצֵא מְחוּץ לְמַדּוּרוֹ.

תְּנוּהוּ רַבִּי חֲזִיָּא וְרַבִּי יוֹסִי, וְחֲדוּ בְּהֵוָּא לִילָא. בְּתַר דְּאָכְלוּ, פְּתַח חֲבֵרִיהָ טִייעָא וְאָמַר, אֵימָא קַמֵּיכוּ מְלָה חַד, דְּאֶשְׁתַּדְּלָנָא בֵּיהָ הָאִי יוֹמָא, הָאִי קָרָא דְכְּתִיב, (תְּהִלִּים ג) מְזִמּוֹר לְדוֹד בְּהִיּוֹתוֹ בְּמַדְבַּר יְהוּדָה, דְּוֹד אָמַר שִׁירְתָּא, כַּד הוּוּ עָרִיק מְחַמּוּי, אָמַאי אָמַר (תְּהִלִּים ג) אֱלֹהִים אֵלֵי אֲתָה אֲשַׁחֲרֶךְ צְמָאָה לְךָ נַפְשִׁי וְגוֹי. אֱלֹהִים אֵלֵי אֲתָה, דְּהָא בְּגַבּוּרָה אֶחִידָא תְּדִירָא. אֲשַׁחֲרֶךְ, וְכִי דוֹד הִיךְ יְכִיל לְשַׁחֲרָא לִיהָ לְקוּדְשָׁא בְּרִידָא הוּא, בְּאַרְעָא רְחִיקָא, וְאֶתְתַּרְדּוּ מֵאַרְעָא דְשְׂכִינְתָּא שְׂרִיא.

תְּמַהוּ רַבִּי חֲזִיָּא וְרַבִּי יוֹסִי, וְשְׂמַחוּ בְּאוֹתוֹ לִילָה. אַחַר שְׂאָכְלוּ, פְּתַח חֲבֵרוֹ הַסּוֹחֵר וְאָמַר, אֵמַר לְפִנְיָהֶם דְּבַר אֶחָד שְׁהַתְּעַסְקַתִּי בּוֹ הַיּוֹם הַזֶּה, הַפְּסוּק הַזֶּה שְׂפָתוֹב (תְּהִלִּים ג) מְזִמּוֹר לְדוֹד בְּהִיּוֹתוֹ בְּמַדְבַּר יְהוּדָה. דְּוֹד אָמַר שִׁירָה כְּשֶׁהִיא בּוֹרַח מְחַמּוּי, לְמָה אָמַר אֱלֹהִים אֵלֵי אֲתָה אֲשַׁחֲרֶךְ צְמָאָה לְךָ נַפְשִׁי וְגוֹי? אֱלֹהִים אֵלֵי אֲתָה, שְׁהִרִי בְּגַבּוּרָה אַחוּזָה תְּמִיד. אֲשַׁחֲרֶךְ, וְכִי אִידָא יְכִיל לְשַׁחֲרָא אֶת הַקְּדוּשָׁא בְּרוּךְ הוּא בְּאַרְץ רְחוֹקָה, וְגַרְשׁ מֵהָאָרֶץ שְׂבֵה שְׂרוּיָה הַשְּׂכִינָה?

אָלֵא, אִף עַל גַּב דְּאֶתְתַּרְדּוּ מִתַּמָּן, לֹא שְׂבִיק דִּיּוֹדִיהָ לְשַׁחֲרָא לִיהָ לְקוּדְשָׁא בְּרִידָא הוּא. וְאַנָּא שְׂמַעְנָא, אֲשַׁחֲרֶךְ: כְּמָן דְּאָמַר, אֵיזִיל לְאַתְחַזָּא קַמָּךְ, בַּר דְּלֵא יְכִילָנָא. כְּדָ אֲשַׁחֲרֶךְ, בַּר דְּאַנָּא לְבַר מֵאַתַּר דְּשְׂכִינְתָּא שְׂרִיא. צְמָאָה לְךָ נַפְשִׁי, דְּהָא נַפְשָׁאִי וְגוֹפָא דִּילִי תְּאִיבִין לְגַבְךָ, לְאַתְחַזָּא קַמָּךְ, וְלֹא יְכִילָנָא, בְּגִין דְּאַנָּא בְּאַרְץ צִיָּה וְעֵינֵי בְּלִי מַיִם, דְּהָא אַרְץ צִיָּה וְעֵינֵי אֶקְרִי לְבַר מֵאַתַּר דְּשְׂכִינְתָּא שְׂרִיא. בְּגִין דְּמַיִם חַיִּים לֹא שְׂכִיחַ הָכָא. וּמֵאֵן אֵינּוֹן מַיִם חַיִּים. דָּא שְׂכִינְתָּא, דְּכְּתִיב בָּהּ (בְּרַאשִׁית כו) בְּאֵר מַיִם חַיִּים, וְעַל דָּא אַרְץ צִיָּה וְעֵינֵי בְּלִי מַיִם כְּתִיב.

אֵלָא, אַף עַל גַּב שְׁגֵרֵשׁ מִשָּׁם, לֹא עָזַב אֶת שְׁלוֹ לְשַׁחַר אֶת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְאֲנִי שָׁמַעְתִּי, אֲשַׁחֲרֶךָ - כְּמִי שְׂאוֹמֵר, אֵלֶיךָ לְהִרְאוֹת לְפָנֶיךָ, רַק שְׁלֹא יִכְלַתִּי. כִּי אֲשַׁחֲרֶךָ, רַק שְׂאֲנִי מִחוּץ לְמִקּוֹם שְׁשָׁם שׁוֹרָה שְׂכִינָה. צְמֵאָה לְךָ נִפְשִׁי, שְׁהֲרִי נִפְשִׁי וְגוֹפִי מִשְׁתּוֹקֵקִים אֵלֶיךָ לְהִרְאוֹת לְפָנֶיךָ, וְלֹא יִכְלַתִּי, כִּי אֲנִי בְּאֶרֶץ צִיָּה וְעֵינַי בְּלִי מַיִם, שְׁהֲרִי אֶרֶץ צִיָּה וְעֵינַי נִקְרָא מִחוּץ לְמִקּוֹם שְׁשׁוֹרָה שְׂכִינָה, מִשּׁוּם שְׁמַיִם חַיִּים אֵין מְצוּיִים כָּאֵן. וּמִי הֵם הַמַּיִם הַחַיִּים? זֶה שְׂכִינָה, שְׁכַתוֹב בָּהּ (בְּרֵאשִׁית כו) בְּאֵר מַיִם חַיִּים, וְעַל זֶה אֶרֶץ צִיָּה וְעֵינַי בְּלִי מַיִם כְּתוּב.

אָמְרוּ רַבֵּי חֲזִיָּא וְרַבֵּי יוֹסִי, וְדַאי אוֹרְחָא תְּקִינָא קָמוּ, עָאלוּ לְמַעְרְתָא וְדַמְכוּ. בְּפִלְגוּ לִילָא, שְׁמַעוּ קַל חִיּוֹתָא בְּמַדְבְּרָא דְנַהֲמִי. אֲתַעְרוּ. אָמַר רַבֵּי חֲזִיָּא, הָא עֵידוֹן הוּא לְסִייעָא לְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל, דְּהִיא מְשַׁבַּחַת לְמַלְכָא. אָמְרוּ, כֹּל חַד וְחַד לִימָא מְלָה מִמָּה דְשָׁמַע וְיַדַע בְּאוֹרֵייתָא, יִתְבוּ כְּלָהוּ.

אָמְרוּ רַבֵּי חֲזִיָּא וְרַבֵּי יוֹסִי, וְדַאי שְׁהַדְרֶךָ תְּקִינָה לְפָנֵינוּ. נִכְנְסוּ לְמַעְרָה וְיִשְׁנוּ. בְּחֻצוֹת הַלְיָלָה שְׁמַעוּ אֶת קוֹל חִיּוֹת הַמַּדְבָּר שְׁנוֹהֲמוֹת. הִתְעוֹרוּ. אָמַר רַבֵּי חֲזִיָּא, הָרִי עַת הִיא לְסִיעָא לְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל שְׁמִשְׁבַּחַת אֶת הַמֶּלֶךְ. אָמְרוּ, כֹּל אֶחָד וְאֶחָד יֹאמֵר דְּבַר מִמָּה שְׁשָׁמַע וְיַדַע בְּתוֹרָה. יִשְׁבוּ כְּלָם.

פְּתַח רַבֵּי חֲזִיָּא וְאָמַר, (תְּהֵלִים כב) לְמַנְצַחַת עַל אֵילַת הַשַּׁחַר מְזִמּוֹר לְדוּד. מֵאֵן אֵילַת הַשַּׁחַר. דָּא כְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל. דְּאֶקְרִי (מִשְׁלִי ה) אֵילַת אַהֲבִים וְיַעֲלַת חוֹן. וְכִי אֵילַת הַשַּׁחַר, וְלֹא כֹל יוֹמָא. אֵלָא, אֵילַת: מִהֵוּא אַתְר, דְּאֶקְרִי אֵילַת אַהֲבִים וְיַעֲלַת חוֹן. וְהִיא אַתְרָא מִהֵוּא אַתְר דְּאֶקְרִי שַׁחַר, כְּמָה דְאַתְרָא אָמַר (הוֹשַׁע ו) כְּשַׁחַר נִכוּן מוּצָאוּ, וְדוּד מְלָכָא עַל כְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל קְאָמַר דָּא, דְּהֵא לֹא אָמְרָה כְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל דָּא (ס"א דֶּאֶקְרִי אֵילַת אַהֲבִים וְיַעֲלַת חוֹן וְהִיא אֵתִיָּא מִהֵוּא אַתְר דְּאֶקְרִי שַׁחַר כְּמָה דְאַתְרָא אָמַר כְּשַׁחַר נִכוּן מוּצָאוּ וְדוּד מְלָכָא עַל כְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל קְאָמַר דָּא) מִשְׁמַע דְּכְתִיב עַל אֵילַת הַשַּׁחַר.

פְּתַח רַבֵּי חֲזִיָּא וְאָמַר, (תְּהֵלִים כב) לְמַנְצַחַת עַל אֵילַת הַשַּׁחַר מְזִמּוֹר לְדוּד. מִי זֶה אֵילַת הַשַּׁחַר? זֶה כְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל שְׁנִקְרָאת (מִשְׁלִי ה) אֵילַת אַהֲבִים וְיַעֲלַת חוֹן. וְכִי אֵילַת הַשַּׁחַר, וְלֹא בְּכָל הַיּוֹם? אֵלָא אֵילַת, מֵאוֹתוֹ מְקוֹם שְׁנִקְרָא שַׁחַר, כְּמוֹ שְׁנִקְרָא (הוֹשַׁע ו) כְּשַׁחַר נִכוּן מוּצָאוּ. וְדוּד הַמֶּלֶךְ אָמַר אֶת זֶה עַל כְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל, שְׁהֲרִי לֹא אָמְרָה כְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל אֶת זֶה (שְׁנִקְרָא אֵילַת אַהֲבִים וְיַעֲלַת חוֹן, וְהִיא בָּאָה מֵאוֹתוֹ מְקוֹם שְׁנִקְרָא שַׁחַר, כְּמוֹ שְׁנִקְרָא (הוֹשַׁע ו) כְּשַׁחַר נִכוּן מוּצָאוּ, וְדוּד הַמֶּלֶךְ אָמַר אֶת זֶה עַל כְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל), מִשְׁמַע שְׁכַתוֹב עַל אֵילַת הַשַּׁחַר.

תָּא חֲזִי, בְּשַׁעֲתָא דְרַמְשׁ לִילְיָא, פְּתַחִין סְתִימִין דְּעֵלְיָא וְתַתְּאֵי מְשַׁתְּפַחִי
(ס"א משתכבלי). וְכָל אֵינוֹן רְחִיקִין, מִתְעַרְיִין וְאִזְלִין וְשִׁטְאֵן כָּל עֲלֵמָא, וּמִהֲדַרִין
עַל גּוּפֵי בְּנֵי נֶשָׂא, וְסַחְרֵי לְאַתְרֵיהוֹן וּלְעַרְסֵיהוֹן. וְחִמְאֵן דְּיוֹקְנָא דְּמִלְכָּא
קְדִישָׁא, וּמְסַתְּפֵי. דְּהָא אֲתַקְפוּ בְּעַרְסֵיהוֹן בְּמִלֵּי דְשִׁמָּא קְדִישָׁא. וּבְנֵי נֶשָׂא,
נִשְׁמַתְהוֹן סְלֶקִין כָּל חַד וְחַד כְּדַחֲזִי לֵיהּ, וְהָא אוֹקְמוּהָ. זְכָאָה חוּלְקֵיהוֹן
דְּצַדִּיקֵי, דְּנִשְׁמַתְהוֹן סְלֶקִין לְעֵילָא, וְלֹא מִתְעַכְבֵּי בְּאַתְרֵי אַחֲרָא דְּלֹא
אַצְטְרִיךְ.

בֹּא רְאָה, בְּשַׁעֲהַ שְׁיֹרֵד הַלְיָלָה, פְּתַחִים הַסְתוּמִים שֶׁל עֲלִיוֹנִים
וְתַחְתּוֹנִים נִמְצְאִים (שוככים), וְכָל אוֹתָם רְחוּקִים מִתְעוֹרְרִים וְהוֹלְכִים
וְשֹׁטִים בְּכָל הָעוֹלָם, וּמְחַזְרִים עַל גּוּפוֹת בְּנֵי אָדָם וְסוּבְבִים
לְמַקּוֹמוֹתֵיהֶם וּלְמִטּוֹתֵיהֶם, וְרוֹאִים אֶת דְּיוֹקָן הַמְּלֶכֶךְ הַקְּדוֹשׁ
וּפּוֹחֲדִים, שֶׁהֵרִי הִתְחַזְּקוּ בְּמִטּוֹתֵיהֶם בְּדַבְרֵי הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ. וּבְנֵי אָדָם,
נִשְׁמוֹתֵיהֶם עוֹלוֹת כָּל אַחַת וְאַחַת כְּרְאוּי לָהּ, וְהֵרִי פְּרִשׁוּהָ. אֲשֶׁרִי
חֶלְקָם שֶׁל הַצְּדִיקִים שֶׁנִּשְׁמוֹתֵיהֶם עוֹלוֹת לְמַעְלָה וְלֹא מִתְעַכְבוֹת
בְּמַקּוֹם אַחֵר שֶׁלֹּא צְרִיךְ.

דף כ"ב ע"א

כַּד אֲתַפְּלַג לִילְיָא, כְּרוֹזָא קָאִים וְכָרִיז, וּפְתַחִין פְּתִיחוֹ. כְּדִין רוּחָא חַד
דְּסִטְרָא צְפוֹן אֲתַעַר, וְאַקִּישׁ (דף כ"ב ע"א) בְּכַנּוֹר דְּדוֹד, וּמְנַגֵּן מֵאֲלִיו. וְשִׁבְחַת
לְמִלְכָּא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְשַׁתְּעֵשֶׁע בְּצַדִּיקֵי אֲבִיבָא בְּגִנְתָּא דְּעֵדוֹן.

כְּשֶׁנֶּחֱלַק הַלְיָלָה, הַכְּרוֹז עוֹמֵד וּמְכַרִּיז, וְנִפְתַּחִים הַפְּתַחִים. אִזְ רוּחַ
אַחַת שֶׁל צְפוֹן מִתְעוֹרְרַת וּמְקִישָׁה בְּכַנּוֹר דְּדוֹד, וּמְנַגֵּן מֵאֲלִיו, וּמְשִׁבְחַת
אֶת הַמְּלֶכֶךְ, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשַׁתְּעֵשֶׁע עִם הַצְּדִיקִים בְּגֵן עֵדוֹן.

זְכָאָה חוּלְקֵיהָ מֵאֵן דְּאַתְעַר בְּהֵוּא זְמַנָּא וְאַשְׁתַּדַּל בְּאוּרֵייתָא, וְכָל מֵאֵן
דְּקָאִים בְּהֵוּא זְמַנָּא וְאַשְׁתַּדַּל בְּאוּרֵייתָא, אֲקָרִי חֲבָרִיָּה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא וּכְנִסַּת יִשְׂרָאֵל. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא דְּאֵלִין אֲקָרוּן אַחִים וְרַעִים לֵיהּ.
דְּכַתִּיב, (תהלים קכב) לְמַעַן אַחִי וְרַעִי אֲדַבְּרָה נָא שְׁלוֹם בְּךָ. וְאַקְרוּן חֲבָרִים
בְּהַדֵּי מִלְּאֲכִין עֲלֵאִין, וּמְשַׁרְיִין עֲלֵאִין, דְּכַתִּיב, (שיר השירים ח) חֲבָרִים
מְקַשְׁבִים לְקוּלְךָ.

אֲשֶׁרִי חֶלְקוֹ שֶׁל מִי שֶׁמִּתְעוֹרֵר בְּאוֹתוֹ זְמַן וְעוֹסֵק בְּתוֹרָה, וְכָל מִי
שֶׁעוֹמֵד בְּאוֹתוֹ זְמַן וְעוֹסֵק בְּתוֹרָה, נִקְרָא חֲבָרוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא

וּכְנֻסַת יִשְׂרָאֵל, וְלֹא עוֹד, אֲלֵא שְׂאֵלוֹ נִקְרָאִים אַחִים וְרַעִים שְׁלוֹ, שְׁפָתוֹב (תהלים קפב) לְמַעַן אַחֵי וְרַעֵי אֲדַבְּרָה נָא שְׁלוֹם בְּדָ. וְנִקְרָאִים חֲבֵרִים שֶׁל הַמְּלָאכִים הָעֲלִיּוֹנִים וְהַמְּחַנּוֹת הָעֲלִיּוֹנִים, שְׁפָתוֹב (שיר ח) חֲבֵרִים מְקַשִּׁיבִים לְקוֹלָךְ.

כִּד אֲתִי יִמְמָא, כְּרוּזָא קֵאִים וְכָרִיז, וּפְתַחֵן דְּסִטְר דְּרוּמָא אֲתַפְתְּחוּ. וּמְתַעֲרִין כְּכָבִים וּמְזֻלוֹת, וּפְתַחֵן דְּרַחֲמֵין אֲתַפְתְּחוּ. וּמְלֻכָא יְתִיב וְקַבִּיל תּוֹשְׁבָתוֹ. כִּדִּין כְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל נְטֻלָא לְאִינוּן מְלִין וְסֻלְקָא. וְכָל אִינוּן חֲבֵרִים אֲחִידוֹן בְּגַדְפָהָא, וּמְלִייהוּ אֲתִיּוֹן וְשָׂרִיּוֹן בְּחִיקָא דְּמְלֻכָא. כִּדִּין פְּקִיד מְלֻכָא, לְמַכְתַּב כֹּל אִינוּן מְלִין.

כְּשֶׁבָא הַיּוֹם, הַכְּרוּז עוֹמֵד וּמְכָרִיז, וּפְתַחֵם שֶׁל צַד דְּרוּם נִפְתְּחִים, וּמְתַעֲרָרִים כּוֹכָבִים וּמְזֻלוֹת, וּפְתַחֵי הַרְחָמִים נִפְתְּחִים, וְהַמְּלָךְ יוֹשֵׁב וּמְקַבֵּל תּוֹשְׁבָחוֹת. אֲזִי כְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל נוֹטֶלֶת אֶת אוֹתָם דְּבָרִים וְעוֹלָה, וְכָל אוֹתָם חֲבֵרִים אֲחוּזִים בְּכַנְפֵיהָ, וְדַבְּרִיהֶם בָּאִים וְשׁוֹרִים בְּחִיק הַמְּלָךְ. אֲזִי מְצוּהָ הַמְּלָךְ לְכַתֵּב אֶת כֹּל אוֹתָם הַדְּבָרִים.

וּבְסִפְרָא כְּתִיבוֹ כֹּל אִינוּן בְּגִי הַיְכָלִיָּה, וְחוּטָא דְּחֻסָּד אֲתַמְשְׁדָּ עֲלֵיהוּ, דְּמַהְהוּא חוּטָא אֲתַעֲטָר בְּרִנָּה בְּעֵטְרָא דְּמְלֻכָא, וּמְנִיָּה דְּחֻלִּין עֲלָאִין וְתַתָּאִין, הוּא עָאל בְּכָל תַּרְעֵי מְלֻכָא, וְלִית מָאן דְּיִמְחֵי בִידוּי. וְאַפִּילוּ בְּזַמְנָא דְּמֵאֲרִיהוֹן דְּדִינָא קִיִּימִין לְמִידוֹן עֲלֵמָא, לֹא דְּיִינִין עֲלֵיהָ דִּינָא. בְּגִין דְּהָא אֲתַרְשִׁים בְּרִשְׁמֵי דְּמְלֻכָא, דְּאֲשַׁתְּמוּדְעָא דְּאִיהוּ מְהִיכְלָא דְּמְלֻכָא, וּבְגִין דָּא לֹא דְּיִינִין עֲלֵיהָ דִּינָא. זְכָאָה חוּלְקִיהוֹן דְּצַדִּיקֵיָּא דְּמִשְׁתַּדְּלִי בְּאוּרִיָּתָא, וְכָל שְׁכֹן בְּזַמְנָא דְּמְלֻכָא תְּאִיב עַל מְלִי דְּאוּרִיָּתָא.

וּבְסִפְרָא כְּתוּבִים כֹּל אוֹתָם בְּגִי הַיְכָלוֹ, וְחוּטָא שֶׁל חֻסָּד נִמְשְׁדָּ עֲלֵיהֶם, שְׂמֵאוֹתוֹ חוּט מְתַעֲטָר אֲדָם בְּעֵטְרַת הַמְּלָךְ, וּמְמַנּוּ פּוֹחַדִּים עֲלִיּוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים. הוּא נִכְנָס לְכָל שְׁעָרֵי הַמְּלָךְ, וְאִין מִי שְׂיִמְחָה בִּידוּי. וְאַפִּילוּ בְּזַמְנָן שְׂבַעֲלֵי הַדִּין עוֹמְדִים לְדוֹן אֶת הָעוֹלָם, אִין דְּנִים עֲלִיוֹ דִּין, מְשׁוּם שְׁהָרִי נִרְשָׁם בְּרִשְׁם שֶׁל הַמְּלָךְ, שְׁנוּדַע שְׁהוּא מְהִיכֵל הַמְּלָךְ, וְלָכֵן לֹא דְּנִים עֲלִיוֹ דִּין. אֲשָׁרֵי חֻלְקָם שֶׁל הַצַּדִּיקִים שְׂמִשְׁתַּדְּלִים בְּתוֹרָה, וְכָל שְׁכֹן בְּזַמְנָן שְׂהַמְּלָךְ תְּאִיב לְדַבְּרֵי תוֹרָה.

תָּא חֲזִי, רְזָא דְּמַלְכָה, לֹא קִיִּימָא כְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל קָמִי מְלֻכָא אֲלֵא בְּאוּרִיָּתָא. וְכָל זַמְנָא דְּיִשְׂרָאֵל בְּאַרְעָא אֲשַׁתְּדָלוּ בְּאוּרִיָּתָא. כְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל שְׂרָאת עִמָּהוֹן. כִּד אֲתַבְּטְלוּ מְמַלְי אוּרִיָּתָא, לֹא יִכְלָא לְקִיִּימָא עִמָּהוֹן שְׁעֵתָא חֲדָא.

בְּגִינֵי כֶּדֶד, בְּשַׁעֲתָא דְכִנְסַת יִשְׂרָאֵל אֲתַעֲרַת לְגַבֵּי מַלְכָּא בְּאוּרֵייתָא, אֲתַתְּקִיף חִילָהָא, וּמַלְכָּא קִדְיִשָּׁא חֲדֵי לְקַבְּלָא לָּהּ.

בֹּא וּרְאֵה סוּד הַדְּבָר, אֵין עוֹמְדַת כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ אֶלָּא בַּתּוֹרָה, וְכָל זְמַן שֵׁיִשְׂרָאֵל בְּאַרְצָה הַתְּעַסְקוּ בַּתּוֹרָה, כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל הֵיִתְּהָ שְׂרוּיָה עִמָּהֶם. כְּשֶׁהִתְבַּטְּלוּ מִדְּבַרֵי תּוֹרָה, לֹא יִכְלֶה לַעֲמֹד עִמָּהֶם שְׁעָה אַחַת. מִשּׁוּם כֶּדֶד, בְּשַׁעֲהָ שְׂכִנְסַת יִשְׂרָאֵל מִתְעוֹרְרַת לְמַלְכּוֹ בַּתּוֹרָה, מִתְחַזֵּק כְּחָה, וְהַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ שָׂמַח לְקַבֵּל אוֹתָהּ.

וְכָל זְמַנָּא דְכִנְסַת יִשְׂרָאֵל אֲתַת לְקַמֵּי מַלְכָּא, וְאוּרֵייתָא לֹא אֲשַׁתְּכַחַת עִמָּהּ, כְּבִיכּוֹל תִּשָּׁשׁ חִילָהָא. וְוִי לֹאִינוּן דְּמַחְלָשִׁין חִילָא דְלַעֲיִלָּא, בְּגִינֵי כֶּדֶד, זְכָאִין אִינוּן דְּמַשְׁתַּדְּלֵי בְּאוּרֵייתָא, וְכָל שְׂכּוֹן בְּהֵהִיא שַׁעֲתָא דְאַצְטְרִיךְ לֹאֲשַׁתְּפֹאֵהָ בַּהּ בְּכִנְסַת יִשְׂרָאֵל. כְּדִין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קֹאֲרִי עָלֶיהָ, (ישעיה מט) וַיֹּאמֶר לִי עֲבָדִי אֲתָהּ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֲתַפְּאֵר.

וְכָל זְמַן שְׂכִנְסַת יִשְׂרָאֵל בָּאָה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְאִין הַתּוֹרָה נִמְצְאָת עִמָּהּ, כְּבִיכּוֹל תִּשָּׁשׁ כְּחָה. אוּי לְאוֹתָם שְׂמַחְלִישִׁים אֶת הַכַּחַשׁ שְׁלַמְעֵלָה. מִשּׁוּם כֶּדֶד אֲשֶׁרִי אוֹתָם שְׁעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה, וְכָל שְׂכּוֹן בְּאוֹתָהּ שְׁעָה שְׂצָרִיךְ לְהַשְׁתַּתֵּף עִם כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל. אֲזִי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא קוֹרָא עָלָיו, (ישעיה מט) וַיֹּאמֶר לִי עֲבָדִי אֲתָהּ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֲתַפְּאֵר.

רַבִּי יוֹסִי פָּתַח וְאָמַר, (ישעיה כא) מִשָּׂא דְוִמָּה אֵלֵי קוֹרָא מִשְׁעִיר שׁוֹמֵר מַה מְלִילָה שׁוֹמֵר מַה מְלִיל. הַאי קֹרָא אוֹקְמוּהָ חֲבַרְיָא, בְּכַמָּה אֲתַר. אֲבָל מִשָּׂא דְוִמָּה, כָּל זְמַנִּין דִּישְׂרָאֵל אֲשַׁתְּכַחוּ בְּגְלוּתָא, אֲתֵיִידַע זְמַנָּא וְקִצָּא דְלַהוֹן, וְזְמַנָּא וְקִצָּא דְהַהוּא גְלוּתָא. וְגְלוּתָא דְאַדּוּם, הוּא מִשָּׂא דְוִמָּה, דְלֹא אֲתַגְלִיָּא וְלֹא אֲתֵיִידַע כְּאִינוּן אַחֲרָנִין.

רַבִּי יוֹסִי פָּתַח וְאָמַר, (שם כא) מִשָּׂא דְוִמָּה אֵלֵי קֹרָא מִשְׁעִיר שׁוֹמֵר מַה מְלִילָה שׁוֹמֵר מַה מְלִיל. אֶת הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאַרוּ הַחֲבָרִים בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת. אֲבָל מִשָּׂא דְוִמָּה, כָּל הַפְּעָמִים שֵׁיִשְׂרָאֵל נִמְצְאוּ בְּגְלוּת, נוֹדַע הַזְּמַן וְהַקֵּץ שְׁלָהֶם, וְזְמַן וְקֵץ שֶׁל אוֹתָהּ גְלוּת. וְגְלוּת אֲדוּם הוּא מִשָּׂא דְוִמָּה, שְׁלֹא הַתְּגֵלָה וְלֹא נוֹדַע כְּאוֹתָן הָאֲחֵרוֹת.

קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר, אֵלֵי קוֹרָא מִשְׁעִיר, קֵלָא שְׂמַעְנָא בְּגְלוּתָא דְשְׁעִיר, אִינוּן דְּדַחֲקֵי בִּינֵייהוּ, אִינוּן דְּשַׁכְּבֵי לְעַפְרָא. וַיִּמְאִי אָמַרִי. שׁוֹמֵר מַה מְלִילָה

שומר מה מליל אינון תבען לי על מטרוניתא, מה עבדית מן מטרוניתא דילי.

הקדוש ברוך הוא אומר, אלי קרא משעיר. קול שמעתי בגלות שעיר, אותם שדחוקים ביניהם, אותם ששוכבים בעפר. ומה הם אומרים? שומר מה מלילה שומר מה מליל. הם תובעים אותי על הגבירה, מה עשיתי מהגבירה שלי.

כדין קודשא ברוך הוא פניש לפמליא דיליה, ואמר, חמו בני רחמי, דאינון דחיקין בגלותא, ושבקין צערא דלהון, ותבעין לי על מטרוניתא. ואמרי, שומר: אנת דאקרי שומר, אן הוא שמירה דילך אן הוא שמירה דביתך. מה מלילה: מה עבדת מלילה, הכי נטררת לה. מה מליל. דהא לזמנין אתקרי לילה, ולזמנין אתקרי ליל, הדא הוא דכתיב, (שמות יב) ליל שמורים הוא. וכתיב הוא הלילה הזה.

אזי הקדוש ברוך הוא מכניס את הפמליא שלו ואומר: ראו בני אהובי, שהם דחוקים בגלות ועוזבים את הצער שלהם ומבקשים ממני על הגבירה, ואומרים: שומר - אתה שנקרא שומר, איפה השמירה שלך? איפה השמירה של ביתך? מה מלילה - מה עשית מלילה, כך שמרת אותה?! מה מליל? שהרי לפעמים נקראת לילה ולפעמים נקראת ליל. זהו שכתוב (שמות יב) ליל שמורים הוא, וכתיב הוא הלילה הזה.

כדין קודשא ברוך הוא אתיב לון, הא שמירה דידי אשתכח, דהא אנא זמין לקבלה, ולאשתכחא בהדה, הדא הוא דכתיב אמר שומר, ההוא דנטיר ביתא, אתא בקר וגם לילה. דהא בקדמיתא אסתלק לעילא לעילא, וסליק לההוא (ס"א אתר) בקר (ע"ד ע"ב) דאזדמן ביה תדירא. השתא אתא בקר. הא זמין לאתחברא בלילה. וגם לילה, הא זמינא היא. אבל בגיניכון אתעכבו.

אזי הקדוש ברוך הוא משיב להם: הרי שמירתי נמצאת, שהרי אני עתיד לקבל אותה ולהמצא עמה. זהו שכתוב אמר שומר, אותו ששומר את הבית, אתא בקר וגם לילה, שהרי בהתחלה הסתלק למעלה למעלה, והעלה את אותו (מקום) בקר שמוזמן אצלו תמיד. עכשו אתא בקר, והרי הוא מוזמן להתחבר עם הלילה. וגם לילה, הרי היא זמינה, אבל בגללכם מתעכבים.

וְאִי אֶתְּוֹן בְּעֵאֵן דָּא, עַל מַה אֶתְּוֹן מִתְּעַכְבֵּי, שׁוּבוּ. שׁוּבוּ בִּתְשׁוּבָה. כְּדִין אֶתְּוֹ, אֶתְּוֹ לְגַבְאִי, וְנִהְוִי כְּלֵא בְּמִדּוּרָא חֲדָא, וְכַלְנָא נְתוּב לְאַתְרָנָא. הֲדָא הוּא דְכְּתִיב, (דְּבָרִים ל) וְשָׁב יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוּתֶךָ, וְהָשִׁיב לָא נְאֻמְרָא, (דף כ"ב ע"ב) אֱלֵא וְשָׁב. תְּרִין וְשָׁב וְשָׁב כְּתִיב הֲכָא. אֱלֵא, חֲד לְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל. וְחֲד לְקוּדְשָׁא בְּרִידָא הוּא. הֲדָא הוּא דְכְּתִיב וְשָׁב יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוּתֶךָ וְשָׁב וְקִבְצָךָ מִכָּל הָעַמִּים.

וְאִם אַתְּם רוֹצִים אֶת זֶה, עַל מַה אַתְּם מִתְּעַכְבֵּים? שׁוּבוּ. שׁוּבוּ בִּתְשׁוּבָה. אִזְּו אֶתְּוֹ, בְּאוֹ אֱלִי, וְנִהְוִי כְּלֵנוּ בְּמִדּוּרָא אַחַד, וְכַלְנוּ נְשׁוּב לְמִקּוּמְנוּ. זֶהוּ שְׁכַתּוּב, (דְּבָרִים ל) וְשָׁב ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוּתֶךָ, וְהָשִׁיב לָא נְאֻמְרָא, אֱלֵא וְשָׁב. פְּעַמִּים וְשָׁב וְשָׁב כְּתוּב כְּאֵן. אֱלֵא אַחַד לְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל, וְאַחַד לְקוּדְשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. זֶהוּ שְׁכַתּוּב וְשָׁב ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוּתֶךָ, וְשָׁב וְקִבְצָךָ מִכָּל הָעַמִּים.

פְּתַח הַהוּא טִייעָא וְאָמַר, (אִיּוּב לח) בְּרִין יַחַד כְּכַבֵּי בְּקֹר וְיִרְיעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים. תָּא חֲזִי, כְּד קוּדְשָׁא בְּרִידָא הוּא אֶתְּוֹ לְאַשְׁתַּעֲשַׁע עִם צְדִיקֵיָא בְּגִנְתָּא דְּעֵדֹן, כָּל מְלִי דְּעַלְמָא תִּתְּאָה (ס"א עֲלֵאָה), וְכָל עֲלֵאִין וְתִתְּאִין מִתְּעַרִין לְקַבְלִיָּה. וְכָל אִילְנֵי דְּבְּגִנְתָּא דְּעֵדֹן, פְּתַחֵי שְׁבַחָא לְקַבְלִיָּה. הֲדָא הוּא דְכְּתִיב, (דְּבָרִי הִימִים א טז) אִזְּו יִרְנְנוּ עַצִּי הִיעַר מִלְּפָנֵי יְיָ כִּי בָא. וְאַפִּילוּ עוֹפֵי דְאַרְעָא, כְּלֵהוּ מִרְחֵשֵׁי שְׁבַחָא קַמִּיהָ. כְּדִין שְׁלֵהוּבָא נְפִק, וּבְטַט בְּגַדְפוּי דְּתִרְנַגּוּלָא, וְקַרִי וְשַׁבַּח לְמַלְכָא קֻדְיִשָׁא. וְקַרִי לְבְּנֵי נְשָׂא דִישְׁתַּדְלוּן בְּאוּרִיָּתָא, וּבְשַׁבַּחָא דְּמֵאֲרִיָּהוֹן, וּבְפּוֹלְחָנִיָּה. זְכָאָה חוֹלְקִיָּהוֹן דְּמֵאֵן דְּקִיָּמִין מְעַרְסִיָּהוֹ, לְאַשְׁתַּדְלָא בְּאוּרִיָּתָא.

פְּתַח אוֹתוֹ סוֹחַר וְאָמַר, (אִיּוּב לח) בְּרִין יַחַד כְּכַבֵּי בְּקֹר וְיִרְיעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים. בָּא רָאָה, כְּשֵׁהקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בָּא לְהַשְׁתַּעֲשַׁע עִם הַצְּדִיקִים בְּגוֹן יַעֲדוֹן, כָּל דְּבָרֵי הָעוֹלָם הִתְחַתּוֹן (הַעֲלִיוֹן), וְכָל הָעֲלִיוֹנִים וְהַתְּחַתּוֹנִים מִתְּעוֹרְרִים כְּנִגְדּוֹ, וְכָל הָאִילָנוֹת שְׁבַגְן עֵדֹן פּוֹתַחִים בְּשַׁבַּח כְּנִגְדּוֹ. זֶהוּ שְׁכַתּוּב (דְּבָרִי הִימִים א טז) אִזְּו יִרְנְנוּ עַצִּי הִיעַר מִלְּפָנֵי ה' כִּי בָא. וְאַפִּילוּ עוֹפוֹת הָאָרֶץ, כָּלֵם רוֹחֵשִׁים שְׁבַח לְפָנָיו. אִזְּו יוֹצֵאת שְׁלֵהבַת וּמְכָה בְּכַנְפֵי הַתְּרַנְגּוּל, וְהוּא קוֹרָא וּמְשַׁבַּח אֶת הַמֶּלֶךְ הַקְּדוּשׁ, וְקוֹרָא לְבְּנֵי אָדָם שְׁיִשְׁתַּדְלוּ בַתּוֹרָה וּבְשַׁבַּחוֹ שֶׁל אָדוֹנָם וּבְעַבּוּדָתוֹ. אֲשֶׁרִי חִלְקֵם שֶׁל מִי שְׁעוּמָדִים מִמְטוֹתֵיהֶם לְהַשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה.

כְּד אֶתְּוֹ צַפְרָא, פְּתַחִין דְּדְרוּמָא נְפִתְחִין, וְתִרְעִי דְאַסּוּתָא נְפִקִין לְעַלְמָא, וְרוּחָא דְמִזְרַח אֶתְּעַר, וְרַחֲמֵי אֲשַׁתְּכַחוּ, וְכָל אִינוּן כְּכַבֵּיָא וּמְזִלֵי דְמִמְנֹן תַּחּוֹת שׁוֹלְטָנִיָּה דְהָאִי בְּקֹר, כְּלֵהוּ פְּתַחִין שְׁבַחָא וְזִמְרִין לְמַלְכָא עֲלֵאָה. הֲדָא הוּא דְכְּתִיב, בְּרִין יַחַד כְּכַבֵּי בְּקֹר וְיִרְיעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים, מַה בְּעֵאֵן הֲכָא

בְּנֵי אֱלֹהִים, דְּאִינוּן מְזַמְנִין תְּרוּעָה בְּהַאי בְּקָר, וְהָא כֹּל דִּינִין אֲתַעְבְּרוּ
בְּזַמְנָא דְחֻסְדָּא אֲתַעֲר בְּעֵלְמָא. אֶלְא וְיָרִיעוּ כֹּל בְּנֵי אֱלֹהִים, הָא אֲתַבְּר
תּוֹקְפָא דִּינִין קִשְׁיִין, אֲתַבְּר חֵילָא דְלַהוּן, כְּמָה דְאֲתַ אָמַר (ישעיה כד) רַעָה
הַתְּרוּעָה אֲרָץ.

כְּשָׁבָא הַבְּקָר, פְּתַחֵי הַדְּרוֹם נִפְתַּחִים, וְשַׁעֲרֵי רְפוּאָה יּוֹצְאִים לְעוֹלָם,
וְרוּחַ הַמְּזֻרָח מִתְּעוֹרְרָת, וְנִמְצְאִים רַחֲמִים, וְכֹל אוֹתָם כּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת
שְׁמַמְנִים תַּחַת שְׁלֹטוֹנוֹ שֶׁל הַבְּקָר הַזֶּה, כְּלָם פּוֹתַחִים בְּשִׁבְחָא וּמְשִׁבְחִים
לְמַלְךְ הָעֲלִיוֹן. זֶהוּ שְׁכָתוֹב בְּרֵן יַחַד כְּכַבֵּי בְקָר וְיָרִיעוּ כֹּל בְּנֵי אֱלֹהִים.
מָה עוֹשִׂים כָּאֵן בְּנֵי אֱלֹהִים, שְׁהִים מְזַמְנִים תְּרוּעָה בְּבִקְרָה הַזֶּה? וְהָרִי
כֹּל הַדִּינִים הָעֲבָרוּ בְּזַמֵּן שְׁחֻסְדָּא מִתְּעוֹרָר בְּעוֹלָם? אֶלְא וְיָרִיעוּ כֹּל בְּנֵי
אֱלֹהִים, הָרִי נִשְׁבְּר תִּקְוָה הַדִּינִים הַקְּשִׁים, נִשְׁבְּר כְּחָם, כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר
(ישעיה כד) רַעָה הַתְּרוּעָה הָאֲרָץ.

וְכֹל כְּדָ, בְּגִין דְּהַאי בְּקָר אֲתַעֲר בְּעֵלְמָא, וְאַבְרָהָם אֲתַעֲר וְאֲתִי לְמִנְטַע אֲשֶׁל
בְּבֵאֵר שֶׁבַע. מְלָה דָא הֵכִי שְׁמַעְנָא לָהּ, בְּבֵאֵר שֶׁבַע וְדָאִי, וְכַתִּיב (בראשית כא)
וַיִּקְרָא שֵׁם בְּשֵׁם יְיָ אֵל עוֹלָם.

וְכֹל כְּדָ, מְשׁוּם שֶׁהַבְּקָר הַזֶּה הַתְּעוֹרָר בְּעוֹלָם, וְאַבְרָהָם מִתְּעוֹרָר וּבָא
לְנֻטַע אֲשֶׁל בְּבֵאֵר שֶׁבַע. אֶת הַדְּבָר הַזֶּה כְּדָ שְׁמַעְתִּי, בְּבֵאֵר שֶׁבַע וְדָאִי,
וְכַתּוּב וַיִּקְרָא שֵׁם בְּשֵׁם ה' אֵל עוֹלָם.

פְּתַח חֲבָרִיָּה טִיִּיעָא וְאָמַר, (בראשית מה) הַבְּקָר אֹר וְהָאֲנָשִׁים שְׁלַחוּ וְגוֹ', מַאי
הַבְּקָר אֹר. הֵכִי אוֹלִיפְנָא, מַהוּ בְּקָר. אֶלְא בְּזַמְנָא דְאֲתִי צְפָרָא, וְדִינִין
מִתְּעַבְּרוּ, וְחֻסְדָּא בְּעָא לְאֲתַעֲרָא, כֹּל אִינוּן דְּאֲתִינִין מִסְטָרָא דָא, מְבַקְרִי (ס"א
מִפְקֻדִים) לְאֲתַרְיָהוּ, לְזַמְנָא בְּרַכָּאוֹ לְעֵלְמָא. וְדָא הוּא הַבְּקָר אֹר, דְּהָא רַחֲמִי
מִתִּישְׁבִי לְעֵלְמָא, וְחֻסְדָּא קָאִי בְּאֲתַרִּיָּה, כְּדִין הוּא בְּקָר אֹר. וְכַתִּיב (בראשית
א) וַיִּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאֹר כִּי טוֹב.

פְּתַח חֲבָרוֹ הַסּוֹחֵר וְאָמַר, הַבְּקָר אֹר וְהָאֲנָשִׁים שְׁלַחוּ וְגוֹ'. מַה זֶה
הַבְּקָר אֹר? כְּדָ לְמַדְנֵו, מַה זֶה בְּקָר? אֶלְא בְּזַמֵּן שֶׁבָא הַבְּקָר וְהַדִּינִים
עוֹבְרִים וְחֻסְדָּא רוּצָה לְהַתְּעוֹרָר, כֹּל אוֹתָם שְׁבָאִים מִהַצַּד הַזֶּה,
מְבַקְרִים (פּוֹקֻדִים) אֶת מְקוֹמוֹתֵיהֶם לְזַמֵּן בְּרֻכּוֹת לְעוֹלָם. וְזֶהוּ הַבְּקָר
אֹר, שְׁהָרִי הַרַחֲמִים מִתִּישְׁבִים לְעוֹלָם, וְהַחֻסְדָּא בָא אַחֲרֵיו, אֲזִי הוּא
בְּקָר אֹר. וְכַתּוּב, וַיִּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאֹר כִּי טוֹב.

תא חזי, כלא הוא בדרגין ידיעון. ליליא, הא ידיעא. בקר אור, הא ידיעא, והוא דרגא עלאה דאשתכח ביה תדירא. אימתי. כד נהיר שמשא. שמשא ידיעא, והוא דרגא עלאה, דמבסס לכלא, ונהיר לכלא, כמה דאת אמר, (תהלים פד) כי שמש ומגן יי אלהים. והאי בקר אור, נהיר משמשא, ודא נהיר ליליא. בגין כד, כלא תליא דא בדא. והאי בקר אור כד אתער, כל בני עלמא אתאחדון באחדותא בחדותא, ומשתפחי בעלמא, והשתא הא נהיר יממא, עידן רעותא הוא, למהד באורחא.

בא ראה, הכל הוא בדרגות ידועות. הלילה - הרי ידוע. בקר אור - הרי ידוע, והוא דרגה עליונה שנמצאת בו תמיד. מתי? כשמאירה השמש. השמש ידוע, והיא דרגה עליונה שמבשמת את הכל ומאירה לכל, כמו שנאמר (תהלים פד) כי שמש ומגן ה' אלהים. והבקר אור הזה מאיר מהשמש, וזהו מאיר לילה, ולכן הכל תלוי זה בזה. והבקר אור הזה, כשהוא מתעורר, כל בני העולם מתאחדים באחדות ובשמחה, והם נמצאים בעולם. וכעת הרי מאיר היום, עת רצון היא ללכת בדרך.

בריכו לון רבי חייא ורבי יוסי, ונשקו לון ברישיהו, ושרו לון. אמר רבי חייא לרבי יוסי, בריד רחמנא, דתקין ארחנא קמן, ודאי קודשא בריד הוא שדר לון גבון. זכאין אינון דמשתדלי באורייתא, ולא ארפין מינה שעתא חדא. נפקו רבי חייא ורבי יוסי, ואזלו לארחייהו. אמר רבי יוסי, ודאי רחימותא דלבאי קשיר באלין טייעי. אמר רבי חייא, לא תוהנא על דא, דהא ביומוי דרבי שמעון, אפילו צפרי שמיא מרחשו חכמתא, דהא מלוי אשתמודען לעילא ותתא.

ברכו אותם רבי חייא ורבי יוסי, ונשקו להם בראשיהם ושלחו אותם. אמר רבי חייא לרבי יוסי, ברוך הרחמן שתקן דרכנו לפנינו, ודאי הקדוש ברוך הוא שלח אותם אלינו. אשרי אותם שמשתדלים בתורה ולא מרפים ממנה שעה אחת. יצאו רבי חייא ורבי יוסי והלכו לדרךם. אמר רבי יוסי, ודאי אהבת לבי קשורה בסוחרים הללו. אמר רבי חייא, לא תמהתי על זה, שהרי בימי רבי שמעון אפילו צפרי השמים מרחשות חכמה, שהרי דבריו נודעים למעלה ולמטה.

פתח רבי חייא ואמר, (דברים לא) ויאמר יי אל משה הנד שוכב עם אבותיך וגו'. תא חזי, כל זמנא דהוה משה קיים בעלמא, הוה ממחי בידיהו דישראל, בגין דלא ישתכחון בחיובא קמי קודשא בריד הוא ובגין דמשה אשתכח בינייהו לא יהא כההוא דרא עד דרא דייתי מלכא משיחא דיחמו

יְקָרָא דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא כְּוֹתִייהוּ דְאֵינוּן אַתְדַבְּקוּ מַה דְלֵא אַתְדַבְּקוּ דְרִין אַחֲרֵינוּ.

פְּתַח רַבִּי חִיָּא וְאָמַר, (דְּבָרִים לֵא) וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה הִנֵּךְ שֹׁכֵב עִם אֲבֹתֶיךָ וְגו'. בֵּא רָאָה, כָּל זְמַן שְׁמֹשָׁה הָיָה קָיָם בְּעוֹלָם, הָיָה מוֹחָה בְּיַד יִשְׂרָאֵל, כְּדִי שְׁלֵא יִמְצְאוּ בַחֲטָא לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וּמִשּׁוּם שְׁמֹשָׁה נִמְצְאָ בִּינֵיהֶם, לֹא יְהִיָּה כְּמוֹ אוֹתוֹ הַדּוֹר עַד הַדּוֹר שְׁיָבֵא הַמֶּלֶךְ הַמְּשִׁיחַ, שְׁיִרְאוּ אֶת כְּבוֹד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּמוֹתָם, שְׁהִם נִדְבְּקוּ מַה שְׁלֵא נִדְבְּקוּ דוֹרוֹת אַחֲרֵים.

דף כ"ג ע"א

דְּתַנִּינוּ, חֲמַת שְׁפַחָה חֲדָא עַל יַמָּא, מַה דְלֵא חֲמַת עֵינָא דִּיחֻזְקָא לְנַבִּיאָה. אִי אֵינוּן אַתְדַבְּקוּ כָּל כְּדִי, נְשִׂיהוּן דִּישְׂרָאֵל כָּל שְׁכּוֹן. בְּנִייהוּ כָּל שְׁכּוֹן. גּוֹבְרִין כָּל שְׁכּוֹן. סְנֵהֲדָרִין כָּל שְׁכּוֹן. נְשִׂאִים כָּל שְׁכּוֹן, וְכָל שְׁכּוֹן נְבִיאָה עֲלָאָה מְהִימְנָא מֹשֶׁה, דְּאִיהוּ עַל כֻּלָּא. וְהִשְׁתָּא אֵלֶיךָ טִייעֵי מִדְּבָרָא מְרַחֲשִׁין חֲכָמָתָא כָּל כְּדִי, כָּל שְׁכּוֹן חֲכִימֵי דְרָא, כָּל שְׁכּוֹן אֵינוּן דְּקִימֵי קַמִּיהַ דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, וְאוֹלְפֵי מִינֵיהַ בְּכָל (דף כ"ג ע"א) יוֹמָא. כָּל שְׁכּוֹן וְכָל שְׁכּוֹן רַבִּי שְׁמַעוֹן דְּהוּא עֲלָאָה עַל כֻּלָּא.

שְׁשִׁנִּינוּ, רְאָתָה שְׁפַחָה עַל הַיָּם מַה שְׁלֵא רְאָתָה עֵינֵינוּ שֶׁל יְחֻזְקָא לְנַבִּיאָה. אִם הִים כָּל כְּדִי נִדְבְּקוּ, נְשׂוֹת יִשְׂרָאֵל כָּל שְׁכּוֹן, בְּנִייהֶם כָּל שְׁכּוֹן, וְהַגְּבָרִים כָּל שְׁכּוֹן, הַסְּנֵהֲדָרִין כָּל שְׁכּוֹן, הַנְּשִׂאִים כָּל שְׁכּוֹן, וְכָל שְׁכּוֹן הַנְּבִיאָה הֶעֱלִיּוֹן הַנְּאָמֵן מֹשֶׁה, שְׁהוּא עַל הַכֹּל. וְעַתָּה אֵלֶיךָ סוֹחְרֵי הַמִּדְבָּר רוֹחֲשִׁים כָּל כְּדִי הַרְבֵּה חֲכָמָה, כָּל שְׁכּוֹן חֲכִימֵי הַדּוֹר, כָּל שְׁכּוֹן אֵלוּ שְׁעוֹמְדִים לִפְנֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן וְלוֹמְדִים מִמֶּנּוּ בְּכָל יוֹם. כָּל שְׁכּוֹן, וְכָל שְׁכּוֹן רַבִּי שְׁמַעוֹן, שְׁהוּא עֲלִיּוֹן עַל הַכֹּל.

בְּתַר דְּמִית מֹשֶׁה, מַה כְּתִיב, (דְּבָרִים לֵא) וְקָם הָעָם הַזֶּה וַזָּנָה וְגו'. כְּדִי, וְוִי לְעֲלָמָא כְּדִי יִסְתַּלַּק מִינֵיהַ רַבִּי שְׁמַעוֹן, דְּמַבּוּעֵי דְחֲכָמָתָא יִסְתַּתְּמוּ מִעֲלָמָא, וְיַבְעֵי בְרַן נֶשׁ מְלָה דְחֲכָמָתָא, וְלֹא יִשְׁכַּח מֵאֵן דְּיִימָא, וְטַעֲאוּ כָּל עֲלָמָא בְּאוֹרֵייתָא, בְּגִין דְלֵא יִשְׁתַּכַּח בִּינֵיהֶם, מֵאֵן דְּאִתְעַר בְּחֲכָמָתָא. עַל הַהוּא זְמַנָּא כְּתִיב, וְאִם כָּל עַדְתַּת יִשְׂרָאֵל יִשְׁגוּ. וְאִם יִשְׁגוּ בְּאוֹרֵייתָא, וְלֹא יִנְדַּעוּן אוֹרְחָהָא, בְּמֵאֵי הוּא, בְּגִין וְנַעֲלָם דְּבַר מַעֲיָנֵי הַקְּהָל, דְלֵא יִשְׁתַּכַּח מֵאֵן דְּיַדַּע לְגַלְגָּלָה עֲמִיקָתָא דְּאוֹרֵייתָא וְאוֹרְחָהָא. וְוִי לֵאֵינוּן דְּרִין דְּמִשְׁתַּכַּחֵי כְּדִין בְּעֲלָמָא.

אחר שפמת משה, מה כתוב? וקם העם הזה וזנה וגו'. כך, אוי לעולם כשיסתלק ממנו רבי שמעון, שמעינות החכמה יסתתמו מן העולם, וירצה אדם דבר חכמה ולא ימצא מי שיאמר, וכל העולם טועים בתורה, משום שלא ימצא ביניהם מי שמתעורר בחכמה. על אותו זמן כתוב, ואם כל עדת ישראל ישגו. ואם ישגו בתורה ולא ידעו את דרכיה, במה זה? משום שנעלם דבר מעיני הקהל, שלא ימצא מן שיודע לגלות עמקות התורה ודרכיה. אוי לאותם הדורות שימצאו אז בעולם.

אמר רבי יהודה, זמין קיודשא בריך הוא לגלאה רזין עמיקין דאורייתא, בזמנא דמלכא משיחא, בגין (ישעיה יא) דמלאה הארץ דעה את יי כמים לים מכסים. וכתוב, (ירמיה לא) ולא ילמדו עוד איש את רעהו ואיש את אחיו לאמר דעו את יי כי כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם אמן כן יהי רצון. (ויקרא ד) אשר נשיא יחטא ועשה אחת וגו' בשגגה ואשם. תאני רבי יצחק, מאי שנא בכל אתר דכתיב בהו ואם, כמה דאת אמר אם הכהן המשיח יחטא. ואם כל עדת ישראל ישגו, והכא אשר נשיא יחטא, ולא כתיב ואם נשיא יחטא, מאי קא מיירי.

אמר רבי יהודה, עתיד הקדוש ברוך הוא לגלות רזים עמקים של התורה בזמן שיבא מלך המשיח, משום (ישעיה יא) שמלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים. וכתוב (ירמיה לא) ולא ילמדו עוד איש את רעהו ואיש את אחיו לאמר דעו את ה' כי כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם, אמן כן יהי רצון. אשר נשיא יחטא ועשה אחת וגו' בשגגה ואשם. שנה רבי יצחק, מה שונה שבכל מקום כתוב בהם ואם, כמו שנאמר אם הכהן המשיח יחטא, ואם כל עדת ישראל ישגו, וכאן אשר נשיא יחטא, ולא כתוב ואם נשיא יחטא? מה זה אומר?

אלא, אליו כהנא לא משתכחי הכי בחטאה, דהא כהן נטיר גרמיה תדירא, בגין דמטולא דמאריה עליה בכל יומא, ומטולא דישראל כלהו, ומטולא דכל חד וחד, ועל דא תנוהא איהו כד יחטא, ובגין כך ואם כתיב. וכן ואם כל עדת ישראל ישגו, תנוהא הוא דכלהו ישתכחו בחובה חד, דאי אליו יחטאון, אליו לא יחטאון, ובגיני כך ואם כתיב. אבל הכא אשר נשיא יחטא, ודאי, בגין דלביה גס ביה, ועמא אזליו אבתריה, ואתמנון תחותוי. ועל דא אשר נשיא יחטא. כגון דעבר על מצות לא תעשה, והוא עביד חד מנייהו, ועל דא לא כתיב ביה ואם, דהא מלוי לא בספקא הו.

אֵלָא, שְׁהַפְתָּנִים הִלְלוּ אֵינָם נִמְצְאִים כְּדָ בַחֲטָא, שְׁהָרִי הִכְהִן שׁוֹמֵר
אֶת עֲצָמוֹ תַמְיֵד, מְשׁוּם שְׁמִשְׂאוֹ שֶׁל אֲדוֹנוֹ עָלָיו בְּכָל יוֹם, וְהַמִּשְׂאָ שֶׁל
כָּל יִשְׂרָאֵל, וְהַמִּשְׂאָ שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וְלָכֵן הִתְמַיְהָה, הוּא
כְּשִׁיחֲטָא?! וּמְשׁוּם כְּדָ כְּתוּב וְאִם. וְכֵן וְאִם כָּל עֲדַת יִשְׂרָאֵל יִשְׁגּוּ,
תְּמַיְהָה הִיא שְׂכָלָם יִמְצְאוּ בַחֲטָא אֶחָד, שְׂאִם אֵלֶּה יַחֲטְאוּ - אֵלֶּה לֹא
יַחֲטְאוּ, וּמְשׁוּם כְּדָ כְּתוּב וְאִם. אֲבָל כָּאֵן אֲשֶׁר נִשְׂיָא יַחֲטָא, וְדַאי,
מְשׁוּם שְׁלִבּוֹ גִס בּוֹ, וְהָעַם הוֹלְכִים אַחֲרָיו וְהִתְמַנּוּ תַחֲתָיו. וְעַל כֵּן אֲשֶׁר
נִשְׂיָא יַחֲטָא. כְּגוֹן שֶׁהוּא עֹבֵר עַל מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה, וְהוּא עֹשֶׂה אַחַת
מֵהֶן, וְלָכֵן לֹא כְּתוּב בּוֹ וְאִם, שְׁהָרִי דְבָרֵיו אֵינָם בְּסַפֵּק.

רַבִּי יְהוּדָה פִּתַח, (שְׁמוֹת ל"ה) וְהַנְּשִׂאִים הֵבִיאוּ אֶת אַבְנֵי הַשֹּׁהַם וְאֶת אַבְנֵי
הַמְּלוּאִים לְאִפּוֹד וְלַחֹשֶׁן. מֵאֵי שְׂנָא דְמַלְיָן אֶלְיָן אֶקְרִיבוּ נְשִׂאִים, וְלֹא בֵּר
נִשְׂ אַחֲרָא, וְהָא כְּתִיב (שְׁמוֹת ל"ה) כָּל נְדִיב לְבוֹ יְבִיֵּאָה אֶת תְּרוּמַת יְיָ, וְכְתִיב
(שְׁמוֹת ל"ה) וְאַבְנֵי שֹׁהַם וְאַבְנֵי מְלוּאִים לְאִפּוֹד וְלַחֹשֶׁן.

רַבִּי יְהוּדָה פִּתַח, וְהַנְּשִׂאִים הֵבִיאוּ אֶת אַבְנֵי הַשֹּׁהַם וְאֶת אַבְנֵי הַמְּלוּאִים
לְאִפּוֹד וְלַחֹשֶׁן. מַה שׁוֹנֵה שְׂאֵת הַדְּבָרִים הִלְלוּ הַקְּרִיבוּ הַנְּשִׂאִים וְלֹא
אֲדָם אַחֲרָ? וְהָרִי כְּתוּב, (שְׁמוֹת ל"ה) כָּל נְדִיב לְבוֹ יְבִיֵּאָה אֶת תְּרוּמַת ה',
וְכְתוּב וְאַבְנֵי שֹׁהַם וְאַבְנֵי מְלוּאִים לְאִפּוֹד וְלַחֹשֶׁן.

אֵלָא, אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אָף עַל גַּב דְּבַכְלָא תִּלְיָא הָאֵי נְדָבָה, סְלִיקוּ
אֶלְיָן אַבְנֵים לְנְשִׂאִים. מֵאֵי טַעְמָא, בְּגִין דְּעַל לְבָא דְכֶהֱנָא אֲשַׁתְּכַחוּ. אָמַר
קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לִיתּוּ נְשִׂאִים דְּלַבִּייהוּ גִס בְּהוּ, וְיִיתּוּן אֶלְיָן אַבְנֵים
דְּאִינוּן מִשְׁתַּפְּחִי עַל לְבָא דְכֶהֱנָא, וְיִתְכַפֵּר עֲלֵיהוּ מִגְּסוֹת לַבִּייהוּ, וְכְתִיב
(שְׁמוֹת כ"ח) וְהָיוּ עַל לֵב אֶהְרֹן בְּבֹאוֹ לִפְנֵי יְיָ, וְעַל דָּא וְהַנְּשִׂאִים הֵבִיאוּ אֶת
אַבְנֵי הַשֹּׁהַם וְאֶת אַבְנֵי הַמְּלוּאִים לְכַפֵּרָא עֲלֵיהוּ.

אֵלָא, אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אָף עַל גַּב שְׂבַכְלָם תִּלְוִיָה הַנְּדָבָה הַזֹּאת,
הָאֲבָנִים הִלְלוּ עוֹלוֹת לְנְשִׂאִים. מַה הַטַּעַם? מְשׁוּם שֶׁהֵן נִמְצְאוֹת עַל
לֵב הַכֹּהֵן. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, יְבֹאוּ נְשִׂאִים שְׂלָבָם גִּס בְּהֵם,
וְיָבִיֵּא אֶת הָאֲבָנִים הִלְלוּ שְׁנִמְצְאוֹת עַל לְבוֹ שֶׁל הַכֹּהֵן, וְיִתְכַפֵּר עֲלֵיהֶם
מִגְּסוֹת לָבָם. וְכְתוּב וְהָיוּ עַל לֵב אֶהְרֹן בְּבֹאוֹ לִפְנֵי ה', וְעַל זֶה -
וְהַנְּשִׂאִים הֵבִיאוּ אֶת אַבְנֵי הַשֹּׁהַם וְאֶת אַבְנֵי הַמְּלוּאִים, לְכַפֵּר עֲלֵיהֶם.

וּבְגִין כְּדָ אֲשֶׁר נִשְׂיָא יַחֲטָא וְדַאי. וְעֹשֶׂה אַחַת מִכָּל מִצְוֹת יְיָ אֵלֹהֵינוּ אֲשֶׁר
לֹא תַעֲשֶׂנָה, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ, דְּעֹבֵר עַל מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה. אוֹ הוֹדַע אֶלְיוֹ

חטאתו. דבגין דלביה גס ביה, לא אשגח בחטאיה, ולבתר אתיידע ליה, ועביד מניה תשובה.

ומשום כך, אשר נשיא יחטא, ודאי. ועשה אחת מכל מצות ה' אלהיו אשר לא תעשינה, כמו שבארונה, שעבר על מצות לא תעשה. או הודע אליו חטאתו. שמשום שלבו גס בו, לא משגיח בחטאיו, ואחר כך נודע לו ועשה מזה תשובה.

רבי יהודה ורבי יוסי הוו יתבי חד ליליא, ולעאן באורייתא. אמר רבי יהודה לרבי יוסי, חמינא דצחותא דאורייתא בליליא, הוא יתיר מביממא, אמאי. אמר ליה, בגין דצחותא דתורה שבכתב, תורה שבעל פה הוא. ותורה שבעל פה, בליליא שלטא ואתערת יתיר מביממא, ובזמנא דאיהי שלטא, כדן איהו צחותא דאורייתא.

רבי יהודה ורבי יוסי היו יושבים לילה אחד ועוסקים בתורה. אמר רבי יהודה לרבי יוסי, ראיתי שצחות התורה בלילה יותר מאשר ביום. למה זה? אמר לו, משום שהצחות של תורה שבכתב היא תורה שבעל פה, ותורה שבעל פה שולטת בלילה, ומתעוררת יותר מאשר ביום, ובזמן שהיא שולטת, אז קימת הצחות של התורה.

פתח רבי יוסי ואמר, (איוב לה) ולא אמר איה אלוה עושי נותן זמירות בלילה. תא חזי, (שלח לד קע"א ע"ב) בשעתא דאתער רוח צפון, ואתפלג ליליא, הא אוקמוה, דשלהובא חד נפיק, ובטש תחות גדפוי דתרנגולא, ואקיש גדפוי וקארי. וההוא שלהובא בזמנא דמטי גביה, ואתער לקבליה, אסתכי ביה, ואזדעזע וקארי, ואסתכי ואשגח בגין יקרא דמאריה, למעבד רעותיה, וקארי לון לבני נשא.

פתח רבי יוסי ואמר, (איוב לה) ולא אמר איה אלוה עשי נתן זמירות בלילה. בא ראה, בשעה שמתעוררת רוח צפון ונחלק הלילה, הרי בארו ששלהבת אחת יוצאת ומכה תחת כנפי התרנגול ומקיש את כנפיו וקורא. ואותה שלהבת, בזמן שמגיעה אליו ומתעוררת כנגדו, הוא מסתכל בה ומזדעזע וקורא, ומסתכל ומשגיח בשביל כבוד רבונו כדי לעשות רצונו, וקורא לבני האדם.

דף כ"ג ע"ב

ועל דא אקרי שְׂכוּי, אשְׁגַחא. ואקרי גְּבַר, בגין דאתער בשלהובא (דף כ"ג ע"ב) דגבורה, בסטרא דגבורה קא אתיא לאתערא בעלמא. כְּדִין אינון בְּנֵי מְהִימְנוּתָא קַיִימִין, וְיִהְיִין גְּבוּרָה וְחִילָא לְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל, וכְּדִין אקרי רְנָה דאורייתא. ועל דא, גְּרִית דְּוֹד מְלֻכוּתָא הוּא וּבְנוֹי לְעַלְמִין וּלְדַרְי דְּרִין.

וְלָכוּ נִקְרָא שְׂכוּי, הַשְׁגָּחָה. וְנִקְרָא גְּבַר, שְׁמִתְעוּרָר בְּשִׁלְהַבַת הַגְּבוּרָה, בְּצַד שֶׁל הַגְּבוּרָה הוּא בָּא לְעוּרָר אֶת הָעוֹלָם, וְאִזּוּ אוֹתָם בְּנֵי הָאֱמוּנָה עוֹמְדִים וְנוֹתְנִים גְּבוּרָה וְכֹחַ לְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל, וְאִזּוּ נִקְרָאת רְנַת הַתּוֹרָה. וְלָכוּ דְּוֹד גְּרַשׁ אֶת הַמְּלָכוֹת הוּא וּבְנוֹי לְעוֹלָמִים וּלְדוּרֵי דוֹרוֹת.

וכד תרנגולא קארי, ובני נשא ניימי בערסייהו, ולא מתערי. תרנגולא קארי לבתר, ואמר מה דאמר, (קע"א ע"ב) והא אוקמוה. לבתר בטש בגדפוי, ואמר, ווי לפלגיא נזיף דמאריה, שבקא דמאריה, דלא אתער רוחיה, ולא אשגח ליקרא דמאריה.

וכשהתרנגול קורא ובני אדם ישנים במטותיהם ואינם מתעוררים, התרנגול קורא אחר כך, ואומר מה שאומר, והרי פרשוה. אחר כך מכה בכנפיו ואומר: אוי לפלוגי הנזוף של רבונו, שעזב את רבונו, ולא עזר את רוחו ולא משגיח על כבוד רבונו.

כְּד נְהִיר יִמְמָא, כְּרוּזָא קְרִי עָלֶיהָ וְאָמַר, וְלֹא אָמַר אֵיחָא אֱלוֹהִי עוֹשֵׂי נוֹתָן זְמִירוֹת בְּלִילָה, לְסִייעָא לֵיהּ בְּאִינוּן תּוֹשְׁבָחוֹ, וְלִמְהוּי כְּלָא בְּסִיוַעָא חֲדָא. עוֹשֵׂי, עוֹשֵׂי מְבַעֵי לֵיהּ, מֵהוּ עוֹשֵׂי. אֵלָּא, בְּשַׁעֲתָא דְּבַר נֶשׁ קָם בְּפִלְגוֹת לִילָא, וְאִשְׁתַּדַּל בְּרַנָּה דְּאוּרִייתָא, דְּרַנָּה דְּאוּרִייתָא לָא אֶתְקַרֵי, אֵלָּא בְּלִילָא. וְכֵד אֵיחָו אִשְׁתַּכַּח בְּאוּרִייתָא, כְּד נְהִיר יִמְמָא, קוּדְשָׁא בְּרִידָא הוּא וְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל מְתַקְנֵי לֵיהּ בְּחַד חוּטָא דְּחֻסָּד לְאִשְׁתַּזְבָּא מִכְּלָא וּלְנַהֲרָא לֵיהּ בֵּין עֲלָאִין וְתַתָּאִין.

כְּשִׁמְאִיר הַיּוֹם, הַכְּרוּז קוֹרָא עָלֵינוּ וְאוֹמַר: וְלֹא אָמַר אֵיחָא אֱלוֹהִי עוֹשֵׂי נוֹתָן זְמִירוֹת בְּלִילָה. לְסִיעַ לּוֹ בְּאוֹתָן הַתְּשַׁבְּחוֹת, וְשִׁיחָהּ הַכֹּל בְּסִיוַעָא אַחַד. עוֹשֵׂי! עוֹשֵׂי הִיא צְרִידָא לְהִיוֹת! מַה זֶה עוֹשֵׂי? אֵלָּא בְּשַׁעֲתָא שְׂאֵדָם קָם בְּחֻצוֹת הַלֵּילָה וּמִשְׁתַּדַּל בְּרַנַת הַתּוֹרָה, שְׁרַנַת הַתּוֹרָה לָא נִקְרָאת אֵלָּא בְּלִילָה, וְכִשְׁהוּא נִמְצָא בַּתּוֹרָה כְּשִׁמְאִיר הַיּוֹם, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל מְתַקְנִים לּוֹ חוּט אַחַד שֶׁל חֻסָּד לְהַנְצִיל מִן הַכֹּל, וְלְהֵאִיר לּוֹ בֵּין הָעֲלִיוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים.

רבי יהודה אָמר, אָנא שְׁמַעְנָא דְאָמַר רַבִּי אַבָּא הָאֵי קָרָא, אֵינָה אֱלוֹהֵי עוֹשֵׂי, עוֹשֶׂה לִּי מַבְעֵי לֵיהּ, מַהוּ עוֹשֵׂי. אֵלָא כְּמָה דְאָמַרְתָּ, בְּשַׁעֲתָא דְאֵיְהוּ קָם בְּפִלְגוֹת לִילְיָא, וְאַשְׁתַּדַּל בְּאוֹרֵייתָא, כַּד נָהַר יַמְמָא, אֲתַעַר אַבְרָהָם בְּהוּא חוּטָא דִּילֵיהּ, דְכַתִּיב בֵּיהּ (בראשית יד) אִם מַחוּט וְעַד שְׂרוּף נַעַל וְגוֹ'. וְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא וְכִנְסַת יִשְׂרָאֵל מִתְקַנֵּי לֵיהּ, וְעַבְדֵי לֵיהּ בְּכָל יוֹמָא בְרִיָּה חֲדָשָׁה, הֲדָא הוּא דְכַתִּיב אֱלוֹהֵי עוֹשֵׂי.

רבי יהודה אָמר, אָנִי שְׁמַעְתִּי שְׁאָמַר רַבִּי אַבָּא אֶת הַפְּסוּק הַזֶּה, אֵינָה אֱלוֹהֵי עוֹשֵׂי, עוֹשֶׂה לִּי הֵיךְ צְרִיךְ לְהֵיוֹת! מַהוּ עוֹשֵׂי? אֵלָא כְּמוֹ שְׁאָמַרְתָּ, בְּשַׁעֲתָא שְׁהוּא קָם בְּלִילָהּ וּמִשְׁתַּדַּל בְּתוֹרָה, כְּשִׁמְאִיר הַיּוֹם מִתְעוֹרַר אַבְרָהָם בְּאוֹתוֹ חוּט שְׂלוֹ, שְׁכַתוּב בּוֹ (בראשית יד) אִם מַחוּט וְעַד שְׂרוּף נַעַל וְגוֹ'. וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְכִנְסַת יִשְׂרָאֵל מִתְקַנֵּים אוֹתוֹ, וְעוֹשֵׂים אוֹתוֹ בְּכָל יוֹם בְּרִיָּה חֲדָשָׁה. זֶהוּ שְׁכַתוּב אֱלוֹהֵי עוֹשֵׂי.

וְהָא (לד לד צ"ד ע"א) אוֹקְמוּהָ, א"ל ו"ה. א"ל: דָּא אַבְרָהָם. דְכַתִּיב, בֵּיהּ, הָאֵל הַגָּדוֹל. וְיִ דָּא קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא. ה' דָּא כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל. וְדָא הוּא אֱלוֹהֵי. וְאֵינוֹן עַבְדֵּי לֵיהּ לְבַר נֶשׁ, וּמִתְקַנֵּין לֵיהּ בְּכָל יוֹמָא, וּבְגִין כְּדָּ כְּתִיב, עוֹשֵׂי, כְּמָה דְאֵת אָמַר (תהלים קמט) יִשְׁמַח יִשְׂרָאֵל בְּעוֹשָׂיו. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְדָאֵי כְּדָּ הוּא, וְכָלָא חַד מְלָה.

וְהָרִי פְרָשׁוּהָ, א"ל ו"ה. א"ל - זֶה אַבְרָהָם, שְׁכַתוּב בּוֹ, הָאֵל הַגָּדוֹל. וְיִ - זֶה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. ה' - זֶה כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל. וְזֶה הוּא אֱלוֹהֵי. וְהֵם עוֹשֵׂים אֶת הָאֲדָם וּמִתְקַנֵּים אוֹתוֹ בְּכָל יוֹם, וּמִשׁוּם כְּדָּ כְּתוּב עוֹשֵׂי, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (תהלים קמט) יִשְׁמַח יִשְׂרָאֵל בְּעוֹשָׂיו. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְדָאֵי כְּדָּ הוּא, וְהַכֵּל דְבַר אַחַד.

רבי יהודה פָּתַח וְאָמַר, אוֹ הוֹדַע אֱלֵינוּ חֲטָאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא. הוֹדַע אֱלֵינוּ, מִסְטָרָא דְמָאוֹן, אוֹ יָדַע (נ"א נודע) חֲטָאתוֹ מַבְעֵי לֵיהּ, מַהוּ הוֹדַע אֱלֵינוּ. אֵלָא קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא פְּקִיד לְכִנְסַת יִשְׂרָאֵל, לְאוֹדַעָא לֵיהּ לְבַר נֶשׁ, הַהוּא חוּבָא דְהוּא חָב, וּבְמָה מוֹדַע לֵיהּ, בְּדִינְהָא. כְּמָה דְאֵת אָמַר (איוב ט) יִגְלוּ שְׁמַיִם עֵינוֹ וְאָרֶץ מִתְקוּמָמָה לוֹ. הוֹדַע אֱלֵינוּ, כְּמָאוֹן דְפְקִיד לְאַחֲרָא.

רבי יהודה פָּתַח וְאָמַר, אוֹ הוֹדַע אֱלֵינוּ חֲטָאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא. הוֹדַע אֱלֵינוּ, מִצַּד שֶׁל מִי? אוֹ יָדַע (נודע) חֲטָאתוֹ הֵיךְ צְרִיךְ לְהֵיוֹת! מַה זֶה הוֹדַע אֱלֵינוּ? אֵלָא שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְצוּהָ אֶת כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל לְהוֹדִיעַ לְאָדָם אוֹתוֹ

החטא שהוא חטא, ובמה מודיעה לו? בדיניה, כמו שנאמר (איוב כ) יגלו שמים עונו וארץ מתקוממה לו. הודע אליו, כמי שמצוה לאחר.

דתנינו בשעתא דבר נש חב קמי קודשא בריהו הוא, ולא אשגח בחטאיה לאהדרא בתיובתא קמי מאריה, ואשדי ליה בטר כתפיה, נשמתיה ממש סלקת ואסהידת קמי קודשא בריהו הוא. כדין, פקיד מלכא לכנסת ישראל, ואמר או הודע אליו חטאתו אשר חטא, אושיט דינא עליה, ואודע ליה חוביה, כמה דאת אמר (יחזקאל טו) הודע את ירושלם את תועבותיה.

ששנינו, בשעה שאדם חוטא לפני הקדוש ברוך הוא ולא משגיח על חטאו לחזר בתשובה לפני רבונו, וזרק אותו אחר כתפו, נשמתו ממש עולה ומעידה לפני הקדוש ברוך הוא, ואז מצוה הקדוש ברוך הוא לכנסת ישראל ואומר: או הודע אליו חטאתו אשר חטא, אושיטי את הדין עליו והודיעי לו את חטאו, כמו שנאמר (יחזקאל טו) הודע את ירושלם את תועבותיה.

בטר דמטי עליה דינא, כדין אתער רוחא למהדר בתיובתא קמי מאריה, ואתכנע למקרב קרבנא, דהא מאן דלביה גס ביה, חטי, ואנשי חטאיה, ולא אשגח עליה, וקודשא בריהו הוא זמין לקבליה, ופקיד לאודעא ליה לההוא חובא, בגין דלא יתנשי מניה.

אחר שמגיע עליו הדין, אז מתעוררת רוח לחזר בתשובה לפני רבונו, ונכנע להקריב קרבן, שהרי מי שלבו גס בו, חוטא, ושוכח חטאו ולא משגיח עליו, והקדוש ברוך הוא מזמן כנגדו, ומצוה להודיע לו את אותו החטא, כדי שלא ישתכח ממנו.

אמר רבי יוסי, הכי הוא ודאי (ס"א מנלן דהכי) והכי אשכחנא בידוד, דכיון דעבד ההוא עובדא דבת שבע, לא אשגח ביה. אמר ליה קודשא בריהו הוא, את אנשית ליה, אנא אדכרנא לך. מיד מה כתיב, (שמואל ב יב) אתה האיש כה אמר ה', אתה האיש דלא דכרית ליה, אתה האיש דאנשית ליה, ובמה אודע ליה בדינא.

אמר רבי יוסי, כך זה ודאי (מנין שכד) וכך מצאנו בידוד, שפיון שעשה אותו מעשה של בת שבע, לא השגיח בו. אמר לו הקדוש ברוך הוא: אתה שכחת אותו?! אני אזכיר לך. מיד מה כתיב? (שמואל ב יב) אתה

הָאִישׁ כֹּה אָמַר ה'. אֶתְּהָ הָאִישׁ שֶׁלֹּא זָכַרְתָּ אוֹתוֹ, אֶתְּהָ הָאִישׁ שֶׁשָּׂכַחְתָּ אוֹתוֹ. וּבְמָה הוֹדִיעַ לוֹ? בְּדִין.

אֹפִי הֶקְא, קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא קְאָמַר, הוֹדַע אֱלֹו חֲטָאתוֹ אֲשֶׁר חֲטָא וְשָׁפִיר מְלָה, וְהִכִּי הוּא, דְּלֹא כְּתִיב אוֹ נוֹדַע אֱלֹו, כְּמָה דְּכְתִיב, (שְׁמוֹת כֹּא) אוֹ נוֹדַע כִּי שׁוֹר נִגַּח הוּא, וּמֵאֵן דְּקָאִים בְּלִילָא לְמַלְעֵי בְּאוֹרֵייתָא, אוֹרֵייתָא קָא מוֹדַעָא לִיה חוֹבִיה, וְלֹא בְּאוֹרַח דִּינָא אֶלְא כְּאִימָא דְּאוֹדַעָא לְבָרָה, בְּמְלָה רְכִיךְ, וְהוּא לָא אֲנִשִּׁי לִיה, וְתַב בְּתִיּוּבְתָא קָמִי מְאָרִיה.

אִף כְּאֵן, הֶקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹמַר, הוֹדַע אֱלֹו חֲטָאתוֹ אֲשֶׁר חֲטָא, וְהִדְבֵּר יָפָה, וְכֶךְ הוּא, שֶׁלֹּא כְּתוּב אוֹ נוֹדַע אֱלֹו, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (שְׁמוֹת כֹּא) אוֹ נוֹדַע כִּי שׁוֹר נִגַּח הוּא, וּמִי שֶׁעוֹמֵד בְּלִילָה לְעֶסֶק בְּתוֹרָה, הַתּוֹרָה מוֹדִיעָה לוֹ אֶת חֲטָאוֹ, וְלֹא בְּדֶרֶךְ שֶׁל דִּין, אֶלְא כְּמוֹ אִם שֶׁמוֹדִיעָה לְבָנָה בְּדָבָר רַךְ, וְהוּא אֵינּוּ שׁוֹכַח אוֹתוֹ, וְשָׁב בְּתִשׁוּבָה לְפָנֵי רַבּוֹנוֹ.

דף כ"ד ע"א

וְאִי תִימָא דְּוֹד, דְּהִנּוּה קָם בְּפִלְגוֹ לִילָא, אֲמַאי אֶתְעָרוּ עֲלִיה בְּדִינָא, אֶלְא שְׁאֵנִי דְּוֹד, דְּאִיהוּ עֵבֶר בְּמָה דְּאֶתְקַשֵּׁר, וּבְעָא דִינָא, וּבְמָה דְּעֵבֶר אֶתְדִין. הוּא חֲטָא לְקַבְלִיה דְּמַלְכוּתָא קְדִישָׁא וְלִגְבֵי יְרוּשָׁלַם קְדִישָׁא, וּבְגִין דָּא אֶתְתַּרְךְ מִירוּשָׁלַם, וּמַלְכוּתָא אֶעֱדִיו מִנִּיה, עַד (דף כ"ד ע"א) דְּאֶתְתַּקּוּן כְּדָקָא יְאוּת. (וְאֶתְעִנִישׁ)

וְאִם תִּאמַר, דְּוֹד, שֶׁהִיָּה קָם בְּחֻצוֹת הַלְיָלָה, לְמָה הַתְּעוֹרְרוּ עֲלֵיו בְּדִין? אֶלְא דְּוֹד שׁוֹנָה, שֶׁהוּא עֵבֶר בְּמָה שֶׁנִּקְשֵׁר, וְצָרִיךְ דִּין, וּבְמָה שֶׁעֵבֶר הוּא נִדוֹן. הוּא חֲטָא כְּנֶגֶד הַמַּלְכוּת הַקְּדוּשָׁה וְלִירוּשָׁלַם הַקְּדוּשָׁה, וּמִשׁוּם כֶּךְ גֵּרַשׁ מִירוּשָׁלַם, וְהַמַּלְכוּת הוֹסְרָה מִמֶּנּוּ, עַד שֶׁהַתְּתַקּוּן כְּרָאוּי (וְנַעֲנִישׁ).

אָמַר רַבִּי יְהוֹדָה, מֵהוּ דְּקוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא אֶעֱנִישׁ לִיה לְדוֹד עַל יְדָא דְּבָרִיה, דְּכְתִיב, (שְׁמוֹאל ב' יב) הִנְנִי מְקִים עֲלֶיךָ רָעָה מִבֵּיתֶךָ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הָא אוֹקִימָנָא, בְּגִין דְּאִי יְקוּם עֲלִיה בְּרַשׁ אַחֲרָא, לָא יִרְחַם עֲלִיה. אָמַר לִיה, וְהָא אֲבִשְׁלוּם בְּעָא לְקַטְלָא לְאַבּוּי בְּכַמְהָ עֵיטִין בִּישׁוּן (דְּבַר) עֲלִיה, וְתִיר מִבְּרַשׁ אַחֲרָא. אָמַר לִיה לָא שְׁמַעְנָא.

אמר רבי יהודה, מה זה שהקדוש ברוך הוא העניש את דוד על ידי בנו, שכתוב (שמואל ב'יב) הנני מקים עליך רעה מביתך? אמר רבי יוסי, הרי בארנו, משום שאם יעמד עליו איש אחר, לא ירחם עליו. אמר לו, והרי אבשלום רצה להרג את אביו בכמה עצות רעות (חבל תחבולות) עליו יותר מאדם אחר? אמר לו, לא שמעתי.

אמר ליה, אגא שמענא, דוד חטא בבת שבע סתם. אמר קודשא בריך הוא, ליתי ברא דבת אל נכר, וינקום נוקמתא, ומאן איהו. דא אבשלום, דברה דיפת תואר הוה, מקרבא. מפאן אוליפנא, מאן דנטיל אתתא דא בקרבא, וחמיד בה, לסוף נפיק מנה בן סורר ומורה. מאי טעמא בגין דעד כעו, לא פסקא מנה זוהמא, והא אוקמוה.

אמר לו, אני שמעתי, דוד חטא בבת שבע סתם. אמר הקדוש ברוך הוא: יבא בן של בת אל נכר וינקם נקמה, ומיהו? זה אבשלום, שהיה בנה של יפת תאר, מהקרב. מפאן למדנו, מי שלוקח האשה הזו בקרב וחומד אותה, לסוף יוצא ממנה בן סורר ומורה. מה הטעם? משום שעד עכשו לא פסקה ממנו זהמה, והרי פרושה.

רבי יוסי פתח ואמר, (ישעיה סב) נשבע יי בימינו ובזרוע עזו, האי קרא אוקמוה. אבל תא חזי, כל זמנא דבר נש חטי קמי דקודשא בריך הוא, אית דרגא דאשתמודעא לעילא לקבלי האי חטאה, לדיינא ליה לבר נש, ואסתפל (סי"א ואסתכו) עליה, אי תב בתיובתא שלימתא קמי מאריה, אתעבר חוביה, ודינא לא שלטא עלוי, ולא מאטי עלוי. אי לא תב, אתרשים ההוא חטאה לגבי ההוא דרגא. אוסיף למחטי, הא דרגא אחרא אזדמן לקבליה, ואסתפס בדרגא קדמאה, כדון בעיא תשובה יתיר. (ואי לא תב) ואי אוסיף למחטי, אוסיף דרגא על דרגא, עד דאשלים לחמשה דרגין.

רבי יוסי פתח ואמר, נשבע ה' בימינו ובזרוע עזו, הפסוק הזה פרושהו. אבל בא ראה, כל זמן שאדם חוטא לפני הקדוש ברוך הוא, יש דרגה אחת נודעת למעלה כנגד החטא הזה לדון את האדם, ומסתפקלת (ומסכימה) עליו. אם שב בתשובה שלמה לפני רבונו, מעבר חטאו ואין הדין שולט עליו ולא מגיע עליו. ואם לא שב, נרשם אותו החטא לאותה הדרגה. אם הוסיף לחטא, הרי דרגה אחרת מזדמנת כנגדו ומסכימה עם הדרגה הראשונה, ואז צריך תשובה יתרה. (ואם לא שב) ואם מוסיף לחטא, מוסיף דרגה על דרגה, עד שמשלים לחמש דרגות.

כִּיּוֹן דְּאַתְתִּיקוֹן יְמִינָא לְקַבְלִיָּה, וְאַסְתַּכְּסָּם עָלֶיָּה. הָא שְׂמַאלָא זְמִינָא, לְאַסְכְּמָא בִּימִינָא, וְלְאַתְתַּכְּלָא בֵּיה. כִּיּוֹן דְּשְׂמַאלָא אֲסַתְּכָּם בִּימִינָא, כְּדִין לֹא תִלָּא בְּתִשׁוּבָה, וְהָא אוּקְמוּהָ, וְכִדִּין כְּלָא אֲסַתְּכָמוּ עָלֶיָּה בְּדִינָא, וְדִינָא שְׂרִיא עָלֶיָּה.

כִּיּוֹן שְׂהִימִין הִתְתִּיקוֹן כְּנִגְדּוֹ וְהִסְכִּים עָלִיו, הֵרִי הַשְּׂמַאל מְזִמּוֹן לְהִסְכִּים עִם הַיְמִין וְלְהַכְּלִל בּוֹ. כִּיּוֹן שְׂהִשְׂמַאל מְסַכִּים עִם הַיְמִין, אִזּוּ כְּבָר לֹא תִלוּי בְּתִשׁוּבָה, וְהֵרִי פְרִשׁוּהָ, וְאִזּוּ הַכֹּל מְסַכִּימִים עָלִיו בְּדִין, וְהִדִּין שׁוֹרָה עָלִיו.

וְכִד דִּינָא אֲשַׁתְּלִים וְשְׂרִיא עָלֶיָּה דְּבַר נֶשׁ, כְּדִין אֲסַתְּיִים וְאַתְתִּיקוֹנוּ אֶצְבָּעוֹ, חֲמִשׁ בְּגוֹ חֲמִשׁ, יְמִינָא בְּשְׂמַאלָא, לְאַחְזָאָה דְּהָא כְּלָא אֲסַתְּכָמוּ עָלֶיָּה בְּהֵוָה דִּינָא, וְיָדוּי מְתִישְׁרוֹן, לְאַחְזָאָה מְלָה בְּלֹא כְּוֹנָה דְּבַר נֶשׁ, וְלֹא יִתְכַוֵּן בֵּיה. וְעַל דָּא כְּתִיב, (שְׁמוֹת טו) יְמִינְךָ יְיָ נֹאדָרִי בְּפִתְחֵי יְמִינְךָ יְיָ תִרְעַץ אוֹיֵב. לְאַתְתַּכְּלָא שְׂמַאלָא בִּימִינָא, וְאַשְׁלִים דִּינָא, וְכִדִּין הוּא קִיִּימָא דְּכֹלָא. וְעַל דָּא, כִּד בְּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְקִיִּימָא כְּלָא, כְּתִיב (ישעיה סב) נִשְׁבַּע יְיָ בִּימִינוֹ וּבִזְרוּעֵ עֵזוֹ וְגוֹ'.

וְכִשְׁהִדִּין נִשְׁלָם וְשׁוֹרָה עַל הָאָדָם, אִזּוּ מְסַתְּיִים וּמְתַתְּקוֹנוֹת הָאֶצְבָּעוֹת חֲמִשׁ בְּתוֹךְ חֲמִשׁ, יְמִין בְּשְׂמַאל, לְהִרְאוֹת שְׁהֵרִי הַכֹּל הִסְכִּימוּ עָלִיו בְּאוֹתוֹ דִּין, וְיָדוּי מְתִישְׁרוֹת לְהִרְאוֹת דְּבַר בְּלִי כְּוִנַּת הָאָדָם, וְלֹא הִתְכַוֵּן בּוֹ. וְעַל זֶה כְּתוּב, (שְׁמוֹת טו) יְמִינְךָ ה' נֹאדָרִי בְּפִתְחֵי יְמִינְךָ ה' תִּרְעַץ אוֹיֵב, לְהַכְּלִל שְׂמַאל בִּימִין, וְנִשְׁלָם הַדִּין, וְאִזּוּ זוֹהִי עֲמִידָה שֶׁל הַכֹּל. וְלָכֵן, כְּשִׁרְוֹצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְקַיִם הַכֹּל, כְּתוּב (ישעיה סב) נִשְׁבַּע ה' בִּימִינוֹ וּבִזְרוּעֵ עֵזוֹ וְגוֹ'.

רַבִּי יְהוּדָה פְּתַח, כְּתִיב (ויקרא כג) פְּרִי עֵץ הָדָר כֹּפֶת תִּמְרִים. פְּרִי עֵץ הָדָר, מֵאֵן הוּא. דָּא אֶתְרוּג. וְכִי אֶתְרוּג מַעַץ הָדָר הוּא, וְהָא כְּמָה קוֹצִין אֵית סַחְרַנְיָה, מְכָאן וּמְכָאן, וְאַתְּ אִמְרַת פְּרִי עֵץ הָדָר. אֶלָּא רְזָא דְּמַלְּהָ, דְּכְתִיב, (בראשית ב) וַיִּבֶן יְיָ אֱלֹהִים אֶת הַצֶּלַע אֲשֶׁר לְקַח מִן הָאָדָם לְאִשָּׁה וַיְבִיאָהָ אֶל הָאָדָם. וְכְתִיב (בראשית ב) עֵצִים מְעַצְמֵי וּבִשָּׁר מִבִּשְׂרֵי, וְדָא הוּא פְּרִי עֵץ הָדָר. מְנָלוֹן דְּאָדָם עֵץ אֶקְרִי. דְּכְתִיב, (דברים כ) כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה.

רַבִּי יְהוּדָה פְּתַח, כְּתוּב (ויקרא כג) פְּרִי עֵץ הָדָר כֹּפֶת תִּמְרִים. פְּרִי עֵץ הָדָר מַה הוּא? זֶה אֶתְרוּג. וְכִי אֶתְרוּג מַעַץ הָדָר הוּא? וְהֵרִי כְּמָה קוֹצִים יֵשׁ

סביבו, מכאן ומכאן, ואתה אמרת פרי עץ הדר? אלא סוד הדבר, שכתוב ויבן ה' אלהים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה ויבאה אל האדם. וכתוב עצם מעצמי ובשר מבשרי, וזהו פרי עץ הדר. מנין לנו שאדם נקרא עץ? שכתוב כי האדם עץ השדה.

כפת תמרים, דסליק לשבעין שנין, וביה אשתכללו שבעין שנין עלאין. ודא אכפת ואתקשר לעילא ותתא. ועל דא אקרי כפות, כמה דאת אמר כפיתו, דסליק להכא ולהכא. הדר הוא דכתיב כי כל בשמים ובארץ דייקא.

כפת תמרים, שעולים לשבעים שנים, ובו נתקנו שבעים שנים עליונות. וזה כפות למעלה ולמטה, ולכן נקרא כפת, כמו שנקאמר כפיתו, שעולה לכאן ולכאן. זהו שכתוב כי כל בשמים ובארץ, דוקא.

רבי יוסי אמר, פרי עץ הדר דא מזבח, דעביד פירין, וסליק אבין לךל סטרין. מאי טעמא. בגין דכל עי' שנין, זהבין לה חולקא, ואתברכא מכלהו. מאי קא מיירי. בגין דמאן דחטי לגבי מזבח, בכלא חטי, דהא כפית לקבלי ההוא דכפית לעילא, ועל דא אתקשר דא בדא, פרי עץ הדר כפת תמרים ולא כתיב וכפת תמרים.

רבי יוסי אמר, פרי עץ הדר - זה מזבח, שעושה פרות, ומעלה נצנים לךל הצדדים. מה הטעם? משום שכל שבעים השנים נותנים לה חלק, והיא מתברכת מכלם. מה זה אומר? משום שמי שחוטא אל המזבח, הוא חוטא בכל, שהרי כפות כנגד אותו שכפות למעלה, ולכן נקשרו זה עם זה, פרי עץ הדר כפת תמרים, ולא כתוב וכפת תמרים.

כתיב (ויקרא ז) זאת משחת אהרן ומשחת בניו. מאי קא מיירי. אלא, זאת: דא מזבח, דאתמשח על ידא דאהרן, דכתיב, (שמותמ) ומשחת את מזבח העולה ואת כל פליו. ומשחת (ס"א זו משחת) בניו, דהא מכלהו אתמשח, ואתרבי, ואתברכא, ואתדכא.

כתוב (ויקרא ז) זאת משחת אהרן ומשחת בניו. מה זה אומר? אלא זאת - זה מזבח, שנמשח על יד אהרן, שכתוב ומשחת את מזבח העולה ואת כל פליו. ומשחת (זו משחת) בניו, שהרי נמשח מכלם, ומתגדל ומתברך ומטהר.

דף כ"ד ע"ב

תא חזי, בְּחַג סוּבְבִים אֶת הַמְזֻבָּח זְמַנָּא חֲדָא בְּכָל יוֹמָא, וְשַׁבְעָה זְמַנִּין לְבִתְרָא. מַאי קָא מַיִירִי. אֶלָּא, לְמַלְכָּא דְזַמִּין אוּשְׁפִיזִין, וְאִתְעַסַּק בְּהוּ, וְהוּהּ לִיהּ לְמַלְכָּא בֵּת יַחֲדָאָה, אֶמְרָה לִיהּ, מָאֲרִי מַלְכָּא, בְּגִין אוּשְׁפִיזִין לָא אֲשַׁנְחַת עָלִי. אָמַר לִיהּ, חֲזִינָךְ בְּרַתִּי פְּרַקטָא חֲדָא אֲסַלִּיק לָךְ בְּכָל יוֹמָא, (דף כ"ד ע"ב) (דשוי ככלהו).

בא ראה, בְּחַג סוּבְבִים אֶת הַמְזֻבָּח פְּעַם אַחַת בְּכָל יוֹם, וְאַחַר כֵּן שְׁבַע פְּעַמִּים. מַה זֶה אוֹמֵר? אֶלָּא, לְמַלְכָּךְ שֶׁהַזְמִין אוֹרְחִים וְהִתְעַסַּק עִמָּהֶם, וְהִיָּתָה לְמַלְכָּךְ בֵּת יַחֲדָה. אֶמְרָה לוֹ: אֲדוּנִי הַמְלֶכֶךְ, מְשׁוּם הָאוֹרְחִים לָא שְׁמַתָּ לֵב אֵלַי? אָמַר לָהּ: חֲזִינָךְ בְּתִי, מְנָה אֶעֱלֶה לָךְ בְּכָל יוֹם, (ששוע ככלם).

בְּדָ, בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא דְחַג, מְקַרְבִּין יִשְׂרָאֵל לְקַבֵּל אוֹמִין דְעֵלְמָא. אָמַר מְזֻבָּח לְמַלְכָּא קַדִּישָׁא, לְכַלְהוּ מְשַׁתְּפְּחִי מְאֲנִין וְחוּלְקִין, וְלִי מַה אֲנִתָּה יְהִיב. אָמַר לָהּ, בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא יִסּוּבְבוּן לִיךְ שְׁבַעַה יוֹמִין עֲלָאִין, לְבָרְכָא לָךְ, וְיַהֲבִין לָךְ שְׁבַעִין חוּלְקִין (בכל יומא), רַבִּי יוֹסִי אָמַר שְׁבַעִין חוּלְקִין בְּכָל יוֹמָא לְקַבֵּל שְׁבַעִין פְּרִים דְמִתְקַרְבִּין בְּחַג.

בְּדָ בְּכָל יוֹם וְיוֹם שֶׁל הַחַג מְקַרְבִּים יִשְׂרָאֵל כְּנֶגֶד אֲמוֹת הָעוֹלָם. אָמַר הַמְזֻבָּח לְמַלְכָּךְ הַקָּדוֹשׁ: לְכֻלָּם נִמְצְאִים מְנוֹת וְחֻלְקִים, וְלִי מַה אֲתָה נוֹתֵן? אָמַר לָהּ: בְּכָל יוֹם וְיוֹם יִסּוּבְבוּ אוֹתָךְ שְׁבַעַה יָמִים עֲלִיוֹנִים לְבָרְךְ אוֹתָךְ, וְנוֹתְנִים לָךְ שְׁבַעִים חֻלְקִים (בכל יום). רַבִּי יוֹסִי אָמַר, שְׁבַעִים חֻלְקִים בְּכָל יוֹם כְּנֶגֶד שְׁבַעִים פְּרִים שְׁנִקְרְבִים בְּחַג.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, שְׁבַעַה בְּכָל יוֹמָא, בְּגִין דְהָא אֲתַבְּרָכָא (מאתר) מְכַלְהוּ, וְלִסּוּף, שְׁבַעַה יוֹמִין, מִתְבְּרָכָא מֵאַתֵּר דְמִשְׁחַ רְבוּתָא אֲשַׁתְּכַח. (ולבתר) שְׁבַעַה זְמַנִּין, לְקַבֵּל כָּל אֵינוֹן שְׁבַעַה יוֹמִין, בְּגִין לְקַיִמָא לָהּ בְּרַכָּאן מִן מְבוּעָא דְנַחְלָא, דְנִגִּיד תְּדִיר וְלֹא פְּסִיק, אֲשַׁתְּכַח דְאֲתַבְּרָכָא (תדיר) בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא, עַד שְׁבַעַה יוֹמִין דְאֲתַבְּרָכָא מִמְבוּעָא דְנַחְלָא. וְכֵן זְמַנָּא אַחֲרָא שְׁבַעַה זְמַנִּין כְּחֲדָא וְאִתְקַיְימוּ בְּרַכָּאן לְבִתְרָא מֵאַתֵּר עֲלָאָה דְמְבוּעָא נְפִיק וְלֹא פְּסִיק, כְּדַקְאֲמָרוּ.

רבי יהודה אָמר, שְׁבַעַה בְּכָל יוֹם, מְשׁוּם שֶׁהָרִי מִתְבָּרְכֶת (ממקום) מְכַלֵּם, וְלִסוּף שְׁבַעַה הַיָּמִים מִתְבָּרְכֶת מִמְּקוֹם שֶׁשָּׁמֶן הַמִּשְׁחָה נִמְצָא. (ואחר כך) שְׁבַע פְּעָמִים, כְּנִגְדַּךְ כָּל אוֹתָם שְׁבַעַה יָמִים כְּדִי לְהַעֲמִיד לָהּ בְּרָכוֹת מִמַּעַן הַנֶּחֱל שְׁזוֹרֵם תָּמִיד וְלֹא פּוֹסֵק. נִמְצָא שֶׁמִּתְבָּרְכֶת (תמיד) בְּכָל יוֹם וַיּוֹם, עַד שְׁבַעַה יָמִים שֶׁמִּתְבָּרְכֶת מִמַּעַן הַנֶּחֱל. וְכֵן פְּעַם אַחֲרֵת שְׁבַע פְּעָמִים כְּאַחַד, וּמִתְקַיְּמוֹת בָּהּ הַבְּרָכוֹת אַחַר כֵּן מִהַמְּקוֹם הָעֲלִיוֹן שֶׁהַמַּעַן יוֹצֵא וְלֹא פּוֹסֵק, כְּפִי שֶׁאִמְרָנוּ.

בְּכָל יוֹמָא, מְכַרְיִזִין עָלֶיהָ וְאַמְרִין, (שמואל א ב) עַד עֶקְרָה יִלְדָה שְׁבַעַה וְרַבַּת בָּנִים אֲמַלְלָהּ. עַד עֶקְרָה יִלְדָה שְׁבַעַה: דָּא כְּנִסְתַּת יִשְׂרָאֵל, דְּאִתְבָּרְכָא מִשְׁבַּעַה בְּכָל יוֹמָא, וְסָלִיק לְחוּשְׁבֹן עֲלָאָה. וְרַבַּת בָּנִים אֲמַלְלָהּ, אֵלִין אוּמִין עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה, דְּסָלְקִין בְּיוֹמָא קְדָמָאָה לְחוּשְׁבֹן רַב, וְלִבְתֵּר מִתְמַעֲטִין וְאַזְלִין בְּכָל יוֹמָא וַיּוֹמָא. וְעַל דָּא, מְזַבְּחַ מְכַפֵּר עַל חוֹבֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל מְזַבְּחַ מִדְּכִי לְהוֹן, וְאַרִיק לְהוֹן בְּרַכָּאן מַעֲיִלָא לְתַתָּא.

בְּכָל יוֹם מְכַרְיִזִים עָלֶיהָ וְאוּמְרִים, (שמואל א ב) עַד עֶקְרָה יִלְדָה שְׁבַעַה וְרַבַּת בָּנִים אֲמַלְלָהּ. עַד עֶקְרָה יִלְדָה שְׁבַעַה - זֹו כְּנִסְתַּת יִשְׂרָאֵל, שֶׁמִּתְבָּרְכֶת מִשְׁבַּעַה בְּכָל יוֹם, וְעוֹלָה לְחוּשְׁבֹן עֲלִיוֹן. וְרַבַּת בָּנִים אֲמַלְלָהּ - אֵלוּ אֲמוֹת עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה שְׁעוֹלִים בְּיוֹם הָרֵאשׁוֹן לְחוּשְׁבֹן גְּדוֹל, וְאַחַר כֵּן מִתְמַעֲטִים וְהוֹלְכִים בְּכָל יוֹם וַיּוֹם, וְלָכֵן הַמְּזַבְּחַ מְכַפֵּר עַל חַטָּאֵי יִשְׂרָאֵל, הַמְּזַבְּחַ מְטַהֵר אוֹתָם וַיִּמְרִיק לָהֶם בְּרָכוֹת מִמַּעַלָּה לְמַטָּה.

וְעַנְף עֵץ עֲבוֹת: דָּא מְלַכָּא קְדִישָׁא, דְּאַחִיד לְתַרְיִן סְטְרִין. וּבְגִין כֵּן הַדָּס תִּלְתַּת עַנְף, דְּיִתְעַבַּד עַנְף עֵץ עֲבוֹת, דְּאַחִיד לְכָל סְטְרָא. וְעַרְבֵי נַחַל: אֵלִין תַּרְיִן קַיִימִין, דְּמַהְכָּא נְפִיק, לְכַפּוֹת תַּמְרִים. כַּפּוֹת תַּמְרִים, אַחִיד לְעֵילָא וְאַחִיד לְתַתָּא, וְהָא אֲתַמַּר. אֲתַרוּג נְפָקָא מְגוּ כּוּבִין דְּאֵילָנָא וְהַכִּי הוּא. כַּפּוֹת תַּמְרִים הַכִּי נְמִי אַחִיד בְּהוּ וְדָאִי, כָּל מַה דְּנְפִיק לְעֵלְמָא מְהַכָּא נְפָקָא וּמַהְכָּא אֲתַיִין. (ס"א אתון)

וְעַנְף עֵץ עֲבֹת - זֶה הַמְּלֶכֶךְ הַקְּדוֹשׁ, שֶׁאַחוּז לְשְׁנֵי צַדִּדִּים. וּמְשׁוּם כֵּן הַדָּס שֶׁלְשָׁה עֲנָפִים, שֶׁיַּעֲשֶׂה עַנְף עֵץ עֲבֹת שֶׁאַחוּז לְכָל צֶד. וְעַרְבֵי נַחַל - אֵלוּ שְׁנֵי עַמּוּדִים, שֶׁמְכַאֵן יוֹצֵא לְכַפּוֹת תַּמְרִים. כַּפּוֹת תַּמְרִים, אַחוּז לְמַעַלָּה וְאַחוּז לְמַטָּה, וְהָרִי נִתְבָּאֵר. אֲתַרוּג יוֹצֵא מִתּוֹךְ הַקּוֹצִים שֶׁל הָאֵילָן, וְכֵן זֶה. גַּם כַּפּוֹת תַּמְרִים אוּחוּז בָּהֶם וְדָאִי. כָּל מַה שֶׁיוֹצֵא לְעוֹלָם - מְכַאֵן יוֹצֵא וּמְכַאֵן בָּאִים (טוון).

רבי יוסי פתח, (תהלים מג) ואבואה אל מזבח אלהים. מאן מזבח אלהים. דא הוא מזבח דלעילא, מזבח אלהים ודאי. והינו באר של יצחק. ולזמנין מזבח יי, כמה דאת אמר (מלכים א ח) קם מלפני מזבח יי, ועל דא ירתין עלמין מהקא דינא ורחמי, בגין דהיא ינקא בהאי סטרא ובהאי סטרא, והא אוקמוה מלה.

רבי יוסי פתח, ואבואה אל מזבח אלהים. מי זה מזבח אלהים? זהו המזבח שלמעלה, מזבח אלהים ודאי. והינו באר של יצחק, ולפעמים מזבח ה', כמו שנאמר קם מלפני מזבח ה'. ועל זה יורשים העולמות מכאן דין ורחמים, משום שהיא יונקת בצד הזה ובצד הזה, והרי בארו את הדבר.

רעיא מהימנא פקודא דא, המועל בהקדש צריך להביא קרן וחומש. הדא הוא דכתיב, ואת חמשתו יוסף עליו קרן ו'. חומש דיליה ה'. ודא (יהושע ו) קרן היוכל. קרן דהוה במצחיה דההוא פר דהקריב אדם הראשון. האי, איהו עקרא דכל קרבנא. הקרן קיימת לו לעולם הבא, ופירות דיליה בעלמא דין. ודא ה' ה'. (עייב רע"מ)

רעיא מהימנא מצוה זו, המועל בהקדש צריך להביא קרן וחמש. זהו שכתוב ואת חמשתו יוסף עליו, קרן ו'. החמש שלו ה'. וזו קרן היוכל. קרן שהיתה במצחו של אותו פר שהקריב אדם הראשון. זהו העקר של כל הקרבנות. הקרן קיימת לו לעולם הבא, והפרות שלו בעולם הזה. וזה ה' ה'. (עייב רעיא מהימנא).

(ויקרא ח) נפש כי תמעול מעל וגו', רבי יצחק אמר, הא אוקמוה נפש ודאי. כתיב (שמואל א כה) והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים את יי אלהיך, וכתיב ואת נפש אויביך יקלענה בתוך כף הקלע.

נפש כי תמעול מעל וגו'. רבי יצחק אמר, הרי פרשוה נפש ודאי. כתיב והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים את ה' אלהיך, וכתיב ואת נפש אויביך יקלענה בתוך כף הקלע.

זכאין אינון צדיקיא דאית לון חולקא עלאה בקודשא בריך הוא, בחולקא קדישא, בקדושי מלכא, בגין דאינון מקדשי גרמיהו בקדושי דמאריהון. וכל מאן דאתקדש, קודשא בריך הוא מקדש ליה, דכתיב

(ויקרא כ) וְהִתְקַדְּשִׁיתֶם וְהִיִּיתֶם קְדוֹשִׁים. בַּר נֶשׂ מְקַדֵּשׁ גְּרַמְיָה מְלַרְע, מְקַדְּשִׁין לִי מִלְּעִילָא, וְכַד אֲתַקְדֵּשׁ בַּר נֶשׁ בְּקְדוּשָׁה דְּמֵאֲרִיָּה, מְלַבִּישִׁין (נ"א ירתיך) לִי נֶשְׁמָתָא קְדִישָׁא, אַחְסָנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל, וְכַדִּין יְרִית כְּלָא. וְאַלִּין דְּאֶקְרוּן בְּנִין לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּמָה דְּכַתִּיב, (דברים יד) בְּנִים אַתֶּם לִי אֱלֹהֵיכֶם, וְהָא אֹקְמוּהָ.

אֲשֶׁרֵיהֶם הַצְּדִיקִים שְׂיֵשׁ לָהֶם חֶלֶק עָלְיוֹן בְּקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, בְּחֶלֶק הַקְּדוֹשׁ, בְּקְדוּשׁ הַמְּלָךְ, מְשׁוּם שְׁהֶם מְקַדְּשִׁים אֶת עַצְמָם בְּקְדוּשׁוֹת רְבוּנָם. וְכָל מִי שְׂמַתְקַדֵּשׁ, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְקַדֵּשׁ אוֹתוֹ, שְׂכַתוֹב (ויקרא כ) וְהִתְקַדְּשִׁיתֶם וְהִיִּיתֶם קְדוֹשִׁים. אָדָם מְקַדֵּשׁ עַצְמוֹ מִלְּמִטָּה - מְקַדְּשִׁים אוֹתוֹ מִלְּמַעְלָה. וְכַשְׂמַתְקַדֵּשׁ אָדָם בְּקְדוּשַׁת רְבוּנוֹ, מְלַבִּישִׁים (מורישים) אוֹתוֹ נֶשְׁמָה קְדוּשָׁה, יְרֵשֶׁת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל, וְאִזּוּ יוֹרֵשׁ אֶת הַכֹּל. וְאַלּוּ הֵם שְׂנַקְרָאִים בְּנִים לְקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כְּמוֹ שְׂכַתוֹב (דברים יד) בְּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם, וְהָרִי פְּרִשׁוּהָ.

דף כ"ה ע"א

תָּא חֲזִי כְּתִיב (בראשית א) תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה, וְאֹקְמוּהָ (י"ט ע"א) נֶפֶשׁ חַיָּה סְתָם. וּמַהֲהוּא חוּלְקָא יְרִית דְּדוּד מְלַכָּא, וְאַתְקֶשֶׁר בְּקִשְׁיָרָא עֲלָאָה, וְאַחְסִין מְלַכוּתָא, כְּמָה דְּאַתְמַר. וּבְגִין כֵּךְ וְהִיתָה נֶפֶשׁ אֲדוּנִי צְרוּרָה בְּצְרוּר הַחַיִּים. וְהָא אֹקְמוּהָ דְּנֶפֶשׁ אֲתַקֶּשֶׁר (דף כ"ה ע"א) בְּרוּחַ, וְרוּחַ בְּנֶשְׁמָה, וּנְשָׁמָה בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. זְכָאָה חוּלְקִיָּה מֵאֵן דְּיְרִית יְרוּתָא דָּא עֲלָאָה.

בֵּא רְאֵה, כְּתוּב תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה, וּפְרִשׁוּהָ נֶפֶשׁ חַיָּה סְתָם. וּמַאוּתוֹ חֶלֶק יְרֵשׁ דְּדוּד הַמְּלָךְ וְנִקְשֶׁר בְּקֶשֶׁר עָלְיוֹן וְיְרֵשׁ מְלַכוּתָא, כְּמוֹ שְׂנַאָמַר. וּמְשׁוּם כֵּךְ וְהִיתָה נֶפֶשׁ אֲדוּנִי צְרוּרָה בְּצְרוּר הַחַיִּים. וְהָרִי פְּרִשׁוּהָ שְׂנַפֵּשׁ נִקְשֶׁרֶת בְּרוּחַ, וְרוּחַ עִם נֶשְׁמָה, וּנְשָׁמָה עִם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. אֲשֶׁרִי חֶלְקוֹ שֶׁל מִי שִׁיּוֹרֵשׁ הִירְשָׁה הַעֲלִיּוֹנָה הַזֹּאת.

וּוִי לְאַיְנוּן רְשִׁיעֵיָא דְּנֶפֶשׁ אֵן דְּלֵהוּן לָא זְכָאֵן בְּעֲלָמָא דִּין, כָּל שְׂכָן בְּעֲלָמָא דְּאַתִּי. עָלְיֵהוּ כְּתִיב (שמואל א כה) וְאֵת נֶפֶשׁ אוֹיְבֶיךָ יִקְלַעְנָה בְּתוֹךְ כַּף הַקֶּלֶע. דְּאַזְלוּ וְשָׂטָן בְּעֲלָמָא, וְלֵא אֲשַׁכְּחוּ אֶתְרַ לְנִיחָא, לְאַתְקֶשֶׁרָא בֵּיהּ, וְאַסְתַּאבְּו (נ"א ואשתאבו) בְּגוֹ סְטְרָא דְּמִסְאָבוּתָא, וְכְרוּזָא קְאֲרִי וְאַמַר, נֶפֶשׁ כִּי תִמְעוֹל מֵעַל בֵּינִי מְקַדֵּשׁ יְיָ טַמֵּא. דְּהָא בְּקְדוּשָׁה לָא עֵייל, וְלֵא אֲתַכְּלִיל. וְאַיְנוּן מִזִּיקֵי עֲלָמָא, בְּגִין דְּמִתְדַבְּקוּן בְּהוּ, וּמִסְתַּאבְּו.

אזי לאותם הרשעים שנפשותיהם אינן זוכות בעולם הזה, וכל שכן בעולם הבא, עליהם כתוב ואת נפש איביך יקלענה בתוך פף הקלע. שהולכים ומשוטטים בעולם ולא מוצאים מקום למנוחה להתקשר בו, ונטמאים (ונשאבים) בתוך צד הטמאה, והפרוז קורא ואומר: נפש כי תמעל מעל בה'. מקדש ה' טמא. שהרי לקדשה לא נכנס, ולא נכלל. והם מזיקי העולם, משום שנדבקים בהם ונטמאים.

רבי יצחק, אמר הא אוקמוה, נפש, פד מתעטרא כנסת ישראל במלפא קדישא, אתעטר, ואקרי צורא דחיי, בגין דבה אתקשר כלא. רבי אלעזר אמר, שכונתא פד נטלא, באבהתא נטלא, הדא הוא דכתיב, (שמות יד) ויסע מלאך האלהים ההולך וגו'.

רבי יצחק אמר, הרי פרשוה נפש, כשמתעטרת כנסת ישראל במלאך הקדוש מתעטרת ונקראת צור החיים, משום שבה הכל נקשר. רבי אלעזר אמר, כששכינה נוסעת, היא נוסעת עם האבות. זהו שכתוב (שמות יד) ויסע מלאך האלהים ההולך וגו'.

רבי אבא אמר, כלא אתעביד חד עטרא, בגין דיתעטר כחדא, ושמא קדישא אתחזי בגווייהו (סי"א בגווינו). בההיא שעתא, אקרי (שיר השירים ב) כתפוח בעצי היער כן דודי בין הבנים. והווי חמאן ישראל זיו יקרא עלאה נטיל קמיהו, ודא הוא דתנינן, (דברים ד) ויוציאך בפניו בכחו הגדול ממצרים. אליו אבהתא, ובגין כך, האי שמא מתבר טורין, ומתבר טורין, ואית ביה לטב ולביש. זכאה חולקיהון דישראל.

רבי אבא אמר, הכל נעשה עטרה אחת, כדי שיתעטר כאחד, והשם הקדוש נראה בתוכם (בצורותיו). באותה שעה נקרא (שיר ב) כתפוח בעצי היער כן דודי בין הבנים. והיו ישראל רואים את זיו הכבוד העליון נוסע לפניהם. וזהו ששנינו, (דברים ד) ויוציאך בפניו בכחו הגדול ממצרים. אלו האבות. ומשום כך השם הזה משבר הרים ומשבר סלעים, ויש בו לטוב ולרע. אשרי חלקם של ישראל.

תא חזי, עז לקרבנא, אמאי. והא אמר רבי שמעון, עז שמא דיליה גרים, לאולוף מן שמיה, דהא סטרא בישא זינא בישא הוא. אלא הכי אמר רבי שמעון, דא בעי לקרבא, דהא אי אעבר עליה רוחא דמסאבא, או אתעסק ביה, האי עז קרבניה, בההוא גוונא דאיהו חטי ביה.

בא ראה, עז לקרבן למה? והרי אמר רבי שמעון, עז - השם שלו גורם, ללמד משמו, שהרי צד רע, ומין רע הוא. אלא כד אמר רבי שמעון, את זה צריך להקריב, שהרי אם עוברת עליו רוח טמאה או שהתעסק בו, הרי עז קרבנו, באותו גון שהוא חטא בו.

ואמר רבי שמעון, הא תנינן אית מאן (בראשית ס"ט ע"א, שמות כ"ד ע"ב ועיין צ"א) דזכה בנשמה, ואית מאן דזכה באתערוותא דרוח, ואית מאן דלא זכי אלא בנפש. האי מאן דלא זכי אלא בנפש, ולא סליק יתיר, הא אתדבק בההוא סטרא מסאבא, וכד איהו נאים, אינון סטרין בישין אתיין ומתדבקן ביה, ומודעין ליה בחלמא מלין דעלמא. מנהון כדיבין, ומנהון קשוט. ולזמנין דחייכון ביה, ואחזיאו ליה מלי שקר, וצערין ליה בחלמיה. ועל דא אומין עובדי עבודה זרה, מנהון דחמאן בחלמיהו מלי קשוט, בגין ההוא סטרא דמתדבקן ביה. וכלהו מלין לזמן קריב.

ואמר רבי שמעון, הרי שנינו, יש מי שזוכה בנשמה, ויש מי שזוכה בהתעוררות הרוח, ויש מי שאינו זוכה אלא רק בנפש. זה מי שלא זוכה אלא רק בנפש, ולא עולה יותר, זה נדבק באותו צד של הטמאה, וכשהוא ישן, אותם צדדים רעים באים ונדבקים בו ומודיעים לו בחלום דברים של העולם, מהם פוזבים, ומהם אמת. ולפעמים שצוחקים עמו ומראים לו דברי שקר, ומצערים אותו בחלומו. ועל כד אמות עובדי עבודה זרה, מהם שרואים בחלום דברי אמת, משום אותו צד שנדבקים בו, וכלם דברים לזמן קרוב.

תא חזי, באלין זינין בישין, אית תלת דרגין, אלין על אלין. דרגא עלאה דלהון הנהו דתליאן (ע"ז ע"ב שמות רס"ז ע"א, רס"א ע"א, צ"א ע"ב) באורא. דרגא תתאה דלהון אינון דחייכון בבני נשא, וצערן להו בחלמיהו, בגין דכלהו חציפין ככלבי. ואית דרגא עלאה עליהו, דאינון מעלאי ותתאי, ואלין מודעי ליה לבר נש מלין, מנהון כדיבין, ומנהון קשוט. ואינון מלי דקשוט בלהו לזמן קריב.

בא ראה, במינים הרעים הללו יש שלש דרגות אלו על אלו. הדרגה העליונה שלהם הם אותם שתלויים באור. הדרגה היותר תחתונה שלהם הם אותם שצוחקים עם בני אדם ומצערים אותם בחלומותיהם, משום שכלם חצופים כמו כלבים. ויש דרגה עליונה עליהם, שהם מעליונים ומתחתונים, ואלו מודיעים לאדם דברים, מהם פוזבים ומהם אמתיים, ואלו הדברים האמתיים כלם לזמן הקרוב.

וְהָיָה דְרָגָא מְאִינוּן דְתַלְלִין בְּאֹרְא, דְאִינוּן עֲלֵאִין יַתִּיר. הָהוּא דְלֵא זְכִי יַתִּיר אֶלָּא בְנִפְשׁ, וְהָהוּא נִפְשׁ בְּעֵי לְאַתְתִּקְנָא לְקַבְלָא רוּחָא, עַד לָא רְוּחַ לִיָּה, נִפְקָא מַה דְנִפְקָא מֵהָהוּא נִפְשׁ, וְאַתְפְּשֵׁט בְּעֲלֵמָא, וּבְעֵא לְסִלְקָא, וְלֵא בְּעֵי, עַד דְאֶעְרַע בְּהוּ בְּאִינוּן דְאֹרְא, וְאִינוּן מוֹדְעִין לִיָּה מְלִין, מְנַהוּן קְרִיבִין, וּמְנַהוּן רְחִיקִין יַתִּיר, וּבְהָהוּא דְרָגָא אֲזִיל וְאַתְקֶשֶׁר בְּחִלְמִיָּה, עַד דְקִנִּי רוּחַ.

וְאוֹתָהּ דְרָגָה מְאוֹתָם הַתְּלוּיִים בְּאֹר, שֶׁהֵם יוֹתֵר עֲלִיוֹנִים. אוֹתוֹ שְׁלֵא זֹכָה יוֹתֵר מֵאַשֶׁר בְּנִפְשׁ, וְאוֹתָהּ נִפְשׁ רוּצָה לְהַתְתִּקֵּן וּלְקַבֵּל רוּחַ, טָרַם שֶׁהָרוּיָחָה אוֹתָהּ. יוֹצֵא מַה שְׂיוֹצֵא מְאוֹתָהּ מְאוֹתָהּ הַנִּפְשׁ, וּמִתְפַּשֵּׁט בְּעוֹלָם, וְרוּצָה לְעֵלוֹת וְלֵא רוּצָה, עַד שֶׁפּוֹגֶשֶׁת בְּאוֹתָם שְׁבְּאֹר, וְהֵם מוֹדִיעִים לָהּ דְבָרִים, מֵהֶם קְרוֹבִים וּמֵהֶם יוֹתֵר רְחוּקִים, וּבְאוֹתָהּ דְרָגָה הוּא הוֹלֵךְ וְנִקְשֵׁר בְּחִלּוּמוֹ עַד שֶׁקּוֹנָה רוּחַ.

כִּיּוֹן דְקִנְיָה רוּחָא, הָהוּא רוּחָא נְפִיק, מְתַבַּר טוּרִין וְטַנְרִין, סְלִיק וְאַתְפְּשֵׁט וְאַעִיל בֵּין מְלֵאכֵי עֲלֵאִי קְדִישֵׁי, וְתַמָּן יָדַע מַה דְיָדַע, וְאוֹלִיף מְלִין, וְאַתְהַדָּר לְאַתְרִיָּה. כִּיּוֹן הוּא קְשׁוּרָא דְבֵר נֶשׁ בְּקְדוּשָׁה, עַד דְזְכִי בְנִשְׁמָה וְקִנִּי לָהּ.

כִּיּוֹן שְׁקוֹנָה רוּחַ, אוֹתָהּ רוּחַ יוֹצֵאת, מְשַׁבֵּר הָרִים וְסֹלְעִים, עוֹלָה וּמִתְפַּשֵּׁט וְנִכְנָס בֵּין מְלֵאכֵים עֲלִיוֹנִים קְדוּשִׁים, וְשֵׁם יוֹדַע מַה שְׂיוֹדַע, וְלוֹמֵד דְבָרִים, וְחוֹזֵר לְמְקוֹמוֹ. אֲזִי הוּא קְשֵׁר שֶׁל בֶּן אָדָם בְּקְדוּשָׁה, עַד שֶׁזֹּכָה בְנִשְׁמָה וְקוֹנָה אוֹתָהּ.

כִּיּוֹן דְקִנְיָה נְשָׁמָה, הִיא סִלְקָא לְעֵילָא לְעֵילָא, וְנִטוּרֵי פְתַחִין לָא מְעַכְבִּי לָהּ, וְאַזְלָא וּמִתְפַּשֵּׁט וְעֵילָא בֵּין אִינוּן צְדִיקָא דְצָרִירָן בְּצָרוּרָא דְחֵי, וְתַמָּן חֵמִי עֲנוּגָא דְמְלַכָּא וּמִתְהַנְיָא מִן זִיוָא עֲלָאָה.

כִּיּוֹן שְׁקוֹנָה נְשָׁמָה, הִיא עוֹלָה לְמַעְלָה לְמַעְלָה, וְשׁוּמְרֵי הַפְּתַחִים לָא מְעַכְבִּים אוֹתָהּ, וְהוֹלְכֵת וּמִתְפַּשֵּׁט וְנִכְנָסֵת בֵּין אוֹתָם הַצְּדִיקִים שְׁצָרוּרִים בְּצָרוּר הַחֵיִים, וְשֵׁם רוּאָה אֶת עֲנַג הַמְּלָךְ וְנִהְנִית מִן הַזִּיו הָעֲלִיוֹן.

דף כ"ה ע"ב

וכד אתער איילתא קדישא, ברוח צפון, נחתא, וקם ההוא זכאה דקני ליה, ואתגבר פאריה תקיפא באורייתא, עד דאתי צפרא, ואזיל בההיא איילתא קדישא לאתחזאה קמי מלכא, לקבלא חד חוטא דחסד, ומאי (דף כ"ה ע"ב) איהו דא חוטא דאברהם, דהוא קני ליה, דכתוב, (בראשית יד) אם מחוט ועד שרוף נעל, הוא לא אתהני מאחרא כלום, ואמר אם מחוט, זכה להאי חוטא, ודא אקרי חוטא דאברהם.

וכשמעוררת האילת הקדושה ברוח צפון, יורדת, ועומד אותו צדיק שקנה אותה, ומתגבר כמו אריה חזק בתורה, עד שבא הבקר והולך עם אותה האילת הקדושה להראות לפני המלך, לקבל חוט אחד של חסד. ומיהו זה? חוט של אברהם, שהוא קנה אותו, שכתוב (בראשית יד) אם מחוט ועד שרוף נעל. הוא לא נהנה מאחר כלום, ואמר אם מחוט, זכה לחוט הזה, וזה נקרא החוט של אברהם.

וכד אתי ההוא זכאה בהאי איילתא, כדיו אתעטר עמה קמי מלכא, ודוד קאמר, (תהלים כב) למנצח על אילת השחר, דא כנסת ישראל, אילת השחר שירתא דכנסת ישראל, דקאמרי בגלותא אלי אלי למה עזבתני וגו'.

וכשבא אותו צדיק עם האילה הזו, אזי מתעטר עמה לפני המלך, ודוד אמר (תהלים כב) למנצח על אילת השחר, זו כנסת ישראל. אילת השחר - השירה של כנסת ישראל שאומרים בגלות אלי אלי למה עזבתני וגו'.

אמר רבי שמעון, זכאין אינון מארי דנשמתא, מארי דאורייתא, בני פולחנא דמלכא קדישא. ווי לאינון חייביא, דלא זכאן לאתדבקה במאריהון, ולא זכאן באורייתא, דכל מאן דלא זכי באורייתא, לא זכי לא ברוח, ולא בנשמה. ואתדבקותא דלהון, בההוא סטרא דזינין בישין. והאי לית ליה חולקא במלכא קדישא, לית ליה חולקא דקדושה. ווי ליה פד יפוק מהאי עלמא, דהא אשתמודע הוא לגבי אינון זינין בישין, מארי חציפותא, תקיפי ככלבא, שלוחי דנורא דגיהנם, דלא מרחמי עליהו.

אמר רבי שמעון, אשריהם בעלי הנשמה, בעלי התורה, בני עבודתו של המלך הקדוש. אוי לאותם הרשעים שאין זוכים להדבק ברבונם ולא זוכים בתורה, שכל מי שלא זוכה בתורה, לא זוכה לא ברוח ולא בנשמה, וההדבקות שלהם באותו הצד של המינים הרעים. ולזה אין

חלק במלך הקדוש, אין לו חלק של קדשה. אוי לו כשיצא מן העולם הזה, שהוא הוא מפר לאותם המינים הרעים, בעלי החצפה, עזים כמו כלב, שליחי אש הגיהנם, שאין מרחמים עליהם.

תא חזי, מה בין ישראל לעמין עובדי עבודה זרה. ישראל, אף על גב דלא זכי בר נש ישראל, אלא בנפש, דרגא עלאה קאים עליה, ואי איהו בעי למקני רוח, ואי איהו בעי למקני נשמה, קני וזכי בה. אבל עמין עובדי עבודה זרה, לא קניין לעלמין, בר אי אתגזר, דקני נפש (תחת נפש) מאתר אחרא.

בא וראה מה בין ישראל לעמים עובדי עבודה זרה. ישראל, אף על גב שלא זוכה איש ישראל אלא בנפש, דרגה עליונה עומדת עליו, ואם הוא רוצה לקנות רוח ואם הוא רוצה לקנות נשמה, הוא קונה וזוכה בה. אבל עמים עובדי עבודה זרה לא קונים לעולמים, פרט לאם נמול, שאז קונה נפש (תחת נפש) ממקום אחר.

וישראל דקיימי בדרגא תתאה בנפש, אי איהו לא בעי למזכי יתיר, עונשיה סגיא. ווי לההוא חייבא, דאנשי פקודי דאורייתא, ולא אשתדל באורייתא, אנשי למאריה, עליה כתיב (תהלים קד) יתמו חטאים מן הארץ.

וישראל שעומדים בדרגה תחתונה בנפש, אם אינו רוצה לזכות יותר, ענשו רב. אוי לאותו רשע ששכח את מצוות התורה ולא השתדל בתורה, שכח את אדונו, עליו כתוב יתמו חטאים מן הארץ.

ותא חזי אית בני נשא דאתדבקן בהאי סטרא, בגין ההוא (נייא בהאי) נפש דלא זכאן יתיר, וכד אעבר עליהו ההוא רוחא מסאבא, אשרי עליהו ואתדבקו ביה. כדין ההוא חטאה דחטי בר נש, הוא מסטרא דההוא רוח מסאבא, וקרביה איהו חד עז, בגין דאיהו בעירא דאתי מההוא סטרא, לכפרא על חוביה.

ובא ראה, יש בני אדם שנדבקים בצד הזה משום אותה (בזו) נפש ל שלא זכו יותר, וכשעוברת עליהם אותה רוח טמאה, שורה עליהם ונדבקים בה. אזי אותו החטא שחוטא האדם הוא מצד של אותה רוח טמאה, וקרבינו הוא עז אחת, משום שהיא בהמה שבאה מאותו צד לכפר על חטאו.

אמר ליה רבי אלעזר בריה, והא כתיב (דברים כא) לא תליו נבלתו על העץ וגו', ולא תטמא את אדמתך. בגין דארעא היא קדישא, (ובאתרא דשאר) ורוח מסאבא לא ישתכח אתרא בארעא קדישא למשרי עלוי, אי הכי, פיון דההוא בעירא שארי עליה רוח מסאבא ואתי מסטרעה, אמאי מקריבין ליה לסטר קודשא. אמר ליה יאות שאלת.

אמר לו רבי אלעזר בנו, והרי כתוב (דברים כא) לא תליו נבלתו על העץ וגו', ולא תטמא את אדמתך. משום שהארץ היא קדושה, (ובמקום ששורה) ורוח טמאה לא תמצא מקום בארץ הקדושה לשרות עליו. אם כך, פיון שעל אותה בהמה שורה רוח טמאה, והיא באה מצדיה, למה מקריבים אותה לצד הקדשה? אמר לו, יפה שאלת.

אבל תא חזי ברי, כתיב (דברים ד) כי יי אלהיך אש אוכלה הוא, אית אשא אכיל אשא. אשתא דקודשא בריך הוא, אכיל אשא אחרא. ותא חזי אית מלאכין דאמרין שירתא קמי קודשא בריך הוא, ואינון מתבטלי כד מסיימי ההיא שירתא, בניצוצא דאשא אכלא. לתתא זמין קודשא בריך הוא אשא דמדבחה, והאי אשא אכלא ושצי לכל ההוא סטרא, ואתבטל ההוא סטרא, בההוא שלהובא דאשא, ולא אשאר מניה בעלמא. וההוא בר נש דמקרב קרבניה, קאים עליה, ובההוא ריחא דקרבנא דסליק, אתעבר מניה סטרא דרוח מסאבא דשריא עלוי, ויתכפר. בגיני כך כלא אתבטיל וישתצי, ולית מאן דקאים לגבי ההוא אשא.

אבל בא ראה, בני. כתוב (שם ד) כי ה' אלהיך אש אוכלה הוא. יש אש אוכלת אש. האש של הקדוש ברוך הוא אוכלת אש אחרת. ובא ראה, יש מלאכים שאומרים שירה לפני הקדוש ברוך הוא, ומתבטלים כשהם מסיימים את אותה השירה בניצוץ של אש אוכלת. למטה מזמין הקדוש ברוך הוא אש של המזבח, והאש הזו אוכלת ומשמידה את כל אותו הצד, ואותו הצד מתבטל באותה שלהבת של אש ולא משאירה ממנו בעולם. ואותו אדם שמקריב את קרבנו עומד עליו, ובאותו הריח של הקרבן שעולה, עובר ממנו הצד של רוח הטמאה ששורה עליו ומתכפר. משום כך הכל מתבטל ומשמד, ואין מי שעומד בפני אותה אש.

רבי אחא הוה אזיל באורחא, ורבי חייא ורבי יוסי אערעו כחדא. אמר רבי אחא, ודאי אנו תלת, זמינין לקבלא אנפי שכנינתא, אתחברו כחדא ואזלו. אמר רבי אחא, כל חד וחד לימא מלה דקטורא דאורייתא וניזיל.

רבי אחא היה הולך בדרך, ורבי חייא ורבי יוסי נפגשו כאחד. אמר רבי אחא, ודאי אנו שלשה עתידים לקבל פני שכינה. התחברו יחד והלכו. אמר רבי אחא, כל אחד ואחד יאמר דבר קשור לתורה, ונלך.

פתח רבי חייא ואמר, (ישעיה מה) הרעיפו שמים ממעל וגו', האי קרא רזא הוא דחכמתא, דאוליפנא מבוצינא קדישא. הרעיפו שמים ממעל. מאי הרעיפו. כמה דאת אמר (דברים לב) יערוף כמטר לקחי. ועל סטרא דמטרא דהוא מזונא דכלא קאמר. ועל דא, כל עיני עלמא מצפון לקודשא בריהו הוא למזוני, בגין דאיהו זיהב מזונא לכלא, וזן כל, כמה דאת אמר, (תהלים קמה) עיני כל אליך ישברו וגו'.

פתח רבי חייא ואמר, (ישעיה מה) הרעיפו שמים ממעל וגו'. הפסוק הזה הוא סוד של חכמה שלמדנו מהמנוחה הקדושה. הרעיפו שמים ממעל, מה זה הרעיפו? כמו שנאמר (דברים לב) יערוף כמטר לקחי. ועל הצד של המטר שהוא המזון של הכל הוא אמר. ועל כן כל עיני העולם מצפים לקדוש-ברוך-הוא למזונות, משום שהוא נותן מזון לכל וזן את הכל, כמו שנאמר עיני כל אליך ישברו וגו'.

דף כ"ו ע"א

ואי תימא דבאתר דא דאקרי שמים תליא מלתא. הא תנינן, דלאו בזכותא תליא מלתא. וזכותא, הא אוקמוה צדקה. ותרגום צדקה, זכותא. וזכותא ושמים חד מלה הוא, והכא הרעיפו שמים. (ואי תימא ביה תליא) כתיב ממעל, ממעל ודאי, מעתיקא קדישא קא (דף כ"ו ע"א) אתיא, ולא מההוא אתר דאקרי שמים, ואקרי זכותא, אלא ממעל דייקא.

ואם תאמר שבמקום הזה שנקרא שמים הדבר תלוי - הרי שנינו, שלא בזכות הדבר תלוי, וזכות הרי פרשוה זו צדקה. ותרגום של צדקה - זכות. וזכות ושמים זה דבר אחד, וכאן הרעיפו שמים. (ואם תאמר בו תלוי) כתיב ממעל, ממעל ודאי. מהעתיק הקדוש זה בא, ולא מאותו מקום שנקרא שמים, ונקרא זכות, אלא ממעל דוקא

ושחקים יזלו צדק, דכד שמים נטיל ליה ממעל, מההוא אתר עלאה דשאר עלוי, כדון שחקים יזלו צדק. מאן שחקים. אתר דטחנין מנא

לְצַדִּיקֵיָא. וּמַאי נִינְהוּ. נַצַּח וְהוּד, דְּאִינוּן וְדַאי טַחְנִין מְנָא לְצַדִּיקֵיָא. לְמַאוּ. לְהֵוּא אַתְר דְּאֶקְרִי צַדִּיק דְּהָא אִינוּן טַחְנִין לִיה לְהֵוּא מְנָא דְּאֶתְיָא מְלַעֲיָא, וְכָל הֵוּא טִיבוּ מִתְפָּנִישׁ בְּגוּוֹיָהוּ, לְמִיָּהב לִיה לְדַרְגָּא דְּצַדִּיק, בְּגִין דִּי־תִבְרַכוּן צַדִּיק מִהֵוּא נְזִילוּ דְלַהוּן, וְעַל דָּא טַחְנִין מְנָא לְצַדִּיקֵיָא. מַאן צַדִּיקֵיָא דָּא צַדִּיק וְצַדִּיק, יוֹסֵף וְרַחֵל, דְּכַד מְזַדְוֹגֵן פְּחֻדָּא צַדִּיקִים אֶקְרוּ.

וּשְׁחָקִים יִזְלוּ צַדִּיק. שְׂפִשְׁשָׁמִים נוֹטֵל אוֹתוֹ מִמַּעַל מְאוֹתוֹ מְקוֹם עֲלִיוֹן שְׁשׁוּרָה עֲלִיו, אֲזִי שְׁחָקִים יִזְלוּ צַדִּיק. מִי הַשְּׁחָקִים? זֶה הַמְּקוֹם שְׁטוּחְנִים מִן לְצַדִּיקִים. וּמִי הֵם? נַצַּח וְהוּד, שְׁהֵם וְדַאי טוּחְנִים מִן לְצַדִּיקִים. לְמִי? לְאוֹתוֹ מְקוֹם שְׁנִקְרָא צַדִּיק, שְׁהֵרִי הֵם טוּחְנִים אֶת אוֹתוֹ הַמֵּן שְׂבָא מְלַמְעָלָה, וְכָל אוֹתוֹ טוֹב מִתְפָּנֵס בְּתוֹכָם לְתַת אוֹתוֹ לְדַרְגָּה שֶׁל צַדִּיק, כְּדִי שְׂיִתְבְּרַכוּ צַדִּיק מְאוֹתָהּ נְזִילָה שְׁלָהֶם, וְעַל זֶה טוּחְנִים מִן לְצַדִּיקִים. מִי הֵם הַצַּדִּיקִים? זֶה צַדִּיק וְצַדִּיק, יוֹסֵף וְרַחֵל, שְׂפִשְׁמִזְדוּגִים כְּאַחַד נִקְרָאוּ צַדִּיקִים.

וְאֵלִין טַחְנִין מְנָא לְצַדִּיקֵיָא וְדַאי, וְעַל דָּא וּשְׁחָקִים יִזְלוּ צַדִּיק. כְּדִין תִּפְתַּח אַרְץ לְתַתָּא. וַיִּפְרוּ יִשְׁע, בְּנֵי עֲלָמָא. וַצַּדִּיקָה תִצְמִיחַ יַחַד, כָּל רַחֲמִי, וְכָל טִיבוּ דְעֲלָמָא סְגִיאוּ, וּמְזוּנֵיָהוּ דְבְנֵי נְשָׂא מִשְׁתַּכְּחִי בְעֲלָמָא, כְּדִין חֲדוּהָ עַל חֲדוּהָ אֶתוֹסֵף, וְכָל עֲלָמִין מִתְבְּרַכְאוּ. אָמַר רַבִּי אַחָא, אֲלִמְלָא לָא אֶתְיָנָא אֲלָא לְמִשְׁמַע דָּא דִּי.

וְאֵלוּ טוּחְנִים מִן לְצַדִּיקִים וְדַאי, וְעַל כֵּן - וּשְׁחָקִים יִזְלוּ צַדִּיק. אֲזִי תִפְתַּח אַרְץ - לְמַטָּה. וַיִּפְרוּ יִשְׁע - בְּנֵי הָעוֹלָם. וַצַּדִּיקָה תִצְמִיחַ יַחַד - כָּל הַרַחֲמִים וְכָל הַטוֹב שֶׁל הָעוֹלָם מִתְרַבֵּים, וּמְזוּנֵיָהוּ שֶׁל בְּנֵי אָדָם מְצוּיִים בְּעוֹלָם, אֲזִי נוֹסֶפֶת שְׂמַחָה עַל שְׂמַחָה, וְכָל הָעוֹלָמוֹת מִתְבְּרַכִּים. אָמַר רַבִּי אַחָא, אֲלִמְלָא לָא בָּאֲתִי אֲלָא לְשִׁמְעַ אֶת זֶה - דִּי לִי.

פְּתַח רַבִּי יוֹסֵי וְאָמַר, (שׁוֹפְטִים ה) לְבִי לְחוּקֵי יִשְׂרָאֵל הַמִּתְנַדְּבִים בְּעַם בְּרַכוּ יְיָ. תָּא חֲזִי, כָּל רְעוּתָא, וְכָל לְבָא, דְּבְעֵי בְרַ נֶשׁ לְאַרְקָא בְּרַכָּאוּ מְעִילָא לְתַתָּא, לְיַחְדָּא שְׂמָא קְדִישָׁא. לְבְעֵי בְּצִלוֹתָא לְקוּדְשָׁא בְרִידָּהּ הוּא בְּרַעוּתָא וּבְכֻנְהָ דְלְבָא, לְנִגְדָּא מִהֵוּא נַחֲלָא עֲמִיקָא, כְּמָה דְכַתְיֵב, (תְּהִלִּים קל) מִמַּעַמְקִים קְרָאֲתִידָּהּ יְיָ, דְתַמֵּן עוּמְקָא דְכָלָא, בְּעֲמִיקֵי עֲלָאִי, דְּאִינוּן שִׁירוּתָא עֲלָאָה, דְּאַבָּא וְאִמָּא מְזַדְוֹגִין. אוּף הָכָא לְבִי לְחוּקֵי יִשְׂרָאֵל, מַאן חוּקֵי יִשְׂרָאֵל. לָא כְּתִיב חֻקֵי יִשְׂרָאֵל, אֲלָא לְחוּקֵי. אֵלִין אַבָּא וְאִמָּא, דְּאִינוּן מְחוּקֵי לְיִשְׂרָאֵל קְדִישָׁא, דְּאִיהוּ נְגִיד מְבִינֵיָהוּ.

פָּתַח רַבִּי יוֹסֵי וְאָמַר, (שופטים ה) לְבִי לְחֻקֵּי יִשְׂרָאֵל הַמִּתְנַדְּבִים בְּעַם בְּרַכּוֹ הִי. בֵּא רְאֵה, כָּל הַרְצוֹן וְכָל הַלֵּב שֶׁצָּרִיךְ אָדָם לְהַרְיֵק בְּרַכּוֹת מִמַּעַלְה לְמַטָּה, לִיַּחַד אֶת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ, לְבַקֵּשׁ בְּתַפְלָה לְקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּרַצוֹן וּבִבְכוּנַת הַלֵּב, לְהַשְׁפִּיעַ מְאוֹתוֹ הַנִּחַל הָעֵמֶק, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהלים קל) מִמַּעַמְמָקִים קָרָאתִיךָ ה', שֶׁשֵּׁם הָעֵמֶק שֶׁל הַכֵּל, בְּעַמְמָקִים הָעֲלִיּוֹנִים, שֶׁהֵם הַרְאֵשִׁית הָעֲלִיּוֹנָה שֶׁאֵב וְאֵם מְזַדְּוֹגִים. אָף כֵּאֵן לְבִי לְחֻקֵּי יִשְׂרָאֵל, מִי הֵם חֻקֵּי יִשְׂרָאֵל? לֹא כְּתוּב חֻקֵּי יִשְׂרָאֵל, אֲלֹא לְחֻקֵּי, אֵלּוֹ אֲבָא וְאֲמָא שֶׁהֵם מְחֻקְקִים לְיִשְׂרָאֵל הַקְּדוֹשׁ שֶׁהוּא שׁוֹפֵעַ מִבִּינֵיהֶם.

הַמִּתְנַדְּבִים בְּעַם, אֵלִין אֵינּוֹן אֲבָהוֹן, דְּאֶקְרוּן נְדִיבִים, כְּמָה דְּאֶתְ אָמַר (תהלים מז) נְדִיבֵי עַמִּים נֶאֱסָפוּ עִם אֱלֹהֵי אֲבָרְהָם. כְּדִין בְּרַכּוֹ יִי, לְנִגְדָא מְנִיָּה בְּרַכּוֹן לְתַתָּא, וְיִשְׁתַּכַּחוּן בְּרַכּוֹן בְּעַלְמָא כְּלָהוּ, דְּכַד הָכָא מִשְׁתַּכַּחוּן בְּרַכּוֹן מְלַעֲלֵא כְּלָא הוּא בְּחֻדְוֹתָא כְּלָא הוּא בְּשְׁלִימוֹ. זְכָאָה חוּלְקִיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְרִיק עֲלִיהוֹן בְּרַכּוֹן, וְצִיִּית צְלוֹתְהוֹן, וְעֲלִיָּהוּ כְּתִיב, (תהלים קב) פָּנָה אֶל תַּפְלַת הָעֶרְעֵר וְלֹא בָּזָה אֶת תַּפְלַתְּם וְגו'.

הַמִּתְנַדְּבִים בְּעַם - אֵלּוֹ הֵם הָאֲבוֹת שֶׁנִּקְרְאוּ נְדִיבִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר נְדִיבֵי עַמִּים נֶאֱסָפוּ עִם אֱלֹהֵי אֲבָרְהָם. אִזּוּ בְּרַכּוֹ הִי, לְהַשְׁפִּיעַ מִמְּנוֹ בְּרַכּוֹת לְמַטָּה, וְיִמְצְאוּ בְּרַכּוֹת בְּעוֹלָם כָּלָם, שֶׁכְּשֶׁכָּאן נִמְצְאוּ בְּרַכּוֹת מְלַמְעָלָה, אִזּוּ הַכֵּל בְּשִׁמְחָה וְהַכֵּל בְּשִׁלְמוֹת. אֲשֶׁרִי חֻלְקָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְרִיק עֲלֵיהֶם בְּרַכּוֹת וּמְקַשֵּׁב לְתַפְלַתְּם, וְעֲלֵיהֶם כְּתוּב, פָּנָה אֶל תַּפְלַת הָעֶרְעֵר וְלֹא בָּזָה אֶת תַּפְלַתְּם וְגו'.

פרשת צו

(ויקרא ו) זֹאת תּוֹרַת הָעוֹלָה וְגו'. רַבִּי שְׁמַעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (תהלים לו) צְדָקְתְּךָ כְּהַרְרֵי אֵל מִשְׁפָּטֶיךָ תְּהוֹם רַבָּה וְגו', (פקודי רל"ח ע"ב ושם מוגה) הָאִי קָרָא אוֹקִימָנָא לִיָּה וְאֶתְמַר, תָּא חֲזִי, הָאִי עוֹלָה, סְלִיקוּ וּקְשִׁירוּ דְכִנְסַת יִשְׂרָאֵל לְעֵילָא, וְדַבּוּקָא דִּילָהּ בְּגוּ עַלְמָא דְאֶתִי, לְמַהוּי כְּלָא חַד, בְּקִשׁוּרָא חֲדָא, בְּחִידוּ. וּבְגִין דְּסִלְקָא לְעֵילָא לְעֵילָא, כְּתִיב זֹאת תּוֹרַת, רְזָא דְכַר וְנוֹקְבָא כְּחֲדָא, תּוֹרָה שְׁבַכְתָּב, וְתוֹרָה שְׁבַעַל פֶּה, לְסִלְקָא בְּחַבִּיבוּתָא.

זאת תורת העלה וגו'. רבי שמעון פתח ואמר, צדקתך פהרי אל משפטך תהום רבה וגו'. הפסוק הזה פרשנוהו ונתבאר. בא ראה, העולה הוא מעלה וקושרת את פנסת ישראל למעלה, והדבקות שלה בתוך העולם הבא להיות הכל אחד בקשר אחד, בשמחה. ומשום שעולה למעלה למעלה, פתוב זאת תורת, סוד של זכר ונקבה יחד, תורה שבכתב ותורה שבעל פה לעלות בחביבות.

כד אתער סטרא דצפון, כמה דאוקימנא דכתיב, (שער השירים ב) שמאלו תחת לראשי, כדון איהי סלקא בחביבותא, ואתעטרא בימינא, ואתחברא באמצעיתא, ואתנהיר כלא מרזא דקדש הקדשים, ודא מגו דרזא דאדם, ברעו דכהנא, ובצלוחא, ובשירתא.

כשמתעוררת רוח צפון, כמו שבארנוהו שכתוב שמאלו תחת לראשי, אזי היא עולה בחביבות, ומתעטרת בימין, ומתחברת עם האמצעי, והכל מאיר מסוד של קדש הקדשים, וזה מתוך סוד של אדם, ברצון הבהו ובתפלה ובשירה.

והא אוקימנא דעולה קדש קדשים, ברזא דרוח עלאה, בגין דתלת רוחין קשירו כחדא, רוח תתאה דאקרי רוח הקדש. רוח דלגו באמצעיתא, דאקרי רוח חכמה ובינה. וכן אקרי רוח תתאה. אבל האי רוח, דנפיק מגו שופר, כלילן באשא ומנא. רוח עלאה דאיהו סתים בחשאי, דביה קיימין כל רוחין קדישין, וכל אנפין נהירין. ובגין כך אהדרת עולה רוח ממש.

והרי בארנו שעולה קדש קדשים בסוד הרוח העליונה, משום ששלש רוחות קשורות כאחת: הרוח התחתונה שנקראת רוח הקדש, הרוח שלפנים באמצע, שנקראת רוח חכמה ובינה, וכן הרוח התחתונה. אבל הרוח הזו שיוצאת מתוך שופר, כלולים באש ומים. הרוח העליונה שהיא סתומה בחשאי, שבה מתקיימים כל הרוחות הקדושות וכל הפנים מאירות, ומשום כך חוזרת העולה רוח ממש.

דף כ"ו ע"ב

ולבתר מרזא דבהמה, (דף כ"ו ע"ב) מסתפקי ואתנו, לאתקשרא רוחא אחרא, דאיהי גו מסאבו, מאינון תרבין ושמונין, כמה דאתמר. ובגין כך

עולה קדש קדשים, שאר קרבניו למעבד שלמא בעלמא בלהו, מכמה סטרין ומארי דינין. לאתעברא ולאנתהרא מגו רעותא לאתבסמא, אקרוו קדשים קלים, בגין דלא מתעטרי לעילא לעילא בקדש הקדשים. ועל דא אינוו קדשים קלים, ונכיסו דלהון בכל אתר כמה דאוקמוה, אבל עולה דאיהי רזא דקדש הקדשים, לאו איהי כשאר קרבניו, דכל עובדהא קדש.

ואחר כך מסוד של הבהמה נהנים ונזונים להתקשר לרוח אחרת, שהיא בתוך הטמאה מאותם חלבים ושמנים, כמו שנתבאר. ומשום כך עולה קדש קדשים, שאר הקרבנות כלם כדי לעשות שלום בעולם מכמה צדדים ובעלי דינים, להעביר ולהיות נאור מתוך הרצון להתבשם, ונקראים קדשים קלים, משום שלא מתעטרים למעלה למעלה בקדש הקדשים. ועל זה הם קדשים קלים ושחיתתם בכל מקום, כמו שבארוה. אבל העולה, שהיא סוד של קדש הקדשים, אינה כשאר קרבנות, שכל מעשיה קדש.

תא חזי, מה פתיב ולבש הכהן מדו בד, אליו לבושין מיחדין לקדושה. בד יחידאי, מיחדא לקדושה. וכתוב בגדי קדש הם ורחץ במים את בשרו ולבשם. מאי טעמא דא קדש. אלא רזא דמלה, כדקאמר דאיהי קדש קדשים, דסלקא פלא ואתעטרא בקדש הקדשים, בקשורא חדא. ולבתר מפני ואעבר רוח מסאבא, דמסאב פלא, דלא שלטא, ולא יתקריב גו מקדשא, ואתעבר מפל סטרי דקודשא, ואשתאר פלא קדש בקדושה יחידאי.

בא וראה מה כתוב, ולבש הכהן מדו בד, הלבושים הללו מיחדים לקדשה, בד יחידאי, מיחד לקדשה. וכתוב בגדי קדש הם ורחץ במים את בשרו ולבשם. מה הטעם זה קדש? אלא סוד הדבר, כמו שאמר שהיא קדש קדשים, שהכל עולה ומתעטר בקדש הקדשים בקשר אחד, ואחר כך מפנה ומעביר רוח טמאה, שמטמא הכל, שלא ישלט ולא יקרב לתוך המקדש, ומעבר מפל צדדי הקדשה, והכל נשא קדש בקדשה יחידה.

ואמר רבי שמעון, הא אתמר, (נח ס"ד) דכתוב, (תהלים לו) אדם ובהמה תושיע יי'. והכי סלקא רזא דאדם, מסטרא דאדם. בהמה, מסטרא דבהמה. ובגין כך פתיב אדם כי יקריב מכס. אדם ודאי, דהא קרבניה לעילא, לקשרא קשרא. ולבתר מן הבהמה. וכלא איהו בקרא, אדם ובהמה. ודא איהו רזא, דאצטריך לקרבנא אדם ובהמה, כדקאמר. תא חזי, כד ברא קודשא בריה הוא עלמא, הכי עבד אדם ובהמה.

וְאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, הָרִי נִתְבָּאָר, שְׁכָתוּב (תהלים לד) אָדָם וּבְהֵמָה תוֹשִׁיעַ ה'. וְכֵן עוֹלָה סוּד שֶׁל אָדָם מִצַּד שֶׁל אָדָם. בְּהֵמָה - מִצַּד שֶׁל בְּהֵמָה. וּמִשׁוּם כֵּן כְּתוּב אָדָם כִּי יִקְרִיב מִכֶּם, אָדָם וְדָאִי, שְׁהָרִי קָרְבָנוּ לְמַעַלְהָ לְקִשְׁרָה קֶשֶׁר, וְאַחַר מִן הַבְּהֵמָה. וְהַכֹּל הוּא בְּכָתוּב - אָדָם וּבְהֵמָה. וְזֶהוּ סוּד שְׁצָרִיד לְקָרְבָן - אָדָם וּבְהֵמָה, כְּמוֹ שְׁאָמַר. בֵּא רְאֵה, כְּשֶׁבָרָא הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, כֵּן עָשָׂה - אָדָם וּבְהֵמָה.

וְאִי תִימָא וְהָא כְּתִיב (בראשית א) וְעוֹף יַעֲוֹפֵף עַל הָאָרֶץ, דְּהָא מְנַיְיְהוּ מְקָרְבִין קָרְבָנָא, וְאַפִּילוּ עוֹלָה, כְּמָה דְכְּתִיב וְאִם מִן הָעוֹף עוֹלָה קָרְבָנוּ. תָּא חֲזִי, מְכַל אֵינּוֹן עוֹפִין לֹא מְקָרְבִין אֲלָא מִן הַתּוֹרִים אוֹ בְּנֵי יוֹנָה. אֲלָא רְזָא דָא, מַה דְאַתְּכֶשֶׁר בְּדָא, פְּסִיל בְּדָא. דָּא יְמִינָא, וְדָא שְׁמַאלָא, וְכֹלְא חַד.

וְאִם תִּיאַמַר, הָרִי כְּתוּב עוֹף יַעֲוֹפֵף עַל הָאָרֶץ, שְׁהָרִי מֵהֶם מְקָרְבִים קָרְבָן, וְאַפִּילוּ עוֹלָה, כְּמוֹ שְׁכָתוּב וְאִם מִן הָעוֹף עוֹלָה קָרְבָנוּ - בֵּא רְאֵה, מְכַל אוֹתָם עוֹפוֹת אֵין מְקָרְבִים אֲלָא מִן הַתּוֹרִים אוֹ בְּנֵי יוֹנָה, אֲלָא סוּד זֶה - מַה שְׁהַכְשֵׁר בְּזֶה, פְּסִיל בְּזֶה. זֶה יְמִין וְזֶה שְׁמַאל, וְהַכֹּל אַחַד.

עוֹף יַעֲוֹפֵף עַל הָאָרֶץ, הָא אוֹקִימְנָא דְאֵינּוֹן רְזָא דְרִתִּיכָא. וּבְהוּ תַסְתַּלַּק רוּחַ הַקְדֵּשׁ, לְסַלְקָא לְעֵילָא. דְאֵינּוֹן תְּרִין, חַד לְיְמִינָא, וְחַד לְשְׁמַאלָא. עוֹף לְיְמִינָא, וְדָא מִיכָאֵל. יַעֲוֹפֵף לְשְׁמַאלָא, וְדָא גְבַרְיָאֵל. דָּא לְיְמִינָא, וְדָא לְשְׁמַאלָא.

עוֹף יַעֲוֹפֵף עַל הָאָרֶץ, הָרִי בְּאַרְנוֹ שְׁהֵם סוּד הַמְרַכְבָּה, וּבְהֵם תַתְעַלְהָ רוּחַ הַקְדֵּשׁ לְעֵלוֹת לְמַעַלְהָ, שְׁהֵם שְׁנַיִם, אַחַד לְיְמִין וְאַחַד לְשְׁמַאלָא. הָעוֹף לְיְמִין, וְזֶה מִיכָאֵל. יַעֲוֹפֵף לְשְׁמַאלָא, וְזֶה גְבַרְיָאֵל. זֶה לְיְמִין, וְזֶה לְשְׁמַאלָא.

וּבְגִין כֵּן מְקָרְבִין תְּרִין אֲלִין, לְסַלְקָא רוּחַ קוּדְשָׁא, וּשְׁמַאלָא מְעַטֵר וְזִין לְתַתָּא, לְהַהוּא סֵטֶר שְׁמַאלָא. וְיְמִינָא לְיְמִינָא. וְאַתְּקִשְׁרַת אֲתַתָּא בְּבַעֲלָהּ, לְמַהוּי חַד. וְכֹלְא מְסַתַּלַּק וּמִתְקַשֵׁר כְּחַדָּא, לְעֵילָא וְתַתָּא וְקוּדְשָׁא בְּרִידָא הוּא אֲסַתַּלַּק בְּלַחֲוֹדוּי וְאַתְּתַקֵּף.

וּמִשׁוּם כֵּן מְקָרְבִים שְׁנֵי אֲלָה, כְּדִי לְהַעֲלוֹת אֶת רוּחַ הַקְדֵּשׁ, וְהַשְׁמַאלָא מְעַטֵר וּמְזִין לְמַטָּה, לְאוֹתוֹ הַצַּד שֶׁל הַשְׁמַאלָא, וְיְמִין וְיְמִין, וְאַשָּׁה

נקשרת לבעלה להיות אחד, והכל מתעלה ומתקשר כאחד, למעלה ולמטה, והקדוש ברוך הוא מתעלה לבדו ומתחזק.

ובספרי קדמאי, מסכנא לא יחיב חולקא לאתנא, אלא לעילא לאתקשרא, אבל פלא לעילא ותתא כל חד מתקשר לסטריה כדקא יאות, והא אוקימנא. (שמות רל"ט ע"ב) רבי אלעזר שאיל לרבי שמעון אבוי ואמר, הא קשורא דכלא אתקשר בקדש הקדשים לאתנהרא, אתדבקוּתא דרעוא דכהני יונאי וישראל לעילא, עד היכן איהו סלקא.

ובספרים הקדמונים, העני לא נותן חלק להזין אלא להתקשר למעלה, אבל הכל - למעלה ולמטה - כל אחד נקשר לצדו כראוי, והרי בארנו. רבי אלעזר שאל את רבי שמעון אבוי ואמר, הרי הקשר של הכל נקשר בקדש הקדשים כדי להאיר, הדבקות של הרצון של כהנים לויים וישראלים למעלה, עד היכן היא עולה?

אמר ליה הא אוקימנא, עד אין סוף, דכל קשורא ויחודא ושלימו, לאצנעא בההוא צניעו, דלא אתדבק, ולא אתידע, דרעוא דכל רעוין ביה. אין סוף לא קיימא לאודעא, ולא למעבד סוף, ולא למעבד ראש דאין. (נ"א ראש כמה דאין) קדמא, אפיק ראש וסוף, מאן ראש. דא נקודה עלאה, דאיהי רישא דכלא סתימא, דקיימא גו מחשבה. ועביד סוף, דאקרי סוף דבר, אבל להתם אין סוף.

אמר לו, הרי בארנו, עד אין סוף. שכל קשר ויחוד ושלימות, להצניע באותה צנעה שאינה משגת ולא נודעת שבה רצון כל הרצונות. אין סוף אינו עומד להודע, ולא לעשות סוף, ולא לעשות ראש של אין (ראשכמו שאין). הראשון הוציא ראש וסוף, מי הראש? זו הנקודה העליונה, שהיא ראש של הכל הנסתר שעומדת בתוך המחשבה. ועושה סוף, שנקרא סוף דבר, אבל לשם אין סוף.

לאו רעותין, לאו נהורין, לאו בוצינין בההוא אין סוף, כל אלין נהורין ובוצינין תליין לאתקיימא בהו, ולא קיימי לאתדבקה, מאן דידע ולא ידע, לאו איהו אלא רעו עלאה סתימא דכל סתימין, אין.

אין רצונות ואין אורות ואין גרות באותו אין סוף. כל האורות והמאורות הללו תלויים להתקיים בהם, ולא עומדים להשגה, מי שיודע ולא יודע, אינו אלא רצון עליון נסתר של כל הנסתרים, אין.

וְכַד נְקוּדָה עֲלָאָה, וְעֲלָמָא דְאֵתִי, אֶסְתַּלְקוּ, לָא יַדְעִין בַּר רִיחָא, כְּמֵאן דְאַרְח בְּרִיחָא וְאֶתְבָּסָם, וְלֹאוּ דָא נְיִיחָא (ס"א נִיחַח), דְהָא כְּתִיב (וַיִּקְרָא כו) וְלֹא אָרִיח בְּרִיחַ נִיחַחְכֶם, דְהָא רִיחַ נִיחַח רִיחָא דְרַעוּתָא, דְכָל הֲנִי רַעוּתָא דְצִלוּתָא, וְרַעוּתָא דְשִׁירְתָא, וְרַעוּתָא דְכִהְנִי, דְכִלְהוּ רְזָא דְאָדָם, כְּדִין כְּלָהוּ אֶתְעֲבִידוּ רַעוּתָא חֲדָא, וְהָהוּא אֶקְרִי נִיחַח, רַעוּתָא: כְּתַרְגוּמוֹ. כְּדִין כְּלָא אֶתְקַשֵּׁר וְאֶתְנַהִיר כְּחֲדָא כְּדָקָא יָאוּת, כְּמָה דְאֶתְמַר.

וְכִשְׁהֲנִקְדָה הַעֲלִינָה וְהַעוֹלָם הִבָּא הַתְעֵלוּ, אֵינָם יוֹדְעִים פְּרִט לְרִיחַ, כְּמִי שְׁהָרִיחַ רִיחַ וְהַתְבַּשְׂם, וְאֵין זֶה נַחַת (נִיחַח), שְׁהָרִי כְּתוּב וְלֹא אָרִיחַ בְּרִיחַ נִיחַחְכֶם, שְׁהָרִי רִיחַ נִיחַח הוּא רִיחַ שֶׁל רְצוֹן, שְׁכָל הַרְצוֹנוֹת הַלְלוּ שֶׁל תִּפְלָה, וְרְצוֹן שֶׁל שִׁירָה, וְרְצוֹן הַכֹּהֲנִים, שְׁכָלֵם סוּד שֶׁל אָדָם, אֲזִי כָלֵם נַעֲשִׂים רְצוֹן אֶחָד. וְהָהוּא נִקְרָא נִיחַח, רְצוֹן כְּתַרְגוּמוֹ. אֲזִי הַכֹּל נִקְשֵׁר וּמֵאִיר כְּאֶחָד כְּרָאוּי, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר.

דף כ"ז ע"א

וְעַל דָּא אֶתְיַהִיבַת הַאי סְטָרָא אַחְרָא בִּידָא דְכִהְנָא, דְכְּתִיב, (דף כ"ז ע"א) צו אֶת אַהֲרֹן וְאֶת בְּנָיו לֵאמֹר. רְזָא הָכָא, דְהָא אוּקִימָנָא, לִית צו אֶלָּא עֲבוּדָה זָרָה. וְהָכָא אֶתְיַהִיבַת לִיהַ לְאֶתְוִקְדָא הַהוּא מְחַשְׁבָה רַעָה, וְלֹאֲעֲבָרָא לָהּ מְגוֹ קוּדְשָׁא, בְּהַאי רַעוּתָא דְסִלְקָא לְעֵילָא, וּבְהַאי תִּנְנָא וְתַרְבִּין דְאֶתְוִקְדֹן, בְּגִין לְאֶתְעֲבָרָא מִן קוּדְשָׁא, וְהַאי צו בְּרִשׁוּתֵיהוּ קִיּוּמָא, לְאַפְרָשָׁא לָהּ מִן קוּדְשָׁא מְגוֹ הַאי קְרַבְנָא וְאִי תִימָא צו אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, הַכִּי נְמִי דְהָא בְּרִשׁוּתֵיהוּ קִיּוּמָא, (ס"א לֹאֲפִרְשָׁא לָהּ מִן קוּדְשָׁא) כָּל זְמָנָא דְעֲבַדִּי רַעוּתָא דְמֵאֲרִיחוֹן, דְלֹא יִכְלָא לְשִׁלְטָאָה עֲלֵיהוּ.

וְעַל כֵּן נִתֵּן הַצַּד הָאֲחֵר בְּיַד הַכֹּהֵן, שְׁכְּתוּב צו אֶת אַהֲרֹן וְאֶת בְּנָיו לֵאמֹר. סוּד כָּאוּ, שְׁהָרִי בְּאַרְנוּ, אֵין צו אֶלָּא עֲבוּדָה זָרָה. וְכֵאֵן נִתֵּן לוֹ לְשׂוּרְף אֶת אוֹתָהּ מְחַשְׁבָה רַעָה וְלִהְעֲבִירָה מִתּוֹךְ הַקֹּדֶשׁ בְּרְצוֹן הַזֶּה שְׁעוּלָה לְמַעַלָּה, וּבְעֵשׂוֹן הַזֶּה וּבְחֻלְבֵּים שְׁנִשְׂרָפִים, כְּדִי שְׁיַעֲבְרוּ מִן הַקֹּדֶשׁ, וְהַצּוֹ הַזֶּה עוֹמֵד בְּרִשׁוּתֵם לְהַפְרִידוֹ מִן הַקֹּדֶשׁ מִתּוֹךְ הַקְּרָבִן הַזֶּה. וְאִם תֵּאמְרוּ, צו אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל - כִּי גַם שְׁהָרִי בְּרִשׁוּתֵם עוֹמֵד (לְהַפְרִישׁ אוֹתָהּ מִן הַקֹּדֶשׁ) כָּל זְמַן שְׁעוֹשִׂים רְצוֹן רְבוּנָם, שְׁלֹא יוּכַל לְשִׁלְטַת עֲלֵיהֶם.

וְהָיָה קָרָא כְּלָא אֲתִיָּא לְאַחֲזָאָה רְזָא דְמַלְּהָ, לְאַעֲטָרָא לְהָאִי רוּחַ קוּדְשָׁא
לְעִילָא לְעִילָא, וְלֹאֲפָרְשָׁא לָהּ לְדָא רוּחַ טוּמְאָה, לְנַחֲתָא לָהּ לְתַתָּא לְתַתָּא.
דָּא בְרַעוּתָא וּבְצִלוּתָא כְּדִקְאֲמָרֵן, וְדָא בְּעוּבָדָא כְּלָא כְּדִקְחִזִי לִיָּהּ.

וְהִפְסוּק הִזָּה הִכֵּל בָּא לְהִרְאוּת סוּד הַדְּבָר, לְעֵטֵר אֶת רוּחַ הַקְּדוֹשׁ
לְמַעַלְהָ לְמַעַלְהָ, וְלְהַפְרִיד אֶת רוּחַ הַטְּמֵאָה וְלְהוֹרִידָהּ לְמַטָּה לְמַטָּה,
וְזֶה בְרִצּוֹן וּבִתְפִלָּה כְּפִי שְׁאֲמָרְנוּ, וְזֶה בְּמַעֲשֵׂהָ, הִכֵּל כְּמוֹ שְׁרָאוּי לוֹ.

וְהָיָה קָרָא מוֹכְחָא עֲלֵיהוּ, דְכִתְיִב צוּ אֶת אֲהָרֹן וְאֶת בְּנָיו לֵאמֹר. צוּ: דָּא
עֲבוּדָה זָרָה, רוּחַ מְסֻאָבָא. (בראשית ל"ח, נ"ח, ס"ו) לֵאמֹר: דָּא אֲתַתָּא, דְאֶקְרִי
יְרֵאת יְיָ. כְּתִיב הִכָּא לֵאמֹר, וְכִתְיִב הֵתֵם (ירמיה א) לֵאמֹר הֵן יִשְׁלַח אִישׁ אֶת
אִשְׁתּוֹ. וְהָא אוֹקְמוּהָ. בְּגִין כִּד כְּלָא אֲתַמַּר, וְכִהְנֵא קִימָא לְאֲתַתְקַנָּא כְּלָא
בְּרִזָּא דְאָדָם וּבִהֶמָּה.

וְהִכְתוּב הִזָּה מוֹכִיחַ עֲלֵיהֶם, שְׁכִתוּב צוּ אֶת אֲהָרֹן וְאֶת בְּנָיו לֵאמֹר. צוּ
- זֹו עֲבוּדָה זָרָה, רוּחַ הַטְּמֵאָה. לֵאמֹר - זֹו הָאִשָּׁה, שְׁנִקְרֵאת יְרֵאת ה' .
כְּתוּב כְּאֵן לֵאמֹר, וְכִתוּב שָׁם (ירמיה א) לֵאמֹר הֵן יִשְׁלַח אִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ,
וְהָרִי פְרִשׁוּהָ. מְשׁוּם כִּד הִכֵּל נְאֻמַּר, וְהִפְהֵן עוֹמֵד לְתַקּוֹן אֶת הִכֵּל בְּסוּד
שֶׁל אָדָם וּבִהֶמָּה.

זַכָּאָה חוּלְקִיָּהוּן דְּצַדִּיקִיָּא בְּעֵלְמָא דִּין וּבְעֵלְמָא דְאֲתִי, דְאֵינּוּן יַדְעִי אוּרְחִי
דְאוּרִיָּתָא, וְאִזְלִי בָּהּ בְּאַרְחַ קְשׁוּט, עֲלֵיהוּ כְּתִיב (ישעיה לח) יְיָ עֲלִיָּהֶם יַחֲיוּ.
מֵאַן עֲלִיָּהֶם. אֲלִין אֲרַחֲי דְאוּרִיָּתָא. יַחֲיוּ: יַתְקִימוּן, בְּעֵלְמָא דִּין וּבְעֵלְמָא
דְאֲתִי.

אֲשְׁרֵי חִלְקָם שֶׁל הַצַּדִּיקִים בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, שֶׁהֵם יוֹדְעִים
אֶת דְּרָכֵי הַתּוֹרָה וְהוֹלְכִים בָּהּ בְּדַרְדָּר אֲמַת, עֲלִיָּהֶם כְּתוּב (ישעיה לא) ה'
עֲלִיָּהֶם יַחֲיוּ. מִי עֲלִיָּהֶם? אֵלוּ דְרָכֵי הַתּוֹרָה. יַחֲיוּ - יַתְקִימוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה
וּבְעוֹלָם הַבָּא.

תָּא חֲזִי, כְּתִיב זֹאת תּוֹרַת הָעוֹלָה, אָמַר רַבִּי חֲנִיָּא, הָאִי קָרָא אוֹקִימָנָא לִיָּהּ
בְּהָאִי גְוֹוָנָא, (זאת תורת, דא כנסת ישראל. העולה: דהיא סלקא, ומתעטרא לעילא לעילא,
לאתקשרא כדקא יאות, עד אתר דאקרי קדש קדשים.) (דבר אחר) זֹאת תּוֹרַת, דָּא כְּנִסְת
יִשְׂרָאֵל. הָעוֹלָה: דָּא מְחֻשְׁבָּה רְעָה, דְאִיָּהִי סִלְקָא עַל רְעוּתָא דְבֵר נֶשׁ
לְאַסְטָאָה לִיָּהּ מֵאַרְחַ קְשׁוּט, הִיא הָעוֹלָה, הִיא דְסִלְקָא וְאַסְטָאָת לִיָּהּ לְבֵר
נֶשׁ, וּבְעִי לְאוֹקְדָא לָהּ בְּנוֹרָא. בְּגִין דְלָא יַתִּיָּהִיב לָהּ דּוּכְתָא לְאַסְטָאָה.

בא ראה, כתוב זאת תורת העלה. אמר רבי חניא, הפסוק הזה בארנוהו בצורה הזו: (זאת תורת זו כנסת ישראל. העלה שהיא עולה ומתעטרת למעלה למעלה להתקשר כראוי, עד המקום שנקרא קדש קדשים). (דבר אחר) זאת תורת - זו כנסת ישראל. העלה - זו מחשבה רעה שהיא עולה על רצונו של האדם להסיט אותו מדרך אמת. היא העלה - היא שעולה ומשטינה על האדם, וצריך לשרף אותה באש כדי לא לתת לה מקום להשטין.

ובגין כך, על מוקדה על המזבח כל הלילה. מאן לילה. דא כנסת ישראל. דאיהי זאת, בגין דאתי לדכאה לבר נש מההוא רעותא. על מוקדה, בגין דנהר דינור איהו אתר לאוקדה לכל אינון דלא קיימי בקיומיהו, דהא עאלין לון בההוא נורא דדליק, ומעברי שולטניהון מעלמא, ובגין דלא ישלוט, אצטריך על מוקדה על המזבח כל הלילה, ואתכפיא ולא שלטא.

ומשום כך, על מוקדה על המזבח כל הלילה. מי הלילה? זו כנסת ישראל, שהיא זאת, משום שבאה לטהר את האדם מאותו רצון. על מוקדה, משום שנהר דינור הוא מקום לשרף כל אלו שלא עומדים בקיומם, שהרי מכניסים אותם באותה אש בוערת ומעבירים את שלטונם מן העולם, וכדי שלא ישלט, צריך על מוקדה על המזבח כל הלילה, ונכנע ולא שולט.

ועל דא, כד אתכפיא האי, סלקא כנסת ישראל, דאיהי רוח קודשא, דסלקא ואתעטרא לעילא, דהא סליקו דילה, כד אתכפיא האי חילא אחרא, ואתפרש מנה. ובגין כך בעינו ברזא דקרבנא, לאפרשא להאי סטרא, מרוח קודשא, ולמיהב לה חולקא, בגין דרוח קודשא תסתלק לעילא.

ולכו, כשה נכנע, עולה כנסת ישראל, שהיא רוח הקדש שעולה ומתעטרת למעלה, שהרי עליה זה כשנכנע הכח האחר הזה ונפרד ממנה, ולכו צריכים בסוד הקרבן, להפריד את הצד הזה מרוח הקדש, ולתת לו חלק, כדי שרוח הקדש תתעלה למעלה.

רבי אחא פתח ואמר, והאש על המזבח תוקד בו וגו', והאש על המזבח תוקד בו, אמאי. ובער עליה הכהן עצים בבקר בבקר, אמאי. וכהנא אמאי. והא תנינן אשא בכל אתר דינא הוא, וכהנא מסטרא דימינא קא אתי, ורחיקא הוא מן דינא, דהא כהנא לא אזדמן בדינא לעלמין, והכא הוא בעי לאוקדה דינא בעלמא, דכתיב ובער עליה הכהן.

רבי אחא פתח ואמר, והאש על המזבח תוקד בו וגו'. והאש על המזבח תוקד בו, למה? ובער עליה הכהן עצים בבקר בבקר, למה? וכהן למה? והרי שנינו שאש בכל מקום היא דין, והכהן בא מצד הימין, ורחוק הוא מן הדין, שהרי אין כהן מזדמן לדין לעולמים, וכאן הוא צריך לשרף דין בעולם, שכתוב ובער עליה הכהן?

דף כ"ז ע"ב

אלא הכי אוליפנא, בר נש דאתי למחטי קמי מאריה, הוא אוקיד גרמיה בשלהוביתא דיצר הרע. ויצר הרע מסטרא דרוח (דף כ"ז ע"ב) מסאבא קא אתיא, והא שריא ביה רוח מסאבא. ולזמנין אשתמודעו קרבני דאתגין מהאי סטרא, ובעא לקרבא על מדבחה כדדמי ליה. ולא אשתצי, ולא אתבטל ההוא רוח מסאבא, בין מבר נש, ובין מההוא סטרא דאתי מניה, אלא באשא דמדבחה, דההוא אשא מבערא רוח מסאבא, וזינין בישינ מעלמא, וכהנא בדא אתכנון, לתקנא אשא דיבער זינין בישינ מעלמא.

אלא כד למדנו, אדם שבא לחטא לפני רבונו, הוא שורף את עצמו בשלהבת היצר הרע, ויצר הרע בא מצד של רוח הטמאה, והרי שורה בו רוח טמאה. ולפעמים נודעים הקרבנות שבאים מהצד הזה, וצריך להקריב על המזבח את מה שדומה לו, ולא מתכלה ולא מתבטלת אותה רוח הטמאה בין מהאדם ובין מאותו הצד שבא ממנו, אלא רק באש של המזבח, שאותה האש מבערת את רוח הטמאה ומיניס רעים מן העולם. והכהן מתכונן בזה לתקן אש שתבער מיניס רעים מן העולם.

ועל דא בעי, דלא ידעכוון ליה לעלמין, ולא יתחלש חילא ותוקפא דיליה, לתברא חילא דתוקפא אחרא בישא מעלמא, ועל דא לא תכבה. וכהנא יסדר עליה אשא בבקר בבקר, בזמנא דשלטא סטרא דיליה ואתער בעלמא, בגין לבסמא עלמא (ס"א ולבסמא דינא), ואתכפין דיניו, ולא מתערי בעלמא, ועל דא תנינו, אית אשא אכלא אשא. אשא דלעילא אכלא אשא אחרא, אשא דמדבחה אכלא אשא אחרא, ועל דא, אשא דא לא תכבה לעלמין, וכהנא מסדר ליה בכל יומא.

ולכן צריך שלא תכבה לעולמים ולא יחלש הפח והתקוף שלה, כדי לשבר הפח הרע האחר מן העולם, ולכן לא תכבה. והכהן יסדר עליה אש בבקר בבקר, בזמן ששולט הצד שלו ומתעורר בעולם כדי לבשם

את העולם (ולבסם הדיו), והדינים נכנעים ולא מתעוררים בעולם. ועל זה שנינו, יש אש אוכלת אש. אש שלמעלה אוכלת אש אחרת, אש המזבח אוכלת אש אחרת. ועל זה האש הזו לא תכבה לעולמים, והכהן מסדר אותה בכל יום.

רעיא מהימנא

פקודא לעשות העולה כמשפטה, ועלה אתמר זאת תורת העולה וגו'. חמש אשים הו' נחתין על קרבנא. אש אוכל ואינו שותה. אש שותה ואינו אוכל. אש אוכל ושותה. אש אוכל לחים ויבשים. אש שאינו אוכל ואינו שותה. לקבליהו אינון, זאת תורת העולה, חד. היא העולה על מוקדה, ב'. על המזבח, ג'. כל הלילה, ד'. ואש המזבח תוקד בו ה'.

מצנה לעשות העולה כמשפטה, ועליה נאמר זאת תורת העלה וגו'. חמשה אשים היו יורדים על הקרבן: אש אוכל ואינו שותה. אש שותה ואינו אוכל. אש אוכל ושותה. אש אוכל לחים ויבשים. אש שאינו אוכל ואינו שותה. כנגדם הם: זאת תורת העלה - אחת. היא העלה על מוקדה - שתיים. על המזבח - שלש. כל הלילה - ארבע. ואש המזבח תוקד בו - חמש.

ואוקמוהו מארי מתניתין, עולה כולה סלקא לגבוה. ודא בינה, ה', ה' מראות דילה. י' בת יחידה, (שמות כד) ומראה כבוד יי' כאש אוכלת. ו' אור דבת עינא, והיא אש שותה כל מין דאורייתא, ואוכלת כל קרבנין דצלותא. ואוכלת לחין ויבשין, אינון פשטי דאורייתא דאינון פעצים יבשים. ורזי אורייתא אינון פעצים לחים. והאי איהו אש אוכלת לחין ויבשין.

ופרשוקה בעלי המשנה, העולה כלה עולה לגבוה, וזו בינה, ה', ה' מראות שלה. י' בת יחידה, (שמות כג) ומראה כבוד ה' כאש אוכלת. ו' אור של בת עין, והיא אש שותה כל המים של התורה, ואוכלת את כל הקרבנות של התפלה. ואוכלים לחים ויבשים, אותם פשטי התורה שהם כמו עצים יבשים, וסודות התורה הם כמו עצים לחים. וזוהי אש האוכלת לחים ויבשים.

ועוד אוכלת לחין, כל קרבנין דהו קרבין בצלותא, על מצות עשה. ויבשין, כל קרבנין דהו קרבין בצלותא, על מצות לא תעשה. והאי איהו, סקילה שריפה הרג וחקק, על מצות עשה, ועל מצות לא תעשה, אליו אינון קרבניא דשכינתא, צלותא, דפקודין דעשה ולא תעשה. ולקבל ה' מראות אליו, תקינו חמש צלותי ביומא דכפורי. ולקבל בת עינא, אינון עשרת ימי התשובה ה' לקבל אור דבת עינא. ה' ענויין, לקבל ה' בתראה.

ועוד אוכלת לחים, כל הקרבנות שהיו קרבים בתפלה על מצות עשה. ויבשים - כל הקרבנות שהיו קרבים בתפלה על מצות לא תעשה. וזהו סקילה שריפה הרג וחקק, על מצות עשה, ועל מצות עשה, ועל מצות לא תעשה. אלו הם הקרבנות של השכינה, תפלה, של מצוות עשה ולא תעשה. וכנגד חמש המראות הללו תקנו חמש תפלות ביום הכפורים. וכנגד בת עין אותם עשרת ימי תשובה. חמשה כנגד האור של בת עין. חמשה ענויים כנגד ה' אחרונה.

פקודא בְּתֵר דָּא, לַעֲשׂוֹת הַחֲטָאת כְּמִשְׁפָּטָה. תִּנְאִים וְאִמּוֹרָאִים, אַתּוּן דְּמִסְטָרָא דְּמִדּוֹת דְּקוּדְשָׁא בְּרִידָא הוּא אַתִּיתוּ, דְּטִרְחַתּוּן סְגִי לְנִקְאָה בְּרֵתָא דִּילִי דְּאִיהִי הִלְכָה, מְאֵלִין קְלִיפִין, דְּעֵרְב רַב, קוּשְׁיִין בִּישׁוּן, דְּלִית לּוֹן תִּירוּץ, וְלֹא פְרוּקָא, דְּעֵלִיָּהוּ אַתְמַר, (קֵהֶלֶת א) מְעֻנֹת לֹא יוּכַל לְתַקּוּן, וְחֲסָרוֹן לֹא יוּכַל לְהַמְנוֹת, אֶלְא אַתְמַר תִּיקוּן בְּהוּן. וְכָל תִּיקוּן דְּאִסּוּרָא לְחוּמְרָא, וְאִיהוּ תִיקוּן חֲסָר וְ דְּלִית לֵיהּ תַקּוּן. חֲסָר נוּן, דְּאִיהִי עֲלֵמָא דְּאִתִּי, דְּתִיקוּ דְּעֲלֵמָא דְּאִתִּי, שְׂתִיקָה. כְּגוֹן שְׂתוּק כְּדָ עֲלָה בְּמַחְשְׁבָה.

הַמְצוּה אַחַר זֶה, לַעֲשׂוֹת אֶת הַחֲטָאת כְּמִשְׁפָּטָה. תִּנְאִים וְאִמּוֹרָאִים, אַתֶּם שְׂמַצְד מִדּוֹתֵינוּ שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאַתֶּם, שְׂטִרְחַתְתֶּם הֲרֵבָה לְנִקּוֹת אֶת הַבַּת שְׁלִי, שֶׁהִיא הִלְכָה, מְאֹתוֹן הַקְּלִפּוֹת שֶׁל עֵרְב רַב, שֶׁהוּן קִשְׁיוֹת רְעוּת שְׂאִין לְהֵם תִּירוּץ וְלֹא פְרוּק, שְׂעֵלִיָּהֶם נְאֻמַר (קֵהֶלֶת א) מְעֻנֹת לֹא יוּכַל לְתַקּוּן וְחֲסָרוֹן לֹא יוּכַל לְהַמְנוֹת, אֶלְא נְאֻמַר בְּהֵם תִּיקוּן. וְכָל תִּיקוּן שֶׁל אִסּוּר - לְחַמְרָה. וְהוּא תִיקוּן חֲסָר וְ, שְׂאִין לוֹ תַקּוּן. חֲסָר נוּן, שֶׁהוּא הַעוֹלָם הַבָּא, שְׂתִיקוּ שֶׁל הַעוֹלָם הַבָּא שְׂתִיקָה, כְּמוֹ: שְׂתִיק, כְּדָ עֲלָה בְּמַחְשְׁבָה.

וְאִית קוּשְׁיִין דְּאִינוּן לְבוּשִׁין דְּהִלְכָה, דְּאַתְמַר בְּהוּן מִשְׁבָּצוֹת זָהָב. הַדָּא הוּא דְּכַתִּיב, (תְּהִלִּים מֵה) כָּל כְּבוֹדָה בַּת מְלֶךְ פְּנִימָה מִמִּשְׁבָּצוֹת זָהָב לְבוּשָׁה. וְאַתּוּן, פְּסָקִין לּוֹן בְּכִמָּה פְּסָקוֹת, וּלְבַתֵּר מְתַקְּנִין וּמְפָרְקִין לּוֹן בְּכִמָּה פְּרוּקִין.

וְיֵשׁ קִשְׁיוֹת שֶׁהוּן הִלְבוּשִׁים שֶׁל הִלְכָה, שְׂנַאֲמַר בְּהֵם מִשְׁבָּצוֹת זָהָב. זֶהוּ שְׂכַתוּב (תְּהִלִּים מֵה) כָּל כְּבוֹדָה בַּת מְלֶךְ פְּנִימָה מִמִּשְׁבָּצוֹת זָהָב לְבוּשָׁה. וְאַתֶּם פּוֹסְקִים אוֹתֶם בְּכִמָּה פְּסָקִים, וְאַחַר כְּדָ מְתַקְּנִים וּמִשְׁבִּים אוֹתֶם בְּכִמָּה פְּרוּקִים.

וְאִי חֲסָר שׁוּם פְּסָק מִמְתַּנְיָתוּן, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ זֶה חֲסָר מִן הַמְשָׁנָה, אַתּוּן מְתַקְּנִין לּוֹן, וְהִיא הוּא חֲסָרוֹן שְׂיֻכַל לְהַמְנוֹת. וְאִי יִיתִי טַפְשׁ וְיַפִּיק שׁוּם בִּישׁ עַל הַהוּא אוּמְנָא דְּחַתִּידָא לְבוּשִׁין, וְיִימָא וְכִי אוּרְיָתָא אִיהִי חֲסָר, וְהִיא כְּתִיב (תְּהִלִּים יט) תּוֹרַת יְיָ תְּמִימָה, תְּמִימָה בְּכָל אֲבָרִין דְּגוּפָא, דְּאִינוּן רַמְיָח פְּקוּדִין. הַדָּא הוּא דְּכַתִּיב, (שִׁיר הַשִּׁירִים ד) כְּלָדָּא יִפָּה רְעֵיתִי וּמוּם אִין בְּדָ. תְּמִימָה בְּלְבוּשָׁהָ, וְאִידָ חֲסָר מִן הַמְשָׁנָה.

וְאִם חֲסָר פְּסָק כְּלָשְׁהוּ מִן הַמְשָׁנָה, כְּמוֹ שְׂבָאֲרוּהָ זֶה חֲסָר מִן הַמְשָׁנָה, אַתֶּם מְתַקְּנִים אוֹתֶם, וְזֶהוּ חֲסָרוֹן שְׂיֻכַל לְהַמְנוֹת. וְאִם יָבֵא טַפְשׁ וְיִוצִיא שֵׁם רַע עַל אוֹתוֹ אֶמְנָן שְׂחוּתָדָא לְבוּשִׁים, וְיִאמַר: וְכִי הַתּוֹרָה הִיא חֲסָרָה?! וְהִיא כְּתוּב תּוֹרַת ה' תְּמִימָה, תְּמִימָה בְּכָל אֲבָרֵי הַגּוּף, שֶׁהֵם רַמְיָח מְצוּוֹת, זֶהוּ שְׂכַתוּב (שִׁיר ד) כְּלָדָּא יִפָּה רְעֵיתִי וּמוּם אִין בְּדָ, תְּמִימָה בְּלְבוּשָׁיָה, וְאִידָ חֲסָר מִן הַמְשָׁנָה?

אַתּוּן תִּימְרוּן לֵיהּ, דּוּק וְתִשְׁכַּח חַתִּיכָה, וְתִשְׁכַּח לָהּ מְעוּרְבַת בְּשָׂרָא פְּסָקוֹת וּמִשְׁנִיּוֹת. דְּאוּרַח אוּמְנָא לְמַחְתָּדָא לְבוּשִׁין בְּכִמָּה חַתִּיכוֹת, וְתִלְמִיד דְּלֹא אִיהוּ בְּקִי לְמַקְשֵׁר הַהִלְכָה בְּאֵלִין חַתִּיכוֹת, מִתְחַלְפִי לֵיהּ פְּסָקוֹת וְקוּשְׁיִין, וְלֹא אֲשַׁכַּח לּוֹן פְּרוּקָא. עַד דְּיִיתִי אוּמְנָא, וּפְרִיק לּוֹן כָּל אֵלִין סְפָקוֹת דְּלֵהוּן. בְּהַהוּא זְמַנָּא, הִלְכָה דְּאִיהִי בְּרֵתָא, סְלִיקַת קֻדְסַּם מְלָכָא, שְׂלִימָא בְּכִלָּא, בְּגוּפָא בְּלְבוּשָׁא וּבְתַכְשִׁיטָהָ, וְאַתְקִיִּים בְּהָ (בְּרַאשִׁית ט) וְרִאִיתִיהָ לְזִכּוֹר בְּרִית עוֹלָם. וּלְזַמְנִין אִית לְאוּמְנָא תִלְמִיד בְּקִי, דְּיִשְׁדַּר לֵיהּ לְתַקְּנָא לּוֹן.

אתם תאמרו לו: דַּיִק וְתִמְצָא חֲתִיכָה, וְתִמְצָא אוֹתָהּ מְעַרְבֵת עִם שְׂאֵר פְּסָקִים וּמִשְׁנֵיּוֹת. שְׂדֵרְךָ הָאֶמֶן לְחִתְךָ לְבוּשִׁים לְכֹמֶה חֲתִיכוֹת, וְהַתְּלִמִּיד שְׂאִינֵנוּ בְּקִי לְקִשֵׁר אֶת הַהֲלָכָה בְּחֲתִיכוֹת הַלָּלוּ, מִתְחַלְּפוֹת לוֹ פְּסָקוֹת וְקִשְׁיוֹת וְלֹא מוֹצֵא לָהֶם פְּרוֹק, עַד שְׂבֵא הָאֶמֶן וּמְפָרֵק אוֹתָם אֶת כָּל הַסְּפָקוֹת הַלָּלוּ שֶׁלָּהֶם. בְּאוֹתוֹ זְמַן, הַלָּכָה שֶׁהִיא בֵּת, עוֹלָה לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ שֶׁלְמָה בְּכָל, בְּגוֹפָה בְּלְבוּשָׁה וּבִתְכִשְׁיטִיָּה, וּמִתְקִים בָּהּ (בְּרֵאשִׁית ט) וּרְאִיתִיהָ לְזֹכֵר בְּרִית עוֹלָם. וְלִפְעָמִים יֵשׁ לְאֶמֶן תְּלִמִּיד בְּקִי שֶׁיִּשְׁלַח לוֹ לְתַקֵּן אוֹתָם.

קמו פֶּלְהוּ וְאָמְרוּ, וְנֵדָאֵי אַנְתָּה הוּא אוּמְנָא רַעֵנָא מְהִימְנָא. דְּאִתְמַר בְּךָ מֹשֶׁה קִבֵּל תּוֹרָה מִסִּינַי, וּמִתְמַן וְאִילָךְ פֶּלְהוּ תְּלִמִּידִים אֵינּוּן דִּילְךָ, מִן יְהוֹשֻׁעַ עַד סוּף כָּל דְּרִין. הִדָּא הוּא דְּאִמְר וּמְסָרָה לְיְהוֹשֻׁעַ, וְיְהוֹשֻׁעַ לְזִקְנִים, וְזִקְנִים לְנְבִיאִים, עַד סוּף פֶּלְהוּ. תְּלִמִּיד בְּקִי דִּילְךָ מֵאֵן הוּא הָא חֲזִינָא דְּאִתְמַר, הַכֵּל יְהֵא מוּנַח עַד שְׂבֵא אֲלֵיהּ.

קמו כָּלֶם וְאָמְרוּ, וְנֵדָאֵי שְׂאִתְּהָ הוּא הָאֶמֶן, רוּעָה הַנְּאִמֵּן, שְׂבֵד נְאֻמַר מֹשֶׁה קִבֵּל תּוֹרָה מִסִּינַי, וּמִשָּׁם וְאִילָךְ כָּל הַתְּלִמִּידִים הֵם שְׂלְךָ, מִיְהוֹשֻׁעַ וְעַד סוּף כָּל הַדּוֹרוֹת. זְהוּ שְׂאִמְר וּמְסָרָה לְיְהוֹשֻׁעַ, וְיְהוֹשֻׁעַ לְזִקְנִים, וְזִקְנִים לְנְבִיאִים, עַד הַסּוּף שֶׁל כָּלֶם. הַתְּלִמִּיד הַבְּקִי שְׂלְךָ מִי הוּא? הֲרֵי רְאִינוּ שְׂנַאֲמַר, הַכֵּל יְהֵא מְנַח עַד שְׂבֵא אֲלֵיהּ.

אָמַר לוֹן, וְנֵדָאֵי הֲכִי הוּא, דְּאִיהוּ תְּלִמִּיד חֲבֵר, דְּעֲלִיָּה אִתְמַר (בְּמַדְבֵּר כה) בְּן אֶהְרֹן הַכֹּהֵן. כְּגוֹוְנָא דְּאִתְמַר בְּאֶהְרֹן (שְׁמוֹת ד) הוּא יְהִיָּה לְךָ לְפָה, (דף כ"ח ע"א) הֲכִי נְמִי בְּרִיָּה, יְהִיָּה לִי לְפָה, דְּאִיהִי אוּרִייתָא דְּבַעַל פָּה. בְּגִין דְּהִיכִי דְּהוּינָא בְּקִדְמִיתָא כְּבֵד פָּה וּכְבֵד לְשׁוֹן, וְהֲכִי יוֹקִים לִי קוּדְשָׁא בְּרִין הוּא, כְּבֵד פָּה בְּאוּרִייתָא דְּבַעַל פָּה, וּכְבֵד לְשׁוֹן בְּאוּרִייתָא שְׂבַכְתָּב, דְּלֹא יִימְרוּן אֲלֵינוּ דְּלֹא אִשְׁתַּמוּדְעִין לִי, אַחֲרָא אִיהוּ. וְאֲלֵיהּ הוּא יְהִיָּה לִי לְפָה, יִיְתִי לְתַקְנָא כָּל אֲלֵין סְפָקוֹת, וְלְפָרְקָא לוֹן.

אָמַר לָהֶם, וְנֵדָאֵי כְּךָ זְה, שֶׁהוּא תְּלִמִּיד חֲבֵר, שְׂעֲלִיו נְאֻמַר (בְּמַדְבֵּר כה) בְּן אֶהְרֹן הַכֹּהֵן, כְּמוֹ שְׂנַאֲמַר בְּאֶהְרֹן, (שְׁמוֹת ד) הוּא יְהִיָּה לְךָ לְפָה, כְּךָ גַם בְּנוֹ יְהִיָּה לִי לְפָה, שֶׁהִיא הַתּוֹרָה שְׂבַעַל פָּה. מִשׁוּם שְׂאִיךָ שֶׁהִייתִי בְּרֵאשׁוֹנָה כְּבֵד פָּה וּכְבֵד לְשׁוֹן, וְכֵן יֹקִים אוֹתִי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא - כְּבֵר פָּה בַּתּוֹרָה שְׂבַעַל פָּה, וּכְבֵד לְשׁוֹן בַּתּוֹרָה שְׂבַכְתָּב, שֶׁלֹּא יֵאמְרוּ אֵלּוּ שֶׁלֹּא מְכִירִים אוֹתִי, זְה מִיִּשְׁהוּ אַחֵר. וְאֲלֵיהּ הוּא יְהִיָּה לִי לְפָה, יָבֵא לְתַקֵּן אֶת כָּל הַסְּפָקוֹת הַלָּלוּ וּלְיִשְׁבֵּב אוֹתָם.

בְּהֵוּא זְמַנָּא, זֵאת תּוֹרַת הָעוֹלָה, בְּרֵתָא, דְּהוֹת מְהִדְקָא שְׂפָלָה בְּגִלוּתָא, סְלִיקַת עַל כָּל דְּרָגִין דְּלְעִילָא, הִדָּא הוּא דְּכִתִּיב, (מְשַׁלִּי לא) רַבּוֹת בְּנוֹת עָשׂוּ חֵיל וְאֵת עֲלִית עַל כְּלָנָה, וּסְלִיקוּ דִּילָהּ תְּהֵא לְאַבָּא דְּאִיהוּ לִמְיָנָא חֲסֵד, דְּבִיָּה הָרוּצָה לְהַחֲכִים יְדָרִים, מִתְמַן חֲכַמִּיָּה, כִּיִּח מ״ה.

בְּאוֹתוֹ זְמַן - זֵאת תּוֹרַת הָעֲלָה, הַבֵּת, שֶׁהִיָּתָה לְחוּצָה שְׂפָלָה בְּגִלוּת, עוֹלָה עַל כָּל הַדְּרָגוֹת שְׂלְמַעֲלָה. זְהוּ שְׂפָתוֹב (מְשַׁלִּי לא) רַבּוֹת בְּנוֹת עָשׂוּ חֵיל וְאֵת עֲלִית עַל כְּלָנָה, וְעֲלִיתָה תְּהִיָּה לְאַבָּא שֶׁהוּא לְמִין שֶׁל חֲסֵד, שְׂבוּ הָרוּצָה לְהַחֲכִים יְדָרִים, מִשָּׁם חֲכַמִּיָּה, כִּיִּח מ״ה.

אמר חד תנא, בודאי בגין דא אתמר בך, מוליך לימין משה בגין פלה דילך, דלא יהא לך שלימו אלא בה. דכד אנת תהא שלימא בה, אתמר בך (במדבר יב) פה אל פה אדבר בו ומראה ולא בחידות. במראה: כגוונא דכלה דאתפשטת מלבושיה, ומתיחדת עם בעלה בקירוב בשר, ברמ"ח אברים דילה, ולא פסיאת אבר חד מנה. והאי איהו במראה רמ"ח בחושבון. (נ"א אתחזי לה דאתמר ביה)

אמר תנא אחד, ודאי שבגלל כך נאמר בך, מוליך לימין משה, משום הכלה שלך שלא תהיה לך שלמות אלא עמה. שכשאתה תהיה שלם עמה, נאמר בך פה אל פה אדבר בו ומראה ולא בחידות. במראה, כמו פלה שפושטת מלבושיה ומתיחדת עם בעלה בקירוב בשר, ברמ"ח אברים שלה, ולא מכסה אבר אחד ממנה. וזה במראה, רמ"ח בחשבון (ראוי לה שנאמר בו).

אמר בוצינא קדישא, בקדמיתא אתחזי לך האי חיזו, דאתמר בה במראה, דאיהו לך המראה הגדול בסנה, דאדכר ביה חמשה זמנין הסנה. וכען אתגלגלא לך חיזו דא, ברמ"ח פקודין, דאינון בחמשה חומשי תורה. ולא בחידות, דאינון לבושין דילה, דבהון חיזו כל נביאי. דלית ארח לאתגלגלא פלה בקירוב בשר, אלא לחתן דילה.

אמר המנורה הקדושה, בראשונה נראה לך המראה הזה, שנאמר בו במראה, שהוא לך המראה הגדול בסנה שנזכר בו חמש פעמים הסנה. וכעת התגלה לך המראה הזה ברמ"ח מצוות שהם בחמשה חומשי תורה. ולא בחידות, שאותם לבושים שלה, שבהם ראו כל הנביאים. שאין דרך שתתגלה כלה בקירוב בשר אלא לחתן שלה.

בההוא זמנא יתקיים בהו, (בראשית ב) ויהיו שניהם ערומים האדם ואשתו ולא יתבוששו. כגון אדם ואשתו דכבר אתעבר ערבוביא בישא, ערב רב, קושיא בישא מעלמא, דאינון עריין דקודשא בריך הוא ושכינתיה, עריין דישראל. כל שכן עריין דילך רעיא מהימנא. ומהלכה דילך. דבגינייהו צריך לכסאה רזין דאורייתא, כמה דאוקמוה (משלי כה) כבוד אלהים הסתר דבר, עד דמתעברין מעלמא. ולית מלכים אלא ישראל, כמה דאוקמוה, כל ישראל בני מלכים הם, בההוא זמנא, וכבוד מלכים חקור דבר. אמר רעיא מהימנא, בריך אנת לעתיק יומין, דמתמן אנת, כענפא דאתפשט מאילנא, הכי נשמתינן ענפא מניה.

באותו זמן יתקיים בהם, (בראשית ב) ויהיו שניהם ערומים האדם ואשתו ולא יתבוששו. כמו אדם ואשתו שכבר העבר הערבוב הרע של ערב רב, קשיה רעה מן העולם, שהם העריות של הקדוש ברוך הוא ושכינתו, העריות של ישראל. כל שכן העריות שלך, רועה הנאמן. ומהלכה שלך, שבשבילם צריך לכסות את סודות התורה, כמו שבארוה (משלי כה) כבוד אלהים הסתר דבר, עד שעוברים מן העולם. ואין מלכים אלא ישראל, כמו שבארוה, כל ישראל בני מלכים הם. באותו זמן, וכבוד מלכים חקר דבר. אמר הרועה הנאמן, ברוך אתה לעתיק הימים, שמשם אתה, כענף שמתפשט מן האילן, כך הנשמות ענף ממנו.

תנאים ואמוראים, הא ודאי עולה וחסאת ואשם, תלת פקודין אינון, תלת אבהו. שלמים מטרוניתא. אבר, דאיהי תשלומין דכל אבר, כגוונא דיומא קדמאה דחג. (ס"א אתר דאיהו תשלומים דכלא כגוונא).

תנאים ואמוראים, הרי ודאי עולה וחסאת ואשם הן שלש מצוות, שלשה אבות. שלמים הגבירה. איבר שהיא תשלומים של כל איבר, כמו היום הראשון של חג. (מקום שהוא תשלומים של הכל כדגמת).

מי שלא חג ביום טוב ראשון, אין תשלומים לראשון, ושאר יומין תשלומין זה בזה, ובהון וחסרון לא יוכל להמנות אבל מי שלא חג יום טוב הראשון של חג עליה אתמר (קהלת א) מענות לא יוכל לתקון וחסרון לא יוכל להמנות. והאי איהו חטאת דמעבב לעולה. (מאי טעמא) חטא איהו דכר. חטאת, נוקבא. ולזמנין דהא אתבסס חטאת, ואתפרש מעולה. בההוא שעיר, דאתמר (במדבר טו) ושעיר עזים אחד לחטאת.

מי שלא חג ביום טוב ראשון, אין לו תשלומים לראשון, ושאר הימים תשלומין זה בזה, ובהם וחסרון לא יוכל להמנות. אבל מי שלא חג יום טוב ראשון של חג, עליו נאמר מענות לא יוכל לתקון וחסרון לא יוכל להמנות, וזוהי החטאת שמעבבת את העולה. (מה הטעם) החטא הוא זכר. החטאת נקבה. ולפעמים שהרי החטאת מתבשמת ונפרדת מעולה באותו שער, שנתמר (במדבר כח) ושעיר עזים אחד לחטאת.

אשם תלוי אחד בתרווייהו, כמאן דאחיד לכאן ולכאן, ואיהו תלוי באמצעייתא. כגון, הכל תלוי עד שיבא אליהו, ונפריש לה מתמן. הכי אשם תלוי, איהו אחיד בתרווייהו, עד דיהבין ליה מזונא דיליה, שוחד דיליה, ויתפרש מתמן, ומתקרבין אברין דכלה דא לדא. דהכי איהו אשם וחסאת, כסרכות דאחידן בריאה, ולא מניחין לה לפרחא לסלקא לגבי עליא, לנשבא ברוחא דקודשא.

אשם תלוי אחוז בשניהם, כמי שאוחז לכאן ולכאן, והוא תלוי באמצע. כמו, הכל תלוי עד שיבא אליהו ונפרידו משם. כך אשם תלוי הוא אחוז בשניהם עד שנותנין לו את מזונו, השחד שלו, ונפרד משם, ומתקרבין האיברים של הפלה זה לזה. שכך הוא אשם וחסאת, כמו סרכות שאחוזות בראה, ולא מניחים אותם לפרח לעלות כלפי מעלה לנשב ברוח הקדש.

שה איהו לעולה, דכתיב, (בראשית כב) ואיה השה לעולה. ואתמר ביה (שמות יב) שה תמים זכר, הדא הוא דכתיב איש תמים. והא צריך למשאל, דהא שה איהו לימינא, שעיר איהו לשמאלא, דהיינו שעיר עזים אחד לחטאת, ואית שעיר, ואית שעיר. שעיר אחד ליי, ושעיר אחד לעזאזל. והיינו דכתיב, (ויקרא טו) ונתן אהרן על שני השעירים גורלות גורל אחד ליי וגורל אחד לעזאזל.

השה הוא לעולה, שכתוב (בראשית כב) ואיה השה לעלה. ונאמר בו שה תמים זכר. זהו שכתוב איש תמים. והרי צריך לשאל, שהרי שה הוא לימין, והשעיר הוא לשמאל, שהינו שעיר עזים אחד לחטאת. ויש שעיר ויש שעיר. שעיר אחד לה, ושעיר אחד לעזאזל. והיינו שכתוב (ויקרא טו) ונתן אהרן על שני השעירים גורלות גורל אחד לה וגורל אחד לעזאזל.

ובהוא שער, אתמר בעשו, (בראשית כז) איש שער. וְדָא כְּבֵד. דְּנָטִיל כָּל אֵינוֹן שְׁמָרִים דְּדָם. (דמתמו) שְׁחִין אֲבַעְבוּעוֹת פּוֹרְחוֹת, סִפְחוֹת, וְכָל מִינֵי צְרַעַת. וְהִינוּ דְכִתִּיב, (ויקרא טו) וְנִשְׂא הַשְּׁעִיר עָלָיו אֶת כָּל עֲוֹנוֹתֶם אֶל אֶרֶץ גְּזֵרָה. וְאֵינוֹן עֲוֹנוֹת תָּם, דְּאִיהוּ לְבָא, וְכִדְוִין אֶתְפָּרֵשׁ מִלְעֲרָבָא בְּלָבָא, וְכִדְוִין אֶתְבָּסֵס, וְאִיהוּ כְּבֵד בְּאֵלִין חוּבִין, וְלֹא קָל לְסַלְקָא לְגַבֵּי יַעֲקֹב אִישׁ תָּם. חֲדוּ מְאֵרִי מִתְנִיתִין דְּמִתְבַּתְּאוּ, דְּקָא נְחִתִּי עִם תְּנַאֲוִין וְאִמּוֹרָאִין. קָם חֲד מְנִיָּהוּ וְאָמַר, רַעֲיָא מְהִימְנָא, הֵב לִי רְשׁוֹ לְמִשְׁאֵל, בְּתַר דְּזְכִינָא לְמִשְׁמַע מַלְיוֹן יְקִירִין אֵלִין מְפוּמָּד, דְּאִוְרִייתָא דָּא דְנִפְקַת מְפוּמָּד (משלי ג) יְקָרָה הִיא מִפְּנִינִים וְכָל חִפְצֵיךָ לֹא יִשׁוּוּ בָּהּ, וְעַל כָּל דָּא הִלְכָה הִיא וְלִלְמוֹד אֲנִי צְרִיךְ. הָא שְׁעִיר דְעֲזָאזֵל שְׁפִיר, אָשֶׁם תְּלוּי בְּאוֹן אֶתְר אִיהוּ.

ובאותו שער נאמר בעשו (בראשית כז) איש שער. וְזֶה הַכְּבֵד שְׁנוּטֵל אֶת כָּל אוֹתָם הַשְּׁמָרִים שֶׁל הַדָּם - (שמשם) שְׁחִין אֲבַעְבוּעוֹת פּוֹרְחוֹת, סִפְחוֹת, וְכָל מִינֵי צְרַעַת. וְהִינוּ שְׁכִתוּב (ויקרא טו) וְנִשְׂא הַשְּׁעִיר עָלָיו אֶת כָּל עֲוֹנוֹתֶם אֶל אֶרֶץ גְּזֵרָה. וְהֵם עֲוֹנוֹת תָּם, שֶׁהוּא הֵלֵב, וְאִזּוּ נִפְרָד מִלְּהִתְעַרֵב בְּלֵב, וְאִזּוּ מִתְבַּשֵּׁם, וְהוּא כְּבֵד בְּחִטָּאִים הִלְלוּ וְלֹא קָל לְעֵלוֹת אֶל יַעֲקֹב אִישׁ תָּם. שְׁמַחוּ בְּעֵלֵי הַמִּשְׁנָה שֶׁל הַיְשִׁיבוֹת, שְׁיָרְדוּ עִם הַתְּנַאֲוִים וְהָאִמּוֹרָאִים. קָם אֶחָד מֵהֶם וְאָמַר, רוּעִיָּה הִנְאָמֵן, תָּן לִי רְשׁוֹת לְשֵׂאֵל, אַחַר שְׁזִכִּיתִי לְשִׁמְעַת דְּבָרִים נְכַבְּדִים אֵלָיו מִפִּיד, שֶׁהַתּוֹרָה הַזֹּאת שִׁוְצָאֵת מִפִּיד (משלי ג) יְקָרָה הִיא מִפְּנִינִים וְכָל חִפְצֵיךָ לֹא יִשׁוּוּ בָּהּ, וְעַם כָּל זֶה הִלְכָה הִיא, וְלִלְמוֹד אֲנִי צְרִיךְ. בְּשְׁעִיר הַזֶּה לְעֲזָאזֵל זֶה נָאָה, אִידָּ אָשֶׁם תְּלוּי בְּאִיזָה מְקוּם הוּא?

אמר ליה, בריך אנת ברי, שפיר קא שאלת. אלא, מה עמוּדא דאמְצעייתא, אחיד ביה ימינא ושמאלא, דאינון חסד וגבורה, כגופא דאחיד בין תרין דרועין דבר נש. או כְּנִשְׂר, דאחידן ביה תרין גְּדִפִין לְפָרְחָא בְּהוֹן. וְכִיּוֹנָה, דאחידת ביה תרין גְּדִפִין, דאמתילת לאורייתא, וְגִדְפִין (דף כ"ח ע"ב) דילה למצות עשה, ובהון היא העולה, ופרחת לעילא. הכי פקודין דלא תעשה, אינון תפישו דילה, כגון צפריים הנאחזים בפת. וְכָל תַּפְשִׁין דִּילָהּ, דמְעַכְבִּין לָהּ לְפָרְחָא, אֶתְקִרְאוּ סְרְכוֹת כְּפִלִין סְרְכוֹת, דמְעַכְבִּי לְכַנְפֵי רִיָּאָה, לְנִשְׂבָּא.

אמר לו, ברוך אתה בני, יפה שאלת. אלא מה העמוד האמְצעי אחוזים בו ימין ושמאל, שהם חסד וגבורה, כמו גוף שאחוז בין שתי הרועות של האדם. או כְּנִשְׂר, שְׁאֲחוּזִים בּוֹ שְׁתֵּי כְּנָפִים לְפָרַח בְּהוֹן. וְכִמוּ יוֹנָה שְׁאֲחוּזִים בְּהָא שְׁתֵּי כְּנָפִים, שְׁנַמְשְׁלָה לַתּוֹרָה, וְכַנְפֵיהָ לְמִצְוֹת עֲשֵׂה, וּבְהוֹן הִיא הַעוֹלָה, וּפְרֻחַת לְמַעְלָה. כְּדָּ מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה הֵן הַמְלַכְּדֹת שְׁלָהּ, כְּמוֹ צְפָרִים הַנְּאָחֲזוֹת בַּפֶּתַח. וְכָל הַמְלַכְּדוֹת שְׁלָהּ שְׁמַעְפּוֹת אוֹתָהּ מִלְּפָרַח נִקְרְאוֹת סְרְכוֹת, כְּמוֹ הַסְרְכוֹת הַלְלוּ שְׁמַעְפּוֹת אֶת כְּנָפֵי הָרָאָה מִלְּנִשְׁבָּא.

הכי אשם. דישראל אחיד בגדפוי דשכינתא, דאינון חיוון דכורסייא, דלא תהא עולה בהון בזכוון דישראל, לגבי קודשא בריך הוא, ומעכבין לה, ומכבידין גְּדִפָּאָה חִיִּית חִיִּית חִטָּאוֹת דְּלֵהוֹן. וְאָשֶׁם אִימָא דְעֵרֵב רַב, סְרְכָא אֲחִידָא בְּכּוֹרְסִיָּא, דְתַמָּן מְטוֹרְנִיתָא, וְלֹא מִנְחַת לָהּ לְסַלְקָא מְגֻלוֹתָא. וְזִכְוֹן אֲחִידָן בְּהָא לְסַלְקָא, אֲשֶׁתְּאַרְת בְּאִוְרָא, כְּגוֹן סְרְכָא תְּלוּי בְּאִוְרָא. וְדָא עֲמוּדָא דְאִמְצְעִיתָא. (דאיהו אוּרָא) הִכִּי אָשֶׁם תְּלוּי בְּצַדִּיק, דְּאִיהוּ אֲחִיד בֵּין שְׁמִיָּא וְאִרְעָא.

כָּדָּ אָשֶׁם. שְׁיִשְׂרָאֵל אֲחוּזִים בְּכַנְפֵי הַשְּׁכִינָה, שֶׁהֵן חִיּוֹת הַכְּסָא, שְׁלֹא תִהְיֶה עוֹלָה בְּהֵם בְּזִכְיוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל לְקֹדֶשׁ - בְּרוּךְ-הוּא, וּמְעַכְבִּים אוֹתָהּ, וּמְכַבִּידִים אֶת כְּנָפֵיהָ חִיִּית חִיִּית חִטָּאוֹת שְׁלָהֶם. וְאָשֶׁם, אִמָּם שֶׁל עֵרֵב רַב, הַסְרְכָה הָאֲחוּזָה בְּכִסָּא, שְׁשֵׁם הַגְּבִירָה, וְלֹא מְנִיחָה אוֹתָהּ לְעֵלוֹת מִן הַגְּלוּת, וְהִזְכִּיּוֹת אֲחוּזוֹת בָּהּ לְהַעֲלוֹתָהּ,

וְנִשְׁאַרְתָּ בְּאוֹר כְּמוֹ סֶרְכָה שֶׁתְּלוּיָהּ בְּאוֹר. וְזֶהוּ הַעֲמוּד הָאֲמֻצָּעִי (שֶׁהוּא אוֹר). כִּד
אֲשֶׁם תְּלוּי בְּצַדִּיק, שֶׁהוּא אַחוּז בֵּין שָׁמַיִם וְאָרֶץ.

חֲטָאת אִיחָי יוֹתֵרֵת הַכָּבֵד, אֲכַבֵּידֵת עֲלֶיהָ בְּחֲטָאוֹת, דְּלִכְלוּכֵין דְּחוּבֵין דִּישְׂרָאֵל, כְּגוֹנָא
דְּכָבֵד מְכַבֵּיד שְׁמַרִים, דְּאִינוּן דְּמִים, עַל עֲרָקִין דְּלָבָא. הִכִּי אֵלִין חֲטָאוֹת, מְכַבֵּידִין עַל גְּדַפּוּי
דְּשְׂכִינְתָא, דְּאִינוּן פְּקוּדִין דְּעֵשָׂה, דְּדַמְיִין לְכַנְפֵי יוֹנָה. לֹא תַעֲשֶׂה כַּד אִינוּן מְכַבֵּידִין עַל עֵשָׂה,
דְּאִינוּן כַּד חוּבֵין דִּישְׂרָאֵל מְרוּבֵין מְזֻכָּוּן, אֲתִמַּר בְּאוֹרֵייתָא דְּאִיחָו גּוּפָא, (דְּנִיאל ח) וְתִשְׁלֹף
אֲמַת אֲרָצָה, וְאִיחָי צוֹנְחַת (אִיכָה א) נְתַנְגִי יְיָ בִּידֵי לֹא אוֹכַל קוּם (עֲמוֹס ה) נְפִלָה לֹא תוֹסִיף
קוּם.

הַחֲטָאת הִיא יוֹתֵרֵת הַכָּבֵד, מְכַבֵּידָה עֲלֶיהָ בְּחֲטָאוֹת שֶׁל לְכֻלִּים שֶׁל חֲטָאֵי יִשְׂרָאֵל,
כְּמוֹ שֶׁהַכָּבֵד מְכַבֵּיד עַל הַשְּׁמַרִים, שֶׁהֵם דְּמִים, עַל הָעֲרָקִים שֶׁל הַלֵּב. כִּד הַחֲטָאוֹת
הֵלְלוּ מְכַבֵּידוֹת עַל כְּנָפֵי הַשְּׂכִינָה, שֶׁהֵן מְצוּוֹת עֵשָׂה, שְׂדוּמוֹת לְכַנְפֵי יוֹנָה. וְלֹא תַעֲשֶׂה,
כְּשֶׁהֵן מְכַבֵּידוֹת עַל עֵשָׂה, שֶׁהֵן כְּשֶׁחֲטָאֵי יִשְׂרָאֵל מְרַבִּים מִן הַזְּכוּיֹת, נֹאמַר בְּתוֹרָה
שֶׁהִיא גּוּף, (דְּנִיאל ח) וְתִשְׁלֹף אֲמַת אֲרָצָה, וְהִיא צוֹנְחַת, (אִיכָה א) נְתַנְגִי ה' בִּידֵי לֹא אוֹכַל
קוּם, (עֲמוֹס ה) נְפִלָה לֹא תוֹסִיף קוּם.

וּבְגִין דָּא, תַּקִּינוּ תַּנְאִים וְאֲמוּרָאִים צְלוּתֵין בְּאֲתֵר דְּקִרְבָּנִין, לְאֲעִבְרָא חֲטָאוֹת וְאֲשֻׁמוֹת
מִינָהּ. וּבְגִין דָּא תַּקִּינוּ צְלוּתָא דְּשַׁחְרִית, כְּקִרְבֵן הַשַּׁחַר. וְצְלוּתָא דְּמִנְחָה, כְּקִרְבֵן בֵּין
הָעֲרָבִים. וְצְלוּתָא דְּעֲרָבִית, כְּאֲמוּרָאִים וּפְדָרִים דְּהוּוּ מִתְאַפְּלִים כָּל הַלַּיְלָה. וְתַלַּת אַבְהוֹן
דְּתַקִּינוּ תַּלַּת צְלוּתֵין, לְקַבֵּל מְרַבְּתָא דְּאִינוּן קִטְרִין בְּהָ. כְּמָה דְּאִוְקִמוּהָ, הָאֲבוֹת הֵן הֵן
הַמְרַבְּבָה, דְּאִינוּן פְּנֵי אַרְיָה אֶל הַיָּמִין לְאַרְבַּעַתָּם וְגו' (ע"כ רַעִיא מִהִימְנָא)

וּמִשׁוּם זֶה תַּקִּינוּ תַּנְאִים וְאֲמוּרָאִים תַּפְלוֹת בְּמִקּוֹם קִרְבָּנוֹת, לְהַעֲבִיר
מִמֶּנָּה חֲטָאוֹת וְאֲשֻׁמוֹת, וּמִשׁוּם כִּד תַּקִּינוּ תַּפְלוֹת שַׁחְרִית כְּמוֹ קִרְבֵן
הַשַּׁחַר, וְתַפְלוֹת מִנְחָה כְּמוֹ קִרְבֵן בֵּין הָעֲרָבִים, וְתַפְלוֹת עֲרָבִית כְּמוֹ
אֲמוּרָאִים וּפְדָרִים שֶׁהִיוּ מִתְאַפְּלִים כָּל הַלַּיְלָה. וְשְׁלֹשֶׁת הָאֲבוֹת שֶׁתַּקִּינוּ
שְׁלֹשׁ תַּפְלוֹת, כְּנֶגֶד הַמְרַבְּבָה שֶׁהֵם קִטְרִים בְּהָ, כְּמוֹ שֶׁבְּאֵרוּהָ, הָאֲבוֹת
הֵן הֵן הַמְרַבְּבָה, שֶׁהֵם פְּנֵי אַרְיָה אֶל הַיָּמִין לְאַרְבַּעַתָּם. (ע"כ רַעִיא מִהִימְנָא).

(וִיקְרָא ו) אִשׁ תַּמִּיד תּוֹקֵד עַל הַמְזֻבָּח לֹא תִכְבֶּה. רַבִּי חִיָּיא פָּתַח, (בְּרַאשִׁית כב)
וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל אַבְרָהָם אָבִיו וַיֹּאמֶר אָבִי וַיֹּאמֶר הֲנִנִי בְּנִי וְגו', וַיֹּאמֶר
וַיֹּאמֶר תַּלַּת זְמַנִּין דִּיִּצְחָק, וַיֹּאמֶר חַד דְּאַבְרָהָם, אֲמַאי הִכִּי. אֶלָּא, ג'
לְמַעֲשֶׂה בְּרַאשִׁית, דְּאִינוּן תַּלַּת דִּיִּצְחָק הוּוּ. וְחַד דְּאַבְרָהָם בְּרַבִּיעִי, דְּכַתִּיב
הֲנִנִי בְּנִי דְּחִיקָא (ס"א וּדְיִיקָא) הֲנִנִי. וְכַתִּיב, (בְּרַאשִׁית א) יְהִי מֵאֲרֵת בְּרַקִּיעַ
הַשָּׁמַיִם מֵאֲרֵת חֶסֶד.

אִשׁ תַּמִּיד תּוֹקֵד עַל הַמְזֻבָּח לֹא תִכְבֶּה. רַבִּי חִיָּיא פָּתַח, (בְּרַאשִׁית כב)
וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל אַבְרָהָם אָבִיו וַיֹּאמֶר אָבִי וַיֹּאמֶר הֲנִנִי בְּנִי וְגו'. וַיֹּאמֶר
וַיֹּאמֶר, שְׁלֹשׁ פְּעָמִים שֶׁל יִצְחָק, וַיֹּאמֶר אַחַד שֶׁל אַבְרָהָם. לָמָּה זֶה כִּד?

אֵלָא שְׁלֵשָׁה לְמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, שְׁהִים הָיוּ הַשְּׁלֵשׁ שֶׁל יִצְחָק, וְאֶחָד שֶׁל אַבְרָהָם בְּרֵבִיעִי, שְׁכֵתוֹב הַנְּנִי בְּנִי, דְּחֻוּק (וּדּוּקָא) הַנְּנִי. וְכֵתוֹב (בְּרֵאשִׁית א) יְהִי מֵאֲרֵת בְּרֻקִיעַ הַשָּׁמַיִם, מֵאֲרֵת חֶסֶד.

וְאִי תִימָא וַיֹּאמֶר וַיֹּאמֶר יְתִיר אֵינוֹן. אֵלָא, אֵינוֹן סְתִימִין הוּוּ בְּמַחְשָׁבָה. וְאֵלִין, אֲתַגְלִין מְגוּ חֲשׂוּכָא. וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל אַבְרָהָם, וְכֵתִיב (בְּרֵאשִׁית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אֹר וְיְהִי אֹר. וַיֹּאמֶר אָבִי, וְכֵתִיב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רְקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם וְיְהִי מִבְּדִיל בֵּין מַיִם לְמַיִם. וַיֹּאמֶר הִנֵּה הָאֵשׁ, וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְקוּוּ הַמַּיִם. וַיֹּאמֶר הַנְּנִי, וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מֵאֲרֵת.

וְאִם תֹּאמְרוּ, וַיֹּאמֶר וַיֹּאמֶר הֵם יוֹתֵר - אֵלָא שְׁהִים הָיוּ נִסְתָּרִים בְּמַחְשָׁבָה, וְאֵלִין הִתְגַּלּוּ מִתּוֹךְ הַחֲשָׁכָה. וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל אַבְרָהָם - וְכֵתוֹב (בְּרֵאשִׁית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אֹר וְיְהִי אֹר. וַיֹּאמֶר אָבִי - וְכֵתוֹב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רְקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם וְיְהִי מִבְּדִיל בֵּין מַיִם לְמַיִם. וַיֹּאמֶר הִנֵּה הָאֵשׁ - וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְקוּוּ הַמַּיִם. וַיֹּאמֶר הַנְּנִי - וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מֵאֲרֵת.

רעיא מהימנא

וְעוֹד אֵשׁ תְּמִיד תּוֹקֵד עַל הַמְּזַבְּחַת וְגוֹ'. דָּא אֲוֵרִייתָא, דָּאֲתִמְרָא בְּהַ (ירמיה כג) הֲלֹא כֹה דְּבָרֵי כָאֵשׁ נְאֻם יְיָ. לֹא תִכְבֶּה וְדָאִי, דְּעֵבְרָה אֵינָה מְכַבֶּה תּוֹרָה. אֲבָל עֵבְרָה מְכַבֶּה מְצֻחָה, וּמֵאֵן דְּעֵבִיד עֵבְרָה דְּמְכַבֶּה מְצֻחָה דְּאֵינָה נֵר, הֲכִי מְכַבֶּה נֵר דִּילֵיהּ, דָּאֲתִמְרָא בְּהַ (משלי כ) נֵר יְיָ נְשַׁמֵּת אֶדָם מְגוּפִיָּה, וְהֵאֵי הוּא כְּבוֹי, דְּאֲשַׁתָּאָר גּוּפָא בְּחֲשׂוּכָא. וְהֵאֵי מֵאֵן דְּסָלִיק שְׁכִינְתָא מֵאֲתֵרָהּ, גְּרִים (לְכָל הַעוֹלָם) כְּבוֹי וְחֲשׂוּכָא לְהֵוֹא אֲתֵר. וְחֲשׂוּכָא אֵינָה עֵבְרָה, (משלי ל) וְשִׁפְחָה כִּי תִירֵשׁ גְּבֻרָתָהּ.

וְעוֹד אֵשׁ תְּמִיד תּוֹקֵד עַל הַמְּזַבְּחַת וְגוֹ' - זֶה הַתּוֹרָה, שְׁנֵאֲמַר בְּהַ (ירמיה כג) הֲלֹא כֹה דְּבָרֵי כָאֵשׁ נְאֻם ה'. לֹא תִכְבֶּה וְדָאִי, שְׁעֵבְרָה אֵינָה מְכַבֶּה תּוֹרָה. אֲבָל עֵבְרָה מְכַבֶּה מְצֻחָה, וּמִי שְׁעוֹבֵר עֵבְרָה שְׁמֵכַבֶּה מְצֻחָה, שְׁהֵאֵר נֵר, כְּדָ מְכַבֶּה אֶת נֵרוֹ, שְׁנֵאֲמַר (משלי ב) נֵר ה' נְשַׁמֵּת אֶדָם, מְגוּפוֹ, וְזֶהוּ כְּבוֹי, שְׁנֵאֲמַר הַגּוֹף בְּחֲשָׁכָה. וְכָד מִי שְׁמֵסֵלֵק שְׁכִינָה מְמֻקְמָה, גּוֹרֵם (לְכָל הַעוֹלָם) כְּבוֹי וְחֲשָׁכָה לְאוֹתוֹ מְקוּם. וְחֲשָׁכָה הִיא עֵבְרָה, (משלי ל) וְשִׁפְחָה כִּי תִירֵשׁ גְּבֻרָתָהּ.

וְסָלִיקוּ דְּמְצֻחָה מִסְטָרָא דְּעַמֵּי הָאָרֶץ, לְהוֹן מְכַבֶּה מְצֻחָה, לְקַיִם בְּהוֹן, (שְׁמוּאֵל א ב) וְרִשְׁעִים בְּחֲשָׁד וְדָמוֹ. אֲבָל לְגַבֵּי מֵאֲרֵי תּוֹרָה, לִית לֵיהּ כְּבוֹיָה עוֹלָמִית, בְּהוֹן דְּנִהְרִין לָהּ בְּכַמְהָ רִזִּין דְּאֲוֵרִייתָא, דְּאוֹר רִזִּין אֲתִקְרִי. וּמְצֻחָתָא דְּאֲוֵרִייתָא דְּמְקַיִמִין לָהּ רַבְּנָן, תּוֹרָה אֵינָה לְגַבֵּינָהּ, לִילָה וְיוֹמָם לֹא תִכְבֶּה עֲלֵיהּ, בְּגִין דְּמְקַיִמִין בְּהַ (יהושע א) וְהִגִּית בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה.

וְעֲלִית הַמְצֻחָה שֶׁל עִם הָאָרֶץ מְכַבֶּה לָהֶם אֶת הַמְצֻחָה, לְקַיִם בְּהֵם וְרִשְׁעִים בְּחֲשָׁד וְדָמוֹ. אֲבָל לְבַעֲלֵי תּוֹרָה אֵין לָהּ כְּבוֹיָה עוֹלָמִית בְּהֵם, שְׁמֵאִירִים לָהּ בְּכַמְהָ סוּדוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה,

שאור נקרא ר"ז. ומצוות התורה שמקיימים אותן חכמים, זו תורה לגביהם, לילה ויוםם לא תכפה עליהם, משום שמקיימים בה והגית בו יומם ולילה.

ועשן דסליק מפומייהו במלי דאורייתא, איהו עשן המערכה, דמסדרין לה, ומעריכין לה לגבי בעלה, כגון (במדבר ח) בהעלותך את הנרות, דאתמר בהון להעלות נר תמיד. ובעשן המערכה וענן הקטרת, דאורייתא עשן דילה, יתער מלבא, לגבי חכמתא, דאיהו פמוחא, כגוונא דעננא. דאתערוותא דעננא מלבא, הדא הוא דכתיב (בראשית ב) ואד יעלה מן הארץ, ולבתר והשקה את כל פני האדמה.

והעשן שעולה מפיהם בדברי תורה, הוא עשן המערכה שמסדרים אותה ועורכים אותה לבעלה, כמו (במדבר ח) בהעלותך את הנרות, שנאמר בהם להעלות נר תמיד. ובעשן המערכה ובענן הקטרת, שהתורה הוא העשן שלה, יתעורר מהלב לחכמה, שהיא כמו מח, כמו הענן. שהתעוררות של הענן היא מהלב. זהו שפתוב (בראשית ב) ואד יעלה מן הארץ, ואחר כך - והשקה את כל פני האדמה.

דף כ"ט ע"א

הכי יתער עשן, מבינה, דאיהו בלבא, דאוקמוה לגביה, הלב מבין. וסליק לגבי חכמה, דאיהי (דף כ"ט ע"א) (נ"א במוחא) כמוחא. (ומאן) ומאי עשן. (דעת) דא, עמונדא דאמצעייתא, דעת, לב מבין דעת.

כך יתעורר עשן מבינה, שהיא בלב, שבארוה אצלו, הלב מבין, ועולה לחכמה שהיא (במח) כמו מח. (ומה) ומי העשן? (דעת) זה העמוד האמצעי, דעת, לב מבין דעת.

לבתר דנחית עשן, חכמה לגבי בינה, דאינון דא לשמאלא, ודא לימינא. איהו נחית מלא מאבא ואימא, מלא י"ה, לאוקדא עצים דאינון תלמידי חכמים, מסטרא דעץ חיים, דאינון אברים דגופא, דתמן ה' העצים ודאי, לאוקדא לון בשלהובין דאורייתא, דאתמר ביה (ירמיה כג) הלא כה דברי פאש נאם יי'. בשלהובין דנר מצוה ברחימו. ע"כ (קמ"ז ע"ב תנאים ואמוראים וכו')

אחר שיורד עשן, חכמה לבינה, שהם זה לשמאל וזה לימין. הוא יורד מלא מאבא ואימא, מלא י"ה, לשרף עצים שהם תלמידי חכמים, מצד של עץ החיים, שהם איברים של הגוף, ששם ה' העצים ודאי, לשרף אותם בשלהבות התורה, שנאמר בה הלא כה דברי פאש נאם ה'. בשלהבות נר של מצוה באהבה.

פקודא (שייך לדף ק"י ע"ב) להקריב בכל יומא תמידין. ואבתריה להדליק אש, הדא הוא דכתיב אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה. ואבתריה, תרומת הדשן. ואבתריה, קרבן נדר או נדבה. תנאים ואמוראים, כל אלון תמידין, אינון מדות דקודשא בריהו, דאצריכי למחוי לון נייחא. ואף על גב דכל ספירן פלהו חד, מכל מקום, כל ספירה וספירה ממנא

על שבתות וזמנים ויומין טבין, ונהיה מדה דשולטנותא דההוא זמנא, כל ספירן אתכלילו בה, ואתקריאו כלהו על שם ההיא מדה, בחסד חסדים, בגבורה גבורות והכי בכל מדה.

מצוה להקריב בכל יום תמידים ואחריו להדליק אש. זהו שכתוב אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה. ואחריו תרומת הדשן, ואחריו קרבן נדר או נדבה. תנאים ואמוראים, כל אלו תמידים, הם מדותיו של הקדוש ברוך הוא שצריכים להיות להם נחת. ואף על גב שכל הספירות כולן אחת, מכל מקום כל ספירה וספירה ממנה על שבתות וזמנים וימים טובים, ואותה מדה ששולטת באותו זמן, כל הספירות נכללות בה, וכלן נקראות על שם אותה מדה. בחסד חסדים, בגבורה גבורות, וכך בכל מדה.

ואית השבתת מלאכה, כגון שור, דאית ליה עול. וחמור, דאית ליה משאוי. בין עול מלכות שמים, כגון תפילין. בין עול מלכות עבודת כוכבים ומזלות, כפנים עובדיהו, באלין יומין אית לון השבתת מלאכה וניחא. מאן דלא אתעסק באורייתא ובפקודין, אית ליה עול מלכות עבודת כוכבים ומזלות. ומאן דאתעסק באורייתא ובפקודין, אית לון עול מלכות שמים, דאיהי ה' בתראה, מלכות שמים אתקריאת.

ויש השבתת מלאכה, כמו שור שיש לו על, וחמור שיש לו משא. בין על מלכות שמים, כמו תפילין, בין על מלכות עובדי כוכבים ומזלות, כפי מעשיהם בימים הללו יש להם השבתת מלאכה ומנוחה. מי שלא מתעסק בתורה ובמצוות, יש לו על מלכות עובדי כוכבים ומזלות. ומי שמתעסק בתורה ומצוות, יש לו על מלכות שמים, שהיא ה' אחרונה, שנקראת מלכות שמים.

עול מצות איהי ודאי, בגין דבה אתבריאו כל ברין דשמא וארעא, הדא הוא דכתיב, (בראשית ב) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם. בה' בראם. וכד ייתי שבת ויום טוב, נחתת בינה דאיהו ידיו, על ה', דאיהי מלכות שמים נשמה יתירה, ואיהו (שמות לב) חרות על הלוחות. אנכי ביציאת מצרים, ופרישת גדהא על ברתא, ועל משרין דילה, ואית לון נייחא. ואתמר במשרין דסמא"ל ונחש, (דברים כח) וראו כל עמי הארץ כי שם יי' נקרא עליך ויראו ממך, אות תפילין ואות שבת, ואות דיומין טבין, ואות ברית כלהו שקילין.

על מצוות היא ודאי, משום שבה נבראו כל הבריות של שמים וארץ, זהו שכתוב (בראשית ב) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם. בה' בראם. וכשנבא שבת ויום טוב, יורדת בינה, שהיא יה"ו, על ה', שהיא מלכות שמים נשמה יתירה, והוא (שמות לב) חרות על הלוחות. אנכי ביציאת מצרים, ופורשת כנפיה על הבת ועל המחנות שלה, ויש להם מנוחה. ונאמר במרפבותיו של סמא"ל ונחש, (דברים כח) וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך. אות תפילין ואות שבת ואות ימים טובים ואות ברית - כלם שקולים.

ואית אות דשד"י, דאיהו מטטרו"ן עבד, וכמה עבדין תליין מניה, דממנא על אלין דעבדין פקודי על מנת לקבל פרס. מטטרו"ן ומשרין דילה ממנן עליהו. בגינייהו אתמר, (שמות כג) למען ינוח שורך וחמורך ועבדך ואמתך. אבל אינו דעבדין פקודין שלא על מנת לקבל פרס, אינו בנוי דמלקא ומטרוניתא. ואינו כתרין ותגין על רישא, דעבדין ביומין דחול.

ובגניניהו אתמר ודאשתמש בתגא חלף, והזר הקרב לגביהו יומת. דשבתות אתקריאו לגבי עבדין.

ויש אות של שדי"י, שהוא מטטרו"ן עבד, וכמה עבדים תלויים ממנו, שממנה על אלו שעושים מצוות על מנת לקבל פרס. מטטרו"ן והמחנות שלו ממנים עליהם. בשבילם נאמר, למען ינוח שורף וחמורף ועבדף ואמתף. אבל אותם שעושים מצוות שלא על מנת לקבל פרס, הם בני המלך והגבירה, והם הכתרים והתגים על הראש העבדים בימות החל, ובשבילם נאמר ודאשתמש בתגא חלף, והזהר הקרב אליהם יומת. שנקראים שבתות אל העבדים.

ובגין דא, אם כבנים אם כעבדים. אם כבנים, דאתמר בהון (דברים יד) בנים אתם ליי' אלהיכם. אם כעבדים, (ויקרא כה) כי לי בני ישראל עבדים ולא שאר אומין. אבל אינון חייבא דלא משתדלין באורייתא ומצוות, ולית עלייהו עול תורה ועול תפלין, ושאר פקודין, אינון עבדין לאומין דעלמא, ומשתעבדין בהו. כגון (דברים ו) עבדים היינו לפרעה במצרים.

ומשום כך, אם כבנים אם כעבדים. אם כבנים, שנאמר בהם בנים אתם לה' אלהיכם. אם כעבדים, כי לי בני ישראל עבדים, ולא שאר האמות. אבל אותם הרשעים שאין משתדלים בתורה ובמצוות ואין עליהם על תורה ועל תפלין ושאר מצוות, הם עבדים לאמות העולם ומשתעבדים בהם, כמו עבדים היינו לפרעה במצרים.

ואי נטרי שבתות וימים טובים, אתמר בהו ויוציאנו יי' אלהינו. ויתקיים בהו, (שמות כג) למען ינוח שורף וחמורף, חמור בתורה ובמצוות, וינפש בן אמתף ובהמתף, עם הארץ בהמה אקרי. ולבתר דייעול גרמיה תחות אדם בתורה, יתקיים ביה (תהלים לו) אדם ובהמה תושיע יי'. אם הוא פסוס דרכיב עליה מאריה, וסביל ליה, ולא מבעט במאריה.

ואם שומרים שבתות וימים טובים, נאמר בהם ויוציאנו ה' אלהינו. ויתקיים בהם, למען ינוח שורף וחמורף, חמור בתורה ובמצוות, וינפש בן אמתף ובהמתף, עם הארץ נקרא בהמה. ואחר שייכניס את עצמו תחת אדם בתורה, יתקיים בו אדם ובהמה תושיע ה'. אם הוא כמו סוס שרוכב עליו אדונו, וסובל אותו, ולא בועט באדונו.

ומאי סבילו דעם הארץ לתלמיד חכם. בגין, דתלמיד חכם פיוס שבת צריף איהו, דלית ליה מדיליה, ואי עם הארץ סביל ליה בממוניה, ואתנהיג ביה כפום רעותיה לשמשא ליה, ולא תנהגא בפקודין כפום רעותיה, יתקיים ביה אדם ובהמה תושיע יי'. יושיע ליה משוד וגזלה, יושיע ליה ממלאך המות, דלא שלט עליה, וישחט ליה בסכין פגום דיליה. וכל מאן דשחט בסכין פגום, נבלה איהו, דאתמר ביה לכלב תשליכון אותו, דאיהו סמא"ל.

ומהו הסבל שעם הארץ לתלמיד חכם? משום שתלמיד חכם כמו יום השבת הוא צריף, שאין לו משלו. ואם עם הארץ סובל אותו בממונו ונוהג בו כפי רצונו לשמש אותו ולהתנהג במצוות כפי רצונו, יתקיים בו - אדם ובהמה תושיע ה'. יושיע אותו משוד ומגזלה, יושיע אותו ממלאך המות שלא ישלט עליו וישחט אותו בסכינו

הפגומה. וְכֹל מִי שֶׁנִּשְׁחַט בְּסַכּוֹן פְּגוּמָה, הוּא נִבְלָה, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ לְכָל בְּתִשְׁלֹכוֹן אֹתוֹ, שֶׁהוּא סָמְאִ"ל.

וְנִפְשׁ דְּתַלְמִיד חָכֵם אֶתְקַרְיָאת שַׁבַּת מַלְכָּתָא, נִפְשׁ יְתִירָה דְּשַׁבַּת. וְעַנְג דִּילִיָּה נִשְׁמַת חַיִּים, וְרוּחַ שְׁכָלִי. וְאִינוּן נִשְׁמָה יְתִירָה, רוּחַ יְתִירָה, עַל נִשְׁמָה וְרוּחָא וְנִפְשָׁא, דְּאִינוּן עֲבָדִין, דְּשִׁלְטִין בְּגוּפָא, דְּיוֹמִין דְּחוּל. נִשְׁמָה יְתִירָה, נִשְׁמַת כָּל חַי, (רמ"ב ע"ב) כְּתֵר בְּרָאשׁ צְדִיק, דְּאִיהוּ יוֹם שַׁבַּת. וּבִהְיָא נִשְׁמָה יְתִירָה תְּהֵלֵל יְהוָה, דְּאִינוּן אָבָא וְאִמָּא, דְּעֵלָה אֶתְמַר, (ישעיה ד) עֵין לֹא רָאֶתָה אֱלֹהִים זֹלְתָּד, בְּגִין דְּאִיהוּ מְרַבְּבָה לְעֵלְת הָעֲלוֹת, דְּאִיהוּ מְכוּסָה וְלֹא שְׁלִיט עָלֶיהָ עֵינָא, וּבְגִין דָּא עֵין לֹא רָאֶתָה.

וְהַנֶּפֶשׁ שֶׁל תַּלְמִיד חָכֵם נִקְרָאת שַׁבַּת הַמַּלְכָּה, נִפְשׁ יְתִירָה שֶׁל שַׁבַּת, וְהַעֲנַג שֶׁלָּהּ נִשְׁמַת חַיִּים וְרוּחַ שְׁכָלִי. וְהֵם נִשְׁמָה יְתִירָה, רוּחַ יְתִירָה, עַל נִשְׁמָה וְרוּחַ וְנִפְשׁ, שֶׁהֵם עֲבָדִים שְׁשׁוּלְטִים בְּגוּף שֶׁל יְמוֹת הַחַל. נִשְׁמָה יְתִירָה, נִשְׁמַת כָּל חַי, כְּתֵר הָרֵאשׁ צְדִיק, שֶׁהוּא יוֹם הַשַּׁבַּת. וּבִנְשֻׁמָה הֵי יְתִירָה הַזֹּאת תְּהֵלֵל יְהוָה, שֶׁהֵם אָבָא וְאִמָּא, שֶׁעָלִיהֶם נֶאֱמַר (ישעיה ד) עֵין לֹא רָאֶתָה אֱלֹהִים זֹלְתָּד, מִשּׁוּם שֶׁהִיא מְרַבְּבָה לְעֵלְת הָעֲלוֹת, שֶׁהוּא מְכַסֶּה וְלֹא שׁוֹלְטָת עָלָיו הָעֵין, וּמִשּׁוּם כִּד עֵין לֹא רָאֶתָה.

רוּחָא יְתִירָה, נְהַר דְּנִפְיָק מְעַדָּן, מִבִּין אָבָא וְאִמָּא. וּמִהֲלָכוּ חֲמֵשׁ מָאָה שָׁנִין, וּמִטִּי לְשִׁתִּיבְתָא דְּאִיהוּ צְדִיק. לְהַשְׁקוֹת אֶת הָגֶן, דְּאִיהוּ נִפְשׁ יְתִירָה, מַלְכוּת.

רוּחַ יְתִירָה, הַנְּהַר שִׁיּוּצָא מְעַדָּן מִבִּין אָבָא וְאִמָּא, וּמִהֲלָכוּ חֲמֵשׁ מָאוֹת שָׁנָה, וּמִגִּיעַ לְשִׁשִּׁי שֶׁהוּא צְדִיק לְהַשְׁקוֹת אֶת הָגֶן, שֶׁהִיא נִפְשׁ יְתִירָה, מַלְכוּת.

דף כ"ט ע"ב

נִשְׁמָה דְּשִׁלְטָא בְּיוֹמִין דְּחוּלָא, עַל עֲבָד יְיָ, אִיהוּ מַכְסָא הַכְּבוֹד. כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ (דף כ"ט ע"ב) מֵאִרֵּי מִתְנִיתִין, כָּל הַנְּשֻׁמוֹת גְּזוּרוֹת מִתַּחַת כְּסָא הַכְּבוֹד. וְרוּחַ דְּשִׁלְטָא בְּיוֹמֵי דְּחוּל, עַל עֲבָד יְיָ, אִיהוּ מְעַבְדָּא דְּמַלְכָּא מְטַטְרוּ"ן, כְּלִיל שִׁית סְדְרֵי מְשֻׁנָּה, וְאִיהוּ שֵׁשׁ מְעֵלוֹת לְכְסָא. וְנִפְשׁ דְּשִׁלְטָא בְּחוּל, אִיהוּ מַכְסָא דִּין, סְנַדְלָפוּ"ן, תְּכֵלֶת שְׁבַצִּיצִית, כְּמַעֲשֵׂה לְבַנְת הַסְּפִיר. אָבָל בְּרֵתָא דְּמַלְכָּא. בְּפִסְחָא, אִיהוּ נִפְשׁ הַשְּׁכֵלִית, לִיל שְׁמוֹרִים, מְצָה שְׁמוֹרָה, וְרוּחַ שְׁמוֹר לְקַבְלִיהָ אִיהוּ יוֹם טוֹב, וְאִיהוּ יוֹם שַׁבַּת, זְכוֹר וְשְׁמוֹר. בְּגִין דְּאִיהוּ אֲצִילוֹת מִמַּלְכוּת.

הַנְּשֻׁמָה שְׁשׁוּלְטָת בְּיְמוֹת הַחַל עַל עֲבָד ה' הִיא מַכְסָא הַכְּבוֹד, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרוּהָ בְּעֵלֵי הַמְּשֻׁנָּה, כָּל הַנְּשֻׁמוֹת גְּזוּרוֹת מִתַּחַת כְּסָא הַכְּבוֹד. וְרוּחַ שְׁשׁוּלְטָת בְּיְמוֹת הַחַל עַל עֲבָד ה', הִיא מְעַבְדָּא הַמְּלָךְ מְטַטְרוּ"ן, כּוֹלֵל שֵׁשׁ סְדְרֵי מְשֻׁנָּה, וְהִיא שֵׁשׁ מְעֵלוֹת לְכְסָא. וְהַנֶּפֶשׁ שְׁשׁוּלְטָת בְּיְמוֹת הַחַל הִיא מַכְסָא דִּין, סְנַדְלָפוּ"ן, תְּכֵלֶת שְׁבַצִּיצִית, כְּמַעֲשֵׂה לְבַנְת הַסְּפִיר. אָבָל בֵּת הַמְּלָךְ, בְּפִסְחָא, הִיא נִפְשׁ הַשְּׁכֵלִית, לִיל שְׁמוֹרִים, מְצָה שְׁמוֹרָה, וְרוּחַ שְׁמוֹר כְּנִגְדָּהּ הִיא יוֹם טוֹב, וְהִיא יוֹם שַׁבַּת, זְכוֹר וְשְׁמוֹר, מִשּׁוּם שֶׁהִיא אֲצִילוֹת מִמַּלְכוּת.

והכי תלמידי חכמים, בני דמלכא ומטרוניתא, אתקריאו שבתות וימים טובים, ולית לון מדלהון, דלאו אינון בעלי מלאכה, שפאר עבדין בני דחולין. אגרא דלהון בעלמא דין, ובעלמא דאתי, לענגא לון בכל מיני מאכל ומשתה, ולאוקרא לון בלבושין שפירין, כגוונא דשבת, דאתמר ביה, כבדהו בכסות נקיה. כל מה דעבד בר נש לשבתות וימים טובים, אית למעבד לון.

וכד תלמידי חכמים, בני המלך והמלכה, נקראו שבתות וימים טובים, ואין להם משלהם, שאינם בעלי מלאכה כמו שאר העבדים בני החלון. שכרם בעולם הזה ובעולם הבא לענג אותם בכל מיני מאכל ומשתה, וילכבדם בלבושים יפים כמו ששבת, שנאמר בה, כבדהו בכסות נקיה. כל מה שעושה אדם לשבתות וימים טובים, יש לעשות להם.

ומאן דמחלל שבת חייב סקילה. והכי מאן דאשתמש בתגא, חלף. והכי הוא המשתמש במי ששונה הלכות, דמחלל תורתיה. וכל שכן המבזה ליה, כאילו מבזה שבתות ומועדות. ואוקמוה מארי מתניתין, כל המבזה את המועדות, כאלו כופר בעיקר.

ומי שמחלל שבת חייב סקילה. וכן מי שמשתמש בכתר חולף. וכד מי שמשתמש במי ששונה הלכות, שמחלל את תורתו. וכל שכן המבזה אותו, כאלו מבזה שבתות ומועדות. ופרשוה בעלי המשנה, כל המבזה את המועדות, כאלו כופר בעיקר.

וכגוונא דכל מאני בית המקדש ואתקריאו קדש, הכי כל אינון דמשמשי תלמידי חכמים, אתקריאו קדש. ותלמידי דרב דאינון לקבל אברים דגופא, אתקריאו קדש קדשים. ורזא דמלה קא רמיז בהון, (שמות כו) והבדילה הפרכת לכם בין הקדש ובין קדש הקדשים. ומטטרו"ן, את ומשריין דילך, צריכין לקרבה לון קרבנא קדש יי בכל ליליא.

וכמו שכל כלי בית המקדש שנקראו קדש, כך כל אותם שמשמשים תלמידי חכמים נקראים קדש. ותלמידי רב, שהם כנגד איברי הגוף, נקראו קדש קדשים. וסוד הדבר רמוז בהם, (שמותכו) והבדילה הפרכת לכם בין הקדש ובין קדש הקדשים. ומטטרו"ן, אפה ומחנותיך, צריכים להקריבם קרבן לפני ה' בכל לילה.

עשיה לקבל עליה עול מלכות שמים, דא קבלת יסורין דעניות לתלמיד חכם איהו מות לגופא דבעירן. דמזונא דאורייתא, איהו מזונא דנשמתא ורוחא ונפשא שכליים, דאינון כהן לוי וישראל. כהן ביה יי, חכמה ודאי. לוי ביה ה', תבונה. ישראל, ביה דעת, ודא וי. נפש יתירה, ה' בתראה, רמיח מצוות עשה ושס"ה לא תעשה. ותורה דא אדם, הדא הוא דכתיב, (במדבר יט) זאת התורה אדם. ודא כליל שמא מפרש, יו"ד ה"א וא"ו ה"א. האי איהו אורייתא מזונא לאדם, בד' אנפין דיליה. מזונא דבעירן, נהמא וחמרא ובשרא, וכל מיני פירות, (קהלת ז) זה לעמת זה עשה האלהים.

עשיה, לקבל עליו על מלכות שמים, זו קבלת יסורים של עניות לתלמיד חכמים, שהוא מות לגוף הבהמות. שמזון התורה הוא מזון של הנשמה ורוח ונפש השכליים, שהם כהן לוי וישראל. הכהן בו יי, חכמה ודאי. הלוי בו ה', תבונה. ישראל בו דעת, וזו וי. נפש יתרה, ה' אחרונה, רמיח מצוות עשה ושס"ה לא תעשה. ותורה זו אדם.

זֶהוּ שְׁכָתוּב זֵאת הַתּוֹרָה אֲדָם. וְזֶה כּוֹלֵל אֶת הַשֵּׁם הַמְּפָרֵשׁ יו"ד ה"א וְא"ו ה"א. זֹהִי הַתּוֹרָה מִזּוּן לְאֲדָם בְּאַרְבַּע הַפָּנִים שְׁלוֹ. מִזּוּן הַבְּהֵמוֹת לְחֵם וְיִינוּ וּבִשָּׂר וְכָל מִינֵי פְרוֹת, (קהלת ו) זֶה לְעַמֹּת זֶה עֲשֵׂה הָאֱלֹהִים.

וְצָרִיךְ בְּרִנָּה, לְקַרְבָּא בְּכָל לַיְלָא, קַרְבָּן נִפְשָׁא וְרוּחָא וְנִשְׁמָתָא דְבַעֲיָרוּ, קָדָם יי'. וְיִתְּנֶהָ בְּכַמָּה מִינֵי וְדוּוּיָן, וְיִסְלַק לֹון בְּמַחְשַׁבְתֵיהָ, קַרְבָּנָא קָדָם יי'. לְאַפְקָא לֹון בְּקַרְיָאֵת שְׁמַע, (בלב אדח) לְקַמֵי קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, וְיִפְיֵק רוּחֵיהָ דְדְפִיק בְּעַרְקִין דְלִבָּא. נִפְשָׁא, יְכוּון בְּשַׂרְפָתָהּ, וּבְשַׁחֲטָתָהּ, וּבְנַחֲרָתָהּ, דְהוּוּ נַחֲרִין כְּהַנְיָא, הַדָּא הוּא דְכְתִיב וּמִלֵּק אֶת רֹאשׁוֹ מִמּוּל עַרְפוֹ וְלֹא יִבְדִּיל. וְהִינֵנו חֲנֵק. וְיִתְּלֵת מִיִּתּוֹת אֵלָיו, הוּוּ כְּמָרָה סוּמְקָא, יְרוּקָא, אוּכְמָא. דְאֵינּוּן כְּבֵד בְּמָרָה בְּטָחוּל, וְאֵינּוּן כְּתִלֵת קַלִּיפּוֹ דְאֵגוּזָא.

וְצָרִיךְ אֲדָם לְהַקְרִיב בְּכָל לַיְלָה קַרְבָּן נִפְשָׁא וְרוּחָא וְנִשְׁמָתָא שְׁל בְּהֵמוֹת לְפָנֵי ה', וְיִתְּנֶהָ בְּכַמָּה מִינֵי וְדוּוּיָם, וְיַעֲלֶה אוֹתָם בְּמַחְשַׁבְתּוֹ קַרְבָּן לְפָנֵי ה'. לְהוֹצִיא אוֹתָם בְּקַרְיָאֵת שְׁמַע (בלבאדח) לְפָנֵי הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְיֹוצִיא אֶת רוּחוֹ שְׁדוּפֵק בְּעוֹרְקֵי הַלֵּב. הַנִּפְשָׁא, יְכוּון בְּשַׂרְפָתָהּ וּבְשַׁחֲטָתָהּ וּבְנַחֲרָתָהּ, שְׁהִיוּ הַכְּהֵנִים נוֹחֲרִים, זֶהוּ שְׁכָתוּב וּמִלֵּק אֶת רֹאשׁוֹ מִמּוּל עַרְפוֹ וְלֹא יִבְדִּיל. וְהִינֵנו חֲנֵק. וְשִׁלַּשׁ הַמִּיִּתּוֹת הַלְלוּ הִיו כְּמוֹ מָרָה אֲדָמָה, יְרָקָה וְשַׁחְרָה, שְׁהֵם בְּכַבֵּד, בְּמָרָה וּבְטָחוּל, וְהֵם כְּשִׁלַּשׁ קַלְפוֹת הָאֵגוּזָא.

וְקוּדָם דָּא, יִתְּקוּן מִזְבַּח אֲבָנִים, וְיִכּוּוּן לְמַעְבְּדָה סְקִילָה, מְמָרָה חוֹרָא, דְשִׁלְטַת בְּכַנְפֵי רִיָּאָה, בְּאֵינּוּן סְרָכוֹת דְאֵלָיו בְּעִירָן תְּפוּסִין תְּמֹן. וְנַחֲיִתָּת אֲשָׁא תְכֵלָא, וְיִשְׁעֵי לֹון, וְיִהוּוּן חִינוּן וּבְעִירָן וְעוֹפִין דְכִיּוּן, לְקַרְבָּא לֵינֵי, וְיִשְׁרִיָּא שְׁמִיָּה עַלִיָּהּ. בְּהַהוּא זְמַנָּא יִתְקַיֵּים בְּהוּ, (דבריים ד) וְאֵתָם הַדְּבָקִים בִּינֵי אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים. וְיִהוּוּן כְּסוּסִיָּא דְרָכִיב מְאָרִיָּה עַלִיָּהּ, הַדָּא הוּא דְכְתִיב, (חבקוק א) כִּי תִרְכַב עַל סוּסִיךָ מִרְכַּבְתִּיךָ יִשׁוּעָה, וּבְהַהוּא זְמַנָּא (תהלים לו) אֲדָם וּבְהַמָּה תוֹשִׁיעַ יי'.

וְקָדָם לְכוּ יִתְּקוּן מִזְבַּח אֲבָנִים, וְיִכּוּוּן לְעֲשׂוֹת סְקִילָה מְמָרָה הַלְבָנָה שְׁשׁוּלְטַת בְּכַנְפֵי רִיָּאָה בְּאֵתָן סְרָכוֹת שְׁאֵתָן הַבְּהֵמוֹת תְּפוּסוֹת שֵׁם. וְיִזְרְדַת אֲשׁ תְּכֵלַת וּמְכֵלָה אוֹתָם, וְיִהִיוּ חַחִיוֹת וְהַבְּהֵמוֹת וְהַעוֹפּוֹת טְהוּרִים לְקַרְבָּ לְה' וְלְהַשְׁרֹות שְׁמוֹ עֲלֵיהֶם. בְּאֵתָן זְמַן יִתְקַיֵּים בְּהֵם, (דבריים ד) וְאֵתָם הַדְּבָקִים בְּה' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים. וְיִהִיוּ כְּמוֹ סוּסֵי שְׁאֵדוּנוּ רֹכְבֵי עֲלָיו. זֶהוּ שְׁכָתוּב (חבקוק א) כִּי תִרְכַב עַל סוּסִיךָ מִרְכַּבְתִּיךָ יִשׁוּעָה. וּבְאֵתָן זְמַן - אֲדָם וּבְהַמָּה תוֹשִׁיעַ ה'.

דף ל' ע"א

וְתָא חֲזִי אֵיְהוּ שְׁקִיל לְכָל מְאָרֵי תּוֹרָה, וְהַכִּי צָרִיךְ לְמַהוּי שְׁקִיל גְרַמִּיָּה מִסְטָרָא דְאֹרִיָּתָא, וּמִסְטָרָא דְאֲבָרִים דְגוּפָא, צָרִיךְ לְמַשְׁקֵל גְרַמִּיָּה לְכָל עַמֵי הָאָרֶץ. כְּמָה דְאֹקְמוּהָ מְאָרֵי מַתְּנִיתִין, לְעוֹלָם יְרָאָה אֲדָם עֲצָמוֹ, כְּאֵלוֹ כֵּל הַעוֹלָם כְּלוֹ תְלוּי בּוֹ. וְיִכּוּוּן בְּנִפְשֵׁיהָ וּבְרוּחֵיהָ וּבְנִשְׁמָתֵיהָ, לְמַעְבֵּד לֹון קַרְבָּנִין, עִם כָּל בְּנֵי עַלְמָא. וְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא מְצַרְף מַחְשַׁבָה טוֹבָה לְמַעֲשֵׂה. וּבְדָא אֲדָם וּבְהַמָּה תוֹשִׁיעַ יי'. קָמוּ כְּלָהוּ תְנַאֲיוֹן וְאִמּוֹרָאִין לְגַבִּיָּה, וְאִמְרוּ כְּלָהוּ בְּקֵלָא חֲדָא, אֲנִתָּ הוּא רַעִיָּא מְהִימְנָא, דְאִיתָ לָךְ רְשׁוֹ לְמַעְבֵּד כָּל דָּא, דְאֲנִתָּ שְׁקִיל לְכָל יִשְׂרָאֵל, וּבְגִין דָּא שְׁלַח לָךְ קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בִינְיָהוּ. (ע"כ רעיא מהימנא)

והתלמיד חכם שקול לכל בעלי התורה, וכך צריך לשקל עצמו מצדה של התורה, ומצד האיברים של הגוף צריך לשקל לעצמו לכל עמי הארץ, כמו שבארוה בעלי המשנה, לעולם יראה אדם עצמו פאלו כל העולם פלו תלוי בו. ויכון בנפשו וברוחו ובנשמתו לעשות אותם קרבנות עם כל בני העולם. והקדוש ברוך הוא מצרף מחשבה טובה למעשה. ובזה, אדם ובהמה תושיע ה'. קמו כל התנאים והאמוראים אליו, ואמרו כלם בקול אחד: אפה הוא הרועה הנאמן שיש לך רשות לעשות את כל זה, שאפה שקול לכל ישראל, ומשום כך שלח אותך הקדוש ברוך הוא ביניהם. (ע"כ הרעיא מהימנא).

תוספתא

(ויקרא ו) זאת תורת העולה. אמר רבי חייא, האי קרא אוקימנא ליה בהאי גוונא, זאת תורת: דא כנסת ישראל. העולה דא מחשבה רעה, דאיהי סלקא על רעותא דבר נש, לאסטאה ליה מארחא דקשוט. היא העולה: היא היא דסלקא ואסטאיה ליה לבר נש, בעי לאוקדא ליה (דף ל' ע"א) בנוחא. בגין דלא יתייהב ליה דוכתא לאסטאה, ובגין כך על המזבח כל הלילה. מאן לילה. דא כנסת ישראל, דאיהי זאת לאתדכאה בר נש מהוה רעותא.

זאת תורה העלה. אמר רבי חייא, את הפסוק הזה בארנו בגון הזה: זאת תורת - זו כנסת ישראל. העלה - זו מחשבה רעה, שעולה על רצונו של אדם להסיטו מדרך האמת. היא העלה - היא היא שעולה להסטין על האדם, ורוצה לשרף אותו באש, כדי שלא ינתן לו מקום להשטין. ולכן, על המזבח כל הלילה. מי הלילה? זו כנסת ישראל, שהיא זאת, לטהר את האדם מאותו רצון.

על מוקדה, בגין דנהר די נור איהו אתר לאוקדא, לכל אינון דלא קיימי בקיומיהו, דהא עאלין לון בהוה נורא דדליק ומעברי שולטניהון מעלמא. ובגין דלא תשלוט (ס"א אצטריד) על מוקדה כל הלילה, ואתכפייא ולא שלטא. (ע"כ תוספתא)

על מוקדה, משום שנהר דינור הוא מקום לשרף את כל אלו שלא עומדים בקיומם, שהרי מכניסים אותם לאותה אש בוערת ומעבירים את שליטתם מן העולם. וכדי שלא תשלט, (צריד) על מוקדה כל הלילה, ותכנע ולא תשלט.

כתיב (מלכים א יט) והנה יי עבר וגוי ורוח גדולה וחזק וגוי. רוח גדולה דאמרו, וכתיב לא ברוח יי. ואחר הרוח רעש דכתיב, (יחזקאל א) ותשאני רוח ואשמע אחרי קול רעש גדול. הרי רעש אבתריה דרוח. ואחר הרעש אש, דא הוא דכתיב (דניאל ז) נהר די נור נגיד ונפק מן קדמוהי וגוי.

כְּתוּב (מלכים א יט) וְהִנֵּה ה' עֹבֵר וְרוּחַ גְּדוּלָה וְחֶזֶק וְגו'. רוּחַ גְּדוּלָה שְׁאֲמַרְנוּ, וְכְתוּב לֹא בְרוּחַ ה'. וְאַחַר הָרוּחַ רַעַשׁ, שְׁכָתוּב (יחזקאל א) וַתִּשְׁאַנְי רוּחַ וְאֶשְׁמַע אַחֲרֵי קוֹל רַעַשׁ גְּדוּל. הָרִי רַעַשׁ אַחַר הָרוּחַ. וְאַחַר הָרַעַשׁ אֵשׁ, זֶהוּ שְׁכָתוּב (דניאל ז) נָהַר דִּינֹר יוֹצֵא וְשׁוֹפֵעַ מִלְּפָנָיו וְגו'. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, הִינּוּ שְׁכָתוּב (יחזקאל א) וְדַמוֹת הַחַיּוֹת מֵרְאִיָּהֶם

רַבִּי יִצְחָק אָמַר הִינּוּ דְכֻתְיֵב, (יחזקאל א) וְדַמוֹת הַחַיּוֹת מֵרְאִיָּהוּ כְּגַחְלֵי אֵשׁ בּוֹעֵרוֹת כְּמֵרְאָה הַלְּפִידִים הִיא מִתְהַלְכֶת בֵּין הַחַיּוֹת וְנִגָּה לְאֵשׁ וּמִן הָאֵשׁ יוֹצֵא בָרֶק וְאַחַר הָאֵשׁ קוֹל דְּמָמָה דְּקָה. קוֹל דָּא, קוֹל בִּתְרָאָה, דְּהִיא דְּמָמָה, דְּלִית לָהּ מְלָה פְּרָטָא, אֶלָּא הִיא דְּמָמָה מְגַרְמָה. וְכַד מִתְכַּנְּשֵי עָלָהּ, הִיא אֲשֶׁתְּמַע בְּכֻלָּהּ עֲלֵמִין, וְכֻלָּהּ מְזַדְעָזְעֵי מִנָּה. דְּמָמָה דְּקָה, אֲמַאי הִיא דְּקָה. בְּגִין (ס"א דאיהי) (דאתיא) זְעִירָא מְכַלָּא.

כְּגַחְלֵי אֵשׁ בּוֹעֵרוֹת כְּמֵרְאָה הַלְּפִידִים הִיא מִתְהַלְכֶת בֵּין הַחַיּוֹת וְנִגָּה לְאֵשׁ וּמִן הָאֵשׁ יוֹצֵא בָרֶק. וְאַחַר הָאֵשׁ קוֹל דְּמָמָה דְּקָה, הַקוֹל הַזֶּה קוֹל אַחֲרוֹן, שֶׁהוּא דְּמָמָה דְּקָה, שְׁאִין לָהּ דְּבַר פְּרָט מְשַׁלָּה, אֶלָּא הִיא דּוּמָמַת מְעַצְמָה. וְכֻשְׁמִתְכַּנְּסִים עָלֶיהָ, הִיא נִשְׁמַעַת בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, וְכָלֶם מְזַדְעָזְעִים מִמֶּנָּה. דְּמָמָה דְּקָה, לָמָּה הִיא דְּקָה? מְשׁוּם (שהיא) (שבאה) הַקְּטָנָה מְכַלָּן.

רַבִּי חִיָּיא אָמַר, אֵשׁ תְּמִיד תּוֹקֵד עַל הַמְּזַבֵּחַ לֹא תִכָּבֵּה, דָּא אֲשׁוּ דְּיִצְחָק. דְּכֻתְיֵב, (בראשית כב) הִנֵּה הָאֵשׁ וְהָעֵצִים, וְהִינּוּ אֵשׁ תְּמִיד, דְּקִיָּימָא תְּדִיר. וְהָעֵצִים, אֵלִין עֵצִים דְּאַבְרָהָם, דְּכֻתְיֵב וּבַעַר עָלֶיהָ הִכְהֵן עֵצִים בְּבִקְרָא בְּבִקְרָא.

רַבִּי חִיָּיא אָמַר, אֵשׁ תְּמִיד תּוֹקֵד עַל הַמְּזַבֵּחַ לֹא תִכָּבֵּה - זֶה אֲשׁוּ שֶׁל יִצְחָק, שְׁכָתוּב (בראשית כב) הִנֵּה הָאֵשׁ וְהָעֵצִים, וְהִינּוּ אֵשׁ תְּמִיד, שְׁעוּמְדַת תְּמִיד. וְהָעֵצִים - אֵלוּ הָעֵצִים שֶׁל אַבְרָהָם, שְׁכָתוּב וּבַעַר עָלֶיהָ הִכְהֵן עֵצִים בְּבִקְרָא בְּבִקְרָא.

תֵּנוּ, מֵאֲשָׁא דְּיִצְחָק נִגִּיד וּמְטִי לְהָאִי מְזַבֵּחַ, וְנִפְיֵק גּוּמְרָא חַד לְסִטְרָא מְזַרְחָ, וְגּוּמְרָא חַד לְסִטְרָא מְעָרְבָ, וְגּוּמְרָא חַד לְסִטְרָא צְפוּן, וְגּוּמְרָא חַד לְסִטְרָא דְּרוּם, לְד' זְוּוּיִין דְּמִדְּבַחָא, וְכֻהֲנָא אֶסְחַר לָהּ לְד' זְוּוּיִין.

שְׁנֵינוּ, מִהֵאֲשֶׁל יִצְחָק שׁוֹפֵעַ וּמִגִּיעַ לְמִזְבֵּחַ הַזֶּה, וַיּוֹצֵאת גַּחֲלַת אַחַת לְצַד מִזְרַח, וְגַחֲלַת אַחֶרֶת לְצַד מַעֲרָב, וְגַחֲלַת אַחַת לְצַד צָפוֹן, וְגַחֲלַת אַחַת לְצַד דָּרוֹם, לְאַרְבַּע קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ, וְהִכְהֵן מְסוּבָב אוֹתָהּ לְאַרְבַּע קַרְנוֹת.

בְּמִדְבַּחַא (ס"א במזרח) אֵית כָּבֵשׁ חַד, בְּדַרְגִּין יְדִיעֵן. וְדַרְגָּא תַתְּאָה, מְטִי וְנַחֲתִית לְתַהוּמָא עֲלָאָה, מִגּוֹ שֵׁית חַד. וּבְשַׁעְתָּא דְאִינוּן גּוּמְרִין מְטוּ לְד' זְוּוּיִן, חַד זִיקָא אַתְּעֵר וְנַחֲתִית לְתַהוּמָא עֲלָאָה.

בְּמִזְבֵּחַ (במזרח) יֵשׁ כָּבֵשׁ אֶחָד בְּדַרְגוֹת יְדוּעוֹת, וְהַדְרָגָה הַתַּחְתּוֹנָה מְגִיעָה וַיּוֹרְדַת לְתַהוּם הָעֲלִיוֹן, מִתּוֹדָּ שֵׁשׁ אַחַת. וּבְשַׁעָה שְׁאוּתָן הַגַּחֲלִים מְגִיעוֹת לְאַרְבַּע הַקַּרְנוֹת, רוּחַ אַחַת מִתְעוֹרְרַת וַיּוֹרְדַת לְאוֹתוֹ הַתַּהוּם הָעֲלִיוֹן.

וּבַהֲהוּא אַתֵּר, אֵית חֲיִילִין חֲיִילִין דְאֶמְרִי קְדוּשׁ, בְּקַל רַב עֲלָאָה. וּמִסְטָרָא אַחֶרָא אֶמְרִי קְדוּשׁ, בְּקַל נְעִימוּתָא עֲלָאָה. וּמִסְטָרָא אַחֶרָא, חֲיִילִין אַחֶרֶנִּין דְאֶמְרִי קְדוּשׁ. וְכֹן לְד' זְוּוּיִן. שֵׁית מְאָה אֶלְף רַבְּוּן חֲיִילִין בְּכָל זְוּוּיָא אֲשַׁתְּכַח, וְעֲלִיָּהּ חַד מְמַנָּא, וְכִלְהוּ מִתְלַבְּשֵׁי אַפּוּדָא, וְקִיָּיְמִי לְסַדְרָא פּוֹלְחָנָא דְמִדְבַּחַא לְקַבֵּל תַּתְּאִי.

וּבְאוֹתוֹ מְקוּם יֵשׁ צְבָאוֹת צְבָאוֹת שְׁאוּמְרִים קְדוּשׁ בְּקוֹל גְּדוֹל עֲלִיוֹן. וּמִצַּד אַחֶר אוּמְרִים קְדוּשׁ בְּקוֹל נְעִימוֹת עֲלִיוֹנָה. וּמִצַּד אַחֶר צְבָאוֹת אַחֶרִים שְׁאוּמְרִים קְדוּשׁ. וְכֹן לְאַרְבַּע הַקַּרְנוֹת. שֵׁשׁ מְאוֹת אֶלְף רַבְּבוֹת צְבָאוֹת בְּכָל קֶרֶן נְמַצָּאִים, וְעֲלִיָּהֶם מְמַנָּה אֶחָד, וְכִלְס לְבוּשֵׁים אַפּוּד, וְעוֹמְדִים לְסַדֵּר עֲבוּדַת הַמִּזְבֵּחַ כְּנֻגַד הַתַּחְתּוֹנִים.

בְּאַתֵּר אַחֶרָא מְשַׁתְּכַחֵי גִלְגְּלֵי יַמָּא דְנַהֲמִין, וְנַחֲתִין בְּדַרְגִּין יְדִיעֵן, וְתַמְּן חֲיִילִין אֶמְרִין בְּקַל נְעִימוּתָא, (יחזקאל א) בְּרוּדָּ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ. וְכִלְהוּ מְשַׁבְּחֵי בְּשִׁירְתָּא, וְלֹא מְשַׁתְּכֵי בִימָמָא וּבִלְיָא, וְכִלְהוּ מְסַדְרֵי שְׁבַחַא בְּקַל נְעִימוּתָא.

בְּמְקוּם אַחֶר נְמַצָּאִים גְּלִי הֵיִם שְׁנוּהֲמִים וַיּוֹרְדִים בְּדַרְגוֹת יְדוּעוֹת, וְשֵׁם צְבָאוֹת שְׁאוּמְרִים בְּקוֹל נְעִימוֹת, בְּרוּדָּ כְּבוֹד ה' מִמְּקוֹמוֹ. וְכִלְס מְשַׁבְּחִים בְּשִׁירָה וְלֹא שׁוֹקְטִים בַּיּוֹם וּבַלְיָלָה, וְכִלְס מְסַדְרִים שְׁבַח בְּקוֹל נְעִימוֹת.

בְּאַתֵּר אַחֲרָא, מִשְׁתַּכְּחֵי חַיִּילִין חַיִּילִין, קַיִימִין בְּדַחֲלִין בְּזִיעַ בְּרִתָּת, כְּמָה
דְּאַתְּ אָמַר (יחזקאל א) וְנִגְהָ לָּהֶם וְיִרְאָה לָּהֶם. (וגבה להם ויראה להם). וְכִלְהוּ
מִסְתַּכְּלֵי לְגַבֵּי הַהוּא מִדְּבַחָא דְלַעֲיִלָּא.

בְּמָקוֹם אַחֵר נִמְצְאִים צְבָאוֹת צְבָאוֹת, עוֹמְדִים בְּפִתְחָא, בְּזִיעַ, בְּרִתָּת,
כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (יחזקאל א) וְנִגְהָ לָּהֶם וְיִרְאָה לָּהֶם. (וגבה להם ויראה להם). וְכִלְהוּ
מִסְתַּכְּלֵי אֶל אוֹתוֹ מִזְבַּח שְׁלַמְעֵלָּא.

וּבְשַׁעֲתָא דְמָטִי אֲשָׁא דִי צַחֲקָא עַל גַּבֵּי מִדְּבַחָא, כְּמָה זִיקִין סְלָקִין וְנַחֲתִין
לְכָל עֵיבָר, וּמִתְלַהֲטִין מִנִּיּוּהוּ, כְּמָה תְּקִיפִין מְאָרִי דְחִילָא, גִּיבְרִין דְעֵלְמָא.
וְאַלְמָלָא דְכַהֲנָא קָאִים עַל מִדְּבַחָא, וּמְסַדֵּר אָעִין, לֹא זְכִיל עֵלְמָא לְמִיקָם
קְמִיּוּהוּ. מֵאֵלִין גּוֹמְרִין וְזִיקִין דְנִפְקִין, מִתְלַהֲטִין גְּבִיּוֹן דְאִינוֹן חִינוּן, כְּמָה
דְּאַתְּ אָמַר וּדְמוֹת הַחַיּוֹת מְרַאֲיָהֶם כְּגַחְלֵי אֵשׁ בּוֹעֲרוֹת כְּמִרְאָה הַלְפִידִים.

וּבְשַׁעֲתָא שְׁמַגִּיעָה הָאֵשׁ שֶׁל יִצְחָק עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, כְּמָה זִיקִים עוֹלִים
וְיִוֹרְדִים לְכָל עֵיבָר, וְלוֹהֲטִים מֵהֶם כְּמָה תְּקִיפִים בְּעֵלֵי כַח, גְּבוּרִים שֶׁל
הָעוֹלָם. וְאַלְמָלָא שֶׁהִכְהֵן עוֹמֵד עַל הַמִּזְבֵּחַ וּמְסַדֵּר עֵצִים, לֹא יָכוֹל
הָעוֹלָם לַעֲמֹד לְפָנֵיהֶם. מֵאֵלָה הַגַּחְלִים וְהַזִּיקִים שְׂיוּצָאִים, לוֹהֲטִים
גְּבִיּוֹת שֶׁל אוֹתָן חַיּוֹת, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר וּדְמוֹת הַחַיּוֹת מְרַאֲיָהֶם כְּגַחְלֵי אֵשׁ
בּוֹעֲרוֹת כְּמִרְאָה הַלְפִידִים.

מִסְטָרָא דִימִינָא דְאִינוֹן חִינוּן, אֲתַעֵר רוּחָא חֲדָא מְלַעֲיִלָּא, נְשִׁיב וְיִתִּיב
בְּהוּא אֲשָׁא, וּמִתְלַהֲטָא וּמִתְבַּסְמָא, וְלַהִיט, וְשָׂכִיד בְּזִינוּא יִקְרָא, וְנַהִיר
לְכַמָּה חַיִּילִין דְקַיִימִין בְּסְטָרָא דִימִינָא. מִסְטָרָא דְשְׂמָאֲלָא, אֲתַעֵר רוּחָא
אַחֲרָא תְּקִיפָא, מִתְבָּר טְנָרִין, וְנְשִׁיב (ס"א ויתב) בְּהוּא אֲשָׁא, וְאַתְתַּקֵּר
וְאַתְגָּבֵר. כְּדִין אֲתַלְבֵּשׁ מִנִּיהּ הַהוּא רוּחָא דְמִסְטָרָא דְשְׂמָאֲלָא, וְנַהִיר (ס"א
ולהיט) לְכַמָּה חַיִּילִין דְקַיִימִין לְהוּא סְטֵר. וְכֵן לְאַרְבַּע סְטֵרִין, לְד' מִשְׁרָיִין.
וְכִלְהוּ מִתְבַּסְמִין בְּשַׁעֲתָא דְכַהֲנָא סְלִיק עַל מִדְּבַחָא.

מִצַּד יָמִין שֶׁל אוֹתָן הַחַיּוֹת מִתְעוֹרְרֵת רוּחַ אַחַת מְלַמְעֵלָּא, נוֹשֶׁבֶת
וְיוֹשֶׁבֶת בְּאוֹתָהּ הָאֵשׁ, וּמִתְלַהֲטָת וּמִתְבַּשְׂמָת, וְלוֹהֲטָת, וְשׂוֹכְכָת בְּזִין
יִקְר, וּמְאִירָה לְכַמָּה צְבָאוֹת שְׁעוֹמְדִים בְּצַד יָמִין. וּמִצַּד הַשְּׂמָאל
מִתְעוֹרְרֵת רוּחַ אַחֲרָת חֲזָקָה מְשַׁבֵּרֵת סְלַעִים וְנוֹשֶׁבֶת (ויושבת) בְּאוֹתָהּ
הָאֵשׁ וּמִתְחַזְקָת וּמִתְגַּבֵּרֵת. וְאִזּוּ מִתְלַבֶּשֶׁת מִמֶּנָּה אוֹתָהּ רוּחַ שְׂמָאֲלָא
שְׂמָאל, וּמְאִירָה (ולוהטת) לְכַמָּה צְבָאוֹת שְׁעוֹמְדִים בְּאוֹתוֹ צַד, וְכֵן

לְאַרְבַּעַת הַצְּדָדִים, לְאַרְבַּע מַחְנוֹת. וְכֵלָם מִתְּבַשְּׂמִים בְּשַׁעַה שֶׁהִכְהוּ עוֹלָה עַל הַמִּזְבֵּחַ.

דף ל' ע"ב

אָמַר רַבִּי אֲבָא תַרְוֵי מִדְּבַחָאן אֵינוֹן לְתַתָּא, וְתַרְוֵי לְעֵילָא. חַד פְּנִימָאָה דְכֵלָא, (דף ל' ע"ב) דְּמִתְקַרְב בֵּיהּ קְטֹרֶת פְּנִימָאָה, וְדָקָה. קְשׁוּרָא דְמַהִימְנוּתָא, וְכֵהֲנָא עֲלָאָה מְכֵלָא, אֲתַקְשֵׁר (נ"א אקטר) קְטוּרָתָא דָא, בְּקְשׁוּרָא דְמַהִימְנוּתָא, וְדָא אֲתַקְרִי מִזְבֵּחַ הַזֶּהב, וּמַהֲכָא אֲתַקְטֵר וְאֲתַקְשֵׁר קְשֵׁרָא דְמַהִימְנוּתָא, בְּחַד קְשֵׁרָא. וְחַד מִדְּבַחָא אַחְרָא, וְאֲקַרִי מִזְבֵּחַ הַנְּחֻשֶׁת, וְדָא הוּא לְבַר, (רברבא עלאה) וּמִיכָאֵל הַשֵּׁר הַגְּדוֹל, מִקְרִיב עֲלֵיהּ קְרַבְנָא נְיִיחָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְלַתַּתָּא, מִזְבֵּחַ הַזֶּהב, וּמִזְבֵּחַ הַנְּחֻשֶׁת, בְּדָא קְטֹרֶת. וּבְדָא חֲלָבִין וְאַמּוּרִין.

אָמַר רַבִּי אֲבָא, שְׁנֵי מִזְבְּחוֹת הֵם לְמַטָּה, וּשְׁנַיִם לְמַעְלָה, אֶחָד פְּנִימִי שֶׁל הַכֵּל, שֶׁנִּקְרָבֵת בּוֹ הַקְטֹרֶת הַפְּנִימִית וְדָקָה, קְשֵׁר הָאֲמוּנָה, וְהַכְהוּן הָעֲלִיּוֹן מֵהַכֵּל קוּשֵׁר (מקטיר) אֶת הַקְטֹרֶת הַזֶּה בְּקְשֵׁר הָאֲמוּנָה, וְזֶה נִקְרָא מִזְבֵּחַ הַזֶּהב. וּמִכָּאֵן נִקְטֵר וְנִקְשֵׁר קְשֵׁר הָאֲמוּנָה בְּקְשֵׁר אֶחָד. וּמִזְבֵּחַ אֶחָד אַחֵר שֶׁנִּקְרָא מִזְבֵּחַ הַנְּחֻשֶׁת, וְזֶהוּ בְּחוּץ, (גדול עליון) וּמִיכָאֵל הַשֵּׁר הַגְּדוֹל מִקְרִיב עֲלָיו קְרַבְוֹ נִיחָח לְקוּדְשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְלְמַטָּה - מִזְבֵּחַ הַזֶּהב וּמִזְבֵּחַ הַנְּחֻשֶׁת, בְּזֶה קְטֹרֶת, וּבְזֶה חֲלָבִים וְאַמּוּרִים.

וְעַל דָּא כְּתִיב, (משלי כז) שֶׁמֶן וּקְטֹרֶת יִשְׂמַח לֵב. וְלֹא כְּתִיב שֶׁמֶן וְחֲלָבִין וְאַמּוּרִין יִשְׂמַח, אֵף עַל גַּב דְּאֲתַבְּסָמוּתָא דְרוּגְזָא וְדִינָא אֵינוֹן. אֲבָל שֶׁמֶן וּקְטֹרֶת, חֲדוּתָא דְכֵלָא אִיהוּ, וְלֹא מִסְטָרָא דְרוּגְזָא וְדִינָא. וְדָא מִדְּבַחָא דְאִיהוּ פְּנִימָאָה דְקְטֹרֶת (ס"א דאינון פנימאה דקטרת) דְּקָה, בְּדָקוּתָא דְכֵלָא, בְּקְשׁוּרָא דְמַהִימְנוּתָא, אֲקַרִי קוּל דְּמַמָּה דְּקָה, וּבְגִין דְּאִיהוּ מִדְּבַחָא פְּנִימָאָה, דְּאֲתַקְשֵׁר בְּקְשׁוּרָא דְמַהִימְנוּתָא.

וְעַל זֶה כְּתוּב, (משליכו) שֶׁמֶן וּקְטֹרֶת יִשְׂמַח לֵב. וְלֹא כְּתוּב שֶׁמֶן וְחֲלָבִים וְאַמּוּרִים יִשְׂמַח, אֵף עַל גַּב שֶׁהֵם הַתְּבַשְּׂמוֹת שֶׁל הַרְגֵז וְהַדִּין. אֲבָל שֶׁמֶן וּקְטֹרֶת הֵם שְׂמֵחַת הַכֵּל, וְלֹא מִצַּד הַרְגֵז וְהַדִּין. וְהַמִּזְבֵּחַ הַזֶּה שֶׁהוּא פְּנִימִי שֶׁל קְטֹרֶת (שהם פנימיות הקטרת) דְּקָה, בְּדָקוּתָא שֶׁל הַכֵּל, בְּקְשֵׁר הָאֲמוּנָה, נִקְרָא קוּל דְּמַמָּה דְּקָה, וּמִשּׁוּם שֶׁהוּא הַמִּזְבֵּחַ הַפְּנִימִי שֶׁנִּקְשֵׁר בְּקְשֵׁר הָאֲמוּנָה.

מִדְבַּחַא אַחְרָא, אַקְרִי מְזִבַּח הַחֲצוֹן. וּפְנִימָאָה אַקְרִי מְזִבַּח יְיָ. אַחְרָא,
אַקְרִי מְזִבַּח הַנְּחֻשֶׁת, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (מלכים א, ח) מְזִבַּח הַנְּחֻשֶׁת אֲשֶׁר לִפְנֵי
יְיָ קִטּוֹן מִהֶכִּיל וְגוֹי. רַבִּי יוֹסִי אָמַר מִהֶכֶּא, (דברים לג) וְכִלְיֵל עַל מְזִבְחֶךָ, תִּרְי.
וְכַתִּיב עַל מְזִבְחוֹתַי לְרָצוֹן.

מְזִבַּח אַחַר נִקְרָא מְזִבַּח הַחֲצוֹן, וְהַפְּנִימִי נִקְרָא מְזִבַּח ה'. הָאֲחַר
נִקְרָא מְזִבַּח הַנְּחֻשֶׁת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מלכים א ח) מְזִבַּח הַנְּחֻשֶׁת אֲשֶׁר לִפְנֵי
ה' קִטּוֹן מִהֶכִּיל וְגוֹי. רַבִּי יוֹסִי אָמַר מִכָּאֵן, (דברים לג) וְכִלְיֵל עַל מְזִבְחֶךָ,
שְׁנַיִם. וְכַתוּב עַל מְזִבְחוֹתַי לְרָצוֹן.

רַבִּי אֲבָא (אחא) אָמַר, כְּתִיב (שמות יז) וַיִּבֶן מֹשֶׁה מְזִבַּח וְגוֹי, לְקַבֵּל הַהוּא
פְּנִימָאָה בְּנֵה הָאִי, וְעַל דָּא אֲתִקְרִי יְיָ נָסִי. מַהוּ נָסִי. דְרָשִׁים רְשִׁימָא דְאַתְּ
קִיִּימָא קְדִישָׁא. דְבִשְׁעָתָא דְעַמְלָק אֲתָא לְאַעְבְּרָא הָאִי רְשִׁימָא קְדִישָׁא
מְנִייהו דִּישְׂרָאֵל, הָאִי מְזִבַּח קִיִּימָא לְקַבְלִיהָ לְנִקְמָא הַהוּא נֹקְמָא דְאַתְּ
קִיִּימָא, וְעַל דָּא אֲתִקְרִי (ויקרא כו) חֶרֶב נֹקְמָת נִקְס בְּרִית. וְדָא אֲתִקְנַת לְהוּ
לְיִשְׂרָאֵל רְשִׁימָא קְדִישָׁא. וּמֹשֶׁה בְּנֵה לְקַבֵּל הָאִי מְזִבַּח, וְקָרִי לִיהָ יְיָ נָסִי.
וְדָא הוּא מְזִבַּח פְּנִימִי, (מלכים א, יט) קוֹל דְמָמָה דְקָה.

רַבִּי אֲבָא (אחא) אָמַר, כְּתוּב (שמות יז) וַיִּבֶן מֹשֶׁה מְזִבַּח וְגוֹי, כְּנֶגֶד אוֹתוֹ
פְּנִימִי בְּנֵה אֵת זֶה, וְעַל זֶה נִקְרָא ה' נָסִי. מַה זֶה נָסִי? שְׂרָשָׁם אֵת הַרְשָׁם
שֶׁל אוֹת הַבְּרִית הַקְּדוֹשׁ. שְׂבִשְׁעָה שְׁעַמְלָק בָּא לְהַעְבִּיר אֵת הַרְשָׁם
הַקְּדוֹשׁ הַזֶּה מִיִּשְׂרָאֵל, הַמְזִבַּח הַזֶּה עֶמֶד כְּנֶגְדּוֹ לְנִקְס אוֹתָהּ נִקְמַת
אוֹת הַבְּרִית, וְלָכֵן נִקְרָא (ויקרא כו) חֶרֶב נֹקְמָת נִקְס בְּרִית. וְזוֹ הַתְּקִינָה
לְיִשְׂרָאֵל רְשָׁם קְדוֹשׁ. וּמֹשֶׁה בְּנֵה כְּנֶגְדָּהּ מְזִבַּח, וְקָרָא לוֹ ה' נָסִי, וְזֶהוּ
מְזִבַּח הַפְּנִימִי, (מלכים א יט) קוֹל דְמָמָה דְקָה.

וְעַל דָּא אֵשׁ תְּמִיד תּוֹקֵד עַל הַמְזִבַּח וְגוֹי, אֵשׁ דְאַשְׁתַּכַּח תְּדִירָא. וּמַאי אִיהוּ.
אֲשָׁא דִּיצְחָק. וְכַדִּין, שְׁמָא דָּא, אֲדַנִּי. וְכַד יִסְדָּר עָלָה כְּהֵנָּא אֵינוֹן אֲעִין,
אֲתַבְּסָמָא בְּשָׁמָא, וְקָרִינֵן לָהּ בְּשָׁמָא דִּרְחִמִי, יְיָ, וְקָרִינֵן לָהּ בְּשָׁמָא דָּא.
וְלִזְמַנִּין קִיִּימָא כְּגוֹנָא דָּא, וְלִזְמַנִּין קִיִּימָא כְּגוֹנָא דָּא. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר,
תִּרְי הוּו, וּפְנִימָאָה קִיִּימָא עַל הַהוּא דְלִבְר, וּמְנָה אֲתִזֵּן, וְאַתְקַשְׂרָא דָּא
בְּדָא. (ויקרא ו) זֶה קֶרְבֶּן אֲהָרֹן. רַבִּי חִזְקִיָּה פְּתַח, (תהלים קמה) צְדִיק יְיָ בְּכָל
דְרָכָיו וְחָסִיד בְּכָל מַעֲשָׂיו. צְדִיק יְיָ בְּכָל דְרָכָיו, הָא תְּגִינֵן, כְּמָה אִית לֹון
לְבַנֵי נֶשָׂא לְאַסְתִּפְלָא בִּיקְרָא דְמֵאֲרִיִּהוֹן, וְלֹא יִסְטוּ מֵאַרְחִיִּיהוּ לְבַר. דְהָא
בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא דִּינָא תְּלִי בְּעֵלְמָא, בְּגִין דְעֵלְמָא עַל דִּינָא אֲתַבְּרִי וְקִיִּימָא.

ועל כן, אש תמיד תוקד על המזבח וגו', אש שנמצאת תמיד. ומי היא?
האש של יצחק. ואז השם הזה - אדניי. וכשיסדר עליו הפהן אותם
עצים, הוא מתבשם בשם, וקוראים לו בשם הרחמים - יי, וקוראים
לה בשם הזה. ולפעמים עומדת כמו זה, ולפעמים עומדת כמו זה. רבי
שמעון אמר, שנים היו, והפנימי עומד על אותו אחד שבחוץ, וממנו
נזון, ונקשרים זה עם זה. זה קרבן אהרן. רבי חזקיה פתח, (תהלים קמה)
צדיק ה' בכל דרכיו וחסיד בכל מעשיו. צדיק ה' בכל דרכיו, הרי
שנינו, כמה יש לבני אדם להתבונן בכבוד רבונם שלא יסטו מדרכם
החוצה, שהרי בכל יום ויום הדין תלוי בעולם, משום שהעולם נברא
ועומד על הדין.

ועל דא, בעי בר נש לאסתמרא מחובוי, דלא ידע זמנא דדינא שריא עלוי.
יתיב בביתיה, דינא שריא עלוי. נפק מביתיה לבר, דינא שריא עלוי. ולא
ידע אי יתוב לביתיה אי לאו. נפיק לארחה, על אחת כמה וכמה, דהא כדין
דינא נפקא קמיה, הדא הוא דכתיב, (תהלים פה) צדק לפניו יהלף. בגין כך,
בעי לאקדמא ולמבעי רחמי קמי מלכא, בגין דישתזיב מן דינא, בשעתא
דשריא בעלמא. דהא כל יומא ויומא שריא דינא בעלמא, הדא הוא
דכתיב, (תהלים ז) ואל זועם בכל יום.

ולכו צריף אדם להשמר מחטאיו, שלא ידע את הזמן שהדין שורה
עליו. יושב בביתו - הדין שורה עליו. יוצא מביתו החוצה - הדין שורה
עליו, ולא ידע אם ישוב לביתו ואם לא. יוצא לדריך - על אחת כמה
וכמה, שהרי הדין יוצא כנגדו. זהו שכתוב (שם פה) צדק לפניו יהלף.
משום כך צריף להקדים ולבקש רחמים מלפני המלך כדי שינצל מן
הדין בשעה שהוא שורה בעולם, שהרי בכל יום ויום שורה הדין
בעולם. זהו שכתוב ואל זעם בכל יום.

השתא אית למימר, הא תנינן, ואתערו חבריאי, אל בכל אתר חסד הוא,
כמה דאת אמר (דברים י) האל הגדול, ודא נהירו דחכמה עלאה, ואת (קייט
ע"ב) אמרת ואל זועם בכל יום, שביק קרא כל אליו שמחו, ואחיד בהאי,
אי הכי לא קיימין מילי. ועוד, דכתיב, (ישעיה ט) אל גבור, או נוקים ליה
דינא, או נוקים ליה רחמי.

עתה יש לומר, הרי שנינו, והתעוררו החברים, אל בכל מקום חסד
הוא, כמו שנאמר (דברים י) האל הגדול, וזה אור של חכמה עליונה,
ואתה אמרת ואל זעם בכל יום. עזב הפסוק כל אלו השמות ואחז

בְּזֶה. אִם כֵּן, לֹא עוֹמְדִים הַדְּבָרִים. וְעוֹד, שְׁפָתוֹב (ישעיה ט) אֵל גְּבוּר, או שְׁנַעְמִיד אוֹתוֹ בְּדִין, או שְׁנַעְמִיד אוֹתוֹ בְּרַחֲמִים.

אֵלָּא הִכִּי שְׁמַעְנָא, חִיבֵיָא מְהַפְּכֵי רַחֲמֵי לְדִינָא. דְּלִית לָךְ בְּכָל אֵינוֹן פְּתָרִין עֲלָאִין דְּמַלְכָּא קְדִישָׁא, דְּלֹא כְּלִילוֹן רַחֲמֵי בְּדִינָא, וְדִינָא בְּרַחֲמֵי. וְחִיבֵיָא, מְהַפְּכֵי רַחֲמֵי לְדִינָא.

אֵלָּא כְּדָ שְׁמַעְנֵנוּ, הֲרִשְׁעִים מְהַפְּכִים רַחֲמִים לְדִין. שְׁאִין לָךְ בְּכָל אֵלוֹ פְּתָרִים עֲלִיוֹנִים שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ שֶׁלֹּא כְּלוּלִים רַחֲמִים בְּדִין, וְדִין בְּרַחֲמִים. וְרִשְׁעִים מְהַפְּכִים רַחֲמִים לְדִין.

דף ל"א ע"א

אָמַר לִיה רַבִּי יְהוּדָה, שְׁפִיר בְּהֵוָה דְּכִתְיִב אֵל גְּבוּר, אֵלָּא אֵל זֹעֵם בְּכָל יוֹם מֵהוּ, דְּהָא בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא קִיַּימָא בְּדִינָא, בֵּין דְּבִנְי עֲלֵמָא זְכָאִין, בֵּין דְּלֹא זְכָאִין. לֹא הָוָה בִּיּוֹדִיה, אֲתוּ שְׁאִילוּ לִיה לְרַבִּי שְׁמַעוֹן. אָמַר לוֹן, וְדָאִי אֵל זֹעֵם בְּכָל יוֹם, וְהָא אוֹקְמוּהָ חֲבַרְיָא, לְזַמְנִין הוּא דִינָא, לְזַמְנִין הוּא (דף ל"א ע"א) רַחֲמֵי. אִי זְכָאִין בְּנֵי עֲלֵמָא, הָא אֵל קִיַּימָא, וְהוּא חֲסֵד. וְאִי לֹא זְכָאִין, הָא אֵל קִיַּימָא, וְאִקְרִי גְבוּר, וְעַל דָּא קִיַּימָא בְּכָל יוֹמָא.

אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה, טוֹב בְּזֶה שְׁפָתוֹב אֵל גְּבוּר, אֵלָּא אֵל זֹעֵם בְּכָל יוֹם מֵהוּ? שְׁהָרִי בְּכָל יוֹם וְיוֹם עוֹמֵד בְּדִין, בֵּין שְׁבִנְי הָעוֹלָם זְכָאִים, בֵּין שְׁלֹא זְכָאִים. לֹא הָיָה בְּיָדוֹ. בָּאוּ וְשְׁאִלוּ לוֹ לְרַבִּי שְׁמַעוֹן. אָמַר לְהֵם, וְדָאִי אֵל זֹעֵם בְּכָל יוֹם, וְהָרִי בְּאֵרוּהָ הַחֲבָרִים, לְעֵתִים הוּא דִין וְלְעֵתִים הוּא רַחֲמִים. אִם זֹכִים בְּנֵי הָעוֹלָם, הָרִי אֵל עוֹמֵד, וְהוּא חֲסֵד. וְאִם לֹא זֹכִים, הָרִי אֵל עוֹמֵד, וְנִקְרָא גְבוּר, וְעַל זֶה עוֹמֵד בְּכָל יוֹם.

אָבַל מַלְהָ שְׁפִיר הוּא, אֵל בְּכָל אֲתַר, נְהִירוֹ (רב) דְּחִקְמִתָּא עֲלָאָה הוּא, וְקִיַּימָא בְּקִיּוּמִיהָ בְּכָל יוֹמָא, דְּכִתְיִב, (תהלים נב) חֲסֵד אֵל כָּל הַיּוֹם. וְאֵלְמָלָא דְּהָאִי אֵל אֲתַעֵר בְּעֲלֵמָא, לֹא יָכִיל עֲלֵמָא לְמִיקָם אֲפִילוּ שְׁעֵתָא חֲדָא, מְקַמֵּי דִינִין תְּקִיפִין דְּמִתְעַרְוּן בְּעֲלֵמָא בְּכָל יוֹמָא, הֲדָא הוּא דְּכִתְיִב, (בראשית ב) אֵלָּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהַבְּרָאָם, אֵל תְּקַרֵּי בְּהַבְּרָאָם, אֵלָּא בְּאֲבָרְהָם, בְּאֲתַעֲרוּתָא דְּאֲבָרְהָם קִיַּימִי, וְכֵד אֲתַעֵר אֲבָרְהָם בְּעֲלֵמָא, כָּל אֵינוֹן דִּינִין דְּמִשְׁתַּכְּחֵי בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא דְּחִי לְהוּ לְבַר, וְלֹא קִיַּימִין קַמִּיהָ.

אָבֵל דְּבַר נְאֻה הוּא, אֵל בְּכָל מְקוֹם זֶהוּ אוֹר (רב) הַחֲכָמָה הָעֲלִיּוֹנָה, וְעוֹמֵד בְּקִיּוּמוֹ בְּכָל יוֹם, שְׁפָתוֹב (תהלים נז) חֲסֵד אֵל כָּל הַיּוֹם. וְאֶלְמֵלֵא שְׁאֵל הַזֶּה מִתְעוֹרָר בְּעוֹלָם, לֹא יָכוֹל הָעוֹלָם לְעַמֵּד אֶפְלוּ שְׁעָה אַחַת מִלְּפָנֵי הַדִּינִים הַקְּשִׁים שֶׁמִּתְעוֹרָרִים בְּעוֹלָם בְּכָל יוֹם. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (בראשית ב) אֱלֹה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהַבְרָאָה, אֵל תִּקְרִי בְּהַבְרָאָה אֶלֶּא בְּאֶבְרָהִם, בְּהַתְעוֹרְרוֹת שֶׁל אֶבְרָהִם עוֹמְדִים, וְכִשְׁמִתְעוֹרָר אֶבְרָהִם בְּעוֹלָם, כָּל אוֹתָם הַדִּינִים שֶׁנִּמְצְאִים בְּכָל יוֹם וְיוֹם, הוּא דוֹחָה אוֹתָם הַחוּצָה וְלֹא עוֹמְדִים לְפָנָיו.

הַדָּא הוּא דְכָתִיב, וְאֵל זֹעֵם בְּכָל יוֹם, נִזְעַם, אוֹ זְעוּם בְּכָל יוֹם, לֹא כְּתִיב, אֶלֶּא זֹעֵם. בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא דְדִינָא אֲשַׁתְּכַח, דְּחִי לוֹן לְבַר, וְקִימָא הוּא וּמְבַסֵּם עֲלֵמָא, הַדָּא הוּא דְכָתִיב, (תהלים מב) יוֹמָם יִצְוָה יְיָ חֲסֵדוֹ. וְאֶלְמֵלֵא הַאי, לֹא יָכִיל עֲלֵמָא לְמִיקָם אֶפְלוּ רִגְעָא חֲדָא. וְעַל דָּא כְּלָא קִיּוּמוֹ בְּגִינְיָה דְאֶבְרָהִם.

זֶהוּ שְׁפָתוֹב וְאֵל זֹעֵם בְּכָל יוֹם. נִזְעַם אוֹ זְעוּם בְּכָל יוֹם לֹא כְּתוֹב, אֶלֶּא זֹעֵם. בְּכָל יוֹם וְיוֹם שֶׁנִּמְצָא דִין, דוֹחָה אוֹתָם הַחוּצָה, וְהוּא עוֹמֵד וּמְבַסֵּם אֶת הָעוֹלָם. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (תהלים מב) יוֹמָם יִצְוָה ה' חֲסֵדוֹ. וְאֶלְמֵלֵא זֶה, לֹא יָכוֹל הָעוֹלָם לְעַמֵּד אֶפְלוּ רִגְעָא אֶחָד. וְלָכֵן הַכֹּל עוֹמֵד מִשׁוּם אֶבְרָהִם.

וְהַאי דְכָתִיב אֵל גְּבוּר, לֹא דְאִיהוּ גְבוּר, אֶלֶּא הַאי קָרָא רְמֵז הוּא דְקָא רְמֵז לְאַבְהוֹן, וְרְמִיזָא הוּא דְקָא רְמֵז לְמַהִימְנוּתָא עֲלָאָה קְדִישָׁא, דְכָתִיב (ישעיה ט) פֶּלֶא יוֹעֵץ אֵל גְּבוּר אָבִי עַד שַׁר שְׁלוֹם. פֶּלֶא, דָּא חֲכָמְתָא עֲלָאָה, דְהִיא פְּלִיאָה וְאֶתְפָּסְיָא מְכֻלָּא, כְּמָה דְאֶתְ אֲמַר (דברים יז) כִּי יִפְלֵא מִמֶּךָ דְבַר. יוֹעֵץ, דָּא הוּא נְהַר עֲלָאָה דְנִגִיד וְנִפִיק, וְלֹא פֶּסְקָא, וְדָא יוֹעֵץ לְכֻלָּא, וְאֲשַׁקִּי לְכֻלָּא.

וְזֶה שְׁפָתוֹב אֵל גְּבוּר. לֹא שֶׁהוּא גְבוּר. אֶלֶּא הַפְּסוּק הַזֶּה רְמֵז הוּא שְׁרוּמֵז לְאַבוֹת, וְרְמֵז הוּא שְׁרוּמֵז לְאַמוּנָה הָעֲלִיּוֹנָה הַקְּדוּשָׁה, שְׁפָתוֹב פֶּלֶא יוֹעֵץ אֵל גְּבוּר אָבִי עַד שַׁר שְׁלוֹם. פֶּלֶא - זֶה הַחֲכָמָה הָעֲלִיּוֹנָה שֶׁמְפָלְאָה וּמְכַסֶּית מֵהַכֹּל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יז) כִּי יִפְלֵא מִמֶּךָ דְבַר. יוֹעֵץ - זֶהוּ נְהַר עֲלִיוֹן שֶׁשׁוֹפֵעַ וְיוֹצֵא וְלֹא פוֹסֵק. וְזֶה יוֹעֵץ לְכֹל וּמְשַׁקֵּה אֶת הַכֹּל.

אַל דא אַברָהם, כְּמָה דאָוקימנאָ הָאֵל הַגָּדוֹל. גְּבוּר, דא יִצְחָק, דְּכַתִּיב
הַגְּבוּר. אָבִי עַד, דא יַעֲקֹב, דְּאָחִיד לְהָאִי סְטָרָא וּלְהָאִי סְטָרָא, וְקִימָא
בְּקִיּוּמָא שְׁלִים. שׂר שְׁלוֹם, דא צְדִיק, דְּאִיהוּ שְׁלָמָא דְעֵלְמָא, שְׁלָמָא
דְּבֵיתָא, שְׁלָמָא דְמִטְרוּנֵיתָא.

אַל - זֶה אַבְרָהָם, כְּמוֹ שֶׁבְּאֲרָנוּ הָאֵל הַגָּדוֹל. גְּבוּר - זֶה יִצְחָק, שֶׁכָּתוּב
הַגְּבוּר. אָבִי עַד - זֶה יַעֲקֹב, שֶׁאֲחִיז בְּצַד הַזֶּה וּבְצַד הַזֶּה וְעוֹמֵד בְּקִיּוּם
שְׁלֵם. שׂר שְׁלוֹם - זֶה צְדִיק, שֶׁהוּא הַשְּׁלוֹם שֶׁל הָעוֹלָם, שְׁלוֹם הַבַּיִת,
שְׁלוֹם הַגְּבִירָה.

אַתּוּ רַבִּי חֲזַקְיָה וְרַבִּי יְהוּדָה, וְנִשְׁקוּ יְדוּי. בְּכוּ, וְאָמְרוּ זַכָּאָה חוּלְקָנָא,
דְּשְׂאִילָנָא הָאִי. זַכָּאָה הוּא דָרָא, דְּאֵת שְׂאִרֵי בְּגוּוּיָהּוּ.

בָּאוּ רַבִּי חֲזַקְיָה וְרַבִּי יְהוּדָה וְנִשְׁקוּ אֶת יְדוּ. בְּכוּ וְאָמְרוּ: אֲשֶׁרֵי חֲלָקְנוּ
שֶׁשְׂאִילָנוּ אֶת זֶה. אֲשֶׁרֵי הַדּוֹר שֶׁאֵתָה שְׂרוּי בְּתוֹכוֹ.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כְּתִיב. זֶה קָרְבֵן אֶהְרֹן וּבְנָיו אֲשֶׁר יִקְרִיבוּ לַיהוָה. תָּא חֲזִי,
חֲזִיבֵי עֵלְמָא, גְּרָמִין לִיה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְאַסְתִּילְקָא מְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל.
הָדָא הוּא דְכַתִּיב, (מְשַׁלִּי טו) אִישׁ תַּהֲפֹכֹת יִשְׁלַח מְדוֹן וְנִרְגָן מִפְּרִיד אֵלוּף.
מֵאֵן הוּא אֵלוּף. דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (דְּאִיהוּ אֵלוּפוּ שֶׁל עוֹלָם), כְּמָה דְּאֵת אָמַר,
(יִרְמִיָּה ג) אֵלוּף נְעוּרֵי אֶתָּה. וְאִינוּן (חִיִּיבִי) מְפָרִישִׁין לְזֹאת מְזָה, דְּאִיהוּ שְׁלָמָא
דְּבֵיתָא, וְאִינוּן זְוִיגָא חָדָא.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כְּתוּב זֶה קָרְבֵן אֶהְרֹן וּבְנָיו אֲשֶׁר יִקְרִיבוּ לַיהוָה. בָּא
רָאָה, הַרְשָׁעִים שֶׁל הָעוֹלָם גּוֹרְמִים לְקַדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַסְתִּילֵק מְכַנְסַת
יִשְׂרָאֵל. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (מְשַׁלִּי טו) אִישׁ תַּהֲפֹכֹת יִשְׁלַח מְדוֹן וְנִרְגָן מִפְּרִיד
אֵלוּף. מִי הָאֵלוּף? זֶה הַקַּדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא (שֶׁהוּא אֵלוּפוּ שֶׁל עוֹלָם), כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
אֵלוּף נְעוּרֵי אֶתָּה. וְהֵם (הַרְשָׁעִים) מְפָרִידִים אֶת זֹאת מְזָה, שֶׁהִיא שְׁלוֹם
הַבַּיִת, וְהֵם זְוִיג אֶחָד.

אַתָּא אֶהְרֹן קַדִּישָׁא וּבְנוֹי, וְעַל יְדֵייהוּ מִתְקַרְבִּין תַּרְוּוּיָהּוּ, וְאִזְדוּוג זֶה
בְּזֹאת. הָדָא הוּא דְכַתִּיב, (וּיְקָרָא טו) בְּזֹאת יָבֵא אֶהְרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ. זֶה קָרְבֵן
אֶהְרֹן וּבְנָיו. וְאִינוּן מְזוּוּגִי לְמַלְכָּא קַדִּישָׁא עֲלָאָה בְּמִטְרוּנֵיתָא, וְעַל יְדֵייהוּ
מִתְבְּרָכָאן עֲלָאִין וְתַתָּאִין, וּמִשְׁתַּכְּחִין בְּרַכָּאן בְּכֻלְהוּ עֲלָמִין, וְאִשְׁתַּכַּח כְּלָא
חַד בְּלָא פְרוּדָא.

בא אהרן הקדוש ובניו, ועל ידיהם נקרבם שניהם ומזדווגים זה עם זאת. זהו שפיתוב, בזאת יבא אהרן אל הקדש. זה קרבן אהרן ובניו. והם מזווגים את המלך הקדוש העליון בגבירה, ועל ידיהם מתברכים עליונים ותחתונים ונמצאות ברכות בכל העולמות, ונמצא הכל אחד בלי פרוד.

ואי תימא, אמאי לא פתיב זאת קרבן, לקרבא זאת לאתריה. לאו הכי, דהא פהנא מעילא קא שרי לאייתאה זווגא לה לכנסת ישראל, עד דמטי להאי זה, לאזדווגא בזאת ולקרבא לון פחדא. ובגין כד פהנא אשלים קרבנא וקריב זווגא, זפאה חולקיהון בעלמא דין ובעלמא דאתי.

ואם תאמר, למה לא כתוב זאת קרבן, לקרב זאת למקומה? לא כד, שהרי הפהו ממעלה שורה להביא את הזווג לכנסת ישראל, עד שמגיע לזה הזה לזוגו עם זאת ולקרבם כאחד, ולכן הפהו משלים את הקרבן ומקרב את הזווג. אשרי חלקם בעולם הזה ובעולם הבא.

רבי חייא ורבי יוסי הוו אזלי מאושא לטבריה, אמר רבי חייא, פתיב (תהלים קלב) כי בחר יי בציון וגו'. זאת מנוחתי וגו', לזמנין קראן להאי חברייא פלהו דכורא, בגין דאיהו (ס"א דציון איהו) רחמי. והכא קרא נוקבא קרא ליה.

רבי חייא ורבי יוסי היו הולכים מאושא לטבריה. אמר רבי חייא, פתיב (תהלים קלב) כי בחר ה' בציון וגו'. זאת מנוחתי וגו'. לפעמים קוראים את זה כל החברים זכר, משום שהוא (שציון הוא) רחמים, וכאן הפתיב קורא אותו נקבה.

אמר רבי יוסי, הכי שמיע לי מבוצינא קדישא, (אבל) בשעתא דזווגא אזדווג פחדא, לאחזאה דהא נוקבא אתפלילת ביה בכללא חדא, אתקרי נוקבא בשמא (ודכורא), דהא כדין ברכאן דמטרוניתא אשתכחו, ולא הוי בה פרישותא כלל. ועל דא למושב לו פתיב. וכתיב כי בחר יי בציון, בציון דייקא, בההוא דאית בגויה דשריא ביה, ולא פתיב לציון. וכלא חד, בין דקרא להאי בשמא דכורא, ובין דקרא להאי בשמא דנוקבא פלא חד ובדרגא חד קיימין.

אמר רבי יוסי, כָּד נִשְׁמַע לִי מֵהַמְנוּרָה הַקְדוּשָׁה, (אבל) בְּשָׁעָה שֶׁהַזּוּג מְזַדְּג כְּאֶחָד לְהִרְאוֹת שֶׁהִנְקָבָה נִכְלָלָת בּוֹ בְּכֹל אֶחָד, הִנְקָבָה נִקְרְאת בְּשֵׁם (הזכר), שֶׁהָרִי אֵז נִמְצְאוֹת הַבְּרָכוֹת שֶׁל הַגְּבִירָה וְאִין בָּהּ פְּרִישוֹת כָּלֵל, וְעַל כֵּן כְּתוּב לְמוֹשֶׁב לוֹ. וְכָתוּב כִּי בָחַר ה' בְּצִיּוֹן, בְּצִיּוֹן בְּדִיּוֹק, בְּאוֹתוֹ שֵׁשׁ בְּתוֹכוֹ שְׁשׂוּרָה בּוֹ, וְלֹא כְּתוּב לְצִיּוֹן, וְהַכֹּל אֶחָד. בֵּין שְׁקוּרָא לְזָה בְּשֵׁם שֶׁל זָכָר, וּבֵין שְׁקוּרָא לְזָה בְּשֵׁם שֶׁל נְקֵבָה, הַכֹּל אֶחָד וְעוֹמְדִים בְּדִרְגָה אַחַת.

(פתח רבי יוסי ואמר), וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהלים פו) וּלְצִיּוֹן יֹאמֵר אִישׁ וְאִישׁ יוֹלֵד בָּהּ. חַד לְדִינָא, וְחַד לְרַחֲמֵי. כִּד מְזַדְּוּגִי כְּחַדָּא בְּזוּגָא חַד, כְּדִין צִיּוֹן אֶקְרִי, וְצִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם אֲשֶׁתְּמוּדַע, וְאֲשֶׁתְּכַח דְּדָא בְּדָא תְּלִינָא.

(פתח רבי יוסי ואמר), וְעַל זָה כְּתוּב, (שם פו) וּלְצִיּוֹן יֹאמֵר אִישׁ וְאִישׁ יוֹלֵד בָּהּ. אֶחָד לְדִין, וְאֶחָד לְרַחֲמֵים. כְּשֶׁמְזַדְּוּגִים כְּאֶחָד בְּזוּג אֶחָד, אֵז נִקְרָא צִיּוֹן, וְצִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם יְדוּעִים, וְנִמְצָא שְׁזָה תְּלוּי בְּזָה.

דף ל"א ע"ב

פְּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, כְּתִיב (ויקרא כ) וְהִתְקַדְּשְׁתֶּם (דף ל"א ע"ב) וְהִיִּיתֶם קְדוֹשִׁים. מֵאֵן דְּמְקַדְּשׁ גְּרַמְיָה מְלָרַע, מְקַדְּשִׁין לִיָּה מְלַעֲיָלָא. מֵאֵן דְּמְסַאֲיֵב גְּרַמְיָה מְלָרַע, מְסַאֲבִין לִיָּה מְלַעֲיָלָא. מְקַדְּשִׁין לִיָּה מְלַעֲיָלָא יָאוּת, דְּהָא קְדוּשָׁה דְּמֵאֲרִיָּה שְׂרִיָּא עָלֶיהָ, אֲבַל מְסַאֲבִין לִיָּה מֵאֵן אֲתַר. וְאִי תִימָא מְלַעֲיָלָא, וְכִי מְסַאֲבוּתָא שְׂרִיָּא לְעִילָא.

פְּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, כְּתוּב (ויקרא ב) וְהִתְקַדְּשְׁתֶּם וְהִיִּיתֶם קְדוֹשִׁים. מִי שְׁמַטְמָא אֶת עֲצָמוֹ מְלַמְטָה, מְקַדְּשִׁים אוֹתוֹ מְלַמְעֵלָה. וְמִי שְׁמַטְמָא אֶת עֲצָמוֹ מְלַמְטָה, מְטַמְאִים אוֹתוֹ מְלַמְעֵלָה. מְקַדְּשִׁים אוֹתוֹ מְלַמְעֵלָה - נָא, שֶׁהָרִי קְדֻשָׁת רַבּוֹנוֹ שׁוֹרָה עָלָיו, אֲבַל מְטַמְאִים אוֹתוֹ מֵאִיזָה מְקוּם? וְאִם תֹּאמַר מְלַמְעֵלָה, וְכִי טַמְאָה שׁוֹרָה מְלַמְעֵלָה?

אָמַר רַבִּי חֲנִיָּא, הֵיִינוּ דְּתַנְיִנוּן, בְּעוּבְדָא דְּלִתְתָּא אֲתַעַר עוּבְדָא לְעִילָא. אִי עוּבְדָא דְּלִתְתָּא הִיא בְּקְדוּשָׁה, אֲתַעַר קְדוּשָׁה לְעִילָא, וְאֲתִי וְשְׂרִיָּא עָלֶיהָ, וְאֲתַקְדֵּשׁ בִּיהּ. וְאִי אִיהוּ אֲסִתְּאֵב לְתַתָּא, אֲתַעַר רוּחַ מְסַאֲבוּתָא לְעִילָא, וְאֲתִי וְשְׂרִיָּא עָלֶיהָ, וְאֲסִתְּאֵב בִּיהּ. דְּהָא בְּעוּבְדָא תְּלִיָּא מְלַתָּא.

אמר רבי חייא, זה ששנינו, במעשה שלמטה מתעורר מעשה שלמעלה. אם המעשה שלמטה בקדשה, מתעוררת קדשה למעלה, ובאה ושורה עליו ומתקדש בה. ואם הוא מטמא למטה, מתעוררת ריח טמאה מלמעלה, ובאה ושורה עליו ונטמא בה, שהרי הדבר תלוי במעשה.

דקא לית לך טב וביש, קדושא ומסאבותא, דלית ליה עקרא ושרשא לעילא. ובעובדא דלתתא אתער עובדא דלעילא, מה דתלי בעובדא, בעובדא אתער לעילא, ואתעביד עובדא. ומה דתלי במליו, במליו. כד אתגזר במלה, אתער הכי לעילא.

שהרי אין לך טוב ורע, קדשה וטמאה, שאין להם עקר ושרש למעלה, ובמעשה שלמטה מתעורר מעשה שלמעלה. מה שתלוי במעשה, במעשה מתעורר למעלה ונעשה מעשה. ומה שתלוי בדברים, בדברים. כשנגזר בדבר, מתעורר כד למעלה.

ואי תימא, מלה מה אתער. אלא הכי כתיב, (ישעיה נח) ודבר דבר. ההוא דבר, אתער מלה אחרא לעילא, דאקרי דבר. (הושע א) דבר יי אשר היה. (שמואל א, ג) ודבר יי היה יקר. (תהלים לג) בדבר יי שמים נעשו. דהא תנינו, ההיא מלה סלקא, ובקע רקיעין, עד דסלקא (ס"א דאתיישבא) בדוכתיה, ואתער מה דאתער, אי טב, אי טב. אי ביש, ביש. ועל דא כתיב, (דברים כג) ונשמרת מכל דבר רע.

ואם תאמר, מה הדבר מעורר? אלא כד כתוב, (ישעיהנח) ודבר דבר. אותו הדבר מעורר דבר אחר למעלה שנקרא דבר. (הושע א) דבר ה' אשר היה. (שמואל א ג) ודבר ה' היה יקר. (תהלים לג) בדבר ה' שמים נעשו. שהרי שנינו, אותו הדבר עולה ובקע רקיעים עד שעולה (שמתישב) במקומו ומעורר את מה שמעורר, אם טוב - טוב, ואם רע - רע. ועל זה כתוב, (דברים כג) ונשמרת מכל דבר רע.

ד' מינין בלולב, ואינון שבעה. ואי תימא דז' מינין אינון. לאו הכי, אלא ארבעה נינהו ואינון מתפרשין לתלתא אחרנין. ובעובדא דלהון אתערו שבעה אחרנין לעילא, לאוטבא עלמא בכמה סטריין.

וְאַרְבָּעָה מִיָּנִים בְּלוּלָב, וְהֵם שְׁבָעָה. וְאִם תֹּאמַר שֶׁשְּׁבָעָה מִיָּנִים הֵם -
לֹא כֹךְ, אֲלֵא אַרְבָּעָה הֵם, וְהֵם נִפְרָדִים לְשִׁלְשָׁה אַחֲרִים, וּבִמְעֻשָׁה
שָׁלָחֵם מִתְעוֹרְרִים שְׁבָעָה אַחֲרִים לְמַעַלָּה לְהִיטִיב אֶת הָעוֹלָם בְּכַמָּה
צְדָדִים.

כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, אֵף עַל גֵּב דְּאִיְהִי בְּכֻלָּלָא, מִתְבָּרְכָא מְפֻלְהוּ שִׁית, (ס"א
ולא תברכא מאינון שית) וּמִנְחָלָא דְעֵמִיקָא דְמַבּוּעָא, דְנִגִּיד וְלֹא פְסִיק לְעֵלְמִין
מִיּוֹמֵי דְנִגְדָא (ס"א מלנגדא) עֲלִייהו, וַיִּנְקָא לְבַת. דְּהָא בְּגִין דְּאִיְהִי בֵּת לָהּ
לְעֵלְמָא עֲלָאָה וְתַתְּאָה, אֲתַבְּרָכָא מִנִּיְהוּ בְּאֲתַעְרוּתָא דָּא. דְּהָא בְּשַׁעְתָּא
דְּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אֲתַבְּרָכָא מִנִּיְהוּ, כְּלָהוּ עֵלְמִין אֲתַבְּרָכוּ. עַל דָּא סוּבְבִים אֶת
הַמְזֻבָּח כְּמָה (כ"ד ע"ב) דְּאֲתַמַּר.

כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, אֵף עַל גֵּב שְׁהִיא בְּכֻלָּל, מִתְבָּרְכָת מְכַל הַשְּׁשָׁה, (ולתברך
מאותם ששה) וּמִהַנְּחַל הָעֵמֶק שֶׁל הַמְּעִין שְׁשׁוּפֵעַ וְאִינוּ פּוֹסֵק אֶת מִיּוֹמֵי
לְעוֹלָמִים שְׁמִשְׁפִּיעַ (מלהשפיע) עֲלֵיהֶם, וּמִיְנִיק לְבַת. שְׁמִשׁוּם שְׁהִיא בֵּת
לְעוֹלָם הָעֲלִיוֹן וְלַתְּתוֹן, הִיא מִתְבָּרְכָת מֵהֶם בְּהַתְעוֹרְרוֹת הַזֹּו. שְׁהִרִי
בְּשַׁעָה שְׁכְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מִתְבָּרְכָת מֵהֶם, כָּל הָעוֹלָמוֹת מִתְבָּרְכִים, וְעַל כֵּן
סוּבְבִים אֶת הַמְזֻבָּח, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר.

וְעוֹד בְּאֲתַעְרוּתָא דָּא, שִׁיתָא כְּלָהוּ מִתְבָּרְכָא בְּמִיָּא, לְאַסְתַּפְקָא בֵּיהּ,
וְאַשְׁתַּאֲבִין כְּלָהוּ מִמַּבּוּעָא דְיִינָא (ס"א דימא) (דמיא) (ס"א דנחלא) עֵמִיקָא דְכֻלָּא,
לְנַחְתָּא לְעֵלְמָא. וּבְגִין כֹּךְ, בְּעֵיִן כְּלָהוּ לַחִין וְלֹא יִבְשִׁין, לְאַמְשַׁכָּא בְּרַכָּאוֹן
לְעֵלְמָא, בְּגִין דְּאִילְגִי אֵלִין, כְּלָהוּ לַחִין תְּדִירָא, וְטַרְפִּין דְּלָהוֹן מְשַׁתְּכַחִין
תְּדִירָא, וְזַמְן חֲדוּתָא דְלָהוֹן בְּהֵאִי זַמְנָא.

וְעוֹד, בְּהַתְעוֹרְרוֹת הַזֹּאת מִתְבָּרְכִים כָּל הַשְּׁשָׁה בְּמִים לַהֲנוֹת בּוֹ, וְכֻלָּם
שׁוֹאֲבִים מִהַמְּעִין שֶׁל הַיָּין (של היים) (של המים) (של הנחל) הָעֵמֶק שֶׁל הַכֹּל
לְרֹדֵת לְעוֹלָם. וּמִשׁוּם כֹּךְ צְרִיכִים כְּלָם לַחִים וְלֹא יִבְשִׁים, לְמַשְׁךְ
בְּרַכּוֹת לְעוֹלָם, מִשׁוּם שְׁהֵאִילָנוֹת הַלָּלוּ כְּלָם לַחִים תְּמִיד, וְהָעֲלִים
שָׁלָחֵם נִמְצְאִים תְּמִיד, וְזַמְן הַשְּׁמַחָה שָׁלָחֵם בְּזַמְן הַזֶּה.

וְתַנִּינָן בְּסַפְרָא דְרַב הַמְּנוּנָא סָבָא, דְּהָא הָהוּא חִילָא דְּאֲתַפְקָדָא עַל אֵילָנִין
אֵלִין, כָּל חַד וְחַד מֵאֵלִין, לֹא נָטִיל בְּרַכָּאוֹן דְּחֲדוּתָא לְעֵילָא, אֲלֵא בְּזַמְנָא
דָּא. וְחֲדוּתָא דְלָהוֹן כְּלָהוּ לְעֵילָא, וְחֲדוּתָא דְּאֵילָנִין אֵלִין לְתַתָּא, כְּלָהוּ
בְּזַמְנָא דָּא הוּא. וְאַתְעָרוּתָא דְלָהוֹן בְּאִינוֹן קַדִּישֵׁי מְלַכָּא תַלְלִין. וְכַד יִשְׂרָאֵל

נטילי לון, כלא אתער בזמנא דא, ועלמא מתברכא, (ס"א לכנסת ישראל מתברכא)
לארקא ברקאן לעלמא.

ושנינו בספרו של רב המנונא סבא, שהרי אותו פח שהפקד על
האילנות הללו, כל אחד ואחד מאלו לא נוטל ברכות של שמחה
למעלה, אלא בזמן הזה. והשמחה שלהם כלם למעלה, ושמחת
האילנות הללו למטה, כלם בזמן הזה הוא. וההתעוררות שלהם
באותם קדושי המלך תלויים. וכשישראל נוטלים אותם, הכל
מתעורר בזמן הזה, והעולם מתברך (לכנסת ישראל מתברכת) להוריק
ברכות לעולם.

כתיב (תהלים כט) קול יי על המים אל הכבוד, אמר רבי יוסי, דא אברהם.
קול יי בפח: דא יצחק. קול יי בהדר: דא יעקב. קול יי שובר ארזים:
דא נצח. קול יי חוצב להבות אש: דא הוד. קול יי יחיל מדבר: דא צדיק.
קול יי יחולל אילות: דא צדק. וכלהו מתגדלי על ימא (מייא) ואתשקיין
במיא, לגדלא. הדא הוא דכתיב, (בראשית ב) ונהר יוצא מעדן להשקות את
הגן. וכלהו הני מתערי ברקאן לעלמא, מההוא שקיו, דאתשקיין כלהו.

כתוב, (תהלים כט) קול ה' על המים אל הכבוד. אמר רבי יוסי, זה
אברהם. קול ה' בפח - זה יצחק. קול ה' בהדר - זה יעקב. קול ה'
שובר ארזים - זה נצח. קול ה' חוצב להבות אש - זה הוד. קול ה' יחיל
מדבר - זה צדיק. קול ה' יחולל אילות - זה צדק. וכלם גדלים על הים
(המים) ונשקים במים כדי לגדל. זהו שכתוב (בראשית ב) ונהר יוצא מעדן
להשקות את הגן. וכל אלה מעוררים ברכות לעולם מאותה
ההשקאה שכלם משקים.

תא חזי, הני שבע קליו, תליין במלה דפומא בשאר יומי שתא, והשתא,
לא תליין אלא בעובדא, ואנו עובדא קא בעינן, ולא מלה. בגין דבזמנא
דא, מברך לכל שתא.

בא ראה, שבעת הקולות הללו תלויים בדבור הפה בשאר ימות השנה,
ועכשו אין תלויים אלא במעשה, ואנו צריכים מעשה, ולא דבור,
משום שבזמן הזה מברך את כל השנה.

ביומא שביעאה דחג, הוא סיומא דדינא דעלמא, ופתקין נפקין מבי
מלכא, וגבורן מתערי ומסתיימן בהאי יומא, וערבי נחל (תליין) בהו. ובעינן

לְאַתְעָרָא גְבוּרָן לְמִיָּא. וְלִסְחָרָא זִי זְמַנִּין, לְרוּוָּאָה לְהַאי מְזַבְחָ, מִמִּיָּא
דִּי צְחָק, בְּגִין דְּאַתְמַלְיָא מִיָּא הַאי בִּירָא דִּי צְחָק, וְכַד הוּא אֶתְמַלְיָא, כָּל
עֲלָמָא אֶתְבָּרְכָא בְּמִיָּא.

בִּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שֶׁל הַחֵג, הוּא סִיּוּם הַדִּין שֶׁל הָעוֹלָם, וְהַפְּתִיקִים יוֹצְאִים
מִבֵּית הַמֶּלֶךְ, וְהַגְּבוּרֹת מִתְעוֹרְרוֹת וּמְסַתֵּימוֹת בִּיּוֹם הַזֶּה, וְעַרְבֵי נַחַל
(תְּלוּיִים) בָּהֶם. וְצָרִיכִים לְעוֹרֵר גְּבוּרֹת לַמַּיִם, וְלְהַקִּיף שְׁבַע פְּעָמִים כְּדִי
לְרוּת אֶת הַמְּזַבְחָ הַזֶּה מִהַמַּיִם שֶׁל יְצָחָק, מְשׁוּם שֶׁהַבְּאֵר הַזֶּה שֶׁל
יְצָחָק מִתְמַלְאֵת מַיִם, וְכִשְׁמַתְמַלְאֵת, כָּל הָעוֹלָם מִתְבָּרֵךְ בְּמַיִם.

דף ל"ב ע"א

וּבְהַאי יוֹמָא גְבוּרֹת בְּעִינָן לְמִיָּא, וְלִסְיִמָּא לֹון לְבַתֵּר, דְּהָא (דף ל"ב ע"א)
בְּהַאי יוֹמָא מְסַתֵּימִי דִּינָא. וּבְגִין כְּדָּ בְּעִינָן לְבַטְשָׂא לֹון בְּאַרְעָא, וְלִסְיִמָּא
לֹון דְּלָא מְשַׁתְּכָחוּ, דְּהַאי יוֹמָא אֶתְעוֹרוּתָא וְסִיּוּמָא הוּא. וְעַל דָּא אֶתְעוֹרוּתָא
וְסִיּוּמָא הוּא דְּעַבְדִּין בְּעַרְבֵי נַחַל.

וּבִיּוֹם הַזֶּה צָרִיכִים גְּבוּרֹת לַמַּיִם, וְלִסְיִם אוֹתָהּ אַחַר כְּדָּ, שֶׁהָרִי בִּיּוֹם
הַזֶּה מְסַתֵּימִים הַדִּין, וּמְשׁוּם כְּדָּ צָרִיכִים לְחַבֵּט אוֹתָם בְּקַרְקַע שְׁלֵא
יִמְצְאוּ, שֶׁהָרִי זֶהוּ יוֹם שֶׁל הַתְּעוֹרְרוֹת וְסִיּוּם. וְלָכֵן הַתְּעוֹרְרוֹת וְסִיּוּם
הוּא שְׁעוֹשִׂים בְּעַרְבֵי נַחַל.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא וְדַאי הָכִי הוּא, וְשַׁפִּיר. וְעַרְבֵי נַחַל, מְסַטְרָא דְנַחַל, נִפְקִי
גְבוּרָאן. וּבְהַאי יוֹמָא מִתְעַרְרִי וּמְסַיִמִי. בְּהַאי יוֹמָא כְּתִיב, (בְּרַאשִׁית כו) וַיֵּשֶׁב
יְצָחָק וַיַּחְפּוֹר אֶת בְּאֵרֵת הַמַּיִם. בְּאֵרֵת כְּתִיב חֶסֶר. וַיֵּשֶׁב, מֵהוּ וַיֵּשֶׁב. אֶלָּא
יוֹמָא קַדְמָאָה דִּינָרְחָא, שִׁירוּתָא דִּינָא הִנֵּה בְּכָל עֲלָמָא, וַיְצַחֵק קִיִּימָא
לְכוּרְסִיָּא לְמִידָן עֲלָמָא. בְּהַאי יוֹמָא, וַיֵּשֶׁב יְצָחָק לְאַתְעָרָא דִּינִין וְלִסְיִמָּא
דִּינִין. וַיַּחְפּוֹר אֶת בְּאֵרֵת הַמַּיִם, לְאַרְקָא גְבוּרָן לְכַנְסֵת יִשְׂרָאֵל, לְאַתְעָרָא
לְמִיָּא, דְּהָא מִיָּא בְּגְבוּרָן נַחְתָּן לְעֲלָמָא.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, וְדַאי כְּדָּ הוּא, וַיִּפְּהָ. וְעַרְבֵי נַחַל, מֵהַצֵּד שֶׁל נַחַל יוֹצְאוֹת
גְבוּרוֹת. וּבִיּוֹם הַזֶּה מִתְעוֹרְרִים וּמְסַיִמִים. בִּיּוֹם הַזֶּה כְּתוּב, (בְּרַאשִׁית כו)
וַיֵּשֶׁב יְצָחָק וַיַּחְפּוֹר אֶת בְּאֵרֵת הַמַּיִם. בְּאֵרֵת כְּתוּב חֶסֶר. וַיֵּשֶׁב, מֵהָ זֶה
וַיֵּשֶׁב? אֶלָּא הַיּוֹם הָרִאשׁוֹן שֶׁל הַחֹדֶשׁ, רֵאשִׁית הַדִּין הַזֶּה בְּכָל הָעוֹלָם,
וַיְצַחֵק עוֹמֵד לְכַסֵּא לְדוֹן אֶת הָעוֹלָם. בִּיּוֹם הַזֶּה, וַיֵּשֶׁב יְצָחָק, לְעוֹרֵר

דיניס וילסיס דיניס. ויחפר את בארת המים, להריק גבורות לכנסת
ישראל לעורר את המים, שהרי מים יורדים לעולם בגבורות.

ובגין דאלין גבורן, לא נחתין אלא בעיבא, ויומא דעיבא לא נייחא
רוחיהון דקיימי עלמא, אלא בגין דעלמא אצטריד להו. מאי טעמא. בגין
דעלמא בדינא אתברי, וכלא בעיא הכי. בגין כד פלא בעובדא תליא
מלתא. ועל דא, כהנא בעובדא ותקונא דאיהו עביד לתתא, אתערו עלאין
ותתאין לתקנא לון, ומתתקני על ידו.

ומשום שהגבורות הללו אין יורדות אלא בעננים, ויום המענן לא נחה
רוחם של עמודי העולם, רק משום שהעולם צריך אותם. מה הטעם?
משום שהעולם נברא בדין, והכל כד צריך. משום כד הכל תלוי
במעשה. ועל כן הכהו במעשה ובתקון שהוא עושה למטה, מתעוררים
עליונים ותחתונים לתקן אותם, והם מתתקנים על ידו.

אמר רבי יוסי הא תנינו, הערבה דדמיא לשפון בהאי יומא, ומאי היא.
אמר רבי חייא, אף על גב דלדרשא הוא דאתי, הכי הוא ודאי. דהא בהאי
יומא בשפון תליא, בהאי יומא פקיד מלכא למיחב פתקין לסנטירא,
ומסתיימי דיניו, ואסתים לישנא בישא מעלמא. ביומא קדמא דגירחא
שירותא דדינא הוא, וסיומא הוא בהאי יומא. והא אתמר.

אמר רבי יוסי, הרי שנינו, הערבה שדומה לשפתיים ביום הזה, ומה
היא? אמר רבי חייא, אף על גב שלדרש הוא בא, כד זה ודאי. שהרי
ביום הזה זה תלוי בשפתיים, ביום הזה מצוה המלך לתת פתקים
לממנה, והדינים מסתיימים, ונסתם לשון הרע מהעולם. ביום
הראשון של החדש הוא ראשית הדין, והסיום הוא ביום הזה, והרי
נתבאר.

תא חזי, ביומא דא שלמין ומסיימי עמין עובדי עבודה זרה ברקאן דלהון,
ושראן בדינא. וישראל ביומא דא מסיימי דיניו דלהון ושראן בברכתא.
דהא ליומא אחרא זמינו לאשתעשעא במלכא, לנטלא מיניה ברקאן לכל
שתא, ובההוא חדוותא לא משתכחי במלכא אלא ישראל בלחודדיהו.
ומאן דיתבי עם מלכא, ונטל ליה בלחודדיה, כל מה דבעי שאיל, ויהיב ליה.
ועל דא ישראל שראן, ועמין עובדי עבודה זרה מסיימי. ועל דא כתיב,
(מלאכי א) אהבתי אתכם אמר יי' וגו'.

בא ראה, ביום הזה העמים עובדי עבודה זרה משלימים ומסיימים את הברכות שלהם ושורים בדין, וישראל ביום הזה מסיימים את הדינים שלהם ושורים בברכות, שהרי ליום אחר עתידים להשתעשע עם המלך, לטל ממנו ברכות לכל השנה, ובאותה שמחה לא נמצאים עם המלך, רק ישראל לבדם. ומי שיושב עם המלך ונוטל אותו לבדו, כל מה שרוצה שואל, ונותן לו. ועל כן ישראל מתחילים, ועמים עובדי עבודה זרה מסיימים. ועל כן כתוב, (מלאכי א) אהבתי אתכם אמר ה' וגו'.

אמר ליה, הא חמינא ליה לעשו בשלוח, במלכו, בכריכו עלאין, ושליט על עלמא, ואת אמר ואשים את הריו שממה. אמר ליה, בכל אתר הכי הוא. כיון דמלכא קדישא גזר גזרה, ושוי ההיא גזרה בפתקיה, קרא אסהיד כמה דאתעביד. ועל דא ואשים את הריו שממה, הא שויתי בפתקא דיילי. וכן כל אינון טבן דגזר עליהו דישראל, דכתיב, (יחזקאל יז) אני יי דברתי ועשיתי. (ויקרא ז) וזאת תורת האשם וזאת תורת המנחה וזאת תורת זבח השלמים וזאת תורת החטאת. רבי יצחק אמר, הא אוקמוה אי לתתא דא בכלא. אי לעילא דא בכלא. ומאן דאשתדל באורייתא, נטלא לחולקיה בכלא, ואתאחיד בכל סטריו, ולא בעי לקרבא קרבנא על נפשיה, והא אתמר.

אמר לו, הרי אני רואה את עשו בשלוח, במלכות, בכרכים עליונים, ושולט על העולם, ואתה אמרת ואשים את הריו שממה! אמר לו, בכל מקום זה כד, כיון שהמלך הקדוש גזר גזרה ושם אותה גזרה בפתק שלו, הכתוב מעיד כמו שנעשה. ועל כן ואשים את הריו שממה, שהרי שמתתי את זה בפתק שלי, וכן כל אותן טובות שגזר על ישראל, שכתוב (יחזקאל יז) אני ה' דברתי ועשיתי. וזאת תורת האשם וזאת תורת המנחה וזאת תורת זבח השלמים וזאת תורת החטאת. רבי יצחק אמר, הרי פרשוה, אם למטה - זו בכל, ואם למעלה - זו בכל. ומי שמשתדל בתורה, נוטל אותה לחלקו בכל ונאחז בכל הצדדים, ולא צריך להקריב קרבן על נפשו, והרי נתבאר.

רבי יצחק פתח, (ירמיה ב) הכהנים לא אמרו איה יי ותופשי התורה לא ידעוני והרועים פשעו בי. הכהנים, אליו כהנים דמשמשין בכהונה גדולה, ומקרבין מליו קדישין לאתריהו, ומייחדין יחודא כל חד וחד כדקא חזי. ותופשי התורה מאן אינון תופשי התורה, וכי כהני לאו תופשי התורה נינהו. אלא, אליו אינון לינאי, דתפשי בכנורות, דאתין מסטרא דאורייתא. ואתייהיבת מסטרא דלהון אורייתא. ואינון ממנו על שבחא דתושבחתא דמלכא קדישא, ליחדא ליה יחודא שלים כדקא יאות.

והרועים פשעו בי. אליו אינון רברבי עמא, דאינון רעיון לעמא, פרעגא דמדבר עאניה.

רבי יצחק פתח, (ירמיה ב) הכהנים לא אמרו איה ה' ותפשי התורה לא ידעוני והרעים פשעו בי. הכהנים - אלו הכהנים שמשמשים בכהנה גדולה, ומקריבים דברים קדושים למקומם, ומיחדים היחוד כל אחד ואחד פראוי. ותפשי התורה, מי הם ותפשי התורה? וכי כהנים אינם תופשי התורה? אלא אלו הם הלויים שתופשים את הכנורות, שבאים מצד של התורה, והתורה נתנה מהצד שלהם, והם ממנים על השבח של תשבחתו של המלך הקדוש ליחד אותו יחוד שלם פראוי. והרעים פשעו בי - אלה הם גדולי העמים, שהרי רועים את העם כמו רועה שמנהיג את צאנו.

דף ל"ב ע"ב

ואליו אינון ג' דרגין, דבעגא לאשתפחא תדיר על קרבנא, לאשפחא רעוא לעילא ותתא, ולאשתפחא ברכאון בכלהו עלמין. כהנא מקרב קרבנא, ואתכונן ליחדא שמא קדישא פדקא חזי, ולאשתפחא סטרא דיליה. ולינאי אתכונן בשיר, לאשתפחא סטרא דלהון, (דף ל"ב ע"ב) ולאשתפחא בסטרא דכהנא. וישראל אתכונן לבא ורעותא לתיובתא שלימתא, ואתכנע קמי מלכא קדישא, והאי נטיל כלא, ואתכפר חוביה, ואשתכח חדוותא בעלמי ותתאי.

ואלה הם שלש דרגות שצריכות תמיד להמצא על הקרבן למצא רצון למעלה ולמטה ושימצאו ברכות בכל העולמות. הכהן מקריב קרבן, ומתכונן ליחד את השם הקדוש פראוי ולעורר את הצד שלו, והלויים מתכוננים בשיר לעורר את הצד שלהם ולהכליל בצדו של הכהן, וישראל מכון לבו ורצונו לתשובה שלמה ונכנע לפני המלך הקדוש, וזה נוטל הכל ומתכפר חטאו, ונמצאת שמחה בעליונים ובתחתונים.

רבי יהודה פתח, (תהלים קד) המקרה במים עליותיו וגוי. קודשא בריך הוא פד ברא עלמא, מגו מיא אפיק ליה, וסדר ליה על מיא. מה עבד. פלג מיא לתרין. פלגותא לתתא, ופלגותא לעילא. ועביד מנייהו עובדין, מפלגותא תתאה עבד ותקן עלמא דא, וסדר ליה על פלגותא דא, ואתקין ליה לעילא עלליהו. הדא הוא דכתיב, (תהלים כד) כי הוא על ימים יסדה. ופלגו אחרא

סלקיה לעילא, ותקר ביה תקראין עלאין, הדא הוא דכתיב המקרה במים עליותיו וגו'.

רבי יהודה פתח, (תהלים קד) המקרה במים עליותיו וגו'. כשבא הקדוש ברוך הוא את העולם, הוציא אותו מתוך מים, וסדר אותו על המים. מה עשה? חלק את המים לשנים, מחצית למטה ומחצית למעלה, ועשה מהם מעשים. מהמחצית התחתונה עשה ותקן את העולם הזה וסדר אותו על המחצית הזאת, ותקן אותו למעלה עליהם, זהו שכתוב (שם טז) כי הוא על ימים יסדה. ואת המחצית האחרת העלה למעלה וסדר בו את התקרות העליונות, זהו שכתוב המקרה במים עליותיו וגו'.

ועבד רקיע בין תרין פלגותיא אליו, הדא הוא דכתיב (בראשית א) יהי רקיע בתוך המים וגו', ועליהו אתקין וסדר עלאין קדישין מגו טיפי טיפי ברוחא דאתגזרא בבסיטא (ס"א בבוצינא) (ס"א וסדר מלאכי עלאי קדישי, מגו רוחא דאתגזר מפומיה). דכתיב, (תהלים לג) וברוח פיו כל צבאם.

ועשה רקיע בין שני החצאים הללו, זהו שכתוב (בראשית א) יהי רקיע בתוך המים וגו'. ועליהם תקן וסדר עליונים קדושים מתוך טפות טפות ברוח שנגזרה בתאר (במאור) (וסדר מלאכים עליונים קדושים מתוך רוח שנגזרה מפיו), שכתוב וברוח פיו כל צבאם.

ובאלין אתקין וסדר מזמרי תושבחתיה ביומא, ואתערבו בשלהובי אשא. ואינון גדודי חיילין, אמרין שירתא ביומא, תושבחון בצפרא, וזמרון ברמשא. כד מטי ליליא, כלהו פסקי שירתא. לעילא מנייהו, גדודין דאשא, בשלהובא תקיף, קיימין ומריחין אשא דאכלא, ואהדרי לאתרייהו.

ובאלו תקן וסדר המזמרים את תושבחתו ביום, והתערבו בשלהבות אש. ואותם גדודי הצבאות אומרים שירה ביום, תשבחות בפקר וזמירות בערב. כשמגיע הלילה, כלם מפסיקים את השירה. מעליהם גדודי אש בשלהבת חזקה עומדים ומריחים אש אוכלת, וחוזרים למקומם.

ואית בסטרא אחרא, דתהומין סלקין אליו על אליו. ואית תהומא עלאה, ותהומא תתאה, ובכלהו שארן מאריהון דדינין מסטרא דדינא קשיא.

ואית בגו סטרא דתהומא תתא, שלהובן דאוקדיו זיקין נוריו, ממנו על דינין דעלמא, לאוקדא לחייבא בנורא, דנגדי מההוא נהר דינור. וכלהו אשא, וחיזו דלהון אשא דלהיט, וקיימין בין עלאי ותתאי.

ויש בצד האחר שתהומות עולים אלו על אלו, ויש תהום עליון ותהום תחתון, ובכלם שורים בעלי הדינים מצד של הדין הקשה. ויש בתוך צד התהום התחתון שלהבות ששורפות זיקים של אש הממנים על דיני העולם, לשרף את הרשעים באש שיוצאת מאותו נהר דינור. וכלם אש, ומראיהם אש לוחטת, ועומדים בין עליונים ותחתונים.

וכד תננא דמדבחא סליק, מתעברו וסלקין מההוא דרגא, דקיימין לשיצאה ולאובדא, וההוא נגידו דאשא תקיפא דנהר דינור, דאיהו תקיף ועלאה, אהדר לאתריה. וכלהו, מתהניין מתננא דמדבחא, בגין דאתתקנת לקבלי (ס"א מדבחא) מלכא עלאה, ובגין כך מתהניין מניה, ואינון קרבין להכא. ותננא אחרא סליק, והא אוקימנא, לכל חד וחד, רעותא דכלא דסלקא לעילא, דאיהו נייחא דרוחא, לגבי מלכא קדישא.

וכשעולה עשן המזבח, עוברים ועולים מאותה דרגה, שעומדים לכלות ולהאביד, ואותו זרם של של אש חזרה של נהר דינור, שהוא תקיף ועליון, חוזר למקומו, וכלם נהנים מעשן המזבח, משום שנתתקו כנגד (המזבח) המלך העליון, ומשום כך הם נהנים ממנו, והם קרבים לכאן. ועשן אחר עולה, והרי בארנו, לכל אחד ואחד, הרצון של הכל שעולה למעלה, שהוא נחת רוח למלך הקדוש.

הא אתמר, דבמדבחא סלקא ואתחזי אוריאל, כחיזו דחד אריא תקיפא, רביע על טרפיה. והווי חמאן כהני וישראל, וחדאן, דהוו דעין דאתקבל ברעוא קמי מלכא קדישא. ואשא אחרא עלאה קדישא נחית, לקבלא אשא תתאה, כדין בר נש אזיל (נ"א דחיל) ואזדעזע קמי מאריה, ותב בתיובתא שלימתא.

הרי נתבאר שבמזבח עולה ונראה אוריאל, כמו מראה של אריה חזק רובץ על טרפו, והיו הכהנים וישראלים רואים ושמחים, שהיו יודעים שהתקבל ברצון לפני המלך הקדוש, ואש אחרת עליונה קדושה יורדת כנגד האש התחתונה, ואז אדם הולך (רא) ומזדעזע לפני אדונו ושב בתשובה שלמה.

לְמַלְכָּא דְשִׁדְרוּ לִיה דְּזִרְוֹנָא, וְאַתְיִיִּשְׁר קָמִיה, אָמַר לְעִבְדֵּיהּ, זִיל וְטוּל דְּזִרְוֹן דָּא, דְּאַיִתִּיאוּ לִי. כִּד אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאוּרִיאֵ"ל, זִיל וְקַבֵּיל דְּזִרְוֹנָא דְּבָנֵי מְקַרְיָבִין קָמִאי. כִּמְה חֲדוּוה מְשִׁתְּפַחֵי בְּכֻלָּא, כִּמְה בְּסִימוּתָא בְּכֻלָּא מְשִׁתְּכַח, כִּד כְּהֵנָּא וְלִינְיָא, וְהוּא דְּמְקַרְיָב קְרַבְנָא, מְכוּוֹנֵי לְקַרְבָּא קְרַבְנָא כְּדָקָא יְאוּת, בְּיַחְוֵדָא שְׁלִים.

לְמַלְכָּא שְׁשִׁלְחוּ לוּ דְּזִרְוֹן, וְהִיָּה מְקַבֵּל לְפָנָיו. אָמַר לְעִבְדֵּוּ, לִדְ וְטוּל אֶת הַדְּזִרְוֹן הַזֶּה שֶׁהֵבִיאוּ לִי. כִּד אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאוּרִיאֵ"ל, לִדְ וְקַבֵּל אֶת הַדְּזִרְוֹן שֶׁבָּנֵי מְקַרְיָבִים לְפָנָי. כִּמְה שְׂמַחָה נִמְצְאָת בְּכֻלָּא, כִּמְה הַתְּבַשְׂמוֹת נִמְצְאָת בְּכֻלָּא, כְּשֶׁהִכְהִין וְהִלּוּי וְאוּתוּ שְׂמַקְרִיב קְרַבְנָא מְכוּוֹנִים לְהַקְרִיב קְרַבְנָא בְּיַחְוֵדָא שְׁלִים.

תָּא חֲזִי, כְּתִיב, (וַיִּקְרָא ט) וַתֵּצֵא אִשׁ מִלְּפָנָי יְיָ וַתֹּאכַל עַל הַמִּזְבֵּחַ אֶת הָעוֹלָה וְגו'. דָּא אוּרִיאֵ"ל, דְּנַחֲתִית בְּחִיזוּ דְּאַשָּׁא בְּשִׁלְהוּבָא, עַד דְּנַחֲתִית לְמִדְּבַחָא, לְקַבֵּל דְּזִרְוֹנָא וְאַתְחִיזִי כְּאַרְיָה רַבְרָבָא, רַבִּיעַ עַל קְרַבְנָא.

בָּא רָאָה, כְּתוּב וַתֵּצֵא אִשׁ מִלְּפָנָי ה' וַתֹּאכַל עַל הַמִּזְבֵּחַ אֶת הָעֹלָה וְגו'. זֶה אוּרִיאֵ"ל, שֶׁיּוֹרֵד בְּמִרְאָה שֶׁל אִשׁ בְּשִׁלְהֶבֶת, עַד שֶׁיּוֹרֵד לְמִזְבֵּחַ לְקַבֵּל אֶת הַדְּזִרְוֹן, וְנִרְאָה כְּמוֹ אַרְיָה גְדוֹל רוֹבֵץ עַל הַקְּרָבָן.

וְכִד יִשְׂרָאֵל לֹא אֲשִׁתְּכַחוּ זְכָאִין, אוּ הוּא דְּמְקַרְיָב קְרַבְנָא לֹא קְרִיב כְּדָקָא יְאוּת, וְלֹא אֲתַקְבֵּל קְרַבְנִיהּ, הוּוּ חֲמָאן דְּלֹא סְלִיק תִּנְנָא בְּאַרְחַ מִיִּשְׂרָאֵל, וְהוּוּ קַם חַד רוּחָא מְנוּקְבָא דְּצִפּוֹן, וְעָאֵל לְמִדְּבַחָא, וְהוּוּ חֲמָאן דְּיוּקְנָא דְּחַד כְּלָבָא חֲצִיפָא, רַבִּיעַ עַל קְרַבְנָא. כִּדִּין הוּוּ יַדְעִי דְּלֹא אֲתַקְבֵּל בְּרַעְוָא הוּוּ קְרַבְנָא.

וְכִשְׁיִשְׂרָאֵל לֹא נִמְצְאוּ צְדִיקִים, אוּ שְׂאוּתוּ מְקַרְיָב הַקְּרָבָן לֹא הַקְּרִיב כְּרַאִי וְלֹא הִתְקַבֵּל קְרַבְנֵוּ, הִיוּ רוּאִים שֶׁהֶעֱשׂוּ לֹא עוֹלָה בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל, וְהִיָּתָה עוֹמֶדֶת רוּחַ אַחַת מְנַקֵּב הַצִּפּוֹן וְנִכְנָסֶת לְמִזְבֵּחַ, וְהִיוּ רוּאִים דְּיוּקוֹן שֶׁל כָּלָב אֶחָד חֲצוּף רוֹבֵץ עַל הַקְּרָבָן, וְאִזְ הִיוּ יוֹדְעִים שֶׁלֹּא הִתְקַבֵּל בְּרַצוֹן אוּתוּ הַקְּרָבָן.

לְמַלְכָּא דְּשִׁדְרוּ לִיה דְּזִרְוֹן, חֲמָא לִיה מְלָכָא דְּלֹאוּ אִיהוּ כְּדָאֵי לְקַרְבָּא קָמִיה, אָמַר מְלָכָא, אֲסִיקוּ הוּוּ דְּזִרְוֹנָא, וְהִבּוּ לִיה לְכֻלָּבָא, דְּלֹאוּ אִיהוּ כְּדָאֵי לְאַעְלָא קָמִאי. כִּד בְּשַׁעְתָּא דְּקְרַבְנָא אֲתַקְרִיב, וְלֹא אֲתַקְבֵּל בְּרַעְוָא,

דִּירוֹנָא לְכַלְבָּא אַתְמָסֵר. וּבְגִין כֶּךָ הוּוּ חֲמָאוּ, דִּיוֹקְנָא דְכַלְבָּא עַל גְּבִי מְדַבְחָא.

לְמַלְךְ שֶׁשָּׁלְחוּ לוֹ דִּירוֹן, רָאָה אוֹתוֹ הַמֶּלֶךְ שֶׁאִינוֹ כֹּדָאֵי לְקָרְבוֹ לְפָנָיו. אָמַר הַמֶּלֶךְ, סִלְקוּ אֶת אוֹתוֹ הַדִּירוֹן וְתַנּוּ אוֹתוֹ לְכָלֵב, שֶׁאִינוֹ כֹּדָאֵי לְהַכְנִס לְפָנָיו. כֶּךָ בְּשַׁעַה שֶׁנִּקְרַב הַקָּרְבָן וְלֹא הִתְקַבַּל בְּרָצוֹן, הַדִּירוֹן נִמְסַר לְכָלֵב, וּמִשׁוּם כֶּךָ הָיוּ רוֹאִים אֶת דִּיוֹקוֹן הַכָּלֵב עַל גְּבִי הַמְזִבְחַת.

דף ל"ג ע"א

תָּא חֲזִי כְּתִיב (דף ל"ג ע"א) (ויקרא ט) וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלְּפָנָיו יְיָ וַתֹּאכַל עַל הַמִּזְבֵּחַ אֶת הָעוֹלָה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, דָּא אֹרִיא"ל, דְּאִתְחַזִּי בְּשִׁלְהוּבֵיתָא דְאֶשָּׁא עַל מְדַבְחָא, כְּמָה דְאִתְמַר רַבִּיעַ עַל קָרְבָּנָא. וּכְדִין חֲדוּתָא הָוָה בְּכֹלָא, דְּהָא אִתְקַבַּל בְּרָעוּוָא, כְּמָה דְכְּתִיב, וַיֵּרָא כְבוֹד יְיָ אֶל כָּל הָעָם. וְאֵי לֹא הָוָה עֲרֻבוּבֵיא דְבְנֵי אֱהָרֹן, מִן יוֹמָא דְנִפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, לֹא אֲשַׁתְּכַח רַעוּוָא הַכִּי לַעִילָא וְתִתָּא.

בֹּא רָאָה, כְּתוּב וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלְּפָנָיו ה' וַתֹּאכַל עַל הַמִּזְבֵּחַ אֶת הָעוֹלָה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, זֶה אֹרִיא"ל, שֶׁנִּרְאָה בְּשִׁלְהַבַּת אֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר רוּבֵץ עַל הַקָּרְבָן. וְאִזּוּ הִיְתֵה שְׂמִיחָה בְּכֹל, שֶׁהָרִי הִתְקַבַּל בְּרָצוֹן, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב וַיֵּרָא כְבוֹד ה' אֶל כָּל הָעָם. וְאִם לֹא הִיְתֵה הָעֲרֻבוּבֵיא שֶׁל בְּנֵי אֱהָרֹן מִיּוֹם שֶׁיֵּצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, לֹא נִמְצָא רָצוֹן כֶּךָ לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה.

רעיא מהימנא פְּקוּדָא דָּא לְשֵׁרוּף קַדְשִׁים בְּאֵשׁ. וְאַבְתְּרִיהּ וְהַנוֹתֵר מִבְּשַׁר הַזֶּבֶחַ בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְּאֵשׁ יִשְׂרָף. תְּנַאֲיוֹן וְאַמוֹרָאִין. בְּסִתְרֵי תוֹרָה, אֵית קַדְשׁ, וְאֵית קַדְשִׁים, וְאֵית קַדְשׁ קַדְשִׁים. מַה הִנְיָה אֵית לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּקַדְשִׁים דְּאִתּוֹקְדוּ. אֵי תִימָא בְּגִין יִצְחָק, דְּבִשְׁעֵתָא דִּישְׂרָאֵל בְּעֵקוּ, סְלִיק אֶפְרוֹ שֶׁל יִצְחָק קָמִיָּה, דְּאֵי חֲזִיבִין שְׂרִיפָה אֲשֶׁתִּזְיָבוּ בְּגִינֵיהּ. הָאֵי לְדִרְשָׁא אִיהוּ. וְאֵי תִימְרוּן בְּגִין (צְדִיקִיָּא) (נִיָּא וְאֵי בְּגִין) בְּנֵי אֱהָרֹן דְּהוּוּ שְׂרִיפַת קַדְשִׁים, דְּכְּתִיב בְּהוּן וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלְּפָנָיו יְיָ וַתֹּאכַל אוֹתָם וְנִמּוּתוּ. וּמִיִּתְהוּן כְּפָרָה לְיִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שְׂרִיפַת קַדְשִׁים, אוּף דָּא לְדִרְשָׁא קָא אֲתִי.

מִצְנָה זֹו לְשֵׁרוּף קַדְשִׁים בְּאֵשׁ, וְאַחֲרֵיהּ - וְהַנוֹתֵר מִבְּשַׁר הַזֶּבֶחַ בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְּאֵשׁ יִשְׂרָף. תְּנַאֲיוֹם וְאַמוֹרָאִים, בְּסִתְרֵי תוֹרָה יֵשׁ קַדְשׁ, וְיֵשׁ קַדְשִׁים, וְיֵשׁ קַדְשׁ קַדְשִׁים. מַה הִנְיָה יֵשׁ לְקוּדְשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּקַדְשִׁים שֶׁנִּשְׂרְפוּ? אִם תֹּאמַר בְּשִׁבִיל יִצְחָק, שֶׁבְּשַׁעַה שֶׁיִּשְׂרָאֵל בְּצָרָה, עוֹלָה אֶפְרוֹ שֶׁל יִצְחָק לְפָנָיו, שֶׁאִם חֲזִיבִים שְׂרִיפָה וְנִצְלוּ בְּגִלְלוּ - זֶהוּ לְדִרְשׁ. וְאִם תֹּאמְרוּ מִשׁוּם (הַצְדִּיקִים) (וְאִם מִשׁוּם) בְּנֵי אֱהָרֹן שֶׁהָיוּ שְׂרִיפַת קַדְשִׁים,

שְׁכָתוֹב בָּהֶם וַתֵּצֵא אֶשׁ מִלִּפְנֵי ה' וַתֹּאכַל אוֹתָם וַיָּמָתוּ, וּמִיַּתְתָּם כַּפָּרָה לְיִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שֶׁרַפְתָּ קִדְשִׁים - אֵף זֶה לְדַרְשׁ בָּא.

אֵלָּא, תֵּלֶת אֲשֵׁינ בְּשֶׁרְגָא: אֲשָׁא חוֹרָא, וְאֲשָׁא אוֹכְמָא, וְאֲשָׁא תַכְלֶתָא. לְקַבֵּל: תּוֹרָה, נְבִיאִים, וּכְתוּבִים. לְקַבֵּל: כְּהוֹן, לֵוִי, וְיִשְׂרָאֵל. וַתַּכְלֶת אִיהִי שְׁכִינְתָא, קְרִיבָא לָן, וְאִיהִי אַחִידָא בְּאִינוֹן פְּתִילוֹת, בְּכַנְפֵי מְצוּנָה, דְּאִתְמַר בְּהוֹן וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִית. וְהֵאֵי תַכְלֶת דְּאִיהִי שְׁכִינְתָא, אִיהִי דִינָא, דְּאִכִּילַת קְרַבְנִין וְעֵלְוֹן.

אֵלָּא שְׁלֶשָׁה אֲשִׁים בְּנֵר: אֶשׁ לְבָנָה, וְאֶשׁ שְׁחָרָה, וְאֶשׁ תַּכְלָה, כְּנֶגֶד תּוֹרָה נְבִיאִים וּכְתוּבִים, כְּנֶגֶד כְּהוֹן לֵוִי וְיִשְׂרָאֵל. וַתַּכְלֶת הִיא שְׁכִינָה, קְרוּבָה לָנוּ, וְהִיא אַחוּזָה בְּאוֹתוֹן פְּתִילוֹת, בְּכַנְפֵי מְצוּנָה, שְׁנֵאמַר בָּהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִית. וְהַתַּכְלֶת הַזֶּה שֶׁהִיא שְׁכִינָה, הִיא דִין שְׁאוֹכְלַת קְרַבְנוֹת וְעוֹלוֹת.

אִי אֲשַׁכַּחַת בְּנֵי נֶשָׂא, דְּאִינוֹן עֲצִים יְבֻשִׁים, כְּגוֹוָנָא דְּאִינוֹן פְּתִילוֹת יְבֻשִׁין, בְּלֵא מִשְׁחָא, דְּאִיהִי אוֹרֵייתָא רַחֲמֵי, אִיהִי לֹון (דְּלִידוֹנוֹן) שְׁרִיפָה, וְאוֹקִידַת לֹון. וּבְגִין דְּעַמֵי הָאָרֶץ אִינוֹן בְּעִירוֹן, כְּמָה דְּאוֹקְמוּהָ דְּאִינוֹן שְׁקָץ. תַּכְלֶת, דְּאִיהִי אֲדָנִי, אוֹקִידַת לֹון, בְּגִין דְּקַרְבִּין לְגַבְהָ עִם שְׁרָץ, דְּאִיהִי יֵצֵר הָרַע, זֵר, הַדָּא הוּא דְכַתִּיב, (בְּמִדְבָר א) וְהִזְרֵר הַקָּרֵב יוֹמֵת.

אִם מוֹצֵאת בְּנֵי אָדָם שֶׁהֵם עֲצִים יְבֻשִׁים כְּמוֹ אוֹתוֹן פְּתִילוֹת יְבֻשׁוֹת, בְּלֵי שְׁמֹן, שֶׁהִיא תּוֹרָה וְרַחֲמִים, הִיא לָהֶם (שִׂידוֹנוֹ) שְׁרִיפָה, וְשׁוֹרְפֶת אוֹתָם. וּמִשׁוּם שְׁעַמֵי הָאָרֶץ הֵם בְּהֵמוֹת, כְּמוֹ שֶׁבְּאֵרוּהָ שֶׁהֵם שְׁקָץ. תַּכְלֶת, שֶׁהִיא אֲדָנִי, שׁוֹרְפֶת אוֹתָם, מִשׁוּם שֶׁקְרַבִּים אֵלֶיהָ עִם שְׁרָץ, שֶׁהוּא יֵצֵר הָרַע זֵר. זֶהוּ שְׁכָתוֹב וְהִזְרֵר הַקָּרֵב יוֹמֵת.

וְאִי בְּמִיתְתֵהוֹן חוֹזְרִין בְּתִיבְתָא, (נִי"א כד שחִיט לֹון מִלֵּאד הַמוֹת מִיכָאֵל) מִלְּאָדָּא מִיכָאֵל דְּאִיהִי כְּהֵנָּא רַבָּא, אַרְיָה דְּאִכִּיל קְרַבְנִין, נְחִית עֲלֵיהִי, לְקַרְבָּא לֹון קְרַבְנָא קָדָם יְיָ.

וְאִם בְּמִיתְתָּם חוֹזְרִים בְּתִיבְתָא, (כְּשִׁחוּט אוֹתָם מִלֵּאד הַמוֹת, מִיכָאֵל) הַמִּלְּאָדָּא מִיכָאֵל שֶׁהוּא כְּהוֹן גְּדוֹל, הָאֵרִיָּה שְׁאוֹכֵל קְרַבְנוֹת יוֹרֵד עֲלֵיהֶם לְהַקְרִיבָם קְרַבָּן לִפְנֵי ה'.

וְקָדָם דְּתַפּוּק נִשְׁמַתִּיהָ, מִתְנוּדָה בְּכַמָּה וְדוּיִין, וְכַד נִפְיֵק נִשְׁמַתִּיהָ הוּא הָוָה מִתְכַּוֵּן לְגַמּוֹר אֶת הַשֵּׁם, שְׁמַע יִשְׂרָאֵל וּבְרוּךְ שֵׁם, לְקַרְבָּא נִשְׁמַתִּיהָ מֵאֲנָא (נִי"א קְרַבְנָא) לְשֵׁם יְהוָה, וְצָרִיךְ לְמִתְנוּדָה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְקַבֵּל לְקַרְבָּא ה' בְּשִׁמְיָהּ, דְּאִכִּיל וְשָׂצִי, וּלְאַחֲזָרָה בְּתִיבְתָא לְגַבֵי יְהוָה, אֶהְיֶיהָ כְּחוּשְׁבֹן מִי"ב. דְּאֲדָנִי קְרִינָא לִיהָ דִינָא דְּמַלְכוּתָא דִינָא.

וְלִפְנֵי שֶׁתֵּצֵא נִשְׁמַתוֹ מִתְנוּדָה בְּכַמָּה וְדוּיִים, וְכִשְׁיּוֹצֵאת נִשְׁמַתוֹ הוּא הִיָּה מִתְכַּוֵּן לְגַמּוֹר אֶת הַשֵּׁם, שְׁמַע יִשְׂרָאֵל וּבְרוּךְ שֵׁם, לְהַקְרִיב אֶת נִשְׁמַתוֹ כְּלֵי (קְרַבָּן) לְשֵׁם יְהוָה, וְצָרִיךְ לְהַתְנוּדוֹת אֶל הַקְדוּשָׁא בְּרוּךְ הוּא לְקַבֵּל וּלְקַרְבָּא ה' שְׁבִשְׁמוֹ שְׁאוֹכְלַת וּמְכָלָה, וּלְהַחֲזִיר בְּתִיבְתָא לִיהוָה אֶהְיֶיהָ כְּחוּשְׁבֹן מִי"ב. שֶׁל אֲדָנִי קוֹרְאִים דִּין שֶׁל מַלְכוּת דִּין.

ויכוון בשמא מפרש, דאיהו יו"ד ה"א וא"ו ה"א, בלב אחד. וביה פוק רוחיה. בנפש דיליה מקבל עליה מיתה ויסורין. ובנשמתא מודה בכמה ודיין ומתחרט. בנפש מקבל עליה מיתה שחיטה שריפה, ואי צריך ד' מיתות בית דין, דאינון סקילה שריפה הרג וחנק, מקבל ליה מאדנ"י בנפש דיליה. ובנשמתיה מודה בכמה ודיין, וחוזר בתיובתא לגבי אה"ה, דאחיד בתרין שמהן, יה"ה יה"ה.

ויכוון בשם המפרש, שהוא יו"ד ה"א וא"ו ה"א, בלב אחד, ובו תצא רוחו. בנפש שלו מקבל עליו מיתה ויסורים, ובנשמה מודה בכמה ודיינים ומתחרט. בנפש מקבל עליו מיתה, שחיטה, שריפה. ואם צריך ארבע מיתות בית דין, שהם סקילה שריפה הרג וחנק, מקבל אותם מאדנ"י בנפש שלו. ובנשמתו מודה בכמה ודיינים, וחוזר בתיובתא אל אה"ה, שאחוז בשני שמות - יה"ה יה"ה.

במחשבתיה יכוין לאפקא ודוי, וקבלת מיתה עליה, בלב א', דאיהו שמא מפרש, כגוונא דא יו"ד ה"א וא"ו ה"א. (כבוד) ביה כהנים פורעים ומשתחוים על פניהם, ואומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. כבוד, איהו ל"ב פחושבון. וביה הנה מתכוין לגמור את השם. (וא"ו איהו א' בלב).

במחשבתו יכוין להוציא ודוי וקבלת מיתה עליו בלב אחד, שהוא שם המפרש, כמו זה: יו"ד ה"א וא"ו ה"א, (כבוד) שבו הכהנים פורעים ומשתחוים על פניהם ואומרים: ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. כבוד הוא ל"ב פחושבון, ובו הנה מתכוין לגמור את השם. (וא"ו הוא אחד בלב).

ותנאין ואמוראין, אי תימרון וכי עם הארץ מנא ידע דא. אלא ודאי עם הארץ איהו פשור, או שה, או עז, או (פר) תור, או יונה. מה בעינן לא ידעי אורייתא, דאיהי שם ידו"ד. הכי עם הארץ, לא ידע. אלא מיכאל כהנא רבא, איהו עביד ליה עולה וקרבנא קדם יי, ואיהו מכוון בשמא מפרש, בסליקו דרוחיה, דתפוק בלב אחד, כגוונא דכד נפיק רוחא דבר נש בכל ליליא.

ותנאים ואמוראים, אם תאמרו, וכי עם הארץ מנין יודע את זה? אלא ודאי עם הארץ הוא כמו שור או שה או עז או (פר) תור או יונה. מה בהמות אין יודעות תורה, שהיא שם יה"ה, כך עם הארץ לא יודע. אלא מיכאל כהן גדול הוא עושה אותו עולה וקרבן לפני ה', והוא מכוון בשם המפרש בעלית רוחו שתצא בלב אחד, כמו שפשיוצאת ריח האדם בכל לילה.

ובגין דא אוקמוה רבנן, שוב יום א' לפני מיתתך, דבכל יום ויום צריך בר נש לאהדרא בתיובתא, ולמסר רוחיה לגביה, דפיוק באחד, הדא הוא דכתיב, (תהלים לא) בידך אפקיד רוחי.

ומשום זה פרשוה החכמים, שוב יום אחד לפני מיתתך. שבכל יום ויום צריך אדם לחזר בתיובתא ולמסר את רוחו אליו שיצא באחד. זהו שפתיב (תהלים לא) בידך אפקיד רוחי.

דף ל"ג ע"ב

ואם הוא תלמיד חכם, עליה אומר (משלי יב) יודע צדיק נפש בהמתו דלית חכם, כמו פהנא. כמה דאוקמוה הרוצה להחכים ידרים. ואם תלמיד חכם הוא, צריך שיהא ביה חסד, ועם י דאיהו חכמה, חסיד. ומאן (דף ל"ג ע"ב) דלית ביה חכמה, לאו איהו חסיד. ובגין דא אוקמוה, ולא עם הארץ חסיד. ואי אית ביה ה', חמשה חומשי תורה, דאתייהבו משמאלא, אתקרי גבור בתורה, וירא חטא. ואי איהו בור, אומר ביה, אין בור ירא חטא.

ואם הוא תלמיד חכם, עליו נאמר (משלי יב) יודע צדיק נפש בהמתו, שאין חכם כמו הכהן, כמו שבארונה הרוצה להחכים ידרים. ואם תלמיד חכם הוא, צריך שיהיה בו חסד, ועם י שיהא חכמה - חסיד. ומי שאין בו חכמה, אינו חסיד. ומשום כך פרשוה, ולא עם הארץ חסיד. ואם יש בו ה', חמשה חומשי תורה שנתנו משמאל, נקרא גבור בתורה וירא חטא. ואם הוא בור, נאמר בו אין בור ירא חטא.

ומאן דזכי לתפארת, דאיהו ו', ואיהו חכם מבין בתורה וירא חטא, זרית מלכותיה, דאיהו ה"א, מצות המלך, אי עבד פקודי מלכא. כיון דזכי לשם יהו"ה, זכי לשמא מפרש דאתקרי אדם, ודא יו"ד ה"א וא"ו ה"א. בההוא זמנא שליט על גופיה, דאיהו שותפו דנפש הבהמית. ורוח הבהמית דבנפש הבהמית עשית הבלי עלמא, רוח ממלא בהבלי עלמא (נשמה דבה כל הרהורין ומחשבות דהבלי עלמא). ותלמיד חכם שליט עליהו.

ומי שזוכה לתפארת, שהוא ו', והוא חכם מבין בתורה וירא חטא, הוא יורש את מלכותו, שהיא ה"א, מצות המלך, אם עושה את מצוות המלך. כיון שזוכה לשם יהו"ה, זוכה לשם המפרש שנקרא אדם, וזה יו"ד ה"א וא"ו ה"א. באותו זמן שולט על גופו, שהוא שתפות של נפש הבהמית, ורוח הבהמית שבנפש הבהמית עשית הבלי העולם, רוח שמדברת בהבלי העולם, (נשמה שבה כל הרהורים והמחשבות של הבלי העולם), ותלמיד חכם שולט עליהם.

הדא הוא דכתיב, (בראשית א) וירדו בדגת הים ובעוף השמים ובבהמה ובכל הארץ. מאי ובכל הארץ. דא גופא, עולם קטן, ודחלון מניה, הדא הוא דכתיב, (בראשית ט) ומוראכם וחתכם. מסטרא דימינא, שליט עליהו, ביה וירדו, כמה דאת אמר, (תהלים עב) וירד מים עד ים. מסטרא דשמאלא, דחלון מניה, הדא הוא דכתיב ומוראכם וחתכם. ועליה אומר, יודע צדיק נפש בהמתו.

זהו שכתוב, (בראשית א) וירדו בדגת הים ובעוף השמים ובבהמה ובכל הארץ. מה זה ובכל הארץ? זה הגוף, עולם קטן, ופוחדים ממנו. זהו שכתוב (שם ט) ומוראכם וחתכם. מצד הימין שולט עליהם, בו וירדו, כמו שנאמר (תהלים עב) וירד מים עד ים. מצד השמאל פוחדים ממנו, זהו שכתוב ומוראכם וחתכם, ועליו נאמר יודע צדיק נפש בהמתו.

בְּתֵר דְּאִיהוּ צְדִיק, לֹא יִהְיֶה לִיה שְׂכָר מִצְוֹת, לִית לִיה אַגְרָא בְּעֵלְמָא דָּא, וְלֹא מְזוּנָא לְבַעֲרִין
שְׁעֵנִי חֲשׁוּב כְּמוֹ מֵת. אִיהוּ עִם שְׂכִינְתָּא בְּקִבְיַעוּ דִּילָה עֲמָה עַל כָּלָּא.

אַחַר שֶׁהוּא צְדִיק, לֹא נוֹתֵן לוֹ שְׂכָר מִצְוֹת, אִין לוֹ שְׂכָר בְּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא מְזוּן לְבַהֲמוֹת,
שְׁעֵנִי חֲשׁוּב כְּמוֹ מֵת. הוּא עִם הַשְּׂכִינָה בְּקִבְיַעוּת שְׁלָה עֲמָה עַל הַכֹּל.

(דברים ד) כִּי יִי אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אוֹכֵלָה הוּא. הַאי אֵשׁ, צְרִיף לִיה תְּמִיד עֲמָה, דְּלִית לִיה כְּבִיָּה,
דְּאִיהוּ אֹכִיל כָּל קִרְבָּנֵי דְּצִלוֹתֵין, וּמְלִין דְּאוֹרִיָּתָא. דְּאִיהִי שְׂכִינְתָּא אִיהוּ פְּרִנְסָה דִּילִיה,
וּבְמָה. בְּצִלוֹתֵין, הִדָּא הוּא דְּכְתִיב, (שִׁיר הַשִּׁירִים ה) פְּתַח־לִי. פְּתַח־לִי, בְּתַפְלָה, שְׁנַאֲמַר בָּהּ
(תהלים נא) אֲדַנִּי שְׁפָתַי תִּפְתַּח, דְּאִיהִי אַחוֹתִי רַעֲיָתִי, וְלִית רַעֲיָתִי אֶלָּא פְּרִנְסָתִי, דְּבָהּ מְתַקְנִין
מֵאֲכָלֵין דְּקִרְבָּנֵי דְּמִלְכָּא בְּנִין קַדִּישִׁין, בְּכַמָּה מִינֵי מֵאֲכָלִים, בְּנֵהֲמָא דְּאוֹרִיָּתָא.

כִּי הִ' אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אוֹכֵלָה הוּא (דברים ד). הַאֵשׁ הַזֶּה הוּא צְרִיף לְהִיּוֹת תְּמִיד עֲמָה, שְׁאִין
לָהּ כְּבִיָּה, שֶׁהוּא אוֹכֵל כָּל הַקִּרְבָּנוֹת שֶׁל הַתְּפִלוֹת וְדַבְּרֵי תוֹרָה. שֶׁהִיא הַשְּׂכִינָה הִיא
פְּרִנְסָתוֹ, וּבְמָה? בְּתַפְלָה, זֶהוּ שְׂכָתוֹב (שִׁיר הַשִּׁירִים ה) פְּתַח־לִי. פְּתַח־לִי, בְּתַפְלָה, שְׁנַאֲמַר בָּהּ
(תהלים נא) אֲדַנִּי שְׁפָתַי תִּפְתַּח, שֶׁהִיא אַחוֹתִי רַעֲיָתִי, וְאִין רַעֲיָתִי אֶלָּא פְּרִנְסָתִי, שְׁבָהּ
מְתַקְנִים מֵאֲכָלִים שֶׁל קִרְבָּנוֹת שֶׁל הַמִּלְכָּא הַבְּנִים הַקְּדוּשִׁים, בְּכַמָּה מִינֵי מֵאֲכָלִים,
בְּלַחֵם שֶׁל הַתּוֹרָה.

דְּאִתְמַר בָּהּ (משלי ט) לָכוּ לַחֲמוּ בְּלַחֲמֵי, מִימִנָּא. וּבְחַמְרָא, דְּאִיהוּ יִינָא דְּאוֹרִיָּתָא,
מִשְׁמָאֵלָּא. בְּנִסּוּף הַמִּים, וְיִין דְּאוֹרִיָּתָא דְּבִכְתָּב וּבְעַל פִּה, מַעֲמוּדָא דְּאִמְצָעִיתָא, דְּכָלִיל
תְּרוּוּיָהּ. בְּבִשְׂרָא, דְּאִיהִי בִשְׂרַת הַקֹּדֶשׁ, בְּכַמָּה קִרְבָּנֵין, דְּעֵלָה אוֹקְמוּהָ מֵאִרֵי מְתַנִּיתֵין בְּבִשְׂרַת
הַיּוֹרֵד מִן הַשָּׁמַיִם עֶסְקִינָן. מֵאִי מִן הַשָּׁמַיִם. עֲמוּדָא דְּאִמְצָעִיתָא. דְּעֵלָה אִתְמַר, וּבִשְׂרַת
מִבְּשָׂרִי. וְדָא בִשְׂרַת הַקֹּדֶשׁ, דְּאִדְלִיקַת בְּכַמָּה שְׁלֵהוּבִין, מִסְטָרָא דְּגִבּוּרָה בְּרַחֲמֵין דְּבִעֵלָה,
אִתְקַדַּת בְּרַחֲמֵין דְּאִהֲבָה בְּקִרְיַת שְׁמַע, בְּרַחֲמֵין דְּיַחֲוּדָא, דְּלִילָא וְיוֹמָם לֹא תִכְבֶּה.
וְחַבְרִיָּא בְּחִיכּוֹן אֵל תִּתְּנוּ דְּמִי לוֹ לְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא, לְמַהוּי אִיהוּ בְּשְׁלֵהוּבִין דְּרַחֲמֵין
דְּיַחֲוּדִיה דְּקִרְיַת שְׁמַע. לְקִימָא בִּיה, אֵשׁ תְּמִיד תּוֹקֵד עַל הַמְּזִבְחַת לֹא תִכְבֶּה. (ע״כ רעיא
מִהִימָנָא).

שְׁנַאֲמַר בָּהּ (משלי ט) לָכוּ לַחֲמוּ בְּלַחֲמֵי, מִימִין. וּבִינֵין, שֶׁהוּא יִין הַתּוֹרָה,
מִשְׁמָאֵל. בְּנִסּוּף הַמִּים, וְיִין הַתּוֹרָה שְׁבִכְתָּב וּבְעַל פִּה, מִהַעֲמוּד
הָאִמְצָעִי שְׁכּוֹלֵל אֶת שְׁנֵיהֶם. בְּבִשְׂרַת, שֶׁהוּא בִשְׂרַת הַקֹּדֶשׁ, בְּכַמָּה
קִרְבָּנוֹת, שְׁעֵלִיהָ פְּרָשׁוּ בְּעֵלֵי הַמְּשָׁנָה שְׁעוֹסְקִים בְּבִשְׂרַת הַיּוֹרֵד מִן
הַשָּׁמַיִם. מַה זֶה מִן הַשָּׁמַיִם? זֶה הַעֲמוּד הָאִמְצָעִי, שְׁעֵלֵין נֶאֱמַר וּבִשְׂרַת
מִבְּשָׂרִי. וְזֶה בִשְׂרַת הַקֹּדֶשׁ, שְׁדוּלְקַת בְּכַמָּה שְׁלֵהוּבִין מִצַּד הַגִּבּוּרָה
בְּאִהֲבַת בְּעֵלָה, נְשָׂרְפַת בְּאִהֲבָה שֶׁל אִהֲבָה בְּקִרְיַת שְׁמַע, בְּאִהֲבַת
הַיַּחֲוּד, שְׁלִילָה וְיוֹם לֹא תִכְבֶּה. וְהַחְבָּרִים, בְּחִיכּוֹם, אֵל תִּתְּנוּ דְּמִי לוֹ
לְקוּדְשָׁא בְּרוּף הוּא שֶׁהוּא יְהִיָּה בְּשְׁלֵהוּבִין שֶׁל אִהֲבָה שֶׁל יַחֲוּדוֹ בְּקִרְיַת
שְׁמַע, לְקִים בּוֹ אֵשׁ תְּמִיד תּוֹקֵד עַל הַמְּזִבְחַת לֹא תִכְבֶּה. (ע״כ רעיא מִהִימָנָא).

תא חזי, אף על גב דבני אהרן מיתו בַּהֵיא שַׁעְתָּא, יאות הוה בכמה גוונין. כְּדָא, דְּלֹא הוּוּ שַׁעְתָּא דְּקִטְרֵת, דְּהָא קִטְרֵת לֹא סְלֵקָא, אֶלְא בְּזִמְנִין יְדִיעֹן, דְּכְתִיב (שמות ל) וְהִקְטִיר עָלָיו אֶהְרֹן קִטְרֵת סַמִּים בְּבִקְרָא בְּבִקְרָא. וְאִימְתִי בְּהִטְיֹבוּ אֶת הַנְּרוֹת וְגוֹי לֹא־שִׁתְּכַחֵא שְׁמֹן וְקִטְרֵת כְּחֵדָא. וְכְתִיב וּבְהֶעֱלֹת אֶהְרֹן אֶת הַנְּרוֹת בֵּין הָעֲרֵבִים יְקַטִּירָנָהּ וְגוֹי.

בא ראה, אף על גב שבני אהרן מתו באותה שעה, זה היה מתאים בכמה גונים. אחד - שלא היתה זו שעת הקטרת, שהרי קטרת אינה עולה אלא בזמנים ידועים, שכתוב (שמות ל) והקטיר עליו אהרן קטרת סמים בבקר בבקר. ומתי? בהיטיבו את הנרות וגו', להמצא שמן וקטרת כאחד. וכתוב, ובהעלת אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה וגו'.

ובזמנין אלין אתקריב, ולא בזמנא אחרא, בר בזמנא דמותנא שריא בעלמא, כמה דאערע דכתיב (במדבר יז) ויאמר משה אל אהרן קח את המחפה ותן עליה אש וגו'. ובני אהרן לא קריבו בשעתא דשמן וקטרת משתכחי כחדא.

ובזמנים הללו נקרבת, ולא בזמן אחר, פרט לזמן שהמות שרוי בעולם, כמו שקרה, שכתוב (במדבר יז) ויאמר משה אל אהרן קח את המחפה ותן עליה אש וגו'. ובני אהרן לא הקריבו בשעה ששמן וקטרת נמצאים כאחד.

דף ל"ד ע"א

ועוד דדחקו שעתא בחיי דאבוהון. ועוד דלא אנסיבו, והווי פגימין, (דף ל"ד ע"א) דמאן דלא אנסיב, פגים הוא, ולא הוא כדאי לאשתכחא ברקאן בעלמא על ידוי, עלוי לא שריין, כל שכן על ידוי לאחרים. ועוד, דהא תנן רזוי חמרא הו, ובגין כך, ותצא אש מלפני יי ותאכל אותם וגו'. דהא קטרת חביב הוא מכלא, וחדוותא דעלאין ותתאין, וכתוב (משלי כז) שמן וקטרת ישמח לב.

ועוד, שדחקו את השעה בחיי אביהם, ועוד שלא היו נשואים, והיו פגומים. שמי שלא נשא הוא פגום, ואינו כדאי שימצאו ברכות על ידו בעולם. עליו הן לא שורות, כל שכן על ידי אחרים. ועוד, שהרי שנינו שהיו שתויי יין, ומשום כך ותצא אש מלפני ה' ותאכל אתם וגו'.

שְׁהָרֵי הַקְטָרֶת הַיָּא חֲבִיבָה מִן הַכֹּל, וְהִיא שְׂמַחַת הָעֲלִיּוֹנִים
וְהַתְּחִינִים. וְכָתוּב שֶׁמֶן וְקִטְרֶת יִשְׁמַח לָב.

רַעִיָא מַהִימְנָא

(פְּקוּדֵי ר"ס) לֵית מְצוּרַע אֶלָּא הֵהוּא דְאִתְעֵבִיד בְּזָבוּתָא. דְחַמְשׁ
דְּמִים אִינוּן דְּדָם נְדָה מְסֻאָבִין, דְּאִינוּן כְּלָהוּ דָם טְמֵא. וְה' דְּמִין דְּכִיּוּן. וּמֵאֵן דְּאֶעְבֵּר
עֲלֵיהוּ, כְּאֵלוּ אֶעְבֵּר עַל עֶשֶׂר דְּבָרוֹת, דְּאִינוּן כָּלֵל תַּרְיִיג פְּקוּדִין.

רַעִיָא מַהִימְנָא אִין מְצַרַע אֶלָּא אוֹתוּ שְׁנַעֲשֶׂה בְּזִיבָה. שְׁחַמְשֶׁה דְּמִים הֵם שֶׁל דָם נְדָה
שְׂמֻטְמָאִים, שְׂפָלָם הֵם דָם טְמֵא, וְחַמְשֶׁה דְּמִים טְהוּרִים. וּמִי שְׁעוּבֵר עֲלֵיהֶם כְּאֵלוּ
עֵבֵר עַל עֶשֶׂר הַדְּבָרוֹת, שֶׁהֵם כָּלֵל שֶׁל תַּרְיִיג מְצוּוֹת.

וְשִׁפְחָה יֵצֵר הָרַע אִיהִי מְלֵאָה מוּמִין. וּבְגִין דָּא, (וּיקרא כא) כָּל אֲשֶׁר בּוֹ מוּם לֹא יִקְרָב. וּבְגִין
דָּא, כִּהְנָא לֹא הָוָה צְרִיף לְקַרְבָּא לְגַבֵּי מֵאֵן דְּאִית בֵּיה מוּמָא, מְכַל מוּמִין דְּעֵלְמָא. בְּגִין
דְּמִטְרוּנִיתָא אִתְמַר בֵּה, (שִׁיר הַשִּׁירִים ד) כְּלָף יִפָּה רַעֲיָתִי וּמוּם אִין בָּךְ. הִכִּי לֹא צְרִיף לְקַרְבָּא
לְגַבֵּה מֵאֵן דְּאִית בֵּיה מוּם, וְאוּף הִכִּי לֹא צְרִיף לְמִקְרַב לְגַבֵּה זָר (בְּמִדְבָר ג) וְהִזָּר הַקְרַב יוֹמַת
וְהִינּוּ מְמַזְ'ר, מוּיִים זָר. מוּם נּוֹקְבָא, זָר זָכָר. וּבְגִין דָּא מְנִי. (וּיקרא יח) וְאֵל אִשָּׁה בְּנִדַת
טוּמְאָתָה לֹא תִקְרַב וְעַל אִינוּן דְּקַרְיָבִין לָהּ, כְּתִיב בְּהוֹן וְיִקְרִיבוּ לְפָנַי יְי' אִשׁ זָרָה אֲשֶׁר לֹא
צָוָה אוֹתָם וַתֵּצֵא אִשׁ מִלְּפָנַי יְי'. (לֵוִי ע"א) וַתֹּאכַל אוֹתָם וַיָּמוּתוּ.

וְשִׁפְחָה, יֵצֵר הָרַע, הִיא מְלֵאָה בְּמוּמִים, וּמִשּׁוּם כֵּךְ (וּיקרא כא) כָּל אֲשֶׁר בּוֹ מוּם לֹא
יִקְרָב. וּמִשּׁוּם זֶה הִכְהוֹן לֹא הָיָה צְרִיף לְקַרְבֵּי אֵל מִי שְׁיֵשׁ בּוֹ מוּם מְכַל הַמוּמִים
שְׂבַעוּלָם, מִשּׁוּם שְׁנַאֲמַר בְּגִבְרָה, (שִׁיר ד) כְּלָף יִפָּה רַעֲיָתִי וּמוּם אִין בָּךְ, כֵּךְ לֹא צְרִיף
לְקַרְבֵּי אֵלֶיהָ מִי שְׁיֵשׁ בּוֹ מוּם, וְאִין כֵּךְ לֹא צְרִיף לְקַרְבֵּי אֵלֶיהָ זָר, (בְּמִדְבָר ג) וְהִזָּר הַקְרַב
יוֹמַת, וְהִינּוּ מְמַזְ'ר, מוּיִים זָר. מוּם נּוֹקְבָה, זָר זָכָר. וּמִשּׁוּם כֵּךְ צָוָה, (וּיקרא יח) וְאֵל
אִשָּׁה בְּנִדַת טוּמְאָתָה לֹא תִקְרַב. וְעַל אוֹתָם שְׂקַרְבִים אֵלֶיהָ כְּתוּב בְּהֵם, וְיִקְרִיבוּ לְפָנַי
ה' אִשׁ זָרָה אֲשֶׁר לֹא צָוָה אוֹתָם וַתֵּצֵא אִשׁ מִלְּפָנַי ה' וַתֹּאכַל אוֹתָם וַיָּמוּתוּ.

וְקַרְבּוֹ דְּאִתְנוּן אִינוּן, י' בְּאִישׁ, ה' בְּאִשָּׁה, ו' בְּבִן חֲתָן, ה' בְּכַלָּה. זְכָאָה אִיהוּ מֵאֵן דְּאִקְרִיב
אִתְנוּן דְּיָדוּ"ד, בֵּיה וּבְאִתְתִּיהָ וּבְבָרִיהָ וּבְבָרִיתֶיהָ, בְּקְדוּשָׁה וּבְבִרְכָה בְּנִקְיוֹ בְּעֲגוּנָה וּבְבִשְׁת
פְּנִים בְּכָל מִדּוֹת טְבִין דְּכְתִיבִין עַל מְאָרֵי מִתְנִיתִין.

וְקַרְבּוֹ שֶׁל אוֹתִיּוֹת הֵם, י' בְּאִישׁ, ה' בְּאִשָּׁה, ו' בְּבִן חֲתָן, ה' בְּכַלָּה. אֲשֶׁרִי מִי שְׂמִקְרִיב
אוֹתִיּוֹת יְהוָה בּוֹ וּבְאִשְׁתּוֹ וּבְבָנוֹ וּבְבִתּוֹ בְּקְדוּשָׁה וּבְבִרְכָה, בְּנִקְיוֹת, בְּעֲגוּנָה וּבְבִשְׁת
פְּנִים, בְּכָל מִדּוֹת טוֹבוֹת שְׂכָתוּבוֹת עַל בְּעֲלֵי הַמְּשֻׁנָּה.

וּמִתְחַמְמִין בְּאִשְׁוֵי קְדִישִׁין, דְּאִישׁ וְאִשָּׁה דְּאִינוּן אִשׁ, עוֹלָה וְיִוֵּרֵד, אִשׁ קְדִישׁ דְּעֲצֵי הַמְעַרְכָּה,
דְּאִינוּן עֲצֵי הַקְדָּשׁ אֲבָרִין קְדִישִׁין, וְאִשׁ שֶׁל גְּבוּהָ נְחִית, דְּאִיהוּ קְדִישׁ הַקְדָּשִׁים, וּבְגִין תַּרְיִין
אֲשִׁין אֶלְיוֹן אֲמַר נְבִיא, (ישעיה כד) בְּאוֹרִים כְּבָדוֹ יְי'. דְּאִינוּן אֲשִׁין דְּשְׂכִינְתָא, דְּבָהּ כְּתִיב (דְּבָרִים
ד) כִּי יְי' אֶלְהִיף אִשׁ אוֹכְלָה הוּא.

ומתחממים באשים קדושים, שאיש ואשה שהם אש, עולה ויורד, אש קדש של עצי המערקה, שהם עצי הקדש איברים קדושים, ואש של גבוה יורד, שהיא קדש הקדשים, ובשביל שני האשים הללו אמר הנביא (ישעיה כד) באורים כבדו ה', שהם האשים של השכינה, שבה כתוב (דברים ד) כי ה' אלהיך אש אכלה הוא.

ואינון אש עלאה כסא רחמים. אש תתאה כסא דין. ואינון בינה ומלכות מלכות אש עולה. בינה אש יורד. יהו"ה, עמודא דאמצעי, אחיד בתרווייהו. בינה יהו"ה מלכות.

והם אש עליון, כסא רחמים. אש תחתונה, כסא דין. והם בינה ומלכות. מלכות - אש עולה. בינה - אש יורד. יהוה, עמוד האמצעי, אחיד בתרווייהו. בינה יהו"ה מלכות.

תפארת כד אחיד לון, שרא עליה חכמה, דביה פ"ח מ"ה. מ"ה: איהו יו"ד ה"א וא"ו ה"א. פח דיליה, יו"ד וא"ו דל"ת. ה"א א"ל"ף. וא"ו א"ל"ף וא"ו. ה"א א"ל"ף. וכלהו מ"ב אתון, משתכחין בבר נש ובאתתיה ובבנוי, ובגין דא לית בר נש שלים, אלא בבו ובת. ומאן דלית ליה בן דאיהו ו', אסתלק י' מיניה. ומאן דלית ליה בת, דאיהי ה', אסתלק ה' עלאה, דאיהי אם, מן בת זוגיה. דאתון לא שרין דא בלא דא. ובגין דא, באיש ואשה בן ובת, דאתעבדו כדקא אות, שרא עליהו יהו"ה, ואתקריאו (שם י"ד) (ס"א בניס לקודשא בריך הוא. הדא הוא דכתיב) (דברים יד) בנים אתם לידן' אלהיכם. (ע"כ רעיא מהימנא).

כאשר התפארת אוחזת אותם, שורה עליו חכמה, שבה פ"ח מ"ה. מ"ה - הוא יו"ד ה"א וא"ו ה"א. הפח שלו - יו"ד וא"ו דל"ת. ה"א א"ל"ף. וא"ו א"ל"ף וא"ו. ה"א א"ל"ף. וכלן ארבעים ושתים אותיות נמצאות באדם ובאשתו ובבניו, ומשום כד אין אדם שלם אלא בבו ובת. ומי שאין לו בן, שהוא ו', מסתלקת ממנו י'. ומי שאין לו בת, שהיא ה', מסתלקת ה' העליונה, שהיא אם, מבת זוגו. שהאותיות לא שורות זו בלי זו, ומשום כד באיש ואשה, בן ובת שניעשו כראוי, שורה עליהם יהו"ה, ונקראים (בנים לקדוש ברוך הוא. זהו שכתוב) (שם יד) בנים אתם לה' אלהיכם. (ע"כ רעיא מהימנא).

(ויקרא ז) זאת משחת אהרן ומשחת בניו. רבי יוסי אמר, זאת ודאי משיחות דאהרן. דהא אהרן אתמשח, ואיתי ממשח רבות עלאה מעילא, ונגיד ליה לתתא. ועל ידא דאהרן אתמשח, ממשיחתא קדישא לאתברכא, ועל דא זאת משחת אהרן ומשחת בניו ודאי.

זאת משחת אהרן ומשחת בניו. רבי יוסי אמר, זאת ודאי משיחת אהרן, שהרי אהרן נמשח, ובא משמן משחה עליו מלמעלה, ומשפיע

אותו למטה. ועל ידי שאהרן נמשח ממשיכה קדושה להתברך, ועל זה זאת משחת אהרן ומשחת בניו ודאי.

רבי יהודה פתח, (מלכים ב, ד) ויאמר אליה אלישע מה אעשה לך הגידי לי מה יש לך בבית. מהקא אוליפנא, דלית ברכתא שריא בפתורא ריקניא, ועל מלה ריקנית. ותאמר אין לשפחתך כל בבית כי אם אסוד שמן. אמר לה, ודאי סיועא דניסא הוא, דהא ודאי באתריה הוא, ומתמן ברכאן נפקין ושריין. מה כתיב הם מגישים אליה והיא מוצקת. והיא מוצקת סתם.

רבי יהודה פתח, (מלכים ב, ד) ויאמר אליה אלישע מה אעשה לך הגידי לי מה יש לך בבית. מכאן למדנו, שאין הברכה שורה בשלחן ריק ועל דבר ריקני. ותאמר אין לשפחתך כל בבית כי אם אסוד שמן. אמר לה, ודאי זהו סיוע של נס, שהרי ודאי אחריו הוא, ומשם ברכות יוצאות ושורות. מה כתוב? הם מגישים אליה והיא מוצקת. והיא מוצקת סתם.

רבי יוסי אמר, ויעמוד השמן, כמה דאוקמויה, דכתיב, (ישעיה ה) בקרו בן שמן. וכתיב (שיר השירים א) שמן תורק שמה, לאחזאה דהא מהאי שמן, נגידין ברכאן על ידא דכהנא, וכהנא נגיד להו לתתא, ואמשח (ס"א ואתמשד) להאי זאת, הדא הוא דכתיב זאת משחת אהרן ומשחת בניו, וכתיב (תהלים קלג) כשמן הטוב על הראש, והא אתמר. (ויקרא ח) קח את אהרן ואת בניו אתו ואת הבגדים. רבי חייא פתח (תהלים לו) כי עמד מקור חיים באורך נראה אור. כי עמד מקור חיים, דא שמן עלאה, דנגיד ולא פסיק לעלמין, דשריא בגו חכמה עלאה דכלא, הדא הוא דכתיב כי עמד, עמד שריא, ולא מתפרשא מנד לעלמין, בחביבותא דכלא. מקור חיים, בגין דהיא מקורא ומבועא דחיים, לאפקא חיים לאילנא עלאה, ולאדלקא בוציניו. ועל דא ההוא אילנא אקרי עץ חיים, אילנא דנטיע ואשתרשא בגין ההוא מקורא דחיים.

רבי יוסי אמר, ויעמד השמן, כמו שבארוה, שכתוב (ישעיה ה) בקרו בן שמן. וכתיב (שיר א) שמן תורק שמה, להראות שהרי מהשמן הזה שופעות ברכות על יד הכהן, והכהן משפיע אותן למטה ומושח (ונמשד) לזאת הזו. זהו שכתוב זאת משחת אהרן ומשחת בניו, וכתיב (תהלים קלג) כשמן הטוב על הראש, והרי נתבאר. קח את אהרן ואת בניו אתו ואת הבגדים. רבי חייא פתח, כי עמד מקור חיים באורך נראה אור. כי עמד מקור חיים - זה השמן העליון ששופע ואינו פוסק לעולמים, ששרוי בתוך החכמה העליונה של הכל. זהו שכתוב כי עמד, עמד

שְׂרוּי, וְלֹא נִפְרָד מִמֶּךָ לְעוֹלָמִים, בְּחִבּוּבוֹת שֶׁל הַכֹּל. מְקוֹר חַיִּים, מְשׁוּם שֶׁהִיא מְקוֹר וּמַעְיָן הַחַיִּים, לְהוֹצִיא חַיִּים לְעַץ הָעֶלְיוֹן וּלְהַדְלִיק אֶת הַנְּרוֹת. וְעַל זֶה אוֹתוֹ הָעַץ נִקְרָא עֵץ חַיִּים, הָאֵילָן שֶׁנֶּטְוַע וְנִשְׂרָשׁ מְשׁוּם אוֹתוֹ מְקוֹר הַחַיִּים.

דף ל"ד ע"ב

וְעַל דָּא בְּאוֹרְךָ נִרְאָה אוֹר. בְּאוֹרְךָ: דָּא אוֹר דְּגִנְיָו לְצַדִּיקֵינָא לְזִמְנָא דְאַתִּי, דְכְּתִיב, (בראשית א) וַיִּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב. וּמַהֲהוּא נִהִירוֹ זְמִינִין יִשְׂרָאֵל לְאַנְהָרָא (דף ל"ד ע"ב) לְעַלְמָא דְאַתִּי.

וְעַל זֶה בְּאוֹרְךָ נִרְאָה אוֹר. בְּאוֹרְךָ - זֶה הָאוֹר שֶׁגִּנְיָו לְצַדִּיקִים לְעַתִּיד לְבָא, שְׁכַתוֹב (בראשית א) וַיִּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב. וּמֵאוֹתוֹ אוֹר עַתִּידִים יִשְׂרָאֵל לְהַאִיר בְּעוֹלָם הַבָּא.

דְּבַר אַחַר כִּי עֲמֵךְ מְקוֹר חַיִּים וְגו', דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאִיהוּ אֵילָנָא עֲלֵאָה בְּמַצִּיעוֹת גִּנְתָּא, דְּאַחִיד לְכָל סְטֵרִין. מֵאִי טַעְמָא. בְּגִין דְּאַחִיד בֵּיהּ הֵהוּא (נ"א בההוא) מְקוֹר חַיִּים, וְאַעְטֵר לִיהּ בְּעֵטְרִין עֲלָאִין סַחְרִינִיה דְּגִנְתָּא. כְּאִימָא דְּמַעְטְרָא לְבָרָה עַל כֹּלָא, הֵדָא הוּא דְכְּתִיב, (שיר השירים ג) צִאֲיָנָה וַרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן וְגו'. וּבְגִין כֵּן כִּי עֲמֵךְ מְקוֹר חַיִּים, וְעַל דָּא בְּאוֹרְךָ נִרְאָה אוֹר.

דְּבַר אַחַר כִּי עֲמֵךְ מְקוֹר חַיִּים וְגו' - זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרִיךְ הוּא, שֶׁהוּא עֵץ עֲלִיּוֹן בְּאַמְצַע הַגֶּן שְׂאוּחַז אֶת כָּל הַצְּדִידִים. מַה הַטַּעַם? מְשׁוּם שֶׁאַחוּז בּוֹ אוֹתוֹ (באותו) מְקוֹר חַיִּים, וּמַעְטֵר אוֹתוֹ בְּעֵטְרוֹת עֲלִיוֹנוֹת סְבִיב הַגֶּן כְּמוֹ אִם שְׂמַעְטֵרְתָּ אֶת בְּנֵה עַל הַכֹּל. זֶהוּ שְׁכַתוֹב (שיר ג) צִאֲיָנָה וַרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן וְגו'. וּמְשׁוּם כֵּן כִּי עֲמֵךְ מְקוֹר חַיִּים, וְעַל זֶה בְּאוֹרְךָ נִרְאָה אוֹר.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, כִּי עֲמֵךְ מְקוֹר חַיִּים, דָּא כְּהוּן גְּדוֹל לְעִילָא, לְקַבְּלִיהּ כְּהוּן גְּדוֹל לְתַתָּא. בְּגִין כֵּן, אֲנִיגִיד כְּהֵנָּה מְשַׁח רַבּוּת עֲלֵאָה קְדִישָׁא לְתַתָּא, וְאַדְלִיק בּוֹצִינִין לְעִילָא. דְּכְּהוּן גְּדוֹל שְׁלִים בְּשְׁלִימוֹ דְּזִי יוֹמִין עֲלָאִין, וְלֹאֲתַעְטְרָא עַל כֹּלָא.

רבי יצחק אומר, כי עמוך מקור חיים - זה הכהן הגדול למעלה, כנגדו כהן גדול למטה. משום כך משפיע הכהן שמון משחת קדש עליון למטה ומדליק מנורות למעלה. שהכהן הגדול שלם בשלמות של שבעת הימים העליונים, ולהתעטר על הכל.

לקבל דא זי ימי מלואים, לכהנא דלתתא, לאשתכחא פלא כגוונא דלעילא. ועל דא ימי מלואים אקרו: יומי אשלמותא. בגין דישתלים כהנא בשאר יומין אחרנין, לאשלמא זי פחדא. ואלין ימי מלואים אקרון, בגין דאתאחדון שאר אחרנין ביה. מאי קא מיירי. דכד כהנא אתער, כל שאר אחרנין מתערין עמיה.

כנגד זה שבעה ימי מלואים לכהן שלמטה, שימצא הכל כמו שלמעלה. ועל זה ימי המלואים נקראו ימי ההשלמה, כדי שישתלם הכהן בשאר הימים האחרים להשלים שבעה כאחד. ואלה נקראים ימי מלואים, משום שאוחזים בו שאר האחרים. מה זה אומר? שפשהכהן מתעורר, כל שאר האחרים מתעוררים עמו.

ובגין כך כתיב ומפתח אהל מועד וגו', עד יום מלאת וגו'. זי יומין ודאי, כדין אתעטר כהנא לתתא בכלא, כגוונא דלעילא. בגין דבשעתא דכהנא דלתתא אתער, פלא יתערו על ידיה לעילא, וישתכחון ברכאן לעילא ותתא.

ומשום כך כתיב, ומפתח אהל מועד וגו', עד יום מלאת וגו'. שבעה ימים ודאי, ואז מתעטר הכהן למטה בכל כמו שלמעלה. משום שבשעה שמתעורר הכהן שלמטה, הכל יתעוררו על ידו למעלה, וימצאו ברכות למעלה ולמטה.

רבי אבא אומר, מאי שנא דמשח משה לאהרן. אלא, בגין דאיהו ברא דההוא (סי"א אחיד בההוא) אתר מקורא דחיי. וכתיב (ישעיה סג) מוליך לימין משה זרוע תפארתו. ומשה שמש כל אינון זי ימי מלואין, לאשראה פלא עמיה דאהרן.

רבי אבא אומר, מה שונה שמשח משה את אהרן? אלא משום שהוא הובן של אותו (אחוז באותו) מקום מקור החיים, וכתיב (ישעיה סג) מוליך

לִימִין מֹשֶׁה זָרוּעַ תִּפְאַרְתּוֹ. וּמֹשֶׁה שָׁמַשׁ כָּל אוֹתָם יָמֵי מְלוּאִים,
לְהַשְׁרוֹת הַכֹּל עִם אֱהָרֹן.

רַבִּי חִזְקִיָּה הָיָה יוֹתֵיב קָמִי דְרַבִּי אֶלְעָזָר, אָמַר לֵיהּ, כַּמָּה נְהוּרִין אֶתְבָּרִיאֻ
עַד לָא אֲבָרִי עֲלָמָא. אָמַר לֵיהּ ז'. וְאֵלִין אֵינּוּן: אֹר תּוֹרָה. אֹר גִּיהֶנְס. אֹר
גֹּן יַעֲדוּן. אֹר כְּסָא הַכְּבוֹד. אֹר בֵּית הַמְּקַדָּשׁ. אֹר תְּשׁוּבָה. אֹר שֶׁל מְשִׁיחַ.
וְאֵלִין אֶתְבָּרִיאֻ עַד לָא אֶתְבָּרִי עֲלָמָא. ז' נְהוּרִין בּוֹצִינִין אֶתְאַחְדּוּ בֵּיהּ
בְּאֱהָרֹן, וְהוּא אֲדִלִיק בּוֹצִינִין מְעִילָא לְתַתָּא.

רַבִּי חִזְקִיָּה הָיָה יוֹשֵׁב לְפָנֵי רַבִּי אֶלְעָזָר. אָמַר לוֹ, כַּמָּה אוֹרוֹת נִבְרָאוּ
טָרַם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם? אָמַר לוֹ, שְׁבָעָה. וְאֵלוּ הֵם: אֹר תּוֹרָה, אֹר
גִּיהֶנְס, אֹר גֹּן יַעֲדוּן, אֹר כְּסָא הַכְּבוֹד, אֹר בֵּית הַמְּקַדָּשׁ, אֹר תְּשׁוּבָה,
אֹר שֶׁל מְשִׁיחַ. וְאֵלָה נִבְרָאוּ בְּטָרַם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם. שְׁבָעָה אוֹרוֹת
וּמְאוֹרוֹת שֶׁנִּאֲחָזוּ בְּאֱהָרֹן, וְהוּא מְדַלִּיק מְנוֹרוֹת מִמַּעַלָּה לְמַטָּה.

רַבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח (קַהֲלַת א) הַכֹּל הָיָה מִן הָעֶפֶר וְהַכֹּל שָׁב אֶל הָעֶפֶר. הָא תִּנְיָנִין,
הַכֹּל הָיָה מִן הָעֶפֶר, אֶפִּילוּ גִלְגַּל חֲמָה. מֵאֵן הָעֶפֶר. הַהוּא דְשִׁרְיָא תַּחְוֹת
בְּוִרְסֵי יְקָרָא קְדִישָׁא.

רַבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח, (קַהֲלַת א) הַכֹּל הָיָה מִן הָעֶפֶר וְהַכֹּל שָׁב אֶל הָעֶפֶר. הָרִי
שְׁנִינִין, הַכֹּל הָיָה מִן הָעֶפֶר - אֶפִּילוּ גִלְגַּל חֲמָה. מִי הָעֶפֶר? אוֹתוֹ שִׁשְׁרוּי
תַּחַת כְּסָא הַכְּבוֹד הַקְּדוֹשׁ.

בְּסַפְרָא דְבִי רַב יִיסָא סָבָא, הַכֹּל הָיָה מִן הָעֶפֶר, אֶתְר דְּכִנְיֵשׁ לְכֻלָּא, מְלַמֵּד,
דְּנַפְקוּ שְׁבִילִין לְהָאֵי סַטְרָא וְלְהָאֵי סַטְרָא, וְאֶתְכַנְשׁוּ לְאַנְהָרָא, כְּעַפְרָא דָּא
דְּזִרְקִין לָהּ לְכָל עֵבֶר. וְעַל דָּא הַכֹּל הָיָה מִן הָעֶפֶר, וְהַכֹּל שָׁב אֶל הָעֶפֶר וְדָאֵי.

בְּסַפְרוֹ שֶׁל רַב יִיסָא סָבָא, הַכֹּל הָיָה מִן הָעֶפֶר - מְקוֹם שְׁכוּנֵס אֶת הַכֹּל.
מְלַמֵּד שְׁיַצְאוּ שְׁבִילִים לְצַד הַזֶּה וְלְצַד הַזֶּה, וְהִתְכַנְסוּ לְהָאֵיר כְּמוֹ
הָעֶפֶר הַזֶּה שְׁזִרְקִים אוֹתוֹ לְכָל עֵבֶר. וְעַל זֶה, הַכֹּל הָיָה מִן הָעֶפֶר, וְהַכֹּל
שָׁב אֶל הָעֶפֶר וְדָאֵי.

אֵלָא מִן הָעֶפֶר, דְּבִי מְקַדְשָׁא קְדִישָׁא. וְהָאֵי עֶפֶר מְעַפְרָא עֲלָאָה, כַּמָּה דָּאֶת
אָמַר (אֵיּוּב כח) וְעַפְרוֹת זָהָב לוֹ. כַּמָּה דְּאֶשְׁתַּכַּח עוֹבְדָא לְתַתָּא, הָכִי נָמִי הוּא

לְעִילָא כְּגוֹוֹנָא דָּא. וְאוֹקִימָנָא עֶפֶר, עֶפֶר דְּבֵי מְקַדְּשָׁא. דְּעֵלְמָא דָּא בְּה' אֲתַבְרִי. וְעַל דָּא, אֶפִּילוּ גִלְגַּל חֲמָה. כְּמָה דְּאֵת אֲמַר, אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשְּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהַבְרָאָם, בְּה' בְּרָאָם. וּבְגִינֵי כֶּד, הַכֹּל הָיָה מִן הָעֶפֶר. מֵאֵן עֶפֶר. הַהוּא דְּשָׂרֵי תַחֲוֹת כּוּרְסֵי יְקָרָא קְדִישָׁא.

אַלָּא מִן הָעֶפֶר - שֶׁל בֵּית הַמְּקַדָּשׁ הַקָּדוֹשׁ. וְהָעֶפֶר הָיָה מִהָעֶפֶר הָעֲלִיוֹן, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (אִיּוֹב כח) וְעִפְרוֹת זָהָב לוֹ. כְּמוֹ שֶׁנִּמְצָא מַעֲשֵׂה לְמִטָּה, כֶּד הוּא לְמַעְלָה כְּמוֹ זֶה. וּבְאַרְנוּ עֶפֶר, עֶפֶר שֶׁל בֵּית הַמְּקַדָּשׁ, שֶׁהָעוֹלָם הָיָה נִבְרָא בְּה"א. וְעַל זֶה - אֶפִּילוּ גִלְגַּל חֲמָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשְּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהַבְרָאָם - בְּה' בְּרָאָם. וּמִשׁוּם כֶּד, הַכֹּל הָיָה מִן הָעֶפֶר. אִיזָה עֶפֶר? אוֹתוֹ שֶׁשָּׂרוּי תַחַת כְּסֵא הַכְּבוֹד הַקָּדוֹשׁ.

כְּתִיב (שִׁיר הַשִּׁירִים ד) כְּלָד יָפָה רַעֲיָתִי וּמוֹם אֵין בָּד. כְּלָד יָפָה רַעֲיָתִי, דָּא כְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל. וּמוֹם אֵין בָּד, אֵלוֹ סִנְהֶדְרִין דְּאִינוּן לְקַבִּיל שְׁבַעֵין וּתְרִין שְׁמָהוּן. עֵי נַפְשׁ דְּנַחְתוֹ עִם יַעֲקֹב, וְקוּדְשָׁא בְּרִידָה הוּא עַל כֻּלָּא. וְעַל דָּא אֵין בּוֹדְקִין מִן הַסִּנְהֶדְרִין וּלְמַעְלָה תִּנּוּ.

כְּתוּב (שִׁיר ד) כְּלָד יָפָה רַעֲיָתִי וּמוֹם אֵין בָּד. כְּלָד יָפָה רַעֲיָתִי - זֶו כְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל. וּמוֹם אֵין בָּד - אֵלוֹ סִנְהֶדְרִין, שְׁהֵם כְּנָגַד שְׁבַעֵים וּשְׁנַיִם שְׁמוֹת. שְׁבַעֵים נַפְשׁ שֶׁיִּרְדּוּ עִם יַעֲקֹב, וְהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל כֻּלָּם. וְעַל זֶה אֵין בּוֹדְקִין מִן הַסִּנְהֶדְרִין וּלְמַעְלָה.

כְּתִיב (שְׁמוֹת יט) וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מִמְּלַכְתַּת כְּהֻנִּים וְגוֹי קְדוֹשׁ. מֵאֵן מִמְּלַכְתַּת כְּהֻנִּים. כְּמָה דְּאֵת אֲמַר, זֹאת מִשְׁחַת אֶהְרֹן וּמִשְׁחַת בְּנָיו, דְּכַד אֲתַבְּרָכָא כְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל עַל יְדָא דְּכַהֲנֵי, כְּדִין אֲתַקְרִי עַל שְׁמִיהוֹן, הַדָּא הוּא דְּכַתִּיב מִמְּלַכְתַּת כְּהֻנִּים.

שְׁנַיִנוּ, כְּתוּב (שְׁמוֹת יט) וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מִמְּלַכְתַּת כְּהֻנִּים וְגוֹי קְדוֹשׁ. מִי זֶו מִמְּלַכְתַּת כְּהֻנִּים? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, זֹאת מִשְׁחַת אֶהְרֹן וּמִשְׁחַת בְּנָיו. שְׁכַשְׁמַתְבְּרַכְתַּת כְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל עַל יַד הַכְּהֻנִּים, אֲזִי נִקְרְאת עַל שְׁמֵם, זֶהוּ שְׁכַתוּב מִמְּלַכְתַּת כְּהֻנִּים.

דף ל"ה ע"א

רבי שמעון אמר, תא חזי, מלכות כהנים לא אקרי, אלא ממלכת, דאמלכו לה כהני, ועבדו לה (גבירתא) גבירתא על פלא. אבל מלכות כהנים לא אקרי, דהא מן השמים אקרי מלכות, מלכות שמים ודאי. והכא ממלכת, כמה דאת אמר דכהני אמלכו לה, ומחבראן לה במלכא, וכדין היא ממלכת, על כל גנזי מלכא. ממלכת על כל זיני מלכא. (דף ל"ה ע"א) ממלכת בעלאי ותתאי. ממלכת על כל עלמא.

רבי שמעון אמר, בא ראה, מלכות כהנים לא נקראת, אלא ממלכת, שהמליכו אותה הכהנים ועשו אותה גבירה על הכל. אבל מלכות כהנים לא נקראת, שהרי מן השמים נקראת מלכות, מלכות שמים ודאי. וכאן ממלכת, כמו שנאמר שכהנים המליכו אותה, ומחברים אותה עם המלך, ואז היא ממלכת על כל גנזי המלך. ממלכת על כל כלי זינו של המלך. ממלכת בעליונים ובתחתונים. ממלכת על כל העולם.

רבי יוסי אמר, כתיב (עמוס ט) ואגדתו על ארץ יסדה. ואגדתו: פד אגדווג מלכא לקבלה, בכל אינון עטרין קדישין, בכנופיא חד, כדין ואגדתו כתיב.

רבי יוסי אמר, כתוב (עמוס ט) ואגדתו על ארץ יסדה. ואגדתו - כשמזדוג המלך כנגדה בכל אותן העטרות הקדושות בכנוס אחד, אזי ואגדתו כתוב.

רבי יצחק אמר, ואגדתו: כמה דאת אמר, (שמות יב) וילקחתם אגדת אזוב. מאי קא מיירי. דכד מתחבראן כחדא, ואתברכא מנייהו, כדין שלטא על פלא, ונהרא לעילא ותתא. וכלא בשעתא דכהנא פלח פולחנא, ואקריב קרבנא, ואקטר קטרות, ומכוון מליו לקרבא פלא כחדא. כדין כתיב, ואגדתו על ארץ יסדה.

רבי יצחק אמר, ואגדתו - כמו שנאמר וילקחתם אגדת אזוב. מה זה אומר? שפשמתיכרים כאחד ומתברכת מהם, אזי שולטת על הכל ומאירה למעלה ולמטה, והכל בשעה שהכהן עובד את העבודה ומקריב קרבן ומקטיר קטרות ומכוון דברים לקרב הכל כאחד. אזי כתוב, ואגדתו על ארץ יסדה.

רבי יוסי אמר, פד נטל אהרון פלא נטליון עמיה, עד דאתברכא כנסת ישראל, ואתברכאן עלאי ותתאי. כדין כתיב, (תהלים קלה) ברוך יי מציון

שׁוֹכֵן יְרוּשָׁלַם הַלְלוּיָהּ. (תהלים עב) וּבְרוּךְ שֵׁם כְּבוֹדוֹ לְעוֹלָם וְיִמְלֵא כְבוֹדוֹ אֶת כָּל הָאָרֶץ אָמֵן וְאָמֵן.

רבי יוסי אמר, כְּשֶׁנֹּסַע אֶהְרֹן, הִכַּל נֹסְעִים עִמּוֹ, עַד שֶׁמִּתְבָּרְכַת כְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל וּמִתְבָּרְכִים עֲלֵיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, אָזִי כְּתוּב (תהלים קלה) בְּרוּךְ ה' מִצִּיּוֹן שְׁכֵן יְרוּשָׁלַם הַלְלוּיָהּ. (שם עב) וּבְרוּךְ שֵׁם כְּבוֹדוֹ וְיִמְלֵא כְבוֹדוֹ אֶת כָּל הָאָרֶץ אָמֵן וְאָמֵן.

רבי אלעזר הוה אזיל מקפוטקיא ללוד, וְהוּו עֲמִיָה רַבִּי יִיסָא וְרַבִּי חֲזַקְיָה. פְּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (ישעיה נא) וְאֲשִׁים דְּבָרִי בְּפִיךָ וּבְצֶל יָדֶי כְּסִיתִיךָ וְגוֹ'. תְּנִינּוּ, כָּל בַּר נֶשׁ דְּאִשְׁתַּדַּל בְּמַלְי דְּאוּרִייתָא, וְשִׁפְנוּתִיה מְרַחֲשֵׁן אוּרִייתָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חֲפָא עֲלִיהּ, וְשִׁכְנֵתָא פְּרָשָׂא עֲלִיהּ גְּדַפְהָא, הִדָּא הוּא דְכְּתִיב וְאֲשִׁים דְּבָרִי בְּפִיךָ וּבְצֶל יָדֶי כְּסִיתִיךָ. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא דְהוּא מְקַיֵּים עֲלֵמָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חֲדֵי עֲמִיָה, כְּאֵלוּ הוּא יוֹמָא נֹטַע שְׁמִיָּא וְאַרְעָא. הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, (ישעיה נא) לְנֹטֹעַ שְׁמַיִם וְלִיסוּד אֶרֶץ וְלֵאמֹר לְצִיּוֹן עֲמִי אֶתָּה.

רבי אלעזר הוה הולך מקפוטקיא ללוד, וְהִיו עִמּוֹ רַבִּי יִיסָא וְרַבִּי חֲזַקְיָה. פְּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (ישעיה נא) וְאֲשִׁים דְּבָרִי בְּפִיךָ וּבְצֶל יָדֶי כְּסִיתִיךָ וְגוֹ'. שְׁנִינּוּ, כָּל אָדָם שֶׁמִּשְׁתַּדַּל בְּדְבָרֵי תוֹרָה וְשִׁפְנוּתוֹ מְרַחֲשׁוֹת תוֹרָה, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְכַסֶּה עֲלָיו, וְשִׁכְנֵה פוֹרְשֵׁת כְּנַפְיָה עֲלָיו. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב וְאֲשִׁים דְּבָרִי בְּפִיךָ וּבְצֶל יָדֶי כְּסִיתִיךָ. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁהוּא מְקַיֵּים אֶת הָעוֹלָם, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁמַח עִמּוֹ כְּאֵלוּ אוֹתוֹ יוֹם נֹטַע שְׁמַיִם וְאַרְץ. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (שם) לְנֹטֹעַ שְׁמַיִם וְלִיסוּד אֶרֶץ וְלֵאמֹר לְצִיּוֹן עֲמִי אֶתָּה.

מִכָּאן אוֹלִיפְנָא, דְּיִשְׂרָאֵל אֶקְרוּן בְּשֵׁמָא דְצִיּוֹן, דְכְּתִיב וְלֵאמֹר לְצִיּוֹן עֲמִי אֶתָּה, וְחֲמִינָא דְכְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל אֶקְרִי בְּשֵׁמָא דְצִיּוֹן, דְכְּתִיב, (ישעיה א) צִיּוֹן בְּמִשְׁפַּט תִּפְדָּה וְשָׁבִיָה בְצַדִּיקָה.

מִכָּאן לְמַדְנוּ שֶׁיִשְׂרָאֵל נִקְרָאוּ בְּשֵׁם שֶׁל צִיּוֹן, שֶׁכְּתוּב וְלֵאמֹר לְצִיּוֹן עֲמִי אֶתָּה. וְרֵאִיתִי שֶׁכְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל נִקְרָאת בְּשֵׁם שֶׁל צִיּוֹן, שֶׁכְּתוּב (שם א) צִיּוֹן בְּמִשְׁפַּט תִּפְדָּה וְשָׁבִיָה בְצַדִּיקָה.

תוּ פְּתַח וְאָמַר, (ישעיה ח) צוֹר תִּעֲוֹדָה חֲתוּם תוֹרָה בְּלִמּוּדֵי. צוֹר תִּעֲוֹדָה. דָּא סְהִדוּתָא דְדוּד, דְכְּתִיב, (תהלים קלב) וְעֵדוּתִי זֹ אֶלְמָדָם. צוֹר: הִיא קְשׁוּרָא,

כִּמְאֵן דְקִטְר קְטוּרָא בְאַתְר חַד. חַתוּם תּוֹרָה בְלִמְדֵי. חַתוּם תּוֹרָה:
חַתִּימָה דְאִוְרִייתָא, וְכֹל נְגִידוֹ וְרַבּוֹ דְנְגִיד מְלַעֲיָלָא, בְּאֵן (נִיֵּא בֵין) חַתִּימָה
דִּילֵיהּ. בְּלִמְדֵי. בְּגִין דְתַמְנָן אֶתְכַנְשׁ רַבּוֹ וּמְשַׁחָא, בֵּין תַּרְיֵן קִיִּימִין, דְתַמְנָן
שְׂרִיִין, אֶתְר כְּנִישׁוֹ דְכָל רַבּוֹת וּמְשַׁח דְנְגִיד מְלַעֲיָלָא, לְאַשְׁדָּאָה לֵיהּ בְּפּוּמָא
דְאַמָּה, וּלְאַרְקָא לֵיהּ בְּהַאי תַּעוּדָה. וְכַדִּין אֶתְקַשֵּׁר כְּלָא קְשָׁרָא חַד
מְהִימְנָא.

עוּד פִּתַח וְאָמַר, (שם ח) צוֹר תַּעוּדָה חַתוּם תּוֹרָה בְלִמְדֵי. צוֹר תַּעוּדָה -
זוֹ עֵדוּת שֶׁל דָּוִד, שְׁכַתּוּב (תהלים קלב) וְעֵדוּתֵי זוֹ אֶלְמָדִם. צוֹר - הֵיא
קְשׁוּר, כְּמוֹ שְׁקוּשֵׁר קְשֵׁר בְּמָקוֹם אֶחָד. חַתוּם תּוֹרָה בְלִמְדֵי. חַתוּם
תּוֹרָה - חַתִּימָה שֶׁל הַתּוֹרָה, וְכֹל שֶׁפַע וּמְשַׁחַת שְׁמֵן שְׁשׁוּפְעִים
מְלַמְעָלָה, בְּאִיזוֹ (בֵּין) חַתִּימָה שְׁלוֹ? בְּלִמְדֵי. מְשׁוּם שְׁשֵׁם מְתַכְנֵס שְׁמֵן
מְשַׁחָה בֵּין שְׁנֵי עַמּוּדִים שְׁשֵׁם שׁוֹרִים, מְקוֹם הַכְּנוּס שֶׁל כָּל שְׁמֵן מְשַׁחָה
שְׁשׁוּפְעֵי מִמַּעַל, לְשַׁפֵּךְ אוֹתוֹ לְפִי הָאָמָה וּלְהַרְיֵק אוֹתוֹ בְּתַעוּדָה הַזֹּאת,
וְאִזּוֹ נְקַשֵּׁר הַכָּל קְשֵׁר אֶחָד נְאָמֵן.

תָּא חֲזִי, מַה בֵּין אֵינוֹן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאִוְרִייתָא, לְנַבִּיאֵי מְהִימְנֵי. אֵינוֹן
דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאִוְרִייתָא, עֲדִיפֵי מְנַבִּיאֵי בְּכָל זְמַנָּא. מַאי טַעְמָא. דְּאֵינוֹן קִיִּימֵי
בְּדַרְגָּא עֲלָאָה, יִתִּיר מְנַבִּיאֵי, אֵינוֹן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאִוְרִייתָא קִיִּימֵי לְעִילָא,
בְּאַתְרָא דְאַקְרִי תּוֹרָה, (נִיֵּא תַּפְאַרְת) דְּהוּא קִיוּמָא דְכָל מְהִימְנוּתָא. וְנַבִּיאֵי
קִיִּימֵי לְתַתָּא, בְּאַתְר דְּאַקְרוֹן נְצַח וְהוּד. וְעַל דָּא (אַקְרוֹן), אֵינוֹן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי
בְּאִוְרִייתָא, עֲדִיפֵי מְנַבִּיאֵי, וְעֲלֵאִין מְנַהוֹן יִתִּיר. דְּאֵלִין קִיִּימִין לְעִילָא,
וְאֵלִין קִיִּימִין לְתַתָּא. אֵינוֹן דְּאַמְרֵי מְלִין בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ, קִיִּימֵי לְתַתָּא
מְכַלְהוֹ. (וְעַל דָּא)

בֵּא וְרָאָה מַה בֵּין אוֹתָם שְׁמִשְׁתַּדְּלִים בְּתוֹרָה לְנַבִּיאֵים נְאָמְנִים. אוֹתָם
שְׁמִשְׁתַּדְּלִים בְּתוֹרָה עֲדִיפֵים מְנַבִּיאֵים בְּכָל פְּעַם. מַה הַטַּעַם? שְׁהֵם
עוֹמְדִים בְּדַרְגָּה עֲלִיוֹנָה יוֹתֵר מִבְּנַבִּיאֵים, אֵלוֹ שְׁמִשְׁתַּדְּלִים בְּתוֹרָה
עוֹמְדִים לְמַעְלָה, בְּמָקוֹם שְׁנַקְרָא תּוֹרָה, (תַּפְאַרְת) שְׁהוּא קִיוּמָה שֶׁל כָּל
הָאֵמוּנָה, וְנַבִּיאֵים עוֹמְדִים לְמַטָּה בְּמָקוֹם שְׁנַקְרָאוֹ נְצַח וְהוּד. וְעַל כֵּן
(נַקְרָאוֹ) אוֹתָם שְׁמִשְׁתַּדְּלִים בְּתוֹרָה עֲדִיפֵים מְנַבִּיאֵים, וְעֲלִיוֹנִים יוֹתֵר
מֵהֶם. שְׁאֵלוֹ עוֹמְדִים לְמַעְלָה, וְאֵלוֹ עוֹמְדִים לְמַטָּה. וְאוֹתָם שְׁאוּמְרִים
דְּבָרִים בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ, עוֹמְדִים לְמַטָּה מְכַלְמֵם.

זְכַאִין אֵינוֹן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאִוְרִייתָא, דְּאֵינוֹן בְּדַרְגָּא עֲלָאָה יִתִּיר עַל כְּלָא. (וְעַל
דָּא) מֵאן דְּלַעֲי בְּאִוְרִייתָא, לֹא אֶצְטְרִיךְ לֹא לְקַרְבְּנִין, וְלֹא לְעֲלִוּוֹן. דְּהֵיא
אוֹרִייתָא עֲדִיף מְכַלָּא, וְקְשׁוּרָא דְּמְהִימְנוּתָא דְּכְלָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (מְשַׁלֵּי ג)

דְּרָכֶיךָ דְרָכֵי נְעִים וְכָל נְתִיבוֹתֶיךָ שְׁלוֹם. וְכָתִיב, (תהלים קיט) שְׁלוֹם רָב לְאוֹהֲבֵי תוֹרָתְךָ וְאֵין לָמוּ מִכְשׁוֹל.

אֲשֶׁרֵי אוֹתָם שְׁמֹשֶׁת־דָּלִים בְּתוֹרָה, שֶׁהֵם בְּדֶרֶךְ יוֹתֵר עֲלִיוֹנָה עַל הַכֹּל. מִי שֶׁעוֹסֵק בְּתוֹרָה, לֹא צָרִיךְ לֹא לְקַרְבָּנוֹת וְלֹא לְעוֹלוֹת, שֶׁהֵרִי הַתּוֹרָה עֲדִיפָה מֵהַכֹּל, וְקִשֶׁר שֶׁל הָאֱמוּנָה שֶׁל הַכֹּל. וְעַל זֶה כָּתוּב, דְּרָכֶיךָ דְרָכֵי נְעִים וְכָל נְתִיבוֹתֶיךָ שְׁלוֹם. וְכָתוּב, (תהלים קיט) שְׁלוֹם רָב לְאוֹהֲבֵי תוֹרָתְךָ וְאֵין לָמוּ מִכְשׁוֹל.

דף לה ע"ב

עַד דְּהוּוּ אֶזְלִי, אֲשַׁכְּחוּ חַד גְּבָרָא דְהוּוּ אֶתִי, וְגִי עֲנִפֵי הַדָּס בִּידֵיהּ, קָרִיבוּ גְבִייהּ, אֲמָרוּ לִיהּ לָמָּה לָךְ הָאִי. אֲמַר לְרוּחָא אוּבְדָא. אֲמַר רַבִּי אֶלְעָזָר שְׁפִיר קְאָמְרַת. אֲבָל גִּי אֶלִין לָמָּה. אֲמַר לִיהּ, חַד לְאַבְרָהָם. חַד לְיִצְחָק, וְחַד לְיַעֲקֹב. וְקִשְׁרָנָא לְהוּ כְּחֻדָא, וְאַרְחָנָא בְּהוּ. בְּגִין דְּכָתִיב, (שיר השירים א) לְרִיחַ שְׁמָנִיד טוֹבִים שְׁמֹן תּוֹרַק שְׁמָד. בְּגִין דְּבַהֲאֵי רִיחָא, אֲתַקִּימִים חוּלְשָׁא דְנַפְשָׁא, וּבַהֲיִמְנוּתָא דָּא אֲתַקִּימָא, וְאַתְנַגִּידוּ בְּרַכָּאן מְעִילָא וְתַתָּא. אֲמַר רַבִּי אֶלְעָזָר זְכָאָה חוּלְקִיהוּן (דף לה ע"ב) דִּישְׂרָאֵל בְּעַלְמָא דִּין וּבְעַלְמָא דְאַתִּי.

עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, מְצָאוּ אִישׁ אֶחָד שֶׁהָיָה בָּא וְשִׁלְשָׁה עֲנִפֵי הַדָּס בְּיָדוֹ. קָרְבוּ אֵלָיו, אֲמָרוּ לוֹ, לָמָּה לָךְ אֵת אֵלֶּה? אֲמַר, לְהַרְוִיחַ אֲבָדָה. אֲמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, יָפָה אֲמַרְתָּ, אֲבָל שְׁלֹשָׁה אֵלֶּה לָשֵׁם מָה? אֲמַר לוֹ, אֶחָד לְאַבְרָהָם, אֶחָד לְיִצְחָק, וְאֶחָד לְיַעֲקֹב, וְקִשְׁרַתִּי אוֹתָם יַחַד וְהַרְחַתִּי בָּהֶם, מִשּׁוֹם שְׁכָתוּב (שיר א) לְרִיחַ שְׁמָנִיד טוֹבִים שְׁמֹן תּוֹרַק שְׁמָד. מִשּׁוֹם שֶׁבְּרִיחַ הַזֶּה עוֹמְדַת חֲלֹשַׁת הַנֶּפֶשׁ, וּבְאֱמוּנָה הַזֶּה מִתְקַיְמַת, וְשׁוֹפְעוֹת בְּרָכוֹת מִמַּעַלָּה וּמִטָּה. אֲמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֲשֶׁרֵי חֲלָקִים שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.

תָּא חֲזִי, לִית עַלְמָא (נ"א נפשא) מִתְקַיְמָא, אֶלָּא עַל רִיחָא, וּמְרִיחָא דָּא אֲשֶׁתְּמוּדְעָא רִיחָא אַחְרָא. דְּהָא בְּשַׁעְתָּא דְנַפְיָק שְׁבַתָּא, (נתפרדה החבילה) וְסִלְקָא נַפְשָׁא יְתִירָא, וְאֲשֶׁתְּאָרוֹן נַפְשָׁא וְרוּחָא מִתְפָּרְשׁוּן עֲצִיבִין, אֲתָא רִיחָא דָּא, וּמִתְקַרְבוּ דָּא בְּדָא וְחֻדָּאן. וְעַל דָּא, בְּעֵי רִיחָא בְּתַר רִיחָא, לְקַבְּלָא רִיחָא, פִּיּוֹן דְּאַתְקַבֵּל רִיחָא מִתְקַרְבוּן כְּחֻדָּא וְחֻדָּאן. כִּי הָאִי גְּוֹנָא רִיחָא דְקוֹרְבָנָא, בְּרִיחָא (דא) מִתְקַרְבוּן כְּלָא כְּחֻדָּא, וּמִתְלַהֲטוּן בּוֹצִינֵי וְחֻדָּאן.

בא ראה, אין העולם (הנפש) מתקיים אלא על ריח, ומהריח הזה נודע ריח אחר. שהרי בשעה שיוצאת שבת (נתפרדה החבילה) ועולה הנפש היתרה, ונשארו הנפש והרוח נפרדות עצובות, בא הריח הזה, ומתקרבים זה לזה ושמחים. ועל זה צריך רוח אחר רוח, לקבל ריח. כיון שמתקבל ריח, מתקרבים כאחד ושמחים. כגון זה ריח של הקרבנות, בריח זה מתקרבים כלם כאחד, ונדלקים הנרות ושמחים.

תא חזי, תרי בוציני, חד לעילא וחד לתתא, אי להיט בר נש האי בוצינא דלתתא, וכבי לה (ס"א לה הוא דלעילא), ההוא תננא דסליק (נ"א מבוצינא תתא), להיט ההוא בוצינא עלאה. כד תננא דקרביני, האי תננא דסליק, להיט בוציני עלאי, ומתלהטון בחד, ומתקרביני כלהו כחדא, בריחא דא. ובגין כד, ריח ניחח ליי, (אשה) והא אוקמוה.

בא ראה, שני מאורות, אחד למעלה ואחד למטה, אם מלהיט אדם המאור שלמטה הזה ומכבה אותו (את אותו שלמעלה), אותו עשן שעולה (מהמאור התחתון), מלהיט אותו המאור העליון. כד עשן הקרבנות, העשן הזה שעולה, מלהיט המאורות העליונים ומתלהטים באחד, וכלם מתקרבים כאחד בריח הזה. ומשום כד, ריח ניחח לה, (אשה) והרי פרשיה.

ועל דא, ריחא דקרבינא, קיומא דכלא, וקיומא דעלמא. וקרבינא על ידא דכהנא, דמקרב כלא. ובגין כד, שבעה יומי אשלמותא, אשתלימו ביה, בגין דיתברכו כלהו בפולחניה, וישתכחו חדוואן וברכאן לעילא ותתא.

ועל כן ריח הקרבן הוא קיום של הכל וקיום העולם. והקרבן על יד הכהן שמקרב הכל, ומשום כד שבעה ימי השלמה נשתלמו בו, כדי שכלם יתברכו בעבודתו, וימצאו שמחות וברכות למעלה ולמטה.

כתוב (ישעיה כה) יי אלהי אתה ארוממו וגו', האי קרא אוקמוה, יי אלהי אתה. דבעי בר נש לאודאה לשמא קדישא, ולשבחא ליה על כלא. ומאן אתר שבחא דיליה, כמה דאוקמוה. והכא מעמיקא דכלא, דכתיב כי עשית פלא. פלא: כמה דכתיב, (ישעיה ט) ויקרא שמו פלא, והא אתמר. עצות מרחוק, עצות: כמה דאת אמר, יועץ. מרחוק: דכתיב, (ירמיה לא) מרחוק יי נראה לי. וכתיב, (משלי לא) ממרחק תביא לחמה.

כְּתוּב, (ישעיה כה) ה' אֱלֹהֵי אֲתָהּ אֲרוּמְמָךְ וְגו'. הַפְּסוּק הַזֶּה פְּרָשׁוּהוּ, ה' אֱלֹהֵי אֲתָהּ, שְׁצַרִּיךְ אָדָם לְהוֹדוֹת לְשֵׁם הַקְּדוֹשׁ וּלְשַׁבַּח אוֹתוֹ עַל הַכֹּל. וּמֵאִיזָה מְקוֹם הַשְּׁבַח שְׁלוֹ? כְּמוֹ שֶׁבְּאֵרוֹהָ. וְכֵאן מֵהַעֲמֵק שֶׁל הַכֹּל, שְׁכָתוּב כִּי עֲשִׂיתָ פְּלֵא. פְּלֵא - כְּמוֹ שְׁכָתוּב (שם ט) וַיִּקְרָא שְׁמוֹ פְּלֵא, וְהָרִי נֶאֱמַר. יַעֲזוֹת מְרַחֵק, יַעֲזוֹת - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר יוֹעֵץ. מְרַחֵק - שְׁכָתוּב (ירמיהלא) מְרַחֵק ה' נִרְאָה לִי. וְכָתוּב (משלי לא) מִמְּרַחֵק תִּבְיֵא לַחֲמָה.

אָמוּנָה אֱמוֹ, כְּמָה דְאֵת אֱמַר, (דברים לב) אֵל אָמוּנָה וְאֵין עוֹל. וְאוֹקְמוּהָ אָמוּנָה בְּלִילָה, כְּמָה דְאֵת אֱמַר (תהלים צב) וְאָמוּנָתְךָ בְּלִילוֹת. וְכָתוּב (איכה ג) חֲדָשִׁים לְבַקְרִים רַבָּה אָמוּנָתְךָ, וְזָמִין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְדַכָּא לֹון לְיִשְׂרָאֵל מִחוּבֵיהוֹן, כְּמָה דְכָתוּב, (יחזקאל לו) וְזָרְקֵתִי עֲלֵיכֶם מִים טְהוּרִים וְיִטְהַרְתֶּם מִכָּל טְמֵאוֹתֵיכֶם וּמִכָּל גְּלוּלֵיכֶם אֲטַהֵר אֶתְכֶם.

אָמוּנָה אֱמוֹ - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים לב) אֵל אָמוּנָה וְאֵין עוֹל. וּפְרָשׁוּהָ אָמוּנָה בְּלִילָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים צב) וְאָמוּנָתְךָ בְּלִילוֹת. וְכָתוּב (איכה ג) חֲדָשִׁים לְבַקְרִים רַבָּה אָמוּנָתְךָ. וְעֵתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרִיךְ הוּא לְטַהֵר אֶת יִשְׂרָאֵל מִחוּבֵיהוֹן, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (יחזקאל לו) וְזָרְקֵתִי עֲלֵיכֶם מִים טְהוּרִים וְיִטְהַרְתֶּם מִכָּל טְמֵאוֹתֵיכֶם וּמִכָּל גְּלוּלֵיכֶם אֲטַהֵר אֶתְכֶם, בְּרִיךְ ה' לְעוֹלָם אֱמוֹ וְאֱמוֹ

בְּרִיךְ וְיִי אֱמוֹ לְעוֹלָם

פרשת שמיני

(ויקרא ט) וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁמִינִי וְגו'. רַבִּי יִצְחָק פְּתַח, (איוב לח) בְּרִן יַחַד כְּכִי בִקֵּר וַיִּרְעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים. זָכָאִין אֵינוֹן יִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהִיב לֹון אוֹרֵייתָא קְדִישָׁא, חֲדוּתָא דְכֻלָּא, חֲדוּתָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאַטְוִילוּתָא דִּילֵיהָ, דְכָתוּב, (משלי ח) וְאַהֲיָה שְׁעִשׂוּעִים יוֹם יוֹם. וְאוֹרֵייתָא כְּלָא, חַד שְׁמָא קְדִישָׁא אֵיהִי דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁמִינִי וְגו'. רַבִּי יִצְחָק פְּתַח, (איוב לח) בְּרִן יַחַד כְּכִי בִקֵּר וַיִּרְעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים. אֲשֶׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרִיךְ הוּא נָתַן לָהֶם

תורה קדושה, שמחת הכל, שמחתו של הקדוש ברוך הוא והשעשוע
שלו, שפתיב (משלי ח) וְאֵהִיָּה שְׁעִשׂוּעִים יוֹם יוֹם. וְכָל הַתּוֹרָה הִיא שֵׁם
אֶחָד שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

וּבְאוֹרֵייתָא אֲתַבְּרִי עֲלֵמָא דְכְּתִיב, (משלי ח) וְאֵהִיָּה אֶצְלוֹ אָמוֹן אֵל תְּקַרִי
אָמוֹן אֶלָּא אוֹמְן. וּבְאוֹרֵייתָא אֲתַבְּרִי בְּרַ נֶשׁ, הֵדָא הוּא דְכְּתִיב, (בראשית א)
וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם. אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאוֹרֵייתָא, בְּעִינָא
לְמַבְרִי אָדָם. אָמְרָה קַמִּיה, הַאי בְּרַ נֶשׁ זְמִין לְמַחְטִי וּלְאַרְגָּזָא קַמָּךְ, אִי לָא
תַּאֲרִיךְ רוּגְזָךְ עֲלֵיה, הִיךְ יְקוּם בְּעֲלֵמָא. אָמַר לָהּ, אָנָּה וְאַתְּ נוֹקִים לִיה
בְּעֲלֵמָא, דְּהָא לָאוּ לְמַגְנָא אֲתַקְרִינָא אַרְךְ אַפִּים. (ס"א דהא כל זמנא דישתדלון
באוֹרֵייתָא מִתְקִימִי בַעֲלֵמָא)

וּבַתּוֹרָה נְבִרָא הַעוֹלָם, שְׁפִתוּב וְאֵהִיָּה אֶצְלוֹ אָמוֹן, אֵל תְּקַרִי אָמוֹן
אֶלָּא אָמוֹן. וּבַתּוֹרָה נְבִרָא אָדָם, זְהוּ שְׁפִתוּב (בראשיתא) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים
נַעֲשֶׂה אָדָם. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְתוֹרָה: אָנִי רוּצָה לְבִרָא אָדָם.
אָמְרָה לְפָנֵינוּ: הָאָדָם הִזָּה עֲתִיד לְחַטָּא וּלְהַרְגִיזוּ לְפָנֵיךְ, אִם לָא תַּאֲרִיךְ
רְגִיזָךְ עֲלֵינוּ, אִיךְ נַעֲמַד בְּעוֹלָם?! אָמַר לָהּ: אָנִי וְאַתְּ נַעֲמִיד אוֹתוֹ בְּעוֹלָם,
שְׁהֲרִי לָא לְחַנְסֵי נְקִרָאֲתִי אַרְךְ אַפִּים. (שהרי כל זמן שישתדלו בתורה, יתקמו
בעולם).

רַבִּי חֲזִיא אָמַר, תּוֹרָה שְׁבַכְתָּב וְתוֹרָה שְׁבַעַל פָּה אוֹקְמוּהָ לִיה לְבִרַ נֶשׁ
בְּעֲלֵמָא, הֵדָא הוּא דְכְּתִיב נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצִלְמֵנוּ כְּדְמוּתֵינוּ. רַבִּי יוֹסִי אָמַר
מְהֵכָא, (קהלת ב) אֵת אֲשֶׁר כָּבַר עֲשׂוּהוּ, עֲשׂוּהוּ וְדַאִי. וְדָא הוּא צֶלֶם וְדְמוּת,
צֶלֶם: בְּדְכוּרָא. דְמוּת: בְּנוֹקְבָא וְעַל דָּא שִׁירוּתָא דְאוֹרֵייתָא ב', וְאוֹקְמוּהָ.

רַבִּי חֲזִיא אָמַר, תּוֹרָה שְׁבַכְתָּב וְתוֹרָה שְׁבַעַל פָּה הַעֲמִידוּ אֵת הָאָדָם
בְּעוֹלָם. זְהוּ שְׁפִתוּב נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצִלְמֵנוּ כְּדְמוּתֵנוּ. רַבִּי יוֹסִי אָמַר
מְפָאן, (קהלת ב) אֵת אֲשֶׁר כָּבַר עֲשׂוּהוּ, עֲשׂוּהוּ וְדַאִי. וְזְהוּ צֶלֶם וְדְמוּת.
צֶלֶם - בְּזָכַר. דְמוּת - בְּנֻקְבָּה. וְעַל זֶה הַתְּחִלַּת הַתּוֹרָה בְּב', וּפְרָשׁוּהָ.

דף ל"ו ע"א

רַבִּי יְצַחְק אָמַר, מְפָנִי מַה ב' פְּתִיחָא וּסְתִימָא. אֶלָּא, בְּשַׁעְתָּא דְבִרַ נֶשׁ אֲתִי
(דף ל"ו ע"א) לְאֲתַחְבְּרָא בְּאוֹרֵייתָא, הֲרִי הִיא פְּתִיחָא לְקַבְּלָא לִיה,
וּלְאֲשַׁתְּתַפָּא בְּהַדְיָה. וּבְשַׁעְתָּא דְבִרַ נֶשׁ, סְתִים עֵינוּי מְנַה, וַיְהִי לְאַרְחָא

אַחַרָא, הָרִי הִיא סְתִימָא, מְסֻטְרָא אַחַרָא. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, אִם יוֹם תַּעֲזֹבֵנִי יוֹמִים אֶעֱזָבְךָ. וְלֹא יִשְׁפַח פְּתִיחָא, עַד דִּיתוּב לְאַתְחַבֵּר בְּהַּ בְּאוּרִייתָא אֲנַפִּין בְּאַנְפִּין, וְלֹא יִתְנַשֵּׁי מִנָּה. וְעַל דָּא אוּרִייתָא פְּתַחַת קָמִי בְּנֵי נֶשָׂא וְאַכְרִזָא וְקָרִי לְהוֹן (מְשֻׁלִּי ח) אֲלֵיכֶם אִישִׁים אַקְרָא וְגוֹי וְכַתִּיב (מְשֻׁלִּי א) בְּרֹאשׁ הוֹמִיּוֹת תַּקְרָא בְּפִתְחֵי שְׁעָרִים בְּעִיר אֲמָרִיהָ תֹאמַר.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, מִפְּנֵי מָה ב' פְּתוּחָה וְסְתוּמָה? אֲלֵא בְּשַׁעָה שְׂאָדָם בָּא לְהִתְחַבֵּר עִם הַתּוֹרָה, הָרִי הִיא פְּתוּחָה לְקַבֵּל אוֹתוֹ וּלְהַשְׁתַּתֵּף עִמּוֹ. וּבְשַׁעָה שְׂאָדָם סוֹתָם עֵינָיו מִמִּנָּה וְהוֹלִיךְ לְדַרְךְ אַחֲרָת, הָרִי הִיא סְתוּמָה מִהֲצַד הָאֲחֵר, כְּמוֹ שְׁנֶאמַר, אִם יוֹם תַּעֲזֹבֵנִי - יוֹמִים אֶעֱזָבְךָ. וְלֹא יִמְצָא פְּתַח עַד שֶׁיָּשׁוּב לְהִתְחַבֵּר עִם הַתּוֹרָה פְּנִים בְּפְנִים, וְלֹא יִשְׁפַח מִמִּנָּה. וְלָכֵן הַתּוֹרָה פּוֹתַחַת לְפָנֵי בְּנֵי אָדָם וּמְכַרִּיזָה וְקוֹרֵאת לָהֶם, (מְשֻׁלִּי ח) אֲלֵיכֶם אִישִׁים אַקְרָא וְגוֹי, וְכַתוּב (שֵׁם א) בְּרֹאשׁ הַמִּיּוֹת תַּקְרָא בְּפִתְחֵי שְׁעָרִים בְּעִיר אֲמָרִיהָ תֹאמַר.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, ב' תְּרִין גִּגִּין, וְחַד דְּאַחִיד לוֹן. מֵאִי קָא מִיִּירִי. אֲלֵא חַד לְשִׁמְנָא וְחַד לְאַרְעָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַחִיד וְקַבִּיל לוֹן.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, ב' שְׁנֵי גִגוֹת, וְאַחַד שְׂאוּחַז אוֹתָם. מַה זֶה אוֹמֵר? אֲלֵא אַחַד לְשִׁמְמִים וְאַחַד לְאַרְצֵי, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹחַז וּמְקַבֵּל אוֹתָם.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, ג' נְהוּרִין (צַדִּיקִים אֱלֹוִים) אֵינּוֹן עֲלָאִין קְדִישִׁין, דְּאַחִידוּן כְּחַדָּא, וְאֵינּוֹן כְּלָלָא דְאוּרִייתָא, וְאֵלִין פְּתַחִין פְּתַחָא לְכָלָא. פְּתַחִין פְּתַחָא לְמַהִימְנוּתָא, וְאֵלִין בֵּיתָא דְכָלָא. וְעַל דָּא בֵּית אַקְרוּ, דְּאֵלִין אֵינּוֹן בֵּיתָא.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, שְׁלֶשָׁה אוֹרוֹת (צַדִּיקִים אֱלֹוִים) אֵלּוּ עֲלִיוֹנִים קְדוּשִׁים שְׂאֲחוּזִים כְּאַחַד, וְהֵם הַכֹּלל שֶׁל הַתּוֹרָה, וְאֵלּוּ פּוֹתַחִים פְּתַח לְכָל. פּוֹתַחִים פְּתַח לְאַמוּנָה, וְאֵלּוּ הַבֵּית שֶׁל הַכֹּל, וְעַל זֶה נִקְרָאוּ בֵּית, שְׂאֵלָה הֵם הַבֵּית.

וּבְגִין כְּדֵי שִׁירוּתָא דְאוּרִייתָא ב'. דְּהָא הִיא אוּרִייתָא (ס"א אבִיָה הוּי אִסוּוּתָא) הוּי וְאַסּוּוּתָא דְעֵלְמָא. וּבְגִין כְּדֵי, מֵאֵן דְּאַשְׁתַּדֵּל בְּאוּרִייתָא, כְּאֵלּוּ אֲשְׁתַּדֵּל בֵּיהַ בְּשִׁמְמָא קְדִישָׁא. וְהָא אֲתַמַּר, דְּאוּרִייתָא כְּלָא, חַד שְׁמָא קְדִישָׁא עֲלָאָה אֵיהִי. וּבְגִין דְּאֵיהִי שְׁמָא קְדִישָׁא, פְּתַחָא בְּבֵית, דְּאֵיהִי כְּלָלָא דְשִׁמְמָא קְדִישָׁא, בְּתַלְתַּת קְשָׁרֵי מְהִימְנוּתָא.

משום כך התחלת התורה ה', שהרי התורה (פרותיה הם הרפואה) היא רפואת העולם. ומשום כך, מי שמשתדל בתורה כאלו השתדל בשם הקדוש. והרי נתבאר שכל התורה היא שם קדוש אחד עליון, ומשום שהיא שם קדוש, היא פותחת בבית, שהיא הכלל של השם הקדוש בשלשת קשרי האמונה.

תא חזי, כל אינון דמשתדלי באורייתא, מתדבקין ביה בקודשא בריה דהוא, ומתעטרי בעטרי דאורייתא, ואתרחימו לעילא ותתא, וקודשא בריה דהוא אושיט לון ימיניה (ס"א וקודשא בריה דהוא ארשים לון) כל שכן אינון דמשתדלי באורייתא נמי בליילא. והא אוקמוה, דאינון משתתפי בשכינתא (נ"א בכנסת ישראל) ואתחברו כחדא. וכד אתי צפרא, קודשא בריה דהוא מעטר להו, בחד חוטא דחסד, לאשתמודעא בין עלאין ותתאין.

בא ראה, כל אלו שמשתדלים בתורה, נדבקים בקדוש-ברוך-הוא, ומתעטרים בעטרות התורה, ואהובים למעלה ולמטה, והקדוש ברוך הוא מושיט להם את ימינו (והקדוש ברוך הוא רושם אותם). כל שכן אותם שמשתדלים בתורה גם בליילא, והרי פרשוה שהם משתתפים עם השכינה (בכנסת ישראל) ומתחברים כאחד. וכשפא הבקר, הקדוש ברוך הוא מעטר אותם בחוט אחד של חסד, להודע בין עליונים ותחתונים.

וכל אינון ככבי צפרא, בשעתא דכנסת ישראל, וכל אינון דלעאן באורייתא, אתאן לאתחזא קמי מלכא, כלהו מזמרי כחדא, הדא הוא דכתיב ברוך יחד ככבי בקר ויריעו כל בני אלהים. מאי ויריעו. כמה דאת אמר, (ישעיה כד) רעה התרועעה הארץ. דאינון דינין מתברין, ואתברו כלהו מקמי בקר, כד אתער בקר בעלמא, כמה דאת אמר, (בראשית כד) וישכם אברהם בבקר. ועל דא ויריעו כל בני אלהים.

וכל אותם כוכבי בקר, בשעה שפנסת ישראל וכל אותם שעוסקים בתורה באים להראות לפני המלך, כלם מזמרים כאחד. זהו שכתוב ברוך יחד כוכבי בקר ויריעו כל בני אלהים. מה זה ויריעו? כמו שפנאמר (ישעיה כד) רעה התרועעה הארץ. שאותם דינים משתברים, וכלם נשברים מלפני הבקר, כשמתעורר בקר בעולם, כמו שפנאמר (בראשית כב) וישכם אברהם בבקר. ועל כן - ויריעו כל בני אלהים.

רבי אלעזר הוה אזיל באורחא, אשפחיה לרבי פנחס בן יאיר דהוה אתי, געא חמריה. אמר רבי פנחס, ודאי בטקולא (נ"א בקלא) דחדוותא דחמרא,

חמינא (חמית) אנפין חדותין ישתכחון הכא, כיון דנפק מבתר ענפוי דטורא, חמא ליה לרבי אלעזר דהנה אתי, אמר ודאי טקולא (נ"א קלא) דחדוותא אשתלים. נחת רבי אלעזר לגביה, ונשיק ליה, אמר ליה אי טופסא דארחא, חד לגבך, נזיל ונתחבר כחדא. ואי לאו טול ארחד וזיל. אמר ליה, ודאי לקבלך אזילנא, כיון דאשפחנא לך, איזיל אבתרך ונתחבר כחדא.

רבי אלעזר היה הולך בדרך. מצא את רבי פנחס בן יאיר שהיה בא. געה חמורו. אמר רבי פנחס, ודאי במשקל (בקול) שמחת החמור אני רואה שפנים חדשות ימצאו פה. כיון שיצא מאחר ענפי ההר, ראה את רבי אלעזר שהיה בא. אמר, ודאי משקל (קול) השמחה נשלים. ירד רבי אלעזר אליו ונשק לו. אמר לו, אם צורת הדרך האחת אליך, נלך ונתחבר כאחד. ואם לא, קח את דרכך ולך. אמר לו, ודי שפנגדך אני הולך, כיון שמצאתי אותך, אלך אחריך ונתחבר כאחד.

פתח רבי פנחס ואמר, (תהלים קכח) יברכה יי מציון וראה בטוב וגו'. יברכה יי מציון, מאי טעמא מציון. בגין דהא מתמן שראו ברכאו לאשתתפא (ס"א לאשתכחא). הך הוא דכתיב כי שם צנה יי את הברכה חיים עד העולם. ובגין כך יברכה יי מציון דהא מתמן נפקי ברכאו לכלא. וראה בטוב ירושלים, דבגיני ציון ירושלים אתברכא, דכיון דציון אתמלי ברכאו, כדיון ירושלים אתברכא, ואשתכחו בה רחמים. וכד ירושלים אתברכא, כל עמא אתברכא.

פתח רבי פנחס ואמר, (תהלים קכח) יברכה ה' מציון וראה בטוב וגו'. יברכה ה' מציון, מה הטעם מציון? משום שהרי משם יוצאות ברכות להשתתף (להמצא). זהו שכתוב, כי שם צנה ה' את הברכה חיים עד העולם. ומשום כך, יברכה ה' מציון, שהרי משם יוצאות ברכות לכל. וראה בטוב ירושלים, שבגלל ציון ירושלים מתברכת. שכיון שציון התמלא בברכות, אז ירושלים מתברכת, ונמצאים בה רחמים. וכשירושלים מתברכת, כל העם מתברך.

כל ימי חייה, דלא יתחזי קשת ביומך, כמה לאבודך. ועל דא וראה בטוב ירושלים כל ימי חייה. וראה בנים לבניה, דחלי חטאה, חסידיו, קדישין, כדיון שלום על ישראל. מאי שלום על ישראל. אלא, כמאן דאמר שלמא על רישיה דמלכא, דלא יחסר כלא. כך שלום על ישראל, בזמנא דצדיקיא ישתכחון בעלמא.

כָּל יְמֵי חַיֵּיךָ, שְׁלֹא תִרְאֶה קִשְׁת בְּיָמֶיךָ כְּמוֹ לְאַבְיָד. וְעַל זֶה - וּרְאֵה בְּטוֹב יְרוּשָׁלַם כָּל יְמֵי חַיֵּיךָ. וּרְאֵה בְּנִים לְבָנֶיךָ, יִרְאֵי חֶטָּא, חֲסִידִים, קְדוּשִׁים. אִז - שְׁלוֹם עַל יִשְׂרָאֵל. מַה זֶה שְׁלוֹם עַל יִשְׂרָאֵל? אֵלֶּא כְּמִי שְׂאוּמֵר: שְׁלוֹם עַל רֹאשׁ הַמְּלָךְ, שְׁלֹא יַחְסֹר כָּל. כִּד שְׁלוֹם עַל יִשְׂרָאֵל, בְּזַמַּן שְׂצַדִּיקִים יִמָּצְאוּ בְּעוֹלָם.

דף ל"ו ע"ב

פְּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (משלי יז) עֲטַרְת זְקֵנִים בְּנֵי בָנִים וְתַפְאֶרֶת בָּנִים אֲבוֹתָם. בָּנִים הֵא אוֹקִימָנָא. בְּנֵי בָנִים, אֶלְיָן (ל"ו ע"א) שְׁאָר כְּתָרֵי מַלְכָא, כְּמַה דְּאֵת אָמַר (ישעיה נד) וְכָל בְּנֵיךָ לְמוֹדֵי יְיָ. וּכְתִיב (איכה ד) בְּנֵי צִיּוֹן הִיקָרִים, כְּמַה דְּאֵת אָמַר וְתַפְאֶרֶת בָּנִים אֲבוֹתָם, לֹא מִתְעַטְרֵן בְּנֵין אֵלֶּא בְּאֵבָהּ. מִכָּאן אוֹלִיפְנָא, דְּבָנֵין לֹא מִתְעַטְרִי, וְלֹא מִשְׁתַּקְיָין מִשְׁקִיו דְּנַחְלָא, אֵלֶּא בְּזַמַּנָּא דְּאֵבָהּ מִתְעַטְרָאן וּמִתְבָּרְכָאן, הֵדָּא הוּא דְּכְתִיב (דף ל"ו ע"ב) וְתַפְאֶרֶת בָּנִים אֲבוֹתָם.

פְּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (משלי יז) עֲטַרְת זְקֵנִים בְּנֵי בָנִים וְתַפְאֶרֶת בָּנִים אֲבוֹתָם. בָּנִים - הָרִי בְּאֶרְנוּ. בְּנֵי בָנִים - אֵלוּ שְׁאָר כְּתָרֵי הַמְּלָךְ, כְּמוֹ שְׂנַאָמַר (ישעיה יד) וְכָל בְּנֵיךָ לְמוֹדֵי ה'. וְכְתוּב (איכה ד) בְּנֵי צִיּוֹן הִיקָרִים, כְּמוֹ שְׂנַאָמַר וְתַפְאֶרֶת בָּנִים אֲבוֹתָם. אֵין מִתְעַטְרִים הַבָּנִים אֵלֶּא בְּאֵבָת. מִכָּאן לְמַדְנֵוּ שְׂבָנִים לֹא מִתְעַטְרִים וְלֹא מִשְׁקִים מִהַשְׁקִית הַנַּחַל, אֵלֶּא בְּזַמַּן שֶׁהָאֵבָת מִתְעַטְרִים וּמְבָרְכִים. זֶהוּ שְׁכְּתוּב וְתַפְאֶרֶת בָּנִים אֲבוֹתָם.

עַד דְּהוּוּ אֶזְלִי, מְטָא עֵדוּ צְלוֹתָא, נַחְתֵּוּ וְצְלוּ. עַד דְּהוּוּ מְצַלִּי, קַפְטָר חַד חוּנָא בְּרַגְלוֹי דְּחַמְרָא, דְּרַבִּי פְּנַחֶס. קַסְטָא (ס"א קפ"טא) וְגַעַא תְּרִי זְמַנִּי. בְּתַר דְּסִיַּיְמוּ צְלוֹתָא, אָמַר רַבִּי פְּנַחֶס, וְדַאִי צְעָרָא הוּא לְבַעֲרָא דִּילִי, דְּהָא יוֹמָא דָּא אֶקְדִּימָנָא, וְהוּנָא מְרַחֵשׁ בְּאוּרֵייתָא, וְאֶעֱבֵר לִי בְּאַתֵּר דְּלַכְלוּכָא שְׂרִיא, וְהַשְׁתָּא מְצַעְרִי לָהּ. קָמוּ וְחָמוּ חַד חוּנָא קְטִיר אֶרְגְּלִיהָ, אָמַר רַבִּי פְּנַחֶס, חוּנָא חוּנָא, זֵיל וְאַתְחַר (ס"א ואסטר) קוּטְרָךְ, בְּקַטְפוּרָא דְּחוּרָא. אֲדַהֲכִי אֲתַנְשֵׁר חוּנָא, וְנַפְל קַפְסִירִי קַפְסִירִי.

עַד שְׁהִיוּ הוֹלְכִים, הִגִּיעַ זְמַן תַּפְלָה. יָרְדוּ וְהִתְפַּלְלוּ. בְּעוֹד שְׁהִיוּ מִתְפַּלְלִים, נִכְרַךְ נַחֲשׁ אַחַד בְּרַגְלֵי חַמּוּרוֹ שֶׁל רַבִּי פְּנַחֶס. בְּעַט (נבהל) וְגַעַה פְּעַמִּים. אַחַר שְׁסִיַּיְמוּ אֶת הַתְּפִלָּה, אָמַר רַבִּי פְּנַחֶס: וְדַאִי צְעָר הוּא לְבַהֲמָה שְׁלִי, שְׁהָרִי הַיּוֹם הַזֶּה הַקְּדַמְתִּי, וְהִיִּיתִי מְרַחֵשׁ בְּתוֹרָה,

וְהַעֲבִיר אֹתִי בְּמִקּוֹם שְׁשׁוּרָה לְכָלוּד, וְעֲכָשׁוּ מִצַּעְרִים אוֹתוֹ. קָמוּ וְרָאוּ
נָחַשׁ אֶחָד קָשׁוּר עַל רַגְלָיו. אָמַר רַבִּי פִּנְחָס: נָחַשׁ נָחַשׁ, לֵךְ וְסוּבֵב (וצדד)
אֶת קִשְׁרֵךְ בְּמִדְרוֹן הַחֹר. בֵּינְתֵינִים נָשֵׁר הַנָּחַשׁ וְנִפְּל חֲתִיכוֹת חֲתִיכוֹת.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וַיְמָה כָּל כֶּף מִדְּקָדֵק קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא בְּצַדִּיקַיָּא. אָמַר
לִיה, וְדַאי קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא מִדְּקָדֵק בְּהוּ בְּצַדִּיקַיָּא, וְנָטִיר לוֹן, וּבְעָא
לְאוֹסְפָא לוֹן קְדוּשָׁה עַל קְדוּשַׁתִּיהוּ וְהַשְׁתָּא הַאי חֲמָרָא, עַל דְּלֹא נָטִיר
קְדוּשַׁתָּא דִּילִי אֶצְטַעַר. וְדַא חוּיָא שְׁלִיחָא הוּיָא, וְכַמָּה שְׁלוּחִין אֵית לִיה
לְקוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא וּבְכָלְהוּ עֲבִיד שְׁלִיחוּתִיה, וְאַפִּילוּ בְּחִיּוֹת בְּרָא. הָדַא
הוּא דְכַתִּיב, (ויקרא כו) וְשַׁלַּחְתִּי בְּכֶם אֶת חֵיטַת הַשָּׂדֶה וְשִׁכַּלְתֶּם אֶתְכֶם. וְאַפִּילוּ
בְּיַד גּוֹי, הָדַא הוּא דְכַתִּיב, (דברים כח) יֵשׂא יְיָ עֲלֵיךְ גּוֹי מֵרְחוֹק מִקְצֵה הָאָרֶץ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וַיְמָה כָּל כֶּף מִדְּקָדֵק הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּצַדִּיקִים?
אָמַר לוֹ, וְדַאי שְׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִדְּקָדֵק עִם הַצַּדִּיקִים וְשׁוֹמֵר
אוֹתָם, וְרוּצָה לְהוֹסִיף לָהֶם קְדֻשָּׁה עַל קְדֻשַׁתָּם, וְעֲכָשׁוּ הַחֲמוּר הִזָּה,
שְׁלֹא שְׁמַר אֶת הַקְּדֻשָּׁה שְׁלִי, הוּא הַצְּטַעַר. וְהַנָּחַשׁ הִזָּה הִיָּה שְׁלִיחַ,
וְכַמָּה שְׁלִיחִים יֵשׁ לְקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּבְכָלְם הוּא עוֹשֶׂה אֶת שְׁלִיחוּתוֹ,
וְאַפִּילוּ בְּחִיּוֹת הַשָּׂדֶה. זֶהוּ שְׁכַתוּב (ויקרא כו) וְהַשְׁלַחְתִּי בְּכֶם אֶת חֵיטַת
הַשָּׂדֶה וְשִׁכַּלְתֶּם אֶתְכֶם. וְאַפִּילוּ בְּיַד גּוֹי, זֶהוּ שְׁכַתוּב (דברים כח) יֵשׂא ה'
עֲלֵיךְ גּוֹי מֵרְחוֹק מִקְצֵה הָאָרֶץ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וּבִידָא דִּישְׂרָאֵל עֲבִיד שְׁלִיחוּתָא. אָמַר לִיה, אֵין. כְּגוֹן רְשָׁע
בִּידָא דְצַדִּיק. אָבַל רְשָׁע בִּידָא דִּישְׂרָאֵל רְשָׁע אַחְרָא, לֹא עֲבִיד בֵּיה
שְׁלִיחוּתָא, אֶלָּא בְּזַמְנָא דְאִיהוּ לֹא מְכוּוֹן בֵּיה. הָדַא הוּא דְכַתִּיב, (שמות כא)
וְאֲשֶׁר לֹא צָדָה וְהֶאֱלֵהִים אָנָּה לְיָדוֹ. וְאֲשֶׁר לֹא צָדָה דִּיִּיקָא, דְּלֹא לְקַטְלָא
לִיה. דָּא, וְהֶאֱלֵהִים אָנָּה לְיָדוֹ, בְּגִין לְאַעְנִישָׁא לְתַרְוּיָיהוּ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וּבִידָא יִשְׂרָאֵל עוֹשֶׂה שְׁלִיחוּת? אָמַר לוֹ, כֵּן, כְּמוֹ רְשָׁע
בִּידָא צַדִּיק. אָבַל רְשָׁע בִּידָא יִשְׂרָאֵל רְשָׁע אַחַר, לֹא עוֹשֶׂה בּוֹ שְׁלִיחוּת,
אֶלָּא בְּזַמְנֵי שְׂאִינוּ מְכוּוֹן בּוֹ. זֶהוּ שְׁכַתוּב (שמות כא) וְאֲשֶׁר לֹא צָדָה
וְהֶאֱלֵהִים אָנָּה לְיָדוֹ. וְאֲשֶׁר לֹא צָדָה דְּוָקָא, שְׁלֹא לְהַרְגֵּי אוֹתוֹ. זֶה
וְהֶאֱלֵהִים אָנָּה לְיָדוֹ, כְּדִי לְהַעֲנִישׁ אֶת שְׂנֵיהֶם.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הֵיכִי עֲבִיד קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא שְׁלִיחוּתָא בִּידָא דְהַנִּי,
וּבִידָא דְגוֹי. אָמַר לִיה וְאַבוּךְ לֹא קָאֻמַר לֵךְ. אָמַר לִיה עַד לֹא שְׂאִילָנָא.

אמר רבי אלעזר, איך עושה הקדוש ברוך הוא שליחות בידי אלה ובדו
גוי? אמר לו, ואביך לא אמר לך? אמר לו, טרם שאלתי.

פתח ואמר, (איוב לד) והוא ישקיט ומי ירשיע וגו'. והוא ישקיט, בזמן
דקודשא בריך הוא יהיב שקיטו ושלוח לבר נש, מאן הוא רשאי לאבאשא
ליה, ולמעבד ליה קטיגוריא. ויסתר פנים ומי ישורנו. ובזמן דאיהו
אסתיר עיניה מלאשגחא עליה, מאן הוא דישגח עליה, לנטרא ליה,
ולמעבד ליה נטירו. ואורחוי דקודשא בריך הוא בדא, על גוי, ועל אדם
יחד. בין לעלמא כלא, בין לעמא חד, בין לחד בלחודוי.

פתח ואמר, (איוב לד) והוא ישקט ומי ירשע וגו'. והוא ישקט - בזמן
שהקדוש ברוך הוא נותן שקט ושלוח לאדם, מי הוא שרשאי להזיק
לו ולעשות לו קטיגוריה? ויסתר פנים ומי ישורנו - ובזמן שהוא
מסתיר את עינו מלהשגח עליו, מי הוא שישגח עליו לשמר אותו
ולעשות לו שמירה? ודרכי הקדוש ברוך הוא בזה על גוי ועל אדם יחד.
בין לכל העולם, בין לעם אחד, בין לאחד לבדו.

תא חזי, בזמן דבני נשא מתפשרן עובדין לתתא, אתער לגבייהו לעילא
ימינא דקודשא בריך הוא. כדון מתערין כמה רחמין, כמה נטורי עלמא,
כמה נטורי דבר נש, מימינא ומשמאלא. וכדון אתכפיא שמאלא, ולא
יכלא לשלטאה. ובזמן דבני אנשא לא מתפשרן עובדין לתתא, שמאלא
אתער, וכל אינון דאתו מסטרא דשמאלא, כלהו אתערו, וכלהו אתעבידו
שלוחין לאבאשא לגבייהו דבני נשא. דהא אינון דעברו על פתגמי
אורייתא, כלהו רשימין באנפיהו, ואשתמודעו לגבי אינון דמתערי
מסטרא דשמאלא.

בא ראה, בזמן שבני אדם כשרים מעשיהם למטה, מתעורר עליהם
למעלה ימינו של הקדוש ברוך הוא. אז מתעוררים כמה אוהבים,
כמה שומרי העולם, כמה שומרי האדם, מימין ומשמאל. ואז נכנע
השמאל ולא יכול לשלט. ובזמן שבני אדם אין כשרים מעשיהם
למטה, מתעורר השמאל, וכל אלו שבאו מצד השמאל, כלם
מתעוררים וכלם נעשים שלוחים להרע לבני האדם. שהרי אותם
שעברו על דברי התורה, כלם רשומים בפניהם, ונודעים לאותם
שמעוררים מצד השמאל.

ובגין כך, חיוותא ועובדי עבודה זרה, וכל אינון דאתו מסטרא דשמאלא, כלהו אקרונו (נייא אינון) שלוחין, לגבי אינון רשימין דמתערי להו. וישראל, אף על גב דלא מכשרן עובדין, כלהו מן סטרא דימינא קא אתין. ובגין דאתכפייא ימינא בעובדייהו, שלטא עלייהו שמאלא, וכל אינון דאתו מסטרא דשמאלא, ועל דא, שליחותא בידי דחיוותא וגוי, וכל דדמי לון, דאינון מסטרא דשמאלא, ולא בידי דישראל, דאף על גב דחייבא איהו, מסטרא דימינא קא אתי.

ומשום כך החיות ועובדי עבודה זרה, וכל אותם שבאים מצד השמאל, כלם נקראים (הם) שלוחים לאותם הרשומים שמתעוררים אותם. וישראל, אף על גב שאין מעשיהם פשרים, כלם באים מצד הימין. ומשום שהימין נכנע ממעשיהם שולט עליהם השמאל, וכל אותם שבאים מצד השמאל. ולכן השליחות בידי החיות והגוי וכל שדומה להם, שהם מצד השמאל, ולא ביד של ישראל. שאף על גב שהוא רשע, הוא בא מצד הימין.

וישראל חייבא, דנפל בידי דישראל חייבא אחרא, בזמנא דלא אתפון ביה, בגין דיתענשו תרווייהו, ויקבלון עונשא לדכאה לון. אמר רבי אלעזר, מנלן. אמר ליה אינון בימינא. ולא אתדבקו בשמאלא, ולא אתערבו בהדה לעלמין, ועל דא, לזמנא אחרא אתעברו.

וישראל רשע שנפל ביד ישראל רשע אחר, בזמן שלא התפון בו - כדי ששניהם יענשו ויקבלו ענש לטהר אותם. אמר רבי אלעזר, מנין לנו? אמר לו, הם בימין, ולא נדבקו בשמאל, ולא התערבו עמו לעולמים, ולכן לזמן אחר הם יעברו.

דף ל"ז ע"א

אמר רבי אלעזר, מנא לן. אמר ליה, תא חזי מן (שופטים כ) פלגש בגבעה, דאף על גב דחייבי נינהו, לא בעא קודשא בריך הוא דיתערונו גבייהו חייבי ישראל אחרנין. ועל דא מיתו (מישראל) כל אינון זמנין דמיתו. עד דכלהו חייבין דאתערו לגבייהו, מיתו ואתאבידו, ואשתארו אינון (דף ל"ז ע"א) זכאין יתיר, דיעבדון מלה בארח קשוט. ואף על גב דזכאין אינון, לא אתייהיב מלה, אלא לאינון דאתייהיב. כד שקילן עלמין כחדא, עלמא תתאה כגוונא דעלמא עלאה, וההוא זמנא, לא אשתכחו עלמין שקילן כחדא.

אמר רבי אלעזר, מנין לנו? אמר לו, בא ראה מפילגש בגבעה, שאף על גב שהיו רשעים, לא רצה הקדוש ברוך הוא שיתעוררו אליהם רשעי ישראל אחרים, ולכן מתו (מישראל) כל אותם פעמים שמתו. עד שכל הרשעים שהתעוררו עליהם מתו ונאבדו, ונשארו אותם צדיקים יותר שיעשו את הדבר בדרך אמתית. ואף על גב שהם צדיקים, לא נתן הדבר, אלא לאותם שנתן. כששקולים העולמות כאחד, העולם התחתון כמו העולם העליון, ואותו הזמן לא נמצאו העולמות שקולים כאחד.

ועל דא, חייבין דישראל לגבייהו דחייבין אחרנין, לאו אינון שלוחי מלכא, דהא לא אתין מסטרא דשמאלא. מתל לבני נשא דחבו למלכא, אתער סנטירא לגבייהו, לתפשא לון, ולאענשא לון, לאינון דחבו למלכא. קם חכים חד מנייהו, ואתערב בהדי בני סנטירא, זקף סנטירא עינוי וחמא ליה. אמר ליה מאן יהבך לגבן, ולאן אנת מאינון דחבו למלכא, הא אנת אתענש בקדמיתא, שקילו ליה וקטלוהו.

ועל כן, רשעים של ישראל לגבי רשעים אחרים אינם שלוחי המלך, שהרי אינם באים מצד השמאל. משל לבני אדם שחטאו למלך. התעורר השוטר אליהם לתפש אותם ולהעניש אותם, לאותם שחטאו למלך. קם חכם אחד מהם והתערב עם בני השוטר. הרים השוטר את עינוי וראה אותו. אמר לו, מי נתן אותך בינינו? והרי אינך מאותם שחטאו למלך. הרי אתה תענש בראשונה! לקחו אותו והרגו אותו.

כך ישראל מסטרא דימינא קא אתין, ולא אתדבקו בשמאלא, ולא אתערבו בהדה לעלמין. וכד אינון גרמין בחובייהו, דאתכפיא ימינא, ואתער שמאלא וכל אינון דאתו מסטריה, אי חד מישראל קם לאתערבא בהדייהו, אשתמודען ביה, אמרי ליה לאו אנת מאינון דקא אתין מסטרא דימינא, דאתכפיא מחובייהו, ולאן אנת מאינון דחבו למלכא מאן יהבך לגבן. אשתכח דאיהו אתענש בקדמיתא. ושלמה מלכא צווח לקבלייהו, ואמר (קהלת ח) עת אשר שלט האדם באדם לרע לו. לרע לו ודאי, בגין דלאו שליחא דמלכא איהו, ולא אתי מההוא סטרא.

כך ישראל באים מצד הימין, ולא נדבקו בשמאל, ולא התערבו עמו לעולמים. וכשהם גורמים בעוונותיהם שנקנע הימין, והשמאל מתעורר וכל אותם שבאים מצדו - אם אחד מישראל עומד להתערב עמו, הם מכירים אותו ואומרים לו: אינך מאותם שבאים מצד

הימין, שֶׁנִּכְנַע מִהֶעֱוֹנוֹת שְׁלָחַם, וְאֵינָךְ מֵאוֹתָם שְׁחָטָאוּ לְמִלְךְ, מִי נָתַן
אוֹתָךְ אֶצְלָנוּ? נִמְצָא שֶׁהוּא נֶעֱנֵשׁ בְּרֵאשׁוֹנָה. וְשִׁלְמָה הַמֶּלֶךְ צוּחַ כְּנֻגְדָם
וְאוֹמֵר, (קהלת ח) עֵת אֲשֶׁר שָׁלַט הָאָדָם בְּאָדָם לָרַע לוֹ. לָרַע לוֹ וְדָאֵי,
מִכִּיּוֹן שְׂאִינוֹ שְׁלִיחַ הַמֶּלֶךְ, וְלֹא בֵּא מֵאוֹתוֹ הֵצֵד.

אָמַר רַבִּי אֱלֶעָזָר וְדָאֵי הָכִי הוּא, דְּהָא תְּנִינָן, דְּאִיתַּיְמִינָא וְאִיתַּיְמִינָא שְׁמֵאֲלָא,
רַחֲמֵי וְדִינָא, יִשְׂרָאֵל (לִימִינָא), וְעוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה לְשְׁמֵאֲלָא. יִשְׂרָאֵל אֶף עַל
גַּב דְּחִיבֵי נִיגְהוּ, וְאֶתְכַפְּיִין, אֵינּוֹן בִּימִינָא, וְלֹא אֶתְדַבְּקוֹן בְּשְׁמֵאֲלָא, וְלֹא
אֶתְעָרְבוּן בְּהִדָּה לְעַלְמִין. וּבְגִין כֶּךָ כְּתִיב, (תהלים ס) הוֹשִׁיעָה יְמִינֵךְ וְעַנְנִי. דְּכַד
אֶסְתַּלֵּק יְמִינָא יִשְׂרָאֵל דְּאֶתְדַבְּקוֹן בְּהִדָּה, יִסְתַּלְקוֹן וְיִתְעַטְרוּן בֵּיהּ. כְּדִין
אֶתְכַפְּיָא שְׁמֵאֲלָא, וְכָל אֵינּוֹן דְּאֶתּוֹ מְסֻטְרִיהּ, הִדָּא הוּא דְּכְתִיב, (שמות טו)
יְמִינֵךְ יְיָ תִרְעַץ אוֹיֵב.

אָמַר רַבִּי אֱלֶעָזָר, וְדָאֵי כֶּךָ הוּא, שְׁהֲרֵי שְׁנִינּוּ שְׂיֵשׁ יְמִין וְיֵשׁ שְׁמֵאֲלָא,
רַחֲמֵי וְדִין. יִשְׂרָאֵל (לִימִין), וְעוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה לְשְׁמֵאֲלָא. יִשְׂרָאֵל, אֶף
עַל גַּב שְׁהֵם רְשָׁעִים וְנִכְנָעִים, הֵם בְּיָמִין וְלֹא נִדְבָקִים לְשְׁמֵאֲלָא, וְלֹא
מִתְעָרְבִים עִמּוֹ לְעוֹלָמִים. וּמִשּׁוֹם כֶּךָ כְּתוּב, (תהלים ס) הוֹשִׁיעָה יְמִינֵךְ
וְעַנְנִי. שְׁכַאֲשֶׁר מִתְעַלָּה הַיְמִין, יִשְׂרָאֵל שְׁנִדְבָקִים עִמּוֹ יִתְעַלּוּ וְיִתְעַטְרוּ
בּוֹ. אִזּוֹ נִכְנַע הַשְׁמֵאֲלָא, וְכָל אוֹתָם שְׁבָאִים מְצִדּוֹ. זֶהוּ שְׁכַתּוּב (שמות טו)
יְמִינֵךְ ה' תִרְעַץ אוֹיֵב.

פְּתַח רַבִּי אֱלֶעָזָר וְאָמַר וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁמִינִי קָרָא וְגוֹ'. וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁמִינִי,
מֵאֵי יוֹם הַשְּׁמִינִי. אֶלָּא כְּתִיב וּמִפְּתַח אֶהְל מוֹעֵד וְגוֹ', כִּי שְׁבַעַת יָמִים יִמְלֵא
אֶת יַדְכֶם. כִּי שְׁבַעַת, בְּשְׁבַעַת יָמִים מִבְּעֵי לֵיהּ, אוֹ שְׁבַעַת יָמִים יִמְלֵא אֶת
יַדְכֶם, מֵאֵי כִּי שְׁבַעַת יָמִים יִמְלֵא.

פְּתַח רַבִּי אֱלֶעָזָר וְאָמַר, וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁמִינִי קָרָא וְגוֹ'. וַיְהִי בַיּוֹם
הַשְּׁמִינִי, מַה זֶה בַיּוֹם הַשְּׁמִינִי? אֶלָּא כְּתוּב, וּמִפְּתַח אֶהְל מוֹעֵד וְגוֹ', כִּי
שְׁבַעַת יָמִים יִמְלֵא אֶת יַדְכֶם. כִּי שְׁבַעַת!! בְּשְׁבַעַת יָמִים הִיא צְרִיךְ
לְהִיּוֹת, אוֹ שְׁבַעַת יָמִים יִמְלֵא אֶת יַדְכֶם. מַה זֶה כִּי שְׁבַעַת יָמִים יִמְלֵא?

אֶלָּא, זְכָאִין אֵינּוֹן כְּהִנֵּי, דְּמִתְעַטְרִי בְּעַטְרוֹי דְּמִלְכָּא קַדִּישָׁא, וּמִשְׁיַחִין
בְּמִשַׁח רְבוּת קַדִּישָׁא, בְּגִין דְּאֶתְעַר מִשְׁחָא (אחרא) עֲלָאָה, דְּמִשְׁקִי לְכָל
שְׁבַעַת, וְאֶתְמַשְׁחֵן מִהֵהוּא רְבוּת קַדִּישָׁא, וְאֶתְדַלְקוּ מִנִּיהּ כָּל אֵינּוֹן שְׁבַעַת
בוֹצִינִין, וְהֵאֵי מִשַׁח רְבוּת הוּא כְּלָלָא דְּכָל שְׁבַעַת, וְכִלְהוּ בֵּיהּ אֶתְכַלִּילוּ.

אֵלָא אֲשֶׁרֵי הִכְהֵנִים שְׁמַתְעִטְרִים בְּעִטְרַת הַמֶּלֶךְ הַקְדוֹשׁ וּמְשׁוּחִים
בְּשֵׁמוֹן מְשַׁחַת קֹדֶשׁ, מְשׁוּם שְׁמַתְעוֹרֵר הַשֵּׁמוֹן (הַאֲחֵר) הָעֲלִיּוֹן שְׁמִשְׁקָה אֶת
כָּל הַשְּׁבָעָה, וְנִמְשָׁחִים מֵאוֹתוֹ מְשַׁחַת קֹדֶשׁ, וְנִדְלָקִים מִמֶּנּוּ כָּל אוֹתָם
שְׁבָעָה מְנוֹרוֹת, וְשֵׁמוֹן הַמְּשָׁחָה הַזֶּה הוּא הַכֶּלֶל שֶׁל כָּל הַשְּׁבָעָה, וְכֻלָּם
נִכְלָלוּ בּוֹ.

וְתִגְיֵן שִׁיתָא אֵינוֹן, וְכִלְהוּ אֶתְכְּלִילֵן בְּהַאי, וְדָא הוּא כְּלָא דְכִלְהוּ, וּבְגִין
כְּדָ שְׁבָעַת יָמִים יִמְלָא, דְּהָא בְּהַאי תְּלִיין. וְעַל דָּא, אֶקְרִי כְּנִסְתַּת יִשְׂרָאֵל, בְּת
שְׁבַע. מַאי אֵיהִי בְּת שְׁבַע. דְּאֵיהִי כְּלִילָא מְשִׁיתָא אַחְרָנִין.

וְשִׁנֵּינוּ שְׁהִם שְׁשָׁה, וְכֻלָּם כְּלוּלִים בְּזָה, וְזָהוּ הַכֶּלֶל שֶׁל כָּלָם, וּמְשׁוּם כְּדָ
שְׁבָעַת יָמִים יִמְלָא, שְׁהֵרִי בְּזָה הִם תְּלוּיִים. וְעַל כֵּן נִקְרָאת כְּנִסְתַּת
יִשְׂרָאֵל בְּת שְׁבַע. מַה הִיא בְּת שְׁבַע? שְׁהִיא כְּלוּלָה מְשָׁשָׁה אַח רִים.

כִּיּוֹן דְּהַאי שְׁבָעָה, אֲשֶׁלִּים לְהוּ לְכַהֲנֵי, וְאַעְטֵר לוֹן, וּמְשַׁח לוֹן בְּכֻלָּא, כְּד
מְטוּ לְכְּנִסְתַּת יִשְׂרָאֵל דְּאֵיהִי תְּמִינָאָה, אֶתְפָּקֵד אַהֲרוֹן לְקַרְבָּא עֵגֶל, בְּגִין
דְּאֵיהִי בְּרִיה דְּפָרָה, לְכַפָּרָא עַל הַהוּא חוּבָא דְּעֵגֶל אַחְרָא דְּעַבֵּד אַהֲרוֹן, וְחָב
לְגַבֵּי פָרָה, דְּאֵיהִי תְּמִינָאָה, שְׁלִימוֹ דְּמִמוּנִיה (ס"א דַּאמוּנִי) יִשְׂרָאֵל. וְאַשְׁתַּכַּח
כְּהֵנָא שְׁלִים בְּכֻלָּא, בְּתִמְנִיא מִינֵי לְבוּשֵׁין דִּיקָר, שְׁלִים בְּכָל כְּתָרִין, שְׁלִים
לְעִילָא, שְׁלִים לְתַתָּא.

כִּיּוֹן שְׁהַשְּׁבָעָה הַזֶּה מְשָׁלִים אֶת הַכְּהֵנִים וּמְעִטֵר אוֹתָם וּמוֹשַׁח אוֹתָם
בְּכָל, כְּשִׁמְגִיעִים לְכְּנִסְתַּת יִשְׂרָאֵל, שְׁהִיא הַשְּׁמִינִית, הַצִּטּוֹה אַהֲרוֹן
לְהַקְרִיב עֵגֶל, מְשׁוּם שְׁהוּא בְּנֵה שֶׁל הַפָּרָה, לְכַפָּר עַל אוֹתוֹ חֲטָא הָעֵגֶל
הָאֲחֵר שְׁעָשָׂה אַהֲרוֹן, וְחֲטָא אֶל הַפָּרָה, שְׁהִיא שְׁמִינִית, שְׁלִמוּתָם שֶׁל
מְמַנֵּי (שֶׁל אֲמוּנִי) יִשְׂרָאֵל. וְנִמְצָא הַכְּהֵן שְׁלִים בְּכָל, בְּשִׁמוּנָה מִינֵי לְבוּשֵׁי
כְּבוֹד, שְׁלִים בְּכָל הַכְּתָרִים, שְׁלִים לְמַעְלָה, שְׁלִים לְמַטָּה.

וּבְכֻלָּא, בְּעֵי לְאַחְזָאָה עוּבְדָא. וְעַל דָּא אֶתְעַבֵּיד בִּיה בְּאַהֲרוֹן עוּבְדָא לְתַתָּא,
בְּגִין דִּיתְעַר הָכִי לְעִילָא, וְיִשְׁתַּכַּח כְּלָא בְּגוּוּנָא חַד, וּכְדִין אֶתְבְּרַכָּאן עֲלֵמִין
כְּלָהוּ, וּמְשַׁתְּכַחִין בְּרַכָּאן עַל יְדָא דְּכַהֲנָא. וְהָכָא אֲשֶׁתְּלִים כְּהֵנָא בְּכֻלָּא
כְּדָקָא חֲזִי.

וּבְכָל צָרִיד לְהִרְאוֹת מְעָשָׂה. וְלָכֵן נַעְשָׂה בְּאַהֲרוֹן הַמְעַשָּׂה לְמַטָּה, כְּדִי
שִׁיתְעוֹרֵר כְּדָ לְמַעְלָה וְהַכֵּל יִמְצָא בְּגוּוֹן אַחַד, וְאַזְ כָּל הָעוֹלָמוֹת

מתברכים, ונמצאות ברכות על ידי הפה. וכאן משתלם הפה בכל
כראוי.

דף ל"ז ע"ב

עגל למה. דכתיב עגל בן בקר לחטאת, בגין ההוא חטאת, דעבד
בקדמיתא. ואיל לעולה, מאי טעמא איל. בגין איל דיצחק, דהוא עולה
תמימה, והאי אתחזי לקרבא, לאשלמא פלא. והאי אתר, מסטרא דיצחק
אשתאב. והאי איל בגין איל דיצחק מתקרבא עולה, (בגין דאיהי עולה) דהא
עולה לעילא סלקא, ובגין לאעטרא לה בשלימותא. עגל ואיל: עגל בגינה,
כדקאמרן. איל, לאשלמא (דף ל"ז ע"ב) לה בשלימו דיצחק כדקא חזי.

למה עגל, שכתוב עגל בן בקר לחטאת? משום אותה החטאת שעשה
בראשונה. ואיל לעלה, מה הטעם איל? משום אילו של יצחק, שהיה
עולה תמימה, ואת זה ראוי להקריב, כדי להשלים את הכל. והמקום
הזה נשאב מצדו של יצחק. והאיל הזה, בשביל האיל של יצחק נקרב
עולה, (משום שהיא עולה) שהרי עולה למעלה עולה, וכדי לעטר אותה
בשלמות. עגל ואיל. עגל בשבילה כמו שאמרנו. איל - להשלים אותה
בשלמות של יצחק כראוי.

וישראל דחבו עמיה דכהנא בהאי, מקריבין כגוונא דא, דכתיב ושור ואיל
לשלמים לזבח לפני יי'. שור, על מה דחבו. ואיל לאשלמא להאי אתר
בשלימו דיצחק.

וישראל שחטאו עם הפה בזה, מקריב כגון זה, שכתוב ושור ואיל
לשלמים לזבח לפני ה'. שור - על מה שחטאו. ואיל - להשלים את
המקום הזה בשלמותו של יצחק.

מאי שנא בכהנא דכתיב ביה עגל לחטאת, ולא כתיב בישראל שור
לחטאת. אלא, ישראל הא קבילו עונשא בקדמיתא, ובגין דקבילו עונשא
בכמה אתר, על דא קודשא בריך הוא לא בעא לאדכרא לון חובייהו
כדקדמיתא, ועל דא לא כתיב הכא לחטאת, אלא לשלמים, בגין לאחזאה
שלמא, דהא קודשא בריך הוא בשלמא בהו בישראל על דא.

מה שונה בכהן שכתוב בו עגל לחטאת, ולא כתוב בישראל שור לחטאת? אלא ישראל הרי קבלו עגש בראשונה, ומשום שקבלו עגש בכמה מקומות, על כן הקדוש ברוך הוא לא רצה להזכיר להם את חטאייהם כבראשונה, ועל כן לא כתוב כאן לחטאת, אלא לשלמים, כדי להראות שלום, שהרי הקדוש ברוך הוא בשלום עם ישראל על זה.

אבל אהרן, דהא לא קביל עונשא מצלותא דמשה, דכתיב, (דברים ט) ובאהרן התאנף יי' וגו'. וכתוב ואתפלל גם בעד אהרן בעת ההיא, ועד כען חובה הנה תלי, כתיב ועגל בן בקר לחטאת, לחטאת ודאי, (ואיל לעולה) בגין דיכפר חוביה, ויתדכי וישתלים בכלא.

אבל אהרן, שהרי לא קבל עגש מתפלתו של משה, שכתוב (דברים ט) ובאהרן התאנף ה' וגו', וכתוב ואתפלל גם בעד אהרן בעת ההיא, ועד עכשו החטא היה תלוי, כתוב ועגל בן בקר לחטאת, לחטאת ודאי, (ואיל לעלה) כדי שיכפר את חטאו, ויטהר וישתלים בכל.

ובהוא יומא אשתלימו עלאין ותתאין. ואשתכח שלמא בכלא, בחדוותא דלעילא ותתא ואלמלא דאשתכח ערבובי'א דבני אהרן בההוא יומא, מן יומא דאסתלקו ישראל מן ימא, לא אשתכח חדוותא דעלאי ותתאי כההוא יומא. בההוא יומא אתעבר ההוא חובא מן עלמא, ואשתכחו כהנא וישראל מתדכאן מניה. (כל) ההוא יומא, אתעברו כל אינון מקטרגין דלעילא, והווי אזלין ושטאן בסחרנייהו דישראל, ולא אשתכחו בההוא עדנא.

ובאותו היום נשלמו העליונים והתחתונים, ונמצא שלום בכל, בשמחה שלמטה ומטה, ואלמלא שנמצאת הערבובי' של בני אהרן באותו היום - מיום שעלו ישראל מן הים לא נמצאה שמחה בעליונים ובתחתונים כבאותו היום. באותו היום העבר אותו החטא מן העולם, ונמצאו כהן וישראל מטהרים ממנו. (כל) אותו היום העברו כל אותם המקטרגים שלמעלה, והיו הולכים ומשוטטים סביבם של ישראל, ולא נמצאו באותו זמן.

עד דגרים שעתא, וקמו נדב ואביהוא ועכבו (ס"א וערבבו) חדוותא דכלא. ואשתכח רוגזא בעלמא, הדא הוא דכתיב, וירא כבוד יי' אל כל העם, מיד ויקחו שני בני אהרן נדב ואביהוא איש מחתתו וגו'.

עד שגִּרְמָה הַשְּׁעָה, וְקָמוּ נָדָב וְאַבְיָהוּא וְעַכְבּוּ (וערבבו) אֶת שְׂמֹחַת הַכֹּל,
וְנִמְצָא רִגְזוֹ בְּעוֹלָם. זֶהוּ שְׂפָתוֹב וַיֵּרָא כְבוֹד ה' אֶל כָּל הָעָם. מִיָּד - וַיִּקְחוּ
(שני) בְּגֵי אֶהְרֹן נָדָב וְאַבְיָהוּא אִישׁ מִחֶתְתּוֹ וְגוֹ'.

תָּנוּ, בְּהֵהוּא יוֹמָא חֲדָוּתָא דְכִנְסַת יִשְׂרָאֵל הַוּוֹת, לְאַתְקַטְרָא בְּקִיטוֹרָא
דְּמַהִימְנוּתָא בְּכִלְהוּ קְשָׁרִין קְדִישִׁין. דְּהָא קְטָרַת קְשִׁיר כְּלָא כְּחֵדָא, וּבְגִין
כְּדִ אַקְרִי קְטָרַת. וְאַיְנוּן אֶתּוּ, וְקְשִׁירוּ כָּל אֵינוּן אַחְרָנִין כְּחֵדָא, וְשָׂרוּ לָהּ
לְבָר, דְּלָא קְשָׁרוּ לָהּ בְּהַדְיָהּ, וְקְשִׁירוּ מְלָה אַחְרָא. וּבְגִין כְּדִ, אַזְהַר לֹוּן
לְכַהְנֵי לְבַתֵּר, דְּכַתִּיב, (ויקרא טו) בְּזֹאת יָבֵא אֶהְרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ.

שְׁנִינוּ, בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם הֵיטָה שְׂמֹחְתָהּ שֶׁל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לְהַקְשֵׁר בְּקֶשֶׁר
הָאִמוּנָה בְּכָל הַקְשָׁרִים הַקְדוּשִׁים, שְׁהִרִי קְטָרַת קוֹשֶׁרֶת הַכֹּל כְּאֶחָד,
וּמִשׁוּם כְּדִ נִקְרָאת קְטָרַת. וְהֵם בָּאוּ וְקְשָׁרוּ אֶת כָּל אוֹתָם הָאֲחֵרִים
כְּאֶחָד, וְהִשְׁאִירוּ אוֹתָהּ בְּחוּץ, שֶׁלֹּא קְשָׁרוּ אוֹתָהּ עִמָּם. וְקְשָׁרוּ דְבַר
אַחַר. וּמִשׁוּם כְּדִ הִזְהִיר אַחַר כְּדִ אֶת הַכַּהֲנִים, שְׂפָתוֹב (ויקרא טו) בְּזֹאת
יָבֵא אֶהְרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ.

וּבְכַמָּה גְּוֹנִין עֲרַבְבוּ חֲדָוּתָא דְכִנְסַת יִשְׂרָאֵל. חַד דְּלָא אֶתְנַסִּיבוּ, וְלֹא
אֶתְחַזְיִין לְקַרְבָּא, וְלֹא תִבְרָכָא עֲלֵמִין עַל יְדֵיהוּ. וְחַד דְּלָא הָוָה שְׁעֵתָא
כְּדָקָא יֵאוֹת. וְחַד דְּדַחֲקוּ שְׁעֵתָא. וְחַד, דְּהָא מְקַדְּמַת דְנָא, נִפְקִי נִימוּסָא
דְלָהוֹן, וַיִּקְרִיבוּ לְפָנֵי יְיָ אֵשׁ זָרָה וְגוֹ'. וְדַאי מְלָה אַחְרָא אֶתְקַשְׁרוּ בְּקִשׁוּרָא
דָּא, וְשָׂרוּ לְכִנְסַת יִשְׂרָאֵל לְבָר.

וּבְכַמָּה גְּוֹנִים עֲרַבְבוּ אֶת שְׂמֹחְתָהּ שֶׁל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, אֶחָד - שֶׁלֹּא נִשְׂאוּ,
וְלֹא רְאוּיִים הָיוּ לְהַקְרִיב, וְשִׁיתִּבְרָכוּ הַעוֹלָמוֹת עַל יְדָם. וְאֶחָד - שֶׁלֹּא
הֵיטָה הַשְּׁעָה כְּרָאוּי. וְאֶחָד - שֶׁדַּחֲקוּ אֶת הַשְּׁעָה. וְאֶחָד - שְׁהִרִי מְקַדָּם
לְכוּן יֵצֵא גְזֵר דִּינָם, וַיִּקְרִיבוּ לְפָנֵי ה' אֵשׁ זָרָה וְגוֹ'. וְדַאי שְׂדַבְרָא אַחַר
קְשָׁרוּ בְּקֶשֶׁר הַזֶּה, וְהִשְׁאִירוּ אֶת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בְּחוּץ.

אָמַר לִיה רַבִּי פְּנַחֲס, לֹא תִימָא דְאַיְנוּן שְׂאֵרוּ לָהּ לְבָר, אֶלָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל
לֹא אֶתְקַשְׁרָא עַל יְדֵיהוּ. דְּהָא בְּכָל אֶתֶר דְּלָא אֶשְׁתַּכַּח דְּכַר וְנוֹקְבָא, כְּנֶסֶת
יִשְׂרָאֵל לֹא שְׂרִיא בִּינֵיהוּ כְּלָל. בְּגִין כְּדִ אַזְהַר לְכַהְנֵי, דְּכַתִּיב בְּזֹאת יָבֵא
אֶהְרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ, דִּישְׁתַּכַּח דְּכַר וְנוֹקְבָא. וְעַל דָּא לֹא יִיעוּל כְּהֵנָּא לְקוּדְשָׁא,
עַד דִּיתְנַסִּיב. בְּגִין דִּישְׁתַּתֵּף בְּקִשׁוּרָא דְכִנְסַת יִשְׂרָאֵל. דְּמֵאן דְּלָא אֶנְסִיב,
שְׂאֵרִי לָהּ לְכִנְסַת יִשְׂרָאֵל לְבָר, וְהִיא לֹא אֶשְׁתַּתֵּפָא בְּהַדְיָהּ, וְעַל דָּא אֶשְׁתַּכַּח
עֲרַבּוּבָא בְּהֵהוּא יוֹמָא לְגַבְיָהּ. (ויקרא ט) וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁמִינִי, רַבִּי יוֹסִי פְּתַח

וְאָמַר, (שיר השירים ב) כְּשׁוֹשְׁנָה בֵּין הַחוּחִים כֵּן רַעֲיָתִי בֵּין הַבְּנוֹת. כְּשׁוֹשְׁנָה בֵּין הַחוּחִים, דָּא כְּנֻסְתָּ יִשְׂרָאֵל, וְהָא אִוְקְמוּהָ דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְשַׁבַּח לָהּ לְכְנֻסְתָּ יִשְׂרָאֵל, וְחֲבִיבוּתָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְקַבְּלָהּ, לְאַתְדַּבְּקָא בָּהּ.

אָמַר לוֹ רַבִּי פִּנְחָס, אַל תֹּאמַר שֶׁהֵם הַשְּׂאִירוֹ אוֹתָהּ בַּחוּץ, אֲלֵא שְׂכַנְסֵת יִשְׂרָאֵל לֹא נִקְשְׂרָה עַל יְדֵיהֶם. שְׁהָרִי בְּכָל מְקוֹם שְׂאִין נִמְצָא זְכָר וּנְקֵבָה, כְּנֻסְתָּ לֹא שׁוֹרָה בִּינֵיהֶם כָּלֵל. מִשׁוּם כֵּךְ הִזְהִיר אֶת הַכְּהֻנִּים, שְׂפָתוֹב בּוֹאֵת יָבֵא אַהֲרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ, שְׂיִמְצָא זְכָר וּנְקֵבָה. וְעַל כֵּן לֹא יִכְנָס הַכֹּהֵן לְקֹדֶשׁ עַד שְׂיִנְשָׂא, כִּדִּי שְׂיִשְׁתַּתֵּף עִם הַקֹּשֶׁר שֶׁל כְּנֻסְתָּ יִשְׂרָאֵל. שְׂמִי שְׂלֹא נִשָּׂא, מִשְׂרָה אֶת כְּנֻסְתָּ יִשְׂרָאֵל בַּחוּץ, וְהִיא לֹא מְשַׁתַּתֵּף עִמוֹ, וְעַל כֵּן נִמְצָאָה אֶצְלָם בְּאוֹתוֹ יוֹם עֶרְבוּבָהּ. וְיֵהִי בְּיוֹם הַשְּׂמִינִי. רַבִּי יוֹסִי פָתַח וְאָמַר, (שיר ב) כְּשׁוֹשְׁנָה בֵּין הַחוּחִים כֵּן רַעֲיָתִי בֵּין הַבְּנוֹת. כְּשׁוֹשְׁנָה בֵּין הַחוּחִים - זֹו כְּנֻסְתָּ יִשְׂרָאֵל, וְהָרִי פְּרִשׁוּהָ שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשַׁבַּח אֶת כְּנֻסְתָּ יִשְׂרָאֵל, וְחֲבִיבוּתוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּנֻגְדָה לְהַדְבִּיק בָּהּ.

וְעַל דָּא, מֵאֵן דְּאִנְסִיב, בְּעֵי לְשַׁבְּחָא לִיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּלְשַׁבְּחָא לָהּ לְכְנֻסְתָּ יִשְׂרָאֵל, דְּהָא תְּנִינָן בְּכֻלָּא בְּעֵי לְאַחְזָאָה עוֹבְדָא, כְּמָה דְּאִיהוּ בְּרַ נִשׁ מְתַדְבֵּק בְּבֵת זִוּגִיהּ, וְחֲבִיבוּתָא דִּילִיהּ לְקַבְּלָהּ, כִּד אֶתִּי לְמַפְלַח קָמִי מְלָכָא קִדִּישָׁא, הוּא אֶתְעַר זִוּגָא אַחְרָא, דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חֲבִיבוּתָא דִּילִיהּ לְאַתְדַּבְּקָא בְּכְנֻסְתָּ יִשְׂרָאֵל, וּמֵאֵן דְּאֶתְעַר מְלָהּ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְבָרַךְ לִיהּ, וּכְנֻסְתָּ יִשְׂרָאֵל מְבָרַכָא לִיהּ, וְהָא אֶתְמַר.

וְעַל כֵּן, מִי שְׂנוּשָׂא, צָרִיךְ לְשַׁבְּחָ אֶת הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וּלְשַׁבְּחָ אֶת כְּנֻסְתָּ יִשְׂרָאֵל, שְׁהָרִי שְׂנִינָו, בְּכָל צָרִיךְ לְהִרְאוֹת מַעֲשֵׂהּ, כְּמוֹ שְׂאָדָם נִדְבֵּק עִם בֵּת זִוּגוֹ וְחֲבִיבוּתוֹ כְּנֻגְדָה, כְּשָׂבָא לְעַבְדָּ לְפָנֵי הַמְּלֶכֶךְ הַקְדוּשׁ, הוּא מְעוֹרָר זִוּג אַחֵר, שְׁהָרִי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, חֲבִיבוּתוֹ לְהַדְבִּיק בְּכְנֻסְתָּ יִשְׂרָאֵל, וּמִי שְׂמְעוֹרָר הַדְּבָר, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְבָרַךְ אוֹתוֹ, וּכְנֻסְתָּ יִשְׂרָאֵל מְבָרַכָת אוֹתוֹ, וְהָרִי נִתְבָּאָר.

דף ל"ח ע"א

וְעַל דָּא שְׂבַחָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְמְשַׁבַּח לָהּ לְכְנֻסְתָּ יִשְׂרָאֵל, כְּשׁוֹשְׁנָה דְאִיהִי בֵּין הַחוּחִים, דְּאִיהִי מְעַלְיָא וְסַלְקָא עַל כֻּלָּא. כֵּךְ כְּנֻסְתָּ יִשְׂרָאֵל בֵּין שְׂאָר אוּכְלוּסִין, בְּגִין דְּהִיא סַלְקָא (דף ל"ח ע"א) וּמִתְעַטְרָא עַל כֻּלָּא. וְדָא

שׁוֹשְׁנָה בֵּין הַחוּחִים, וְאֶתְרוּג בֵּין הַחוּחִים, לְאַחֲזָא שְׁבַחָא דְכְּנֶסֶת
יִשְׂרָאֵל, עַל כָּלָא.

וְעַל כֵּן הַשְּׁבַח שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשַׁבַּח אֶת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל - כְּשׁוֹשְׁנָה
שְׁהִיא בֵּין הַחוּחִים, שְׁהִיא מְעַלָּה וְעוֹלָה עַל הַכֹּל. כִּךָּ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בֵּין
שְׁאָר הָאוּכְלוּסִים, מְשׁוּם שְׁהִיא עוֹלָה וּמִתְעַטֶּרֶת עַל הַכֹּל. וְזוֹ שׁוֹשְׁנָה
בֵּין הַחוּחִים, וְאֶתְרוּג בֵּין הַחוּחִים, לְהִרְאוֹת אֶת שְׁבַחָהּ שֶׁל כְּנֶסֶת
יִשְׂרָאֵל עַל הַכֹּל.

תָּא חֲזִי, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מִתְּבָרְכָא עַל יְדֵי דְכְּהֵנָא, וְיִשְׂרָאֵל מִתְּבָרְכָאן עַל יְדֵי
דְכְּהֵנָא. וְכְּהֵנָא מִתְּבָרְכָא עַל יְדֵי דְכְּהֵנָא עֲלָאָה, הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, (במדבר ו)
וְשָׂמוּ אֶת שְׁמִי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲנִי אֲבָרְכֶם.

בֹּא רְאֵה, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מִתְּבָרְכֶת עַל יְדֵי הַכְּהֵן, וְיִשְׂרָאֵל מִתְּבָרְכִים עַל
יְדֵי הַכְּהֵן, וְהַכְּהֵן מִתְּבָרְךְ עַל יְדֵי הַכְּהֵן הָעֲלִיוֹן. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (במדבר ו)
וְשָׂמוּ אֶת שְׁמִי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲנִי אֲבָרְכֶם.

כְּתִיב (תהלים כה) זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ וְחִסְדֶּיךָ כִּי מַעֲוֹלָם הִמָּה. זְכֹר רַחֲמֶיךָ, דָּא
יַעֲקֹב. וְחִסְדֶּיךָ, דָּא אֲבָרְהָם. כִּי מַעֲוֹלָם הִמָּה, וּמַעֲוֹלָם נָטַל לוֹן קוּדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא, וְסָלִיק לוֹן לְעֵילָא, וְעַבְד מְנַיְיָהוּ רְתִיכָא קְדִישָׁא, לְאַגְנָא עַל
עֲלָמָא. וּבְגִין דְּהוּוּ מַעֲוֹלָם, הוּא דְּכִיר לְהוֹן לְאַגְנָא וּלְרַחֲמָא עַל עֲלָמָא.
כְּגוֹוְנָא דָּא. נָטַיל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְצַדִּיקֵיָא מִן עֲלָמָא, וְסָלִיק לוֹן לְעֵילָא,
לְאַגְנָא עַל עֲלָמָא.

כְּתוּב (תהלים כה) זְכֹר רַחֲמֶיךָ ה' וְחִסְדֶּיךָ כִּי מַעֲוֹלָם הִמָּה. זְכֹר רַחֲמֶיךָ -
זֶה יַעֲקֹב. וְחִסְדֶּיךָ - זֶה אֲבָרְהָם. כִּי מַעֲוֹלָם הִמָּה, וּמַעֲוֹלָם נָטַל אוֹתָם
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְהֶעֱלָה אוֹתָם לְמַעְלָה, וְעָשָׂה מֵהֶם מְרַכְּבָה קְדוּשָׁה
לְהִגֹּן עַל הָעוֹלָם. וּמְשׁוּם שְׁהִיוּ מַעֲוֹלָם, הוּא זֹכֵר אוֹתָם לְהִגֹּן וּלְרַחֵם
עַל הָעוֹלָם. כְּמוֹ כֵּן נוֹטַל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הַצַּדִּיקִים מִן הָעוֹלָם
וּמַעְלָה אוֹתָם לְמַעְלָה, כְּדִי לְהִגֹּן עַל הָעוֹלָם.

וְאִי תִימָא יַצְחָק אֲמַאי לָא אֲדַכֵּר הִכָּא. אֶלָּא אֲשַׁתָּאָר לְאַתְפָּרְעָא מְאִינוֹן
דְּעֲאָקִין לְבִנוּי, הִדָּא הוּא דְכְּתִיב (תהלים פט) עוֹרְרָה אֶת גְּבוּרַתְךָ. וּכְתִיב,
(ישעיה מב) יְיָ כְּגִבּוֹר יֵצֵא כְּאִישׁ מִלְחָמוֹת יַעִיר קִנְיָאָה וְגו', וְדָא הוּא יַצְחָק,
דְּאֲסַתְלַק מִהִכָּא. רַבִּי חֲזִיָא אֲמַר, זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְיָ וְחִסְדֶּיךָ, אֲלִין אִינוֹן יַעֲקֹב

וְאַבְרָהָם, דְּבַעֲיָנוּ לְהוֹן לְאַגְנָא עָלוּ. אָבֵל יִצְחָק, לְמַעַבְד קָרְבִּין קַיִימָא,
וּבְגִינֵי כֶּד לֹא בַעֲיָנוּ לֵיהּ לְגַבֵּייהוּ.

וְאִם תֵּאמַר, לָמָּה לֹא נִזְכַּר כָּאן יִצְחָק? אֵלֶּא נִשְׁאַר לְהַפְרַע מֵאוֹתָם
שְׂמִיָּקִים לְבָנָיו. זֶהוּ שְׂפָתוֹב (שם פ) עוֹרְרָה אֶת גְּבוּרְתָּךְ. וְכַתוּב (ישעיה
מב) ה' כְּגִבּוֹר יֵצֵא כְּאִישׁ מִלְחָמוֹת יַעִיר קִנְיָהּ וְגו'. וְזֶהוּ יִצְחָק
שֶׁהִסְתַּלַּק מִכָּאן. רַבִּי חֵיִיא אֹמֵר, זָכַר רַחֲמֵיךְ ה' וְחִסְדֵיךְ - אֵלֹהֵי הֵם
יַעֲקֹב וְאַבְרָהָם, שְׂצָרִיכִים אוֹתָם לְהִגּוֹן עָלֵינוּ. אָבֵל יִצְחָק עוֹמֵד כֶּדִּי
לַעֲשׂוֹת קָרְבוֹת, וּמְשׁוּם כֶּד לֹא צָרִיכִים אוֹתוֹ עַמָּם.

דְּבַר אַחַר כִּי מַעוֹלָם הָמָּה, דְּכִד בְּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲלָמָא, נָטַל יִצְחָק
וּבְרָא בֵיהּ עֲלָמָא. חֲמָא דְלֹא יָכִיל לְמִיקָם בְּלַחֲדוּדֵי, נָטַל אַבְרָהָם וְקַיִים בֵּיהּ
עֲלָמָא. הִדָּא הוּא דְכַתִּיב, (בראשית ב) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשְּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהַבְרָאָם,
אֵל תִּקְרִי בְּהַבְרָאָם, אֵלֶּא בְּאַבְרָהָם. חֲמָא דְבַעֲיָנוּ קַיִימָא יַתִּיר, נָטַל לִיעֲקֹב,
וְשִׁתַּף לֵיהּ בְּיִצְחָק, וְקַיִים עֲלָמָא. הִדָּא הוּא דְכַתִּיב בְּיוֹם עֲשׂוֹת יְיָ אֱלֹהִים
אָרֶץ וְשָׁמַיִם. וְעַל דָּא, בְּאַבְרָהָם וַיַּעֲקֹב אֶתְקַיִים עֲלָמָא. וּבְגִין כֶּד כִּי מַעוֹלָם
הָמָּה.

דְּבַר אַחַר כִּי מַעוֹלָם הָמָּה, שְׂפָשְׁפָרָא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם,
נָטַל אֶת יִצְחָק וְקַיִים בּוֹ אֶת הָעוֹלָם. רָאָה שְׂלֵא יָכוֹל לַעֲמֹד לְבַדּוֹ, נָטַל
אֶת אַבְרָהָם וְהַעֲמִיד בּוֹ אֶת הָעוֹלָם. זֶהוּ שְׂפָתוֹב (בראשית מב) אֵלֶּה
תוֹלְדוֹת הַשְּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהַבְרָאָם, אֵל תִּקְרִי בְּהַבְרָאָם אֵלֶּא בְּאַבְרָהָם.
רָאָה שְׂצָרִיכִים יוֹתֵר קַיִים, לְקַח אֶת יַעֲקֹב וְשִׁתַּף אוֹתוֹ עִם יִצְחָק,
וְקַיִים אֶת הָעוֹלָם. זֶהוּ שְׂפָתוֹב בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אָרֶץ וְשָׁמַיִם. וְעַל
זֶה בְּאַבְרָהָם וַיַּעֲקֹב הַתְקַיִם הָעוֹלָם. וּמְשׁוּם כֶּד - כִּי מַעוֹלָם הָמָּה.

רַבִּי יְהוּדָה פִּתַּח, וַיְהִי בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי, לְבַתֵּר דְּאַשְׁתְּלִים אַהֲרֹן, בְּאִינוֹן ז'
יוֹמִין, וְאַתְעֵטֵר בְּהוּ, (בההוא משח רבות קדישא עלאה) יוֹמָא תְּמִינָאָה בַעֲיָא
לְאַשְׁתְּלִמָא מִן שַׁבְּעָה, דְּאַשְׁלֵמוֹתָא עַל יְדֵי דְכַהֲנָא, וְעַל דָּא פּוֹלְחָנָא
בְּתִמְינָאָה, לְאַתְעֵטֵרָא מִן שַׁבְּעָה. וְלְאַתְתִּיקָנָא כְּהֵנָּא עַל הַהוּא (חובה) דְחָב
(ס"א דקביל) בְּקַדְמִיתָא.

רַבִּי יְהוּדָה פִּתַּח, וַיְהִי בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי, אַחַר שֶׁהִשְׁתַּלַּם אַהֲרֹן בְּאוֹתָם
שַׁבְּעָה יָמִים וְהַתְעֵטֵר בָּהֶם, (באותו שמון משחת קדש עליון) הַיּוֹם הַשְּׁמִינִי צָרִיךְ
לְהִשְׁתַּלַּם מִן שַׁבְּעָה, שֶׁהִשְׁלֵמָה עַל יְדֵי הַכֹּהֵן, וְעַל זֶה הָעֲבוּדָה
בְּשִׁמְינֵי, לְהַתְעֵטֵר מִן שַׁבְּעָה, וְשֶׁהִכְהֵן יִתְתַּקֵּן עַל אוֹתוֹ (טח) שְׁחָטָא
(שקבל) בְּרִאשׁוֹנָה.

הָדָא הוּא דְכָתִיב, וַיֹּאמֶר אֶל אֶהְרֹן קַח לָךְ עֵגֶל, הֵא אוּקְמוּהָ עֵגֶל וּדְאִי, לְכַפֵּרָא עַל הַהוּא עֵגֶל, דְכָתִיב (שמות לב) וַיַּעֲשֶׂהוּ עֵגֶל מִסֶּכֶה. בְּן בְּקָר, מֵאִי טַעֲמָא בְּן בְּקָר, וְלֹא בְּן פֶּרֶה. אֶלָּא אִיהוּ בְּעֵי לְאַתְתִּיקְנָא לְגַבֵּי פֶּרֶה, לֹא אֲתַחֲזִי לְקַרְבָּא מִינָהּ לְגַבָּהּ. מֵאֵן דְּשֻׁדַּר דּוֹרוֹן לְמַלְכָּא, חֲמִיתוֹן דְּנָסִיב מִבֵּי מַלְכָּא, וַיְהִיב לְמַלְכָּא, אֶלָּא דּוֹרְנָא לְשֻׁדַּרָא לְמַלְכָּא, מִבֵּי אַחֲרָא אֲצֻטְרִיךְ, וְלֹא מִבֵּי מַלְכָּא. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, מְדִידִיָּה לְדִידִיָּה לֹא אֲתַחֲזִי. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּגִין כְּדֵּן בְּן בְּקָר וּדְאִי וְלֹא בְּן פֶּרֶה.

זְהוּ שְׁפָתוֹב, וַיֹּאמֶר אֶל אֶהְרֹן קַח לָךְ עֵגֶל, הֵרִי פֶּרְשׁוּהָ עֵגֶל וּדְאִי, לְכַפֵּר עַל אוֹתוֹ עֵגֶל, שְׁפָתוֹב (שמות לב) וַיַּעֲשֶׂהוּ עֵגֶל מִסֶּכֶה. בְּן בְּקָר, מָה הַטַּעַם בְּן בְּקָר וְלֹא בְּן פֶּרֶה? אֶלָּא שְׁהוּא צָרִיךְ לְהַתְתִּיקוֹן אֶצֶל הַפֶּרֶה, לֹא רָאוּי לְהַקְרִיב מִמֶּנָּה אֵלֵיָּהּ. מִי שְׁשַׁלַּח דּוֹרוֹן לְמַלְכָּא, רְאִיתֶם שְׂיִקַּח מִבֵּית הַמַּלְכָּא וַיִּתֵּן לְמַלְכָּא?! אֶלָּא דּוֹרוֹן לְשַׁלַּח לְמַלְכָּא צָרִיךְ מִבֵּית אַחֵר, וְלֹא מִבֵּית הַמַּלְכָּא. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, מְשַׁלּוּ לְשַׁלּוּ לֹא רָאוּי. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מְשׁוּם כְּדֵּן בְּן בְּקָר וּדְאִי, וְלֹא בְּן פֶּרֶה.

לְחַטָּאת: לְדַכָּאָה עַל הַהוּא חוֹבָה דְחָב בֵּיהּ. וְאִיל לְעוֹלָה תְּמִימִים. תְּמִימִים, תְּמִימִים מִבְּעֵי לֵיהּ. אִי תִימָא דְעַל אִיל וְעֵגֶל קֹאמַר, לָאוּ הֲכִי. דְהָא תַרְוַויָּהּ לֹא סְלָקִין לְעוֹלָה, דְהָא כְּתִיב לְעוֹלָה תְּמִימִים, וְעֵגֶל לְחַטָּאת סְלָקָא, מָהוּ תְּמִימִים, וְכָתִיב אִיל.

לְחַטָּאת - לְטַהַר עַל אוֹתוֹ הַחַטָּא שְׁחָטָא בּוֹ. וְאִיל לְעֹלָה תְּמִימִים. תְּמִימִים?! תְּמִימִים הֵיָּה צָרִיךְ לְהִיּוֹת! אִם תֹּאמַר שְׁאָמַר עַל עֵיל וְעֵגֶל - לֹא כְּדֵּן, שְׁהֵרִי שְׁנִיָּהֶם לֹא עוֹלִים לְעוֹלָה, שְׁהֵרִי כְּתוּב לְעֹלָה תְּמִימִים, וְעֵגֶל עוֹלָה לְחַטָּאת. מָה זֶה תְּמִימִים, וְכָתוּב אִיל?

דף לח ע"ב

אֶלָּא אִילוּ דִּי צַחֲקוּ, לְקַרְבָּא לְגַבֵּי פֶּרֶה, דְּאֲדַכְּרַ תְּרִי זְמַנֵּי בְּקָרָא, חַד דְכָתִיב, (בראשית כב) וַיִּשָּׂא אַבְרָהָם אֶת עֵינָיו וַיִּרְא וְהִנֵּה אֵיל, הָא חַד, וְחַד וַיִּלְךְ אַבְרָהָם וַיִּקַּח אֶת הָאֵיל, הָא תְּרִי, וַיַּעֲלֶהוּ לְעוֹלָה. וְעַל דָּא אִיל לְעוֹלָה תְּמִימִים, תְּרִי אֵיל, דְּאִיהוּ תְּרִי. וְעַל דָּא (ויחי רמ"א ע"א) גְּבוּרוֹת תְּגִינָן, וּמְנִיָּהּ מִתְּפָרְשִׁין לְכַמָּה אַחֲרָנִין. (ויקרא ט) וְאֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תִּדְבֹר לֵאמֹר קַחוּ שְׁעִיר עִזִּים לְחַטָּאת, עֵגֶל לְחַטָּאת מִבְּעֵי לֵיהּ, כְּגוֹוָנָא דְכַהֲנָא. אֶלָּא יִשְׂרָאֵל הָא קְבִילוּ עוֹנָשָׁא, וְעַל דָּא לֹא כְּתִיב בְּהוּ עֵגֶל לְחַטָּאת, אֶלָּא עֵגֶל

לְעוֹלָה. מֵאֵי טַעֲמָא. דְּכָל אֵינּוֹן דְּחָבוּ בֵּיהּ, קָבִילוּ עוֹנֶשְׂא, בֵּין בְּמַלּוּלָא, בֵּין בְּעוֹבְדָא, בֵּין בְּפוֹלְחָנָא, וְאִפִּילוּ אֵינּוֹן דְּלֹא עֲבָדוּ מִדִּי, אֶלְא דְסָלִיקוּ לֵיהּ בְּרַעוּתָא דְלַבִּייהוּ לְמַפְלַח לֵיהּ, אֲתַעְנֶשׁוּ, כְּמָה דְכָתִיב, (שְׁמוֹת ל"ב) וַיִּשָּׂק אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. אָבֵל כָּל אֵינּוֹן דְסָלִיקוּ לֵיהּ בְּרַעוּתָא דְלֹא לְמַפְלַח לֵיהּ, אֶלְא דְסָלִיקוּ גְוֹנָא דְרַעוּתָא מִנִּיהּ, הֲכָא אֲתַדְכֹּן, וּמְקַרְבִּין לֵיהּ (דף לח ע"ב) לְעוֹלָה וְלֹא לְחֻטָּאת.

אֶלְא אֵילוּ שֶׁל יִצְחָק לְהַקְרִיב אֶל פָּרָה, שְׁנִזְכֹּר פְּעַמִּים בְּכַתוּב. אֶחָד שְׁכַתוּב, (בְּרַאשִׁית כ"ב) וַיִּשָּׂא אַבְרָהָם אֶת עַיְנָיו וַיִּרְא וְהִנֵּה אֵיל, הֲרִי אֶחָד. וְאֶחָד, וַיִּלָּךְ אַבְרָהָם וַיִּקַּח אֶת הָאֵיל, הֲרִי שְׁנַיִם, וַיַּעֲלֵהוּ לְעֹלָה. וְעַל כֵּן אֵיל לְעֹלָה תַמִּימִם, שְׁנֵי אֵיל, שֶׁהוּא שְׁנַיִם. וְעַל כֵּן שְׁנַיִנוּ גְבוּרֹת, וּמֵהֶם נִפְרָדִים לְכַמָּה אַחֲרִים. וְאֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תִּדְבֹר לְאִמּוֹר קָחוּ שְׁעִיר עִזִּים לְחֻטָּאת. עֲגַל לְחֻטָּאת הִזָּה צְרִיף לְהִיּוֹת, כְּמוֹ שֶׁהִכְהֵן. אֶלְא יִשְׂרָאֵל הֲרִי קָבִילוּ עֲנֶשׁ, וְעַל כֵּן לֹא כְּתוּב בָּהֶם עֲגַל לְחֻטָּאת, אֶלְא עֲגַל לְעוֹלָה. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁכָּל אֵלוּ שִׁחְטָאוּ בּוֹ, קָבִילוּ עֲנֶשׁ, בֵּין בְּדַבּוּר, בֵּין בְּמַעֲשֵׂה, בֵּין בְּעִבּוּדָה. וְאִפִּילוּ אֵלוּ שֶׁלֹּא עָשׂוּ דְבָר, אֶלְא שֶׁהֶעֱלוּהוּ בְּרִצּוֹן לִבָּם לְעַבֵּד אוֹתוֹ, נִעְנְשׁוּ, כְּמוֹ שְׁכַתוּב (שְׁמוֹת ל"ב) וַיִּשָּׂק אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. אָבֵל כָּל אֵלוּ שֶׁהֶעֱלוּ אוֹתוֹ בְּרִצּוֹן שֶׁלֹּא לְעַבֵּד אוֹתוֹ, אֶלְא שֶׁהֶעֱלוּ גְנוֹן שֶׁל רִצּוֹן מִמֶּנּוּ - כָּאֵן נְטֵהָרִים, וּמְקַרְיָבִים אוֹתוֹ לְעוֹלָה וְלֹא לְחֻטָּאת.

אָבֵל קָחוּ שְׁעִיר עִזִּים לְחֻטָּאת, אֶמְאִי. אֶלְא בְּגִין דְּהוּוּ מְקַרְבִּין בְּקַדְמִיתָא לְשְׁעִירִים, דְּשִׁלְטִין עַל טוּרֵי רְמָאִי. וְדָא הוּא לְחֻטָּאת, וּבְעֵינֵין לְאֲתַדְכָּא מֵהוּא חוּבָא, וְלֹא עוֹד אֶלְא לְחֻטָּאתֵי דְסִיחָרָא אֶצְטְרִיף. (ויקרא ט) וְשׁוֹר וְאֵיל לְשִׁלְמִים. שׁוֹר וְלֹא פֶר, בְּגִין דְּשׁוֹר שְׁלִים אִיהוּ, לְאַחַזְאָה שְׁלֵמָא, הֲדָא הוּא דְכָתִיב לְשִׁלְמִים. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, שׁוֹר וְאֵיל מְסֻטְרָא דְשִׁמְאֵלָא קָא אֲתִינִין. שׁוֹר מְסֻטְרָא דְשִׁמְאֵלָא, דְכָתִיב, (יחזקאל א) וּפְנֵי שׁוֹר מֵהַשְּׂמָאל. אֵיל, בְּגִין אֵילוּ דְיִצְחָק. וְסִלְקִין לְשִׁלְמִים, לְאַשְׁלֵמָא לֹוּן לְכַנְסֵת יִשְׂרָאֵל וְעַל דָּא שׁוֹר וְאֵיל לְשִׁלְמִים.

אָבֵל קָחוּ שְׁעִיר עִזִּים לְחֻטָּאת, לָמָּה? אֶלְא מִשּׁוּם שֶׁהָיוּ מְקַרְיָבִים רַאשׁוֹנָה לְשְׁעִירִים, שֶׁשׁוֹלְטִים עַל הַהָרִים הָרְמָאִים. וְזֶהוּ לְחֻטָּאת. וְצְרִיכִים לְהִטְהַר מֵאוֹתוֹ הַחֻטָּא, וְלֹא עוֹד, אֶלְא שְׁצְרִיף לְחֻדוּשׁ הַלְבָנָה. וְשׁוֹר וְאֵיל לְשִׁלְמִים, שׁוֹר וְלֹא פֶר, מִשּׁוּם שֶׁשׁוֹר הוּא שְׁלֵם, לְהִרְאוֹת שְׁלוֹם, זֶהוּ שְׁכַתוּב לְשִׁלְמִים. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, שׁוֹר וְאֵיל מִצַּד הַשְּׂמָאל הֵם בְּאֵים. שׁוֹר מִצַּד הַשְּׂמָאל, שְׁכַתוּב (יחזקאל א) וּפְנֵי שׁוֹר מֵהַשְּׂמָאל. אֵיל, מִשּׁוּם אֵילוּ שֶׁל יִצְחָק. וְעוֹלִים לְשִׁלְמִים, לְהַשְׁלִים אוֹתָם לְכַנְסֵת יִשְׂרָאֵל, וְעַל כֵּן שׁוֹר וְאֵיל לְשִׁלְמִים.

אמר רבי יהודה, כלא בגין דכנסת ישראל מתעטרא ומתברכא על ידא דכהנא, באשלתמותא. והאי יומא חדוותא דכלא הנה, חדוותא דכנסת ישראל בקודשא בריך הוא, חדוותא דעלאין ותתאין. וכמה דאשתלים כהנא לתתא, כבכיכ"ל אשתלים כהנא לעילא, בר נדב ואביהוא דאתערו ערבוביא בין מטרוניתא ומלכא. ובגין כך ותצא אש מלפני יי' ותאכל אותם וגו'. (חסר) (ויקרא י) ויאמר משה אל אלעזר ואל איתמר ראשיכם אל תפרעו וגו', כי שמן משחת יי' עליכם. רבי אבא אמר, הא תנינן בעובדין דלתתא, אתערו עובדין לעילא, ועובדא דלתתא בעי לאתחזא כגוונא דעובדא דלעילא.

אמר רבי יהודה, הכל משום שפנסת ישראל מתעטרת ומתברכת על ידי הכהן בשלמות. והיום הזה היה שמחתם של כלם, שמחתה של כנסת ישראל עם הקדוש ברוך הוא, שמחת העליונים והתחתונים. וכמו שהשתלים הכהן למטה, כביכול נשתלים הכהן למעלה. רק שנדב ואביהו שעוררו ערבוביה בין הגבירה והמלך. ומשום כך - ותצא אש מלפני ה' ותאכל אתם וגו'. ויאמר משה אל אלעזר ואל איתמר ראשיכם אל תפרעו וגו', כי שמן משחת ה' עליכם. רבי אבא אמר, הרי שנינו שבמעשים שלמטה מתעוררים מעשים למעלה, והמעשה שלמטה צריך להראות כמו המעשה שלמעלה.

תא חזי, כל חדוותא דלעילא, תליא בההוא שמנא קדישא, דמתמן נפיק חדוה וברכאן לכלהו בוצינין, וכהנא עלאה (מיניה) אתעטר בנגידו דמשחא, ובגין כך כהנא, דרבו משחא אתנגיד עליה כגוונא דלעילא, בעי לאחזאה חידו, ונהירו דאנפין (יתיר מכלא), ולא יתחזי גרעונא ברישיה, ולא בלבושיה, אלא למהוי כלא שלים כגוונא דלעילא, ולא יתחזי ביה פגימו כלל, בגין דלא יעביד פגימו באתר אחרא.

בא ראה, כל השמחה שלמעלה תלויה באותו שמן קדוש, שמשם יוצאות שמחה וברכות לכל המאורות, והכהן העליון (ממנו) מתעטר בשפע של שמן. ומשום כך הכהן, ששמן משחה שופע עליו כמו שלמעלה, צריך להראות שמחה והארת פנים (יותר מהכל), ושלא יראה חסרון בראשו ולא בלבשו, אלא להיות הכל שלם כמו שלמעלה, ואל יראה בו פגם כלל, כדי שלא יעשה פגם במקום אחר.

תא חזי, אלמלא אלעזר ואיתמר איתחזון פגימו בההיא שעתא בלבושיהון או בראשיהון, לא אשתזיבו בההיא שעתא, דהא שעתא קיימא למעבד דינא. ועל דא תנינן, בשעתא דמותנא אערע בעלמא, לא יתער אינש גרמיה למלה בעלמא, בגין דלא יתערו עליה. בר אי אתער גרמיה לטב, ויכיל

לְדַחֲיִיא (לדחקא) שְׁעֵתָא, דְּהָא בְּזִמְנָא וְשַׁעֲתָא דְּדִינָא קִיּוּמָא בְּעֵלְמָא, מֵאן דִּיעָרַע בֵּיהּ, לְקִטִּי לִיהּ וְיִסְתַּלַּק מֵעֵלְמָא. וּבְגִין כֶּדְּ וְלֹא תְמוֹתוּ. כְּתִיב וְאַחִיכֶם כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל יִבְכוּ אֶת הַשָּׁרִיפָה, בְּגִין דְּאִינוּן לָא אֲתִינּוּן מִסְטָרָא דְכֹהֲנֵי, וְלֹא מִתְזַקִּי.

בֵּא רְאֵה, אֲלֵמְלֵא אֲלַעְזָר וְאִיתְמַר הָרֵאוּ פְּגָם בְּאוֹתָהּ שְׁעָה בְּלְבוּשָׁם אוּ בְּרֵאשֵׁיהֶם, לֹא נִצְלוּ בְּאוֹתָהּ שְׁעָה, שְׁהָרִי הַשְּׁעָה עֲמֻדָה לַעֲשׂוֹת דִּין. וְעַל כֵּן שְׁנִינוּ, בְּשַׁעָה שְׁהַמְּנִיחָה קוֹרֵאת בְּעוֹלָם, לֹא יַעֲזֹר אָדָם אֶת עֲצָמוֹ לְדַבֵּר בְּעוֹלָם, כְּדִי שְׁלֹא יִתְעוֹרְרוּ עֲלָיו. פְּרִט אִם עוֹרֵר אֶת עֲצָמוֹ לְטוֹב, וְיִכּוֹל לְדַחֲוֹת (לדחק) אֶת הַשְּׁעָה, שְׁהָרִי בְּזִמְן וּבְשַׁעָה שְׁהָרִי עוֹמֵד בְּעוֹלָם, מִי שְׁפּוֹגֵעַ בּוֹ, לּוֹקְטִים אוֹתוֹ וּמִסְתַּלַּק מִן הָעוֹלָם. וּמִשּׁוּם כֶּדְּ כְּתוּב וְלֹא תְמוֹתוּ. וְאַחִיכֶם כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל יִבְכוּ אֶת הַשָּׁרִפָה, מִשּׁוּם שֶׁהֵם לֹא בָּאִים מִצַּד הַכֹּהֲנִים, וְלֹא יִנְזָקוּ.

רַבִּי אֲלַעְזָר פָּתַח, (שמות ו) וַיִּקַּח אֶהָרֹן אֶת אֱלִישֶׁבַע בֶּת עַמִּינָדָב אַחֹת נַחֲשׁוֹן לֹו לְאִשָּׁה. וַיִּקַּח אֶהָרֹן. כֹּלָא כְּמַה דְּאַצְטְרִיד, כֹּלָא כְּגוֹוְנָא דְלַעֲיָלָא. תָּא חֲזִי, רְאוּיָהּ הֵייתָה בֶּת שְׁבַע לְדוֹד, מִיּוּמָא דְאַתְבְּרִי עֲלֵמָא. רְאוּיָהּ הֵייתָה אֱלִישֶׁבַע לְאַהֲרֹן מִיּוּמָא דְאַתְבְּרִי עֲלֵמָא.

רַבִּי אֲלַעְזָר פָּתַח, (שמות ו) וַיִּקַּח אֶהָרֹן אֶת אֱלִישֶׁבַע בֶּת עַמִּינָדָב אַחֹת נַחֲשׁוֹן לֹו לְאִשָּׁה. וַיִּקַּח אֶהָרֹן. הִכָּל כְּמוֹ שְׁצָרִיד, הִכָּל כְּמוֹ שְׁלִמְעֵלָה. בֵּא וּרְאֵה, רְאוּיָהּ הֵייתָה בֶּת שְׁבַע לְדוֹד מִיּוֹם שְׁנַבְרָא הָעוֹלָם. רְאוּיָהּ הֵייתָה אֱלִישֶׁבַע לְאַהֲרֹן מִיּוֹם שְׁנַבְרָא הָעוֹלָם.

מַה בֵּין הָאֵי לְהָאֵי. אֲלֵא כֹּלָא חַד. אֲבָל הֵתָם לְדִינָא, הִכָּא לְרַחֲמֵי. כֶּדְּ אֲתַחַבְרָא בְּדוֹד, לְדִינָא, לְאַגְחָא קְרַבִּין, לְאוּשְׁדָא דְמִין. הִכָּא בְּאַהֲרֹן, לְשִׁלְמָא, לְחַדְוָה, לְנִהִירוֹ דְאַנְפִּין, לְאַתְבְּרָא. וְעַל דָּא אֲתַקְרִי (הכֵּי) הֵתָם בֶּת שְׁבַע, הִכָּא אֱלִישֶׁבַע. אֱלִישֶׁבַע: דְאַתְחַבְרָא בְּחַסְדָּא, (תָּא חֲזִי) בֶּת שְׁבַע לְדִינָא, לִירְתָא מְלֻכּוּתָא וּלְאַתְקַפָּא.

מַה בֵּין זֶה לְזֶה? אֲלֵא הִכָּל אַחַד. אֲבָל שָׁם לְדִין, וְכֹאן לְרַחֲמֵים. כְּשֶׁהִתְחַבְרָה עִם דְּוֹד - זֶה לְדִין, לַעֲרֹךְ קְרִבּוֹת וּלְשַׁפֵּךְ דְּמִים. כֹּאן בְּאַהֲרֹן - לְשִׁלּוּם, לְשִׁמְחָה, לְהַאֲרַת פָּנִים, לְהַתְבַּרְךְ. וְעַל כֵּן נִקְרֵאת (כֶּדְּ) שָׁם בֶּת שְׁבַע, וְכֹאן אֱלִישֶׁבַע. אֱלִישֶׁבַע - שְׁהִתְחַבְרָה עִם חֶסֶד. (בֵּא רְאֵה) בֶּת שְׁבַע לְדִין, לְרִשֵׁת מְלֻכּוּת וּלְהַתְגַּבֵּר.

אמר רבי שמעון, הא דתנינן דכתיב, (שמות יט) קול השופר, שפיר הוא, ודא הוא יעקב, דאסתלק במחשבה דאבהו, ונפקו פחדא מגו שופר, דהא שופר אפיק מיא ואשא ורוחא פחדא, ואתעביד מנייהו קלא. כד אמא עלאה, אפיק לאבהו, בקל חד. ומגו מחשבה אסתלקו פחדא בחד קול, וההוא קול אקרי קול השופר, ודא יעקב דכליל לאבהו פחדא, ואקרי קול.

אמר רבי שמעון, זה ששנינו שכתוב קול השופר - יפה הוא, וזהו יעקב, שעלה במחשבה של האבות, ויצאו כאחד מתוך שופר, שהרי שופר מוציא מים ואש ורוח כאחד, ונעשה מהם קול. כד האם העליונה מוציאה את האבות בקול אחד, ומתוך מחשבה התעלו כאחד בקול אחד, ואותו קול נקרא קול השופר, וזה יעקב שכולל את האבות כאחד, ונקרא קול.

דף ל"ט ע"א

ותרי קלי נינהו, דהא מגו קלא, נפיק קלא. אבל קול חד דאקרי קול השופר, ומקרא נפקו שאר קולות, מגו ההוא שופר בזווגא (דף ל"ט ע"א) דמחשבה. ושבעה קולות נינהו, דנפקין בזווגא דמחשבה בשופר, ודא שופר דאשקי לון ורוי לון לאבהו בקדמיתא, ולבתר לבנין, והא אוקמוה מלה.

ושני קולות הם, שהרי מתוך קול יוצא קול. אבל קול אחד שנקרא קול השופר, ומכאן יצאו שאר הקולות מתוך אותו השופר בזווג של המחשבה. ושבעה קולות הם שיוצאים בזווג של המחשבה עם השופר, והשופר הזה שמשקה אותם ומרוה את האבות בראשונה, ואחר כך את הבנים, והרי בארו את הדבר.

תא חזי, ויקח אהרן את אלישבע, לבסמא לה, למחדי לה, לחברא לה במלכא, בזווגא שלים, לאשתכחא ברקאן לעלמין כלהו, על ידי דאהרן. בגין כד, בעי כהנא לאשתכחא בנהירו דאנפין, בחידו, כלא כגוונא דלעילא, דהא על ידוי ברקאן וחדוון משתכחי. ועל דא אתרחקא מניה דינא ורוגזא ועציבו, בגין דלא יתפגם מההוא אתר דאתקטר ביה. ועל דא ואחיקם כל בית ישראל יבכו את השרפה, ולא כהנא. עלייהו כתיב (דברים לג) ברך יי חילו ופעל ידיו תרצה וגו'. (ויקרא ט) יין ושכר אל תשת אתה ובניך אתך וגו'. אמר רבי יהודה, מגו פרשתא דא שמעינן, דנדב ואביהוא רוי חמרא הו, מדאזהר לכהני בהא. רבי חייא פתח, (תהלים קד) ויין ישמח לבב

אָנוֹשׁ וְגוֹ', אִי בְעֵי כַּהֲנָא לְמַחְדֵי וּלְאַשְׁתַּכְחָא בְּנִהִירוּ דְאַנְפִּין יִתִּיר מְכַלָּא,
אָמַאי אָסִיר לִיָּה חֲמַרָא, דְּהָא חִידוּ בֵּיה אֲשַׁתְּכַח, נְהִירוּ דְאַנְפִּין בֵּיה
אֲשַׁתְּכַח.

בֹּא רָאָה, וַיִּקַּח אֶהָרֹן אֶת אֲלִישֶׁבַע, לְבִסָּם אוֹתָהּ, לְשַׁמַּח אוֹתָהּ וּלְחַבֵּר
אוֹתָהּ עִם הַמֶּלֶךְ בְּזוּג שְׁלָם, שְׂיִמְצָאוּ בְּרָכוֹת לְכָל הָעוֹלָמוֹת עַל יְדֵי
אֶהָרֹן. מְשׁוּם כִּדְ צָרִיד הִכְהֵן לְהַמְצִיא בְּהָאֲרֵת פְּנִים, בְּשַׁמְחָה, הִכַּל כְּמוֹ
שְׁלִמְעֵלָה, שְׁהָרִי עַל יָדוֹ בְּרָכוֹת וּשְׁמָחוֹת נִמְצְאוֹת. וְלָכֵן מְרַחֲקִים מִמֶּנּוּ
דִּין וְרָגִז וְעָצָב, כִּדִּי שְׁלָא יִפְגֹּם מְאוֹתוֹ מְקוֹם שְׁנַקְשָׁר בּוֹ. וְעַל זֶה -
וְאַחִיכֶם כָּל בַּיִת יִשְׂרָאֵל יִבְכוּ אֶת הַשְּׂרָפָה, וְלֹא הִכְהֵן. עֲלֵיהֶם כְּתוּב
(דְּבָרִים ל"ג) בְּרָדָּה הִ' חִילוּ וּפְעַל יְדִיו תִּרְצָה וְגוֹ'. יֵין וְשִׁכָר אֵל תִּשְׁתֵּת אֶתָּה
וּבְנִידָּה אֶתָּה וְגוֹ'. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מִתּוֹדָּה הַפְּרָשָׁה הַזֹּאת שׁוֹמְעִים, שְׁנִדְּב
וְאַבִּיהוּא הָיוּ שְׁתוּיֵי יֵין, מְשַׁהֲזֵהִיר בְּזֶה אֶת הַכְּהֻנִּים. רַבִּי חֲזִיא פְּתַח,
(תַּחֲלִים ק"ד) וַיֵּין יִשְׁמַח לִבָּב אָנוֹשׁ וְגוֹ'. אִם צָרִיד הִכְהֵן לְשַׁמַּח וּלְהַמְצִיא
בְּהָאֲרֵת פְּנִים יוֹתֵר מִהִכַּל, לָמָּה אָסוּר לוֹ יֵין? שְׁהָרִי שְׁמָחָה נִמְצְאוֹת בּוֹ,
וְהָאֲרֵת פְּנִים נִמְצְאוֹת בּוֹ?

אָלָא שִׁירוּתָא דְחֲמַרָא חֲדוּתָא. סוֹפִיָּה עֲצִיבוּ. וְעוֹד דְיֵין מְסַטְרָא דְלִינְיָא
אֶתִי, מְאַתֵּר דְחֲמַרָא שְׁרִי, דְּהָא אוֹרִייתָא וְחֲמַרָא דְאוֹרִייתָא, מְסַטְרָא
דְגְבוּרָה הוּא. (ס"א סִיפִיָּה עֲצִיבוּ, וְכַהֲנָא שִׁירוּתָא וְסִיּוּמָא בְּעֵי חֲדוּתָא וְנִהִירוּ דְאַנְפִּין, יֵין אֶתִי
מְסַטְרָא דְלִינְיָא) וְסַטְרָא דְכַהֲנָא מִיֵּין צְלִילִין נְהִירוּ.

אָלָא רֵאשִׁיתוֹ שֶׁל יֵין שְׁמָחָה, וְסוֹפּוֹ עֲצָבוֹת. וְעוֹד, שְׂיֵין בָּא מִצַּד הַלְוִיִּם,
מִהַמְּקוֹם שְׂיֵין שׁוֹרָה, שְׁהָרִי תוֹרָה וַיִּינָה שֶׁל תוֹרָה הֵם מִצַּד הַגְּבוּרָה.
(סוֹפּוֹעֲצָבוֹת, וְהִכְהֵן תַּחֲלָה וְסִיּוּם צָרִיד שְׁמָחָה וְהָאֲרֵת פְּנִים. יֵין בָּא מִצַּד הַלְוִיִּם) וְצַד הִכְהֵן
מִיָּם צְלוּלִים מְאִירִים.

רַבִּי יוֹסִי אָמַר כָּל חַד אוֹזִיף לְחַבְרִיָּה, וְכָלִיל כְּלָא דָּא בְּדָא, וּבְגִין כִּדְ, חֲמַרָא
שְׁרִי חֲדוּתָא, בְּגִין דְכָלִיל מְגוּ מִיָּא, וּלְבַתֵּר אֶהָדָר לְאַתְרִיָּה, וְעָצִיב וְרָגִז
וְדָאִין דִּינָא. (וְכַהֲנָא שִׁירוּתָא וְסִיּוּמָא בְּעֵי חֲדוּתָא וְנִהִירוּ דְאַנְפִּין)

רַבִּי יוֹסִי אָמַר, כָּל אֶחָד מִלְּוֵה לְחַבְרֹו, וְהִכַּל כְּלוּל זֶה בְּזֶה. וּמְשׁוּם כִּדְ
יֵין מְשַׁרְה שְׁמָחָה, מְשׁוּם שְׁכָלוּל מִתּוֹדָּה מִיָּם, וְאַחַר כִּדְ חוּזַר לְמְקוֹמוֹ,
וְעָצוּב וְרוּגִז וְדָן דִּין. (וְהִכְהֵן תַּחֲלָה וְסִיּוּם צָרִיד שְׁמָחָה וְהָאֲרֵת פְּנִים).

רבי אבא אמר, מאתר חד נפקו, יין ושמן ומים. מים ושמן לימינא, נטלי
כהני וירתי לון, ושמן יתיר מפלא. דאיהו חדוותא שירותא וסיומא,
דכתיב, (תהלים קלג) כשמן הטוב על הראש יורד על הזקן זקן אהרן. ויין
לשמאלא, ירתי לינאי, לארמא קלא ולזמרא, ולא לשתיק, דהא חמרא
לא שתיק לעלמין, ושמן בחשאי הוא תדיר.

רבי אבא אמר, ממקום אחד יצאו - יין ושמן ומים (דבש וחלב). מים
ושמן לימין, נוטלים הכהנים ויורשים אותם, ושמן יותר מהכל,
שהוא שמחה ראשית וסיום, שפתיב (שם קלג) כשמן הטוב על הראש
יורד על הזקן זקן אהרן. ויין לשמאל, יורשים הלויים, להרים קול
ולזמר, ולא לשתיק, שהרי יין לא שותק לעולמים, ושמן הוא תמיד
בחשאי.

מה בין האי להאי. אלא, שמן דאיהו בחשאי בלחישו תדיר, אתי מסטרא
דמחשבה, דאיהו בלחישו תדיר ולא אשתמע, והוא בחשאי, ועל דא הוא
מימינא. ויין דאיהו (קרח קע"ו) לארמא קלא, ולא שתיק לעלמין, אתי
מסטרא דאימא, וירתי לינאי לסטר שמאלא, וקיימי לזמרא לארמא
קלא, וקיימי בדינא. ובגין כך כתיב, (דברים כא) ועל פיהם יהיה כל ריב וכל
נגע.

מה בין זה לזה? אלא ששמן שהוא בחשאי, בלחש תמיד, בא מצד
המחשבה, שהיא תמיד בלחש ולא נשמעת, והוא בחשאי, ועל כן הוא
מימין. ויין שהוא להרים קול, ולא שותק לעולמים, בא מצד האם,
ויורשים הלויים לצד השמאל, ועומדים לזמר להרים קול, ועומדים
בדין. ומשום כך כתיב, (דברים כא) ועל פיהם יהיה כל ריב וכל נגע.

בגין כך, כהנא פד ייעול למקדשא למפלח פולחנא, אסיר ליה למשתי
חמרא, דהא עובדוי בחשאי אינון, ובחשאי (סייא אתחזי) אתאן ואתכנון, (סייא
ובחשאי אתכוון במה דאתכוון) וזווג למאן דזווג, ונגיד ברקאן לעלמין כלהו, וכלא
בחשאי, (ועוד) דעובדוי כלהו ברזא. וחמרא מגלה רזין הוא, דהא כל עובדוי
לארמא קלא קאים.

משום כך, כשכהן יכנס למקדש כדי לעבד את העבודה, אסור לו
לשתות יין, שהרי מעשיו הם בחשאי, ובחשאי (נראה) הם באים,
ומתכנון, (ובחשאי מתכוון במה שמתכוון) ומזוג את מי שמזוג, ומשפיע ברכות
לכל העולמות, והכל בחשאי, (ועוד) שכל מעשיו בסוד. ויין הוא מגלה
רזים, שהרי כל מעשיו עומדים כדי להרים קול.

רבי יהודה ורבי יצחק הוּ אֲזֵלִי בְּאַרְחָא, מִבֵּי מְרוֹנָא לְצְפוּרִי, וְהוּ רַבֵּיא
חַד שְׂכִיחַ בְּגִנוּן (ס"א לגבייהו), בְּחִמְרָא בְּקִינְטָא דְדוּבְשָׂא אָמַר רַבִּי יְהוּדָה
נִימָא מְלָה דְאֹרִייתָא וְנָזִיל.

רבי יהודה ורבי יצחק היו הולכים בדרך מבית מרון לצפורי, והיה
עלם אחד מצוי בתוכם (מצלם) עם יין רקוח בדבש. אמר רבי יהודה,
נאמר דבר תורה ונלך.

פְּתַח רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר, (שיר השירים ז) וְחִפְּדָה כַּיִן הַטּוֹב הוֹלֵךְ לְדוּדֵי לְמִישְׁרִים
וְגו'. וְחִפְּדָה כַּיִן הַטּוֹב, דָּא יֵינָא דְאֹרִייתָא, דְּאִיהוּ טַב. דְּהָא יֵינָא אַחְרָא
לָאו אִיהוּ טַב, וְיֵינָא דְאֹרִייתָא, טַב לְכָלָא. טַב לְעֵלְמָא דָּא, וְטַב לְעֵלְמָא
דְּאֲתִי. וְדָא הוּא יֵינָא דְנִיחָא לִיה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִתִּיר מְכָלָא, וּבְזָכוּ
דָּא, מֵאֵן דְּמְרוֹי מֵינָא דְאֹרִייתָא, יִתְעַר לְעֵלְמָא דְאֲתִי, וְיִזְכִּי לְאַחֲיָא, כַּד
יוֹקִים קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְצַדִּיקָיָא. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, דוּבֵב שְׁפִתֵי יִשְׁנִים,
הָא תַנְיִנְן דְאַפִּילוּ בְּהֵוָה עֵלְמָא, יִזְכִּי לְמַלְעֵי בְּאֹרִייתָא, הַדָּא הוּא דְכַתִּיב
דוּבֵב שְׁפִתֵי יִשְׁנִים.

פְּתַח רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר, (שירא ז) וְחִפְּדָה כַּיִן הַטּוֹב הוֹלֵךְ לְדוּדֵי לְמִישְׁרִים
וְגו'. וְחִפְּדָה כַּיִן הַטּוֹב - זֶה יֵינָה שֶׁל תּוֹרָה, שֶׁהוּא טוֹב. שְׁהָרִי יִין אַחַר
אֵינו טוֹב, וְיֵינָה שֶׁל תּוֹרָה טוֹב לְכָל. טוֹב לְעוֹלָם הַזֶּה, וְטוֹב לְעוֹלָם
הַבָּא. וְזֶהוּ הַיִּין שֶׁנּוֹחַ לוֹ לְקַדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יוֹתֵר מֵהַכֹּל, וּבְזָכוּת זֶה,
מִי שֶׁנִּרְוָה מֵיֵינָה שֶׁל הַתּוֹרָה, יִתְעוֹרֵר לְעוֹלָם הַבָּא, וְיִזְכֶּה לְהַחֲיוֹת
כְּשֵׁיִקִּים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הַצַּדִּיקִים. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, דוּבֵב
שְׁפִתֵי יִשְׁנִים, הָרִי שְׁנִינוּ, שְׁאַפְּלוּ בְּאוֹתוֹ עוֹלָם יִזְכֶּה לְעֵסֶק בְּתוֹרָה. זֶהוּ
שְׁפִתוֹב דוּבֵב שְׁפִתֵי יִשְׁנִים.

אמר ההוא רביא, אי כתיב וחפדה מיין הטוב, הוינא אמרי הכי. אבל כין
הטוב כתיב, ולא מיין. אשגחו ביה, אמר רבי יהודה, ברי אימא מילך,
דשפיר קא אמרת.

אמר אותו עלם, אם כתיב וחפדה מיין הטוב, היינו אומרים כך. אבל
כתיב כין הטוב, ולא מיין. השגיתו בו. אמר רבי יהודה, בני, אמר
דרךך, שיפה אמרת.

דף לייט עייב

אמר, אנא שמענא, דמאן דאשתדל באורייתא, ודביק בה, ויהיא מלה דאורייתא אשתמע בפומיה, ולא לחיש לה (דף לייט עייב) בלחישו, אלא ארים קליה בה. דאורייתא הכי בעיא לארמא קלא, דכתיב, (משלי א) בראש הומיות תקרא, לארמא רנה דאורייתא, ולא בלחישו. כיון הטוב, כחמר טב דלא שתיק. והוא עתיד לארמא קלא, כד יפוק מהאי עלמא. הולך לדודי למשרים, דלא יסטי לימינא ולשמאלא, לא ישתפח דימחי בידוי. דובב שפתי ישנים, אפילו בההוא עלמא שפותיה מרחשן אורייתא.

אמר, אני שמעתי, שמי שמשתדל בתורה ודבק בה, ואותו דבר התורה נשמע בפיו ולא לוחש אותו בלחש, אלא מרים בו את קולו, שפך צריכה תורה להרמת קול, שפתוב (משלי א) בראש המיות תקרא, להרים את רנת התורה, ולא בלחש. כיון הטוב, כמו יין טוב שלא שותק. והוא עתיד להרים קול, כשיצא מן העולם הזה. הולך לדודי למישרים, שלא יסטה לימין ולשמאל, לא ימצא שימחה בידו. דובב שפתי ישנים, ואפלו באותו עולם שפתותיו מרחשות בתורה.

תו שמענא וחכך כיון הטוב, האי קרא לכנסת ישראל אתמר, ובתושבתתא אתמר. אי הכי, מאן הוא דמשבח לה בהאי. אי קודשא בריך הוא, מהו הולך לדודי, הולך אלי מפעי ליה.

עוד שמעתי, וחכך כיון הטוב - הפסוק הזה נאמר לכנסת ישראל, ונאמר בתשבחת. אם כן, מי הוא שמשבח אותה בזה? אם הקדוש ברוך הוא - מה זה הולך לדודי? הולך אלי היה צריך להיות!

אלא ודאי קודשא בריך הוא קא משבח לה לכנסת ישראל, כמה דהיא קא משבחת ליה, דכתיב חכו ממתקים, כן קודשא בריך הוא משבח לה לכנסת ישראל. (דכתיב) וחכך כיון הטוב, יין הטוב: דהוא חמר דמנטרא. הולך לדודי: דא יצחק, דאקרי ידיד מבטן. למישרים: כמה דאת אמר, (תהלים צט) אתה פוננת מישרים, לאתכללא שמאלא בימינא. ודא הוא מישרים, דבגין חדוותא דההוא חמר טב, אתכליל שמאלא בימינא, וחדאן כלא. (דובב שפתי ישנים) דהא כלא מתערי בחדוואן וברכאון, ועלמין כלהו משתפחי בחדו, ומתערי לארקא ברכאון לתתא.

אָלֵא וְדַאי שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשַׁבַּח אֶת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שֶׁהִיא מְשַׁבַּח אוֹתוֹ, שֶׁכְּתוּב חֲכוּ מִמִּתְקִים, כִּדְ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשַׁבַּח אֶת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. (שְׁכֵתוּב) וְחֻכְךָ כִּיִּין הַטּוֹב. יִין הַטּוֹב - שֶׁהוּא יִין הַמְשֻׁמֵּר. הוֹלֵךְ לְדוּדֵי - זֶה יִצְחָק שֶׁנִּקְרָא יְדִיד מִבְּטוֹן. לְמִישְׁרִים - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמָר (תְּהִלִּים צט) אַתָּה כּוֹנֵנֵת מִישְׁרִים, לְהַכְלִיל שְׂמַאל בְּיָמֶיךָ. וְזֶהוּ מִישְׁרִים, שֶׁבְּגִלְל הַשְּׂמֵחָה שֶׁל אוֹתוֹ הֵיִן הַטּוֹב, נִכְלָל הַשְּׂמַאל בְּיָמֶיךָ, וְכֻלָּם שְׂמֵחִים. (דוּבַב שְׁפֵתֵי יִשְׁנִים) שֶׁהֵרִי הַכֹּל מִתְעוֹרְרִים בְּשִׂמְחוֹת וּבְרֻכּוֹת, וְכֹל הָעוֹלָמוֹת נִמְצָאִים בְּשִׂמְחָה, וּמִתְעוֹרְרִים לְהַרְיֵק בְּרֻכּוֹת לְמַטָּה.

אָתוֹ רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יִצְחָק וְנִשְׁקוּ לִיה רִישִׁיָּה, וְחֲדוּ עִמִּיה, אָמְרוּ לִיה מַה שְׂמֵךְ. אָמַר לָהּ יִיסָא. אָמְרוּ רַבִּי יִיסָא תְּהָא. יִתִּיר תְּהָא שְׂכִיחַ בְּעֵלְמָא מְרַבִּי יִיסָא חֲבֵרְנָא, דְּאֶסְתַּלֵּק מִבִּינֵנָא. אָמְרוּ לִיה וּמָאן אָבוּךָ. אָמַר לָהּ, אֶפְטָר מֵעֵלְמָא, וְהוּא אוֹלִיף לִי כָּל יוֹמָא גִי מַלְיָן דְּאוֹרִייתָא, וּבְלִילֵיא גִי מִלְיָן דְּחֻכְמָתָא דְּאֶגְדָּתָא. וְהֵי מִלִּי אוֹלִיפְנָא מֵאַבָּא, וְהִשְׁתָּא דִּיּוֹרֵי בְּחַד בְּרִנְשׁ, וְסָלִיק לִי מֵאוֹרִייתָא. וְאַנָּא אֲזִיל כָּל יוֹמָא לְעַבְדִּיתָא, וּבְכָל יוֹמָא אֶהְדְּרָנָא אֵינוֹן מַלְיָן דְּאוֹלִיפְנָא מֵאַבָּא.

בָּאוּ רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יִצְחָק וְנִשְׁקוּ לוֹ אֶת רֵאשׁוֹ, וְשִׁמְחוּ עִמּוֹ. אָמְרוּ לוֹ, מַה שְׂמֵךְ? אָמַר לוֹ, יִיסָא. אָמְרוּ, רַבִּי יִיסָא תְּהִיָּה. יוֹתֵר תְּהִיָּה מְצוּי בְּעוֹלָם מְרַבִּי יִיסָא חֲבֵרְנָא, שֶׁהִסְתַּלֵּק מִבִּינֵינוּ. אָמְרוּ לוֹ, וּמִי אָבִיךָ? אָמַר לוֹ, נֶפְטָר מִן הָעוֹלָם, וְהִיָּה מְלַמֵּד אוֹתִי כָּל יוֹם שְׁלֹשָׁה דְּבָרֵי תוֹרָה, וּבְלִילָה שְׁלֹשָׁה דְּבָרֵי חֻכְמָה שֶׁל אֶגְדָּה. וְהַדְּבָרִים הַלְלוּ לְמִדְּתֵי מֵאַבִּי, וְכָעַת אֲנִי גַר עִם אָדָם אֶחָד שְׂמוֹנֵעַ אוֹתִי מִן הַתּוֹרָה, וְאַנִּי הוֹלֵךְ כָּל יוֹם לְעַבּוּדָה, וּבְכָל יוֹם אֲנִי חוֹזֵר עַל אוֹתָם הַדְּבָרִים שֶׁלְּמִדְּתֵי מֵאַבִּי.

אָמְרוּ לִיה הֵהוּא בְּרִנְשׁ יָדַע בְּאוֹרִייתָא. אָמַר לוֹן לָאו. סָבָא הוּא, וְלֵא יָדַע לְבָרְכָא לִיה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאִית לִיה בְּנִין, וְלֵא שׁוּי לוֹן בְּבִי רַב. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה (נִיֵּא אִי לָאו הִכִּי הוּא) אִי לֵא הָוָה הַכִּי, הָוָה אֶעֱלִנָּא לְגַבִּי הֵאִי כְּפָר לְמַלְלָא עֲלֵךְ, הִשְׁתָּא אֶסִּיר לָן לְמַחְזֵי אֲנַפּוּי. שְׂדֵי חֲמָרָא מְנָךְ, וְאַתָּה זִיל לְגַבּוֹן. אָמְרוּ לִיה מָאן הוּא אָבוּךָ. אָמַר רַבִּי זְעִירָא דְּכַפְרָא רָאמִין.

אָמְרוּ לוֹ, אוֹתוֹ אָדָם יוֹדֵעַ בְּתוֹרָה? אָמַר לָהֶם, לֵא, הוּא זָקוֹן, וְלֵא יוֹדֵעַ לְבָרְךָ אֶת הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְיֵשׁ לוֹ בְּנִים, וְלֵא שָׁם אוֹתָם בְּבֵית הָרַב. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, (אִם לֵא כִּד הִיָּה) אִם לֵא הָיָה כָּךְ, הֵיִיתִי נִכְנָס לְכַפְרָא הַזֶּה לְדַבֵּר עֲלֵיךְ. עַכְשָׁו אֶסּוּר לָנוּ לְרֵאוֹת אֶת פְּנֵינוּ, זָרַק מִמֶּךָ אֶת הַחֲמוּר, וְאַתָּה לֵךְ אֵלֵינוּ. אָמְרוּ לוֹ, מִי אָבִיךָ? אָמַר, רַבִּי זְעִירָא מְכַפְרָא רָאמִין.

שָׁמַע רַבִּי יְהוּדָה וּבְכָה, אָמַר אֲנָא הוּינָא בְּבִיתִיה, וְאוֹלִיפְנָא מְנִיה גִּי מְלִין
בְּכֶסֶף דְּבִרְכָה, וְאוֹלִיפְנָא מְנִיה בְּמַעֲשֵׂה בְּרַאשִׁית תְּרִי. אָמַר רַבִּי יֶצְחָק,
וּמָה מְהַאי רַבָּנָא בְּרִיה אוֹלִיפְנָא, מְנִיה לָא כָּל שְׂכֹן. אֲזָלוּ וְאַחִידוּ בִּידֵיה.
חֲמוּ חַד חֻקַּל וְיִתְבוּ תַמָּן. אָמְרוּ לִיה אִימָא חַד מְלָה, מְאִינוּן דְּאוֹלִיף לָךְ
אַבוּךְ בְּמַעֲשֵׂה בְּרַאשִׁית.

שָׁמַע רַבִּי יְהוּדָה וּבְכָה. אָמַר, אֲנִי הֵייתִי בְּבִיתוֹ, וְלִמְדַתִּי מִמֶּנּוּ שְׁלֹשָׁה
דְּבָרִים בְּכוֹס שֶׁל בְּרָכָה, וְלִמְדַתִּי מִמֶּנּוּ שְׁנַיִם בְּמַעֲשֵׂה בְּרַאשִׁית. אָמַר
רַבִּי יֶצְחָק, וּמָה מֵהֵילֵד הַזֶּה בָּנוּ לְמִדְתִּי, מִמֶּנּוּ לָא כָּל שְׂכֹן? הֲלָכוּ
וְאַחֲזוּ בְּיָדוֹ. רָאוּ שְׂדֵה אֶחָד וַיֵּשְׁבוּ שָׁם. אָמְרוּ לוֹ, אָמַר דְּבַר אֶחָד
מֵאוֹתָם שְׁלֹמֵד אוֹתָךְ אֶבִּיד בְּמַעֲשֵׂה בְּרַאשִׁית.

פְּתַח וְאָמַר, (בְּרַאשִׁית א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הַתַּנִּינִים הַגְּדוֹלִים וְגו'. וַיִּבְרָא
אֱלֹהִים, כָּל אֶתֶר דְּדִינָא אֱלֹהִים אֶקְרִי. וְהָהוּא אֶתֶר עֲלָאָה אֶתֶר דְּנַפְקוּ
מְנִיה, הַכִּי קָרִי לִיה הַכָּא. וְאִף עַל גַּב דְּרַחֲמֵי הוּא, מְנִיה נַפְקוּ דִּינִין, וּבִיה
תַּלְיִין.

פְּתַח וְאָמַר, (בְּרַאשִׁית א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הַתַּנִּינִים הַגְּדוֹלִים וְגו'. וַיִּבְרָא
אֱלֹהִים - כָּל מְקוֹם שֶׁל דִּין נִקְרָא אֱלֹהִים. וְאוֹתוֹ מְקוֹם עֲלִיּוֹן, הַמְּקוֹם
שֶׁיֵּצְאוּ מִמֶּנּוּ, כֶּד קוֹרָא לוֹ כָּאן. וְאִף עַל גַּב שְׁהוּא רַחֲמִים, יוֹצְאִים
מִמֶּנּוּ דִּינִים, וּבוֹ הִם תַּלְוּיִים.

אֶת הַתַּנִּינִים הַגְּדוֹלִים, אֲלִין אֶבְהוּ. דְּאִינוּן מִתְּשַׁקְּיָן בְּקַדְמִיתָא,
וּמִשְׁתַּרְשִׁין עַל כֻּלָּא. וְאֵת כָּל נַפְשׁ הַחַיָּה הַרוּמְשֵׁת, וְאֵת כָּל נַפְשׁ הַחַיָּה, דָּא
נַפְשׁ, דְּהָהִיא אֶרְץ עֲלָאָה אֶפִּיקַת מֵהָהִיא חַיָּה עֲלָאָה עַל כֻּלָּא, דְּכַתִּיב תּוֹצֵא
הָאֶרֶץ נַפְשׁ חַיָּה. וְדָא אִיהִי נַפְשׁ דְּאָדָם קַדְמָאָה, דְּמַשִּׁיךְ בְּגוּיָה. הַרוּמְשֵׁת:
דָּא הִיא חַיָּה דְּרַחֲשָׂא בְּכָל טוּרִין (ס"א סטרין), לְעִילָא וְתַתָּא. אֲשֶׁר שָׂרְצוּ
הַמַּיִם, דְּהָהוּא נְהַר עֲלָאָה נְגִיד וְנַפִּיק מֵעֵדוּ, וְאֲשֶׁקִי לְהַאי אִילָנָא,
לְאַשְׁתְּרִשָׁא בְּשַׁרְשׁוּי עַל כֻּלָּא, וְלְאַשְׁתְּכַחָא בִּיה מְזוֹנָא לְכֻלָּא.

אֶת הַתַּנִּינִים הַגְּדוֹלִים - אֲלוּ הָאֲבוֹת, שְׁהִם מְשַׁקִּים בְּרַאשׁוֹנָה
וּמִשְׁתַּרְשִׁים עַל הַכֹּל. וְאֵת כָּל נַפְשׁ הַחַיָּה הַרְמְשֵׁת. וְאֵת כָּל נַפְשׁ הַחַיָּה
- זוֹ הַנַּפְשׁ, שְׁאוֹתָהּ הָאֶרֶץ הָעֲלִיּוֹנָה הוֹצִיאָהּ מֵאוֹתָהּ חַיָּה עֲלִיּוֹנָה עַל
הַכֹּל, שְׁכַתּוּב תּוֹצֵא הָאֶרֶץ נַפְשׁ חַיָּה. וְזוֹהִי הַנַּפְשׁ שֶׁל אָדָם הָרַאשׁוֹן
שֶׁמַּשִּׁךְ בְּתוֹכוֹ. הַרְמְשֵׁת - זוֹהִי הַרוּחְשֵׁת בְּכָל הַהָרִים (הַצַּדִּים) לְמַעַלָּה

וּלְמַטָּה. אֲשֶׁר שָׂרְצוּ הַמַּיִם, שְׂאוֹתוֹ נָהַר עֲלִיּוֹן שׁוֹפֵעַ וְיוֹצֵא מֵעֵדוֹן,
וּמִשְׁקָה אֶת הָעֵץ הַזֶּה לְהַשְׁתַּרֵּשׁ בְּשָׂרָשָׁיו עַל הַכֹּל, וְשִׁימְצֵא בּוֹ מְזוֹן
לְכֹל.

דָּבָר אַחֵר הַחֲתִיָּה הַרוֹמְשֵׁת, דָּא הוּא דְדוּד מְלָכָא, דְכָתִיב בֵּיהּ (תהלים קיח) לֹא
אָמוּת כִּי אַחֲיָה וְגוֹ'. וְאֵת כָּל עוֹף כָּנָף לְמִינֵהּוּ, אֵלֶיךָ כָּל אֵינוֹן מְלֹאכֵיךָ
קָדִישִׁין, דְמִשְׁתַּכְּחִי לְקַדְשָׁא שְׂמָא דְמֵאֲרִיֵּהוֹן בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא, דְכָתִיב בֵּיהּ
(ישעיהו ו) שֵׁשׁ כְּנָפִים שֵׁשׁ כְּנָפִים לְאַחַד. וּמִנְהוֹן טְאִסִּין בְּעֵלְמָא לְמַעְבַּד רְעוּתָא
דְמֵאֲרִיֵּהוֹן, כָּל חַד וְחַד כְּדָקָא חֲזִי. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְדַאי כָּל כֶּדֶךָ לְהֵאֵי
רַבִּיא לֹא אֲתַחֲזִי, אֲבָל אֲנָא חָמִי בֵּיהּ דְלֵאֲתֵר עֲלָאָה יִסְתַּלַּק.

דָּבָר אַחֵר הַחֲתִיָּה הַרְמֶשֶׁת - זֶהוּ דְדוּד הַמְּלֹךְ, שְׂכָתוֹב בּוֹ (תהלים קיח) לֹא
אָמוּת כִּי אַחֲיָה וְגוֹ'. וְאֵת כָּל עוֹף כָּנָף לְמִינֵהּוּ - אֵלֶיךָ כָּל אוֹתָם
הַמְּלֹאכִים הַקְּדוּשִׁים שְׂמֻצוּיִים לְקַדְשָׁא שְׂמָא אֲדוֹנָם בְּכָל יוֹם וְיוֹם,
שְׂכָתוֹב בֵּיהֶם שֵׁשׁ כְּנָפִים שֵׁשׁ כְּנָפִים לְאַחַד. וּמֵהֶם טְסִים בְּעוֹלָם לַעֲשׂוֹת
רְצוֹן רַבּוֹנָם, כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּרָאוּי לוֹ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְדַאי כָּל כֶּדֶךָ
לְיֵלֵד הַזֶּה לֹא רָאוּי, אֲבָל אֲנִי רוּאָה בּוֹ שְׂיַעֲלָה לְמָקוֹם עֲלִיּוֹן.

דף מ' ע"א

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, (דף מ' ע"א) וְדַאי. הַחֲתִיָּה (הַרְמוּשֵׁת) דָּא הִיא חֲתִיָּה עֲלָאָה עַל כָּלָא,
דְּהָא אַחֲרָא אַרְצָא קַרִייהָ קָרָא. הֵכָא דְכָתִיב וְהָעוֹף יָרַב בְּאַרְצָא, בְּאַרְצָא וְדַאי,
וְלֹא בַמַּיִם. דְּהָא הָהוּא נָהַר, נִגִּיד וְנִפְיָק וְאַשְׁקִי, בְּלֵא פִירוּדָא, עַד הָהוּא
אֲתֵר דְאַקְרִי אַרְצָא, וּמִתַּמָּן כָּתִיב וּמִשָּׁם יִפְרֹד וְגוֹ'. וְהָעוֹף, וְהָהוּא עוֹף בְּהָאֵי
אַרְצָא תַלְיִין וְאַתְשָׁקִין, וְדַא הוּא דְכָתִיב וְהָעוֹף יָרַב בְּאַרְצָא. קָמוּ וְאַזְלוּ. אָמַר
רַבִּי יְהוּדָה, נִשְׁתַּתַּף לְהֵאֵי רַבִּיא עֲמָנָא, וְכָל חַד וְחַד לֵימָא מְלָה דְאֹרִייתָא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְדַאי הַחֲתִיָּה (הַרְמוּשֵׁת) זֶהוּ הַחֲתִיָּה הָעֲלִיּוֹנָה עַל הַכֹּל,
שְׂהָרִי הָאַחֲרֵת, הַכְּתוּב קָרָא לָהּ אַרְצָא. כָּאֵן שְׂכָתוֹב וְהָעוֹף יָרַב בְּאַרְצָא,
בְּאַרְצָא וְדַאי, וְלֹא בַמַּיִם. שְׂהָרִי אוֹתוֹ נָהַר שׁוֹפֵעַ וְיוֹצֵא וּמִשְׁקָה בְּלֵי
פְרוּד, עַד אוֹתוֹ מְקוֹם שְׂנִקְרָא אַרְצָא, וּמִשָּׁם כָּתוּב וּמִשָּׁם יִפְרֹד וְגוֹ'.
וְהָעוֹף, וְאוֹתוֹ עוֹף, בְּאַרְצָא הַזֶּה תַלְוּיִים וּמִשְׁקִים, וְזֶהוּ שְׂכָתוֹב וְהָעוֹף
יָרַב בְּאַרְצָא. קָמוּ וְהִלְכוּ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, נִשְׁתַּתַּף אֶת הַיֵּלֵד הַזֶּה עֲמָנוּ,
וְכָל אֶחָד וְאֶחָד יֵאמֹר דְּבַר תּוֹרָה.

פְּתַח רִבִּי יְהוּדָה וְאָמַר, (שיר השירים ב) סְמִכוּנִי בְּאֲשִׁישׁוֹת רִפְדוּנִי בְּתַפּוּחִים וְגו'. הַאִי קָרָא הָא אֶתְמַר וְשִׁפִּיר. אֲבָל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל קָאָמַר דָּא בְּגִלּוּתָא. סְמִכוּנִי, מְהוּ סְמִכוּנִי. אֵלֶּא מֵאן דְּנִפְּלִי בְּעֵי לְאִסְמִכָּא לִיה, הִדָּא הוּא דְכִתְיִב, (תהלים קמה) סוּמְדָּ יְיָ לְכָל הַנוֹפְּלִים וְגו'. וּבְגִין כֶּךָ, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל דְנִפְּלָה, דְכִתְיִב, (עמוס ה) נִפְּלָה לֹא תוֹסִיף קוּם, בְּעֵינָא לְאִסְמִכָּא, וְהִיא אֶמְרָה סְמִכוּנִי. לְמֵאן אֶמְרָה. לְיִשְׂרָאֵל בְּנִהָא דְאֵינוֹן בְּגִלּוּתָא עָמָה.

פְּתַח רִבִּי יְהוּדָה וְאָמַר, סְמִכוּנִי בְּאֲשִׁישׁוֹת רִפְדוּנִי בְּתַפּוּחִים וְגו'. הַפְּסוּק הַזֶּה הָרִי נִתְבָּאָר, וְיִפָּה. אֲבָל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אֶמְרָה אֵת זֶה בְּגִלּוּת. סְמִכוּנִי, מַה זֶה סְמִכוּנִי? אֵלֶּא מִי שְׁנוּפֵל צָרִיךְ לְסַמְדָּ אֹתוֹ, זֶהוּ שְׁפָתוֹב (תהלים קמה) סוּמְדָּ ה' לְכָל הַנוֹפְּלִים וְגו'. וּמְשׁוּם כֶּךָ, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל שְׁנִפְּלָה, שְׁפָתוֹב (עמוס ה) נִפְּלָה לֹא תוֹסִיף קוּם, צָרִיכָה לְסַמְיָכָה, וְהִיא אֹמְרַת סְמִכוּנִי. לְמִי הִיא אֹמְרַת? לְיִשְׂרָאֵל בְּנִיָּה, שְׁהֵם עָמָה בְּגִלּוּת.

וּבְמָה בְּאֲשִׁישׁוֹת. אֵלֶּין אֵינוֹן אֶבְהוֹן, דְּאֵינוֹן אֶתְמַלְּיִין בְּקַדְמִיתָא, מַהֲהוּא חֲמַר טַב דְּמִנְטָרָא. וְכַד אֵינוֹן אֶתְמַלְּיִין, הָא בְּרַכָּאָן מְשַׁתְּכַחִי לְגַבָּה, עַל יְדָא דְחַד דְּרָגָא דְאֵיהוּ צְדִיק. וּמֵאן דְּיִדְעַ לְיַחְדָּא שְׁמָא קַדִּישָׁא, אָף עַל גַּב דְּבְרַכָּאָן לֹא מְשַׁתְּכַחִי בְּעַלְמָא, אֵיהוּ סְמִיךְ וְסַעִיד לָהּ לְכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בְּגִלּוּתָא.

וּבְמָה, ? בְּאֲשִׁישׁוֹת. אֵלוֹ הֵם הָאָבוֹת שְׁמֵתְמַלְּאִים בְּרֵאשׁוֹנָה מְאוּתוֹ יִין טוֹב הַמְשֻׁמֵּר. וּכְשֵׁהִם מְתַמַּלְּאִים, הָרִי הַבְּרַכּוֹת מְצוּיֹת אֵלֶּיהָ עַל יְדֵי דְרָגָה אַחַת שְׁהִיא צְדִיק. וּמִי שְׁיִוְדַע לְיַחְדָּא אֵת הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, אָף עַל גַּב שְׁבְרַכּוֹת לֹא מְצוּיֹת בְּעוֹלָם, הוּא סוּמְדָּ וְסוּעִיד אֵת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בְּגִלּוּת.

רִפְדוּנִי בְּתַפּוּחִים, כִּלְאָ חַד כְּמָה דְאֶמְרוֹן, אֲבָל רְזָא דָּא, אֲשִׁישָׁא: עַיִל חֲמַרָּא. תַּפּוּחַ: אֶפִּיק חֲמַרָּא, וּמְכוּוֹן רְעוּתָא. וְעַל דָּא אֲשִׁישׁוֹת וְתַפּוּחִים. אֲשִׁישׁוֹת, לְרוּוָּאָה מְחֲמַרָּא. תַּפּוּחִים, לְכוּוֹנָא רְעוּתָא דְלֹא יִזִּיק חֲמַרָּא. וְכָל דָּא לְמָה. כִּי חוֹלֵת אֶהְבָּה אָנִי, בְּגִלּוּתָא. וּמֵאן דְּמֵיַחַד שְׁמָא קַדִּישָׁא, בְּעֵי לְיַחְדָּא דֵינָא בְּרַחֲמֵי, וּלְאִכְלָלָא לוֹן כְּדָקָא חֲזִי, לְאֶתְבַּסְמָא וּלְאֶתְתַקְנָא כִּלְאָ כְּדָקָא יְאוּת, וְדָא סְמִיךְ לָהּ לְכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בְּגִלּוּתָא.

רִפְדוּנִי בְּתַפּוּחִים, הַכֹּל אֶחָד כְּמוֹ שְׁאֶמְרָנוּ. אֲבָל הַסוּד הַזֶּה, אֲשִׁישָׁה - מְכַנִּיסָה יִין. תַּפּוּחַ - מוֹצִיא יִין, וּמְכוּוֹן רְצוֹן. וְעַל כֵּן אֲשִׁישׁוֹת וְתַפּוּחִים. אֲשִׁישׁוֹת, לְרוּוֹת מֵיַין. תַּפּוּחִים, לְכוּוֹן אֵת הַרְצוֹן שְׁהֵיִין לֹא יִזִּיק. וְכָל

זֶה לְמַה? כִּי חוֹלֵת אֶהְבֶּה אֲנִי, בְּגָלוֹת. וּמִי שֶׁמִּיַּחַד אֶת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ,
צְרִיךְ לִיַּחַד דִּין עִם רַחֲמִים וּלְהַכְלִילֵם כְּרֵאוּי, שְׂיִתְבַּשֵּׁם וְיִתְתַּקֵּן הַכֹּל
כְּרֵאוּי, וְזֶה הַתּוֹמֵךְ אֶת כְּנֻסֵת יִשְׂרָאֵל בְּגָלוֹת.

רַבִּי יִצְחָק פְּתַח, (דְּבָרִים ל"ב) אֲשֶׁר חֶלֶב זִבְחֵימוֹ יֹאכְלוּ יִשְׁתּוּ יַיִן נְסִיכָם. זֶכַּאִין
אִינּוֹן יִשְׂרָאֵל דְּאִינּוֹן קִדְיִשׁוֹן, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעֵי לְקִדְשָׁא לּוֹן. תָּא חֲזִי
יִשְׂרָאֵל קִדְיִשׁוֹן, כָּל חֲזִי עֲלֵמָא דִּינְרֵתִין, כֹּלָּא תִּלְיִין בְּהוּא עֲלֵמָא דְּאֵתִי,
בְּגִין דְּאִיהוּ חֲזִין דְּכֹלָּא, לְעֵילָא וְתַתָּא, וְהוּא אֵתֵר, דִּינּוֹ דְּמִנְטְרָא שְׂאֲרִי
(וְאִקְרִי יוֹ) וּמִתְמֵן נְפִקִין חֲזִין וּקְדוּשָׁא לְכֹלָּא. וַיִּין דִּישְׂרָאֵל בְּגִין יַיִן דִּישְׂרָאֵל
אֲחֵרָא, וְדָא בְּדָא תִּלְיָא. דְּהָא יִשְׂרָאֵל לְעֵילָא, בֵּיה נָטִיל חֲזִין, וּבְגִין כְּדָ
אֲקִרִי עֵץ חַיִּים, עֵץ מֵהוּא אֵתֵר דְּאֲקִרִי חַיִּים, וְנִפְקִי מִתְמֵן חֲזִין, וְעַל דָּא
מְבָרְכִין לִיה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּיַיִן. וַיִּין דִּישְׂרָאֵל לְתַתָּא כְּהֵאִי גְוֹנָא.

רַבִּי יִצְחָק פְּתַח, (דְּבָרִים ל"ב) אֲשֶׁר חֶלֶב זִבְחֵימוֹ יֹאכְלוּ יִשְׁתּוּ יַיִן נְסִיכָם.
אֲשֶׁרִיהֶם יִשְׂרָאֵל שְׁהִים קְדוּשִׁים, וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא רוּצֵה לְקִדְשׁ
אוֹתָם. בֹּא רְאֵה, יִשְׂרָאֵל קְדוּשִׁים, כָּל חֲזִי עוֹלָם שְׂיִוְרְשִׁים, הַכֹּל
תְּלוּיִים בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם הַבָּא, מִשּׁוּם שֶׁהוּא חַיִּים שֶׁל הַכֹּל, לְמַעַלָּה
וּלְמַטָּה, וְהוּא הַמְּקוֹם שֶׁהֵינִי הַמְּשַׁמֵּר מִתְחִיל (וּנְקֵרָא יוֹ), וּמִשָּׁם יוֹצְאִים
חַיִּים וּקְדוּשָׁה לְכֹל. וַיִּין שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּשִׁבִיל יַיִן שֶׁל יִשְׂרָאֵל אַחֵר, וְזֶה
תְּלוּי בְּזֶה. שְׁהֵרִי יִשְׂרָאֵל לְמַעַלָּה, בּוֹ נוֹטֵל חַיִּים, וּמִשּׁוּם כְּדָ נְקֵרָא עֵץ
חַיִּים, עֵץ מֵאוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁנְּקֵרָא חַיִּים, וְיוֹצְאִים מִשָּׁם חַיִּים, וְעַל כֵּן
מְבָרְכִים אֶת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּיַיִן. וַיִּין שֶׁל יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה כְּמוֹ כּוֹ.

עוֹבֵד עֲבוּדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, דְּאִיהוּ מְסַאֵב, וּמֵאֵן דְּקָרִיב בְּהִדְיָה יִסְתַּאֵב,
כְּד יִקְרַב בְּיַיִן דִּישְׂרָאֵל, הָא אִסְתַּאֵב וְאָסִיר, כָּל שְׁכּוֹן הוּא יַיִן דְּאִיהוּ עֲבִיד.
וְעַל דָּא לֹא תִימָא דְּדָא הוּא בְּלַחּוּדוּי, אֶלָּא כָּל מַה דְּעֲבָדִי יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא,
כֹּלָּא הוּא כְּעִין דּוּגְמָא דְּלְעֵילָא, כָּל שְׁכּוֹן יַיִן, דְּקֵאִי בְּאֵתֵר עֲלָאָה, דּוּגְמָא דִּינּוֹ
דְּמִנְטְרָא.

עוֹבֵד עֲבוּדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, שֶׁהוּא טְמָא, וּמִי שֶׁקָּרַב עִמּוֹ יִטְמָא
כְּשִׁיקְרַב לַיַּיִן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, הֵרִי נְטֵמָא, וְאָסִיר. כָּל שְׁכּוֹן אוֹתוֹ הֵינִי שֶׁהוּא
עוֹשֶׂה. וְלָכֵן אֵל תֹּאמַר שֶׁזֶה הוּא בְּלַבְדּוֹ, אֶלָּא כָּל מַה שֶׁעוֹשִׂים יִשְׂרָאֵל
לְמַטָּה, הַכֹּל הוּא כְּעִין דְּגְמָא שֶׁל מַעַלָּה, כָּל שְׁכּוֹן יַיִן, שֶׁעוֹמֵד בְּמְקוֹם
עֲלִיּוֹן, דְּגִמַת הֵינִי הַמְּשַׁמֵּר.

בגין כך ישראל שתניין יין דישראל, דאתעביד פדקא חזי בקדושה, כגוונא דישראל לעילא, דשתי ואשתרשא ואתברכא בההוא יין עלאה קדישא, ולא שתאן יין דאתעביד במסאבותא, ומסטר אדמסאבותא, דהא ביה שריא רוחא דמסאבותא. (ולאו הוא מסטר דישראל) ומאן דשתי ליה (בהדיהו), אסתאב רוחיה, ואסתאב איהו, ולא הוא מסטר דישראל, ולית ליה חולקא בעלמא דאתי. דהא ההוא עלמא דאתי, יין דמנטרא איהו.

משום כך ישראל שותים יין של ישראל שנעשה כראוי בקדשה, כמו שישראל למעלה ששותה ונשרש ומתברך באותו יין עליון קדוש, ולא שותים יין שנעשה בטמאה ומצד הטמאה, שהרי בו שורה רוח הטמאה (ואיננו מצד ישראל). ומי ששותה אותו (אתם), נטמאת רוחו, והוא נטמא, ואינו מצד של ישראל, ואין לו חלק לעולם הבא, שהרי אותו עולם הבא הוא יין המשמר.

ועל דא ישראל קדישין, בעיין לנטרא דא על פלא, בגין דאתקשר באתר דעלמא דאתי. ובגין כך, ביין אתבריך קודשא בריך הוא יתיר מפלא, בגין דאיהו חדי לסטרא שמאלא, ובגו חדוותא דיליה אתכליל בימינא. וכד אתעביד פלא ימינא, כדן שמא קדישא בחידו, ובכפאן משתכחי בכלהו עלמין. ובעובדא דלתתא יתער עובדא דלעילא, ועל דא מזמני יין לקביל יין.

ועל כן ישראל קדושים צריכים לשמר את זה על הכל, משום שנקשר במקום העולם הבא. ומשום כך הקדוש ברוך הוא מתברך ביין יותר מאשר בכל, משום שהוא משמח את צד השמאל, ובתוך שמחתו נכלל בימין. וכשהכל נעשה ימין, אז השם הקדוש בשמחה, ובכחות נמצאות בכל העולמות. ובמעשה שלמטה יתעורר מעשה שלמעלה, ועל כן מזמינים יין כנגד יין.

דף מ' ע"ב

ובגין דאיהו מנטרא לעילא, פעי לנטרא ליה לתתא, וכל נטירו דיליה קדושה הוא לישראל, ומאן דפגים ליה לתתא בסטרא דמסאבותא, יסתאב איהו בהאי עלמא, ולית ליה חולקא בעלמא דאתי, אתר דההוא יין דמנטרא שריא. הוא לא נטיר ליה, לא יתנטר הוא לעלמא דאתי. (דף מ' ע"ב) הוא סאיב ליה, יסאבון ליה בההוא עלמא, לא יחא ליה חולקא בההוא יין דעלמא דאתי. זכאין אינון ישראל, דמקדשי נפשיהו בקדושה

עלֵאָהּ, וְנִטְרִי מֵהַדְּאֶצְטְרִיךְ לְאַתְנַטְרָא, וּמְקַדְשֵׁי לְמַלְכָּא בְנִטְרִי עֵלְאָהּ דָּא.
זְכָאִין אִינוּן בְּעֵלְמָא דִּין וּבְעֵלְמָא דְאַתִּי.

וּמְשׁוּם שֶׁהוּא שְׁמוֹר לְמַעַלָּה, צְרִיךְ לְשַׁמֵּר אוֹתוֹ לְמַטָּה, וְכָל שְׁמִירָתוֹ
הִיא קְדֻשָּׁה לְיִשְׂרָאֵל, וּמִי שֶׁפּוֹגֵם אוֹתוֹ לְמַטָּה בְּצַד הַטְּמָאָה, הוּא
יְטַמֵּא בְּעוֹלָם הַזֶּה וְאִין לוֹ חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא, הַמְּקוּם שֶׁשׁוֹרָה אוֹתוֹ
הַיִּינן הַמְּשַׁמֵּר. הוּא לֹא שְׁמֵר אוֹתוֹ, הוּא לֹא יִשְׁתַּמֵּר לְעוֹלָם הַבָּא. הוּא
טַמֵּא אוֹתוֹ, יְטַמֵּא אוֹתוֹ בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם, וְלֹא יִהְיֶה לוֹ חֵלֶק בְּאוֹתוֹ יֵין
שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא. אֲשֶׁרִי יִשְׂרָאֵל שֶׁמְקַדְשִׁים אֶת נַפְשָׁם בְּקְדֻשָּׁה עֲלִיוֹנָה,
וְשׁוֹמְרִים מֵהַשְּׁצִרְיָךְ לְשַׁמֵּר, וּמְקַדְשִׁים אֶת הַמֶּלֶךְ בְּשְׁמִירָה הָעֲלִיוֹנָה
הַזֹּאת. אֲשֶׁרִי הֵם בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.

פְּתַח הַהוּא רַבֵּינָא וְאָמַר, (מְשַׁלֵּי כַּט) מְלֻךְ בְּמִשְׁפֵּט יַעֲמִיד אַרְצָךְ וְגוֹי. מֵאֵן מְלֻךְ.
דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. בְּמִשְׁפֵּט דָּא יַעֲקֹב, דְּאִיהוּ כְּלָלָא דְאַבְרָהָם. וְאִישׁ
תְּרוּמָה, תְּרוּמַת כְּתִיב, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (שְׁמוֹת כה) וְזֹאת הַתְּרוּמָה. וְאִישׁ
תְּרוּמָה, דָּא עֵשׂוֹ, דְּבַעֲי עַל תְּרוּמָה וְעַל מַעֲשָׂרוֹת כָּל יוֹמָא, וְלֹא עֲבִיד מְדִי.
וְאִישׁ תְּרוּמָה דְּלָאוּ אִיהוּ מִשְׁפֵּט. דְּהָא תְּרוּמָה אֶסְתַּלְקוּתָא דְרַחֲמִי, בְּגִין
דָּא לֹא אֶתְיָא בְּמִשְׁפֵּט, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (מְשַׁלֵּי יג) וַיֵּשׁ נִסְפָּה בְּלֹא מִשְׁפֵּט, וְעַל
דָּא, וְאִישׁ תְּרוּמַת יְהִרְסָנָה.

פְּתַח אוֹתוֹ הִילְד וְאָמַר, (מְשַׁלֵּי כַּט) מְלֻךְ בְּמִשְׁפֵּט יַעֲמִיד אַרְצָךְ וְגוֹי. מִי
הַמְּלֻךְ? זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. בְּמִשְׁפֵּט - זֶה יַעֲקֹב, שֶׁהוּא הַכְּלָל שֶׁל
הָאֲבוֹת. וְאִישׁ תְּרוּמָה, כְּתוּב תְּרוּמָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת כה) וְזֹאת
הַתְּרוּמָה. וְאִישׁ תְּרוּמָה - זֶה עֵשׂוֹ, שֶׁשׂוֹאֵל עַל תְּרוּמָה וּמַעֲשָׂרוֹת כָּל
יוֹם, וְלֹא עוֹשֶׂה דְבָר. וְאִישׁ תְּרוּמָה, שְׂאִינוּ מִשְׁפֵּט, שֶׁהָרִי תְּרוּמָה הִיא
הַסְּתַלְקוּת הַרַחֲמִים, מְשׁוּם זֶה לֹא בָּא בְּמִשְׁפֵּט, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מְשַׁלֵּי יג)
וַיֵּשׁ נִסְפָּה בְּלֹא מִשְׁפֵּט. וְעַל כֵּן, וְאִישׁ תְּרוּמָה יְהִרְסָנָה.

וְאִי תִימָא, הָא דְדוּד מְלַכָּא אִישׁ תְּרוּמָה הוּא, אֶלְא בְּרַחֲמִי. וְלֹא עוֹד אֶלְא
(ס"א דוּד מְלַכָּא אִישׁ תְּרוּמָה הוּא וְאַרְעָא אֶתְקִימָא בְּגִינִיהָ הַכִּי הוּא וְדָא. אַבְל כְּלָא בְּרַחֲמִי הוּא)
דְּהָא כְּתִיב (ישעיה נה) חֲסִדֵי דְדוּד הִנְאָמְנִים, כְּמָה דְאַתְדַּבֵּק בְּהָאִי, אֶתְדַּבֵּק
בְּהָאִי.

וְאִם תֵּאמַר, הָרִי דְדוּד הַמְּלֻךְ הִיא אִישׁ תְּרוּמָה? אֶלְא בְּרַחֲמִים. וְלֹא
עוֹד, אֶלְא (דוּד הַמֶּלֶךְ אִישׁ תְּרוּמָה הִיא, וְהָאֶרֶץ הַתְּקִימָה בְּשִׁבְלוֹ, כִּד הוּא וְדָא. אַבְל הַכֵּל
בְּרַחֲמִים הִיא) שֶׁהָרִי כְּתוּב (ישעיה נה) חֲסִדֵי דְדוּד הִנְאָמְנִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּדְבֵּק בְּזֶה
- נְדִבֵּק בְּזֶה.

תָּא חֲזִי, כָּל יוֹמוֹי דְדוּד מְלָכָא, הֵוָה מְשַׁתְּדַל (בגין) דְהָאֵי תְרוּמָה, יִתְקַשֵּׁר
בְּמִשְׁפָּט, וְיִזְדוּגוּן כְּחָדָא. (בגין דיתקיים בארעא) אָתָּא שְׁלֵמָה וְזוּג לֹון כְּחָדָא,
וְקִימָא סִיחָרָא בְּאַשְׁלֵמוּתָא, וְקִימָא אַרְעָא בְּקִיּוּמָא. אָתָּא צְדִיקְהוּ
וְאַפְרִישׁ לֹון, וְאַשְׁתְּאַרְת אַרְעָא בְּלֹא מִשְׁפָּט, וְאַתְּפְּגִימַת סִיחָרָא,
וְאַתְּחַרִּיבַת אַרְעָא, כְּדִין וְאִישׁ תְּרוּמַת יְהִרְסָנָה.

בֹּא רְאֵה, כָּל יְמֵי דְדוּד הַמְּלָךְ הִיָּה מְשַׁתְּדַל (בשביל) שְׁהִתְרוּמָה הַזֶּה
תִּתְקַשֵּׁר לְמִשְׁפָּט וְיִזְדוּגוּן כְּחָדָא. (כדי שיתקיים בארעא) בָּא שְׁלֵמָה וְזוּג אוֹתָם
כְּחָדָא, וְעַמְדָה הַלְבָנָה בְּשְׁלֵמוּת, וְעַמְדָה הָאֲרָץ בְּקִיּוּם. בָּא צְדִיקְהוּ
וְהִפְרִיד אוֹתָם, וְנִשְׁאַרְהָ הָאֲרָץ בְּלֹא מִשְׁפָּט, וְנִפְגְּמָה הַלְבָנָה וְנִחְרַבָּה
הָאֲרָץ, אַזּוּ וְאִישׁ תְּרוּמַת יְהִרְסָנָה.

וְתָא חֲזִי, שְׁמֹן לִכְהֵנִי, וְיִין לְלִינְאִי. לֹא בְּגִין דְּבַעֲיִין יִין, אֶלָּא מִיִּין דְּמִנְטָרָא
אֲתִי לְסִטְרָא דְלֵהוּן, לְחַבְרָא כְּלָא כְּחָדָא, וְלִמְחַדִּי עֲלָמִין כְּלֵהוּ, לְאַשְׁתְּכַחָא
בְּהוּ כְּלָא, יְמִינָא וְשְׂמָאלָא כְּלִיל דָּא בְּדָא. לְאַשְׁתְּכַחָא בְּהוּ חֲבִיבוּתָא דְכְּלָא,
וְרַחֲמֵימוּתָא דְבְּנֵי מְהִימְנוּתָא.

וּבֹא רְאֵה, שְׁמֹן לִכְהֵנִים, יִין לְלוּיִים, לֹא מְשׁוּם שְׁצָרִיכִים יִין, אֶלָּא מִיִּין
הַמְּשֻׁמֵּר שְׂבָא לְצַד שְׁלָהֶם כְּדִי לְחַבְרָה הַכֹּל כְּחָדָא, וְלִשְׁמַח אֶת כָּל
הָעוֹלָמוֹת שֶׁהַכֹּל יִמְצָא בְּהֶם, יְמִין וְשְׂמָאל כְּלוּלִים זֶה עִם זֶה, שְׁיִמְצָא
בְּהֶם חֲבִיבוּת לְכָל וְאַהֲבָה שֶׁל בְּנֵי הָאֱמוּנָה.

מֵאן דְּאַתְּדַבֵּק רְעוּתִיהָ בְּהָאֵי, הוּא שְׁלִים בְּהָאֵי עֲלֵמָא, וּבְעֲלֵמָא דְאַתִּי,
וְיִשְׁתַּכַּח כָּל יוֹמוֹי דְאַתְּדַבֵּק בְּתִשׁוּבָה, אֲתֵר דִּיִּין וְשְׁמֹן מְשַׁתְּכַחִי. כְּדִין לֹא
יִתְדַבֵּק בְּתֵר עֲלֵמָא דָּא, לֹא לְעֵתְרָא, וְלֹא לְכִסּוּפָא דִּילִיהָ. וְשְׁלֵמָה מְלָכָא
צְוּחַ עַל דָּא וְאַמֵּר, (משלי כא) אוֹהֵב יִין וְשְׁמֹן, לֹא יַעֲשִׂיר, דְּהָא עוֹתְרָא אַחְרָא
יִזְדַּמֵּן לִיהָ, לְמַהוּי לִיהָ חוּלְקָא בֵּיהָ, וְלְמַהוּי בֵּיהָ חוּלְקָא בְּעֲלֵמָא דְאַתִּי,
אֲתֵר דִּיִּין וְשְׁמֹן שְׂרִיין בְּעֲלֵמָא דָּא וּבְעֲלֵמָא דְאַתִּי. וּמֵאן דְּרַחֲמִים לִיהָ לְהָאֵי
אֲתֵר, לֹא בְּעֵי עוֹתְרָא וְלֹא רְדִיף אֲבַתְרִיהָ. זְכָאִין אֵינּוּן צְדִיקְיָא דְמְשַׁתְּדִלִי
בְּעוֹתְרָא עֲלָאָה כָּל יוֹמָא, דְּכַתִּיב, (איוב כח) לֹא יַעֲרַכְנָה זֶהָב וְזָכוּכִית
וְתִמּוּרְתָהּ כְּלִי פֶז. הָאֵי בְּהָאֵי עֲלֵמָא. לְבַתֵּר, (משלי ח) לְהִנְחִיל אֲהֵבִי יֵשׁ
וְאוֹצְרוֹתֵיהֶם אֲמַלֵּא.

מִי שְׂרָצוֹנוּ נְדַבֵּק בְּזֶה, הוּא שְׁלֵם בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, וְיִמְצָא כָּל
יְמָיו שְׂדָבוּק בְּתִשׁוּבָה, הַמְּקוֹם שֶׁיִּין וְשְׁמֹן מְצוּיִים. אַזּוּ לֹא יִדְבֵּק אַחֲרֵי

העולם הזה, לא לעֹשֶׁר וְלֹא לַתְּשׁוּקָה שְׁלוֹ. וְשַׁלְמָה הַמֶּלֶךְ צוּחַ עַל כָּךְ וְאוֹמֵר, (משלי כא) אֶהֱבֵ יַיִן וְשִׁמֹן לֹא יַעֲשִׂיר, שֶׁהָרִי עֹשֶׂר אַחַר יִזְדַּמֵּן לוֹ, שִׁיְהִיָּה לוֹ חֶלֶק בּוֹ וְלִהְיוֹת לוֹ חֶלֶק בְּעוֹלָם הַבָּא, הַמְּקוֹם שֶׁיַּיִן וְשִׁמֹן שׁוֹרִים בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא. מִי שֶׁאוֹהֵב אֶת הַמְּקוֹם הַזֶּה לֹא צָרִיךְ עֹשֶׂר וְלֹא רוֹדֵף אַחֲרָיו. אֲשֶׁרִי הַצַּדִּיקִים שֶׁמִּשְׁתַּדְּלִים בְּעֹשֶׂר הָעֲלִיוֹן כָּל יוֹם, שֶׁכְּתוּב (איוב כח) לֹא יַעֲרַכְנָה זָהָב וְזָכוּכִית וְתַמּוּרְתָהּ כָּלִי פֶזֶז. זֶה בְּעוֹלָם הַזֶּה. אַחַר כָּךְ, (משלי ח) לְהִנְחִיל אֶהְבִּי יֵשׁ וְאַצְרַתִּיהֶם אֲמַלֵּא.

תּוֹ פָּתַח וְאָמַר, (שמות כד) וַיֹּאמֶר יְיָ אֵל מֹשֶׁה עֲלֵה אֵלַי הַהָרָה וְגו'. וְהַתּוֹרָה, דָּא תּוֹרָה שֶׁבְּכַתָּב. וְהַמִּצְוָה, דָּא תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה. לְהוֹרְתֶם כְּתִיב חֶסֶר, כְּמָה דְּאֵת אָמַר (שיר השירים א) וְאֵל חֹדֵר הוֹרְתִי. הַכָּא אֵיךְ לְאַסְתַּכְּלָא, לְהוֹרְתֶם דְּמִי, אִי תִימָא הוֹרְתֶם דִּישְׂרָאֵל, לֹאֹ הֵכִי, דְּהָא יִשְׂרָאֵל לֹא אֲדַכְרוּ בְּהַאי קָרָא. אֵלָּא הוֹרְתֶם דְּתוֹרָה וּמִצְוָה. וּבְמֵאִי הִיא. דָּא (אתר) יַיִן דְּמִנְטֵרָא. בְּגִין דְּכָל כְּתִיבָה דְּסִפְרָא עֲלָאָה תַּמּוֹן שְׂרָא, וּמִתַּמּוֹן נִפְקָא תּוֹרָה, וְעַל דָּא קָרִינָן תּוֹרָה שֶׁבְּכַתָּב. וְדָא הוּא אֲשֶׁר כְּתַבְתִּי לְהוֹרְתֶם, לְהוֹרְתֶם וְדָאִי. (כמה דאת אמר ואל חדר הורתני)

עוֹד פָּתַח וְאָמַר, (שמות כד) וַיֹּאמֶר ה' אֵל מֹשֶׁה עֲלֵה אֵלַי הַהָרָה וְגו'. וְהַתּוֹרָה - זֹו תּוֹרָה שֶׁבְּכַתָּב. וְהַמִּצְוָה - זֹו תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה. לְהוֹרְתֶם, כְּתִיב חֶסֶר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שיר א) וְאֵל חֹדֵר הוֹרְתִי. כָּאֵן יֵשׁ לְהַתְּבוּנָה, לְהוֹרְתֶם שֶׁל מִי? אִם תֹּאמַר הוֹרְתֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל - לֹא כֵּן, שֶׁהָרִי יִשְׂרָאֵל לֹא נִזְכְּרוּ בְּכְתוּב הַזֶּה. אֵלָּא הוֹרְתֶם שֶׁל תּוֹרָה וּמִצְוֹת, וּמָה הִיא? זֶהוּ (מקום) יַיִן הַמִּשְׁמֵר. מִשׁוּם שֶׁכָּל כְּתִיבָה שֶׁל הַסִּפְרָא הָעֲלִיוֹן שֶׁם שְׂרוּיָהּ, וּמִשָּׁם יֵצֵא תּוֹרָה, וְעַל זֶה קוֹרְאִים תּוֹרָה שֶׁבְּכַתָּב. וְזֶהוּ אֲשֶׁר כְּתַבְתִּי לְהוֹרְתֶם, לְהוֹרְתֶם וְדָאִי. (כמו שנאמר ואל חדר הורתני).

תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, תּוֹרָה אַחֲרָא, (ויקהל ר"א) דִּקְיִמָא עַל פֶּה. מֵאֵן אִיהוּ פֶּה. דָּא הוּא דְּעַת, דְּאִיהוּ פֶּה דְּסִפְרָא וּכְתִיבָה. וְתוֹרָה דָּא, הִיא תּוֹרָה אַחֲרָא, דְּאִקְרִי תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, דְּאִיהִי קִיִּמָא עַל הַהוּא פֶּה דְּאִיהִי תּוֹרָה שֶׁבְּכַתָּב, בְּגִין כֵּן אֲסַתְּלִיק מֹשֶׁה בְּכָלֵא, עַל כָּל שְׂאָר נְבִיאִי מְהִימְנִי, דְּכְתִיב וְאַתְּנָה לָךְ, לָךְ דִּיִּיקָא.

תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, תּוֹרָה אַחֲרָת שְׁעוּמְדַת עַל פֶּה. מָהוּ פֶּה? זֶהוּ דְּעַת, שֶׁהִיא פֶּה שֶׁל סִפְרָא וּכְתִיבָה. וְתוֹרָה זֹו הִיא תּוֹרָה אַחֲרָת, שֶׁנִּקְרָאת תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, שֶׁהִיא עוּמְדַת עַל אוֹתוֹ הַפֶּה שֶׁהוּא תּוֹרָה שֶׁבְּכַתָּב. מִשׁוּם כֵּן הִתְעַלָּה מֹשֶׁה בְּכָלֵא, עַל כָּל הַנְּבִיאִים הַנְּאֻמְנִים, שֶׁכְּתוּב וְאַתְּנָה לָךְ, דְּוִקָא לָךְ.

כְּתִיב (משלי כה) הַגּוֹ סִיגִים מִכֶּסֶף וַיֵּצֵא לְצוּרָף כָּלִי הַגּוֹ רָשָׁע לִפְנֵי מֶלֶךְ וַיִּכּוֹן בַּחֶסֶד כֶּסֶאָו. תָּא חֲזִי, בְּשַׁעֲתָא דְאַסְגִּיאוּ חִיבִין בְּעֵלְמָא, כּוּרְסִיָּא דְמִלְכָּא קְדִישָׁא אֲתִתְקַנַּת בְּדִינָא, לְאַסְתְּאַבַּת (ס״א וּאֲשֵׁת־אֲבַת) (ס״א וּקִיִּמָּא) בְּדִינָא, וְשִׁלְהוּבוּי אֲוֹקְדִין עֲלֵמָא. וּבְשַׁעֲתָא דְאַתְעֵבֵר חִיבִיָּא מִעֲלָמָא, כְּדִין וַיִּכּוֹן בַּחֶסֶד כֶּסֶאָו. בַּחֶסֶד, וְלֹא בְּדִינָא מֵאִי מִשְׁמַע.

כְּתוּב (משלי כה) הַגּוֹ סִיגִים מִכֶּסֶף וַיֵּצֵא לְצוּרָף כָּלִי. הַגּוֹ רָשָׁע לִפְנֵי מֶלֶךְ וַיִּכּוֹן בַּחֶסֶד כֶּסֶאָו. בֹּא רְאֵה, בְּשַׁעֲתָא שְׂמִתְרַבִּים הַרְשָׁעִים בְּעוֹלָם, כֶּסֶאָו שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ נִתְקַן בְּדִין, וְנִטְמָא (וּנְשֵׂאֵב) (וְעוֹמֵד) בְּדִין, וְשִׁלְהוּבוּי שׁוֹרְפוֹת אֶת הָעוֹלָם. וּבְשַׁעֲתָא שְׂהַרְשָׁעִים עוֹבְרִים מִן הָעוֹלָם, אִזּוּ וַיִּכּוֹן בַּחֶסֶד כֶּסֶאָו. בַּחֶסֶד וְלֹא בְּדִין. מַה מִּשְׁמַע?

דף מא ע״א

מִשְׁמַע דְּעֲלָמָא תִּתְאַה תִּלְיָא בְּעֲלָמָא עֲלָהָ, וְעֲלָמָא עֲלָהָ לְפּוּם אֲרַחֵי דְּעֲלָמָא תִּתְאַה. וַיִּכּוֹן בַּחֶסֶד (דף מא ע״א) כֶּסֶאָו. מֵאֵן דְּבַעֵי לְבִרְכָּא לִיָּה, וְלֹאֲתִקְנָא כּוּרְסִיָּה, בַּחֶסֶד וְלֹא בְּדִינָא. מֵאִי מִשְׁמַע. דְּכַד עֵייל כְּהִנָּא לְבִי מִקְדָּשָׁא, דִּיעוֹל בַּחֶסֶד דְּאִיָּהוּ מִיָּא, וְלֹא יִיעוֹל בִּינּוּ דְּשִׁתִּי דְּאִיָּהוּ גְבוּרָה. יִיעוֹל (בְּהֵאִי מִלְּהָ) בְּמִיָּא, וְלֹא יִיעוֹל בְּחִמְרָא.

מִשְׁמַע שְׂהַעוֹלָם הִתְחַתּוֹן תְּלוּי בְּעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, וְהָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן לְפִי דְרַכֵּי הָעוֹלָם הִתְחַתּוֹן. וַיִּכּוֹן בַּחֶסֶד כֶּסֶאָו, מִי שְׂרוּצָה לְבִרְכָּא אוֹתוֹ, לְהִתְקִין אֶת כֶּסֶאָו בַּחֶסֶד וְלֹא בְּדִין. מַה מִּשְׁמַע? שְׂפִאֲשֵׁר נִכְנַס לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ, שְׂיִכְנַס בַּחֶסֶד שְׂהוּא מִיָּם, וְלֹא יִכְנַס בִּינּוּ שְׂשׁוֹתָהּ, שְׂהוּא גְבוּרָה. יִכְנַס בְּזָה (דְּבֵר) בְּמִיָּם, וְאֵל יִכְנַס בִּינּוּ.

אֲתוּ רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יִצְחָק, וְנִשְׁקוּ רִישֵׁיהּ, וַיִּמְהַהוּא יוֹמָא לֹא אֲתִפְרַשׁ מִבֵּי רַבִּי יְהוּדָה, וְכַד הָוָה עֵייל לְבִי מִדְּרָשָׁא, הָוָה קָם רַבִּי יְהוּדָה קַמִּיָּה, אָמַר מִלְּהָ אוֹלִיפְנָא מְנִיָּה, וַיֵּאֲוֹת לְאַנְהָגָא בֵּיהּ יָקָר. לְבַתֵּר אֲסִתְלַק בֵּין חֲבֵרִיָּא, וְהוּוּ קֶאֱרָן לִיָּה רַבִּי יִיסָא, רִישָׁא דְּפִטְיָשָׁא דְּמִתְבַּר טְנָרִין, וְאַפִּיק שְׂלַהוּבִין לְכָל סָטֵר. וְהוּוּ קָרִי עֲלֵיהּ רַבִּי אֶלְעָזָר, (יִרְמִיָּה א) בְּטָרַם אֶצְרָד בְּבִטּוֹן יִדְעִתִּיד. (ויקרא יא) וַיִּדְבֵּר יְיָ אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶהֱרֹן לֵאמֹר אֲלִיָּהֶם זֹאת הַחִיָּה אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ וְגוֹ', מֵאִי שְׂנָא הִכָּא אֶהֱרֹן. אֶלָּא בְּגִין דְּאִיָּהוּ קִיִּמָּא תְּדִיר לְאַפְרָשָׁא בֵּין מִסְּאַבָּא וּבִין דְּכִיָּא. דְּכְתִיב לְהַבְדִּיל בֵּין הַטָּמֵא וּבֵין הַטָּהוֹר.

בְּאוֹרֵי יְהוּדָה וְרַבֵּי יִצְחָק וְנִשְׁקוּ רֵאשִׁי, וּמֵאוֹתוֹ הַיּוֹם לֹא נִפְרָד מִבֵּית רַבֵּי יְהוּדָה, וּכְשֶׁהָיָה נִכְנָס לְבֵית הַמְדַרְשׁ, הָיָה עוֹמֵד רַבֵּי יְהוּדָה לְפָנָיו. אָמַר, לְמִדְתֵּי מִמְנוּ דָּבָר, וְרֵאוּי לְנֶהֱג בּוֹ כְּבוֹד. אַחֲרֵי כֵן הִתְעַלָּה בֵּין הַחֲבֵרִים, וְהָיוּ קוֹרְאִים לוֹ רַבֵּי יִיסָא, רֵאשׁ הַפְּטִישׁ הַמְּשַׁבֵּר סְלַעִים וּמוֹצִיא שְׁלֵהבוֹת לְכָל צַד. וְהָיָה רַבֵּי אֶלְעָזָר קוֹרֵא עָלָיו, (ירמיה א) בְּטָרָם אֶצְרָךְ בְּבָטָן יִדְעֵתִיךְ. וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶהֱרֹן לֵאמֹר אֲלִיהֶם זֹאת הַחֲמָה אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ וְגו'. מַה שׁוֹנֶה כָּאן אֶהֱרֹן? אֵלֶּא מְשׁוּם שֶׁהוּא עוֹמֵד תְּמִיד לְהַפְרִיד בֵּין הַטְּמֵא וּבֵין הַטְּהוֹר, שֶׁכְּתוּב לְהַבְדִּיל בֵּין הַטְּמֵא וּבֵין הַטְּהוֹר.

רַבֵּי אַבְבָּא פָּתַח וְאָמַר, (תהלים לד) מִי הָאִישׁ הֶחֱפֵץ חַיִּים וְגו'. נִצּוֹר לְשׁוֹנֵךְ מֵרַע וְגו'. סוֹר מֵרַע וְגו'. וְכָתִיב (משלי כא) שׁוֹמֵר פִּיו וּלְשׁוֹנוֹ וְגו'. מִי הָאִישׁ הֶחֱפֵץ חַיִּים. מֵאֵן חַיִּים. אֵלֶּא אֵלִין חַיִּים דְּאֶקְרוּן עֲלֵמָא דְאַתִּי, וְחַיִּים תַּמָּן שְׂרִיין. וְעַל דָּא תְּנִינָן, עַץ חַיִּים, הִיא אֵילָנָא מְאִינוּן חַיִּים, אֵילָנָא דְאַתְנַטַּע בְּאִינוּן חַיִּין. וְעַל דָּא מִי הָאִישׁ הֶחֱפֵץ חַיִּים כְּתִיב.

רַבֵּי אַבְבָּא פָּתַח וְאָמַר, (תהלים לד) מִי הָאִישׁ הֶחֱפֵץ חַיִּים וְגו', נִצּוֹר לְשׁוֹנֵךְ מֵרַע וְגו', סוֹר מֵרַע וְגו'. וְכָתוּב, (משלי כא) שׁוֹמֵר פִּיו וּלְשׁוֹנוֹ וְגו'. מִי הָאִישׁ הֶחֱפֵץ חַיִּים, אֵיזָה חַיִּים? אֵלֶּא אֵלוֹ חַיִּים שְׁנִקְרְאִים הָעוֹלָם הַבָּא, וְהַחַיִּים שׁוֹרִים שָׁם. וְעַל כֵּן שְׁנִינוּ, עַץ חַיִּים הוּא עַץ מְאוֹתָם הַחַיִּים, הָעַץ שְׁנַטַּע בְּאוֹתָם חַיִּים, וְעַל כֵּן כְּתוּב מִי הָאִישׁ הֶחֱפֵץ חַיִּים.

אוֹהֵב יָמִים לְרֵאוֹת טוֹב, מֵאֵן יָמִים. אֵלֶּא דָּא הוּא שְׂמָא דְמַלְכָא קְדִישָׁא, דְאַחֲדָא בְּאִינוּן יוֹמִין עֲלָאִין, דְּאֶקְרוּן יָמֵי הַשְּׁמַיִם עַל הָאָרֶץ, יָמֵי הַשְּׁמַיִם וְדָאִי, עַל הָאָרֶץ וְדָאִי. מֵאֵן דְּבַעֵי חַיִּים דְּלַעֲיָלָא, לְמַהוּי לִיהַ חוֹלְקָא בְּהוּ. וּמֵאֵן דְּבַעֵי יוֹמִין עֲלָאִין לְאַתְדַּבְּקָא בְּהוּ וּלְרַחֲמָא לְהוּ. וְנִטְר פּוּמִיָּה מַכְלָא, וְנִטְר פּוּמִיָּה וְלִישְׁנִיָּה, וְנִטְר פּוּמִיָּה מִמִּיכְלָא וּמִמְשַׁתְּיָא, דְּמַסְאֵב לְנַפְשָׁא, וּמְרַחֲקָא לְבַר נֶשׁ מְאִינוּן חַיִּין וּמְאִינוּן יוֹמִין, וְנִטְר (ס"א פּוּמִיָּה וּלִישְׁנִיָּה) לִישְׁנִיָּה מְמַלִּין בִּישׁוּן, דְּלֹא יִסְתַּאֵב בְּהוּ, וַיִּתְרַחֵק מִנִּיָּהוּ, וְלֹא יִהְיֶה לִיהַ חוֹלְקָא בְּהוּ.

אוֹהֵב יָמִים לְרֵאוֹת טוֹב, מִי הַיָּמִים? אֵלֶּא זֶהוּ שְׂמוֹ שֶׁל הַמַּלְכָּה הַקְּדוּשָׁה, שְׂאוּחַז בְּאוֹתָם יָמִים עֲלִיוֹנִים, שְׁנִקְרְאוּ יָמֵי הַשְּׁמַיִם עַל הָאָרֶץ. יָמֵי הַשְּׁמַיִם וְדָאִי, עַל הָאָרֶץ וְדָאִי. מִי שְׂרוּצָה חַיִּים שְׁלַמְעֵלָה, שְׂיֵהִיָּה לוֹ חֶלֶק בָּהֶם. וּמִי שְׂרוּצָה יָמִים עֲלִיוֹנִים לְהַדְּבִק בָּהֶם וּלְאַהֵב אוֹתָם - שְׂמֹר פִּיו מִהַכֵּל, יִשְׁמֹר פִּיו וּלְשׁוֹנוֹ, וְיִשְׁמֹר פִּיו מִמְאָכֵל וּמִשְׁתֵּה שְׂמִטְמֵאִים אֶת הַנֶּפֶשׁ וּמְרַחֲקִים אֶת הָאָדָם מְאוֹתָם חַיִּים וּמְאוֹתָם

ימים, וישמר (פיו ולשונו) לשונו מדברים רעים שלא יטמא בהם, ויתרחק מהם, ולא יהיה לו חלק בהם.

תא חזי, פומא ולישון, אתר (אחר) עלאה הכי אקרי, ובגין כך לא יפגים איניש פומיה ולישניה, וכל שכן לאסתאבא נפשיה וגרמיה, בגין דאסתאב הוא בעלמא אחר, והא אוקימנא. (ויקרא יא) זאת החיה אשר תאכלו מכל הבהמה וגו', האי קרא לאו רישיה סיפיה, ולא סיפיה רישיה. זאת החיה בקדמיתא, ולבתר מכל הבהמה. אלא אמר קודשא בריך הוא, בכל זמנא דישראל מנטרי נפשיהו, וגרמיהו, דלא לסאבא לון, ודאי זאת החיה אשר תאכלו, יהון שכיחין בקדושה עלאה, לאתדבקא בשמי, בבירוי דההיא בהמה דברירנא לכו למיכל, לא תסתאבו בהו, ותהוון דבקין בשמי.

בא ראה, פה ולשון, כך נקרא מקום (אחר) עליון, ומשום כך לא יפגם אדם את פיו ולשונו, וכל שכן לטמא את נפשו ועצמו, משום שנטמא הוא בעולם האחר, והרי בארנו. זאת החיה אשר תאכלו מכל הבהמה וגו'. הפסוק הזה אין ראשו סופו ואין סופו ראשו. זאת החיה, בהתחלה, ואחר כך מכל הבהמה? אלא אמר הקדוש ברוך הוא, בכל זמן שישאל שומרים על נפשם ואת עצמם שלא לטמא אותם, ודאי זאת החיה אשר תאכלו, יהיו מצויים בקדושה עליונה, להדבק בשמי, בבחירה של אותה בהמה שבחרתי לכם לאכל, אל תטמאו בהם, ותהיו דבקים בשמי.

וכל זמנא דלאו אינון נטרין נפשיהו וגרמיהו ממייכלא ומשתתא, יתדבקון באתר אחר מסאבא, לאסתאבא בהו. ובגין כך כתיב, זאת החיה אשר תאכלו מכל, מכל ודאי, דאיהו רזא דשמא קדישא, לאתדבקא ביה. מכל הבהמה אשר על הארץ, בגין דהאי מיכלא דהאי בהמה אשתכח דכנא, ולא יסאב לכו, יהא לכו חולקא בשמי, לאתדבקא ביה.

וכל זמן שאינם שומרים את נפשם ואת עצמם ממאכל ומשתה, הם ידבקו במקום אחר טמא להטמא בהם. ומשום כך כתיב, זאת החיה אשר תאכלו מכל, מכל ודאי, שהוא סוד השם הקדוש להדבק בו. מכל הבהמה אשר על הארץ, משום שהאכל של הבהמה הזו נמצא טהור, ולא יטמא אתכם, ויהיה לכם חלק בשמי להדבק בו.

תו, זאת החִיָּה אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ. בְּפִרְעָה כְּתִיב, (שמות ו) בְּזֹאת תִּדְעוּ כִּי אֲנִי יי'.
הא זאת לְקַבֵּלְךָ, לְאֲתַפְרֹעָא מְנַד. אוֹף הָכָא זֹאת הַחִיָּה אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ מִכָּל
הַבְּהֵמָה, הָא זֹאת לְקַבֵּלִיכוֹן, לְאֲתַפְרֹעָא מְנַיִיכוֹ, אִי תִסְאַבוֹן נִפְשִׁיכוֹן. מֵאִי
טַעמָא. בְּגִין דְּנִפְשִׁתָּא מְנַה הוּו, וְאִי אֲתוֹן תִּסְאַבוֹן לְהַהוּא דִּילָהּ, הָא זֹאת
לְקַבֵּלִיכוֹ, אִי לְטַב הִיא קַיִמָא לְגַבֵּיכוֹ, אִי לְבִישׁ הִיא קַיִמָא לְגַבֵּיכוֹ.

ועוד, זאת החִיָּה אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ - בְּפִרְעָה כְּתוּב (שמות ז) בְּזֹאת תִּדְעוּ כִּי אֲנִי
ה'. הָרִי זֹאת כְּנִגְדְּךָ, לְהַפְרֵעַ מִמֶּךָ. אִף כָּאן זֹאת הַחִיָּה אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ
מִכָּל הַבְּהֵמָה, הָרִי זֹאת כְּנִגְדְּכֶם לְהַפְרֵעַ מִכֶּם אִם תִּטְמְאוּ אֶת נַפְשְׁכֶם.
מָה הַטַּעַם? כִּי הַנַּפְשׁוֹת הֵן מְמַנָּה, וְאִם אַתֶּם תִּטְמְאוּ אֶת אוֹתָהּ שְׁלָהּ,
הָרִי זֹאת כְּנִגְדְּכֶם. אִם לְטוֹב - הִיא עוֹמְדַת אֲלֵיכֶם. וְאִם רַע - הִיא
עוֹמְדַת אֲלֵיכֶם.

דף מ"א ע"ב

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, זֹאת הַחִיָּה אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ מִכָּל הַבְּהֵמָה, מִכָּל אֵינּוֹן
דְּאַחִידָן מִן סִטְרָא דָּא, שְׂאֵרֵי לְכוּ לְמִיכַל, וְכָל אֵינּוֹן דְּלֹא אֲתִיָּין (דף מ"א ע"ב)
מִסְטָרָא דָּא, אָסִיר לְכוּ לְמִיכַל. בְּגִין דְּאִית בְּעִירָן דְּאֲתִיָּין מִסְטָרָא דָּא,
וְאִית דְּאֲתִיָּין מִסְטָרָא אַחְרָא מִסְאַבָּא. וְסִימְנָא דְּלֵהוֹן דְּכְתִיב, כָּל מִפְרָסַת
פְּרָסָה. וְגַמְרִינָן כְּלֵהוּ רְשִׁימָן, וְכְלֵהוּ אַרְשִׁים לְהוּ קָרָא. וּבְגִין כֵּן, כָּל מֵאֵן
דְּאָכִיל מֵאֵינּוֹן דְּאֲתִיָּין מִסְטָרָא דָּא מִסְאַבָּא, אִסְתַּאב בְּהוּ, וְסֵאִיב לְנַפְשִׁיהּ
דְּאֲתִיָּא מִסְטָרָא דְּכִיָּא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, זֹאת הַחִיָּה אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ מִכָּל הַבְּהֵמָה, מִכָּל אוֹתָם
הָאֲחוּזִים מִהַצַּד הַזֶּה, מִתֵּר לָכֶם לְאָכֹל, וְכָל אוֹתָם שְׁלֹא בְּאוֹת מִצַּד
הַזֶּה, אָסוּר לָכֶם לְאָכֹל. מְשׁוּם שֶׁיֵּשׁ בְּהֵמוֹת מִצַּד זֶה, וְיֵשׁ שְׁבָאוֹת מִצַּד
אַחַר הַטְּמֵא. וְהַסִּימָן שְׁלֵהֶם - שְׁכָתוּב כָּל מִפְרָסַת פְּרָסָה. וְלִמְדֵנוּ
שְׁכָלֶם רְשׁוּמִים, וְאֵת כָּלֶם רְשֵׁם הַכְּתוּב. וּמְשׁוּם כֵּן, כָּל מִי שֶׁאוֹכֵל
מֵאוֹתָם שְׁבָאִים מִהַצַּד הַטְּמֵא הַזֶּה, הוּא נְטֵמָא בְּהֶם, וּמִטְמֵא אֶת
נַפְשׁוֹ שְׁבָאָה מִצַּד טְהוֹר.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר כָּלֵל כְּלָא, כְּמָה דְּאִית עֲשֶׂר כְּתָרִין דְּמַהִימְנוּתָא לְעִילָא. כֵּן
אִית עֲשֶׂר כְּתָרֵי דְּחַרְשֵׁי מִסְאַבֵּי לְתַתָּא. וְכָל מַה דִּי בְּאַרְעָא, מְנַיִיהוּ אַחִידָן
בְּסִטְרָא דָּא, וּמְנַיִיהוּ אַחִידָן בְּסִטְרָא אַחְרָא.

רבי שמעון אמר, כָּלֵל שֶׁל הַכֹּל - כְּמוֹ שֶׁיֵּשׁ עֲשָׂרָה כְּתָרִים שֶׁל אֲמוּנָה לְמַעַלָּה, כִּדְ יֵשׁ עֲשָׂרָה כְּתָרִים שֶׁל כְּשָׁפִים טְמָאִים לְמַטָּה. וְכֹל מִה שֶׁבְּאֶרֶץ, מִהֶם אַחוּזִים בְּצַד הַזֶּה, וּמִהֶם אַחוּזִים בְּצַד הַהוּא.

וְאֵי תִימָא, הָאֵי עֵז, דְּשָׂרְיָא עֲלֵיהּ רוּחַ מְסֻאָבָא. לָאוּ הֵכִי. דְּאֵי רוּחַ מְסֻאָבָא שָׂרְיָא בֵּיהּ, אָסִיר לֹן לְמִיכָל. אֶלָּא אֶעְבְּרוּן בְּגוּוּיָיְהוּ, וְיִתְחַזּוּן לְקַבְלֵיהוּן, וְלֹא שָׂרְיָא לְדִינְרָא בְּהוּ, דְּכַד אֵינוֹן שָׂרְיִין, רוּחַ אַחְרָא אֶעְבְּר עֲלֵייהוּ, וּפְרִישׁוּן מְגַרְמֵייהוּ. וּבְגִין כִּדְ אִתְחַזּוּן לְקַבְלֵייהוּ, וּמְקַטְרְגִי בְּגוּוּיָיְהוּ, וְלֹא שְׂלִטִי בְּהוּ בְּגַרְמֵייהוּ, וְעַל דָּא שָׂרִי לֹן לְמִיכָל.

וְאִם תֵּאמֹר, וְהֵעִז הַזֶּה, שֶׁשׂוֹרָה עֲלֵיהּ רוּחַ טְמָאָה? לֹא כִּדְ. שְׂאֵם רוּחַ טְמָאָה שׂוֹרָה בְּהוּ, אִזְ אָסוּר לָנוּ לְאָכֹל. אֶלָּא שְׂעוּבָרִים בְּתוֹכָן וְנִרְאִים כְּנִגְדָן, וְלֹא שׂוֹרִים לְדוּר בְּהוּ, שֶׁכַּאֲשֶׁר הֵם שׂוֹרִים, רוּחַ אַחְרַת עוֹבְרַת עֲלֵיהוּ, וְנִפְרָדִים מֵעֶצְמוֹן. וּמִשׁוּם כִּדְ נִרְאוּת כְּנִגְדָן וּמְקַטְרָגוֹת בְּתוֹכָן, וְלֹא שׂוֹלְטוֹת בְּעֶצְמוֹן, וְלָכוֹן מִתֵּר לָנוּ לְאָכֹל אוֹתוֹן.

תָּא חֲזִי, כִּינּוֹן דְּאִתְיִין לְשִׁלְטָאָה בְּהוּ, אֶעְבְּר רוּחָא חֲדָא, זְקָפֹן עֵינֵינוּ וְחִמָּאוֹן רְשִׁימִין דְּלֵהוּן, וְאִתְפְּרָשׁוּן מִנֵּייהוּ, אֶבֶל אִתְחַזּוּ לְקַבְלֵיהוּן, וְלֹא אָסִירִי לֹן לְמִיכָל.

בֵּא רְאֵה, כִּינּוֹן שְׂהוּ בָּאוֹת לְשִׁלְט בְּהוּ, עוֹבְרַת רוּחַ אַחַת, זֹקְפוֹת עֵינֵינוּ וְרוֹאוֹת אֶת רְשׁוּמֵיהוֹן וְנִפְרָדִים מֵהוּ, אֶבֶל נִרְאִים כְּנִגְדָן, וְלֹא אָסוּרִים לָנוּ לְמִאֲכָל.

כִּינּוֹן בְּבַעֲרִי, כִּינּוֹן בְּחִיּוֹתָא, כִּינּוֹן בְּעוֹפֵי, כִּינּוֹן בְּנוֹנֵי יַמָּא, בְּכִלְהוּ אִתְחַזּוּן יְמִינָא וּשְׂמָאֵלָא (רַחֲמֵי וּדִינָא), וְכֹל מֵאֵן דְּאִתֵּי מְסֻטְרָא דִּימִינָא, (מְסֻטְרָא דְרַחֲמֵי) שְׂאֲרֵי לֹן לְמִיכָל. וְכֹל אֵינוֹן דְּאִתְיִין מְסֻטְרָא דְּשְׂמָאֵלָא (מְסֻטְרָא דְדִינָא), כִּלְהוּ אָסִיר לֹן לְמִיכָל. כִּינּוֹן דְּדִרְגָא (סִיֵּא דְגֵרְמָא) דְּכִלְהוּ מְסֻטְרָא, וְכִלְהוּ מְסֻטְרָא, וְרוּחַ מְסֻטְרָא שְׂרִיָּא בְּגוּוּיָיְהוּ, וְדָרִי בְּהוּ. וְעַל דָּא רוּחָא קְדִישָׁא דִּישְׂרָאֵל, לֹא יִתְעַרְב בְּהוּ, וְלֹא יִסְתַּאֲב בְּהוּ, כִּינּוֹן דִּישְׂתַּכְחוּן קְדִישִׁין, וְיִשְׂתַּמוּדְעוּן לְעִילָא וְתִתָּא. זְכָאָה חוּלְקִיָּהוֹן דִּישְׂרָאֵל, דְּמִלְכָא קְדִישָׁא אִתְרַעֵי בְּהוּ, וּבְעֵי לְדְכָאָה לְהוּ, וְלְקַדְשָׁא לְהוּ עַל כִּלְא, כִּינּוֹן דְּאִחִידָן בֵּיהּ.

כִּינּוֹן בְּבִהֲמוֹת, כִּינּוֹן בְּחִיּוֹת, כִּינּוֹן בְּעוֹפוֹת, כִּינּוֹן דְּגֵי הַיָּם, בְּכִלְס נִרְאִים כִּינּוֹן וּשְׂמָאֵל (רַחֲמֵי וּדִין), וְאֶת כֹּל מִי שֶׁבָּא מִצֵּד הַיָּמִין (מִצֵּד הַרַחֲמִים) מִתֵּר לָנוּ

לְמַאֲכַל, וְכָל אוֹתָם שְׁבָאִים מִצַּד הַשְּׂמָאל (מצד הדיון), אֲסוּרִים כָּלָם לָנוּ לְמַאֲכַל, מְשׁוּם שֶׁהַדְּרָגָה (שעצם) שֶׁל כָּלָם טְמֵאָה, וְכָלָם טְמֵאִים, וְרוּחַ טְמֵאָה שְׁרוּיָה בְּתוֹכָם וְגֵרָה בָּהֶם. וְלָכֵן רוּחַ הַקְּדוּשָׁה שֶׁל יִשְׂרָאֵל לֹא תִתְעַרֵב בָּהֶם וְלֹא תִטְמָא בָּהֶם, כְּדִי שֶׁיִּמְצְאוּ קְדוּשִׁים וַיִּוָּדְעוּ לְמַעַלְהָ וּלְמַטָּה. אֲשֶׁרִי חִלַּקְסָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שֶׁהַמְּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ רוֹצֵה בָּהֶם וְרוֹצֵה לְטַהֵר אוֹתָם וּלְקַדֵּשׁ אוֹתָם עַל הַכֹּל, מְשׁוּם שֶׁהֵם אַחוּזִים בּוֹ.

תָּא חֲזִי, כְּתִיב (ישעיה מט) יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּךְ אֶתְפָּאָר, אִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִתְפָּאָר בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל, הֵיךְ אֲתִינּוּ לְאַסְתָּאבָּא וּלְאַתְדַבְּקָא בְּסִטְרָא מְסִאבָּא. וְעַל דָּא כְּתִיב, וְהִתְקַדְּשִׁיתֶם וְהִיִּיתֶם קְדוּשִׁים כִּי קְדוֹשׁ אָנִי וְלֹא תִשְׁקְצוּ אֶת נַפְשׁוֹתֵיכֶם וְגו'. מֵאֵן דְּאִיהוּ בְּדִיוקְנָא דְּמִלְפָּא, לֹא לְבַעֵי לִיהָ לְאַפְרָשָׁא מְאוּרְחוּי דְּמִלְפָּא. וּבְגִין כְּךָ רְשִׁים לְהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, כָּל אֵינּוֹן דְּאֲתִינּוּ מְסִטְרָא דָּא, וְכָל אֵינּוֹן דְּאֲתִינּוּ מְסִטְרָא אַחְרָא. זְכָאָה חוּלְקִיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דְּכְתִיב בְּהוּ, (ישעיה סא) כָּל רוֹאִיָּהֶם יִפְּירוּם (נח ע"א, פ') כִּי הֵם זָרַע בְּרַךְ יְי', בְּרַךְ יְי' מִמֶּשׁ, בְּרַךְ יְי' בְּכָלֵא.

בֹּא רְאֵה, כְּתוּב (ישעיה מט) יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּךְ אֶתְפָּאָר. אִם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְפָּאָר בְּיִשְׂרָאֵל, אֵיךְ בָּאִים לְהִטְמָא וּלְהִדְבֵּק בְּצַד הַטְּמֵאָה? וְעַל זֶה כְּתוּב וְהִתְקַדְּשִׁיתֶם וְהִיִּיתֶם קְדוּשִׁים כִּי קְדוֹשׁ אָנִי. וְלֹא (א) תִשְׁקְצוּ אֶת נַפְשׁוֹתֵיכֶם וְגו'. מִי (שיושב) שֶׁהוּא בְּדַמּוֹת הַמְּלֶךְ, לֹא צָרִיךְ לְהַפְרִיד מִדְּרָכֵי הַמְּלֶךְ, מְשׁוּם כְּךָ רְשִׁים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת יִשְׂרָאֵל כָּל אוֹתָם שְׁבָאִים מִצַּד זֶה, וְכָל אוֹתָם שְׁבָאִים מִצַּד אַחֵר. אֲשֶׁרִי חִלַּקְסָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שֶׁכְּתוּב בָּהֶם (שם סא) כָּל רוֹאִיָּהֶם יִפְּירוּם כִּי הֵם זָרַע בְּרַךְ ה'. בְּרַךְ ה' מִמֶּשׁ, בְּרַךְ ה' בְּכָל.

וְתָא חֲזִי, כָּל מֵאֵן דְּאָכִיל מֵאֵינּוֹן מֵאֲכָלֵי דְּאֲסִירֵי, אֶתְדַבְּק בְּסִטְרָא אַחְרָא, וְגַעִיל נַפְשִׁיהָ וְגֵרְמִיָּהּ, וְרוּחַ מְסִאב שְׁרִיָּא עָלֶיהָ, וְאַחֲזִי גֵרְמִיָּה דְּלִית לִיהָ חוּלְקָא בְּאַלְהָא עֲלָאָה, וְלֹא אֶתִי מְסִטְרִיָּה, וְלֹא אֶתְדַבְּק בֵּיהָ. וְאִי יִפּוּק הַכִּי מֵהֵאִי עֲלָמָא, אַחֲזִי בֵּיהָ כָּל אֵינּוֹן דְּאֲחִידּוֹן בְּסִטְרָא (ס"א דאתין מסטר) דְּמְסִאבָּא, וּמְסִאבִּין לִיהָ וְדִינִין לִיהָ כְּפִר נֶשׁ דְּאִיהוּ גַעֲלָא דְּמֵאֲרִיָּה, גַעֲלָא בְּהֵאִי עֲלָמָא, וְגַעֲלָא בְּעֲלָמָא דְּאֶתִי.

וּבֹא רְאֵה, כָּל מִי שֶׁאוֹכֵל מֵאוֹתָם מֵאֲכָלִים אֲסוּרִים, נִדְּבֵק בְּצַד הָאֲחֵר, וּמִתְעַב נַפְשׁוֹ וְעַצְמוֹ, וְרוּחַ טְמֵאָה שׁוֹרָה עָלָיו, וּמֵרָאָה אֶת עַצְמוֹ שְׂאִין לוֹ חֶלֶק בְּאַלּוּפֵי הָעֲלִיּוֹן, וְלֹא בָּא מֵהַצַּד שֶׁלוֹ וְלֹא נִדְּבֵק בּוֹ. וְאִם יֵצֵא כְּךָ מִהָעוֹלָם הַזֶּה, אוֹחֲזִים בּוֹ כָּל אוֹתָם הָאֲחוּזִים בְּצַד (שבא מצד) הַטְּמֵאָה, וּמְטֵמְאִים אוֹתוֹ וְדָנִים אוֹתוֹ כְּאֵדָם שֶׁהוּא נִתְעַב שֶׁל רְבוּנוֹ, נִתְעַב בְּעוֹלָם הַזֶּה וְנִתְעַב בְּעוֹלָם הַבָּא.

וְעַל דָּא כְּתִיב, וְנִטְמַתֶּם בְּסִי בְּלֹא אִי, דְּלֹא אֲשַׁתְּכַח אֲסוּוֹתָא לְגַעוּלִיָּהּ, וְלֹא נִפְיֵק מִמְּסָאָבוּתִיָּהּ לְעַלְמִין. וְוִי לֹוֹן, וְוִי לְנַפְשִׁיָּהּ, דְּלֹא יִתְדַבְּקוּן בְּצִרְוֹרָא דְּחַיִּי לְעַלְמִין, דְּהָא אֲסַתְּאָבוּ. וְוִי לְגִרְמִיָּהּ, עַלִּיָּהּ כְּתִיב (ישעיה סו) כִּי תוֹלַעְתֶּם לֹא תָמוּת וְגוֹ', וְהָיָה דְרָאוֹן לְכָל בְּשָׂר. מֵאִי דְרָאוֹן. סְרַחוּנָא. מֵאִן גְּרִים לִיָּהּ, הֵהוּא סְטֵר דְּאִתְדַבֵּק בֵּיהּ.

וְעַל זֶה כְּתוּב וְנִטְמַתֶּם בְּסִי בְּלִי אִי, שְׁלֹא נִמְצָאת רְפוּאָה לְתוֹעֵבְתוֹ, וְלֹא יוֹצֵא מִטְמֵאתוֹ לְעוֹלָמִים. אוֹי לְהֵם! אוֹי לְנַפְשָׁם, שְׁלֹא יִדְבְּקוּ בְּצִרְוֹר חַיִּים לְעוֹלָמִים, שְׁהָרִי נִטְמָאוּ! אוֹי לְעַצְמָם! עַלִּיהֶם כְּתוּב (ישעיה סו) כִּי תוֹלַעְתֶּם לֹא תָמוּת וְגוֹ', וְהָיָה דְרָאוֹן לְכָל בְּשָׂר. מַה זֶה דְרָאוֹן? סְרַחוּן. מִי גְרִם לוֹ? אוֹתוֹ הֵצֵד שְׁנִדְבֵק בּוֹ.

יִשְׂרָאֵל אֲתֵינן מִסְטֵרָא דִּימִינָא, אִי אִתְדַבְּקוּן בְּסְטֵר שְׁמַלְא, הָא פְּגִמִין לְסְטֵר דָּא, וּפְגִמִין לְגִרְמִיָּהּ, וּפְגִמִין לְנַפְשִׁיָּהּ, פְּגִימִין בְּעַלְמָא דִּין, וּפְגִימִין בְּעַלְמָא דְּאִתִּי. כָּל שְׁכּוֹן מֵאִן דְּאִתְדַבֵּק בְּסְטֵר דְּמִסְאָבָא, דְּכִלְא אַחִיד דָּא בְּדָא, וְכְתִיב (דברים יד) כִּי עִם קְדוֹשׁ אֲתָה לִינִי אֶלְהִיד וְגוֹ'.

יִשְׂרָאֵל בְּאִים מְצַד הֵימִין. אִם נִדְבְּקִים בְּצַד הַשְּׂמָאל, הָרִי פּוֹגְמִים אֶת הֵצֵד הַזֶּה, וּפּוֹגְמִים אֶת עַצְמָם, וּפּוֹגְמִים אֶת נַפְשָׁם, פְּגוּמִים בְּעוֹלָם הַזֶּה וּפְגוּמִים בְּעוֹלָם הַבָּא. כָּל שְׁכּוֹן מִי שְׁנִדְבֵק בְּצַד הַטְּמָאָה, שְׁהַכֵּל אַחוּזֵי זֶה בְּזֶה, וְכְתוּב (דברים יד) כִּי עִם קְדוֹשׁ אֲתָה לְהִי אֶלְהִיד וְגוֹ'.

דף מ"ב ע"א

רַבִּי יוֹסִי פָּתַח וְאָמַר, (קהלת ו) כָּל עֵמֶל הָאָדָם לְפִיָּהּ וְגוֹ'. אֲסַתְּכַלְנָא בְּמִלִּי דְּשְׁלֵמָה מְלַכָּא, וְכִלְהוּ אַחִידוֹן בְּחַכְמָה עַלְמָה. כָּל עֵמֶל הָאָדָם לְפִיָּהּ, הָאִי קָרָא, בְּשַׁעְתָּא דְּדִינִין לִיָּהּ (דף מ"ב ע"א) לְבַר נֶשׁ בְּהֵוָה עַלְמָא כְּתִיב, כָּל הֵהוּא דִּינָא, וְכָל מֵאִי דְּסָבִיל בְּהֵוָה עַלְמָא, וְנִקְמִין מִנִּיהּ נִקְמָתָא דְּעַלְמָא. לְפִיָּהּ: בְּגִין פִּיָּהּ, דְּלֹא נָטִיר לִיָּהּ, וְסָאִיב לִיָּהּ לְנַפְשִׁיָּהּ, וְלֹא אִתְדַבֵּק בְּסְטֵרָא דְּחַיִּי, בְּסְטֵרָא דִּימִינָא. וְגַם הַנֶּפֶשׁ לֹא תִמְלָא, לֹא תִשְׁתַּלֵּם דִּינָהּ לְעַלְמִין וְלְעַלְמֵי עַלְמִין. דְּבַר אַחַר לֹא תִמְלָא, לֹא תִשְׁתַּלֵּם לְסַלְקָא לְאַתְרָהּ אֶלְעַלְמִין, בְּגִין דְּהָא אֲסַתְּאָבַת, וְאִתְדַבְּקַת בְּסְטֵרָא אַחַרָא.

רבי יוסי פתח ואמר, (קהלת ו) כל עמל אדם לפיהו וגו'. הסתכלתי בדברי שלמה המלך, וכלם אחוזים בחכמה עליונה. כל עמל אדם לפיהו, הפסוק הזה בשעה שדנים את האדם באותו העולם כתוב. כל אותו הדין, וכל מה ששובל באותו העולם ונוקמים ממנו נקמת העולם - לפיהו, בשביל פיהו שלא שמר אותו וטמא אותו את נפשו, ולא נדבק לצד החיים לצד הימין. וגם הנפש לא תמלא, לא תשתלם דינה לעולם ולעולמי עולמים. דבר אחר לא תמלא, לא תשתלם לעלות למקומה לעולמים, משום שהרי היא נטמאה ונדבקה לצד האחר.

רבי יצחק אמר, כל מאן דאסתאב בהו, כאילו פלח לעבודה זרה, דאיהו (דברים יז) תועבת יי', וכתוב לא תאכל כל תועבה. מאן דפלח לעבודה זרה, נפיק מסטרא דחיי, נפיק מרשותא קדישא, ועייל ברשותא אחרא. אוף מאן דאסתאב בהני מיכלי, נפיק מסטרא דחיי, ונפיק מרשו קדישא, ועייל ברשותא אחרא. ולא עוד, אלא דאסתאב בהאי עלמא, ובעלמא דאתי. ועל דא ונטמתם בם כתיב בלא א'.

רבי יצחק אמר, כל מי שנטמא בהם, כאילו עבד לעבודה זרה, שהיא תועבת ה', וכתוב לא תאכל כל תועבה. מי שעובד לעבודה זרה, יוצא מצד החיים, יוצא מרשות הקדשה ונכנס לרשות אחרת. אף מי שנטמא במאכלות הללו, יוצא מצד החיים, ויוצא מרשות הקדשה ונכנס לרשות אחרת. ולא עוד, אלא שנטמא בעולם הזה ובעולם הבא, ולכן כתוב ונטמתם בם בלי א'.

וכתיב, ולא תשקצו את נפשותיכם בבהמה ובעוף ובכל אשר תרמוש האדמה אשר הבדלתי אתכם לטמא. מאי לטמא. לטמא לעמין עובדי עבודה זרה, דהא אינון מסאבין, ומסטרא דמסאבא קא אתיין. וכל חד אתדבק באתריה.

וכתוב (ויקרא כ) ולא תשקצו את נפשותיכם בבהמה ובעוף ובכל אשר תרמש האדמה אשר הבדלתי לכם לטמא. מה זה לטמא? לטמא את העמים עובדי עבודה זרה, שהרי הם טמאים, והם באים מצד הטמאה, וכל צד נדבק במקומו.

רבי אלעזר הוה יתיב קמי דרבי שמעון אבוי, אמר ליה, הא דתנינן זמין קודשא בריך הוא לדכאה להו לישראל, במה. אמר ליה, במה דכתיב,

יחזקאל לו) וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מִיַּם טְהוֹרִים וְטַהַרְתֶּם וְגו'. כִּי־וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת־יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁאַל לֵאמֹר מַה־עָשִׂיתִי לְיִשְׂרָאֵל וְלָאֱלֹהִים וְלָאֲנָשִׁים וְהֵייתֶם קְדוֹשִׁים כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי יְיָ, בְּגִין דְּכַתְיב (דברים י) וְבוֹ תִדְבֹּק, וְכַתְיב (תהלים קמז) לֹא עָשָׂה כֵן לְכָל גּוֹי וּמִשְׁפָּטִים בְּל יָדְעוּם הַלְלוּיָהּ.

רַבִּי אֶלְעָזָר הָיָה יוֹשֵׁב לִפְנֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן אָבִיו. אָמַר לוֹ, זֶה שְׁשָׁנֵינוּ עֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְטַהַר אֶת יִשְׂרָאֵל, בְּמָה? אָמַר לוֹ, בְּמָה שְׁכַתוּב (יחזקאל לו) וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מִיַּם טְהוֹרִים וְטַהַרְתֶּם וְגו'. כִּי־וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת־יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁאַל לֵאמֹר מַה־עָשִׂיתִי לְיִשְׂרָאֵל וְלָאֱלֹהִים וְלָאֲנָשִׁים וְהֵייתֶם קְדוֹשִׁים כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי יְיָ, בְּגִין דְּכַתְיב (דברים י) וְבוֹ תִדְבֹּק, וְכַתְיב (תהלים קמז) לֹא עָשָׂה כֵן לְכָל גּוֹי וּמִשְׁפָּטִים בְּל יָדְעוּם הַלְלוּיָהּ.

רעיא מהימנא

(נדפס תצא רע"ח ע"ב) דְּגִים וְחֲגָבִים, אֵינָן טְעוּנִין שְׁחִיטָה, אֶלָּא אֲסִיפְתָּם הִיא הַמַּתְרַת אוֹתָם. הַכִּי מֵאֲרִי מְתִיבְתָּא, אִין צְרִיכִין שְׁחִיטָה, אֶלָּא דְּאִתְמַר בְּהוֹן, (בראשית מט) וַיִּגְוַע וַיִּאֲסֹף אֶל עַמּוּיוֹ. מַה נּוֹנֵי יָמָא, חִיּוּתָן בְּיָמָא. אִף תַּלְמִידֵי (תיקון נ"ו) חֲכָמִים, מֵאֲרִי מְתִיבְתִין, חִיּוּתֵיהוֹן בְּאֹרְיִיתָא, וְאִי אִתְפְּרָשׁוּן מִנָּה, מִיָּד מֵתִים. (נ"א תנאין) תְּנִינָן דְּמִתְנִיתִין, דְּבָה אִתְרַבּוּ כְּנוּנֵי יָמָא, וְאִי אֵינּוּן דְּבִנְיָבְשָׁתָא יַעֲלוּן לְמִיָּא, וְלֹא יַדְעוּן לְשִׁטְטָא, אֵינּוּן מֵייתִין. אֶבְל אֲדָם (דאֵינוּן מֵאֲרִי קַבְלָה אֵינּוּן לַעֲלִילָא), דְּאִיהוּ לַעֲלִילָא מְכַלְהוּ, אִתְמַר בִּיה (בראשית א) וַיִּרְדּוּ בְּדִגְתַּת הַיָּם וּבְעוּף הַשָּׁמַיִם.

דְּגִים וְחֲגָבִים אֵינָם טְעוּנִים שְׁחִיטָה, אֶלָּא אֲסִיפְתָּם הִיא הַמַּתְרַת אוֹתָם. כְּדָ מוֹרֵי הַיְשִׁיבָה, אִין צְרִיכִים שְׁחִיטָה, אֶלָּא שְׁנֵאמַר בְּהֵם (בראשית מט) וַיִּגְוַע וַיִּאֲסֹף אֶל עַמּוּיוֹ. מַה דְּגֵי הַיָּם חִיּוּתָם בְּיָם, אִף תַּלְמִידֵי חֲכָמִים בְּעַלֵּי הַמְשָׁנָה חִיּוּתָם בְּתוֹרָה, וְאִם נִפְרָדִים מִמֶּנָּה, מִיָּד מֵתִים. (תנאי) תְּנִינֵי הַמְשָׁנָה, שְׁבָה הִתְרַבּוּ כְּדֵי הַיָּם, וְאִם אֵלוּ שְׁבִיבְשָׁה יַעֲלוּ לְמִיָּם וְלֹא יוֹדְעִים לְשׁוּט, הֵם מֵתִים. אֶבְל אֲדָם (שהם בעלי קבלה, הללו שלמעלה), שְׁהוּא לְמַעְלָה מְכַלְהֵם, נְאָמַר בּוֹ (בראשית א) וַיִּרְדּוּ בְּדִגְתַּת הַיָּם וּבְעוּף הַשָּׁמַיִם.

דְּאֵינוּן מֵאֲרִי מְתִיבְתִין תְּנִינֵיָא, הַתְּנִין הַגְּדוֹל, (ישעיה כז) נַחֵשׁ בְּרִיחַ, לְקַבֵּל (שמות כו) וְהַבְּרִיחַ הַתִּיכּוֹן בְּתוֹד הַקְּרָשִׁים, בְּזַמְנָא דְּתְנִינָן מֵאֲרִי מְשָׁנָה אֵית בְּהוֹן מַחְלוּקַת, וּמְקָשִׁין דָּא לְדָא, בְּלַע לְחַבְרִיה. וְהֵאִי אִיהוּ תַלְמִיד זְעִיר שְׁלֵא הִגִּיעַ לְהוֹרָאָה וּמוֹרָה, חֲזִיב מֵיתָה. וְאִי אֵינוּן שׁוֹיִן דָּא לְדָא, וְאֵית בְּהוֹן מַחְלוּקַת, וְקוּשְׁיָא, אִתְמַר בְּהוֹן (ס"א לבסוף) (במדבר כא) אֶת וְהַב בְּסוּפָה, אוֹקְמוּהָ אֶהְבָּה בְּסוּפָה. (ע"כ רע"מ).

שְׁאוֹתָם מוֹרֵי הַמְשָׁנָה, הַתְּנִינֵים, הַתְּנִין הַגְּדוֹל, נַחֵשׁ בְּרִיחַ, כְּנִגְדַּת וְהַבְּרִיחַ הַתִּיכּוֹן בְּתוֹד הַקְּרָשִׁים, בְּזַמְנָן שְׁהַתְּנִינֵים, בְּעַלֵּי הַמְשָׁנָה, יֵשׁ

מחלקת ומקשים זה על זה, בולע את חברו, וזה תלמיד קטן שלא הגיע להוראה ומורה, חייב מיתה. ואם הם שונים זה לזה ויש בהם מחלקת וקשיה, נאמר בהם (לבסוף) (במדבר כא) את זהב בסופה, ופרשוה - אהבה בסופה. (עד כאן רעיא מהימנא).

פרשת תזריע

(ויקרא יב) וידבר יי' אל משה לאמר אשה כי תזריע וילדה זכר וגו'. רבי אלעזר פתח, (שיר השירים ג) על משכבי בלילות בקשתי וגו'. על משכבי, במשכבי מבעי ליה, מהו על משכבי. אלא כנסת ישראל אמרה קמי קודשא בריך הוא, ובעאת מניה על גלותא, בגין דהיא יתבא בין שאר עמין עם בנהא, ושכיבת לעפרא, ועל דהיא שכיבת בארעא אחרא מסאבא, אמרה, על משכבי בעינא, דכאיבנא (נ"א דשכיבנא) בגלותא, ועל דא, בקשתי את שאהבה נפשי ולאפקא לי מניה.

וידבר ה' אל משה לאמר אשה כי תזריע וילדה זכר וגו'. רבי אלעזר פתח, (שיר ג) על משכבי בלילות בקשתי וגו'. על משכבי?! במשכבי היה צריך להיות! מה זה על משכבי? אלא כנסת ישראל אמרה לפני הקדוש ברוך הוא, ומבקשת ממנו על הגלות, משום שהיא יושבת בין שאר העמים עם בניה ושוכבת לעפר. ועל שהיא שוכבת בארץ טמאה אחרת, אומרת: על משכבי אני מבקשת, שאני פואבת (שוכבת) בגלות, ועל זה - בקשתי את שאהבה נפשי, ולהוציא אותי ממנו.

דף מב ע"ב

בקשתי ולא מצאתיו, דלאו ארחיה לאזדווגא (דף מב ע"ב) בי אלא בהיכליה, קראתיו ולא ענני. דהא ביני עמין אחרנין יתיבנא, וקליה לא שמעין אלא בנוי. דכתוב, (דברים ד) השמע עם קול אלהים וגו'.

בְּקִשְׁתִּי וְלֹא מִצְאָתִי, שְׁאִין דָּרְכּוֹ לְהַזְדַּוֵּג עִמִּי אֶלָּא בְּהִיכְלוֹ, קִרְאָתִי
וְלֹא עֲנִנִי. שֶׁהִנֵּה בֵּין עַמִּים אַחֲרִים אֲנִי יוֹשֵׁבֶת, וְאִין שׁוֹמְעִים אֶת קוֹלוֹ
אֶלָּא בְּנִי, שְׁפָתוֹב (דְּבָרִים ד) הִשְׁמַע עִם קוֹל אֱלֹהִים וְגוֹ'.

רְבִי יִצְחָק אָמַר, עַל מִשְׁכְּבֵי בְּלִילוֹת. אָמְרָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל עַל מִשְׁכְּבֵי
אֶתְרַעַמְנָא קַמֵּיה, דִּי הִיא מְזַדְדוּג עִמִּי לְמַחְדֵי לִי, וְלִבְרַכָּא לִי, בְּחִידוֹ שְׁלִים.
דְּהָכִי תִּנְיָן דְּמִזְוִיגָא דְּמִלְכָּא בְּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, כְּמָה צְדִיקִים יָרְתוּ יְרוּתָת
אֲחִסְנָתָא קַדִּישָׁא, וְכְמָה בְּרַכָּאן מִשְׁתַּכְּחִי בְּעֵלְמָא.

רְבִי יִצְחָק אָמַר, עַל מִשְׁכְּבֵי בְּלִילוֹת - אָמְרָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, עַל מִשְׁכְּבֵי
הֶתְרַעַמְתִּי לְפָנָיו, שֶׁהִיָּה מְזַדְדוּג עִמִּי לְשִׁמַּח אוֹתִי וְלִבְרַךְ אוֹתִי בְּשִׁמְחָה
שְׁלֵמָה. שְׁכַדְּ שְׁנִינִי, שְׁמִזְוִיג שֶׁל הַמֶּלֶךְ עִם כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל כְּמָה צְדִיקִים
יָרְשׁוּ יְרֵשֶׁת נְחֻלָּה הַקְּדוּשָׁה, וְכְמָה בְּרֻכּוֹת נְמִצָּאוֹת בְּעוֹלָם.

רְבִי אַבְּא הָוָה אָזִיל לְכַפֵּר קִנְיָא, (ס"א בפרקמטיא) לְמַעְרַתָּא דְּלוּד. וְהוּו עִמֵּיה
רְבִי יוֹסִי וְרְבִי חִיָּיא. אָמַר רְבִי יוֹסִי, כְּתִיב, (משלי יב) אִשֶׁת חֵיל עֲטָרָת בְּעֵלָּהּ
וְגוֹ'. אִשֶׁת חֵיל, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְכַרְקַב בְּעַצְמוֹתֵי מְבִישָׁה. אֵלִין (נ"א דא
מהימנותא דשאר) עִמִּין עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לֹא יָכִיל לְמַסְבֵּל
לוֹן בְּעֵלְמָא, כְּמָה דָּאֵת אָמַר, (ויקרא כ) וְאָקוּץ בָּם. כְּהִנֵּי קוּצִין וְגוֹבִין דְּדַחְקִין
לִיה לְבַר נָשׁ וְלֹא יָכִיל לְמַסְבֵּל לוֹן.

רְבִי אַבְּא הָיָה הוֹלֵךְ לְכַפֵּר קִנְיָא (בסחורה) לְמַעְרַת לוד, וְהָיו עִמֵּי רְבִי יוֹסִי
וְרְבִי חִיָּיא. אָמַר רְבִי יוֹסִי, כְּתוּב (משלי יב) אִשֶׁת חֵיל עֲטָרָת בְּעֵלָּהּ וְגוֹ'.
אִשֶׁת חֵיל - זוֹ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְכַרְקַב בְּעַצְמוֹתֵי מְבִישָׁה - אֵלוּ (זוֹ הָאֲמוּנָה
של שאר) הָעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה שְׁאִין הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא יָכוֹל לְסַבֵּל
אוֹתָם בְּעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ב) וְאָקוּץ בָּם. כְּאוֹתָם קוּצִים
וְדַרְדְּרִים שְׁדוּחְקִים אֶת הָאָדָם וְלֹא יָכוֹל לְסַבֵּל אוֹתָם.

אָמַר רְבִי אַבְּא, הָכִי הוּא וְדָאִי, אִשֶׁת חֵיל, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּהִיא גְּבִירָתָא
מִכְּמָה חִיָּילִין וְכְמָה מִשְׁרִיין דְּמִשְׁתַּכְּחִי בְּעֵלְמָא, עֲטָרָת בְּעֵלָּה, כְּמָה דָּאֵת
אָמַר, עֲטָרָת תִּפְאָרֶת, וְכֵלָּא חַד. (ל"ג וכו' אשת חיל דא כנסת ישראל דהא בזווגא דמלכא
אפיקת כמה חיילין כמה משיריין כמה צדיקים בעלמא וכלהו אקרון בניס לקודשא בריך הוא
ולכנסת ישראל כמה דכתיב (דברים י"ד) בניס אתם ליי אלהיכם.) עַד דְּהוּוֹ אָזִיל, אָמַר רְבִי
אַבְּא כָּל חַד לֵימָא מְלָה, בְּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל.

אָמַר רַבִּי אַבְבָּא, כָּדָּזְה וְדַאִי. אֵשֶׁת חֵיל - זֹו כְּנִסְתּוֹ יִשְׂרָאֵל, שְׁהִיא
הַגְּבֵרַת מִכַּמְּה חֵילוֹת וְכַמְּה מַחְנוֹת שְׁנַמְצָאִים בְּעוֹלָם. עֵטְרַת בְּעֵלְהָ -
כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר עֵטְרַת תְּפָאֲרַת, וְהַפֵּל אֶחָד. (ל״ג אֵשֶׁת חֵיל זֹו כְּנִסְתּוֹ יִשְׂרָאֵל, שְׁהִיא
הַמֶּלֶךְ הוֹצִיאָה כַּמְּה חֵילוֹת, כַּמְּה מַחְנוֹת, כַּמְּה צְדִיקִים בְּעוֹלָם, וְכֻלָּם נִקְרָאִים בְּנִים לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא וְלִכְנִסְתּוֹ יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב (דְּבָרִים יד) בְּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם) עַד שְׁהִיוּ הוֹלְכִים,
אָמַר רַבִּי אַבְבָּא, כָּל אֶחָד יֹאמַר דְּבַר בְּכְנִסְתּוֹ יִשְׂרָאֵל.

רַבִּי אַבְבָּא פָּתַח וְאָמַר. (מִשְׁלֵי לא) אֵשֶׁת חֵיל מִי יִמְצָא, דָּא כְּנִסְתּוֹ יִשְׂרָאֵל,
דְּאִיְהִי אֵשֶׁת חֵיל, כְּמָה דְּאִמְרֵן. מִי יִמְצָא, כְּמָה דְּאִתְּ אָמַר, אֲשֶׁר יִמְצָא
אֶתְכֶם בְּאַחֲרִית הַיָּמִים. (ל״ג מִי יִמְצָא לֵאגָחָא בֵּיהּ קִרְבָּא) מִי יִמְצָא, מֵאן יִזְכָּה
לְמַהּוֹי בֵּיהּ בְּשְׁלִימוֹ, וְלֹא שְׁתַּכְחָא עִמָּה תְּדִיר.

רַבִּי אַבְבָּא פָּתַח וְאָמַר, אֵשֶׁת חֵיל מִי יִמְצָא - זֹו כְּנִסְתּוֹ יִשְׂרָאֵל, שְׁהִיא
אֵשֶׁת חֵיל, כְּמוֹ שְׁאִמְרֵנוּ. מִי יִמְצָא, כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר אֲשֶׁר יִמְצָא אֶתְכֶם
בְּאַחֲרִית הַיָּמִים. (ל״ג מִי יִמְצָא לֵאגָחָא בֵּיהּ קִרְבָּא) מִי יִמְצָא - מִי יִזְכָּה לְהִיְוֹת עִמָּה
בְּשְׁלִמוֹת וְלֹא מְצָא עִמָּה תְּמִיד.

וְרַחוּק מִפְּנִינִים מְכָרָה, מְכָרָה, מְקַחָה מִבְּעֵי לִיהּ. אֶלְא, לְכָל אֵינוֹן דְּלֹא
אֶתְדַבְּקוּ בֵּיהּ בְּשְׁלִימוֹ, וְלֹא שְׁלָמִין בְּהַדָּה, הִיא מְכָרָה לֹוֹן וְאַסְגָּרָא לֹוֹן בִּידָא
דְּעַמְמִין אַחֲרָנִין. כְּמָה דְּאִתְּ אָמַר, (שְׁמוּאֵל א, יב) וַיַּעֲזְבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת יְיָ
וַיִּמְכְּרוּ אוֹתָם בְּיַד סִיסְרָא. וְכִדִּין כְּלָהוּ רְחִיקִין מֵאֵלִין פְּנִינִים עֲלָאִין
קְדִישִׁין, דְּלֹא יְהֵא חוֹלְקָא בֵּהוּ. הַדָּא הוּא דְּכִתִּיב וְרַחוּק מִפְּנִינִים מְכָרָה.

וְרַחוּק מִפְּנִינִים מְכָרָה, מְכָרָה?! מְקַחָה הִיא צְרִיךְ לְהִיְוֹת! אֶלְא לְכָל
אוֹתָם שְׁלֹא נִדְּבָקוּ עִמָּה בְּשְׁלִמוֹת וְלֹא שְׁלָמִים עִמָּה, הִיא מְכָרָה אוֹתָם
וְהַסְגִּירָה אוֹתָם בְּיַד עַמִּים אַחֲרִים, כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר וַיַּעֲזְבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
אֶת ה', וַיִּמְכְּרוּ אוֹתָם בְּיַד סִיסְרָא. וְאִזּוּ הַתְּרַחֲקוּ כָּלִם מֵאוֹתָן פְּנִינִים
עֲלִיוֹנוֹת קְדוּשׁוֹת, שְׁלֹא יְהֵא חֶלֶק בֵּהוּ. זֶהוּ שְׁפָתוֹב וְרַחוּק מִפְּנִינִים
מְכָרָה.

רַבִּי חִיָּיא פָּתַח קָרָא אֲבִתְרִיהּ וְאָמַר, בְּטַח בֵּיהּ לֵב בְּעֵלְהָ וְשָׁלַל לֹא יַחְסֹר.
בְּטַח בֵּיהּ לֵב בְּעֵלְהָ, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּבִגְיֵי כְּדָּ מְנִי לֵה עַל עֲלָמָא,
לְאֶתְדַבְּרָא עֲלָהּ, כָּל זִיוִנִין דְּלִיהּ אֶפְקִיד בִּידְהָא, וְכָל אֵינוֹן מְגִיחֵי קִרְבָּא,
וְעַל דָּא, וְשָׁלַל לֹא יַחְסֹר.

רבי חייא פתח בפסוק אחריו ואמר, בטח בה לב בעלה ושלל לא יחסר, בטח בה לב בעלה - זה הקדוש ברוך הוא, שמשום כך מנה אותה על העולם להנהיג אותו, כל כלי הזין שלו הפקיד בידיה, וכל אותם לוחמי הקרב, ועל כן ושלל לא יחסר.

רבי יוסי פתח קרא אבתריה, ואמר, גמלתהו טוב ולא רע כל ימי חייה. גמלתהו טוב, היא זמינת טוב לעלמא, זמינת טוב להיכלא דמלכא ולבני היכליה. ולא רע. בגין דכתוב, (בראשית ב) ועץ הדעת טוב ורע, טוב אימתי, בזמנא דאינון ימי השמים, נהרין עלה, ומזדווגן עמה כדקא יאות, דאינון ימי חייה. בגין דעץ החיים, שדר לה חיים, ונהיר לה. ובההוא זמנא גמלתהו טוב ולא רע. אמר רבי אבא שפיר הוא, וכלהו קראי בכנסת ישראל אתמרו. (ויקרא יב) אשה כי תזריע. תנינן, אשה מזרעת תחלה יולדת זכר. רבי אחא אמר, הא תנינן, דקודשא בריך הוא גזר על ההיא טפה, אי איהו דכר אי איהי נוקבא, ואת אמרת אשה מזרעת תחלה יולדת זכר. אמר רבי יוסי, ודאי קודשא בריך הוא אבחין בין טפה דדכורא ובין טפה דנוקבא, ובגין דאבחין ליה, גזר עליה, אי להוי דכר או נוקבא.

רבי יוסי פתח בפסוק אחריו ואמר, גמלתהו טוב ולא רע כל ימי חייה. גמלתהו טוב, היא הזמינה טוב לעולם, הזמינה טוב להיכל המלך ולבני היכלו. ולא רע, משום שכתוב (בראשית ב) ועץ הדעת טוב ורע. מתי טוב? בזמן שאותם ימי השמים מאירים עליה ומזדווגים עמה כראוי, שהם ימי חייה. משום שעץ החיים שולח לה חיים ומאיר לה, ובאותו זמן - גמלתהו טוב ולא רע. אמר רבי אבא, יפה הוא, וכל הפסוקים נאמרו על כנסת ישראל. אשה כי תזריע. שנינו, אשה מזרעת תחלה, יולדת זכר. רבי אחא אמר, הרי שנינו שהקדוש ברוך הוא גזר על הטפה ההיא אם היא זכר אם היא נקבה, ואתה אומר אשה מזרעת תחלה יולדת זכר? אמר רבי יוסי, ודאי שהקדוש ברוך הוא מבחין בין טפה של זכר ובין טפה של נקבה, ומשום שמבחין בה, גוזר עליה אם תהיה זכר או נקבה.

אמר רבי אחא, וילדה זכר, וכי פיון דמזרעת יולדת, דכתוב, וילדה (אלא), האי קרא הכי מפעי ליה, אשה כי תהר וילדה זכר. (ס"א תזריע ויהיה זכר) מהו, כי תזריע וילדה. אמר רבי יוסי, אתתא, מן יומא דאתעברת עד יומא דילדת לית לה בפומא, אלא ילידו דילה אי להוי דכר, ועל דא, אשה כי תזריע וילדה זכר.

אמר רבי אחא, וילדה זכר - וכי כיון שפזרעת יולדת, שכתוב וילדה?
(אלא) הפסוק הזה כד הנה צריך להיות: אשה כי תהר וילדה זכר.
(תזריעויהיהזכר) מה זה כי תזריע וילדה? אמר רבי יוסי, אשה, מיום
שמתעברת עד היום שמולידה, אין לה בפיה אלא הילוד שלה אם
יהיה זכר, ועל כן - אשה כי תזריע וילדה זכר.

דף מ"ג ע"א

אשה כי תזריע. רבי חזקיה פתח, (תהלים קד) מה רבו מעשיך יי'. כמה
סגי אין עובדוהי דמלכא קדישא בעלמא, מתל לבר נש דנטיל בידוהי כמה
(דף מ"ג ע"א) מקטורין פחדא, וזרע לון בזמנא חדא, ולבתר נפיק כל חד וחד
בלחודוי. כד קודשא בריך הוא עביד עובדוהי בחכמה, ובחכמה נטיל פלא
פחדא וזרע לון, ולבתר נפקו כל חד וחד בזמניה, הךא הוא דכתיב, (תהלים
קד) כלם בחכמה עשית.

אשה כי תזריע. רבי חזקיה פתח, מה רבו מעשיך ה', כמה רבים מעשי
המלך הקדוש בעולם. משל לאדם שלקח בידו כמה זרעים יחד, וזרע
אותם בפעם אחת, ואחר כך יוצא כל אחד ואחד לבדו. כך הקדוש
ברוך הוא עשה מעשיו בחכמה, ובחכמה נטל הכל יחד וזרע אותם,
ואחר כך יצאו כל אחד ואחד בזמנו. זהו שכתוב (תהלים קד) כלם
בחכמה עשית.

אמר רבי אבא, מה רבו מעשיך יי', כמה סגי אין אינון עובדוהי דמלכא
קדישא, וכלהו, סתימין בחכמה, הךא הוא דכתיב כלם בחכמה עשית.
כלהו בחכמה כלילן, ולא נפקי לבר אלא בשבילין ידיען, לגבי בינה.
ומתמן, אתעבידו פלא ואתתקנו, הךא הוא דכתיב, (משלי כד) ובתבונה
יתכונן. ועל דא כלם בחכמה עשית, בבניה.

אמר רבי אבא, מה רבו מעשיך ה', כמה רבים מעשי המלך הקדוש,
וכלם סתומים בחכמה. זהו שכתוב כלם בחכמה עשית. כלם כלולים
בחכמה, ולא יוצאים החוצה אלא בשבילים ידועים כלפי הבינה,
ומשם נעשים הכל ונתתקנים. זהו שכתוב (משלי כד) ובתבונה יתכונן,
ועל זה - כלם בחכמה עשית, בבניה.

מְלֶאֱהָ הָאָרֶץ, הָאָרֶץ: דָּא כְּנִסְתַּיִשְׂרָאֵל, דְּמִתְמָן אֲתִמְלִיא מִכְּלָא, כְּמָה
דְּאֵת אָמַר (קהלת א) כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם וְגוֹי. קִנְיָנִי. דְּהִיא אֲפִיקַת
לוֹן לְבַתֵּר, הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, (בראשית ב) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ
בְּהַבְרָאָם, בְּה' בְּרָאָם. בְּגִינֵי כֵּן מְלֶאֱהָ הָאָרֶץ קִנְיָנִי.

מְלֶאֱהָ הָאָרֶץ. הָאָרֶץ - זוֹ כְּנִסְתַּיִשְׂרָאֵל, שְׁמִשָּׁם הַכֹּל מִתְמַלָּא, כְּמוֹ
שְׁנֵאמַר (קהלת א) כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם וְגוֹי. קִנְיָנִי - שְׁהִיא
מוֹצִיאָה אוֹתָם אַחֵר כֵּן. זֶהוּ שְׁכַתוּב (בראשיתב) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם
וְהָאָרֶץ בְּהַבְרָאָם, בְּה' בְּרָאָם. מִשּׁוּם כֵּן, מְלֶאֱהָ הָאָרֶץ קִנְיָנִי.

תָּא חֲזִי, בְּשַׁעְתָּא דְּבַר נֶשׂ אֲתִי לְאֲתִקְדָּשָׁא לְאִזְדוּגָא בְּנוֹקְבִיָּה, (בכונה)
בְּרַעוּתָא קְדִישָׁא דִּילִיָּה, אֲתַעַר עָלֶיָּה רוּחָא (אחרא) קְדִישָׁא, כְּלִיל דְּכַר
וְנוֹקְבָא. וְרַמִּיז קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְחַד שְׁלוּחָא מְמַנָּא עַל עֲדוּיִיָּהוּן דְּבְנֵי
נְשָׂא, וּמְנִי בִידֵיָּה הַהוּא רוּחָא, וְאוֹדַע לִיָּה, לְאֵן אֲתֵר יִפְקוּד לִיָּה. הִדָּא הוּא
דְּכְּתִיב, (איוב ג) וְהִלְלָה אָמַר הוֹרָה גְבַר. הִלְלָה אָמַר, לְהַהוּא מְמַנָּא, הוֹרָה
גְבַר מְפֻלְגָּא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲפִקִיד לִיָּה, לְהַהוּא רוּחָא, כָּל מַה
דְּאֲפִקִיד, וְהָא אוֹקְמוּהָ.

בֵּא רֵאָה, בְּשַׁעָה שְׁאָדָם בָּא לְהִתְקַדֵּשׁ לְהִזְדוּג בְּנִקְבִתוֹ (בכונה) בְּרַצוֹן
קְדוֹשׁ שְׁלוֹ, מִתְעוֹרְרַת עָלְיוֹ רוּחַ (אחרת) קְדוֹשָׁה, כְּלוּלָה זְכָר וּנְקֵבָה,
וְרוּמִז הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְשְׁלִיחַ אֶחָד הַמְמַנָּה עַל הַרְיוֹנוֹת בְּנֵי הָאָדָם,
וּמְפִקִיד בְּיָדוֹ אוֹתָהּ הַרוּחַ, וּמּוֹדִיעַ לוֹ לְאִיזָה מְקוּם יִפְקֵד אוֹתוֹ. זֶהוּ
שְׁכַתוּב (איוב ג) וְהִלְלָה אָמַר הַרָה גְבַר. הִלְלָה אָמַר לְאוֹתוֹ מְמַנָּה: הַרָה
גְבַר מְפֻלְוִי. וְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְפִקִיד לוֹ, אֶת אוֹתָהּ הַרוּחַ, כָּל מַה
שְׁמִפְקִיד, וְהִנֵּה פְרִשׁוּהָ.

כְּדִין רוּחָא נְחֻתָא, וְחַד צוּלְמָא עֲמִיָּה, (ק"ד ע"ב) הַהוּא דְּקָאִים בְּדִיוֹקְנִיָּה
לְעִילָא, בְּהַהוּא צוּלְמָא אֲתַבְרִי (ס"א אַתְרַבִּי), בְּהַהוּא צוּלְמָא אֲזִיל בְּהַאי
עֲלָמָא. הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, (תהלים לט) אֲדָ בְּצִלְם יִתְהַלֵּךְ אִישׁ. בְּעוֹד דְּהַאי
צוּלְמָא אֲשַׁתְּכַח (ויחי ר"כ ע"א) עֲמִיָּה דְּבַר נֶשׂ, (בצולמא דִּילִיָּה) קָאִים בְּהַאי
עֲלָמָא, דְּמִתְחַבְרָאן כְּחַדָּא (ס"א אַשְׁתַּכַּח עֲמִיָּה בַר נֶשׂ קָאִים בַּהַאי עֲלָמָא וְתִרִין אֵינוּן
דְּמִתְחַבְרָן כְּחַדָּא), וְשְׁלֵמָה מְלָכָא אֲזַהַר לְבְנֵי נְשָׂא וְאָמַר, (שיר השירים ב) עַד שְׁיִפּוּחַ
הַיּוֹם וְנָסוּ הַצִּלְלִים, תִּרְי.

אֲז יוֹרְדַת רוּחַ, וְצִלְם אֶחָד עֲמָה, אוֹתוֹ שְׁעוּמַד בְּדִיוֹקְנֵו לְמַעְלָה, בְּאוֹתוֹ
צִלְם נְבְרָא (הַתְּגַדַּל), בְּאוֹתוֹ צִלְם הוֹלֵךְ בְּעוֹלָם הַזֶּה. זֶהוּ שְׁכַתוּב (תהלים לט)
אֲדָ בְּצִלְם יִתְהַלֵּךְ אִישׁ. בְּעוֹד שְׁהַצִּלְם הַזֶּה נִמְצָא עִם הָאָדָם, בְּצִלְם

שְׁלוֹ עוֹמֵד בְּעוֹלָם הַזֶּה, שְׁמֵת־חֲבָרִים כְּאֶחָד (נמצא עמו אדם עומד בעולם הזה, ושנים הם שמתחברים כאחד) הוּא עוֹמֵד בְּעוֹלָם הַבָּא, וְשָׁנִים הֵם שְׁמֵת־חֲבָרִים יַחַד. וְשִׁלְמָה הַמֶּלֶךְ מְזַהֵר אֶת בְּנֵי הָאָדָם וְאוֹמֵר, (שיר ב) עַד שְׁיִפּוּחַ הַיּוֹם וְנָסוּ הַצְּלָלִים, שְׁנִים.

וּבִסְפָרָא דְחַרְשִׁין דְּאַשְׁמַדַּאי, אֲשַׁכְחַנָּא דְּאִינוּן דִּיזְדַּעֵי (ס"א דבעו) לְחַרְשָׁא חַרְשִׁין מְסִטֵּר שְׁמַאלָא, וְלֵאֲתִידְבָּקָא בְּהוּ, יְקוּם לְנִהוּרָא דְשָׁרְגָא, אוּ בְּאַתְרֵי דִּיתְחַזוּן אִינוּן צוּלְמִין דִּילֵיהּ, וְיִימָא אִינוּן מְלִין דְּמִתְתַּקְנִי לְאִינוּן חַרְשִׁין, וְיִקְרִי לֹון, לְאִינוּן סְטֵרִין מְסַאָבִין, בְּשִׁמְהוֹן מְסַאָבִין דִּילְהוֹן, וְיִזְמִין (ויומי) צוּלְמִין דִּילֵיהּ לְאִינוּן דְּקֵאֲרִי, וְיִימָא דְּהוּא אֲתַתְּקוּן בְּרַעוּתֵיהּ לְהוּ לְפִקּוּדֵיהּ, וְהוּא בְּרֵשׁ נְפִיק מְרֵשׁוֹ דְּמֵאֲרִיהּ וּפְקֻדוּנָא דִּילֵיהּ, יְהִיב לְסִטֵּר מְסַאָבָא.

וּבִסְפָרֵי הַכְּשָׁפִים שֶׁל אֲשַׁמַּדַּאי מְצֵאוּנוּ, שְׁאוֹתֶם שְׂיֻדְעִים (שרוצים) לְכַשֵּׁף כְּשָׁפִים מְצֵד הַשְּׁמַאל וְלִהְדָּבֵק בָּהֶם, יְקוּם לְאוּרֵי הַיָּר אוּ בְּמִקּוּם שְׁיִרְאוּ אוֹתֶם הַצְּלָמִים שְׁלוֹ, וְיֵאמֵר אוֹתֶם דְּבָרִים שְׁמִתְקַנִּים לְאוֹתֶם הַכְּשָׁפִים, וְיִקְרָא לָהֶם לְאוֹתֶם צְדָדִים טְמֵאִים בְּשִׁמּוֹת הַטְּמֵאִים שְׁלָהֶם, וְיִזְמִין (וישביע) הַצְּלָמִים שְׁלוֹ לְאוֹתֶם שְׁקוּרָא, וְיֵאמֵר שְׁהוּא מִתְתַּקְּוּן בְּרַצוּנוֹ לָהֶם לְמִצּוֹתֶם, וְאוֹתוֹ הָאִישׁ יוֹצֵא מְרֵשׁוֹת רְבוּנוֹ, וּפְקֻדוּנוֹ נוֹתֵן לְצַד הָאֲחֵר.

וּבְאִינוּן מְלִין דְּחַרְשִׁין דְּאִיהוּ יִימָא, וְיִזְמִין (נייא ויומי) לֹון לְצוּלְמִין, אֲתַתְּחַזוּן תְּרִין רוּחִין וּמִתְתַּקְּוּן בְּאִינוּן צוּלְמִין דִּילֵיהּ, בְּחִיזוֹ דְּבְנֵי אֲנָשָׁא, וּמוֹדְעִין לֵיהּ מְלִין לְאַבְאָשָׁא, וּמְלִין לְאוֹטְבָא, לְזִמְנִין יְדִיעוּן. וְאֵלִין תְּרִין רוּחִין, דְּלֵא אֲתַכְּלִילוּ בְּכָלְלָא דְּגוּפָא, הַשְּׁתָא אֲתַכְּלִילוּן בְּאֵלִין צוּלְמִין, וּמִתְתַּקְּוּן בְּהוּ וּמוֹדְעִין לֵיהּ לְבַר נֶשׁ מְלִין לְאַבְאָשָׁא, וְדָא הוּא דְּנִפִיק מְרֵשׁוֹתָא דְּמֵאֲרִיהּ, וּפְקֻדוּנָא דִּילֵיהּ, יְהִיב לְסִטֵּר מְסַאָבָא.

וּבְאוֹתֶם דְּבוּרִים שֶׁל כְּשָׁפִים שְׁהוּא יֵאמֵר וְיִזְמִין (וישביע) אוֹתֶם לְצְלָמִים, נְרָאִים שְׁתֵּי רוּחֹת, וּמִתְתַּקְּוּן בְּאוֹתֶם צְלָמִים שְׁלוֹ בְּמֵרְאָה שֶׁל בְּנֵי אָדָם, וּמוֹדְעִים לוֹ דְּבָרִים לְהַרְעוֹ וּדְבָרִים לְהִיטִיב לְזִמְנִים יְדוּעִים. וְאֵלוֹ שְׁתֵּי הַרוּחֹת שֶׁלֹא נִכְלְלוּ בְּכָלְלָא שֶׁל גּוּף, עֲכָשׁוּ נִכְלָלִים בְּצְלָמִים הַלְלוּ, וּמִתְתַּקְּוּן בָּהֶם וּמוֹדְעִים לוֹ לְאָדָם דְּבָרִים לְהַרְעוֹ, וְזֵהוּ שְׂיֻצָא מְרֵשׁוֹת רְבוּנוֹ, וּפְקֻדוּנוֹ נוֹתֵן לְצַד הַטְּמֵא.

תָּא חֲזִי, אָסִיר לִיה לְבַר נָשׁ לְאַשְׁדָּא מְאֵי דְבֵיתָא, וְלֹא־פְקֻדָּא לִיה לְסִטְרָא אַחְרָא, דְּלֹא אֶצְטְרִיךְ, אוּ מְלָה אַחְרָא דְכְּוֹתִינָה, (ס"א דביתיה לקבלא ליה) דְּהָא כְּמָה גְרַדִּינִי נִימוּסִין זְמִינִין לְהֵהוּא מְלָה לְקַבְּלָא לִיה, וּמֵהֵהוּא זְמַנָּא, לֹא שְׂאֵרוּ עָלֶיה בְּרַכָּאוֹן, דְּהָא מְסִטְרָא אַחְרָא הוּא. כָּל שְׁכֹן מֵאֵן דְּאִזְמִין בְּרַעוּתִיה עַל הֵהוּא טִיבוּ עֲלָא דִילֵיה, לְאַחְרָא וְלִסִּטְרָא אַחְרָא. דְּהָא, מֵהֵהוּא דְּאִזְמִין לִיה הוּי.

בֹּא רְאֵה, אָסִיר לְאָדָם לְזֶרֶק כְּלִי הַבַּיִת וְלִהְפָּקִידוֹ לְצַד הָאֲחֵר, שְׁלֹא צְרִיךְ, אוּ דְבַר אַחֵר שְׁכָמוֹתוֹ (של ביתו לקבל אותו), שְׁהָרִי כְּמָה שׁוֹמְרֵי הַכְּלָלִים מְזַמְּנִים לְדַבֵּר הֵהוּא לְקַבֵּל אוֹתוֹ, וּמֵאוֹתוֹ זְמַן לֹא שׁוֹרִים עָלָיו בְּרַכּוֹת, שְׁהָרִי הוּא מְצַד אַחֵר. כָּל שְׁכֹן מִי שְׁמִזְמִין בְּרַצוֹנוֹ עַל אוֹתוֹ הַטּוֹב הָעֲלִיוֹן שְׁלוֹ, לְאַחֵר וְלְצַד הָאֲחֵר, שְׁהָרִי הוּא מֵאוֹתוֹ שְׁהִזְמִין אוֹתוֹ.

וְכַד קָרִיבוּ יוֹמִין דְּבַר נָשׁ לְנִפְקָא מֵהָאֵי עֲלָמָא, הֵהוּא צוּלְמָא עֲלָא דְיָהֲבִי לִיה, אֲתֵיָא הֵהוּא רוּחָא בִישָׁא דְהוּה מִתְדַבֵּק בֵּיה בְּכָל יוֹמָא, וְנָטִיל לִיה לְהֵהוּא צוּלְמָא, וְאֲתַתְּקוֹן בֵּיה וְאִזֵּיל לִיה, וְלֹא אֲתַחֲזֵר בֵּיה בְּבַר נָשׁ לְעֲלָמִין. כְּדִין יִנְדַע דְּהָא אֲתַדְחִיָא הוּא מְכַלָּא.

וְכַשְׁקָרְבִים יְמֵי הָאָדָם לְצֵאת מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, אוֹתוֹ הַצָּלָם הָעֲלִיוֹן שְׁנוֹתֵנִים לוֹ, בְּאֵה אוֹתָה רוּחַ רְעָה שְׁהָיָה נִדְבֵק בָּהּ בְּכָל יוֹם, וְנוֹטָלֶת אוֹתוֹ הַצָּלָם, וּמִתְתַקֵּן בּוֹ וְהוֹלֵךְ לוֹ, וְלֹא חוֹזֵר לְאָדָם לְעוֹלָמִים. אִזּוּ יִדַע שְׁהָרִי הוּא נִדְחָה מִן הַכָּל.

דף מ"ג ע"ב

תָּא חֲזִי, בְּשַׁעֲתָא דְנִשְׁמַתָּא נַחְתָּא לְאַעְלָא לִיה בְּהָאֵי עֲלָמָא, נַחְתָּא בְּגִנְתָּא דְעֵדוֹן דְאַרְעָא, וְחֻמָּאת יְקָרָא דְרוּחִיהוֹן דְצְדִיקָיָא קַיִימִין שׁוֹרִין שׁוֹרִין. לְבַתֵּר אֲזֵלָא לְגִיהֶנְס, וְחֻמָּאת לְהוּ לְרִשְׁיַעֲיָא דְצוֹוּחִין וְוִי וְוִי, וְלֹא מִרְחֻמֵי עֲלִיָּהוּ. וּבְכַלָּא אֶסְהִידוּ בְּה סְהִדוּתָא, וְהֵהוּא צוּלְמָא קַדִּישָׁא קַיִימָא עֲלִיה, עַד דְנִפְיֵק לְעֲלָמָא. (דף מ"ג ע"ב)

בֹּא רְאֵה, בְּשַׁעֲה שְׁהִנְשָׁמָה יוֹרְדָת לְהַפְנִס לוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה, יוֹרְדָת לְגוֹן הָעֵדוֹן שֶׁל הָאָרֶץ, וְרוּאָה אֶת כְּבוֹדָם שֶׁל רוּחוֹת הַצְּדִיקִים עוֹמְדִים שׁוֹרוֹת שׁוֹרוֹת. אַחֵר כֶּךָ הוֹלְכֶת לְגִיהֶנְס, וְרוּאָה אֶת הַרְשָׁעִים שְׁצוֹוּחִים

וי וי, ולא מרחמים עליהם. ובכל מעידים בה עדות, ואותו הצלם
הקדוש עומד עליה, עד שיוצאת לעולם.

כד נפיק לעלמא, אזדמון ההוא צולמא לגביה, ואשתתף בהדיה, ואתרבי
עמיה. כמה דאתמר, (תהלים לט) אך בצלם יתהלך איש. ובההוא צלם
אשתתפו (אשתכחו) יומוי דבר נש, ותליין ביה, הדא הוא דכתיב, (איוב ח) כי
תמול אנחנו ולא נדע כי צל ימינו עלי ארץ. כי צל ימינו ודאי. ומן יומא
דמתעברא אתתא עד יומא דאולידת, לא ידעין בני נשא עובדוי דקודשא
ברוך הוא, כמה אינון רברבין, וכמה אינון עלאין. הדא הוא דכתיב, (תהלים
ד) מה רבו מעשיך יי וגו'.

כשיוצאת לעולם, מזדמן לה אותו הצלם, ומשתתף עמה, ומתגדל
עמה, כמו שנאמר אך בצלם יתהלך איש. ובאותו הצלם משתתפים
(נמצאים) ימי האדם ותלויים בו. זהו שכתוב (איוב ח) כי תמול אנחנו ולא
נדע כי צל ימינו עלי ארץ. כי צל ימינו ודאי. ומיום שמתעברת האשה
עד היום שמולידה, לא יודעים בני אדם את מעשי הקדוש ברוך הוא
כמה הם גדולים וכמה הם עליונים. זהו שכתוב (תהלים ד) מה רבו
מעשיך ה' וגו'.

תא חזי, כל רוחין דעלמא כלילן דכר ונוקבא, וכד נפקין, דכר ונוקבא
נפקין, ולבתר מתפרשן בארחייהו, אי זכי בר נש, לבתר מזדווגי כחדא.
והיינו בת זוגו, ומתחברן בזווגא (ס"א בגוונא) חד בכלא, רוחא וגופא.
דכתיב, (בראשית א) תוצא הארץ נפש חיה למינה. מאי למינה. ההוא רוחא
דבר נש דנפיק זוגיה דדמי ליה.

בא ראה, כל רוחות העולם כלולות זכר ונקבה, וכשיוצאות, יוצאות
זכר ונקבה, ואחר כך נפרדים בדרכיהם, אם זוכה האדם, אחר כך
מזדווגים יחד. והיינו בת זוגו, ומתחברים בזווג (בגוון) אחד בכל, רוח
וגוף, שכתוב (בראשית א) תוצא הארץ נפש חיה למינה. מה זה למינה?
אותה רוח האדם שיוצאת זוגו שדומה לו.

ומאי הארץ, כמה דאת אמר, (תהלים קלט) רקמתי בתחיתיות ארץ. והא
אוקמוה. תוצא הארץ ודאי, דהא מנה נפקין נפש חיה, כמה דאוקימנא,
דא רוחיה דאדם קדמאה, היינו דכתיב, (בראשית ג) ומפרי העץ אשר בתוך
הגן. ומפרי העץ, דא קודשא ברוך הוא, אשר בתוך הגן, אשר בתוך
האשה, תנינו, היינו, אשה כי תזריע וילדה זכר, כתיב. ולא כליל דכר

וּנְקָבָא, כּפּוּם אֹרְחוּי דְעֵלְמָא, דְאִינוּן, גְרָמוּ לִיה, דְלֵא מִתְחַבְּרוּ, כּמָה
דְנַפְקוּן מִלְעִילָא זִוגוּת.

וּמָה זֶה הָאֶרֶץ? כּמוֹ שְׁנֵאמַר רַקְמַתִּי בְתַחְתִּיּוֹת אֶרֶץ, וְהִנֵּה פְרָשִׁיָה.
תּוֹצֵא הָאֶרֶץ וְדַאי, שְׁהָרִי מִמְנָה יּוֹצְאִים נֶפֶשׁ חַיָּה, כּמוֹ שְׁבַאֲרֵנוּ, זֹו
רוּחוֹ שֶׁל אָדָם הֶרְאִישׁוֹן, זֶהוּ שְׁכַתּוֹב (שׁוֹס) וּמִפְרִי הָעֵץ אֲשֶׁר בְּתוֹךְ הַגֵּן.
וּמִפְרִי הָעֵץ - זֶה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. אֲשֶׁר בְּתוֹךְ הַגֵּן - אֲשֶׁר בְּתוֹךְ הָאִשָּׁה
שְׁנִינוּ, הִינּוּ אִשָּׁה כִּי תִזְרִיעַ וְיִלְדָה זָכָר כְּתוֹב. וְלֹא כּוֹלָל זָכָר וְנִקְבָּה כְּפִי
דְרִךְ הָעוֹלָם, שְׁהֵם גְרָמוּ לוֹ, שְׁלֵא מִתְחַבְּרִים כּמוֹ שְׁיוֹצְאִים מִלְמַעְלָה
זִוגוּת.

בְּגִין דְאָדָם קִדְמָאָה, וְזוּוג דִּילִיָּה, חֲבוּ לְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, וְעַל דָּא
מִתְפָּרְשִׁין, כִּד נְפָקוּן מִלְעִילָא, עַד דְהָוָה רַעֲוָא קָמִי קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, אִי
זָכָה בַר נֶשׁ, יְהִבִּין לִיה זִוגָתוֹ, וְאִי לֹא, מִפְרִישִׁין לֵיה מְנִיָּה, וְיַהֲבִין לֵיה
לְאַחְרָא, מוֹלִידִין בְּנִין דְלֵא כְדָקָא יֵאוּת. וְעַל דָּא כְּתִיב, (בְּרֵאשִׁית ו) לֹא יִדּוֹן
רוּחִי בְּאָדָם. מֵאִי רוּחִי, רוּחוֹ מִבְּעֵי לִיָּה, אִינוּן תְּרִין רוּחִי, דְנַפְקִי זִוגוּת, לֹא
יְדוּנוּן כְּחֻדָּא, וְעַל דָּא כְּתִיב, וְיִלְדָה זָכָר, וְלֹא כְלִיל דְכָר וְנִקְבָּא, כּפּוּם
אֹרְחוּי דְעֵלְמָא, דְאִינוּן גְרָמוּ.

מְשׁוּם שְׁאָדָם הֶרְאִישׁוֹן וְזוּוגוֹ חֲטָאוּ לְקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְעַל כֵּן נִפְרָדִים
כְּשִׁיוֹצְאִים מִלְמַעְלָה, עַד שְׁיִהְיֶה רַצוֹן מִלְפָּנֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. אִם
זֹכָה אָדָם, נוֹתְנִים לוֹ זִוגָתוֹ, וְאִם לֹא - מִפְרִידִים אוֹתָהּ מִמֶּנּוּ, וְנוֹתְנִים
אוֹתָהּ לְאַחַר, מוֹלִידִים בְּנִים שְׁלֵא כְרֵאוּי. וְעַל זֶה כְּתוֹב (שׁוֹס) לֹא יִדּוֹן
רוּחִי בְּאָדָם. מָה זֶה רוּחִי? רוּחוֹ הָיָה צְרִיךְ לְהִיּוֹת! אוֹתָן שְׁתֵּי רוּחוֹת
שְׁיוֹצְאוֹת זִוגוּת, לֹא יְדוּנוּ יַחַד. וְעַל זֶה כְּתוֹב וְיִלְדָה זָכָר, וְלֹא כּוֹלָל זָכָר
וְנִקְבָּה כְּפִי דְרִךְ הָעוֹלָם, שְׁהֵם גְרָמוּ.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר לֹאֹ הַכִּי, דְהָא כְּלָא, דְכָר וְנִקְבָּא כְלִילוֹן כְּחֻדָּא, וּמִתְפָּרְשׁוּ
לְבַתֵּר, אֲבָל וְיִלְדָה זָכָר, כְּלִילוֹן כְּחֻדָּא מִסְטֵרָא דִימִינָא, וְאִם נִקְבָּה תִלְדַּד,
כְּלִילוֹן בְּחֻד נִקְבָּא וּדְכָר מִסְטֵרָא שְׁמַאלָא, דְשְׁלֵטָא סְטֵר שְׁמַאלָא עַל סְטֵר
יְמִינָא יְתִיר, וּדְכּוּרָא אֲתַכְפִּיָּא בִימִינָא דְלֵא שְׁלֵטָא, וּכְדִין הֵהוּא דְכָר דְנַפְיִק
מִגּוֹ נִקְבָּא, מִסְטֵר שְׁמַאלָא, כָּל אֹרְחוּי כְּנִקְבָּא (וּלֹא אַקְרִי דְכָר), אֲבָל דְכָר
דְנַפְיִק מִגּוֹ יְמִינָא, הוּא שְׁלֵטָא, וְנִקְבָּא דְנַפְיִקָא מְנִיָּה אֲתַכְפִּיָּא, דְהָא סְטֵר
שְׁמַאלָא לֹא שְׁלֵטָא, וְעַל דָּא וְיִלְדָה זָכָר כְּתִיב.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, לֹא כָּד, שְׁהָרִי הַכֵּל, זָכָר וְנִקְבָּה כְּלוּלִים יַחַד, וְאַחַר
כָּד נִפְרָדִים. אֲבָל וְיִלְדָה זָכָר, כְּלוּלִים יַחַד מִצַּד הַיְמִינִין. וְאִם תִּלְדַּד נִקְבָּה,

כְּלוּלִים בְּאֶחָד נִקְבָּה וְזָכַר מִצַּד הַשָּׁמַאל, שְׂיֹתֵר שׁוֹלֵט צַד הַשָּׁמַאל עַל צַד הַיְמִין, וְהַזָּכַר נִכְנָע בְּיָמִין שְׁלֵא שׁוֹלֵט, וְאִז אֹתוֹ הַזָּכַר שְׂיֹצֵא מִן הַנִּקְבָּה מִצַּד הַשָּׁמַאל, כָּל דְּרָכָיו כְּמוֹ נִקְבָּה (וּלֵא נִקְרָא זָכַר). אֲבָל הַזָּכַר שְׂיֹצֵא מִתּוֹךְ הַיְמִין, הוּא שׁוֹלֵט, וְהַנִּקְבָּה שְׂיֹצֵאת מִמֶּנּוּ נִכְנָעֵת, שְׂהָרִי צַד הַשָּׁמַאל לֹא שׁוֹלֵט, וְעַל כֵּן כְּתוּב וְיִלְדָה זָכָר.

וְכִמָּה אֶלֶף וְרַבְבּוֹ נִפְקִי בְּזִמְנָא חֲדָא לְעֵלְמָא. וּמִן יוֹמָא דְאַפְקֵת לֹון, לֹא אֶקְרוּן נִפְשׁוֹ, עַד דְּאֶתְיִישְׁבוּן בְּגוּפָא. וְכִמָּה הוּא, לִיג יָמִים. הֵיִינוּ דְכְּתִיב, וּשְׁלֵשִׁים יוֹם וּשְׁלֹשֶׁת יָמִים וְגוֹ'. וְטַמְאָה שְׁבַעֵת יָמִים, דְּהָא כָּל שְׁבַעֵת יָמִים לֹא עָאֲלִין רוּחִין לְגַבְהָ, לְאֶתְקַשְׂרָא בְּהָ, וְכָל אֲלִין שְׁבַעֵת יָמִים, רוּחָא אֲזֵלָא בְּגוּפָא, לְאֶשְׁכַּחָא אֶתְרִיהָ. וְכַדִּין כְּתִיב, (וַיִּקְרָא כַב) וְהִיא שְׁבַעֵת יָמִים תַּחַת אֲמוֹ.

וְכִמָּה אֶלְפִים וְרַבְבּוֹת יוֹצְאִים בְּפַעַם אַחַת בְּעוֹלָם. וּמִהִיּוֹם שְׂמוֹצִיָּאָה אֹתָם, לֹא נִקְרָאִים נִפְשׁוֹת, עַד שֶׁהֵן מִתְיַשְׁבוֹת בְּגוּף. וְכִמָּה הוּא? שְׁלֵשִׁים וּשְׁלֹשָׁה יָמִים. הֵיִנוּ שְׁכַתּוּב וּשְׁלֵשִׁים יוֹם וּשְׁלֹשֶׁת יָמִים וְגוֹ'. וְטַמְאָה שְׁבַעֵת יָמִים, שְׂהָרִי כָּל שְׁבַעֵת יָמִים לֹא נִכְנָסִים אֲלֵיהָ רוּחוֹת לְהֶתְקַשֵּׁר בְּהָ, וְכָל שְׁבַעֵת הַיָּמִים הִלְלוּ הַרוּחַ הוֹלְכֵת בְּגוּף לְמִצָּא אֶת מְקוֹמָהּ, וְאִז כְּתוּב (וַיִּקְרָא כַב) וְהִיא שְׁבַעֵת יָמִים תַּחַת אֲמוֹ.

וּבִיּוֹמָא תְּמִינָאָה, אֶתְהַדְרוּ רוּחָא וְגוּפָא לְאֶתְחַזְאָה קָמִי מְטְרוֹנִיתָא, וְלְאֶתְקַשְׂרָא בְּהָ, וּבְדְכוּרָא, בְּגוּפָא וּבְרוּחָא. וּשְׁלֵשִׁים יוֹם וּשְׁלֹשֶׁת יָמִים תֵּשֵׁב עַל דְּמִי טְהָרָה, לְאֶתְיִישְׁבָא רוּחָא בְּגוּפָא. וְגוֹ' יָמִים מְאִי עֲבִידְתִּיָּהּ. אֲלֵא שְׁלֹשֶׁת יָמִים דְּמִלְּהָ, דְּרַבְּנָא כְּאִיב, וְרוּחָא לֹא שְׂרִיָּא מְדוּרְיָה בְּגוּפָא כְּשֶׁאֵר יוֹמִין, וְעַל דָּא וּשְׁלֵשִׁים יוֹם וּשְׁלֹשֶׁת יָמִים תֵּשֵׁב בְּדְמִי טְהָרָה.

וּבִיּוֹם הַשְּׁמִינִי חוֹזְרִים הַרוּחַ וְהַגּוּף לְהֶרְאוֹת לְפָנֵי הַגְּבִירָה וְלְהַקְשֵׁר עִמָּהּ, וּבְזָכַר, בְּגוּף וּבְרוּחַ. וּשְׁלֵשִׁים יוֹם וּשְׁלֹשֶׁת יָמִים תֵּשֵׁב עַל (ב) דְּמִי טְהָרָה, שְׂתִתְיַשְׁבּוּ הַרוּחַ בְּגוּף. וּשְׁלֹשָׁה יָמִים מָה עוֹשִׂים? אֲלוֹ שְׁלֹשֶׁת יָמִי הַמִּלְּהָ, שְׂלֵתִינוּק כּוֹאֵב, וְהַרוּחַ לֹא שְׂמָה אֶת מְדוּרָה בְּגוּף כְּבִשְׂאָר הַיָּמִים, וְעַל כֵּן - וּשְׁלֵשִׁים יוֹם וּשְׁלֹשֶׁת יָמִים תֵּשֵׁב בְּדְמִי טְהָרָה.

בְּדָמֵי טְהָרָה בְּקִדְמִיתָא, וּלְבַתֵּר יְמֵי טְהָרָה. בְּדָמֵי טְהָרָה, אֵלִין, דְּמֵי מִילָה,
דְּמָא בְּתֵר דְּמָא דְּאֵתֵי מְרַבְּיָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִידָה הוּא נְטִיר לְאֵינוּן דְּמֵי כָּל
אֵלִין יוֹמִין, הִדָּא הוּא דְּכִתִּיב, תֵּשֵׁב בְּדָמֵי טְהָרָה. טְהָרָה סְתָם, וְלֹא אֲדַכִּיר
הִיא בְּתֵרָא, דְּלֹא תֵימָא טְהָרָה דְּמֵטְרוֹנִיתָא, אֶלָּא טְהָרָה סְתָם, דְּמֵי
טְהָרָה אֶקְרוּן אֵלִין דְּמֵי דְּכָיָא.

בְּדָמֵי טְהָרָה בְּרֵאשׁוֹנָה, וְאַחַר כֵּן יְמֵי טְהָרָה. בְּדָמֵי טְהָרָה - אֵלוּ דְּמֵי
מִילָה, דָּם אַחַר דָּם שָׁבָא מִהִתְיַנוּק, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹמֵר אוֹתָם
דְּמֵים כָּל הַיָּמִים הַלְלוּ. זֶהוּ שְׁפָתוֹב תֵּשֵׁב בְּדָמֵי טְהָרָה, טְהָרָה סְתָם,
וְלֹא הַזְכִּיר הִיא הָאַחֲרוֹנָה, שְׁלֹא תֵאמֵר הַטְהָרָה שֶׁל הַגְּבִירָה, אֶלָּא
טְהָרָה סְתָם. דְּמֵי טְהָרָה נִקְרָאִים יְמֵי הַטְהָרָה הַלְלוּ.

רעיא מהימנא (ויקרא יב) וּבִיּוֹם הַשְּׁמִינִי יְמוּל בְּשֵׁר עֶרְלָתוֹ. פְּקוּדָא דָּא, לְמַגְזֵר
לְתַמְנֵיָא יוֹמִין גְּזִירוּ דְּקִימָא קְדִישָׁא. רְזָא עֲלָא, דְּכִתִּיב, (תהלים כה) סוּד יְיָ לִירְאִיו וּבְרִיתוֹ
לְהוֹדִיעֵם. לְמֵאן, לְאֵינוּן יְרָאִיו אֵינוּן דְּחִלִּי חֲטָא, דְּהָא רְזָא דְּקִימָא קְדִישָׁא לֹא אֲתַחֲזִי
לְגַלְאָה בְּרֵי לְהוּ. וְרְזָא דְּקִימָא קְדִישָׁא, הָא אוּקְמוּהָ וְאֲתַמֵּר בְּכַמְהָ דּוּכְתִין.

וּבִיּוֹם הַשְּׁמִינִי יְמוּל בְּשֵׁר עֶרְלָתוֹ. מְצוּהָ זֹאת לְמוּל לְשִׁמְנָה יָמִים מִילַת בְּרִית הַקְדָּשׁ. סוּד
עֲלִיוֹן, שְׁפָתוֹב (תהלים כה) סוּד ה' לִירְאִיו וּבְרִיתוֹ לְהוֹדִיעֵם. לְמֵי לְאוֹתָם יְרָאִיו, אוֹתָם
יְרָאִי חֲטָא, שְׁהֵרִי סוּד הַבְּרִית הַקְדוּשׁ לֹא רָאוּי לְגַלוֹת, רַק לְהֵם. וְאֵת סוּד הַבְּרִית
הַקְדוּשׁ הֵרִי פְרִשׁוּהוּ, וְנִתְבָּאֵר בְּכַמְהָ מְקוּמוֹת.

וְרְזָא דָּא, לְחֵי יוֹמִין, אֵיהוּ חִיּוּבָא עַל עֲלָמָא, לְכָל עַמָּא קְדִישָׁא. דְּכִתִּיב, וּבִיּוֹם הַשְּׁמִינִי יְמוּל
בְּשֵׁר עֶרְלָתוֹ. יוֹם הַשְּׁמִינִי, דָּא הוּא אֵת קְדִישָׁא קְדִישָׁא, וְאֵיהוּ תַמְנֵיָא לְכָל דְּרַגְיָן. וְגִזְרוּ
דְּהֵהוּא קְדִישָׁא, לְאֶעְבְּרָא הַהוּא עֶרְלָה. מְקַמֵּי בְרִית.

וְסוּד זֶה לְשִׁמְנָה יָמִים הוּא חִיּוּב עַל הַעוֹלָם, לְכָל הָעָם הַקְדוּשׁ, שְׁפָתוֹב וּבִיּוֹם הַשְּׁמִינִי
יְמוּל בְּשֵׁר עֶרְלָתוֹ. יוֹם הַשְּׁמִינִי - זֶהוּ אוֹת בְּרִית הַקְדָּשׁ, וְהוּא שְׁמִינִי לְכָל הַדְּרָגוֹת,
וּמִילַת אוֹתוֹ הַבְּרִית לְהַעֲבִיר אוֹתָהּ עֶרְלָה מִלְפְּנֵי הַבְּרִית.

דְּהָא בְּהֵהוּא זְמַנָּא דְּמִתְכַנְשֵׁי עַמָּא קְדִישָׁא לְאֶעְבְּרָא הַהוּא עֶרְלָה מְקַמֵּי בְרִית, קוּדְשָׁא בְּרִידָה
הוּא כְּנִישׁ כָּל פְּמִלְיָא דִּילֵיהּ, וְאֲתַגְלִי וְדָאִי לְאֶעְבְּרָא לְהַהוּא עֶרְלָה לְעִילָא, מְקַמֵּי בְרִית
קְדִישָׁא קְדִישָׁא. דְּהָא כָּל עוֹבְדִין דִּישְׂרָאֵל עוֹבְדִין לְתַתָּא, מִתְעַרְי עוֹבְדָא לְעִילָא. וּבְהֵהוּא
זְמַנָּא אֲתַדְחִיָּא הַהוּא עֶרְלָה, מְכַל עַמָּא קְדִישָׁא לְעִילָא. וְלְהַהוּא עֶרְלָה מִתְקַנֵּי מְאֵנָּא חִדָּא
בְּעַפְרָא, לְאֶשְׂרָאָה הַהוּא עֶרְלָה בְּגוּיָה. בְּרְזָא דְּכִתִּיב, (ישעיה סה) וְנָחַשׁ עֶפְרָ לְחֵמוֹ. (בראשית ג)

שְׁהֵרִי בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן שְׁמִתְכַנְסִים הָעָם הַקְדוּשׁ לְהַעֲבִיר אוֹתָהּ הַעֶרְלָה מִלְפְּנֵי הַבְּרִית,
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְכַנֵּס אֵת כָּל הַפְּמִלְיָא שְׁלוֹ וּמִתְגַּלְהָ וְדָאִי לְהַעֲבִיר אֵת אוֹתָהּ הַעֶרְלָה

למעלה מלפני ברית הקדוש. שהרי כל המעשים שישראל עושים למטה, מעוררים מעשה למעלה. ובאותו זמן נדחית אותה הערלה מכל העם הקדוש למעלה, ומתקנים לאותה הערלה כלי אחד עם עפר להשרות אותה הערלה בתוכו, בסוד הכתוב (ישעיה סה) ונחש עפר לחמו. (בראשית ג) ועפר תאכל כל ימי חייו.

מכאן, (תיקון ס"א) דלא אצטריך לאנהגא קלנא בהוא אתר, אף על גב דמעברי ליה מקמי האי ברית, ודוכתייה, כד מתעברא מהאי ברית, עפרא איהו, (ס"א דהא) דהרי בטר דההוא נחש אתעבר מקמי אדם, קודשא בריך הוא שוי ליה מדוריה בעפר, דכתוב ועפר תאכל כל ימי חייו. וכיון דקודשא בריך הוא כד אעבר ליה מקמי אדם שוי מדוריה בעפרא ואתקין ליה, כד בההוא גוונא ממש, אנו צריכין כד מעברין לערלה, לאתתקנא ליה עפרא, למחוי ביה מדוריה.

מכאן שלא צריך לנהג בזיון במקום ההוא. אף על גב שמעבירים אותו מהברית הזו, ומקומו כאשר נפרד מהברית הזו הוא עפר, (שהנה) שהרי אחר שהנחש ההוא העבר מלפני האדם, הקדוש ברוך הוא שם לו את מדורו בעפר, שכתוב ועפר תאכל כל ימי חייו. וכיון שהקדוש ברוך הוא כשהעביר אותו מלפני אדם, שם מדורו בעפר והתקין אותו, כך באותו גון ממש אנו צריכים כשמעבירים את הערלה, להתקין לה עפר שיהיה בו המדור שלו.

כל בר נש אצטריך לקרבא ההוא ברא קרבנא לקודשא בריך הוא, בחדוה, ברעו דלפא, למיעל ליה תחות גדפוי דשכינתא, ואתחשב קמי קודשא בריך הוא דאיהו קרבנא, שלים לאתקבלא ברעוא.

כל אדם צריך להקריב אותו בן קרבן לקדוש ברוך הוא, בשמחה, ברצון הלב, להכניסו תחת פני השכינה, ונחשב לפני הקדוש ברוך הוא שהוא קרבן שלם שיתקבל ברצון.

וקרבנא דא, כגוונא דקרבנא דבעירא, דא לחי יומין, ודא לחי יומין, דכתוב, ומיום השמיני והלאה ירצה, במאי ירצה. במעבר עליה חד שבתא, כיון דאעבר עליה חד שבתא, כדיון ירצה דא לקרבנא, ודא לקרבנא. אמאי. בגין דאתדבק ואזדמן לגבי ההוא שבת, רזא דברית קדישא, ועל דא כלא ברזא עלאה איהו. (ע"כ רעיא מהימנא)

והקרבן הזה, כמו קרבן הבהמה. זה לשמנה ימים, וזה לשמנה ימים, שכתוב ומיום השמיני והלאה ירצה. במה ירצה? בזה שעוברת עליו שבת אחת. כיון שעוברת עליו שבת אחת, אז זה ירצה לקרבן, וזה לקרבן. למה? משום שנדבק ונזדמן אל אותה השבת, סוד ברית הקדוש, ועל כן הכל הוא בסוד עליון. (ע"כ רעיא מהימנא).

(ויקרא יב) בְּכֹל קֹדֶשׁ לֹא תִגַע וְאֶל הַמִּקְדָּשׁ וְגו'. תָּא חֲזִי, בְּכֹל יוֹמָא וְיוֹמָא, כְּנִסְתַּי יִשְׂרָאֵל, נִטְלָא מִבֵּי מַלְכָּא מְזוֹנָא לְרוּחִיהוֹן דְּבִנְי נְשָׂא, וְזָנְתָּ (דף מ"ד ע"א) לְהוּ בְּקִדּוּשָׁה. בְּרַ לְהִנִּי, עַד דְּאֲתִישְׁבֹן בְּגוּפָא אֵינוֹן רוּחִין, בְּתַר תְּלַתִין וּתְלַת יוֹמִין, אֲשַׁגְחַת עֲלֵיהוּ כֹּל יוֹמָא, דְּהָא רוּחִין מִתְקַשְׁרֹן בְּגוּפָא כְּשָׂאָר בְּנֵי עַלְמָא, כְּמָה דְּהִיא לָא שְׂרָיָא אֶלָּא בְּאַתְר שְׁלִים, כְּדָּ כֹּל עוֹבְדוּי כְּהִיא גְּוֹנָא, עַד דְּאֲשַׁתְּלִימוּ. בְּכֹל קֹדֶשׁ לֹא תִגַע, לְאַשְׁגַּחָא עֲלֵיהוּ.

בְּכֹל קֹדֶשׁ לֹא תִגַע וְאֶל הַמִּקְדָּשׁ וְגו'. בֵּא רְאָה, בְּכֹל יוֹם וְיוֹם כְּנִסְתַּי יִשְׂרָאֵל נוֹטְלַת מִבֵּית הַמִּלְדָּה מְזוֹן לְרוּחוֹת בְּנֵי הָאָדָם וְזָנְה אֹתָם בְּקִדּוּשָׁה, פְּרִט לְאַלְהָ, שְׁעַד שְׁמַתִּישְׁבוֹת בְּגוּף אוֹתָן רוּחוֹת. אַחַר שְׁלֹשִׁים וּשְׁלֹשָׁה יָמִים הִיא מְשַׁגְיַחָה עֲלֵיהֶם כֹּל יוֹם, שְׁהִרֵי הָרוּחוֹת נִקְשְׁרוֹת בְּגוּף כְּשָׂאָר בְּנֵי הָעוֹלָם. כְּמוֹ שְׁהִיא לֹא שׁוֹרָה אֶלָּא בְּמָקוֹם שְׁלִים, כְּדָּ כֹּל מַעֲשָׂיו כְּגוֹן זֶה, עַד שְׁנַשְׁלָמִים. בְּכֹל קֹדֶשׁ לֹא תִגַע, לְהַשְׁגִּיחַ עֲלֵיהֶם.

וְאִם נִקְבָּה תִלְדָּ. כְּמָה דְּאוּקִימְנָא, דְּשִׁלְטָא סֶטֶר שְׁמָאֵלָא יִתִיר וְאֲתַכְפִּינָא יְמִינָא, וְעַל דָּא כְּלָא עַל חַד תִּרְוִין, רְחִיקָא נוֹקְבָא, מְדַכּוֹרָא, לְאַתְקַשְׁרָא רוּחָא בְּגוּפָא, דְּהָא שְׁמָאֵלָא לָא אֲתִישְׁבָּא הִכִּי כִּימִינָא, וְאַשְׁתַּכַּחַת בְּתוֹקְפָא יִתִיר. (ויקרא יב) אֲשֶׁה כִּי תִזְרִיעַ וְיִלְדָה זָכָר וְגו'. רַבִּי יְהוּדָה פְּתַח, (שְׁמוּאֵל א, ב) אֵין קְדוּשׁ כִּינִי כִּי אֵין בְּלִתְדָּ וְאֵין צוּר כְּאַלְהֵינוּ, הֵאִי קְרָא קְשִׁינָא, אֵין קְדוּשׁ כִּינִי, מִשְׁמַע דְּאִיכָּא קְדוּשׁ אַחְרָא, בְּגִין דְּכַתִּיב כִּינִי, וְאֵין צוּר כְּאַלְהֵינוּ, מִשְׁמַע דְּאִיכָּא צוּר אַחְרָא.

וְאִם נִקְבָּה תִלְדָּ. כְּמוֹ שְׁבִאֲרָנוּ, שְׁיִוִּתֵר צַד הַשְּׁמָאֵל שׁוֹלֵט, וְהִימִין נִכְנַע. וְעַל כֵּן הַכֹּל, עַל כֹּל אַחַד שְׁנַיִם, רְחוּקָה הִנְקִבָּה מִן הַזָּכָר לְהַקְשֵׁר הָרוּחַ בְּגוּף, שְׁהִרֵי הַשְּׁמָאֵל אֵינוֹ מְתִישֵׁב כְּדָּ כְּמוֹ הִימִין, וְנִמְצָא יוֹתֵר בְּתַקְרָא. אֲשֶׁה כִּי תִזְרִיעַ וְיִלְדָה זָכָר וְגו'. רַבִּי יְהוּדָה פְּתַח, (שְׁמוּאֵל א ב) אֵין קְדוּשׁ כְּהִי כִּי אֵין בְּלִתְדָּ וְאֵין צוּר כְּאַלְהֵינוּ. הַפְּסוּק הִזָּה קְשָׁה, אֵין קְדוּשׁ כְּהִי, מִשְׁמַע שְׁיִשׁ קְדוּשׁ אַחַר, מְשׁוּם שְׁכַתוּב כְּהִי. וְאֵין צוּר כְּאַלְהֵינוּ, מִשְׁמַע שְׁיִשׁ צוּר אַחַר.

אֶלָּא וְדֵאִי, אֵין קְדוּשׁ כִּינִי, דְּכְמָה קְדִישִׁין נִינְהוּ, קְדִישִׁין לְעִילָא, דְּכַתִּיב, (דְּנִיאל ד) וּמֵאִמֵר קְדִישִׁין שְׁאַלְתָּא. יִשְׂרָאֵל קְדִישִׁין נִינְהוּ, דְּכַתִּיב, (ויקרא יט) קְדוּשִׁים תִּהְיוּ. וְכִלְהוּ קְדִישִׁין, וְלָאוּ קְדִישִׁין כִּינִי. וּמֵאִי טַעְמָא. בְּגִין דְּכַתִּיב, כִּי אֵין בְּלִתְדָּ. מֵאִי, כִּי אֵין בְּלִתְדָּ, אֶלָּא קְדוּשָׁה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּלִתִּי קְדוּשָׁא דְלָהוֹן, דְּהוּא לָא אֲצִטְרִיךְ לְקְדוּשָׁה דְלָהוֹן. אֲבָל אֵינוֹן, לָאוּ אֵינוֹן קְדִישִׁין בְּלִתְדָּ, וְדָא הוּא, כִּי אֵין בְּלִתְדָּ, אֵין קְדוּשָׁה דְלָהוֹן, בְּלִתְדָּ.

אָלֵא וְדַאי, אִין קְדוּשׁ כְּהוּ, שְׁכַמָּה קְדוּשִׁים הֵם, קְדוּשִׁים לְמַעְלָה, שְׁכַתוּב (דְּנִיאל ד) וּמֵאִמֵר קְדִישִׁין שְׁאַלְתָּא. יִשְׂרָאֵל הֵם קְדוּשִׁים, שְׁכַתוּב (וּיְקָרָא יט) קְדוּשִׁים תְּהִיוּ. וְכֻלָּם קְדוּשִׁים, וְלֹא קְדוּשִׁים כְּהוּ. וּמָה הַטַּעַם? מְשׁוּם שְׁכַתוּב כִּי אִין בְּלִתְדָּ. מָה זֶה כִּי אִין בְּלִתְדָּ? אָלֵא קְדוּשַׁת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּלִתֵי הַקְּדוּשָׁה שְׁלֵהֶם, שְׁהוּא לֹא צְרִיךְ אֶת הַקְּדוּשָׁה שְׁלֵהֶם. אָבֵל הֵם אֵינָם קְדוּשִׁים בְּלִתְדָּ, וְזֶהוּ כִּי אִין בְּלִתְדָּ, אִין הַקְּדוּשָׁה שְׁלֵהֶם בְּלִתְדָּ.

וְאִין צוּר כְּאַלְהֵינוּ. כְּמָה דְּאֻקְמוּהָ, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא צַר צוּרָה בְּגוּ צוּרָה, וְתַקִּין לֵיהּ, וְנִפְח רִיחָא דְחַיִי, וְאַפִּיק לֵיהּ לְאַוִירָא דְעֵלְמָא, דְּבַר אַחַר, וְאִין צוּר כְּאַלְהֵינוּ. אֵית צוּר, דְּאַקְרִי צוּר, (יִשְׁעִיָּה נא) הַבֵּיטוּ אֶל צוּר חוּצַבְתָּם. (שְׁמוֹת יז) וְהַפִּיתָ בְּצוּר. הַנְּנִי עוֹמֵד לְפָנֶיךָ שָׁם עַל הַצּוּר בְּחוּרְב. וְכֻלְהוּ אֶקְרוּן צוּר, וְאִין צוּר בְּכֻלְהוּ כְּאַלְהֵינוּ, דִּילֵיהּ שׁוּלְטָנוּ וּמְלָכוּתָא עַל כָּלֵא.

וְאִין צוּר כְּאַלְהֵינוּ. כְּמוֹ שְׁבַּארוּהָ, שְׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא צַר צוּרָה בְּתוֹךְ צוּרָה וּמְתַקִּין אוֹתָהּ, וְנוֹפֵחַ רִיחַ חַיִּים, וּמוֹצִיא אוֹתָהּ לְאַוִיר הָעוֹלָם. דְּבַר אַחַר וְאִין צוּר כְּאַלְהֵינוּ - יֵשׁ צוּר שְׁנַקְרָא צוּר, (יִשְׁעִיָּה נא) הַבֵּיטוּ אֶל צוּר חוּצַבְתָּם. (שְׁמוֹת יז) וְהַפִּיתָ בְּצוּר. הַנְּנִי עוֹמֵד לְפָנֶיךָ שָׁם עַל הַצּוּר בְּחוּרְב. וְכֻלָּם נִקְרְאִים צוּר, וְאִין צוּר בְּכֻלָּם כְּאַלְהֵינוּ, שְׁלוֹ הַשְּׁלִטוֹן וְהַמְּלָכוּת עַל הַכָּל.

דף מ"ד ע"ב

רַבִּי חִזְיָא וְרַבִּי אַחָא הוּוּ יְתַבִּי לִילְיָא חַד קַמֵּיהּ דְּרַבִּי אַבָּא. קָמוּ בְּפִלְגוּת לִילְיָא לְמַלְעֵי בְּאוּרִייתָא. עַד דְּנִפְקוּ לְבַר, חָמוּ חַד כְּכַבָּא דְּהוּהוּ בְּטַשׁ ג' זְמַנִּי בְּכַכְבָּא אַחְרָא וְסַתִּים נְהוּרִיהּ. אַדְהֵכִי שְׁמַעוּ תְּרִי קְלִי בְּתַרִי סְטְרִי, קָלָא חַד לְסִטְר צְפוֹן לְעֵילָא, וְקָלָא (דף מ"ד ע"ב) חַד לְתַתָּא. וְהוּוּ קָלָא אַכְרִיז וְאַמֵר, עוֹלוּ וְאַתְּכַנְיִשוּ לְאַתְרֵיכּוּ, הַשְׁתָּא אַסְתַּמְרוּתָא דְּנוּקְבָא פְּתִיחָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָאֵל לְטִיילָא בְּגִנְתָּא, לְאַשְׁתַּעֲשַׁעָא בְּצַדִיקֵיָא דִּי בְּגִנְתָּא, אַעְבַר הוּוּ קָלָא וְשָׁכִיד.

רַבִּי חִזְיָא וְרַבִּי אַחָא הָיוּ יוֹשְׁבִים לִילָה אַחַד לְפָנֵי רַבִּי אַבָּא. קָמוּ בְּחֻצוֹת הַלַּיְלָה לְעֵסֶק בְּתוֹרָה. עַד שֶׁיִּצְאוּ הַחוּצָה, רָאוּ כּוֹכָב אַחַד שֶׁהָיָה מִכָּה שְׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּכוֹכָב אַחַר וּמְסִתִּיר אוֹרוֹ. בֵּינְתִים שְׁמַעוּ שְׁנֵי קוֹלוֹת בְּשָׁנֵי צְדָדִים, קוֹל אַחַד לְצַד צְפוֹן לְמַעְלָה, וְקוֹל אַחַד לְמַטָּה,

והקול ההוא מכריז ואומר: הפנסו והתפנסו למקומכם, עכשו השתמרות של נקבה פתוחה, הקדוש ברוך הוא נכנס לטיל בגן להשתעשע עם הצדיקים שבגן. עבר אותו הקול ושכך.

אחדו רבי אחא ורבי חייא, אמרו, הא ודאי עדן רעותא, דאתערוותא דכנסת ישראל (עדן) הוא לאתחברא במלכא קדישא, אמר רבי אחא, ודאי, לא (אתחברת) אנגידת לה כנסת ישראל בקודשא בריך הוא אלא מגו שירתא, מגו שבחא דילה לגביה.

חזרו רבי אחא ורבי חייא. אמרו, הנה ודאי עת רצון, שהתעוררות של כנסת ישראל (זמן) היא להתחבר עם המלך הקדוש. אמר רבי אחא, ודאי לא (מתחברת) משפעת לה כנסת ישראל עם הקדוש ברוך הוא אלא מתוך שירה ומתוך השבח שלה אליו.

עד דאתי צפרא, ואושיט לה מלכא חוטא דחסד, ורזא דמלה כמה דאמרין, (אסתר ה) ויושט המלך לאסתר את שרביט הזהב אשר בידו וגו'. ולא תימא דלה בלחודהא אושיט לה מלכא דא, אלא לה, ולכל אינון דמתחברן בה. תא ונתחבר כחדא. יתבו.

עד שבא הבקר, ומושיט לה המלך חוט של חסד, וסוד הדבר כמו שאמרנו, (אסתר ה) ויושט המלך לאסתר את שרביט הזהב אשר בידו וגו'. ואל תאמר שלה לבדה מושיט המלך את זה, אלא לה, ולכל אותם שמתחברים עמה. בא ונתחבר יחד. ישבו.

פתח רבי אחא ואמר, (בראשית ב) ויאמר יי' אלהים לא טוב היות האדם לבדו וגו'. אמאי פתח קרא הכי, אלא הא אתמר, דעל דא לא כתיב, כי טוב בשני, בגין דזמין אדם לאתפרשא, וכתיב, לא טוב היות האדם לבדו.

פתח רבי אחא ואמר, (בראשית ב) ויאמר ה' אלהים לא טוב היות האדם לבדו וגו'. למה פתח הפסוק כך? אלא הנה נתבאר, שעל זה לא כתוב כי טוב בשני, משום שעתיד אדם להפרד, וכתוב לא טוב היות האדם לבדו.

וכי לבדו הוה, והא כתיב, (בראשית ה) זכר ונקבה בראם. ותנינן אדם דו
פרצופין אתברי, ואת אמרת, לא טוב היות האדם לבדו. אלא דלא
אשתדל בנוקביה, ולא הות ליה, סמך לקבליה, בגין דהות בסטרוי, והו
פחדא מאחורא, וכדיו הוה האדם לבדו.

וכי לבדו הוה? והרי פתוב (שם ה) זכר ונקבה בראם. ושנינו, אדם דו
פרצופים נברא, ואתה אומר לא טוב היות האדם לבדו! אלא שלא
השתדל עם נקבתו, ולא היתה לו עזר כנגדו, משום שהיתה בצדו,
והיו יחד מאחור, ואז הוה האדם לבדו.

אעשה לו עזר כנגדו. מהו כנגדו, לקבל אנפוי, לאתדבקא דא בדא אנפין
באנפין, מה עבד קודשא בריך הוא, נסר ליה ונטיל נוקבא מניה, הדא הוא
דכתיב, (בראשית ב) ויקח אחת מצלעותיו. מהו אחת. דא נוקבא דיליה. כמה
דאת אמר, (שיר השירים ו) אחת היא יונתי תמתי. ויביאה אל האדם, אתקין
לה ככלה ואייתי לה למחוי לקביל אנפוי נהירין אנפין באנפין. ובעוד
דהוה מתדבקא נוקבא בסטרוי, הוה האדם לבדו. לבתר, סליקו תרין,
וקמו שבע פחדא.

אעשה לו עזר כנגדו. מה זה כנגדו? כנגד פניו, להדבק זה עם זה פנים
בפנים. מה עשה הקדוש ברוך הוא? נסר אותו ונטל הנקבה ממנו, זהו
שפתוב ויקח אחת מצלעותיו. מה זה אחת? זו הנקבה שלו, כמו
שנאמר אחת היא יונתי תמתי. ויביאה אל האדם, התקינה ככלה,
והביא אותה להיות כנגד פניו המאירות פנים בפנים. ובעוד שהיתה
דבוקה הנקבה בצדו, הוה האדם לבדו. אחר כך עלו שנים, וקמו שבע
יחד.

תא חזי, בשעתא דאתכנש (ס"א דאתתקנת) לגבי אדם, קודשא בריך הוא
בריך לון, הדא הוא דכתיב, (בראשית א) ויברך אותם אלהים. פחזן דמברך
לכלה בשבע ברכות. מכאן אוליפנא, חתן וכלה, פיון דאתברכו בשבע
ברכות אתדבקו פחדא, כדוגמא דלעילא.

בא ראה, בשעה שנקנסה (שהתתקנה) אצל אדם, הקדוש ברוך הוא בריך
אותם, זהו שפתוב (שם א) ויברך אתם אלהים, פחזן שמברך את הכלה
בשבע ברכות. מכאן למדנו, חתן וכלה, פיון שמתברכים בשבע
ברכות, נדבקים יחד, כמו דגמא שלמעלה.

ועל דא מאן דאיתי לאתחברא באנתו דאחרא, הא פגים זויגא, (כביכול עבד ב' רשויות לעילא) דהא זויגא דכנסת ישראל, ביה בקודשא בריך הוא בלחודוי, בזמנא דאיהו ברחמי, ובזמנא דאיהו בדינא. תא חזי, מאן דמתחבר באנתו דאחרא, כאילו משקר ביה בקודשא בריך הוא ובכנסת ישראל, ועל דא קודשא בריך הוא לא מכפר ליה בתשובה, ותשובה תליא עד דיסתלק מעלמא, הךא הוא דכתיב, (ישעיה כב) אם יכופר העון הזה לכם עד תמותו. ואימתי, בשעתא דעאל בתשובה להווא עלמא, ואית ליה לקבלא עונשא.

ועל כן, מי שבא להתחבר עם אשה של של אחר, הנה פוגם את הזיווג, (כביכול עושה שתי רשויות למעלה) שהרי הזיווג של כנסת ישראל עם הקדוש ברוך הוא לבדו, בזמן שהוא ברחמים ובזמן שהוא בדין. בא ראה, מי שמתחבר לאשה של אחר, כאילו משקר בקדוש-ברוך-הוא ובכנסת ישראל, ועל זה הקדוש ברוך הוא לא מכפר לו בתשובה, והתשובה תלויה עד שיסתלק מן העולם. זהו שכתוב (ישעיה כב) אם יכפר העון הזה לכם עד תמותו. ומתי? בשעה שנכנס בתשובה לעולם ההוא, ויש לו לקבל עונש.

רבי אלעזר אמר, מאן דמשקר בכנסת ישראל, לא יתקבל בתשובה, עד דיתדון בדינא דגיהנם. כל שכן, מאן דמשקר בכנסת ישראל ובקדוש-ברוך הוא. וכל שכן אי אטרח ליה לקודשא בריך הוא למעבד דיוקנא דממזר באנתו דאחרא, ואכחיש פומבי דמלכא.

רבי אלעזר אמר, מי שמשקר בכנסת ישראל לא יתקבל בתשובה עד שידון בדין של גיהנם. כל שכן מי שמשקר בכנסת ישראל ובקדוש-ברוך הוא. וכל שכן אם מטריח את הקדוש ברוך הוא לעשות דמות של ממזר באשתו של האחר ומכחיש את פרסום המלך.

רבי חייא פתח ואמר, (משלי כח) גוזל אביו ואמו וגו'. אביו, דא קודשא בריך הוא. אמו, דא כנסת ישראל. מאי גוזל. כמה דאת אמר, (ישעיה א) גזלת העני בבתיכם. ומאן איהו, מאן דחמיד אתתא אחרא דלאו איהי בת זוגיה.

רבי חייא פתח ואמר, (משליכ) גוזל אביו ואמו וגו'. אביו - זה הקדוש ברוך הוא. אמו - זו כנסת ישראל. מה גוזל? כמו שנקאמר (ישעיה א) גזלת העני בבתיכם. ומי היא? מי שחומד אשה אחרת שאינה בת זוגו.

דף מ"ה ע"א

תמן תנינו, כל הנהנה מן העולם הזה בלא ברכה, כאלו גוזל לקודשא בריך הוא ופנסת ישראל, דכתיב גוזל אביו ואמו וגו'. כל הנהנה מן העולם הזה, כלל דא, איהו אינתו. מאן דאתדבק באנתו למהני מנה, ואף על גב, דאיהו פנויה, ואהני מנה בלא ברכה, כאלו גוזל קודשא בריך הוא ופנסת ישראל. מאי טעמא, בגין דזווגא דלהון, בשבע ברכות הוא. ומה על פנויה כד, מאן דיתדבק באנתו דאחרא, דקאים פגוונא דלעילא, בזווגא דז' ברכות, על אחת כמה וכמה. (משלי כח) חבר הוא לאיש משחית, דא ירבעם, כמה דאוקמוה, ואמר אין פשע דאמר הא פנויה היא, אמאי אסור. בגין דא גוזל אביו ואמו הוי. ולא עוד אלא דחבר הוא לאיש משחית. מאן הוא איש משחית. דפגים דיוקנא ותקוונא דלעילא. כל שכן מאן דחמיד לאנתו דחבריה לאתדבקא (ס"א ואתדבק בה) ביה, (דף מ"ה ע"א) דפגים יתיר. ועל דא אתפגים הוא לעלמין. איש משחית, דפגים לעילא, ופגים לתתא, ופגים לנפשיה, דכתיב משחית, וכתיב, (משלי ו) משחית נפשו הוא יעשנה.

שם שנינו, כל הנהנה מן העולם הזה בלא ברכה, כאלו גוזל את הקדוש ברוך הוא ואת כנסת ישראל, שכתוב גוזל אביו ואמו וגו'. כל הנהנה מן העולם הזה, כלל זה הוא האשה. מי שנדבק באשה להנות ממנה, ואף על גב שהיא פנויה, ונהנה ממנה בלא ברכה, כאלו גוזל את הקדוש ברוך הוא ואת כנסת ישראל. מה הטעם? משום שהזווג שלקחם הוא בשבע ברכות. ומה על פנויה כד - מי שנדבק באשתו של אחר, שעומד כמו שלמעלה, בזווג של שבע ברכות, על אחת כמה וכמה. חבר הוא לאיש משחית - זה ירבעם, כמו שבארוה, ואמר אין פשע, שאומר הנה היא פנויה, למה אסור? משום זה הוא גוזל אביו ואמו. ולא עוד, אלא שחבר הוא לאיש משחית. מי הוא איש משחית? שפוגם הדמות והתקון של מעלה. כל שכן מי שחומד את אשתו של חברו להדבק (ונדבק בה) עמה, שפוגם יותר, ועל זה הוא נפגם לעולמים. איש משחית - שפוגם למעלה, ופוגם למטה, ופוגם את נפשו, שכתוב משחית, וכתוב (משלי ו) משחית נפשו הוא יעשנה.

רבי אבא פתח ואמר, (בראשית לב) ויאמר שלחני כי עלה השחר וגו'. ויאמר שלחני, וכי עקוד הוה בידיה דייעקב. אלא זכאין אינון צדיקיא, דקודשא בריך הוא חס על יקרא דלהון, ולא שביק לון לעלמין. הדא הוא דכתיב, (תהלים נה) לא יתן לעולם מוט לצדיק. והא כתיב, (בראשית לב) ונתקע כף ירך יעקב.

רבי אבא פתח ואמר, (בראשית לב) ויאמר שלחני כי עלה השחר וגוי. ויאמר שלחני, וכי קשור היה בידו של יעקב? אלא אשריהם הצדיקים שהקדוש ברוך הוא חס על כבודם ולא עוזב אותם לעולמים. זהו שכתוב (תהלים נה) לא יתן לעולם מוט לצדיק. והנה כתוב, ותקע כף ירך יעקב.

אלא לדידיה גבה. והא אתמר, כתיב (בראשית לב) והוא לן בלילה ההוא במחנה. וכתוב ויקחם ויעבירם את הנחל מאי הוה דעתיה דיעקב, למעברא להון בנחלא בלייליא. אלא חמא מקטרגא אזיל בין משרייא דיליה, אמר יעקב אעבר לגיסא אחרא דנהרא, דלמא לא ישתכח ערבוביא.

אלא את שלו גבה. והנה נתבאר, כתיב (בראשית לב) והוא לן בלילה ההוא במחנה. וכתוב ויקחם ויעבירם את הנחל. מה היתה דעתו של יעקב להעבירם בנחל בלילה? אלא ראה את המקטרג הולך בין המחנה שלו, אמר יעקב, אעבר לצד האחר של הנחל, אולי לא ימצא ערבוביה.

מאי קא חמא. חמא שלהובא דאשא מלהטא, אזלא וטאס בין משריייתה אמר יעקב מוטב לנטלא מהכא, ונהרא פסיק בגוון, ולא ישתכח ערבוביא. מיד ויקחם ויעבירם את הנחל. ויותר יעקב לבדו, מפאן אוליפנא מאן דאשתכח בלחודוי בביתא בלייליא, או ביממא בבית מיחדא, כל שפון בלייליא, מאי מיחדא. מיחדא משאר ביתין. או מאן דאזיל בלחודוי בלייליא זכיל לאתזקא.

מה ראה? ראה שלהבת של אש לוקטת, הולכת וטסה בין מחנותיו. אמר יעקב, מוטב לנסע מפאן, ונהרא מפסיק בינינו, ולא תמצא ערבוביה. מיד - ויקחם ויעבירם את הנחל. ויותר יעקב לבדו, מפאן למדנו, מי שנמצא לבדו בבית בליילה, או ביום בבית מיחד, כל שפון בליילה, מה זה מיחד? מיחד משאר הבתים, או מי שהולך לבדו בליילה, יכול להנזק.

תא חזי ויותר יעקב לבדו, כדון ויאבק איש עמו וגוי. תנינן מסטרא דדינא קא אתי, ושולטניה בסטר ליליא. מאי בסטר ליליא. לאעלא גלותא (נ"א בגלותא) פיון דסליק נהורא, תשש חיליה, ואתגבר עליה חיליה דיעקב. (נ"א הוא) דהא מסטרא דלייליא קא אתי, ובזמנא דהוה ליליא לא הוה זכיל ביה

יעקב. כִּד סָלִיק נְהוֹרָא אֲתֵתְקוּף חִילָא דִיעֵקֵב, וְאַחִיד בֵּיהּ, וְאַתְגַּבֵּר עָלֶיהָ.
חֲמָא לִיהּ יַעֲקֹב דְהָא שְׁלִיחָא הוּא.

בֹּא רְאָה, וַיִּזְתֵּר יַעֲקֹב לְבָדוֹ, אָז - וַיֵּאבֶּק אִישׁ עִמּוֹ וְגוֹ'. שְׁנִינוּ, הוּא בֹּא
מִצַּד הַדִּין, וְשִׁלְטוֹנוֹ בְּצַד שֶׁל הַלְלִילָה. מַה זֶה בְּצַד הַלְלִילָה? לְהַפְנִס
לְגַלוּת (בגלותם). כִּינּוּן שְׁעָלָה הָאוֹר, תְּשֻׁשׁ כַּחוֹ, וּמִתְגַּבֵּר עָלָיו הַכַּח שֶׁל
יַעֲקֹב, (הוּא) שְׁהָרִי מִצַּד הַלְלִילָה הוּא בֹּא. וּבְזִמְנֵן שְׁהִיָּה לִילָה, לֹא הִיָּה
יְכוּל לוֹ יַעֲקֹב. כְּשֶׁעָלָה הָאוֹר, הִתְחַזַּק הַכַּח שֶׁל יַעֲקֹב וְאַחֲזוּ בּוֹ, וְהִתְגַּבֵּר
עָלָיו. רְאָה אוֹתוֹ יַעֲקֹב שֶׁהִנֵּה הוּא שְׁלִיחַ.

אָמַר לִיהּ שְׁבוּק לִי דְלֹא יְכִילָנָא לָךְ. מַאי טַעֲמָא לָא יְכִיל לִיהּ. בְּגִין דְהָוָה
סָלִיק נְהוֹרָא, וְאַתְבַּר חִילָא דִידֵיהּ, דְכַתִּיב, (אֵיּוֹב ל"ח) בְּרוּן יַחַד כְּכִי בִקֵּר
וַיִּרְיעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים. מַאי וַיִּרְיעוּ. דְאַתְבַּרוּ כָּל אֵינוֹן דְאַתְיִין מִסְטָרָא
דְדִינָא. כְּדִין אֲתֵתְקוּף יַעֲקֹב וְאַחִיד בֵּיהּ.

אָמַר לוֹ, עֲזֹב אוֹתְךָ, שְׁאַיִנִי יְכוּל לָךְ. מַה הַטַּעַם לֹא יְכַל לוֹ? מְשׁוּם
שְׁהִיָּה עוֹלָה הָאוֹר, וְנִשְׁבַּר הַכַּח שְׁלוֹ, שְׁכַתּוֹב (אֵיּוֹב ל"ח) בְּרוּן יַחַד כְּכִי
בִקֵּר וַיִּרְיעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים. מַה זֶה וַיִּרְיעוּ? שְׁנִשְׁבַּרוּ כָּל אוֹתָם שְׁבָאִים
מִצַּד הַדִּין. אָז הִתְחַזַּק יַעֲקֹב וְאַחֲזוּ בּוֹ.

אָמַר לִיהּ שְׁלַחְנִי כִי עָלָה הַשַּׁחַר, מָטָא זְמַנָּא לְשַׁבְחָא שְׁבַחָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא, וְלֹאֲתַפְנִישָׁא. וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁלַּחְךָ כִּי אִם בְּרַכְתֵּנִי, אִם תְּבָרַכְנִי מִבְּעֵי
לִיהּ, מַאי אִם בְּרַכְתֵּנִי. אֶלָּא אָמַר לִיהּ יַעֲקֹב, וַדַּאי אַבָּא בְּרִיךְ לִי אֵינוֹן
בְּרַכָּאן דְבַעָא לְבָרְכָא לַעֲשׂוֹ, וּמִסְתַּפִּינָא מְנַךְ, עַל אֵינוֹן בְּרַכָּאן, אִי אוֹדִית
עָלֶיהוּ, (אוֹ) אִי לָאו, אוֹ תִשְׁתַּכַּח עָלֵי מְקַטְרָגָא בְּגִינֵיהוֹן.

אָמַר לוֹ, שְׁלַחְנִי כִי עָלָה הַשַּׁחַר, הַגִּיעַ הַזְּמַן לְשַׁבַּח אֶת שְׁבַחוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא וְלֹאֲתַפְנִיס. וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁלַּחְךָ כִּי אִם בְּרַכְתֵּנִי. אִם תְּבָרַכְנִי
הִיָּה צְרִיךְ לְהִיּוֹת! מַה זֶה אִם בְּרַכְתֵּנִי? אֶלָּא אָמַר לוֹ יַעֲקֹב, וַדַּאי
שְׁאַבָּא בְּרִיךְ אוֹתִי אוֹתָן הַבְּרַכּוֹת שְׁרַצָּה לְבָרְךָ אֶת עֲשׂוֹ, וְאַנִּי פּוֹחַד מִמֶּךָ
עַל אוֹתָן הַבְּרַכּוֹת, אִם תּוֹדָה לִי עָלֶיהוֹן (אוֹ) אִם לָאו, אוֹ שְׁיַמְצָא עָלֵי
מְקַטְרָג בְּגַלְלָם.

מִיַּד אָמַר לִיהּ, וַיֹּאמֶר לֹא יַעֲקֹב יֹאמֶר עוֹד שְׁמֶךָ. מַאי קָאֵמַר לִיהּ, אֶלָּא הַכִּי
קָאֵמַר לִיהּ, לָאו בְּחַפְזִימוּ, וְלָאו בְּעוֹקְבָא (דִּילִד), רוֹוַחַת לֹאֵינוֹן בְּרַכָּאן, לֹא
יֹאמֶר עוֹד שְׁמֶךָ יַעֲקֹב, דְהָא לָאו בְּעוֹקְבָא הָוָה, כִּי אִם יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל וַדַּאי

אוּדֵי עֲלֶיךָ, וּמַנִּיחַ נִפְקוּ בְרַכָּאן, בְּגִין דְּאַנְתָּ אַחִיד בֵּיהּ, וְעַל דָּא, אָנָּא וְכָל שְׂאָר אוֹכְלוּסִין, אוּדִינָא עֲלֵיהוּ.

מִיָּד אָמַר לוֹ, וַיֹּאמֶר לֹא יַעֲקֹב יֹאמַר עוֹד שְׂמֵךְ. מָה אָמַר לוֹ? אֵלֶּא כֹּךְ אָמַר לוֹ, לֹא בְּהִתְחַכְּמוֹת וְלֹא בְּעֻקְבוֹת (שְׂלֵד) הִרְוַחְתָּ אֶת אוֹתָן הַבְּרָכוֹת, לֹא יֹאמַר עוֹד שְׂמֵךְ יַעֲקֹב, שֶׁהָרִי לֹא בְּעֻקְבוֹת זֶה הָיָה, כִּי אִם יִשְׂרָאֵל, וַדַּאי יִשְׂרָאֵל הוֹדָה עֲלֶיךָ וּמִמֶּנּוּ יֵצְאוּ הַבְּרָכוֹת, מִשּׁוּם שֶׁאַתָּה אַחוּז בּוֹ, וְעַל זֶה אָנִי וְכָל שְׂאָר הָאוֹכְלוּסִין הוֹדִינוּ עֲלֵיהֶן.

כִּי שְׂרִית עִם אֱלֹהִים וְעִם אֲנָשִׁים וְתוֹכֵל, עִם אֱלֹהִים כָּל אֵינּוֹן דְּאַתְיִין מִסְטָרָא דְּדִינָא קִשְׂיָא. וְעִם אֲנָשִׁים, דָּא עֵשׂוֹ וְאוֹכְלוּסִין דִּילֵיהּ. וְתוֹכֵל, יְכִילַת לְהוֹן, וְאֵינּוֹן לֹא יְכַלִּין לָךְ. וְלֹא שְׂבִיק לֵיהּ יַעֲקֹב, עַד דְּאוּדֵי לֵיהּ עַל אֵינּוֹן בְּרַכָּאן, הֲדָא הוּא דְכַתִּיב וַיְבָרֶךְ אוֹתוֹ שָׁם.

כִּי שְׂרִית עִם אֱלֹהִים וְאִם אֲנָשִׁים וְתוֹכֵל. עִם אֱלֹהִים - כָּל אוֹתָם שְׂבָאִים מִצַּד הַדִּין הַקָּשָׁה. וְעִם אֲנָשִׁים - זֶה עֵשׂוֹ וְהָאוֹכְלוּסִים שְׂלוֹ. וְתוֹכֵל - יְכַלַּת לָהֶם, וְהֵם לֹא יְכַלוּ לָךְ. וְלֹא עֲזַב אוֹתוֹ יַעֲקֹב עַד שֶׁהוֹדָה לוֹ עַל אוֹתָן הַבְּרָכוֹת. זֶהוּ שֶׁכַּתוּב וַיְבָרֶךְ אוֹתוֹ שָׁם.

תָּא חֲזִי, בְּשַׁעְתָּא דְּסַלִּיק נְהוֹרָא, אֲתַכְּפִין כָּל אֵינּוֹן מְאִרֵי דְּדִינֵין, וְלֹא מִשְׁתַּכְּחִי, וּכְנֻסַת יִשְׂרָאֵל מִשְׁתַּעֵי בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְהָיָא שַׁעְתָּא עֵידוֹן דְּרַעוּנָא הוּא לְכַלָּא, וְאוֹשֵׁיט לָהּ מַלְכָּא וְלְכָל אֵינּוֹן דְּמִשְׁתַּכְּחִי עִמָּה, שְׂרַבִּיטָא דְּחוּטָא דְּחֶסֶד, לְאֲשַׁתְּכַחַא בְּשְׁלִימוֹ בְּמַלְכָּא קְדִישָׁא, וְהָא אֲתַמַּר.

בֹּא רְאֵה, בְּשַׁעַה שְׁעָלָה הָאוֹר, נִכְנָעִים כָּל אוֹתָם בְּעֲלֵי הַדִּינִים וְאֵינָם נִמְצָאִים, וּכְנֻסַת יִשְׂרָאֵל מִסְפָּרַת עִם הַקְּדוּשָׁ בְּרוּךְ הוּא. וְאוֹתָהּ הַשַּׁעַה הִיא עֵת רְצוֹן לְכָל, וּמוֹשֵׁיט לָהּ הַמְּלֶךְ וְלְכָל אוֹתָם שְׁנִמְצָאִים עִמָּה שְׂרַבִּיט שֶׁל חוּט שֶׁל חֶסֶד, לְהַמְצִיא בְּשִׁלְמוֹת עִם הַמְּלֶךְ הַקְּדוּשָׁ, וְהִנֵּה נִתְבָּאֵר.

דף מה ע"ב

תָּא חֲזִי, בְּשַׁעְתָּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲשַׁתְּכַח בָּהּ בְּכְנֻסַת יִשְׂרָאֵל, בְּאֵינּוֹן זְמַנֵּין דְּאֲשַׁתְּכַח עִמָּה, וְהִיא מִתְעַרַת רְעוּתָא לְגַבֵּיהּ בְּקַדְמִיתָא, וּמִשְׁכַּאת

ליה לגבה, בסגיאנות חבֵּתָא ותיאובֵּתָא, כְּדִין אתְּמַלְיָא מסְטְרָא דימינָא, וכְּמָה אוּכְלוּסִין מְשַׁתְּכְּחִי בְּסְטְרָא דימינָא, בְּכִלְהוּ עֲלָמִין. וכְּד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲתַעַר חֲבִיבוּתָא ורְעוּתָא בְּקִדְמִיתָא, וְהִיא (דף מה ע"ב) אֲתַעַר לְבַתֵּר, וְלֹא בְּזִמְנָא דְאִיהוּ אֲתַעַר, כְּדִין כִּלְיָא בְּסְטְרָא דְנוֹקְבָא אֲשַׁתְּכַח, וּשְׂמַלְיָא אֲתַעַר, וכְּמָה אוּכְלוּסִין קִימִי וּמְתַעְרִי בְּסְטְרָא דְשְׂמַלְיָא בְּכִלְהוּ עֲלָמִין. כְּהִיא גְּוֹנָא כְּתִיב, (נ"א הדא הוא דכתיב) אִשָּׁה כִּי תִזְרִיעַ וְיִלְדָה זָכָר וְגו'. מֵאֵי טַעְמָא. תְּגִינּוּ, עֲלָמָא תִתְּתָא כְּגְוֹנָא דְעֲלָמָא עֲלָאָה אֲשַׁתְּכַח, וְדָא כְּדוּגְמָא דְדָא.

בֵּא רְאָה, בְּשַׁעָה שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִמְצָא עִם כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, בְּאוֹתָם הַזְּמָנִים שֶׁנִּמְצָא עִמָּה, וְהִיא מְעוֹרְרַת רְצוֹן אֱלֹהֵי בְּרֵאשׁוֹנָה, וּמוֹשְׁכַת אוֹתוֹ אֵלֶיהָ בְּרַב חֶבֶה וּתְשׁוּקָה, אִזּוּ מִתְּמַלְאֵת מִצַּד הַיָּמִין, וְכִמָּה אוּכְלוּסִים נִמְצָאִים בְּצַד הַיָּמִין בְּכֹל הָעוֹלָמוֹת. וְכִשְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְעִיר חֲבִיבוֹת וְרְצוֹן בְּרֵאשׁוֹנָה, וְהִיא מְעִירָה אַחֵר כְּד, וְלֹא בְּזִמְנָן שֶׁהוּא מְעִיר, אִזּוּ הַכֹּל נִמְצָא בְּצַד הַנְּקֻבָּה, וְהַשְּׂמַל מְתַעוֹרֵר, וְכִמָּה אוּכְלוּסִים עוֹמְדִים וּמְתַעוֹרְרִים בְּצַד הַשְּׂמַל בְּכֹל הָעוֹלָמוֹת. כְּד גַּם כְּתוּב, (וְהוֹשְׁכָתוֹב) אִשָּׁה כִּי תִזְרִיעַ וְיִלְדָה זָכָר וְגו'. מָה הַטַּעַם? שְׁנִינּוּ, הָעוֹלָם הַתְּחִתּוֹן נִמְצָא כְּמוֹ הָעוֹלָם הָעֲלִיוֹן, וְזֶה כְּדוּגְמָא שֶׁל זֶה.

וְעַל דָּא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גְּזַר דְּכָר אוּ נֹקְבָא, לְאַשְׁתְּכַחָא רְעוּתָא בְּעֲלָמָא. וּבְכִלְיָא בְּעֵי בֵּר נֶשׁ לְאַתְּדַבְּקָא רְעוּתָא לְעֵילָא לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְאַשְׁתְּכַחָא רְעוּוֹן בְּעֲלָמָא. זְכָאָה חוּלְקִיהוֹן דְּצַדִּיקֵינָא, דְּאִינוּן יַדְעִין לְאַתְּדַבְּקָא רְעוּתְהוֹן לְגַבֵּי מַלְכָּא קְדִישָׁא, עֲלִיְהוּ כְּתִיב, (דְּבָרִים ד) וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בֵּינֵי אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כְּלַכֶּם הַיּוֹם. (ויקרא יג) אָדָם כִּי יִהְיֶה בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ שָׂאת אוּ סִפְחַת אוּ בַהֲרַת וְגו'. רַבִּי יְהוּדָה פִּתַח וְאָמַר, (שִׁיר הַשִּׁירִים א) אֵל תִּרְאוּנִי שְׂאֲנִי שְׁחַרְחוּרַת שְׁשׁוּזְפַתְנִי הַשְּׂמֶשׁ, הַאי קָרָא אֲתַמַּר, אֲבַל בְּשַׁעְתָּא דְּסִיְהָרָא אֲתַכְּסִיָּא בְּגִלוּתָא, הִיא אֲמַרָה, אֵל תִּרְאוּנִי. לָאוּ דְּאִיְהִי פְקִידַת דְּלָא לְמַחְמִי לָהּ, אֲלָא בְּגִין דְּאִיְהִי חֶמֶת תִּיאוּבֵּתָא דְּיִשְׂרָאֵל לְגַבֵּהּ, לְמַחְמִי נְהוּרְהָא, הִיא אֲמַרַת אֵל תִּרְאוּנִי, לָא תִיכְלוּן לְמַחְמִי לִי. אֵל תִּרְאוּנִי וְדָאֵי מֵאֵי טַעְמָא. בְּגִין שְׂאֲנִי שְׁחַרְחוּרַת, בְּגִין דְּאַנָּא בְּקִדְרוּתָא.

וְעַל זֶה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא גְּזַר זָכָר אוּ נְקֻבָּה, שְׂיִמְצָא רְצוֹן בְּעוֹלָם. וּבְכֹל צְרִיךְ אָדָם לְהַדְּבִיק רְצוֹן לְמַעְלָה אֶל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׂיִמְצָאוּ רְצוֹנוֹת בְּעוֹלָם. אֲשֶׁרִי חֻלְקִים שֶׁל הַצַּדִּיקִים, שְׁהֵם יוֹדְעִים לְהַדְּבִיק אֶת רְצוֹנָם אֶל הַמְּלֶךְ הַקְדוּשׁ, עֲלִיְהֵם כְּתוּב, (דְּבָרִים ד) וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בְּה' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כְּלַכֶּם הַיּוֹם. אָדָם כִּי יִהְיֶה בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ שָׂאת אוּ סִפְחַת אוּ בַהֲרַת וְגו'. רַבִּי יְהוּדָה פִּתַח וְאָמַר, (שִׁיר א) אֵל תִּרְאוּנִי שְׂאֲנִי שְׁחַרְחוּרַת שְׁשׁוּזְפַתְנִי הַשְּׂמֶשׁ. הַפְּסוּק הַזֶּה נִתְּבָאָר, אֲבַל בְּשַׁעָה שֶׁהַלְבְּנָה מִתְּכַסִּית בְּגִלוּת, הִיא אוֹמַרַת, אֵל תִּרְאוּנִי. לָא שְׁהִיא מְצוּהָ שְׁלֹא לְרְאוּת אוֹתָהּ, אֲלָא מְשׁוּם שֶׁהִיא רוֹאָה אֶת תְּשׁוּקַתְּם שֶׁל יִשְׂרָאֵל אֵלֶיהָ, לְרְאוּת אֶת

אורה, היא אומרת אל תראני, לא תוכלו לראות אותי. אל תראני
נדאי. מה הטעם? משום שאני שחרחרת, משום שאני בקדרות.

מאי שחרחרת, שחורה מבעי ליה. אלא, תרין קדרותי, חד ששזפתני
השמש, דאסתלק מני שמשא, לאנהרא לי, ולאסתכלא בי. וחד דבני אמי
נחרו בי.

מה זה שחרחרת? שחרה היה צריך להיות! אלא שתי קדריות, אחת
- ששזפתני השמש, שהסתלק ממני השמש להאיר לי ולהסתכל בי,
ואחת - שבני אמי נחרו בי.

ששזפתני, שזפתני מבעי ליה. אלא רמוז הוא דקא רמיו, בשש. דכד נהרא
שמשא בשש נהורין נהיר, וכד אסתלק, כל אינון שית נהורין אסתלקו.
בני אמי, אלן אינון דאתין מסטרא דדינא קשיא. נחרו בי, כמה דאת
אמר (תהלים טט) נחר גרוני, הדא הוא דכתיב, (איכה ה) על צוארנו נרדפנו דכד
הו עיילין ישראל בגלותא, הו אזלי ידיהו מהדקו לאחורא, וריחיין על
צואריהון, ולא יכילו לאפתחא פומא.

ששזפתני!! שזפתני היה צריך להיות! אלא רמוז הוא רמוז, בשש.
שכאשר מאיר השמש, בששה אורות הוא מאיר, וכשמסתלק, כל
אותם ששת האורות מסתלקים. בני אמי - אלו הם שבאים מצד הדין
הקשה. נחרו בי, כמו שנאמר נחר גרוני. זהו שכתוב (איכה ה) על צוארנו
נרדפנו. שכאשר היו ישראל נכנסים לגלות, היו הולכים ידיהם
מהדקות לאחור, ורחים על צוארם, ולא יכלו לפתח את הפה.

שמוני נוטרה את הכרמים, למהד בגלותא, לנטרא לשאר עמין בגינהון
דישראל. פרמי שלי לא נטרתי, דהא לא יכילנא לנטרא להון פד
בקדמיתא. בקדמיתא נטירנא פרמי שלי, ומניה אתנטרו שאר פרמין.
השתא נטירנא שאר פרמין בגין פרמי שלי דלהוי נטיר בינייהו.

שמוני נטרה את הכרמים, ללכת לגלות, לשמר את שאר העמים
בשביל ישראל. פרמי שלי לא נטרתי, שהרי לא יכלתי לשמר אותם
כבראשונה. בראשונה שמרתי את פרמי שלי, וממנו נשמרו שאר
הכרמים. עכשו אני שומרת את שאר הכרמים בשביל פרמי שלי
שהיה שמור ביניהם.

רבי חייא ורבי יוסי הוו אֶזְלֵי בְּאוֹרְחָא, כַּד מָטוּ חַד בֵּי חֻקְל, חָמוּ חַד דְּפִטְרָא דְקִיטְפָא בֵּין אֶרְחָא לְסִטְר יְמִינָא. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, עֲטִיפָא דְקִיטְרָא בְּעֵינֵינוּ שְׂכִיחַ, לִית לָן רְשׁוּ לְמַחְמֵי בְּחֻדְוֹתָא, מִיּוֹמָא דְאִתְחַרֵּיב בֵּי מְקַדְשָׁא.

רבי חייא ורבי יוסי היו הולכים בדרך. כשהגיעו לשדה אחת, ראו עץ אפרסמון אחד בצד ימין הדרך. אמר רבי יוסי, עטיפה של עשן מצויה בעינים, אין לנו רשות לראות בשמחה מיום שחרב בית המקדש.

פְּתַח וְאָמַר, (תהלים כד) לִינִי הָאֶרֶץ וּמְלוֹאָהּ תִּבְּל וַיּוֹשְׁבֵי בָהּ, כִּינּוּ דְאָמַר לִינִי הָאֶרֶץ וּמְלוֹאָהּ, אֲמַאי תִּבְּל וַיּוֹשְׁבֵי בָהּ, וְכִי תִּבְּל לָאוּ מִן אֶרְעָא הוּא. אֶלְא הֲכִי קָאָמַר, לִינִי הָאֶרֶץ וּמְלוֹאָהּ, דָּא אֶרְעָא קַדִּישָׁא, דְאֶקְרִי אֶרֶץ חַחִיִּים. תִּבְּל וַיּוֹשְׁבֵי בָהּ, דָּא שְׂאֵר אֶרְעָאוּ, כְּמָה דְאִתְּ אָמַר (תהלים ט) וְהוּא יִשְׁפֹּט תִּבְּל בְּצַדִּיק, דְּתִבְּל בְּצַדִּיק תִּלְיָא, וְכֻלָּא חַד מְלָה.

פְּתַח וְאָמַר, (תהלים כד) לַה' הָאֶרֶץ וּמְלוֹאָהּ תִּבְּל וַיּוֹשְׁבֵי בָהּ. כִּינּוּ שְׂאָמַר לַה' הָאֶרֶץ וּמְלוֹאָהּ, לְמָה תִּבְּל וַיּוֹשְׁבֵי בָהּ? וְכִי תִּבְּל אֵינְנָה מִן הָאֶרֶץ? אֶלְא כְּדָ אָמַר, לַה' הָאֶרֶץ וּמְלוֹאָהּ - זֵוּ הָאֶרֶץ הַקְּדוּשָׁה, שְׁנִקְרָאת עֵץ חַחִיִּים. תִּבְּל וַיּוֹשְׁבֵי בָהּ - אֵלוּ שְׂאֵר הָאֶרְצוֹת, כְּמוֹ שְׂנֵאָמַר (שם ט) וְהוּא יִשְׁפֹּט תִּבְּל בְּצַדִּיק, שְׁתִּבְּל תְּלוּיָהּ בְּצַדִּיק, וְהַכֹּל דְּבַר אֶחָד.

רבי חייא אמר, לִינִי הָאֶרֶץ וּמְלוֹאָהּ. הָאֶרֶץ תִּינַח, וּמְלוֹאָהּ מַאי הִיא. אֶלְא אֵלִין נִשְׁמַתִּין דְּצַדִּיקֵינָא. תִּבְּל וַיּוֹשְׁבֵי בָהּ, תִּבְּל: דָּא אֶרְעָא דְלַתְתָּא. וַיּוֹשְׁבֵי בָהּ: אֵלִין אֵינּוּן בְּנֵי נֶשָׂא. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אִי הֲכִי בְּמַאי אוֹקִימְנָא כִּי הוּא עַל יַמִּים יִסְדָּה וְעַל נְהָרוֹת יְכוֹנְנָה. אָמַר לִיה וְדַאי הֲכִי הוּא, דְּהִיא אֶרֶץ חַחִיִּים עַל יַמִּים יִסְדָּה וְעַל נְהָרוֹת יְכוֹנְנָה, דְּכֻלָּהּ נִפְקִי מֵהוּא נְהָר עֲלָאָה דְנִגִּיד וְנִפִּיק מְעֵדוֹ, וּבָהּ אִתְתְּקַנַּת לְאִתְעֵטְרָא בְּמִלְכָּא קַדִּישָׁא, וְלִמִּזְוֹן עֲלָמִין. (ובגין כד)

רבי חייא אמר, לַה' הָאֶרֶץ וּמְלוֹאָהּ, מִיֵּלָא הָאֶרֶץ, מַה זֵה וּמְלוֹאָהּ? אֶלְא אֵלוּ נִשְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים. תִּבְּל וַיּוֹשְׁבֵי בָהּ. תִּבְּל - זֵוּ הָאֶרֶץ שְׁלַמְטָה. וַיּוֹשְׁבֵי בָהּ - אֵלוּ הֵם בְּנֵי הָאָדָם. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אִם כֵּן, בְּמָה בְּאֶרְנוּ כִּי הוּא עַל יַמִּים יִסְדָּה וְעַל נְהָרוֹת יְכוֹנְנָה? אָמַר לוֹ, וְדַאי כֵּן זֵה, שְׂאוֹתָהּ אֶרֶץ חַחִיִּים עַל יַמִּים יִסְדָּה וְעַל נְהָרוֹת יְכוֹנְנָה, שְׁכֻלָּם יוֹצְאִים מֵאוֹתוֹ

הנהר העליון ששופע ויוצא מעדן, ובהם מתתקנת להתעטר עם המלך
הקדוש ולזון את העולמות. (ומשום כד)

מי יעלה בהר יי' וגו', נקי כפים ובר לבב אשר לא נשא לשוא נפשי וגו'.
נפשו כתיב, מהו נפשי ונפשו. אלא כלא חד מלה, כמה דאת אמר (עמוס ו)
נשבע יי' בנפשו (שמואל א, ב) כאשר בלבבי ובנפשי יעשה. ודוד מלכא
אתאחיד בההוא לב ובההוא נפש, ועל דא לא נשא לשוא נפשו.

מי יעלה בהר ה' וגו', נקי כפים ובר לבב אשר לא נשא נפשי וגו'. נפשו
כתוב, מה זה נפשי ונפשו? אלא הכל דבר אחד, כמו שנאמר (עמוס ו)
נשבע אדני יהוה בנפשו. (שמואל א ב) כאשר בלבבי ובנפשי יעשה. ודוד
המלך נאחז באותו לב ובאותה נפש, ועל כן לא נשא לשוא נפשו.

דף מ"ו ע"א

עד דהוּו אַזְלִי, אַעֲרַעוּ בְּחַד בְּרִנְשׁ, וְאַנְפּוּי מְלִיין מְכַתְּשִׁין, וְהוּוּ קָם מִתְּחִיל
אֵילָנָא חַד, אֶסְתְּכְּלוּ בֵּיהּ, וְחִמּוּ (דף מ"ו ע"א) אֲנַפּוּי סוּמְקִין בְּאֵינוּן מְכַתְּשִׁין.
אָמַר רַבִּי חֲזִיא מֵאֵן אָנְתָּ. אָמַר לִיהּ יוֹדָאֵי אָנָּא. אָמַר רַבִּי יוֹסִי חֲטָאָה הוּוּ,
דָּאֵי לָאוּ הָכִי, לֹא אֶתְרַשִּׁימוּ אֲנַפּוּי בְּאֵלִין מְרַעִין בִּישִׁין, וְאֵלִין לֹא אַקְרוּן
יְסוּרִין דְּאֶהְבָּה. אָמַר רַבִּי חֲזִיא הָכִי הוּוּ וְדָאֵי, דִּיְסוּרִין דְּאֶהְבָּה מִתְּחַפְּיין
אֵינוּן מְבַגֵּי נְשָׂא.

בעודם הולכים, פגשו באיש אחד, ופגנו מלאות במכות, והיה קם
מתחת אילן אחד. הסתכלו בו, וראו פגנו אדמות באותן המכות. אמר
רבי חזיא, מי אתה? אמר לו, אני יהודי. אמר רבי יוסי, חוטא הוא,
שאם לא כד, לא נרשמו פגנו באלו החלאים הרעים, ואלו לא נקראים
יסורים של אהבה. אמר רבי חזיא, כד הוא ודאי, שישורים של אהבה
מכסים הם מבגי אדם.

תא חזי, דכתוב אדם כי יהיה בעור בשרו שאת או ספחת או בהרת. הא גי
זינו הכא, וכלהו אקרון נגע צרעת, הדא הוא דכתיב והיה בעור בשרו
לנגע צרעת. מאי נגע צרעת. סגירו. סגירו בכלא, וכתיב והובא אל אהרן
הכהן וגו'. אבל אינון דיתחזון לבר כתיב, וראהו הכהן וטמא אותו. דהא
ודאי אינון דיתחזון לבר בבגי נשא, מסטרא דמסאבא קא אתגין, ולאו
יסורין דאהבה נינהו.

בא ראה, שפֿתוב אָדס כִּי יְהִיָּה בְּעוֹר בְּשׂוֹר שְׂאֵת אוֹ סִפְחַת אוֹ בְּהֶרֶת. הִנֵּה שְׁלֶשֶׁה מִיָּנִים כָּאן, וְכֻלָּם נִקְרָאִים נִגַע צָרַעַת. זֶהוּ שְׁפִתוֹב וְהִיא בְּעוֹר בְּשׂוֹר לְנִגַע צָרַעַת. מַה זֶה נִגַע צָרַעַת? הַסִּגְרָה, הַסִּגְרָה בְּכֹל, וְכִתוֹב וְהוּבָא אֶל אֲהֶרֶן הַכֹּהֵן וְגו'. אָבֵל אוֹתָם שִׁירָאוּ לְחוּץ, כְּתוֹב וְרָאָהוּ הַכֹּהֵן וְטִמָּא אֹתוֹ. שְׁהִרִי וְדָאִי אוֹתָם שִׁירָאוּ בְּחוּץ בְּבִנְי אָדָם, הִם בָּאִים מִצַּד הַטְּמֵאָה, וְאִינָם יְסוּרִים שֶׁל אֲהֶבָה.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מִנָּא לָן. אָמַר רַבִּי חֲיִיא, דְּכִתִּיב, (משלי כז) טוֹבָה תוֹכַחַת מְגוּלָה מֵאֲהֶבָה מְסוּתָרֶת. אִי הִיא תוֹכַחַת מֵאֲהֶבָה (ס"א אינהו תוכחת מאהבה כד איחיל), מְסוּתָרֶת מִבְּנֵי נֶשֶׁא. כְּגוֹנוֹנָא דָּא מֵאֵן דְּאוֹכַח לְחַבְרִיהַ בְּרַחֲמֵימוֹתָא, בְּעֵי לְאַסְתָּרָא מְלוּי מִבְּנֵי נֶשֶׁא, דְּלֵא יְכֻסּוּף מְנִיָּהוּ חַבְרִיהַ, וְאִי מְלוּי אֵינּוֹן בְּאַתְגְּלִיָּא קָמִי בְּנֵי נֶשֶׁא, לָאוּ אֵינּוֹן בְּרַחֲמֵימוֹתָא.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מִנֵּין לָנוּ? אָמַר רַבִּי חֲיִיא, שְׁפִתוֹב (משלי כז) טוֹבָה תוֹכַחַת מְגוּלָה מֵאֲהֶבָה מְסוּתָרֶת. אֵיזוֹהִי תוֹכַחַת מֵאֲהֶבָה? (זוהי תוכחת מאהבה כאשר היא) מְסוּתָרֶת מִבְּנֵי אָדָם. כְּמוֹ זֶה מִי שְׁמוֹכִיחַ אֶת חֲבֵרוֹ בְּאַהֲבָה, צָרִיךְ לְהַסְתִּיר דְּבָרָיו מִבְּנֵי אָדָם, שֶׁלֹּא יִתְבַּיֵּשׂ מֵהֶם חֲבֵרוֹ. וְאִם דְּבָרָיו הִם בְּגִלּוּי לְפָנֵי בְּנֵי אָדָם, אֵינָם בְּאַהֲבָה.

כְּדָ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כִּד אוֹכַח לְבַר נֶשֶׁ, בְּכֻלָּא אוֹכַח בְּרַחֲמֵימוֹתָא, בְּקִדְמִיתָא מְחִי לִיהַ בְּגַרְמִיהַ דְּלָגוּ. אִי הָדָר בֵּיהַ, מוּטָב. וְאִי לָאוּ מְחִי לִיהַ תַּחּוֹת תּוֹתִבְיָה, וְאַלִּין (בעורו) אֲקָרוּן יְסוּרִין דְּאַהֲבָה, אִי הָדָר בֵּיהַ מוּטָב, וְאִי לָאוּ מְחִי לִיהַ בְּאַתְגְּלִיָּא בְּאַנְפּוּי, קָמִי כְּלָא, בְּגִין דִּי־סִתְּכֻלוֹן בֵּיהַ, וְיִנְדְּעוֹן דְּהָא חֲטָאָה אִיהוּ, וְלָאוּ רַחֲמֵימוֹתָא דְּמֵאַרְיָה הוּא.

כְּדָ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּשִׁמוֹכִיחַ אֶת הָאָדָם, בְּכֹל הוּא מוֹכִיחַ בְּאַהֲבָה. בְּרַאשׁוֹנָה מְכָה אוֹתוֹ בְּגוּפּוֹ בְּפָנִים. אִם חוּזַר בּוֹ - מוּטָב, וְאִם לֹא - מְכָה אוֹתוֹ תַּחַת לְבוּשׁוֹ, וְאַלּוּ (בעורו) נִקְרָאִים יְסוּרִים שֶׁל אֲהֶבָה. אִם חוּזַר בּוֹ - מוּטָב, וְאִם לֹא - מְכָה אוֹתוֹ בְּגִלּוּי בְּפָנָיו, לְפָנֵי כָּלָם, כְּדִי שְׁיִסְתְּכֻלוֹ בּוֹ וְיִדְּעוּ שֶׁהִנֵּה הוּא חוֹטָא, וְלֹא אֲהוּב שֶׁל רַבּוֹנוֹ הוּא.

אָמַר לֹון הֵהוּא בַר נֶשֶׁ, בְּקִיטְרָא דְּעֵיטָא חַד אֲתִיתוֹן גְּבָאִי, וְדָאִי לָאוּ אֲתוֹן אֲלֵא מֵאֵינּוֹן דְּדִיּוּרִיהוֹן בְּבִי רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי דְּלֵא דְּחַלִּין מְכָלָא. אִי בְּנֵי דְּאַתְיִין אֲבַתְרָאִי יְקֻטְרָגוּ בְּכוּ, אֵיךְ מְלִיכּוּ בְּאַתְגְּלִיָּא. אָמַר לִיהַ אוּרִייתָא הַכִּי הוּא, דְּכִתִּיב, (משלי א) בְּרַאשׁ הוֹמִיּוֹת תִּקְרָא בְּפִתְחֵי שְׁעָרִים בְּעִיר אֲמַרְיָה תֵּאמַר. וּמַה אִי בְּמִלֵּי דְּאוּרִייתָא אָנּוּ דְּחַלִּי מְקַמְדָּ, הָא נִשְׁתַּכַּח

בְּכִסּוּפָא קָמִי קוּדְשָׁא בְּרִידָא הוּא. וְלֹא עוּד, אֶלָּא דְאֹרִייתָא בְּעֵי צְחוּתָא.
פְּתַח הָהוּא גְבַרָא וְאָמַר (מִיכָה ז) מִי אֵל כְּמוֹד נְשָׂא עֹון וְגוֹ'. אָרִיס יְדוּי וּבְכָה.
אֲדַהְכִי מְטוֹן בְּנוּי. אָמַר בְּרִיָּה זְעִירָא סִייעֵתָא דְשְׁמִיָּא הֲכָא.

אָמַר לָהֶם אוֹתוֹ הָאִישׁ, בְּקֶשֶׁר שֶׁל עֶצֶה אַחַת בְּאַתֶּם אֵלֵי, וְדַאי אֵינְכֶם
אֶלָּא מֵאוֹתֶם שְׁדִיּוֹרִים בְּבֵית רִשְׁבִּי, שֶׁלֹּא פּוֹחֲדִים מֵהַכֹּל. אִם בְּנֵי
שְׂבָאִים אַחֲרֵי יִתְגַּרוּ בְּכֶם, אֵיךְ דְּבָרֵיכֶם בְּגִלּוּי? אָמַר לוֹ, הַתּוֹרָה כִּן
הִיא, שְׁפָתוֹב (מִשְׁלֵי א) בְּרֹאשׁ הַמִּיּוֹת תִּקְרָא בְּפִתְחֵי שְׁעָרִים בְּעִיר אֶמְרִיהָ
תֹּאמֶר. וּמָה אִם בְּדַבְּרֵי תוֹרָה אָנוּ פּוֹחֲדִים מִפְּנֵיךְ, הֲרִי נִמְצָא בְּבוֹשָׁה
לְפָנַי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְלֹא עוּד, אֶלָּא שֶׁהַתּוֹרָה צְרִיכָה צְחוּת. פְּתַח
אוֹתוֹ הָאִישׁ וְאָמַר, (מִיכָה ז) מִי אֵל כְּמוֹד נְשָׂא עֹון וְגוֹ'. הָרִיס יְדוּי וּבְכָה.
בִּינְתִּים הִגִּיעוּ בְּנוּי. אָמַר בְּנוֹ הַקְּטָן, יֵשׁ כָּאן סִיוַע שְׁמִיָּמִי.

פְּתַח וְאָמַר (קִהְלֵת ז) אֶת הַכֹּל רְאִיתִי בִּימֵי הַבְּלִי יֵשׁ צְדִיק אוֹבֵד בְּצַדְקוֹ וַיֵּשׁ
רָשָׁע מֵאָרֶץ בְּרַעְתּוֹ. הָאִי קָרָא אוֹלִיפְנָא בִּי רַבִּי דוֹסְתָאִי סָבָא, דְּהוּה אָמַר
מִשְׁמִיָּה דְרַבִּי יִיסָא סָבָא. אֶת הַכֹּל רְאִיתִי בִּימֵי הַבְּלִי, וְכִי שְׁלֵמָה מְלָכָא
דְּהוּה חֲכָיִים עַל כָּלָא, אֵיךְ אָמַר הֲכִי דְאִיהוּ חֲמָא כָּלָא בְּזַמְנָא דְאִיהוּ אָזִיל
בְּחֲשׂוּכֵי עֲלָמָא דְהָא כָּל מָאן דְּאֲשַׁתְּדַל בְּחֲשׂוּכֵי עֲלָמָא, לָא חָמִי מְדִי, וְלֹא
יַדַע מְדִי.

פְּתַח וְאָמַר, (קִהְלֵת ז) אֶת הַכֹּל רְאִיתִי בִּימֵי הַבְּלִי יֵשׁ צְדִיק אֹבֵד בְּצַדְקוֹ
וַיֵּשׁ רָשָׁע מֵאָרֶץ בְּרַעְתּוֹ. הַפְּסוּק הַזֶּה לְמַדְנּוּ בְּבֵית רַבִּי דוֹסְתָאִי סָבָא,
שֶׁהִיא אוֹמֵר מִשְׁמוֹ שֶׁל רַבִּי יִיסָא סָבָא. אֶת הַכֹּל רְאִיתִי בִּימֵי הַבְּלִי,
וְכִי שְׁלֵמָה הַמְּלִךְ שֶׁהִיא חֲכָיִים עַל הַכֹּל, אֵיךְ אָמַר כִּן שֶׁהוּא רָאָה הַכֹּל
בְּזַמַּן שֶׁהוּא הִלְךְ בְּחֲשׂוּכֵי שֶׁל הָעוֹלָם? שְׁהֲרִי כָּל מִי שֶׁמְשַׁתְּדֵל
בְּחֲשׂוּכֵי שֶׁל הָעוֹלָם, לֹא רוֹאָה דְבַר וְלֹא יוֹדַע דְּבַר?

אֶלָּא הֲכִי אֲתַמַּר, בְּיוֹמוֹי דְשְׁלֵמָה מְלָכָא, קִיָּמָא סִיְהָרָא בְּאֲשַׁלְמוּתָא,
וְאֲתַחֲכֶם שְׁלֵמָה עַל כָּל בְּנֵי עֲלָמָא, וּכְדִין חֲמָא כָּלָא, וַיַּדַע כָּלָא. וּמֵאִי חֲמָא.
חֲמָא כִּ"ל, דְּלֹא אַעֲדִי מִן סִיְהָרָא. וְהוּה נְהִיר לָהּ שְׁמִשָּׁא (סִי"א לִיה כַּשְׂמִשָּׁא).
הָדָא הוּא דְכַתִּיב אֶת הַכֹּל רְאִיתִי בִּימֵי הַבְּלִי. מָאן הַבְּלִי. דָּא סִיְהָרָא
דְּאֲתַכְלִילַת מִן כָּלָא, מִן מִיָּא וְאֶשָּׁא וְרוּחָא כְּחָדָא. כְּהַבֵּל דְנִפְיָק מִן פּוּמָא,
דְּכִלִּיל מְכָלָא.

אֶלָּא כִּן נִתְבְּאַר, בִּימֵי שְׁלֵמָה הַמְּלִךְ עֲמֻדָה הִלְבְּנָה בְּשְׁלֵמוּתָהּ, וּשְׁלֵמָה
הַתַּחֲכֶם עַל כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם, וְאִז רָאָה הַכֹּל וַיַּדַע הַכֹּל. וּמָה רָאָה? רָאָה
כִּ"ל, שֶׁלֹּא זָז מִן הִלְבְּנָה, וְהִיא מֵאִיר לָהּ הַשְּׁמֶשׁ (לָהּ כַּשְׂמֶשׁ). זֶהוּ שְׁפָתוֹב

את הכל ראיתי בימי הבלי. מה זה הבלי? זו הלבנה שנכללת מן הכל, ממים ואש ורוח יחד. כהבל שיוצא מן הפה שכלול מן הכל.

והוא חמא כ"ל, בההוא הבל דיליה, דאחיד ביה. יש צדיק אובד בצדקו, תא חזי, בזמנא דאסגיאז זכאין בעלמא, האי כ"ל לא אעדי מן סיהרא לעלמין, והאי כ"ל נטל כל משח ורבו וחדו דלעילא, ואתמלי (ס"א ידוי ורוי) וחדו ורבי, בגין לאזדווגא בסיהרא, והוא רוח בגינה.

והוא ראה כ"ל, באותו ההבל שלו שאחז בו. יש צדיק אובד בצדקו, בא וראה, בזמן שמתרבים הצדיקים בעולם, הכ"ל הזה לא זו מהלבנה לעולמים, והכ"ל הזה נוטל כל שמן ומשחה ושמחה שלמעלה, ומתמלא (ידיוורה) ושמן וגדל, כדי להזדוג עם הלבנה, והוא מרויח בשבילה.

דף מ"ו ע"ב

ובזמנא דאסגיאז חייבין בעלמא, וסיהרא אתחשכת, כדין צדיק אובד בצדקו, צדיק נאבד לא כתיב, אלא צדיק אובד, דהא לא אתחזי (נ"א אתחבר) בסיהרא, ולא נטיל משח ורבו וחדו למליא לה, ולאזדווגא עמה. ועל דא צדיק אובד, בצדקו, דא סיהרא, דבגין סיהרא דלא אשתכחת לאזדווגא עמיה, הוא אביד, דלא שאיב מחידו כמה דהוה עביד. וכדין כל סטר שמאלא אתער, וחייבין מאריכין בשלוה (דף מ"ו ע"ב) בעלמא, הדא הוא דכתיב, ויש רשע מאריך ברעתו. מאי ברעתו בההוא סטר (נ"א בההיא רעה) דאתדבק ביה.

ובזמן שמתרבים הרשעים בעולם והלבנה נחשכת, אז הצדיק אובד בצדקו. לא כתוב צדיק נאבד, אלא צדיק אובד, שהרי לא נראה (מתחבר) בלבנה, ולא נוטל שמן ומשחה ושמחה למלא אותה ולהזדוג עמה. ועל זה צדיק אובד בצדקו, זו הלבנה, שבגלל הלבנה שלא נמצאת להזדוג עמו, הוא אובד, שלא שואב מהשמחה כמו שהיה עושה. ואז מתעורר כל צד השמאל, והרשעים מאריכים בשלוה בעולם. זהו שכתוב ויש רשע מאריך ברעתו. מה זה ברעתו? באותו הצד (באותה רעה) שנדבק בו.

תו יש צדיק אוֹבד בְּצַדְקוֹ, דְּכַד חֲיִיבִין סְגִיאוּ בְּעֵלְמָא, וְדִינָא תִּלְיָא (בחובביהו)
צדיק אוֹבד בְּצַדְקוֹ, אִיהוּ אֲתִפְס בְּחוֹבֵייהוּ, כְּגוֹן אַבָּא דְּאֲתִפְס בְּחוֹבֵייהוּ
דְּבָנֵי מְאִתִּיה, דְּהוּוּ כְּלֵהוּ חֲצִיפִין (לגביה), וְהוּא לֹא אֶסְהִיד בְּהוּ וְלֹא אֶכְסִיף
לְהוּ לְעֵלְמִין, וּמְחֵי בִידוֹן, דְּלֹא נִתְגָּרִי בְּהוּ בְּרִשְׁעֵיָא (נ"א ולא מחי בידהו דלא
מתגרו בהו). וְהוּוּ אָמַר לֹן, (תהלים לז) לְדוֹד אֵל תִּתְחַר בְּמַרְעִים אֵל תִּקְנָא
בְּעוֹשֵׁי עוֹלָה. אָמַר אָבוּי, וְדֵאֵי קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶעֱנִישׁ לִי בְּדָא, דְּהָא הָוָה
רְשׁוּ בִידֵי לְמַחְאָה בִּידֵייהוּ, וְלֹא עֲבָדִית, וְלֹא אֶכְסִיפְנָא (נ"א אוכִיחנא) לְהוּ, לֹא
בְּטִמְרוֹ, וְלֹא בְּאֲתַגְלִיא.

עוד יש צדיק אוֹבד בְּצַדְקוֹ, שְׁכַפְאֶשׁ הֶרְשָׁעִים רַבִּים בְּעוֹלָם וְהִדִּין תְּלוּי
(בחטאיהם), הַצַּדִּיק אוֹבד בְּצַדְקוֹ, הוּא נִתְפָּס בְּחֻטְאָם, כְּמוֹ אַבָּא שְׁנִתְפָּס
בְּחֻטְאֵי בְּנֵי עִירוֹ, שְׁכַפְלָם הָיוּ חֲצוּפִים (אליו), וְהוּא לֹא הִתְרָה בְּהֵם וְלֹא
בִישׁ אוֹתָם לְעוֹלָמִים, וּמְחָה בִּידֵינוּ שְׁלֹא נִתְגָּרָה בְּרִשְׁעִים (ולא מחה בידם
שלא להתגרות בהם), וְהָיָה אוֹמֵר לָנוּ, (תהלים לז) לְדוֹד אֵל תִּתְחַר בְּמַרְעִים אֵל
תִּקְנָא בְּעוֹשֵׁי עוֹלָה. אָמַר אָבִי, וְדֵאֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הֶעֱנִישׁ אוֹתִי
בְּזָה, שְׁהָרִי הִיְתָה רְשׁוֹת בִּידֵי לְמַחוֹת בִּידֵיהֶם וְלֹא עָשִׂיתִי, וְלֹא בִישַׁתִּי
(הוכחתי) אוֹתָם לֹא בְּסִתֵּר וְלֹא בְּגִלוּי.

תו פִּתַח בְּרִיָּה אַחְרָא וְאָמַר, (בראשית ב) וַיִּצְרָה יְיָ אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עֶפְרָ מִן
הָאָדָמָה וְגוֹי. וַיִּצְרָה יְיָ אֱלֹהִים, בְּתַרְיִן יוֹדִין, בְּתַרְיִן יִצְרִין, יִצְרָ טוֹב וְיִצְרָ רָע,
חַד לְקַבֵּל מִיָּא, וְחַד לְקַבֵּל אֶשָׁא. יְיָ אֱלֹהִים, שֵׁם מְלֵא. אֶת הָאָדָם, כְּלִיל
דְּכַר וְנוֹקְבָא. עֶפְרָ מִן הָאָדָמָה, דָּא עֶפְרָא דְּאַרְעָא קְדִישָׁא, דְּמִתְמָן אֲתַבְּרִי,
וְהוּא אֲתַר דְּבִי מְקַדְשָׁא.

עוד פִּתַח בְּנוֹ אַחַר וְאָמַר, (בראשית ב) וַיִּצְרָה ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עֶפְרָ מִן
הָאָדָמָה וְגוֹי. וַיִּצְרָה ה' אֱלֹהִים, בְּשַׁנֵּי יוֹדִיִּים, בְּשַׁנֵּי יִצְרִים, יִצְרָ טוֹב
וְיִצְרָ רָע, אֶחָד כְּנֻגְדַּ מִים וְאֶחָד כְּנֻגְדַּ אֶשׁ. ה' אֱלֹהִים - שֵׁם מְלֵא. אֶת
הָאָדָם - כּוֹלֵל זְכָר וְנוֹקְבָה. עֶפְרָ מִן הָאָדָמָה - זֶה עֶפְרָ הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה,
שְׁמֵשׁ נְבָרָא, וְהוּא מְקוֹם בֵּית הַמְּקֻדָּשׁ.

וַיִּפַּח בְּאַפּוֹ נְשִׁמַת חַיִּים, דָּא נְשִׁמַתָּא קְדִישָׁא, דְּאֲתַמְשָׁכָא מְאִינוֹן חַיִּים
דְּלַעִילָא. וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה, אָדָם אֲתַכְלִיל בְּנֶפֶשׁא קְדִישָׁא, מִחַיָּה
עֲלָאָה. דְּאַפִּיקַת אֶרְעָא דְּכַתִּיב, (בראשית א) תוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה, נֶפֶשׁ
דְּהִיָּא חַיָּה עֲלָאָה.

וַיִּפַּח בְּאַפּוֹ נְשִׁמַת חַיִּים - זֶה הַנְּשִׁמָּה הַקְּדוֹשָׁה שְׁנִמְשָׁכַת מְאוֹתָם
הַחַיִּים שְׁלִמְעָלָה. וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה, אָדָם נְכֻלָּל בְּנֶפֶשׁ הַקְּדוֹשָׁה,

מהחיה העליונה שהוציאה הארץ, שכתוב (שם א) תוצא הארץ נפש חיה, הנפש של החיה העליונה ההיא.

השלמה מההשמטות (סימן ו)
דְּכַתִּיב תוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה, דְּהֵוּא חַיָּה עֵילָאָה. וּבְגִין דְּהֵאִי נֶפֶשׁ חַיָּה אִיהִי קַדִּישָׁא עֵילָאָה, כַּד אַרְעָא קַדִּישָׁא מְשַׁכָּא לָהּ בְּגוּוּה וְאַתְּכַלִּילַת בָּהּ, כַּדִּין קָרִינוּ לָהּ נִשְׁמָה.

שְׁכַתוּב תוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה, נֶפֶשׁ שֶׁל אוֹתָהּ חַיָּה עֵלְיוֹנָה, וּמְשׁוּם שֶׁהַנֶּפֶשׁ חַיָּה הַזֶּה הִיא קְדוּשָׁה עֵלְיוֹנָה, כְּשֶׁהָאָרֶץ הַקְּדוּשָׁה מוֹשְׁכַת אוֹתָהּ לְתוֹכָהּ וְנִכְלָלַת בָּהּ, אֲזִי קוֹרְאִים לָהּ נִשְׁמָה.

וְתָא חַזִּי, בְּכָל זְמַנָּא דְּבֵר נֶשׂ אֲזִיל בְּאוֹרַח קְשׁוּט, וּפּוּמִיָּה וְלִישְׁנִיָּה מִמְּלָן מִלִּין קַדִּישִׁין בְּצִלוֹתָא, בְּאוֹרֵייתָא. הֵאִי נִשְׁמַתָּא אֲתַדְּבַקַת בֵּיהּ, רַחֲמִימָא הוּא דְּמֵאֲרִיָּה. כְּמָה נְטוּרִין נְטוּרִין לִיָּה מִכָּל סְטָרִין. רְשִׁימָא הוּא לְטַב לְעֵילָא וְתַתָּא וּשְׁכִינְתָּא קַדִּישָׁא שְׂרִיָּא עֵלוּי. וְדָא הִיא דְּסִלְקָא לְעֵילָא וּמִמְּלָא קָמִי מְלַכָּא קַדִּישָׁא וְעֵילָא בְּכָל תְּרַעִין וְלִית דִּימְחִי בִּידְהָא. וְעַל דָּא אֲתַקְרִי רוּחַ מִמְּלָא. דְּהָא כָּל שְׁאָר נִפְשָׁתָא (נִפְשָׁתָא ו) לִית לוֹן רְשׁוּ לְמִלְלָא קָמִי מְלַכָּא בְּרַ הֵאִי.

וּבֵא רָאָה, בְּכָל זְמַן שְׁאָדָם הוֹלֵךְ בְּדַרְךְ אֲמַת, וּפִיו וְלִשׁוֹנוֹ מְדַבְּרִים דְּבָרִים קְדוּשִׁים, בְּתַפְלָה וּבְתוֹרָה, הַנִּשְׁמָה הַזֶּה נִדְּבַקַת בּוֹ, הוּא אָהוּב שֶׁל רְבוּנוֹ, כְּמָה שׁוֹמְרִים שׁוֹמְרִים עֲלָיו מִכָּל הַצְּדָדִים, רְשׁוּם הוּא לְטוֹב לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה, וְהַשְׁכִּינָה הַקְּדוּשָׁה שׁוֹרָה עֲלָיו. וְזוּהִי שְׁעוּלָה לְמַעַלָּה וּמְדַבְּרַת לְפָנֵי הַמְּלֶךְ הַקְּדוּשׁ, וְנִכְנָסַת לְכָל הַשְּׁעָרִים, וְאִין מִי שְׁיַמְחָה בִּידְהָא. וְעַל זֶה נִקְרְאָת רוּחַ מְדַבְּרַת, שְׁהָרִי לְכָל שְׁאָר הַנִּפְשׁוֹת (נִפְשׁוֹתֵינוּ) אִין רְשׁוֹת לְדַבֵּר לְפָנֵי הַמְּלֶךְ פְּרִט לְזוּ.

וּבְזְמַנָּא דְּאִיהוּ אֲסִטִּי אוֹרְחוּי וְשִׁפְנוּתִיָּה וְלִישְׁנִיָּה מִמְּלָן מִלִּין בִּישׁוּן, שְׁכִינְתָּא אֲסִתְלַקַת מִנִּיָּה וְנִשְׁמַתָּא קַדִּישָׁא אֲתַעְבְּרַת מִנִּיָּה וְלֹא אֲתַדְּבַקַת בֵּיהּ. וּמִסְטָרָא דְּחוּיָא בִישָׁא תַקִּיפָא אֲתַעַר רוּחָא חֲדָא דְּשֵׁט וְאַכִּיל בְּעֵלְמָא, דְּלֹא שְׂרִיָּא אֶלָּא בְּאַתְר דְּקְדוּשָׁה עֵילָאָה אֲסִתְלַק מִתְּמֹן. וְאִינוּן מִלִּין סְלִקִין לְאַתְר דְּחוּיָא בִישָׁא, דְּכֵלָּא לְאַתְרִיָּה אֲתַהֲדֵר. וּבִשְׁעַתָּא דְּסִלְקִין, כְּלָא מְכַרְיִזִין וְאַמְרִין אֲסִתְלַקוּ סוּחְרִנִיָּה דְּמִלָּה בִישָׁא דְּפִלְגִיָּא. פְּנוּן אֲתַר לְאַרְחִיָּה דְּחוּיָא תַקִּיפָא.

וּבְזֶמַן שֶׁהוּא מְסֻטָּה אֶת דְּרָכָיו, וְשִׁפְתוֹתָיו וּלְשׁוֹנוֹ מְדַבְּרִים דְּבוּרִים רָעִים, הַשְׂכִּינָה מְסַתְּלֶקֶת מִמֶּנּוּ, וְהַנְּשָׁמָה הַקְּדוּשָׁה עוֹבֶרֶת מִמֶּנּוּ וְלֹא נִדְבָקֶת בּוֹ. וּמֵצֵד שֶׁל הַנְּחֹשׁ הָרַע הַקָּשָׁה מִתְעוֹרֶרֶת רוּחַ אַחַת שֶׁמְשׁוֹטְטֶת וְאוֹכֶלֶת בְּעוֹלָם, שֶׁאֵין שׁוֹרָה אֶלָּא בְּמָקוֹם שֶׁקְּדֻשָּׁה עֲלִיּוֹנָה הִסְתַּלְּקָה מִשָּׁם. וְאוֹתָם דְּבוּרִים עוֹלִים לְמָקוֹם הַנְּחֹשׁ הָרַע, שֶׁהִכֵּל חוֹזֵר לְמָקוֹמוֹ. וּבִשְׁעָה שֶׁמַּעֲלִים, הַכֹּל מְכַרְיָזִים וְאוֹמְרִים: הִסְתַּלְּקוּ מִסְּבִיבוֹ שֶׁל הַדְּבוּר הָרַע שֶׁל פְּלוֹנִי! פִּנּוּ מְקוֹם לְדַרְכוֹ שֶׁל הַנְּחֹשׁ הַקָּשָׁה!

וְהֵיא נִשְׁמָה סְלֵקָא בְּכִסּוּפָא, בְּעֵאקוּ דְכֻלָּא. וְלֹא יִהְיִין לָהּ אֶתֶר לְמַלְלָא כְּמַלְקָדְמִין. וְכִדִּין חוֹיָא אֲזִדְמִן. וְכִדִּי הֵיא מְלָה בִישָׂא סְלֵקָא בְּאוֹרְחִין יְדִיעָאן וְשָׂאֲרֵי קָמִי דְחוֹיָא תְּקִיפָא כְּמָה רוּחִין מִתְעַרְיִן בְּעֵלְמָא וְרוּחָא נְחֹתָא מִהֵיא סְטֵרָא, וְאַשְׁפַּח דְּהֵיא בְּרַשׁ נֶשׁ אֲתַעֲרִי לִיהּ בְּמְלָה בִישָׂא. וְהֵיא רוּחָא מְמַלְלָא קְדִישָׂא אֲתַעֲבַרְתָּ מִנִּיהּ, כְּדִין שְׂרִיָּא עֲלוּי וְסָאִיב לִיהּ, וְכִדִּין הוּא סְגִיר וְאַתְּפִיגִים בְּבִשְׂרִיָּה בְּחִיזוֹ דְאַנְפוּי בְּכֻלָּא. וְעַל דָּא כְּתִיב (מְשֻׁלִי כִיֵּיא) שׁוּמֵר פִּיּוֹ וּלְשׁוֹנוֹ שׁוּמֵר מִצְרוֹת נַפְשׁוֹ. נַפְשׁוֹ וְדָאִי, הֵיא דְהוּא מְמַלְלָא אֲתַעֲבִידֶת מִשְׁתוּקָא בְּגִין מְלוּלָא בִישָׂא וְכִמָּה דְעוֹנֵשָׂא דְבֵר נֶשׁ בְּהָאִי, בְּגִין מְלָה בִישָׂא, כְּדִי עוֹנֵשִׂיָּה בְּגִין מְלָה טְבָא (דָּאֲתִי לִידִיָּה דִיכִיל לְמַלְלָא וְלֹא מְלִיל): (עֵד כַּאֲן מִהַשְׁמָטוֹת)

וְאוֹתָהּ נִשְׁמָה עוֹלָה בְּבוּשָׁה וּבְצַרְתָּ הַכֹּל, וְלֹא נוֹתְנִים לָהּ מְקוֹם לְדַבֵּר כְּמַקְדָּם, וְאִזּוּ מְזִדְמִן הַנְּחֹשׁ. וְכִשְׂאוֹתוֹ הַדְּבוּר הָרַע עוֹלָה בְּדְרָכִים יְדוּעוֹת וְשׁוֹרָה לְפָנֵי הַנְּחֹשׁ הַקָּשָׁה, כְּמָה רוּחוֹת מִתְעוֹרְרוֹת בְּעוֹלָם, וְרוּחַ יוֹרְדֶת מֵאוֹתוֹ הַצֵּד, וּמוֹצֵאת שְׂאוֹתוֹ אָדָם עוֹרֵר אוֹתָהּ בְּדְבוּר רָע, וְהָרִי הָרוּחַ הַמְדַבְּרֶת הַקְּדוּשָׁה עֲבָרָה מִמֶּנּוּ, אִזּוּ שׁוֹרָה עֲלוּי וּמְטַמְּאת אוֹתוֹ, וְאִזּוּ הוּא סְגוּר, וְנִפְגָּם בְּשׁוֹרוֹ בְּמַרְאֵה פָּנָיו בְּכֹל, וְעַל זֶה כְּתוּב שׁוּמֵר פִּיּוֹ וּלְשׁוֹנוֹ שׁוּמֵר מִצְרוֹת נַפְשׁוֹ, נַפְשׁוֹ וְדָאִי. אוֹתָהּ שֶׁהִיָּתָה מְדַבְּרֶת, נֶעֱשֶׂתָה מִשְׁתַּקֶּת מִשׁוּם דְּבוּר רָע. וְכִמוֹ שֶׁעֲנֵשׁוּ שֶׁל אָדָם בְּזֶה מִשׁוּם אוֹתוֹ דְּבוּר רָע, כְּדִי עֲנֵשׁוּ בְּגִלְל דְּבוּר טוֹב (שְׁבַא לִידוֹ שִׁיכַל לְדַבֵּר וְלֹא דַבֵּר). ע"כ מִהַשְׁמָטוֹת.

תָּא חֲזִי, בְּכֹל זְמַנָּא דְהָאִי נִשְׁמָתָא קְדִישָׂא, אֲתַדְבָּקֶת בֵּיהּ בְּבֵר נֶשׁ. רְחִימָא הוּא דְמַאֲרִיָּה. כְּמָה נְטוּרִין נְטוּרִין לִיהּ מְכַל סְטֵרִין, רְשִׁימָא הוּא לְטָב לְעֵילָא וְתַתָּא, וְשִׁכְיִנְתָּא קְדִישָׂא שְׂרִיא עֲלוּי.

בֹּא רְאֵה, בְּכֹל זְמַן שֶׁהַנְּשָׁמָה הַקְּדוּשָׁה הִזּוּ נִדְבָקֶת בְּאָדָם, אֶהוּב רְבוּנוֹ הוּא. כְּמָה שׁוּמְרִים שׁוּמְרִים אוֹתוֹ מְכַל הַצְּדָדִים, רְשׁוּם הוּא לְטוֹב, לְמַעַלָּה וְלַמְּטָה, וְהַשְׂכִּינָה הַקְּדוּשָׁה שׁוֹרָה עֲלוּי.

וּבְזִמְנָא דְאִיהוּ אֶסְטִי אַרְחוּי, שְׂכִינְתָא אֶסְתַּלְקַת מְנִיָּה, וְנִשְׁמַתָּא קְדִישָׁא
לֹא אֶתְדַבְּקַת בֵּיהּ. וּמִסְטָרָא דְחֻיָּא בִישָׂא תְקִיפָא, אֶתְעַר רֹחַא חַד, דְּשֵׁט
וְאִזִּיל בְּעֵלְמָא, דְּלֹא שְׂרִיא אֶלָּא בְּאַתְר דְּקְדוּשָׁה עֲלָאָה אֶסְתַּלַּק מִתַּמָּן.
וּכְדִין אֶסְתַּאב בַּר נֶשׁ, וְאֶתְפָּגִים בְּבִשְׂרִיָּה, בְּחִיזוּ דְאַנְפוּי בְּכֻלָּא.

וּבְזִמְן שְׁהוּא מִסְטָה אֶת דְּרַכּוּ, הַשְׂכִּינָה מִסְתַּלְקַת מִמְּנּוּ, וְהַנְּשָׁמָה
הַקְדוּשָׁה לֹא נִדְבְּקַת בּוּ. וּמִצַּד הַנְּחֹשׁ הָרַע הַתְּקִיף מִתְעוֹרְרַת רֹחַ אַחַת
שְׁמִשׁוּטְטַת וְהוֹלְכַת בְּעוֹלָם, שְׁלֹא שׁוֹרָה אֶלָּא בְּמָקוֹם שְׁהַקְדוּשָׁה
הָעֲלִיּוֹנָה הַסְתַּלְקָה מִשָּׁם, וְאִזּוּ הָאִישׁ נִטְמָא, וְנִפְגָּם בְּבִשְׂרוֹ בְּמִרְאָה פְּנֵי
בְּכֻלָּ.

וְתָא חֲזִי, בְּגִין דְּהָאִי נֶפֶשׁ חֲיָה אִיְהִי קְדִישָׁא עֲלָאָה, כַּד אַרְעָא קְדִישָׁא
מִשְׁכָּא לָּהּ, וְאֶתְכַלִּילַת בְּגִנּוּהָ, כְּדִין קָרִינָן לָּהּ נֶשְׁמָה. וְדָא הִיא דְּסַלְקָא
לְעֵילָא, וּמִמְלָלָא קָמִי מְלַכָּא קְדִישָׁא, וְעֵיילָא בְּכָל תְּרַעִין, וְלִית דִּימְחִי
בִּידְהָא. וְעַל דָּא אֶתְקָרִי רֹחַא מִמְלָלָא, דְּהָא כָּל שְׂאָר נִפְשָׁתָא לִית לוֹן רִשׁוּ
לְמַלְלָא קָמִי מְלַכָּא, בַּר הָאִי.

וּבֵּא רָאָה, מִשׁוּם שְׁנַפְשׁ חֲיָה חֲזִי הִיא קְדוּשָׁה עֲלִיּוֹנָה, כְּשִׁמוּשְׁכַת
אוֹתָהּ הָאֶרֶץ הַקְדוּשָׁה וְנִכְלַלַת בְּתוֹכָהּ, אִזּוּ קוֹרְאִים לָּהּ נֶשְׁמָה, וְזוּ הִיא
שְׁעוּלָה לְמַעְלָה וּמִדְּבַרְת לִפְנֵי הַמְּלָךְ הַקְדוּשׁ, וְנִכְנַסַת בְּכָל הַשְּׁעָרִים,
וְאִין מוֹחָה בְּיָדָהּ, וְעַל כֵּן נִקְרָאֵת רֹחַ מִמְלָלָא, שְׁהִרִי לְכָל שְׂאָר
הַנְּפֻשׁוֹת אִין רִשׁוֹת לְדַבֵּר לִפְנֵי הַמְּלָךְ, פְּרִט לְזוּ.

וְעַל דָּא אוֹרִייתָא אַכְרִיזַת וְאַמְרַת, (תהלים לד) נִצּוֹר לְשׁוֹנֵךְ מִרַע וְגוֹ', וּכְתִיב
(משלי כא) שׁוֹמֵר פִּי וּלְשׁוֹנוֹ וְגוֹ', בְּגִין דְּאִי שְׁפּוֹוֹתִיָּה וְלִישְׁנִיָּה מִמְּלַךְ מַלְיָן
בִּישׁוּן, אִינוּן מַלְיָן סַלְקִין לְעֵילָא, וּבִשְׁעַתָּא דְּסַלְקִין, כְּלָא מְכַרִּיזִין וְאַמְרִין
אֶסְתַּלְקוּ מִסּוֹחְרִיָּה דְּמַלְכָּה בִישָׂא דְּפִלְגִיָּא, פְּנוּן אֶתְר לְאַרְחִיָּה דְּחֻיָּא
תְּקִיפָא. כְּדִין נִשְׁמַתָּא קְדִישָׁא אֶתְעַבְרָא מְנִיָּה וְאֶסְתַּלְקַת, וְלֹא יִכְלָא
לְמַלְלָא, כְּמָה דְּאֶתְ אָמַר (תהלים לט) נֶאֱלַמְתִּי דוּמִיָּה הַחֲשִׁיתִי מִטוֹב.

וְעַל כֵּן הַתּוֹרָה מְכַרִּיזָה וְאוֹמְרַת : (תהלים לד) נִצּוֹר לְשׁוֹנֵךְ מִרַע וְגוֹ', וּכְתוּב
(משלי כא) שׁוֹמֵר פִּי וּלְשׁוֹנוֹ וְגוֹ'. מִשׁוּם שְׁאֵם שְׁפּוֹתוֹתֵינוּ וּלְשׁוֹנוֹ מִדְּבָרִים
דְּבָרִים רָעִים, אוֹתָם הַדְּבוּרִים עוֹלִים לְמַעְלָה, וּבִשְׁעָה שְׁעוֹלִים, הַכֹּל
מְכַרִּיזִים וְאוֹמְרִים : הַסְתַּלְקוּ מִסְבִּיב הַדְּבוּר הָרַע שֶׁל פְּלוֹנִי! פְּנוּ מִמְּקוֹם
לְדַרְכּוֹ שֶׁל הַנְּחֹשׁ הַתְּקִיף! אִזּוּ הַנְּשָׁמָה הַקְדוּשָׁה עוֹבְרַת מִמְּנּוּ

ומסתלקת ולא יכולה לדבר, כמו שנאמר (תהלים לט) נאלמתי דומיה החשיתי מטוב.

והיא נשמתא סלקא בכסופא, בעאקו דכלא, ולא יהבין לה אתר כמלקדמין. ועל דא כתיב, שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו. נפשו ודאי ההיא דהות ממלא, אתעבידת משתוקא, בגין מלולא בישא. וכדין חוץא אזדמן, דכלא לאתריה אתהדר, וכד ההיא מלה בישא סלקא באורחין ידיען, ושאר קמיה דחוץא תקיפא, כמה רוחין מתערין בעלמא, ורוחא נחתא מההוא סטרא, ואשכח דההוא בר נש אתער ליה במלה בישא, והא רוחא ממלא קדישא אתעברא מניה, כדין שריא עלוי וסאיב ליה, וכדין הוא סגיר.

ואותה הנשמה עולה בבושה, בצרה של הכל, ולא נותנים לה מקום כמקדם. ועל זה כתוב, שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו. נפשו ודאי. אותה שהיתה מדברת, נעשתה משתקת משום הדבור הרע. ואז מזדמן הנחש, שהכל חוזר למקומו, וכשאותו הדבור הרע עולה בדרכים ידועות ושורה לפני הנחש התקיף, כמה רוחות מתעוררות בעולם, ורוח יורדת מהצד ההוא, ומוציאת אותו האיש מעורר אותו בדבור רע, והרוח הממללת הקדושה הזו עוברת ממנו. אז שורה עליו ומטמאת אותו, ואז הוא סגור.

כמה דעונשא דהאי בר נש בגין מלה בישא. כך עונשיה בגין מלה טבא, דקאתי לידיה, ויכיל למלא, ולא מליל. בגין דפגים לההוא רוחא ממלא, דהיא אתתקנת למלא לעילא, ולמלא לתתא, וכלא בקדושה. כל שכן אי עמא אזלן באורחא עקימא, והוא יכיל למלא להו ולאוכחא להו, ושתיק ולא מליל, כמה דאמינא דכתיב, נאלמתי דומיה החשיתי מטוב וכאבי נעפר.

כמו שענשו של האיש הזה משום דבור רע, כך ענשו משום דבור טוב, שבא לידו ויכל לדבר ולא דבר. משום שפגם אותה הרוח הממללת, שהיא מתקנת לדבר למעלה ולדבר למטה, והכל בקדושה. כל שכן אם העם הולכים בדרך עקמה, והוא יכול לדבר להם ולהוכיח אותם, ושותק ולא מדבר, כמו שאמרנו שכתוב נאלמתי דומיה החשיתי מטוב וכאבי נעפר.

דף מ"ז ע"א

נְעַכְרַ בְּמִכְתָּשִׁין דְּמִסְאַבוּתָא, וְדָא הוּא דְאָמַר דְּוּד (דף מ"ז ע"א) מְלָכָא אֶלְקִי
בְּהָאִי, וְאִתְפְּנִי מִנִּיהּ, דְּכַתְיִב, (תהלים כה) פְּנֵה אֵלַי וְחַנּוּנִי. מֵהוּ פְּנֵה אֵלַי. כְּמָה
דְּאִתְּ אָמַר (במדבר יב) וַיִּפְּן אֶהְרֹן. נַחְתּוּ רַבִּי חֲזִיא וְרַבִּי יוֹסִי, וְנִשְׁקוּהוּ.
אֲזִדְּוּגוּ פְּחָדָא כָּל הֵהוּא אֹרְחָא, קָרָא רַבִּי חֲזִיא עֲלֵיהּ, (משלי ד) וְאַרְח
צְדִיקִים כְּאֹר נְגַה הוֹלֵךְ וְאֹר עַד נְכוֹן הַיּוֹם. (ויקרא יג) נִגַע צָרְעַת כִּי תִהְיֶה
בְּאָדָם וְהוּבָא אֶל הַכֹּהֵן. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הָאִי נִגַע, כָּל גְּוֹנִין דִּילִיָּה אִתְּעָרוּ
בְּהוּ חֲבָרִיָּא, וְכִהְנָא הָוָה יְדַע בְּהוּ לְדְכִיא וְלְמִסְאַבָּא, הָוָה יְדַע, אֵינּוֹן דְּהוּ
יְסוּרִין דְּרַחֲמִיּוּתָא, אוֹ אֵינּוֹן דְּאִשְׁתְּכַחוּ בְּמֵאן דְּמֵאִיס בֵּיהּ מֵאַרְיָה וְרַחֲמִי
בֵּיהּ, דְּהָא לְפִים אֶרְחוּי דְּבַר נֶשׁ גְּרִים נִגַע בְּעֵלְמָא.

נְעַכְרַ בְּמִכְתָּשִׁין דְּמִסְאַבוּתָא, וְזֵהוּ שְׁאָמַר דְּוּד הַמְּלִךְ, מְלָכָא בְּזָה וּמִתְפַּנֵּה
מִמֵּנּוּ, שְׁכַתּוּב (תהלים פ) פְּנֵה אֵלַי וְחַנּוּנִי. מֵה זֵה פְּנֵה אֵלַי? כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר
(במדבר יב) וַיִּפְּן אֶהְרֹן. יְרָדוּ רַבִּי חֲזִיא וְרַבִּי יוֹסִי וְנִשְׁקוּהוּ. הִתְחַבְּרוּ יַחַד
כָּל אוֹתָהּ הַדְּרָךְ. קָרָא עֲלֵיהֶם רַבִּי חֲזִיא, (משלי ד) וְאַרְח צְדִיקִים כְּאֹר
נְגַה הוֹלֵךְ וְאֹר עַד נְכוֹן הַיּוֹם. נִגַע צָרְעַת כִּי תִהְיֶה בְּאָדָם וְהוּבָא אֶל
הַכֹּהֵן. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הַנִּגַע הַזֶּה בְּכָל הַגְּוֹנִים שְׁלוֹ הִתְעוֹרְרוּ הַחֲבָרִים,
וְהַכֹּהֵן הָיָה יוֹדֵעַ בְּהֶם לְטַהַר וְלְטַמֵּא, הָיָה יוֹדֵעַ אוֹתָם שְׁהִיוּ יְסוּרִים
שֶׁל אֶהְבָּה, אוֹ אוֹתָם שְׁנִמְצְאוּ בְּמִי שְׁמֵאִס בּוֹ רְבוּנוּ וְהִרְחִיק אוֹתוֹ,
שְׁהִירִי לְפִי דְרָכִי הָאִישׁ גּוֹרֵם נִגַע בְּעוֹלָם.

כְּתִיב (תהלים קמא) אֵל תֵּט לִבִּי לְדַבֵּר רַע לְהִתְעוֹלֵל עַל־לוֹת בְּרָשָׁע, מִכָּאן תִּנְיִן
בְּאַרְחָא דְּבַר נֶשׁ בְּעֵי לְמִיָּהּ בְּהַ מְדַבְּרִין לִיהּ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הָאִי קָרָא
קְשִׁיָּא, וְכִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶסְטִי לִיהּ לְבַר נֶשׁ לְמַהֲךְ בְּאַרְח חֲטָאָה,
וְלְמַעַבְד עוֹבְדִין בִּישׁוּן, אִי הָכִי לִית דִּינָא בְּעֵלְמָא דָּא, וְלֹא בְּעֵלְמָא דְּאִתִּי,
וְאוֹרִיָּתָא לֹא אִתְתַּקְנַת, דְּכַתְיִב בְּהַ אִם תִּשְׁמַע וְאִם לֹא תִשְׁמַע.

כְּתוּב (תהלים קמא) אֵל תֵּט לִבִּי לְדַבֵּר רַע לְהִתְעוֹלֵל עַל־לוֹת בְּרָשָׁע. מִכָּאן
שְׁנִינּוּ, בְּדַרְךְ שְׁבַה רוּצָה אָדָם לְלַכְתָּ, בְּהַ מְנַהֲיָגִים אוֹתוֹ. אָמַר רַבִּי
יִצְחָק, הַפְּסוּק הַזֶּה קֶשֶׁה, וְכִי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְסַטֵּה אֶת הָאָדָם
לְלַכְתָּ בְּדַרְךְ שֶׁל חֲטָא וְלַעֲשׂוֹת מַעֲשִׂים רָעִים? אִם כֵּן, אֵינּוֹן דִּין בְּזָה
הָעוֹלָם וְלֹא בְּעוֹלָם הַבָּא, וְהִתּוֹרָה לֹא מִתְקַנַּת, שְׁכַתּוּב בְּהַ אִם תִּשְׁמַע
וְאִם לֹא תִשְׁמַע!

אֶלָּא דְּוּד אֲזַהַר לְלַבִּיָּהּ, לְדַבְּרָא לִיהּ בְּאוֹרְחַ קְשׁוּט, כְּמָה דְּאִתְּ אָמַר (דברים
ד) וְהִשְׁבוֹתָ אֶל לְבָבְךָ. מֵאִי וְהִשְׁבוֹתָ. אֶלָּא זְמַנָּא חַד, וְיַתְרִין, וְיַתְלַת, לְאַהֲדָרָא
לְקַבְּלִיָּהּ, וְלְדַבְּרָא, וְלֹא זְהִרָא לִיהּ. וְהָכִי קָאָמַר לִיהּ, אֵל תֵּט לִבִּי לְדַבֵּר רַע,

לְלַבִּיָּה קֹאֲמֵר דְּוֹד (כלומר) אֵל תֵּט לְפִי אוֹרְחוֹי דְּבַר נֶשׁ (נ"א והכי קאמר ליה, לבי, אל תט לדבר רע) דִּהָא דְּבַר רַע גָּרִים נִגַע בְּעַלְמָא, וְדִינָא שְׂרָיָא בְּעַלְמָא, וְהֵינּוּ נִגַע צְרַעַת.

אֵלָא דְּוֹד הִזְהִיר אֶת לְבוֹ לְהִנְהִיגוּ בְּדֶרֶךְ אֱמֶת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים ד) וְהִשְׁבַּת אֶל לְבָבְךָ. מַה זֶה וְהִשְׁבַּת? אֵלָא פְּעַם אַחַת וּפְעַמִּים וְשֵׁלֶשׁ לַחֲזֹר כְּנִגְדּוֹ, וְלְהוֹלִיךְ וְלְהִזְהִיר אוֹתוֹ. וְכֵן אָמַר לוֹ: אֵל תֵּט לְבִי לְדְבַר רַע. לְלַבּוֹ אָמַר דְּוֹד, (כלומר) אֵל תֵּט לְפִי דְּרַכֵּי הָאָדָם (וכך אמר לו', לבי, אל תט לדבר רע. שהרי דבר) רַע גּוֹרֵם נִגַע בְּעוֹלָם, וְהִדִּין שׁוֹרָה בְּעוֹלָם, וְהֵינּוּ נִגַע צְרַעַת.

נִגַע צְרַעַת, הָא אֲתַעְרוּ חֲבֵרַיָּא, אֲבָל צְרַעַת כְּתַרְגוּמוֹ, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מַאי כְּתַרְגוּמוֹ. סְגִירוֹ, דְּסְגִיר וְלֹא פְתַח, וְכֵן סְגִיר הוּא וְלֹא פְתַח, נִגַע הוּא דְאֶקְרִי. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, דְּלֹא מְסַתְּפִקִין אֲבָהוֹ, כֹּל שְׂפֹן בְּנִין. וְהֵינּוּ דְכָתִיב נִגַע צְרַעַת כִּי תִהְיֶה בְּאָדָם, בְּאָדָם מִמֶּשׁ, וּמִכָּאן נַחִית לְמֵאן דְנַחִית, אֲשֶׁתִּכַח נִגַע לְכֻלָּא, מִהֵהוּא סְגִירוֹ.

נִגַע צְרַעַת, הֵנָּה הִתְעוֹרְרוּ הַחֲבֵרִים, אֲבָל צְרַעַת כְּתַרְגוּמוֹ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מַה זֶה כְּתַרְגוּמוֹ? הַסְּגִירָה, שְׁסוּגָר וְלֹא פוֹתַח. וְכֵשֶׁהוּא סוּגָר וְלֹא פוֹתַח, הוּא נִקְרָא נִגַע. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, שְׂאִין הָאֲבוֹת נְהַנִּים, כֹּל שְׂפֹן הַבְּנִים, וְהֵינּוּ שְׂפָתוֹב נִגַע צְרַעַת כִּי תִהְיֶה בְּאָדָם, בְּאָדָם מִמֶּשׁ, וּמִכָּאן יוֹרֵד לְמִי שְׁיֹרֵד. נִמְצָא נִגַע לְכֻלָּא מֵאֲוֹתָהּ הַהִסְגִירָה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְדַאי דָּא הוּא רָזָא דְמַלְחָה, דְכָתִיב, (איכה ב) נָאֵר מְקַדְּשׁוֹ. מַאי טַעְמָא. מְשׁוּם דְּבִנֵי עַלְמָא גְרָמוּ הָאֵי, דְכָתִיב, (במדבר יט) אֶת מְקַדְּשׁ יְיָ טַמֵּא, טַמֵּא מִמֶּשׁ. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, טַמֵּא, מְשׁוּם דְאֶסְתַּלְקַת (שכינתא מניח) מֵאן דְאֶסְתַּלְקַת, וְחוּיָא תַקִּיפָא שְׂרָיָא, וְאֶטִּיל זוּהֶמָא, וְסָאִיב לְמֵאן דְסָאִיב, וְכִלְהוּ בְּגִין חוּבֵי עַלְמָא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְדַאי זֶהוּ סוּד הַדְּבַר, שְׂפָתוֹב (איכה ב) נָאֵר מְקַדְּשׁוֹ. מַה הַטַּעַם? מְשׁוּם שְׂבִנֵי הָעוֹלָם גְרָמוּ אֶת זֶה, שְׂפָתוֹב (במדבר יט) אֶת מְקַדְּשׁ ה' טַמֵּא, טַמֵּא מִמֶּשׁ. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, טַמֵּא, מְשׁוּם שְׁהִסְתַּלְקָה (השכינה ממנו) מִי שְׁהִסְתַּלְקָה, וְהִנְחֵשׁ הַתַּקִּיף שְׂרוּי וּמִטִּיל זֶהֶמָא, וּמִטַּמֵּא אֶת מִי שְׂמִטַּמֵּא, וְכֵלָם מְשׁוּם חֲטָאֵי הָעוֹלָם.

תַּאנִי, כִּד שְׁאַרֵי חוּזָא (תְּקִיפָא) לְאַתְגְּלָאָה, מְסַתְלָקִין סְמִכִין וּבְנִינִין
וּמְתַעֲבָרִין, וְאַתֵּי חוּזָא תְּקִיפָא וְאַטִּיל זִוְהֶמָא, וּכְדִין אֲשֶׁתְּכַח מְקַדְשָׁא
מְסַאָב, מֵאן מְקַדְשָׁא. כְּמָה דְאַתְמַר (וִיקְרָא יד) וְנִתְתִי נִגַע צְרַעַת בְּבֵית אֲרָץ
אַחוּזְתְּכֶם. וְכַתִּיב (בְּרַאשִׁית ג) וְהִנְחַשׁ הָיָה עָרוֹם מִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר עָשָׂה
יְיָ אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר אֶל הָאִשָּׁה. אֶל הָאִשָּׁה מִמֶּשׁ, דְאַתֵּר מְקַדְשָׁא אֲתַאֲחִיד
בְּגִוּוּהָ, וְהִינּוּ אֶת מְקַדְשׁ יְיָ טְמֵא בְּגִין חוּבוּי, מְשׁוּם דְאַתְגְּלָא חוּזָא
תְּקִיפָא.

לְמַדְנוּ, כְּשֶׁמִּתְחִיל הַנְּחָשׁ (הַחֹזֵק) לְהִתְגַּלּוֹת, מְסַתְלָקִים הַבְּנִינִים
וְהַעֲמוּדִים וְעוֹבְרִים, וּבָא הַנְּחָשׁ הַתְּקִיף וּמְטִיל זֶהֱמָא, וְאִז נִמְצָא
הַמְקַדְשׁ טְמֵא. מִי הַמְקַדְשׁ? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְנִתְתִי נִגַע צְרַעַת בְּבֵית אֲרָץ
אַחוּזְתְּכֶם. וְכַתוּב (בְּרַאשִׁית ג) וְהִנְחַשׁ הָיָה עָרוֹם מִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר
עָשָׂה ה' אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר אֶל הָאִשָּׁה. אֶל הָאִשָּׁה מִמֶּשׁ, שְׁמִקוֹם הַמְקַדְשׁ
נֶאֱחָז בְּתוֹכָהּ, וְהִינּוּ אֶת מְקַדְשׁ ה' טְמֵא, מְשׁוּם חֻטְאוֹ, מְשׁוּם שֶׁהִתְגַּלָּה
הַנְּחָשׁ הַתְּקִיף.

מֵאן חוּבוּי. דָּא לִישְׁנָא בִישָׂא, דְבְּגִין לִישְׁנָא בִישָׂא, חוּזָא אִזְדְּמֹן, בִּין לְעִילָא
בִּין לְתַתָּא, דְכַתִּיב, (בְּמִדְבַר כֹּא) וַיִּשְׁלַח יְיָ בְּעַם אֶת הַנְּחָשִׁים הַשָּׂרְפִים.
הַשׂוֹרְפִים אוֹ הַשָּׂרוּפִים לֹא כְּתִיב, אֶלָּא הַשָּׂרְפִים, מֵאן שָׂרְפִים. דְכַתִּיב
(תְּהִלִּים עֵד) רָאשֵׁי תְנִינִים (תְּרִי, חֵד אֲתַאֲחִיד לְעִילָא, וְחֵד לְתַתָּא) (ס"א תְּרִי, חֵד אֲתַחֲזֵרוּ לְזַמְנִין)
וְכַתִּיב (יִשְׁעִיָּה ו) שָׂרְפִים עוֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ, מִמַּעַל לוֹ וְדַאי, כְּמָה דְאַתְּ אֶמַר
(אִיּוֹב א) לְהִתְיַצֵּב עַל יְיָ, וּכְדִין סְגִירוֹ בְּכֹלָא, וְלִית מֵאן דְּפִתַח, וְעַל דָּא כְּתִיב
(מְשֻׁלִי ל) כִּן דְּרַךְ אִשָּׁה מְנַאֲפַת אַכְלָה וּמְחַתָּה פִּיהָ וְגוֹ', מֵאִי מְנַאֲפַת. מְנַאֲפַת
מִמֶּשׁ וְדַאי, אַכְלָה וּמְחַתָּה פִּיהָ וְאַמְרָה לֹא פְעַלְתִּי אֲוֹן.

מַה חֻטְאוֹ? זֶה לְשׁוֹן הָרַע, שֶׁבְּגִלְל לְשׁוֹן הָרַע הַנְּחָשׁ מִזְדְּמֹן, בִּין לְמַעְלָה
בִּין לְמַטָּה, שְׁכַתוּב (בְּמִדְבַר כֹּא) וַיִּשְׁלַח ה' בְּעַם אֶת הַנְּחָשִׁים הַשָּׂרְפִים.
הַשׂוֹרְפִים אוֹ הַשָּׂרוּפִים לֹא כְּתוּב, אֶלָּא הַשָּׂרְפִים. מִי הַשָּׂרְפִים? שְׁכַתוּב
(תְּהִלִּים עֵד) רָאשֵׁי תְנִינִים, (שְׁנַיִם. אֶחָד נֶאֱחָז לְמַעְלָה וְאֶחָד לְמַטָּה) (שְׁנַיִם, אֶחָד חוּזָרִים
לְפַעֲמִים) וְכַתוּב (יִשְׁעִיָּה ו) שָׂרְפִים עוֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ, מִמַּעַל לוֹ וְדַאי, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (אִיּוֹב א) לְהִתְיַצֵּב עַל ה', וְאִז הַסְּגָרָה בְּכֹל, וְאִין מִי שְׁפּוֹתַת. וְעַל
זֶה כְּתוּב, (מְשֻׁלִי ל) כִּן דְּרַךְ אִשָּׁה מְנַאֲפַת אַכְלָה וּמְחַתָּה פִּיהָ וְגוֹ'. מַה זֶה
מְנַאֲפַת? מְנַאֲפַת מִמֶּשׁ וְדַאי, אַכְלָה וּמְחַתָּה פִּיהָ וְאַמְרָה לֹא פְעַלְתִּי
אֲוֹן.

אמר רבי חייא אמר רבי יצחק, ברעותא דכלא לא אשתכח לתתא, אלא בגין דאשתכח לעילא. ולעילא לא אשתכח, אלא פד אשתכח לתתא בחובי עלמא, דילפינן דכלא תלייא האי בהאי, והאי בהאי. (ויקרא יג) ואיש כי ימרט ראשו וגו'. רבי חייא פתח ואמר (קהלת ב) וראיתי אני שיש יתרון לחכמה מן הסכלות וגו', בכמה אתר אסתפלגא במלוי דשלמה מלכא, ואשגחנא בחכמתא (דף מ"ז ע"ב) סגיאה דיליה, ואסתים מלוי בגו, לגו היכלא קדישא. האי קרא אית לאסתפלגא ביה, אמאי אמר וראיתי אני, וכי שאר בני עלמא לא ידעי ולא חמאן דא. אפילו מאן דלא ידע חכמתא מן יומי, ולא אשגח בה, ידע האי שיש יתרון לחכמה מן הסכלות פיתרון האור מן החשך. והוא שבח גרמיה ואמר ראיתי אני.

אמר רבי חייא אמר רבי יצחק, ברצון של הכל לא נמצא למטה, אלא משום שנמצא למעלה. ולמעלה לא נמצא, אלא כשנמצא למטה בחטאי העולם, שלמדנו שהכל תלוי זה בזה, וזה בזה. ואיש כי ימרט ראשו וגו'. רבי חייא פתח ואמר, (קהלת ב) וראיתי אני שיש יתרון לחכמה מן הסכלות וגו'. בכמה מקומות הסתפלותי בדברי שלמה המלך והשגחתי בחכמה הרבה שלו, והסתיר דבריו בתוכו, לתוך ההיכל הקדוש. בפסוק זה יש להסתפל, למה אמר וראיתי אני? וכי שאר בני העולם לא יודעים ולא רואים את זה? אפילו מי שלא יודע חכמה מימיו ולא השגיח בה, יודע את זה שיש יתרון לחכמה מן הסכלות פיתרון האור מן החשך, והוא משבח את עצמו ואומר ראיתי אני?

אלא הכי תאנא, מאן חכים בשלמה דבשבועה דרגין דחכמה אתקרי כגוונא דלעילא. שיתא יומין לעילא, שביעאה עלאה עליהו. שיתא יומין לתתא, שביעאה עליהו. שיתא דרגין לכוורסייא, הוא על פורסייא, דכתיב, (דברי הימים א, כט) וישב שלמה על כסא יי למלך. שבועה כתרין דיומין לעילא, וכדין לקבליהון שבועה שמהן לשלמה. לאתחזאה ביה חכמתא קדישא. ובגין כד אתקרי שבע שמהן: שלמה. ידידיה. אגור. בן יקה. למואל, איתיאל, קהלת.

אלא כד למדנו, מי חכם כמו שלמה, שבשבוע דרגות של חכמה נקרא כמו שלמעלה. ששה ימים למעלה, שביעי עליון עליהם. ששה ימים למטה, שביעי עליהם. שש דרגות לכסא, הוא על הכסא, שכתוב וישב שלמה על כסא הי למלך. שבועה כתרין של ימים למעלה, ואז כנגדם שבועה שמות לשלמה, להראות בו החכמה הקדושה. ומשום כד נקרא שבועה שמות: שלמה. ידידיה. אגור. בן יקה. למואל. איתיאל. קהלת.

וְאָמַר שְׁבַעַה הַבָּלִים. וַיְמַה דְּאִיהוּ חֲמָא לָא חֲמָא בְּרַ נֶשׁ אַחְרָא, וְכַד כְּנֶשׁ חֲכָמְתָא וְאַסְתַּלַּק בְּדַרְגִּין דְּחֲכָמְתָא, אֶקְרִי קַהֲלָת. וְשְׁבַעַה הַבָּלִין אָמַר, לְקַבִּיל זֵי כְּתָרִין דְּלַעֲיָלָא, וְכָל הַבֵּל קָלָא אַתְעָבִיד מִנִּיהּ, וְעֲלָמָא לָא מִתְקַיָּמָא אֶלָּא בְּהַבֵּל.

וְאָמַר שְׁבַעַה הַבָּלִים. וַיְמַה שֶּׁהוּא רָאָה לָא רָאָה אָדָם אַחַר, וְכַשְׁכַּנְס חֲכָמָה וְהַתְעֵלָה לְדַרְגוֹת הַחֲכָמָה, נִקְרָא קַהֲלָת. וְשְׁבַעַה הַבָּלִים אָמַר, כְּנָגֵד שְׁבַעַה כְּתָרִים שְׁלַמְעֵלָה, וְכָל הַבֵּל נַעֲשֵׂה מִמֶּנּוּ קוֹל, וְהַעוֹלָם אֵינוֹ מִתְקַיָּם אֶלָּא בְּהַבֵּל.

וְתַאנָּא מִשְׁמִיָּה דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, הַבֵּל אֶפִּיק קָלָא בְּרוּחָא וּמִיָּא דְּבִיָּה, וְלִית קָלָא אֶלָּא בְּהַבֵּל. וְתַאנָּא בְּשְׁבַעַה הַבָּלִין אַתְקַיָּמִין עֲלָאִין וְתַתְּאִין. וְתַאנָּי רַבִּי יֶצְחָק, תָּא חֲזִי, דְּעַל הַבֵּל מִתְקַיָּים עֲלָמָא, דְּאֶלְמָלָא לָא הָוָה הַבֵּל דְּנִפִּיק מִפּוּמָא, לָא אַתְקַיָּים בְּרַ נֶשׁ אֶפִּילוֹ שְׁעֵתָא חֲדָא.

וְלִמְדָנוּ מִשְׁמוֹ שֶׁל רַבִּי שְׁמַעוֹן, הַהַבֵּל מוֹצִיא קוֹל בְּרוּחַ וּמִים שָׁבוּ, וְאִין קוֹל אֶלָּא עִם הַבֵּל. וְלִמְדָנוּ, בְּשְׁבַעַה הַבָּלִים מִתְקַיָּים הַעֲלִיּוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים. וְלִמְד רַבִּי יֶצְחָק, בָּא תִרְאֶה שֶׁעַל הַהַבֵּל מִתְקַיָּים הַעוֹלָם, שְׁאֶלְמָלָא לָא הָיָה הַבֵּל שִׁיוּצָא מִן הַפֶּה, לָא הַתְקַיָּים אָדָם אֶפִּילוֹ שְׁעָה אַחַת.

כְּגוֹוִנָא דָּא אָמַר שְׁלֵמָה מְלוּי, דְּעֲלָמָא מִתְקַיָּמָא בְּהוּ, דְּהַאי הַבֵּל דְּמִתְקַיָּים בִּיָּה עֲלָמָא. וְהַאי הַבֵּל דְּמִתְקַיָּים בִּיָּה עֲלָמָא, מִהַבָּלִים דְּלַעֲיָלָא קְאָתִי, הַדָּא הוּא דְּכְתִיב הַבֵּל הַבָּלִים, הַבֵּל מִהַבָּלִים דְּלַעֲיָלָא. וְכָל מְלוּי הַכִּי הוּוּ. וּבְהַבָּלִים דְּלַעֲיָלָא כְּתִיב, (דְּבָרִים ח) כִּי עַל כָּל מוֹצָא פִי יֵי יַחֲיָה הָאָדָם. מֵאִי מוֹצָא פִי יֵי. דָּא הַבָּלִים דְּלַעֲיָלָא.

כְּמוֹ כֵּן אָמַר שְׁלֵמָה דְּבָרִיו, שֶׁהַעוֹלָם מִתְקַיָּים בָּהֶם, שְׁבַהַבֵּל הָיָה מִתְקַיָּים הַעוֹלָם. וְהַהַבֵּל הָיָה שְׁמִתְקַיָּים בּוֹ הַעוֹלָם, בָּא מִן הַהַבָּלִים שְׁלַמְעֵלָה. זֶהוּ שְׁפָתוֹב הַבֵּל הַבָּלִים, הַבֵּל מִהַבָּלִים שְׁלַמְעֵלָה, וְכָל דְּבָרִיו הָיוּ כֵּן. וּבְהַבָּלִים שְׁלַמְעֵלָה כְּתוּב, (דְּבָרִים ח) כִּי עַל כָּל מוֹצָא פִי הִי יַחֲיָה הָאָדָם. מַה זֶה מוֹצָא פִי הִי? זֶה הַהַבָּלִים שְׁלַמְעֵלָה.

וְתַנָּיָא, וְרַאֲיָתִי אֲנִי שְׁיֵשׁ יִתְרוֹן לְחֲכָמָה מִן הַסְּכָלוֹת. מִן הַסְּכָלוֹת מִמֶּשׁ, אֲתִי תוֹעֲלָתָא לְחֲכָמְתָא, דְּאֶלְמָלָא לָא אֲשַׁתְּכַח שְׁטוּתָא בְּעֲלָמָא, לָא אֲשַׁתְּמוּדְעָא חֲכָמְתָא וּמְלוּי. (תִּיקוּן קַבְיָג ע"א) וְתַאנָּא חִיּוּבָא הוּא עַל בְּרַ נֶשׁ

דאָוּלִיף חֲכָמָתָא, לְמִילָף זְעִיר מִן שְׁטוּתָא, וּלְמַנְדַּע לָהּ. בְּגִין דְּאֵתִי תוּעֵלְתָא
לְחֲכָמָתָא בְּגִינָיָהּ. כְּמָה דְּאֵתִיָּא תוּעֵלְתָא לְנַהוּרָא מִחֲשׁוּכָא, דְּאֵלְמָלָא
חֲשׁוּכָא לֹא אֲשַׁתְּמוּדַע נְהוּרָא. וְלֹא אֲתִיָּא (נִיִּיא אַתְחִזִּיא) תוּעֵלְתָא לְעֵלְמָא
מִנְיָהּ.

וּלְמַדְנוּ, וְרֵאִיתִי אֲנִי שְׂיֵשׁ יִתְרוֹן לְחֲכָמָה מִן הַסְּכָלוֹת. מִן הַסְּכָלוֹת
מִמֶּשׁ בָּאָה תוּעֵלְתָא לְחֲכָמָה. שְׂאֵלְמָלָא לֹא נִמְצְאָה שְׁטוּת בְּעוֹלָם, לֹא
נוֹדְעָה הַחֲכָמָה וּדְבָרֶיהָ. וּלְמַדְנוּ, חַיִּיב הוּא עַל אָדָם שְׂלַמַּד חֲכָמָה
לְלַמַּד מֵעֵט מִן הַשְּׁטוּת וּלְדַעַת אוֹתוֹ, מְשׁוּם שְׂבָאָה תוּעֵלְתָא לְחֲכָמָה
בְּשִׁבְלוֹ, כְּמוֹ שְׂבָאָה תוּעֵלְתָא לְאוֹר מִן הַחֲשֵׁכָה. שְׂאֵלְמָלָא הַחֲשֵׁכָה לֹא
נוֹדַע הָאוֹר, וְלֹא בָּאָה (נִרְאִית) לְעוֹלָם תוּעֵלְתָא מִמֶּנּוּ.

תֵּנָא שְׂיֵשׁ יִתְרוֹן לְחֲכָמָה, לְחֲכָמָה סְתָם. דְּאָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן לְרַבִּי אַבְא, תָּא
חִזִּי רְזָא דְמַלְאָה, לֹא נְהִיר חֲכָמָתָא דְלַעֲיָלָא, וְלֹא אֲתַנְהִיר, אֶלְא בְּגִין שְׁטוּתָא
דְּאֲתַעַר מֵאַתְרַּא אַחְרָא, וְאֵלְמָלָא הָאִי, נְהִירוֹ וּרְבוּ סְגִיא וַיִּתִּיר לֹא הָוָה (לְהוּי),
וְלֹא אֲתַחֲזִיא תוּעֵלְתָא דְחֲכָמָתָא. וּבְגִין שְׁטוּתָא אֲתַנְהִיר יִתִּיר, וַנְהִירִין לִיָּהּ
יִתִּיר, הִדָּא הוּא דְכְּתִיב שְׂיֵשׁ יִתְרוֹן לְחֲכָמָה, לְחֲכָמָה סְתָם, מִן הַסְּכָלוֹת
סְתָם. וְכֵן לְתַתָּא, אֵלְמָלָא לֹא הָוָה שְׁטוּתָא שְׂכִיחַ בְּעֵלְמָא, לֹא הוּי חֲכָמָתָא
שְׂכִיחַ בְּעֵלְמָא.

שְׁנָה, שְׂיֵשׁ יִתְרוֹן לְחֲכָמָה, לְחֲכָמָה סְתָם. שְׂאָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן לְרַבִּי אַבְא,
בֵּא וּרְאֵה סוּד הַדְּבָר, לֹא מְאִירָה הַחֲכָמָה שְׂלַמְעֵלָה וְלֹא נְאוּרָה אֶלְא
בְּשִׁבְלֵי הַשְּׁטוּת שְׂמַתְעוּרְרַת מִמְּקוֹם אַחַר, וְאֵלְמָלָא זֶה, אוֹר וּמִשְׁחָה
רַבָּה וַיִּתִּיר לֹא הִיָּתָה (לְהוּי), וְלֹא נִרְאָתָה תוּעֵלְתָא שֶׁל הַחֲכָמָה, וּמְשׁוּם
הַשְּׁטוּת מְאִיר יוֹתֵר, וּמְאִירִים לוֹ יוֹתֵר. זֶהוּ שְׂכַתּוּב שְׂיֵשׁ יִתְרוֹן
לְחֲכָמָה, לְחֲכָמָה סְתָם, מִן הַסְּכָלוֹת סְתָם. וְכֵן לְמַטָּה, אֵלְמָלָא לֹא
הִיָּתָה שְׁטוּת מְצוּיָה בְּעוֹלָם, לֹא הִיָּתָה הַחֲכָמָה מְצוּיָה בְּעוֹלָם.

וְהִיָּינוּ דְרַב הַמְּנוּנָא סָבָא, כִּד הוּוּ יְלַפִּין מִנְיָה חֲבַרְיָא רְזִי דְחֲכָמָתָא, הָוָה
מְסִדֵּר קְמִיָּהּ פְּרָקָא דְמִלֵּי דְשְׁטוּתָא, בְּגִין דְּיִיָּתִי תוּעֵלְתָא לְחֲכָמָתָא
בְּגִינָיָהּ. הִדָּא הוּא דְכְּתִיב (קַהֲלַת י) יִקַּר מִחֲכָמָה וּמְכָבוּד סְכָלוֹת מֵעֵט, מְשׁוּם
דְּהִיא תַקּוּנָא דְחֲכָמָתָא, וַיִּקְרָא דְחֲכָמָתָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, וְלִבִּי נוֹהַג בְּחֲכָמָה
וּלְאַחוּז בְּסְכָלוֹת.

וְהִיָּינוּ שְׂרַב הַמְּנוּנָא סָבָא, כְּשֶׁהִיוּ לוּמְדִים מִמֶּנּוּ הַחֲבַרִים סוּדוֹת
הַחֲכָמָה, הִיָּה מְסִדֵּר לְפָנֶיהֶם פְּרָק שֶׁל דְּבָרֵי שְׁטוּת, כְּדִי שְׂתַבָּא תוּעֵלְתָא
לְחֲכָמָה בְּשִׁבְלוֹ. זֶהוּ שְׂכַתּוּב (קַהֲלַת י) יִקַּר מִחֲכָמָה וּמְכָבוּד סְכָלוֹת

מעט, משום שהיא התקון של החכמה וכבוד החכמה. ועל זה כתוב, ולבי נהג בחכמה ולאחז בסכלות.

רבי יוסי אמר יקר מחכמה ומכבוד, כלומר יקרא דחכמתא ונוי דיליה, ויקרא דכבוד דלעילא, מאי היא. סכלות מעט. זעיר דשטותא אחזי וגלי יקרא דחכמתא וכבוד דלעילא, יתיר מפל ארחין דעלמא.

רבי יוסי אמר, יקר מחכמה ומכבוד, כלומר, כבוד החכמה והנוי שלה והיקר של הכבוד שלמעלה מה הוא? סכלות מעט, מעט של שטות, מראה ומגלה את כבוד החכמה והכבוד של מעלה יותר מפל דרכי העולם.

דף מ"ח ע"א

כיתרון האור מן החושך, תועלתא דנהורא לא אתיאי (נ"א אתחזיא) אלא מן חשוכא. (ולעולם) תקונא דחנורא מאי היא. אוכמא, אלמלא אוכמא לא אשתמודע חנורא, ובגין אוכמא, אסתליק חנורא ואתיקר. אמר רבי יצחק, משל למתוק במר, דלא ידע אינש טעמא דמתיקא, עד דטעים מריא, מאן עביד להאי מתיקא. הוי אומר האי מריא. והיינו דכתיב, (קהלת ז) גם את זה לעומת זה עשה האלהים. וכתיב (דף מ"ח ע"א) (קהלת ז) טוב אשר תאחוז בזה וגם מזה אל תנח ידך.

כיתרון האור מן החושך, תועלת האור לא באה (נראית) אלא מתוך החשכה. (ולעולם) תקון הלבן מהו? השחר. אלמלא השחר לא נודע הלבן, ומשום השחר מתעלה הלבן ומתיקר. אמר רבי יצחק, משל למתוק במר, שאין יודע איש טעם המתוק עד שטועם את המר. מי עושה את זה מתוק? הוה אומר זה המר. והיינו שכתוב (שם ז) גם את זה לעומת זה עשה האלהים. וכתיב טוב אשר תאחוז בזה וגם מזה אל תנח את ידך.

תאנא בכמה דרגין אתקרי בר נש: אדם, גבר, אנוש, איש. גדול שבכלם אדם. (משום) דכתיב, (בראשית א) ויברא אלהים את האדם בצלמו. וכתיב (בראשית ט) כי בצלם אלהים עשה את האדם. ולא כתיב, גבר, אנוש, איש. אמר רבי יהודה, אי הכי, והא כתיב (ויקרא א) אדם כי יקריב מכם קרבן

לִיִּי. (ולא גבר, אנוש, איש) מאן בְּעֵי לְמִקְרַב קִרְבָּנָא. מאן דְּאִיהוּ חֲטָאָה וּכְתִיב אָדָם.

שְׁנִינוּ, בְּכַמָּה דְּרָגוֹת נִקְרָא בֶן אָדָם: אָדָם, גָּבֵר, אָנוּשׁ, אִישׁ. גְּדוּל שְׁבִכְלָם אָדָם, (משום) שְׁכָתוּב (בראשית א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ. וְכָתוּב (שם ט) כִּי בְּצַלְם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם. וְלֹא כְּתוּב גָּבֵר, אָנוּשׁ, אִישׁ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִם כֶּדֶּי, וְהָרִי כְּתוּב (ויקרא א) אָדָם כִּי יִקְרִיב מִכֶּם קִרְבָּן לַה'. מִי צָרִיךְ לְהִקְרִיב קִרְבָּן? מִי שֶׁהוּא חוֹטָא, וְכָתוּב אָדָם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק תָּא חֲזִי, קִיּוּמָא דְּעֵלְמָא דְּעֵלְאִין וְתַתְּאִין, הוּא קִרְבָּנָא. נִיחָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּמֵאן אֲתַחֲזִי לְמִקְרַב קַמִּיהָ הָאִי נִיחָא, הוּי אֹמַר הָאִי אָדָם, דְּיִקְרָא מִכְּלָא. אָמַר לִיה אִי הָכִי, הָא כְּתִיב, אָדָם כִּי יְהִיָּה בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ וְגוֹ', וְהִיָּה בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ לְנִגְעַ צָרְעָת. אָמַר לִיה, לְהָאִי בְּעֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְדַכָּאָה יַתִּיר מִכְּלָא, דְּמֵאן דְּאִיהוּ בְּדַרְגָּא עֲלָאָה דְּכֻלְהוּ, לֹא לִיתִיב הָכִי.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בֵּא רְאִיה, קִיּוּם הָעוֹלָם שֶׁל עֲלִיוֹנִים וְתַתְּוֹנִים הוּא קִרְבָּן, הַנִּחַת שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וּמִי רְאוּי לְהִקְרִיב לְפָנָיו אֶת הַנִּחַת הַזֶּה? הֲוֵה אֹמַר זֶה אָדָם, שְׂיִקֵּר מִן הַכֹּל. אָמַר לוֹ, אִם כֶּדֶּי, הִנֵּה כְּתוּב, אָדָם כִּי יְהִיָּה בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ וְגוֹ', וְהִיָּה בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ לְנִגְעַ צָרְעָת. אָמַר לוֹ, אֶת זֶה צָרִיךְ לְטַהַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יוֹתֵר מִהַכֹּל, שְׂמִי שֶׁהוּא בְּדַרְגָּה עֲלִיוֹנָה שֶׁל כָּלָם, לֹא יֵשֵׁב כֶּדֶּי.

וּבְגִין כֶּדֶּי כְּתִיב בְּאָדָם, וְהוּבָא אֶל הַכֹּהֵן. וּבֵא לֹא כְּתִיב, אֶלָּא וְהוּבָא, דְּכָל מֵאן דְּחָמִי לִיה, אֲתַחֲזִיב בֵּיה לְאִקְרוּבֵי קַמִּי כְּהֵנָּא, דְּדִיּוּקְנָא קְדִישָׁא לֹא לִיתִיב הָכִי. וְכְתִיב אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יְהִיָּה בּוֹ נִגְעַ וְגוֹ', וְאִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יְהִיָּה בְּעוֹר בְּשָׂרָם בְּהָרוֹת וְגוֹ', וְלֹא כְּתִיב בְּהוֹ וְהוּבָא.

וּמִשּׁוּם כֶּדֶּי כְּתוּב בְּאָדָם, וְהוּבָא אֶל הַכֹּהֵן. וּבֵא לֹא כְּתוּב, אֶלָּא וְהוּבָא. שְׁכָל מִי שְׂרוּאָה אוֹתוֹ, מִתְחַיֵּב בּוֹ לְהִקְרִיבוֹ לְפָנֵי הַכֹּהֵן, שֶׁהַדְּמוּת הַקְּדוּשָׁה לֹא תֵשֵׁב כֶּדֶּי. וְכְתוּב אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יְהִיָּה בּוֹ נִגְעַ וְגוֹ', וְאִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יְהִיָּה בְּעוֹר בְּשָׂרָם בְּהָרֵת וְגוֹ'. וְלֹא כְּתוּב בְּהֵם וְהוּבָא.

אָמַר לִיה, וְהָא כְּתִיב (במדבר יב) וְהָאִישׁ מִשָּׁה, (שמות לב) כִּי זֶה מִשָּׁה הָאִישׁ, אֲמַאי לֹא אִקְרִי אָדָם. אָמַר לִיה מִשּׁוּם דְּאִקְרִי עֶבֶד לְמַלְכָּא, דְּכְתִיב, (במדבר

יב) לא כן עבדתי משה. (יהושע א) משה עבדתי. ואוף הכי אקרי איש לגבי אדם דלעילא. אמר ליה אי הכי, והא פתיב (שמות טו) יי איש מלחמה, ולא פתיב אדם. אמר ליה (תהלים כה) סוד יי ליראיו. אמר ליה אי הכי אנא בינייהו (סי"א יתיב) אתיבו בכלא, ובאתר דא לא זכינא.

אמר לו, והרי פתוב (במדבר יב) והאיש משה, כי זה משה האיש, למה לא נקרא אדם? אמר לו, משום שנקרא עבד למלך, שפתוב (שם) לא כן עבדתי משה. (יהושע א) משה עבדתי. ואף כן נקרא איש כלפי אדם שלמעלה. אמר לו, אם כן, הרי פתוב (שמות טו) ה' איש מלחמה, ולא כתוב אדם. אמר לו, סוד ה' ליראיו. אמר לו, אם כן אני ביניהם (יושב) הושיבו בכל, ובמקום הזה לא זכיתי.

אמר ליה זיל לרבי אבא, דאנא אוליפנא מניה על מנת דלא לגלאה. אזל לגבי דרבי אבא, אשכחיה דהוה דריש ואמר, אימתי אתקרי שלימותא דלעילא (נ"א דכלא), כד יתיב קודשא בריך הוא בכורסייא. ועד דלא יתיב בכורסייא, לא אשתכח שלימותא. דכתוב, (יחזקאל א) ועל דמות הפסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה, משמע דכתוב אדם, דהוא כללא, ושלימותא דכלא. אמר רבי יהודה, בריך רחמנא דאשכחית לך בהאי. אמר ליה אי הכי הא פתיב (שמות טו) יי איש מלחמה, ולא פתיב אדם. אמר ליה יאות שאלת.

אמר לו, לך לרבי אבא, שאני למדתי ממנו שלא על מנת לגלות. הלך אצל רבי אבא, מצא אותו שהיה דורש ואומר: מתי נקראת שלימות של מעלה (של הכל)? כשיושב הקדוש ברוך הוא בכסא, ועד שלא יושב בכסא, לא נמצאת שלימות, שפתוב (יחזקאל א) ועל דמות הפסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה. משמע שכתוב אדם, שהוא הכלל ושלימות הכל. אמר רבי יהודה, בריך הרחמן שמצאתי אותך בזה. אמר לו, אם כן, הרי פתוב ה' איש מלחמה, ולא כתוב אדם. אמר לו, יפה שאלת.

תא חזי, התם לא אשתכח שלימותא דכלא, ובגיני כן אקרי איש. אבל הכא, שלימותא דכלא, וכללא דכלא, בגין כן אקרי אדם. קארי עליה (תהלים קיט) טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף.

בא ראה, שם לא נמצאת שלימות של הכל, ומשום כן נקרא איש. אבל כאן שלימות הכל והכלל של הכל, משום כן נקרא אדם. קרא עליו, (תהלים קיט) טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף.

תו אָמַר לִיה, כְּתִיב (תהלים לו) אָדָם וּבְהֶמָה, וְלֹא כְתִיב אִישׁ וּבְהֶמָה. אָמַר לִיה וְלֹא. וְהִכְתִּיב (שמות יא) לְמַאִישׁ וְעַד בְּהֶמָה. אָבֵל מֵה דְכְתִיב אָדָם וּבְהֶמָה, כְּמֵה דְכְתִיב, (מלכים א, ה) מִן הָאֲרֹז אֲשֶׁר בְּלִבְנוֹן עַד הָאֲזוּב אֲשֶׁר יוֹצֵא בְקִיר. אוֹרְחִיה דְקָרָא הוּא, דְנָקִיט עֲלָאָה מְפֻלְהוּ, וְנִמְיֵד מְפֻלְהוּ. אוּף הָכָא עֲלָאָה דְכָלָא, אָדָם, וְנִמְיֵד מְפֻלְאָה בְהֶמָה.

עוֹד אָמַר לוּ, כְּתוּב (שם לו) אָדָם וּבְהֶמָה, וְלֹא כְתוּב אִישׁ וּבְהֶמָה. אָמַר לוּ, וְלֹא?! וְהָרִי כְתוּב (שמות יא) לְמַאִישׁ וְעַד בְּהֶמָה. אָבֵל מֵה שְׁכְתוּב אָדָם וּבְהֶמָה, כְּמוֹ שְׁכְתוּב (מלכים א ה) מִן הָאֲרֹז אֲשֶׁר בְּלִבְנוֹן עַד הָאֲזוּב אֲשֶׁר יוֹצֵא בְקִיר. דְרִיךְ הַכְתוּב הוּא, שְׁלֹקַח הָעֲלִיוֹן מִכְּלָם וְהַנְמוּד מִכְּלָם. אִף כָּאוּ הָעֲלִיוֹן שֶׁל הַכֹּל - אָדָם, וְהַנְמוּד מִהַכֹּל - בְּהֶמָה.

אָמַר לִיה וְהָא כְתִיב (בראשית ב) וְאָדָם אֵין לְעִבּוֹד אֶת הָאֲדָמָה. אָמַר לִיה, תָּא חֲזִי, דְכָל מֵה דִי בְעֲלָמָא לָא הוּי אֶלָּא בְגִינְיָה דְאָדָם, וְכִלְהוּ בְגִינְיָה מִתְקִימִי, וְלֹא אֶתְחַזִּיאוּ בְעֲלָמָא, וְכִלְהוּ אֶתְעַכְבוּ עַד דִּי יִתֵּי הַהוּא דְאֶקְרִי אָדָם. הָדָא הוּא דְכְתִיב, (בראשית ב) וְכָל שֵׁיחַ הַשָּׂדֶה טָרִם יִהְיֶה בְאֶרֶץ וְגוֹי. טָרִם: עַד לָא, כְּתִרְגוּמוֹ. מְשׁוּם דְדִיּוֹקְנָא עֲלָאָה לָא אֶתְחַזִּי, הָדָא הוּא דְכְתִיב וְאָדָם אֵין, כְּלוּמַר, כְּלָהוּ אֶתְעַכְבוּ בְגִינְיָה דְהָאִי דִיּוֹקְנָא, עַד דְאֶתְחַזִּי.

אָמַר לוּ, וְהָרִי כְתוּב (בראשית ב) וְאָדָם אֵין לְעִבּוֹד אֶת הָאֲדָמָה. אָמַר לוּ, בָּא וּרְאֵה שְׁכָל מֵה שְׁבַעוּלָם אֵינוּ אֶלָּא בְשִׁבִּיל הָאָדָם, וְכָלָם בְּגִלְלוּ מִתְקִימִים וְלֹא נִרְאִים בְּעוּלָם, וְכָלָם הִתְעַכְבוּ עַד שִׁיבָא אוֹתוֹ שְׁנִקְרָא אָדָם. זֶהוּ שְׁכְתוּב (שם) וְכָל שֵׁיחַ הַשָּׂדֶה טָרִם יִהְיֶה בְאֶרֶץ וְגוֹי. טָרִם: עַד שְׁלָא, כְּתִרְגוּמוֹ. מְשׁוּם שְׁלָא נִרְאֶתָה הַדְּמוּת הָעֲלִיוֹנָה. זֶהוּ שְׁכְתוּב וְאָדָם אֵין. כְּלוּמַר, כְּלָם הִתְעַכְבוּ בְשִׁבִּילָה שֶׁל הַדְּמוּת הַזֹּאת עַד שְׁנִרְאֶתָה.

וּבְגִין כִּד לָא אֶתְחַזִּי (נ"א אֶתְבְּרִי) הָאִי דִיּוֹקְנָא, אֶלָּא בְדִיּוֹקְנָא דְאֶתְחַזִּי לִיה, הָדָא הוּא דְכְתִיב, (בראשית ב) וַיִּצַּר יְיָ אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם, בְּשֵׁם מְלָא. כְּמֵה דְאוּקִימְנָא, דְאִיהוּ שְׁלִימוּתָא דְכָלָא, וְכִלְלָא דְכָלָא.

וּמְשׁוּם כִּד לָא נִרְאֶתָה (נבראה) הַדְּמוּת הַזֹּאת אֶלָּא בְדְמוּת שְׁרָאוּיָה לָהּ. זֶהוּ שְׁכְתוּב (שם) וַיִּצַּר ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם, בְּשֵׁם מְלָא, כְּמוֹ שְׁבַאֲרֵנוּ, שְׁהוּא שְׁלִמוּת הַכֹּל וְהַכְּלָל שֶׁל הַכֹּל.

תאנא, בששי נברא אדם, בשעה שנשלם הכסא. ונקרא כסא, דכתיב, (מלכים א, י) יש מעלות לכסא. ולפיכך נברא האדם בששי, שהוא ראוי לישב על הכסא. ותאנא פיו דנברא אדם אתתקון כלא, וכל מה דלעילא ותתא, וכלא אתכליל באדם.

למדנו, בששי נברא אדם, בשעה שנשלם הכסא. ונקרא כסא, שכתוב (מלכים א י) יש מעלות לכסא. ולפיכך נברא האדם בששי, שהוא ראוי לישב על הכסא. ולמדנו, פיו שנברא אדם, הכל התקון, וכל מה שלמעלה ולמטה, והכל נכלל באדם.

דף מ"ח ע"ב

תנא אמר רבי יוסי, כתיב (יחזקאל א) ודמות פניהם פני אדם, כללא דכלא, וכלא כלילן בהאי דיוקנא. אמר רבי יהודה והא כתיב (יחזקאל א) ופני אריה אל הימין לארבעתם, ופני שור (דף מ"ח ע"ב) מהשמאל לארבעתן, אמר ליה כלא אפי אדם הו, ובההוא דיוקנא דאדם, אתחזין כל גוונין וכל דיוקניו. כמה דתנינן אנפוי אנפי נשרא, לא דהוא נשרא, אלא דאתחזי בדיוקנא דאדם, משום דכליל כל גוונין וכל דיוקניו.

שנינו, אמר רבי יוסי, כתוב (יחזקאל א) ודמות פניהם פני אדם, הכלל של הכל, והכל כלולים בדמות הזאת. אמר רבי יהודה, והרי כתוב ופני אריה אל הימין לארבעתם ופני שור מהשמאל לארבעתן? אמר לו, הכל היו פני אדם, ובאותה דמות של אדם נראים כל הגוונים וכל הדמיות. כמו ששנינו, פניו פני נשר, לא שהוא נשר, אלא שנראה בדמות של אדם, משום שכולל את כל הגוונים וכל הדמיות.

אמר רבי יצחק, תא חזי, כל מאן דאיהו תחות שולטני דאדם, אתקרי איש. משום דאתתקון בגוונא דאדם, מדרגא אחרא דהוה ביה בקדמיתא. דתנא ברזא עלאה (תרומה קע"ח ע"ב, מ"ו ע"ב) בספרא דצניעותא, כד אתברי אדם, נחת בדיוקנא קדישא עלאה, ונחתו עמיה תרין רוחין, מתרין סטרין, מימינא ומשמאלא, כללא דאדם. ורוחא דימינא, אתקרי נשמתא קדישא, דכתיב, (בראשית ב) ויפח באפיו נשמת חיים. ורוחא דשמאלא, אתקרי נפש חיה, והוה אזיל ונחית מעילא לתתא, ולא אתיישבא בהדי אחרא.

אמר רבי יצחק, בא ראה, כל מי שהוא תחת שלטונו של אדם, נקרא איש, משום שהתתקן בגוון של אדם מדרגה אחרת שהיתה לו בראשונה. שלמדנו בסוד עליון בספרא דצניעותא, כשנברא אדם, ירד בדמות קדושה עליונה, וירדו עמו שתי רוחות משגי צדדים, מימין ומשמאל, הכלל של אדם. והרוח של הימין נקראת נשמה קדושה, שכתוב (בראשית ב) ויפח באפיו נשמת חיים. והרוח של השמאל נקראת נפש חיה, והיתה הולכת ויורדת ממעלה למטה, ולא מתישבת עם האחרת.

כד הוה עייל שבתא, והוה חב אדם, אתעבידו (נ"א אתנגידו) מההוא רוחא שמאלא, בריין מתפשטן בעלמא, ולא אסתגימו גופא דלהון. ואתחברו בהאי גופא דאדם, בדכורא ונוקבא, ואתילידו בעלמא. ואלין אקרוו נגעי בני אדם. (כ"ה ע"א) תנא, עלאין מנייהו דלא אתדבקו לתתא, ותלגין באוירא, ושמעין מה דשמעין מלעילא. ומנייהו ידעין אינון אחרניו לתתא.

באשר נכנסה השבת ואדם היה חוטא, נעשו (נשפעו) מאותה רוח השמאל בריות שמתפשטות בעולם, וגופם לא הסתים, והתחברו עם גוף האדם הזה, עם זכר ונקבה, ונולדו בעולם. ואלו נקראים נגעי בני אדם. למדנו, העליונים מהם שלא נדבקו למטה ותלויים באויר, ושומעים מה ששומעים מלמעלה, ומהם יודעים אותם האחרים למטה.

תנא, מן בוצינא דקרדינותא, נפקין תלת מאה ועשרים וחמש ניצוצי, מתגלפין ומתאחדן כחדא מסטרא דגבורה, דאקרוו גבורות, (ס"א ומתלכדן) כחדא, ואתעבידו חד. (גופא) וכד עיילין אלין בגופא, אקרי איש. (ס"א ולא איש דא דתנינן איש תם וישר איש צדיק, ואיש דהכא, איש מלחמה כתיב, דכלא סליק דינא, וכלא חדא. אמר רבי יהודה אמאי. לא הוה בידיה (דרבי יצחק). אתו שאילו קמיה דרבי שמעון, אמר לון, תו קשא, דהא תנינן כתיב (בראשית ב) לזאת יקרא אשה כי מאיש לקחה זאת, ותנינן מאן איש דא חסד, והכא אמריתו דהוא דינא.

למדנו, מהניצוץ הקשה יוצאים שלש מאות ועשרים וחמשה ניצוצות, חקוקים ואחוזים יחד מצד הגבורה, שנקראים גבורות, (ומתלכדים) יחד ונעשו אחד (גוף). וכשאלה נכנסים לגוף, הוא נקרא איש. (ולא איש זה) זה ששנינו, איש תם וישר איש צדיק. והאיש של כאן, כתוב איש מלחמה, שהכל עולה דין, והכל אחד. אמר רבי יהודה, למה? לא היה בידו (של רבי יצחק) ? באו שאילו לפני רבי שמעון. אמר להם, עוד קשה,

שְׁהָרִי שְׁנִינוּ שְׁכָתוּב, (בראשית ב) לְזֹאת יִקְרָא אִשָּׁה כִּי מֵאִישׁ לִקְחָהּ זֹאת.
וְשְׁנִינוּ, מִי זֶה אִישׁ חֶסֶד, וְכֵן אֲמַרְתֶּם שֶׁהוּא דִין?

אֵלָּא הֵכִי תֵאנָא, כֹּלָּא הוּא בְּחַד מִתְקַלָּא סְלִקָּא, וְכֹלָּא חַד. וּמְשׁוּם דְּדִינִי
תִּתְּיָא מִתְאַחֲדוֹן (נִיֵּא וּמִתְלַכְדוֹן) וּמִתְחַבְּרוֹן בְּשַׁעְרוֹי דְּהֵאִי. אֶקְרִי הוּא דִּינָא
קְשִׁיָּא, וְכֵד אֲתַעְבְּר מְנִיָּה שַׁעְרָא דְרִישָׁא, אֲתַבְּסָם, וְדִינִין דְּלִתְתָּא לֹא
אֲזַדְמְנוּ. וּבְגִין כֵּן אֶקְרִי טְהוֹר. דְּלֹא אֶקְרִי טְהוֹר, אֵלָּא כֵּד נְפִיק מִסְטְרָא
דְּמִסְאַבָּא, וְכֵד נְפִיק מִן מִסְאַבָּא, אֶקְרִי טְהוֹר. דְּכִתִּיב, (אִיּוֹב יד) מִי יִתֵּן טְהוֹר
מִטְמֵא. מִטְמֵא וְדֵאִי, וְהִכָּא כְּתִיב, וְאִישׁ כִּי יִמְרֹט רֹאשׁוֹ קִרְחַת הוּא טְהוֹר
הוּא.

אֵלָּא כֵּן לְמִדְנוּ, הַכֹּל הוּא בְּמִשְׁקַל אֶחָד עוֹלָה, וְהַכֹּל אֶחָד. וּמְשׁוּם
שְׁהִדִינִים תִּתְחַתּוֹנִים אַחוּזִים (וּמִתְלַכְדִים) וּמִחַבְּרִים בְּשַׁעְרוֹתֵינוּ שֶׁל זֶה,
הוּא נִקְרָא הַדִּין הַקְּשָׁה, וְכִשְׁעוּבְר מִמְנוּ הַשַּׁעַר שֶׁל הָרֹאשׁ - נְמַתְק,
וְהִדִינִים שֶׁל מִטָּה לֹא מְזַדְמְנִים, וּמְשׁוּם כֵּן נִקְרָא טְהוֹר. שֶׁלֹּא נִקְרָא
טְהוֹר, אֵלָּא כְּשִׁיּוּצָא מִצַּד הַטְּמֵאָה, וְכִשִּׁיּוּצָא מִצַּד הַטְּמֵאָה נִקְרָא
טְהוֹר, שְׁכָתוּב (אִיּוֹב יד) מִי יִתֵּן טְהוֹר מִטְמֵא. מִטְמֵא וְדֵאִי, וְכֵן כְּתוּב
וְאִישׁ כִּי יִמְרֹט רֹאשׁוֹ קִרְחַת הוּא טְהוֹר הוּא.

וְתָא חֲזִי, בְּרִישָׁא דְּהֵאִי אִישׁ, בּוּצִינָא דְּקִרְדִּינוּתָא. וּבְגִין כֵּן גּוֹלְגֶלְתָּא
דְּרִישָׁא דְּהֵאִי, סוּמְקָא כֹּלָּא כְּוּוֹרְדָּא, וְשַׁעְרֵי סוּמְקֵי בְּגוֹ סוּמְקֵי, וְתִלְיִין
מְנִיָּה כְּתֵרִין תִּתְתָּאִין דְּלִתְתָּא, דְּמִתְעֵרִין דִּינִין בְּעֵלְמָא. וְכֵד אֲתַעְבְּר מְנִיָּה
שַׁעְרָא וְאֲתַגְלִישׁ, מִחֶסֶד עֲלָהּ אֲתַבְּסָם כֹּלָּא, וְאֲתַקְרִי טְהוֹר עַל שְׁמִיָּה.

וּבֵּא רָאָה, בְּרֹאשׁ הָאִישׁ הַזֶּה נִיּוּץ הַקְּשָׁה, וּמְשׁוּם כֵּן גּוֹלְגֶלְתָּא הָרֹאשׁ
שֶׁל זֶה אֲדַמָּה כֹּלָּה כְּשׁוֹשְׁנָה, וְהַשַּׁעְרוֹת אֲדַמּוֹת בְּתוֹךְ אֲדַמּוֹת, וְתִלּוּיִים
מִמְנוּ כְּתֵרִים תִּתְחַתּוֹנִים שְׁלֵמָטָה שְׁמַעוֹרְרִים דִּינִים בְּעוֹלָם, וְכִשְׁעוּבְר
מִמְנוּ הַשַּׁעַר וְנִגְלָשׁ, מִהַחֶסֶד הַעֲלִיּוֹן הַכֹּל נְמַתְק, וְנִקְרָא טְהוֹר עַל שְׁמוֹ.

אֲמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִי אֲתַקְרִי עַל שְׁמִיָּה, קְדוּשַׁת אֲתַקְרִי, וְלֹא טְהוֹר. אֲמַר לִיה
לֹא הֵכִי, דְּקְדוּשַׁת לֹא אֲתַקְרִי אֵלָּא כֵּד תִּלְיִ שַׁעְרָא. דְּקְדוּשָׁה בְּשַׁעְרָא תִּלְיִ,
דְּכִתִּיב, (בְּמִדְבָר ו) קְדוּשַׁת יְהוָה גְּדֹל פֶּרַע שַׁעַר רֹאשׁוֹ. וְהֵאִי אֶקְרִי טְהוֹר,
מִסְטְרָא דְּתִלְיִין לִתְתָּא מְנִיָּה, וּבְגִינִי כֵּן אֲתַעְבְּר מְנִיָּה שַׁעְרָא, וְאֲתַדְכִּיא.

אֲמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִם נִקְרָא עַל שְׁמוֹ - קְדוּשַׁת נִקְרָא וְלֹא טְהוֹר? אֲמַר
לוֹ, לֹא כֵּן, שְׁקְדוּשַׁת לֹא נִקְרָא אֵלָּא כְּשֶׁהַשַּׁעַר תִּלְיִ, שְׁהַקְדָּשָׁה תִּלְיָהּ

בשער, שפּתּוּב (במדבר ו) קדוּשׁ יְהִיָּה גְדֵל פְּרַע שְׁעַר רֵאשׁוּ. וְזֶה נִקְרָא טְהוֹר, מֵהַצַּד שְׁתְּלוּיִים לְמִטָּה מִמֶּנּוּ. וּמְשׁוּם כֶּךָ עוֹבֵר מִמֶּנּוּ הַשְּׁעַר וְנִטְהָר.

וְתָא חֲזִי כָּל מַאן דְּאִיהוּ מְסֻטְרָא דְּדִינָא, וְדִינִין מִתְאַחֲדִין בֵּיהּ, לָא אֲתַדְכִּי, עַד דְּאֲתַעְבֵּר מִנִּיהּ שְׁעָרָא, וּמִדְּאֲתַעְבֵּר מִנִּיהּ שְׁעָרָא אֲתַדְכִּי. וְאִי תִימָא אָדָם. לָאו הֵכִי, דְּהָא הוּא שְׁלִימוּתָא דְּכֻלָּא, וְרַחֲמֵי אֲשַׁתְּכּוּ בֵּיהּ. בְּגִין כֶּךָ לָאו הֵכִי דְּכֻלְהוּ קְדוּשָׁאן וְקִדְיָשׁוּן אֲתִיחֲדוּ בֵּיהּ. אֲבָל הָאִי, הוּא דִּינָא, וְדִינֵי אֲתַאחֲדוּן בֵּיהּ, לָא אֲתַבְּסִס עַד דְּאֲתַעְבֵּר מִנִּיהּ שְׁעָרָא.

וּבֵּא רְאָה, כָּל מִי שֶׁהוּא מְצַד הַדִּין וְהַדִּינִים נֶאֱחָזִים בּוֹ, לָא נִטְהָר, עַד שְׁעוֹבֵר מִמֶּנּוּ הַשְּׁעַר. וּמְשׁוֹבֵר מִמֶּנּוּ הַשְּׁעַר, נִטְהָר. וְאִם תֵּאמֹר אָדָם - לָא כֶּךָ, שְׁהָרִי הוּא שְׁלֵמוֹת הַכֹּל, וְנִמְצָאִים בּוֹ רַחֲמִים. מְשׁוּם כֶּךָ לָא כֶּךָ, שְׁכָל הַקְּדוּשׁוֹת וְהַקְּדוּשִׁים הִתְיַחֲדוּ בּוֹ. אֲבָל זֶה - הוּא דִּין, וְהַדִּינִים אֲחוּזִים בּוֹ, לָא נִמְתַּק עַד שְׁעוֹבֵר מִמֶּנּוּ הַשְּׁעַר.

תָּא חֲזִי, דְּהָא לִינְיָא דְּאִתּוּ מֵהָאִי סְטְרָא דְּדִינָא, לָא מִתְדַכְּפָן עַד דְּאֲתַעְבֵּרוּ מִנְהוֹן שְׁעָרָא, דְּכִתִּיב, (במדבר ח) וְכֹה תַעֲשֶׂה לָהֶם לְטַהֲרֵם הַזֶּה עֲלֵיהֶם מִי חֲטָאת וְהִעֲבִירוּ תַעַר עַל כָּל בְּשָׂרָם וְגוֹ'. וּבְגִין דִּיתַבְּסֻמוּן יִתִּיר, בְּעֵי כַּהֲנָא דְּאִתָּא מְסֻטְרָא דְּחֻסְדָּא עֲלָאָה, לְאַרְמָא לֹון, דְּכִתִּיב, (במדבר ח) וְהִנִּיף אֶהְרֹן אֶת הַלְוִיִּם תְּנוּפָה לְפָנַי יְיָ. כְּמָה דְּאִיהוּ לְהָאִי אִישׁ דְּלַעֲיֻלָּא, דְּכַד בְּעֵי לְאַתְבְּסָמָא (דף מ"ט ע"א) יִתִּיר, אֲתַגְלִיָּא בֵּיהּ חֻסְדָּא עֲלָאָה, וְאֲתַבְּסִס. וּמִבְּסִס הוּא, לְתַתָּא.

בֵּא רְאָה, שְׁהָרִי הַלְוִיִּם שְׂבָאוּ מְצַד הַדִּין הַזֶּה לָא נִטְהָרִים עַד שְׁעוֹבֵר מִמֶּנּוּ הַשְּׁעַר, שְׁפּוּטוּב (שם ח) וְכֹה תַעֲשֶׂה לָהֶם לְטַהֲרֵם הַזֶּה עֲלֵיהֶם מִי חֲטָאת וְהִעֲבִירוּ תַעַר עַל כָּל בְּשָׂרָם וְגוֹ'. וְכִדִּי שְׂיִמְתְּקוּ יוֹתֵר, צְרִיף הַכְּהֹן, שֶׁהוּא מְצַד הַחֻסְדָּא הַעֲלִיּוֹן, לְהָרִים אוֹתָם, שְׁפּוּטוּב וְהִנִּיף אֶהְרֹן אֶת הַלְוִיִּם תְּנוּפָה לְפָנַי ה'. כְּמוֹ שֶׁהוּא לְאִישׁ הַזֶּה שְׁלַמְעֵלָה, שְׂכַאֲשֵׁר רוּצָה לְהַתְמַתֵּק יוֹתֵר, מִתְּגַלָּה בּוֹ חֻסְדָּא עֲלִיּוֹן, וְנִמְתַּק. וּמִמְתִּיק הוּא לְמִטָּה.

וְהָאִי אִישׁ בְּכֻלָּא דְּאָדָם הוּא. וְכַד בְּעֵי קוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא לְאַנְחָא קְרָבָא, בְּהָאִי אִישׁ אֲנַח בְּהוּ קְרָבָא, דְּכִתִּיב (שמות טו) יְיָ אִישׁ מְלַחֲמָה, בְּהָאִי אִישׁ מִמֶּשׁ. וְלָא אֲנַח בְּהוּ קְרָבָא, עַד דְּאֲעַבֵּר לִיהּ שְׁעָרָא דְּרִישָׁא, בְּגִין דִּישְׁתַּלְשְׁלוֹן מִשְׁלֹשׁוּלִיהוֹן, וְיִתְבְּרוּן כָּל אִינוּן כְּתֵרִין דְּמִתְאַחֲדוּן בְּשְׁעָרֵי.

הָדָא הוּא דְכָתִיב, (ישעיה ז) בְּיוֹם הַהוּא יִגְלַח יְיָ וְגו'. בְּעֵבְרֵי נֶהָר בְּמִלְךָ אֲשׁוּר
אֶת הָרֵאשׁ וְשַׁעַר הָרְגָלִים וְגַם אֶת הַזָּקוֹן תִּסְפֶּה.

וְהָאִישׁ הַזֶּה הוּא בְּכָלֵל שֶׁל אָדָם, וְכִשְׁרוּצָה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהִלָּחֵם
בְּקָרֵב, בְּאִישׁ הַזֶּה הוּא נִלְחָם בָּהֶם בְּקָרֵב, שְׁכָתוּב (שמות טז) ה' אִישׁ
מִלְחָמָה, בְּאִישׁ הַזֶּה מִמֶּשׁ. וְלֹא נִלְחָם בָּהֶם בְּקָרֵב, עַד שְׁעוֹבֵר לוֹ שַׁעַר
הָרֵאשׁ, כְּדִי שִׁשְׁתַּלְשְׁלוּ מֵהַשְׁתַּלְשְׁלוּתָם, וַיִּשְׁבְּרוּ כָּל אוֹתָם הַכְּתָרִים
הָאֲחוּזִים בְּשַׁעֲרוֹת. זֶהוּ שְׁכָתוּב (ישעיה ז) בְּיוֹם הַהוּא יִגְלַח ה' וְגו', בְּעֵבְרֵי
נֶהָר בְּמִלְךָ אֲשׁוּר אֶת הָרֵאשׁ וְשַׁעַר הָרְגָלִים וְגַם אֶת הַזָּקוֹן תִּסְפֶּה.

תֵּאנָא, וְכֹה תַעֲשֶׂה לָהֶם לְטַהָרָם. מֵאִי וְכֹה. כְּגוּוֹנָא דְלַעֲיָלָא, הַזֶּה עָלֵיהֶם
מִי חֲטָאת, שְׁיֹרֵי טַלָּא דְבְדוּלְחָא הֲכָא מִי חֲטָאת, דְּאִינוּן שְׁיֹרֵי טַלָּא.
לְזַמְנָא דְאֵתִי כְּתִיב, (יחזקאל לו) וְזָרְקֵתִי עֲלֵיכֶם מִיַּם טְהוֹרִים. וְכַבְּסוּ
בְּגְדֵיהֶם, כְּגוּוֹנָא דְלַעֲיָלָא, דְּתַקוּנוֹי דְהָאִישׁ אִישׁ אֶתְסַחֵן בְּחֻסָּד עֲלָא
וְאֶתְדַכֵּי מִכְּלָא.

לְמַדְנוּ, וְכֹה תַעֲשֶׂה לָהֶם לְטַהָרָם. מַה זֶה וְכֹה? כְּמוֹ שְׁלַמְעֵלָה, הַזֶּה
עָלֵיהֶם מִי חֲטָאת, שְׁיֹרֵי הַטַּל שֶׁל הַבְּדוּלַח כְּאִן מִי חֲטָאת, שְׁהֵם שְׁיֹרֵי
הַטַּל. לְעֵתִיד לְבֹא כְּתוּב, (יחזקאל לו) וְזָרְקֵתִי עֲלֵיכֶם מִיַּם טְהוֹרִים.
וְכַבְּסוּ בְּגְדֵיהֶם, כְּמוֹ שְׁלַמְעֵלָה, שְׁתַּקוּנֵי הָאִישׁ הַזֶּה רּוֹחֲצִים בְּחֻסָּד
עָלִיו, וְנִטְהָר מִן הַכֹּל.

וְתִגְיֵן, אֲמַאי כְּתִיב בְּתַעַר וְלֹא בְּמִסְפָּרִים. אֲלָא מְשׁוּם דִּיתַעְבֵּר שַׁעֲרָא
בְּשַׁרְשׁוּי, וַיִּתַּעְבְּרוּן מְנִיָּה דִּינִין תַּתְּאִין מְשׁוּלְשׁוּלִיָּהוּן. וְלְזַמְנָא דִּיתַכְּשְׁרוּן
עוֹבְדִין לְתַתָּא, זְמִין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שַׁעֲרָא דָא לְאַעְבְּרָא לִיה, וְלִמְגַלְשִׁיָּה
בְּגִין דְלֹא יִצְמַח וַיִּרְבֶּה, דְכָתִיב כִּי יִמְרֹט רֵאשׁוּ.

וְשִׁנִּינוּ, לְמַה כְּתוּב בְּתַעַר, וְלֹא בְּמִסְפָּרִים? אֲלָא, מְשׁוּם שְׁיַעְבֵּר הַשַּׁעַר
בְּשַׁרְשׁוּ וַיִּעְבְּרוּ מִמֶּנּוּ הַדִּינִים הַתַּחְתּוֹנִים מֵהַשְׁתַּלְשְׁלוּתָם. וּבְזִמְן
שְׁיַכְשְׁרוּ הַמַּעֲשִׂים לְמַטָּה, עֵתִיד הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַעְבִּיר לוֹ אֶת
הַשַּׁעַר הַזֶּה וְלִגְלַח אוֹתוֹ, כְּדִי שֶׁלֹּא יִצְמַח וַיִּרְבֶּה, שְׁכָתוּב כִּי יִמְרֹט
רֵאשׁוּ.

אֲמַר רַבִּי יִצְחָק, רַב מְכַל לִינוּאֵי, קָרַח הוּא, דְּעַבְדִּיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
לְתַתָּא, כְּגוּוֹנָא דְלַעֲיָלָא, וְקָרִיִּיהּ קָרַח. אִימְתִי. בְּשַׁעֲתָא דְגָלִישׁ בְּגִינִיָּה לְהָאִישׁ
אִישׁ, דְכָתִיב קָרַח הוּא.

אמר רבי יצחק, גדול מכל הלויים היה קרח, שעשה אותו הקדוש ברוך הוא למטה כמו שלמעלה, וקרא לו קרח. מתי? בשעה שגלח בשבילו את האיש הזה, שכתוב קרח הוא.

וכד חמא קרח רישיה בלא שערא, וחמא לאהרן מתקשט בקשויטי מלכין, אתזלזל בעיניה וקנא לאהרן. אמר ליה קודשא בריך הוא, אנא עבדית לך כגוונא דלעיפא, לא בעאת לאעלאה בעלאין, חות לתתא והוי בתתאין. דכתב, (במדבר טז) וירדו חיים שאולה. מאי איהו שאול. גיהנם. דתמן צווחין חייבין, ולית מאן דמרחמי עליהו. וזמינין אינון לאחייא ולאעלא, פד יתער קודשא בריך הוא לעמיה, ולאחייא להו. דכתב, (שמואל א, ב) וי ממית ומחיה מוריד שאול ויעל. (ויקרא יג) ואם מפאת פניו ימרט ראשו. תאנא, אית פנים ואית פנים, ומאן פנים הללו. אלן אינון דאקרון פנים של זעם. וכל אלן דתליין מאינון פנים חציפין, כלהו תקיפין. כלהו דלא מרחמי, וכד אתעבר שערא מסטרא דאינון פנים, מתעברן כלהו ואתברו.

וכשראה קרח את ראשו בלי שער וראה את אהרן מתקשט בקשויטי מלכים, הזדלזל בעיניו וקנא לאהרן. אמר לו הקדוש ברוך הוא: אני עשיתי אותך כמו שלמעלה, לא רצית לעלות לעליונים, רד למטה ותהיה בתחתונים. שכתוב (במדבר טז) וירדו חיים שאולה. מהו השאול? גיהנם, ששם צווחים הרשעים, ואין מי שמרחמים עליהם. ועתידים הם לחיות ולעלות כשיעורר הקדוש ברוך הוא את עמו ולהחיותם, שכתוב (שמואל א ב) ה' ממית ומחיה מוריד שאול ויעל. ואם מפאת פניו ימרט ראשו. למדנו, יש פנים ויש פנים. ומי הפנים הללו? אלו הם שנקראים פנים של זעם. וכל אלו שתלויים מאותם פנים חצופים, כלם תקיפים, כלם לא מרחמים. וכשעובר השער מצד אותם הפנים, כלם עוברים ונשברים.

דתנא, (קלי'א ע"ב, קמ"א) כל אינון דתליין משערא דרישא, אינון עלאין על אחרנין, ולא חציפין כנותייהו. וכל אינון דתליין מסטרא דשערא דאינון פנים, כלהו חציפין ותקיפין, ובגין כך אנפוי מתלהטן כאשא, משום ניצוצא דבוצינא דקרדינותא. ובהאי כתיב, (איכה ד) פני יי' חלקם. (תהלים לד) פני יי' בעושי רע.

שלמדנו, כל אותם שתלויים מהשער של הראש, הם עליונים על האחרים ולא חצופים כמותם, וכל אותם שתלויים מצד השער של אותם הפנים, כלם חצופים ותקיפים, ומשום כך פניו מלהטים כאש,

משום הניצוץ של הניצוץ הקשה. ובזה כתוב (איכה ד) פני ה' חלקם.
(תהלים לד) פני ה' בעשי רע.

אמר רבי יצחק מהו נגע לבן אדם? נגע ממש הוא, אי תוֹרָא אֲתַחֲזִי, וְסוּמָקָא לֹא אֲתַעֲבֵר. מִשְׁמַע דְּכְתִיב לְבִן אֲדָמָדָם. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, דְּתוֹרָא לֹא אֲתַחֲזִי אֶלָּא בְּסוּמָקָא, כְּגוֹנָא תוֹרָא וְסוּמָקָא. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, אִף עַל גַּב דְּתוֹרָא אֲתַחֲזִי, אִי סוּמָקָא לֹא אֲזִיל, נִגְעָא הוּא. דְּכְתִיב, (ישעיה א) אִם יְהִי חֲטָאִיכֶם כְּשָׁנִים כְּשֶׁלֶג יִלְבִּינוּ. וְכֵן אֲתַחֲוֹר, כֹּלָא רַחֲמֵי אֲשַׁתְּכַחוּ, וְדִינִין לֹא אֲשַׁתְּכַחוּ. (ס"א דהא אתערקו)

אמר רבי יצחק, מהו נגע לבן אדם? נגע ממש הוא, אם נראה לבן, והאדם לא עבר. משמע שכתוב לבן אדם. אמר רבי יוסי, שהלבן לא נראה אלא עם אדם, כמו הלבן והאדם. רבי יצחק אמר, אף על גב שהלבן נראה, אם האדם לא הולך - נגע הוא, שכתוב (ישעיה א) אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו. וכשמלבין, כל הרחמים נמצאים, ודינים לא נמצאים. (שהרי נעקרו).

תאני רבי אבא, כתיב נגע הוא, וכתיב נגע היא. חד דכר וחד נוקבא. אלא כד נוקבא, אסתאבת בגין חובי תתאי, כתיב נגע היא. וכד דכר לא אתדכי בגין חובי תתאי, כתיב נגע הוא.

למד רבי אבא, כתוב נגע הוא, וכתוב נגע היא. אחד זכר ואחד נקבה. אלא כשהנקבה נטמאת משום חטאי התחתונים, כתוב נגע היא. וכשהזכר לא נטהר משום חטאי התחתונים, כתוב נגע הוא.

דף מ"ט ע"ב

ואשתמודעו מלין אלין לגבי פהנא, דינין דאתו מהאי, ודינין דאתו מהאי. ואשתמודעו קרפני דבעיין לקרבא, דכתיב זכר תמים. וכתיב נקבה תמימה יביאנה, דהא אשתמודעו מלי, מאן אתו דינין, ומאן אינון חובי. דאתאחדון בהאי או בהאי. ועל דא כתיב, (תהלים נא) זבחי אלהים רוח נשברה. לאפקא שאר קרפנין דלא כתיב רוח נשברה, דאינון שלמא לעלמא, וחדוה דעלאין ותתאין. (ויקרא יג) ואם יראנה הכהן. תאני רבי יוסי, כתיב (דף מ"ט ע"ב) (תהלים סה) שומע תפלה עדיף וגו'. שומע תפלה, דא קודשא בריך הוא. רבי חזקיה אמר, שומע תפלה, שומע תפלות מבעי ליה,

מהו שומע תפלה. אלא תפלה, דא כנסת ישראל, דאיהי תפלה, דכתוב, (תהלים קט) ואני תפלה (סי"א (תהלים סט) ואני תפלתו) ודוד בגין כנסת ישראל קאמר לה. ומה דאמר ואני תפלה, כלא חד, ועל דא שומע תפלה, ודא תפלה של יד, דכתוב, (שמות יג) על דכח בה"א.

והדברים הללו נודעים לכהן, הדינים שבאים מזה והדינים שבאים מזה. ונודעים הקרבנות שצריך להקריב, שכתוב זכר תמים, וכתוב נקבה תמימה וביאנה. שהרי הדברים נודעים מאיפה באו הדינים ומאיפה אותם החטאים, שאחוזים בזה או בזה. ועל כן כתוב, (תהלים נא) זבחי אלהים רוח נשברה. להוציא שאר הקרבנות שלא כתוב רוח נשברה, שהם שלום לעולם ושמחת העליונים והתחתונים. ואם יראנה הכהן. שנה רבי יוסי, כתוב (תהלים סה) שמע תפלה עדיף וגו'. שמע תפלה - זה הקדוש ברוך הוא. רבי חזקיה אומר, שמע תפלה? שומע תפלות הנה צריך להיות! מה זה שמע תפלה? אלא תפלה זו כנסת ישראל, שהיא תפלה, שכתוב (שם קט) ואני תפלה. (תהלים סט) ואני תפלתו) ודוד אומר אותה בשביל כנסת ישראל. ומה שאמר ואני תפלה, הכל אחד, ועל זה שמע תפלה, וזו תפלה של יד, שכתוב (שמות יג) על דכח, בה"א.

עדיף כל בשר יבואו. בשעתא דגופא שריא בצערא, במרעין במכתשין. כמה דאת אמר ובשר כי יהיה בעורו. את הנגע בעור הבשר. הבשר החי. ובגין כך לא כתיב, כל רוח יבאו, אלא כל בשר יבאו. מהו עדיף. אלא כמה דאתמר, והובא אל הכהן, דא הוא קודשא בריך הוא. הדא הוא דכתוב, ואם יראנה הכהן. תא חזי, באתר חד אהרן הכהן, ובאתרא אחרא הכהן סתם, ודא קודשא בריך הוא.

עדיף כל בשר יבאו - בשעה שהגוף שרוי בצער, במחלות ומכות, כמו שנאמר ובשר כי יהיה בעורו. את הנגע בעור הבשר. הבשר החי. ומשום כך לא כתוב כל רוח יבאו, אלא כל בשר יבאו. מה זה עדיף? אלא כמו שנאמר והובא אל הכהן, זה הוא הקדוש ברוך הוא. זהו שכתוב ואם יראנה הכהן. בא ראה, במקום אחד אהרן הכהן, ובמקום אחר הכהן סתם, וזה הקדוש ברוך הוא.

אמר רבי יצחק, והא כתיב נגע צרעת כי תהיה באדם והובא אל הכהן, אי הכי דא קודשא בריך הוא. אמר ליה אין. בגין דביה תלוא כל דכיוותא וכל קדושה. אמר ליה, אי הכי, אמאי והובא, והועלה מבעי ליה. אמר ליה, כמה דאת אמר (שמות כז) והובא את בדיו בטבעות, דעויל דא בגו דא. אוף

הָכָא וְהוּבָא, דִּיפְנִסוּן לִיה לְכַהֲנָא, לְדַכָּאָה לִיה (כד אהדר ביה) וַיַּעֲלוּן מְלָה קַמִּיה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְהָרִי כְּתוּב נִגַע צָרַעַת כִּי תִהְיֶה בְּאֲדָם וְהוּבָא אֶל הַכֹּהֵן, אִם כֶּד, זֶה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא? אָמַר לוֹ, כֵּן, מִשּׁוּם שְׁבוּ תְלוּיָהּ כָּל טְהָרָה וְכָל קִדְשָׁה. אָמַר לוֹ, אִם כֶּד, לָמָּה וְהוּבָא? וְהַעֲלָה הִיא צְרִיף לְהִיּוֹת! אָמַר לוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם כז) וְהוּבָא אֶת בְּדִיו בְּטַבְעֶת, שֶׁמִּכְנִיס זֶה לְתוֹךְ זֶה. אִף כָּאן וְהוּבָא, שֶׁיִּפְנִסוּ לַכֹּהֵן לְטַהַר אוֹתוֹ (כשחזור בו) וַיִּכְנִיסוּ דָבָר לְפָנָיו.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הָכִי תִנְיִן, נִגַע צָרַעַת. נִגַע הוּא דִּינָא תַּקִּיפָא שְׂרִיא בְּעַלְמָא. צָרַעַת: סְגִירוֹ. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, סְגִירוֹ דְנְהוּרָא עֲלָאָה. סְגִירוֹ דְטִיבוֹ עֲלָאָה, דְלֹא נְחִית לְעַלְמָא. כִּי תִהְיֶה בְּאֲדָם, בְּאֲדָם סְתָם. וְהוּבָא אֶל הַכֹּהֵן. דָּא כֹהֵן דְלִתְתָּא, דְהוּא אֲתִתְקֹן לְמִפְתַּח הַהוּא סְגִירוֹ, וְלֹא דְלִקָּא בּוֹצִינָא דִישְׁתַּכְחוּ עַל יְדוּי בְּרַכּוֹן לְעִילָא וְלִתְתָּא. וַיִּתְעַבֵּר וַיִּסְתַּלַּק הַהוּא נִגַע, וַיִּשְׂרִי נְהִירוֹ דְרַחֲמֵי עַל כָּלָא, וּבְגִין כֶּד וְהוּבָא אֶל הַכֹּהֵן.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כֶּד שְׁנִינּוּ, נִגַע צָרַעַת: נִגַע - הוּא הַדִּין הַקָּשָׁה הַשְּׂרוּי בְּעוֹלָם. צָרַעַת - הַסְּגָרָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר הַסְּגַר הָאוֹר הָעֲלִיּוֹן. הַסְּגַר שֶׁל הַטוֹב הָעֲלִיּוֹן שֶׁלֹּא יוֹרֵד לְעוֹלָם. כִּי תִהְיֶה בְּאֲדָם - בְּאֲדָם סְתָם. וְהוּבָא אֶל הַכֹּהֵן - זֶה הַכֹּהֵן שֶׁלְמִטָּה, וְהוּא מִתְקַן לְפִתַּח אוֹתוֹ הַסְּגַר וְלְהַדְלִיק מְאוּרוֹת, שֶׁיִּמְצְאוּ עַל יְדוּ בְּרַכּוֹת לְמַעַלָּה וְלְמִטָּה, וַיַּעֲבֵר וַיִּסְתַּלַּק אוֹתוֹ הַנִּגַע, וַיִּשְׂרֶה אוֹר שֶׁל רַחֲמִים עַל הַכֹּל, וּמִשּׁוּם כֶּד וְהוּבָא אֶל הַכֹּהֵן.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, חֲמִינָא לְאִינְהוּ בְּנֵי עַלְמָא, דְלֹא מְשַׁנְחוּ, וְלֹא יַדְעוּן בִּיקְרָא דְמְאָרִיחוֹן, כְּתִיב בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל, (ויקרא כ) אֲשֶׁר הִבְדַּלְתִּי אֶתְכֶם מִן הָעַמִּים לְהִיּוֹת לִי. וּכְתִיב, (ויקרא כ) וְהִתְקַדְּשְׁתֶּם וְהִיִּיתֶם קְדוֹשִׁים כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי יְיָ. אִי אֵינּוֹן מִתְרַחֲקוּ, אֵן הוּא קְדוּשָׁה דְלֵהוֹן, הָא רְעוּתָא דְלֵהוֹן אֲתִרְחַקְתּוּ מִנִּיהּ. וּקְרָא אַכְרִיז וְאָמַר, (תהלים לב) אֵל תִּהְיֶה כְּסוּס כְּפָרֵד אִין הַבֵּין, בְּמָה אֲתַפְרֶשׁוּן בְּנֵי נֶשֶׂא מְסוּס וְפָרֵד, בְּקְדוּשָׁה דְגַרְמִיָּהוּ, לְאַשְׁתַּכְחָא שְׁלִימִין וְרִשְׁמִין מְכַלָּא.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, רְאִיתִי אוֹתָם בְּנֵי הָעוֹלָם שֶׁלֹּא מְשַׁגִּיחִים וְלֹא יוֹדְעִים בְּכַבּוֹד רַבּוֹנָם. כְּתוּב בְּיִשְׂרָאֵל, (ויקרא כ) אֲשֶׁר הִבְדַּלְתִּי אֶתְכֶם מִן הָעַמִּים לְהִיּוֹת לִי. וְכְתוּב (שם) וְהִתְקַדְּשְׁתֶּם וְהִיִּיתֶם קְדוֹשִׁים כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי ה' . אִם הֵם מִתְרַחֲקִים, אֵיפֹה הַקְּדוּשָׁה שְׁלֵהֶם? הָרִי רְצוֹנָם הַתְּרַחַק מִמֶּנּוּ, וְהַכְּתוּב מְכַרִּיז וְאָמַר, (תהלים לב) אֵל תִּהְיֶה כְּסוּס כְּפָרֵד אִין הַבֵּין. בְּמָה

נפרדים בני אדם מסוס ופרד? בקדשת עצמם, שימצאו שלמים ורשומים מהכל.

ועל דא זיוגא דבני נשא הוא בזמנין דייען, לכונא רעותא לאתדבקה ביה בקודשא בריה הוא. והא אתער, בפלגות ליליא קודשא בריה הוא עאל בגנתא דיען, לאשתעשעא עם צדיקיא, וכנסת ישראל משבחת ליה לקודשא בריה הוא, והיא שעתא דרעותא לאתדבקה בהו.

ועל כן זיוגם של בני אדם הוא בזמנים ידועים, לכוון הרצון להדבק בקדוש ברוך הוא. והרי העירו, בחצות הלילה הקדוש ברוך הוא נכנס לגן עדן להשתעשע עם הצדיקים, וכנסת ישראל משבחת את הקדוש ברוך הוא, והיא עת רצון לדבק בהם.

וחבריא דמשתדלי באורייתא, משתתפי בה בכנסת ישראל, לשבחא למלכא קדישא, ואתעסקן באורייתא, שאר בני נשא פדיו עידן רעותא לאתקדשא בקדושה דקודשא בריה הוא, ולכונא רעותא לאתדבקה ביה. ואינון חבריא דמשתדלי באורייתא זיוגא דלהון בשעתא דזיוגא אחרא אשתכח, והאי משבת לשבת לכונא רעותא לאתדבקה ביה בקודשא בריה הוא ובכנסת ישראל, דהוא עידן רעותא דמתברכו פלא עלאי ותתאי.

והחברים שמשתדלים בתורה, משתתפים עם כנסת ישראל לשבח את המלך הקדוש, ומתעסקים בתורה לשאר בני האדם, אז עת רצון להתקדש בקדשת הקדוש ברוך הוא ולכוון רצון לדבק בו. ואותם החברים שמשתדלים בתורה, הזיוג שלהם בשעה שנמצא זיוג אחר, וזה משבת לשבת, לכוון הרצון לדבק בקדוש ברוך הוא ובכנסת ישראל, שהיא עת רצון שהכל מתברכים, העליונים והתחתונים.

אי בני נשא אתרחקו מניה, ועבדו כבעירי, אן הוא קדושה דלהון, לאשתכחא קדישין. אן אינון נפשאן קדישין דמשכון מעילא. ושלמה מלכא צווח ואמר, (משלי יט) גם בלא דעת נפש לא טוב. גם בלא דעת, מאן הוא דעת. דא קודשא בריה הוא. נפש לא טוב, דא הוא נפש, דאינון משכון בעובדיהו, לא טוב, דהא מסטרא אחרא אתמשכאן עליהו נפשתא דלאו איהו טוב, בגין דלא מכווני לבייהו לקודשא בריה הוא.

אם בני אדם התרחקו ממנו ועושים כבהמות, איפה הקדשה שלהם שימצאו קדושים? איפה הנפשות הקדושות שמושכים מלמעלה? ושלמה המלך צווח ואומר, (משלי יט) גם בלא דעת נפש לא טוב. גם בלא דעת, מי הוא הדעת? זה הקדוש ברוך הוא. נפש לא טוב - זוהי הנפש שהם מושכים במעשיהם. לא טוב, שהרי מהצד האחר נמשכות עליהם נפש שאינה טוב, משום שלא מכונים לבם לקדוש ברוך הוא.

מאן דאתלהיט ביצר הרע, בלא רעותא וכוונה דלבא לקודשא בריך הוא. מסטרא דיצר הרע אתמשך עליה נפשא, דלאו איהי טוב, הדא הוא דכתיב גם בלא דעת נפש לא טוב ואף ברגלים חוטא. מאן דאיהו אף ברגלים ודחי שעתיא בלא רעותא קדישא, חוטא. חוטא ודאי, בכלא.

מי שמתלהט ביצר הרע בלי רצון וכונת הלב לקדוש ברוך הוא, מהצד של יצר הרע נמשכת עליו נפש שאינה טוב. זהו שפתוב גם בלא דעת נפש לא טוב ואף ברגלים חוטא. מי שהוא אף ברגלים ודוחה את השעה בלי רצון קדוש - חוטא, חוטא ודאי בכל.

דף נ' ע"א

ועל דא שריין מכתשין בישין בבני נשא, ואסהידו באנפיהו בחציפותא דלהון, לאחזאה דהא קודשא בריך הוא מאיס בהו, ולא דעתיה בהון, עד דאינון זכאן (דף נ' ע"א) ומכשראן עובדיהו כמלקדמין, ומתברכן (ס"א ומתדכאן). ועל דא אשתמודעו מכתשין לגבי כהנא, אינון דאתיין מסטרא דמסאבא, ואינון דאתיין מסטרא אחרא.

ועל זה שורות מכות רעות בבני אדם, ומעידים בפניהם על חצפתם, להראות שהנה הקדוש ברוך הוא מואס בהם ואין דעתו בהם, עד שהם זוכים ומכשירים את מעשיהם כמקדם ומתברכים (ומטהרים). ועל זה נודעות המכות לכהן, אותן שבאות מצד הטמאה ואתן שבאות מהצד האחר.

כגוונא דא כתיב, כי תבאו אל ארץ כנען וגו', ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם. וכי אגר טב הוא, דישתכח באינון דזכאן למיעל בארעא. אלא

הָא אוֹקְמוּהָ לְאַשְׁכְּחָא מְטוּמְוִין דְּאַטְמָרוּן בְּבִיתֵיהוּ, וְלֹאֲהֲנָאָה לֹון לְיִשְׂרָאֵל.

כְּמוֹ זֶה כְּתוּב, כִּי תִבְאוּ אֶל אֶרֶץ כְּנָעַן וְגו', וְנִתְתִּי נֹגַע צָרַעַת בְּבֵית אֶרֶץ אַחֲזִיתְכֶם. וְכִי שָׁכַר טוֹב הוּא שְׂיַמְצֵא בְּאוֹתָם שְׂזוּכִים לְהַכְּנִס לְאֶרֶץ? אֲלֹא הִנֵּה פְרִשׁוּהָ, לְמִצָּא מְטוּמְוִים שְׂהִטְמִינוּ בְּבֵיתָם, וְלֹהֲנוֹת בָּהֶם אֶת יִשְׂרָאֵל.

אָבֵל תָּא חֲזִי, זְכָאִין אֵינוֹן יִשְׂרָאֵל, דְּאֵינוֹן מִתְדַבְּקוֹן בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִידָא הוּא, וְקוּדְשָׁא בְּרִידָא הוּא רְחִים לְהוּ, דְּכְתִיב, (מְלֹאכִי א) אֶהְבֵּתִי אֶתְכֶם אָמַר יְי'. וּמְגוֹ רְחִימוּתָא דִּילֵיהָ, אָעִיל לְהוּ לְאַרְעָא קְדִישָׁא, לְאַשְׁרָאָה שְׂכִינְתֵיהָ בְּיַנְיָהוּ, וְלִמְהוּי דִּיּוּרִיהָ עֲמַהוֹן, וְיִשְׂרָאֵל דִּישְׁתַּכְּחוּן קְדִישִׁין עַל כָּל בְּנֵי עַלְמָא.

אָבֵל בָּא רָאָה, אֲשֶׁרִיהֶם יִשְׂרָאֵל שְׂהֶם מִתְדַבְּקִים לְקוּדְשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהַקּוּדְשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹהֵב אוֹתָם, שְׂכְּתוּב (מְלֹאכִי א) אֶהְבֵּתִי אֶתְכֶם אָמַר ה'. וּמִתּוֹךְ אֶהְבֵּתוֹ הִכְנִיס אוֹתָם לְאֶרֶץ הַקּוּדְשָׁה, לְהַשְׁרוֹת שְׂכִינְתּוֹ בְּיַנְיָהֶם, וְשִׁיְהִיהָ דִּיּוּרוֹ עֲמַהֶם, וְיִשְׂרָאֵל שְׂיַמְצֵאוּ קְדוּשִׁים עַל כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם.

תָּא חֲזִי, כְּתִיב (שְׁמוֹת לֵה) וְכָל הַנְּשִׁים אֲשֶׁר נָשָׂא לְבֹן וְגו'. בְּשַׁעֲתָא דְהוּוּ עֲבִידִין עֲבִידְתָּא, הוּוּ אֲמַרִי, דָּא לְמַקְדָּשָׁא. דָּא לְמִשְׁכָּנָא. דָּא לְפָרוּכְתָּא. וְכֹן כָּל אֵינוֹן אוּמְנִין בְּגִין דִּישְׁרִי קְדוּשָׁה עַל יְדֵיהוּ, וְאַתְקַדְּשׁ הֵהוּא עֲבִידְתָּא. וְכַד סְלִיק לְאַתְרֵיהָ, בְּקְדוּשָׁה סְלִיק.

בָּא רָאָה, כְּתוּב (שְׁמוֹת לֵה) וְכָל הַנְּשִׁים אֲשֶׁר נָשָׂא לְבֹן וְגו'. בְּשַׁעֲהָ שְׁהִיוּ עוֹשִׂים מַעֲשֵׂה, הָיוּ אוּמְרִים: זֶה לְמַקְדָּשׁ, זֶה לְמִשְׁכָּן, וְזֶה לְפָרְכָת. וְכֹן כָּל אוֹתָם הָאֲמַנִים, כְּדִי שְׁתַּשְׁרָה קְדוּשָׁה עַל יְדֵיהֶם, וּמִתְקַדְּשֵׁת אוֹתָהָ עֲבוּדָה. וְכִשְׁעוּלָה לְמַקּוּמוֹ, עוּלָה בְּקְדוּשָׁה.

כְּגוּוֹנָא דָּא מֵאֵן דְּעֲבִיד עֲבִידְתָּא לְעֲבוּדָה זָרָה, אוּ לְסִטְרָא אַחְרָא, דְּלֹא קְדִישָׁא. כִּיּוֹן דְּאֲדַכְּר לֵיהָ עַל הֵהוּא עֲבִידְתָּא, הָא רוּחַ מְסַאבָּא שְׂרִיא עֲלוּי, וְכַד סְלִיק עֲבִידְתָּא, בְּמִסְאָבָּא סְלִיק. כְּנַעֲנִים פְּלַחִי לְעֲבוּדָה זָרָה אֵינְהוּ, וּמִתְדַבְּקוֹן כְּלָהוּ כְּפָתָא בְּרוּחַ מְסַאבָּא בְּעֲבוּדָה זָרָה, וְהוּוּ בְּנִין בְּנִין לְפָרְצוּפִייהוּ (ס"א לְטוּנּוּפִייהוּ) וְלִגְעוּלֵייהוּ לְסִטְר מְסַאבָּא לְעֲבוּדָה זָרָה, וְכַד

שָׂרָאוֹן לְמַבְנֵי, הוּא אֹמְרֵי מְלֶה, וְכִיּוֹן דְּאֵתְדָכֵר בְּפּוּמֵייהוּ, סָלִיק עָלֶיהָ רוּחַ
מִסְאָבָא. כַּד אֶסְתַּלֵּיק עַבְיִדְתָּא, בְּרוּחַ מִסְאָבָא אֶסְתַּלֵּיק.

כְּמוֹ כֵּן מִי שֶׁעוֹשֶׂה עֲבוּדָה לְעֲבוּדָה זָרָה אוֹ לְצַד הָאֲחֵר שְׂאִינוּ קְדוֹשׁ,
כִּיּוֹן שְׂמִזְכִּיר אוֹתוֹ עַל אוֹתוֹ הַמַּעֲשֶׂה, הָרִי רוּחַ טְמֵאָה שׁוֹרָה עָלָיו.
וְכַשְׁעוֹלָה הַמַּעֲשֶׂה, עוֹלָה בְּטֵמֵאָה. הַכְּנַעֲנִיִּים הֵם עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה,
וּמַדְבָּקִים כָּלֶם יַחַד בְּרוּחַ טְמֵאָה בְּעֲבוּדָה זָרָה, וְהָיוּ בּוֹנִים בְּנֵין
לְפָרְצוּפֵיהֶם (לִטְנוּפֵיהֶם) וְלִגְעוּלֵיהֶם לְצַד הַטְּמָא לְעֲבוּדָה זָרָה.
וְכַשְׁמִתְחִילִים לְבָנוֹת, הָיוּ אוֹמְרִים דְּבוּר. וְכִיּוֹן שְׁנִזְכָּר בְּפִיהֶם, עוֹלָה
עָלָיו רוּחַ שֶׁל טְמֵאָה. כַּשְׁעוֹלָה הַמַּעֲשֶׂה, הוּא עוֹלָה בְּרוּחַ טְמֵאָה.

כִּיּוֹן דְּעָאֵלוּ יִשְׂרָאֵל לְאַרְעָא, בְּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְדַכָּאָה לוֹן, וְלִקְדָּשָׁא
לוֹן אַרְעָא, וְלִאֲפָנָאָה אֲתֵר לְשְׁכִינְתָּא דְּלֵא תִּשְׁרִי שְׁכִינְתָּא גּוֹ מִסְאָבָא. וְעַל
דָּא בְּהָהוּא נִגַּע צָרַעַת, הוּוּ סִתְרִין בְּנִינִין דְּאָעִין וְאַבְנִין דְּאֵתְעִבִּידוּ
בְּמִסְאָבוּ.

כִּיּוֹן שְׁנַכְנְסוּ יִשְׂרָאֵל לְאַרְץ, רָצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְטַהֵר אוֹתָם
וְלִקְדָּשׁ לָהֶם אֶת הָאָרֶץ, וְלִפְנוֹת מְקוֹם לְשְׁכִינָה, שְׁלֵא תִּשְׁרָה הַשְּׁכִינָה
בְּתוֹךְ הַטְּמֵאָה. וְעַל כֵּן בְּאוֹתוֹ נִגַּע צָרַעַת הָיוּ סוֹתְרִים בְּנִינִים שֶׁל עֲצִים
וְאַבְנִים שֶׁנַּעֲשׂוּ בְּטֵמֵאָה.

תָּא חֲזִי, אִי עוֹבְדָא דָּא הוּוּ לְאֵשְׁכַחָא מְטֻמוֹנִין בְּלַחוּדוּי, יְהִדְרוּן אַבְנִין
לְבִתֵּר כְּמָה דְּאִינוּן לְאֵתְרֵיהוּ, וְעַפְרָא לְאֵתְרֵיהּ. אַבְל קָרָא כְּתִיב, וְחִלְצוּ
אֶת הָאֲבָנִים. וְכְתִיב וְעַפְרָ אַחֵר יִקַּח. בְּגִין דִּיתְעַבֵּר רוּחַ מִסְאָבָא, וְיִתְפְּנִי
וְיִתְקַדֵּשׁ הַשְּׁתָא כְּמִלְקַדְמִין, וְיִשְׁתַּכְּחוּ יִשְׂרָאֵל בְּקְדוּשָׁה, וּבְדִיּוּרָא קְדִישָׁא,
לְמִשְׁרֵי בִינֵיהוּ שְׁכִינְתָּא.

בֵּא רָאָה, אִם הַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה הָיָה לְמִצְאָ מְטֻמוֹנִים בְּלִבְד, יְחִזִּירוּ
הָאֲבָנִים אַחֵר כַּד כְּמוֹת שְׁהֵם לְמְקוֹמָם, וְהַעֲפֵר לְמְקוֹמוֹ. אַבְל הַפְּסוּק
כּוֹתֵב, וְחִלְצוּ אֶת הָאֲבָנִים. וְכְתוּב וְעַפְרָ אַחֵר יִקַּח. כִּדִּי שְׁתַּעֲבֵר רוּחַ
הַטְּמֵאָה, וְיִתְפְּנֵה וְיִתְקַדֵּשׁ כְּעַת כְּמִקְדָּם, וְיִמְצְאוּ יִשְׂרָאֵל בְּקְדוּשָׁה
וּבְדִיּוּר קְדוֹשׁ, לְהִשְׁרוֹת בִּינֵיהֶם שְׁכִינָה.

וְעַל דָּא מֵאֵן דְּבְנֵי בְנֵין כַּד שְׂאֵרֵי לְמַבְנֵי, בְּעֵי לְאֵדְכָרָא בְּפּוּמֵייהוּ, דְּהָא
לְפּוּלְחָנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הוּא בְּנֵי. בְּגִין דְּכְתִיב, (יִרְמִיָּה כב) הוּי בּוֹנֵה בֵּיתוֹ
בְּלֵא צָדֵק וְגו', וְכִדִּין סִייעֵתָא דְּשְׂמֵיָא שְׂאֵרֵי עָלוּי, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זְמִין

עליה קדושתא, וקארי עליה שלום, הדא הוא דכתיב, (איוב ה) וידעת כי שלום אהלך וגוי. מהו (איוב ה) ופקדת נוד, הא אוקמוה, אבל ופקדת, לאפקדא מלה בפומא פד איהו בני. וכדין ולא תחטא כתיב. ואי לאו הא זמין לביתיה סטרא אחרא.

ועל כן, מי שבונה בנין, כשמתחיל לבנות צריך להזכיר בפיו, שהרי לעבודת הקדוש ברוך הוא הוא בונה, משום שכתוב (ירמיה כב) הוי בנה ביתו בלא צדק וגוי. ואז סיוע שמימי שורה עליו, והקדוש ברוך הוא מזמין עליו קדשה וקורא עליו שלום. זהו שכתוב (איוב ה) וידעת כי שלום אהלך וגוי. מה זה ופקדת נוד? הרי פרשוה. אבל ופקדת, להפקיד דבור בפה כשהוא בונה. ואז כתוב ולא תחטא. ואם לא, הרי מזמין לביתו את הצד האחר.

כל שכן, מאן דבני ורעותיה בגוונא אחרא, בגין דמיחד ביתא לסטרא אחרא, לאסתאבא ביה. הא ודאי שריא ביה רוח מסאבא, ולא נפיק ההוא בר נש מעלמא, עד דאתענש בההוא ביתא, ומאן דדליר ביה, יכיל לאתזקא, דהא ההוא דירה רוח מסאבא שריא ביה, ואזיק מאן דאשתכח ביה.

כל שכן מי שבונה, ורצונו בצורה אחרת, משום שמיוחד הבית לצד האחר להטמא בו, הרי ודאי שורה בו רוח של טמאה, ולא יוצא אותו אדם מן העולם עד שיענש בבית ההוא. ומי שדר בו יכול להנזק, שהרי בדירה ההיא שורה בה רוח טמאה, ומזיקה מי שנמצא בה.

ואי תימא במה ידיע. כגון דאתזק בההוא ביתא, ההוא דבני לה, או אנשי ביתיה, או בנזקי דגופא, או בנזקי ממונא, הוא ותריין אחרנין אבתריה. הא ודאי יערוק בר נש לטורא, ולא ידור ביה. ידור בטיחלא דעפרא, ולא ידור ביה.

ואם תאמר, במה ידוע? כגון שזזק בבית ההוא אותו שבנה אותו, או אנשי ביתו, או בנזקי גוף, או בנזקי ממון, הוא ושני אחרים אחריו. הרי ודאי יברח אדם להר, ולא ידור בו. ידור במחלת עפר, ולא ידור בו.

דף נ' ע"ב

ובגין כך, קודשא בריך הוא חס עליהו דישראל, דאינון לא ידעין מלה בכל אינון בתי. והוא אמר, אתון לא ידעין, אנה ידענא, וארשימנא לון בנגע. נגע דייר בביתא, הא נגע אחרא תקיפא, דיפיק ליה, ויעבר ליה מן עלמא. וכדון ונתץ את הבית את אבניו ואת עציו. כיון דאזיל ליה, מאי טעמא ונתץ את הבית. אלא בכל זמנא דההוא בנן להוי קנים, (דף נ' ע"ב) דיליה הוא, ויכיל לאהדרא.

ומשום כך הקדוש ברוך הוא חס על ישראל, שהם לא יודעים דבר בכל אותם הבתים, והוא אומר: אתם לא יודעים - אני יודע, ורשמתי אותם בנגע. נגע דר בבית, הנה נגע אחר תקיף שיוציא אותו ויעביר אותו מן העולם. ואז - ונתץ את הבית את אבניו ואת עציו. כיון שהולך לו, מה הטעם ונתץ את הבית? אלא בכל זמן שאותו בנן יהיה קים - שלו הוא, ויכול לחזר.

האי בארעא קדישא, כל שכן בארעא אחרא, דזמינא רוח מסאבא יתיר, ויכיל בר נש לאתזקא. אמר רבי אלעזר, וכל שכן דאקרי בקלפוי דחברוי אחרנין, לאשתכחא תמן, ואפילו טורפי דקספתא לא מעברן ליה מההוא ביתא, ובגין כך האי קרא אכריז ואמר, הוי בונה ביתו בלא צדק. הוי ודאי קאמרי כל יומא בההוא ביתא.

זה בארץ הקדושה, כל שכן בארץ אחרת, שרוח הטמאה מצויה יותר, ויכול אדם להזקק. אמר רבי אלעזר, וכל שכן שנקרא בקלפות של חבריו האחרים להמצא שם, ואפלו דפיקות בכלים לא מעבירים אותו מן הבית. ומשום כך הפסוק הזה מכריז ואומר, הוי בנה ביתו בלא צדק. הוי ודאי שאומרים כל יום בבית ההוא.

רבי יוסי עאל חד יומא בחד ביתא, מטא בספתא (ס"א אטרח בטיפסא), עאל לגו. שמע חד קלא דאמר, אתכנשו עולו, הא חד פלוגתא דילן. סיפתו וננזיק ליה עד לא ינפוק, אמרו, לא יוכל אלא אי דיוריה הקא. נפק רבי יוסי ודחיל. אמר, ודאי מאן דאעבר על מלוי דחבריאי, אתחייב בנפשיה.

רבי יוסי נכנס יום אחד לבית אחד, הגיע לסף (טרח בטפוס) ונכנס פנימה. שמע קול אחד שאומר: התכנסו והכנסו, הנה אחד מהיריבים שלנו. התחברו ונזיק אותו לפני שיצא. אמרו, לא נוכל אלא אם דיורו כאן.

יָצָא רַבִּי יוֹסֵי וּפָחַד. אָמַר, וְדַאי מִי שְׁעוֹבֵר עַל דְּבָרֵי הַחֲבָרִים, מִתְחַיֵּב בְּנִפְשׁוֹ.

אָמַר לִיה רַבִּי חֲזִינָא, וְהָא גוֹיִם וְשָׂאֵר בְּנֵי נֶשְׂאָ דִּיִּירֵי בְּגוֹיָהּ, וְאִשְׁתְּלִימוּ. אָמַר לִיה, אֵינּוֹן מְסֻטְרִיָּהּוּ קָא אֲתִיּוֹן, אָבֵל מֵאֵן דְּדַחֵיל חֲטָאָה, יְכִיל לְאֲתִזְקָא. וְאִפִּילוּ אֵינּוֹן, אֵי יַעֲכְבוּ דִּיּוֹרִיהוֹן בֵּיהּ, לֹא יִפְקוֹן בְּשָׁלָם. אָמַר לִיה, וְהָא כְּתִיב (אִיּוֹב כ"א) בְּתִיָּהֶם שְׁלוֹם מִפְּחַד. אָמַר לִיה כְּגוֹן דְּהוּהּ מֵאַחֲרָא, וְאֲתַבְּנִי מִצְדָּק. וְקָרָא הֵכִי הוּא, בְּתִיָּהֶם שְׁלוֹם מִפְּחַד, כְּשִׁבְתִּיהֶם שְׁלוֹם מִפְּחַד שִׁבְט אֱלוֹהִי לֹא שְׂרִיא עֲלֵיהֶם. (וִיקְרָא י"ד) וּבָא אֲשֶׁר לוֹ הִבִּית וְהִגִּיד וְגוֹ'. וְהִגִּיד, וַיֹּאמֶר מִבְּעֵי לִיה, אוֹ וַיְדַבֵּר, מֵהוּ וְהִגִּיד. אֵלָּא בְּכָל אֲתֵר מְלָה דְּחֻכְמָתָא הוּא, וְהָא אוּקְמוּהָ. כְּנֻגַע נִרְאָה לִי בְּבֵית, כְּנֻגַע, נֻגַע מִבְּעֵי לִיה. נִרְאָה לִי, יֵשׁ לִי מִבְּעֵי לִיה. דְּהָא כְּתִיב, וְנִתְתִּי נֻגַע צָרַעַת בְּבֵית אֲרָץ אַחֲזַתְכֶם, דִּיתְחֲזִי לְכֻלָּא. אָמַאי כְּנֻגַע נִרְאָה לִי.

אָמַר לוֹ רַבִּי חֲזִינָא, וְהָרִי הַגּוֹיִם וְשָׂאֵר בְּנֵי אָדָם דְּרִים בְּתוֹכוֹ, וְנִשְׁלָמוּ. אָמַר לוֹ, הֵם מִצְדָּם הֵם בְּאִים, אָבֵל מִי שְׂרִיא חֲטָא יְכוֹל לְהַנְזִק. וְאִפִּילוּ הֵם, אִם יַעֲכְבוּ אֶת דִּיּוֹרָם בּוֹ, לֹא יִצְאוּ בְּשָׁלוֹם. אָמַר לוֹ, וְהָרִי כְּתוּב (אִיּוֹב כ"א) בְּתִיָּהֶם שְׁלוֹם מִפְּחַד. אָמַר לוֹ, כְּגוֹן שְׁהִיָּה מֵאַחֲרָא, וְנִבְנָה מִצְדָּק. וְהִפְסוּק כְּדָ הוּא, בְּתִיָּהֶם שְׁלוֹם מִפְּחַד - כְּשִׁבְתִּיהֶם שְׁלוֹם מִפְּחַד, שִׁבְט אֱלוֹהִי לֹא שׁוֹרָה עֲלֵיהֶם. וּבָא אֲשֶׁר לוֹ הִבִּית וְהִגִּיד וְגוֹ' (וִיקְרָא י"ד). וְהִגִּיד?! וַיֹּאמֶר הִיָּה צְרִיף לְהִיּוֹת, אוֹ וַיְדַבֵּר. מַה זֶה וְהִגִּיד? אֵלָּא בְּכָל מְקוֹם דְּבַר שֶׁל חֻכְמָה הוּא, וְהִנֵּה פְרָשׁוּהָ. כְּנֻגַע נִרְאָה לִי בְּבֵית. כְּנֻגַע?! נֻגַע הִיָּה צְרִיף לְהִיּוֹת! נִרְאָה לִי?! יֵשׁ לִי הִיָּה צְרִיף לְהִיּוֹת, שְׁהִרִי כְּתוּב וְנִתְתִּי נֻגַע צָרַעַת בְּבֵית אֲרָץ אַחֲזַתְכֶם, שְׂרִיאָה לְכֻלָּא! לְמַה כְּנֻגַע נִרְאָה לִי.

אֵלָּא בְּשַׁעֲתָא דְּהָאֵי עֵייל, אַחֲרָא אֲתַגְלִיא. וּמְקֻטְרָגָא דָּא בְּדָא. וְעַל דָּא נִרְאָה לִי, הֵהוּא דְּאֲתַפְסִי אֲתַגְלִיא, וְדָאֲתַגְלִיא אֲתַפְסִי, וּלְבַתֵּר מִתְחֲזִי לִיה בְּדִיּוּקְנָא דְּהָהוּא נֻגַע דְּבִיתָא, וְאֲתַפְסִיא אַחֲרָא. וְעַל דָּא וְהִגִּיד לְכַהֵן, דְּמְלָה דְּחֻכְמָתָא הִיא.

אֵלָּא בְּשַׁעֲהָ שְׂזָה נְכֻנְסָא, אַחֲרָא מִתְגַּלְהָ, וּמִתְגַּרִּים זֶה בְּזָה. וְעַל זֶה נִרְאָה לִי. אוֹתוֹ שְׁהִתְפַּסָּה הִתְגַּלְהָ, וְשְׁהִתְגַּלְהָ הִתְפַּסָּה, וְאַחֲרָא כְּדָ נִרְאָה לִי בְּדַמּוֹת אוֹתוֹ הִנְגַע שֶׁל הִבִּית, וְאַחֲרָא מִתְפַּסָּה. וְעַל זֶה וְהִגִּיד לְכַהֵן, שְׂדַבֵּר חֻכְמָה הוּא.

וְכִדְיוֹ אֶתִּי כִּהְנֵא, וְיִרְמוּן בֵּיתָא, וְיִנְתְּצוּן לִיה אֲבָנִין וְאֶעִין וְכֻלָּא. כִּיּוֹן
דְּאִנְתְּצוּן וְאִתְּדָכוּן כֻּלָּא, מִתְּבַרְכָּאן, כְּדִין כְּתִיב, (דְּבָרִים ח) וּבָתִּים טוֹבִים תִּבְנֶה
וְיִשְׁבֹּת. אֲלִין אֶקְרוּן טוֹבִים, דְּהָא קְדָמָי לָאו אֵינוֹן טוֹבִים, וְלָאוּ בְּכֻלָּא
דְּקְדוּשָׁה וְדְכִיו וְדִנְהוּ.

וְאִזּוּ בָּא הִפְהוּ, וְיִפִּילוּ הַבֵּית, וְיִנְתְּצוּ לֹו הָאֲבָנִים וְהָעֵצִים וְהַכֵּל. כִּיּוֹן
שְׁנַתְּצוּ וְטַהְרוּ הַכֵּל, מִתְּבַרְכִּים. אִזּוּ כְּתוּב (דְּבָרִים ח) וּבָתִּים טוֹבִים תִּבְנֶה
וְיִשְׁבֹּת. אֲלוּ נְקָרָאִים טוֹבִים, שְׁהָרִי הָרֵאשׁוֹנִים אֵינָם טוֹבִים, וְאֵינָם
בְּכֻלָּל שֶׁל קְדוּשָׁה וְטַהְרָה.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִי הָכִי בְּמָאִי מוֹקְמִינָן קָרָא דְכְּתִיב, (דְּבָרִים ו) וּבָתִּים
מְלָאִים כָּל טוֹב אֲשֶׁר לֹא מְלָאֵת. אִי רוּחַ מְסֻאָבָא שְׂרִיָּא בְּגוּוֹיָהּ הִיָּד
מְלָאִים כָּל טוֹב. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מְלָאִים כָּל טוֹב: בְּמִמוֹנָא, בְּכֶסֶף, וּבְדִהָבָא,
וּבְכֻלָּא. כְּמָה דְאֵתְּ אָמַר (בְּרֵאשִׁית מֵה) כִּי טוֹב כָּל אֶרֶץ מְצָרִים. וְאָמַר
רַבִּי יְהוּדָה, וְהָא כָּל בְּתֵי דְמְצָרָאִי, מְלִיִין חֲרָשִׁין וְטַעוּן הוּוּ. אֶלָּא בְּגִין
עוֹתְרָא דְאַרְעָא אֲתֵמַר. אוּף הָכָא בְּגִין עוֹתְרָא וּמְמוֹנָא הוּא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִם כְּדָ, בְּמָה מְפָרְשִׁים אֶת הַפְּסוּק שְׁכֵתוּב, (שֵׁם ו)
וּבָתִּים מְלָאִים כָּל טוֹב אֲשֶׁר לֹא מְלָאֵת? אִם רוּחַ טְמֵאָה שׁוֹרָה בְּתוֹכָם,
אִיָּד מְלָאִים כָּל טוֹב? אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מְלָאִים כָּל טוֹב - בְּמִמוֹן, בְּכֶסֶף
וּבְזָהָב, וּבְכֻלָּל, כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר (בְּרֵאשִׁית מֵה) כִּי טוֹב כָּל אֶרֶץ מְצָרִים. וְאָמַר
רַבִּי יְהוּדָה, וְהִנֵּה כָּל בְּתֵי הַמְּצָרִים הֵינּוּ מְלָאִים כְּשִׁפִּים וְתוֹעֵבוֹת? אֶלָּא
עֲבוּר הָעֶשֶׂר שֶׁל הָאֶרֶץ זֶה נֶאֱמַר. אִף כָּאן עֲבוּר הָעֶשֶׂר וְהַמְּמוֹן הוּא.

תִּרְיִן עוֹתְרִין נְטִלוּ יִשְׂרָאֵל, חַד כַּד נִפְקוּ מִגְּלוּתָא דְמְצָרִים. וְחַד כַּד עָאֲלוּ
לְאַרְעָא. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, כָּל דָּא וְדָאִי הִנּוּה לְאַתְּקַדְשָׁא אֲרַעָא, וְלֹאֲעַבְרָא
רוּחַ מְסֻאָבָא מְאַרְעָא, וּמְגוּ יִשְׂרָאֵל. וְכַד בֵּיתָא הִנּוּה נְתִיץ, הִנּוּה אֲשִׁתְּכַח בְּה
מְמוֹנָא, לְמַבְנֵי לִיה, וְלְמַלְיָא בִּיתִיָּה, בְּגִין דְלָא יִצְטַעַר עַל בֵּיתָא, וְיִשְׁרוּן
בְּדִינָא דְקְדוּשָׁה. (וִיקָרָא יג) וְאִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יִהְיֶה בְּעוֹר בְּשָׂרָם בְּהָרוֹת וְגוֹי.
רַבִּי יוֹסִי אָמַר, כְּסִילְתָּא דְמוֹקְפִי בְּבִהְרַת עֵזָה, חִיזוּ תִּנְיָנָא, וּבְחִיזוּ אֲתֵדָן,
בְּאֵינוֹן גְּוֹנִין. אָמַר רַבִּי יִצְחָק שִׁי טַעְמֵי אִית מֵאן דְּגָרִיס בְּבִהְרַת עֵזָה.
וְכֻלְהוּ אוֹלִיפְנָא מֵאַבָּא, בְּרַ חִיזוּר (חִיזוּר) חַד סָאִיב, סְהָדָא חַד. תִּרְיִן, תִּרְיִן
סְהָדִי, וְדְכִי. מְכָאן וְלִהְלָאָה, אֶפִּילוּ מֵאָה כְּתִרִי, וְתִרִי כְּמֵאָה. וְדָא אוֹלִיפְנָא
לְבִתֵּר דְכְּתִיב, (דְּבָרִים יט) לֹא יָקוּם עַד אֶחָד בְּאִישׁ וְגוֹי, עַל פִּי שְׁנַיִם עֲדִים וְגוֹי.

שְׁתֵּי עֲשִׂירִיּוֹת נְטִלוּ יִשְׂרָאֵל, אַחַת כְּשִׁינְצָאוּ מִגְּלוּת מְצָרִים, וְאַחַת
כְּשִׁנְכְּנְסוּ לְאַרְץ. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, כָּל זֶה וְדָאִי הִיָּה לְקַדְשׁ אֶת הָאֶרֶץ,

וְלִהְעֵבִיר רוּחַ הַטְּמֵאָה מִן הָאָרֶץ וּמִתּוֹךְ יִשְׂרָאֵל. וּכְשֶׁהִבִּיתָ הָיָה מִנְתָּךְ,
הָיָה נִמְצָא בּוֹ מָמוֹן לְבָנוֹת אוֹתוֹ וּלְמֵלֶא אֶת בֵּיתוֹ, כְּדִי שֶׁלֹּא יִצְטָעֵר עַל
הַבַּיִת וַיִּשְׁהוּ בְדִיּוֹר שֶׁל קִדְשָׁהּ. וְאִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יִהְיֶה בְעוֹר וְגוֹ'. רַבִּי
יוֹסִי אָמַר, כְּמוֹ מְקוֹם גְּבוּהָ שְׁמַקִּיף בְּבִהְרֵת עֲזָה, מֵרָאֵה שְׁנֵינוּ,
וּבְמֵרָאֵה נְדוֹן, בְּאוֹתָם הַגְּוֹנִים. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, שְׁלֹשׁ מֵאוֹת טַעֲמִים
יֵשׁ מִי שֶׁגוֹרֵס בְּבִהְרֵת עֲזָה, וְכֻלָּם לְמִדְתֵּי מֵאֲבִי, פָּרֵט לְשַׁעֲרָה (לְבַנָּה)
אֶחָת טְמֵאָה, עַד אֶחָד. שְׁנַיִם, שְׁנַיִם עֵדִים, וְטָהוֹר. מִכָּאֵן וְהִלָּאָה, אֶפְלוּ
מֵאָה כְּשָׁנַיִם, וּשְׁנַיִם כְּמֵאָה. וְזֶה לְמִדְנוּ לְאַחַר שְׁכַתוֹב, (דְּבָרִים יט) לֹא
יָקוּם עַד אֶחָד בְּאִישׁ וְגוֹ', עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים וְגוֹ'.

רַבִּי חִזְקִיָּה הָוָה יִתִּיב קַמִּיָּה דְרַבִּי שְׁמַעוֹן, אָמַר, כְּתִיב נִגַע לְבָן אֲדַמְדָּם,
כְּדִין הוּא נִגַע, דְּהָא חֲוֹרָא לֹא קָאִים בְּעֵינֵיהּ. פְּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, כְּתִיב
(ישעיה א) אִם יִהְיוּ חֲטָאֵיכֶם כְּשָׁנַיִם וְגוֹ', זָכְאִין אֵינּוֹן יִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִידָא
הוּא בְּעֵי לְדַכְּאָה לֹון בְּכֻלָּא, בְּגִין דְּלֹא יִשְׁתַּכְּחוּן בְּדִינָא קַמִּיָּה. וּמְאֲרִיהוֹן
דְּדִינָא לֹא יִשְׁלִטוֹן בְּהוֹן, דְּהָא כְּלָא אֲזִיל בְּתַר זֵינֵיהּ. סוּמְקָא לְסוּמְקָא,
וְחֲוֹרָא לְחֲוֹרָא. יְמִינָא לִימִינָא, וּשְׁמַאלָא לְשְׁמַאלָא.

רַבִּי חִזְקִיָּה הָיָה יוֹשֵׁב לְפָנַי רַבִּי שְׁמַעוֹן. אָמַר, כְּתוּב נִגַע לְבָן אֲדַמְדָּם,
אֲזִי הוּא נִגַע, שְׁהָרִי הַלְבָן לֹא עוֹמֵד בְּעֵינֵינוּ. פְּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, כְּתוּב
אִם יִהְיוּ חֲטָאֵיכֶם כְּשָׁנַיִם וְגוֹ'. אֲשֶׁרִיָּהֶם יִשְׂרָאֵל, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
רוֹצֵה לְטַהֵר אוֹתָם בְּכָל כְּדִי שֶׁלֹּא יִמְצְאוּ בְּדִין לְפָנָיו, וּבְעֵלֵי הַדִּין לֹא
יִשְׁלִטוּ בָּהֶם, שְׁהָרִי הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר מִינוּ. אָדָם לְאָדָם, וְלְבָן לְלְבָן, יְמִין
לְיְמִין, וּשְׁמַאל לְשְׁמַאל.

דף נ"א ע"א

בְּעֵשׂוֹ כְּתִיב, (בראשית כה) וַיֵּצֵא הָרֵאשׁוֹן אֲדָמוֹנִי, וְעַל דָּא שְׁרִיָּא בֵּיהּ זֵינֵיהּ.
(דף נ"א ע"א) וְאִי תִימָא אֲדָמוֹנִי כְּתִיב בְּעֵשׂוֹ. וּכְתִיב בֵּיהּ בְּדוּד, (שמואל א, טז)
וַיְבִיאֵהוּ וְהוּא אֲדָמוֹנִי. אֶלָּא דָּא מְזוּהָמָא דְדַהֲבָא אֲתַעֲבִיד, וְדָא בְּזוּהָרָא
דְּדַהֲבָא אֲתַדְבֵּק, בְּעֵשׂוֹ כְּתִיב בֵּיהּ, אֲדָמוֹנִי כְּלוּ כְּאֲדָרְתָּ שְׁעָר, (מ"ח ע"ב)
בְּזוּהָמָא דְהַתּוֹכָא נִפְק. בֵּיהּ כְּתִיב בְּדוּד, עִם יִפֵּה עֵינַיִם וְטוֹב רָאִי.

בְּעֵשׂוֹ כְּתוּב וַיֵּצֵא הָרֵאשׁוֹן אֲדָמוֹנִי, וְעַל כֵּן שׁוֹרָה בּוֹ מִינוּ. וְאִם תֵּאמַר
אֲדָמוֹנִי כְּתוּב בְּעֵשׂוֹ, וּכְתוּב בּוֹ בְּדוּד, (שמואל א טז) וַיְבִיאֵהוּ וְהוּא אֲדָמוֹנִי.
אֶלָּא זֶה מְזוּהָמַת הַזָּהָב נַעֲשָׂה, וְזֶה נְדָבֵק בְּזַהָר הַזָּהָב. כְּתוּב בְּעֵשׂוֹ,

אדמוני כּלו כּאדּרת שׁער, יצא בּזְהמת ההתוּד. בּדּוד כּתוב, עס יפה
עינים וטוב ראי.

תא חזי, מאי טעמא. גוונא חוורא אשתמודע, וגוונא סומקא אשתמודע,
סומקא בקדמיתא, והא אתחזי ביה חוורא, הא דכיותא אתייליד ביה,
ושארי לאתדכאה. חוורא בקדמיתא, ואתחזי ביה סומקא, הא שארי
לאסתאבא, וכתיב וטמאו הפהו, דהא אתייליד ביה סומקא, לאסתאבא.
וכהנא הוה ידע בכל אינון גוונין. ולזמנין דאתחזי ביה גוונא דדכיותא,
ויסגר ליה למחמי אי אתייליד ביה גוונא אחרא. ואי לא, מדכי ליה, הדא
הוא דכתיב וטהרו הפהו וגוי.

בא וראה מה הטעם. הגון הלבן נודע, והגון האדם נודע. אדם
בראשונה, והנה נראה בו לבן, הרי טהרה נולדה בו ומתחיל להטהר.
לבן בראשונה ונראה בו אדם, הנה מתחיל להטמא. וכתוב וטמאו
הפהו, שהנה נולד בו אדם להטמא. והפהו הנה יודע בכל אותם
הגונים. ולפעמים שנראה בו גון של טהרה, ויסגירו לראות אם ינלד
בו גון אחר. ואם לא, מטהר אותו. זהו שכתוב וטהרו הפהו וגוי.

רבי יצחק ורבי יהודה הוּ אַזְלֵי בְּאַרְחָא, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּתִיב (מלכים ב, ה)
וְצָרְעַת נִעְמָן תִּדְבֹק בְּךָ וּבְצָרְעָךָ לְעוֹלָם וָגוֹי, אִי הוּא חָטָא בְּנוֹי אַמַּאי
יִלְקוּ. אָמַר לִיה, אֵלִישֶׁע יִתִּיר מִשָּׂאֵר נְבִיאֵי חָמָא. חָמָא דְלֹא נִפִּיק מִגְּחִזֵּי
בְּרָא דְמַעְלִיא, וְעַל דָּא לֵייט לְכַלְהוּ.

רבי יצחק ורבי יהודה היו הולכים בדרך. אמר רבי יהודה, כתוב
(מלכים ב ה) וצרעת נעמן תדבק בך ובצרעתך לעולם וגוי. אם הוא חטא,
למה ילקו בניו? אמר לו, אלישע ראה יותר משאר הנביאים. ראה
שלא יצא מגיחזי בו מעלה, ועל כן קלל את כלם.

ולא עוד, אלא אמר ליה, אנא פולחנא בשמושא עלאה לגבי אליהו, וזכינא
בתרין חולקין, דהא פלחנא ליה בקשוט, ואנת רשע פגימת לי, אומית
לשקרא, וחמידת, הא עברת על אורייתא פלא, ומאן דאעבר על דא, מית
הוא לעלמא דאתי. אבל בגין דפלחת לי, שמושא דילך לא להוי למגנא,
תהוי מיתה דילך בעלמא דין, ובעלמא דאתי לא. ובגין כד, וצרעת נעמן
תדבק בך ובצרעתך. (גוונא דחיוורא אשתמודע, וגוונא דסומקא אשתמודע)

ולא עוד, אלא אמר לו: אני עבדתי בשמוש עליון אצל אליהו, וזכיתי בשני חלקים, שהרי עבדתי אותו באמת. ואתה רשע פגמת אותי, נשבעת לשקר וחמדת, הרי עברת על כל התורה כלה, ומי שעובר על זה, מת הוא לעולם הבא. אבל משום שעבדת אותי, השמוש שלך לא יהיה לחנם; תהיה מיתתך בעולם הזה, ולא בעולם הבא. ומשום כך, וצרעת נעמן תדבק בך ובזרעך. (גון הלבן נודע, וגון האדם נודע).

אמר רבי יוסי, בגד הצמר או הפשתים אמאי. אמר רבי יצחק, בכלא שריא, ובכלא שלטא. ואית פגוונא דא דכתיב, (משלי לא) דרשה צמר ופשתים. ובגין כך, שולטניה דההוא נגע דנפיק מאתר עלאה, דא שלטא בכלא, בתרי גווי, בצמר ובפשתים. ובגין כך, זאת תורת נגע הצרעת בגד הצמר או הפשתים.

אמר רבי יוסי, בגד הצמר או הפשתים למה? אמר רבי יצחק, בכל שורה ובכל שולט. ויש כמו זה, שכתוב (משלי לא) דרשה צמר ופשתים. ומשום כך שלטונו של אותו נגע שיוצא ממקום עליון, זה שולט בכל, בשני גווי, בצמר ובפשתים. ומשום כך, זאת תורת נגע הצרעת בגד הצמר או הפשתים.

רבי יצחק הוה אזיל לקטפורי דאבוי. חמא חד בר נש, דסאטי בקוטרין דמטולא אכתפוי. אמר ליה, שורטא דקישטא בכתפך אמאי, לא אמר ליה מדי. אזל אבתריה, חמא דעייל במערתא חדא, עאל אבתריה, חמא קטורא דתנגא דהוה סליק מתחות ארעא, ועאל ההוא בר נש בנוקבא חד, ואתפסיא מניה. דחיל רבי יצחק, ונפק לפום מערתא.

רבי יצחק הוה הולך לבציר של אביו. ראה איש אחד שסטה עם קשר של משא על כתפו. אמר לו, קנים של עצים שעל כתפך לשם מה? לא אמר לו דבר. הלך אחריו. ראה שנכנס למערה אחת, נכנס אחריו. ראה קיטור של עשן שהיה עולה מתחת לארץ, ונכנס האיש ההוא לנקב אחד והתפסה ממנו. פחד רבי יצחק, ויצא לפי המערה.

עד דהוה יתיב, אעברו רבי יהודה ורבי חזקיה, חמא לון, וקריב גביהון, סח לון עובדא. אמר רבי יהודה, בריך רחמנא דשזבך. האי מערתא דסגיר, דסרוניא היא, וכל יתבי ההיא קרתא, חרשין אינון, ואתגין למדברא לחוויין אוכמין, דאינון בני עשר שנין, או יתיר, למעבד חרשין,

וְלֹא מִנְטָרָא מְנַיְהוּ, וְאִתְעֵבִידוּ סְגִירִין וְכָל זַיִנֵי חֲרָשֵׁין דְּלַהוֹן בְּהַאי
מְעֲרָתָא אֵינוּן.

בְּעוּדוֹ יוֹשֵׁב, עֲבָרוּ רַבֵּי יְהוּדָה וְרַבֵּי חִזְקִיָּה. רָאָה אוֹתָם וְקָרַב אֲלֵיהֶם.
סִפֵּר לָהֶם אֶת הַמַּעֲשֶׂה. אָמַר רַבֵּי יְהוּדָה, בְּרוּךְ הַרְחֵמֶן שֶׁהֶצִּילָךְ. זוֹהִי
מְעֲרַת הַמְצָרְעִים שֶׁל סְרוּנְיָא, וְכָל יוֹשְׁבֵי הַקְרִיָּה הֵיחָא הֵם מְכַשְׁפִּים,
וּבָאִים לַמְדַּבֵּר לְנַחֲשִׁים הַשְּׁחָרִים, שֶׁהֵם בְּנֵי עֶשֶׂר שָׁנִים אוֹ יוֹתֵר,
לַעֲשׂוֹת כְּשָׁפִים, וְלֹא נִשְׁמָרִים מֵהֶם וְנַעֲשִׂים מְצָרְעִים, וְכָל מֵינֵי כְּשָׁפִים
שֶׁלָּהֶם הֵם בְּמַעְרָה הַזֶּה.

אֲזָלוּ, עַד דְּהוּוּ אֲזִלִּי, אֶעְרְעְרוּ בְּחַד בַּר נֶשׁ דְּהוּוּ אֲתִי, וּבְרִיָּה דְּהוּוּ מְרַע,
קָטִיר עַל חֲמָרָא. אָמְרוּ לִיה מֵאן אַתָּ. אָמַר לְהוּ יוּדָאִי, וְדָא הוּא בְּרִי דְאִיהוּ
קָטִיר עַל חֲמָרָא. אָמְרוּ לִיה, אָמַאי הוּא קָטִיר. אָמַר לוֹן דִּיּוּרִי הוּא בְּחַד
כְּפֹר, דְּאִיהוּ מְבַנֵּי רוּמָאִי, וְהַאי בְּרִי הוּוּ אוֹלִיף אוּרִייתָא בְּכָל יוּמָא, וְהוּוּ
אֶהְדֵּר לְבֵיתָא, וְלַעֲלֵי לוֹן לְאֵינוּן מַלְיוֹן. וְגִי שְׁנִין הוּוּ דִּיּוּרִי בְּהַהוּא בֵּיתָא, וְלֹא
חֲמִינָא מְדִי. וְהִשְׁתָּא יוּמָא חַד עָאל בְּרִי לְבֵיתָא לְאֶהְדֵּרָא מַלְיוֹן, אֶעְבֵּר חַד
רוּחָא קָמִיָּה, וְנִזְיַק לִיה, אֶעְקֹם פּוּמִיָּה וְעֵינוּי, וִידוּי אֶתְעַקְמוּ, וְלֹא יָכִיל
לְמַלְלָא. וְאַתִּינָא לְגַבֵּי מְעֲרָתָא דְּסִגִּירוּ דְּסְרוּנְיָא דְּלָמָא יַלְפוּן לִי מְלָה
דְּאִסוּוּתָא.

הִלְכוּ, בְּעוּדָם הוֹלְכִים פְּגָשׁוּ בְּאִישׁ אֶחָד שֶׁהָיָה בָּא, וּבְנֹו שֶׁהָיָה חוֹלָה
קָשׁוּר עַל הַחֲמוּר. אָמְרוּ לוֹ, מִי אַתָּה? אָמַר לָהֶם, יְהוּדִי, וְזֶה הוּא בְּנֵי
שֶׁקָשׁוּר עַל הַחֲמוּר. אָמְרוּ לוֹ, לָמָּה הוּא קָשׁוּר? אָמַר לָהֶם, מְגוּרִי הֵם
בְּכָפֹר אֶחָד, שֶׁהוּא מְבַנֵּי הַרוּמָאִים, וּבְנֵי הַזֶּה הָיָה לוֹמֵד תּוֹרָה בְּכָל
יוֹם, וְהָיָה חוֹזֵר הַבֵּיתָה וְלוֹמֵד אֶת אוֹתָם הַדְּבָרִים, וְשִׁלַּשׁ שָׁנִים הָיוּ
מְגוּרִי בְּבֵית הַהוּא וְלֹא רָאִיתִי דְּבַר. וְכַעַת יוֹם אֶחָד נִכְנַס בְּנֵי לְבֵית
לְחַזֵּר עַל הַדְּבָרִים, עֲבָרָה רוּחַ אַחַת לְפָנָיו וְהִזְיָקָה לוֹ, הִתְעַקְמוּ פִּיו
וְעֵינוּי, וִידוּי הִתְעַקְמוּ וְלֹא יָכִיל לְדַבֵּר. וּבֵאתִי לְמְעֲרַת הַמְצָרְעִים שֶׁל
סְרוּנְיָא אוֹלִי יַלְמְדוּ אוֹתִי דְּבַר שֶׁל רְפוּאָה.

דף נ"א ע"ב

אָמַר לִיה רַבֵּי יְהוּדָה, וּבְהַהוּא (דף נ"א ע"ב) בֵּיתָא יַדְעַת מִן קַדְמַת דְּנָא,
דְּאִתְנַזַּק בֵּיה בַּר נֶשׁ אַחְרָא. אָמַר לִיה יַדְעָנָא, דְּהָא מִפְּמָה יוּמִין אִתְנַזַּק
בֵּיה חַד בַּר נֶשׁ, וְהוּוּ אֲמָרִי דְּמַרְעָא הוּוּ, וּמְנַיְהוּ אֲמָרִי דְּרוּחָא דְּבֵיתָא,

וּלְבַתֵּר עָאֵלוּ בֵּיהּ כַּמָּה בְּנֵי נָשָׂא, וְלֹא אֶתְנַזְיָקוּ. אָמְרוּ, הֵינּוּ דְאִמְרֵי חֲבָרְיָא, וּוֵי לְאִינוּן דְּעֵבְרִין עַל מַלְיָהוּ.

אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה, וּבְאוֹתוֹ הַבַּיִת הָאֵם יִדְעַתְּ מִקֶּדֶם לָכֵן אִם נִזְוֵק בּוֹ אִישׁ אַחֵר? אָמַר לוֹ, יִדְעַתְּי, שְׁהָרִי מִכַּמָּה יָמִים נִזְוֵק בּוֹ אִישׁ אֶחָד, וְהָיוּ אוֹמְרִים שְׁהָיָה חוֹלָה, וַיִּמָּהֵם אוֹמְרִים שְׁרוּחַ שֶׁל הַבַּיִת, וְאַחֵר כֶּדֶךָ נִכְנָסוּ בּוֹ כַּמָּה אֲנָשִׁים וְלֹא נִזְוֵקוּ. אָמְרוּ, זֶהוּ שְׁאוּמְרִים הַחֲבָרִים, אוֹי לְאוֹתָם שְׁעוֹבָרִים עַל דְּבָרֵיהֶם.

פֶּתַח רַבִּי יְהוּדָה וְאָמַר, (יִרְמִיָּה כב) הוּי בּוֹנֵה בַּיִתוֹ בְּלֹא צֶדֶק, דְּהָא בְּכָל אֶתֶר דְּאֶשְׁתַּכַּח בֵּיהּ צֶדֶק, כָּל רוּחִין וְכָל מְזִיקֵי עֲלָמָא עֲרִיקֵי מִנֵּיהּ, וְלֹא מִשְׁתַּכְּחֵי קַמֵּיהּ. וְעַם כָּל דָּא, מֵאֵן דְּאֶקְדִּים וְנָטִיל אֶתֶר, אֶחָד בֵּיהּ. אָמַר לִיהּ רַבִּי חִזְקִיָּה, אֵי הָכִי שְׁקִיל שְׁמָא קַדִּישָׁא כְּרוּחַ מְסֻאָבָא.

פֶּתַח רַבִּי יְהוּדָה וְאָמַר, (יִרְמִיָּה כב) הוּי בּוֹנֵה בַּיִתוֹ בְּלֹא צֶדֶק, שְׁהָרִי בְּכָל מְקוֹם שְׁנִמְצָא בּוֹ צֶדֶק, כָּל הַרוּחוֹת וְכָל מְזִיקֵי הָעוֹלָם בּוֹרְחִים מִמֶּנּוּ, וְלֹא נִמְצָאִים לְפָנָיו. וְעַם כָּל זֶה, מִי שְׁמַקְדִּים וְנוֹטֵל הַמְּקוֹם, אוֹחֵז בּוֹ. אָמַר לוֹ רַבִּי חִזְקִיָּה, אִם כֶּדֶךָ, שְׁקוּל הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ כְּרוּחַ הַטְּמֵאָה?

אָמַר לִיהּ, לָאוּ הָכִי, אֶלְא שְׁמָא קַדִּישָׁא לֹא שְׂרָיָא בְּאֶתֶר מְסֻאָבָא, וּבְגִין כֶּדֶךָ, אֵי שְׁמָא קַדִּישָׁא נָטִיל אֶתֶר מִקְדָּמַת דְּנָא, כָּל רוּחִין וְכָל מְזִיקֵי דְעֲלָמָא לֹא יִכְלִין לְאַתְחַזְּאָה בֵּיהּ, כָּל שְׁכֵן לְקַרְבָּא בְּהַדִּיָּה. אֵי רוּחַ מְסֻאָבָא קָדִים, נָטִיל אֶתֶר. שְׁמָא קַדִּישָׁא לֹא שְׂרָיָא בֵּיהּ, דְּהָא לָאוּ אֶתְרֵיהּ.

אָמַר לוֹ, לֹא כֶּדֶךָ, אֶלְא הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ לֹא שׁוֹרָה בְּמְקוֹם טְמֵא, וּמִשׁוּם כֶּדֶךָ, אִם הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ נוֹטֵל הַמְּקוֹם מִקֶּדֶם לָכֵן, כָּל הַרוּחוֹת וְכָל מְזִיקֵי הָעוֹלָם לֹא יִכְוִלִים לְהִרְאוֹת בּוֹ, כָּל שְׁכֵן לְקַרְבַּ עִמּוֹ. אִם רוּחַ טְמֵאָה קוֹדֵם וְנוֹטֵל אֶת הַמְּקוֹם - הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ לֹא שׁוֹרָה בּוֹ, שְׁהָרִי אֵינוֹ מְקוּמוֹ.

וְכַד הָוָה נַחִית נִגַּע צָרְעַת, הָוָה מְדַכֵּי אֶתְרָא, וְאַפִּיק לְרוּחַ מְסֻאָבָא מֵאֶתְרֵיהּ, וּלְבַתֵּר מְנַתְצֵי בֵּיתָא, אֲבָנִין וְאֶעִין וְכֹלָא, וּבְנֵי לָהּ כְּמַלְקָדְמִין, בְּסִטְרָא קַדִּישָׁא בְּצֶדֶק, דְּדַכִּיר לִיהּ לְשְׁמָא קַדִּישָׁא, וְלִשְׁרֵי עֲלִיָּה קְדוּשָׁה, וְעַם כָּל דָּא בְּעַפְרָא אַחֲרָא, וַיִּרְחִיק בֵּיתָא מֵאֶתְרֵיהּ, מִיִּסוּדָא קְדָמָה תְּרֵי טַפְחִים.

וּכְשֶׁהָיָה יוֹרֵד נִגַע צָרַעַת, הָיָה מְטַהֵר אֶת הַמְּקוֹם, וּמוֹצִיא אֶת רוּחַ הַטְּמְאָה מִמְּקוֹמוֹ, וְאַחַר כֵּן מְנַתְּצִים אֶת הַבַּיִת, הָאֲבָנִים וְהָעֵצִים וְהַכֹּל, וּבוֹנֶה אוֹתוֹ כְּמִקְדָּם, בְּצַד הַקְּדוֹשׁ בְּצִדְקָה, שְׂמֹזְכִיר אֶת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ וּמְשַׁרְה עָלָיו קְדוּשָׁה, וְעַם כָּל זֶה בְּעֶפְרָא אַחַר, וַיִּרְחִיק אֶת הַבַּיִת מִמְּקוֹמוֹ, מֵהִיסוּד הַרְאֵשׁוֹן שְׁנֵי טַפְחִים.

הַשְׂתָּא דְלֹא אֶתְחַזִּי, וְלֹא נַחִית מֵאֵן דְּמִקְטָרְג בֵּיה בְּהֵוֹא רוּחַ מְסֻאָבָא, לְאַפְקָא לִיה מְאַתְרִיה, מֵאִי תְקַנְתִּיה. אִי יָכִיל לְנַפְקָא מֵהַאי בֵּיתָא שְׁפִיר. וְאִי לֹא יִבְנֶה לִיה כְּמִלְקָדְמִין, בְּאַבְנֵין אַחְרָנִין, וְאַעִין וְכֹלְא, וַיִּפִּיק וַיִּרְחִיק לִיה מְאַתֵּר קְדָמָא, וַיִּבְנֵי לִיה עַל שְׂמָא קְדִישָׁא.

עֲכָשׁוּ שְׂלֹא נִרְאָה וְלֹא יוֹרֵד מִי שְׂמַתְגָּרָה בְּאוֹתָהּ רוּחַ טְמְאָה לְהוֹצִיָּא מִמְּקוֹמוֹ, מַה תְּקַנְתּוּ? אִם יָכוֹל לְצֵאת מִן הַבַּיִת הַזֶּה - יָפָה, וְאִם לֹא - יִבְנֶה אוֹתוֹ כְּמִקְדָּם בְּאַבְנֵים אַחְרוֹת, וְעֵצִים וְהַכֹּל. וַיִּוֹצֵא וַיִּרְחִיק אוֹתוֹ מֵהַמְּקוֹם הַרְאֵשׁוֹן, וַיִּבְנֶה אוֹתוֹ עַל הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ.

וְעַם כָּל דָּא, לֹא נִפִּיק הֵוֹא רוּחָא מִן אַתֵּר קְדָמָא, בְּגִין דְּקְדוּשָׁה לֹא שְׂרִיָּא עַל אַתֵּר מְסֻאָבָא. אָמַר רַבִּי יִצְחָק לָמָּה לִיה לְאַטְרַחָא פּוּלֵי הַאי, בְּזַמְנָא דָּא כְּתִיב, (קהלת א) מְעֵנוֹת לֹא יוֹכֵל לְתַקּוֹן וְגוֹ'. מִיּוֹמָא דְאַתְחַרְב בֵּי מִקְדָּשָׁא, לֹא אֶשְׁתַּכַּח אֲסוּוֹתָא בְּעַלְמָא, בְּגִינֵי כֵּן בְּעֵי בְּרַ נֶשׁ לְאַזְדַּהֲרָא, כִּי הִיכִי דְלַהוּי נְטִיר.

וְעַם כָּל זֶה לֹא יוֹצֵאת אוֹתָהּ הַרוּחַ מִן הַמְּקוֹם הַרְאֵשׁוֹן, מִשּׁוּם שְׂקְדוּשָׁה לֹא שׁוֹרְה עַל מְקוֹם טְמָא. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לָמָּה לוֹ לְטַרַח עַל זֶה? בְּזַמְן הַזֶּה כְּתוּב, (קהלתא) מְעֵנוֹת לֹא יוֹכֵל לְתַקּוֹן וְגוֹ'. מִיּוֹם שְׁנַחְרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ לֹא נִמְצְאָה רְפוּאָה בְּעוֹלָם, מִשּׁוּם כֵּן צָרִיד אָדָם לְהַזְהֵר, כֵּן שְׂיָהִי שְׂמוּר.

אָמַרִי נְזִיל בְּהַדִּי הַאי בְּרַ נֶשׁ וְנַחְמִי. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אָסִיר לָן. אִי הוּוּ אָזִיל לְגַבֵּי גְבָרָא רַבָּא דְחִיל חֲטָאָה, כְּגוֹן נַעֲמָן לְגַבֵּי אֱלִישָׁע, נְזִיל אַבְתְּרִיה. הַשְׂתָּא דְאִיהוּ אָזִיל לְגַבֵּי רְחִיקֵי עַלְמָא, רְחִיקֵי אוּרִייתָא, גַּעֲלֵי מְכֹלְא, אָסִיר לָן לְאַתְחַזְּאָה קְמִייהוּ. בְּרִיד רְחִמְנָא דִּי שְׂזִיב לָן מְנִייהוּ. וְהַאי בְּרַ נֶשׁ אָסִיר לִיה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְהָא תְנִינָן בְּכֹל מְתַרְפְּאִין, חוּץ מְעַצֵּי אֲשֶׁרָה וְכוּ'. אָמַר לִיה, וְדָא עֲבוּדָה זָרָה אִיהוּ, וְלֹא עוֹד, אֶלְא דְהָא כְּתִיב (דברים יח) לֹא יִמְצָא בָךְ מְעַבִּיר בְּנוֹ וּבִתּוֹ בְּאֵשׁ וְגוֹ'. אֲזִלוּ לְאַרְחִייהוּ.

אָמרוּ, גַּלְדָּ עִם הָאִישׁ הַזֶּה וְנִרְאָה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אָסוּר לָנוּ. אִם הִיא הוֹלֶדֶת לְאִישׁ גָּדוֹל יֵרָא חֲטָא, כְּמוֹ נֶעְמָן לְאֵלִישָׁע, גַּלְדָּ אַחֲרָיו. עֲכָשׁוּ שֶׁהוּא הוֹלֶדֶת לְרַחוּקֵי הָעוֹלָם, רַחוּקֵי הַתּוֹרָה, מְגַעְלִים מִן הַכֹּל, אָסוּר לָנוּ לְהִרְאוֹת לְפָנֵיהֶם. בְּרוּךְ הַרְחָמֵן שֶׁהֲצִיל אוֹתָנוּ מֵהֶם. וְהָאִישׁ הַזֶּה אָסוּר לוֹ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְהָרִי שְׂנִינוּ, בְּכַל מִתְרַפְּאִים חוּץ מֵעֲצֵי אֲשֶׁרָה וְכוּ'. אָמַר לוֹ, וְזֶהוּ עֲבוּדָה זָרָה, וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁהָרִי כְּתוּב, (דְּבָרִים יח) לֹא יִמָּצֵא בָּךְ בְּנוֹ וּבִתּוֹ בְּאֵשׁ וְגוֹ'. הִלְכוּ לְדַרְכָּם.

אֲזַל הֵהוּא בַר נֶשׁ לְהֵהִיא מְעַרְתָּא, הוּא וּבְרִיָּה, שְׂרִי לִיה בְּמַעְרְתָּא. עַד דְּנִפְק אָבוּי לְקַטְרָא לְחַמְרִיָּה, נִפְק קִיטוּרָא דְאַשָּׁא, וּמְחָא לִיה בְּרִישָׁא, וְקַטְלִיה. אֲדַהֲכִי עָאל אָבוּי, וְאַשְׁכַּחִיה מִית. נָטַל לִיה וְלְחַמְרִיָּה, וְאַזַּל לִיה. וְאַשְׁכַּח לְהוּ לְבַתֵּר יוֹמָא חַד, לְרַבִּי יִצְחָק, וּלְרַבִּי יְהוּדָה, וְרַבִּי חִזְקִיָּה, דְּהוּוּ אֲזִלִּי. בְּכַה קָמִיָּהוּ, וְסַח לוֹן עוּבְדָּא. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְלֹא זְמַנִּין סְגִיָּאִין אֲמִינָא לָךְ, דְּאַסִּיר לְמִיָּהָד תַּפְּנוּ. בְּרִידָ רַחֲמָנָא, (דְּנִיָּא ל ט) דִּי כָל מַעְבְּדוּהִי קְשׁוּט, וְאַרְחֻתִּיה דִּין. זְכָאִין אִינוּן צְדִיקֵיָּא, דְּאַזְלִין בְּאַרְח קְשׁוּט, בְּעַלְמָא דִּין, וּבְעַלְמָא דְאַתִּי, וְעַלְיָהוּ כְּתִיב, (מִשְׁלִי ט) וְאַרְח צְדִיקִים כְּאֹר נִגְהָ וְגוֹ'.

הִלְדָּ אוֹתוֹ הָאִישׁ לְמַעְרָה הֵהִיא, הוּא וּבְנוֹ, שֶׁם אוֹתוֹ בְּמַעְרָה. עַד שֶׁיִּצְא אָבוּי לְקֶשֶׁר אֶת חַמּוּרוֹ, יִצָּא קִיטוּר שֶׁל אֵשׁ וְהִכָּה אוֹתוֹ בְּרִישׁוֹ וְהָרַג אוֹתוֹ. בֵּינְתִים נִכְנַס אָבוּי וּמָצָא אוֹתוֹ מִת. לָקַח אוֹתוֹ וְאֶת חַמּוּרוֹ וְהִלְדָּ לוֹ. וּמָצָא אַחֵר יוֹם אֶחָד אֶת רַבִּי יִצְחָק וְאֶת רַבִּי יְהוּדָה וְאֶת רַבִּי חִזְקִיָּה שֶׁהִיוּ הוֹלְכִים. בְּכַה לְפָנֵיהֶם, וְסִפֵּר לָהֶם אֶת הַמַּעֲשֶׂה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְהָאִם לֹא אֲמַרְתִּי לָךְ פְּעָמִים רַבּוֹת שֶׁאָסוּר לְלַכֵּת לְשֶׁם? בְּרוּךְ הַרְחָמֵן שֶׁכָּל מַעֲשָׂיו אֱמֶת, וְדַרְכָּיו אֱמֶת. אֲשֶׁרֵיהֶם הַצְּדִיקִים שֶׁהוֹלְכִים בְּדַרְךְ הָאֱמֶת בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, וְעַלֵּיהֶם כְּתוּב (מִשְׁלִי ט) וְאַרְח צְדִיקִים כְּאֹר נִגְהָ וְגוֹ'.

דף נ"ב ע"א

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בְּכָל עוּבְדוּי דְּבַר נֶשׁ, לְבַעֵי לִיה דְּלַהוּוֹן כְּלָהוּ לְשִׁמָּא קְדִישָׁא. מַאי לְשִׁמָּא קְדִישָׁא. לְאַדְכָּרָא בְּפוּמִיָּה שִׁמָּא קְדִישָׁא עַל כָּל מַה דְּאִיהוּ עֲבִיד, דְּכֹלָא הוּא לְפוּלְחָנִיה, וְלֹא יִשְׂרִי עֲלוּי סְטְרָא אַחֲרָא. בְּגִין דְּאִיהוּ זְמִין תְּדִירָא לְגַבֵּי בְּנֵי נֶשָׁא, וְיָכִיל לְאַשְׁרָאָה עַל הֵהוּא עֲבִידְתָּא. וְעַל דָּא, הַשְׁתִּי אוֹ הָעֶרֶב הָוָה אֶסְתָּאֵב, וְשִׁרְיָא (דף נ"ב ע"א) עֲלִיהָ רוּחַ מְסֻבָּא. וּמַה בְּהָאִי כֶּף, מַאן דְּפָקִיד מְלוּי לְסְטְרָא אַחֲרָא דְּלָא אֲצִטְרִיד, עַל אַחַת כְּמַה וְכְמַה. וּבְגִין כֶּף כְּתִיב (דְּבָרִים כג) וְנִשְׁמַרְתָּ מִכָּל דְּבַר רָע.

אמר רבי אלעזר, בכל מעשי האדם צריך שכלם יהיו לשם הקדוש. מה זה לשם הקדוש? להזכיר בפיו את השם הקדוש על כל מה שהוא עושה שהכל הוא לעבודתו, ולא ישורה עליו הצד האחר, משום שהוא תמיד מזמן לבני האדם ויכול לשרות על אותו המעשה. ועל כן, השתי או הערב היה נטמא, ושורה עליו רוח טמאה. ומה בזה כף - מי שמפקיד דבריו לצד האחר שלא צריך על אחת כמה וכמה. ומשום כף פתוב, (דברים כב) ונשמרת מפל דבר רע.

רבי אלעזר הוה אזיל למחמי לאבוי (ס"א לחמיו) והוה עמיה רבי אבא. אמר רבי אבא נימא מלין דאורייתא ונזיל. פתח רבי אלעזר ואמר, (בראשית יב) אמרי נא אחותי את, האי קרא קשיא. וכי אברהם דאיהו דחיל חטאה, רחימו דקודשא בריך הוא, הוה אמר הכי על אבתיה, בגין דיוטבין ליה. אלא אברהם, אף על גב דהוה דחיל חטאה, לא סמיך על זכותא דיליה, ולא בעא מן קודשא בריך הוא לאפקא זכותיה, אלא על זכותא דאבתיה, דירווח בגינה ממונא דשאר עמין, דהא ממונא באבתיה זכי ליה בר נש, הדא הוא דכתיב, (משלי יט) בית והון נחלת אבות ומיני אשה משפלת. מאן דזכי באשה משפלת, זוכה בכלא. וכתיב, (משלי לא) בטח בה לב בעלה ושלל לא יחסר.

רבי אלעזר היה הולך לראות את אביו (חמיו), והיה עמו רבי אבא. אמר רבי אבא, נאמר דברי תורה ונלך. פתח רבי אלעזר ואמר, (בראשית יב) אמרי נא אחותי את. הפסוק הזה קשה, וכי אברהם שהוא ירא חטא, אהבו של הקדוש ברוך הוא, היה אומר כף על אשתו כדי שייטיבו לו? אלא אברהם, אף על גב שהיה ירא חטא, לא סמיך על זכותו, ולא רצה מהקדוש ברוך הוא להוציא מזכותו, אלא על זכות אשתו, שירויח בשבילה ממון של שאר העמים, שהרי הממון זוכה לו האדם באשתו. זהו שפתוב (משלי יט) בית והון נחלת אבות ומה אשה משפלת. מי שזוכה באשה משפלת, זוכה בכל. וכתיב, (שם לא) בטח בה לב בעלה ושלל לא יחסר.

ואברהם הוה אזיל בגינה, למיכל שללא משאר עמין, וסמיך על זכותא דיליה, דלא יכלון לאענשא ליה, ולחייבא בה. ובגיני כף לא יהיב מדי למימר אחותי היא. ולא עוד, אלא דחמא חד מלאכא אזיל קמה, ואמר ליה לאברהם, לא תדחל מנה, קודשא בריך הוא שדר לי, לאפקא לה ממונא דשאר עמין, ולנטרא לה מפלא. וכדין לא דחיל אברהם מאבתיה, אלא מניה, דלא חמא עמיה מלאכא, אלא עמה. אמר הא היא מתנטרא, ואנא לא נטירנא. ובגיני כף אמר, אמרי נא אחותי את וגו'.

ואברָהם הָיָה הוֹלֵךְ בְּשִׁבִילָהּ לֶאֱכֹל הַשָּׂלֶל מִשָּׂאֵר הָעַמִּים, וְסָמַךְ עַל זְכוּתָהּ שֶׁלֹּא יוּכְלוּ לְהַעֲנִישׁוּ וְלִצְחֹק בָּהּ. וּמִשׁוּם כֵּן לֹא נָתַן דָּבָר לומר אַחֲתֵי הִיא, וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שָׂרָא מְלֵאָךְ אֶחָד הוֹלֵךְ לְפָנֶיהָ, וְאָמַר לְאַבְרָהָם: אֵל תִּפְחַד עָלֶיךָ, הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שָׁלַח אוֹתִי לְהוֹצִיא לִי אֶת מְמוֹן שָׂאֵר הָעַמִּים וְלִשְׁמֹר אוֹתָהּ מִהַכּוֹל. וְאִזּוֹ לֹא פָּחַד עַל אֲשֶׁתוֹ, אֶלָּא עָלָיו, שֶׁלֹּא רָאָה עִמּוֹ מְלֵאָךְ, אֶלָּא עִמָּה. אָמַר, הֲרִי הִיא שְׂמוּרָה, וְאֲנִי לֹא שְׂמוּר. וּמִשׁוּם כֵּן אָמַר, אֲמַרִי נָא אַחֲתֵי אֶת וְגו'.

יֵיטֵב לִי, יֵיטִיבוּ לִי מִבְּעֵי לִיָּהּ, דְּכֹתִיב וְהָיָה כִּי יִרְאוּ אוֹתְךָ הַמִּצְרִים וְאָמְרוּ אֲשֶׁתוֹ זֹאת, וְעַל דָּא יֵיטִיבוּ לִי מִבְּעֵי לִיָּהּ. אֶלָּא יֵיטֵב לִי, דָּא דְאֲזִיל קַמְךָ. יֵיטֵב לִי בְּהֵאִי עֲלָמָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמִמוֹנָא. וְחִיתָה נְפִשִׁי בְּהֵאִי עֲלָמָא בְּגַלְגַּלְךָ, דְּלֹא תִסְטִי מִן אוֹרְחָא דְקִשׁוּט, דְּאִי אֲזִכִּי בְּגִינְךָ בְּמִמוֹנָא בְּהֵאִי עֲלָמָא, וְתִסְטִי אֲנִתְּ בְּאוֹרְחָא, הָא מִיתָא זְמִינָא בְּהֵאִי עֲלָמָא, אֶלָּא תִסְתַּמֵּר, דְּתַחִי נְפִשִׁי בְּהֵאִי עֲלָמָא בְּגַלְגַּלְךָ.

יֵיטֵב לִי?! יֵיטִיבוּ לִי הָיָה צָרִיךְ לְהִיּוֹת, שְׂכָתוֹב וְהָיָה כִּי יִרְאוּ אוֹתְךָ הַמִּצְרִים וְאָמְרוּ אֲשֶׁתוֹ זֹאת, וְעַל כֵּן יֵיטִיבוּ לִי צָרִיךְ לְהִיּוֹת! אֶלָּא יֵיטֵב לִי - זֶה שֶׁהוֹלֵךְ לְפָנֶיךָ. יֵיטֵב לִי הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָם הָזֶה בְּמִמוֹן. וְחִיתָה נְפִשִׁי בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם בְּגַלְגַּלְךָ, שֶׁלֹּא תִסְטִי מִדְּרֹךְ הָאֱמֶת. שְׂאֵם אֲזִכָּה בְּגַלְגַּלְךָ בְּמִמוֹן בְּעוֹלָם הָזֶה וְאֶת תִּסְטִי בְּדְרֹךְ, הֲרִי מִיתָה זְמִינָה בְּעוֹלָם הַהוּא, אֶלָּא תִשְׁמְרִי, שְׂתַחִי נְפִשִׁי בְּעוֹלָם הַהוּא בְּגַלְגַּלְךָ.

וּבְגִין דְּהֵאִי מְלֵאכָא אֲזִיל קָמָה לְנִטְרָא לָהּ, מַה כְּתִיב. וַיִּנְגַע יְיָ אֶת פְּרָעָה וְגו', עַל דְּבַר שְׂרִי וְדָאִי, דְּהוֹת אֲמַרְתָּ לְמִלְאכָא מְחִי, וְהוּא מְחִי. וְעַל דָּא לֹא דְחִיל אַבְרָהָם מִנְּפֵה כְּלוּם, דְּהָא הִיא מְתַנְטְרָא. וּמַה דְּדְחִיל, מְגַרְמִיָּה דְחִיל, דְּלֹא חָמָא עֲמִיָּה נְטוּרָא הַכִּי.

וּמִשׁוּם שֶׁהַמְּלֵאכָא הַהוּא הֵלֵךְ לְפָנֶיהָ לִשְׁמֹר אוֹתָהּ, מַה כְּתוּב? וַיִּנְגַע ה' אֶת פְּרָעָה וְגו', עַל דְּבַר שְׂרִי, וְדָאִי. שְׂהִיתָה אוֹמְרָת לְמִלְאכָא הַכֵּה - וְהוּא מְכָה. וְעַל כֵּן לֹא פָּחַד אַבְרָהָם עָלֶיךָ כְּלוּם, שְׂהֲרִי הִיא שְׂמוּרָה. וּמַה שְׂפָחַד - עַל עֲצֻמוֹ פָּחַד, וְלֹא רָאָה עִמּוֹ שְׂמִירָה כְּזוֹ.

תָּא חֲזִי, עֶשֶׂר זְמַנִּין פְּקִידַת שָׂרָה לְמִלְאכָא, לְמַחָאָה לְפְרָעָה. וּבְעֶשֶׂר מַכְתְּשִׁין אֶלְקִי. סִימְנָא עֲבֹדַת שָׂרָה לְבִנְהָא בְּתַרְאָה בְּמִצְרַיִם.

בא ראה, עֶשֶׂר פְּעָמִים צִוְתָה שָׂרָה לְמַלְאָךְ לְהַכּוֹת אֶת פְּרָעָה, וּבְעֶשֶׂר מִכּוֹת לָקָה. סִימֹן עֲשֵׂתָה שָׂרָה לְבַנְיָה אַחֲרֶיהָ בְּמִצְרַיִם.

רבי אבא פתח, (מיכה ז) כִּימִי צִאֲתָךְ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲרָאֵנוּ נִפְלְאוֹת. זְמִין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַחֲזָאָה פּוּרְקָנָא לְבָנוּי, כְּאִינוּן יוֹמִין דְּשִׁלַּח קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַפְקָא לְיִשְׂרָאֵל, וְאַחֲזִי אִינוּן מִכְתָּשִׁין בְּמִצְרַאִי, וְאַלְקֵי לֹון בְּגִינְיָהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל. תָּא חֲזִי, מַה בֵּין פּוּרְקָנָא דָּא, לְפּוּרְקָנָא דְּמִצְרַיִם. פּוּרְקָנָא דְּמִצְרַיִם הָוּה בְּחַד מְלָכָא, וּבְמַלְכוּתָא דָּא. הֵכָא, בְּכָל מְלָכִין דְּעַלְמָא, וּכְדִין יִתְיַיְקֵר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּכָל עַלְמָא, וְיִנְדְּעוּן כֻּלָּא שׁוּלְטָנוּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכִלְהוּ יִלְקוּן בְּמִכְתָּשִׁין עַלְאִין, עַל חַד תַּרְוִין, בְּגִין דְּיִסְרְבוּן כִּלְהוּ בְּיִשְׂרָאֵל.

רבי אבא פתח, (מיכה ז) כִּימִי צִאֲתָךְ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲרָאֵנוּ נִפְלְאוֹת. עֲתִיד הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַרְאוֹת גְּאֻלָּה לְבָנָיו כְּאוֹתָם הַיָּמִים שֶׁשִּׁלַּח הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהוֹצִיא אֶת יִשְׂרָאֵל, וְהִרְאָה אֶת אוֹתוֹן הַמִּכּוֹת לְמִצְרַיִם, וְהִלְקָה אוֹתָם בְּגִלְל יִשְׂרָאֵל. בָּא וִירְאָה מַה בֵּין הַגְּאֻלָּה הַזֵּה לְגְאֻלַּת מִצְרַיִם. גְּאֻלַּת מִצְרַיִם הִיְתָה בְּמַלְךְ אֶחָד, וּבְמַלְכוּת אַחַת - כְּאִן בְּכָל הַמְּלָכִים שֶׁל הָעוֹלָם. וְאִזּוּ יִתְכַבֵּד הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכָל הָעוֹלָם, וְיִדְעוּ הַכֹּל שֶׁלְטוֹנוֹ שֶׁל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְכֻלָּם יִלְקוּ בְּמִכּוֹת עֲלִיוֹנוֹת, עַל אַחַת שְׁתַּיִם, מִפְּנֵי שֶׁיִּסְרְבוּ כֻלָּם אֶת יִשְׂרָאֵל.

וּכְדִין יִתְגַּלִּי שׁוּלְטָנְיָה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּכַתִּיב, (זְכוּרִיָּה יד) וְהָיָה יְיָ לְמַלְךְ עַל כָּל הָאָרֶץ. וּכְדִין כִּלְהוּ יִתְנַדְּבוּן בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הַדָּא הוּא דְּכַתִּיב, (יִשְׁעִיָּה סו) וְהִבִּיאוּ אֶת כָּל אַחֲיֵיכֶם וְגו'. כְּדִין קִיַּיְמִין אַבְהוֹן בְּחֻדָּה, לְמַחְמֵי פּוּרְקָנָא דְּבַנְיָהוּ כְּמַלְקֻדְמִין. הַדָּא הוּא דְּכַתִּיב, כִּימִי צִאֲתָךְ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲרָאֵנוּ נִפְלְאוֹת. אֲמֹן כֹּן יְהִי רְצוֹן. בְּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אֲמֹן וְאֲמֹן : יְמִלּוּךְ יְיָ אֲמֹן וְאֲמֹן :

וְאִזּוּ יִתְגַּלֵּה שֶׁלְטוֹנוֹ שֶׁל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁכְּתוּב (זְכוּרִיָּה יד) וְהָיָה ה' לְמַלְךְ עַל כָּל הָאָרֶץ. וְאִזּוּ כֻלָּם יִתְנַדְּבוּ אֶת יִשְׂרָאֵל לְקוּדְשׁ בְּרוּךְ הוּא. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (יִשְׁעִיָּה סו) וְהִבִּיאוּ אֶת כָּל אַחֲיֵיכֶם וְגו'. אִזּוּ יַעֲמְדוּ הָאֲבוֹת בְּשִׁמְחָה לְרְאוֹת אֶת גְּאֻלַּת בְּנֵיהֶם כְּמַקְדָּם. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב כִּימִי צִאֲתָךְ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲרָאֵנוּ נִפְלְאוֹת, אֲמֹן כֹּן יְהִי רְצוֹן. בְּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אֲמֹן וְאֲמֹן יְמִלּוּךְ ה' לְעוֹלָם אֲמֹן וְאֲמֹן פִּרְשַׁת מְצַרְעַ

דף נ"ב ע"ב

(דף נ"ב ע"ב) (ויקרא יד) וַיִּדְבֹר יְיָ אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר. זֹאת תִּהְיֶה תּוֹרַת הַמְּצֹרֵעַ בְּיוֹם טְהָרָתוֹ וְגו'. רַבִּי אֲבָא פָתַח, (ספרי שמות כ"ו ע"א) (איוב יט) גִּוְרוּ לָכֶם מִפְּנֵי חָרֵב כִּי חֲמָה עֲוֹנוֹת חָרֵב לְמַעַן תִּדְעוּן שְׂדוֹן. שְׂדוֹן, שְׂדוֹן כְּתִיב. כִּמָּה אֵית לֹן לְבַנֵּי נֶשֶׂא לְאַסְתִּמְרָא אֲרַחֲיֵהוּ וְלִדְחֵלָא מִקְמֵי קוּדְשָׁא בְּרִידָא הוּא, דְּלֹא יִסְטֵי מֵאַרְחָא דְכִשְׂרָא, וְלֹא יַעֲבוֹר עַל פְּתִגְמֵי אֲוִרֵיתָא, וְלֹא יִתְנַשֵּׂי מִנָּה.

וַיִּדְבֹר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר. זֹאת תִּהְיֶה תּוֹרַת הַמְּצֹרֵעַ בְּיוֹם טְהָרָתוֹ וְגו'. רַבִּי אֲבָא פָתַח, (איוב יט) גִּוְרוּ לָכֶם מִפְּנֵי חָרֵב כִּי חֲמָה עֲוֹנוֹת חָרֵב לְמַעַן תִּדְעוּן שְׂדוֹן. שְׂדוֹן, שְׂדוֹן כְּתִיב. כִּמָּה יֵשׁ לְבַנֵּי אָדָם לִשְׁמֹר אֶת דְּרָכֵיהֶם וְלִפְחֹד מִלְּפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׂלֵא יִסְטוּ מִדְּרָךְ כְּשֶׁרָה, וְלֹא לַעֲבֹר עַל דְּבָרֵי תוֹרָה וְלֹא תִשְׁכַּח מִמֶּנּוּ.

דְּכָל מֵאן דְּלֹא לָעֵי בְּאוֹרֵיתָא, וְלֹא יִשְׁתַּדַּל בָּהּ, נְזִיפָא הוּא מְקוּדְשָׁא בְּרִידָא הוּא, רְחִיקָא הוּא מִנִּיה, לֹא שְׂרָא שְׂכִינְתָא עִמִּיה. וְאֵינּוּן נְטוּרִין, דְּאֲזִלִּין עִמִּיה, אֲסִתְּלִקוּ מִנִּיה, וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְּמַכְרְזֵי קְמִיה וְאַמְרֵי, אֲסִתְּלִקוּ סוּחְרֵינִיה דְּפִלְנִיָא, דְּלֹא חֵשׁ עַל יְקָרָא דְּמֵאֲרִיה. וְוִי לִיה, דְּהָא שְׂבָקוּהוּ עֲלֵאִין וְתַתְּאִין. לִית לִיה חוּלְקָא בְּאַרְחָא דְּחֵי.

שְׂכָל מִי שְׂלֵא לּוּמַד תּוֹרָה וְלֹא מִשְׁתַּדַּל בָּהּ, נְזוּף הוּא מִהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, רְחוּק הוּא מִמֶּנּוּ, וְלֹא שׁוֹרָה עִמּוֹ שְׂכִינָה. וְאוֹתָם הַשׁוֹמְרִים שְׂהוּלְכִים עִמּוֹ, מִסְתְּלִקִים מִמֶּנּוּ, וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שְׂמַכְרִיזִים לְפָנָיו וְאוֹמְרִים: הַסְתְּלִקוּ מִסְבִּיב לְפָלוּנִי, שְׂלֵא חוּשֵׁשׁ עַל כְּבוֹד רַבּוֹנִי. אוּי לֹא! שְׂהֲרֵי עֲזָבוּ אוֹתוֹ עֲלִיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, אֵין לוֹ חֶלֶק בְּדִרְךָ הַחַיִּים.

וְכַד אִיהוּ אֲשִׁתַּדַּל בְּפוּלְחָנָא דְּמֵאֲרִיה, וְלָעֵי בְּאוֹרֵיתָא, כִּמָּה נְטוּרִין זְמִינִין לְקַבְּלִיה לְנִטְרָא לִיה, וְשְׂכִינְתָא שְׂרָא עֲלִיה, וְכִלְא מַכְרְזֵי קְמִיה וְאַמְרֵי, הָבוּ יְקָרָא לְדִיוּקָנָא דְּמִלְכָא, הָבוּ יְקָרָא לְבְרִיה דְּמִלְכָא, אֲתַנְטִיר הוּא בְּעֵלְמָא דִּין וּבְעֵלְמָא דְּאֵתִי, זְכָאָה חוּלְקִיה.

וּכְשֶׁהוּא מְשַׁתְּדֵל בְּעִבּוּדַת רְבוּנוּ וְלוֹמֵד תּוֹרָה, כַּמָּה שׁוֹמְרִים מְזַמְּנִים
כְּנַגְדּוֹ לְשֹׁמֵר אוֹתוֹ, וּשְׂכִינָה שׁוֹרָה עָלָיו, וְכֻלָּם מְכַרְיָזִים לְפָנָיו
וְאוֹמְרִים: תְּנוּ כְבוֹד לְדִיּוּקֵן הַמֶּלֶךְ. תְּנוּ כְבוֹד לְבֵן הַמֶּלֶךְ. שְׁמוֹר הוּא
בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא. אֲשֶׁרִי חִלְקוּ!

תָּא חֲזִי, בְּלִישְׁנָא בִישָׁא דְאָמַר נְחֹשׁ לְאַתְתָּא, גְרִים לְאַתְתָּא, וּלְאַדָּם, לְמַגְזָר
עֲלִייהוּ מִיתָה, וְעַל כָּל עֲלֵמָא בְּלִישְׁנָא בִישָׁא כְּתִיב, (תהלים נז) וּלְשׁוֹנִם חֲרֵב
חֲדָה. בְּגִין כֶּךָ, גּוֹרוּ לְכֶם מִפְּנֵי חֲרֵב, מִפְּנֵי לִישְׁנָא בִישָׁא. כִּי חֲמָה עֲוֹנוֹת חֲרֵב.
מֵאִי כִּי חֲמָה עֲוֹנוֹת חֲרֵב. דָּא חֲרֵב לִינִי, דִּתְנֹן, חֲרֵב אֵית לִיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא, דְּבִיהּ דְּאִין לְחִיבָא. הֵדָּא הוּא דְכְּתִיב, (ישעיה לד) חֲרֵב לִינִי מְלֵאָה דָּם.
(דברים לב) וְחֲרָבִי תֹאכַל בְּשָׂר. וּבְגִין כֶּךָ גּוֹרוּ לְכֶם מִפְּנֵי חֲרֵב כִּי חֲמָה עֲוֹנוֹת
חֲרֵב לְמַעַן תִּתְּדַעוּן שְׂדוּן, שְׂדִין כְּתִיב. בְּגִין דִּתְּדַעוּן דְּהַכִּי אֲתִדְּוֹן, מֵאֵן דְּאֵית
לִיהּ חֲרֵב בְּלִישְׁנֵיהּ, אֲזִדְּמֹן לִיהּ חֲרֵב (ס"א אחדן בההוא חרב) דְּשָׂצִי כְּלָא, הֵדָּא
הוּא דְכְּתִיב זֹאת תִּהְיֶה תּוֹרַת הַמְּצוּרָע.

בֵּא רְאֵה, בְּלִשׁוֹן הָרַע שְׂאֵמַר הִנְחֹשׁ לְאַשָׁה, גְרִם לְאַשָׁה וּלְאַדָּם לְגִזָּר
עֲלִיהֶם מִיתָה וְעַל כָּל הָעוֹלָם. בְּלִשׁוֹן הָרַע כְּתוּב, (תהלים נז) וּלְשׁוֹנִם חֲרֵב
חֲדָה. מְשׁוּם כֶּךָ, גּוֹרוּ לְכֶם מִפְּנֵי חֲרֵב, מִפְּנֵי לִשׁוֹן הָרַע. כִּי חֲמָה עֲוֹנוֹת
חֲרֵב. מֵהוּ כִּי חֲמָה עֲוֹנוֹת חֲרֵב? זֶה חֲרֵב לֵה'. שְׂשֻׁנֵינוּ, יֵשׁ לְקַדּוּשׁ בְּרִיךְ
הוּא חֲרֵב שְׂבֵהּ הוּא דָּן אֶת הָרְשָׁעִים. זֶהוּ שְׂכְּתוּב, (ישעיה לד) חֲרֵב לֵה'
מְלֵאָה דָּם. (דברים לב) וְחֲרָבִי תֹאכַל בְּשָׂר. וּמְשׁוּם כֶּךָ גּוֹרוּ לְכֶם מִפְּנֵי חֲרֵב
כִּי חֲמָה עֲוֹנוֹת חֲרֵב לְמַעַן תִּתְּדַעוּן שְׂדוּן, שְׂדִין כְּתוּב, כְּדִי שְׂתִתְּדַעוּן שְׂכְּ
נְדוּן. מִי שְׂיֵשׁ לוֹ חֲרֵב בְּלִשׁוֹנוֹ, מְזַדְּמֵנַת לוֹ חֲרֵב (נדון באותה חרב)
שְׂמִשְׁמִידָה הַכֹּל. זֶהוּ שְׂכְּתוּב זֹאת תִּהְיֶה תּוֹרַת הַמְּצַרָע.

רַבִּי אֶלְעָזָר פְּתַח, (קהלת ט) וְכַצְּפָרִים הָאֲחוּזוֹת בְּפַח כְּהִם יוֹקֵשִׁים בְּנֵי
הָאָדָם. הַאי קָרָא הָא אֲתַמַּר. אָבֵל תָּא חֲזִי, בְּנֵי נֶשֶׂא לֹא יִדְעוּן, וְלֹא שְׂמַעִין,
וְלֹא מְסַתְּפְלִי בְּרַעוּתָא דְּמֵאֲרִיהוֹן, וְכַרוּזָא כָּל יוֹמָא קֵאֲרִי קְמִייהוּ, וְלִית
מֵאֵן דְּצִיית לִיהּ, וְלִית מֵאֵן דִּיתְעַר רוּחִיהּ לְפּוֹלְחָנָא דְּמֵאֲרִיהּ.

רַבִּי אֶלְעָזָר פְּתַח, (קהלת ט) וְכַצְּפָרִים הָאֲחוּזוֹת בְּפַח כְּהִם יוֹקֵשִׁים בְּנֵי
הָאָדָם. הַפְּסוּק הַזֶּה הָרִי נִתְּבָאֵר. אָבֵל בֵּא רְאֵה, בְּנֵי אָדָם לֹא יוֹדְעִים
וְלֹא שׁוֹמְעִים וְלֹא מְסַתְּפְלִים בְּרָצוֹן אֲדוֹנִם, וְהַכְּרוּז כָּל יוֹם קוֹרָא
לְפָנֵיהֶם, וְאִין מִי שְׂמַקְשִׁיב לוֹ, וְאִין מִי שְׂמַעִיר אֶת רוּחוֹ לְעִבּוּדַת
אֲדוֹנוֹ.

בְּשַׁעֲתָא דְרַמְשׁ לַיְלִיא, וְתַרְעִין סְתִימִין, אֲתַעַר נֹקְבָא דְתַהוּמָא רַבָּא, וְכַמָּה חֲבִילֵי טְרִיקִין מְשַׁתְּכְּחִי בְּעַלְמָא. כְּדִין אֲפִיל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׂיַנְתָּא עַל כָּל בְּנֵי עַלְמָא, וְאֲפִילוּ עַל כָּל דֵּי בְּהוֹן אֲתַעְרוּתָא דְחַיִּי, וְאִינוּן שְׂאֵטוֹן בְּעַלְמָא, וּמוֹדְעִין לְהוּ לְבַנְי נְשָׂא, מַלְיוֹ, מְנַהוֹן כְּדִיבּוֹ, וּמְנַהוֹן קְשׁוּט, וּבְנֵי נְשָׂא אֲתַקְטְרוּ בְּשִׁינְתָּא.

בְּשַׁעֲתָא שְׂיֹרְד הַלִּילָה וְהַשְּׁעָרִים נִסְתַּמִּים, מִתְעוֹרֵר נֶקֶב תַּהוּס רַבָּה, וְכַמָּה קְבוּצוֹת שֶׁל מְחַבְּלִים נִמְצְאִים בְּעוֹלָם. אַז מִפִּיל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁנָה עַל כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם, וְאֲפִילוּ עַל כָּל שְׂבָהֶם הַתְּעוֹרְרוֹת שֶׁל חַיִּים, וְהֵם מְשׁוֹטְטִים בְּעוֹלָם וּמוֹדִיעִים לְבַנְי אָדָם דְּבָרִים, מֵהֶם כּוֹזְבִים וּמֵהֶם אֲמֵת, וּבְנֵי אָדָם קְשׁוּרִים בְּשַׁנָּה.

כַּד אֲתַעַר רוּחָא דְצַפּוֹן, וְאֲתַפְּלִיג לַיְלִיא, שְׁלַהוּבָא נִפְקָא וּבְטַשׁ תַּחוֹת גְּדַפּוּי דְתַרְנַגּוּלָא, וְקָרִי, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָאל בְּגִנְתָּא דְעֵדוֹן לְאַשְׁתַּעְשַׁעָא עִם צְדִיקָא. וְכְדִין כְּרוּזָא נִפִּיק וְקָרִי, וְכָל בְּנֵי עַלְמָא מִתְעַרֵּי בְּעַרְסִיָּהוּ, אִינוּן דֵּי בְּהוֹן אֲתַעְרוּתָא דְחַיִּי, קַיִּמִין לְפוֹלְחָנָא דְמַאֲרִיהוֹן, וְעַסְקִי בְּאוּרִיָּתָא וּבְשַׁבְּחָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַד דְאַתִּי צַפְרָא.

כְּשֶׁמִּתְעוֹרֶרֶת רוּחַ צַפּוֹן וְנַחֲלֵק הַלִּילָה, הַשְּׁלֵהֶבֶת יוֹצֵאת וּמְכָה תַּחַת כְּנָפֵי הַתְּרַנְגּוּל, וְהוּא קוּרָא, וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִכְנָס לְגוֹן עֵדוֹן לְהַשְׁתַּעְשַׁע עִם הַצְּדִיקִים. וְאַז הַכְּרוּז יוֹצֵא וְקוּרָא, וְכָל בְּנֵי הָעוֹלָם מִתְעוֹרְרִים בְּמִטּוֹתֵיהֶם. אוֹתָם שְׂיֵשׁ בְּהֶם הַתְּעוֹרְרוֹת שֶׁל חַיִּים, עוֹמְדִים לְעִבּוּדַת רַבּוֹנָם וְעוֹסְקִים בְּתוֹרָה וּבְשַׁבְּחוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַד שְׂבָא הַבְּקָר.

כַּד אֲתִי צַפְרָא, (ס"א כרוזא קרי בקול) כָּל חַיִּילִין וּמִשְׁרַיִין דְלַעֲיֵלָא מְשַׁבְּחוֹן לִיהַּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. הַדָּא הוּא דְכַתִּיב, (איוב לח) בְּרִן יַחַד כֹּכְבֵי בִקְר וְגוֹ'. כְּדִין כְּמָה תַרְעִין אֲתַפְּתַחוּ לְכָל סְטֵרִין. וְתַרְעָא דְאַבְרָהָם, אֲתַפְּתַח בְּהַּ בְּכַנְסַת יִשְׂרָאֵל, לְזַמְנָא לְכָל בְּנֵי עַלְמָא, הַדָּא הוּא דְכַתִּיב, (בראשית כא) וַיִּטַע אֲשֶׁל בְּבֵאֵר שֶׁבַע.

כְּשֶׁבָא הַבְּקָר, (כרוז קורא וכל) כָּל הַחַיִּלוֹת וְהַמְּחַנּוֹת שְׁלַמְעֵלָה מְשַׁבְּחִים אֶת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. זֶהוּ שְׁכַתּוּב (איוב לח) בְּרִן יַחַד כֹּכְבֵי בִקְר וְגוֹ'. אַז כְּמָה שְׁעָרִים נִפְתָּחִים לְכָל הַצְּדִיקִים, וְהַשְּׁעַר שֶׁל אַבְרָהָם נִפְתַּח לְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל לְזַמֵּן אֶת כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם. זֶהוּ שְׁכַתּוּב וַיִּטַע אֲשֶׁל בְּבֵאֵר שֶׁבַע.

דף נ"ג ע"א

ומאן דלא יתער רוחיה בפולחנא דמריה, בהיך (דף נ"ג ע"א) אנפין יקום קמי מלפא, כד יתערוו עליה בדינא, ויתפשוו ליה בקולרא, ולא ישתפח עליה זכותא לאשתזבא, כדין כתיב, (קהלת ט) וכצפריים האחזות בפח פהם יוקשים בני אדם. ועד לא ינפוק בר נש מהאי עלמא, בכמה דינין אתדון נפשא עם גופא, עד לא יתפרשוו דא מן דא, ולית מאן דישיגח. (אפילו) בההוא זמנא דמטא שעתיא לאתפרשא, לא נפקא נפשא מן גופא, עד דאתגלי עליה שכינתא, ונפשא, מגו חדותא וחביבותא דשכינתא, נפקא מגופא לקבלהא. אי זכאה הוא, מתקשר בה ואתדבק בה. ואי לאו, שכינתא אזלא, והיא אשתארת, ואזלת ומתאבלא על פרישותא דגופא. מתלא אמרי. שונרא מאשא לא מתפרשא, חדדי לסכינא, אזלא אבתריה.

ומי שלא מעיר את רוחו לעבודת רבונו, באיזה פנים יעמד לפני המלך כשיתעוררו עליו בדין, ויתפסו אותו בקולר, ולא תמצא עליו זכות להנצל? ואז כתוב, וכצפריים האחזות בפח פהם יוקשים בני האדם. וטרם שייצא אדם מן העולם הזה, בכמה דינים הוא נדון הנפש עם הגוף טרם שיפרדו זה מזה, ואין מי שישיגח. (אפילו) באותו זמן שמגיעה שעת ההפרדה, לא יוצאת הנפש מן הגוף עד שמתגלה עליו שכינה, והנפש מתוד שמה וחביבות של השכינה יוצאת מן הגוף כנגדה. אם הוא צדיק, הוא נקשר ונדבק בה. ואם לא, השכינה הולכת, והיא נשארת והולכת ומתאבלת על פרדת הגוף. משל אומרים, חתול לא נפרד מאש, חדד את הסכין, והוא ילך אחריו.

לבתר אתדנו תרווייהו על ידוי דדומה. גופא אתדון בקברא עד דתב לעפרא, ונפשא באשא דגיהנם בכמה דינין, עד ההוא זמנא דאתגזר עליה לקבלא עונשא. בתר דקבילת עונשא, ומטי זמנא לאתדכאה, כדין אסתלקא מגיהנם, ואתלבנת מחובהא כפרזלא דאתלבן בנורא, וסלקין עמה, עד דעאלת לגנתא דעדן דלתתא, ואסתחי תמן באינון מיא, ואסתחי בבויסמין דתמן. כמה דאת אמר, (שיר השירים) מקטרת מר ולבנה. וקיימא תמן עד זמנא דאתגזר עליה לאתרחקא מאתר דיתבין ביה צדיקיא.

אחר כך נדונים שניהם על ידי דומה. הגוף נדון בקבר עד ששב לעפר, והנפש באש הגיהנם בכמה דינים, עד אותו זמן שנגזר עליה לקבל עונש. אחר שקבלה ענשה ומגיע הזמן להטהר, אז עולה היא מהגיהנם, ומתלבנת מחטאייה כמו ברזל שמתלבן באש, ועולים עמה

עד שִׁנְכַנְסֶת לְגֹן עֵדֶן שֶׁלְמַטָּה, וְרוֹחֶצֶת שָׁם בְּאוֹתָם מַיִם, וְרוֹחֶצֶת
בְּבִשְׂמִים שְׁשָׁם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שׁיר א) מְקַטְרֶת מִרְ וּלְבָנָהּ. וְעוֹמְדַת שָׁם עַד
הַזְמַן שֶׁנִּגְזַר עָלֶיהָ לְהִתְרַחֵק מִהַמְּקוֹם שִׁיּוּשְׁבִים בּוֹ הַצְּדִיקִים.

וְכֵד מָטָא זְמַנָּא לְסַלְקָא, כְּדִין סַלְקִין עִמָּה, דְּרַגָּא בְּתַר דְּרַגָּא, עַד
דְּאִתְקַרִיבַת כְּקוֹרְבָנָא עַל מִדְּבַחָא. הִדָּא הוּא דְכִתְיִב, זֵאת תְּהִיָּה תּוֹרַת
הַמְצוֹרֶע בְּיוֹם טְהוּרָתוֹ וְהוּבָא אֶל הַכְּהֹן, כְּהֵנָּה עֲלָאָה דְלַעִילָא, הַאי נִפְשָׁא
דְלָא אִסְתְּאַבַּת כָּל כַּד, בְּהַאי עֲלָמָא, הַאי אִית לָהּ תְּקַנְתָּא, כְּגוֹוֹנָא דָּא. וְאִי
לָאו, (קֹהֶלֶת א) מְעוֹוֹת לֹא יָכוֹל לְתַקּוֹן וְגוֹי'. (וִיקְרָא י"ד) זֵאת תְּהִיָּה תּוֹרַת
הַמְצוֹרֶע. רַבִּי יִצְחָק פְּתַח, (קֹהֶלֶת א) וְזָרַח הַשְּׁמֶשׁ וּבָא הַשְּׁמֶשׁ וְגוֹי'. הַאי קָרָא
אֲתַמַּר, וְאוֹקִימָנָא לִיהּ בְּנִשְׁמַתָּא דְבַר נֶשׁ, בְּשַׁעֲתָא דְהִיא קִיִּימָא עִמִּיהּ דְבַר
נֶשׁ בְּהַאי עֲלָמָא, כְּדִין, וְזָרַח הַשְּׁמֶשׁ. וּבָא הַשְּׁמֶשׁ, בְּזְמַנָּא דְנִפְיָק בַּר נֶשׁ
מִהַאי עֲלָמָא, וְאִשְׁתַּכַּח בְּתַשׁוּבָה, כְּדִין אֶל מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף זֹרַח הוּא שָׁם, אִי
זְכָאָה אִיהוּ, כְּמָה דְאִתְּ אֲמַר, (וִיקְרָא כב) וּבָא הַשְּׁמֶשׁ וְטָהַר, וְאַחַר יֹאכַל מִן
הַקְּדוּשִׁים.

וְכַשְׁמַגִּיעַ הַזְמַן לְעֵלוֹת, אָז עוֹלִים עִמָּה דְרַגָּה אַחַר דְרַגָּה, עַד שֶׁנִּקְרְבַת
כְּקָרְבָן עַל הַמִּזְבֵּחַ. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב זֵאת תְּהִיָּה תּוֹרַת הַמְצוֹרֶע בְּיוֹם טְהוּרָתוֹ
וְהוּבָא אֶל הַכְּהֹן, הַכְּהֹן הָעֲלִיּוֹן שֶׁלְמַעְלָה, הַנֶּפֶשׁ הַזֹּאת שֶׁלֹּא נִטְמָאָה כָּל
כַּד בְּעוֹלָם הַזֶּה, לְזוֹ יֵשׁ תְּקִנָּה כְּמוֹ כֵּן. וְאִם לֹא, אָז מְעוֹת לֹא יוֹכַל
לְתַקּוֹן וְגוֹי'. זֵאת תְּהִיָּה תּוֹרַת הַמְצוֹרֶע. רַבִּי יִצְחָק פְּתַח, וְזָרַח הַשְּׁמֶשׁ
וּבָא הַשְּׁמֶשׁ וְגוֹי'. פְּסוּק זֶה נִתְבָּאֵר, וּבְאַרְנוֹ אוֹתוֹ עַל נִשְׁמַת הָאָדָם,
בְּשַׁעֲהָ שֶׁהִיא עוֹמְדַת עִם הָאָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה, אָז וְזָרַח הַשְּׁמֶשׁ. בָּא
הַשְּׁמֶשׁ, בְּזְמַן שִׁיּוּצָא בֶּן אָדָם מִן הָעוֹלָם הַזֶּה וְנִמְצָא בְּתַשׁוּבָה, אָז -
אֶל מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף זֹרַח הוּא שָׁם, אִם הוּא צְדִיק, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וּבָא
הַשְּׁמֶשׁ וְטָהַר, וְאַחַר יֹאכַל מִן הַקְּדוּשִׁים.

תָּא חֲזִי, כָּל חוּבֵי עֲלָמָא, קוּדְשָׁא בְּרִידָּהּ הוּא מְכַפֵּר עַלִּיהוּ, בְּתַשׁוּבָה, בַּר
מִהוּא לִישְׁנָא בִישָׁא, דְאַפִּיק שׁוּם בִּישׁ עַל חֲבֵרִיהּ. וְהָא אוֹקְמוּהּ, דְכִתְיִב,
זֵאת תְּהִיָּה תּוֹרַת הַמְצוֹרֶע, זֵאת הִיא תּוֹרַתוֹ שֶׁל מוֹצִיא שָׁם רָע. רַבִּי חֲזִי
אֲמַר, כָּל מֵאן דְאַפִּיק לִישְׁנָא בִישָׁא, אִסְתְּאַבֵּן לִיהּ כָּל שִׁיפּוּי, וְיִתְחַזִּי
לְסַגְרָא, בְּגִין דְהִיא מְלָה בִישָׁא סַלְקָא וְאַתְעַר רוּחָא מְסַאבָּא עֲלוּי
וְאִסְתְּאַב, אֲתִי לְאִסְתְּאַבָּא מְסַאבִּין לִיהּ, בְּמִלָּה דְלִתְתָּא אֲתַעַר מְלָה
אַחְרָא.

בֵּא רָאָה, עַל כָּל חֲטָאֵי הָעוֹלָם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְכַפֵּר בְּתַשׁוּבָה, פְּרַט
מֵאוֹתוֹ לְשׁוֹן הָרַע שֶׁמוֹצִיא שָׁם רָע עַל חֲבֵרוֹ. וְהֵרִי פְּרִשׁוּהּ, שֶׁכְּתוּב זֵאת
תְּהִיָּה תּוֹרַת הַמְצוֹרֶע - זֵאת הִיא תּוֹרַתוֹ שֶׁל מוֹצִיא שָׁם רָע. רַבִּי חֲזִי

אמר, כל מי שמוציא שם רע, מטמאים לו את כל איבריו וראוי לסגר, משום שאותו דבור רע עולה מעיר רוח טמאה עליו, והוא נטמא. בא להטמא - מטמאים אותו. בדבור שלמטה מתעורר דבור אחר.

פתח ואמר, (ישעיה א) איכה הייתה לזונה קריה נאמנה וגוי. מאן דהות מהימנא לבעלה, אהדרת לזונה. מלאתי משפט, משפט, ודאי דא קודשא בריה הוא, צדק, דא כנסת ישראל, ובגין דאתערת מלה אחרא, אסתלק מנה קודשא בריה הוא, ושריא בה רוחא דקטולי. הדא הוא דכתיב ועתה מרצחים. ומה ירושלים קרתא קדישא כד, שאר בני נשא על אחת כמה וכמה. הדא הוא דכתיב, זאת תהיה תורת המצורע.

פתח ואמר, (ישעיה א) איכה הייתה לזונה קריה נאמנה וגוי. מי שהיתה אמנה לבעלה, הפכה לזונה. מלאתי משפט. משפט - זה ודאי הקדוש ברוך הוא. צדק - זו כנסת ישראל. משום שהעירה דבר אחר, הסתלק ממנה הקדוש ברוך הוא, ושרתה בה רוח של מרצחים. זהו שכתוב ועתה מרצחים. ומה ירושלים הקדושה כד - שאר בני אדם על אחת כמה וכמה. זהו שכתוב זאת תהיה תורת המצורע.

רבי יהודה אמר, זאת תהיה ודאי לקבליה לאתפרעא מניה, דההוא מוציא שם רע, ביום טהרתו והובא אל הכהן, מאי קא משמע לן. משמע, מאן דאית ליה לישנא בישא צלותיה לא עאלת קמי קודשא בריה הוא, דהא אתער עליה רוחא מסאבא. כיון דאהדר בתשובה וקביל עליה תשובה, מה כתיב, ביום טהרתו והובא אל הכהן וגוי וראה הכהן וגוי. (ויקרא יד) וצנה הכהן ולקח למטהר שתי צפרים חיות. רבי יצחק ורבי יוסי הוו שכיחי קמיה דרבי שמעון. יומא חד אמר ליה, עץ ארז הא ידוע, כמה דאת אמר, (מלכים א ה) מן הארז אשר בלבנון, דהא ההוא עץ ארז, לא אשתרשן נטיעוי אלא בלבנון, והא אתמר. אזוב למה, ומאי הוא.

רבי יהודה אמר, זאת תהיה ודאי כנגדו להפרע ממנו, של אותו מוציא שם רע. ביום טהרתו והובא אל הכהן, מה בא להשמיענו? משמע, מי שיש לו לשון הרע, תפלתו אינה כנסת לפני הקדוש ברוך הוא, שהרי עורר עליו רוח טמאה. כיון שחזר בתשובה וקבל עליו תשובה, מה כתוב? ביום טהרתו והובא אל הכהן וגוי, וראה הכהן וגוי. וצנה הכהן ולקח למטהר שתי צפרים חיות. רבי יצחק ורבי יוסי היו מצויים לפני רבי שמעון. יום אחד אמר לו, עץ ארז הרי ידוע, כמו שנאמר (מלכים א ה) מן הארז אשר בלבנון, שהרי אותו עץ ארז לא נשרשים נטיעותיו אלא בלבנון, והרי נתבאר. אזוב למה? ומה הוא?

דף ני"ג ע"ב

פִּתַח וְאָמַר, וְלָקַח לְמִטְהַר שְׁתֵּי צַפְרִים חַיּוֹת טְהוֹרוֹת וְעַץ אֶרֶז וּשְׁנֵי תוֹלְעֵת (דף ני"ג ע"ב) וְאִזּוּב. תָּא חֲזִי, בְּרַ נְשׁ דְּמִשְׁתַּדַּל בְּפוֹלְחָנָא דְּמֵאֲרִיָּה, וְאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרֵייתָא, קוּדְשָׁא בְּרִידָה הוּא שְׁאֲרִי עֲלוּי וּשְׁכִינְתָּא אֲשֶׁתִּתְּפָא בְּהַדִּיָּה. כִּיּוֹן דְּבַר נְשׁ אֲתֵי לְאַסְתַּאבָּא, שְׁכִינְתָּא אֲסִתְּלַקַּת מִנִּיָּה, קוּדְשָׁא בְּרִידָה הוּא אֲתֵרְחִיק מִנִּיָּה, וְכָל סְטְרָא דְּקְדוּשָׁה דְּמֵאֲרִיָּה מְרַחֲקִין מִנִּיָּה, וּשְׁאֲרִי עֲלֵיהּ רוּחַ מְסֻאָבָא וְכָל סְטְרָא דְּמְסֻאָבָא, אֲתֵי לְאַתְּדַכָּא מְסִייעִין לֵיהּ. בְּתַר דְּאַתְּדַכֵּי וְאַהֲדַר בְּתַשׁוּבָה, הֵהוּא דְּאַסְתַּלַּק מִנִּיָּה אֲהֲדַר, וּשְׁאֲרִי עֲלוּי.

פִּתַח וְאָמַר, וְלָקַח לְמִטְהַר שְׁתֵּי צַפְרִים חַיּוֹת טְהוֹרוֹת וְעַץ אֶרֶז וּשְׁנֵי תוֹלְעֵת וְאִזּוּב. בֵּא רָאָה, אָדָם שְׁמִשְׁתַּדַּל בְּעִבּוּדַת רְבוּנוּ וּמִשְׁתַּדַּל בְּתוֹרָה, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹרְהַ עֲלוּי, וְהַשְׁכִּינָה מִשְׁתַּתְּפַת עִמּוּ. כִּיּוֹן שְׁאָדָם בָּא לְהַטְמָא, הַשְׁכִּינָה מְסִתְּלַקַּת מִמֶּנּוּ, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְּרַחֵק מִמֶּנּוּ, וְכָל צַד הַקְּדוּשָׁה שֶׁל רְבוּנוּ מְרַחֲקִים מִמֶּנּוּ, וְשׁוֹרְהַ עֲלוּי רוּחַ טְמֵאָה וְכָל צַד הַטְּמָאָה. אִם בָּא לְהַטְהַר, מְסִיעִים אוֹתוֹ. אַחַר שְׁנִטְהַר וְחִזַּר בְּתַשׁוּבָה, אוֹתוֹ שֶׁהִסְתַּלַּק מִמֶּנּוּ חוֹזֵר וְשׁוֹרְהַ עֲלוּי.

תָּא חֲזִי, כְּתִיב וְלָקַח לְמִטְהַר שְׁתֵּי צַפְרִים חַיּוֹת טְהוֹרוֹת. כִּיּוֹן דְּאָמַר, שְׁתֵּי צַפְרִים, לֹא יִדְעָנָא דְּאִינוּן חַיּוֹת, אֶלְא, הָא אוּקְמוּיָהּ, אֲבָל חַיּוֹת, חַיּוֹת מִמָּשׁ. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (יחזקאל א) וְאֶרֶא הַחַיּוֹת, לְקַבֵּל אֶתְרַ דִּינְקֵי מִנִּיָּהּ וּנְבִיאֵי מְהִימְנֵי, וְעַץ אֶרֶז הָא אֲתַמַּר, וּשְׁנֵי תוֹלְעֵת, סְטְרַ סוּמְקָא דְּגִבּוֹרָה דְּאַשְׁתַּתְּפַת בְּהַדִּיָּה בְּקְדָמִיתָא. וְאִזּוּב, דָּא ו' זַעֲרָא, דִּינְיֵיק לֵיהּ לְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל, וּבְגִין כֶּךָ, עַץ אֶרֶז וְאִזּוּב, אֲזֵלְוּן כְּחַדָּא, וְעַל דָּא ו' ו' כְּחַדָּא אֲשֶׁתְּכַחוּ, חַד עֲלָאָה, וְחַד זַעֲרָא, וְקַרְיִין לוֹן, ו' עֲלָאָה, ו' תַּתְּאָה. וְכִלְהוּ אֲהֲדַרוּ לְשַׁרְיָא עֲלוּי בְּגִין דְּהָא אֲתַדְּכֵי, לְקַבֵּל אֲלֵינוּ, לְתַתָּא (מִנִּיָּהּ), עַץ אֶרֶז וְאִזּוּב וּשְׁנֵי תוֹלְעֵת אֲשֶׁתְּכַחוּ (בשמא) בְּדְכִיּוֹתָא דָּא, וְתַלְיִין מֵאֲלֵין עֲלֵאֵין.

בֵּא רָאָה, כְּתוּב וְלָקַח לְמִטְהַר שְׁתֵּי צַפְרִים חַיּוֹת טְהוֹרוֹת. כִּיּוֹן שְׁאָמַר שְׁתֵּי צַפְרִים, לֹא יִדְעָנוּ שְׁהוּן חַיּוֹת? אֶלְא הֲרֵי פְּרָשׁוּיָהּ, אֲבָל חַיּוֹת, חַיּוֹת מִמָּשׁ, כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר (יחזקאל א) וְאֶרֶא הַחַיּוֹת, כְּנֶגֶד הַמְּקוֹם שְׁיִוְנְקִים מֵהֶם הַנְּבִיאִים הַנְּאֻמְנִים. וְעַץ אֶרֶז, הֲרֵי נִתְּבָאָר. וּשְׁנֵי תוֹלְעֵת, הַצַּד הָאָדָם שֶׁל גִּבּוֹרָה שֶׁהִשְׁתַּתְּפַת עִמּוּ בְּרֵאשׁוּנָה. וְאִזּוּב, זוֹ ו' קְטֻנָּה שְׁמִינִיקָה אֶת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וּמִשׁוּם כֶּךָ עַץ אֶרֶז וְאִזּוּב הוֹלְכִים יַחַד, וְעַל כֵּן ו' ו' נִמְצְאוּ כְּאֶחָד, אֶחָד עֲלִיוֹן וְאֶחָד קְטוֹן, וְקוֹרְאִים לְהֶם ו' עֲלִיוֹנָה, ו' תַּחְתּוֹנָה. וְכִלְסַם חוֹזְרִים לְשִׁרְוֹת עֲלוּי, מִשׁוּם שְׁהֲרֵי נִטְהַר.

כַּנְגַד אֵלֶּה לַמָּטָה (מהם) - עַץ אֶרֶז וְאַזּוֹב וְשָׁנִי תוֹלַעַת נִמְצָאוּ (בשם) בַּגְּדָלָה
הַזֶּה, וְתַלְוִיִּים מִהָעֲלִיּוֹנוֹת הֶלְלוּ.

רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יֶצְחָק הָיוּ אֲזָלִי בְּאַרְחָא. יָתְבוּ בְּהֵוְיָא בֵּי חֻקְלָא וְצִלוּ. בְּתַר
דְּסִיִּימוּ צְלוֹתָא קָמוּ וְאַזְלוּ. פְּתַח רַבִּי יְהוּדָה בְּמַלֵּי דְאוּרִייתָא. וְאַמֵּר, (משלי א)
עַץ חַיִּים הִיא לַמַּחְזִיקִים בָּהּ וְתוֹמְכֵיהָ מְאוּשֵׁר. עַץ חַיִּים, דָּא אוּרִייתָא,
דְּאִיהִי אֵילָנָא עֲלָאָה רַבָּא וְתַקִּיף. תּוֹרָה, אֲמַאי אֶקְרִי תּוֹרָה. בְּגִין דְּאוּרִי
וְגַלִּי בְּמָה דְּהוּה סְתִים דְּלֹא אֲתִידַע. חַיִּים, דְּכָל חַיִּים דְּלַעֲיִלָּא בָּהּ אֲתַפְּלִלוּ,
וּמְנָה נְפָקִין. לַמַּחְזִיקִים בָּהּ, לְאַיְנוּן דְּאַחֲדִין בָּהּ, דְּמֵאן דְּאַחֲדִין בְּאוּרִייתָא
אַחֲדִין בְּכֻלָּא, אַחֲדִין לְעִילָא וְתַתָּא. וְתוֹמְכֵיהָ מְאוּשֵׁר, מֵאן תוֹמְכֵיהָ. אֵלִין
אֵינּוּן דְּמַטִּילִין מְלָאי, לְכִיסּוֹן שֶׁל תַּלְמִידֵי חֻכְמִים, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ.

רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יֶצְחָק הָיוּ הוֹלְכִים בְּדַרְדָּרָא. יָשְׁבוּ בְּאוֹתוֹ שְׂדֵה וְהִתְפַּלְלוּ.
אַחַר שְׁסִימוּ אֶת הַתְּפִלָּה, קָמוּ וְהִלְכוּ. פְּתַח רַבִּי יְהוּדָה בְּדַבְּרֵי תּוֹרָה
וְאַמֵּר, (משלי א) עַץ חַיִּים הִיא לַמַּחְזִיקִים בָּהּ וְתוֹמְכֵיהָ מְאוּשֵׁר. עַץ חַיִּים -
זוֹ הַתּוֹרָה, שֶׁהִיא עַץ עֲלִיוֹן גָּדוֹל וְחֹזֵק. תּוֹרָה, לְמָה נִקְרְאת תּוֹרָה?
מְשׁוּם שֶׁמּוֹרָה וּמְגַלָּה אֶת מַה שֶׁהִיא סְתוּם וְלֹא יָדוּעַ. חַיִּים, שְׁכָל
הַחַיִּים שֶׁלְמַעַל נִכְלְלוּ בָּהּ, וּמְנָה יוֹצְאִים. לַמַּחְזִיקִים בָּהּ, אֶת אוֹתָם
שְׁאוּחִזִּים בָּהּ, שְׁמִי שְׁאוּחִז בַּתּוֹרָה אוֹחִז בְּכָל. אַחוּז לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה.
וְתוֹמְכֵיהָ מְאוּשֵׁר, מִי זֶה תוֹמְכֵיהָ? אֵלוֹ אוֹתָם שְׁמַטִּילִים מְלָאי לְכִיסּוֹם
שֶׁל תַּלְמִידֵי חֻכְמִים, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרוּהָ.

וְתוֹמְכֵיהָ, זְכִי לְנַבִּיאֵי מְהִימְנֵי דִיפְקוֹן מֵנִיה. מְאוּשֵׁר, אֵל תַּקִּרִי מְאוּשֵׁר,
אַלָּא מְרֵאשׁוּ, אֵינּוּן תַּמְכִּין לְאוּרִייתָא, מְרֵאשׁוּ וְעַד סוּפוֹ. מְרֵאשׁוּ, דָּא
רִישָׁא דְכֻלָּא דְאַקִּרִי רֵאשׁ, דְּכַתִּיב, (משלי ח) מַעוֹלָם נִסְכַּתִּי מְרֵאשׁ. וְרֵאשׁ דָּא
חֻכְמָה, דְּאִיהִי רִישָׁא לְכָל גּוּפָא, וְגוּפָא אֲתַפְּשֵׁט בֵּיהּ עַד סִיּוּמָא דְשִׂית
סְטָרִין, וְתוֹמְכֵיהָ, כְּמָה דְּאַתְּ אֵמֵר, (שִׁיר הַשִּׁירִים ה) שׁוֹקִיו עֲמוּדֵי שֵׁשׁ. דְּאֵינּוּן
דְּמַטִּילִין מְלָאי לְכִיסּוֹן שֶׁל תַּלְמִידֵי חֻכְמִים אֵינּוּן תַּמְכִּין לְאוּרִייתָא מְרֵאשׁ
עַד סִיּוּמָא דְּגוּפָא, וְכָל מְהִימְנוּתָא, בֵּיהּ תַּלְיָא, וְאַתְמָד. וְזְכִי לְבַנְיָן דִּיתְחַזוּן
לְנַבִּיאֵי מְהִימְנֵי.

וְתוֹמְכֵיהָ, זֹכָה שְׁיִצְאוּ מִמֶּנּוּ נְבִיאִים נְאֻמָּנִים. מְאוּשֵׁר, אֵל תַּקִּרִי מְאוּשֵׁר
אַלָּא מְרֵאשׁוּ. אוֹתָם הַתּוֹמְכִים שֶׁל הַתּוֹרָה מְרֵאשׁוּ וְעַד סוּפוֹ. מְרֵאשׁוּ,
עַד הֵרֵאשׁ שֶׁל הַכֹּל שֶׁנִּקְרָא רֵאשׁ, שְׁכַתוֹב (שם ח) מַעוֹלָם נִסְכַּתִּי מְרֵאשׁ.
וְרֵאשׁ זֶה חֻכְמָה, שֶׁהִיא הֵרֵאשׁ לְכָל הַגּוּף, וְהַגּוּף מִתְפַּשֵּׁט בָּהּ עַד הַסִּיּוּם
שֶׁל שֵׁשֶׁת הַצְּדָדִים וְתוֹמְכֵיהָ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שִׁיר ה) שׁוֹקִיו עֲמוּדֵי שֵׁשׁ.
שְׁאוֹתָם שְׁמַטִּילִים מְלָאי לְכִיסּוֹם שֶׁל תַּלְמִידֵי חֻכְמִים, הֵם תוֹמְכִים אֶת

הַתּוֹרָה מִהֲרֹאֵשׁ עַד סִיּוּם הַגּוֹף, וְכֹל הָאֲמוּנָה בּוֹ תְלוּיָהּ, וְנִתְמַדּוּ. וְזוֹכָה לְבָנִים שְׂיָרְאוּ לְנִבְיָאִים נְאֻמָּנִים.

רַבִּי יִצְחָק פְּתַח, (ויקרא א) וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר יְיָ אֵלָיו מֵאֵהָל מוֹעֵד לֵאמֹר. וַיִּקְרָא אֶלֶף זְעִירָא, אֲמַאי. אֶלָּא בְּגִין לְאַחְזָאָה מֵאֵן הוּא הֵהוּא דְקָרָא, הֵהוּא דְשָׂרִי בְּמִקְדָּשָׁא, וְכִדְּיֵן זְמִין לְמֹשֶׁה, כְּמֵאֵן דְּזָמִין אוּשְׁפִּיזָא. הֵכָא אִי זְעִירָא, הֵתָם אִי רַבְתָּא, אָדָם שֵׁת אָנוּשׁ. (סי"א אדס) דָּא שְׁלִימוּ דְכֻלָּא.

רַבִּי יִצְחָק פְּתַח, וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו מֵאֵהָל מוֹעֵד לֵאמֹר. וַיִּקְרָא, אֶלֶף קִטְנָה, לְמָה? אֶלָּא כְּדִי לְהִרְאוֹת מִיְהוּ אוֹתוֹ שְׁקָרָא - אוֹתוֹ שְׁשָׂרוּי בְּמִקְדָּשׁ, וְאִזּוּ זְמַן אֶת מֹשֶׁה כְּמוֹ שְׂמִזְמִין אוֹרְחַ. כָּאֵן אִי קִטְנָה, שָׁם אִי גְדוּלָה. אָדָם שֵׁת אָנוּשׁ. (אדס) זוֹ שְׁלֵמוֹת הַכֹּל.

תָּא חֲזִי, מַה בֵּין מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן, הִי מְנִיְהוּ עֲלָאָה. אֶלָּא מֹשֶׁה עֲלָאָה, מֹשֶׁה שׁוֹשְׁבֵינָא דְמִלְכָּא, אַהֲרֹן שׁוֹשְׁבֵינָא דְמִטְרוּנִיתָא. מִתַּל לְמִלְכָּא דְהוּא לִיָּה מִטְרוּנִיתָא עֲלָאָה. מַה עֵבֵד. יְהִי לָהּ שׁוֹשְׁבֵינָא לְתַקְנָא לָהּ וּלְאַסְתִּיכָלָא בְּמַלְי דְבֵיתָא. וְעַל דָּא, כְּדֵי עֵייל שׁוֹשְׁבֵינָא דָּא לְמִלְכָּא, לָא עֵייל אֶלָּא עִם מִטְרוּנִיתָא, הִדָּא הוּא דְכִתִּיב, בְּזֹאת יָבֵא אַהֲרֹן וְגו'.

בֵּא וּרְאֵה מַה בֵּין מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן, מִי מְהִים עֲלִיוֹן? אֶלָּא מֹשֶׁה הוּא הָעֲלִיוֹן, מֹשֶׁה הוּא שׁוֹשְׁבֵין הַמְּלָךְ, וְאַהֲרֹן שׁוֹשְׁבֵין הַגְּבִירָה. מְשַׁל לְמִלְכָּא שְׁהִיתָה לוֹ גְּבִירָה עֲלִיוֹנָה. מַה עֲשֵׂה? נָתַן לוֹ שׁוֹשְׁבֵין לְתַקּוֹן אוֹתָהּ וּלְהַסְתַּכֵּל בְּדַבְרֵי הַבַּיִת. וְעַל כֵּן, כְּשֶׁנִּכְנַס הַשׁוֹשְׁבֵין הַזֶּה לְמִלְכָּא, לֹא נִכְנַס אֶלָּא רַק עִם הַגְּבִירָה. זֶהוּ שְׁכִתּוּב בְּזֹאת יָבֵא אַהֲרֹן וְגו'.

מֹשֶׁה שׁוֹשְׁבֵינָא לְמִלְכָּא, בְּגִין כְּדֵי אֲזַדְמֵן כְּאוּשְׁפִּיזָא, וּלְבַתֵּר, וַיְדַבֵּר יְיָ אֵלָיו. אַהֲרֹן הוּא שׁוֹשְׁבֵינָא לְמִטְרוּנִיתָא, וְכֹל מְלוּי הוּוּ, לְפִיִּסָּא לְמִלְכָּא בְּמִטְרוּנִיתָא, וַיִּתְפָּיִס מִלְכָּא בְּהִדָּה. וְעַל דָּא בְּגִין דְּאִיְהוּ, שׁוֹשְׁבֵינָא לָהּ שׁוּי מְדוּרִיָּה בְּהִדָּה, לְתַקְנָא בֵּיתָא וּלְעֵינָא תְדִיר בְּמַלְי דְבֵיתָא. וְעַל דָּא אֲתַתְּקוֹן כְּגוֹוָנָא דְלַעֲיָלָא, וְאַקְרִי כַּהֵן גְּדוּל. מְנָא לָן. דְכִתִּיב, (תהלים קי) אֲתָה כַּהֵן לְעוֹלָם עַל דְּבַרְתִּי מִלְכִּי צְדִק.

מֹשֶׁה הוּא שׁוֹשְׁבֵין הַמְּלָךְ, מְשׁוּם כְּדֵי הַזְדַּמֵּן כְּאוֹרְחַ, וְאַחַר כְּדֵי - וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו. אַהֲרֹן הוּא שׁוֹשְׁבֵין שֶׁל הַגְּבִירָה, וְכֹל דְּבָרָיו הֵיוּ לְפִיִּס אֶת הַמְּלָךְ עִם הַמִּלְכָּה, וַיִּתְפָּיִס הַמְּלָךְ עִמָּה. וְעַל כֵּן, מְשׁוּם שֶׁהוּא שׁוֹשְׁבֵין שְׁלָהּ, הוּא שָׁם מְדוּרוֹ עִמָּה לְתַקּוֹן אֶת הַבַּיִת וּלְעֵין תְּמִיד בְּדַבְרֵי הַבַּיִת.

ועל כן התפתח כמו שלמעלה, ונקרא כהן גדול. מנין לנו? שכתוב (תהלים קי) אתה כהן לעולם על דברתי מלפי צדק.

דף נ"ד ע"א

ובגין כך כל מה דאצטריך מבי מלכא, נטיל, ולית מאן דימחי בידיה. ועל דא הוא קאים לדכאה לכל אינון דעאלין לבי מטרוניתא, בגין דלא (דף נ"ד ע"א) ישתכח מסאבא באינון בני היכלא. ובגין כך כתיב, ולקח למטהר שתי צפרים וגו'.

ומשום כך, כל מה שצריך מבית המלך הוא נוטל, ואין מי שימחה בידו. ולכן הוא עומד לטהר את כל אותם שנכנסים לבית הגבירה, כדי שלא תמצא טמאה באותם בני ההיכל, ומשום כך כתוב ולקח למטהר שתי צפרים וגו'.

רבי יהודה פתח ואמר, (תהלים ב) יושב בשמים ישחק יי' ילעג למו. יושב בשמים ישחק, דא יצחק דאתי מסטרא דחמרא, נהיר בקדמיתא, וחייך, ולבתר זעים ותריך. הדא הוא דכתיב יושב בשמים ולא כתיב, יושב שמים. ישחק, נהיר וחייך. ועל דא דינא נהיר וחייך, להו לרשיעיא.

רבי יהודה פתח ואמר, (תהלים ב) יושב בשמים ישחק ה' ילעג למו. יושב בשמים ישחק - זה יצחק שבא מצד היין, מאיר בראשונה, וצוחק, ואחר כך זועם ומגרש. זהו שכתוב יושב בשמים ישחק, ולא כתוב יושב שמים. ישחק, מאיר וצוחק. ועל כן הדין מאיר וצוחק להם לרשעים.

ולבתר מה כתיב, אז ידבר אלימו באפו ובחרונו יבהלמו. וכך ארחי דחייבא, קודשא בריך הוא נהיר להו בהאי עלמא, ונהיר לון אנפין כחמרא, דנהיר בקדמיתא, ולבתר זעים וקטיל. וקודשא בריך הוא משיך לון לחייבא, אי יהדרון לקבליה, זאות, ואי לא שצי לון מההוא עלמא דאתי, ולית לון ביה חולקא, וישתצון מכלא. אתון לאתדכאה, מסיעין לון. וקודשא בריך הוא מדכי לון וקריב לון לגביה, וקארי עליהו שלום. הדא הוא דכתיב (ישעיה נז) שלום שלום לרחוק ולקרוב וגו'. (ויקרא ט"ז) ואשה כי זוב זוב דמה ימים רבים בלא עת נדתה וגו'. רבי חייא פתח ואמר, (זכריה יד) הנה יום בא ליני וחלק שללך בקרבך. האי קרא הכי מבעי ליה,

הֵנָּה יוֹם יָבֵא, מֵאִי, הֵנָּה יוֹם בָּא. אֲלֵא שֶׁכֶּבֶר בָּא, עַד לֹא אֲבָרִי עֲלֵמָא, וְהוּא יוֹם דְּבִיָּה יַעֲבִיד דִּינָא לְחַיִּיבָא. וְהוּא יוֹם דְּבִיָּה יִתְפָּרַע קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְאִינוּן דְּעֵקוּן לֹון לְיִשְׂרָאֵל. הָאִי יוֹם בָּא וְקָאִים קָמִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְתִבַּע מְנִיָּה לְמַעֲבַד דִּינָא וְלִשְׁצָאָה עֲבוּדַת פּוֹכְבִּים וּמְזֻלוֹת, וְאַתִּיחִיב לִיָּה רְשׁוּ, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (זכריה יד) וְאַסְפְּתִי אֶת כָּל הַגּוֹיִם אֶל יְרוּשָׁלַם לְמַלְחָמָה וְגוֹ'.

וְאַחַר כֵּן מָה כְּתוּב? אִזְּוֹ יְדַבֵּר אֲלֵימוּ בְּאִפּוּ וּבְחֵרוֹנוּ יְבַהֲלֵמוּ. וְכֵן דְּרַכִּי הֲרִשְׁעִים - הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְאִיר לָהֶם בְּעוֹלָם הַזֶּה, וּמְאִיר לָהֶם כְּמוֹ זֵין שְׂמֵאִיר בְּרֵאשׁוֹנָה, וְאַחַר כֵּן זֹעִים וְהוֹרֵג. וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מוֹשֵׁב אֶת הֲרִשְׁעִים, אִם יִחְזְרוּ כְּנִגְדּוֹ - יָפֵה. אִם לֹא - הוּא מְכַלָּה אוֹתָם מֵאוֹתוֹ הָעוֹלָם הַבָּא, וְאִין לָהֶם בּוֹ חֵלֶק וַיִּשְׁמְדוּ מֵהַכֵּל. בָּא לְהַטְהֵר - מְסִיעִים לָהֶם, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְטַהֵר אוֹתָם וּמְקַרֵּב אוֹתָם אֵלָיו וְקוֹרָא עֲלֵיהֶם שְׁלוֹם. זֶהוּ שְׁכַתוּב שְׁלוֹם שְׁלוֹם לְרַחוּק וְלִקְרוֹב וְגוֹ'. וְאַשֶׁה כִּי יָזוּב זֹב דְּמָה יָמִים רַבִּים בְּלֹא עֵת נְדָתָהּ וְגוֹ'. רַבִּי חֵיָא פְּתַח וְאַמַר, (זכריה יד) הֵנָּה יוֹם בָּא לְה' וְחֵלֶק שְׁלֵלָהּ בְּקִרְבָּהּ. הַפְּסוּק הַזֶּה כֵּן הִיָּה צְרִיךְ לְהִיּוֹת: הֵנָּה יוֹם יָבֵא. מָה זֶה הֵנָּה יוֹם בָּא? אֲלֵא שֶׁכֶּבֶר בָּא טָרַם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, וְהוּא הַיּוֹם שֶׁבּוֹ יַעֲשֶׂה דִין לְרִשְׁעִים, וְהוּא הַיּוֹם שֶׁבּוֹ יִפְרַע הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מֵאוֹתָם שֶׁהִצִּיקוּ לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל. הַיּוֹם הַזֶּה בָּא וְעוֹמֵד לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּמְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ לַעֲשׂוֹת דִּין וּלְכַלּוֹת עוֹבְדֵי פּוֹכְבִּים וּמְזֻלוֹת, וְנִתְּנָת לּוֹ רְשׁוּת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ס) וְאַסְפְּתִי אֶת כָּל הַגּוֹיִם אֶל יְרוּשָׁלַם לְמַלְחָמָה וְגוֹ'.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, תִּרְוִין יוֹמִין אֵינּוּן לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, חַד שְׂאֲרֵי עַמִּיָּה, וְחַד אֲתֵי לְקַמִּיָּה, וּבְאֵלִין עֲבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קְרַבִּין בְּכֻלָּא. וְכַד הָאִי יוֹמָא, אֲתֵי לְאַגְחָא קְרַבָּא, אֲזִדְּנוּג בְּהַהוּא יוֹמָא אַחְרָא, וְנִטִּיל זֵינִין עַל זֵינִיָּה, וְאַגַּח קְרַבָּא בְּכֻלָּא, בְּאֵינּוּן רְאֵמִין וּנְמוּכִין. הַדָּא הוּא דְכְּתִיב, (ישעיה ב) כִּי יוֹם לֵיָּי צְבָאוֹת, עַל כָּל גְּאָה וְרָם וְעַל כָּל נֶשֶׂא וְשָׁפֵל.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, שְׁנֵי יָמִים הֵם לְקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אַחַד שְׂרוּי עַמּוֹ, וְאַחַד בָּא לְפָנֵינוּ, וּבְאֵלוּ עוֹשֶׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא קְרַבּוֹת עִם הַכֵּל. וְכִשְׁבָּא הַיּוֹם הַזֶּה לְעֵרְךָ קְרַב, הוּא מְזַדְּוֹג עִם אוֹתוֹ יוֹם אַחַר, וְנוֹטֵל כְּלֵי זֵין עַל כְּלֵי זֵינוּ, וְעוֹרֵךְ קְרַב בְּכֻלָּם, בְּאוֹתָם רְמִים וּנְמוּכִים. זֶהוּ שְׁכַתוּב (ישעיה ב) כִּי יוֹם לְה' צְבָאוֹת עַל כָּל גְּאָה וְרָם וְעַל כָּל נֶשֶׂא וְשָׁפֵל.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, וְאַשֶׁה כִּי יָזוּב זֹב דְּמָה וְגוֹ'. הֵינִינוּ דְכְּתִיב, (ישעיה לד) חָרַב לֵיָּי מְלָאָה דָם. מְלָאָה דָם וְדָאִי, דְכְּתִיב כִּי יָזוּב זֹב דְּמָה יָמִים רַבִּים. בְּלֹא עֵת נְדָתָהּ, הֵינִינוּ דְכְּתִיב, (דניאל ט) וַיִּשְׁקוֹד יְיָ עַל הָרַעָה וַיְבִיאָהּ עֲלֵינוּ. דְתַנִּינָן,

קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא אֶקְדִים פּוֹרְעָנוּתָא לְעִלְמָא, חֵיבֵיָא מְקַדְמִין פּוֹרְעָנוּתָא בְּחוּבֵיהוֹן לְמִיתֵי לְעִלְמָא, אוּ כִי תַזוּב עַל נְדָתָהּ. הֵינּוּ (ויקרא כו) וַיִּסְפְּתִי לְיִסְרָה אֶתְכֶם, מֵהוּ וַיִּסְפְּתִי לְיִסְרָה. אוּסִיף דִּינָא עַל דִּינָא, וְאַתְּן דְּמָא עַל דְּמָא, יִתִיר עַל מַה דְּאִית בְּהֵהוּא חָרַב לֵינִי מְלָאָה דָם.

רְבִי שְׁמַעוֹן אָמַר, וְאַשֶׁה כִּי יִזוּב זֹוּב דְּמָה וְגוֹי. הֵינּוּ שְׁפָתוֹב, (שם לד) חָרַב לְהִי מְלָאָה דָם. מְלָאָה דָם וְדָאִי, שְׁפָתוֹב כִּי יִזוּב זֹוּב דְּמָה יָמִים רַבִּים. בְּלֹא עֵת נְדָתָהּ, הֵינּוּ שְׁפָתוֹב (דניאל ט) וַיִּשְׁקֹד הִי עַל הָרְעָה וַיְבִיֶאֱהָ עֲלֵינוּ. שְׁשֻׁנֵינוּ, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְקַדִּים פְּרַעְנוֹת לְעוֹלָם, וְהַרְשָׁעִים מְקַדִּימִים אֶת הַפְּרַעְנוֹת בְּחֻטְאֵיהֶם לְבֹא לְעוֹלָם. אוּ כִי תַזוּב עַל נְדָתָהּ, הֵינּוּ (ויקרא כו) וַיִּסְפְּתִי לְיִסְרָה אֶתְכֶם. מַה זֶה וַיִּסְפְּתִי לְיִסְרָה? אוּסִיף דִּין עַל דִּין וְאַתְּן דָם עַל דָם יוֹתֵר עַל מַה שְׁיֵשׁ בְּאוֹתָהּ הַחָרַב לְהִי מְלָאָה דָם.

כְּתִיב, (בראשית ח) לֹא אוּסִיף לְקַלֵּל עוֹד אֶת הָאֲדָמָה בְּעִבּוֹר הָאָדָם. מֵהוּ לֹא אוּסִיף. אֲלֵא, לֹא אֶתְּן עוֹד תּוֹסַפֵּת לְהֵהוּא חָרַב, אֲלֵא כְּגוֹוֹנָא דִּיכִיל עֲלִמָא לְמַסְבַּל. וְהָא כְּתִיב וַיִּסְפְּתִי. אֲלֵא לְיִסְרָה כְּתִיב, וְלֹא לְשִׁיחָאָה. הֲדָא הוּא דְכְּתִיב, אוּ כִי תַזוּב עַל נְדָתָהּ.

כְּתוּב, לֹא אֶסֶף לְקַלֵּל עוֹד אֶת הָאֲדָמָה בְּעִבּוֹר הָאָדָם. מַה זֶה לֹא אֶסֶף? אֲלֵא, לֹא אֶתְּן עוֹד תּוֹסַפֵּת לְאוֹתָהּ חָרַב, אֲלֵא כְּמוֹ שְׂיָכוֹל הָעוֹלָם לְסַבַּל. וְהֵרִי כְּתוּב וַיִּסְפְּתִי? אֲלֵא כְּתוּב לְיִסְרָה, וְלֹא לְכָלוֹת. זֶהוּ שְׁפָתוֹב אוּ כִי תַזוּב עַל נְדָתָהּ.

כָּל יָמֵי זֹוּב טוּמְאַתָּהּ. מֵהוּ כָּל יָמֵי זֹוּב טוּמְאַתָּהּ. אֲלֵא חֵיבֵיָא מְסַאֲבִין בְּחוּבֵיהוֹן לְגַרְמִיהוֹן, וּמְסַאֲבִין לְאַתֵּר אַחְרָא, כְּמַה דְּאַתְּ אָמַר, (במדבר יט) כִּי אֶת מְקַדֵּשׁ יְיָ טָמֵא. וְאַתְּעַר רוּחַ מְסַאֲבָא עֲלֵיהוּ. וְלִזְמַנָּא דְאַתְּי, זְמִין קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא לְדַכְּאָה לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל וְלֵאעֲבָרָא לְהֵהוּא רוּחָא מְסַאֲבָא מְעִלְמָא. דְכְּתִיב, (ישעיה נב) לֹא יוּסִיף יָבֵא בְּךָ עוֹד עֶרֶל וְטָמֵא. וּכְתִיב (זכריה יג) וְאַתְּ רוּחַ הַטּוּמְאָה אֲעֵבִיר מִן הָאָרֶץ. מִן הָאָרֶץ וְדָאִי. (מאן דַּאֲתִי לַאֲסַתְאבָא מְסַאֲבִין לִיה וְדָאִי)

כָּל יָמֵי זֹוּב טָמְאַתָּהּ. מַה זֶה כָּל יָמֵי זֹוּב טָמְאַתָּהּ? אֲלֵא שְׁהַרְשָׁעִים מְטָמְאִים אֶת עַצְמָם בְּחֻטְאֵיהֶם וּמְטָמְאִים מְקוּם אַחַר, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (במדבר יט) כִּי אֶת מְקַדֵּשׁ הִי טָמֵא. וּמְעוֹרְרִים רוּחַ טָמְאָה עֲלֵיהֶם. וְלַעֲתִיד לְבֹא עֲתִיד הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְטַהַר אֶת יִשְׂרָאֵל וְלַהֲעֵבִיר אֶת אוֹתָהּ רוּחַ טָמְאָה מִן הָעוֹלָם, שְׁפָתוֹב לֹא יוּסִיף יָבֵא בְּךָ עוֹד עֶרֶל

וְטָמֵא. וְכָתוּב וְאֵת רוּחַ הַטְּמֵאָה אֶעְבִּיר מִן הָאָרֶץ. מִן הָאָרֶץ וְדָאִי. (מי)
שבא להטמא, מטמאים אותו ודאי).

רַבִּי חִזְקִיָּה הָיָה יְתִיב קַמִּיה דְּרַבִּי אֶלְעָזָר, לִילָא חַד קָמוּ בְּפִלְגוֹת לִילָא
לְמַלְעֵי בְּאוּרֵייתָא. פְּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (קהלת ו) בְּיוֹם טוֹבָה הָיָה בְּטוֹב
וְגוֹי גַם אֵת זֶה לְעוֹמֵת זֶה עָשָׂה הָאֱלֹהִים וְגוֹי. בְּיוֹם טוֹבָה הָיָה בְּטוֹב, בְּזִמְנָא
דְּאֶסְגִּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חֲסֵד בְּעֵלְמָא, בְּעֵי בַר נֶשׁ לְמִיחָד בְּשׁוּקֵי
וְלֹא תַחֲזָא קָמִי כְּלָא, דְּהָא כֹּד שְׂאֲרֵי טִיבוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעֵלְמָא,
בְּכֵלְא שְׂאֲרֵי, וּבְכֵלְא עֵבִיד טִיבוּ וְאֶסְגִּי לִיה בְּעֵלְמָא. וּבְגִין כֹּד, יִתְחַזֵּי בַר נֶשׁ
בְּאִתְגְּלֵא בְּשׁוּקֵי, וְיַעֲבִיד טִיבוּ דְּלִשְׂרֵי עֲלִיה טִיבוּ אֶחָרָא. הֲדָא הוּא דְּכָתִיב
בְּיוֹם טוֹבָה הָיָה בְּטוֹב. הָיָה בְּטוֹב וְדָאִי.

רַבִּי חִזְקִיָּה הָיָה יוֹשֵׁב לְפָנֵי רַבִּי אֶלְעָזָר. לִילָא אֶחָד קָמוּ בְּחֻצוֹת הַלִּילָה
לְעֶסֶק בְּתוֹרָה. פְּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (קהלת ו) בְּיוֹם טוֹבָה הָיָה בְּטוֹב
וְגוֹי, גַם אֵת זֶה עָמַת זֶה עָשָׂה הָאֱלֹהִים וְגוֹי. בְּיוֹם טוֹבָה הָיָה בְּטוֹב -
בְּזִמְן שְׂמֵרְבָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא חֲסֵד בְּעוֹלָם צְרִיךְ אָדָם לְלַכֵּת
בְּשׁוּקִים וְלַהֲרֹאוֹת לְפָנֵי הַכֹּל, שְׁהֲרֵי כְּשִׂמְתַחִיל טוֹבוּ שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא בְּעוֹלָם, הוּא שׁוֹרָה בְּכֹל, וּבְכֹל הוּא עוֹשֶׂה טוֹב וּמְרַבֵּה אוֹתוֹ
בְּעוֹלָם. וּמִשׁוּם כֹּד יִרְאֶה אָדָם בְּגִלּוּי בְּשׁוּקִים, וְיַעֲשֶׂה טוֹב שְׂיִשְׁרָה
עָלָיו טוֹב אַחֵר. זֶהוּ שְׂכָתוּב (סו) בְּיוֹם טוֹבָה הָיָה בְּטוֹב. הָיָה בְּטוֹב
וְדָאִי.

דף נ"ד ע"ב

וּבְיוֹם רַעָה רָאָה. לֹא כְּתִיב וּבְיוֹם רַעָה הָיָה בְּרַע, אֶלְא, בְּיוֹם רַעָה רָאָה.
דְּהָא בְּשַׁעֲתָא דְּדִינָא תִּלְיָא בְּעֵלְמָא, לֹא לְבַעֵי לִיה לְאִינִישׁ לְאִתְחַזָּא
בְּשׁוּקָא (דף נ"ד ע"ב) וּלְמִיחָד יְחִידָאָה בְּעֵלְמָא. דְּהָא כֹּד דִּינָא שְׂרִיא בְּעֵלְמָא,
עַל כְּלָא שְׂאֲרֵי. וּמֵאן דְּפָגַע בֵּיה, וְאֶעְרַע קַמִּיה, יִתְדֹן בְּהוּא דִּינָא. וּכְדִין
כְּתִיב, (משלי יג) וַיֵּשׁ נִסְפָּה בְּלֹא מִשְׁפָּט. דְּהָא מִשְׁפָּט אֶסְתַּלַּק מִצְדָּק, וְלֹא
שְׂרִיין דָּא בְּדָא עַל עֵלְמָא. וְעַל דָּא רָאָה. רָאָה וְהוּי נָטִיר, אֲשַׁנַּח וְעִיין לְכֹל
סָטֵר. וְהוּי יָדַע, דְּבִכְלָהוּ שְׂרִיא דִּינָא, וְלֹא תַפּוּק לְבַר, וְלֹא תַתְחַזֵּי בְּשׁוּקָא,
בְּגִין דְּלֹא יִשְׂרֵי עֲלֵד. מֵאִי טַעְמָא. בְּגִין דְּגַם אֵת זֶה לְעַמַּת זֶה עָשָׂה הָאֱלֹהִים.
כְּמָה דְּכֹד שְׂאֲרֵי טִיבוּ בְּעֵלְמָא שְׂאֲרֵי עַל כְּלָא, כֹּד, כֹּד שְׂרִיא דִּינָא בְּעֵלְמָא
שְׂאֲרֵי עַל כְּלָא, וּמֵאן דְּאֶעְרַע בֵּיה אֶתְפַּס.

וביזם רעה ראה. לא כתוב וביזם רעה היה ברע, אלא ביזם רעה ראה. שהרי בשעה שהדין תלוי בעולם, אין צריך לאדם להראות בשוק וללכת יחידי בעולם. שהרי כשדין שרוי בעולם, על הכל הוא שורה. ומי שפוגע בו ונפגש לפניו, ידון באותו הדין, ואז כתוב (משלי ג) ויש נספה בלא משפט. שהרי משפט הסתלק מצדק, ולא שורים זה עם זה על העולם. ועל כך ראה. ראה והיה שמור, השגח ועין לכל צד והיה יודע שבכלם שרוי הדין, ואל תצא החוצה ואל תראה בשוק, כדי שלא ישרה עליך. מה הטעם? משום שגם את זה לעמת זה עשה האלהים. כמו שכששורה הטוב בעולם, הוא שורה על הכל - כך כששורה הדין בעולם, הוא שורה על הכל, ומי שפוגש בו נתפס.

תא חזי, כד דינא שריא בעלמא, כמה סייפין תללין, דנפקי מההוא חרב עלאה, וזקפין רישא וחמן דהא ההוא חרב עלאה סומקא, מלייא דמא בכל סטרין, כדון גזרין נימוסין. וכמה סייפין אתערו, (ס"א כדון פסירן סייפין, וכמה נימוסין אתערו) כמה דאת אמר, (שיר השירים ג) איש חרב על ירכו. וכתיב, (יהושע ה) וחרבו שלופה בידו. וכלהו משתפחי למעבד דינא. ומאן דיערע בהו אתזק. כתיב, (בראשית יט) הנה נא מצא עבדך חן בעיניך ותגדל חסדך וגוי. מאי טעמא, בגין דבכל אתר דינא שריא בכלא שריא, בין במתא בין במדברא ובסחרנא דמתא.

בא ראה, כשדין שרוי בעולם, כמה חרבות תלויות שיוצאות מאותה חרב עליונה, וזקפים ראש ורואים שהרי אותה חרב עליונה היא אדמה, מלאה דם בכל הצדדים, ואז גוזרים גזרות. וכמה מיני חרבות מתעוררים, (אז מתחדדות חרבות, וכמה חקים מתעוררים) כמו שנקאמר (שיר ג) איש חרב על ירכו, וכתוב (יהושע ה) וחרבו שלופה בידו. וככל מצויים לעשות דין. ומי שפוגש בהם נזוק. כתוב (בראשית יט) הנה נא מצא עבדך חן בעיניך ותגדל חסדך וגוי. מה הטעם? משום שבכל מקום שהדין שרוי, בכל הוא שורה, בין בעיר בין במדבר וסביב העיר.

תו פתח ואמר, (שיר השירים ח) שימני כחותם על לבך וגוי. שימני כחותם, כנסת ישראל אמרה דא לקודשא בריך הוא. שימני כחותם, מאן הוא חותם. דא חותם דגושפניקא דקשוט. כחותם על לבך, דא חותם של תפלן, דאנח בר נש על לביה. כחותם על זרועך, דא יד כהה, דמנח בההוא זרוע, ומנו יצחק. וכנסת ישראל קאמר שימני כחותם, חותם מבעי ליה, מאי כחותם. כאינון תפלן דרישא, דאתי שבחא לכל גופא. ועל דא תפלן בזרוע, על הלב, ובדא אשתכח בר נש שלים כגוונא דלעילא.

עוד פתח ואמר, (שיר ח) שימני כחותם על לבך וגוי. שימני כחותם, כנסת ישראל אמרה את זה לקדוש ברוך הוא. שימני כחותם, מי הוא החותם? זהו חותם הטבעת של האמת. כחותם על לבך - זהו חותם של תפלין שמניח אדם על לבו. כחותם על זרועך - זו יד כהה שמניח באותה זרוע. ומיהו? יצחק. וכנסת ישראל אומרת, שימני כחותם. חותם היה צריך להיות! מה זה כחותם? כאותן תפלין של ראש שמביא שבח לכל הגוף. ועל כך תפלין בזרוע, על הלב, ובזה נמצא אדם שלם כמו שלמעלה.

כי עזה כמות אהבה. מאי כי עזה כמות. אלא לא אשתכח קשיותא בעלמא, כמה דפרישו דנפשא מגופא, כד בעיין לאתפרשא. (ועל דא) כך אהבת כנסת ישראל לקודשא ברוך הוא, דלא אתפרשו לעלמין. ובגין כך תפלה של יד, אתקשרא בזרוע, לקיימא דכתיב, (שיר השירים ב) שמאלו תחת לראשי.

כי עזה כמות אהבה. מה זה כי עזה כמות? אלא לא נמצאת קשיות בעולם כמו פרדת הנפש מהגוף כשרוצים להפרד. (ועל זה) כך אהבת כנסת ישראל לקדוש ברוך הוא, שלא נפרדים לעולמים, ומשום כך תפלה של יד נקשרת בזרוע, לקיים את הכתוב, (שם ב) שמאלו תחת לראשי.

קשה כשאל קנאה. בכל דרגין דגיהנם, לא אית קשיא כשאל, דנחית לתתא מנייהו, בר ההוא דרגא דאקרי אבדון, ודא ודא אשתתפו כחדא. ודא קשיא להו לחייביא מכלא. כך, קשה כשאל קנאה, דלית קנאה אלא ברחימותא, ומגו רחימותא אתי קנאה, ומאן דקני להו דרחים (ויחי קעיה עייא) יתיר, קשיא ליה לאתפרשא מניה מההוא דרגא דאקרי שאל, דאיהו קשיא מכל דרגין דגיהנם.

קשה כשאל קנאה. בכל דרגות הגיהנם אין קשה כמו השאל, שיורד למטה מכלם, פרט לאותה מדרגה שנקראת אבדון, וזה וזה השתתפו כאחד, וזה קשה לרשעים מהכל. כך קשה כשאל קנאה, שאין קנאה אלא באהבה, ומתוך אהבה באה קנאה. ומי שמקנא לאותו שאוהב ביותר, קשה לו להפרד ממנו מאותה דרגה שנקראת שאל, שהיא קשה מכל דרגות הגיהנם.

רְשָׁפִיָּה רְשָׁפִי אֵשׁ שְׁלֵהֶבֶת יָהּ. וּמֵאֵן אִיהוּ שְׁלֵהֶבֶת יָהּ, דָּא אֲשָׁא דְנִפְיָק מִגּוּ שׁוֹפֵר, כְּלִיל מְרוּחָא וּמִיָּא. וּמִגּוּ הֵהוּא שְׁלֵהֶבֶת פֶּד מִתְלֵהֶטָא בְּכִנְסַת יִשְׂרָאֵל, אוֹקִיד עֲלָמָא בְּשְׁלֵהֶבֶתָא בְּקִנְיָה דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבְשַׁעֲתָא דֵהִיא מְקִנְיָה לִיהּ, וּוי דְאֶעְרַע בְּשְׁלֵהֶבֶתָא, דְאִיהוּ יִתְוֹקֵד בְּהוּ.

רְשָׁפִיָּה רְשָׁפִי אֵשׁ שְׁלֵהֶבֶת יָהּ. וּמִי הִיא שְׁלֵהֶבֶת יָהּ? זֹו אֵשׁ שְׁיֹוצָאֵת מִתְוֹד שׁוֹפֵר, כְּלוּלָה מְרוּחַ וּמִיָּם. וּמִתְוֹד אוֹתָהּ הִשְׁלֵהֶבֶת כְּשִׁמְתְּלֵהֶטָת בְּכִנְסַת יִשְׂרָאֵל, שׁוֹרְפַת הָעוֹלָם בְּשְׁלֵהֶבֶת בְּקִנְיָה שְׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. וּבְשַׁעָה שְׁהִיא מְקִנְיָה לוּ, אוֹי לְפּוּגֵשׁ בְּשְׁלֵהֶבֶת, שְׁהוּא יִשְׂרָף בְּהֵם.

תּו פְּתַח וְאָמַר. (שִׁיר הַשִּׁירִים ח) מִיָּם רַבִּים לֹא יוּכְלוּ לְכַבּוֹת וְגוֹ'. מִיָּם רַבִּים דָּא דְרוּעָא יְמִינָא, דְבַעֵי לְקַשְׁרָא בִּיהּ קַשְׁרָא דְתַפְלָה עַל דְרוּעָא שְׁמַאלָא, לְקִיּוּמָא וְיִמִּינוּ תְחַבְּקֵנִי. דְבַר אַחַר, מִיָּם רַבִּים, דָּא הוּא נְהַר עֲלָאָה, דְמִנִּיהּ נִפְקִין נְהַרִין לְכָל עֵבֶר, וְכִלְהוּ נִגְדִין וְאִתְמַשְׁכֵּן מִנִּיהּ. כְּמָה דְאֵת אָמַר, (תְּהִלִּים ג) מִקּוֹלוֹת מִיָּם רַבִּים. מֵאִינוּן קוֹלוֹת דְמִיָּם רַבִּים, דְנִפְקוּן וְאִתְמַשְׁכֵּן מִנִּיהּ. וְנִהְרוֹת, כְּמָה דְאֵת אָמַר, נְשִׂאוּ נְהַרוֹת וְגוֹ'.

עוֹד פְּתַח וְאָמַר, (שִׁיר ח) מִיָּם רַבִּים לֹא יוּכְלוּ לְכַבּוֹת וְגוֹ'. מִיָּם רַבִּים - זֹו זְרוּעַ יְמִין שְׁצַרִיךְ לְקַשֵּׁר בְּהּ קַשֵּׁר שְׁל תַפְלָה עַל זְרוּעַ שְׁמַאל, לְקִיּוּם וְיִמִּינוּ תְחַבְּקֵנִי. דְבַר אַחַר מִיָּם רַבִּים - זֶהוּ הַנְּהַר הָעֲלִיּוֹן שְׁמִמְנוּ יוּצְאִים נְהַרוֹת לְכָל הָעֵבֶרִים, וְכִלְם שׁוֹפְעִים וְנִמְשָׁכִים מִמֶּנּוּ, כְּמוֹ שְׁנִאָמַר (תְּהִלִּים ג) מִקּוֹלוֹת מִיָּם רַבִּים. מֵאוֹתָם קוֹלוֹת שְׁל מִיָּם רַבִּים שְׁיֹוצְאִים וְנִמְשָׁכִים מִמֶּנּוּ, כְּמוֹ שְׁנִאָמַר נְשִׂאוּ נְהַרוֹת וְגוֹ'.

אִם יִתֵּן אִישׁ אֶת כָּל הוֹן בֵּיתוֹ בְּאַהֲבָה, דְרַחֲמִים כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, יְבוּזוּ לוּ. (שִׁיר הַשִּׁירִים ח) בּוֹז יְבוּזוּ לוּ, יְבוּז מְבַעֵי לִיהּ, מֵאִי יְבוּזוּ לוּ. אֶלָּא, אִם יִתֵּן אִישׁ, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אֶת כָּל הוֹן בֵּיתוֹ, כְּמָה דְאֵת אָמַר (מְשִׁלִּי כד) כָּל הוֹן יִקַּר וְנָעִים.

אִם יִתֵּן אִישׁ אֶת כָּל הוֹן בֵּיתוֹ בְּאַהֲבָה - שְׁאוּהֶבֶת כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל אֶת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא - יְבוּזוּ לוּ. בּוֹז יְבוּזוּ לוּ!! יְבוּז הִיָּה צְרִיךְ לְהִיֹוֹת! אֶלָּא אִם יִתֵּן אִישׁ - זֶה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. אֶת כָּל הוֹן בֵּיתוֹ, כְּמוֹ שְׁנִאָמַר (מְשִׁלִּי כד) כָּל הוֹן יִקַּר וְנָעִים.

דף נ"ה ע"א

תוספתא בוז ובוזו לו. מאי בוז. יומא תננינא ויומא שתיתא ויומא שביעא דסופות, דבהון הוּוּ מנסכי מים ונין. דז' יומין דסופות, בהון הוּוּ מקריבין ישראל, ע' פרים, לכפרא על שבעין ממנו, בגין דלא שתאר עלמא חרוב מנייהו, הדא הוא דכתיב, (במדבר כט) ובחמשה עשר יום וגו' והקרבתם עולה אשה וגו'. (ע"כ תוספתא)

בוז ובוזו לו. מה זה בוז? יום שני ויום ששי ויום שביעי של סכות, שבהם היו מנסכים מים ונין של שבעת ימי הסכות, בהם היו מקריבים ישראל שבעים פרים לכפר על שבעים ממנים, כדי שלא ישאר העולם חרב מהם, זהו שכתוב ובחמשה עשר יום וגו' והקרבתם עולה אשה וגו'. (עד כאן תוספתא).

באהבה, דכנסת ישראל לגביה, ולא לאתקשרא בהדה, בוז ובוזו לו, כל אינון (דף נ"ה ע"א) אוכלוסין וכל אינון משריין דלעילא, לההוא הון יקר, דהא לית רעותא לכלהו אלא בשעתא דכנסת ישראל מתקשרא ביה בקודשא בריה הוא, ומתעטר איהו, כדן כל אינון אוכלוסין, וכל אינון משריין, וכלהו עלמין פלהו בחדו, בנהירו, בברכאן, (על דא אמר) כתיב שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני.

באהבה - של כנסת ישראל אליו ולא להתקשר עמה, בוז ובוזו לו - כל אותם אוכלוסים וכל אותם מחנות שלמעלה לאותו הון יקר, שהרי אין רצון לכלם אלא בשעה שמתקשרת כנסת ישראל עם הקדוש ברוך הוא ומתעטר עמו, ואז כל אותם האוכלוסים וכל אותם המחנות וכל העולמות, כלם בשמחה, באור ובברכות, (ועל זה אמר) כתיב שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני.

מאן דאנח תפליו, כד מנח תפלה של יד, בעי לאושטא דרועא שמאלא, לקבלא לה כנסת ישראל, ולקשרא קשרא עם ימינא, בגין לחבקא לה, לקיימא דכתיב, שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. לאתחזא בר נש כגוונא דלעילא, ולא תעטר אכלא, וכדן בר נש שלים בכלא, בקדושה עלאה. וקודשא בריה הוא קארי עליה, (ישעיה מט) ישראל אשר בך אתפאר.

מי שמניח תפליו, כשמניח תפלה של יד, צריך להושיט זרוע שמאל לקבל את כנסת ישראל ולקשר קשר עם הימין כדי לחבק אותה, לקיים את הכתיב, שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. שינראה האדם כמו שלמעלה ולהתעטר בכל, ואז האדם שלם בכל, בקדושה

עליונה. והקדוש ברוך הוא קורא עליו, (ישעיה מט) ישראל אשר בך אתפאר.

רבי חזקיה פתח ואמר, (תהלים יז) שמעה יי צדק וגו'. כמה חביבה פנסת ישראל קמי קודשא בריך הוא, דבכל זמנא דפנסת ישראל, אתת לקמיה דקודשא בריך הוא, קודשא בריך הוא אזדמן לקבלה. הדיא הוא דכתיב שמעה יי צדק הקשיבה רנתי האזינה תפלתי. אמר דוד, אנא אתקטרנא בפנסת ישראל. כמה דהיא אשתכחת לקמך, אנא נמי הכי אשתכחנא. ובגין כך שמעה יי צדק, בקדמיתא, ולבתר, הקשיבה רנתי האזינה תפלתי.

רבי חזקיה פתח ואמר, (תהלים יז) שמעה ה' צדק וגו'. כמה חביבה פנסת ישראל לפני הקדוש ברוך הוא, שבכל זמן שפנסת ישראל באה לפני הקדוש ברוך הוא, הקדוש ברוך הוא מזדמן פנגדה. זהו שכתוב שמעה ה' צדק הקשיבה רנתי האזינה תפלתי. אמר דוד, אני התקשרתי עם פנסת ישראל, כמו שהיא נמצאת לפניך, גם אני כך נמצא. ומשום כך, שמעה ה' צדק - בראשונה, ואחר כך - הקשיבה רנתי האזינה תפלתי.

בלא שפתי מרמה. מאי בלא שפתי מרמה. אלא הכי תנינו. כל מלה ומלה דצלותא, דאפיק בר נש מפומיה, סלקא לעילא ובקעא רקיעין, ועאלת לאתר דעאלת, תמן אתבחנת ההיא מלה, אי היא מלה דכשרא אי לא, אי איהי מלה דכשרא עאלין לה קמי מלכא קדישא למעבד רעותה. ואי לאו, סאטין לה לבר, ואתער בההיא מלה רוחא אחרא.

בלא שפתי מרמה, מה זה בלא שפתי מרמה? אלא כך שנינו, כל דבור ודבור של תפלה שמוציא אדם מפיו, עולה למעלה ובוקע רקיעים, ונכנס למקום שנקנס, ושם נבחן אותו הדבור, אם זה דבור כשר ואם לא. אם זה דבור כשר - מכניסים אותו לפני המלך הקדוש לעשות רצונו. ואם לא - מסטים אותו החוצה, ומתעוררת באותו דבור רוח אחרת.

ותא חזי, כתיב ביה ביוסף, (תהלים קה) ענו בכבל רגלו וגו'. עד אימתי, ענו בכבל רגלו. עד עת בא דברו אמרת יי צרפתהו. עד עת בא דברו דמאן. אלא עד עת בא דברו (דיוסף, ואתבחין) ההיא מלה, הדיא הוא דכתיב, אמרת

יְיָ צִרְפָּתָהּ. כְּדִין, שֶׁלַח מִלֶּדֶד וַיִּתִּירָהּוּ מוֹשֶׁל עַמִּים וַיִּפְתַּחְהוּ. אֲדַהְכִי הָהָה אֶתָּא צִפְרָא.

ובא ראה, ביוסף כתוב, (שם קה) ענו בכבל רגלו וגוי. עד מתי ענו בכבל רגלו? עד עת בא דברו אמרת ה' צרפתהו. עד עת בא דברו של מי? אלא עד עת בא דברו (של יוסף, ונבחן) אותו דבור. זהו שכתוב אמרת ה' צרפתהו. ואז - שלח מלדד ויתירהו מושל עמים ויפתחהו. בינתים הנה בא הבקר.

אמר רבי אלעזר, כתיב, (שמואל א כה) והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים. נפש אדני, סתם. כמה דאת אמר, (תהלים כד) אשר לא נשא לשוא נפשי, הא עידנא בצפרא לאתקשרא כנסת ישראל ולא תחברא בבעלה, זכאין אינון צדיקיא דמשתדלין באורייתא בליליא, ואתאן לאתקשרא ביה בקודשא בריהו הוא ובכנסת ישראל. עליהו כתיב, (משלי כג) ישמח אביד ואמך ותגל יולדתך.

אמר רבי אלעזר, כתוב (שמואל א כה) והיתה נפש אדני צרורה בצרור החיים. נפש אדני, סתם, כמו שנאמר (תהלים כד) אשר לא נשא לשוא נפשי. הרי הזמן בבקר לקשר את כנסת ישראל ולחברה לבעלה. אשרי הצדיקים שמשתדלים בתורה בלילה ובאים להתקשר עם הקדוש ברוך הוא ועם כנסת ישראל, עליהם כתוב (משלי כג) ישמח אביד ואמך ותגל יולדתך.

אמר רבי אלעזר כתיב, (ויקרא טו) והזרתם את בני ישראל מטומאתם וגוי בטמאם את משכני אשר בתוכם. והזרתם, כהאי זר, דאיהו זר מכלהו, ולא אתחבר במה דליתיה דיליה.

אמר רבי אלעזר, כתוב (ויקרא טו) והזרתם את בני ישראל מטמאתם וגוי בטמאם את משכני אשר בתוכם. והזרתם, כמו הזר הזה, שהוא זר מכלם ולא מתחבר במה שאינו שלו.

ותא חזי, בשעתא דמסתאבין בני נשא לתתא, מסאבין לון בכלא, והא אתמר. אבל, בשעתא דרוח מסאבא אתער (סי"א לתתא, אתער רוח וכוי) חשביתון זר, אלא רוח מסאבא דלתתא, אתער רוח מסאבא אחרא, ואתיהיב ליה רשותא לנחתא לעלמא. מאי רשותא, רשותא דקדושה דהנה נחית ומחי ביה, לא אשתכח, ואסתלק, וכדין אתגלייא דינא, לקבליהון דחיביבין,

וְאוֹסִיף דִּינָא עַל דִּינִיָּה, וְכַדִּין, תְּרִין רוּחִין מְשַׁתְּכַחֲוּן בְּעֵלְמָא, חַד, רוּחָא
דְּדִינָא, וְחַד, רוּחָא דְּמִסְאַבָּא.

וּבֵּא רָאָה, בְּשַׁעָה שְׁאַנְשִׁים מְטַמְּאִים לְמַטָּה, מְטַמְּאִים אוֹתָם בְּכַל,
וְהָרִי זֶה נֶאֱמַר. אֲבָל בְּשַׁעָה שְׁרוּחַ טַמְּאָה מִתְעוֹרְרַת (למטה, מתעוררת רוח
וכו') נַחֲשֵׁבְתָם כְּזֶר, אֲלָא רוּחַ טַמְּאָה שְׁלִמְטָה מְעוֹרְרַת רוּחַ טַמְּאָה
אַחֲרַת, וְנִתְּנַת לָהּ רְשׁוּת לְרַדַּת לְעוֹלָם. אִיזוּ רְשׁוּת? רְשׁוּת שֶׁל קְדוּשָׁה,
שְׁהִיָּה יוֹרֵד וּמְכָה בּוֹ, לֹא נִמְצָא וּמְסַתְּלֵק, וְאִזּוּ מִתְּגַלְּהַ הַדִּין כְּנִגְד
הַרְשָׁעִים, וּמוֹסִיף דִּין עַל דִּינוֹ. וְאִזּוּ שְׁתֵּי רוּחוֹת נִמְצְאוֹת בְּעוֹלָם, אַחַת
רוּחַ הַדִּין, וְאַחַת רוּחַ הַטַּמְּאָה.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֲצִטְרִיכְנָא הֲכָא לְמִימַר מְלָה דְּאוֹלִיפְנָא מֵאַבָּא. תָּא חֲזִי,
הֲכָא יִלְפִינְן מְנַגַּע דְּבֵיתָא. דְּכַד רוּחָא מְסַאָבָּא שְׁרִיא בְּבֵיתָא וְקוּדְשָׁא בְּרִיזָא
הוּא בְּעֵי לְדַכְּאָה לִיָּה, שְׁדַר נִגַּע צַרְעַת בְּבֵיתָא, לְקַטְרָגָא דָּא בְּדָא, וְהָהוּא
נִגַּע לֹא אֶעֱדִי מְבֵיתָא, וְאָף עַל גַּב דְּרוּחַ מְסַאָבָּא אֶסְתַּלְּק מִהָהוּא בֵּיתָא, עַד
דִּינִתְּצוּן בֵּיתָא, אֲבָנִין וְאָעִין וְכֻלָּא, כְּדִין אֶתְדַּכִּי אֶתְרָא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הַצִּטְרִיכְתִּי כָּאן לּוֹמַר דְּבַר שְׁלִמְדִיתִי מֵאַבִּי. בֵּא רָאָה,
כָּאן לְמַדְנּוּ מְנַגַּע הַבֵּית, שְׁכַפְשְׁרוּחַ טַמְּאָה שׁוֹרְהַ בְּבֵית וְהַקְדוּשׁ בְּרוּזָא
הוּא רוּצָה לְטַהַר אוֹתוֹ, שׁוֹלַח נִגַּע צַרְעַת בְּבֵית לְהַלְחִם זֶה עִם זֶה,
וְאוֹתוֹ הִנֵּגַע לֹא סָר מִהַבֵּית. וְאָף עַל גַּב שְׁרוּחַ טַמְּאָה הַסְתַּלְּקָה מֵאוֹתוֹ
בֵּית, עַד שְׁיִנְתְּצוּ אֶת הַבֵּית, הָאֲבָנִים וְהָעֵצִים וְהַכֹּל, אִזּוּ נְטַהַר הַמְּקוֹם.

דף נ"ה ע"ב

כְּהָא גְוּוּנָא, מֵאן דְּאֶסְתַּאָב וְאֶתְעַר רוּחָא מְסַאָבָּא וְשִׁאֲרֵי עֲלוּי, כַּד בְּעֵי
קוּדְשָׁא בְּרִיזָא הוּא לְדַכְּאָה עֵלְמָא, אֶתְעַר רוּחַ דִּינָא תְּקִיפָא, וְאֶשְׁתַּכַּח
בְּעֵלְמָא וְשְׁרִיא עַל הָהוּא רוּחָא מְסַאָבָּא, וּמְקַטְרָגִי דָּא בְּדָא, עַד (דף נ"ה ע"ב)
דִּינִתְּעַבְּר מְעֵלְמָא, וְהָהוּא רוּחָא דִּינָא תְּקִיפָא, לֹא אֶסְתַּלְּק מֵאַתְרִיָּה עַד
דִּינִתְּצָ אֶתְר, שְׁיִיפִין וְגִרְמִין וְכֻלָּא, כְּדִין אֶתְדַּכִּי עֵלְמָא וְאֶתְעַבְּרוּ מִנִּיָּה רוּחִין
מְסַאָבִין, וְעֵלְמָא אֶשְׁתַּכַּח בְּדַכִּי.

כְּמוֹ כֵּן מִי שְׁנִמְצָא וּמְעִיר רוּחַ טַמְּאָה וְשׁוֹרְהַ עֲלִיו, כְּשְׁרוּצָה הַקְדוּשׁ
בְּרוּזָא הוּא לְטַהַר אֶת הָעוֹלָם, מִתְעוֹרְרַת רוּחַ דִּין קְשָׁה, וְנִמְצְאוֹת
בְּעוֹלָם, וְשׁוֹרְהַ עַל אוֹתָהּ רוּחַ טַמְּאָה, וְנִלְחָמוֹת זֶה עִם זֶה עַד שְׁתַּעְבְּר מִן
הָעוֹלָם. וְאוֹתָהּ רוּחַ הַדִּין הַקְשָׁה לֹא מְסַתְּלֵקָת מִמְּקוֹמָה עַד שְׁיִנְתְּצָ

את המקום, איברים ועצמות והכל, ואז נטהר העולם, ועוברות ממנו רוחות של טמאה, והעולם נמצא בטהר.

ועל דא תנינן, אתא לאסתאבא מסאבין ליה ודאי. ווי ליה לבר נש פד שארי עליה רוח מסאבא, ואשתכח ביה בעלמא, דודאי לינדע, דקודשא בריה הוא בעי לבערא ליה מן עלמא. זכאין אינון צדיקא דכלהו קדישין, ואשתכחו בקדושה קמי מלכא קדישא, ושריא עליהו רוח קדישא, בהאי עלמא ובעלמא דאתי. כיון דאתא צפרא קמו אזלו.

ועל זה שנינו, הבא לטמא מטמאים אותו ודאי. אוי לאדם כששורה עליו רוח טמאה ונמצא עמה בעולם, שודאי ידע שהקדוש ברוך הוא רוצה לבערו מן העולם. אשרי הצדיקים שכלם קדושים ונמצאים בקדושה לפני המלך הקדוש, ושורה עליהם רוח קדושה בעולם הזה ובעולם הבא. כיון שבא הבקר, קמו והלכו.

עד דהוו אזלי, פתח רבי אלעזר ואמר, (בראשית לב) ויעקב הלך לדרך ויפגעו בו מלאכי אלהים. ויעקב הלך לדרך, דהנה אזיל לקבל אבוהי.

עד שהיו הולכים, פתח רבי אלעזר ואמר, (בראשית לב) ויעקב הלך לדרך ויפגעו בו מלאכי אלהים. ויעקב הלך לדרך, שהיה הולך כנגד אביו.

תא חזי, כל זמנא, דיעקב אשתכח לגביה דלבו לא מליל עמיה קודשא בריה הוא, (ולא אשתכח לגביה) ואי תימא, והא כתיב, (בראשית לא) ויאמר יי אל יעקב שוב אל ארץ אבותיך ולמולדתך וגו'. האי בסופא הנה, בזמנא דבעא לאתפרשא מלבן וכד אתפרש מניה, אתו לקבליה אינון מלאכי ואזפיהו באורחא.

בא ראה, כל זמן שיעקב נמצא אצל לבן, לא דבר עמו הקדוש ברוך הוא (ולא נמצא אצלו). ואם תאמר, הרי כתוב (בראשית לא) ויאמר ה' אל יעקב שוב אל ארץ אבותיך ולמולדתך וגו'. זה היה בסוף, בזמן שרצה להפרד מלבן. וכשנפרד ממנו, באו לקראתו אותם מלאכים ולווחו בדרך.

תוספתא

(נ"ח מ"ה) רבי אלעזר, ורבי יוסי חמוי, הוּוּ אַזְלִי מֵאוּשָׁא לְלוּד. אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי אֶלְעָזָר, אֶפְשָׁר שְׁמַעְתָּ מֵאַבּוּד מֵאֵי דְכַתִּיב, וַיַּעֲקֹב הַלֵּךְ לְדַרְכּוֹ וְגוֹ'. אָמַר לִיה לֹא יִדְעָנָא. עַד דְּהוּוּ אַזְלִי מְטוֹ לְמַעַרְתָּא דְלוּד. שְׁמַעוּ הַהוּא קָלָא דְאָמַר, תְּרִי עוֹזְלִין דְּאִילְתָּא עֲבָדוּ קַמָּאי רְעוּתָא דְנִיחָא לִי. וְאִינוּן הוּוּ מִשְׁרֵייתָא קַדִּישָׁא דְעָרַע יַעֲקֹב קַמִּיה. אֲתֵרְגִישׁ רַבִּי אֶלְעָזָר, וְאַסְתַּעַר בְּנַפְשׁוֹ, וְאָמַר, מְרִיה דְעֵלְמָא כְּדֹ אֹרְחוֹי, טַב לָן דְלֹא נִשְׁמַע, שְׁמַעְנָא וְלֹא יִדְעָנָא. אֲתֵרְחִישׁ לִיה נִסָּא, וְשְׁמַע הַהוּא קָלָא דְאָמַר, אַבְרָהָם וַיִּצְחָק הוּוּ, נִפְלַעַל אֲנַפּוֹי וְחָמָא דִּיוֹקְנָא דְאַבּוֹי, אָמַר לִיה, אַבָּא, שְׁאִילְנָא וְאַתִּיבִנָּא, דְאַבְרָהָם וַיִּצְחָק הוּוּ, דְעָרַעוּ לַיַּעֲקֹב כַּד אֲשַׁתְּזִיב מִלְּבָן. אָמַר לִיה בְּרִי, פּוּק (ס"א פסקד) פְּתַקְדָּ, וְסַב סַבְתַּד, פּוּס מְמַלְל רַבְרָבָן הוּוּ. וְלֹא דָא הִיא בְּלַחוּדוֹי, אֶלָּא לְכָל צְדִיקָא נִשְׁמַתְהוּן דְּצְדִיקָא מְעָרְעוּן קַדְמוּהִי לְשִׁיזְבוּתִיה, וְאִינוּן מְלֶאכִיא קַדִּישִׁי עֲלָאי.

תוספתא רבי אלעזר ורבי יוסי חמוי היו הולכים מאושא ללוד. אמר רבי יוסי לרבי אלעזר, אפשר שמעת מאבד מה שכתוב ויעקב הלך לדרכו וגו'? אמר לו, לא ידעתי. עד שהיו הולכים, הגיעו למערה של לוד. שמעו אותו קול שאומר: שני עפרים של האילת עשו לפני רצון של נחת לי, והם היו המחנה הקדוש שפגש יעקב לפניו. התרגש רבי אלעזר והסתער בנפשו, ואמר: רבון העולם כד דרכו, טוב לנו שלא נשמע, שמעתי ולא ידעתי. התרחש לו נס, ושמע אותו קול שאומר: אברהם ויצחק היו. נפל על פניו וראה את דיוקן אביו. אמר לו, אבא, שאלתי והשיבוני, שאברהם ויצחק הם שפגשו את יעקב כשנצל מלבן. אמר לו, בני, הוצא את (פסקד) פתקד, וקח את דברי אביו הקדון, פה מדבר גדולות הנה. ולא רק זה בלבד, אלא את כל הצדיקים פוגשות נשמות של צדיקים לפנייהם להצלתם, והם מלאכים קדושים עליונים.

ותא חזי, יצחק קיים הנה בההיא שעתא, אבל נשמתיה קדישא אתנסיבת בכורסנא יקרא דמאריה, כד אתעקד על גבי מדבחא. ומכדין אסתמו עינוי מחיזו. היינו דכתביב, (בראשית לא) לולא וגו' ופחד יצחק הנה לי. (ע"כ תוספתא)

ובא ראה, יצחק הנה קיים באותה שעה, אבל נשמתו הקדושה נלקחה לכסא הכבוד של אדונו, כשנעקד על גבי המזבח, ואז נסתמו עיניו מראות. הינו שכתוב לולא וגו' ופחד יצחק הנה לי. (עד כאן התוספתא).

תא חזי, כתיב, ויפגעו בו. ויפגע במלאכי אלהים מבעי ליה, מאי בו. אלא אינהו אתו לאתפללא ביה (ואוזפוהו באורחא). מאי לאתפללא ביה. אלא אינון מסטרא דגבורה קאתין, דכתיב מלאכי אלהים, וחמא מסטרא אחרא מלאכי דרחמי, ואתכללו ביה רחמי ודינא.

בא ראה, כתוב ויפגעו בו. ויפגע במלאכי אלהים הנה צריך להיות! מה זה בו? אלא הם באו להפלל בו (ולוהו בדרד). מה זה להפלל בו? אלא הם באו מצד הגבורה, שכתוב מלאכי אלהים, וראה מצד אחר מלאכי רחמים, ונכללו בו רחמים ודין.

תא חזי, בקדמיתא, מחנה אלהים, זה חד. לבתר ויקרא שם המקום
ההוא מחנים, תרי. חד מסטרא דדינא וחד מסטרא דרחמי, מלאכין
מהאי גיסא, ומלאכין מהאי גיסא, ועל דא פתיב, ויפגעו בו. בו, דייקא.
ויאמר יעקב פאשר ראם, ראה אותם מפעי ליה, מאי ראם. אלא חמא לון
כלילן פחדא, מתדבקון דא בדא, מתחברון דא בדא, ועל דא פתיב ראם,
וכלהו אתו לאוזפא ליה ולשיזבא ליה מיא דעשו.

בא ראה, פראשונה מלאכי אלהים, זה אחד. אחר כד - ויקרא שם
המקום ההוא מחנים, שנים. אחד מצד הדין, ואחד מצד הרחמים.
מלאכים מן הצד הזה, ומלאכים מן הצד הזה. ועל זה כתוב ויפגעו
בו. בו דוקא. ויאמר יעקב פאשר ראם, ראה אותם היה צריך להיות!
מה זה ראם? אלא ראה אותם כלולים כאחד מדבקים זה בזה,
מחוברים זה בזה, ולכן פתוב ראם, וכלם באו ללוות אותו ולהצילו
מיד עשו.

פתיב ביה בעשו, (בראשית כה) ויצא הראשון אדמוני. ויצא הראשון, אי
תימא, דיעקב טפה קדמאה הנה, לאו הכי, דהא פתיב, ויצא הראשון, ולא
פתיב, ויצא ראשון. ובגין דיצחק אתי מסטרא דדינא קשיא, נפק עשו
אדמוני, סומקא. דאי יעקב הנה בוכרא, ההיא טפה קדמאה נפקא הכי
סומקא. אבל טפה תניינא הנה, ובגין כד לא נפקא הכי, דהא מסטרא
דרחמי הות ההיא טפה, מהאי גיסא ומהאי גיסא.

כתוב בעשו, (שם כה) ויצא הראשון אדמוני. ויצא הראשון, אם תאמר
שיעקב היה מטפה ראשונה - לא כד, שהרי פתוב ויצא הראשון, ולא
כתוב ויצא ראשון. ומשום שיצחק בא מצד הדין הקשה, יצא עשו
אדמוני, אדם. שאם יעקב היה בכור, אותה טפה ראשונה איך יצאה
כד אדמה. אבל טפה שנייה היה, ומשום כד לא יצא כד, שהרי אותה
טפה היתה מצד הרחמים מצד זה ומצד זה.

דף נ"ו ע"א

וטפה דעשו לא הות כטפה דיעקב, דדא שלים ודא לא שלים. ובההיא
שעתא, יצחק הנה (דף נ"ו ע"א) מכוון בסיומא דדינא קשיא, דאפיק בסטרוי,
בגליפוי טהירין בשיפוי, ובגין כד עשו, זוהמא דאתהתיך מדחבא.

וְהִטָּפָה שֶׁל עֵשׂוֹ לֹא הִיָּתָה כְּמוֹ הַטָּפָה שֶׁל יַעֲקֹב, שְׂזָה שְׁלֹם וְזָה לֹא שְׁלֹם. וּבְאוֹתָהּ שְׂעָה הָיָה יִצְחָק מְכוֹן בְּסִיּוּם הַדִּין הַקָּשָׁה, שֶׁהוֹצִיא בְּצִדּוֹ בְּאוֹרוֹת חֻקִּיקִים בְּאֵיבָרָיו, וּמִשׁוּם כֶּךָ עֵשׂוֹ זָהָמָא שֶׁהִתְכַּה מֵהִזְהָב.

וְעַל דָּא תְּנִינֵן, דְּבַעֵי בַר נֶשׁ לְכוּנָא בְּהֵיא שְׂעֵתָא, בְּרַעוּתָא דְּמֵאֲרִיָּה, בְּגִין דִּיפּוֹק בְּנִין קְדִישִׁין לְעֵלְמָא. וְאִי תִימָא, יִצְחָק לֹא אִתְּפִינֵן. לָאוּ הֲכִי, אֶלְא אִתְּפִינֵן בְּקִדְוִשָׁה, וְאִתְּפִינֵן בְּסִיּוּמָא דְּהֵהוּא אֲתֵר, וְאִשְׁתַּכַּח כְּדִן נֶפֶק הֵיא טָפָה קְדָמָאָה, בְּהֵהוּא אֲתֵר מִמֶּשׁ, וְעַל דָּא כְּתִיב, כִּלּוֹ כְּאֲדָרְתָּ שְׁעָר.

וְעַל כֶּךָ שְׂנִינֵנו, שְׂצָרִיךְ אָדָם לְכוּן בְּאוֹתָהּ שְׂעָה בְּרַצוֹן שֶׁל רְבוּנוּ, כְּדִי שְׂיוּצִיא בְּנִים קְדוֹשִׁים לְעוֹלָם. וְאִם תִּיאַמֵּר שְׂיִצְחָק לֹא הִתְּפִינֵן - לֹא כֶּךָ, אֶלְא הִתְּפִינֵן בְּקִדְוִשָׁה, וְהִתְּפִינֵן בְּסִיּוּם שֶׁל אוֹתוֹ מְקוּם, וְנִמְצָא כְּשִׂיבָאָה אוֹתָהּ טָפָה רֵאשׁוּנָה בְּאוֹתוֹ מְקוּם מִמֶּשׁ, וְלָכוּן כְּתוּב, כִּלּוֹ כְּאֲדָרְתָּ שְׁעָר.

תָּא חֲזִי, דְּוֹד בְּשְׂפִירוֹ דְּסוּמְקָא נֶפֶק, וְאִתְּאַחַד בְּקִדְוִשָׁה דְּמֵאֲרִיָּה. וְעַל דָּא כְּתִיב, (שְׂמוּאֵל א טו) וְהוּא אֲדָמוּנִי עִם יָפָה עֵינַיִם וְטוֹב רָאִי. אֲבָל יַעֲקֹב בּוֹכְרָא הָוָה מְנִיָּה דְּעֵשׂוֹ, לָאוּ מִטָּפָה, אֶלְא דְּכוּוְנָה דְּרַעוּתָא, בְּאֵילָנָא עֵלְמָה רְבֵרְבָא וְתַקִּיף, וְעֵשׂוֹ בְּהֵהוּא אֲתֵר דְּסִיּוּמָא דְּכֻלָּא, וּבְגִין כֶּךָ כְּתִיב, (עוֹבַדְיָה א) הִנֵּה קִטָּן נִתְּתִיךְ בְּגוֹיִם בְּזוּי אִתָּהּ מְאֹד.

בֵּא רָאָה, דְּוֹד יִצָּא בְּלִפְיֵי שֶׁל אָדָם, וְנִאָּחַז בְּקִדְוִשָׁת רְבוּנוּ, וְעַל זָה כְּתוּב (שְׂמוּאֵל א טו) וְהוּא אֲדָמוּנִי עִם יָפָה עֵינַיִם וְטוֹב רָאִי. אֲבָל יַעֲקֹב הָיָה בְּכוֹר מְעֵשׂוֹ, לֹא מִטָּפָה, אֶלְא שְׂכוּן אֶת הָרַצוֹן לְעַץ הָעֵלְיוֹן הַגָּדוֹל וְהַתַּקִּיף, וְעֵשׂוֹ בְּאוֹתוֹ מְקוּם שֶׁל סִיּוּם הַכֹּל, וּמִשׁוּם כֶּךָ כְּתוּב, (עוֹבַדְיָה א) הִנֵּה קִטָּן נִתְּתִיךְ בְּגוֹיִם בְּזוּי אִתָּהּ מְאֹד.

רְבִי יְהוּדָה הָוָה מִתְּנִי הֲכִי. עֵשׂוֹ נִקְרָא רֵאשׁוֹן, דְּכְתִיב, (בְּרֵאשִׁית כה) וַיִּצָּא הָרֵאשׁוֹן אֲדָמוּנִי כִּלּוֹ. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶקְרִי רֵאשׁוֹן, דְּכְתִיב, (ישעיה מד) אֲנִי רֵאשׁוֹן וְאֲנִי אַחֲרוֹן וְאֵת אַחֲרוֹנִים אֲנִי הוּא. וְזָמִין לְאִתְּפָרְעָא רֵאשׁוֹן מִרֵאשׁוֹן. וְלִמְבַנֵי רֵאשׁוֹן, דְּכְתִיב, (ירמיה יז) כִּסָּא כְּבוֹד מְרוֹם מִרֵאשׁוֹן. וְלִזְמָנָא דְּאִתֵּי כְּתִיב, (ישעיה מא) רֵאשׁוֹן לְצִיּוֹן הִנֵּה הִנֵּם וְלִירוּשָׁלַם מִבִּשָׂר אִתָּן.

רבי יהודה היה שונה כד. עשו נקרא ראשון, שכתוב ויצא הראשון אדמוני פלו. והקדוש ברוך הוא נקרא ראשון, שכתוב (ישעיה מד) אני ראשון ואני אחרון, (שם מא) ואת אחרנים אני הוא. ועתיד להפיר ראשון מראשון, ולבנות ראשון, שכתוב (ירמיה יז) כסא כבוד מרום מראשון. ולעתיד לבא כתוב, (ישעיה מא) ראשון לציון הנה הנס ולירושלם מבשר אתן.

תאנא, זמינא ירושלם, למיהוי שורהא לעילא ולא תקרבא עד פורסי יקרא דמלכא. הדא הוא דכתיב, (ירמיה ג) בעת ההיא יקראו לירושלם כסא יי. כדין כתיב, (ישעיה ל) והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים. כדין (זכריה יד) ביום ההוא יהיה יי אחד ושמו אחד. ברוך יי לעולם אמן ואמן: ימלוך יי לעולם אמן ואמן.

שנינו, עתידה ירושלים להיות חומתה למעלה ולהתקרב עד כסא כבוד המלך. זהו שכתוב (ירמיה כ) בעת ההיא יקראו לירושלם כסא ה'. אז כתוב, (ישעיה ל) והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים. אז, (זכריה יד) ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. ברוך ה' לעולם אמן ואמן. ימלוך ה' לעולם אמן ואמן.

פרשת אחרי מות

(ויקרא טז) וידבר יי אל משה אחרי מות שני בני אהרן וגו'. ויאמר יי אל משה. רבי יהודה אמר, כיון דכתיב וידבר יי אל משה, אמאי זמנא אחרא ויאמר יי אל משה דבר אל אהרן אחיך, דהא במלולא קדמאה סגי. אלא הכי תנינן, כתיב, ויקרא אל משה וידבר יי אליו. וכתיב, (שמות כד) ואל משה אמר עלה אל יי. והא אוקמוה מלה, דהכא דרגא חד. ולבתר, דרגא אחרא. אוף הכא, וידבר יי אל משה דרגא חד. ולבתר ויאמר יי אל משה דבר אל אהרן אחיך, דרגא אחרא. וכלא, בחד מתקלא סלקא, ומן שרשא חד פלא אתחבר.

וידבר ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן וגו'. ויאמר ה' אל משה. רבי יהודה אמר, כיון שכתוב וידבר ה' אל משה, למה פעם אחרת

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה דַּבֵּר אֶל אֶהְרֹן אַחִיךָ, שְׁהִרִי בַדְּבֹר הַרְאשׁוֹן מִסְפִּיק? אֵלֶּא כֶּד שְׁנִינוּ, כְּתוּב וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו. וְכַתּוּב (שְׁמוֹת כד) וְאֵל מֹשֶׁה אָמַר עֲלֵה אֵלַי ה'. וְהִרִי בְּאֵרוֹ אֶת הַדָּבָר, כְּאִן דְּרָגָה אַחַת, וְאַחַר כֶּד דְּרָגָה אַחֶרֶת. אֵף כְּאִן, וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה - דְּרָגָה אַחַת. וְאַחַר כֶּד, וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה דַּבֵּר אֶל אֶהְרֹן אַחִיךָ - דְּרָגָה אַחֶרֶת. וְהַכֹּל עוֹלָה בְּמִשְׁקַל אֶחָד, וּמִשְׁרֵשׁ אֶחָד הַכֹּל הִתְחַבֵּר.

אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְנֵי אֶהְרֹן. רַבִּי יִצְחָק פְּתַח, (תהלים ב) עֲבָדוּ אֶת יְיָ בִּירְאָה וּגְיִלוּ בְּרַעְדָּה. וְכַתִּיב, (תהלים ק) עֲבָדוּ אֶת יְיָ בְּשִׂמְחָה בָּאוּ לִפְנֵי בְּרַנְנָה. הַנִּי קָרְאִי קִשְׁיִין אֶהְדָּדִי, אֵלֶּא הִכִּי תֵּאֲנָא, עֲבָדוּ אֶת יְיָ בִּירְאָה. דְּכָל פּוֹלְחָנָא דְּבַעֲי בַר נֶשׁ לְמַפְלַח קָמִי מֵאֲרִיָּה, בְּקַדְמִיתָא בְּעֵי יִרְאָה, לְדַחֲלָא מְנִיָּה, וּבְגִין דַּחֲלָא דְּמֵאֲרִיָּה, יִשְׁתַּכַּח לְבַתֵּר דְּיַעֲבִיד בְּחֻדְוֹתָא פְּקוּדֵי אוֹרִייתָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (דברים י) מָה יְיָ אֱלֹהֶיךָ שׂוֹאֵל מֵעַמְּךָ כִּי אִם לִירְאָה.

אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְנֵי אֶהְרֹן. רַבִּי יִצְחָק פְּתַח, (תהלים ב) עֲבָדוּ אֶת ה' בִּירְאָה וּגְיִלוּ בְּרַעְדָּה. וְכַתּוּב (שם ק) עֲבָדוּ אֶת ה' בְּשִׂמְחָה בָּאוּ לִפְנֵי בְּרַנְנָה. הַפְּסוּקִים הַלְלוּ קִשְׁיִין עַל זֶה. אֵלֶּא כֶּד שְׁנִינוּ, עֲבָדוּ אֶת ה' בִּירְאָה - שְׁכָל עֲבוּדָה שְׂרוּצָה בְּן אָדָם לְעַבְד לִפְנֵי רַבּוֹנוֹ, בְּרֵאשׁוֹנָה צְרִיךְ יִרְאָה, לְפַחַד מְמִנּוֹ. וּמִשׁוּם הַפַּחַד שֶׁל אָדוֹנוֹ יִמְצָא אַחַר כֶּד שְׂיַעֲשֶׂה בְּשִׂמְחָה אֶת מְצוּוֹת הַתּוֹרָה, וְעַל כֵּן כְּתוּב, (דברים י) מָה ה' אֱלֹהֶיךָ שׂוֹאֵל מֵעַמְּךָ כִּי אִם לִירְאָה.

וּגְיִלוּ בְּרַעְדָּה. דְּאָסִיר לִיָּה לְבַר נֶשׁ לְמַחְדֵי יַתִּיר בְּעֵלְמָא דִּין. הַאִי בְּמִלִּי דְּעֵלְמָא, אֲבָל בְּמִלִּי דְּאוֹרִייתָא וּבְפְקוּדֵי דְּאוֹרִייתָא, בְּעֵי לְמַחְדֵי. לְבַתֵּר, יִשְׁתַּכַּח בַּר נֶשׁ דְּיַעֲבִיד בְּחֻדְוֹתָא פְּקוּדֵי אוֹרִייתָא. דְּכַתִּיב, עֲבָדוּ אֶת יְיָ בְּשִׂמְחָה.

וּגְיִלוּ בְּרַעְדָּה - שְׂאָסוּר לְאָדָם לְשִׂמְחָה יוֹתֵר בְּעוֹלָם הַזֶּה. וְזֶה בְּדַבְּרֵי הָעוֹלָם. אֲבָל בְּדַבְּרֵי תּוֹרָה וּבְמְצוּוֹת הַתּוֹרָה צְרִיךְ לְשִׂמְחָה. אַחַר כֶּד יִמְצָא אָדָם שְׂיַעֲשֶׂה בְּשִׂמְחָה אֶת מְצוּוֹת הַתּוֹרָה, שְׂכַתּוּב עֲבָדוּ אֶת ה' בְּשִׂמְחָה.

רבי אבא אמר, עבדו את יי' ביראה. (דף נ"ו ע"ב) רזא דמלה הוא, עבדו את יי' ביראה, מה יראה הכא. אלא כמה דאוקימנא, דכתוב, (משלי א) יראת יי' ראשית דעת, וכתוב, (תהלים קיא) ראשית חכמה יראת יי'. יראת יי', קודשא בריך הוא הכי אקרי. רבי אלעזר אמר, עבדו את יי' ביראה, מאן דבעי למעבד פולחנא דמאריה, מאן אתר שארי, ובאן אתר יכוון פולחנא ליחדא שמא דמאריה. הדר ואמר ביראה, ביראה הוא שירותא, מתתא לעילא. (תא חזי בני אהרן האי אוקימנא והא אתמר מלה)

רבי אבא אמר, עבדו את ה' ביראה - סוד הדבר הוא. עבדו את ה' ביראה, איזו יראה כאן? אלא כמו שבארנו, שכתוב (משלי א) יראת ה' ראשית דעת, וכתוב (תהלים קיא) ראשית חכמה יראת ה'. יראת ה' - כך נקרא הקדוש ברוך הוא. רבי אלעזר אמר, עבדו את ה' ביראה - מי שרוצה לעשות עבודת אדונו, מאיזה מקום מתחיל, ובאיזה מקום יכון את העבודה ליחד את שם רבונו? חזר ואמר, ביראה. ביראה היא הראשית, ממטה למעלה. (בא ראה, בני אהרן הרי בארנו, והרי נתבאר הדבר).

תא חזי, מה כתיב הכא אחרי מות, ולבתר דבר אל אהרן אחיך וגו' בזאת יבא אהרן, אלא מכאן, שירותא לאזהרא לכהני, כל מאן, דבעין לאזדהרא בהאי זאת, ודא היא יראת יי'.

בא ראה, מה כתיב כאן אחרי מות, ואחר כך - דבר אל אהרן אחיך וגו' בזאת יבא אהרן? אלא מכאן הראשית להזהיר את הכהנים, כל מי שצריכים להזהר בזאת חזו, וזוהי יראת ה'.

דבר אחר. אחרי מות שני בני אהרן. רבי יוסי אמר, אחרי מות נדב ואביהוא, מפעי ליה, מאי טעמא שני בני אהרן, והא ידע דבנוי הוו. אלא הכי תאנא, דעד כאן לא ברשותיהו קיימי, אלא ברשותא דאבוהון, ובגין כך, בקרבתם לפני יי' וימותו, דאינון דחקו שעתא בחיי דאבוהון, וכלא הוה, בגין ההוא חובא דעבדו, דכתוב (במדבר א) בהקריבם אש זרה. דתנא, באתר חד, כתיב בהקריבם אש זרה, ובאתר חד כתיב, בקרבתם לפני יי'. והאי והאי הוה, ובגין כך כתיב הכא בני אהרן, וכתוב בקרבתם. (תאנא) אמר רבי חייא, יומא חד הוינא אזיל בארחה, למיהד גביה דרבי שמעון, למילף מניה פרשתא דפסחא. ערעית בחד טורא, ונחמינא בקיעין גומין בחד טינרא, ותרין גוברין בה. עד דהוינא אזיל, שמענא קלא דאינון גוברין, והוו אמרין, (תהלים מח) שיר מזמור לבני קרח גדול יי' ומהלל מאד וגו'. מאי שיר מזמור. אלא הכי תאנא משמיה דרבי שמעון, שיר דאיהו כפול, שיר דאיהו משופח משאר שירין, ועל דאיהו משופח משאר שירין, תרין זמנין אתמר ביה שירתא, וכן (תהלים צב) מזמור שיר ליום השבת.

כֹּהֲאֵי גִּוּוֹנָא, (שיר השירים א) שִׁיר הַשִּׁירִים אֲשֶׁר לְשִׁלְמוֹה, שִׁירְתָּא לְעֵילָא מִן שִׁירְתָּא.

דְּבַר אַחַר אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְּנֵי אֶהְרוֹן - רַבִּי יוֹסִי אָמַר, אַחֲרֵי מוֹת נִדְּב וְאַבִּיהוּא הָיָה צָרִיף לְהֵיוֹת! מָה הִטְעַם שְׁנֵי בְּנֵי אֶהְרוֹן, וְהָרִי יָדוּעַ שְׁהִיּוּ בְּנֵיּוֹ? אֵלָא כִּדְ שְׁנָה, שְׁעַד כָּאֵן לֹא עֲמְדוּ בְּרִשׁוּתָם, אֵלָא בְּרִשׁוּת אַבִּיהֶם, וּמִשׁוּם כִּדְ - בְּקִרְבָּתָם לִפְנֵי ה' וַיָּמָתוּ, שְׁהִם דְּחִקּוּ אֶת הַשְּׁעָה בְּחֵי אַבִּיהֶם, וְהִכַּל הָיָה בְּשִׁבִיל אוֹתוֹ חֲטָא שְׁעָשׂוּ, שְׁכַתוּב (במדבר א) בְּהַקְרִיבִם אִשׁ זָרָה. שְׁשָׁנִינוּ, בְּמִקּוּם אֶחָד כְּתוּב בְּהַקְרִיבִם אִשׁ זָרָה, וּבְמִקּוּם אֶחָד כְּתוּב בְּקִרְבָּתָם לִפְנֵי ה'. וְזֶה וְגַם זֶה הָיָה, וּמִשׁוּם כִּדְ כְּתוּב בְּנֵי אֶהְרוֹן, וְכַתוּב בְּקִרְבָּתָם. אָמַר רַבִּי חֵיָא, יוֹם אֶחָד הֵייתִי הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ לְלֶכֶת אֶל רַבִּי שְׁמַעוֹן לְלַמֵּד מִמֶּנּוּ פֶּרֶשֶׁת הַפֶּסַח. פְּגַשְׁתִּי בְּהַר אֶחָד, וְרָאִיתִי בְּקִיעִים וְחוֹרִים בְּסַלַע אֶחָד וּשְׁנֵי אֲנָשִׁים בּוֹ. עַד שְׁהֵייתִי הוֹלֵךְ, שְׁמַעְתִּי קוֹל הָאֲנָשִׁים הַלְלוּ שְׁהִיּוּ אוֹמְרִים, (תהלים מח) שִׁיר מְזֻמּוֹר לְבְנֵי קִרַח גְּדוֹל ה' וּמְהַלֵּל מְאֹד וְגוֹ'. מַהוּ שִׁיר מְזֻמּוֹר? אֵלָא כִּדְ שָׁנוּ מִשְׁמוֹ שֶׁל רַבִּי שְׁמַעוֹן, שִׁיר שֶׁהוּא כְּפוּל, שִׁיר שֶׁהוּא מְשַׁבַּח מְשַׁאֵר הַשִּׁירִים, וְעַל שֶׁהוּא מְשַׁבַּח מְשַׁאֵר הַשִּׁירִים, פְּעַמִּים נֶאֱמַר בּוֹ שִׁירָה, וְכֵן (שם צב) מְזֻמּוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת. כְּמוֹ כֵן שִׁיר הַשִּׁירִים אֲשֶׁר לְשִׁלְמוֹה, שִׁירָה לְמַעְלָה מִשִּׁירָה.

שִׁיר מְזֻמּוֹר, שִׁירְתָּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא, דְּקָא מְזַמְרֵי בְּנֵי קִרַח עַל אֵינוֹן דִּיתְבִּי, עַל פְּתַחא דְּגִיְהֵנָם. וּמֵאֵן אֵינוֹן, אַחוּהוֹן דְּאֵינוֹן דִּיתְבִּי בְּתַרְעֵי דְּגִיְהֵנָם. וְעַל דָּא, שִׁירְתָּא דָּא בְּיוֹם שְׁנֵי אֶתְמַר. קְרִיבָנָא גְּבִייהוּ, אַמִּינָא לְהוּ, מֵאֵי עֶסְקִיכּוּ בְּאַתְרֵי דָּא. אָמְרוּ מְזַבְנֵי אֶנְן, וַיְתַרֵי יוֹמֵי בְּשַׁבְתָּא, בְּדִילָנָא מִישׁוּבָא וְנַעֲסַק בְּאוֹרֵייתָא. בְּגִין דְּלֹא שְׁבַקִּין לָן בְּנֵי נֶשָׂא, כָּל יוֹמָא וְיוֹמָא. אַמִּינָא זְכָאָה חוֹלְקִיכוֹן.

שִׁיר מְזֻמּוֹר, שִׁירָה שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁמִזְמְרִים בְּנֵי קִרַח (על) אוֹתָם שְׁיוֹשְׁבִים עַל פְּתַח הַגִּיְהֵנָם. וּמִי הֵם? אַחִיהֶם שְׁהִם שְׁיוֹשְׁבִים בְּשַׁעֲרֵי הַגִּיְהֵנָם. וְעַל כֵּן הַשִּׁירָה הַזֹּאת נֶאֱמַרְתָּ בְּיוֹם שְׁנֵי. קְרִבְתִּי אֵלֵיהֶם וְאֶמְרָתִי לָהֶם: מָה עֶסְקִיכֶם בְּמִקּוּם הַזֶּה? אָמְרוּ: סוֹחְרִים אֲנַחְנוּ, וּשְׁנֵי יָמִים בְּשַׁבוּעַ אֲנוּ בְּדָלִים מִהִישׁוּב וְעוֹסְקִים בְּתוֹרָה, כִּי לֹא עוֹזְבִים אוֹתָנוּ בְּנֵי אָדָם כָּל יוֹם וְיוֹם. אֶמְרָתִי: אֲשֶׁרִי חִלְקְכֶם.

תּוֹ פְּתַחוּ וְאָמְרוּ. בְּכָל זְמַנָּא דְּצַדִּיקָא מְסַתְּלָקִי מַעְלָמָא, דִּינָא אֶסְתַּלַּק מַעְלָמָא, וּמִיתַתְהוֹן דְּצַדִּיקָא מְכַפְּרַת עַל חוּבֵי דְרָא. וְעַל דָּא פֶּרֶשְׁתָּא דְּבְנֵי אֶהְרוֹן, בְּיוֹמָא דְּכַפּוּרֵי קְרִינָן לָהּ, לְמַהוּי כְּפָרָה לְחוּבֵיהוֹן דִּישְׂרָאֵל. אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא, אֶתְעַסְקוּ בְּמִיתַתְהוֹן דְּצַדִּיקָא אֵלֵינוּ, וְיַתְחַשְׁבֵי לָכוּן כְּאֵלוּ

אתנו מקרבין קרבנין בהאי יומא לכפרא עליכו. דתנינו, כל זמנא דישראל יהון בגלותא, ולא יקרבו קרבנין בהאי יומא, ואינון תרין שעירין לא יכלין לקרבא, יהא להו דכרנא, דתרי בני אהרן, ויתכפר עליהו.

עוד פתחו ואמרו, בכל זמן שצדיקים מסתלקים מן העולם, הדין מסתלק מן העולם, ומיתת הצדיקים מכפרת על חטאי הדור. ולכן פרשת בני אהרן קוראים אותה ביום הכפורים שתהיה כפרה על חטאי ישראל. אמר הקדוש ברוך הוא: התעסקו במיתת הצדיקים הללו, ויחשב לכם כאלו אתם מקריבים קרבנות ביום הזה לכפר עליכם. ששנינו, כל זמן שישראל יהיו בגלות ולא יקרבו קרבנות ביום הזה, ואת אותם שני שעירים לא יכולים להקריב, יהיה להם זכרון של שני בני אהרן, ויתכפר עליהם.

דְּהָכִי אֹלִיפְנָא, דְּכְתִיב, (במדבר ג) וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֲנִים וְגוֹי. וְכְתִיב, הַבְּכֹר נָדָב וְאֶבִיהוּא אֶלְעָזָר וְאִיתְמָר. וְאֶלְעָזָר מִבְּעֵי לִיָּהּ, מֵהוּ אֶלְעָזָר וְאִיתְמָר. אֶלָּא שְׁקוּל הָהּ אֶבִיהוּא כְּתָרִי אַחֵוּי. וְנָדָב כְּכֹלְהוּ.

שָׁפֵךְ לְמִדְתִּי, שְׁפָתוֹב (במדבר ג) וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֲנִים וְגוֹי. וְכְתוֹב, הַבְּכֹר נָדָב וְאֶבִיהוּא אֶלְעָזָר וְאִיתְמָר. וְאֶלְעָזָר הָיָה צָרִיךְ לְהִיּוֹת! מֵה זֶה אֶלְעָזָר וְאִיתְמָר! אֶלָּא שְׁקוּל הָיָה אֶבִיהוּא כְּשֵׁנִי אַחֵוּי, וְנָדָב כְּמוֹ כֻלָּם.

וְאִית דְּמִתְנִי (לה אפכא) הַבְּכֹר נָדָב, דָּא בְּלַחֲדוּי, וְאֶבִיהוּא בְּלַחֲדוּי, וְכָל חַד אֶתְחַשֵּׁיב בְּעִינֵיהּ, כְּתְרוּיָהּ, כְּאֶלְעָזָר וְאִיתְמָר. אָבֵל נָדָב וְאֶבִיהוּא בְּלַחֲדוּיָהּ, שְׁקוּלִין הוּוּ לְקַבֵּל שְׁבַעִין סְנֵהֲדָרִין, דְּהוּוּ מְשַׁמְשִׁין קָמִי מִשָּׁה. וּבְגִין כֹּךְ, מִיתְתַּהוּן מְכַפְּרָא עַל יִשְׂרָאֵל. וְעַל דָּא כְּתִיב, (ויקרא י) וְאֶחִיכֶם כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל יִבְכוּ אֶת הַשְּׂרֵפָה. וְאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, הַבְּכֹר נָדָב, כְּלוּמַר, הַהוּא, דְּכָל שְׁבַחָא וִיקְרָא דְלִיָּהּ (מה שמיה). נָדָב וְאֶבִיהוּא, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה, דְּהִנֵּי תָרִי, לֹא אֶשְׁתַּכְּחוּ כְּוַתִּיָּהּ בְּיִשְׂרָאֵל.

וְיֵשׁ שְׁשׁוֹנִים (אתזההפוד), הַבְּכֹר נָדָב - זֶה לְבָדוּ, וְאֶבִיהוּא - לְבָדוּ, וְכָל אַחַד נְחֻשֵׁב בְּעִינֵו כְּשֵׁנִיהֶם, כְּמוֹ אֶלְעָזָר וְאִיתְמָר. אָבֵל נָדָב וְאֶבִיהוּא לְבָדִים שְׁקוּלִים הִיוּ כְּנֶגֶד שְׁבַעִים סְנֵהֲדָרִין, שְׁהִיוּ מְשַׁמְשִׁים לְפָנֵי מִשָּׁה. וּמִשׁוּם כֹּךְ מִיתְתַּם מְכַפְּרַת עַל יִשְׂרָאֵל. וְעַל זֶה כְּתוֹב, (ויקרא י) וְאֶחִיכֶם כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל יִבְכוּ אֶת הַשְּׂרֵפָה. וְאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, הַבְּכֹר נָדָב -

כְּלוֹמֵר, אוֹתוֹ שֶׁכָּל הַשֵּׁבַח וְהַכְּבוֹד שֶׁלוֹ (מה שמו). נִדְּב וְאַבְיָהוּא, עַל אַחַת
כְּמָה וְכְמָה, שֶׁשְׁנֵי אֱלֹהִים לֹא נִמְצְאוּ כְּמוֹתָם בְּיִשְׂרָאֵל.

דף נ"ז ע"א

וַיִּדְבֵר יְיָ אֶל מֹשֶׁה אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְנֵי אֱהֲרֹן. רַבִּי (דף נ"ז ע"א) חִזְקִיָּה פָּתַח
וְאָמַר, (ישעיה כט) לָכֵן כֹּה אָמַר יְיָ אֵל בֵּית יַעֲקֹב אֲשֶׁר פָּדָה אֶת אַבְרָהָם וְגוֹ'.
הָאִי קָרָא קְשִׁיָּא, לָכֵן כֹּה אָמַר יְיָ אֲשֶׁר פָּדָה אֶת אַבְרָהָם מִבְּעֵי לֵיָּהּ. מֵאִי,
כֹּה אָמַר יְיָ אֵל בֵּית יַעֲקֹב אֲשֶׁר פָּדָה אֶת אַבְרָהָם.

וַיִּדְבֵר ה' אֶל מֹשֶׁה אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְנֵי אֱהֲרֹן. רַבִּי חִזְקִיָּה פָּתַח וְאָמַר,
(ישעיה כט) לָכֵן כֹּה אָמַר ה' אֵל בֵּית יַעֲקֹב אֲשֶׁר פָּדָה אֶת אַבְרָהָם וְגוֹ'.
פְּסוּקֵי זֶה הוּא קְשָׁה. לָכֵן כֹּה אָמַר ה' אֲשֶׁר פָּדָה אֶת אַבְרָהָם הֲיָה צְרִיךְ
לְהִיּוֹת! מַה זֶה כֹּה אָמַר ה' אֵל בֵּית יַעֲקֹב אֲשֶׁר פָּדָה אֶת אַבְרָהָם?

אֵלָּא הָא אִוְקְמוּהּ וְהָא אִתְּמַר, דְּיַעֲקֹב פָּדָה אֶת אַבְרָהָם וְדָאִי. דְּבַהֲהִיא
שַׁעֲתָא דְנַפְלָל בְּגוֹ נִוְרָא דְכַשְׁדָּאִי, דְּנֻו דִּינִיָּה (ס"י ואמרו קמי קודשא בריך הוא, בגין
מאי ישתזיב האי, זכות אבהן לית ליה. אמר ליה, ישתזיב בגין בנוי, דהכי תניא, ברא מזכי אבא).
אִמְרוּ, הָא יִשְׁמַעְאֵל דְנַפְיָק מְנִיָּה. אִמְרוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הָא יִצְחָק,
דִּיּוֹשִׁיט קְדָלִיָּה עַל גְּבִי מְדַבְּחָא. אִמְרוּ, הָא עֲשׂוּ דְנַפְיָק מְנִיָּה. אִמְרוּ, הָא
יַעֲקֹב, דְאִיְהוּ כּוּרְסָא שְׁלִימָתָא, וְכָל בְּנוֹהֵי שְׁלִימִין קְמָאִי. אִמְרוּ, הָא וְדָאִי
בְּזַכּוּתָא דָּא יִשְׁתְּזִיב אַבְרָהָם הָדָא הוּא דְכַתִּיב, אֲשֶׁר פָּדָה אֶת אַבְרָהָם.

אֵלָּא הָרִי פְּרִשׁוּהּ וְהָרִי נִתְבָּאָר, שְׁיַעֲקֹב פָּדָה אֶת אַבְרָהָם וְדָאִי.
שְׁבָאוֹתָהּ הַשְּׁעָה שְׁנַפְלָל בְּתוֹךְ אֵשׁ הַכְּשָׁדִים, דְּנֻו דִּינֻו (ס"י ואמרו לפני הקדוש
ברוך הוא, בשביל מה זה ינצל, 'זכות אבות אין לו, אמר להם, שינצל בשביל בניו, שכך שנינו, הבן
מזכה את האב). אִמְרוּ: הָרִי יִשְׁמַעְאֵל שְׁיַצָּא מִמֶּנּוּ. אִמְרוּ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא: הָרִי יִצְחָק שְׁיִוְשִׁיט צְנֵאוֹרוֹ עַל גְּבִי הַמְזַבֵּחַ. אִמְרוּ: הָרִי עֲשׂוּ שְׁיַצָּא
מִמֶּנּוּ. אִמְרוּ: הָרִי יַעֲקֹב שְׁהוּא כְּסָא שְׁלָם וְכָל בְּנָיו שְׁלָמִים לְפָנָי. אִמְרוּ:
הָרִי וְדָאִי בְּזַכּוּתוֹ שֶׁל זֶה יִנְצַל אַבְרָהָם. זֶהוּ שְׁכַתּוּב, אֲשֶׁר פָּדָה אֶת
אַבְרָהָם.

לֹא עֲתָה יְבוֹשׁ יַעֲקֹב וְלֹא עֲתָה פְּנֵי יִתְרוֹ כִּי בְּרֵאוֹתוֹ יִלְדִּיּוּ מַעֲשֵׂה יְדֵי
בְּקִרְבוֹ יִקְדִּישׁוּ שְׁמִי. מֵאֵן אֵינּוֹן יִלְדִּיּוּ מַעֲשֵׂה וְגוֹ'. אֲלֵיּן אֵינּוֹן, חֲנֻנִיָּה
מִיִּשְׂאֵל וְעֲזָרִיָּה. דְּאִפִּילוּ גְרַמִּיָּהוּ לְגוֹ נִוְרָא יִקְדִּישׁוּ לְקִדְשָׁא שְׁמִיָּה לֹא עֲתָה

יבוש יַעֲקֹב מֵאֵי בְּעֵי הַכָּא יַעֲקֹב, וְהָא כְּתִיב, (דניאל א) וַיְהִי בָהֶם מִבְּנֵי יְהוּדָה דְּנִיָּאל חֲנַנְיָה מִישָׂאֵל וְעֲזַרְיָה. בְּנֵי יְהוּדָה אֲקָרוּן, וּבְגִין כֶּךָ לֹא עֲתָה יְבוּשׁ יְהוּדָה מִבְּעֵי לֵיהּ, מֵאֵי לֹא עֲתָה יְבוּשׁ יַעֲקֹב.

לֹא עֲתָה יְבוּשׁ יַעֲקֹב וְלֹא עֲתָה פְּנֵיו יַחֲרוּ כִּי בְּרֵאוֹתוֹ יִלְדִּיו מַעֲשֵׂה יָדָיו בְּקִרְבוֹ יִקְדִּישׁוּ שָׁמַי. מִי הֵם יִלְדִּיו מַעֲשֵׂה וְגוֹי? אֲלֵא הֵם חֲנַנְיָה מִישָׂאֵל וְעֲזַרְיָה שֶׁהִפִּילוּ עֲצָמָם לְתוֹךְ כְּבֶשֶׂן הָאֵשׁ לְקַדֵּשׁ אֶת שְׁמוֹ. לֹא עֲתָה יְבוּשׁ יַעֲקֹב, מָה עוֹשֶׂה כָּאן יַעֲקֹב? וְהִרִי כְּתוּב (דניאל א) וַיְהִי בָהֶם מִבְּנֵי יְהוּדָה דְּנִיָּאל חֲנַנְיָה מִישָׂאֵל וְעֲזַרְיָה. בְּנֵי יְהוּדָה נִקְרְאוּ, וּמִשׁוּם כֶּךָ לֹא עֲתָה יְבוּשׁ יְהוּדָה הִיא צְרִיךְ לְהִיּוֹת, מָה זֶה לֹא עֲתָה יְבוּשׁ יַעֲקֹב?

אֲלֵא הִכִּי תִּנְיֹן. בְּהֵאֵי שְׁעֵתָא דְּאַתְּכַפִּיתוּ, לְמַנְפַּל בְּנוֹרָא, כָּל חַד אָרִיס קַלִּיה וְאָמַר, גְּבִי כָּל אֵינוֹן עַמִּין וּמְלָכִין וְאַפְרַכְיָא, חֲנַנְיָה אָמַר, (תהלים קיח) יְיָ לִי לֹא אִירָא מָה יַעֲשֶׂה לִּי אָדָם יְיָ לִי בְּעוֹזְרֵי וְאֲנִי אֲרָאָה בְּשׁוֹנְאֵי טוֹב לְחַסוֹת בֵּינִי וְגוֹי. מִישָׂאֵל פְּתַח וְאָמַר, (ירמיה ל) וְאַתָּה אֵל תִּירָא עַבְדֵי יַעֲקֹב נְאֻם יְיָ וְגוֹי כִּי אֲתִדָּ אֲנִי נְאֻם יְיָ לְהוֹשִׁיעֶךָ כִּי אַעֲשֶׂה וְגוֹי. בְּהֵאֵי שְׁעֵתָא, דְּשָׁמְעוּ כְּלָהוּ שְׁמָא דְּיַעֲקֹב. תְּוֹהוּ וְחִיּוּכוּ בְּלִצְנוּתָא. עֲזַרְיָה פְּתַח וְאָמַר, (דברים ו) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד.

אֲלֵא כֶּךָ שְׁנִינוּ, בְּשַׁעָה הַזֹּאת שְׁנַכְפְּתוּ לְפַל בְּאֵשׁ, כָּל אֶחָד הָרִיס קוּלוֹ וְאָמַר אֵל כָּל אוֹתָם עַמִּים וּמְלָכִים וְשָׂרִיס. חֲנַנְיָה אָמַר, (תהלים קיח) ה' לִי לֹא אִירָא מָה יַעֲשֶׂה לִּי אָדָם ה' לִי בְּעוֹזְרֵי וְאֲנִי אֲרָאָה בְּשׁוֹנְאֵי טוֹב לְחַסוֹת בְּה' וְגוֹי. מִישָׂאֵל פְּתַח וְאָמַר, (ירמיה ל) וְאַתָּה אֵל תִּירָא עַבְדֵי יַעֲקֹב נְאֻם ה' וְגוֹי כִּי אֲתִדָּ אֲנִי נְאֻם ה' לְהוֹשִׁיעֶךָ כִּי אַעֲשֶׂה וְגוֹי. בְּאוֹתָה שַׁעָה שְׁשָׁמְעוּ כָּלֶם אֶת שֵׁם יַעֲקֹב, תְּמָהוּ וְצַחְקוּ בְּלִיצְנוּת. עֲזַרְיָה פְּתַח וְאָמַר, (דברים ו) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד.

הַדָּא הוּא דְּכְתִיב, (ישעיה מד) זֶה יֹאמֵר לִי אֲנִי וְגוֹי. זֶה יֹאמֵר לְה' אֲנִי, דָּא חֲנַנְיָה, וְזֶה יִקְרָא בְּשֵׁם יַעֲקֹב, דָּא מִישָׂאֵל, וְזֶה יִכְתֹּב יְדוֹ לִי וּבְשֵׁם יִשְׂרָאֵל יִכְנֶה, דָּא עֲזַרְיָה, בֵּיה שְׁעֵתָא כְּנֶשׁ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא פְּמִלְיָא דִּילֵיהּ, אָמַר לוֹן, בְּמֵאוֹן מְלָה, מֵאֵינוֹן מְלִין דְּאָמְרוּ אֵלִין תְּלַתָּא, אֲשַׁזִּיב לוֹן. פְּתַחוּ וְאָמְרוּ, (תהלים פג) וַיִּדְעוּ כִּי אֲתָה שְׁמֶךָ יְיָ לְבַדָּד עֲלִיוֹן עַל כָּל הָאָרֶץ.

זֶהוּ שְׁכְּתוּב, (ישעיה מד) זֶה יֹאמֵר לְה' אֲנִי וְגוֹי. זֶה יֹאמֵר לְה' אֲנִי - זֶה חֲנַנְיָה. וְזֶה יִקְרָא בְּשֵׁם יַעֲקֹב - זֶה מִישָׂאֵל. וְזֶה יִכְתֹּב יְדוֹ לְה' וּבְשֵׁם יִשְׂרָאֵל יִכְנֶה - זֶה עֲזַרְיָה. בְּאוֹתָה שַׁעָה כְּנֶשׁ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הַפְּמִלְיָא שְׁלוֹן, וְאָמַר לָהֶם: בְּאִיזָה דְּבוּר מֵאוֹתָם הַדְּבוּרִים שְׁאָמְרוּ

אלה השלשה אציל אותם? פתחו ואמרו, (תהלים 80) וידעו כי אתה שמך
ה' לבדך עליון על כל הארץ.

בה שעתא אמר קודשא בריך הוא לכורסייא, כורסייא דילי, במאן מלה
מאינון מליון, אשזיב לאינון צדיקיא. אמר ליה, בהאי מלה דכלהו חייכין
בה, אשזיב לון, לא עתה יבוש יעקב ולא עתה פניו יחורו. כמה דקאים
יעקב לגבי דאברהם בנורא, יקום השתא לגבי אליון, הדא הוא דכתיב, כה
אמר יי אל בית יעקב אשר פדה את אברהם לא עתה יבוש יעקב וגו'.
מהאי כסופא דלצנוותא.

באותה שעה אמר הקדוש ברוך הוא לכסא: כסא שלי, באיזה דבור
מאותם הדבורים אציל את אותם הצדיקים? אמר לו: באותו הדבור
שכלם צחקו עליו אציל אותם, לא עתה יבוש יעקב ולא עתה פניו
יחורו. כמו שעמד יעקב אצל אברהם באש, יקום עכשו אצל אלה.
זהו שכתוב, כה אמר ה' אל בית יעקב אשר פדה את אברהם לא עתה
יבוש יעקב וגו'. מהבושה של הליצנות.

תנא, בלהו דהוו חייכין ממלה דא, אתוקדו בההוא נורא, וקטל לון
שביבא דנורא. מאן שזיב לאליון. על דהוו מצלן קמי קודשא בריך הוא
ומיחדן שמייה כדקא יאות, ועל דמיחדן שמייה כדקא יאות, אשתזיבו
מההוא נורא יקידתא.

שנינו, כל אותם שצחקו מהדבור הזה, נשרפו באותה אש, והרג אותם
שביב של אש. מה הציל את אלה? על שהיו מתפללים לפני הקדוש
ברוך הוא ומיחדים שמו כראוי, ועל שמיחדים שמו כראוי, נצלו
מאותה אש יוקדת.

תרי בני אהרן קריבו אשא נוכראה, דלא אתיחדו שמייה כדקא יאות,
ואתוקדו בנורא. רבי יצחק אמר, כתיב, אחרי מות. וכתיב וימותו. כיון
דאמר אחרי מות שני בני אהרן, לא ידענא, דהא וימותו. אלא הכי תנינן,
תרי מיתות הוו, חד לפני יי. וחד, דלא הוו להו בנין, דכל מאן דלא זכי
לבנין מית הוא. בגין כד, אחרי מות, וימותו.

שני בני אהרן הקריבו אש זרה, שלא יחדו אל שמו כראוי ונשרפו
באש. רבי יצחק אמר, כתוב אחרי מות, וכתוב וימתו. כיון שאמר
אחרי מות שני בני אהרן, לא ידענו שהרי וימתו? אלא כד שנינו, שתי

מיתות היו, אחת לפני ה', ואחת שלא היו להם בנים. שכל מי שלא
זוכה לבנים, הוא מת. משום כך, אחרי מות, וימתו.

רבי אבא אמר, מאי דכתיב, (במדבר א) וימת נדב ואביהוא לפני יי' בהקריבם
אש זרה לפני יי' במדבר סיני ובנים לא היו להם ויכהו אלעזר ואיתמר.
מאי דא לגבי דא, דכתיב, ובנים לא היו להם, ויכהו אלעזר ואיתמר. אלא
רזא דמלתא. האי דאמינא, וימותו, דלא הוה להו בנים. והכי הוא ודאי.
אבל לא כשאר בני עלמא, אף על גב דלא אנסיבו, דהא אליו לא מיתו אלא
מיתת גרמיהו, אבל מיתת נפשהו לא מיתו.

רבי אבא אמר, מה שכתוב (במדבר א) וימת נדב ואביהוא לפני ה'
בהקריבם אש זרה לפני ה' במדבר סיני ובנים לא היו להם ויכהו
אלעזר ואיתמר. מה זה לגבי זה, שכתוב ובנים לא היו להם ויכהו
אלעזר ואיתמר? אלא סוד הדבר - זה שאמרתי, וימתו, שלא היו להם
בנים. וכך זה ודאי. אבל לא כשאר בני העולם, אף על גב שלא נשאו,
שהרי אלו לא מתו אלא מיתת עצמם, אבל מיתת נפשם לא מתו.

דף נ"ז ע"ב

מנא לן, דכתיב, (שמות ו) ואלעזר בן אהרן לקח לו מבנות פוטיאל
לו לאשה ותלד לו את פנחס אלה ראשי אבות הלויים למשפחותם. אלה,
והא פנחס בלחודוי הוה. וכתיב, ראשי אבות הלויים, בגין כך, מיתת
גרמיהו מיתו, מיתת נפשהו לא מיתו. אמר רבי אלעזר ודאי משמע
אלה, ומשמע ראשי.

מנין לנו? שכתוב (שמות ו) ואלעזר בן אהרן לקח לו מבנות פוטיאל לו
לאשה ותלד לו את פנחס אלה ראשי אבות הלויים למשפחותם. אלה,
והרי פנחס לבדו היה, וכתוב ראשי אבות הלויים. משום כך מתו
מיתת עצמם, ומיתת נפשם לא מתו. אמר רבי אלעזר, ודאי משמע
אלה, ומשמע ראשי.

ובגין כך כתיב, (במדבר כה) פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן וכתוב ופנחס בן
אלעזר בן אהרן הכהן היה כהן בימים ההם, פנחס בן אלעזר הכהן מבעי
ליה, אלא בכל אתר דאתא פנחס בן אהרן הכהן כתיב, ואלעזר לא כתיב

אָלֵא אֶלְעָזֵר הַכֹּהֵן. דְּכַתִּיב, (במדבר כז) וּלְפָנַי אֶלְעָזֵר הַכֹּהֵן. (במדבר לא) וַיֹּאמֶר אֶלְעָזֵר הַכֹּהֵן וְגו'. וְעַל דָּא מִיתַת גְּרַמְיָהוּן מִיתוּ, מִיתַת נַפְשָׁהוּן לֹא מִיתוּ.

וּמִשׁוּם כֶּדֶף כְּתוּב, (במדבר כה) פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזֵר בֶּן אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן, וְכַתוּב וּפִינְחָס בֶּן אֶלְעָזֵר בֶּן אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן הָיָה כֹּהֵן בַּיָּמִים הֵהֵם. פִּנְחָס בֶּן אֶלְעָזֵר הַכֹּהֵן הָיָה צָרִיף לְהִיּוֹת! אֶלֵא בְּכָל מְקוֹם שְׂבָא פִנְחָס, בֶּן אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן כְּתוּב. וְאֶלְעָזֵר לֹא כְּתוּב, אֶלֵא אֶלְעָזֵר הַכֹּהֵן, שְׂכַתוּב (שם כז) וּלְפָנַי אֶלְעָזֵר הַכֹּהֵן. (שם לא) וַיֹּאמֶר אֶלְעָזֵר הַכֹּהֵן וְגו'. וְעַל כֵּן מִיתַת עֲצָמָם מֵתוּ, וּמִיתַת נַפְשָׁם לֹא מֵתוּ.

וְתַנְיֵן בְּרָזָא דְמִתְנִיתִין, תְּרִי זוּג, פֶּן חָס. וְהָא אֲתַמַּר, יו"ד זְעִירָא בִּינֵי אֲתַנּוּן דְּפִנְחָס. דְּהָאֵי יו"ד כְּלִיל תְּרִי כְּחֵדָא, וְדָא הוּא רָזָא דְמַלְכָּה, וְהָא אֲתַמַּר.

וְשָׁנִינוּ בְּסוּד הַמְּשֻׁנָּה, שְׁנִים זוּג - פֶּן חָס. וְהָרִי נִתְבָּאֵר, יו"ד קְטַנָּה בִּין אוֹתִיּוֹת פִּנְחָס, שְׁהָרִי יו"ד כּוֹלְלַת שְׁנִים כְּאַחַד, וְזֵהוּ סוּד הַדְּבָר, וְזֵה נִתְבָּאֵר.

רַבִּי אֶלְעָזֵר שְׂאִיל לְאַבּוּי, אָמַר לֵיהּ, וְהָא תְּרִי אֵינּוּן וְתְרִי הוּוּ, אָמַאי לֹא אֲשַׁתְּכַחוּ תְּרִי. אָמַר לֵיהּ, תְּרִי פְלַגִּי גּוּפָא הוּוּ, דְּהָא לֹא אֲנִסִּיבוּ, וּבְגִין כֶּדֶף, בְּחֵד אֲתַכְּלִילוּ, דְּכַתִּיב, וְתִלְד לּוֹ אֶת פִּנְחָס אֶלֶּה רָאשֵׁי וְגו'.

רַבִּי אֶלְעָזֵר שְׂאֵל אֶת אָבִיו וְאָמַר לוֹ, וְהָרִי שְׁנִים הֵם וְשְׁנִים הָיוּ, לָמָּה לֹא נִמְצְאוּ שְׁנִים? אָמַר לוֹ, שְׁנֵי חֲצָאֵי גּוּף הָיוּ, שְׁהָרִי לֹא נִשְׂאוּ, וּמִשׁוּם כֶּדֶף הֵם נִכְלְלוּ בְּאַחַד, שְׂכַתוּב וְתִלְד לּוֹ אֶת פִּינְחָס אֶלֶּה רָאשֵׁי וְגו'.

וַיּו"ד דְּפִנְחָס, לֹא אֲתִיְהִיב בֵּיהּ לְחַבְרָא אֲתַנּוּן, אֶלֵא בְּשַׁעֲתָא דְּקַנִּי לְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא, וְאֲתָא לִישְׂרָא עֲקִימָא, דְּחִמָּא דְּהָאֵי אֶת בְּרִית קְדִישָׁא, עֵייל זְמֵרִי בְּרִשׁוּתָא אַחְרָא. וּבְמָה דְּאֲתַעֲקִם בְּקַדְמִיתָא, אֲתַתְּקוּן הֲכָא. בְּנוֹכְרָאָה אֲתַעֲקִם בְּקַדְמִיתָא, דְּכַתִּיב, בְּהַקְרִיבִים אִשׁ זָרָה, הֲכָא בְּנוֹכְרָאָה, אֲתַתְּקוּן, כְּמָה דְּכַתִּיב, (מלאכי ב) וּבַעַל בַּת אֵל נָכַר. מַה לְּהֶלֶן אִשׁ זָרָה, אִף כָּאן נְמִי אִשָּׁה זָרָה.

וַיּו"ד שֶׁל פִּנְחָס לֹא נִתֵּן בָּהּ לְחַבְרָא הָאוֹתִיּוֹת, אֶלֵא בְּשַׁעֲתָא שְׂקִנָּא לְקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא וּבָא לִישְׂרָא אֶת הַעֲקִם, שְׂרָאָה אֶת אוֹת הַבְּרִית הַקְּדוּשָׁה הַזֶּה

שֶׁהַכְּנִיס זְמַרֵי לְרִשׁוֹת אַחֲרֵת, וּבְמָה שֶׁהִתְעַקַּם בְּרֵאשׁוֹנָה הִתְתַּקֵּן כָּאֵן.
בְּנִכְרִיָּה הִתְעַקְמוּ בַּהֲתַחֲלָה, שֶׁכְּתוּב בְּהַקְרִיבֶם אֵשׁ זָרָה, וְכֵאֵן בְּנִכְרִיָּה
הִתְתַּקְּנוּ, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב וּבְעַל בֵּת אֵל נִכְר. מֵה לְהִלָּאָה אֵשׁ זָרָה, אֵף כָּאֵן
גַּם אִשָּׁה זָרָה.

מֵאֵי אֲתַחֲזִי הֶכָּא. אֵלָּא בְּקִדְמִיתָא רְחִיקָא קְרִיבּוּ, דְּכְתִיב, בְּהַקְרִיבֶם אֵשׁ
זָרָה. אוּף הֶכָּא זְמַרֵי, הֵוָּה קְרִיב רְחִיקָא, שְׁמָא דְּמִלְכָּא, הֵוָּה קְרִיב גְּבִי
רְחִיקָא, מִיָּד, (בְּמַדְבַּר כה) וַיֵּרָא פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן וַיִּקַּם מִתּוֹךְ
הָעֵדָה. הֶכָּא אֲתַקִּין עֲקִימָא דְּקִדְמִיתָא, כְּדִין אֲתִייהִיב יוֹ"ד בְּשְׁמִיָּה
לְחַבְרָא אֲתוּוֹן כְּחֻדָּא, וְאֲתַבְּשֵׁר בְּשָׁלוֹם, דְּכְתִיב, (בְּמַדְבַּר כה) לָכֵן אָמַר הַנְּגִי
נוֹתָן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שְׁלוֹם. (בְּרִיתִי מִמֶּשׁ). (נח סי' ע"ב) מֵאֵי שְׁלוֹם הֶכָּא, אֵלָּא
בְּהֵוָּה כְּתָרָא, חֲבּוּ בְּקִדְמִיתָא, בְּהֵוָּה כְּתָרָא, אֲתַעְרוּ קְטָטוּתָא
בְּקִדְמִיתָא, וְהִשְׁתָּא דְּאֲתַתְּקוֹן, כְּתִיב הַנְּגִי נוֹתָן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שְׁלוֹם. בְּרִיתִי
מִמֶּשׁ, תְּהֵא עֲמִיָּה בְּשָׁלוֹם, וּבְגִין כְּדָ, אֲתִייהִיב יוֹ"ד זְעִירָא בְּשְׁמִיָּה, דְּהֵא
מֵאֲתוּוֹן זְעִירָאן הִיא, לְאֲתַחֲזָאָה דְּהֵא אֲתַתְּקוֹן מֵה דְּאֲתַעְקַם בְּקִדְמִיתָא,
וְהֵא אֲשְׁלִימַת עֲמִיָּה. אֲתָא רַבִּי אֶלְעָזָר וְנָשִׁיק יְדוּי. אָמַר, בְּרִיךְ רַחֲמֵנָא
דְּשְׁאִילָנָא הָאֵי מַלְּהָ, וְלֹא אֲתַאבִּיד מִנָּאֵי.

מֵה נִרְאָה כָּאֵן? אֵלָּא בַּהֲתַחֲלָה הַקְרִיבּוּ אֶת הַרְחוּקָה, שֶׁכְּתוּב
בְּהַקְרִיבֶם אֵשׁ זָרָה. אֵף כָּאֵן זְמַרֵי הֵיָּה מְקַרִּיב אֶת הַרְחוּקָה, אֶת שֵׁם
הַמֶּלֶךְ הֵיָּה מְקַרֵּב לְרְחוּקָה, מִיָּד - (שם כה) וַיֵּרָא פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן
אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן וַיִּקַּם מִתּוֹךְ הָעֵדָה. כָּאֵן תִּתְּקוֹן אֶת הָעֵקַם שֶׁבְּרֵאשׁוֹנָה, וְאִז
נִתְּנָה יוֹ"ד לְשִׁמּוֹ לְחַבְרָא אֶת הָאוֹתִיּוֹת כְּאֶחָד וְהִתְבְּשֵׁר בְּשָׁלוֹם, שֶׁכְּתוּב
לָכֵן אָמַר הַנְּגִי נָתַן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שְׁלוֹם. (בְּרִיתִי מִמֶּשׁ). מֵה הַשְׁלוֹם כָּאֵן?
אֵלָּא בְּאוֹתוֹ הַכְּתָר חֲטָאוּ בַּתַּחֲלָה, בְּאוֹתוֹ הַכְּתָר הִעִירוּ קְטָטָה
בַּתַּחֲלָה, וְעַכְשָׁו שֶׁתְּקוֹן, כְּתוּב הַנְּגִי נָתַן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שְׁלוֹם, בְּרִיתִי
מִמֶּשׁ תְּהֵיָּה עֲמוֹ בְּשָׁלוֹם, וּמִשׁוּם כְּדָ נִתְּנָה יוֹ"ד קְטָנָה בְּשִׁמּוֹ, שֶׁהָרִי
הִיא מֵהָאוֹתִיּוֹת הַקְטָנוֹת, לְהֵרָאוֹת שֶׁהָרִי תִתְּקוֹן מֵה שֶׁהִתְעַקַּם בַּתַּחֲלָה,
וְהָרִי הִשְׁלִימָה עֲמוֹ. בָּא רַבִּי אֶלְעָזָר וְנָשִׁק יְדוּ וְאָמַר, בְּרִיךְ הַרְחֵמֵן
שֶׁשְׁאִלְתִּי דְּבַר זֶה וְלֹא אָבִיד מִמֶּנִּי.

תְּאֵנָא אָמַר רַבִּי יוֹסִי, בְּהָאֵי יוֹמָא דְּכַפּוּרִי, אֲתַתְּקוֹן לְמַקְרִי פְּרִשְׁתָּא דָּא,
לְכַפְּרָא לְיִשְׂרָאֵל בְּגִלוּתָא, בְּגִין דָּא, סִדְרָא דְּיוֹמָא דָּא, הֶכָּא אֲתַסְדֵּר, וּבְגִין
דְּמִיתְהוֹן דְּבַנֵּי אֶהֱרֹן, מְכַפְּרָא עַל יִשְׂרָאֵל.

שְׁנִינּוּ, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים הֵזָה תִתְּקוֹן לְקֵרָא פְּרִשָּׁה זו, לְכַפֵּר
עַל יִשְׂרָאֵל בְּגִלוּת, בְּשִׁבִיל זֶה סִדְר הַיּוֹם הֵזָה כָּאֵן הִסְתַּדֵּר, וּמִשׁוּם
שְׁמִיתַת בְּנֵי אֶהֱרֹן מְכַפְּרַת עַל יִשְׂרָאֵל.

דף נ"ח ע"א

מפאן אוליפנא, כל ההוא בר נש דיסורי דמאריה אתיין עליה, כפרה דחובוי אינון. וכל מאן דמצטער על יסוריהון דצדיקיא, מעבירין חוביין דלהון מעלמא. ועל דא ביומא דא, קורין, אחרי מות שני בני אהרן, דישמעון עמא, ויצטערו על אבודהון דצדיקיא, ויתכפר להון חובייהו. וכל דמצטער על אבודהון דצדיקיא, או אחית דמעין עלייהו, קודשא בריה הוא מכריז עליה ואומר, (ישעיה ו) וסר עונך וחטאתך תכופר. ולא עוד, אלא דלא ימותון בנוי ביומוי. ועליה כתיב, (ישעיה נג) יראה זרע יאריך ימים וגוי. (ויקרא טז) ויאמר יי אל משה דבר אל אהרן אחיך ואל יבא בכל עת אל הקדש וגוי רבי שמעון פתח ואמר, (קהלת א) כל הנחלים הולכים אל הים והים איננו מלא וגוי. אמר רבי שמעון, תוהנא על בני עלמא, דהא לית להו עיינין למחזי, ולבא לאשגחא, ולא ידעין, ולא שויין לבייהו לאסתכלא ברעותא דמאריהון, היך ניימין, ולא מתערי משנתייהו, עד לא ייתי ההוא יומא דחפי עלייהו חשוכא וקבלא, ויתבע ההוא (דף נ"ח ע"א) מאריה דפקדונא, חושבנא מנייהו.

מפאן למדנו, כל אותו בן אדם שיסורי רבונו באים עליו - כפרת חטאיו הם. וכל מי שמצטער על יסורי הצדיקים, מעבירים חטאיהם מן העולם. ועל כן ביום הזה קוראים אחרי מות שני בני אהרן, שישמעון העם ויצטערו על אבדן הצדיקים, ויתכפרו להם חטאיהם. וכל מי שמצטער על אבדנם של הצדיקים או מוריד עליהם דמעות, הקדוש ברוך הוא מכריז עליו ואומר: (ישעיה ו) וסר עונך וחטאתך תכפר. ולא עוד, אלא שלא ימותו בנוי בימיו. ועליו כתוב, (שם נג) יראה זרע יאריך ימים וגוי. ויאמר ה' אל משה דבר אל אהרן אחיך ואל יבא בעת עת אל הקדש וגוי. רבי שמעון פתח ואמר, (קהלת א) כל הנחלים הולכים אל הים והים איננו מלא וגוי. אמר רבי שמעון, תמהני על בני העולם, שהרי אין להם עינים לראות ולב להשגיח, ולא יודעים ולא שמים לבם להסתכל על רצון רבונו, איך ישנים ולא מתעוררים משנתם טרם יבא אותו היום שחשך ואפלה יכסו עליהם, ויתבע אותו בעל הפקדון מהם חשבון.

וכרזא כל יומא קארי עלייהו, ונשמתייהו, אסהידת בהון בכל יומא ויליא, אורייתא ראמת קליון לכל עבר, מכרזת ואומרת, (משלי א) עד מתי פתאים תאהבו פתי (משלי ט) מי פתי יסור הנה חסר לב אמרה לו. לכו לחמו בלחמי ושתו ביון מסכתי. ולית מאן דיגרפין אודניה, ולית מאן דיתער לביה.

וְהִפְרוּז בְּכֹל יוֹם קוֹרָא עֲלֵיהֶם, וְנִשְׁמָתָם מְעִידָה בְּהֶם בְּכֹל יוֹם וְלִלְלָה, הַתּוֹרָה מְרִימָה קוֹלוֹת לְכָל עֵבֶר, מְכַרְיָזָה וְאוֹמְרָת: (משליא) עַד מָתִי פְתִימִים תִּיאָהְבוּ פְתִי. (שם ט) מִי פְתִי יִסַּר הֵנָּה חֶסֶר לֵב אִמְרָה לוֹ לְכוּ לַחֲמוּ בְלַחֲמֵי וְשִׁתּוּ בֵּינּוּ מִסְכָּתִי. וְאִין מִי שְׁיִרְכִּין אֲזִנּוּ וְאִין מִי שְׁיַעִיר אֶת לְבוֹ.

תָּא חֲזִי, זְמִינִין דְּרִי בְּתַרְאֵי דִּייתוֹן, דִּייתְנָשִׁי אוֹרִייתָא מִבְּיַנְיָהוּ, וְחִכְיִמִּי לְבָא יִתְכַנְשׁוֹן לְאַתְרֵיהוּ, (ס"א לאתרא קדישא) וְלֹא יִשְׁתַּכַּח מֵאֵן דְּסָגִיר וּפְתַח. וְוִי לְהֵוּא דְרָא. וּמְפָאֵן וְלִהְלָאָה, לֹא יְהֵא דְרָא כְּדָרָא דָא, עַד דְרָא דִּייתִי מְלִכָא מְשִׁיחָא, וּמִנְדַּעָא יִתְעַר בְּעֵלְמָא, דְכְתִיב, (ירמיה לא) כִּי כָלִם יִדְעוּ אוֹתִי לְמִקְטַנְסִים וְעַד גְּדוֹלִים.

בֹּא רְאֵה, עֲתִידִים הַדּוֹרוֹת הָאֲחֵרוֹנִים שְׁיָבִאוּ שְׁתַּשְׁכַּח תּוֹרָה מִבְּיַנְיָהֶם, וְחִכְיִמִּי הֵלֵב יִתְכַנְסוּ לְמִקּוּמָם (לחדרקדוש), וְלֹא יִמְצֵא מִי שְׁסוֹגֵר וּפּוֹתַח. אוֹי לְאוֹתוֹ הַדּוֹר! וּמְפָאֵן וְהִלָּאָה לֹא יְהִיָּה דוֹר כְּמוֹ הַדּוֹר הַזֶּה, עַד הַדּוֹר שְׁיָבִא מְלִךְ הַמְּשִׁיחַ, וְהַדְּעָה תִתְעוֹרֵר בְּעוֹלָם, שְׁפִתּוֹב (ירמיה לא) כִּי כָלִם יִדְעוּ אוֹתִי לְמִקְטַנְסִים וְעַד גְּדוֹלִים.

תָּא חֲזִי, כְּתִיב, (בראשית ב) וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן. וְתַנְיָן, מַה שְּׁמִיָּה דְהֵוּא נְהָר. אוֹקִימְנָא יוֹבֵל שְׁמִיָּה, דְכְתִיב, (ירמיה יז) וְעַל יוֹבֵל יִשְׁלַח שְׁרָשָׁיו. וּבְסַפְרָא דְרַב הַמְּנוּנָא סָבָא, חֲיִים שְׁמִיָּה, דְמִתְמָן נְפָקִין חֲיִים לְעֵלְמָא, וְאִינוּן אֲקֵרוּן חֲיֵי מְלִכָא. וְהֵא אוֹקִימְנָא, הֵהוּא אֵילְנָא רַבָּא וְתַקִּיפָא, דְמַזּוֹן לְכָלִּא בֵּיהּ. אֲקֵרִי עַץ חֲיִים. אֵילְנָא דְנִטְע שְׁרָשׁוּי בְּאִינוּן חֲיִים, וְכָלִּא הוּא שְׁפִיר.

בֹּא רְאֵה, כְּתוּב (בראשית ב) וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן. וְשְׁנִינּוּ, מַה שְּׁמוֹ שֶׁל אוֹתוֹ נְהָר? בְּאַרְנוֹ שְׁשֵׁמוֹ יוֹבֵל, שְׁפִתּוֹב (ירמיה יז) וְעַל יוֹבֵל יִשְׁלַח שְׁרָשָׁיו. וּבְסַפְרוֹ שֶׁל רַב הַמְּנוּנָא סָבָא: חֲיִים שְׁמוֹ, שְׁמִשְׁם יוֹצְאִים חֲיִים לְעוֹלָם, וְהֵם נִקְרְאִים חֲיֵי הַמְּלִךְ. וְהֵרִי בְּאַרְנוֹ, אוֹתוֹ עַץ גְּדוֹל וְחִזְק שְׁבוּ יֵשׁ מְזוֹן לְכָל נִקְרָא עַץ חֲיִים. הָאֵילָן שְׁנִטְע שְׁרָשׁוּי בְּאוֹתָם חֲיִים, וְהַכֹּל הוּא נְאֻה.

וְתֵאנָא, הֵהוּא נְהָר אֲפִיק נְחִלִין עֲמִיקוֹן, בְּמִשַׁח רְבוּת, לְאַשְׁקָאָה גְּנֻתָא, וְלִרְוּוּאָה אֵילְנִין וְנִטְיַעִין, דְכְתִיב (תהלים קד) שְׁבַעֲנוּ עֲצֵי יַיִ אֲרָזֵי לְבָנוֹן אֲשֶׁר נָטַע, וְאִינוּן נְחִלִין, נְגִדִין וְאַתְמִשְׁכוֹן וּמִתְכַנְשִׁין בְּתַרְיִן קִימִין (נ"א סמכין) וְאִינוּן בְּרִייתֵי (תרי) קִרְיָנָן לְהוּ, (מלכים א ז) יְכִי"ן וּבוֹעִי"ז, וְשְׁפִיר. וּמִתְמָן נְפָקִין כָּל אִינוּן נְחִלִין, וְשְׁרִיין לוֹן בְּחַד דְּרָגָא דְאַקֵרִי צְדִיק, דְכְתִיב, (משלי ז) וְצְדִיק

יסוד עולם. וכֵּלְהוּ אֲזֵלִין וּמִתְפַּנְשִׁין לְהֵהוּא אֲתֵר דְּאֶקְרִי יָם, וְהוּא יִמְא
דְּחֻכְמָתָא, הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, (קהלת א) כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל
הַיָּם וְגו'.

וְשָׂנִינוּ, אוֹתוּ הַנְּהַר הוֹצִיא נְחָלִים עִמָּקִים בְּשֶׁמֶן הַמְּשַׁחָה, לְהַשְׁקוֹת
אֶת הַגֶּן וּלְהַרְוֹת עֵצִים וּנְטִיעוֹת, שְׁכָתוּב (תהלים קד) יִשְׁבְּעוּ עֵצֵי ה' אֲרָזֵי
לְבָנוֹן אֲשֶׁר נָטַע. וְאוֹתָם הַנְּחָלִים שׁוֹפְעִים וְנִמְשָׁכִים וּמִתְפַּנְסִים לְשָׂנֵי
עַמּוּדִים, וְאוֹתָן בְּרִיתוֹת (שתיים) קוֹרְאִים לְהוֹן יְכִיִּין וּבּוֹעִיז, וְיָפָה.
וּמִשׁוּם יוֹצְאִים כָּל אוֹתָם נְחָלִים, וּמִשָּׁרִים אוֹתָם בְּדַרְגָּה אַחַת
שְׁנַקְרָאת צְדִיק, שְׁכָתוּב (משלי י) וְצְדִיק יִסּוּד עוֹלָם. וְכֵלְם הוֹלְכִים
וּמִתְפַּנְסִים לְאוֹתוֹ מְקוֹם שְׁנַקְרָא יָם, וְהוּא יָם הַחֻכְמָה. זֶהוּ שְׁכָתוּב
(קהלת א) כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם וְגו'.

וְאֵי תִימָא, דְּהָא מְטוּ לְאֲתֵר דָּא, וּפְסָקִין, וְלֹא תִיִּיבּוּן, לְבַתֵּר כְּתִיב, אֶל
מְקוֹם שֶׁהַנְּחָלִים הוֹלְכִים שָׁם הֵם שְׁבִים לְלֶכֶת, בְּגִין דְּהֵהוּא נְהָרָא לֹא
פְסִיק לְעַלְמִין. הֵם שְׁבִים, לְאֵן אֲתֵר שְׁבִים, לְאֵינוּן תְּרִין קִיִּימִין, נְצַח וְהוּד.
לְלֶכֶת, בְּהָאֵי צְדִיק, לְאִשְׁכַּחא בְּרַכָּאָן וְחִידוֹ. וְהֵינּוּ רְזָא דְתַנְיִנּוּ, (תהלים קד)
לוֹיְתוֹן זֶה יִצְרָתָ לְשַׁחַק בּוֹ, דָּא צְדִיק.

וְאִם תִּיאַמַר שְׁהָרִי מְגִיעִים לְמְקוֹם הַזֶּה וְלֹא שְׁבִים - כְּתוּב אַחַר כָּךְ,
אֶל מְקוֹם שֶׁהַנְּחָלִים הוֹלְכִים שָׁם הֵם שְׁבִים לְלֶכֶת, מִשׁוּם שְׁאוֹתוֹ נְהָר
לֹא פוֹסֵק לְעוֹלָמִים. הֵם שְׁבִים, לְאֵיזָה מְקוֹם הֵם שְׁבִים? לְאוֹתָם שְׂנֵי
עַמּוּדִים, נְצַח וְהוּד. לְלֶכֶת, בְּצְדִיק הַזֶּה, לְמִצַּא בְּרַכּוֹת וּשְׁמֻחָה. וְזֶהוּ
הַסּוּד שְׁשָׂנִינוּ, (תהלים קד) לוֹיְתוֹן זֶה יִצְרָתָ לְשַׁחַק בּוֹ, זֶה צְדִיק.

כָּלִם אֱלִידָּהּ יִשְׁבְּרוּן לְתַת אַכְּלָם בְּעַתּוֹ. מֵאן עַתּוֹ. דָּא (עתו דצדיק) מְטְרוֹנִיתָא,
דְּאֶקְרִי עַתּוֹ דְּצְדִיק, וּבְגִין כֵּךְ כְּלָהוּ מְחַפְּאֵן לְהָאֵי עַתּוֹ, כְּלָהוּ דְּאֶתְזָנּוּן
לְתַתָּא, מֵאֲתֵר דָּא אֶתְזָנּוּן, וְרְזָא דָּא אוֹקִימָנָא, (תהלים קמה) עֵינֵי כָל אֱלִידָּהּ
יִשְׁבְּרוּ וְגו' כְּמָה דְּאוֹקִימָנָא.

כָּלִם אֱלִידָּהּ יִשְׁבְּרוּן לְתַת אַכְּלָם בְּעַתּוֹ. מִי זֶה עַתּוֹ? (זו עתו של צדיק) זֶה
הַגְּבִירָה, שְׁנַקְרָאת עַתּוֹ שֶׁל צְדִיק, וּמִשׁוּם כֵּךְ כְּלָם מְחַפְּסִים לְעַתּוֹ הַזֶּה.
כָּל אֵלוּ שְׂנִזּוֹנִים לְמִטָּה, מְמָקוֹם זֶה נְזוֹנִים, וְסוּד זֶה בְּאַרְנוֹ, (שם קמה)
עֵינֵי כָל אֱלִידָּהּ יִשְׁבְּרוּ וְגו', כְּמוֹ שְׁבַּאֲרָנוּ.

תָּא חֲזִי, בְּשַׁעֲתָא דְהָאֵי כֹל, מְבַסֵּס לְעֵתוֹ, וּמִתְחַבְּרָא עִמֵּיהּ, כְּלָהּוּ עֲלָמִין
בְּחִידוֹ, כְּלָהּוּ עֲלָמִין בְּבִרְכָאן, כְּדִין שְׁלָמָא אֲשַׁתְּכַח בְּעֵלְאֵי וְתַתְּאֵי. וְכַד
גְּרַמִּין חֲיִיבֵי עֲלָמָא, דְּתַמְּן לָא אֲשַׁתְּכַחוּ בְּרַכָּאן דְּאִינוּן נְחִלִי, וְיַנְקָא, הָאֵי
עַת, מְסֻטְרָא אַחְרָא, כְּדִין דִּינִין מִתְעָרִין בְּעֲלָמָא, וְשְׁלָמָא לָא אֲשַׁתְּכַח. וְכַד
בְּעָאן בְּנֵי עֲלָמָא לְאַתְּבָרְכָא, לָא יְכַלִּין אֲלָא עַל יְדָא דְכֹהֲנָא, בְּגִין דְּיִתְעַר
כְּתָרָא דִּילֵיהּ, וְיִתְבָּרַךְ מְטֻרֻנִיתָא, וְיִשְׁתְּכַחוּ בְּרַכָּאן בְּכֹלְהוּ עֲלָמִין.

בֹּא רְאֵה, בְּשַׁעֲהַ שְׁהַכֵּל הַזֶּה מְבֹשֵׁם אֶת עֵתוֹ וּמִתְחַבֵּר עִמּוֹ, אִזְ כֹּל
הָעוֹלָמוֹת בְּשִׂמְחָה וְכֹל הָעוֹלָמוֹת בְּבִרְכוֹת, אִזְ נִמְצָא שְׁלוֹם בְּעֲלִיּוֹנִים
וּבִתְחִתּוֹנִים, וּכְשִׁגּוֹרְמִים רְשָׁעֵי הָעוֹלָם שְׁשָׁם לָא נִמְצָאוֹת בְּרְכוֹת שֶׁל
אוֹתָם הַנְּחֻלִים, וְהַעֵת הַזֶּה יוֹנְקֵת מִצַּד הָאַחֵר, אִזְ מִתְעוֹרְרִים דִּינִים
בְּעוֹלָם וְלֹא נִמְצָא שְׁלוֹם. וּכְשִׁרוֹצִים בְּנֵי הָעוֹלָם לְהַתְּבָרֵךְ, לָא יְכוּלִים,
אֲלָא רַק עַל יְדֵי הַכֹּהֵן, כְּדִי שְׁיַעֲזֹר אֶת הַכֹּתֵר שֶׁלוֹ וְתִתְבָּרַךְ הַגְּבִירָה,
וְיִמְצָאוּ בְּרְכוֹת בְּכֹל הָעוֹלָמוֹת.

תָּאנָא, בְּהֵיא שַׁעֲתָא, בְּעָא מִשָּׁה קָמִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מְלָה דָא, אָמַר
לֵיהּ, אֵי בְּנֵי עֲלָמָא יְתוּבוּן קַמָּךְ, עַל יְדֵי דְמָאן מִתְבָּרְכָאן. אָמַר לֵיהּ קוּדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא, וְלֵי אֶתְּ אֹמֵר, דְּבֵר אֶל אַהֲרֹן אַחִיד, דְּהָא בִּידֵיהּ מְסִירָאן בְּרַכָּאן
לְעֵילָא וְתַתְּא.

שְׁנִינוּ, בְּאוֹתָהּ שַׁעֲהַ בְּקֵשׁ מִשָּׁה מְלַכְּנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא דְּבֵר זֶה. אָמַר
לוֹ, אִם בְּנֵי הָעוֹלָם יְשׁוּבוּ לְפָנֶיךָ, עַל יְדֵי מִי מִתְבָּרְכִים? אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא, וְלֵי אֶתְּהּ אֹמֵר! דְּבֵר אֶל אַהֲרֹן אַחִיד, שְׁהֲרִי בְּיָדוֹ מְסוּרוֹת
הַבְּרְכוֹת לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה.

דף נ"ח ע"ב

וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה דְּבֵר אֶל אַהֲרֹן אַחִיד וְאֵל יִבֹּא בְּכֹל עַת אֶל הַקְּדוֹשׁ וְגוֹ'.
אָמַר רַבִּי אַבָּא, זְמַנִּין אֵית קָמִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְאַשְׁתְּכַחָא רַעְוֹן,
וְלְאַשְׁתְּכַחָא בְּרַכָּאן, וְלִמְתַּבַּע בְּעוֹתֵי, וְזַמְנִין, דְּרַעְוֹן לָא אֲשַׁתְּכַחוּ, וּבְרַכָּאן
לָא מְזַדְּמְנִין, וְדִינִין קְשִׁיִּין מִתְעָרִין בְּעֲלָמָא. וְזַמְנִין דְּדִינָא תְּלִי. תָּא חֲזִי,
זְמַנִּין אֵית בְּשַׁתָּא, דְּרַעְוֹא אֲשַׁתְּכַח. וְזַמְנִין אֵית בְּשַׁתָּא, דְּדִינָא אֲשַׁתְּכַח.
וְזַמְנִין אֵית בְּשַׁתָּא, דְּדִינָא אֲשַׁתְּכַח וְתִלְגָּא. זְמַנִּין אֵית בְּנִרְחִי, דְּרַעְוֹא וְדִי
נִיח ע"ב) אֲשַׁתְּכַח בְּהוּ. וְזַמְנִין אֵית בְּנִרְחִי, דְּדִינִין אֲשַׁתְּכַחוּ, וְתִלְגִּין עַל כֹּלָּא.

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה דַּבֵּר אֶל אֶהְרֹן אַחִידְךָ וְאֵל יִבְא בְּכָל עֵת אֶל הַקֹּדֶשׁ וְגו'. אָמַר רַבִּי אֲבָא, יֵשׁ זְמַנִּים לְפָנֵי הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁנִמְצָאִים רְצוּנוֹת וְנִמְצָאוֹת בְּרָכוֹת וְלִבְקֵשׁ בְּקִשׁוֹת, וְלַפְעָמִים שְׂאִין נִמְצָאִים רְצוּנוֹת, וְאִין מְזַדְמָנוֹת בְּרָכוֹת, וְדִינִים הַקְּשִׁים מִתְעוֹרְרִים בְּעוֹלָם. וְלַפְעָמִים שֶׁהָדִין תָּלוּי. בֵּא רֵאָה, יֵשׁ בְּשָׁנָה זְמַנִּים שְׁנִמְצָא רְצוֹן, וְיֵשׁ זְמַנִּים בְּשָׁנָה שֶׁהָדִין נִמְצָא וְתָלוּי. יֵשׁ זְמַנִּים בְּחֻדְשֵׁים שֶׁהָרְצוֹן נִמְצָא בָּהֶם, וְיֵשׁ זְמַנִּים בְּחֻדְשֵׁים שְׁנִמְצָאִים דִּינִים, וְתָלוּיִים עַל הַכֹּל.

זְמַנִּין אֵית בְּשַׁבּוּעֵי, דְרַעְוֹן מִשְׁתַּכְּחוּ, וְזְמַנִּין אֵית בְּשַׁבּוּעֵי, דְדִינִין מִשְׁתַּכְּחוּ בְּעֵלְמָא. וְזְמַנִּין אֵית בְּיוֹמֵי, דְרַעְוֹא אֲשַׁתְּכַח בְּעֵלְמָא וְעֵלְמָא אֲתַבְּסָמָא. וְזְמַנִּין אֵית בְּיוֹמֵי דְדִינִין תְּלִין וּמִשְׁתַּכְּחוּ, וְאַפִּילוּ בְּשַׁעֲתֵי. וְעַל דָּא כְּתִיב, (קהלת א) וְעַת לְכָל חִפְץ וְגו'. וְכְתִיב, (תהלים ט) וְאַנִּי תַפְלְתִי לְךָ וְגו'. וְכְתִיב, (ישעיה נה) דְרָשׁוּ יְיָ בְּהַמְצָאוֹ. וְכְתִיב, (תהלים י) לָמָּה יְיָ תַעֲמוּד בְּרָחוֹק תַעֲלִים לְעֵתוֹת בְּצָרָה. וְכְתִיב, (ירמיה לא) מִרְחוֹק יְיָ נִרְאָה לִי. וְזְמַנִּין דְאִיהוּ קְרוּב, דְכְתִיב, (תהלים קמה) קְרוּב יְיָ לְכָל קוֹרְאָיו. בְּגִין כֵּן, וְאֵל יִבְא בְּכָל עֵת אֶל הַקֹּדֶשׁ וְגו'.

יֵשׁ זְמַנִּים בְּשַׁבּוּעוֹת שְׁרְצוּנוֹת נִמְצָאִים, וְיֵשׁ זְמַנִּים בְּשַׁבּוּעוֹת שֶׁדִּינִים נִמְצָאִים בְּעוֹלָם. וְיֵשׁ זְמַנִּים בְּיָמִים שְׁנִמְצָא רְצוֹן בְּעוֹלָם וְהָעוֹלָם מִתְבַּשֵּׂם. וְיֵשׁ זְמַנִּים בְּיָמִים שֶׁהָדִינִים תָּלוּיִים וְנִמְצָאִים, וְאַפִּילוּ בְּשַׁעוֹת, וְעַל זֶה כְּתוּב (קהלת א) וְעַת לְכָל חִפְץ וְגו'. וְכְתוּב (תהלים ט) וְאַנִּי תַפְלְתִי לְךָ וְגו'. וְכְתוּב (ישעיה נה) דְרָשׁוּ ה' בְּהַמְצָאוֹ. וְכְתוּב (תהלים י) לָמָּה ה' תַעֲמוּד בְּרָחוֹק תַעֲלִים לְעֵתוֹת בְּצָרָה. וְכְתוּב (ירמיה לא) מִרְחוֹק ה' נִרְאָה לִי. וְלַפְעָמִים שֶׁהוּא קְרוּב, שְׁפָתוּב (תהלים קמה) קְרוּב ה' לְכָל קוֹרְאָיו. מִשּׁוּם כֵּן, וְאֵל יִבְא בְּכָל עֵת אֶל הַקֹּדֶשׁ וְגו'.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, הָא אֹקִימָנָא. מְלָה בְּעֵתוֹ, וְהָכִי הוּא וְדָאִי, וְהָכָא אָתָּא קוּדְשָׁא בְּרִידָה הוּא לְאַזְהָרָא לְאַהֲרֹן, דְלֹא יִטְעִי בְּהֵוֹא חוּבָא, דְטַעוּ בְּנוֹי, דְהָא הָאִי עֵת יְדִיעָא, בְּגִין כֵּן לֹא יִטְעִי לְחַבְרָא עֵת אַחְרָא, לְגַבִּי מְלָכָא. הַדָּא הוּא דְכְתִיב, וְאֵל יִבְא בְּכָל עֵת אֶל הַקֹּדֶשׁ. כְּלוּמַר, אִף עַל גַּב דִּיחֻמֵי עֵידוֹן, דְאַתְמָסַר בִּידָא אַחְרָא, לְאַתְנַהֲגָא עֵלְמָא, וְיִתְמָסַר בִּידוּי לְיִיחָד בִּיהַ לְקַרְבָּא לִיהַ לְקוּדְשָׁא, דְהָא אָנָּא וּשְׁמֵי חַד הוּא. וּבְגִינֵי כֵּן, (ס"א לקרבא ליה לקודשא בריך הוא דהא האי עת ידע, בגין כד) וְאֵל יִבְא בְּכָל עֵת אֶל הַקֹּדֶשׁ. וְאִי בְּעֵי לְמַנְדַּע בְּמָה יִיעוּל. בְּזֹאת. בְּזֹאת יִבְא אֶהְרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ. דְהָאִי זֹאת, הִיא עֵת דְאַחִידַת בְּשָׁמֵי, בְּהָאִי י', דְרָשִׁימָא בְּשָׁמֵי, יִיעוּל אֶל הַקֹּדֶשׁ. (אבל) וְאֵל יִבְא בְּכָל עֵת.

רבי שמעון אמר, הרי בארנו הדבר בעתו, וכך הוא ודאי, וכאן הקדוש ברוך הוא בא להזהיר את אהרן שלא יטעה באותו חטא שטעו בניו, שהרי העת הזו ידועה, כדי שלא יטעה לחבר עת אחרת למלך. זהו שכתוב ואל יבא בכל עת אל הקדש. כלומר, אף על גב שיראה זמן שנמסר ליד אחר להנהיג את העולם וימסר בידו ליחד בו לקרבו לקדש, שהרי אני ושמי אחד הוא. ומשום כך, (לקרב אותו להקדוש ברוך הוא, שהרי העת הזו ידועה. משום כך) ואל יבא בכל עת אל הקדש. ואם רוצה לדעת במה יפנס - בזאת יבא אהרן אל הקדש. שהזאת הזו היא עת שאחזקה בשמי, בי הזו שרשומה בשמי יפנס אל הקדש, (אבל) ואל יבא בכל עת.

תאנא אמר רבי יוסי כתיב (קהלת ג) את הכל עשה יפה בעתו האי מלה אוקמה בוצינא (ס"א בשמא) קדישא והכי הוא דתנינא את הכל עשה יפה בעתו והכי הוא ודאי. את הכל ודאי. עשה יפה בעתו, דא בדה, ולא יתערבון אחרנין בינייהו. בעתו ממש, ולא באחרא. בגיני כך, אזהרותא לאהרון, ואל יבא בכל עת אל הקדש. אבל במה יעול. בזאת, כמה דאוקימנא, דכתיב בזאת יבא אהרון אל הקדש.

שנינו, אמר רבי יוסי, כתיב (קהלת ג) את הכל עשה יפה בעתו. דבר זה בארו המנורה (בשם) הקדושה, וכך הוא ששנינו, את הכל עשה יפה בעתו, וכך הוא ודאי. את הכל ודאי. עשה יפה בעתו, זה עם זה, שלא יתערבו אחרים ביניהם. בעתו ממש, ולא באחר. משום כך אזהרה לאהרון, ואל יבא בכל עת אל הקדש. אבל במה יפנס? בזאת, כמו שבארנו, שכתוב בזאת יבא אהרון אל הקדש.

רבי אלעזר הוה יתיב קמי אבוה, אמר ליה, כתיב בכנישתא דקרח, (במדבר טז) ויאבדו מתוך הקהל, מאי ויאבדו. אלא כמה דכתיב, (ויקרא כג) והאבדתי את הנפש ההיא מקרב עמה. (ס"א כתיב בבני אהרן) ויקרא י' ותצא אש מלפני יי ותאכל אותם וימותו. וכתיב בכנישתא דקרח ואש יצאה מאת יי ותאכל את החמשים ומאתים איש ס"ד דשקילין דא כדא) אמר רבי שמעון, שאני אינון בני אהרון, דלא כתיב בהו אבדה, כאינון דכנישתא דקרח, דכתיב בהו, ויאבדו מתוך הקהל. וכתיב, (במדבר יז) הן גוענו אבדנו כלנו אבדנו. לאכללא אינון דאקריבו קטרת בוסמין, מאתן וחמשין, דאתאבידו ודאי, ואלין לא אתאבידו.

רבי אלעזר הוה יושב לפני אביו. אמר לו, כתיב בעדת קרח, ויאבדו מתוך הקהל. מה זה ויאבדו? אלא כמו שכתוב, (במדבר טז) והאבדתי את הנפש ההיא מקרב עמה. (כתיב בבני אהרון, שם י') ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם וימותו. וכתיב בעדת קרח, ואש יצאה מאת ה' ותאכל את החמשים ומאתים איש. היעלה

בדעתך ששקולים אלה כאלה (!?) אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, שׁוֹנִים בְּנֵי אֶהְרֹן, שֶׁלֹּא כְּתוּב בְּהֵם אֲבֹדָה כְּאוֹתָם שֶׁל עֵדֶת קִרְחַ שְׁכֵתוֹב בְּהֵם, וַיֵּאבְדוּ מִתּוֹךְ הַקְּהָל, וְכְתוּב (במדבר יז) הֵן גְּוַעְנֵנו אֲבֹדְנוּ כְּלָנוּ אֲבֹדְנוּ. לְהַכְלִיל אֶת אוֹתָם שֶׁהִקְרִיבוּ קִטְרֹת בְּשָׁמִים, מֵאֵתִים וְחֻמְשִׁים שֶׁאֲבֹדוּ וְדַאי, וְאַלֶּה (נדב ואביהוא) לֹא אֲבֹדוּ.

אָמַר לִיָּה כְּתִיב, וְאַל יבֹּא בְּכָל עֵת אֶל הַקֹּדֶשׁ. וְכְתִיב, בְּזֹאת יבֹּא אֶהְרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ. כִּיּוֹן דְּאָמַר, וְאַל יבֹּא בְּכָל עֵת, אֲמַאי לֹא כְּתִיב, בְּמָה זִמְנָא יִיעוּל. אָמַר לִיָּה אֶלְעֶזֶר, הֵא אֲתִמַּר, וּמְלָה חַד הוּא, וְזִמְנָא חַד הוּא הוּוּ יִדְעֵי כְּהֲנֵי. אֲבָל עַל מָה דְּחָאבוּ בְּנוֹי, בְּעָא לְאִזְהָרָא הַכָּא, וְהָא אֲתִמַּר. אָמַר לִיָּה, וְאַנָּא הַכִּי סְבִירָנָא, וּבְגִין לְאֲתִישְׁבָּא מְלָה בְּעִינָא.

אָמַר לוֹ, כְּתוּב וְאַל יבֹּא בְּכָל עֵת אֶל הַקֹּדֶשׁ. וְכְתוּב בְּזֹאת יבֹּא אֶהְרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ. כִּיּוֹן שֶׁאָמַר וְאַל יבֹּא בְּכָל עֵת, לְמָה לֹא כְּתוּב בְּאִיזָה זְמַן יִכְנֹס? אָמַר לוֹ (רבס) אֶלְעֶזֶר, הֲרִי נְאֻמַּר, וְדָבַר אֶחָד הוּא, וְזִמְנָא אֶחָד הוּא שֶׁיִּדְעוּ הַכְּהֻנִּים. אֲבָל עַל מָה שֶׁחֻטְאוּ בְּנֵי רְצָה לְהִזְהִיר כְּאֵן, וְהֲרִי זֶה נִתְבָּאֵר. אָמַר לוֹ, וְאַנִּי כֶּף סְבִירָתִי, וְכִדִּי לְיִשְׁבֵּי אֶת הַדְּבָר רְצִיתִי.

אָמַר לִיָּה, אֶלְעֶזֶר בְּרִי תָא חֲזִי, כָּל קִרְבָּנִין וְכָל עֲלוּוֹן, נִיִּחָא הוּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיזָא הוּא, אֲבָל לֹא הִנֵּה נִיִּחָא, כְּמָה דְּהָאֵי קִטְרֹת, דְּקִטְרֹת מְעַלְיָא מְכֻלָּא. וּבְגִין כֶּף, הוּוּ מְעַלִּין לִיָּה לְגוּ בְּגוּ, בְּלַחִישׁוֹ. וְהָא אֲתִמַּר. וּבְגִין כֶּף, לֹא אֲתַעֲנִשׁוּ כָּל בְּנֵי נֶשָׂא בְּשַׁאֲרֵי קִרְבָּנִין וְעֲלוּוֹן כְּמוֹ בְּקִטְרֹת, דְּכָל פּוֹלְחָנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיזָא הוּא, הַכָּא אֲתַקְטֹר וְאֲתַקְשֹׁר יִתִּיר מְכֻלָּא. וְעַל דָּא אִקְרִי קִטְרֹת. וְהָא אֲתִמַּר, (משלי כז) שְׁמֹן וּקִטְרֹת יִשְׁמַח לֵב.

אָמַר לוֹ, אֶלְעֶזֶר בְּנֵי, בֵּא רְאֵה, כָּל הַקִּרְבָּנוֹת וְכָל הָעוֹלוֹת נַחַת הֵם לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֲבָל לֹא הִיתָה נַחַת כְּמוֹ הַקִּטְרֹת הַזֵּוּ, שֶׁהַקִּטְרֹת הֵיא מְעַלָּה מִהַכֹּל, וּמְשׁוּם כֶּף הֵיוּ מְכַנְיָסִים אוֹתָהּ לְפָנָי וּלְפָנִים בְּלַחֲשׁ, וְהֲרִי זֶה נִתְבָּאֵר. וּמְשׁוּם כֶּף לֹא נִעְנְשׁוּ כָּל בְּנֵי הָאָדָם בְּשַׁאֲרֵי הַקִּרְבָּנוֹת וְהָעוֹלוֹת כְּמוֹ בְּקִטְרֹת, שֶׁכָּל הָעֲבוּדָה שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּאֵן נִקְשָׁרֵת וְנִקְטָרֵת יוֹתֵר מִהַכֹּל, וְלָכוּ נִקְרָאֵת קִטְרֹת. וְהֲרִי נְאֻמַּר, (משלי כז) שְׁמֹן וּקִטְרֹת יִשְׁמַח לֵב.

פִּתַּח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְדָרַשׁ, (שִׁיר הַשִּׁירִים א) לְרִיחַ שְׁמָנִיד טוֹבִים וְגוֹ'. הָאֵי קִרְא אֲסִתְפְּלָנָא בֵּיה, וְהַכִּי הוּא. לְרִיחַ, מֵאֵי רִיחַ. רִיחַ דְּקִטְרֹת דְּאִיהוּ דְּקִיקָא וּמְעַלְיָא וּפְנִימָאָה מְכֻלָּא, וְכַד סְלִיק הָהוּא רִיחַ לְאֲתַקְשָׁרָא, בְּהָהוּא מְשַׁח

רבות דנחלי מבועא, אתערין דא בדא ואתקטרו כחדא. וכדין אינון משחו
טבאן לאנהרא. כמה דאת אמר, לריח שמניד טובים.

פתח רבי שמעון ודרש, (שיר א) לריח שמניד טובים וגו'. בפסוק הזה
הסתכלתי, וכך הוא: לריח, מה זה לריח? ריח הקטרת שהוא דק
ומעלה ופנימי מהכל, וכשעולה אותו הריח להתקשר באותו שמן
משחה של הנחלים הנובעים, מתעוררים זה עם זה ונקשרים כאחד.
ואז הם שמנים טובים להאיר, כמו שנאמר לריח שמניד טובים.

וכדין אתרק משחא מדרגא לדרגא, באינון דרגין דאקרון שמא קדישא,
הדא הוא דכתיב, שמן תורק שמד על כן עלמות אהבו. מאי עלמות. כמה
דאוקימנא עלמות, עלמות ממש, דבר אחר על כן עלמות אהבו. כמה
דאת אמר, (תהלים מו) על עלמות שיר. וכלא חד.

ואז מורק שמן מדרגה לדרגה באותן הדרגות שנקראות השם
הקדוש. זהו שכתוב שמן תורק שמד על כן עלמות אהבו. מה זה
עלמות? כמו שבארנו עלמות, עלמות ממש. דבר אחר על כן עלמות
אהבו - כמו שנאמר (תהלים מו) על עלמות שיר, והכל אחד.

ובספרא דרב המנונא סבא כתיב, מאי עלמות. כמה דאת אמר, (משלי לא)
ותתן טרף לביתה וחק (דף נ"ט עא) לנערותיה. נערותיה הני עלמות, אהבו,
לברכא שמד, ולזמרא קמד, ומתמן אשתכחו ברכאן בכלהו תתאי,
ומתברכין עלאין ותתאין.

ובספרו של רב המנונא סבא כתוב, מה זה עלמות? כמו שנאמר
(משלים) ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה. נערותיה אלו העלמות.
אהבו, לברך את שמד ולזמר לפניד, ומשם יוצאות ברכות בכל
התחתונים, ומתברכים עליונים ותחתונים.

דבר אחר על כן עלמות אהבו. שפיר הוא מאן דאמר. על מות אהבו,
דהא במלה דא מאריהון דדינין אתבסמן, ובגין דהאי קטרת, אתקטר
במשחא דלעילא יתיר, אתחשב קמיה דקודשא בריד הוא, מכל קרבנין
ועלוון. אמרה כנסת ישראל, אנא כקטרת, ואנת כמשחא, משכני אחריד
נרוצה וגו'. נרוצה: כמה דאת אמר, על כן עלמות אהבו. אנא וכל
אוכלוסין, דהא פלהו בי אחידו, ועל דא משכני, דהא בי תליון.

דבר אחר על כן עלמות אהבוך - יפה הוא מי שאמר, על מות אהבוך. שהרי בדבר הזה בעלי הדינים מתבשמים, ובשביל שהקטרת הזו נקשרת בשמן שלמעלה יותר, נחשבת לפני הקדוש ברוך הוא מכל הקרבנות והעולות. אמרה כנסת ישראל: אני כקטרת ואתה כשמן, משכני אחריו נרוצה וגו'. נרוצה, כמו שנאמר על כן עלמות אהבוך, אני וכל האוכלוסים, שהרי כלם אחוזים בי, ולכן משכני, שהרי בי הם תלויים.

הביאני המלך חדריו. אם ייעול לי מלכא באדרוי, נגילה ונשמחה בך, אנא וכלהו אוכלוסין. תאנא. פלהו אוכלוסין, בשעתא דכנסת ישראל חדאת ומתברכא, פלהו חדאן, ודינא לא שריא פדין בעלמא. ועל דא כתיב, (תהלים צו) ישמחו השמים ותגל הארץ.

הביאני המלך חדריו: אם יכניס אותי לחדריו, נגילה ונשמחה בך, אני וכל האוכלוסים. שנינו, כל האוכלוסים בשעה שכנסת ישראל שמחה ומתברכת, כלם שמחים, ואז הדין לא שרוי בעולם. ועל זה כתוב (תהלים צו) ישמחו השמים ותגל הארץ.

כי בענן אראה על הכפרת. אמר רבי יהודה, זכאין אינון צדיקיא, דקודשא בריך הוא בעי ביקריהון. ותנינא, מלך בשר ודם, אי בר נש רכיב על סוסיא דיליה, בר קטלא הוא, קודשא בריך הוא ארכיב אליהו על דיליה, דכתיב, (מלכים ב ב) ויעל אליהו בסערה השמים וגו'. הכא מאי כתיב, ולא ימות כי בענן אראה על הכפרת. וקודשא בריך הוא עייליה למשה ביה, הדא הוא דכתיב, (שמות כד) ויבא משה בתוך הענן, בתוך הענן ממש, כי בענן אראה על הכפרת. הדא הוא דכתיב, (ישעיה ד) וברא יי' על כל מכון הר ציון ועל מקראיה ענן יומם ועשן. וכתיב, (שמות מ) כי ענן יי' על המשכן יומם.

כי בענן אראה על הכפרת. אמר רבי יהודה, אשריהם הצדיקים שהקדוש ברוך הוא רוצה בכבודם. ושנינו, מלך בשר ודם, אם אדם רוכב על סוסו, הוא בן מות, והקדוש ברוך הוא הרכיב את אליהו על שלו, שכתוב (מלכים ב ב) ויעל אליהו בסערה השמים וגו'. פאן מה כתוב? ולא ימות כי בענן אראה על הכפרת. והקדוש ברוך הוא הכניסו למשה בו, זהו שכתוב (שמות כד) ויבא משה בתוך הענן, בתוך הענן ממש, כי בענן אראה על הכפרת. זהו שכתוב, (ישעיה ד) וברא ה' על כל מכון הר ציון ועל מקראיה ענן יומם ועשן. וכתיב, (שמות מ) כי ענן ה' על המשכן יומם.

וְתֹאנָא, הָאֵי דְכְתִיב, (שמות לד) וַיֵּרֶד יְיָ בְּעָנָן. בְּעָנָן אֲרָאָה עַל הַכַּפְּרֶת. תֹּאנָא,
אֲתֵר דְהוּוּ שְׂרָאן אֵינוֹן כְּרוּבִי, כְּמָה דְאֹקִימָנָא, כְּרוּבִים עַל אֶת הוּוּ יִתְבִּין.
וְתֹאנָא, ג' זְמַנִּין בְּיוֹמָא אֲתֵרְחִישׁ נִיסָא, בְּגַדְפִיָּהּ. בְּשַׁעֲתָא דְאֲתַגְלִי עֲלִיָּהּ
קְדוּשָׁה דְמַלְכָּא, אֵינוֹן מְגַרְמִיָּהּ סְלָקִין גְּדַפִּיָּהּ, וַפְרָסִין לוֹן, וְחַפִּיִן עַל
פְּפוּרְתָא. לְבַתֵּר קְמִיטִין גְּדַפִּיָּהּ, וְנֶאֱחָזִין בְּגַדְפִיָּהּ (ס"א ונאחזין בגופייהו)
כְּמָה דְאֶתְ אָמֵר (שמות כה) וְהָיוּ הַכְּרוּבִים פּוֹרְשֵׁי כְנָפִים לְמַעַלָּה, פּוֹרְשֵׁי וְלֹא
פְּרוּשֵׁי. סוֹכְכִים וְלֹא סְכוּכִים. דָּא בְּאֶת (ס"א בזאת) הוּוּ קִיִּימִי וְחֻדָּאן
בְּשַׁכִּינְתָּא.

וְלִמְדָנוּ, מָה שְׁכָתוּב (שם לד) וַיֵּרֶד ה' בְּעָנָן. בְּעָנָן אֲרָאָה עַל הַכַּפְּרֶת.
לְמִדְנָו, מְקוֹם שֶׁהָיוּ שׁוֹרִים הַכְּרוּבִים הַלְלוּ, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוּ, שֶׁהַכְּרוּבִים
עַל אוֹת הָיוּ יוֹשְׁבִים. וְלִמְדָנוּ, שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים בְּיוֹם הַתְּרַחֵשׁ נִס בְּכְנָפֵיהֶם.
בְּשַׁעָה שֶׁהַתְּגַלְתָּה עֲלֵיהֶם קְדֻשַׁת הַמֶּלֶךְ, הֵם מַעֲצָמִם הָיוּ מַעֲלִים
כְּנָפֵיהֶם וּפּוֹרְשִׁים אוֹתָם וּמְכַסִּים עַל הַכַּפְּרֶת. אַחַר כֵּן סוֹגְרִים כְּנָפֵיהֶם
וְנֶאֱחָזִים בְּכְנָפֵיהֶם (וְנֶאֱחָזִים בְּגוּפֵם), כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמָר (שם כה) וְהָיוּ הַכְּרוּבִים
פּוֹרְשֵׁי כְנָפִים לְמַעַלָּה. פְּרֻשֵׁי וְלֹא פְּרוּשֵׁי. סְכָכִים וְלֹא סְכוּכִים. זֶה בְּאוֹת
(בזאת) הָיוּ עוֹמְדִים וְשֹׁמְחִים עִם הַשְּׁכִינָה.

אָמֵר רַבִּי אַבָּא, מָה בְּעָא הָכָא, כִּי בְּעָנָן אֲרָאָה עַל הַכַּפְּרֶת. וְכְתִיב בְּזֹאת
יָבֵא אֶהְרֹן, וְהָא כְּהֵנָּא לָא חָמִי לְשַׁכִּינְתָּא בְּשַׁעֲתָא כַּד הוּוּ עָאל. אֶלָּא עֲנָנָא
הוּוּ נְחִית, וְכַד הוּוּ נְחִית מְטָא עַל הָאֵי כַּפְּרֶת, וּמִתְעַרְוִין גְּדַפִּיָּהּ דְכְּרוּבִין,
וְאֶקְשֵׁי לְהוּ וְאֶמְרִי שִׁירְתָּא.

אָמֵר רַבִּי אַבָּא, מָה רְצָה כָּאן, כִּי בְּעָנָן אֲרָאָה עַל הַכַּפְּרֶת, וְכְתוּב בְּזֹאת
יָבֵא אֶהְרֹן, וְהָרִי הַכֹּהֵן אֵינוֹ רוֹאֶה אֶת הַשְּׁכִינָה בְּשַׁעָה שֶׁנִּכְנָס? אֶלָּא
עָנָן הָיָה יוֹרֵד, וְכִשְׁהָיָה יוֹרֵד, מְגִיעַ עַל הַכַּפְּרֶת הַזֶּה וּמִתְעוֹרְרִים כְּנָפֵי
הַכְּרוּבִים, וּמְקִישִׁים בָּהֶם וְאֹמְרִים שִׁירָה.

וּמָה שִׁירְתָּא אֶמְרִי (תהלים צו) כִּי גָדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד נוֹרָא הוּא עַל כָּל
אֱלֹהִים. הָאֵי כַּד סְלָקִי גְּדַפִּיָּהּ. בְּשַׁעֲתָא דְפְרָסִין לְהוּ אֶמְרִי, (תהלים צו) כִּי
כָּל אֱלֹהֵי הָעַמִּים אֱלִילִים וַיְיָ שְׁמַיִם עָשָׂה. כַּד חַפִּיִן עַל פְּפוּרְתָּא, אֶמְרִי,
(תהלים צח) לִפְנֵי יְיָ כִּי בָא לְשָׁפוֹט אֶת הָאָרֶץ יִשְׁפּוֹט תִּבְלַב בְּצַדִּק וְעַמִּים
בְּמִישְׁרִים.

וְאִיזוֹ שִׁירָה אֹמְרִים? (תהלים צו) כִּי גָדוֹל ה' וּמְהֻלָּל מְאֹד נֹרָא הוּא עַל כָּל אֱלֹהִים. זֶה כְּשֶׁמַּעֲלִים אֶת כַּנְּפֵיהֶם. וּבִשְׁעָה שְׁפוֹרְשִׁים אוֹתָן, אֹמְרִים, כִּי כָל אֱלֹהֵי הָעַמִּים אֱלִילִים וְה' שָׁמַיִם עָשָׂה. כְּשֶׁמְכַסִּים עַל הַכַּפֹּרֶת, אֹמְרִים, לִפְנֵי ה' כִּי בָא לְשִׁפֹּט הָאָרֶץ יִשְׁפֹּט תֵּבֵל בְּצַדִּיק, וְעַמִּים בְּמִישְׁרִים.

וְקִלְהוֹן הָיָה שָׁמַע כִּהְנָא בְּמִקְדָּשָׁא, כְּדִין שְׁוֵי קְטָרֶת בְּאַתְרֵיהּ, וְאַתְכְּוֹן בְּמָה דְאַתְכְּוֹן, בְּגִין דִּיתְבַּרְךָ כְּלָא (וּקְלָהוּן). וְגַדְפֵי כְּרוּבֵינָא, סְלִקִין וְנַחְתִּין, וְזַמְרֵי שִׁירְתָּא, מְחַפְּיִין לְכַפּוֹרֶתָא וְסִלְקֵי לָהּ. הִדָּא הוּא דְכַתִּיב סוֹכְכִים. סוֹכְכִים דִּי יִקָּא וּמָנָא לָן דִּקְלָהוֹן אֲשַׁתְּמַע, כְּמָה דְאַתְ אָמַר (יחזקאל א) וְאַשְׁמַע אֶת קוֹל וְגו'.

וְקוֹלוֹתֵיהֶם הָיָה שׁוֹמֵעַ הַכֹּהֵן בְּמִקְדָּשׁ, אִזּוֹ שֵׁם קְטָרֶת בְּמִקְוָמָה, וּמִתְכְּוֹן בְּמָה שְׁמַתְכְּוֹן, כְּדִי שִׁיתְבַּרְךָ הַכֹּל (וּקוֹלוֹתֵיהֶם). וְכַנְּפֵי הַכְּרוּבִים עוֹלִים וְיֹרְדִים, וְשָׂרִים שִׁירִים, מְכַסִּים לְכַפֹּרֶת וּמַעֲלִים לָהֶם. זֶהוּ שְׁכֵתוֹב סוֹכְכִים. סוֹכְכִים דְּנֹקָא. וּמִנִּין לָנוּ שְׁקוֹלוֹתֵיהֶם נִשְׁמָעִים? כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (יחזקאל א) וְאַשְׁמַע אֶת קוֹל וְגו'.

דף נ"ט ע"ב

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְעַמִּים בְּמִישְׁרִים. מֵהוּ בְּמִישְׁרִים. כְּמָה דְאַתְ אָמַר, מִישְׁרִים אֶהְבוּךָ, לְאַכְלָלָא תְרִין כְּרוּבִין, דְּכַר וְנוֹקְבָא, מִישְׁרִים וְדָאִי. וְעַל דָּא, וְעַמִּים בְּמִישְׁרִים. וְכַתִּיב, (במדבר ז) וַיִּשְׁמַע אֶת הַקּוֹל מִדְּבַר אֱלֹוִ מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרוּבִים וַיִּדְבַר אֱלֹוִ. רַבִּי יֶצְחָק אָמַר, מִכָּאן אוֹלִיפְנָא דְבְּכָל אֶתְרָא דְלָא אֲשַׁתְּכַח דְּכַר וְנוֹקְבָא, לָאוּ כְּדָאִי לְמַחְמֵי אִפִּי שְׂכִינְתָּא. הִדָּא הוּא דְכַתִּיב, (תהלים קמ) יֵשְׁבוּ יִשְׂרָאֵל אֶת פְּנֵיךָ, וְתִגִּינֵנוּ, כְּתִיב, (דברים לב) צַדִּיק וַיִּשֶׁר הוּא, דְּכַר וְנוֹקְבָא, אוּף הָכָא כְּרוּבִים דְּכַר וְנוֹקְבָא. וְעַלֵּיהּוּ כְּתִיב, (תהלים צט) אֶתְהּ כּוֹנֵנֶת מִישְׁרִים. וְעַמִּים בְּמִישְׁרִים. וּבְגִינֵי כְּךָ, (שמות כה) וּפְנִיָהֶם אִישׁ אֶל אַחִיו, וְהָא אוֹקִימָנָא. (דף נ"ט ע"ב)

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְעַמִּים בְּמִישְׁרִים. מֵהוּ בְּמִישְׁרִים? כְּמוֹ שְׁנֵאמַר מִישְׁרִים אֶהְבוּךָ - לְהַכְלִיל שְׁנֵי כְּרוּבִים, זְכָר וְנוֹקְבָה, מִישְׁרִים וְדָאִי. וְעַל זֶה, וְעַמִּים בְּמִישְׁרִים. וְכַתִּיב, (במדבר ז) וַיִּשְׁמַע אֶת הַקּוֹל מִדְּבַר אֱלֹוִ (וְגו') מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרוּבִים וַיִּדְבַר אֱלֹוִ. רַבִּי יֶצְחָק אָמַר, מִכָּאן לְמַדְנֵוּ, שְׂבָכָל מְקוֹם שְׁלָא נִמְצָא זְכָר וְנוֹקְבָה, אֵינֵנוּ כְּדָאִי לְרֵאוֹת פְּנֵי שְׂכִינְהּ. זֶהוּ שְׁכֵתוֹב (תהלים קמ) יֵשְׁבוּ יִשְׂרָאֵל אֶת פְּנֵיךָ, וְשִׁנִּינוּ, כְּתוּב (דברים לב)

צדיק וישר הוא, זָכַר וּנְקָבָה, אָף כָּאֵן כְּרוּבִים זָכַר וּנְקָבָה. וְעַלֵּיהֶם כְּתוּב, (תהלים צט) אֶתְּהָ כּוֹנֵנֶת מִיִּשְׁרָיִם. וְעַמִּים בְּמִישְׁרָיִם. וּמְשׁוּם כָּדָּ, (שמות כה) וּפְנִיָהֶם אִישׁ אֶל אָחִיו, וְהָרִי בְּאָרְנוּ.

תִּנְיָא אָמַר רַבִּי יוֹסִי, זְמַנָּא חֲדָא, הָוָה צְרִיכָא עֲלֵמָא לְמִטְרָא, אֲתוּ לְקַמִּיָּה (ס"א אזלו לגביה) דְרַבִּי שְׁמַעוֹן, רַבִּי יִיסָא וְרַבִּי חִזְקִיָּה וּשְׁאָר חַבְרַיָּא. אֲשִׁכְחוּהוּ דְהָוָה אֲזִיל לְמַחְמִי, לְרַבִּי פְּנַחֶס בֶּן יֶאִיר, הוּא וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרִיָּה. כִּיּוֹן דְחָמָא לוֹן, פְּתַח וְאָמַר, (תהלים קלג) שִׁיר הַמַּעֲלוֹת הִנֵּה מָה טוֹב וּמָה נְעִים שְׁבֶת אַחִים גַּם יַחַד. מֵאִי שְׁבֶת אַחִים גַּם יַחַד.

שְׁנִינּוּ שְׁאָמַר רַבִּי יוֹסִי, פְּעַם אַחַת הָיָה צְרִיךְ הָעוֹלָם לְמִטְרָא, בָּאוּ לְפָנָי (הלכו אצל) רַבִּי שְׁמַעוֹן רַבִּי יִיסָא וְרַבִּי חִזְקִיָּה וּשְׁאָר הַחַבְרַיִם. מְצִאוּהוּ שְׁהִיָּה הוֹלֵךְ לְרֵאוֹת אֶת רַבִּי פְּנַחֶס בֶּן יֶאִיר, הוּא וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ. כִּיּוֹן שְׂרָאָה אוֹתָם, פְּתַח וְאָמַר, (תהלים קלג) שִׁיר הַמַּעֲלוֹת הִנֵּה מָה טוֹב וּמָה נְעִים שְׁבֶת אַחִים גַּם יַחַד. מָה זֶה שְׁבֶת אַחִים גַּם יַחַד?

כְּמָה דְאֵתְּ אָמַר, וּפְנִיָהֶם אִישׁ אֶל אָחִיו, בְּשַׁעֲתָא דְהוּוּ חַד בְּחַד מְשַׁגְּיַחִין אֲנָפִין בְּאֲנָפִין, כְּתִיב, מָה טוֹב וּמָה נְעִים. וְכַד מְהֵדֵר דְּכוּרָא אֲנָפוּי מִן נוֹקְבָא, וְוִי לְעֵלְמָא. כְּדִין כְּתִיב, (משלי יג) וַיֵּשׁ נִסְפָּה בְּלֹא מְשַׁפֵּט. בְּלֹא מְשַׁפֵּט וַדָּאִי, וּכְתִיב, (תהלים פט) צִדְקָא וּמְשַׁפֵּט מְכוּן כְּסָאָדָּ, דְלֹא אֲזִיל דָּא בְּלֹא דָּא, וְכַד מְשַׁפֵּט, מִתְרַחַק מְצִדְקָא, וְוִי לְעֵלְמָא. (כדין כתיב, (משלי יג) ויש נספה בלא משפט).

כְּמוֹ שְׁנִינְאָמַר וּפְנִיָהֶם אִישׁ אֶל אָחִיו. בְּשַׁעֲתָא שְׁהִיּוּ אֶחָד עִם אֶחָד, מְשַׁגְּיַחִים פְּנִים בְּפְנִים, כְּתוּב מָה טוֹב וּמָה נְעִים. וּכְשֶׁהֲזָכַר מְחִזִּיר פְּנִיּוֹ מִן הַנְּקָבָה - אוֹי לְעוֹלָם, שְׁאָז כְּתוּב, (משלי יג) וַיֵּשׁ נִסְפָּה בְּלֹא מְשַׁפֵּט. בְּלֹא מְשַׁפֵּט וַדָּאִי. וְכְתוּב (תהלים פט) צִדְקָא וּמְשַׁפֵּט מְכוּן כְּסָאָדָּ, שְׁלֹא הוֹלְכִים זֶה בְּלִי זֶה. וּכְשֶׁמְשַׁפֵּט מִתְרַחַק מְצִדְקָא - אוֹי לְעוֹלָם. (אז כתוב (משלי יג) ויש נספה בלא משפט).

וְהַשְׁתָּא חֲמִינָא, דְאֵתְּוֹן אֶתִּיתוֹן, עַל דְּדְכוּרָא לָא שְׂרִיָּא בְּנוֹקְבָא, אָמַר, אִי לְדָא אֶתִּיתוֹן גְּבָאִי תִיבוּ. דְהָאִי יוֹמָא אֶסְתַּפְּלֵנָא, דִּיתְהַדֵּר כְּלָא לְמִשְׁרִי אֲנָפִין בְּאֲנָפִין. וְאִי לְאוּרִייתָא אֶתִּיתוֹן, שְׂרוּ גְבָאִי. אָמְרוּ לִיה, לְכֹלָא, קָא אֶתִּינָא לְגִבִּי דְמַר, יִשְׁתַּמִּיט חַד מִיּוֹן, לְבִשְׂרָא לְאַחְנָא, שְׁאָר חַבְרַיָּא, וְאָנּוּ נְתִיב לְקַמִּיָּה דְמַר.

וְעָכְשׁוּ רְאִיתִי שְׁאַתֶּם בְּאַתֶּם עַל שֶׁהִזְכַּר לֹא שׁוֹרָה עִם הַנִּקְבָּה. אָמַר,
אִם לְשֵׁם זֶה בְּאַתֶּם אֵלַי - שָׁבוּ, שֶׁהָרִי הַיּוֹם הִסְתַּכְּלַתִּי, שֶׁיִּחְזֹר הַכֹּל
פְּנִים בְּפְנִים לְשָׁרוֹת. וְאִם לְתוֹרָה בְּאַתֶּם - שָׁבוּ לְפָנַי. אָמְרוּ לוֹ, לְכָל
בָּאֵנוּ לְפָנַי מוֹרְנוּ, יִשְׁתַּמֵּט אֶחָד מֵאַתְּנוּ לְבִשָׁר לְאַחִינוּ שְׁאֵר הַחֲבֵרִים,
וְאֵנוּ יֹשֵׁב לְפָנַי מוֹרְנוּ.

עד דְהוּוּ אֲזֵלִי, פָּתַח וְאָמַר, (שִׁיר הַשִּׁירִים א) שְׁחוֹרָה אָנִי וְנֹאֲוָה בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם
וְגו'. אָמְרָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל קָמִי קוֹדֶשׁא בְּרִידָה הוּא, שְׁחוֹרָה אָנִי בְּגָלוֹתָא,
וְנֹאֲוָה אָנִי בְּפִקּוּדֵי אוֹרֵייתָא, דְּאָף עַל גַּב דְּיִשְׂרָאֵל בְּגָלוֹתָא לֹא שְׁבָקִי לוֹן.
כְּאֵהְלִי קֶדֶר, דְּאֵינוֹן בְּנֵי קְטוֹרָה (ס"א טוֹרִי), דְּאֵתְקִדְרוּ אֲנַפְיָהוּ תְּדִירָא, וְעַם
כָּל דָּא כִּירִיעוֹת שְׁלֵמָה, כְּהֵהוּא חִיזוּ שְׁמִיָּא לְמִדְכֵי, דְּכִתְיִב, (תְּהֵלִים קד) נוֹטָה
שְׁמַיִם כִּירִיעָה.

עד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, פָּתַח וְאָמַר, (שִׁיר א) שְׁחוֹרָה אָנִי וְנֹאֲוָה בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם
וְגו'. אָמְרָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לְפָנַי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: שְׁחוֹרָה אָנִי בְּגָלוֹתָא,
וְנֹאֲוָה אָנִי בְּמִצְוֹת הַתּוֹרָה. שְׁאָף עַל פִּי שֶׁיִּשְׂרָאֵל בְּגָלוֹתָא, אֵין עוֹזְבִים
אוֹתָם. כְּאֵהְלִי קֶדֶר, שְׁאוֹתָם בְּנֵי קְטוֹרָה (הָרִים) שְׁמִקְדָּמִים פְּנִיָהֶם
תְּמִיד, וְעַם כָּל זֶה - כִּירִיעוֹת שְׁלֵמָה, כְּאוֹתוֹ מְרָאָה הַשְּׁמַיִם לְטַהַר,
שְׁכִתּוֹב (תְּהֵלִים קד) נוֹטָה שְׁמַיִם כִּירִיעָה.

אַל תִּרְאוּנִי שְׁאֲנִי שְׁחַרְחַרְתִּי. מֵאֵי טַעְמָא (ס"א אֲנִי שְׁחַרְחַרְתִּי בְּגִין שְׁזַפְתִּנִי) אֶל
תִּרְאוּנִי, בְּגִין שְׁאֲנִי שְׁחַרְחַרְתִּי. שְׁשִׁזְפַתְנִי הַשְּׁמֶשׁ, דְּלֹא אֶסְתַּכַּל בֵּי שְׁמֶשׁא,
לְאַנְהָרָא לִי כְּדָקָא יְאוֹת. יִשְׂרָאֵל מַה אֵינוֹן אֲמַרְיוֹן. בְּנֵי אֲמִי נַחְרוּ בִּי. מֵאֵן
אֵינוֹן בְּנֵי אֲמִי, אֵלֵינוּ רַבְרַבִּין מִמְּנוֹ תִּרְיָסִין עַל שְׁאֵר עַמִּין.

אַל תִּרְאוּנִי שְׁאֲנִי שְׁחַרְחַרְתִּי. מַה הַטַּעַם (אֲנִי שְׁחַרְחַרְתִּי מִשּׁוֹם שְׁזַפְתִּנִי) אֶל
תִּרְאוּנִי? מִשּׁוֹם שְׁאֲנִי שְׁחַרְחַרְתִּי. שְׁשִׁזְפַתְנִי הַשְּׁמֶשׁ, שְׁלֹא הִסְתַּכַּל עָלַי
הַשְּׁמֶשׁ לְהֵאִיר לִי כְּרָאוּי. וַיְמַה יִּשְׂרָאֵל אוֹמְרִים? בְּנֵי אֲמִי נַחְרוּ בִּי. מִי
הֵם אוֹתָם בְּנֵי אֲמִי? אֵלֵינוּ הַמְּמַנִּים הַגְּדוֹלִים הַמְּגַנִּים עַל שְׁאֵר הָעַמִּים.

דְּבַר אַחַר, בְּנֵי אֲמִי מִמֶּשׁ. כְּמָה דְּאֵת אָמַר, (אֵיכָה ב) הַשְּׁלִיךְ מִשְׁמִים אֶרְץ
וְגו'. וְכַד הַשְּׁלִיךְ מִשְׁמִים אֶרְץ, שְׁמוּנֵי נוֹטָרָה אֶת הַכְּרָמִים. מֵאֵי טַעְמָא.
דְּכְרָמֵי שְׁלִי לֹא נְטָרְתִי. וְתִנְיָנוּ, בְּנֵי אֲמִי וְדֵאֵי אֶסְתַּכְּמוּ עָלַי, כְּלוּמַר, כְּד
אֶתְעִדִי אֶרְץ, מִשְׁמִים, כְּמָה דְּאוּקִימָנָא, דְּכִתְיִב, (שְׁמוֹת ב) וַיִּתְנַצַּב אַחֲוֹתוֹ
מִרְחוֹק.

דָּבַר אַחַר, בְּנֵי אֲמֵי מִמֶּשׁ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (איכה ב) הַשְּׁלִיךְ מִשָּׁמַיִם אֶרֶץ וְגוֹי. וְכִשֶּׁהֲשַׁלִּיךְ מִשָּׁמַיִם אֶרֶץ, שָׁמַנִּי נִטְרָה אֶת הַכְּרָמִים. מָה הַטַּעַם? שֶׁכְּרָמֵי שְׁלִי לֹא נִטְרָתִי. וְשָׁנִינוּ, בְּנֵי אֲמֵי וְדָאֵי הִסְפִּימוּ עָלַי, כְּלוֹמַר, כְּשֶׁסָּרָה אֶרֶץ מִשָּׁמַיִם, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוּ, שְׁפָתוֹב (שמות ב) וַתִּתְצַב אַחֲתוֹ מֵרַחֵק.

וְהִכָּא אֶתְמַר וְדָאֵי, הֵינָה מַה טוֹב וּמָה נְעִים שְׁבַת אַחִים גַּם יַחַד. וּבְהוּ אוֹקִימְנָא (נ"א והכא אוֹקִימְנָא), גַּם יַחַד. כְּמָה דְאַתְּ אֶמַר (ויקרא כו) וְאַף גַּם זֹאת בְּהִיוֹתְסָ, שְׁבַת אַחִים בְּכָלֵל, כִּיּוֹן דְכְּתִיב, גַּם, לְאַכְלֵלָא כָּל אֵינּוֹן דְלַעֲיֵלָא, דְכָל שׁוֹלְטָנוּתָא בְּהִיּוֹתָ אֶתְרָ אֲשֶׁתְּכַח.

וְכָאן נֶאֱמַר וְדָאֵי, הֵינָה מַה טוֹב וּמָה נְעִים שְׁבַת אַחִים גַּם יַחַד. וּבְהוּ בְּאַרְנוּ (וכאן בארנו), גַּם יַחַד, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כו) וְאַף גַּם זֹאת בְּהִיוֹתְסָ, שְׁבַת אַחִים בְּכָלֵל, כִּיּוֹן שְׁפָתוֹב גַּם, לְהַכְלִיל כָּל אוֹתְסָ שְׁלַמְעֵלָה, שְׁכָל הַשְּׁלִטוֹן נִמְצָא בְּאוֹתוֹ מְקוּם.

דָּבַר אַחַר. הֵינָה מַה טוֹב וּמָה נְעִים וְגוֹי. אֵלִין אֵינּוֹן חֲבַרְיָא, בְּשַׁעֲתָא דְאֵינּוֹן יִתְבִּין כְּחֻדָּא, וְלֹא מִתְפָּרְשׁוֹן דָּא מִן דָּא. בְּקִדְמִיתָא אֶתְחַזֵּין גּוּבְרֵי מְגִיחֵי קַרְבָּא, דְּבַעו לְקַטְלָא דָּא לְדָא. לְבַתֵּר, אֶתְהַדְרוּ בְּרַחֲמֵימוּתָא דְאַחֻוּהָ. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַהוּ אוֹמֵר, הֵינָה מַה טוֹב וּמָה נְעִים שְׁבַת אַחִים גַּם יַחַד. גַּם, לְאַכְלֵלָא עִמְהוֹן שְׁכִינְתָּא. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲצִית לְמַלּוּלֵייהוּ, וְנִיחָא לִיהוּ וְחֻדֵי בְּהוּ. הֵדָּא הוּא דְכְּתִיב, (מלאכי ג) אֲזַ נְדַבְּרוּ יִרְאֵי יְיָ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וַיִּקְשֹׁב יְיָ וַיִּשְׁמַע וַיִּכְתֹּב סֵפֶר זְכוֹרוֹן לְפָנָיו וְגוֹי.

דָּבַר אַחַר הֵינָה מַה טוֹב וּמָה נְעִים וְגוֹי - אֵלוּ אוֹתְסָ הַחֲבָרִים בְּשַׁעָה שְׁהִם יוֹשְׁבִים כְּאַחַד וְלֹא נִפְרָדִים זֶה מִזֶּה, בְּהִתְנַחֵלָה הִם נִרְאִים אֲנָשִׁים עוֹרְכֵי קָרֵב שְׂרוּצִים לְהַרְגֵּי זֶה אֶת זֶה. אַחַר כֵּן חוֹזְרִים לְאַהֲבָה וְאַחֻוּהָ. מָה אוֹמֵר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא? הֵינָה מַה טוֹב וּמָה נְעִים שְׁבַת אַחִים גַּם יַחַד. גַּם - לְהַכְלִיל עִמְהֵם שְׁכִינָה. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְקַשֵּׁב לְדַבְּרֵיהֶם, וְיֵשׁ לוֹ נַחַת וְשִׂמְחָה בָּהֶם. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (מלאכי ג) אֲזַ נְדַבְּרוּ יִרְאֵי ה' אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וַיִּקְשֹׁב ה' וַיִּשְׁמַע וַיִּכְתֹּב סֵפֶר זְכוֹרוֹן לְפָנָיו וְגוֹי.

וְאַתּוֹן חֲבַרְיָא דְהִכָּא, כְּמָה דְהוּיִתּוֹן בְּחַבִּיבוּתָא בְּרַחֲמֵימוּתָא, מְקַדְמַת דְנָא, הִכֵּי נְמִי, מְכָאן וְלִהְלָאָה לֹא תִתְפָּרְשׁוֹן דָּא מִן דָּא, עַד דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא

יְחַדֵּי עִמָּכֹן, וַיִּקְרֵי עָלֵיכֶם שָׁלוֹם. וַיִּשְׁתַּפַּח בְּגִינֵיכֶם שְׁלָמָא בְּעַלְמָא. הַדָּא
הוּא דְכַתְיב, (תהלים קכב) לְמַעַן אַחֵי וְרַעֵי אֲדַבְרָה נָא שְׁלוֹם בְּדָךְ.

וְאַתֶּם הַחֲבֵרִים שֶׁל כָּאן, כְּמוֹ שֶׁהֵייתֶם בְּחַבִּיבוֹת וְאַהֲבָה מְקֻדָּם לָכֵן,
כְּדָ גַם מִכָּאן וְהִלָּא לֹא תִפְרְדוּ זֶה מִזֶּה, עַד שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִשְׁמַח
עִמָּכֶם, יִקְרָא עָלֵיכֶם שְׁלוֹם, וַיִּמְצֵא בְּגִלְלַתְכֶם שְׁלוֹם בְּעוֹלָם. זֶהוּ
שְׁפָתוֹב, (תהלים קכב) לְמַעַן אַחֵי וְרַעֵי אֲדַבְרָה נָא שְׁלוֹם בְּדָךְ.

דף ס' ע"א

אָזְלוּ. עַד דְּהוּוּ אֲזִילִי, מָטוּ לְבֵי רַבֵּי פְּנַחֵס בֶּן יֶאִיר. נִפְק רַבֵּי פְּנַחֵס, וַנִּשְׁקִיָּה.
אָמַר, זְכִינָא לְנִשְׁקָא שְׂכִינְתָא. זְכָאָה חוּלְקֵי אַתְקִין לְהוּ טִיקְלֵי דְעַרְסִי,
קִפְטוּרֵי דְקִילְטָא. אָמַר רַבֵּי שְׁמַעוֹן, אֲוִרֵיתָא לֹא בְּעֵי הָכִי, אַעֲבֵר לְהוֹן,
וַיִּתִּיבוּ. אָמַר רַבֵּי פְּנַחֵס, עַד לֹא נִיכּוֹל, נִשְׁמַע מִמַּאֲרִיָּה דְאֲוִרֵיתָא מְלָה.
דְּהָא רַבֵּי שְׁמַעוֹן כָּל מְלוּי בְּאַתְגְּלִיָּא אִינוֹן, אִיהוּ גְבַרְא דְלֹא דְחִיל מְעִילָא
וּמִתְתָּא, לְמִימַר לוֹן, לֹא דְחִיל מְעִילָא, דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲסַתְפֵּס (דף
ס' ע"א) בֵּיה, לֹא דְחִיל מִתְתָּא, כְּאַרְיָה דְלֹא דְחִיל מִבְּנֵי עֵנָא. אָמַר רַבֵּי שְׁמַעוֹן
לְרַבֵּי אֶלְעָזָר בְּרִיָּה, אֶלְעָזָר קוּם בְּקִיּוּמָךְ, וְאַימָא מְלָה חֲדַתָּא, לְגַבֵּי דְרַבֵּי
פְּנַחֵס וּשְׂאָר חֲבֵרֵיָּא.

הֲלָכוּ, עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, הִגִּיעוּ לְבֵית רַבֵּי פְּנַחֵס בֶּן יֶאִיר. יָצָא רַבֵּי
פְּנַחֵס וַנִּשְׁקוּ. אָמַר, זְכִינְתִי לְנִשְׁקָא אֶת הַשְּׂכִינָה. אֲשֶׁרִי חֲלָקִי. תִּקֵּן לְהֶם
מִצְעֵי מִטּוֹת בְּקִשְׁרֵי קְלִיעָה. אָמַר רַבֵּי שְׁמַעוֹן, הַתּוֹרָה לֹא צְרִיכָה כְּדָ.
הָעֵבִיר אוֹתָם, וַיִּשְׁבוּ. אָמַר רַבֵּי פְּנַחֵס, טָרַם שְׁנֹאכַל נִשְׁמַע מִבְּעַל
הַתּוֹרָה דְּבַר, שֶׁהָרִי רַבֵּי שְׁמַעוֹן, כָּל דְּבָרָיו הֵם בְּנִגְלָה, הוּא אִישׁ שֶׁלֹּא
פּוֹחַד מִמְּעֵלָה וּמִמַּטָּה לּוֹמַר אוֹתָם. לֹא פּוֹחַד מִמְּעֵלָה, שֶׁהָרִי הַקְדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא הַסֹּכִים עַל יָדוֹ. וְלֹא פּוֹחַד מִמַּטָּה, כְּמוֹ אֲרִיָּה שֶׁלֹּא פּוֹחַד
מִבְּנֵי הַצֵּאן. אָמַר רַבֵּי שְׁמַעוֹן לְרַבֵּי אֶלְעָזָר בֶּנוֹ, עֲמַד בְּמִקּוּמָךְ וְאָמַר
דְּבַר חֲדָשׁ אֶל רַבֵּי פְּנַחֵס וּשְׂאָר הַחֲבֵרִים.

קָם רַבֵּי אֶלְעָזָר פָּתַח וְאָמַר, וַיְדַבֵּר יְיָ אֶל מֹשֶׁה אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְּנֵי אֶהֱרֹן
וְגו'. הָאִי קָרָא אִית לְאַסְתְּכְּלָא בֵּיה, דְּאַתְחֲזִי דִּיתִירָא אִיהוּ. דְּהָא כְּתִיב
בְּתִרְיָה, וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה דַּבֵּר אֶל אֶהֱרֹן אַחִיד. מִכָּאן שִׁירוּתָא דְּפִרְשָׁתָא,
הָאִי קָרָא דְלַעֲיָלָא, מֵאִי הוּא, דְּכַתְיב, וַיְדַבֵּר יְיָ אֶל מֹשֶׁה. מֵאִי הוּא דְאָמַר
לִיה, וּלְבַתֵּר וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה.

קם רבי אלעזר, פתח ואמר, וידבר ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן וגו'. בפסוק הזה יש להסתכל, שנראה שהוא מיתר, שהרי כתוב אחריו, ויאמר ה' אל משה דבר אל אהרן אחיך. מכאן ראשית הפרשה, הפסוק הזה שלמעלה מה הוא, שכתוב וידבר ה' אל משה? מה הוא שאמר לו, ואחר כך ויאמר ה' אל משה?

אלא בשעתא דקודשא בריך הוא יהב קטרת בוסמין לאהרן, בעא, דלא ישתמש ביה בחייו בר נש אחרא. מאי טעמא. בגין דאהרן אסגי שלמא בעלמא. אמר ליה קודשא בריך הוא, את בעי לאסגאה שלמא בעלמא, על ידך יסגי שלמא לעילא, הא קטרת בוסמין, יהא מסור ביךדך מכאן ולהלאה, ובחייך לא ישתמש ביה בר נש אחרא. נדב ואביהוא אקדימו בחיי דאבוהון, לאקרבא מה דלא אתמסר להו. ומלה דא, גרים להון דטעו ביה.

אלא בשעה שהקדוש ברוך הוא נתן קטרת בשמים לאהרן, רצה שלא ישתמש בו בחייו אדם אחר. מה הטעם? משום שאהרן מרבה שלום בעולם. אמר לו הקדוש ברוך הוא: אתה רוצה להרבות שלום בעולם - על ידך ירבה שלום למעלה, הרי קטרת הבשמים תהיה מסורה ביךדך מכאן ולהלאה, ובחייך לא ישתמש בה אדם אחר. נדב ואביהוא הקדימו בחיי אביהם להקריב מה שלא נמסר להם, ודבר זה גרם להם שטעו בו.

ותאנא, משה הוה מהרהר, מאן גרם לון טעויתא דא, והוה עציב. מה כתיב, וידבר יי' אל משה אחרי מות שני בני אהרן. ומה אמר ליה, בקרבתם לפני יי' וימותו. בהקריבם לא כתיב, אלא בקרבתם. אמר ליה קודשא בריך הוא למשה, דא גרמא להו, דדחקו שעתא בחיי אבוהון, וטעו בה, והיינו דכתיב, (ויקרא י) אשר לא צוה אותם, אותם לא צוה, אבל לאהרן צוה. ומה תרין בני אהרן, על דדחיקו שעתא בחיי אבוהון גרמו לגרמייהו כל כך, אנא לגבי אבא ורבי פנחס ושאר חבריאי, על אחת כמה וכמה. אתא רבי פנחס נשקיה וברכיה.

ושנינו, משה היה מהרהר מה גרם להם את הטעות הזו, והיה עצוב. מה כתוב? וידבר ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן. ומה אמר לו? בקרבתם לפני ה' וימתו. בהקריבם לא כתוב, אלא בקרבתם. אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: זה גרם להם - שדחקו את השעה בחיי אביהם וטעו בה, והיינו מה שכתוב אשר לא צוה אותם. אותם לא צוה, אבל לאהרן צוה. ומה שני בני אהרן, על שדחקו את השעה בחיי

אַבִּיּהֶם גָּרְמוּ לְעֶצְמָם כָּל כָּד - אֲנִי כִּלְפֵי אָבָא וְרַבֵּי פְּנַחֵס וּשְׂאָר
הַחֲבֵרִים עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. בָּא רַבֵּי פְּנַחֵס, נִשְׁקוּ וּבְרַכּוּ.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (שִׁיר הַשִּׁירִים ג) הִנֵּה מִטָּתוֹ שְׁלֹשְׁלֹמָה שְׁשִׁים גְּבוּרִים
סָבִיב לָהּ וְגו'. הִנֵּה מִטָּתוֹ שְׁלֹשְׁלֹמָה, מֵאֵי מִטָּתוֹ. דָּא כּוּרְסִי (נ"א ערסא) יְקָרָא
דְּמִלְכָּא, דְּכִתִּיב בֵּיהּ, (מִשְׁלֵי לֵא) בָּטַח בָּהּ יָב בַּעֲלָהּ. שְׁלֹשְׁלֹמָה, מִלְכָּא דִּי
שְׁלֹמָה כֻּלָּא דִּילֵיהּ הוּא. שְׁשִׁים גְּבוּרִים סָבִיב לָהּ, דְּאִתְאַחְדּוּן בְּסִטְרָהּ
מִדִּינָא קִשְׂיָא, וְאִקְרוּן, שְׁתִּין פּוּלְסֵי דְנוּרָא, (ס"א שְׁתִּין מִזִּינֵי זִינֵי קִשְׂיָן) דְּהָהוּא
נַעַר, אֶתְלַבֵּשׁ בָּהּ.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (שִׁיר ג) הִנֵּה מִטָּתוֹ שְׁלֹשְׁלֹמָה שְׁשִׁים גְּבוּרִים סָבִיב
לָהּ וְגו'. הִנֵּה מִטָּתוֹ שְׁלֹשְׁלֹמָה, מִי זֶה מִטָּתוֹ? זֶהוּ כִּסָּא (מִטָּת) הַכְּבוֹד שֶׁל
הַמֶּלֶךְ, שְׁכִתוּב בּוֹ (מִשְׁלֵי לֵא) בָּטַח בָּהּ יָב בַּעֲלָהּ. שְׁלֹשְׁלֹמָה, הַמֶּלֶךְ שֶׁכָּל
הַשְּׁלוֹם שָׁלוֹ הוּא. שְׁשִׁים גְּבוּרִים סָבִיב לָהּ, שְׁנֵאֲחָזִים בְּצַדִּיהָ מִן הַדִּין
הַקָּשָׁה, וְנִקְרְאִים שְׁשִׁים מַכּוֹת שֶׁל אֵשׁ (שְׁשִׁים מִזִּינֵים בְּכָל זֶין קִשִּׁים) שְׁאוֹתוֹ
נַעַר מִתְלַבֵּשׁ בָּהֶם.

מִימֵינֵיהּ, שְׁנָנָא דְחַרְבָּא תְּקִיפָא, מְשַׁמְאֲלִיהּ גּוּמְרֵי דְנוּרָא תְּקִיפָא,
דְּמִתְאַחְדָּא בְּגִלְפּוּי (ס"א בְּקִלְפּוּי), בְּשַׁבְעִין אֶלְף לְהִטֵּי נוּרָא דְאַכְלָא, וְאִינוּן
שְׁתִּין מִזִּינֵי זִינֵי קִשְׂיָן, מֵאִינוּן גְּבוּרֵן תְּקִיפֵן, דְּהָהִיא גְּבוּרָה עֲלָאָה
דְּקוּדְשָׁא בְּרִידָה הוּא. הֵדָּא הוּא דְכִתִּיב מִגְּבוּרֵי יִשְׂרָאֵל.

מִימֵינוּ שְׁנִינּוֹת הַחֶרֶב הַקָּשָׁה, מְשַׁמְאֲלוּ גַחְלֵי אֵשׁ חֲזָקָה שְׁאַחוּזָה
בְּחִקְיֹתָיו (בְּמִקְלוֹתָיו) בְּשַׁבְעִים אֶלְף לְהִטֵּי אֵשׁ אוֹכֶלֶת, וְהֵם שְׁשִׁים
מִזִּינֵים בְּכָלֵי זֶין קִשִּׁים מֵאוֹתָן גְּבוּרוֹת תְּקִיפּוֹת שֶׁל אוֹתָהּ גְּבוּרָה
עֲלִיוֹנָה שֶׁל הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא. זֶהוּ שְׁכִתוּב מִגְּבוּרֵי יִשְׂרָאֵל.

וְתֵאנָא, בְּהֵאֵי עֲרִסָא, מַה כְּתִיב בָּהּ, וְתִקֵּם בְּעוֹד לֵילָהּ, כִּד יִנְקָא מִסִּטְרָא
דִּימִינָא (ס"א מִסִּטְרָא דִּינָא). וְתִתֵּן טָרְף לְבֵיתָהּ. מֵאֵי טָרְף, כַּמָּה דָּאֵת אָמַר
(מִיכָה ה) וְטָרְף וְאִין מְצִיל. הֵדָּא הוּא דְכִתִּיב כֻּלָּם אַחוּזֵי חֶרֶב מְלוּמְדֵי
מִלְחָמָה, זְמִינִין בְּכָל אֶתֶר לְמַעַבְד דִּינָא, וְאִקְרוּן מֵאֲרֵי דִיבְבָא וִילְלָהּ.

וְלִמְדֵנוּ, בְּמִטָּה הַזֹּאת מַה כְּתוּב בָּהּ? וְתִקֵּם בְּעוֹד לֵילָהּ, כַּאֲשֶׁר יוֹנְקֶת
מִצַּד הַיָּמִין (מִצַּד הַדִּין). וְתִתֵּן טָרְף לְבֵיתָהּ. מַה הַטָּרְף? כִּמּוֹ שְׁנֵאֲמַר (מִיכָה
ה) וְטָרְף וְאִין מְצִיל. זֶהוּ שְׁכִתוּב כֻּלָּם אַחוּזֵי חֶרֶב מְלוּמְדֵי מִלְחָמָה,
זְמִינֵים בְּכָל מְקוֹם לַעֲשׂוֹת דִּין, וְנִקְרְאִים בְּעֲלֵי יָבָבָה וִילְלָהּ.

איש חרבו על ירכו. כמה דאת אמר, (תהלים מה) חגור חרבך על ירך גבור. מפחד בלילות. הא אוקמוה, מפחד דגיהנם וכוי אבל מפחד בלילות, כלומר, כל דא מאן אתר נטליו, מפחד, מההוא אתר דאקרי פחד, כמה דאת אמר (בראשית לא) ופחד יצחק היה לי. וישבע יעקב בפחד אביו יצחק. בלילות, בזמניו דאינון מתפקדו למעבד דינא.

איש חרבו על ירכו, כמו שנאמר (תהלים מה) חגור חרבך על ירך גבור. מפחד בלילות, הרי פרשוה מפחד של גיהנם וכוי. אבל מפחד בלילות, כלומר, את כל זה מאיזה מקום לוקחים? מפחד, מאותו מקום שנקרא פחד, כמו שנאמר (בראשית לא) ופחד יצחק היה לי. וישבע יעקב בפחד אביו יצחק. בלילות, בזמנים שהם מנו לעשות דין.

ותאנא, כתיב (משלי לא) זממה שדה ותקחהו. הדא הוא דכתיב, (איוב מ) וכל חית השדה ישחקו שם. ועל דא כתיב, (תהלים קד) זה הים גדול ורחב ידיים וגוי שם אניות יהלכון וגוי כמה דאת אמר. (משלי לא) היתה פאניות סוחר ממרחק תביא לחמה. ממרחק ודאי. מרישא דמוחא, ומעילא דרישא, תביא לחמה. על ידא דצדיק, כד מזדווגן כחד, כדן חידו בכלא. הדא הוא דכתיב, לויתן זה יצרת לשחק בו.

ולמדנו, כתוב (משלי לא) זממה שדה ותקחהו. זהו שכתוב (איוב מ) וכל חית השדה ישחקו שם. ועל זה כתוב, (תהלים קד) זה הים גדול ורחב ידיים וגוי שם אניות יהלכון וגוי, כמו שנאמר (משלי לא) היתה פאניות סוחר ממרחק תביא לחמה. ממרחק ודאי. מראש המח, וממעלה של הראש, תביא לחמה, על ידי הצדיק כשמזדווגים כאחד, אזי שמחה בכל. זהו שכתוב לויתן זה יצרת לשחק בו.

דף ס' ע"ב

תאנא, אלה וחמש מאה, מארי תריסין, מארי דשולטנותא, אתאחדון מהאי סטרא, דאינון גיברין. בידוי דההוא דאקרי נער, ארבע מפתחין רברבן. תניינייא אזלון תחות ספינה, דהאי (דף ס' ע"ב) ימא רבא, לארבע זוין. דא אזיל לסטרא דא, ודא אזיל לסטרא דא. וכן כלהו. ארבע חיזו דאנפין אתחזין בהו, וכד אתכלילן בחד, כתיב, (יחזקאל א) ודמות פניהם פני אדם, פניהם דכלא.

לְמַדְנוּ, אֶלֶף וְחֲמֵשׁ מֵאוֹת בְּעֵלֵי מְגִנִּים בְּעֵלֵי הַשְּׁלֵטוֹן נֶאֱחָזִים מֵהַצַּד
הַזֶּה, שֶׁהֵם גְּבוּרִים. בְּיַדֵּי אוֹתוֹ שֶׁנִּקְרָא נֶעַר אַרְבָּעָה מִפְתָּחוֹת גְּדוּלִים.
תְּנִינִים שֶׁהוֹלְכִים תַּחַת הַסְּפִינָה שֶׁל הַיָּם הַגָּדוֹל הַזֶּה לְאַרְבַּע זְוִיּוֹת. זֶה
הוֹלֵךְ לְצַד זֶה, וְזֶה הוֹלֵךְ לְצַד זֶה, וְכֹךָ כָּלֵם. אַרְבָּעָה מֵרְאוֹת שֶׁל פְּנִים
נִרְאִים בָּהֶם, וְכִשְׁנִכְלָלִים בְּאַחַד, כְּתוּב (יחזקאל א) וַדְמוֹת פְּנֵיהֶם פְּנֵי
אָדָם, פְּנֵיהֶם שֶׁל כָּלֵם.

אִפִּי רַבְרָבִי, וְאִפִּי זוּטָרִי, כְּלִילוֹן כַּחַד לְעֵילָא, תְּרֵי סְלָקִין וְשֵׁאטִין, וְתֵרִין
מְגֻרֻפִין בִּידֵיֶיהוּ. אֶלֶף טוּרִין סְלָקִין וְעֵאֲלִין (ס"א אלן טמירין עאלין וסלקין) בְּכָל
יוֹמָא, מְשַׁקִּינֵי דְהַהוּא יַמָּא, לְבַתֵּר, אֲתַעְקְרוּ מִנָּה, וְסְלָקִין לְיַמָּא אַחֲרָא.

פְּנִים גְּדוּלִים וּפְנִים קְטַנִּים כְּלוּלִים כְּאַחַד לְמַעְלָה, שְׁנַיִם עוֹלָם
וּמְשׁוֹטְטִים, וְשִׁתֵּי מְגֻרְפוֹת בִּידֵיהֶם. אֶלֶף הָרִים עוֹלָם וְנִכְנָסִים (אלו
מכסים נכנסים ועולים) בְּכָל יוֹם מֵהַשְּׁקֵאת אוֹתוֹ הַיָּם, אַחֲרַי כֹּךָ נַעְקְרוּ
מִמֶּנָּה וְעוֹלָם לַיָּם אַחֲרַי.

לֵית חוּשְׁבְּנָא לְאִינוּן דְאַתְאַחְדוּן בְּשַׁעְרָהָא, תְּרִין בְּנִין יִנְקִין כָּל יוֹמָא,
דְאַקְרוּן מְאַלְלֵי אַרְעָא. וְדָא הוּא רְזָא דְסַפְרָא דְצְנִיעוּתָא, דְכְּתִיב, (יהושע ב)
וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן מִן הַשְּׁטִים שְׁנַיִם אַנְשִׁים מִרְגְּלֵים חָרָשׁ לְאֹמֶר, וְאַלִּין,
יִנְקִין מִתַּחַת סִטְרֵי אַבְרָהָא, תְּרִין בְּנוֹת בְּתַחוֹת רְגְלָהָא, (ס"א ואלין ינקו
מסטרא דאברהא, תרין בנות בתחותהא) וְעַל דָּא כְּתִיב, (בראשית ו) וַיִּרְאוּ בְנֵי הָאֱלֹהִים
אֵת בְּנוֹת הָאָדָם. וְאַלִּין מִתְאַחְדוּן בְּטֵרְפֵי (ס"א בטופרי) דְהַהִיא עֲרִסָא, וְדָא
הוּא דְתַנְיִנֵן, דְכְּתִיב, (מלכים א ג) אִז תְּבִאֲנָה שְׁתֵּים נָשִׁים זֹנוֹת אֶל הַמֶּלֶךְ. אִז
תְּבִאֲנָה, וְלֹא מִקְדָּמַת דְנָא, וּבְזִמְנָא דִישְׁרָאֵל לְתַתָּא, אֲהַדְרוּן קְדָל מִבַּתֵּר
קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, מֵאִי כְּתִיב, (ישעיה ג) עֲמִי נֹגְשָׁיו מְעוֹלִל וְנָשִׁים מְשֻׁלוּ בּוֹ.
וְדָאִי.

אִין חֲשַׁבּוֹן לְאוֹתָם הַנֶּאֱחָזִים בְּשַׁעְרוֹתֶיהָ, שְׁנֵי בְנִים יוֹנְקִים כָּל יוֹם,
שֶׁנִּקְרָאִים מְרְגְלֵי הָאָרֶץ, וְזֶהוּ סוּד שֶׁל סַפְרָא דְצְנִיעוּתָא, שֶׁכְּתוּב (יהושע
ב) וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן מִן הַשְּׁטִים שְׁנַיִם אַנְשִׁים מִרְגְּלֵים חָרָשׁ לְאֹמֶר.
וְאַלוּ יוֹנְקִים מִתַּחַת צְדָדֵי אֵיבָרֶיהָ. שְׁתֵּי בְנוֹת תַּחַת רְגְלֶיהָ, (ואלו יונקים
מצד אברהם, שתי בנות בתחתיה) וְעַל זֶה כְּתוּב (בראשית ו) וַיִּרְאוּ בְנֵי הָאֱלֹהִים
אֵת בְּנוֹת הָאָדָם. וְאַלוּ נֶאֱחָזִים בְּעֵלֵי (בצפראני) אוֹתָהָ מִטָּה, וְזֶהוּ שֶׁשְּׁנִינוּ,
שֶׁכְּתוּב (מלכים א ג) אִז תְּבִאֲנָה שְׁתֵּים נָשִׁים זֹנוֹת אֶל הַמֶּלֶךְ. אִז תְּבִאֲנָה,
וְלֹא מִקְדָּם לָכוֹ. וּבְזִמְנָא שֶׁיִּשְׁרָאֵל לְמִטָּה, מִחֲזִירִים עֵרָף מֵאַחֲרֵי הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא, מֵהַ כְּתוּב? (ישעיה ג) עֲמִי נֹגְשָׁיו מְעוֹלִל וְנָשִׁים מְשֻׁלוּ בּוֹ. וְדָאִי.

בידא שְמאלָא, שְבַעֵין עֲנָפִין, דְמַגְדָּלִין בֵּין נוּגֵי יַמָּא, כְּלָהוּ סוּמְקֵי כְּוּרְדָּא.
וְעֵילָא מְנָהוּן, עֲנָפָא חַד סוּמְקָא יַתִּיר, דָּא סָלִיק וְנַחִית. וְכְלָהוּ אֲתַחְפְּיִין
בְּשַׁעְרָהָא.

בִּיד שְמאל שְבַעֵים עֲנָפִים שְמַגְדָּלִים בֵּין דְגֵי הַיָּם, כָּלֶם אֲדָמִים
כְּשׁוֹשְנָה, וּמַעְלֵיהֶם עֲנָף אֶחָד יוֹתֵר אָדָם, זֶה עוֹלָה וְיוֹרֵד, וְכָלֶם
מִתְכַּפְּסִים בְּשַׁעְרוֹתֶיהָ.

מְאָרֵי דְלִישְנָא בִישָׂא. כַּד נַחִית חוּזָא. אֲתַעְבִּיד מְקַפֵּץ עַל טוּרִין, מְדַלְגָא עַל
טַנְרִי. עַד דְלִישְפַּח טַרְפָּא, דְאֶחִיד בְּטוּפְרֵי וְיִיכּוּל. כְּדִין שְכִיד, וְאֲתַחְזֹר
לִישְנֵיהָ לְטָב. זְכָאִין אֵינוּן יִשְׂרָאֵל, דְמַזְמַנִּין לֵיהָ טַרְפֵּיהָ. אֲהַדְר לְאֲתַרֵּיהָ
(ס"א לבתריה), עֵייל בְּנוֹקְבָא דְתַהוּמָא רַבָּא.

בְּעַל הַלְשׁוֹן הָרַע, כְּשִׁיּוֹרֵד הַנְּחָשׁ, נַעֲשֶׂה מְקַפֵּץ עַל הַהָרִים מְדַלֵּג עַל
הַסְּלָעִים, עַד שְׂיִמְצָא טַרְף שְׂאֲחוּז בְּצַפְרָנִים, וְיֹאכֵל. אַז שׁוֹכֵד, וְחוֹזֵר
לְשׁוֹנוֹ לְטוֹב. אֲשֶׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל שְׂמֹזְמָנִים לוֹ טַרְפוֹ. חוֹזֵר לְמְקוֹמוֹ
(לאחריו), וְנִכְנָס לְנֻקְבַת תַּהוֹם רַבָּה.

כַּד (ס"א סליק סלקין) סְלִקִין מְאָרֵי דְרוּמְחִין וְסִיפִין, דְלִית לוֹן חוּשְׁבָנָא,
סוּחְרַנְיָיהוּ דְאֵינוּן שְׂתִין עֲלָאִין, דְסוּחְרַנְיָיהָ דְהָאֵי עַרְסָא, אֶלְף אֶלְפִין,
וְרְבּוּא רַבּוּון, קִיַּיְמִין בְּכָל סַטְרָא דְהָאֵי עַרְסָא לְעֵילָא. וּמְנִיָּה אֲתַזְנוּ, כְּלָהוּ
מְקַמֵּיהָ (ס"א ומניה אתזנו, ליה פלחין כולחו קמיה) יְקוּמוּן.

כְּשִׁעוּלִים (עולה עולים) בְּעַלֵי הַרְמָחִים וְהַחֲרָבוֹת, שְׂאִין לָהֶם חֲשָׁבוֹן, סָבִיב
אוֹתָם שְׂשִׁים עֲלִיוֹנִים שְׂסָבִיב הַמְּטָה הַזֹּאת, אֶלְף אֶלְפִים וְרְבּוּא רַבּוּבוֹת
עוֹמְדִים בְּכָל צֶד שֶׁל הַמְּטָה הַזֹּאת לְמַעַלָּה, וּמְמַנְּהָ נְזוּנִים, כְּלָם מְלַפְּנֵיהָ
(וממנה נזונים, כלם עובדים לה לפנייה) יַעֲמָדוּ.

מִתַּחֲוֹת כְּלָהוּ, נִפְקִין כְּמָה אֶלְף וְרַבּוּב, דְלִית לוֹן חוּשְׁבָנָא, וְנַחֲתִין וְשָׂאֲטִין
בְּעַלְמָא, עַד דְתַקְעֵי מְאָרֵי שׁוּפְרָא, וּמִתְכַּפְּשִׁי. וְהֵנִי בְּזוּהָמָא דְטוּפְרֵי אֲחִידוּן.

מתחת לכלם יוצאים כמה אלף ורבבות שאין להם חשבון, ויורדים ומשוטטים בעולם, עד שתוקעים בעלי השופר ומתכנסים, ואלה אחוזים בזהמת הצפרנים.

דא ערסא כליל לון, דא ערסא, רגלוהי אחידן בארבע סטרי עלמא, פלא עאלין בכללא, דאשתכח לעילא, ואשתכח לתתא, בשמים ממעל, ועל הארץ מתחת, ועל דא פתיב הנה. מאי הנה. בגין דזמינא לכלא לעילא ותתא. ורשומא האי ערסא מפלא, אדנ"י אתקרי, רבונא דכלא, רשימא בין חיילקה.

המטה הזו כוללת אותם. רגלי המטה הזו אחוזים בארבעת צדי העולם, כלם נכללים בכלל שנמצא למעלה ונמצא למטה, בשמים ממעל ועל הארץ מתחת, ועל זה פתיב הנה. מה זה הנה? משום שזמינת לכלם, למעלה ולמטה. ורשומה המטה הזו מהכל, ונקראת אדנ"י, הרבון של הכל, רשומה בין חילותיה.

בגין כך, כהנא בעי לכוונא מלי דלעילא, ליחדא שמא קדישא מאתר דבעא ליחדא, ועל דא תנינו, פתיב, בזאת יבא אהרן אל הקדש, בהאי בעי לקרבא קדושה לאתריה, מהאי אתר, בעי בר נש לדחלא מקמי קודשא בריך הוא. ועל דא פתיב, (דברים לב) לו חכמו ישפילו זאת מיד יבינו לאחריהם. כלומר, אי יסתכלון בני נשא בעונשא, היך אחידת זאת בין חיילקה, והיך אתמנו קמה כל אינון בני חיילין, ואחידן בפולחנא לאתפרעא מן חיביא, מיד יבינו לאחריהם, ויסתמרון עובדיהון, ולא יחובין קמי מלכא קדישא.

משום כך הפהו צריך לכוון דברים שלמעלה, ליחד את השם הקדוש מהמקום שצריך ליחדו, ועל זה שנינו, כתוב בזאת יבא אהרן אל הקדש, בזה צריך לקרב קדשה למקומה, מהמקום הזה צריך אדם לפחד מלפני הקדוש ברוך הוא. ועל זה כתוב, (דברים לד) לו חכמו ישפילו זאת מיד יבינו לאחריהם. כלומר, אם יסתכלו בני אדם בענש, איך זאת אחוזה בין חילותיה, ואיך התמנו לפניה כל אותם בני החילות, ואוחזים בעבודה להפרע מן הרשעים, מיד יבינו לאחריהם, וישמרו את מעשיהם, ולא יחטאו לפני המלך הקדוש.

תו אמר רבי שמעון, כל בר נש דזכי למילף אורייתא, ונטיר לה להאי זאת. האי זאת נטירת ליה, וגזר עמיה קיימא על קיימא דיליה, דלא יתעדי

מִנִּיהַ, וּמִן בְּנוֹהֵי וּמִן בְּנֵי בְנוֹהֵי לְעַלְמֵינָן. הַדָּא הוּא דְכְתִיב, (ישעיה נט) וְאֲנִי זֹאת בְּרִיתִי אִתְּכֶם וְגוֹ'. יִתְּבוּ לְמִיכָל. עַד דְּאָכְלוּ, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן לְחֻבְרַיָּא, כָּל חַד וְחַד לִימָא מְלָה חֲדָתָא דְאֹרִייתָא. עַל פְּתוּרָא, לְקַמִּיהַ דְרַבִּי פְּנַחֶס.

עוד אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כָּל אָדָם שְׂזוּכָה לְלַמֵּד תּוֹרָה וְשׁוֹמֵר אֶת הַזֹּאת הַזֹּאת, הַזֹּאת הַזֹּאת שׁוֹמֵרֵת אוֹתוֹ וְכוּרְתֵת עִמּוֹ בְּרִית עַל בְּרִיתוֹ, שְׁלֵא תִסּוּר מִמֶּנּוּ וּמִבְּנָיו וּמִבְּנֵי בְנָיו לְעוֹלָמִים. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (ישעיה נט) וְאֲנִי זֹאת בְּרִיתִי אִתְּכֶם וְגוֹ'. יִשְׁבוּ לְאָכְל. עַד שְׁאָכְלוּ, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן לְחֻבְרַיָּא, כָּל אֶחָד וְאֶחָד יֵאמֵר דְּבַר חֲדָשׁ בְּתוֹרָה עַל הַשְּׁלַחַן לְפָנֵי רַבִּי פְּנַחֶס.

דף ס"א ע"א

פְּתַח רַבִּי חִזְקִיָּה וְאָמַר, (ישעיה ט) יְיָ אֱלֹהִים נָתַן לִי לְשׁוֹן לְמוֹדִים לְדַעַת לְעוֹת אֶת יַעֲקֹב דְּבַר וְגוֹ'. זְכָאִין אֵינּוֹן יִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲתֵרְעֵי בְּהוּ מְכָל שְׂאָר עַמִּין, וְקִרְאָן, קִדְשׁ. דְּכְתִיב, (ירמיה ב) קִדְשׁ יִשְׂרָאֵל לֵיָי. וְיָהִיב (דף ס"א ע"א) לְהוּ חוּלְקָא, לְאֲתֵאחְדָא בְּשִׁמְא קִדְשָׁא. וּבְמָה אֲחִידוּ יִשְׂרָאֵל בְּשִׁמְא קִדְשָׁא. בְּגִין דְּזָכוּ בְּאֹרִייתָא, דְּכָל מָאן דְּזָכִי בְּאֹרִייתָא זְכִי בִּיהַ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. (נ"א בקדש) (רצ"ז ע"א) וְתִנְיִן קַמִּיהַ דְּמַר, מֵאֵי קִדְשׁ. שְׁלִימוּתָא דְּכָלָא דְּאֶקְרִי חֲכָמָה עֲלָאָה, וּמַהֲאֵי אֲתֵר (נגיד משח רבות קדישא בשבילין ידען, לאתר דאקרי בינה עלאה), וּמִתְמָן נְפָקִין מְבוּעִין וּנְחָלִין לְכָל עֵבֶר, עַד דְּמִטּוּ לְהֵאֵי זֹאת. (ומהאי אתר אתער רוחא קדישא) וְהֵאֵי זֹאת פֶּד מִתְבְּרַכָּא, אֶקְרִי קִדְשׁ, וְאֶקְרִי חֲכָמָה, וְקִרְאָן לִיהַ (נ"א והאי זאת כד אתברכא מאתר עלאה דא דאקרי קדש ואקרי חכמה קראן ליה) רוּחַ הַקֹּדֶשׁ. כְּלוּמַר, רוּחַ, מַהֲהוּא קִדְשׁ דְּלַעֲיָלָא. וְכַד נְפָקִין וּמִתְעַרְוּ מִנְּהַ רְזִי אֹרִייתָא, כְּדִין אֲתֵקְרִי לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ.

פְּתַח רַבִּי חִזְקִיָּה וְאָמַר, ה' אֱלֹהִים נָתַן לִי לְשׁוֹן לְמוֹדִים לְדַעַת לְעוֹת אֶת יַעֲקֹב דְּבַר וְגוֹ'. אֲשֵׁרִיהֶם יִשְׂרָאֵל שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הִתְרַצָּה בְּהֶם מְכָל שְׂאָר הָעַמִּים וְקִרְאָם קִדְשׁ, שְׁפָתוֹב קִדְשׁ יִשְׂרָאֵל לְה', וְנָתַן לְהֶם חֵלֶק לְהֵאֲחִז בְּשֵׁם הַקְדוּשׁ. וּבְמָה אֲחִזוּ יִשְׂרָאֵל בְּשֵׁם הַקְדוּשׁ? מְשׁוּם שְׂזָכוּ בְּתוֹרָה. שְׁכָל מִי שְׂאוּחַז בְּתוֹרָה, זֹכָה בְּקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. (בקדש). וְשִׁנְיָנוּ לְפָנֵי מוֹרְנוּ, מַה זֶה קִדְשׁ? שְׁלֵמוֹת הַכָּל שְׁנִקְרָאת הַחֲכָמָה הַעֲלִיּוֹנָה. וּמַהֲמָקוֹם הַזֶּה (שופע שמן משחת קדש בשבילים ידועים למקום שנקרא בינה עליונה), וּמְשֵׁם יוֹצְאִים מְעִינּוֹת וּנְחָלִים לְכָל עֵבֶר, עַד שְׁמַגִּיעִים לְזֹאת הַזֹּאת. (וממקום זה מתעוררת רוח קדושה) וְכַשְׁמֵתְבְּרַכַת הַזֹּאת הַזֹּאת, נִקְרָאת קִדְשׁ, וְנִקְרָאת חֲכָמָה, וְקוֹרְאִים לָהּ (והזאת הזו כשמתברכת ממקום עליון, זה שנקרא קדש ונקרא חכמה, קוראים לו) רוּחַ הַקֹּדֶשׁ. כְּלוּמַר, רוּחַ מֵאוֹתוֹ קִדְשׁ שְׁלֵמַעֲלָה. וְכַשְׁיוֹצְאִים וּמִתְעוֹרְרִים מִמֶּנָּה סוּדוֹת הַתּוֹרָה, אַז נִקְרָאת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ.

וּבְשַׁעֲתָא דְנִגְיֵד הָהוּא רַבּוּת קַדִּישָׁא, לְאַיְנוּן תְּרֵי קַיִימִין, דְּאַקְרוּן לַמּוּדֵי ה', וְאַקְרוּן צְבָאוֹת, אֶתְכַנְשׁ תַּמּוֹן, וְכַד נִפִּיק מִתַּמּוֹן, בְּהֵהוּא דְרָגָא דְאַקְרִי יִסוּד, לְהֵהוּא חֲכָמָה זְעִירָא, כְּדִין אֶתְקַרִי לְשׁוֹן לַמּוּדִים. וְנִפִּיק לְאַתְעָרָא לְאַיְנוּן קַדִּישֵׁי עֲלִיוֹנִים. כְּדִין כְּתִיב, יְיָ אֱלֹהִים נָתַן לִי לְשׁוֹן לַמּוּדִים. וְלָמָּה. לְדַעַת לְעוֹת אֶת יַעֲרָא דְדָבָר. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהִיב הָאִי לְבוּצִינָא קַדִּישָׁא, רַבִּי שְׁמַעוֹן. וְעוֹד דְסָלִיק לִיהָ לְעֵילָא לְעֵילָא, בְּגִין כְּדָּ כָּל מְלוֹי בְּאַתְגְּלִיָּא אֶתְמָרוּ, וְלֹא אֶתְכַסִּיּוּ. עָלִיהָ כְּתִיב, (בַּמִּדְבָּר יב) פָּה אֶל פֶּה אֶדְבָּר בּוֹ וּמְרָאָה וְלֹא בַחֲדוּת.

וּבְשַׁעֲתָא שְׁשׁוּפַע אֹתוֹ מִשְׁחַת קַדְשׁ לְאוֹתָם שְׁנֵי עַמּוּדִים, שְׁנַקְרָאִים לַמּוּדֵי ה', וְנִקְרָאִים צְבָאוֹת, מִתְכַנְס לְשָׁם, וְכַשִּׁיּוּצָא מִשָּׁם בְּאוֹתָהּ דְרָגָה שְׁנַקְרָאִת יִסוּד, לְאוֹתָהּ חֲכָמָה קְטַנָּה, אִזְ נִקְרָאִת לְשׁוֹן לַמּוּדִים, וְיוּצָאִת לְהַעִיר אֹתָם קַדוּשִׁים עֲלִיוֹנִים. אִז כְּתוּב, ה' אֱלֹהִים נָתַן לִי לְשׁוֹן לַמּוּדִים. וְלָמָּה? לְדַעַת לְעוֹת אֶת יַעֲרָא דְדָבָר. וְהַקְדוּשׁ בְּרִיךְ הוּא נָתַן אֶת זֶה לְמַנּוּרָה הַקְדוּשָׁה, רַבִּי שְׁמַעוֹן. וְעוֹד, שְׁהַעֲלָה אֹתוֹ לְמַעְלָה לְמַעְלָה, וּמִשׁוּם כְּדָּ כָּל דְבָרָיו בְּנִגְלָה נֶאֱמָרִים, וְלֹא מְכַסִּים. עָלִיו כְּתוּב, (בַּמִּדְבָּר יב) פָּה אֶל פֶּה אֶדְבָּר בּוֹ וּמְרָאָה וְלֹא בַחֲדוּת.

פְּתַח רַבִּי יִיסָא וְאָמַר, (מַלְכִים א ה) וַיְיָ נָתַן חֲכָמָה לְשִׁלְמָה כַּאֲשֶׁר דְּבָר לּוֹ וַיְהִי שְׁלוֹם בֵּין חִירָם וּבֵין שְׁלֹמֹה וְגוֹ'. וַיְיָ נָתַן חֲכָמָה לְשִׁלְמָה, דָּא הוּא דְתַנְיָנָן, בְּיוֹמֵי דְשִׁלְמָה מְלָכָא, קַיִימָא סִיְהָרָא בְּאַשְׁלַמוּתָא, כַּאֲשֶׁר דְּבָר לּוֹ, כְּמָה דְאַתְמַר לִיהָ, (דְּבָרֵי הַיָּמִים ב א) הַחֲכָמָה וְהַמִּדָּע נָתַן לָךְ.

פְּתַח רַבִּי יִיסָא וְאָמַר, (מַלְכִים א ה) וַה' נָתַן חֲכָמָה לְשִׁלְמָה כַּאֲשֶׁר דְּבָר לּוֹ וַיְהִי שְׁלוֹם בֵּין חִירָם וּבֵין שְׁלֹמֹה וְגוֹ'. וַה' נָתַן חֲכָמָה לְשִׁלְמָה, זֶהוּ שְׁשִׁנְיָנוּ, בְּיָמֵי שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ עֲמָדָה הַלְבָנָה בְּשִׁלְמוּתָהּ, כַּאֲשֶׁר דְּבָר לּוֹ, כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר לּוֹ, הַחֲכָמָה וְהַמִּדָּע נָתַן לָךְ.

וַיְהִי שְׁלוֹם בֵּין חִירָם וּבֵין שְׁלֹמֹה. וְכִי מָה בֵּין הָאִי לְהָאִי. אֶלָּא הֲכִי תַנְיָנָן, וַיְיָ נָתַן חֲכָמָה לְשִׁלְמָה. וְהָאִי חֲכָמָה בְּמָאִי אוֹקִים לָהּ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אוֹקִים לָהּ בְּהָאִי, בְּקַדְמִיתָא, דְשִׁלְמָה עֲבַד דְנַחֲת לְחִירָם מֵהֵהוּא דְרָגָא, דְהוּא אָמַר, (יַחֲזַקְאֵל כח) מוֹשֵׁב אֱלֹהִים יִשְׁבְּתִי וְגוֹ', דְתַנְיָא, חִירָם מְלָךְ צוּר עֲבַד גְּרַמְיָה אֶלּוּתָהּ. בְּתַר דְשִׁלְמָה אֶתָּא, עֲבַד לִיהָ בְּחֲכָמְתִּיהָ, דְנַחֲת מֵהֵהוּא עֵיטָא, וְאוּדִי לִיהָ לְשִׁלְמָה. וּבְגִין כְּדָּ, (מַלְכִים א ה) וַיְהִי שְׁלוֹם בֵּין חִירָם וּבֵין שְׁלֹמֹה.

וַיְהִי שְׁלוֹם בֵּין חִירָם וּבֵין שְׁלֹמֹה. וְכִי מָה (בִּינָה) זֶה לָזֶה? אֵלֶּא כִּדְ שְׁנֵינוּ,
וְהִ' נִתְּן חֲכָמָה לְשְׁלֹמֹה. וְאֵת הַחֲכָמָה הַזֹּאת בְּמָה הֶעֱמִיד אֹתָהּ? אָמַר
רַבִּי יוֹסִי, הֶעֱמִיד אֹתָהּ בְּזֶה בְּרֵאשׁוֹנָה, שְׁשֵׁלֹמֹה עָשָׂה שְׁהוֹרִיד אֶת
חִירָם מֵאֹתָהּ דְרָגָה, שְׁהִיָּה אֹמֵר (יחזקאל כח) מוֹשֵׁב אֱלֹהִים יִשְׁבְּתִי וְגוֹ'.
שְׁלֹמֹה דְנִי שְׁחִירָם מְלֻךְ צוֹר עָשָׂה עֲצָמוֹ אֵלֹהִים. אַחֲרַי שְׁשֵׁלֹמֹה בָּא, עָשָׂה
לוֹ בְּחֲכָמָתוֹ שְׁיִרֵד מֵאֹתָהּ עֲצָה וְהוֹדָה לְשְׁלֹמֹה. וּמִשׁוֹם כִּדְ כְּתוּב, (מלכים
א ה) וַיְהִי שְׁלוֹם בֵּין חִירָם וּבֵין שְׁלֹמֹה.

וְתִנְיָנוּ, אָמַר רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, דְּשָׁדֵר לִיה, חַד שְׁיָדָא, וְנַחֲתִית לְיָד
שְׁבַעָה מְדוּרָיו דְּגִיְהֵנְס וְסִלְקִיה, וְשָׁדֵר לִיה פְּתִיקוֹן בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא בִּיְדִיה,
עַד דְּאֶהְדָּר, וְאוּדִי לִיה לְשְׁלֹמֹה. וְתִנְיָנוּ. (ויחי רכ"ג, רכ"ה) שְׁלֹמֹה יָרִית לָהּ
לְסִיְהָרָא, בְּכָל סְטָרוֹי. בְּגִין כִּדְ, בְּכָלֵא שְׁלִיט בְּחֲכָמָתִיה. וְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן
יוֹחָאִי, שְׁלִיט בְּחֲכָמָתִיה עַל כָּל בְּנֵי עַלְמָא, כָּל אֵינֹון דְּסִלְקוֹן בְּדִרְגוּי, לֹא
סִלְקוֹן אֵלֶּא לֹא שְׁלֹמֹה עֲמִיה. (ס"א אִי לֹא שְׁלִיט עֲמִיה)

וְשְׁנֵינוּ, אָמַר רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, שְׁשֵׁלַח לוֹ שֵׁד אַחַד, וְהוֹרִיד
אוֹתוֹ לְשַׁבְעָה מְדוּרַי גִּיְהֵנְס, וְהַעֲלָה אוֹתוֹ וְשֵׁלַח לוֹ פְּתִיקוֹן בְּכָל יוֹם
וְיוֹם בְּיָדוֹ, עַד שְׁחִזֵר וְהוֹדָה לְשְׁלֹמֹה. וְשְׁנֵינוּ, שְׁלֹמֹה יָרֵשׁ אֶת הַלְבָנָה
בְּכָל הַצְּדָדִים, וּמִשׁוֹם כִּדְ שְׁלֵט בְּכָל בְּחֲכָמָתוֹ. וְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאִי
שׁוֹלֵט בְּחֲכָמָתוֹ עַל כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם, וְכָל אוֹתָם שְׁעוֹלִים בְּדִרְגוּתֵיו לֹא
עוֹלִים אֵלֶּא לְהַשְׁלִים עֲמוֹ (אם לֹא שְׁלִיט עֲמוֹ).

פְּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, (שִׁיר הַשִּׁירִים ב) יוֹנְתִי בְּחֲגוּי הַסְּלַע בְּסִתֵּר הַמְּדִרְגָה וְגוֹ'.
יוֹנְתִי, דָּא כְּנִסְת יִשְׂרָאֵל, מַה יוֹנָה לֹא שְׁבִקְת בֶּן זוּגָה לְעַלְמִין, כִּדְ כְּנִסְת
יִשְׂרָאֵל לֹא שְׁבִקְת לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעַלְמִין. בְּחֲגוּי הַסְּלַע, אֵלִין תְּלַמְיָדִי
חֲכָמִים, דְּלֹא מִשְׁתַּכְּחִי בְּנִיחָא בְּעַלְמָא דִּין. בְּסִתֵּר הַמְּדִרְגָה, אֵלִין תְּלַמְיָדִי
חֲכָמִים, הַצְּנוּעִין, דְּבַהוֹן חֲסִידוֹן דְּחֲלִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּשְׁכִינְתָּא לֹא
אֵעֲדִי מְנִיחָהוּ לְעַלְמִין. כְּדִין, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִתְּבַע בְּגִינְיָהוּ לְכְּנִסְת
יִשְׂרָאֵל, וְאָמַר, הִרְאִינִי אֶת מְרָאִיךְ הַשְּׁמִיעֵנִי אֶת קוּלְךְ כִּי קוּלְךְ עָרַב, דְּלִית
קָלָא מִשְׁתַּמַּע לְעֵילָא, אֵלֶּא קָלָא דְּאֵינוֹן דְּמִתְעַסְקִי בְּאוּרִיָּתָא.

פְּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, (שִׁיר ב) יוֹנְתִי בְּחֲגוּי הַסְּלַע בְּסִתֵּר הַמְּדִרְגָה וְגוֹ'.
יוֹנְתִי - זוֹ כְּנִסְת יִשְׂרָאֵל. מַה יוֹנָה לֹא עוֹזְבֵת אֶת בֶּן זוּגָה לְעוֹלָמִים, כִּדְ
כְּנִסְת יִשְׂרָאֵל לֹא עוֹזְבֵת אֶת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְעוֹלָמִים. בְּחֲגוּי הַסְּלַע
- אֵלוֹ תְּלַמְיָדִי חֲכָמִים, שְׁלֹא נִמְצְאִים בְּמִנוּחָה בְּעוֹלָם הַזֶּה. בְּסִתֵּר
הַמְּדִרְגָה - אֵלוֹ תְּלַמְיָדִי חֲכָמִים שְׁצִנוּעִים, שְׁבֵהֶם חֲסִידִים יִרְאִי
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁשְׁכִינָה לֹא זָזָה מֵהֶם לְעוֹלָמִים. אִזְ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ

הוא תובע את כנסת ישראל בשבילם ואומר, הראיני את מראיך
השמיעני את קולך כי קולך ערב, שאין קול שנשמע למעלה, אלא
קולם של אלו העוסקים בתורה.

ותאנא, כל אינון דמתעסקי באורייתא, בלילא, דיוקניהון אתחקק
לעילא קמי קודשא בריך הוא, וקודשא בריך הוא משתעשע בהו כוליה
יומא, ומסתפל בהו. וההוא קלא, (דהכא) סליק ובקע כל אינון רקיעין, עד
דסליק קמי קודשא בריך הוא. כדין כתיב, כי קולך ערב ומראיך נאווה.
והשתא קודשא בריך הוא חקק דיוקנא דרבי שמעון לעילא וקליה לעילא
לעילא סלקא, ומתעטר בכתרא קדישא, עד דקודשא בריך הוא מתעטר
ביה בכלהו עלמין. ומשתבח ביה. עליה כתיב, (ישעיה מט) ויאמר לי עבדי
אתה ישראל אשר בך אתפאר.

ולמדנו, כל אותם העוסקים בתורה בלילא, הדיוקן שלהם נחקק
למעלה לפני הקדוש ברוך הוא, והקדוש ברוך הוא משתעשע בהם כל
היום ומסתפל בהם, ואותו קול (של כאן) עולה ובוקע את כל אותם
רקיעים עד שעולה לפני הקדוש ברוך הוא, ואז כתוב, כי קולך ערב
ומראיך נאווה. ועכשו הקדוש ברוך הוא חוקק את דיוקנו של רבי
שמעון למעלה, וקולו למעלה למעלה עולה, ומתעטר בכתר הקדוש,
עד שהקדוש ברוך הוא מתעטר בו בכל העולמות ומשתבח בו. עליו
כתוב (ישעיה מט) ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר.

דף ס"א ע"ב

פתח רבי חייא ואמר, (קהלת א) מה שהיה כבד הוא (נקרא שמו ל"ג) ואשר להיות
וגוי. מה שהיה כבד, היינו דתנינו, עד לא ברא קודשא בריך הוא האי
עלמא, הוה בארי עלמין וחרוב לון, עד (דף ס"א ע"ב) דקודשא בריך הוא
סליק ברעותיה, למברי האי עלמא, ואמליך באורייתא. כדין אתתקון הוא
בתקונו, ואתעטר בעטרוי, וברא האי עלמא. וכל מאי דאשתכח בהאי
עלמא, הא הוה קמיה, (והא סליק מקמיה) ואתתקון קמיה.

פתח רבי חייא ואמר, (קהלת א) מה שהיה כבד הוא ואשר להיות וגוי.
מה שהיה כבד, הינו מה ששנינו, שטרם ברא הקדוש ברוך הוא את
העולם הזה, היה בורא עולמות ומחריבם, עד שעלה ברצונו של
הקדוש ברוך הוא לברא את העולם הזה ונמלך בתורה. אז הוא

הַתְּתִקֵן בְּתִקּוּנָיו וְהִתְעַטֵר בְּעֵטְרוֹתָיו, וַיִּבְרָא אֶת הָעוֹלָם הַזֶּה, וְכָל מַה שֶּׁנִּמְצָא בְּעוֹלָם הַזֶּה הֵרִי הָיָה לְפָנָיו (שהרי עלהמלפניו) וְהִתְתִּיקֵן לְפָנָיו.

וְתֵאנָא, כָּל אֵינוֹן דְּבִרֵי עֲלָמָא, דְּאִשְׁתַּכְּחוּ בְּכָל דְרָא וְדָרָא, עַד לָא יִיתוּן לְעֲלָמָא, הָא הוּוּ קִיִּימֵי קַמִּיה בְּדִיוֹקְנִיהוֹן. (והכי תאנא) אֲפִילוּ כָּל אֵינוֹן נִשְׁמַתִין דְּבִנֵי נָשָׂא, עַד לָא יִחַתּוּן לְעֲלָמָא, כְּלָהוּ גְלִיפִין קַמִּיה בְּרִקְיעָא, בְּהֵוּא דִּיוֹקְנָא מִמֶּשׁ, דְּאֵינוֹן בְּהֵאִי עֲלָמָא. וְכָל מַה דְּאוֹלְפִין בְּהֵאִי עֲלָמָא, כְּלָא יָדְעוּ עַד לָא יִיתוּן לְעֲלָמָא. וְתֵינָא, הֵאִי בְּאֵינוֹן זְכָאִי קָשׁוּט.

וְשָׁנִינוּ, כָּל אוֹתָם מְנַהֲיֵי הָעוֹלָם שֶׁנִּמְצָאִים בְּכָל דּוֹר וְדוֹר, טָרַם שְׂיָבֵאוּ לְעוֹלָם, הֵרִי הָיוּ עוֹמְדִים לְפָנָיו בְּדִיוֹקֵן שְׁלָהֶם. (וכד שנינו) אֲפִילוּ כָּל אוֹתָן נִשְׁמֹת בְּנֵי הָאָדָם טָרַם שְׂיָרְדוּ לְעוֹלָם, כְּלָן חִקּוּקוֹת לְפָנָיו בְּרִקְיעַ בְּאוֹתוֹ דִּיוֹקֵן מִמֶּשׁ שְׁהֶם בְּעוֹלָם הַזֶּה. וְכָל מַה שֶּׁלוֹמְדִים בְּעוֹלָם הַזֶּה, הַכֹּל יָדְעוּ טָרַם בּוֹאֵם לְעוֹלָם. וְשָׁנִינוּ, זֶה בְּאוֹתָם צְדִיקֵי אָמֶת.

וְכָל אֵינוֹן דְּלֵא מִשְׁתַּכְּחִין זְכָאִין בְּהֵאִי עֲלָמָא, אֲפִילוּ תַמָּן, מִתְרַחֲקִין מִקַּמֵי קוּדְשָׁא בְּרִידָּהּ הוּא, וְעָאֲלִין בְּנוֹקְבָא דְתַהוּמָא רַבָּא, וְדַחֲקִין שְׁעַתָּא, וְנַחְתִּין לְעֲלָמָא. וְהֵהִיא נִשְׁמַתָּא דְלַהוֹן, הָא אוֹלִיפְנָא, כְּמָה דְּאֵינוֹן קָשִׁי קָדָל בְּהֵאִי עֲלָמָא, כְּדָּהּ הוּוּ עַד לָא יִיתוּן לְעֲלָמָא.

וְכָל אוֹתָם שְׂאִין נִמְצָאִים צְדִיקִים בְּעוֹלָם הַזֶּה, אֲפִילוּ שֵׁם מְרַחֲקִים מִלְּפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרִידָּהּ הוּא וְנִכְנָסִים לְנֶקֶב תְּהוּם רַבָּה, וְדַחֲקִים אֶת הַשְּׁעָה וְיִוְרְדִים לְעוֹלָם. וְאוֹתָהּ הַנְּשָׁמָה שְׁלָהֶם, הֵרִי לְמַדְנוּ, כְּמוֹ שְׁהֶם קָשִׁי עֲרָף בְּעוֹלָם הַזֶּה, כְּדָּהּ הָיוּ טָרַם בּוֹאֵם לְעוֹלָם.

וְהֵהוּא חוֹלְקָא קַדִּישָׁא דִּיהֵב לוֹן רַמָּאן לִיה, וְאֲזִלִין וְשָׂאֲטִין וְאַסְתַּאבּוּן, בְּהֵהוּא נוֹקְבָא דְתַהוּמָא רַבָּא, וְנִטְלֵי חוֹלְקִיהוֹן מִתַּמָּן, וְדַחֲקִין שְׁעַתָּא וְנַחְתִּי לְעֲלָמָא. אִי זְכִי לְבַתֵּר, וְתַב בְּתִיּוֹבְתָא קַמֵי מְאָרִיָּה, הוּא נְטִיל הֵהוּא חוֹלְקָא דִּילִיָּה מִמֶּשׁ, הַדָּא הוּא דְכַתִּיב, מַה שְׁהִיָּה כְּבָר (נקרא שמו) הוּא וְאֲשֶׁר לַהֲיוֹת וְגוֹי כְּבָר הָיָה.

וְאֶת אוֹתוֹ חֵלֵק קְדוֹשׁ שֶׁנָּתַן לָהֶם זָרְקוּ אוֹתוֹ, וְהוֹלְכִים וּמְשׁוֹטְטִים וְנִטְמָאִים בְּאוֹתוֹ נֶקֶב תְּהוּם רַבָּה, וְנוֹטְלִים חֵלְקָם מִמֶּשׁ, וְדַחֲקִים אֶת הַשְּׁעָה וְיִוְרְדִים לְעוֹלָם. אִם זֹכָה אַחַר כְּדָּהּ וְשָׁב בְּתַשׁוּבָה לְפָנֵי רְבוּנוּ - הוּא נוֹטֵל אֶת אוֹתוֹ חֵלֵק שְׁלוֹ מִמֶּשׁ. זֶהוּ שְׁכַתּוֹב, (קחלת ו) מַה שְׁהִיָּה כְּבָר (נקרא שמו) הוּא, (שם ג) וְאֲשֶׁר לַהֲיוֹת וְגוֹי כְּבָר הָיָה.

תא חזי בני אהרן לא אשתכחו בישראל כנותייהו, בר משה ואהרן, ואינון
אקרוין (שמות כד) אצילי בני ישראל. ועל דטענו קמי מלכא קדישא, מיתו.
וכי קודשא בריך הוא בעא לאובדא לון, והא תנינן ברזא דמתניתין,
דקודשא בריך הוא עבד חסד בכלא, ואפילו ברשיעי עלמא לא בעי
לאובדא לון. והני זכאי קשוט סלקא דעתך דאינון אתאבידו מעלמא,
זכותא דלהון אן הוא. זכותא דאבוהון אן הוא. זכותא דמשה הכי נמי.
ואינון היך אתאבידו.

בא ראה, לא נמצאו כמו בני אהרן בישראל, פרט למשה ואהרן, והם
נקראו אצילי בני ישראל. ועל שטענו לפני המלך הקדוש מתו. וכי
הקדוש ברוך הוא רצה לאבדם? והרי שנינו בסוד המשנה, שהקדוש
ברוך הוא עושה חסד עם הכל, ואפילו את רשעי העולם אינו רוצה
לאבדם, וצדיקי האמת הללו, היעלה על דעתך שנאבדו מן העולם?
איפה הזכות שלהם? איפה הזכות של אביהם, וזכותו של משה גם
כן? ואיך הם נאבדו?

אלא הכי אוליפנא מבוצינא קדישא, דקודשא בריך הוא חס על יקרא
דלהון, ואתוקד גרמיהון לגו, ונשמתהון לא אתאבידו, והא אוקימנא.
ותא חזי עד לא מיתו בני אהרן כתיב, (שמות ו) ואלעזר בן אהרן לקח לו
וגו', אקרי שמייה פנחס, דהנה זמין לאתתקנא עקימא, הדא הוא דכתיב
ואשר להיות כפר הנה.

אלא כך למדנו מהמאור הקדוש, שהקדוש ברוך הוא חס על כבודם,
ונשרף גופם בפנים, ונשמתם לא נאבדה, והרי בארנו. ובא ראה, טרם
שמתו בני אהרן, כתוב (שמות ו) ואלעזר בן אהרן לקח לו וגו', נקרא
שמו פנחס, שהיה עתיד לתקן את העקם. זהו שכתוב ואשר להיות
כפר הנה. ולמדנו, כל צדיקי האמת טרם

ותאנא, בלהו זכאי קשוט, עד לא ייתון לעלמא, בלהו אתתקנו לעילא,
ואקרוין בשמקון. ורבי שמעון בן יוחאי, מן יומא דברא קודשא בריך הוא
עלמא, הנה אזדמן קמי קודשא בריך הוא, ואשתכח עמיה. וקודשא בריך
הוא קרי ליה בשמיה, זכאה חולקיה לעילא ותתא, עליה כתיב (משלי כג)
ישמח אביך ואמך, אביך: דא קודשא בריך הוא. ואמך: דא כנסת ישראל.

שִׁיבָאוּ לְעוֹלָם, כֹּלֵם מִתְקַנִּים לְמַעַלְהָ וְנִקְרָאִים בְּשֵׁמוֹת. וְרִשְׁבֵי־י, מִיּוֹם
שֶׁבָרָא הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, הִיָּה מְזֶמֶן לִפְנֵי הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא וְנִמְצָא עִמּוֹ, וְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא קָרָא אוֹתוֹ בְּשֵׁמוֹ, אֲשֶׁר־י חִלְקוֹ
לְמַעַלְהָ וּלְמַטָּה, עָלָיו כְּתוּב (משליכג) יִשְׁמַח אָבִיךָ וְאִמֶּךָ. אָבִיךָ - זֶה
הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְאִמֶּךָ - זֶה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל.

פֶּתַח רַבִּי אֲבָא וְאָמַר (שיר השירים א) עַד שֶׁהִמְלִיךְ בְּמִסְבּוֹ נֶרְדִּי נִתַּן רִיחוֹ. הָאִי
קָרָא אוּקְמוּהָ חֲבֵרֵי־אָ, בְּשַׁעֲתָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲשַׁתְּכַח וְזִמִּין בְּטוֹרָא
דְּסִינֵי, לְמִיָּהֵב אוֹרֵי־יִתָּא לְיִשְׂרָאֵל, נֶרְדִּי נִתַּן רִיחוֹ, יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה וְסִלְיָקוּ
רִיחָא טַב, דְּקָאִים וְאִגִּין עֲלֵיהוּ לְדַרְי דְּרִין. וְאָמְרוּ, (שמות כד) כָּל אֲשֶׁר דִּבֶּר
יְיָ נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע. דְּבַר אַחַר עַד שֶׁהִמְלִיךְ בְּמִסְבּוֹ, בְּעוֹד דְּסִלְיָק מִשָּׁה לְקַבְּלָא
אוֹרֵי־יִתָּא מְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאִתְחַקַּק בְּתַרִּי לוחֵי אֲבָנִין, יִשְׂרָאֵל שְׂבָקוּ
הֵהוּא רִיחָא טַבָּא דְהוּא מִתְעַטֵּר עֲלֵיהוּ, וְאָמְרוּ לְעַגְלָא, אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יִשְׂרָאֵל.

פֶּתַח רַבִּי אֲבָא וְאָמַר, (שיר א) עַד שֶׁהִמְלִיךְ בְּמִסְבּוֹ נֶרְדִּי נִתַּן רִיחוֹ. אֶת
הַפְּסוּק הַזֶּה פִּרְשׁוּהוּ הַחֲבָרִים בְּשַׁעֲהָ שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִיָּה נִמְצָא
וּמְזֶמֶן בְּהַר סִינֵי לְתַת תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל. נֶרְדִּי נִתַּן רִיחוֹ, יִשְׂרָאֵל נִתְּנוּ
וְהִעֲלוּ רִיחַ טוֹב שֶׁעָמַד וְהִגִּין עֲלֵיהֶם לְדוֹרוֹ דוֹרוֹת, וְאָמְרוּ (בראשית א) כָּל
אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע. דְּבַר אַחַר עַד שֶׁהִמְלִיךְ בְּמִסְבּוֹ - בְּעוֹד שֶׁעֲלָה
מִשָּׁה לְקַבְּלָא תּוֹרָה מִהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְנִחְקָקָה בְּשֵׁנֵי לוחֵי אֲבָנִים,
עֲזָבוּ יִשְׂרָאֵל אֶת אוֹתוֹ רִיחַ טוֹב שֶׁהִיָּה מִתְעַטֵּר עֲלֵיהֶם, וְאָמְרוּ לְעַגְלָא,
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יִשְׂרָאֵל.

הַשְׁתָּא הָאִי קָרָא בְּרִזָּא דְחֻכְמָתָא הוּא, תָּא חֲזִי, כְּתִיב (בראשית ב) וְנִהַר יוֹצֵא
מִעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֵּן, הָאִי נִהָרָא אֲתַפְּשֵׁט בְּסִטְרוֹי, בְּשַׁעֲתָא דְמִזְדְּוּג
עֲמִיָּה בְּזוּגָא שְׁלִים, כְּדִי הָאִי עֵדֶן (זווגא) בְּהוּא נְתִיב, דְּלֹא אֲתִיידַע לְעִילָא
וְתַתָּא, כְּמָה דְאֶתְ אָמַר (איוב כח) נְתִיב לֹא יָדְעוּ עֵיט. וְאֲשַׁתְּכַחוּ בְּרַעוּתָא (שמות
ע"ז, נ"ה, ס"ד ע"ב) דְּלֹא מִתְפָּרְשׁוֹן תְּדִירָא חַד מַחַד. כְּדִין נִפְקִין מִבּוּעֵין וְנִחְלִין,
וּמִעַטְרִין לְבָן קַדִּישָׁא, בְּכָל אִינוֹן כְּתָרִין, כְּדִין (שמות כ"ד ע"א) כְּתִיב (שיר השירים
ג) בַּעֲטָרָה שְׁעֵטְרָה לּוֹ אִמּוֹ. וּבַהֲהִיא שַׁעֲתָא יָרִית הֵהוּא בֵּן אַחְסַנְתָּא דְאָבוּי
וְאִמִּיָּה, כְּדִין הוּא אֲשַׁתְּעֲשַׁע, בְּהוּא עֲנוּגָא וְתַפְנוּקָא.

עֲכָשׁוּ פְּסוּק זֶה הוּא בְּסוּד הַחֻכְמָה. בַּא רָאָה, כְּתוּב (בראשית ב) וְנִהַר יוֹצֵא
מִעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֵּן. הַנִּהָרָא הַזֶּה הִתְפָּשֵׁט לְצַדְדֵי, בְּשַׁעֲהָ שְׁמִזְדְּוּג
עִמּוֹ בְּזוּגֵי שְׁלֵם, כְּאֲשֶׁר הָעֵדֶן הַזֶּה (זווגא) בְּאוֹתוֹ נְתִיב שְׁלֵם נוֹדַע לְמַעַלְהָ
וּלְמַטָּה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות טז) נְתִיב לֹא יָדְעוּ עֵיט. וְנִמְצָאוּ בְּרַצוֹן שְׁלֵם
נִפְרָדִים תְּמִיד אֶחָד מֵאֶחָד. אֲזִי יוֹצֵאִים מְעִינּוֹת וְנִחְלִים וּמִעַטְרִים אֶת

הֵבֵן הַקְדוּשׁ בְּכֹל אוֹתָם הַכְתָּרִים, וְאִז כְּתוּב (שִׁיר ג) בְּעֶטְרָה שְׁעֵטְרָה לוֹ
אָמוּ. וּבְאוֹתָהּ שְׁעָה יָרַשׁ אוֹתוֹ בֶּן יִרְשֵׁת אָבִיו וְאָמוּ, וְאִז הוּא הַשְּׁתַעֲשַׁע
בְּאוֹתוֹ עֲנֵג וְתַפְנוּק.

דף ס"ב ע"א

וְתֵאנָא, בְּשַׁעֲתָא דְמַלְכָא עֲלָאָה בְּתַפְנוּקֵי מַלְכִין, יְתִיב בְּעֶטְרוֹי, כְּדִין כְּתִיב
עַד שְׁהַמְלִיךְ בְּמַסְבוֹ נְרָדִי נְתַן רִיחוֹ. דָּא יְסוּד דְאַפִּיק בְּרַכָּאן לְאַזְדִּינְוּגָא
מַלְכָא קְדִישָׁא (דף ס"ב ע"א) בְּמַטְרוֹנִיתָא. (בהא דרגא) וְכִדִּין אֲתֵינִי הֵבוּן בְּרַכָּאן
בְּכֻלְהוּ עֲלָמִין, (ווינקיו) וּמִתְבָּרְכוּן עֲלָיִן וְתַתָּאִין. וְהַשְּׁתָא הָא בּוֹצִינָא קְדִישָׁא
מִתַּעֲטָר בְּעֶטְרוֹי דְהָאִי דְרָגָא, וְהוּא וְחֻבְרֵיָא סְלִיקוּ תּוֹשְׁבָתָן מִתַּתָּא
לְעִילָא, וְהִיא מִתַּעֲטָרָא בְּאִינוּן תּוֹשְׁבָתָן. הַשְּׁתָא אִית לְאַפְקָא בְּרַכָּאן
לְכֻלְהוּ חֻבְרֵיָא מְעִילָא לְתַתָּא, בְּהָאִי דְרָגָא קְדִישָׁא, וְרַבִּי אֶלְעָזָר (ס"א דרבי
אלעזר) בְּרִיה לִימָא מְאִינוּן מַלְיָן מְעַלְיָין דְאוֹלִיף מְאָבוּי.

וְלַמְדָּנוּ, בְּשַׁעֲה שְׁהַמְלִיךְ הָעֲלִיּוֹן בְּתַפְנוּקֵי מַלְכִים יוֹשֵׁב בְּעֶטְרוֹתָיו, אִזִּי
כְּתוּב, עַד שְׁהַמְלִיךְ בְּמַסְבוֹ נְרָדִי נְתַן רִיחוֹ. זֶה הַיְסוּד שְׁמוּצִיא בְּרַכּוֹת
לְזוּג אֶת הַמְלִיךְ הַקְדוּשׁ עִם הַגְּבִירָה (בדרגה הזו). וְאִז נְתַנוֹת בְּרַכּוֹת בְּכֹל
הָעוֹלָמוֹת, (וויצאים) וּמִתְבָּרְכִים עֲלִיוֹנִים וְתַתְּוֹנִים. וְעַכְשָׁו הָרִי הַמְּאֹר
הַקְדוּשׁ מִתַּעֲטָר בְּעֶטְרוֹת הַדְּרָגָה הַזֹּאת, הוּא וְהַחֻבְרִים מְעִלִים תְּשֻׁבָחוֹת
מִמַּטָּה לְמַעְלָה, וְהִיא מִתַּעֲטָרֶת בְּאוֹתָן הַתְּשֻׁבָחוֹת. עַכְשָׁו יֵשׁ לְהוֹצִיא
בְּרַכּוֹת לְכֹל הַחֻבְרִים מִמַּעְלָה לְמַטָּה בְּדְרָגָה הַקְדוּשָׁה הַזֹּאת, וְרַבִּי אֶלְעָזָר
(שרבי אלעזר) בְּנוֹ יֵאמֵר מְאוֹתָם הַדְּבָרִים הַמְעִלִים שְׁלַמְד מְאָבוּי.

פְּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (בראשית כט) וַיִּרְא וְהִנֵּה בָּאָר בְּשַׁדָּה וְגוֹ'. וְנֶאֱסָפוּ
שְׁמָה כָּל הָעֵדְרִים וְגוֹ'. הֵנִי קָרָאִי אִית לְאַסְתְּפְּלָא בְּהוּ, וּבְרָזָא דְחֻכְמָתָא
אִינוּן, דְאוֹלִיפְנָא מְאָבָא, וְהַכִּי אוֹלִיפְנָא, וַיִּרְא וְהִנֵּה בָּאָר בְּשַׁדָּה, מֵאֵן בָּאָר.
דָּא הוּא דְכְּתִיב, (במדבר כא) בָּאָר חֲפְרוּהָ שָׂרִים כְּרוּהָ נְדִיבֵי הָעָם. וְהִנֵּה שֵׁם
שְׁלֵשָׁה עֵדְרֵי צֵאן רוֹבְצִים עֲלֶיהָ, אֶלִין אִינוּן נְצַח הוּד יְסוּד, דְאַלִין אִינוּן
רַבִּיעִין עֲלָהּ, וְקִימִין עֲלָהּ, וּמְאֵלִין אֲתַמְלִיא בְּרַכָּאן הַהִיא בָּאָר.

פְּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (בראשית כט) וַיִּרְא וְהִנֵּה בָּאָר בְּשַׁדָּה וְגוֹ', וְנֶאֱסָפוּ
שְׁמָה כָּל הָעֵדְרִים וְגוֹ'. יֵשׁ לְהַסְתַּפְּל בְּפְסוּקִים הַלְלוּ, וְהֵם בְּסוּד
הַחֻכְמָה שְׁלַמְדָתִי מְאָבָא, וְכֵד לְמַדְתִּי: וַיִּרְא וְהִנֵּה בָּאָר בְּשַׁדָּה, אִיזוּ
בָּאָר? זֶהוּ שְׁכְּתוּב (במדבר כא) בָּאָר חֲפְרוּהָ שָׂרִים כְּרוּהָ נְדִיבֵי הָעָם. וְהִנֵּה

שם שלשה עשרי צאן רבצים עליה, אלו הם נצח סוד יסוד, שאלו הם הרובצים עליה ועומדים עליה. ומאלה מתמלאת הבאר הזו בברכות.

כי מן הבאר ההיא ישקו העדרים, דהא מן האי באר אתזנו עלאין ותתאין (נ"א עלמין תתאין), ומתברכאן פלהו פחדא. והאבן גדולה על פי הבאר, דא הוא דינא קשיא, דקיימא עלה מסטרא אחרא לינקא לה (נ"א מינה). ונאספו שמה כל העדרים, אליו אינון שית כתרי מלכא, דמתפנשי פלהו, ונגדי ברקאן מרישא דמלכא, ומריקון בה. וכד אתחבראן פלהו פחדא לארקא בה, כתיב וגללו את האבן מעל פי הבאר, מנדדיו (ס"א מגנדריו) לה הוא דינא קשיא, ומעברן ליה מינה.

כי מן הבאר ההיא ישקו העדרים, שהרי מהבאר הזו נזונים עליונים ותחתונים (עולמות תחתונים), וכלם מתברכים כאחד. והאבן גדלה על פי הבאר, זהו הדין הקשה שעומד עליה מהצד האחר להניק לה (ממנה). ונאספו שמה כל העדרים, אלו הם ששת כתרי המלך שכלם מתפנסים ומשפיעים ברכות מראש המלך ומריקים לתוכה. וכשכלם מתחברים כאחד להריק בה, אז כתוב וגללו את האבן מעל פי הבאר, מנדדיו (גוללים) את אותו הדין הקשה ומעבירים אותו ממנה.

והשקו את הצאן, מריקין ברקאן מההיא באר, לעלאין ותתאין לבתר והשיבו את האבן על פי הבאר למקומה. תב ההוא דינא לאתריה, בגין דאצטריך ליה לבשמה עלמא, ולתקנא עלמא. והשתא הא קודשא בריך הוא אריק עלייכו ברקאן, ממבועא דנחלא, ומנייכו כל בני דרא מתברכין. זכאה חולקין בועלמא דין, ובעלמא דאתי עלייכו כתיב, (ישעיה נד) וכל בניך למודי יי' ורב שלום בניך.

והשקו את הצאן, מריקים ברכות מאותה באר לעליונים ולתחתונים. אחר כך - והשיבו את האבן על פי הבאר למקומה. ושב אותו הדין למקומו, משום שצריך לו לבשם את העולם ולתקן העולם. ועכשו הרי הקדוש ברוך הוא מריק עליכם ברכות ממעין הנחל, ומכם מתברכים כל בני הדור. אשרי חלקכם בעולם הזה ובעולם הבא, עליכם כתוב (ישעיה נד) וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך.

פתח רבי שמעון ואמר, (תהלים קמט) יעלו חסידים בכבוד ירננו על משכבותם וגו', תאנא בי"ג מכילן, אתקשר קשרא דמהימנותא, לאשתכחא ברקאן לכלא. וכל מהימנותא דקודשא בריך הוא בתלתא

אֲסִתִּימוּ. וְעַל הָאֵי, בִּיּוֹג מְכִילָן, אֲוִרִייתָא מִתְעַטְרָא, כְּמָה דְאֲוִקִימְנָא מִקַּל
וְחֹמֶר וּמִגְזָרָה שְׁוֹה וְכוּ', וְכְמָה זְמַנִּין אֲוִקִימְנָא הָאֵי. וְשָׂמָא קִדְיִשָּׁא בְּהָאֵי
מִתְעַטְרָא.

פְּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, (תהלים קמט) יַעֲלִזוּ חֲסִידִים בְּכָבוֹד יִרְנְנוּ עַל
מִשְׁכְּבוֹתֵם וְגו'. לְמַדְנֹ, בִּיּוֹג מִדּוֹת נִקְשָׁר קִשְׁר הָאֲמוּנָה, שְׁיִמְצָאוּ
בְּרָכוֹת לְכָל. וְכָל אֲמוּנָתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִסְתָּרוּ בְּשִׁלְשׁ. וְעַל זֶה
בְּשִׁלְשׁ עֲשָׂרָה מִדּוֹת מִתְעַטְרֶת הַתּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוּ מִקַּל וְחֹמֶר
וּמִגְזָרָה שְׁוֹה וְכוּ', וְכְמָה פְּעָמִים בְּאַרְנוּ אֶת זֶה, וְהַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ מִתְעַטֵּר
בְּזֶה.

תָּא חֲזִי, בְּהֵהִיא שַׁעְתָּא דְּבַעָא יַעֲקֹב, דִּיתְבְּרָכוֹן בְּנוֹי בְּשָׂמָא (ס"א בקשרא)
דְּמֵהִימְנוּתָא. מַה כְּתִיב, (בראשית מט) כָּל אֱלֹהֵי שְׁבִטֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנִים עָשָׂר
וְזֹאת, הָא תְּלִיסַר, דְּאֲשַׁתְּתַף עִמָּהוֹן שְׁכִינְתָּא, וְאֲתַקִּימוּ בְּרָכָאן. וְהֵיִינוּ
דְּכְתִיב, אִישׁ אֶשֶׁר כְּבָרְכָתוֹ בְּרוּךְ אֹתָם. מֵאֵי כְּבָרְכָתוֹ. בְּהֵהוּא דְּוִגְמָא
דְּלַעִילָא, כְּבָרְכָתוֹ דְּכָל מְכִילָא וּמְכִילָא.

בֵּא רְאֵה, בְּאוֹתָהּ שַׁעָה שְׂרָצָה יַעֲקֹב שְׁיִתְבְּרָכוּ בְּנוֹי בְּשָׁם (בקשר)
הָאֲמוּנָה, מַה כְּתוּב? (בראשית מט) כָּל אֱלֹהֵי שְׁבִטֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנִים עָשָׂר וְזֹאת
- הָרִי שְׁלֹשָׁה עָשָׂר, שְׁהַשְׁתַּתְּפָה עִמָּהֶם שְׁכִינָה וְהִתְקִימוּ הַבְּרָכוֹת. וְהֵיִינוּ
שְׁכְּתוּב אִישׁ אֶשֶׁר כְּבָרְכָתוֹ בְּרוּךְ אֹתָם. מַה זֶה כְּבָרְכָתוֹ? בְּאוֹתָהּ דְּוִגְמָא
שֶׁל מַעְלָה, כְּבָרְכָתָהּ שֶׁל כָּל מְדָה וּמְדָה.

וְתֵאנָא, כָּל אֵינֹוּ מְכִילִין סְלִקִין, וּמִתְעַטְרִין וְנִיחִין בְּרִישָׁא חֲדָא, וְתַמָּן
מִתְעַטְרָא רִישָׁא דְּמַלְכָּא, הֵהוּא דְּאֲקָרִי בְּדִרְגָּא עֲלָאָה דְּחֲסִידוֹת. וְחֲסִידִים,
יִרְתִּין כָּל הֵהוּא כְּבוֹד דְּלַעִילָא, דְּכְתִיב יַעֲלִזוּ חֲסִידִים בְּכָבוֹד, בְּהָאֵי עֲלָמָא.
יִרְנְנוּ עַל מִשְׁכְּבוֹתֵם בְּעֲלָמָא דְּאֲתִי. רוּמְמוֹת אֵל בְּגֵרוֹנִם, דִּינְדַעִין לְקִשְׂרָא
קִשְׂרָא דְּמֵהִימְנוּתָא כְּדָקָא יְאוֹת, וְכַדִּין חֲרַב פִּיפִיּוֹת בְּיָדָם. מֵאֵן חֲרַב
פִּיפִיּוֹת. דָּא הוּא חֲרַב לְה', חֲרַבָּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. פִּיפִיּוֹת: לְהִיטָא
בְּתַרִין דִּינִין. וְלָמָּה. לַעֲשׂוֹת נִקְמָה בְּגוֹיִם וְגו'.

וְלַמְדְנֹ, כָּל אוֹתָן מִדּוֹת עוֹלוֹת וּמִתְעַטְרוֹת וְנַחוֹת בְּרֵאשׁ אַחַד, וְשָׁם
מִתְעַטֵּר רֵאשׁ הַמְּלִךְ, אוֹתוֹ שְׁנִקְרָא בְּדִרְגָּה עֲלִיוֹנָה שֶׁל חֲסִידוֹת,
וְהַחֲסִידִים יוֹרְשִׁים כָּל אוֹתוֹ הַכְּבוֹד שֶׁלְמַעְלָה, שְׁכְּתוּב יַעֲלִזוּ חֲסִידִים
בְּכָבוֹד - בְּעוֹלָם הַזֶּה, יִרְנְנוּ עַל מִשְׁכְּבוֹתֵם - בְּעוֹלָם הַבָּא. רוּמְמוֹת אֵל
בְּגֵרוֹנִם - שְׁיִוְדַעִים לְקִשְׂר אֶת קִשְׁר הָאֲמוּנָה כְּרֵאוּי, וְאֵז חֲרַב פִּיפִיּוֹת

בַּיָּדָם. אִיזוֹ חֶרֶב פִּיפִּיּוֹת? זֹהִי חֶרֶב לַה', חֶרֶב שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.
פִּיפִּיּוֹת - לוֹהֶטֶת בְּשָׁנֵי דִינָיִם. וְלָמָּה? לַעֲשׂוֹת נִקְמָה בַּגּוֹיִם וְגוֹי.

וְהָא רַבִּי פְּנַחֵס בֶּן יֶאִיר, כְּתָרָא דְחֶסֶד, רִישָׁא עֲלָאָה. בְּגִין כֶּךָ כְּבוֹד דְלַעֲיָלָא
יָרִית, וְהוּא קָשִׁיר קִשְׁרָא עֲלָאָה, קִשְׁרָא קְדִישָׁא, קִשְׁרָא דְמַהִימְנוּתָא.
זַכָּאָה חוּלְקִיָּה בְּעֵלְמָא דִּין וּבְעֵלְמָא דְאַתִּי. עַל הָא פְּתוּרָא אֲתָמֵר, (יחזקאל
מא) זֶה הַשְּׁלַחַן אֲשֶׁר לִפְנֵי יְיָ. קָם רַבִּי פְּנַחֵס, וְנָשִׂיק לִיָּהּ, וּבָרִיךְ לִיָּהּ, וְנָשִׂיק
לְרַבִּי אֶלְעָזָר, וּלְכֻלְהוּ חַבְרֵיָא, וּבָרִיךְ לוֹן, נָטַל כֶּסֶף וּבָרִיךְ.

וְהָרִי רַבִּי פְּנַחֵס בֶּן יֶאִיר, כְּתָר הַחֶסֶד, הָרֵאשׁ הָעֲלִיוֹן, מְשׁוּם כֶּךָ גֵּרֵשׁ
אֶת הַכְּבוֹד שְׁלַמְעֵלָה, וְהוּא קָשִׁיר קָשִׁיר עֲלִיוֹן, קָשִׁיר קְדוֹשׁ, קָשִׁיר
הָאֲמוּנָה. אֲשֶׁרִי חִלְקוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא. עַל הַשְּׁלַחַן הַזֶּה
נֶאֱמַר, (יחזקאל מא) זֶה הַשְּׁלַחַן אֲשֶׁר לִפְנֵי ה'. קָם רַבִּי פְּנַחֵס וְנָשִׂיק לוֹ וּבָרִיךְ
אוֹתוֹ, וְנָשִׂיק לְרַבִּי אֶלְעָזָר וְלְכֻלְ חַבְרֵיָם וּבָרִיךְ אוֹתָם. נָטַל כּוֹס וּבָרִיךְ.

דף ס"ב ע"ב

פְּתַח וְאָמַר, (תהלים כג) תַּעֲרֹךְ לִפְנֵי שְׁלַחַן נֶגֶד צוּרְרֵי וְגוֹי, יִתְּבוּ (ס"א חדו) תַּמָּן,
כֹּל הַהוּא יוֹמָא, וְהוּוּ חַבְרֵיָא כְּלֵהוּ חֲדָן (דף ס"ב ע"ב) בְּמַלְי דְאֹרִייתָא,
וְחֻדְוֹתָא דְרַבִּי שְׁמַעוֹן הָוָה סְגִי. נָטַל רַבִּי פְּנַחֵס לְרַבִּי אֶלְעָזָר, וְלֹא שְׁבַקִּיָּה
כֹּל הַהוּא יוֹמָא וְכֹל לִילָיָא, וְהָוָה חֲדִי עַמִּיָּה, קָרָא עֲלֵיָּהּ, (ישעיה נח) אִזּוּ תִתְעַנֵּג
עַל יְיָ, כֹּל חֻדְוֹתָא וְעִנּוּגָא יִתִּירָא דָא דְחוּלְקִי הוּא, (על דא דַעֲמִי הוּא עַל דא כְּתִיב
(תהלים קמ"ד) אֲשֶׁרִי הַעַם שָׁכַח לֹא וְגוֹי) זְמִינִין בְּהַהוּא עֲלֵמָא לְאַכְרִזָא עֲלֵי, זַכָּאָה
חוּלְקִיָּה רַבִּי פְּנַחֵס, דְאַנְתָּ זְכִית לְכֹל הָאֵל, (דברי הימים א יב) שְׁלוֹם לָךְ וְשְׁלוֹם
לְעוֹזְרֶיךָ כִּי עֲזָרְךָ אֶלְהִיךָ. אֲשֶׁכִּימוּ לְמִיזַל, קָם רַבִּי פְּנַחֵס וְאַחִיד בֵּיהּ בְּרַבִּי
אֶלְעָזָר, וְלֹא שְׁבַקִּיָּה לְמִיָּהּ. אוֹזִיף רַבִּי פְּנַחֵס לְרַבִּי שְׁמַעוֹן וּבְרַכִּיָּה, וּלְכֻלְהוּ
חַבְרֵיָא. עַד דִּהוּוּ אֲזֵלִי אָמַר לָהּ רַבִּי שְׁמַעוֹן לְחַבְרֵיָא, (תהלים קיט) עַתָּה
לַעֲשׂוֹת לִי.

פְּתַח וְאָמַר, (תהלים כג) תַּעֲרֹךְ לִפְנֵי שְׁלַחַן נֶגֶד צוּרְרֵי וְגוֹי. יִשְׁבוּ (שמחו) שָׁם
כֹּל אוֹתוֹ הַיּוֹם, וְהָיוּ כֹּל חַבְרֵיָם שְׁמַחִים בְּדַבְרֵי תוֹרָה, וְשִׂמְחָתוֹ שֶׁל
רַבִּי שְׁמַעוֹן הִיָּתָה רַבָּה. לָקַח רַבִּי פְּנַחֵס אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר, וְלֹא עָזַב אוֹתוֹ
כֹּל אוֹתוֹ הַיּוֹם וְכֹל הַלַּיְלָה, וְהָיָה שְׂמִיחַ עִמוֹ. קָרָא עֲלָיו, (ישעיה נח) אִזּוּ
תִתְעַנֵּג עַל ה'. כֹּל הַשְּׂמִיחָה וְהַעֲנֵג הִיָּתָה הַזֶּה - שֶׁל חִלְקִי הוּא, (על זֶה שְׁעִמִּי
הוּא, עַל זֶה כְּתוּב (תהלים קמד) אֲשֶׁרִי הַעַם שָׁכַח לֹא וְגוֹי) עֲתִידִים בְּאוֹתוֹ עוֹלָם לְהַכְרִיז
עֲלֵי: אֲשֶׁרִי חִלְקֶיךָ רַבִּי פְּנַחֵס, שְׂאֵתָה זְכִית לְכֹל זֶה, שְׁלוֹם לָךְ וְשְׁלוֹם

לְעוֹזְרוֹ כִּי עֲזָרוּ אֱלֹהֵיךָ. הִשְׁכִּימוּ לְלַכֵּת. קָם רַבִּי פְּנַחֵס וְאַחֵז בְּרַבִּי אֶלְעָזָר, וְלֹא הִשְׁאִיר אוֹתוֹ לְלַכֵּת. לָוֵה רַבִּי פְּנַחֵס אֶת רַבִּי שְׁמַעוֹן וּבְרָכוּ, וְאֶת כָּל הַחֲבֵרִים. עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, אָמַר לָהֶם רַבִּי שְׁמַעוֹן לַחֲבֵרִים, (תהלים קיט) עַתָּה לַעֲשׂוֹת לָהּ.

אֶתָּא רַבִּי אַבָּא וְשָׂאִיל, כְּתִיב וְנָתַן אֱהָרֹן עַל שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים גּוֹרְלוֹת וְגוֹי. הֲנִי עַדבִּין לָמָּה. וְאֱהָרֹן לָמָּה לִּיהָ לְמִיָּהב עַדבִּין. וּפְרָשְׁתָּא דָּא לָמָּה. וְהָא אוֹלִיפְנָא קָמִי דְמַר סְדָרָא דְיוֹמָא, וְהָא בְּעִינָא לְמַנְדַּע.

בָּא רַבִּי אַבָּא וְשָׂאִל, כְּתוּב וְנָתַן אֱהָרֹן עַל שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים גּוֹרְלוֹת וְגוֹי. הַגּוֹרְלוֹת הִלְלוּ לָמָּה? וְאֱהָרֹן לָמָּה לוֹ לְתַת גּוֹרְלוֹת? וְהַפְּרָשָׁה הַזֹּאת לָמָּה? וְהָרִי לְמַדְנֵי לְפָנֵי מוֹרְנוּ אֶת סְדָר הַיּוֹם, וְהָרִי רוֹצִים לְדַעַת.

פְּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, (בראשית מב) וַיִּקַּח מֵאֲתָם אֶת שְׁמַעוֹן וַיִּאָּסֹר אוֹתוֹ לְעֵינֵיהֶם. וְכִי מָה חָמָא יוֹסֵף לְמִיסַב לְשְׁמַעוֹן עֲמִיָּה יִתִּיר מֵאַחֵיו. אֶלָּא, אָמַר יוֹסֵף, בְּכָל אֲתֵר שְׁמַעוֹן (ולוי) פְּתִיחוּתָא דְדִינָא אִיהוּ (אִינוּן), וְהָיָא שְׁעִתָּא דְאִזְיִלְנָא מֵאַבָּא לְגַבְיֵיהוּ דְאַחֵי, שְׁמַעוֹן פְּתַח בְּקַדְמִיתָא בְּדִינָא, הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, (בראשית לו) וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו הֲנֵה בָעַל הַחֲלוּמוֹת הַלְּזָה בָּא וְעַתָּה לָכוּ וְגוֹי. לְבַתֵּר בְּשַׁכְּם, (בראשית לד) וַיִּקְחוּ שְׁנֵי בְנֵי יַעֲקֹב שְׁמַעוֹן וְלוֹי, כְּלָהוּ בְּדִינָא הוּוּ. טַב לְמִיסַב דָּא, וְלֹא יִתְעַר קְטָטוּתָא בְּכָלְהוּ שְׁבָטִין.

פְּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, (בראשית מב) וַיִּקַּח מֵאֲתָם אֶת שְׁמַעוֹן וַיִּאָּסֹר אוֹתוֹ לְעֵינֵיהֶם. וְכִי מָה רָאָה יוֹסֵף לְקַחַת אֶת שְׁמַעוֹן עִמּוֹ יוֹתֵר מֵאַחֵיו? אֶלָּא אָמַר יוֹסֵף בְּכָל מְקוֹם שְׁמַעוֹן (ולוי) הוּא (הם) פְּתִיחַת הַדִּין, וְאוֹתָהּ הַשְּׁעָה שְׁהִלְכְתִּי מֵאַבִּי אֶל אָחִי, שְׁמַעוֹן פְּתַח בְּרִאשׁוֹנָה בְּדִין, זֶהוּ שְׁכַתוּב (שם לו) וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו הֲנֵה בָעַל הַחֲלוּמוֹת הַלְּזָה בָּא וְעַתָּה לָכוּ וְגוֹי. אַחַר כֵּן בְּשַׁכְּם, (שם לד) וַיִּקְחוּ שְׁנֵי בְנֵי יַעֲקֹב שְׁמַעוֹן וְלוֹי, כְּלָם בְּדִין הָיוּ. טוֹב לְקַחַת אֶת זֶה, וְלֹא יַעִיר קְטָטָה עִם כָּל הַשְּׁבָטִים.

וְתַנְיִן, מֵאִי קָא חָמָא שְׁמַעוֹן לְאִזְדְּוּגָא בְּלוֹי יִתִּיר מִכְּלָא. וְהָא רְאוּבוּ הָוָה אַחוּפָּה וְסָמִיךְ לִיהָ, אֶלָּא שְׁמַעוֹן חָמָא וַיִּדַּע דְּלוֹי מְסַטְרָא דְדִינָא קָא אֶתִּי, וְשְׁמַעוֹן מְסַטְרָא דְדִינָא קְשִׂיא יִתִּיר אֲתַאָּחַד. אָמַר נִתְעַרַב חַד בְּחַד וְאָנָן נְחָרִיב עֲלֵמָא. מָה עֲבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, נָטַל לִיהָ לְחוּלְקִיָּה לְלוֹי, אָמַר מִכָּאן וּלְהַלָּאָה שְׁמַעוֹן לִיְתִיב בְּקוּפְטִירָא בְּהִדְיָה בְּלַחוּדוּי.

וְשָׁנִינוּ, מָה רָאָה שְׁמַעוֹן לְהַזְדוּג עִם לְוִי יוֹתֵר מִהַכֹּל, וְהָרִי רְאוּבֵן הִזָּה אַחִיו וְסָמוּד לֹו? אֲלָא שְׁמַעוֹן רָאָה וַיַּדַּע שְׁלֹוֹי בָּא מִצַּד הַדִּין, וְשְׁמַעוֹן נִאָחַז יוֹתֵר בְּצַד הַדִּין הַקָּשָׁה. אָמַר, נִתְעַרַב אֶחָד עִם אֶחָד, וְאָנּוּ נִחְרִיב אֶת הָעוֹלָם. מָה עָשָׂה הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא? נָטַל לְחֻלְקוֹ אֶת לְוִי וְאָמַר: מִכָּאן וְהִלָּאָה שְׁיִשָּׁב שְׁמַעוֹן עִם שְׁלִשְׁתַּיִם הַגְּבוּרָה עִמּוֹ לְבַדּוֹ.

תַּאֲנָא בְּסִטְרָא דְאִימָא, תְּרִין גְּרַדִּינֵי טְהִירִין (ס"א תריסין) אֶתְאַחַדוֹן בִּידָא שְׁמַאֲלָא, וְהָא אוֹקִימְנָא דְאִינוֹן מְאֲלִי אַרְעָא בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא, וְהִינוּ רְזָא דְכְּתִיב, (יהושע ב) שְׁנַיִם אַנְשִׁים מְרַגְלִים.

לְמַדְנוּ, בְּצַד הָאִם שְׁנֵי שׁוֹמְרִים חוֹקְרֵי דִין (מגנים) אַחוּזִים בְּיַד שְׁמַאֲלָא, וְהָרִי בְּאִרְנוּ שְׁהִים מְרַגְלִים אֶת הָאֶרֶץ בְּכָל יוֹם וְיוֹם, וְהִינוּ סוֹד הַכְּתוּב, (יהושע ב) שְׁנַיִם אַנְשִׁים מְרַגְלִים.

וְתַאֲנָא, זַכָּאָה חוֹלְקִיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל יִתִּיר מִכָּל עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעֵי לְדַכָּאָה לְהוּ, וְלַרְחֻמָּא עֲלֵיהוּ, דְּאִינוֹן חוֹלְקִיהוּ וְעַדְבִּיהוּ, הִדָּא הוּא דְכְּתִיב (דברים לב) כִּי חָלַק יְיָ עִמּוֹ וְגוֹ', וְכְּתִיב (דברים לב) יִרְכִּיבֵהוּ עַל בְּמַתִּי אֶרֶץ. עַל בְּמַתִּי אֶרֶץ דְּיִיקָא. דְּהָא אִינוֹן אֶתְאַחַדוֹן לְעִילָא לְעִילָא. וְעַל דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רְחִימוּתָא דִּילֵיהּ אֶתְדַבֵּק בְּהוּ, הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, (מלאכי א) אֶהְבַּתִּי אֶתְכֶם אָמַר יְיָ, וְכְּתִיב (דברים ז) כִּי מֵאֲהַבְתָּ יְיָ אֶתְכֶם וְגוֹ', וּמִגּוֹ רְחִימוּתָא יִתִּירָא דְרַחֲמִים לְהוּ, יְהֵב לוֹן יוֹמָא חַד בְּשַׁתָּא לְדַכָּאָה לְהוּ, וְלַזְכָּאָה לְהוּ מִכָּל חוּבִיהוֹן, דְכְּתִיב, (ויקרא טז) כִּי בְיוֹם הַזֶּה וְגוֹ'. בְּגִין דִּיהוֹן זַכָּאִין בְּעַלְמָא דִּין, וּבְעַלְמָא דְאַתִּי, וְלֹא יִשְׁתַּכַּח בְּהוּ חוּבָא. וְעַל דָּא בְיוֹמָא דָּא, מִתְעַטְרִין יִשְׂרָאֵל, וְשְׁלִטִין עַל כְּלָהוּ גְרַדִּינִין, וְעַל כְּלָהוּ טְהִירִין.

וְשָׁנִינוּ, אֲשֶׁרִי חֻלְקִים שְׁל יִשְׂרָאֵל יוֹתֵר מִכָּל הָעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה, שְׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רוּצָה לְטַהַר אוֹתָם וְלַרְחֵם עֲלֵיהֶם, שְׁהִים חֻלְקוֹ וְגוֹרְלוֹ. זֶהוּ שְׁכַתוּב (דברים לב) כִּי חָלַק ה' עִמּוֹ וְגוֹ'. וְכַתוּב (שם) יִרְכִּיבֵהוּ עַל בְּמַתִּי אֶרֶץ. עַל בְּמַתִּי אֶרֶץ דְּוִקָא, שְׁהִרִי הִם אַחוּזִים לְמַעְלָה לְמַעְלָה, וְעַל כֵּן אֶהְבְּתוּ שְׁל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִדְבַקְתָּ בְּהֶם. זֶהוּ שְׁכַתוּב (מלאכי א) אֶהְבַּתִּי אֶתְכֶם אָמַר ה', וְכַתוּב (דברים ז) כִּי מֵאֲהַבְתָּ ה' אֶתְכֶם וְגוֹ'. וּמִתּוֹךְ הָאֶהְבָּה הִיתְרָה שְׁאוּהֵב אוֹתָם, נָתַן לָהֶם יוֹם אֶחָד בְּשַׁנָּה לְטַהַר אוֹתָם וְלַזְכּוֹת אוֹתָם מִכָּל חַטָּאֵיהֶם, שְׁכַתוּב כִּי בְיוֹם הַזֶּה וְגוֹ', כְּדִי שְׁיִהִיו צְדִיקִים בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, וְלֹא יִמָּצֵא בְּהֶם חַטָּא. וְעַל כֵּן בְיוֹם הַזֶּה מִתְעַטְרִים יִשְׂרָאֵל וְשׁוֹלְטִים עַל כָּל חוֹקְרֵי הַדִּין וְעַל כָּל הַרוּחוֹת.

תאנא (ויקרא טו) ונתן אהרן על שני השעירים גרלות. ונתן אהרן, בגין דאתי מסטרא דחסד. על שני השעירים, על דייקא, בגין דתתבסס מטרוניתא. גורל אחד ליי' וגורל אחד לעזאזל והא תרין שעירין אינון, אמאי חד ליי'. אלא אמר קודשא בריך הוא, יתיב האי גבאי, וחד יזיל וישוט בעלמא, דאלמלי תרוייהו מזדווגו, לא יכיל עלמא למסבל.

למדנו, ונתן אהרן על שני השעירים גרלות. ונתן אהרן, משום שפא מצד החסד. על שני השעירים, בדיוק על, כדי שתתבסס הגבירה. גורל אחד לה' וגורל אחד לעזאזל, והרי שני שעירים הם. אז למה אחד לה'? אלא אמר הקדוש ברוך הוא: ישב זה אצלי, ואחד ילך וישוט בעולם, שאלמלא שניהם מזדווגים, לא יכול העולם לסבל.

נפק האי, אזיל ושאט בעלמא, ואשכח להו לישראל, בכמה פולחנין, בכמה דרגין, בכמה נמוסין טבין, לא יכיל להו, כלהו שלמא בינייהו, לא יכיל למיעל בהו בדלטורא. (אזל ושאט בעלמא, ואשכח לישראל כהאי גוונא) (נייא ישראל לתתא אוף הכי כהאי גוונא) האי שעירא שלחין ליה במטולא דכל חובייהו דישראל.

יצא זה, הולך ומשוטט בעולם, ומוצא את ישראל בכמה עבודות, בכמה דרגות, בכמה הנהגות טובות, ולא יכול להם, בין כלם שלום, ולא יכול להפגס עמקם במלשינות. (הולך ומשוטט בעולם ומוצא את ישראל בצורה הזו) (אף ישראל למטה כד בצורה הזו) את השעיר האחר שולחים אותו עם משא של כל חטאי ישראל.

דף ס"ג ע"א

תאנא, כמה חבילי טריקין מזדווגו (נייא מזדמנו), דאינון תחות ידיה, וממנון לאללא ארעא, על כל אינון (דף ס"ג ע"א) דעברין על פתגמי אורייתא. וההוא יומא, לא שכח דלטורא (ס"א פטרא) למללא בהו בישראל. כד מטא האי שעירא לגבי טורא, כמה חידו על חידו מתבסמין כלהו ביה. וההוא גרדינא דנפיק, אהדר ואמר תושבתתא דישראל, קטיגורא אתעביד סיגורא.

לְמַדְנוּ, כַּמָּה קְבוּצוֹת מְחַבְּלִים מְזַדְּדִים (מזדמנים), שֶׁהֵם תַּחַת יָדוֹ, וּמִמֵּינִים לְרַגְלֵךְ אֶת הָאָרֶץ עַל כָּל אוֹתָם שְׁעוֹבְרִים עַל דְּבַרֵי הַתּוֹרָה, וְאוֹתוֹ יוֹם לֹא מְצוּי הַמְּלָשִׁין (פִּתְחוּן) לְדַבֵּר עַל יִשְׂרָאֵל. כְּשֶׁמְגִיעַ הַשְּׁעִיר הַזֶּה אֶל הָהָר, כַּמָּה שְׂמֵחָה עַל שְׂמֵחָה מִתְּבַשְּׂמִים כָּלֵם בּוֹ. וְאוֹתוֹ שׁוֹמֵר שְׂיוּצָא, חוֹזֵר וְאוֹמֵר אֶת תְּשֻׁבַּתְּךָ שֶׁל יִשְׂרָאֵל, הַקְּטָגוֹר נַעֲשֶׂה סִנְגוֹר.

וְתָא חֲזִי, לָאו דָּא בְּלַחוּדוּי הוּא, אֶלְא בְּכָל אֶתְר דְּבַעֲיָין יִשְׂרָאֵל לְאַתְדַּכְּאָה מְחוּבְיָהוּ, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהִיב לֹון עֵיטָא לְקִשְׂרָא מְאָרִי דְּדִינָא, וּלְבִסְמָא לְהוּ בְּאִינוּן קְרַבְנִין וְעֶלְוֹן, דְּקַרְבִּין קָמִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכַדִּין לֹא יְכַלִּין לְאַבְאָשָׁא. וְהָהוּא יוֹמָא יִתִּיר עַל כָּלָא, כַּמָּה דְּמִבְּסָמִין יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא לְכָלָא, הֵכִי מִבְּסָמִין לְכָל אִינוּן דְּאִית לְהוּ דְּלִטוֹרָא (ס"א פִּטְרָא) וְכָלָא קְרַבְנָא הוּא וּפּוֹלְחָנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

וּבֹא רְאָה, לֹא זֶה לְבַדּוֹ הוּא, אֶלְא בְּכָל מְקוֹם שְׂרוּצִים יִשְׂרָאֵל לְהַטְהֵר מִחֻטְאֵיהֶם, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נוֹתֵן לָהֶם עֲצָה לְקִשֵּׁר אֶת בַּעֲלֵי הַדִּין וּלְבִשֵׁם אוֹתָם בְּאוֹתָם קְרַבְנוֹת וְעוֹלוֹת שְׁקַרְבִּים לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאִז לֹא יְכוּלִים לְהִרְעֵ. וְאוֹתוֹ יוֹם יוֹתֵר עַל הַכֹּל, כְּמוֹ שֶׁיִּשְׂרָאֵל מִבְּשָׂמִים לְמַטָּה אֶת הַכֹּל, כִּדְּ מִבְּשָׂמִים אֶת כָּל אֱלוֹי שְׁלָהֶם יֵשׁ הַלְשָׁנָה (פִּתְחוּן), וְהַכֹּל הוּא קְרַבְנֵן וְעִבּוּדָה שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

תְּאֵנָא, בְּהֵיכָא שְׁעֵתָא דְּכַתִּיב, וְלָקַח אֶהְרֹן אֶת שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים וְגו', מִתְּעַרְיִין אִינוּן בְּהֵהוּא יוֹמָא לְעֵילָא, וּבַעֲיָין לְשִׁלְטָאָה (נ"א לִשְׁטָאָה) וּלְמִיפָק בְּעֵלְמָא. כִּיּוֹן דְּכַהֲנָא מְקַרְבֵי אֱלֹוִין לְתַתָּא, מִתְּקַרְבִּין אִינוּן לְעֵילָא. כְּדִין עַדְבִּין סְלָקִין בְּכָל סְטָרִין, כְּהֵנָּא יְהִיב עַדְבִּין לְתַתָּא, כְּהֵנָּא יְהִיב עַדְבִּין לְעֵילָא. כַּמָּה דְּחַד אֲשֵׁתָאָר בִּיהַ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְתַתָּא. וְחַד אֲפָקִין לִיהַ לְהֵהוּא מְדַבְּרָא, הֵכִי נְמִי לְעֵילָא, חַד אֲשֵׁתָאָר בִּיהַ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְחַד נְפִיק וְשֵׁט בְּעֵלְמָא, לְהֵהוּא מְדַבְּרָא עֲלָאָה, וְחַד בְּחַד מִתְּקַשֵּׁר.

לְמַדְנוּ, בְּאוֹתָהּ שְׁעָה שְׁכַתּוּב וְלָקַח אֶהְרֹן אֶת שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים וְגו', הֵם מִתְּעוֹרְרִים בְּאוֹת יוֹם לְמַעְלָה וְרוּצִים לְשִׁלְטֵ (לִשְׁטוֹת) וְלְצִאת לְעוֹלָם. כִּיּוֹן שֶׁהִכְהִין מְקַרִּיב אֶת אֱלוֹי לְמַטָּה, אִז נְקַרְבִּים אוֹתָם שְׁלַמְעֵלָה, וְאִז עוֹלִים הַגּוֹרְלוֹת בְּכָל הַצְּדָדִים. הַכְּהֵן נוֹתֵן גּוֹרְלוֹת לְמַטָּה, הַכְּהֵן נוֹתֵן גּוֹרְלוֹת לְמַעְלָה. כְּמוֹ שֶׁאֶחָד נִשְׁאָר עִם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמַטָּה, וְאֶת הָאֶחָד מוּצִיאִים לְאוֹתוֹ הַמְּדַבֵּר, כִּדְּ גַם לְמַעְלָה אֶחָד נִשְׁאָר עִם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאֶחָד יוּצָא לְשׁוֹטֵט בְּעוֹלָם לְאוֹתוֹ הַמְּדַבֵּר הָעֲלִיוֹן, וְאֶחָד נִקְשֵׁר בְּאֶחָד.

כְּתִיב (ויקרא טו) וְסַמַּךְ אַהֲרֹן אֶת שְׁתֵּי יָדָיו עַל רֹאשׁ הַשְּׁעִיר הַחַי וְהִתְנוּדָה עָלָיו וְגו'. בְּגִין כֹּךְ וְסַמַּךְ אַהֲרֹן אֶת שְׁתֵּי יָדָיו, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְסַתְּבֵם עַל יָדָיו. עַל רֹאשׁ הַשְּׁעִיר הַחַי, הַחַי דְּיִיקָא, לְאַכְלֵלָא הַהוּא דְלַעִילָא. (ויקרא ה) וְהִתְנוּדָה עָלָיו אֶת כָּל עֹנֹת, כְּמָה דְכְּתִיב (ויקרא ה) וְהִתְנוּדָה אֲשֶׁר חָטָא עָלֶיהָ. וְאוֹקִימְנָא עָלֶיהָ, דְּאִתְדְּכִי בַר נֶשׁ וְאִשְׁתַּאֲרַר עָלֶיהָ כָּל הַהוּא חוּבָא. אוּף הַכִּי וְהִתְנוּדָה עָלָיו, בְּתַר דְּאוּדֵי כְּהֵנָא בְּגִינֵיהוּ דְיִשְׂרָאֵל, עָלָיו: כְּלוּמַר, יִשְׁתַּאֲרוּן כְּלֵהוּ עָלָיו.

כְּתוּב וְסַמַּךְ אַהֲרֹן אֶת שְׁתֵּי יָדָיו עַל רֹאשׁ הַשְּׁעִיר הַחַי וְהִתְנוּדָה עָלָיו וְגו'. מִשּׁוּם כֹּךְ וְסַמַּךְ אַהֲרֹן אֶת שְׁתֵּי יָדָיו, שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הַסְּכִים עַל יָדָיו. עַל רֹאשׁ הַשְּׁעִיר הַחַי, הַחַי דְּיוֹקָא, לְהַכְלִיל אוֹתוֹ שְׁלֻמְעָלָה. וְהִתְנוּדָה עָלָיו אֶת כָּל עֹנֹת, כְּמוֹ שְׁכְּתוּב (ויקרא ה) וְהִתְנוּדָה אֲשֶׁר חָטָא עָלֶיהָ. וּבְאֲרָנוּ עָלֶיהָ, שְׁנִטְהַר הָאָדָם וְנִשְׁאָר עָלֶיהָ כָּל אוֹתוֹ הַחָטָא. אִף כְּאִן וְהִתְנוּדָה עָלָיו, אַחַר שְׁהִתְנוּדָה הַכְּהֵן בְּעִבְרוֹם שֶׁל יִשְׂרָאֵל - עָלָיו, כְּלוּמַר, כְּלָם יִשְׁאָרוּ עָלָיו.

אָמַר לִיה רַבִּי אַבָּא, אִי הַכִּי וְהָא כְּתִיב וְלֹא יִזְבְּחוּ עוֹד אֶת זְבַחֵיהֶם לְשַׁעִירִים, אָמַר לִיה שְׂאֲנֵי הַכָּא, דְּהֵתֵם לְשַׁעִירִים הוּוּ קְרַבִּין קְרַבְנָא, וּבְגִין כֹּךְ לֹא כְּתִיב וְלֹא יִזְבְּחוּ עוֹד אֶת זְבַחֵיהֶם שְׁעִירִים, אֶלָּא לְשַׁעִירִים, דְּהֵתֵם לְשַׁעִירִים הוּוּ עֲבָדֵי פּוֹלְחָנָא, וְשׁוֹלְטָנוּתָא. וְהָכָא וְנִשְׂאָר הַשְּׁעִיר עָלָיו אֶת כָּל עֹנֹתֵם, וְקְרַבְנָא לֹא אִתְעֲבִיד אֶלָּא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. תָּא חֲזִי, דְּבִגִּינֵי קְרַבְנָא מִתְבַּסְּמוּן עֲלָיו וְתִתְאִין, וְדִינָא לָא שְׂרִיא וְשִׁלְטָא עֲלֵיהוּ דְיִשְׂרָאֵל.

אָמַר לוֹ רַבִּי אַבָּא, אִם כֹּךְ, כְּתוּב וְלֹא יִזְבְּחוּ עוֹד אֶת זְבַחֵיהֶם לְשַׁעִירִים. אָמַר לוֹ, כְּאִן שׁוֹנָה, שְׁשָׁם לְשַׁעִירִים הִיוּ מְקַרְבִּים קְרַבִּין, וּמִשּׁוּם כֹּךְ לֹא כְּתוּב וְלֹא יִזְבְּחוּ עוֹד אֶת זְבַחֵיהֶם שְׁעִירִים, אֶלָּא לְשַׁעִירִים, שְׁשָׁם לְשַׁעִירִים הִיוּ עוֹשִׂים פְּלַחַן וְשִׁלְטוֹן, וְכָאן - וְנִשְׂאָר הַשְּׁעִיר עָלָיו אֶת כָּל עֹנֹתֵם, וְהַקְרַבִּין אֵינּוּ נַעֲשֶׂה אֶלָּא לְקוּדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא. בָּא וּרְאֵה שְׁבַגְלַל הַקְרַבִּין מִתְבַּשְּׂמִים עָלֵינוּ וְתַחְתּוֹנִים וְהַדִּין לֹא שׁוֹלֵט וְשׁוֹרָה עַל יִשְׂרָאֵל.

דף ס"ג ע"ב

תְּאֵנָא, וְשִׁלַּח בְּיַד אִישׁ עֵתִי הַמְדַבְּרָה. מַהוּ אִישׁ עֵתִי. אֶלָּא רְזָא דְמַלְכָּה הַכִּי הוּא (דף ס"ג ע"ב) בְּכָל מָה דְאִתְעֲבִיד, בְּעֵי בַר נֶשׁ זְמִין לְהֵהִיא מְלָה. אִית בַּר

נֶשׁ דְּבִרְכָתָא אֲתַקְיִים עַל יְדִיהַּ יְתִיר מֵאַחֲרָא. תָּא חֲזִי, מַה כְּתִיב בֵּיהַּ בְּכֹהֲנָא, (משלי כב) טוֹב עֵין הוּא יְבוֹרֵךְ, אַל תִּקְרִי יְבוֹרֵךְ, אֶלְא יְבָרֵךְ, בְּגִין דְּהוּא זְמִין דִּיתַקְיִים בְּרְכָתָא עַל יְדִיהַּ בְּהַאי. (סייא ושארֵי ברכתא באשגחותא דיליה).

לְמַדְנוּ, וְשִׁלַּח בְּיַד אִישׁ עֵתִי הַמְדַבֵּרָה. מַהוּ אִישׁ עֵתִי? אֶלְא סוּד הַדְּבָר כֶּךָ הוּא - בְּכָל מַה שְּׁנַעֲשֶׂה, צְרִיךְ אָדָם מְזַמֵּן לְאוֹתוֹ דְּבַר. יֵשׁ אָדָם שֶׁהַבְּרָכָה מִתְקַיֶּמֶת עַל יָדוֹ יוֹתֵר מֵאַחֵר. בֵּא וּרְאֵה מַה כְּתוּב בְּכֹהֵן, טוֹב עֵין הוּא יְבָרֵךְ, אַל תִּקְרִי יְבָרֵךְ אֶלְא יְבָרֵךְ, כִּי הוּא מְזַמֵּן שְׁתַּתְקִיִּים בְּרָכָה עַל יָדוֹ בְּזָה. (ושורה הברכה בהשגחותו).

וְאִית בֵּר נֶשׁ דְּהוּא זְמִין לְאַתְקְיִמָא לְוֹטִין עַל יְדִיהַּ, וּבְכָל מַה דִּישְׁגַּח לִיתִי לְוֹטִיָּא וּמְאַרְהַּ וּבְעִיתָהּ כְּגוֹן בְּלַעַם, דְּאֶקְרִי רַע עֵין, דְּהוּהוּ זְמִין בְּכָל בֵּישׁ, וְלֹא הוּהוּ זְמִין לְטָב. וְאָף עַל גַּב דְּבָרֵךְ, בְּרְכָתִיהַּ לֹא בְּרְכָתָא, וְלֹא אֲתַקְיִים. וְכַד הוּהוּ לֵיִיט, כָּל מֵאן דְּלֵיִיט אֲתַקְיִים, וְאַפִּילוּ בְּרַגְעָא חֲדָא, וְעַל דָּא כְּתִיב, (במדבר כד) שְׂתִם הָעֵין. בְּכָל אֲתֵר דְּעֵינִיָּה שְׁלֵטָא אֲתַלְטִיָּא.

וְיֵשׁ אָדָם שְׁמְזַמֵּן שְׁיַתְקִימוּ עַל יָדוֹ קְלָלוֹת, וּבְכָל מַה שְּׁיַתְבוּנָן יְבֵאוּ קְלָלוֹת וּמְאַרְהַּ וּבְעִתָּהּ, כְּמוֹ בְּלַעַם שְׁנִקְרָא רַע עֵין, שְׁהִיָּה מְזַמֵּן לְכָל רַע וְלֹא הִיָּה מְזַמֵּן לְטוֹב, וְאָף עַל גַּב שְׁבָרֵךְ, בְּרְכָתוֹ אִינְהַּ בְּרָכָה וְלֹא הִתְקִימָה. וּכְשֶׁהִיָּה מְקַלֵּל, כָּל מַה שְּׁקַלֵּל הִתְקִיִּים, וְאַפִּילוּ בְּרַגְעָא אֶחָד, וְעַל זֶה כְּתוּב (במדבר כד) שְׂתִם הָעֵין. בְּכָל מְקוֹם שְׁעֵינֵנו שְׁלֵטָה - הִתְקַלֵּל.

תָּא חֲזִי מַה כְּתִיב. (במדבר כד) וַיִּשֶׁת אֶל הַמְדַבֵּר פָּנָיו, בְּגִין דִּיתַעֲרַר מֵהַהוּא סִטְרָא הַהוּא דְּשִׁלְטָא תַמָּן, וַיִּיתֵי בְּדִלְטוֹרְיָא עֲלֵיהּוּ דִּישְׂרָאֵל. מַה כְּתִיב בְּהוּ בְּכֹהֲנִי, (משלי כב) טוֹב עֵין הוּא יְבוֹרֵךְ, דְּהוּא הוּהוּ זְמִין בְּהַאי, וְשְׂאֲרֵי בְּרְכָתָא בְּאֲשְׁגַחוּתָא דִּילִיהַּ. וְעַל דָּא תְּנִינָן, יִסְטִי בֵּר נֶשׁ אֶפִּילוּ מִמְּאַה אַרְחִין, וְלֹא יֵאָרַע בְּבֵר נֶשׁ דְּאִית לִיהַּ עֵינָא בֵּישָׂא.

בֵּא וּרְאֵה מַה כְּתוּב, (שם) וַיִּשֶׁת אֶל הַמְדַבֵּר פָּנָיו, כְּדִי שְׁיַתְעוֹרֵר מְאוֹתוֹ צַד שֶׁהוּא שׁוֹלֵט שָׁם, וַיְבֵא בְּהַלְשָׁנָה עַל יִשְׂרָאֵל. מַה כְּתוּב בְּכֹהֲנִים? (משלי כב) טוֹב עֵין הוּא יְבָרֵךְ, שֶׁהוּא הִיָּה מְזַמֵּן לָזֶה וְשׁוֹרְהַּ בְּרָכָה בְּהַשְׁגָּחָה שְׁלוֹ. וְעַל זֶה שְׁנִינָנוּ, יִסְטָה אָדָם אֶפִּילוּ מִמְּאַה דְּרַכִּים וְלֹא יִפְגֹּשׁ אָדָם שְׁיֵשׁ לוֹ עֵין רַעָה.

אויף הקא ושלח ביז איש עתי, דהוא זמין להאי. ורשים להאי, וכהנא הוה אשתמודע ביה, חד עינא יתיר מאחרא פורתא. סורטא דעל עינא אתחפא בשערין סגיאין. מפחלא עינא, ולא מסתפל במישר. האי הוא בר נש זמין להאי, וכדקא חזי ליה. ועל דא כתיב ביז איש עתי.

אף כאן, ושלח ביז איש עתי - שהוא מזמן לזה ורשום לזה, והכחן היה מכיר בו עין אחת יותר מאחרת מעט. העור שעל העין מכסה בשערות רבות, העין מכחלת ולא מסתפל ישר, זהו האדם המזמן לכך והראוי לו. ועל זה כתוב ביז איש עתי.

בגוש חלבא הוה בר נש, דבכל אתר דמחי בידוי, הוה מית, ולא הוה בני נשא מקרבין בהדיה. בסוריא הוה בר נש, דבכל אתר דאסתפל אפילו לטב, כלא אתהפד לביש. יומא חד הוה חד בר נש אזיל בשוקא, והוה אנפוי נהירין. אתא ההוא בר נש ואסתפל ביה, ואתבקע עיניה. בגין כך, בכלא הוה בר נש זמין, להאי ולהאי. ועל דא כתיב טוב עין הוא יבורך, אל תקרי יבורך אלא יברך.

בגוש חלב הוה אדם, שבכל מקום שמכה בידו, היה מת, ולא היו אנשים מתקרבים אליו. בסוריה היה אדם, שבכל מקום שבו הסתפל, אפלו לטוב, הכל התהפד לרע. יום אחד היה איש אחד הולך בשוק, והיו פניו מאירות. בא אותו איש והסתפל בו, ונבקעה עינו. משום כך לכל היה אדם מוכן, לזה ולזה. ועל זה כתוב טוב עין הוא יברך, אל תקרי יברך אלא יברך.

ותאנא, האי בר נש דהוה אזיל למדברא, כד מטא ביה בההוא שעירא הוה סליק לטורא, ודחי ליה בתרין ידוי. ולא הוה נחית לפלגות טורא, עד דאתעביד שייפין שייפין. וההוא בר נש הוה אמר, כך ימחו עונות עמך וגו'. ובגין דסליק ההוא קטיגוריא ואתעביד סניגוריא דישראל, כדן קודשא בריך הוא, כל חובייהו דישראל, וכל מה דכתיב באינון פתקין דלעילא, לאדכרא חובייהו דבני נשא, נטיל לון ורמי לון כהאי גוונא, לאתך דאתקרי מצולות ים. הדא הוא דכתיב, (מיכה ז) ותשליך במצולות ים כל חטאתם.

ולמדנו, האיש הזה שהיה הולך למדבר, כשהגיע שם אותו שעיר, היה עולה להר, ודוחה אותו בשתי ידיו, ולא היה מגיע לחצי ההר עד שנעשה איברים איברים, ואותו איש היה אומר: כך ימחו עונות עמך וגו'. ומשום שעולה אותו קטגור ונעשה סניגור של ישראל, אז הקדוש

ברוך הוא, את כל חטאי ישראל וכל מה שפכתוב באותם פתקים
שלמעלה להזכיר את חטאי בני האדם, הוא נוטל אותם וזורק אותם
כמו זה למקום שנקרא מצולות ים. זהו שפכתוב (מיכה ז) ותשליך
במצלות ים כל חטאתם.

דף ס"ד ע"א

רעיא מהימנא פקודא (מ"ד) דא, למפלח רבא כהנא פולחנא דההוא יומא כמה
דאצטריך, ולמשלח שער לעזאזל. רזא דא כמה דאת אמר, בגין לאתפרשא מעמא
קדישא, ולא יתבע חוניהון קמי מלכא. ולא יקטרג עליהו, דהא לית ליה תקיפו ושולטנו,
(בה) בר כד אתקף רוגזא מלעילא, ובההוא דורונא אתהפך לבתר אפוטרופוסא עליהו, ועל
דא אתדחייא מקמי מלכא. והא אוקימנא, בגין דאיהו קח כל בשר.

מצוה זו, שיעבד הכהן הגדול את עבודת אותו היום כמו שצריך, ולשלח שער
לעזאזל. הסוד הזה כמו שנאמר, כדי שיפרד מהעם הקדוש ולא יתבע את חטאיהם
לפני המלך ולא יקטרג עליהם, שהרי אין לו תקף ושלטון (בה) אלא רק כשמתחזק
הרגז מלמעלה, ובאותו דורון מתהפך אחר כך לאפוטרופוס עליהם, ועל כן נדחה
מלפני המלך. והרי בארנו, משום שהוא קח כל בשר.

ועמא קדישא יתבין ליה כמה דאצטריך ליה שער, ורזא דא (בראשית כז) הן עשו אחי איש
שער. כמה דאיהו בסטר דקדושה דכר ונקבא, אוף הכי בסטר מסאבו דכר ונוקבא.
מתלא אמרי, לכלבא ארמי ליה גרמא, ילחך עפרא דרגלך.

והעם הקדוש נותנים לו כמו שהוא צריך שער, וסוד זה - (בראשית כז) הן עשו אחי
איש שער. כמו שהוא בצד הקדשה זכר ונקבה, אף כך בצד הטמאה זכר ונקבה.
משל אומרים, זרק עצם לכלב, והוא ילחך את עפר רגלך.

שאלו לבן זומא, מהו לסרוסי כלבא. אמר להם, (ויקרא כב) ובארצכם לא תעשו, כל
שבארצכם לא תעשו. כמה דאצטריך עלמא להאי, הכי אצטריך עלמא להאי. ועל דא
אתמר, (בראשית א) והנה טוב מאד דא מלאך המות. לית לבטלא ליה מן עלמא, עלמא
אצטריך ליה, אף על גב דכתוב ביה, (ישעיה נו) והכלבים עזי נפש לא ידעו שבעה וגו', לא
יתבטלון מן עלמא. כלא אצטריך טוב ורע.

שאלו את בן זומא, האם לסרס כלב? אמר להם, (ויקרא כב) ובארצכם לא תעשו, כל
שבארצכם לא תעשו. כמו שהעולם צריך את זה, כך צריך העולם את זה. ועל זה
נאמר, (בראשית א) והנה טוב מאד - זה מלאך המות, אין לבטלו מן העולם, שהעולם
צריך אותו. אף על גב שכתוב בו (ישעיה כב) והכלבים עזי נפש לא ידעו שבעה וגו', לא
יתבטלו מן העולם. הכל צריך, טוב ורע.

ובגניי כָּד אית לָן ביומא דא למרמי ליה גרמא לכלבא, עד דאיהו גריר, ייעול מאן דיייעול לגבי היכלא דמלכא, ולית מאן דימחי בידוי. לבתר יכשפש ליה בזנביה.

ומשום כָּד יש לנו ביום הזה לזרק עצם לפלב, עד שהוא גורר, יפנס מי שיפנס להיכל המלך, ואין מי שימחה בידו. אחר כָּד יכשפש בזנבו.

מה כתיב והתודה עליו את כל עונות בני ישראל, וכתיב ונשא השעיר עליו את כל עונותם. כִּינן דאיהו חמי האי שעיר. תיאובתיה לגביה, ולאשתכללא בהדיה, ולא ידע מאיננו חובין דקא נטיל שעיר. תב לגביהו דישראל, חמי לון בלא חובין, בלא פשעין, דהא כלהו שראן ברישא דשעיר, סליק לעילא, ושפח לון קמי קודשא בריד הוא. וקודשא בריד הוא חמי סהדותא דהוא מקטרגא, והואיל ותיאובתיה לרחמא על עמיה, אף על גב דאיהו ידע כָּל עובדא, חס עליהוון דישראל.

מה כתוב? והתודה עליו את כל עונות בני ישראל, וכתוב ונשא השעיר עליו את כל עונותם. כִּינן שהוא רואה את השעיר הזה, תשוקתו אליו ולהתתקן עמו, ולא יודע מאותם החטאים שנוטל השעיר. הוא שב אל ישראל, רואה אותם בלי חטאים, בלי פשעים, שהרי כלם שורים על ראש השעיר, עולה למעלה ומשפח אותם לפני הקדוש ברוך הוא. והקדוש ברוך הוא רואה את עדות אותו המקטרג, והואיל ותשוקתו לרחם על עמו, אף על גב שהוא יודע את כל המעשה, הוא חס על ישראל.

וכלא שריא בדא, בגין דלא יתער רזא דדינא מלעילא, ויתקף האי וישתצון בני עלמא, דהא דא מסטרא דדינא קשיא קא אתי. ואי יתער האי בחובי בני אינשא אתער. דהא לית ליה אתערין לסלקא לעילא לאתערא דינא קשיא בר בדיל חובי בני נשא. דהא בשעתא דבר נש עביד חובא, אתפנש האי, וכמה אלף סייען דיגליה, ומתפנפי תמן, ונטלי ליה, וסלקי לעילא רחמנא לישזבן. ועל כלא יחב קודשא בריד הוא עיטא לישראל לאשתזבא מכל סטריין. ועל דא כתיב, (תהלים קמד) אשרי העם שפכה לו אשרי העם שיניי אלהיו. (עייב רעיא מהימנא)

והכל שורה על זה, כָּדי שלא יעורר את סוד הדין מלמעלה, וזה יתחזק וישמדו בני העולם, שהרי זה בא מצד הדין הקשה, ואם זה יתעורר, הוא מתעורר בחטאי בני האדם, שהרי אין לו התעוררות לעלות למעלה לעורר דין קשה רק משום חטאי בני אדם. שהרי בשעה שאדם עושה חטא, זה מתאסף, וכמה אלפים מסיעים שָלו, ומתכנסים שם ונוטלים אותו ועולים למעלה. הרחמן יצילנו. ועל הכל נותן הקדוש ברוך הוא עצה לישראל להנצל מכל הצדדים, ועל זה כתוב, (תהלים קמה) אשרי העם שפכה לו אשרי העם שהי אלהיו. (עד כאן הרעיא מהימנא).

תאנא, (ויקרא טז) ומאת עדת בני ישראל יקח שני שעירי עזים לחטאת, ומאת עדת, בגין דיהא מפלהו, ויתכפר לכלהו. דהא כל חובייהו דבני ישראל הקא תליין, וכלהו מתכפרי בדא. (דף ס"ד ע"א) ולא סגי מפר נש חד. ומאן אתר אתנסיבו מאינון קופין דבעזרה נטלין אגרא, ואייתי להו מאינון דמי דהו מפלהו.

למדנו, ומאת עדת בני ישראל יקח שני שעירי עזים לחטאת. ומאת עדת, כדי שיהיה מכלם ויתכפר לכלם, שהרי כל חטאי בני ישראל כאן תלויים, וכלם מתכפרים בזה, ולא מספיק מאיש אחד. ומאיזה מקום נלקחים? מאותן קפות שבעזרה נוטלים שֶׁכֶר, ומביאים אותם מאותם דמים שהיו מכלם.

והוא שעירא אחרא, דהנה אשתאר לקודשא בריהו הוא, עבדין ליה חטאת בקדמיתא. והא אוקימנא באן אתר הנה מתקשרא. ולבתר דא מתקרבין הני, ומתבסמין פלא, ואשתארו ישראל זכאין קמי קודשא בריהו הוא, מכל חובין דעבדו וחבו קמיה. הדא הוא דכתיב כי ביום הזה יכפר עליכם וגו'.

ואותו השעיר האחר, שהיה נשאר לקדוש ברוך הוא, עושים אותו חטאת בראשונה. והרי בארנו באיזה מקום היה נקשר. ואחר כך מקריבים את אלה, והכל מתבשמים, וישראל נשארים צדיקים לפני הקדוש ברוך הוא מכל החטאים שעשו וחטאו לפניו. זהו שכתוב כי ביום הזה יכפר עליכם וגו'.

תו אמר רבי שמעון, (בראשית כז) ויאמר יעקב אל רבקה אמו הן עשו אחי איש שעיר ואנכי איש חלק. מאי קא רמיזא, אלא ודאי עשו איש שעיר, הוא מההוא דאקרי שעיר, דהא מההוא סטרא אתי. ואנכי איש חלק: גבר מההוא דפליג לכל שאר עמין רברבין ממנו. דכתיב, (דברים ז) אשר חלק יי אלהיך אותם, וכתיב (דברים לב) כי חלק יי עמו וגו'. תו איש חלק, מתרי שעירים ואשתאר חדא. דכהנא פליג לה, חד לחולקיה, וחד לקודשא בריהו הוא. אמאי. בגין דיטעין על כתפוי כל חובוי דיעקב, דכתיב ונשא השעיר עליו את כל עונותם, עונות תם.

עוד אמר רבי שמעון, (בראשית כז) ויאמר יעקב אל רבקה אמו הן עשו אחי איש שעיר ואנכי איש חלק. מה הוא רומז? אלא ודאי שעשו איש שעיר, והוא מאותו שנקרא שעיר, שהרי מאותו צד הוא בא. ואנכי איש חלק - איש מאותו שחלק לכל שאר העמים ממנים גדולים,

שְׁפָתוֹב (דברים ד) אֲשֶׁר חָלַק ה' אֱלֹהֶיךָ אֹתָם, וְכָתוֹב (שם לב) כִּי חָלַק ה' עִמּוֹ וְגו'. עוֹד אִישׁ חָלַק, מִשְׁנֵי שְׁעִירִים, וְנִשְׁאַר אֶחָד. שֶׁהִכְהוּ חָלַק אוֹתָם - אֶחָד לְחָלְקוֹ, וְאֶחָד לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. לָמָּה? פְּדֵי שְׂיִטְעוֹן עַל כְּתַפּוֹ אֶת כָּל חֲטָאֵי יַעֲקֹב, שְׁפָתוֹב וְנִשְׁאַר הַשְּׁעִיר עָלָיו אֶת כָּל עֲוֹנוֹתָם, עֹנֹת תָּם.

דף ס"ד ע"א

תְּאֵנָא, בְּהֵוֹא יוֹמָא כַּמָּה פְּתַחִין פְּתַחִין לְקַבְּלִיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל לְקַבְּלָא צְלוֹתֵיהוֹן. זַכָּאָה חוֹלְקִיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעָא לְזַכָּאָה לוֹן, וְלִדְכָאָה לוֹן, הִדָּא הוּא דְכְּתִיב כִּי בְיוֹם הַזֶּה יִכְפֹּר וְגו'. בְּהֵאֵי יוֹמָא אֲתַעְטֵר כְּהֵנָּא בְּכַמָּה עֵטְרִין. בְּהֵאֵי יוֹמָא פּוֹלְחָנָא דְכְּהֵנָּא יִקְרָא וְרַב מְכַל פּוֹלְחָנִין. לְכַלָּא זְהַב חוֹלְקָא בְּאִינוֹן קַרְבָּנִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. בְּהֵאֵי יוֹמָא אֲתַעְטֵר (ס"א אֲתַעֵר) חֲסֵד בְּעֵלְמָא עַל יְדָא דְכְּהֵנָּא, מְקַרְב קַרְבָּנִין עַל חוֹבֵיהוֹן דְּעֵמָא. עַל חוֹבֵיהַ בְּקַדְמִיתָא, וְלִבְתַּר עַל חוֹבֵיהוֹן דְּעֵמָא. מְקַרְב עֵלְוֹן עַלֵּיהַ וְעַל עֵמָא וְהָא אוֹקִימָנָא מְלִי. (דף ס"ד ע"א)

לְמַדְנוּ, בְּאוֹתוֹ יוֹם כַּמָּה פְּתַחִים פְּתוּחִים כְּנֻגַד יִשְׂרָאֵל לְקַבְּל תְּפִלוֹתֵיהֶם. אֲשֶׁרֵי חָלְקָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִרִי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹצֵה לְטַהֵר אוֹתָם וְלְזַכּוֹת אוֹתָם, זֶהוּ שְׁפָתוֹב כִּי בְיוֹם הַזֶּה וְגו'. בְּיוֹם הַזֶּה מִתְעַטֵּר הַכֹּהֵן בְּכַמָּה עֵטְרוֹת. בְּיוֹם הַזֶּה עֲבוּדַת הַכֹּהֵן נִכְבְּדָה וְגִדּוּלָה מְכַל הָעֲבוּדוֹת. לְכַלָּם נוֹתֵן חָלַק בְּאוֹתָם הַקַּרְבָּנוֹת שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. בְּיוֹם הַזֶּה מִתְעַטֵּר (מִתְעוֹרֵר) הַחֲסֵד בְּעוֹלָם עַל יְדֵי הַכֹּהֵן, מְקַרֵּב אֶת הַקַּרְבָּנוֹת עַל חֲטָאֵי הָעָם, עַל חֲטָאוֹ בְּרָאשׁוֹנָה, וְאַחַר כֵּן עַל חֲטָאֵי הָעָם. הוּא מְקַרֵּב עוֹלוֹת עָלָיו וְעַל הָעָם, וְהִרִי בְּאַרְנוֹ אֶת הַדְּבָרִים.

עַד דְּהוּוּ אֲזִלִּי, יִתְבוּ בְּחַד חֲקַל, וְצִלוּ. נַחַת חַד עֲנָנָא דְאַשָּׁא, וְאַסְחַר לוֹן. אֲמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, הָא חֲמִינָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רְעוּתָא דִּילֵיהַ חֲכָא. נִיתִיב. יִתְבוּ וְהוּוּ אֲמַרִי מְלִי דְאֹרִייתָא. פְּתַח וְאֲמַר, (מִשְׁלֵי כה) מִיָּם קָרִים עַל נַפְשׁ עֵיפָה וְשְׁמוּעָה טוֹבָה מְאַרְץ מְרַחֵק, הָא אֲסַתְפְּלָנָא בְּמַלּוּי דְשְׁלַמָּה מְלַכָּא, וְכִלְהוּ (ס"א בַּחֲכַמָּתָא) בְּחֲכַמָּה אֲמַרְוּ.

עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, יִשְׁבוּ בְּשֻׁדָּה אַחַת וְהִתְפַּלְלוּ. יָרַד עָנָן אֶחָד שֶׁל אֵשׁ וְהִקִּיף אוֹתָם. אֲמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, הִרִינִי רוֹאֶה שְׁרָצוֹנוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כָּאן. נִשְׁב. יִשְׁבוּ וְהָיוּ אוֹמְרִים דְּבָרֵי תוֹרָה. פְּתַח וְאֲמַר, (מִשְׁלֵי כה)

מִיָּם קָרִים עַל נֶפֶשׁ עֵינֶיךָ וְשִׁמוּעָה טוֹבָה מֵאַרְצְךָ מְרַחֵק. הֲרִי הִסְתַּכַּלְתִּי
בְּדַבְרֵי שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ, וְאֵת כָּל־מִן אָמַר בְּחֻכְמָה.

תָּא חֲזִי גִי סְפָרִין דְּחֻכְמָתָא אֲפִיק שְׁלֹמֹה לְעֵלְמָא, וְכִלְהוּ בְּחֻכְמָתָא עֲלֵאָה.
שִׁיר הַשִּׁירִים חֻכְמָה, קִהְלַת תְּבוּנָה, וּמִשְׁלֵי דְעֵת. לְקַבֵּל גִּי אֵלִין, עֲבַד גִּי
סְפָרִים. שִׁיר הַשִּׁירִים כְּנֻגַד חֻכְמָה הֵכִי הוּא. קִהְלַת לְקַבֵּל תְּבוּנָה, הֵכִי הוּא.
מִשְׁלֵי לְקַבֵּל דְעֵת. בְּמֵאֵי אֲתַחֲזִי. אֵלָא כָּל אֵינוֹן קִרְאֵי בְּתַרִי גְוֹנֵי אֵינוֹן,
רִישָׁא וְסִיפָא תַרִי גְוֹנֵי אֲתַחֲזִי. וְכַד מִסְתַּכְלֵי קִרְאֵי, דָּא כָּלִיל בְּדָא, וְדָא
כָּלִיל בְּדָא, בְּגִין כְּדָ שְׁקִיל לְקַבְלִיהָ דְדְעֵת.

בֵּא רְאָה, שְׁלֹשָׁה סְפָרֵי חֻכְמָה הוֹצִיא שְׁלֹמֹה לְעוֹלָם, וְכָל־מִן בְּחֻכְמָה
עֲלִיוֹנָה. שִׁיר הַשִּׁירִים - חֻכְמָה, קִהְלַת - תְּבוּנָה, וּמִשְׁלֵי - דְעֵת. כְּנֻגַד
שְׁלֹשָׁתָא אֵלָה עֲשָׂה שְׁלֹשָׁה סְפָרִים. שִׁיר הַשִּׁירִים כְּנֻגַד חֻכְמָה כְּדָ הוּא.
קִהְלַת כְּנֻגַד תְּבוּנָה כְּדָ הוּא. מִשְׁלֵי כְּנֻגַד דְעֵת. בְּמָה זֶה נִרְאָה? אֵלָא כָּל
אוֹתָם הַכְּתוּבִים הֵם בְּשֵׁנֵי גְוֹנִים, רֵאשׁ וְסוֹף, שְׁנֵי גְוֹנִים נִרְאִים.
וְכַשְׁמִסְתַּכְלִים בְּכְתוּבִים, זֶה כָּלִיל בְּזָה וְזֶה כָּלִיל בְּזָה, מִשּׁוּם כְּדָ שְׁקִיל
כְּנֻגַד הַדְעֵת.

הָאֵי קִרְא לָאוּ רִישִׁיָּה סִיפִיָּה וְלָאוּ סִיפִיָּה רִישִׁיָּה. וְכַד אֲסַתְּכַלְנָא בֵּיהּ, כָּלָא
כָּלִיל חַד בְּחַד, בֵּין מִסִּיפִיָּה לְרִישִׁיָּה, בֵּין מִרִישִׁיָּה לְסִיפִיָּה. שְׁמוּעָה טוֹבָה
מֵאַרְצְךָ מְרַחֵק מִיָּם קָרִים עַל נֶפֶשׁ עֵינֶיךָ. מִיָּם קָרִים עַל נֶפֶשׁ עֵינֶיךָ וְשִׁמוּעָה
טוֹבָה מֵאַרְצְךָ מְרַחֵק, וְדָא וְדָא נִיחָא דְרוּחָא, כְּמָה דְהָאֵי נִיחָא דְרוּחָא, כְּדָ
הָאֵי נִיחָא דְרוּחָא.

הַפְּסוּק הַזֶּה אֵין רֵאשׁוֹ סוֹפּוֹ וְאֵין סוֹפּוֹ רֵאשׁוֹ, וְכַשְׁהִסְתַּכַּלְתִּי בּוֹ, הַכֹּל
כָּלִיל אֶחָד עִם אֶחָד, בֵּין מִסּוֹפּוֹ לְרֵאשׁוֹ, בֵּין מִרֵאשׁוֹ לְסוֹפּוֹ. שְׁמוּעָה
טוֹבָה מֵאַרְצְךָ מְרַחֵק מִיָּם קָרִים עַל נֶפֶשׁ עֵינֶיךָ. מִיָּם קָרִים עַל נֶפֶשׁ עֵינֶיךָ
וְשִׁמוּעָה טוֹבָה מֵאַרְצְךָ מְרַחֵק, וְזֶה וְזֶה נִחָת רִיחַ. כְּמוֹ שְׁזָה נִחָת רִיחַ,
כְּדָ זֶה נִחָת רִיחַ.

עַד דְּהוּוּ יַתְבִּי, אֲתָא חַד בְּרֵשׁ, אָמַר, אֲנִתּוּ דְרַבִּי שְׁמַעוֹן אֲתַסִּיאַת
מִמְרַעָהָ. וְחַבְרִיָּא שְׁמַעוֹ קָלָא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׁבַק לְאֵינוֹן חוּבֵי
דְדָרָא. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, הָא אֲתַקִּיִּים הֵכָא קִרְא, וְשִׁמוּעָה טוֹבָה מֵאַרְצְךָ
מְרַחֵק, הֵכִי הוּא נִיחָא דְרוּחָא, כְּמוֹ מִיָּם קָרִים עַל נֶפֶשׁ עֵינֶיךָ. אָמַר לְהוּ
נְקוּם וְנִזְיֵל דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲרַחִישׁ לָן בְּנִסְיוֹן.

עד שֶׁהיוּ יוֹשְׁבִים, בָּא אִישׁ אֶחָד וְאָמַר, אֲשֶׁתּוֹ שֶׁל רַבִּי שָׁמְעוֹן נִרְפְּאָה מִחֻלָּיה. וְהַחֲבָרִים שָׁמְעוּ קוֹל, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מַחַל לְאוֹתָם חֻטְאֵי הַדּוֹר. אָמַר רַבִּי שָׁמְעוֹן, הָרִי הַתְּקִים כָּאֵן הַפְּסוּק, וּשְׁמוּעָה טוֹבָה מֵאַרְץ מִרְחָק, כִּי זֶה נַחַת רוּחַ, כְּמוֹ מֵיִם קָרִים עַל נֶפֶשׁ עֵינָהּ. אָמַר לָהֶם, נָקוּם וּנְלַךְ, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִרְחִישׁ לָנוּ נְסִים.

דף ס"ד ע"ב

פָּתַח וְאָמַר, מֵיִם קָרִים עַל נֶפֶשׁ עֵינָהּ, דָּא אוֹרֵייתָא. דְּכָל מָאן דְּזָכִי לְמַלְעֵי בְּאוֹרֵייתָא, וּמְרוּי נִפְשָׁא מְנָה, מַה כְּתִיב וּשְׁמוּעָה טוֹבָה מֵאַרְץ מִרְחָק. קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא אֲכָרִיז עָלֶיהָ כְּמַה טְבָאן לְאוֹטְבָא לִיה בְּעֵלְמָא דִּין וּבְעֵלְמָא דְאַתִּי. הֲדָא הוּא דְכְּתִיב, וּשְׁמוּעָה טוֹבָה, מָאן אֲתֵר מֵאַרְץ מִרְחָק, מֵאַתֵּר דְּקוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא הָוָה רַחֵיק מְנִיָּה בְּקִדְמִיתָא, מֵאַתֵּר דְּהוּוּ בְּרַ נֶשׁ בְּדַבְּבוּ עִמִּיהָ בְּקִדְמִיתָא, דְּכְּתִיב, (אִיּוֹב כ) וְאַרְץ מִתְּקוּמָמָה לוֹ, מִיַּה הוּא אֲתֵר (דף ס"ד ע"ב) מִקְדִּימִין לִיה שְׁלָם, הֲדָא הוּא דְכְּתִיב, מֵאַרְץ מִרְחָק. וּכְתִיב (יִרְמִיָּה לֹא) מִרְחוֹק יְיָ נִרְאָה לִי וְאַהֲבַת עוֹלָם אֶהְבֵּתִיךָ עַל כֵּן מִשְׁכַּתִּיךָ חֹסֵד. (כֹּאן חֹסֵד) (וִיקְרָא ט"ז) וַיֵּצֵא אֶל הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר לִפְנֵי יְיָ וַיִּכְפֹּר עָלָיו. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (תְּהִלִּים ט) מִזְמוֹר לְאַסָּף אֵל אֱלֹהִים יְיָ דִּבֵּר וַיִּקְרָא אֶרְץ מִמְזֻרַח שְׁמֵשׁ עַד מְבוֹאוֹ. תֵּאֲנָא, אֶלְף וְחֲמֵשׁ מָאָה וְחֲמִשִּׁין רְבוּא מֵאַרְץ מִמְזֻרַח לְקוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא, כִּד נְהִיר יְמָמָא. וְאַלְף וְחֲמֵשׁ מָאָה וְאַרְבַּעִין וְתִמְנִיָּא בְּטִיהָרָא. וְאַלְף וְחֲמֵשׁ מָאָה וְתִשְׁעִין אֶלְף רְבוּא בְּהִיא שְׁעֵתָא דְאַקְרִי בֵּין הָעַרְבִים.

פָּתַח וְאָמַר, מֵיִם קָרִים עַל נֶפֶשׁ עֵינָהּ - זֶו הַתּוֹרָה. שְׁכַל מִי שְׁזוֹכָה לְעֵסֶק בְּתוֹרָה וּמְרוּהָ מְמַנָּה אֶת הַנֶּפֶשׁ, מַה כְּתוּב? וּשְׁמוּעָה טוֹבָה מֵאַרְץ מִרְחָק. הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְכָרִיז עָלָיו כְּמַה טוֹבוֹת לְהִיטִיב לוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא. זֶהוּ שְׁכָתוּב וּשְׁמוּעָה טוֹבָה. מֵאַיִזָּה מְקוֹם? מֵאַרְץ מִרְחָק, מִמְקוֹם שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִיָּה רַחוּק מִמְּנוּ בְּתַחֲלָה, מִמְקוֹם שֶׁהָיָה אָדָם בְּשִׁנְאָה עִמּוֹ בְּתַחֲלָה, שְׁכָתוּב (אִיּוֹב כ) וְאַרְץ מִתְּקוּמָמָה לוֹ, מֵאוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁמִּקְדִּימִים לוֹ שְׁלָם, זֶהוּ שְׁכָתוּב מֵאַרְץ מִרְחָק. וּכְתוּב, (יִרְמִיָּה לֹא) מִרְחוֹק ה' נִרְאָה לִי וְאַהֲבַת עוֹלָם אֶהְבֵּתִיךָ עַל כֵּן מִשְׁכַּתִּיךָ חֹסֵד. וַיֵּצֵא אֶל הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר לִפְנֵי ה' וַיִּכְפֹּר עָלָיו. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (תְּהִלִּים ט) מִזְמוֹר לְאַסָּף אֵל אֱלֹהִים ה' דִּבֵּר וַיִּקְרָא אֶרְץ מִמְזֻרַח שְׁמֵשׁ עַד מְבוֹאוֹ. לְמַדְּנוּ, אֶלְף וְחֲמֵשׁ מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים רְבוּא בְּעֵלֵי שִׁירָה מִזְמָרִים לְקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּשִׁמְאִיר הַיּוֹם. וְאַלְף וְחֲמֵשׁ מֵאוֹת וְאַרְבַּעִים וּשְׁמוֹנָה בְּצַהָרִים. וְאַלְף וְחֲמֵשׁ מֵאוֹת וְתִשְׁעִים אֶלְף רְבוּא בְּאוֹתָהּ שְׁעָה שְׁנִקְרָאת בֵּין הָעַרְבִים.

רבי יוסי אמר, כד נהיר יממא, כל אינון מארי דיבבא, משבחון במלי תושבחון, לקבליה דהאי בקר. (ס"א כד אתער, דכד) דכד אתער האי בקר, פלהו מתבסמין, ודינא אשתכיד, ואמרין תושבחון. הדא הוא דכתיב, (איוב לח) ברו יחד ככבי בקר ויריעו כל בני אלהים. והוא זמנא, (הימנותא) חדוותא וברכאון משתכחין בעלמא, וקודשא בריד הוא אתער לאברהם לאחייא ליה, ואשתעשע ביה, ואשליטיה בעלמא. ומנא לן דהאי בקר דאברהם הוא. דכתיב (בראשית יט) וישכם אברהם בבקר.

רבי יוסי אמר, כשמאיר היום, כל אותם בעלי יבבה משבחים בדברי תשבחות כנגד הבקר הזה. (כשמתעורר) שכשמתעורר הבקר הזה, כלם מתבסמים, והדין שוכד, ואומרים תשבחות. זהו שכתוב (איובלט) ברו יחד ככבי בקר ויריעו כל בני אלהים. ואותו זמן (אמונה) שמחה וברכות נמצאים בעולם, והקדוש ברוך הוא מעיר את אברהם להחיותו, ומשתעשע עמו ומשליטו בעולם. ומנין לנו שהבקר הזה הוא של אברהם? שכתוב (בראשית יט) וישכם אברהם בבקר.

בההוא זמנא דבין הערבים, כל אינון אלקי וחמש מאה ותשעין אלקי רבוא מארי דיללה אקרון, ומזמרין בההיא שעתא, וקטטותא שריא בעלמא, וההיא שעתא אתערותא דאתער קודשא בריד הוא ליצחק, וקם ודאין לחייבא דעברין על פתגמי אורייתא, ושבעה נהרי אשא נגדין ונפקין וחלין על רישיהון דרשיעייא, ושלמהובי גומרין דנורא מתערין מעילא לתתא, וכדין תב אברהם לאתריה. כמה דאת אמר, (בראשית יח) ואברהם שב למקומו. ויומא אתפני, וחייבי גיהנם צווחין ואמרין (ירמיה ו) אוי לנו כי פנה היום כי ינטו צללי ערב. וההיא שעתא, בעי בר נש לאזדהרא, בצלותא דמנחה.

באותו זמן של בין הערבים, כל אותם אלקי וחמש מאות ותשעים אלקי רבוא בעלי יללה נקראים, ומזמרים באותה שעה, והקטטה שורה בעולם. ואותה שעה ההתעוררות שמעיר הקדוש ברוך הוא את יצחק, ועומד ודן את הרשעים שעוברים על דברי התורה, ושבעה נהרות אש זורמים ויוצאים וחלים על ראשי הרשעים, ושלמהבות גחלים של אש מתעוררות ממעלה למטה. ואז שב אברהם למקומו, כמו שנאמר ואברהם שב למקומו. והיום פונה, ורשעי הגיהנם צווחים ואומרים: (ירמיה ו) אוי לנו כי פנה היום כי ינטו צללי ערב. ואותה שעה צריד אדם להזהר בתפלת המנחה.

בְּזִמְנָא דְמָטִי לִילְיָא אֵינוּן אֶלְף וְהִי מָאָה וְאַרְבָּעִין וְתַמְנִיָּא, אֶקְרוּן מִבְּרָא
לְפָרוּכְתָּא, וְאִמְרִין שִׁירְתָּא. כְּדִין דִּינִין דְלִתְתָּא מִתְעָרִין, וְאִזְלִין וְשִׂאטִין
בְּעֵלְמָא, וְאִלִּין אִמְרִין שִׁירְתָּא. עַד דִּיתְפְּלִיג לִילְיָא מִשְׁמֵרָה וּפְלָגָא. בְּתֵר
דִּיתְפְּלִיג לִילְיָא מִזְדְּמִנִי כְּלָהוּ אַחֲרֵינִי כְּחֵדָא, וְאִמְרִי תְהֵלוֹת, כְּמָה דְאַתְּ
אָמַר (ישעיה ס) וְתְהֵלוֹת יְיָ יְבִשְׂרוּ. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר כַּד רַעְוָא אֲשֵׁתְכֹח
בְּצַפְרָא, תְהֵלוֹת יְיָ מִבְּשָׂרִין.

בְּזִמְן שְׁמַגִּיעַ הַלִּילָהּ, אוֹתָם אֶלְף וְחֲמֵשׁ מְאוֹת וְאַרְבָּעִים וְשִׁמּוֹנָה
נְקָרָאִים מְחוּץ לְפָרְכַת וְאוֹמְרִים שִׁירָה. אַז מִתְעוֹרְרִים הַדִּינִים
שְׁלֵמְטָה, וְהוֹלְכִים וּמְשׁוֹטְטִים בְּעוֹלָם, וְאַלְהָ אוֹמְרִים שִׁירָה עַד
שְׁנַחֲלֵק הַלִּילָהּ מִשְׁמֵרַת וְחָצִי. אַחַר שְׁנַחֲלֵק הַלִּילָהּ, מִזְדְּמִנִים כָּל
הָאַחֲרִים כְּאַחַד וְאוֹמְרִים תְהֵלוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה ס) וְתְהֵלוֹת הִ'
יְבִשְׂרוּ. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, כְּשֶׁנִּמְצָא רְצוֹן בְּבִקְרָה, תְהֵלוֹת הִ' מִבְּשָׂרִים.

רַבִּי יוֹסִי אָמַר, בְּתֵר דְרוּחָא דְצַפּוֹן אֲתַעַר בְּפִלְגוֹת לִילְיָא וְאִזְלִיל לִיהָ, תְהֵלוֹת
מִבְּשָׂרִי, עַד דִּיִּיתִי צַפְרָא, וְאֲתַעַר הָאִי בְּקָר, כְּדִין חֲדוּוֹתָא וּבִרְכָּאן אֲשֵׁתְכֹח
בְּעֵלְמָא.

רַבִּי יוֹסִי אָמַר, אַחַר שְׁרוּחַ הַצַּפּוֹן הַתְעוֹרְרָה בְּחֻצוֹת הַלִּילָהּ וְהִלְכָה לָהּ,
מִבְּשָׂרִים תְהֵלוֹת עַד שֶׁיָּבֵא הַבִּקְרָה, וּמִתְעוֹרֵר הַבִּקְרָה הַזֶּה, וְאִז שְׁמַחָה
וּבִרְכוֹת נִמְצָאִים בְּעוֹלָם.

תַּאנָּא, אָמַר רַבִּי אַבְּא, כְּלָהוּ הַכִּי, וְעֵילָא מְנַהוֹן סַרְכִין תְּלַתָּא. בְּהֵיִיא
שְׁעֵתָא דְאַתְעַר הָאִי בְּקָר, וּמִתְעָרִין תּוֹשְׁבֵיחוֹ, כָּל אֵינוּן אֶלְף וְחֲמֵשׁ מְאָה
וְחֲמִשִּׁין רַבּוּא, אֲתַמְנָא עֲלֵיהוּ חַד מְמַנָּא, וְהֵימֵן שְׁמִיָּה לְקַבְּלִיהָ דְלִתְתָּא,
וְתַחֲוֹת יְדִיהָ סַרְכִין מְמַנֵּן עֲלֵיהוּ לְאַתְקֵנָא שִׁירְתָּא. בְּהֵיִיא שְׁעֵתָא דְאַתְעַר
זְמַנָּא דְבִין הָעַרְבִים, וְזְמַרִין כָּל אֵינוּן אֶלְף וְחֲמֵשׁ מְאָה וְתִשְׁעִין אֶלְף רַבּוּא
מְאִרִי דִילְלָהּ, אֲתַמְנָא עֲלֵיהוּ חַד מְמַנָּא וִידוּתוֹן שְׁמִיָּה, לְקַבְּלִיהָ דְלִתְתָּא,
וְתַחֲוֹת יְדִיהָ סַרְכִין מְמַנֵּן עֲלֵיהוּ, לְאַתְקֵנָא הַהוּא זְמַרָא, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר
(ישעיה כה) זְמִיר עָרִיצִים.

לְמַדְנוּ, אָמַר רַבִּי אַבְּא, כְּלָם כְּדָ, וּמַעַל כְּלָם שְׁלֵשָׁה שָׂרִים. בְּאוֹתָהּ שְׁעָה
שְׁמִתְעוֹרֵר הַבִּקְרָה הַזֶּה וּמִתְעוֹרְרִים תְּשֻׁבּוֹת עַל כָּל אוֹתָם אֶלְף וְחֲמֵשׁ
מְאוֹת וְחֲמִשִּׁים רַבּוּא, מִתְמַנֶּה עֲלֵיהֶם מְמַנָּה אַחַד, וְשָׂמוּ הֵימֵן, כְּנִגְד
שְׁלֵמְטָה, וְתַחַת יְדוּ שָׂרִים מְמַנִּים עֲלֵיהֶם לְתַקּוֹן שִׁיר. בְּאוֹתָהּ שְׁעָה
שְׁמִתְעוֹרֵר זְמַן שֶׁל בֵּין הָעַרְבִים וּמִזְמַרִים כָּל אוֹתָם אֶלְף וְחֲמֵשׁ מְאוֹת
וְתִשְׁעִים אֶלְף רַבּוּא בְּעֵלֵי הַלִּילָהּ, מִתְמַנֶּה עֲלֵיהֶם מְמַנָּה אַחַד, וְשָׂמוּ

יְדוּתוֹן, כְּנֶגֶד שְׁלֹמֹה, וְתַחַת יָדוֹ מִמְּנִים עֲלֵיהֶם שָׂרִים לְתַקֵּן אוֹתוֹ
הַזָּמֵר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם כה) זָמִיר עָרִיצִים.

בְּהֵימָה שְׁעֵתָא דְמִטִּי לִילְיָא, מִתְעָרִין כָּל אֵינוֹן דְּמִבְרָא לְפְרוּכְתָא, כְּדִין
שְׂכִידָא כְּלָא, וּפְטָרָא לָא אֲשַׁתְּכַח, וְדִינִין דְּלִתְתָא מִתְעָרִין, כְּלֵהוּ אֲתִמְנֹן
כְּחֵדָא, אֵלִין עַל אֵלִין, עַד דְּאֲתַפְּלִיג לִילְיָא. בְּתַר דְּאֲתַפְּלִיג לִילְיָא, וּמִתְכַּנְּשֵׁי
כְּלֵהוּ, אֲתִמְנָא עֲלֵיהוּ חַד מִמְּנָא וְכִנְיֵשׁ לְכָל מְשָׁרְיִין, כְּמָה דְּאֲתָא אָמַר (במדבר
י) מֵאֲסָף לְכָל הַמַּחֲנוֹת וְגו', וְאֲסָף שְׁמֵיהֶם, לְקַבְּלֵיהֶם דְּלִתְתָא, וְתַחוֹת יְדֵיהֶם כָּל
אֵינוֹן סָרְכִין מִמְּנֹן, וּמִבְּשָׂרֵי תַּהֲלוֹת.

בְּאוֹתָהּ שְׁעָה שְׁמַגִּיעַ הַלֵּילָה, מִתְעוֹרְרִים כָּל אוֹתָם שְׂמַחוּץ לְפָרְכָתָא, וְאִז
הַכֹּל שׁוֹכֵד, וּפְתַח לָא נִמְצָא, וְהַדִּינִים שְׁלֹמֹה מִתְעוֹרְרִים, כְּלָם
מִתְמַנִּים כְּאֶחָד אֵלָה עַל אֵלָה, עַד שֶׁנֶּחֱלַק הַלֵּילָה. אַחַר שֶׁנֶּחֱלַק הַלֵּילָה
וְכָלֵם מִתְכַּנְּסִים, מִתְמַנֶּה עֲלֵיהֶם מִמְּנָה אֶחָד וּמְכַנֵּס אֶת כָּל הַמַּחֲנוֹת,
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר י) מֵאֲסָף לְכָל הַמַּחֲנוֹת וְגו', וְשָׁמוֹ אָסָף, כְּנֶגֶד
שְׁלֹמֹה, וְתַחַת יָדוֹ כָּל אוֹתָם שָׂרִים מִמְּנִים וּמִבְּשָׂרֵי תַּהֲלוֹת.

דף ס"ה ע"א

עַד דְּאֲתֵי צְפָרָא, כִּיּוֹן דְּאֲתֵי צְפָרָא, קָם הַהוּא נַע"ר, יוֹנֵק מִשְׂדֵי אֲמִיהָ,
לְדַכְּאָה לְהוּ, וְעָאֵל לְשִׁמְשָׂא. כַּד אֲתַעֵר בְּקָר, כְּדִין הִיא שְׁעֵתָא דְרַעְוָא,
דְּאֲשַׁתְּעֵי מְטָרוֹנִיתָא בְּמִלְכָא, וּמִלְכָא מְשִׁידָא מְנִיָּה חַד (דף ס"ה ע"א) חוּטָא
דְּבִרְכָאן וּפְרִיס עַל מְטָרוֹנִיתָא, וְעַל אֵינוֹן דְּמַזְדְּוֹגֵי לָהּ. מֵאֵן אֵינוֹן דְּמַזְדְּוֹגֵי
עִמָּה. אֵינוֹן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרֵייתָא בְּלִילְיָא, כַּד אֲתַפְּלֵג.

עַד שְׂבָא הַבְּקָר. כִּיּוֹן שְׂבָא הַבְּקָר, קָם אוֹתוֹ נַע"ר וְיוֹנֵק מִשְׂדֵי אֲמוֹ
לְטַהַר אוֹתָם, וְנִכְנָס לְשִׁמְשָׁא. כְּשִׁמְתְּעוֹרֵר הַבְּקָר, אִז הִיא עֵת רְצוֹן
שְׂמִדְבָּרַת הַגְּבִירָה עִם הַמְּלִדָא, וְהַמְּלִדָא מוֹשֵׁדָא מִמְּנוֹ חוּט אֶחָד שֶׁל בְּרִכּוֹת
וּפּוֹרְס עַל הַגְּבִירָה וְעַל אוֹתָם שְׂמִדְוֹגֵים עִמָּה. מִי הֵם שְׂמִדְוֹגֵים עִמָּה?
אוֹתָם שְׂמִשְׁתַּדְּלִים בְּתוֹרָה בְּלִילְיָה, כְּשֶׁנֶּחֱלַק.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, זְכָאָה חוּלְקִיָּה מֵאֵן דְּאֲתֵי עִם מְטָרוֹנִיתָא, בְּשְׁעֵתָא דְּאֲתַת
לְקַבְּלָא אֲנִפֵי מִלְכָא, לְאֲשַׁתְּעֵי בֵּיהּ. וְאֲשַׁתְּכַח עִמָּה. בְּשְׁעֵתָא דְּאוֹשִׁיט מִלְכָא
יְמִינָא, לְקַבְּלָא לְמְטָרוֹנִיתָא. הַדָּא הוּא דְּכְתִיב, (תהלים קלט) אֲשָׂא כַּנְּפֵי שְׁחַר
אֲשַׁכְּנָה בְּאַחֲרִית יָם. מֵאֵי אַחֲרִית יָם. הִיא שְׁעֵתָא אַחֲרִית דְּהַהוּא יָם

הוא. דְּכַד אֲתַפְּלַג, שִׁירוּתָא הָוָה, וְדִינָא הָוָה, וְהַשְׁתָּא אַחֲרִית הוּא דִּילָהּ, דְּמִסְתַּלְקִין דִּינָהָא. וְעֵאלַת בְּגַדְפּוּי דְּמַלְכָּא, הִיא וְכָל אֵינוּן דְּמַזְדַּוּגִין לָהּ, הָדָא הוּא דְכָתִיב אֲשַׁכְּנָה בְּאַחֲרִית יָם.

רְבִי שְׁמַעוֹן אָמַר, אֲשַׁרְי חֲלָקוּ שָׁל מִי שְׁבָא עִם הַגְּבִירָה בְּשַׁעָה שְׁבָאָה לְקַבֵּל אֶת פְּנֵי הַמֶּלֶךְ לְדַבֵּר עִמָּה, וְנִמְצָא עִמָּה, בְּשַׁעָה שְׁהַמֶּלֶךְ מוֹשִׁיט אֶת יָמֵינוּ לְקַבֵּל אֶת הַגְּבִירָה. זֶהוּ שְׁכַתּוּב (תהלים קלט) אֲשָׂא כְּנָפֵי שְׁחַר אֲשַׁכְּנָה בְּאַחֲרִית יָם. מִי אַחֲרִית הֵיִם? אֹתָהּ שַׁעָה אַחֲרִית שָׁל אֹתוֹ יָם הִיא. שְׁכַשְׁנַחֲלֵק, הֵיִתָּה רֵאשִׁית, וְהֵיִתָּה דִין, וְעַכְשָׁו הַאֲחֲרִית הוּא שְׁלָהּ, שְׁמִסְתַּלְקִים דִּינָיָהּ, וְנִכְנָסַת לְכַנְפֵי הַמֶּלֶךְ הִיא וְכָל אֹתָם שְׁמַזְדַּוּגִים עִמָּה. זֶהוּ שְׁכַתּוּב אֲשַׁכְּנָה בְּאַחֲרִית יָם.

וְתֵאנָא, כָּל אֵינוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוּרֵיִתָּא בְּשַׁעָתָא דְּאַתְּפְּלִיג לִילֵיא. אֲשַׁתְּתַּף בְּשַׁכִּינְתָּא. וְכַד אֲתֵי צַפְרָא, וּמִטְרוּנִיתָא אֲתַחַבְּרַת עִם מַלְכָּא, הוּא אֲשַׁתְּכַח עִמָּה עִם מַלְכָּא. וּמַלְכָּא פְּרִיס עַל כְּלָהּ גְּדַפּוּי, הָדָא הוּא דְכָתִיב, (תהלים מב) יוֹמָם יֵצֵה יְיָ חֲסִדוֹ וּבִלְיָלָהּ שִׁירָה עִמִּי וְגוֹ'.

וְלַמְדֵּנוּ, כָּל אֹתָם שְׁמִשְׁתַּדְּלִים בְּתוֹרָה בְּשַׁעָה שְׁנַחֲלֵק הַלֵּילָהּ, מִשְׁתַּתְּפִים עִם הַשְּׁכִינָה. וְכַשְׁבָּא הַבְּקָר וְהַגְּבִירָה מִתַּחַבְּרַת עִם הַמֶּלֶךְ, הוּא נִמְצָא עִמָּה עִם הַמֶּלֶךְ, וְהַמֶּלֶךְ פּוֹרֵס עַל כְּלָם אֶת כְּנָפָיו. זֶהוּ שְׁכַתּוּב (שם מב) יוֹמָם יֵצֵה ה' חֲסִדוֹ וּבִלְיָלָהּ שִׁירָה עִמִּי וְגוֹ'.

תֵּאנָא, בְּהֵיא שַׁעָתָא, אָבְהוּן מַזְדַּמְנִין בְּמִטְרוּנִיתָא, וְקַדְמִין לְאַשְׁתַּעֵי בְּהָדָה, וְלֹאֲתַחַבְּרָא עִמָּה. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְלִיל עִמָּה בְּהוּ. וְהוּא קֹאֲרֵי לָהּ לְפָרְסָא לָהּ גְּדַפּוּי, הָדָא הוּא דְכָתִיב, (תהלים ט) מַזְמוֹר לְאַסָּף אֵל אֱלֹהִים יְיָ דְבַר וַיִּקְרָא אֲרָץ וְגוֹ'. אֵל: דָּא נְהִירוּ דְחַכְמָתָא, וְאִקְרִי חֲסִד. אֱלֹהִים: דָּא גְבוּרָה. יְדוּ"ד: דָּא שְׁלִימוּ דְכַלָּא, רַחֲמִי. וְעַל דָּא, דְבַר וַיִּקְרָא אֲרָץ וְגוֹ'.

לְמַדְנוּ, בְּאוֹתָהּ שַׁעָה הָאֲבוֹת מַזְדַּמְנִים עִם הַגְּבִירָה, וּמִקְדִּימִים לְדַבֵּר עִמָּה וְלֹאֲתַחַבְּרָא עִמָּה, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְדַבֵּר עִמָּה עֲלֵיהֶם, וְהוּא קוֹרָא לָהּ לְפָרְס עֲלֵיהָ אֶת כְּנָפָיו. זֶהוּ שְׁכַתּוּב (שם ט) מַזְמוֹר לְאַסָּף אֵל אֱלֹהִים ה' דְבַר וַיִּקְרָא אֲרָץ וְגוֹ'. אֵל - זֶה אֹר הַחַכְמָה, וְנִקְרָא חֲסִד. אֱלֹהִים - זֶה גְבוּרָה. יְהוָה - זֶה שְׁלֵמוֹת הַכֹּל, רַחֲמִים. וְעַל זֶה - דְבַר וַיִּקְרָא אֲרָץ וְגוֹ'.

רבי אלעזר הוה יתיב קמיה דרבי שמעון אבוי, אמר ליה, הא תנינן אלהים בכל אתר דינא הוא. יו"ד הי"א וא"ו הי"א. אית אתר דאקרי אלהים, כגון (בראשית טו) אדנ"י יהו"ה. אמאי אקרי אלהים, והא אתון רחמי אינון בכל אתר.

רבי אלעזר הוה יושב לפני רבי שמעון אביו. אמר לו, הרי שנינו אלהים בכל מקום הוא דין. יו"ד הי"א וא"ו הי"א. יש מקום שנקרא אלהים, כמו אדנ"י יהו"ה. למה נקרא אלהים, והרי אותיות הרחמים הן בכל מקום?

אמר ליה, הכי הוא כתיב בקרא, דכתיב, (דברים ד) וידעת היום והשבות אל לבבך כי יי' הוא האלהים, וכתיב (מלכים א יח) יי' הוא האלהים. אמר ליה מלה דא ידענא, דבאתר דאית דינא, אית רחמי. ולזמנא, באתר דאית רחמי, אית דינא, אמר ליה תא חזי דהכי הוא, ידו"ד בכל אתר רחמי. ובשעתא דמהפכי חייבנא רחמי לדינא, כדיו כתיב יהו"ה, וקרינן ליה אלהים.

אמר לו, כך זה כתוב במקרא, שכתוב (דברים ד) וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלהים, וכתוב (מלכים א יח) ה' הוא האלהים. אמר לו, דבר זה ידעתי, שבמקום שיש דין יש רחמים, ולפעמים במקום שיש רחמים יש דין. אמר לו, בא וראה שפכה זה, יהו"ה בכל מקום רחמים. ובשעה שמהפכים הרשעים רחמים לדין, אז כתוב יהו"ה, וקוראים אותו אלהים.

אבל תא חזי רזא דמלה, גי דרגין אינון, וכל דרגא ודרגא בלחודוי, ואף על גב דכלא חד, ומתקשרי בחד, ולא מתפרשי דא מן דא. תא חזי, בלהו נטיעו, וכל אינון בוצינן דמתלהטין בלהו נהירין ומתלהטין ומשתקיין ומתברכאן, מההוא נהרא דנגיד ונפיק, דכלא כליל ביה, (תרי נוסחי) וכללא דכלא ביה.

אבל בא ראה סוד הדבר, שלש דרגות הן, וכל דרגה ודרגה לבדה, ואף על גב שהכל אחד ומקשרים באחד, ולא נפרדים זה מזה. בא ראה, כל הנטיעות וכל המאורות (שמתלהטים) כלם מאירים ומתלהטים ונשקים ומתברכים מאותו נהר ששופע ויוצא שהכל כלול בו, ובו כלל הכל.

וְהָאֵי נִהְרָא אֶתְקָרִי אִי"ם לְגַנְתָּא, וְעֵילָא מְגַנְתָּא, בְּגִין דְּעֵדוֹן מִשְׁתַּתְּפִי בְּהַדְּהָ, וְלֹא פְרִישׁ (ס"א ע"ב) מִנָּה. וּבְגִין כְּדֵּ, כָּל מִבּוּעִין נְפָקִין וְנִגְדִין וְאִשְׁתַּקְּיִין לְכָל עֵבֶר. וּפְתִיחוּ בָּהּ פְּתִיחוּ, וְעַל דָּא רַחֲמֵי מִנָּה מִשְׁתַּכְּחִין, וְרַחֲמִין פְּתִיחוּ בָּהּ.

וְהִנְהַר הַזֶּה נִקְרָא אִי"ם לְגֹן וּמַעַל לְגֹן, מִשּׁוּם שְׁעֵדוֹן מִשְׁתַּתְּפִי עִמָּה וְלֹא נִפְרָד מִמֶּנָּה. וּמִשּׁוּם כְּדֵּ כָּל הַמַּעֲיָנוֹת יוֹצְאִים וְשׁוֹפְעִים וְנִשְׁקִים לְכָל עֵבֶר וּפְתִיחוּ בָּהּ פְּתִיחוּ, וְעַל כֵּן רַחֲמֵי נִמְצְאִים מִמֶּנָּה, וְרַחֲמֵי פְתוּחִים בָּהּ.

וּבְגִין דְּקָרִינוּ לָהּ אִם, נוֹקְבָא גְבוּרָה, וְדִינָא מִנָּה נְפִיק. אֶקְרִי רַחֲמֵי בְּלַחוּדְהָ, הָא מִסְטָרְהָ דִּינִין מִתְעָרִין. וּבְגִין כְּדֵּ כְּתִיב בְּרַחֲמֵי, וְנִקּוּד בְּדִינָא. אֶתְוֹן בְּרַחֲמֵי, וְאֶתְנַגִּיד דִּינָא מִסְטָרְהָ, כְּגוֹנוֹנָא דָּא יְהוּ"ה, הָאֵי דִרְגָא חַד.

וּמִשּׁוּם שְׁקוּרָאִים לָהּ אִם, נִקְבָּה גְבוּרָה, וְדִין יוֹצֵא מִמֶּנָּה. נִקְרָאֵת רַחֲמֵי לְבַדְּהָ, הָרִי מִצְדִּיהָ מִתְעוֹרְרִים דִּינִים, וּמִשּׁוּם כְּדֵּ כְּתוּב בְּרַחֲמֵי וְנִקּוּד בְּדִין. הָאוֹתִיּוֹת בְּרַחֲמֵי, וְנִשְׁפָּע דִּין מִצְדָּה, כְּמוֹ כֵּן יְהוּ"ה, הִנֵּה דִרְגָה אַחַת.

דִּרְגָא תַנְיִנָא, מִסְטָרָא דְהָאֵי קְדַמָּא, נְפִיק וְאֶתְעַר דִּרְגָא אַחְרָא אֶקְרִי גְבוּרָה, וְהָאֵי אֶקְרִי אֱלֹהִים, בְּאֵלִין אֶתְוֹן מִמֶּשׁ. וְשִׁירוּתָא (חַד) מְזַעִיר אֲנַפִּין הוּא, וּבִיָּה אֶתְאַחִיד. וּבְגִין דְּאֶתְאַחִיד (הָאֵי) בְּהָאֵי, כְּתִיב יְיָ הָאֱלֹהִים, כִּי יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים, בְּאֵלִין אֶתְוֹן, וְהוּא חַד, וְדָא הוּא דִרְגָא תַנְיִנָא.

דִּרְגָה שְׁנַיָּה - מִצַּד הָרֵאשׁוֹנָה הַזֶּה יוֹצֵאת וּמִתְעוֹרְרַת דִּרְגָה אַחְרַת שְׁנִקְרָאֵת גְבוּרָה, וְזֶה נִקְרָא אֱלֹהִים בְּאוֹתִיּוֹת הַלְלוּ מִמֶּשׁ. וְהָרֵאשִׁית (אַחַת) הִיא מְזַעִיר אֲנַפִּין, וּבּוֹ נֶאֱחָזָה. וּמִשּׁוּם שְׁנֶאֱחָזָה (זֶה) בְּזֶה כְּתוּב ה' הָאֱלֹהִים, כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים, בְּאֵלִין הָאוֹתִיּוֹת, וְהוּא אַחַד, וְזֶהִי דִרְגָה שְׁנַיָּה.

דִּרְגָא תְּלִיתָא, צְדִק. כְּתָרָא בְּתִרְאָה, הָאֵי בִי דִינָא דְמַלְכָא. וְתֵאנָא אֲדַנְיִי הָכִי כְּתִיב, וְהָכִי אֶקְרִי, וּכְנִסְת יִשְׂרָאֵל בְּהָאֵי שְׁמָא אֶתְקָרִי. וְהָאֵי שְׁמָא בְּאַתֵּר דָּא אֲשֶׁתְּלִים. וְאֵלִין אֵינוֹן ג' דִּרְגִין, דְּאֶקְרוּן בְּשִׁמְהוֹן דְּדִינָא. וְכֵלָא מִתְקַשֵּׁר חַד בְּחַד בְּלֹא פְרוּדָא, כְּמָה דְּאוּקִימָנָא.

דְּרָגָה שְׁלִישִׁית - צָדֵק. כְּתֹר אַחֲרוֹן, הָרִי בֵּית דִּין שֶׁל הַמֶּלֶךְ. וְלִמְדֵנוּ
אֲדֹנָי״ כֶּד כְּתוּב וְכֶד נִקְרָא, וְכִנְסֵת יִשְׂרָאֵל נִקְרָאת בְּשֵׁם הַזֶּה, וְהֵשֵׁם
הַזֶּה בְּמִקּוֹם הַזֶּה נִשְׁלָם, וְאֵלוּ הֵן שְׁלֹשׁ דְּרָגוֹת שֶׁנִּקְרָאוֹת בְּשֵׁמוֹת הַדִּין,
וְהַכֹּל נִקְשֵׁר אֶחָד עִם אֶחָד בְּלִי פְרוּד, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוּ.

דף ס"ה ע"ב

אָמַר לִיה, אִי נִיחָא קַמִּיה דְּאַבָּא, הָא שְׂמַעְנָא בְּהַאי, (ח"י ע"א) דְּכַתְיִב, (שְׁמוֹת
א) אֱהִיָּה אֲשֶׁר אֱהִיָּה, וְלֹא קִיַּימָא בִּיה. אָמַר לִיה אֶלְעָזָר בְּרִי, הָא אוֹקְמוּהָ
חִבְרִיָּיא, וְהִשְׁתָּא בְּחַד מְלָה אֶתְקַשֵּׁר כְּלָא. (דף ס"ה ע"ב) .

אָמַר לוֹ, אִם נוֹחַ לִפְנֵי אַבָּא, הָרִי שְׂמַעְתִּי עַל זֶה, שְׂכַתוּב (שְׁמוֹת א) אֱהִיָּה
אֲשֶׁר אֱהִיָּה, וְלֹא עוֹמֵד בּוֹ. אָמַר לוֹ, אֶלְעָזָר בְּנִי, הָרִי פְרִשׁוּהָ הַחִבְרִים,
וְעַכְשָׁו בְּדַבֵּר אֶחָד הַכֹּל נִקְשֵׁר.

וְרָזָא דְּמְלָה הַכִּי הוּא. אֱהִיָּה, דָּא כְּלָלָא דְּכָלָא. דְּכִד שְׁבִילִין סְתִימִין וְלֹא
מִתְפָּרְשׁוּן, וְכִלְיָן בְּחַד אֶתֶר. כְּדִין אֶקְרִי אֱהִיָּה, כְּלָלָא כְּלָא, סְתִים וְלֹא
אֶתְגְּלִיָּיא.

וְסוּד הַדְּבָר כֶּד הוּא. אֱהִיָּה, זֶה כְּלָל שֶׁל הַכֹּל. שְׂכַשְׁבִּילִים סְתוּמִים
וְלֹא מִתְפָּרְשִׁים, וְכִלּוּלִים בְּמִקּוֹם אֶחָד, אִזּוּ נִקְרָא אֱהִיָּה, הַכְּלָל שֶׁל
הַכֹּל, סְתוּם וְלֹא נִגְלָה.

בְּתֵר דְּנִפְק מְנִיָּה שִׁירוּתָא, וְהַהוּא נִהַר אֶתְעַבֵּר לְאַמְשָׁכָא כְּלָא, כְּדִין אֶקְרִי
אֲשֶׁר אֱהִיָּה. כְּלוּמַר, עַל כֵּן אֱהִיָּה, אֱהִיָּה זְמִין לְאַמְשָׁכָא וְלֹאֲוֹלֵדָא כְּלָא.
אֱהִיָּה: כְּלוּמַר, הִשְׁתָּא אֲנָא הוּא כְּלָל כְּלָא, כְּלָלָא דְּכָל פְּרָטָא. אֲשֶׁר אֱהִיָּה:
דְּאֶתְעַבֵּרַת אִימָא, וְזְמִינַת לְאַפְקָא פְּרָטִין כְּלָהוּ, וְלֹאֲתְגְּלִיָּיא שְׂמָא עֲלָאָה.

אַחַר שְׂיַצְאָה מִמְּנוּ רֵאשִׁית וְאוֹתוֹ נִהַר עֵבֵר לְמִשְׁךְ אֶת הַכֹּל, אִזּוּ נִקְרָא
אֲשֶׁר אֱהִיָּה. כְּלוּמַר, עַל כֵּן אֱהִיָּה, אֱהִיָּה מְזִמֵּן לְהַמְשִׁיךְ וְלִהְיוֹלִיד הַכֹּל.
אֱהִיָּה - כְּלוּמַר, עַכְשָׁו אֲנִי הוּא הַכְּלָל שֶׁל הַכֹּל, הַכְּלָל שֶׁל כָּל פְּרָט. אֲשֶׁר
אֱהִיָּה - שֶׁהִתְעַבְּרָה הָאֵם, וְעֵתִידָהּ לְהוֹצִיא אֶת כָּל הַפְּרָטִים וְלִגְלוֹת
אֶת הַשֵּׁם הָעֲלִיוֹן.

לְבַתֵּר בְּעַא מֹשֶׁה לְמַנְדַּע פְּרֻטָּא דְּמַלְהָ מֵאֵן הוּא, עַד דְּפָרִישׁ וְאָמַר אֱהִיָּה (ס"א יהוה), דָּא הוּא פְּרֻטָּא, וְהִכָּא לֹא כְּתִיב אֲשֶׁר אֱהִיָּה. (ויחי קל"ה) וְאֲשַׁכְּחֵנָּא בְּסַפְרָא דְּשְׁלֵמָה מְלָכָא, אֲשֶׁר: בְּקִיטוּרָא דְּעֵדוּנָא קְסִטְרָא בְּחִבְרוּתָא עֲלָאָה אֲשַׁתְּכַח. כְּמָה דְּאֵתְ אָמַר, (בראשית ל) בְּאֲשֶׁרֵי כִי אֲשֶׁרוּנִי בְּנוֹת, אֱהִיָּה זְמִינָא לְאוּלְדָּא.

אַחַר כֵּן רָצָה מֹשֶׁה לְדַעַת מֵהוּ פְּרֻט הַדְּבָר, עַד שֶׁפִּרְשׁ וְאָמַר אֱהִיָּה (יהוה) - זֶהוּ פְּרֻט. וְכֵאֵן לֹא כְּתוּב אֲשֶׁר אֱהִיָּה. וּמִצָּאֵתִי בְּסַפְרוֹ שֶׁל שְׁלֵמָה הַמֶּלֶךְ, אֲשֶׁר - בְּקִשֹּׁר שֶׁל עֵדוּן הַמְּמִשְׁלָה נִמְצְאָת בְּחִבְרוּתָא עֲלִיוֹנָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ל) בְּאֲשֶׁרֵי כִי אֲשֶׁרוּנִי בְּנוֹת, אֱהִיָּה עֲתִידָה לְהוֹלִיד.

תָּא חֲזִי הֵיךְ נְחִית מִדְּרָגָא לְדְרָגָא, לְאוּדְעָא רְזָא דְּשִׁמְא קְדִישָׁא (לאחזאה קודשא בריך הוא) לְמֹשֶׁה. בְּקִדְמִיתָא אֱהִיָּה, כְּלָלָא דְּכֻלָּא, סְתִים דְּלֹא אֲתַגְלִיָּא כְּלָל, כְּמָה דְּאִמְינָא. וְסִימָן, (משלי ח) וְאֱהִיָּה אֶצְלוֹ אֲמוֹן וְגוֹ', וְכְתִיב (איוב כח) לֹא יָדַע אָנוּשׁ עֶרְכָּהּ וְגוֹ'. לְבַתֵּר אֶפִּיק (רזא דשירותא עילאה, ראשיתא דכלא ו) הֵהוּא נְהָרָא, אִימָא עֲלָאָה, אֲתַעְבְּרַת, וְזְמִינָא לְאוּלְדָּא. וְאָמַר אֲשֶׁר אֱהִיָּה, זְמִינָא לְאוּלְדָּא, וְלִתְקִנָּא כְּלָא. לְבַתֵּר שְׁאֵרֵי לְאוּלְדָּא, וְלֹא כְּתִיב אֲשֶׁר, אֶלָּא אֱהִיָּה: כְּלוּמַר, הַשְּׁתָּא יִפִּיק וְיִתְתַּקֵּן כְּלָא.

בֵּא וּרְאֵה אֵיךְ יוֹרֵד מִדְּרָגָה לְדְרָגָה לְהוֹדִיעַ אֵת סוּד הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ (להראות את הקדוש ברוך הוא) לְמֹשֶׁה. בְּרֵאשׁוֹנָה אֱהִיָּה, הַכְּלָל שֶׁל הַכֹּל, הַנִּסְתָּר שֶׁלֹּא הִתְגַּלָּה כְּלָל, כְּמוֹ שֶׁאִמְרֵנוּ. וְסִימָן - (משלי ח) וְאֱהִיָּה אֶצְלוֹ אֲמוֹן וְגוֹ', וְכְתוּב (איוב כח) לֹא יָדַע אָנוּשׁ עֶרְכָּהּ וְגוֹ'. אַחַר כֵּן הוֹצִיא (סוד של הראשית העליונה, תחלת הכל ו) אוֹתוֹ הַנְּהָר, הָאֵם הָעֲלִיוֹנָה שֶׁהִתְעַבְּרָה וְעֲתִידָה לְהוֹלִיד. וְאָמַר אֲשֶׁר אֱהִיָּה, עֲתִידָה לְהוֹלִיד וְלִתְתַּקֵּן הַכֹּל. אַחַר כֵּן הִתְחִילָה לְהוֹלִיד, וְלֹא כְּתוּב אֲשֶׁר, אֶלָּא רַק אֱהִיָּה. כְּלוּמַר, עֲכָשׁוּ יוֹצִיא וְיִתְתַּקֵּן הַכֹּל.

בְּתֵר דְּנִפִּיק כְּלָא, וְאֲתַתְּקֵן כָּל חַד וְחַד בְּאַתְרֵיהּ, שְׁבַק כְּלָא, וְאָמַר יְהוָה. דָּא פְּרֻטָּא, וְדָא קִיּוּמָא. וּבִהֵהִיא שְׁעֵתָא יָדַע מֹשֶׁה, רְזָא דְּשִׁמְא קְדִישָׁא, סְתִים וְגִלְגָּא וְאֲתַדְבֵּק מֵה דְּלֹא אֲתַדְבֵּקוּ שְׁאָר בְּנֵי עֲלָמָא, זְכָאָה חוּלְקִיָּה. אֲתָא רַבִּי אֶלְעָזָר וְנִשְׁיַק יָדָיו.

אַחַר שֶׁהַכֹּל יָצָא וְכָל אֶחָד וְאֶחָד הִתְתַּקֵּן בְּמִקוּמוֹ, עָזַב אֵת הַכֹּל וְאָמַר יְהוָה. זֶה פְּרֻט, וְזֶה הַקִּיּוּם. וּבִאֲוֵתָהּ שְׁעָה יָדַע מֹשֶׁה אֵת סוּד הַשֵּׁם

הקדוש הנסתר והנגלה, ונדבק במה שלא נדבקו שאר בני העולם.
אשרי חלקו. בא רבי אלעזר ונשק ידו.

אמר ליה, אלעזר ברי, מכאן ולהלאה, אזדהר דלא למכתב שמה קדישא,
אלא כדקא יאות. דכל מאן דלא ידע למכתב שמה קדישא כדקא יאות,
ולקשרא קשרא דמהימנותא קשרא דחד בחד, בגין ליחדא שמה קדישא.
עליה כתיב, (במדבר טו) כי דבר יי בזה ואת מצותו הפר הכרת תכרת וגו'.
אפילו דגרע חד דרגא, או חד קשרא, מאת חד מנייהו.

אמר לו, אלעזר בני, מכאן והלאה הזהר שלא לכתב את השם הקדוש
אלא כראוי. שכל מי שלא יודע לכתב את השם הקדוש כראוי ולקשר
את קשר האמונה קשר של אחד עם אחד כדי ליחד את השם הקדוש,
כתוב עליו (במדבר טו) כי דבר ה' בזה ואת מצותו הפר הכרת תכרת וגו'.
אפלו שהחסיר דרגה אחת או קשר אחד מאות אחת מהן.

תא חזי, יי בקדמיתא, כללא דכלא, סתים מכל סטרין, שבילין לא
מתפתחין, כללא דדכר ונוקבא. קוצא דיו"ד דלעילא, רמיזא לאין. לבתר,
יי דאפיק ההוא נהרא דנגיד ונפיק מניה, ולא תעברא מניה ה', בהאי כתיב
(בראשית ב) ונהר יוצא מעדן. (שמות פי"ג ע"א) יוצא ולא יצא. בגין כך לא בעינא
לאתפרשא מניה. ובגין כך כתיב רעיתי.

בא ראה, יי בראשונה - הפלל של הכל, נסתר מכל הצדדים, השבילים
לא נפתחים, הפלל של זכר ונקבה. קוצו של יו"ד שלמעלה רומז לאין.
אחר כך יי שמוציאה את אותו הנהר ששופע ויוצא ממנו, ולהתעבר
ממנו ה', בזה כתוב (בראשיתב) ונהר יצא מעדן. יצא ולא יצא. משום כך
לא צריך להפרד ממנו. ומשום כך כתוב רעיתי.

ואי תימא נהר כתיב, משמע חד, והא הכא גי. הכי הוא ודאי, יי אפיק
תלתא, ובתלתא אתכלל כלא. יי אפיק לקמיה ההוא נהר, ותרין בגין
דינקא להו אימא, ואתעברת מנייהו, ואפיק לון לבתר. ה': כגוונא דא ה',
ואינון בגין תחות אבא ואימא.

ואם תאמר, כתוב נהר, משמע אחד, והרי כאן שלשה? זה כך ודאי.
יי מוציאה שלשה, ובשלשה הכל נכלל. יי מוציאה לפניה אותו נהר,
ושני בנים שמניקה האם, והתעברה מהם, ומוציאה אותם אחר כך.
ה' - כמו כן ה', והם בנים תחת האב והאם.

בְּתֵר דְּאוֹלִידָת, אֶפִּיקַת בֶּן דְּכֶר, וְשׁוּיִיה לְקַמָּה, וּבְעֵי לְמַכְתָּב ו', וְהֵאֵי זְרִית
אֲחִסְנָתָא דְּאַבָּא וְאַימָא, וְזִרִית תְּרִין חוּלְקִין, וּמְנִיָּה אֲתָזֵן בְּרִתָּא. וְעַל דָּא,
בְּעֵי לְמַכְתָּב לְבִתֵּר, וְיִיה כְּחֵדָא כְּמָה דְּהֵי"א קְדָמָאָה י"ה כְּחֵדָא, וְלֹא בְּעֵי
לְאַפְרָשָׁא לֹון, אוּף הֵכָא וְיִיה כְּחֵדָא, וְלֹא בְּעֵי לְאַפְרָשָׁא לֹון. וְהֵא אוּקִימָנָא
מְלִי. וְלֹאֲתֵר אֲחָרָא סְלָקִין הֵנִי מְלִי. זְכָאָה חוּלְקִיהוֹן דְּצַדִּיקֵי, דִּינְדְּעִין
רְזִין עֲלָאִין דְּמַלְכָּא קְדִישָׁא, וְיִתְחַזֵּן לְאוּדָאָה לִיה, הֵדָא הוּא דְּכְתִיב,
(תהלים קמ) אֵךְ צַדִּיקִים יוֹדוּ לְשִׁמְךָ יִשְׁבוּ יִשְׂרָאֵל אֶת פְּנֶיךָ.

אֲחֵר שְׁהוֹלִידָה, הוֹצִיאָה בֶּן זָכֶר, וְשִׁמָּה אוֹתוֹ לְפָנֶיהָ, וְצָרִיךְ לְכֹתֵב ו',
וְזֶה יוֹרֵשׁ אֶת נְחֻלַּת הָאָב וְהָאִם, וְיוֹרֵשׁ שְׁנֵי חֻלְקִים, וּמִמְנֵוּ נְזֻגִית
הַבַּת. וְעַל כֵּן צָרִיךְ לְכֹתֵב אֲחֵר כֶּךָ וְיִיה כְּאַחַד, כְּמוֹ שֶׁהֵי"א רִאשׁוֹנָה י"ה
כְּאַחַד, וְלֹא צָרִיךְ לְהַפְרִידָם. אֵף כֵּן וְיִיה כְּאַחַד, וְלֹא צָרִיךְ לְהַפְרִידָם.
וְהֵרִי בְּאַרְנוֹ אֶת הַדְּבָרִים. וְהַדְּבָרִים הֵלְלוּ עוֹלָם לְמָקוֹם אֲחֵר. אֲשֶׁרִי
חֻלְקָם שֶׁל הַצַּדִּיקִים שְׂיוֹדְעִים אֶת הַסּוּדוֹת הָעֲלִיוֹנִים שֶׁל הַמֶּלֶךְ
הַקְּדוֹשׁ וְרִאשׁוֹנֵי הַהוֹדוֹת לוֹ. זֶהוּ שְׁכַתּוֹב (תהלים קמ) אֵךְ צַדִּיקִים יוֹדוּ
לְשִׁמְךָ יִשְׁבוּ יִשְׂרָאֵל אֶת פְּנֶיךָ.

תַּאנָּא אָמַר רַבִּי יְהוֹדָה, (תהלים ט) אֵל אֱלֹהִים יְיָ דְּבֵר וַיִּקְרָא אֶרֶץ. שְׁלִימוֹ
דְּכָלָא, שְׁלִימוֹ דְּאַבְהוֹן קְדִישֵׁי. דְּבֵר וַיִּקְרָא אֶרֶץ, לְאַשְׁתַּכְּחָא בְּכַנְסַת יִשְׂרָאֵל
בְּשְׁלִימוֹ בְּחֻדְוֹתָא. וּמֵאֵן אֲתֵר הוּא אֲשַׁתְּכַח עִמָּה. הֵדֵר וְאָמַר, מְצִיּוֹן מְכַלֵּל
יוֹפֵי אֱלֹהִים הוֹפִיעַ.

לְמַדְנוּ, אָמַר רַבִּי יְהוֹדָה, (שם ט) אֵל אֱלֹהִים דְּבֵר וַיִּקְרָא אֶרֶץ. שְׁלִמוֹת
הַכֹּל, שְׁלִמוֹתָם שֶׁל הָאֲבוֹת הַקְּדוֹשִׁים. דְּבֵר וַיִּקְרָא אֶרֶץ, לְהַמְצִיא עִם
כְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל בְּשְׁלִמוֹת וּבְשִׁמְחָה. וּמֵאִיזָה מְקוֹם הוּא נִמְצָא עִמָּה? חֲזַר
וְאָמַר, מְצִיּוֹן מְכַלֵּל יוֹפֵי אֱלֹהִים הוֹפִיעַ.

דף ס"ו ע"א

תַּאנָּא פַּד בְּעָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמַבְרִי עֲלָמָא דְּלִתְתָּא, כֹּלָא כְּגוּוֹנָא
דְּלַעִילָא עַבְד לִיה. עַבְד יְרוּשָׁלַיִם, אֲמַצְעִיתָא דְּכָל אֶרְעָא. וְאַתֵּר חַד דְּאַקְרִי
צִיּוֹן, עָלָה. וּמֵהֵאֵי אֲתֵר מְתַבְּרָכָא. וּבְהֵאֵי אֲתֵר דְּצִיּוֹן שְׁאֲרֵי עֲלָמָא
לְאַתְבָּנָאָה, וּמְנִיָּה אֲתַבְּנִי. הֵדָא הוּא דְּכְתִיב, אֵל אֱלֹהִים יְיָ דְּבֵר וַיִּקְרָא
אֶרֶץ מִמְזֻרְחַת שְׁמֵשׁ עַד מְבוֹאוֹ. וּמֵאֵן אֲתֵר. מְצִיּוֹן מְכַלֵּל יוֹפֵי (דף ס"ו ע"א)
אֱלֹהִים הוֹפִיעַ. כְּלוּמַר, מְצִיּוֹן דְּהוּא שְׁלִימוֹ דְּיוֹפֵי דְּעֲלָמָא, אֱלֹהִים הוֹפִיעַ.

תָּא חֲזִי, לָא אַתְּבֵרְכָא יְרוּשָׁלַם, אֶלָּא מְצִיּוֹן. וְצִיּוֹן מַעֲיֵלָא, וְכֹלָא חַד בְּחַד
אַתְקִשֵׁר.

לְמַדְנֵנוּ, כְּשֶׁרְצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבָרָא אֶת הָעוֹלָם שְׁלֹמֶטָה, עָשָׂה
הַכֹּל כְּמוֹ שְׁלֹמֶעֱלָה. עָשָׂה יְרוּשָׁלַם מְרֻבֵּז כָּל הָאָרֶץ, וּמְקוֹם אֶחָד
שֶׁנִּקְרָא צִיּוֹן עָלֶיהָ, וּמֵהַמְּקוֹם הַזֶּה מִתְּבָרְכֶת. וּבְמְקוֹם הַזֶּה שֶׁל צִיּוֹן
מִתְחִיל הָעוֹלָם לְהִבְנוֹת, וּמִמֶּנּוּ נִבְנָה. זֶהוּ שְׁכַתוֹב, אֵל אֱלֹהִים ה' דִּבֵּר
וַיִּקְרָא אֶרֶץ מִמְזֹרַח שֶׁמֶשׁ עַד מְבוֹאוֹ. וּמֵאַיִזָּה מְקוֹם? מְצִיּוֹן מְכַלֵּל יְפִי
אֱלֹהִים הוֹפִיעַ. כְּלוּמַר, מְצִיּוֹן, שֶׁהִיא שְׁלֵמוֹת שֶׁל הַיְפִי שֶׁל הָעוֹלָם,
אֱלֹהִים הוֹפִיעַ. בֵּא רְאֵה, לָא הַתְּבָרְכָה יְרוּשָׁלַם אֶלָּא רַק מְצִיּוֹן. וְצִיּוֹן
מִלְמַעְלָה, וְהַכֹּל נִקְשֵׁר אֶחָד עִם אֶחָד.

תְּאֵנָא, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, (וַיִּקְרָא ט"ז) וַיֵּצֵא אֶל הַמְּזֻבָּח אֲשֶׁר לִפְנֵי יְיָ וַיִּכְפֹּר
עָלָיו. אֶל הַמְּזֻבָּח סִתָּם. (כְּבִיכּוֹל) כְּמָה דְאַתְעֵבִיד לְתַתָּא, אַתְעֵבִיד לְעֵילָא,
וְכֹלָא אַתְקִשֵׁר חַד בְּחַד. וְתְאֵנָא, כְּמָה דְבַהֲאֵי יוֹמָא מְכַפֵּר כְּהֵנָא לְתַתָּא,
הַכִּי נָמִי לְעֵילָא. וְכַד כְּהֵנָא דְלְתַתָּא מְסֻדָּר פּוֹלְחָנִיָּה, כְּהֵנָא דְלְעֵילָא הַכִּי
נָמִי, (כְּבִיכּוֹל) לָא אֲשַׁתְּכַח לְעֵילָא, עַד דְאַשְׁתְּכַח לְתַתָּא. וּמִתַּתָּא שְׂאֲרֵי
לְסַלְקָא קְדוּשָׁה דְמִלְכָא עֲלָאָה, וּמִשְׁתְּכַחִין כְּלָהוּ עֲלֵמִין חַד קַמִּיהָ דְקוּדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא.

לְמַדְנֵנוּ, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וַיֵּצֵא אֶל הַמְּזֻבָּח אֲשֶׁר לִפְנֵי ה' וַיִּכְפֹּר עָלָיו. אֶל
הַמְּזֻבָּח סִתָּם. (כְּבִיכּוֹל) כְּמוֹ שֶׁנַּעֲשָׂה לְמִטָּה, נַעֲשָׂה לְמַעְלָה, וְהַכֹּל נִקְשֵׁר
אֶחָד בְּאֶחָד. וְלְמַדְנֵנוּ, כְּמוֹ שֶׁבִּיּוֹם הַזֶּה מְכַפֵּר הַכֹּהֵן לְמִטָּה, כֵּן גַּם
לְמַעְלָה. וְכִשְׁהַכֹּהֵן שְׁלֹמֶטָה מְסֻדָּר אֶת עֲבוֹדָתוֹ, כֵּן גַּם הַכֹּהֵן שְׁלֹמֶעֱלָה
(כְּבִיכּוֹל) לָא נִמְצָא לְמַעְלָה עַד שֶׁנִּמְצָא לְמִטָּה. וּמִמִּטָּה מִתְחִילָה לְעֵלוֹת
קְדֻשָׁת הַמִּלְוָה הָעֵלְיוֹן, וְכֹל הָעוֹלָמִים נִמְצָאִים אֶחָד לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֶלְמָלָא הוּוּ יַדְעֵי יִשְׂרָאֵל אֲמַאי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא פְּקִיד
עָלֵיהּ דְיִשְׂרָאֵל, לְאוֹכְחָא לָהּ וַתִּיר מִכָּל שְׂאֵר עַמִּין, יַנְדַּעוֹן דְּהָא קוּדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא שְׂבִיק דִּידִיָּה, וְלֹא גְבִי מְנַהוֹן חַד מִמָּאָה. תְּאֵנָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא כְּמָה רְתִיכִין, כְּמָה חֲזִילִין אִית לֵיהּ, כְּמָה שׁוֹלְטָנִין מְמַנָּן מִשְׁתְּכַחִין
בְּפוֹלְחָנִיָּה, כַּד זְמִין לָהּ לְיִשְׂרָאֵל בְּהֵאֵי עֲלֵמָא, אַכְתֵּר לֹון בְּכַתְרִין קְדִישִׁין
כְּגוֹנָא דְלְעֵילָא, אֲשֵׁרִי לֹון בְּאַרְעָא קְדִישָׁא, בְּגִין דְיִשְׁתְּכַחוּ בְּפוֹלְחָנִיָּה,
קְשִׁיר לְכַלְהוּ עֲלָאֵי בְּהוּ בִּישְׂרָאֵל.

אמר רבי יהודה, אלמלא היו יודעים ישראל למה צוה הקדוש ברוך הוא על ישראל להוכיח אותם יותר מכל שאר העמים, ידעו שהרי הקדוש ברוך הוא השאיר את שלו, ולא גבה מהם אחד ממאה. למדנו שלקדוש-ברוך-הוא יש כמה מרכבות וכמה חילות וכמה שליטים ממנים שנמצאים בעבודתו, כשזמן את ישראל בעולם הזה הכתירם בכתרים קדושים כמו שלמעלה, השרה אותם בארץ הקדושה כדי שימצאו בעבודתו, וקשר את כל העליונים עם ישראל.

וחדוו לא עאלין קמיה, ופולחנא לא אתעביד קמיה לעילא, עד דישראל עבדין לתתא. כל זמנא דישראל משתכחין בפולחניה דמאריהון לתתא, הכי נמי לעילא. (כביכול) בזמנא דישראל בטלי פולחנא לתתא. בטלי לעילא, ופולחנא לא אשתכח לא לעילא ולא לתתא. ועל דישראל בטלו פולחנא דקודשא בריך הוא כד שארן בארעא, הכי נמי לעילא, כל שפן לבתר.

ושמחות לא נכנסות לפניו, ועבודה לא נעשית לפניו למעלה, עד שישראל עושים למטה. כל זמן שישראל נמצאים בעבודת רבונם למטה, כך גם למעלה. (כביכול) בזמן שישראל מבטלים את העבודה למטה, הם מבטלים למעלה, והעבודה לא נמצאת לא למעלה ולא למטה. ועל שישראל בטלו את עבודתו של הקדוש ברוך הוא כשהיו שרויים בארץ, כך גם למעלה, כל שפן אחר כך.

אמר קודשא בריך הוא, ישראל אי אתון ידעין, כמה אוכלוסין, כמה חיילין, מתעכבין בגינייכו, תנדעון דלית אתון כדאי למיקם בעלמא, אפילו שעתיא חדא. ועם כל דא מה פתיב, (ויקרא כו) ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא געלתים וגו', (בגין כד) ויצא אל המזבח, אל המזבח סתם, אשר לפני יי' סתם. וכפר עליו לבתר, ויצא ועשה את עולתו ואת עולת העם וגו'. וכפר עליו מאי קא מיירי. אמר רבי יוסי, לאתערא חסד בעלמא בקדמיתא.

אמר הקדוש ברוך הוא: ישראל, אם אתם יודעים כמה אוכלוסים וכמה חילות מתעכבים בשבילכם, תדעו שאינכם כדאים לעמד בעולם אפילו שעה אחת, ועל כל זה מה פתוב? (ויקרא כו) ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים וגו'. (משום כד) ויצא אל המזבח, אל המזבח סתם, אשר לפני ה' סתם. וכפר עליו אחר כך, ויצא ועשה את עולתו ואת עולת העם וגו'. וכפר עליו, מה זה אומר? אמר רבי יוסי, להעיר חסד בעולם בתחלה.

תִּאֲנָא, כְּתִיב וְכִפֵּר עַל הַקֹּדֶשׁ מִטְּמֵאוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. מֵאֵי וְכִפֵּר עַל הַקֹּדֶשׁ.
אֲלֵא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הָא תַּנִּינָן, חֲזִיבִיא עֲבָדִין פְּגִימוּתָא לְעִילָא, וּמִתְעַרְוּ
דִּינִין, וְגַרְמִין לְאַסְתָּאבָא מִקֹּדֶשׁ. וְחוּזָא תְּקִיפָא שְׂאֲרֵי לְאַתְגְּלָא. וְכַדִּין
דִּינִין מִתְעַרְוּ בְּעַלְמָא, וּבַהֲאֵי יוּמָא, בְּעֵי פַהֲנָא לְדַכָּא כְּלָא, וּלְאַתְעַטְרָא
(ס"יא ולאתערא) כְּתָרָא קִדִּישָׁא דִּילֵיהּ, דְּהֵיא רִישָׁא דְּמַלְכָּא. בְּגִין דִּיִּיתִי מַלְכָּא
לְאַשְׂרָאָה בְּמִטְרוֹנִיתָא, וְכַד רִישָׁא דְּמַלְכָּא נְטִיל, כְּלָא נְטִיל, וְיִיתִי
לְאַזְדוּגָא בְּמִטְרוֹנִיתָא וּלְאַתְעַרָא חִידוּ וּבְרַכָּאן בְּעַלְמָא. (ס"יא בגין דייתי מלכא
לאזדווגא במטרוניתא ולאתערא חדו וברכאן בעלמא, וכד רישא דמלכא נטיל כלא נטיל)

לְמַדְנוּ, וְכִפֵּר עַל הַקֹּדֶשׁ מִטְּמֵאוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. מַה זֶה וְכִפֵּר עַל הַקֹּדֶשׁ?
אֲלֵא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הֲרֵי שְׁנִינּוּ שְׁהַרְשָׁעִים עוֹשִׂים פְּגָם לְמַעְלָה,
וּמִעוֹרְרִים דִּינִים, וְגוֹרְמִים לְטֵמָא הַמִּקְדָּשׁ. וְהִנְחֹשׁ הַקֶּשֶׁה מִתְחִיל
לְהַגְלוֹת, וְאִזּוּ מִתְעוֹרְרִים דִּינִים בְּעוֹלָם, וּבִיּוֹם הַזֶּה צָרִיךְ הַפְּהוֹן לְטַהַר
אֶת הַכֹּל וּלְהַתְעַטֵּר (ולעורר) הַכֶּתֶר הַקְּדוֹשׁ שְׁלוֹ, שֶׁהוּא רֹאשׁ הַמְּלֶכֶךְ, כְּדִי
שְׂיָבֵא הַמְּלֶכֶךְ לְשָׂרוֹת עִם הַגְּבִירָה. וְכִשְׂרָאשׁ הַמְּלֶכֶךְ נוֹסֵעַ, הַכֹּל נוֹסֵעַ,
וְיָבֵא לְהַזְדוּגָא עִם הַגְּבִירָה וּלְעוֹרֵר שְׂמַחָה וּבְרַכּוֹת בְּעוֹלָם. (כדי שיבא המלך
להזדוג עם הגבירה ולעורר שמחה וברכות בעולם. וכשראש המלך נוסע, הכל נוסע).

אֲשֶׁתְּכַח דְּכָל שְׁלָמָא (נ"יא שלימו) דְּעִילָא וְתַתָּא, בְּכַהֲנָא תַלְיִיא. דָּאֵי אֲתַעַר
כְּתָרָא דִּילֵיהּ, כְּלָא אֲתַעַר וְכִלָּא בְּשְׁלִימוֹ אֲשֶׁתְּכַח. וְעַל דָּא כְּתִיב וְכִפֵּר עַל
הַקֹּדֶשׁ. בְּקִדְמִיתָא וְכִפֵּר עַל הַקֹּדֶשׁ. לְאַסְגָּאָה שְׁלָמָא בְּעַלְמָא, וּלְאַסְגָּאָה
חִידוּ בְּעַלְמָא. וְכַד חִידוּ דְּזוּוּגָא אֲשֶׁתְּכַח בְּמַלְכָּא וּבְמִטְרוֹנִיתָא, כָּל שְׂמֻשִׁין,
וְכָל בְּנֵי הַיְכָלָא, כְּלָהוּ אֲשֶׁתְּכַחוּ בְּחִידוּ (וכד חידו דעלמא). וְכָל חוּבִין דְּחָבוּ קָמִי
מַלְכָּא, אֲתַכְפֵּר לָהּ. הַדָּא הוּא דְּכַתִּיב, מִכָּל חַטָּאוֹתֵיכֶם לִפְנֵי יְיָ תִּטְהָרוּ.
וּבְגִין כֶּךָ כְּתִיב וְכָל אָדָם לֹא יְהִיֶה בְּאֵהָל מוֹעֵד בָּבֵאוּ לְכִפֵּר בַּקֹּדֶשׁ עַד צֵאתוֹ.
בְּשַׁעֲתָא דְּעָאֵל לְזוּוּגָא לָהּ, וּבְשַׁעֲתָא דְּמַזְדוּגִין מַלְכָּא וּמִטְרוֹנִיתָא, הֵהִיא
שַׁעֲתָא וְכִפֵּר בְּעָדוּ וּבְעָדוּ בֵּיתוֹ.

נִמְצָא שְׁכָל הַשְּׁלוֹם (השלמות) שְׁלִמְעָלָה וּלְמַטָּה תְּלוּיָהּ בְּפָהּ. שְׂאֵם הוּא
מְעוֹרֵר אֶת הַכֶּתֶר שְׁלוֹ, הַכֹּל מִתְעוֹרֵר וְהַכֹּל נִמְצָא בְּשְׁלִמוֹת, וְעַל זֶה
כְּתוּב וְכִפֵּר עַל הַקֹּדֶשׁ. בְּרֵאשׁוֹנָה וְכִפֵּר עַל הַקֹּדֶשׁ, לְהַרְבּוֹת שְׁלוֹם
בְּעוֹלָם וּלְהַרְבּוֹת שְׂמַחָה בְּעוֹלָם. וְכִשְׂשִׁמְחַת הַזּוּוּג נִמְצָאָת עִם הַמְּלֶכֶךְ
וְהַגְּבִירָה, כָּל הַשְּׂמֻשִׁים וְכָל בְּנֵי הַיְכָל, כְּלָם נִמְצָאִים בְּשְׂמַחָה (וכל
שמחת העולם). וְכָל הַחַטָּאִים שְׁחָטָאוּ לִפְנֵי הַמְּלֶכֶךְ, מִתְּכַפְרִים לָהֶם. זֶהוּ
שְׂכַתוּב מִכָּל חַטָּאוֹתֵיכֶם לִפְנֵי ה' תִּטְהָרוּ. וּמִשׁוּם כֶּךָ כְּתוּב, וְכָל אָדָם
לֹא יְהִיֶה בְּאֵהָל מוֹעֵד בָּבֵאוּ לְכִפֵּר בַּקֹּדֶשׁ עַד צֵאתוֹ. בְּשַׁעֲתָא שְׁנַכְנַס לְזוּוּג
אוֹתָם, וּבְשַׁעֲתָא שְׂמִזְדוּגִים הַמְּלֶכֶךְ עִם הַגְּבִירָה, אוֹתָהּ שַׁעֲתָא - וְכִפֵּר בְּעָדוּ
וּבְעָדוּ בֵּיתוֹ.

דף ס"ו ע"ב

תאנא, (ויקרא טז) וְכָל אָדָם לֹא יִהְיֶה בְּאֵהָל מוֹעֵד, רַבִּי יִצְחָק פְּתַח, (ויקרא כו) וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב וְאָף אֶת בְּרִיתִי יִצְחָק וְגוֹ', וְהָאִי קָרָא אוֹקְמוּהָ. תָּא חֲזִי, בְּשַׁעֲתָא דְיִשְׂרָאֵל בְּגְלוּתָא, כְּבִיכּוֹל קוּדְשָׁא בְּרִידָא הוּא עִמָּהוּן בְּגְלוּתָא, דְּהָא שְׂכִינְתָא לָא אֲתַעְדִּי מִנִּיּוּהוּ לְעַלְמִין. תָּא חֲזִי, בְּזַמְנָא דְיִשְׂרָאֵל אֲשַׁתְּכַחוּ בְּגְלוּתָא דְבָבֶל, שְׂכִינְתָא בִּינִיּוּהוּ שְׂרִיא, וְתַאבְתָּ עִמָּהוּן מִן גְּלוּתָא. וּבְזָכוֹת אֵינוּן צְדִיקָיָא (דף ס"ו ע"ב) דְּאֲשַׁתְּאָרוּ בְּאַרְעָא, שְׂאֲרַת בְּאַרְעָא, וְלֹא אֲעֵדִי מִנִּיּוּהוּ לְעַלְמִין. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, דְּאֲתַהֲדַרְתָּ מִטְּרוֹנִיתָא בְּמַלְכָּא, וְאֲתַהֲדַר כְּלָא בְּהַלּוּלָא דְמַלְכָּא, בְּגִין כְּדָא אֲקָרוּן אַנְשֵׁי כְּנָסַת הַגְּדוּלָּה, כְּנָסַת הַגְּדוּלָּה וְדַאי.

לְמַדְנוּ, וְכָל אָדָם לֹא יִהְיֶה בְּאֵהָל מוֹעֵד. רַבִּי יִצְחָק פְּתַח, (שם) וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב וְאָף אֶת בְּרִיתִי יִצְחָק וְגוֹ', וְהַפְּסוּק הַזֶּה פְּרָשׁוּהוּ. בֵּא וְרָאָה, בְּשַׁעֲהַ שְׂיִשְׂרָאֵל בְּגְלוּתָא, כְּבִיכּוֹל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עִמָּהֶם בְּגְלוּתָא, שְׂהָרִי הַשְּׂכִינָה לֹא זָזָה מֵהֶם לְעוֹלָמִים. בֵּא רָאָה, בְּזַמַּן שְׂיִשְׂרָאֵל נִמְצְאוּ בְּגְלוּתָא בְּבָבֶל, הַשְּׂכִינָה שְׂרַתָּה בִּינֵיהֶם וְשָׁבָה עִמָּהֶם מִן הַגְּלוּתָא, וּבְזָכוֹת אוֹתָם הַצְּדִיקִים שֶׁנִּשְׁאָרוּ בְּאַרְצָא, שְׂרַתָּה בְּאַרְצָא וְלֹא זָזָה מֵהֶם לְעוֹלָמִים. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, שְׂחֲזָרָה הַגְּבִירָה עִם הַמֶּלֶךְ, וְחֲזַר הַכֹּל בְּסַעוּדַת הַשְּׂמֵחָה שֶׁל הַמֶּלֶךְ, מִשּׁוּם כְּדָא נִקְרְאוּ אַנְשֵׁי כְּנָסַת הַגְּדוּלָּה, כְּנָסַת הַגְּדוּלָּה וְדַאי.

תאנא, בְּכָל זַמְנָא דְיִשְׂרָאֵל בְּגְלוּתָא, אֵי אֵינוּן זְכָאִין, קוּדְשָׁא בְּרִידָא הוּא אֲקָדִים לְרַחֲמָא עֲלֵיהוּ, וְלֹאֲפָקָא לֹון מְגְלוּתָא. וְאֵי אֵינוּן לֹא זְכָאִין, מְעַכְב לֹון בְּגְלוּתָא, עַד הֵהוּא זַמְנָא דְאַתְגַּזֵּר. וְכַד מְטָא זַמְנָא, וְאֵינוּן לֹא אֲתַחֲזִיין, קוּדְשָׁא בְּרִידָא הוּא אֲשַׁגַּח לִיקְרָא דְשְׂמִיָּה, וְלֹא אַנְשֵׁי לְהוּ בְּגְלוּתָא, הֲדָא הוּא דְכַתִּיב וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב וְגוֹ'. אֵלִין אַבְהוֹן דְכֹלָא, רְזָא דְשְׂמָא קְדִישָׁא.

לְמַדְנוּ, בְּכָל זַמַּן שְׂיִשְׂרָאֵל בְּגְלוּתָא, אִם הֵם צְדִיקִים - הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְקַדֵּים לְרַחֲם עֲלֵיהֶם וְלְהוֹצִיאֵם מִהַגְּלוּתָא, וְאִם הֵם אֵינֶם צְדִיקִים - הוּא מְעַכְב אוֹתָם בְּגְלוּתָא עַד אוֹתוֹ זַמַּן שֶׁנִּגְזֵר. וְכִשְׁמַגִּיעַ הַזַּמַּן וְהֵם אֵינֶם רְאוּיִים - הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשַׁגִּיחַ עַל כְּבוֹד שְׁמוֹ, וְאֵינוּ שׁוֹכַח אוֹתָם בְּגְלוּתָא. זֶהוּ שְׂפָתוֹב וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב וְגוֹ'. אֵלוּ הָאָבוֹת שֶׁל הַכֹּל, סוּד הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ.

רבי חייא אמר, מאי טעמא יעקב קדמאה הכא. אלא, בגין דיעקב כללא דאבהו, והוא אילנא קדישא. בגין כך, וי דשמא קדישא ביה אחידא, והכי קרינן יעקוב בוי. רבי יצחק, אמר וא"ו באתווי י"ג מכילן, דירית ירותא דיי"ג מבועין דמבועא סתימא קדישא.

רבי חייא אמר, מה הטעם יעקב ראשון כאן? אלא משום שיעקב הוא כלל האבות, והוא העץ הקדוש. משום כך וי של השם הקדוש אחוזה בו, וכך קוראים יעקוב בוי. רבי יצחק אמר, וא"ו באותיותיו של עשרה מדות, שירש ירשה של שלשה עשר מעינות של המעין הנסתר הקדוש.

רבי אבא אמר, וא"ו אמאי כליל וי אי וי. אלא, וי דיתבי על כורסייא, כמה דאת אמר (יחזקאל א) ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה. אי סתים בגויה ולא אתגלייא, ודא הוא דכתיב, (בראשית כב) בי נשבעתי (ק"ל ע"א) נאם יי, בגין כך כתיב, ולא אקרי, בתראה, כללא דקדמא. בתראה, הא אוקימנא (נ"א בתראה כללא דוי קדמא וי בתראה) דא יסוד, דאיהו סיומא דגופא, וככללא דיליה. ועל דא כלילן אתוון דא בדא, וא"ו, רישא וסיומא, כמה דאוקימנא.

רבי אבא אמר, וא"ו למה כוללת וי אי וי? אלא, וי שיושב על הכסא, כמו שנאמר (יחזקאל א) ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה. אי נסתרת בתוכו ולא מגלה, וזהו שכתוב (בראשית כב) בי נשבעתי נאם ה', משום כך כתוב, ולא נקרא אחרון כלל של הראשון. האחרון, הרי בארנו (וי אחרונה כלל של וי ראשונה, וי אחרונה) זה יה"ו יסוד, שהוא סיום הגוף והכלל שלו. ועל כן כלולות האותיות זו עם זו - וא"ו, ראש וסיום, כמו שבארנו.

ותאנא, תרין אתוון אינון, כהאי גוונא וא"ו דאמינא, נו"ן אוף הכי. ואף על גב דאוקמוה מלה, נו"ן הכי מתפרשא: נ' כפופה, דא מטרוניתא. וסמיכא לה וי, דאיהו יסוד, בגין לאתברכא מניה. וי פשוטה, אתפשטותא דתפארת. ועל דא כלילן אתוון, ומתאחדון דא בדא. ואי תימא, אמאי אהדר וי אנפוי מנו"ן כפופה, ואהדר אנפוי לגבי וי פשוטה. אלא בגין יקרא דמלכא, אהדר אנפוי לקבליה דמלכא.

וּלְמַדְנוּ, שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת הֵן, כְּמוֹ זֶה וְאִיוּ שְׁאַמְרֵנוּ, נוֹיִן אֶף כָּד. וְאֶף עַל גַּב שְׂבָאָרוֹ אֶת הַדְּבָר, נוֹיִן כָּד מִתְפַּרְשֵׁת: נִי כְּפוּפָה זֹה הַגְּבִירָה. וְסִמוּכָה לָהּ ו', שֶׁהוּא יְסוּד, כְּדִי שֶׁתִּתְבָּרֵךְ מִמֶּנּוּ. וְיִ פְּשׁוּטָה, זֹה הַתְּפִשְׁטוֹת הַתְּפִאָרֶת. וְלִכֵּן כְּלוּלוֹת הָאוֹתִיּוֹת וְנֶאֱחָזוֹת זֹה בְּזֹה. וְאִם תֹּאמֶר, לָמָּה מִחֲזִיר ו' פָּנָיו מִנוֹיִן כְּפוּפָה, וּמִחֲזִיר פָּנָיו אֶל הוּי הַפְּשׁוּטָה. אֲלֵא בְּשִׁבִיל כְּבוֹד הַמְּלֶכֶךְ הוּא מִחֲזִיר פָּנָיו כְּנֶגֶד הַמְּלֶכֶךְ.

וְתֹאנָא, מִיִּם לֹא כְּלִיל בְּגוּיָה אֶת אַחֲרָא, (בגין) אֲלֵא מ' פְּתוּחָה, ס' סְתוּמָה. מ' פְּתוּחָה: דְּהוּא כְּד דְּכַר אֶתְחַבֵּר עִמָּה. ס' סְתוּמָה: יוּבְלָא. דְּהָא סְתִימִין אַרְחָהָא וְאֶף עַל גַּב דְּמִתְפִּשְׁטִין לְזַמְנִין, וְאִית דְּמִתְנִי בְּהָאִי כְּמָה דְּאֶתְ אָמַר (שיר השירים ד) גֵּן נְעוּל אַחוּתִי כְּלָה גַל נְעוּל מְעַן חֲתוּם.

וּלְמַדְנוּ, מִיִּם לֹא כוֹלֶלֶת בְּתוּכָה אוֹת אַחֲרֵת, (משום) אֲלֵא מ' פְּתוּחָה, ס' סְתוּמָה. מ' פְּתוּחָה - שֶׁהוּא כְּשֶׁהֲזָכַר מִתְחַבֵּר עִמָּה. ס' סְתוּמָה - יוּבְלָא. שְׁהָרִי נִסְתָּרִים דְּרָכֶיהָ וְאֶף עַל גַּב שְׁלִפְעָמִים מִתְפִּשְׁטִים, וְיֵשׁ שְׁשׁוּנִים בְּזֶה, כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר (שיר ד) גֵּן נְעוּל אַחוּתִי כְּלָה גַל נְעוּל מְעַן חֲתוּם.

אָמַר רַבִּי יֶצְחָק, בְּשַׁעֲתָא דְּמִלְכָּא קְדִישָׁא אֲדַכֵּר לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל בְּגִין שְׁמִיָּה, וְאַהֲדַרְתָּ מִטְרוֹנִיתָא לְאַתְרָהָא, (כדיו) כְּתִיב, וְכָל אָדָם לֹא יִהְיֶה בְּאֵהָל מוֹעֵד בְּבָאוּ לְכַפֵּר בְּקֹדֶשׁ. כְּדִי כִּהְנָא, בְּשַׁעֲתָא דְּעָאֵל לְיַחֲדָא שְׁמָא קְדִישָׁא, וְלִכְפֹּרָא בְּקוֹדֶשׁ, לְזוּגָא לְמִלְכָּא בְּמִטְרוֹנִיתָא. כְּתִיב וְכָל אָדָם לֹא יִהְיֶה בְּאֵהָל מוֹעֵד וְגוֹי.

אָמַר רַבִּי יֶצְחָק, בְּשַׁעֲתָא שְׁהַמְּלֶכֶךְ הַקְּדוֹשׁ זֹכֵר אֶת יִשְׂרָאֵל בְּעִבּוֹר שְׁמוֹ וְחוֹזְרֵת הַגְּבִירָה לְמִקוּמָהּ, (או) כְּתוּב וְכָל אָדָם לֹא יִהְיֶה בְּאֵהָל מוֹעֵד בְּבָאוּ לְכַפֵּר בְּקֹדֶשׁ. כְּדִי הַכֹּהֵן, בְּשַׁעֲתָא שְׁנִכְנַס לְיַחֲדָא אֶת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ וְלִכְפֹּר בְּקֹדֶשׁ, לְזוּג אֶת הַמְּלֶכֶךְ עִם הַגְּבִירָה, כְּתוּב וְכָל אָדָם לֹא יִהְיֶה בְּאֵהָל מוֹעֵד וְגוֹי.

תֹּאנָא, רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, כִּהְנָא אֲתַעַר שְׁלָמָא בְּעַלְמָא, לְעִילָא וְתַתָּא. וְתַנְיָא עָאֵל בְּדַרְגָּא חַד, אֲסַחִי גוּפִיָּה. נְפִיק מִהָאִי דַּרְגָּא, לְדַרְגָּא אַחֲרָא אֲסַחִי גוּפִיָּה. אַחִיד שְׁלָמָא בְּהָאִי וּבְהָאִי, קֹדֶשׁ יְדוּי, וּמִתְבָּרַכָּאן כְּחַדָּא. וּבְכַלָּא בְּעִי לְאַחֲזָאָה עוֹבְדָא, וּבְעִי לְאַחֲזָאָה לְבוּשׁוּי, דִּיתְלַבֵּשׁ כְּגוּוֹנָא דְּעוֹבְדָא דִּיתְכַוּוֹן, עַד דִּיסְדַר כְּלָא כְּמָה דְּאַצְטְרִיז, וְיִתְבָּרַכוּן עַלְאִי וְתַתָּאִי.

לְמַדְנוּ, רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, הִכְהֵן מְעוֹרֵר שְׁלוֹם בְּעוֹלָם, לְמַעַלְהָ וּלְמַטָּה.
וְלְמַדְנוּ, נִכְנָס בְּדַרְגָּה אַחַת, רוּחָץ גּוּפוֹ. יוֹצֵא מְדַרְגָּה זוֹ לְדַרְגָּה אַחֶרֶת,
רוּחָץ גּוּפוֹ. אוֹחֵז שְׁלוֹם בָּזָה וּבָזָה. קֹדֵשׁ יָדָיו, וּמִתְבָּרְכִים כְּאֶחָד. וּבְכָל
צָרִיד לְהִרְאוֹת מַעֲשֵׂה, וְצָרִיד לְהִרְאוֹת לְבוּשׁוֹ שִׁיתְלַבֵּשׁ כְּגוֹן שֶׁהַמַּעֲשֵׂה
יִתְכַּוֵּן, עַד שֶׁיִּסְדֵּר הַכֹּל כְּמוֹ שֶׁצָּרִיד, וְיִתְבָּרְכוּ עַלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים.

תֵּאֵנָה רַבִּי שְׁמַעוֹן, פֶּתַח (ד') יוֹ"ד בְּגִלְפּוֹי, אֶתְנוּן בְּסִטְרִין, אֶתְקַשְּׁרֵן בְּיוֹ"ד.
יוֹ"ד אֲזִיל לְיוֹ"ד. (לו"י) יוֹ"ד סְלִיק בְּיוֹ"ד. יוֹ"ד אֲזִיל לְיוֹ"י, מִתְכַּנְּשִׁי בְּה'.
וּמְכוּוֹן דְּעֵתָא, אֶתְחַבֵּר ה' בְּוַ"ו.

לְמַדְנוּ, רַבִּי שְׁמַעוֹן פֶּתַח, (ד') יוֹ"ד בְּחֻקֵּי קוֹתֵינוּ, אוֹתִיּוֹת בְּצִדָּדִים
הִתְקַשְּׁרוּ בְּיוֹ"ד. יוֹ"ד הוֹלֵךְ לְיוֹ"ד [לו"י]. יוֹ"ד עוֹלָה בְּיוֹ"ד. יוֹ"ד הוֹלֵךְ
לְיוֹ"י, מִתְכַּנְּסִים בְּה'. וּמְכוּוֹן אֶת הַדְּעַת, וּמִתְחַבְּרִים ה' עִם וַ"ו.

ה' עֲלָא אֶחִיד תְּרַעוֹי (ס"א בתרעוי) בְּגִלְפּוֹי תְּכַסִּיסִין, אֶחָדָא בְּנִהִירוֹ אֶלְף
וְחֻמֶּשׁ מָאָה וְשִׁבְעִין אַכְסְדְרִין סְתִימִין. סְלִיק ה', וְאֶתְעַטֵּר חֻמְשִׁין זְמַנִּין,
ל' תְּרַעֲוִין קִימִין דְּקִימִין, כַּד אֶתְגַּלְף בְּעֵטְרוֹי, נִהְרִין אֲנַפִּין דְּמִלְכָּא, וַ"ו
אֶתְפָּשֵׁט לְע"ב גְּלִיפִין.

ה' עַלְיוֹנָה אוֹחֲזָת שְׁעָרֶיהָ (בשעריה) בְּחֻקֵּי תְּכַסִּיסִים, אוֹחֲזָת בְּהֶאֱרַת
אֶלְף וְחֻמֶּשׁ מֵאוֹת וְשִׁבְעִים אַכְסְדְרוֹת נִסְתָּרוֹת. עוֹלָה ה', וּמִתְעַטֵּרַת
חֻמְשִׁים פְּעֻמִּים לְחֻמְשִׁים שְׁעָרִים עֲמוּדִים שְׁעוּמָדִים. כְּשֶׁמִּתְגַּלְף
בְּעֵטְרוֹתֵינוּ, מְאִירִים פְּנֵי הַמֶּלֶךְ, וַ"ו מִתְפָּשֵׁט לְשִׁבְעִים וְשִׁתִּים
חֻקִּיקוֹת.

מְעַטֵּר ה' ל'ו', (נ"א מתעטר ביו"ד, ה' לוי) בְּע' אֶלְף וְה' מָאָה כְּתָרִין, דְּמִתְעַטְרֵן
בְּחַד כְּתָרָא, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (שיר השירים ג) בְּעַטְרָה, שְׁעַטְרָה לוֹ אִמּוֹ. ו'
בְּתָרִין רִישִׁין, רִישָׁא דְּגוּלְגֻלְתָּא גְּלִיפָא רִישָׁא, קוֹצָא חַד לְעֵילָא, וְקוֹצָא חַד
לְתַתָּא, וְי' נְחִית ל'ו', (ס"א וַ"ו נחית לוא"ו) גְּלִיפָא דְּגִלְפּוֹפִין בְּגוֹיִיהוּ, שְׁבַעִין אֲנַפִּין
דְּעַטְרִין מְעֵילָא לְתַתָּא. בִּיה טָאסִין גְּבִיעִין וּפְרַחִין, דָּא סְלִיק, וְדָא נְחִית
מִתְגַּלְפִין חַד בְּחַד.

מְעַטְרַת ה' אֶת ו' (נ"א מתעטר ביו"ד, ה' לוי) בְּשִׁבְעִים אֶלְף וְחֻמֶּשׁ מֵאוֹת
כְּתָרִים שְׁמִתְעַטְרִים בְּכְתֵר אֶחָד. זְהוֹ שְׁכָתוּב (שם ג) בְּעַטְרָה שְׁעַטְרָה לוֹ
אִמּוֹ. ו' בְּשִׁנֵּי רָאשִׁים, רָאשׁ הַגְּלִגְלַת חֻקוֹק הָרָאשׁ שְׁלוֹ, קוֹץ אֶחָד

למעלה וקוץ אחד למטה, ויי יורדת לו, חקיקת החקיקות בתוכם,
שבעים פנים של עטרות ממעלה למטה. בו טסים גביעים ופרחים, זה
עולה וזה יורד, ונחקקים אחד עם אחד.

אתקשר יי בה', ה' בו', ו' בה'. (סי'א ו' בה', ה' בו', ו' בו', ו' בה') דא אחיד בדא,
כמה דאת אמר, (בראשית מט) ותשב באיתן קשתו ויפזו זרועי ידיו מידי
אביר יעקב. וכתוב, (במדבר כד) איתן מושבך ושים בסלע קנך. כדן אתקשר
(דף ס"ז ע"א) כלא חד בחד, דא בדא, נהרין מפתחו, ונהרין אנפין כלהו, כדן
כלהו נפלין על אנפיהו, ומזדעזעו, ואמרי בריד שמה יקרא מלכותיה
לעלם ולעלמי עלמין.

נקשרת יי עם ה', ה' עם ו', ו' עם ה' (ו' בה', ה' בו', ו' בו', ו' בה'). זה אחוז בזה,
כמו שנאמר (בראשית מט) ותשב באיתן קשתו ויפזו זרועי ידיו מידי
אביר יעקב. וכתוב, (במדבר כד) איתן מושבך ושים בסלע קנך. אז הכל
מתקשר אחד עם אחד, זה עם זה, מאירים המפתחות ומאירים כל
הפנים. אז כלם נופלים על פניהם ומזדעזעים ואומרים: ברוך שם
כבוד מלכותו לעולם ולעולמי עולמים.

קלא מתקשר עמיה דכהנא, והוא אתיב לגבייהו. ואמר תטהרו. תטהרו
לא אמרין שאר כהני ועמא, בר כהנא רבא, כד אתקשר ביה ההוא קלא.

הקול נקשר עם הפה, והוא משיב אליהם ואומר תטהרו. תטהרו אין
אומרים שאר הכהנים והעם, פרט לכהן הגדול, כשנקשר בו אותו
הקול.

תאנא, מכל חטאתיכם לפני יי, כיון דכתוב מכל חטאתיכם, אמאי לפני
יי. אלא אמר רבי יצחק, (שמות ק"ע ע"ב) לפני יי ממש.

למדנו, מכל חטאתיכם לפני ה'. כיון שכתוב מכל חטאתיכם, למה
לפני ה'? אלא אמר רבי יצחק, לפני ה' ממש.

דתנא, מרישא דגירחא ספרין פתיחין, ודייני דייניו. בכל יומא ויומא בתי
דיניו אתמסרו, לאתפתחא בדינא, עד ההוא יומא דאקרי תשעה לגירחא.
בההוא יומא, סלקין דיניו כלהו למארי דדינא, ומתקני פורסייא עלאה

דְּרַחְמֵי, לְמַלְכָּא קְדִישָׁא. בְּהוּא יוֹמָא בְּעָאן יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, לְמַחְדֵי
בְּחֻדְוֹתָא לְקַדְמוֹת מְאָרִיחוֹן, דְּזַמִּין לְיוֹמָא אַחְרָא, לְמִיתַב עֲלֵיהוּ
בְּכוֹרְסִיָּא קְדִישָׁא דְרַחְמֵי, בְּכוֹרְסִיָּא דְוֹתְרָנוֹתָא.

שְׁשָׁנֵינוּ, מְרַאשׁ חֲדָשׁ הַסְּפָרִים פְּתוּחִים וְהַדְּיָנִים דְּנִים. בְּכָל יוֹם וְיוֹם
בְּתֵי הַדִּין נִמְסָרִים לְהַפְתֵּחַ לְדִין, עַד אוֹתוֹ יוֹם שְׁנִקְרָא תְּשַׁעָּה לְחֻדְשׁ.
בְּאוֹתוֹ יוֹם כָּל הַדְּיָנִים עוֹלִים לְבַעַל הַדִּין וּמִתְקַנִּים כְּפִסָּא עֲלִיוֹן שֶׁל
רַחְמִים לְמַלְךְ הַקְּדוֹשׁ. בְּאוֹתוֹ יוֹם צְרִיכִים יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה לְשִׁמְחָה
בְּשִׁמְחָה לְפָנֵי אֲדוֹנָם שְׁעֵתִיד לְיוֹם אַחַר לְשַׁבַּת עֲלֵיהֶם בְּכִפּוּסָא הַקְּדוֹשׁ
שֶׁל רַחְמִים, בְּכִפּוּסָא שֶׁל וְתַרְנוֹת.

וְכָל אֵינּוֹן סְפָרֵי דְפְתִיחוֹן קְמִיָּה, וְכַתִּיבִין קְמִיָּה כָּל אֵינּוֹן חוֹבִין, הוּא מְזַכֵּי
לוֹן, וּמְדַכֵּי לוֹן מְכַלְהוֹ, הַדָּא הוּא דְכַתִּיב מְכַל חַטְאֵתִיכֶם לְפָנֵי יְיָ תְּטַהְרוּ.
לְפָנֵי יְיָ מִמֶּשׁ, אֵינּוֹן דְּאִמְרֵי קְרָא, עַד הֵכָא אִמְרִין, וְלֹא יִתִּיר. וְלִית רְשׁוּ
לְאַחְרָא דְלִימָא תְּטַהְרוּ, אֶלָּא כְּהֵנָּא רַבָּא, דְּפִלַּח פּוֹלְחָנָא, וְקוּשֵׁר שְׁמָא
קְדִישָׁא בְּפוּמִיָּה, וְכַד הוּא אֶתְקַשֵּׁר וּמִתְבְּרַךְ בְּפוּמִיָּה, הוּא קָלָא נְחִית
וּבְטִשׁ בֵּיָּה, וְאֶתְנַהֵר מְלָה בְּפוּמִיָּה דְכְּהֵנָּא, וְאוּמַר תְּטַהְרוּ. פִּלַּח פּוֹלְחָנָא,
וּמִתְבְּרַכִּין כָּל אֵינּוֹן עֲלֵאִין דְּאֶשְׁתְּאַרוּ.

וְכָל אוֹתָם הַסְּפָרִים הַפְּתוּחִים לְפָנֵינוּ וְכַתוּבִים לְפָנֵינוּ אֶת כָּל אוֹתָם
הַחֲטָאִים, הוּא מְזַכֵּה אוֹתָם וּמְטַהֵר אוֹתָם מִכָּל. זֶהוּ שְׁכַתוּב מְכַל
חַטְאֵתִיכֶם לְפָנֵי ה' תְּטַהְרוּ. לְפָנֵי ה' מִמֶּשׁ. אוֹתָם שְׁאוּמְרִים אֶת
הַפְּסוּקָא, אוּמְרִים עַד כָּאן וְלֹא יוֹתֵר. וְאִין רְשׁוֹת לְאַחַר לוּמַר תְּטַהְרוּ,
אֶלָּא הַכְּהוֹן הַגְּדוֹל שְׁעוּבָד אֶת הָעֲבוּדָה, וְקוּשֵׁר אֶת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ בְּפִיו.
וְכַשְׁהִיָּה נְקִשֵׁר וּמִתְבְּרַךְ בְּפִיו, אוֹתוֹ קוֹל יוֹרֵד וּמְכַה בּוֹ, וּמְאִירָה הַמְּלָה
בְּפִי הַכְּהוֹן, וְאוּמַר תְּטַהְרוּ. עֲבַד עֲבוּדָה, וּמִתְבְּרַכִּים כָּל אוֹתָם
הָעֲלִיוֹנִים שְׁנִשְׁאַרוּ.

וּלְבַתֵּר אֶסְחֵי גוּפִיָּה, וְקִדְשׁ יְדוּי, לְאַעְלָא בְּפוֹלְחָנָא אַחְרָא קְדִישָׁא. עַד
דִּיתְכּוֹן לְמִיעַל לְאַתֵּר אַחְרָא עֲלָאָה, קְדִישָׁא מְכַלָּא. גִּי שׁוּרִין סְחָרִין לִיָּה,
כְּהֵנִי אַחוּי, וְלִיוֹאִי, וּמְכַל שְׁאַר עֲמָא כְּלָהוּ. (בְּרַכָּאן קְמִיָּה) זְקַפִּין יְדִין עֲלֵיהָ
בְּצִלוֹתָא וְקוּטְרָא דְדַהְבָּא זְקַפָּא בְּרַגְלֵיהָ. נְטִיל גִּי פְּסִיעוֹן, וְכַלְהוֹ קִיִּימִין
בְּקִיּוּמִיָּהוּ, וְלֹא נְטִלִין בְּתַרְיָה (הוּא אַקְטִיר קְטוֹרֵת).

אַחַר כֵּן רוּחָךְ גּוּפוֹ וּמִקְדָּשׁ יְדִיו לְהַכְּנִס לְעֲבוּדָה קְדוּשָׁה אַחְרָת. עַד
שְׁיִתְכּוֹן לְהַכְּנִס לְמְקוֹם אַחַר עֲלִיוֹן קְדוֹשׁ מְהַכֵּל. שְׁלֵשׁ שׁוּרוֹת מְקִיפּוֹת
אוֹתוֹ; שֶׁל אַחֲיוֹ הַכְּהֵנִים, וְלוּיִם, וּמְכַל שְׁאַר הָעָם. (בְּרַכּוֹת לַפְּנִיּוֹ) זְקַפִּים

יָדִים עָלָיו בַּתְּפִלָּה, וְקִשֶׁר שֶׁל זָהָב תָּלוּי בְּרָגְלוֹ. נוֹטֵל שְׁלֹשׁ פְּסִיעוֹת, וְכֻלָּם עִוְמוֹדִים בְּמִקְוָם וְלֹא הוֹלְכִים אַחֲרָיו. (הִיָּה מִקְטִיר קִטְרֶת).

נָטִיל גִּי פְּסִיעוֹן אַחֲרָיו, (רְשִׁימָא בַלְבָּא) אֲסַחֵר לְדוֹכְתִּיָּה. נָטִיל גִּי פְּסִיעוֹן, אֲסַתִּים עֵינָיו, וְאֲתַקְשֶׁר לְעֵילָא. עָאֵל לְאַתֵּר דְּעָאֵל, שְׁמַע קוֹל גְּדַפֵּי דְכְּרוּבֵיָּא מְזַמְרִין, וְאֲקִישׁוֹן גְּדַפִּין פְּרִישָׁאן לְעֵילָא. הָוָה אֲקִטִּיר קִטְרֶת, מִשְׁתַּכְּכָא קוֹל גְּדַפֵּיהוּ וּבִלְחִישׁוֹ אֲתַדְבִּקוֹן.

הוֹלֵךְ שְׁלֹשׁ פְּסִיעוֹת אַחֲרוֹת, (רְשׁוּמַה בַּלְב) מִקִּיף אֶת מְקוֹמוֹ. הוֹלֵךְ שְׁלֹשׁ פְּסִיעוֹת, וְסוֹתֵם אֶת עֵינָיו וְנִקְשֶׁר לְמַעְלָה. נִכְנָס לְמִקְוָם שְׁנִכְנָס, שׁוֹמֵעַ קוֹל כְּנָפֵי הַכְּרוּבִים שְׁמִזְמְרִים וּמְקִישִׁים בְּכַנְפֵיהֶם הַפְּרוּשׁוֹת לְמַעְלָה. הִיָּה מִקְטִיר אֶת הַקִּטְרֶת, וְשׁוֹכֵךְ קוֹל כְּנָפֵיהֶם וְנִדְבָקִים בְּלַחֶשׁ.

אִי כְּהֵנָּא זָכִי, דְּהָא לְעֵילָא בְּחִידוֹ אֲשַׁתְּכַח, אוֹף הָכָא בְּהֵיָא שְׁעַתָּא נְפִיק רְעוּא דְנְהוּרָא, מִתְבַּסְמָא מְרִיחִין דְטוּרֵי אֲפְרִסְמוֹנָא דְכִנְיָא דְלְעֵילָא, וְאֲזֵלָא בְּכָל הַהוּא אַתֵּר, אֲעִיל רִיחָא בְּתַרֵּי נׁוֹקְבֵי דְחׁוּטְמִיָּה, וְאֲתִישְׁבָּא לְבָא. כְּדִין כְּלָא הוּא בְּלַחִישׁוֹ, וּפְטָרָא לָא אֲשַׁתְּכַח תַּמָּן. פִּתַח כְּהֵנָּא פּוּמִיָּה בְּצִלוֹתָא בְּרַעוּתָא בְּחִדוּתָא, וְצִלֵי צִלוֹתִיָּה.

אִם הִכְהֵן זׁוֹכָה, שְׁהֵרִי לְמַעְלָה נִמְצָא בְּשִׁמְחָה - אִף כָּאן בְּאוֹתָהּ שְׁעָה יוֹצֵא רְצוֹן הָאוּר הַמְתַּבְּשֵׁם מְרִיחוֹת שֶׁל הָרִי אֲפְרִסְמוֹן טְהוֹר שְׁלִמְעָלָה, וְהוֹלֵךְ בְּכָל אוֹתוֹ הַמְקוֹם. נִכְנָס הָרִיחַ לְשֵׁנֵי נִקְבֵי חֲטָמוֹ, וְלָבוֹ מִתִּישֵׁב. אִזּוֹ הַכֵּל הוּא בְּלַחֶשׁ, וְלֹא נִמְצָא שָׁם פִּתְחוֹן פֶּה. פּוֹתַח הִכְהֵן אֶת פִּיּוֹ בַּתְּפִלָּה בְּרְצוֹן, בְּשִׁמְחָה, וּמִתְפַּלֵּל אֶת תְּפִלָּתוֹ.

בְּתַר דְּסַיִים, זְקַפִּין כְּרוּבֵיָּא כְּמִלְקַדְמִין גְּדַפֵּיָּהוּ, וּמְזַמְרִין. כְּדִין יָדַע כְּהֵנָּא דְרַעוּתָא הוּוּ, וְעִידוֹן חִדוּתָא לְכֻלָּא, וְעַמָּא יָדַעוּן דְאַתְקַבֵּל צִלוֹתִיָּה, כְּמָה דְכְּתִיב, (ישעיה א) אִם יִהְיוּ חֲטָאִיְכֶם כְּשָׁנִים כְּשָׁלֹשׁ יָמִים וְהוּא תָב לְאַחֲרִיָּה, וְצִלֵי צִלוֹתִיָּה. זְכָאָה חוּלְקִיָּה דְכְּהֵנָּא, דְּהָא עַל יְדוּי חִידוֹ עַל חִידוֹ אֲשַׁתְּכַח הַהוּא יוֹמָא לְעֵילָא וְתַתָּא, עַל הַהִיא שְׁעַתָּא כְּתִיב, (תהלים קמד) אֲשַׁרִּי הָעֵם שְׁכָכָה לוֹ, אֲשַׁרִּי הָעֵם שְׁיִי אֵלֵהוּ. (ויקרא ט"ז) וְהִיתָה לְכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם בְּחֻדְשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּעֶשְׂרֵי לַחֹדֶשׁ תַּעֲנוּ אֶת נַפְשׁוֹתֵיכֶם וְגוֹ'. רַבִּי חֵיָּיא פִּתַח, (ישעיה כו) נִפְשֵׁי אוֹיְתִידָא בְּלִילָה אִף רוּחֵי בְּקִרְבֵי אֲשַׁחְרְדָּ וְגוֹ'. נִפְשֵׁי אוֹיְתִידָא בְּלִילָה. נִפְשֵׁי בְּלִילָה מִבְּעֵי לִיָּה, מֵאִי נִפְשֵׁי אוֹיְתִידָא. אִף רוּחֵי בְּקִרְבֵי אֲשַׁחְרְדָּ, יִשְׁחַרְדָּ מִבְּעֵי לִיָּה. אֵלָּא הִכִּי תַאנָּא, קוּדְשָׁא בְּרִידָא הוּא רוּחָא

וּנְפֹשׂא דְכִלְא, וַיִּשְׂרָאֵל אֲמַרִי נַפְשִׁי וְרוּחִי אֲנִתָּ. בְּגִין כֶּד אֲוִיתִידָ לְאֲדַבְקָא
בְּדָ, וְאַשְׁחַרְדָּ לְאַשְׁכַּחָא רְעוּתִידָ.

אַחַר שְׁסִימ, זֹקְפִים הַכְּרוּבִים כְּמוֹ מִקְדָּם אֶת כְּנַפְיָהֶם וּמִזְמָרִים. אַז
יִודַע הַכֹּהֵן שֶׁהָיָה רְצוֹן, וְעַת שֶׁמָּחָה לְכָל, וְהָעַם יוֹדְעִים שֶׁתְּפַלְתּוּ
הַתְּקַבְּלָה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (ישעיה א) אִם יִהְיֶה חֲטָאֵיכֶם כְּשָׁנִים כְּשֶׁלֶג
יִלְבִּינוּ. וְהוּא שָׁב לְאַחֲרָיו וּמִתְפַּלֵּל תְּפִלְתּוֹ. אֲשֶׁרִי חִלְקוּ שֶׁל הַכֹּהֵן,
שֶׁהָרִי עַל יָדוֹ שֶׁמָּחָה עַל שֶׁמָּחָה נִמְצְאָת בְּאוֹתוֹ יוֹם לְמַעֲלָה וּלְמַטָּה. עַל
אוֹתָהּ שְׁעָה כְּתוּב, (תהלים קמד) אֲשֶׁרִי הָעַם שֶׁכָּכָה לוֹ אֲשֶׁרִי הָעַם שֶׁהִ'
אֶלְהִיו. וְהִיָּתָה לְכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם בַּחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּעֶשְׂרֵי לַחֲדָשׁ תַּעֲנֶנּוּ
אֶת נַפְשֵׁתֵיכֶם וְגוֹי'. רַבִּי חֲזִיא פְּתַח, (ישעיה כו) נַפְשִׁי אֲוִיתִידָ בְּלִילָה אֶף
רוּחִי בְּקִרְבִי אֲשַׁחְרְדָּ וְגוֹי'. נַפְשִׁי אֲוִיתִידָ בְּלִילָה, נַפְשִׁי אֲוִיתִידָ בְּלִילָה הָיָה
צְרִידָ לְהִיּוֹת! מֵהוּ נַפְשִׁי אֲוִיתִידָ? אֶף רוּחִי בְּקִרְבִי אֲשַׁחְרְדָּ, יִשְׁחַרְדָּ הָיָה
צְרִידָ לְהִיּוֹת! אֶלָּא כֶּד לְמַדְנֹ, הַקְּדוּשׁ בְּרוּדָ הוּא הוּא רוּחַ וְהַנְּפֹשׁ שֶׁל
הַכֹּל, וַיִּשְׂרָאֵל אֲמַרִים: נַפְשִׁי וְרוּחִי אֲנִתָּה. מִשּׁוּם כֶּד אֲוִיתִידָ לְדַבֵּק בְּדָ,
וְאַשְׁחַרְדָּ לְמַצָּא אֶת רְצוֹנָדָ.

דף ס"ז ע"ב

רַבִּי יוֹסִי אָמַר, בְּשַׁעֲתָא דְדָבַר נֶשׁ נְאִים בְּעַרְסִיָּה. נַפְקָא נַפְשִׁיָּהּ, סְלִקָּא
וְאַסְהִידַת בֵּיהּ בְּבַר נֶשׁ, עַל כֹּל מַה דְּעֵבַד בְּכָל יוֹמָא. גּוּפָא אָמַר לְנַפְשָׁא,
נַפְשִׁי אֲוִיתִידָ בְּלִילָה, (דף ס"ז ע"ב) אֶף רוּחִי בְּקִרְבִי אֲשַׁחְרְדָּ.

רַבִּי יוֹסִי אָמַר, בְּשַׁעֲהַ שְׁאָדָם יִשְׁוֹן בְּמַטָּתוֹ, יוֹצֵאת נַפְשׁוֹ, עוֹלָה וּמַעֲיָדָה
בְּאָדָם עַל כֹּל מַה שֶׁעָשָׂה בְּכָל הַיּוֹם. הַגּוּף אֹמֵר לְנַפְשׁוֹ: נַפְשִׁי אֲוִיתִידָ
בְּלִילָה, אֶף רוּחִי בְּקִרְבִי אֲשַׁחְרְדָּ.

דְּבַר אַחַר נַפְשִׁי אֲוִיתִידָ, אָמַרְהָ כְּנִסְת יִשְׂרָאֵל קָמִי קוּדְשָׁא בְּרִידָ הוּא, נַפְשִׁי
אֲוִיתִידָ בְּלִילָה, בְּעוֹד דְּאָנָּא בְּגָלוּתָא בִּינִי עַמְמִיָּא, וּמִנִּיעָא נַפְשִׁי מִכָּל
בִּישְׁתָּא (נ"א וְרוּינָא נַפְשִׁי מִכָּל פִּיסְתָּא) דִּיקוּטְרָא בִּנִי עַמְמִיָּא, נַפְשִׁי אֲוִיתִידָ, בְּגִין
לְאַתְבָּא לְאַתְרִי. אֶף רוּחִי בְּקִרְבִי אֲשַׁחְרְדָּ, כְּלוּמַר, אֶף עַל גַּב דְּאִינוּן
מְשַׁעֲבָדִין לְבָנִי, בְּכָל שַׁעֲבוּדָא, רוּחָא קְדִישָׁא לָא אֲתַעְדִי מִנְאִי, בְּגִין לְמַשְׁחַר
לָדָ, וּלְמַעַבְדַּ פְּקוּדִידָ.

דְּבַר אַחַר נַפְשִׁי אֲוִיתִידָ - אָמַרְהָ כְּנִסְת יִשְׂרָאֵל לְפָנֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּדָ הוּא:
נַפְשִׁי אֲוִיתִידָ בְּלִילָה, בְּעוֹד שְׁאָנוּ בְּגָלוּת בֵּין הָעַמִּים, וּמִנוּעָה נַפְשִׁי מִכָּל

רע (ושבעה נפשי מכל הבזיונות) שְׁקִשׁוּרָה בֵּין הָעַמִּים, נִפְשֵׁי אֹוִיתָךְ, כְּדֵי לְשׁוֹב לְמִקּוּמִי. אֵף רוּחִי בְּקִרְבִּי אֲשַׁחֲרֶךָ, כְּלוּמֵר, אֵף עַל גֵּב שְׁהִם מְשַׁעֲבָדִים אֶת בְּנֵי בְּכָל שְׁעֵבֹוד, רוּחַ הַקֹּדֶשׁ לֹא זָזָה מִמְּנִי כְּדֵי לְשַׁחַר אוֹתָךְ וּלְעֲשׂוֹת מְצׁוֹתֶיךָ.

רבי יצחק אָמר, אָמְרוּ יִשְׂרָאֵל קָמִי קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּעוֹד דְּנִפְשֵׁי בִי, אֹוִיתֶיךָ בְּלִילָה. מֵאִי טַעֲמָא בְּלִילָה, אֵלָא בְּגִין דְּהָאִי נִפְשׁ בְּהָאִי שְׁעֵתָא, אֲצִטְרִיךְ לְחַמְדָּא לָךְ. אֵף רוּחִי בְּקִרְבִּי אֲשַׁחֲרֶךָ, כְּדֵי אֲתַעֲרַב בִּי רוּחָא קֳדִישָׁא, אֲשַׁחֲרֶךָ בְּאֲתַעֲרוּתָא לְמַעַבְדַּ רְעוּתָךְ.

רבי יצחק אָמר, אָמְרוּ יִשְׂרָאֵל לְפָנֵי הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא: בְּעוֹד שְׁנִפְשֵׁי בִי, אֹוִיתָךְ בְּלִילָה. מָה הַטַּעַם בְּלִילָה? אֵלָא מְשׁוּם שְׁהִנְפֹשׁ הִזוּ בְּשַׁעָה הִזוּ צְרִיכָה לְחַמְדָּא אוֹתָךְ. אֵף רוּחִי בְּקִרְבִּי אֲשַׁחֲרֶךָ, כְּאֲשֶׁר מִתְעוֹרְרַת בִּי רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, אֲשַׁחֲרֶךָ בְּהִתְעוֹרְרוֹת לְעֲשׂוֹת רְצוֹנָךְ.

כִּי כְּאֲשֶׁר מְשַׁפְּטִיךָ לְאַרְצָא בְּזִמְנָא דְּמִשְׁפָּט נַחִית בְּאַרְעָא, לְבִשְׁמָא עֲלָמָא, כְּדִין צְדָק לְמַדּוּ יוֹשְׁבֵי תַבְל. כְּלוּמֵר יְכַלִּין לְמַסְבַּל דִּינָא דְּצְדָק, וְלֹא יִשְׁתַּצִּי עֲלָמָא מִנִּיהּ. אֵימַתִּי צְדָק לְמַדּוּ יוֹשְׁבֵי תַבְל, כְּאֲשֶׁר מְשַׁפְּטִיךָ לְאַרְצָא. רַבִּי חִזְקִיָּה אָמר, נִפְשֵׁי אֹוִיתֶיךָ בְּלִילָה, דָּא כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל. אֵף רוּחִי בְּקִרְבִּי אֲשַׁחֲרֶךָ, דָּא קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא.

כִּי כְּאֲשֶׁר מְשַׁפְּטִיךָ לְאַרְצָא, בְּזִמְנָא שְׁהַמְשַׁפֵּט יוֹרְדָא לְאַרְצָא לְבִשְׁמָא אֶת הָעוֹלָם, אַז צְדָק לְמַדּוּ יוֹשְׁבֵי תַבְל. כְּלוּמֵר, יְכַלִּים לְסַבַּל אֶת הַדִּין שֶׁל צְדָק, וְלֹא יִשְׁמַד הָעוֹלָם מִמֶּנּוּ. מַתִּי צְדָק לְמַדּוּ יוֹשְׁבֵי תַבְל? כְּאֲשֶׁר מְשַׁפְּטִיךָ לְאַרְצָא. רַבִּי חִזְקִיָּה אָמר, נִפְשֵׁי אֹוִיתָךְ בְּלִילָה - זֶה כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל. אֵף רוּחִי בְּקִרְבִּי אֲשַׁחֲרֶךָ - זֶה הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא.

רַבִּי אַבָּא הוּהוּ יְתִיב קָמִיהּ דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, קָם רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּפִלְגּוֹ לִילְגָא, לְמַלְעֵי בְּאוּרֵייתָא. קָמוּ רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי אַבָּא עִמִּיהּ. פָּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמר, (תהלים מב) כְּאִיל תַּעֲרוֹג עַל אֶפְיָקִי מִיָּם כִּן נִפְשֵׁי תַעֲרוֹג אֵלַיךְ אֱלֹהִים. הָאִי קָרָא אוּקְמוּהָ חֲבַרְיָא, זְכַאִין אֵינוֹן יִשְׂרָאֵל מִכָּל עַמִּין, דְּקוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא יְהִב לֹון אוּרֵייתָא קֳדִישָׁא, וְאוּרֵייתָא לֹון נְשַׁמְתִּין קֳדִישִׁין מֵאַתְרָא קֳדִישָׁא, בְּגִין לְמַעַבְדַּ פְּקוּדוּי, וְלֹא שְׁתַּעֲשַׁעָא בְּאוּרֵייתָא, דְּכָל מָאן דְּאֲשַׁתְּעַשַׁע בְּאוּרֵייתָא, לֹא דְחִיל מִכָּלָא. דְּכַתִּיב, (תהלים קיט) לוּלִי תוֹרַתְךָ שְׁעֲשׂוּעִי אַז אֲבַדְתִּי בְּעֵינַי.

רבי אבא הִיהָ יוֹשֵׁב לְפָנָי רַבִּי שְׁמַעוֹן. קָם רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּחֻצוֹת הַלְיָלָה לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה. קָמוּ רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי אֲבָא עִמּוֹ. פָּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, (תהלים מב) כָּאֵיל תַּעֲרֹג עַל אֲפִיקַי מִיָּם כִּן נַפְשִׁי תַּעֲרֹג אֶלֶיךָ אֱלֹהִים. הַפְּסוֹק הַזֶּה פִּרְשׁוּהוּ הַחֲבָרִים, אֲשֶׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל מְכַל הָעַמִּים, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נָתַן לָהֶם תּוֹרָה קְדוּשָׁה וְהוֹרִישׁ לָהֶם נְשֻׁמוֹת קְדוּשׁוֹת מִמְּקוֹם קְדוֹשׁ כְּדִי לַעֲשׂוֹת מִצְוֹתָיו וּלְהַשְׁתַּעֲשֵׁעַ בַּתּוֹרָה. שְׁכַל מִי שֶׁמְשַׁתַּעֲשֵׁעַ בַּתּוֹרָה, לֹא פוֹחַד מְכַל, שְׁכָתוֹב (תהלים קיט) לוֹלֵי תוֹרָתְךָ שְׁעֲשֵׂעִי אֲזִי אֲבַדְתִּי בְעֵנָי.

דף ס"ח ע"א

מֵאֵן אֵינּוֹן שְׁעֲשׂוּעֵי. אֲוֹרֵייתָא. דְּאֲוֹרֵייתָא שְׁעֲשׂוּעִים אֶקְרִי, דְּכָתִיב, (משלי ח) וְאֶהְיָה שְׁעֲשׂוּעִים יוֹם יוֹם. וְדָא הוּא דְתַנִּינֵן, קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אֶתִּי לְאֲשַׁתַּעֲשֵׁעַ עִם צְדִיקָיָא בְּגִנְתָּא דְעֵדֶן. מֵאִי לְאֲשַׁתַּעֲשֵׁעַ. בְּגִין לְמַחְדֵּי בְּהוּ. דְתַנִּינֵן, זְכָאִין אֵינּוֹן צְדִיקָא, דְכָתִיב בְּהוּ, (ישעיה נח) אֲזִי תִתְעַנֵּג עַל יְיָ, בְּגִין לְאֲתַעֲנֵגָא מֵהָהוּא שְׁקִיּוֹ דְנַחְלָא, כְּמָה דְאֶתְ אֲמַר (ישעיה נח) וְהִשְׁבִּיעַ בְּצַחְצְחוֹת נַפְשֵׁךְ. כְּבִיכּוֹל, קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא מְשַׁתַּעֲשֵׁעַ בְּהוּ, מֵהָהוּא שְׁקִיּוֹ דְנַחְלָא, דְמִתְעַנֵּגִי בְּהוּ צְדִיקָיָא. וְעַל דָּא אֶתִּי לְאֲשַׁתַּעֲשֵׁעַ עִם צְדִיקָיָא. וְכַל מֵאֵן דְאֲשַׁתַּדַּל בְּאֲוֹרֵייתָא, זְכִי לְאֲשַׁתַּעֲשֵׁעַ עִם (דף ס"ח ע"א) צְדִיקָיָא, מֵהָהוּא שְׁקִיּוֹ דְנַחְלָא.

מִי הֵם שְׁעֲשֵׁעִי? תּוֹרָה. שֶׁהַתּוֹרָה נִקְרָאת שְׁעֲשׂוּעִים, שְׁכָתוֹב (משלי ח) וְאֶהְיָה שְׁעֲשׂוּעִים יוֹם יוֹם. וְזֶהוּ שְׁשֻׁנֵנוּ שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בָּא לְהַשְׁתַּעֲשֵׁעַ עִם הַצְּדִיקִים בְּגֵן עֵדֶן. מַה זֶה לְהַשְׁתַּעֲשֵׁעַ? כְּדִי לְשַׂמַּח עַמָּהֶם, שְׁשֻׁנֵנוּ, אֲשֶׁרֵי הַצְּדִיקִים, שְׁכָתוֹב בְּהֵם (ישעיה נח) אֲזִי תִתְעַנֵּג עַל ה', כְּדִי לְהַתְעַנֵּג מֵאוֹתָהּ הַשְּׁקָאָה שֶׁל הַנַּחַל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְהִשְׁבִּיעַ בְּצַחְצְחוֹת נַפְשֵׁךְ. כְּבִיכּוֹל מְשַׁתַּעֲשֵׁעַ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּהֵם מֵאוֹתָהּ הַשְּׁקָאָה הַנַּחַל שֶׁבָּהּ מִתְעַנֵּגִים הַצְּדִיקִים, וְעַל כֵּן בָּא לְהַשְׁתַּעֲשֵׁעַ עִם הַצְּדִיקִים. וְכַל מִי שֶׁמְשַׁתַּדַּל בַּתּוֹרָה, זוֹכֵה לְהַשְׁתַּעֲשֵׁעַ עִם הַצְּדִיקִים מֵאוֹתָהּ הַשְּׁקָאָה הַנַּחַל.

רעיא מהימנא אָמַר רַעֲיָא מֵהֵימְנָא, בְּהָהוּא זְמַנָּא, אֶלֶין מַאֲרִי מִתְנִיתִין מַאֲרִי חֲכָמְתָא עֲלָאָה, מַאֲרִי קְבֵלָה, מַאֲרִי רְזִי תּוֹרָה, שְׁעֲתָא דְחִיקַת לֹון. וְהָאִי אִיהוּ דְאֶמַר כָּאֵיל תַּעֲרוֹג עַל אֲפִיקַי מִיָּם, דְּאֵינּוֹן אֲפִיקַי מִיָּם דְּאֲוֹרֵייתָא לְגַבִּי שְׁכִינְתָּא. וְלִית תּוֹרָה, אֶלָּא עִמּוּדָא דְאֲמַצְעִיתָא. דִּיהוּן אֶלֶין אֲפִיקַי מִיָּם, בְּצַעֲרָא בִּיגוּנָא בְּעֵנֵייתָא, וְאֶלֶין אֵינּוֹן חֲבָלִים צִירִין דִּיּוֹלְדָה, דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא, דְּאֶתְמַר בָּהּ, (משלי כג) וְתִגַּל יוֹלְדָתְךָ. וּבֵאֵינּוֹן חֲבָלִים, תִּהְיָ בְּצַעֲרָא דְלָחוֹן.

אמר הרועה הנאמן, באותו זמן בעלי המשנה הללו, בעלי החכמה העליונה, בעלי קבלה, בעלי רזי תורה, השעה דחוקה להם. וזהו שאמר כאיל תערג על אפיקי מים, שאותם אפיקי מים של התורה אל השכינה. ואין תורה אלא עמוד האמצעי, שיהיו אפיקי המים הללו בצער, בגיון ובעני, ואלו הם חבלים, צירים של יולדה, שהיא השכינה, שבה נאמר (משלי כג) ותגל יולדתך. ובאותם החבלים תהיה בצער שלהם.

ובאינון חבלים דצווחת בהון, אתערת שבעין סנהדרין דלעילא, עד דיתער קול דילה עד יהו"ה, ומיד (תהלים כט) קול יי' יחולל אילות, דאינון מארי מתניתין, (תהלים מה) בתולות אחריה רעותיה, בלהון יהון לון חיל פילדה ממש, בדחקין, דדחקא לון שעתא, בכמה נשיכו דיצר הרע, דחויא דנשיך לון בכמה דחקין.

ובאותם חבלים שצווקת בהם, מתעוררים שבעים סנהדרין שלמעלה, עד שיתעורר קולה עד יהו"ה, ומיד - (תהלים כט) קול ה' יחולל אילות, שהם בעלי המשנה, בתולות אחריה רעותיה, לכלם יהיה חיל פילדה ממש בדחקים שהשעה דחוקת אותם בכמה נשיכות של יצר הרע, של נחש שנושיך אותם בכמה דחקים.

בהוא זמנא אתפתחת לאולדא משיחא, בגין חבלים ודחוקים דצדיקים, ומארי מדות, ומארי רזין דאורייתא, מארי בושת וענוה, מארי יראה ואהבה, מארי חסד, אנשי חיל יראי אלהים, אנשי אמת, שונאי בצע, דדחקא לון שעתא. והאי הוא דאוקמוה מארי מתניתין, דור שבו דוד בא, אנשי חיל יסובבו מעיר לעיר ולא יחוננו, ויראי חטא ומאסו, וחקמת סופרים תסרח, ותהי האמת נעדרת, והגפן תתן פריה, והיין ביקר.

באותו זמן נפתחת להוליד את המשיח, משום החבלים והדחוקים של הצדיקים, ובעלי מדות ובעלי רזים של התורה, בעלי בשת וענוה, בעלי יראה ואהבה, בעלי חסד, אנשי חיל יראי אלהים, אנשי אמת, שונאי בצע, שדחקה אותם השעה. וזהו שבארוה בעלי המשנה, דור שבו דוד בא, אנשי חיל יסובבו מעיר לעיר ולא יחוננו, ויראי חטא ומאסו, וחקמת סופרים תסרח, ותהי האמת נעדרת, והגפן תתן פריה, והיין ביקר.

ומאינון קליון דיהיבת, דאינון שבעין, לקבל שבעין תיבין דיענד יי' ביום צרה, אתפתחת רחמה, דאיהי ב', כלילא מתרין ביתין, לאולדא ב' משיחין, ואעילת רישה בין ברפאה, דאיהו רישא דילה, עמודא דאמצעיתא. תרין שוקהא, נצח והוד, תרין נביאים. מתמן אולידת תרין משיחין. בההיא זמנא ויחשוף יערות, יתעבר נחש מעלמא (ע"כ רעיא מהימנא)

ומאותם קולות שהיא נותנת, שהם שבעים, כנגד שבעים תבות של יענד ה' ביום צרה, נפתחת רחמה, שהיא שתים, כלולה משתי ביתיים, להוליד שני משיחים, ומכניסה את ראשה בין ברפיה, שהוא הראש שלה, העמוד האמצעי. שתי שוקיה, נצח והוד, שני נביאים. משם מולידה שני משיחים. באותו זמן ויחשוף יערות, יעבר הנחש מהעולם. (עד כאן רעיא מהימנא).

תִּאנָא, כְּאִיל תַּעְרוֹג עַל אֶפְיֵקִי מִיָּם, דָּא כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל. כְּמָה דָּאֵת אָמַר,
(תהלים כב) אֵילוּתִי לְעִזְרָתִי חוֹשָׁה. תַּעְרוֹג עַל אֶפְיֵקִי מִיָּם, וְדַאי לְאֶשְׁתַּקֵּי
מִשְׁקִיו דְּמִבּוּעֵי דְנַחְלָא, עַל יְדֵי דְצַדִּיק. תַּעְרוֹג: כְּמָה דָּאֵת אָמַר, (שיר השירים
ו) לְעִרְוַת הַבּוֹשָׁם, כֹּן נִפְשֵׁי תַּעְרוֹג אֵלֶיךָ אֱלֹהִים. לְאֶשְׁתַּקֵּיָא מִנְדָּ, בְּעֵלְמָא
דִּין וּבְעֵלְמָא דְאֵתִי.

לְמַדְנוּ, כְּאִיל תַּעְרָג עַל אֶפְיֵקִי מִיָּם - זֶה כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר
אֵילוּתִי לְעִזְרָתִי חוֹשָׁה. תַּעְרָג עַל אֶפְיֵקִי מִיָּם, וְדַאי כְּדֵי לְהִשְׁקוּת
מִהִשְׁקִיָּה שֶׁל מַעֲיֵנוֹת הַנַּחַל עַל יְדֵי הַצַּדִּיק. תַּעְרָג, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (שיר ו)
לְעִרְוַת הַבּוֹשָׁם. כֹּן נִפְשֵׁי תַּעְרָג אֵלֶיךָ אֱלֹהִים, לְקַבֵּל מִמֶּךָ הִשְׁקָא
בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.

מִבּוּעֵי נַחְלָא מֵאֵן אֵינוֹן. מִבּוּעָא חַד לְעֵילָא, דְכְתִיב, (בראשית ב) וְנָהָר יוֹצֵא
מֵעֵדֶן לְהִשְׁקוּת אֶת הַגֶּן וְגו'. וּמִתַּמָּן נִגִיד וְנִפְיֵק, וּמִשְׁקֵי גִנְתָא, וְכָל אֵינוֹן
נַחְלִין, נִגִידִין וְנִפְקִין וּמִתְכַנְשִׁין בְּתַרֵּי מִבּוּעֵין, דְאֶקְרוּן נְצַח וְהוּד, וְאֵלִין
אֶקְרוּן אֶפְיֵקִי מִיָּם, בְּהֵהוּא דְרָגָא דְצַדִּיק, דְמַנְיָה נִגִיד וְנִפְיֵק וּמִשְׁתַּקֵּיָא
גִנְתָא. בְּגִין כֶּךָ אֵיל וְצַבִּי כְּחַדָּא מִשְׁתַּכְחִי, (נ"א איל וצבי אקרון עטרת ויסוד) צַדִּיק
וְצַדִּיק.

מַעֲיֵנוֹת הַנַּחַל מִי הֵם? מַעֲיֵן אַחַד לְמַעְלָה, שְׁכַתּוּב (בראשית ב) וְנָהָר יוֹצֵא
מֵעֵדֶן לְהִשְׁקוּת אֶת הַגֶּן וְגו', וּמִשָּׁם שׁוֹפֵעַ וְיוֹצֵא וּמִשְׁקָה אֶת הַגֶּן. כָּל
אוֹתָם הַנַּחְלִים שׁוֹפְעִים וְיוֹצְאִים וּמִתְכַנְסִים לְשַׁנֵּי מַעֲיֵנוֹת שְׁנִקְרָאִים
נְצַח וְהוּד, וְאֵלוֹ נִקְרָאִים אֶפְיֵקִי מִיָּם, בְּאוֹתָהּ דְרָגָה שֶׁל צַדִּיק, שְׁמַמְנוּ
שׁוֹפֵעַ וְיוֹצֵא וְנִשְׁקָה הַגֶּן. מִשׁוּם כֶּךָ אֵיל וְצַבִּי נִמְצְאִים כְּאַחַד, (איל וצבי
נקראים עטרת ויסוד) צַדִּיק וְצַדִּיק.

תִּאנָא, כְּתִיב (תהלים כט) קוֹל יְיָ יַחֲלִל אֵילוֹת, אֵילוֹת, אֵילַת כְּתִיב חֶסֶר, דָּא
אֵילוֹת הַשָּׁדָה (נ"א דא אילת דשחר). (דבר אחר אילות השדה), דְתַנְיָא, בְּפַלְגוֹת לֵילִיא,
בְּשַׁעְתָּא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָאֵל לְגִנְתָּא דְעֵדֶן לְאֶשְׁתַּעֲשַׁעָא עִם צַדִּיקֵיא,
הַאי קוֹל נְפִיק, וְכְאִיב כָּל אֵינוֹן אֵילֵתָא דְסַחְרָנִי כּוּרְסֵיא יְקִירָא קְדִישָׁא,
הַדָּא הוּא דְכְתִיב, (שיר השירים ג) שְׁשִׁים גְבוּרִים סָבִיב לָהּ. דְבַר אַחַר יַחֲלִל
אֵילוֹת, כְּמָה דָּאֵת אָמַר (איוב כו) חוֹלְלָה יְדוֹ נַחֵשׁ בְּרִיחַ. וַיַּחֲשׂוּף יַעֲרוֹת כְּמָה
דָּאֵת אָמַר. (שמואל א יב) בִּיעֲרַת הַדְּבָשׁ, וּכְתִיב (שיר השירים ה) אֶכְלֹתִי יַעֲרֵי עִם
דְּבָשִׁי, וַיִּנְקָא לָהּ כְּאֵמָא דִּינְקָא לְבָנִין.

לְמַדְנוּ, כְּתוּב קוֹל הִי יַחֲלִל אֵילוֹת. אֵילוֹת, אֵילַת כְּתוּב חֶסֶר, זֶה אֵילוֹת
הַשָּׁדָה (נ"א זו אילת השחר) (ד"א אילות השדה). אֵילוֹת הַשָּׁדָה, שְׁשִׁנֵּינוּ, בְּחַצוֹת

הַלִּילָה, בְּשָׁעָה שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִכְנָס לְגֹן עֵדֶן לְהַשְׁתַּעֲשֵׂעַ עִם
הַצַּדִּיקִים, הַקּוֹל הַזֶּה יוֹצֵא וּמְכַאֵיב לְכָל אוֹתוֹן הָאֵילוֹת שֶׁסָּבִיב הַכֶּסֶּא
הַנִּכְבָּד הַקְּדוֹשׁ, זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (שִׁיר ג) שְׁשִׁים גְּבֻרִים סָבִיב לָהּ. דָּבָר אַחֵר
יְחַלֵּל אֵילוֹת - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (אִיּוֹב כו) חֲלָלָה יָדוֹ נָחַשׁ בְּרַח. וַיִּחְשֹׁף יַעֲרוֹת,
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוּאֵל א יד) בְּיַעֲרַת הַדְּבָשׁ, וְכְתוּב (שִׁיר ה) אֶכְלֹתִי יַעֲרֵי עִם
דְּבָשִׁי, וַיִּמְיִנְקָה אוֹתָם כְּמוֹ אִם שְׁמִינְיָקָה אֶת הַבָּנִים.

אָמַר לִיָּה רַבִּי אַבְא, (ישעיה כו) נַפְשֵׁי אוֹיְתֵיךָ בַּלִּילָה אִף רוּחֵי בְּקִרְבֵי אֲשַׁחְרְךָ,
נַפְשֵׁי בַּלִּילָה מִבְּעֵי לִיָּה. אֲשַׁחְרְךָ, יִשְׁחַרְךָ מִבְּעֵי לִיָּה. אָמַר לִיָּה הֲאֵ אֹקְמוּהָ,
(בראשית כ"ג) כְּמָה דְאֵת אָמַר (אִיּוֹב יב) אֲשֶׁר בִּידוֹ נִפְשׁ כָּל חַי וְרוּחַ כָּל בֶּשֶׂר אִישׁ.

אָמַר לוֹ רַבִּי אַבְא, (ישעיה כו) נַפְשֵׁי אוֹיְתֵיךָ בַּלִּילָה אִף רוּחֵי בְּקִרְבֵי
אֲשַׁחְרְךָ. הִיָּה צָרִיךְ לְהִיּוֹת נַפְשֵׁי אוֹיְתֵיךָ בַּלִּילָה! אֲשַׁחְרְךָ?! יִשְׁחַרְךָ הִיָּה
צָרִיךְ לְהִיּוֹת! אָמַר לוֹ, הִרִי פִּרְשׁוּהָ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (אִיּוֹב יב) אֲשֶׁר בִּידוֹ נִפְשׁ
כָּל חַי וְרוּחַ כָּל בֶּשֶׂר אִישׁ.

תָּא חֲזִי נַפְשָׁא וְרוּחָא אֲשֶׁתְּמוּדַע (ס"א אשתעי) (ס"א אשתתפי) כְּחֻדָּא לְעֻלְמִין.
תָּנָא פּוֹלְחָנָא שְׁלִימָתָא דְבְּעֵי בַר נֶשׁ לְמַפְלַח לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּמָה
דְּתַנְיִן (דברים ו) וְאֶהְבֶּתְּ אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְגו'. דִּינְרַחִים לִיָּה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
רְחִימוּתָא דְנִפְשׁ מִמֶּשׁ, וְדָא הוּא רְחִימוּתָא שְׁלִימָתָא, רְחִימוּתָא דְנִפְשִׁיהָ
וְרוּחִיהָ. כְּמָה דְאֵתְדַבְּקוּ אֵלִין בְּגוּפָא, וְגוּפָא רְחִים לוֹן. (ס"א כדיו) כְּדִ יִתְדַבֵּק
בַּר נֶשׁ לְרַחֲמָא לִיָּה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, רְחִימוּתָא דְנִפְשִׁיהָ וְרוּחִיהָ,
לְאֵדְבָקָא בִּיהָ. הֲדָא הוּא דְכְּתִיב נַפְשֵׁי אוֹיְתֵיךָ בַּלִּילָה (כלומר) נַפְשֵׁי מִמֶּשׁ.

בֵּא רְאֵה, הַנִּפְשׁ וְהָרוּחַ נוֹדְעוֹת (נפגשות) (משתתפות) כְּאֶחָד לְעוֹלָמִים.
לְמַדְנוּ, עֲבוּדָה שְׁלֵמָה שְׁצָרִיךְ אָדָם לְעַבֵּד אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ
שְׁלֵמְדָנוּ וְאֶהְבֶּתְּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ, שְׂיֵאֱהָב אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶהְבֶּת
נִפְשׁ מִמֶּשׁ, וְזוּהִי אֶהְבָּה שְׁלֵמָה, אֶהְבֶּת נִפְשׁוֹ וְרוּחוֹ. כְּמוֹ שֶׁאֱלֹה
נִדְבָקִים בְּגוּף, וְהַגּוּף אוֹהֵב אוֹתָם, (א"ז) כְּדִ יִדְבֵּק אָדָם לְאֱהָב אֶת
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶהְבֶּת נִפְשׁוֹ וְרוּחוֹ לְדַבֵּק בּוֹ. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב נַפְשֵׁי
אוֹיְתֵיךָ בַּלִּילָה, (כלומר) נַפְשֵׁי מִמֶּשׁ.

אִף רוּחֵי בְּקִרְבֵי אֲשַׁחְרְךָ, אֵתְדַבְּקָא בְּדִ בְּרַחֲמֵימוּתָא סְגִיָּאָה, בַּלִּילָה. דְּבְּעֵי
בַר נֶשׁ מִרְחִימוּתָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְמִיָּקָם בְּכָל לִילָא, לְאֲשַׁתְּדַלָּא
בְּפוֹלְחָנִיהָ, עַד דִּיתַעַר צַפְרָא, וַיִּתְמַשֵּׁךְ עָלֶיהָ חוּטָא דְחֶסֶד. דְּתַנְיָא, זְכָאָה
חוֹלְקִיהָ דְהָהוּא בַר נֶשׁ דְרַחֲמֵימוּתָא דָּא רְחִים לִיָּה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְהִנְי

זכאי קשוט דמרחמין ליה לקודשא בריה הוא הכי, עלמא מתקיימא בגיניהון, ושלטין על כל גזירין קשין דלעילא ותתא. (נייא היא) (בגין דיתקיים עלמא בגיניהון)

אף רוחי בקרבי אשחרך, אתנדבק בך אהבה רבה בליה, שצריך אדם מאהבתו של הקדוש ברוך הוא לעמד בכל לילה להשתדל בעבודתו עד שיתעורר הבקר, וימשך עליו חוט של חסד. ששנינו, אשרי חלקו של אותו אדם שאוהב את הקדוש ברוך הוא אהבה כזו, וצדיקי האמת הללו שאוהבים את הקדוש ברוך הוא כך, העולם מתקיים בעבורם, ושלטים על כל הגזרות הקשות שלמעלה ולמטה. (היא) (כדי שיתקיים העולם בעבורם).

תאנא, ההוא זכאה דאתנדבק ברוחיה ונפשיה לעילא, במלכא קדישא, ברחימותא כדקא יאות. שליט בארעא דלתתא, וכל מה דגזר על עלמא אתקיים. מנא לן, מאליהו. דכתיב, (מלכים א יז) חי יי אשר עמדתי לפניו אם יהיה השנים האלה טל ומטר כי אם לפי דברי.

למדנו, אותו צדיק שנדבק ברוחו ונפשו למעלה במלך הקדוש באהבה כראוי, שולט בארץ שלמטה, וכל מה שגזר על העולם מתקיים. מנין לנו? מאליהו, שכתוב (מלכים א יז) חי ה' אשר עמדתי לפניו אם יהיה השנים האלה טל ומטר כי אם לפי דברי.

דף ס"ח ע"ב

תא חזי, בשעתא דאתיין נשמתין קדישין מעילא לתתא, ואינון זכאי עלמא משלפי להו ממלכא ומטרוניתא, זעירין אינון, דבההוא שעתא דנחית, קיימא קמי מלכא, ורעותא דמלכא לאסתכלא בה, כמה דאוקימנא, בשעתא דנשב קודשא בריה הוא רוחא בכל חילא וחילא דשמיא, כלהו חילין אתעבידו, וקיימי בקיומיהו, הדא הוא דכתיב (תהלים לג) וברוח פיו כל צבאם. ומנייהו אתעכבו עד דקודשא בריה הוא (דף ס"ח ע"ב) אחית להו לתתא.

בא ראה, בשעה שבאות הנשמות הקדושות ממעלה למטה, ואותם צדיקי העולם שולפים אותם מהמלך ומהגבירה, מעטים הם. שבאותה שעה שיורדת, עומדת לפני המלך, ורצונו של המלך להתבונן בה, כמו שבארנו, בשעה שנושב הקדוש ברוך הוא רוח בכל חיל וחיל

שֶׁל הַשָּׁמַיִם, כָּל הַחֲלִילֹת נַעֲשִׂים, וְעוֹמְדִים בְּמִקוּמָם. זֶהוּ שְׁפָתוֹב
וּבְרוּחַ פִּיּוֹ כָּל צָבָאָם. וּמִהֵן מִתְעַכְּבוֹת עַד שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מוֹרִיד
אוֹתָן לְמַטָּה.

וְתֵאנָא, מִיּוֹמָא דְאַתְבָּרִי עֲלֵמָא, קִיִּימִי קַמִּיהּ דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא,
וְאַתְעַכְּבוּ עַד דְמַטָּא זְמַנָּא לְאַחְתָּא לֹון בְּאַרְעָא, וְאַלִין שְׁלִיטוֹ לְעֵילָא וְתַתָּא,
הָדָא הוּא דְכְתִיב חִי יִי אֲשֶׁר עֲמַדְתִּי לְפָנָיו, אֲשֶׁר אֲנִי עוֹמֵד לֹא כְּתִיב, אֶלָּא
אֲשֶׁר עֲמַדְתִּי. לְבַתֵּר אֶהְדֵּר לְאַתְרֵיהּ, וְסָלִיק לְאַדְרֵיהּ, וְאַיִנוּן אֲחֲרָנִין לֹא
סָלְקִין עַד דִּימוֹתוֹן. בְּגִין דְלֹא קִיִּימוּ קוּדְסֵם לְכֹן כְּאַיִנוּן אֲחֲרָנִין. וּבְגִין כְּ
אַלְיָהוּ אֶתְעַבִּיד שְׁלִיחָא, מְלֶאכְא לְעֵילָא, וְאַלִין דִּמְתַּדְבְּקוֹן יִתִּיר לְמַלְכָּא.

וְלַמְדָּנוּ, מִיּוֹם שְׁנַבְרָא הַעוֹלָם הֵן עוֹמְדוֹת לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
וּמִתְעַכְּבוֹת עַד שְׁמַגִּיעַ הַזְּמַן לְהוֹרִיד אוֹתָן לְאַרְץ, וְאַלוֹ שׁוֹלְטוֹת לְמַעְלָה
וְלַמַּטָּה. זֶהוּ שְׁפָתוֹב חִי ה' אֲשֶׁר עֲמַדְתִּי לְפָנָיו. אֲשֶׁר אֲנִי עוֹמֵד לֹא
כְּתוּב, אֶלָּא אֲשֶׁר עֲמַדְתִּי. אַחֲרַ כְּדָ חוֹזְרֵת לְמִקוּמָהּ וְנִכְנָסֵת לְחַדְרָהּ,
וְאוֹתָן אַחֲרוֹת לֹא עוֹלוֹת עַד שְׁיִמוֹתוֹ, כִּי לֹא עֲמַדוּ קוּדְסֵם כְּאוֹתָן
הָאַחֲרוֹת. וּמִשׁוּם כְּדָ אֶלְיָהוּ נַעֲשָׂה שְׁלִיחָא, מְלֶאכְא לְמַעְלָה, וְאַלוֹ
שְׁמַתְדְּבָקִים יוֹתֵר לְמַלְכָּא.

אַשְׁכַּחְנָא בְּסַפְרָא דְאַדָּם קְדַמָּה דְכָל רוּחִין קְדִישִׁין דְלְעֵילָא, עֲבָדִין
שְׁלִיחוֹתָא, וְכִלְהוּ אֶתְיִין מֵאַתֵּר חַד. דְנִשְׁמַתְהוֹן דְצַדִּיקָיָא מִתְרִי דְרָגִין
דְכִלְיָן בְּחַד, וּבְגִין כְּדָ סָלְקִין יִתִּיר, וְדַרְגִיָּהוֹן יִתִּיר, וְהַכִּי הוּא. וְכָל אִינוּן
דְהוּוּ טְמִירִין תַּמּוֹן, נַחְתוּ וְסָלִיקוּ בְחֵיָהוֹן, כְּגוֹן חֲנוּךְ דְלֹא אֲשַׁתְּכַח בֵּיהּ
מִיתָה. וְהָא אוֹקִימְנָא מְלָה דָא, בְּחֲנוּךְ וְאַלְיָהוּ.

מְצִאנוּ בְּסַפְרוֹ שֶׁל אָדָם הֵרָאשׁוֹן, שְׁכָל הַרוּחוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת שְׁלַמְעֵלָה
עוֹשׂוֹת שְׁלִיחוֹת, וְכִלְן בָּאוֹת מִמְקוֹם אֶחָד. שְׁנִשְׁמוֹתֵיהֶם שֶׁל הַצַּדִּיקִים
הֵן מִשְׁתִּי דְרָגוֹת שְׁכִלּוֹלוֹת בְּאַחַת, וּמִשׁוּם כְּדָ עוֹלוֹת יוֹתֵר, וְדַרְגָּתוֹן
יִתְרָה, וְכְדָ זֶה. וְכָל אוֹתָן שְׁהִיוּ טְמוּנוֹת שָׁם, יִרְדּוּ וְעָלוּ בְחֵיָהוֹן, כְּמוֹ
חֲנוּךְ שֶׁלֹא נִמְצָאָה בּוֹ מִיתָה. וְהֵרִי בְּאַרְנוֹ הַדְּבַר הַזֶּה בְּחֲנוּךְ וְאַלְיָהוּ.

וְתֵאנָא מָאָה וְעֶשְׂרִין וַחֲמִשׁ אֶלְף דְרָגִין (לְצַדִּיקָיָא) לְנִשְׁמַתְהוֹן דְצַדִּיקָיָא,
סָלִיקוּ בְרַעוּתָא, עַד לֹא אֶתְבָּרִי עֲלֵמָא, דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא מְזַמְנָא לְהוּ
בְעֲלֵמָא דִין, בְּכָל דְרָא וְדָרָא, וְסָלְקִין וְטָאסִין עֲלֵמָא, וּמִתְקַשְׂרִי בְצִרוּרָא
דְחַיִי, וְזַמִּין קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לְחַדְתָּא עֲלֵמָא בְּהוּ, עֲלֵיָהוּ כְּתִיב, (ישעיה סו)
כִּי כְּאֲשֶׁר הַשָּׁמַיִם הַחֲדָשִׁים וְהָאָרֶץ הַחֲדָשָׁה וְגו'. (ויקרא ט"ז) תִּלְעַנּוּ אֶת

נפשותיכם, נפשותיכם קאמר, בגין דישראל משתכחין קמי מלכא קדישא זכאין, ויהא רעותא דלהון לגבי קודשא בריך הוא, ולא תדבקא ביה, בגין דיתכפר להו חוביהו. ועל דא, מאן דאכל ושתה בתשיעאה, ומענגא נפשה במיכלא ומשתיא, אשתכח בעשיראה ענויא דנפשא בתרין חולקין, ואשתכח כאלו אתעני תשיעאה ועשיראה. את נפשותיכם: לאכללא כלא, גופא ונפשא, ולא תכנעא בהאי יומא, לאתכפרא על חוביהו.

ולמדנו, מאה ועשרים וחמשה אלף דרגות (לצדיקים) הן לנשמות הצדיקים שעלו ברצון בטורם שנברא העולם, שהקדוש ברוך הוא מזמן אותן לעולם הזה בכל דור ודור, ועולות וטסות בעולם, ונקשרות לצרור החיים. ועתיד הקדוש ברוך הוא לחדש בהן את העולם. עליהם כתוב (ישעיה ס) כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה וגו'. תענו את נפשותיכם, נפשותיכם הוא אמר, כי ישראל נמצאים צדיקים לפני המלך הקדוש, ויהיה הרצון שלהם אל הקדוש ברוך הוא ולהדבק בו כדי שיתכפר להם חטאם. ולכן, מי שאוכל ושותה בתשיעי ומענג את נפשו במאכל ובמשתה, נמצא בעשירי ענוי נפש בשני חלקים, ונמצא כאלו התענה תשיעי ועשירי. את נפשותיכם - להכליל את הכל, גוף ונפש, ולהכנע ביום הזה, כדי לכפר על חטאם.

תאנא כי ביום הזה יכפר עליכם. ביום הזה. היום הזה מבעי ליה. אלא ביום הזה דייקא, דביה אתגלי עתיקא קדישא, לכפרא על חוביהו דכלא.

למדנו, כי ביום הזה יכפר עליכם. ביום הזה?! היום הזה היה צריך להיות! אלא ביום הזה דוקא, שבו מתגלה העתיק הקדוש לכפר על חטאי כלם.

דבר אחר תענו את נפשותיכם. רבי אבא פתח ואמר, (קהלת ט) עיר קטנה ואנשים בה מעט וגו', עיר קטנה, הא אוקמוה. אבל עיר קטנה, כמה דאת אמר, (ישעיה כו) עיר עז לנו ישועה ישית חומות וחיל וגו'. וכתוב (הושע יא) ולא אבא בעיר. עיר קטנה, זעירא היא, דהיא בתראה מפלא, תתאה מכלא, שורוי רברבין, תקיפין, קדישין, עיר הקדש אקרי. ואנשים בה מעט, זעירין אינון דזכאן לסלקא לגווה, ולמשרי בה, כמה דאת אמר (תהלים כד) מי יעלה בהר יי ומי יקום במקום קדשו וגו'. ועל דא אנשים בה מעט.

דבר אחר תענו את נפשותיכם - רבי אבא פתח ואמר, (קהלת ט) עיר קטנה ואנשים בה מעט וגו'. עיר קטנה, הרי פרשוה. אבל עיר קטנה, כמו שנאמר (ישעיה כו) עיר עז לנו ישועה ישית חומות וחיל וגו'. וכתוב

(הושע יא) ולא אבוא בעיר. עיר קטנה, קטנה היא, שהיא אחרונה מהכל ותחתונה מהכל. חומותיה גדולות, חזקות, קדושות, נקראת עיר הקדש. ואנשים בה מעט, מעטים אותם שזוכים לפנס לתוכה ולשרות בה, כמו שנאמר (תהלים כד) מי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קדשו וגו'. ועל זה אנשים בה מעט.

ובא אליה מלך גדול, דא קודשא בריך הוא. לאזדווגא בה, ולמשרי בה, וסבב אותה, כמה דאת אמר (זכריה ב) ואני אהיה לה נאם יי' חומת אש סביב וגו'. ובנה עליה מצודים גדולים, דבנה שורוי, רברבין תקיפין יאאן ושפירין (ס"א מכל אבניו יקיריו) קדישין. עיר הקדש אקרי, וכל יקרא דמלכא עייל בגוה. ובגין כך, היא בלחודהא כלילא מפל עטרי דמלכא, וכל עטרי מלכא בה מתעטרין. בגין כך, ואנשים בה מעט כתיב.

ובא אליה מלך גדול - זה הקדוש ברוך הוא, להזדוג עמה ולשרות בה. וסבב אותה, כמו שנאמר (זכריה ב) ואני אהיה לה נאם ה' חומת אש סביב וגו'. ובנה עליה מצודים גדולים, שבנה חומותיה גדולים וחזקים, נאים ויפים (מכל אבנים יקרות) וקדושים. ונקראת עיר הקדש, ואת כל כבוד המלך הכניס לתוכה. ומשום כך היא לבדה כלולה מפל עטרות המלך, וכל עטרות המלך מתעטרים בה. משום כך כתוב, ואנשים בה מעט.

ומצא בה איש מסכן וחכם, הדא הוא דכתיב, (תהלים טו) נקי כפים ובר לבב. מסכן: כמה דאת אמר (שמות א) ויבן ערי מסכנות לפרעה, מתעטר בעטרין תקיפין, בעטרי אורייתא, בעטרי פקודי אורייתא דמלכא. וחכם, דזכי בה בהאי חכמה. וחכם, דהוא חכים יתיר מפלא לעינא בפולחנא דמאריה, בגין למזכי בה, ולאעלא בה. הדא הוא דכתיב, ומלט הוא את העיר בחכמתו. ומלט: כמו (שמואל א כ) אמלטה נא ואראה את אחי, (בראשית יט) אמלטה נא שמה. אוף הכא ומלט הוא את העיר בחכמתו.

ומצא בה איש מסכן (ו) חכם, זהו שכתוב נקי כפים ובר לבב. מסכן, כמו שנאמר (שמות א) ויבן ערי מסכנות לפרעה. מתעטר בעטרות חזקות, בעטרות התורה, בעטרות של מצוות תורת המלך. וחכם, שזכה בה בחכמה הזאת. וחכם, שהוא יותר חכם מכלם לעין בעבודת רבונו כדי לזכות בה ולהפנס אליה. זהו שכתוב ומלט הוא את העיר בחכמתו. ומלט, כמו (שמואל א כ) אמלטה נא ואראה את אחי, אמלטה נא שמה. אף כאן, ומלט הוא את העיר בחכמתו.

דף ס"ט ע"א

וְאָדָם לֹא זָכַר אֶת הָאִישׁ הַמְסֻכָּן הַהוּא, וְאָדָם לֹא זָכַר, לְמַעַבְד פְּקוּדֵי אִוְרֵייתָא, לְאַשְׁתַּדְּלָא בְּאוֹרֵייתָא, כִּהְהוּא גְבַר מְסֻכְנָא דְאַתְחַבֵּר בְּכֻלָּא, (דף ס"ט ע"א) בְּגִין לְמִזְכֵּי בָהּ. (קהלת ט) וְאִמְרֵתִי אֲנִי טוֹבָה חֲכָמָה מִגְבוּרָה. דְּהָא בְּהָהוּא עֲלָמָא, לֹא יְהִיבִין רְשׁוֹ לְמִיעֵל, בַּר הֵנִי זְכָאֵי קְשׁוּט, הֵנִי דְמִשְׁתַּדְּלִי בָּהּ בְּאוֹרֵייתָא יוֹמָא וְלֵילִי, וּמִתְעַטְרִי בְּפְקוּדֵי אִוְרֵייתָא בְּהָאֵי עֲלָמָא, לְמִיעֵל בְּהוּ לְעֲלָמָא דְאַתִּי.

וְאָדָם לֹא זָכַר אֶת הָאִישׁ הַמְסֻכָּן הַהוּא. וְאָדָם לֹא זָכַר, לַעֲשׂוֹת מְצוּוֹת הַתּוֹרָה, לְהַשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה כְּאוֹתוֹ אִישׁ עֲנִי שֶׁהִתְחַבֵּר בְּכֹל כְּדֵי לְזַכּוֹת בָּהּ. (קהלת ט) וְאִמְרֵתִי אֲנִי טוֹבָה חֲכָמָה מִגְבוּרָה. שְׁהֵרִי בְּאוֹתוֹ עוֹלָם לֹא נוֹתְנִים רְשׁוֹת לְהַכְנִס, פֶּרֶט לְאוֹתָם צְדִיקֵי אֲמֵת, אֵלּוּ שְׁמִשְׁתַּדְּלִים בַּתּוֹרָה יָמִים וְלַיְלֹת, וּמִתְעַטְרִים בְּמְצוּוֹת הַתּוֹרָה בְּעוֹלָם הַזֶּה לְהַכְנִס בָּהֶם לְעוֹלָם הַבָּא.

וְחֲכָמַת הַמְסֻכָּן בְּזוּיָהּ וּדְבָרֵי אֵינָם נִשְׁמָעִים. דְּהָא בְּנֵי נֶשֶׁא לֹא מְסַתְּפְלִין בֵּיהּ, וְלֹא בְּעָאן לְאַתְחַבְּרָא בֵּיהּ, וְלֹא צִית לְמַלּוּי. דְּתַנָּא, כָּל מָאן דְּאַצִּית לְמַלּוּי דְּאוֹרֵייתָא, זְכָאָה הוּא בְּהָאֵי עֲלָמָא, וּכְאֵלּוּ קַבִּיל תּוֹרָה מְסִינֵי. וְאַפִּילוּ מְכַל בַּר נֶשׁ נָמִי בְּעֵי לְמִשְׁמַע מְלּוּי דְּאוֹרֵייתָא. וּמָאן דְּאַרְכִּין אוּדְנִיָּה לְקַבְּלֵיהּ, יְהִיב יְקָרָא לְמַלְכָּא קַדִּישָׁא, וְיְהִיב יְקָרָא לְאוֹרֵייתָא. עֲלֵיהּ כְּתִיב, (דברים כז) הַיּוֹם הַזֶּה נִהְיִיתָ לְעַם לִי אֱלֹהֶיךָ.

וְחֲכָמַת הַמְסֻכָּן בְּזוּיָהּ וּדְבָרֵי אֵינָם נִשְׁמָעִים. שְׁהֵרִי בְּנֵי אָדָם אֵינָם מְסַתְּפְלִים עָלָיו, וְלֹא רוֹצִים לְהִתְחַבֵּר עִמּוֹ וּלְהַקְשִׁיב לְדְבָרָיו. שְׁלַמְדָּנוּ, כָּל מִי שֶׁמְקַשֵּׁב לְדְבָרֵי הַתּוֹרָה, אֲשֶׁרֵינוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה, וּכְאֵלּוּ קַבִּיל תּוֹרָה מְסִינֵי. וְאַפִּילוּ מְכַל אָדָם גַּם כֵּן צְרִיךְ לְשַׁמַּע דְּבָרֵי תּוֹרָה. וּמִי שֶׁמְרַכֵּין אֲזָנָיו כְּנִגְדּוֹ, נוֹתֵן כְּבוֹד לְמַלְכֵךְ הַקְּדוֹשׁ וְנוֹתֵן כְּבוֹד לַתּוֹרָה. עֲלָיו כְּתוּב, הַיּוֹם הַזֶּה נִהְיִיתָ לְעַם לְה' אֱלֹהֶיךָ.

תַּאנָּא, יוֹמָא חַד הוּוּ אֲזֵלִי חַבְרֵיָא עַמִּיָּה דְרַבִּי שְׁמַעוֹן, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, חֲמִינָא אֵלִין עַמִּין כְּלָהוּ עֲלָאֵי, וְיִשְׂרָאֵל תַּתְּאֵי מְכַלְהוּ, מָאֵי טַעְמָא. בְּגִין דְּמַלְכָּא אֲשֶׁדֶר מְטְרוֹנִיתָא מִינָהּ, וְאַעִיל אֲמָהוּ בְּאַתְרָהּ (כלומר שפחה). כְּמָה דְּאַתָּ אָמַר, (משלי ט) תַּחַת שְׁלֹשׁ רְגָזָה אֲרָץ וְגו'. תַּחַת עֶבֶד כִּי יִמְלוֹךְ וְגו'. וְשִׁפְחָה כִּי תִירֶשׁ גְּבִירָתָהּ. מָאן שְׁפַחָה. הִיא כְּתָרָא נוּכְרָאָה, דְּקֻטֵּל קוּדְשָׁא

בְּרִיךְ הוּא בּוֹכֵרָא דְלֵהוֹן בְּמַצְרִים. דְּכָתִיב (שמות יא) עַד בְּכוֹר הַשְּׁפָחָה אֲשֶׁר
אֲחֵר הָרְחִים. אֲחֵר הָרְחִים הֵוֹת יִתְבָּא בְּקַדְמֵיתָא, וְהַשְּׁתָּא, הַאי שְׁפָחָה
תִּירֵשׁ גְּבִירְתָּהּ.

לְמַדְנוּ, יוֹם אֶחָד הָיוּ הוֹלְכִים הַחֲבָרִים עִם רַבִּי שְׁמַעוֹן. אָמַר רַבִּי
שְׁמַעוֹן, רְאִיתִי שְׁהַעֲמִים הִלְלוּ כָּלֶם עֲלִיוֹנִים, וַיִּשְׂרְאֵל תַּחְתּוֹנִים
מִכָּלֶם. מָה הִטְעַם? מְשׁוּם שְׁהַמְלִיךְ שְׁלַח מִמֶּנּוּ אֶת הַגְּבִירָה, וְהַכְּנִיס
אִמָּה בְּמִקּוּמָה (כְּלוּמַר שְׁפָחָה), כְּמוֹ שְׁנֵאמַר, (משלי ל) תַּחַת שְׁלוֹשׁ רְגָזָה אֶרֶץ
וְגו'. תַּחַת עֶבֶד כִּי יִמְלוֹךְ וְגו'. וְשְׁפָחָה כִּי תִירֵשׁ גְּבִירְתָּהּ. מִי הַשְּׁפָחָה?
זוּהִי כֶּתֶר הַנְּכָרִי, שְׁהַרְגַּהּ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הַבְּכוֹר שְׁלֵהֶם בְּמַצְרִים,
שְׁפָתוֹב (שמות יא) עַד בְּכוֹר הַשְּׁפָחָה אֲשֶׁר אֲחֵר הָרְחִים. אֲחֵר הָרְחִים הַיָּא
הֵיִתָּה יוֹשֶׁבֶת בְּרֵאשׁוֹנָה, וְעַכְשָׁו הַשְּׁפָחָה הַזֹּו תִירֵשׁ גְּבִירְתָּהּ.

בְּכָה רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, מִלְּכָא בְּלָא מְטְרוֹנִיתָא, לָא אַקְרִי מִלְּכָא. מִלְּכָא
דְּאֵתְדַבֵּק בְּשְׁפָחָה בְּאִמָּהוּ דְּמְטְרוֹנִיתָא, אֵן הוּא יִקְרָא דִּילֵיהּ. וְזַמִּינָא קְלָא
לְבַשְׂרָא לְמְטְרוֹנִיתָא, וְלִימָא (זכריה ט) גִּילִי מְאֹד בֵּת צִיּוֹן הָרִיעִי בֵּת יְרוּשָׁלַם
ס הֵנָּה מִלְּכָךְ יבֵא לָךְ צְדִיק וְנוֹשֶׁע הוּא. כְּלוּמַר, צְדִיק הוּא נוֹשֶׁע, בְּגִין דְּהוּהוּ
רְכִיב עַד הַשְּׁתָּא בְּאֵתֵר דְּלָאוּ דִּילֵיהּ, בְּאֵתֵר נּוֹכְרָאָה, וַיִּנְיֵק לֵיהּ.

בְּכָה רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, מְלִיךְ בְּלִי גְבִירָה לָא נִקְרָא מְלִיךְ. מְלִיךְ שְׁנֵדְבֵק
בְּשְׁפָחָה, בְּאִמָּה (שלה) שְׁל הַגְּבִירָה, אִיפָה כְּבוֹדוֹ? וְעַתִּיד קוּל לְבַשְׂרָא
לְגְבִירָה וְלוּמַר: (זכריה ט) גִּילִי מְאֹד בֵּת צִיּוֹן הָרִיעִי בֵּת יְרוּשָׁלַם הֵנָּה
מִלְּכָךְ יבֵא לָךְ צְדִיק וְנוֹשֶׁע הוּא. כְּלוּמַר, צְדִיק הוּא נוֹשֶׁע, כִּי הֵיִתָּה רוֹכֵב
עַד עַכְשָׁו בְּמִקּוּם שְׂאִינוּ שְׁלוֹ, בְּמִקּוּם נְכָרִי, וַיִּמְיֵנִק אוֹתוֹ.

וְעַל דָּא כְּתִיב עֲנִי וְרוֹכֵב עַל חֲמוֹר, עֲנִי (דלא) הוּהוּ בְּקַדְמֵיתָא, וְרוֹכֵב עַל חֲמוֹר,
כְּמָה דְּאוּקִימָנָא, אִינוּן כְּתָרִין תַּתְּאִין דְּעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה, דְּקָטִיל
קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בּוֹכֵרָא דְלֵהוֹן בְּמַצְרִים, הֵדָּא הוּא דְּכָתִיב, (שמות יא) וְכָל
בְּכוֹר בְּהֵמָה, וְהָא אוּקִימָנָא מְלִי. כְּבִיכּוֹל צְדִיק וְנוֹשֶׁע הוּא, הוּא וְדָאִי יִתִּיר
מִכָּלֶם. בְּגִין דְּעַד הַשְּׁתָּא שְׂאִרִי צְדִיק בְּלָא צְדִיק. וְהַשְּׁתָּא דִּיזְדוּגוֹן כְּחֵדָּא,
צְדִיק וְנוֹשֶׁע הוּא, דְּהָא לָא יִתִּיב בְּסִטְרָא אַחְרָא. תְּאֵנָא, (ישעיה נז) הַצְדִיק
אֲבָד וְאִין אִישׁ שָׁם עַל לֵב וְגו', הַאי קְרָא קְשִׁיָּא, הַצְדִיק אֲבָד, נֶאֱבָד מִבְּעִי
לֵיהּ, מַהוּ אֲבָד. אֶלָּא אֲבָד מִמֶּשׁ, וּמַאי אֲבָד. אֲבָד לְמְטְרוֹנִיתָא, וְאֵתְדַבֵּק
בְּאֵתֵר אַחְרָא, דְּאִקְרִי שְׁפָחָה.

וְעַל זֶה כְּתוּב עֲנִי וְרוֹכֵב עַל חֲמוֹר. עֲנִי (שלה) הֵיִתָּה בְּרֵאשׁוֹנָה, וְרוֹכֵב עַל
חֲמוֹר, כְּמוֹ שְׁבַאֲרֵנוּ, אוֹתָם כְּתָרִים תַּחְתּוֹנִים שְׁל עַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוּדָה

זָרָה שֶׁהָרַג הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הַבְּכוֹר שֶׁלָּהֶם בְּמִצְרַיִם. זֶהוּ שְׁכַתוֹב (שְׁמוֹת י"א) וְכָל בְּכוֹר בְּהֵמָה, וְהָרִי בְּאֲרָנוּ הַדְּבָרִים. כְּבִיכּוֹל צַדִּיק וְנוֹשֵׁעַ הוּא, הוּא וְדָאֵי יוֹתֵר מֵהַכֹּל. כִּי עַד עַכְשָׁו שְׂרוּי צַדִּיק בְּלִי צָדֵק. וְעַכְשָׁו שְׂיִזְדוּגוּ כְּאַחַד, צַדִּיק וְנוֹשֵׁעַ הוּא, שֶׁהָרִי אֵינוֹ יוֹשֵׁב בְּצַד הָאֲחֵר. לְמַדְנוּ, (ישעיה נ"ז) הַצַּדִּיק אֲבָד וְאֵין אִישׁ שֶׁסָּם עַל לֵב וְגו'. פָּסוּק זֶה קָשָׁה. הַצַּדִּיק אֲבָד?! נֶאֱבָד הִיָּה צָרִיד לְהִיּוֹת! מַה זֶה אֲבָד? אֵלָּא אֲבָד מִמֶּשׁ. וְכֵּן אֲבָד? אֲבָד לְגַבִּירָה, וְנִדְבַק בְּמִקּוֹם אֲחֵר, שֶׁנִּקְרָא שְׁפָחָה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק לְרַבִּי שְׁמַעוֹן, אֵי נִיחָא קָמִי דְמַר, הָא דִּתְנִינָן, דְכַתִּיב (משלי י) וְצַדִּיק יִסוּד עוֹלָם, מֵאֵן דְאָמַר, דְעַל שְׁבַעָה קִיּוּמִין קִיּוּמָא עֲלָמָא. וּמֵאֵן דְאָמַר, עַל חַד קִיּוּמָא עֲלָמָא, הִיָּךְ מִתִּישְׁבֹּן מְלִי. אָמַר לֵיהּ, כֹּלָּא מְלָה חַד הוּא, דְהָא ז' אֵינוֹן וּבִהוּ אֵית חַד קִיּוּמָא, דְאִקְרִי צַדִּיק, וְקִיּוּמִי עֲלֵיהּ, וְעֲלָמָא בְּהָאֵי אֲתַקִּימָא. וְכַד אֲתַקִּימָא עֲלָמָא עֲלֵיהּ, כֹּלָּו אֲתַקִּימָא עַל כְּלָהוּ שְׁבַעָה. וְעַל דָּא כְּתִיב, וְצַדִּיק יִסוּד עוֹלָם. וְהָא אוֹקִימָנָא מְלִי בְכַמָּה אֲתֵר.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק לְרַבִּי שְׁמַעוֹן, אִם נוֹחַ לְפָנֵי מוֹרִי, זֶה שְׁשָׁנִינוּ שְׁכַתוֹב (משלי י) וְצַדִּיק יִסוּד עוֹלָם, יֵשׁ מִי שְׁאֹמֵר שְׁעַל שְׁבַעָה עֲמוּדִים עוֹמֵד הָעוֹלָם, וְיֵשׁ מִי שְׁאֹמֵר עַל עֲמוּד אֶחָד עוֹמֵד הָעוֹלָם, אֵיךְ הַדְּבָרִים מִתְּשַׁבְּבִים? אָמַר לוֹ, הַכֹּל הוּא דְבָר אֶחָד, שֶׁהָרִי שְׁבַעָה הֵם, וּבְהֵם יֵשׁ עֲמוּד אֶחָד שְׁנִקְרָא צַדִּיק, וְעוֹמְדִים עֲלָיו, וְהָעוֹלָם מִתְּקַיֵּם עַל זֶה. וְכִשְׁהָעוֹלָם מִתְּקַיֵּם עֲלָיו, כֹּלָּו שְׁהִתְקַיֵּם עַל כָּל הַשְּׁבַעָה, וְעַל כֵּן כְּתוּב וְצַדִּיק יִסוּד עוֹלָם, וְהָרִי בְּאֲרָנוּ אֶת הַדְּבָרִים בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת.

וְתַנְיָא, הָאֵי שְׁפָחָה זְמִינָא לְשַׁלְטָאָה בְּאַרְעָא קְדִישָׁא דְלְתַתָּא, כְּמָה דְהוֹת מְטְרוֹנִיתָא שְׁלְטָא בְּקַדְמִיתָא, דְכַתִּיב (ישעיה א) צִדְקָא יִלִּין בְּהָ, וְהַשְׁתָּא שְׁפָחָה כִּי תִירֵשׁ גְּבִירְתָּהּ בְּכֹלָּא. וְזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִידָה הוּא, לְאַתְבָּא לְמְטְרוֹנִיתָא לְאַתְרָהּ אֶתְרָהּ בְּקַדְמִיתָא, וְכַדִּין מִמָּאן הוּא חֲדוּתָא, הוּי אֵימָא חֲדוּתָא דְמִלְכָּא, וְחֲדוּתָא דְמְטְרוֹנִיתָא. חֲדוּתָא דְמִלְכָּא, בְּגִין דִּיתוּב לָהּ וְיִתְפָּרֵשׁ מִשְׁפָּחָה, כְּדָקָא אֵמִינָא. וְחֲדוּתָא דְמְטְרוֹנִיתָא, בְּגִין דִּיתוּב לְאַזְדוּגָא בְּמִלְכָּא, הִדָּא הוּא דְכַתִּיב גִּילִי מְאֹד בֵּת צִיּוֹן וְגו'.

וְלְמַדְנוּ, הַשְּׁפָחָה הַזֹּאת עֲתִידָה לְשַׁלֵּט בְּאַרְצָהּ הַקְדוּשָׁה שְׁלִמְטָה, כְּמוֹ שֶׁהִיָּתָה הַגְּבִירָה שׁוֹלְטָת בְּרָאשׁוֹנָה, שְׁכַתוֹב צִדְקָא יִלִּין בְּהָ, וְעַכְשָׁו שְׁפָחָה כִּי תִירֵשׁ גְּבִירְתָּהּ, בְּכֹל. וְעֲתִיד הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַשִּׁיב אֶת הַגְּבִירָה לְמִקּוּמָהּ כְּבְרָאשׁוֹנָה, וְאֵז שֶׁל מִי הִיא הַשְּׁמִחָה? הוּי אוֹמֵר, שְׁמִחַת הַמְּלָךְ וְשְׁמִחַת הַגְּבִירָה. שְׁמִחַת הַמְּלָךְ, מִשּׁוּם שֶׁיִּשְׁיֵב אוֹתָהּ

וַיִּפְרֹד מִן הַשִּׁפְחָה כָּפִי שְׁאֲמַרְנוּ. וְשִׁמַּחַת הַגְּבִירָה, כִּי תִשׁוּב לְהַזְדַּוֵּג עִם הַמֶּלֶךְ. זֶהוּ שְׁפָתוֹב גִּילִי מְאֹד בֵּת צִיּוֹן וְגוֹ'.

דף ס"ט ע"ב

תָּא חֲזִי, כְּתִיב וְהִיטָה זֹאת לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם. וְהִיטָה לָכֶם מִבְּעֵי לֵיהּ, מֵאִי זֹאת. הָא דְאֲמַרְוּ, לְחֻקַּת עוֹלָם. בְּכָל אֲתֵר וְאֲתֵר חֻקַּת עוֹלָם אֲתִקְרִי, גְזֵרָה דְמִלְכָא, דְעֵייל כָּל נְמוּסוֹי בְּאֲתֵר דָּא, וְאֲסִתִּים לוֹן, כְּמָאן דְסִתִּים כְּלָא, בְּאֲסִקוּפָא חֲדָא. (ק"פ) חֻקַּת עוֹלָם וְדָאִי. בְּהֵאִי זֹאת (דף ס"ט ע"ב) רְשִׁים וְחֻקַּק כָּל גְּנִיזִין דִּילֵיהּ, וְכָל טְמִירִין דִּילֵיהּ. (ויקרא ט"ז) בְּחֻדְשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּעֶשְׂרֵי לְחֻדְשׁ. בְּעֶשְׂרֵי דְיִיקָא, כְּמָה דְאֹקִימְנָא. תְּעֵנוּ אֶת נַפְשׁוֹתֵיכֶם, וְדָאִי הֲכִי הוּא, וְהָא אֲתִמֵּר נַפְשׁוֹתֵיכֶם וְדָאִי. דְּהָא בְּנַפְשָׁא תִלְיָא מִלְתָּא, וּבְגִין כְּדָ, אֲכִילָה וְשִׁתְיָה מִתְּשִׁיעָאָה, יִתִּיר מִיּוֹמָא אַחְרָא. וְאִף עַל גַּב דְּהֵאִי מְלָה אֲתִמֵּר בְּגוּוֹנָא אַחְרָא, וְכִלְא שְׁפִיר, וְהֵאִי וְהֵאִי מְלָה חֲדָא, וְכָל חַד בְּאֲתֵרֵיהּ, וְהֲכִי הוּא.

בֵּא רְאָה, כְּתוּב וְהִיטָה זֹאת לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם. וְהִיטָה לָכֶם הִיָּה צְרִיךְ לְהִיּוֹת! מַה זֶה זֹאת? זֶה שְׁאֲמַרְנוּ, לְחֻקַּת עוֹלָם. בְּכָל מְקוֹם וּמְקוֹם חֻקַּת עוֹלָם נִקְרָאת, גְזֵרַת הַמֶּלֶךְ, שְׁמִכְנִיס אֶת כָּל הַנְּהַגוֹתָיו בְּמְקוֹם הַזֶּה וּמִסְתִּיר אוֹתָם, כְּמוֹ שְׁמִסְתִּיר הַכֹּל בְּאוֹצָר אֶחָד. חֻקַּת עוֹלָם וְדָאִי. בְּזֹאת הַזֶּה רְשִׁים וְחֻקַּק אֶת כָּל הַגְּנִיזִים שֶׁלּוֹ וְאֶת כָּל הַמְּטֻמוֹנִים שֶׁלּוֹ. בְּחֻדְשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּעֶשְׂרֵי לְחֻדְשׁ. בְּעֶשְׂרֵי בְדִיּוֹק, כְּמוֹ שְׁבַּאֲרֵנוּ. תְּעֵנוּ אֶת נַפְשׁוֹתֵיכֶם, וְדָאִי כְּדָ זֶה, וְהֵרִי נֶאֱמַר נַפְשׁוֹתֵיכֶם וְדָאִי. שְׁהֵרִי בְּנַפְשׁ תִּלְוִי הַדְּבָר, וּמִשׁוּם כְּדָ אֲכִילָה וְשִׁתְיָה מִהַתְּשִׁיעִי יוֹתֵר מִיּוֹם אַחֵר. וְאִף עַל גַּב שְׁהַדְּבָר הַזֶּה נֶאֱמַר בְּגוּוֹן אַחֵר, וְהַכֹּל יָפָה, וְזֶה וְזֶה דְבָר אֶחָד, וְכָל אֶחָד בְּמְקוֹמוֹ, וְכְדָ זֶה.

וְתֵאֱנָא, בְּהֵאִי יוֹמָא, כָּל חִידוֹ, וְכָל נְהִירוֹ, וְכָל וּוְתִרְנוּתָא דְעֵלְמִין, כְּלָהוּ תִלְיִין בְּאִימָא עֲלָאָה, דְכָל מִבּוּעִין נְגִדִין וְנִפְקִין מִנָּה. וְכִדִּין נְהִירִין כָּל אֵינוֹן בּוּצִינִין, וְנְהִירִין בְּנְהִירוֹ בְּחֻדְוֹתָא, עַד דְמִתְבַּסֵּם כְּלָא. וְכִדִּין כָּל אֵינוֹן דִּינִין אֲשִׁתְּכּוּ בְּנְהִירוֹ, וְדִינָא לֹא אֲתַעְבִּיד, וְעַל דָּא תְּעֵנוּ אֶת נַפְשׁוֹתֵיכֶם.

וְלִמְדֵנוּ, בִּיּוֹם הַזֶּה כָּל הַשְּׁמִחָה וְכָל הָאוֹר וְכָל הַסְּלִיחָה שֶׁל הָעוֹלָמוֹת, כְּלָם תִּלְוִיִּים בְּאִם הָעֲלִיּוֹנָה, שְׁכָל הַמְּעִינוֹת שׁוֹפְעִים וְיוֹצְאִים מִמֶּנָּה, וְאִזּוּ מְאִירִים כָּל אוֹתָם מְאֹרוֹת, וּמְאִירִים בְּאוֹר וּבְשִׁמְחָה, עַד שְׁהַכֹּל

מתבשם. ואז כל אותם הדינים נמצאים באור, והדין לא נעשה, ועל כן תענו את נפשתיכם.

אמר רבי אבא, הא אוקים לה מר, מן גופא דמתניתא, לא גלו ישראל מארצם, עד שִׁכְפְּרוּ בְּקוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא. דְּכַתִּיב, (שמואל ב כ) אין לנו חלק בְּדוֹד וְלֹא נַחֲלָה בְּבֶן יִשִׁי, וְהָא אֲתָמַר. קָרָא אַחֲרִינָא אֲשִׁכְחָנָא בְּהַאי, דְּכַתִּיב, (מלכים א יב) רָאָה בֵּיתָךְ דָּוִד. אָמַר לִיה, הֲכִי הוּא וְדַאי, בֵּית דָּוִד אֲקָרִי, כְּמָה דְּכַתִּיב, (ישעיה ב) בֵּית יַעֲקֹב לְכוּ וְנִלְכָה בְּאוֹר יְיָ. בֵּית יַעֲקֹב, כְּמָה דְּאֲתָ אָמַר (ישעיה ס) וּבֵית תַּפְאָרְתִּי אֲפָאֵר. לְכוּ וְנִלְכָה בְּאוֹר יְיָ, דְּכַתִּיב, (בראשית ב) וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן, וְנָטַע הָאֵי גֶן לְאֲשִׁתְּעֶשְׂעָא בֵּיה עִם צְדִיקָיָא, דְּבִיה שְׂרַיִן.

אמר רבי אבא, הרי מורנו באר אותה מגוף המשנה - לא גלו ישראל מארצם עד שִׁכְפְּרוּ בְּקוֹדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁכַתוֹב (שמואל ב כ) אין לנו חלק בְּדוֹד וְלֹא נַחֲלָה בְּבֶן יִשִׁי, וְהָרִי נֶאֱמַר. פְּסוּק אַחַר מְצִאנוּ עַל זָה, שְׁכַתוֹב (מלכים א יא) רָאָה בֵּיתָךְ דָּוִד. אָמַר לוֹ, כֶּךָ זָה וְדַאי, בֵּית דָּוִד נִקְרָא, כְּמוֹ שְׁכַתוֹב (ישעיה ה) בֵּית יַעֲקֹב לְכוּ וְנִלְכָה בְּאוֹר ה'. בֵּית יַעֲקֹב, כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר (שם ס) וּבֵית תַּפְאָרְתִּי אֲפָאֵר. לְכוּ וְנִלְכָה בְּאוֹר ה', שְׁכַתוֹב וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן, וְנָטַע אֶת הַגֶּן הַזֶּה לְהַשְׁתַּעֲשַׁע בּוֹ עִם הַצְּדִיקִים, שְׁבוּ הֵם שְׂרוּיִים.

תאנא, כתיב אף בעשור לחדש השביעי הזה יום הכפורים הוא וגוי ועניתם את נפשתיכם. וכתוב והיתה לכם לחקת עולם בחדש השביעי וגוי. אף דכתיב, מאי קא בעי הקא. אמר ליה, למעוטא קא אתיא. דכין דאמר ועניתם את נפשתיכם בתשעה לחדש, אמר לבתר אף בעשור. אף עשור מבעי ליה, דבעשור תליא מלתא.

למדנו, כתוב אף בעשור לחדש השביעי הזה יום הכפורים הוא וגוי ועניתם את נפשתיכם. וכתוב והיתה לכם לחקת עולם בחדש השביעי וגוי. מה שכתוב אף, מה הוא רוצה כאן? אמר לו, זה בא למעט, שפיון שאמר ועניתם את נפשתיכם בתשעה לחדש, אמר (אחר כך) אף בעשור, והיה צריך להיות אף עשור! שבעשור הדבר תלוי.

אמר ליה אי הכי, (שמות יב) אף ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם, ותנין אף חלק, חציו אסור באכילת חמץ, וחציו מותר. און הקא אף בעשור לחדש, אימא דחציו אסור במלאכה (נ"א באכילה), וחציו מותר. אמר

לִיה אוֹף הָכָא בּוֹעֲנִיתֶם אֶת נַפְשׁוֹתֵיכֶם תִּלְיָא, דְּהָא עֲנוּי לָא אֲשַׁתְּכַח אֶלְא מִפְּלִגּוֹת יוֹמָא וּלְהִלָּאָה, וְשִׁפִּיר הוּא אִדְ חֵלְק בּוֹעֲנִיתֶם אֶת נַפְשׁוֹתֵיכֶם.

אָמַר לוֹ, אִם כְּד, (שמות יב) אִדְ בֵּיּוֹם הָרֵאשׁוֹן תִּשְׁבִּיתוּ שְׂאֵר מִבְּתֵיכֶם, וְשִׁנִּינוּ אִדְ - חֵלְק, חֲצִיּוֹ אֲסוּר בְּאֲכִילַת חֶמֶץ וְחֲצִיּוֹ מִתֵּר. אִף כָּאן אִדְ בְּעִשׂוֹר לְחַדְשׁ, אָמַר שְׁחֲצִיּוֹ אֲסוּר בְּמִלְאָכָה (באכילה) וְחֲצִיּוֹ מִתֵּר. אָמַר לוֹ, אִף כָּאן בּוֹעֲנִיתֶם אֶת נַפְשׁוֹתֵיכֶם זֶה תִּלְוִי, שְׁהָרִי עֲנוּי לָא נִמְצָא אֶלְא מִחֲצוֹת הַיּוֹם וְאִילָד, וְיִפָּה הוּא אִדְ חֵלְק בּוֹעֲנִיתֶם אֶת נַפְשׁוֹתֵיכֶם.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כְּתִיב, (ויקרא טז) כִּי בֵּיּוֹם הַזֶּה יִכְפֹּר עֲלֵיכֶם וְגוֹ'. אֲכַפֵּר עֲלֵיכֶם מִבְּעֵי לִיה. אֶלְא יִכְפֹּר עֲלֵיכֶם, לְאֲכַלְלָא יוֹבְלָא, דְּנִגִּיד מִבּוֹעֵי לְאֲשַׁקָּאָה בְּהַאי יוֹמָא לְכָל עֵיבָר, לְאֲרוּאָה כְּלָא, וּלְאֲשַׁקָּאָה כְּלָא. וְדָא עֲלֵיכֶם, כְּלוּמַר, בְּגִינִיכוֹן לְדַכְּאָה לְכוֹן בְּהַאי יוֹמָא, דְּכְתִיב לְפָנֵי יְיָ תִּטְהָרוּ. וְלָא יִשְׁלוּט עֲלֵיכוֹ דִּינָא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כְּתוּב כִּי בֵּיּוֹם הַזֶּה יִכְפֹּר עֲלֵיכֶם וְגוֹ'. אֲכַפֵּר עֲלֵיכֶם הִיָּה צְרִיךְ לְהִיּוֹת! אֶלְא יִכְפֹּר עֲלֵיכֶם - לְהַכְלִיל אֶת הַיּוֹבֵל שְׁשׁוּפֵעַ מִעֲיִנּוֹת לְהַשְׁקוֹת בֵּיּוֹם הַזֶּה לְכָל עֵיבָר לְרוּוֹת אֶת הַכֹּל וּלְהַשְׁקוֹת אֶת הַכֹּל. וְזֶה עֲלֵיכֶם, כְּלוּמַר עֲבוּרְכֶם, לְטַהַרְכֶם בֵּיּוֹם הַזֶּה, שְׁכַתוּב לְפָנֵי ה' תִּטְהָרוּ, וְלָא יִשְׁלַט עֲלֵיכֶם הַדִּין.

רַבִּי יְהוּדָה, אָמַר זְכָאִין אֵינּוֹן יִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲתֵרְעֵי בְּהוּ, וּבְעֵי לְדַכְּאָה לְהוּ, דְּלָא יִשְׁתַּכַּח בְּהוּ חוּבָה, בְּגִין דִּיהוּן בְּנֵי הַיְכָלִיָּה, וַיְדוּרוּן בְּהַיְכָלִיָּה. וּלְזַמְנָא דְּאֲתֵי כְּתִיב, (יחזקאל לו) וְזָרְקֵתִי עֲלֵיכֶם מִיַּם טְהוֹרִים וְגוֹ'.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, אֲשֵׁרִיהֶם יִשְׂרָאֵל שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הִתְרַצָּה בְּהֶם וְרוּצָה לְטַהַר אוֹתָם שְׁלָא יִמְצָא בְּהֶם חֲטָא, כְּדִי שְׁיִהִיּוּ בְּנֵי הַיְכָלוֹ וַיְדוּרוּ בְּהַיְכָלוֹ. וְלַעֲתִיד לְבָא כְּתוּב, (יחזקאל לו) וְזָרְקֵתִי עֲלֵיכֶם מִיַּם טְהוֹרִים וְגוֹ'.

רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (תהלים קל) שִׁיר הַמַּעֲלוֹת מִמַּעַמְקִים קָרָאתִיךָ יְיָ. תִּנְיִנּוּן, בְּשַׁעֲתָא דְּבָרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲלֵמָא, בְּעָא לְמַבְרִי בַר נֶשׁ, אֲמַלִּיךְ בְּאוּרִייתָא, אֲמַרְהָ קַמִּיָּה, תִּבְעֵי לְמַבְרִי הַאי בַר נֶשׁ, זְמִין הוּא לְמַחֲטִי קַמְךָ, זְמִין הוּא לְאֲרֻגְזָא קַמְךָ. אִי תִעְבִּיד לִיה כְּעוּבְדוּי, הָא עֲלֵמָא לָא יְכִיל לְמִיקַם קַמְךָ, כֹּל שְׁכֹן הַהוּא בַר נֶשׁ. אָמַר לִיה, וְכִי לְמַגְנָא אֲתַקְרִינָא, (שמות לד) אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֲרֻךְ אַפָּיִם.

רבי יהודה פתח, (תהלים קל) שיר המעלות ממעמקים קראתיך ה'. שנינו, בשעה שברא הקדוש ברוך הוא את העולם, רצה לברא אדם. נמלך בתורה. אמרה לפניו: תרצה לברא האדם הזה?! עתיד הוא לחטא לפניך ועתיד הוא להרגיז לפניך. אם תעשה לו כמעשיו, הרי העולם לא יוכל לעמוד לפניך, כל שכן אותו האיש. אמר לה: וכי לחנם נקראתי (שמות לד) אל רחום וחנון ארך אפים?

ועד לא ברא קודשא בריך הוא עלמא, ברא תשובה, אמר לה לתשובה, אנא בעינא למברי בר נש בעלמא, על מנת דכד יתובון לך מחוביהון, דתהוי זמינא למשבק חוביהון, ולכפרא עליהו. ובכל שעתא ושעתא תשובה זמינא לגבי בני נשא, וכד בני נשא תייבין מחוביהו, האי תשובה תבת לגבי קודשא בריך הוא, וכפר על פלא, ודינין אתכפנין, ומתבסמן כלהו, ובר נש אתדכי מחוביה.

וטרום שברא הקדוש ברוך הוא את העולם, ברא תשובה. אמר לה לתשובה: אני רוצה לברא אדם בעולם, על מנת שפשטו לך מחטאיהם, שתהיי עתידה לעזב את חטאיהם ולכפר עליהם. ובכל שעה ושעה התשובה זמינה לאנשים, וכשאנשים שבים מחטאיהם, התשובה הזו שבה לקדוש ברוך הוא, והוא מכפר על הכל, והדינים נכנעים, וכלם מתבשמים, ואדם נטהר מחטאו.

דף ע"ע"א

אימתי אתדכי בר נש מחוביה בשעתא דעאל בהאי תשובה פדקא חזי. רבי יצחק אמר, דתב קמי מלכא עלאה, וצלי (דף ע"ע"א) צלותא מעומקא דלבא, הדא הוא דכתיב ממעמקים קראתיך יי'.

מתי נטהר אדם מחטאו? בשעה שנכנס לתשובה הזו פראוי. רבי יצחק אמר, ששב לפני המלך העליון ומתפלל תפלה מעמק הלב. זהו שכתוב ממעמקים קראתיך ה'.

רבי אבא אמר, ממעמקים קראתיך יי', אתר גניז הוא לעילא, והוא עמיקא (שמות ס"ג ע"ב) דבירא, ומהאי נפקין נחלין ומבועין לכל עיבר, וההוא עמיקא דעמיקתא אקרי תשובה. ומאן דבעי לאתבא ולא תדכאה מחובוי,

בְּהַאי עוֹמְקָא אֶצְטְרִיךְ לְמִקְרֵי לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הִדָּא הוּא דְכַתִּיב
מִמַּעַמְקִים קָרְאֵתִיךְ יְיָ.

רַבִּי אָבָא אָמַר, מִמַּעַמְקִים קָרְאֵתִיךְ ה', מְקוּם גְּנוּזָה הוּא לְמַעְלָה, וְהוּא
עֵמֶק הַבְּאֵר, וּמִזֶּה יוֹצְאִים נְחָלִים וּמַעֲיָנוֹת לְכָל עֵבֶר, וְאוֹתוֹ עֵמֶק
הָעַמְמָקִים נִקְרָא תְּשׁוּבָה. וּמִי שְׂרוּצָה לְשׁוּבָה וּלְהִטָּהֵר מִחַטָּאִיו, מִהָעַמְמָק
הַזֶּה הוּא צְרִיךְ לְקָרָא לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. זֶהוּ שְׂפָתַיב מִמַּעַמְקִים
קָרְאֵתִיךְ ה'.

תְּאֵנָא, בְּשַׁעֲתָא דְהוּה בְּרַ נֶשׁ חָב קָמִי מְאָרִיָּה, וְקָרִיב קָרְבָּנִיהָ עַל מִדְּבַחָא,
וְכִהְנָא מְכַפֵּר עָלֶיהָ, וּבְעֵי בְּעוֹתִיהָ עָלֶיהָ, מִתְעַרְוִין רַחֲמֵי, וְדִינִין מִתְבַּסְּמוּן,
וּתְשׁוּבָה אָרִיק בְּרַכָּאוֹן, בְּמַבּוּעִין דְּנִגְדִין וְנִפְקִין, וּמִתְבָּרְכִין כְּלָהוּ בּוֹצִינִין
כְּחִדָּא, וּבֵר נֶשׁ אֶתְדַכִּי מִחוּבִיָּה.

לְמַדְנוּ, בְּשַׁעָה שְׁהִיהָ אָדָם חוֹטֵא לְפָנֵי רַבּוֹנוֹ וּמִקְרִיב קָרְבָּנוֹ עַל הַמִּזְבֵּחַ,
וְהִכְהוּן מְכַפֵּר עָלָיו וּמְבַקֵּשׁ בְּקִשְׁתּוֹ עָלָיו, מִתְעוֹרְרִים רַחֲמִים, וְהַדִּינִים
מִתְבַּשְׂמִים, וְהַתְּשׁוּבָה מְרִיקָה בְּרַכּוֹת בְּמַעֲיָנוֹת שְׁשׁוּפְעִים וְיוֹצְאִים,
וְכָל הַמְּאֹרוֹת מִתְבָּרְכִים כְּאַחַד, וְהָאָדָם נִטְהָר מִחַטָּאוֹ.

תָּא חַזִּי, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֶפִּיק עֶשֶׂר כְּתָרִין, עֶטְרִין קְדִישִׁין לְעִילָא,
דְּאֶתְעַטֵּר בְּהוּ, וּמִתְלַבֵּשׁ בְּהוּ, וְהוּא אֵינוֹן, וְאֵינוֹן הוּא, כְּשִׁלְהוּבָא דְאַחִידָא
בְּגוּמְרָא, וְלִית תַּמָּן פְּרוּדָא. לְקַבִּיל דְנָא, אִית עֶשֶׂר כְּתָרִין דְלָא קְדִישִׁין
לְתַתָּא, וְאֵינוֹן אֶחִידוֹן בְּזוּהֵמָא דְטוּפְרָא דְחַד עֶטְרָא קְדִישָׁא, דְאַקְרִי חֲכָמָה.
וְעַל דָּא אֶקְרוּן חֲכָמוֹת.

בָּא רָאָה, הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הוֹצִיא עֶשְׂרָה כְּתָרִים, עֶטְרוֹת קְדוּשׁוֹת
לְמַעְלָה, שְׁהִתְעַטֵּר בָּהֶם וּמִתְלַבֵּשׁ בָּהֶם, וְהוּא זֶה הֵם, וְהֵם זֶה הוּא,
כְּשִׁלְהֵבֶת הָאֲחוּזָה בְּגוּחְלָתָא, וְאִין שֵׁם פְּרוּד. כְּנִגְדָּא זֶה יֵשׁ עֶשְׂרָה כְּתָרִים
שְׂאִינִם קְדוּשִׁים לְמַטָּה, וְהֵם אֲחוּזִים בְּזוּהֵמָת הַצִּפְרוֹן שֶׁל עֶטְרָה
קְדוּשָׁה שְׁנִקְרָאת חֲכָמָה, וְעַל כֵּן נִקְרָאוּ חֲכָמוֹת.

וְתֵאֵנָא, עֶשְׂרָה זִינֵי חֲכָמוֹת אֵלִין נַחְתוּ לְעֵלְמָא. וְכִלְהוּ אֶסְתְּאָבוּ (ס"א אֶשְׁתָּאבוּ)
בְּמַצְרִים, בְּרַ מִחַד דְּאֶתְפָּשֵׁט בְּעֵלְמָא, וְכִלְהוּ זִינֵי חַרְשֵׁי אֵינוֹן, וּמִנִּיָּהוּ יַדְעֵי
מַצְרִים חַרְשִׁין, עַל כָּל בְּנֵי עֵלְמָא. וְכַד מַצְרָאִי בְּעָאן לְמַעְבַּד כְּנוּפְלִיא
בְּחַרְשֵׁיָּהוּ לְעוּבְדֵיהוֹן, הוּוּ נִפְקִי לְחַקְלָא לְטוּרֵי רְמָאִי, וְדַבְּחִין דְּבַחִין,
וְעַבְדִין גּוּמִין בְּאַרְעָא, וְסַחְרִין הֵהוּא דְמָא סוּחְרָנִיָּה דְהֵנִי גּוּמִין, וְשָׂאָר דְמָא

מתכנפי בהנהו גומין, ובשרא שוין עלייהו. וקרבין קרבניהו, לאינון זינין
בישין, ואינון זינין בישין מתכנשין ומתקרבין כחדא, ומתפייסין בהדייהו
בההוא טורא.

ולמדנו, עשרת מיני החכמות הללו ירדו לעולם, וכלם נטמאו (נשאבו)
במצרים, פרט לאחד שהתפשט בעולם, וכלם הם מיני כשפים, ומהם
ידעו המצרים כשפים על כל בני העולם. וכשהמצרים רצו לעשות
כנוס בכשפיהם למעשיהם, היו יוצאים לשדה להרים הגבוהים,
וזובחים זבחים, ועושים גמות בארץ, ומסובבים אותו הדם סביב
הגמות הללו, ושאר הדם מכנסים בגמות הללו, ושמים עליהם בשר,
ומקריבים את קרבנותיהם לאותם המינים הרעים, ואותם המינים
הרעים מתכנסים ומתקרבים כאחד, ומתפייסים עמם באותו הקר.

ישאל דהו בשעבודיהו, הו מתקרבין להו, ואולפו מנייהו, והו טעאן
בתרייהו, והיינו דכתיב כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו
וכמעשה ארץ כנען וגו', וכתיב ולא יזבחו עוד את זבחייהם לשעירים וגו'.
תאנא, בשעתא דהו מקרבין להו על גבי חקלא, והו מזמני ההוא דמא,
ומקרבי קרבניהו, הו מתכנפי כל אינון זינין בישין, וחמאן להו כגוונא
דשעירים, כלהו מליין שערא, ומודעי להו מה דאינון בעיין.

ישאל שהיו משעבדים להם, היו מתקרבים להם, ולמדו מהם, והיו
טועים אחריהם. והיינו מה שכתוב, כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם
בה לא תעשו וכמעשה ארץ כנען וגו'. וכתוב ולא יזבחו עוד את
זבחייהם לשעירים וגו'. למדנו, בשעה שהיו מקריבים להם על גבי
השדה והיו מזמנים אותו הדם ומקריבים קרבנותיהם, היו
מתכנסים כל אותם מינים רעים, ורואים אותם כמו השעירים, כלם
מלאים בשער, ומודיעים להם מה שהם רוצים.

תא חזי, יצחק מה פתיב ביה, (בראשית כז) ויגש יעקב אל יצחק אביו
וימשהו, אמר, דא לא אתעדדי (סייא הכא לא אתער), אלא מטלא דשמיא דנגיד
על ארעא. אמר רבי יוסי, ומשמני הארץ, בכלא ברביה. מאי טעמא. בגין
דחמא ליה בשערא, אמר למעבר דא, ומשמני הארץ אצטריד, ולא זוהמא
דארעא, דהאי זוהמא הוא דארעא, וכד טלא דשמיא ומגדא דארעא
מתחבראן אתעבר האי זוהמא.

בא ראה, מה פתיב ביצחק? (בראשית כז) ויגש יעקב אל יצחק אביו
וימשהו. אמר, זה לא חסר (כאן לא מתעורר), אלא מטל השמים שנוזל על

הָאָרֶץ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וּמִשְׁמֵנֵי הָאָרֶץ, בְּכֹל הוּא בְרָךְ אוֹתוֹ. מָה הַטַּעַם?
כִּי רָאָה אוֹתוֹ עִם שַׁעַר. אָמַר, שְׂכָדֵי לְהַעֲבִיר אֶת זֶה, צָרִיךְ וּמִשְׁמֵנֵי
הָאָרֶץ, וְלֹא זִהְמַת הָאָרֶץ, שֶׁהָרִי זִהְמָה הִיא שֶׁל הָאָרֶץ, וּכְשֶׁטַל הַשָּׁמַיִם
וּמְגֹד הָאָרֶץ מִתְחַבְּרִים, עוֹבְרַת הַזִּהְמָה הַזֹּאת.

אָמַר רַבִּי חֲנִיָּא, בְּתַרְיִיתָא דְאִינוּן כְּתַרִין תַּתְּאִין דְּלֹא קַדִּישִׁין הָאֵי הוּא,
הַדָּא הוּא דְכְּתִיב, (דְּבָרִים יח) וְדוֹרֵשׁ אֶל הַמֵּתִים, וְדָא הוּא עֲשִׂירָאָה דְּכֻלָּא.
דְּתַנָּיָא אָמַר רַבִּי יֶצְחָק אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, נִפְשָׁתָא דְרִשְׁיַעֲיָא אֵלִין אִינוּן
מִזִּיקִין דְּעֵלְמָא.

אָמַר רַבִּי חֲנִיָּא, הָאֲחֵרוֹן שֶׁל אוֹתָם הַכְּתָרִים הַתַּחְתּוֹנִים שְׂאִינָם
קְדוּשִׁים, זֶהוּ הוּא מַה שְּׂכָתוּב (דְּבָרִים ט) וְדוֹרֵשׁ אֶל הַמֵּתִים, וְזֶהוּ הַעֲשִׂירִי
שֶׁל הַכֹּל. שְׂלַמְדָּנוּ, אָמַר רַבִּי יֶצְחָק אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, נִפְשוֹת הַרְשָׁעִים
אֵלוֹ הֵם מִזִּיקֵי הָעוֹלָם.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אֵי הָכִי טַב לְהוּ לְחִיִּיבָא דְאֲתַעֲבָדִין מִזִּיקִין בְּעֵלְמָא, אֵן
הוּא עוֹנָשָׁא דְגִיּהָנָם. אֵן הוּא בִישָׂא דְזַמְיָנָא לְהוּ בְּהוּא עֵלְמָא. אָמַר רַבִּי
חֲנִיָּא, הָכִי תַנְיָנָן, וְהָא אוֹקִימָנָא מְלִי, נִפְשָׁתָא דְרִשְׁיַעֲיָא בְּשַׁעֲתָא דְנִפְקִין
מִעֵלְמָא, כְּמָה גְרַדִּינִי נְמוּסִין מִזְדַּמְנִי לְקַבְּלָא לְהוּ, וּלְאֵעֲלָאָה לְהוּ לְגִיּהָנָם,
וְעֵאֲלִין לְהוּ בְתַלְתַּת דִּינִין בְּכֹל יוֹמָא, בְּגִיּהָנָם. לְבַתַּר מִזְדַּוּוּגִי בְּהוּ, וְאֲזֵלִין
וְשִׂאֲטִין בְּעֵלְמָא, וּמִטְעֹן לְהוּ לְרִשְׁיַעֲיָא, לְאִינוּן דְקָא אֲסַתִּים תְּשׁוּבָה
מִקַּמֵּיהוּ. לְבַתַּר תַּיִיבִין לְהוּ לְגִיּהָנָם, וְאֲתַסְאֲבִין (נִיָּא וְאֲתַדְנֹון) תַּמָּון, וְכַךְ בְּכֹל
יוֹמָא.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אִם כֶּךָ טוֹב לְרִשְׁעִים שְׁנַעֲשִׂים מִזִּיקִים בְּעוֹלָם, אֵיפֹה
הוּא עֲנֵשׁ הַגִּיּהָנָם? אֵיפֹה הָרַע שְׂעַתִּיד לְהֵם בְּעוֹלָם הַהוּא? אָמַר רַבִּי
חֲנִיָּא, כֶּךָ שְׁנִינָן, וְהָרִי בְּאַרְנוּ אֶת הַדְּבָרִים. נִפְשוֹת הַרְשָׁעִים בְּשַׁעֲה
שְׂיוּצָאִים מִן הָעוֹלָם, כְּמָה שׁוּמְרֵי הַחֻקִּים מִזְדַּמְנִים כְּנִגְדָם וּלְהַכְנִיסָם
בְּגִיּהָנָם, וּמְכַנְיָסִים אוֹתָם בְּשַׁלְשָׁה דִּינִים בְּכֹל יוֹם בְּגִיּהָנָם. אַחַר כֶּךָ
מִזְדַּוּוּגִים עִמָם, וְהוֹלְכִים וּמְשׁוּטְטִים בְּעוֹלָם, וּמִטְעִים אֶת הַרְשָׁעִים
לְאוֹתָם שְׁנַסְתָּמָה מְלַפְנֵיהֶם הַתְּשׁוּבָה. אַחַר כֶּךָ מְשִׁיבִים אוֹתָם
לְגִיּהָנָם, וְנִטְמָאִים (וּנְדוּנִים) שָׁם, וְכַךְ בְּכֹל יוֹם.

לְבַתֵּר דְּאִזְלִין בְּהוּ, וְשֵׁאטִין בְּהוּ בְּעֵלְמָא, מְהַדְרִין לְקַבְרֵיהוּ, וְחַמְוֹן תּוֹלְעָתָא דְּגוּפָא מְנַקְרִי בְּשָׂרָא וּמִתְאַבְּלָן עֲלֵיהוּ, וְאִינוּן חַרְשִׁין הוּוּ אִזְלֵי לְבֵי קַבְרִי, וְחַרְשֵׁי בְּחַרְשֵׁיהוּ, וְעַבְדִּין חַד צִלְמָא דְּבַר נֶשׁ, וְדַבְּחִין קַמִּיה חַד צְפִירָא. לְבַתֵּר עֲאִלִין לְהַהוּא (דף ע"ע"ב) צְפִירָא, בְּהַהוּא קַבְרָא, וְהַהוּא צִלְמָא מִתְבָּרִין (ס"א מדברין) לִיה לְאַרְבַּע סְטָרִין, וּמַעְלִין לִיה לְאַרְבַּע זִיווּיִן דְּקַבְרָא. כְּדִין מְחַרְשֵׁי בְּחַרְשֵׁיהוּ, וּמִתְכַּנְּפִי אִינוּן כְּנוּפִי, וְאִינוּן זִינִין בִּישִׁין, וּמִיִּיתִין הַהִיא נְפֻשְׁתָּא, וְעֵאל בְּקַבְרָא וּמִשְׁתַּעִי בְּהַדִּיָּהוּ.

אחר שהולכים עמם ומשוטטים עמם בעולם, מחזירים לקבריהם, ורואים את התולעת של הגוף מנקרת את הבשר ומתאבלים עליהם, ואותם מכשפים היו הולכים לבית הקברות ומכשפים בכשפיהם, ועושים צלם אחד של האדם, וזובחים לפניו שעיר אחד. אחר כך מכניסים אותו השעיר לאותו קבר, ואת אותו צלם משבירים (מנהיגים) אותו לארבעה צדדים, ומכניסים אותו לארבע זוויות הקבר, ואז מכשפים בכשפיהם, ומכניסים אותם כנוסים ואותם מינים רעים, ומביאים אותה הנפש, ומכניסים לקבר ומדברים עמם.

אמר רבי יצחק, זכאין אינון צדיקיא בעלמא דין, ובעלמא דאתי, דהא כלהו קדישין. גופא דלהון קדישא. נפשא דלהון קדישא. רוחא דלהון קדישא. נשמתא דלהון קדש קדשים. תלת דרגין אינון, כגוונא דלעילא. דתניא אמר רבי יהודה, כתיב (בראשית א) תוצא הארץ נפש חיה, דא היא נשמתא (עלאה) דאדם קדמאה (עלאה). תא חזי, תלת דרגין אינון, ואתדבקו כחד, נפש, רוח, נשמה. ועלאה מנייהו, נשמה.

אמר רבי יצחק, אשרי הצדיקים בעולם הזה ובעולם הבא, שהרי כלם קדושים. גופם קדוש. נפשם קדושה. רוחם קדושה. נשמתם קדש קדשים. שלש דרגות הן כמו שלמעלה. ששנינו, אמר רבי יהודה, כתוב (בראשית א) תוצא הארץ נפש חיה, זוהי נשמה (עליונה) של אדם הראשון (עליון). בא ראה, שלש דרגות הן, ונדבקו כאחת - נפש, רוח, נשמה. והעליונה מהן - נשמה.

דאמר רבי יוסי, בכלהו בני נשא אית נפש, ואית נפש עלאה מנפש. זכה בר נש בהאי נפש, מריקין עליה עטרא חד, דאקרי רוח. הדא הוא דכתיב, (ישעיה לב) עד יערה עלינו רוח ממרום. כדן אתער בר נש באתערותא אחרא עלאה, לאסתכלא בנמוסי מלכא קדישא. זכה בר נש ביה בההוא רוחא, מעטרין ליה בכתרא קדישא עלאה, דכליל כלא, דאקרי נשמה. דאתקרי נשמת אלוה.

שְׁאָמַר רַבִּי יוֹסִי, בְּכֹל הָאֲנָשִׁים יֵשׁ נֶפֶשׁ, וַיֵּשׁ נֶפֶשׁ עַלְיוֹנָה מֵהַנֶּפֶשׁ. זָכָה אָדָם בְּנֶפֶשׁ הַזֹּאת - מְרִיקִים עָלָיו עֵטְרָה אַחַת שֶׁנִּקְרְאת רוּחַ. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (ישעיה לב) עַד יַעֲרָה עָלֵינוּ רוּחַ מְמָרוֹם. אִזּוֹ מִתְעוֹרָר אָדָם בְּהִתְעוֹרְרוֹת אַחֲרֵת עַלְיוֹנָה, לְהִסְתַּכֵּל בְּנִימוּסֵי הַמְּלָךְ הַקְּדוֹשׁ. זָכָה אָדָם בְּאוֹתָהּ הַרוּחַ - מְעֵטְרִים אוֹתוֹ בְּכֶתֶר קְדוֹשׁ עָלָיו שְׂכוּלֵל הַכֹּל, שֶׁנִּקְרָא נְשָׂמָה, שֶׁנִּקְרְאת נְשָׂמַת אֱלוֹהִים.

וְתֵאֵנָה בְּרָזָא דְרָזִין, בְּגוֹ רָזִין דְּסַפְרָא דְשְׁלֵמָה מְלָפָא. הַאי קָרָא, דְכְּתִיב, (קהלת ד) וְשִׁבַּח אֲנִי אֶת הַמֵּתִים שֶׁכָּבַר מִתּוֹ, כִּיּוֹן דְכְּתִיב וְשִׁבַּח אֲנִי אֶת הַמֵּתִים, אֲמַאי שֶׁכָּבַר מִתּוֹ. אֲלָא שֶׁכָּבַר מִתּוֹ בְּהַאי עֲלָמָא, בְּפוֹלְחָנָא דְמַאֲרִיָּהוֹן. (בראשית רכ"ד ע"ב)

וְלִמְדֵנוּ בְּסוּד הַסּוּדוֹת, בְּתוֹךְ הַסּוּדוֹת שֶׁל סַפְרוֹ שֶׁל שְׁלֵמָה הַמְּלָךְ, הַפְּסוּק הַזֶּה שֶׁכְּתוּב (קהלת ד) וְשִׁבַּח אֲנִי אֶת הַמֵּתִים שֶׁכָּבַר מִתּוֹ, כִּיּוֹן שֶׁכְּתוּב וְשִׁבַּח אֲנִי אֶת הַמֵּתִים, לָמָּה שֶׁכָּבַר מִתּוֹ? אֲלָא שֶׁכָּבַר מִתּוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה בְּעִבּוּדַת רַבּוֹנָם.

וְתֵמֵן כְּתִיב, תָּלַת מְדוּרֵין עֲבִד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְצַדִּיקָיָא, חַד (ס"א ד"כו אינון צדיקיא דלא אישתציאו מהאי עלמא וכד אצטריד) לְנֶפֶשָׁאן דְּאִינוּן צַדִּיקָיָא, דְּלֹא אִסְתַּלְקוּ מֵהַאי עֲלָמָא, וְשִׁכְיַחוּן בְּהַאי עֲלָמָא. וְכַד אֲצִטְרִיךְ עֲלָמָא רַחֲמִין, וְאִינוּן חַיִּין יְתִבִּין בְּצַעְרָא, אִינוּן מְצִלוּ צְלוּתָא עַלְיֵיהוּ, וְאִזְלוּן וּמוֹדְעִין מְלָא לְאִינוּן דְּמִיכִין דְּחִבְרוּן, וּמִתְעַרְוּן, וְעַלְלוּן לְגוֹן עֵדוֹן דְּאַרְעָא, דְּתֵמֵן רוּחֵיהוֹן דְּצַדִּיקָיָא, מִתְלַבְּשׁוּן בְּעֵטְרִין דְּנְהוּרָא, וְאַתְיַיעֲטוּ בְּהוּ, וְגִזְרִין גְּזָרָה, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲבִיד רְעוּתָא דְלְהוֹן, וְחָס עַל עֲלָמָא.

וְשֵׁם כְּתוּב, שְׁלֵשָׁה מְדוּרִים עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְצַדִּיקִים, אֶחָד (שזכו אותם צדיקים שלא נאבדו מהעולם הזה, וכך צריד) לְנֶפֶשׁוֹת אוֹתָם הַצַּדִּיקִים שֶׁלֹּא הִסְתַּלְקוּ מֵהָעוֹלָם הַזֶּה וּמְצוּיִים בְּעוֹלָם הַזֶּה. וְכִשְׁהָעוֹלָם צְרִיךְ רַחֲמִים, וְאוֹתָם הַחַיִּים יוֹשְׁבִים בְּצַעַר, הֵם מִתְפַּלְּלִים עֲלֵיהֶם תְּפִלָּה, וְהוֹלְכִים וּמוֹדִיעִים אֶת הַדְּבָר לְאוֹתָם יְשֵׁנֵי חִבְרוּן, וּמִתְעוֹרְרִים וְנִכְנָסִים לְגוֹן הָעֵדוֹן שֶׁל הָאָרֶץ, שֶׁשֵׁם רוּחוֹת הַצַּדִּיקִים מְלַבְּשׁוֹת בְּעֵטְרוֹת אוֹר, וּמִתְיַעֲצִים עִמָּם, וְגִזְרִים גְּזָרָה, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה אֶת רְצוֹנָם וְחָס עַל הָעוֹלָם.

וְאִינוּן נֶפֶשׁוֹן דְּצַדִּיקָיָא, מִשְׁתַּכְּחִין בְּהַאי עֲלָמָא, לְאַגְנָא עַל חַיָּיא, וְהַאי אֲקָרִי נֶפֶשׁ, וְדָא לֹא אִסְתַּלְקָא (ס"א אשתצי) מֵהַאי עֲלָמָא, וְשִׁכְיַחָא בְּהַאי

עֲלֵמָא, לְאַסְתַּכְלָא וּלְמַנְדַּע וּלְאַגְנָא עַל דְרָא. וְהָאֵי הוּא דְאִמְרוּ חֲבַרְיָא,
דִּמְתֵּי יַדְעֵי בְצַעְרָא דְעֲלֵמָא. וְעוֹנֵשָׁא דְחִיבִין דִּי בְאַרְעָא, בְּהָאֵי הוּא, דְכַתִּיב
וּנְכַרְתָּה הַנֶּפֶשׁ הַהִיא מֵעַמִּיהָ.

וְאוֹתָן נִפְשוֹת הַצְּדִיקִים נִמְצְאוֹת בְּעוֹלָם הַזֶּה לְהִגֹּן עַל הַחַיִּים, וְזוֹ
נִקְרָאת נֶפֶשׁ, וְזוֹ לֹא מְסַתְּלֶקֶת (נִאבֶדֶת) מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, וּמְצוּיָהּ בְּעוֹלָם
הַזֶּה כִּדִּי לְהַסְתַּכֵּל וְלַדַּעַת וּלְהִגֹּן עַל הַדּוֹר. וְזֶהוּ שְׂאֵמְרוּ הַחֲבֵרִים,
שֶׁהַמֵּתִים יוֹדְעִים בְּצַעְרוֹ שֶׁל הָעוֹלָם. וְעֵנֶשׁ הַרְשָׁעִים שֶׁבְּאַרְץ הוּא בְּזֶה,
שֶׁכְּתוּב וּנְכַרְתָּה הַנֶּפֶשׁ הַהִיא מֵעַמִּיהָ.

וּמְדוֹרָא תַנְיִינָא הוּא גֹן עֵדֶן דִּי בְאַרְעָא. בֵּיה עֶבֶד קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא מְדוֹרִין
עֲלָאִין וְקִירִין, כְּגוֹנוֹנָא דְהָאֵי עֲלֵמָא, וּכְגוֹנוֹנָא דְעֲלֵמָא עֲלָאָה. וְהִיכְלוּן בְּתַרְיִין
גְּוֹנִין, דְלִית לְהוֹן חוּשְׁבָנָא, וְאֵילָנִין וְעֵשְׂבִין וְרִיחִין דְסִלְקִין בְּכָל יוֹמָא.
וּבְהָאֵי אַתְר שְׂאֵרֵי הַהוּא דְאִקְרִי רוּחַ דְאֵינוֹן צְדִיקִיָּא, וּמְדוֹרָא דְהַהוּא
רוּחָא בֵּיה שְׂאֵרֵי. וְכָל רוּחַ וְרוּחַ מְתַלְבָּשָׁא בְּלְבוּשׁ יְקִירָא, כְּגוֹנוֹנָא דְהָאֵי
עֲלֵמָא, וּכְגוֹנוֹנָא דְהַהוּא עֲלֵמָא עֲלָאָה.

וְהַמְדוֹר הַשְּׂנִי הוּא גֹן הָעֵדֶן שֶׁבְאַרְץ, בּוֹ עֲשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
מְדוֹרִים עֲלִיוֹנִים נְכַבְּדִים, כְּמוֹ שֶׁהָעוֹלָם הַזֶּה וּכְמוֹ שֶׁהָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן,
וְהִיכְלוֹת בְּשְׂנֵי גְּוִנִים שְׂאִין לְהֵם חֲשֻׁבֹן, וְאֵילָנוֹת וְעֵשְׂבִים וְרִיחוֹת
שְׁעוֹלִים בְּכָל יוֹם. וּבְמִקוֹם הַזֶּה שׁוֹרָה אוֹתוֹ שְׁנִקְרָאת הַרוּחַ שֶׁל אוֹתָם
הַצְּדִיקִים, וְהַמְדוֹר שֶׁל אוֹתָהּ רוּחַ שְׁבוֹ שׁוֹרָה, וְכָל רוּחַ וְרוּחַ מְתַלְבָּשֶׁת
בְּלְבוּשׁ נְכַבְּד כְּמוֹ שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה, וּכְמוֹ שֶׁל אוֹתוֹ עוֹלָם עֲלִיּוֹן.

מְדוֹרָא תַלִּיתָאָה, הַהוּא מְדוֹרָא עֲלָאָה קְדִישָׁא דְאִיתְקַרֵי צְרוּרָא דְחַיִּי.
דְתַמֵּן מְתַעַדְנָא הַהוּא דְרָגָא עֲלָאָה קְדִישָׁא, דְאִקְרִי נְשָׁמָה. וְהָאֵי אֲתַדְבֵּק
לְאֲתַעַנְגָא בְּעַדוֹנָא עֲלָאָה. עֲלִיהָ כְּתִיב, (ישעיה נח) אִזְ תַּתְעַנַּג עַל יְיָ וְהִרְכַּבְתִּיךָ
וְגו'.

הַמְדוֹר הַשְּׁלִישִׁי, אוֹתוֹ מְדוֹר קְדוֹשׁ עֲלִיּוֹן שְׁנִקְרָא צְרוּר הַחַיִּים, שְׁשָׁם
מְתַעַדְנָת אוֹתָהּ דְרָגָה עֲלִיוֹנָה קְדוֹשָׁה שְׁנִקְרָאת נְשָׁמָה, וְזוֹ דְבִקָּה
לְהַתְעַנַּג בְּעֵנֵי הָעֲלִיּוֹן. עֲלִיהָ כְּתוּב, (ישעיה נח) אִזְ תַּתְעַנַּג עַל ה' וְהִרְכַּבְתִּיךָ
וְגו'.

וְתַאנָּא, בְּשַׁעְתָּא דְאַצְטְרִיךְ עֲלֵמָא רַחֲמֵי, וְאֵינוֹן צְדִיקִיָּא זְכָאִין. הַהוּא נֶפֶשׁ
דְאַשְׁתַּכְחָא בְּעֲלֵמָא, לְאַגְנָא עַל עֲלֵמָא. נֶפֶשׁ סֵלִיק וְאִזִּיל וְשָׂאט בְּעֲלֵמָא,

וּמוֹדַע לְרוּחַ. וְרוּחַ סָלִיק וְאַתְעֵטֶר, וּמוֹדַע לְנִשְׁמָה. וְנִשְׁמָה לְקוֹדֶשׁ אֱלֹהִים בְּרִיךְ הוּא. וְכַדִּין חֵס קוֹדֶשׁ אֱלֹהִים בְּרִיךְ הוּא עַל עֲלָמָא. כְּדִין נַחְתָּא מֵעֵילָא לְתַתָּא, נִשְׁמָה אוֹדַע לְרוּחַ, וְרוּחַ אוֹדַע לְנִשְׁמָה.

וְלִמְדֵנוּ, בְּשַׁעַה שְׁצָרִיךְ הָעוֹלָם רַחֲמִים וְאוֹתָם צְדִיקִים זְכָאִים, אוֹתָהּ הַנֶּפֶשׁ שְׁנִמְצָאת בְּעוֹלָם לְהִגָּן עַל הָעוֹלָם, הַנֶּפֶשׁ עוֹלָה וְהוֹלֶכֶת וּמְשׁוֹטְטָה בְּעוֹלָם וּמוֹדִיעָה לְרוּחַ, וְהָרוּחַ עוֹלָה וּמְתַעֲטֶרֶת וּמוֹדִיעָה לְנִשְׁמָה, וְהַנִּשְׁמָה לְקוֹדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאִזְ חֵס הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הָעוֹלָם. אִזְ יוֹרְדָת מִמַּעַלָּה לְמַטָּה, וְהַנִּשְׁמָה מוֹדִיעָה לְרוּחַ, וְהָרוּחַ מוֹדִיעָה לְנִשְׁמָה.

וּבְכָל שַׁבְּתָא וְשַׁבְּתָא, וְרִישׁ יַרְחָא, כְּלֵהוּ, מִתְחַבְּרָן וּמְתַעֲטְרָן כְּחֵד, עַד דְּאַזְדָּוְגוּ לְמִיתֵי לְסַגְדָּא לְמַלְכָּא עֲלָאָה. וּלְבַתֵּר תִּיַּיְבִין לְאַתְרֵיהוּ. הַדָּא הוּא דְכַתִּיב, (ישעיה סו) וְהָיָה מִדֵּי חֹדֶשׁ בְּחֹדֶשׁוֹ וּמִדֵּי שַׁבַּת בְּשַׁבְּתוֹ יָבֵא כָּל בְּשָׂר וְגו'.

וּבְכָל שַׁבַּת וְשַׁבַּת וְרִאשׁ חֹדֶשׁ, כְּלָם מִתְחַבְּרָת וּמְתַעֲטְרָת כְּאַחַד, עַד שְׁמִזְדָּוְגוּת לְבֵּא לְהַשְׁתַּחֲוֹת לְמַלְכָּא הָעֲלִיּוֹן. וְאַחַר כֵּן חוֹזְרֹת לְמִקּוּמָן. זֶהוּ שְׁכָתוּב (שם סו) וְהָיָה מִדֵּי חֹדֶשׁ בְּחֹדֶשׁוֹ וּמִדֵּי שַׁבַּת בְּשַׁבְּתוֹ יָבֵא כָּל בְּשָׂר וְגו'.

דף ע"א ע"א

וּבְשַׁעַתָּא דְאַצְטְרִיךְ עֲלָמָא רַחֲמִי, וְחִינָא אֲזִלִּי וּמוֹדַעִי לְהוּ לְנִפְשֵׁיהוּ דְצְדִיקֵי, וּבְכָאן עַל קְבְרֵיהוּ, אֵינוֹן דְאַתְחַזוּ לְאוֹדַעָא לְהוּ. מֵאֵי טַעְמָא. דְשׁוֹיִין רְעוּתָא דְלֵהוּן לְאַתְדַּבְּקָא נִפְשָׁא בְּנִפְשָׁא, (דף ע"א ע"א) כְּדִין אֲתַעֲרִין נִפְשֵׁיהוּ דְצְדִיקֵי, וּמְתַכְנִי וְאֲזִלִּין וְשָׂאֲטִין לְדַמִּיכִי חֲבֵרוֹן, וּמוֹדִיעִי לְהוּ צַעֲרָא דְעֲלָמָא. וְכֵלֵהוּ עֲאֲלִין בְּהָהוּא פְתַחָא דְגֻן עֵדֶן, וּמוֹדִיעִי לְרוּחַ. וְאֵינוֹן רוּחִין דְמְתַעֲטְרָן בְּגֻן עֵדֶן, מְלַאכֵי עֲלָאִין אֲזִלִּי בִּינֵיהוּ. וְכֵלֵהוּ מוֹדִיעִין לְנִשְׁמָה. וְנִשְׁמָה אוֹדַעַת לְקוֹדֶשׁ אֱלֹהִים בְּרִיךְ הוּא, וְכֵלֵהוּ בְּעָאן רַחֲמֵי עַל חֵינִין, וְחֵס קוֹדֶשׁ אֱלֹהִים בְּרִיךְ הוּא עַל עֲלָמָא בְּגִינֵיהוּ. וְעַל דָּא אָמַר שְׁלֵמָה, וְשַׁבַּח אֲנִי אֶת הַמֵּתִים שְׁכָבֵר מֵתוֹ וְגו'.

וּבְשַׁעַה שְׁהָעוֹלָם צָרִיךְ רַחֲמִים, וְהַחֲיִים הוֹלְכִים וּמוֹדִיעִים לְנִפְשוֹת הַצְּדִיקִים וּבּוֹכִים עַל קְבְרֵיהֶם, אוֹתָם שְׁרָאוּיִים לְהוֹדִיעַ לְהֵם. מַה הַטַּעַם? כִּי שְׂמִים רְצוֹנִים לְהַדְּבִק נֶפֶשׁ בְּנִפְשׁ, אִזְ מְעוֹרְרִים אֶת נִפְשוֹת

הצדיקים, ומתכנסים והולכים ומשוטטים לישגי חברון, ומודיעים להם את צער העולם. וכלם נכנסים לאותו פתח גן העדן ומודיעים לרוח. ואותן רוחות שמתעטרות בגן עדן, הולכים ביניהן מלאכים עליונים, וכלם מודיעים לנשמה. והנשמה מודיעה לקב"ה, וכלם מבקשים רחמים על החיים, והקדוש ברוך הוא חס על העולם בעבורם. ועל זה אמר שלמה, ושבת אני את המתים שכבר מתו וגו'.

אמר רבי חייא, תוהנא אי אית מאן דידע לאודעא להו למתיא, בר און. אמר רבי אבא, צערא מודעא להו. אורייתא מודעא להו. דהא בשעתא דלית מאן דידע בהאי, (בראשית רכ"א ע"א) אפקי אורייתא סמוך לקברי, ואינון מתערי, על אורייתא על מה אתגלייא להווא אתר, כדון דומה אודע להון.

אמר רבי חייא, תמהני אם יש מי שיודע להודיע למתים פרט לנו. אמר רבי אבא, הצער מודיע להם, התורה מודיעה להם. שהרי בשעה שאין מי שמפיר את זה, מוציאים את התורה סמוך לקברים, והם מתעוררים על התורה על מה גלתה לאותו מקום, ואז דומה מודיע להם.

אמר רבי יוסי, ואינון ידעי דהא עלמא בצערא, וחייא לא אתחזון, ולא ידעי לאודעא להו. ביה שעתא פלהו צווחין על אורייתא דאתקלנא ואתגלייא להווא אתר. אי בני נשא תייבין ובכאן בלבא שלים, ותייבין קמי קודשא ברוך הוא, פלהו מתפנשי, ובצאן רחמי, ומודיעין לאינון דמיכי חברון, ועאלין ומודיעין לרוח דבגן עדן, כמה דאמרן.

אמר רבי יוסי, והם יודעים שהרי העולם בצער, והחיים לא ראויים ולא יודעים להודיע להם. באותה שעה כלם צווחים על שהתורה נקלטה וגלתה לאותו מקום. אם בני אדם שבים ובוכים בלב שלים ושבים לפני הקדוש ברוך הוא, אז כלם מתכנסים ומבקשים רחמים ומודיעים לאותם ישגי חברון, ונכנסים ומודיעים לרוח שבגן עדן, כמו שאמרנו.

ואי אינון לא תייבין בלבא שלים למבעי ולמבכי על צערא דעלמא. ווי להון, דכלהו מתפנפי לריקא אמרי מאן גרם לאורייתא קדישא דאתגלייא על ידיהו בלא תשובה. וכלהו אתאן לאתחדתא (ס"א לאדכרא) חובייהו בגיני כד לא יהכון תמן בלא תשובה ובלא תענייתא למבעי בעותא

קמיייהו. רבי אבא אמר, (ס"א כלא אתלת) בלא תלת תענייתא. רבי יוסי אמר, אפילו חד, ובההוא יומא, ובלבד דעלמא יתיב בצערא טפי, כדין בלהו מזדוגי למבעי רחמין על עלמא.

ואם הם לא שבים בלב שלם לבקש ולבכות על צער העולם - אוי להם! שכלם מתפנסים לריק ואומרים: מי גרם לתורה הקדושה לגלות על ידיהם בלי תשובה? וככלם באים לחדש (להזכיר) חטאייהם. משום כך אל ילכו לשם בלי תשובה ובלי תענית לבקש בקשה לפנייהם. רבי אבא אמר, (הכל על שלש) בלי שלש תעניות. רבי יוסי אמר, אפלו אחת ובאותו יום, ובלבד שהעולם ישב בצער יתר, אז כלם מזדוגים לבקש רחמים על העולם.

תאנא, אמר רבי יהודה, יומא חד הוה אזלי (קמ"ד ע"א, צ"א) רבי חזקיה ורבי ייסא באורחא, ערעו בגוש חלב, והוה חריב, יתבו סמיך לבי קברי, ורבי ייסא הוה בידיה חד חוטר (ס"א קיטרא) דספר תורה דאקרע, עד דיתבו אתרגיש חד קברא קמיייהו, וצווח ווי ווי, דהא עלמא בצערא שכיח, הא אורייתא הכא דאתגלייא, או חייא אתו לחייכא עלן, ולכספא בכסופא עלן באורייתיהו. אזדעזעו רבי חזקיה ורבי ייסא.

למדנו, אמר רבי יהודה, יום אחד היו הולכים רבי חזקיה ורבי ייסא בדרך. פגעו בגוש חלב, והיה חרב. ישבו סמוך לבית הקברות, ובידי רבי ייסא היה מקל (קשר) של ספר תורה שנקרע. בעוד שישבו, רעש קבר אחד לפנייהם וצווח: אוי אוי! שהרי העולם מצוי בצער. הרי התורה גלתה לכאן, או שהחיים באו לצחק עלינו ולבייש אותנו בבושה בתורתם! הזדעזעו רבי חזקיה ורבי ייסא.

אמר רבי חזקיה מאן את. אמר ליה מיתא אנא, והא אתערנא לגבי ספר תורה. דזמנא חדא הוה יתיב עלמא בצערא, ואתו חייא הכא, לאתערא לן בספר תורה, ואנא וחבראי אקדימנא לגבי דמיכי חברון, וכד אתחברו בגן עדן ברוחיהון דצדיקייא, אשתכח קמיייהו, דההוא ספר תורה דאיייתו לקמן אינון חייא, הוה פסול ומשקר בשמא דמלכא, על דאשתכח וא"ו יתיר בההוא קרא (ויקרא יא) דושסעת שסע שתי פרסות, ואמרו דהואיל ושקרו בשמא דמלכא דלא יתובין לגביהון, ודחו לי ולחבראי בההיא שעתא מבי מתיבתא.

אמר רבי חזקיה, מי אתה? אמר לו: אני מת, והרי התעוררתי לספר התורה. שפעם אחת היה העולם יושב בצער, ובאו לכאן החיים

לְעוֹרֵר אוֹתָנוּ עִם סֵפֶר תּוֹרָה, וְאֲנִי וְחֻבְרֵי הַקְדָּמָנוּ אֶל יִשְׁנֵי חֻבְרוֹן,
וְכִשְׁהִתְחַבְּרוּ בְּגוֹן עֵדוֹן עִם רוּחוֹת הַצְּדִיקִים, נִמְצָא לְפָנֵיהֶם, שְׂאוֹתוֹ
סֵפֶר תּוֹרָה שֶׁהֵבִיאוּ לְפָנֵינוּ אוֹתָם הַחַיִּים הִיָּה פְּסוּל וּמִשְׁקָר בְּשֵׁם
הַמֶּלֶךְ, עַל שֶׁנִּמְצְאָה וְאִיוּ יִתְרָה בְּאוֹתוֹ פְּסוּק שֶׁל (ויקרא יא) וְשִׁסְעַת שֶׁסַּע
שְׁתֵּי פְּרָסוֹת. וְאָמְרוּ, שֶׁהוּאִיל וְשִׁקְרוּ בְּשֵׁם הַמֶּלֶךְ, שֶׁלֹּא יָשׁוּבוּ אֵלֵיהֶם,
וְדָחוּ אוֹתִי וְאֶת הַחֻבְרִים שְׁלִי מִבֵּית הַיְשִׁיבָה.

עַד דָּחַד סָבָא דְהוּהָ בֵּינֵינוּ, אֲזַל וְאִיִּיתִי סִפְרָא דְרַב הַמְנוּנָא סָבָא, וְכַדִּין
אֲתַעַר (קהלת רבה פסוק שלח לחמד) רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, דְּהוּהָ קָבִיר עִמָּנָא,
וְאֲזַל וּבָעָא בְּגוֹן עֵדוֹן עֲלֵיהּ, וְאֲתַסִּי עֲלֵמָא, כְּדִין שְׂאֵרוֹ לֹן, וּמִן הָהוּא יוֹמָא
דְּסַלִּיקוּ לֵיהּ לְרַבִּי אֶלְעָזָר מִבֵּי קְבָרָא דָּא, וְאֲתֵיִיב לְגַבֵּי אַבּוּהָ, לִית מָאן
דְּאֲתַעַר לְמִיקָם קַמֵּיהּ דְּדַמִּיכִי חֻבְרוֹן, דְּמִסְתַּפִּינָא מִן הָהוּא יוֹמָא דְּדָחוּ
לִי וְלַחֻבְרֵי. וְהִשְׁתָּא אֲתֵיִתּוֹן לְגַבּוֹ, וְסִפְרָא תּוֹרָה גְּבִיכּוֹן, אֲמִינָא דְּהָא עֲלֵמָא
בְּצַעְרָא אֲשַׁתְּכַח. וְעַל דָּא אֲזַדְעִזְעָנָא, דְּאֲמִינָא מָאן יְקַדִּים לְאוֹדְעָא לְאִינוֹן
זְכָאִי קְשׁוּט דְּמִיכִי חֻבְרוֹן, אֲשַׁתְּמִיט רַבִּי יִיסָא בְּהָהוּא קִיטְרָא דְּסִפְרָא
תּוֹרָה. אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה, חֶסֶד וְשְׁלוֹם לִית עֲלֵמָא בְּצַעְרָא, וְאֲנִי לֹא אֲתֵינִן
לְהָאִי.

עַד שֶׁזָּקוּן אֶחָד שֶׁהָיָה בֵּינֵיהֶם הֶלֶךְ וְהֵבִיא אֶת סִפְרוֹ שֶׁל רַב הַמְנוּנָא
סָבָא, וְאֲזַל הִתְעוֹרֵר רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, שֶׁהָיָה קָבִיר עִמָּנוּ, וְהֶלֶךְ
וּבִקֵּשׁ בְּגוֹן עֵדוֹן עֲלֵיהֶם, וְנִרְפָּא הָעוֹלָם. וְאֲזַל הִתִּירוּ לָנוּ, וּמֵאוֹתוֹ יוֹם
שֶׁהָעָלוּ אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר מִבֵּית הַקְּבָרוֹת הַזֶּה וְנָתַן לְאָבִיו, אִין מִי
שֶׁיִתְעוֹרֵר לְעַמֵּד לְפָנֵי יִשְׁנֵי חֻבְרוֹן, שְׁאֲנוּ פּוֹחֲדִים מְאוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁדָּחוּ
אוֹתִי וְאֶת חֻבְרֵי. וְעַכְשָׁו בְּאַתָּם אֵלֵינוּ עִם סֵפֶר תּוֹרָה עִמָּכֶם, אֲמַרְנוּ
שֶׁהָרִי הָעוֹלָם מְצוּי בְּצַעַר. וְעַל כֵּן הִזְדַּעְזַעְנוּ, שְׁאֲמַרְנוּ: מִי יְקַדִּים
לְהוֹדִיעַ לְאוֹתָם צְדִיקֵי אֲמַת יִשְׁנֵי חֻבְרוֹן? נִשְׁמַט רַבִּי יִיסָא עִם אוֹתוֹ
חֶלֶק שֶׁל סֵפֶר תּוֹרָה. אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה, חֶסֶד וְשְׁלוֹם אִין הָעוֹלָם בְּצַעַר,
וְאֲנוּ לֹא בְּאֵנוּ לְכַד.

דף ע"א ע"ב

קָמוּ רַבִּי חִזְקִיָּה וְרַבִּי יִיסָא וְאֲזַלוּ. אָמְרִי, וְדָאִי בְּשַׁעְתָּא דְּזְכָאִין לֹא
אֲשַׁתְּכַחוּ בְּעֲלֵמָא, עֲלֵמָא לֹא מִתְקַיֵּימָא אֶלָּא בְּגִינֵיהוֹן דְּמִתִּיָּא. אָמַר רַבִּי
יִיסָא, בְּשַׁעְתָּא דְּאַצְטְרִיד עֲלֵמָא לְמִטְרָא, אֲמַאי אֲזַלִּין לְגַבֵּיהוֹן דְּמִתִּיָּא,
וְהָא כְּתִיב (דף ע"א ע"ב) (דברים יח) וְדוֹרֵשׁ אֶל הַמַּתִּים וְאָסִיר. אָמַר לֵיהּ עַד כָּאן
לֹא חִמִּיתָא גְּדָפָא דְּצַפְרָא דְּעֵדוֹן. וְדוֹרֵשׁ אֶל הַמַּתִּים, אֶל הַמַּתִּים דְּיִיקָא.
דְּאִינוֹן חִיבֵי עֲלֵמָא, דְּאִינוֹן מַעֲמִין עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה, דְּאֲשַׁתְּכַחוּ תְּדִיר

מתים. אבל ישראל דאינון זכאי קשוט, שלמה קרא עליהו (קהלת ד) ושבח
אני את המתים שכבר מתו, בזמנא אחרא ולא השתא. שכבר מתו,
והשתא אינון חיון.

קמו רבי חזקיה ורבי ייסא והלכו. אמרו, ודאי בשעה שצדיקים לא
נמצאים בעולם, העולם אינו מתקים אלא בשביל המתים. אמר רבי
ייסא, בשעה שהעולם צריך את המטר, למה הולכים אצל המתים,
והרי כתוב (דברים יח) ודרש אל המתים, ואסור? אמר לו, עד כאן לא
ראית פנף צפור העדן. ודרש אל המתים, דוקא אל המתים. שהם
רשעי העולם שהם מעמים עובדי עבודה זרה שנמצאים תמיד עם
המתים. אבל ישראל, שהם צדיקי אמת, עליהם קרא שלמה, (קהלת ד)
ושבח אני את המתים שכבר מתו, בזמן אחר ולא עכשו. שכבר מתו,
ועכשו הם חיים.

ועוד, דשאר עמין פד אתאן למתיהון, אתגין בחרשין, לאתערא עליהו
זיגין בישין. וכד ישראל אתאן למתיהון, אתגין בכמה תשובה לקמי
קודשא בריהו. בתבירו דלבא, בתעניתא לקבליה, וכלא בגין דנשמתי
קדישין יבעון רחמי לקמי קודשא בריהו, וקודשא בריהו הוא
חייס על עלמא בגיניהון.

ועוד, ששאר העמים, כשהם באים למתיהם, הם באים עם כשפים
לעורר עליהם מינים רעים. וכש ישראל באים למתיהם, באים בכמה
תשובה לפני הקדוש ברוך הוא, בשברון לב ובתענית כנגדו, והכל כדי
שנשמות הקדושים יבקשו רחמים לפני הקדוש ברוך הוא עליהם,
והקדוש ברוך הוא חס על העולם בעבורם.

ועל דא תגינן, צדיקא אף על גב דאתפטר מהאי עלמא, לא אסתלק ולא
אתאביד מפלהו עלמין, דהא בכלהו עלמין אשתכח תיר מחייו. דבחייו
אשתכח בהאי עלמא בלחודו, ולבתר אשתכח בתלת עלמין, וזמין
לגביהו, דכתוב (שיר השירים א) עלמות אהבוך, אל תקרי עלמות, אלא
עולמות. זכאה חולקיהון.

ועל זה שנינו, צדיק, אף על גב שנפטר מהעולם הזה, לא מסתלק ולא
נאבד מפל העולמות, שהרי בכל העולמות הוא נמצא יותר מבחייו,
שבחייו נמצא בעולם הזה בלבדו, ואחר כך נמצא בשלשה עולמות
ומזמן אליהם, שכתוב (שיר א) עלמות אהבוך, אל תקרי עלמות אלא
עולמות. אשרי חלקם.

תאנא, כתיב (שמואל א כה) והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים, והיתה נפש אדוני, נשמת אדוני מפעי ליה. אלא כמה דאמרן, דזכאה חולקיהון דצדיקייא דכלא אתקשר דא בדא, נפש ברוח, ורוח בנשמה, ונשמה בקודשא בריך הוא. אשתכח דנפש צרורה בצרור החיים.

למדנו, כתוב (שמואל א כה) והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים. והיתה נפש אדוני! נשמת אדוני היתה צריך להיות! אלא כמו שאמרנו, שאשרי חלקם של הצדיקים שהכל נקשר זה עם זה, נפש ברוח, ורוח בנשמה, ונשמה בקדוש ברוך הוא. נמצא שהנפש צרורה בצרור החיים.

אמר רבי אלעזר, האי דאמרו חברייא, גלותא דספר תורה אפילו מבי כנישתא לבי כנישתא אחרא אסיר. וכל שכן לבי רחוב, אמאי לבי רחוב. אמר רבי יהודה, כמה דאמרן, בגין דיתערוו עליה ויתבעו רחמי על עלמא. אמר רבי אבא, שכונתא כד אתגלייא הכי נמי מאתר לאתר, עד דאמרה (ירמיה ט) מי יתנני במדבר מלון אורחים וגוי אוף הכא בקדמיתא מבי כנישתא לבי כנישתא, לבתר לבי רחוב, לבתר במדבר מלון אורחים. אמר רבי יהודה, בניי בבבל מסתפו ולא קא עברי אפילו מבי כנישתא לבי כנישתא, כל שכן האי.

אמר רבי אלעזר, זה שאמרו החברים, גלותו של ספר תורה אפילו מבית כנסת לבית כנסת אחר אסור, וכל שכן לרחוב. למה לרחוב? אמר רבי יהודה, כמו שאמרנו, כדי שיתעוררו עלינו ויבקשו רחמים על העולם. אמר רבי אבא, כששכינה גלתה כך גם ממקום למקום, עד שאמרה (ירמיה ט) מי יתנני במדבר מלון אורחים וגוי, אף כאן בראשונה מבית כנסת לבית כנסת, אחר כך לרחוב, אחר כך במדבר מלון אורחים. אמר רבי יהודה, בניי בבבל פוחדים ולא מעבירים אפילו מבית כנסת לבית כנסת, כל שכן זה.

תנא, אמר להו רבי שמעון לחבריא, ביומאי לא יצטרכון בני עלמא להאי. אמר ליה רבי יוסי, צדיקייא מגינין על עלמא בחייהון, ובמיתתהון יותר מחייהון. הדיא הוא דכתיב, (ישעיה לז) וגנותי על העיר הזאת להושיעה למעני ולמען דוד עבדי, ואילו בחייהו לא כתיב. אמר רבי יהודה מאי שנא הכא דכתיב למעני ולמען דוד עבדי, דשקיל האי לגבי האי. אלא, בגין דדוד זכה לאתקשרא ברתיקא קדישא דאבהתא, ובגין כך כלא חד, בריך הוא לעלם ולעלמי עלמא. (ויקרא יח) כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה

לא תעשו, רבי יצחק פתח, (תהלים קב) לספר בציון שם יי' ותהלתו בירושל
ם. תמן תנינן, שמא קדישא סתים וגליא. ואורייתא דהיא שמא קדישא
עלאה, סתים וגליא. וכל קרא דבאורייתא, וכל פרשתא דאורייתא, סתים
וגליא.

למדנו, אמר רבי שמעון לחברים, בימי לא יצטרכו בני העולם את זה.
אמר לו רבי יוסי הצדיקים מגנים על העולם בחייהם, ובמיתתם יותר
מבחייהם. זהו שכתוב (ישעיה לז) וגנותי על העיר הזאת להושיעה למעני
ולמען דוד עבדי. ואלו בחייו לא כתוב. אמר רבי יהודה, מה שונה כאן
שכתוב למעני ולמען דוד עבדי, ששקול זה לזה? אלא משום שדוד
זכה להקשר למרכבה הקדושה של האבות, ומשום כך הכל אחד.
ברוך הוא לעולם ולעולמי עולמים. כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם
בה לא תעשו. רבי יצחק פתח, (תהלים קב) לספר בציון שם ה' ותהלתו
בירושלם. שם שנינו, השם הקדוש נסתר ונגלה. והתורה, שהיא השם
הקדוש העליון, נסתרת ונגלית. וכל פסוק שבתורה, וכל פרשה של
התורה, נסתר ונגלה.

דתניא אמר רבי יהודה, מחציפותא דצדקת חדא, נפקו כמה טבאן
לעלמא. ומאן היא. תמר. דכתוב, (בראשית לח) ותשב בפתח עינים. אמר רבי
אבא, פרשתא דא מוכח, דאורייתא סתים וגליא. והא אסתפלגא
באורייתא פלא, ולא אשכחנא אתר דאקרי פתח עינים, אלא פלא סתים,
ורזא דרזין הוא.

שלמדנו, אמר רבי יהודה, מחצפתה של צדיקה אחת יצאו כמה
טובות לעולם, ומי היא? תמר, שכתוב (בראשית לח) ותשב בפתח עינים.
אמר רבי אבא, פרשה זו מוכיחה שהתורה נסתרת ונגלית. והרי
הסתפלתי בכל התורה ולא מצאתי מקום שנקרא פתח עינים, אלא
הכל נסתר, וסוד הסודות הוא.

ותניא, מאי חמאת צדקת זו לעובדא דא. אלא ידעת בביתא דחמוהי
ארחוי דקודשא בריהו, היך מדבר האי עלמא עם בני נשא. ובגין דהיא
ידעת, קודשא בריהו הוא אוקים מלה על ידה. ואזלא הא כמה דתנינן,
אזדמנת הות בת שבע מו' ימי בראשית למיהוי אמיה דשלמא מלכא. אוף
הכא אזדמנת הות תמר לדא, מיומא דאתברי עלמא.

ולמדנו, מה ראתה הצדקת הזו למעשה הזו? אלא הפירה בבית
חמיה את דרכי הקדוש ברוך הוא, איך מנהיג את העולם עם בני

הָאָדָם. וּמְשׁוּם שֶׁהִיא הַכִּיָּרָה, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הַקִּיָּם אֶת הַדְּבָר עַל יָדָהּ. וְזֶה הוֹלֵךְ כְּמוֹ שֶׁשָּׂנִינוּ, מְזַמְּנֵת הִיָּתָה בֵּת שֶׁבַע מִשְׁשֵׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית לְהִיּוֹת אִמּוֹ שֶׁל שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ. אֵף כֹּאן מְזַמְּנֵת הִיָּתָה תְּמַר לְכֹךְ מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם.

דף ע"ב ע"א

וּתְשֹׁב בְּפִתַח עֵינַיִם, מֵאֵן פִּתַח עֵינַיִם כְּמָה דְאֵתְ אָמַר, (בראשית יח) וְהוּא יוֹשֵׁב פִּתַח הָאֵהָל. וּכְתִיב, (שמות יב) וּפִסַּח יְיָ עַל הַפֶּתַח. וּכְתִיב (תהלים קיח) פִּתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צְדָק וְגוֹ'. עֵינַיִם: דְּכָל עֵינַיִן דְּעֵלְמָא (דף ע"ב ע"א) לְהֵאֵי פִתְחָא מְצַפְּאֵן. אֲשֶׁר עַל דְּרָךְ תִּמְנַתָּה, מֵאֵי תִמְנַתָּה. כְּמָה דְאֵתְ אָמַר (במדבר יב) וּתְמוֹנַת יְיָ יִבִּיט. וְהִכִּי אֲוֹקִימְנָא, תְּמַר אֲוֹקִימַת מְלָה לְתַתָּא, וּפְרַחַת פְּרַחִין, וְאֲנִיצַת עֲנַפִּין בְּרָזָא דְמַהִימְנוּתָא. (הושע יב) וַיְהוּדָה עוֹד רָד עִם אֵל וְעִם קְדוּשִׁים נֶאֱמָן. וַיִּרְאֶה יְהוּדָה וַיַּחֲשֹׁבָה לְזוֹנָה וְגוֹ'. כְּמָה דְאֵתְ אָמַר, (משלי ל) כִּן דְּרָךְ אִשָּׁה מְנַאֲפַת. כִּי כִסְתָה פְּנֵיהָ, וְאֲוֹקִימְנָא כִּי כִסְתָה פְּנֵיהָ, כְּמָה דְאֵתְ אָמַר, אַכְלָה וּמְחַתָּה פִּיהָ, אֲוֹקִידַת עֵלְמָא בְּשִׁלְהוּבוֹי, וְאֲמָרָה לֹא פְעַלְתִּי אֲוֹן. מֵאֵי טַעְמָא. בְּגִין כִּי כִסְתָה פְּנֵיהָ, וְלִית מֵאֵן דִּידַע אֲוֹרְחָהָא, לֹא שְׁתַּזְבָּא מִנָּה. וַיִּט אֱלִיָּה אֶל הַדְּרָךְ, אֶל הַדְּרָךְ מִמֶּשׁ, לְאֲתַחְבְּרָא חוּרָא בְּסוּמְקָא. וַיֹּאמֶר הִבֵּה נָא אָבָא אֲלֵיךְ וְגוֹ', הָא אֲוֹקִימְנָא הִבֵּה בְּכָל אֶתְר.

וּתְשֹׁב בְּפִתַח עֵינַיִם. מִי זֶה פִּתַח עֵינַיִם? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, וְהוּא יֹשֵׁב פִּתַח הָאֵהָל. וּכְתוּב (שמות יב) וּפִסַּח ה' עַל הַפֶּתַח. וּכְתוּב (תהלים קיח) פִּתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צְדָק וְגוֹ'. עֵינַיִם - שֶׁכָּל עֵינֵי הָעוֹלָם מְצַפִּים לְפִתַח הַזֶּה. אֲשֶׁר עַל דְּרָךְ תִּמְנַתָּה, מַה זֶה תִּמְנַתָּה? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יב) וּתְמוֹנַת ה' יִבִּיט. וְכֹךְ בְּאַרְנוֹ, תְּמַר הַקִּימָה הַדְּבָר לְמַטָּה, וְהַפְּרִיחָה פְּרַחִים וְנִצְנָצָה עֲנַפִּים בְּסוּד הָאֲמוּנָה. וַיְהוּדָה עוֹד רָד עִם אֵל וְעִם קְדוּשִׁים נֶאֱמָן (הושע יב). וַיִּרְאֶה יְהוּדָה וַיַּחֲשֹׁבָה לְזוֹנָה וְגוֹ'. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ל) כִּן דְּרָךְ אִשָּׁה מְנַאֲפַת. כִּי כִסְתָה פְּנֵיהָ, וּבְאַרְנוֹ כִּי כִסְתָה פְּנֵיהָ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר אַכְלָה וּמְחַתָּה פִּיהָ, שֶׁרְפָה אֶת הָעוֹלָם בְּשִׁלְהוּבוֹתֶיהָ, וְאֲמָרָה לֹא פְעַלְתִּי אֲוֹן. מַה הַטַּעַם? מִשּׁוּם כִּי כִסְתָה פְּנֵיהָ, וְאִין מִי שֶׁיֹּדַע דְּרָכֶיהָ לְהַנְצִיל מִמֶּנָּה. וַיִּט אֱלִיָּה אֶל הַדְּרָךְ, אֶל הַדְּרָךְ מִמֶּשׁ, לְחַבְר לְבֹן בְּאָדָם. וַיֹּאמֶר הִבֵּה נָא אָבּוֹא אֲלֵיךְ וְגוֹ', הֲרִי בְאַרְנוֹ הִבֵּה בְּכָל מְקוֹם.

כִּי לֹא יָדַע כִּי כָלְתוּ הִיא. כִּי כָלְתוּ הִיא דְּעֵלְמָא, מִתְרַגְּמִין אָרִי שְׂצִייתָא דְּעֵלְמָא הִיא. מֵאֵי טַעְמָא לֹא יָדַע. בְּגִין דְּהָא מְנַהֲרֵן אֲנִפְהָא, לְקַבְּלָא מְנִיָּה, וְאֲזִדְמְנָא לְאֲתַבְּסָמָא וּלְרַחֲמָא עֵלְמָא (דבר אחר) כִּי כָלְתוּ הִיא, דָּא כָלָה מִמֶּשׁ, דְּכְתִיב, (שיר השירים ד) אֶתִּי מְלַבְּנוּן כָּלָה.

כִּי לֹא יָדַע כִּי כָלְתוֹ הִיא. כִּי כָלְתוֹ הִיא שֶׁל הָעוֹלָם, מְתַרְגְּמִים: אֲשֶׁר
הַשְּׂמַדֵּת הָעוֹלָם הִיא. מָה הַטַּעַם לֹא יָדַע? מִשּׁוּם שֶׁהָאִירוֹ פְּנִיָּה לְקַבֵּל
מִמֶּנּוּ, וְהִזְדַּמְנָה לְבִשָׁם וּלְרַחֵם עַל הָעוֹלָם. כִּי כָלְתוֹ הִיא - זֶה כֶּלֶה מִמַּשׁ,
שְׂכֵתוֹב (שִׁיר ד) אֶתִּי מְלַבְּנוֹן כֶּלֶה.

וּתֹאמֶר מַה תִּתֶּן לִי כִּי תָבֹא אֵלַי. הַשְּׂתָא כֶּלֶה בַּעֲיָא תַכְּשִׁיטָהּ. וַיֹּאמֶר
אֲנֹכִי אֲשַׁלַּח גְּדֵי עֲזִים מִן הַצֹּאן. לְמַלְכָּא דְהוּהוּ לִיָּה בְּרָא מֵאֲמַהוּ חֲדָא,
וְאֲזִיל בְּהִיכְלָא, בָּעָא מְלָכָא לְאֲתַנְסָבָא בְּמִטְרוֹנִיתָא עֲלָאָה, וְלֹאֲעֲלָאָה
בְּהִיכְלִיָּה. אֲמַרְהָ מֵאֵן יַחִיב לִיָּה בְּהִיכְלִיָּה דְמְלָכָא (נ"א מאן יחייב ליה לדין בהיכליה
דמלכא. אמר מלכא), אֲמַר מִכָּאֵן וְלֹהֲלָאָה אֲשַׁדֵּר וְאֲתַרִּיךְ לְבָרָא דְאֲמַהוּ
מִהִיכְלָא דִּילִי.

וּתֹאמֶר מַה תִּתֶּן לִי כִּי תָבֹא אֵלַי. עַכְשָׁו הַכֶּלֶה צְרִיכָה תַכְּשִׁיטָיָה.
וַיֹּאמֶר אֲנֹכִי אֲשַׁלַּח גְּדֵי עֲזִים מִן הַצֹּאן. לְמַלְכָּךְ שְׁהִיָּה לוֹ בְּוֹן מִשְׁפָּחָה
אֲחַת שְׁהֲלָךְ בְּהִיכָל, רְצָה הַמְּלָךְ לְשִׂאת גְּבִירָה עֲלִיוֹנָה וְלֹהֲכַנִּיסָה
לְהִיכְלוֹ. אֲמַרְהָ: מִי נָתַן אֶת זֶה בְּתוֹךְ הַיִּכָּל הַמְּלָךְ? (מִי נָתַן אֶת זֶה בְּהִיכָל
הַמֶּלֶךְ אֲמַר הַמֶּלֶךְ): אֲמַר: מִכָּאֵן וְהִלָּאָה אֲשַׁלַּח וְאֲגַרְשׁ אֶת בְּוֹן הַשְּׁפָחָה
מִהִיכְלִי.

כִּדְ נִמְיָ הַכָּא, אֲנֹכִי אֲשַׁלַּח גְּדֵי עֲזִים מִן הַצֹּאן. וְהָא אֹקִימְנָא, בְּלֹא תַבְשִׁל
גְּדֵי. וְכָל אֵינוֹן בְּסִטְרָא דְבְּכּוֹר בְּהִמָּה קָא אָתּוּ. וְעַל דָּא לֹא כְּתִיב אֲנֹכִי אֶתֶּן,
אֲלֹא אֲנֹכִי אֲשַׁלַּח, אֲתַרִּיךְ וְאֲשַׁדֵּר לִיָּה, דְלֹא יִשְׁתַּכַּח בְּהִיכְלִי.

כִּדְ גַּם כָּאֵן, אֲנֹכִי אֲשַׁלַּח גְּדֵי עֲזִים מִן הַצֹּאן. וְהָרִי בְּאֵרְנוּ בְּלֹא תַבְשִׁל
גְּדֵי. וְכָל אוֹתָם שְׁמַצַּד בְּכּוֹר הַבְּהִמָּה הֵם בָּאוּ. וְעַל כֵּן לֹא כְּתוּב אֲנֹכִי
אֶתֶּן, אֲלֹא אֲנֹכִי אֲשַׁלַּח, אֲגַרְשׁ וְאֲשַׁלַּח אוֹתוֹ שְׁלֹא יִמְצָא בְּהִיכְלִי.

וּתֹאמֶר אִם תִּתֶּן עֲרַבּוֹן עַד שְׁלַחָךְ. אֲלִין אֵינוֹן סִימְנִין דְּמִטְרוֹנִיתָא,
דְּאֲתַבְּרָכָא מִן מְלָכָא בְּזוּוּגָהּ. וַיֹּאמֶר מַה הָעֲרַבּוֹן אֲשֶׁר אֶתֶּן לָךְ, וּתֹאמֶר
חֹתְמָךְ וּפְתִילָךְ וּמִטָּד. אֲלִין אֵינוֹן (נ"א סטרי) קִטְרִי עֲלָאִי, תַכְּשִׁיטָהּ דְכֶלֶה
אֲתַבְּרָכָא מִתְּלַתָּא אֲלִין, נְצַח הוּד יְסוּד, וְכֹלָא אֲשַׁתְּכַח בְּתַלְתָּא אֲלִין וְכֶלֶה
(ס"א מנצח הוד יסוד) מְהִכָּא מִתְּבַרְכָּא. מִיַּד וּיְתֶן לָהּ וַיָּבֹא אֵלֶיהָ וַתְּהַר לוֹ.

וּתֹאמֶר אִם תִּתֶּן עֲרַבּוֹן עַד שְׁלַחָךְ. אֲלוֹ הֵם סִימְנֵי הַגְּבִירָה שְׁהִתְבַּרְכָּה
מִהַמְּלָךְ בְּזוּוּגָהּ. וַיֹּאמֶר מַה הָעֲרַבּוֹן אֲשֶׁר אֶתֶּן לָךְ, וּתֹאמֶר חֹתְמָךְ

וּפְתִילָדָּ וּמִטָּדָּ. אֱלוֹהִים הֵם (צדד) הַקְּשָׁרִים הַעֲלִיּוֹנִים, תִּכְשִׁיטָהּ שֶׁל הַכֶּלֶה
מִתְבָּרְכִים מְשֻׁלֶּשֶׁת אֱלֹהִים, נֶצַח הוּד יְסוּד, וְהַכֵּל נִמְצָא בְּשֻׁלֶּשֶׁת אֱלֹהִים,
וְהַכֶּלֶה (מנצח הוד יסוד) מִתְבָּרְכֶת מִכָּאן. מִיָּד - וַיִּתֵּן לָהּ וַיִּבֵּא אֵלֶיהָ וַתֵּהָרֵג
לוֹ.

וַיְהִי כְּמִשְׁלֵשׁ חֲדָשִׁים. מֵאֵן מְשֻׁלֶּשׁ חֲדָשִׁים. בְּתֵר דִּיתְלָתוֹן יִרְחִיא, וְהָא גִי
יִרְחִין אוֹקִימָנָא. וְהָכָא כְּמִשְׁלֵשׁ חֲדָשִׁים, דְּשָׂאֲרִי יִרְחֵא רְבִיעָא לְאַתְעָרָא
דִּינִין בְּעִלְמָא בְּחוּבֵי בְּנֵי נְשָׂא, וְהָיָא יִנְקָא מְסֻטְרָא אַחְרָא. כְּדִין, וַיּוֹגֵד
לִיהוּדָה לֵאמֹר זִנְתָה תְּמָר כְּלִתְדָּ, הָא כְּלָה בְּסֻטְרָא אַחְרָא אֲשֶׁתְּכַחַת. מַה
כְּתִיב, הוֹצִיאֹהָ. כְּמָה דְכְּתִיב, (איכה ב) הַשְׁלִיךְ מִשָּׁמַיִם אֶרֶץ תִּפְאָרֶת יִשְׂרָאֵל.
וַתִּשְׂרַף, בְּשֻׁלְהוּבֵי טִיהָרָא בְּגִלּוּתָא.

וַיְהִי כְּמִשְׁלֵשׁ חֲדָשִׁים. מַה זֶה מְשֻׁלֶּשׁ חֲדָשִׁים? אַחַר שְׁיִשְׁלֹשׁוּ הַחֲדָשִׁים,
וְהָרִי שְׁלֶשָׁה חֲדָשִׁים בְּאַרְנוֹ. וְכָאן כְּמִשְׁלֵשׁ חֲדָשִׁים, שְׁהִתְחִיל הַחֲדָשׁ
הַרְבִּיעִי לְעוֹרֵר דִּינִים בְּעוֹלָם מִחֻטְאֵי בְּנֵי אָדָם, וְהָיָא יוֹנְקַת מִצַּד
הָאַחַר. אַז - וַיִּגַּד לִיהוּדָה לֵאמֹר זִנְתָה תְּמָר כְּלִתְדָּ. הָרִי כְּלָה בְּצַד
הָאַחַר נִמְצָאת. מַה כְּתוּב? הוֹצִיאֹהָ, כְּמוֹ שְׁכְּתוּב, (איכה ב) הַשְׁלִיךְ
מִשָּׁמַיִם אֶרֶץ תִּפְאָרֶת יִשְׂרָאֵל. וַתִּשְׂרַף, בְּשֻׁלְהַבֵּת הַצְּהָרִים בְּגִלּוּת.

מַה כְּתִיב, הִיא מוֹצֵאת, לְאַתְמִשְׁכָּא בְּגִלּוּתָא. וְהָיָא שְׁלַחָה אֶל חַמִּיָּה לֵאמֹר
לְאִישׁ אֲשֶׁר אֱלֹהִים לוֹ. לְאִישׁ אֲשֶׁר אֱלֹהִים מִמֶּנּוּ לֹא כְּתִיב, אֱלֹהִים לְאִישׁ אֲשֶׁר
אֱלֹהִים לוֹ. דִּילִיָּה סִימְנִין אֵלִין מְשֻׁתְּפָחִין, אֲנָכִי הָרָה. מִיָּד וַיִּכָּר יְהוּדָה וַיֵּאמֶר
צְדָקָה מִמֶּנִּי. צְדָקָה וְדָאִי, וְשָׂמָא גָרִים. מֵאֵן גָּרִים לָהּ, שְׂמָא דָּא. הָדָר וְאָמַר
מִמֶּנִּי, דְכְּתִיב, (תהלים יא) כִּי צְדִיק יֵי צְדָקוֹת אֶהֱבֵ יִשְׂרָאֵל יַחְזוּ פְּנִימוֹ. צְדָקָה:
צְדָק ה', דְּמִמֶּנִּי נְטִלַת שְׂמָא דָּא. מִמֶּנִּי יִרְתָּא. מִמֶּנִּי אֲשֶׁתְּכַחַת.

מַה כְּתוּב? הִיא מוֹצֵאת, לְהַמְשִׁדָּ, לְגִלּוּת. וְהָיָא שְׁלַחָה אֶל חַמִּיָּה לֵאמֹר
לְאִישׁ אֲשֶׁר אֱלֹהִים לוֹ. לֹא כְּתוּב לְאִישׁ אֲשֶׁר אֱלֹהִים מִמֶּנּוּ, אֱלֹהִים לְאִישׁ אֲשֶׁר
אֱלֹהִים לוֹ. שְׁלוֹ הַסִּימְנִים הַלְלוּ הַמְצוּיִים, אֲנָכִי הָרָה. מִיָּד - וַיִּכָּר יְהוּדָה
וַיֵּאמֶר צְדָקָה מִמֶּנִּי. צְדָקָה וְדָאִי, וְהֵשֶׁם גוֹרָם. מַה גָּרָם לָהּ? הֵשֶׁם הָזֶה.
חָזַר וְאָמַר, מִמֶּנִּי, שְׁכְּתוּב כִּי צְדִיק ה' צְדָקוֹת אֶהֱבֵ יִשְׂרָאֵל יַחְזוּ פְּנִימוֹ.
צְדָקָה - צְדָק ה', שְׂמִמֶּנִּי נְטִלָה אֶת הֵשֶׁם הָזֶה. מִמֶּנִּי יִרְשָׁה, מִמֶּנִּי
נִמְצָאת.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מֵאֵי טַעְמָא חַמִּיָּה כְּתִיב בְּאַתֵּר חַד, יְהוּדָה בְּאַתֵּר אַחְרָא.
אָמַר לִיָּהּ, כְּלָא אֲתִקְטֵר דָּא בְּדָא. חַמִּיָּה, בְּאַתֵּר עֵלְמָא תְּלִי.

אמר רבי יוסי, מה הטעם פתוב חמיה במקום אחד, ויהודה במקום אחר? אמר לו, הכל נקשר זה עם זה. חמיה תלוי במקום עליון.

אמר רבי אלעזר, פרשתא דא אוקימנא ברזא עלאה, בכמה גוונים. כד יסתכלון מלי, מינה ישתמע רזין דאורחוי דקודשא בריה הוא, ודינוי בכל אתר. והיא ידעת ואקדימת גרמאה למלה דא, לאשלא אורחוי דקודשא בריה הוא, בגין דינפקו מינה מלכין שליטין, וזמינין לשלטאה על עלמא. ורות כהאי גוונא עבדת.

אמר רבי אלעזר, הפרשה הזו בארנו בסוד עליון בכמה גונים. כשיתבוננו בדברים, ממנה ישמעו הסודות של דרכי הקדוש ברוך הוא ודינוי בכל מקום. והיא ידעה והקדימה עצמה לדבר הזה, להשלים את דרכי הקדוש ברוך הוא כדי שיצאו ממנה מלכים שליטים, שעתידים לשלט על העולם. ורות עשתה כגון זה.

דף ע"ב ע"ב

אמר רבי אבא, פרשתא דא ברזא דחכמתא דאורייתא אתקשרא, וכלא סתים וגליא. ואורייתא כלא כהאי גוונא אשתכחת. ולית לה מלה באורייתא, דלא רשים בה שמא קדישא עלאה, דסתים וגליא. (דף ע"ב ע"ב) בגיני כד, סתימי דאורייתא, קדישי עליונין ירתין לה, ואתגליא בשאר בני עלמא. כגוונא דא כתיב, (תהלים קב) לספר בציון שם יי ותהלתו בירושלם, דהא בציון במקדשא, שרי לאדכרא שמא קדישא פדקא חזי. ולבר בכינויו. ועל דא כלא סתים וגליא. תאנא, כל מאן דגרע את חד מאורייתא. או יוסיף את חד באורייתא, כמאן דמשקר בשמא קדישא עלאה דמלקא.

אמר רבי אבא, פרשה זו נקשרה בסוד חכמת התורה, והכל נסתר ונגלה. וכל התורה מצויה כגון זה, ואין לה דבר בתורה שלא רשום בו השם הקדוש העליון שנסתר ונגלה. משום כד הנסתרות שבתורה, קדושים עליונים יורשים אותם, ונגלית לשאר בני העולם. כמו כן כתוב, (תהלים קב) לספר בציון שם ה' ותהלתו בירושלם. שהרי בציון במקדש מתר להזכיר את השם הקדוש כראוי, ובחוץ בכינויו. ולכן הכל נסתר ונגלה. למדנו, כל מי שגורע אות אחת מהתורה או מוסיף אות אחת לתורה, כמי שמשקר בשם הקדוש העליון של המלך.

אמר רבי יצחק, עובדא דמצרים פלחין לשפחה, כמה דאוקימנא. עובדא דכנען, פלחין לההוא דאקרי (שמות יב) שבי אשר בבית הבור. ועל דא כתיב, (בראשית ט) ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו. בגין כך פלהו מכתובין (ס"א מברכין) (ס"א מכדבין) במלין קדישין, ועבדין עובדין (ס"א עריין) בכלא. בגיני כך כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה וגו'. רבי יהודה אמר, דעבדין דינין (ס"א זינין) בישינ לשלטא על (נ"א לסאבא) ארעא, כמה דאת אמר ולא תטמא את אדמתך. וכתוב ותטמא הארץ. (ויקרא יח) כמעשה ארץ מצרים וגו', רבי חייא פתח, (איוב לח) לאחוז בכנפות הארץ וגו', תאנא, זמין קודשא בריה הוא לדכאה לארעיה, מכל מסאבותא דעמין עובדי עבודה זרה, דסאיבו לה. כהאי מאן דאחיד בטליתיה, ואנער טנופא מניה. וכל אינון דאתקברו בארעא קדישא, למשדי לון לבר, ולדכאה ארעא קדישא מסטרא אחרא (ס"א קדישא אחרא), כביכול דהנה מתזנא לשאר רבבי עמין, ולקבלא מסאבותא דלהון, ולדברא לון. וזמין לדכאה לה ולאעברא לון לבר.

אמר רבי יצחק, מעשה של מצרים שעובדים לשפחה, כמו שבארנו. מעשה של כנען שעובדים לאותו שנקרא (שמות יב) שבי אשר בבית הבור. ועל זה כתוב, (בראשית ט) ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו. משום כך כלם מכתובים (מברכים) (מכזבים) בדברים קדושים, ועושים מעשים (עריות) בכל. משום כך, כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה וגו'. רבי יהודה אמר, שעושים דינים (מינים) רעים לשלט (לטמא) על הארץ, כמו שנאמר ולא תטמא את אדמתך. וכתוב ותטמא הארץ. כמעשה ארץ מצרים וגו'. רבי חייא פתח, (איוב לח) לאחוז בכנפות הארץ וגו'. למדנו, עתיד הקדוש ברוך הוא לטהר את ארצו מכל טמאת העמים עובדי עבודה זרה שטמאו אותה, כמי שאוחז בטליתו ומנער את הטנפת ממנה. וכל אותם שנקברו בארץ הקדושה, לזרק אותם החוצה, ולטהר את הארץ מהצד האחר (קדוש אחר), כביכול שהיתה מזינה את שאר גדולי העמים ולקבל את טמאתם ולהנהיגם, ועתיד לטהר אותה ולהעבירם החוצה.

רבי שמעון הנה מדפי טורי (ס"א שוקי) דטברגא, וכל דהנה תמן מית, הנה סליק ליה, ומדפי ארעא. תאנא, כתיב (ירמיה ב) ותבאו ותטמאו את ארצי וגו', אמר רבי יהודה, זכאה חולקיה מאן דזכי בחייוי למשרי מדורא בארעא קדישא. דכל מאן דזכי לה, זכי לאנגדא מטלא דשמאי דלעילא, דנחית על ארעא. וכל מאן דזכי לאתקשרא בחייוי בהאי ארעא קדישא, זכי לאתקשרא לבתר בארעא קדישא עלאה.

רבי שמעון הנה מטהר את (הרי) שוקי טברגא, וכל שהיה שם מת, היה מעלה אותו ומטהר את הארץ. למדנו, כתוב ותבאו ותטמאו את

אַרְצֵי וְגו'. אָמַר רַבֵּי יְהוּדָה, אֲשֶׁרֵי חִלְקוּ שֶׁל מִי שְׂזוּכָה בְּחַיָּוֵי לְהַשְׁרֹת מְדוּרוֹ בְּאַרְץ הַקְּדוּשָׁה. שֶׁכֵּל מִי שְׂזוּכָה לָהּ, זוֹכָה לְהַשְׁפִּיעַ מִטַּל הַשָּׁמַיִם שֶׁלֹּא מֵעַלָּה שְׂיִוָּרַד עַל הָאָרֶץ. וְכֵל מִי שְׂזוּכָה לְהַקְשִׁיר בְּחַיָּוֵי בְּאַרְץ הַקְּדוּשָׁה הַזֹּאת, זוֹכָה לְהַקְשִׁיר אַחֵר כְּדֵי לְאַרְץ הַקְּדוּשָׁה הַעֲלִיּוֹנָה.

וְכֵל מֵאֵן דְּלֹא זָכִי בְּחַיָּוֵי, וּמֵיִיתִין לִיהָ לְאַתְקַבְּרָא תַּמָּן, עָלֶיהָ כְּתִיב, (יִרְמִיָּה ב) וְנִחַלְתִּי שְׁמַתְם לְתוֹעֵבָה. רוּחִיהָ נִפְיָק בְּרִשׁוּתָא נוֹכְרָאָה אַחֲרָא, וְגוֹפִיָּה אֲתִי תַּחֲוֹת רִשׁוּתָא דְאַרְעָא קְדִישָׁא, כְּבִיכּוֹל עֲבִיד קִדְשׁ חוּל, וְחוּל קִדְשׁ. וְכֵל מֵאֵן דְּזָכִי לְמִיפְק נְשַׁמְתִּיהָ בְּאַרְעָא קְדִישָׁא, אֲתַכְפְּרוּ חוּבוּי, וְזָכִי לְאַתְקַשְׁרָא תַּחֲוֹת גְּדַפּוּי דְשְׁכִינְתָא, דְּכְתִיב, (דְּבָרִים לב) וְכִפֹּר אֲדַמְתוּ עִמּוֹ. וְלֹא עוֹד אֶלָּא אִי זָכִי בְּחַיָּוֵי, זָכִי לְאַתְמַשְׁכָּא עָלֶיהָ רוּחָא קְדִישָׁא תְּדִיר, וְכֵל מֵאֵן דִּיתִיב בְּרִשׁוּתָא אַחֲרָא, אֲתַמְשֵׁךְ עָלֶיהָ רוּחָא אַחֲרָא נוֹכְרָאָה.

וְכֵל מִי שֶׁלֹּא זוֹכָה בְּחַיָּוֵי, וּמֵבִיאִים אוֹתוֹ לְהַקְבֵּר שֵׁם, עָלָיו כְּתוּב וְנִחַלְתִּי שְׁמַתְם לְתוֹעֵבָה. רוּחוֹ יִצָּאָה בְּרִשׁוּת נְכַרְיָה אַחֲרֵת, וְגוֹפּוֹ בְּאֵתַחַת רִשׁוּת הָאָרֶץ הַקְּדוּשָׁה כְּבִיכּוֹל, עֲשֵׂה קִדְשׁ חָל, וְחוּל קִדְשׁ. וְכֵל מִי שְׂזוּכָה לְהוֹצִיא נְשַׁמְתוֹ בְּאַרְץ הַקְּדוּשָׁה, מֵתַכְפְּרִים חֲטָאִיו, וְזוֹכָה לְהַקְשִׁיר תַּחֲת כְּנִפְי הַשְּׁכִינָה, שְׁכָתוּב (דְּבָרִים לב) וְכִפֹּר אֲדַמְתוּ עִמּוֹ. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא אִם זוֹכָה בְּחַיָּוֵי, זוֹכָה לְמַשְׁךְ עָלָיו רוּחַ קְדִישָׁה תַּמִּיד, וְכֵל מִי שְׂיִוָּשֵׁב בְּרִשׁוּת אַחֲרֵת, נִמְשָׁכֵת עָלָיו רוּחַ אַחֲרֵת נְכַרְיָה.

תְּאֵנָא, כְּדֵי סְלִיק רַב הַמְּנוּנָא סְבָא לְהַתֵּם, הוּוּ עֵמִיָּה תְּרִיסָר בְּנֵי מְתִיבְתָא דִּילִיָּה, אָמַר לוֹן, אִי אֵנָא אֲזִיל לְאַרְחָא דָּא, לָאוּ עַל דִּידִי קָא עֲבִידְנָא, אֶלָּא לְאַתְבָּא פְּקוּדוֹנָא לְמֵאֲרִיָּה. תְּנִינָן כֹּל אֵינּוֹן דְּלֹא זָכוּ לְהֵאִי בְּחַיָּוֵי, אֲתִיבִין פְּקוּדוֹנָא דְּמֵאֲרִיָּהוֹן לְאַחֲרָא.

לְמַדְנוּ, כְּשֶׁעָלָה רַב הַמְּנוּנָא סְבָא לְשָׁם, הָיוּ עִמּוֹ שְׁנַיִם עֶשֶׂר בְּנֵי הַיְשִׁיבָה שָׁלוּ. אָמַר לָהֶם, אִם אֲנִי הוֹלֵךְ לְדֶרֶךְ הַזֶּה, לֹא עַל שְׁלִי אֲנִי עוֹשֶׂה, אֶלָּא כְּדֵי לְהַשִּׁיב הַפְּקוּדוֹן לְבַעֲלָיו. שְׁנֵינוּ, כֹּל אוֹתָם שֶׁלֹּא זָכוּ לָזֶה בְּחַיָּוֵיהֶם, הֵם מְשִׁיבִים אֶת הַפְּקוּדוֹן רְבוּנָם לְאַחֵר.

אָמַר רַבֵּי יִצְחָק, בְּגִינֵי כְּדֵי, כֹּל מֵאֵן דְּאַעְבְּרָא מֵאֵינּוֹן זֵינִין בִּישׁוּן, אוּ רִשׁוּתָא אַחֲרָא בְּאַרְעָא, אַרְעָא אֲסִתְאַבֵּת, וְוִי לִיהָ לְהַהוּא גְּבַר, וְוִי לְנַפְשִׁיהָ, דְּהָא אַרְעָא קְדִישָׁא לֹא מְקַבְּלָא לִיהָ לְבַתֵּר. עָלֶיהָ כְּתִיב, (תְּהִלִּים קד) יִתְמּוּ חֲטָאִים מִן הָאָרֶץ, בְּעוֹלָם הַזֶּה, וּבְעוֹלָם הַבָּא, וּרְשָׁעִים עוֹד אֵינָם, בְּתַחֲיִית הַמַּתִּים, כְּדִין בְּרַכִּי נַפְשִׁי אֶת יְיָ הַלְלוּנָהּ. (ויקרא יח) אֶת מִשְׁפָּטֵי תַעֲשׂוּ וְאֶת חֻקֵּי

תִּשְׁמְרוּ לְלֶכֶת בָּהֶם וְגו', רַבִּי אֲבָא אָמַר, זָכְאָה חוּלְקָא דְיִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִידָא הוּא אֲתֵרְעֵי בְּהוּ מְכַל עַמִּין עוּבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה, וּבְגִין רַחֲמֵימִיתָא דִּילֵיהּ עַלְיֵיהּ, יְהִיב לֹון נִימוּסִין דְּקִשׁוּט, נָטַע בְּהוּ אֵילָנָא דְחֵי, אֲשֶׁרִי שְׂכִינְתָא בִּינֵיהוּ. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּיִשְׂרָאֵל רְשִׁימִין בְּרִשְׁמָא קְדִישָׁא בְּבִשְׂרֵיהוּן. וְאַשְׁתְּמוּדְעוּן דְּאִינְהוּ דִּילֵיהּ, (אֲשִׁתְּמוּדְעוּן) מִבְּנֵי הִיכְלֵיהּ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מְשׁוּם כָּךְ, כָּל מִי שֶׁמְעַבֵּיר מֵאוֹתָם מֵינִים רְעִים אוֹ רְשׁוּת אַחֲרֵת לְאַרְץ, הָאֲרֵץ נִטְמָאת. אוֹי לְאוֹתוֹ הָאִישׁ! אוֹי לְנַפְשׁוֹ! שְׁהֵרִי הָאֲרֵץ הַקְדוּשָׁה לֹא תִקְבֵּל אוֹתוֹ אַחֵר כָּךְ, עַלְיוֹ כְּתוּב (תְּהִלִּים קד) יִתְּמוּ חֲטָאִים מִן הָאֲרֵץ - בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא. וְרִשְׁעִים עוֹד אֵינָם - בְּתַחֲיַת הַמֵּתִים. אִז - בְּרַכִּי נַפְשִׁי אֶת ה' הַלְלוּיָהּ. אֶת מִשְׁפָּטֵי תַעֲשׂוּ וְאֶת חֻקֵּי תִשְׁמְרוּ לְלֶכֶת בָּהֶם וְגו'. רַבִּי אֲבָא אָמַר, אֲשֶׁרִי חֲלַקְס שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הִתְרַצָּה בָּהֶם מְכַל הָעַמִּים עוּבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה, וּבִשְׁבִיל אֶהְבֵּתוּ עֲלֵיהֶם נָתַן לָהֶם הַנְּהַגוֹת אֲמַת, נָטַע בָּהֶם אֶת עֵץ הַחַיִּים וְהִשְׁרָה שְׂכִינְתוֹ בֵּינֵיהֶם. מַה הַטַּעַם? מְשׁוּם שֶׁיִּשְׂרָאֵל רְשׁוּמִים בְּרִשְׁמָא קְדוּשָׁא בְּבִשְׂרָם, וְנוֹדְעִים שֶׁהֵם שְׁלוֹ, [נוֹדְעִים] מִבְּנֵי הִיכְלוֹ.

דף ע"ג ע"א

וּבְגִינֵי כָךְ, כָּל אֵינֹון דְּלֹא רְשִׁימִין בְּרִשְׁמֵי קְדִישָׁא (דף ע"ג ע"א) בְּבִשְׂרֵיהוּן לֹא אֵינֹון דִּילֵיהּ, וְאַשְׁתְּמוּדְעוּן דְּכֻלְהוּ מְסֻטְרָא דְּמִסְאַבוּתָא אֲתֵינִין, וְאָסִיר לְאַתְחַבְרָא בְּהוּ, וְלֹא שְׁתַּעֲי בְּהַדְיֵיהוּ, בְּמַלּוּי דְּקוּדְשָׁא בְּרִידָא הוּא וְאָסִיר לְאוּדְעָא לְהוּ מְלִי דְּאוּרִייתָא, בְּגִין דְּאוּרִייתָא כְּלֹא שְׂמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִידָא הוּא, וְכֹל אֶת דְּאוּרִייתָא, מִתְּקַשְׂרָא בְּשְׂמָא קְדִישָׁא. וְכֹל מֵאן דְּלֹא אֲתֵרְשִׁים בְּרִשְׁמָא קְדִישָׁא בְּבִשְׂרֵיהּ, אָסִיר לְאוּדְעָא לֵיהּ מְלָה דְּאוּרִייתָא. וְכֹל שְׂכֹן לְאַשְׁתְּדִלָא (נִיָּא לֹאסְתַּכְלָא) בֵּיהּ.

וּמְשׁוּם כָּךְ, כָּל אוֹתָם שֶׁלֹא רְשׁוּמִים בְּרִשְׁמֵי הַקְדוּשׁ בְּבִשְׂרָם, הֵם אֵינָם שְׁלוֹ, וְנוֹדְעִים שֶׁכֻּלָּם מִצַּד הַטְּמֵאָה הֵם בְּאִים, וְאָסִיר לְהִתְחַבֵּר עִמָּהֶם וּלְדַבֵּר עִמָּם בְּדַבְרֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאָסִיר לְהוֹדִיעַם דְּבַרֵי תוֹרָה, כִּי הַתּוֹרָה כְּלָה שְׂמוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְכֹל אוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה נִקְשָׁרֵת לְשֵׁם הַקְדוּשׁ. וְכֹל מִי שֶׁלֹא רְשׁוּם בְּרִשְׁמֵי הַקְדוּשׁ בְּבִשְׂרוֹ, אָסִיר לְהוֹדִיעוֹ דְּבַר תּוֹרָה, וְכֹל שְׂכֹן לְהִתְעַסֵּק (לְהִסְתַּכֵּל) עִמּוֹ.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פְּתַח, (שְׁמוֹת יב) זֹאת חֻקֵּי הַפֶּסַח כָּל בֶּן נֶכֶר לֹא יֹאכֵל בוֹ, וּכְתִיב וְכֹל עֶבֶד אִישׁ וְגו'. וּכְתִיב תוֹשֵׁב וְשֹׁכֵר לֹא יֹאכֵל בוֹ. וּמַה פֶּסַחָא דְּאִיהוּ

בְּשָׂרָא לְמִיכָלָא, עַל דְּאִתְרַמֵּיז בְּמַלְּהָ קִדְיִשָּׂא, אָסִיר לְכָל הַנִּי לְמִיכָל בֵּיהּ,
וּלְמִיחָב לְהוּ לְמִיכָל, עַד דְּאִתְגָּזְרוּ. אִוְרִייתָא דְּהִיא קִדְשׁ קִדְשִׁים (דְּקִדְיִשָּׂא)
שְׂמָא עֲלָאָה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה.

רַבִּי שְׂמַעוֹן פְּתַח, (שְׁמוֹת יב) זֵאת חֻקַּת הַפֶּסַח כָּל בֶּן נֶכֶר לֹא יֹאכַל בּוֹ,
וְכִתּוּב וְכָל עֶבֶד אִישׁ וְגוֹ', וְכִתּוּב תּוֹשֵׁב וְשָׂכִיר לֹא יֹאכַל בּוֹ. וּמָה פֶּסַח
שֶׁהוּא בְּשָׂר לְמִאֲכָל, עַל שְׁנַרְמֵז בְּדָבָר קִדּוּשׁ אָסוּר לְכָל אֵלֶּה לְאָכַל בּוֹ
וְלִתֵּת לָהֶם לְאָכַל עַד שְׂיִמּוּלוֹ - הַתּוֹרָה שֶׁהִיא קִדְשׁ קִדְשִׁים (שֶׁל קִדְשִׁים),
הַשֵּׁם הָעֲלִיוֹן שֶׁל הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה.

רַבִּי אֶלְעָזָר שְׂאִיל לְרַבִּי שְׂמַעוֹן אָבוּהִי, אָמַר לִיהּ, הָא תַּנְיִנָן אָסוּר לְלַמֵּד
תּוֹרָה לְעוֹבֵד כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, וְשִׁפְרֵי אִתְעָרוּ חֲבַרְיָא דְּבַבְל, דְּכִתְיִב, (תְּהִלִּים
קמז) לֹא עָשָׂה כֵן לְכָל גּוֹי, אֲבָל כִּינּוֹן דְּאָמַר מְגִיד דְּבָרֵינוּ לְיַעֲקֹב, אֲמַאי חֻקֵּי
וּמִשְׁפָּטֵינוּ לְיִשְׂרָאֵל. אָמַר לִיהּ, אֶלְעָזָר תָּא חֲזִי, זַכָּאִין אֵינּוֹן יִשְׂרָאֵל,
דְּחוֹלְקָא עֲלָאָה קִדְיִשָּׂא דָּא נָטַע בְּהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּכִתְיִב, (מִשְׁלִי ד) כִּי
לָקַח טוֹב נִתַּתִּי לָכֶם, לָכֶם, וְלֹא לַעֲמִין עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה.

רַבִּי אֶלְעָזָר שְׂאִיל אֶת רַבִּי שְׂמַעוֹן אָבוּי. אָמַר לוֹ, הָרִי שְׁנִינּוּ שְׂאָסוּר
לְלַמֵּד תּוֹרָה לְעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, וְיִפְּהָ הַעִירוּ הַחֲבַרִים מִבְּבֶל,
שְׂכִתּוּב לֹא עָשָׂה כֵן לְכָל גּוֹי. אֲבָל כִּינּוֹן שְׂאָמַר מְגִיד דְּבָרֵינוּ לְיַעֲקֹב, לְמָה
חֻקֵּי וּמִשְׁפָּטֵינוּ לְיִשְׂרָאֵל? אָמַר לוֹ, אֶלְעָזָר, בָּא רָאָה, אֲשֶׁרִיָּהֶם יִשְׂרָאֵל
שֶׁהַחֶלֶק הָעֲלִיוֹן הַקִּדּוּשׁ הַזֶּה נָטַע בָּהֶם הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׂכִתּוּב כִּי
לָקַח טוֹב נִתַּתִּי לָכֶם, לָכֶם וְלֹא לַעֲמִים עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה.

וּבְגִין דְּאִיְהִי גְנִיזָא עֲלָאָה יַקִּירָא, שְׂמִיָּה מִמֶּשׁ, אִוְרִייתָא כְּלָא סְתִים וְגִלְיָא,
בְּרִזָּא דְּשְׂמִיָּה. וְעַל דָּא, יִשְׂרָאֵל בְּתַרְוֵי דְּרַגִּין אֵינּוֹן, סְתִים וְגִלְיָא, דְּתַנְיִנָן
תְּלַת דְּרַגִּין אֵינּוֹן מִתְקַשְׁרֵן דָּא בְּדָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִוְרִייתָא,
וְיִשְׂרָאֵל. וְכָל חַד, דְּרַגָּא עַל דְּרַגָּא, סְתִים וְגִלְיָא. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּרַגָּא
עַל דְּרַגָּא, סְתִים וְגִלְיָא. אִוְרִייתָא הַכִּי נְמִי סְתִים וְגִלְיָא. יִשְׂרָאֵל הַכִּי נְמִי
דְּרַגָּא עַל דְּרַגָּא, הַדָּא הוּא דְּכִתְיִב, (תְּהִלִּים קמז) מְגִיד דְּבָרֵינוּ לְיַעֲקֹב חֻקֵּי
וּמִשְׁפָּטֵינוּ לְיִשְׂרָאֵל. תַּרִּי דְּרַגִּין אֵינּוֹן, יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל, חַד גִּלְיָא, וְחַד סְתִים.

וּמִשּׁוּם שֶׁהִיא גְּנוּזָה עֲלִיוֹנָה נִכְבְּדָה, שְׂמוֹ מִמֶּשׁ, הַתּוֹרָה כְּלָה נִסְתָּר
וְנִגְלָה בְּסוּד שֶׁל שְׂמוֹ, וְעַל כֵּן יִשְׂרָאֵל הֵם בְּשִׁתֵּי דְּרַגּוֹת, נִסְתָּר וְנִגְלָה.
שְׂשִׁנְנוּ, שְׁלֹשׁ דְּרַגּוֹת הֵן שְׁנִקְשָׁרוֹת זוּ בְּזוּ: הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, תּוֹרָה
וְיִשְׂרָאֵל. וְכָל אַחַת דְּרַגָּה עַל דְּרַגָּה, נִסְתָּר וְנִגְלָה. הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
דְּרַגָּה עַל דְּרַגָּה, נִסְתָּר וְנִגְלָה. הַתּוֹרָה גַּם כֵּן נִסְתָּר וְנִגְלָה. יִשְׂרָאֵל גַּם כֵּן

דְּרָגָה עַל דְּרָגָה. זֶהוּ שְׁכַתוּב (תהלים קמז) מְגִיד דְּבָרָיו לְיַעֲקֹב חֲקִיו
וּמִשְׁפָּטָיו לְיִשְׂרָאֵל. שְׁתֵּי דְרָגוֹת הֵן - יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל, אֶחָד גְּלוּי וְאֶחָד
נֹסֵתֵר.

מֵאִי קָא מֵיִרִי. אֶלָּא כָּל מָאן דְּאִתְגַּזֵּר וְאִתְרַשִּׁים בְּשֵׁמָא (נ"א ברשומא)
קְדִישָׁא, יְהִיבִין לֵיהּ בְּאֵינוּן מַלְיָן דְּאִתְגַּלְיִין בְּאוּרִייתָא, כְּלוּמַר, מוֹדִיעִין לֵיהּ
בְּרִישֵׁי אֲתוּוֹן, בְּרִישֵׁי פְּרָקִין, יְהִיבִין עֲלֵיהּ חוּמְרָא דְּפִקוּדֵי אוּרִייתָא, וְלֹא
יִתִיר, עַד דְּיִסְתַּלַּק בְּדְרָגָא אַחְרָא, הֵדָא הוּא דְּכַתִּיב מְגִיד דְּבָרָיו לְיַעֲקֹב
(ליעקב שפיר). אֲבָל חֲקִיו וּמִשְׁפָּטָיו לְיִשְׂרָאֵל, דְּאִיהוּ בְּדְרָגָא עֲלָאָה יִתִיר.
וְכַתִּיב (בראשית לה) לֹא יִקְרָא שְׁמֶךָ עוֹד יַעֲקֹב וְגו'. חֲקִיו וּמִשְׁפָּטָיו לְיִשְׂרָאֵל,
אֲלִין רְזִי אוּרִייתָא וְנִמוּסֵי אוּרִייתָא, וְסִתְרֵי אוּרִייתָא, דְּלֹא יִצְטָרְכוּ
לְגַלְאָה אֶלָּא לְמָאן דְּאִיהוּ בְּדְרָגָא עֲלָאָה יִתִיר פְּדָקָא חֲזִי.

מַה זֶה אוֹמֵר? אֶלָּא כָּל מִי שֶׁנִּמְוֹל וְנִרְשָׁם בְּשֵׁם (ברשם) הַקְּדוֹשׁ, נוֹתְנִים
לוֹ בְּאוֹתָם דְּבָרִים שֶׁהִתְגַּלוּ בְּתוֹרָה, כְּלוּמַר, מוֹדִיעִים לוֹ בְּרִאשֵׁי
אוֹתוֹת וּבְרִאשֵׁי פְּרָקִים, נוֹתְנִים עֲלָיו חֲמֻרָה שֶׁל מִצְוֹת הַתּוֹרָה, וְלֹא
יִוָּתֵר, עַד שֶׁיִּתְעַלֶּה לְדְרָגָה אַחְרֵת. זֶהוּ שְׁכַתוּב מְגִיד דְּבָרָיו לְיַעֲקֹב (ליעקב
יפה). אֲבָל חֲקִיו וּמִשְׁפָּטָיו לְיִשְׂרָאֵל, שֶׁהוּא בְּדְרָגָה יוֹתֵר עֲלִיוֹנָה, וְכַתוּב
(בראשית לב) לֹא יִקְרָא שְׁמֶךָ עוֹד יַעֲקֹב וְגו'. חֲקִיו וּמִשְׁפָּטָיו לְיִשְׂרָאֵל, אֵלוּ
סוּדוֹת הַתּוֹרָה וְהַנְּהֻגוֹת הַתּוֹרָה וְסִתְרֵי תּוֹרָה, שֶׁלֹּא יִצְטָרְכוּ לְגַלוֹת
אֶלָּא לְמִי שֶׁהוּא בְּדְרָגָה יוֹתֵר עֲלִיוֹנָה כְּרֵאוּי.

וּמַה לְיִשְׂרָאֵל הָאִי, לְעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה, וְכָל מָאן
דְּלֹא אִתְגַּזֵּר וְיְהִיבִין לֵיהּ אֶפִּילוּ אֶת זַעֲרָא דְּאוּרִייתָא, כְּאֵלוּ חָרִיב עֲלֵמָא,
וּמִשְׁקֵר בְּשֵׁמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּכֻלָּא בְּהָאִי תַלְיָא, וְדָא אִתְקַשֵּׁר,
דְּכַתִּיב, (ירמיה לג) אִם לֹא בְּרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה חֻקוֹת שָׁמַיִם וְאָרֶץ לֹא שְׁמַתִּי.

וּמַה לְיִשְׂרָאֵל כְּזֶה, לְעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. וְכָל
מִי שֶׁלֹּא נִמְוֹל וְנוֹתְנִים לוֹ אֶפִּילוּ אוֹת קִטְנָה שֶׁל הַתּוֹרָה, כְּאֵלוּ הַחֲרִיב
עוֹלָם וּמִשְׁקֵר בְּשֵׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהִכֵּל תְּלוּי בְּזָה, וְזֶה בְּזָה
נִקְשֵׁר, שְׁכַתוּב (ירמיה לג) אִם לֹא בְּרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה חֻקוֹת שָׁמַיִם וְאָרֶץ
לֹא שְׁמַתִּי.

תָּא חֲזִי, כְּתִיב (דברים ד) וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׁם מֹשֶׁה לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. לִפְנֵי
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שָׁם, אֲבָל לְשַׁאֵר עַמִּין לֹא שָׁם. בְּגִין כֵּן דְּבַר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.
(ויקרא כ) וְאֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תֹּאמַר. וְכֵן כְּלָהוּ. יְנוּחוּן אֲבָהוֹן דְּעֲלֵמָא, אֵינוּן הִלֵּל

וְשִׁמְאֵי, דְּהֵכִי אָמְרוּ לְאוּנְקְלוּס, וְלֹא אוֹדְעוּ לִיה מְלָה דְּאוּרִייתָא עַד דְּאִתְגַּזַּר.

בֹּא רְאֵה, כְּתוּב וְזֵאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׁם מִשֶּׁה לְפָנַי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. לְפָנַי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שָׁם, אֲבָל לְשָׂאֵר הָעַמִּים לֹא שָׁם. מִשּׁוּם כִּד דְּבַר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. (ויקרא ב) וְאֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תֹּאמַר. וְכֹן כָּלָם. יְנוּחוּ אַבוֹת הָעוֹלָם, הֵם הִלֵּל וְשִׁמְאֵי, שְׁכַד אָמְרוּ לְאוּנְקְלוּס, וְלֹא הוֹדִיעוּ לוֹ דְּבַר תּוֹרָה עַד שְׁנִמּוּל.

וְתֵא חֲזִי, מְלָה קְדָמָא דְּאוּרִייתָא, דְּיִהְבִּין לִינוּקֵי, אֶלְיָי בִּיִּית, דָּא מְלָה דְּלֹא יִכְלִין בְּנֵי עֲלָמָא לְאִדְבָקָא בְּסוּכְלָתְנוּ, וְלִסְלָקָא לִיה בְּרַעוּתָא, וְכָל שְׁכֹן לְמַלְאָא בְּפוּמִיהוּן. וְאַפְּלוּ מְלָאכֵי עֲלָאֵי, וְעֲלָאֵי דְּעֲלָאֵי, לָא יִכְלִין לְאִדְבָקָא, בְּגִין דְּאִינוּן סְתִימִין דְּשִׁמְאָא קְדִישָׁא. וְאַלְף וְאַרְבַּע מָאָה וְחֲמִשׁ רַבְּבִין דְּעֲלָמִין, כְּלָהוּ תַלְיִין בְּקוּצָא דְּאֶלְיָי, וְשִׁבְעִין יִתְרִין שְׁמָהוּן קְדִישִׁין גְּלִיפִין בְּאִתּוּי רְשִׁימִין, דְּקִיִּימוּ בְּהוּ עֲלָאֵי וְתַתְּאֵי, שְׁמִיא וְאַרְעָא, וְכוּרְסִיאֵי יְקָרָא דְּמַלְכָא, תַלְיִין מְסֻטָּרָא חֲדָא לְסֻטָּרָא חֲדָא, דְּפְשִׁיטוּתָא דְּאַלְף, קִיּוּמָא דְּעֲלָמִין כְּלָהוּ, וְסֻמְכִין דְּעֲלָאֵין וְתַתְּאֵין בְּרָזָא דְּחֲכָמָתָא.

וּבֹא רְאֵה, הַדְּבַר הָרִאשׁוֹן שֶׁל הַתּוֹרָה שְׁנוֹתָנִים לְתִינוּקוֹת אֶלְיָי בִּיִּית, זֶה דְּבַר שְׁאִין בְּנֵי הָעוֹלָם יְכוּלִים לְהַשִּׁיג בְּשִׁכְלָם וְלְהַעֲלוֹתוֹ בְּרָצוֹן, וְכָל שְׁכֹן לְדְבַר אוֹתוֹ בְּפִיָּהֶם, וְאַפְּלוּ מְלָאכֵי עֲלִיוֹנִים וְעֲלִיוֹנֵי הָעֲלִיוֹנִים אֵין יְכוּלִים לְהַשִּׁיג, כִּי הֵם נִסְתָּרוֹת הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ. וְאַלְף וְאַרְבַּע מֵאוֹת וְחֲמִשׁ רַבְּבוֹת שֶׁל עוֹלָמוֹת, כָּלָם תְּלוּיִים בְּקוּצוֹ שֶׁל אֶלְיָי, וְשִׁבְעִים וְשָׁנִים שְׁמוֹת קְדוּשִׁים חֲקוּקִים בְּאוֹתֵיהֶן רְשׁוּמִים, שְׁעָמְדוּ בְּהֵם עֲלִיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, שְׁמִים וְאַרְץ, וְכִסָּא הַכְּבוֹד שֶׁל הַמְּלָךְ, תְּלוּיִים מִצַּד אֶחָד לְצַד אֶחָד, שְׁפִשְׁטוּת הָאֶלְף קִיּוּמָם שֶׁל כָּל הָעוֹלָמוֹת, וְתוּמְכִים שֶׁל עֲלִיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים בְּסוּד הַחֲכָמָה.

וְשִׁבְלִין סְתִימִין, וְנִהְרִין עֲמִיקִין, וְעֶשֶׂר אֲמִירִין, כְּלָהוּ נִפְקִין מֵהוּא קוּצָא תַתְּאָה דְּתַחוֹת אֶלְף. מְכָאן וְלְהִלָּאָה שְׁאִרֵי לְאִתְפְּשֻׁטָא אֶלְף בְּבִית. וְלִית חוּשְׁבוֹן לְחֲכָמָתָא דְּהֵכָא אִתְגַּלִּיף.

וְשִׁבְלִים נִסְתָּרִים וְנִהְרוֹת עֲמִיקִים וְעֶשֶׂר אֲמִירוֹת, כָּלָם יוּצְאִים מֵאוֹתוֹ קוּץ תַּחְתּוֹן שְׁתַּחַת הָאֶלְף. מְכָאן וְהִלָּאָה מִתְחִיל לְהִתְפְּשֻׁט אֶלְף בְּבִיִּית, וְאֵין חֶשְׁבוֹן לְחֲכָמָה שְׁנַחֲקָה כָּאן.

דף ע"ג ע"ב

בגיני (דף ע"ג ע"ב) כָּד, אורייתא קיומא דכלא, ומיהימנותא דכלא, לקשרא קשרא דמהימנותא דא בְּדָא כְּדָקָא חֲזִי. ומאן דאתגזר, אתקשר בההוא קשרא דמהימנותא. ומאן דלא אתגזר, ולא אתקשר ביה, כתיב ביה, (ויקרא כב) וְכָל זֶר לֹא יֹאכַל קֹדֶשׁ. (שמות יב) וְכָל עֶרְל לֹא יֹאכַל בּוֹ. דהא אתער רוח מסאבא דמסטריה, ואתי לאתערבא בקדושה. בריד רחמנא, דפריש לישראל בנוי, רשימין ברשימא קדישא, מנייהו ומזוהמא דלהון. עליהו כתיב, (ירמיה ב) וְאַנְכִי נֹטְעֵתִיד שׁוֹרֵק כֹּלָה זֶרַע אֲמֶת. ובגיני כָּד, (מלכה ז) תתן אמת ליעקב, ולא לאחרא. תורת אמת, לזרע אמת. אתא רבי אלעזר ונשקיה על ידוי.

משום כָּד התורה היא הקיום של הכל ואמונת הכל, לקשר קשר של האמונה זה עם זה כראוי. ומי שנמול, נקשר באותו קשר האמונה. ומי שלא נמול ולא נקשר בו, כתוב בו (ויקרא כב) וְכָל זֶר לֹא יֹאכַל קֹדֶשׁ. (שמות יג) וְעַל עֶרְל לֹא יֹאכַל בּוֹ. שְׁהָרִי הַתְּעוֹרָרָה רוח הטמאה שפמדו, ובא להתערב בקדושה. ברוך הרחמן שהפריד את ישראל בניו, רשומים ברשם קדוש, מהם ומזהמתם. עליהם כתוב, (ירמיה כ) וְאַנְכִי נֹטְעֵתִיד שׁוֹרֵק כֹּלָה זֶרַע אֲמֶת. ומשום כָּד, (מלכה ז) תתן אמת ליעקב, ולא לאחר. תורת אמת, לזרע אמת. בא רבי אלעזר ונשקו על ידו.

רבי חזקיה אמר, כתיב (שמואל א יב) כִּי לֹא יִטּוֹשׁ יְיָ אֶת עַמּוֹ בְּעִבּוֹר שְׁמוֹ וְגוֹ', כִּי לֹא יִטּוֹשׁ יְיָ אֶת עַמּוֹ, מאי טעמא בעבור שמו הגדול. בגין דכלא אתקשר דא בְּדָא, ובמה אתקשרו ישראל בקודשא בריד הוא. בההוא רשימא קדישא דאתרשים בבשריהון. ובגיני כָּד, לא יטוש יי' את עמו. ולמה. בעבור שמו הגדול דאתרשים בהו.

רבי חזקיה אמר, כתוב (שמואל א יב) כִּי לֹא יִטּוֹשׁ ה' אֶת עַמּוֹ בְּעִבּוֹר שְׁמוֹ וְגוֹ'. כִּי לֹא יִטּוֹשׁ ה' אֶת עַמּוֹ, מָה הַטַּעַם בְּעִבּוֹר שְׁמוֹ הַגְּדוֹל? כִּי הַכֹּל נִקְשָׁר זֶה עִם זֶה. ובמה נקשרו ישראל בקדוש ברוך הוא? באותו רשם קדוש שרשם בבשרם, ומשום כָּד לא יטוש ה' את עמו. ולמה? בעבור שמו הגדול שרשם בהם.

תאנא, אורייתא אקרי ברית, וקודשא בריד הוא אקרי ברית. והאי רשימא קדישא אקרי ברית. ועל דא כלא אתקשר דא בְּדָא, ולא אתפרש

דא מן דא. אמר ליה רבי ייסא, אורייתא וישראל שפיר. אבל קודשא בריך הוא מנלן דאקרי ברית. אמר ליה דכתיב, (תהלים קו) ויזכור להם בריתו, והא אתיידע, והא אתמר. (ויקרא יח) ואת חקתי תשמרו, חקותי: אלן אינון נמוסי מלכא. משפטי: אלן אינון גזרי אורייתא, רבי יהודה אמר, כל אינון נמוסין מאתר דאקרי צדק, אקרוין חקותי, ואינון גזרת מלכא. ובכל אתר דאקרי משפט אקרוין דינא דמלכא, דאיהו מלכא קדישא, קודשא בריך הוא, מלכא דשלמא כלא דיליה הוא. דהוא מלכא קדישא, באתר דתריין חולקין אחידן דא בדא. ועל דא כתיב, (תהלים פט) צדק ומשפט מכוון כסאד, ואינון דינא ורחמי. ובגיני כד חק ומשפט. ועל דא כתיב (תהלים קמז) חקיו ומשפטיו לישראל. לישראל ולא לשאר עמין.

למדנו, התורה נקראת ברית, והקדוש ברוך הוא נקרא ברית, והרשם הקדוש הזה נקרא ברית. ולכן הכל נקשר זה עם זה ולא נפרד זה מזה. אמר לו רבי ייסא, תורה וישראל - יפה, אבל הקדוש ברוך הוא מנין לנו שנקרא ברית? אמר לו, שכתוב (תהלים קו) ויזכור להם בריתו, והרי נודע, והרי נתבאר. ואת חקתי תשמרו (ויקרא יח). חקתי - אלו הן הנהגות המלך. משפטי - אלו הן גזרות התורה. רבי יהודה אמר, כל אותן הנהגות שנקראות צדק, נקראו חקתי, והן גזרת המלך. ובכל מקום שנקרא משפט, הן נקראות דינו של המלך, שהוא המלך הקדוש, הקדוש ברוך הוא המלך שכל השלום שלו, שהוא המלך הקדוש במקום ששני חלקים אחוזים זה עם זה. ועל זה כתוב, (תהלים פט) צדק ומשפט מכוון כסאד, והם דין ורחמים. ומשום כד חק ומשפט. ועל זה כתוב, (שם קמז) חקיו ומשפטיו לישראל. לישראל ולא לשאר העמים.

בתריה מה כתיב, לא עשה כן לכל גוי. ותנינו, אף על גב דאתגזר ולא עביד פקודי אורייתא, הרי הוא כגוי בכלא, ואסיר למילף ליה פתגמי אורייתא. ועל דא תנינו (שמות כ) מזבח אבנים, דא מזבח אבנים ממש. והא קשיו דלביה באתריה קיימא, וזוהמא לא אתפסק מניה.

מה כתוב אחריו? לא עשה כן לכל גוי. ושנינו, אף על גב שנימול ולא עשה את מצוות התורה, הרי הוא כמו גוי בכל, ואסור ללמדו דברי תורה. ועל זה שנינו, (שמות כ) מזבח אבנים, זה מזבח אבנים ממש. והרי קשי הלב עומד במקומו, והזהמה לא פסקה ממנו.

בגיני כד, לא סליק בידיה ההוא גזירו, ולא מהניא ליה. ועל דא כתיב, (שמות כ) כי חרף הנפת עליה ותחללה. בגיני כד, לא עשה כן לכל גוי סתם. ומשפטים כל ידעום לעלם ולעלמי עלמין. מלה אחרא (נ"א זעירא), לא

יְהִינָן לְהוֹ, כָּל שֶׁכֶּן רָזִי אֲרִייתָא, וְנִמוּסִין דְּאֲרִייתָא. וְכַתִּיב, (דְּבָרִים ל"ב) כִּי חָלַק יְיָ עִמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ, (תְּהִלִּים קמ"ד) אֲשֶׁרִי הָעַם שֶׁכָּכָה לֹא אֲשֶׁרִי הָעַם שִׁינִי אֱלֹהִיו.

מִשּׁוּם כֶּךָ לֹא עוֹלָה בְּיָדוֹ אוֹתָהּ מִיֵּלָה וְלֹא מוֹעִילָה לוֹ. וְעַל זֶה כָּתוּב, כִּי חֲרַבְדָּ הַנִּפְתָּ עָלֶיהָ וְתַחֲלָלָהּ. מִשּׁוּם כֶּךָ, לֹא עָשָׂה כֵן לְכָל גּוֹי סָתָם. וּמִשְׁפָּטִים בַּל יִדְעוּם, לְעוֹלָם וְלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים. דְּבַר אַחֵר (קט"ו), לֹא נוֹתְנִים לָהֶם כָּל שֶׁכֶּן סוּדוֹת תּוֹרָה וְהִנְהִיגוֹת הַתּוֹרָה. וְכַתוּב (דְּבָרִים ל"ב) כִּי חָלַק ה' עִמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ, (תְּהִלִּים קמ"ד) אֲשֶׁרִי הָעַם שֶׁכָּכָה לֹא אֲשֶׁרִי הָעַם שֶׁה' אֱלֹהִיו.

מִתְנִיתִין, בְּנִמוּסֵי טְהִירִין. אַרְבַּע מִפְתָּחִין שְׁוִיין, לְאַרְבַּע סְטְרֵי עֲלָמָא. בְּזוּיִיתְהוֹן אֲשֶׁתְּכַחוּ. חַד לְסִטְרָא אַרְבַּע, וְאַרְבַּע לְסִטְרָא חַד. אֲתַגְלִפֵּן (ס"א אֲתַפְלִגוּ) בְּחַד גְּוֹנָא. בְּהֵהוּא גְּוֹנָא, תְּכַלָּא, וְאַרְגְּוֹנָא וְצַבַּע זְהוּרִי, וְחַוְרָא, וְסוּמָקָא. דָּא עָיִל בְּגוֹנָא דְחַבְרִיָּה, וְדִידִיָּה בֵּיהּ רְשִׁים.

מִשְׁנָה, בְּדַרְכֵי הָאוֹרוֹת הָעֲלִיּוֹנִים. אַרְבַּעַה מִפְתָּחוֹת נַעֲשׂוּ לְאַרְבַּעַת צְדָדֵי הָעוֹלָם, וּבְזוּיִיתֵיהֶם נִמְצְאִים אֶחָד לְצַד אַרְבַּעַה, וְאַרְבַּעַה לְצַד אֶחָד. נַחֲקִיקִים (נַחֲלִקוּ) בְּגוֹן אֶחָד. בְּאוֹתוֹ גּוֹן, תְּכַלֵּת וְאַרְגְּמָן וְצַבַּע זוֹהָר וְלָבָן וְאָדָם. זֶה נִכְנָס לְגוֹן שֶׁל חֲבֵרוֹ, וְשֶׁל רְשׁוּם בּוֹ.

אַרְבַּע רִישֵׁין כְּחַדָּא אֲסִתְלִיקוּ, וּבְחַד דִּיּוֹקְנָא מִתְדַבְּקוּ. חַד רִישָׁא אֲסִתְלִיק, מְגוֹ סַחֲיָו דְּאֲסִתְחִי. תְּרִי אֲיִלְתָּא קְצִיבִין בְּשִׁיעוּרָא חַד, סִלְקוּן מֵהֵהוּא סַחֲיִוָתָא, דְּכַתִּיב, (שִׁיר הַשִּׁירִים ד') כְּעֵדֶר הַקְּצוּבוֹת שֶׁעָלוּ מִן הַרְחָצָה. בְּשִׁיעוּרָא דְלַהוֹן, חִיזוּ דְאַבּוֹ טְבָא דְאַרְבַּע גְּוֹנִין.

אַרְבַּעַה רְאִשִׁים עָלוּ כְּאֶחָד, וּבְדִיוֹקוֹן אֶחָד נִדְבָקִים. רִישָׁא אֶחָד עוֹלָה מִתּוֹדֵי הַרְחָצָה שְׁרוּחֵי. שְׁתֵּי אֵילוֹת קְצוּבוֹת בְּשִׁיעוּרָא אֶחָד עוֹלוֹת מֵאוֹתָהּ רְחָצָה, שְׁכַתוּב (שִׁיר ד') כְּעֵדֶר הַקְּצוּבוֹת שֶׁעָלוּ מִן הַרְחָצָה. בְּשִׁיעוּרָא שְׁלֵהֶם מֵרְאָה שֶׁל אָבּוֹ טוֹבָה שֶׁל אַרְבַּעַה גְּוֹנִים.

אַרְבַּע גְּדָפִין דְּכִסְיִין עַל גּוּפָא, וְיָדִין זְעִירִין תְּחוֹת גְּדָפֵיהוּ. וְחִמְשׁ בְּחִמְשׁ גְּלִיפִין. טָאֲסִין (ס"א שִׁאֲפִין) לְעִילָא לְעִילָא מֵהִיכְלָא, דְּשִׁפְרָא בְּרִינָא וְיָאָה לְמַחְזִי.

אַרְבַּע כְּנַפִּים שְׁמֹכְסוֹת עַל הַגּוּף, וַיְדִים קָטְנוֹת תַּחַת כְּנַפֵּיהֶם. וְחֻמֶּשׁ
בְּחֻמֶּשׁ חֻקוֹקִים. טָסִים (שׁוֹאֲפִים) לְמַעַלָּה לְמַעַלָּה מִן הַהֵיכָל, שֶׁהוּא יָפָה
תֹּאֵר וְנֹאָה לְמַרְאֵה.

חַד עוֹלִים רַבִּיא, נָפִיק שְׁנֵן חֲרָבָא, דְּמַתְּהַפְּכָא לְגוּבְרִין לְנוֹקְבִין. נְטִלִין
לְמַשִּׁיחָא דְאֵיפָה בֵּין שְׁמֵיא וּבֵין אַרְעָא. לְזַמְנִין נְטִלִין (ס״א עוֹלִין) לָהּ בְּכָל
עֲלָמָא, וְכָל מְשִׁיחִין בָּהּ מְשִׁיחִין, דְּכַתִּיב, (וַיִּקְרָא יֵט) אֵיפַת צְדָק וְגוֹ'.

עֲלָם אֶחָד יֵלֵד יוֹצֵא שְׁנוֹן חֲרָב, שְׁמַתְּהַפְּכַת לְגַבְרִים וְלַנְּקֻבוֹת. לּוֹקְחִים
מְדִידַת הָאֵיפָה בֵּין שְׁמֵים וּבֵין אַרְץ. לְפַעְמִים לּוֹקְחִים (עוֹלִים) לָהּ בְּכָל
הָעוֹלָם, וְכָל הַמְּדִידוֹת מוֹדְדִים בָּהּ, שְׁכַתּוֹב אֵיפַת צְדָק וְגוֹ'.

דף ע"ד ע"א

חַד חִיזוּ דְבְדוּלְחָא, קִימָא עַל חֲרָבָא חַד, בְּרִישָׁא דְהַהוּא רַבִּיא (נ״א חֲרַבָּא)
מְלַהֲטָא סוּמְקָא מְגוּ בְדוּלְחָא. (דף ע"ד ע"א) תְּרִין סְטָרִין מְהַאי גִיסָא וּמְהַאי
גִיסָא, אֶתְחַזִּי הַהוּא חֲרָבָא, בְּרִישִׁמִּין עֲמִיקִין, חַד גְּבַר תַּקִּיף, עוֹלָמָא
דְּקִימָא בִּי״ג עֲלָמִין. חֲגִיר הַהוּא חֲרָבָא, לְמַעַבְד נּוֹקְמִין. עֲמִיָּה חֲגִירִין
שְׁתִּין אַחְרָנִין, כְּלָהוּ מְשַׁתְּלַחְפִּי (נ״א מַתִּילִפִּי) (ס״א מַשְׁלִפִּי) נְצַחִין קַרְבָּא, הַדָּא
הוּא דְכַתִּיב, (תְּהִלִּים מֵה) חֲגוּר חֲרָבָא עַל יַרְדְּ גִבּוֹר הוֹדֵד וְהִדְרָד. וְכַתִּיב (שִׁיר
הַשִּׁירִים ג) כָּלֶם אַחוּזֵי חֲרָב מְלוּמְדֵי מְלַחְמָה וְגוֹ'. בְּכַמְּהָ גּוֹוִנִין מַתְּהַפְּכִין
אַנְפֵּיהוּ, לִית דִּינְדַע לוֹן, בַּר חַד תּוֹלְעָתָא דְשָׂאֵט (ס״א דְשָׂאֵרִי) בֵּין נוּגֵי יַמָּא, כָּל
אַבְנֵי דְאֶעְבֵּר עֲלֵיהוּ מַתְּבַקְעִין.

מְרָאָה אֶחָד שֶׁל בְּדוּלַח עוֹמֵד עַל חֲרָב אַחַת, בְּרִישׁ אוֹתוֹ יֵלֵד (חֲרָב)
מְלַהֲטָא אָדָם מִתּוֹךְ הַבְּדוּלַח. שְׁנֵי צְדָדִים מְצַד זֶה וּמְצַד זֶה, נְרָאִית
אוֹתָהּ הַחֲרָב בְּרִישִׁמִּים עֲמִיקִים, גְּבַר אֶחָד תַּקִּיף, סָלַם שְׁעוֹמֵד בְּשִׁלְשָׁה
עֶשֶׂר עוֹלָמוֹת חֲגוּר אוֹתָהּ הַחֲרָב לְעִשׂוֹת נְקֻמוֹת, וְעַמּוֹ חֲגוּרִים שְׁשִׁים
אַחֲרִים, כָּלֶם מְחַלְפִּים (מְלַמְדִי) (שׁוֹלִפִּי) מְנַצְחֵי קַרְב. זֶהוּ שְׁכַתּוֹב (תְּהִלִּים מֵה)
חֲגוּר חֲרָבָא עַל יַרְדְּ גִבּוֹר הוֹדֵד וְהִדְרָד. וְכַתּוֹב (שִׁיר ג) כָּלֶם אַחוּזֵי חֲרָב
מְלַמְדֵי מְלַחְמָה וְגוֹ'. בְּכַמְּהָ גּוֹוִנִים מַתְּהַפְּכִים פְּנִיָּהֶם, שְׂאִין מְכִיר אוֹתָם
פְּרִט לְתוֹלְעַת אַחַת שְׁשָׂטָה (שְׁשׁוּרָה) בֵּין דְּגֵי הַיָּם, כָּל הָאַבְנִים שְׁעוֹבְרוֹת
עֲלֵיהֶם נְבַקְעוֹת.

בההוא זמנא, קלא דנפיק מאינון דחגירי חרבא, מבקע תמניסר טורין רברבין, ולית מאן דירכין אודניה. בלהו עלמא סתימין עינין, אטימין לבא, לית מאן דישיגח דהא בנינא לסתור כד עבדין עובדן דלא מתפשרן, סאטין מארחא דתקנא, ימינא אעדי, ושמאלא שלטא, כדין עריין אשתכחו. ווי לחיביא דגרמין דא בעלמא, דהא לא מתברכין לעילא, עד דישתצון אינון לתתא. הדא הוא דכתוב, (ויקרא ח"י) ערות אביך וערות אמך לא תגלה רבי נפשי את יי' הללויה. (ע"כ). (ויקרא ח"י) ערות אביך וערות אמך לא תגלה רבי חייא פתח. (שיר השירים ב) כתפוח בעצי היער כן דודי בין הבנים וגו'. האי קרא אוקמוה חברייא, אבל כמה חביבה כנסת ישראל קמי קודשא בריה הוא. דהיא משבחת ליה בהאי. הכא אית לאסתכלא, אמאי משבחת ליה בתפוח, ולא במלה אחרא, או בגוונין או בריחא או בטעמא.

באותו זמן הקול שיוצא מאותם חגורי החרב, מבקע שמונה עשר הרים גדולים, ואין מי שיירכין אָזניו. כל העולם סתומי עינים, אטומי לב, אין מי שישיגח, שהרי הבגן סתור כשעושים מעשים שאינם כשרים, סוטים מדרך תקינה, הימין סרה והשמאל שולטת, ואז מצויות עריות. אוי לרשעים שגורמים את זה בעולם, שהרי אין מתברכים למעלה עד שיכלו אותם למטה. זהו שכתוב (תהלים קד) ורשעים עוד אינם ברכי נפשי את ה' הללויה. (עד כאן) ערות אביך וערות אמך לא תגלה. רבי חייא פתח, (שיר ב) כתפוח בעצי היער כן דודי בין הבנים וגו'. את הפסוק הזה בארו החברים, אבל כמה חביבה כנסת ישראל לפני הקדוש ברוך הוא שהיא משבחת אותו בזה. כאן יש להתבונן, למה היא משבחת אותו בתפוח ולא בדבר אחר, או בגוונים או בריח או בטעם?

אבל הואיל וכתוב תפוח, בכלא היא משבחת ליה, בגוונין, בריחא, ובטעמא. מה תפוח הוא אסוותא לכלא, אוף קודשא בריה הוא אסוותא לכלא. מה תפוח אשתכח בגוונין, כמה דאוקימנא, אוף קודשא בריה הוא אשתכח בגוונין עלאין. מה תפוח אית ביה רוחא דקיק מכל שאר אילני, אוף קודשא בריה הוא כתיב ביה (הושע יד) וריח לו כלבנון. מה תפוח טעמיה מתיקא, אוף קודשא בריה הוא כתיב ביה (שיר השירים ה) חכו ממתקים.

אבל הואיל וכתוב תפוח, בכלא היא משבחת אותו - בגוונים, בריח, ובטעם. מה תפוח הוא רפואה לכל - אף הקדוש ברוך הוא רפואה לכל. מה תפוח נמצא בגוונים, כמו שבארנו - אף הקדוש ברוך הוא נמצא בגוונים עליונים. מה תפוח יש בו ריח דק מכל שאר העצים - אף הקדוש ברוך הוא כתוב בו וריח לו כלבנון. מה תפוח טעמו מתוק - אף הקדוש ברוך הוא כתוב בו חכו ממתקים.

וְקוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא מְשַׁבַּח לָהּ לְכַנְסֵת יִשְׂרָאֵל כְּשׁוֹשְׁנָה, וְהָא אוֹקִימָנָא מְלִי, אֲמַאי כְּשׁוֹשְׁנָה, וְהָא אֲתַמַּר. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, בְּשַׁעֲתָא דְאֶסְגִּיאוּ זְכָאֵי בְּעֵלְמָא, כְּנִסְתָּ יִשְׂרָאֵל סְלֵקָא רִיחִין טְבִין, וּמִתְבָּרְכָא מִמְלַכָּא קְדִישָׁא, וְאֶנְפָּהָא נְהִירִין. וּבְזִמְנָא דְאֶסְגִּיאוּ חִיבִין בְּעֵלְמָא, כְּבִיכּוֹל כְּנִסְתָּ יִשְׂרָאֵל לֹא סְלֵקָא רִיחִין טְבִין, וְאֶטְעַמַת מַסְטְרָא אַחְרָא מְרִירָא. כְּדִין, כְּתִיב (אִיכָה) הַשְּׁלִיךְ מִשְׁמַיִם אֶרֶץ וְגוֹ', וְאֶנְפָּהָא חֲשׂוֹכָן.

וְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשַׁבַּח אֶת כְּנִסְתָּ יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שׁוֹשְׁנָה, וְהָרִי בְּאֶרְנוּ אֶת הַדְּבָרִים לָמָּה כְּמוֹ שׁוֹשְׁנָה, וְהָרִי נִתְבָּאֵר. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, בְּשַׁעֲה שְׁמִתְרַבִּים צְדִיקִים בְּעוֹלָם, כְּנִסְתָּ יִשְׂרָאֵל מְעַלָּה רִיחוֹת טוֹבִים, וּמִתְבָּרְכַת מִן הַמְּלֶכֶד הַקְדוֹשׁ, וּפְנִיָּה מְאִירִים. וּבְזִמְן שְׁמִתְרַבִּים הַרְשָׁעִים בְּעוֹלָם, כְּבִיכּוֹל אֵין כְּנִסְתָּ יִשְׂרָאֵל מְעַלָּה רִיחוֹת טוֹבִים, וְטוֹעַמַת מֵהַצֵּד הָאֲחֵר הַמֵּר, אֲזִי כְּתוּב (אִיכָה ב) הַשְּׁלִיךְ מִשְׁמַיִם אֶרֶץ וְגוֹ', וּפְנִיָּה חֲשׂוֹכִים.

רַבִּי יוֹסִי אָמַר, בְּשַׁעֲתָא דְאֶסְגִּיאוּ זְכָאֵין בְּעֵלְמָא, כְּתִיב (שִׁיר הַשִּׁירִים ב) שְׁמַאֲלוּ תַחַת לְרֵאשֵׁי וַיִּמְיֵנוּ תַחֲבֻקְנִי. וּבְזִמְנָא דְאֶסְגִּיאוּ חִיבִין בְּעֵלְמָא, כְּתִיב (אִיכָה ב) הַשִּׁיב אַחֲוֹר יִמִּינוּ. רַבִּי חִזְקִיָּה אָמַר מֵהֶכָּא, (מִשְׁלֵי טז) וְנִרְגָן מִפְּרִיד אֲלוֹף, כְּלוּמַר פְּרִישׁ מְלַכָּא מִן מַטְרוֹנִיתָא, הַדָּא הוּא דְכְּתִיב עֲרוֹת אַבִּיד וְעֲרוֹת אַמְדָּ לֹא תִגְלָה.

רַבִּי יוֹסִי אָמַר, בְּשַׁעֲה שְׁמִתְרַבִּים צְדִיקִים בְּעוֹלָם, כְּתוּב (שִׁם ב) שְׁמַאֲלוּ תַחַת לְרֵאשֵׁי וַיִּמְיֵנוּ תַחֲבֻקְנִי. וּבְזִמְן שְׁמִתְרַבִּים רְשָׁעִים בְּעוֹלָם, כְּתוּב הַשִּׁיב אַחֲוֹר יִמִּינוּ. רַבִּי חִזְקִיָּה אָמַר מִכָּאן, (מִשְׁלֵי יז) וְנִרְגָן מִפְּרִיד אֲלוֹף, כְּלוּמַר, מִפְּרִיד אֶת הַמְּלֶכֶד מֵהַגְּבִירָה. זֶהוּ שְׁכְּתוּב עֲרוֹת אַבִּיד וְעֲרוֹת אַמְדָּ לֹא תִגְלָה.

רַבִּי אֶלְעָזָר הָוָה יְתִיב קָמִי אַבּוּי, אָמַר לִיה, אֵי פְּרַקְלִיטָא בְּעֵלְמָא בְּמַטְרוֹנִיתָא אֲשַׁתְּכַח, וְאֵי קְטִיגוֹרָיָא בְּעֵלְמָא, בְּמַטְרוֹנִיתָא אֲשַׁתְּכַח, אֲמַאי. אָמַר לִיה, לְמַלְכָּא דְהָוָה לִיה בַּר מַמְטְרוֹנִיתָא, כָּל זְמָנָא דְהָוָה בְּרָא עֶבֶד רְעוּתָא דְמַלְכָּא, מַלְכָּא עֶבֶד מְדוּרִיָּה בְּמַטְרוֹנִיתָא. וְכָל זְמָנָא דְלֹא הָוָה הָוָה בַּר עֶבֶד רְעוּתָא דְמַלְכָּא, מַלְכָּא פְּרִישׁ מְדוּרִיָּה מִמַטְרוֹנִיתָא.

רַבִּי אֶלְעָזָר הָיָה יוֹשֵׁב לִפְנֵי אַבּוּי. אָמַר לוֹ, אִם פְּרַקְלִיט יֵשׁ בְּעוֹלָם, הוּא נִמְצָא עִם הַגְּבִירָה. וְאִם יֵשׁ בְּעוֹלָם קְטִגוֹר, הוּא נִמְצָא עִם הַגְּבִירָה. לָמָּה? אָמַר לוֹ, לְמַלְכָּד שְׁהִיָּה לוֹ בַּר מִן הַגְּבִירָה - כָּל זְמַן שְׁאוֹתוֹ הַבָּן

עושה את רצון המלך, המלך שם מדורו עם הגבירה. וכל זמן שאותו
בו לא עושה את רצון המלך, מפריד את מדורו מן הגבירה.

כך קודשא בריך הוא ופנסת ישראל, כל זמנא דישראל עבדין רעותא
דקודשא בריך הוא, קודשא בריך הוא שוי מדוריה בכנסת ישראל. וכל
זמנא דישראל לא עבדין רעותא דקודשא בריך הוא, קודשא בריך הוא
לא שוי מדוריה בכנסת ישראל. מאי טעמא. בגין דישראל הוא ברא
בוכרא דקודשא בריך הוא, דכתיב, (שמות ד) בני בכורי ישראל. אמא, דא
היא כנסת ישראל דכתיב, (משלי יא) ואל תטוש תורת אמך.

כך הקדוש ברוך הוא עם כנסת ישראל - כל זמן שישראל עושים את
רצונו של הקדוש ברוך הוא, הקדוש ברוך הוא שם מדורו עם כנסת
ישראל. וכל זמן שאין ישראל עושים את רצונו של הקדוש ברוך הוא,
אין הקדוש ברוך הוא שם מדורו עם כנסת ישראל. מה הטעם? כי
ישראל הוא בנו הבכור של הקדוש ברוך הוא, שכתוב בני בכרי
ישראל. האם זו כנסת ישראל, שכתוב (משלי א) ואל תטוש תורת אמך.

דף ע"ד ע"ב

תא חזי, כל זמנא דישראל רחקין מהיכלא דמלכא, כביכול מטרוניתא
אתרחקת עמהון. מאי טעמא. בגין דמטרוניתא לא אקדימת קיסטא
להאי בר, לאלקאה ליה, למיהד באורח מישר. בגין דמלכא לא אלקי
לבריה לעלמין. אלא שביק פלא בידא דמטרוניתא, לאנהגא היכלא,
ולאלקאה ברה, ולדברא ליה באורח קשוט, לקבליה דמלכא. (דף ע"ד ע"ב).

בא ראה, כל זמן שישראל רחוקים מהיכל המלך, כביכול הגבירה
התרחקה עמהם. מה הטעם? כי הגבירה לא הקדימה שבטה לבן הזה
להלקותו כדי ללכת בדרך ישרה, כי המלך לא מלקה את בנו
לעולמים, אלא משאיר הכל ביד הגבירה להנהיג את ההיכל ולהלקות
את בנה ולהנהיגו בדרך האמת כנגד המלך.

ורזא דמלה דכתיב, (משלי לא) דברי למואל מלך משא אשר יסרתו אמו (אמו
ודאי), דא בת שבע, והא אתמר כתיב, (משלי ו) משלי שלמה בן חכם ישמח
אב ויבן כסיל תוגת אמו. תוגת אמו ודאי. חמי מה כתיב, בן חכם ישמח
אב, בעוד דהאי בר אזיל באורח מישר, והוא חכימא, ישמח אב (כלל), דא

מִלְכָּא קְדִישָׁא לְעִילָא. יִשְׁמַח אָב סְתָם. אֲשֶׁתְּכַח הָאִי בַר בְּאוֹרְחָא תְּקֵלָא,
מַה כְּתִיב וַיְבִן כְּסִיל תּוֹגַת אָמוֹ. תּוֹגַת אָמוֹ וַדַּאי, דָּא כְּנִסְתּוֹת יִשְׂרָאֵל. וְרָזָא
דְּמִלְכָּה כְּתִיב, (ישעיה ג) וּבִפְשָׁעֵכֶם שִׁלְחָה אִמְכֶם.

וְסוּד הַדְּבַר - שְׁכַתּוּב (משלי לא) דְּבַרֵּי לְמוֹאֵל מְלֻךְ מִשָּׂא אֲשֶׁר יִסְרְתוּ
אָמוֹ, (אמו ודאי) זֹו בֵּת שְׁבַע, וְהָרִי נֶאֱמַר הַכְּתוּב (שם י) מִשְׁלֵי שְׁלֹמֹה בֶן
חָכֶם יִשְׁמַח אָב וַיְבִן כְּסִיל תּוֹגַת אָמוֹ. תּוֹגַת אָמוֹ וַדַּאי. רְאִיה מַה כְּתוּב,
בֶּן חָכֶם יִשְׁמַח אָב. בְּעוֹד שְׁהֵבֵן הִזָּה הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל וְהוּא חָכֶם -
יִשְׁמַח אָב (כלל), זֶה הַמְּלֻךְ הַקְּדוֹשׁ לְמַעַלְהָ. יִשְׁמַח אָב סְתָם. נִמְצָא הֵבֵן
הִזָּה בְּדֶרֶךְ כּוֹשְׁלַת - מַה כְּתוּב? וַיְבִן כְּסִיל תּוֹגַת אָמוֹ. תּוֹגַת אָמוֹ וַדַּאי,
זֹו כְּנִסְתּוֹת יִשְׂרָאֵל. וְסוּד הַדְּבַר כְּתוּב, (ישעיה ג) וּבִפְשָׁעֵיכֶם שִׁלְחָה אִמְכֶם.

תָּא חֲזִי, לָא אֲשֶׁתְּכַח חֲדוּתָא קָמִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּיוֹמָא דְּסִלִּיק
שְׁלֹמֹה לְחַכְמָתָא, וְאָמַר שִׁיר הַשִּׁירִים. כְּדִין נְהִירוֹ אֲנַפּוּי דְּמִטְרוֹנִיתָא,
וְאֵתִי מִלְכָּא לְמִשְׁרֵי מְדוּרִיהָ עָמָה. הָדָא הוּא דְּכְתִיב, (מלכים א ה) וַתֵּרֶב
חֲכַמַּת שְׁלֹמֹה וְגוֹי. מַאי וַתֵּרֶב. דְּסִלְקָא שְׁפִירוֹ דְּמִטְרוֹנִיתָא, וְאֵתֵרֶבִּיאַת
בְּדֶרֶגְהָא עַל כָּל שְׂאָר דְּרִגְוִין, בְּגִין דְּמִלְכָּא שׁוּי מְדוּרִיהָ בָּהּ. וְכָל כֶּדָּ לָמָּה.
בְּגִין דְּאִפִּיקַת בְּרָא חֲכִימָא דָּא לְעִלְמָא. (נ״א למלכא)

בֵּא רְאִיה, לָא נִמְצָאֵת שְׁמַחָה לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּמוֹ הַיּוֹם שְׁעָלָה
שְׁלֹמֹה לְחַכְמָה וְאָמַר שִׁיר הַשִּׁירִים. אַזְ הָאִירוֹ פְּנֵי הַגְּבִירָה, וּבֵא הַמְּלֻךְ
לְהַשְׁרוֹת אֶת מְדוּרוֹ עָמָה. זֶהוּ שְׁכַתּוּב (מלכים א ד) וַתֵּרֶב חֲכַמַּת שְׁלֹמֹה
וְגוֹי. מַה זֶה וַתֵּרֶב? שְׁעָלָה הִלְפִי שֶׁל הַגְּבִירָה וְהַתְּגַדְּלָה בְּדֶרֶגוֹתֶיהָ עַל כָּל
שְׂאָר הַדְּרָגוֹת, כִּי הַמְּלֻךְ שָׁם אֶת מְדוּרוֹ עָמָה. וְכָל כֶּדָּ לָמָּה? כִּי הוֹצִיאָה
אֶת הֵבֵן הַחָכֶם הִזָּה לְעוֹלָם (למלך).

וְכַד אִפִּיקַת לִיָּה לְשֹׁלֹמֹה, לְכָל יִשְׂרָאֵל אִפִּיקַת, וְכִלְהוּ הוּוּ בְּדֶרֶגְוִין עֲלָאִין
זְכָאִין כְּשֹׁלֹמֹה (ס״א בשלמא). דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חֲדִי בְּהוּ, וְאִינוּן בִּיָּה.
וּבְיוֹמָא דְּשְׁכַלְל שְׁלֹמֹה בֵּיתָא לְתַתָּא, אֲתַקִּינַת מִטְרוֹנִיתָא בֵּיתָא לְמִלְכָּא.
וְשׁוּי מְדוּרִיהוֹן כְּחֻדָּא, וְנְהִירוֹ אֲנַפְקָא בְּחֻדְוָה שְׁלִימוֹ. כְּדִין אֲשֶׁתְּכַח
חֲדוּתָא לְכָלָא, לְעִילָא וְתַתָּא. וְכָל כֶּדָּ לָמָּה. בְּגִין דְּכְתִיב, מִשָּׂא אֲשֶׁר יִסְרְתוּ
אָמוֹ, דְּדַבְּרַת לִיָּה לְרַעוּתָא דְּמִלְכָּא.

וְכִשְׁהוֹצִיאָה אֶת שְׁלֹמֹה, הִיא הוֹצִיאָה לְכָל יִשְׂרָאֵל, וְכִלְסִים הָיוּ בְּדֶרֶגוֹת
עֲלִיוֹנוֹת צְדִיקִים כְּשֹׁלֹמֹה (בשלום), שְׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁמַח בְּהֶם, וְהִם
בּוֹ. וּבִיּוֹם שְׁתַּקֵּן שְׁלֹמֹה אֶת הַבַּיִת לְמִטָּה, תִּקְנָה הַגְּבִירָה בֵּית לְמִלְכָּה,
וְשָׁמוּ מְדוּרָם יְחַד, וְהָאִירוֹ פְּנֵיהָ בְּשִׁמְחָה וּשְׁלֵמוֹת. אַזְ נִמְצָאָה שְׁמַחָה

לכל, למעלה ולמטה. וכל כך למה? כי כתוב משא אשר יסרתו אמו, שהנהיגה אותו לרצון המלך.

וכד האי בר כמה דאמינא, (ס"א דאצטריד) לא אתדבר לרעותיה דמלכא. כדין היא ערייתא דכלא, ערייתא דכל סטרין דהא מלכא פריש ממטרוניתא, ומטרוניתא אתרחקת מהיכליה, ובגין כך ערייתא היא דכלא. וכי לא ערייתא הוא, מלכא בלא מטרוניתא, ומטרוניתא בלא מלכא. ועל דא כתיב, ערות אביד וערות אמד לא תגלה אמד היא. אמד היא ודאי, ושריא עמד, בגיני כך לא תגלה ערותה.

וכשהבן הזה, כמו שאמרנו (שצריד), אינו מתנהג לרצון המלך, אז זו ערות הכל, ערות כל הצדדים, שהרי המלך פורש מהגבירה, והגבירה התרחקה מהיכלו, ומשום כך זוהי ערות הכל. וכי אין זו ערוה, מלך בלי גבירה, וגבירה בלי מלך?! ועל זה כתוב, ערות אביד וערות אמד לא תגלה אמד היא. אמד היא ודאי, ושורה עמד. משום כך לא תגלה ערותה.

רבי שמעון אקיש ידוי ובכה, ואמר ווי אי אימא וגלינא רזא, ווי אי לא אימא, דיביבדון חבריאי מלה. (יחזקאל יא) אקה יי אלהים כלה אתה עושה את שארית ישראל. מאי אקה. ומאי כלה אתה עושה. אלא רזא דמלה, בזמנא דה' תתאה אתתרכת מהיכלא דמלכא, ה' אחרא עלאה בגינה מנעת ברכתא. וכדין כתיב, אקה כלה אתה עושה. בגין דכד איהי (נ"א האי ה') אתמנעת מברכאון, ה' אחרא מנעת לון מפלא. מאי טעמא. בגין דברכאון לא משתכחי, אלא באתר דשריין דכר וניקבא.

רבי שמעון הקיש ידיו ובכה ואמר: אוי אם אמר ואגלה סוד, אוי אם לא אמר, שיאבדו החברים דבר. (יחזקאל יא) אקה ה' אלהים כלה אתה עושה את שארית ישראל. מה זה אקה? ומה זה כלה אתה עושה? אלא סוד הדבר - בזמן שה' תחתונה התגרשה מהיכל המלך, ה' אחרת עליונה מונעת ברכתה, ואז כתוב, אקה כלה אתה עושה. משום שפשהיא (הה' הזאת) נמנעת מברכות, ה' אחרת מונעת אותם מהכל. מה הטעם? כי ברכות אינן מצויות, אלא במקום ששורים זכר ונקבה.

ועל דא כתיב, (ירמיה כה) יי ממרום ישאג וממעון קדשו יתן קולו שאג ישאג על נוהו. על נוהו ממש. דא מטרוניתא, ודא הוא ודאי. ומאי אומר. אוי שהחברתי את ביתי וכו'. ביתי זיוגא דמטרוניתא. ודא הוא ודאי, ערות

אָבִיךָ וְעָרוֹת אִמְךָ לֹא תִגְלֶה. דָּהָא מִכָּל סֵטְרִין עָרִייתָא הוּא. וּכְדִין, (ישעיה ט)
לְבָשׁוּ שְׂמִים קְדָרוֹת וְשָׂק הוֹשֵׁם כְּסוּתָם דָּהָא אֲתֵר אַחְסָנָת בְּרַכָּאן דְּמִבּוּעִין
דְּנַחְלִין דְּהוּוּ נְגִידִין וְשִׁקְיִין פְּדָקָא חֲזוּ, אֲתִמְנָעוּ.

וְעַל זֶה כְּתוּב, (ירמיה כה) ה' מִמָּרוֹם יִשְׁאָג וּמִמְעוֹן קִדְּשׁוּ יִתֵּן קוֹלוֹ שְׁאָג
יִשְׁאָג עַל נוֹהוּ. עַל נוֹהוּ מִמֶּשׁ. זֶה הַגְּבִירָה, וְזֶהוּ וְדָאִי. וּמָהוּ אוֹמֵר? אוֹי
שְׁהַחֲרַבְתִּי אֶת בֵּיתִי וְכוּ'. בֵּיתִי זֶהוּ זְוִיג הַגְּבִירָה. וְזֶהוּ וְדָאִי עָרוֹת אָבִיךָ
וְעָרוֹת אִמְךָ לֹא תִגְלֶה. שְׁהָרִי מִכָּל הַצְּדָדִים זֶה עָרוֹה. וְאַז, לְבָשׁוּ שְׂמִים
קְדָרוֹת וְשָׂק הוֹשֵׁם כְּסוּתָם, שְׁהָרִי מְקוּם יִרְשֵׁת הַבְּרָכוֹת שֶׁל מַעֲיָנוֹת
הַנְּחָלִים שֶׁהֵיוּ שׁוֹפְעִים וּמִשְׁקִים כְּרָאוּי, נִמְנָעוּ.

תְּנִינָן, כִּד אֲתַפְּרֵשׁ מִלְּפָא מִמְטְרוֹנִיתָא, וּבְרַכָּאן לֹא מִשְׁתַּכְּחוּ, כְּדִין אֲקָרִי
וִי. מֵאֵי טַעְמָא וִי. דְּתַנְגָּא, רִישָׁא דְיִסוּד י', דָּהָא יִסוּד ו' זְעִירָא הוּא,
וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא ו' רַבְרָבָא עֲלָאָה. וְעַל דָּא כְּתִיב וְיִו תִּרְיִן וְוִין כְּחֻדָּא,
וְרִישָׁא דְהָאֵי יִסוּד י' הוּא. וְכִד אֲתַרְחַקֵּת מִטְרוֹנִיתָא מִמְלָפָא, וּבְרַכָּאן
אֲתִמְנָעוּ מִמְלָפָא, וְזְוִיגָא לֹא אֲשַׁתְּכַח בְּרִישָׁא דְיִסוּד, נְטִיל ו' עֲלָאָה לְהָאֵי
רִישָׁא דְיִסוּד דְהוּא י', וְנִגִיד לִיָּה לְגַבִּיָּה, כְּדִין הוּא וִי, וִי לְכֻלָּא, לְעֲלָאִין
וְתַתְּאִין.

שְׁנִינּוּ, כְּשֶׁנִּפְרַד הַמְּלֶכֶךְ מִן הַגְּבִירָה וְאִין בְּרָכוֹת מְצוּיִוֹת, אֲזִי נִקְרָא וִי.
מָה הַטַּעַם וִי? שְׁלַמְדָּנּוּ, רִאשׁ הַיִּסוּד י', שְׁהָרִי יִסוּד הוּא ו' קִטְנָה,
וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא ו' גְּדוּלָה עֲלִיוְנָה. וְלָכֵן כְּתוּב וִי, שְׁתִּי וְוִיִּים כְּאֶחָד.
וְהָרִאשׁ שֶׁל הַיִּסוּד הַזֶּה הוּא י'. וּכְשֶׁמִּתְרַחֶקֶת הַגְּבִירָה מִן הַמְּלֶכֶךְ
וְהַבְּרָכוֹת נִמְנָעוֹת מִן הַמְּלֶכֶךְ, וְהַזְוִיג לֹא נִמְצָא בְּרִאשׁ הַיִּסוּד, נוֹטֵל ו'
הַעֲלִיּוֹן אֶת הָרִאשׁ הַזֶּה שֶׁל הַיִּסוּד, שֶׁהוּא י', וּמִשְׁפִּיעוֹ אֵלָיו, וְאַז הוּא
וִי, וִי לְכֻל, לְעֲלִיוְנִים וְלַתְּחִתּוֹנִים.

וְעַל דָּא תְּנִינָן, מִיּוֹמָא דְאֲתַתְּחַרִּיב יְרוּשָׁלַם, בְּרַכָּאן לֹא אֲשַׁתְּכַחוּ בְּעֲלָמָא,
וְלִית לָךְ יוֹם דְלֹא אֲשַׁתְּכַח בֵּיהּ לְוֹטִין, דָּהָא בְּרַכָּאן אֲתִמְנָעוּ בְּכָל יוֹם. אָמַר
לִיָּה, אוֹ הַכִּי, אוֹיִי אוֹ הוֹיִי, (נִיִּיא אוֹ וְהִי) מָהוּ.

וְעַל זֶה שְׁנִינּוּ, מִיּוֹם שְׁחַרְבָּה יְרוּשָׁלַם לֹא נִמְצָאוּ בְּרָכוֹת בְּעוֹלָם, וְאִין
לָךְ יוֹם שֶׁלֹּא מְצוּיִים בּוֹ קְלָלוֹת, שְׁהָרִי הַבְּרָכוֹת מְנוּעוֹת בְּכָל יוֹם. אָמַר
לוֹ, אוֹ כֶּךָ : אוֹיִי, אוֹ : הוֹיִי. (אוֹ וְהִי) מָה הוּא?

דף ע"ה ע"א

אמר ליה, כד מלה תליא בתשובה, ולא תייבין, כדין ה' עלאה נטיל לון, ואנגיד לנאו וי, לגבה, (דף ע"ה ע"א) בגין דלא תייבין, כדין אקרי הוי. הוי כד אסתלק מלכא לעילא לעילא, וצווחין בני נשא ולא אשגח בהו. וההוא עלאה אהיה טמירא, סליק לוי, ויי לגביה, בגין דלא אתקביל צלותיה, כדין אקרי אוי, דהא אי סליק לגביה דוי וי. (ס"א דהוא אי סליק גביה להי וי לוי) וכדין תשובה לא אשתכח. ועל דא אסתלק מאלין אתנון ה', דהא בתשובה לא תליא.

אמר לו, כשהדבר תלוי בתשובה ולא שבים, אז ה' העליונה נוטלת אותם ומשפיעה לנאיו ויי אליה, כי לא שבים, ואז נקרא הוי. הוי כשהסתלק המלך למעלה למעלה, וצווחים בני אדם ואין משגיח בהם. ואותו העליון אהיה הוא הטמיר, מעלה לוי, ויי אליו, כי לא התקבלה תפלתו, אז נקרא אוי, שהרי אי עולה לוי ויי, (שהיא עולה לה' לוי) ואז אין מצויה תשובה, ולכן הסתלקה מהאותיות הללו ה', שהרי לא תלוי בתשובה.

ודאי כד אסגיא חובי עלמא טפי, ותשובה הוה תליא בקדמיתא, ולא בעו, כדין אסתלק ה', ואי סליק לוי יו"ד לגביה, ואקרי אוי. וכד חריב בי מקדשא, ותשובה אסתלקת (ולא מעליא), כדין צווחו ואמרו, (ירמיה ו) אוי לנו כי פנה היום. מאי כי פנה היום. דא הוא יומא עלאה, דאקרי תשובה, דאסתלק ואתעבר, ולא שכח. ההוא יומא דאשתמודע, לפשטא ימינא לקבלא חייבין, והא אתפני מכלא, ולא אשתכח, ועל דא אמרו אוי, ולא הוי. כי ינטו צללי ערב, דהא אתייהיב רשו לרברבי ממנן דשאר עמין, למשלט עליהו.

ודאי כשהתרבו יותר חטאי העולם, ותשובה היתה תלויה בראשונה ולא רצו, אזי הסתלקה ה', ואי העלתה את וי ויו"ד אליו, ונקרא אוי. וכשחרב בית המקדש והתשובה הסתלקה (ולא מעלה), אזי צווחו ואמרו, (ירמיה ו) אוי לנו כי פנה היום. מה זה כי פנה היום? זהו היום העליון, שנקרא תשובה, שהסתלק ועבר ולא מצוי. אותו היום שנודע, לפשט הימין כנגד הרשעים, והרי התפנה מהכל ולא נמצא, ולכן אמרו אוי ולא הוי. כי ינטו צללי ערב, שהרי נתנה רשות לגדולי הממנים של שאר העמים לשלט עליהם.

תאנא, סליק וי לעילא לעילא, והיכלא אתוקד, ועמא אתגלי, ומטרוניתא אתתרכת, וביתא אתחרבת. לבתר כד נחית ויו לאתריה, אשגח בביתיה

וְהָא אַתְחַרִּיב, בְּעֵי לְמִטְרוֹנִיתָא, וְהָא אַתְרַחֲקַת וְאַזְלַת. חֲמָא לְהִיכְלִיָּה, וְהָא אַתּוֹקֵד. בְּעָא לְעַמָּא, וְהָא אַתְגְּלִי. חֲמָא לְבִרְכָּאן דְנַחְלִין עֲמִיקִין דְהוּוּ נְגִדִין, וְהָא אַתְמַנְעוּ. כְּדִין כְּתִיב, (ישעיה כב) וַיִּקְרָא יְיָ אֱלֹהִים צְבָאוֹת בַּיּוֹם הַהוּא לְבָכִי וּלְמִסְפַּד וּלְקִרְחָה וּלְחִגּוֹר שָׁק. וּכְדִין לְבָשׁוּ שְׂמִימִס קְדְרוֹת.

לְמַדְנוּ, עֲלֵתָהּ וְי לְמַעְלָה לְמַעְלָה, וְהִיכַל נְשָׂרָף, וְהָעַם גְּלָה, וְהַגְבִּירָה גְרָשָׁה, וְהַבֵּית נְחָרַב. אַחַר כֵּן שְׂיָרַד וַיִּוּ לְמִקְוֹמוֹ, הַשְּׂגִיחַ עַל בֵּיתוֹ וְהִנֵּה חָרַב, בְּקֶשׁ אֶת הַגְבִּירָה, וְהִנֵּה הַתְּרַחֲקָה וְהַלְכָה. רָאָה אֶת הַיִּכְלוֹ, וְהִנֵּה נְשָׂרָף. בְּקֶשׁ אֶת הָעַם, וְהִנֵּה גְלָה. רָאָה אֶת בְּרֻכּוֹת הַנְּחָלִים הַעֲמֻמִּים שֶׁהָיוּ שׁוֹפְעִים, וְהִנֵּה נִמְנְעוּ. וְאַזְ כְּתוּב, (ישעיה כב) וַיִּקְרָא ה' אֱלֹהִים צְבָאוֹת בַּיּוֹם הַהוּא לְבָכִי וּלְמִסְפַּד וּלְקִרְחָה וּלְחִגּוֹר שָׁק. וְאַזְ לְבָשׁוּ שְׂמִימִס קְדְרוֹת.

כְּדִין וַיְהִי (ס"א ו' י') אַתְנַגִּיד חַד לְקַבִּיל חַד. וְהִי עֲלָאָה, נְגִיד מְבוּעֵי לְסִטְרָא אַחְרָא, וּבִרְכָּאן לָא מְשַׁתְּכָחוּ. דְהָא דְכַר וְנוֹקְבָא לָא אֲשַׁתְּכָחוּ, וְלָא שְׂרִיין כְּחַדָּא. כְּדִין (ירמיה כה) שָׂאג יִשְׂאָג עַל נוֹהוּ. בְּכָה רַבִּי שְׂמַעוֹן, וּבְכָה רַבִּי אֶלְעָזָר, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בְּכִיָּה תְקִיעָא בְּלַבָּאֵי מְסִטְרָא חַדָּא, וְחַדְוּוֹתָא בְּלַבָּאֵי מְסִטְרָא אַחְרָא. דְהָא שְׂמַעְנָא מְלִין, דְלָא שְׂמַעְנָא עַד הַשְּׁתָּא, זְכָאָה חוּלְקִי. (ויקרא ח"י) עֲרוֹת אִשְׁתְּ אַבִּידָא לָא תְגַלָּה, מֵאֵן אִשְׁתְּ אַבִּידָא. אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן, הָא תְנִינֵן, כָּל מְלוֹי דְאוֹרִייתָא סְתִים וְגַלְיָא, כְּמָה דְשְׂמָא קְדִישָׁא סְתִים וְגַלְיָא, אוֹרִייתָא דְהִיא שְׂמָא קְדִישָׁא, הֲכִי נְמִי סְתִים וְגַלְיָא. הֲכָא כְלָא בְּאַתְגְּלִיָּא, יְדִיעָא סְתִים כְּמָה דְאוֹקִימְנָא.

אַזִּי וַיְהִי (ו' י') נִמְשָׁכוּ אַחַד כְּנַגְדָא אַחַד, וְהִי הַעֲלִינָה הַשְּׂפִיעָה אֶת הַמַּעְיָנוֹת לְצַד הָאֲחַר, וְהַבְּרֻכּוֹת לָא נִמְצְאוּ, שְׂהָרִי לָא נִמְצְאוּ הַזְכָּר וְהַנְּקֵבָה וְלָא שְׂרוּיִים כְּאַחַד. אַזִּי שָׂאג יִשְׂאָג עַל נוֹהוּ. בְּכָה רַבִּי שְׂמַעוֹן, וּבְכָה רַבִּי אֶלְעָזָר. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בְּכִיָּה תְקוּעָה בְּלַבִּי מֵצַד אַחַד, וְשְׂמַחָה בְּלַבִּי מֵצַד אַחַר, שְׂהָרִי שְׂמַעְתִּי דְבָרִים שְׂלָא שְׂמַעְתִּי עַד עֵתָהּ. אֲשָׁרִי חֲלָקִי! עֲרוֹת אִשְׁתְּ אַבִּידָא לָא תְגַלָּה. מִי זֹו אִשְׁתְּ אַבִּידָא? אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן, הָרִי שְׂנִינֵנוּ, כָּל דְבָרִי הַתּוֹרָה נְסִתָּר וְנִגְלָה, כְּמוֹ שְׂהַשְּׂם הַקְּדוֹשׁ נְסִתָּר וְנִגְלָה, הַתּוֹרָה שְׂהִיא שֵׁם קְדוֹשׁ, כְּדָ גַם נְסִתָּר וְנִגְלָה. כָּאן הַכֵּל בְּנִגְלָה, יְדִיעָה נְסִתָּרַת כְּמוֹ שְׂבִאֲרָנוּ.

וְהֵאֵי קְרָא הֲכִי הוּא, אִשְׁתְּ אַבִּידָא: תְּאַנָּא, כָּל זְמַנָּא דְמִטְרוֹנִיתָא אֲשַׁתְּכַחַת בְּמַלְכָּא, וְיִנְקָא לָדָּ, אַקְרִי אַמְדָּא. הַשְּׁתָּא דְאַתְגְּלִיָּא עַמְדָּא וְאַתְרַחֲקַת מִן מַלְכָּא, אִשְׁתְּ אַבִּידָא אַתְקִרִי. אַנְתּוֹ הִיא דְמַלְכָּא קְדִישָׁא לָא אַתְפְּטַרַת בְּתַרוּכִין מְנִיָּה, אַנְתְּתִיָּה הִיא וְדָאֵי. כְּמָה דְכְּתִיב, (ישעיה ט) כֹּה אָמַר יְיָ אֵי

זֶה סֵפֶר כְּרִיתוֹת אִמְכֶם אֲשֶׁר שְׁלַחְתִּיהָ. אֲלֵא וְדַאי אֲנִתּוּ הִיא דְּמַלְכָּא, אָף
עַל גַּב דְּאֲתַגְלִיֵּיא.

וְהַפְּסוּק הַזֶּה הוּא כֹּד: אֵשֶׁת אַבִּיךָ - לְמַדְנּוּ, כָּל זְמַן שֶׁהִגְבִּירָה נִמְצְאָת
עִם הַמֶּלֶךְ וְהִיא מִיְנִיקָה אוֹתָךְ, נִקְרָאת אִמָּךְ. בְּעֵת שֶׁגָּלְתָה עִמָּךְ
וְהִתְרַחֲקָה מִן הַמֶּלֶךְ, הִיא נִקְרָאת אֵשֶׁת אַבִּיךָ. אֵשֶׁת הַמֶּלֶךְ הַקְדוּשׁ
לֹא נִפְטָרֶת בְּגְרוּשִׁין מִמֶּנּוּ, הִיא וְדַאי אֲשֶׁתּוּ, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (שם ט) כֹּה אָמַר
ה' אֵי זֶה סֵפֶר כְּרִיתוֹת אִמְכֶם אֲשֶׁר שְׁלַחְתִּיהָ. אֲלֵא וְדַאי שֶׁהִיא אֵשֶׁת
הַמֶּלֶךְ, אָף עַל גַּב שֶׁגָּלְתָה.

וְעַל דָּא פְּקִיד עָלָה תְּרֵי זְמַנִּי, כֹּד יִתְבָּא בְּמַלְכָּא בְּזוּוּגָא חַד, וְאֲתַקְרִי אִמָּךְ,
דְּכְתִיב עֲרוֹת אִמָּךְ לֹא תִגְלֶה, לֹא תַעֲבִיד דִּיתְרַחֲקוּן דָּא מִן דָּא, וְתִשְׁתַּלַּח
עַל חוּבְךָ, כְּמָה דְּכְתִיב, (ישעיה ט) וּבִפְשָׁעֵכֶם שְׁלַחָה אִמְכֶם. וְחַד, כֹּד הִיא
בְּגִלוּתָא עִמָּךְ, וְאֲתַגְלִיֵּיא מֵהִיכְלָא דְּמַלְכָּא, וְאֲתַקְרִי אֲנִתּוּ דְּמַלְכָּא. אָף עַל
גַּב דְּאֲתַרְחַקֶת מִנִּיהָ לֹא תַעֲבִיד בְּגִין דְּתַעֲדִי מִבִּינְךָ, וְיִשְׁלִטוּן בְּךָ שְׁנֵאֲדָךְ, וְלֹא
תִסְתַּמַּר עֲלֶיךָ בְּגִלוּתָא. הַדָּא הוּא דְּכְתִיב עֲרוֹת אֵשֶׁת אַבִּיךָ לֹא תִגְלֶה. מֵאִי
טַעמָא. בְּגִין כִּי עֲרוֹת אַבִּיךָ הוּא. אָף עַל גַּב דְּאֲתַרְחַקֶת מִן מַלְכָּא,
אֲשֶׁגְחוּתָא דְּמַלְכָּא בְּהָ תְּדִירָא, וּבַעֲיָא לְאִסְתַּמְרָא לְקַבְלָהּ יִתִּיר, וְלֹא תִיחַוּב
לְגַבָּהּ.

וְלָכוּן צִוָּה עָלֶיהָ פְּעַמִּים - כְּשִׁישְׁבָה עִם הַמֶּלֶךְ בְּזוּוּג אַחַד, וְנִקְרָאת אִמָּךְ,
שֶׁכְּתוּב עֲרוֹת אִמָּךְ לֹא תִגְלֶה, אֵל תַּעֲשֶׂה שִׁיתְרַחֲקוּן זֶה מִזוּ וְתִשְׁלַח עַל
חֻטְאֲךָ, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב וּבִפְשָׁעֵיכֶם שְׁלַחָה אִמְכֶם. וְאַחַד כְּשֶׁהִיא בְּגִלוּת
עִמָּךְ וְגָלְתָה מֵהִיכְל הַמֶּלֶךְ, וְנִקְרָאת אֵשֶׁת הַמֶּלֶךְ. אָף עַל גַּב שֶׁהִתְרַחֲקָה
מִמֶּנּוּ, אֵל תַּעֲשֶׂה כְּדִי שֶׁתְּזוּז מִבִּינְךָ וְיִשְׁלִטוּן בְּךָ שׁוֹנְאִיךָ, וְלֹא תִשְׁמַר
עֲלֶיךָ בְּגִלוּת. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב עֲרוֹת אֵשֶׁת אַבִּיךָ לֹא תִגְלֶה. מָה הַטַּעַם?
מִשּׁוּם כִּי עֲרוֹת אַבִּיךָ הוּא. אָף עַל גַּב שֶׁהִתְרַחֲקָה מִן הַמֶּלֶךְ, בְּהָ הַשְּׁגַחַת
הַמֶּלֶךְ תִּמִּיד, וְצָרִיךְ לְהִשְׁמַר כְּנִגְדָּהּ יוֹתֵר וְלֹא תַחֲטֵא אֵלֶיהָ.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פְּתַח, (דברים כג) כִּי יֵי אֱלֹהֶיךָ מִתְּהַלֵּךְ בְּקֶרֶב מַחֲנֶךָ לְהַצִּילְךָ וְגו'.
כִּי יֵי אֱלֹהֶיךָ: דָּא שְׁכִינְתָא, דְּאֲשַׁתְּכַחַת בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל, וְכָל שְׁכֵן בְּגִלוּתָא,
לְאַגְנָא עָלֶיהוּ תְּדִירָא מְכַל סְטֵרִיו, וּמְכַל שְׁאָר עַמִּין, דְּלֹא יִשְׁיַצּוּן לְהוּ
לְיִשְׂרָאֵל.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פְּתַח, (דברים כג) כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ מִתְּהַלֵּךְ בְּקֶרֶב מַחֲנֶךָ לְהַצִּילְךָ
וְגו'. כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ - זֶו הַשְּׁכִינָה שֶׁנִּמְצְאָת עִם יִשְׂרָאֵל, וְכָל שְׁכֵן בְּגִלוּת,

להגן עליהם תמיד מפל הצדדים ומפל שאר העמים כדי שלא ישמידו את ישראל.

דף ע"ה ע"ב

דתניא, לא יכלין (דף ע"ה ע"ב) שנאיהון דישראל לאבאשא להו, עד דישראל מחלישין חילא דשכינתא מקמי רב רבי ממנו דשאר עמין. כדין יכלין להון שנאיהון דישראל, ושלטין עליהו, וגזרין עליהו כמה גזרין בישין. וכד אינון תייבין לקבלה, היא מתברת חילא ותוקפא דכל אינון ממנו רב רבין, ותברת חילא ותוקפא דשנאיהון דישראל, ואתפרעא להו מפלא.

שלמדנו, לא יכולים שונאיהם של ישראל להזיק להם עד שישראל מחלישים פח השכינה מלפני גדולי הממנים של שאר העמים, ואז יכולים להם שונאי ישראל ושלטים עליהם וגזרים עליהם כמה גזרות רעות. וכשהם שבים אליה, היא משפרת הכח והתקף של שונאי ישראל ונפרעת להם מן הכל.

ועל דא והיה מחניף קדוש, דבעי בר נש דלא יסתאב בחובוי, ויעבר על פתגמי אורייתא. דאי עביד הכי, מסאבין ליה, כמה דכתיב ונטמתם בם, בלא אי. ותאנא, מאתן ותמנא וארבעין שייפין בגופא, וכלהו אסתאבו, כד איהו אסתאב. כלומר, כד בעי לאסתאבא.

ועל כן והיה מחניף קדוש, שצריך אדם שלא יטמא בחטאיו ויעבר על דברי תורה. שאם הוא עושה כן, מטמאים אותו, כמו שפיתוב ונטמתם בם, בלי אי. ולמדנו, מאתים ארבעים ושמונה איברים בגוף, וכלם נטמאים כשהוא נטמא. כלומר, כשהוא רוצה להטמא.

ועל דא, והיה מחניף קדוש. מאי מחניף, אלין אינון שייפי גופא. ולא יראה בד ערות דבר, מאי ערות דבר. ערייתא נוכראה להאי (ס"א דהוי) דבר רמו, כמה דאוקימנא. דאי הכי, ושב מאחרף ודאי. ועל דא ערות אשת אביך לא תגלה. מאי טעמא. בגין דכתיב ערות אביך הוא, כמה דאוקימנא.

ועל כן והיה מחניף קדוש. מה זה מחניף? אלו הם איברי הגוף. ולא יראה בד ערות דבר, מה זה ערות דבר? ערוה נכריה שזה (שהוא) דבר

רְמוֹז, לְדַבֵּר הַזֶּה, כְּמוֹ שְׂבָאֲרֵנוּ. שְׂאֵם כֶּד, וְשֵׁב מֵאַחֲרָיֶךָ וְדַאי. וְעַל כֵּן
עֲרוֹת אֲשֶׁת אָבִיךָ לֹא תִגְלֶה. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שְׁפָתוֹב עֲרוֹת אָבִיךָ
הוּא, כְּמוֹ שְׂבָאֲרֵנוּ.

תֵּאנָא, עַל גִּי מְלִין מִתְעַכְבִּין יִשְׂרָאֵל בְּגִלוּתָא. עַל דְּעִבְדִּין קִלְנָא בְּשִׁכְיִנְתָּא
בְּגִלוּתָא. וּמַהֲדָרִי אֲנִפְיִיהוּ מִן שִׁכְיִנְתָּא, וְעַל דְּמִסְאָבִי גְרַמְיִיהוּ קָמִי
שִׁכְיִנְתָּא. וְכִלְהוּ אוֹקִימְנָא בְּמִתְנִיתָא דִּילָן.

לְמַדְנוּ, עַל שְׁלֹשָׁה דְבָרִים מִתְעַכְבִּים יִשְׂרָאֵל בְּגִלוּת: עַל שְׁעוֹשִׁים קִלוֹן
בְּשִׁכְיִנְה בְּגִלוּת, וּמַחְזִירִים פְּנִיָהֶם מִהַשְׁכִּינְה, וְעַל שְׁמִטְמָאִים אֶת
עַצְמָם לְפָנֵי הַשְׁכִּינְה, וְאֶת כָּלֶם בְּאֲרֵנוּ בְּמִשְׁנִתְנוּ.

רְבִי אָבָא, הָוָה אֲזִיל לְקַפּוּטְקִיָּא, וְהָוָה עֲמִיה רְבִי יוֹסִי. עַד דְּהוּוּ אֲזִילִי, חֲמוּ
חַד בְּר נָשׁ, דְּהָוָה אֲתִי, וְרָשִׁימָא חַד בְּאֲנָפוּי. אָמַר רְבִי אָבָא, נְסֻטִי מֵהַאי
אוֹרְחָא, דְּהָא אֲנָפוּי דְּדִין אֶסְהִידוּ עָלֶיהָ, דְּעֵבֵר בְּעָרִייתָא דְּאוֹרִייתָא, בְּגִינִי
כֶּד אֲתִרְשִׁים בְּאֲנָפוּי. אָמַר לִיה רְבִי יוֹסִי, אֵי הָאִי רָשִׁימָא הָוָה לִיה כֶּד הָוָה
יְנוּקָא, מֵאִי עָרִייתָא אֲשֶׁתְּכַח בִּיה. אָמַר לִיה, אָנָּא חֲמִינָא בְּאֲנָפוּי,
דְּאֶסְהִידוּ בְּעָרִייתָא דְּאוֹרִייתָא.

רְבִי אָבָא הָיָה הוֹלֵךְ לְקַפּוּטְקִיָּא, וְהָיָה עִמּוֹ רְבִי יוֹסִי. עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים,
רָאוּ אִישׁ אֶחָד שֶׁהָיָה בָּא עִם רֶשֶׁם אֶחָד בְּפָנָיו. אָמַר רְבִי אָבָא, נְסֻטָה
מִהַדְרָךְ הַזֶּה, שֶׁהָרִי פָּנָיו שֶׁל זֶה מְעִידִים עָלָיו שֶׁעֵבֵר עַל עֲרוּהָ שֶׁל
הַתּוֹרָה, כִּי כֶּד רָשׁוּם בְּפָנָיו. אָמַר לוֹ רְבִי יוֹסִי, אִם הִרְשָׁם הַזֶּה הָיָה לוֹ
כְּשֶׁהָיָה תִינוּק, אֵיזוֹ עֲרוּהָ תִמְצָא בּוֹ? אָמַר לוֹ, אֲנִי רוֹאָה בְּפָנָיו
שֶׁמְעִידִים עַל עֲרוּהָ שֶׁל הַתּוֹרָה.

קָרָא לִיה רְבִי אָבָא, אָמַר לִיה אִימָא מְלָה, הָאִי רָשִׁימָא דְּאֲנָפֶךָ, מֵה הוּא.
אָמַר לוֹן, בְּמִטּוֹתָא מְנִיכּוּ, לֹא תַעֲנִשׁוּ יִתִּיר לְהָהוּא בְּר נָשׁ, דְּהָא חוּבוּי קָא
גְרַמוּ לִיה. אָמַר רְבִי אָבָא מַהוּ. אָמַר לִיה, יוֹמָא חַד הוֹינָא אֲזִיל בְּאַרְחָא
אֲנִי וְאַחֲתִי, שְׂרִינָא בְּחַד אוֹשְׁפִיזָא, וְרוֹינָא חֲמָרָא, וְכֹל הָהוּא לִילָא
אֲחִידְנָא בְּאַחֲתִי. בְּצַפְרָא קִמְנָא, וְאוֹשְׁפִיזָאִי קִטְט בְּחַד גְּבָרָא, עֵיילָנָא
בְּיַנְיִיהוּ, וְקִטְרוּ לִי דָא מֵהַאי גִיסָא, וְדָא מֵהַאי גִיסָא, וְרָשִׁימָא דָא הָוָה
עֵייל לְבִי מוּחָא, וְאַשְׁתַּזְבְּנָא עַל יְדָא דְּחַד אֲסִיָּא דְּאִית בְּגוּוֹן.

קָרָא לוֹ רְבִי אָבָא, אָמַר לוֹ, אָמַר דְּבָרְךָ, הִרְשָׁם הַזֶּה שֶׁבְּפָנֶיךָ מֵה זֶה?
אָמַר לָהֶם, בְּבִקְשָׁה מִכֶּם, אֵל תַּעֲנִישׁוּ יוֹתֵר אֶת אוֹתוֹ אָדָם, שֶׁהָרִי

חֲטָאֵיו גָּרְמוּ לוֹ. אָמַר רַבִּי אַבָּא, מַהוּ? אָמַר לוֹ, יוֹם אֶחָד הָיִיתִי הוֹלֵךְ
בְּדֶרֶךְ אֲנִי וְאַחֹתִי, וְשִׁהֵינוּ בְּמִלּוֹן אֶחָד וְשִׁתִּיתִי יַיִן, וְכָל אוֹתוֹ הִלְיָלָה
אֶחָזֶתִי בְּאַחֹתִי. בְּבִקְרָה קָמְנוּ, וּבִעַל בֵּית הַמִּלּוֹן הִתְקוּטֵט עִם אִישׁ
אֶחָד, וְנִכְנַסְתִּי בִּינֵיהֶם, וְקָשְׁרוּ אוֹתִי זֶה מִצַּד זֶה וְזֶה מִצַּד זֶה, וְהִרְשָׁם
הַזֶּה הָיָה נִכְנָס לַמַּחַ, וְנִצַּלְתִּי עַל יְדֵי רוּפָא אֶחָד שָׁיֵשׁ בְּתוֹכְנוּ.

אָמַר לִיָּהּ, מֵאֵן הוּא אֶסְיָא. אָמַר לִיָּהּ, רַבִּי שְׁמַלְאִי הוּא. אָמַר לִיָּהּ מֵאֵי
אֲסוּוֹתָא יָהֵב לָךְ. אָמַר לִיָּהּ אֲסוּוֹתָא דְנִפְשָׁא. וַיִּמְהוּוּא יוֹמָא אֶהְדַּרְנָא
בְּתַשׁוּבָה. וּבְכָל יוֹמָא חֲזִינָא אֲנַפְּאֵי בְּחַד חִיזוּ, וּבְכִינָא קָמִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא, דְּהוּא רַבּוֹן עֲלָמִין עַל הַהוּא חוּבָה. וּמֵאֵינוּן דְּמַעִין אֶסְחִינָא אֲנַפְּאֵי.
אָמַר רַבִּי אַבָּא, אֵי לָאו דְּאֲתַמְנַע מִנְךָ תַּשׁוּבָה, אֲעִבְרָנָא מֵאֲנַפְךָ הַהוּא
רְשִׁימָא. אֲבָל קָרִינָא עֲלִיךָ, (ישעיהו ו) וְסָר עֲוֹנְךָ וְחִטָּאתְךָ תִּכּוּפֵר. אָמַר לִיָּהּ, גִּי
זְמַנִּין אֵימָא. אָמַר לִיָּהּ גִּי זְמַנִּין, וְאֲתַעְבֵּר רְשִׁימָא.

אָמַר לוֹ, מִי הָרוּפָא? אָמַר לוֹ, זֶה רַבִּי שְׁמַלְאִי. אָמַר לוֹ, אֵיזוֹ רְפוּאָה
נָתַן לָךְ? אָמַר לוֹ, רְפוּאָת הַנִּפְשָׁא. וּמֵאוֹתוֹ יוֹם חֲזַרְתִּי בְּתַשׁוּבָה. וּבְכָל
יוֹם אֲנִי רוּאָה אֶת פְּנֵי בְּמַרְאָה אַחַת, וְאֲנִי בּוֹכָה לְפָנַי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא, שֶׁהוּא רַבּוֹן הָעוֹלָמִים, עַל אוֹתוֹ הַחֲטָא, וּמֵאוֹתוֹן דְּמַעוֹת רַחֲצַתִּי
פְּנֵי. אָמַר רַבִּי אַבָּא, אִם לֹא שְׁנַמְנַעָה מִמְךָ תַּשׁוּבָה, הָיִיתִי מַעְבִּיר
מִפְּנִיךָ אֶת אוֹתוֹ הָרָשָׁם, אֲבָל אֲנִי קוֹרָא עֲלִיךָ, (ישעיהו ו) וְסָר עֲוֹנְךָ
וְחִטָּאתְךָ תִּכּוּפֵר. אָמַר לוֹ, אָמַר שְׁלֹשׁ פְּעָמִים. אָמַר לוֹ שְׁלֹשׁ פְּעָמִים
וְהִרְשָׁם עֵבֵר.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, וְדַאי מְאָרְךָ הָא בְּעָא לְאֲעִבְרָא מִנְךָ, דְּוִדַּאי בְּתַשׁוּבָה
אֲשַׁתְּכַחַת. אָמַר לִיָּהּ, נְדַרְנָא מְהַאי יוֹמָא לְאֲתַעְסְקָא בְּאוּרִייתָא יְמָמָא
וְלִילְיָא. אָמַר לִיָּהּ, מַה שְׁמָךְ. אָמַר לִיָּהּ אֶלְעָזָר. אָמַר לִיָּהּ אֵל עֶזֶר, וְדַאי
שְׁמָא גְרַיִם, דְּאֶלְהָךְ סִייעָךְ, וְהוּהוּ בְּסַעֲדָךְ, שְׁדַרְיָה רַבִּי אַבָּא וּבִרְכִיָּה.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, וְדַאי אֲדוֹנְךָ רָצָה לְהַעְבִּירוּ מִמְךָ, שְׁוִדַּאי נִמְצְאָתָּ
בְּתַשׁוּבָה. אָמַר לוֹ, נְדַרְתִּי מֵהַיּוֹם הַזֶּה לְעַסֵּק בְּתוֹרָה יוֹמָם וְלִילָה. אָמַר
לוֹ, מַה שְׁמָךְ? אָמַר לוֹ, אֶלְעָזָר. אָמַר לוֹ, אֵל עֶזֶר, וְדַאי שְׁהֵשֵׁם גּוֹרֵם
שְׁאֶלְקִיךָ סִיעַ לָךְ וְהָיָה בְּעֶזְרְךָ. שְׁלַח אוֹתוֹ רַבִּי אַבָּא וּבִרְךָ אוֹתוֹ.

לְזַמְנָא אַחְרָא, הוּהוּ רַבִּי אַבָּא אָזִיל לְגַבֵּי רַבִּי שְׁמַעוֹן, עָאֵל בְּמַאתִיָּה,
אֲשַׁכְּחִיָּה דְּהוּהוּ יְתִיב וְדַרִישׁ, (תהלים צב) אִישׁ בְּעַר לֹא יִדַע וְכִסִּיל לֹא יָבִין אֶת
זֹאת. אִישׁ בְּעַר לֹא יִדַע וְגוֹי, כְּמָה טַפְשִׁין אֵינוּן בְּנֵי עַלְמָא, דְּלֹא מְשַׁגְּחִין

וְלֹא יִדְעוּ וְלֹא מִסְתַּכְּלִין לְמַנְדֵּעַ אוֹרְחוּי דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עַל מַה קִּיַּיְמִין בְּעֵלְמָא. מֵאֵן מְעַכְב לְהוּ לְמַנְדֵּעַ, טַפְשׁוּתָא דְלַהוֹן. בְּגִין דְלֹא מִשְׁתַּדְּלִי בְּאוּרֵייתָא, דְאִילוּ הוּוּ מִשְׁתַּדְּלִי בְּאוּרֵייתָא יִנְדַּעוּן אוֹרְחוּי דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

בְּפַעַם אַחֲרַת הָיָה רַבִּי אַבָּא הוֹלֵךְ אֶל רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְכַנְס לְעִירוֹ, מְצָא אוֹתוֹ שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב וְדוֹרֵשׁ (תהלים צב) אִישׁ בְּעַר לֹא יִדַּע וְכִסִּיל לֹא יָבִין אֶת זֹאת. אִישׁ בְּעַר לֹא יִדַּע וְגוֹ', כִּמָּה טַפְשִׁים אוֹתָם בְּנֵי הָעוֹלָם שֶׁלֹּא מִשְׁגִּיחִים וְלֹא יוֹדְעִים וְלֹא מִסְתַּכְּלִים לְדַעַת אֶת דַּרְכֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל מַה הֵם עוֹמְדִים בְּעוֹלָם, מִי מְעַכְב אוֹתָם לְדַעַת? טַפְשׁוּתָם, כִּי לֹא עוֹסְקִים בְּתוֹרָה. שְׁאֵלוּ עוֹסְקִים בְּתוֹרָה, הֵיוּ יוֹדְעִים אֶת דַּרְכֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

דף ע"ו ע"א

וְכִסִּיל לֹא יָבִין אֶת זֹאת, דְלֹא מִסְתַּכְּל וְלֹא יִדַּע (דף ע"ו ע"א) נִימוּסֵי דְזֹאת בְּעֵלְמָא. (דאף על גב) דְדַאֲרִין עֵלְמָא בְּדִינוּי וְחַמָּאן לְדִינוּי דְהָאִי זֹאת, דְמְטָאן עַל בְּנֵי נְשָׂא דְאִינוּן זַכָּאִין, וְלֹא מְטָאן עַל רְשִׁיעֵיִיא חֲיִיבִין, דְעֵבְרִין עַל פְּתַגְמֵי אוּרֵייתָא, דְכְּתִיב, (תהלים צב) בְּפָרוּחַ רְשָׁעִים כָּמוֹ עֵשֶׂב וְגוֹ'. דְהָאִי עֵלְמָא יִרְתִּין לִיָּה בְּכָל סְטֵרוּי, וְדִינִין לֹא מְטוּן עֲלוּי בְּהָאִי עֵלְמָא. וְאֵלְמָלֵא דְדוּד מְלַכָּא אוֹדְעִיָּה בְּסוּפִיָּה דְקֵרָא, לֹא יִדְעִינָן, דְכְּתִיב לְהַשְׁמִדֵם עַדִּי עַד, לְשִׁיזְאָה לְהוֹן מִהֵהוּא עֵלְמָא, וְלִמְהוּי עֵפְרָא תַּחּוֹת רְגְלֵיהוֹן דְצַדִּיקֵיִיא, דְכְּתִיב, (מלאכי ג) וְעִסוּתָם רְשָׁעִים כִּי יִהְיוּ אֶפְרַת תַּחַת כַּפּוֹת רְגְלֵיכֶם.

וְכִסִּיל לֹא יָבִין אֶת זֹאת, שֶׁלֹּא מִתְבּוֹנֵן וְלֹא יוֹדֵעַ הַהֲנַהְגוֹת שֶׁל זֹאת בְּעוֹלָם. (שאף על גב) שְׂדֵן אֶת הָעוֹלָם בְּדִינֵיו וְרוּאִים אֶת דִּינֵיהָ שֶׁל זֹאת הַזֶּה שֶׁמְגִיעִים לְבְנֵי אָדָם שֶׁהֵם צַדִּיקִים, וְלֹא מְגִיעִים עַל הַרְשָׁעִים הַחֲנִיבִים שֶׁעוֹבְרִים עַל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה, שֶׁכְּתוּב בְּפָרוּחַ רְשָׁעִים כָּמוֹ עֵשֶׂב וְגוֹ'. שֶׁאֵת הָעוֹלָם הִזָּה הֵם יוֹרְשִׁים אוֹתוֹ בְּכָל צְדָדִיו, וְהַדִּינִים לֹא מְגִיעִים אֵלֵיהֶם בְּעוֹלָם הַזֶּה. וְאֵלְמָלֵא שְׂדֵן הַמְּלָךְ הוֹדִיעַ אוֹתוֹ בְּסוּף הַכְּתוּב, לֹא הֵינּוּ יוֹדְעִים, שֶׁכְּתוּב לְהַשְׁמִדֵם עַדִּי עַד, לְהַשְׁמִדֵם מֵאוֹתוֹ הָעוֹלָם, וְשִׁיָּהוּ עֵפְרַת תַּחַת רְגְלֵי הַצַּדִּיקִים, שֶׁכְּתוּב (מלאכי ג) וְעִסוּתָם רְשָׁעִים כִּי יִהְיוּ אֶפְרַת תַּחַת כַּפּוֹת רְגְלֵיכֶם.

תו פתח ואמר, (איוב טו) ויקם בי כחשי בפני יענה. במאי קא מיירי. אלא, זכאה חולקיה דבר נש דאשתדל באורייתא, למנדע אורחוי דקודשא בריך

הוא. דָּכַל מֵאֵן דְּאִשְׁתְּדֵל בְּאוֹרֵייתָא, כְּאֵלוּ אִשְׁתְּדֵל בְּשְׁמִיהּ מִמֶּשׁ. מַה שְׁמִיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲבִיד נִימוּסִין. אוּף אוֹרֵייתָא הֵכִי נְמִי. תָּא חֲזִי, הָאִי מֵאֵן דְּעֵבֵר עַל פְּתַגְמֵי אוֹרֵייתָא, אוֹרֵייתָא סְלֵקָא וְנַחְתָּא וְעֵבְדָא בֵּיהּ בְּבֵר נֶשׁ רְשִׁימִין בְּאַנְפוּי, בְּגִין דִּי־סִתְּכֵלוּן בֵּיהּ עֲלָאִי וְתַתָּאִי, וְכִלְהוּ אוֹשְׁדוֹן לְוֹטִין עַל רִישִׁיהּ.

עוֹד פִּתַח וְאָמַר, (אִיוב טו) וַיִּקָּם בִּי כַחֲשִׁי בְּפָנַי יַעֲנֶה. בְּמַה מְדַבֵּר? אֵלָּא אֲשֶׁרִי חָלְקוּ שֶׁל אָדָם שְׁמִשְׁתְּדֵל בְּתוֹרָה לְדַעַת אֶת דַּרְכֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. שְׁכַל מִי שְׁמִשְׁתְּדֵל בְּתוֹרָה, כְּאֵלוּ הִשְׁתְּדֵל בְּשִׁמוֹ מִמֶּשׁ. מַה שְׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה הַנְּהַגוֹת, אִף הַתּוֹרָה גַּם כֵּן. בֹּא וּרְאֵה, מִי שְׁעוֹבֵר עַל דְּבָרֵי תּוֹרָה, הַתּוֹרָה עוֹלָה וְיורֶדֶת וְעוֹשֶׂה בְּאָדָם רְשׁוּמִים בְּפָנָיו, כְּדִי שְׁיִסְתְּכֵלוּ בּוֹ עֲלִיוֹנִים וְתַתְּוֹנִים, וְכֻלָּם שׁוֹפְכִים קִלְלוֹת עַל רִאשׁוֹ.

וְתֵאנָא, כָּל אֵינּוֹן עֵינֵי יְיָ, דְּאִזְלוּן וְשִׁאטִּין בְּעֵלְמָא לְמַנְדַּע אוֹרְחוּי דְּבִנֵּי נְשָׂא, כְּלֵהוּן זְקַפִּין עֵינֵינוּ, וּמִסְתְּכֵלוּן בְּאַנְפוּי דְּהָהוּא בֵּר נֶשׁ, וְחִמָּאן לְהוּ, וְכִלְהוּ פִּתְחִין עֲלֵיהּ וְוִי וְוִי. וְוִי לִיהּ בְּהָאִי עֲלָמָא, וְוִי לִיהּ בְּעֵלְמָא דְּאִתֵּי. אִסְתְּלֵקוּ מִסוּחְרַנְיָה דְּפִלְגְנָא, דְּהָא סְהֵדוּתָא בְּאַנְפוּי, וְרוּחָא דְּמִסְאַבָּא שְׂרִיא עֲלוּי. וְכָל אֵינּוֹן יוֹמִין דְּאִשְׁתְּכַח רְשִׁימוֹ בְּאַנְפוּי לְסְהֵדוּתָא, אִי אוֹלִיד בֵּר, אֲשֶׁלִּיף לִיהּ רוּחָא מִסְטְרָא דְּמִסְאַבָּא. וְאֵלִין אֵינּוֹן חֲיִיבֵי דְרָא, תְּקִיפֵי אֲנָפוּי, דְּמֵאֲרִיהוֹן שְׁבִיק לְהוֹן בְּהָאִי עֲלָמָא, לְשִׁיצָאָה לְהוּ בְּעֵלְמָא דְּאִתֵּי.

וְלִמְדֵנוּ, כָּל אוֹתָם עֵינֵי הִי שְׁהוֹלְכִים וּמְשׁוֹטְטִים בְּעוֹלָם לְדַעַת אֶת דַּרְכֵי בְּנֵי אָדָם, כְּלָם זוֹקְפִים עֵינִים וּמִסְתְּכֵלִים בְּפָנָי אוֹתוֹ הָאִישׁ, וְרוּאִים אוֹתָם, וְכֻלָּם פּוֹתְחִים עֲלָיו: וְי וְי. אוּי לוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְאוּי לוֹ בְּעוֹלָם הַבָּא. הִסְתְּלֵקוּ מִסְבִּיב לְפִלוּנֵי, שְׁהֲרִי עֲדוּת בְּפָנָיו, וְרוּחַ טְמָאָה שׁוֹרָה עֲלָיו. וְכָל אוֹתָם יָמִים שְׁנַמְצָא רֶשֶׁם בְּפָנָיו לְעֲדוּת, אִם מוֹלִיד בּוֹ, הוּא שׁוֹלֵף לוֹ רוּחַ מְצַד הַטְּמָאָה, וְאֵלוּ הֵם הַרְשָׁעִים שֶׁל הַדּוֹר, עֲזִי הַפְּנִים, שְׁרַבּוֹנִים עוֹזֵב אוֹתָם בְּעוֹלָם הַזֶּה לְהִשְׁמִידֵם לְעוֹלָם הַבָּא.

תְּנִינּוּ, הָאִי צְדִיקָא זְכָאָה דְּאִשְׁתְּדֵל בְּאוֹרֵייתָא יְמָמָא וְלִילֵיא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְשִׁיף עֲלֵיהּ חַד חוּטָא דְּחֻסְדָּא, וְאִתְרְשִׁים לִיהּ בְּאַנְפוּי, וּמַהֲהוּא רְשִׁימָא דְּחֵלִי עֲלָאִי וְתַתָּאִי. הֵכִי נְמִי מֵאֵן דְּעֵבֵר עַל פְּתַגְמֵי אוֹרֵייתָא, מְשַׁכָּאן עֲלֵיהּ רוּחָא דְּמִסְאַבָּא, וְאִתְרְשִׁים לִיהּ בְּאַנְפוּי, וּמְנִיָּה עֲרַקִין עֲלָאִי וְתַתָּאִי. וְכֻלָּא מְכַרְזִי עֲלֵיהּ, אִסְתְּלֵקוּ מִסוּחְרַנְיָה דְּפִלְגְנָא, דְּעֵבֵר עַל פְּתַגְמֵי אוֹרֵייתָא, וְעַל פְּקוּדֵי דְּמֵאֲרִיָּה, וְוִי לִיהּ, וְוִי לְנַפְשֵׁיהּ. הָאִי אֲשֶׁלִּיף רוּחָא דְּמִסְאַבָּא, דְּאִשְׁתְּכַח עֲמִיָּה, וְאוֹרִית לִיהּ לְבָרִיָּה, וְהָאִי הוּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לִית לִיהּ בֵּיהּ חוּלְקָא, וְשְׁבִיק לִיהּ, לְשִׁיצָאָה לִיהּ לְעֵלְמָא דְּאִתֵּי.

שְׁנֵינוּ, הַצַּדִּיק הַזָּכָאי הַזֶּה שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה יוֹמָם וְלַיְלָה, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מוֹשֵׁךְ עָלָיו חוּט אֶחָד שֶׁל חֶסֶד וְנִרְשָׁם לוֹ בַּפְּנִי, וּמֵאוֹתוֹ רִשָּׁם פּוֹחֲדִים עֲלֵיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים. כִּךָ גַּם מִי שֶׁעוֹבֵר עַל דְּבַרֵי תּוֹרָה, מוֹשְׁכִים עָלָיו רוּחַ טְמֵאָה וְנִרְשָׁם לוֹ בַּפְּנִי, וּמִמֶּנּוּ בּוֹרְחִים עֲלֵיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים. וְכֻלָּם מְכַרְזִים עָלָיו: הַסֵּתֶלְקוּ מִסְּבִיב לְפָלוֹנִי, שֶׁעֵבֵר עַל דְּבַרֵי תּוֹרָה וְעַל מִצְוֹת רַבּוֹנוֹ. אוֹי לוֹ וְאוֹי לְנַפְשׁוֹ! הֲרֵי שֶׁלֶף רוּחַ טְמֵאָה שֶׁנִּמְצְאָת עִמּוֹ וְהוֹרִישָׁה לְבָנוּ, וְזֶהוּ שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵין לוֹ בּוֹ חֵלֶק, וְעוֹזֵב אוֹתוֹ לְהַשְׁמִידוֹ לְעוֹלָם הַבָּא.

אָמַר לִיה רַבִּי אַבָּא, שֶׁפִּיר קְאָמְרַת, מָנָא לָךְ הָאִי. אָמַר לִיה הָכִי אוֹלִיפְנָא. וְאוֹלִיפְנָא, דְּהָאִי יְרוּתָא בִּישָׂא, אַחְסִינוּן כְּלָהוּ בְּנוֹי, אִי לֹא יְתוּבוּן, דְּהָא לִית מְלָה קַיִימָא קַמִּי תְּשׁוּבָה. וְאַנָּה הָכִי אוֹלִיפְנָא, דְּאַסוּתָא דָּא יְהָבוּ לִי זְמָנָא חֲדָא, דְּהוּינָא רְשִׁים בְּאַנְפָּאי, וְיוֹמָא חַד הוּינָא אָזִיל בְּאוֹרְחָא, וְאַעֲרַעְנָא בְּחַד זְכָאָה, וְעַל יְדוּי אַתְעֵבֵר מִנְּאִי הֵהוּא רְשִׁימָא. אָמַר לִי, מַה שְׂמִךְ. אָמַר לִיה אֶלְעָזָר, וְקָרִי עָלִי אֶלְעָזָר אַחְרָא. אָמַר לִיה, בְּרִיךְ רַחֲמֵנָא, דְּחִמִּינָא לָךְ, וְזָכִינָא לְמַחְמִי לָךְ בְּהָאִי. זְכָאָה חוּלְקָךְ בְּעֵלְמָא דִּין וּבְעֵלְמָא דְּאַתִּי, (אִמַּר לִיה) אָנָּה הוּא דְּאַעֲרַעְנָא לָךְ.

אָמַר לוֹ רַבִּי אַבָּא, יָפָה אַמְרַתְךָ, אֲבָל מִנִּין לָךְ אֵת זֶה? אָמַר לוֹ, כִּךָ לְמַדְתִּי, וְלְמַדְתִּי שֶׁהִירְשָׁה הַרְעָה הַזֹּאת יוֹרְשִׁים כָּל בְּנֵי, אִם לֹא שִׁיְשׁוּבוּ, שֶׁהֲרִי אֵין דְּבַר שֶׁעוֹמֵד לְפָנַי תְּשׁוּבָה. וְאַנִּי כִּךָ לְמַדְתִּי, שֶׁרְפוּאָה זֹאת נִתְּנוּ לִי פֶּעַם אַחַת, שֶׁהִיִּיתִי רְשׁוּם בַּפְּנִי, וְיוֹם אֶחָד הִיִּיתִי הוֹלֵךְ בְּדַרְךְ וּפְגַשְׁתִּי צַדִּיק אֶחָד, וְעַל יְדוּ עֵבֵר מִמֶּנּוּ אוֹתוֹ הַרְשָׁם. אָמַר לִי, מַה שְׂמִךְ? אַמְרַתִּי לוֹ, אֶלְעָזָר, וְקָרָא עָלִי אֶלְעָזָר אַחֵר. אָמַר לוֹ, בְּרוּךְ הַרְחֵמוֹן שֶׁרְאִיתִי אוֹתְךָ וְזָכִיתִי לְרְאוֹתְךָ בְּזֶה. אֲשֶׁרִי חֵלְקָךְ בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא. (אִמַּר לוֹ,) אָנִי הוּא שֶׁפְּגַשְׁתִּי בְּךָ.

דף ע"ו ע"ב

אַשְׁתַּטַּח קַמִּיה, אֵיִיתִיה לְבֵיתִיה, אַתְקִין קַמִּיה קוֹרְטִיסָא (ס"א טרכוסא) (טרטיסאי) דִּנְהֵמָא, וּבִשְׂרָא דְּעַגְלָא תְּלִיתָאָה. בְּתַר דְּאַכְלוּ, אָמַר לִיה הֵהוּא גְּבָרָא, רַבִּי, אֵימָא לִי חַד מְלָה, חֲדָא תּוֹרְתָא סוּמְקָא אֵית לִי, אֵימָא דְּעַגְלָא דְּבִישְׂרָא דָּא דְּאַכִּילָנָא, וְיוֹמָא חַד עַד לֹא אַתְעֵבֵרַת וְאוֹלִידַת, אָזִילָנָא בְּתַרְאָה לְמַרְעָא לְמַדְבְּרָא, עַד דְּדַבְּרָנָא לָהּ אַעֲבֵר קַמִּי חַד גְּבָרָא, אָמַר לִיה, מַה שְׂמָה דְּתּוֹרְתָא דָּא. אֵמִינָא, מִן יוֹמָא דְּאַתִּיִּלִּידַת לֹא קָרִינָא לָהּ

בְּשֵׁמָא. אָמַר לִיה, בֵּת שְׁבַע אִם שְׁלֵמָה אֶתְקַרִי, אִי תִזְכֶּה לְכַפְּרָה. וְאַנָּה
בְּעוֹד דְּאֶהְדְּרָנָא רִישָׁאֵי, לֹא חֲמִינָא לִיה, וְחִיכְנָא מֵהוּא מְלָה. (דף ע"ו ע"ב)

הַשְׁתַּטַּח לְפָנָיו וְהִבִּיאוּ לְבֵיתוֹ. הִתְקִין לְפָנָיו חֲלֵת (טרכוסא) לֶחֶם וּבֶשֶׂר
שֶׁל עֵגְלָה מְשֻׁלֶּשֶׁת. אַחַר שֶׁאָכְלוּ, אָמַר לוֹ אוֹתוֹ הָאִישׁ: רַבִּי, אָמַר לִי
דְּבַר אֶחָד, פָּרָה אֲדַמָּה יֵשׁ לִי, אֲמוֹ שֶׁל הָעֵגֶל שָׁאֵת בְּשָׂרוֹ זֶה עֲתָה
אָכְלָנוּ, וַיּוֹם אֶחָד טָרָם שֶׁהִתְעַבְּרָה וְהוֹלִידָה, הִלְכְּתִי אַחֲרֶיהָ לְמַרְעָה
בְּמִדְבָּר, בְּעוֹד שֶׁאֲנִי מִנְהִיג אוֹתָהּ עֵבֶר לְפָנָי אִישׁ אֶחָד, אָמַר לִי, מֶה
שָׂמָה שֶׁל הַפָּרָה הַזֹּאת? אָמַרְתִּי, מִיּוֹם שֶׁנּוֹלְדָה לֹא קִרְאתִיהָ בְּשֵׁם. אָמַר
לִי, הִיא נִקְרָאת בֵּת שְׁבַע אִם שְׁלֵמָה, אִם תִּזְכֶּה לְכַפְּרָה. וְאַנִּי, בְּעוֹד
שֶׁהַחֲזַרְתִּי אֶת רֵאשִׁי, לֹא רָאִיתִי אוֹתוֹ, וְצַחֲקִיתִי מֵאוֹתוֹ הַדְּבַר.

וְהַשְׁתָּא דְּזַכִּינָא בְּאוּרִייתָא, אֶתְעַרְנָא עַל הָהִיא מְלָה, וּמִן יוֹמָא דְּאֶתְפָּטֵר
רַבִּי שְׁמַלְאֵי מֵהַכָּא, לֹא הָוָה בֵּר נֶשׁ דִּינְהִיר לָן בְּאוּרִייתָא פְּוֹתִיהָ. וְאַנָּה
דְּחִילָנָא לְמִימַר מְלָה דְּאוּרִייתָא דְּלֹא אוֹלִיפְנָא. וּמְלָה דָּא דְּאֶסְתַּפְּלָנָא
דְּמְלָה דְּחַכְמַתָּא הִיא, וְלֹא יִדְעָנָא. אָמַר לִיה, וַדַּאי מְלָה דְּחַכְמַתָּא הִיא,
וְרַמְיָזָא עֲלָהּ הִיא לְעִילָא וּלְתַתָּא.

וְעַכְשָׁו שְׁזַכִּיתִי בְּתוֹרָה, הִתְעוֹרְרִיתִי עַל הַדְּבַר הַהוּא, ָ וּמִיּוֹם שֶׁנִּפְטֵר
מִכָּאֵן רַבִּי שְׁמַלְאֵי, לֹא הָיָה אִישׁ שֶׁיֵּאִיר לָנוּ בְּתוֹרָה פְּמוֹתוֹ, וְאַנִּי
פְּחֻדְתִּי לוֹמַר דְּבַר תּוֹרָה שֶׁלֹּא לְמִדְתִּי. וְהַדְּבַר הַזֶּה שֶׁהִסְתַּפְּלִיתִי שֶׁדְּבַר
חַכְמָה הוּא, וְלֹא יִדְעִיתִי. אָמַר לוֹ, וַדַּאי שְׁזָהוּ דְּבַר חַכְמָה, וְרַמְיָזָא עֲלִיוֹן
הוּא לְמַעְלָה וּלְמַטָּה.

אָבֵל תָּא חֲזִי, בֵּת שְׁבַע אֶתְקַרִי מִמֶּשׁ בְּרִזָּא דְּחַכְמַתָּא. בְּגִין כִּדְ כְּתִיב בְּה
כֹּלָא בְּשְׁבַע. זִי פְּרוֹת. זִי שְׂרָפוֹת. זִי הִזְאוֹת. זִי כְּבוֹסִים. זִי טְמֵאִים. זִי
טְהוּרִים. זִי כְּהֻנִים. וּמִשֶּׁה וְאַהֲרֹן בְּחוֹשְׁבָנָא דְּהָא כְּתִיב, וַיְדַבֵּר יְיָ אֶל מֹשֶׁה
וְאַהֲרֹן וְגו'. וְשִׁפִּיר קֶאֱמַר הַהוּא גְבַרָא, דְּאָמַר בֵּת שְׁבַע, וְכֹלָא רִזָּא
דְּחַכְמַתָּא הִיא.

אָבֵל בֵּא רָאָה, בֵּת שְׁבַע נִקְרָאת מִמֶּשׁ בְּסוּד הַחַכְמָה, מִשּׁוּם כִּדְ כְּתוּב
בְּה הַכֹּל בְּשְׁבַע: שְׁבַע פְּרוֹת, שְׁבַע שְׂרָפוֹת, שְׁבַע הִזְאוֹת, שְׁבַע כְּבוֹסִים,
שְׁבַע טְמֵאִים, שְׁבַע טְהוּרִים, שְׁבַע כְּהֻנִים. וּמִשֶּׁה וְאַהֲרֹן בְּחֻשְׁבוֹן,
שְׁכַתוּב וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְגו'. וַיִּפֶּה אָמַר אוֹתוֹ הָאִישׁ שֶׁאָמַר
בֵּת שְׁבַע, וְהַכֹּל הוּא סוּד שֶׁל חַכְמָה.

אמר ליה, בריך רחמנא דשמענא מלה דא. בריך הוא דהא אקדים לי שלם בקדמיתא, למזכי להאי. דכתיב (ישעיה נז) שלום שלום לרחוק ולקרוב אמר יי'. אנא פד הוינא רחוק, קודשא בריך הוא אקדים לי שלם למהוי קרוב. קרא עליה רבי אבא, (שמואל א כה) אתה שלום וביתך שלום וכל אשר לך שלום. (ויקרא ח"י) ערות אחות אביך לא תגלה. רבי חייא פתח, ואיש אשר יקח את אחותו בת אביו או בת אמו וראה את ערותה וגו'. תמן תנינן, מאה ותלתין שנין, אתפרש אדם מאתתיה, ולא הוה אוליד. מדקטל קין להבל, לא בעא אדם לאזדווגא באתתיה. רבי יוסי אמר, משעתא דאתגזר עליה ועל כל עלמא מיתה, אמר, אמאי אנא אוליד לבעתותא. מיד אתפרש מאתתיה.

אמר לו, ברוך הרחמן ששמעתי דבר זה, ברוך הוא, שהרי הקדים לי שלום בראשונה לזכות לזה, שכתוב (ישעיה נז) שלום שלום לרחוק ולקרוב אמר ה'. כשאני הייתי רחוק, הקדים לי הקדוש ברוך הוא שלום להיות קרוב. קרא עליו רבי אבא, (שמואל א כה) אתה שלום וביתך שלום וכל אשר לך שלום. ערות אחות אביך לא תגלה. רבי חייא פתח, ואיש אשר יקח את אחותו בת אביו או בת אמו וראה את ערותה וגו'. שם שנינו, מאה ושלשים שנה פרש אדם מאשתו ולא היה מוליד. משהרג קין את הבל לא רצה אדם להזדווג עם אשתו. רבי יוסי אמר, משעה שנגזרה עליו ועל כל העולם מיתה. אמר, למה אני אוליד לבהלה? מיד פרש מאשתו.

ותרין רוחין נוקבין, הוו אתיין ואזדווגן עמיה, ואולידו. ואינון דאולידו הוו מזיקין דעלמא, ואקרוו נגעי בני אדם. ואלין סאטן לבני אדם, ושריין בפתחא דביתא, ובביראי, ובבתי כסאי. ועל דא בר נש, דאשתכח בפתחא דביתיה שמא קדישא שדי בכתרין עלאין, כלהו ערקאן ואתרחקו מניה, הדא הוא דכתיב, (תהלים צא) ונגע לא יקרב באהלך. מאי ונגע לא יקרב אלין נגעי בני אדם.

ושתי רוחות נקבות היו באות ומזדווגות עמו והולידו. ואותם שהולידו היו המזיקים של העולם, ונקראים נגעי בני אדם, ואלה מסיתים בני אדם ושורים בפתח הבית ובבורות ובבתי הכסא. ועל כן בן אדם שנמצא בפתח ביתו השם הקדוש שדי בכתרים עליונים, כלם בורחים ומתרחקים ממנו. זהו שכתוב (תהלים צא) ונגע לא יקרב באהלך. מה זה ונגע לא יקרב? אלו נגעי בני אדם.

ותאנא, בשעתא דנחת אדם בדיוקנא עלאה, בדיוקנא קדישא, וחמו ליה עלאי ותתאי, כלהו קריבו גביה, ואמלכוהו על האי עלמא. בטר דאתא

חַוְּיָא עַל חוּהַ, וְאַטִּיל בְּהַ זֹהֲמָא, לְבַתֵּר אֹלִידַת קִין. (בראשית קע"ח ע"א)
מִתְמָן (ס"א נתייחסו) נִתְחַיְבוּ כָּל דְרִין חַיִּיבִין דְעֵלְמָא. וּמְדוּרָא דְשִׂדִין וְרוּחִין,
מִתְמָן אֲשַׁתְּכַחוּ, וּמִסְטְרוּי. וּבְגִינֵי כְּדָּ כָּל רוּחִין וְשִׂדִין, פְּלִגּוּתָא אִית בְּהוּ
מִבְּנֵי נְשָׂא דְלִתְתָא, וּפְלִגּוּתָא מִמְּלֶאכֵי עֲלָיִי דְלַעֲלָא. וְכֵן כַּד אֲתִיִּלִּידוּ
מֵאָדָם אֵינוֹן אַחְרָנִין, כְּלֵהוּ אֲשַׁתְּכַחוּ כְּהַי גּוֹנָא, פְּלִגּוּ מִתְתָּאֵי, וּפְלִגּוּ
מֵעֲלָאֵי.

וְלִמְדֵנוּ, בְּשַׁעַה שְׁיָרַד אָדָם בְּדִיוֹקוֹן עֲלִיוֹן, בְּדִיוֹקוֹן קְדוּשָׁה, וְרָאוּ אוֹתוֹ
עֲלִיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, כְּלָם קָרְבוּ אֵלָיו וְהִמְלִיכוּהוּ עַל הָעוֹלָם הַזֶּה.
לְאַחַר שְׂבָא הִנְחֵשׁ עַל חוּהַ וְהִטִּיל בְּהַ זֶהֲמָה, אַחַר כְּדָּ הוֹלִידָה אֶת קִין,
וּמִשָּׁם (נתייחסו) נִתְחַיְבוּ כָּל דוֹרוֹת הָרְשָׁעִים בְּעוֹלָם. וּמְדוּרָא הַשִּׂדִים
וְהַרוּחוֹת מִשָּׁם נִמְצְאוּ, וּמִצְדוֹ. וּמִשׁוּם כְּדָּ כָּל הַשִּׂדִים וְהַרוּחוֹת, חַצֵּי
יֵשׁ בְּהֵם מִבְּנֵי אָדָם שְׁלֵמָטָה, וְחַצֵּי מִמְּלֶאכֵי עֲלִיוֹנִים שְׁלֵמָעֵלָה. וְכֵן
כְּשֶׁנּוֹלְדוּ מֵאָדָם אוֹתָם אַחְרִים, כְּלָם נִמְצְאוּ כְּגוֹן זֶה - חַצֵּי
מִהַתְחַתּוֹנִים, וְחַצֵּי מִהָעֲלִיוֹנִים.

בְּתֵר דְאֲתִיִּלִּידוּ מֵאָדָם, (ס"א אהדרו ליה קצת מאינון רוחין דנפקו מתיאובתיה בחלמא)
אוֹלִיד מֵאֵינוֹן רוּחֵי בְּנֵתוֹ, דְדִמְיֵן לְשִׁפְרוֹ דְעֵלְאֵי, וּלְשִׁפְרוֹ דְתַתָּאֵי. וְעַל דָּא
כְּתִיב, (בראשית ו) וַיֵּרָאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים אֶת בְּנוֹת הָאָדָם כִּי טוֹבוֹת הָנָהּ וְגוֹ',
וְטַעַן כְּלָא בְּתֵרֵיהוּ. וְחַד דְכּוֹרָא אֲשַׁתְּכַח, דְאֲתָא לְעֵלְמָא מְרוּחִיָּה דְסִטְרָא
דְקִין, וְקָרוֹן לִיה תּוֹבֵל קִין. וְחַדָּא נּוֹקְבָא נְפֻקַת עֲמִיָּה, וְהוּוּ בְרִין וְטַעַן
בְּתֵרָאָה, וְאֲתִקְרִי נְעַמְיָה. מִיָּנָה נְפֻקוּ רוּחִין וְשִׂדִין אַחְרָנִין. וְאֵינוֹן (בראשית
צ"ב ע"א, י"ו ע"א, קמ"ג ע"ב, ר"ה ע"א) תְּלִין בְּאֵוִירָא, וְאוֹדְעִין מְלִין לְאֵינוֹן אַחְרָנִין
דְשְׁכִיחוּן לְתַתָּא.

אַחַר שְׁנוֹלְדוּ מֵאָדָם, (חזרו לו קצת מאותן רוחות שיצאו מתשוקתו בחלום) הוֹלִיד
מֵאוֹתָן רוּחוֹת בְּנוֹת שְׂדוּמוֹת לִיפֵי הָעֲלִיוֹנִים וְלִיפֵי הַתְּחַתּוֹנִים, וְעַל זֶה
כְּתוּב, (בראשית ו) וַיֵּרָאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים אֶת בְּנוֹת הָאָדָם כִּי טוֹבוֹת הָנָהּ וְגוֹ',
וְטַעַן כְּלָם אַחְרֵיהוֹן. וְזָכַר אַחַד נִמְצָא שְׂבָא לְעוֹלָם מְרוּחוֹ שֶׁל צַד קִין,
וְקָרָאוּ לוֹ תּוֹבֵל קִין, וּנְקֻבָּה אַחַת יְצָאָה עֲמוֹ, וְהִיוּ הַבְּרִיּוֹת טוֹעִים
אַחְרֵיהוֹ, וְנִקְרְאוּ נְעַמְיָה. מִמְּנָה יְצָאוּ רוּחוֹת וְשִׂדִים אַחְרִים, וְהֵם
תְּלוּיִים בְּאֵוִיר וּמוֹדִיעִים דְבָרִים לְאוֹתָם אַחְרִים שְׁמֻצוּיִים לְמִטָּה.

וְדָא תּוֹבֵל קִין, אֲפִיק זֵינֵי קְטוּלָא לְעֵלְמָא. וְדָא נְעַמְיָה אֲתֵרְגִישַׁת
בְּרִיגְשָׁהָ, וְאֲתֵדְבַקַת בְּסִטְרָהָ. וְעַד כְּעוֹן הִיא קֵימָא, וּמְדוּרָהָ בֵּין רִיגְשֵׁי
יָמָא רַבָּא, וְנִפְקַת וְחִיכַת בְּבִנֵי נְשָׂא, וְאֲתַחַמַּמַת מִנֵּיהוּ בְּחֵלְמָא, בְּהַהוּא
תִּיאוּבְתָא דְבַר נֶשׁ, וְאֲתֵדְבַקַת בֵּיה. תִּיאוּבְתָא נְטֻלַת וְלֹא יִתֵּיר. וּמִהַהוּא
תִּיאוּבְתָא אֲתַעְבְּרַת, וְאֲפִיקַת זֵינֵין אַחְרָנִין לְעֵלְמָא.

ותובל קין הָזָה הוֹצִיא כָּלִי זֵין לְהַרְגַּ לְעוֹלָם, וְנִעְמָה הַזֹּה הַתְּרַעְשָׁה בְּרַגְשָׁה, וְנִדְבָקָה בְּצַדָּה. וְעַד עַכְשָׁו הִיא קִימָת, וּמְדוּרָה בֵּין שְׁאוֹן הַיָּם הַגָּדוֹל, וְיוֹצֵאת וְצוֹחֶקֶת עִם בְּנֵי אָדָם, וּמִתְחַמֶּמֶת מֵהֶם בְּחִלּוֹם בְּאוֹתָהּ הַתְּשׁוּקָה שֶׁל אָדָם, וְנִדְבָקֶת בּוֹ. תְּשׁוּקָה הִיא נוֹטְלָת, וְלֹא יוֹתֵר. וּמְאוֹתָהּ תְּשׁוּקָה הִיא מִתְעַבֶּרֶת, וּמוֹצִיאָה מִיָּנִים אַחֲרֵים לְעוֹלָם.

דף ע"ז ע"א

וְאֵלֶּיךָ בְּנֵי דְאוֹלִידֵת מְבַנֵּי נֶשֶׁא, מִשְׁתַּפְּחִין לְקַבְּלֵי נוֹקְבֵי בְּנֵי נֶשֶׁא, וּמִתְעַבְּרִין מִבְּנֵיהוּ, וְאוֹלִידִין רוּחִין, וְכִלְהוּ אֶזְלִין לְלִילִית קְדָמִיתָא, וְהִיא מְגַדְלַת לוֹן. וְהִיא נִפְקֶת לְעֵלְמָא, וּבְעֵינָא (דף ע"ז ע"א) רְבִייהָא, וְחַמַּת רְבִי בְּנֵי נֶשֶׁא, וְאוֹתְדַבְּקֶת בָּהּ, לְקַטְלָא לָהּ, וְלֹא שְׁתַּאֲבָא בְּרוּחֵיהוּ דְרְבִי בְּנֵי נֶשֶׁא וְהִיא אֶזְלַת בְּהֵוָה רוּחָא (נ"א רביא), וְאֶזְדַּמְּנָן תַּמָּן ג' רוּחִין קְדִישִׁין, וְטַאסִין קַמָּה, וְנִטְלִין הֵוָה רוּחָא (נ"א רביא) מִנָּה, וּמְנִיחִין לִיהָ קָמִי קוּדְשָׁא בְּרִידָא הוּא, וְתַמָּן מִתְגַּלְפִּי (ס"א מתאלפי) קַמִּיהָ.

וְהַבְּנִים הַלְלוּ שְׁמוֹלִידָה מְבַנֵּי אָדָם נְמַצָּאִים כְּנֶגֶד נְקֻבוֹת בְּנֵי הָאָדָם, וּמִתְעַבְּרוֹת מֵהֶם וּמוֹלִידוֹת רוּחוֹת, וְכֻלָּם הוֹלְכִים אֶל לִילִית הָרְאוּשׁוֹנָה, וְהִיא מְגַדְלַת אוֹתָם. וְהִיא יוֹצֵאת לְעוֹלָם וְרוֹצָה תִּינוֹקוֹתֶיהָ. וְרוֹצָה תִּינוֹקוֹת שֶׁל בְּנֵי אָדָם וְנִדְבָקֶת לָהֶם לְהַרְגַּ אוֹתָם, וְלֹא שְׂאֵב לְרוּחוֹת תִּינוֹקוֹת בְּנֵי הָאָדָם, וְהוֹלְכַת עִם אוֹתָהּ הָרוּחַ (תִּינוֹק), וּמְזַדְּמָנִים שֶׁם שְׁלֹשׁ רוּחוֹת קְדוֹשׁוֹת, וְטַסִּים לְפָנֶיהָ, וְנוֹטְלִים מִמֶּנָּה אוֹתָהּ הָרוּחַ (תִּינוֹק), וּמְנִיחִים אוֹתָהּ לְפָנֶי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְשֶׁם נְחֻקִּים (לומדים) לְפָנָיו.

בְּגִינֵי כַּךְ אוֹרִייתָא אֶזְהַרַת לָהּ לְבַנֵּי נֶשֶׁא, וְהַתְּקַדְשִׁתָּם וְהִייתָם קְדוֹשִׁים וְדָאִי. אִי אֶשְׁתַּכַּח בְּרֵשׁ קְדִישָׁא, לֹא מִסְתַּפֵּי מִינָהּ, דְּכַדִּין זְמִין קוּדְשָׁא בְּרִידָא הוּא לְאֵלֶיךָ ג' מְלַאכִין קְדִישִׁין דְּאִמְרוּן, וְנִטְרִין לִיהָ לְהֵוָה רְבִינָא, וְהִיא לֹא יִכְלָא לְאַבְאָשָׁא לִיהָ, הַדָּא הוּא דְכָתִיב, (תהלים צ) לֹא תֵאוּנָה אֶלְיָךְ רָעָה וְנִגַע לֹא יִקְרַב בְּאַהֲלָךְ. מֵאִי טַעְמָא לֹא תֵאוּנָה אֶלְיָךְ רָעָה. בְּגִין כִּי מְלַאכִין יִצְוָה לָךְ, וְכָתִיב (תהלים צ) כִּי בִי חָשַׁק וְאַפְלִטָהוּ.

מִשּׁוּם כַּךְ הַתּוֹרָה מְזַהֵרָה אֶת בְּנֵי הָאָדָם, וְהַתְּקַדְשִׁתָּם וְהִייתָם קְדוֹשִׁים, וְדָאִי. אִם נְמַצָּא אָדָם קְדוֹשׁ, לֹא פוֹחַד מִמֶּנָּה, שְׂאֵז מְזַמִּין הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת אוֹתָם שְׁלֹשׁ הַמְּלַאכִים הַקְּדוֹשִׁים שְׂאִמְרוּנוּ, וְשׁוֹמְרִים אֶת אוֹתוֹ הַתִּינוֹק, וְהִיא לֹא יִכְלָה לְהַרְעָ לוֹ. זֶהוּ שְׁכָתוּב לֹא

תִּאֲנֶה אֵלַיךְ רָעָה וְנִגַּע לֹא יִקְרַב בְּאֵהָלְךָ. מִה הִטְעַם לֹא תִאֲנֶה אֵלַיךְ רָעָה? מִשּׁוּם שֶׁכִּי מִלְאָכָיו יִצְוֶה לָךְ. וְכִתּוּב כִּי בִי חֶשֶׁק וְאֶפְלָטָהּ.

דָּאִי בַר נֶשׁ לֹא אֲשַׁתְּכַח קְדִישָׁא, וְאֲשַׁלִּיף רוּחָא מִסְטָרָא דְמִסְאָבָא, כְּדִין הִיא אֲתִיָּא וְחִיִּיכַת בֵּיהּ בְּהֵהוּא רַבִּיא. וְאִי קִטִּילַת לִיהּ, אֲשַׁתְּאָבֵת בְּהֵהוּא רוּחָא, וְלֹא תַעֲדִי מְנִיָּה לְעֵלְמִין. וְאִי תִימָא אֵינּוּן אֲחֶרְנִין, דְּקִטִּילַת לוֹן, וְאִזְדְּמִנוּ קָמָה אֵינּוּן תִּלְתָּא קְדִישִׁין, וְנִטְלִין מְנָה הֵהוּא רוּחָא, הָא לֹא בְּסִטְרָא דְמִסְאָבָא אֲשַׁתְּכַחוּ, אֲמָאִי שְׁלֵטָא לְקִטְלָא לְהוּ. אֲלֵא, הָאִי כִּד בַּר נֶשׁ לֹא אֲתַקְדָּשׁ, אֲבַל לֹא אֲתַכְּווֹן לְאִסְתְּאָבָא וְלֹא אִסְתְּאָב, בְּגִין כְּדִי יִכְלָא לְשַׁלְטָאָה בְּגוּפָא, וְלֹא בְּרוּחָא.

שָׂאֵם אָדָם לֹא נִמְצָא קְדוּשׁ, וְשׁוֹלֵף רוּחַ מִצַּד הַטְּמָאָה, אֲזִי הִיא בָּאָה וְצוֹחֶקֶת עִם אוֹתוֹ תִינּוֹק. וְאִם הִיא הוֹרְגַת אוֹתוֹ, הִיא נִשְׁאָבֵת לְאוֹתָהּ הָרוּחַ וְלֹא זָזָה מִמְּנָה לְעוֹלָמִים. וְאִם תֹּאמֶר, אוֹתָם הָאֲחֵרִים שֶׁהִרְגָה אוֹתָם וְהִזְדְּמִנוּ לְפָנֶיהָ הֵם אוֹתָם שֶׁלְשָׁה קְדוּשִׁים, וְנוֹטְלִים מִמְּנָה אוֹתָהּ הָרוּחַ, הִרִי לֹא נִמְצְאוּ בְּצַד הַטְּמָאָה, לָמָּה הִיא שׁוֹלְטַת לְהִרְגַּ אוֹתָם? אֲלֵא זֶה כְּשֶׁהָאִישׁ הַזֶּה אֵינּוּ מִתְקַדָּשׁ, אֲבַל לֹא מִתְכַּוֵּן לְהִטְמֵא וְלֹא נִטְמָא, כִּי כְּדִי הִיא יִכּוֹלָה לְשַׁלֵּט בְּגוּף וְלֹא בְּרוּחַ.

וְזִמְנִין אֲשַׁתְּכַח דְּנִפְקַת נַעְמָה לְעֵלְמָא, לְאִתְחַמְמָא מִבְּנֵי נֶשָׂא, וְאֲשַׁתְּכַח בַּר נֶשׁ בְּקִשְׁרָא (נִיָּא בְּקִשׁוּיָא) דְּתִיאֻבְתָּא עֲמָה, וְאֲתַעַר מִשְׁנִיתִיהּ, וְאֲחִיד בְּאִנְתִּיתִיהּ, וְשָׁכִיב עִמָּה, וְרַעוּתָא דִּילִיהּ בְּהֵהוּא תִיאֻבְתָּא דְּהוּהּ לִיהּ בְּחַלְמִיָּה, כְּדִין הֵהוּא בַר דְּאוֹלִיד, מִסְטָרָא דְנַעְמָה קָא אֲתִיָּא, דְּהָא בְּתִיאֻבְתָּא דִּילָהּ אֲשַׁתְּכַח הָאִי, כְּדִי נִפְקָא לִילִיִּית וְחִמְמַת לִיהּ, יְדַעַת מְלָה, וְהִיא אֲתַקְטַרַת בֵּיהּ, וּמִגְדַּלַת לִיהּ כְּאֵינּוּן אֲחֶרְנִין בְּנוֹי דְנַעְמִיָּה, וְאֲשַׁתְּכַחַת עִמָּיה זִמְנִין סְגִיאִין, וְלֹא קִטְלָא לִיהּ.

וְלַפְעָמִים נִמְצָא שְׁיֻצָּאת נַעְמָה לְעוֹלָם לְהִתְחַמֵּם עִם בְּנֵי אָדָם, וְנִמְצָא אָדָם בְּקִשְׁרָא (בְּקִשׁוּיָא) שֶׁל תְּשׁוּקָה עֲמָה, וּמִתְעוֹרֵר מִשְׁנִיתוֹ, וְאוּחוּז בְּאֲשַׁתּוֹ וְשׁוֹכֵב עִמָּה, וְהִרְצוֹן שְׁלוֹ בְּאוֹתָהּ תְּשׁוּקָה שֶׁהִיָּתָה לוֹ בְּחִלּוּמוֹ, אֲזִי אוֹתוֹ הֵבִן שְׁמוּלִיד בָּא מִצְדָּה שֶׁל נַעְמָה, שֶׁהִרִי בְּתְשׁוּקָה שְׁלָה זֶה נִמְצָא. כְּשִׁיֻצָּאת לִילִיִּית וְרוּאָה אוֹתוֹ, הִיא יוֹדַעַת הַדְּבָר וְנִקְשְׁרַת בּוֹ, וּמִגְדַּלַת אוֹתוֹ כְּמוֹ הָאֲחֵרִים בְּנֵי נַעְמָה, וְנִמְצָאת עִמּוֹ זִמְנִים רַבִּים וְלֹא הוֹרְגַת אוֹתוֹ.

האי הוא בר נש, דבכל סיהרא וסיהרא אתפגים, ולא אתיאשא מניה לעלמין, דהא בכל סיהרא וסיהרא פד אתחדשא בעלמא, ליליית נפקא, ופקדא על כלהו דהיא מגדלת, וחייכא בהו, וכדין ההוא בר נש פגים בההוא זמנא, זכאין אינון צדיקיא, דמתקדשי בקדושה דמלכא, עליהו כתיב (ישעיה סו) והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו וגו'.

זהו איש, שבכל לבנה ולבנה נחסר, ולא מתיאשת ממנו לעולמים, שהרי בכל לבנה ולבנה כשהיא מתחדשת בעולם, ליליית יוצאת, ופוקדת על כל אלה שהיא מגדלת וצוחקת בהם, ואז אותו האיש פגים באותו זמן. אשריהם הצדיקים שמתקדשים בקדשת המלך, עליהם כתוב, (ישעיה סו) והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו וגו'.

מליון אליו גלי שלמה מלכא, בספרא דאשמדאי מלכא, ואשכחנא ביה (ע"ט ע"א) אלף וארבע מאה וחמש זיני מסאבותא, דמסתאבי בהו בני נשא. דגלי דא אשמדאי לשלמה מלכא.

את הדברים הללו גלה שלמה המלך בספרו של אשמדאי המלך, ומצאנו בו אלף וארבע מאות וחמשה מיני טמאה שנטמאים בהם בני אדם. את זה גלה אשמדאי למלך שלמה.

ווי להו לבני נשא, דכלהו אטימין וסתימין עייניו, ולא ידעין, ולא שמעין, ולא משגיחין, היך קיימין בעלמא. והא עיטא ואסוותא קמיהו, ולא מסתכלין. דהא לא יכלין בני נשא לאשתזבא, אלא בעיטא דאורייתא. דכתיב, (דברים כג) כי יהיה בך איש אשר לא יהיה טהור מקרה לילה. אשר לא יהיה טהור דייקא, מקרה לילה דייקא, והא אוקימנא מלי, בעיטא דאורייתא קדישא. דהכי כתיב באורייתא קדישא, והתקדשתם והייתם קדושים כי אני יי אלהיכם.

אוי להם לבני אדם, שכלם אטומים וסתומי עינים, ולא יודעים ולא שומעים ולא משגיחים איך הם עומדים בעולם. והנה עצה ורפואה לפניהם, ואינם מסתכלים. שהרי אין אנשים יכולים להנצל אלא בעצה של התורה, שכתוב (דברים כג) כי יהיה בך איש אשר לא טהור מקרה לילה. אשר לא יהיה טהור דוקא, מקרה לילה דוקא, והרי בארנו את הדברים בעצת התורה הקדושה. שכך כתוב בתורה הקדושה, והתקדשתם והייתם קדושים כי אני ה' אלהיכם.

דף ע"ז ע"ב

תאנא, בתר דאסתלקו קין והבל, אתהדר אדם לאנתתיה, ואתלבש ברוחא אחרא, ואוליד לשת. מפאן אתיחסו דרי דצדיקייא בעלמא. ואסגי קודשא בריהו הוא חסד בעלמא, ובכל חד אתיילידת נוקבא עמיה, לאתישבא עלמא פגוונא דלעילא. והא אוקמוה חבריאי בסתימאה דמתניתין, דכתיב, (ויקרא כ) ואיש אשר יקח את אחותו בת אביו או בת אמו וגו', חסד הוא. חסד הוא ודאי, ובתר דשארי חסד, גזעין ושרשין נפקין מתחות לעילא, ואתפרשון ענפין, וקריב אתרחק. פדין ענפא אסגי, ואתי לאתחברא בזווגא חד באילנא. האי בקדמיתא, האי בסתימא דעלמא. בגין דכתיב, (תהלים פט) אמרתי עולם חסד יבנה. אבל מפאן ולהלאה בני נשא דישתכחון ביה, ונכרתו לעיני בני עמם. (דף ע"ז ע"ב)

למדנו, אחר שהסתלקו קין והבל, חזר אדם לאשתו, והתלבש ברוח אחרת, והוליד את שת. מפאן התיחסו דורות הצדיקים בעולם, והגדיל הקדוש ברוח הוא את החסד בעולם, ולכל אחד נולדה עמו נקבה, שיתישב העולם כמו שלמעלה. והרי פרשוה החברים בסתם משנה, שכתוב ואיש אשר יקח את אחותו בת אביו או בת אמו וגו', חסד הוא. חסד הוא ודאי. ואחר ששרה החסד, יצאו גזעים ושרשים מתחת למעלה, ונפרדו הענפים, והקרוב התרחק. אז גדל הענף ובא להתחבר בזווג אחד עם האילן. זה בראשונה, וזה בסתר העולם, משום שכתוב (תהלים פב) אמרתי עולם חסד יבנה. אבל מפאן והלאה, אנשים שימצאו בו - ונכרתו לעיני בני עמם.

תאנא ערות אחות אביה, כמה דאתגלייא בסתימא. כתיב, (הושע יד) כי ישרים דרכי יי וצדיקים ילכו בם וגו', זכאה חולקיהון דצדיקייא, דינדיעי ארחוי דקודשא בריהו הוא, ואזלין בהו, ואשתמודעו גבייהו. זכאה חולקיהון.

למדנו, ערות אחות אביה, כמו שנתגלה בנסתר. כתיב (הושע יד) כי ישרים דרכי ה' וצדיקים ילכו בם וגו'. אשרי חלקם של הצדיקים שיודעים דרכי הקדוש ברוח הוא והולכים בהם ונודעים אליהם. אשרי חלקם.

תִּאֲנָא, אֶתְעַבְרַת הִיא עֲלָא בְרַחֲמֵימוּתָא וְחִבִּיבוּתָא דְלֵא מִתְפָּרֵשׁ מִנָּה יוֹיֵד
לְעֵלְמִין. אֶתְעַבְרַת וְאַפִּיקַת וְאִיו, לְבִתֵּר קָאִים קָמָה, וְיִנְקָא לִיה. וְדָא (נִיא
ודאין בעלמא) וְאִיו פִּד נְפָקָא, בֵּת זֹגוּ נְפָקָא עִמִּיה. אֶתְיָא חֶסֶד אֶתְעַר גְּבִייה,
וּפְרִישׁ לוֹן, וְנִפְקוּ גְזַעִין מִתְחֹת לְעֵילָא, וְאֶתְפָּשְׁטוּ עֲנַפִּין, וְאַסְגִּיאוּ,
וְאֶתְעַבְדַּת הִיא תִתְאַה. וְאֶתְרַבִּיאַת בְּעַנְפָּהָ לְעֵילָא לְעֵילָא, עַד דְּאֶזְדְּוֹגַת
בְּאֵילָנָא עֲלָא, וְאֶתְחַבְרוּ וְאִיו עִם הִיא, מֵאֵן גְּרִים לוֹן. חֶסֶד הוּא. חֶסֶד
הוּא וְדָאִי. דְחַבְרַת לוֹן כְּחֶדָא.

לְמִדְנוּ, הִתְעַבְרָה הִי עֲלִיוֹנָה בְּאַהֲבָה וְחִבִּיבוּת שְׂאִין נְפָרַד מִמֶּנָּה יוֹיֵד
לְעוֹלָמִים. הִתְעַבְרָה וְהוֹצִיאָה וְאִיו, אַחַר כֶּד עֵמַד לְפָנֶיהָ וְהִינִיקָה
אוֹתוֹ, וְזוֹ (וְדוּ בְעוֹלָם) הוּאִיו כְּשִׁיזְצָאָה, בֵּת זֹגוּ יִצְאָה עִמוֹ. בָּא הַחֶסֶד
וְהִתְעוֹרַר אֵלָיו, וְהִפְרִיד אוֹתָם, וְיִצְאוּ גְזַעִים מִתְחַת לְמַעְלָה, וְהִתְפָּשְׁטוּ
עֲנַפִּים וְהִתְרַבּוּ, וְנִעְשְׂתָה הִיא תְּחִתּוֹנָה. וְהִתְרַבְתָּה בְּעַנְפֵיהָ לְמַעְלָה
לְמַעְלָה, עַד שֶׁהִזְדְּוִגָה בְּאֵילָן הָעֲלִיוֹן, וְהִתְחַבְרוּ וְאִיו עִם הִיא. מִי גְרַם
לָהֶם? חֶסֶד הוּא. חֶסֶד הוּא וְדָאִי. שְׁחַבְרַם כְּאַחַד.

יוֹיֵד עִם הִיא עֲלָא. לָא תִלֵּיא חַבּוּרָא דְלַהוֹן בְּחֶסֶד, אֶלָּא בְּמִזְלָא תִלֵּיא
חַבּוּרָא דְלַהוֹן, וְחִבִּיבוּתָא דְלַהוֹן, דְלֵא (סִיא עִיב) מִתְפָּרֵשׁ לְעֵלְמִין. יוֹיֵד
אֶתְקַשֵּׁר בְּהִיא, וְהִיא אֶתְקַשֵּׁר בְּוִיא, וְאִיו אֶתְקַשֵּׁר בְּהִיא, וְהִיא אֶתְקַשֵּׁר
בְּכֵלָא. וְכֵלָא חַד קְשׁוּרָא הוּא, וְחַד מְלָה. לָא אֶתְפָּרְשׁוּ דָא מִן דָּא לְעֵלְמִין.
כְּבִיכּוֹל, מֵאֵן דְּגָרִים פְּרוּדָא, כְּאֵלוּ חָרִיב עֲלֵמָא, וְאַקְרִי עֲרִייתָא דְכֵלָא.

יוֹיֵד עִם הִיא עֲלִיוֹנָה, אֵין תִּלּוּי חַבּוּרָן בְּחֶסֶד, אֶלָּא חַבּוּרָן תִּלּוּי בְּמִזְלָא,
וְחִבִּיבוּתָן, שְׁלֵא נְפָרְדוֹת לְעוֹלָמִים. יוֹיֵד נְקִשְׁרַת לְהִיא, וְהִיא נְקִשְׁרַת
לְוִיא, וְאִיו נְקִשְׁרַת בְּהִיא, וְהִיא נְקִשְׁרַת בְּכֵלָא. וְהַכֵּל הוּא קֶשֶׁר אֶחָד
וְדָבָר אֶחָד. לָא נְפָרְדוֹת זוּ מִזוּ לְעוֹלָמִים. כְּבִיכּוֹל מִי שְׁגוּרָם אֶת הַפְּרוּד
כְּאֵלוּ הַחָרִיב עוֹלָם, וְנִקְרָא עֲרוֹת הַכֵּל.

וְלִזְמַנָּא דְאַתִּי, זְמִין קוּדְשָׁא בְּרִידָא הוּא לְאַתְבָּא שְׂכִינְתָא לְאַתְרָהָא,
וְלֹא שְׂתַפְּחָא כְּלָא בְּזוּוּגָא חַד דְכְּתִיב (זְכַרְיָה יד) בְּיוֹם הַהוּא יְהִיָּה יְיָ אֶחָד וְגוֹי.
וְאִי תִימָא הַשְׂתָּא לָאו הוּא אֶחָד. לָא, דְהָא הַשְׂתָּא חִיבִי עֲלֵמָא גְרָמוּ, דְלֵא
אֶשְׂתַּכַּח חַד. דְהָא מִטְרוּנִיתָא אֶתְרַחַקַת מִן מְלָכָא, וְלֹא מִשְׂתַּכַּחִי בְּזוּוּגָא.
אַמָּא עֲלָאָה אֶתְרַחַקַת מִן מְלָכָא וְלֹא יִנְקָא לִיה.

וְלַעֲתִיד לְבָא עֲתִיד הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַשִּׁיב שְׂכִינָה לְמִקּוּמָהּ,
וְשִׁימְצָא הַכֵּל בְּזוּוּג אֶחָד, שְׂפָתוֹב (זְכַרְיָה יד) בְּיוֹם הַהוּא יְהִיָּה ה' אֶחָד
וְשִׁמוֹ אֶחָד וְגוֹי. וְאִם תִּאמַר, עֲכָשׁוּ אֵינּוּ אֶחָד?! לָא, שְׁהֲרִי עֲכָשׁוּ

הַרְשָׁעִים שֶׁל הָעוֹלָם גָּרְמוּ שְׁלֵא יִמָּצָא אֶחָד, שֶׁהָרִי הַגְּבִירָה הִתְרַחֲקָה מִן הַמֶּלֶךְ, וְלֹא נִמְצְאִים בְּזוּג. הָאִם הָעֲלִיּוֹנָה הִתְרַחֲקָה מִהַמֶּלֶךְ וְלֹא מִיְנִיקָה אוֹתוֹ.

בְּגִין דְּמִלְכָּא בְּלֹא מְטְרוֹנִיתָא, לֹא מִתְעַטֵּר בְּעֵטְרוֹי עֲמָה (ס"א דאמא), כְּמָה בְּקַדְמִיתָא כַּד אֶתְחַבֵּר בְּמְטְרוֹנִיתָא, דְּעֵטְרָא לִיה, בְּכַמָּה עֵטְרוֹי, בְּכַמָּה זְהִירוֹי בְּעֵטְרוֹי קְדִישִׁין עֲלָאִין. דְּכַתִּיב, (שִׁיר הַשִּׁירִים ג) צְאִינָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן (ס"א ע"ב, שְׁמוֹת פִּי"ד ע"א) בְּמֶלֶךְ שְׁלֵמָה וְגו', דְּאִזְדָּוּג בְּמְטְרוֹנִיתָא, כְּדִין עֵטְרָא לִיה אִימָא עֲלָאָה כְּדָקָא יֵאוּת. וְהַשְׁתָּא דְלֹא אֶשְׁתַּכַּח מִלְכָּא בְּמְטְרוֹנִיתָא, כְּדִין אִימָא עֲלָאָה נְטֻלַת כְּתָרָאָה (נ"א עטראה) וּמְנַעַת מְנִיָּה מְבוּעֵי דְנַחֲלִין, וְלֹא אֶשְׁתַּכַּח בְּקִשׁוּרָא חַד. כְּבִיכּוֹל לֹא אֶשְׁתַּכַּח חַד.

כִּי מֶלֶךְ בְּלִי גְבִירָה לֹא מִתְעַטֵּר בְּעֵטְרוֹתָיו עֲמָה (של האם) כְּמוֹ בְּרֵאשׁוֹנָה כְּשֶׁהִתְחַבֵּר עִם הַגְּבִירָה, שֶׁעֵטְרָה אוֹתוֹ בְּכַמָּה עֵטְרוֹת, בְּכַמָּה זְהִרִים בְּעֵטְרוֹת קְדוֹשׁוֹת עֲלִיוֹנוֹת, שְׁכַתּוֹב (שִׁיר ג) צְאִינָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בְּמֶלֶךְ שְׁלֵמָה וְגו', שֶׁהִזְדָּוּג עִם הַגְּבִירָה, אֲזֵ עֵטְרָה אוֹתוֹ הָאִם הָעֲלִיּוֹנָה כְּרֵאוּי. וְכַעַת שְׂאִין נִמְצָא הַמֶּלֶךְ עִם הַגְּבִירָה, אֲזִי הָאִם הָעֲלִיּוֹנָה נּוֹטֶלֶת אֶת כְּתָרָהּ (עטרתה) וּמוֹנַעַת מִמֶּנּוּ אֶת מַעֲיֵנוֹת הַנְּחָלִים, וְלֹא נִמְצָא בְּקִשֵּׁר אֶחָד. כְּבִיכּוֹל אִינוּ בְּנִמְצָא אֶחָד.

וּבְזִמְנָא דְתִיתּוֹב מְטְרוֹנִיתָא לְאַתֵּר הִיכְלָא, וּמִלְכָּא יִזְדָּוּג עֲמָה בְּזוּגָא חַד. כְּדִין, יִתְחַבֵּר כְּלֹא כְּחַדָּא, בְּלֹא פְרוּדָא, וְעַל דָּא כְּתִיב, בְּיוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וְשְׁמוֹ אֶחָד. בְּיוֹם הַהוּא: בְּזִמְנָא (קע"א) דְיִתּוֹב מְטְרוֹנִיתָא לְהִיכְלָא, כְּדִין כְּלֹא אֶשְׁתַּכַּח חַד בְּלֹא פְרוּדָא. וְכְדִין (עובדיה א) וְעַלּוּ מוֹשִׁיעִים בְּהַר צִיּוֹן לְשִׁפּוֹט וְגו'.

וּבְזִמְנָא שֶׁתְּשׁוּב הַגְּבִירָה לְמִקּוֹם הִיכְלָהּ וְהַמֶּלֶךְ יִזְדָּוּג עֲמָה בְּזוּגָא אֶחָד, אֲזֵ יִתְחַבֵּר הַכֹּל כְּאֶחָד בְּלִי פְרוּד. וְעַל זֶה כְּתוּב, בְּיוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וְשְׁמוֹ אֶחָד. בְּיוֹם הַהוּא, בְּזִמְנָא שֶׁתְּשׁוּב הַגְּבִירָה לְהִיכָל, אֲזֵ הַכֹּל יִמָּצָא אֶחָד בְּלִי פְרוּד. וְאֲזֵ - (עובדיה א) וְעַלּוּ מוֹשִׁיעִים בְּהַר צִיּוֹן לְשִׁפּוֹט וְגו'.

דְּתִנָּא, אֲמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, לֹא תִיעוֹל מְטְרוֹנִיתָא בְּחַדְדוֹתָא בְּהִיכְלִיָּה עַד דְּיִתְדָן מִלְכוּתָא דְעֵשׂוֹ, וְתִיסַב מְנִיָּה נוֹקְמִין דְּגִרְמָא כָּל הָאִי. לְבַתֵּר תִּזְדָּוּג בְּמִלְכָּא, וְיִהְיֶה חַדוֹ שְׁלִים, הַדָּא הוּא דְכַתִּיב, וְעַלּוּ מוֹשִׁיעִים בְּהַר צִיּוֹן לְשִׁפּוֹט אֶת הַר עֵשׂוֹ בְּקַדְמִיתָא, וְלְבַתֵּר וְהִיתָה לִיִּי הַמְּלוּכָה. מֵאֵן מְלוּכָה,

דא מטרוניתא. הדא הוא דכתיב, והיתה לימי המלוכה. ולבתר דיזדוגן
פחדא, מה פתיב. והיה יי למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה יי אחד
ושמו אחד. (ויקרא ח"י) ערות אחי אביך לא תגלה. תאני רבי יהודה, דא
ישאל לתתא. ואחות אמך: דא ירושלם דלתתא. דבחובין אליו, יגלון
ישאל ביני עממיא, ויתחריב ירושלם לתתא. ועל דא תנינן, רחמימותא
דקודשא בריך הוא דקרא לישאל אחים, שנאמר (תהלים קכב) למען אחי
ורעי אדברה נא וגו'. (ואוקימנא מילין ותמן (ס"א מילי תמן) בת בנה ובת בתה וכו' ואף על
גב דאינון באתגליא ובאתכסיא וכן בתריה. דהא עלמא איצטריך לון, ואינון ישובא דעלמא כמה
דכתיב (משלי כ"ז) רעד ורע אביך) והאי רזא דמלה. דאמר רבי שמעון

שלמדנו, אמר רבי שמעון, לא תכנס הגבירה בשמחה להיכלו עד
שתדון מלכות עשו ותקח ממנו נקמות שגרמה כל זה. אחר כך תזדוג
עם המלך ותהיה שמחה שלמה. זהו שכתוב ועלו מושיעים בהר ציון
לשפט את הר עשו - בראשונה, ואחר כך - והיתה לה' המלוכה. מי
המלוכה? זו הגבירה. זהו שכתוב והיתה לה' המלוכה. ואחר שיזדוגו
כאחד מה פתוב? והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה'
אחד ושמו אחד. ערות אחי אביך לא תגלה, שנה רבי יהודה - זהו
ישאל למטה. ואחות אמך - זו ירושלים שלמטה. בחטאים הללו
יגלו ישראל לבין העמים ותחרב ירושלים למטה. ועל זה שנינו, אהבת
הקדוש ברוך הוא שקרא לישאל אחים, שנאמר (תהלים קכב) למען אחי
ורעי אדברה נא וגו'. (ובארנו הדברים, ושם (דברים שם) בת בנה ובת בתה. ואף על גב
שהם בנגלה ובנסתר וכן אחריו. שהרי העולם צריך להם, והם ישוב העולם, כמו שכתוב (משלי כז)
רעד ורע אביך) וזה סוד הדבר. שאמר רבי שמעון.

דף ע"ח ע"א

אמר רבי יהודה, אי אחי למה רעי, ואי רעי למה אחי. אלא תאנא, ההוא
מלה דלא אתעדי לעלמין, אקרי רע, כמה דאת אמר רעד ורע אביך אל
תעזוב. והאי רזא דמלה דאמר רבי שמעון, אימא עלאה, רעיא אקרי, בגין
דלא אתעדי (ס"א ע"ב) רחמימותא דאבא מנה (דף ע"ח ע"א) לעלמין. ואימא
תתאה פלה אקרי, ואקרי אחות, כמה דאוקימנא (שיר השירים ח) אחות לנו
קטנה.

אמר רבי יהודה, אם אחי, למה רעי? ואם רעי, למה אחי? אלא למדנו,
אותו דבר שלא סר לעולמים נקרא רע, כמו שנאמר רעד ורע אביך
אל תעזב. וזהו סוד הדבר שאמר רבי שמעון, האם העליונה נקראת
רעיה, כי לא זזה אהבת האב ממנה לעולמים. והאם התחתונה
נקראת פלה, ונקראת אחות, כמו שבארנו (שיר ח) אחות לנו קטנה.

וְהֵינּוּ סֵתֶם מִתְּנִיתָא דִּילָן, דְּכִתְיִב הָכָא, עָרוֹת אַחוּתָךְ בֵּית אָבִיךָ אוּ בֵּית אִמָּךְ, כִּינּוּן דְּאָמַר בֵּית אָבִיךָ, מֵאִי אוּ בֵּית אִמָּךְ. אֱלָא, אִי מִסְטָרָא דְאַבָּא אֲשֶׁתְּכַחַת, חֲכָמָה אֲתִקְרִי. וְאִי מִסְטָרָא דְאִמָּא, בֵּינָה אֲתִקְרִי. וְעַל כָּל פְּנִיָּם בֵּין הָאִי וּבֵין הָאִי, מֵאִמָּא וְאַבָּא אֲשֶׁתְּכַחַת. דְּהָא יוֹ"ד לָא אֲתַעְדִּי מִן ה' לְעַלְמִין. וְדָא הוּא רְזָא דְמַלְּהָ, מוּלְדַת בֵּית: מִסְטָרָא דְאַבָּא. אוּ מוּלְדַת חוּץ: מִסְטָרָא דְאִמָּא.

וְהֵינּוּ סֵתֶם מִשְׁנָה שְׁלָנוּ, שְׁפִתוּב כְּאִן עָרוֹת אַחוּתָךְ בֵּית אָבִיךָ אוּ בֵּית אִמָּךְ. כִּינּוּן שְׁאָמַר בֵּית אָבִיךָ, מַה זֶה אוּ בֵּית אִמָּךְ? אֱלָא, אִם הִיא נִמְצְאָת מִצַּד הָאָב, נִקְרָאֵת חֲכָמָה. וְאִם מִצַּד הָאִם, נִקְרָאֵת בֵּינָה. וְעַל כָּל פְּנִיָּם, בֵּין כֶּךָ וּבֵין כֶּךָ, הִיא נִמְצְאָת מִהָאָב וְהָאִם. שְׁהֲרִי יוֹ"ד אֵינָה זֶזָה מַה' לְעוֹלָמִים. וְזֶהוּ סוּד הַדְּבָר, מוּלְדַת בֵּית - מִצַּד הָאָב. אוּ מוּלְדַת חוּץ - מִצַּד הָאִם.

רַבִּי אַבָּא אָמַר, (מִשְׁלִי כַד) בְּחֲכָמָה יִבְנֶה בֵּית, מֵאִן הוּא בֵּית דְּאֲתַבְּנִי בְּחֲכָמָה. הוּי אִימָא דָּא נְהָר דְּנִפְיִק מְעַדָן, בְּגִינֵי כֶּךָ מוּלְדַת בֵּית. אוּ מוּלְדַת חוּץ. כֶּד נִפְקַת מִן ו', כְּמָה דְּכִתְיִב, (בְּרֵאשִׁית ב) עֵצִים מְעַצְמֵי וּבֶשֶׂר מִבְּשָׂרִי. וּכְתִיב (בְּרֵאשִׁית ב) וַיִּקַּח אַחַת מִצְּלֻעוֹתָיו, וְדָא הוּא מוּלְדַת חוּץ, מֵאַתֵּר דְּזַעִיר אֲנָפִין אֲשֶׁתְּכַח, כְּמָה דְּאֲתַמַּר.

רַבִּי אַבָּא אָמַר, (מִשְׁלִי כַד) בְּחֲכָמָה יִבְנֶה בֵּית. מִי הַבֵּית שְׁנַבְנָה בְּחֲכָמָה? הוּי אוּמַר זֶה הַנְּהָר שְׁיִוְצָא מְעַדָן. מִשׁוּם כֶּךָ מוּלְדַת בֵּית אוּ מוּלְדַת חוּץ, כְּשִׁינְצָאָה מו', כְּמוֹ שְׁפִתוּב (בְּרֵאשִׁית ב) עֵצִים מְעַצְמֵי וּבֶשֶׂר מִבְּשָׂרִי. וּכְתוּב וַיִּקַּח אַחַת מִצְּלֻעוֹתָיו, וְזֶהוּ מוּלְדַת חוּץ, מִמְּקוֹם שֶׁל זַעִיר אֲנָפִין נִמְצָא, כְּמוֹ שְׁנִתְבְּאַר.

וְעַל דָּא אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, יִשְׂרָאֵל אַחִין אַקְרוּן לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּלֹא אַעְדִּי רְחִימוּתָא דְּלַהוּן לְעַלְמִין. יְרוּשָׁלַם דְּלַתְתָּא אַחוּת אִמָּךְ אֲתִקְרִי, כְּמָה דְּכִתְיִב, (תְּהִלִּים קכב) יְרוּשָׁלַם הַבְּנוּיָה כְּעִיר שְׁחוּבְרָה לָהּ יַחְדָּיו וְגו'. מֵאִי שְׁחוּבְרָה לָהּ יַחְדָּיו. בְּגִין דְּאֲזַדְּנוּג בָּהּ מִלְכָּא מְשִׁית סְטָרִין, בְּכָל סְטָרֵי מִלְכָּא, בְּדַרְגָּא דְּצַדִּיק, וְכָל כְּתָרֵי מִלְכָּא כְּלִילָן בֵּיהּ. וְהֵינּוּ שְׁחוּבְרָה לָהּ יַחְדָּיו.

וְעַל זֶה אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, יִשְׂרָאֵל נִקְרָאִים אַחִים לְקְדוּשָׁא בְּרוּךְ הוּא, שְׁלֹא סָרָה אַהֲבָתָם לְעוֹלָמִים. יְרוּשָׁלַם שְׁלֵמָטָה נִקְרָאֵת אַחוּת אִמָּךְ,

כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהלים קכב) יְרוּשָׁלַיִם הַבְּנוּיָה כְּעִיר שֶׁחִבְּרָה לָהּ יַחְדָּו וְגו'.
מֵה זֶה שֶׁחִבְּרָה לָהּ יַחְדָּו? כִּי שִׁיזְדוּג עִמָּה הַמֶּלֶךְ מִשְׁשָׁה צְדָדִים, בְּכָל
צְדָדֵי הַמֶּלֶךְ, בְּדַרְגַת הַצְדִיק, וְכָל כְּתָרֵי הַמֶּלֶךְ שֶׁכְּלוּלִים בּוֹ. וְהֵינּוּ
שֶׁחִבְּרָה לָהּ יַחְדָּו.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, (תהלים קכב) שֵׁשׁ עָלוּ שְׁבֻטִים שְׁבֻטֵי יְהוָה. מֵאֵן שְׁבֻטִים. אֵלֶיךָ
תִּרְיָסָר תַּחֲוֹמִין, דְּמִתְפָּרֵשׁן מֵהָהוּא אֵילָנָא רַבָּא וְתַקִּיף, דְּאֲחֻסִין לֹון
מִסְטָרָא דְאַבָּא וְאִמָּא. הָדָא הוּא דְכָתִיב שְׁבֻטֵי יְהוָה, מִשְׁפַּר סִהְדוּתָא,
דְּאִסְהִיד בְּרָא קִדְיָשָׁא (רצ"ה) (נ"א דִּאסְהִיד אבא ואִמָּא בברא קדישא) דְּכָתִיב שְׁבֻטֵי
יְהוָה יַעֲדוּת לְיִשְׂרָאֵל, וְאֵינּוּן נְהָרִין עֲמִיקוּן, דְּנִגְדִין וְאִתְמַשְׁכֵּן מִן יְהוָה. וְכָלָא
(ס"א וכל כך למה). לְהוֹדוֹת לְשֵׁם יְיָ. (ס"א ובגין כך) כִּי שָׁמָּה יֵשְׁבוּ כְּסָאוֹת לְמִשְׁפַּט
כְּסָאוֹת לְבַיִת דְּדוֹד, לְאַחְסָנָא מְלָכוּתָא קִדְיָשָׁא הוּא וּבְנוֹי לְדָרֵי דָרִין, וְדָא
הִיא שִׁירְתָּא דְאָמַר דְּוֹד עַל מְלָכוּתָא עֲלָאָה קִדְיָשָׁא.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, שֵׁשׁ עָלוּ שְׁבֻטִים שְׁבֻטֵי יְהוָה. מִי הַשְּׁבֻטִים? אֵלוּ שְׁנַיִם
עֶשֶׂר תַּחֲוֹמִים שֶׁנִּפְרָדִים מֵאוֹתוֹ אֵילָן גְּדוֹל וְחִזֵּק שֶׁיִּרְשׁ אוֹתָם מִצַּד
הָאֵב וְהָאֵם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב שְׁבֻטֵי יְהוָה, מִיַּיִ הַעֲדוּת שֶׁמַּעִיד הַבֶּן הַקְּדוֹשׁ,
(שמעיד אבא ואמא בן הקדוש) שֶׁכָּתוּב שְׁבֻטֵי יְהוָה יַעֲדוּת לְיִשְׂרָאֵל, וְהֵם נְהָרוֹת
עֲמֻקִּים שֶׁשׁוֹפְעִים וְנִמְשָׁכִים מִן יְיָ. וְהַכֹּל (וכל כך למה,) לְהוֹדוֹת לְשֵׁם
ה'. כִּי שָׁמָּה יֵשְׁבוּ כְּסָאוֹת לְמִשְׁפַּט כְּסָאוֹת לְבַיִת דְּדוֹד, לְרִשְׁתָּ אֶת
הַמְּלָכוּת הַקְּדוֹשָׁה הוּא וּבְנוֹי לְדוֹרֵי דוֹרוֹת, וְזוֹהִי הַשִּׁירָה שֶׁאָמַר דְּוֹד
עַל הַמְּלָכוּת הָעֲלִיוֹנָה הַקְּדוֹשָׁה.

רַבִּי חִזְקִיָּה אָמַר, כֹּלָא בְּרָזָא עֲלָאָה הוּא, לְאַחְזָאָה דְּמֵאֵן דְּפָגִים לְתַתָּא,
פָּגִים לְעֵילָא. עֲרוֹת כְּלִתְדָא לֹא תִגְלָה, דְּתַנְיִנְן עוֹנְתָן שֶׁל תַּלְמִידֵי חֲכָמִים
מִשְׁבֶּת לְשַׁבָּת. בְּגִין דִּיזְדַּעִין רָזָא דְמַלְחָה, וִיכּוֹנוּן לְבָא, וְיִשְׁתַּכַּח רְעוּתָהוֹן
שְׁלִים. וּבְנִין דְּאוֹלִידוּ אֶקְרוּן בְּנִין דְּמַלְכָּא. וְאֵי אֵלֶיךָ פְּגִימוּ מְלָה לְתַתָּא,
כְּבִיכּוֹל פְּגִמִין אֵינּוּן בְּכִלְהָ דְלְעֵילָא, כְּדִין כְּתִיב עֲרוֹת כְּלִתְדָא לֹא תִגְלָה. דָּא
בְּגִין אֵינּוּן דִּיזְדַּעִין אוֹרְחִין דְּאוֹרֵייתָא. שְׁאָר עֲמָא הָהוּא דְּאִתְגַּלְגַּלָּא, כְּלִתְדָא
מִמֶּשׁ, וּבְחוּבָא דָּא שְׁכִינְתָּא אִסְתַּלְקַת מִבִּינְיָהוּ.

רַבִּי חִזְקִיָּה אָמַר, הַכֹּל בְּסוּד עֲלִיוֹן הוּא, לְהִרְאוֹת שְׁמַי שְׁפוּגִים לְמַטָּה
- פּוּגִים לְמַעְלָה. עֲרוֹת כְּלִתְדָא לֹא תִגְלָה, שֶׁשְׁנִינּוּ עוֹנְתָן שֶׁל תַּלְמִידֵי
חֲכָמִים מִשְׁבֶּת לְשַׁבָּת. מְכִינּוּ שְׁיודְעִים אֶת סוּד הַדְּבָר וִיכּוֹנוּ אֶת הַלֵּב,
וְיַמְצִא רְצוֹנָם שְׁלֵם, וְהַבְּנִים שְׁמוֹלִידִים נִקְרְאִים הַבְּנִים שֶׁל הַמֶּלֶךְ.
וְאִם אֵלָּה פּוּגְמִים דְּבָר לְמַטָּה, כְּבִיכּוֹל הֵם פּוּגְמִים בְּכִלְהָ שֶׁלְמַעְלָה,
וְאִז כְּתוּב עֲרוֹת כְּלִתְדָא לֹא תִגְלָה. זֶה בְּשִׁבִיל אֵלוּ שְׁיודְעִים אֶת דִּינֵי

התורה. שאר העם אותו שבנגלה, פלגתך ממש, ובחטא הזה השכינה מסתלקת מביניהם.

תאנא, אתגליף שמא קדישא בסטרין ידיעו, באתוון רשימין דעשרין ותריין (ס"א י בא', אי ביי, י בב', בי ביי, י בא', בי בה', וי בגי, י בה', י בגי, הי ביי, גי בה', הי בדי אלו השני נוסחאות מצאנו בהעתקות אשר לפנינו) י בא', אי ביי. י בב', בי ביי. וי בא' הי בגי, יו"ד בה"א, הי"א בדל"ת (י בדי, די ביי, י בה', י בגי, הי ביי, גי ביי, וי ביי). פלהו מתגלפי ביו"ד, יו"ד סליק לון.

למדנו, נחקק השם הקדוש בצדדים ידועים, באותיות רשומות של עשרים ושתים (י בא', אי ביי, י בב', בי ביי, י בא', בי בה', וי בגי, י בה', י בגי, הי ביי, גי בה', הי בדי) י בא', אי ביי. י בב', בי ביי. י בא' הי בגי, יו"ד בה"א, יו"ד בגימ"ל, הי"א ביו"ד גימ"ל בה"א, הי"א בדל"ת, פלגן נחקקות ביו"ד, יו"ד מעלה אותן.

ה"א כליל ביו"ד, מניה נפקת, פדין מעטרין לאבהו. אתפתחת ה"א בנחלוי, ואעטר לרישא דוי, דתמן שריין אבהו.

ה"א פלולה ביו"ד, ממנו יוצאת, אז מעטרים את האבות. נפתחת ה"א בנחלים שלה, ומעטרת את ראש הוי, ששם שרויים האבות.

וי כליל שית אתוון, וכלהו כליל יו"ד. י (יו"ד) אתגליף בגלופוי, וסליק לאתעטרא בתריסר אתוון אחרניו, מניה נפקו עשר אמירן בגלופוי, וכלהו שבילין דאורחא עלאה, (ס"א דאורחן דאורייתא) יקירא דכלא. פדין ה"א אחרא אתכלילת מן פלהו, גליפא מסטרא מתיחא (ס"א מתיחא) טמירא, לאולדא לתתא.

וי פוללת שש אותיות, ואת כלם פוללת יו"ד. יו"ד נחקקת בגלופיה, ועולה להתעטר בשתיים עשרה אותיות אחרות, ממנו יוצאות עשר אמירות בגלופים שלו, וכלם שבילים של הדרך העליונה, (של דרכי התורה) הנכבדה מהכל. אזי ה"א אחרת נכללת מכלם, חקוקה מצד מתוח (מתיחדת) טמיר להוליד למטה.

אַתְּגַלִּיפוּ (ס"א אַתְּפַלִּיגוּ) כִּלְהוּ בְּאַרְבָּעִין וַתְּרִין אַתְּוּוּ, וְכִלְהוּ פְּרִישָׁנָא
בְּמַתְּנִיתָא דִּידוּ, וְכִלְהוּ סִלְקוּ בְּרִישָׁא דְּמִלְכָּא.

נְחַקְקוּ (נְחַלְקוּ) כִּלְס בְּאַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת, וְאֵת כִּלְס פְּרִשְׁנוּ
בְּמַשְׁנַתְנוּ, וְכִלְס עוֹלִים לְרֵאשׁ הַמְּלָדָּ.

שְׁבַע שְׁבַתִּין שְׁלִימִין, מִתְּפָרְשִׁין בְּשַׁבְּעִין אַתְּוּוּ. שְׁבַעִין וַתְּרִין אִסְתְּלְקוּ,
וְאִסְתְּלְקוּ בְּאוֹת ו' (ס"א יו"ד), רְשִׁימִן בְּפ' וַיְהִי בְּשַׁלַּח פְּרַעָה בְּקָרָא וַיִּסַּע וַיָּבֵא
וַיֵּט. כַּד נִטְלַת שְׁכִינָהּ, וְז' רְשִׁימִין אִתְּרְשִׁימוּ בֵּיהּ, שְׁבַעָה אִסְתְּלְקוּ (דף ע"ח
ע"ב) מְנִיָּה, בְּאַתְּוּוּ רְשִׁימִין. תְּאַנָּא, אִסְתְּלְקוּ אַתְּוּוּ בְּרְשִׁימִין יְדִיעֵן, וְאַרְחִין
סְתִימִין, בְּר לְזַכָּאי קְשׁוּט, סְמְכִי עֲלָמָא.

שְׁבַע שְׁבַתוֹת שְׁלֵמוֹת מִתְּפָרְשׁוֹת בְּשַׁבְּעִים אוֹתִיּוֹת. שְׁבַעִים וּשְׁתַּיִם עָלוּ,
וְהוּ עָלוּ בְּאוֹת ו' (ס"א יו"ד), רְשׁוּמוֹת בְּפָרְשַׁת וַיְהִי בְּשַׁלַּח פְּרַעָה בְּפָסוּק וַיִּסַּע
וַיָּבֵא וַיֵּט. כְּשֶׁהִשְׁכִּינָהּ נִטְלַת וּשְׁבַעָה רְשׁוּמִים נְרַשְׁמוּ בָּהּ, מִתְּעַלּוֹת
שְׁבַע מְמָנָה בְּמַעֲשִׂים רְשׁוּמִים. לְמַדְנוּ שֶׁהִתְעַלּוּ הָאוֹתִיּוֹת בְּרְשָׁמִים
יְדוּעִים וַדְרָכִים סְתוּמוֹת, פְּרִט לְצַדִּיקֵי אָמֶת, עֲמוּדֵי הָעוֹלָם.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן לְרַבִּי אֶלְעָזָר, תְּנָא חֲזִי, הֲנִי עֲשָׂרִין וַתְּרִין אַתְּוּוּ דְּגַלְיָפִין
בְּאוֹרִייתָא, כִּלְהוּ מִתְּפָרְשִׁין בְּהִנִּי (נ"א מַאֲלִין) עֲשָׂר אַמִּירִין. כִּלְ אַמִּירָה וְאַמִּירָה
מַאֲלִין עֲשָׂר, דְּאִינוּן כְּתָרֵי מִלְכָּא כִּלְהוּ גַלְיָפִין בְּאַתְּוּוּ יְדִיעֵן (ד"א אַחַרְנִין),
בְּגִינֵי כַּד שְׁמָא קְדִישָׁא אִתְּכַסִּיא בְּאַתְּוּוּ אַחַרְנִין, וְכִלְ אַמִּירָה, אוֹזִיף
לְאַמִּירָה עֲלָאָה מְנָה אַתְּוִי, בְּגִין דְּאַתְּכַלִּיל הָאִי בְּהָאִי. וְעַל דָּא שְׁמָא
קְדִישָׁא, גַּלְיָפְנָא לִיָּהּ בְּאַתְּוּוּ אַחַרְנִין, בְּגִין דְּאַתְּכַסִּין דָּא בְּדָא, וְדָא בְּדָא,
עַד דְּמִתְקַשְׁרִין כִּלְהוּ כְּחַדָּא.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן לְרַבִּי אֶלְעָזָר, בָּא רָאָה, עֲשָׂרִים וּשְׁתַּיִם הָאוֹתִיּוֹת
שְׁחֻקוֹת בְּתוֹרָה, כִּלְן מִתְּפָרְשׁוֹת (מַאֲלוּ) בְּעֲשָׂר הָאַמִּירוֹת הַלְלוּ, כִּלְ
אַמִּירָה וְאַמִּירָה מַאוֹתָן הָעֲשָׂר, שְׁהוּן כְּתָרֵי הַמְּלָדָּ, כִּלְן חֻקוֹת
בְּאוֹתִיּוֹת יְדוּעוֹת (אַחַרוֹת). מְשׁוּם כַּד הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ מִתְּכַפֶּסָה בְּאוֹתִיּוֹת
אַחַרוֹת, וְכִלְ אַמִּירָה מְלוֹה לְאַמִּירָה יוֹתֵר עֲלִיוְנָה אֵת אוֹתִיּוֹתֶיהָ,
מְשׁוּם שְׁנַכְלָלוֹת זוּ עִם זוּ. וְלָכֵן אֵת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ חֻקְקֵנוּ אוֹתוֹ
בְּאוֹתִיּוֹת אַחַרוֹת, מְשׁוּם שֶׁהִתְכַּסּוּ זוּ בְּזוּ וְזוּ בְּזוּ, עַד שֶׁכִּלְן נְקֻשְׁרוֹת
כְּאַחַת.

ומאן דְּבַעֵי לְמַנְדַּע צְרוּפֵי שְׁמֵהוּ קְדִישִׁין, לִינְדַע אֵינּוּן אֲתוּוּן דְּרְשִׁימִין בְּכָל כְּתָרָא וְכְתָרָא, וְכַדִּין לִינְדַע וְיִתְקַיִים בְּכָלָא. וְהָא גְלִיפְנָא לֹוּן, בְּכָל אֵינּוּן אֲתוּוּן דְּרְשִׁימִין וִידִיעֵן בְּכָל כְּתָרָא וְכְתָרָא, מְסַפְרָא עֲלָאָה דְשְׁלֵמָה. וְהַכִּי סְלִיק בִּידוּן, וְחִבְרִיא גְלִיפִין לֹוּן, (ס"א ולחברייא גליטן לון) וְשְׁפִיר הוּא, דְּהָא כָּל כְּתָרָא וְכְתָרָא אוּזִיף לְחִבְרִיה אֲתוּוֹי, כְּמָה דְּאוּקִימְנָא, וְלִזְמִנִּין דְּלֵא אֲצִטְרִיד אֲלָא, בְּאַתּוּוֹי אֵינּוּן דְּרְשִׁימִין בֵּיה. וְכִלְהוּ יְדִיעֵן לְגַבֵּי חִבְרִיא וְהָא אוּקִימְנָא לֹוּן.

ומי שְׁרוּצָה לְדַעַת אֶת צְרוּפֵי הַשְּׁמוֹת הַקְּדוּשִׁים, שְׂיַדַע אֶת אוֹתוֹן הָאוֹתִיּוֹת הַרְשׁוּמוֹת בְּכָל כְּתָר וְכְתָר, וְאִז יַדַע וְיִתְקַיִם בְּכָל. וְהָרִי חֶקְקֵנוּ אוֹתָם בְּכָל אוֹתוֹן הָאוֹתִיּוֹת שְׁרְשׁוּמוֹת וִידוּעוֹת בְּכָל כְּתָר וְכְתָר מִהַסְפָּר הָעֲלִיוֹן שֶׁל שְׁלֵמָה. וְכַד עֲלָה בְּיַדְנוּ, וְהַחֲבָרִים חֶקְקוּ אוֹתָם, (ולחברים גליטו אותם) וְיִפְהָ הוּא. שְׁהָרִי כָּל כְּתָר וְכְתָר מְלוּה לְחִבְרוּ אֶת אוֹתִיּוֹתֵינוּ, כְּמוֹ שְׁבִאֲרָנוּ, וְלִפְעָמִים שְׁלֵא צְרִיד אֲלָא בְּאוֹתִיּוֹת אוֹתָם שְׁרְשׁוּמִים בּוֹ. וְכֻלָּם יְדוּעִים לְחֲבָרִים, וְהָרִי בְּאַרְנוּ אוֹתָם.

זְכָאִין אֵינּוּן צְדִיקַיָּא בְּעֲלָמָא דִּין וּבְעֲלָמָא דְאַתִּי, דְּקוּדְשָׁא בְּרִידָא הוּא בְּעֵי בִיקְרִיהוֹן, וּמַגְלִי לְהוֹן רְזִין עֲלָאִין דְשְׁמִיה קְדִישָׁא, דְּלֵא גְלִי לְעֲלָאִין קְדִישִׁין, וְעַל דָּא יְכִיל מִשָּׁה, לְאַתְעֲטָרָא בִּינֵי קְדִישִׁין, וְכִלְהוּ לָא יְכִילִי לְמַקְרַב בְּהַדִּיה, כְּנוֹרָא יְקִידְתָּא, וְגוּמְרִי דְאַשָׁא. דְּאִי לָאוּ הַכִּי, מֵאֵן הָוָה לִיה לְמִשָּׁה, לְמִיקָם בִּינֵיהוּ. אֲלָא זְכָאָה חוּלְקָא דְמִשָּׁה, דְּהָא כַּד שְׁאַרִי לְמַלְלָא עֲמִיה קוּדְשָׁא בְּרִידָא הוּא, בְּעָא לְמַנְדַּע שְׁמִיה קְדִישָׁא (ס"א שמוי קדישין), סְתִים וְגִלְיָא, בְּכָל חַד וְחַד כְּדָקָא חֲזִי, וְכַדִּין אֲדַבְּק וְיַדַע יִתִּיר מְכָל בְּנֵי עֲלָמָא.

אֲשְׁרֵי הַצְּדִיקִים בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רוּצָה בְּכְבוֹדָם וּמַגְלָה לָהֶם סוּדוֹת עֲלִיוֹנִים שֶׁל שְׁמוֹ הַקְּדוֹשׁ, שְׁלֵא גְלָה לְעֲלִיוֹנִים קְדוּשִׁים, וְעַל זֶה יְכִיל מִשָּׁה לְהַתְעַטֵּר בֵּין קְדוּשִׁים, וְכֻלָּם לֹא יְכִלוּ לְהַתְקַרֵּב אֵלָיו, כְּאִשׁ יוֹקֶדֶת וְגַחְלִי אֵשׁ. שְׂאִם לֹא כֵּן, מִי הָיָה לוֹ לְמִשָּׁה לַעֲמֹד בִּינֵיהֶם? אֲלָא אֲשְׁרֵי חֶלְקוֹ שֶׁל מִשָּׁה, שֶׁהָרִי כְּשֶׁהִתְחִיל לְדַבֵּר עִמּוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, רָצָה לְדַעַת אֶת שְׁמוֹ הַקְּדוֹשׁ (שְׁמוֹתָיו הַקְּדוּשִׁים), נִסְתֵּר וְנִגְלָה, בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד כְּרָאוּי, וְאִז נִדְּבַק וְיַדַע יוֹתֵר מְכָל בְּנֵי הָעוֹלָם.

תָּא חֲזִי, בְּשַׁעֲתָא דְסְלִיק מִשָּׁה גּוּ עֲנָנָא יְקִירָא, עָאל בִּינֵי קְדִישִׁין. פְּגַע בֵּיה חַד מְלָאכָא בְּשִׁלְהוּבֵי נוֹרָא, בְּעֵינֵינוּ מְלַחְטוּן, וְגַדְפוּי מוּקְדוּן, בְּעָא לְשִׁאֲפָא לִיה בְּגוּוִיה. וְהָהוּא מְלָאכָא גְבַרִיאֵל (ס"א גזריא"ל) (ס"א גזרנא"ל) (קמוא"ל) שְׁמִיה, כַּדִּין אֲדַכְּר מִשָּׁה חַד שְׁמָא קְדִישָׁא. דְּהָוָה גְלִיף בְּתַרִּיסַר אֲתוּוּן, וְאִזְדַּעְזַע

וְאֶתְרַגַּשׁ, עַד דְּסָלִיק מִשָּׁה בִּינֵייהוּ. וְכֵן לְכָל חַד וְחַד, זִכְרָא חוֹלְקִיָּה (שמות נח ע"א) וְהָא אוֹקִימָנָא מְלִי.

בֹּא רְאֵה, בְּשַׁעָה שְׁעָלָה מִשָּׁה לְתוֹדָה הָעֵנָן הַנִּכְבֵּד, נִכְנַס לְבִין קְדוּשִׁים. פָּגַע בּוּ מִלְאָדְךָ אֶחָד בְּשִׁלְהָבוֹת אֵשׁ, בְּעֵינַיִם לוֹהֵטוֹת, וּכְנָפָיו שׁוֹרְפוֹת. רָצָה לְשַׂאף אוֹתוֹ לְתוֹכוֹ. וְשֵׁם אוֹתוֹ מִלְאָדְךָ גְּבִרְיָאֵל (גִּזְרֵי'אֵל) (גִּזְרֵי'אֵל). אִזְ הַזְכִּיר מִשָּׁה שֵׁם קְדוּשׁ אֶחָד שֶׁהִיא חֲקוּק עִם שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אוֹתִיּוֹת, וְהִזְדַּעַזַּע וְהִתְרַגַּשׁ, עַד שְׁעָלָה מִשָּׁה בִּינֵיהֶם, וְכֵן לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. אֲשֶׁרִי חָלְקוּ, וְהִרִי בְּאַרְנוֹ אֶת הַדְּבָרִים.

עֲרוֹת אִשָּׁה, וּבִתָּה לֹא תִגְלֶה. תִּתְּנָא, בְּתַקוּנֵי מְטְרוֹנִיתָא אוֹקִימָנָא אֶלִין עֲרִיין, אִף עַל גַּב דְּאִינוּן (נִי'א עֲרִיין אִינוּן) בְּאֶתְגְּלִיָּא וּבְסִתִּימָא, וְתַמְן בֵּית בְּנָה וּבֵית בִּתָּה. דְּהָא עֲלָמָא אֲצִטְרִיד לֹון, וְאִינוּן יִשׁוּבָא דְעֲלָמָא, כְּמָה דְאוֹקִימָנָא. וּמֵאן דְּגִלִי חַד עֲרִייתָא מִנֵּיהֶוּ, וְוִי לִיה, וְוִי לְנַפְשִׁיה, דְּהָא גִלִי בְּגִין דָּא עֲרִיין אֲחֲרָנִין.

עֲרוֹת אִשָּׁה וּבִתָּה לֹא תִגְלֶה. לְמַדְנֵוּ, בְּתַקוּנֵי הַגְּבִירָה בְּאַרְנוֹ אֶת הָעֲרִיּוֹת הַלְלוּ, אִף עַל גַּב שְׁהֵם (עֲרִיּוֹת הֵם) בְּנִגְלָה וּבְנִסְתָּר, וְשֵׁם בֵּית בְּנָה וּבֵית בִּתָּה. שְׁהִרִי הָעוֹלָם צְרִיד אוֹתָם, וְהֵם יִשׁוּבוּ שֶׁל עוֹלָם, כְּמוֹ שְׁבְאַרְנוֹ. וּמִי שְׁמַגְלָה עֲרוֹה אַחַת מֵהוּן, אוֹי לוֹ וְאוֹי לְנַפְשׁוֹ, שְׁהִרִי גִלָּה בְּשִׁבִיל זֶה עֲרִיּוֹת אַחֲרוֹת.

וְתַנִּיא מְלָה בְּתַרְאָה דְעֵשֶׂר אַמִּירָן דְאוֹרִייתָא, (שמות כ) לֹא תַחֲמוֹד אִשֶּׁת רֵעֶךָ, בְּגִין דְּהָאִי כְּלָלָא דְכִלְהוּ. וּמֵאן דְּחֲמִיד אֶתְתָּא אַחְרָא, כְּאֵלוּ אַעְבֵּר עַל אוֹרִייתָא כְּלָא. בְּרַם לֹא אִית מְלָה דְקִיִּימָא קָמִי תְּשׁוּבָה. וְכָל שְׁכָן אִי קִבִּיל עוֹנֵשִׁיָּה כְּדוֹד מְלָכָא. אֲמַר רַבִּי יוֹסִי, תַּנִּינָן, כָּל מֵאן דְּחָב וְאֶתְפָּרַשׁ מֵהָהוּא חוּבָא, תְּשׁוּבָה קָא מְעַלְיָא לִיה טָפִי. וְאִי לָאו, לֹא סָלִיק בִּידִיה תְּשׁוּבָה, וְלֹא מְעַלְיָא לִיה. אִי הָכִי, דְּוֹד הִידָּ לֹא אֶתְפָּרַשׁ מִבֵּית שְׁבַע לְבֵיתָר. אֲמַר לִיה, בֵּית שְׁבַע דִּידִיה הוֹת, וְדִידִיה נְטִיל, דְּהָא מִית בְּעָלָה.

וְלְמַדְנֵוּ, הַדְּבִיר הָאֲחֲרוֹן שֶׁל עֵשֶׂר הָאֲמִירוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה - (שמות כ) לֹא תַחֲמוֹד אִשֶּׁת רֵעֶךָ, כִּי זֶהוּ הַכְּלָל שֶׁל כָּלֵם. וּמִי שְׁחֹמֵד אִשָּׁה אַחֲרֵת כְּאֵלוּ עֵבֵר עַל כָּל הַתּוֹרָה. בְּרַם, אִין דְּבַר שְׁעוּמֵד לְפָנֵי תְּשׁוּבָה, וְכָל שְׁכָן אִם קִבִּל עֲנִשׁוֹ כְּמוֹ דְּוֹד הַמְּלָךְ. אֲמַר רַבִּי יוֹסִי, שְׁנִינֵוּ, כָּל מִי שְׁחָטָא וּפָרַשׁ מֵאוֹתוֹ חֲטָא, הַתְּשׁוּבָה מוֹעִילָה לוֹ יוֹתֵר. וְאִם לֹא, לֹא עוֹלָה בְּיָדוֹ תְּשׁוּבָה וְלֹא מוֹעִילָה לוֹ. אִם כֵּן, אִזְ אִידָּ דְּוֹד לֹא פָּרַשׁ מִבֵּית שְׁבַע לְאַחַר

מִכּוֹן? אָמַר לוֹ, בֵּת שֶׁבַע הֵיטָה שְׁלוֹ, וְאֵת שְׁלוֹ הוּא לָקַח, שְׁהָרִי מֵת
בְּעֵלָה.

דְּתַנְיָא, אֲזִדְמַנְת הוֹת בֵּת שֶׁבַע לְדוֹד, מִיּוֹמָא דְאִתְבְּרִי עֲלֵמָא, וּמָה עֲכָבָא
לִיה. דְּנָטַל בְּרִתְיָה דְשָׂאוּל מִלְכָּא, וְהָהוּא יוֹמָא נָטַל לָהּ אוֹרְיָה בְּרַחְמִי, אָף
עַל גַּב דְּלָא הוֹת דִּילִיה. לְבַתָּר אָתָּא דוֹד, וְנָטַל דִּילִיה, וְעַל דְּדוֹד דְּחִיק
שְׁעֵתָא קָמִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְקַטְלָא לְאוֹרְיָה וּלְמַעְבַּד הָכִי. אַבְאִישׁ
קָמִיה, וְאַעְנֵשׁ לִיה לְדוֹד, דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעָא לְאַתְבָּא לִיה לְדוֹד,
לְקַיְימָא לִיה מִלְכוּתָא קוּדְשָׁא עֲלָהּ. וְכַד תָּאב, לְדִידִיה תָּאב.

שְׁלַמְדָּנוּ, מִזְמַנְת הֵיטָה בֵּת שֶׁבַע לְדוֹד מִיּוֹם שְׁנַבְרָא הָעוֹלָם, וּמָה עֲכָב
אוֹתוֹ? שְׁנַשָּׂא אֵת בֵּתוֹ שֶׁל שְׂאוּל הַמֶּלֶךְ, וְאוֹתוֹ יוֹם נָשָׂא אוֹתָהּ אוֹרְיָה
בְּרַחְמִים, אָף עַל גַּב שְׁלָא הֵיטָה שְׁלוֹ. אַחַר כֵּן בָּא דוֹד וְנָטַל אֵת שְׁלוֹ.
וְעַל שְׁדוֹד דְּחִיק אֵת הַשְּׁעָה לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַרְגֵּ אֵת אוֹרְיָה
וְלַעֲשׂוֹת כֵּן, הִרַע לְפָנָיו, וְהִעֲנִישׁ אֵת דוֹד, שְׁהָרִי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רָצָה
לְהַשִּׁיבָה לְדוֹד, לְקַיְיֵם לוֹ אֵת הַמְּלָכוּת הַקְּדוֹשָׁה הָעֲלִיוֹנָה.
וְכַשֶּׁהֲשִׁתוּקָק, לְשְׁלוֹ הַשְּׁתוּקָק.

דף ע"ט ע"א

תְּאֵנָא, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מֵאִי דְכָתִיב אָנִי יְיָ. אָנִי יְיָ: עֲתִיד לִיתֵן שְׁכָר טוֹב
לְצַדִּיקִים לְעֵתִיד לְבָא. אָנִי יְיָ עֲתִיד לְהַפְרֵעַ מִן הַרְשָׁעִים לְעֵתִיד לְבָא. אֵינּוֹן
דְּכָתִיב בְּהוּ (ישעיה סו) הַפּוֹשְׁעִים בִּי. כָּתִיב אָנִי יְיָ, וְכָתִיב (דברים לב) אָנִי אֲמִית
וְאַחִיָּה. אָף עַל פִּי (דף ע"ט ע"א) שְׁאַנִּי בְּמִדַּת הַרְחָמִים, הַרְשָׁעִים הוֹפְכִים אוֹתִי
לְמִדַּת הַדִּין. דְּתַנְיָא, שֵׁם מְלָא: יְיָ אֱלֹהִים. זְכוּ יְיָ, וְאִי לָאוּ אֱלֹהִים. אָמַר
רַבִּי שְׁמַעוֹן, חִיבִין עֲבָדֵי פְּגִימוּתָא לְעֵילָא. מֵאִי פְּגִימוּתָא. כְּמָה דְּאוּקִימְנָא
פְּגִימוּתָא מִמֶּש, וְהָא אֲתַמַּר.

לְמַדְנוּ, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מֵהוּ שְׁכָתוּב אָנִי ה' - אָנִי ה' עֲתִיד לִתֵּן שְׁכָר
טוֹב לְצַדִּיקִים לְעֵתִיד לְבָא. אָנִי ה' עֲתִיד לְהַפְרֵעַ מִן הַרְשָׁעִים לְעֵתִיד
לְבָא, אוֹתָם שְׁכָתוּב בְּהֵם הַפּוֹשְׁעִים בִּי. כָּתוּב אָנִי ה', וְכָתוּב (דברים לב)
אָנִי אֲמִית וְאַחִיָּה. אָף עַל פִּי שְׁאַנִּי בְּמִדַּת הַרְחָמִים, הַרְשָׁעִים הוֹפְכִים
אוֹתִי לְמִדַּת הַדִּין. שְׁלַמְדָּנוּ, שֵׁם מְלָא - ה' אֱלֹהִים. זְכוּ - ה', וְאִם לֹא -
אֱלֹהִים. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, הַרְשָׁעִים עוֹשִׂים פְּגָם לְמַעְלָה. אֵיזָה פְּגָם?
כְּמוֹ שְׁבַאֲרָנוּ פְּגָם מִמֶּש, וְהָרִי נִתְבָּאֵר.

תאנא כתיב ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב לגלות ערותה, תני רבי יהודה, דרא דרבי שמעון בן יוחאי שארי בגויה, כלהו זכאין, חסידין, כלהו דחלי חטאה נינהו. שכנתא שריא בינייהו, מה דלית בן בדרין אחרנין. בגיני כך מילין אינון מתפרשון, ולא אתטמון. בדרין אחרנין לאו הכי, ומילין דרזי עלאה לא יכלין לגלאה, ואינון דינדיעי מסתפון. דרבי שמעון כד הוה אמר רזא דהאי קרא, חבריא כלהו עיניהון נבעין דמעין, וכלהו מילין דאמר הוה בעינייהו גליין, כמה דכתיב, (במדבר יב) פה אל פה אדבר בו ומראה ולא בחידות.

למדנו, כתוב ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב לגלות ערותה. שנה רבי יהודה, דור שרבי שמעון בר יוחאי שרוי בתוכו, כלם צדיקים, חסידים, כלם הם יראי חטא, ושכינה שורה ביניהם, מה שאין בן בדורות אחרים. משום כך הדברים הללו מתפרשים ולא נטמנים. בדורות אחרים לא כן, ודברים של סודות עליונים לא יכולים לגלות, ואותם שיודעים פוחדים. שפאשר היה רבי שמעון אומר סוד הפסוק הזה, עיני כל החברים נבעו דמעות, וכל הדברים שאמר היו בעיניהם גלויים, כמו שכתוב (במדבר יב) פה אל פה אדבר בו ומראה ולא בחידות.

דיומא חד שאיל רבי ייסא אמר, ביעא דקושטא (ס"א דקוסטא), דנפקא מעופא דשריא (ס"א דשדי) בנורא, ואתבקע לארבע סטרין. תרין סלקין מנייהו, וחד מאידך, וחד רביע ברביעא (ס"א נביעי נביעא) דינמא רבא. אמר רבי אבא, עבדת קמיה דרבי שמעון, קדש חול, דהא כתיב פה אל פה אדבר בו. אמר ליה רבי שמעון, עד לא יתבקע ביעא, (שמות ס"א ע"ב, קע"ד ע"א) תסתלק מעלמא. וכך הוה באדרא דרבי שמעון.

שיום אחד שאל רבי ייסא, אמר, ביצה של אמת (מדה) שיצאה מעוף ששרוי (שנורק) באור, והתבקעה לארבעה צדדים, שנים עולים מהם, ואחד מתנמף, ואחד רובץ במרביץ (מבועי המעין) של היס הגדול. אמר רבי אבא, עשית לפני רבי שמעון קדש חל, שהרי כתוב פה אל פה אדבר בו. אמר לו רבי שמעון, טרם שיתבקע הביצה, תסתלק מן העולם. וכך היה באדרא של רבי שמעון.

תאנא, ביומוי דרבי שמעון הוה אמר בר נש לחבריה, פתח פיה ויאריו דבריה. בטר דשכיב רבי שמעון, הוה אמרי (קהלת ה) אל תתן את פיה לחטיא את בשרף.

לְמַדְנוּ, בְּיָמֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן הָיָה אוֹמֵר אָדָם לַחֲבָרוֹ: פֶּתַח פִּיךָ וַיֵּאִירוּ
דְּבָרֶיךָ. אַחַר שֶׁנִּפְטַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, הָיוּ אוֹמְרִים: (קהלת ה) אַל תִּתֵּן אֶת
פִּיךָ לַחֲטִיָּא אֶת בְּשָׂרְךָ.

תִּנְיָא אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אִי בְּנֵי עֲלָמָא מְסַתְּפָלִין בְּמָה דְּכִתְיִב בְּאוֹרֵייתָא, לֹא
יִיתָנוּ לְאַרְגָּזָא קָמֵי מַאֲרִיָּהוֹן. תֵּאנָא, כַּד מִתְעַרְיִין דִּינִין קִשְׁיִין לְאַחֲתָא
בְּעֲלָמָא, וְאֵל אִשָּׁה בְּנִדַת טוּמְאָתָהּ וְגוֹ', הֵכָא כְּתִיב (תהלים כה) סוֹד יְיָ
לִירְאִיו, (ר"צ ע"ב ובאדרא ס"א ובהאי דרא) וּבְאֲדָרָא קִדִּישָׁא אֲתָמַר, הֵכָא
אַצְטְרִיכְנָא לְגַלְאָה, דְּהָא לְאַתְרָא דָא אֲסַתְּלַק.

לְמַדְנוּ, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אִם בְּנֵי הָעוֹלָם מְסַתְּפָלִים בְּמָה שְׁכָתוּב
בְּתוֹרָה, לֹא יָבֹאוּ לְהַרְגִּיז לִפְנֵי רַבּוֹנָם. לְמַדְנוּ, כְּשֶׁמִּתְעוֹרְרִים הַדִּינִים
הַקְּשִׁים לְרַדַּת לְעוֹלָם, וְאֵל אִשָּׁה בְּנִדַת טוּמְאָתָהּ וְגוֹ'. כָּאֵן כְּתוּב (תהלים
כה) סוֹד ה' לִירְאִיו, וּבְאֲדָרָא (ובדור הזה) הַקְּדוּשָׁה נֶאֱמַר, כָּאֵן הַצְּטַרְכְּנוּ
לְגַלוֹת, שְׁהָרִי לְמָקוֹם הַזֶּה הַסְּתַלַּק.

דְּתַנִּינֵן, בְּשַׁעֲתָא דְּחוּיָא תְּקִיפָא דְלַעֲיֵלָא אֲתַעַר, בְּגִין חוּבֵי עֲלָמָא, שְׂאֲרֵי
וְאַתְחַבְּרָ עִם נוֹקְבָא, וְאֵטִיל בָּהּ זוּהֵמָא, אֲתַפְרֵשׁ דְּכוּרָא מִינָהּ, בְּגִין דְּהָא
אַסְתְּאַבַּת, וְאַתְקַרִּיאַת מְסַאָבָא, וְלֹא אֲתַחֲזִי לְדְכוּרָא לְמַקְרַב בְּהַדְּהָ, דְּוּוִי
אִי אֲסַתְּאַבַּת הוּא בְּהַדְּהָ, בְּזִמְנָא דְּאִיְהִי אֲסַתְּאַבַּת.

שְׁשַׁנִּינוּ, בְּשַׁעָה שְׁהַנְחָשׁ הַתְּקִיף שֶׁל מַעְלָה הַתְּעוֹרֵר בְּשִׁבִיל חֲטָאֵי בְּנֵי
הָאָדָם, הַתְּחִיל לְהַתְחַבֵּר עִם נְקֻבָּה וְהֵטִיל בָּהּ זְהֵמָה, נִפְרָד מִמֶּנָּה
הַזְּכָר, מְשׁוּם שְׁהָרִי נְטֻמָּאָה וְנִקְרָאת טְמָאָה, וְאִין רְאוּי לְזָכַר לְקֻרְב
אַלֶּיהָ. שְׂאוּי אִם הוּא נְטֻמָּא עִמָּה בְּזִמְן שְׁהִיא טְמָאָה.

וְתֵאנָא, (תשא קצ"ב) מָאָה וְעֶשְׂרִין וַחֲמִשׁ זַיְנֵי מְסַאָבוּתָא נַחֲתוּ לְעֲלָמָא,
דְּמִתְאַחֲדוּן מְסַטְרָא דְּחוּיָא תְּקִיפָא, וְשִׁבְעָה וְעֶשְׂרִין רַבְרָבִין מִנִּיָּהוּ,
מִתְאַחֲדוּן בְּנוֹקְבֵי, וְאַתְדַּבְּקוּן בָּהוּ. וּוִי לְמֵאן דִּיקְרַב בְּהַדְּהָ בְּהַהוּא זִמְנָא,
דְּמֵאן דִּיקְרַב בְּהַדְּהָ, אַחֲזִי פְּגִימוּתָא לְעֵילָא, דְּהָא בְּחוּבָא דָא, אֲתַעַר חוּיָא
תְּקִיפָא לְעֵילָא, וְאַשְׁדֵי זוּהֵמָא בְּאַתְרָא דְלֹא אַצְטְרִיךְ, וְאַתְחַבְּרָ בְּנוֹקְבָא,
וְאַתְרַבֵי שְׁעָרִיהָ לְדְכוּרָא, בְּנוֹקְבָא אֲסַתְּאַבַּת, וְשַׁעֲרָהָ רַבָּא, וְטוּפְרָהָ
סְגִיאוּ, וְכַדִּין דִּינִין שְׂרִיין לְאַתְעַרָא בְּעֲלָמָא, וְיִסְתְּאַבוּן כְּלָא. הַדָּא הוּא
דְּכְתִיב, (במדבר יט) כִּי אֶת מִקְדָּשׁ יְיָ טִמְאָה, מִקְדָּשׁ יְיָ אֲסַתְּאַבַּת, בְּחוּבֵיָּהוּ
דְּבְנֵי נְשָׂא.

וּלְמַדְנוּ, מֵאֵה עֲשָׂרִים וְחֲמִשָּׁה מִיְּנֵי טַמְאָה יָרְדוּ לְעוֹלָם שְׁאֲחוּזִים מִצְדוֹ
שֶׁל הַנְּחֹשׁ הַחֲזֵק, וְשִׁבְעָה וְעֶשְׂרִים גְּדוּלִים מֵהֶם נֶאֱחָזִים בְּנִקְבוֹת
וְנִדְבָקִים בָּהֶם. אוֹי לְמִי שֶׁיִּקְרַב אֵלֶיהָ בְּאוֹתוֹ זְמַן, שְׂמִי שֶׁיִּקְרַב עִמָּה,
מֵרְאֵה פָּגֶם לְמַעַלְהָ, שֶׁהָרִי בַּחֲטָא הִזָּה מִתְעוֹרֵר הַנְּחֹשׁ הַקָּשָׁה לְמַעַלְהָ
וּמֵטִיל זְהֵמָה בְּמָקוֹם שֶׁלֹּא צָרִיךְ, וּמִתְחַבֵּר עִם הַנִּקְבָּה, וּגְדוּלוֹת
שְׁעָרוֹתָיו שֶׁל הַזָּכֵר, וְהַנִּקְבָּה נִטְמָאת, וְשִׁעָרָה גְּדוּל וְצִפְרָנִיָּה גְּדוּלוֹת,
וְאִז הַדִּינִים שׁוֹרִים לְהִתְעוֹרֵר בְּעוֹלָם וְנִטְמָאִים הַכֹּל. זֶהוּ שְׁפָתוֹב
(בַּמְדַּבְרִיט) כִּי אֶת מִקְדָּשׁ ה' טַמָּא, מִקְדָּשׁ ה' נִטְמָא בַּחֲטָאֵי בְּנֵי הָאָדָם.

תַּאנָּא, מֵאֵי דְכַתְיִב, (בְּרֵאשִׁית ג) וְאֵיבָה אֲשִׁית בֵּינִךְ וּבֵין הָאִשָּׁה, אַרְבַּעַה
וְעֶשְׂרִים זֵינֵי מְסַאָבוּתָא אֲטִיל חוּנָא בְּנוֹקְבָא, כַּד אֲתַחֲבֵר עִמָּה, כְּחוּשְׁבוֹן
וְאֵיבָה, וְעֶשְׂרִין וְד' זֵינֵין (ס"א דִּינִין) מִתְעָרִין לְעֵילָא, וְעֶשְׂרִין וְאַרְבַּע לְתַתָּא.
וְשִׁעָרָא רַבָּא, וְטוּפְרִין סְגִיאוֹ, וְכִדִּין דִּינִין מִתְעָרִין בְּכֻלָּא. וְתַאנָּא כַּד בַּעַת
אֲתַתָּא לְאַתְדַּכָּא, בַּעֲנָא לְסַפְרָא הַהוּא שִׁעָרָא דְרַבֵּי בְיוֹמָא דְאִיהִי
מְסַאָבָא, וְלְסַפְרָא טוּפְרָהָא, וְכֹל הַהוּא זוּהֵמָא דִּי בְהוּן.

לְמַדְנוּ, מֵה שְׁפָתוֹב (בְּרֵאשִׁית ג) וְאֵיבָה אֲשִׁית בֵּינִךְ וּבֵין הָאִשָּׁה, אַרְבַּעַה
וְעֶשְׂרִים מִיְּנֵי טַמְאָה הֵטִיל הַנְּחֹשׁ בְּנִקְבָה כְּשֶׁהִתְחַבֵּר עִמָּה, כְּחוּשְׁבוֹן
וְאֵיבָה, וְעֶשְׂרִים וְאַרְבַּעַה מִיְּנֵים (דִּינִים) מִתְעוֹרְרִים לְמַעַלְהָ, וְעֶשְׂרִים
וְאַרְבַּעַה לְמַטָּה. וְשִׁעָר גְּדוּל וְצִפְרָנִים גְּדוּלוֹת, וְאִז מִתְעוֹרְרִים הַדִּינִים
בְּכֹל. וּלְמַדְנוּ, כְּשֶׁרוּצָה אִשָּׁה לְהַטְהֵר, צָרִיכָה לְסַפֵּר אוֹתוֹ שֶׁעַר שֶׁגִּדַל
בְּיוֹם שֶׁהִיא טַמְאָה, וְלְסַפֵּר אֶת צִפְרָנִיָּהּ, וְכֹל אוֹתָהּ זְהֵמָה שֶׁבְהוּן.

דְּתַאנָּא בְּרַזִּי דְמְסַאָבוּתָא, זוּהֵמָא דְטוּפְרִין, יִתְעַר זוּהֵמָא אַחֲרָא, וּבְגִינֵי
כַּד, בַּעֲנִין גְּנִיזָא, וּמֵאֵן דְּאֵעֵבֵר לוֹן לְגַמְרִי, כְּאֵלוּ אֲתַעַר חֲסֵד בְּעַלְמָא. דְּתַנְיָא
לֹא לְבַעֵי לִיָּה לְאִינִישׁ לְמִיָּהֵב דּוּכְרָנָא לְזֵינִין בִּישִׁין. דְּתַנְיָן (ע"ז ע"א) אֶלְף
וְאַרְבַּע מָאָה וְה' זֵינֵין בִּישִׁין, מִתְאַחֲדוֹן בְּהַהוּא זוּהֵמָא, דְּאֲטִיל חוּנָא
תְּקִיפָא, וְכִלְהוּ מִתְעָרִין בְּהַהוּא זוּהֵמָא דְטוּפְרִין.

שְׁלַמְדְנוּ בְּסוּדוֹת הַטַּמְאָה, שֶׁזְהֵמַת הַצִּפְרָנִים מְעוֹרְרַת זְהֵמָה אַחֲרַת,
וּמִשׁוּם כַּד צָרִיכִים גְּנִיזָה, וּמִי שֶׁמְעַבִּיר לְגַמְרִי, כְּאֵלוּ הַעִיר חֲסֵד
בְּעוֹלָם. שְׁלַמְדְנוּ, אֵין צָרִיךְ אָדָם לְתַת זְכָר לְמִינִים רְעִים. שְׁשִׁנִּינוּ, אֶלְף
וְאַרְבַּע מֵאוֹת וְחֲמִשָּׁה מִיְּנֵים רְעִים נֶאֱחָזִים בְּאוֹתָהּ הַזְהֵמָה שֶׁהֵטִיל
הַנְּחֹשׁ הַחֲזֵק, וְכֹלָם מִתְעוֹרְרִים בְּאוֹתָהּ זְהֵמַת הַצִּפְרָנִים.

דף ע"ט ע"ב

וּאֶפְּלוּ מֵאֵן דְּבַעֵי, יַעֲבִיד בְּהוּ חֲרָשִׁין לְבַנֵּי נֶשֶׂא, מְשׁוּם אֵינּוֹן דְּתַלְלִין בְּהוּ, וּמֵאֵן דְּאֶעְבֵּר (דף ע"ט ע"ב) לוֹן, כְּאֵלוּ אֶסְגִּי חֶסֶד בְּעֶלְמָא, וְדִינִין בִּישִׁין לֹא מִשְׁתַּכְּחִין. וְיַעֲבֵר הֵהוּא זִוְהֶמָא וְטוּפְרָהָא דְרָשִׁים בֵּיה. דְּתַנְנָא, מֵאֵן דְּדָרִיךְ בְּרַגְלֵיהָ, אוּ בְּמִסְאֲנִיהָ עֲלִייהוּ, יְכִיל לְאַתְזָקָא. וּמָה בְּהַאי שְׁיִוְרֵי דְשְׁיִוְרֵי דְזִוְהֶמָא דְלַעֲיָלָא כְּדָ, אֲתַתָּא דְמִקְבְּלָא וְאַתְחַבְּרַת בְּחוּזָא, וְאֶטִּיל בְּהָ זִוְהֶמָא, עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה. וְוִי לְעֶלְמָא דְמִקְבְּלָא מִינָה מַהֵהוּא זִוְהֶמָא, בְּגִינֵי כְּדָ וְאֶל אִשָּׁה בְּנִדַת טוּמְאַתָּה לֹא תִקְרַב.

וּאֶפְּלוּ מִי שְׂרוּצָה, יַעֲשֶׂה בְּהֶם כְּשָׁפִים לְבַנֵּי אָדָם, מְשׁוּם אוֹתָם שְׁתַּלְוִיִּים בְּהֶם. וּמִי שְׂמַעְבִּירָם, כְּאֵלוּ הֲרַבָּה חֶסֶד בְּעוֹלָם, וְדִינִים רַעִים לֹא נִמְצְאִים, וְתַעֲבֵר אוֹתָהּ זִהְמָה וְצַפְרָנִיהָ שְׂרָשׁוּמוֹת בְּהָ. שְׁלַמְדָּנוּ, מִי שְׂדוּרָךְ בְּרַגְלוֹ אוּ בְּנַעְלוֹ עֲלִיהוּ, יְכוּל לְהַנְזֹק. וּמָה בְּשְׁיִוְרֵי הַשְׂרִירִים שֶׁל הַזִּהְמָה שְׁלַמְעֵלָה כְּדָ - אִשָּׁה שְׂמִקְבְּלַת וּמִתְחַבְּרַת עִם הַנְּחֹשׁ וְהַטִּיל בְּהָ זִהְמָה עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה. אוּי לְעוֹלָם שְׂמִקְבֵּל מִמֶּנָּה אוֹתָהּ זִהְמָה. מְשׁוּם כְּדָ, וְאֶל אִשָּׁה בְּנִדַת טוּמְאַתָּה לֹא תִקְרַב.

אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן, אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הִבִּיאוּ עָלַי כְּפָרָה בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ. עָלַי וְדַאי, בְּגִין דְּיַתְעַבֵּר הֵהוּא חוּזָא, וְיַתְבַּסֵּם מֵאֵן דְּבַעֲיָא. עָלַי: כְּמָה דְכְּתִיב, (ישעיה ו) שְׂרָפִים עוֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ. וְעַל דָּא כְּתִיב בְּקִרְחָא, (במדבר טו) הַנּוֹעֲדִים עַל יְיָ, דְּבְּגִינֵיהוֹן אֲתַעֲר מֵאֵן דְּאֲתַעֲר דְּאֲתִי מְסֻטְרִייהוּ. אוּף הֵכָא הִבִּיאוּ עָלַי כְּפָרָה, עָלַי מִמֶּשׁ. בְּגִין דְּיַתְבַּסֵּם וְיַתְעַבֵּר וְלֹא אֲשַׁתְּכַח חוּזָא בְּאַתֵּר דְּשִׂאֲרֵי. וְכָל כְּדָ לְמָה. עַל שְׂמַעְטַתִּי אֶת הַיֵּרֶחַ, וְשִׁלְטָא בְּהָ מֵאֵן דְּלֹא אֲצִטְרִיךְ. וּבְגִין כְּדָ כְּתִיב וְאֶל אִשָּׁה בְּנִדַת טוּמְאַתָּה לֹא תִקְרַב.

אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן, אָמַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: הִבִּיאוּ עָלַי כְּפָרָה בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ. עָלַי וְדַאי, כְּדִי שְׂיַעֲבֵר אוֹתוֹ הַנְּחֹשׁ וְיַתְבַּשֵּׁם מִי שְׂצָרִיךְ. עָלַי, כְּמוֹ שְׂכְּתוּב (ישעיה ו) שְׂרָפִים עוֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ. וְעַל זֶה כְּתוּב בְּקִרְחָא, (במדבר טו) הַנּוֹעֲדִים עַל ה', שְׂבַגְלָלִם מִתְעוֹרָר מִי שְׂמִתְעוֹרָר שְׂבָא מְצָדָם. אִף כְּאֵן הִבִּיאוּ עָלַי כְּפָרָה, עָלַי מִמֶּשׁ, כְּדִי שְׂיַתְבַּשֵּׁם וְיַעֲבֵר וְלֹא יִמְצָא הַנְּחֹשׁ בְּמִקּוֹם שְׂשׁוּרָה. וְכָל כְּדָ לְמָה? עַל שְׂמַעְטַתִּי אֶת הַיֵּרֶחַ וְשׁוֹלֵט בְּהָ מִי שְׂלֹא צָרִיךְ. וּמְשׁוּם כְּדָ כְּתוּב, וְאֶל אִשָּׁה בְּנִדַת טוּמְאַתָּה לֹא תִקְרַב.

זְכָאָה דְרָא, דְרַבִּי שְׂמַעוֹן בְּן יוֹחָאי שְׂאֲרֵי בְּגוּיָה. זְכָאָה עַדְבִּיהָ בִּין עֶלְאִין וְתַתְּאִין. עָלִיהָ כְּתִיב, (קהלת י) אֲשֶׁרִיךְ אַרְץ שְׂמִלְכָךְ בְּן חוּרִין. מַהוּ בְּן חוּרִין. דְּזָקִיף רִישָׁא לְגַלְאָה, וְלַפְרָשָׁא מְלִין וְלֹא דְחִיל. כְּהַאי דְאִיהוּ בְּן חוּרִין, וְיִימָא מֵאִי דְבַעֲיָא וְלֹא דְחִיל. מַהוּ מְלַכְךָ. דָּא הוּא רַבִּי שְׂמַעוֹן בְּן יוֹחָאי,

מַאֲרִיָּה דְאֹרִיִּיתָא, מַאֲרִיָּה דְחֻכְמָתָא. דְּכַד הָוָה רַבִּי אַבְבָּא וְחֻבְרַיָּא חֲמָאן לְרַבִּי שְׁמַעוֹן, הָוּוּ רַהֲטִי אֲבַתְרִיָּה, וְאִמְרִי, (הושע י) אַחֲרֵי יָיִ יִלְכוּ כְּאֲרִיָּה יִשְׁאָג.

אַשְׁרֵי הַדּוֹר שְׁרַבִּי שְׁמַעוֹן בְּן יוֹחָאי שְׁרוּי בְּתוֹכוֹ. אֲשֶׁרִי גִוְרְלוּ בֵּין עֲלִיּוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים. עֲלִיו כְּתוּב (קהלת י) אֲשֶׁרִיךְ אֶרֶץ שְׁמַלְכֶּךָ בְּן חוֹרִים. מַהוּ בְּן חוֹרִים? שְׁזוֹקֶף רֹאשׁ לְגַלּוֹת וּלְפָרֵשׁ דְּבָרִים וְאִינוּ פּוֹחַד. כְּזֶה שֶׁהוּא בְּן חוֹרִין, וְיֹאמֵר מַה שֶׁהוּא רוֹצֵה וְלֹא פּוֹחַד. מִי זֶה מְלַכְּךָ? זֶה הוּא רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּן יוֹחָאי, בְּעַל הַתּוֹרָה, בְּעַל הַחֻכְמָה. שְׁכַשְׁהִיָּה רַבִּי אַבְבָּא וְהַחֲבָרִים רוֹאִים אֶת רַבִּי שְׁמַעוֹן, הָיוּ רָצִים אַחֲרָיו וְאוֹמְרִים: (הושע יא) אַחֲרֵי ה' יִלְכוּ כְּאֲרִיָּה יִשְׁאָג.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כְּתִיב (ישעיה סו) וְהָיָה מִדֵּי חֹדֶשׁ בְּחֻדְשׁוֹ וּמִדֵּי שַׁבַּת בְּשַׁבְּתוֹ, אֲמַאי שְׁקִיל דָּא בְּדָא. אֶלָּא כְּלָא בְּחַד דְּרַגְא סְלִיקוּ, דָּא אֲזַדְּוּוּג בְּדָא. וְחֻדְוֹתָא דְדָא בְּדָא לֹא אֲשַׁתְּכַח, אֶלָּא כַּד אֲתַגְּלִי עֵתִיקָא קְדִישָׁא, וְכִדִּין חֻדְוֹתָא דְכְּלָא. וְתַנִּינָן, כְּתִיב (תהלים צב) מְזִמּוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת, לְיוֹם הַשַּׁבָּת מִמֶּשׁ. שְׁבַחָא דְקָא מְשַׁבַּח קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. כְּדִין חֻדְוֹתָא אֲשַׁתְּכַח, וְנִשְׁמַתָּא אִתּוֹסְפַת. דְּהָא עֵתִיקָא אֲתַגְּלִי וְזוּוּגָא יִזְדְּמֹן.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כְּתוּב (ישעיה סו) וְהָיָה מִדֵּי חֹדֶשׁ בְּחֻדְשׁוֹ וּמִדֵּי שַׁבַּת בְּשַׁבְּתוֹ. לְמַה שְׁקוּל זֶה בְּזֶה? אֶלָּא הַכֹּל בְּדַרְגָּה אַחַת עוֹלָה. זֶה מְזַדְּוּג עִם זֶה, וְשַׁמְחָה שֶׁל זֶה עִם זֶה לֹא נִמְצָאת, אֶלָּא כְּשֶׁמְתַגְּלָה הָעֵתִיקָא הַקְּדוּשָׁא, אֲזִי זֹהִי חֻדְוֹת הַכֹּל. וְשַׁנִּינוּ, כְּתוּב (תהלים צב) מְזִמּוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת, לְיוֹם הַשַּׁבָּת מִמֶּשׁ. הַשְּׁבַח שֶׁמְשַׁבַּח הַקְּדוּשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֲזִי נִמְצָאת שְׁמַחָה, וְנִשְׁמָה מִתּוֹסְפַת. שְׁהֲרִי הָעֵתִיקָא הַתַּגְּלָה, וְהַזְּוּוּגָא יִזְדְּמֹן.

אוּף הָכִי בְּחֻדְוֹתֵי סִיְהָרָא, דְּהָא נְהִיר לָהּ שְׁמַשָּׁא בְּחֻדְוֹתָא דְנְהִירוֹ דְעֵתִיקָא לְעִילָא. בְּגִינֵי כֶּךָ הָאִי קָרְבָּנָא הוּא לְעִילָא, בְּגִין דְיִתְבַּסֵּם כְּלָא, וְיִשְׁתַּבַּח חֻדְוֹתָא בְּעִלְמָא, וְעַל דָּא הִבִּיאוּ עָלֵי כַּפְרָה, דְיִיקָא מְלָה.

אִף כֶּךָ בְּחֻדְוֹשׁ הַלְבָּנָה, שְׁהֲרִי מֵאִיר הַשְּׁמֶשׁ בְּשַׁמְחַת הָאוּר שֶׁל הָעֵתִיקָא לְמַעְלָה. מִשּׁוּם כֶּךָ הַקְּרָבֹן הַזֶּה הוּא לְמַעְלָה, כְּדִי שֶׁהַכֹּל יִתְבַּשֵּׂם וְתִמְצָא שְׁמַחָה בְּעוֹלָם, וְעַל כֵּן הִבִּיאוּ עָלֵי כַּפְרָה, דְּבַר מְדִיקָא.

תְּאֵנָא, כְּתִיב (במדבר כח) עוֹלֹת שַׁבַּת בְּשַׁבְּתוֹ עַל עוֹלֹת הַתְּמִיד, דְּבַעֵי לְכוּוּנָא לְבָא לְעִילָא לְעִילָא, וְתִיר מִשְׁאֵר יוֹמִין. וְעַל דָּא עַל עוֹלֹת הַתְּמִיד דְיִיקָא.

תְּנִיָּא, כְּתִיב בְּחִנּוּ (שְׁמוּאֵל א א) וְתִתְפַּלֵּל עַל יְיָ, עַל דִּיִּיקָא, בְּגִין דְּבָנִין בְּמִזְלָא
קִדִּישָׁא תְּלִינ, כְּמָה דְּאוּקִימְנָא וְלִית לָךְ מְלָה בְּאוּרִייתָא, אוּ אֵת זְעִירָא
בְּאוּרִייתָא. דְּלֵא רְמִיזָא בְּחֻמְתָּא עֲלָאָה, וְתִלְיִין מְנִיָּה תְּלִי תְּלִין רְזִין
דְּחֻמְתָּא עֲלָאָה, הִדָּא הוּא דְּכְתִיב, (שִׁיר הַשִּׁירִים ה) קוּוּצוֹתֵינוּ תִּלְתְּלִים, וְהָא
אֲתָמֵר.

לְמִדְנוּ, כְּתוּב (בְּמִדְבָר כח) עֲלֵת שֶׁבֶת בְּשֶׁבֶתוֹ עַל עֲלֵת הַתְּמִיד, שְׁצַרִיךְ לְכוּן
אֵת הַלֵּב לְמַעְלָה לְמַעְלָה יוֹתֵר מִבְּשָׂאֵר הַיָּמִים. וְעַל זֶה עַל עֲלֵת הַתְּמִיד
דְּוִקָא. לְמִדְנוּ, כְּתוּב בְּחִנּוּ (שְׁמוּאֵל א א) וְתִתְפַּלֵּל חִנּוּ עַל ה', עַל דְּוִקָא,
מְשׁוּם שְׁהַבְנִים תְּלוּיִים בְּמִזְל הַקְּדוּשָׁה, כְּמוֹ שְׁבַאֲרֵנוּ. וְאִין לָךְ דְּבַר
בְּתוֹרָה אוּ אִתְּ קִטְנָה בְּתוֹרָה שְׁלֵא רְמוּזָה בְּחֻמְתָּהּ הַעֲלִינָה, וְתִלְיִים
מְמַנָּה תְּלִי תְּלִים שְׁלֵא סוּדוֹת הַחֻמְתָּהּ הַעֲלִינָה. זֶהוּ שְׁכְּתוּב (שִׁיר ה)
קוּוּצוֹתֵינוּ תִּלְתְּלִים, וְהָרִי נִתְבָּאֵר.

רַבִּי יוֹסִי אֲשַׁכְּחִיה לְרַבִּי אַבָּא, דְּהָהוּ יְתִיב וְקָאֵרִי, הָאִי קָרָא דְּכְתִיב, (תְּהִלִּים
נח) הַשְּׁלִיךְ עַל יְיָ יְהִבְדֵּךְ, עַל דִּיִּיקָא, דְּהָא מְזוּנִי בְּמִזְלָא תְּלִינ. רַבִּי יְהוּדָה
הָהוּ קָאֵרִי, (תְּהִלִּים לב) עַל זֹאת יִתְפַּלֵּל כָּל חֹסִיד אֵלֶיךָ לְעֵת מְצָא. עַל זֹאת
וְדָאִי. לְעֵת מְצָא, הָא אוּקִימְנָא. אֲבָל לְעֵת מְצָא, כְּמָה דְּכְתִיב, (ישעיה נח)
דְּרָשׁוּ יְיָ בְּהַמְצָאוֹ קְרָאוּהוּ בְּהִיוֹתוֹ קְרוּב. דְּבַר אַחַר לְעֵת מְצָא, בְּשַׁעֲתָא
דְּנִהָרִין נִגְדִין וְאִתְּמַשְׁכְּאוּ, וּמְסַתְּפִקִי אֲבָהוּ, וּמְתַבְּרָכְאוּ כְּלָא. רַק לְשִׁטְף
מִים רַבִּים, מָאן שְׁטֵף מִים רַבִּים, דָּא עֲמִיקָא דְּמַבּוּעִין וְנִהָרִין, דְּמָאן יִזְכָּה
לִיה, וּמָאן יִזְכָּה לְקַרְבָּא וּלְסַלְקָא תַּמּוּן. הִדָּא הוּא דְּכְתִיב בֵּיה, (תְּהִלִּים לב) רַק
לְשִׁטְף מִים רַבִּים אֵלָיו לֹא יִגִּיעוּ דְּהָא לֹא זָכָאן, וְלֹא יִכְלִין.

רַבִּי יוֹסִי מְצָא אֵת רַבִּי אַבָּא שְׁהִיָּה יוֹשֵׁב וְקוֹרָא אֵת הַפְּסוּק שְׁכְּתוּב,
(תְּהִלִּים נח) הַשְּׁלִיךְ עַל ה' יְהִבְדֵּךְ, עַל דְּוִקָא. שְׁהִרִי מְזוּנוֹת תְּלוּיִים בְּמִזְל.
רַבִּי יְהוּדָה הִיָּה קוֹרָא, (שֵׁם לב) עַל זֹאת יִתְפַּלֵּל כָּל חֹסִיד אֵלֶיךָ לְעֵת מְצָא.
עַל זֹאת וְדָאִי. לְעֵת מְצָא, הָרִי בְּאַרְנוּ. אֲבָל לְעֵת מְצָא, כְּמוֹ שְׁכְּתוּב
(ישעיה נח) דְּרָשׁוּ ה' בְּהַמְצָאוֹ קְרָאוּהוּ בְּהִיוֹתוֹ קְרוּב. דְּבַר אַחַר לְעֵת מְצָא
- בְּשַׁעֲתָא שְׁנִהָרוֹת שׁוֹפְעִים וְנִמְשָׁכִים, וְהָאֲבוֹת נְהַנִּים, וְהַכָּל מְתַבְּרָכִים.
רַק לְשִׁטְף מִים רַבִּים, מִי זֶה הַשְּׁטֵף מִים רַבִּים? זֶהוּ עֲמִק הַנְּחָלִים
וְהַנְּהָרוֹת, שְׁמִי יִזְכָּה לוֹ וּמִי יִזְכָּה לְהִתְקַרֵּב וְלַעֲלוֹת לְשָׁם. זֶהוּ שְׁכְּתוּב
בוֹ, (תְּהִלִּים לה) רַק לְשִׁטְף מִים רַבִּים אֵלָיו לֹא יִגִּיעוּ, שְׁהִרִי לֹא זוֹכִים וְלֹא
יִכְוִלִים.

רַבִּי יִצְחָק אָמֵר, כְּתִיב (תְּהִלִּים כז) אַחַת שְׁאַלְתִּי מֵאֵת יְיָ אוֹתָהּ אֲבַקֵּשׁ וְגוֹ'.
זָכָאִין אֵינּוּן צְדִיקָיָא, דְּכְמָה גְּנִיזִין עֲלָאִין טְמִירִין לְהוּ בְּהִוָּא עֲלָמָא,
דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְשַׁתְּעֵשֶׁע בְּהוּ בְּאֵינּוּן עֲלָמִין, כְּמָה דְּאוּקִימְנָא בְּנַעַם

יְי, וְהָא אֲתִמֵּר. רַבִּי חֲזַקְיָה אָמַר מֵהֶכָּא, (ישעיה טז) עֵינַן לֹא רָאִתָּה אֱלֹהִים
זוֹלָתָךְ יַעֲשֶׂה לְמַחֲכָה לּוֹ. יַעֲשֶׂה, תַּעֲשֶׂה מִבְּעֵי לִיהּ. אֶלָּא יַעֲשֶׂה וְדַאי, הִיִּינוּ
(ישעיה לח) יוֹסִיף עַל יְמִידָךְ חֲמִשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה. וְהִיִּינוּ הַשְּׁלֵף עַל הִי יְהִבְךָ. וְכַתִּיב
וַתִּתְפַּלֵּל עַל יְי. וְכֹלָא חַד.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, כְּתוּב (שם כז) אַחַת שְׁאַלְתִּי מֵאֵת הִי אוֹתָהּ אֲבִקֵּשׁ וְגוֹ'.
אֲשֶׁרִיהֶם הַצְּדִיקִים שְׁכֵמָה גְּנֻזִים עֲלִיוֹנִים שְׁמוּרִים לָהֶם בְּאוֹתוֹ
הָעוֹלָם, שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשַׁתְּעֵשֶׂע עִמָּם בְּאוֹתָם הָעוֹלָמוֹת, כְּמוֹ
שְׁבָאֲרָנוּ בְּנֵעַם הִי, וְהִרִי נִתְבָּאֵר. רַבִּי חֲזַקְיָה אָמַר, מִכָּאן (ישעיה טז) עֵינַן
לֹא רָאִתָּה אֱלֹהִים זוֹלָתָךְ יַעֲשֶׂה לְמַחֲכָה לּוֹ. יַעֲשֶׂה! תַּעֲשֶׂה הִיא צְרִיךְ
לְהִיּוֹת! אֶלָּא יַעֲשֶׂה וְדַאי. הִיִּינוּ (שם לח) יוֹסִיף עַל יְמִידָךְ חֲמִשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה.
וְהִיִּינוּ הַשְּׁלֵף עַל הִי יְהִבְךָ. וְכַתוּב וַתִּתְפַּלֵּל עַל הִי. וְהַכֹּל אֶחָד.

דף פ' ע"א

זָכָאָה חוֹלְקִיהוֹן דְּצַדִּיקִיָּא, בְּעֵלְמָא דִּין וּבְעֵלְמָא (דף פ' ע"א) דְּאֵתִי, עֲלִייהו
כְּתִיב (תהלים ה) וַיִּשְׁמְחוּ כָּל חוֹסֵי בְךָ לְעוֹלָם יִרְנְנוּ וְתִסַּד עֲלִימוֹ וַיַּעֲלֶצוּ בְךָ
אוֹהֲבֵי שְׁמֶךָ. וְכַתִּיב (תהלים קמ) אַךְ צַדִּיקִים יוֹדוּ לְשִׁמְךָ יִשְׁבוּ יִשְׁרִים אֶת
פְּנֵיךָ. וְכַתִּיב (תהלים ט) וַיִּבְטְחוּ בְךָ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ כִּי לֹא עֲזַבְתָּ דוֹרְשֶׁךָ יְי.

אֲשֶׁרִי חֲלָקִים שֶׁל הַצְּדִיקִים בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא. עֲלִיהֶם כְּתוּב
(תהלים ה) וַיִּשְׁמְחוּ כָּל חוֹסֵי בְךָ לְעוֹלָם יִרְנְנוּ וְתִסַּד עֲלִימוֹ וַיַּעֲלֶצוּ בְךָ
אוֹהֲבֵי שְׁמֶךָ. וְכַתוּב (שם קמ) אַךְ צַדִּיקִים יוֹדוּ לְשִׁמְךָ יִשְׁבוּ יִשְׁרִים אֶת
פְּנֵיךָ. וְכַתוּב (שם ט) וַיִּבְטְחוּ בְךָ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ כִּי לֹא עֲזַבְתָּ דוֹרְשֶׁיךָ הִי. בְּרוּךְ
יְי לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. יְמִלֹךְ יְי לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

בְּרוּךְ יְי לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. יְמִלֹךְ יְי לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

פרשת קדושים

(ויקרא יט) וַיִּדְבֹר יְיָ אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר. דַּבֵּר אֶל כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם קְדוּשִׁים תִּהְיוּ כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם. רַבִּי אֲלַעְזָר פְּתַח, (תהלים לב) אֵל תִּהְיוּ כְּסוֹס כְּפָרָד אֵין הִבִּין וְגו'. בְּכַמָּה זְמַנִּין אֹרִייתָא אֶסְהִידַת בְּהוּ בְּבִנֵי נֶשְׂא, כַּמָּה זְמַנִּין אַרְיַמַת קִלּוּן, לְכָל סִטְרִין לְאַתְעָרָא לְהוּ, וְכִלְהוּ דְּמִיכִין בְּשִׁינְתָא בְּחוּבֵיהוֹן (ס"א בחוריהו), לָא מְסַתְפְּלִין, וְלֹא מְשַׁגְיַחִין, בְּהִידּוּ אֲנַפִּין יְקוּמוּן לְיוּמָא דְּדִינָא עֲלָאָה, כַּד יִתְבַּע לוֹן מְלַכָּא עֲלָאָה עֲלִבּוּנָא דְּאֹרִייתָא, דְּצוּחַת לְקַבְּלֵיהוֹן, וְלֹא אֶהְדְּרוּ אֲנַפִּין לְקַבְּלָהּ, דְּכִלְהוּ פְּגִימִין בְּכַלָּא, דְּלֹא יָדְעוּ מְהִימְנוּתָא דְּמְלַכָּא עֲלָאָה, וְוִי לוֹן, וְוִי לְנַפְשֵׁהוֹן.

וַיִּדְבֹר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר דַּבֵּר אֶל כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם קְדוּשִׁים תִּהְיוּ כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם. רַבִּי אֲלַעְזָר פְּתַח, (תהלים לב) אֵל תִּהְיוּ כְּסוֹס כְּפָרָד אֵין הִבִּין וְגו'. בְּכַמָּה פְּעָמִים הִתּוֹרָה מְעִידָה בְּבִנֵי אָדָם, כַּמָּה פְּעָמִים הִיא מְרִימָה קוֹלוֹת לְכָל הַצְּדִידִים לְהַעִיר אוֹתָם, וְכֻלָּם רְדוּמִים בְּשִׁנָּה בְּחֻטְאֵיהֶם (בחוריהם), אֵינָם מְסַתְפְּלִים וְאֵינָם מְשַׁגְיַחִים בְּאִיזָה פְּנִים יַעֲמָדוּ לְיוֹם הַדִּין הָעֲלִיוֹן, כְּשִׁיִּתְבַּע אוֹתָם הַמְּלָךְ הָעֲלִיוֹן עַל עֲלִבּוֹן הִתּוֹרָה שְׁצוּעָקַת כְּנַגְדָם, וְאֵינָם מְחַזְרִים פְּנֵיהֶם מוֹלָה, שְׂכַלְס פְּגוּמִים בְּכָל, שְׂאֵינָם יוֹדְעִים אֶת אֲמוּנַת הַמְּלָךְ הָעֲלִיוֹן, אוֹי לָהֶם וְאוֹי לְנַפְשָׁם!

דְּהָא אֹרִייתָא בֵּיהּ אֶסְהִידַת, וְאָמַרְתָּ (משלי ט) מִי פְּתִי יִסוּר הִנֵּה חֶסֶר לֵב (ס"א ואמרה) אָמְרָה לוּ. מַהוּ חֶסֶר לֵב. דְּלִית לִיהּ מְהִימְנוּתָא, דְּמֵאֵן דְּלֹא אֲשְׁתַּדַּל בְּאֹרִייתָא, לָאוּ בֵּיהּ מְהִימְנוּתָא, וּפְגִים הוּא מְכַלָּא (ס"א ואמרה) אָמְרָה לוּ, אוֹמְרָה לוּ מְבַעֵי לִיהּ, כַּמָּה דְּאֵת אָמַר (תהלים מב) אוֹמְרָה לֹאֵל סַלְעִי, מַהוּ אָמְרָה. אָלָא לְאֶכְלָלָא וְלֹאֲתוּסְפָא אֹרִייתָא דְּלַעֲיָלָא, דְּהִיא קַרְיָיָה לִיהּ חֶסֶר לֵב, פְּגִים מְהִימְנוּתָא.

שְׁהַרִי הִתּוֹרָה מְעִידָה בּוּ וְאוֹמְרָתָּ, (משלי ט) מִי פְּתִי יִסַר הִנֵּה חֶסֶר לֵב (ואמרה) אָמְרָה לוּ. מַה זֶה חֶסֶר לֵב? שְׂאֵין בּוּ אֲמוּנָה. שְׂמִי שְׂאֵינּוּ עוֹסֵק בְּתוֹרָה, אֵין בּוּ אֲמוּנָה וּפְגוּם הוּא מְהַכֵּל. (ואמרה) אָמְרָה לוּ?! אוֹמְרָה לוּ הָיָה צְרִיךְ לְהִיּוֹת, כְּמוֹ שְׁנַאָמַר (תהלים מב) אוֹמְרָה לֹאֵל סַלְעִי. מַה זֶה אָמְרָה? אָלָא לְהַכְלִיל וּלְהוֹסִיף אֶת הִתּוֹרָה שְׁלַמְעֵלָה, שְׁהִיא קוֹרְאָת לוּ חֶסֶר לֵב, פְּגוּם מְהִימְנוּתָא.

דְּהַכִּי תִּנְיִנוּ, כָּל מֵאֵן דְּלֹא אֲשְׁתַּדַּל בְּאֹרִייתָא, אָסִיר לְמַקְרַב לְגַבִּיָּהּ, לְאַשְׁתַּתְּפָא בְּהַדִּיָּה, וּלְמַעַבְדּ בֵּיהּ סְחוּרְתָא, וְכָל שְׂכּוֹן לְמַהֲדָ עִמִּיהּ בְּאֹרְחָא. דְּהָא לִית בֵּיהּ מְהִימְנוּתָא. (ועל דא) תִּנְיִנוּ כָּל בַּר נֶשׁ דְּאָזִיל בְּאֹרְחָא, וְלִית עִמִּיהּ מְלִי דְּאֹרִייתָא, אֲתַחֲיִב בְּנַפְשֵׁיהּ. כָּל שְׂכּוֹן מֵאֵן דְּאָזִידּוּג בְּאֹרְחָא,

עם מאן דלית ביה מהימנותא, דלא חשיב ליקרא דמאריה ודידיה דלא חס על נפשיה.

שפך שנינו, שכל מי שלא משתדל בתורה, אסור לו להתקרב אליו, להשתתף עמו ולעשות עמו סחורה, וכל שכן ללכת עמו בדרך, שהרי אין בו אמונה. (ועל זה) שנינו, כל אדם שהולך בדרך ואין עמו דברי תורה, מתחייב בנפשו. כל שכן מי מתחבר בדרך עם מי שאין בו אמונה, שלא מחשיב את כבוד אדונו ואת שלו, שלא חס על נפשו.

רבי יהודה אומר, מאן דלא חס על נפשיה, היך ישלוף נפשא דכשרא לבריה. אמר רבי אלעזר, תנוהנא על דרא, והא אתמר מלה וכו'. ועל דא כתיב אל תהיו כסוס כפרד אין הבין. זכאין אינון צדיקיא, דמשתדלי באורייתא, וידעין אורחוי דקודשא בריך הוא, ומקדשי גרמיהו בקדושא דמלכא, ואשתכחו קדישין בכלא, ובגין כך משלפי רוחא דקודשא מלעילא, ובגיהו כלהו זכאי קשוט, ואקרון בני מלכא בגין קדישין. (וכאין אינון אברים וכו' עד למהוי בנדתה, מהרעיא מהימנא נדפס בפרשת פנחס מאמר מתחיל אלא פגיעה רכ"ה ע"ב).

רבי יהודה אומר, מי שלא חס על נפשו, איך ישלף נפש כשרה לבנו? אמר רבי אלעזר, תמהני על הדור, והרי הדבר נאמר וכו'. ועל זה כתוב אל תהיו כסוס כפרד אין הבין. אשריהם הצדיקים שמשתדלים בתורה ויודעים את דרכי הקדוש ברוך הוא, ומקדשים את עצמם בקדשת המלך, ונמצאים קדושים בכל, ומשום כך שולפים רוח של קדש מלמעלה, וכל בגיהם הם צדיקי אמת, ונקראים בני המלך, בגנים קדושים.

ווי להון לרשיעיא, דכלהו חציפין, ועובדיהו חציפין. בגיני כך ירתין בגייהו נפשא חציפא, מסטרא דמסאבא. כמה דכתיב ונטמתם בם, אתא לאסתאבא, מסאבין ליה. אל תהיו כסוס כפרד, דאינון מארי זנותא (ס"א דמסאבותא) על כלא. אין הבין, דלא ישתדלון בני נשא בארחה דא, דאי הכי, כתיב הכא אין הבין, וכתיב התם (ישעיה נח) והכלבים עזי נפש לא ידעו שבעה והמה רועים לא ידעו הבין. כלומר יהון מזדמנין אינון דאקרון עזי נפש. מאי טעמא. משום דלא ידעו הבין.

אוי להם לרשעים, שכלם חצופים ומעשיהם חצופים, ומשום כך יורשים בגיהם נפש חצופה מצד הטמאה, כמו שכתוב ונטמתם בם. בא להטמא - מטמאים אותו. אל תהיו כסוס כפרד, שהם בעלי זנות (של טמאה) על הכל. אין הבין, שלא ישתדלו אנשים בדרך הזו. שאם כך,

כתוב כאן אין הבין, וכתוב שם (ישעיה נו) והכלבים עזי נפש לא ידעו
שבעה והמה רעים לא ידעו הבין. כלומר, יהיו מזדמנים אותם
שנקראים עזי נפש. מה הטעם? משום שלא ידעו הבין.

דף פי' ע"ב

והמה רועים, מאי (דף פי' ע"ב) רועים, אלין אינון מדברי ומנהגי לבר נש
בגיהנם. לא ידעו שבעה, כמה דאת אמר (משלי ט) לעלוקה שתי בנות הב, הב,
בגין כך דאינון הב, לא ידעו שבעה. כלם לדרכס פנו איש לבצעו
מקצהו. דהא תיירי דגיהנם אינון. וכל דא מאן גרים להו. בגין דלא
אתקדשו בהווא זווגא כמה דאצטריך. ועל דא פתיב, קדושים תהיו כי
קדוש אני יי'. אמר קודשא בריך הוא, מכל שאר עמין לא רעיתי לאדבקה
בי, אלא ישראל, דכתיב, (דברים ד) ואתם הדבקים בי, אתון, ולא שאר
עמין. (ועל דא כתיב הכא קדוש) בגין כך, (קדושים תהיו דייקא). (ויקרא יט) קדושים
תהיו כי קדוש אני יי'. רבי יצחק פתח, (ישעיה יח) הוי ארץ צלצל כנפים וגו'.
וכי בגין דהיא ארץ צלצל כנפים, קנטורא ביה אשתכח, דכתיב הוי ארץ.
אלא אמר רבי יצחק, בשעתא דקודשא בריך הוא ברא עלמא, ובעא
לגלאה עמיקתא מגו מסתרתא, ונהורא מגו חשוכא, הווי כלילן דא בדא,
ובגין כך, מגו חשוכא נפק נהורא, ומגו מסתרתא, נפק ואתגלייא עמיקא,
ודא נפקא מן דא. דמגו טב, נפיק ביש. ומגו רחמי, נפיק דינא. וכלא
אתכליל דא בדא. יצר טוב ויצר רע, ימינא ושמאלא, ישראל ושאר עמין,
חנור ואוכס, וכלא חד בחד תליא.

והמה רעים, מה זה רעים? אלו אותם המובילים והמנהיגים את
האדם לגיהנם. לא ידעו שבעה, כמו שנאמר (משלי ט) לעלוקה שתי בנות
הב. משום כך שהם הב הב, לא ידעו שבעה. כלם לדרכס פנו איש
לבצעו מקצהו. שהרי הם תיירי הגיהנם. וכל זה מי גרם להם? משום
שלא התקדשו באותו זווג כמו שצריך. ועל זה כתוב, קדושים תהיו כי
קדוש אני הי'. אמר הקדוש ברוך הוא, מכל שאר העמים לא רציתי
להדביק בי אלא רק ישראל, שכתוב (דברים ד) ואתם הדבקים בהי'.
אתם, ולא שאר העמים. (ועל כן כתוב כאן קדוש) משום כך (קדושים תהיו דוקא).
קדושים תהיו כי קדוש אני הי'. רבי יצחק פתח, (ישעיה יח) הוי ארץ צלצל
כנפים וגו'. וכי משום שהיא ארץ צלצל כנפים נמצא בה קנטור,
שכתוב הוי ארץ? אלא אמר רבי יצחק, בשעה שברא הקדוש ברוך
הוא את העולם ורצה לגלות עמקות מתוך ההסתור, ואור מתוך
החשכה, היו כלולים זה עם זה. ומשום כך מתוך החשכה יצא אור,
ומתוך ההסתור יצא והתגלה העמק, וזה יצא מזה. שמתוך הטוב
יוצא הרע, ומתוך הרחמים יוצא דין, והכל נכלל זה בזה - יצר טוב

וַיַּצַר הָרַע, יָמִין וּשְׂמָאל, יִשְׂרָאֵל וּשְׂאֵר הָעַמִּים, לְבֹן וְשׁוֹחַר, וְהַכֵּל תְּלוּי
הָאֶחָד בְּאֶחָד.

תֵּאנָא אָמַר רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כָּל עֲלָמָא כְּלָהוּ לָא אֶתְחַזִּי, אֶלָּא
בְּחַד עֲטִירָא דְקוּטְפָא (ס"א דְקִיזְטוּפָא) בְּקִיטְרוּי כַּד אֶתְדֹן עֲלָמָא בְּדִינָא כְּלִיל
בְּרַחֲמֵי אֶתְדֹן. וְאִי לָאו, לָא יָכִיל עֲלָמָא לְקִימָא, אֶפִּילוּ רִגְעָא חֲדָא, וְהָא
אוּקִימָנָא מְלִי, כְּמָה דְכֻתִּיב, (ישעיה כו) כִּי כַּאֲשֶׁר מִשְׁפָּטֶיךָ לְאַרְצְךָ צֶדֶק לְמַדּוּ
יוֹשְׁבֵי תִבְל.

לְמַדְנוּ, אָמַר רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ לָא נִרְאָה,
אֶלָּא בְּעֵטְרָה אַחַת הַמְדַבֶּקֶת (הַזוֹהַרִת) בְּקִשְׁרֵי. כְּשֶׁנִּדְוֹן הָעוֹלָם בְּדִין,
הוּא נִדְוֹן כְּלוּל בְּרַחֲמִים. וְאִם לָא, אִין הָעוֹלָם יָכוֹל לַעֲמֹד רִגַע אֶחָד,
וְהָרִי בְּאַרְנוּ אֶת הַדְּבָרִים, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב (שם כו) כִּי כַּאֲשֶׁר מִשְׁפָּטֶיךָ לְאַרְצְךָ
צֶדֶק לְמַדּוּ יוֹשְׁבֵי תִבְל.

וְתֵאנָא בְּהָהוּא זְמַנָּא דְדִינָא תִלְיָא בְּעֲלָמָא, וְצֶדֶק אֶתְעֵטְרָא בְּדִינוּי, כְּמָה
מְאִרֵי דְגִדְפִין מִתְעָרִי, לְקַבְלֵי מְאִרֵי דְדִינָא קִשְׂיָא, לְשִׁלְטָא בְּעֲלָמָא. פְּרִסִין
גִּדְפִין מְהֵאִי סְטְרָא, וּמְהֵאִי סְטְרָא, לְאַשְׁתַּחְא (ס"א לַאשְׁגַּחֵא) בְּעֲלָמָא. כְּדִין
מִתְעָרִין גִּדְפִין לְמַפְרֵס לֹון, וְלְאַשְׁתַּאבָּא (נ"א וְלַאשְׁתַּתְפָּא) בְּדִינָא קִשְׂיָא,
וְשִׂאטִין בְּעֲלָמָא לְאַבְאָשָׂא. כְּדִין כְּתִיב, הוּי אֶרְצְךָ צֶלְצֵל כְּנַפְיָם.

וְלְמַדְנוּ, בְּאוֹתוֹ זְמַן שְׁהַדִּין תְּלוּי בְּעוֹלָם וְצֶדֶק מִתְעָטֵר בְּדִינוּי, כְּמָה
בְּעֲלֵי כְּנַפְיָם מִתְעוֹרְרִים כְּנֶגֶד בְּעֲלֵי הַדִּין הַקְּשָׁה לְשִׁלְטַת בְּעוֹלָם. פּוֹרְשִׁים
כְּנַפְיָם מִהַצַּד הַזֶּה וּמִהַצַּד הַזֶּה לְהַשְׁתַּחְא (לְהַשְׁגִּיחַ) בְּעוֹלָם. אַז
מִתְעוֹרְרוֹת הַכְּנַפְיָם לְפָרֵשׁ אוֹתָן וּלְהַשְׂאֵב (וּלְהַשְׁתַּתֵּף) בְּדִין הַקְּשָׁה,
וּמְשׁוֹטְטוֹת בְּעוֹלָם לְהָרַע. אַז כְּתוּב, הוּי אֶרְצְךָ צֶלְצֵל כְּנַפְיָם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, חֲמִינָא בְּנֵי עֲלָמָא בְּחַצִּיפוּתָא, בְּרִי אִינוּן זְכָאִי קְשׁוּט. וּבְגִין
כְּדָ, כְּבִיכּוֹל, כְּלָא הֲכִי אֶשְׁתַּכַּח, אֶתָּא לְאַתְדַּכְּפָּא, מְסִייעִין לִיה. אֶתָּא
לְאַסְתַּאבָּא, כְּמָה דְאוּקִימָנָא, וְנִטְמַתָּם בָּם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, רְאִיתִי בְּנֵי הָעוֹלָם בְּחַצְפָּה, פְּרִט לְאוֹתָם צִדִּיקֵי
הָאֻמֹּת. וּמְשׁוּם כְּדָ, כְּבִיכּוֹל, הַכֵּל כְּדָ נִמְצָא. בָּא לְהַטְהֵר - מְסִייעִין
אוֹתוֹ. בָּא לְהַטְמָא - כְּמוֹ שְׁבִאֲרָנוּ וְנִטְמַתָּם בָּם.

רבי יוסי הוה אזיל באורחא, פגע ביה רבי חייא, אמר ליה האי דאוקמוה חבריאי, דכתיב בעלי, (שמואל א ג) ולכן נשבעתי לבית עלי אם יתכפר עון בית עלי בזבח ומנחה עד עולם. בזבח ומנחה אינו מתכפר, אבל מתכפר הוא בדברי תורה. אמאי. בגין דדברי תורה, סלקין על כל קרבנין דעלמא. כמה דאוקמוה דכתיב, (ויקרא ז) זאת התורה לעולה למנחה ולחטאת ולאשם ולמלואים, שקיל אורייתא לקביל כל קרבנין דעלמא. אמר ליה, הכי הוא ודאי, דכל מאן דאשתדל באורייתא, אף על גב דאתגזר עליה עונשא מלעילא, ניחא ליה מפל קרבנין ועלוון, ויהוא עונשא אתקראע. (ובגין דלעי בה לשמה, קודשא בריך הוא אתפיס בהדיה)

רבי יוסי הוה הולך בדרך, פגש בו רבי חייא. אמר לו, זה שבארו החברים, שכתוב בעלי (שמואל א ג) ולכן נשבעתי לבית עלי אם יתכפר עון בית עלי בזבח ובמנחה עד עולם, בזבח ומנחה אינו מתכפר, אבל מתכפר הוא בדברי תורה. למה? משום שדברי תורה עולים על כל הקרבנות שבעולם, כמו שבארוה שכתוב, (ויקרא ז) זאת התורה לעולה למנחה ולחטאת ולאשם ולמלואים, שקולה התורה כנגד כל הקרבנות של העולם. אמר לו, כך זה ודאי, שכל מי שמשתדל בתורה, אף על גב שנגזר עליו ענש מלמעלה, נוח לו מפל הקרבנות והעולות, ואותו הענש נקראע. (ומשום שעוסק בה לשמה, הקדוש ברוך הוא מתפיס עמו).

ותא חזי, לא אתדכי בר נש לעלמין, אלא במלין דאורייתא. בגיני כך מלין דאורייתא לא מקבלין טומאה, בגין דאיהי (משלי ג) קיימא לדכאה לאלין מסאבי, ואסויותא באורייתא אשתכח. דכתיב, רפאות תהי לשרף ושקוי לעצמותיך. ודכיותא אשתכח באורייתא, דכתיב, (תהלים יט) יראת יי טהורה עומדת לעד. מאי עומדת לעד. דקיימא תדירא בההוא דכיותא, ולא אתעדי מניה לעלמין.

ובא ראה, האדם לא נטהר לעולמים, אלא בדברי תורה. משום כך דברי תורה לא מקבלין טומאה, משום שהיא עומדת לטהר את אלו הטמאים, והרפואה נמצאת בתורה, שכתוב (משלי ג) רפאות תהי לשרף ושקוי לעצמותיך. והטהרה נמצאת בתורה, שכתוב (תהלים יט) יראת ה' טהורה עומדת לעד. מה זה עומדת לעד? שעומדת תמיד באותה טהרה, ולא זזה ממנה לעולמים.

אמר ליה יראת יי כתיב, ולא תורה. אמר ליה, הכי הוא ודאי, דהא אורייתא מסטרא דגבורה קא אתיאי. אמר ליה, ומהתם נפקא, מהכא נפקא, דכתיב, (תהלים קיא) ראשית חכמה יראת יי, וכתיב יראת יי טהורה.

אמר לו, יראת ה' פתוב, ולא תורה. אמר לו, כף הוא ודאי, שהרי התורה באה מצד הגבורה. אמר לו, ומשם יצאה?! מפאן יצאה! שפתוב ראשית חכמה יראת ה', וכתוב יראת ה' טהורה.

דף פ"א ע"א

ואורייתא קדושה אתקרי, דכתיב כי קדוש אני יי', ודא אורייתא, דהיא שמה קדישא עלאה. ועל דא, (דף פ"א ע"א) מאן דאשתדל בה אתדכי, ולבתר אתקדש, דכתיב קדושים תהיו, קדושים היו לא כתיב, אלא תהיו. תהיו ודאי. אמר ליה הכי הוא, ומקרא כתיב, (שמות יט) ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש, וכתוב אלה הדברים וגו'.

ותורה נקראת קדשה, שכתוב כי קדוש אני ה', וזו התורה שהיא השם הקדוש העליון. ועל כן, מי שמשתדל בה נטהר, ואחר כך מתקדש, שכתוב קדושים תהיו. לא כתוב קדשים היו, אלא תהיו, תהיו ודאי. אמר לו, כף הוא, ומקרא פתוב, (שמות יט) ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש, וכתוב אלה הדברים וגו'.

תאנא, קדושה דאורייתא, קדושה דסליקת על כל קדושין. וקדושה דחכמתא עלאה סתימא, סלקא על פלא. אמר ליה לאו אורייתא בלא חכמתא, ולא חכמתא בלא אורייתא, וכלא בחד דרגא הוא, וכלא חד, אלא אורייתא בחכמה עלאה אשתכחת, ובה קיימא, ובה אתנטעו שרשהא מכל סטרוין.

למדנו, קדשת התורה קדשה שעולה על כל הקדשות. והקדשה של החכמה הנסתרת עולה על הכל. אמר לו, אין תורה בלי חכמה, ואין חכמה בלי תורה, והכל הוא בדרגה אחת והכל אחד. אלא תורה נמצאת עם החכמה העליונה, ובה היא עומדת, ובה נטעו שרשיה מכל הצדדים.

עד דהוו אזלי, אשכחו חד בר נש, בלקינטא דקוסטא, (ס"א בלקינטא דקיסחא) רכיב על סוסיא, אשמיט ידוי לחד ענפא דאילנא. אמר רבי יוסי, האי הוא דכתיב והתקדשתם והייתם קדושים. אדם מקדש עצמו מלמטה, מקדשין אותו מלמעלה. הדא הוא דכתיב, קדושים תהיו כי קדוש אני יי'.

בְּעוֹד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים מִצְאוּ אִישׁ אֶחָד בְּלִקְיֻטָּה עֲצִים (בלקיסת זרעים) רְכוּב
עַל סוּסוֹ. הַשְּׂמִיט יָדוּ לְעֵנָף אֶחָד שֶׁל הָאֵילָן. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, זֶהוּ שְׁכַתוּב
וְהִתְקַדְּשִׁתֶּם וְהִיִּיתֶם קְדוֹשִׁים. אָדָם מְקַדֵּשׁ עֲצָמוֹ מִלְמַטָּה - מְקַדְּשִׁים
אוֹתוֹ מִלְמַעְלָה. זֶהוּ שְׁכַתוּב קְדוֹשִׁים תִּהְיוּ כִּי קְדוֹשׁ אָנִי ה'.

תָּאֲנִי רַבִּי אַבָּא, פְּרַשְׁתָּא דָּא כְּלָלָא דְאֹרִייתָא הִיא, וְחוֹתְמָא דְקוּשְׁטָא
דְּגוּשְׁפִּנְקָא הִיא. בְּפִרְשְׁתָּא דָּא אֲתַחְדְּשׁוּ רְזִין עֲלֵאִין דְאֹרִייתָא, בְּעֵשֶׂר
אַמִּירוֹ, וְגִזְרִין וְעוֹנְשִׁין, וּפְקוּדִין עֲלֵאִין, דְּכַד מְטָאן חֲבַרְיָא לְפִרְשְׁתָּא דָּא,
הוּוּ חֲדָאן.

שָׁנָה רַבִּי אַבָּא, הִפְרָשָׁה הַזֹּאת הִיא כְּלָלָה שֶׁל תּוֹרָה, וְחוֹתֵם הָאֵמֶת שֶׁל
הַחוֹתְמַת הִיא. בְּפִרְשָׁה זוֹ הִתְחַדְּשׁוּ סוּדוֹת עֲלִיּוֹנִים שֶׁל הַתּוֹרָה בְּעֵשֶׂר
אַמִּירוֹת, וְגִזְרוֹת וְעֲנָשִׁים, וּמִצְוֹת עֲלִיּוֹנוֹת, שֶׁשְׂמִיטָה לְפִרְשָׁה הַזֹּאת
הִיא שְׂמִיטָה.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, מֵאֵי טַעְמָא פְּרַשְׁתָּא דְעֵרִיּוֹת, וּפְרַשְׁתָּא דְקְדוּשִׁים תִּהְיוּ,
סְמוּכִין דָּא לְדָא. אֵלָּא הָכִי תָּאֲנָא, כֹּל מֵאֵן דְאִסְתַּמַּר מֵאֵלִין עֵרִיין,
בְּקְדוּשָׁה אֲתַעְבִּיד וְדָאִי. וְכֹל שֶׁכֵּן אִי אֲתַקְדֵּשׁ בְּקְדוּשָׁה דְמֵאֲרִיָּה. וְהָא
אֲתַעְרוּ חֲבַרְיָא.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, מָה הַטַּעַם שֶׁפְּרַשְׁתָּ עֵרִיּוֹת וּפְרַשְׁתָּ קְדוּשִׁים תִּהְיוּ
סְמוּכוֹת זוֹ לְזוֹ? אֵלָּא כִּד לְמַדְנִי, כֹּל מִי שֶׁנִּשְׁמַר מִן הָעֵרִיּוֹת הַלְלוּ, וְדָאִי
שֶׁנֶּעֱשֶׂה בְּקְדוּשָׁה. וְכֹל שֶׁכֵּן אִם מִתְקַדֵּשׁ בְּקְדוּשַׁת רַבּוֹנוֹ, וְהָרִי הָעִירוֹ
הַחֲבָרִים.

אֵימְתִי עוֹנְתָן דְכֻלָּא, לְאֲתַקְדֵּשׁ בְּרַ נֶשׁ. תָּא חֲזִי, מֵאֵן דְּבַעֲי לְאֲתַקְדֵּשׁ
בְּרַעוּתָא דְמֵאֲרִיָּה, לָא לִישְׁמֵשׁ אֵלָּא מִפְּלִגוֹת לִילְיָא וְאֵילָד, אוּ בְּפִלְגוֹת
לִילְיָא. דְּהָא בְּהֵיא שְׁעֵתָא, קוּדְשָׁא בְּרִידָה הוּא אֲשֶׁתִּכַּח בְּגִנְתָּא דְעֵדֶן,
וּקְדוּשָׁה עֲלָאָה אֲתַעֵר, וּכְדִין שְׁעֵתָא הִיא לְאֲתַקְדֵּשׁ. הָאִי לְשָׂאָר בְּנֵי נֶשָׁא,
תְּלַמִּידֵי חֲכָמִים דִּינְדַעִין אוּרְחוּי דְאֹרִייתָא, בְּפִלְגוֹת לִילְיָא שְׁעֵתָא דְלַהוֹן
לְמִיקָם לְמַלְעֵי בְּאוּרִייתָא, לְאֲזַדְוּוּגָא בְּכַנְסַת יִשְׂרָאֵל, לְשַׁבְחָא לְשִׁמְא
קְדִישָׁא, לְמַלְכָא קְדִישָׁא.

מִתִּי הִיא עוֹנְתָם שֶׁל כָּלֵם שֶׁיִּתְקַדֵּשׁ אָדָם? בֵּא רְאֵה, מִי שְׂרוּצָה
לְהִתְקַדֵּשׁ בְּרִצּוֹן רַבּוֹנוֹ, אֵל יִשְׁמֵשׁ אֵלָּא מִחֲצוֹת הַלֵּילָה וְאֵילָד, אוּ

בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה. שְׁהָרִי בְּאוֹתָהּ הַשְּׁעָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִמְצָא בְּגוֹן עֵדוֹן,
וְהַקְּדוּשָׁה הַעֲלִיּוֹנָה מִתְעוֹרְרָת, וְאִזּוּ הַשְּׁעָה לְהַתְקַדֵּשׁ. זֶה לְשֵׁאֵר בְּנֵי
הָאָדָם, תַּלְמִידֵי חֲכָמִים שְׂיֻדְעִים אֶת דַּרְכֵי הַתּוֹרָה, בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה
שְׁעָתָם לַעֲמֹד וְלַעֲסֹק בַּתּוֹרָה, לְהַזְדַּוֵּג עִם כְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל, לְשַׁבַּח אֶת
הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ, אֶת הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ.

בְּלַיְלָא דְשַׁבְּתָא, דְרַעוּתָא דְכָלְא אֲשַׁתְּכַח, זְווגָא דְלַהוֹן בְּהֵיא שְׁעָתָא.
לְאַפְקָא רַעוּתָא דְקוּדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא וּכְנֻסַת יִשְׂרָאֵל, כְּמָה דְאַתְמַר דְכַתִּיב,
(דְּבָרִים יד) בְּנִים אַתֶּם לַיְי' אֱלֹהֵיכֶם. וְאַלִּין אַקְרוּן קְדִישִׁין, דְכַתִּיב קְדוֹשִׁים
תְּהִיוּ כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי יְי'. וְכַתִּיב (תְּהִלִּים א) וְהָיָה כְּעַץ שְׁתוּל עַל פְּלָגֵי מַיִם אֲשֶׁר
פְּרִיו יִתֵּן בְּעֵתוֹ וְגוֹ'.

בְּלַיְל שַׁבַּת, שְׁנִמְצָא הַרְצוֹן שֶׁל הַכֹּל, הַזְּווג שֶׁלָּהֶם בְּאוֹתָהּ שְׁעָה לְהוֹצִיא
אֶת רְצוֹנוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּכְנֻסַת יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר שְׁכַתוּב,
(דְּבָרִים יד) בְּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם. וְאַלֶּה נִקְרְאִים קְדוֹשִׁים, שְׁכַתוּב
קְדוֹשִׁים תְּהִיוּ כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי ה'. וְכַתוּב (תְּהִלִּים א) וְהָיָה כְּעַץ שְׁתוּל עַל פְּלָגֵי
מַיִם אֲשֶׁר פְּרִיו יִתֵּן בְּעֵתוֹ וְגוֹ'.

קְדוֹשִׁים תְּהִיוּ, רַבִּי אַבְּא פְּתַח, (שְׁמוּאֵל ב ז) וּמִי כְּעַמְדָּא כְּיִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד
בְּאַרְץ, תָּא חֲזִי, בְּכָל עַמִּין דְּעַלְמָא, לָא אֲתַרְעֵי בְּהוּ קוּדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא, בְּר
כְּיִשְׂרָאֵל בְּלַחֲוֹדֵיהוּ, וְעַבִּיד לוֹן עַמָּא יַחֲדָא בְּעַלְמָא, וְקָרָא לוֹן גּוֹי אֶחָד
כְּשָׂמִיָּה. וְאַעֲטַר לוֹן בְּכַמָּה עֲטָרִין, וְכַמָּה פְּקוּדִין, לְאַתְעֲטָרָא בְּהוּ. וְעַל דָּא
תַּפְּלִין דְרִישָׁא וְתַפְּלִין דְדְרוּעָא, לְאַתְעֲטָרָא בְּהוּ בְר נֶשׁ כְּגוֹנָא דְלַעֲלִילָא.
וְלֹא שְׁתַּכְחָא חַד שְׁלִים בְּכָלְא.

קְדוֹשִׁים תְּהִיוּ. רַבִּי אַבְּא פְּתַח, (שְׁמוּאֵל ב ז) וּמִי כְּעַמְדָּא כְּיִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד
בְּאַרְץ. בָּא רָאָה, בְּכָל עַמִּי הָעוֹלָם לָא רָצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בָּהֶם,
פְּרִט לְיִשְׂרָאֵל בְּלַבְבָּדָם, וְעָשָׂה אוֹתָם עִם יַחֲד בְּעוֹלָם, וְקָרָא לָהֶם גּוֹי
אֶחָד כְּשָׂמוֹ, וְעֲטַר אוֹתָם בְּכַמָּה עֲטָרוֹת וְכַמָּה מְצוּוֹת לְהַתְעַטֵּר בָּהֶן.
וְעַל כֵּן תַּפְּלִין שֶׁל רֹאשׁ וְתַפְּלִין שֶׁל זְרוּעַ שְׂיַתְעַטֵּר בָּהֶן בֶּן אָדָם כְּמוֹ
שְׁלִמְעָלָה, וְלַהֲמַצָּא אֶחָד שְׁלִים בְּכָל.

וּבְהֵיא שְׁעָתָא דְאַתְעֲטָר בְּהוּ בְר נֶשׁ, וְאַתְקַדֵּשׁ בְּהוּ, אֲתַעֲבִיד שְׁלִים,
וְאַקְרִי אֶחָד, דְאַחַד לָא אַקְרִי אֶלָּא פֶּד אִיהוּ שְׁלִים. וּמֵאן דְּפָגִים, לָא אַקְרִי
אֶחָד. וְעַל דָּא קוּדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא אַקְרִי אֶחָד, בְּשְׁלִימוֹ דְכָלְא, בְּשְׁלִימוֹ
דְאַבְּהוּ, בְּשְׁלִימוֹ דְכְנֻסַת יִשְׂרָאֵל. בְּגִין כֵּן יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא אַקְרוּן אֶחָד. דְכַד

בר נש אַנח תּפּילין, וְאַתְחַפּי בְּכַסּוּיָא דְּמַצּוּה, כְּדִין אַתְעֵטֵר בְּעֵטְרִין
קְדִישִׁין כְּגוּוּנָא דְּלַעִילָא, וְאַקְרִי אֶחָד.

וּבְאוֹתָהּ שְׁעָה שְׁמַתְעֵטֵר בְּהוֹן אֶדָם וּמִתְקַדֵּשׁ בְּהוֹן, נַעֲשֶׂה שְׁלֵם וְנִקְרָא
אֶחָד, שְׁלֵא נִקְרָא אֶחָד אֶלָּא כְּשֶׁהוּא שְׁלֵם. וּמִי שְׁפָגוּם, לֹא נִקְרָא אֶחָד.
וְעַל כֵּן הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִקְרָא אֶחָד - בְּשִׁלְמוֹת הַכֹּל, בְּשִׁלְמוֹת
הָאֲבוֹת, בְּשִׁלְמוֹת שֶׁל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. מְשׁוּם כֵּן יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה נִקְרָאִים
אֶחָד. שְׁכַפְּאֵר מְנִיחַ אֶדָם תּפּילין וּמִתְכַּסֶּה בְּכַסּוּי שֶׁל מַצּוּה, אֲזִי הוּא
מִתְעֵטֵר בְּעֵטְרוֹת קְדוּשׁוֹת כְּמוֹ שְׁלִמְעֵלָה, וְנִקְרָא אֶחָד.

וּבְגִינֵי כֵּן, לִיתֵי אֶחָד, וְיִשְׁתַּדַּל בְּאֶחָד. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאִיהוּ אֶחָד,
יִשְׁתַּדַּל בְּאֶחָד. דְּהָא לִית מְלָכָא מִשְׁתַּדַּל, אֶלָּא בְּמֵאֵי דְּאַתְחַזִּי לִיה. וּבְגִין
כֵּן כְּתִיב, (אִיוב כג) וְהוּא בְּאֶחָד וּמִי יִשְׁיבְנוּ, לֹא שְׂאֲרֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְלֹא
אַשְׁתַּכַּח אֶלָּא בְּאֶחָד. בְּאֶחָד, אֶחָד מְבַעֵי לִיה אֶלָּא בְּמֵאֵן דְּאַתְתַּקֵּן בְּקְדוּשָׁא
עֲלָאָה לְמַהוּי חַד. כְּדִין הוּא שְׂרָא בְּאֶחָד, וְלֹא בְּאַתֵּר אַחְרָא.

וּמְשׁוּם כֵּן, יְבֵא אֶחָד וְיִשְׁתַּדַּל עִם אֶחָד. הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא אֶחָד
יִשְׁתַּדַּל עִם אֶחָד, שְׁהֲרִי אִין מְלַךְ מִשְׁתַּדַּל אֶלָּא בְּמָה שְׂרָאוּי לוֹ. וּמְשׁוּם
כֵּן כְּתוּב, וְהוּא בְּאֶחָד וּמִי יִשְׁיבְנוּ, אִין הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹרָה וְלֹא
נִמְצָא אֶלָּא בְּאֶחָד. בְּאֶחָד?! אֶחָד צְרִיךְ לְהִיּוֹת! אֶלָּא בְּמֵי שְׁמִתַּתְּקֵן
בְּקְדוּשָׁה עֲלִיוְנָה לְהִיּוֹת אֶחָד, אֲזִי הוּא שׁוֹרָה בְּאֶחָד, וְלֹא בְּמִקּוּם אַחֵר.

דף פ"א ע"ב

וְאִימְתִי אַקְרִי בַר נֶשׁ אֶחָד. בְּשַׁעֲתָא דְּאַשְׁתַּכַּח דְּכַר וְנוֹקְבָא, וְאַתְקַדֵּשׁ
בְּקְדוּשָׁה (ס"א בעטרין) עֲלָאָה, וְאַתְכַּוֵּן לְאַתְקַדֵּשׁ. וְתָא חֲזִי, בְּזִמְנָא (דף פ"א
ע"ב) דְּאַשְׁתַּכַּח בַר נֶשׁ בְּזוּוּגָא חַד דְּכַר וְנוֹקְבָא, וְאַתְכַּוֵּן לְאַתְקַדֵּשׁ כְּדָקָא
יְאוּת. כְּדִין הוּא שְׁלֵם, וְאַקְרִי אֶחָד בְּלֹא פְּגִימוּ.

וּמִתִּי נִקְרָא אֶדָם אֶחָד? בְּשַׁעֲה שְׁנִמְצָא זְכָר וְיִנְקְבָהּ, וּמִתְקַדֵּשׁ בְּקְדוּשָׁה
(בעטרה) עֲלִיוְנָה, וּמִתְכַּוֵּן לְהִתְקַדֵּשׁ. וּבֵא רָאָה, בְּזִמְן שְׁנִמְצָא אֶדָם בְּזוּוּג
אֶחָד זְכָר וְיִנְקְבָהּ וּמִתְכַּוֵּן לְהִתְקַדֵּשׁ כְּרָאוּי, אֲזִי הוּא שְׁלֵם, וְנִקְרָא אֶחָד
בְּלִי פְּגָם.

בְּגִינֵי כֶּד, בְּעֵי בַר נֶשׁ לְמַחְדֵי לְאַתְתִּיחַ בְּהֵיחַ שְׁעֵתָא, לְזַמְנָא לֵה בְרַעוּתָא
חָדָא עֲמִיחַ. וְיִתְכַוֵּנוּן תְּרוּוּיֵיחַו כְּחַד לֵהֵיחַ מְלַח. וְכַד מִשְׁתַּכְּחֵי תְּרוּוּיֵיחַו
כְּחַד, כְּדִין כְּלָא חַד בְּנַפְשָׁא וּבְגוּפָא. בְּנַפְשָׁא: לְאַדְבָּקָא דָּא בְּדָא בְרַעוּתָא
חָדָא. וּבְגוּפָא: כְּמַה דְּאוּלִּיפְנָא דְּבַר נֶשׁ דְּלָא נָסִיב, הוּא כְּמֵאן דְּאַתְפְּלִיג,
וְכַד מִתְחַבְּרָן דְּכַר וְנוֹקְבָא, כְּדִין אֲתַעְבִּידוּ חַד גּוּפָא. אֲשַׁתְּכַח דְּאִינְהוּ חַד
נַפְשָׁא, וְחַד גּוּפָא, וְאַקְרִי בַר נֶשׁ אַחַד. כְּדִין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׂאֲרֵי בְּאַחַד,
וְאַפְקִיד רִיחָא דְּקְדוּשָׁה בְּהֵיחַ אַחַד.

מְשׁוּם כֶּד צְרִיךְ אָדָם לְשַׁמַּח אֶת אֲשֶׁתוֹ בְּאוֹתָהּ שְׁעָה, לְזַמֵּן אוֹתָהּ
בְּרַצוֹן אַחַד עֲמוֹ. וְיִתְכַוֵּנוּ שְׁנֵיהֶם כְּאַחַד לְאוֹתוֹ הַדָּבָר. וְכִשְׁנַמְצָאִים
שְׁנֵיהֶם כְּאַחַד, אֵזִי הַכֹּל אַחַד בְּנַפְשׁ וּבְגוּף. בְּנַפְשׁ - לְהַדְבִּיק זֶה בְּזֶה
בְּרַצוֹן אַחַד. וּבְגוּף - כְּמוֹ שֶׁלְמַדְנוּ שֶׁאָדָם שֶׁלֹּא נָשָׂא הוּא כְּמִי שֶׁנַּחֲלַק,
וְכִשְׁמִתְחַבְּרִים זָכָר וְנִקְבָּה, אֵזִי נַעֲשִׂים גּוּף אַחַד. נִמְצָא שֶׁהֵם נִפְשׁ אַחַת
וְגוּף אַחַד, וְנִקְרָא אָדָם אַחַד. אֵזִי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹרֵה בְּאַחַד,
וּמְפַקֵּד רוּחַ שֶׁל קְדוּשָׁה בְּאוֹתוֹ אַחַד.

וְאַלִּין אַקְרוּן בְּנִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּמַה דְּאַתְמַר. וּבְגִינֵי כֶּד קְדוּשִׁים
תְּהִיּוּ כִּי קְדוּשׁ אֲנִי יְיָ. זְכַאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל דְּלָא אוֹקִים מְלַח דָּא בְּאַתְרַ
אַחְרָא, אֶלָּא בֵּיה מִמֶּשׁ, דְּכַתִּיב כִּי קְדוּשׁ אֲנִי יְיָ. בְּגִין לְאַתְדַּבְּקָא בֵּיה, וְלָא
בְּאַחְרָא. וְעַל דָּא קְדוּשִׁים תְּהִיּוּ כִּי קְדוּשׁ אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם. (ויקרא יט) אִישׁ
אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ וְגוֹ'. הָא תְּנִינּוּ, דְּפַרְשֵׁתָא דָּא כְּלָלָא דְּאוּרִייתָא. מְקִישׁ
דְּחִילוֹ דְּאַבָּא וְאִמָּא לְשַׁבְּתוּתֵי. אֶלָּא אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כְּלָא חַד, מֵאן דְּדַחֵיל
מֵהֵא, נְטִיר לְהֵאִי.

וְאַלוּ נִקְרָאִים בְּנִים שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. וּמְשׁוּם כֶּד
קְדוּשִׁים תְּהִיּוּ כִּי קְדוּשׁ אֲנִי ה' . אֲשַׁרְיֵהֶם יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא בְּאַר הַדָּבָר הַזֶּה
בְּמִקּוֹם אַחֵר, אֶלָּא בּוֹ מִמֶּשׁ, שֶׁכְּתוּב כִּי קְדוּשׁ אֲנִי ה', כְּדִי לְהַדְבִּיק בּוֹ
וְלָא בְּאַחֵר. וְעַל כֵּן קְדוּשִׁים תְּהִיּוּ כִּי קְדוּשׁ אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם.

אִישׁ אִמּוֹ, אַקְדִּים אִמּוֹ לְאַבִּיו בְּדַחֵילוֹ מֵאִי טַעְמָא. כְּמַה דְּאוּקְמוּהָ. אֶבֶל
אִימָא דְּלִית רְשׁוּ בִּידְהָא כָּל כֶּד כְּאַבִּיו (ס"א אבֵּל תָּא חוּזִי אִמּוֹ דָּא כִּנְסַת יִשְׂרָאֵל וּבְגִין
דְּבַה שְׂרִיא יִרְאָה וְאִיחֵי יִרְאָת ה' אֲתַקְרִי) אַקְדִּים דְּחִילוֹ דִּילָהּ.

אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ וְגוֹ'. הֵרִי שְׁנִינּוּ שֶׁפַּרְשָׁה זֹו הִיא הַכְּלָל שֶׁל
הַתּוֹרָה. מְקִישׁ יִרְאָת אָב וְאִם לְשַׁבְּתוּתֵי. אֶלָּא אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הַכֹּל
אַחַד. מִי שֶׁיִּרְאָ מְזָה, שׁוֹמֵר אֶת זֶה. אִישׁ אִמּוֹ, מַה הַטַּעַם הַקְדִּים אִמּוֹ
לְאַבִּיו בִּירְאָה? כְּמוֹ שֶׁבְּאַרוּהָ. אֶבֶל הָאִם שְׂאִין רְשׁוּת בִּידְהָ כָּל כֶּד כְּמוֹ

אָביו, (אבל בא ראה, אמו זו כנסת ישראל, ומשום שבה שורה היראה והיא נקראת יראת ה')
הקדים את יראתה.

רבי יצחק אמר, מה כתיב לעילא, קדושים תהיו. אתי בר נש לאתקדשא
באתתיה כחד. ממאן הוא שבחא יתיר בההיא קדושה. הוי אימא
מניקבא. בגין כד איש אמו ואביו תיראו.

רבי יצחק אמר, מה כתוב למעלה? קדושים תהיו. בא אדם להתקדש
עם אשתו כאחד, ממי הוא יותר שבח באותה קדושה? הוה אומר
מהניקבה. משום כד איש אמו ואביו תיראו.

רבי יהודה אמר, איש אמו ואביו תיראו, כהאי גוונא, (בראשית ב) ביום
עשות יי אלהים ארץ ושמים. ובאתר אחרא, אקדים שמים לארץ. אלא
לאחזאה דתרווייהו כחדא אתעבידו. אוף הכא אקדים אימא לאבא,
ובאתר אחרא אקדים אבא לאימא, לאחזאה דתרווייהו כחדא אשתדלו
ביה.

רבי יהודה אמר, איש אמו ואביו תיראו, כגון זה (בראשית ב) ביום עשות
הי אלהים ארץ ושמים. ובמקום אחר הקדים שמים לארץ. אלא
להראות ששניהם כאחד נעשו. אף כאן הקדים אם לאב, ובמקום
אחר הקדים אב לאם, להראות ששניהם כאחד השתדלו בו.

דף פ"ב ע"א

ואת שבתותי תשמורו, שקיל דא לדא, וכלא כחדא אתקלו במתקלא חד.
דכתיב, (שמות לא) ושמרתם את השבת כי קדש היא לכם, וכתיב (שמות כ)
זכור את יום השבת לקדשו. אלא חד לאבא, וחד לאימא. כתיב הכא איש
אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו. וכתיב התם (ויקרא כו) את
שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו. מהו מקדשי. (דף פ"ב ע"א) כמשמעו. תו
מקדשי אליו אינון דמקדשי גרמייהו בההיא שעתא. כגוונא דא, (יחזקאל ט)
וממקדשי תחלו. אל תקרי ממקדשי, אלא ממקודשי. מה להלן
ממקודשי, אף כאן ממקודשי, דאינון אבא ואימא. (ויקרא יט) איש אמו
ואביו תיראו. רבי שמעון אמר, כתיב (דברים ד) ואתם הדבקים ביני וגו'.
זכאין אינון ישראל, דמתדבקו ביה בקודשא בריך הוא, (אינון ולא אומין עובדי

כוכבים ומזלות) ובגין דאינון מתדבקון ביה בקודשא בריהּ הוא, כלא אתדבקו
כחדא דא בּדא.

ואת שבתותי תשמרו. זה שקול לזה, והכל כאחד נשקל במשקל אחד,
שבתוב (שמות לה) ושמרתם את השבת כי קדש היא לכם, וכתוב (ויקראכו)
זכור את יום השבת לקדשו. אלא אחד לאב, ואחד לאם. כתוב כאן,
איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמרו. וכתוב שם, את שבתותי
תשמרו ומקדשי תיראו. מהו מקדשי? כמשמעו. עוד מקדשי - אלו
אותם שמקדשים עצמם באותה שעה. כמו זה, (יחזקאל ט) ומקדשי
תחלו. אל תקרי ממקדשי אלא ממקדשי. מה למעלה ממקדשי, אף
כאן ממקדשי, שהם האב והאם. איש אמו ואביו תיראו. רבי שמעון
אמר, כתוב (דברים ד) ואתם הדבקים ביה' וגו'. אשריהם ישראל
שנדבקים בו בקדוש ברוך הוא, (הם ולא אמות עובדי כוכבים ומזלות) ומשום
שנדבקים בו בקדוש ברוך הוא, כלם נדבקים כאחד זה עם זה.

תא חזי, בשעתא דבר נש מקדש לתתא, כגון חברייה דמקדשי גרמייהו
משבת לשבת, בשעתא דזווגא עלאה אשתכח, דהא בההיא שעתא רעוא
אשתכח, וברכתא אזדמנת. כדין מתדבקון כלהו כחד, נפשא דשבת, וגופא
דאזדמן בשבת. ועל דא כתיב, איש אמו ואביו תיראו, דאינון זווגא חד
בגופא, בההיא שעתא (לאתקדשא) דאתקדשא. ואת שבתותי תשמורו.

בא ראה, בשעה שאדם מקדש למטה, כמו החברים שמקדשים את
עצמם משבת לשבת, בשעה שהזיווג העליון נמצא, שהרי באותה
השעה נמצא הרצון והברכה מזדמנת, אז כלם נדבקים כאחד - הנפש
של שבת, והגוף שמזדמן בשבת. ועל זה כתוב איש אמו ואביו תיראו,
שהם זיווג אחד בגוף באותה השעה להתקדש.

השלמה מההשמטות (סימן ב)
שמור את יום השבת, ההוא במדה שביעית נאמר דכתיב, את שבתותי
תשמרו ומקדשי תיראו, מאי ניהו מדה שביעית הוי אומר זה מדת טובו
של הקדוש ברוך הוא. ומאי טעמא אמר שבתותי ולא אמר שפתי.

שמור את יום השבת, ההוא במדה שביעית נאמר, שכתוב את שבתותי
תשמרו ומקדשי תיראו. מה זו מדה שביעית? הוה אומר, זו מדת
טובו של הקדוש ברוך הוא. ומה הטעם אמר שבתותי ולא אמר שפתי?

מְשַׁל לְמָה הַדְּבָר דּוֹמָה, לְמַלְךְ שֶׁהָיָה לוֹ אִשָּׁה נְאֻהָ, וְכָל שָׁבוּעַ וְשָׁבוּעַ מְזַמְיֵנָה יוֹם אֶחָד לְהִיּוֹת עִמּוֹ. וְהַמֶּלֶךְ יֵשׁ לוֹ בָּנִים נְאֻים וְאוֹהֲבִים, וְאָמַר לָהֶם הוֹאִיל וְכֵן הוּא, שְׂמַחוּ גַם אִתְּם בְּיוֹם שְׂמִחָתִי, כִּי אֲנִי בְּשַׁלְּכֶם אֲנִי מְשַׁתְּדֵל, וְגַם אִתְּם הִדְרֹו אוֹתִי. וּמֵאֵי טַעַמָא זְכוֹר וְשָׁמוֹר. זְכוֹר לְזָכַר וְשָׁמוֹר לְכַלָּה. וּמֵאֵי טַעַמָא וּמִקְדָּשֵׁי תִירָאוּ, שְׁמָרוּ עֲצַמְכֶם מִן הַהֲרָהוֹר, כִּי מִקְדָּשֵׁי קָדוֹשׁ הוּא. לְמָה, כִּי אֲנִי יֵי בְּכָל צַד. (עד כאן מההשמטות)

מְשַׁל לְמָה הַדְּבָר דּוֹמָה? לְמַלְךְ שֶׁהָיְתָה לוֹ אִשָּׁה נְאֻהָ, וְכָל שָׁבוּעַ וְשָׁבוּעַ מְזַמְיֵנָה יוֹם אֶחָד לְהִיּוֹת עִמּוֹ, וְהַמֶּלֶךְ יֵשׁ לוֹ בָּנִים נְאֻים וְאוֹהֲבִים, וְאָמַר לָהֶם: הוֹאִיל וְכֵן הוּא, שְׂמַחוּ גַם אִתְּם בְּיוֹם שְׂמִחָתִי, כִּי אֲנִי בְּשַׁלְּכֶם אֲנִי מְשַׁתְּדֵל, וְגַם אִתְּם הִדְרֹו אוֹתִי. וּמָה הַטַּעַם זְכוֹר וְשָׁמוֹר? זְכוֹר לְזָכַר, וְשָׁמוֹר לְכַלָּה. וּמָה הַטַּעַם וּמִקְדָּשֵׁי תִירָאוּ? שְׁמָרוּ עֲצַמְכֶם מִן הַהֲרָהוֹר, כִּי מִקְדָּשֵׁי קָדוֹשׁ הוּא, לְמָה? כִּי אֲנִי הִי בְּכָל צַד: (ע"כ מההשמטות).

דָּא שְׁבִת עֲלָאָה וְשְׁבִת תַּתְּאָה, דְּאִינוּן מְזַמְנֵי לְנַפְשָׁא בְּהוּא גּוּפָא, מַהֲהוּא זְוּוּגָא עֲלָאָה. וְעַל דָּא וְאֵת שְׁבִתוֹתֵי תַשְׁמָרוּ, תַּרְי וְכֻלָּא אֲתַדְּבַק דָּא בְּדָא, זַכָּאָה חוּלְקִיהוֹן דִּישְׂרָאֵל.

וְאֵת שְׁבִתוֹתֵי תַשְׁמָרוּ - זוֹ שְׁבִת הָעֲלִיּוֹנָה וְשְׁבִת הַתַּחְתּוֹנָה, שֶׁהוּן מְזַמְנוֹת אֵת הַנְּפֶשׁ לְאוֹתוֹ הַגּוּף מֵאוֹתוֹ הַזְּוּוּג הָעֲלִיּוֹן. וְעַל כֵּן, וְאֵת שְׁבִתוֹתֵי תַשְׁמָרוּ - שְׁנַיִם, וְהַכֹּל נְדַבֵּק זֶה עִם זֶה. אֲשַׁרֵי חֻלְקִים שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

דְּבַר אַחַר וְאֵת שְׁבִתוֹתֵי תַשְׁמָרוּ, לְאַזְהָרָה לְאִינוּן דְּמַחְכָּן לְזְוּוּגֵיהוּ מִשְׁבִּת לְשְׁבִת, וְהָא אוֹקִימָנָא, כְּמָה דְּכְתִיב, (ישעיה נז) לְסָרִיסִים אֲשֶׁר יִשְׁמָרוּ אֵת שְׁבִתוֹתֵי. מֵאֵן סָרִיסִים. אֵלֵין אִינוּן חֲבַרְיָא דְּמְסָרְסוֹן גְּרַמְיָהוּ כָּל שְׂאָר יוֹמִין, בְּגִין לְמַלְעֵי בְּאוֹרֵייתָא. וְאִינוּן מְחַכְּאֵן מִשְׁבִּת לְשְׁבִת. הַדָּא הוּא דְּכְתִיב אֲשֶׁר יִשְׁמָרוּ אֵת שְׁבִתוֹתֵי, כְּמָה דְּאֵת אָמַר (בראשית לז) וְאָבִיו שָׁמַר אֵת הַדְּבָר. וּבְגִין כֵּן וְאֵת שְׁבִתוֹתֵי תַשְׁמָרוּ. אִישׁ אָמוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ, דָּא גּוּפָא. וְאֵת שְׁבִתוֹתֵי תַשְׁמָרוּ, דָּא נַפְשָׁא. וְכֻלָּא אֲתַדְּבַק דָּא בְּדָא. זַכָּאָה חוּלְקִיהוֹן דִּישְׂרָאֵל.

דְּבַר אַחַר וְאֵת שְׁבִתוֹתֵי תַשְׁמָרוּ - לְהַזְהִיר אֵת אוֹתָם שְׂמַחְכִים לְזְוּוּגָם מִשְׁבִּת לְשְׁבִת, וְהָרִי בְּאַרְנוֹ, כְּמוֹ שְׁכַתוּב, (ישעיה נז) לְסָרִיסִים אֲשֶׁר יִשְׁמָרוּ אֵת שְׁבִתוֹתֵי. מִי הֵם הַסָּרִיסִים? אֵלוֹ אוֹתָם הַחֲבַרְיִים שְׂמַסְרָסִים אֵת עֲצָמָם כָּל שְׂאָר הַיָּמִים כְּדִי לְעַסֵּק בְּתוֹרָה, וְהֵם מְחַכִים

משבת לשבת. זהו שְׁכָתוּב אֲשֶׁר יִשְׁמְרוּ אֶת שַׁבְּתוֹתַי, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית לו) וְאָבִיו שָׁמַר אֶת הַדְּבָר, וּמִשׁוֹם כֶּדֶד - וְאֵת שַׁבְּתוֹתַי תִּשְׁמְרוּ. אִישׁ אָמוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ - זֶה הַגּוֹף. וְאֵת שַׁבְּתוֹתַי תִּשְׁמְרוּ - זֶה הַנֶּפֶשׁ. וְהַכֹּל נִדְבָק זֶה עִם זֶה. אֲשֶׁרֵי חֻלְקָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

רעיא מהימנא

איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו. פקודא דא, שקיל דא לדא. שקיל יקרא דאב ואם, ליקרא דשבת. לאבא אקדים כבוד, והאי איהו דאמר קרא, (מלאכי א) ואם אב אני איה כבודי ואם אדונים אני איה מוראי. כבודי סליק בחושבון עשר אמירו, וליב אלהים דעובדא דבראשית.

איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו. מצוה זו שקולה זו לזו. שקול כבוד אב ואם לכבוד השבת. לאב הקדים כבוד, וזהו שאמר הכתוב (מלאכי א) ואם אב אני איה כבודי ואם אדונים אני איה מוראי. כבודי עולה בחשבון עשר אמירות, וליב אלהים של מעשה בראשית.

ובכל אתר (משלי ג) כבוד חכמים ינחלו, ואוקמוה רבנן, אין כבוד אלא תורה. בגין דאינון ל"ב אלהים דתורה, יקרא דיליה. ואלין (אינון) חכמים דאורייתא, חכמים בחכמה, ירתין האי כבוד ולא טפשי, דעליהו אתמר, (משלי ג) וכסילים מרים קלון. ומנלן דמאן דלא ידע באורייתא אקרי כסיל, דכתוב, (תהלים צב) וכסיל לא יבין את זאת. ואין זאת, אלא תורה, דכתוב, (דברים ד) וזאת התורה אשר שם משה.

ובכל מקום (משלי ג) כבוד חכמים ינחלו, ופרשוה רבותינו, אין כבוד אלא תורה. משום שהם ל"ב אלהים של תורה, הכבוד שלו. ואלו (הם) החכמים של התורה, חכמים בחכמה יורשים את הכבוד הזה ולא טפשים, שעליהם נאמר וכסילים מרים קלון. ומנלן לנו שמי שאינו מכיר את התורה נקרא כסיל? שכתוב (תהלים צב) וכסיל לא יבין את זאת. ואין זאת אלא תורה, שכתוב (דברים ד) וזאת התורה אשר שם משה.

רעיא מהימנא. בגין דחלישתא, פתחנא לפרשתא באלין פקודין, למהוי מעט עזר לך. אתתקף בך, דהא משריין דמתיבתאן אתאן לגבך, בפקודא בתר דא, דאיהו פקודא להעמיד עליך מלך לעילא. וקודשא בריך הוא יוקים לך מלך בעלאין ותתאין בדיוקניה. בגין דרבנן דמתיבתא, עליהו שכינתא עלאה ותתאה. וקודשא בריך הוא מלך באמצעיתא, אחיד בעלאין ותתאין הכי אנת תהא בדיוקניה, ברא דיליה, קום ביקרא דמלכא.

רועה הנאמן, משום שחלוש אתה פתחתי את הפרשה במצוות הללו, להיות לך מעט לעזר. התחזק בך, שהרי המחנות של הישיבות באים אליך, במצוה אחר זו, שהיא מצוה להעמיד עליך מלך למעלה. והקדוש ברוך הוא יעמיד אותך מלך בעליונים ובתחתונים בדיוקנו, משום שרבותינו מהישיבה, עליהם שכינה ותחתונה. והקדוש ברוך הוא מלך באמצע, אוהז בעליונים ובתחתונים. כן אתה תהיה בדיוקנו, הן שו, עמד לכבוד המלך.

קם רעניא מהימנא, וסליק ידוי לעילא, ואמר, יהא רענא דילך עלת העלות, דאנת מתעלה מעלוי לעלוי, עד דלית עלוי. אלא דאנת לעילא מכל עלוי. למיהב לי חילא, למעבד רעותך בדרגין דילך, דאינון אבא ואימא, ואנא ברא דלהון. ובחודך תרווייהו אחד. ואנת שקלת דחילו דאבא ואימא, לדחילו דילך, בטר דאנת באמצעייתא חד, ולא תרין, בלא שותפו, אף על גב דאינון חד בשותפו דילך, אבל אנת חד בלא שותפו דתנינא. ובגין דא אתמר בך, (דברים לב) ואין אלהים עמדי.

עמד הרועה הנאמן, והרים ידיו למעלה ואמר: יהי רצונך, עלת העלות, שאתה מתעלה מעלוי לעלוי, עד אין עלוי, אלא שאתה מעל לכל עלוי, (, לתת) לי כח לעשות את רצונך בדרגותיך, שהן אב ואם, ואני הבן שלהם, ובחודך שלך שניהם אחד. ואתה השוית את יראת אב ואם ליראתך, אחר שאתה באמצע, אחד ולא שנים, בלי שתפות, אף על גב שהם בשתפות שלך, אבל אתה אחד בלי שתפות של שני. ומשום זה נאמר בך, ואין אלהים עמדי.

הב לי חילא, לאתערא ביקרך בקדמיתא. ולבטר ביקרא דאבי ואמי דבשמניא, דאוקמוה עלייהו, (משלי כח) גוזל אביו ואמו ואומר אין פשע חבר הוא לאיש משחית. ואוקמוה מארי מתניתין, אין אביו, אלא קודשא בריך הוא. ואין אמו, אלא פנסת ישראל. ויקרא דילך אבא חכמה, דכליל עשר ספירות מתתא דיגליה לעילא, ותרווייהו אינון כורסייא ספסל תחותך ליקרך.

תן לי כח להתעורר בכבודך בראשונה, ואחר כך בכבוד אבי ואמי שבשמים, שעליהם בארו, גוזל אביו ואמו ואומר אין פשע חבר הוא לאיש משחית. ופרשוה בעלי המשנה, אין אביו אלא הקדוש ברוך הוא, ואין אמו אלא פנסת ישראל. והכבוד שלך, אבא, חכמה, שכוללת עשר ספירות ממטה שלו למעלה, ושניהם הם פסא ספסל תחתך לכבודך.

והכי תקינו, למהוי קטן לגדול מכבד דלעילא מגיה. אבא, איהו חכמה, הלא אב אחד לכלנו, למהוי משמש תחותך, ואנת פתר עליון על רישיה. ולית פתר עלך, ולית אלהא אחרא. ואימא, לשמש את לאבא. דאיהו תחותיה למהוי פסא תחותיה.

וכך תקינו, שיהיה קטן מכבד את הגדול שלמעלה ממנו. אב הוא חכמה, הלא אב אחד לכלנו, להיות משמש תחתך, ואתה פתר עליון על ראשו. ואין עליך פתר, ואין אלוה אחר. והאם לשמש את האב, שהיא תחתיו, להיות פסא תחתיו.

ויאמר איהו, בכל מאמר, עד תלתין ותרין, יהי פן, ויהי כן. ואיהי, עבדת מאמריה מיד. ובגין דעבדת מאמריה וצויה בלא עכובא כלל, בליב שבילין דבהון אתברי כל דבראשית, עובדא אתקריאת כבוד, (תהלים כט) ובהיכלו פלו אומר כבוד. (יחזקאל א) ברוך כבוד יי ממקומו. איה מקום כבודו להעריצו.

וַיֹּאמֶר הוּא בְּכָל מֵאֲמָר עַד שְׁלֹשִׁים וּשְׁנַיִם, יְהִי כֹן, וַיְהִי כֹן. וְהָיָא עֲשֵׂתָהּ מֵאֲמָרוֹ מִיַּד. וּמִשּׁוּם שֶׁעֲשֵׂתָהּ מֵאֲמָרוֹ וְצוּוּיָו בְּלִי עֲכֹב כְּלָל בְּלִיב שְׁבִילִים שֶׁבָּהֶם נִבְרָא כָּל מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, נִקְרָאת כְּבוֹד, (תהלים כט) וּבְהִיכְלוֹ כְּלוֹ אוֹמֵר כְּבוֹד. (יחזקאל ג) בְּרוּךְ כְּבוֹד ה' מִמְּקוֹמוֹ. אִיָּה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ לְהַעֲרִיצוֹ.

וְתִרְגוּם כְּבוֹד אָבִיו, יִקְרָא דְאָבוּהִי. וְדָא (תהלים יט) תּוֹרַת יְי' תְּמִימָה, עֲלֶה אֶתְמָר (משלי ג) יִקְרָה הִיא וַיִּשְׂרָאֵל מִפְּנִינִים. דְּאֶתְקֵרִיאוּ בְּנִים, בְּכָלֵל בְּן וּבֵת, מִסְטָרָא דְתַפְאָרַת וּמִלְכוּת. דְּאִינוּן בְּן וּבֵת, יִקְרָא דְאָבִיו וְאִמּוֹ, לְמַעַבְד צוּוּיָיָהּ, וְצוּוּי דִילִיָּהּ, אִינוּן פְּקוּדִין דְּעֵשָׂה. וְהָא אוֹקְמוּהָ מֵאֲרִי מִתְּנִיתִין, יֵשׁ מִצּוּנָה וְעוֹשָׂה. וּבְגִין כְּדָא אִיהוּ נַעֲשָׂה וְנִשְׁמַע. וְהָאִי אִיהוּ כְּבוֹד דְּאָבָא וְאִמָּא, דִּיצוּנָה לְבְרִיָּה דִיעֲבַד הָכִי וְאִיהוּ עֲבִיד מִיַּד, בְּלֹא עֲכֹבָא כְּלָל.

וְתִרְגוּם כְּבוֹד אָבִיו - יִקְרָא דְאָבוּהִי. וְזֶה (תהלים יט) תּוֹרַת ה' תְּמִימָה, עֲלֶיָּה נֹאֲמָר (משלי ו) יִקְרָה הִיא מִפְּנִינִים. וַיִּשְׂרָאֵל שְׁנִקְרָאוּ בְּנִים, בְּכָלֵל בְּן וּבֵת, מִצַּד שֶׁל תַּפְאָרַת וּמִלְכוּת, שְׁהִם בְּן וּבֵת, הַכְּבוֹד שֶׁל אָבִיו וְאִמּוֹ לַעֲשׂוֹת אֶת הַצּוּוּי שְׁלוֹ, וְהַצּוּוּי שְׁלוֹ אוֹתָן מִצּוּוֹת עֵשָׂה. וְהָרִי פְּרִשׁוּיָּהּ בְּעַלֵּי הַמִּשְׁנָה, יֵשׁ מִצּוּנָה וְעוֹשָׂה. וּמִשּׁוּם כְּדָא הוּא נַעֲשָׂה וְנִשְׁמַע. וְזֶהוּ כְּבוֹד אָב וְאִמָּא, שֶׁיִּצְוֶה אֶת בְּנוֹ שֶׁיַּעֲשֶׂה כְּדָא, וְהוּא עוֹשָׂה מִיַּד בְּלִי עֲכֹב כְּלָל.

וְעֵלַת עַל כְּלָא, אָנָּא בְּעֵי לְאִשְׁתַּדְּלָא בִּיקְרָךְ, לְתַקְּוֹן מִדּוֹת דְּאָבָא וְאִמָּא, לִיקְרָךְ. תַּהֲא בְּעִזְרִי לְסִדְרָא כְּלָא כְּדָקָא יֵאוֹת. וְאַנְתָּ תִסְדֵּר לִי, וְלְכָל מֵאֲרִי מִתִּיבְתָאן עֵילָא וְתַתָּא, וּמִשְׁרַיִין דְּמִלְאָכִין עֵלְאִין וְתַתָּאִין, לְמַהוּי מִתְקַנִּין וּמִסְדְּרִין לִיקְרָא דִילְךָ, וְלִיקְרָא דְּאָבָא וְאִמָּא, לְמַהוּי סְפִסְל תַּחְתּוֹת רְגְלוֹי. וְלְמַעַבְד צוּוּיָיָהּ בְּכָל פְּקוּדִין דִּילִיָּהּ. וְלְמַדְחַל מְנִיָּה בְּכָל פְּקוּדִין דְּלָא תַעֲשָׂה.

וְעֵלַת עַל הַכָּל, אָנִי רוֹצֵה לְהַשְׁתַּדֵּל בְּכַבּוּדְךָ, לְתַקְּוֹן אֶת הַמִּדּוֹת שֶׁל אָבָא וְאִמָּא לְכַבּוּדְךָ. תַּהֲיָה בְּעִזְרִי לְסִדְרֵי הַכָּל כְּרֵאוּי. וְאַתָּה תִסְדֵּר אוֹתִי וְאֶת כָּל רְאשֵׁי הַיְשִׁיבוֹת מְעֵלָה וּמַטָּה, וּמִחֲנוֹת הַמִּלְאָכִים הָעֲלִיוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים, לְהִיּוֹת מִתְקַנִּים וּמִסְדְּרִים לְכַבּוּדְךָ וְלְכַבּוּד אָבָא וְאִמָּא, לְהִיּוֹת סְפִסְל תַּחַת רְגְלוֹי, וְלַעֲשׂוֹת צוּוּיָיו בְּכָל מִצְוֹתָיו, וְלִירָא מִמֶּנּוּ בְּכָל הַמִּצְוּוֹת שֶׁל לֹא תַעֲשָׂה.

וְהָאִי אִיהוּ אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ, וְסַמִּיךְ לִיָּה וְאֶת שְׁבִתוֹתֵי תְשֻׁמוֹרוֹ. וּבִקְרָא אַחְרֵינָא וְאֶת מִצְוֹתֵי תַעֲשׂוּ. מִסְטָרָא דְּפְקוּדִין דְּעֵשָׂה דְּאִינוּן כְּבוֹד, אֶקְדִים אָבָא לְאִמָּא, וְדָא י"ה. מִסְטָרָא דְּלֹא תַעֲשָׂה, אֶקְדִים אִימָא לְאָבָא, וְדָא ה"י. וְהֵינּוּ כְּבוֹד אֱלֹהִים הַסֵּתֵר דְּבַר. לְאֵלִין דְּלֹא מִשְׁתַּדְּלִי בְּהָאִי כְּבוֹד, הַסֵּתֵר דְּבַר מְנִיָּהוּ.

וְזֶהוּ אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ, וְסַמִּיךְ לוֹ וְאֶת שְׁבִתוֹתֵי תְשֻׁמוֹרוֹ. וּבִפְסוּק אַחַר וְאֶת מִצְוֹתֵי תַעֲשׂוּ. מִצַּד שֶׁל מִצְוֹת עֵשָׂה שְׁהִם כְּבוֹד, הַקְּדִים אָב לְאִם, וְזֶה י"ה. מִצַּד שֶׁל לֹא תַעֲשָׂה הַקְּדִים אִם לְאָב, וְזֶה ה"י, וְהֵינּוּ (משלי כה) כְּבוֹד אֱלֹהִים הַסֵּתֵר דְּבַר. לְאֵלוֹ שְׂאִינִם מִשְׁתַּדְּלִים בְּכַבּוּד הַזֶּה, הַסֵּתֵר דְּבַר מֵהֶם.

ועליהו אתמר, (משלי ג) וכסילים מרים קלון. אלון אינון עמי הארץ, בטר דלא משתדלון
בהאי כבוד דאורייתא, ואיך אמרין אבינו שבשמים שמע קולנו חוס ורחם עלינו וקבל
תפלתנו. הא איהו ליפא לון, ואם אב אני איה כבודי, איה אשתדלותא דלכון באורייתא,
ובפקודין דילי, למעבד צוויי, דמאן דלא גזע בצווייה דמאריה, איך יעביד ליה.

ועליהם נאמר, (משלי ג) וכסילים מרים קלון. אלו הם עמי הארץ, מאחר שאינם
משתדלים בכבוד הזה של התורה, ואיך אומרים, אבינו שבשמים שמע קולנו חוס
ורחם עלינו וקבל תפלתנו? הרי הוא יאמר להם: ואם אב אני איה כבודי? איה
השתדלותכם בתורה ובמצוותי לעשות את הצוויים שלי? שמי שאינו מכיר את הצווי
של אדונו, איך יעשה אותו?

בר ממאן דשמע מחכמים ועביד, והאי איהו דקביל נעשה ונשמע. ועם כל דא, מאן דלא
קביל ממאריה, אלא משלוחיה, איכא אפרשותא. ומאי אפרשותא אית בין דא לדא. דהא
כתיב, משה קבל תורה מסיני, ולבטר ומסרה ליהושע. אנא קבילנא, ולבטר מוסרנא
לכלהו. והכי מאן דמקבל מאחרא, כקבלת סיהרא וככבייא משמשא, ובהאי קבול
אתמלי. ומאן דמקבל יכיל לאסתלקא מניה נביעו, כמה דחזינא בשמשא וסיהרא,
דאסתלקת נהורא דלהון, בלילא, דלא נהיר שמשא, אלא ביממא. וסיהרא בלילא.

פרט למי ששומע מחכמים ועושה, וזהו שקבל נעשה ונשמע. ועם כל זה, מי שלא קבל
מאדונו, אלא משלוחו, יש הבדל. ואיזה הבדל יש בין זה לזה? שהרי כתוב, משה
קבל תורה מסיני, ואחר כך מסרה ליהושע. אני קבלתי, ואחר כך מסרתי לכלם. וכך
מי שמקבל מאחר, כקבלת הלבנה והכוכבים מן השמש, ובקבול היה הוא מתמלא.
ומי שמקבל, כולו להסתלק ממנו הנביעה, כמו שראיתי בשמש ובלבנה, שמסתלק
האור שלהם בלילה, שאין השמש מאיר, אלא ביום. והלבנה בלילה.

ואי תימא דההוא נהורא דסיהרא משמשא איהו, דאף על גב דאתפניש, נהיר בסיהרא
וככבייא, הא חזינן מסטרא אחרא בלקותא דסיהרא ושמשא דאסתלק נהורייהו,
ואשתארו כגופא בלא נשמטא, דאית אדון עליהם מחשיד מאוריהם. אבל עקרא דנהורא,
ההוא אתר דנביע דלית פסק לנהורא דיליה, ולא אית עליה אלהא אחרא למפסק מניה
נהוריה.

ואם תאמר שאותו אור של הלבנה הוא מן השמש, שאף על גב שהתכנס, הוא מאיר
בלבנה ובכוכבים, הרי ראינו מצד אחר בלקוי הלבנה והשמש שמסתלק אורם,
ונשארים כמו גוף בלי נשמה, שיש עליהם אדון שמחשיד את מאוריהם. אבל עקר
האור אותו מקום שנובע, שאין הפסק לאור שלו, ואין עליו אלוה אחר להפסיק ממנו
את מאורו.

ועלת העלות, בטר דאנת תמן, לית פסק לנביעו דנהורא דאורייתא. הא רענא דילך דלא
תזוז מאבא ואימא דילי, ולא מפנוי. והכי מאן דאמית גרמיה על אורייתא, דהיא יקרה,
אתקיימת ביה, ולא מפסקת מניה. מה דלאו הכי, מאן דלא ישתדל בה, אלא אף על גב
דעבד צווי חכמים, איהו שמש דלהון, עבד ולא בן, אבל אי איהו מהימנא, מאריה אשליט
ליה בכל דיליה.

ועלת העלות, מאחר שאתה שם, אין הפסק לנביעת אור התורה. יהי רצונך שלא תזוז מאבא ואמא שלי ולא מבניו. וכך מי שממית עצמו על התורה, שהיא יקרה, מתקיימת בו ואינה מפסיקה ממנו. מה שאין כן מי שאינו משתדל בה, אלא אף על גב שעושה צווי חכמים, הוא שמש שלהם, עבד ולא בן. אבל אם הוא נאמן, אדונו משליט אותו בכל אשר לו.

אבל מאן דלא אשתדל באורייתא, ולא משמש חכמים, למשמע מנייהו פקודין, לקיים נעשה ונשמע. אלא דסרח ועבר על לא תעשה, איהו שקיל לאומין דעלמא עובדי עבודה זרה, בנוי דסמא"ל ונחש, דאתמר בהו, (משלי א) וכסילים מרים קלון, דלא בעו לקבלא אורייתא, דכל דלית ביה תורה, לית ביה כבוד, דאתמר בהם (משלי א) כבוד חכמים ינחלו.

אבל מי שלא משתדל בתורה ולא משמש חכמים לשמע מהם מצוות, לקיים נעשה ונשמע, אלא שסרח ועבר על לא תעשה, הוא שקיל לאמות העולם עובדי עבודה זרה, בני סמא"ל ונחש, שנאמר בהם (משלי ג) וכסילים מרים קלון, שלא רצו לקבל את התורה, שכל שאין בו תורה, אין בו כבוד, שנאמר בהם (שם) כבוד חכמים ינחלו.

ועם כל דא מארי מתיבתא, לא כל כבוד שוה, דהא (מלאכי א) בן יכבד אב ועבד אדוניו. בן יכבד, על מנת דלא לקבלא אגרא, אבל מצויה הוא בכבוד אבא ואימא. ואי לא בעי למעבד צווייה, יכתש ליה אבא ואימא, עד דינעבד על כרחיה. ואי הוי ברא רברבא, בית דין כופין ליה. דאי לא בעי למעבד מה כתיב ביה, (דברים כא) בננו זה סורר ומורה איננו שומע בקולנו, ודנין ליה בסקילה. אבל עבד דמשמש על מנת לקבל פרס, אי לא עביד צווייה דרביה, מאריה אעבר ליה מגו ביתיה, ויטול אחרא. מה דלא הוה יכיל למעבד הכי לבריה, אלא או יעביד צווייה או יקטול ליה.

ועם כל זה, ראשי הישיבה, לא כל כבוד שוה, שהרי בן יכבד אב ועבד אדוניו. בן יכבד, על מנת שלא לקבל שכר, אבל הוא מצוה בכבוד אב ואם. ואם לא רוצה לעשות צויו, יכו אותו האב והאם עד שיעשה בעל כרחו. ואם היה בן גדול, בית דין כופים אותו. שאם אינו רוצה לעשות, מה כתוב בו? (דברים כא) בננו זה סורר ומורה איננו שמע בקולנו, ודנים אותו בסקילה. אבל עבד שמשמש על מנת לקבל פרס, אם אינו עושה את צווי רבו, אדונו מעביר אותו מתוך ביתו ויקח אחר, מה שלא היה יכול לעשות כד לבנו, אלא או שיעשה את הצווי שלו, או שיהרג אותו.

אמר ליה בוצינא קדישא, מאן גרים דלא יעביד צווייה, הואיל ובריה הוא. אמר רעיא מהימנא, ודאי תערובת דרע, ורזא דא גרם לישראל, למחטי גבי אבוהון דבשמאי. ורזא דא, (תהלים קו) ויתערבו בגוים. ודא גרם קטולא לישראל, וחרב בי מקדשא. ובגין דא, אין מקבלים גרים לימות המשיח, אלא (דברים לב) יי' ביד ינחנו ואין עמו אל נכר.

אמר לו המנורה הקדושה, מי גרם שלא יעשה את צויו, הואיל ובנו הוא? אמר הרועה הנאמן, ודאי תערבת של רע, וסוד זה גרם לישראל לחטא לאביהם שבשמים. וסוד זה - (תהלים קו) ויתערבו בגוים. וזה גרם הרג לישראל, והחרב את בית המקדש. ומשום זה אין מקבלים גרים לימות המשיח, אלא - (דברים לב) ה' ביד ינחנו ואין עמו אל נכר.

דישראל אינון מאילנא דחיי, עבד טוב ועבד רע, מסטרא דמטטרוין עבד טוב, עבד נאמן לרביה. עבד רע סמא"ל. מאן דאיהו מאילנא דחיי, איהו בן העולם הבא, בן מסטרא דבן ז"ה, בינ"ה. ונרית מלכותא דאיהי ה'. ואיך נרית לה. אי עביד צווייה דאבא ואימא, בגין דאיהו מלכותא מצות המלך, ועליה אתמר, (אסתר א) מדוע אתה עובר את מצות המלך. איהי מצוה, וצווייה דמלכא על עשה ולא תעשה.

שישראל הם מעץ החיים, עבד טוב ועבד רע. מצד של מטטרוין עבד טוב, עבד נאמן לרבו. עבד רע - סמא"ל. מי שהוא מעץ החיים, הוא בן העולם הבא, בן מצד של בן ז"ה, בינה. ויורש את המלכות שהיא ה'. ואיך יורש אותה? אם עושה את הצווי של אבא ואמא, משום שהיא מלכות מצות המלך, ועליו נאמר (אסתר א) מדוע אתה עובר את מצות המלך. היא מצוה, וצווי של המלך על עשה ולא תעשה.

מצוה מדאורייתא, דאיהי תפארת. והכא לית תמן פרודא, קודשא בריך הוא אמת, תורתו תורת אמת, איהו תורתו ומצותו. כגוונא דבינה, תורתו ומצותו דחכמה. דאית תורה דבריאה, וחכמה דבריאה, ובינה דבריאה, והכי בכל מדות. בהאי, זכיל בן בהאי אורייתא, למחוי בלא מצוה, ומצוה בלא תורה בפרודא. ומחכא, (דף פ"ג ע"א) בן סורר ומורה. אבל מסטרא דאצילות, לית אפרשותא, תמן, וכן מתמן אין חטא בא על ידו ולית בה עונש ולא שחר ולא מיתה.

מצוה מן התורה, שהיא תפארת. וכאן אין שם פרוד, הקדוש ברוך הוא אמת, תורתו תורת אמת, הוא תורתו ומצותו. כמו שבינה, תורתו ומצותו של חכמה. שיש תורה של בריאה, וחכמה של בריאה, ובינה של בריאה, וכך בכל המדות. בזה זכיל בן בתורה הזו להיות בלי מצוה, ומצוה בלי תורה בפרוד. ומכאן בן סורר ומורה. אבל מצד של אצילות אין הבדל שם, וכן משם אין חטא בא על ידו, ואין בו עונש ולא שחר ולא מיתה.

ובגין דא, אורייתא דא אילנא דחיי, שחר העולם הבא, ואילנא דא, אילנא דחיי אתקרי, ואתקרי העולם הבא, ולא אתקרי ביה שחר. בגין דאיהו בן. מתמן, לא אשתדל באורייתא לקבלא אנרא, לא במעשה ולא בדבור ולא במחשבה.

ומשום כך, התורה זה עץ החיים, שחר העולם הבא, והאילן הזה נקרא עץ החיים, ונקרא העולם הבא, ולא נקרא בו שחר, משום שהוא בן. משם לא משתדל בתורה לקבל שחר, לא במעשה ולא בדבור ולא במחשבה.

אתא בוצינא קדישא, לנשקא ליה זדיה. אמר, ודאי אנת הוא בן מתמן, בדיוקנא דברא בוכרא דיליה, תפארת ברא דאבא ואימא עלאה, אצילות דיליה בלא הפסקה, לא קדמך ברא אחרא, לא במחשבה, ולא בדבור, ולא במעשה. אמר רעיא מהימנא, ואנת, וחבריאי, וראשי מארי מתיבתא, דמזמנין הכא, אתי, בלא הפסקה כלל, ובלא תערובת. נשקו כלהו דא לדא, ואשתמודעו באחונה, ובכו.

בא המנוחה הקדושה לנשק את ידו. אמר, ונדאי אתה הוא בן משם, בדיוקן של בנו בכורו, תפארת בן של אבא ואמא העליונים, האצילות שלו בלי הפסקה, לא קדם אותו בן אחר, לא במחשבה, ולא בדבור, ולא במעשה. אמר הרועה הנאמן, ואתה והחברים, וראשי מורי הישיבות, שמזמנים לכאן עמי בלי הפסקה כלל ובלי תערבת. נשקו כלם זה לזה, והכירו באחיהם ובכו.

פתח רבי שמעון ואמר, עם כל דא, ברא בוכרא חייבין כל אחוי ביקריה, דהא כתיב (שמות כ) כבד את אביך, ואוקמוה רבנן, את לרבנות אחיך הגדול. ואפילו מפל סטרא איהו מפרש עלך באורייתא, בשג"ם זה הכל. ולא הנה לאדם קדמא ברא קדמא מניה, ואוקמוה רבנן, בשג"ם, זה משה. דברא דמלכא בכל אתר, אנת בוכרא מסטרא דאילנא דחיי דטוב ורע, אנת הוא טוב. (בוכרא) הדיא הוא דכתיב, (בראשית א) וירא אלהים את האור כי טוב, (שמות ב) ותרא אותו כי טוב הוא.

פתח רבי שמעון ואמר, עם כל זה, בן בכור חייבים כל אחיו בכבודו, שהרי כתוב (שמות כ) כבד את אביך, ופרשוה רבותינו, את - לרבנות אחיך הגדול. ואפילו מפל צד הוא מפרש עלך בתורה, בשג"ם - זה הכל. ולא הנה לאדם הראשון בן קדמון ממנו, ופרשוה רבותינו, בשג"ם - זה משה. שבו המלך בכל מקום, אתה הבכור מצד של עץ החיים של טוב ורע, אתה הוא טוב. זהו שכתוב (בראשית א) וירא אלהים את האור כי טוב, (שמות ב) ותרא אותו כי טוב הוא.

ומתמן קרא יתך קודשא בריך הוא עבד נאמן. לבתר סליקת למהוי מלכא, הדיא הוא דכתיב, (דברים לג) ויהי בישורון מלך. לבתר בן בית לעילא. מלך מסטרא דמלכות דבריאה. בן בית, מסטרא דבינה דבריאה. כען אנת מלך, מסטרא דאילנא דמלכות דאצילות. בן בית, מסטרא דבין ג"ה, תפארת דאצילות, זכאה חולקך. ומאן גרים לך דא, בגין דאשתדלותך בתורה ובמצוה, ליחדא קודשא בריך הוא ושכינתיה, לאעלא מלכא על אתריה, ועל משרייתיה לעילא, ועל ישראל לתתא.

ומשם קרא אותך הקדוש ברוך הוא עבד נאמן. אחר כך עלית להיות מלך. זהו שכתוב (דברים לג) ויהי בישורון מלך. אחר כך בן בית למעלה. מלך מצד של מלכות של בריאה, בן בית מצד של בינה של בריאה. כעת אתה מלך מצד של עץ המלכות של אצילות. בן בית מצד של בין ג"ה. תפארת של אצילות, אשרי חלקך. ומי גרם לך את זה? משום השתדלותך בתורה ובמצוה, ליחד את הקדוש ברוך הוא ושכינתו, להעלות את המלך על מקומו ועל מחנותיו למעלה ועל ישראל למטה.

ובגין כך (ס"א ובגיד) ירתין כלהו נשמתין דאצילות מניה, ואתקריאו בגין דיליה, משם ידן"ד דאצילות, דלית תמן פרוי וקצוץ. דבקדמיתא אתמר בהו בגין לקודשא בריך הוא ושכינתיה, מצד יהו"ה דבריאה, דאתמר ביה בראתיו וצרתיו אף עשיתיו, וכען בגים לידן"ד דאצילות.

ומשום כך (ובגללך) כלם יורשים נשמות של אצילות ממנו, ונקראים בגים שלו, משום יהו"ה של אצילות שאין שם פרוי וקצוץ. שבראשונה נאמר בהם בגים לקדוש ברוך

הוא ושכינתו, מצד יהו"ה של בריאה, שנגמר בו בראתו יצרתיו אף עשיתיו, כגון
בנים ליהו"ה של אצילות.

ובד התקיים פקודא, דאיהי מצוה על ישראל, להעמיד עליהם מלך. הדא הוא דכתיב,
(דברים יז) שום תשים עליך מלך. ואתקיים בך (דברים לג) ויהי בישורון מלך, כד בקדמיתא.
וכלהו מתנהגין אבתרך, כאבריו דמתנהגין כלהו בתנועה דנשמטא, דאתפשטא על כל
אבר. בגין דכתר עליון אנת תהא מעוטר ביה, דביה עלת העלות איהו כתר על פלא, טמיר
וגניז מלגיו מניה. ומניה אתפשט על כל ספירו, ומסדר לון למהוי דא רב, ודא זעיר, ודא
בינוני, ואנהיג לון לרעותיה, ונהיר בהו, ומקשר לון, ומיחד לון.

ובד התקמה המצוה, שהיא מצוה על ישראל להעמיד להם מלך. זהו שכתוב, (שם י)
שום תשים עליך מלך. והתקיים בך (שם לג) ויהי בישורון מלך, כבראשונה. וכלם
מתנהגים אחריך, כמו איברים שכלם מתנהגים בתנועת הנשמה שמתפשטת על כל
איבר. משום שכתר עליון אתה תהיה מעטר בו, שבו עלת העלות הוא כתר על הכל,
טמיר וגנוז מבפנים ממנו. וממנו מתפשט על כל הספירות, ומסדר אותם להיות זה
גדול, וזה קטן, וזה בינוני, ומנהיג אותם לרצונו ומאיר בהם, ומקשר אותם ומיחד
אותם.

הכי אנת תהא מנהיג לישראל, בכל מדות טבין דיליה, ותסדר כל חד בדתוי ליה, הבכור
כבכורתו, והצעיר כצעירתו, ובינוני כפנים דרגיה. ותקשר לון קשר אחד לגבי אבוהון
דבשמאי. למהוי כלהו בשפה ברורה, לברכא לקודשא בריך הוא. ולקדשיה, ולגיחדיה,
בדרגא דילך, במחשבה דילך, באצילות דילך, דאתקיים בך (במדבר יא) ואצלתי מן הרוח
אשר עליך ושמתי עליהם. קום אתער בפקודא, להכרית זרעו של עמלק. (פרשת תצא רפ"א ע"ב
שי"ד לנשא קמ"ה ע"א)

ככה אתה תהיה מנהיג לישראל בכל המדות הטובות שלו, ותסדר כל אחד כראוי לו
- הבכור כבכורתו, והצעיר כצעירתו, ובינוני כפי דרגתו. ותקשר אותם קשר אחד
לאביהם שבשמים, להיות כלם בשפה ברורה, לברך את הקדוש ברוך הוא, ולקדשו
ולגיחו בדרגה שלך, במחשבה שלך, באצילות שלך, שהתקיים בך (במדבר יא) ואצלתי
מן הרוח אשר עליך ושמתי עליהם. קום התעורר במצוה, להכרית זרעו של עמלק.

(ויקרא ט) איש אמו ואביו תיראו וגו' פקודא דא, לכבד אב ואם, דאצטריך בר נש למדחל
מאבוי ומאמיה, ולאוקיר לון. כמה דאצטריך בר נש לאוקיר ליה לקודשא בריך הוא.
מסטרך דרוחא דיהב בגויה. ולמדחל מניה. הכי אצטריך ליה לאוקיר לאבוי ולאמיה,
מסטרך דגופא דיליה, ולמדחל מנהון, דהא אינון משתתפין בקודשא בריך הוא, ועבדי
ליה גופא, והואיל ואינון שותפין בעובדא, ליהו שותפין בדחילו ויקרא.

איש אמו ואביו תיראו וגו'. מצוה זו לכבד אב ואם, שצריך בן אדם לירא מאביו
ומאמו ולכבד אותם. כמו שצריך בן אדם לכבד את הקדוש ברוך הוא מצד הרוח
שנתן בתוכו ולירא ממנו, כד צריך לכבד את אביו ואת אמו מצד של הגוף שלו ולירא
מהם, שהרי הם משתתפים עם הקדוש ברוך הוא ועושים לו גוף. והואיל והם שתפים
במעשה, יהיו שתפים ביראה וכבוד.

כְּגוֹוֹנָא דָּא, גִּי שׁוּתְפִין אֲשֵׁתְכֹחוּ לְעִילָא בְּרִזָּא דָּאָדָם. אָדָם קְדָמָאָה, אָף עַל גַּב דְּגוּפָא דִילִיהּ הָוֵה מַעְפָּרָא, לָאוּ מַעְפָּרָא דְהֵכָא הָוֵה אֵלָא מַעְפָּרָא דְבִי מְקַדְשָׁא דְלַעִילָא. אָבָא וְאִימָא אֲשֵׁתְכֹחוּ, וּמְלָכָא עֲלָאָה אֲשֵׁתְתָּף בְּהַדְיָיְהוּ, וְשִׁדְרָ בֵיהּ רוּחָא דְחַיִּי, וְאֲתַבְּרִי. וּכְגוֹוֹנָא דָּא, אֲשֵׁתְכֹחוּ כֹּלָא עִילָא וְתַתָּא. וְעַל דָּא אֲצִטְרִיךְ לִיהּ לְבַר נֶשׁ לְמַדְחַל לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּלְמַדְחַל לְאַבּוּי וּלְאִמִּיהּ.

כְּמוֹ כֹּן, שְׁלֵשָׁה שְׁתַּפִּים נִמְצְאוּ לוֹ לְמַעְלָה בְּסוּד שֶׁל אָדָם. אָדָם הִרְאִישׁוֹן, אָף עַל גַּב שְׁגוּפּוֹ הָיָה מַעְפָּר, לֹא מַעְפָּר שֶׁל כָּאֵן הָיָה, אֲלָא מַעְפָּר שֶׁל בֵּית הַמְקַדָּשׁ שֶׁל מַעְלָה. הָאָב וְהָאִם נִמְצְאוּ, וְהַמְלָךְ הַעֲלִיּוֹן הִשְׁתַּתֵּף עִמָּם, וְשִׁלַּח בּוֹ רוּחַ שֶׁל חַיִּים וְנִבְרָא. וְכְמוֹ זֶה נִמְצָא הַכֹּל לְמַעְלָה וּלְמַטָּה. וְעַל כֵּן צְרִיךְ אָדָם לִירָא מֵהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלִירָא מֵאֲבָיו וְאִמּוֹ.

בְּסִתְרֵי תוֹרָה, אָדָם קְדָמָאָה לָא הָוֵה לִיהּ מֵהַאי עֲלָמָא כְּלוּם. חַד צְדִיק עֲבַד שְׁמוּשָׁא בְּנוֹקְבֵיהּ, וְאֲתַעְבִּיד מֵהוּא שְׁמוּשָׁא גּוּפָא חַדָּא, דְּנִהִירוּ דִילִיהּ יִתִּיר מִכָּל אֵינּוֹן מְלָאֲכִין שְׁלִיחֵן לְעִילָא. וְכַד אֲתַבְּרִי הוּא גּוּפָא מְלָכָא עֲלָאָה, שְׁדַר בְּהוּא צְדִיק כִּיב אֲתַנּוֹן, וְאֲשֵׁתְתָּף בְּהַדְיָיְהוּ, וְנִפְק לְעֲלָמָא.

בְּסִתְרֵי תוֹרָה, אָדָם הִרְאִישׁוֹן לֹא הָיָה לוֹ מֵהַעוֹלָם הַזֶּה כְּלוּם. צְדִיק אֶחָד עָשָׂה שְׁמוּשׁ עִם נְקֻבָּתוֹ, וְנִעְשָׂה מֵאוֹתוֹ שְׁמוּשׁ גּוּף אֶחָד, שְׁאוּרוֹ יוֹתֵר מִכָּל אוֹתָם הַמְּלָאֲכִים הַשְּׁלּוּחִים לְמַעְלָה. וְכַשֶּׁנִּבְרָא אוֹתוֹ הַגּוּף, הַמְּלָךְ הַעֲלִיּוֹן שִׁלַּח בְּאוֹתוֹ הַצְדִיק עֲשָׂרִים וְשִׁתִּים אוֹתִיּוֹת, וְהִשְׁתַּתֵּף עִמָּם וְיָצָא לְעוֹלָם.

כִּיּוֹן דְּנִפְק, חֲמוּ לִיהּ שְׁמֵשָׁא וְסִיְהֵרָא, וְאֲסִתִּימוּ (דף פ"ג ע"ב) נְהוּרִיְהוּ, דְּתַפּוּחָא דְרַגְלִיהּ אֲחֻשִׁיךְ נְהוּרָא דְלְהוֹן. מֵאִי טַעְמָא. בְּגִין דְּמַעוּבָדָא דְשְׁמֵשָׁא וְסִיְהֵרָא עֲלָאָה נִפְק. כִּיּוֹן דְּחֻטָּא, אֲתַחֲשֵׁךְ, וְאִזְעִיר גְרַמִּיהּ, וְאֲצִטְרִיךְ לְגוּפָא אַחְרָא בְּמִשְׁכָּא וּבְבִשְׂרָא. דְּכַתִּיב, (בראשית ג) וַיַּעַשׂ יְיָ אֱלֹהִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ כְּתַנּוֹת עוֹר וַיַּלְבִּישֵׁם. כְּהוּא שְׁמוּשָׁא דְעֲבַד הוּא צְדִיק בְּנוֹקְבֵיהּ, לָא אֲשֵׁתְכֹחוּ מְקַדְמַת דְּנָא, וּלְבַתֵּר דְּנָא, דְּהָא עַד לָא נִפְק לְצוּרָא אוּמְנָא.

כִּיּוֹן שְׁיָצָא, רָאוּ אוֹתוֹ הַשְּׁמֶשׁ וְהַלְבָּנָה וְהִסְתִּירוּ אֶת אוֹרָם, שְׁתַּפּוּחַ רַגְלוֹ הַחֲשִׁיךְ אֶת הָאוֹר שֶׁלָּהֶם. מַה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שְׁמִמְעָשָׂה הַשְּׁמֶשׁ וְהַלְבָּנָה יָצָא. כִּיּוֹן שְׁחֻטָּא, נְחֻשֵׁךְ, וְהַקֻּטִין עֲצוּמוֹ, וְהַצִּטְרִיךְ לְגוּף אַחַר בְּעוֹר וּבְבִשְׂרָא, שְׁכַתוּב (בראשיתב) וַיַּעַשׂ ה' אֱלֹהִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ כְּתַנּוֹת עוֹר וַיַּלְבִּישֵׁם. כְּמוֹ אוֹתוֹ שְׁמוּשׁ שְׁעָשָׂה אוֹתוֹ צְדִיק עִם נְקֻבָּתוֹ, לֹא נִמְצָא מְקַדָּם לְכֹן וּלְאַחַר מִכּוֹן, שְׁהִרִי טַרְם יָצָא לְצוּרָא אֶמּוֹ.

עַד דְּאֲתָא חֲנוּךְ, וְנִטִּיל לִיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מֵאַרְעָא, וְאַבְרִיר פְּסוּלָת וּקְסוּטוּרָא מִכְּסָפָא, וְכֹן בְּכָל אֵינּוֹן צְדִיקֵי אִי דִי בְּאַרְעָא. לְבַתֵּר אֲתַתְּקוֹן הוּא אַתֵּר, וְאֲתַעְבִּידוּ רוּחִין וְנִשְׁמַתִּין בְּשְׁמוּשֵׁייהוּ וְגוּפָא מִתַּתָּא בְּאַרְעָא. וְעַל דָּא בְּשׁוּתְפּוֹ דְלַעִילָא וְתַתָּא, בְּרַ נֶשׁ אֲתִי לְעֲלָמָא, וְאֲצִטְרִיךְ לְמַדְחַל לְאֵינּוֹן שׁוּתְפִין, וְלְאִוְקִיר לוֹן, כְּמָה דְּאֲתַמַּר (ע"כ רעיא מהימנא)

עַד שְׁבַא חֲנוּךְ, וְנָטַל אוֹתוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִן הָאָרֶץ, וְנִבְרָרָה
הַפְּסֻלַת וְהַזְהָמָה מִן הַכֶּסֶף, וְכֵן בְּכָל אוֹתָם הַצְּדִיקִים שֶׁבָּאָרֶץ. אַחַר
כֵּן הִתְתַּקֵּן אוֹתוֹ הַמֶּקוֹם, וְנַעֲשׂוּ רוּחוֹת וּנְשָׁמוֹת בְּשִׁמוּשֵׁיהֶם וְהִגּוּף
מִלְמֶטֶה בָּאָרֶץ. וְעַל כֵּן, בְּשִׁתְּפוּת שְׁלִמְעָלָה וּלְמֶטֶה בָּא הָאָדָם לְעוֹלָם,
וְצָרִיךְ לִירָא מֵאוֹתָם הַשְּׁתַּפּוּסִים וּלְכַבֵּד אוֹתָם, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר. (עד כאן רעיא
מהימנא).

(ויקרא יט) אַל תִּפְּנוּ אֶל הָאֱלִילִים וְאֱלֹהֵי מִסְכָּה לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם. רַבִּי חֲיִיא
פְּתַח, (דברים ט) אַל תִּפְּנוּ אֶל קִשֵׁי הָעַם הַזֶּה וְגו'. אַל תִּפְּנוּ. וְכִי מֵאֵן הוּא דִּימָא
לְמַלְכָא, אַל תִּפְּנוּ. וְהָא כְּתִיב (איוב לד) כִּי עֵינָיו עַל דְּרָכֵי אִישׁ. וְכְתִיב (ירמיה כג)
אִם יִסְתֵּר אִישׁ בְּמִסְתָּרִים וְאֲנִי לֹא אֶרְאֶנּוּ נְאֻם יְי', וְהָא בְּכֹלֵא אֲשַׁגַּח
קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְכָל עוֹבְדֵי מִסְתַּכְל, וְעֵייל בְּדִינָא עַל כְּלָהוּ, אִם טַב וְאִם
בִּישׁ, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (קהלת יב) הָאֱלֹהִים יָבִיא בְּמִשְׁפָּט עַל כָּל נַעֲלָם אִם טוֹב
וְאִם רָע. וּמִשָּׁה אָמַר אַל תִּפְּנוּ.

אַל תִּפְּנוּ אֶל הָאֱלִילִים וְאֱלֹהֵי מִסְכָּה לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם. רַבִּי חֲיִיא פְּתַח,
(דברים ט) אַל תִּפְּנוּ אֶל קִשֵׁי הָעַם הַזֶּה וְגו'. אַל תִּפְּנוּ, וְכִי מִי שְׂיֵאמַר לְמַלְכָּךְ
אַל תִּפְּנוּ? וְהָרִי כְּתוּב (איוב לד) כִּי עֵינָיו עַל דְּרָכֵי אִישׁ. וְכְתוּב (ירמיה כד) אִם
יִסְתֵּר אִישׁ בְּמִסְתָּרִים וְאֲנִי לֹא אֶרְאֶנּוּ נְאֻם ה', וְהָרִי בְּכָל מִשְׁגִּיחַ
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּמִסְתַּכְל עַל כָּל הַמַּעֲשִׂים, וּמְכַנֵּס בְּדִין עַל כָּלֵם, אִם
טוֹב וְאִם רָע, כְּמוֹ שֶׁנֶּאמַר (קהלת יב) הָאֱלֹהִים יָבִיא בְּמִשְׁפָּט עַל כָּל נַעֲלָם
אִם טוֹב וְאִם רָע, וּמִשָּׁה אוֹמַר אַל תִּפְּנוּ! !

אַלָּא, כְּמָה בְּעֵי בַר נֶשׁ לְאַסְתְּמָרָא מְחוּבּוּי, בְּגִין דְּלֹא יַחֲטִי קָמִי מְלָכָא
קְדִישָׁא. תָּא חֲזִי, בַר נֶשׁ דְּעֵבִיד מְצוּה, הֵהִיא מְצוּה סְלִקָא, וְקִימָא קָמִי
קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאַמְרָה אֲנָא מְפֻלְנִיָּא דְעֵבִיד לִי. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְנִי
לָה קָמִיָּה, לְאַשְׁגַּחָא בָּהּ כָּל יוֹמָא לְאוֹטְבָא לִיה בְּגִינָה. עֵבֵר עַל פְּתַגְמִי
אוֹרִיָּתָא, הֵהִיא עֵבִירָה סְלִקָא קָמִיָּה, וְאַמְרָה אֲנָא מְפֻלְנִיָּא דְעֵבִיד לִי,
וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְנִי לָה, וְקִימָא תַמְּן לְאַשְׁגַּחָא בָּהּ, לְשִׁיצָאָה לִיה. הֲדָא
הוּא דְכְתִיב, (דברים לב) וַיִּרָא יְי' וַיִּנְאָץ מִכַּעַס בְּנָיו וּבְנוֹתָיו. מֵהוּ וַיִּרָא. הֵהוּא
דְקִימָא קָמִיָּה.

אַלָּא כְּמָה צָרִיךְ אָדָם לְהַשְׁמֵר מִחֻטְאוּ כְּדִי שְׁלֹא יַחֲטֵא לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ
הַקְּדוֹשׁ. בֵּא רְאָה, בֵּן אָדָם שֶׁעוֹשֶׂה מְצוּה, אוֹתָהּ מְצוּה עוֹלָה וְעוֹמְדַת
לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְאוֹמְרַת: אֲנִי מְפֻלְנִי שְׁעֲשֵׂה אוֹתִי. וְהַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא מוֹנֶה אוֹתָהּ לְפָנָיו, לְהַשְׁגִּיחַ בָּהּ כָּל יוֹם, לְהִיטִיב לוֹ בְּשִׁבְלָהּ.
עֵבֵר עַל דְּבַרֵי תוֹרָה - אוֹתָהּ עֵבְרָה עוֹלָה לְפָנָיו וְאוֹמְרַת: אֲנִי מְפֻלְנִי

שְׁעָשָׂה אוֹתִי. וְהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מוֹנֶה אוֹתָהּ, וְעוֹמְדֵת שָׁם לְהַשְׁגִּיחַ בָּהּ, לְכָלֹת אוֹתוֹ. זֶהוּ שְׁכָתוּב (דברים לב) וַיֵּרָא ה' וַיִּנָּאץ מִפְּעֵס בְּנֵי וּבְנֵתָיו. מַה זֶה וַיֵּרָא? אוֹתוֹ שְׁעוֹמֵד לְפָנָיו.

תָּב בְּתִשׁוּבָה, מַה כְּתִיב. (שמואל ב יב) גַּם יְיִי הֶעֱבִיר חֲטָאתְךָ לֹא תָמוּת. דְּאֶעְבֵּר הֵהוּא חוֹבָא מְקַמִּיָּה, בְּגִין דְּלֹא יִסְתַּכַּל בֵּיהּ. לְאוֹטְבָא לִיָּהּ. וְעַל דָּא אַל תִּפְּן אֶל קְשֵׁי הָעַם הַזֶּה וְאֶל רְשָׁעוֹ וְאֶל חֲטָאתוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְכֹן מִהֲכָא מִשְׁמַע, דְּכְתִיב, (ירמיה ב) נִכְתַּם עֲוֹנְךָ לְפָנָי.

שָׁב בְּתִשׁוּבָה - מַה כְּתוּב? (שמואל ב יב) גַּם ה' הֶעֱבִיר חֲטָאתְךָ לֹא תָמוּת. שְׁהֶעֱבִיר אוֹתוֹ הַחֲטָא מִלְּפָנָיו כְּדִי שְׁלֹא יִסְתַּכַּל בּוֹ, לְהִיטִיב לוֹ. וְעַל כֵּן, אַל תִּפְּן אֶל קְשֵׁי הָעַם הַזֶּה וְאֶל רְשָׁעוֹ וְאֶל חֲטָאתוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְכֹן מִכָּאן מִשְׁמַע, שְׁכָתוּב (ירמיה ב) נִכְתַּם עֲוֹנְךָ לְפָנָי.

רַבִּי יוֹסִי זְעִירָא, עָאֵל קַמִּיָּה דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן יוֹמָא חַד, אֲשֶׁכְּחִיָּה דְּהוּהָ יְתִיב וְקִאָרִי, כְּתִיב, (בראשית א) וַיֹּאמֶר הָאֱדָם הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתְּ עִמָּדִי הִיא נִתְּנָה לִי מִן הָעֵץ וְאוֹכֵל. מִשְׁמַע דְּאָדָם וְחוּהָ כְּחַדָּא אֲתַבְּרִיאָו, וּבְגוּפָא חַדָּא. דְּכְתִיב אֲשֶׁר נָתַתְּ עִמָּדִי, וְלֹא כְּתִיב אֲשֶׁר נָתַתְּ לִי, אָמַר לִיָּהּ, אִי הֲכִי, וְהַכְּתִיב (שמואל א א) אֲנִי הָאִשָּׁה הַנִּצְּבָת עִמָּכָה בְּזָה. וְלֹא כְּתִיב הַנִּצְּבָת לְפָנֶיךָ. אָמַר לִיָּהּ, אִי כְּתִיב הַנִּתְּנָת עִמָּךְ, הוּהָ אֲמִינָא הֲכִי, כְּדְכְתִיב אֲשֶׁר נָתַתְּ עִמָּדִי, אֲבָל הַנִּצְּבָת כְּתִיב.

רַבִּי יוֹסִי הִקְטוֹן נִכְנַס לְפָנָי רַבִּי שְׁמַעוֹן יוֹסִי אֶחָד, מִצָּא אוֹתוֹ שְׁהִיָּה יוֹשֵׁב וְקוֹרָא, כְּתוּב (בראשית ב) וַיֹּאמֶר הָאֱדָם הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתְּ עִמָּדִי הִיא נִתְּנָה לִי מִן הָעֵץ וְאוֹכֵל. מִשְׁמַע שְׁאָדָם וְחוּהָ נִבְרָאוּ כְּאֶחָד וּבְגוּף אֶחָד, שְׁכָתוּב אֲשֶׁר נָתַתְּ עִמָּדִי, וְלֹא כְּתוּב אֲשֶׁר נָתַתְּ לִי. אָמַר לוֹ, אִם כֵּן, וְהָרִי כְּתוּב (שמואל א א) אֲנִי הָאִשָּׁה הַנִּצְּבָת עִמָּכָה בְּזָה, וְלֹא כְּתוּב הַנִּצְּבָת לְפָנֶיךָ. אָמַר לוֹ, אִם כְּתוּב הַנִּתְּנָת עִמָּךְ - הִיִּיתִי אוֹמֵר כֵּן, כְּמוֹ שְׁכָתוּב אֲשֶׁר נָתַתְּ עִמָּדִי, אֲבָל הַנִּצְּבָת כְּתוּב.

אָמַר לִיָּהּ, וְהָא כְּתִיב (בראשית ב) וַיֹּאמֶר יְיִי אֱלֹהִים לֹא טוֹב הָיִית הָאֱדָם לְבַדּוֹ אֲעֲשֶׂה לוֹ עֵזֶר כְּנִגְדּוֹ. אֲעֲשֶׂה לוֹ הַשְּׂתָא. אָמַר לִיָּהּ הֲכִי הוּא וּדְאִי, דְּאָדָם לְבַדּוֹ הוּהָ, דְּלֹא הוּהָ לִיָּהּ סְמִךְ מְנוֹקְבִיָּהּ, בְּגִין דְּהוּת בְּסִטְרוֹי כְּמָה דְּאוֹקִימָנָא. וּמָה דְּאָמַר אֲעֲשֶׂה לוֹ עֵזֶר, הֲכִי הוּא, דְּלֹא כְּתִיב אֲבָרָא לוֹ עֵזֶר, בְּגִין דְּכְתִיב, (בראשית ה) זָכַר וּנְקֵבָה בְּרָאָם. אֲבָל אֲעֲשֶׂה כְּתִיב. וּמָהוּ אֲעֲשֶׂה.

אתקן. משמע דקודשא בריך הוא נטיל לה מסטרוי, ותקין לה בתקונא, ואייתי לה קמיה. וכדין אשתמש אדם באנתתיה, והנה ליה סמך.

אמר לו, והרי כתוב (בראשית ב) ויאמר ה' אלהים לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו. אעשה לו עכשו. אמר לו, כך הוא ודאי, שאדם היה לבדו, שלא היה לו סמך מנקבתו, משום שהיתה בצדו כפי שבארנו. ומה שאמר אעשה לו עזר - כך הוא, שלא כתוב אברא לו עזר, משום שכתוב (שם ה) זכר ונקבה בראם. אבל כתוב אעשה. ומה הוא אעשה? אתקן. משמע שהקדוש ברוך הוא נטל אותה מצדו, ותקן אותה בתקון, והביא אותה לפניו. ואז השתמש אדם באשתו, והיה לו סמך.

ותנינו, שפירו דאדם קדתיא דקיטרא עלאה, מזיהרא דנהרא. שפירו דחנה, דלא הוו יכלין כל ברין לאסתכלא בה. ואפילו אדם לא הנה אסתכל בה, עד ההוא זמנא דחאבו, ואעדיאת (סייא ואזעירת) שפירו דלהון. כדין אסתכל בה אדם, ואשתמודע בה לשמשא בה. הדא הוא דכתיב, (בראשית ד) וידע אדם עוד את אשתו. וידע: בכלא. וידע: בתשמיש. וידע: דאשתמודע בה ואסתכל בה.

ושנינו, יפיו של אדם כסא של הקשר העליון, מהזהר המאיר. יפיה של חנה, שלא היו יכולים כל הבריות להסתכל בה. ואפילו אדם הראשון לא היה מסתכל בה, עד אותו הזמן שחטאו, והוסר (והקטו) הילפי שלהם. אז הסתכל בה אדם והכיר בה לשמש עמה. זהו שכתוב (שם ד) וידע אדם עוד את אשתו. וידע - בכל. וידע - בתשמיש. וידע - שהכיר בה והסתכל בה.

דף פ"ד ע"א

ותנינו, אסיר ליה לבר נש לאסתכלא בשפירו דאנתתא, בגין דלא ייתי בהרהורא בישא, ויתעקר (דף פ"ד ע"א) למלה אחרא. וכך הנה רבי שמעון עבד, כך הנה אזיל במתא, והוו חברייה אזלין אבתריה, וחמא לאינתו שפיראן, מאיך עיניה, והנה אמר לחברייה אל תפנו.

ושנינו, אסור לו לאדם להסתכל בגפיה של אשה, כדי שלא יבא להרהור רע, ויעקר לדבר אחר. וכך היה רבי שמעון עושה - כשהיה

הולך בעיר והיו החברים הולכים אחריו וראה נשים יפות, השפיל את עיניו, והיה אומר לחברים: אל תפנו.

וכל מאן דיסתכל בשפירו דאנתתא ביממא, אתי להרהורי בליליא. ואי סליק ההוא הרהורא בישא עלויה, אעבר משום ואלהי מסכה לא תעשו לכם. תו, אי שמש באנתתיה בזמנא דסליק ביה ההוא הרהורא בישא, אינון בנין דאולידו אלהי מסכה אקרון. ועל דא כתיב, (ויקרא יט) אל תפנו אל האלילים ואלהי מסכה לא תעשו לכם. רבי אבא אמר, אסיר ליה לבר נש לאסתכלא באלילי עבודה זרה, ובנשי דעמין, ולא לאתהנניא מנייהו, ולא לאתרפאה בהו, דאסיר ליה לבר נש לאסתכלא באתר דלא אצטריד.

וכל מי שמסתכל בלפי של אשה ביום, בא להרהור בלילה. ואם עולה אותו הרהור רע עליו, עובר משום ואלהי מסכה לא תעשו לכם. ועוד, אם שמש עם אשתו בזמן שעולה בו אותו הרהור הרע, אותם בנין שמולידים נקראים אלהי מסכה. ועל זה כתוב אל תפנו אל האלילים ואלהי מסכה לא תעשו לכם. רבי אבא אמר, אסור לו לאדם להסתכל באלילי עבודה זרה, ובנשות העמים, ולא להנות מהו, ולא להתרפא בהו. שאסור לו לאדם להסתכל במקום שלא צריך.

רבי אבא פתח, (תהלים פו) פנה אלי וחנוני תנה עזך לעבדך, פנה אלי וחנוני, וכי לא הוה ליה לקודשא בריהוה בעלמא שפירא כדוד, דאיהו אמר פנה אלי וחנוני. אלא הכי תנינו, דוד אחרא אית ליה לקודשא בריהוה, והוא ממנא על כמה אוכלוסין עלאין ומשרין. וכד בעי קודשא בריהוה הוא לרחמא על עלמא, אסתכל בהאי דוד, ונהיר ליה אנפיו, והוא נהיר לעלמין, וחיס עלמא.

רבי אבא פתח, (תהלים פו) פנה אלי וחנוני תנה עזך לעבדך. פנה אלי וחנוני, וכי לא היה לו לקדוש ברוך הוא בעולם יפה כדוד, שהוא אומר פנה אלי וחנוני? אלא כך שנינו, דוד אחר יש לקדוש ברוך הוא, והוא ממנא על כמה אוכלוסים עליונים ומחנות. וכשרוצה הקדוש ברוך הוא לרחם על העולם, מסתכל בדוד הזה, ומאיר לו פנים, והוא מאיר לעולמות וחס על העולם.

ושפירו דהאי דוד, נהיר לעלמין פלהו, רישיה גולגלתא דדהבא, אתרקימת בשבעה תכשיטי זינין דדהבא. והא (תיקון קכ"ב, יתרו ע"ג) אוקמוה. וחביבותא דקודשא בריהוה הוא לקבליה, ומסגיאות רחימותא דיליה גביה,

אמר ליה לקודשא בריהו דיהדר עינוי לקבליה, ויסתכל ביה. בגין דאינון שפירן בכלא, כמה דאת אמר, (שיר השירים ו) הסבי עיניך מנגדי וגו'. הסבי עיניך מנגדי דבשעתא דאלין עינין מסתכלין ביה בקודשא בריהו, פדין מתערין בלביה קסטין דבלסטראי, ברחימותא עלאה, ובסגיאנות שלהוביתא דרחימו עלאה לגביה, אמר הסבי עיניך מנגדי, אסחר עיניך לסטר אחרא מני, דאינון מוקדין לי בשלהובי רחימותא. ועל דא כתיב ביה בדוד, (שמואל א טו) והוא אדמוני עם יפה עינים וטוב ראי. ובגין ההוא דוד עלאה שפירא, רחימנא ותיאובתא דקודשא בריהו הוא לאדבקא ביה. אמר דוד פנה אלי וחנוני.

ויפיו של הדוד הזה מאיר לכל העולמות, ראשו גלגלת זהב שנקקמה בשבעה תכשיטי מינים של זהב, והרי פרשוה. ורחיבותו של הקדוש ברוך הוא כנגדו, ומרב אהבתו אליו אמר לקדוש ברוך הוא שיחזיר עינוי כנגדו ויסתכל בו, משום שהם יפים בכל, כמו שנאמר (שיר ו) הסבי עיניך מנגדי וגו'. הסבי עיניך מנגדי, שבשעה שהעינים הללו מסתכלות בו בקדוש ברוך הוא, אז מתעוררים בלבו חצי בליסטראות באהבה עליונה, ומגדל השלהבת של האהבה העליונה אליו, אמר הסבי עיניך מנגדי, סובבי עיניך לצד אחר ממני, שהם שורפים אותי בשלהבות אהבה. ועל כן כתוב בדוד, (שמואל א טו) והוא אדמוני עם יפה עינים וטוב ראי. ובשביל אותו דוד עליון הנאה, אהבתו ותשוקתו של הקדוש ברוך הוא להדבק עמו, אמר דוד פנה אלי וחנוני.

כגוונא דא, (בראשית כז) ויאמר ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו יי. משמע דעאל עמיה עם יעקב גנתא דעדן, דאיהו שדה דתפוחין קדישין. וכי היך זכיל גנתא דעדן לאעלא עמיה, דהא גנתא דעדן כמה רב הוא בפותיא ובארפא. כמה זינו דבייתין עלאין קדישין, דרגין על דרגין, מדורין על מדורין אית תמן.

כמו זה, (בראשית כז) ויאמר ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה'. משמע שנכנס עם יעקב גן עדן, שהוא שדה התפוחים הקדושים. וכי איך יכול גן עדן להכנס עמו, שהרי גן עדן כמה הוא גדול ברחב ובארץ, כמה מינים של בתים עליונים קדושים, דרגות על דרגות, מדורים על מדורים יש שם?

אלא (שמות ר"י ע"ב) גנתא אחרא עלאה קדישא אית ליה לקודשא בריהו, והוא גנתא רחימותא דיליה, ואתדבק ביה, ולא אתנטיר אלא לקודשא בריהו הוא בלחודוי, דהוא עייל ביה. ודא אחסין קודשא בריהו הוא

לְאַשְׁתַּכַּחַת תְּדִיר עִמָּהוּן דְּצַדִּיקָיָא. וְכַל שְׁכֹן לְאַשְׁתַּכַּחַת בֵּיהּ בְּיַעֲקֹב, וְדָא זְמַיִן לִיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַעְלָאָה עִמִּיהּ לְסִיעָא לִיהּ.

אַלָּא גֵן אַחַר עֲלִיּוֹן קְדוֹשׁ יֵשׁ לְקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאוֹתוֹ הֵגֵן הוּא אֶהְבֵּתוֹ, וְנִדְבַק בּוֹ, וְאֵינּוּ שְׁמוֹר אֶלָּא לְקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבָדוֹ, שֶׁהוּא נִכְנָס בּוֹ. וְזֶה הוֹרִישׁ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַמְצִיא תְּמִיד עִם הַצַּדִּיקִים, וְכַל שְׁכֹן לְהַמְצִיא בּוֹ עִם יַעֲקֹב, וְזֶה מָה שְׁזַמֵּן לוֹ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַכְנִס עִמּוֹ לְסִיעָא לּוֹ.

כְּגוֹנָא דָּא, (בראשית כח) אָנִי יְיָ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אָבִיךָ וְאֱלֹהֵי יִצְחָק הָאָרֶץ וְגוֹ'. תִּנּוּן, מְלַמֵּד שְׁנֵתִקְפְּלָה לּוֹ אָרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְכִי אָרֶץ יִשְׂרָאֵל, דְּאִיהִי ד' מְאוֹת פְּרָסָה עַל ד' מְאוֹת פְּרָסָה, הֵיךְ אֶתְעַקְרַת מֵאַתְרָהּ, וְיִתְבָּא תַּחְוֹתוּי. אֶלָּא אָרֶץ אַחְרָא עֲלָאָה קְדִישָׁא אֵית לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל אֶקְרִי. וְהִיא תַּחְוֹת דְּרַגָּא דְיַעֲקֹב דְּקָאִים עָלֶהּ. וְאַחְסִין לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל בְּגִין רַחֲמֵימָתָא דְלַהוֹן, לְדִיִּירָא עִמָּהוּן, וְלְדַבְּרָא לַהוֹן, וְלֶאֱגָנָא לַהוֹן מִכָּלֵא, וְאֶקְרִי אָרֶץ חַיִּים.

כְּמוֹ כֵּן, (שם כח) אָנִי ה' אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אָבִיךָ וְאֱלֹהֵי יִצְחָק הָאָרֶץ וְגוֹ'. שְׁנִינּוּ, מְלַמֵּד שְׁנֵתִקְפְּלָה לּוֹ אָרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְכִי אָרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיא אַרְבַּע מְאוֹת פְּרָסָה עַל אַרְבַּע מְאוֹת פְּרָסָה, אֵיךְ נַעֲקָרָה מִמְּקוֹמָהּ וְיִשְׁבָּה תַּחְתּוּי? אֶלָּא אָרֶץ אַחְרַת עֲלִיּוֹנָה קְדוֹשָׁה יֵשׁ לְקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְנִקְרְאֵת אָרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְהִיא תַּחַת דְּרַגַּת יַעֲקֹב שְׁעוּמַד עָלֶיהָ, וְהוֹרִישׁ אוֹתָהּ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל בְּשִׁבִיל אֶהְבֵּתָם, לְדוֹר עַמָּם וְלַהֲנַהִיג אוֹתָם וְלַהֲגִין עֲלֵיהֶם מִהַכֵּל, וְנִקְרְאֵת אָרֶץ חַיִּים.

דף פ"ד ע"ב

תָּא חֲזִי, אָסִיר לִיהּ לְבַר נֶשׁ, לְאַסְתַּכַּחַת בְּאַתְרָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְאִיס בֵּיהּ, וְרַחֲמֵימָא בֵּיהּ נִפְשִׁיהּ. וּמָה בְּמָה דְּרַחֲמִים קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אָסִיר לְאַסְתַּכַּחַת בֵּיהּ, בְּמָה דְּרַחֲמִים עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. דְּתָא חֲזִי, אָסִיר לִיהּ לְבַר נֶשׁ לְאַסְתַּכַּחַת בְּקִשְׁתָּא, בְּגִין דְּאִיהוּ חֲזִי דְּדִיּוּקְנָא עֲלָאָה. אָסִיר לִיהּ לְבַר נֶשׁ לְאַסְתַּכַּחַת בְּאַתְרָא דִּילִיהּ, בְּגִין דְּהוּא רְמִיז לְצַדִּיקָא דְּעֵלְמָא. אָסִיר לִיהּ לְבַר נֶשׁ לְאַסְתַּכַּחַת, בְּאַצְבָּעוֹן דְּכַהֲנִי, בְּשַׁעֲתָא דְּפָרְסִי יְדִיָּהּ, בְּגִין דְּתַמּוֹן שְׂרָיָא יְקָרָא דְּמִלְכָּא עֲלָאָה. וּמָה בְּאַתְרָא קְדִישָׁא עֲלָאָה אָסִיר (דף פ"ד ע"ב) לְאַסְתַּכַּחַת, בְּאַתְרָא מְסֻבָּא רַחֲמֵימָא לָא כָּל שְׁכֹן. בְּגִינֵי כַּד, אַל תַּפְּנוּ אֶל

הָאֱלִילִים. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, וּמָה לְאַסְתֵּכֶּלָא בְּהוּ אָסִיר, לְמַפְלַח לְהוּ, אִו לְמַעֲבַד לְהוּ, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

בֹּא רְאֵה, אָסוּר לֹו לְאַדָּם לְהַסְתַּכֵּל בְּמָקוֹם שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מוֹאֵס בּוֹ וְנִפְשׁוֹ רְחוּקָה מִמֶּנּוּ. וּמָה בְּמָה שְׂאוּהֵב הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אָסוּר לְהַסְתַּכֵּל בּוֹ - בְּמָה שֶׁרְחוּק עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. שְׂבֵא רְאֵה, אָסוּר לֹו לְאַדָּם לְהַסְתַּכֵּל בְּקִשְׁת, מְשׁוּם שֶׁהִיא מְרָאָה שֶׁל דְּיוֹקָן עֲלִיוֹן. אָסוּר לֹו לְאַדָּם לְהַסְתַּכֵּל בְּאוֹת הַבְּרִית שְׁלוֹ, מְשׁוּם שֶׁהוּא רוֹמֵז לְצַדִּיק שֶׁל עוֹלָם. אָסוּר לֹו לְאַדָּם לְהַסְתַּכֵּל בְּאַצְבָּעוֹת הַכַּהֲנִים בְּשַׁעַה שְׁפוֹרְשִׁים יְדֵיהֶם, מְשׁוּם שֶׁשֵּׁם שְׁרוּי כְּבוֹד הַמֶּלֶךְ הָעֲלִיוֹן. וּמָה בְּמָקוֹם קְדוֹשׁ עֲלִיוֹן אָסוּר לְהַסְתַּכֵּל - בְּמָקוֹם טְמֵא רְחוּק לֹא כָּל שְׂכֵן. מְשׁוּם כֵּן, אֵל תִּפְנּוּ אֶל הָאֱלִילִים. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, וּמָה לְהַסְתַּכֵּל בְּהֶם אָסוּר - לְעַבֵּד אוֹתָם אִו לְעַשׂוֹת אוֹתָם עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

וּבְגִינֵי כֵּן, אֵל תִּפְנּוּ אֶל הָאֱלִילִים. הֲכֵא אַתָּא לְאַזְהָרָא לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל בְּקַדְמִיתָא. לְקַבִּיל (שְׁמוֹת כ) לֹא יְהִיָּה לָךְ אֱלֹהִים אַחֲרַיִם עַל פְּנֵי. וְאֵלֵהִי מִסַּכָּה לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם, לְקַבִּיל לֹא תַעֲשֶׂה לָךְ פֶּסֶל אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם. לְקַבִּיל אֲנֹכִי יְיָ אֱלֹהֵיךָ, אִישׁ אָמוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ. לְקַבִּיל כִּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמְךָ. וְאֶת שְׁבִתוֹתַי תִּשְׁמְרוּ, זְכוֹר אֶת יוֹם הַשְּׁבִת לְקַדְּשׁוֹ. לֹא תִשָּׁבְעוּ בְּשְׁמִי לְשָׁקֵר. לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם יְיָ אֱלֹהֵיךָ לְשׁוֹא. לֹא תִגְנוּבוּ, לֹא תִגְנוּב. וְלֹא תִכְחָשׁוּ, וְלֹא תִשְׁקְרוּ אִישׁ בְּעַמִּיתוֹ. לֹא תַעֲנֶה בְּרַעַךְ עַד שָׁקֵר. מוֹת יוֹמֵת הַנוֹאֵף וְהַנוֹאֶפֶת, לֹא תִנְאָף. לֹא תַעֲמֹד עַל דָּם רַעַךְ, לֹא תִרְצַח. וְהֵא אוֹקְמוּהָ, וְעַל דָּא כָּלְלָא דְאוֹרֵייתָא, בְּפִרְשֵׁתָא דָּא.

וּמְשׁוּם כֵּן, אֵל תִּפְנּוּ אֶל הָאֱלִילִים. כֵּאֵן בֹּא לְהַזְהִיר אֶת יִשְׂרָאֵל בְּבִרְאשׁוֹנָה, כְּנֶגֶד (שְׁמוֹת כ) לֹא יְהִיָּה לָךְ אֱלֹהִים אַחֲרַיִם עַל פְּנֵי. וְאֵלֵהִי מִסַּכָּה לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם, כְּנֶגֶד לֹא תַעֲשֶׂה לָךְ פֶּסֶל אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם. כְּנֶגֶד אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֵיךָ - אִישׁ אָמוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ. כְּנֶגֶד כִּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמְךָ - וְאֶת שְׁבִתוֹתַי תִּשְׁמְרוּ, זְכוֹר אֶת יוֹם הַשְּׁבִת לְקַדְּשׁוֹ. לֹא תִשָּׁבְעוּ בְּשְׁמִי לְשָׁקֵר - לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם ה' אֱלֹהֵיךָ לְשׁוֹא. לֹא תִגְנוּבוּ - לֹא תִגְנוּב. וְלֹא תִכְחָשׁוּ - וְלֹא תִשְׁקְרוּ אִישׁ בְּעַמִּיתוֹ, לֹא תַעֲנֶה בְּרַעַךְ עַד שָׁקֵר. מוֹת יוֹמֵת הַנֹּאֵף וְהַנֹּאֶפֶת - לֹא תִנְאָף. לֹא תַעֲמֹד עַל דָּם רַעַךְ - לֹא תִרְצַח. וְהֵרִי פִרְשׁוּהָ, וְעַל כֵּן כָּלְלָא הַתּוֹרָה בְּפִרְשָׁהּ הַזֹּו.

אָמַר רַבִּי חֵיָּיא, בְּקַדְמִיתָא, אֲנֹכִי יְיָ אֱלֹהֵיךָ. זְכוֹר אֶת יוֹם הַשְּׁבִת. לֹא תִשָּׂא. לֹא תִרְצַח. לֹא תִנְאָף. לֹא תִגְנוּב. בְּלִישְׁנָא יְחִידָאִי. וְהֲכֵא, אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם. אִישׁ אָמוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ, וְאֶת שְׁבִתוֹתַי תִּשְׁמְרוּ. אֵל תִּפְנּוּ אֶל הָאֱלִילִים. בְּלִישְׁנָא דְסִגְיָאִין. אֵלָא תָא חֲזִי, מִיּוֹמָא דְהוּוּ יִשְׂרָאֵל שְׂכִיחִין

בְּעֵלְמָא, לֹא אֲשַׁתְּכָחוּ קָמִי קוּדְשָׁא בְּרִידָה הוּא, בְּלִבָּא חַד, וּבְרַעוּתָא חֲדָא,
כְּמָה בְּהָהוּא יוֹמָא דְקִיָּימוּ בְּטוּרָא דְסִינִי. וְעַל דָּא כְּלָא אֲתִמַּר בְּלִשׁוֹן
יְחִידָאִי. לְבַתֵּר בְּלִישְׁנָא דְסִינִי, דְהָא לֹא אֲשַׁתְּכָחוּ כָּל כְּדָ בְּהָהוּא רַעוּתָא.

אָמַר רַבִּי חֲיִיא, בְּרַאשׁוֹנָה - אָנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ. זְכוּר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת. לֹא
תִּשָּׂא. לֹא תִרְצַח. לֹא תִנְאַף. לֹא תִגְנוֹב. בְּלִשׁוֹן יְחִיד. וְכֹאן - אָנִי ה'
אֱלֹהֶיכֶם. אִישׁ אָמוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ, וְאֶת שַׁבְּתוֹתַי תִּשְׁמְרוּ. אֵל תִּפְנוּ אֶל
הָאֱלִילִים. בְּלִשׁוֹן רַבִּים. אֲלֵא בֵּא רְאֵה, מִיּוֹם שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל מְצוּיִים
בְּעוֹלָם, לֹא נִמְצְאוּ לְפָנַי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּלִב אֶחָד וּבְרַצוֹן אֶחָד כְּמוֹ
בְּאוֹתוֹ יוֹם שֶׁעָמְדוּ בְּהַר סִינִי, וְעַל כֵּן הִכַּל נֶאֱמַר בְּלִשׁוֹן יְחִיד. אַחַר
בְּלִשׁוֹן רַבִּים, שֶׁהָרִי לֹא נִמְצְאוּ כָּל כְּדָ בְּאוֹתוֹ הַרְצוֹן.

רַבִּי אֶלְעָזָר הָהוּא אָזִיל לְמַחְמֵי לְרַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לְקוּיָנָא חֲמוּי, וְהוּוּ
עָמִיָּה רַבִּי חֲיִיא וְרַבִּי יוֹסִי, כְּדָ מָטוּ חַד בֵּי חֻקַּל, יִתְּבוּ תַּחוּת אֵילָנָא חֲדָא.
אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כָּל חַד לִימָא מְלָה דְאֹרִייתָא. פִּתַּח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר,
(הוֹשֵׁעַ יג) וְאָנֹכִי יי' אֱלֹהֶיךָ מֵאֲרָץ מִצְרַיִם וְאֱלֹהִים זֹולַתִּי לֹא תִדַּע. לֹא כְּתִיב
אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֲרָץ מִצְרַיִם, אֲלֵא אָנֹכִי יי' אֱלֹהֶיךָ מֵאֲרָץ מִצְרַיִם, וְכִי
מֵאֲרָץ מִצְרַיִם הָוּה לְהוּ מְלָכָא, וְלֹא מִקְדָּמַת דְנָא, וְהָא כְּתִיב (בְּרַאשִׁית ל) וַיֹּאמֶר
יַעֲקֹב אֶל בְּנָיו הַסִּירוּ אֶת אֱלֹהֵי הַנֹּכַר אֲשֶׁר בְּתוֹכְכֶם. וְכְתִיב (בְּרַאשִׁית
לה) וְנִקְוָמָה וְנַעֲלָה בֵּית אֵל, וְאֶת אֲמֶרֶת מֵאֲרָץ מִצְרַיִם.

רַבִּי אֶלְעָזָר הָיָה הוֹלֵךְ לְרֵאוֹת אֶת רַבִּי יוֹסִי בֶּן רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לְקוּיָנָא
חֲמוּי, וְהָיוּ עִמּוֹ רַבִּי חֲיִיא וְרַבִּי יוֹסִי. כְּשֶׁהִגִּיעוּ לְשַׂדֵּה אַחַת, יָשְׁבוּ תַּחַת
אֵילָן אֶחָד. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כָּל אֶחָד יֹאמַר דְּבַר תּוֹרָה. פִּתַּח רַבִּי
אֶלְעָזָר וְאָמַר, (הוֹשֵׁעַ יג) וְאָנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ מֵאֲרָץ מִצְרַיִם וְאֱלֹהִים זֹולַתִּי
לֹא תִדַּע. לֹא כְּתוּב אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֲרָץ מִצְרַיִם, אֲלֵא אָנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ
מֵאֲרָץ מִצְרַיִם. וְכִי מֵאֲרָץ מִצְרַיִם הָיָה לְהֵם לְמִלְכָּא, וְלֹא מִקְדָּם לְכוּ?
וְהָרִי כְּתוּב (בְּרַאשִׁית ל) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל בְּנָיו הַסִּירוּ אֶת אֱלֹהֵי הַנֹּכַר אֲשֶׁר
בְּתוֹכְכֶם, וְכְתוּב וְנַעֲלָה בֵּית אֵל, וְאֶתֶּה אֲמֶרֶת מֵאֲרָץ מִצְרַיִם!?

אֲלֵא, מִן יוֹמָא דְהוּוּ יִשְׂרָאֵל בְּעֵלְמָא, לֹא אֲשַׁתְּמוּדְעוּ יִקְרָא דְקוּדְשָׁא בְּרִידָה
הוּא. בַּר בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם, דְהוּוּ בְּהָהוּא פּוֹלְחָנָא קִשְׂיָא, וְצוּחוּ לְקַבְּלֵיהּ,
וְלֹא אֲשַׁתְּנוּ מִנִּימוּסָא דְלַהוֹן לְעֵלְמִין. וְתַמָּן אֲתַבְּחִינוּ אַבְּהֵתָנָא, כְּדִהְבָּא
מִגּוֹ שְׁפִכָּה. (ס"א כַּפְתוּרָא דְדַהְבָּא מִגּוֹ טַפְסָא) וְעוֹד, דְהוּוּ חֲמָאן בְּכָל יוֹמָא, כְּמָה
חֲרָשִׁין, כְּמָה זִינִין בִּישְׁוִין, לְאַטְעָאָה לֹון לְבָנֵי נִשְׂאָ, וְלֹא סָטוּ מֵאֲרַחָא
לִימִינָא וְלִשְׁמָאָלָא. וְאַף עַל גַּב דְלֹא הוּוּ יַדְעִי כָּל כְּדָ בִּיקְרָא דְקוּדְשָׁא בְּרִידָה
הוּא, אֲלֵא הוּוּ אֲזִלִּין בְּתַר נִימוּסֵי אַבְּהֵתָהוֹן.

אָלָא, מִיּוֹם שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל בְּעוֹלָם, לֹא הִפְּרִיחוּ אֶת כְּבוֹד הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, רַק בְּאַרְץ מִצְרַיִם, שֶׁהָיוּ בְּאוֹתָהּ עֲבוּדָה קָשָׁה וְצוּחוֹ כְּנֶגְדּוֹ, וְלֹא שָׁנוּ מְנִימוּסֵיהֶם לְעוֹלָמִים. וְשֵׁם נִבְחַנוּ הָאֲבוֹת, כְּזָהָב מִתּוֹךְ הַפְּסֻלֹת (כַּהֲתוֹךְ הַזָּהָב מִתּוֹךְ הַשְּׁלֵהֶבֶת). וְעוֹד, שֶׁהָיוּ רוֹאִים בְּכָל יוֹם כְּמָה כְּשֶׁפִּים, כְּמָה מִיָּנִים רָעִים, לְהִטְעוֹת אֶת בְּנֵי הָאָדָם, וְלֹא סָטוּ מִן הַדְּרֹךְ לְיָמִין וְלִשְׂמָאל. וְאַף עַל גַּב שֶׁלֹּא הָיוּ מְפִירִים כָּל כֶּךָ בְּכְבוֹדוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, אָלָא הָיוּ הוֹלְכִים אַחַר מְנַהֲגֵי אֲבוֹתֵיהֶם.

וּלְבַתֵּר, חָמוּ כְּמָה נֶסִין, וְכַמָּה גְבוּרָאן, וְנִטַּל לֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְפִוְלְחָנִיָּה. וּבְגִין דְּכֻלְהוּ חָמוּ כְּמָה נֶסִין וְאַתִּין בְּעֵינֵיהוֹן, וְכָל אֵינוֹן אֲתִין וּגְבוּרָן. אָמַר וְאַנְכִי יְיָ אֱלֹהֵיךָ מֵאַרְץ מִצְרַיִם. דְּתַמְּן הָוָה בְּאַתְגְּלִיָּא יְקָרָא דִּילֵיהּ. וְאַתְגְּלִי עֲלֵיהוּ עַל יַמָּא, וְחָמוּ זִיו יְקָרָא עֲלָאָה דִּילֵיהּ אֲפִין בְּאַפִּין. דְּלֹא תִימְרוּן אֱלֹהָא אַחְרָא הוּא דְּמַלִּיל עִמָּנָא, אָלָא אָנָּא הוּא דְּחַמִּיתוּן בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם, אָנָּא הוּא דְּקִטְלָנָא סְנְאִיכוֹן בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם. אָנָּא הוּא דְּעִבְדָּנָא כָּל אֵינוֹן עֶשֶׂר מַחָאן בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם. וּבְגִינֵי כֶּךָ, וְאַלְהִים זוּלְתֵי לֹא תַדְע, דְּלֹא תִימָא דְּאַחְרָא הוּא, אָלָא אָנָּא הוּא כְּלָא.

וְאַחַר כֶּךָ רָאוּ כְּמָה נֶסִים וְכַמָּה גְבוּרוֹת, וְלָקַח אוֹתָם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְעֲבוּדָתוֹ. וּמִשׁוּם שֶׁכָּלֵם רָאוּ כְּמָה נֶסִים וְאוֹתוֹת בְּעֵינֵיהֶם, וְכָל אוֹתָם נֶסִים וּגְבוּרוֹת, אָמַר וְאַנְכִי ה' אֱלֹהֵיךָ מֵאַרְץ מִצְרַיִם. שֵׁשׁ הָיָה כְבוֹדוֹ בְּהַתְגַּלוּת. וְהַתְגַּלָּה עֲלֵיהֶם עַל הַיָּם, וְרָאוּ אֶת זִיו הַכְּבוֹד הָעֲלִיוֹן פָּנִים בְּפָנִים. שֶׁלֹּא תֵאמְרוּ שֶׁאֵלּוּהָ אַחַר הוּא שֶׁדַּבֵּר עִמָּנוּ, אָלָא אָנִי הוּא שֶׁרְאִיתֶם בְּאַרְץ מִצְרַיִם, אָנִי הוּא שֶׁהֲרַגְתִּי אֶת שׂוֹנְאֵיכֶם בְּאַרְץ מִצְרַיִם, אָנִי הוּא שֶׁעָשִׂיתִי כָּל אוֹתוֹן עֶשֶׂר מַכּוֹת בְּאַרְץ מִצְרַיִם. וּמִשׁוּם כֶּךָ, וְאַלְהִים זוּלְתֵי לֹא תַדְע, שֶׁלֹּא תֵאמַר שֶׁאַחַר הָיָה, אָלָא אָנִי הוּא הַכֹּל.

דף פ"ה ע"א

תו פְּתַח, (ויקרא יט) לֹא תַעֲשׂוּק אֶת רַעְךָ וְלֹא תִגְזוֹל לֹא תִלִּין פְּעוּלַת שְׂכִיר אֲתִידַע עַד בְּקָר. לֹא תִלִּין פְּעוּלַת שְׂכִיר אֲמַאי. אָלָא מְקָרָא אַחְרָא אֲשֶׁתַּמַּע, דְּכַתִּיב, (דברים כד) בְּיוֹמוֹ תִתֵּן שְׂכָרוֹ וְלֹא תִבֵּא עָלָיו הַשֶּׁמֶשׁ כִּי עָנִי הוּא וְאַלְיוֹ הוּא נוֹשֵׂא אֶת נַפְשׁוֹ. לֹא תִבֵּא עָלָיו הַשֶּׁמֶשׁ, אֲזִדְהֵר דְּלֹא תִתְכַנַּשׁ בְּגִינוּי מְעַלְמָא, עַד לֹא יִמְטִי זְמַנְךָ לְאַתְכַּנְשָׁא. כְּמָה דְּאַתְ אָמַר, (קהלת יב) עַד אֲשֶׁר לֹא תַחֲשַׁד הַשֶּׁמֶשׁ וְגוֹי. מִהֲכָא אוֹלִיפְנָא מְלָה אַחְרָא, מֵאֵן דְּאַשְׁלִים לְנַפְשָׁא

דְּמִסְכָּנָא. אֶפִּילוּ (דף פ"ה ע"א) דְּמִטּוּ יוֹמוּי לְאַסְתִּילְקָא מַעְלָמָא, קוּדְשָׁא בְּרִידָא
הוּא אֲשֵׁלִים לְנַפְשִׁיהּ, וְיָהִיב לִיהּ חֵינּוּ יַתִּיר.

עוֹד פִּתַּח, לֹא תַעֲשֶׂק אֶת רַעְדָּךְ וְלֹא תִגְזֹל וְלֹא תִלִּין פְּעֻלַת שְׂכִיר עַד בְּקָר.
לָמָּה לֹא תִלִּין פְּעֻלַת שְׂכִיר? אֲלֵא מִכְתוּב אַחַר נִשְׁמַע, שְׂכָתוּב (דברים כד)
בְּיוֹמוֹ תִתֵּן שְׂכָרוֹ וְלֹא תָבֹא עָלָיו הַשְּׂמֶשׁ כִּי עֲנִי הוּא וְאֵלָיו הוּא נִשְׂא
אֶת נַפְשׁוֹ. לֹא תָבֹא עָלָיו הַשְּׂמֶשׁ, הַזֶּהָר שֶׁלֹּא תִתְכַנֵּס בְּגִלְלוֹ מִן הָעוֹלָם
טָרַם יִגִיעַ זְמַנְךָ לְהִתְכַנֵּס, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (קהלת יב) עַד אֲשֶׁר לֹא תַחֲשֹׁךְ
הַשְּׂמֶשׁ וְגו'. מִכָּאן לְמַדְנוּ דְּבַר אַחַר - מִי שֶׁמְשָׁלִים לְנַפְשׁ הָעֲנִי, אֶפִּילוּ
שֶׁהִגִיעוּ יָמָיו לְהִסְתַּלֵּק מִן הָעוֹלָם, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשָׁלִים לְנַפְשׁוֹ
וְנוֹתֵן לוֹ יוֹתֵר חַיִּים.

לֹא תִלִּין פְּעוּלַת שְׂכִיר, תָּא חֲזִי, מֵאן דְּנָטִיל אַגְרָא דְּמִסְכָּנָא, כְּאִילוּ נָטִיל
נַפְשִׁיהּ, וְדֹאנְשִׁי בֵיתִיהּ. הוּא אֲזַעַר נַפְשִׁיהּ, קוּדְשָׁא בְּרִידָא הוּא אֲזַעִיר
יוֹמוּי, וְאֲזַעַר נַפְשִׁיהּ, מֵהָהוּא עֲלָמָא. דְּהָא כָּל אֵינּוֹן הַבְּלִים דְּנַפְקִי מִפּוּמִיָּה,
כָּל הָהוּא יוֹמָא, כְּלָהוּ סְלָקִין קַמִּיָּה דְּקוּדְשָׁא בְּרִידָא הוּא, וְקִיִּימִין קַמִּיָּה,
לְבַתֵּר סְלָקָא נַפְשִׁיהּ, וְנַפְשִׁיהּ דֹּאנְשִׁי בֵיתִיהּ, וְקִיִּימִין, בְּאֵינּוֹן הַבְּלִים
דְּפּוּמִיָּה. וְכַדִּין, אֶפִּילוּ אֲתַגְזֹר עַל הָהוּא בַר נֶשׁ כְּמָה יוֹמִין, וְכְמָה טְבָאן,
כְּלָהוּ מִתַּעֲקָרָאן מִנִּיָּה, וּמִסְתַּלְקִי מִנִּיָּה.

לֹא תִלִּין פְּעֻלַת שְׂכִיר. בֵּא רְאֵה, מִי שֶׁנוֹטֵל אֶת שְׂכָר הָעֲנִי, כְּאִילוּ נָטֵל
אֶת נַפְשׁוֹ וְאֶת שֵׁל אֲנָשִׁי בֵיתוֹ. הוּא הֶקְטִין אֶת נַפְשׁוֹ - הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא מִקְטִין אֶת יָמָיו וּמִקְטִין אֶת נַפְשׁוֹ מֵאוֹתוֹ הָעוֹלָם. שְׁהֲרִי כָּל אוֹתָם
הַהַבְּלִים שְׂיוֹצָאִים מִפִּיו כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם, כְּלָם עוֹלִים לְפָנֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא וְעוֹמְדִים לְפָנָיו, אַחַר כֵּן עוֹלָה נַפְשׁוֹ וְנַפְשׁוֹת בְּנֵי בֵיתוֹ, וְעוֹמְדִים
עִם אוֹתָם הַהַבְּלִים שֶׁל פִּיו. וְאִזּוּ, אֶפִּילוּ נִגְזַר עַל אוֹתוֹ הָאִישׁ כְּמָה יָמִים
וְכְמָה טוֹבוֹת, כְּלָם נַעֲקָרִים מִמֶּנּוּ וּמִסְתַּלְקִים מִמֶּנּוּ.

וְלֹא עוֹד, אֲלֵא דְנַפְשָׁא דִילִיָּה לֹא סְלָקָא לְעֵילָא, וְהֵינּוּ דְאָמַר רַבִּי אַבָּא,
רַחֲמֵנָא לְשׂוֹבֵינָן מִנִּיָּהוּ, וּמַעְלָבוֹנִיָּהוּ. וְאוֹקְמוּהָ אֶפִּילוּ עֲשִׂיר הוּא, וְאֵלָיו
הוּא נוֹשֵׂא אֶת נַפְשׁוֹ דִּיִּיקָא, אֶפִּילוּ מִכָּל בַּר נֶשׁ נָמִי, וְכָל שְׂכֹן מִסְכָּנָא. וְהֵינּוּ
דְּהוּא רַב הַמְנוּנָא עֲבִיד, כִּד הוּא הָהוּא אֲגִיר מִסְתַּלְק מַעֲבִידְתִּיהּ, הוּא יָהִיב
לִיהּ אַגְרִיָּה, וְאָמַר לִיהּ, טוֹל נַפְשָׁךְ דְּאֶפְקִידַת בִּידָאי, טוֹל פְּקִדוֹנְךָ.

וְלֹא עוֹד, אֲלֵא שֶׁנַּפְשׁוֹ אֵינָה עוֹלָה לְמַעְלָה, וְהֵינּוּ מַה שֶׁאָמַר רַבִּי אַבָּא:
הִרְחַמְנוּ יִצְיָלְנוּ מֵהֶם וּמַעְלָבוֹנִים. וּפְרָשׁוּהָ, אֶפִּילוּ שְׁהוּא עֲשִׂיר, וְאֵלָיו
הוּא נוֹשֵׂא אֶת נַפְשׁוֹ דְּיוֹקָא, אֶפִּילוּ מִכָּל אָדָם גַּם כּוֹן, וְכָל שְׂכֹן עֲנִי. וְהֵינּוּ

מה שְׁהִיָּה עוֹשֶׂה רַב הַמְּנוּנָא, כְּשֶׁהִיָּה אוֹתוֹ שְׂכִיר מְסַתְּלַק מֵעֲבוּדָתוֹ, הִיָּה נוֹתֵן לוֹ שְׂכָרוֹ וְאוֹמֵר לוֹ: טַל אֶת נַפְשְׁךָ שֶׁהִפְקַדְתָּ בְּיָדִי, טַל אֶת פְּקֻדוֹנְךָ.

וְאֶפִּילוֹ אָמַר יְהִי בְיָדְךָ, דְּאֲנָא (לא) בְּעֵינָא לְסַלְקָא אֲגָרִי. לֹא הָוּה בְּעֵי. אָמַר פְּקֻדוֹנָא דְּגוּפְךָ, לֹא אֲתַחֲזִי לְאֲתַפְקְדָא בְּיָדִי, כָּל שְׂכֹן פְּקֻדוֹנָא דְּנַפְשָׁא. דְּהָא פְּקֻדוֹנָא דְּנַפְשָׁא לֹא אֲתִיְהִיבַת, אֶלְא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דְּכַתִּיב, (תהלים לא) בְּיָדְךָ אֶפְקִיד רוּחִי, אָמַר רַבִּי חֵיִיא, וּבְיָדָא דְּאֲחָרָא שְׂאֲרִי. אָמַר לִיה, אֶפִּילוֹ בְּיָדִיה, בְּתַר דְּיְהִיב.

וְאֶפִּילוֹ אָמַר יְהִי בְיָדְךָ, שְׂאֲנִי (לא) רוּצָה לְוֹתַר עַל שְׂכָרִי - לֹא הִיָּה רוּצָה. אָמַר: פְּקֻדוֹן שֶׁל גּוּפְךָ לֹא רְאוּי לְהִיּוֹת מִפְּקֻדָּ בְּיָדִי, כָּל שְׂכֹן פְּקֻדוֹן הַנֶּפֶשׁ, שֶׁהִרִי פְּקֻדוֹן הַנֶּפֶשׁ לֹא נָתַן אֶלְא לְקֻדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁכְּתוּב (תהלים לא) בְּיָדְךָ אֶפְקִיד רוּחִי. אָמַר רַבִּי חֵיִיא, וּבְיָד אַחַר מְתַר. אָמַר לוֹ, אֶפִּילוֹ בְּיָדוֹ, אַחַר שְׁנַתָּן.

כְּתִיב לֹא תִלִּין פְּעוּלַת שְׂכִיר, וְכַתִּיב וְלֹא תִבֹּא עָלָיו הַשְּׂמֶשׁ. אֶלְא הָא אוּקְמוּהָ, אֲבָל תָּא חֲזִי לִית לָךְ יוֹמָא וְיוֹמָא, דְּלֹא שְׁלֵטָא בֵּיהּ יוֹמָא עֲלָאָה אֲחָרָא. וְאִי אִיהוּ לֹא יְהִיב לִיה נַפְשָׁא דִּילֵיהּ בְּהַהוּא יוֹמָא, כְּמָאן דְּפָגִים לְהַהוּא יוֹמָא עֲלָאָה. וּבְגִינֵי כֹּךְ בְּיוֹמוֹ תִתֵּן שְׂכָרוֹ, וְלֹא תִבֹּא עָלָיו הַשְּׂמֶשׁ. וְהָא דְּאֲתַמַּר לֹא תִלִּין, בְּגִין דְּנַפְשִׁיהּ לֹא סְלִיק, וְסְלִיק הַהוּא נַפְשָׁא דְּמִסְכְּנָא, וְדִאֲנָשִׁי בֵּיתִיהּ, כְּמָה דְּאֲתַמַּר.

כְּתוּב לֹא תִלִּין פְּעֻלַת שְׂכִיר, וְכַתוּב וְלֹא תִבֹּא עָלָיו הַשְּׂמֶשׁ. אֶלְא הִרִי פְּרִשׁוּהָ, אֲבָל בַּא רְאָה, אִין לָךְ יוֹם וְיוֹם שְׁלֵא שׁוֹלֵט בּוֹ יוֹם אַחַר עֲלִיוֹן. וְאִם הוּא אֵינּוּ נוֹתֵן לוֹ אֶת נַפְשׁוֹ בְּאוֹתוֹ יוֹם, כְּמִי שֶׁפּוֹגֵם אֶת אוֹתוֹ יוֹם עֲלִיוֹן. וּמִשׁוּם כֹּךְ בְּיוֹמוֹ תִתֵּן שְׂכָרוֹ וְלֹא תִבֹּא עָלָיו הַשְּׂמֶשׁ. וְזֶה שְׁנֵאָמַר לֹא תִלִּין, מִשׁוּם שֶׁנַּפְשׁוֹ לֹא עוֹלָה, וְעוֹלָה אוֹתָהּ נַפְשׁ הָעֲנִי וְשֶׁל אֲנָשִׁי בֵּיתוֹ, כְּמוֹ שְׁנַתְּבָאָר.

רַבִּי חֵיִיא פִּתַּח וְאָמַר קָרָא אֲבַתְרִיהּ, (ויקרא יט) לֹא תִקַּלְל חֵרֶשׁ וְלִפְנֵי עוֹר וְגוֹ', הָאִי קָרָא כְּמִשְׁמַעוּ. אֲבָל פְּרִשְׁתָּא דָּא, כְּלָא אוּלְפִנָּא מִינָהּ מְלִין אֲחָרָנִין, וְכִלְהוּ תִלְיִין דָּא בְּדָא. תָּא חֲזִי, מָאן דְּלֵיִט לְחַבְרִיהּ, וְאִיהוּ קַמִּיהּ, וְאֲכַסְיָ לִיה, כְּאִלוֹ אוֹשִׁיד דְּמִיהּ, וְהָא אוּקִימָנָא. וְהָאִי קָרָא, דְּלָאוּ חַבְרִיהּ עַמִּיהּ, וְהוּא לֵיִט לִיה, הֵהִיא מְלָה סְלִקָּא.

רבי חייא פתח ואמר פסוק אחריו, לא תקלל חרש ולפני עור וגוי.
פסוק זה כמשמעו, אבל מפרשה זו בלה למדנו ממנה דברים אחרים,
וכלם תלויים זה בזה. בא ראה, מי שמקלל את חברו, והוא לפניו,
ומביש אותו, כאלו שפך את דמו, והרי בארנו. ופסוק זה כשאין חברו
עמו, והוא קלל אותו, אותו הדבור עולה.

דלית לך מלה ומלה דנפיק מפומיה, דלא אית ליה קלא, ההוא קלא סליק
לעילא, וכמה קסטרין מתחברין עמיה דההוא קלא, עד דסלקא ואתער
אתר דתהומא רבא, כמה דאוקמוה וכמה מתערין עליה דההוא בר נש.
ווי למאן דאפיק מלה בישא מפומיה, והא אוקמוה.

שאין לך דבור ודבור שיוצא מפיו שאין לו קול. אותו קול עולה
למעלה, וכמה מלאכי חבלה מתחברים לאותו הקול, עד שעולה
ומעיר את התהום הגדול, כמו שבארנו, וכמה הם שמתעוררים על
האדם. אוי למי שמוציא דבר רע מפיו, והרי פרשוה.

ולפני עור לא תתן מכשול, כמשמעו. ואוקמוה, במאן דגרים לאחרא
למחטי. וכן מאן דמחי לבריה רבא. ולפני עור לא תתן וגוי, במאן דלא
מטא להוראה ואורי, (כמה דאת אמר) דכתוב, (משלי ז) כי רבים חללים הפילה
ועצומים כל הרוגיה. והאי אעבר, משום ולפני עור לא תתן מכשול, בגין
דאכשיל ליה לחבריה לעלמא דאתי.

ולפני עור לא תתן מכשול, כמשמעו. ופרשוה, במי שגורם לאחר
לחטא. וכן מי שמכה את בנו הגדול. ולפני עור לא תתן וגוי, במי שלא
הגיע להוראה ומורה, (כמו שנאמר) שכתוב (משלי ז) כי רבים חללים הפילה
ועצומים כל הרוגיה. וזה עבר, משום ולפני עור לא תתן מכשול, משום
שהכשיל את חברו לעולם הבא.

דתנינן מאן דאזיל באורח מישר באורייתא, ומאן דאשתדל באורייתא
כדקא יאות, אית ליה חולקא טבא תדיר לעלמא דאתי. דההיא מלה
דאורייתא דאפיק מפומיה, אזלא ושטא בעלמא, וסלקא לעילא. וכמה
עלאין קדישין מתחברין בההיא מלה, וסלקא באורח מישר, ואתעטר
בעטרא קדישא, ואסתחי בנהרא דעלמא דאתי, דנגיד ונפיק מעדן,
ואתקבל ביה, ואשתאב בגויה, ואתענג (ס"א ואתנטע) סוחרניה דההוא נהרא,
אילנא עלאה. וכדין נגיד ונפיק נהורא עלאה ואתעטר ביה בההוא בר נש
כל יומא, כמה דאתמר. (יתרו נ"ז ע"א).

שְׁשָׁנֵינוּ, מִי שֶׁהוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל בְּתוֹרָה וּמִי שֶׁמְשַׁתְּדֵל בְּתוֹרָה כְּרֹאֵי, יֵשׁ לוֹ תְּמִיד חֶלֶק טוֹב לְעוֹלָם הַבָּא. שְׁאוֹתוֹ דְּבַר הַתּוֹרָה שֶׁהוֹצִיא מִפִּיו, הוֹלֵךְ וּמְשׁוֹטֵט בְּעוֹלָם, וְעוֹלָה לְמַעְלָה. וְכַמָּה עֲלִיוֹנִים קְדוּשִׁים מְתַחַבְּרִים עִם אוֹתוֹ הַדְּבָר, וְעוֹלָה בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל, וּמְתַעֲטֵר בְּעֵטְרָה קְדוּשָׁה, וְרוֹחֵץ הַנְּהָר שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא, שׁוֹפֵעַ וְיוֹצֵא מַעְדָן, וּמְתַקְבֵּל בּוֹ וְנִשְׁאַב לְתוֹכוֹ, וּמְתַעַנֵּג (וּנְטֵעַ) סְבִיב אוֹתוֹ הַנְּהָר, הַעֵץ הָעֲלִיוֹן. וְאִז שׁוֹפֵעַ וְיוֹצֵא אוֹר עֲלִיוֹן וּמְתַעֲטֵר עִם אוֹתוֹ אָדָם כָּל יוֹם, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר.

דף פ"ה ע"ב

וּמֵאֵן דְּלַעֲי (נ"א דיליף) בְּאוֹרֵייתָא, וְלֹא אֲשַׁתְּדֵל בֵּהּ בְּאוֹרַח קְשׁוּט, (דף פ"ה ע"ב) וּבְאוֹרַח מִיִּשְׂרָאֵל. הַהוּא מֶלֶךְ סְלִקָא, וְסָטִי אוֹרַחִין, וְלִית מֵאֵן דִּיִּתְחַבֵּר בֵּהּ, וְכֹלָא דְחִיָּין לָהּ לְבָר, וְאִזִּיל וְשִׂאט בְּעֵלְמָא וְלֹא יִשְׁכַּח אֲתֵר. מֵאֵן גְּרִים לִיָּה הָאִי. הַהוּא דְסָטִי לִיָּה מֵאוֹרַח מִיִּשְׂרָאֵל, הִדָּא הוּא דְכְּתִיב וְלִפְנֵי עוֹר לֹא תִתֵּן מִכְשׁוֹל. וּבְגִינֵי כֶּךָ כְּתִיב, וְיִרְאֵת מֵאֲלֹהֵיךָ אֲנִי יְיָ.

וּמִי שֶׁעוֹסֵק (שְׁלוּמֵד) בְּתוֹרָה וְלֹא מְשַׁתְּדֵל בֵּהּ בְּדֶרֶךְ אֱמֶת וּבְדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל, אוֹתוֹ הַדְּבָר עוֹלָה וְסוֹטָה בְּדֶרֶכִים, וְאִין מִי שֶׁיִּתְחַבֵּר עִמּוֹ, וְהַכֵּל דּוֹחִים אוֹתוֹ הַחוּצָה, וְהוֹלֵךְ וּמְשׁוֹטֵט בְּעוֹלָם וְלֹא יִמְצָא מְקוֹם. מִי גְרַם לוֹ אֵת זֶה? אוֹתוֹ שֶׁהִסְטָה אוֹתוֹ מִדֶּרֶךְ הַיִּשְׂרָאֵל. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב וְלִפְנֵי עוֹר לֹא תִתֵּן מִכְשׁוֹל. וּמִשׁוּם כֶּךָ כְּתוּב, וְיִרְאֵת מֵאֲלֹהֵיךָ אֲנִי ה'.

וּמֵאֵן דְּתִיאובְּתִיָּה לְמַלְעֵי בְּאוֹרֵייתָא, וְלֹא אֲשַׁכַּח מֵאֵן דִּיּוֹלִיף לִיָּה, וְהוּא בְּרַחֲמֵימוּתָא דְּאוֹרֵייתָא, לַעֲי בֵּהּ, וּמְגַמְגֵם בֵּהּ, בְּגַמְגוּמָא דְּלֹא יָדַע. כָּל מֶלֶךְ וּמֶלֶךְ סְלִקָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חֲדֵי בְּהֵיא מֶלֶךְ, וְקַבִּיל לָהּ, וְנָטַע לָהּ סַחְרֵיָּה דְּהָהוּא נַחְלָא, וְאֲתַעְבִּידוּ מֵאֲלֵין מֵלִין אֵילָנִין רַבְרַבִּין, וְאִקְרוּן עַרְבֵי נַחַל, הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, (מְשַׁלִּי ה) בְּאֲהַבְתָּה תִשְׁגָּה תְּמִיד.

וּמִי שֶׁתְּשׁוּקָתוֹ לְעֵסֶק בְּתוֹרָה וְלֹא מוֹצֵא מִי שֶׁיִּלְמַד אוֹתוֹ, וְהוּא בְּאֲהַבְתָּה הַתּוֹרָה לִוְיָד אוֹתָהּ, וּמְגַמְגֵם בֵּהּ בְּגַמְגוּם שְׂאִינוּ יוֹדַע - כָּל דְּבוּר וְדְבוּר עוֹלָה, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁמֵּחַ בְּאוֹתוֹ דְּבוּר וּמְקַבֵּל אוֹתוֹ, וְנוֹטַע אוֹתוֹ סְבִיב אוֹתוֹ הַנַּחַל, וְנַעֲשִׂים מֵאוֹתָם דְּבוּרִים עֲצִים גְּדוֹלִים, וְנִקְרְאִים עַרְבֵי נַחַל. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (מְשַׁלִּי ה) בְּאֲהַבְתָּה תִשְׁגָּה תְּמִיד.

וְדוֹד מְלָכָא אָמַר, (תהלים פו) הוֹרְנִי יְיָ דְרַכְךָ אֶהְיֶה בְּאַמְתֶּךָ. וְכַתִּיב (תהלים כז) וּנְחַנֵּי בְּאַרְחַ מִישׁוֹר לְמַעַן שׁוֹרְרֵי. זָכְאִין אֵינּוֹן דִּינְדַעִין אוֹרְחוֹי דְּאוֹרֵייתָא, וּמְשַׁתְּדְּלֵי בְּהַ בְּאַרְחַ מִישׁוֹר, דְּאֵינּוֹן נֹטְעִין אֵילָנִין דְּחִיּוֹן לְעֵילָא, דְּכֻלְהוֹ אֲסוּוֹתָא. וּבְגִין כַּךְ כְּתִיב, (מלאכי ב) תּוֹרַת אֱמֶת הִיִּתְהַ בְּפִיָּהּ. וְכִי אֵית תּוֹרָה דְּלָאו אִיהִי אֱמֶת. אִין כְּגוֹוְנָא דְּאַמְרוֹן, דְּאוֹרֵי מָאן דְּלָא יָדַע, וְלָאו אִיהִי קְשׁוּט וְהִהוּא דְּאוֹלִיף מְלָה מִינֵיהּ, אוֹלִיף מְלָה דְּלָאו אִיהִי אֱמֶת. וּבְגִינֵי כַּךְ כְּתִיב, תּוֹרַת אֱמֶת הִיִּתְהַ בְּפִיָּהּ.

וְדוֹד הַמְּלָךְ אָמַר, (תהלים פו) הוֹרְנִי ה' דְּרַכְךָ אֶהְיֶה בְּאַמְתֶּךָ. וְכַתוּב (שם כז) וּנְחַנֵּי בְּאַרְחַ מִישׁוֹר לְמַעַן שׁוֹרְרֵי. אֲשַׁרֵּי אוֹתָם שְׂיֻדְעִים אֶת דְּרַכֵּי הַתּוֹרָה וּמְשַׁתְּדְּלִים בְּהַ בְּדַרְךָ יִשְׂרָאֵל, שְׁהֵם נֹטְעִים עֲצֵי חַיִּים לְמַעַלָּה, שְׁפָלָם רְפוּאָה. וּמְשׁוּם כַּךְ כְּתוּב, (מלאכי ב) תּוֹרַת אֱמֶת הִיִּתְהַ בְּפִיָּהּ. וְכִי יֵשׁ תּוֹרָה שְׂאִינָה אֱמֶת? כֵּן, כְּמוֹ שְׂאַמְרָנוּ, שְׁמוֹרָה מִי שְׁלָא יוֹדַע, וְאֵינּוֹ אֱמֶת, וְאוֹתוֹ שְׁלוּמֵד מִמֶּנּוּ, לוּמֵד דְּבַר שְׂאִינּוֹ אֱמֶת. וּמְשׁוּם כַּךְ כְּתוּב, תּוֹרַת אֱמֶת הִיִּתְהַ בְּפִיָּהּ.

וְעַם כָּל דָּא, מְבַעֵי לֵיהּ לְבַר נֶשׁ לְמִילָף מְלֵי דְּאוֹרֵייתָא מְכַל בַּר נֶשׁ, אֶפִּילוּ מִמָּאן דְּלָא יָדַע. בְּגִין דְּעַל דָּא יִתְעַר בְּאוֹרֵייתָא, וְיִיתֵי לְמִילָף מִמָּאן דִּינְדַע, וּלְבַתֵּר אֲשַׁתְּכַח, דְּאִזִּיל בְּהַ בְּאוֹרֵייתָא בְּאַרְחַ קְשׁוּט. תָּא חֲזִי, יִשְׁתַּדַּל בַּר נֶשׁ בְּעַלְמָא בְּאוֹרֵייתָא וּפְקוּדוֹי, אֶפִּילוּ דְּלָא עֲבִיד לְשִׁמְהַ, דְּמִתּוּדָּ שְׁלָא לְשִׁמְהַ בָּא לְשִׁמְהַ.

וְעַם כָּל זֶה, צְרִיךְ אָדָם לְלַמֵּד דְּבַרֵּי תּוֹרָה מְכַל אָדָם, אֶפִּילוּ מִמֵּי שְׂאִינּוֹ יוֹדַע. מְשׁוּם שְׁעַל כֵּן יִתְעוֹרֵר בְּתוֹרָה, וְיָבֵא לְלַמֵּד מִמֵּי שְׂיֻדְעֵי, וְאַחַר כַּךְ נִמְצָא שְׁהוֹלֵךְ בְּתוֹרָה בְּדַרְךָ אֱמֶת. בָּא רָאֵה, יִשְׁתַּדַּל אָדָם בְּעוֹלָם בְּתוֹרָה וּבְמִצְוֹתֶיהָ אֶפִּילוּ שְׂאִין עוֹשֶׂה לְשִׁמְהַ, שְׁמִתּוּדָּ שְׁלָא לְשִׁמְהַ בָּא לְשִׁמְהַ.

רַבֵּי יוֹסִי פָתַח קָרָא אֲבִתְרִיהּ וְאָמַר, (ויקרא יט) לֹא תַעֲשׂוּ עוֹל בְּמִשְׁפָּט וְגוֹי. לֹא תַעֲשׂוּ עוֹל בְּמִשְׁפָּט, כְּמִשְׁמַעוֹ. אֲבָל הָא אֲתַמַּר, דְּפִרְשְׁתָּא דָּא מְלִין עֲלָאִין וְיִקְרִין אֵית בְּהַ בְּפְקוּדֵי אוֹרֵייתָא. הָאִי קָרָא מְסוּפִיָּה קָא מְשַׁמַּע, דְּכַתִּיב בְּצֻדְקָא תִשְׁפּוּט עֲמִיתֶךָ. תָּא חֲזִי, תְּרִי דְּרַגִּין אֵינּוֹן הֲכָא: מְשַׁפֵּט, וְצֻדְקָא. מַה בֵּין הָאִי לְהָאִי. אֶלָּא חַד רַחֲמֵי, וְחַד דִּינָא, וְדָא אֲתַבְּסָם בְּדָא.

רַבֵּי יוֹסִי פָתַח בְּפִסּוּק אַחֲרָיו וְאָמַר, לֹא תַעֲשׂוּ עוֹל בְּמִשְׁפָּט וְגוֹי. לֹא תַעֲשׂוּ עוֹל בְּמִשְׁפָּט, כְּמִשְׁמַעוֹ. אֲבָל הֲרִי נֹאמַר, שְׁבַפְרָשָׁה הִזּוּ יֵשׁ בְּהַ דְּבָרִים עֲלִיוֹנִים וְנִכְבְּדִים בְּמִצְוֹת הַתּוֹרָה. מְסוּף הַפִּסּוּק הִזָּה מְשַׁמַּע,

שְׁפִתוֹב בְּצֶדֶק תִּשְׁפֹּט עַמִּיתָךְ. בֹּא רְאֵה, שְׁתֵּי דְרָגוֹת הֵן כָּאֵן - מִשְׁפָּט וְצֶדֶק. מִה בֵּין זֶה לָזֶה? אֲלֵא אֶחָד רַחֲמִים וְאֶחָד דִּין, וְזֶה מִתְבַּשֵּׁם עִם זֶה.

כִּד אֲתַעֵר צֶדֶק, דָּאִין דִּינָא לְכֻלָּא כְּחֻדָּא, דְּלִית בֵּיה רַחֲמִי, וְלֹאֵו וּוְתַרְנוּתָא. כִּד אֲתַעֵר מִשְׁפָּט, אִית בֵּיה רַחֲמִי. יְכוּל יְהֵא כְּלָא בְּמִשְׁפָּט. אֲתָא קְרָא וְאָמַר, בְּצֶדֶק תִּשְׁפֹּט עַמִּיתָךְ. מֵאִי טַעְמָא. בְּגִין דְּצֶדֶק לָאו דָּאִין לְדָא וְשָׁבִיק לְדָא, אֲלֵא כְּלָהוּ כְּחֻדָּא בְּשִׁקוּלָא חֻדָּא. כְּגוּוּנָא דָּא לֹא תִשָּׂא פְּנֵי דָל וְלֹא תִהְדַּר פְּנֵי גְדוּל, אֲלֵא כְּלָהוּ בְּשִׁקוּלָא חֻדָּא, בְּצֶדֶק. יְכוּל יְהֵא כְּלָא דִּינָא בְּצֶדֶק בְּלַחֲוֹדוּי. אֲתָא קְרָא וְאָמַר תִּשְׁפֹּט, דְּבַעֵי לְחַבְרָא לְהוּ כְּחֻדָּא, דְּלֵא יִשְׁתַּכַּח דָּא בְּלֵא דָּא, וְהֵאִי שְׁלִימוּ דְּדִינָא.

כְּשִׁמְתַּעוּרָר צֶדֶק, הוּא דִּין אֶת הַכֹּל כְּאֶחָד, שְׁאִין בּוּ רַחֲמִים וְלֹא וְתַרְנוּת. כְּשִׁמְתַּעוּרָר מִשְׁפָּט, יֵשׁ בּוּ רַחֲמִים. יְכוּל יְהִיָּה הַכֹּל בְּמִשְׁפָּט? בָּא הַכְּתוּב וְאָמַר, בְּצֶדֶק תִּשְׁפֹּט עַמִּיתָךְ. מַה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁצֶדֶק לֹא דִּין אֶת זֶה וְעוֹזֵב אֶת זֶה, אֲלֵא כְּלָם כְּאֶחָד בְּמִשְׁקָל אֶחָד. כְּמוֹ כּוֹ, לֹא תִשָּׂא פְּנֵי דָל וְלֹא תִהְדַּר פְּנֵי גְדוּל, אֲלֵא כְּלָם בְּמִשְׁקָל אֶחָד, בְּצֶדֶק. יְכוּל יְהִיָּה הַכֹּל בְּצֶדֶק בְּלִבְדוּ? בָּא הַכְּתוּב וְאָמַר תִּשְׁפֹּט, שְׁצַרִּיד לְחַבְרָא אוֹתָם כְּאֶחָד שְׁלֵא יִמְצָא זֶה בְּלִי זֶה, וְזוֹהִי שְׁלֵמוֹת הַדִּין.

וְכָל כֶּד לְמָה. בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִידָה הוּא שְׁכִיחַ תַּמָּן. וּבְגִינֵי כֶּד בְּעֵי לְאֲשַׁלְמָא דִּינָא. כְּגוּוּנָא דָּאִיהוּ עֵבִיד לְתַתָּא, כְּגוּוּנָא דִּילִיָּה מִמֶּשׁ עֵבִיד לְעִילָא. וְתָא חֲזִי, קוּדְשָׁא בְּרִידָה הוּא שְׁוִי כּוּרְסִיָּא דְּדִינָא, בְּשַׁעֲתָא דְּדִינֵי יִתְבִּין, הֵדָּא הוּא דְּכַתִּיב, (תְּהִלִּים ט) כּוּנֵן לְמִשְׁפָּט כְּסָאוֹ. וּמִתַּמָּן אֲתַתְּקֵן כּוּרְסִיָּה דְּקוּדְשָׁא בְּרִידָה הוּא. וּמֵאֵן אִיהוּ כּוּרְסִיָּה. אֲלֵין אִינוּן צֶדֶק וּמִשְׁפָּט. הֵדָּא הוּא דְּכַתִּיב, (תְּהִלִּים פֹּט) צֶדֶק וּמִשְׁפָּט מְכוּן כְּסֵאָךְ. וּמֵאֵן דְּדָאִין דִּינָא, בְּעֵי לְמִידֵן (ס"א לְמִיתַב) בְּכוּרְסִיָּה דְּמִלְכָּא. וְאִי פְּגִים חַד מְנִיָּיהוּ, כְּאֵלוּ פְּגִים לְכוּרְסִיָּה דְּמִלְכָּא. וּכְדִין קוּדְשָׁא בְּרִידָה הוּא אֲסַתְּלַק מִבִּינֵיָּיהוּ דְּדִינֵי, וְלֹא קָאִים בְּדִינֵיָּיהוּ. וּמֵאִי אָמַר. (תְּהִלִּים יב) עֲתָה אֶקוּם יֵאֲמַר יְיָ וְגו'. וְרוּחָא דְּקוּדְשָׁא אָמַר, (תְּהִלִּים נז) רִוְמָה עַל הַשָּׁמַיִם אֱלֹהִים.

וְכָל כֶּד לְמָה? מִשּׁוּם שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְצוּי שָׁם. וּמִשּׁוּם כֶּד צָרִיד לְהַשְׁלִים אֶת הַדִּין. כְּמוֹ שֶׁהוּא עוֹשֶׂה לְמַטָּה, כְּמוֹ שֶׁלּוּ מִמֶּשׁ עוֹשֶׂה לְמַעְלָה. וּבֹא רְאֵה, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שָׁם כְּסֵא שֶׁל דִּין בְּשַׁעֲתָא שְׁוִישְׁבִים הַדִּינִים, זֶהוּ שְׁפִתוֹב (תְּהִלִּים ט) כּוּנֵן לְמִשְׁפָּט כְּסָאוֹ. וּמִשְׁם נִתְּקֵן כְּסָאוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. וּמִי הוּא הַכְּסֵא? אֵלוּ הֵם צֶדֶק וּמִשְׁפָּט. זֶהוּ שְׁפִתוֹב (שֵׁם פֹּט) צֶדֶק וּמִשְׁפָּט מְכוּן כְּסֵאָךְ. וּמִי שֶׁדִּין דִּין, צָרִיד לְדוֹן (לְשַׁבַּת) בְּכֵסֵא הַמְּלָךְ. וְאִם פּוֹגֵם אֶחָד מֵהֶם, כְּאֵלוּ פְּגִים אֶת

פסא המלך. ואז הקדוש ברוך הוא מסתלק מבין הדינים, ולא עומד בדיניהם. ומה אומר? (שם יב) עתה אקום יאמר ה' וגו'. ורוח הקדוש אומרת, (שם נז) רומה על השמים אלהים.

דף פ"ו ע"א

רעיא מהימנא (ויקרא יט) לא תשנא את אחיך בלבבך הוכח תוכיח את עמיתך וגו'. פקודא דא, לאוכחא לההוא דחטי, למחזי ליה רחימו סגיא, דרחים ליה, בגין דלא יתענגש איהו. דהא בקודשא בריך הוא כתיב, (משלי א) כי את אשר יאהב יני יוכיח. וכמה דקודשא בריך הוא עביד ואוכח למאן דרחים ליה, הכי יוליף בר נש מההוא ארחא, ויוכח לחבריה. קודשא בריך הוא במאי אוכח לבר נש. אוכח ליה ברחימו בסתרא, אי יקבל ליה גאות. ואי לא, אוכח ליה בין רחימוי. אי יקבל גאות. ואי לא, אוכח ליה באתגלייא לעיניהון דכלא. אי יקבל גאות. ואי לאו, שרי ליה, ולא אוכח ליה, ושביק (דף פ"ו ע"א) ליה ייזיל ויעביד רעותיה.

לא תשנא את אחיך בלבבך הוכח תוכיח את עמיתך וגו'. מצנה זו להוכיח את אותו שחטא להראות לו אהבה רבה, שאוהב אותו, כדי שהוא לא יענגש. שהרי כתוב בקדוש ברוך הוא, כי את אשר יאהב ה' יוכיח. וכמו שעושה הקדוש ברוך הוא ומוכיח את מי שאוהב אותו, כך ילמד אדם מאותה הדרך ויוכיח את חברו. במה מוכיח הקדוש ברוך הוא את האדם? הוא מוכיחו באהבה בסתר. אם יקבל אותו - יפה. ואם לא מוכיחו בין אוהביו, אם יקבל - יפה, ואם לא - מוכיחו בגלוי לעין כל. אם יקבל - יפה. ואם לא - מניח אותו ולא מוכיח אותו, ועוזב אותו שילך ויעשה את רצונו.

בקדמיתא אודע ליה בסתרא, בגין לאוכחא ליה, ולא תערא ליה, דלא ינדע ביה בר נש. ודא איהו ביניה לביניה. אי מקבל גאות. ואי לאו, אודע ליה בין רחימוי. בזמנא דכהנא רבא הנה בעלמא, יהיב ליה מרעין בערסיה, ואתו רחימוי דקודשא בריך הוא, ואודעו ליה, אי אית ביה חובא דייתוב מניה, ולענין במליה. אי מקבל גאות, ואי לאו אוכח ליה באתגלייא, במקמוניה, בבנוי, דכלא מלחשן עליה, וייתון לגביה. אי מקבל גאות. ואי לאו שארי ליה מאריה למעבד רעותיה, ולא יתקיף ביה לעלמין. כגוונא דא אצטריך ליה לאוכחא לחבריה בקדמיתא בסתרא. לבתר בין רחימוי. לבתר באתגלייא. מכאן ולהלאה ישבוק ליה ויעביד רעותיה.

בראשונה מודיעה לו בסתר, כדי להוכיח אותו ולעורר אותו, שלא יכיר בו בן אדם. וזה הוא בינו לבינו. אם מקבל - טוב, ואם לא - מודיע לו בין אוהביו. בזמן שהכחן הגדול היה בעולם, נתן לו מחלה במטתו, ובאו אוהביו של הקדוש ברוך הוא, ומודיעים לו, שאם יש בו חובה שישוב ממנה ויען בדבריו. אם מקבל - מוטב, ואם לא - מוכיח אותו בגלוי, במקומו, בבניו, שפלים מדברים עליו ויבואו אליו. אם מקבל - מוטב, ואם לא - מתיר לו קונו לעשות רצונו, ולא מחזיק בו לעולמים. כגון זה צריך לו להוכיח לחברו בראשונה בסתר, ואחר כך בין אוהביו, ולבסוף בגלוי. מכאן ולהלאה יעזב לו ויעשה כרצונו.

ועל דא פתיב הוכח תוכיח. הוכח: בסתרא, דלא ינדע ביה בר נש. תוכיח: בין חברוי ורחימוי. את עמיתך: באתגלייא. ועל דא לא פתיב בקדמיתא תוכיח, אלא הוכח. תו הוכח, אי איהו בר נש דיקסוף, לא יימא ליה ולא יוכיח ליה אפילו בסתרא, אלא יימא קמיה, כמאן דמשתעי במלין אחרנין. ובגו אינון מלין, ידכר מאן דעבד ההוא חובא הוא כד וכד, בגין דאיהו ידע בגרמיה, וישתביק מההוא חובא. ועל דא הוכח. ואם לאו, תוכיח. ולבתר את עמיתך באתגלייא. מכאן ולהלאה ולא תשא עליו חטא.

ועל זה פתוב הוכח תוכיח. הוכח - בסתר, שלא ידע בו בן אדם. תוכיח - בין חברוי ואוהבוי. את עמיתך - בגלוי. ועל כן לא כתוב בראשונה תוכיח, אלא הוכח. ועוד הוכח - אם הוא אדם שיתביש, לא יאמר לו ולא יוכיח אותו אפלו בסתר, אלא יאמר לפניו כמי שמספר בדברים אחרים. ובתוך אותם דברים יזכיר מי שעושה אותו החטא הוא כד וכד, כדי שהוא ידע בעצמו ויעזב את אותו החטא. ועל כן הוכח. ואם לא - תוכיח. ואחר כך את עמיתך - בגלוי. מכאן והלאה - ולא תשא עליו חטא.

דבר אחר ולא תשא עליו חטא, דהא כיון דבר נש אוכח לחבריה, ואזדמן לאוכחא ליה באתגלייא, לא יסלק קמיה ההוא חובה דעביד, דאסיר ליה ודאי, אלא יימא סתם, ולא יסלק עלוי ההוא חובא באתגלייא, ולא ירשים עלוי חובא, דקודשא בריך הוא חס על יקרא דבר נש, אפילו בחיבא. (עייכ רעיא מהימנא) (פקודא חיי לברכא ליה לקודשא בריך הוא וכו' רייע עייב)

דבר אחר ולא תשא עליו חטא - שהרי כיון שאדם מוכיח את חברו ומזדמן להוכיחו בגלוי, לא יעלה לפניו אותו חטא שעשה, שאסור לו ודאי, אלא יאמר סתם, ולא יעלה עליו אותו חטא בגלוי, ולא ירשם עליו חטא. שהקדוש ברוך הוא חס על כבודו של אדם אפלו ברשעים. (עד כאן רעיא מהימנא).

פתח ואמר, ויהי קול השופר הולך וגוי. ויהי קול השופר, הכא אתפלגו ספרי קדמאי וכו', עד דאתו רבי אבא ורבי יהודה, ואודו ליה לרבי אחא. (אמר המגיה מצאתי כתוב כאן זה המאמר ויען שכבר הודפס פרשת ויקרא דף ו' עייב שורה כ"ב ומסיים בדף ח' עייב שורה כ"ו, לא רציתי להדפיסו פעם שנית)

פתח ואמר, ויהי קול השופר הולך וגוי. ויהי קול השופר, כאן נחלקו ספרי הקדמונים וכו', עד שבאו רבי אבא ורבי יהודה, והודו לרבי אחא.

קמו, עד דהוו אזלי, אמר רבי אלעזר לא תלך רכיל בעמך לא תשנא את אחיך לא תקום ולא תטור. הא אוקימנא לון, וכלהו אתערו עליהו חבריאי, אבל יימא מלה בפרשתא דא, פתיב, את חקותי תשמורו בהמתך

לא תרביע כלאים שדך לא תזרע כלאים ובגד כלאים שעטנו לא יעלה עליך.

קמו, עד שהיו הולכים, אמר רבי אלעזר, לא תלך רכיל בעמיה, לא תשנא את אחיך, לא תקס ולא תטור. הרי בארנו אותם, וכלם התעוררו עליהם החברים. אבל נאמר דבר בפרשה הזו. כתוב את חקתי תשמרו, בהמתך לא תרביע כלאים, שדך לא תזרע כלאים, ובגד כלאים שעטנו לא יעלה עליך.

פתח רבי אלעזר ואמר, (ישעיה מג) אתם עדי נאם יי ועבדי אשר בחרתי למען תדעו ותאמינו וגו'. אתם עדי, אליו אינון ישראל. ותנינו, אליו אינון שמיא וארעא, דכתיב (דברים ט) העידותי בכם היום את השמים ואת הארץ. אבל ישראל אינון סהדין אליו על אליו, ושמיא וארעא וכלא, סהדין עליהו. ועבדי אשר בחרתי, דא יעקב, דכתיב (ישעיה מט) ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר, וכתיב, (ירמיה ט) ואתה אל תירא עבדי יעקב. ואית דאמרי דא דוד. ודוד עבדי אקרי, דכתיב, (ישעיה לו) למעני ולמען דוד עבדי אשר בחרתי, דא דוד עלאה.

פתח רבי אלעזר ואמר, אתם עדי נאם ה' ועבדי אשר בחרתי למען תדעו ותאמינו וגו'. אתם עדי, אלו הם ישראל. ושנינו, אלו הם שמים וארץ, שכתוב (דברים ד) העידתי בכם היום את השמים ואת הארץ. אבל ישראל הם עדים עלו על אלו, ושמים וארץ והכל עדים עליהם. ועבדי אשר בחרתי - זה יעקב, שכתוב (ישעיה מט) ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר, וכתוב אל תירא עבדי יעקב. ויש אומרים, זה דוד. ונקרא דוד עבדי, שכתוב (שם לו) למעני ולמען דוד עבדי אשר בחרתי, זה דוד העליון.

למען תדעו ותאמינו לי ותבינו כי אני הוא. מאי כי אני הוא. דאתרעיתי בההוא דוד, ובההוא יעקב. אגא, הוא ממש. לפני לא נוצר אל, דתנינו, קרא קודשא בריך הוא ליעקב אל, דכתיב, (בראשית לג) ויקרא לו אל אלהי ישראל. קודשא בריך הוא קרא ליעקב אל. הדא הוא דכתיב, לפני לא נוצר אל ואחרי לא יהיה. ובגין כך, אני הוא. כלא כמה דאתמר. ואחרי לא יהיה, דהא דוד הכי אקרי, ולא אית בתריה אחרא.

למען תדעו ותאמינו לי ותבינו כי אני הוא (ישעיה מג). מה זה כי אני הוא? שהתרציתי באותו דוד ובאותו יעקב, אני הוא הם ממש. לפני לא נוצר אל, ושנינו, קרא הקדוש ברוך הוא ליעקב אל, שכתוב

(בראשית לו) וַיִּקְרָא אֶל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל. הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא קָרָא לַיַּעֲקֹב אֵל.
זֶהוּ שְׁפָתוֹב לְפָנַי לֹא נוֹצַר אֵל וְאַחֲרָי לֹא יִהְיֶה. וּמִשׁוּם כִּד אֲנִי הוּא,
הַכֹּל, כְּמוֹ שְׁנֵאִמַר. וְאַחֲרָי לֹא יִהְיֶה, שְׁהָרִי דְוֹד נִקְרָא כִּד, וְאִין אַחֲרָיו
אַחַר.

דף פ"ו ע"ב

תָּא חֲזִי, כִּד בְּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲלֵמָא, אֲתִקִּין כָּל מְלָה וּמְלָה, כָּל חַד
וְחַד בְּסִטְרוּי. וּמְנִי עֲלִייהוּ חִילִין עֲלָאִין. וְלִית לָךְ אֲפִילוּ עֲשָׂבָא זְעִירָא
בְּאַרְעָא, דְלִית לִיה חִילָא עֲלָאָה לְעִילָא. וְכָל מָה דְעֵבְדִין בְּכָל חַד וְחַד, (תרי
נוסחי) וְכָל מָה דְכָל חַד וְחַד עֲבִיד, כֹּלָא הוּא בְּתַקִּיפוּ דְהֵהִיא חִילָא עֲלָאָה,
דְמִמְנָא עֲלִיהָ לְעִילָא. וְכֹלְהוּ נְמוּסִין גְּזִירִין מְדִינָא, עַל דִּינָא נְטִלִין, וְעַל דִּינָא
קִיִּימִין. לִית מָאן דְנִפְיֵק (דף פ"ו ע"ב) מִן קִיּוּמִיהָ לְבָר.

בֹּא רְאֵה, כְּשִׁבְרָא הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, תִּקּוּן כָּל דְבָר וְדְבָר,
כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּצִדּוֹ, וּמְנַה עֲלֵיהֶם כַּחוֹת עֲלִיוֹנִים. וְאִין לָךְ אֲפִילוּ עֲשָׂב
קִטּוֹ בְּאַרְצָא שְׂאִין לוֹ כַּח עֲלִיוֹן לְמַעְלָה. וְכָל מָה שְׁעוֹשִׂים עִם כָּל אֶחָד
וְאֶחָד, (שתי נוסחאות) וְכָל מָה שְׂכָל אֶחָד וְאֶחָד עוֹשֶׂה, הַכֹּל הוּא בְּחֻזְקָא שֶׁל
אוֹתוֹ הַכַּח הָעֲלִיוֹן שְׁמִמְנָה עֲלֵיו מְלַמְעָלָה. וְכָל הַהֲנַהֲגוֹת גְּזוּרוֹת מִן
הַדִּין, עַל דִּין הֵם נוֹסְעִים, וְעַל הַדִּין הֵם עוֹמְדִים. אִין מִי שְׂיוּצָא
מִמְקוֹמוֹ הַחוּצָה.

וְכֹלְהוּ מְמַנּוּ, מִן יוֹמָא דְאַתְבְּרִי עֲלֵמָא, מִתְפַּקְדוֹן שְׁלִטוֹנִין עַל כָּל מְלָה וּמְלָה.
וְכֹלְהוּ נְטִלִין עַל נִימוּסָא אַחֲרָא עֲלָאָה, דְנִטְלִין כָּל חַד וְחַד. כְּמָה דְכְּתִיב,
(משלי לא) וַתִּקֶּם בְּעוֹד לִילָה וַתִּתֵּן טָרֶף לְבֵיתָהּ וְחֶק לְנַעֲרוֹתֶיהָ. כִּיּוֹן דְנִטְלִין
הֵהוּא חֶק, כֹּלְהוּ אֶקְרוּן חֲקוֹת, וְהֵהוּא חֶק דְאַתְיִיהִיב לָהּ, מִן שְׂמִיָּא קָא
אַתִּי, וּכְדִין אֲתִקְרוּן חֲקוֹת שְׂמִים. וּמְנַלּוֹ דְמִן שְׂמִים קָא אַתְיִין. דְכְּתִיב
(תהלים פא) כִּי חֶק לְיִשְׂרָאֵל הוּא.

וְכָל הַמְמַנִּים, מִיּוֹם שְׁנִבְרָא הָעוֹלָם, נִתְמַנּוּ שְׁלִיטִים עַל כָּל דְבָר וְדְבָר,
וְכֹלְהוּ מִתְנַהֲגִים עַל הַנְּהִיגָה אַחֲרָת עֲלִיוֹנָה שְׁנוּטִלִים כָּל אֶחָד וְאֶחָד, כְּמוֹ
שְׁפָתוֹב (משלי לא) וַתִּקֶּם בְּעוֹד לִילָה וַתִּתֵּן טָרֶף לְבֵיתָהּ וְחֶק לְנַעֲרוֹתֶיהָ.
כִּיּוֹן שְׁנוּטִלִים אוֹתוֹ חֶק, כֹּלְהוּ נִקְרָאִים חֲקוֹת, וְאוֹתוֹ הַחֶק שְׁנִתְּנוּ לָהֶם
בְּאֵי שְׂמִים, וְאֵז נִקְרָאִים חֲקוֹת שְׂמִים. וּמְנִין שְׂבָאִים מְשָׂמִים?
שְׁפָתוֹב (תהלים פא) כִּי חֶק לְיִשְׂרָאֵל הוּא.

ועל דא פתיב, את חקותי תשמורו בגין דכל חד וחד ממנא על מלה ידיעא בעלמא, בההוא חק. בגין פד אסיר למחלף זיניו, ולאעלא זינא בזינא אחרא. בגין דאעקר לכל חילא וחילא מאתרייהו, (אכחיש פמליא של מעלה) ואכחיש פומבי דמלכא.

ועל פן פתוב את חקתי תשמרו, משום שכל אחד ואחד ממנה על דבר ידוע בעולם, באותו החק. משום פד אסור להחליף מינים ולהכניס מין במין אחר, משום שעוקר את כל כח וכח ממקומו, (ומכחיש פמליא של מעלה) ומכחיש את פרסום המלך.

כלאים, מהו כלאים. כמאן דיהיב אחרא בבי מטרא, כמה דאת אמר (ירמיה לז) אל בית הכלא, בגין דלא למעבד מידי. כלאים: מניעותא, דמנע לכל אינון חילין מעבידתא דלהון. כלאים: ערבובייה, דעביד ערבובייה בחילא דלעילא, ואכחיש פומבי דמלכא, כמה דאתמר, (ובגין כד) ובגד כלאים שעטנו לא יעלה עליך.

כלאים, מהו כלאים? כמי שנותן מישהו אחר בבית האסורים, כמו שפנאמר (ירמיה לז) אל בית הכלא, פדי לא לעשות דבר. כלאים - מניעה, שמונע את כל אותם הפחות מן המעשה שלהם. כלאים - ערבובייה, שעושה ערבובייה בכח שלמעלה ומכחיש את פרסום המלך, כמו שפנאמר ובגד כלאים שעטנו לא יעלה עליך.

תא חזי, פתיב (בראשית ב) ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו כי ביום אכלך ממנו מות תמות. והא אתמר, דשני פקודוי דמלכא, ואחלף עץ חיים, דביה אשתלים כלא, וביה תליא מהימנותא, ואתדבק באתר אחרא. והא תנינו, בכלא בעי בר נש לאחזאה עובדא פגוונא דלעילא, ולמעבד עובדא כמה דאצטריך. ואי אשתני במלה אחרא, הוא אנגיד עליה לשריא ביה מלה אחרא דלא אצטריך.

בא ראה, פתוב (בראשית ב) ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו כי ביום אכלך ממנו מות תמות. והרי נתבאר, ששנה מצות המלך, והחליף עץ חיים, שבו השתלם הכל ובו תלויה האמונה, ונדבק במקום אחר. והרי שנינו, בכל צריך אדם להראות מעשה כמו שלמעלה ולעשות מעשה כמו שצריך. ואם שנה בדבר אחר, הוא משפיע להשרות בו דבר אחר שלא צריך.

וְתָא חֲזִי, בְּשַׁעְתָּא דְּבַר נֶשׁ אַחֲזִי עוֹבְדָא לְתַתָּא בְּאַרְח מִישָׁר, כְּמָה
דְּאַצְטְרִיךְ, נְגִיד וְנִפְיָא וְשָׂרְיָא עֲלוּי רוּחַ קְדִישָׁא עֲלָאָה. וּבְשַׁעְתָּא דְּאִיהוּ
אַחֲזִי עוֹבְדָא לְתַתָּא בְּאוּרְחָא עֲקִימָא, דְּלִית אִיהוּ אוּרְח מִישָׁר, כְּדִין נְגִיד
וְנִפְיָא עֲלוּי רוּחַ אַחֲרָא, דְּלֵא אַצְטְרִיךְ, דְּסִטִּי לִיה לְבַר נֶשׁ לְסִטְר בֵּישׁ.
מֵאן מְשִׁיךְ עֲלִיה הֵהוּא רוּחָא. הוּי אוּמַר, הֵהוּא עוֹבְדָא דְּאַחֲזִי בְּסִטְר
אַחֲרָא.

ובא ראה, בשעה שאדם מראה למטה בדרך ישרה כמו שצריך,
שופעת ויוצאת ושורה עליו רוח קדושה עליונה. ובשעה שהוא מראה
מעשה למטה בדרך עקמה, שאינה דרך ישרה, אז שופעת ויוצאת
ושורה עליו רוח אחרת, שלא צריכה, שמסטה את האדם לצד רע. מי
מושך עליו אותה הרוח? הנה אומר, אותו מעשה שהראה בצד אחר.

כְּתִיב (משלי לא) דְּרִשָּׁה צָמֵר וּפְשָׁתִים. דְּרִשָּׁה, מֵהוּ דְּרִשָּׁה. דְּבַעֲנָא וְדָרִישׁ עַל
צָמֵר וּפְשָׁתִים, מֵאן דְּמַחְבֵּר לֹון כְּחֻדָּא, וְאִי תִימָא בְּצִיצִית אֲמַאי שָׂרִי. הָא
אוּקְמוּהָ. אֲבָל הֵתִם הוּא הֵהוּא לְבוּשָׁא בְּתַקוּנוּי, בְּאֲשַׁלְמוּת עוֹבְדָא כְּדָקָא
חֲזִי. (נ"א ודא) תו, דְּרִשָּׁה צָמֵר וּפְשָׁתִים, לְמַעַבְד נוּקְמָא בְּמֵאן דְּמַחְבֵּר לֹון
כְּחֻדָּא. אֲבָל אִימְתִי שָׂרְיָא. בְּשַׁעְתָּא דְּאִיהוּ בְּאֲשַׁלְמוּתָא, דְּכְתִיב, וַתַּעַשׂ
בְּחֻפְזָא כְּפִיָּה. וְצִיצִית, הָא אוּקְיָמְנָא דְּהֵתִם בְּהֵהוּא כְּלָלָא דְּשְׁלִימוּתָא
אֲשַׁתְּכַח, וְלֵא עֲבִיד מְדִי. אֲבָל בְּשַׁעְתָּא דְּלֵא אֲשַׁתְּכַח בְּשְׁלִימוּתָא, מֵאן
דְּאִתִּי לְחַבְרָא לֹון כְּחֻדָּא, אֲתַעַר עֲלִיה רוּחָא דְּלֵא אַצְטְרִיךְ.

כתוב (משלי לא) דרשה צמר ופשתיים. דרשה, מהו דרשה? שמבקשת
ודורשת על צמר ופשתיים, מי שמחבר אותם כאחד. ואם תאמר למה
בציצית מתר? הרי פרשוה. אבל שם הוא אותו לבוש בתקונו,
בהשלמת המעשה כראוי. (וזה) עוד, דרשה צמר ופשתיים - לעשות
נקמה במי שמחבר אותם יחד. אבל מתי שורה? בשעה שהוא
בשלמות, שכתוב ותעש בחפז כפיה. וציצית, הרי בארנו ששם באותו
הכלל של השלמות נמצא, ולא עושה דבר. אבל בשעה שלא נמצא
בשלמות, מי שבא לחברם יחד, מעורר עליו רוח שאינה צריכה.

מְלָה דָּא מֵאן אוּכַח. קִין וְהָבֵל אוּכַחוּ. דְּדָא אֲתִי מִסִּטְרָא חַד, וְדָא אֲתִי
מִסִּטְרָא אַחֲרָא. וּבְגִין כֵּד לֵא לְבַעֲי לֹון לְחַבְרָא לֹון כְּחֻדָּא. (ס"א ל"ג מלה דא מאן
אוּכַח. קִין וְהָבֵל אוּכַחוּ) וְקִרְבְּנָא דְּקִין, אֲתַרְחַק מִקְמִי קִרְבְּנָא דְּהָבֵל.

מי מוכיח דבר זה? קין והבל מוכיחים, שזה בא מצד אחד, וזה בא מצד אחר, ומשום כך איננו צריכים לחברם יחד. (מי מוכיח דבר זה, 'קין והבל מוכיחים) וקרָבנו של קין התרחק מלפני קרָבנו של הבל.

ועל דא ובגד כלאים שעטנו לא יעלה עליך. לא יעלה עליך סתם, לא יעלה עליך רוחא אחרא לשלטאה בך. ואצטריך ליה לבר נש לאחזאה עובדא דכשרא כמה דיאות, ובההוא עובדא שריא עליה רוח קדישא, רוח עלאה, לאתקדשא ביה, אתא לאתקדשא מקדשין ליה, דכתיב והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני יי'.

ועל כן, ובגד כלאים שעטנו לא יעלה עליך. לא יעלה עליך סתם, לא יעלה עליך רוח אחרת לשלט בך. וצריך לו לאדם להראות מעשה כשר כמו שראוי, ובאותו מעשה שורה עליו רוח קדושה, רוח עליונה, להתקדש בו. בא להתקדש - מקדשים אותו, שכתוב והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני ה'.

דף פ"ז ע"א

כתיב ומעץ הדעת טוב ורע, ומה על דא גרים אדם מיתה בעלמא, מאן דאחזי עובדא אחרא דלא אצטריך, על אחת כמה וכמה. שור וחמור אוכחן. מסטרא דא אקרי שור, ומסטרא דא אקרי חמור, ועל דא כתיב (דברים כב) לא תחרוש בשור ובחמור יחדו. לא תעביד ערבובייה כחדא, בגין דאתער לאתחברא סטרא אחרא כחדא, לאבאשא עלמא. ומאן דפריש לון, אסגי שלמא בעלמא. אוף הכא, מאן דפריש לון בההוא גוונא כמה דאמרו, דלא אשתכח שוע (דף פ"ז ע"א) טווי ונוז כחדא, האי בר נש אסגי שלמא עליה, ועל כל עלמא.

כתוב ומעץ הדעת טוב ורע. ומה על זה גרם אדם מיתה בעולם - מי שמראה מעשה אחר שלא צריך על אחת כמה וכמה. שור וחמור מוכיחים. מצד זה נקרא שור, ומצד זה נקרא חמור. ועל כן כתוב, (דברים כב) לא תחרש בשור ובחמור יחדו. אל תעשה ערבובייה יחד, משום שמתערר להתחבר הצד האחר כאחד להרע לעולם. ומי שמפריד, מרבה שלום בעולם. אף כאן מי שמפריד אותם באותו גוון כמו שאמרו, שלא נמצא שוע טווי ונוז כאחד, זה אדם שמרבה שלום עליו ועל כל העולם.

קִרְבָּנָא דְקִין הָוּה פְּשְׁתִּים, וְקִרְבָּנָא דְהָבֵל הָוּה צָמֵר, לָאו דָּא כְּדָא, וְלָאו דָּא כְּדָא. רְזָא דְמִלְּהָ, קִין כְּלָאִים הָוּה, עֲרֻבֵיגָא דְלָא אֲצִטְרִיד, סְטָרָא אַחֲרָא, דְלָא זִינָא דְחִוָּה וְאָדָם. וְקִוְרְבָנִיה מְהֵוּא סְטָרָא קָא אַתְיָא. הָבֵל מְזִינָא חֲדָא דְאָדָם וְחִוָּה. וּבְמַעְהָא דְחִוָּה אַתְחַבְרוּ אֵלִין תַּרְוִין סְטָרִין. וּבְגִין דְאַתְחַבְרוּ כְּחֲדָא, לָא אַתְיָא מְנִייהו תּוֹעֵלְתָא לְעֵלְמָא, וְאַתְאַבִּידוּ.

קִרְבָּנֵנוּ שֶׁל קִין הִיָּה פְּשֵׁתִים, וְקִרְבָּנֵנוּ שֶׁל הָבֵל הָיוּ צָמֵר, לֹא זֶה כְּזֶה, וְלֹא זֶה כְּזֶה. סוּד הַדְּבָר - קִין הִיָּה כְּלָאִים, עֲרֻבֵיגָה שְׂאִינָה נְצַרְכָּת, הֵצֵד הָאֲחֵר, שְׂאִינֵנוּ מִינָם שֶׁל אָדָם וְחִוָּה, וְקִרְבָּנֵנוּ מֵאוֹתוֹ הֵצֵד הוּא בָּא. הָבֵל מֵצֵד אֶחָד שֶׁל אָדָם וְחִוָּה. וּבְמַעֲיָה שֶׁל חִוָּה הִתְחַבְּרוּ שְׁנֵי הֵצֵדִים הֵלְלוּ. וּמִשׁוּם שֶׁהִתְחַבְּרוּ כְּאֶחָד, לֹא בָּאָה מֵהֶם תּוֹעֵלְתַת לְעוֹלָם וְנֶאֱבָדוּ.

וְעַד יוֹמָא דִּין, סְטָרָא דְלֵהוֹן קִימָא. וּמֵאֵן דְאַחֲזִי גְרַמִּיה בְּעוֹבְדָא דְחַבְרוּרָא דָּא, אַתְעַר עָלֶיהָ אֵינוֹן סְטָרִין כְּחֲדָא, וְיִכִּיל לְאַתְזָקָא, וְשָׂאֲרֵי עֲלוּי רוּחָא אַחֲרָא, דְלָא אֲצִטְרִיד. וְיִשְׂרָאֵל בְּעָאן לְאַתְעָרָא עֲלֵיהוּ רוּחָא קְדִישָׁא לְמַהוּי קְדִישִׁין, לְאַשְׁתַּכְּחָא בְּשִׁלְמָא, בְּעֵלְמָא דִּין וּבְעֵלְמָא דְאַתִּי.

וְעַד הַיּוֹם הַזֶּה הֵצֵד שְׁלֵהֶם קִים. וּמִי שֶׁמְרָאָה אֶת עֲצָמוֹ בְּמַעֲשֵׂה שֶׁל הַחַבְרוּר הַזֶּה, מְעוֹרֵר עָלָיו אֶת אוֹתָם הֵצֵדִים כְּאֶחָד, וְיִכּוֹל לְהַנְזֹק, וְשׁוֹרָה עָלָיו רוּחַ אַחֲרֵת שְׂאִינָה צְרִיכָה. וְיִשְׂרָאֵל צְרִיכִים לְעוֹרֵר עֲלֵיהֶם רוּחַ קְדִישָׁה לְהִיּוֹת קְדוֹשִׁים, לְהַמְצִיא בְּשִׁלוּם בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.

כְּתִיב (ויקרא ו) וְלִבֶּשׂ הַכֹּהֵן מְדוּ בַד וּמְכַנְסֵי בַד יִהְיוּ עַל בְּשָׂרוֹ (ובַבְּנֵט בַד יַחְגוּר) אֲמָאֵי אֶקְרִי בַד, יַחֲדָאֵי. בְּגִין דְלָא בְּעִי לְחַבְרָא לְהַאי פְּשֵׁתִים בְּאַחֲרָא, וְעַל דָּא לֹא כְּתִיב מְדוּ פְּשֵׁתִים, אֶלָּא בַד יַחֲדָאֵה.

כְּתוּב (ויקרא ו) וְלִבֶּשׂ הַכֹּהֵן מְדוּ בַד וּמְכַנְסֵי בַד יִהְיוּ עַל בְּשָׂרוֹ, (שם טו) וּבַבְּנֵט בַד יַחְגֹּר. לְמָה נִקְרָא בַד, יַחֲדָאֵי? מִשׁוּם שֶׁלֹּא צְרִיךְ לְחַבֵּר אֶת הַפְּשֵׁתִים הַזֶּה עִם אַחֵר, וְעַל כֵּן לֹא כְּתוּב מְדוּ פְּשֵׁתִים, אֶלָּא בַד, יַחֲדָאֵי.

וְכֵהֲנָא אֲמָאֵי אִיהוּ בְּעִי לְאַתְחַזְּאָה בְּהַאי. אֶלָּא אֵלִין מָאֲנִי בַד, בְּעִי לְאַתְחַזְּאָה בְּהוּ עַל מְזִבַּח הָעוֹלָה, כִּד הָוּה מְפַגֵּי קְטָרָא (ס"א קטמא) דְדִשְׁנָא דְעוֹלָה, דְהָא עוֹלָה מְסִטְרָא דְעֵבוֹדָה זָרָה וְהִרְהוּרָא בִּישָׁא קָא אַתְיָא. וּבְגִין

כָּד, בְּעֵי לְאֶתְחַזֵּא בְּהוּ בְּלַחֲדֵייהוּ, וְלֹא בְּעַרְבוּבֵיָא כְּמָה דְאַמְרוּ, בְּגִין
דִּיתְכִפְרוּ לִיה לְבַר נֶשׁ כָּל אֵינוֹן חוּבִין דְּאֶתְיִין מִהֵהוּא סְטְרָא.

וְלָמָּה הִכְהִין צְרִידָא לְהִרְאוֹת בְּזָה? אֵלָּא לְבוּשֵׁי הַבַּד הִלְלוּ צְרִידָא לְהִרְאוֹת
בְּהֵם עַל מְזִבַּח הָעוֹלָה, כְּשֶׁהָיָה מְפִנֵּה אֶת הַדָּשָׁן (הַאֲפֵר) שֶׁל דָּשָׁן הָעוֹלָה,
שֶׁהָרִי הָעוֹלָה בָּאָה מֵהַצֵּד שֶׁל עֲבוּדָה זָרָה וְהִרְהוּר רַע. וּמִשּׁוּם כָּד צְרִידָא
לְהִרְאוֹת בְּהֵם בְּלִבָּדָם, וְלֹא בְּעַרְבוּבֵיָא כְּפִי שְׂאֲמָרְנוּ, כְּדִי שְׂיִתְכַפְּרוּ
לְאָדָם כָּל אוֹתָם חֲטָאִים שְׂבָאִים מֵאוֹתוֹ הַצֵּד.

וְכֵד עֵייל לְמִקְדָּשָׁא, אֶתֶר דְּשְׁלִימוֹ אֲשֶׁתְכַח, וְכָל אֵינוֹן פּוֹלְחֵי דְשְׁלִימוֹתָא,
אֶף עַל גַּב דְּאֶתְחַבְּרוּ, לִית לָן בְּהָ, כְּמָה דְאַמְרוּ בְּצִיצִית, בְּגִין דְּתַמְן אֲשֶׁתְכַחוּ
וְאֶתְחַבְּרוּ כָּל אֵינוֹן זֵינִין דְּלַעֲיָלָא, וְכָל אֵינוֹן מֵאֲנִי מִקְדָּשָׁא, מִשְׁתַּכְּחִין בֵּיה
כְּמָה זֵינִין מִשְׁנֵיין דָּא מִן דָּא, וְכִלְהוּ אֶתְכַלִּילוּ תַמְן כְּגוּוֹנָא דְלַעֲיָלָא. זְכָאִין
אֵינוֹן יִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִידָא הוּא יְהִיב לְהוּ אוֹרִייתָא דְקִשׁוּט, אוֹרִייתָא
דְּמִהִימְנוּתָא, וְרִיחַס לְהוּ מְכַל שְׂאָר עַמִּין עוּבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה, דְכַתִּיב, (מִלְאכִי
א) אֶהְבֵּתִי אֶתְכֶם אָמַר יְיָ.

וְכֵשֶׁנְּכַנְס לְמִקְדָּשׁ, הַמְּקוֹם שֶׁשָּׂם נִמְצְאוּת הַשְּׁלֵמוֹת וְכָל אוֹתָן עֲבוּדוֹת
הַשְּׁלֵמוֹת, אֶף עַל גַּב שֶׁהִתְחַבְּרוּ, אֵין לָנוּ בְּזָה עֵינָן, כְּמוֹ שְׂאֲמָרְנוּ
בְּצִיצִית, מִשּׁוּם שֶׁשָּׂם נִמְצְאוּ וְהִתְחַבְּרוּ כָּל אוֹתָם הַמִּינִים שֶׁלְמַעְלָה,
וְכָל אוֹתָם כְּלֵי הַמְּקָדָשׁ, נִמְצְאוּ בּוֹ כְּמָה מִינִים שׁוֹנִים זֶה מִזֶּה, וְכִלְס
נְכַלְלוּ שָׁם כְּמוֹ שֶׁלְמַעְלָה. אֲשֶׁרִיָּהֶם יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נָתַן
לְהֵם תּוֹרַת אֱמֶת, תּוֹרָה שֶׁל אֱמוּנָה, וְאַהֲבָה אוֹתָם מְכַל שְׂאָר הָעַמִּים
עוּבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה, שְׂכַתוּב (מִלְאכִי א) אֶהְבֵּתִי אֶתְכֶם אָמַר ה'.

פֶּתַח רַבִּי חֵיָא אֲבַתְרִיה וְאָמַר, כִּי תִבְאוּ אֶל הָאָרֶץ וְנִטְעַתֶם כָּל עֵץ מֵאֶכֶל
וְגו'. וּבִשְׁנָה הַרְבִּיעִית יְהִיָּה כָּל פְּרִי קֹדֶשׁ הַלּוּלִים לֵינִי. כִּי תִבְאוּ אֶל הָאָרֶץ,
הָא אוֹקְמוּהָ חֲבַרְיָא, אֲבַל תָּא חֲזִי, דְּהָא אֵילָנָא לָא עֲבִיד פִּירִין, אֵלָּא
בְּאַרְעָא. וְאַרְעָא אֲפִיק לְהוּן, וְאַחֲזִי הֵהוּא אֵיבָא לְעֵלְמָא. וְאַרְעָא לָא עֲבִידָא
פִּירִין אֵלָּא מְגוּ חֵילָא אֲחַרָא דְעֵלְהָ. כְּמָה דְנוֹקְבָא לָא עֲבִידָא פִּירִין, אֵלָּא
מְגוּ חֵילָא דְדְכּוּרָא.

פֶּתַח רַבִּי חֵיָא אֲחַרְיוֹ וְאָמַר, כִּי תִבְאוּ אֶל הָאָרֶץ וְנִטְעַתֶם כָּל עֵץ מֵאֶכֶל
וְגו', וּבִשְׁנָה הַרְבִּיעִית יְהִיָּה כָּל פְּרִי קֹדֶשׁ הַלּוּלִים לְה'. כִּי תִבְאוּ אֶל
הָאָרֶץ, הָרִי פְרִשׁוּהָ הַחֲבָרִים. אֲבַל בַּא רָאָה, שֶׁהָרִי הָאֵילָן אֵינוֹ עוֹשֶׂה
פְרוֹת, אֵלָּא בְּאַרְץ, וְהָאָרֶץ מוֹצִיאָה אוֹתָם וּמְרָאָה אֶת אוֹתוֹ הַפְּרִי

לעולם. ואין הארץ עושה פרות אלא מתוך אותו כח אחר שמעליה, כמו שהנקבה אינה עושה פרות אלא מתוך כח הזכר.

והוא איבא, לא אשתלים באשלמותא, עד תלת שנין. וחילא לא אתפקדא עליה לעילא עד דאשתלים. בטר דאשתלים אתפקדא עליה חילא וארעא אתתקנת ביה. דהא עד תלת שנין ארעא לא אתתקנת ביה ולא (אשתכחת) אשתלימת (ס"א אתבסמת) (נ"א אסתכמת) עמיה. בטר דאשתלים ואתתקנו כחדא כדון הוא שלימותא.

ואותו הפרי לא נשלם בשלמות עד שלש שנים, והכח לא נפקד עליו למעלה עד שנשתלים. אחר שהשתלים, נפקד עליו הכח, והארץ מתתקנת בו. שהרי עד שלש שנים אין הארץ מתתקנת בו ולא (נמצאת) משתלמת (מתבשמת) (מסכימה) עמו. אחר שהשתלמו והתתקנו כאחד, אזי זו שלמות.

תא חזי, נוקבא, עד תלת זמנין דאתעברא, איבא דמעיה לא אשתלים. בטר ג' עידואן, נוקבא אתתקנת בההוא איבא, ואסתפקמו כחדא. כדון ההוא איבא שלימו דכלא, ושפירו דכלא. בטר דנפק, עד ג' שנין לא אית ליה חילא לעילא, דהא כדון אשתלים בשולא דיליה. לוי אתרעי מכלא, תליתאה לאמיה, דאתתקנת ביה, ואסתכמת ס"א (ואתבסמת) בהדיה.

בא ראה, הנקבה, עד שמתעברת שלש פעמים, פרי מעיה לא נשלם. אחר שלשה הריונות הנקבה מתתקנת באותו הפרי, ומסכימים כאחד. אזי אותו הפרי הוא שלמות הכל והיפי של הכל. אחר שיצא, עד שלש שנים אין לו כח למעלה, שהרי אז היא הבשלתו. לוי נרצה מהכל, שלישי לאמו, שהתתקנה בו והסכימה (והתבשמה) עמו.

דף פ"ז ע"ב

בטר ג' שנין, אתפקדת עליה (ס"א אתפקד עלה) חילא עלאה לעילא. ובשנה הרביעית, יהיה כל פריו קדש הלולים. מאי קדש הלולים. תושבחו, לשבחא ליה לקודשא בריהו. עד הכא. מכאן ואילך רזא דמלה, דבשנה (דף פ"ז ע"ב) הרביעית מזדווגת כנסת ישראל לקודשא בריהו, והלולא חד אשתכח. דכתיב קדש הלולים, הלולא וחדוה בזמנא (ס"א בזווגא) חדא.

אחר שלש שנים התמנה עליו (התמנה עליה) כח עליון למעלה, ובשנה הרביעית יהיה כל פריו קדש הלולים. מהו קדש הלולים? תשבחות לשבח את הקדוש ברוך הוא. עד כאן. מכאן ואילך סוד הדבר, שבשנה הרביעית מזדווגת כנסת ישראל עם הקדוש ברוך הוא, והלולה אחת נמצאת, שכתוב קדש הלולים, הלולה ושמחה בפעם (בזווג) אחת.

מאי שנה (הרביעית) דא קודשא בריך הוא. ותנינן, שנה הרביעית, דא כנסת ישראל דאיהי קיימא רביעאה לכוורסייא, וכלא חד, דהא פדין קודשא בריך הוא מזדווג בה בכנסת ישראל, וכדין היא קדש, והלולא קדישא אשתכח, (וקודשא בריך הוא מזדווג בהדה) וכדין חילין אתמנן על עלמא, על כל מלה ומלה בדיקא חזי ליה מכאן ולהלאה מתברכאן בלהו, ושאר למיכל, דהא בלהו בשלימותא דכלא, בשלימותא דעילא ותתא.

מה זה השנה (הרביעית)? זה הקדוש ברוך הוא. ושנינו, שנה הרביעית זו כנסת ישראל, שהיא עמוד רביעי לכסא, והכל אחד, שהרי אז מזדווג הקדוש ברוך הוא עם כנסת ישראל, ואז היא קדש, ונמצאת הלולה קדושה, (והקדוש ברוך הוא מזדווג עמה) ואז החילות מתמנים על העולם, על כל דבר ודבר פראוי לו. מכאן והלאה כלם מתברכים ומתרים למאכל, שהרי כלם בשלמות הכל, בשלמות של מעלה ומטה.

ועד לא אשתלים בכלא מתתא ומעילא, אסיר למיכל מניה. ומאן דאכיל מניה, כמאן דלית ליה חולקא בקודשא בריך הוא ובכנסת ישראל, דהא ההוא איבא בלא רשותא עלאה קדישא קיימא, דלא שארי עליה עד דישתלים. ובלא רשותא. תתאה, דהא לא אסתכמת (ס"א אתבסמת) חילא דארעא ביה. וההוא דאכיל מניה, אחזי גרמיה דלית ליה חולקא לעילא ותתא, ואי בריך עליה, ברכה לבטלה הוא. דהא קודשא בריך הוא עד כען לא שריא עלוי, ולית ביה חולקא. רחמנא לישזבינן מאינון דלא משגיחין ליקרא דמאריהון.

ועד שלא נשלם בכל ממטה וממעלה, אסור לאכל ממנו. ומי שאוכל ממנו, כמי שאין לו חלק בקדוש ברוך הוא ובכנסת ישראל, שהרי אותו הפרי עומד בלי רשות עליונה קדושה, שאינה שורה עליו עד שישתלים. ובלי רשות תחתונה, שהרי לא הספימה (התבשמה) כח הארץ בו. ואותו שאכל ממנו, מראה את עצמו שאין לו חלק למעלה ולמטה, ואם ברוך עליו, זו ברכה לבטלה, שהרי הקדוש ברוך הוא עד עכשו לא שורה עליו, ואין בו חלק. הרחמן יצילנו מאותם שאינם משגיחים לכבוד רבונם.

זָכְאִין אֵינוֹן צְדִיקָיָא בְּעֵלְמָא דִּין, וּבְעֵלְמָא דְאֵתִי, עֲלִייהוּ כְּתִיב (משלי ד)
וְאַרְחַ צְדִיקִים כְּאוֹר נֹגֵה. בְּגִין דְּבַהֲהוּא זְמַנָּא, יִסְתַּלַּק חוּזָא דְשָׂרְיָא
בְּנוֹקְבָא בְּקִדְמִיתָא, וַיִּיתִי דְכוּרָא לְמִשְׁרֵי בְּאַתְרֵיהּ פֶּד בְּקִדְמִיתָא, וְכֹלָא
יְהֵא שְׁלִים. תְּאַנָּא בְּזְמַנָּא דְזָכָאָה שְׂאֲרֵי בְּעֵלְמָא וְכוּי' עַד צְדִיק כְּתָמֵר יִפְרַח.
(אמר המגיה המאמר הזה ימצאהו המעיין בפרשת ויקרא דף י"ד ע"ב שורה כ"ד ומשלים דף י"ו
ע"א שורה כ"ב)

אֲשָׁרֵי הַצְּדִיקִים בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, עֲלֵיהֶם כְּתוּב (משלי ד) וְאַרְחַ
צְדִיקִים כְּאוֹר נֹגֵה. מְשׁוּם שֶׁבְּאוֹתוֹ זְמַן יִסְתַּלַּק הַנְּחֹשׁ, שֶׁשָּׂרָה עִם
הַנְּקֵבָה בְּרֵאשׁוֹנָה, וַיִּבֵּא הַזָּכָר לְשֵׁרוֹת בְּמִקוֹמוֹ כְּבְרֵאשׁוֹנָה, וְהִכֵּל יְהִיָּה
שְׁלִים. לְמִדְנוּ, בְּזְמַן שֶׁצְדִיק שׁוֹרָה בְּעוֹלָם וְכוּי', עַד צְדִיק כְּתָמֵר יִפְרַח.

רַבִּי יוֹסִי פֶּתַח קָרָא וְאָמַר, (ויקרא יט) לֹא תֹאכְלוּ עַל הַדָּם. הָא בְּכַמָּה אֲתֵר
אוֹקְמוּהָ חֲבֵרָיָא, וְכֹל הֵנִי קָרָאִי אֲבַתְרִיָּה. וְכֹל חַד וְחַד בְּאַתְגְּלִיָּא. אֲבָל
הָאִי קָרָא אֵית לְאַתְעָרָא בֵּיהּ, דְּכְתִיב מִפְּנֵי שִׂיבָה תִּקּוּם וְגוּי'. מִפְּנֵי שִׂיבָה,
שִׂיבָה דְּאוֹרֵייתָא סְתָם. תִּקּוּם, מְכָאן דְּבַעֲי בַר נָשׁ לְמִיקָם בְּקִיּוּמָא (מכאן
דבעי בר נש למיקם) מְקַמֵי סִפְר תּוֹרָה, וְהִכֵּי רַב הַמְּנוּנָא (ס"א ייסא) סָבָא, פֶּד הָוָה
חָמֵי סִפְר תּוֹרָה, הָוָה קָם מְקַמֵיהּ, וְאָמַר מִפְּנֵי שִׂיבָה תִּקּוּם. (כד הוה חמי חומש
דאורייתא הוא קם מקמיה) (ס"א עביד ליה הדורא) (והוי אמר והדרת פני זקן) כְּגוֹוְנָא דָּא, בַּעֲי
בַר נָשׁ לְמִיקָם בְּקִיּוּמֵיהּ לְקַמֵיהּ דְּתַלְמִיד חָכָם, בְּגִין דְּאִיהוּ קָאִים בְּקִיּוּמָא
(נ"א בדיוקנא) קַדִּישָׁא עֲלָאָה. וְרַמְזוּ לְכַהֲנָא עֲלָאָה (ס"א והכא רמזו לעתיקא) קַדִּישָׁא
עֲלָאָה, דְּכְתִיב וְהִדְרַת פְּנֵי זָקֵן, דְּאִיהוּ בְּעֵלְמָא. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, מְכָאן רָמְזוּ
לְתוֹרָה שֶׁבְּכַתֵּב וְרַמְזוּ לְתוֹרָה שֶׁבַּעַל פֶּה.

רַבִּי יוֹסִי פֶּתַח בְּפִסּוּק וְאָמַר, לֹא תֹאכְלוּ עַל הַדָּם. הֵרִי בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת
פְּרָשׁוּיָה חֲבֵרִים, וְכֹל הַפִּסּוּקִים הִלְלוּ אַחֲרָיו, וְכֹל אֶחָד וְאֶחָד בְּגִלּוּי.
אֲבָל יֵשׁ לְהַתְעוֹרֵר בְּפִסּוּק הַזֶּה, שֶׁכְּתוּב מִפְּנֵי שִׂיבָה תִּקּוּם וְגוּי'. מִפְּנֵי
שִׂיבָה, שִׂיבָה שֶׁל הַתּוֹרָה סְתָם. תִּקּוּם, מְכָאן שְׁצַרִיד אָדָם לְעַמֵּד
בְּעַמֵּדוֹ (מכאן שצריד אדם לעמד) מְלַפְּנֵי סִפְר תּוֹרָה, וְכֵן רַב הַמְּנוּנָא (ייסא)
סָבָא, כְּשֶׁהָיָה רוֹאֶה סִפְר תּוֹרָה, הָיָה קָם מְלַפְּנֵיו וְאָמַר: מִפְּנֵי שִׂיבָה
תִּקּוּם. (כשהיה רואה חמש של התורה, היה עומד מלפניו) (עושה לו הדור) (והיה אומר, 'והדרת
פני זקן) כְּמוֹ כֵן צָרִיד אָדָם לְעַמֵּד בְּמִקוֹמוֹ מְלַפְּנֵי תַלְמִיד חָכָם, מְשׁוּם
שֶׁהוּא עוֹמֵד בְּמִקּוּם (בדיוקן) קְדוּשׁ עֲלִיוֹן. וְרַמְזוּ לְכַהֵן הָעֲלִיוֹן (וכאן רמז
לעתיק) הַקְּדוּשׁ הָעֲלִיוֹן, שֶׁכְּתוּב וְהִדְרַת פְּנֵי זָקֵן, שֶׁהוּא בְּעוֹלָם. אָמַר רַבִּי
שְׁמַעוֹן, מְכָאן רָמְזוּ לְתוֹרָה שֶׁבְּכַתֵּב, וְרַמְזוּ לְתוֹרָה שֶׁבַּעַל פֶּה.

ותו תנינו, האי קרא לדרשא הוא דאתא, מפני שיבה תקום, כמה דאתערו ביה חבריאי, מפני שיבה תקום, אזהר ליה לבר נש, עד לא יסתלק בסיובתא, דיקום בקיומא טבא בעלמא, בגין דדין הוא הדורא ליה, אבל לסוף יומוי לית שבחא ליה לבר נש כל כך, כד איהו סיב ולא יכיל למהוי ביש. אלא שבחא דיליה, כד איהו בתוקפיה, ואיהו טב. ושלמה מלכא צנוח ואמר, (משלי כ) גם במעלליו יתנכר נער וגו'. כגוונא דא כתיב, (קהלת יב) וזכור את בוראך בימי בחורותיך. אמר רבי אלעזר, ודאי (הכי הוא) אורחא דא מתקנא קמו, והאי אורחא דקודשא בריך הוא.

ועוד שנינו, הפסוק הזה בא לדרשה. מפני שיבה תקום, כמו שהעירו בו החברים, מפני שיבה תקום, הזהיר את האדם טרם שיעלה לשיבה שיעמד בקיום טוב בעולם, משום שזהו ההדור שלו. אבל לסוף ימיו אין לאדם שבח כל כך, כשהוא זקן, ואינו יכול לעשות רע. אלא השבח שלו כשהוא בכחו, והוא טוב. ושלמה המלך צנוח ואמר, (שם ב) גם במעלליו יתנכר נער וגו'. כמו כן כתוב, (קהלת יב) וזכור את בוראך בימי בחורותיך. אמר רבי אלעזר, ודאי (כד הוא) שהדרך הזו מתקנת לפנינו, וזוהי דרכו של הקדוש ברוך הוא.

דף פ"ח ע"א

פתח ואמר, (תהלים א) כי יודע יי' דרך צדיקים ודרך רשעים תאבד. מאי כי יודע יי'. אלא, קודשא בריך הוא יודע ואשגח בארחא דצדיקייא, לאוטבא להו, ולאגנא להו, והוא אזיל קמיהו לנטרא להו. ובגין כך, מאן דנפיק לארחא בעי דלהוי ההיא ארחא דקודשא בריך הוא, וישתתף ליה בהדייהו. ובגין כך כתיב, כי יודע יי' דרך צדיקים ודרך רשעים תאבד. היא מגרמה, בגין דקודשא בריך הוא לא (דף פ"ח ע"א) אשתמודע ליה לההוא ארחא דלהו, ולא אזיל בהדייהו.

פתח ואמר, (תהלים א) כי יודע הי' דרך צדיקים ודרך רשעים תאבד. מה זה כי יודע הי'? אלא הקדוש ברוך הוא יודע ומשגיח על דרכי הצדיקים להיטיב להם ולהגן עליהם, והוא הולך לפניהם לשמר אותם. ומשום כך, מי שיוצא לדרך, צריך שאותה הדרך תהיה דרכו של הקדוש ברוך הוא, וישתף אותו עמו. ומשום כך כתוב, כי יודע הי' דרך צדיקים ודרך רשעים תאבד. היא מעצמה, משום שאין הקדוש ברוך הוא מכיר באותה דרך שלהם, ואינו הולך עמם.

כְּתִיב דְרָךְ, וּכְתִיב אֲרַח, מֵה בֵּין הָאֵל לְהָאֵל. אֶלָּא, דְרָךְ: דְשִׁאָר קַרְסוּלֵי בְּנֵי נִשְׂאָא אֲזִלוּ בָּהּ. אֲרַח: דְאִיהוּ אֲתַפְתַּח מִן זְמַנָּא זְעִירָא (דא ארח כמה דאת אמר (איוב ל"ד) וארח לחברה עם פעלי און) וְעַל אֲרַחָא דָּא כְּתִיב, (משלי ד) וְאֲרַח צְדִיקִים כְּאוֹר נֶגְהָ הוֹלֵךְ וְאוֹר עַד נְכוּן הַיּוֹם. אָמֵן כֹּן יְהִי רְצוֹן.

כְּתִיב דְרָךְ, וּכְתִיב אֲרַח. מֵה בֵּין זֶה לְזֶה? אֶלָּא, דְרָךְ - שְׁשִׁאָר קַרְסוּלֵי בְּנֵי אָדָם הִלְכוּ בָּהּ. אֲרַח - שֶׁהוּא נִפְתַּח מִזְמַן מוּעָט (זה ארח, כמו שנאמר (איוב לד) וארח לחברה עם פעלי און), וְעַל הָאֲרַח הַזֶּה כְּתִיב, (משלי ד) וְאֲרַח צְדִיקִים כְּאוֹר נֶגְהָ הוֹלֵךְ וְאוֹר עַד נְכוּן הַיּוֹם. אָמֵן כֹּן יְהִי רְצוֹן. בְּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. יְמִלּוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

בְּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. יְמִלּוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

פרשת אמור

(ויקרא כ"א) וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה אָמֹר אֵל הַכְּהֹנִים בְּנֵי אֶהֱרֹן וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם לִנְפֹשׁ לֹא יִטְמָא בְּעַמִּיּוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מֵאֵי טַעְמָא דָּא לְקַבֵּל דָּא, דְכְּתִיב לְעֵילָא, וְאִישׁ אֹ אוֹ אִשָּׁה כִּי יִהְיֶה בָּהֶם אוֹב אוֹ יִדְעוּנִי מוֹת יוּמָתוֹ, וְסָמִיךְ לִיה אָמֹר אֵל הַכְּהֹנִים. אֶלָּא (משמע) כִּינּוֹן דְאִזְהַר לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל, לְקַדְשָׁא לְהוּ בְּכָלָא, אִזְהַר לְהוּ לְכַהֲנֵי לְקַדְשָׁא לוֹן, וְכֹן לְלוֹיִם. לְכַהֲנֵי מִנִּין. דְכְּתִיב אָמֹר אֵל הַכְּהֹנִים. לְלוֹאֵי מִנִּין. דְכְּתִיב, (במדבר יח) וְאֵל הַלוֹיִם תִּדְבֹּר וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם. בְּגִין דִּישְׁתַּכְחוּן כְּלָהוּ זְכָאִין קַדִּישִׁין דְכִּינּוּן.

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה אָמֹר אֵל הַכְּהֹנִים בְּנֵי אֶהֱרֹן וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם לִנְפֹשׁ לֹא יִטְמָא בְּעַמִּיּוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מֵה הַטַּעַם זֶה כְּנִגְדָּא זֶה, שְׁכְּתִיב לְמַעְלָה, וְאִישׁ אֹ אוֹ אִשָּׁה כִּי יִהְיֶה בָּהֶם אוֹב אוֹ יִדְעוּנִי מוֹת יוּמָתוֹ, וְסָמוּךְ לוֹ אָמֹר אֵל הַכְּהֹנִים? אֶלָּא (משמע) כִּינּוֹן שְׁהִזְהִיר אֶת יִשְׂרָאֵל לְקַדְשָׁא אוֹתָם בְּכָל, הַזְהִיר אֶת הַכְּהֹנִים לְקַדְשָׁא אוֹתָם, וְכֹן אֶת הַלוֹיִם. לְכַהֲנֵי מִנִּין? שְׁכְּתִיב אָמֹר אֵל הַכְּהֹנִים. וּמִנִּין לְלוֹיִם? שְׁכְּתִיב (במדבר יא) וְאֵל הַלוֹיִם תִּדְבֹּר וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם. כְּדִי שְׁיִמְצְאוּ כָלִם צְדִיקִים קַדוּשִׁים טְהוֹרִים.

אָמור אַל הַפְּהַנִּים בְּנֵי אֶהְרֹן, מֵאֵי טַעַמָּא הֲכֵא בְּנֵי אֶהְרֹן, וְכִי לֹא יִדְעֻנָּא דְבְּנֵי אֶהְרֹן נִינְהוּ. אֶלָּא בְּנֵי אֶהְרֹן, וְלֹא בְּנֵי לֵוִי, דְּאֶהְרֹן דְּהוּא שִׁירוּתָא דְּכָל פְּהַנֵּי דְּעֵלְמָא, דְּבִיָּה אֶתְרַעֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְכַלָּא, בְּגִין לְמַעַבְדַּ שְׁלַמָּא בְּעֵלְמָא, וּבְגִין דְּאֶהְרֹן אֶרְחוּי סְלִיקוּ לֵיהּ לְהֵאֵי, דְּכָל יוֹמוּי דְּאֶהְרֹן הָוָה מְשַׁתְּדַל לְאַסְגָּאָה שְׁלַמָּא בְּעֵלְמָא. וּבְגִין דְּאוּרְחוּי כְּדָ, סְלִיק לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְהֵאֵי, לְמֵיעַל שְׁלַמָּא בְּפִמְלִיא דְּלַעֲלֵא, וּבְגִין כְּדָ אָמור אַל הַפְּהַנִּים בְּנֵי אֶהְרֹן.

אָמור אַל הַפְּהַנִּים בְּנֵי אֶהְרֹן. מָה הַטַּעַם כָּאן בְּנֵי אֶהְרֹן? וְכִי לֹא יִדְעֻנּוּ שְׁהִם בְּנֵי אֶהְרֹן? אֶלָּא בְּנֵי אֶהְרֹן וְלֹא בְּנֵי לֵוִי, שְׁאֶהְרֹן הוּא רֵאשִׁיתָם שֶׁל כָּל הַפְּהַנִּים שֶׁל הָעוֹלָם, שְׁבוּ הַתְּרַצָּה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מֵהַכֹּל כְּדֵי לַעֲשׂוֹת שְׁלוֹם בְּעוֹלָם. וּמִשׁוּם שְׁאֶהְרֹן, דְּרַכְּיוּ הָעָלוּ אוֹתוֹ לְזָה, שְׁכָל יָמָיו שֶׁל אֶהְרֹן הָיָה מְשַׁתְּדַל לְהַרְבּוֹת שְׁלוֹם בְּעוֹלָם. וּמִשׁוּם שְׁדַרְכְּיוּ כְּדָ, הָעֵלָה אוֹתוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְזָה, לְהַכְנִיֵס שְׁלוֹם בְּפִמְלִיא שֶׁל מַעֲלָה, וּמִשׁוּם כְּדָ - אָמור אַל הַפְּהַנִּים בְּנֵי אֶהְרֹן.

אָמור אַל הַפְּהַנִּים בְּנֵי אֶהְרֹן וְאֶמְרַתְּ אֲלֵיהֶם. רַבִּי יְהוּדָה פִּתַּח, (תְּהִלִּים לֵא) מָה רַב טוֹבָךְ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירְאִיךָ וְגוֹ'. מָה רַב טוֹבָךְ, כִּמָּה עֲלָאָה וַיִּקְרָא, הֵהוּא נְהוּרָא עֲלָאָה דְּאֶקְרִי טוֹב, דְּכַתְּיב וַיִּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב. וְדָא הוּא אוֹר הַגְּנוּז, דְּבִיָּה עֲבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא טַב בְּעֵלְמָא, וְלֹא מִנַּע לֵיהּ בְּכָל יוֹמָא, בְּגִין דְּבִיָּה מִתְקַיֵּים עֲלֵמָא, וְקֵאִים עֲלֵיהּ. אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירְאִיךָ, דְּתַנְן, נְהוּרָא עֲלָאָה עֲבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּדָ בְּרָא עֲלֵמָא, וְגַנְיִז לֵיהּ לְצַדִּיקָא לְזַמְנָא דְּאַתִּי. הֲדָא הוּא דְּכַתְּיב, אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירְאִיךָ.

אָמור אַל הַפְּהַנִּים בְּנֵי אֶהְרֹן וְאֶמְרַתְּ אֲלֵהֶם. רַבִּי יְהוּדָה פִּתַּח, (תְּהִלִּים לֵא) מָה רַב טוֹבָךְ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירְאִיךָ וְגוֹ'. מָה רַב טוֹבָךְ, כִּמָּה עֲלִיוֹן וְנִכְבָּד אוֹתוֹ הָאוֹר הָעֲלִיוֹן שְׁנִקְרָא טוֹב, שְׁכַתּוֹב וַיִּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב, וְזָה הוּא הָאוֹר הַגְּנוּז, שְׁבוּ עוֹשֶׂה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא טוֹב בְּעוֹלָם, וְלֹא מוֹנַע אוֹתוֹ בְּכָל יוֹם, מִכֵּיּוֹן שְׁבוּ מִתְקַיֵּים הָעוֹלָם וְעוֹמֵד עֲלָיו. אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירְאִיךָ, שְׁשִׁנְיִנוּ, אוֹר עֲלִיוֹן עֲשֶׂה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּשִׁבְרָא אֶת הָעוֹלָם, וְגַנְיִז אוֹתוֹ לְצַדִּיקִים לְעֵתִיד לְבָא. זֶהוּ שְׁכַתּוֹב אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירְאִיךָ.

פְּעֻלַת לְחוּסִים כְּדָ. פְּעֻלַת, בְּזַמְנָא דְּאַתְבְּרִי עֲלֵמָא, הֵהוּא נְהוּרָא הָוָה קֵאִים וְנְהִיר מִרִישָׁא דְּעֵלְמָא לְסִיפֵי דְּעֵלְמָא. כְּדָ אֶסְתַּכַּל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְאִינוּן חֵיבִין דְּזַמְיִנוּ לְקִימָא בְּעֵלְמָא, גְּנִיז לֵיהּ לְהֵהוּא נְהוּרָא, דְּכַתְּיב (אִיּוֹב ח) וַיִּמְנַע מִרְשָׁעִים אוֹרָם. וְזַמִּין לְאַנְהָרָא לְצַדִּיקָא לְעֵלְמָא דְּאַתִּי,

וְדָא הוּא אֲשֶׁר צִפְנַתְּ לִירְאִיךָ, וּכְתִיב (מלאכי ג) וְזָרְחָה לְכֶם יְרָאֵי שָׁמַי שְׁמֵשׁ צְדָקָה וּמִרְפָּא בְּכַנְפֵיהָ.

פְּעֻלַת לְחוּסִים בְּדָ. פְּעֻלַת, בְּזִמְן שְׁנַבְרָא הָעוֹלָם אוֹתוֹ הָאֹר הָיָה עוֹמֵד וּמְאִיר מְרָאשׁ הָעוֹלָם לְסוּפֵי הָעוֹלָם. כְּשֶׁהִסְתַּכַּל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאוֹתָם הַרְשָׁעִים שְׁעֵתִידִים לְעַמֵּד, גָּנַז אֶת אוֹתוֹ הָאֹר, שְׁכַתוּב (איובלח) וַיִּמְנַע מִרְשָׁעִים אוֹרָם. וְעֵתִיד לְהָאִיר לְצַדִּיקִים לְעוֹלָם הַבָּא, וְזֶה הוּא אֲשֶׁר צִפְנַתְּ לִירְאִיךָ, וּכְתִיב (מלאכי ג) וְזָרְחָה לְכֶם יְרָאֵי שָׁמַי שְׁמֵשׁ צְדָקָה וּמִרְפָּא בְּכַנְפֵיהָ.

תָּא חֲזִי, בְּשַׁעֲתָא דְבַר נֶשׁ קָאִים לְמִיּהָדָ לְהַהוּא עֲלָמָא, וְהוּא בְּבֵי מְרַעִיָה, אֲתֵינָן עֲלֵיהָ גִ' שְׁלוּחִין, וְחַמֵי תַמּוֹן, מַה דְלָא יָכִיל בַּר נֶשׁ לְמַחְמֵי כַּד אִיהוּ בְּהַאי עֲלָמָא. וְהַהוּא יוֹמָא, יוֹמָא דְדִינָא עֲלָאָה הוּא, דְמִלְכָא בְּעֵי פְקֻדוֹנָא דִילֵיהָ. זְכָאָה הַהוּא בַר נֶשׁ, דְפְקֻדוֹנִיָה אֲתִיב לְמִלְכָא כְּמַה דְאֲתֵייהִיב לֵיהָ בְּגוּיָה. אִי הַהוּא פְקֻדוֹנָא אֲתֵטְנָן בְּטַנּוּפֵי גוּפָא, מַה יִימָא לְמֵאֲרֵי פְקֻדוֹנָא.

בֵּא רְאָה, בְּשַׁעָה שְׁבִין אָדָם עוֹמֵד לְלַכְתָּ לְאוֹתוֹ הָעוֹלָם וְהוּא בְּבֵית חֲלִיו, בְּאִים עֲלִיו שְׁלֵשָׁה שְׁלוּחִים, וְרוּאָה שָׁם מַה שְּׁלָא יָכוֹל לְרְאוּת אָדָם כְּשֶׁהוּא בְּעוֹלָם הַזֶּה. וְאוֹתוֹ הַיּוֹם הוּא יוֹם הַדִּין הָעֲלִיוֹן, שְׁמִבְקָשׁ הַמְלָךְ אֶת פְּקֻדוֹנֵו. אֲשֶׁרִי הָאִישׁ שְׁמֵשִׁיב לְמַלְךְ אֶת פְּקֻדוֹנֵו, כְּמוֹ שְׁנַתָּן לוֹ בְּתוֹכוֹ. אִם אוֹתוֹ הַפְּקֻדוֹן הַתַּטְנָן בְּטַנּוּפֵי הַגּוּף, מַה יֵאמֵר לְבַעַל הַפְּקֻדוֹן?

דף פ"ח ע"ב

זְקוּף עֵינָוִי, וְחַמֵי לְמִלְאָדָּה הַמּוֹת קָאִים קַמִיָה, וְסִיפִיָה שְׁלִיפָא בִידֵיהָ, קַסְטָר בְּקַטְרִין, בְּקוּטְמָא דְהַהוּא בַר נֶשׁ. וְלִית לָהּ לְנַפְשָׁא קִשְׁיָו בְּכִלָּא, כְּפָרִישׁוֹ דִילָהּ מִן גּוּפָא. וְבַר נֶשׁ לָא מִית, עַד דְחַמֵי לְשַׁכִּינְתָּא, וּמִגּוֹ סְגִיאוֹת תִּיאוּבְתָא דְשַׁכִּינְתָּא, נַפְשָׁא נַפְקַת (דף פ"ח ע"ב) לְקַבְלָא לְשַׁכִּינְתָּא.

מְרִים עֵינָוִי, וְרוּאָה אֶת מִלְאָדָּה הַמּוֹת עוֹמֵד לְפָנָיו, וְחַרְבּוֹ שְׁלוּפָה בְּיָדוֹ, קוּשֵׁר בְּקִשְׁרִים בְּמַאָסָר שֶׁל אוֹתוֹ הָאִישׁ. וְאִין לְנַפְשָׁא קִשְׁיָו בְּכִלָּא כְּפָרֻדְתָּהּ מִן הַגּוּף. וְאָדָם לָא מִת עַד שְׁרוּאָה אֶת הַשַּׁכִּינָה, וּמִתּוּךְ גְּדַל הַתְּשׁוּקָה לְשַׁכִּינָה, הַנְּפֵשׁ יוֹצֵאת לְקַבֵּל אֶת הַשַּׁכִּינָה.

בְּתֵר דְנִפְקָא, מֵאֵן אִיִּהִי נִפְשָׁא דְאֵתְדַבֵּק בָּהּ (ס"א ותתקבל) וַיִּקְבֵּל בְּגוּפָא (ס"א בגווה) וְהָא אוּקְמוּהָ לְהִנֵּי מְלִי. בְּתֵר דְנִפְקָא נִפְשָׁא מִן גּוּפָא, וְאִשְׁתָּאֵר גּוּפָא בְּלֵא רוּחָא, אָסִיר לְמִשְׁבַּק לִיָּה בְּלֵא קְבוּרָתָא, דְכִתִּיב, (דברים כא) לֹא תִלִּין נִבְלָתוֹ עַל הָעֵץ כִּי קִבֵּר תִּקְבְּרֵנוּ בַּיּוֹם הַהוּא. בְּגִין דְּמִיתָא דִּישְׁתַּהִי כ"ד שָׁעוֹת, דְּאִינוּן יוֹמָם וְלַיְלָה, בְּלֵא קְבוּרָתָא, יְהִיב חֲלִישׁוּתָא בְּשִׁיפוּי דְרִתִּיכָא, וּמַעַכְב עֲבִידְתָּא דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא מְלַמְעֵבֵד דְאַפְשֵׁר דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא גִזֵּר עָלֵיהּ, בְּגִין לְמִיתִיָּה בְּגִלְגוּלָא אַחְרָא, מִיַּד בְּהוּא יוֹמָא דְאֵתְפֵטֵר, לְאוּטְבָא לִיָּה. וְכָל זְמַנָּא דְלֵא אֵתְקַבֵּר גּוּפָא, נִשְׁמַתָּא לָאו עֲאֵלַת קָמִי קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, וְלֹא יִכְלָא לְמַהוּי בְּגוּפָא אַחְרָא, בְּגִלְגוּלָא תַנְיִנָּא, דְלֵא יְהִיבִין לְנִשְׁמַתָּא גּוּפָא אַחְרָא, עַד דִּיתְקַבֵּר קְדַמָּאָה. וְדָא דְמִי לְבַר נֶשׁ דְּמִיתַת אֲתִיתִיָּה, לֹא אֲתַחֲזִי לִיָּה, לְמִיסַב אֲתַתָּא אַחְרָא, עַד דְקַבֵּר לְקַדְמִיתָא, וּבְגִין דָּא אֲמַרָה אוּרִייתָא, לֹא תִלִּין נִבְלָתוֹ עַל הָעֵץ.

אֲחַר שְׁיַצְאָה, מִי הַנֶּפֶשׁ שֶׁנִּדְבַקְתָּ בָּהּ (ותתקבל) וַיִּקְבֵּל בְּגוּף (לתוכה) ? וְהָרִי בְּאַרְנוֹ אֵת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. אֲחַר שְׁיַצְאָה הַנֶּפֶשׁ מִן הַגּוּף וְנִשְׁאַר הַגּוּף בְּלֵי רוּחַ, אָסוּר לְהִשְׁאִירוֹ בְּלֵי קְבוּרָה, שְׁפָתוֹב (דברים כא) לֹא תִלִּין נִבְלָתוֹ עַל הָעֵץ כִּי קִבֵּר תִּקְבְּרֵנוּ בַּיּוֹם הַהוּא. מִשּׁוּם שְׁמַת שְׁיַשְׁתַּהִי כ"ד שָׁעוֹת, שְׁהֵם יוֹמָם וְלַיְלָה, בְּלֵי קְבוּרָה, נוֹתֵן חֲלֻשָׁה בְּאִיבְרֵי הַמְּרַכְבָּה, וּמַעַכְב אֵת מַעֲשֵׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְלַהֲעֲשׂוֹת, שְׁאַפְשֵׁר שְׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא גוֹזֵר עָלָיו כְּדִי לְבֹא בְּגִלְגוּל אַחַר מִיַּד בְּאוֹתוֹ יוֹם שְׁנַפְטֵר לְהִיטִיב לוֹ, וְכָל זְמַן שֶׁלֹּא נִקְבֵּר הַגּוּף, הַנִּשְׁמָה לֹא נִכְנָסֶת לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְלֹא יִכּוּלָה לְהִיּוֹת בְּגוּף אַחַר עַד שֶׁיִּקְבֵּר הָרֵאשׁוֹן. וְזֶה דוּמָה לְאָדָם שְׁמַתָּה אֲשֶׁתּוֹ, לֹא רָאוּי לוֹ לִשָּׂא אִשָּׁה אַחֲרַת עַד שֶׁקוּבֵר אֵת הָרֵאשׁוֹנָה, וּמִשּׁוּם כֵּן אֲמַרָה תוֹרָה, לֹא תִלִּין נִבְלָתוֹ עַל הָעֵץ.

דְּבַר אַחַר, כִּד אֲתַפְרֵשָׁא נִשְׁמַתָּא מִן גּוּפָא, וּבְעֵינָא לְמִיזַל לְהוּא עֲלָמָא, לֹא תִיעוּל לְהוּא עֲלָמָא, עַד דִּיהִיבִין לָהּ גּוּפָא אַחְרָא מְנַהוּרָא, וּלְבַתֵּר יִכְלָא לְמִיעֵל. וּמֵאֲלִיָּהוּ תַנְדַּע, דְּהוּוּ לִיָּה תַרְוִין גּוּפִין, חַד דְּבִיָּה אֲתַחֲזִי לְתַתָּא לְבָנִי נִשָּׂא, וְחַד דְּבִיָּה אֲתַחֲזִי לְעֵילָא, בֵּין מְלֶאכְכִין עֲלֵאִין קְדִישִׁין. וְכָל כְּמָה דְגּוּפָא לֹא אֲתַקְבֵּר, צְעֵרָא הוּא לְנִשְׁמַתָּא, וְרוּחַ מְסֻאָבָא אֲזַדְמֵן לְשִׁרְיָא עֲלוּי, וּלְסֻאָבָא לְהוּא גּוּפָא.

דְּבַר אַחַר - כְּשֶׁנִּפְרְדַּת הַנִּשְׁמָה מִן הַגּוּף וְרוּצָה לְלַכֵּת לְאוֹתוֹ הָעוֹלָם, לֹא תִכְנִס לְאוֹתוֹ הָעוֹלָם עַד שֶׁנוֹתְנִים לָהּ גּוּף אַחַר מְאוּר, וְאַחַר כֵּן יִכּוּלָה לְהִכְנִס. וּמֵאֲלִיָּהוּ תַדַּע, שֶׁהִיוּ לוֹ שְׁנֵי גּוּפִים, אֶחָד שָׁבוּ נְרָאָה לְמִטָּה לְבָנִי אָדָם, וְאֶחָד שָׁבוּ נְרָאָה לְמַעְלָה בֵּין מְלֶאכְכִים עֲלוּיָנִים קְדוֹשִׁים. וְכָל עוֹד שֶׁהַגּוּף לֹא נִקְבֵּר, זֶהוּ צְעֵר לְנִשְׁמָה, וְרוּחַ טְמָאָה מְזַדְמֶנֶת לְשֵׁרוֹת עָלָיו וּלְטִמָּא אֵת אוֹתוֹ הַגּוּף.

ובגין דההוא רוח מסאבא, אזדמן, לא לבעי ליה לאיניש, למיבת ההוא גופא ליליא חד, בגין דרוח מסאבא אשתכח בליליא, ואשתטח בכל ארעא, לאשכחא גופא בלא נפשא, לסאבא ליה, ואסתאב יתיר, ועל דא אזהר לכהני ואמר, לנפש לא יטמא בעמיו, בגין דאינון קדישין לא ישרי עליהו רוח מסאבא, ולא יסתאבון. (ויקרא כ"א) אמור אל הכהנים, רבי יצחק אמר, אמור אל הכהנים, בלחישו. כמה דכל עובדיהון דכהני בלחישו, כד אמירה דלהון בלחישו. אמור ואמר: זמנא חד, ותגין זמנין, לאזהרא להו על קדושיהו, בגין דלא יסתאבון. דמאן דמשמש באתר קדישא, בעיא דישתכח קדישא בכלא. לנפש לא יטמא, כמה דאוקימנא, דגופא בלא רוח, מסאבא הוא, ושארי עליה רוח מסאבא. דהא תיאובתא דרוחי מסאבי לגבי גופיהון דישראל איהו, בגין דאתרק מנייהו רוחא קדישא, ובמנא דקודשא, אתגין לאתחברא. וכהני דאינון קדישין, קדושתא על קדושתא, לא בעיין לאסתאבא כלל, בגין דכתיב, (במדבר ו) כי נזר אלהיו על ראשו. וכתיב כי שמן משחת אלהיו עליו אני יי.

ומשום שאותה רוח הטמאה מזדמנת, לא צריך לאיש להלין את אותו הגוף לילה אחד, כי רוח טמאה נמצאת בלילה ומשתטח בכל הארץ למצא גוף בלי נפש לטמא אותה, ונטמא יותר, ועל כן הזהיר את הכהנים ואמר, לנפש לא יטמא בעמיו. משום שהם קדושים, לא תשרה עליהם רוח טמאה, ולא יטמאו. אמר אל הכהנים. רבי יצחק אמר, אמר אל הכהנים, בלחש. כמו שכל מעשי הכהנים בלחש, כד אמירתם בלחש. אמור ואמר - פעם אחת ופעמים, להזהיר אותם על קדשתם כדי שלא יטמאו. שמי שמשמש באתר קדוש, צריך שימצא קדוש בכל. לנפש לא יטמא, כמו שבארנו, שגוף בלי רוח טמא הוא, ושורה עלו רוח טמאה, שהרי תשוקתם של הרוחות הטמאות היא אל גופות ישראל, מכיון שהתרוקנה מהם הרוח הקדושה, ועם כלי של קדש הם באים להתחבר. והכהנים, שהם קדושים קדשה על קדשה, לא צריכים כלל להטמא, כי כתוב כי נזר אלהיו על ראשו. וכתיב כי שמן משחת אלהיו עליו אני הי'.

והוא כגוונא דלעילא קאים לתתא, דכתיב, (תהלים קלג) כשמן הטוב על הראש יורד על הזקן זקן אהרן שירד על פי מדותיו, האי קרא אוקמוה, אבל כשמן הטוב על הראש, דא משח רבות קדישא עלאה, דנגיד ונפיק מאתר דנהרא עמיקא דכלא. דבר אחר, דנגיד ונפיק מרישא דכל רישין, סתימא דכל סתימין. על הראש, על הראש ודאי, רישא דאדם קדמאה.

והוא כמו שלמעלה עומד למטה, שכתוב (תהלים קלג) כשמן הטוב על הראש ירד על הזקן זקן אהרן שירד על פי מדותיו. הפסוק הזה בארנו. אבל כשמן הטוב על הראש, זהו שמן משחת קדש העליון, ששופע ויוצא ממקום הנחר העמק של הכל. דבר אחר, ששופע ויוצא

מראש של כל הראשים, הנסתר של כל הנסתרים. על הראש, ודאי על הראש, ראשו של אדם הראשון.

דף פ"ט ע"א

יורד על הזקן, דא דיקנא יקירא, כמה דאוקמוה. זקן אהרו, דא כהן גדול דלעילא, והא אוקמוה. וההוא שמן, (דף פ"ט ע"א) יורד על פי מדותיו, דמאינון משיחו, נגיד ונפיק ונחית לתתאי, וכגוונא דא נגיד ואתעטר כהנא תתאה, במשח רבות לתתא.

ירד על הזקן - זה הזקן הנכבד, כמו שבארוה. זקן אהרו - זה הכהן הגדול שלמעלה, והרי פרושה. ואותו שמן ירד על פי מדותיו, שמאותן המדות שופע ויוצא ויורד לתחתונים. וכמו זה שופע ומתעטר הכהן התחתון בשמן משחה למטה.

האי קרא, לאו רישיה סיפיה, ולא סיפיה רישיה. כתיב אמור אל הכהנים בני אהרו ואמרת אליהם לנפש לא יטמא. לא יטמאו מבעי ליה, מהו לא יטמא. אלא, על ההוא כהן עלאה מכלהו קאמר. אמר רבי יהודה והא כתיב והכהן הגדול מאחיו. (כאן חסר) אלא ודאי הכי הוא כמה דאתמר, ואמר רבי יצחק, כהנא דקאים לתתא, כגוונא דלעילא, בקדושה אצטרין לאשתכחא יתיר מכלא, כמה דאתמר.

הפסוק הזה אין ראשו סופו, ואין סופו ראשו. כתוב אמר אל הכהנים בני אהרו ואמרת אליהם לנפש לא יטמא. לא יטמאו היה צריך להיות! מה זה לא יטמא? אלא על אותו הכהן העליון מכלם הוא אמר. אמר רבי יהודה, והרי כתיב והכהן הגדול מאחיו? אלא ודאי כך הוא, כמו שנאמר. ואמר רבי יצחק, הכהן שעומד למטה, כמו שלמעלה, בקדושה הוא צריך להמצא יותר מהכל, כמו שנתבאר.

רעיא מהימנא פקודא דא, לסדרא כהנא בכל יומא בוציניו בבי מקדשא, והא אוקימנא ברזא דמנורה. ואיהו רזא כגוונא דלעילא, בגין דנהירו עלאה במשח רבו, נחית על רישא דכהנא בקדמיתא לבתר איהו אדליק ואנהיר כל בוציניו. דכתיב בשמן הטוב על הראש וגו', וכתיב כי שמן משחת אלהיו עליו וגו'. ועל דא אתייהיב רשו לכהנא בלחודו, לסדרא בוציניו, ולאדלקא להון בכל יומא תרין זמניו, לקבל נהירו דיחודא תרין זמניו, קרבנא בכל יומא, תרין זמניו, וכלא אצטרין.

מצוה זו, שְׂיִסְדֵּר הִכְהֵן בְּכָל יוֹם גְּרוֹת בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, וְהָרִי בְּאַרְנוֹ בְּסוּד הַמְּנוּרָה. וְהוּא סוּד כְּמוֹ שְׁלִמְעֵלָה, מְשׁוּם שֶׁהָאוֹר הָעֲלִיּוֹן בְּשֵׁמוֹן מְשַׁחַה יוֹרֵד עַל רֹאשׁ הַכְּהֵן בְּרֵאשׁוֹנָה, וְאַחַר כֵּן הוּא מְדַלֵּק וּמְאִיר אֶת כָּל הַנְּרוֹת, שְׁכֶתוֹב כְּשֵׁמוֹן הַטּוֹב עַל הָרֹאשׁ וְגו'. וְכִתּוּב כִּי שֵׁמוֹן מְשַׁחַת אֱלֹהֵיו עָלָיו וְגו'. וְעַל כֵּן נִתְּנָה רְשׁוּת לַכְּהֵן לְבַדּוֹ לְסַדֵּר אֶת הַנְּרוֹת וּלְהַדְלִיק אוֹתָם בְּכָל יוֹם פְּעָמִים, כְּנֶגֶד אוֹר הַיְחִיד פְּעָמִים, קָרְבָן בְּכָל יוֹם פְּעָמִים, וְהַכֵּל צָרִיד.

ועל ידי דכּהנא נהרין בוֹצִינֵינוּ בְּכֹלָא, עֵילָא וְתַתָּא לְמַחְדוֹ חִידוֹ, וּלְאַשְׁכַּחַא חִידוֹ בְּכָל סְטָרִין. בְּאַדְלָקוּתָא דְבוֹצִינֵינוּ, דְהָא תָּרִין אֲלִין עַל יְדֵי דְכֶהֱנָא, לְאַשְׁתַּכַּחַא חִידוֹ בְּכָל סְטָרִין, וְאַלִין אֵינוֹן אֲדַלְקוּתָא דְבוֹצִינֵינוּ וְקִטְרַת. וְהָא אוֹקִימְנָא (מְשַׁלֵּי כּו) שֵׁמוֹן וְקִטְרַת יְשַׁמַּח לֵב, (ע"כ רעיא מהימנא)

ועל ידי הכּהן מְאִירִים הַנְּרוֹת בְּכָל, לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, לְשִׁמּוֹחַ בְּשִׁמְחָה וּלְהַמְצִיא שִׁמְחָה בְּכָל הַצְּדָדִים בְּהַדְלָקַת הַנְּרוֹת, שֶׁהָרִי שְׁנֵי אֵלֶּה עַל יְדֵי הַכְּהֵן, לְהַמְצִיא שִׁמְחָה בְּכָל הַצְּדָדִים, וְאַלּוֹ הֵם הַדְּלָקַת הַנְּרוֹת וְהַקְטָרַת, וְהָרִי בְּאַרְנוֹ שֵׁמוֹן וְקִטְרַת יְשַׁמַּח לֵב. (עד כאן רעיא מהימנא).

(ויקרא כ"א) וּלְאַחֲוֹתָיו הַבְּתוּלָה הַקְּרוֹבָה אֲלָיו וְגו'. מַה כְּתִיב לְעֵילָא, כִּי אִם לְשָׂאֲרוֹ הַקְּרוֹב אֲלָיו וְגו'. רַבִּי אֲבָא פִּתַח, (ישעיה סג) מִי זֶה בָּא מֵאָדוֹם חֲמוּץ בְּגָדִים מִבְּצָרָה וְגו', מִי זֶה בָּא מֵאָדוֹם, זְמִין קוּדְשָׁא בְּרִידָא הוּא לְלַבָּשׁ לְבוּשֵׁי נוֹקְמָא עַל אָדוֹם, דְאַחְרִיבוּ בֵּיתֵיהּ, וְאוֹקִידוּ הֵיכְלֵיהּ, וְגָלוּ לְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל בֵּינֵינוּ עִמְמֵיָא. וּלְמַעְבַּד לְהוֹן נְקַמַת עֲלֵמִין, עַד דִּישַׁתְּכַחוּן כָּל טוּרִין מְטוּרֵי עֲלָמָא, מְלִיִין מְקִטוּלֵי עֲמִין, וּלְמַקְרִי לְכָל עוֹפָא דְשִׁמְיָא עֲלֵיהּ, וְכָל חֵיווֹת בְּרָא יִתְזַנּוּן מִנֵּיהּ תְּרִיסָר יָרְחֵי, וְעוֹפָא דְשִׁמְיָא שְׁבַע שָׁנִין, עַד דְלָא תִסְבַּל אֲרַעָא נִיווּלָא דִיִּדְהוּ. הֵדָא הוּא דְכְּתִיב, (ישעיה לד) כִּי זָבַח לִינִי בְּבִצְרָה וְטִבַח גְּדוֹל בְּאַרְצָא אָדוֹם, עַד דְאֵינוֹן לְבוּשֵׁין יְסַתְּאֲבוּן, הֵדָא הוּא דְכְּתִיב, (ישעיה סג) וְכָל מְלַבוּשֵׁי אֲגָאֲלַתִּי.

וּלְאַחֲוֹתָיו הַבְּתוּלָה הַקְּרוֹבָה אֲלָיו וְגו'. מַה כְּתוּב לְמַעְלָה? כִּי אִם לְשָׂאֲרוֹ הַקְּרֹב אֲלָיו וְגו'. רַבִּי אֲבָא פִּתַח, (ישעיה סג) מִי זֶה בָּא מֵאָדוֹם חֲמוּץ בְּגָדִים מִבְּצָרָה וְגו'. מִי זֶה בָּא מֵאָדוֹם? עֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְלַבָּשׁ בְּגָדֵי נְקָמָה עַל אָדוֹם, שֶׁהִחְרִיבוּ אֶת בֵּיתוֹ וְשָׂרְפוּ אֶת הֵיכְלוֹ, וְהִגְלוּ אֶת כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל בֵּין הָעַמִּים, וְלַעֲשׂוֹת לָהֶם נְקַמַת עוֹלָמִים, עַד שֶׁיִּמְצְאוּ כָּל הַהָרִים הָעוֹלָם מְלֵאִים מִהַרְוֵגֵי הָעַמִּים, וְלִקְרָא לְכָל עוֹף הַשָּׁמַיִם עֲלֵיהֶם, וְכָל חֵיוֹת הַבֶּרֶז יִזְנּוּ מֵהֶם שָׁנִים עֶשֶׂר חֲדָשִׁים, וְעוֹף הַשָּׁמַיִם שְׁבַע שָׁנִים, עַד שֶׁלֹּא תִסְבַּל הָאֲרָץ אֶת הַנְּוִיל שֶׁלָּהֶם. זֶהוּ שְׁכֶתוֹב (שם לד) כִּי זָבַח לֵה' בְּבִצְרָה וְטִבַח גְּדוֹל בְּאַרְצָא אָדוֹם, עַד שֶׁאוֹתָם לְבוּשֵׁים יִטְמְאוּ. זֶהוּ שְׁכֶתוֹב (שם סג) וְכָל מְלַבוּשֵׁי אֲגָאֲלַתִּי.

חמוץ בגדים מבצרה, בגין דמינה נפקו אוכלוסין דעלמא, לחיילא על ירושלים, ואינון שרו לאוקדא היכלא, ובני אדום מפגרין שורין, ורמו אבני יסודא, הדא הוא דכתיב (תהלים קלז) זכור יי לבני אדום וגו', האומרים ערו ערו עד היסוד בה.

חמוץ בגדים מבצרה, משום שממנה יצאו אוכלוסי העולם לצבא על ירושלים, והם התחילו לשרף את ההיכל, ובני אדום מהרסים את החומות, ועקרו את אבני היסוד. זהו שכתוב (תהלים קלז) זכור ה' לבני אדום וגו', האומרים ערו ערו עד היסוד בה.

זה הדור בלבשו, באינון לבושי דנוקמא דזמין לאלבשא. צועה ברוב פחו, מהו צועה. מתבר. כמה דכתיב, (תהלים מה) עמים תחתיך יפלו וגו'. אמרו ישראל לישעיה, מאן הוא דין דינעביד כל כד. פתח ואמר, (ישעיה סג) אני מדבר בצדקה, ההוא דאיהו רב להושיע, ההוא דכתיב ביה, (תהלים לג) אוהב צדקה ומשפט. ואיהו צדקה ממש, ואיהו רב להושיע.

זה הדור בלבשו, באותם לבושי הנקמה שעתידי ללבש. צעה ברב פחו, מה זה צעה? משבר, כמו שכתוב (תהלים מה) עמים תחתיך יפלו וגו'. אמרו ישראל לישעיה, מי הוא זה שיעשה כל כד? פתח ואמר, (ישעיה סג) אני מדבר בצדקה, אותו שהוא רב להושיע, אותו שכתוב בו (תהלים לג) אהב צדקה ומשפט. והוא צדקה ממש, והוא רב להושיע.

וכל כד למה. בגין דגרמו לכנסת ישראל למהוי שכבת לעפרא בגלותא, ולנפל לארעא, כמה דכתיב, (עמוס ה) נפלה לא תוסין קום בתולת ישראל. ובגין כד, קודשא בריך הוא ילבש לבושי נוקמא עליהו, לסאבא לון בסגיא דקטוליאי, דכתיב וכל מלבושי אגאלתי.

וכל כד למה? משום שגרמו לכנסת ישראל להיות שוכבת לעפר בגלות ולנפל לארץ, כמו שכתוב (עמוס ה) נפלה לא תוסין קום בתולת ישראל. ומשום כד הקדוש ברוך הוא ילבש לבושי נקמה עליהם לטמא אותם ברב ההרוגים, שכתוב וכל מלבושי אגאלתי.

וכל כד למה, דכתיב ולאחותו הבתולה הקרובה אליו אשר לא הייתה לאיש. דלאו חולקיה דעשו, ולא הוות בעדביה דההוא דכתיב ביה (בראשית כה) איש יודע ציד איש שדה, לה יטמא, באינון לבושי דנוקמא, דזמין לאסתאבא בין אינון אוכלוסין, דכתיב ביה לה יטמא, בגינה, בגין דאיהו

שְׁכִיבַת לְעַפְרָא, וְהוּא בְּעֵי לְאַקְמָא לָהּ, הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, (ישעיה ס) קוּמִי אוּרִי כִּי בָּא אוּרְךָ. (ס"א עמוס ט) ביום ההוא אקים את סכת דויד הנפלת. (ויקרא כ"א) לֹא יִקְרַחַה קְרַחַה בְּרֵאשִׁים. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, לֹא יִקְרַחַה בְּה"א מֵאֵי טַעְמָא. אֶלָּא, הֵהוּא שְׁמֹן עֲלָא, דְּאִיהוּ מְשַׁח רְבוּת קוּדְשָׁא, דְּאֶשְׁלִים לְכָל שְׁבַעַה יוֹמִין כְּמָה דְּאֶתְמַר, דְּכְּתִיב, (ויקרא ח) כִּי שְׁבַעַת יָמִים יִמְלֵא אֶת יָדְכֶם, הֵהוּא שְׁמֹן עֲלָא אֶתְעַדִּי מְנִיָּה וְאֶתְקַרַח, אִי אִיהוּ אֶפְגִּים רִישִׁיָּה. בְּגִין דְּרִישָׁא דְּכִהְנָא עֲלָא, הֵהוּא שְׁמֹן עֲלָא הוּי, וְעַל דָּא לֹא לִיבְעֵי לִיָּה לְכִהְנָא דְּלִתְתָּא, לְאַחְזָא בֵּיהּ בְּגִרְמִיָּה פְּגִימוּ כָּלֵל, וְהָא אֶתְמַר. וּבְגִין כְּדָּ כְּתִיב בְּה"א.

וְכָל כְּדָּ לְמָה? שְׁכִיבַת וְלֶאחֲתוּ הַבְּתוּלָה הַקְּרוּבָה אֱלֹו אֲשֶׁר לֹא הִיָּתָה לְאִישׁ. שְׁאִינָה חֲלָקוּ שֶׁל - עֵשׂוּ, וְלֹא הִיָּתָה בְּגוֹרְלוֹ שֶׁל אוֹתוֹ שְׁכִיבַת בּוֹ (בראשית כה) אִישׁ יִדַּע צִיד אִישׁ שָׂדֶה. לָהּ יִטְמָא, בְּאוֹתָם לְבוּשֵׁי נְקָמָה, שְׁעֵתִיד לְהִטְמָא בֵּין אוֹתָם הַהִמוּנִים, שְׁכִיבַת בּוֹ לָהּ יִטְמָא, בְּשִׁבְלָהּ, מְשׁוּם שֶׁהִיא שׁוֹכְבַת לְעַפְרָא, וְהוּא רוּצָה לְהַקִּים אוֹתָהּ. זֶהוּ שְׁכִיבַת (ישעיה ס) קוּמִי אוּרִי כִּי בָּא אוּרְךָ. (עמוס ט) ביום ההוא אקים את סכת דויד הנפלת). לֹא יִקְרַחַה קְרַחַה בְּרֵאשִׁים. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, לֹא יִקְרַחַה בְּה"א, מָה הַטַּעַם? אֶלָּא, אוֹתוֹ שְׁמֹן עֲלִיוֹן, שֶׁהוּא שְׁמֹן מְשַׁחַת קֹדֶשׁ, שְׁמֵשְׁלִים אֶת כָּל שְׁבַעַת הַיָּמִים כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר, שְׁכִיבַת (ויקרא ח) כִּי שְׁבַעַת יָמִים יִמְלֵא אֶת יָדְכֶם, אוֹתוֹ שְׁמֹן עֲלִיוֹן הוֹסֵר מְמֻנוּ וְנִקְרַח, אִם הוּא פָּגַם אֶת רֵאשׁוֹ. מְשׁוּם שֶׁרֵאשׁוֹ שֶׁל הַכֹּהֵן הָעֲלִיוֹן הֵנוּ אוֹתוֹ שְׁמֹן עֲלִיוֹן, וְעַל כֵּן לֹא צָרִיךְ לַכֹּהֵן שְׁלֵמֻטָה לְהִרְאוֹת בְּעֵצְמוֹ פָּגַם כָּלֵל, וְהִרִי זֶה נֶאֱמַר. וּמְשׁוּם כְּדָּ כְּתִיב בְּה"א.

דף פ"ט ע"ב

פְּתַח וְאָמַר, (תהלים קכו) בְּשׁוּב יְיָ אֶת שִׁיבַת צִיּוֹן הִיָּינוּ כְּחוֹלְמִים. בְּשׁוּב יְיָ אֶת שִׁיבַת, דָּא בְּגָלוֹת בְּבָל אֶתְמַר. דְּלֹא אֶשְׁתַּכַּחוּ יִתִּיר בְּגָלוֹתָא אֶלָּא שְׁבַעִין שָׁנִין. דְּכְּתִיב, (ירמיה כט) כִּי לְפִי מְלֹאת לְבָבְל שְׁבַעִים שָׁנָה אֶפְקוֹד אֶתְכֶם. וְכְּתִיב הִיָּינוּ כְּחוֹלְמִים, מֵאֵי כְּחוֹלְמִים. אֶלָּא הָא אֶתְעָרוּ חֲבַרְיָא, דְּאִיכָּא שְׁבַעִין (דף פ"ט ע"ב) שָׁנִין בְּחֻלְמָא.

פְּתַח וְאָמַר, (תהלים קכו) בְּשׁוּב ה' אֶת שִׁיבַת צִיּוֹן הִיָּינוּ כְּחוֹלְמִים. בְּשׁוּב ה' אֶת שִׁיבַת, זֶה נֶאֱמַר בְּגָלוֹת בְּבָל, שֶׁלֹּא נִמְצְאוּ יוֹתֵר בְּגָלוֹת אֶלָּא שְׁבַעִים שָׁנִים, שְׁכִיבַת (ירמיה כט) כִּי לְפִי מְלֹאת לְבָבְל שְׁבַעִים שָׁנָה אֶפְקוֹד אֶתְכֶם. וְכְּתִיב הִיָּינוּ כְּחוֹלְמִים, מָה זֶה כְּחוֹלְמִים? אֶלָּא הִרִי הַתְּעוֹרָרוּ הַחֲבַרְיִים, שֶׁיֵּשׁ שְׁבַעִים שָׁנִים בְּחֻלוֹם.

וְתָא חֲזִי, כְּתִיב כִּי שִׁבְעַת יָמִים יִמְלֵא אֶת יַדְכֶם. מֵאן שִׁבְעַת יָמִים. הָא
אֲתַמַּר, הֵהוּא אֲתֵר עֲלָא, דְּהוּא כְּלָא דְכָל שִׁיתָא אַחְרָנִין, אֲקָרִי שִׁבְעַת
יָמִים, וְאֲקָרִי תְּשׁוּבָה. תְּנִינוּ, מֵאן דִּיתִיב בְּתַעֲנִיתָא בְּשַׁבְּתָא, קוֹרְעִין לוֹ גְזֵר
דִּינוּ שֶׁל שִׁבְעִים שָׁנָה, וְשִׁבְעִין שָׁנָה אִינוּן שְׁבַע אֲנָפִי מִלְכָּא, דְּאֲפִילוּ
אֲסַתְּכֻמוּ עֲלֵיהּ (כִּלְא) לְבִישׁ, הֵהוּא גְזֵר דִּינָא אֲתַקְרַע. מֵאִי טַעְמָא. בְּגִין
דְּאֲחִיד בֵּיהּ בְּהֵהוּא יוֹמָא, בְּכֻלָּא דְכֻלְּהוּ, דְּאֲקָרִי שִׁבְעָה, וְאֲקָרִי תְּשׁוּבָה,
בְּגִין כְּדָּ בְּכֻלְּהוּ אֲחִיד, וְאֲהֲדֵר בְּתְּשׁוּבָה, וְאֲתַקְרַע גְזֵר דִּינָא בְּכֻלְּהוּ. וְעַל דָּא
וּדְאִי שִׁבְעִין שָׁנִין אֵיכָּא בְּחֻלְמָא.

ובא ראה, כתוב כי שבעת ימים ימלא את ידכם. מי שבעת הימים?
הרי נתבאר, אותו מקום עליון שהוא כלל של כל ששת האחרים נקרא
שבעת ימים, ונקרא תשובה. שנינו, מי שיושב בתענית בשבת,
קורעים לו גזר דינו של שבעים שנה, ושבעים שנה הם שבע פני המלך,
שאפלו הסכימו כלם עליו (הכל) לרע, נקרע אותו גזר הדין. מה הטעם?
משום שאחז באותו היום בכלל של כלם, שנקרא שבעה, ונקרא
תשובה, ומשום כד בכולם הוא אחז, וחזר בתשובה, ונקרע גזר הדין
בכלם. ועל כן שבעים שנה יש בחלום.

בְּגוּוּנָא דָּא, כְּהֵנָּא אֲתַעֲטֵר בְּשִׁבְעָה, דְּאֲקָרִי שִׁבְעַת יָמִים, אִי פְּגִים רִישִׁיָּה,
הֵהוּא שִׁבְעָה דְּאִיהוּ כְּלָא דְכֻלְּהוּ, אֲקָרַח מְנִיָּה כֹּל הֵהוּא קְדוּשָׁא דְכֻלְּהוּ,
דְּשָׂרְיָא עֲלֵיהּ. וְעַל דָּא אֲזַדְּהֵרוּ דְלָא יִקְרַחַה קְרַחַה בְּרֵאשִׁים, וְיִשְׁתַּכְּחוּ
פְּגִימִין מִכְּלָא. וּבְגִין כְּדָּ כְּהֵנָּא בְּעִי לְאֲשַׁתְּכַחַא בְּשְׁלִימוּ יִתִּיר מִכְּלָא, כֹּל שְׁכֹן
הֵהוּא דְּאִיהוּ עֲלָא מְכֻלְּהוּ.

כְּמוֹ כֵּן הִכְהִן מִתְּעַטֵּר בְּשִׁבְעָה, שְׁנִקְרָא שִׁבְעַת יָמִים. אִם פְּגִים אֶת
רֵאשׁוֹ, אוֹתוֹ שִׁבְעָה שֶׁהוּא כְּלָל שֶׁל כָּלם, מִקְרִיחַ מִמֶּנּוּ כֹּל אוֹתָהּ קְדוּשָׁה
שֶׁל כָּלם שְׁשׁוּרָה עֲלָיו. וְעַל כֵּן הִזְהֵרוּ שֶׁלֹּא יִקְרַחַה קְרַחַה בְּרֵאשִׁים,
וְיִמְצְאוּ פְּגוּמִים מִהַכֹּל. וּמִשׁוּם כְּדָּ הִכְהִן צְרִיד לְהִמְצֵא בְּשִׁלְמוֹת יוֹתֵר
מִהַכֹּל, כֹּל שְׁכֵן אוֹתוֹ שֶׁהוּא עֲלָיון מִכָּלם.

אָמַר רַבִּי אֲבָא, כָּאֵן בְּה"א תַּתְּאָה, כָּאֵן בְּה"א עֲלָא. כֵּהֵן גְּדוֹל דְּאִיהוּ
עֲלָא מְכֻלְּהוּ, בְּה"א עֲלָא. דְּכְתִיב אֲשֶׁר יוֹצֵק עַל רֵאשׁוֹ שְׁמֹן הַמִּשְׁחָה
וּמִלֵּא אֶת יָדוֹ וְגוֹ'. וּמִלֵּא יָדוֹ דְּכְתִיב שִׁבְעַת יָמִים יִמְלֵא אֶת יַדְכֶם. כְּהֵנָּא
אַחְרָא בְּה"א תַּתְּאָה, דְּכְתִיב, לֹא יִקְרַחַה קְרַחַה בְּרֵאשִׁים, וּכְתִיב בְּתַרְיָה, וְלֹא
יִחַלְלוּ שֵׁם אֱלֹהֵיהֶם. וְהֵאִי שֵׁם הָא יְדִיעָא אִיהוּ. וּבְגִין כְּדָּ כְּתִיב, וְהִכְהִן

הגדול מאחיו אשר יוצק על ראשו שמן המשחה ללבוש את הבגדים, כמה דאמרן. ובגין דאיהו קדישא פגוונא דלעילא, פתיב ומן המקדש לא יצא.

אמר רבי אבא, פאן בה"א תחתונה, פאן בה"א עליונה. פהו גדול, שהוא עליון מכלם, בה"א עליונה, שכתוב אשר יוצק על ראשו שמן המשחה ומלא את ידו וגו'. ומלא את ידו, שכתוב שבעת ימים ימלא את ידכם. פהו אחר בה' תחתונה, שכתוב לא יקרחה קרחה בראשם, וכתוב אחריו, ולא יחללו שם אלהיהם. והשם הזה הנו ידוע. ומשום כך פתוב, והכהו הגדול מאחיו אשר יוצק על ראשו שמן המשחה ללבש את הבגדים, כמו שאמרנו. ומשום שהוא קדוש כמו שלמעלה, פתוב ומן המקדש לא יצא.

רבי אבא פתח ואמר, (דניאל ט) לך יי' הצדקה ולנו בושת הפנים כהיום הזה לאיש יהודה וליושבי ירושלם. זפאין אינון ישראל, דקודשא בריך הוא אתרעי בהו, מפל עמין עובדי עבודה זרה, ומגו רחמונתא דלהון, יתב להו אורייתא דקשוט, למנדע ארחא דמלפא קדישא. וכל מאן דאשתדל באורייתא, פאלו אשתדל ביה בקודשא בריך הוא, דאורייתא כלא שמייה דקודשא בריך הוא הוי. ובגין כך מאן דאתעסק באורייתא, אתעסק ביה בשמייה, ומאן דאתרחק מאורייתא, רחיקא הוא מקודשא בריך הוא.

רבי אבא פתח ואמר, (דניאל ט) לך ה' הצדקה ולנו בושת הפנים כהיום הזה לאיש יהודה וליושבי ירושלם. אשריהם ישראל שהקדוש ברוך הוא התרצה בהם מפל העמים עובדי עבודה זרה, ומתוך אהבתם נתן להם תורת אמת, לדעת את דרך המלך הקדוש. שכל מי שמשתדל בתורה, פאלו השתדל בקדוש ברוך הוא, שהתורה כלה שמו של הקדוש ברוך הוא היא. ומשום כך, מי שמתעסק בתורה, מתעסק בשמו, ומי שמתרחק מן התורה, הוא רחוק מהקדוש ברוך הוא.

תא חזי, לך יי' הצדקה, כמה דאת אמר, (דברי הימים א כט) לך יי' הגדולה והגבורה. מאן צדקה. אתר דכל אנפין נהירין אחידן ביה, והוא אחיד בכלהו, וביה אשתכחו. ולנו בושת הפנים אתר דכל אנפין נהירין אתרחקו מניה. צדקה, אמת קשוט, ונהורא דכלא, ונהורא דאנפין חידו דכלא. בושת, כסופא רחיקו דקשוט מאן דאכסוף, בגין דאמת דאיהו צדקה, אתרחק מניה. רחיקו דאנפין נהירין.

בא ראה, לך ה' הצדקה, כמו שנאמר (דברי הימים א כט) לך ה' הגדולה והגבורה. מי הצדקה? המקום שכל הפנים המאירות אחוזים בו,

וְהוּא אוֹחֵז בְּכֻלָּם וְבוֹ נִמְצְאוּ. וְלָנוּ בְּשֵׁת הַפָּנִים, הַמְּקוֹם שֶׁכָּל הַפָּנִים
הַמְּאִירוֹת מִתְרַחֲקִים מִמֶּנּוּ. צְדָקָה, אֲמֶת קְשׁוּט, וְאוֹר הַכֹּל, וְאוֹר שֶׁל
פָּנִים שֶׁמַּחֵת הַכֹּל. בְּשֵׁת, בּוֹשָׁה וְהִרְחוּק שֶׁל הָאֲמֶת מִי שֶׁמִּתְבַּיֵּשׁ,
מְשׁוּם שֶׁהָאֲמֶת, שֶׁהִיא צְדָקָה, הִתְרַחֲקָה מִמֶּנּוּ רְחוּק שֶׁל פָּנִים
מְאִירוֹת.

דף צ' ע"א

תָּא חֲזִי, כִּהְנָא עֲלָא בְּעֵי לְאִתְחַזָּא בְּשִׁפְירוֹ דְאֲנָפִין, בְּנִהִירוֹ דְאֲנָפִין,
בְּחִידוֹ יִתִּיר מְכֻלָּא. וְלֹא בְּעֵי לְאִתְחַזָּא בֵּיה עֲצִיבוֹ וְרוּגְזָא, אֶלָּא כְּלֹא
כְּגוּוֹנָא דְלַעִילָא. זְכָאָה חוּלְקִיָּה, דְעֵלִיָּה כְּתִיב, (במדבר יח) אֲנִי חִלְקֶךָ וְנִחַלְתֶּךָ.
וְכְתִיב (דברים יח) יְיָ הוּא נִחַלְתֵנוּ. וְעַל דָּא בְּעֵי לְאִתְחַזָּא שְׁלִים בְּכֻלָּא,
בְּגִרְמִיָּה, בְּלְבוּשִׁיָּה, דְלֹא יִפְגִּים גְּרִמִּיָּה כְּלָל, כְּמָה דְאִתְמַר. (האי איהו בתר
נִישׁוּאִין וְכוּ', עַד לֵארְעָא דִישְׂרָאֵל דָּף רַעִיז עֵיָא שִׁיטָה ד'. זֶהוּ קֶצֶת מֵאִמֵּר מֵרַעִיא מֵהִימְנָא מִצְאֵתִי
בְּהֶעֱתֵק וְנִדְפֵס בְּאוּרְךָ בְּפִרְשֵׁת כִּי תִצָּא כִּי שֵׁם בֵּיתוֹ מֵאִמֵּר מִתְחִיל וְעִנְשׁוֹ אוֹתוֹ) (ויקרא כ"א) וְהוּא
אִשָּׁה בְּבִתּוּלְיָה יִקָּח. רַבִּי שְׁמַעוֹן פְּתַח, (דברים כב) וְהִנֵּה הוּא שֵׁם עֲלִילוֹת
דְּבָרִים וְגו'. וְכְתִיב וְעִנְשׁוּ אוֹתוֹ מֵאָה כֶּסֶף וְגו', כִּי הוֹצִיא שֵׁם רָע עַל בְּתוּלַת
יִשְׂרָאֵל, וְכִי בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל הִיא, בְּתוּלַת אָבִיָּה, אוֹ בְּתוּלַת בַּעֲלָהּ הִיא, מֵהוּ
(דף צ' ע"א) בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל הִיא. הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, (דברים לב) שְׂאֵל אָבִיךָ וְיִגְדֶךָ
זְקִנֶיךָ וַיֹּאמְרוּ לָךְ. אוּף הִיא כִּהְנָא דְקָאִים כְּגוּוֹנָא דְלַעִילָא, כְּתִיב וְהוּא
אִשָּׁה בְּבִתּוּלְיָה יִקָּח, הִכִּי נִמְי בְּבִתּוּלְיָה, דְלֹא תִפּוּק מִבְּבָא דְחִצְרָה מְזִמְנָא
לְבַר, וְהָא אִתְמַר.

בֵּא רְאָה, הַכֹּהֵן הָעֲלִיּוֹן צָרִיךְ לְהִרְאוֹת בִּיפֵי הַפָּנִים, בְּהִאָּרַת הַפָּנִים,
בְּשִׁמְחָה יוֹתֵר מִהַכֹּל, וְלֹא צָרִיךְ לְהִרְאוֹת בּוֹ עֲצָבוֹת וְרוּגְזוֹ, אֶלָּא הַכֹּל
כְּמוֹ שֶׁלְמַעְלָה. אֲשֶׁרִי חִלְקוֹ, שֶׁעֲלִיו כְּתוּב אֲנִי חִלְקֶךָ וְנִחַלְתֶּךָ. וְכְתוּב
(דברים יח) ה' הוּא נִחַלְתֵנוּ. וְעַל כֵּן צָרִיךְ לְהִרְאוֹת שְׁלִים בְּכֻלָּם, בְּעֲצָמוֹ,
בְּלְבוּשׁוֹ, שֶׁלֹּא יִפְגִּם עֲצָמוֹ כְּלָל, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר. וְהוּא אִשָּׁה בְּבִתּוּלְיָה
יִקָּח. רַבִּי שְׁמַעוֹן פְּתַח, (שם כב) וְהִנֵּה הוּא שֵׁם עֲלִילַת דְּבָרִים וְגו'. וְכְתוּב
וְעִנְשׁוּ אוֹתוֹ מֵאָה כֶּסֶף וְגו', כִּי הוֹצִיא שֵׁם רָע עַל בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל. וְכִי
בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל הִיא? בְּתוּלַת אָבִיָּה אוֹ בְּתוּלַת בַּעֲלָהּ הִיא. מֵה זֶה
בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל כָּאן? זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (דברים לב) שְׂאֵל אָבִיךָ וְיִגְדֶךָ זְקִנֶיךָ
וַיֹּאמְרוּ לָךְ. אִם כֵּן הַכֹּהֵן שְׁעוֹמֵד כְּמוֹ שֶׁלְמַעְלָה, כְּתוּב וְהוּא אִשָּׁה
בְּבִתּוּלְיָה יִקָּח, כִּדְ גַם בְּבִתּוּלְיָה, שֶׁלֹּא תִצָּא מִשְׁעַר חִצְרָה פְּעַם הַחֻצָּה,
וְהִרִי נִתְבָּאָר.

רעיא מהימנא כי אם בתולה מעמיו יקח אשה, פתח רעיא מהימנא ואמר, פקודא דא, למיסב כהנא רבא בתולתא, הדא הוא דכתיב אלמנה וגרושה וחללה זונה את אלה לא יקח כי אם בתולה מעמיו יקח אשה. ואמאי בעינן דלא יסב אלא בתולתא בלא פגימו. אלא, אתתא איהי כוס דברכה, טעמו פגמו. וכהנא דקריב קרבנא קדם יי, בעי דלהוי איהו שלים, בלא פגימו, שלים באברוי בלא פגימו, דמומין פסלין בכהנא. שלים בגופיה, שלים בנוקביה, לקיימא ביה, (שיר השירים ד) כלך יפה רעיתי ומום אין בך.

כי אם בתולה מעמיו יקח אשה. פתח הרועה הנאמן ואמר, מצוה זו שישא כהן גדול בתולה, זהו שפתוב אלמנה וגרושה וחללה זנה את אלה לא יקח כי אם בתולה מעמיו יקח אשה. ולמה צריכים שלא ישא אלא בתולה בלי פגם? אלא אשה היא כוס של ברכה. טעמו - פגמו. וכהן שמקריב קרבן לפני ה', צריך שהוא יהיה שלם בלי פגם, שלם באיבריו בלי פגם, שמומים פוסלים בכהנים. שלם בגופו, שלם בנוקבתו, לקים בה (שיר ד) כלך יפה רעיתי ומום אין בך.

דקרבנא מנחה איהו, וצריכין ישראל למשלח מנחתא דלהון למלכא, בגבר (בגוף) שלים. דאינון בהפוכא דסטרא אחרא, דהא ביד איש עתי פגים, הוון שלחין ליה דורנא, דכתיב (ויקרא טז) גורל אחד לני וגורל אחד לעזאזל. דאלהים אחרים כלהו פגימין מסטרא דצפון והכי רובא דבתי עבודה זרה הם פגימין, בנוקבא דלהון, חורבא, לילית, פגימותא וכו'.

שקרבו הוא מנחה, וצריכים ישראל לשלח את מנחתם למלך עם איש (בגוף) שלם, שהם בהפך של הצד האחר, שהרי ביד איש עתי פגים היו שולחים לו דורון, שפתוב (ויקרא טז) גורל אחד לה וגורל אחד לעזאזל. שאלהים אחרים כלם פגומים מצד הצפון, וכן רב בתי העבודה זרה הם פגומים בנוקבה שלהם, חרבה, לילית, פגומה וכו'.

(ס"א רעיא מהימנא) איהו ו' מלא ואיהו בסדורא דא יה"ו. ה' בתראה, כוס מלא ברפת ה', מסטרא דימינא ומסטרא דגבורה דאיהו דינא, שכנינתא אתקריאת הוי"ה, הדא הוא דכתיב, (שמות ט) הנה י"ד ידו"ה הויה במקנך אשר בשדה. קם רעיא מהימנא, ואשתטח קמיה. ואמר זכאה חולקי דמטרוניתא דמארי (ומטרוניתא) אינהו בעזרי. (ע"כ רעיא מהימנא)

(ורועה הנאמן) הוא ו' מלא, והוא בסדור זה הי"ו. ה' אחרונה, כוס מלא ברפת ה', מצד הימין ומצד הגבורה שהוא דין, השכינה נקראת הוי"ה, זהו שפתוב (שמות ט) הנה י"ד יהו"ה הויה במקנך אשר בשדה. קם רועה הנאמן והשתטח לפניו, ואמר: אשרי חלקי שבעלי הגבירה (והגבירה) הם בעזרי. (עד כאן רעיא מהימנא).

רבי שמעון הנה אזיל בארחה, והוון עמיה רבי יהודה ורבי יוסי ורבי חזקיה. פתח רבי שמעון ואמר, (תהלים קיא) טרף נתן ליראיו יזכור לעולם בריתו. טרף נתן ליראיו, אליו אינון זכאין, אינון דחלי דקודשא בריך

הוא, דְּכַל מֵאֵן דְּדַחֵיל לֵיהּ, אֶתְקַרֵי מֵאִינְשֵי דְבֵיתָא דְמִלְכָא, וְעֲלִיהּ כְּתִיב,
(תהלים קיב) אֲשֶׁרִי אִישׁ יָרָא אֶת יְיָ.

רבי שמעון היה הולך בדרך, והיו עמו רבי יהודה ורבי יוסי ורבי חזקיה. פתח רבי שמעון ואמר, (תהלים קיא) טָרַף נָתַן לִירָאֵיו יִזְכֹּר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ. טָרַף נָתַן לִירָאֵיו - אֵלוֹ הֵם הַצְּדִיקִים, אוֹתָם יִרְאִי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. שְׁכַל מִי שֶׁיִּרְאֵה מִמֶּנּוּ נִקְרָא מֵאִנְשֵי בֵית הַמֶּלֶךְ, וְעָלָיו כְּתוּב (שם קיב) אֲשֶׁרִי אִישׁ יָרָא אֶת ה'.

מהו טָרַף נָתַן לִירָאֵיו. אֵלָּא כְּמָה דְכְּתִיב, (משלי לא) וַתִּקַּם בְּעוֹד לִילָה וַתִּתֵּן טָרַף לְבֵיתָהּ. מִהֲכָא אוֹלִיפְנָא, דְּכָל בַּר נֶשׁ דְּלַעֵי בְּאוּרֵייתָא בְּלִילָא, וְקַם בְּפִלְגוֹת לִילָא, בְּשַׁעֲתָא דְכִנְסַת יִשְׂרָאֵל אֶתְעַרְתָּ לְאַתְקָנָא בֵּיתָא לְמִלְכָא, הָאִי אֲשֶׁתִּתַּף בְּהַדָּה, וְהָאִי אֶקְרִי מִבֵּי מִלְכָא, וְיַהֲבִין לֵיהּ כָּל יוֹמָא מֵאִינוּן תִּיקוּנֵי בֵּיתָא, הִדָּא הוּא דְכְּתִיב וַתִּתֵּן טָרַף לְבֵיתָהּ וְחַק לְנַעֲרוֹתֶיהָ. מֵאֵן בֵּיתָהּ. כָּל אִינוּן דְּמִשְׁתַּתְּפֵי בְּהַדָּה בְּלִילָא, אֶקְרוּן בֵּיתָהּ, בְּנֵי בֵּיתָהּ. וּבְגִין כֵּד טָרַף נָתַן לִירָאֵיו.

מהו טָרַף נָתַן לִירָאֵיו? אֵלָּא כְּמֹו שְׁכָתוּב, (משלי לא) וַתִּקַּם בְּעוֹד לִילָה וַתִּתֵּן טָרַף לְבֵיתָהּ. מִכָּאֵן לְמַדְנֵוּ, שְׁכַל אָדָם שְׁעוֹסֵק בְּתוֹרָה בְּלִילָה, וְקַם בְּחֻצוֹת הַלֵּילָה, בְּשַׁעֲתָא שְׁכָנְסַת יִשְׂרָאֵל מִתְעוֹרְרַת לְהַתְקִין בֵּיתָא לְמִלְכָּד - זֶה מִשְׁתַּתְּפֵי עִמָּה, וְזֶה נִקְרָא מִבֵּית הַמֶּלֶךְ, וְנוֹתְנִים לוֹ כָּל יוֹם מֵאוֹתָם תִּיקוּנֵי הַבַּיִת. זֶהוּ שְׁכָתוּב וַתִּתֵּן טָרַף לְבֵיתָהּ וְחַק לְנַעֲרוֹתֶיהָ. מִי זֶה בֵּיתָהּ? כָּל אוֹתָם שְׁמִשְׁתַּתְּפֵים עִמָּה בְּלִילָה נִקְרָאִים בֵּיתָהּ, בְּנֵי בֵּיתָהּ. וּמִשׁוּם כֵּד, טָרַף נָתַן לִירָאֵיו.

מהו טָרַף. טָרַף מִמֶּשׁ, דְּאִיְהִי נִטְלָא מֵאַתְר רְחִיקָא עֲלָא, דְכְּתִיב (משלי לא) מִמְּרַחֵק תִּבְיָא לְחֻמָּה. וּמֵאֵן זְכִי לְהָאִי טָרַף, סוֹפִיָה דְקָרָא אוֹכַח, דְכְּתִיב, (תהלים קיא) יִזְכֹּר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ. מֵאֵן דְּאֶסְתַּכַּל (ס"א דאשתדל) בְּאוּרֵייתָא, לְאַשְׁתַּתְּפָא בְּהַדָּה בְּלִילָא. וְלֹא עוֹד, אֵלָּא דְצַדִּיק חַד עֲלָא אִית לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְהוּא אֲשֶׁתִּתַּף בְּהַדָּה, וְיִתֵּן תְּרוּוּיָהּ לְכְּנִישְׁתָּא דְיִשְׂרָאֵל, דְכְּתִיב, (ישעיה ס) צְדִיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אֶרֶץ.

מה זה טָרַף? טָרַף מִמֶּשׁ, שְׁהִיא נוֹטְלַת מִמְּקוֹם רְחוּק עֲלִיוֹן, שְׁכָתוּב (משלי לא) מִמְּרַחֵק תִּבְיָא לְחֻמָּה. וּמִי זוֹכֵה לְטָרַף הַזֶּה? סוֹף הַכְּתוּב מוֹכִיחַ, שְׁכָתוּב (תהלים קיא) יִזְכֹּר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ. מִי שְׁמִתְבּוֹנֵן (שמשתדל) בְּתוֹרָה לְהַשְׁתַּתְּפֵי עִמָּה בְּלִילָה. וְלֹא עוֹד, אֵלָּא שְׁצַדִּיק אֶחָד עֲלִיוֹן יֵשׁ

לו לקדוש ברוך הוא, והוא משתתף עמו, ויורשים שניהם את כנסת ישראל, שפתיב (ישעיה ס) צדיקים לעולם יירשו ארץ.

תו פתח ואמר, (ויקרא כא) ולא יחלל זרעו בעמיו כי אני יי מקדשו. תא חזי, כל מאן דאפיק זרע לבטלה, לא זכי למחמי אפי שכונתא, ואקרי רע, דכתיב (תהלים ה) כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגורף רע. האי מאן דאפיק ליה בידיה, או באנתו אחרא דלא פשרא. ואי תימא דאפיק ליה באנתו דלא מתעברא, הכי נמי. לא. אלא כמה דאמרן.

עוד פתח ואמר, ולא יחלל זרעו בעמיו כי אני ה' מקדשו. בא ראה, כל מי שמוציא זרע לבטלה, לא זוכה לראות פני שכונתא, ונקרא רע, שפתיב (תהלים ה) כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגורף רע. זה מי שמוציא אותו בידו, או באשה אחרת שאינה כשרה. ואם תאמר שמוציא אותו באשה שאינה מתעברת, כך גם? לא. אלא כמו שאמרנו.

ועל דא יבעי בר נש מקודשא בריך הוא, דיזמין ליה מאנא דכשרא, דלא יפגים זרעיה, מאן דאפיק זרעא במאנא דלא פשרא, פגים ליה לזרעיה, ווי למאן דפגים זרעיה. ומה בשאר בני נשא כך, בכהנא דקאים לתתא כגוונא דלעילא בקדושה עלאה, על אחת כמה וכמה.

ועל כן יבקש אדם מהקדוש ברוך הוא שיזמין לו כלי כשר, שלא יפגם זרעו. מי שמוציא זרע בכלי שלא כשר, פוגם את זרעו. אוי למי שפוגם את זרעו. ומה בשאר בני אדם כך - בכהן שעומד למטה כמו שפמעלה בקדושה עליונה על אחת כמה וכמה.

בעמיו, מהו בעמיו. דהא כתיב לעילא, אלמנה וגרושה וחללה זונה את אלה לא יקח, וכתיב ולא יחלל זרעו בעמיו. בהם מבעי ליה, מהו בעמיו. אלא מלה דא קלנא בעמיו, פגימו בעמיו, ועל דא כתיב, כי אם בתולה מעמיו יקח אשה, מעמיו ודאי, כלא כגוונא דלעילא, כי אני ה' מקדשו, מהו מקדשו. אלא אנא הוא ההוא, דאיהו מקדש ליה בכל יומא, ובגין כך לא יפגים זרעיה, ולא ישתכח ביה פגימו. (ס"א ובגין דא) דהא אני יי מקדשו דאנא בעינא לקדשא ליה וישתכח קדישא בכלא, דקדישא ישתמש על דא דקדישא.

בעמיו, מה זה בעמיו? שהרי כתוב למעלה, אלמנה וגרושה וחללה זונה את אלה לא יקח, וכתיב ולא יחלל זרעו בעמיו. בהם היה צריך

להיות, מה זה בעמיו? אלא דבר זה קלון בעמיו, פגם בעמיו, ועל כן כתוב, כי אם בתולה מעמיו יקח אשה, מעמיו ונדאי, הכל כמו שלמעלה. כי אני ה' מקדשו, מה זה מקדשו? אלא אני הוא אותו שמקדש אותו בכל יום, ומשום כך לא פגם זרעו ולא ימצא בו פגם. (ומשום זה) שהרי אני ה' מקדשו, שאני רוצה לקדש אותו, וימצא קדוש בכל, שקדוש ישתמש על ידי קדוש.

דף צ' ע"ב

תא חזי, קודשא בריך הוא (דף צ' ע"ב) ישתמש על ידי דכהנא, וישתכח קדישא כד אתי לשמשא, ובגין דקודשא בריך הוא ישתמש על ידי דכהנא דאיהו קדישא, כהנא ישתמש על ידי דדכיא, דאתקדש בדכיותיה, ומאי איהו. ליואי. בר נש (כהנא) אחרא, ישתמש על ידי דקדישא אחרא, בגין דישתכחון פלא בקדושא, לשמשא לקודשא בריך הוא. זכאין אינון ישראל בעלמא דין ובעלמא דאתי, דעלייהו כתיב, (ויקרא כ) ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי. כמה פרישן ישראל מפלא, בקדושה, לשמשא לקודשא בריך הוא, הדא הוא דכתיב, (ויקרא כ) והתקדשתם והייתם קדושים כי אני יי אלהיכם.

בא ראה, הקדוש ברוך הוא ישתמש על ידי הכהן, וימצא קדוש כשבא לשמש, ומשום שהקדוש ברוך הוא ישתמש על ידי הכהן שהוא קדוש, הכהן ישתמש על ידי טהור, שהתקדש בטהרתו, ומי הוא? זה לוי. אדם (כהן) אחר ישתמש על ידי קדוש אחר, כדי שכלם ימצאו בקדשה לשמש את הקדוש ברוך הוא. אשריהם ישראל בעולם הזה ובעולם הבא, שעליהם כתוב (ויקרא כ) ואבדל אתכם מן העמים להיות לי. כמה פרושים הם ישראל בקדשה לשמש את הקדוש ברוך הוא, זהו שכתוב (סו) והתקדשתם והייתם קדושים כי אני ה' אלהיכם.

תו פתח ואמר, (תהלים ג) ליי הישועה על עמך ברכתך סלה. ליי הישועה. הכי תנינו, זכאין אינון ישראל, דבכל אתר דאתגלו, שכינתא אתגלייא בהדיהו. כד יפקון ישראל מגלותא, פורקנא למאן, לישראל או לקודשא בריך הוא. אלא הא אוקמוה בכמה קראי, והכא, ליי הישועה ונדאי, אימתי. על עמך ברכתך סלה. בשעתא דקודשא בריך הוא ישגח בברכאן עליהו דישראל, לאפקא לון מן גלותא, ולאוטבא להו, כדיון ליי הישועה ונדאי. ועל דא תנינו, דקודשא בריך הוא ייתוב עמהון דישראל מן גלותא, הדא הוא דכתיב, (דברים ל) ושב יי אלהיך את שבותך ורחמך. (ויקרא כא) איש מזרעך לדורותם אשר יהיה בו מוס. רבי יצחק אמר, בגין דאיהו פגים,

ומאן דאיהו פגים, לא אתחזי לשמשא בקודשא. והא אוקמוה, דבר נש דאשתכח פגים, לית ביה מהימנותא, והוא פגימו אסהיד עליה, כל שפון כהנא, דבעיא לאשתכחא שלים, מאריה דמהימנותא, יתיר מכלא, והא אוקמוה.

עוד פתח ואמר, (תהלים א) לה' הישועה על עמך ברכתך סלה. לה' הישועה - כך שנינו, אשריהם ישראל, שלכל מקום שגלו, שכניה גלתה עמהם. כשיצאו ישראל מהגלות, למי הגאלה - לישראל או לקדוש ברוך הוא? אלא הרי פרשוה בכמה כתובים, וכאן - לה' הישועה ודאי. מתי? על עמך ברכתך סלה. בשעה שהקדוש ברוך הוא ישגיח בברכות על ישראל להוציא אותם מן הגלות ולהיטיב להם, אזי - לה' הישועה ודאי. ועל פן שנינו שהקדוש ברוך הוא ישוב עם ישראל מן הגלות. זהו שכתוב, (דברים ד) ושב ה' אלהיך את שבותך ורחמך. איש מזרעך לדרתם אשר יהיה בו מוס. רבי יצחק אמר, משום שהוא פגום, ומי שהוא פגום לא ראוי לשמש בקדש. והרי פרשוה, שאדם שנמצא פגום אין בו אמונה, ואותו הפגם מעיד עליו, כל שפון כהן, שצריך להמצא שלם, בעל האמונה, יותר מהכל, והרי פרשוה.

רבי אלעזר הוה יתיב בקסטרא דבי חמוי, והוא הוה אמר, זילגא דבקסטרא בעיטא שכית. אדהכי, אעבר חד בר נש, פגים מעיניה חד. אמר חמוי, נשאל להאי. אמר, פגים הוא, ולא מהימנא. אמר, נשאל בהדיה. אתו שאילו ליה. אמר ליה, טופקא מאן הוא בעלמא. אמר עתירא, אבל דינשליף, בהדיה אנא מפלהו. (ס"א עתירא, אבל דינשליף, ווי על דא, בהדיה אנא מכלהו) אמר רבי אלעזר, במלוי אשתמע, דלאו מהימנותא גביה, ולא בר מהימנא הוא. תא חזי, קודשא בריך הוא אמר כל איש אשר בו מוס לא יקרב, דהא קדושא דלעילא, לא שריא באתר פגים.

רבי אלעזר הוה יושב בהיכל של בית חמיו, והוא הוה אומר, לזליגת הדמעות שבהיכל יש עצה למצא. בין כך עבר איש אחד פגום בעין אחת. אמר חמיו, נשאל את זה. אמר, הוא פגום ולא נאמן. אמר, נשאל אותו. באו ושאלו אותו. אמר לו, מיהו המאשר שבעולם? אמר, העשיר, אבל אם ינתק, עמו אני מכלם. (העשיר, אבל אם ינתק, אוי על זה, עמו אני מכלם) אמר רבי אלעזר, מדבריו נשמע שאין בו אמונה, ולא פון אמונה הוא. בא ראה, הקדוש ברוך הוא אמר, כל איש אשר בו מוס לא יקרב, שהרי הקדשה שלמעלה אינה שורה במקום פגום.

פֶּתַח וְאָמַר, (ישעיה ח) לְתוֹרָה וְלַתְּעוּדָה אִם לֹא יֹאמְרוּ כַּדָּבָר הַזֶּה. לְתוֹרָה וְלַתְּעוּדָה. מֵאֵן הוּא תוֹרָה, וּמֵאֵן הוּא תְּעוּדָה. אֲלֵא תוֹרָה, דָּא תוֹרָה שְׂבִכְתָּב. תְּעוּדָה, דָּא תוֹרָה שְׂבִעַל פֶּה. תוֹרָה שְׂבִעַל פֶּה לֹא שְׂרִיָא בְּאַתְרַּי פְּגִים, דְּהֵא מִתּוֹרָה שְׂבִכְתָּב אֲתַבְּנִי. כְּתִיב צוּר תְּעוּדָה חֲתוּם תוֹרָה בְּלִמּוּדֵי, צוּר תְּעוּדָה, דָּא תוֹרָה שְׂבִעַל פֶּה, בְּגִין דְּתַמְּן אֲתַצַּר צְרוּרָא דְחִיִּי, וּבְתְּעוּדָה אֲתַקְּשֵׁר קְשָׁרָא דְחִיִּי (נ״א קשרא דמהימנותא) דְּלַעֲלֵילָא, לְמַהּוֹי כֻּלָּא חַד.

פֶּתַח וְאָמַר, (ישעיה ח) לְתוֹרָה וְלַתְּעוּדָה אִם לֹא יֹאמְרוּ כַּדָּבָר הַזֶּה. לְתוֹרָה וְלַתְּעוּדָה, מִי הִיא תוֹרָה, וּמִי הִיא תְּעוּדָה? אֲלֵא תוֹרָה - זוֹ תוֹרָה שְׂבִכְתָּב. תְּעוּדָה - זוֹ תוֹרָה שְׂבִעַל פֶּה. תוֹרָה שְׂבִעַל פֶּה אֵינָה שׁוֹרָה בְּמִקּוּם פְּגוּם, שְׁהֵרִי מִתּוֹרָה שְׂבִכְתָּב נְבִיט. כְּתוּב צוּר תְּעוּדָה חֲתוּם תוֹרָה בְּלִמּוּדֵי. צוּר תְּעוּדָה - זוֹ תוֹרָה שְׂבִעַל פֶּה, מְשׁוּם שְׂשֵׁם נְצָרָר צְרוּר חֲחִיִּים, וּבְתְּעוּדָה נְקֶשֶׁר קְשָׁר חֲחִיִּים (קשרהאמונה) שְׂלַמְעָלָה, לְהִיּוֹת הַכֹּל אֶחָד.

וּמִתְּמַן לְתַתָּא אֲתַפְּרָשׁן אוֹרְחִין וּשְׂבִילִין, וּמִתְּמַן מִתְּפָרְשִׁין אוֹרְחִין בְּעֵלְמִין כֻּלְּהוּ הֵדָא הוּא דְכְּתִיב, (בראשית ב) וּמִשָּׁם יִפְרֹד וְהָיָה לְאַרְבַּעָה רְאשִׁים.

וּמִשָּׁם לְמַטָּה נְפְרָדוֹת הַדְּרָכִים וְהַשְּׂבִילִים, וּמִשָּׁם נְפְרָדוֹת הַדְּרָכִים בְּכֹל הָעוֹלָמוֹת. זֶהוּ שְׂכְּתוּב, (בראשית ב) וּמִשָּׁם יִפְרֹד וְהָיָה לְאַרְבַּעָה רְאשִׁים.

חֲתוּם תוֹרָה, חֲתִימָה דְּאוּרִיִּיתָא, דְּאֵי הִי תוֹרָה שְׂבִכְתָּב בְּאֵן אֲתַר. בְּלִמּוּדֵי, אֵלִין נְבִיאִי, כְּמָה דְּאֵת אָמַר (מלכים א ז) וַיִּקַּם אֶת הָעֲמוּד הַיְמָנִי וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יָכִין וַיִּקַּם אֶת הָעֲמוּד הַשְּׂמָאלִי וַיִּקְרָא שְׁמוֹ בֹּעַז. וּמִתְּמַן אֲתַפְּרָשׁן אוֹרְחִין לְנְבִיאִי מְהִימְנִי, וְקִימִי אֵלִין בְּקִיּוּמָא לְגוּפָא, לְשִׁית טְהִירִין, הֵדָא הוּא דְכְּתִיב, (שיר השירים ה) שׁוֹקִיו עֲמוּדֵי שֵׁשׁ. וְכֻלָּא לֹא קִימָא אֲלֵא בְּשְׁלִימוֹ, וְלֹא שְׂרִיא קְדוּשָׁה דְכֻלָּא, אֲלֵא בְּשְׁלִימוֹ, כַּד מִתְּחַבְּרָאן דָּא בְּדָא, כֻּלָּא הוּא שְׁלִים, כֻּלָּא הוּא חַד, לֹא אֲתַפְּגִים אֲתַר. וְעַל דָּא אֲקִרִי כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל שְׁלִים, כְּמָה דְּאֵת אָמַר (בראשית יד) וּמִלְכֵי צָדֵק מְלֻדְּ שְׁלִים (תהלים עו) וַיְהִי בְּשְׁלִים סָכוּ.

חֲתוּם תוֹרָה, חֲתִימָה שֶׁל הַתּוֹרָה, שְׁהִיא תוֹרָה שְׂבִכְתָּב, בְּאֵיזָה מְקוּם? בְּלִמּוּדֵי, אֵלוֹ הַנְּבִיאִים, כְּמוֹ שְׂנַאָמַר (מלכים א ז) וַיִּקַּם אֶת הָעֲמוּד הַיְמָנִי וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ יָכִין וַיִּקַּם אֶת הָעֲמוּד הַשְּׂמָאלִי וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ בֹּעַז. וּמִשָּׁם נְפְרָדוֹת הַדְּרָכִים לְנְבִיאִים הַנְּאֻמְנִים. וְאֵלָה עוֹמְדִים בְּקִיּוּם לְגוּף, לְשִׁישׁת הָאוּרוֹת, זֶהוּ שְׂכְּתוּב (שיר ח) שׁוֹקִיו עֲמוּדֵי שֵׁשׁ. וְהַכֹּל לֹא עוֹמֵד אֲלֵא בְּשְׁלִמוֹת, וְלֹא שׁוֹרָה קְדוּשָׁה שֶׁל הַכֹּל אֲלֵא בְּשְׁלִמוֹת,

כְּשֶׁמִתְחַבְּרִים זֶה עִם זֶה, הַכֹּל הוּא שְׁלָם, הַכֹּל הוּא אֶחָד, לֹא נִפְגָּם הַמְּקוֹם. וְלָכֵן נִקְרָאת כְּנִסֵּת יִשְׂרָאֵל שְׁלָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית יד) וּמַלְכֵי צָדֵק מָלְדוּ שְׁלָם, (תהלים עו) וַיְהִי בְּשָׁלָם סוּכּוֹ.

דף צ"א ע"א

וּבְגִין כֵּן לֹא שְׂרִיָּא כְּלָא, אֶלָּא בְּאַתְר שְׁלָם. וְעַל דָּא כָּל אִישׁ אֲשֶׁר בּוּ מוּם לֹא יִקְרַב. כְּגוּוּנָא דָּא קָרְבָּנָא דְבִיָּה מוּמָא לֹא יִתְקַרֵּב. מֵאִי טַעְמָא. דְּכַתִּיב כִּי לֹא לְרָצוֹן יִהְיֶה לָכֶם. וְאִי תִימָא הָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לֹא שְׂאֲרֵי אֶלָּא בְּאַתְר תְּבִירָא, בְּמֵאנָא תְּבִירָא, דְּכַתִּיב, (ישעיה נז) וְאֵת דְּכָא וּשְׁפַל רוּחַ. הָאִי אֲתֵר שְׁלָם יִתִּיר הוּא מְכַלָּא, (דכתיב, (ישעיה נז) וְאֵת דְּכָא וּשְׁפַל רוּחַ) בְּגִין דְּמֵאִידָּ גְרַמִּיה לְמִשְׁרֵי עֲלִיה גְּאוּתָא דְּכַלָּא, גְּאוּתָא עֲלָאָה, וְדָא הוּא שְׁלָם. אֲבָל לֹא כְּתִיב, וְאֵת (דף צ"א ע"א) עוֹר וְשִׁבּוֹר וְחָרוּם וְשְׂרוּעַ. אֶלָּא וְאֵת דְּכָא וּשְׁפַל רוּחַ, מֵאֵן דְּמֵאִידָּ גְרַמִּיה, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זְקִיף לִיה.

וּמִשּׁוּם כֵּן לֹא שׁוֹרָה הַכֹּל אֶלָּא בְּמְקוֹם שְׁלָם. וְעַל כֵּן כָּל אִישׁ אֲשֶׁר בּוּ מוּם לֹא יִקְרַב. כְּמוֹ כֵּן הַקְּרָבָן שֶׁבּוּ מוּם לֹא יִתְקַרֵּב. מָה הַטַּעַם? שְׁכַתוּב כִּי לֹא לְרָצוֹן יִהְיֶה לָכֶם. וְאִם תֵּאֲמַר, הֲרֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא שׁוֹרָה אֶלָּא בְּמְקוֹם שְׁבּוֹר, בְּכָלִי שְׁבּוֹר, שְׁכַתוּב (ישעיה נז) וְאֵת דְּכָא וּשְׁפַל רוּחַ. הַמְּקוֹם הַזֶּה הוּא שְׁלָם יוֹתֵר מִהַכֹּל, (שכתיב (ישעיה נז) וְאֵת דְּכָא וּשְׁפַל רוּחַ) מִשּׁוּם שֶׁמִּנְמִידָּ עֲצָמוּ לְהַשְׁרוֹת עָלָיו אֵת גְּאוּת הַכֹּל, הַגְּאוּת שְׁלֹמְעֵלָה, וְזֶהוּ שְׁלָם. אֲבָל לֹא כְּתוּב, וְאֵת עוֹר וְשִׁבּוֹר וְחָרוּם וְשְׂרוּעַ, אֶלָּא וְאֵת דְּכָא וּשְׁפַל רוּחַ. מִי שֶׁמִּנְמִידָּ עֲצָמוּ, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא זוֹקֵף אוֹתוֹ.

וּבְגִינֵי כֵּן, כְּהֵנָּא דְּקָאִים לְתַתָּא כְּגוּוּנָא דְּלַעִילָא, בְּעֵי לְמַהוּי שְׁלָם יִתִּיר מְכַלָּא, וְלֹא יִתְחַזֵּי פָּגִים, וְעַל דָּא אֲזַהֵר לְהוּ לְכַהֲנֵי, דְּכַתִּיב אִישׁ מִזְרַעְךָ לְדוֹרוֹתֶם אֲשֶׁר יִהְיֶה בּוּ מוּם.

וּמִשּׁוּם כֵּן, הַכֹּהֵן שְׁעוּמֵד לְמַטָּה כְּמוֹ שְׁלֹמְעֵלָה צָרִיךְ לְהִיּוֹת שְׁלָם יוֹתֵר מִהַכֹּל, וְלֹא יִרְאֶה פָּגוּם, וְעַל כֵּן הַזְּהִיר אֵת הַכַּהֲנִים, שְׁכַתוּב אִישׁ מִזְרַעְךָ לְדוֹרוֹתֶם אֲשֶׁר יִהְיֶה בּוּ מוּם.

תּוּ פִּתַח וְאָמַר, (מלאכי א) וְכִי תִגִּישׁוּן עוֹר לְזִבּוּחַ אֵין רָע, וְכִי תִגִּישׁוּ פִּסְחַ וְחוּלָה אֵין רָע, וְכִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר אֵין רָע, אֵי הֲכִי טוֹב הוּא. אֶלָּא

סופיה דקרא אוכח, דישראל באינון יומין הוּוּ מְמַנְן פְּהַנִי מְאָרִי דְמוּמִין, על גְבִי מְדַבְחָא, וּלְשִׁמְשָׁא עַל מְקַדְשָׁא, וְאִמְרִי מְאִי אֲכַפְתָּ לִּיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דָּא, או אַחְרָא. וְאִינוּן הוּוּ דְאִמְרִי אִין רַע. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲתִיב לְהוּן הֵהִיא מְלָה דְהוּוּ אִמְרִי. אָמַר: יִשְׂרָאֵל אֲתוּן אִמְרִי כַּד מְקַרְבִי מְאָרִי דְמוּמִין עַל פּוּלְחָנִי אִין רַע, מְאִי אֲכַפְתָּ לִּיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

עוּד פְּתַח וְאָמַר, (מְלַאכִי א) וְכִי תִגְשׁוּן עוֹר לְזַבַּח אִין רַע וְכִי תִגְיָשׁוּ פְּסַח וְחִלָּה אִין רַע. וְכִי הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹמֵר אִין רַע? אִם כֶּךָ טוֹב הוּא! אֲלָא סוּף הַכְּתוּב מוֹכִיחַ, שְׂיִשְׂרָאֵל בְּאוֹתָם הִימִים הִיוּ מְמַנִּים כְּהֲנִים בְּעֲלֵי מוּמִים עַל גְּבִי הַמִּזְבֵּחַ וּלְשִׁמְשׁ עַל הַמְּקַדֵּשׁ, וְאִמְרִים: מָה אֲכַפְתָּ לְקַדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא זֶה או אַחֵר. וְהֵם הִיוּ שְׂאוּמִרִים אִין רַע. וְהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הִשִּׁיב לָהֶם אוֹתוֹ דְבַר שְׁהִיוּ אוֹמְרִים. אָמַר: יִשְׂרָאֵל, אַתֶּם אוֹמְרִים כְּשִׁמְקַרְבִים בְּעֲלֵי מוּמִים לְעַבּוֹדְתִי אִין רַע, מָה אֲכַפְתָּ לוֹ לְקַדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא.

סופיה דקרא מה כתיב, הקריבהו נא לפחתך הירצה או הישא פניך. בר נש מנייכו, אי בעיתו לשלומי למלכא, ולקרבא קמיה דזרונא, אתון משדרין ליה בפגימא, או לא. הירצה או הישא פניך בההוא דזרונא, כל שכן וכל שכן דאתון מקרבין קמאי בר נש פגים לקרבא דזרונא, הא דזרונא דלכון לכלבא אתמסר, דודאי בר נש דאיהו פגים, פגים הוא מפלא, פגים הוא מהימנותא. ועל דא כל איש אשר בו מום לא יקרב.

בסוף הפסוק מה כתוב? הקריבהו נא לפחתך הירצה או הישא פניך. אדם מכם, אם תרצו לשלם למלך ולהקריב לפניו דורון, אתם שולחים לו עם פגם או לא?! הירצה או הישא פניך באותו הדורון?! כל שכן וכל שכן כשאתם מקרבים לפני אדם פגום להקריב דורון, הרי הדורון שלכם נמסר לכלב, שודאי אדם שהוא פגום, פגום הוא מהכל, פגום הוא באמונה. ועל כן כל איש אשר בו מום לא יקרב.

אמר רבי יוסי, זמין קודשא בריך הוא לאשלמא להו לישראל, ולאשתכחא שלימין בכלא, דלא יהא בהון מארי דמומין כלל, בגין דיהון תקונא דעלמא, כאלין מאני ולבושא דבר נש דאינון תקונא דגופא, הדא הוא דכתיב (איוב לח) ויתנצבו כמו לבוש. (ס"א ד"א) תא חזי, כד יתערוון מעפרא, כמה דעאלו, הכי יקומו, חגרון או סומין. עאלו חגרון וסומין, יקומו בההוא לבושא, דלא יימרון דאחרא הוא דאתער. ולבתר, קודשא בריך הוא ייסי לון, וישתכחון שלימין קמיה, וכדין יהא עלמא שלים בכלא, פדין (זכריה יד) ביום ההוא יהיה יי אחד ושמו אחד. (ויקרא כ"ב) שור או קשב או עז כי יולד והיה שבעת ימים תחת אמו וגו'. רבי יוסי פתח,

(תהלים לו) צְדָקְתְּךָ כְּהַרְרֵי אֵל מְשֻׁפְּטֵיךָ תִּהְיוּם רַבָּה אָדָם וּבְהֶמָּה תוֹשִׁיעַ יְיָ.
הַי קָרָא אֵיט לְאַסְתַּכְּלָא בֵּיה, אָבֵל תָּא חֲזִי, צְדָק: כְּתָרָא קְדִישָׁא עֲלֵאָה.
כְּהַרְרֵי אֵל: כְּאֵינוֹן טוֹרִין עֲלֵאִין קְדִישִׁין, דְּאֶקְרוּן טוֹרֵי דְאַפְרָסְמוֹנָא דְכְּנָא.
וּבְגִין דְּאֵיהִי סִלְקָא לְאַתְקֻשָׁרָא בְּהוּ לְעֵילָא, כָּל דִּינְהָא בְּשִׁקוּלָא חֲדָא
לְכֻלָּא, דְּלִית בְּהֵוּא דִּינָא רַחֲמֵי. מְשֻׁפְּטֵיךָ תִּהְיוּם רַבָּה. מְשַׁפֵּט דְּאֵיהִו
רַחֲמֵי, נְחִית לְתַתָּא לְהֵוּא דְרָגָא לְתַקְנָא עֲלֵמִין, וְחֵיִיס עַל כְּלָא, וְעֵבִיד
דִּינָא בְּרַחֲמֵי לְבִסְמָא עֲלֵמָא.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, עֲתִיד הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַשְׁלִים עִם יִשְׂרָאֵל וְשִׁמְצָאוּ
שְׁלָמִים בְּכָל, שְׁהָרֵי לֹא יִהְיוּ בָהֶם כָּלֵל בְּעֵלֵי מוֹמִים, מִשּׁוּם שְׂיָהִיו
תַּקּוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם, כְּמוֹ הַכְּלִים הַלְלוּ וּלְבוֹשׁוּ שֶׁל אָדָם שֶׁהֵם תַּקּוּן הַגּוֹף.
זֶהוּ שְׁכַתוֹב (אֵיב לֹח) וַיִּתְיַצְבוּ כְּמוֹ לְבוּשׁ. (דְּבַר אַחֵר) בֹּא רֵאָה, כְּשִׁיתְעוֹרְרוּ
מִהַעֲפָר, כְּמוֹ שֶׁנִּכְנְסוּ כָּךְ יְקוּמוּ, חֲגָרִים אוֹ סוּמִים נִכְנְסוּ, חֲגָרִים
וְסוּמִים - יְקוּמוּ, בְּאוֹתוֹ לְבוּשׁ. שְׁלֹא יֵאמְרוּ שְׂאֵחֵר הוּא שְׁהִתְעוֹרֵר.
וְאַחֵר כָּךְ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִרְפָּא אוֹתָם וְיִמְצָאוּ שְׁלָמִים לְפָנָיו, וְאִז
יִהְיֶה הָעוֹלָם שָׁלֵם בְּכָל, אִז - (זְכוּרִיָּה יד) בִּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וְשִׁמּוֹ
אֶחָד. שׁוֹר אוֹ כֶּשֶׁב אוֹ עֹז כִּי יוֹלֵד וְהָיָה שְׁבַעַת יָמִים תַּחַת אִמּוֹ וְגו'.
רַבִּי יוֹסִי פִתַּח, (תהלים לו) צְדָקְתְּךָ כְּהַרְרֵי אֵל מְשֻׁפְּטֵיךָ תִּהְיוּם רַבָּה אָדָם
וּבְהֶמָּה תוֹשִׁיעַ ה'. בְּפָסוּק הַזֶּה יֵשׁ לְהִתְבּוֹנֵן בּוּ, אָבֵל בֹּא רֵאָה, צְדָק -
כְּתָר קְדוֹשׁ עֲלִיוֹן. כְּהַרְרֵי אֵל - כְּמוֹ אוֹתָם הָרִים עֲלִיוֹנִים קְדוֹשִׁים
שֶׁנִּקְרָאִים הָרֵי אֶפְרָסְמוֹן זָךְ. וּמִשּׁוּם שְׂהִיא עוֹלָה לְהִתְקַשֵּׁר בָּהֶם
לְמַעַלָּה, כָּל דִּינְיָהּ בְּמִשְׁקַל אֶחָד לְכָל, שְׂאִין בְּאוֹתוֹ הַדִּין רַחֲמִים.
מְשַׁפֵּט תִּהְיוּם רַבָּה - מְשַׁפֵּט שְׂהוּא רַחֲמִים יוֹרֵד לְמַטָּה לְאוֹתָהּ
הַדְרָגָה לְתַקּוּן עוֹלָמוֹת, וְחָס עַל הָעוֹלָם, וְעוֹשֶׂה דִין בְּרַחֲמִים לְבִשְׁם אֶת
הָעוֹלָם.

וּבְגִין דְּאֵיהִו רַחֲמֵי, אָדָם וּבְהֶמָּה תוֹשִׁיעַ יְיָ. לְכֻלָּא בְּשִׁקוּלָא חֲדָא. אָדָם
וּבְהֶמָּה, הָא אוּקְמוּהָ, מֵאֵן דְּהוּא אָדָם, וְשׁוּי לְגַרְמִיָּה כְּבְהֶמָּה. אָדָם
וּבְהֶמָּה: דִּין אָדָם, וְדִין בְּהֶמָּה, חֲדָא הוּא. אָדָם: (בְּרַאשִׁית יז) וּבֶן שְׁמֹנֶת יָמִים
יְמוּל לְכֶם כָּל זָכָר. בְּהֶמָּה: וְהָיָה שְׁבַעַת יָמִים תַּחַת אִמּוֹ וּמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי
וְהִלָּאָה יִרְצָה לְקַרְבָּן אִשָּׁה לִיְיָ, בְּגִין דִּיעֵבֵר עֲלֵיהִו שְׁבַת חֲדָא, וְהָא (הַקְדָּמָה
א) אוּקְמוּהָ.

וּמִשּׁוּם שְׂהוּא רַחֲמִים - אָדָם וּבְהֶמָּה תוֹשִׁיעַ ה'. לְכָל בְּמִשְׁקַל אֶחָד.
אָדָם וּבְהֶמָּה, הָרֵי פְרָשׁוּהָ, מִי שְׂהוּא אָדָם וְשָׁם אֶת עֲצָמוֹ כְּבְהֶמָּה.
אָדָם וּבְהֶמָּה - דִּין אָדָם וְדִין בְּהֶמָּה אֶחָד הוּא. אָדָם - (בְּרַאשִׁית יז) וּבֶן
שְׁמֹנֶת יָמִים יְמוּל לְכֶם כָּל זָכָר. בְּהֶמָּה - וְהָיָה שְׁבַעַת יָמִים תַּחַת אִמּוֹ
וּמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וְהִלָּאָה יִרְצָה לְקַרְבָּן אִשָּׁה לֵה', כְּדִי שְׁתַּעֲבֵר עֲלֵיהֶם
שְׁבַת אַחַת, וְהָרֵי פְרָשׁוּהָ.

דף צ"א ע"ב

רבי חייא פתח (שופטים ה) יי' בצאתך משעיר בצעדה משדה אדום ארץ רעשה גם שמים נטפו. תא חזי, זכאין אינון ישראל בעלמא דין, ובעלמא דאתי, דקודשא בריך הוא אתרעי בהו, ואינון מתדבקין ביה, ואקרוין קדישין, עם קדוש. וכן עד דסליק לון לדרגא עלאה דאקרי קדש, דכתיב, (ירמיה ב) קדש ישראל ליי' ראשית תבואתה. כמה דאוקימנא, דהא ישראל מתמניא יומין מתדבקין ביה בשמיה, ורשימין בשמיה, ואינון דייליה. כמה דאת אמר, (שמואל ב ז) ומי כעמד פישראל גוי אחד בארץ. ועממין לא מתדבקין ביה, ולא אזלון בנימוסיה, ורשימא קדישא אעדיאו מנייהו, עד (דף צ"א ע"ב) דאינון מתדבקו בסטרא אחרא דלאו קדישא.

רבי חייא פתח, (שופטים ה) ה' בצאתך משעיר בצעדה משדה אדום ארץ רעשה גם שמים נטפו. בא ראה, אשריהם ישראל בעולם הזה ובעולם הבא, שהקדוש ברוך הוא התרצה בהם, והם נדבקים בו ונקראים קדושים, עם קדוש. וכן עד שהעלה אותם לדרגה עליונה שנקראת קדש, שכתוב (ירמיה ב) קדש ישראל לה' ראשית תבואתה. כמו שבארנו, שהרי ישראל משמונה ימים נדבקים בשמו ורשומים בשמו והם שלו, כמו שנאמר ומי כעמד פישראל גוי אחד בארץ. והעממים לא נדבקים בו ולא הולכים בהנהגותיו, והרשם הקדוש נעדר מהם, עד שהם נדבקים לצד האחר שאינו קדוש.

ותא חזי, בשעתא דבעא קודשא בריך הוא למיהב אורייתא לישראל, זמין בה לבני עשו, אמר לון, בעאן אתון לקבלא אורייתא. בההיא שעתא אתרגיזת ארעא קדישא, ובעאת לאעלא לנוקבא דתהומא רבה. אמרה קמיה, מארי דעלמא, פסטירא דחדוה (ס"א דעלמא) תרי אלפי שנין עד לא אתברי עלמא, קלטינא קמיה (נ"א קליטנא גו) (נ"א אזדמן קמי) ערלין דלא רשימן בקיומך.

ובא ראה, בשעה שרצה הקדוש ברוך הוא לתת תורה לישראל, הזמין אותה לבני עשו. אמר להם: רוצים אתם לקבל תורה? באותה שעה רגזה הארץ הקדושה, ורצתה להפגס לנקב תהום רבה. אמרה לפניו: רבון העולם, שעשועי השמחה (של העולם) אלפים שנים טרם שנברא העולם, יזדמנו לפניו (יזדמנו תוך) (יזדמן לפני) ערלים שאינם רשומים בבריתך!?

אמר לה קודשא בריך הוא, פורסייא פורסייא, ייבדון אלף אומין
פנותייהו, וקיימא דאורייתא לא יזדמן קמיייהו, הדא הוא דכתיב יי
בצאתך משעיר בצעדך משדה אדום ארץ רעשה. ודאי בגין דאורייתא לא
אתייהיבת (בגין דאיהו קיימא קדישא) אלא למאן דאית ביה קיימא קדישא.
ומאן דיליף אורייתא למאן דלא אתגזר, משקר בתרי קיימי, משקר
בקיימא דאורייתא, ומשקר בקיימא דצדיק וכנסת ישראל. דאורייתא
להאי אתר אתייהיבת, ולא לאחרא.

אמר לה הקדוש ברוך הוא: פסא פסא, יאבדו אלף אמות כמותם,
וברית התורה לא תזדמן לפניהם. זהו שכתוב ה' בצאתך משעיר
בצעדך משדה אדום ארץ רעשה. ודאי משום שהתורה לא נתנה (משום
שהיא ברית קדושה) אלא למי שיש בו ברית קדש. ומי שמלמד תורה למי
שלא נמול, משקר בשתי בריתות - משקר בברית התורה, ומשקר
בברית של צדיק וכנסת ישראל, שהתורה נתנה למקום הזה, ולא
לאחר.

רבי אבא אמר, משקר בתלת דוכתי עלאי, משקר בתורה, משקר
בנביאים, משקר בכתובים. משקר בתורה, דכתיב, (דברים ד) וזאת התורה
וגו'. משקר בנביאים דכתיב, (ישעיה נד) וכל בניך למודי יי. אינון למודי יי,
ולא אחרא, וכתוב (ישעיה ח) חתום תורה בלמודי, אינון, ולא אחרא. משקר
בכתובים, דכתיב, (תהלים עח) ויקם עדות ביצקב ותורה שם בישראל, וכתוב
(תהלים קמ) אף צדיקים יודו לשמך. מאן צדיקים. דא צדיק וכנסת ישראל.
דמאן דלא אתגזר, ולא עאל בקיומא דלהון, לא יודון לשמיה קדישא,
דהיא אורייתא. אמר רבי חייא כיון דאתגלי קודשא בריך הוא על טורא
דסיני, למיהב אורייתא לישראל, שכיבת ארעא, ותבת בנייחא, הדא הוא
דכתיב, (שם עו) ארץ יראה ושקטה.

רבי אבא אמר, משקר בשלשה מקומות עליונים - משקר בתורה,
משקר בנביאים, משקר בכתובים. משקר בתורה, שכתוב (דברים ד)
וזאת התורה וגו'. משקר בנביאים, שכתוב (ישעיה נד) וכל בניך למודי
ה'. הם למודי ה' ולא אחר, וכתוב (שם ח) חתום תורה בלמודי, הם ולא
אחר. משקר בכתובים, שכתוב (תהלים עח) ויקם עדות ביצקב ותורה
שם בישראל, וכתוב (שם קמ) אף צדיקים יודו לשמך. מי הצדיקים? זה
צדיק וכנסת ישראל. שמי שלא נמול ולא נכנס לברית שלהם, לא יודו
לשמו הקדוש, שהיא התורה. אמר רבי חייא, כיון שהתגלה הקדוש
ברוך הוא על הר סיני לתת תורה לישראל, שככה הארץ ושבה
למנוחה. זהו שכתוב (שם עו) ארץ יראה ושקטה.

תָּא חַזִּי, בַּר נֶשׁ דְּאִתְיִילִיד לָא אֲתַמְנָא עֲלֵיהּ חֵילָא דְלַעֲיִלָא, עַד דְּאִתְגָּזֵר. כִּינּוּ דְאִתְגָּזֵר, אֲתַעֲרַר עֲלֵיהּ (רוּחָא) אֲתַעֲרוּתָא דְרוּחָא דְלַעֲיִלָא. זְכִי לְאִתְעַסְקָא בְּאוּרִייתָא, אֲתַעֲרַר עֲלֵיהּ אֲתַעֲרוּתָא יְתִיר. זְכִי וְעָבִיד פְּקוּדֵי אוּרִייתָא, אֲתַעֲרַר עֲלֵיהּ אֲתַעֲרוּתָא יְתִיר. זְכִי וְאִתְנַסִּיב, זְכִי וְאוּלִיד בְּנִין, וְאוּלִיף לֹון אוּרְחוּי דְמִלְכָא קְדִישָׁא, הָא כְּדִין הוּא אָדָם שְׁלִים. שְׁלִים בְּכֻלָּא.

בא ראה, אדם שנולד לא התמנה עליו הכח שלמעלה עד שנמול. כיון שנמול, מתעוררת עליו (רוח) התעוררות של רוח של מעלה. זוכה להתעסק בתורה - מתעוררת עליו התעוררות יתרה. זוכה ועושה מצוות התורה, מתעוררת עליו התעוררות יתרה. זוכה ונושא - זוכה ומוליד בנים ומלמד אותם את דרכי המלך הקדוש, הרי אז הוא אדם שלם, שלם בכל.

אבל בהמה דאיתלידת, בההיא שעתא דאיתלידת, ההוא חילא דאית לה בסופה, אית לה בההיא שעתא דאיתלידת, ואתמנא עליה. ובגין כך כתיב, שור או כשב או עז כי יולד. עגל או טלה, או שעיר או גדי לא אתמר, אלא שור או כשב או עז, ההוא דאית ליה לסופא, אית ליה בשעתא דאיתלידת.

אבל בהמה שנולדה, באותה שעה שנולדה, אותו כח שיש לה בסופה יש לה באותה שעה שנולדה, והתמנה עליה. ומשום כך כתיב, שור או כשב או עז כי יולד. עגל או טלה או שעיר או גדי לא נאמר, אלא שור או כשב או עז. אותו שיש לו לסוף - יש לו בשעה שנולד.

והיה שבעת ימים תחת אמו, בגין לאתישבא ביה ההוא חילא ואתקיים ביה. ובמה יתקיים ביה. כד ישרי עליה שבת חד, ואי לא, לא יתקיים. (ועוד דאתייבש מזהמא דאמיה) ולבתר דיתקיים ביה ההוא חילא, כתיב ירצה לקרבן אשה ליי, בקיומא דשבת חד, דאעבר עליה.

והיה שבעת ימים תחת אמו, כדי לישוב בו אותו כח ומתקיים בו. ובמה יתקיים בו? כשתשרה עליו שבת אחת, ואם לא - לא יתקיים. (ועוד, שיתייבש מזהמת אמו) ואחר שיתקיים בו אותו הכח, כתיב ירצה לקרבן אשה לה, בקיום של שבת אחת שעברה עליו.

וְבַר נֶשֶׁת, בְּקִיּוּמָא דְשַׁבַּת חַד, אֲתַקֵּי בֵּיה אֲתַעְרוּתָא דְהַאי עֲלָמָא, וְחִילָא דִּילֵיה. בְּתַר דְאֲתַגְזֹר, אֲתַעַר עֲלֵיה אֲתַעְרוּתָא דְרוּחָא עֲלָאָה, וּכְנֻסַת יִשְׂרָאֵל אֲעֵבֵר עֲלֵיה, וְחֻמַּת לֵיה, בְּרִשְׁמֵימָא קִדְיִשָּׂא, וְאֲתַעֲרַת עֲלֵיה, וְשִׁרְיָא עֲלֵיה רִוּחָא דְהַהוּא עֲלָמָא קִדְיִשָּׂא, כְּמָה דְאֲתַ אֲמֹר, (יחזקאל טו) וְאֲעֵבֹר עֲלֵיךְ וְאֲרָאֵךְ מִתְבוֹסְסַת בְּדַמְיֵךְ וְגו'. בְּדַמְיֵךְ: בְּתַרֵּי.

וְבִן אָדָם, בְּקִיּוּם שֶׁל שַׁבַּת אַחַת מִתְקַיֶּמֶת בּו הַתְּעוֹרְרוֹת שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה וְהַכַּח שֶׁלוֹ. אַחַר שְׁנַמּוּל, מִתְעוֹרְרַת עֲלֵיו הַתְּעוֹרְרוֹת שֶׁל רוּחַ עֲלִיּוֹנָה, וּכְנֻסַת יִשְׂרָאֵל עוֹבְרַת עֲלָיו וְרוּאָה אוֹתוֹ בְּרִשְׁמֵי קִדּוּשׁ, וּמִתְעוֹרְרַת עֲלָיו וְשׁוֹרָה עֲלָיו הַרוּחַ שֶׁל אוֹתוֹ עוֹלָם קִדּוּשׁ, כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר (יחזקאל טו) וְאֲעֵבֹר עֲלֵיךְ וְאֲרָאֵךְ מִתְבוֹסְסַת בְּדַמְיֵךְ וְגו'. בְּדַמְיֵךְ - בְּשִׁנִּים.

וְאִי תִימָא, הָתָם כַּד נִפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, דְשִׁכִּיחַ בִּינֵיהוּ דָם פְּסַח וְדָם מִילָה, כְּדִין כְּתִיב בְּדַמְיֵךְ חַיִּי, הֲכָא מָאִי בְּדַמְיֵךְ. אֲלָא תַרְוֵן, חַד דְמִילָה, וְחַד דְפְרִיעָה. חַד דְגִזְרֵוּ, דְכְנֻסַת יִשְׂרָאֵל. וְחַד דְפְרִיעָה, בְּצַדִּיק יִסוּד עוֹלָם. וְאֵלִין תַרְוֵן דְמִין דְבַר נֶשֶׁת קָאִים בְּגִינֵיהוּ בְּקִיּוּמָא דְעֲלָמָא דְאֲתֵי, הַדָּא הוּא דְכְתִיב בְּדַמְיֵךְ חַיִּי.

וְאִם תִּאמַר, שֶׁם כְּשִׁינְיָאֵו יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, שְׁהִיּוּ מְצוּי בִּינֵיהֶם דָם פְּסַח וְדָם מִילָה, אֲזִי כְתוּב בְּדַמְיֵךְ חַיִּי, כָּאֵן מַה זֶה בְּדַמְיֵךְ? אֲלָא שְׁנִיִּים - אֶחָד שֶׁל מִילָה וְאֶחָד שֶׁל פְּרִיעָה. אֶחָד שֶׁל מִילָה שֶׁל כְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל, וְאֶחָד שֶׁל פְּרִיעָה בְּצַדִּיק יִסוּד עוֹלָם. וְאֵלוּ שְׁנֵי דְמִים שְׁאֲדָם עוֹמֵד בְּשִׁבְלֵם בְּקִיּוּם שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא. זֶהוּ שְׁכַתוּב בְּדַמְיֵךְ חַיִּי.

דף צ"ב ע"א

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, (תהלים כה) סוּד יְיָ לִירְאָיו וּבְרִיתוֹ לְהוֹדִיעֵם. סוּד יְיָ לִירְאָיו, דָּא כְנֻסַת יִשְׂרָאֵל. וּבְרִיתוֹ לְהוֹדִיעֵם, דָּא צַדִּיק יִסוּד עוֹלָם, (דף צ"ב ע"א) בְּקִשׁוּרָא חֲדָא.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, (תהלים כה) סוּד ה' לִירְאָיו וּבְרִיתוֹ לְהוֹדִיעֵם. סוּד ה' לִירְאָיו - זֶה כְנֻסַת יִשְׂרָאֵל. וּבְרִיתוֹ לְהוֹדִיעֵם - זֶה צַדִּיק יִסוּד עוֹלָם, בְּקִשׁוּר אֶחָד.

יו"ד, תלת אתון, שלימותא דכלא. יי ראשיתא דכלא. יי עלאה דכלא. וא"ו אמצעיאתא, שלימותא דכל סטרין. מעבר לכל רוחין, ביה תליא מהימנותא. דל"ת, גנתא, צרורא דחיי. את דא זעירא, שלימא דכלא.

יו"ד, שלש אותיות, השלמות של הכל. יי ראשית הכל. יי עליונה של הכל, וא"ו אמצע, שלימותם של כל הצדדים, מעביר את כל הרוחות, בו תלוייה האמונה. דל"ת, הגן, צרור החיים. האות הזו קטנה, שלימות של הכל.

את דא סתימא דכל סטרין. פד נפיק, נפיק כמלקא עם חילוי. תב (נ"א יתיב) לבתר, יי בלחודוי, ביה אסתים מלה, ביה נפיק, סגיר ופתח. (נ"א נגיד ונפיק ופתח).

האות הזו סתומה של כל הצדדים. כשיוצאת, יוצאת כמו מלך עם חילותיו. שבה (יושבת) אחר כך יי לבדה, בה נסתר הדבר, בה יוצא, סוגר ופותח. (שופע ויוצא ופותח).

ה"א (נ"א דא) שלימותא דכלא, לעילא ולתתא. והא אתמר, ה', הא ידיעא. א' הוא יו"ד, שלימו דתלת אתון, דאינון ברישא, דסתימין (ס"א ביו"ד והא אוקמוה) ביה"ו על גבי א' (ס"א דא' הא) והא אוקמוה (בי' והא אוקמוה), וכלא חד מלה הוא, שלימו דשמא קדישא, הוא שלימו דעילא (ותתא). בגין כך, לזמניו ה"א נטיל א', בזמנא דהיא מתעטררא בעטרוי.

ה"א (זו) השלמות של הכל, למעלה ולמטה. והרי נתבאר, ה"א ה', הרי ידועה. א' היא יו"ד, שלימות של שלש אותיות שהן בראש, שסתומות (ביו"ד, והרי פרשוה) בו ו' על גבי א' (שא' הא), והרי פרשוה (בי', והרי פרשוה), והכל הוא דבר אחד, שלימות השם הקדוש, הוא שלימות של מעלה (ומטה). משום כך לפעמים ה"א נוטלת א', בזמן שהיא מתעטררת בעטרוותיו.

תא חזי, כל את ואת דשמא קדישא, אתחזי ביה שלימו דכל שמא. יו"ד הא אתמר שלימו דכלא. ה' שלימו דכלא ואף על גב דלאו איהו באלף, ה' בלחודוי, הא אתמר בדיוקנא (ס"א דא א' הוא וכו') ה"י (ס"א איהו) (דא ה'). הוא שלימותא דכלא. (וא"ו ה"א ו' בין בסטרא דא, בין בסטרא אחרא, שלימו הוא דכלא. ו"ה) הוא שלימו יתיר, לאעטרא לכלא הא דכלא חד, והא אתערו ביה חבריאי.

בא ראה, בכל אות וְאוֹת שֶׁל הַשֵּׁם הַקְדוֹשׁ נִרְאִית הַשְּׁלֵמוֹת שֶׁל כָּל הַשֵּׁם. יוֹיָד הָרִי נִתְבָּאָר שְׁלֵמוֹת הַכֹּל. הִי שְׁלֵמוֹת שֶׁל הַכֹּל, וְאָף עַל גַּב שְׂאִינָה בְּאֶלֶף, הִי בְּלִבְדָּה, הָרִי נִתְבָּאָר בְּדִיוֹקוֹן (זו אִי הִיא וְכוּי) הִיִּי (הִיא) (זו הִי). הוּא שְׁלֵמוֹת הַכֹּל. וְיִ בִּין בְּצַד זֶה בִּין בְּצַד אַחֵר, שְׁלֵמוֹת הוּא שֶׁל הַכֹּל. וְיִהּ הִיא שְׁלֵמוֹת יִתְנָה, לְעֵטֹר אֶת הַכֹּל זֶה שֶׁהַכֹּל אָחָד, וְהָרִי הַתְּעוֹרְרוּ בּוֹ הַחֲבָרִים.

תָּא חֲזִי, וְהָיָה שְׁבַעַת יָמִים וְגוֹי. יוֹיָד הִיא וְאִיִּי הִיא (נִיִּיא וְאִיִּי הִיא יוֹיָד הִיא) אֲתַגְלִיפוֹ אֲתַוּוֹן (וְהִיָּה). וְיִ הִי, הָא שְׁבַעַת יוֹמִין אֲתַכְּלִילוֹ בְּחַד. יִ הִי, שְׁבַעַת יוֹמִין. יִ חַד, כְּלָלָא דְכָלָא. הִי תַלְתָּה, הִיא וְתַרְיִין בְּנִין. וְיִבְרָא חַד, תַּרְיִין אֲבָהוֹן בִּיָּה כְּלִילוֹן, הָא שְׁיִתָּא (חַמְשָׁא). בְּרִתָּא נּוֹקְבָא חַד, הָא שְׁבַעַה (שִׁיתָא), אֲשִׁתְּמַע דְּהִי עֲלָאָה כְּלָלָא דְּשִׁיתָא. יִיָּה הָא שְׁבַעַה. הִיִּינוּ דְּכַתְיִב, (מַלְכִים א ח) שְׁבַעַת יָמִים וְשְׁבַעַת יָמִים אֲרַבְעָה עֶשֶׂר יוֹם.

בא ראה, וְהָיָה שְׁבַעַת יָמִים וְגוֹי. יוֹיָד הִיא וְאִיִּי הִיא (וּא, ו ה, א י, ד הִיא) - נְחַקְקוֹ אוֹתִיּוֹת (וְהִיָּה). וְיִ הִי, הָרִי שְׁבַעַת יָמִים נְכַלְלוֹ כְּאָחָד. יִ הִי, שְׁבַעַת יָמִים. יִ אָחָד, הַכְּלָל שֶׁל הַכֹּל. הִי שְׁלֵשָׁה, הִיא וְשְׁנֵי בְּנִים. וְיִבְרָא אָחָד, שְׁנֵי אֲבוֹת כְּלוּלִים בּוֹ - הָרִי שְׁשָׁה (חַמְשָׁה). בֵּית נְקֻבָּה אַחַת - הָרִי שְׁבַעַה (שִׁשָּׁה). נְשָׁמַע שְׁהִי עֲלִיוֹנָה כְּלָל שֶׁל שְׁשָׁה. יִיָּה הָרִי שְׁבַעַה. הִיִּינוּ שְׁכַתּוּב (מַלְכִים א ח) שְׁבַעַת יָמִים וְשְׁבַעַת יָמִים אֲרַבְעָה עֶשֶׂר יוֹם.

וְהָיָה שְׁבַעַת יָמִים תַּחַת אִמּוֹ. תַּחַת אִמּוֹ, אֲתַעֲטְרוּ שְׁבַעַת יָמִים, דְּכַתְיִב, (דְּבָרֵי הַיָּמִים א כט) לְךָ יִי הַגְּדוּלָּה וְהַגְּבוּרָה וְגוֹי. וְעַל דָּא שְׁבַעַת יָמִים לְתַתָּא, לִיקְרָא דְּאִימָא עֲלָאָה. תַּחַת אִמּוֹ לְתַתָּא. דְּכַתְיִב, (שְׁמוּאֵל א ב) עַד עֲקָרָה יִלְדָּה שְׁבַעַה וְרַבַּת בְּנִים אֲמַלְלָה. עֲקָרָא דְּכָל בֵּיתָא, יִלְדָּה שְׁבַעַה, אֲלִין שְׁבַעַת יוֹמִין דְּחַג הַסּוּפּוֹת. וְרַבַּת בְּנִים אֲמַלְלָה, אֲלִין קַרְבָּנִין דְּחַג, דְּנַחֲתִין בְּכָל יוֹמָא מִן מְנַיִנָא.

וְהָיָה שְׁבַעַת יָמִים תַּחַת אִמּוֹ. תַּחַת אִמּוֹ, הַתְּעַטְרוּ שְׁבַעַת יָמִים, שְׁכַתּוּב (דְּבָרֵי הַיָּמִים א כט) לְךָ הִי הַגְּדוּלָּה וְהַגְּבוּרָה וְגוֹי. וְעַל כֵּן שְׁבַעַת יָמִים לְמַטָּה לְכַבוֹד הָאִם הַעֲלִיוֹנָה. תַּחַת אִמּוֹ לְמַטָּה, שְׁכַתּוּב (שְׁמוּאֵל א ב) עַד עֲקָרָה יִלְדָּה שְׁבַעַה וְרַבַּת בְּנִים אֲמַלְלָה. הַעֲקָרָא שֶׁל כָּל הַבַּיִת, יִלְדָּה שְׁבַעַה, אֲלוֹ שְׁבַעַת הַיָּמִים שֶׁל חַג הַסּוּפּוֹת. וְרַבַּת בְּנִים אֲמַלְלָה - אֲלוֹ קַרְבָּנוֹת הַחַג שְׁיִוְרָדִים בְּכָל יוֹם מִן הַמְּנַיִן.

וְתָא חֲזִי אֲלִין סְלָקִין לְעֵילָא לְעֵילָא, וְאֲלִין נְחִתִין לְתַתָּא לְתַתָּא, כְּמָה דְאָתְּ
אָמַר (עובדיה א) אִם תִּגְבִּיחַ כְּנֶשֶׁר וְאִם בֵּין כְּכַבִּים שִׁים קִנְדָּ מִשָּׁם אֲוִרִידָּ
נְאָם יִי. וְיִשְׂרָאֵל סְלָקִין מִתַּתָּא לְעֵילָא, דְכַתִּיב, (בראשית כח) וְהָיָה זֶרְעֶךָ
כְּעֵפֶר הָאָרֶץ, וְכַתִּיב (בראשית כו) וְהָרַבִּיתִי אֶת זֶרְעֶךָ כְּכַבְּי הַשָּׁמַיִם, וְלִבְתֵּר
סְלָקִין עַל כָּלָא, וּמִתְדַבְּקוֹן בְּאַתֵּר עֲלָאָה עַל כָּלָא, הִדָּא הוּא דְכַתִּיב, (דברים
ד) וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בְּה' אֱלֹהֵיכֶם וְגו'. (ויקרא כב) וְשׂוֹר אוֹ שָׂה אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ.
אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כְּתַרְגוּמוֹ לָהּ וְלִבְרָה. דְעֵקְרָא דְאִמָּא לְמַנְדַּע בְּרָה, וְאִזִּיל
בְּתֵרָה, וְלֹא אִזִּיל בְּתֵרָה אֲבוּיָהּ, וְאֲנִן לֹא יִדְעִינָן מֵאֵן הוּא. לֹא תִשְׁחַטּוּ בְיוֹם
אֶחָד.

ובא ראה, אלו עולים למעלה למעלה, ואלו יורדים למטה למטה, כמו
שנאמר (עובדיה א) אם תגביח כנשר ואם בין כוכבים שים קנד ממש
אורידך נאם ה'. וישראל עולים ממטה למעלה, שכתוב (בראשית כח)
והיה זרעך כעפר הארץ, וכתוב (שם כו) והרביתי את זרעך ככוכבי
השמים. ואחר כך עולים על הכל ונדבקים במקום עליון על הכל. זהו
שכתוב (דברים ד) ואתם הדבקים בה' אלהיכם וגו'. ושור או שיה אתו
ואת בנו. אמר רבי יוסי, כתרגומו: אותה ואת בנה. שעקר האם לדעת
את בנה, והוא הולך אחריה, ולא הולך אחר אביו, ואנו לא יודעים
מי הוא? לא תשחטו ביום אחד.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מַאי טַעְמָא. אִי תִימָא מְשׁוּם עֲגִמַת נֶפֶשׁ דְּבַעֲרָא, נִיכּוּס
לְהַאי בְּבִיתָא חַד, וְלְהַאי בְּבִיתָא אַחְרָא. אוֹ לְהַאי הַשְּׁתָּא, וְלְהַאי לְבַתֵּר.
אָמַר לִיָּהּ, אֵית מֵאֵן דְּשָׂרִי, וְלֹאֵו הֲכִי, אֶלָּא בְיוֹם אֶחָד מִמֶּשׁ.

אמר רבי יהודה, מה הטעם? אם תאמר משום עגמת נפש של הבהמה,
אז נשחט את זה בבית אחד ואת ההוא בבית אחר, או את זה עכשו
ואת זה אחר כך. אמר לו, יש מי שמתיר, ולא כך, אלא ביום אחד
ממש.

תא חזי תנינן יפה תענית לחלום, כאש לנעורת. ועקרא דתעניתא בההוא
יומא ממש, ולא ביומא אחרא. מאי טעמא. בגין דלית לה יום לתתא,
דלא שלטא ביה יומא אחרא עלאה. וכד איהו שארי בתעניתא דחלקמא,
אוליפנא דההוא יומא לא אתעד, עד דאתבטל ההוא גזרה. ואי דחי ליה
ליומא אחרא, הא שולטנא דיומא אחרא הוא, ולא עאל יומא ביומא
אחרא דחבריה. כהאי גוונא, לית לה יום דלא אתמנא עליה יומא עלאה
לעילא. ובעי בר נש לאסתמרא, דלא יעביד פגימו בההוא יומא, ולא
יתפגים קמי שאר יומין אחרנין.

בא ראה, יפה תענית לחלום כאש לנערת. ועקר התענית היא באותו יום ממש, ולא ביום אחר. מה הטעם? משום שאין לך יום למטה שלא שולט בו יום אחר עליון. וכשהוא שרוי בתענית חלום, למדנו שאותו יום לא מוסר, עד שמתבטלת אותה גזרה. ואם דוחה אותה ליום אחר, הרי שלטונו של היום האחר הוא, ולא נכנס יום ביום אחר של חברו. כמו זה, אין לך יום שלא התמנה עליו יום עליון למעלה. וצריך אדם להשמר שלא יעשה פגם באותו היום, ולא יפגם לפני שאר הימים האחרים.

דף צ"ב ע"ב

ותנינו, בעובדא דלתתא אתער עובדא דלעילא. אי בר נש עביד עובדא לתתא כדקא (דף צ"ב ע"ב) יאות, הכי אתער חילא כדקא יאות לעילא, עביד בר נש חסד בעלמא, אתער חסד לעילא, ושאר ביהוה יומא, ואתער ביה בגיניה. ואי אתדבר בר נש לרחמי לתתא, אתער רחמי על ההוא יומא, ואתער ברחמי בגיניה. וכדין ההוא יומא קאים עליה למהוי אפוטרופא בגיניה, בשעתא דאצטריך ליה.

ושנינו, במעשה שלמטה מתעורר מעשה למעלה. אם אדם עושה מעשה למטה כראוי, כך מתעורר כח כראוי למעלה. עושה אדם חסד בעולם - מתעורר חסד למעלה, ושורה באותו היום, ומתערט בו בשבילו. ואם נוהג אדם ברחמים למטה - מעורר רחמים על אותו יום, ומתערט ברחמים בשבילו. ואז אותו היום עומד עליו להיות אפוטרופוס עליו בשעה שיצטרך אותו.

כגוונא דא, בהפוכא דדא. (ועל כלא) אי עביד בר נש עובדא דאכזרי, הכי אתער בההוא יומא, ופגים ליה, ולבתר קאים עליה לאכזרי לשיצאה ליה מעלמא. בההיא מדה דבר נש מודד, בה מודדין ליה.

כמו זה בהפך של זה. (ועל הכל) אם עושה אדם מעשה אכזרי, כך מעורר באותו יום ופגם אותו, ואחר כך עומד עליו כמו אכזרי לכלותו מן העולם. באותה מדה שאדם מודד - בה מודדין לו.

תָּנוּ, דִּישְׂרָאֵל אַכְזָרִיּוֹת אֶתְמַנַּע מִנִּיָּהוּ, מִכָּל שְׂאָר עַמִּין, וְלֹא יִתְחַזּוּן מִנִּיהַ עוֹבְדָא בְּעֻלְמָא. דְּהָא כְּמָה מְאִרִי דְעֵינִין קִימִין עֲלֵיהּ דְּבַר נֶשׁ בְּהַהוּא עוֹבְדָא, זְכָאָה מֵאֵן דְּאַחְזִי עוֹבְדָא דְכְּשָׂרָא לְתַתָּא, דְּהָא בְּעוֹבְדָא תְּלִיִּיא מְלַתָּא בְּכֻלָּא, לְאַתְעָרָא מְלָה אַחְרָא.

שְׁנִינוּ, שְׂיִשְׂרָאֵל נִמְנַעָה מֵהֶם אַכְזָרִיּוֹת מִכָּל שְׂאָר הָעַמִּים, וְלֹא יִירָאוּ מֵהֶם מַעֲשֵׂה בְּעוֹלָם. שְׁהִרִי כְּמָה בְּעַלֵי עֵינַים עוֹמְדִים עַל הָאָדָם בְּאוֹתוֹ הַמַּעֲשֵׂה. אֲשֶׁרִי מִי שְׁמֵרָאָה מַעֲשֵׂה כְּשֶׁר לְמַטָּה, שְׁהִרִי בְּמַעֲשֵׂה תְּלוּי הַדְּבַר בְּכֻל, לְעוֹרֵר דְּבַר אַחֵר.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פְּתַח, (בראשית מב) וַיֵּרָא יַעֲקֹב כִּי יֵשׁ שָׂבַר בְּמִצְרַיִם, הָאִי קָרָא רְזָא דְחֻכְמַתָּא אִית בֵּיהּ, וְאִית לֵן לְאַסְתַּכְלָא בֵּיהּ, דְּלֵאוּ סִיפִיה רִישִׁיהּ, וְלֵאוּ רִישִׁיהּ סִיפִיהּ.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פְּתַח, (בראשית מב) וַיֵּרָא יַעֲקֹב כִּי יֵשׁ שָׂבַר בְּמִצְרַיִם. בְּפָסוּק זֶה יֵשׁ סוּד שֶׁל חֻכְמָה, וַיֵּשׁ לָנוּ לְהִתְבּוֹנֵן בּוֹ, שְׂאִין סוּפּוּ רֵאשׁוּ וְאִין רֵאשׁוּ סוּפּוּ.

אַלָּא תָּא חֲזִי, בְּשַׁעֲתָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעֵי לְמִידָן עֲלֻמָּא בְּכַפְנָא, לָא יְהִיב מְלָה דָּא לִידָא דְכְּרוּזָא, דְּהָא כָּל דִּינִין אַחְרָנִין דְּעֻלְמָא, כְּרוּזָא כְּרִיז עֲלוּהִי עַד לָא יִיתוֹן לְעֻלְמָא, וְדִינָא דָּא לָא אֶתִּיְהִיב לְכְּרוּזָא, אַלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַכְרִיז עֲלֵיהּ וְקֵאֲרִי. הַדָּא הוּא דְכְּתִיב, (מלכים ב ח) כִּי קָרָא יְיָ לְרַעֲב. מַהֵהִיא שַׁעֲתָא אֶתְפַּקְדוֹן עַל עֲלֻמָּא מְמַנּוּ אַחְרָנִין, בְּפָקִידוֹ דְרַעֲב. (דְּתַרְעִין).

אַלָּא בֵּא רְאָה, בְּשַׁעֲה שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא רוּזָה לְדוֹן אֶת הָעוֹלָם בְּרַעֲב, אִינוּ נוֹתֵן דְּבַר זֶה לִידֵי הַכְּרוּז, שְׁהִרִי כָּל הַדִּינִים הָאַחֲרִים שֶׁל הָעוֹלָם, הַכְּרוּז מְכָרִיז עֲלֵיהֶם טָרָם שְׂיַבְאוּ לְעוֹלָם, וְהַדִּין הַזֶּה לֹא נִתֵּן לְכְּרוּז, אַלָּא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְכָרִיז עֲלָיו וְקוֹרָא. זֶהוּ שְׁכַתוּב (מלכים ב ח) כִּי קָרָא ה' לְרַעֲב. מֵאוֹתָהּ שַׁעֲה נִפְקָדִים עַל הָעוֹלָם מְמַנִּים אַחֲרִים בְּפָקִידַת הָרַעֲב (שֶׁל הַשְּׁעָרִים).

וְאַסִּיר לִיהּ לְבַר נֶשׁ דְּאִית לִיהּ שְׂבַעָא, לְאַחְזָאָה בְּגַרְמִיָּה שְׂבַעָא, דְּהָא אַחְזִי פְּגִימוּ לְעִילָא, וְאַכְחִישׁ מְלָה דְּמִלְכָּא, וְכַבִּיכּוֹל כְּאֵלוּ אַעְבְּר מְמַנּוּ דְּמִלְכָּא מֵאַתְרֵיהּ. וְעַל דָּא אָמַר יַעֲקֹב לְבָנוּי, לְמָה תִּתְרָאוּ, לְמָה תַּעֲבִידוּ פְּגִימוּ לְעִילָא וְלַתַּתָּא, וְלֵאכְחָשָׂא מְלָה דְּמִלְכָּא, וְכָל אִינוּן מְמַנּוּ בְּכְרִיזוֹ דִּילֵיהּ.

וְאָסוּר לְאָדָם שֵׁשׁ לוֹ שִׁבְעַת לְהִרְאוֹת בְּעֵצְמוֹ שִׁבְעַת, שֶׁהָרִי מֵרָאָה פָּגַם לְמַעַלָּה וּמִכְחִישׁ אֶת דְּבַר הַמֶּלֶךְ, וְכַבֵּיכּוֹל הָעֵבִיר אֶת הַמְּמַנִּים שֶׁל הַמֶּלֶךְ מִמְּקוֹמָם. וְעַל כֵּן אָמַר יַעֲקֹב לְבָנָיו לָמָּה תִּתְּרָאוּ, לָמָּה תַעֲשׂוּ פָּגַם לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה וּלְהַכְחִישׁ אֶת דְּבַר הַמֶּלֶךְ וְכָל אוֹתָם הַמְּמַנִּים בְּכַרְיָזָה שְׁלוֹ.

אָבֵל הִנֵּה שָׁמַעְתִּי כִּי יֵשׁ שֹׁבֵר בְּמִצְרַיִם רְדוֹ שְׁמָה, וְתַמָּן אַחֲזִיאֵנוּ גְרַמֵּיכֵנוּ בְּשִׁבְעָא, וְלֹא תִכְחִישׁוּ פְּמִלְיָא דְלַעֲלִילָא הָכָא. וְתָא חֲזִי, יַעֲקֹב כְּמָה תִּבּוּאַה הָוֹת לִיָּה, וְלֹא בְּעֵי לְשַׁבּוֹר אֵלָא בְּתוֹךְ הַבָּאִים בְּגִין דְלֹא יִשְׁתַּפַּח פְּגִימוֹ בְּעוֹבְדָא דִּילֵיהָ.

אָבֵל הִנֵּה שָׁמַעְתִּי כִּי יֵשׁ שֹׁבֵר בְּמִצְרַיִם רְדוֹ שְׁמָה, וְשֵׁם הָרִאוֹ אֶת עֵצְמָכֶם בְּשִׁבְעַת, וְאֵל תִּכְחִישׁוּ פְּמִלְיָא שֶׁל מַעַלָּה כָּאֵן. וּבֵא רְאָה, כְּמָה תִּבּוּאַה הִיָּתָה לְיַעֲקֹב, וְלֹא רָצָה לְשַׁבֵּר אֵלָא בְּתוֹךְ הַבָּאִים, כְּדִי שְׁלֹא יִמְצֵא פָּגַם בְּמַעֲשָׂהוּ. הַשְׁלֵמָה מֵהַשְּׂמֻטוֹת סִימָן ג

הַשְּׂמֻטָּה (סִימָן) מֵהַשְּׂמֻטוֹת (א)
אָמַר רַבִּי רְחוּמַאי מְהוּ דְכָתִיב וַיִּשָּׂא אֶהָרוֹן אֶת יָדָיו אֶל הָעָם וַיְבָרְכֵם וַיִּרְדּוּ, וְהָא כְּבָר יִרְדּוּ. אֵלָא וַיִּרְדּוּ מַעֲשׂוֹת הַחֲטָאֹת וְהַעוֹלָה וְאַחַר כֵּן וַיִּשָּׂא אֶהָרוֹן אֶת יָדָיו אֶל הָעָם. נְשִׂאוֹת זֹו לָמָּה, לְפִי שֶׁהִקְרִיב קִרְבָּן וְנִתְרַצָּה לְפָנֵי אָבִיהֶם שְׁבַשְׂמִים. כְּדָאֵמַר צְרִיךְ אוֹתוֹ שֶׁמְקַרְבֵּן לְעֵלְיוֹנִים וּמִיִּחְדָּן לְיִחִיד בְּכֻלָּן אֵלּוּ. וּמָה אֵל הָעָם, בְּעֵבוֹר הָעָם. וּמֵאִי טַעְמָא בְּנְשִׂאוֹת לְבָרְךְ לְהוֹן בְּבָרְכָה, אֵלָא מְשׁוּם דְיֵשׁ בְּאָדָם עֵשֶׂר אֲצַבְעוֹת רְמִזָּ לִי סְפִירוֹת שְׁנַחְתָּמוּ בְּהוֹן שְׂמִים וְאַרְצָ. (עַד כֹּאן מֵהַשְּׂמֻטוֹת)

אָמַר רַבִּי רְחוּמַאי, מְהוּ שְׁכַתּוּב וַיִּשָּׂא אֶהָרוֹן אֶת יָדָיו אֶל הָעָם וַיְבָרְכֵם וַיִּרְדּוּ, וְהָרִי כְּבָר יִרְדּוּ? אֵלָא וַיִּרְדּוּ מַעֲשֵׂת הַחֲטָאֹת וְהַעֲלָה, וְאַחַר כֵּן וַיִּשָּׂא אֶהָרוֹן אֶת יָדָיו אֶל הָעָם! נְשִׂאוֹת זֹו לָמָּה? לְפִי שֶׁהִקְרִיב קִרְבָּן וְנִתְרַצָּה לְפָנֵי אָבִיהֶם שְׁבַשְׂמִים. כְּמוֹ שֶׁאָמַר, צְרִיךְ אוֹתוֹ שֶׁמְקַרְבֵּם לְעֵלְיוֹנִים וּמִיִּחְדָּם, לְיִחִיד בְּכֻלָּם אֵלּוּ. וּמָהוּ אֵל הָעָם? בְּעֵבוֹר הָעָם. וּמָה הַטַּעַם בְּנְשִׂאוֹת לְבָרְךְ אוֹתָם בְּבָרְכָה? אֵלָא מְשׁוּם שֵׁשׁ בְּאָדָם עֵשֶׂר אֲצַבְעוֹת, רְמִזָּ לְעֵשֶׂר סְפִירוֹת שְׁנַחְתָּמוּ בְּהוֹן שְׂמִים וְאַרְצָ: (ע"כ מֵהַשְּׂמֻטוֹת).

תו פתח ואמר, (ויקרא ט) וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם. ותנינו ידו כתיב, דבעי לזקפא ימינא על שמאלא. ואמאי. לאחזאה עובדא לתתא, בגין דיתער עובדא לעילא.

עוד פתח ואמר, (ויקרא ט) וישא אהרן את ידו אל העם ויברכם. ושנינו, ידו כתיב, שרצה לזקף ימין על שמאל. ולמה? להראות מעשה למטה, כדי שיתעורר מעשה למעלה.

כתיב (ויקרא כ"ה) והעברת שופר תרועה בחדש השביעי וגו', שופר תרועה אמאי. אלא שופר, דמתבר שלשלאין, דמתבר שולטנותא מכל עבדין. ובעיא לאחזאה שופר דאיהו פשיט, ולא כפיף, לאחזאה חירו לכלא, דהא יומא גרים. ובכלא בעי לאחזאה עובדא, ועל דא שופר, ולא קרו, בגין לאחזאה מאן הוא אתר דאקרי שופר.

כתיב (שם כ"ה) והעברת שופר תרועה בחדש השביעי וגו'. למה שופר תרועה? אלא שופר שמשבר שלשלאות, שמשבר את השלטון מכל העבדים. וצריך להראות שופר שהוא פשוט, ולא כפיף, להראות חרות לכל, שהרי היום גורם. ובכל צריך להראות מעשה, ועל כן שופר ולא קרו, כדי להראות מיהו המקום שנקרא שופר.

זכאין אינון ישראל בעלמא דין ובעלמא דאתי, דאינון ידעין לאתדבקה במלכא קדישא, ולא תערא חילא דלעילא, ולא משכא קדושה דמאריהון עליהו, בגין כך כתיב (דברים לג) אשריך ישראל מי כמוך וגו'. (דברים ד) ואתם הדבקים ביני אלהיכם חיים כלכם היום.

אשריהם ישראל בעולם הזה ובעולם הבא, שהם יודעים להדבק במלך הקדוש, ולעורר פח שלמעלה, ולהמשיך את קדשת רבונו עליהם. משום כך כתיב, (דברים לג) אשריך ישראל מי כמוך וגו'. (שם ד) ואתם הדבקים בה אלהיכם חיים כלכם היום. הקדמת רעיא מהימנא

הקדמת רעיא מהימנא (ויקרא כ"ב) ושמרתם מצותי ועשיתם אותם וגו'. פקודין דמארי עלמא, הא תנינו. דכתיב ושמרתם מצותי ועשיתם אותם. אי נטורי קא בעינו, עבידא למה. תו, כל פקודי אורייתא אינון בתרין גוונין דאינון חד, זכור ושמור, זכור לדכורא, ושמור לנוקבא. וכלהו כללא חדא, אי שמור לנוקבא אמאי כתיב ושמרתם (את כל) מצותי.

ושמרתם מצותי ועשיתם אתם וגו'. מצוותיו של רבון העולם, הרי שנינו, שכתוב
ושמרתם מצותי ועשיתם אתם. אי שמירה הם צריכים, למה מעשה? ועוד, כל מצוות
התורה הם בשני גוונים שהם אחד, זכור ושמור. זכור לזכר, ושמור לנקבה, וכלם כל
אחד. אם שמור לנקבה, למה כתוב ושמרתם (את כל מצותי)?

דף צ"ג ע"א

אלא כלא בהאי קרא, ושמרתם: דא שמור. ועשיתם: דא זכור, דכלא רזא חדא. זכירה
דא איהי עשיה, דהא מאן דאדפר מלה לתתא, אתקין (עבידו מתמן לההוא רזא דלעילא, וכל מאן
דעביד מלה לתתא) ואתעביד ההוא רזא דלעילא. פקודי אורייתא אליו אינון שית מאה ותליסר
פקודין, דאינון כללא דדכר ונוקבא, וכלא רזא חדא.

אלא הכל בפסוק הזה. ושמרתם - זה שמור. ועשיתם - זה זכור,
שהכל סוד אחד. זכירה זוהי עשיה. שהרי מי שמזכיר הדבר
למטה, מתקין (עושים משם לאותו סוד שלמעלה, וכל מי שעושה דבר למטה) ונעשה
אותו הסוד שלמעלה. מצוות התורה אלו הן שש מאות ושלוש
עשרה מצוות, שהן כלל של זכר ונקבה, והכל סוד אחד.

רעיא מהימנא (דף צ"ג ע"א) (שמות כ"ה ע"א ולקחתם) (ויקרא כ"ב) ולא תחללו את
שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל וגו'. פקודא דא, לקדשא ליה בכל יומא, לסלקא
קדושתיה מתתא לעילא, כמה דאיהו קדישא לעילא, עד דסליק קדושתיה לאבהו ובניו.
ורזא דא, ונקדשתי בתוך בני ישראל, עילא ותתא. עילא בגי דרגיו. לתתא בגי דרגיו.

ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל וגו'. מצוה זו לקדש אותו בכל
יום להעלות קדשתו ממטה למעלה, כמו שהוא קדוש למעלה, עד שעולה קדשתו
לאבות ובנים. וסוד זה, ונקדשתי בתוך בני ישראל, מעלה ומטה. מעלה בשלש
דרגות, למטה בשלש דרגות.

קדושה, הא אוקימנא בכמה דוכתי, אבל כמה דאית קדושה לעילא על כלא, הכי אית
קדושה באמצעיתא, קדושה לתתא. וכלא ברזא דלתתא (ס"א בתלתא), קדושה דלעילא
לעילא, ברזא חדא. קדושה באמצעיתא ולתתא תלת דרגין דאינון חד.

קדושה זו הרי בארנו בכמה מקומות, אבל כמו שיש קדושה למעלה על הכל, כך יש
קדושה באמצע, קדושה למטה. והכל בסוד שלמטה (בשלשה), קדושה שלמעלה למעלה,
בסוד אחד. קדושה באמצע ולמטה, שלש דרגות שהן אחת.

קדוש, איהו סטר עלאה, דאשתכח ראשיתא לכל דרגין. ואף על גב דאיהו סטר טמירא, ואקרי קדש. מתמן אתפשט פשיטו, דנהיר בחד שבילא דקיקא טמירא, גו אמצעיתא. כיון דאתנהיר גו אמצעיתא, כדון אתרשים חד ו', דנהיר גו האי קדש, ואקרי קדוש. מהאי נהירו אתפשט פשיטו לתתא, סופא דכל דרגין. כיון דאתנהיר בסופא, כדון אתרשים בנהירו, חד ה', ואקרי קדושה, והא אוקימנא.

קדוש הוא צד עליון, שנמצא ראשית לכל הדרגות. ואף על גב שהוא צד טמיר ונקרא קדש, משם התפשטה התפשטות, שמאירה בשביל אחד דק ונסתר תוך האמצע. כיון שמאירה האמצעית, אז נרשמת ו' אחת שמאירה בתוך הקדש הזה, ונקראת קדוש. מהאור הזה מתפשטת התפשטות למטה, הסוף של כל הדרגות. כיון שמאירה בסוף, אז נרשמת באור ה' אחת, ונקראת קדשה, והרי בא רנוה.

ומה דאקרי קדוש קדוש קדוש, דהא קדש מפעי ליה, רזא דראשיתא (סייא דאיהו ראשיתא) דכלא, הואיל ומתמן אשתכח, ואי הכי אמאי אקרי לעילא קדוש, דהא תמן ו' לא אשתכח.

ומה שנקרא קדוש קדוש קדוש, שהרי קדש צריך לו, הסוד של ראשית (שהוא ראשית) הכל, הואיל ומשם נמצא, ואם כן, למה נקרא למעלה קדוש, שהרי שם לא נמצאת ו'?

אלא רזא הכי הוא ודאי, וישראל מקדשי לתתא, כגוונא דמלאכי עלאי לעילא, דכתיב בהו, (ישעיהו) וקרא זה אל זה ואמר קדוש. וכיון דישראל קא מקדשי, סלקי מתתא לעילא יקרא עלאה, עד דאסתלק ו' רזא דשמים עלאין לעילא. כיון דאינון שמים אסתלקו לעילא, נהיר ההוא קדש בהו, וכדון אקרי לעילא קדוש. ולבתר נהיר ההוא נהירו עלאה, על כורסייא דאיהו שמים. ואינון שמים תייבין לדוכתייהו, ומתיישבו ביה בההוא נהירו, וכדון אקרי קדוש. לבתר נחית ההוא נהירו, עד דנטיל כלא חד צדיק עלאה, דרגא יקירא לקדשא כלא לתתא. כיון דאיהו נטיל כלא, כדון אקרי קדוש. ודא איהו רזא דכלא.

אלא הסוד כן הוא ודאי, וישראל מקדשים למטה כמו שהמלאכים העליונים למעלה, שכתוב בהם (ישעיהו) וקרא זה אל זה ואמר קדוש. וכיון שישראל מקדשים, הם מעלים ממטה למעלה את הכבוד העליון, עד שמתעלית ו', שהיא סוד של השמים העליונים למעלה. כיון שאותם השמים התעלו למעלה, מאיר בהם אותו הקדש, ואז נקרא למעלה קדוש. ואחר כן מאיר אותו אור עליון על הכפסא, שהוא שמים. ואותם שמים שבים למקומם, והתיישבו בו באותו האור, ואז נקרא קדוש. אחר כן יורד אותו האור, עד שנוטל הכל צדיק עליון אחד, הדרגה הנכבדה לקדש הכל למטה. כיון שהוא נוטל את הכל, אז נקרא קדוש, וזהו הסוד של הכל.

ומאן דשוי רעותיה בהאי, שפיר קא עביד. ומאן דשוי רעותיה, בתלת דרגין דאבהו בכללא נדא, לנחא לון גו קדושתא דא, אי לא יכיל לשנואה רעותיה נחיר, שפיר קא עביד. וכלא לנחא מגו קדושתא דלעילא לתתא, לקדשא כל חד גרמיה בהאי קדושה, ולנטרא ליה, למפרש פרישו דקדושתא על גביה. ורזא דא, ונקדשתי בתוך בני ישראל בקדמיתא, ולבתר אני יי' מקדשכם.

ומי ששם רצונו בזה, עושה יפה. ומי ששם רצונו בשלש הדרגות של האבות בכלל אחד, ליחד אותם בתוך הקדשה הזו, אם אינו יכול לשים רצונו יותר, הוא עושה יפה, והכל להוריד מתוך הקדשה שלמעלה למטה. שכל אחד יקדש את עצמו בקדשה הזו ולשמר אותה, לפרש את פרישת הקדשה עליו. וסוד זה, ונקדשתי בתוך בני ישראל - בראשונה, ואחר כך - אני ה' מקדשכם.

באן אתר יקדש בר נש גרמיה גו קדושתא דא, לאכללא גרמיה בה. כד מטי בר נש, לשמא קדישא יי צבאות. ורזא דא אני יי מקדשכם. דא אשפחנא ברזא דספרי קדמאי. ואנן לא עבדינו הכי, אלא לבתר יי צבאות בלחודוי. ולבתר כד מטי בר נש למלא כל הארץ כבודו, כדין יכלול גרמיה בההוא קדושה, לאתקדשא לתתא, גו ההוא כבוד דלתתא, ורזא דא ונקדש בכבודי. (שמות נ' ע"א, ר"ז ע"א, נשא קמ"ג ע"ב) ולבתר יעביד אורח פרט, לאתקדשא פלא. כמה דאנן עבדין לעמתם דמלאכי עלאי, דאמרי ברוך כבוד יי ממקומו, דא כבוד עלאה. ולבתר יי לעולם וכו'. דא כבוד דלתתא.

באיזה מקום יקדש אדם את עצמו בתוך הקדשה הזו להכליל את עצמו בה? כשמגיע אדם לשם הקדוש ה' צבאות, וסוד זה - אני ה' מקדשכם. זה מצאנו בסוד של ספרי הקדמונים, ואנו לא עושים כך, אלא אחר ה' צבאות לבדו. ואחר כך כשמגיע אדם למלא כל הארץ כבודו, אז יכלל את עצמו באותה קדשה, להתקדש למטה בתוך אותו הכבוד שלמעלה, וסוד זה - (שמות כט) ונקדש בכבודי. ואחר כך יעשה בדרך פרט, שיתקדש הכל. כמו שאנו עושים לעמתם של המלאכים העליונים, שאומרים (יחזקאל ג) ברוך כבוד ה' ממקומו, זה כבוד עליון. ואחר כך, (תהלים קמו) ימלא ה' לעולם וכו', זה הכבוד שלמעלה.

ובספרא דרב ייסא סבא, קדוש קדוש וכו', דא איהי קדושה לאתקדשא תורה שבכתב בכלל חדא. ולבתר לעמתם ברוך כבוד יי, אליו נביאים. ולבתר יי לעולם. רזא דא, אנן צריכין בקדושתא דא, לאשתכחא תמן קדושה וברכה ומלכות, לאשתכחא כלא פחדא. קדושה, כמה דאתמר קדוש. ברכה, ברוך כבוד יי ממקומו. מלכות, ימלא יי לעולם. ועל דא אנן צריכין לאשלמא, ועל דא יכוון בר נש, וישוי רעותיה בכל יומא. (ע"כ רעיא מהימנא)

ובספרו של רב ייבא סבא, קדוש קדוש וכו' - זוהי הקדשה שנתקדש תורה שבכתב בכלל אחד. ואחר כך לעמתם ברוך כבוד ה' - אלו נביאים. ואחר כך ימלא ה' לעולם. סוד זה אנו צריכים בקדשה זו, שנתמצא שם קדשה וברכה ומלכות שימצא הכל כאחד. קדשה, כמו שנתמר קדוש. ברכה, ברוך כבוד ה' ממקומו. מלכות, ימלא ה' לעולם. ועל כן אנו צריכים להשלים את הכל, ועל כן יבנו אדם וישים את רצונו בכל יום. (ע"כ רעיא מהימנא).

(ויקרא כ"ג) דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אלה מועדי יי אשר תקראו אותם מקראי קדש אלה הם מועדי. רבי יצחק פתח, (בראשית א) ויקרא אלהים לאור יום וגו'. תנינו, אור דהנה בקדמיתא, הנה נהיר מסייפי

עֲלֵמָא לְסִיפֵי עֲלֵמָא, כַּד אֶסְתַּפַּל קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לְחַיִּיבֵין דְזִמְיִנִין
לְמִיקָם בְּעֲלֵמָא, גְּנִיז לִיה לְצַדִּיקַיָּיא לְעֲלֵמָא דְאַתִּי, הִדָּא הוּא דְכַתְּיב, (אִיּוּב
לח) וַיִּמְנַע מִרְשָׁעִים אֹרְס. וְכַתְּיב (תהלים צז) אֹר זָרַע לְצַדִּיק.

דְּבַר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאִמְרַת אֱלֹהִים מוֹעֲדֵי הִ' אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם
מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֵלֹהִים הֵם מוֹעֲדֵי. רַבִּי יִצְחָק פֶּתַח, (בראשית א) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים
לְאוֹר יוֹם וְגו'. שְׁנִינֵי, הָאוֹר שֶׁהָיָה בְּרֵאשׁוֹנָה הָיָה מְאִיר מְסוּף הָעוֹלָם
עַד סוּף הָעוֹלָם, כְּשֶׁהִסְתַּפַּל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרִשְׁעִים שְׁעֵתִידִים
לְעַמֵּד בְּעוֹלָם, גְּנִז אוֹתוֹ לְצַדִּיקִים לְעוֹלָם הַבָּא. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (אִיּוּב לח)
וַיִּמְנַע מִרְשָׁעִים אֹרְס. וְכַתְּיב (תהלים צז) אֹר זָרַע לְצַדִּיק.

דף צ"ג ע"ב

תָּא חֲזִי, וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר יוֹם וְלַחֲשָׁךְ קָרָא לַיְלָה, הָא תְּנִינֵן, יְהִי אוֹר,
אוֹר דְּכִבְרַת הָוָה. וְהָכָא, אִי תִימָא אוֹר דְּאִיהוּ יוֹם בְּלַחֲדוּדֵי, הִדָּר וְאָמַר
וְלַחֲשָׁךְ קָרָא לַיְלָה. אִי תִימָא כָּל חַד בְּלַחֲדוּדֵי, (דף צ"ג ע"ב) הִדָּר וְאָמַר וַיְהִי
עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם אֶחָד. דְּלַיְלָה לֵית בְּלָא יוֹם, וְלֵית יוֹם בְּלָא לַיְלָה, וְלֹא
אֶקְרִי אֶחָד, אֶלָּא בְּזוּיָגָא חַד, וְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא וְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל אֶקְרִי
אֶחָד, וְדָא בְּלָא דָא לָא אֶקְרִי אֶחָד.

בֵּא רְאֵה, וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר יוֹם וְלַחֲשָׁךְ קָרָא לַיְלָה. הֲרִי שְׁנִינֵן, יְהִי
אוֹר, אוֹר שְׁכִבְרַת הָיָה. וְכָאן, אִם תִּמְרָא אוֹר שֶׁהוּא יוֹם בְּלַבְדוּ, חֲזִר
וְאָמַר, וְלַחֲשָׁךְ קָרָא לַיְלָה. אִם תִּמְרָא כָּל אֶחָד לְבַדוּ - חֲזִר וְאָמַר, וַיְהִי
עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם אֶחָד. שְׂאִין לַיְלָה בְּלֵי יוֹם, וְאִין יוֹם בְּלֵי לַיְלָה. וְלֹא
נִקְרָא אֶחָד אֶלָּא בְּזוּיָגָא אֶחָד, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל נִקְרָא
אֶחָד, וְזֶה בְּלֵי זֶה לֹא נִקְרָא אֶחָד.

תָּא חֲזִי, בְּגִין דְּכַנְסַת יִשְׂרָאֵל הַשְׁתָּא בְּגִלוּתָא, כְּבִיכּוּל לָא אֶקְרִי אֶחָד.
וְאִמְתִּי אֶקְרִי אֶחָד. בְּשַׁעְתָּא דְּיַפְקוּן יִשְׂרָאֵל מִן גְּלוּתָא, וְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל
אֶהְדַּרַת לְאַתְרָהָא, לְאַזְדוּיָגָא בֵּיה בְּקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, הִדָּא הוּא דְכַתְּיב,
(זכריה יד) בַּיּוֹם הַהוּא יְהִיָּה יְיָ אֶחָד וְשִׁמוֹ אֶחָד. (בגין כך ויהי ערב ויהי בקר יום אחד)
וְדָא בְּלָא דָא לָא אֶקְרִי אֶחָד.

בֵּא רְאֵה, מְשׁוּם שְׁכַנְסַת יִשְׂרָאֵל עֲכָשׁוּ בְּגִלוּת, כְּבִיכּוּל לָא נִקְרָא אֶחָד.
וּמְתִי נִקְרָא אֶחָד? בְּשַׁעָה שְׁיַצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִן הַגְּלוּת, וְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל
תַּחֲזִר לְמִקּוּמָהּ לְהַזְדוּגָא עִם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (זכריה יד)

בַּיּוֹם הַהוּא יְהִי ה' אֶחָד וְשֵׁמוֹ אֶחָד. (משום כך ויהי ערב ויהי בקר יום אחד) וְזֶה
בְּלִי זֶה לֹא נִקְרָא אֶחָד.

תָּא חֲזִי, מוּעֲדֵי יִי אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ וְגו'. לְזַמְנָא כְּלָא לְאַתְר חַד, וּלְאַשְׁתַּכְחָא
כְּלָא בְּשִׁלְמוֹ, בְּרִזָּא דְאֶחָד. וּלְמַהוּי יִשְׂרָאֵל (בְּזוּגָא חַדָּא) לְתַתָּא גּוּי אֶחָד
בְּאַרְץ. תִּינַח קוּדְשָׁא בְּרִיזָּה הוּא בְּכַנְסַת יִשְׂרָאֵל דְּאֶקְרִי אֶחָד, יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא
דְּאִינוּן זְמִינִין כְּגוּוֹנָא דְלַעֲלֵלָא, בְּמָה יִקְרוּן אֶחָד.

בֵּא רָאָה, מוּעֲדֵי ה' אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אִתְּם וְגו'. לְזַמְנָא אֵת הַכֹּל לְמָקוֹם אֶחָד
וְשִׁימְצָא הַכֹּל בְּשִׁלְמוֹת בְּסוּד שֶׁל אֶחָד, וְלַהֲיוֹת יִשְׂרָאֵל (בְּזוּגָא אֶחָד) לְמַטָּה
גּוּי אֶחָד בְּאַרְץ. נִנְיַח שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּזָּה הוּא עִם כְּנָסַת יִשְׂרָאֵל שְׁנִקְרָא
אֶחָד - יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה שֶׁהֵם מְזַמְנִים כְּמוֹ שְׁלַמְעֵלָה, בְּמָה יְהִי נִקְרָאִים
אֶחָד?

אַלָּא, בִּירוּשָׁלַם דְלַתַתָּא, יִקְרוּן יִשְׂרָאֵל אֶחָד. מְנָא לֶן. דְכַתְיִב, (שְׁמוּאֵל ב ז)
גּוּי אֶחָד בְּאַרְץ. וְדַאִי, בְּאַרְץ הֵם גּוּי אֶחָד, עֲמָה אֶקְרוּן אֶחָד, וְלֹא אִינוּן
בְּלַחוּדִייהוּ. דְהָא וּמִי כְעַמְדָּה יִשְׂרָאֵל גּוּי אֶחָד סְגִי לִיה, אֲבָל לֹא אֶקְרוּן אֶחָד,
אַלָּא בְּאַרְץ, בְּזוּגָא דְהָאִי אֶרֶץ כְּגוּוֹנָא דְלַעֲלֵלָא. וּבְגִין כֵּן, כְּלָא קִשְׁרִי דָּא
בְּדָא בְּזוּגָא חַדָּא, זְכָאָה חוּלְקִיָּהוּן דְיִשְׂרָאֵל. שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה
אִתְּמַר, וְהָא אוּקְמוּהָ. (רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי חִינְיָא אֲזִלִּי בִּארְחָא וְכוּ'. עַד הוֹשִׁיעָה יִמִּינְךָ וְעַנְנִי. (כְּבֵר
נִדְפֵס בְּפִרְשֵׁת וְאִרְא דָּף לִיב עִי"א וְצִרִיךְ לְהוֹסִיף אַחֵר מַלְת קַדִּישָׁא) אִמַר לִיה אַת חַמִּי וְאִנָּא חַמִּינָא
מִפּוּמִיָּה דְרַבִּי שְׁמַעוֹן שְׁמַעֲנָא מַלְה וּבְכִינָא. אִמַר לִיה מַאי הָאִי וְאַחֵר מַלְת דָּא דִּאֲתַגְזֹר בִּי כְדָקָא יֵאוּת).
(וִיקְרָא כִי"ג) אֵלָּה מוּעֲדֵי יִי מְקַרְאִי קַדְשׁ אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אוּתְם בְּמוּעֲדָם. רַבִּי
יִצְחָק פְּתַח, (תַּהֲלִים כ"ז) לָךְ אִמַר לְבִי בְקִשׁוּ פְּנִי אֵת פְּנִיךָ יִי אֲבִקְשׁ. הָאִי קִרָּא
אוּקְמוּהָ חֲבֵרִיָּא בְּכַמָּה אֲתֵר, אֲבָל הָאִי קִרָּא הֲכִי אִתְּמַר, לָךְ אִמַר לְבִי,
דְּוֹד מְלָכָא אִמַר דָּא בְּגִין כְּנָסַת יִשְׂרָאֵל, לְקַבֵּל מְלָכָא קַדִּישָׁא. וּמַאי אִמַר.
לָךְ אִמַר לְבִי, בְּגִינְךָ אִמַר לְבִי לְבִי לְבִי עֲלֵמָא, וְאַזְהַר לֹון לְבִי. דְּאִיהוּ אֶחָד
בֵּיה, דְּדָא בְּגִין מְלָכָא עֲלָאָה אִמַר. בְּקִשׁוּ פְּנִי, אֵלִין עֲטָרִי מְלָכָא, דְּאִיהוּ
אֶחָד בְּהוּ, וְאִינוּן בֵּיה. אִינוּן שְׁמִיָּה, וְאִיהוּ וְשְׁמִיָּה, מְלָה חַדָּא הוּא. בְּגִין
כֵּן אִמַר דְּוֹד אֵת פְּנִיךָ יִי אֲבִקְשׁ, כְּמָה דְּאִתְּ אִמַר, (תַּהֲלִים קה) דְּרִשׁוּ יִי וְעִזּוּ
בְּקִשׁוּ פְּנִי תַמִּיד.

אַלָּא בִירוּשָׁלַים שֶׁל מַטָּה יִקְרְאוּ יִשְׂרָאֵל אֶחָד. מְנִין לָנוּ? שְׁכַתוּב (שְׁמוּאֵל
ב ז) גּוּי אֶחָד בְּאַרְץ. וְדַאִי, בְּאַרְץ הֵם גּוּי אֶחָד, עֲמָה הֵם נִקְרָאִים אֶחָד,
וְאִינְם לְבַדָּם. שְׁהֲרִי וּמִי כְעַמְדָּה יִשְׂרָאֵל גּוּי אֶחָד מְסַפִּיק לוֹ, אֲבָל לֹא
נִקְרְאוּ אֶחָד אֶלָּא בְּאַרְץ, בְּזוּגָא שֶׁל הָאֶרֶץ הַזֹּאת כְּמוֹ שְׁלַמְעֵלָה. וּמִשׁוּם
כֵּן הַכֹּל קִשְׁוֹר זֶה עִם זֶה בְּזוּגָא אֶחָד. אֲשֶׁרִי חֲלָקְסָא שֶׁל יִשְׂרָאֵל. שֵׁשֶׁת
יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה נְאֻמָּר, וְהֲרִי פְרִשׁוּהָ. אֵלָּה מוּעֲדֵי ה' מְקַרְאִי קַדְשׁ

אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם בְּמוֹעֲדָם. רַבִּי יִצְחָק פְּתַח, (ותהלים כו) לָךְ אָמַר לְבִי בִקְשׁוּ פָנַי אֶת פְּנֵיךְ ה' אֲבִקֶשׁ. אֶת הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאָרוֹ הַחֲבָרִים בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת, אֲבָל הַפְּסוּק הַזֶּה כִּדְ נֶאֱמַר, לָךְ אָמַר לְבִי, דָּוִד הַמֶּלֶךְ אָמַר אֶת זֶה בְּשִׁבִיל כְּנֻסֵת יִשְׂרָאֵל כְּנֻגַד הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ. וּמָה אָמַר? לָךְ אָמַר לְבִי, בְּשִׁבִילךְ אָמַר לְבִי לְבַנֵּי הָעוֹלָם, וְהִזְהִיר אוֹתָם לְבִי, שֶׁהוּא אַחוּז בּוֹ, שֶׁאֵת זֶה בְּשִׁבִיל הַמֶּלֶךְ הָעֲלִיוֹן הוּא אָמַר. בִּקְשׁוּ פָנַי, אֵלֹהֵי עֲטֹרוֹת הַמֶּלֶךְ שֶׁהוּא אַחוּז בָּהֶן, וְהֵם בּוֹ. הֵם שָׂמוּ, וְהוּא וּשְׂמוֹ דָּבָר אֶחָד הוּא. מִשׁוּם כִּדְ אָמַר דָּוִד, אֶת פְּנֵיךְ ה' אֲבִקֶשׁ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם קה) דַּרְשׁוּ ה' וַעֲזֹבוּ בִקְשׁוּ פָנָיו תִּמְיֵד.

תָּא חֲזִי, יָאוֹת הוּא דָּוִד מְלַכָּא לְמִימְרָא שִׁירְתָּא בְּגִין כְּנֻסֵת יִשְׂרָאֵל, יִתִּיר מִכָּל בְּנֵי עַלְמָא, וְלְמִימְרָא מְלִי דְכְּנֻסֵת יִשְׂרָאֵל לְמִלְכָּא, בְּגִין דְּאִיהוּ אֶחָד בְּה.

בֹּא רְאֵה, רְאוּי הוּא דָּוִד הַמֶּלֶךְ לּוֹמֵר שִׁירָה בְּשִׁבִיל כְּנֻסֵת יִשְׂרָאֵל יוֹתֵר מִכָּל בְּנֵי הָעוֹלָם, וְלוֹמֵר דְּבָרִים שֶׁל כְּנֻסֵת יִשְׂרָאֵל לְמֶלֶךְ, מִשׁוּם שֶׁהוּא אַחוּז בְּה.

דְּבַר אַחַר לָךְ אָמַר לְבִי בִקְשׁוּ פָנַי. בְּגִינְךָ אָמַר לְבִי לְבַנֵּי עַלְמָא, בִּקְשׁוּ (ס"א) אֶת פְּנֵיךְ ה' אֲבִקֶשׁ) פָּנַי אֵלֶיךָ זְמַנִּיָּא וְחַגִּיָּא דְכֻלְהוּ זְמַיִן לְהוֹן לְאַתֵּר דְּאֶקְרִי קִדְשׁ, בְּגִין לְעֵטְרָא לּוֹן, כָּל חַד וְחַד בְּיוֹמֵיהּ, כָּל חַד וְחַד בְּזַמְנֵיהּ, וְיִשְׁאַבוּן כְּלָהוּ מֵהָהוּא עֲמִיקָא דְעֲמִיקְתָּא, דְנַחֲלִין וּמְבוּעֵין נְפִיקִין מִנֵּיהּ, בְּגִין כִּדְ כְּתִיב מִקְרָאֵי קִדְשׁ, זְמַיִנִּין אֵינּוֹן לְהָהוּא אֶתֵּר דְּאֶקְרִי קִדְשׁ, לְאַתְעֵטְרָא בֵּיהּ, וְלֹא שְׁתַּאֲבָא בֵּיהּ, בְּגִין דִּיתְקַדְשׁוֹן כְּלָהוֹן כְּחַדָּא, וְיִשְׁתַּכַּח בְּהוּ חֲדוּתָא.

דְּבַר אַחַר לָךְ אָמַר לְבִי בִקְשׁוּ פָנַי - בְּשִׁבִילךְ אָמַר לְבִי לְבַנֵּי הָעוֹלָם בִּקְשׁוּ פָנַי, (את פניך ה' אבקש) אֵלֹהֵי זְמַנִּים וְחַגִּים שְׁכֻלָם הַזְמִין לָהֶם לְמִקּוֹם שֶׁנֶּקְרָא קִדְשׁ, כְּדִי לְעֵטֵר אוֹתָם כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּיוֹמוֹ, כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּזַמְנֵנוּ, וְיִשְׁאַבוּ כָּלֵם מֵאוֹתוֹ עֲמֵק הָעֲמֻקִּים שֶׁהִנְחִילִים וְהַמְעִינֹת יוֹצְאִים מִשָּׁם. מִשׁוּם כִּדְ כְּתוּב מִקְרָאֵי קִדְשׁ, מְזַמְנִים הֵם לְאוֹתוֹ מִקּוֹם שֶׁנֶּקְרָא קִדְשׁ, לְהַתְעֵטֵר בּוֹ וְלְהַשְׁאֵב בּוֹ, כְּדִי שִׁיתְקַדְשׁוּ כָּלֵם כְּאֶחָד, וְתִמְצָא בְּהֵם שְׂמִיחָה.

רַבִּי אַבָּא אָמַר, מִקְרָאֵי קִדְשׁ: זְמַיִנִּין דְּקִדְשׁ. וְכַד מְהַאי זְמַיִנִּין, זְמַיִנִּין מִן נַחְלָא דְנִגִּיד וְנִפְיָק. לְמִלְכָּא דְזַמִּין בְּנֵי נֶשֶׁא לְסַעוּדְתֵיהּ, אַעֲטֵר קַמֵּיהוּ מִכָּל

זייני מיכלא דעלמא, אפתח להו גרבי חמרא, שפיר בריחא, שפיר למשתייא. דהכי אתחזי, מאן דמזמין למיכלא ולמשתייא זמין. כד מקראי קדש, כיון דאינון זמינין לסעודתא דמלכא, זמינין אינון לחמרא טוב ושפיר דמנטרא. (כמה דאת אמר (שיר השירים א) כי טובים דודיך מיין) ועל דא מקראי קדש כתיב.

רבי אבא אמר, מקראי קדש - זמנים של קדש. וכשמוזה הם מזמנים, הם מזמנים מן הנחל ששופע ויוצא. למלך שהזמין בני אדם לסעודתו, עטר לפנייהם בכל מיני מאכלים שבעולם, פתח להם חבית יין, יפה בריח ויפה למשתה. שכך ראוי, מי שמזמין - למאכל ולמשתה הוא מזמין. כד מקראי קדש - כיון שהם מזמנים לסעודת המלך, מזמנים הם ליון טוב ויפה שמשמר. (כמו שנאמר (שיר השירים א) כי טובים דודיך מיין) ועל כן כתוב מקראי קדש.

אשר תקראו אותם במועדם, כתיב (שמות כב) ואנשי קדש תהיון לי, ישראל לתתא אקרוין אנשי קדש. כיון דזמינין אינון מקדש דלעילא אתון אנשי קדש לתתא זמינא להו, כדיו אתקינו סעודתא, וחדו, דהא לכו אתחזי, בגין דאתון אתקרוין אנשי קדש, ויהוון כלהו (דף צ"ד ע"א) זמינין בכל סטרין דקדש לעילא ותתא.

אשר תקראו אתם במועדם, כתיב (שמות כב) ואנשי קדש תהיון לי. ישראל למטה נקראים אנשי קדש. כיון שהם מזמנים מקדש שלמעלה, אתם אנשי קדש למטה הזמינו אותם, אז התקינו סעודה ושמחו, שהרי לכם ראוי זה, משום שאתם נקראים אנשי קדש, ויהיו כלם מזמנים בכל הצדדים של קדש למעלה ולמטה.

דבר אחר (ויקרא כ"ג) אלה מועדי יי'. מהו מועדי יי'. רבי שמעון אמר, מיני אינון. דביה אתקשרו מתתא לעילא, ומעילא לתתא, כלהו ביה מתקשרן, ומתעטרן (ס"א ומתעטרן) (נ"א ומתאחדן) כלהו, לאתקשרא קשרא חד בקשרא דמלכא. מאי טעמא. כמה דמלכא ירית לאבא ולאיימא, ואחיד בההוא קדש, ואתעטר בהו. (בגין) כד כל אינון דאחידן ביה במלכא, בעיין לאזדמנא בההוא אתר עלאה דאקרי קדש, בגין דיתאחדו כלהו כחדא (למלכא). ועל דא מועדי יי' אקרי, ולבתר מקראי קדש, דהא בהו אתעטר במלכא.

דבר אחר אלה מועדי ה', מה זה מועדי ה'? רבי שמעון אמר, הם מה, שבו נקשרו ממטה למעלה וממעלה למטה. כלם קשורים בו, וכלם

מתעטרים (ומזמנים) (ומתאחדים) להקשר קשר אחד בקשר של המלך. מה הטעם? כמו שמלך יורש את האב והאם, ואחוז באותו קדש ומתעטר בהם. (בשביל) כך כל אותם שאחוזים במלך צריכים להזדמן לאותו מקום עליון שנקרא קדש, כדי שכלם יתאחדו כאחד (למלך). ועל כן נקרא מועדי ה', ואחר כך מקראי קדש, שהרי בהם מתעטר במלך.

אשר תקראו אותם במועד, תרין חולקין אית לישראל בהו אי מסטרא דמלכא, חולקא עלאה אית לישראל ביה, דכתיב, (דברים ד) ואתם הדבקים ביני אלהיכם וגו', (דברים לב) כי חלק יי עמו. ואי מסטרא עלאה דקדש, חולקא עלאה אית לישראל ביה, דכתיב ואנשי קדש תהיון לי, וכתיב (ירמיה ב) קדש ישראל ליני. ועל דא לכו אתחזי לזמנא להו, ולתקנא קמייחו חדוותא וסעודתא ולמחדי בהו.

אשר תקראו אתם במועד, שני חלקים יש לישראל בהם. אם מצד המלך - יש לישראל חלק עליון בו, שכתוב (דברים ד) ואתם הדבקים בהי אלהיכם וגו', (שם לב) כי חלק ה' עמו. ואם מצד העליון של קדש - יש לישראל חלק עליון בו, שכתוב ואנשי קדש תהיון לי, וכתוב (ירמיה ב) קדש ישראל להי. ועל כן ראוי לכם לזמן אותם ולתקן לפניהם שמחה וסעודה ולשמח בהם.

ומאן דזמנן לאחרא (סי"א לארחא), בעי לאחזאה ליה חידו, ואנפין נהירין לעטרא (ני"א לנטרא) אורחיה דההוא אושפיזא. למלכא דזמין אושפיזא יקירא, אמר לבני היכליה, כל שאר יומין הויתון כל חד וחד בביתיה, דא עביד עבידתיה, ודא אזיל בסחורתיה, ודא אזיל בחקליה. בר ההוא יומא דילי, דכלכון מתערין (סי"א מתעתדי) בחדוותא דילי, השתא זמינית אושפיזא עלאה ויקירא, לא בעינא דתשתדלון בעבידתא, ולא בסחורתא, ולא במדברי, אלא פלכו אזדמנו, פגוונא דההוא יומא דילי, ואתקינו גרמיינו לקבלא לההוא אושפיזא, באנפין נהירין, בחדוותא בתושבתא. אתקינו ליה סעודתא וקירא, בגין דיהא זמיני דילי בכל סטרין.

ומי שמזמן לאחר (לאורח), צריך להראות לו שמחה ופנים מאירות לעטר (לשמר) את אורחו של אותו האורח. למלך שהזמין אורח יקר, אמר לבני היכלו: כל שאר הימים הייתם כל אחד בביתו, זה עושה עבודתו, וזה הולך עם סחורתו, וזה הולך בשדהו. פרט לאותו יום שלי, שכלם מתעוררים (מזמנים) לשמחתי. עכשו הזמנתי אורח עליון ויקר, איני רוצה שתשתדלו בעבודה, ולא בסחורה, ולא במדבריות, אלא פלם הזדמנו, כמו שאותו יום שלי, והתקינו עצמכם לקבל את

אותו אורח בפנים מאירות, בשמחה ובתשבות. התקינו לו סעודה נכבדה כדי שיהיה מזדמן אלי בכל הצדדים.

כך אמר קודשא בריך הוא לישראל, בני, כל שאר יומין אתון משתדלי בעבידתא בסחורתא, בר ההוא יומא דילי. השתא אושפיזא עלאה ויקרא זמינית, אתון קבילו ליה, באנפין נהירין, זמינו ליה, אתקינו ליה סעודתי עלאי, פתורי מסדרן, כגונא דההוא יומא דילי. בגין כך תקראו אותם במועדס.

כך אמר הקדוש ברוך הוא לישראל: בני, כל שאר הימים אתם משתדלים בעבודה ובסחורה, פרט לאותו יום שלי. עכשו אורח עליון ויקר הזמנתי, אתם קבלו אותו בפנים מאירות, הזמינו אותו, תקנו לו סעודות עליונות, שלחנות ערוכים, כמו שאותו היום שלי. משום כך, תקראו אתם במועדס.

תא חזי, בשעתא דישראל לתתא חדאן בהגי מועדיא, ומשבחין שבחא לקודשא בריך הוא, מסדרין פתורי, מתקני גרמייהו במאני יקר, מלאכי עלאי אמרין, מה טיבן דישראל בכך. קודשא בריך הוא אמר, אושפיזא עלאה אית לון יומא דא. אמרי ולא דילך הוא, מההוא אתר דאקרי קדש. אמר לון וכי ישראל לאו קדש ניהו, ואקרון קדש, לון אתחזי לזמנא אושפיזא דילי, חד מסטרא דילי, דהא אינון דבקים בי. וחד מסטרא דקדש, דכתוב (ירמיה ב) קדש ישראל ליי, הואיל וישראל אקרון קדש, אושפיזא דלהון הוא ודאי, בגין דזמינו דהאי אושפיזא מקדש הוא, דכתוב מקראי קדש. פתחו בלהו ואמרו, (תהלים קמד) אשרי העם שככה לו.

בא ראה, בשעה שישראל למטה שמחים במועדים הללו ומשבחים שבח לקדוש ברוך הוא, עורכים שלחנות, מתקנים עצמם בכלי נכבדים, המלאכים העליונים אומרים: מה טיבם של ישראל בכך? אומר הקדוש ברוך הוא, אורח עליון יש להם ביום הזה. אומרים: ולא שלך הוא, מאותו מקום שנקרא קדש? אומר להם: וכי ישראל אינם קדש, ונקראים קדש?! להם ראוי להזמין את האורח שלי, אחד מהצד שלי, שהרי הם דבקים בי, ואחד מצד של קדש, שכתוב (ירמיה ב) קדש ישראל לה. הואיל וישראל נקראים קדש, ודאי שהוא אורח שלהם, משום שהזמנת האורח הזה היא מקדש, שכתוב מקראי קדש. פתחו כלם ואמרו: (תהלים קמד) אשרי העם שככה לו.

תלתא אינון זמינין מקדש, ולא יותר. חג המצות. וחג השבועות. וחג הסוכות. אמר ליה רבי אבא, וכי שבת לאו מקדש הוא זמין. אמר ליה לאו, בתרי סטרין, חד, דהוא ודאי קדש אקרי, דכתוב, (שמות לא) ושמרתם את השבת כי קדש היא לכם. וחד, דשבת לאו זמין הוא, דהא ירותא דיליה הוא ודאי. ירותא דקדש הוא גרית, ולא זמיני. ועל דא פלהון זמינין בקדש, ומתקשרן בשבת, ומתעטרן ביה. בהאי, יומא שביעאה אתעטר ביה, ועל דא שבת לאו זמין הוא.

שלשה הם מזמנים מקדש, ולא יותר: חג המצות, וחג השבועות, וחג הסוכות. אמר לו רבי אבא, וכי שבת אינה מקדש מזמנת? אמר לו, לא, בשני צדדים, אחד - שהוא ודאי נקרא קדש, שכתוב (שמות לא) ושמרתם את השבת כי קדש היא לכם. ואחד - ששבת אינה זמינה, שהרי ירשתו היא ודאי. ירשה של קדש הוא יורש ואינו מזמן, ועל כן כלם מזמנים בקדש, ומתקשרים בשבת ומתעטרים בו. בו. בזה היום השביעי מתעטר בו, ועל כן שבת אינה מזמנת.

דף צ"ד ע"ב

לברא דעאל לביתא דאבוי ואמיה, ואכל ושתה, בשעתא דהוא בעי. למלכא דהוה ליה ברא יחידאי, חביבא דנפשיה, יתב ליה שושבינא לנטרא ליה, ולא תחברא בהו. אמר מלכא, יאות הוא לזמנא לאלין שושבינין דברי, ולא חזאה יקרא וחביבותא דילי בהו, זמין לון להני שושבינין. ברא לא אתחזי לזמנא, אלא למיעל ולמיכל ולמשתה בביתא דאבוי, בשעתא דאיהו בעי. הך הוא דכתוב, (שמות טו) מי כמוכה באלים יי' מי כמוך נאדר בקדש, (דף צ"ד ע"ב) נאדר בקדש ודאי, כבר דאתתקן (סייא דאתתקן) באבוי, נאדר בקדש, ולא זמין מקדש.

לבן שנכנס לבית אביו ואמו ואכל ושתה בשעה שהוא רוצה. למלך שהיה לו בן יחיד, חביב נפשו, נתן לו שושבין לשמר אותו ולהתחבר עמו. אמר המלך, נאה הוא להזמין את השושבינים הללו של בני ולהראות את הכבוד והחביבות שלי עמם. הזמין את השושבינים הללו. הבן לא ראוי לזמן, אלא להכניס ולאכל ולשתות בבית אביו בשעה שהוא רוצה. זהו שכתוב (שם טו) מי כמוכה באלים ה' מי כמוך נאדר בקדש. נאדר בקדש ודאי, כבן שהתתקן (שהתחזק) באביו נאדר בקדש, ולא מזמן מהקדש.

שֶׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה, שֶׁשֶׁת יָמִים מֵאֵי עֲבִידְתֵייהוּ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כְּתִיב כִּי שֶׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יְיָ אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ, וְלֹא כְּתִיב בְּשֶׁשֶׁת. וְהָאֵל אֹקְמוּהָ, וְכָל יוֹמָא וְיוֹמָא עֲבִיד עֲבִידְתֵיהָ, וְאֶקְרוּן יוֹמֵי מְלָאכָה.

שֶׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה. שֶׁשֶׁת יָמִים מַה מַּעֲשִׂיהֶם? אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כְּתוּב כִּי שֶׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה' אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ, וְלֹא כְּתוּב בְּשֶׁשֶׁת, וְהָרִי פְּרִשְׁוּהָ, וְכָל יוֹם וְיוֹם עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂהוּ, וְנִקְרְאִים יָמֵי מְלָאכָה.

אָמַר רַבִּי יֶצְחָק אִי הָכִי אָמַאי אֶקְרוּן שֶׁשֶׁת יָמֵי חוּל, אָמַאי חוּל. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הַשְּׁתָּא אֲתִנְהִיג עֲלָמָא (רמ"ח) עַל יְדָא דְשְׁלוּחֵיהוּ, בְּגִין כֶּד יוֹמֵי חוּל אֶקְרוּן.

אָמַר רַבִּי יֶצְחָק, אִם כֶּד, לָמָּה נִקְרְאוּ שֶׁשֶׁת יָמֵי חוּל? לָמָּה חוּל? אָמַר רַבִּי יוֹסִי, עֲכָשׁוּ מִתְנַהֵג הָעוֹלָם עַל יְדֵי הַשְּׁלוּחִים שְׁלָהֶם, מִשׁוּם כֶּד נִקְרְאִים יָמֵי חוּל.

רַבִּי חִיָּיא אָמַר, בְּגִין דְשָׂרִי לְמַעַבְד בְּהוֹן עֲבִידְתָּא, וּבְגִין דָּא לָא אֶקְרוּן קֻדְשׁ. וּמֵאן דְלָאוּ אֶקְרוּן קֻדְשׁ, חוּל אֶקְרוּן. וְעַל דָּא אֲתַקִּינוּ חֲבֵרֵיִיא בְּהַבְדְּלָה, בֵּין קֻדְשׁ לְחוּל. מֵאֵי הַבְדְּלָה הָכָא. אֶלָּא קֻדְשׁ מְלָה בְּגִרְמִיָּה הוּא, וְשֶׂאֲרָא מְנִיָּה אֲתֵיין. וְעַל דָּא אֵלִין לְעוֹבְדָא, וְאֵלִין לְנִטְרָא. וְאֵימְתֵי אֲשֶׁתְּכַח נִטִּירוּ בְּהוּ. כֶּד זְמִינִין מִקֻּדְשׁ.

רַבִּי חִיָּיא אָמַר, מִשׁוּם שְׁמַתָּר לַעֲשׂוֹת בְּהֶם עֲבוּדָה, וּמִשׁוּם כֶּד לָא נִקְרְאִים קֻדְשׁ, וּמִי שֶׁלֹּא נִקְרְאִים קֻדְשׁ, נִקְרְאִים חוּל, וְעַל כֵּן הִתְקִינוּ הַחֲבֵרִים בְּהַבְדְּלָה, בֵּין קֻדְשׁ לְחוּל. מַה הַהַבְדְּלָה כָּאן? אֶלָּא קֻדְשׁ הוּא דְבָר בְּעֶצְמוֹ, וּמִתְחִילוֹת מִמֶּנּוּ הָאוֹתִיּוֹת. וְעַל כֵּן אֵלוּ לְמַעֲשֵׂהָ, וְאֵלוּ לְשֹׁמֵר. וּמִתֵּי נִמְצְאוּ בְּהֶם שְׁמִירָה? כְּשִׁמְזִמְנִים מִקֻּדְשׁ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, חֲדוּתָא וּנְטִירוּתָא דְיוֹמָא דְשֶׁבֶתָא עַל כֹּלָּא הוּא, וּבְגִין דְּהָא יוֹמָא אֲתַעֲטָר בְּאַבָּא וְאֵימָא, וְאֲתוּסָף קְדוּשָׁה עַל קְדוּשָׁתֵיהָ, מַה דְלָא אֲשֶׁתְּכַח הָכִי בְשֶׂאֲרָא יוֹמֵי, דְּהָא הוּא קֻדְשׁ, וְאֲתַעֲטָר בְּקֻדְשׁ, וְאוּסִיף קְדוּשָׁה עַל קְדוּשָׁתֵיהָ. בְּגִין כֶּד הָאֵי יוֹמָא חֲדוּתָא דְעֵלְאֵי וְתַתְּאֵי, כֹּלָּא חֲדָאן בֵּיהָ. מְלִי בְּרַכָּאן בְּכֻלְהוּ עֲלֵמִין. כֹּלְהוּ מְנִיָּה אֲתַקְנוּ (נ"א אֲתַזְנוּ), בְּהָאֵי יוֹמָא נְיִיחָא דְעֵלְאֵי וְתַתְּאֵי. בְּהָאֵי יוֹמָא נְיִיחָא דְחֵיבִיא דְגִיְהֵנָם.

אמר רבי יהודה, השמחה והשמירה של יום השבת הם על הכל, ומשום שהיום הזה מתעטר באבא ובאמא, ונוספת קדשה על קדשתו, מה שאין כן בשאר הימים, שהרי הוא קדש ומתעטר בקדש, ומוסיף קדשה על קדשתו, משום כך היום הזה הוא שמחת העליונים והתחתונים, כלם שמחים בו, ממלא ברכות בכל העולמות. כלם נתקנו (נזונו) ממנו. ביום הזה מנוחת עליונים ותחתונים. ביום הזה מנוחת הרשעים בגיהנם.

למלא דעבד הלולא לבריה יחידאי, אעטר ליה בעטרא עלאה, מני ליה מלכא על פלא. בהאי יומא חדוותא לכלא. חד סנטירא דאתפקד על דינא דבני נשא, הו בדיה גוברין דבעין קטולא, גוברין דבעין לאלקאה. בגין יקרא דהאי יומא דחדוותא דמלכא, שביק דינוי, ונטר לחדוותא דמלכא.

למלא שפשה הלולא לבנו היחיד, עטר אותו בעטרה עליונה, מנה אותו המלאך על הכל. ביום הזה שמחת הכל. שוטר אחד שהיה מפקד על דינם של בני אדם, היו בידו גברים שצריכים הריגה, וגברים שהיו צריכים להלקאה. בשביל כבוד היום הזה של שמחת המלאך עוזב את דינו, ושומר את שמחת המלאך.

כך ההוא יומא, הלולא דמלכא במטרוניתא, חדוותא דאבא ואימא עליה, חדוותא דעלאין ותתאין. בחדוותא דמלכא, כלהו חדאון, ולא יצטערו ביה. על דא כתיב (ישעיה נח) וקראת לשבת ענג. מאי ענג. ענג לא אשתכח אלא לעילא באתר דקדש עלאה שארי. כמה דאת אמר, (ישעיה נח) אז תתענג על יי. דהאי ענג על יי הוא. והאי יומא דהוא הלולא דמלכא, אתעטר בהוא עטרא דענג הדא הוא דכתיב וקראת לשבת ענג. מה דלא אשתכח הכי בשאר יומין.

כך אותו היום, הלולת המלאך עם הגבירה, שמחת האב והאם עליו, שמחת העליונים והתחתונים. בשמחת המלאך כלם שמחים, ולא יצטערו בו. על זה כתוב (ישעיה נח) וקראת לשבת ענג. מה זה ענג? ענג לא נמצא אלא במקום ששורה הקדש העליון, כמו שנאמר אז תתענג על ה'. שהרי ענג הוא על ה'. והיום הזה שהוא הלולת המלאך, מתעטר באותה עטרה של ענג. זהו שכתוב וקראת לשבת ענג, מה שאין נמצא כן בשאר הימים.

בְּהַאי יוֹמָא, תַּלְתַּת סְעוּדָתָאן בְּעֵינָן בְּנֵי מַלְכָּא, לְזַמְנָא, וְלִסְדָּרָא פְּתוּרֵי. בְּגִין
יִקְרָא דְמַלְכָּא, כְּמָה דְאִוְקִימְנָא. וְכַד אֲזַדְמֵן בֵּיהּ חֲנָא, אוּ זְמַנָּא, לֹא יִסְדָּר
בַּר נֶשׁ תְּרֵי פְּתוּרֵי בְּכָל סְעוּדָתָא, חַד לְשַׁבָּת, וְחַד לְאוּשְׁפִיזָא, בְּגִין דְּכַתִּיב,
(שְׁמוּאֵל ב ט) עַל שְׁלַחַן הַמֶּלֶךְ תִּמְיֵד הוּא אוֹכֵל, סְפוּקָא הוּא בְּפִתוּרָא דְמַלְכָּא,
לְהוּא אוּשְׁפִיזָא דְאֵתְיָא לֵיהּ. וְעַל דָּא בְּעֵי בַר נֶשׁ לְסְדוּרֵי פְּתוּרָא שְׁלִימָא
לְמַלְכָּא, וְהוּא יְהִיב מִינֵיהּ לְאוּשְׁפִיזָא.

בְּיוֹם הַזֶּה שְׁלֹשׁ סְעוּדוֹת צָרִיכִים בְּנֵי הַמֶּלֶךְ לְזַמֵּן וְלַעְרֹךְ שְׁלַחֲנוֹת
בְּשִׁבִיל כְּבוֹד הַמֶּלֶךְ, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוּ. וְכַשְׁמֻזְדְּמֵן בּוֹ חַג אוּ זְמַן, לֹא יִסְדָּר
אָדָם שְׁנֵי שְׁלַחֲנוֹת בְּכָל סְעוּדָה, אֶחָד לְשַׁבָּת וְאֶחָד לְאוּרַח, מְשׁוּם
שְׁפָתוֹב (שְׁמוּאֵל ב ט) עַל שְׁלַחַן הַמֶּלֶךְ תִּמְיֵד הוּא אוֹכֵל, הַהֲנָאָה הִיא בְּשְׁלַחַן
הַמֶּלֶךְ לְאוּתוֹ הָאוּרַח שֶׁבָּא אֵלָיו. וְעַל כֵּן צָרִיךְ אָדָם לַעְרֹךְ שְׁלַחַן שְׁלֵם
לְמַלְכָּה, וְהוּא נוֹתֵן מִמֶּנּוּ לְאוּרַח.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, סְעוּדָתָא תַּלִּיתָאָה דְשַׁבָּת, כַּד אֶעְרַע בֵּיהּ אוּשְׁפִיזָא,
שְׁבָקִין לֵיהּ אוּ לֹא שְׁבָקִין לֵיהּ, אִי לֹא שְׁבָקִין לֵיהּ, אֲשַׁתְּכַח אוּשְׁפִיזָא
דְּחִיָּיא מִפְּתוּרָא דְמַלְכָּא, אִי שְׁבָקִין לֵיהּ, אֲשַׁתְּכַח פְּגִימוֹ בְּסְעוּדָתָא דְמַלְכָּא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הַסְּעוּדָה הַשְּׁלִישִׁית שֶׁל שַׁבָּת, כְּשֶׁנִּקְרָה בֵּיהּ אוּרַח,
הֲאִם עוֹזְבִים אוֹתָהּ אוּ לֹא עוֹזְבִים אוֹתָהּ? אִם לֹא עוֹזְבִים אוֹתָהּ,
נִמְצָא הָאוּרַח דְּחוּי מִשְׁלַחַן הַמֶּלֶךְ. וְאִם עוֹזְבִים אוֹתָהּ, נִמְצָא פְּגָם
בְּשְׁלַחַן הַמֶּלֶךְ.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי שְׁמַעוֹן אַבּוּי, לְמַלְכָּא דְאֵיעָרַע בֵּיהּ אוּשְׁפִיזָא, וְנָטִיל מִיכָלָּא
מִקַּמֵּיהּ, וְסַלְקָא לְאוּשְׁפִיזָא, אֲשַׁתְּכַח אֶף עַל גַּב דְּמַלְכָּא לֹא אָכַל עִמֵּיהּ,
מִמִּיכָלָּא דְמַלְכָּא קָא אָכִיל, וּמַלְכָּא יְהִיב לֵיהּ לְמִיכָל. וְכַל דָּא, בְּגִין דְּהוּא
אוּשְׁפִיזָא דְמַלְכָּא. וּבְבִי רַב הַמְּנוּנָא סָבָא, לֹא חִיִּישֵׁי לְאוּשְׁפִיזָא בְּשַׁעֲתָא
דָּא, וּלְבַתַּר מְסַדְרֵי פְּתוּרָא לְאוּשְׁפִיזָא.

אָמַר לוֹ רַבִּי שְׁמַעוֹן אַבּוּי, לְמַלְכָּה שְׁנִקְרָה לוֹ אוּרַח, וְלִקַּח מֵאֶכָל מְלִפְנֵי
וְהַעֲלֵהוּ לְאוּרַח. נִמְצָא, אֶף עַל גַּב שְׁהַמֶּלֶךְ לֹא אָכַל עִמוֹ - מִמֵּאֶכָל
הַמֶּלֶךְ הוּא אוֹכֵל, וְהַמֶּלֶךְ נָתַן לוֹ לְאָכֵל. וְכַל זֶה מְשׁוּם שֶׁהוּא אוּרַח
הַמֶּלֶךְ. וּבְבִית רַב הַמְּנוּנָא סָבָא לֹא חוֹשְׁשִׁים לְאוּרַח בְּשַׁעָה זוֹ, וְאַחַר
כֵּן עוֹרְכִים שְׁלַחַן לְאוּרַח.

בְּהַאי יוֹמָא מְלוּלָא אָסִיר, הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, (ישעיה נח) מִמְּצוּא חֲפָצָךְ וְדָבַר דָּבַר, וּתְנֹן חֲפָצָךְ כְּתִיב, בְּגִין דְּהַאי יוֹמָא כָּל מְהִימְנוּתָא אֶתְקַשֵּׁר בֵּיהּ.

בְּיוֹם הַזֶּה אָסוּר דְּבוּר, זֶהוּ שְׁכַתּוּב (ישעיה נח) מִמְּצוּא חֲפָצָךְ וְדָבַר דָּבַר. וְשִׁנְיֹנוּ, חֲפָצָךְ כְּתוּב, מְשׁוּם שְׁבִיּוֹם זֶה נִקְשָׁרֵת בּוֹ כָּל הָאֲמוּנָה.

אָמַר לִיה רַבִּי אֶלְעָזָר, וְהִיךְ עֲבִידְנָא דְלָא לְסִדְרָא (ס"א לסלקא) סְעוּדָתָא דְמִלְכָּא לְאוּשְׁפִיזָא, דְּהָא אַרְבֵּיסָר דְּחַל לְהִיּוֹת בְּשַׁבַּת, סִלְקָא סְעוּדָתָא דְמִלְכָּא לְפִסְחָא, אֶף עַל גַּב דְּלָאוּ אִיהוּ אוּשְׁפִיזָה.

אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר, וְאִידָּךְ אָנּוּ עוֹשִׂים שְׁלָא לְעַרְךְ (ולסלק) סְעוּדַת הַמְּלָךְ לְאוֹרַח, שְׁהָרִי אַרְבַּעָה עָשָׂר שְׁחַל לְהִיּוֹת בְּשַׁבַּת, עוֹלָה סְעוּדַת הַמְּלָךְ לְפִסְחָא, אֶף עַל גַּב שְׁאִינוּ הָאוֹרַח שְׁלוֹ.

דף צ"ה ע"א

אָמַר לִיה הַכִּי אָמִינָא דְאִי הוּא אוּשְׁפִיזָה, (כל החוּא יוֹמָא) יִכְלָא לְסִלְקָא לִיה, וְאִי לָאו לָא סִלְקָא לִיה. וְאִי נִימָא דִּי"ד דְּחַל (דף צ"ה ע"א) לְהִיּוֹת בְּשַׁבַּת, אֶתְדַּחֲיָא סְעוּדָתָא דְמִלְכָּא מִקְמִי סְעוּדָתָא דְפִסְחָא. שְׁאֲנִי פִסְחָא, דְּסְעוּדָתָא דְשַׁבַּת אֶתְדַּחֲיָא בְּכַמָּה גְּוֹנִין. חַד, בְּגִין מִצוֹת וּמְרוֹרִים, דְּבַעֲי בְּרַ נֶשׁ דְּיִשְׁתַּכַּח תְּאִיבָא. וְחַד, בְּגִין פִּסְחָא וְהָא נְהָמָא לָא אֶשְׁתַּכַּח מוֹי שְׁעוֹת וּלְמַעְלָה, דְּסְדוּרָא דְפִתּוּרָא בְּלָא נְהָמָא, לָאו הוּא סְדוּרָא.

אָמַר לוֹ, כִּדְ אָנִי אוֹמֵר, שְׁאֵם הוּא הָאוֹרַח שְׁלוֹ - (כל אוֹתוֹ יוֹם) יִכּוֹל לְהַעֲלוֹת אוֹתוֹ, וְאֵם לָא - אִינוּ מַעְלָה אוֹתוֹ. וְאֵם נֹאמֵר שְׁי"ד שְׁחַל לְהִיּוֹת בְּשַׁבַּת, נְדַחֲיָת סְעוּדַת הַמְּלָךְ מִלְפְּנֵי סְעוּדַת הַפִּסְחָא - שׁוֹנָה הַפִּסְחָא, שְׁסְעוּדַת שַׁבַּת נְדַחֲיָת מִכַּמָּה גְּוֹנִים: אֶחָד בְּשַׁבִּיל מִצוֹת וּמְרוֹרִים, שְׁצָרִיךְ שְׁאָדָם יְהִיָּה תָּאב. וְאֶחָד מְשׁוּם פִּסְחָא. וְהָרִי לְחָם אִינוּ נִמְצָא מְשֵׁשׁ שְׁעוֹת וּמַעְלָה, שְׁעָרִיכַת הַשְּׁלַחֹן בְּלִי לְחָם אִינָה עָרִיכָה.

וְאִי תִימָא בְּחַמְרָא, חַמְרָא שְׁאֲרִי, בְּגִין דְּתִאִיב (ס"א דגריר ס"א דגביר) לְבָא. אָבַל מִיּוֹמֵי אֶשְׁתַּדְּלָנָא דְלָא בְּטִילְנָא סְעוּדָתָא דְשַׁבַּת, אָפִילוּ אִינוּן יוֹמֵי,

דְּאִשְׁתַּכַּח בֵּיהּ. בְּהַאי יוֹמָא חֻקַּל דְּתַפּוּחִין קַדִּישִׁין אַתְּבָרְדִּי, וּמִתְבָּרְכוּ
עֲלָיִין וְתַתְּבָאִין, וְהַאי יוֹמָא קְשׁוּרָא הוּא דְּאוּרִייתָא.

וְאִם תֵּאמַר בִּינִין - בִּינִין מִתָּר, מְשׁוּם שֶׁהֵלֵב תֵּאב (שְׁגוּרָר. סִיֵּא שְׁגוּבֵר). אֲבָל
מִימֵי הַשְּׁתַדְלָתִי שְׁלֵא בְּטַלְתִּי סְעוּדַת שַׁבַּת, אֲפֹלוּ אוֹתָם יָמִים שְׁנִמְצָא
בוֹ. בַּיּוֹם הַזֶּה שְׂדֵה הַתַּפּוּחִים הִקְדוּשִׁים מִתְבָּרְדִּי, וּמִתְבָּרְכִים עֲלִיוֹנִים
וְתַתְּוֹנִים, וְהַיּוֹם הַזֶּה הוּא הַקְשׁוּר שֶׁל הַתּוֹרָה.

אָמַר רַבִּי אֲבָא, הֵכִי הוּא עֲבִיד רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּזַמְנָא דְּאִסְתַּלַּק סְעוּדָתָא
דְּשַׁבְּתָא, מְסֻדָּר פְּתוּרִיהּ וְאִשְׁתַּדַּל בְּמַעֲשֵׂה מְרַכְבָּה, וְהוּא אָמַר הָא סְעוּדָתָא
דְּמִלְכָא דִּייתִי לְמִיכַל גְּבָאִי. בְּגִינֵי כֵּן, שַׁבַּת, אִשְׁתַּכַּח בְּכֻלָּא עַדִּיף מִכָּל זַמְנִין
וְחִינִין, וְאִקְרִי קֻדְשׁ וְלֹא מִקְרָא קֻדְשׁ.

אָמַר רַבִּי אֲבָא, כֵּן הָיָה עוֹשֶׂה רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּזַמַּן שֶׁעֲלָתָה סְעוּדַת שַׁבַּת,
עוֹרֵד שְׁלַחְנוּ וּמִשְׁתַּדַּל בְּמַעֲשֵׂה מְרַכְבָּה, וְהָיָה אוֹמֵר: הָרִי סְעוּדַת הַמְּלָךְ
שְׂבִיבָא לְאֹכַל אֲצִלִּי. מְשׁוּם כֵּן נִמְצְאָת שַׁבַּת עַדִּיפָה בְּכֻלָּא מִכָּל הַזַּמְנִים
וְהַחֲגִים, וְנִקְרָאת קֻדְשׁ וְלֹא מִקְרָא קֻדְשׁ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּלָהוּ מוֹעֲדִים מִקְרָאֵי קֻדְשׁ קָרִינֵן בְּהוּ. אֲבָל נִפְקִי רֵאשׁ
הַשָּׁנָה וְיוֹמָא דְּכַפּוּרָא דְּלֹא אִשְׁתַּכַּח בְּהוּ חֲדוּוּתָא, דְּהָא אֵינּוּן דִּינָא הוּוּ,
אֲבָל אֵלִין תִּלְתָּא, זַמְיִנִין מִקְדָּשׁ, לְחֲדוּוּתָא לְכֻלָּא, לְאִשְׁתַּעֲשַׂעָּ בְּהוּ
בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הִדָּא הוּא דְּכַתִּיב, (דְּבָרִים יב) וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי יְיָ
אֱלֹהֵיכֶם, וְכַתִּיב (דְּבָרִים כז) וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֵיךְ. בְּהַאי יוֹמָא דְּשַׁבְּתָא,
אִתְנַשִּׁי כָּל צַעֲרָא וְכָל רוּגְזָא וְכָל דּוּחְקָא מִכָּל עֲלָמָא, בְּגִין דְּאִיהוּ יוֹמָא
דְּהִילוּלָא דְּמִלְכָא, דְּנִשְׁמַתִּין אִתּוּסְפוּ, כְּגוּוֹנָא דְּעֲלָמָא דְּאִתִּי.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כָּל הַמוֹעֲדִים קוֹרְאִים בְּהֶם מִקְרָאֵי קֻדְשׁ. אֲבָל
יוֹצְאִים רֵאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם כַּפּוּר שְׁלֵא נִמְצְאָת בְּהֶם שְׂמַחָה, שְׁהָרִי הֶם
דִּין הֶם, אֲבָל אֵלוּ הַשְּׁלֵשָׁה מְזַמְנִים מִהִקְדָּשׁ לְשְׂמַחַת הַכֹּל, לְהַשְׁתַּעֲשַׂע
בְּהֶם בְּקוּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. זֶהוּ שְׂכָתוּב (דְּבָרִים יב) וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם,
וְכַתוּב (שֵׁם כז) וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיךְ. בַּיּוֹם הַשַּׁבַּת הַזֶּה
נִשְׁכַּח כָּל הַצַּעַר וְכָל הַרְגֵז וְכָל הַדְּחִק מִכָּל הָעוֹלָם, מְשׁוּם שֶׁהוּא יוֹם
הַלוּלָת הַמְּלָךְ, שְׁנִשְׁמוֹת מִתּוּסְפוֹת, כְּמוֹ שֶׁהָעוֹלָם הִבָּא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק לְרַבִּי יְהוּדָה, כְּתִיב (שְׁמוֹת כ) זְכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבַּת לְקַדְּשׁוֹ,
וְתִגְנִן זְכָרְהוּ עַל הַיּוֹם, אֲמַאי עַל הַיּוֹם. אָמַר לֵיהּ, בְּגִין דִּינִין חֲדוּוּתָא

דאורייתא, ויינא דאורייתא, חדוּתא הוא דכלא. והאי יין חדי למלכא, והאי יין מעטר א למלכא בעטרוי, הדא הוא דכתיב, (שיר השירים א) צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו. ותנינן בכלא בעייתא לאחזאה בר נש עובדא. דלא אשתכח קדושה אלא ביין, כמה דאת אמר (שיר השירים א) כי טובים דודיך מיין, מיין אינון טבאון, נזכירה דדיך מיין. ועל דא קדושה דשבת ביין, והא אוקמוה, והא אתמר. (ויקרא כג) ובחדש הראשון בארבעה עשר יום לחדש וגו'. רבי חייא פתח, (שיר השירים ה) אני ישנה ולבי ער קול דודי דופק וגו'. אמרה כנסת ישראל, אני ישנה בגלותא דמצרים, דהוּו בני בשעבודא דקשיו. ולבי ער, לנטרא להו דלא ישתיצון בגלותא. קול דודי דופק, דא קודשא בריך הוא, דאמר (שמות ו) ואזכור את בריתי.

אמר רבי יצחק לרבי יהודה, פתוב (שמות כ) זכור את יום השבת לקדשו, ושנינו, זכרהו על היין. למה על היין? אמר לו, משום שנין הוא שמחת התורה, ויינה של תורה הוא שמחת הכל. והיין הזה מעטר את המלך בעטרותיו. זהו שכתוב (שיר א) צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו. ושנינו, בכל צריך להראות אדם מעשה. שלא נמצאת קדשה אלא ביין, כמו שנאמר (שיר א) כי טובים דדיך מיין, מיין הם טובים, נזכירה דדיך מיין. ועל כן קדשה של שבת ביין, והרי פרשוה, והרי נתבאר. ובחדש הראשון בארבעה עשר יום לחדש וגו'. רבי חייא פתח, (שם ה) אני ישנה ולבי ער קול דודי דופק וגו'. אמרה כנסת ישראל, אני ישנה - בגלות מצרים, שהיו בני בשעבוד של קשי. ולבי ער - לשמר אותם שלא יכלו בגלות. קול דודי דופק - זה הקדוש ברוך הוא, שאמר (שמות א) ואזכור את בריתי.

פתחי לי פתחא כחדודא דמחטא, ואנא אפתח לך תרעין עלאיו. פתחי לי אחותי, דהא פתחא לאעלא לי, בך הוא, דלא ייעלון לגבאי בני אלא בך, אנת הוא פתחא לאעלא לי (בד), אי אנת לא תפתח פתחך, הא אנא סגיר. דלא ישכחון לי. בגין כך, פתחי לי. פתחי לי ודאי. ועל דא אמר דוד, כד בעא לאעלא למלכא, אמר (תהלים קיח) פתחו לי שערי צדק, אבא בם אודה יה. זה השער ליי, דא הוא פתחא ודאי לאעלא למלכא. זה השער ליי, לאשכחא ליה, ולא תדבקא ביה, ועל דא פתחי לי אחותי רעיתי שראשי וגו'. בגין לאזדוגא עמך, ולמהוי עמך בשלם דעלמין.

פתחי לי פתח כפתחו של מחט, ואני אפתח לכם שערים עליונים. פתחי לי אחותי, שהרי הפתח להכניס אותי הוא בך, שלא יכנסו אצלי בני אלא בך, את הוא הפתח להכניס אותי (בד). אם את לא תפתחי פתחך, הרי אני סגור, שלא ימצאו אותי. משום כך פתחי לי. פתחי לי ודאי. ועל כן אמר דוד, כשרצה להכניס למלך, אמר (תהלים קיח) פתחו לי שערי צדק אבא בם אודה יה. זה השער לה, זהו ודאי הפתח

לְהַכְנִיס לַמִּלֵּךְ. זֶה הַשַּׁעַר לַה', לְמִצַּא אוֹתוֹ וּלְהַדְבִּק בּוֹ, וְעַל כֵּן פָּתַח לִי אֶחָתִי רַעֲיָתִי שְׂרָאשִׁי וְגוֹ'. כְּדִי לְהַזְדַּוֵּג עִמָּךְ, וְלִהְיוֹת עִמָּךְ בְּשָׁלוֹם לְעוֹלָמִים.

תָּא חֲזִי, בְּשַׁעֲתָא דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא הָהּ קָטִיל לְבוֹכְרֵי דְמִצְרָאִי, כָּל אֵינוֹן דְקָטַל בְּפִלְגוֹת לֵילְיָא, וְאַחִית דְרַגִּין מַעִילָא לְתַתָּא. בֵּיה שַׁעֲתָא עָאלוּ יִשְׂרָאֵל בְּקִיּוּמָא דְאֵת קִדְיָשָׁא, אֲתַגְזְרוּ וְאַשְׁתַּתְּפוּ בְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל, וְאַתְאַחְדוּ בֵּהּ. כְּדִין הָהּוּא דְמָא אֲחֻזְיָאוּ לִיהָ עַל פְּתַחְא. וְתַרְיִן דְמִי הוּוּ, חַד דְפִסְחָא, וְחַד דְמָא דְאַתְגְזְרוּ. וְהָהּ רְשִׁים עַל פְּתַחְא, רְשִׁמָּא דְמַהִימְנוּתָא, חַד הָכָא וְחַד הָכָא וְחַד בֵּינֵיהוּ, וְהָא אֲתַמַּר, (שְׁמוֹת יב) וְנָתַנּוּ עַל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת וְעַל הַמְּשַׁקּוֹף, בְּגִין לְאַחְזָאָה מְהִימְנוּתָא.

בֹּא רְאֵה, בְּשַׁעֲהַ שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הָיָה הוֹרֵג אֶת בְּכוֹרֵי מִצְרַיִם, כָּל אוֹתָם שְׁהָרַג בְּחֻצוֹת הַלַּיְלָה וְהוֹרִיד דְרָגוֹת מִמַּעַלָּה לְמַטָּה, בְּאוֹתָהּ שַׁעֲהַ נִכְנְסוּ יִשְׂרָאֵל בְּקִיּוּם שַׁל הָאוֹת הַקְדוּשׁ, נִמְלוּ וְהִשְׁתַּתְּפוּ עִם כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל, וְנִאֲחֻזּוּ בֵּהּ. אִזּוּ אוֹתוֹ הָדָם הָרָאוּ אוֹתוֹ עַל הַפְּתַח. וְשְׁנֵי דְמִים הָיוּ - אֶחָד שַׁל הַפִּסְחָא, וְאַחַד הָדָם שְׁנִמְלוּ. וְהָיָה רְשׁוּם עַל הַפְּתַח רְשִׁם הָאֲמוּנָה, אֶחָד כָּאֵן וְאַחַד כָּאֵן וְאַחַד בֵּינֵיהֶם, וְהָרִי נֹאמַר (שְׁמוֹת יב), וְנָתַנּוּ עַל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת וְעַל הַמְּשַׁקּוֹף, כְּדִי לְהַרְאוֹת אֲמוּנָה.

דף צ"ה ע"ב

וּבְאַרְבַּעָה (נ"א ובחמשה) עֶשֶׂר, הָא אֲתַמַּר, דְּהָא כְּדִין מְבַטְלִין חֲמֵץ וּשְׂאוֹר, וְאַסְתַּלְקוּ יִשְׂרָאֵל מִרְשׁוֹתָא אַחְרָא, וְאַתְעַקְרוּ מִנֵּיהּ, וְאַתְאַחְדוּ בְּמִצָּה, (דף צ"ה ע"ב) קְשׁוּרָא קִדְיָשָׁא. בְּתַר דְאַתְגְזְרוּ, עָאלוּ בֵּהּ, עַד דְאַתְפְּרְעוּ, וְאַתְגְלִיָּא רְשִׁמָּא דְלַהוֹן, וְכְדִין יְהֵב לַהוֹן קְשׁוּרָא, בְּאַתַּר עֲלָאָה, בְּקְשׁוּרָא דְמַהִימְנוּתָא, בְּאַתַּר דְכְּתִיב, (שְׁמוֹת טז) הִנְנִי מִמְטִיר לָכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם, מִן הַשָּׁמַיִם דִּיִּיקָא, וְהָא אוּקְמוּהָ.

וּבְאַרְבַּעָה (ובחמשה) עֶשֶׂר, הָרִי נֹאמַר, שְׁהָרִי אִזּוּ מְבַטְלִים חֲמֵץ וּשְׂאוֹר, וְהִתְעַלּוּ יִשְׂרָאֵל מִרְשׁוֹת הָאַחְרָת, וְנִעְקְרוּ מִמֶּנָּה וְנִאֲחֻזּוּ בְּמִצָּה, הַקְּשׁוּר הַקְדוּשׁ. אַחַר שְׁנִמְלוּ נִכְנְסוּ בֵּהּ, עַד שְׁנִפְרְעוּ וְהִתְגַּלָּה הָרְשִׁם שְׁלָהֶם, וְאַזּוּ נָתַן לָהֶם קְשׁוּר בְּמִקּוּם עֲלִיוֹן, בְּקְשׁוּר שַׁל הָאֲמוּנָה, בְּמִקּוּם שְׁפַתְנוּב (שְׁמוֹת טז) הִנְנִי מִמְטִיר לָכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם, מִן הַשָּׁמַיִם דְּוִקָא, וְהָרִי פְרִשׁוּהָ.

תא חזי, בארביסר (נ"א בחמיסר) בשעתא דזווגא דסיהרא אשתכח בשלימו עם שמשא, וכתרין תתאין לא משתכחין כל כך בעלמא, דהא בחדותי דסיהרא, זיגין בישין משתכחין, ומתערי לאתפשטא בעלמא. ובשעתא דזווגא דסיהרא אשתכח בנהירו דשמשא בשלימו, מתכנשי פלהו לאתר חד, וקדושי מלכא אתערו. כדן כתיב (שמות יב) ליל שמונים הוא ליני, דהא זווגא קדישא אשתכח, והוא שמונים בכלא.

בא ראה, בארבעה (בחמשה) עשר, בשעה שזווג הלבנה נמצא בשלמות עם השמש, והכתרים התחתונים לא נמצאים כל כך בעולם, שהרי בחדוש הלבנה נמצאים מינים רעים, ומתעוררים להתפשט בעולם. ובשעה שהזווג של הלבנה נמצא באור השמש בשלמות, כלם מתכנסים למקום אחד, והקדשות של המלך מתעוררות. אז כתוב, (שם יב) ליל שמונים הוא לה, שהרי הזווג הקדוש נמצא, והוא שמונים בכל.

רבי אחא אמר, בגין כך תקונא דכלא (נ"א דכלה) בהוא יומא, ובלילא אשתכח ישובא דביתא, ווי לאינון דלאו מבני ביתא נינהו, כד אתאן לאזדווגא אורייתא (ס"א אריוותא) כחדא, ווי לאינון דלא אשתמודען גבייהו. בגין כך ישראל קדישין מתקנין לון ביתא, כל ההוא יומא, ועל ידיהו, עיילי מאן דעיילי, ואינון חדאן וזמרון תרווייהו זכאין אינון ישראל בעלמא דין ובעלמא דאתי.

רבי אחא אמר, משום כך תקון של הכל (של הכלה) הוא באותו יום, ובלילה נמצא הישוב של הבית. אוי לאותם שאינם מבני הבית, כשבאים להזדוג התורה (האריות) יחד. אוי לאותם שלא נודעים אצלם. משום כך ישראל הקדושים מתקנים להם הבית כל אותו היום, ועל ידם נכנסים מי שנכנסים, והם שמחים ומזמרים שניהם. אשריהם ישראל בעולם הזה ובעולם הבא.

אמר רבי יוסי למה לן לאטרחא פולי האי, קרא שלים הוא, דהא בהאי ליליא, זווגא עלאה קדישא אתער ואשתכח, הדא הוא דכתיב, (שמות יב) הוא הלילה הזה ליני שמונים, מאי שמונים. תרי, זווגא דסיהרא בשמשא. לכל בני ישראל לדורתם, דהא מכאן ולהלאה, אתאחדו ואתקשרו בקשורא דשמא קדישא, ונפקו מרשותא אחרא. בגיני כך בארבעה עשר, מתקני גרמייהו, ומבערי חמץ מבינייהו, ועיילי ברשותא קדישא, וכדן מתעטרי חתן וכלה, בעטרוי דאימא עלאה, ובעי בר נש לאחזאה גרמיה דאיהו בר חורין.

אמר רבי יוסי, למה לנו להטריח כל זה, מקרא שלם הוא, שהרי בלילה הנה הזיוג העליון הקדוש מתעורר ונמצא. זהו שכתוב הוא הלילה הנה להי שמרים. מה זה שמרים? שנים, הזיוג של הלבנה עם השמש. לכל בני ישראל לדרתם, שהרי מכאן והלאה נתאחדו ונקשרו בקשר של השם הקדוש ויצאו מרשות אחרת. משום כך בארבעה עשר מתקנים את עצמם, ומבערים חמץ מביניהם ונכנסים לרשות הקדושה, ואז מתעטרים חתן וכלה בעטרות האם העליונה, וצריך אדם להראות את עצמו בן חורין.

אמר רבי יוסי, הני ארבע פסי דההוא ליליא אמאי. אמר רבי אבא, הא אוקמוה חברייא, לקביל ד' גאולות. אבל שפיר הוא בספרא דרב ייסא סבא, דקאמר הואיל וזווגא קדישא אשתכח בהאי ליליא בכל סטרין, וזווגא הוא בארבע קטרין, דאינון ד' דרגין, ולא מתפרשי דא מן דא, כד זווגא דא אשתכח, ואנו בחדוותא דלהון אתערנא, בגין דהא זכינא בהו, דמאן דאחיד בדא, זכי בכלא. ועל דא אשתני ליליא דא מכל שאר ליליון, ובעינו למעבד שמה בכלא, ולמחדי בהאי ליליא, בגין דחדוותא הוא לעילא ותתא.

אמר רבי יוסי, ארבע הכוסות הללו של אותו הלילה למה? אמר רבי אבא, הרי פרשוה החברים, כנגד ארבע גאולות. אבל יפה הוא בספרו של רב ייסא סבא, שאמר, הואיל והזיוג הקדוש נמצא בלילה הנה בכל הצדדים, והזיוג הוא בארבעה קטרין, שהם ארבע דרגות, ולא נפרדים זה מזה, כשהזיוג הנה נמצא, ואנו בשמחתם מתעוררים, משום שהרי זכינו בהם, שמי שאוחז בזה - זוכה בכל. ועל כן השתנה הלילה הנה מכל שאר הלילות, וצריכים לעשות שם בכל ולשמח בלילה הנה, משום ששמחה היא למעלה ולמטה.

ועוד אמר, דארבע אלין ארבע גאולות קרינו להו. מאי טעמא. בגין דהאי דרגא בתראה, גואל אתקרי, (בראשית מח) המלאך הגואל. ולא אקרי גואל, אלא על דא דדרגא אחרא עלאה, (שמות קכ"ו, ר"ח ע"ב) דקיימא עלה ונהיר לה. ודא לא אפיק לה נהורא, אלא באליון תרין (ס"א באינון דרגין) דרגין דעליה. אשתכח, דד' אלין ארבע גאולות ניהו.

ועוד אמר, שארבע אלו ארבע גאולות קוראים להם. מה הטעם? משום שהדרגה האחרונה הזו נקראת גואל, המלאך הגואל. ולא נקראת גואל אלא על ידי דרגה אחרת עליונה שעומדת עליה ומאירה

לה, וזו לא מוציאה לה אור, אלא בשתי (באותן דרגות) הדרגות הללו שעליו. נמצא שארבע אלו הן ארבע גאלות.

רבי יהודה שאל לרבי אבא, הא כתיב (ס"א האי דכתיב) שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם, וחדוותא הוא כל שבעה, אמאי לא אשתלים הלל כל ז' יומין, כמו בספות, דאשתכח ח' יומין הלילא, בשלימו דחדוותא כל יומא ויומא.

רבי יהודה שאל את רבי אבא, הרי כתיב (והו שכתוב) שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם, ושמחה היא כל שבעה, למה לא נשלם הלל כל שבעת הימים כמו בספות, שנמצא שמונה ימים הלל, בשלמות של שמחה כל יום ויום?

אמר ליה שפיר קאמרת, אבל ידיעא הוא, דהא הכא לא אתקשרו ישראל כל כך בכלא, כמה דאתקשרו לבתר. בגין כך בהאי לילא, דזווגא אשתכח (בכל אינון דרגין עלאין) וחדוותא דכלא אשתכח, וישראל אתקשרו בההוא חדוותא, עבידנא שלימו, והלילא אשתלים. (אבל באינון דרגין עלאין) אבל לבתר אף על גב דכלהו משתכחי, עד כעו ישראל לא אתקשרו בהו, ולא אתפרעו לאתגלייא רשימא קדישא, ולא קבילו אורייתא, ולא עאלו במה דעאלו לבתר.

אמר לו, יפה אמרת, אבל ידוע הוא, שהרי כאן לא נקשרו ישראל כל כך בכל כמו שנקשרו אחר כך. משום כך בלילה הזה, שזווג נמצא (בכל אותן דרגות עליונות) ושמחת הכל נמצאת, וישראל נקשרו באותה שמחה, עושים שלמות, וההלל נשלם. (אבל באותן דרגות עליונות) אחר כך, אף על גב שכלם נמצאים, עד כעת ישראל לא נקשרו בהם, ולא נפרעו לגלות את הרשם הקדוש, ולא קבלו תורה, ולא נכנסו במה שנכנסו אחר כך.

בגין כך בספות שלימו דכלא אשתכח ביה, וחדוותא דכלא יתיר, אבל הכא עד כעו לא זכו, ולא אשתכח שלימו ביה כל כך, אף על גב דאשתכחו כל ז', לאו הוא באתגלייא, וישראל עד לא אתקשרו בהו כדקא חזי.

משום כך בספות שלמות הכל נמצאת בו ושמחה של הכל יותר, אבל כאן עד עכשו לא זכו, ולא נמצאת בו שלמות כל כך, אף על גב שנמצאים כל השבעה אינו בהתגלות, וישראל טרם נקשרו בהם כראוי.

דף צ"ו ע"א

ועל דא חדוותא דכלא ושלימו דהיללא בהאי ליליא, בגין ההוא חולקא דאתקשרו ביה. מאי טעמא. דכיון דבההוא ליליא זוגא אשתכח, כל קשורא דכלא אשתכח בסטרא דזוגא, ולא בסטרא דישראל, דכד זוגא אשתכח בה משתכחי אליו תרין (דף צ"ו ע"א) (ס"א תלת) דרגין דקיימין עליה. וכד אליו משתכחי, הא כל גופא אשתכח בהו, וכדין שלימו דכלא, וחדוותא מכלא, והיללא אשתלים, דהא כדין אתעטרת סיהרא בכלא. אבל לא לבתר, דכל יומא ויומא אשתכחי, וישראל עד לא זכו בהו, הא לאו היללא שלימא, כמו בזמנין אחרנין.

ועל כן שמחת הכל ושלימות ההלל בפילה הנה, משום אותו החלק שנקשרו בו. מה הטעם? שפיון שנמצא באותו הלילה זוג, כל הקשר של הכל נמצא בצד של הזוג, ולא בצד של ישראל. שכאשר זוג נמצא בה, נמצאות שתי (שלש) הדרגות הללו שעומדות עליה. וכשאלה נמצאות, הרי כל הגוף נמצא בהם, ואז שלימות הכל, ושמחה מן הכל, וההלל נשלם, שהרי אז מתעטרת הלבנה בכל, אבל לא אחר כך, שכל יום ויום נמצאים, וישראל טרם זכו בהם, הרי אין ההלל שלם כמו בזמנים אחרים.

אמר ליה רבי יהודה, שפיר הוא, והכי הוא ודאי. והאי זמנא אחרא שמענא ליה בהאי גוונא, ואנשינא מלי. השתא מלה אחרא בעינא למנדע, הא חזינא בפסח ז', ובסכות ז', ושלימו דחדוותא ביומא אחרא. בשבועות, אמאי לא אשתכחו ביה ז' ימים, והא הכא אתחזון יתיר מכלא.

אמר לו רבי יהודה, יפה הוא, וכך הוא ודאי, והרי פעם אחרת שמעתי אותו בגון הזה, ושכחתי את הדברים. עכשו דבר אחר אני רוצה לדעת, הרי ראינו בפסח ז' ובסכות ז', ושלימות השמחה ביום אחר. בשבועות למה נמצאו בו ז' ימים, והרי כאן ראויים יותר מהכל?

פתח ואמר, (שמואל ב ז) ומי כעמד פנישראל גוי אחד בארץ. וכי מאי שנא הכא דאקרון ישראל אחד, יתיר מאתר אחרא. אלא, כיון דשבחא דישראל, אתינא לפרשא, קרא לון אחד, דהא בכל אתר שבחא דישראל אחד הוא. מאי טעמא. בגין דכל קשירו דעלאי ותתאי, בהאי אתר דאקרי ישראל אשתכח. (ועוד) דאתקשר במה דלעילא, ואתקשר במה דלתתא,

וְאַתְקֶשֶׁר בְּכַנְסֵת יִשְׂרָאֵל. וְעַל דָּא אַקְרִי כְּלָא אֶחָד. וּבְאַתֵּר דָּא אֲשֵׁתְמוּדְעָא
מִהֵימְנוּתָא, וְקִשּׁוּרָא שְׁלִימָא, וְיַחְוּדָא עֲלָאָה קִדִּישָׁא.

פְּתַח וְאָמַר, (שְׁמוּאֵל ב' ז) וּמִי כְּעַמְדָּךְ כִּי־יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בְּאַרְצָךְ. וְכִי מָה שׁוֹנֶה
כָּאן שְׁיִשְׂרָאֵל נִקְרָאוּ אֶחָד יוֹתֵר מִמְּקוֹם אֲחֵר? אֵלָּא כִּיּוֹן שְׁהִשְׁבַּח שְׁל
יִשְׂרָאֵל בְּאֵל לְפָרֵשׁ, קָרָא לְהֵם אֶחָד, שְׁהִרִי בְּכָל מְקוֹם הַשְׁבַּח שְׁל יִשְׂרָאֵל
הוּא אֶחָד. מָה הִטְעַם? מִשּׁוּם שְׁכָל הַקְּשֶׁר שְׁל עֲלִיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים
נִמְצָא בְּמִקּוֹם הַזֶּה שְׁנִקְרָא יִשְׂרָאֵל. שְׁנִקְשֶׁר בְּמָה שְׁלִמְעֵלָה, וְנִקְשֶׁר
בְּמָה שְׁלִמְטָה, וְנִקְשֶׁר בְּכַנְסֵת יִשְׂרָאֵל. וְעַל כֵּן הַכֹּל נִקְרָא אֶחָד.
וּבְמִקּוֹם הַזֶּה נוֹדְעַת הָאֱמוּנָה, וְהַקְּשֶׁר הַשְּׁלֵם, וְהַיַּחְוּד הָעֲלִיוֹן הַקְּדוֹשׁ.

וְעַל דָּא, יוֹמָא דָּא, קִשּׁוּרָא דְמֵהֵימְנוּתָא הוּא, קִשּׁוּרָא דְכְּלָא. וּכְתִיב (מִשְׁלִי א)
עַץ חַיִּים הִיא לְמַחְזִיקִים בָּהּ אֵילָנָא הוּא דְאַקְרִי אֶחָד. וְעַל דָּא בְּגִין דְאֵינוֹן
מִתְקַשְׁרִי בְּאַתֵּר דָּא, אַקְרִי הַכִּי. וְעַץ חַיִּים אֶחָד הוּא וְדַאי אַקְרִי, בְּגִין
דְּכְלָא בִּיהּ אֲתִקְשֶׁר, וְיוֹמָא (סִי'א וְשִׁמָּא) דִּילֵיהּ, אֶחָד וְדַאי, קִשּׁוּרָא דְכְּלָא,
וְאִמְצַעִיתָא דְכְּלָא.

וְעַל כֵּן הַיּוֹם הַזֶּה הוּא קֶשֶׁר הָאֱמוּנָה, הַקְּשֶׁר שְׁל הַכֹּל. וּכְתוּב (מִשְׁלִי א)
עַץ חַיִּים הִיא לְמַחְזִיקִים בָּהּ, עַץ הוּא שְׁנִקְרָא אֶחָד. וְעַל כֵּן, מִשּׁוּם
שְׁהֵם נִקְשָׁרִים בְּמִקּוֹם הַזֶּה, נִקְרָא כָּךְ. וְעַץ חַיִּים הוּא וְדַאי אֶחָד
נִקְרָא, מִשּׁוּם שְׁהַכֹּל נִקְשֶׁר בּוֹ, וְהַיּוֹם (וְהַשֶּׁם) שְׁלוּ וְדַאי אֶחָד, קֶשֶׁר שְׁל
הַכֹּל וְאִמְצַע שְׁל הַכֹּל.

הַדָּא הוּא דְכְּתִיב, (בְּרַאשִׁית ב) וְעַץ הַחַיִּים בְּתוֹךְ הַגֶּן, בְּתוֹךְ מְמֶשׁ, בְּמִצְיַעוֹת,
וְאֶחָד בְּכָל סְטֵרִין, וְאַתְקֶשֶׁר בִּיהּ. וְעַל דָּא פְּסַח וְסַכּוֹת, וְהוּא בְּאִמְצַעִיתָא.
בְּגִין דְאֵיהּ אִמְצַעִיתָא דְכְּלָא, וְדָא הוּא שְׁבַחָא דְאוּרִייתָא בְּהַאי יוֹמָא, וְלֹא
יִתִיר, שְׁבַחָא דְמֵהֵימְנוּתָא, וְקִשּׁוּרָא דְכְּלָא. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּרִיךְ רַחֲמָנָא
דְּשְׂאֵילָנָא, וְזָכִינָא לְהַנִּי מִיָּלִי.

זֶהוּ שְׁכָתוּב (בְּרַאשִׁית ב) וְעַץ הַחַיִּים בְּתוֹךְ הַגֶּן, בְּתוֹךְ מְמֶשׁ, בְּאִמְצַע,
וְאֶחָד בְּכָל הַצְּדָדִים וְנִקְשֶׁר בּוֹ. וְעַל כֵּן פְּסַח וְסַכּוֹת, וְהוּא בְּאִמְצַע.
מִשּׁוּם שְׁהוּא הָאִמְצַע שְׁל הַכֹּל, וְזֶהוּ הַשְׁבַּח שְׁל הַתּוֹרָה בַּיּוֹם הַזֶּה, וְלֹא
יוֹתֵר. שְׁבַח הָאֱמוּנָה וְקֶשֶׁר שְׁל הַכֹּל. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּרוּךְ הַרְחִמּוֹן
שְׁשֵׂאלְתִי וְזָכִיתִי לְדַבְּרִים הַלְלוּ.

אמר רבי יצחק, חדוותא ושירתא, זמינן ישראל לשבחא לקודשא בריך הוא, כהאי שבחא דמשבחי ישראל בלילא דפסחא, דכנסת ישראל אתקדשת בקדושה דמלכא. הךא הוא דכתיב, (ישעיה ל) השיר יהיה לכם כליל התקדש חג. כליל התקדש חג דייקא. ברוך יי לעולם אמן ואמן.

אמר רבי יצחק, שמחה ושירה עתידים ישראל לשבח את הקדוש ברוך הוא כמו השבח שמשבחים ישראל בליל הפסח, שכנסת ישראל מתקדשת בקדושת המלך. זהו שכתוב (ישעיה ל) השיר יהיה לכם כליל התקדש חג. כליל התקדש חג דוקא. ברוך הי לעולם אמן ואמן.

וביום (במדבר כח) הבפורים בהקריבכם מנחה חדשה ליי בשבועותיכם מקרא קדש יהיה לכם וגו'. רבי שמעון פתח, (דברי הימים א טז) אז ירננו עצי היער מלפני יי כי בא לשפוט את הארץ. זכאה חולקיהון דאינון דמשתדלי באורייתא יממא ולילי, דינדעין ארחוי דקודשא בריך הוא, ואתאחדון בשמיה (כל יומא). ווי לאינון דלא משתדלי באורייתא, דהא לית לון חולקא בשמא קדישא, ולא אתאחדון ביה, לא בהאי עלמא, ולא בעלמא דאתי. מאן דזכי בהאי עלמא, זכי בעלמא דאתי. דהכי תנינו, (שיר השירים ז) דובב שפתי ישנים, אף על גב דאינון בההוא עלמא, שפותיהו מרחשון תמן אורייתא.

וביום הבפורים בהקריבכם מנחה חדשה לה' בשבעתיכם מקרא קדש יהיה לכם וגו' (במדבר כח). רבי שמעון פתח, (דברי הימים א טז) אז ירננו עצי היער מלפני הי כי בא לשפוט את הארץ. אשרי חלקם של אותם המשתדלים בתורה יומם ולילה, שיודעים את דרכי הקדוש ברוך הוא ונאחזים בשמו (כל יום). אוי לאותם שלא משתדלים בתורה, שהרי אין להם חלק בשם הקדוש, ולא נאחזים בו, לא בעולם הזה ולא בעולם הבא. מי שזוכה בעולם הזה, זוכה בעולם הבא. שכך שנינו, (שיר ז) דובב שפתי ישנים, אף על גב שהם באותו עולם, שפותיהם מרחשות שם תורה.

תא חזי, עד השתא אקריבו ישראל תבואת הארץ, תבואת הארץ ודאי. ואתעסקו ביה, ואתקשרו בההוא קשורא. ואף על גב דדינא אשתכח, דינא בשלמא אשתכח ביה. (ס"א דעלמא אתנהיג ביה) ואקריבו שעורים, בגין דאיהו קדמאה מכל שאר תבואה, ומן קדמאה מתקרבא, ולא מההוא דמתאחר, דהא אחידו קדמאה, דישאל אתאחדו ביה בקודשא בריך הוא, הךא הוא. אמר קודשא בריך הוא, אנא יהבית לכו מן במדברא, מההוא אתר דאקרי שמים, דכתיב, (שמות טז) הנני ממטיר לכם לחם מן השמים, ואתון מקרבין קמאי שעורים.

בא ראה, עד עכשו הקריבו ישראל תבואת הארץ, תבואת הארץ ודאי, והתעסקו בה ונקשרו באותו קשר. ואף על גב שהדין נמצא, נמצא בו דין בשלום (שהעולם התנהג בו). והקריבו שעורים, משום שהוא ראשון מכל שאר התבואה, ומקריבים מהראשון ולא מאותו שמתאחר, שהרי האחיזה הראשונה שישראל נאחזו בקדוש ברוך הוא היא כאן. אמר הקדוש ברוך הוא, אני נתתי לכם מן במדבר מאותו מקום שנקרא שמים, שכתוב (שמות טז) הנני ממטיר לכם לחם מן השמים, ואתם מקריבים לפני שעורים.

דף צ"ו ע"ב

ורזא דמלה, זאת תורת הקנאות, חסר. אז הרותא לנשי עלמא, דלא ישטון תחות בעליהון. ואי לאו, קמח שעורים זמינא לקרבא. וממלה חדא, אשתמודע מלה אחרא. זכאה חולקיהון דישראל, דהא כנסת ישראל לא שקרת במלכא קדישא לעלמין. כנסת ישראל תנוהת, (במדבר ה) אשר תשטה אשה תחת אישה, בגין כך דינא דהאי אתתא (דף צ"ו ע"ב) מאתרהא קא אתינא. ומאן הוא אתרהא ההוא דכתיב בה (משלי לא) אשת חיל מי ימצא ורחוק מפנינים מכרה. (משלי יב) אשת חיל עטרת בעלה.

וסוד הדבר - זאת תורת הקנאות, חסר. אז הרה לנשות העולם שלא יסוו תחת בעליהן. ואם לא, אז קמח שעורים עתיד להקרב. ומהדבר הזה נודע דבר אחר. אשרי חלקם של ישראל, שהרי כנסת ישראל לא משקרת במלך הקדוש לעולמים. כנסת ישראל תמחה, (במדבר ה) אשר תשטה אשה תחת אישה! משום כך דין האשה הזו ממקומה היא באה. ומי הוא מקומה? אותה שכתוב בה (משלי לא) אשת חיל מי ימצא ורחוק מפנינים מכרה. (שם יב) אשת חיל עטרת בעלה.

והוא קמח שעורים, דאיתיתת ההיא אתתא, מנחת קנאת אתקרי, חסר, כנסת ישראל הכי אקרי. ועל דא, בפנחס כתיב, (במדבר כה) תחת אשר קנא לאלהיו, דקנאה הקא אתאחד, דמאן דמשקר בהאי ברית, קנאה אתערת עליה, ועל דא קנאין פוגעין בו. תא חזי, קמח שעורים, האי עומר, דכיון דהוה מטא לריחין דגרוסות, מפיקין מניה עשרון מנופה בייג נפה.

ואותו קמח שעורים שמביאה אותה אשה, נקרא מנחת קנאת, חסר. כך נקראת כנסת ישראל. ועל כן כתוב בפנחס, תחת אשר קנא לאלהיו, שקנאה כאן נאחזת. שמי שמשקר בברית הזו, מתעוררת

עָלְיוֹ קִנְיָהּ, וְלָכֵן קִנְיָאִים פּוֹגְעִים בּוֹ. בֹּא רֵאֵה, קִמַּח שְׁעָרִים, הֲעֹמֵר
הַזֶּה, שְׂפִינּוֹן שֶׁהִיא מְגִיעַ לְרַחֲמֵי שָׁל גְרוֹסוֹת, מְפִיקִים מִמֶּנּוּ עֶשְׂרוֹן
מִנְפֶּה בְּשֵׁלֶשׁ עֶשְׂרֵה נֶפֶה.

וְדָא שְׁבַע שְׁבִתוֹת תְּמִימוֹת, לְבַתֵּר דְּסַלְקִין שְׁבַע שְׁבִתוֹת אֵלִין, אֲתָא מַלְכָּא
קְדִישָׁא לְאַזְדוּגָא בְּהַ בְּכַנְסַת יִשְׂרָאֵל, וְאוֹרִייתָא אֲתִייהִיבַת. וְכִדִּין
אֲתַעְטֵר מַלְכָּא בִּיחוד שְׁלִים, וְאַשְׁתַּכַּח אֶחָד לְעֵילָא וְתַתָּא. וְכִד אֲתַעְר
מַלְכָּא קְדִישָׁא, וּמִטָּא זְמַנָּא דְּאוֹרִייתָא. כָּל אֵינוֹן אֵילָנוֹן דְּמַבְכְּרֵי אַבְיָהוּ,
סַלְקִין שִׁירָתָא. וּמֵאֵי אֲמַרֵי בְּשַׁעֲתָא דְּמַלְקֻטֵי לְהוֹן, פְּתַחֵי וְאַמְרֵי, (תהלים
קג) יְיָ בְּשָׁמַיִם הִכִּין כֶּסֶף וּמַלְכוּתוֹ בְּכָל מְשָׁלָה. (תהלים לו) יְיָ בְּהַשְׁמַיִם
חֲסִדָּד. וְכַתִּיב, (ישעיה נה) וְכָל עֲצֵי הַשָּׂדֶה יִמְחֹאוּ כָּף.

וְזֶה שְׁבַע שְׁבִתוֹת תְּמִימוֹת. אַחַר שְׁעוֹלוֹת שְׁבַע הַשְׁבִּתוֹת הַלְלוּ, בָּא
הַמֶּלֶךְ הַקְדוֹשׁ לְהַזְדוּגָא עִם כְּנָסַת יִשְׂרָאֵל, וְנִתְנָה הַתּוֹרָה. וְאַז הֲתַעְטֵר
הַמֶּלֶךְ בִּיחוד שְׁלִים, וְנִמְצָא אֶחָד לְמַעְלָה וּלְמַטָּה. וְכִשְׁמַתְעוֹרֵר הַמֶּלֶךְ
הַקְדוֹשׁ וּמְגִיעַ זְמַן הַתּוֹרָה, כָּל אוֹתָם הָאֵילָנוֹת שְׂמַבְכְּרִים אֶת הַפְּרוֹת
שְׁלָהֶם, מַעֲלִים שִׁירָה. וּמָה הֵם אוֹמְרִים בְּשַׁעָה שְׁלוֹקֻטִים אוֹתָם?
פּוֹתַחִים וְאוֹמְרִים, (תהלים קג) ה' בְּשָׁמַיִם הִכִּין כֶּסֶף וּמַלְכוּתוֹ בְּכָל
מְשָׁלָה. (שם לו) ה' בְּהַשְׁמַיִם חֲסִדָּד. וְכַתוּב (ישעיה נה) וְכָל עֲצֵי הַשָּׂדֶה
יִמְחֹאוּ כָּף.

תו פְּתַח וְאַמְר, (תהלים צח) מְזִמּוֹר שִׁירוֹ לִיִּי שִׁיר חֲדָשׁ כִּי נִפְלְאוֹת עָשָׂה. שִׁיר
חֲדָשׁ אֲקִרֵי. בְּגִין כִּד בְּהַקְרִיבְכֶם מִנְחָה חֲדָשָׁה. הִתְם מִנְחַת קִנְיָאוֹת, הַכָּא
מִנְחָה חֲדָשָׁה. חֲדָשָׁה דְּחֲדוּשָׁא דְּכָלָא (ס"א דכלה) הַכָּא. קְשׁוּרָא דְּכָלָא דְּעֵילָא
וְתַתָּא, קְשׁוּרָא דְּמַהִימְנוּתָא. וְעַל דָּא יַעֲקֹב שְׁלִימָא אֲתַעְטֵר בְּעֶטְרוֹי,
וְאוֹרִייתָא אֲתִייהִיבַת.

עוֹד פְּתַח וְאַמְר, (תהלים צח) מְזִמּוֹר שִׁירוֹ לְה' שִׁיר חֲדָשׁ כִּי נִפְלְאוֹת עָשָׂה.
שִׁיר חֲדָשׁ הוּא נְקָרָא. מְשׁוּם כִּד בְּהַקְרִיבְכֶם מִנְחָה חֲדָשָׁה. שֵׁם מִנְחַת
קִנְיָאוֹת, כָּאֵן מִנְחָה חֲדָשָׁה. חֲדָשָׁה, שְׁחֲדוּשׁ הַכֹּל (הכלה) יֵשׁ כָּאֵן. קְשֵׁר שֶׁל
הַכֹּל שֶׁל מַעְלָה וּמַטָּה, קְשֵׁר הָאֲמוּנָה, וְלָכֵן יַעֲקֹב הַשְׁלֵם הֲתַעְטֵר
בְּעֶטְרוֹתָיו, וְנִתְנָה הַתּוֹרָה.

וְכִד מְטוֹן בְּפוּרִים לְגַבֵּי פְּהִינָא, הוּהוּ בְּעֵי בַר נֶשׁ לְמִימַר וּלְפָרְשָׁא מַלְיוֹן, עַל
הַהוּא אֵילָנָא דְּאַרְעָא, דְּאַשְׁתְּלִים כְּגוֹוָנָא דְּלְעֵילָא, בְּתַרִּיסַר תְּחוּמִין,
בְּשִׁבְעִין עֲנָפוֹן, וּבְעָא לְאוּבָדָא לִיה לָבֵן אֲרַמָּא, דְּאַתְפְּגִים עֲלָמָא בְּגִינְיָה.

וקודשא בריך הוא שזיב ליה, ואתעטר בדינוי (ס"א בבנוי) כמה דאוקימנא. בגין ההוא אילנא, דכל קשרא דמהימנותא, ביה תלייא. ועל דא מנחה חדשה אתקרי. מאי טעמא. בגין דחדוותא דעלאי ותתאי הוא, וחדוותא דסיהרא. ובכל זמנא חדותתי דסיהרא, קשרא דמהימנותא הוא, וחדוותא דילה. (דסיהרא)

וכשמגיעים הבכורים לפהו, הנה צריך אדם לומר ולפרש דברים על אותו העץ שבארץ, שנשלים כמו שלמעלה בשנים עשר תחומים, בשבעים ענפים, וצריך לאבד את לבו הארמי, שבגללו נפגם העולם. והקדוש ברוך הוא הציל אותו והתעטר בדינוי (בבנוי), כמו שבארנו. משום שאותו העץ, שכל קשר האמונה תלוי בו, ועל כן נקרא מנחה חדשה. מה הטעם? משום שהיא שמחת העליונים והתחתונים ושמחת הלבנה. ובכל זמן של הלבנה, הוא קשר האמונה ושמחתה (של הלבנה).

למלא דהו ליה בגין, וברתא חדא, אתקין סעודתא לכהו בגין, לא אשתכחתי ההיא ברתא על פתורא. כד אתאת, אמרת למלא, מארי, לכל אחי זמינת ויהבת לכל חד מאנין ידיעו, ולי לא יהבת חולקא בינייהו. אמר ליה, חניף ברתי, מנא דילך ישתכח על חד תרין. הא פלא יתנון לך מחולקיהון. אשתכח לבתר בידיה חולקין, על חד תרין מפלא. כן פנסת ישראל, מפלא נטלא חולקין, ועל דא אתקרי פלה, כלולא. ככלה דכלהו מזמנין לה מאנין וחולקין ותכשיטין, כן היא פנסת ישראל, חדותתי (ני"א חדותא) דילה בכלא, וכלא יהבין לה חולקין ומאנין.

למלא שהיו לו בנים ובת אחת, התקין סעודה לכל הבנים, לא נמצאה אותה הבת על השלחן. כשבאה, אמרה למלא: אדוני, את כל אחי הזמנת ונתת לכל אחד כלים ידועים, ולי לא נתת חלק ביניהם. אמר לה: חניף בתי, הפלי שלך ימצא על אחד פי שנים, הרי פלם יתנו לך מחלקם. נמצא לאחר בידיה חלקים, על כל אחד פי שנים מהכל. כן פנסת ישראל, מהכל נטלה חלקים, ועל כן נקראת פלה כלולה, ככלה שפלם מזמינים לה כלים וחלקים ותכשיטים. כן היא פנסת ישראל, החדוש שלה (שמחתה) בכל, וככלם נותנים לה חלקים וכלים.

תא חזי, בשעתא דמלא קדישא אשתכח בעטרוי, חדותא דכנסת ישראל הוא. וכד אורייתא אתיהיבת, אתעטרת פנסת ישראל בעטרין עלאין, ובגין דכל קשרא דמהימנותא, אתקשר בהאי אילנא, אקרי יום אחד. דכתיב, (זכריה יד) והיה יום אחד הוא יודע ליני. יום אחד ודאי, דפנסת ישראל יום אחד, בקשורא דלעילא.

בא ראה, בשעה שהמלך הקדוש נמצא בעטרותו, זו שמחתה של כנסת ישראל. וכשתורה נתנה, התעטרה כנסת ישראל בעטרות עליונות, ומשום שכל קשר האמונה נקשר בעץ הזה, נקרא יום אחד, שכתוב (זכריה יד) והיה יום אחד הוא יודע לה'. יום אחד ודאי, שכנסת ישראל יום אחד בקשר שלמעלה.

קשורא דלעילא, רישא וגולגלתא ומוחי. (ויחי רביא) קשורא אחרא, תרין דרועין וגופא. דאחידון, (קשורא אחרא) מחילא דרישא. ואוקמא רב המנונא, (סייא בתרין) בתלת קשירין דאבהתא (קשורא אחרא). תרין קיימין (נייא כולין דלתתא) דאתמשכו במשח רבות, (בקיומא) בתרין דרגין, תרין נחלין, לאכנשא זרעא, לאפקא בדרגא אחרא, בפוס אמה. אילנא דא, הוא גופא דאמצעיתא, דאחיד לכל הני, וכלא מתקשרו ביה, והוא בהון, ועל דא כלא חד. וכד אזדונגת ביה מטרוניתא, כדן הוא אחד, והא אוקימנא מלי.

הקשר שלמעלה - הראש והגלגלת והמחין. קשר אחר - שתי זרועות וגוף, שאחוזים מהכח שבראש. ובארה רב המנונא, (בשני) בשלשת קשרי האבות (קשר אחר). שני עמודים (כליות שלמטה) שנמשכו בשמן משחה (בקיום) בשתי דרגות, שני נחלים לכנס את הזרע, להוציא לדרגה אחרת, בפי האמה. העץ הזה הוא גוף האמצע, שאוחז את כל אלה, וכלם מקשרים בו, והוא בהם, ועל פן הכל אחד. וכשמזדונגת עמו הגבירה, אזי הוא אחד, והרי בארנו את הדברים.

דף צ"ז ע"א

תא חזי, כתיב ביום השמיני עצרת. מאן עצרת. אלא בההוא אתר, דכלא מתקשרו כחדא, אקרי עצרת, מאי עצרת, (סייא כנופיא כנישו) כנישו. ואי תימא הכא דאקרי עצרת, מאי טעמא. אלא בכל אינון יומין, יומי סעודתי דענפי אילנא (דף צ"ז ע"א) הו. ועל דא, שבועים פרים אינון. לבתר, חדוותא (דגופא) דאילנא ממש, וחדוותא דאורייתא. ובגיניה הוא יומא חד עצרת. חדוותא דאורייתא, חדוותא דאילנא, דהוא גופא.

בא ראה, כתוב ביום השמיני עצרת. מי העצרת? אלא באותו מקום שהכל נקשרים כאחד נקרא עצרת. מה זה עצרת? (כנופיה) התכנסות. ואם תאמר, פאן שנקרא עצרת מה הטעם? אלא בכל אותם ימים, ימי הסעודות של ענפי האילן היו. ועל פן שבועים פרים הם. אחר כך

שְׁמַחַת (הגוף) הָאֵילָן מִמֶּשׁ וְשְׁמַחַת הַתּוֹרָה. וּבְגִלְלוֹ הוּא יוֹם אֶחָד עֶצְרַת.
שְׁמַחַת הַתּוֹרָה, שְׁמַחַת הָאֵילָן, שֶׁהוּא הַגּוֹף.

וְעַל דָּא לִית חוּלְקָא בְּהַאי יוֹמָא, אֶלָּא לְקוּדְשָׁא בְּרִידָה הוּא וּכְנֻסַת יִשְׂרָאֵל.
בְּגִין כְּדָּ, עֶצְרַת תְּהִיָּה לְכֶם, לְכֶם, וְלֹא לְאַחֵרָא. (ס"א לבתר חדוותא דאלנא ממש
ובגיניה הוא יומא חד ולית חולקא בהאי יומא אלא לקודשא בריך הוא וכנסת ישראל ועל דא כתיב
עצרת תהיה לכם. אוף הכי בהאי יומא חדוותא דארייתא חדוותא דאלנא דהוא גופא וכלא אשתכח
ביה) דְּהָא בְּשַׁעְתָּא דְּמִלְכָּא אֲשֶׁתְּכַח, כְּלָא אֲשֶׁתְּכַח בִּיה. וְעַל דָּא תְּנִינָן,
בְּעֶצְרַת עַל פִּירוֹת הָאֵילָן, וְהָא אוֹקְמוּהָ בְּגִין כְּדָּ אֶחָד אֶקְרִי, אֶחָד וְדַאי,
כְּמָה דְּאֶמְרוּ.

וְעַל כֵּן אֵין חֶלֶק בְּיוֹם הַזֶּה אֶלָּא לְקוּדְשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם כְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל.
מְשׁוּם כְּדָּ עֶצְרַת תְּהִיָּה לְכֶם, לְכֶם וְלֹא לְאַחֵר. (אחר כך שמחת האילן ממש,
ובגללו הוא יום אחד, ואין חלק ביום הזה אלא לקדוש ברוך הוא וכנסת ישראל, ולכן כתוב עצרת
תהיה לכם. אף כאן ביום הזה שמחת התורה, שמחת האילן, שהוא גוף, והכל נמצא בו) שְׁהָרִי
בְּשַׁעָה שְׁהַמְלִידָה נִמְצָא, הַכֹּל נִמְצָא בּוֹ. וְעַל כֵּן שְׁנִינּוּ, בְּעֶצְרַת עַל פִּירוֹת
הָאֵילָן, וְהָרִי פְּרִשׁוּהָ, מְשׁוּם כְּדָּ נִקְרָא אֶחָד, אֶחָד וְדַאי, כְּמוֹ שְׁאֶמְרֵנוּ.

תָּא חֲזִי, מַה כְּתִיב, מִמּוֹשְׁבוֹתֵיכֶם תְּבִיאוּ לֶחֶם תְּנוּפָה וְגוֹ', סֵלַת תְּהִיָּנָה
חֲמִץ תְּאָפִינָה. מַאי שְׁנָא הָכָא חֲמִץ (בכנסת ישראל), אֶלָּא בְּגִין דְּכֹלָא אֲחִידָן
בִּיה (וכן) בְּאֵילָנָא, דְּהָא בְּאֵילָנָא אֲחִידָן עֲנַפִּין, בְּאֵילָנָא אֲחִידָן עֲלִין, קְלִיפִין,
דִּינִין סְגִיָּאין בְּכָל סְטֵרִין, כְּלָא אֲשֶׁתְּכַח בִּיה. וּבְגִין דְּהָא אֵילָנָא, מְכַפֵּר עַל
יְצַר הָרַע, דְּהוּא בְּבִי מוֹתְבִיָּה דְּבַר נֶשׁ.

בֵּא רְאֵה, מַה כְּתוּב? מִמּוֹשְׁבוֹתֵיכֶם תְּבִיאוּ לֶחֶם תְּנוּפָה וְגוֹ', סֵלַת
תְּהִיָּנָה חֲמִץ תְּאָפִינָה. מַה שׁוֹנָה כְּאֵן חֲמִץ (בכנסת ישראל)? אֶלָּא מְשׁוּם
שְׁהַכֹּל אֲחוּזִים בּוֹ (וכן) בְּאֵילָן, שְׁהָרִי בְּאֵילָן אֲחוּזִים עֲנַפִּים, בְּאֵילָן
אֲחוּזִים עֲלִים, קְלִפּוֹת, דִּינִים רַבִּים בְּכָל הַצְּדָדִים, הַכֹּל נִמְצָא בּוֹ.
וּמְשׁוּם שְׁהָאֵילָן הַזֶּה מְכַפֵּר עַל יְצַר הָרַע, שֶׁהוּא בְּבִית מוֹשֵׁב הָאָדָם.

אָמַר רַבִּי אֱלֵעָזָר, מֵהַאי אֵילָנָא אֲתַזְנוּ כֹּל שְׁאָר אֵילָנִין לְתַתָּא. וְהוּא
אֲשֶׁתְּרִשָּׁא עַל חַד נִהְרָא עֲמִיקָא, דְּנִגִּיד וְנִפִּיק וְלֹא פְּסִיקִין מִימּוּי לְעֵלְמִין.
עֲלִיהָ כְּתִיב (ירמיה יז) וְהָיָה כְּעֵץ שֶׁתוֹלַע עַל מִים וְעַל יוֹבֵל יִשְׁלַח שָׂרְשָׁיו, וְעַל
דָּא אֶקְרִי אוֹרִייתָא, (משלי ג) עֵץ חַיִּים הִיא וְגוֹ'. וּמַאי וְתוֹמְכִיהָ מְאוּשָׁר. הָא
אוֹקְמוּהָ, אֲבָל וְתוֹמְכִיהָ מְאוּשָׁר, כְּמָה דְּאֶתְּ אָמַר (בראשית ל) בְּאֲשֶׁרֵי כִי
אֲשֶׁרוּנֵי בְּנוֹת.

אמר רבי אלעזר, מהאילן הזה נזונים כל שאר האילנות למטה, והוא השתרש על נהר אחד עמק ששופע ויוצא, ואין פוסקים מימיו לעולמים. עליו כתוב (ירמיה יז) והיה כעץ שתול על מים ועל יובל ישלח שרשיו, ועל פן נקראת תורה (משלי ג) עץ חיים היא וגו'. ומה זה ותמכיה מאשר? הרי פרשוה, אבל ותמכיה מאשר, כמו שפאר (בראשית ל) באשרי כי אשרוני בנות.

רעיא מהימנא

(ויקרא כג) והניף את העמר וגו'. פקודא דא, (לייב) לקרבא קרבן העמר, קרבנא דא, כלא איהו בדבקותא עילא ותתא, מטרוניתא ובנהא פחדא אזלן. עמר דא, מקרבין ישראל בדכיותא דלהון, והוא קרבנא איהו מן שעורים, ודא אתקריבו, למיעל רחימו בין אתתא ובעלה.

והניף את העמר וגו'. מצוה זו להקריב קרבן העמר. הקרבן הזה הוא כולו בדבקות מעלה ומטה, הגבירה ובניה הולכים כאחד. העמר הזה מקריבים ישראל בטהרתם, ואותו הקרבן הוא משעורים, וזה הקריבו, להכניס אהבה בין אשה ובעלה.

אשת זנונים, אתרחקת גרמה מביניהו, דלא יכילת למיקם על גבה. אשת חיל קריבת גרמה לקרבא לגבי כהנא רבא, ודאי טהורה היא, (במדבר ה) ונקתה ונזרעה זרע, ואוסיפת חילא ורחימו לגבי בעלה. אשת זנונים ערקת מן מקדשא, דלא למקרב לגביה, דאלמלא בההוא זמנא דאשת חיל אבדיקת גרמה, איהי אתקריבת לגבה, אתאבידת מעלמא. ועל דא לא בעיא לקרבא למקדשא, וערקת מניה, ואשתארו ישראל זכאין, בלא ערבוביא אחרא, לגבי רזא דמהימנותא.

אשת זנונים הרחיקה עצמה מביניהם, שלא יכולה לעמד על גבה. אשת חיל הקריבה עצמה להתקרב לפהו הגדול, ודאי היא טהורה, (במדבר ה) ונקתה ונזרעה זרע, ומוסיפה כח ואהבה לבעלה. אשת זנונים בורחת מהמקדש, שלא להתקרב אליו, שאלמלא באותו זמן שאשת חיל בודקת עצמה, היא מתקרבת אליה, היתה אובדת מן העולם. ועל פן לא רוצה להתקרב למקדש, ובורחת ממנו, ונשארים ישראל זכאים, בלי ערבוב אחר, אל סוד האמונה.

רזא דסתרא דא, פרתין אחתו. וכד ארחת דא לגבי דא, בבדיקו דילה, צבתה בטנה ונפלה ירכה. דהא בדיקו דאשת חיל, סמא דמותא לאשת זנונים. ודא איהו עיטא, דיהב קודשא בריהו הוא לבנוי, לקרבא קרבנא דא בגין אשת חיל, דתערוק אשת זנונים מנה. ואשתארו ישראל בלא ערבוביא אחרא, זכאין אינון בעלמא דין, ובעלמא דאתי. (עייב רעיא מהימנא)

סוד הסתר הזה שתי אחיות. וכשהריח זו את זו בבדיקה שלה, צבתה בטנה ונפלה ירכה. שהרי בדיקת אשת חיל הוא סם המות לאשת זנונים. וזוהי העצה שנתן הקדוש ברוך הוא לבניו להקריב קרבן זה

בְּשִׁבִיל אֶשֶׁת חֵיל, שֶׁתִּבְרַח מִמֶּנָּה אֶשֶׁת זְנוּנִים, וְנִשְׁאַרִים יִשְׂרָאֵל בְּלִי עֶרְבוּבָא אַחֲרָת. אֲשֶׁרֵיהֶם בְּעוֹלָם הִזָּה וּבְעוֹלָם הַבָּא. (ע״כ רעיא מהימנא).

רבי אבא ורבי חניא הוו אֶזְלִי בְּאוּרְחָא, אָמַר רַבִּי חֲזִיא, כְּתִיב, (ויקרא כ"ג) וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמַּחֲרַת הַשַּׁבָּת מִיּוֹם הַבִּיאָכֶם אֶת עֹמֶר הַתְּנוּפָה. מֵאִי קָא מִיִּירִי. אָמַר לֵיה, הָא אוֹקְמוּהָ חֲבַרְיָא.

רבי אבא ורבי חניא היו הולכים בדרך. אמר רבי חניא, כתוב וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמַּחֲרַת הַשַּׁבָּת מִיּוֹם הַבִּיאָכֶם אֶת עֹמֶר הַתְּנוּפָה. מַה זֶה אוֹמַר? אָמַר לוֹ, הָרִי פְּרִשׁוּהָ הַחֲבַרִים.

דף צ"ז ע"ב

אָבֵל תָּא חֲזִי, יִשְׂרָאֵל כַּד הוּוּ בְּמַצְרַיִם, הוּוּ בְּרִשׁוּתָא אַחֲרָא, וְהוּוּ אַחֲדוֹן בְּמִסְאָבוּתָא, כְּאַתְתָּא דָּא, כַּד הִיא יִתְבָּא בְּיוֹמֵי דְמִסְאָבוּתָא. בְּתַר דְּאַתְגָּזְרוּ, עָאֵלוּ בְּחוּלְקָא קַדִּישָׁא, דְּאַקְרִי בְּרִית. כִּיּוֹן (דף צ"ז ע"ב) דְּאַתְאַחְדוּ בֵּיה, פְּסַק מִסְאָבוּתָא מִנִּיּוּהוּ, כְּדָא אַתְתָּא כַּד פְּסַקוּ מִנָּה דְּמִי מִסְאָבוּתָא. בְּתַר דְּאַתְפְּסַקוּ מִנָּה, מַה כְּתִיב. (ויקרא טו) וְסַפְּרָה לָהּ שִׁבְעַת יָמִים. אוּף הָכָא, כִּיּוֹן דְּעָאֵלוּ בְּחוּלְקָא קַדִּישָׁא, פְּסַקָא מִסְאָבוּ מִנִּיּוּהוּ, וְאָמַר קוּדְשָׁא בְּרִידָא הוּא, מְכָאן וְלֵהֲלָאָה חוּשְׁבָנָא לְדַכְּוִיתָא.

אָבֵל בָּא רָאָה, כְּשֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל בְּמַצְרַיִם, הָיוּ בְּרִשׁוּת אַחֲרָת, וְהָיוּ אוֹחֲזִים בְּטַמְאָה כְּאַשָּׁה הָזוּ כְּשֶׁהָיָא יוֹשְׁבַת בֵּימֵי טַמְאָתָה. אַחַר שְׁנַמְלוּ, נִכְנְסוּ בַחֲלֵק הַקְּדוֹשׁ, שְׁנַקְרָא בְּרִית. כִּיּוֹן שְׁנַאֲחֲזוּ בּוּ, פְּסַקָה מֵהֶם הַטַּמְאָה, כְּאַשָּׁה הָזוּ שְׁפוּסָקִים מִמֶּנָּה דְּמִי טַמְאָתָה. אַחַר שְׁפְּסַקוּ מִמֶּנָּה, מַה כְּתוּב? (ויקרא טו) וְסַפְּרָה לָהּ שִׁבְעַת יָמִים. אָף כָּאן, כִּיּוֹן שְׁנַכְנְסוּ בַחֲלֵק הַקְּדוֹשׁ, פְּסַקָה מֵהֶם טַמְאָה, וְאָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרִידָא הוּא: מְכָאן וְלֵהֲלָאָה חֲשָׁבוֹן לְטַהָרָה.

וּסְפַרְתֶּם לָכֶם, לָכֶם דְּיִיקָא, כְּמָה דְּאַתְ אָמַר וְסַפְּרָה לָהּ שִׁבְעַת יָמִים, לָהּ: לְעַצְמָהּ. אוּף הָכָא לָכֶם: לְעַצְמְכֶם. וְלָמָּה. בְּגִין לְאַתְדַּכְּאָה בְּמִיּוֹן עֲלָאִין קַדִּישִׁין, וְלִבְתַּר לְמִיתֵי לְאַתְחַבְּרָא בֵּיה בְּמִלְכָּא, וְלִקְבֵּלָא אוּרִייתָהּ.

וּסְפָרְתֶם לָכֶם, לָכֶם דּוֹקָא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וּסְפָרָהּ לָהּ שִׁבְעַת יָמִים. לָהּ -
לְעִצְמָהּ. אִף כָּאֵן לָכֶם - לְעִצְמְכֶם. וְלָמָּה? כְּדִי לְהִטָּהֵר בְּמִים קְדוֹשִׁים
עַלְיוֹנִים, וְאַחַר כֵּן לְהִתְחַבֵּר עִם הַמְּלֶךְ וּלְקַבֵּל תּוֹרָה.

הֵתֵם וּסְפָרָה לָהּ שִׁבְעַת יָמִים, הֲכֵא שִׁבְעַת שַׁבָּתוֹת, אֲמַאי שִׁבְעַת שַׁבָּתוֹת. בְּגִין
לְמִזְכֵּי לְאַתְדַּכָּא בְּמִיָּן, דְּהֵהוּא נָהָר דְּנִגְיָד וְנִפְיָק. וְאַקְרִי מִים חַיִּים.
וְהֵהוּא נָהָר, שִׁבְעַת שַׁבָּתוֹת נִפְקוּ מִנִּיהָ. וְעַל דָּא שִׁבְעַת שַׁבָּתוֹת וְדָא, בְּגִין
לְמִזְכֵּי בֵיה, כְּמָה דְאַתְתָּא, דְּכִיּוּ דִילָהּ בְּלִילְיָא, לְאַשְׁתַּמְשָׂא בְּבַעְלָהּ.

שֵׁם וּסְפָרָה לָהּ שִׁבְעַת יָמִים, כָּאֵן שִׁבְעַת שַׁבָּתוֹת. לָמָּה שִׁבְעַת שַׁבָּתוֹת? כְּדִי
לְזָכוֹת לְהִטָּהֵר בְּמִים שֶׁל אוֹתוֹ נָהָר שֶׁשׁוֹפֵעַ וְיוֹצֵא, וְנִקְרָא מִים חַיִּים.
וְאוֹתוֹ הִנָּהָר, שִׁבְעַת שַׁבָּתוֹת יֵצְאוּ מִמֶּנּוּ. וְעַל כֵּן שִׁבְעַת שַׁבָּתוֹת וְדָא, כְּדִי
לְזָכוֹת בּוֹ, כְּמוֹ שֶׁאַשֶׁה טְהָרְתָּהּ בְּלִילָהּ לְשִׁמְשׁ עִם בַּעְלָהּ.

כְּדִי כְּתִיב וּבִרְדַת הַטַּל עַל הַמַּחְנֶה לִילָהּ. עַל הַמַּחְנֶה כְּתִיב, וְלֹא כְּתִיב וּבִרְדַת
הַטַּל לִילָהּ. אֲלֵא עַל הַמַּחְנֶה, בְּגִין דְּיִוֵּרְד מֵהֵהוּא נִקְוֵדָה, עַל אֵינֹון יוֹמִין
דְּאַתְקִרְאוּ מַחְנֶה. וּמִתְחַבְּרַת בְּמַלְכָּא קְדִישָׁא, וְאַיְמַתִּי נַחַת הָאֵי טַלָּא. כְּדִי
קָרִיבוּ יִשְׂרָאֵל לְטוֹרָא דְּסִינֵי, כְּדִין נַחַת הֵהוּא טַלָּא בְּשְׁלִימוֹ, וְאַדְכֵּי,
וְאַתְפָּסְקוֹת זִוְהַמְתָּן מִנִּיּהוּ, וְאַתְחַבְּרוּ בֵיה בְּמַלְכָּא וּכְנִסַת יִשְׂרָאֵל, וְקַבִּילוּ
אוֹרִייתָא, וְהָא אוֹקִימְנָא. וּבֵהֵהוּא זְמַנָּא, וְדָאֵי כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל
הַיָּם, לְאַתְדַּכָּא וּלְאַסְתַּחֲאָה, וְכֹלָא אֲתַקְשְׁרוּ (ס"א אַתְקַדְשׁוּ) וְאַתְחַבְּרוּ בֵיה
בְּמַלְכָּא קְדִישָׁא.

כְּדִי כְּתוּב, וּבִרְדַת הַטַּל עַל הַמַּחְנֶה לִילָהּ. עַל הַמַּחְנֶה כְּתוּב, וְלֹא כְּתוּב
וּבִרְדַת הַטַּל לִילָהּ, אֲלֵא עַל הַמַּחְנֶה, מְשׁוּם שְׁיִוֵּרְד מְאוֹתָהּ נִקְדָּה עַל
אוֹתָם הַיָּמִים שֶׁנִּקְרְאוּ מַחְנֶה, וּמִתְחַבְּרַת עִם הַמְּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ. וּמַתִּי
יִוֵּרְד הַטַּל הַזֶּה? כְּשֶׁקָּרְבוּ יִשְׂרָאֵל לְהַר סִינֵי, אֲזַי יִרְד אוֹתוֹ הַטַּל
בְּשְׁלִמוֹת, וְנִטְהָרוּ וּפְסָקָה זְהַמְתָּם מֵהֶם, וְהִתְחַבְּרוּ עִם הַמְּלֶךְ וְעִם
כְּנִסַת יִשְׂרָאֵל וְקַבִּילוּ תּוֹרָה, וְהָרִי בְּאַרְנוֹ. וּבְאוֹתוֹ זְמַן, וְדָאֵי כָּל הַנְּחָלִים
הוֹלְכִים אֶל הַיָּם, לְהִטָּהֵר וּלְרַחֵץ, וְהַכֹּל נִקְשְׁרוּ (הַתְקַדְשׁוּ) וְהִתְחַבְּרוּ עִם
הַמְּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ.

תָּא חַזִּי, כָּל בַּר נֶשׁ דְּלֹא מְנִי חוֹשְׁבֵנָא דָּא, אֵינֹון שִׁבְעַת שַׁבָּתוֹת תְּמִימוֹת,
לְמִזְכֵּי לְדְכִיּוֹתָא דָּא. לֹא אֲקִרִי טְהוֹר, וְלֹא בְּכֹלְלָא דְטְהוֹר הוּא. וְלֹא הוּא
כְּדָאֵי לְמַהוּי לִיה חוֹלְקָא בְּאוֹרִייתָא, וּמֵאֵן דְּמִטִּי טְהוֹר לְהָאֵי יוֹמָא,
וְחוֹשְׁבֵנָא לֹא אֲתַאבִּיד מִנִּיהָ, כְּדִי מִטִּי לְהָאֵי לִילְיָא, לְבַעֵי לִיה לְמַלְעֵי

בְּאוֹרֵייתָא, וְלֹא תַחֲבֵרָא בָּהּ, וְלִנְטֵרָא דְכִיּוּ עֲלָאָהּ, דְּמִטִּי עָלֶיהָ בְּהֵוֹא לִילָא, וְאֵתְדִכִּי.

בֹּא רְאָה, כָּל אָדָם שְׁאִינוּ מוֹנֵה חֲשָׁבוֹן זֶה, אוֹתָן שְׁבַע שְׁבִתוֹת תְּמִימוֹת, לְזָכוֹת לְטַהֲרָה הַזֶּה, לֹא נִקְרָא טְהוֹר, וְאִינוּ בְּכֻלָּל שֶׁל טְהוֹר, וְאִינוּ כְּדֹאֵי לְהִיּוֹת לוֹ חֵלֶק בְּתוֹרָה. וּמִי שְׁמַגִּיעַ טְהוֹר לְיוֹם הַזֶּה וְהַחֲשָׁבוֹן לֹא נֶאֱבָד מִמֶּנּוּ, כְּשֶׁמַּגִּיעַ לְלִילָה הַזֶּה צָרִיךְ לוֹ לַעֲסֹק בְּתוֹרָה, וְלִהְתַּחֲבֵר עִמָּהּ, וְלִשְׁמֹר טְהוֹרָה עֲלִיוֹנָה שְׁמַגִּיעָה עָלָיו בְּאוֹתוֹ הַלִּילָה, וְנִטְהָר.

דף צ"ח ע"א

וְאוֹלִיפְנָא, (דף צ"ח ע"א) דְּאוֹרֵייתָא דְּבַעֵי לִיהּ לְמַלְעֵי בְּהֵאֵי לִילָא, אוֹרֵייתָא דְּבַעַל פָּה, בְּגִין דִּיתְדִכּוֹן (ס"א דיתדבק) כְּחֻדָּא, מִמְּבִיעָא דְּנַחֲלָא עֲמִיקָא. לְבַתֵּר, בְּהֵאֵי יוֹמָא, לִיתֵי תוֹרָה שְׁבַכְתָּב, וְיִתְחַבֵּר (ס"א בהו) בָּהּ, וְיִשְׁתַּכְּחוֹן כְּחֻדָּא בְּזוּוּגָא חַד לְעִילָא. כְּדִין מְכַרְיָזֵי עָלֶיהָ וְאִמְרִי, (ישעיה נט) וְאֲנִי זֹאת בְּרִיתִי אוֹתָם אֲמַר יְיָ רֹחִי אֲשֶׁר עָלֶיךָ וּדְבַרִי אֲשֶׁר שְׁמַתִּי בְּפִיךָ וְגו'.

וְלִמְדֵנוּ, שֶׁהַתּוֹרָה שְׁצָרִיךְ לוֹ לַעֲסֹק בְּלִילָה הַזֶּה - תּוֹרָה שְׁבַעַל פָּה, כְּדִי שְׁיִטְהָרוּ (שיתדבק) כְּאֶחָד מִמַּעֲיָן הַנַּחַל הָעֵמֶק. אַחַר כֵּן בְּיוֹם הַזֶּה תִּבְאֵ תוֹרָה שְׁבַכְתָּב, וְיִתְחַבֵּר (בהם) עִמָּהּ, וְיִמְצְאוּ כְּאֶחָד בְּזוּוּג אֶחָד לְמַעַלָּה. אִזּוּ מְכַרְיָזִים עָלָיו וְאוֹמְרִים: (ישעיה נט) וְאֲנִי זֹאת בְּרִיתִי אוֹתָם אֲמַר ה' רֹחִי אֲשֶׁר עָלֶיךָ וּדְבַרִי אֲשֶׁר שְׁמַתִּי בְּפִיךָ וְגו'.

וְעַל דָּא, חֲסִידֵי קְדָמָאֵי לֹא הָווּ נְיִימֵי בְּהֵאֵי לִילָא, וְהָווּ לְעֵאן בְּאוֹרֵייתָא, וְאִמְרִי, נִיתֵי לְאַחֲסָנָא יְרוּתָא קְדִישָׁא, לָן, וְלִבְנוֹ, בְּתַרְיָן עֲלֵמִין. וְהָהוּא לִילָא כְּנִסְתַּת יִשְׂרָאֵל אֲתַעֲטָרָא עֲלֵיהּ, וְאֲתֵיִיא לְאַזְדוּוּגָא בֵּיהּ בְּמַלְכָּא, וְתַרוּוִיֵּהוּ מִתַּעֲטָרֵי עַל רִישֵׁיהּ, דְּאִינוּן דְּזַכָּאן לְהַכִּי.

וְעַל כֵּן חֲסִידִים הֲרֵאשׁוּנִים לֹא הָיוּ יִשְׁנִים בְּלִילָה הַזֶּה, וְהָיוּ עוֹסְקִים בְּתוֹרָה וְאוֹמְרִים: נְבִיא אֶת הִרְשָׁה הַקְּדוּשָׁה לָנוּ וְלִבְנֵינוּ בְּשָׁנֵי עוֹלָמוֹת. וְאוֹתוֹ הַלִּילָה מִתַּעֲטָרַת כְּנִסְתַּת יִשְׂרָאֵל עֲלֵיהֶם, וּבָאָה לְהַזְדוּגָא עִם הַמֶּלֶךְ, וְיִשְׁנִיָּהֶם מִתַּעֲטָרִים עַל רֵאשֵׁם שֶׁל אוֹתָם שְׁזוּכִים לָזֶה.

רבי שמעון הכי אמר, בשעתא דמתכנשי חברייה בהאי ליליא לגביה, גייתי לתקנא תכשיטי פלה, בגין דתשתכח למחר בתכשיטה, ותקונהא, לגבי מלכא פדקא יאות. זכאה חולקיהון דחברייה, פד יתבע מלכא למטרוניתא, מאן תקין תכשיטה, ואנהיר עטרהא, ושווי תקונהא. ולית לד בעלמא, מאן דידע לתקנא תכשיטי פלה, אלא חברייה, זכאה חולקיהון בעלמא דין ובעלמא דאתי.

רבי שמעון כד אמר, בשעה שמתכנסים החברים בלילה הזה אליו, נבא לתקן את תכשיטי הפלה, כדי שתמצא למחר בתכשיטיה ובתקונהא אל המלך פראוי. אשרי חלקם של החברים כשיבקש המלך את הגבירה, מי תקין תכשיטיה והאיר את העטרת שלה ושם את תקונהא. ואין לד בעולם מי שידע לתקן את תכשיטי הפלה, אלא החברים. אשרי חלקם בעולם הזה ובעולם הבא.

תא חזי, חברייה מתקני בהאי ליליא תכשיטה לכלה, ומעטרי לה בעטרהא, לגבי מלכא. ומאן מתקין ליה למלכא, בהאי ליליא, לאשתתכחא בה בכלה, לאזדווגא בה במטרוניתא. נהרא קדישא עמיקא דכל נהרין, אימא עלאה. הדה הוא דכתיב, (שיר השירים ג) צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה וגו'. לבתר דאתקינת ליה למלכא, ואעטרת ליה, אתיית לדכאה לה למטרוניתא, ולאינון דמשתכחי גבה.

בא ראה, החברים מתקנים בלילה הזה את התכשיטים לפלה, ומעטרים אותה בעטרה שלה אל המלך. ומי מתקין למלך בלילה הזה להמצא עם הפלה, להזדוג עם הגבירה? הנהר הקדוש העמק של כל הנהרות, האם העליונה. זהו שכתוב (שיר ג) צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה וגו'. אחר שהתקינה את המלך ועטרה אותו, היא באה לטהר את הגבירה ואת אותם שנמצאים עמה.

דף צ"ח ע"ב

למלכא דהוה ליה בר יחידאי, אתא לזווגא ליה במטרוניתא עלאה, מאי עבדת אמיה כל ההוא ליליא, עאלת לבי גניזהא, אפיקת עטרא עלאה, בשבעין (דף צ"ח ע"ב) אבני יקר סחרנא, ואעטרת ליה. אפיקת לבושין דמילת ואלבישת ליה, ואתקנת ליה בתקוני דמלכין.

לְמַלְאֵךְ שְׁהִיָּה לּוֹ בֶן יְחִיד, בָּא לְזוּג אוֹתוֹ עִם הַגְּבִירָה הַעֲלִיּוֹנָה. מָה עֲשִׂיתָה אִמּוֹ כֹּל אוֹתוֹ הַלֵּילָה? נִכְנְסָה לְבֵית גְּנֻזָּיָה, הוֹצִיאָה עֲטָרָה עֲלִיּוֹנָה עִם שְׁבָעִים אַבְנִים יְקָרוֹת סְבִיבָה וְעֲטָרָה אוֹתוֹ. הוֹצִיאָה כְּלֵי מִילֵת וְהַלְבִּישָׁה אוֹתוֹ, וְתִקְנָה אוֹתוֹ בְּתַקּוּנֵי מַלְכִים.

לְבַתֵּר עֲאֵלֵת לְבֵי כְּלָה, חֲמַאת עוֹלִימְתָהָ, דְּקָא מְתַקְנֵי עֲטָרָהָ, וּלְבוּשָׁהָ, וְתַכְשִׁיטָהָ, לְתַקְנָא לָהּ. אֲמַרָה לוֹן, הָא אֲתַקְיַנְתּ בֵּי טְבִילָה, אֲתֵר דְּמִיין נִבְעִין, וְכָל רִיחִין וּבוֹסְמִין סוּחְרָנִי אֵינּוּן מִיין, לְדַכְּפָא לְכַלְתִּי, לִיתִי כְּלַתִּי, מְטָרוֹנִיתָא דְּבָרִי, וְעוֹלִימְתָהָ, וְיִתְדִכּוֹן בְּהָהוּא אֲתֵר דְּאֲתַקְיַנְתּ בְּהָהוּא בֵּי טְבִילָה, דְּמִיין נִבְעִין דְּעַמִּי. לְבַתֵּר תַּקְיַנּוּ לָהּ בְּתַכְשִׁיטָהָ, אֲלַבִּישׁוּ לָהּ לְבוּשָׁהָ, אֲעֲטָרוּ לָהּ בְּעֲטָרָהָ. לְמַחַר כֹּד יִיתִי בְּרִי לְאַזְדָּוּוּגָא בְּמְטָרוֹנִיתָא, יִתְקִין הֵיכְלָא לְכַלְהוּ, וְיִשְׁתַּכַּח מְדוּרִיהָ בְּכוּ כְּחַדָּא.

אַחַר כֹּד נִכְנְסָה לְבֵית הַכְּלָה, רָאֲתָה אֶת עֲלְמוֹתֶיהָ שְׂמֵתְקָנוֹת אֶת הָעֲטָרָה שְׁלָהּ וְאֶת לְבוּשֶׁיהָ וְאֶת תַּכְשִׁיטֶיהָ לְתַקּוֹן אוֹתָהּ. אֲמַרָה לָהּ: הֲרִי הִתְקַנְתִּי בֵּית טְבִילָה, מְקוֹם שְׂמִים נוֹבְעִים, וְכָל הַרִיחוֹת וְהַבְּשָׂמִים סְבִיב אוֹתָם הַמִּים לְטַהַר אֶת כְּלַתִּי, שְׁתַּבָּא כְּלַתִּי, הַגְּבִירָה שֶׁל בְּנִי, וְעֲלְמוֹתֶיהָ, וְיִטְהַרוּ בְּאוֹתוֹ מְקוֹם שְׂהִתְקַנְתִּי בְּאוֹתוֹ בֵּית הַטְּבִילָה שֶׁל הַמִּים הַנוֹבְעִים שְׁעַמִּי. אַחַר כֹּד תַּקְנּוּ אוֹתָהּ בְּתַכְשִׁיטֶיהָ, הַלְבִּישׁוּ אוֹתָהּ אֶת לְבוּשֶׁיהָ, עֲטָרוּ אוֹתָהּ בְּעֲטָרָה שְׁלָהּ. לְמַחַר כְּשִׁיבָא בְּנִי לְהַזְדָּוּג עִם הַגְּבִירָה, יִתְקִין הֵיכְל לְכֻלָּם, וְיִמְצָא אֶת מְדוּרוֹ עִמָּכֶם כְּאַחַד.

כֹּד מַלְכָּא קְדִישָׁא וּמְטָרוֹנִיתָא, וְחַבְרִיָּא, כְּהַאי גְּוּוּנָא. וְאִימָא עֲלָהּ דְּמִתְקַנְתּ כְּלָא. אֲשַׁתְּכַח דְּמַלְכָּא עֲלָהּ, וּמְטָרוֹנִיתָא, וְחַבְרִיָּא, מְדוּרִיהוֹן כְּחַדָּא, וְלֹא מִתְפָּרְשִׁין לְעֵלְמִין. הָדָא הוּא דְּכַתִּיב, (תהלים טו) יְיָ מִי יִגּוֹר בְּאַהֲלָךְ וְגו', הוּלָךְ תַּמִּים וּפּוֹעֵל צְדָק. מֵאן הוּא פּוֹעֵל צְדָק. אֵלָּא, אֵלִין אֵינּוּן דְּמִתְקַנְי לְמְטָרוֹנִיתָא בְּתַכְשִׁיטָהָ, בְּלְבוּשָׁהָ, בְּעֲטָרָהָ. וְכָל חַד, פּוֹעֵל צְדָק אַקְרִי.

כֹּד הַמְּלָךְ הַקְּדוֹשׁ וְהַגְּבִירָה וְהַחְבָּרִים כְּמוֹ זֶה, וְהָאִם הַעֲלִיּוֹנָה שְׂמֵתְקַנְתּ אֶת הַכֹּל. נִמְצָא שֶׁהַמְּלָךְ הַעֲלִיּוֹן וְהַגְּבִירָה וְהַחְבָּרִים, מְדוּרָם כְּאַחַד, וְאִין נִפְרָדִים לְעוֹלָמִים. זֶהוּ שְׂכַתּוֹב, ה' מִי יִגּוֹר בְּאַהֲלָךְ וְגו', הוּלָךְ תַּמִּים וּפּוֹעֵל צְדָק. מִי הוּא פּוֹעֵל צְדָק? אֵלָּא אֵלוֹ שְׂמֵתְקַנְי אֶת הַגְּבִירָה עִם תַּכְשִׁיטֶיהָ, בְּלְבוּשֶׁיהָ, וּבְעֲטָרָה שְׁלָהּ. וְכָל אַחַד נִקְרָא פּוֹעֵל צְדָק.

אמר רבי חייא, אלמלא לא זכינא בעלמא, אלא למשמע מלין אלין דיי. זפאה חולקיהון דאינון דמשפתדלי באורייתא, וידעין אורחוי דמלכא קדישא, דרעותא דלהון באורייתא, עליהו כתיב (תהלים צא) כי בי חשק ואפליטהו. וכתוב אחלצהו ואכבדהו.

אמר רבי חייא, אלמלא לא זכיתי בעולם אלא לשמע את הדברים הללו - די לי. אשרי חלקם של אותם שמשפתדלים בתורה ויודעים את דרכי המלך הקדוש, שרצונם בתורה, עליהם כתוב (תהלים צא) כי בי חשק ואפליטהו. וכתוב אחלצהו ואכבדהו.

רעיא מהימנא

(ויקרא כ"ג) וספרתם לכם ממחרת השבת וגו'. פקודא (ל"א) דא, לספור ספירת העמר, הא אוקימנא, ורזא דא, ישראל, אף על גב דאתדכו למעבד פסחא, ונפקו ממסאבו, לא הו שילמין ודכין פדקא חזי. ועל דא, לאו הלל גמור ביומי דפסחא, דעד כען לא אשתלימו פדקא גאון.

רעיא מהימנא וספרתם לכם ממחרת השבת וגו'. מצוה זו לספור ספירת העמר הרי בארנו. וסוד זה - ישראל, אף על גב שנטהרו לעשות פסח ויצאו מן הטמאה, לא היו שלמים וטהורים כראוי. ועל כן אין הלל גמור בימי הפסח, שעד עכשו לא השתלמו כראוי.

כאתתא דנפקא ממסאבו, וכיון דנפקא, מתמן ולהלאה, וספרה לה. אוף הכא ישראל, כד נפקו ממצרים, נפקו ממסאבו, ועבדו פסח, למיכל בפתורא דאבוהון, ומתמן ולהלאה יעבדון חושבנא, למקרב אתתא לבעלה, לאתחברא בהדיה, ואינון חמשין יומין דדכין, לאעלא לרזא דעלמא דאתי, ולקבלא אורייתא, ולמקרב אתתא לבעלה. ובגין דאלין יומין, יומין דעלמא דדכורא, לא אתמסר חושבנא דא אלא לגברי בלחודייהו. ועל דא חושבנא דא, בעמידה איהו, ומלין דעלמא תתאה, בישיבה, ולא בעמידה. ורזא דא, צלותא דעמידה, וצלותא מיושב.

כמו אשה שיוצאת מטמאה, וכיון שיצאה, משם והלאה, וספרה לה. אף כאן ישראל כשיצאו ממצרים, יצאו מטמאה, ועשו פסח לאכל בשלחן אביהם, ומשם והלאה יעשו חשבון לקרב אשה לבעלה, להתחבר עמו, ואותם חמשים ימים של טהרה להכנס לסוד העולם הבא, ולקבל תורה, ולקרב אשה לבעלה. ומשום שהימים הללו ימים של עולם הזכר, לא נמסר חשבון זה אלא לגברים לבדם. ולכן חשבון זה הוא בעמידה, ודברי העולם התחתון בישיבה, ולא בעמידה. וסוד זה, תפלת העמידה ותפלה של מישב.

ואלין חמשין, מ"ט אינון, כלל אנפי אורייתא, דהא ביומא דחמשין, איהו רזא דאורייתא ממש. ואלין אינון חמשין יומין, דביה שמטה ויובלא. ואי תימא, חמשין, מ"ט אינון. חד

טְמִירָא אִיהוּ, וְעִלְמָא אֶסְתְּמִיד עָלֶיהָ. וּבִהְיוּא יוֹמָא דְחִמְשִׁין, אֲתַגְלִיא טְמִירָא, וְאֲתַכְסִינָא (נ"א ואשתכח) בֵּיהָ. כְּמִלְכָּא דְאֲתִי לְבֵי שׁוֹשְׁבֵינִיָּה, וְאֲשֵׁתְכַח תַּמּוֹן, אוּף הֲכָא יוֹמָא דְחִמְשִׁין, וְהָא אוּקִימָנָא רָזָא דָא. (פְּקוּדָא ל"ב לְקַרְבָּא קַרְבֵּן הַעוֹמֵר וְכוּי לַעִיל עַמִּי א')

וְהַחֲמִשִּׁים הִלְלוּ הֵם אַרְבַּעִים וְתִשְׁעֵי, כָּלֵל הַפְּנִים שֶׁל הַתּוֹרָה, שֶׁהָרִי בְיוֹם הַחֲמִשִּׁים הוּא סוּד תּוֹרָה מִמֶּשׁ. וְאֵלּוּ הֵם חֲמִשִּׁים יָמִים שֶׁבּו שְׁמִטָּה וְיֹבֵל. וְאִם תֹּאמֶר, חֲמִשִּׁים? הָרִי הֵם אַרְבַּעִים וְתִשְׁעֵי! אַחַד הוּא טְמִיר, וְהַעוֹלָם נִסְמָךְ עָלָיו. וּבְאוֹתוֹ יוֹם הַחֲמִשִּׁים הַתְּגִלָּה הִטְמִיר וְהִתְכַּסָּה (וּנְמַצָּא) בּוֹ, כְּמוֹ מֶלֶךְ שֶׁבָּא לְבֵית שׁוֹשְׁבֵינוּ וְנִמְצָא שָׁם, אִף כִּאֵן יוֹם הַחֲמִשִּׁים, וְהָרִי בְאַרְנוֹ אֶת הַסוּד הַזֶּה.

פְּקוּדָא (ל"ג) בְּתֵר דָּא, לְמַעַבְד חַג שְׁבוּעוֹת, דְּכִתִּיב וְעָשִׂיתָ חַג שְׁבוּעוֹת לַיְיָ אֱלֹהֶיךָ. שְׁבוּעוֹת: עַל דְּעָלוּ יִשְׂרָאֵל לְרָזָא דְחִמְשִׁין יוֹמִין, דְּאִינוּן שְׁבַעָה שְׁבוּעוֹת, וּבְקַרְבְּנָא דְעֹמֵר, אֲתַבְּטַל יִצְרָר הָרַע, דְּעַרְקַת מֵאֲשֶׁת חֵיל. וְכַד תַּמּוֹן לֹא אֲתַקְרִיב, מִתְדַבְּקִין יִשְׂרָאֵל בְּקוּדְשָׁא בְּרִידָה הוּא, וְאֲתַבְּטַל מֵעִילָא וּמִתַּתָּא.

הַמְצָוָה (ל"ג) שְׁאַחַר זֶה, לַעֲשׂוֹת חַג שְׁבוּעוֹת, שְׁכָתוּב (דְּבָרִים טו) וְעָשִׂיתָ חַג שְׁבַעוֹת לַה' אֱלֹהֶיךָ. שְׁבוּעוֹת - עַל שְׁנִכְנִסוּ יִשְׂרָאֵל לְסוּד חֲמִשִּׁים הַיָּמִים, שֶׁהֵם שְׁבַעָה שְׁבוּעוֹת, וּבְקַרְבֵּן הָעֹמֵר הִתְבַּטַּל יִצְרָר הָרַע, שְׁבוֹרַח מֵאֲשֶׁת חֵיל. וְכִשְׁשָׁם לֹא נִקְרַב, מִתְדַבְּקִים יִשְׂרָאֵל עִם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּמִתְבַּטַּל מִמְעַלָּה וּמִמַּטָּה.

וּבְגִין כֶּךָ אִקְרִי בְּגוּוֹנָא דָּא עֲצָרַת, דְּאִית בֵּיה בְּטוּל יִצְרָר הָרַע. וְעַל דָּא לֹא כְּתִיב בֵּיה חֲטָאת, כְּשֶׁאֵר זְמַנִּין, דְּכִתִּיב בְּהוּ חֲטָאת (ל"ד). וְכַדִּין כָּל נְהוּרִין אֲתַכְנָשׁוּ לְאֲשֶׁת חֵיל, וּבְגִין כֶּךָ עֲצָרַת.

וּמִשׁוּם כֶּךָ נִקְרָא בְּגוּוֹן זֶה עֲצָרַת, שְׁיֵשׁ בּוֹ בְּטוּל יִצְרָר הָרַע, וְעַל כֵּן לֹא כְּתוּב בּוֹ חֲטָאת כְּמוֹ שְׁאֵר הַזְּמַנִּים שְׁכָתוּב בְּהֵם חֲטָאת (ל"ה). וְאִזּוּ כָּל הָאוּרוֹת מִתְכַּנְּסִים לְאֲשֶׁת חֵיל, וּמִשׁוּם כֶּךָ עֲצָרַת.

שְׁבוּעוֹת, וְלֹא כְּתִיב כְּמָה אִינוּן. אֲלֵא בְּכָל אֲתֵר דְּאֲתַמַּר סְתָם, שְׁמָא גְרִים דְּאִינוּן מִן שְׁבַע. וְכִתִּיב שְׁבַעָה שְׁבוּעוֹת תִּסְפֹּר לָךְ, אֲמַאי כְּתִיב שְׁבוּעוֹת בְּלַחוּדוּי. אֲלֵא הֲכִי אֲצַטְרִיד שְׁבוּעוֹת סְתָם, לְאֲכַלְלָא עֵילָא וְתַתָּא, דְּהָא בְּכָל אֲתֵר דְּאֵלִין מִתְעָרִי, אֵלִין אוּף הֲכִי מִתְעָרִי עִמְהוּן. עַד לֹא הָוָה שְׁלֵמָה, לֹא הָוּ אֲתַגְלִיין, כִּינּוּן דְּאֲתָא שְׁלֵמָה, עֲבַד מְנִיָּהוּ פְּרִט. דְּכִתִּיב, (מַלְכִים א' ח) שְׁבַעַת יָמִים וְשְׁבַעַת יָמִים, דָּא אִיהוּ פְּרִט.

שְׁבוּעוֹת, וְלֹא כְּתוּב כְּמָה הֵם. אֲלֵא בְּכָל מְקוּם שְׁנַאֲמַר סְתָם, הַשֵּׁם גּוֹרֵם שֶׁהֵם מִן שְׁבַע. וְכִתוּב (שם) שְׁבַעָה שְׁבַעַת תִּסְפֹּר לָךְ, לְמָה כְּתוּב שְׁבַעַת לְבַדוּ? אֲלֵא כֶּךָ צְרִיד שְׁבוּעוֹת סְתָם, לְהַכְלִיל מֵעַלָּה וּמִמַּטָּה, שֶׁהָרִי בְּכָל מְקוּם שְׁאֵלוּ מִתְעוֹרְרִים, אִף אֵלֵּה מִתְעוֹרְרִים עִמָּם. טָרָם שְׁהִיָּה שְׁלֵמָה, לֹא הָיוּ מִתְגַּלִּים. כִּינּוּן שֶׁבָּא שְׁלֵמָה, עֲשָׂה מְהֵם פְּרִט, שְׁכָתוּב שְׁבַעַת יָמִים וְשְׁבַעַת יָמִים. זֶהוּ פְּרִט.

בזמנא אחרא בכלל, שבועות סתם. ולא אצטריד לבר נש אחרא למעבד מנהון פרט, בר שלמה. בגין דאינון שבעת ימים דלתתא, לא נהירו בשלימו, עד דאתא שלמה, וכדין קיימא סיהרא באשלותא, באינון שבעת יומין. והכא חג שבועות סתם, בגין דאתכללו תתאי בעלאי, ולא אנהירו כיומא דשלמה.

בזמן אחר בכלל, שבועות סתם. ולא צריך לאדם אחר לעשות מהם פרט, חוץ משלמה, משום שהם שבעת ימים שלמטה, לא מאירים בשלמות, עד שפא שלמה, ואז עמדה הלבנה בהשלמתה באותם שבועות הימים. וכאן חג שבועות סתם, משום שנכללו תחתונים בעליונים, ולא האירו כמו היום של שלמה.

פקודא (ל"ד) בתר דא, לקרבא שתי הלחם. הא אוקימנא, שתי הלחם: תרתי שכניתי, עילא ותתא, ואתחברו כחדא. לגביהון, תרין נהמי בשבת, מזונא דחד תרין, דעילא ותתא. ועל דא פתיב, (שמות טו) שני העמר לאחד. לאחד ודאי, לאתיחדא באתר חד. לההוא דאקרי אחד. ומאן איהו. הקול קול יעקב, דאיהו זרית עילא ותתא, תרין נהמי כחדא. ובגין דשבת איהו רזא דעילא ותתא, וכלא איהו שבת, (אתקריבו) תרין נהמי. ע"כ

מצנה אחר זו - להקריב שתי הלחם. הרי בארנו, שתי הלחם - שתי שכניות, עליונה ותחתונה, והתחברו כאחד. לגביהם, שתי הלחם בשבת, שהוא מזון של אחד שנים של מעלה ומטה. ועל זה פתוב, שני העמר לאחד. לאחד ודאי, להתיחד במקום אחד אל אותו שנקרא אחד. ומי הוא? הקל קול יעקב, שהוא יורש מעלה ומטה שני לחמים כאחד. ומשום ששבת הוא סוד של מעלה ומטה, והכל הוא שבת, (נקראו) שני לחמים. (עד כאן)

פקודא בתר דא להסדיר לחם ולבונה, להקריב עמר. דכתיב ועשיתם ביום הניפקם את העמר כבש תמים לעולה. וכן בשבועות להקריב שתי הלחם, והכי בכל יומין טבין, להקריב קרבן דמוספין. אלא ודאי בכל יומא דמועדא צריך לקרבא קרבנא דיליה. צריך לקרבא עליה תוספת דאית ליה, כגון תוספת פתובתא ומתנתא, דאוסין חתן לכלה. ושבת מלכתא, דאיהי כלה, בשבתות ובכל יומין טבין, צריכה תוספת, דאינון מוספין דקרבינו, ומתנתא, דאינון מתנות כהונה.

מצנה אחר זו - להסדיר לחם ולבונה, להקריב עמר, שכתוב ועשיתם ביום הניפקם את העמר כבש תמים לעולה. וכן בשבועות להקריב שתי הלחם, וכך בכל הימים הטובים להקריב קרבן של מוספים. אלא ודאי בכל יום של מועדים צריך להקריב את הקרבן שלו. צריך להקריב עליו תוספת שיש לו, כמו תוספת פתבה ומתנה שמוסין חתן לכלה. ושבת המלכה, שהיא כלה, בשבתות ובכל ימים טובים, צריכה תוספת, שהם מוספים של קרבנות, ומתנות, שהן מתנות כהונה.

ובשבועות דאיהו מתן תורה, דאתייהבו תרין לוחין דאורייתא, מסטרא דאילנא דחיי, צריך לקרבא לגביהו, שתי הלחם דאינון ה"ה דתרין יומין דשבועות אינון י"ו צריך לקרבא לגביהו, שתי הלחם מאינון ה"ה דהא איהו נהמא דאורייתא, דאתמר ביה (משלי ט) לכו לחמו בלחמי ה"ה, מן המוציא לחם מן הארץ.

וּבְשׁוּבוֹעוֹת שֶׁהוּא מֵתוֹן תּוֹרָה, שֶׁנִּתְּנָנוּ שְׁנֵי לוחות התורה מהצד של עַץ הַחַיִּים, צָרִיךְ לְהַקְרִיב לָהֶם שְׁתֵּי הַלֶּחֶם, שֶׁהוּן ה'י"ה. שֶׁשְׁנֵי זְמַיִם שֶׁל שְׁבוּעוֹת הֵם י"ו צָרִיךְ לְהַקְרִיב לָהֶם שְׁתֵּי הַלֶּחֶם מֵאוֹתוֹן ה'י"ה, שֶׁזֶהוּ לָחֶם שֶׁל הַתּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ לָכוּ לַחֲמוּ בַלְחָמִי, ה'י"ה, מִן הַמוֹצֵיא לָחֶם מִן הָאָרֶץ.

וְהֵאֵי אֵיחָד מֵאֶכֶל אֲדָם, דָּאֵיחָד יו"ד ה'י"א וְא"ו ה'י"א. (במדבר יט) זֹאת הַתּוֹרָה אֲדָם. (ויקרא א) אֲדָם כִּי יִקְרִיב מִכֶּם קֶרֶבן לֵיג'. עוֹמֵר שְׁעוֹרִיו, מֵאֶכֶל בְּעִירוֹ, דָּאֵינּוֹן חִיּוֹת הַקֹּדֶשׁ, דְּמִנְהוֹן צָרִיךְ לְקַרְבָּא, הֵדָא הוּא דְכִתְיב, (ויקרא א) מִן הַבְּהֵמָה. אֵלִים: מְנַגְחִים בְּמִתְנִיתִין, בְּאֵלִין פְּשֻטִין. מִן הַבְּקָר: פְּרִים מְנַגְחִים בְּמִתְנִיתִין, בְּתוֹקְפָא נְתִיר. וּמִן הַצֹּאן: שְׂאֵר עֲמָא, קֶרֶבְנָא דְלָהוֹן צְלוֹתִין, וְעַלֵּיהוּ אֲתַמַּר, (יחזקאל לד) וְאַתָּן צֹאנֵי צֹאן מְרַעִיתִי אֲדָם אֲתָם.

וְזֶהוּ מֵאֶכֶל אֲדָם, שֶׁהוּא יו"ד ה'י"א וְא"ו ה'י"א. (במדבר יט) זֹאת הַתּוֹרָה אֲדָם. (ויקרא א) אֲדָם כִּי יִקְרִיב מִכֶּם קֶרֶבן לֵה'. עוֹמֵר שְׁעוֹרִים, מֵאֶכֶל בְּהֵמוֹת, שֶׁהוּן חִיּוֹת הַקֹּדֶשׁ, שְׁמֵהֶם צָרִיךְ לְהַקְרִיב, זֶהוּ שְׁכֵתוֹב מִן הַבְּהֵמָה. אֵילִם - מְנַגְחִים בְּמִשְׁנָה, בְּאֵלוֹ הַפְּשֻטִים. מִן הַבְּקָר - פְּרִים מְנַגְחִים בְּמִשְׁנָה, בְּחִזְקָא נְתִיר. וּמִן הַצֹּאן - שְׂאֵר הָעֵם, הַקֶּרֶבן שֶׁלָּהֶם תְּפִלוֹת, וְעַלֵּיהֶם נֶאֱמַר (יחזקאל לד) וְאַתָּן צֹאנֵי צֹאן מְרַעִיתִי אֲדָם אֲתָם.

דְּמֵאֵרִי קְבֵלָה, וּמֵאֵרִי מְדוּת, אֵינּוֹן מְסֻטֵר דְּאֵילְנָא דְחִי. שְׂאֵר עֲמָא מְסֻטֵרָא דְאֵילְנָא דְטוֹב וְרַע, אֲסוּר וְהֵתֵר. וּבְגִין דָּא, מִן הַבְּהֵמָה, מֵאֶכֶל דְּלָהוֹן, עוֹמֵר לָחֶם שְׁעוֹרִים, (רות ג) וַיִּמְד שֵׁשׁ שְׁעוֹרִים. וַיִּשֶׁת עֲלֶיהָ, אוֹרֵייתָא דְבַעַל פָּה, דְּשִׁית סְדְרֵי מִשְׁנָה. אֲבָל אֵלִין דְּאֵילְנָא דְחִי, דָּאֵינּוֹן אֲדָם אוֹרֵייתָא דְלָהוֹן, נְהֵמָא דְקוֹדֶשָׁא בְרוּךְ הוּא. הֵדָא הוּא דְכִתְיב, (משלי ט) לָכוּ לַחֲמוּ בַלְחָמִי וְהִינּוּ שְׁתֵּי הַלֶּחֶם. חֲדוּ בְלָהוּ תְנַאֲיוֹ וְאַמוֹרָאִיו, וְאַמְרוּ מֵאֵן קָאִים קָמִי סִינִי. (ע"כ רעיא מהימנא) (שׁייד כּאן פּקוּדָא לְשֵׁרוּף קֹדְשִׁים הַנִּדְפָס בְּדִף לִיג ע"א) (ויקרא כ"ג) בְּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ, רַבִּי יִצְחָק פְּתַח, (תהלים פא) תִּקְעוּ בְּחֹדֶשׁ שׁוֹפָר בְּכֶסֶה לְיוֹם חֲגִנּוֹ. זְכַאֲיוֹ אֵינּוֹן יִשְׂרָאֵל, דְּקוֹדֶשָׁא בְרוּךְ הוּא קָרִיב לוֹן לְגַבְיָהּ, מִן כָּל אוֹמִין עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה, וְאַתְרַעֵי בְּהוּ, וּמֵאַתֵּר רְחִיקָא קָרִיב לוֹן לְגַבְיָהּ, הֵדָא הוּא דְכִתְיב, (יהושע כד) וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל כָּל הָעָם כֹּה אָמַר ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֵבֶר הַנְּהָר יֵשְׁבוּ אֲבוֹתֵיכֶם מֵעוֹלָם. לְאַחַזָּא, דְּהָא מֵאַתֵּר רְחִיקָא אֲתַרַעֵי בְּהוּ, וְקָרִיב לוֹן לְגַבְיָהּ, וּכְתִיב, (יהושע כד) וַאֲקַח אֶת אֲבִיכֶם אֶת אֲבָרְהָם מֵעֵבֶר הַנְּהָר וְגו'. הֵינִי קָרָאִי אֵת לְאַסְתִּפְלָא בְּהוּ, וְכִי כָל יִשְׂרָאֵל לֹא הוּוּ יַדְעֵי דָא, וְכָל שְׁכֵן יְהוֹשֻׁעַ.

שְׁבַעֲלֵי קְבֵלָה וּבַעֲלֵי מְדוּת הֵם מֵצֵד שֶׁל עַץ הַחַיִּים. שְׂאֵר הָעֵם מֵהַצֵּד שֶׁל עַץ טוֹב וְרַע, אֲסוּר וְהֵתֵר. וּמִשּׁוּם כֶּף מִן הַבְּהֵמָה, מֵאֶכֶל שֶׁלָּהֶם עוֹמֵר, לָחֶם שְׁעוֹרִים. וַיִּמְד שֵׁשׁ שְׁעוֹרִים וַיִּשֶׁת עֲלֶיהָ - תּוֹרָה שְׁבַעֲלֵי פָה שֶׁל שְׁשֵׁה סְדְרֵי מִשְׁנָה. אֲבָל אֵלוֹ שֶׁל עַץ הַחַיִּים, שֶׁהֵם אֲדָם, הַתּוֹרָה שֶׁלָּהֶם הִיא לַחֲמוּ שֶׁל הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא. זֶהוּ שְׁכֵתוֹב (משלי ט) לָכוּ לַחֲמוּ בַלְחָמִי, וְהִינּוּ שְׁתֵּי הַלֶּחֶם. שְׁמָחוּ כָּל הַתְּנַאֲיִם וְהָאֲמוֹרָאִים וְאַמְרוּ: מִי עוֹמֵד לְפָנַי סִינִי? (ע"כ רעיא מהימנא). בְּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ. רַבִּי יִצְחָק פְּתַח, (שם פא) תִּקְעוּ בְּחֹדֶשׁ שׁוֹפָר בְּכֶסֶה לְיוֹם חֲגִנּוֹ. אֲשֶׁרִיהֶם יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא קָרִיב אֹתָם אֵלָיו מִכָּל הָאֲמוֹת עוֹבְדֵי

עבודת זרה והתרצה בהם, וממקום רחוק קרב אותם אליו. זהו שפתוב (יהושע כד) ויאמר יהושע אל כל העם פה אמר ה' אלהי ישראל בעבר הנהר ישבו אבותיכם מעולם. להראות שהרי ממקום רחוק התרצה בהם וקרב אותם אליו, וכתוב, ואקח את אביכם את אברהם מעבר הנהר וגו'. בפסוקים הללו יש להסתכל, וכי כל ישראל לא היו יודעים את זה, וכל שכן יהושע?

אלא אורייתא כולה סתים וגליא, כמה דשמא קדישא סתים וגליא, בגין דאורייתא כולה שמא קדישא היא, ועל דא איהי סתים וגליא. אי ישראל (דף צ"ט ע"א) ויהושע הווי ידעי, אמאי כתיב פה אמר יי'. אלא ודאי סתימא דמלה, טיבו סגי עבד קודשא בריה בישראל, דאתרעי בהו באבתא, ועביד לון רתיכא קדישא עלאה ליקריה, ואפיק לון מגו נהרא עלאה יקירא קדישא, בוצינא דכל בוצינין, בגין דיתעטר בהו. הדא הוא דכתיב, פה אמר יי' בעבר הנהר ישבו אבותיכם מעולם. הנהר: ההוא נהר דאשתמודע, ואתיידע.

אלא כל התורה נסתרת ונגלית, כמו שהשם הקדוש נסתר ונגלה, משום שכל התורה היא שם קדוש, ועל כן היא נסתרת ונגלית. אם יהושע וישראל היו יודעים, למה כתוב פה אמר ה' אלא ודאי סתר הדבר - הטוב הרב שעשה הקדוש ברוח הוא עם ישראל, שהתרצה באבות, ועשה אותם מרכבה קדושה עליונה לכבודו, והוציא אותם מתוך נהר עליון נכבד קדוש, מאור כל המאורות, כדי שיתעטר בהם. זהו שפתוב, פה אמר ה' בעבר הנהר ישבו אבותיכם מעולם. הנהר - אותו הנהר שמכר ונודע.

מעולם, מאי קא בעי הקא. אלא לאחזאה חכמתא. מעבר הנהר מעולם, אלא ההוא נהר עולם אקרי. ועל דא, בעבר הנהר ישבו אבותיכם מעולם, לאחזאה טיבו וקשוט דעבד קודשא בריה הוא לישראל. ואקח את אביכם את אברהם מעבר הנהר מאי קא מיירי. אלא אברהם לא אתדבק ביה בההוא נהר, כמו יצחק דאתדבק ביה בסטריה לאתתקפא.

מעולם - מה הוא רוצה כאן? אלא להראות חכמה. מעבר הנהר מעולם, אלא אותו נהר נקרא עולם, ועל כן בעבר הנהר ישבו אבותיכם מעולם, להראות הטוב והאמת שעשה הקדוש ברוח הוא עם ישראל. ואקח את אביכם את אברהם מעבר הנהר. מה זה אומר? אלא אברהם לא נדבק באותו נהר כמו יצחק שנדבק בו בצדו להתחזק.

תא חזי, האי נהר, אף על גב דלאו איהו דינא, דינין נפקי מסטריה, ואתתקפו ביה. וכד יצחק אתתקוף (בדינו) בבניו, כדין עלאין ותתאין מתכנפי לדינא, וכורסייא דדינא אתתקון, ומלכא קדישא יתיב על כורסייא דדינא, ודאין עלמא, כדין, תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו. זכאין אינון ישראל, דיזעין לסלקא כורסייא דדינא, ולתקנא כורסייא דרחמי. ובמה. בשופר.

בא ראה, הנקר הזה, אף על גב שאינו דין, יוצאים דינים מצדו ומתחזקים בו. וכשיצחק מתחזק (בדינו) בבניו, אזי העליונים והתחתונים מתכנסים לדין, וכסא הדין מתתקון, והמלך הקדוש יושב על כסא דין ודן את העולם. אז, תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו. אשריהם ישראל שיוזעו לסלק כסא הדין ולתקון כסא של רחמים, ובמה? בשופר.

רבי אבא הוה יתיב קמיה דרבי שמעון, אמר ליה, הא זמנין סגיאיין שאילנא על האי שופר, מאי קא מיירי, ועד כאן לא אתיישבנא ביה. אמר ליה, ודאי האי הוא ברירא דמלה, דישראל בעיין ביומא דדינא (נ"א דא), שופר, ולא קרו. בגין דקרו הוא אתייזע באן אתר איהו, ולאתדבקא דינא לא בעינא. אבל הא תנינו, במליו ובעובדא, בעינן לאחזאה ולאתערא מליו סתימין.

רבי אבא הוה יושב לפני רבי שמעון. אמר לו, הרי פעמים רבות שאלתי על השופר הזה מה זה אומר, ועד כאן לא התישבתי בו. אמר לו, הרי ודאי זהו ברור הדבר, שישאל צריכים ביום הדין (הזה) שופר ולא קרו, משום שקרו הרי נודע באיזה מקום היא, ולהדבק בדין איננו רוצים. אבל הרי שנינו, בדברים ובמעשים צריכים להראות ולהעיר דברים נסתרים.

דף צ"ט ע"ב

תא חזי, כד הוא שופר עלאה, דנהירו דכלא ביה, אסתלק ולא נהיר לבניו, כדין דינא אתער, וכרסוון אתתקנו לבי דינא, ודא שופר, אילו דיצחק אקרי, תוקפיה (דף צ"ט ע"ב) דיצחק, תושבתייה דאבהו, כד אסתלק ההוא שופר גדול, דלא נקא לבניו, כדין יצחק אתתקוף, ואתתקון לדינא בעלמא.

בא ראה, כְּשֵׁאוֹתוֹ שׁוֹפֵר עֲלִיוֹן, שָׁבוּ הָאוֹר שֶׁל הַכֹּל, מִסְתַּלֵּק וְלֹא מֵאִיר לְבָנִים, אֲזִי מִתְעוֹרֵר הַדִּין, וְהַכְּסָאוֹת מִתְקַנְיִם לְבֵית הַדִּין, וְזֶה הַשׁוֹפֵר, נִקְרָא אֵילוּ שֶׁל יִצְחָק, תִּקְפוּ שֶׁל יִצְחָק, תִּשְׁבַּחַת הָאֲבוֹת, כְּשֶׁמִּתְעַלֶּה אוֹתוֹ שׁוֹפֵר גָּדוֹל שֶׁאֵין מִינִיק אֶת הַבָּנִים, אֲזִי יִצְחָק מִתְחַזֵּק, וּמִתְתַּקֵּן לְדוֹן אֶת הָעוֹלָם.

וְכֵן אֲתַעֵר הַאי שׁוֹפֵר וְכֵן בְּנֵי נֶשֶׁא תִּיַּיְבִין מִחֻטְאֵיהוֹן, בְּעֵינֵי לְנִגְדָא קוֹל שׁוֹפֵר מִתְתַּא, וְהַהוּא קָלָא סְלִיק לְעֵילָא, כְּדִין אֲתַעֵר שׁוֹפֵרָא אַחֲרָא עֲלָא, וְאֲתַעֵר רַחֲמֵי, וְאֲסַתְלַק דִּינָא. וּבְעֵינֵי לְאַחֲזָא עוֹבְדָא בְּשׁוֹפֵר, לְאַתְעֵרָא שׁוֹפֵרָא אַחֲרָא, וְלֹאֲפַקָא בְּהַאי שׁוֹפֵר לְתַתָּא, אֵינוֹן קְלִי, לְאַחֲזָא דְכָל אֵינוֹן קְלִין דְלְעֵילָא, דְכָלִּילָן כְּלָהוּ בְּהַהוּא שׁוֹפֵר עֲלָא, יִתְעֲרוֹן לְנַפְקָא.

וּכְשֶׁמִּתְעוֹרֵר הַשׁוֹפֵר הַזֶּה וּכְשֶׁבְּנֵי אָדָם שָׁבִים מִחֻטְאֵיהֶם, צְרִיכִים לְהַשְׁפִּיעַ קוֹל שׁוֹפֵר מִמֶּטָה, וְאוֹתוֹ קוֹל עוֹלָה לְמַעְלָה, אֲזִי מִתְעוֹרֵר שׁוֹפֵר אַחֵר עֲלִיוֹן, וּמִתְעוֹרֵר רַחֲמִים וּמִסְתַּלֵּק הַדִּין. וְצְרִיכִים לְהִרְאוֹת מַעֲשֵׂה בְּשׁוֹפֵר, לְעוֹרֵר שׁוֹפֵר אַחֵר, וְלְהוֹצִיא בְּשׁוֹפֵר הַזֶּה לְמִטָּה אוֹתָם קוֹלוֹת, לְהִרְאוֹת שְׁכָל אוֹתָם קוֹלוֹת שְׁלֹמְעֵלָה, שְׁכָלָם כְּלוּלִים בְּאוֹתוֹ שׁוֹפֵר עֲלִיוֹן, יִתְעוֹרְרוּ לְצֵאת.

וּבְהֵינִי קְלִין דְלְתַתָּא, יְהִיבִין יִשְׂרָאֵל חֵילָא (לְרַחֲמֵי מִתְתַּא וְאֲתַעֵר שׁוֹפֵר גָּדוֹל) לְעֵילָא, וְעַל דָּא בְּעֵינֵי לְזַמְנָא שׁוֹפֵר בְּיוֹמָא דָּא, וְלִסְדְרָא קְלִין, לְכַוּנָא בֵּיהּ בְּגִין לְאַתְעֵרָא שׁוֹפֵר אַחֲרָא, דְבֵיהּ כְּלִילָן קְלִי לְעֵילָא. (וּלְסִדְרָא קְלִין בְּשׁוֹפֵר).

וּבְקוֹלוֹת הַלְלוּ שְׁלֹמְעֵלָה נוֹתְנִים יִשְׂרָאֵל כֹּחַ (לְרַחֲמִים מִלְּמִטָּה, וּמִתְעוֹרֵר הַשׁוֹפֵר הַגָּדוֹל) לְמַעְלָה, וְעַל כֵּן צְרִיכִים לְזַמֵּן שׁוֹפֵר בְּיוֹם הַזֶּה וְלַעֲרֹךְ קוֹלוֹת, לְכַוּן בּוֹ כְּדִי לְעוֹרֵר שׁוֹפֵר אַחֵר, שָׁבוּ כְּלוּלִים הַקוֹלוֹת לְמַעְלָה (וּלְסִדְרָא קוֹלוֹת בְּשׁוֹפֵר).

סְדְרָא קְדָמָא, קָלָא נְפִיק, וּמִתְעַטֵּר לְעֵילָא, סְלִיק רְקִיעֵין, וְאֲתַבְּקַע בֵּין טוּרֵי רְמָאֵי, וּמְטִי לְגַבְיָה דְאַבְרָהָם, וְשִׂרְיָא בְּרִישֵׁיהּ, וְאֲתַעֵטֵר, וְאֲתַעֵר הוּא, וְאֲתַקֵּן לְכוּרְסֵיָא. וּבְסִפְרָא דְאַגְדָּתָא תִּנְיִן, בְּשַׁעֲתָא דְהַהוּא קָלָא קְדָמָא סְלִיק, אֲתַעֵר וְאֲתַעֵטֵר אַבְרָהָם, וְאֲתַקֵּן לְכוּרְסֵיָא, פְּקִדִין עֲלֵיהּ אַבָּא. (ס"א אבא ואמא) אַבָּא.

סדרה ראשונה - יוצא קול ומתעטר למעלה, עולה רקיעים, ונבקע בין הרים רמים, ומגיע לאברהם ושורה בראשו ומתעטר, והוא מתעורר ומתקין את הכסא. ובספר האגדה שנינו, בשעה שאותו קול ראשון עולה, מתעורר ומתעטר אברהם, ומתקין את הכסא, ופוקד עליו (אבא ואמא) אבא.

אדהכי, סלקא תניינא, תקיפא (לחברא) לתברא תוקפי רגיון. ודא סדרא תניינא, ההוא קלא תבירא בתוקפוי. וכדין סלקא, וכל דינין דאתערו (סייא דאתערעו) קמיה אתברו, עד דסליק לאתריה דיצחק. פיון דיצחק אתער, וחמי לאברהם מתקו לכורסייא לקיימא קמיה, כדין אתפפיא, ותבר תוקפא קשיא. ובהאי, בעי מאן דתקע, לכוונא לבא ורעותא, בגין לתברא חילא ותוקפא דדינא קשיא, הדיא הוא דכתוב, (תהלים פט) אשרי העם יודעי תרועה, יודעי תרועה ודאי.

בינתים עולה השני, התקיף (לחבר) לשבר את הדינים הקשים. וזה הסדר השני, אותו הקול שובר בכחו. ואז עולה, וכל הדינים שמתעוררים (שנקרים) לפניו נשברים, עד שעולה למקומו של יצחק. פיון שמתעורר יצחק ורואה את אברהם, מתקו את הכסא לעמד לפניו. אז נכנע, שובר את התקו הקשה. ובזה צריך מי שתוקע לכוון הלב והרצון, כדי לשבר הכח והתקו של הדין הקשה. זהו שכתוב (תהלים פט) אשרי העם יודעי תרועה, יודעי תרועה ודאי.

דף ק' ע"א

סדרא תליתאה, קלא נפיק, וסליק, ובקע כל אינון רקיעין, ורחמי מתערן, ומטי ההוא קלא לרישיה דיעקב (דף ק' ע"א) ויעקב אתער, וחמי לאברהם מתתקו בגיסא אחרא, כדין אחידן תרווייהו ביה ביצחק, דא מהאי סטרא, ודא, מהאי סטרא ולא יכלין תוקפוי לנפקא לבר. והני תלתא סדרין, כלהו סדרא חד.

סדרה שלישית - יוצא קול ועולה, ובוקע כל אותם רקיעים, ומתעוררים רחמים, ומגיע אותו קול לראשו של יעקב, ויעקב מתעורר ורואה את אברהם מתתקו בצד האחר. אזי אוחזים שניהם ביצחק, זה מצד זה וזה מצד זה, ולא יכולים התקו ששלו לצאת החוצה, ושלוש הסדרות הללו הן סדרה אחת.

סדרא אחרא, קלא נפיק, וסליק, ונטיל לאברקהם מאתריה, ונגיד ליה לתתא, לאתר דתוקפיהון דיצחק שריין וקיימן ליה לאברקהם בגווייהו.

סדרה אחרת - קול יוצא ועולה, ונוטל את אברקהם ממקומו, ומשפיע אותו למטה, למקום שהגבורות של יצחק שורים שם, ומקיימים את אברקהם בתוכם.

סדרא תננינא, נפיק קלא תבירא, לא תקיפא פקדמאה, לא דחליש ההוא קלא דתקע, אלא דההוא קלא לאו איהו לגבי יצחק בקדמיתא, דתמן תוקפא תקיפא שרינא, אלא לגבי אינון בי דינא דלתתא, דאינון רפויין יתיר, וכלהו חמאן לאברקהם לגבייהו, ואתכפין קמיה.

סדרה שניה - יוצא קול שבור, לא חזק כמו הראשון. לא שחלש אותו קול שתקע, אלא שאותו קול אינו אצל יצחק כבראשונה, ששם שורה התקף התקוי, אלא רק לאותם בית דין של מעלה שהם יותר רפים, וכלם רואים את אברקהם אצלם, ונכנעים לפניו.

אדהכי, סדרא תליתאה, קלא נפיק, וסליק, ואתעטר ברישיה דיעקב, ונגיד ליה לתתא לההוא אתר דאינון גבוראן שריין, וקאים לקבליהו, אברקהם מהאי סטרא, ויעקב מהאי סטרא, ואינון באמצעיתא. כדן אתכפין פלהו, ומשתכחין (סייא ומשתככי) באתרייהו. והני פלהו סדרא אחרא תננינא.

בינתים סדרה שלישית - יוצא קול ועולה, ומתעטר בראשו של יעקב, ומשפיע אותו לאותו מקום שאותן הגבורות שורות, ועומד כנגדן, אברקהם מצד זה ויעקב מצד זה, והם באמצע, ואז פלם נכנעים ונמצאים (ושוככים) במקומם. ואלו פלם סדר אחר שני.

דף ק' ע"ב

סדרא בתראה, דבעינא לסלקא לון לאתרייהו, ולישבא (סייא ולישרא) בינייהו ליצחק כמלקדמין. בגין דהאי בעי לישרא ליה באתריה, ולא יפוק

בְּתוֹקֵפוֹי לְבָר, כְּדִין דִּינִין כְּלָהוּ אֶתְכַפְּיִין, וְרַחֲמִין אֶתְעָרוּ. עַל דָּא בְּעֵי
לְכוּנָא לְבָא וְרַעוּתָא בְּהֵנִי קְלִי, וְלִמְהַדְר בְּתִיבְתָא קְמִי מְאָרִיחוֹן. כְּדִין כְּד
יִשְׂרָאֵל מְתַקְנִי וּמְסַדְרִי קְלִין בְּרַעוּתָא דְלְבָא כְּדָקָא יָאוּת, בְּשׁוּפְרָא דָּא,
אֶהְדָּר הֵהוּא שׁוּפֵר עֲלָאָה, וְכַד אֶהְדָּר, מְעַטְרָא לִיָּה לִיעֻקֵּב, וְאֶתְתַקֵּן כְּלָא.
וְכוּרְסִיָּא אַחְרָא רְמִי, וְכַדִּין חִידוֹ אֶשְׁתַּכַּח בְּכֻלָּא, וְקוּדְשָׁא בְּרִידָּה הוּא
מְרַחֵם עַל עַלְמָא. זְכָאָה חוּלְקִיָּהוֹן דִּישְׂרָאֵל, דִּי־דַעִין לְנַגְדָּא וְלֹא־מְשַׁכָּא (דף ק'
ע"ב) לְמְאָרִיחוֹן, מְדִינָא לְרַחֲמִי, וְלִתְקַנָּא כְּלָהוּ עַלְמִין עַל יְדִיָּהוּ.

סְדָרָה אַחְרוּנָה - שְׁצָרִידָּה לְהַעֲלוֹתָם לְמְקוֹמָם וּלְיֹשֵׁב (וּלְיִשְׂרָאֵל) בֵּינֵיהֶם אֶת
יְצַחֵק כְּמִקְדָּם, מְשׁוּם שְׂאֵת זֶה צָרִידָּה לְיִשְׂרָאֵל בְּמְקוֹמוֹ, וְלֹא יֵצֵא
בְּגִבּוּרֹתָיו הַחוּצָה, אֲזַי כָּל הַדִּינִים נִכְנָעִים, וּמִתְעוֹרְרִים רַחֲמִים. עַל כֵּן
צָרִידָּה לְכוּן אֶת הַלֵּב וְהַרְצוֹן בְּקוֹלוֹת הַלְלוֹ, וְלַחְזֹר בְּתִשׁוּבָה לְפָנֵי
רְבוּנָם. אֲזַי כְּשִׁישְׂרָאֵל מְתַקְנִים וּמְסַדְרִים קוֹלוֹת בְּרַצוֹן הַלֵּב כְּרָאוּי
בְּשׁוּפֵר הַזֶּה, חוּזֵר אוֹתוֹ שׁוּפֵר עַלְיוֹן. וְכִשְׁחוּזֵר, מְעַטֵּר אֶת יְעֻקֵּב, וְהַכֵּל
נִתְקַן. וְכִסָּא אַחַר עוֹלָה, וְאֲזַי נִמְצָאת שְׂמִיחָה בְּכֻלָּא, וְהַקְדוּשָׁא בְּרוּדָּה הוּא
מְרַחֵם עַל הָעוֹלָם. אֶשְׂרֵי חֻלְקָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל שִׂיּוּדָעִים לְהַנְהִיג וְלִמְשֹׁךְ
אֶת רְבוּנָם מְדִין לְרַחֲמִים, וְלִתְקוֹן אֶת כָּל הָעוֹלָמוֹת עַל יְדֵיהֶם.

תָּא חֲזִי, לְקַבֵּל דָּא, תְּלִתָּא סְפָרִין פְּתִיחוּן בְּיוֹמָא דָּא, וְכִמָּה דְרַחֲמִין
מִתְעוֹרְרִין, וְדִינִין קְשִׁיִּין אֶתְכַפְּיִין וְעֹאֲלִין לְדוּכְתִיָּהוּ. כְּדָּה הוּא לְתַתָּא כְּגוּוֹנָא
דְלַעִילָא, דִּינִין קְשִׁיִּין אֶתְכַפְּיִין וְאֶתְעַבְּרוּ מְעַלְמָא. וּמֵאֵן אֵינּוּן. אֲלִין אֵינּוּן
רְשָׁעִים גְּמוּרִים, דְּאֵינּוּן דִּינִין קְשִׁיִּין דְּאֶתְכַפְּיִין וְאֶתְעַבְּרוּ מְעַלְמָא. וְעַל דָּא
נְכַתְּבִים וְנַחְתְּמִים וְכוּ'. אֲמַר רַבִּי אַבְּא, וְדָאִי דָּא הוּא בְּרִירָא דְמַלְכָּה, בְּרִידָּה
רַחֲמָנָא דְשְׂאִילָנָא וְרוּחָנָא בְּהֵנִי מִלִּי.

בֵּא רָאָה, כְּנַגְדָּה זֶה נִפְתָּחִים שְׁלֵשָׁה סְפָרִים בְּיוֹם זֶה, וְכִמּוֹ שְׁרַחֲמִים
מִתְעוֹרְרִים וְהַדִּינִים הַקְּשִׁים נִכְנָעִים וְנִכְנָסִים לְמְקוֹמָם - כְּדָּה הוּא
לְמַטָּה כְּמוֹ שְׁלִמְעָלָה, הַדִּינִים הַקְּשִׁים נִכְנָעִים וּמְעַבְּרִים מִן הָעוֹלָם.
וּמִי הֵם? אֵלוֹ אוֹתָם רְשָׁעִים גְּמוּרִים, שְׁהֵם דִּינִים קְשִׁים שְׁנִכְנָעוּ
וְהַעֲבְרוּ מִן הָעוֹלָם. וְעַל כֵּן נְכַתְּבִים וְנַחְתְּמִים וְכוּ'. אֲמַר רַבִּי אַבְּא,
וְדָאִי זֶהוּ בְּרִירָה הַדְּבָר. בְּרִידָּה הַרְחֵמוּן שְׂשִׂאֲלֵתִי וְהַרְוּחֵתִי אֶת הַדְּבָרִים
הַלְלוּ.

אֲמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּתִיב זְכָרוֹן תְּרוּעָה, זְכָרוֹן עֲבָדִינוּ, לְכוּנָא לְבָא וְרַעוּתָא,
יִשְׂרָאֵל עֲבָדִין זְכָרוֹן לְתַתָּא, בְּמָה. בְּעוּבְדָּא, בְּגִין דִּי־תַעֲר מַלְכָּה כְּהוּא גְּוֹנָא
לְעִילָא.

אמר רבי יהודה, כתוב זכרון תרועה, עושים זכרון, לכוון את הלב והרצון. ישראל עושים זכרון למטה, במה? במעשה, כדי שיתעורר דבר באותו גון שלמעלה.

אמר רבי אלעזר, כתיב (תהלים פא) בפסה ליום חגנו דאתפסיא ביה סיהרא. והיך אתפסיא. אלא, כד קיימא עיבא, ושמשא לא נהיר, כדין סיהרא אתפסיא, ולא נהיר. ועל דא, מקמי עיבא שמשא לא נהיר, כל שכן סיהרא דאתפסיא ולא נהירא. ועל דא בפסה ליום חגנו, בה"א, דאתפסיא סיהרא. ובמה נהיר. כלא בתיובתא, ובקל שופרא, דכתיב, (תהלים ט) אשרי העם יודעי תרועה כדין יי באור פניך יהלכון.

אמר רבי אלעזר, כתוב (תהלים פא) בפסה ליום חגנו, שמתפסה בו הלבנה. ואיך מתפסה? אלא כשעומד ענן והשמש אינו מאיר, אזי הלבנה מתפסה ולא מאירה. ועל כן מלפני ענן השמש אינה מאירה, כל שכן הלבנה שמתפסה ואינה מאירה. ועל כן בפסה ליום חגנו, בה"א, שמתפסה הלבנה. ובמה מאירה? הכל בתשובה, ובקול שופר, שכתוב אשרי העם יודעי תרועה. אז - ה' באור פניך יהלכון.

תא חזי, בהאי יומא אתפסיא סיהרא, ולא נהיר עד בעשור לחדש, דישראל תייבין פלהו בתיובתא שלימתא, ואימא עלאה תאבת ונהרת לה. והאי יומא נהירו דאימא נטלא, ואשתכח חידו בכלא. ועל דא כתיב, יום הכפורים הוא. יום כפור מבעי ליה, מאן יום הכפורים. אלא בגין דתרי נהרין נהרין בחד. בוצינא עלאה, נהיר לבוצינא תתאה. ובהאי יומא מנהורא עלאה נהיר. ולא מנהורא דשמשא ובגין כך בפסה ליום חגנו כתיב.

בא ראה, ביום הזה מתפסה הלבנה, ולא מאירה עד בעשור לחדש, כשכל ישראל שבים בתשובה, והאם העליונה שבה ומאירה לה. והיום הזה את אור האם נוטל, ונמצאת שמחה בכל. ועל כן כתוב, יום הכפורים הוא. יום כפור הזה צריך להיות! מה זה יום הכפורים? אלא משום ששני מאורות מאירים כאחד. המאור העליון מאיר למאור התחתון, וביום הזה מאיר מהאור העליון, ולא מאור השמש, ומשום כך כתוב בפסה ליום חגנו.

רבי אבא שלח ליה לרבי שמעון, אמר, אימתי זווגא דכנסת ישראל במלכא קדישא. שלח ליה, (בראשית כ) וגם אמנה אחותי בת אבי היא אדך

לא בת אמי ותהי לי לאשה. אתרגיש רבי אבא, ארים קליה, בכה ואמר, רבי רבי בוצינא קדישא, ווי, ווי לעלמא פד תפויק מניה, ווי לדרא דיהון בעלמא פד תסתלק מנהון וישתארו ויתמין מנד. אמר ליה רבי חייא לרבי אבא, האי דשלח לקבלך. מאי קאמר.

רבי אבא שלח לרבי שמעון. אמר, מתי הזווג של כנסת ישראל עם המלך הקדוש? שלח לו, (בראשית כ) וגם אמנה אחתי בת אבי היא אך לא בת אמי ותהי לי לאשה. התרגש רבי אבא, הרים קולו, בכה ואמר, רבי רבי מנורה הקדושה, אוי ואבוי לעולם כשתצא ממנו! אוי לדור שיהיו בעולם כשתסתלק מהם וישארו יתומים ממך! אמר לו רבי חייא לרבי אבא, זה ששלח לעמדתך, מה אמר?

אמר ודאי לאו זווגא דמלכא במטרוניתא, אלא בזמנא דנהרא מאבא עלאה, וכד אתנהרא מניה, קרינו לה קדש דהא מבי אבא נטלא האי. וכדין מזדווגי כחדא, בגין דמלכא קדש אקרי, דכתוב, (ירמיה ב) קדש ישראל ליי, דנטיל מאתר דאקרי קדש. כדין אחותי בת אבי היא אך לא בת אמי, דהא מבי אבא שמא דא, ולא מבי אימא, ועל דא ותהי לי לאשה, לאזדווגא כחדא, בזמנא דא, ולא בזמנא אחרא, בזמנא דנטלא מבי אבא, ולא בזמנא דנטלא מבי אימא. ויום הכפורים אוכח, דתשמיש המטה אסור, בגין דזווגא לא אשתכח, דהא מבי אימא נטלא, ולא מבי אבא. אמר רבי חייא, ודאי זכאה דרא דרבי שמעון שארי בגויה, זכאין אינון דקיימין קמיה כל יומא.

אמר, ודאי שאין זווג המלך עם הגבירה אלא בזמן שמאיר מהאב העליון, וכשנאור ממנו, קוראים לו קדש, שהרי מבית אבא זה נוטל, ואז מזדווגים כאחד, משום שהמלך נקרא קדש, שכתוב (ירמיה כ) קדש ישראל לה, שנוטל ממקום שנקרא קדש. אזי אחתי בת אבי הוא אך לא בת אמי, שהרי מבית אבא השם הזה, ולא מבית אמא. ועל כן ותהי לי לאשה, להזדוג כאחד, בזמן הזה ולא בזמן אחר, בזמן שנוטלים מבית אבא, ולא בזמן שנוטלים מבית אמא. ויום הכפורים מוכיח, שתשמיש המטה אסור, משום שאין נמצא זווג, שהרי מבית אמא נוטל, ולא מבית אבא. אמר רבי חייא, ודאי אשרי הדור שרבי שמעון שרוי בתוכו. אשרי אותם שעומדים לפניו כל יום.

אמר רבי אבא, בראש השנה נברא אדם, וקאים בדינא קמי מאריה, ותב (דף ק"א ע"א) בתיובתא, וקביל ליה קודשא בריה הוא. אמר ליה, אדם, אנת תהא סימנא לבניך לדרי דרין, בהאי יומא קיימין בדינא, ואי יתובון אנא אקבל לון, ואיקום מפורסייא דדינא, ואתקיים על פורסייא דרחמי, וארחם עליהו. ודוד אמר, (תהלים קטז) אהבתי כי ישמע יי את קולי תחנוני. ועל דא כתיב, (תהלים קל) כי עמד הסליחה למען תנורא. וכתיב, (תהלים לו) כי עמד מקור חיים באורח נראה אור.

רעיא מהימנא

פקודא (מ"ב) דא לתקוע שופר בראש השנה דהוא יומא דדינא פמה דאוקימנא והא אוקמוה דכתיב (תהלים פא) תקעו בחדש שופר, בפסח ליום חגנו והא אתמר. דהאי איהו יומא דסיהרא אתפסי ביה וקאים עלמא בדינא. בגין דההוא מקטרגא חפי ופסי ואנעל פתחא על מלכא אתר דדינא שריא למתבע דינא על עלמא. ואי תימא איך אתיהיב ליה רשו לההוא מקטרגא לחפאה ולמתבע דינא, אלא ודאי בידא דהאי מקטרגא שוי קב"ה למתבע דינא על כל עלמא ושוי ליה יומא דיעא למתבע קמיה כל דינין דעלמא דהא קב"ה עביד ליה ושוי ליה קמיה. למהוי דחילו דקב"ה סלקא ושריא על פלא.

ורזא דא והאלהים עשה שיראו מלפניו (קהלת ג) מאי עשה, עשה להאי מקטרגא ואתקין ליה קמיה למהוי סייפא שנגא על כל עלמא וכל דא בגין דידחלון מקמי קב"ה פלא ודא איהו סנטירא דתבע חובי בני נשא ותבע דינא ותפיס בני נשא וקטיל לון ואלקי לון פלא פמה דנפיק מן דינא. כגוונא דההוא ממונה בי דינא דלתתא דאתיהיב ליה רשו לאדכרא קמי בי דינא פלוני עבד כד. ופלוני עבר על כד. ולמתבע עליהו דינא. ותנן רשו אתיהיב לההוא ממונה בי דינא לאנעלא על בי דינא פתחא עד דיגזרון דינא על כל מה דאיהו תבע ולית רשו לבית דין לדחייא ליה. בגין כי אני אוהב משפט ואיהו בעי דעלמא יתקיים בדינא ולמנדע דאית דין ואית דיין. כהאי גוונא שוי קב"ה קמיה להאי דאיהו תבע דינא קמי מלכא על כל בני עלמא. ובהאי יומא אתיהיב ליה רשו לכסאה פתחא דמלכא וסיהרא אתחפא לגו עד דיתגזר דינא על כל בני עלמא. ואע"ג דכלא אתגלי קמי קב"ה לא בעי אלא בדינא. כלא כגוונא חדא עילא ותתא אתקין כרסייא דדינא בהאי יומא וסנטירא אתא ותבע דינא על כל עובדי בני עלמא כל חד וחד כפום ארחוי וכפום מה דעבד. וסהדין אתיין וסהדי על כל עובדי בני עלמא ואלין אינון עיני יי דאינון משטטי בכל עלמא וכמה אינון עיני יי דלית לון חושפנא דקא אזלי ומשטטי בכל עלמא וחקמון כל עובדי בני עלמא.

ווי לאינון דלא משגיחין ולא מסתכלין בעובדיהון דהא לגבייהו קיימין אלין סהדי מלכא ומשגיחין וחקמון כל מה דאינון עבדו וקאמרי דהא אינון סלקי וסהדי קמי מלכא והאי סנטירא קאים קמי מלכא ותבע דינא פלוני עבר דינא פלוני עבד כד. והא הכא סהדי. ועד דקב"ה לא שאיל לון לית לון רשו לסהדא. כדן אינון סהדי סהדותא. וכלא אכתיב קמי מלכא בפתקא.

בבי מלכא אית חד היכלא היכלא דא מלניא אשא חוורא והאי אשא מתגלגלא בפלקא ולהיט שביבן והאי לא פסיק לעלמין. לגו האי היכלא אית היכלא אוחרא מלניא אשא אוכמא דלא פסיק לעלמין תרין סופרין קיימין תדיר קמי מלכא. בשעתא דדינא סהדין כל סהדי קמי מלכא. אינון סהדין גטלין מההוא פלקא דאשא חוורא וכתבי עליה בההוא אשא אוכמא. וכדן מלכא אחמיץ דינא עד זמנא דיעא דילמא בין כד ובין כד יתדרון בתשובה. אי יתדרון פתקין נקרעין ואי לאו מלכא יתיב וכל אינון דבי זכותא קיימי קמיה. כרוזא קם וכריז פלוני עבד כד מאן יוליף עליה זכות. אי אית מאן דיוליף עליה זכות זכות. ואי לאו הא אתמסר לסנטירא וכלא ידע קב"ה אמאי אצטריך לכל דא אלא בגין בגין דלא יהא פטרא דפומא לבני עלמא אלא לאחזאה דכלא עביד בארח קשוט וניחא קמיה מאן דאשתזיב מן דיניה. ואי תימא מנא לו, האי אתמסר לחכימין. ואפי למאן דלא דעי מאן דבעי לאסתפללא ישגח במה דאיהו באתגלייא וידע במה דאיהו בסתרא דהא כלא

כְּגוֹנוֹא חָדָא כָּל מַה דְּפָקִיד קב"ה בְּאַרְעָא כְּלָא אִיהוּ כְּגוֹנוֹא דְלַעִילָא. יוֹמָא דר"ה אִיהוּ יוֹמָא דְדִינָא וּמְלָכָא יְתִיב בְּכַרְסֵינָא דְדִינָא סְנִטְרָא קָא אֲתִי וְחַפִּי פְתַחַא דְמְלָכָא וְתַבַּע דִּינָא. וְאָף עַל גַּב דְּקב"ה רְחִים לִיה לְדִינָא כד"א כִּי אֲנִי יְיָ אוֹהֵב מִשְׁפָּט נֶצַח רְחִימוּי דְבְנוּי לְרְחִימוּ דְדִינָא. וּבְשַׁעֲתָא דְסְנִטְרָא קָם לְמִטְעֵן מְלִין עֲלֵייהוּ. פְּקִיד לְמַתְקַע בְּשׁוֹפֵר בְּגִין לְאַתְעָרָא רְחִמֵי מִתְתָּא לַעִילָא בְּהַהוּא שׁוֹפֵר סְלֶקָא הַהוּא קְלָא כְּלִילָא בְּאַשָּׁא וְרוּחָא וּמִיָּא. וְאַתְעָבִיד מְנִייהו קְלָא חָדָא וְאַתְעָר קְלָא אַחְרָא לַעִילָא.

כְּד הַהוּא קְלָא אַתְעָר מְעִילָא וּמִתְתָּא כְּדִין כָּל טְעָנוֹת דְקָא טְעִין הַהוּא מְקַטְרָגָא מִתְעָרְבִי בְיוֹמָא דר"ה נְפִיק יְצָחֶק בְּלַחוּדוּי וְקָרִי לַעֲשׂוֹ לְאַטְעָמָא לִיה תְּבַשְׁלִין דְכָל עֲלָמָא כְּפּוּם אַרְחוּ. דְהָא בְּהִיא שַׁעֲתָא וְתַכְהִין עֵינֵינוּ מְרָאוֹת דְנְפִיק מְנִיה מֵאֵן דְאַחְשָׁד אֲפִי בְרִין וְאַתְפָּרֵשׁ עַל עַרְסִיה דְדִינָא וְקָרִי לַעֲשׂוֹ וְאָמַר וְצוּדָה לִי צִידָה וְעָשָׂה לִי מִטְעָמִים וְהִבִּיאָה לִי.

וְרַבְקָה אֲמַרָה אֶל יַעֲקֹב בְּנֵה רְחִימָא דְנַפְשָׁה בְּנֵה רְחִימָא דְאַתְמָסָר לָה מִיוֹמָא דְאַתְבְּרִי עֲלָמָא. וּפְקִידָת לִיה לְאַתְעָרָא אִיהוּ בְּאִינוּן מִטְעָמִים דִּלִּיה. וְיַעֲקֹב אַתְעָר מִתְתָּא מִתְלַבֵּשׁ בְּצִלוֹתֵין וּבַעוּתֵין. וְהַקּוֹל קוֹל יַעֲקֹב בְּהַהוּא שׁוֹפֵר דְקָא סְלִיק וְאַתְעָר יַעֲקֹב לְגַבִּיה וְאַתְקָרִיב בְּהִדִּיה וְיֵשׁ לוֹ וְיֵאֱכַל וְאַתְפְּלִיל דָּא בְדָא. כִּינּוּ דְאַתְפְּלִיל בְּהִדִּיה וְיֵבֵא לוֹן יִין דָּא יִין דְמַנְטְרָא יִין דְהוּא חָדוּ דְלָבָא רְזָא דְעֲלָמָא דְאַתִּי כְּדִין וְיִרַח אֶת רִיחַ בְּגָדֵיו צְלוֹתָא דְסְלֶקִין וּבַעוּתֵין וְיַבְרַכְהוּ. נַח רוּגְזָא וְחָדִי לְבָא וְכָלָא אִיהוּ רְחִמֵי. כִּינּוּ דְאַיהוּ אַתְפְּלִיל בְּיַעֲקֹב כָּל אִינוּן חֲזִילִין וְתוֹקֶפִין וְרוּגְזִין דְהוּוּ זְמִינִין אַתְבְּדְרוּ וְלֹא אֲשַׁתְּכַחוּ תַמָּן וְיִשְׂרָאֵל נְפָקִין מִן דִּינָא בְּחִדְוָה וּבְבִרְכָאן. וְיִהִי אִדְּ יַצָּא יַצָּא יַעֲקֹב מֵאֵת פְּנֵי יְצָחֶק אֲבִיו בְּיוֹמָא דָּא בְּחִדְוָה וּבְבִרְכָאן עֲלָאִין וְעָשׂוּ אַחֵיו בָּא מְצִידוֹ טְעִין טוֹעֲנֵי מְעוּבְדֵי דְעֲלָמָא. וְיַעֲשׂוּ גַם הוּא מִטְעָמִים חָדִיד לִישְׁנִיה לְמִטְעֵן טְעָנוֹת. אַתְקִין סְהַדֵי וְיֵבֵא לְאַבְיו וְיֵאמֶר יְקוּם אָבִי יַתְעָר בְּדִינֵיו. וְיֵאֱכַל כְּמַה עוּבְדִין בִּישִׁין דְכָל עֲלָמָא דְקָא אֲשַׁתְּכַנָּא וְיִחְרַד יְצָחֶק חֲרָדָה גְדוֹלָה עַד מֵאֵד דְהָא לֹא יְכִיל לְאַתְפָּרֵשׁא מְכַלְלָא דְיַעֲקֹב דְאַיהוּ בְּחִדְוָה. וְיֵאמֶר מִי אִיפָה הוּא הַצִּד בְּכַמָּה צְלוֹתֵין וּבַעוּתֵין וְאוּכַל מְכַל בְּטָרָם תְּבֵא וְאַבְרַכְהוּ גַם בְּרוּךְ יְהִי. כְּשִׁמוֹעַ עָשׂוּ אֶת דְבָרֵי (יְצָחֶק) אֲבִיו וְיַעֲצֵק צַעֲקָה וְגו'. דְחַמֵי דְהָא צִידוֹ לֹא הוּוּ כְּלוּם. עַד לְבַתֵּר אָמַר לִיה הִנֵּה מִשְׁמַנֵי הָאָרֶץ יְהִי וְגו'. אֲלִין תַּקִּיפִין וְאַכְלוּסִין דְשָׁאָר עַמִּין וְדָא קִשְׁיָא לִיה מְכַלָּא. וְיִשְׁטוּם עָשׂוּ אֶת יַעֲקֹב לְמִיזַל אַבְתְּרִיה וּלְקַטְרָגָא לִיה תְּדִיר. וְיַעֲקֹב אֲזִיל בְּאִינוּן יוֹמִין דְבִין רֵאשׁ הַשָּׁנָה לְיוֹם הַכַּפּוּרִים עָרִיק לְאַשְׁתְּזָבָא מְנִיה. תַּב בְּתִיבְתָא שׁוּי גְרַמִּיה בְּתַעֲנִיתָא עַד דְאַתִּי רֵאשׁ הַשָּׁנָה וַיִּיָּה כְּדִין יְדַעֵי יִשְׂרָאֵל דְעָשׂוּ בָּא וְעָמוּ אַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ כְּלָהוּ מְקַטְרָגֵי זְמִינִין לְקַטְרָגָא לוֹן וְיִירָא יַעֲקֹב מֵאֵד וְיַצֵּר לוֹ סִגֵי בְּעִלוֹתֵין וּבַעוּתֵין וְיֵאמֶר יַעֲקֹב אֶלְקֵי אָבִי אַבְרָהָם וְאַלְקֵי אָבִי וְגו'. עַד דְנִטִּיל עֵיטָא וְאָמַר כִּי אָמַר אַכְפְּרָה פְּנִיו בְּמַנְחָה הַהוּלְכַת לְפָנֵי וְיִקַּח מִן הַבָּא בְּיָדוֹ מַנְחָה וְגו' עֲזִים מֵאֵתִים וְתִישִׁים עֲשָׂרִים וְגו' גְּמֵלִים וְגו' כֶּךָ הוּא סְטְרָא דִּילִיה גְּמֵלִים הוּא נַחֵשׁ כְּמִין גְּמֵל. בְּשַׁעֲתָא דְפַתִּי סַמְאַל לְאַדָּם אַרְכִּיב עַל נַחֵשׁ כְּמִין גְּמֵל. תְּנִינּוּ מֵאֵן דְחַמֵי גְּמֵל בְּחַלְמִיה מִיתָה נְקַנְסָה עָלֵיו מְלַמְעָלָה וְאַשְׁתְּזִיב מִיָּנָה. וְכָלָא חַד.

וְכַדִּין אַהֲדָר עָשׂוּ אֲפִטְרוֹפּוּסָא דְיַעֲקֹב וְיַעֲקֹב לֹא בְּעָא דוּבְשִׁיה וְעוּקָצִיה. יַעֲבֵר נָא אֲדוּנֵי לְפָנֵי עַבְדוֹ. כְּדִין וְיִשָּׁב בְּיוֹם הַהוּא עָשׂוּ לְדָרְכוֹ אִימְתִי בְּשַׁעֲתָא נְעִילָה דְהָא אַתְפָּרֵשׁ מְעַמָּא קְדִישָׁא וְקב"ה שְׂבִיק לְחוּבִיהוּן וְכַפֵּר עֲלֵיהוּ. כִּינּוּ דְהַהוּא מְקַטְרָגָא אֲזַל בְּהַהוּא דוֹרוּנָא וְאַתְפָּרֵשׁ מְנִייהוּ בְּעֵי קב"ה לְמַחְדֵי בְּבִנוּי מַה כְּתִיב וְיַעֲקֹב נָסַע סַכְתָּה וְיָבֹן לוֹ בֵּית וְגו'. עַל כֵּן קָרָא שְׁם הַמְּקוֹם סַכּוֹת. כִּינּוּ דְיָתְבוּ בְּסַכּוֹת הָא אֲשַׁתְּזִיבוּ מִן מְקַטְרָגָא וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָדִי בְּבִנוּי. זְכָאָה חוּלְקָהוּן בְּהֵאֵי עֲלָמָא וּבְעֲלָמָא דְאַתִּי:

חסר תרגום

וְיִקְרָא כ"ג) אַדְּ בְּעָשׂוֹר לַחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה יוֹם הַכַּפּוּרִים הוּא מְקָרָא קְדָשׁ יְהִיָּה לְכֶם. רַבִּי חַיִּיא פְתַח, (תהלים לב) לְדוֹד מִשְׁכִּיל אֲשָׁרִי נְשׁוּי פִּשְׁעֵי כְּסוּי

חטאה. לְדוֹד מְשָׁכִיל, הָא תַּנְיִנָן בְּי זַיְנִי זְמַרְא (נ״א אַתְתַּקוּ) אַתְקַרִי סְפָר תְּהֵלִים, בְּנִצּוּחַ, בְּנִגּוּן, בְּמִשְׁכִּיל, בְּמַכְתָּם, בְּמִזְמוֹר, בְּשִׁיר, בְּאַשְׁרֵי, בְּתַפְלָה, בְּהוֹדָא, בְּהַלְלוּיָהּ, וְעַלְמָה מְכַלְהוּ הַלְלוּיָהּ, וְהָא אוּקְמוּהּ.

אמר רבי אבא, בראש השנה נברא אדם, ועמד בדין לפני אדונו ושב בתשובה, וקבל אותו הקדוש ברוך הוא. אמר לו, אדם, אתה תהיה סימן לבניך לדורי דורות, ביום הזה יעמדו בדין. אם ישובו, אני אקבל אותם, ואעמד מכסא דין, ואתישב על כסא רחמים וארחם עליהם. ודוד אמר, (תהלים קד) אהבתי כי ישמע ה' את קולי תחנוני. ועל זה כתוב, (שם קל) כי עמדו הסליחה למען תנורא. וכתוב, (שם לו) כי עמדו מקור חיים באורך נראה אור. אך בעשור לחדש השביעי הזה יום הכפרים הוא מקרא קדש יהיה לכם. רבי חייא פתח, (שם לב) לדוד משכיל אשרי נשוי פשע כסוי חטאה. לדוד משכיל, הרי שנינו, בעשרה מיני זמר נקרא (נתקו) ספר תהלים: בנצוח, בנגון, במשכיל, במכתם, במזמור, בשיר, באשרי, בתפלה, בהודאה, בהללויה. והעליון מכלם - הללויה, והרי פרשוה. ד יא מהימנא

רעיא מהימנא

פקודא (מ״ג) דא, לאתענאה ביומא דכפורי, לאכנעא גופא ונפשא, ברזא דחמשה ענויין, דחמשה דרגין דיומא דכפורי. דהא מקטרגא קא אתי לאדברא חוביהון, כמה דאתמר. וכלהו בתיובתא שלימתא קמי אבוהון. כלא, כמה דאתמר בכמה דוכתי. (ע״כ רעיא מהימנא) (פקודא מ״ד למפלח כהנא וכו׳ ס״ג ע״א)

מצוה זו, להתענות ביום הכפורים, להכניע את הגוף ואת הנפש, בסוד של חמשה ענויים של חמש דרגות של יום הכפורים. שהרי המקטרג בא להזכיר את חטאייהם, כמו שנתבאר, וכלם בתשובה שלמה לפני אביהם. הכל כמו שנאמר בכמה מקומות. (ע״כ רעיא מהימנא).

הכא משכיל, אתריה ידע, מהו משכיל, מיא דאחפימו לאינון דשתו להו, ההוא אתר (ס״א דמשתדלו בההוא אתר) דאקרי משכיל, כמה דאת אמר, (משלי טז) משכיל על דבר ימצא טוב. ובגין דאקרי הכי, תליא ביה סליחה, חירו דחירין. הדא הוא דכתיב אשרי נשוי פשע כסוי חטאה.

כאן משכיל, מקומו ידוע. מהו משכיל? מים שמחפימים את אותם ששותים אותם, אותו המקום (שמשתדלים באותו מקום) שנקרא משכיל, כמו שנאמר (משלי יז) משכיל על דבר ימצא טוב. ומשום שנקרא כך, תלויה בו סליחה, חרות החריות. זהו שכתוב אשרי נשוי פשע כסוי חטאה.

מאי כסוי חטאה. הא אוקמוה, דהוא כסוי מבני נשא, ההוא חטאה דחב לקודשא בריך הוא, ואודי קמי קודשא בריך הוא. אבל (סייא כסוי חטאה) תא חזי, כד בר נש חטי, וחב זמנא חדא, ותרין ותלתא, ולא אהדר ביה, הא חובוי באתגליא אינון ומפרסמי לון לעילא, ומפרסמי לון לתתא. וכרוזי אזלין קמיה ומכרוזי, אסתלקו מסחרניה דפלגיא, נזיף הוא ממאריה, נזיף הוא לעילא, נזיף הוא לתתא, ווי ליה דפגים דיוקנא דמאריה, ווי ליה דלא חייש ליקרא דמאריה, קודשא בריך הוא גלי חוביה לעילא, הדא הוא דכתיב, (איוב כ) יגלו שמים עונו וארץ מתקוממה לו. וכד בר נש אזיל באורחא דמאריה, ואשתדל בפולחניה, ואזדמן ליה חטאה חד, כלא מכסין עלויה, עלאין ותתאין, דא אקרי כסוי חטאה.

מה זה כסוי חטאה? הרי פרשוה, שיהוא כסוי מבני אדם אותו חטא שחטא לקדוש ברוך הוא והודה לפני הקדוש ברוך הוא. אבל (כסוי חטאה) בא ראה, כשאדם חוטא, ומתחיל פעם אחת ופעמים ושש ולא חוזר בו, הרי חטאיו הם בגלוי, ומפרסמים אותם למעלה, ומפרסמים אותם למטה. והכרוזים הולכים לפניו ומכריזים: הסתלקו מסביב לפלוני, נזוף הוא מאדונו, נזוף הוא למעלה, נזוף הוא למטה, אוי לו שפגם את דיוקן רבונו! אוי לו שאינו חושש על כבוד רבונו! הקדוש ברוך הוא מגלה חטאו למעלה. זהו שכתוב, (איוב כ) יגלו שמים עונו וארץ מתקוממה לו. וכשאדם הולך בדרך רבונו ומשתדל בעבודתו, והזדמן לו חטא אחד - הכל מכסים עליו, עליונים ותחתונים, זה נקרא כסוי חטאה.

אמר ליה רבי אבא, עד כען לא מטית לעקרא דמלה. ושפיר קאמרת. והאי דקאמרו חבריאי שפיר. אבל אי הכי, מכוסה חטאה מפעי ליה, מהו כסוי חטאה.

אמר לו רבי אבא, עד עכשו לא הגעת לעקר הדבר, ויפה אמרת. וזהו שאמרו החברים - יפה. אבל אם כך, מכסה חטאה הנה צריך להיות! מהו כסוי חטאה?

אלא תרי מלי דחכמתא אית ביה, ותרווייהו הכי. חד כמה דתנינן, דעובדין טבין דבר נש עביד בהאי עלמא, עבדין ליה בההוא עלמא לבושא יקירא עלאה, לאתלבשא בהו. וכד בר נש אתקין עובדין טבין, וגברין עליה עובדין בישין, ואשגח ביה קודשא בריך הוא, ועובדוי בישין סגיאיין, ואיהו רשע, דאשתכח חטאה קמי מאריה, ותוהא על אינון טבאן דעבד

בְּקִדְמִיתָא, הָא אֲתֵאבֵיד הוּא מְכַלָּא, מֵהָאֵי עֲלָמָא, וּמְעֲלָמָא דְאַתִּי. מַה
עֲבִיד קוּדְשָׁא בְּרִידָא הוּא מְאִינוּן טְבָאן דְעֵבִיד הָאֵי חֲטָאָה בְּקִדְמִיתָא.

אַלָּא שְׁנֵי דְבְרֵי חֲכָמָה יֵשׁ בּוֹ, וְשְׁנֵיהֶם כְּד. אֶחָד, כְּמוֹ שְׁשֻׁנִינוּ, שְׂמַעְשִׁים
טוֹבִים שְׂאָדָם עוֹשֶׂה בְּעוֹלָם הַזֶּה, עוֹשִׂים לוֹ בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם לְבוֹשׁ נְכַבֵּד
עֲלִיוֹן לְהִתְלַבֵּשׁ בָּהֶם. וּכְשֶׁאָדָם מִתְקַן מְעֲשִׂים טוֹבִים, וְגוֹבְרִים עֲלָיו
מְעֲשִׂים רָעִים, וְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשַׁגֵּיחַ בּוֹ, וּמְעַשְׂיוֹ הָרָעִים רַבִּים,
וְהוּא רָשָׁע, שְׂנֵמְצָא חוּטָא לְפָנֵי אֲדוֹנּוּ, וְתוֹהָה עַל אוֹתָן טוֹבוֹת שְׂעָשָׂה
בְּרֵאשׁוֹנָה, הֲרִי נֶאָבֵד הוּא מִן הַכֹּל, מִהָעוֹלָם הַזֶּה וּמִהָעוֹלָם הַבֵּא. מַה
עוֹשֶׂה הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מֵאוֹתָן טוֹבוֹת שְׂעָשָׂה הַחוּטָא הַזֶּה בְּרֵאשׁוֹנָה?

אַלָּא קוּדְשָׁא בְּרִידָא הוּא, אַף עַל גַּב דְּהוּא רָשָׁע חֲטָאָה אֲתֵאבֵיד. אֵינוּן
טְבָאן וְזִכְיִין לָא אֲתֵאבֵידוּ. אֵית צְדִיק דְאַזִּיל בְּאַרְחוּי דְמִלְכָּא עֲלָאָה,
וְאַתְקִין לְבוֹשׁוֹי מְעוּבְדוֹי, וְעַד לָא אֲשָׁלִים לְבוֹשׁוֹי, אֲסַתְלַק. קוּדְשָׁא בְּרִידָא
הוּא אֲשָׁלִים לִיה, מְאִינוּן עוּבְדִין דְעֵבֵד (ס"א דאבד) הָאֵי רָשָׁע חֲטָאָה, וְאַשָׁלִים
לְבוֹשׁוֹי, לְאַתְתְּקֵנָא בְּהוּ בְּהוּא עֲלָמָא, הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, (איוב כו) יָכִין
וְצְדִיק יִלְבַּשׁ. הַהוּא חֲטָאָה אֲתֵקִין, וְצְדִיק אֲתַחְפִּי מִמָּה דְאִיהוּ תִקִּין, הִדָּא
הוּא דְכְּתִיב כְּסוּי חֲטָאָה, (כסוי הוא מדא דחטאה אתחפי מחטאה) וְעַל דָּא לָא כְּתִיב
מְכוּסָה, אַלָּא כְּסוּי.

אַלָּא הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אַף עַל גַּב שְׂאוֹתוֹ רָשָׁע חוּטָא נֶאָבֵד, אוֹתָן
טוֹבוֹת וְזִכְיִין לָא נֶאָבְדוֹת. יֵשׁ צְדִיק שְׂהוּלְדָא בְּדַרְכֵי הַמְּלָךְ הָעֲלִיוֹן
וּמִתְקִין לְבוֹשׁוֹי מִמְעֲשָׂיו, וְטָרַם שְׂהַשְׁלִים אֶת לְבוֹשׁוֹי הַסְתְּלַק -
הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשָׁלִים לוֹ מֵאוֹתָם הַמְעֲשִׂים שְׂעָשָׂה (שאבד) הַרְשָׁע
הַחוּטָא הַזֶּה, וּמְשָׁלִים אֶת לְבוֹשׁוֹי שְׂתִתְקֵן בָּהֶם בְּאוֹתוֹ עוֹלָם. זֶהוּ
שְׂכַתוּב (שם כו) יָכִין וְצְדִיק יִלְבַּשׁ. אוֹתוֹ חוּטָא הִתְקִין, וְהַצְדִיק מִתְכַּסֶּה
מִמָּה שְׂהוּא הִתְקִין. זֶהוּ שְׂכַתוּב כְּסוּי חֲטָאָה, (הכסוי הוא מזה החטאה, מתכסה
מהחטאה) וְעַל כֵּן לָא כְּתוּב מְכַסָּה, אַלָּא כְּסוּי.

דף ק"א ע"ב

וְחַד, דְּאַתְחַפִּי הַהוּא חֲטָאָה דְהָאֵי זְכָאָה, בְּאִינוּן דְאַקְרוּן מְצוּלוֹת יָם, דְהָא
מֵאן דְנָפִיל בְּמְצוּלוֹת יָם, לָא אֲשַׁתְּכַח לְעֲלָמִין בְּגִין דְמִיּוּן חֲפִין עֲלִיָּהוּ. (מאן
מְצוּלוֹת יָם) כְּמָה דְאַתְ אָמַר, (מיכה ז) וְתִשְׁלִיךְ (דף ק"א ע"ב) בְּמְצוּלוֹת יָם כָּל
חֲטָאָתָם. מֵאן מְצוּלוֹת יָם. אַלָּא רְזָא יְקִירָא הוּא, וְהָא (אוקמוה רבי שמעון אמר)
אוּקְמִיה רַבִּי שְׂמַעוֹן, וְאָמַר, כָּל אִינוּן דְאַתּוּ מְסַטְרָא תְּקִיפָא, וְאַתְאַחַדוּ

בְּזִינּוּן בִּישׁוּן, בְּכַתְרִין תַּתְּאִין, כְּגוֹן עֲזָאזֵל בְּיוֹמָא דְכַפּוּרִי, דָּא אֶקְרִי
מְצוּלוֹת יָם. כְּזִפְטָא דְכִסְפָּא, כַּד בְּחִנּוּן לִיה בְּנוֹרָא, הִדָּא הוּא דְכַתְיב, (משלי
כה) הָגוּ סִיגִים מִכֶּסֶף.

וְאַחַד, שְׁהִתְכַּסָּה אוֹתוֹ הַחֲטָא שֶׁל הַצַּדִּיק הִזָּה בְּאוֹתָם שֶׁנִּקְרְאוּ
מְצוּלוֹת יָם, שֶׁהָרִי מִי שֶׁנוֹפֵל בְּמְצוּלוֹת יָם, לֹא נִמְצָא לְעוֹלָמִים, מְשׁוּם
שֶׁהַמַּיִם מְכַסִּים עֲלֵיהֶם, (מהו המצולות ים, י) כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מיכה ז) וְתִשְׁלִיךְ
בְּמְצוּלוֹת יָם כָּל חַטָּאתָם. מִי הֵם מְצוּלוֹת יָם? אֵלָּא סוּד נִכְבָּד הוּא, וְהָרִי
(בארה רבי שמעון אמר) בְּאֵר אוֹתוֹ רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, כָּל אוֹתָם שֶׁבָּאוּ מִצַּד
הַקְּשָׁה, וְנֶאֱחָזוּ בְּמֵינִים רַעִים, בְּכַתְרִים הַתְּחַתּוֹנִים, כְּמוֹ עֲזָאזֵל בְּיוֹם
הַכַּפּוּרִים, זֶה נִקְרָא מְצוּלוֹת יָם, כְּמוֹ פְּסֻלַת הַכֶּסֶף כְּשֶׁבוֹחֲנִים אוֹתוֹ
בְּאֵשׁ. זֶהוּ שֶׁפְּתוּב הָגוּ סִיגִים מִכֶּסֶף.

כַּד הָאִי, מְאִינוּן מְצוּלוֹת יָם הוּא, וּמְצוּלוֹת יָם אֶקְרִי, מְצוּלוֹת מֵהָהוּא יָם
קְדִישָׁא, מְצוּלוֹת, זוֹהֵמָא דְכִסְפָּא. וְעַל דָּא, כָּל אֵינוּן חֲטָאִין דִּישְׂרָאֵל שְׂרִינּוּ
לְגִוּיָה (ס"א לגביה), וְהוּא קָבִיל לוֹן, וְיִשְׁתַּאֲבוּן בְּגוּיָה. מֵאִי טַעְמָא. בְּגִין דְּאִיהוּ
חֲטָאָה אֶקְרִי. מֵאִי חֲטָאָה. גְּרַעוּנָא. וְעַל דָּא הוּא גְּרַעוּנָא דְכֻלָּא, וְנָטַל
גְּרַעוּנָא דְגּוּפָא וּדְנַפְשָׁא. בְּהָאִי יוֹמָא נְחִית הָאִי מְצוּלוֹת יָם, זוֹהֵמָא (דכספא)
דְּנַפְשָׁא, וְנָטַל זוֹהֵמָא דְגּוּפָא. מֵאֵן הוּא זוֹהֵמָא דְגּוּפָא. דָּא אֵינוּן חוּבִין
דְּאִתְעַבְּדוּ עַל יְדֵי דִינְצָר הָרַע, דְּאֶקְרִי מְזוּהָם מְנוּוֹל.

כַּד זֶה, הוּא מְאוֹתָם מְצוּלוֹת יָם, וְנִקְרָא מְצוּלוֹת יָם, מְצוּלוֹת מְאוֹתוֹ
יָם קְדוֹשׁ, מְצוּלוֹת - זְהֵמַת הַכֶּסֶף. וְעַל כֵּן כָּל אוֹתָם הַחֲטָאִים שֶׁל
יִשְׂרָאֵל שׁוֹרִים לְתוֹכוֹ (אצל), וְהוּא מְקַבֵּל אוֹתָם, וְנִשְׁאָבִים לְתוֹכוֹ. מָה
הַטַּעַם? מְשׁוּם שֶׁהוּא נִקְרָא חוּטָא. מָה זֶה חוּטָא? חֲסָרוֹן. וְעַל כֵּן הוּא
חֲסָרוֹן שֶׁל הַכֹּל, וְנָטַל אֶת חֲסָרוֹן הַגּוּף וְהַנְּפֶשׁ. בְּיוֹם הַזֶּה יוֹרֵד מְצוּלוֹת
הַיָּם הַזֶּה, זְהֵמַת (הכסף) הַנְּפֶשׁ, וְנוֹטַל זְהֵמַת הַגּוּף. מִי הוּא זְהֵמַת הַגּוּף?
זֶה אֵלּוּ הַחֲטָאִים שֶׁנַּעֲשׂוּ עַל יְדֵי יֶצֶר הָרַע שֶׁנִּקְרָא מְזוּהָם מְנוּוֹל.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, תִּנּוּן (ויקרא טז) וְנָתַן אֶהְרֹן עַל שְׁנֵי הַשְּׂעִירִים גּוֹרְלוֹת, אִי הֲכִי
יִקְרָא הוּא דְעֲזָאזֵל, חֲמִיתוֹן עֲבָדָא דְשְׂדֵי עַדְבִּין בְּמַאֲרִיה, אוֹרְחוּי דְעֵלְמָא
דְעֲבָדָא לֹא נָטַל אֵלָּא מָה דִּיהֵיב לִיה מַאֲרִיה. אָבֵל, בְּגִין דְּסַמְאִ"ל זְמִין הָאִי
יוֹמָא בְּדִלְטוּרָא, וּבְגִין דְּלֹא יְהֵא לִיה פְּטָרָא (ס"א בהאי עדבא הוּא סַלְקָא בִּיה)
יְהֵבִין לִיה חוּלְקָא בְּהָאִי.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, שְׁנִינוּ, וְנָתַן אֶהְרֹן עַל שְׁנֵי הַשְּׂעִירִים גּוֹרְלוֹת, אִם כָּד, כְּבוֹד
הוּא שֶׁל הַעֲזָאזֵל, רְאִיתָם עָבָד שְׂזוֹרְק גּוֹרְלוֹת עִם רְבוּנוֹ? ! דְּרַךְ הָעוֹלָם

שְׁעָבַד אֵינּוּ נוֹטֵל אֶלֶּא מַה שְׁנוֹתֵן לוֹ רַבּוּנוֹ. אֲבָל מְשׁוּם שְׁסַמְאִ"ל מְזַמֵּן
בַּיּוֹם הַזֶּה עַל מַלְשִׁינוֹת, וְכִדֵּי שְׁלֵא יִהְיֶה לוֹ פְּתִחוֹן פֶּה, (בגורל הזה הוא עולה
ב) נוֹתְנִים לוֹ חֶלֶק בְּזֶה.

וְהָאֵי עֲדָבָא מְגַרְמִיָּה הוּא דְסָלִיק בֵּיהּ, דְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה אָמַר רַבִּי יִצְחָק,
מְלָה עֲלָאָה אֲשַׁכְחָנָא בְּעֲדָבָא. עֲדָבָא דִּיהוֹשֻׁעַ, כְּתִיב בֵּיהּ, (במדבר כו) עַל פִּי
הַגּוֹרֵל, עַל פִּי הַגּוֹרֵל וְדָאֵי, דְאֵיהּ אָמַר דָּא חוֹלְקָא דִּיהוּדָה, דָּא דְבִנְיָמִין
וְכוּי, וְכֵן כְּלָהּ. אוֹף הָכָא, כִּיּוֹן דְכֶהֱנָא שׁוּי יָדוּי, אֵינּוּן עֲדָבִין מְדַלְגִי וְסָלְקִין
בִּידָא דְכֶהֱנָא, (ס"א וסלקין עדבין בידי דכהנא, אינון מדלגי מן ידו) וְשֶׁאֲרָן בְּאֲתַרֵּיהּ.
הַדָּא הוּא דְכְּתִיב, וְהִשְׁעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגּוֹרֵל, עָלָה עָלָיו וְדָאֵי.

וְהַגּוֹרֵל הַזֶּה מְעַצְמוֹ הוּא שְׁעוּלָה בּוֹ. שְׁאָמַר רַבִּי יְהוּדָה אָמַר רַבִּי יִצְחָק,
דְּבַר עֲלִיוֹן מְצָאנוּ בַּגּוֹרֵל. בַּגּוֹרֵל שֶׁל יְהוֹשֻׁעַ כְּתוּב בּוֹ, (במדבר כז) עַל פִּי
הַגּוֹרֵל, עַל פִּי הַגּוֹרֵל וְדָאֵי, שֶׁהוּא אָמַר: זֶה חֶלְקוֹ שֶׁל יְהוּדָה, זֶה שֶׁל
בִּנְיָמִין וְכוּי, וְכֵן כְּלָם. אֵף כָּאן, כִּיּוֹן שֶׁהִכְהֵן שָׁם יָדוּי, אוֹתָם הַגּוֹרֵלוֹת
מְדַלְגִים וְעוֹלִים בְּיַד הַכְּהֵן (ועולים הגורלות ביד הכהן, הם מדלגים מידי) וְשׁוֹרִים
בְּמִקּוֹמָם. זֶהוּ שְׁכַתּוּב, וְהִשְׁעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגּוֹרֵל, עָלָה עָלָיו וְדָאֵי.

וְלֹא דָא בְּלַחוּדוּי, אֶלֶּא בְּכָל זְמַנָּא דְדַלְטוֹרָא זְמִין, וְאֲתֵיִיב לִיהּ רְשׁוּתָא,
בְּעִינָן לְשׁוּאָה לְקַבְּלִיהּ בְּמַה דִּיתְעַסֵּק, וְשְׁבִיק לוֹן לְיִשְׂרָאֵל. בְּהָאֵי יוֹמָא
דְּלְטוֹרָא זְמִין לְאֶלְלָא אַרְעָא. הַדָּא הוּא דְכְּתִיב, (איוב א) וַיֹּאמֶר יְיָ אֵל הַשָּׁטָן
מֵאִין תְּבֵא. וְהָא תְּנִינָן, מְשׁוּט בְּאַרְצָא, מֵאִי הוּא. אֶלֶּא הָאֵי הוּא דְלְטוֹרָא
רַבָּא מְקַטְרָגָא דִּישְׂרָאֵל.

וְלֹא זֶה בְּלַבְדוּ, אֶלֶּא בְּכָל פְּעַם שְׁמְזַמֵּן הַמְּלָשִׁין וְנִתְּנָת לוֹ רְשׁוּת,
צְרִיכִים לְשִׁים כְּנִגְדוּ בְּמַה שְׁיִתְעַסֵּק וְיַעֲזֹב אֶת יִשְׂרָאֵל. בַּיּוֹם הַזֶּה מְזַמֵּן
הַמְּלָשִׁין לְרַגֵּל אֶת הָאָרֶץ. זֶהוּ שְׁכַתּוּב (איוב א) וַיֹּאמֶר ה' אֵל הַשָּׁטָן מֵאִין
תְּבֵא. וְהָרִי שְׁנִינּוּ, מְשׁוּט בְּאַרְצָא, מַה זֶה? אֶלֶּא זֶהוּ הַמְּלָשִׁין הַגְּדוֹל
מְקַטְרָגָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

וְהָא אֲתַעְרוּ תְּבַרְיָא, (דודא) בְּהֵיא שְׁעֵתָא דְהוּוּ זְמִינָן יִשְׂרָאֵל לְמַעְבַּר
יָמָא, וְלֹאֲתַפְרָעָא מִמְצָרָאֵי, אָמַר, אֲנָא אֲעִבְרָנָא בְּאַרְעָא קְדִישָׁא, וְחִמִּינָא
דְּלֹא אֲתַחֲזוֹן אֵלִין לְמִיעַל בְּגוֹוָה, אֵי אֲנִתְ דָּאִין דִּינָא, דִּינִיִּיהוּ הָכָא
כְּמִצְרָאֵי, מַה שְׁנִינּוּ אֵלִין מֵאֵלִין, אוֹ יְמוּתוֹן כְּלָהּ פְּחָדָא, אוֹ יְהַדְרוֹן כְּלָהּ
לְמִצְרָיִם. וְלֹא אֲנִתְ הוּא דְאֲמַרְתְּ, (בראשית טו) וְעַבְדוּם וְעָנּוּ אוֹתָם ד' מֵאוֹת
שָׁנָה, וְהָא לֹא סָלִיקוּ מְחוּשְׁבִּינָא אֶלֶּא רְדִי"ו, וְלֹא יִתִּיר.

וְהָרִי הִתְעוֹרְרוּ הַחֲבָרִים, (שודא) בְּאוֹתָהּ שְׁעָה שְׁהִיוּ יִשְׂרָאֵל מְזֻמְנִים לַעֲבֹר בֵּינָם וּלְהַפְרֹעַ מִן הַמְצָרִים, אָמַר: אֲנִי עֲבַרְתִּי בְּאַרְץ הַקְדוּשָׁה, וְרֵאִיתִי שְׂאֵלָה לֹא רְאוּיִים לְהַפְנִס לְתוֹכָהּ. אִם אַתָּה דָן דִּין - הַדִּינִים שְׁלֵהֶם כָּאֵן כְּמוֹ הַמְצָרִים. מָה שׁוֹנִים אֵלֹה מֵאֵלֹהֵינוּ? אוֹ שְׂיֻמוֹתוֹ כֻּלָּם כְּאַחַד, אוֹ שְׂיַחְזְרוּ כֻּלָּם לְמְצָרִים. וְלֹא אַתָּה הוּא שְׂאֵמְרָתְךָ, (בראשית טו) וְעַבְדוֹס וְעָנוּ אַתֶּם אֲרַבַּע מֵאוֹת שָׁנָה? וְהָרִי לֹא עָלוּ מִחֻשְׁבוֹנוֹ אֶלְאֵ מֵאֲתִים וְעֶשֶׂר, וְלֹא יוֹתֵר.

אָמַר קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא, מֵאִי אַעֲבִיד, אֲשֶׁתְּדַלּוֹתָא בְּעֵינָא הָכָא, לְאַיִתְנָאָה קֶרְבָּא לְקַבְלִיָּה, יְהִיבְנָא לִיָּה בְּמָה דִּיתְעַסְק, וְיִשְׁבּוֹק בְּהוּ לְבָנִי, וְהָא אֲשֶׁתְּכַח בְּמֵאן דִּיתְעַסְק, מִיַּד אָמַר לִיָּה, הַשְׁמַתְּ לְבָדְךָ אֶל עַבְדֵי אִיּוֹב כִּי אֵין כְּמוֹהוּ בְּאַרְץ. מִיַּד פִּלְג לִיָּה דְלִטּוֹרָא בְּמַלְיוֹ, וְיַעַן הַשְׁטָן אֶת יְיָ וַיֹּאמֶר הַחֲנָם יִרָא יְיָ אִיּוֹב אֱלֹהִים.

אָמַר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: מָה אַעֲשֶׂה? כָּאֵן צְרִיכָה הַשְׁתַּדְּלוּת, לְהַבִּיא קֶרֶב כְּנַגְדּוֹ. אַתָּן לוֹ בְּמָה שְׂיִתְעַסְק, וְיַעֲזֹב אֶת בְּנֵי, וְהָרִי נִמְצָא בְּמָה שְׂיִתְעַסְק. מִיַּד אָמַר לוֹ: הַשְׁמַתְּ לְבָדְךָ אֶל עַבְדֵי אִיּוֹב כִּי אֵין כְּמוֹהוּ בְּאַרְץ. מִיַּד חִלַּק לוֹ הַמַּלְשִׁין בְּדַבָּרִים, וְיַעַן הַשְׁטָן אֶת ה' וַיֹּאמֶר הַחֲנָם יִרָא אִיּוֹב אֱלֹהִים.

לְרַעֲיָא דְבַעֲי לְאַעֲבָרָא עֲאֲנִיָּה בְּחַד נְהָרָא, אַעֲבָר זְאָבָא לְקַטְרָגָא לִיָּה בְּעֲאֲנִיָּה, רַעֲיָא הָוָה חַפִּים, אָמַר מֵאִי אַעֲבִיד, דְּבַעוּד דְּאַנָּא אַעֲבָר לְטַלְיָא, יְקַטְרָג הוּא בְּעֲאֲנִי. זְקוֹף עֵינּוּי, וְחִמָּא בִּין עֲאֲנָא, חַד תִּיִשָּׂא מֵאֲלִין תִּיִשִּׁי בְּרָא, דְּהָוָה רַב וְתַקִּיף. אָמַר, אֲשֶׁדִּי דָא לְקַבְלִיָּה, וּבַעוּד דְּמַקְטְרָגִי דָא בְּדָא, אַעֲבָר לְכָל עֲאֲנָא, וְיִשְׁתַּזְבּוֹן מִנִּיָּה.

לְרוּעָה שְׂרָצָה לְהַעֲבִיר צֵאֲנוּ בְּנֵהָר אַחַד. עֶבֶר זָאָב לְהַתְגָּרוֹת בְּצֵאֲנוּ. הַרוּעָה הִיָּה חַכָּם, אָמַר: מָה אַעֲשֶׂה, שְׂבַעוּד שְׂאֲנִי מַעֲבִיר אֶת הַטְּלָאִים, הוּא יִתְגָּרָה בְּצֵאֲנוּ? הָרִים עֵינּוּי וְרָאָה בִּין הַצֵּאֲנוּ תִישִׁי אַחַד מֵאוֹתָם תִישִׁי הַבֵּר, שְׁהִיָּה גְדוֹל וְחִזְק. אָמַר: אֲזַרְק זֶה כְּנַגְדּוֹ, וּבַעוּד שְׂמַתְגָּרִים זֶה בְּזָה, אַעֲבִיר אֶת כָּל הַצֵּאֲנוּ וְיִנְצְלוּ מִמֶּנּוּ.

בְּדָ קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר, וַדַּאי הָא תִישִׁיָּא חַד רַב וְתַקִּיף וְאֲלִים, אֲשֶׁדִּי לְקַבְלִיָּה, וּבַעוּד דְּהוּא יִשְׁתַּדַּל בִּיָּה, יַעֲבְרוּן בְּנֵי, וְלֹא יִשְׁתַּכַּח קַטִּיגוֹרָא לְגַבִּיָּהוּ. מִיַּד, וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל הַשְׁטָן הַשְׁמַתְּ לְבָדְךָ. עַד דְּקוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא זְוּוּג

להו פחדא, דכתביב הנו בידך. בעוד דהוא אשתדל ביה, שביק לון לישראל, ולא אשתכח קטיגורא לגבייהו.

כך הקדוש ברוך הוא. אמר: ודאי התייש הזה גדול אחד וחזק ואלים, אזרק כנגדו, ובעוד שהוא מתעסק עמו, יעברו בני, ולא ימצא קטגור עליהם. מיד - ויאמר ה' אל השטן השמת לבך. עד שהקדוש ברוך הוא זוג אותם כאחד, שכתוב הנו בידך. בעוד שהוא מתעסק בו, עזב את ישראל, ולא נמצא מקטרג אליהם.

אוף הכי בהאי יומא, דלטורא זמין לאללא ארעא, ובעינא לשדרא לקבליה במה דיתעסק (כגוונא דיליה), ובעוד דאיהו אשתדל ביה, שביק לון לישראל. ומתלא אמרי לזלזולא דבי מלכא, הב ליה זעיר חמרא, וישבחך קמי מלכא. ואי לאו יימא למלכא מלה בישא. לזמניו נטלין לה לההיא מלה, עלאי דבי מלכא, ומלכא עביד דינא בגיניה.

אף כאן ביום הזה המלשין מזמן לרגל את הארץ, וצריכים לשלח כנגדו במה שיתעסק (בדגמה שלו), ובעוד שהוא מתעסק בו, עזב את ישראל. ומשל אומרים למזלזל של בית המלך: תן לו מעט יין, וישבחך לפני המלך. ואם לא, יאמר למלך דבור רע. לפעמים נוטלים את אותו דבור עליוני בית המלך, והמלך עושה בגללו דין.

דף ק"ב ע"א

רבי (דף ק"ב ע"א) יצחק אמר, לשטיא דקאים קמי מלכא, הב ליה חמרא, ולבתר אימא ליה, ואחזי ליה, כל אינון טעוון דעבדת, וכל אינון בישין, והוא ייתי וישבחך, ויימא דלא ישתכח בעלמא כוותך. אוף הכא, הא קאים דלטורא תדיר קמי מלכא, ישראל יחבין ליה האי דורון, ובהאי דורון פתקא, לכל בישין, ולכל טעוון, ולכל חובין דעבדו ישראל, והוא אתי ומשבח להו לישראל, ואתעביד סניגורא עליהו, וקודשא בריך הוא אהדר פלא לרישא דבישי דעמיה, בגין דכתביב, (משלי כה) כי גחלים אפה חותה על ראשו.

רבי יצחק אמר, לשוטה שעומד לפני המלך, תן לו יין, ואחר כך אמר לו והראה לו כל אותן טעויות שעשית וכל אותן רעות, והוא יבא וישבח אותך, ויאמר שלא נמצא בעולם כמותך. אף כאן, הרי עומד המלשין תמיד לפני המלך, ישראל נותנים לו את הדורון הזה, ובדורון

הָזֶה פָּתַק לְכָל הָרְעוּת וּלְכָל הַטְּעוּיּוֹת וּלְכָל הַחֲטָאִים שֶׁעָשׂוּ יִשְׂרָאֵל, וְהוּא בָּא וּמְשַׁבַּח אֶת יִשְׂרָאֵל, וְנִעְשָׂה עֲלֵיהֶם סִנְגוֹר, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְחַזֵּיר אֶת הַכֹּל לְרֹאשׁ הָרָעִים שֶׁל עֲמוֹ, מִשּׁוּם שֶׁכְּתוּב (משלי כה) כִּי גִחְלִים אֶתְּהָ חֲתָה עַל רֹאשׁוֹ.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וּוי לֹון לְעַמָּא דְעָשׂוּ, בְּשַׁעֲתָא דְהָאֵי שְׁעִיר מְשַׁדְרִי לְהֵהוּא דְלְטוֹרָא מְמַנָּא דְעֲלִיָּהּ, דְבִגְיָנִיהָ אֶתִּי לְשַׁבְּחָא לֹון לְיִשְׂרָאֵל, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶהְדֵּר כָּל אֵינֹון חוּבִין לְרִישָׁא דְעַמִּיָּה, בְּגִין דְכְּתִיב, (תהלים קא) דוֹבֵר שְׁקָרִים לֹא יִכּוֹן לְנַגֵּד עֵינַי. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֲלִמְלִי הוּוּ יַדְעֵי אֹמּוֹת הָעוֹלָם מֵהָאֵי שְׁעִיר, לֹא שְׁבָקִין לֹון לְיִשְׂרָאֵל, יוֹמָא חַד בְּעַלְמָא.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אוֹי לוֹ לְעַם שֶׁל עָשׂוּ בְּשַׁעֲהָ שְׁשׁוּלְחִים אֶת הַשְּׁעִיר הָזֶה לְאוֹתוֹ הַמְלַשִּׁין שְׁמִמְנָה עֲלֵיהֶם, שֶׁבְּגָלְלוּ בָּא לְשַׁבְּחָא אֶת יִשְׂרָאֵל, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְחַזֵּיר אֶת כָּל הַחֲטָאִים עַל רֹאשׁ עֲמוֹ, מִשּׁוּם שֶׁכְּתוּב (תהלים קא) דְבִר שְׁקָרִים לֹא יִכּוֹן לְנַגֵּד עֵינַי. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֲלִמְלָא הֵיוּ יוֹדְעִים אֲמוֹת הָעוֹלָם מֵהַשְּׁעִיר הָזֶה, לֹא מְשַׁאֲרִים אֶת יִשְׂרָאֵל יוֹם אֶחָד בְּעוֹלָם.

תָּא חֲזִי, כָּל הַהוּא יוֹמָא מְשַׁתַּדֵּל אִיהוּ בְּהֵהוּא שְׁעִיר, וּבְגִין כֶּךָ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְכַפֵּר לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל, וְדְכִי לֹון מְכַלָּא, וְלֹא אֲשַׁתְּכַח קִטְגוֹרָא קַמִּיָּה. לְבַתֵּר, הוּא אֶתִּי וּמְשַׁבַּח לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל. וּכְדִין שְׁאִיל לִיָּה, כְּמָה דְאֵת אָמַר, וַיֹּאמֶר יְיָ אֵל הַשָּׁטָן מֵאִין תְּבֵא, אֶתִּיב בְּתוּשְׁבַחְתִּיָּהוּ דְיִשְׂרָאֵל, וְקִטְיִגוֹרָא אֲתַעְבִּיד סִנְיִגוֹרָא וְאַזִּיל לִיָּה.

בֹּא רְאֵה, כָּל אוֹתוֹ יוֹם הוּא מְתַעַסֵּק עִם אוֹתוֹ שְׁעִיר, וּמִשּׁוּם כֶּךָ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְכַפֵּר לְיִשְׂרָאֵל וּמְטַהֵר אוֹתָם מֵהַכֹּל, וְלֹא נִמְצְאָת קִטְגוֹרָא לְפָנָיו. אַחַר כֶּךָ הוּא בָּא וּמְשַׁבַּח אֶת יִשְׂרָאֵל, וְאַז שׁוֹאֵל אוֹתוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, וַיֹּאמֶר ה' אֵל הַשָּׁטָן מֵאִין תְּבֵא. מְשִׁיב בְּתוּשְׁבַחְתָּם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְהַקְטָגוֹר נִעְשָׂה סִנְגוֹר וְהוֹלֵךְ לוֹ.

כְּדִין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר לְשַׁבְּעִין שְׁרִין דְסַחְרִין פּוּרְסִיָּא, חֲמִיתוֹן הָאֵי דְלְטוֹרָא, הֵיאֵךְ קִאִים עַל בְּנֵי תְדִיר, (אסתכמו) הָא שְׁעִירָא חֲדָא דְאֲשַׁתְּכַח (ס״א אשתדר) גִּבְיָהּ, בְּפַתְקָא דְכָל חוּבִיָּהוּ וְכָל טְעוּתִיָּהוּ, וְכָל מַה דְחֲטוּ וְחָבוּ קַמִּיָּה, וְהוּא קַבִּיל לֹון. כְּדִין אֲסַתְּכָמוּ כְּלָהוּ, דְיַהֲדְרוּן אֵינֹון חוּבִין עַל עַמִּיָּה.

אז הקדוש ברוך הוא אומר לשבעים השנים שסביב הפסא: ראיתם את המלשין הזה, איך עומד על בני תמיד? (מסכימים) הרי שעיר אחד שנמצא (שנשלח) אצלו בפתק עם כל חטאיהם וכל טעיותיהם, וכל מה שחטאו וחבו לפני, והוא קבל אותם. אזי כלם מסכימים שיחזרו אותם החטאים על עמו.

רבי אבא אמר, כל אינון חובין וחטאין מתדבקין ביה, כמה דכתיב, (מיכה 1) ותשליך במצולות ים כל חטאתם. ולבתר, פלהו מתהדרן ברישיהון דעמיה, הדיא הוא דכתיב, (ויקרא 12) ונשא השעיר עליו את כל עונותם אל ארץ גזרה. בהאי יומא מתעטר כהנא בעטרין עלאין, והוא קאים בין עלאי ותתאי, ומכפר עליה ועל ביתיה, ועל כהני, ועל מקדשא, ועל ישראל כלהו.

רבי אבא אמר, כל אותם עוונות וחטאים נדבקים בו, כמו שכתוב (מיכה 1) ותשליך במצולות ים כל חטאתם. ואחר כך כלם חוזרים על ראשי עמו, זהו שכתוב (ויקרא 12) ונשא השעיר עליו את כל עונותם אל ארץ גזרה. ביום הזה מתעטר הכהן בעטרות עליונות, והוא עומד בין עליונים ותחתונים, ומכפר עליו ועל ביתו, ועל הכהנים, ועל המקדש, ועל כל ישראל.

תאנא, בשעתא דעאל בדמא דפר, מכוין ברישא דמהימנותא, ואדי באצבעיה, כמה דכתיב, והזה אותו על הכפרת ולפני הכפרת והיך עבד. בסיים בקפטא (סי"א בקטפא) דאצבעא, ואדי כמצליף, בטיפין דאצבעא, לסטרי קפתורא (סי"א קטעורא) (סי"א כפורתא), אדי ואתכוון, ושאר ל ממני אחת, אחת ואחת. אחת בלחודה, אחת (תיקון פי"ב ע"א, רעיא מהימנא ק"ח ע"ב) דכליל פלא, אחת שבחא דכלא, אחת דכלא אהדרן לקבלה, אחת רישא דכלא. לבתר אחת ואחת, דאינון שרין כחדא, ברעיתא באחוותא, ולא מתפרשו לעלמין.

למדנו, בשעה שנכנס עם דם הפר, מכון בראש האמונה, ומזה באצבעו, ככתוב והזה אתו על הכפרת ולפני הכפרת. ואיך עושה? טובל בראשי (בדבוק) האצבעות, ומזה כמצליף בטפות האצבע לצדי הטבור (השפוע) (הכפרת), מזה ומתכוון, ומתחיל למנות: אחת, אחת ואחת. אחת לבדה, ואחת שכוללת הכל. אחת השבח של הכל, האחת שהכל חוזרים כנגדה, אחת הראש של הכל. אחר כך אחת ואחת, שהם שורים כאחד, ברצון ובאחוה, ולא נפרדים לעולמים.

בְּתֵר דְּמָטָא לְהַאי וְאַחַת, דְּהִיא אֵימָא דְּכֻלָּא. מְכָאן שְׂאֲרֵי לְמִמְנֵי בְּזוּוּגָא, וּמְנֵי וְאַמְר, אַחַת וּשְׁתַּיִם. אַחַת וְשִׁלְשׁ. אַחַת וְאַרְבַּע. אַחַת וְחֲמִשׁ. אַחַת וְשֵׁשׁ. אַחַת וְשִׁבְעַ. בְּגִין לְאַמְשָׁכָא וּלְנַגְדָא לְהַאי אַחַת, דְּהִיא אֵימָא (ימא) עֲלָאָה, בְּדַרְגִין יְדִיעֹן, לְכַתְרָא (ס"א לְנַהֲרָא לְאֵימָא) דְּאֵימָא תַּתְּאָה. וּלְאַמְשָׁכָא נְהָרִין עֲמִיקִין מְאַתְרִיָּהּ לְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל. וְעַל דָּא, יוּמָא דָּא תְּרִין נְהוּרִין נְהָרִין כְּחָדָא, אֵימָא עֲלָאָה נְהָרָא לְאֵימָא תַּתְּאָה. וְעַל דָּא כְּתִיב יוֹם הַכַּפּוּרִים, כְּמָה דְּאַתְמַר.

אַחַר שְׂפִמְגִיעַ לְוַאחַת הַזֶּה, שְׁהִיא אִם הַכֵּל, מְכָאן מִתְחִיל לְמְנוֹת בְּזוּוּג, וּמוֹנָה וְאוּמֵר: אַחַת וּשְׁתַּיִם, אַחַת וְשִׁלְשׁ, אַחַת וְאַרְבַּע, אַחַת וְחֲמִשׁ, אַחַת וְשֵׁשׁ, אַחַת וְשִׁבְעַ. כְּדִי לְמַשְׁדָּ וּלְהַשְׁפִּיעַ לְאַחַת הַזֶּה, שְׁהִיא הָאִם (הִים) הָעֲלִיּוֹנָה, בְּדַרְגוֹת יְדוּעוֹת, לְכַתְרָא (לְנַהֲרָא לְאֵימָא) שֶׁל אֵמָא הַתַּתְּוֹנָה, וּלְהַמְשִׁיד נְהָרוֹת עֲמִיקִים מִמְּקוֹמָם לְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל. וְעַל כֵּן בְּיוֹם הַשְּׁנֵי שְׁנֵי אוֹרוֹת מְאִירִים כְּאַחַד, הָאִם הָעֲלִיּוֹנָה מְאִירָה לְאִם הַתַּתְּוֹנָה, וְעַל כֵּן כְּתוּב יוֹם הַכַּפּוּרִים, כְּמוֹ שְׁנַתְּבָאֵר.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק קַפְטָרָא חָדָא קְשִׁירָא בְּרַגְלוֹי דְּכֻהֲנָא, בְּשַׁעֲתָא דְּהוּהוּ עָאֵל, דְּאֵי יְמוֹת הָתָם, יִפְקוּהוּ מִלְּבָר. וּבְמָה יִדְעִי. בְּהַהוּא זְהוּרִיתָא אֲתֵיידַע וְאַשְׁתְּמוּדַע, כִּד לָא יְהִפֵּד גְּוֹנוֹי. בְּהַהוּא שַׁעֲתָא אֲשַׁתְּמוּדַע, דְּכֻהֲנָא אֲשַׁתְּכַח לְגוּ בְּחַטָּאָה. וְאֵי יִפּוּק בְּשִׁלְשׁ, בְּזְהוּרִיתָא אֲתֵיידַע וְאַשְׁתְּמוּדַע, דְּיִהִפֵּד גְּוֹנוֹי לְחוּוֹר. כְּדִין חֲדוּתָא הִיא בְּעֵלְאֵי וְתַתְּאֵי. וְאֵי לָאוּ כְּלָהוּ אֲשַׁתְּכָחוּ בְּצַעְרָא, וְהוּוּ יִדְעִי כְּלָא, דְּלָא אֲתַקְבְּלוּ צְלוֹתְהוֹן.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, שְׁרִשְׁרַת אַחַת קְשׁוּרָה לְרַגְלֵי הַכֹּהֵן בְּשַׁעֲתָא שְׁהִיָּה נְכַנְס, שְׁאִם יְמוֹת שָׁם, יוּצִיאוּהוּ מִבְּחוּץ. וּבְמָה יוּדְעִים? בְּאוֹתָהּ זְהוּרִית נוֹדַע וְהִכְר, כְּשִׁלְשׁ נְהִפֵּד צְבָעוּ. בְּאוֹתָהּ שַׁעֲתָא נוֹדַע שְׁהַכְּהוּ נִמְצָא בְּפָנִים בְּחַטָּא. וְאִם יֵצֵא בְּשִׁלְשׁ, בְּזְהוּרִית יוּדַע וְיִכְר, שְׁיִהִפֵּד צְבָעוּ לְלִבּוֹ, אֲזִי שְׁמַחָה הִיא בְּעֲלִיּוֹנִים וּבַתְּחִתּוֹנִים. וְאִם לָא, כְּלָם נִמְצָאוּ בְּצַעֲרָא, וְהִיוּ כְּלָם יוּדְעִים שְׁלָא הִתְקַבְּלוּ תְּפִלוֹתֵיהּ.

דף ק"ב ע"ב

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כִּינּוֹן דְּהוּהוּ עָאֵל, וְטַמְטַם עֵינּוֹי דְּלָא לְאַסְתְּכֵלָא בְּמָה דְּלָא אֲצִטְרִיד, וְהוּהוּ שְׁמַע קַל גְּדַפֵּי כְּרוּבֵיָא מְזַמְרֵי וּמְשַׁבְּחֵי. הוּהוּ יָדַע כְּהֲנָא, דְּכֻלָּא הוּהוּ בְּחֻדָּה, וְיִפּוּק בְּשִׁלְשׁ. וְעַם כָּל דָּא בְּצְלוֹתֵיהּ הוּהוּ יָדַע, דְּמִלִּין

נפקין בחדוותא, ומתקבלין ומתברכו (דף ק"ב ע"ב) פדקא זאות, וכדין חדוותא היא בעלאי ותתאי.

אמר רבי יהודה, כיון שהיה נכנס, וטמטם את עיניו שלא להסתכל במה שלא צריך, והיה שומע קול כנפי הפרובים מזמרים ומשבחים, היה יודע הפהון שהכל היה בשמחה, ויצא בשלום. ועם כל זה, בתפלתו היה יודע, שהמלים יוצאים בשמחה ומתקבלים ומתברכים כראוי, ואז היא שמחה בעליונים ובתחתונים.

רבי אלעזר שאל לרבי שמעון אבוי, אמר ליה, האי יומא אמאי הוא בהאי אתר תלי, ולא בדרגא אחרא, דיאות הוא למהוי בדרגא דמלכא שארי, יתיר מכלא. אמר ליה רבי שמעון, אלעזר ברי, הכי הוא ודאי, וזאות שאלת.

רבי אלעזר שאל את רבי שמעון אביו. אמר לו, למה במקום הזה היום הזה תלוי ולא בדרגה אחרת, שראוי הוא להיות בדרגה ששם שורה המלך יותר מהכל? אמר לו רבי שמעון, אלעזר בני, כך הוא ודאי, ויפה שאלת.

תא חזי, מלכא קדישא, שביק היכליה וביתיה בידי דמטרוניתא, ושביק לבנוי עמה, בגין לדברא לון, ולא לקאה לון, ולמשרי בגווייהו. דאי זכאן מטרוניתא עאלת בחדוותא ביקרא לגבי מלכא. ואי לא זכאן, היא ואינון, אתהדרו בגלותא. והא אוקימנא, כמה דכתיב, (משלי ט) משדד אב יבריך אם. וכתוב, (ישעיה ג) ובפשעיכם שלחה אמכם.

בא ראה, המלך הקדוש השאיר את היכלו וביתו ביד הגבירה, והשאיר את בניו עמה כדי להנהיגם ולהלקותם ולשרות בתוכם. שאם זוכים, הגבירה נכנסת בשמחה ובכבוד אל המלך. ואם לא זוכים, היא והם חוזרים לגלות. והרי בארנו, כמו שכתוב (משלי ט) משדד אב יבריך אם. וכתוב (ישעיה ג) ובפשעיכם שלחה אמכם.

ועל דא אית יומא חד בשתא, לאשגחא בהו, ולעינא בהו. וכד אזדמן האי יומא, אימא עלאה דכל חירו בידהא, אזדמן לקבליה, לאסתכלא בהו בישראל. וישראל אזדרזו בהאי יומא, בכמה פולחנין, בכמה צלותין, בכמה ענויין, פלהו בזכותא. פדין אזדמן להו חירו, מאתר דכל חירו בידהא דמטרוניתא. בני מלכא בנהא, דאתפקדו בידהא, פלהו זכאין,

כָּלְהוּ בְּלֹא חֲטָאָן, בְּלֹא חוּבִין, כְּדִין אֲזַדְוֹגַת (ס"א וכד אַזְדִּמֶן הַאי יוּמָא וישראל אַזְדִּמְנוּ בְּהַאי יוּמָא בְּכִמָּה פּוֹלְחִינִין בְּכִמָּה צְלוּתִין בְּכִמָּה עֲנוּיִין כְּלָהוּ בְּזִכּוּתָא כְּדִין אִימָא עֲלָאָה דְכָל חִירוּ בִידְהָא אַזְדִּמְנַת לְקַבְּלָא לְאַסְתְּכִלָּא בְּהוּ בִישְׂרָאֵל וְחִמְמַת בְּנֵי מַלְכָּא בְּנָהָא (נ"א בְּרַהָא) דְאַתְפְּקִדוּן בִידְהָא דְמִטְרוּנִיתָא כְּלָהוּ זְכָאִין בְּלֹא חֲטָאִין בְּלֹא חוּבִין כְּדִין אַזְמִינַת לְהוּ חִירוּ מֵאַתֵּר דְכָל חִירוּ בִידְהָא דְמִטְרוּנִיתָא כְּדִין מִטְרוּנִיתָא עֲלָאָה) לְגַבֵּי מַלְכָּא, בְּנִהִירוּ, בְּחֻדְוָה, בְּשִׁלְמוּ, בְּרַעוּתָא. דְהָא רַבִּיָּאָת בְּנִין לְמַלְכָּא עֲלָאָה כְּדִקָּא יָאוּת.

וְעַל כֵּן יֵשׁ יוֹם אֶחָד בְּשָׁנָה לְהַשְׁגִּיחַ בָּהֶם וּלְעֵין בָּהֶם. וְכִשְׂמֻזְדִּמָּן הַיּוֹם הַזֶּה, הָאִם הָעֲלִיּוֹנָה, שְׂכָל הַחֲרוּת בִּידְיָהּ, מְזַדְמְנַת כְּנִגְדוּ לְהַסְתַּכְּל בִּישְׂרָאֵל. וְיִשְׂרָאֵל מְזַדְרָזִים בַּיּוֹם הַזֶּה בְּכִמָּה עֲבוּדוֹת, בְּכִמָּה תְּפִלוֹת, בְּכִמָּה עֲנוּיִים, כָּלִם בְּזִכּוּת. וְאַז מְזַדְמְנַת לְהֵם חֲרוּת, מִהַמְּקוֹם שְׂכָל הַחֲרוּת בִּידְיָהּ שֶׁל הַגְּבִירָה. בְּנֵי הַמְּלָךְ בְּנִיָּהּ, שְׁנַפְקָדוּ בִּידְיָהּ, כָּלִם זְכָאִים, כָּלִם בְּלִי חֲטָאִים, בְּלִי עוֹנוֹת. אַז מְזַדְוֹגַת (וְכַאֲשֶׁר מְזַדְמֶן הַיּוֹם הַזֶּה וישראל הַזְדִּמְנוּ בַּיּוֹם הַזֶּה בְּכִמָּה עֲבוּדוֹת, בְּכִמָּה תְּפִלוֹת, בְּכִמָּה עֲנוּיִים הַכֵּל בְּזִכּוּת. אַז הָאִם הָעֲלִיּוֹנָה שְׂכָל הַחֲרוּת בִּידְיָהּ מְזַדְמְנַת כְּנִגְדוּ לְהַסְתַּכְּל בִּישְׂרָאֵל, וְרוּאָה אֶת בְּנֵי הַמְּלָךְ בְּנִיָּהּ (בְּנָהּ) שְׁנַפְקָדוּ בִידְיָהּ שֶׁל הַגְּבִירָה, כָּלִם זְכָאִים בְּלִי חֲטָאִים, בְּלִי חוּבוֹת, וְאַז מְזַמְנַת לְהֵם חֲרוּת מִמְּקוֹם שְׂכָל הַחֲרוּת בִּידְיָהּ שֶׁל הַגְּבִירָה, וְאַז הַגְּבִירָה הָעֲלִיּוֹנָה) לְמַלְכָּא בְּאוּר, בְּשִׁמְחָה, בְּשִׁלְמוּת, בְּרַצוֹן. שְׁהִירֵי גְדֻלָּה בְּנִים לְמַלְכָּא הָעֲלִיּוֹן כְּרַאוּי.

וְכַד הַאי יוּמָא לָא אֲשַׁתְּכַחוּ כְּדִקָּא יָאוּת, וְוִי לוֹן, וְוִי לְשְׁלוּחִיָּהוּן, וְוִי דְהָא מִטְרוּנִיתָא אֲתִרְחַקֵּת מִן מַלְכָּא, וְאִימָא עֲלָאָה אֲסַתְּלַקֵּת, וְלֹא נְפִיק מִנָּה חִירוּ לְעַלְמִין. זְכָאִין אִינוּן יִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֹלְיָף לוֹן אֹרְחוּי, בְּגִין לְאַשְׁתַּזְבָּא מִן דִּינָא, וְיִשְׁתַּכְּחוּן זְכָאִין קַמֵּיהּ. הַדָּא הוּא דְכְּתִיב, (ויקרא ויקרא טז) כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יִכַּפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהַר אֶתְכֶם. וְכְּתִיב, (ויחזקאל לו) וְזָרְקֵתִי עֲלֵיכֶם מִיַּם טְהוֹרִים וְטַהַרְתֶּם מִכָּל טְמֵאוֹתֵיכֶם וְגו' (ויקרא כ"ג) וּבַחֲמֹשֶׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי וְגו'. רַבִּי יוֹסִי שָׂאֵל לְרַבִּי אֲבָא, אָמַר לֵיהּ, הֲנִי חֲמֹשֶׁה עָשָׂר יוֹם, מֵאֵי קָא מֵיָרִי. אָמַר לֵיהּ, וְדָאִי רְזָא יִקְרָא הוּא. תָּא חֲזִי, בֵּין לְעֵילָא בֵּין לְתַתָּא, כָּל חַד וְחַד, בְּאַרְחִיָּה נְטִלָּא. וּבְאַרְחִיָּה יִתְבָּא, וּבְאַרְחִיָּה אֲתַעֵר וְעָבִיד מֵאֵי דְעָבִיד. הַאי עֲשׂוֹר מְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל אִינוּן. וְיוּמָא עֲשִׂירָאָה, בְּעֲשִׂירָאָה קֵימָא. וְעַל דָּא (שְׁמוֹת יב) בְּעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַזֶּה וְיִקְחוּ לְהֵם אִישׁ שָׂה לְבֵית וְגו'. וְהַאי יוּמָא, הוּא דִילָּהּ. וְחֲמֹשֶׁה יוּמִין אַחְרָנִין, דְּמַלְכָּא הוּא. הַהוּא יוּמָא דְאַתֵּי עֲלָהּ. דְּהָא חֲמֹשָׁאָה, בֵּיהּ יִתִּיב מַלְכָּא, בְּכוּרְסִיָּא. וּבְכָל אֲתֵר בְּעֲשׂוֹר, דְּמִטְרוּנִיתָא הוּא. חֲמֹשֶׁה עֲלִיָּהוּ, דְּמַלְכָּא הוּא (ס"א הַהוּא יוּמָא דְעֲלָה בְּגִין דְּדִרְגָּא חֲמֹשָׁאָה בֵּיהּ יִתִּיב מַלְכָּא בְּכוּרְסִיָּא, וּבְכָל אֲתֵר וכו'). הַהוּא יוּמָא דְאַתֵּי עֲלָהּ דְּהָא חֲמֹשָׁאָה בֵּיהּ, יִתִּיב מַלְכָּא בְּתַרְעָא.

וְכִשְׂבִּיּוֹם הַזֶּה אִינְם נְמַצָּאִים כְּרַאוּי - אוּי לְהֵם! אוּי לְשְׁלוּחִיָּהֶם! אוּי שְׁהִירֵי הַגְּבִירָה הַתִּרְחַקָּה מִן הַמְּלָךְ, וְהָאִם הָעֲלִיּוֹנָה מְסַתְּלַקֵּת, וְלֹא יוּצֵאת מִמֶּנּוּ חֲרוּת לְעוֹלָמִים. אֲשֶׁרִיָּהֶם יִשְׂרָאֵל שְׁהַקְּדוּשׁ בְּרִיךְ הוּא לְמַד אוֹתָם אֶת דְּרָכֵיו כְּדִי לְהַנְצִיל מִן הַדִּין, וְיִמְצָאוּ צְדִיקִים לְפָנָיו. זֶהוּ שְׂכָתוּב (ויקרא טז) כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יִכַּפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהַר אֶתְכֶם. וְכְּתוּב (ויחזקאל

לו) וְזָרְקָתִי עֲלֵיכֶם מִיַּם טְהוֹרִים וְטָהַרְתֶּם מִכָּל טְמְאוֹתֵיכֶם וְגו'.
וּבַחֲמֹשֶׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי וְגו'. רַבִּי יוֹסִי שָׁאַל אֶת רַבִּי אֲבָא.
אָמַר לוֹ, הַחֲמֹשֶׁה עָשָׂר יוֹם הַלָּלוּ, מָה הֵם אוֹמְרִים? אָמַר לוֹ, וְדַאי זֶהוּ
סוּד נִכְבָּד. בֹּא רְאֵה, בֵּין לְמַעְלָה בֵּין לְמַטָּה, כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּדַרְכּוֹ
נוֹסֵעַ, וּבְדַרְכּוֹ יוֹשֵׁב, וּבְדַרְכּוֹ מִתְעוֹרָר וְעוֹשֶׂה מָה שְׁעוֹשֶׂה. הַעֲשׂוֹר הַזֶּה
הֵם מְכַנְסֵת יִשְׂרָאֵל. וְהַיּוֹם הָעֲשִׁירִי עוֹמֵד בְּעֲשִׁירִי. וְעַל כֵּן, (שְׁמוֹת יב)
בְּעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַזֶּה וַיִּקְחוּ לָהֶם אִישׁ שָׂה לְבַיִת וְגו'. וְהַיּוֹם הַזֶּה הוּא
שָׁלָה. וְחֲמֹשֶׁה יָמִים אַחֲרָיו הוּא שֶׁל הַמֶּלֶךְ, הַיּוֹם שֶׁבָּא עָלֶיהָ. שְׁהַרִי
הַחֲמִישִׁי, בּוֹ יוֹשֵׁב הַמֶּלֶךְ בְּכֶסֶף. וּבְכָל מְקוֹם בְּעֲשׂוֹר, הוּא שֶׁל הַגְּבִיָּה.
חֲמֹשֶׁה עָלֵיהֶם, שֶׁל הַמֶּלֶךְ הוּא (אוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁעָלִיהָ מִשּׁוֹם שֶׁהַדְּרָגָה הַחֲמִישִׁית בֶּה יוֹשֵׁב
הַמֶּלֶךְ בְּכֶסֶף, וּבְכָל מְקוֹם וְכו'). אוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁבָּא עָלֶיהָ, שְׁהַרִי הַחֲמִישִׁי, בּוֹ יוֹשֵׁב
הַמֶּלֶךְ בְּשַׁעַר.

וּבְכָל אֶתֶר בְּעֲשׂוֹר דְּמִטְרוֹנִיתָא הוּא, חֲמֹשֶׁה עָלֵיהוּ, דְּמִלְכָּא הוּא. הַהוּא
יוֹמָא דְאַתִּי עָלָה. בְּגִין כֶּךָ חֲמֹשֶׁה יוֹמִין מִיַּרְחָא, לְאוֹרֵייתָא. וְאִי תִימָא
שְׁבִיעָא, בְּזִמְנָא דְתַרְיִן אַבְהֶן מִשְׁתַּכַּחֵי בֵּיהּ, דְהָא מִלְכָּא בְּהוּ, וְכַדִּין
מִתְעַטֵּר בְּכֶלָּא. וְחַד מְלָה, שְׁבִיעָא וְחֲמִשָּׁא.

וּבְכָל מְקוֹם בְּעֲשׂוֹר, הוּא שֶׁל הַגְּבִיָּה. חֲמֹשֶׁה עָלֵיהֶם, שֶׁל הַמֶּלֶךְ הוּא,
אוֹתוֹ יוֹם שֶׁבָּא עָלֶיהָ. מִשּׁוֹם כֶּךָ חֲמֹשֶׁה יָמִים מִהַחֹדֶשׁ לְתוֹרָה. וְאִם
תֹּאמַר שְׁבִיעִי, בְּזִמְן שְׁשָׁנֵי אַבּוֹת נִמְצְאוּ בּוֹ, שְׁהַרִי הַמֶּלֶךְ בָּהֶם, וְאִז
מִתְעַטֵּר בְּכָל. וְדָבָר אֶחָד שְׁבִיעִי וְחֲמִישִׁי.

דף ק"ג ע"א

תָּא חֲזִי, חֲמִשָּׁא דִילִיָּה הוּא וְדַאי, כְּמָה דְאַתְמַר, וְכַדִּין נְהִיר אֲבָא לְאִימָא,
וְאַתְנַהִירוּ מִנָּה חֲמִשִּׁין תַּרְעִין לְאַנְהָרָא לְחֲמִשָּׁא. וְאִי תִימָא שְׁבִיעָא, בְּגִין
דְּמִלְכָּא בְּשְׁלִימוֹ דְאַבְהֶן, וְעֵטְרָה יָרִית מִשְׁבִּיעָא, כְּמָה דְכַתִּיב, (שִׁיר הַשִּׁירִים
א) צְאִינָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן. וְעַל דָּא בְּשְׁבִיעָא הוּא יוֹמָא דְמַעְטָרָא מִלְכָּא
בְּעֵטְרוֹ, וְכַדִּין יָרִית מִלְכָּא לְאֲבָא וְאִימָא, דְּמִזְדוּגִין כְּחַדָּא. וְעַל דָּא כְּלָא
בְּחַד תַּלְיָא. (ויקרא כ"ג) וּבַחֲמֹשֶׁה עָשָׂר יוֹם, רַבִּי יְהוּדָה פְּתַח, (במדבר כא)
וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ עָרֶד. תְּנִינֹן, גִּי מִתְּנֹן עֲלָיו, אִזְדְּמַנּוּ לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל, עַל
יְדֵי תַלְתָּא אַחִין: מֹשֶׁה, אַהֲרֹן, וּמֹרְיָם. מֶן, בְּזִכּוֹת מֹשֶׁה. עֲנִי כְּבוֹד, בְּזִכּוֹת
אַהֲרֹן. בָּאֵר, בְּזִכּוֹת מֹרְיָם. וְכִלְהוּ אַחִידוֹן לְעִילָא. מֶן בְּזִכּוֹת מֹשֶׁה, דְכַתִּיב,
(שְׁמוֹת טז) הִנְנִי מִמְטִיר לָכֶם לֶחֶם (דף ק"ג ע"א) מֶן הַשָּׁמַיִם מֶן הַשָּׁמַיִם (דייקא),
דָּא מֹשֶׁה.

בא ראה, החמישי הוא שלו ודאי, כמו שנתבאר, ואז מאיר האב לאם, ומאירים ממנה חמשים שערים להאיר לחמישי. ואם תאמר השביעי, משום שהמלך בשלמות של האבות, ועטרה יורש מהשביעי, כמו שכתוב (שיר ג) צאִינה וראִינה בנות ציון. ועל זה בשביעי הוא היום שמעטר המלך בעטרתו, ואז יורש המלך את האב ואת האם, שמזדוגים כאחד. ועל כן הכל תלוי באחד. ובחמשה עשר יום. רבי יהודה פתח, (במדבר כא) וישמע הכנעני מלך ערד. שנינו, שלש מתנות עליונות הזדמנו לישראל על ידי שלשה אחים: משה, אהרן ומרים. מן - בזכות משה. ענני כבוד - בזכות אהרן. באר - בזכות מרים. וכלם אחוזים למעלה. מן בזכות משה, שכתוב (שמות טו) הנני ממטיר לכם לחם מן השמים. מן השמים (דוקא) - זה משה.

ענני כבוד בזכות אהרן, דכתיב, (במדבר יד) אשר עין בעין נראה אתה יי' וגו', וכתוב (ויקרא טו) וכסה ענו הקטרת. מה להלן, שבעה. אף כאן נמי שבעה. דהא בקטרת שבעה ענני מתקשרו כחדא (ועוד). ואהרן רישא לכל שבעה עננין הוא והוא קשיר לשית אחרנין ביה בכל יומא.

ענני כבוד בזכות אהרן, שכתוב (במדבר יד) אשר עין בעין נראה אתה ה' וגו', וכתוב (ויקרא טו) וכסה ענו הקטרת. מה למעלה שבעה, אף כאן גם שבעה, שהרי בקטרת שבעה עננים נקשרים כאחד (ועוד). ואהרן הוא ראש לכל שבעת העננים, והוא קושר את ששת האחרים עמו בכל יום.

באר בזכות מרים, דהא היא ודאי באר אתקרי. ובספרא דאגדתא, (שמות ב) ותתצב אחותו מרחוק לדעה וגו'. דא הוא באר מים חיים, וכלא קשורא חד. מתה מרים, אסתלק באר. דכתיב, (במדבר כ) ולא היה מים לעדה. ובההיא שעתא בעאת באר אחרא לאסתלקא, דהוה שכיח עמהון דישראל. כד חמאת שיתא עננין דהוון קשירין עליה, אתקשרת היא בהו.

באר בזכות מרים, שהרי היא ודאי נקראת באר. ובספר האגדה, (שמות ב) ותתצב אחותו מרחק לדעה וגו' - זוהי באר מים חיים, והכל קשור אחד. מתה מרים - הסתלקה הבאר, שכתוב (במדבר ב) ולא היה מים לעדה. ובאותה שעה רצתה באר אחרת להסתלק, שהיתה מצויה עם ישראל. כשראתה ששה עננים שהיו קשורים עליה, נקשרה היא בהם.

מית אהרן, אסתלקו אינון עננין, ואסתלק עננא דבירא עמהון. אתא משה, אהדר להו. הדיא הוא דכתוב, (תהלים סח) עלית למרום שבית שבי לקחת מתנות באדם. לקחת מתנות ודאי, אינון מתנות דהו בקדמיתא באר ועננין.

מת אהרן, הסתלקו אותם עננים והסתלק ענן הבאר עמהם. בא משה, החזיר אותם. זהו שכתוב (תהלים סח) עלית למרום שבית שבי לקחת מתנות באדם. לקחת מתנות ודאי, אותן מתנות שהיו בראשונה - באר ועננים.

באר, דא באר דיצחק. עננים, אלן עננים דאהרן. אמר רבי יצחק, מפני מה זכה אהרן לדא, בגין דאיהו קשיר בעננים (נ"א רישא לעננים). והוא אקשיר כל יומא ויומא לכהו כחדא, דמתברכאון כלהו על ידוי.

באר - זו בארו של יצחק. עננים - אלו העננים של אהרן. אמר רבי יצחק, מפני מה זכה אהרן לזה? משום שהוא קשור בעננים (ראש לעננים), והוא נקשר כל יום ויום לכלם כאחד, שכלם מתברכים על ידו.

תא חזי, על כל חסד דעבד קודשא בריך הוא בישראל. קשיר עמהון זי ענני יקירן, וקשיר להו בכנסת ישראל, דהא עננא דילה אתקשר בשיתא אחרנין. ובכלהו שבעה, אזלו ישראל במדברא. מאי טעמא, בגין דכלהו קשרא דמהימנותא נינהו ועל דא בסכות תשבנו שבעת ימים. מאי קא מיירי. בגין דכתוב, (שיר השירים ב) בצלו חמדתי וישבתי ופריו מתוק לחכי. ובעי בר נש לאחזאה גרמיה, דיתב תחות צלא דמהימנותא.

בא ראה, על כל חסד שעשה הקדוש ברוך הוא עם ישראל, קשר עמם שבעה עננים נכבדים, וקשר אותם עם כנסת ישראל, שהרי הענן שלה נקשר עם ששה אחרים. ועם כל השבועה הלכו ישראל במדבר. מה הטעם? משום שכלם הם הקשר של האמונה, ועל זה בסכת תשבנו שבעת ימים. מה זה אומר? משום שכתוב (שיר) בצלו חמדתי וישבתי ופריו מתוק לחכי. וצריך אדם להראות את עצמו שיושב תחת צל האמונה.

תא חזי, כל אינון שנין דקאים אהרן, הוון ישראל בצלא דמהימנותא, תחות אלן עננין. בתר דמית אהרן, אסתלק עננא חד, דהוא ימינא דכלא. וכד האי אסתלק, אסתלקו כל שאר עמיה (נ"א עננין) ואתחזיאו כלהו

בגריעותא. והא אוקמויה, דכתיב, (במדבר כ) ויראו כל העדה כי גוע אהרן. אל תקרי ויראו, אלא ויראו. מיד וישמע הכנעני מלך ערד יושב הנגב כי בא ישראל דרך האתרים. שמע דאסתלקו אינון עננים, ומית תיירא רברבא דכל אינון עננים אתקשרו ביה.

בא ראה, כל אותן השנים שעמד אהרן, היו ישראל בצל האמונה תחת העננים הללו. אחר שמת אהרן, הסתלק ענו אחד, שהוא הימין של הכל. וכשה הסתלק, הסתלקו כל השאר עמו (עננים) ונראו כלם בחסרון. והרי פרשוה, שכתוב (במדבר כא) ויראו כל העדה כי גוע אהרן. אל תקרי ויראו אלא ויראו. מיד - וישמע הכנעני מלך ערד יושב הנגב כי בא ישראל דרך האתרים. שמע שהסתלקו אותם העננים, ומית התיר הגדול שכל אותם העננים נקשרו עמו.

אמר רבי יצחק, הכנעני מלך ערד יושב הנגב ודאי. וכד אתו אינון מאללין דשדר משה, אמרו (במדבר יג) עמלק יושב בארץ הנגב, בגין לתברא לבייהו. דהא בעמלק אתבר חיליהון בקדמיתא.

אמר רבי יצחק, הכנעני מלך ערד יושב הנגב ודאי. וכשבאו אותם מרגלים ששלח משה, אמרו (שם יג) עמלק יושב בארץ הנגב, כדי לשבר את לבם, שהרי בעמלק נשבר כחם בראשונה.

אמר רבי אבא, וישמע הכנעני, מאי קא מיירי הכא. בתר דאסתלקו אינון עננים. אלא כנען כתיב ביה, (בראשית ט) ויאמר ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו. הכא אוליפנא, מאן דאפיק גרמיה מצלא דמהימנותא, אתחזי למהוי עבד לעבדי עבדין, הדא הוא דכתיב, (במדבר כא) וילחם בישראל וישב ממנו שבי. הוא נטל עבדין מישראל לגרמיה.

אמר רבי אבא, וישמע הכנעני, מה זה אומר כאן אחר שהסתלקו אותם העננים? אלא בכנען כתוב, ויאמר ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו. כאן למדנו, מי שמוציא את עצמו מצל האמונה, ראוי להיות עבד לעבדי עבדים. זהו שכתוב וילחם בישראל וישב ממנו שבי. הוא נטל עבדים מישראל לעצמו.

ועל דא כתיב, כל האזרח בישראל ישבו בסוכות. כל מאן דאיהו משרשא וגזעא קדישא דישראל, ישבו בסוכות, תחות צלא דמהימנותא. ומאן

דְּלִיתִיָּה מְגֻזָּעָא וְשׁוֹרְשָׁא קְדִישָׁא דְיִשְׂרָאֵל, לָא יִתִּיב בְּהוּ, וַיְפּוֹק גְּרַמְיָה מִתַּחַת צִלָּא דְמַהִימְנוּתָא.

ועל כן כתוב, כל האזרח בישראל ישבו בסכת. כל מי שהוא משרש וגזע קדוש של ישראל, ישבו בסכת, תחת צל האמונה. ומי שאינו מגזע ושרש קדוש של ישראל, לא יושב בהם, ומוציא את עצמו מתחת צל האמונה.

דף ק"ג ע"ב

כְּתִיב (הושע יב) כְּנָעַן בְּיָדוֹ מֵאֲזַנֵּי מֶרְמָה, דָּא אֲלִיעֶזֶר עֶבֶד אַבְרָהָם. וְתָא חֲזִי, כְּתִיב אַרְוֵר כְּנָעַן וּבְגִין דְּזָכָה כְּנָעַן דָּא, לְשִׁמְשָׁא לְאַבְרָהָם, כִּיּוֹן דְּשִׁמְשָׁא לְאַבְרָהָם, יִתִּיב תַּחַת צִלָּא דְמַהִימְנוּתָא, זָכָה לְמִיפְקִי מִהֵוּא לְטִיָּא דְאַתְלִטִּיא, וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְכְּתִיב בֵּיהּ בְּרָכָה. דְכְּתִיב, (בראשית כד) וַיֹּאמֶר בֹּא בְרוּךְ יְיָ. מֵאִי קָא מֵיִרִי. דְכָל מֵאֵן דִּיתִיב תַּחַת צִלָּא דְמַהִימְנוּתָא, אַחְסִין חִירוֹ לִיהּ וּלְבָנוֹי לְעֵלְמִין, וְאַתְבְּרַךְ בְּרַכְתָּא עֲלָהּ, וּמֵאֵן דְאַפִּיק גְּרַמְיָה מְצִלָּא דְמַהִימְנוּתָא, אַחְסִין גְּלוּתָא לִיהּ וּלְבָנוֹי, דְכְּתִיב וַיִּלְחַם בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁבֵּב מִמֶּנּוּ שְׁבִי. (דף ק"ג ע"ב) (ויקרא כ"ג) בְּסַכַּת תִּשְׁבוּ חֹסֶר, וְדָא עֲנָנָא חַד, דְכִלְהוּ קְשִׁירִין בֵּיהּ. דְכְּתִיב, כִּי עֲנַן יְיָ עָלִיהֶם יוֹמָם. וְכְתִיב, (במדבר יד) וּבַעֲמוּד עָנַן אֶתְהַ הוֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם. דָּא הוּא עֲנָנָא דְאַהֲרֹן, דְאַקְרִי יוֹמָם, דְכְּתִיב, (תהלים מב) יוֹמָם יֵצֵה יְיָ חֲסִדוֹ. עֲנָנָא חַד, נְטִיל עַמִּיָּה חֲמֵשׁ אַחֲרָנִין, וְאַיְנוּן שִׁית. וְעֲנָנָא אַחֲרָא, דְכְּתִיב וּבַעֲמוּד אֵשׁ לִילָהּ, דָּא נְהָרָא לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל, מְנַהֲרִי דְאַיְנוּן שִׁית.

כְּתוּב (הושע יב) כְּנָעַן בְּיָדוֹ מֵאֲזַנֵּי מֶרְמָה, זֶה אֲלִיעֶזֶר עֶבֶד אַבְרָהָם. וּבֹא רְאֵה, כְּתוּב אַרְוֵר כְּנָעַן, וּמְשׁוּם שְׁזָכָה כְּנָעַן זֶה לְשִׁמְשָׁא אֶת אַבְרָהָם, כִּיּוֹן שְׁשִׁמְשָׁא אֶת אַבְרָהָם, יִשְׁבֵּב תַּחַת צִלָּא הָאֱמוּנָה, זָכָה לְצִאת מֵאוּתָהּ קַלְלָה שְׁהִתְקַלַּל, וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שְׁכָתוּב בּוֹ בְּרָכָה, שְׁכָתוּב (בראשית כד) וַיֹּאמֶרוּ בֹא בְרוּךְ ה' . מַה זֶה אוֹמְרִי? שְׁכָל מִי שְׁיִוְשֵׁב תַּחַת צִלָּא הָאֱמוּנָה, יוֹרֵשׁ חֲרוּת לּוֹ וּלְבָנָיו לְעוֹלָמִים וּמִתְבְּרַךְ בְּרָכָה עֲלִיוֹנָה. וּמִי שְׁמוּצִיא אֶת עַצְמוֹ מְצִלָּא הָאֱמוּנָה, יוֹרֵשׁ גְּלוּת לּוֹ וּלְבָנָיו, שְׁכָתוּב וַיִּלְחַם בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁבֵּב מִמֶּנּוּ שְׁבִי. בְּסַכַּת תִּשְׁבוּ חֹסֶר, וְזֶה עָנַן אֶחָד שְׁכָלֵם קְשׁוּרִים בּוֹ, שְׁכָתוּב כִּי עָנַן ה' עָלִיהֶם יוֹמָם. וְכָתוּב וּבַעֲמוּד עָנַן אֶתְהַ הוֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם. זֶהוּ עֲנָנוּ שֶׁל אַהֲרֹן, שְׁנִקְרָא יוֹמָם, שְׁכָתוּב (תהלים מב) יוֹמָם יֵצֵה ה' חֲסִדוֹ. עָנַן אֶחָד נוֹטֵל עַמּוֹ חֲמֵשׁ אַחֲרִים, וְהֵם שִׁשָּׁה. וְעָנַן אַחֵר, שְׁכָתוּב וּבַעֲמוּד אֵשׁ לִילָהּ, זֶה הָאִיר לְיִשְׂרָאֵל מִהָאוּר שֶׁל אוֹתָם הַשִּׁשָּׁה.

רעיא מהימנא

(ויקרא כ"ג) בסכת תישבו שבעת ימים וגו', פקודא (מ"ה) דא, לישב בסוכה. והא אוקימנא, בגין לאתחזקה דישראל יתבי ברזא דמהימנותא, בלא דחילו כלל, דהא מקטרגא אתפרש מנייהו. וכל מאן דאיהו ברזא דמהימנותא, יתיב בסוכה. כמה דאוקימנא, דכתיב, כל האזרח בישראל ישבו בסכות. מאן דאיהו ברזא דמהימנותא, ומזרעא ושרשא דישראל, ישבו בסכות. ורזא דא אתמר בכמה דוכתי.

בסכת תישבו שבעת ימים וגו'. מצוה (מ"ה) זו לישב בסכה. והרי בארנו, כדי להראות שישראל יושבים בסוד האמונה בלי פחד כלל, שהרי המקטרג נכרד מהם, וכל מי שהוא בסוד האמונה, יושב בסכה, כמו שבארנו, שפתוב כל האזרח בישראל ישבו בסכת. מי שהוא בסוד האמונה ומחזרע והשרש של ישראל, ישבו בסכת. והסוד הזה נאמר בכמה מקומות.

פקודא (מ"ו) בתר דא, לקרבא קרבנא בכל יומא, וקרבנא דא, למהוי חולקא בכלא, בחדוותא דבנוי. בגין דכלהו אחידו באילנא. ענפיו דלתתא דלגבי שרשא דאילנא, כלא אתברכו בגין אילנא. אף על גב דלית בהו תועלתא, כלא אתברכאו. וחדוותא דישראל באבוהון דלעילא, והבי חולקא דברכאו, לכל אינון שאר עמיו, דאית לון אחידו, ואתחדו בהו בישראל.

מצוה (מ"ו) אחר זו, להקריב קרבן בכל יום, והקרבן הזה להיות חלק בכל, בשמחת בניו, מכיון שכלם אחוים באילן. הענפים שלמטה שלגבי שרש האילן, הכל מתברכים משום האילן. אף על גב שאין בהם תועלת, כלם מתברכים. ושמחת ישראל באביהם שלמעלה, נותנים חלק של ברכות לכל אותם שאר העמים שישי להם אחיזה ונאחזו בהם בישראל.

וכל אליו קרבניו, למיהב מזונא, לאינון ממנו דשאר עמיו, דהא מגו רחימו דקא רחים קודשא בריהו הוא לבנוי, בעי דכלא יהון רחימיו דלהון. ורזא דא, (משלי יז) ברצות יי דרכי איש גם אויביו ישלים אתו. אפילו כל אינון מקטרגי עלאי פלהו אהדרון רחימיו לישראל וכד חיליו דלעילא אהדרו רחימיו לישראל, כל אינון דלתתא, על אחת כמה וכמה.

וכל הקרבנות הללו, לתת מזון לאותם הממנים של שאר העמים, שהרי מתוך האהבה שאוהב הקדוש ברוך הוא את בניו, רוצה שכלם יהיו אוהבים שלהם. וסוד זה - (משלי יז) ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישלים אתו. אפילו כל אותם המקטרגים העליונים, כלם חוזרים להיות אוהבים את ישראל, וכשהחילות של מעלה הופכים לאוהבי ישראל - כל אותם שלמטה על אחת כמה וכמה.

ואי תימא להון הו מקרבי קרבנא, לאו הכי, אלא כלא לקודשא בריהו הוא סליק ומתקרב. ואיהו פריש מזונא לכלהו אוכלוסין דסטרין אחרניו, דיתהנון בההוא דזרונא דבנוי, ויתהדרון רחימיו דלהון, דינדעון עילא ותתא, דהא לית עמא כעמא דישראל, דאינון חולקיה ועדביה דקודשא בריהו הוא, ואסתלק קרא דקודשא בריהו הוא עילא ותתא.

בְּדָקָא גֵּאוּת. וְכָל אוֹכְלוֹסִין עֲלָאִין פְּתַחֵי וְאַמְרֵי, (שמואל ב ז) וּמִי כְעַמְדָּא בְּיִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד
בְּאַרְצָא. (תיקונין דף קנ"ב) (ע"כ רעיא מהימנא)

וְאִם תֵּאמַר, לָהֶם הָיוּ מְקַרְבִּים הַקְּרָבוֹ? לֹא כֵן. אֲלֹא הִכֵּל עוֹלָה
לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְנִקְרָב. וְהוּא מְפָרִיד הַמְּזוּן לְכָל הַהִמּוֹנִים שֶׁל
הַצְּדָדִים הָאֲחֵרִים שֶׁיִּהְיוּ בְּאוֹתוֹ הַדּוֹרוֹן שֶׁל בְּנָיו, וַיִּהְפְּכוּ לְאוֹהֲבִים
שֶׁלָּהֶם, שֶׁיִּדְעוּ לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה שְׂאִין עִם כַּעַם יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם חִלְקוֹ
וְגוֹרְלוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּמִתְעַלָּה כְּבוֹדוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
מֵעַלָּה וּמִטָּה כְּרָאוּי. וְכָל הָאוֹכְלוֹסִים הָעֲלִיוֹנִים פּוֹתְחִים וְאוֹמְרִים:
(שמואל ב ז) וּמִי כְעַמְדָּא בְּיִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בְּאַרְצָא. (עד כאן רעיא מהימנא).

רַבִּי אֶלְעָזָר פְּתַח (וְאִמַר), (ירמיה ב) כֹּה אָמַר יְיָ זְכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד נְעוּרֶיךָ וְגוֹ'.
הַאִי קָרָא עַל כְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל אֲתֵמַר, בְּשַׁעֲתָא דְהוֹת אֲזֵלָא בְּמַדְבְּרָא עִמְהוֹן
דְּיִשְׂרָאֵל. זְכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד: דָּא עֲנָנָא דְאַהֲרֹן, דְּנִטְלָא בְּחִמְשׁ אַחֲרָנִין,
דְּאַתְקִשְׁרוּ עֲלֶיךָ, וְנִהֲרִי עֲלֶיךָ. אֲהַבַת כְּלוּלַתֶּיךָ, דְּאַשְׁתְּכַלְלוּ לָךְ, (ס"א וכלהו
אשתכללו בד) וְאַעֲטִרוּ לָךְ, וְאַתְקִינוּ לָךְ כְּכֹלָה דְתַעֲדֵי תַכְשִׁיטָהָ. וְכָל כֵּן לָמָּה.
בְּגִין לְכַתְּבָא אַחֲרֵי בְּמַדְבַּר בְּאַרְצָא לֹא זְרוּעָה.

רַבִּי אֶלְעָזָר פְּתַח, כֹּה אָמַר ה' זְכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד נְעוּרֶיךָ וְגוֹ'. הַפְּסוּק הַזֶּה
נֶאֱמַר עַל כְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל בְּשַׁעָה שֶׁהִיְתָה הוֹלְכַת בְּמַדְבַּר עִם יִשְׂרָאֵל.
זְכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד - זֶהוּ עֲנָנוּ שֶׁל אַהֲרֹן שְׁנוֹסַע עִם חֲמִשָּׁה אַחֲרִים שֶׁנִּקְשְׁרוּ
עֲלֶיךָ וּמְאִירִים עֲלֶיךָ. אֲהַבַת כְּלוּלַתֶּיךָ - שְׁנַתְקִנוּ לָךְ (וּכְלָם נִתְקִנוּ בְּךָ) וְעִטְרוּ
אוֹתְךָ, וְהִתְקִינוּ אוֹתְךָ כְּמוֹ כֹּלָה שֶׁעוֹנֶדֶת אֶת תַּכְשִׁיטָהָ. וְכָל כֵּן לָמָּה?
בְּשִׁבִיל לְכַתְּבָא אַחֲרֵי בְּמַדְבַר בְּאַרְצָא לֹא זְרוּעָה.

תָּא חֲזִי, בְּשַׁעֲתָא דְבַר נֶשׁ יְתִיב בְּמַדְבְּרָא דָּא, צֵלָא דְמַהִימְנוּתָא, שְׂכִינְתָּא
פְּרָסָא גְדַפְהָא עֲלֶיהָ מְלַעֲיָלָא, וְאַבְרָהָם וְחֲמִשָּׁה צְדִיקֵיָא אַחֲרָנִין שְׁוִיִין
מְדוֹרִיָּהוֹן עִמִּיהָ. אָמַר רַבִּי אַבָּא, אַבְרָהָם וְחֲמִשָּׁה צְדִיקֵיָא, וְדוּד מְלָכָא,
שְׁוִיִין מְדוֹרִיָּהוֹן עִמִּיהָ. הַדָּא הוּא דְכְּתִיב, בְּסַפּוֹת תִּשְׁבּוּ שְׁבַעַת יָמִים. שְׁבַעַת
יָמִים כְּתִיב, וְלֹא בְּשַׁבַּעַת יָמִים. כְּגוֹוֹנָא דָּא כְּתִיב, (שמות לא) כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים
עָשָׂה יְיָ אֶת הַשָּׁמַיִם וְגוֹ'. וּבַעֲי בַר נֶשׁ לְמַחְדֵּי בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא, בְּאַנְפִּין
נִהֲרִין, בְּאוֹשְׁפִיזִין אֵלִין דְּשַׁרְיִין עִמִּיהָ.

בֹּא רְאֵה, בְּשַׁעָה שְׂאָדָם יוֹשֵׁב בְּמַדְבַר הַזֶּה, צֵל הָאִמּוֹנָה, הַשְׂכִּינָה
פּוֹרְסַת אֶת כְּנַפֶּיהָ עֲלָיו מְלַמְעָלָה, וְאַבְרָהָם וְחֲמִשָּׁה צְדִיקִים אַחֲרִים
שְׂמִים אֶת מְדוֹרָם עִמּוֹ. אָמַר רַבִּי אַבָּא, אַבְרָהָם וְחֲמִשָּׁה צְדִיקִים וְדוּד
הַמְּלָךְ שְׂמִים מְדוֹרִיָּהֶם עִמּוֹ. זֶהוּ שְׂכַתוֹב, בְּסַפּוֹת תִּשְׁבּוּ שְׁבַעַת יָמִים.
שְׁבַעַת יָמִים כְּתוּב, וְלֹא בְּשַׁבַּעַת יָמִים. כְּמוֹ זֶה כְּתוּב (שמות לא) כִּי שֵׁשֶׁת

ימים עשה ה' את השמים וגו'. וצריך אדם לשמח בכל יום ויום בפנים
מאירות באורחים הללו ששורים עמו.

ואמר רבי אבא, כתיב בסכות תשבו שבעת ימים, ולבתר ישבו בסכות.
בקדמיתא תשבו, ולבתר ישבו. אלא, קדמא לאושפיזי. תניינא, לבני
עלמא. קדמא לאושפיזי, כי הא דרב המנונא סבא, כד הוה עייל לסופה
הוה חדי, וקאים על פתחא לסופה מלגאו, ואמר נזמן לאושפיזין. מסדר
(נ"א נסדר) פתורא, וקאים על רגלוהי, ומברך, ואומר בסכות תשבו שבעת
ימים. תיבו אושפיזין עלאין, תיבו. תיבו אושפיזי מהימנותא, תיבו. אריס
(ס"א אסחי) ידוי, וחדוי, ואמר זכאה חולקנא, זכאה חולקיהון דישראל,
דכתיב, (דברים לב) כי חלק יי' עמו וגו', והוה יתיב.

ואמר רבי אבא, כתיב בסכות תשבו שבעת ימים, ואחר כך ישבו
בסכות. בראשונה תשבו, ואחר כך ישבו. אלא הראשון לאורחים,
השני לבני העולם. הראשון לאורחים, כמו שרב המנונא סבא, כשהיה
נכנס לספה היה שמח, ועומד על פתח הספה מבחוץ ואומר: נזמן
לאורחים. מסדר (נסדר) את השלחן, ועומד על רגליו, ומברך ואומר:
בסכות תשבו שבעת ימים. שבו אורחים עליונים, שבו. שבו אורחי
האמונה, שבו. הריס (רחץ) ידיו ושמח, ואמר: אשרי חלקנו, אשרי
חלקם של ישראל, שכתוב (דברים לב) כי חלק ה' עמו וגו'. והיה יושב.

דף ק"ד ע"א

תניינא, לבני עלמא, דמאן (דף ק"ד ע"א) דאית ליה חולקא בעמא ובארעא
קדישא, יתיב בצלא דמהימנותא, לקבלא אושפיזין, למחדי בהאי עלמא
ובעלמא דאתי ובעי למחדי למסכני. מאי טעמא. בגין דחולקא דאינון
אושפיזין דזמין דמסכני הוא. והוא דיתב בצלא דא דמהימנותא, וזמין
אושפיזין אלין עלאין, אושפיזי מהימנותא, ולא יהיב לון חולקיהון, כלהו
קיימי מניה, ואמרי (משלי כג) אל תלחם את לחם רע עין וגו', אשתכח
דהוא פתורא דתקין, דיליה הוא, ולא דקודשא בריה הוא, עליה כתיב
(מלאכי ב) וזריתי פרש על פניכם וגו', פרש חגיכם, ולא חגי. ווי ליה לההוא
בר נש, בשעתא דאלין אושפיזי מהימנותא קיימי מפתוריה.

השני - לבני העולם, שמי שיש לו חלק בעם ובארץ הקדושה, יושב
בצל האמונה, לקבל את האורחים, לשמח בעולם הזה ובעולם הבא,
וצריך לשמח את העניים. מה הטעם? משום שהחלק של אותם

אורחים שזמן, הוא לעניים. ואותו שישב בצל הזה של האמונה, ומזמין את האורחים העליונים הללו, אורחי האמונה, ולא ניתן להם חלקם, כלם קמים ממנו ואומרים: (משלי כג) אל תלחם את לחם רע עין וגוי. נמצא שאותו שלחן שתקן - שלו הוא, ולא של הקדוש ברוך הוא. עליו כתוב (מלאכי ב) וזריתי פרש על פניכם וגוי, פרש חגיכם, ולא חגי. אוי לו לאותו אדם בשעה שאורחי האמונה הללו קמים משלחנו.

ואמר רבי אבא, אברהם, כל יומי הוה קאים בפרשת אורחין, לזמנא אושפיזין, ולתקנא לון פתורי, השתא, דמזמנין ליה, ולכלהו צדיקיא, ולדוד מלכא, ולא יהבין לון חולקיהון, אברהם קאים מפתורא, וקרי, (במדבר טז) סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה. וכלהו סלקין אבתריה. יצחק אמר, (משלי יג) ובטן רשעים תחסר. יעקב אמר, (משלי כג) פתד אכלת תקיאנה. ושאר כל צדיקיא אמרי, (ישעיה כח) כי כל שלחנות מלאו קיא צואה בלי מקום.

ואמר רבי אבא, אברהם, כל ימיו היה עומד בפרשת דרכים לזמן אורחים ולסדר להם שלחנות. עכשו שמזמינים אותו ואת כל הצדיקים ואת דוד המלך ואין נותנים להם את חלקם, אברהם עומד מהשלחן וקורא: (במדבר טז) סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה. וכלם עולים אחריו. יצחק אמר, (משלי יג) ובטן רשעים תחסר. יעקב אמר, (שם כג) פתד אכלת תקיאנה. ושאר כל הצדיקים אומרים, (ישעיה כח) כי כל שלחנות מלאו קיא צואה בלי מקום.

דוד מלכא אמר, (חסר כאן) ואשלים דינוי, דכתוב, (שמואל א כה) ויהי כעשרת הימים ויגוף יי את נבל וימת. מאי קא מיירי. בגין דדוד שאל לנבל, ואתעביד ליה אושפיזא, ולא בעא. ודא זמין ליה, ולא יהב ליה חולקא, ובאינון עשרה יומין דדוד מלכא דאין עלמא, אתדן עליה ההוא בר נש דאשלים ליה ביש יתיר מנבל.

דוד המלך אמר, והשלים דינו, שכתוב (שמואל א כה) ויהי כעשרת הימים ויגוף ה' את נבל וימת. מה זה אומר? משום שדוד שאל מנבל ונעשה לו אורח, ולא רצה. וזה הזמין אותו, ולא נתן לו חלק. ובאותם עשרה ימים שדוד המלך דן את העולם, נדון עליו אותו אדם שהשלים לו רע יותר מנבל.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר (בגין כד) אֹרִייתָא לָא אֶטְרַח עֲלֵיהּ דְּבַר נֶשׁ יַתִּיר, אֶלָּא כְּמָה דְּיָכִיל, דְּכַתְּיב, (דברים טו) אִישׁ כְּמִתְנַת יְדוֹ וְגוֹי. וְלֹא לִימָא אִינִישׁ אֲכוּל וְאַשְׁבַּע וְאַרְוִי בְּקִדְמִיתָא, וּמָה דִּישְׁתָּאֵר אַתָּן לְמִסְכְּנֵי, אֶלָּא רִישָׁא דְּכֻלָּא דְּאוּשְׁפִיזִין הוּא, וְאִי חֲדֵי לְאוּשְׁפִיזִין וְרַוִּי לֹון, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חֲדֵי עֲמִיָה, וְאַבְרָהָם קָרִי עֲלֵיהּ, (ישעיה נח) אַז תִּתְעַנֵּג עַל יְיָ וְגוֹי. וְיִצְחָק קָאֲרִי עֲלֵיהּ, (ישעיה נד) כָּל כְּלֵי יוֹצֵר עֲלֵיךְ לֹא יִצְלַח. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, הָאִי, דְּוֹד מְלַכָּא אָמַר לֵיהּ, בְּגִין דְּכָל זַיְיָנִין דְּמְלַכָּא, וְקָרְבִין דְּמְלַכָּא, בִּידוּי דְּדוֹד אַתְּפִקְדוּ, אֲבַל יִצְחָק קָאֲמַר, (תהלים קיב) גְּבוּר בְּאַרְצָא יִהְיֶה זֶרְעוֹ וְגוֹי, הוּן וְעוֹשֵׁר וְגוֹי.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, (משום כד) אִין הַתּוֹרָה מְטַרְיָחָה עַל אָדָם יוֹתֵר, אֶלָּא כְּמוֹ שֶׁהוּא יָכוֹל, שְׁפָתוֹב (דברים טו) אִישׁ כְּמִתְנַת יְדוֹ וְגוֹי. וְלֹא יֹאמַר אָדָם אֲכַל וְאַשְׁבַּע וְאַשְׁתָּה בְּרֵאשׁוֹנָה, וּמָה שִׁישְׁאֵר אַתָּן לְעַנְיִים. אֶלָּא רֵאשִׁית הַכֹּל הוּא שֶׁל הָאוֹרְחִים. וְאִם שְׂמַח אֶת הָאוֹרְחִים וְהַשְׂקָה אוֹתָם, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׂמַח עִמּוֹ, וְאַבְרָהָם קוֹרָא עֲלִיו, (ישעיהנח) אַז תִּתְעַנֵּג עַל ה' וְגוֹי. וְיִצְחָק קוֹרָא עֲלִיו, (שם נד) כָּל כְּלֵי יוֹצֵר עֲלֵיךְ לֹא יִצְלַח. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֶת זֶה דְּוֹד הַמְּלָךְ אָמַר אוֹתוֹ, מְשׁוּם שֶׁכָּל כְּלֵי הַזֵּין שֶׁל הַמְּלָךְ וְהַקְּרֹבוֹת שֶׁל הַמְּלָךְ נִפְקְדוּ בִּיד דְּוֹד. אֲבַל יִצְחָק אָמַר, (תהלים קב) גְּבוּר בְּאַרְצָא יִהְיֶה זֶרְעוֹ וְגוֹי, הוּן וְעוֹשֵׁר וְגוֹי.

יַעֲקֹב אָמַר, (ישעיה נח) אַז יִבְקַע כְּשַׁחַר אוֹרְךָ וְגוֹי, שְׂאָר צְדִיקָיָא אֲמַרִי, (ישעיה נח) וְנִחַךְ יְיָ תִמְיֵד וְהַשְׁבִּיעַ וְגוֹי, דְּוֹד מְלַכָּא אָמַר, (ישעיה נד) כָּל כְּלֵי יוֹצֵר עֲלֵיךְ לֹא יִצְלַח, דְּהָא הוּא עַל כָּל זַיְיָנִי עֲלֵמָא אַתְּפִקְד. זְכָאָה חוּלְקִיָה דְּבַר נֶשׁ, דְּזִכִּי לְכָל הָאִי. זְכָאָה חוּלְקִיָהוֹן דְּצְדִיקָיָא, בְּעֵלְמָא דִּין, וּבְעֵלְמָא דְּאֵתִי, עֲלִייהוּ כְּתִיב (ישעיה ס) וְעַמְּךָ כָּלִם צְדִיקִים וְגוֹי. (ויקרא כ"ג) וְלִקְחֶתֶם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן וְגוֹי, רַבִּי שְׁמַעוֹן פִּתַּח, (ישעיה מג) כָּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי וְלִכְבוּדִי בְּרֵאשִׁיתוֹ יִצְרֹתִיו אֶף עֲשִׂיתִיו. כָּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי, דָּא אָדָם, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּרָא לֵיהּ בְּשֵׁמִיָה (נ"א בדיוקניה), דְּכַתְּיב, (בראשית א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצִלְמוֹ. וְקָרָא לֵיהּ בְּשֵׁמִיָה, בְּשַׁעֲתָא דְּאִפִּיק קְשׁוּט וְדִינָא בְּעֵלְמָא, וְאַקְרִי אֱלֹהִים, דְּכַתְּיב, (שמות כב) אֱלֹהִים לֹא תִקְלַל.

יַעֲקֹב אָמַר, (ישעיה נח) אַז יִבְקַע כְּשַׁחַר אוֹרְךָ וְגוֹי. שְׂאָר הַצְּדִיקִים אוֹמְרִים, (שם) וְנִחַךְ ה' תִּמְיֵד וְהַשְׁבִּיעַ וְגוֹי. דְּוֹד הַמְּלָךְ אָמַר, (שם נד) כָּל כְּלֵי יוֹצֵר עֲלֵיךְ לֹא יִצְלַח, שְׁהַרִי הוּא נִפְקָד עַל כָּל כְּלֵי הַזֵּין שֶׁל הָעוֹלָם. אֲשֶׁרִי חֲלָקוֹ שֶׁל הָאָדָם שְׁזוֹכָה לְכָל זֶה. אֲשֶׁרִי חֲלָקִים שֶׁל הַצְּדִיקִים בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, עֲלֵיהֶם כְּתוּב (שם ס) וְעַמְּךָ כָּלִם צְדִיקִים וְגוֹי. וְלִקְחֶתֶם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן וְגוֹי. רַבִּי שְׁמַעוֹן פִּתַּח, (שם מג) כָּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי וְלִכְבוּדִי בְּרֵאשִׁיתוֹ יִצְרֹתִיו אֶף עֲשִׂיתִיו. כָּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי - זֶה אָדָם, שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרָא אוֹתוֹ בְּשֵׁמוֹ (בדמותו), שְׁפָתוֹב (בראשית ב)

וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ. וְקָרָא לוֹ בְּשֵׁמוֹ, בְּשֵׁעָה שֶׁהוֹצִיא
אֶמֶת וְדִין בְּעוֹלָם, וְנִקְרָא אֱלֹהִים, שְׁכָתוֹב (שְׁמוֹת כב) אֱלֹהִים לֹא תִקְלַל.

רעיא מהימנא

פְּקוּדָא (מ"ז) דָּא לִיטוּל לִוְלָב בְּהֵוָה יוֹמָא בְּאִינוּן זִינִין דִּילֵיה
וְהָאִי רָזָא אוֹקִימְנָא וְאוֹקִמוּהָ חֲבַרְיָא כְּמָה דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נְטִיל לֹון לְיִשְׂרָאֵל בְּהִנְי
יוֹמִין וְחֲדֵי בְּהוֹן. אוּף הָכִי יִשְׂרָאֵל נְטִיל לֵיה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְחֻלְקִיהוֹן וְחֲדָאן בֵּיה.
וְדָא הוּא רָזָא דְלִוְלָב. וּמִינִין דְּבֵיה דְּאִיהוּ רָזָא דְּיוֹקְנָא דְּאָדָם וְהָא אֶתְמַר. (ע"כ רעיא מהימנא)

דָּ יָא מְהִימְנָא מְצוּהָ (מ"ז) זֹו לְטַל לִוְלָב בְּאוֹתוֹ יוֹם עִם אוֹתָם הַמִּינִים
שְׁלוֹ, וְהִסוּד הַזֶּה בְּאַרְנוֹ, וּפְרָשׁוּהָ הַחֲבָרִים, כְּמוֹ שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
נוֹטֵל אֶת יִשְׂרָאֵל בְּיָמִים הַלְלוּ וְשִׁמַּח בָּהֶם, אִף כִּד יִשְׂרָאֵל נוֹטֵלִים אֶת
הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְחֻלְקָם וְשִׁמְחִים עִמוֹ. וְזֶהוּ הִסוּד שֶׁל הַלִּוְלָב
וְהַמִּינִים שְׁבוּ, שֶׁהוּא סוּד הַדְּמוּת שֶׁל אָדָם, וְהָרִי נִתְבָּאָר. (ע"כ רעיא
מהימנא).

קָרָא לֵיה בְּשֵׁמִיהָ, דְּכָתִיב וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ וְשִׁפִּיר. הָא
אוֹקִימְנָא, דְּכָתִיב נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדְמוּתֵנוּ, בְּשֵׁעָתָא דְּזוּוּגָא אֶתְמַר.
וְכִד הוּא בְּזוּוּגָא דְּתַרְוֵיהוּ, בְּצַלְמֵם וְדְמוּת. וְאָדָם מְדַכָּר וְנוֹקְבָא נְפִק.

קָרָא לוֹ בְּשֵׁמוֹ, שְׁכָתוֹב וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, וְיִפְהָ. הָרִי
בְּאַרְנוֹ, שְׁכָתוֹב נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדְמוּתֵנוּ, בְּשֵׁעָה שֶׁהוֹוּג נְאֻמַּר.
וְכִד הוּא בְּזוּוּג שֶׁל שְׁנֵיהֶם, בְּצַלְמֵם וְדְמוּת. וְאָדָם יֵצֵא מְזָכָר וְנִקְבָּה.

דף ק"ד ע"ב

וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, בְּסִפְרָא דְּשְׁלֵמָה מְלָכָא אֲשַׁכְחָנָא,
דְּבִשְׁעָתָא דְּזוּוּגָא (דף ק"ד ע"ב) אֲשַׁתְּכַח לְתַתָּא, שְׁדַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חַד
דְּיוֹקְנָא כְּפַרְצוּפָא דְּבַר נֶשׁ, רְשִׁימָא חֲקִיקָא בְּצוּלְמָא, וְקִימָא עַל הַהוּא
זוּוּגָא. וְאַלְמָלָא אֶתְיִיחֵיב רְשׁוֹ לְעֵינָא לְמַחְזִי, חָמִי בַר נֶשׁ עַל רִישִׁיהָ חַד
צוּלְמָא, רְשִׁימָא כְּפַרְצוּפָא דְּבַר נֶשׁ, וּבְהֵוָה צוּלְמָא אֶתְבְּרִי בַר נֶשׁ, וְעַד
דְּקִימָא (ס"א ועד לא קיימא) הַהוּא צוּלְמָא דְּשְׁדַר לֵיה מְאַרְיָה עַל רִישִׁיהָ,
וְיִשְׁתַּכַּח תַּמּוֹן, לָא אֶתְבְּרִי בַר נֶשׁ, הִדָּא הוּא דְּכָתִיב, וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת
הָאָדָם בְּצַלְמוֹ.

וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ. בְּסִפְרוֹ שֶׁל שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ מְצֵאנוּ,
שֶׁבִשְׂעָה שֶׁהַזְּוִיג נִמְצָא לְמִטָּה, שׁוֹלַח הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא דְיוֹקֵן אֶחָד
כְּמוֹ פְּרָצוּף אָדָם, רְשׁוּם חֲקוּק בְּצַלְם, וְעוֹמֵד עַל אוֹתוֹ זְוִיג. וְאֶלְמָלָא
נִתְּנָה רְשׁוּת לְעֵין לְרֵאוֹת, רוֹאֶה אָדָם עַל רֵאשׁוֹ צַלְם אֶחָד רְשׁוּם
בְּפְרָצוּף שֶׁל אָדָם, וּבְאוֹתוֹ צַלְם נִבְרָא הָאָדָם. וְעַד שְׁעוֹמֵד (וּטְרַם שְׁעוֹמֵד)
אוֹתוֹ צַלְם שֶׁשָּׁלַח לוֹ רְבוּנוֹ עַל רֵאשׁוֹ וַיִּמְצָא שָׁם, לֹא נִבְרָא הָאָדָם. זֶהוּ
שְׁכֵתוֹב וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ.

הַהוּא צַלְם אֲזֻדְמֵן לְקַבְלִיָּה, עַד דְּנִפְיֵיק לְעֶלְמָא. פֶּד נִפְק, בְּהַהוּא צַלְם
אֲתֵרְבִּי, בְּהַהוּא צַלְם אֲזִיל, הִדָּא הוּא דְכִתְיֵב, (תַּהֲלִים לֵט) אָךְ (שְׁמוֹת קַמִּיב עִיב,
יִיג עִיב, מִיב) בְּצַלְם יִתְהַלְךְ אִישׁ. וְהֵאִי צַלְם אִיהוּ מְלַעֲיָלָא.

אוֹתוֹ הַצַּלְם מְזֻדְמֵן כְּנִגְדוֹ עַד שְׁיֻצָּא לְעוֹלָם. כְּשִׁיּוּצָּא, הוּא מִתְגַּדֵּל עִם
אוֹתוֹ צַלְם, בְּאוֹתוֹ צַלְם הוֹלֵךְ. זֶהוּ שְׁכֵתוֹב (תַּהֲלִים לֵט) אָךְ בְּצַלְם יִתְהַלְךְ
אִישׁ. וְהַצַּלְם הַזֶּה הוּא מְלַמְעָלָה.

בְּשַׁעֲתָא דְאִינוּן רוּחִין נִפְקוּן מֵאֲתֵרְיָהוּ, כָּל רוּחָא וְרוּחָא אֲתֵתְקוּן קַמִּי
מְלָכָא קְדִישָׁא בְּתִקּוּנֵי יְקָר, בְּפְרָצוּפָא דְקָאִים בְּהֵאִי עֶלְמָא. וַיִּמְהַהוּא
דְיוֹקְנָא תִקּוּנָא יְקָר, נִפְיֵיק הֵאִי צַלְם. וְדָא תְלִיתָאָה לְרוּחָא, וְאֶקְדִימַת
בְּהֵאִי עֶלְמָא, בְּשַׁעֲתָא דְזְוִיגָא אֲשֶׁתְכַח. וְלִית לָךְ זְוִיגָא בְּעֶלְמָא, דְלָא
אֲשֶׁתְכַח צַלְם בְּגוּוּיָהוּ. אֲבָל יִשְׂרָאֵל קְדִישִׁין, הֵאִי צַלְם קְדִישָׁא, וּמֵאַתֵּר
קְדִישָׁא אֲשֶׁתְכַח בְּגוּוּיָהוּ. וְלַעוּבְדֵי כּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת, צַלְם מֵאִינוּן זִינִין
בִישִׁין. מְסֻטָּרָא דְמְסֻאָבוּתָא אֲשֶׁתְכַח בְּגוּוּיָהוּ. וְעַל דָּא, לֹא לִיבְעִי לִיָּה
לְאִינִישׁ, לְאֲתַעְרְבָא צוּלְמָא דִילִיָּה, בְּצוּלְמָא דְעוּבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה, בְּגִין דְהֵאִי
קְדִישָׁא, וְהֵאִי מְסֻאָבָא. תָּא חֲזִי מַה בֵּין יִשְׂרָאֵל וְלַעוּבְדֵי כּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת
וְכוּ'. (עַד דְּמִלְכָא דְזִמִּין אוּשְׁפִיזִין. זֶה הַמַּאמֵר כְּתוּב בְּפִרְשַׁת וִיחִי יַעֲקֹב דָּף ר"ך עמוד א' שורה א'
(וּשְׁיֵיד כַּאן) וְאֵלוֹ הַחִילוּפִים מִצֵּאתֵי בֵין הַכְּתוּב בְּהַעֲתֵק לְבִין הַכְּתוּב שֶׁם. שׁוּרָה כִּיב בְּמִקּוּם עֲלִמִין
מִצֵּאתֵי צוּלְמִין. שׁוּרָה כִּיב בְּמִקּוּם יַעֲדֵי דִינֵי גְרִיעַ. שֶׁם בְּמִקּוּם יֵדָה מִצֵּאתֵי דִינָא. שׁוּרָה לִיָּא מִי יִתֵּן
עֲרַב וְדָא כֵּד נִהְרָא סִיְהֵרָא וְלִילֵיא אֲתֵתְקוּן בְּנִהוּרָא. שׁוּרָה לִיָּה עוּבְדִין מִצֵּאתֵי בְרִיין. עֲמוּד בִּי שׁוּרָה
הִי בִיָּה חִילָא. שׁוּרָה וִי יִצְרֵתֵינוּ הֵינּוּ וְעַנְף עֶץ עֲבוּת. אָף עֲשִׂיתֵינוּ. שׁוּרָה יִיָּד לַחִירוֹ וְעַל דָּא קְרִינָא לִיָּה
יוֹם הַרְאֵשׁוֹן דָּא בְּסִפְרָא דְאֶגְדָּתָא וּשְׁפִיר הוּא. שׁוּרָה כִּיָּד דְאֶבָא בְּגִין כֵּד כִּלָּא יָאָה וְלֹא בְּסִימָא לְפִירִין
וְלֹא עֲבִיד פִירִין. שׁוּרָה כִּיָּה הַדִּין צִיָּל תְרִין. שׁוּרָה כִּיָּו לְבִירָא דִיָּא. שׁוּרָה כִּיָּט יַעֲקֹב צִיָּל בִירָא. שׁוּרָה
לִיָּא דָּא בְדָא צִיָּל דָּא בִלָּא דָּא. שׁוּרָה לִיָּג צִיָּל אָף עַל גַּב דְבַהֲאֵי נַחַל דִינָא לֹא אֲשֶׁתְכַח בִיָּה. שׁוּרָה לִיָּה
צִיָּל דְצַדִּיק אִיבָא וְכַנִּישׁוֹ רַבְרָבָא נִפְקֵי מִנִּיָּהוּ. שׁוּרָה לִיָּו צִיָּל מִנִּיָּהוּ לֹא אִיבָא וְלֹא טַעֲמָא. שֶׁם וְכִלָּא
שְׁפִיר וְעַל דָּא אֲתֵרוּג בְּשִׁמְלָא. וּבְסוּף הַמַּאמֵר מִצֵּאתֵי כְּתוּב דְכִתְיֵב).

בְּשַׁעֲה שְׁאוֹתָן רוּחוֹת יוֹצְאוֹת מְמִקּוּמָן, כָּל רוּחַ וְרוּחַ מִתְתַּקְנָת לְפָנֵי
הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ בְּתִקּוּנֵי כְבוֹד, בְּפְרָצוּף שְׁעוֹמֵד בְּעוֹלָם הַזֶּה, וּמֵאוֹתוֹ
דְיוֹקֵן תִּקּוּן כְּבוֹד יוֹצָא הַצַּלְם הַזֶּה. וְזֶה שְׁלִישֵׁי לְרוּחַ, וּמִקְדִימָה

בעולם הזה בזמן שנמצא הזיוג. ואין לך זיוג בעולם שלא נמצא בתוכם צלם. אבל ישראל קדושים, הצלם הזה קדוש, וממקום קדוש הוא נמצא בתוכם. ולעובדי כוכבים ומזלות צלם מאותם המינים הרעים, מצד הטמאה נמצא בתוכם. ועל כן לא צריך לאדם לערב צלם שלו בצלם של עובדי עבודה זרה, משום שזה קדוש - וזה טמא. בא ראה מה בין ישראל לעובדי כוכבים ומזלות וכיו.

דכתיב (במדבר כט) ביום השמיני עצרת תהיה לכם, דהא יומא דא, ממלכא הוא בלחודוי, חדוותא דיליה בהו בישראל. מתל למלכא דזמין אושפיזין, אשתדלו בהו כל בני היכליה, לבתר אמר מלכא, על כן אנא ואתון אשתדלנא פלהו באושפיזין, וקרבתון קרבנין על שאר עמין בכל יומא, מכאן ולהלאה, אנא ואתון נחדי יומא חד, הדא הוא דכתיב ביום השמיני עצרת תהיה לכם. לכם: לקרבא קרבנין עליכו. אבל אושפיזי מהימנותא, במלכא משתכחי תדירא. וביומא דחדוותא דמלכא, פלהו מתכנפי עמיה, ומשתכחו. ועל דא כתיב, עצרת, תרגומו: כנישו.

שפתוב (במדבר כט) ביום השמיני עצרת תהיה לכם, שהרי היום הזה מהמלך הוא בלבדו, שמחתו עם ישראל. משל למלך שהזמין אורחים, והשתדלו עמהם כל בני היכלו. אחר כך אמר המלך: עד כאן אני ואתם התעסקנו כלם באורחים, והקרבתם קרבנות על שאר העמים בכל יום, מכאן ולהלאה אני ואתם נשמח יום אחד. זהו שפתוב ביום השמיני עצרת תהיה לכם. לכם, להקריב קרבנות עליכם. אבל אורחי האמונה נמצאים במלך תדיר, וביום של שמחת המלך, כלם מתכנסים עמו ונמצאים. ועל זה כתוב עצרת, תרגומו: כנוס.

דף ק"ה ע"א

והאי יומא, יעקב הוא רישא לחדוותא, וכל אינון אושפיזי חדאן עמיה. ועל דא כתיב, (דברים לג) אשריך ישראל מי כמוך. וכתיב, (ישעיה מט) ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר. (ויקרא כ"ד) ויקחו אליך שמן זית זך פתית למאור וגו', אמר רבי אלעזר, הא אוקמוה. אבל אמאי אסמיה קודשא בריך הוא פרשה דא, לפרשת מועדים. אלא, פלהו בוצינין עלאין, פלהו בוצינין לאדלקא משח רבות עלאה, והא אתמר. ועל ידיהו דישראל, מתברכאן עלאין ותתאין, ואדליקו בוצינין, כמה דאוקמוה דכתיב, (משלי כז) שמן וקטרת ישמח לב, חדוותא (דף ק"ה ע"א) דעלאין ותתאין.

וְהַיּוֹם הַזֶּה יַעֲקֹב הוּא רֹאשׁ לְשִׁמְחָה, וְכָל אוֹתָם אוֹרְחִים שְׂמֵחִים עִמּוֹ.
וְעַל כֵּן כָּתוּב (דְּבָרִים ל"ג) אֲשֶׁר יֵד יִשְׂרָאֵל מִי כְמוֹד. וְכָתוּב (ישעיה מ"ט) וַיֹּאמֶר
לִי עַבְדִּי אַתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּךְ אֶתְפָּאֵר. וַיִּקְחוּ אֵלַיךְ שְׂמֹן זֵית זָד כְּתִית
לְמֵאוֹר וְגו'. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הֲרִי פִרְשִׁיהָ. אֲבָל לָמָּה הִסְמִיךְ הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא פִרְשָׁה זוֹ לְפִרְשֵׁת מוֹעֲדִים? אֵלָּא כָּל הַמֵּאוֹרוֹת הָעֲלִיּוֹנִים,
כָּלֵם מֵאוֹרוֹת לְהַדְלִיק שְׂמֹן מִשְׁחָה עֲלִיוֹן, וְהֲרִי נִתְבָּאֵר. וְעַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל
מִתְבָּרְכִים עֲלִיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, וְנִדְלָקִים הַמֵּאוֹרוֹת, כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרוּהָ,
שְׁכָתוּב (משלי כ"ז) שְׂמֹן וְקִטְרֵת יִשְׁמַח לֵב, שְׂמַחַת הָעֲלִיּוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים.

רַבִּי אֲבָא פָּתַח, (תהלים לב) שְׂמַחוּ בְּיָי וְגִילוּ צְדִיקִים, (שמחו ביי' כמה דאת אמר)
וְכָתִיב, (תהלים קיח) זֶה הַיּוֹם עָשָׂה יְיָ נִגִּילָה וְנִשְׂמַחָה בּוֹ. וְאוֹקְמוּהָ, דְּהָא
בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (נ"א במועדיא) בְּעֵי לְמַחְדֵּי, וְלֹאֲנַהֲרָא אֲנַפִּין, וְיִשְׁתַּכַּח בֵּר
נֶשׁ בְּחֻדְוָה, בְּגִין דְּהָהוּא חֻדְוָה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הוּי, דְּכָתִיב נִגִּילָה
וְנִשְׂמַחָה בּוֹ בְּיוֹמָא. בּוֹ: בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכֹלְא חַד מְלַח.

רַבִּי אֲבָא פָּתַח, (תהלים לב) שְׂמַחוּ בְּה' וְגִילוּ צְדִיקִים, (שמחו בה', כמו שנאמר)
וְכָתוּב (שם קיח) זֶה הַיּוֹם עָשָׂה ה' נִגִּילָה וְנִשְׂמַחָה בּוֹ. וּפִרְשִׁיהָ, שְׁהָרִי
בְּקְדוּשָׁא בְּרוּךְ הוּא (במועדים) צָרִיךְ לְשַׂמַּח וְלְהֵאִיר פָּנִים, וְיִמְצָא אָדָם
בְּשִׂמְחָה, מְשׁוּם שְׂאוֹתָהּ שְׂמַחָה הִיא שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁכָתוּב
נִגִּילָה וְנִשְׂמַחָה בּוֹ - בְּיוֹם. בּוֹ - בְּקְדוּשָׁא בְּרוּךְ הוּא, וְהַכֹּל דְּבָר אֶחָד.

שְׂמַחוּ בְּיָי, כַּד דִּינִין אֶתְכַפְּיִין, וְרַחֲמֵי אֲתַעְרוּ, וְכַד מִתְעַרֵי רַחֲמֵי, כַּדִּין וְגִילוּ
צְדִיקִים, (כתוב) צְדִיק וְצַדִּיק מִתְבָּרְכָאן כְּחֻדָּא, דְּאֶקְרוּן צְדִיקִים, כְּמָה
דְּאֶתְמַר, דְּהָא אֵלִין מִתְבָּרְכָאן (ס"א מברכין) לְעֵלְמִין, וְחֻדָּאן לְעֵלְמִין כְּלָהוּ.
וְהַרְנִינוּ כָּל יִשְׂרָאֵל לֵב, אֵלִין בְּנֵי מְהִימְנוּתָא, לְאֶתְקִשְׂרָא בְּהוּ.

שְׂמַחוּ בְּה', כְּשֶׁהַדִּינִים נִכְנָעִים וּמִתְעוֹרְרִים רַחֲמִים, וְכַאֲשֶׁר
מִתְעוֹרְרִים הַרַחֲמִים, אֲזִי וְגִילוּ צְדִיקִים, (כתוב) צְדִיק וְצַדִּיק מִתְבָּרְכִים
יַחַד, שְׁנַקְרָאִים צְדִיקִים, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר, שְׁהָרִי אֵלֵינוּ מִתְבָּרְכִים (מברכים)
לְעוֹלָמִים, וְשְׂמֵחִים לְעוֹלָמִים כָּלֵם. וְהַרְנִינוּ כָּל יִשְׂרָאֵל לֵב - אֵלֵינוּ בְּנֵי
הַאֲמוּנָה, לְהַקְשִׁיר לָהֶם.

וּבְכֹלְא, בְּעֵי עוֹבְדָא לְתַתָּא, לְאֶתְעַרָא לְעֵילָא. תָּא חֲזִי, מֵאן דְּאָמַר דְּלָא
בְּעֵי עוֹבְדָא בְּכֹלְא, אוּ מְלִין לְאֶפְקָא לֹון וְלִמְעַבַּד קְלָא בְּהוּ, תִּיפַח רוּחִיהָ.
וְהָא הָכָא פִּרְשָׁתָא דָּא אוֹכַח, אֲדִלְקוֹת בּוּצִינְיָא, וְקִטְרֵת בּוּסְמִין, (כחדא בגין)
דְּכָתִיב שְׂמֹן וְקִטְרֵת יִשְׁמַח לֵב. (ובחא"ט) וּבְעוֹבְדָא דָּא אֲשֶׁתַּכַּח אֲדִלְקוֹתָא

לְעִילָא וְחֻדְוֹתָא לְתַתָּא (ס"א אדלקותא וחדוותא לעילא ותתא) וְאֶתְקַשְׁרוּתָא כְּחֻדָּא כְּדָקָא יְאוּת. (ובעובדא דלתתא אתער עובדא דלעילא) אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מְזַבְּחַ דְּלַתְתָּא, אֶתְעַר מְזַבְּחַ אַחְרָא. כִּהֵן דְּלַתְתָּא, אֶתְעַר כִּהֵן אַחְרָא. בְּעוֹבְדָא דְּלַתְתָּא, אֶתְעַר עוֹבְדָא לְעִילָא.

וּבְכָל צְרִיךְ מַעֲשֵׂה לְמַטָּה לְעוֹרַר לְמַעְלָה. בֵּא רֵאָה, מִי שְׁאוּמֵר שְׂלָא צְרִיךְ מַעֲשֵׂה בְּכָל, אִו דְּבָרִים לְהוֹצִיא אוֹתָם וְלַעֲשׂוֹת בְּהֵם קוֹל, תִּפְח רֵיחוֹ. וְהָרִי כָּאן הַפְּרָשָׁה הַזֹּאת וְתוֹכִיחַ, הַדְּלִקַת הַגְּרוֹת וְקִטְרֵת הַבְּשָׂמִים, (כאחד, משום) שְׂכַתוֹב שְׁמֵן וְקִטְרֵת יִשְׁמַח לֵב. (ובזה) וּבְמַעֲשֵׂה הַזֶּה נִמְצְאוֹת הַדְּלָקָה לְמַעְלָה וְשִׂמְחָה לְמַטָּה (הדלקה ושמחה למעלה ולמטה) וְהִתְקַשְׁרוּת יַחַד כְּרֵאוּלִי. (ובמעשה שלמטה מתעורר מעשה שלמעלה) אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הַמְזַבְּחַ שְׂלַמְטָה מְעוֹרַר מְזַבְּחַ אַחֵר. הַכֵּהן שְׂלַמְטָה מְעוֹרַר כִּהֵן אַחֵר. בְּמַעֲשֵׂה שְׂלַמְטָה מְתַעוֹרַר מַעֲשֵׂה שְׂלַמְטָה.

רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי יִצְחָק הָיוּ אֲזִילִי בְּאוֹרְחָא, אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי יִצְחָק, כְּתִיב (ישעיה נח) וְקִרְאתָ לְשַׁבַּת עֲנֵג לְקְדוֹשׁ יְיָ מְכַבֵּד וְגו', וְכַבְּדוּתוֹ מַעֲשׂוֹת דְּרַכִּיךְ שְׁפִיר. אָבָל מִמְצוֹא חֲפָצֶךָ וְדַבֵּר דְּבַר מָה הוּא. וּמֵאֵי גְרִיעוּתָא הוּא לְשַׁבַּת.

רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי יִצְחָק הָיוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי יִצְחָק, כְּתוּב (ישעיה נח) וְקִרְאתָ לְשַׁבַּת עֲנֵג לְקְדוֹשׁ ה' מְכַבֵּד וְגו', וְכַבְּדוּתוֹ מַעֲשׂוֹת דְּרַכִּיךְ - יָפָה. אָבָל מִמְצוֹא חֲפָצֶךָ וְדַבֵּר דְּבַר מָה זֶה? וּמֵה חֲסָרוֹן הוּא לְשַׁבַּת?

אָמַר לֵיהּ, וְדַאי גְרִיעוּתָא הוּא, דְּלִית לָךְ מְלָה וּמְלָה דְנִפְיֵק מִפּוּמִיהּ דְּבַר נֶשׁ, דְּלִית לָהּ קְלָא, וְסִלְקָא לְעִילָא, וְאֶתְעַר מְלָה אַחְרָא. וּמֵאֵי הוּא. הֵהוּא דְאַקְרִי חוֹל, (לעילא) מְאִינוֹן יוֹמִין דְּחוֹל. וְכַד אֶתְעַר חוֹל בְּיוֹמָא קְדִישָׁא, גְרִיעוּתָא הוּא לְעִילָא וְדַאי. וְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא וְכִנְסַת יִשְׂרָאֵל שְׂאֵלִי עֲלֵיהּ, מֵאן הוּא דְבַעֲי לְאַפְרָשָׁא זְווגָא דִּילָן. מֵאן הוּא דְבַעֲי חוֹל הַכָּא. עֲתִיקָא קְדִישָׁא לָא אֶתְחַזִּי, וְלָא שְׂרִיא עַל חוֹל.

אָמַר לוֹ, וְדַאי שְׂזָהוּ חֲסָרוֹן, שְׂאִין לָךְ דְּבוּר וְדְבוּר שְׂיֻצָא מִפּוּי שְׂל אָדָם שְׂאִין לוֹ קוֹל, וְעוֹלָה לְמַעְלָה וּמְעוֹרַר דְּבוּר אַחֵר. וּמֵה הוּא? אוֹתוֹ שְׂנַקְרָא חַל, (למעלה) מְאוֹתָם יָמִים שְׂל חַל וְכִשְׂמַתְעוֹרַר חַל בְּיוֹם קְדוֹשׁ, וְדַאי זֶהוּ חֲסָרוֹן לְמַעְלָה, וְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְכִנְסַת יִשְׂרָאֵל שׂוֹאֲלִים עֲלָיו: מִי הוּא שְׂרוּצָה לְהַפְרִיד הַזְּווג שְׂלָנוּ? מִי הוּא שְׂרוּצָה חַל כָּאן? הַעֲתִיק הַקְדוֹשׁ לָא נִרְאָה, וְלָא שׂוֹרָה עַל חַל.

בגין כן, הרהור מותר. מאי טעמא. בגין דהרהור לא עביד מדי ולא אתעביד מניה קלא, ולא סליק. אבל לבתר דאפיק מלה מפומיה, ההוא מלה אתעביד קלא, ובקע אורין ורקיעין, וסלקא לעילא, ואתער מלה אחרא. ועל דא ממצוא חפצך ודבר דבר כתיב. ומאן דאפיק מלה קדישא מפומיה, מלה דאורייתא, אתעביד מניה קלא, וסליק לעילא, ואתערו קדושי מלכא עלאה, ומתעטרן ברישיה, וכדין אשתכח חדוותא לעילא ותתא.

משום כן הרהור מותר. מה הטעם? משום שהרהור לא עושה דבר ולא נעשה ממנו קול, ולא עולה. אבל אחר שהוציא דבור מפיו, אותו דבור נעשה קול, ובקע אורנים ורקיעים, ועולה למעלה ומעורר דבר אחר, ועל כן כתוב ממצוא חפצך ודבר דבר. ומי שמוציא דבור קדוש מפיו, דבר תורה, נעשה ממנו קול ועולה למעלה, ומתעוררות קדשות המלך העליון ומתעטרות בראשו, ואז נמצאת שמחה למעלה ולמטה.

אמר ליה, ודאי הכי הוא. והא שמענא מלה. אבל מאן דשאר בתיעניתא בשבתא, עביד גריעותא לשבת, או לא. אי תימא דלא עביד גריעותא, הא סעודתי דמהימנותא בטיל מניה, ועונשיה סגי, הא חדוותא דשבת בטיל מניה.

אמר לו, ודאי כן הוא, והרי שמענו את הדבר. אבל מי ששרוי בתיענית בשבת, עושה חסרון לשבת או לא? אם תאמר שלא עושה חסרון, הרי סעודת האמונה בטל ממנו וענשו רב, הרי שמחת השבת בטל ממנו.

אמר ליה, מלה דא שמענא, דדא הוא דאשגחן עליה מלעילא, מכל בני עלמא. בגין דהאי יומא, חדוותא הוא לעילא ותתא. חדוותא דכל חדוון. חדוותא, דכל מהימנותא ביה אשתכח. ואפילו רשעים דגיהנם גיחין בהאי יומא. והאי בר נש לית ליה חדוה, ולית ליה גיחא, ושניא דא מכל עלאין ותתאין. כלהו שאלין עליה, מאי שניא דפלגיא הוא בצערא.

אמר לו, דבר זה שמעתי, שזהו שמשגיחים עליו מלמעלה מכל בני העולם, משום שהיום הזה הוא שמחה למעלה ולמטה, שמחת כל השמחות, שמחה שכל האמונה נמצאת בה, ואפילו הרשעים של הגיהנם נחים ביום הזה. והאיש הזה אין לו שמחה ואין לו מנוחה, וזה שונה מכל העליונים והתחתונים. כלם שואלים עליו: מה שונה שפלוגי הוא בצערא?

וּבְשַׁעֲתָא דְעֵתִיקָא קְדִישָׁא אֲתַגְלִי בְּהַאי יוֹמָא, וְאַשְׁתַּכַּח הַאי בְּצַעְרָא,
צְלוּתִיה סְלִקָּא וְקִימָא קַמִּיה, כְּדִין אֲתַקְרְעוּ כָּל גְזָרֵי דִינִין דְּאֲתַגְזְרוּ עָלֵיה,
וְאַפִּילוּ אֲסַתְכְּמוּ בְּבִי דִינָא דְמַלְכָּא עָלֵיה לְבִישׁ, כֹּלָּא אֲתַקְרַע, בְּגִין
דְּבְשַׁעֲתָא דְעֵתִיקָא אֲתַגְלִי, כֹּל חִירוּ וְכֹל חִידוּ אֲשַׁתַּכַּח, בְּגִין דְּאֲתַגְלִי
בְּהַלּוּלָא דְמַלְכָּא.

וּבְשַׁעֲתָא דְעֵתִיקָא קְדוּשָׁה מְתַגְלָה בְּיוֹם הַזֶּה וְזֶה נִמְצָא בְּצַעַר, תְּפִלָּתוֹ
עוֹלָה וְעוֹמֶדֶת לְפָנָיו, אִזְ נִקְרְעִים כָּל גְזָרֵי הַדִּינִים שֶׁנִּגְזְרוּ עָלָיו, וְאַפִּילוּ
הַסְכִּימוּ בְּבֵית הַדִּין שֶׁל הַמֶּלֶךְ עָלָיו לְרַע - הַכֹּל נִקְרַע, מְשׁוּם שֶׁבְשַׁעֲתָא
שֶׁמְתַגְלָה הָעֵתִיקָא, נִמְצָאִים כָּל הַחֲרוּת וְכֹל הַשְׁמָחָה, מְשׁוּם שֶׁמְתַגְלָה
בְּהַלּוּלַת הַמֶּלֶךְ.

דף ק"ה ע"ב

וְעַל דָּא תְּנִינוּ, קוֹרְעִין לוֹ גְזָר דִּינוּ שֶׁל שְׁבַעִים שָׁנָה. מֵאן שְׁבַעִין שָׁנָה. אֵלָּא
אִף עַל גַּב דְּאַסְכְּמוּ עָלֵיה כֹּל אֵינוֹן שְׁבַעִין כְּתָרֵי מַלְכָּא, דְּהוּא אֲתַחְזִי בְּהוּ,
כֹּלָּא אֲתַקְרַע. בְּגִין דְּעֵתִיקָא קְדִישָׁא נְטִיל (ס"א בטיל ליה והני) לִיה לְבַר נָשׁ,
וְהֵי (דף ק"ה ע"ב) מְלִי, כִּד מְתַעְרֵי עָלֵיה בְּחַלְמָא בְּלִילִיא דְשַׁבְּתָא.

וְעַל זֶה שְׁנִינוּ, קוֹרְעִים לוֹ גְזָר דִּינוּ שֶׁל שְׁבַעִים שָׁנָה. מִי הַשְׁבַּעִים שָׁנָה?
אֵלָּא, אִף עַל גַּב שֶׁהַסְכִּימוּ עָלָיו כֹּל אוֹתָם שְׁבַעִים כְּתָרֵי הַמֶּלֶךְ, שֶׁהוּא
נִרְאָה בָּהֶם, הַכֹּל נִקְרַע, מְשׁוּם שֶׁהָעֵתִיקָא קְדוּשָׁה נוֹטֵל (מבטל אותו ומהנה)
אֶת הָאָדָם, וְהַדְּבָרִים הַלְלוּ, כְּשֶׁמְתַעוֹרְרִים עָלָיו בְּחֵלוֹם בְּלִיל שַׁבָּת.

לְמַלְכָּא דְעַבְיֵד הַלּוּלָא לְבָרִיה, וְגִזְר חֲדוּה עַל כֹּלָּא. בְּהַאי יוֹמָא דְהַלּוּלָא, כֹּל
עֲלָמָא הוּוּ חֲדָאן, וְבַר נָשׁ חַד הוּוּ עַצִּיב, תְּפִיס בְּקוּלְרָא. אֲתָא מַלְכָּא
לְחֲדוּתָא, חֲמָא כֹּל עַמָּא חֲדָאן כְּמָה דְּאִיהוּ גְזָר. זְקַף עֵינָיו, חֲמָא הַהוּא בַּר
נָשׁ תְּפִיס בְּקוּלְרָא עַצִּיב. אָמַר, וּמָה כֹּל בְּנֵי עֲלָמָא חֲדָאן בְּהַלּוּלָא דְבָרִי, וְדָא
תְּפִיס בְּקוּלְרָא. מִיֵּד פְּקִיד וְנִפְקִי לִיה, וְשָׁאֲרוּ לִיה מְקוּלְרִיה. (ס"א מקטרוי)

לְמַלְכָּא שֶׁעָשָׂה הַלּוּלָא לְבָנוּ, וְגִזְר שְׁמָחָה עַל הַכֹּל. בְּיוֹם הַזֶּה שֶׁל הַהַלּוּלָא
כֹּל הָעוֹלָם הָיוּ שְׂמֵחִים, וְאִישׁ אֶחָד הָיָה עָצוּב, תְּפִיס בְּקוּלְרָא. בָּא הַמֶּלֶךְ
לְשְׂמָחָה, רָאָה אֶת כָּל הָעָם שְׂמֵחִים כְּמוֹ שֶׁהוּא גְזָר. הָרִים עֵינָיו, רָאָה
אֶת אוֹתוֹ הָאִישׁ הַתְּפִוס בְּקוּלְרָא עָצוּב. אָמַר, וּמָה כֹּל בְּנֵי הָעוֹלָם
שְׂמֵחִים בְּהַלּוּלָא שֶׁל בְּנֵי, וְזֶה תְּפִוס בְּקוּלְרָא? מִיֵּד צוּה וְהוֹצִיאוּ אוֹתוֹ
וְהִתִּירוּ אוֹתוֹ מְקוּלְרוֹ (מקשריו).

כָּדָה הָאֵי דְשָׂאֲרֵי בְּתַעֲנִיתָא בְּשַׁבְּתָא, כָּל עֲלָמָא חֲדָאן, וְאִיהוּ עֲצִיב, וְהָאֵי אַתְּפֹס בְּקוֹלְרָא. בְּשַׁעֲתָא דְעִתִּיקָא קְדִישָׁא אַתְּגְלִיָּא בְּהָאֵי יוֹמָא, וְאַשְׁתַּכַּח הָאֵי בְּרַ נְשׁ תְּפִיס בְּקוֹלְרָא, אָף עַל גַּב דְּאַסְכִּימוּ עֲלֵיהּ כָּל אֵינוֹן שְׁבַעִין שְׁנִין דְּאַמְרוּ, כֹּלָא אַתְּקֹרַע, וְלֹא שְׂאֲרֵי עֲלֵיהּ דִּינָא. בְּיוֹמָא אַחְרָא אֵית בֵּיהּ רְשׁוּ לְמִקְרַע לֵיהּ, בְּהָהוּא יוֹמָא, כָּל שְׁכָן שַׁבְּתָא.

כָּדָה זֶה שְׁשֵׁרוּי בְּתַעֲנִית בְּשַׁבְּתָא, כָּל הָעוֹלָם שְׂמֵחִים - וְהוּא עֲצוּב, וְזֶה נִתְּפֹס בְּקוֹלֶר. בְּשַׁעֲהַ שְׁהַעֲתִיק הַקְּדוֹשׁ מִתְּגַלֶּה בַּיּוֹם הַזֶּה וְנִמְצָא הָאִישׁ הַזֶּה תְּפִיס בְּקוֹלֶר - אָף עַל גַּב שְׁהַסְכִּימוּ עָלָיו כָּל אוֹתָם שְׁבַעִים שְׁנַיִם שְׁאֲמָרוּ, הַכֹּל נִקְרַע, וְלֹא שׁוֹרֶה עָלָיו הַדִּין. בְּיוֹם אַחֵר יֵשׁ בּוֹ רְשׁוּת לְקַרַע אוֹתוֹ. בְּאוֹתוֹ יוֹם, כָּל שְׁכָן בְּשַׁבְּתָא.

דְּלִית לָךְ יוֹם דְּלֹא אַשְׁתַּכַּח בֵּיהּ חִילָא, וּמֵאן דְּשָׂאֲרֵי בְּתַעֲנִיתָא דְּחִלְמָא בְּהָהוּא יוֹמָא, לֹא סָלִיק הָהוּא יוֹמָא עַד דְּקֹרַע דִּינֵיהּ. אֲבָל לָאו דְּשַׁבְּעִים שְׁנָה כְּיוֹמָא דְּשַׁבְּתָא. בְּגִין כָּדָה, בְּהָהוּא יוֹמָא מִמֶּשׁ, וְלֹא בְּיוֹמָא אַחְרָא, דְּלִית רְשׁוּ לְיוֹמָא עַל יוֹמָא אַחְרָא. כָּל יוֹמָא, מַה דְּאִירַע בְּיוֹמֵיהּ, עֲבִיד. דְּלֹא אִירַע בְּיוֹמֵיהּ, לֹא עֲבִיד. וְעַל דָּא לֹא לְבַעֵי לֵיהּ לְאַיְנֵשׁ לְסַלְקָא לֵיהּ מִיוֹמָא דָּא לְיוֹמָא אַחְרָא. וּבְגִין כָּדָה, דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ תִּנְיָנוּ, וְלֹא דְּבַר יוֹם לְיוֹמָא אַחְרָא.

שְׂאִין לָךְ יוֹם שְׁלֹא נִמְצָא בּוֹ כַּח, וּמִי שְׁשֵׁרוּי בְּתַעֲנִית חִלּוּם בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, לֹא עוֹלָה אוֹתוֹ הַיּוֹם עַד שְׁקוֹרַע דִּינּוֹ. אֲבָל לֹא שְׁשַׁבְּעִים שְׁנָה כְּיוֹם הַשַּׁבְּתָא. מְשׁוּם כָּדָה, בְּאוֹתוֹ יוֹם מִמֶּשׁ, וְלֹא בְּיוֹם אַחֵר, שְׂאִין רְשׁוּת לְיוֹם עַל יוֹם אַחֵר. כָּל יוֹם, מַה שְׂאִירַע בְּיוֹמוֹ - עוֹשָׂה. שְׁלֹא אִירַע בְּיוֹמוֹ - אֵינוֹ עוֹשָׂה. וְעַל כֵּן לֹא צְרִיךְ לְאַדָּם לְהַעֲלוֹת אוֹתוֹ מִיּוֹם זֶה לְיוֹם אַחֵר. וּמְשׁוּם כָּדָה שְׁנִינּוּ, דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ, וְלֹא דְּבַר יוֹם לְיוֹם אַחֵר.

וְתָא חֲזִי, לָאו לְמַגְנָא מִתְּעָרֵי עֲלֵיהּ בְּחִלְמָא, בְּגִין לְמִתְּבַע עֲלֵיהּ רַחֲמֵי. וְוִי לְהָהוּא בְּרַ נְשׁ דְּלֹא מִתְּעָרֵי עֲלֵיהּ, וְלֹא אוֹדְעוּ לֵיהּ בְּחִלְמָא, דְּהָא אִקְרִי רַע. וּבְגִינֵי כָּדָה, (תְּהֵלִים ה) לֹא יְגוֹרְדָה רַע כְּתִיב. וְכְתִיב (מִשְׁלֵי יט) בַּל יִפְקֹד רַע, בַּל יִפְקֹד, בְּגִין דְּאִיהוּ רַע.

וּבֹא רְאָה, לֹא לְחִנְסִים מִתְּעוֹרְרִים עָלָיו בְּחִלּוּם, כְּדִי לְבַקֵּשׁ עָלָיו רַחֲמִים. אוֹי לְאוֹתוֹ אָדָם שְׁלֹא מִתְּעוֹרְרִים עָלָיו וְלֹא מוֹדִיעִים לוֹ בְּחִלּוּם, שְׁזֶה נִקְרָא רַע. וּמְשׁוּם כָּדָה כְּתוּב, (תְּהֵלִים ה) לֹא יְגַרְדָה רַע. וְכְתוּב (מִשְׁלֵי יט) בַּל יִפְקֹד רַע. בַּל יִפְקֹד, מְשׁוּם שְׁהוּא רַע.

אמר רבי יוסי, כתיב (ישעיה נח) ממצוא חפצך ודבר דבר, כיון דכתיב ממצוא חפצך, מהו ודבר דבר. אלא, עד דיגזר מלה כדקא יאות, וימלל ליה. ודאי כן הוא ברירא דמלה, משמע דכתיב ודבר דבר. זכאין אינון ישראל בעלמא דין ובעלמא דאתי, עלייהו כתיב, (ישעיה סג) ויאמר אד עמי המה בנים לא ישקרו ויהי להם למושיע. (ויקרא כד) ויצא בן אשה ישראלית והוא בן איש מצרי וגוי. ויצא, רבי יהודה אמר, נפק מפללא דחולקא דישראל, דנפק מפללא דכלא, נפק מפללא דמהימנותא. וינצו במחנה, מפאן אוליפנא, כל מאן דאתי מזוהמא דזרעא, לסוף גלייה ליה קמי כלא. מאן גרים ליה, זוהמא דחולקא בישא דאית ביה. דלית ליה חולקא בכלא דישראל.

אמר רבי יוסי, כתוב (ישעיה נח) ממצוא חפצך ודבר דבר. כיון שכתוב ממצוא חפצך, מהו ודבר דבר? אלא, עד שיגזר הדבר כראוי וידבר אתו. ודאי כן הוא ברור הדבר, משמע שכתוב ודבר דבר. אשריהם ישראל בעולם הזה ובעולם הבא, עליהם כתוב ויאמר אד עמי המה בנים לא ישקרו ויהי להם למושיע. ויצא בן אשה ישראלית והוא בן איש מצרי וגוי. ויצא, רבי יהודה אמר, יצא מפלל של החלק של ישראל, שיצא מפלל הכל, יצא מפלל האמונה. וינצו במחנה, מפאן למדנו, כל מי שבא מזוהמת הזרע, בסוף מגלים אותו לפני הכל. מי גרם לו? זהמת החלק הרע שיש בו, שאין לו חלק בכלל ישראל.

רבי חייא פתח, (משלי כה) כבוד אלהים הסתר דבר וכבוד מלכים חקור דבר. כבוד אלהים הסתר דבר, דלית רשו לבר נש לגלאה מלין סתימין, דלא אתמסרו לאתגלייא. מלין דחפא לון עתיק יומין, כמה דאת אמר, (ישעיה כג) לאכול לשבעה ולמכסה עתיק. לאכול לשבעה, עד ההוא אתר דאית ליה רשו ולא יתיר. ועם כל דא, ולמכסה עתיק, למכסה עתיק ודאי.

רבי חייא פתח, (משלי כה) כבוד אלהים הסתר דבר וכבוד מלכים חקור דבר. כבוד אלהים הסתר דבר, שאין רשות לאיש לגלות דברים סתומים שלא נמסרו לגלוי, דברים שפסה אותם אותם עתיק הימים, כמו שנאמר (ישעיה כג) לאכול לשבעה ולמכסה עתיק. לאכול לשבעה, עד אותו מקום שיש לו רשות ולא יותר. ועם כל זה, ולמכסה עתיק, למכסה עתיק ודאי.

דבר אחר, לאכול לשבעה, אינון חבריאי דיזדעין ארחין ושבילין למיהדן בארח מהימנותא כדקא יאות. כגון דרא דרבי שמעון שארי בגויה.

וּלְמַכְסָּה עֵתִיק, מְדַרְיֵן אֲחֶרְנִין דְּהָא כְּלָהוֹן לָא אֲתַחְזוּן לְאָכּוּל וּלְשִׁבְעָה
וּלְאֲתַגְלִיָּא מַלְיֵן בְּגוּוּיָהוּ, אֶלְא לְמַכְסָּה עֵתִיק, כְּמָה דְּאֲתָ אָמַר, (קַהֲלַת ה')

דְּבַר אַחַר לְאָכּוּל לְשִׁבְעָה - אוֹתָם הַחֲבָרִים שְׂיִוְדְעִים דְּרָכִים וּשְׂבִילִים
לְלַכְתּוּ בְּדַרְדָּרָא הָאֲמוּנָה כְּרָאוּי, כְּמוֹ הַדּוֹר שְׂרַבִּי שְׂמַעוֹן שְׂרוּי בְּתוֹכוֹ.
וּלְמַכְסָּה עֵתִיק - מְדוֹרוֹת אַחֲרִים, שְׁהָרִי כְּלָם לָא רָאוּיִים לְאָכּוּל
וּלְשִׁבְעָה וְשִׁתְגַּלוּ דְּבָרִים בְּתוֹכָם, אֶלְא לְמַכְסָּה עֵתִיק, כְּמוֹ שְׂנַאֲמַר
(קַהֲלַת ה') אַל תִּתֵּן אֶת פִּיךָ לְחֹטִיא אֶת בְּשָׂרְךָ.

דָּף ק"ו ע"א

בְּיוֹמוֹי דְּרַבִּי שְׂמַעוֹן, הָוָה בַּר גִּשְׁ אָמַר לְחֲבָרִיהּ, פִּתַּח פִּיךָ וְיֵאִירוּ דְּבָרֶיךָ.
בְּתַר דְּשָׁכִיב, הָוּוּ אֲמַרִי, אַל תִּתֵּן אֶת פִּיךָ וְגוֹ'. בְּיוֹמוֹי, לְאָכּוּל לְשִׁבְעָה. בְּתַר
דְּשָׁכִיב, וּלְמַכְסָּה עֵתִיק. דְּחֲבָרִיָּא מְגַמְגְמִי, וְלָא קִיַּיְמִי בְּמַלְיֵן. דְּבַר אַחַר,
לְאָכּוּל לְשִׁבְעָה: בְּאֵינוֹן מַלְיֵן דְּאֲתַגְלִיָּין. וּלְמַכְסָּה עֵתִיק: בְּאֵינוֹן מַלְיֵן
דְּאֲתַחְפְּיָין. (דָּף ק"ו ע"א)

בְּיַמֵּי רַבִּי שְׂמַעוֹן הָיָה אָדָם אוֹמֵר לְחֲבָרוֹ: פִּתַּח פִּיךָ וְיֵאִירוּ דְּבָרֶיךָ.
אַחַר שְׂנַפְטָר, הָיוּ אוֹמְרִים: אַל תִּתֵּן אֶת פִּיךָ וְגוֹ'. בְּיַמֵּי - לְאָכּוּל
לְשִׁבְעָה. אַחַר שְׂנַפְטָר - וּלְמַכְסָּה עֵתִיק. שְׁהַחֲבָרִים מְגַמְגְמִים וְלָא
עוֹמְדִים בְּדְבָרִים. דְּבַר אַחַר לְאָכּוּל לְשִׁבְעָה - בְּאוֹתָם דְּבָרִים שְׁהַתְגַּלוּ.
וּלְמַכְסָּה עֵתִיק - בְּאוֹתָם דְּבָרִים שְׁהַתְכַּסּוּ.

וַיִּקְוֶה בֶן הָאִשָּׁה הַיִּשְׂרָאֵלִית אֶת הַשֵּׁם, מֵהוּ וַיִּקְוֶה. רַבִּי אַבָּא אָמַר, וַיִּקְוֶה
וַדְּאִי, כְּמָה דְּאֲתָ אָמַר, (מַלְכִים ב'ב) וַיִּקְוֶה חוֹר בְּדַלְתּוֹ, נִקְיַב מֵה דְּהָוָה סְתִיִּם.
וְשֵׁם אָמוֹ שְׁלוֹמִית בֵּת דְּבָרִי, עַד כְּאֵן סְתִיִּם שְׂמָא דְּאִמְיָה, כִּיּוֹן דְּכַתִּיב
וַיִּקְוֶה, נִקְיַב שְׂמָא דְּאִמְיָה.

וַיִּקְוֶה בֶן הָאִשָּׁה הַיִּשְׂרָאֵלִית אֶת הַשֵּׁם. מֵה זֶה וַיִּקְוֶה? רַבִּי אַבָּא אָמַר,
וַיִּקְוֶה וַדְּאִי, כְּמוֹ שְׂנַאֲמַר (מַלְכִים א'א) וַיִּקְוֶה חוֹר בְּדַלְתּוֹ, נִקְיַב אֶת מֵה שְׁהָיָה
סְתִיִּם. וְשֵׁם אָמוֹ שְׁלֹמִית בֵּת דְּבָרִי, עַד כְּאֵן נִסְתַּר הַשֵּׁם שֶׁל אָמוֹ. כִּיּוֹן
שְׂפַתְיָו וַיִּקְוֶה, נִקְיַב אֶת שֵׁם אָמוֹ.

אמר רבי אבא, אי לאו דבוצינא קדישא קיימא בעלמא, לא ארשינא לגלאה, (מכאן והלאה) דהא לא אתייהיב מלה דא לגלאה אלא לחברינא, דאינון בין מחצדי חקלא (דאי לאו). תיפח רוחיהון דאינון דאתין לגלאה, לאינון דלא ידעי.

אמר רבי אבא, אם לא שהמנורה הקדושה עומד בעולם, לא הרשינו לגלות, (מכאן והלאה) שהרי לא נתן דבר זה לגלוי אלא לחברים, שהם בין קוצרי השדה. (שם לאו) תפח רוחם של אלו שבאים לגלות לאותם שלא יודעים.

תא חזי, כתיב וינצו במחנה בן הישראלית ואיש הישראלי, האי קרא הא אוקימנא, אבל דא בר אינתו אחרא דאבוי, בעלה דשלומית הנה. וכיון דאתא ההוא מצראה עליה, בפלגות ליליא, תב לביתא וידע מלה, אתפרש מנה ולא אתא עליה. ונטל אינתו אחרא, ואוליד להאי, ואקרי איש הישראלי, ואחרא בן הישראלית. אי אינון אינצו הכא פחדא, מאי קא בעי הכא שמא קדישא. ואמאי קלל שמא קדישא.

בא ראה, כתיב וינצו במחנה בן הישראלית ואיש הישראלי. הפסוק הזה הרי בארנו, אבל זה בן אשה אחרת של אביו, בעלה של שלומית היא. וכיון שבא עליה אותו המצרי, בחצות הלילה, שב לביתו וידע את הדבר, נפרד ממנה ולא בא עליה. ונשא אשה אחרת והוליד את זה, ונקרא איש הישראלי, והאחר בן הישראלית. אם הם רבו כאן יחד, מה רוצה כאן השם הקדוש? ולמה קלל את השם הקדוש?

אלא, איש הישראלי אמר מלה מאמיה, מגו קטטה. מיד ויקוב בן האשה הישראלית. כמה דאת אמר, ויקוב חור בדלתו. רזא דמלה, נטל ה' דשמא קדישא, ולייט, לאנגא על אמיה. ודא הוא נקיבא, דאיהו נקיב ופריש שמא קדישא. ולמחצדי חקלא אתמר. ורזא דמלה, (משלי ט) בן דרדא אשה מנאפת וגו', זכאה חולקיהון דצדיקיא, דידעין מלה, ומכסין לה. ועל דא אתמר, (משלי כה) ריבד ריב את רעד וסוד אחר אל תגל.

אלא, איש הישראלי אמר הדבר מאמו מתוך קטטה. מיד - ויקב בן האשה הישראלית, כמו שנקב ויקב חור בדלתו. סוד הדבר - נטל ה' של השם הקדוש וקלל, להגן על אמו. וזוהי נקיבה, שהיא נקיב ופרש את השם הקדוש, ונאמר לקוצרי השדה. וסוד הדבר - (משלי ט) בן דרדא אשה מנאפת וגו'. אשרי חלקם של הצדיקים שיודעים דבר ומכסים אותו, ועל זה נאמר (שם כה) ריבד ריב את רעד וסוד אחר אל תגל.

ה' בתראה, הות נוקבא דינקא בתרין סטרין, בגין כד נטלא זיינין דמלכא, ונקמת נקמה, דכתיב הוצא את המקלל. על דא כתיב, איש אמו ואביו תיראו, דחילו דאימא אקדים לאבא. וזכאין אינון ישראל בעלמא דין ובעלמא דאתי. (ויקרא כ"ד) ואל בני ישראל תדבר לאמר איש איש כי יקלל אלהיו ונשא חטאו. רבי יהודה אמר, הא אוקמוה. אבל כי יקלל אלהיו סתים. ובגין דאמר אלהיו סתם, לכד ונשא חטאו. דהא לא ידעינן מאן הוא אלהיו, מאן דחלא דיליה, אי אחד מן השרים, או חד מן ככבייא, או חד מדברי עלמא.

ה' אחרונה היתה נקבה שיונקת בשני צדדים, משום כד נטלה את כלי זינו של המלך ונוקמת נקמותה, שכתוב הוצא את המקלל. על זה כתוב, איש אמו ואביו תיראו, יראת האם הקדים לאב. אשרי ישראל בעולם הזה ובעולם הבא. ואל בני ישראל תדבר לאמר איש איש כי יקלל אלהיו ונשא חטאו. רבי יהודה אמר, הרי פרשוה, אבל כי יקלל אלהיו סתום. ומשום שאמר אלהיו סתם, לכד ונשא חטאו. שהרי אין יודעים מי הוא אלהיו, מי היראה שלו, אם אחד מן השרים, או אחד מן הכוכבים, או אחד ממנהיגי העולם.

אמר רבי יוסי, אי צדיק גמור הוא, לא יתער (ס"א מלה) חיליהון, וכיון דאתער מלה דא, חיישינן מינות אנדריקת ביה, ולא ימות (ס"א אמר רבי יוסי, אפילו צדיק גמור לא ימות) על דא, בגין דאיהו מלה סתים.

אמר רבי יוסי, אם הוא צדיק גמור, לא יעורר (דבר) את הפח שלחם, וכיון שעורר הדבר הזה, חוששים שנזרקה בו מינות, ולא ימות (אמר רבי יוסי, אפלו צדיק גמור לא ימות) על זה, משום שהוא דבר סתום.

רבי יהודה אמר, דאין ליה לטב בהא, דאי אמר אלהי, יכיל למטען אלהי דהנה עד השתא, דאתמשכנא אבתריה בלבאי, והשתא אהדרנא לקבלא מהימנותא עלאה. אבל אי אמר יי אלהים, או יי, ונקיב ליה בשמא, האי לית ליה למטען בהאי, בגין דדא הוא מהימנותא דכלא, וכל את ואת (צ"ב ע"ב) דשמא קדישא דא, סלקא לשמא שלימא. (ס"א לשבחא)

רבי יהודה אמר, דנים אותו לטוב בזה, שאם אמר אלהי, יכול לטען: אלהי שהיה עד עכשו, שנמשכתי אחריו בלבי, ועכשו חזרתי כנגד האמונה העליונה. אבל אם אמר יי אלהים, או יי, ונקב אותו בשמו -

לָזֶה אֵין לְטַעַן בְּזֶה, מְשׁוּם שֶׁזֶה־י אֶמּוּנַת הַכֹּל, וְכָל אוֹת וְאוֹת שֶׁל הַשֵּׁם
הַקְּדוֹשׁ הַזֶּה עוֹלָה לְשֵׁם הַשָּׁלֵם (לשבת).

דָּבַר אַחַר וַיִּקּוּב בֶּן הָאִשָּׁה הַיִּשְׂרָאֵלִית אֶת הַשֵּׁם וַיִּקְלַל. רַבִּי יִצְחָק אָמַר,
וַיִּקּוּב בֶּן הָאִשָּׁה, אֶמְאִי. אֵלֶּא כְּמָה דְאוּקְמוּהָ. אֲבָל הָאִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי, בְּעֵלָה
דְשְׁלוּמִית הָוָה. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, בְּרִיָּה דְבְעֵלָה דְשְׁלוּמִית מְאֵנְתוּ אַחְרָא
הָוָה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, נְצוּ כְּחֻדָּא, וְאָמַר לִיה מְלָה מְאִימִיָּה, וְכִי אָבוּי הָוָה
דְאַתְקַטְל בְּשִׁמְא קְדִישָׁא, כְּמָה דְאוּקְמוּהָ דְכְתִיב (שְׁמוֹת ב) הִלְהַרְגֵנִי אֶתָּה
אוֹמֵר, דְהָא בְשִׁמְא קְדִישָׁא, קָטִיל לִיָּה מֹשֶׁה, וְעַל דָּא אוֹשִׁיט מְלָה לְקַבְלִיָּה.

דָּבַר אַחַר וַיִּקּוּב בֶּן הָאִשָּׁה הַיִּשְׂרָאֵלִית אֶת הַשֵּׁם וַיִּקְלַל - רַבִּי יִצְחָק
אָמַר, וַיִּקּוּב בֶּן הָאִשָּׁה, לְמָה? אֵלֶּא כְּמוֹ שֶׁבְּאַרוּהָ. אֲבָל הָאִישׁ
הַיִּשְׂרָאֵלִי, בְּעֵלָה שֶׁל שְׁלוּמִית הָיָה. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, בְּנוֹ שֶׁל בְּעֵלָה שֶׁל
שְׁלוּמִית מְאֵשָׁה אַחֲרַת הָיָה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, רַבּוּ כְּאַחַד, וְאָמַר לוֹ דָּבַר
עַל אִמּוֹ, וְכִי אָבוּי הָיָה שֶׁנֶּהְרַג בְּשֵׁם הַקְּדוֹשׁ, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרוּהָ שֶׁכְּתוּב
(שְׁמוֹת ב) הִלְהַרְגֵנִי אֶתָּה אִמֵּר, שֶׁזֶה בְּשֵׁם הַקְּדוֹשׁ הִרַג אוֹתוֹ מֹשֶׁה, וְעַל
כֵּן הוֹשִׁיט דְבוּר כְּנֻדוֹ.

דף ק"ו ע"ב

וְדָא הוּא דְכְתִיב, וַיִּקּוּב בֶּן הָאִשָּׁה הַיִּשְׂרָאֵלִית אֶת הַשֵּׁם וַיִּקְלַל וַיְבִיאוּ אוֹתוֹ
אֶל מֹשֶׁה. אֶמְאִי. (ס"יא לגביה דמשה בגין דקטיל לאבוהי וכו') בְּגִין דְמִטָּא לְגַבִּיָּה
דְמֹשֶׁה, עַל דְקָטִיל לְאַבוּהֵי בְשִׁמְא קְדִישָׁא. בְּגִין כְּדָ וַיְבִיאוּ אוֹתוֹ אֶל מֹשֶׁה.
כִּיּוֹן דְחָמָא מֹשֶׁה, מִיַּד וַיִּנְיַחוּהוּ בְּמִשְׁמֵר, וְאַבָּא וּבָרָא נִפְלוּ בִידָא דְמֹשֶׁה.
(ויקרא כ"ד) אִישׁ אִישׁ כִּי יִקְלַל אֶלְהֵיו וְנָשָׂא חֲטָאוֹ. רַבִּי יִצְחָק פָּתַח, (תהלים פא)
שָׁמַע עַמִּי וְאַעֲיֶדָה בְּךָ יִשְׂרָאֵל אִם תִּשְׁמַע לִי לֹא יִהְיֶה בְּךָ אֵל זָר וְלֹא
תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל נָכַר, כִּיּוֹן דְכְתִיב לֹא יִהְיֶה בְּךָ אֵל זָר, מֵאִי וְלֹא תִשְׁתַּחֲוֶה
לְאֵל נָכַר. (דף ק"ו ע"ב) אֵלֶּא לֹא יִהְיֶה בְּךָ אֵל זָר, דְלֹא יִיעוֹל בְּרַ נֶשׁ לְיִצְרַר הָרַע
בְּגוֹיָה, דְכָל מֵאֵן דְאַתִּי לְאַתְחַבְּרָא בֵּיה, אֵל זָר שְׂרִיָּא בְּגוֹיָה, דְהָא פַּד
אַתְחַבְּרַ בְּרַ נֶשׁ בֵּיה מִיַּד אֶתִּי לְאַעְבְּרָא עַל פְּתַגְמֵי אוּרִיָּתָא, אֶתִּי לְאַעְבְּרָא
עַל מְהִימְנוּתָא דְשִׁמְא קְדִישָׁא, וְאַתִּי לְבַתַּר לְמַסְגַּד לְטַעֲוּוֹן אַחְרָן, וְעַל דָּא
כְּתִיב, לֹא יִהְיֶה בְּךָ אֵל זָר, כִּיּוֹן דְלֹא יִהְיֶה בְּךָ אֵל זָר, לֹא תִיַתִּי לְמַסְגַּד
לְטַעֲוּוֹן אַחְרָן, וְלְמַעַבְרַ עַל מְהִימְנוּתָא דְשִׁמְא קְדִישָׁא. הֵדָּא הוּא דְכְתִיב,
וְלֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל נָכַר, וּמְהִימְנוּתָא בִישָׂא דְבַר נֶשׁ דָּא הוּא.

וְזֶהוּ שְׁפָתוֹב, וַיִּקַּב בֶּן הָאִשָּׁה הַיִּשְׂרָאֵלִית אֶת הַשֵּׁם וַיִּקְלַל וַיִּבְיֵאוּ אֹתוֹ
אֶל מֹשֶׁה. לָמָּה? (אל משה, 'משום שהרג את אביו וכו') מְשׁוּם שֶׁהִגִּיעַ אֶל מֹשֶׁה
עַל שֶׁהִרְגָה אֶת אָבִיו בְּשֵׁם הַקְּדוֹשׁ. מְשׁוּם כִּדְ וַיִּבְיֵאוּ אֹתוֹ אֶל מֹשֶׁה. כִּי
שָׂרָאָה מֹשֶׁה, מִיָּד וַיִּנְיַחְהוּ בַּמִּשְׁמֶר, וְהָאֵב וְהַבֵּן נִפְלוּ בְיַדֵי מֹשֶׁה. אִישׁ
אִישׁ כִּי יִקְלַל אֱלֹהֵיו וְנָשָׂא חֲטָאוֹ. רַבִּי יִצְחָק פְּתַח, (תהלים פא) שְׁמַע עָמִי
וְאֶעֱיֵדָה בְּךָ יִשְׂרָאֵל אִם תִּשְׁמַע לִי לֹא יִהְיֶה בְּךָ אֵל זָר וְלֹא תִשְׁתַּחֲוֶה
לְאֵל נֹכֵר. כִּי שְׁפָתוֹב לֹא יִהְיֶה בְּךָ אֵל זָר, מַה זֶה וְלֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל
נֹכֵר? אֲלֵא לֹא יִהְיֶה בְּךָ אֵל זָר, שֶׁלֹּא יִכְנִיס אָדָם אֶת הַיִּצָּר הָרַע לְתוֹכוֹ.
שְׁכַל מִי שֶׁבָּא לְהִתְחַבֵּר עִמוֹ, אֵל זָר שְׂרוּי בְּתוֹכוֹ, שֶׁהָרִי כְּשֶׁמִּתְחַבֵּר בּוֹ
אָדָם, מִיָּד בָּא לְעֵבֵר עַל דְּבָרֵי תוֹרָה, וּבָא לְעֵבֵר עַל אֲמוּנַת הַשֵּׁם
הַקְּדוֹשׁ, וּבָא אַחֲרַי כִּדְ לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְאֱלִילִים אַחֲרַי, וְעַל זֶה כְּתוּב לֹא
יִהְיֶה בְּךָ אֵל זָר. כִּי שֶׁלֹּא יִהְיֶה בְּךָ אֵל זָר, לֹא תָבֵא לְהִשְׁתַּחֲוֹת
לְאֱלִילִים אַחֲרַי וְלְעֵבֵר עַל אֲמוּנַת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ. זֶהוּ שְׁפָתוֹב וְלֹא
תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל נֹכֵר, וְזוֹהִי אֲמוּנָה רְעָה שֶׁל הָאָדָם.

וְעַל דָּא כִּי יִקְלַל אֱלֹהֵיו, דִּיכִי לְמַטְעָן דְּהוּא לֵייט לְהֵוּא אֵל זָר, יִצְרָא
בִּישָׂא דְשָׂרָא עָלֵיהּ לְזַמְנִין, וְאַנָּן לֹא יִדְעִינָן מְלוּי אִי קְשׁוּט אוֹ לָאוּ. וְעַל
דָּא, וְנָשָׂא חֲטָאוֹ. אָבֵל וְנוֹקֵב שֵׁם יְיָ מוֹת יוֹמֵת.

וְעַל זֶה, כִּי יִקְלַל אֱלֹהֵיו, שֶׁיִּכּוֹל לְטַעַן שֶׁהוּא קָלֵל אֶת אוֹתוֹ אֵל זָר, יִצָּר
הָרַע שֶׁלְּפָעֲמִים שׁוֹרָה עָלָיו, וְאַנָּן אֵינְנוּ יוֹדְעִים אִם דְּבָרָיו אֲמֵת אוֹ לֹא.
וְעַל זֶה, וְנָשָׂא חֲטָאוֹ. אָבֵל וְנוֹקֵב שֵׁם ה' מוֹת יוֹמֵת.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִי הָכִי, אָמַי וְנָשָׂא חֲטָאוֹ, וְנִסְלַח חֲטָאוֹ מִבְּעֵי לֵיה. (ס"א
אלא) אָמַר לֵיה, כְּגוֹן דְּאָמַר אֱלֹהֵי כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא סְתָם, וְלֹא פְּרִישׁ. רַבִּי
חִיָּיא אָמַר, כִּי יִקְלַל אֱלֹהֵיו סְתָם, וְלֹא פִירֶשׁ, וְהָא וּדְאִי וְנָשָׂא חֲטָאוֹ. אָבֵל
וְנוֹקֵב שֵׁם יְיָ מוֹת יוֹמֵת, דְּהָא הָכָא תְּלִיָא מְהִימְנוּתָא דְכֻלָּא, וְלִית לֵיה
רְשׁוּ לְמַטְעָן עָלֵיהּ כָּלֵל.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִם כִּדְ, לָמָּה וְנָשָׂא חֲטָאוֹ? וְנִסְלַח חֲטָאוֹ הִיָּה צָרִיד
לְהִיּוֹת! (אלא) אָמַר לוֹ, כְּמוֹ שֶׁאָמַר אֱלֹהֵי, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוּ סְתָם, וְלֹא פְּרִישׁ.
רַבִּי חִיָּיא אָמַר, כִּי יִקְלַל אֱלֹהֵיו סְתָם, וְלֹא פְּרִישׁ, וְזֶה וּדְאִי וְנָשָׂא חֲטָאוֹ.
אָבֵל וְנוֹקֵב שֵׁם ה' מוֹת יוֹמֵת, שֶׁהָרִי כְּאוֹ תְּלוּיָה אֲמוּנַת הַכָּל, וְאִין לוֹ
רְשׁוּת לְטַעַן עָלָיו כָּלֵל.

אמר רבי יוסי, הכי הוא ודאי, דהא שמא דא מהימנותא דעלאי ותתאי. ועל דא קיימין עלמין פלהו, באת חד זעירא, תליין אלף אלפין ורבוא רבון עלמין דכסופין, ועל דא תנינו, אתוון אליו, קשירין אליו באליו, וכמה אלף רבון עלאין (ס"א עלמין), תליין בכל את ואת, ואסתליקו ואתקשרו במהימנותא (באתגלייא) וסתים בהו, מה דלא אתדבקו עלאין ותתאין, אורייתא בהו תלייא, עלמא דין ועלמא דאתי, הוא ושמיה חד. ועל דא כתיב, (תהלים לט) אמרתי אשמרה דרכי מחטוא בלשוני. וכתיב (קהלת ה) אל תתן את פיך לחטיא את בשרך.

אמר רבי יוסי, כך זה ודאי, שהרי השם הזה הנו אמונת העליונים והתחתונים, ועל זה עומדים כל העולמות, באות זעירה אחת תלויים אלף אלפים ורבוא רבבות עולמות של תשוקות, ועל זה שנינו, האותיות הללו קשורות אלו באלו, וכמה אלף רבבות עליונים (עולמות) תלויים בכל אות ואות, ועולות ונקשרות באמונה (בגלוי), ונסתר בהם מה שלא השיגו העליונים והתחתונים, התורה תלויה בהם, העולם הזה והעולם הבא, הוא ושמו אחד. ועל כן כתוב, (תהלים לט) אמרתי אשמרה דרכי מחטוא בלשוני. וכתיב, (קהלת ה) אל תתן את פיך לחטיא את בשרך.

רבי חזקיה פתח, (שמות יט) לא תגע בו יד כי סקול יסקל או ירה יירה אם בהמה אם איש לא יחיה במשוך היובל. ומה טורא דסיני, דאיהו טורא כשאר טורי עלמא, בגין דאתחזי עליה יקרא דמלכא קדישא, כתיב לא תגע בו יד כי סקול יסקל או ירה יירה, מאן דקריב למלכא לא כל שכן. ומה טורא דסיני דיקיל בר נש לאושיט ביה ידא ארח יקר בדחילו, כתיב לא תגע בו יד סתם, ואפילו בארח יקר. מאן דאושיט ידיה בארח קלנא לקביל מלכא, לא כל שכן.

רבי חזקיה פתח, (שמות יט) לא תגע בו יד כי סקול יסקל או ירה יירה אם בהמה אם איש לא יחיה במשוך היובל. ומה הר סיני, שהוא הר כשאר הרי העולם, משום שנראה עליו כבוד המלך הקדוש כתוב לא תגע בו יד כי סקול יסקל או ירה יירה - מי שקרב למלך לא כל שכן. ומה הר סיני, שיכול אדם להושיט בו יד דרך כבוד ביראה, כתוב בו לא תגע בו יד סתם, ואפילו בדרך כבוד - מי שמושיט ידו בדרך קלון כנגד המלך לא כל שכן.

רבי ייסא פתח ואמר, (שמות א) אל תקרב הלום של נעליך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קדש הוא. ומה משה, דמן יומא דאתיליד זיהרא קדישא עלאה לא אעדי מניה, כתיב ביה אל תקרב הלום.

אמר ליה, משה, עד כאן לא אנת כדאי לאשתמשא ביקרי, של נעליך. ומה משה כך, דהנה קריב בדחילו בקדושה כתיב ביה הכי. מאן דקריב בארח קלנא לגבי מלפא, על אחת כמה וכמה.

רבי ייסא פתח ואמר, (שם א) אל תקרב הלם של נעליך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קדש הוא. ומה משה, מיום שנולד, לא סר ממנו הזהר הקדוש העליון, כתוב בו אל תקרב הלם. אמר לו, משה, עד כאן אינך כדאי להשתמש בכבודי של נעליך. ומה משה כך, שהיה מתקרב ביראה בקדשה כתוב בו כך - מי שקרב בארח של קלון אל המלך על אחת כמה וכמה.

רבי אבא אמר, איש איש כי יקלל אלהיו ונשא חטאו. תא חזי, כד הוו ישראל במצרים, הוו ידעי באינון רב רבי עלמא, דממנן על שאר עמין, וכל חד וחד הנה ליה דחלא בלחודוי מנייהו. פיון דאתקשרו בקשרא דמהימנותא, וקריב לון קודשא בריה דאבותיה, אתפרשו מנייהו וקריבו לגבי מהימנותא עלאה קדישא. ובגין כך כתיב, איש איש כי יקלל אלהיו, ואף על גב דפולחנא נוכראה הוא, פיון דאנא פקידת לון ממנא לדברא עלמא מאן דלייט ומבזי לון, ונשא חטאו ודאי, דהא ברשותי קיימין ואזלי ומדברין בני עלמא. אבל ונוקב שם יי מות יומת, לאו ונשא חטאו כמה לאלין, אלא מות יומת. מות בעלמא דין, יומת בעלמא דאתי. לאלין ונשא חטאו, בגין דמבזי עובדי ידוי, מבזי לשמשי דאנא פקידית, ואסיר הוא, אבל מיתה לא אתחייב בהו.

רבי אבא אמר, איש איש כי יקלל אלהיו ונשא חטאו. בא ראה, כשהיו ישראל במצרים, היו מכירים את אותם הגדולים של העולם שממנים על שאר העמים, ולכל אחד ואחד היה לו פחד לבדו מהם. פיון שנקשרו בקשר האמונה, וקרב אותם הקדוש ברוך הוא לעבודתו, נפרדו מהם וקרבו לאמונה העליונה הקדושה. ומשום כך כתוב איש איש כי יקלל אלהיו, ואף על גב שזוהי עבודה זרה, פיון שאני הפקדתי להם ממנה להנהיג את העולם, מי שמקלל ומבזה אותם, ודאי ונשא חטאו, שהרי ברשותי עומדים והולכים ומנהיגים את בני העולם. אבל ונקב שם ה' מות יומת, לא ונשא חטאו כמו לאלו, אלא מות יומת. מות בעולם הזה, יומת בעולם הבא. לאלה ונשא חטאו, משום שמבזה מעשי ידיו, מבזה את השמשים שלי שאני הפקדתי, ואסיר הוא, אבל מיתה לא התחייבה בהם.

דף ק"ז ע"א

רבי שמעון הנה אָזיל באַרְחָא, וְהוּה עֲמִיּה רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי אַבָּא וְרַבִּי חִינְיָא וְרַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי יְהוּדָה מָטוּ לְחַד טִיקְלִי דְמִיָּא, פּוֹסְקָרָא רַבִּי יוֹסִי בְּקֶטְפוּי לְגוּ מִיָּא, אָמַר (דף ק"ז ע"א) קוּטְרָא דְקוּסְטִי דְמִיָּא וּלְוֹאֵי לֹא שְׂכִיחַ. אָמַר לִיה רַבִּי שְׁמַעוֹן, אָסִיר לָךְ. שְׁמַשָּׁא דְעֶלְמָא הוּא, וְאָסִיר לְאַנְהָגָא קִלְנָא בְּשִׁמְשָׁא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְכָל שְׁכֵן דְאִינוּן עוֹבְדֵי קִשׁוּט, בְּנִימוּסֵי דְקֶסְטִירָא עֲלָאָה שְׂכִיחֵי.

רבי שמעון הנה הולך בדרך, והיו עמו רבי אלעזר ורבי אבא ורבי חניא ורבי יוסי ורבי יהודה. הגיעו לחרץ מים אחד. החליק רבי יוסי בבגדיו לתוך המים, אמר, הלואי שחריצי המים לא היו נמצאים. אמר לו רבי שמעון, אסור לך! שמש של העולם הוא, ואסור לנהג קלון בשמשו של הקדוש ברוך הוא, וכל שכן כשהם מעשים של אמת שנמצאים בהנהגות ההשגחה העליונה.

פְּתַח וְאָמַר, (בראשית א) וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד. וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה, סָתַם, אֶפְלוּ נְחָשִׁים וְעִקְרָבִים וַיִּתּוּשִׁים, וְאֶפְלוּ אִינוּן דְּאִתְחַזּוּן מִחֲבַלֵּי עֲלָמָא, בְּכֻלְהוּ כְּתִיב וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד כְּלָהוּ שְׁמַשֵּׁי עֲלָמָא, מְדַבְּרֵי עֲלָמָא, וּבְנֵי נֶשָׂא לֹא יַדְעִי.

פְּתַח וְאָמַר, (בראשיתא) וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד. וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה - סָתַם, אֶפְלוּ נְחָשִׁים וְעִקְרָבִים וַיִּתּוּשִׁים, וְאֶפְלוּ אוֹתָם שְׁנַרְאִים מִחֲבַלֵּי הָעוֹלָם, בְּכֻלָּם כְּתוּב וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד, כָּלֵם שְׁמַשֵּׁי הָעוֹלָם, מְנַהֲיֵי הָעוֹלָם, וּבְנֵי אָדָם אִין יוֹדְעִים.

עד דהוּו אָזְלִי, חָמוּ חַד חוּיָא מְדַבְּרֵי קַמִּיָּהוּ, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, וַדַּאי דָּא אָזְלִי לְאַרְחָשָׁא לֹן נִיסָא, רְהִט הַהוּא חוּיָא קַמִּיָּהוּ, וְקֶטְר בְּחַד אֶפְעָה בְּקִיטְרָא דְאוּרְחָא סָטוֹן (ס"א נצו) חַד בְּחַד וּמִיתָו. כַּד מָטוּן, חָמוּ לֹן לְתַרְוּוּיָהוּ שְׂכִיבִין בְּאַרְחָא. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּרִיךְ רַחֲמֵנָא דְרַחֲשֵׁי לֹן נִיסָא. דְּהָא כָּל מָאן דְּאִסְתַּכֵּל בְּהָאֵי, כַּד אִיהוּ בְּקִיּוּמִיָּה, אוֹ אִיהוּ יִסְתַּכֵּל בְּבֵר נֶשׁ, לֹא יִשְׁתַּזְיֵב וַדַּאי, כָּל שְׁכֵן אֵי יִקְרַב בְּהַדְיָה. קָרָא עֲלֵיהּ, (תהלים צא) לֹא תֵאוּנָה אֱלִיךָ רָעָה וְנִגַע לֹא יִקְרַב בְּאַהֲלָךְ. וּבְכֻלָּא עֲבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׁלִיחוּתָא דִּילֵיהּ, וְלִית לֹן לְאַנְהָגָא קִלְנָא בְּכָל מַה דְּאִיהוּ עֲבִיד. וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהלים קמה) טוֹב יְיָ לְכָל וְרַחֲמֵיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו, וּכְתִיב, יוֹדוּךָ יְיָ כָּל מַעֲשָׂיךָ. (נדפס ויחי רכ"א)

עד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, רָאוּ נָחַשׁ אֶחָד הוֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְדַאי
זֶה הוֹלֵךְ לַהֲרַחֵשׁ לָנוּ נִס. רַץ אוֹתוֹ נָחַשׁ לִפְנֵיהֶם וְנִקְשֶׁר בְּאַפְּעָה אֶחָד
בְּקֶשֶׁר הַדָּרֶךְ, הַסִּיטוֹ (נלחמו) זֶה אֶת זֶה וַיִּמְתּוּ. כְּשֶׁהִגִּיעוּ, רָאוּ אֶת שְׁנֵיהֶם
שׁוֹכְבִים בַּדָּרֶךְ. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּרוּךְ הַרְחֵמוֹן שֶׁהֲרַחֵשׁ לָנוּ נִס, שֶׁהָרִי
כָּל מִי שֶׁמִּסְתַּכֵּל בְּזֶה כְּשֶׁהוּא בְּקִיּוּמוֹ, אוֹ שֶׁהוּא מְסַתְּכָל בְּאֶדָם, לֹא
יִנָּצֵל בְּוַדַּאי. כָּל שֶׁכֵּן אִם יִקְרַב אֵלָיו. קָרָא עָלָיו, (תהלים צא) לֹא תֵאָנֶה
אֵלֶיךָ רָעָה וְנִגַע לֹא יִקְרַב בְּאַהֲלֶךָ. וּבְכָל עוֹשֶׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת
שְׁלִיחוֹתָיו, וְאֵין לָנוּ לְנַהֵג בְּזִיוֹן בְּכָל מָה שֶׁהוּא עוֹשֶׂה. וְעַל זֶה כְּתוּב, (שם
קמה) טוֹב ה' לְכָל וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו, וְכְתוּב, יוֹדוּךָ ה' כָּל מַעֲשָׂיךָ.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פָּתַח, (שיר השירים ב) אֲנִי חִבְּצַלַת הַשָּׁרוֹן שׁוֹשְׁנַת הָעֵמְקִים. כָּמָה
חִבִּיבָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל קָמִי קוֹדֶשׁ אֲבִירָה הוּא, דְּקוֹדֶשׁ אֲבִירָה הוּא מְשַׁבַּח
לִיה, וְהִיא מְשַׁבַּחַת לִיה תְּדִיר. וְכָמָה שְׁבַחִין וּמְזַמְרִין אֶתְּקַנְתָּ לִיה לְמַלְכָּא
תְּדִיר. זְכָאָה חוֹלְקִיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דְּאַחֲרֵין בְּעַדְבָּא דְּחוֹלְקָא קְדִישָׁא, כָּמָה
דְּכְתִיב, (דברים לב) כִּי חִלַּק יְיָ עִמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פָּתַח, (שיר ב) אֲנִי חִבְּצַלַת הַשָּׁרוֹן שׁוֹשְׁנַת הָעֵמְקִים. כָּמָה
חִבִּיבָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
מְשַׁבַּח אוֹתָהּ, וְהִיא מְשַׁבַּחַת אוֹתוֹ תְּמִיד. וְכָמָה שְׁבַחִים וְזַמִּירוֹת
מִתְּקִינָה לְמַלְךָ תְּמִיד. אֲשֶׁרִי חִלְקָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל שְׁאַחוּזִים בְּגוֹרֵל הַחִלְקָ
הַקְּדוֹשׁ, כְּכָתוּב (דברים לב) כִּי חִלַּק ה' עִמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ.

אֲנִי חִבְּצַלַת הַשָּׁרוֹן, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּאַקְרִי חִבְּצַלַת, דְּקִיּוּמָא בְּשִׁפּוּרֵי
דְּנוּי בְּגִנְתָּא דְּעֵדוֹן לְאַתְנַטְעָא. הַשָּׁרוֹן, דְּהִיא (נטרת נ"א שרה) וּמְשַׁבַּחַת לִיה
לְמַלְכָּא עֲלָאָה. דְּבַר אַחַר אֲנִי חִבְּצַלַת הַשָּׁרוֹן, דְּבַעֲיָא לְאַשְׁתַּקְאָה מְשַׁקִּיּוֹ
דְּנַחֲלָא עֲמִיקָא, מְבוּעָא דְּנַחֲלִין. כָּמָה דָּאֵת אָמַר (ישעיה לג) הִיָּה הַשָּׁרוֹן
שׁוֹשְׁנַת הָעֵמְקִים, דְּקִיּוּמָא (בראשית רכ"א ע"א) בְּעֲמִיקְתָּא
דְּכָלָא.

אֲנִי חִבְּצַלַת הַשָּׁרוֹן - זֶה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּקְרָאת חִבְּצַלַת, שְׁעוּמְדַת בְּיַפִּי
שֶׁל נוֹי בְּגוֹן עֵדוֹן לְהַנְטֵעַ. הַשָּׁרוֹן, שֶׁהִיא (שומרת נ"א שרה) וּמְשַׁבַּחַת אֶת
הַמֶּלֶךְ הָעֲלִיּוֹן. דְּבַר אַחַר אֲנִי חִבְּצַלַת הַשָּׁרוֹן - שְׁצַרִּיכָה לְהִיּוֹת מְשַׁקָּה
מִהַשְׁקָאֵת הַנַּחֲלָה הָעֵמֶק, מֵעֵין הַנְּחָלִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר הִיָּה הַשָּׁרוֹן
(כערבה). [לאגם מים] שׁוֹשְׁנַת הָעֵמְקִים, שְׁעוּמְדַת בְּעֵמֶק שֶׁל הַכָּל.

שׁוֹשֶׁנֶת הָעֵמְקִים. מֵאֵן אֵינּוֹן עֵמְקִים. כְּמֵה דָאֵת אָמַר (תהלים קל) מִמַּעַמְקִים
קָרְאֵתִיךְ יְיָ. חֲבַצְלֵת הַשָּׁרוֹן, מִהֵהוּא אֶתֶר דְּשִׁקְיוֹ דְּנַחְלִין עֲמִיקוֹן נָפְקִין,
וְלֹא פִסְקִין לְעֵלְמִין. שׁוֹשֶׁנֶת הָעֵמְקִים, שׁוֹשֶׁנֶת דְּהֵהוּא אֶתֶר דְּאֶקְרִי עֲמִיקָא
דְּכֻלָּא, סְתִים מְכַל סְטֵרִין.

שׁוֹשֶׁנֶת הָעֵמְקִים, מִי הֵם הָעֵמְקִים? כְּמוֹ שְׁנֵאֶמַר (תהלים קל) מִמַּעַמְקִים
קָרְאֵתִיךְ ה'. חֲבַצְלֵת הַשָּׁרוֹן, מֵאוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁהַשְּׂקֵאת הַנְּחָלִים
הָעֵמְקִים יוֹצְאִים וְלֹא פוֹסְקִים לְעוֹלָמִים. שׁוֹשֶׁנֶת הָעֵמְקִים, הַשׁוֹשֶׁנֶה
שֶׁל אוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁנִּקְרָא עֲמֵק הַכֹּל, נִסְתֵּר מְכַל הַצְּדָדִים.

תָּא חֲזִי, בְּקִדְמֵיתָא חֲבַצְלֵת יְרוּקָא, בְּטֵרְפִין יְרוּקִין לְבַתֵּר שׁוֹשֶׁנָּה, בְּתֵרִין
גְּוֹנִין סוּמְק וְחֹוּר. שׁוֹשֶׁנֶת: בְּשִׁית טֵרְפִין. שׁוֹשֶׁנֶת: דְּשִׁנֵּאת גְּוֹנְהָא,
וְאִשְׁתֵּנֵּאת מְגוֹנָא לְגוֹנָא. שׁוֹשֶׁנֶת, בְּקִדְמֵיתָא חֲבַצְלֵת, בְּזִמְנָא דְּבַעֲיָא
לְאִזְדוּגָא בֵּיהּ בְּמִלְכָּא, אֶקְרִי חֲבַצְלֵת. בְּתֵר דְּאִתְדַבְּקַת בֵּיהּ בְּמִלְכָּא,
בְּאֵינוֹן נְשִׁיקוֹן, אֶקְרִי שׁוֹשֶׁנָּה. בְּגִין דְּכֻתִּיב (שִׁיר הַשִּׁירִים ה) שְׁפֹתוֹתַי שׁוֹשֶׁנִּים.
שׁוֹשֶׁנֶת הָעֵמְקִים. דְּהִיא שְׁנִיית וּמִשְׁנֵיאת גְּוֹנְהָא, זְמַנִּין לְטַב, וְזְמַנִּין לְבִישׁ.
זְמַנִּין לְדִינָא, וְזְמַנִּין לְרַחֲמֵי. (בְּרַאשִׁית ג) וַתֵּרָא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ לְמֵאֲכֹל
וְכִי תֵאָוֶה הוּא לְעֵינַיִם וְגו'. תָּא חֲזִי, דְּהֵא בְּנֵי נָשָׂא לֹא יִדְעוּן, וְלֹא
מִסְתַּכְּלִין, וְלֹא מִשְׁגִּיחִין, בְּשַׁעֲתָא דְּבִרָא קוּדְשָׁא בְּרִידָא הוּא לְאָדָם, וְאוּקִיר
לִיהּ בְּיָקִירוֹ עֲלָאָה, בְּעָא מְנִיָּה לְאִתְדַבְּקָא בֵּיהּ, בְּגִין דִּישְׁתַּכַּח יְחִידָאִי,
וּבְלִבָּא יְחִידָאִי, וּבְאַתֵּר דְּדְּבִיקוּתָא יְחִידָאָה, דְּלֹא יִשְׁתַּנֵּי וְלֹא יִתְהַפֵּד
לְעֵלְמִין, בְּהֵהוּא קְשׁוּרָא דְּמַהִימְנוּתָא יְחִידָאָה, דְּכֻלָּא בֵּיהּ אֶתְקַשֵּׁר. הֲדָא
הוּא דְּכֻתִּיב וְעַץ הַחַיִּים בְּתוֹדָה הֲגוֹן.

בֹּא רְאֵה, בְּרַאשׁוֹנָה חֲבַצְלֵת יִרְקָה עִם עֲלִים יִרְקִים, אַחַר כֶּף שׁוֹשֶׁנָּה
בְּשִׁנֵּי גְּוִנִים - אָדָם וְלָבָן. שׁוֹשֶׁנֶת - בְּשִׁשָּׁה עֲלִים. שׁוֹשֶׁנֶת - שְׁשֹׁנֶתָּה אֶת
גְּוִנְיָה, וּמִשְׁתַּנָּה מְגוֹן לְגוֹן. שׁוֹשֶׁנֶת, בְּרַאשׁוֹנָה חֲבַצְלֵת. בְּזִמְנֵן שְׁרוּצָה
לְהַזְדוּגָא עִם הַמְּלֵךְ, נִקְרָאת חֲבַצְלֵת. אַחַר שְׁנֵדְבָקָה עִם הַמְּלֵךְ עִם אוֹתוֹן
נְשִׁיקוֹת, נִקְרָאת שׁוֹשֶׁנָּה, מִשׁוּם שְׁכֻתוֹב (שִׁיר ה) שְׁפֹתוֹתַי שׁוֹשֶׁנִּים.
שׁוֹשֶׁנֶת הָעֵמְקִים. שְׁהִיא מִשְׁתַּנָּה וּמִשְׁנָה אֶת גְּוִנְיָה, לְפַעְמִים לְטוֹב,
וְלְפַעְמִים לְרַע. לְפַעְמִים לְדִין, וְלְפַעְמִים לְרַחֲמִים. וַתֵּרָא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב
הָעֵץ לְמֵאֲכֹל וְכִי תֵאָוֶה הוּא לְעֵינַיִם וְגו' (בְּרַאשִׁית ב). בֹּא רְאֵה, שְׁהֵרִי בְּנֵי
אָדָם לֹא יוֹדְעִים וְלֹא מִסְתַּכְּלִים וְלֹא מִשְׁגִּיחִים, בְּשַׁעָה שְׁבִרָא הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא אֶת הָאָדָם וְכִבֵּד אוֹתוֹ בְּכָבוֹד עֲלִיוֹן, רְצָה מִמֶּנּוּ לְהַדְּבִק בּוֹ,
כְּדִי שְׁיִמְצָא יְחִידִי, וּבְלִב יְחִידִי, וּבְמְקוֹם שֶׁל דְּבִקוּת יְחִידָה, שְׁלֹא
יִשְׁתַּנָּה וְלֹא יִתְהַפֵּד לְעוֹלָמִים בְּאוֹתוֹ קֶשֶׁר הָאֶמוּנָה הַיְחִידָה, שְׁהַכֹּל
נִקְשֵׁר בּוֹ. זֶהוּ שְׁכֻתוֹב וְעַץ הַחַיִּים בְּתוֹדָה הֲגוֹן.

דף ק"ז ע"ב

וּלְבַתֵּר סָאטוּ מְאוּרְחָא דְמְהִימְנוּתָא, וְשָׁבְקוּ אֵילְנָא יְחִידָאָה עֲלָאָה מְכָל אֵילָנִין, וְאָתוּ לְאֲתִדְבָקָא בְּאֲתֵר דְמִשְׁתַּנֵּי וּמִתְהַפֵּד מְגוּוֹנָא לְגוּוֹנָא, וּמְטֹב לְבֵישׁ, וּמְבִישׁ לְטֹב, וּנְחִתּוּ מֵעֵילָא לְתַתָּא, וְאֲתִדְבָקוּ לְתַתָּא בְּשִׁנּוּיִין סְגִיָּאִין, וְשָׁבְקוּ עֲלָאָה דְכֻלָּא, דְהוּא חַד, וְלֹא אֲשַׁתַּנֵּי לְעֲלָמִין. הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, (קהלת ז) אֲשֶׁר עָשָׂה הָאֱלֹהִים אֶת הָאָדָם יֶשֶׁר וְהִמָּה בְקִשׁוֹ חֲשָׁבוֹנוֹת רַבִּים. וְהִמָּה בְקִשׁוֹ חֲשָׁבוֹנוֹת רַבִּים וְדָאִי, כְּדִין אֲתִתְהַפֵּד לְבִיּהוּ בְּהוּא סְטָרָא מִמֶּשׁ, זְמַנִּין לְטֹב, זְמַנִּין לְבִישׁ, זְמַנִּין לְרַחֲמֵי, זְמַנִּין לְדִינָא. (דף ק"ז ע"ב) כְּהוּא מְלָה דְאֲתִדְבָקוּ בָּהּ וְדָאִי. וְהִמָּה בְקִשׁוֹ חֲשָׁבוֹנוֹת רַבִּים, וְאֲתִדְבָקוּ בָּהּ.

וְאַחַר כֵּן סָטוּ מְדַרְדֵּי הָאֱמוּנָה, וְעִזְבוּ אֶת הָעֵץ הַיְחִיד הָעֲלִיּוֹן מְכָל הָעֵצִים, וּבָאוּ לְהִדְבֹק בְּמָקוֹם שְׁמִשְׁתַּנֵּה וּמִתְהַפֵּד מְגוּוֹן לְגוּוֹן, וּמְטֹב לְרַע, וּמְרַע לְטֹב, וְיִרְדּוּ מִמַּעַלָּה לְמַטָּה, וְנִדְבָקוּ לְמַטָּה בְּשִׁנּוּיִים רַבִּים, וְעִזְבוּ אֶת הָעֲלִיּוֹן שֶׁל הַכֵּל, שֶׁהוּא אֶחָד, וְלֹא מִשְׁתַּנֵּה לְעוֹלָמִים. זֶהוּ שְׁכָתוּב (קהלת ז) אֲשֶׁר עָשָׂה הָאֱלֹהִים אֶת הָאָדָם יֶשֶׁר וְהִמָּה בְקִשׁוֹ חֲשָׁבוֹנוֹת רַבִּים. וְהִמָּה בְקִשׁוֹ חֲשָׁבוֹנוֹת רַבִּים וְדָאִי, אִזּוּ הִתְהַפֵּד לְבָס לְאוֹתוֹ צַד מִמֶּשׁ, לְפַעֲמִים לְטֹב, לְפַעֲמִים לְרַע, לְפַעֲמִים לְרַחֲמִים, לְפַעֲמִים לְדִין. כְּמוֹ אוֹתוֹ הַדָּבָר שֶׁנִּדְבָקוּ בוֹ וְדָאִי. וְהִמָּה בְקִשׁוֹ חֲשָׁבוֹנוֹת רַבִּים, וְנִדְבָקוּ בָּהֶם.

אָמַר לִיה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אָדָם, שְׁבִקְתָּ חַיִּי, וְאֲתִדְבַקְתָּ בְּמוֹתָא. חַיִּי, דְכְּתִיב וְעַץ הַחַיִּים בְּתוֹךְ הַגֶּן, עֵץ דְאֲתִקְרִי חַיִּים, דְּמֵאֵן דְאֶחִיד בֵּיה, לֹא טַעֲמִים טַעֲמָא דְמוֹתָא לְעֲלָמִין. וְאֲתִדְבַקְתָּ בְּאֵילָנָא אַחְרָא, הָא וְדָאִי מוֹתָא הוּא לְקַבְלָדָּ. הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, (משלי ה) רַגְלֶיהָ יוֹרְדוֹת מְוֹת וְגוֹ'. וְכְּתִיב (קהלת ז) וּמוֹצָא אֲנִי מֵרַחֲמֵי מִמֶּשׁ אֶת הָאִשָּׁה. וְדָאִי בְּאֲתֵר דְמוֹתָא אֲתִדְבַק, וְשָׁבַק אֲתֵר דְחַיִּי, בְּגִין כֵּן אֲתִגְזֹר עָלֶיהָ וְעַל כָּל עֲלָמָא מוֹתָא.

אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: אָדָם, עֲזַבְתָּ אֶת הַחַיִּים וְדִבַּקְתָּ בְּמוֹת. חַיִּים, שְׁכָתוּב וְעַץ הַחַיִּים בְּתוֹךְ הַגֶּן, הָעֵץ שֶׁנִּקְרָא חַיִּים, שְׁמִי שְׁאוּחַז בּוֹ לֹא טוֹעִים טַעֲמֵי הַמוֹת לְעוֹלָמִים, וְנִדְבַקְתָּ בְּעֵץ אַחֵר - הִרִי וְדָאִי מוֹת הוּא כְּנִגְדָּד. זֶהוּ שְׁכָתוּב (משלי ה) רַגְלֶיהָ יוֹרְדוֹת מְוֹת וְגוֹ'. וְכְּתוּב (קהלת ז) וּמוֹצָא אֲנִי מֵרַחֲמֵי מִמֶּשׁ אֶת הָאִשָּׁה. וְדָאִי שֶׁנִּדְבַק לְמָקוֹם שֶׁל מוֹת, וְעִזְבַּת אֶת הַמָּקוֹם שֶׁל חַיִּים, מִשּׁוּם כֵּן נִגְזַר עָלָיו וְעַל כָּל הָעוֹלָם מוֹת.

אי הוא חטא, כָּל עֲלָמָא מֵאֵי חֲטָאוּ. אֵי תִימָא דְכָל בְּרִיין אָתוּ וְאָכְלוּ
מֵאֵילָנָא דָא, וְאִתְרַמֵּי מִכְּלָא. לָאוּ הָכִי, אֶלָּא בְּשַׁעֲתָא דְאָדָם קָאִים עַל
רְגְלוּי, חָמוּ לִיהַ בְּרִיין בְּלֵהוּ, וְדַחְלוּ מִקַּמִּיהַ, וְהוּוּ נְטִלִין בְּתַרִּיהַ, כְּעַבְדִּין
קַמֵּי מַלְכָא. וְהוּא אָמַר לוֹן, אָנָא וְאַתוֹן, (תהלים צה) בּוֹאוּ נְשַׁתְחֹוּהַ וְנִכְרַעַה
נְבָרְכָה לְפָנֵי יְיָ עוֹשֵׁנוּ, וְכִלְהוּ אָתוּ בְּתַרִּיהַ. כִּיּוֹן דְחָמוּ דְאָדָם סְגִיד לְהַאי
אָתַר, וְאִתְדַבֵּק בֵּיהַ, בְּלֵהוּ אִתְמַשְׁכוּ אַבְתַּרִּיהַ, וְגָרִים מוֹתָא לִיהַ, וְלִכְל
עֲלָמָא.

אם הוא חטא, מָה חֲטָאוּ כָּל הָעוֹלָם? אִם תֹּאמַר שֶׁכָּל הַבְּרִיּוֹת בָּאוּ
וְאָכְלוּ מִהַעֵץ הַזֶּה וְנִלְקַח מִכֻּלָּם - לֹא כֵּן. אֶלָּא בְּשַׁעַה שֶׁאָדָם עָמַד עַל
רְגְלוֹ, רָאוּ אוֹתוֹ כָּל הַבְּרִיּוֹת וּפְחָדוּ מִפְּנֵיו, וְהָיוּ נוֹסְעִים אַחֲרָיו כְּמוֹ
עַבְדִּים לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ, וְהוּא אוֹמֵר לָהֶם: אָנִי וְאַתֶּם, (תהלים צה) בּוֹאוּ
נְשַׁתְחֹוּהַ וְנִכְרַעַה נְבָרְכָה לְפָנֵי ה' עוֹשֵׁנוּ. וְכֻלָּם בָּאוּ אַחֲרָיו. כִּיּוֹן שֶׁרָאוּ
שֶׁאָדָם מְשַׁתְחֹוּהַ לְמַקּוֹם הַזֶּה וְנִדְבַק בּוֹ, כָּלָם נִמְשְׁכוּ אַחֲרָיו, וְגָרִם
מוֹת לוֹ וְלִכְל הָעוֹלָם.

כְּדִין אֲשַׁתְּנִי אָדָם לְכַמָּה גְּוֹוִנִין, זְמַנִּין לְטַב, זְמַנִּין לְבִישׁ. זְמַנִּין רוּגְזָא, זְמַנִּין
נְיִיחָא. זְמַנִּין דִּינָא, וְזְמַנִּין רַחֲמֵי. זְמַנִּין חַיִּי, זְמַנִּין מוֹתָא. וְלֹא קָאִים
בְּקִיּוּמָא תְּדִיר בְּחַד מְנִיְהוּ. בְּגִין דְּהוּא אָתַר גְּרַמָּא לִיהַ. וְעַל דָּא אַקְרִי,
לְהַט הַחֲרִב הַמְתֵּהֲפֶכֶת, מִן סְטְרָא דָא, לְסְטְרָא דָא, מִן טַב לְבִישׁ, מִן רַחֲמֵי
לְדִינָא, מִן שְׁלוֹם לְקַרְבָּא, אִתְהַפִּיכַת הִיא לְכָלָא. וְאַקְרִי טוֹב וְרַע, דְּכַתִּיב
וַיַּעַץ הַדְּעַת טוֹב וְרַע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ.

אֲזַ הַשְׁתַּנְּהָ הָאָדָם לְכַמָּה גְּוִנִים, לְפַעֲמִים לְטוֹב לְפַעֲמִים לְרַע. לְפַעֲמִים
רְגִז, לְפַעֲמִים נַחַת. לְפַעֲמִים דִּין, וְלְפַעֲמִים רַחֲמִים. לְפַעֲמִים חַיִּים,
לְפַעֲמִים מוֹת. וְלֹא עוֹמֵד בְּקִיּוּם תְּמִידִי בְּאֶחָד מֵהֶם, מְשׁוּם שֶׁאוֹתוֹ
מַקּוֹם גָּרִם לוֹ. וְלִכֵּן נִקְרָא לְהַט הַחֲרִב הַמְתֵּהֲפֶכֶת, מִצַּד זֶה לְצַד זֶה,
מִטוֹב לְרַע, מִרַחֲמִים לְדִין, מִשְׁלוֹם לְקַרְבַּ, הִיא מְתֵהֲפֶכֶת לְכָל. וְנִקְרָא
טוֹב וְרַע, שֶׁפְּתוּב וַיַּעַץ הַדְּעַת טוֹב וְרַע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ.

וּמַלְכָּא עֲלָאָה, רַחֲמָא עַל עוֹבְדֵי יְדוּי, אוֹכַח לִיהַ, וְאָמַר לִיהַ וַיַּעַץ הַדְּעַת
טוֹב וְרַע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ, וְהוּא לָא קַבִּיל מְנִיְהַ, וְאִתְמַשְׁדַּ בְּתַר אִתְתִּיְהַ,
וְאִתְתַּרְדַּ לְעֲלָמִין. דְּהַא אִתְתָּא לְאָתַר דָּא סְלִקָא, וְלֹא יַתִּיר. וְאִתְתָּא גָרִים
מוֹתָא לְכָלָא.

וְהַמֶּלֶךְ הֶעֱלִיּוֹן, הַמְרַחֵם עַל מַעֲשֵׂי יָדָיו, הוֹכִיחַ אוֹתוֹ וְאָמַר לוֹ, וּמַעַץ
הַדַּעַת טוֹב וְרַע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ, וְהוּא לֹא קִבַּל מִמֶּנּוּ, וְנִמְשָׁךְ אַחֲרַי
אֲשֶׁתוֹ וְנִתְגַּרֵּשׁ לְעוֹלָמַיִם. שְׁהִרִי הָאִשָּׁה עוֹלָה לְמַקּוֹם הַזֶּה, וְלֹא יוֹתֵר.
וְהָאִשָּׁה גְרָמָה מוֹת לְכָל.

תָּא חֲזִי, לְעֵלְמָא דְאֲתֵי כְּתִיב, (ישעיה סה) כִּי כִימֵי הָעֵץ יָמֵי עַמִּי. כִּימֵי הָעֵץ:
הֵהוּא עֵץ דְאֲשֶׁתְּמוֹדֵעַ. בֵּיה זְמַנָּא כְּתִיב, (ישעיה כה) בְּלַע הַמּוֹת לְנֶצַח וּמָחָה
יְיָ אֱלֹהִים דְּמַעָה מַעַל כָּל פְּנִים.

בֹּא רְאֵה, לְעוֹלָם הַבָּא כְּתוּב, (ישעיה סה) כִּי כִימֵי הָעֵץ יָמֵי עַמִּי. כִּימֵי הָעֵץ
- אוֹתוֹ עֵץ שְׁנוּדֵעַ. בְּאוֹתוֹ זְמַן כְּתוּב, (שם כה) בְּלַע הַמּוֹת לְנֶצַח וּמָחָה הִ'
אֱלֹהִים דְּמַעָה מַעַל כָּל פְּנִים.

בְּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

בְּרוּךְ הִ' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן יְמִלְךָ הִ' לְעוֹ, לִסְ אָמֵן וְאָמֵן.

פרשת בהר

(ויקרא כ"ה) וַיְדַבֵּר יְיָ אֶל מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי לֵאמֹר. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ
אֲלֵיהֶם כִּי תִבְאוּ אֶל הָאָרֶץ וְגו'. רַבִּי אֶלְעָזָר פְּתַח, (ויקרא ו) זֹאת תּוֹרַת הָעוֹלָה
הִיא הָעוֹלָה וְגו'. הָאִי קָרָא בְּכַנְסַת יִשְׂרָאֵל אוֹקִימָנָא, דְּהִיא סְלֵקָא
וּמִתְחַבְּרָא בְּמִלְכָא קְדִישָׁא בְּזוּגָא שְׁלִים.

וַיְדַבֵּר הִ' אֶל מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי לֵאמֹר. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם
כִּי תִבְאוּ אֶל הָאָרֶץ וְגו'. רַבִּי אֶלְעָזָר פְּתַח, (ויקרא ו) זֹאת תּוֹרַת הָעוֹלָה הִיא
הָעוֹלָה וְגו'. פְּסוּק זֶה בְּכַנְסַת יִשְׂרָאֵל בְּאֶרְנוּ, שְׁהִיא עוֹלָה וּמִתְחַבְּרַת עִם
הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ בְּזוּג שְׁלִים.

היא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה וגוי. תא חזי, כיון דעאל ליליא, ותרעין סתימין, דינין תתאין מתערין בעלמא, ואזלין ושאטין, חמרי ואתני וכלבי. חמרי הא אוקימנא, וכלבי ואתני, לא שאטין ולא אזלין, אלא בהו עבדי חרשיא לבני נשא. כגון בלעם, ואוקמוה. כדון כל בני עלמא ניימין, ומזבח תתאה דלבר אתוקד.

היא העלה על מוקדה על המזבח כל הלילה וגוי. בא ראה, כיון שנכנס הלילה והשערים סתומים, הדינים התחתונים מתעוררים בעולם, והולכים ומשוטטים חמורים ואתונות וכלבים. חמורים הרי בארנו, וכלבים ואתונות לא משוטטים ולא הולכים, אלא בהם עושים כשפים לבני אדם, כמו בלעם, ופרשוה. אז כל בני העולם ישנים, והמזבח התחתון החיצון שורף.

בפלגות ליליא, אתער רוח צפון, ומההוא מזבח תתאה, נפיק שלהובא דאשא, ותרעין אתפתחו, ודינין תתאין אתכנשו בנוקבייהו, וההוא שלהובא אזיל ושאט, ותרעין דגן עדן אתפתחו, עד דמטי (נייא צפרא) ההוא שלהובא, אתפלג לכמה סטרין דעלמא, ועאל (דף קי"ח ע"א) תחות גדפוי דתרנגולא וקארי.

בחצות הלילה מתעוררת רוח צפון, ומאותו המזבח התחתון יוצאת שלהבת אש, והשערים נפתחים, והדינים התחתונים מתכנסים לנקבים שלהם, ואותה שלהבת הולכת ומשוטטת, ושערי גן עדן נפתחים, עד שמגיעה (הבקר) אותה השלהבת, ומתחלקת לכמה צדדים של העולם, ונכנסת תחת כנפי התרנגול, והוא קורא.

כדון קודשא בריד הוא אשתכח בין צדיקניא, וכנסת ישראל משבחת ליה לקודשא בריד הוא, עד דאתי צפרא. כיון דאתי צפרא, אשתכחו משתעין ברזא חדא. ואית לה נייחא בבעלה. הדא הוא דכתיב, על מוקדה על המזבח כל הלילה וגוי. עד הבקר, דהא בצפרא דינין ושלחובין אשתככו, וכדון אתער אברהם בעלמא, ונייחא הוא דכלא.

אז הקדוש ברוך הוא נמצא בין הצדיקים, וכנסת ישראל משבחת את הקדוש ברוך הוא, עד שמגיע הבקר. כיון שמגיע הבקר נמצאים מספרים בסוד אחד, ויש לה נחת עם בעלה. זהו שכתוב על מוקדה על המזבח כל הלילה וגוי. עד הבקר, שהרי בבקר הדינים והשלחבות שוככים, ואז מתעורר אברהם בעולם, ומנוחה היא של הכל.

תָּא חֲזִי, כִּינּוּן דְּעָא לֹו יִשְׂרָאֵל לְאַרְעָא, לֹא אֲשַׁתְּכָחוּ בְּהָ דִּינִין תַּתְּאִין, וּכְנֻסָּת
יִשְׂרָאֵל הָוּת בְּהָ בְּנִיחָא, עַל כְּנִפֵּי דְכְּרוּבִים. כְּמָה דְאִתְּמַר, דְּכִתְיִב, (ישעיה א)
צִדְקָא יִלְוִי בְּהָ. כְּדִין הָוּת לֵה נִיחָא מְכָלָא. דְּהָא יִשְׂרָאֵל לֹא נִימִין, עַד
דְּמִקְרַבִּי קֻרְבְּנָא דְבִין הָעֲרַבִּים, וְאַסְתְּלִיקוּ דִּינִין. וְעוֹלָה הָוּה אֲתוּקֵד עַל
מִדְּבַחָא, וּכְדִין הָוּה לֵה נִיחָא מְכָלָא, וְלֹא אֲשַׁתְּכַח אֲלֵא אֲתַתָּא בְּבַעְלָה,
הָדָא הוּא דְכִתְיִב כִּי תְבֹאוּ וְגוֹי וְשַׁבְתָּה הָאֲרָץ, נִיחָא וְדֵאִי. (ויקרא כה)
וְשַׁבְתָּה הָאֲרָץ שַׁבַּת לִי, שַׁבַּת לִי מִמֶּשׁ.

בֹּא רְאֵה, כִּינּוּן שְׁנַכְנְסוּ יִשְׂרָאֵל לְאַרְץ, לֹא נִמְצְאוּ בְּהָ הַדִּינִים
הַתְּחִתּוֹנִים, וּכְנֻסָּת יִשְׂרָאֵל הִיְתָה בְּהָ בְּמִנוּחָה עַל פְּנֵי הַכְּרוּבִים, כְּמוֹ
שְׁנֵאֲמַר, שְׁכֵתוֹב (ישעיה א) צִדְקָא יִלְוִי בְּהָ. אֲזִי הָיָה לֵה נַחַת מִהַכֹּל, שְׁהָרִי
יִשְׂרָאֵל לֹא יִשְׁנִים עַד שְׁמִקְרִיבִים אֶת הַקְּרָבָן שֶׁל בֵּין הָעֲרַבִּים,
וּמִסְתַּלְקִים הַדִּינִים. וְהָעוֹלָה הִיְתָה בּוֹעֶרֶת עַל הַמְּזֻבָּח, וְאֲזִי הָיָה לֵה
נַחַת מִהַכֹּל, וְלֹא נִמְצָא אֲלֵא אִשָּׁה עִם בַּעְלָה. זֶהוּ שְׁכֵתוֹב כִּי תְבֹאוּ וְגוֹי
וְשַׁבְתָּה הָאֲרָץ, מְנוּחָה בְּדֵאִי. וְשַׁבְתָּה הָאֲרָץ שַׁבַּת לֵה, שַׁבַּת לֵה
מִמֶּשׁ.

תּוּ פְתַח רַבִּי אֶלְעָזָר, (שמות כא) כִּי תִקְנֶה עֶבֶד עִבְרִי שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד וְגוֹי. בְּגִין
דְּכָל בֵּר יִשְׂרָאֵל דְּאִתְּגַזֵּר, דְּאִית בֵּיה רְשִׁימָא קַדִּישָׁא, אִית לֵיה נִיחָא
בְּשִׁמְטָה. דְּהָא דִּילֵיה הוּא הַהוּא שְׁמֵטָה, לְנִיחָא בֵּיה. וְדָא אֶקְרִי שַׁבַּת
הָאֲרָץ, וְדֵאִי חִירוּ אִית בְּהָ. נִיחָא בְּהָ, כְּמָה דְשַׁבַּת נִיחָא הוּא דְכִלָּא, הַכִּי
נְמִי שְׁמֵטָה נִיחָא דְכִלָּא, נִיחָא הוּא דְרוּחָא וְגוֹפָא.

עוֹד פְתַח רַבִּי אֶלְעָזָר, (שמות כא) כִּי תִקְנֶה עֶבֶד עִבְרִי שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד וְגוֹי.
מִשׁוּם שְׁכָל בֶּן יִשְׂרָאֵל שְׁנִמּוֹל, שְׁיֵשׁ בּוֹ רְשָׁם קְדוּשָׁה, יֵשׁ לוֹ מְנוּחָה
בְּשִׁמְטָה, שְׁהָרִי שְׁלוֹ הִיא אוֹתָהּ שְׁמֵטָה, לְנוּחַ בְּהָ. וְזוֹ נִקְרֵאת שַׁבַּת
הָאֲרָץ, וְדֵאִי חִירוּת יֵשׁ בְּהָ. מְנוּחָה בְּהָ. כְּמוֹ שְׁשַׁבַּת הִיא מְנוּחַת הַכֹּל,
כְּדָ גַם הַשְּׁמֵטָה הִיא מְנוּחַת הַכֹּל, מְנוּחָה הִיא שְׁל רּוּחַ וְגוֹי.

תָּא חֲזִי, ה' נִיחָא הוּא דְעֵלְאִי וְתַתְּאִי. בְּגִין כְּדָ, ה' עֵלְאָה, ה' תַּתְּאָה. נִיחָא
דְּעֵלְאִין, נִיחָא דְתַתְּאִין. ה' עֵלְאָה, שְׁבַע שָׁנִים שְׁבַע פְּעָמִים. ה' תַּתְּאָה, שְׁבַע
שָׁנִים בְּלַחוּדֵיהּ. דָּא שְׁמֵטָה, וְדָא יוֹבְלָא.

בֹּא רְאֵה, ה' הִיא מְנוּחַת הָעֵלְיוֹנִים וְהַתְּחִתּוֹנִים. מִשׁוּם כְּדָ, ה' עֵלְיוֹנָה,
ה' תְּחִתּוֹנָה. מְנוּחַת הָעֵלְיוֹנִים, מְנוּחַת הַתְּחִתּוֹנִים. ה' עֵלְיוֹנָה, שְׁבַע
שָׁנִים שְׁבַע פְּעָמִים. ה' תְּחִתּוֹנָה שְׁבַע שָׁנִים בְּלַבְדּוֹן. זֶה שְׁמֵטָה, וְזֶה יוֹבְלָא.

וְכַד מִסְתַּכְּלִין מְלִי כְּלָא חַד. בְּגִין כְּדָ וְשַׁבְתָּה הָאָרֶץ, בְּהֵוָה נִיחָא דְאָרְעָא,
אֲצִטְרִיכוּ עֲבָדִין נִיחָא. וּבְגִין כְּדָ, וּבְשַׁבִּיעִית יֵצֵא לַחֲפְשֵׁי חֲנָם. חֲנָם, מֵהוּ
חֲנָם. דְּלֵא יְהִיב לְמֵאֲרִיָּה כְּלוּם.

וּכְשֶׁמִּסְתַּכְּלִים בְּדַבְרִים הַכֵּל אֶחָד. מִשׁוּם כְּדָ וְשַׁבְתָּה הָאָרֶץ, בְּאוֹתָהּ
מְנוּחַת הָאָרֶץ צְרִיכִים הָעֲבָדִים מְנוּחָה. וּמִשׁוּם כְּדָ, וּבְשַׁבִּיעִית יֵצֵא
לַחֲפְשֵׁי חֲנָם. חֲנָם, מֵהוּ זֶה חֲנָם? שְׁלֵא נוֹתֵן לְאֲדוֹנוּ כְּלוּם.

אֶלָּא דָּא רְזָא, הֵכָא אוֹלִיפְנָא, כְּתִיב (בַּמִּדְבָּר יֵא) זְכַרְנוּ אֶת הַדְּגָה אֲשֶׁר נֹאכַל
בְּמִצְרַיִם חֲנָם, בְּלֵא בְּרַכָּה. דְּלֵא הוּוּהוּ עֲלֵנָא בְּמִצְרַיִם עוֹל דְּלַעֲיֵלָא. תָּא חֲזִי,
עֲבָדִין פְּטוּרִין מֵעוֹל מְלָכוּתָא דְּלַעֲיֵלָא, וְעַל דָּא פְּטוּרִין מִן הַמִּצְוֹת. מֵאִי עוֹל
מְלָכוּת שְׁמַיִם. אֶלָּא, כְּהֵאִי תוֹרָא דִּיִּהְבִּין עֲלֵיהּ עוֹל בְּקַדְמִיתָא, בְּגִין
לְאַפְקָא מְנִיָּה טַב לְעֵלְמָא. וְאִי לֹא קִבִּיל עֲלֵיהּ הֵוָה עוֹל, לֹא עֲבִיד מְדִי.
הֵכִי נְמִי אֲצִטְרִיף לִיָּה לְבַר נֶשׁ לְקַבְּלָא עֲלֵיהּ עוֹל בְּקַדְמִיתָא, וּלְבַתֵּר דִּיִּפְלַח
בֵּיהּ בְּכָל מַה דְּאֲצִטְרִיף. וְאִי לֹא קִבִּיל עֲלֵיהּ הֵאִי בְּקַדְמִיתָא, לֹא יִיכּוֹל
לְמַפְלַח.

אֶלָּא סוּד זֶה כְּאֵן לְמַדְנֵנוּ, כְּתוּב (בַּמִּדְבָּר יֵא) זְכַרְנוּ אֶת הַדְּגָה אֲשֶׁר נֹאכַל
בְּמִצְרַיִם חֲנָם, בְּלִי בְּרַכָּה. שְׁלֵא הָיָה עֲלֵינוּ בְּמִצְרַיִם הָעֵל שְׁלַמְעֵלָה. בֵּא
וּרְאָה, עֲבָדִים פְּטוּרִים מֵעַל הַמְּלָכוּת שְׁלַמְעֵלָה, וְלָכֵן פְּטוּרִים מִן
הַמִּצְוֹת. מֵהוּ זֶה עַל מְלָכוּת שְׁמַיִם? אֶלָּא כְּאוֹתוֹ שׁוֹר שְׁנוֹתָנִים עֲלָיו עַל
בְּהֵתְחֵלָה כְּדִי לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ טוֹב לְעוֹלָם. וְאִם לֹא מְקַבֵּל עֲלָיו אוֹתוֹ עַל,
לֹא עוֹשֶׂה דְבָר. כְּדָ גַם צְרִיף לְאַדָּם לְקַבֵּל עֲלָיו עַל בְּהֵתְחֵלָה, וְאַחַר כְּדָ
שְׁיַעֲבַד בּוּ בְּכָל מַה שְּׁצְרִיף. וְאִם לֹא יְקַבֵּל עֲלָיו אֶת זֶה בְּהֵתְחֵלָה, לֹא
יִוּכַל לְעַבְדָּ.

הָדָא הוּוּא דְכְּתִיב, (תְּהֵלִים ב) עֲבָדוּ אֶת יְיָ בְּיִרְאָה. מֵהוּ בְּיִרְאָה. כְּמָה דְאֶתְ
אֲמַר (תְּהֵלִים קִיא) רְאֵשִׁית חֲכֻמָּה יִרְאָת יְיָ. וְדָא מְלָכוּת שְׁמַיִם. וּבְגִין כְּדָ עוֹל
מְלָכוּת שְׁמַיִם. וְעַל דָּא הֵאִי בְּקַדְמִיתָא הוּוּא דְכֻלָּא. מֵאֵן אוֹכַח. תְּפִלָּה,
בְּקַדְמִיתָא שְׁל יָד. בְּגִין דְּבְהֵאִי עֵייל לְשַׁאֲרֵי קְדוּשָׁה. וְאִי הֵאִי לֹא אֲשַׁתְּכַח
לְגַבִּיָּה, לֹא שְׂרִיא בֵּיהּ קְדוּשָׁה לְעֵילָא, בְּגִין כְּדָ (וּיְקִרָא טו) בְּזֹאת יִבֵּא אֲהֵרוֹן
אֶל הַקֹּדֶשׁ וּגו' כְּתִיב.

זֶהוּ שְׁכַתוּב, (תְּהֵלִים ב) עֲבָדוּ אֶת ה' בְּיִרְאָה. מֵהוּ זֶה בְּיִרְאָה? כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר
(שֵׁם קִיא) רְאֵשִׁית חֲכֻמָּה יִרְאָת ה', וְזוֹ מְלָכוּת שְׁמַיִם. וּמִשׁוּם כְּדָ, עַל
מְלָכוּת שְׁמַיִם. וְעַל כְּדָ זוֹ הִיא הִירְאָשִׁית שְׁל הַכֵּל. מִי מוֹכִיחַ? תְּפִלָּה,
בְּהֵתְחֵלָה שְׁל יָד, מִשׁוּם שְׁבָזָה הוּוּא נְכַנְס לְשַׁאֲרֵי הַקֹּדֶשׁ. וְאִם זֶה לֹא

נִמְצָא אֲצִלוֹ, לֹא שׁוֹרָה עָלָיו קִדְשָׁה לְמַעַלָּה, מְשׁוּם זֶה כְּתוּב, (ויקרא טז)
בְּזֹאת יָבֵא אֶהְרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ וְגוֹי.

וְהָאֵי עוֹל לֹא שְׂרִיָּא, בְּמֵאן דְּאִיהוּ כְּפִית בְּאַחְרָא. וְעַל דָּא עֲבָדִין פְּטוּרִין
מְעוֹל מַלְכוּת שְׁמַיִם. וְאִי מְהֵאֵי עוֹל פְּטוּרִין, מְכַל שְׂאָר פְּטוּרִין. דְּהָא שְׂאָר
לֹא שְׂרִיָּא עָלֶיהָ דְּבַר נֶשׁ, עַד דְּאִשְׁתַּכַּח גְּבִיָּה בְּהֵאֵי עוֹל. וּבְגִין כִּדְ הוּוּ אֲכִלֵי
יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרִים חֲנָם. אוּף הֵכָא יֵצֵא לְחַפְשֵׁי חֲנָם. דְּהָא עֲבָדָא הָוָה, וְכָל
מַה דְּעָבִיד, חֲנָם הוּוּ, בְּלֹא עוֹל מַלְכוּת שְׁמַיִם. וְאִף עַל גַּב דְּחֲנָם הוּוּ
עוֹבְדוּהֵי יֵצֵא לְחַפְשֵׁי, וִיְהֵא לֵיהּ נִיחָא.

וְהַעֲלֵה הַזֶּה לֹא שׁוֹרָה בְּמֵי שְׂכָפוֹת לְאַחַר, וְעַל כֵּן עֲבָדִים פְּטוּרִים מְעַל
מַלְכוּת שְׁמַיִם. וְאִם מְהַעֲלֵה הַזֶּה הֵם פְּטוּרִים, מְכַל הַשְּׂאָר הֵם פְּטוּרִים,
שְׂהָרֵי הַשְּׂאָר לֹא שׁוֹרָה עַל הָאָדָם, עַד שֶׁנִּמְצָא עִמּוֹ הַעֲלֵה הַזֶּה, וּמְשׁוּם
זֶה הָיוּ אוֹכְלִים יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרִים חֲנָם. אִף כֵּאֵן יֵצֵא לְחַפְשֵׁי חֲנָם, שְׂהָרֵי
עֲבָד הָיָה, וְכָל מַה שְּׁעָשָׂה - חֲנָם הוּוּ, בְּלֵי עַל מַלְכוּת שְׁמַיִם. וְאִף עַל
גַּב שְׁחֲנָם הָיוּ מַעֲשָׂיו - יֵצֵא לְחַפְשֵׁי, וְתִהְיֶה לוֹ מְנוּחָה.

לְבַתֵּר דְּאִיהוּ בְּחִירוֹ, וְאִשְׁתַּכַּח בֵּיהּ נִיחָא, יְהִיבִין עָלֶיהָ עוֹל, מְהֵהוּוּ אֶתֵר
דְּאִפִּיק לֵיהּ לְחִירוֹ. וְאִי בַר נֶשׁ יִסְרַב לְמִיפְק לְחִירוֹ, כְּמַה דְּאֵת אָמַר וְאִם
אָמַר יֵאמֵר הָעֶבֶד אֶהְבַּתִּי אֶת אֲדוֹנִי וְגוֹי. הָא וְדֵאֵי פְּגִים לֵיהּ לְהֵאֵי אֶתֵר,
דְּשְׁבִיק עוֹל מַלְכוּתָא דְּלַעֲיָלָא, וְנִטִּיל עוֹל דְּמֵאֲרִיָּה. וְעַל דָּא מַה כְּתִיב,
וְהִגִּישׁוּ אֲדוֹנָיו אֶל הָאֱלֹהִים וְהִגִּישׁוּ אֶל הַדָּלֶת וְגוֹי. וְהִגִּישׁוּ אֲדוֹנָיו אֶל
הָאֱלֹהִים. אֶל הָאֱלֹהִים סִתָּם. לְגַבֵּי הַהוּוּ אֶתֵר דְּפְּגִים לֵיהּ דְּהִכִּי נִמִּי
אֱלֹהִים אֶקְרִי.

לְאַחַר שֶׁהוּוּ בְּחִירוֹת וְנִמְצָאָת בּוֹ מְנוּחָה, נוֹתְנִים עָלָיו עַל, מֵאוֹתוֹ
מְקוֹם שֶׁהוּצִיא אוֹתוֹ לְחִירוֹת. וְאִם בֶּן אָדָם יִסְרַב לְצִאת לְחִירוֹת, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר וְאִם אָמַר יֵאמֵר הָעֶבֶד אֶהְבַּתִּי אֶת אֲדוֹנִי וְגוֹי, הָרִי בְּוִדָּאֵי פְּגָם
אֶת אוֹתוֹ מְקוֹם, שְׁעָזַב עַל מַלְכוּת שְׁלַמְעֵלָה וְלָקַח אֶת עַל אֲדוֹנוֹ. וְעַל
זֶה מַה כְּתוּב? וְהִגִּישׁוּ אֲדוֹנָיו אֶל הָאֱלֹהִים וְהִגִּישׁוּ אֶל הַדָּלֶת וְגוֹי.
וְהִגִּישׁוּ אֲדוֹנָיו אֶל הָאֱלֹהִים, אֶל הָאֱלֹהִים סִתָּם, אֶל אוֹתוֹ הַמְּקוֹם
שֶׁפָּגַם אוֹתוֹ שְׁגָם כֵּן נִקְרָא אֱלֹהִים.

דף ק"ח ע"ב

ולאן אתר יתקריב לגביה. אל הדלת או אל המזוזה. (דף ק"ח ע"ב) בגין דהאי אתר פתחא הוא דלעילא, ומזוזה אקרי, והא אתמר. וכיון דאיהו אכון לאפגמא להאי אתר, ההוא פגימו אשתאר בהדיה ביה בגופיה הדא הוא דכתיב, ורצע אדוניו את אָזְנוֹ בַּמְרָצַע וַעֲבָדוּ לְעוֹלָם. יהוי עבדא תחות רגלוי דמאריה, עד שתא דיובלא.

ולאיזה מקום יקרב אליו? אל הדלת או אל המזוזה. משום שהמקום הזה הוא הפתח שלמעלה, ונקרא מזוזה, והרי נתבאר. וכיון שהוא התפון לפגם את המקום הזה, אותו פגם נשאר עמו בו בגופו. זהו שכתוב ורצע אדוניו את אָזְנוֹ בַּמְרָצַע וַעֲבָדוּ לְעוֹלָם. יהיה עבד תחת רגלי אָדוֹנוֹ עד שנת היובל.

את אָזְנוֹ אָמַאי. הא אוקמוה. אבל שמיעה תלי בהאי אתר, עשיה לעילא. ובגין דישראל כד קריבו לטורא דסיני, והווי ברחימו דלבייהו לאתקרבא לקודשא בריך הוא, אקדימו עשיה לשמיעה, דהא שמיעה בקדמיתא, ולבתר עשיה. שמיעה בהאי שמיעה תליא. ועל דא הוא פגים להאי שמיעה, יתפגים שמיעה דיליה, וישתאר פגימו ביה. ולא ישתאר הוא עבדא למאריה, עד דיתקרב לההוא אתר דפגים, ויתפגים הוא קמיה, וישתאר ביה ההוא פגימו. ובגין כד, והגישו אדניו אל האלהים סתם, כמה דאוקימנא. ועל דא, ושבתה הארץ שבת ליי. (ויקרא כ"ה) שש שנים תזרע שדך וגו', ובשנה השביעית שבת שבתון יהיה לארץ שבת ליי. והא אוקמוה, דכתיב, (שמות כג) ובשביעית תשמטנה ונטשתה וגו'. מאי טעמא ואכלו אביוני עמד. בגין דמספגי בהאי אתר תליין, ובגין כד שביק לון למיכל. ועל דא, מאן דרחים למספנא, יהיב שלמא בכנסת ישראל, ואוסיף ברכתא בעלמא, ויהיב חידו וחילא לאתר דאתקרי צדקה, לארקא ברכתא לכנסת ישראל, ואוקימנא.

למה את אָזְנוֹ? הרי פרשוה. אבל שמיעה תלויה במקום הזה, עשיה למעלה. ומשום שישראל, כשקרבו להר סיני והיו באהבת לבם להתקרב לקדוש ברוך הוא, הקדימו עשיה לשמיעה, שהרי בראשונה השמיעה, ואחר כד עשיה. השמיעה תלויה בשמטה הזו. ועל זה שהוא פגם את השמיעה הזו, תפגם שמיעתו וישאר בו פגם, והוא לא ישאר עבד לאדונו, עד שיתקרב לאותו מקום שפגם, ויפגם הוא לפניו, וישאר בו אותו פגם. ומשום זה, והגישו אדניו אל האלהים סתם, כמו שבארנו. ועל זה, ושבתה הארץ שבת לה. שש שנים תזרע שדך וגו', ובשנה השביעית שבת שבתון יהיה לארץ שבת לה. והרי פרשוה, שכתוב (שמות כג) והשביעית תשמטנה ונטשתה וגו'. מה הטעם ואכלו אביוני עמד? משום שהעניים תלויים במקום הזה, ומשום זה תשאיר אותם לאכל. ועל זה, מי שמרחם על העני, נותן שלום בכנסת ישראל,

ומוסיף בְּרָכָה לְעוֹלָם, וְנוֹתֵן שְׂמֵחָה וְכֹחַ לְמָקוֹם שֶׁנִּקְרָא צְדָקָה,
לְהוֹרִיק בְּרָכָה לְכִנְסֵת יִשְׂרָאֵל, וּבְאַרְנוֹ.

רעיא מהימנא

וּבִשְׁנֵה הַשְּׁבִיעִית שַׁבַּת שְׁבַתוֹן וְגו'. פְּקוּדָא דָּא לְשַׁבּוֹת בְּשַׁנְה
הַשְּׁבִיעִית וְאַבְתְּרִיה לְשַׁבּוֹת בְּשַׁבְּעִי. וְאַבְתְּרִיה לְהַשְׁמִיט כְּסָפִים בְּשַׁבְּעִית. וְאַבְתְּרִיה
לְמְנוֹת שְׁבַע שָׁנִים שְׁבַע פְּעָמִים וְהָיוּ לָךְ יְמֵי שְׁבַע שַׁבְּתוֹת הַשָּׁנִים תְּשַׁע וְאַרְבַּעִים שָׁנָה. הֵכָּא
רָזָא דְכָל שְׁבִיעִיּוֹת, מִסְטָרָא דְשְׁכִינְתָּא דְאַתְקְרִיאת שְׁבַע מִסְטָרָא דְצַדִּיק דְאִיהוּ שְׁבִיעִי
לְבִינָה, וְאִיהִי בַת שְׁבַע, מִסְטָרָא דְאִמָּא עֲלָאָה, דְאַתְמַר בָּהּ (תְּהִלִּים קִיט) שְׁבַע בְּיוֹם הַלְלַתִּיךְ.

וּבִשְׁנֵה הַשְּׁבִיעִית שַׁבַּת שְׁבַתוֹן וְגו'. מְצֻנָּה זֹו לְשַׁבַּת בְּשַׁנְה הַשְּׁבִיעִית, וְלְאַחְרֵיהּ לְשַׁבַּת
בְּשַׁבְּעִי, וְאַחְרֵיהּ לְהַשְׁמִיט כְּסָפִים בְּשַׁבְּעִית, וְאַחְרֵיהּ לְמְנוֹת שְׁבַע שָׁנִים שְׁבַע פְּעָמִים
וְהָיוּ לָךְ יְמֵי שְׁבַע שַׁבְּתוֹת הַשָּׁנִים תְּשַׁע וְאַרְבַּעִים שָׁנָה. כְּאֵן הַסּוּד שֶׁל כָּל הַשְּׁבִיעִיּוֹת,
מִצַּד הַשְּׁכִינָה שְׁנַמְצִאת שְׁבַע, מִצַּד הַצַּדִּיק שֶׁהוּא שְׁבִיעִי לְבִינָה, וְהִיא בַת שְׁבַע, מִצַּד
הָאֵם הָעֲלִיּוֹנָה, שְׁנַמְצִאת בָּהּ (תְּהִלִּים קִיט) שְׁבַע בְּיוֹם הַלְלַתִּיךְ.

שְׁבַע שְׂמֵחָה אֵינוֹן אַבְגִּית"ץ, וּבְהוֹן מ"ב אֲתוּוֹן, כְּלַל אֲתוּוֹן וְתִיבּוֹן הֵם תְּשַׁע וְאַרְבַּעִין, אִימָא
עֲלָאָה שְׁנַת הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה, דְּבָהּ וּקְרֵאתָם דְּרוּר. בָּהּ תְּהֵא שְׁכִינְתָּא תְּתַאָּה, דְּרוּר פְּדוּת
וּשְׁבִיתָה לְיִשְׂרָאֵל, דְאַתְמַר בְּהוֹן (בְּרַאשִׁית כח) וְהִיא זְרַעַד כְּעֶפְרָה הָאֲרֵץ.

שְׁבַע שְׂמוֹת הֵם אַבְגִּית"ץ, וּבְהֵם אַרְבַּעִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת, כְּלַל הַאוֹתִיּוֹת וְהַתְּבוֹת הֵם
תְּשַׁע וְאַרְבַּעִים, הָאֵם הָעֲלִיּוֹנָה שְׁנַת הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה, שְׁבָהּ וּקְרֵאתָם דְּרוּר. בָּהּ תְּהִי
שְׁכִינָה תְּחַתּוֹנָה, דְּרוּר פְּדוּת וּשְׁבִיתָה לְיִשְׂרָאֵל, שְׁנַמְצִאת בְּהֵם וְהִיא זְרַעַד כְּעֶפְרָה הָאֲרֵץ.

כָּל סְפִירָה מְאֲלִין שְׁבַע, שֵׁית גְּדַפִּין, דְּאֵינוֹן שֵׁית אֲתוּוֹן לְכָל חַד. וּבְהוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
(וּשְׁכִינְתָּה) בְּכָל סְפִירָה מְאֲלִין שְׁבַע, (יִשְׁעִיָּה ו) בְּשְׁתַּיִם יְכֶסֶה פְּנִיו וּבְשְׁתַּיִם יְכֶסֶה רַגְלָיו וּבְשְׁתַּיִם
יְעוּפֵף, וּבִינָה אִיהוּ אַחַת, וּשְׁכִינְתָּא תְּתַאָּה שְׁבַע. וְלְעִילָא מְבִינָה, אַחַת וְאַחַת, הָא עֶשֶׂר
סְפִירָן. שְׁתַּיִם, ג', וּד', וְה', וּו', וְז'.

לְכָל סְפִירָה מִהַשְּׁבַע הִלְלוּ שֵׁשׁ כְּנַפִּים, שְׁהוֹן שֵׁשׁ אוֹתִיּוֹת לְכָל אַחַת. וּבְהוֹן הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא (וּשְׁכִינְתָּה) בְּכָל סְפִירָה מִהַשְּׁבַע הִלְלוּ, (יִשְׁעִיָּה ו) בְּשְׁתַּיִם יְכֶסֶה פְּנִיו וּבְשְׁתַּיִם יְכֶסֶה
רַגְלָיו וּבְשְׁתַּיִם יְעוּפֵף, וּבִינָה הִיא אַחַת, וְהַשְּׁכִינָה הַתְּחַתּוֹנָה הִיא שְׁבַע, וְלְמַעְלָה מְבִינָה
אַחַת וְאַחַת - הָרִי עֶשֶׂר סְפִירוֹת. שְׁתַּיִם, ג', וּד', וְה', וּו', וְז'.

כְּאֵן וַיִּלְךְ הַלּוּךְ וְגַדַּל. מִסְטָרָא נּוּכְרָאָה, וְהַמִּים הָיוּ הַלּוּךְ וְחִסּוֹר, אִימָתִי. בְּאַתְרֵי דְשְׁכִינְתָּא
תְּתַאָּה שְׂרִיָּא בְּז'. הֵדָּא הוּא דְכְּתִיב, (בְּרַאשִׁית ח) וַתִּנַּח הַתִּיבָה בַּחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי, דָּא שְׁכִינְתָּא
תְּתַאָּה. בְּשַׁבְּעָה עֶשֶׂר יוֹם לַחֲדָשׁ, אִיהִי שְׁבִיעָאָה וְעֶשְׂרֵאָה.

כאן וילך הלוד וגדל. מצד זר - והמים היו הלוד וחסור, מתי? במקום שהשכינה התחתונה שורה בז'. זהו שכתוב (בראשית ח) ותנח התבה בחדש השביעי, זו השכינה התחתונה. בשבעה עשר יום לחדש, היא השביעית והעשירית.

דסקליקת בהון אהיה, דאיהי בינה, שנת היובל, איהי אהיה אשר אהיה, תרין זמנין אהיה חושבון מ"ב, ותמניא אתנון בהון חמשין. דבהון פקודא לחשוב שנת היובל. וביה פקודא לחזור לאחזתו ביובל, בשנת היובל הזאת תשובו וגו'. כל חד יחזור ביה לדרגא דיליה, דנשמתייה אחיזא מתמן, כמה דאוקמוה (קהלת יב) והרוח תשוב אל האלהים וגו'.

שעולה בהם אהיה, שהיא בינה, שנת היובל, היא אהיה אשר אהיה, פעמים אהיה חושבון מ"ב, ושמונה אותיות בהם חמשים, שבהם מצוה לחשב שנת היובל. ובו מצוה לחזר לאחזתו ביובל, בשנת היובל הזאת תשובו וגו'. כל אחד יחזר בו לדרגה שלו, שנשמתו אחוזה משם, כמו שבאריה (קהלת יב) והרוח תשוב אל האלהים וגו'.

שמיטה: שכינתא תתאה, דאיהי משבע שנין. יובל: אימא עלאה, בינה, איהי לחמשין שנין. ובה אתיחסיין ישראל במפקנותהון מן גלותא. הדא הוא דכתיב, ואיש אל משפחתו תשובו. כגוונא דמפקנו דמצרים דאינון מארי תורה בה, אתמר בהון (שמות יג) וחמושים עלו בני ישראל, ואוקמוה אחד מחמשים.

שמיטה - שכינה תחתונה, שהיא משבע שנים. יובל - האם העליונה, בינה, היא לחמשים שנים, ובה מתיחסים ישראל ביציאתם מהגלות. זהו שכתוב ואיש אל משפחתו תשובו. כגון שיציאת מצרים שאותם בעלי תורה בה, נאמר בהם (שמות יג) וחמשים עלו בני ישראל, ופרשוק אחד מחמשים.

דף ק"ט ע"א

ושכינתא תתאה, איהי גאולת בתי ערי חומה אתמר בה, ובתי ערי החצרים. דתרי בתי אית בלבא, אם אינון ממארי תורה, אתקריאו בתי ערי חומה, כגוונא דאתמר במפקנו דמצרים, (שמות יד) והמים להם חומה מימינם (דף ק"ט ע"א) ומשמאלם. לאחרים, דלאו אינון מארי תורה אתקריאו בתי החצרים.

ושכינה תחתונה היא גאלת בתי ערי חומה נאמר בה, ובתי ערי החצרים. ששני בתי יש בלב: אם הם מבעלי תורה, הם נקראים בתי ערי חומה, כמו שנאמר ביציאת מצרים, (שם יד) והמים להם חומה מימינם ומשמאלם. לאחרים שאינם בעלי תורה, נקראו בתי החצרים.

אמר רבי שמעון, והא אשפחנא חצרים דאתמר ביה (אסתר ה) ותעמוד בחצר בית המלך; הפנימית נכח בית המלך. ובכל אתר המלך סתם, דא קודשא בריך הוא. ותעמוד, אין

עמידה, אלא צלוחת. נכח בית המלך: נכח בית המקדש, דכל ישראל צריכין לצלוחת צלוחת דלהון לתמן, ולמהוי נכח בית המקדש. הקא מאן חצר הפנימית. ודאי תרין אינון חצרות בית יי'.

אמר רבי שמעון, והרי מצאנו חצרים שנאמר בו (אסתר ה) ותעמד בחצר בית המלך הפנימית נכח בית המלך. ובכל מקום המלך סתם, זה הקדוש ברוך הוא. ותעמד, אין עמידה אלא תפלה. נכח בית המלך, נכח בית המקדש, שכל ישראל צריכים להתפלל תפלתם לשם ולהיות נכח בית המקדש. מי זו פאן חצר הפנימית? ודאי שנים הם חצרות בית ה'.

אמר ליה בוצינא קדישא, תרין חצרים, אינון חצוניים דלבא, ואינון תרין אגנים דלבא. ותרין בתים פנימיים, תרין בתי דלבא. ותרין אינון בתי גונאי, ותרין אינון בתי בראי. ובזמנא דיהא פורקנא, גאולה תהא לכלהו לאינון קריבין ללבא, דאיהו שכינתא, ולאלין רחיקין דאתקריבו, הדא הוא דכתיב, (ישעיה נז) שלום שלום לרחוק ולקרוב, ואוקמוה לרחוק מעבירה, ולקרוב ממצוה.

אמר לו המנוחה הקדושה, שני חצרים, הם החיצוניים של הלב, והם שני אגנים של הלב. ושני בתים פנימיים, שני בתי הלב. ושנים הם הבתים הפנימיים, ושנים הם בתים חיצוניים. ובזמן שיהיה פרקו, תהיה גאולה לכלם, לאותם הקרובים ללב, שהיא השכינה, ולא לה הרחוקים שהתקרבו. זהו שכתוב (ישעיה נז) שלום שלום לרחוק ולקרוב. ופרשוה, לרחוק מעבירה, ולקרוב ממצוה.

בההוא זמנא, פקודא לתקוע שופר תרועה ביובל, הדא הוא דכתיב, (ישעיה יח) כנשא נס הרים תראו וכתקוע שופר תשמעו. כגוונא דבתקיעת שופר דיובלא, פלהו עבדין נפקי לחירות, הכי בפורקנא בתרייתא, בתקיעת שופר, מתכנסין כל ישראל מארבע סטרי עלמא, דאינון עבדין דיובלא. דמארי תורה, אית בהון עבדין על מנת לקבל פרס, ואתקריאו עבדי מלכא ומטרונייתא. אבל בנוי דמלכא קדישא, (שמות יט) ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי, דאינון גדפי חינון דמרפבתא.

באותו זמן מצוה לתקוע בשופר ביובל. זהו שכתוב (שם יח) כנשא נס הרים תראו וכתקוע שופר תשמעו. כמו שבתקיעת שופר היובל כל העבדים יוצאים לחרות, כך בגאולה האחרונה בתקיעת שופר מתכנסים כל ישראל מארבעת צדי העולם, שהם עבדי היובל. שבבעלי תורה, יש בהם עבדים על מנת לקבל פרס, ונקראים עבדי המלך והגבירה. אבל בני המלך הקדוש - (שמות יט) ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי, שהם כנפי חיות המרכבה.

פקודא בתר דא, לתת ללוים ערים לשבת. ובגין דאינון לא אשתתפו בעגלא, קודשא בריך הוא חלק לון לגביה. למהוי מנגינין ליה בכמה מיני נגון. דכהנים בעבודתו, ולויים לשירם ולזמרם, וישראל לנויהם. כהנים בעבודתם, דאית תמן כמה פקודין.

מצנה אחר זו - לתת ללוים ערים לשבת. ומשום שהם לא השתתפו בעגל, הקדוש ברוך הוא חלק אותם אליו, שיהיו מנגנים לו בכמה מיני נגון. שכהנים בעבודתם, ולוים לשירם ולזמרם, וישראל לנגיהם. כהנים בעבודתם, שיש שם כמה מצוות.

פקודא חד, לעשות שמן המשחה. ב', לויים שומרון במקדש. ג' ישראל לירא מן המקדש. ד', עבודת הלוים בבית המקדש. ה', להקטיר קטרת פעמים. ו', כהנים תוקעים בחצוצרות במקדש. ז', לקדש זרע אהרן במקדש. ח', ללבש בגדי כהונה במקדש. ט', רחיצת ידים ורגלים, לעבוד במקדש.

מצנה אחת - לעשות שמן המשחה. ב' - לויים שומרים במקדש. ג' - ישראל לירא מן המקדש. ד' - עבודת הלוים בבית המקדש. ה' - להקטיר קטרת פעמים. ו' - כהנים תוקעים בחצוצרות במקדש. ז' - לקדש זרע אהרן במקדש. ח' - ללבש בגדי כהנה במקדש. ט' - רחיצת ידים ורגלים לעבוד במקדש.

י', להיות הכהנים עושים קרבנות במקדש. י"א, לפדות פסולי המוקדשין. י"ב, קרבן היולדת ביום השמיני. י"ג, למלוח קרבנות במקדש. י"ד, לעשות העולה כמשפטה. ט"ו, לעשות החטאת כמשפטו. ט"ז, אכילת קדשים כמשפט לכהנים. י"ז, אכילת שגרי מנחות. ח"י, לעשות מנחות כמצותן. י"ט, להביא קרבנות לבית המקדש. כ', להביא נדר או נדבה לבית המקדש.

י" - להיות הכהנים עושים קרבנות במקדש. י"א - לפדות פסולי המקדשים. י"ב - קרבן היולדת ביום השמיני. י"ג - למלח קרבנות במקדש. י"ד - לעשות העולה כמשפטה. ט"ו - לעשות החטאת כמשפטו. ט"ז - אכילת קדשים כמשפט לכהנים. י"ז - אכילת שגרי מנחות. ח"י - לעשות מנחות כמצותן. י"ט - להביא קרבנות לבית המקדש. כ' - להביא נדר או נדבה לבית המקדש.

כ"א, להביא קרבנות קדשים תמורות וולדות. כ"ב, להקריב שני תמידיו כהלכתו. כ"ג, להדליק אש תמיד על המזבח.

כ"א - להביא קרבנות קדשים, תמורות וולדות. כ"ב - להקריב שני תמידיו כהלכתו. כ"ג - להדליק אש תמיד על המזבח.

כ"ד, לעשות תרומת הדשן. כ"ה, להדליק נרות המנורה. כ"ו, להקריב מנחה בכל יום. כ"ז, להקריב מוסף בשבת. כ"ח, להסדיר לחם ולבונה. כ"ט, להקריב קרבן מוסף בראש חודש. ל', להקריב בז' ימי הפסח. ל"א, להקריב ביום העומר קבש לעולה. ל"ב, להקריב (קרבן) העומר. (היינו ספירת העומר) ל"ג, להקריב קרבן מוסף בשבועות. ל"ד, להקריב שתי הלחם בשבועות. ל"ה, להקריב מוסף בראש השנה. ל"ו, להקריב מוסף ביום הכפורים. ל"ז, להקריב מוסף בז' ימי החג.

כ"ד - לעשות תרומת הדשן. כ"ה - להדליק גרות המנורה. כ"ו - להקריב מנחה בכל יום. כ"ז - להקריב מוסף בשבת. כ"ח - להסדיר לחם ולבונה. כ"ט - להקריב קרבן מוסף בראש חדש. ל' - להקריב בשבעת ימי הפסח. ל"א - להקריב ביום העמר כבש לעולה. ל"ב - להקריב (קרבו) העמר (הינו ספירת העמר). ל"ג - להקריב קרבן מוסף בשבעות. ל"ד - להקריב שתי הלחם בשבעות. ל"ה - להקריב מוסף בראש השנה. ל"ו - להקריב מוסף ביום הכפורים. ל"ז - להקריב מוסף בשבעת ימי החג.

ל"ח, להקריב מוסף בשמיני עצרת. ט"ל, לשרוף את הנותר באש. מ', לשרוף קדשים שנטמאו. מ"א, לעבוד כהן גדול ביום הכפורים.

ל"ח - להקריב מוסף בשמיני עצרת. ט"ל - לשרוף את הנותר באש. מ' - לשרוף קדשים שנטמאו. מ"א - לעבוד כהן גדול ביום הכפורים.

מ"ב, המועל בהקדש קרן וחומש. מ"ג, (ס"א להביא החוטא קרבן חטאת על חטאו) קרבן חטאת. מ"ד, אשם תלוי על ספקו. מ"ה, קרבן אשם ודאי, על הידוע. מ"ו, קרבן עולה ויורד. מ"ז, קרבן סנהדרין גדולה שטעו. מ"ח, להקריב הגב אחר שיטהר. מ"ט, קרבן זבה אחר שתטהר. נ', קרבן יולדות. נ"א, קרבן מצורעים, מתמן ואילף שאר פקודין.

מ"ב - המועל בהקדש, קרן וחמש. מ"ג - (להביא החוטא קרבן חטאת על חטאו) קרבן חטאת. מ"ד - אשם תלוי על ספקו. מ"ה - קרבן אשם ודאי, על הידוע. מ"ו - קרבן עולה ויורד. מ"ז - קרבן סנהדרין גדולה שטעו. מ"ח - להקריב הגב אחר שיטהר. מ"ט - קרבן זבה אחר שתטהר. נ' - קרבן יולדות. נ"א - קרבן מצורעים. משם ואילף שאר המצוות.

דף ק"ט ע"ב

מארי מתיבתאן, באומאה עליכו, לא תעדו מני, עד דאתקין קרבנין לקודשא בריהווא. דשכינתא איהי קרבן ליי, בכל אבר ואבר דמלכא, בחבורא שלים, בדכר ונוקבא. בכל אברים, דאינון: מנהון ברישא, עיינין בעיינין. אודנין (דף ק"ט ע"ב) לגבי אודנין. חוטמא בחוטמא. אנפין באנפין. פומא בפומא. כגון (מלכים ב ד) וישם פיו על פיו ועיניו על עיניו. ובדא הנה מחיה הילד. והכי ידיו דמלכא, עם ידיו דמטרוניתא, גופא בגופא, בכל אברים דייליה. קרבנא שלים.

בעלי הישיבות, בשבועה עליכם, אל תזונו ממני עד שאתקין קרבנות לקדוש ברוך הוא, שהשכינה היא קרבן לה' בכל איבר ואיבר של המלך, בחבור שלם, בזכר ונקבה. בכל האיברים, שהם: מהם בראש, עינים בעינים, אזנים לגבי אזנים, חטם בחטם, פנים בפנים, פה בפה, כגון (מלכים ב ד) וישם פיו על פיו ועיניו על עיניו. ובזה היה מחיה את היילד. וכך ידי המלך עם ידי הגבירה, גוף בגוף, בכל איבריו. קרבן שלם.

דָּבַר נֶשׁ בְּלֹא אֶתְתָּא, פִּלְגוּ גּוּפָא אִיהוּ, וְשְׂכִינְתָּא לֹא שְׂרָגָא עֲלִיהּ. הֵכִי (ס"א כד) קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לֹא אִיהוּ בְּקִרְבָּנָא עִם שְׂכִינְתָּא, בְּכָל יִשְׂרָאֵל, דְּאִינוּן אַנְשֵׁי מִדּוֹת, דְּאִינוּן אֲבָרִים דִּילָהּ. עֲלַת הַעֲלוֹת לֹא שְׂרָגָא תַמָּן, וּכְאֵלוּ לֹא הָוּה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חַד, בְּתַר דְּלֹא אִיהוּ עִם שְׂכִינְתָּיהּ. וּבְחוּצָה לְאֶרְצָא דְשְׂכִינְתָּא מְרַחֲקָא מוּן בְּעֵלְהּ, אֶתְמַר כָּל הַדָּר בְּחוּצָה לְאֶרְצָא, דּוּמָה כְּמִי שְׂאִין לוֹ אֱלוֹהַּ. בְּגִין דְּלִית תַּמָּן קִרְבָּנִין בְּחוּצָה לְאֶרְצָא. וְלִזְמַנָּא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִתְקַרֵּב עִם שְׂכִינְתָּיהּ, אֶתְקִיִּים בֵּיהּ הָאִי קָרָא, (זכריה יד) בְּיוֹם הַהוּא יְהִיָּה יְיָ אֶחָד וְיִשְׁמוּ אֶחָד. וְעֲלַת הַעֲלוֹת שְׂרָגָא עֲלִייהּ.

שְׁבוּ אָדָם בְּלִי אֵשָׁה הוּא חֲצִי גּוּף, וְאִין הַשְׂכִּינָה שׁוֹרָה עֲלִיו. כְּדָ (כאשר) הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הוּא אִינוּן בְּקִרְבָּן עִם הַשְׂכִּינָה, בְּכָל יִשְׂרָאֵל, שְׁהִם אַנְשֵׁי מִדּוֹת, שְׁהִם הָאִיבָרִים שְׁלָהּ. עֲלַת הַעֲלוֹת לֹא שׁוֹרָה שָׁם, וּכְאֵלוּ לֹא הָיָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶחָד, מֵאַחַר שֶׁהוּא אִינוּ עִם שְׂכִינְתּוֹ. וּבְחוּצָה לְאֶרְצָא, שְׁהַשְׂכִּינָה מְרַחֲקָת מִבְּעֵלְהּ, נְאָמַר, כָּל הַדָּר בְּחוּץ לְאֶרְצָא דּוּמָה כְּמִי שְׂאִין לוֹ אֱלוֹהַּ. מִשּׁוּם שְׂאִין שָׁם קִרְבָּנוֹת בְּחוּצָה לְאֶרְצָא. וּבְזִמְן שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִתְקַרֵּב עִם שְׂכִינְתּוֹ, יִתְקִיִּים בּוֹ הַפְּסוּק הַזֶּה, (זכריה יד) בְּיוֹם הַהוּא יְהִיָּה ה' אֶחָד וְיִשְׁמוּ אֶחָד. וְעֲלַת הַעֲלוֹת שׁוֹרָה עֲלֵיהֶם.

אִף עַל גַּב דְּתַקִּינוּ אַבְהוֹן צְלוֹתִין בְּאַתֵּר דְּקִרְבָּנִין. הָאִי אִיהוּ לְקִרְבָּא נִפְשִׁין וְרוּחִין וְנִשְׁמַתִּין דְּאִינוּן שְׂכִלִיִּים לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשְׂכִינְתָּיהּ. כְּאַבְרִין לְגַבֵּי גּוּפָא אֲבָל מִסְטָרָא דְכּוּרְסִיִּין וּמְלָאכִין, דְּאִינוּן גּוּפִין וְאַבְרִין, דְּלִבְר מִמְלָכָא וּמִמְטְרוֹנִיתָא, לִית תַּמָּן קִרְבָּנָא. וּבְגִין דָּא אֶתְמַר בְּכוּרְסִיִּיא, (שמות יז) וַיֹּאמֶר כִּי יָד עַל פֶּסַח יְהוָה. (כס, חסר מכס א') (נ"א ה"ו חסר משם הו"י"ה) (ירמיה יז) כִּסָּא כְּבוֹד מְרוֹם מְרֵאשׁוֹן מְקוּם מְקַדְשֵׁנוּ. וְאַבְרִין בְּפִרוּדָא מִן גּוּפָא. אִיהוּ לְגוּ, וְאִינוּן לְבַר. הַדָּא הוּא דְכַתִּיב, (ישעיה לג) הֵן אֲרֵאֲלֶם צַעְקוֹ חוּצָה, חוּצָה וְדָאִי.

אִף עַל גַּב שְׂתַקִּינוּ הָאֲבוֹת תְּפִלוֹת בְּמְקוּם קִרְבָּנוֹת, זֶה הוּא לְקִרְבַּ נְפִשׁוֹת וְרוּחוֹת וְנִשְׁמוֹת, שְׁהִם שְׂכִלִיִּים לְקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשְׂכִינְתּוֹ כְּאַיבָרִים לְגַבֵּי הַגּוּף. אֲבָל מֵצַד הַפְּסָאוֹת וְהַמְלָאכִים, שְׁהִם גּוּפִים וְאַיבָרִים שְׁמַחוּץ לְמַלְאָךְ וּמִהַגְבִּירָה, אִין שָׁם קִרְבָּן. וְלָכוּן נְאָמַר בְּכִסָּא, (שמות יז) וַיֹּאמֶר כִּי יָד עַל פֶּסַח יְהוָה. (כס, חסר מכס א') (ה"ו חסר משם) (ירמיה יז) כִּסָּא כְּבוֹד מְרוֹם מְרֵאשׁוֹן מְקוּם מְקַדְשֵׁנוּ. וְהָאִיבָרִים בְּפִרוּדָא מִהַגּוּף. הוּא בְּפָנִים, וְהֵם בְּחוּץ. זֶהוּ שְׂפִתוֹב הֵן אֲרֵאֲלֶם צַעְקוֹ חֲצָה, חֲצָה וְדָאִי.

יְהֵא רַעְוָא דִּילָךְ, לְאַחֲזָרָא לִן לְבֵי מְקַדְשָׁא, לְקִיִּים צְלוֹתָא דְאֹקְמוּהָ קְדָמָאִי, יְהִי רַצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹקֵינוּ וְאַלְקֵי אֲבוֹתֵינוּ שְׂתַעֲלֵנוּ בְּשַׁמְחָה לְאַרְצֵנוּ וְתַטְעֵנוּ בְּגִבּוּלְנוּ וְשָׁם נַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ אֶת קִרְבָּנוֹת חוּבוֹתֵינוּ תְּמִידִין כְּסִדְרָן, כָּל חַד בְּסִדְרָא דִּילִיהּ, וּמוֹסְפִין כְּהַלְכָתָן. דְּכַעֲן לְבַר מֵאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל, לִית תַּמָּן קִרְבָּנִין, כְּגוּפִין דְּבְרִיאָהּ, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשְׂכִינְתָּיהּ, מִסְטָרָא דְאַצִּילוֹת דִּילִיהּ, לִית תַּמָּן פְּרוּדָא וְאַפְרָשׁוּתָא. דְשְׂכִינְתָּא אִיהִי יְחוּדִיהּ, וּבְרַכְתָּיהּ, וּקְדוּשָׁתִיהּ. וְלֹא אֶתְקִרְיָאֵת גּוּפָא, אֲלֵא כְּדֵ אֶתְגַּשְׁמוּ בְּכוּרְסִיִּין, וּמְלָאכִין דְּבְרִיאָהּ, כְּנִשְׁמַתָּא דְאַתְלָבְשָׁא בְּגוּפָא שְׁפִלָה. וּבְגִין דָּא, כְּדֵ שְׂכִינְתָּא אִיהִי לְבַר מִהִיכְלָא דְבֵי מְקַדְשָׁא, וְלְבַר מְכוּרְסִיִּין דִּילָהּ, כְּבִיכּוֹל כְּאֵלוּ לֹא הָוּה חַד עִמִּיהּ.

יְהִי רַצוֹן שְׁלָךְ, לְהַחֲזִירְנוּ לְבֵית הַמְּקַדֵּשׁ, לְקִיִּים הַתְּפִלָּה שְׁבָאֵרוּהָ הַקְּדָמוֹנִים: יְהִי רַצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹקֵינוּ וְאַלְקֵי אֲבוֹתֵינוּ, שְׂתַעֲלֵנוּ בְּשַׁמְחָה לְאַרְצֵנוּ, וְתַטְעֵנוּ בְּגִבּוּלְנוּ, וְשָׁם נַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ אֶת קִרְבָּנוֹת חוּבוֹתֵינוּ תְּמִידִין כְּסִדְרָן, כָּל אֶחָד בְּסִדְרוֹ, וּמוֹסְפִים כְּהַלְכָתָם. שְׂפַעַת מַחוּץ לְאֶרְצָא אִין שָׁם קִרְבָּנוֹת, כְּמוֹ הַגּוּפִים שֶׁל הַבְּרִיאָה, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשְׂכִינְתּוֹ, מֵצַד הָאַצִּילוֹת שְׁלוּ, אִין שָׁם פְּרוּדָא וְהַפְּרָדָה. שֶׁהַשְׂכִּינָה הִיא יְחוּדוֹ וּבְרַכְתּוֹ וּקְדוּשָׁתּוֹ, וְלֹא נִקְרָאֵת גּוּף אֲלֵא כְּשֶׁהַתְּגַשְׁמוּ בְּכִסָּאוֹת. וּמְלָאכֵי הַבְּרִיאָה כְּמוֹ

נשמה שמתלבשת בגוף שפל. ולכן, כשהשכינה היא מחוץ להיכל בית המקדש ומחוץ לכסאותיה, כביכול פאלו לא היתה אחד עמו.

מסטרך דכסא עליון דאיהו גופא לקודשא בריך הוא, ומלאכין דתליין מניה, פאברין דתליין מן גופא, דאינון דבורין. ונשמתין דאתגזרו מניה דבורין. פסא תנגינא, גופא דשכינתא, וכל נשמתין דתליין מניה, נוקבין. ומלאכין דתליין מההוא פורסייא, נוקבין. וקריבו דלהון בקודשא בריך הוא ושכינתיה.

מצד הכסא העליון שהוא גוף לקדוש ברוך הוא, והמלאכים שתלויים ממנו, כמו איברים שתלויים מן הגוף, שהם זכרים. והנשמות שנגזרו ממנו זכרים. הכסא השני גוף השכינה, וכל הנשמות שתלויים ממנו נקבות, והמלאכים שתלויים מאותו כסא נקבות, וקרבתם לקדוש ברוך הוא ושכינתו.

הכי יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה, אף על גב דאינון כנשמתין לגבי פורסייא ומלאכין, הכי אינון לגבי עלת העלות, כגופא, דאנת הוא דמייחד לון, ומקרב לון, ובגין דא אמונה דילך בהון, ואנת לית עלך נשמתא, דתהוי אנת כגופא לגבה, דאנת הוא נשמה לנשמות, ולית נשמה עלך, ולא אלהא עלך, אנת לבר מכלא, ולגאו מפלא, ולכל סטרא, ולעילא מכלא, ולתתא מכלא. ולית אלהא אחרא, עילא ותתא, ומפל סטרא, ומלגו דעשר ספירן, דמנהון פלא, ובהון פלא תליא ואנת בכל ספירה, בארפה ורחבה, עילא ותתא, ובין כל ספירה וספירה, ובעובי דכל ספירה וספירה.

פך יחוד הקדוש ברוך הוא ושכינתו, אף על גב שהם כנשמות לגבי הכסא והמלאכים, פך הם לגבי עלת העלות, כגוף, שאתה הוא שמיחד אותם ומקרב אותם, ולכן אמונתך בהם, ואתה אין נשמה עליך, שתהיה אתה כגוף אליה, שאתה הוא נשמה לנשמות, ואין נשמה עליך, ולא אלוה עליך. אתה מחוץ לכל, ובתוך הכל, ולכל צד, ולמעלה מהכל, ולמטה מהכל. ואין אלוה אחר למעלה ולמטה ומכל צד, ומתוך עשר הספירות, שמהם הכל, ובהם הכל תלוי, ואתה בכל ספירה, בארפה ורחבה, למעלה ולמטה, ובין כל ספירה וספירה, ובעבי כל ספירה וספירה.

ואנת הוא דמקרב לקודשא בריך הוא ושכינתיה, בכל ספירה וספירה, ובכל ענפין דנהורין דתליין מנהון, כגרמין, וגידין, ועור, ובשר, דתליין מן גופא. ואנת לית לך גופא, ולא אברים, ולית לך נוקבא. אלא אחד בלא שני. יהא רעוא דילך, דתקרב אנת שכינתא לגבי קודשא בריך הוא, בכל דרגין דאינון אצילות דילה, דאינון נשמתין דבעלי מדות. נשיאי ישראל. חכמים. נבונים. חסידים. גבורים. אנשי אמת. נביאים. צדיקים. מלכים. פלהו דאצילות. דאית אחרנין דבריאה.

ואתה הוא שמקרב את הקדוש ברוך הוא לשכינתו בכל ספירה וספירה, ובכל הענפים של המאורות שתלויים מהם, כעצמות, וגידים, ועור, ובשר, התלויים מן הגוף. ואתה אין לך גוף, ולא איברים, ואין לך נקבה. אלא אחד בלי שני. יהי רצון שלך, שתקרב את השכינה לקדוש ברוך הוא בכל הדרגות שהן אצילות שלה, שהן נשמות של בעלי מדות. נשיאי ישראל. חכמים. נבונים. חסידים. גבורים. אנשי אמת. נביאים. צדיקים. מלכים. פלם מאצילות, שיש אחרים של בריאה.

דשְׁכִּינְתָּא אִיהִי קָרְבָּן, שְׁמֹן הַמִּשְׁחָה. מִימִינָא שְׁמֹן לְמֵאֹר, כְּגוֹן (בראשית א) אֵת הַמֵּאֹר הַגָּדוֹל. שְׁמֹן מִשְׁחַת קֹדֶשׁ אִיהוּ מִסְטָרָא דְשִׁמְאֵלָא, דְאַתְמַר בָּהּ וְקִדְשָׁתָּא אֵת הַלְוִיִּם. שְׁמֹן כְּתִיב, אִיהִי מִסְטָרָא דְצַדִּיק, דְאַיהוּ כְּתִישׁ כְּתִישׁוֹן מֵאַבְרָהָם דְאַיְנוּן זִיתִים, לְאַחְתָּא מִשְׁחָא לְגַבֵּי פְתִילָה. פְּתִילָה תְּכַלָּא. וְגַבְוֵרָה מִתְמַן אִיהִי יְרָאָה, וְלוֹיִם שׁוֹמְרֵי הַמִּקְדָּשׁ.

שְׁהַשְׁכִּינָה הִיא קָרְבָּן, שְׁמֹן הַמִּשְׁחָה. מִימִין שְׁמֹן לְמֵאֹר, כְּגוֹן (בראשית א) אֵת הַמֵּאֹר הַגָּדוֹל. שְׁמֹן מִשְׁחַת קֹדֶשׁ הוּא מִצַּד הַשְּׂמֵאל, שְׁנַאֲמַר בּוּ וְקִדְשָׁתָּא אֵת הַלְוִיִּם. שְׁמֹן כְּתִיב הוּא מִצַּד שֶׁל צַדִּיק, שֶׁהוּא כּוֹתֵשׁ כְּתִישׁוֹת מֵאַבְרָהָם, שֶׁהֵם זִיתִים, לְהוֹרִיד שְׁמֹן לְגַבֵּי פְתִילָה, פְּתִיל תְּכַלָּת. וְהַגְּבוּרָה מִשָּׁם הִיא יְרָאָה, וְלוֹיִם שׁוֹמְרֵי הַמִּקְדָּשׁ.

וּמִתְמַן פְּקוּדָא לִירָא מִן הַמִּקְדָּשׁ, וְאַיהוּ מִצְוֹת עֲבוֹדַת הַלְוִיִּם בְּמִקְדָּשׁ בְּכִ"ד מִשְׁמֵרוֹת לְוִיִּם דְּבַחוּן לְוִיִּם בְּשִׁירָה וּבְזִמְרָה הוּוּ מְזֻמְרֵין קְדָמָךְ, לְסַלְקָא שְׁכִינְתָּא דְאַיהִי שִׁירָה וְזִמְרָה בְּהוּן לֵינִי. כִּ"ד עִם שִׁירָה וְזִמְרָה כִּ"ו, כְּחוּשְׁבֹן יְדוּ"ד. וְאַבְתְּרִיה פְּקוּדָא אִיהִי מִצְוֹת קְטָרֵת תְּמִיד לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְקְטָרֵת כְּקָרְבָּנָא.

וּמִשָּׁם מִצְוָה לִירָא מִן הַמִּקְדָּשׁ, וְהִיא מִצְוֹת עֲבוֹדַת הַלְוִיִּם בְּמִקְדָּשׁ בְּעֵשְׂרִים וְאַרְבַּע מִשְׁמֵרוֹת לְוִיִּם שְׁבִיחָה הִיוּ מְזֻמְרִים לְוִיִּים בְּשִׁירָה וּבְזִמְרָה לְפָנֶיךָ לְהַעֲלוֹת שְׁכִינָה, שֶׁהִיא שִׁירָה וְזִמְרָה, בְּהֵם לֵה. כִּ"ד עִם שִׁירָה וְזִמְרָה - כִּ"ו, כְּחוּשְׁבֹן יְהוּ"ה. וְלֹאֲחֲרֵיה מִצְוָה, הִיא מִצְוֹת קְטָרֵת תְּמִיד לְקוּדְשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהַקְטָרֵת כְּקָרְבָּן.

דף ק"י ע"א

וְהַפְּשִׁיט אֵת הָעוֹלָה וְנִתַּח אֹתָהּ לְנִתְחִיהָ. וְאַמּוּרֵין וּפְדָרֵין דְאַיְנוּן מִתְאַבְּלִין כָּל הַלְּיָלָה, (דף ק"י ע"א) אִינּוּן כְּפָרָה דְאַבְרָהָם דְגוּפָא דִילֵיהּ וְנַפְשָׁהּ, דְלֹא יִתּוּקְדוּן בְּגִיהֶנֶם, וְלֹא יִתְמַסְרוּן בִּידָא דְמִלְאָךְ הַמּוֹת, וּבְגִין דְבַר נֶשׁ חַב בִּיצַר הָרַע, דְאַיהוּ צְפוּנִי, הִכִּי שְׁחִיטָתוֹ בְּצַפּוֹן לְשׂוּבָא לִיהּ מִחַהוּא צְפוּנִי.

וְהַפְּשִׁיט אֵת הָעֹלָה וְנִתַּח אֹתָהּ לְנִתְחִיהָ. וְאַמּוּרִים וּפְדָדִים שֶׁהֵם מִתְעַפְּלִים כָּל הַלְּיָלָה, הֵם כְּפָרֵת אִיבְרֵי הַגּוֹף שֶׁלוֹ וְנַפְשׁוֹ שֶׁלֹּא שְׂרָפוּ בְּגִיהֶנֶם, וְלֹא יִמָּסְרוּ בִּיד מִלְאָךְ הַמּוֹת. וּמִשׁוּם שֶׁבֶן אָדָם חָטָא בִּיצַר הָרַע, שֶׁהוּא צְפוּנִי, כִּד שְׁחִיטָתוֹ בְּצַפּוֹן, לְהַצִּילוֹ מֵאוֹתוֹ צְפוּנִי.

וּבְקָרְבָּנֵין, טוֹל בְּהוּ קַל וְחוּמָר מִנְבִיאִים, דְאַף עַל גַּב דְתוֹרָה אִיהִי שֵׁם יְהוּ"ה, וּנְבוּאָה דְאַתְמַר בָּהּ (ישעיה א) רוּחַ יְיָ תְּנִיחֵנוּ. עִם כָּל דָּא, לָאוּ כָּל מְאָרֵי תוֹרָה שְׁקִילִין, וְלָאוּ כָּל נְבִיאִים שְׁקִילִין, דְאַיִת נְבִיאִים, דְנְבוּאָה דְלֵהוּן בְּלְבוּשֵׁין דְמִלְכָּא, וְהִכִּי הוּא אוֹרִייתָא דְבַעַל פֶּה, כְּמָה מְאָרֵי סְפָקוֹת וּפְרוּקִין, בְּלְבוּשָׁא דְמִלְכָּא.

ובקרבנות, קח בהם קל וחמר מנביאים. שאף על גב שהתורה היא שם יהו"ה, והנבואה שנאמר בה (ישעיה סג) רוח ה' תניחנו - עם כל זה, לא כל בעלי תורה שקולים, ולא כל הנביאים שקולים, שיש נביאים שנבואתם בלבושי המלך, וכך היא תורה שבעל פה, כמה בעלי ספקות ופרוקים בלבוש המלך.

ואית אחרניו דסלקין יתיר, באברים דגופא דמלכא, דאתמר בהון ואראה, וראיתי, במראה, בעיניו. (חבוק ג) יי שמעתי שמעך וראתי, בשמיעה. יחזקאל אסתכלותיה ונביאותיה מעיניו. חבוק מאודניו בשמיעה. ובגין דא, יחזקאל חזא כל אליו מראות דמרפבה בראיה, בעין השכל. חבוק, בשמיעה. ואית נביאה דנבואתיה בפומא, הדא הוא דכתיב, (ישעיה ו) ויגע על פי. נבואה אחרא מריחא דחוטמא, הדא הוא דכתיב, (יחזקאל א) ותבא בי הרוח. ואית דנבואתיה ביד, הדא הוא דכתיב, (הושע יב) ובגיד הנביאים אדמה. ואחרניו לפניו בחיי המלך, ואחרניו לפני לפניו.

ויש אחרים שעולים יותר באיברי גוף המלך, שנאמר בהם ואראה, וראיתי, במראה - בעינים. (חבוק ג) ה' שמעתי שמעך וראתי - בשמיעה. יחזקאל, הסתכלותו ונבואתו מהעינים. חבוק מהאזנים, בשמיעה. ולכן ראה יחזקאל כל מראות המרפבה האלה בראיה, בעין השכל. חבוק בשמיעה. ויש נביא שנבואתו בפה, זהו שכתוב ויגע על פי. נבואה אחרת מריח החטם, זהו שכתוב (יחזקאל) ותבא בי הרוח. ויש שנבואתו ביד, זהו שכתוב (הושע יב) ובגיד הנביאים אדמה. ואחרים לפני המלך, ואחרים לפני ולפנים.

והכי באורייתא, פשטי"ם, ראיו"ת, דרשו"ת, סודו"ת דסתרי תורה, ולעילא סתרי סתרים לה' הכי בקרבניו אף על גב דקרבניו פלהו ליהו"ה, איהו נטיל פלא, ופליג קרבניו למשיריין דיליה. מנהון פליג לפלבים, אינון קרבניו פסוליו, דיחייב להון לסמא"ל פלב, ולמשירייתיה. ובגין דא הנה נחית דיוקנא דכלבא. ומנהון לשדים, דאית בהון כבעירו, ומנהון כמלאכי השרת, ומנהון כבני נשא. לאינון דעובדהון כשדים, פליג קרבנהון לשדים.

וכך בתורה, פשטי"ם, ראיו"ת, דרשו"ת, סודו"ת של סתרי תורה, ולמעלה סתרי סתרים לה'. כך בקרבנות, אף על גב שקרבנות פלם ליהו"ה, הוא לוקח הכל ומחלק את הקרבנות למחנותיו. מהם מחלק לפלבים, אותם קרבנות פסולים, שנותן אותם לסמא"ל הפלב ולמחנותיו, ולכן היתה יורדת דמות פלב. ומהם לשדים, שיש בהם כבהמות, ומהם כמלאכי השרת, ומהם כבני אדם. לאותם שמעשיהם כשדים, מחלק קרבנותיהם לשדים.

אליו דעובדיהון כמלאכיו, פליג קרבניו דלהון למלאכים, הדא הוא דכתיב, (במדבר כח) את קרבני לחמי לאשי. דאינון קרבניו דלהון, לאו תליין בבעירו. דקרבניו דבעירו, אינון דעמי הארץ. אינון קרבניו (דמלאכיו) דבני נשא, צלותיו ועובדיו טבין. קרבניו דתלמידי חכמים, מארי מדות, אליו מארי רזי דאורייתא, וסתרו גניזו דבהון, קודשא בריך הוא נחית הוא בגרמיה, לקבלא קרבניו דלהון, דאיהי תורת ה' תמימה, שכינתא קדישא, מיי מדות.

אלה שמעשיהם כמלאכים, מחלק את קרבנותיהם למלאכים. זהו שכתוב, (במדבר כח) את קרבני לחמי לאשי. שאותם קרבנותיהם לא תלויים בבהמות. שקרבנות של

בהמות הם של עמי הארץ. אותם קרבנות (של מלאכים) של בני אדם - תפלות ומעשים טובים. הקרבנות של תלמידי חכמים, בעלי מדות, אלה בעלי סודות תורה והסתרים הגנוזים שבהם, הקדוש ברוך הוא יורד בעצמו לקבל את קרבנותיהם, שהיא תורת ה' תמימה, שכינה קדושה, מעשר מדות.

ותלמידי דרבנו, אינון מליו דלהון פאכילת שגרי מנחות, ואית אחרניו דמתגברין עליהו, דאורייתא דלהון פאכילת מנחות עצמן, ולא שגרי מנחות. ואית אחרניו דאורייתא דלהון אכילת קדשים, מאכלים מכמה מינין למלכא. וכל מנחות דמאכלין דקרבניו, מני קודשא בריך הוא לקרבא ליה בלהו בביתא דיליה, דאיהי שכינתא. והאי איהו פקודא לקרבא קרבנות בבית הבחירה, לקנים (ירמיה ט) כי אם בזאת תהלל המתהלל וגו'.

ותלמידי רבותינו, אותם הדברים שלקחם כמו אכילת שגרי מנחות. ויש אחרים שמתגברים עליהם, שתורתם פאכילת מנחות עצמן, ולא שגרי מנחות. ויש אחרים שתורתם אכילת קדשים, מאכלים מכמה מינים למלך. ואת כל המנחות של מאכלים של קרבנות צוה הקדוש ברוך הוא להקריב לו פלם בביתו, שהיא השכינה. וזוהי המצוה להקריב קרבנות בבית הבחירה, לקנים (ירמיה ט) כי אם בזאת תהלל המתהלל וגו'.

למלכא דהו עבדוי ואפרכסוי ושולטני מלכותא שלחי ליה כמה דורוני, אמר, מאן דבעי למשלח לי דורונא, לא ישלח אלא בנדא דמטרוניתא, לקנים בה (תהלים קג) ומלכותו בכל משלה. ובגין דא אתקריאת שכינתא קרבן לה, עולה לה, אשם לה, ואפילו קרבן נדות ויולדות ומצורעים וזבים וזבות, פלא צריך לקרבא לי, ושכינתיה, ולבתר איהי פליגת לכלא הדא הוא דכתיב, (משלי לא) ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה, ואפילו מזונא דחינון, כגון קרבן שעורים מאכל בעירן, ומאכל עבדים ושפחות דבי מלכא, ואפילו דכלבי ודחמרי וגמלי, לקנים בה ומלכותו בכל משלה. ומנלן דעל דהא פליג פלא, דכתיב ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה.

למלך שעבדיו ושגריו ושליטי מלכותו שולחים לו כמה דורונות. אמר: מי שרוצה לשלח לי דורון, לא ישלח, רק בידי הגבירה, לקנים בה (תהלים קג) ומלכותו בכל משלה. ומשום זה נקראת השכינה קרבן לה, עלה לה, אשם לה, ואפילו קרבן נדות ויולדות ומצורעים וזבים וזבות, הכל צריך להקריב לה ושכינתו, ואחר כך היא מחלקת לכל. זהו שכתוב (משלי לא) ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה. ואפילו מזון החיות, כגון קרבן שעורים מאכל הבהמות, ומאכל עבדים ושפחות של בית המלך, ואפילו של כלבים ושל חמורים וגמלים, לקנים בה ומלכותו בכל משלה. ומנלן לנו שעל דיה מתחלק הכל? שכתוב ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה.

בגין דקודשא בריך הוא בן י"ה, ו' בן י"ה, כליל יה"ו. ושלמו דיליה ה', איהי עולה לידן"ד. קרבן לידן"ד. שלמים ליני. קריבו דיליה, שלמו דיליה, דביה אשלים יה"ו, למחוי דן"ד.

משום שהקדוש ברוך הוא בן י"ה, ו' בן י"ה, כולל יה"ו. ושלמותו ה', היא עולה ליה"ה. קרבן ליה"ה. שלמים לה'. קרבנותו, שלמותו, שבו השלים יה"ו, להיות יה"ה.

וכלא אתהדר ביה, ובגין דא (שמות כב) זבנח לאלהים יחרם, בלתי לידן"ד לבדו, דלא יהיב שולטנותא לסטרא אחרא בקרבנא, דכל אלהים אחרים עלמא דפרודא אינון, ולית לון קריבא ויחודא, וקודשא בריך הוא אפריש לון משמיה, כגון דאפריש חשך מאור, הדא הוא דכתיב, (בראשית א) ויבדל אלהים בין האור ובין החשך. ומאן דקריב לקודשא בריך הוא מה דאפריש, כמאן דקריב מסאבו דנדה לבעלה, והאי איהו רזא (ויקרא יח) ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב לגלות ערותה.

והכל חוזר בו, ולכן (שמות כב) זבנח לאלהים יחרם בלתי לה' לבדו, שלא נותן שלטון לצד האחר בקרבן, שכל אלהים אחרים הם עולם הפרוד, ואין להם קרבה ויחוד, והקדוש ברוך הוא הפריד משמו כמו שהפריד חשך מאור. זהו שפתוב (בראשית א) ויבדל אלהים בין האור ובין החשך. ומי שמקרב לקדוש ברוך הוא מה שהפריד, כמי שקרב טמאת הנדה לבעלה, וזהו סוד (ויקרא יח) ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב לגלות ערותה.

דף ק"י ע"ב

והאי לא תגלה ערותו, קירוב, דכל ערין שקילין לעבודה זרה, דכל סטרין אחרנין, עלייהו אתמר, (בראשית י) מאלה נפרדו איי הגוים בארצותם. וכתיב ללשונותם בארצותם בגויהם. וכתיב כי שם בלל יי שפת כל הארץ ומשם הפיצם ידן"ד. וכל מאן דקריב שום קרבנא לסטרין אחרנין, קודשא בריך הוא אפריש ליה משמיה, ולית ליה חולקא בשמיה. דקודשא בריך הוא בחר לון לישראל מפל שאר אומיו, הדא הוא דכתיב, (דברים יד) ובך בחר ה'. ופליג לון מנייהו לחולקיה, הדא הוא דכתיב, (דברים לב) כי (דף ק"י ע"ב) חלק יי עמו.

ולא תגלה ערותה הזו - קרוב, שכל העריות שקולים לעבודה זרה של כל הצדדים האחרים, עליהם נאמר (בראשית י) מאלה נפרדו איי הגוים בארצותם. וכתיב, ללשונותם בארצותם בגויהם. כי שם בלל ה' שפת כל הארץ ומשם הפיצם ה'. וכל מי שמקריב שום קרבן לצדדים האחרים, הקדוש ברוך הוא מפרישו משמו, ואין לו חלק בשמו, שהקדוש ברוך הוא בחר בישראל מפל שאר אמות, זהו שפתוב ובך בחר ה'. וחלקם מהם לחלקו, זהו שפתוב (דברים לב) כי חלק ה' עמו.

ובגין דא יהיב לון אורייתא משמיה. (שמות ג) זה שמע לעלם וזה זכרי לדר דר, והא אוקמוה י"ה עם שמי, שס"ה. ו"ה עם זכרי, רמ"ח. בכל מצוה ומצוה, קשיר לון לישראל בשמיה, למחוי כל אבר ואבר דלהון, חולק עדביה ואחסנתיה. ובגין דא זבנח לאלהים יחרם וגו'.

ולכן נתן להם תורה משמו. (שמות ג) זה שמע לעלם וזה זכרי לדר דר, והרי פרשוה, י"ה עם שמי - שס"ה. ו"ה עם זכרי - רמ"ח. בכל מצוה ומצוה קושר את ישראל בשמו, להיות כל איבר ואיבר שלהם חלק גורלו וירשתו, ולכן זבנח לאלהים יחרם וכי'.

צָרִיכִין יִשְׂרָאֵל לְשַׁתְּפָא לִינֵי, בְּהַלִּיכָה דְלַהוֹן, בְּהַקִּיץ דְלַהוֹן. הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, (משלי ו)
בְּהַתְּהַלְכְּךָ תִּנְחָה אוֹתְךָ בְּשִׁכְבְּךָ תִּשְׁמֹר עֲלֶיךָ וְהִקִּיצוֹתָ הִיא תִּשְׁיַחְדְּךָ. קָם הָהוּא תַלְמִידָא
וְאִשְׁתַּטַּח קַמֵּיהּ, וְאָמַר זָכָאָה אִיהוּ חוֹלְקִיהּ, דְּמֵאֵן דְּזָכִי לְמִשְׁמַע מַלְיָן אֶלְיָן, כְּלָהוּ שָׁם יֵי
בְּכָל סִטְרָא, וְלֹא נִפְיֵק מִנֵּיהּ לְבַר בְּכָל סִטְרוּי. (ע״כ רעיא מהימנא) (כ״ט ע״א פקודא לחקריב וכו׳)

צָרִיכִים יִשְׂרָאֵל לְשַׁתְּפֵי אֶת ה' בְּהַלִּיכְתֶּם, בִּיקִיצְתֶּם. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (משלי
ו) בְּהַתְּהַלְכְּךָ תִּנְחָה אוֹתְךָ בְּשִׁכְבְּךָ תִּשְׁמֹר עֲלֶיךָ וְהִקִּיצוֹתָ הִיא תִּשְׁיַחְדְּךָ.
קָם אוֹתוֹ תַלְמִיד וְהִשְׁתַּטַּח לְפָנָיו וְאָמַר: אֲשֶׁרִי הוּא חֲלָקוֹ שֶׁל מִי
שְׁזוֹכָה לְשִׁמְעַ דְּבָרִים אֵלָהּ, כָּלֵם שָׁם ה' בְּכָל צַד, וְלֹא יוֹצֵא מִמֶּנּוּ
הַחוּצָה בְּכָל צִדְדוֹ. (ע״כ רעיא מהימנא).

(ויקרא כה) וְכִי תֹאמְרוּ מֶה נֹאכַל וְגו', רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (תהלים לו) בְּטַח בְּיַי
וְעָשָׂה טוֹב שְׁכֵן אֶרֶץ וִרְעָה אֲמוּנָה. לְעוֹלָם בַּר נָשׁ יִהְיֶה זֶהִיר בְּמֵאֲרִיהּ, וַיִּדְבֹּק
לְבִיָּהּ בְּמַהִימְנוּתָא עֲלָאָה, בְּגִין דִּיהוּי שְׁלִים בְּמֵאֲרִיהּ. דְּכַד יִהְיֶה שְׁלִים בֵּיהּ,
לֹא יִכְלִין לְאַבְאָשָׁא לֵיהּ כָּל בְּנֵי עֲלָמָא.

וְכִי תֹאמְרוּ מֶה נֹאכַל וְגו'. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (תהלים לו) בְּטַח בַּה' וְעָשָׂה
טוֹב שְׁכֵן אֶרֶץ וִרְעָה אֲמוּנָה. לְעוֹלָם יִהְיֶה בֶן אָדָם זֶהִיר בְּרַבּוֹנוֹ, וַיִּדְבֹּק
לְבוֹ בְּאֲמוּנָה הָעֲלִיּוֹנָה כְּדִי שְׂיִהְיֶה שְׁלִים עִם רַבּוֹנוֹ. שְׁכַּשְׂיִהְיֶה שְׁלִים עִמוֹ,
לֹא יוֹכְלוּ לְהַזִּיקוֹ כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם.

תָּא חֲזִי, בְּטַח בְּיַי וְעָשָׂה טוֹב, מֵאִי וְעָשָׂה טוֹב. אֵלָא הָכִי תַנִּין, בְּעוֹבְדָא
דְּלַתְתָּא, יִתְעַר עוֹבְדָא דְלַעִילָא. וְהָא אוֹקְמוּהּ, וְעָשִׂיתֶם אוֹתֶם, כְּבִיכּוֹל,
אֲתוֹן תַּעֲבִדוֹן לְהוֹן, בְּגִין דְּבַהֲהוּא אֲתַעְרוּתָא דְלָכוֹן דְּאֲתוֹן עֲבַדִּין לְתַתָּא,
אֲתַעַר לַעִילָא וְעַל דָּא וְעָשָׂה טוֹב כְּתִיב, וְאִין טוֹב, אֵלָא צְדִיק, דְּכְּתִיב (ישעיה
ג) אֲמַרו צְדִיק כִּי טוֹב. כִּיִּן דְּאֲתוֹן עֲבַדִּין הָאִי, וְדֵאִי הָאִי טוֹב יִתְעַר, כְּדִין
שְׁכֵן אֶרֶץ וִרְעָה אֲמוּנָה, וְכָלֵא חַד.

בֵּא רְאֵה, בְּטַח בַּה' וְעָשָׂה טוֹב, מֶה זֶה וְעָשָׂה טוֹב? אֵלָא כְּדִי שְׁנִינוּ,
בְּמַעֲשֵׂה שְׁלִמְטָה מִתְעוֹרֵר מַעֲשֵׂה שְׁלִמְעָלָה. וְהָרִי פְּרָשׁוּהּ, וְעָשִׂיתֶם
אֲתֶם - כְּבִיכּוֹל אֲתֶם תַּעֲשׂוּ אוֹתֶם, מְשׁוּם שְׁבִאוּתָהּ הַתְּעוֹרְרוֹת שְׁלָכְס
שְׁאֲתֶם עוֹשִׂים לְמִטָּה, מִתְעוֹרֵר לְמַעְלָה, וְעַל זֶה כְּתוּב וְעָשָׂה טוֹב, וְאִין
טוֹב אֵלָא צְדִיק, שְׁפָתוֹב (ישעיה ג) אֲמַרו צְדִיק כִּי טוֹב. כִּיִּן שְׁאֲתֶם
עוֹשִׂים אֶת זֶה, וְדֵאִי שְׁהַטוֹב הַזֶּה יִתְעוֹרֵר, וְאִזְ שְׁכֵן אֶרֶץ וִרְעָה אֲמוּנָה,
וְהַפֵּל אֶחָד.

שְׁכֹן אֶרֶץ, אֶרֶץ עֲלֵאָה. דָּהָא לִית לָךְ בְּעֵלְמָא, דִּיכּוּל לְמִשְׁרֵי בְּהַדָּה, עַד
דִּיתְעַר הָאִי טוֹב לְגַבְהָ, כִּיּוֹן דִּיתְעַר לִיָּה, כְּבִיכּוּל הוּא עֲבִיד לִיָּה, וּכְדִין שְׁכֹן
אֶרֶץ, שְׂרֵי בְּגִוּוּהָ, אִיכּוּל אִיבָה, אִשְׁתַּעֲשַׁע בְּהַדָּה. וּרְעָה אַמוּנָה, דָּא אֶרֶץ
וְכֹלָא חַד כְּמָה דְּאִתְּ אֲמַר (תְּהֵלִים צב) וְאַמוּנָתְךָ בְּלִילוֹת. וּרְעָה אַמוּנָה, הוּי
דְּבַר לָהּ בְּכָל רְעוּתְךָ.

שְׁכֹן אֶרֶץ, אֶרֶץ הַעֲלִיוֹנָה, שְׁהֵרִי אִין לָךְ בְּעוֹלָם שְׂיִכּוּל לְשֵׁרוֹת עֲמָה עַד
שְׂיִתְעוֹרֵר הַטּוֹב הַזֶּה אֵלֶיָּה. כִּיּוֹן שְׂמַעוֹרֵר אוֹתוֹ, כְּבִיכּוּל הוּא עוֹשֶׂה
אוֹתוֹ, וְאִזּוּ שְׁכֹן אֶרֶץ, שְׂרָה בְּתוֹכָהּ וְאָכַל פְּרִיָּה, הִשְׁתַּעֲשַׁע עֲמָה. וּרְעָה
אַמוּנָה, זֹו אֶרֶץ, וְהַכֹּל אֶחָד, כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר (תְּהֵלִים צב) וְאַמוּנָתְךָ בְּלִילוֹת.
וּרְעָה אַמוּנָה, הַנְּהִיגָה בְּכָל רְצוֹנְךָ.

וְאִי לֹא תִתְעַר לְקַבְּלָהּ, הָאִי טוֹב אֶתְרַחֵק מִנָּה, וְלֹא תִתְקַרֵב בְּהַדָּה, לָא תִתְקַרֵב
לְגוֹ אֶתוֹן נוֹרָא יִקְיִדְתָּא, וְאִי תִתְקַרֵב בְּהַדָּה, בְּדַחִילוֹ, כְּמָאן דְּדַחִיל מִן מוֹתָא.
דָּהָא כְּדִין נוֹרָא דְּלִיק, וְאוֹקִיד עֲלֵמָא בְּשִׁלְהוּבוּי. וְכִיּוֹן דְּאִתְעַר לְקַבְּלָהּ הָאִי
טוֹב, כְּדִין, שְׂאֵרִי בְּגִוּוּהָ, וְלֹא תִתְדַחַל מִנָּה אֲנִתְ, כְּדִין, (אִיּוֹב כב) וְתִגְזַר אֲמַר
וְיִקַּם לָךְ וְעַל דְּרַכִּיךָ נִגְהָ אֹר.

וְאִם לֹא תִתְעוֹרֵר כְּנִגְדָּה, הַטּוֹב הַזֶּה מִתְרַחֵק מִמֶּנָּה, וְאֵל תִּתְקַרֵב
אֵלֶיָּה, אֵל תִּתְקַרֵב לְתוֹךְ כְּבִשׁוֹן אִשׁ יוֹקְדָת. וְאִם תִּתְקַרֵב אֵלֶיָּה - בְּפַחַד,
כְּמִי שְׂפּוֹחַד מִן הַמּוֹת, שְׁהֵרִי אִזּוּ הָאִשׁ דּוֹלְקַת וְשׁוֹרְפַת אֶת הָעוֹלָם
בְּשִׁלְהוּבוּתִיָּה. וְכִיּוֹן שְׂמַתְעוֹרֵר כְּנִגְדָּה הַטּוֹב הַזֶּה, אִזּוּ הוּא שׁוֹרָה
בְּתוֹכָהּ, וְאִתְּהָ אֵל תִּפְחַד מִמֶּנָּה. אִזּוּ - (אִיּוֹב כב) וְתִגְזַר אֲמַר וְיִקַּם לָךְ וְעַל
דְּרַכִּיךָ נִגְהָ אֹר.

תָּא חֲזִי, בְּנֵי מְהִימְנוּתָא מְדַבְּרֵי לְהָאִי לְרְעוּתְהוֹן בְּכָל יוֹמָא. מָאן אִינּוֹן בְּנֵי
מְהִימְנוּתָא. אִינּוֹן דְּמִתְעַרֵי הָאִי טוֹב לְקַבְּלִיָּה, וְלֹא חָס עַל דִּילִיָּה, וְיִדְעֵי
דָּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהִיב לִיָּה יְתִיר. כְּמָה דְּאִתְּ אֲמַר, (מִשְׁלֵי יא) יֵשׁ מִפְּזָר
וְנוֹסֵף עוֹד. מָאִי טַעְמָא. בְּגִין דָּהָאִי אִתְעַר בְּרַכָּאן לְקַבְּלִיָּה, וְלֹא יִימָא אִי
אִתְּוּ הָאִי הַשְׁתָּא, מָאִי אַעְבִּיד לְמַחַר. אֲלֵא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהִיב לִיָּה
בְּרַכָּאן עַד בְּלִי דִי, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ.

בֹּא רְאֵה, בְּנֵי הָאִמוּנָה מְנַהִיגִים אֶת זֵאת לְרְצוֹנָם בְּכָל יוֹם. מִי הֵם בְּנֵי
הָאִמוּנָה? אוֹתָם שְׂמַעוֹרֵרִים הַטּוֹב הַזֶּה כְּנִגְדּוֹ, וְלֹא חָס עַל שְׁלוֹ,
וְיוֹדְעִים שְׁהֵרִי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִתֵּן לוֹ יוֹתֵר, כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר (מִשְׁלֵי יא) יֵשׁ
מִפְּזָר וְנוֹסֵף עוֹד. מָה הַטַּעַם? מְשׁוּם שֶׁזֶה מְעוֹרֵר בְּרַכּוֹת כְּנִגְדּוֹ, וְלֹא

יאמר: אם אתן את זה עכשו, מה אעשה למחר? אלא הקדוש ברוך הוא נותן לו ברכות עד בלי די, כמו שבארוה.

ובגין כך, וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית וגו', מה כתיב. וצויתי את ברכתי לכם בשנה הששית ועשת את התבואה לשלש השנים. ועשת, ועשתה מבעי ליה, מאי ועשת. אלא לאפקא ה', דאית לה שמטה ונייחא, ולא עביד עבידתא. כתיב (שמות טו) ראו כי יי' וגו' נותן לכם ביום הששי לחם יומים וגו', כגוונא דא וצויתי את ברכתי לכם בשנה הששית וגו'.

ומשום כך, וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית וגו', מה כתוב? וצויתי את ברכתי לכם בשנה הששית ועשת את התבואה לשלש השנים. ועשת?! ועשתה ה' צריך להיות! מה זה ועשת? אלא להוציא ה', שיש לה שמטה ומנוחה ולא עושה מעשה. כתוב (שמות טו) ראו כי ה' וגו', נתן לכם ביום הששי לחם יומים וגו'. כגון זה, וצויתי את ברכתי לכם בשנה הששית וגו'.

רבי חניא ורבי יוסי הו' אזלי בארחה, פגעו בההוא טורא, אשכחו תרי גברי דהו' אזלי, אדהכי חמו חד בר נש דהוה אתי, ואמר לון, במטו מנייכו, הבו לי מזונא פתא דנהמא, דהני תרין יומין דתעינא במדברא, ולא אכלנא מדי. אשתמיט חד מאינון תרי גברי, ואפיק מזוניה דאיהו אייתי לאורחא, ויהיב ליה, ואכיל ואשקי ליה. אמר ליה חבריה, מה תעביד מן מזונא, דהא אנא דידי אכלנא. אמר ליה, ומא עלי דידך, אנא אזיל, יתיב גביה ההוא מסכנא, עד דאכל כל מה דהוה גביה, וההוא נהמא דאשתאר, יחב ליה לאורחא, ואזל ליה.

רבי חניא ורבי יוסי היו הולכים בדרך, פגעו באותו הר, מצאו שני גברים שהיו הולכים. בין כך ראו איש אחד שהיה בא, ואמר להם: בבקשה מכם, תנו לי מזון פת לחם, ששני ימים אלה שתעיתי במדבר ולא אכלתי דבר. נשמט אחד מאותם שני גברים, והוציא מזונו שהוא הביא לדרך, ונתן לו והאכיל והשקה אותו. אמר לו חברו: מה תעשה עם המזון, שהרי אני את שלי אני אוכל? אמר לו: ומא על שלך אני הולך? ישב אצלו אותו עני, עד שאכל כל מה שהיה אצלו, ואותו לחם שנשאר נתן לו לדרך, והלך לו.

אמר רבי חייא, לא בעא קודשא בריהו דא דמלה דא יתעביד על ידו. אמר רבי יוסי דילמא דינא אתגזר על ההוא בר נש, ובעא קודשא בריהו הוא לזמנא קמיה האי, בגין לשזבא ליה. עד דהו אזלי, לאה ההוא גברא באורחא, אמר ליה חבריה, ולא (דף קי"א ע"א) אמינא לך דלא תתן נהמא לאחרא. אמר רבי חייא לרבי יוסי, הא מזונא גבן ניהב ליה למיכל. אמר רבי יוסי תבעי למיפק מניה זכותא, נזיל ונחמי, דהא ודאי בקפטורי דדא טפסא דמותא אתאחיד, ובעא קודשא בריהו הוא לזמנא זכותיה, בגין לשזביה.

אמר רבי חייא, לא רצה הקדוש ברוך הוא שדבר זה יעשה על ידינו. אמר רבי יוסי, אולי נגזר דין על אותו איש, ורצה הקדוש ברוך הוא להזמין לפניו את זה כדי להצילו. בעוד שהלכו, התעניף אותו איש בדרך. אמר לו חברו: ולא אמרתי לך שלא תתן לחם לאחר? אמר רבי חייא לרבי יוסי, הרי מזון עמנו, נתן לו לאכל. אמר רבי יוסי, התרצה להוציא ממנו את הזכות? גלך ונראה, שהרי בודאי בצורת פניו של זה, הדפוס של המות נאחז, ורצה הקדוש ברוך הוא לזמן זכותו כדי להצילו.

אדהכי, יתיב ההוא בר נש, ונאים תחות חד אילנא, וחבריה אתרחיק מניה, ויתיב בדרך אחרא. אמר רבי יוסי לרבי חייא, השתא יתיב ונחמי, דודאי קודשא בריהו הוא בעי למרחש ליה ניסא, קמו ואוריכו. אדהכי חמו חד טיפסא בשלהובי קאים גביה. אמר רבי חייא, ווי על ההוא בר נש, דהשתא ימות. אמר רבי יוסי, זכאה ההוא בר נש, דקודשא בריהו הוא ירחיש ליה ניסא. אדהכי נחת מאילנא חד חויא, ובעא למקטליה. קם ההוא טפסא עליה וקטליה. קסטר ברישיה טפסא, ואזל ליה.

בין כך ישב אותו האיש וישן תחת אילן אחד, וחברו התרחק ממנו וישב בדרך אחרת. אמר רבי יוסי לרבי חייא, כעת נשב ונראה, שודאי הקדוש ברוך הוא רוצה להרחיש לו נס. קמו וחכו. בין כך ראו צורה אחת של שלהבות עומדת לפניו. אמר רבי חייא, אוי על אותו האיש, שעכשו ימות. אמר רבי יוסי, אשרי אותו האיש, שהקדוש ברוך הוא ירחיש לו נס. בין כך ירד מאילן אחד נחש אחד ורצה להרגו. קמה אותה צורה עליו והרגתו. סובבה הצורה בראשה, והלכה לה.

אמר רבי יוסי, ולא אמינא לך דקודשא בריהו הוא בעא למרחש ליה ניסא, ולא תיפוק זכותיה מניה. אדהכי אתער ההוא בר נש, וקם ואזיל ליה. אחידו ביה רבי חייא ורבי יוסי, ויהבו ליה למיכל. בתר דאכל, אחויאו ליה ניסא דרחיש ליה קודשא בריהו הוא.

אמר רבי יוסי, ולא אמרתי לך שהקדוש ברוך הוא רוצה להרחיש לו נס, ולא תוציא זכותו ממנו? בין כך התעורר אותו האיש, וקם והלך לו. אחזו בו רבי חייא ורבי יוסי, ונתנו לו לאכל. אחר שאכל, הראו לו הנס שהרחיש לו הקדוש ברוך הוא.

פתח רבי יוסי ואמר, (תהלים לו) בטח בימי ועשה טוב שכן ארץ ורעה אמונה, זכאה חולקיה דבר נש דעביד טוב מדידיה, דהא אתער טוב בכנסת ישראל. ובמה. בצדקה. דכד אתער צדקה, הוא טוב פדין אתער לגבי כנסת ישראל. ועל דא פתיב (משלי י) וצדקה תציל ממות. מאי טעמא. בגין דצדקה אילנא דחיי הוא, ואתער על ההוא אילנא דמותא, ונטיל אינון דאחידון ביה, ושזיב לון מן מותא. מאן גרים לההוא אילנא דחיי דאתער להאי, הוי אימא ההיא צדקה דאיהו עביד, כביכול הוא עביד ליה לעילא, כמה דאת אמר (תהלים קי) עושה צדקה בכל עת. והא אתמר.

פתח רבי יוסי ואמר, (תהלים לו) בטח בהי ועשה טוב שכן ארץ ורעה אמונה. אשרי חלקו של האיש שעושה טוב משלו, שהרי מעורר טוב עם כנסת ישראל, ובמה? בצדקה. שפשצדקה מתעוררת, הוא טוב, אז מתעורר אל כנסת ישראל, ועל זה פתוב (משלי י) וצדקה תציל ממות. מה הטעם? משום שצדקה היא עץ החיים, ומתעוררת על אותו עץ המות, ולוקח אותם שאחוזים בו ומצילים מהמות. מי גרם לאותו עץ חיים שיתעורר לזה? הנה אומר, אותה צדקה שהוא עושה, כביכול הוא עשה אותו למעלה, כמו שנאמר (תהלים קו) עשה צדקה צדקה בכל עת. והרי נתבאר.

השלמה מההשמטות (סימן ז)
וכי בכל עת יכיל בר נש למעבד צדקה, אי הכי תריסר שעתי ביומא מאן יכיל. אלא הכי אוליפנא, מאן דעביד צדקה בכל עת. מאי בכל עת, כמה דאת אמר (ויקרא ט"ז) ואל יבא בכל עת אל הקודש, ואוקמוה. ולא תימא בכנסת ישראל בלחודוי, דאיהי עת רעוא קדישא בצדיק. אלא אפילו בכל עת דלתתא אסגי צדקה עליהו ואתער צדקה בכלהו, בעלאי ותתאי. בגין כך ישוי לביה ורעותיה בר נש וידבק ביה בקודשא בריך הוא.

וכי בכל עת יכול אדם לעשות צדקה? אם כן, שתים עשרה שעות ביום מי יכול?! אלא כך למדנו, מי שעושה צדקה בכל עת. מהו בכל עת? כמו שנאמר (ויקרא טז) ואל יבא בכל עת אל הקודש, ובארוה. ולא תאמר בכנסת ישראל לבדה, שהיא עת רצון קדוש בצדיק, אלא אפלו בכל

עַת שְׁלֵמָטָה מְרַבֶּה צְדָקָה עֲלֵיהֶם, וּמִתְעוֹרְרֵת צְדָקָה בְּכֻלָּם, בְּעֲלִיּוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים. מִפְּנֵי כֵן יִשִּׁים אָדָם לְבוֹ וּרְצוֹנוֹ וְיִדְבֵּק בּוֹ בְּקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

בֵּינן דְּמִטּוֹ קָמִי דְרַבֵּי שְׁמַעוֹן סָחוּ לֵיהּ עוּבָדָא. אָמַר, וּמָה דָא בְּלַחֲדוּי, אָפִילוּ כָּל מָאן דְּאַחִיד לְאֵילָנָא (בְּאֵילָן) דְּחֵי אֲשֵׁתִּיב בְּהַאי עֲלָמָא וְאָפִילוּ מִן מוֹתָא דְעֲלָמָא, מִשְׁאָר בְּנֵי נָשָׂא. כָּל שְׁפָן מְאַחֲרָא.

בֵּינן שְׁהֲגִיעוּ לְפָנֵי רַבֵּי שְׁמַעוֹן, סִפְרוּ לוֹ הַמַּעֲשֶׂה. אָמַר, וּמָה זֶה בְּעַצְמוֹ, אָפִילוּ כָּל מִי שְׁמַחֲזִיק לְאֵילָן (בְּאֵילָן) הַחַיִּים נֶצוּל בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְאָפִילוּ מִן מִיתַת הָעוֹלָם מִשְׁאָר בְּנֵי אָדָם, כָּל שְׁפָן מְאַחֲרָא.

אָמַר רַבֵּי שְׁמַעוֹן בְּכֻלְהוֹ אֲתַעַר צְדָקָה אֵילָנָא דְּחֵי, וְהַאי אֲתַר אִיהוּ דְּמִזוֹנָא לְכֻלָּא לְתַלְמִיּוֹדֵי חֲכָמִים. מֵאִי עֲבִידְתִּיּוּ דְּהָא כָּל בְּנֵי עֲלָמָא לָא יְכֻלֵּי לְאַתְעָרָא צְדָקָה עֲלֵיהוֹ, דְּהָא אֵינוֹן בְּצְדָקָה אֲחִידוּן וְכָל בְּנֵי עֲלָמָא בְּזָכוּתֵיהוֹ נְזוֹנִין, בְּהוּ מִמֶּשׁ. וְאֵינוֹן לָא יְכֻלִּין לְאַתְזָנָא בְּהוּ מִמֶּשׁ, בְּגִין דְּכָל מָאן דְּאֲשַׁתְּדַל בְּאוֹרֵייתָא, אֲשַׁתְּדַל בְּאֵילָנָא דְּחֵי דְּכָל בְּנֵי עֲלָמָא נְזוֹנִין מִנֵּיהּ.

אָמַר רַבֵּי שְׁמַעוֹן, בְּכֻלָּם מְעוֹרְרֵת הַצְדָקָה אֶת אֵילָן הַחַיִּים, וּמְקוּם זֶה הוּא הַמְּזוֹן לְכָל, וּלְתַלְמִיּוֹדֵי הַחֲכָמִים מֵהַ מַּעֲשִׂיהֶם? שְׁהֲרִי כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם לָא יְכֻלִּים לְעוֹרֵר צְדָקָה עֲלֵיהֶם, שְׁהֲרִי הֵם אַחוּזִים בְּצְדָקָה, וְכָל בְּנֵי הָעוֹלָם נְזוֹנִים בְּזָכוּתָם, בְּהֵם מִמֶּשׁ. וְהֵם לָא יְכֻלִּים לְהַתְּפָרְנֵס מֵהֶם מִמֶּשׁ, מִפְּנֵי שְׁכָל מִי שְׁמַשְׁתַּדֵּל בְּתוֹרָה, מִשְׁתַּדֵּל בְּאֵילָן הַחַיִּים שְׁכָל בְּנֵי הָעוֹלָם מִתְּפָרְנִסִים מִמֶּנּוּ.

אֲשַׁתְּכַח דְּתַלְמִיּוֹדֵי חֲכָמִים מִתְּעָרִי מִזוֹנָא לְעֲלָמָא וְשְׁלָמָא. אִי לְכָל בְּנֵי עֲלָמָא מִתְּעָרִי מִזוֹנָא, לוֹן אֲמַאי לָא מִתְּעָרִי. אֶלָּא תַלְמִיד חָכָם הוּא אֵילָנָא דְּחֵי מִמֶּשׁ. וְאֵילָנָא דְּחֵי לָא מִתְּזוֹן אֶלָּא מִן הָעוֹלָם הַבָּא. וְהָעוֹלָם הַבָּא לָא אֲשַׁתְּכַח בְּהַאי עֲלָמָא אֶלָּא לְבַתֵּר דְּעָאֵל לְהַהוּא עֲלָמָא, כְּדִין אֲתִזּוֹן בֵּיהּ וְאֲתִנְטְעוּ שְׁרִשׁוּי עֲלֵיהּ. הַשְׁתָּא אֲכִלֵי מֵאֵיבָא דְּאֵילָנָא דְּחֵי. וּמָאן אִיהוּ, הַהוּא אֲתַר דְּאֲשַׁתְּכַח לְגַבֵּי מִסְכְּנָא וְאִיהוּ אֲקָרִי (בְּרַאשִׁית ג') פְּרִי הָעֵץ אֲשֶׁר בְּתוֹךְ הַגֵּן. וְעַל דָּא אֲכִלֵי מֵהַהוּא פְּרִי בְּהַאי עֲלָמָא.

נִמְצָא שְׁהַתְּלַמִּיּוֹדֵי חֲכָמִים מְעוֹרְרִים מְזוֹן לְעוֹלָם וְשְׁלוֹם. אִם לְכָל בְּנֵי הָעוֹלָם מִתְּעוֹרֵר מְזוֹן, מִדּוּעַ לָהֶם לָא מִתְּעוֹרֵר? אֶלָּא תַלְמִיד חָכָם הוּא אֵילָן הַחַיִּים מִמֶּשׁ, וְאֵילָן הַחַיִּים לָא נְזוֹן אֶלָּא מִן הָעוֹלָם הַבָּא,

וְהָעוֹלָם הַבָּא לֹא נִמְצָא בְּעוֹלָם הַזֶּה, אֲלָא לְאַחַר שְׁעוֹלָה לְעוֹלָם הַהוּא, אִזְ נִזְוֵן מִמֶּנּוּ וְנִשְׁרַשׁ שְׁרָשׁוֹ עָלָיו. עֲכָשׁוּ אוֹכְלִים מִפְּרֵי עֵץ הַחַיִּים. וּמָה הוּא? אוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁנִּמְצָא אֶצֶל הָעֲנַנִּים, וְהוּא נִקְרָא (בראשית ג) פְּרֵי הָעֵץ אֲשֶׁר בְּתוֹךְ הַגֵּן. וְעַל זֶה אוֹכְלִים מִהַפְּרֵי הוּא בְּעוֹלָם הַזֶּה.

וְעַל דָּא תִּנְיָנָן, הִם נִזְוֵנִין בְּזָרוּעַ. מֵאִי בְּזָרוּעַ, דָּא גְבוּרָה. וְאִינוּן זְמִינִין לְעוֹלָם הַבָּא. דְּמִזְוֵנָא דְּעוֹלָם הַבָּא, לָאוּ אִיהִי בְּהָאֵי עֲלָמָא, אֲלָא צְמֻצוּמָא זְעִירָא דְּחִילָא דִּילֵיהּ, דְּאִשְׁתַּכַּח בְּמִתְיָקוּ דְּאוּרִייתָא. וְדָא טַעְמֵי עַל הַהוּא אִיבָא דְּאִילָנָא תַּתְּאָה וְדָא חִידוֹ דְּתַלְמִידֵי חֲכָמִים וּמִזְוֵנָא עֵילָאָה דִּילְהוּן. כִּיּוֹן דְּיַעֲבְרוּן מֵהָאֵי עֲלָמָא, כְּמָה נְחָלִין עֲלָאִין דְּעוֹלָם הַבָּא סַחְרוֹן לְדוֹכְתֵייהוּ, וְיִשְׁתַּרְשׁוּן בֵּיהּ וְיִסְתַּלְקוּן לְעֵילָא לְעֵילָא. כְּמָה דְּאִתְּ אֲמַר (ישעיה ס"ד) עֵין לֹא רָאִתָּה אֱלֹהִים זוֹלָתָךְ יַעֲשֶׂה לְמַחְכָּה לוֹ.

וְעַל זֶה לְמִדְּנוּ, הִם נִזְוֵנִים בְּזָרוּעַ. מֵהִי הַזָּרוּעַ? זוֹ גְבוּרָה. וְהִם מְזַמְנִים לְעוֹלָם הַבָּא. שְׁמִזְוֵן הָעוֹלָם הַבָּא אִינוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה, אֲלָא צְמֻצוּם קָטָן שֶׁל הַכַּח שְׁלוֹ שֶׁנִּמְצָא בְּמִתְיָקוּת הַתּוֹרָה. וְזֶה טַעְמוֹ עַל הַפְּרֵי הַהוּא שֶׁל הָעֵץ הַתַּחְתּוֹן, וְזוֹ שְׂמֻחָה שֶׁל הַתַּלְמִידֵי חֲכָמִים וּמִזְוֵן הָעֲלִיוֹן שְׁלָהֶם. כִּיּוֹן שֶׁיַּעֲבְרוּ מֵהָעוֹלָם הַזֶּה, כְּמָה נְחָלִים עֲלִיוֹנִים שֶׁל עוֹלָם הַבָּא מְקִיפִים לְמְקוּמָם, וְיִשְׁתַּרְשׁוּ בּוֹ וְיַעֲלוּ לְמַעְלָה לְמַעְלָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה סד) עֵין לֹא רָאִתָּה אֱלֹהִים זוֹלָתָךְ יַעֲשֶׂה לְמַחְכָּה לוֹ.

מֵאִי יַעֲשֶׂה, דָּא יוֹבְלָא. הַהוּא דְּאִקְרִי הָעוֹלָם הַבָּא. לְמַחְכָּה לוֹ וְדָאֵי, דְּלֹא בְּעֵינֵין מְזוּנָא לְעֲלָמָא דָּא, עַד דְּאִתְּאֵן (ס"א דִּאתְּקוּ) לְמִזְוֵנָא דִּילְהוּן. וּמֵאִי מְזוּנָא דִּילְהוּן, הָעוֹלָם הַבָּא. וְעַל דָּא זְכָאֵן בְּכָלָא. דְּעֲלִיֵּיהוּ כְּתִיב עֵין לֹא רָאִתָּה אֱלֹהִים וְגו' : (עד כאן מההשמטות)

מֵהוּ יַעֲשֶׂה? זֶה הַיּוֹבֵל, זֶה שֶׁנִּקְרָא עוֹלָם הַבָּא. לְמַחְכָּה לוֹ, וְדָאֵי. שְׁלֹא רוֹצִים מְזוּן לְעוֹלָם הַזֶּה עַד שֶׁיִּגְיַעוּ (שִׁיתְּקוּ) לְמִזְוֵן שְׁלָהֶם. וּמֵהוּ הַמְּזוּן שְׁלָהֶם? הָעוֹלָם הַבָּא. וְעַל זֶה זְכָאִים בְּכָל, שֶׁעֲלִיהֶם כְּתוּב עֵין לֹא רָאִתָּה אֱלֹהִים וְגו' : (עד כאן מההשמטות).

רעיא מהימנא

(ויקרא כה) וְהִתְנַחֲלֶתֶם אוֹתָם לְבַנְיָכֶם וְגו', לְעוֹלָם בְּהֶם תַּעֲבֹדוּ וְגו'. פְּקוּדָא דָּא לְעַבּוּד בְּעָבֵד כְּנַעֲנִי, דְּכְתִיב, לְעוֹלָם בְּהֶם תַּעֲבֹדוּ וְאִינוּן מִסְטָרָא דְּחָס דְּגַלִּי עָרְיִין דְּאִתְּמַר עֲלֵיהּ (בראשית ט) אָרוּר כְּנַעַן עָבֵד עָבֵדִים יִהְיֶה לְאַחֵיו. אֲמַאי עָבֵד עָבֵדִים. אֲלָא עָבֵד לְהָהוּא עָבֵד עוֹלָם, דְּאִיהוּ עוֹלָמוֹ שֶׁל יוֹבֵל. וְאִי תִימָא דְּהָא אַחוּף דְּשֵׁם וְיָפֵת הָוָה, אֲמַאי לֹא הָוָה הָכִי כְּנֻתֵייהוּ. וְהָכִי מְזַרְעָא דְּחָס הָוָה אֲלִיעֶזֶר עָבֵד דְּאִבְרָהָם, אֲמַאי לֹא הָוָה כְּנֻתֵיהּ, דְּנִפְסַק צְדִיק, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אוּדֵי בְּבִרְכַתֵיהּ, כִּד בְּרִיךְ לֵיהּ לְבָן.

והתנחלתם אתם לבניכם וגו', לעלם בהם תעבדו וגו'. מצוה זו לעבד בעבד פנעני, שפתיב לעלם בהם תעבדו, והם מהצד של חס שגלה עריות, שנאמר עליו (בראשית ט) ארור פנען עבד עבדים יהיה לאחיו. למה עבד עבדים? אלא עבד לאותו עבד עולם, שהוא עולמו של יובל. ואם תאמר שהי אחיהם של שם ויפת היה, למה לא היה כף פמותם? וכן, מהגרע של חס היה אליעזר עבד אברהם, למה לא היה פמותו, שפיצא צדיק, והקדוש ברוך הוא הודה בפרכתו פשברך אותו לבן?

אלא ודאי הכא ברזא דגלגולא, גולל אור מפני חשך, עבדא דאברהם דנפק מחשך, ודא זרעא דחס, דיו לעבד להיות פרבו דאיהו אברהם, דנפק מתרח עובד עבודה זרה. וחשך מפני אור, דא ישמעאל דנפק מאברהם, ועשו מיצחק.

אלא ודאי כאן בסוד הגלגול, גולל אור מפני חשך - עבד אברהם שפיצא מהחשך, וזה הגרע של חס, דיו לעבד להיות פרבו, שהוא אברהם, שפיצא מתרח עובד עבודה זרה, וחשך מפני אור - זה ישמעאל שפיצא מאברהם, ועשו מיצחק.

ורזא תערובת טפיו, באתר דלאו דיליה גרים דא. מאן דעריב טפה דיליה, בשפחה מחלת בת ישמעאל, או בבת אל נכר, דאינון רע חשך, וטפה דיליה טוב אור, (בראשית א) וירא אלהים את האור כי טוב. מערב טוב עם רע, עבר על מימרא דמאריה, דאמר (בראשית ב) ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו.

וסוד תערבת טפות במקום שאינו שלו גרם את זה. מי שמערב טפה שלו בשפחה מחלת בת ישמעאל, או בבת אל נכר, שהם רע חשך, והטפה שלו טוב אור, (שם א) וירא אלהים את האור כי טוב, מערב טוב עם רע, עובר על מאמר רבוננו שאמר, (שם ב) ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו.

קודשא ברוך הוא, בהוא דערב (רב), ארכיב ליה, ואיתי ליה בגלגולא לקבלא עונשיה. חזר בתיבתא, אשתדל באורייתא, ואפריש טוב מרע, דאינון אסור והתר, טומאה וטהרה, פשר ופסול. בדא אתפרש רע מטוב, דאתמר ביה וייצר, יצירה לטב, ויצירה לביש. באורייתא אפריש לון, קודשא ברוך הוא ירית ליה נשמתא מניה, למהוי שלטא על תרנוייהו, בחד דאיהו אור. עלמא דאתי. ובחד דאיהו חשך, עלמא דין. הדא הוא דכתיב ויפח באפיו נשמת חיים.

הקדוש ברוך הוא מרכיב אותו באותו שערב (רב), ומביאו בגלגול לקבל ענשו. אם חזר בתשובה, התעסק בתורה והפריד טוב מרע, שהם אסור והתר, טמאה וטהרה, פשר ופסול - בזה נפרד הרע מהטוב, שנאמר בו וייצר, יצירה לטוב ויצירה לרע. בתורה הפריד אותם. הקדוש ברוך הוא מוריש לו נשמה ממנו, שיהיה שולט על שניהם, באחד שהוא אור - העולם הבא, ובאחד שהוא חשך - העולם הזה. זהו שפתיב ויפח באפיו נשמת חיים.

וכפום זכרון וחובין. כמה דאוקמוה, העושה מצוה אחת מיטיבין לו. בינוני, זכרון וחובין שקילין, פלגין זכרון לעילא (סי'א ופלגו לתתא) ופלגו חובין לתתא, ורזא דא (אסתר ה) מה שאלתה וינתן לך ומה בקשתה עד חצי המלכות ותעש. צדיק גמור, כל זכויו לעילא, וחוביו לתתא. רשע גמור, חוביו לעילא, וזכויו לתתא.

וכפי זכיות וחובות, כמו שבארנו, העושה מצוה אחת מיטיבין לו. בינוני - זכיות וחובות שקולים, חצי זכיות למעלה (וחצי למטה) וחצי חטאים למטה, וזה סוד (אסתר ה) מה שאלתה וינתן לך ומה בקשתה עד חצי המלכות ותעש. צדיק גמור - כל זכיותיו למעלה, וחובותיו למטה. רשע גמור - חובותיו למעלה, וזכיותיו למטה.

דף קי"א ע"ב

ובר נש דחב באתגלייא, בתרין דרגין איהו, אי חזר בתשובה באתגלייא, בין צדיקניא, (דף קי"א ע"ב) בגין דינדעין דינוי דקודשא בריהו, ונטרין גרמיייהו מלמחטי. ובאתפסייא, בין רשיעניא, לקיים בהו (איוב יא) ועיני רשעים תכלינה.

ובן אדם שחטא בגלוי, הוא בשני דרגות: אם חזר בתשובה בגלוי - בין צדיקים, משום שיודעים דיני הקדוש ברוך הוא ושומרים עצמם מלחטא. ובמכסה - בין רשעים, לקיים בהם (איוב יא) ועיני רשעים תכלינה.

ובגין דא, חובא דאדם עבר, על (בראשית ב) ויצו יי' אלהים, ואוקמוה, אין צו אלא עבודה זרה, אעבר עליה, ארכיב ליה בטפת תרח, דביה רתח לקודשא בריהו, דעבר על צו מעבודה זרה. הדר בתשובה, ותבר צולמין דעבודה זרה, וכל מזוני דיליה. הוא תקין כמה דחב, ותבר חובא, ובניינא בישא דבנה, ואמליד ליה לקודשא בריהו הוא ושכינתיה. על עלמא.

ומשום זה החטא שאדם עבר על (בראשית ב) ויצו ה' אלהים, ופרשוה אין צו אלא עבודה זרה, עבר עליו, הרכיב אותו בטפת תרח, שבו הרגיו את הקדוש ברוך הוא, שעבר על צו מעבודה זרה. חזר בתשובה, ושבר צלמי עבודה זרה וכל מזונו. הוא תקין כמה שחטא, ושבר את החטא ואת הבגן הרע שבנה, והמליד את הקדוש ברוך הוא ושכינתו על העולם.

במאי. בגין דקדיש שמייה יתברך ברבים, ועאל בנורא לאתוקדא גרמיה. לקיים ביה (דברים א) פסילי אלהיהם תשרפון באש. ולא עוד אלא דלאבוי תרח אהדר בתשובה, ואעיל ליה ולאמיה, ולכל מארי דההוא דרא בגן עדן. והכי אתלבן בנורא ככספא, דאיהי מונייטא דמלכא, ושקר לה בעופרת, אעיל ליה בנורא, ונפק העופרת לבר, ישמעאל. ובגין דא נפק, מצחק בעבודה זרה. ואשתאר אדם מלובן, והאי איהו שינוי השם. דכד אתגלגל אדם, בעי למעבד ליה שנוי השם, שנוי מקום, ושנוי מעשה.

במה, ? משום שקדש שמו יתברך ברבים ונכנס לאש לשרף את עצמו, לקים בו (דברים ז) פסילי אלהיהם תשרפון באש. ולא עוד, אלא שאת אביו תרח החזיר בתשובה, והכניס אותו ואת אמו ואת כל פרנסי אותו דור לגן עדן, וכך התלבן באש פפסוף, שהיא מטבע המלך, וזיף אותה בעפרת, הכניס אותה לאש, ויצאה העפרת החוצה, ישמעאל. ולפיכך יצא מצחק בעבודה זרה. ונשאר אדם מלבן, וזהו שנוי השם. שפשמנתגלגל אדם, צריך לעשות לו שנוי השם, שנוי מקום, ושנוי מעשה.

לבתר אתא יצחק, ואתתקף ביה, מחובא תננינא, דאתמר ביה על האדם, דדא שפיכות דמים, ודא גרם נסיון דיצחק בסכיןא. ואתברר ביה, כמאן דבריר אוכל מגו פסולת, ונפיק פסולת לבר, עשו שופד דמים.

אחר כך בא יצחק, והתחזק בו מהחטא השני שנאמר בו על האדם, שזה שפיכות דמים, וזה גרם את הנסיון של יצחק בסכין, והתברר בו, כמי שבורר אכל מתוד פסלת, ויצאה הפסלת החוצה, עשו שופד דמים.

לבתר אתא יעקב, וארפיב ליה בלבן, ואתעביד עבד לגביה, הדא הוא דכתיב. (בראשית כט) אעבדך שבע שנים ברחל. ובההיא סבה דאחלף לה באחותא, עבד שבע שנים אחרנין. לאפקא תרין טפין דזרק אדם באתר נוכראה, ודא גלוי עריות, והאי איהו לאמר. ואפיק לון מן לבו הארמי, נחש.

אחר כך בא יעקב והרכיב אותו בלבן, ונעשה עבד אליו, זהו שכתוב (בראשית כט) אעבדך שבע שנים ברחל. ובאותה סבה שהחליפה באחותה, עשה שבע שנים אחרות, להוציא שתי טפות שזרק אדם במקום נכרי, וזה גלוי עריות, וזהו לאמר. והוציאם מלבן הארמי, נחש.

ובתלת אליו, הנה לאדם שנוי השם, ושנוי מקום, ושנוי מעשה. שנוי השם: באברהם. ושנוי מקום: ביצחק. ושנוי מעשה: ביעקב. ואי להאי דאתמר ביה, (איוב כח) אז ראה ויספרה, קבל בתיובתא כל שפן לאחרים.

ובשלישת אלה הנה לאדם שנוי השם, ושנוי מקום, ושנוי מעשה. שנוי השם - באברהם. ושנוי מקום - ביצחק. ושנוי מעשה - ביעקב. ואם לזה שנאמר בו (איוב כח) אז ראה ויספרה קבל בתשובה, כל שפן לאחרים.

ובגין דא, עבד טוב אתרא גרים. ועבד רע, אוף הכי. אבל שאר עבדים, לעולם בהם תעבודו. קמו מארי מתיבתא, ואמרו (תהלים קמד) אשרי העם שפכה לו, שפכיה בגימטורא משה. קם רעיא מהימנא ואמר, אשרי העם שיני אלהיו. (עייכ רעיא מהימנא) (משפטים קי"ז לא תהיה אחרי רבים וכו')

ומשום זה, עבד טוב המקום גורם, ועבד רע גם כן. אבל שאר עבדים, לעולם בהם תעבדו. כמו בעלי הישיבה ואמרו, (תהלים קמד) אשרי העם שפכה לו, שפכייה בגימטריא משה. קם הרועה הנאמן ואמר, אשרי העם שהי אלהיו. (עייב רעיא מהימנא).

(ויקרא כה) כי לי בני ישראל עבדים וגו'. פקודא לעבוד בכל מיני עבודה במקדש, ולבר ממקדש, בכל אינון פולחנין דאקרי עבודה, בצלותא, לאשתדלא בטר פקודי אורייתא דכלא אקרי עבודה, כעבד דאשתדל בטר מאריה, בכל מה דאצטריך.

כי לי בני ישראל עבדים וגו'. מצוה לעבד בכל מיני עבודה במקדש, ומחוץ למקדש בכל אותן עבודות שנקראות עבודה, בתפלה, להשתדל אחר מצוות התורה, שהכל נקרא עבודה, כעבד שמשתדל אחר רבו בכל מה שצריך.

בגין דישראל קרי לון עבדים, דכתיב כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם. מאי טעמא אינון עבדים. בגין דכתיב אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים. ובגין כך כתיב בעשר אמירן לבתר, דכתיב (שמות כ) אנכי יי אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים, למפלח ליה כעבד דפלח למאריה דפריק ליה מן מותא, דפריק ליה מפל בישין דעלמא.

משום שישראל קרא להם עבדים, שפתיב (ויקרא כה) כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם. מה הטעם הם עבדים? משום שפתיב אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים. ומשום כך פתיב בעשרת הדברות אחר כך, שפתיב אנכי הי אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים, לעבד אותו כעבד שעובד את רבו שפדה אותו ממות, ושפדה אותו מפל הרעות של העולם.

בתרין זינין (נייא שמהו אליו) אקרון ישראל לקודשא בריך הוא, עבדים, דכתיב עבדי הם. ואקרון בנים, דכתיב (דברים יד) בנים אתם ליי אלהיכם. בזמנא דידע ליה בר נש לקודשא בריך הוא באורח כלל, כדיו אקרי עבד דעביד פקודא דמאריה, ולית ליה רשו לחפשא בגניזוי וברזין דביתיה. בזמנא דידע ליה בר נש באורח פרט, כדיו אקרי בן רחימא דיליה, כבן דחפיש בגניזוי, בכל רזין דביתיה.

בְּשָׁנֵי סוּגִים (שמות אלו) נִקְרְאִים יִשְׂרָאֵל לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲבָדִים, שְׁפָתוֹב עֲבָדֵי הֵם (שם), וְנִקְרְאִים בְּנִים, שְׁפָתוֹב (דברים יד) בְּנִים אֲתֶם לֵה' אֱלֹהֵיכֶם. בְּזִמְנֵן שְׁמַכִּיר הָאָדָם אֶת הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּדָרְךָ כָּלֵל, אִזּוּ הוּא נִקְרָא עֶבֶד שְׁעוֹשֶׂה מְצוֹת רַבּוֹ, וְאִין לוֹ רְשׁוּת לְחַפֵּשׁ בְּגִנְזוֹ וּבְסוּדוֹת בֵּיתוֹ. בְּזִמְנֵן שְׁמַכִּיר אוֹתוֹ הָאָדָם בְּדָרְךָ פָּרֵט, אִזּוּ נִקְרָא בֵּן, אֲהוּב שְׁלוֹ, כְּמוֹ בֵּן שְׁמַחֲפֵשׁ בְּגִנְזוֹ, בְּכָל סוּדוֹת בֵּיתוֹ.

וְאִף עַל גַּב דְּאִקְרִי בֵּן בְּרָא בּוֹכְרָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (שמות ד) בְּנֵי בְכוֹרֵי יִשְׂרָאֵל, לֹא יִפּוּק גְרַמְיָה מִכָּלֵל שֶׁל עֶבֶד, לְמַפְלַח לְאַבּוּי בְּכָל פּוּלְחָנִין דְּאִינוּן יִקְרָא דְאַבּוּי. וְהַכִּי אֲצִטְרִיךְ לְכָל בֵּר נֵשׁ לְמַהוּי לְגַבֵּי אָבוּי בֵּן, לְחַפֵּשׁ אִזּוּי וּלְמַנְדַּע רְזִין דְּבֵיתֵיהּ, וּלְאַשְׁתַּדְּלָא אֲבַתְרִייהוּ. וּלְמַהוּי לְגַבֵּי אָבוּי עֶבֶד.

וְאִף עַל גַּב שְׁנִקְרָא בֵּן, בֵּן בְּכוֹר לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שְׁנִאָמַר (שמות ד) בְּנֵי בְכוֹרֵי יִשְׂרָאֵל, אֵל יוֹצִיא אֶת עַצְמוֹ מִכָּלֵל שֶׁל עֶבֶד, לְעַבֵּד אֶת אָבוּי בְּכָל הָעֲבוּדוֹת שֶׁהֵן כְּבוֹד אָבוּי. וְכֵן צְרִיךְ לְכָל בֵּן אָדָם לְהִיּוֹת בֵּן לְגַבֵּי אָבוּי, לְחַפֵּשׁ בְּגִנְזוֹ וּלְדַעַת סוּדוֹת בֵּיתוֹ וּלְהַשְׁתַּדְּלָא אַחֲרֵיהֶם, וּלְהִיּוֹת עֶבֶד לְגַבֵּי אָבוּי.

וְרָזָא דְמַלְהָ, תַּרְגּוּן דְּרַגִּין אִינוּן לְעִילָא, דְּאֲצִטְרִיךְ בֵּר נֵשׁ לְאַתְעֵטְרָא בְּהוּ, וְאִינוּן רָזָא דְמַהִימְנוּתָא, וְאִינוּן חַד. חַד, רָזָא דְעֶבֶד. וְחַד, רָזָא דְבֵן. וְהֵאִי עֶבֶד, אִקְרִי אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ. בֵּן, כְּמָה דְאִוְקִימְנָא בְּנֵי בְכוֹרֵי יִשְׂרָאֵל. וְכָלֵל רָזָא חַדָּא דְמַהִימְנוּתָא. וְאֲצִטְרִיךְ בֵּר נֵשׁ לְאַתְעֵטְרָא בְּאֵלִין דְּרַגִּין, לְאַתְפְּלָא בְּרָזָא דְמַהִימְנוּתָא.

וְסוּד הַדְּבַר - שְׁתֵּי דְרַגּוֹת הֵן לְמַעְלָה שְׁצִרִיךְ בֵּן אָדָם לְהַתְעַטֵּר בְּהוּ, וְהֵן סוּד הָאֲמוּנָה, וְהֵן אַחַת. אַחַת סוּד שֶׁל עֶבֶד, וְאַחַת סוּד שֶׁל בֵּן. וְהָעֶבֶד הַזֶּה נִקְרָא אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ. בֵּן, כְּמוֹ שְׁבַאֲרֵנוּ, בְּנֵי בְכוֹרֵי יִשְׂרָאֵל, וְהַכֵּל סוּד אַחַד שֶׁל הָאֲמוּנָה. וְצִרִיךְ בֵּן אָדָם לְהַתְעַטֵּר בְּדְרַגּוֹת הַלְלוּ, לְהַכָּלֵל בְּסוּד הָאֲמוּנָה.

[דף קי"ב ע"א](#)

עֶבֶד, לְמַפְלַח בְּכָל זַיְנֵי פּוֹלְחָנָא, בְּצִלּוֹתָא דְאֶקְרִי עֲבוּדָה, כְּהֵאֵי עֶבֶד דְּאִיהוּ רְזָא עֲלָאָה, דְּלֹא שְׂכִיף לְעֵלְמִין תְּדִיר. וְקָא מְשַׁבְּחָא וּמְנַגְנָא תְּדִיר. וְהָא אֲתַמַּר בְּפוֹלְחָנִין אֲחֻרָנִין, דְּכָל פּוֹלְחָנִין וּמְלִין דְּעֵלְמִין כְּלֵהוּ אִיהוּ עֶבֶד וּפְלַח. וּבְגִין דָּא אֶקְרִי אָדוֹן, בְּגִין דְּאִיהוּ עֶבֶד לְמַפְלַח, אֶקְרִי אָדוֹן כֹּל הָאָרֶץ. בַּר נֶשׁ דְּאֲתַעֲטָר בְּרִזָּא (דף קי"ב ע"א) דָּא, לְמִיּהוּי עֶבֶד לְמַפְלַח פּוֹלְחָנִיָּה דְּמֵאֲרִיָּה, אִיהוּ סְלִיק וְאֲתַעֲטָר לְמַהוּי בְּדִרְגָּא דָּא, וְאֶקְרִי אוּף הַכִּי אָדוֹן, דְּהָא אִיהוּ בְּרִיף בְּכָל אֵינוֹן פּוֹלְחָנִין, לְהֵאֵי עֲלָמָא, וְקִיָּים לִיָּה. וְעַל דָּא אֶקְרִי אָדוֹן. (ס"א אדוני הארץ).

עֶבֶד, לְעֶבֶד בְּכָל מֵינֵי עֲבוּדָה, בְּתַפְלָה שְׁנַקְרָאת עֲבוּדָה, כְּמוֹ אוֹתוֹ עֶבֶד שֶׁהוּא סוּד עֲלִיוֹן, שֶׁלֹּא שׂוֹכֵף לְעוֹלָמִים תְּמִיד, וּמְשַׁבַּח וּמְנַגֵּן תְּמִיד. וְהָרִי נִתְבָּאָר בְּעֲבוּדוֹת אַחֲרוֹת, שֶׁכָּל הָעֲבוּדוֹת וְדַבְּרֵי הָעוֹלָמוֹת, כְּלָם הוּא עוֹשֶׂה וְעוֹבֵד. וּמִשׁוּם זֶה נִקְרָא אָדוֹן, מִשׁוּם שֶׁהוּא עֶבֶד לְעֶבֶד, נִקְרָא אָדוֹן כֹּל הָאָרֶץ. בֶּן אָדָם שֶׁמִּתְעַטֵּר בְּסוּד הַזֶּה, לְהִיּוֹת עֶבֶד לְעֶבֶד עֲבוּדַת רַבּוֹ, הוּא עוֹלָה וּמִתְעַטֵּר לְהִיּוֹת בְּדִרְגָּה הַזֹּאת, וְנִקְרָא אָף כְּאוֹן אָדוֹן, שֶׁהָרִי הוּא מְבָרֵךְ בְּכָל הָעֲבוּדוֹת הָאֵלֶּה אֶת הָעוֹלָם הַזֶּה וּמַעֲמִידוֹ, וְעַל זֶה נִקְרָא אָדוֹן. (אדוני הארץ).

זְכָאָה חוֹלְקִיָּה דְּהֵאֵי בֶן, דְּזִכִּי לְאֲשֶׁתִּדְלָא לְמַנְדַּע בְּגִנְזֵי דְאַבּוּי, וּבְכָל רְזִין דְּבִיתִיָּה, כְּבָרָא יַחֲדָאֵי דְאֲשֶׁלְטִיָּה אַבּוּי בְּכָל גְּנֻזֵי, וְדָא אִיהוּ יִקְרָא, דְּשֶׁלִּיט עַל כְּלָא מֵאֵן דִּישְׁתַּדַּל בְּאוּרִיָּתָא, לְמַנְדַּע לִיָּה לְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא. וּבְאֵינוֹן גְּנִיזִין דִּילִיָּה, אֶקְרִי בֶן לְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא, כֹּל חִילֵי שְׁמִיָּא, לִית מֵאֵן דִּימְחִי בִּידִיָּה, בְּכָל שַׁעֲתָא דְאַצְטְרִיף לְמִיעַל לְגַבֵּי אַבּוּי. זְכָאָה חוֹלְקִיָּה בְּעֵלְמִין כְּלֵהוּ. וּבְגִין דָּא, כִּד אֲשֶׁתַּדַּל לְמַנְדַּע לִיָּה בְּאַרְח פְּרִט, בְּרִזָּא דְחֻכְמָתָא, כְּדִין אֶקְרִי בֶן.

אֲשֶׁרִי חֶלְקוֹ שֶׁל הַבֶּן הַזֶּה, שְׂזוּכָה לְהִשְׁתַּדַּל לְדַעַת בְּגִנְזֵי אַבּוּי וּבְכָל סוּדוֹת בֵּיתוֹ, כְּמוֹ בֶן יַחֲדֵי שֶׁהִשְׁלִיטוּ אַבּוּי בְּכָל גְּנֻזֵי, וְזֶהוּ הַכְּבוֹד, שֶׁשׂוֹלֵט עַל הַכָּל מִי שֶׁמִּשְׁתַּדַּל בְּתוֹרָה לְדַעַת אֶת הַקּוּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וּבְאוֹתָם הַגְּנֻזִים שֶׁלוֹ נִקְרָא בֶן לְקוּדְשׁ בְּרוּךְ הוּא, בְּכָל כַּחוֹת הַשָּׁמַיִם אֵין מִי שִׁימְחָה בְּיָדוֹ, בְּכָל שַׁעָה שֶׁמַּצְטְרֵף לְהַכְנִס אֶל אַבּוּי. אֲשֶׁרִי חֶלְקוֹ בְּכָל הָעוֹלָמוֹת. וּמִשׁוּם זֶה, כְּשֶׁמִּשְׁתַּדַּל לְהַפִּירוֹ בְּדִרְגָּה פְּרִט, בְּסוּד הַחֻכְמָה, אֵז נִקְרָא בֶן.

בְּפוֹלְחָנָא דְּבַר נֶשׁ פִּלַח לִיָּה לְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא, אִית פּוֹלְחָנָא, דְּאַצְטְרִיף בַּר נֶשׁ לְאֲתַפְלָא בְּתַרְוּוּיָּהוּ, לְמַהוּי עֶבֶד וּבֶן, לְאֲתַעֲטָרָא בִּיָּה בְּקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא. וּמָה אִיהוּ. דָּא פּוֹלְחָנָא דְּצִלּוֹתָא, דְּאַצְטְרִיף לְמַהוּי בְּהָ עֶבֶד וּבֶן, לְאֲתַפְלָא בְּדִרְגִין עֲלָאִין אֵלִין. לְמַפְלַח וּלְאֲתַקְנָא צִלּוֹתָא בְּרִזָּא דְּעֶבֶד,

למפלח פולחנא דתקונא דעלמין. ולא תדבקא רעותיה ברזין דחכמתא,
לא תדבקא במאריה בגניזין עלאין פדקא חזי.

בעבודה שבו אדם עובד לקדוש ברוך הוא יש עבודה שצריך אדם
להכלל בשניהם, להיות עבד ובו, להתעטר בקדוש ברוך הוא. ומהו?
זו עבודת התפלה, שצריך להיות בה עבד ובו, להכלל בדרגות
העליונות הללו. לעבד ולהתקין תפלה בסוד של עבד, לעבד את
העבודה של תקון העולמות, ולהדביק רצונו בסודות החכמה,
להתדבק ברבו בגנזים עליונים פראוי.

בו אתדבק תדיר באבוי בלא פרוצא כלל, לית מאן דימחי בידיה. עבד,
עבד פולחנא דמאריה, ואתקין תקוני עלמא. מאן דהוי תרווייהו בכללא
חדא, בחבורא חדא, דא איהו בר נש דאתקין רזא דכל מהימנותא בכללא
חדא, בלא פרוצא כלל, ומחבר כלא פחדא. דא איהו בר נש, דקודשא בריך
הוא אכריז עלוי בכל אליו חילין ומשרין דכל עלמין, ובכל אינון רקיעין,
אזדהרו בפלגא מהימנא דבי מלכא, דכל גנזי דמאריה בידיה. זכאה איהו
בהאי עלמא, וזכאה איהו בעלמא דאתי.

בו נדבק תמיד באבוי ללא פרוצ כלל, אין מי שימחה ביזו. העבד
עושה עבודת רבו ומתקין תקוני העולם. מי שיהיה שניהם בכלל
אחד, בחבור אחד, זהו אדם שמתקין את סוד כל האמונה בכלל אחד,
ללא פרוצ כלל, ומחבר את הכל כאחד. זהו בו אדם שהקדוש ברוך
הוא מכריז עליו בכל אותם חילות ומחנות של כל העולמות ובכל
אותם הרקיעים: הזהרו בפלוגי נאמן בית המלך, שכל גנזי רבו ביזו.
אשריו בעולם הזה, ואשריו בעולם הבא.

מההוא יומא ולהלאה, אשתמודע בר נש, ואתרשים בעלמין כלהו.
בשעתא דאצטריך כל חילין ומשרין כלהו אזדהרו למהוי גביה, וקודשא
ברוך הוא לא בעי אלא איהו בלחודוי. וקלא אתער, יאות הוא ליחיד
למהוי גביה דיחיד, ולא תעסקא יחיד ביחיד.

מאותו יום והלאה נודע האדם ונרשם בכל העולמות. בשעה שצריך,
כל החילות והמחנות, כלם מזהרים להיות אצלו, והקדוש ברוך הוא
לא רוצה אלא אותו בלבדו. וקול מתעורר: ראוי הוא ליחיד להיות
אצל היחיד ולהתעסק יחיד ביחיד.

וְרָזָא דְתַרְוֵין דְרַגְוֵין אֵלֵין, אֲשֶׁכְחָנָא בְחַד קָרָא, דְכָתִיב, (ישעיה מט) וַיֹּאמֶר לִי עֲבָדִי אֶתְּהָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר. וַיֹּאמֶר לִי עֲבָדִי אֶתְּהָ, הָא עֲבָד. יִשְׂרָאֵל הָא בֶן. דְכַד אֵינוֹן כְּלָלָא חֲדָא, כְּדִין כְּתִיב אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר.

וְהַסּוּד שֶׁל שְׁתֵּי הַדְרָגוֹת הָאֵלוּ מְצָאנוּ בְּפָסוּק אֶחָד, שְׁפָתוֹב (ישעיה מט) וַיֹּאמֶר לִי עֲבָדִי אֶתְּהָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר. וַיֹּאמֶר לִי עֲבָדִי אֶתְּהָ - הָרִי עֲבָד. יִשְׂרָאֵל - הָרִי בֶן. שְׁכַפְאֶשֶׁר הֵם כְּלָל אֶחָד, אֲזִי כְתוּב אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר.

בְּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן יְמַלּוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. (שמות קל"ד ע"ב פקודא ללמוד תורה)

בְּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. יְמַלּוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

פרשת בחקותי

(ויקרא כ"ו) אִם בְּחֻקוֹתַי תֵּלְכוּ וְגו'. רַבִּי חֲזִיא פְתַח, (מיכה ו) עַמִּי זָכַר נָא מַה יַעֲצֵ בָלֶק מִלְּךָ מוֹאָב וּמַה עָנָה אוֹתוֹ בְּלַעַם בֶּן בְּעוֹר וְגו'. עַמִּי זָכַר נָא, זַפְאָה חוּלְקָא דְעַמָּא דָא, דְמַאֲרִיהוֹן אוֹכַח לוֹן הָכִי. עַמִּי זָכַר נָא, אָף עַל גַּב דְאִתּוֹן סְטָאן מַאֲוֶרְחִי, עַמִּי אִתּוֹן, דְלָא בְעֵינָא לְמַעַבְד לְכוּ כְעוֹבְדֵי יִיכוּ.

אִם בְּחֻקֹּתַי תֵּלְכוּ וְגו'. רַבִּי חֲזִיא פְתַח, (מיכה ו) עַמִּי זָכַר נָא מַה יַעֲצֵ בָלֶק מִלְּךָ מוֹאָב וּמַה עָנָה אוֹתוֹ בְּלַעַם בֶּן בְּעוֹר וְגו'. עַמִּי זָכַר נָא, אֲשֶׁרִי חֻלְקוֹ שֶׁל הָעָם הַזֶּה שְׂרַבּוֹנָם מוֹכִיחַ אוֹתָם כְּךָ. עַמִּי זָכַר נָא, אָף עַל גַּב שְׂאֵתָם סוֹטִים מִדְרָכֵי - עַמִּי אִתּוֹם, שְׂאֵינִי רוֹצֵה לַעֲשׂוֹת לָכֶם כְּמַעֲשֵׂיכֶם.

רַבִּי יֶצְחָק אָמַר, זַפְאָה חוּלְקָא דְעַמָּא, דְמַאֲרִיהוּ אָמַר לוֹן, (מיכה ו) עַמִּי מַה עַשִׂיתִי לָךְ וּמַה הִלְאִיתִיךָ עָנָה בִּי. מַה יַעֲצֵ בָלֶק מִלְּךָ מוֹאָב. בְּכַמָּה מַלְוֵין עוֹבְדֵין אָמַר לְשִׁיזְאָה לְכוּ מַעֲלָמָא, וְכַמָּה חֲרָשִׁין אִתְעַר לְקַבְלֵי יִיכוּ.

רבי יצחק אומר, אשרי חלקו של העם שרבונום אומר להם: עמי מה עשיתי לך ומה הלאיתיך ענה בי. מה יעץ בלק מלך מואב. בכמה דברים ומעשים אומר להשמיד אתכם מהעולם, וכמה כשפים עורר כנגדכם.

אמר רבי יוסי, אמר לון קודשא בריך הוא לישראל, זכור נא. ווי דאנן צווחין בכל יומא, וגעיןן ובכייןן, (איכה ה) זכור יי' מה היה לנו. (תהלים קלו) זכור יי' לבני אדם, ולא בעי לאשגחא עלנא, הוא אמר לן בבועו זכור נא, אין נא אלא לשון בעותא, ואנן לא אשגחנא ביה, פגוונא דא אנן צווחין, זכור יי' מה היה לנו, זכור יי' לבני אדם, (תהלים עד) זכור עדתך קנית קדם, (תהלים קו) זכרני יי' ברצון עמך, ולא בעי לאשגחא עלן.

אמר רבי יוסי, אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל: זכר נא. אוי שאנו צווחים בכל יום, וגועים ובוכים, (איכה ה) זכר ה' מה היה לנו, (תהלים קלו) זכר ה' לבני אדם, ולא רוצה להשגיח עלינו, הוא אמר לנו: בבקשה זכר נא. אין נא אלא לשון בקשה, ואנו לא השגחנו בו. כמו כן אנו צווחים: זכר ה' מה היה לנו, זכר ה' לבני אדם, (שם עד) זכר עדתך קנית קדם, (שם קו) זכרני ה' ברצון עמך, ולא רוצה להשגיח עלינו.

דף קי"ב ע"ב

רבי יהודה אומר, ודאי קודשא בריך הוא אשגח עלן תדיר, ודכיר לן, אי לאו דאיהו אשגח בהו בישראל, ודכיר לון, לא יקומון חד יומא בגלותא, הדא הוא דכתיב, (ויקרא כו) ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם וגו'. (דף קי"ב ע"ב) קודשא בריך הוא לא עביד לן פערבדנא.

רבי יהודה אומר, ודאי שהקדוש ברוך הוא משגיח עלינו תמיד וזוכר אותנו, שאם הוא לא ישגיח על ישראל וזוכר אותם, לא יעמדו יום אחד בגלות. זהו שכתוב (ויקרא כו) ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם וגו'. הקדוש ברוך הוא אינו עושה לנו כמעשינו.

תא חזי, בלק חפים הנה, ורב חרשין בעובדי ידוי, יתיר מן בלעם. והכי אוליפנא כל מה דבעי בר נש בהאי עלמא בפולחנא דקודשא בריך הוא,

בְּעֵי לְאַתְעָרָא בְּעוּבְדָא לְתַתָּא. דְּבְעוּבְדָא דְלַתְתָּא, אַתְעָר עוּבְדָא לְעֵילָא,
וְעוּבְדָא דָּא בְּעֵי בְּקְדוּשָׁה, וְהָא אוּקְמוּהָ. וּבְאַתְר דְּלִית עוּבְדָא, אִית מְלָה,
וּבְמְלָה דְּפוּמָא, תְּלִיא עוּבְדָא, לְאַתְעָרָא לְעֵילָא. כְּמָה דְּבְעִינְוּ לְאַתְעָרָא
קְדוּשָׁה עֲלָא, בְּעוּבְדָא וּבְמְלָה. הֲכִי נְמִי אִינוּן דְּאַתְיִין מְסֻטְרָא
דְּמְסֻאבוּתָא, בְּעִינְוּ לְאַתְעָרָא סְטְרָא דְלַהוּן, בְּעוּבְדָא וּבְמְלָה דְּפוּמָא.

בֹּא רְאֵה, בְּלֶק חֲכָם הִיָּה, וּגְדוּל הַמְכַשְּׁפִים בְּמַעֲשֵׂי יָדָיו יוֹתֵר מִבְּלַעַם.
וְכֵן לְמַדְנֵוּ, כָּל מָה שְׂרוּצָה בִּן אָדָם בְּעוֹלָם הִזָּה בְּעִבּוּדַת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא, צָרִיךְ לְעוֹרֵר בְּמַעֲשֵׂה לְמַטָּה. שְׁבַמְעֵשָׂה שְׁלֵמְטָה מְתַעוֹרֵר מַעֲשֵׂה
לְמַעְלָה, וְהַמַּעֲשֵׂה הִזָּה צָרִיךְ בְּקְדֻשָׁה, וְהָרִי פְּרֻשׁוּהָ. וּבְמִקּוּם שְׂאִין
מַעֲשֵׂה, יֵשׁ דְּבוּר. וּבְדְבוּר הִפָּה תְּלוּי הַמַּעֲשֵׂה, לְעוֹרֵר לְמַעְלָה. כְּמוֹ
שְׂצָרִיכִים לְעוֹרֵר קְדֻשָׁה עֲלִיוְנָה בְּמַעֲשֵׂה וּבְדְבוּר, כֵּן גַּם אוֹתָם שְׂבָאִים
מִצַּד הַטְּמֵאָה צָרִיכִים לְעוֹרֵר אֶת הַצַּד שְׁלָהֶם בְּמַעֲשֵׂה וּבְדְבוּר הִפָּה.

וְאִף עַל גַּב דְּבְלַעַם חֲרָשָׁא הָוָה רַב מִכָּל חֲרָשִׁין דְּעֲלָמָא, חֲרָשָׁא עֲלָאָה מִנִּיהָ
הָוָה בְּלֶק. בְּקֶסֶם הָוָה בְּלֶק רַב מִכָּל חֲפִימִין. וּבְלַעַם בְּנַחֲשׁ (וְהָא אוּקְמוּהָ).
קֶסֶם וְנַחֲשׁ תְּרִין דְּרָגִין אִינוּן, קֶסֶם תְּלִיא בְּעוּבְדָא. נַחֲשׁ לֹא תְלִיא בְּעוּבְדָא
אַלָּא בְּאַסְתִּיכְלוּתָא, וּבְמְלָה דְּפוּמָא. וְכֵדִין מְתַעֲרִין עֲלִייהוּ רִוְחָא מְסֻאבָּא,
לְאַתְלַבְּשָׁא בְּהוּ, וְעֵבִיד מַה דְּעֵבִיד.

וְאִף עַל גַּב שְׂבַלַעַם הִיָּה הַגְּדוּל מִכָּל מְכַשְּׁפֵי הָעוֹלָם - מְכַשֵּׁף עֲלִיוֹן מִמְנוּ
הִיָּה בְּלֶק. בְּקֶסֶם הִיָּה בְּלֶק גְּדוּל מִכָּל הַחֲכָמִים, וּבְלַעַם בְּנַחֲשׁ (וְהָרִי
פְּרֻשׁוּהָ). קֶסֶם וְנַחֲשׁ שְׁתֵּי דְרָגוֹת הֵן. קֶסֶם תְּלוּי בְּמַעֲשֵׂה, נַחֲשׁ לֹא תְלוּי
בְּמַעֲשֵׂה, אַלָּא בְּהַסְתִּיכְלוּת וּבְדְבוּר הִפָּה, וְאִזּוּ מְעוֹרְרִים עֲלִיוֹ רִוּחַ
טְמֵאָה לְהַתְּלַבֵּשׁ בְּהֵם, וְעוֹשֵׂה מַה שְׂעוֹשֵׂה.

וַיִּשְׂרָאֵל קְדִישִׁין לָאוּ הֲכִי, אַלָּא כְּלָהוּ קְדִישִׁין, וְכָל עוּבְדִייהוּ לְאַתְעָרָא
עֲלִייהוּ רִוְחָא קְדִישָׁא. כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (ישעיה לב) עַד יַעֲרָה עֲלִינוּ רִוּחַ
מִמְרוֹם. וְעַל דָּא כְּתִיב, (במדבר כג) כִּי לֹא נַחֲשׁ בִּינְעֻקֵּב וְלֹא קֶסֶם בִּישְׂרָאֵל,
דְּהָא אִינוּן בְּסֻטְרָא דְּקְדוּשָׁה עֲלָאָה אַחִידָן. וְעוּבְדִייהוּ בְּקְדוּשָׁה אָתוּ,
וְקְדוּשָׁה מְתַעֲרִי עֲלִייהוּ וּמְתַלְבָּשׁוּן בְּהָ.

וַיִּשְׂרָאֵל הַקְּדוּשִׁים לֹא כֵּן, אַלָּא כְּלָם קְדוּשִׁים, וְכָל מַעֲשִׂיהֶם לְעוֹרֵר
עֲלִיהֶם רִוּחַ קְדוּשָׁה, כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר (ישעיה לב) עַד יַעֲרָה עֲלִינוּ רִוּחַ מִמְרוֹם.
וְעַל זֶה כְּתוּב, (במדבר כג) כִּי לֹא נַחֲשׁ בִּינְעֻקֵּב וְלֹא קֶסֶם בִּישְׂרָאֵל, שְׁהָרִי
הֵם אַחוּזִים בְּצַד הַקְּדֻשָׁה הָעֲלִיוְנָה. וּמַעֲשִׂיהֶם בְּקְדֻשָׁה בָּאִים, וְקְדֻשָׁה
מְתַעוֹרֶרֶת עֲלֵיהֶם וּמְתַלְבָּשִׁים בְּהָ.

וְתָא חֲזִי, בְּקֶסֶס הָוּה בְּלֶק רַב מִכָּל חֲפִימִין, וּבִלְעָם בְּנַחֲשׁ. וְעַל דָּא בְּשַׁעֲתָא דְּבַעַא בְּלֶק לְאַתְחַבְּרָא עֲמִיה, מַה כְּתוּב (בַּמְדַּבֵּר כַּב) וַיִּלְכוּ זִקְנֵי מוֹאֵב וְזִקְנֵי מְדִיָּן וּקְסָמִים בְּיָדָם. (וּבִלְעָם עוֹבְדוּי בְּנַחֲשׁ) תָּא חֲזִי, בְּמִלָּה דְּפּוֹמָא הָוּה בְּלְעָם רַב מִכָּל חֲרָשִׁין דְּעֵלְמָא, וּבְאַסְתִּיפְלוּתָא דְּהָהוּא נַחֲשׁ, הָוּה יָדַע לְכוּנָא שַׁעֲתָא. וְעַל דָּא בַּעַא בְּלֶק לְאַשְׁלָמָא מְלָה (ס"א כִּלְא) קֶסֶס וְנַחֲשׁ.

וּבֵּא רְאָה, בְּקֶסֶס הָיָה בְּלֶק גְּדוֹל מִכָּל הַחֲכָמִים, וּבִלְעָם בְּנַחֲשׁ. וְעַל זֶה, בְּשַׁעֲה שְׂרָצָה בְּלֶק לְהִתְחַבֵּר עִמּוֹ, מַה כְּתוּב? (שֵׁם כַּב) וַיִּלְכוּ זִקְנֵי מוֹאֵב וְזִקְנֵי מְדִיָּן וּקְסָמִים בְּיָדָם. (וּבִלְעָם מַעֲשִׂיו בְּנַחֲשׁ) בֵּא רְאָה, בְּדַבּוּר הַפֶּה הָיָה בְּלְעָם גְּדוֹל מִכָּל הַמְּכַשְׁפִּים שֶׁל הָעוֹלָם, וּבְהַסְתִּיפְלוּת אוֹתוֹ נַחֲשׁ הָיָה יוֹדֵעַ לְכוּן אֶת הַשַּׁעֲה, וְעַל זֶה רָצָה בְּלֶק לְהַשְׁלִים דְּבַר (הַכֵּל) קֶסֶס וְנַחֲשׁ.

אָמַר לִיה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, רְשָׁע, הָא קְדָמוּךְ בְּנִי. עוּבְדָא אִית בְּגוּוּיָהוּ, דְּכָל סְטָרִין בִּישׁוּן וְזִינִין בִּישׁוּן וְחֲרָשִׁין דְּעֵלְמָא לֹא יִכְלִין לְקַרְבָּא בְּהַדִּיָּהוּ, דְּכִלְהוּ עֲרָקִין מִקְמִיה. וּמַאי אִיהוּ. אֲהֵל מוֹעֵד, וּמַאי קוּדְשָׁא, וְשְׁמוּשֵׁי מְקַדְשָׁא, וּקְטָרֶת בּוֹסְמִין, דְּקָא מְבַטֵּל כָּל רְתַחָא וְרוּגְזָא דְּעֵלְמָא, דְּלַעֲיִלָּא וְתַתָּא, וְעֵלְוִין וְקַרְבָּנִין בְּכָל יוֹמָא, וְתַרִי מְזַבְּחוֹת, לְמַעַבְד עוּבְדָא מְזַבְּחוֹת, וְשַׁלְחוֹ וְלַחֵם הַפְּנִים, וְאֵת הַכִּיּוֹר וְאֵת כְּנוֹ, וְכִמָּה שְׁמוּשֵׁין לְעוּבְדָא, לְמִלָּה דְּפּוֹמָא, הָאֲרוֹן וְתַרִי לּוּחֵיָא דְּאֹרִיָּתָא, וְאֲהָרוֹן לְכַפְּרָא עַל עֲמָא בְּצִלוּתָא בְּכָל יוֹמָא. כִּיּוֹן דְּאַשְׁגַּח הָהוּא רְשָׁע בְּהָאִי, אָמַר כִּי לֹא נַחֲשׁ בִּיעֲקֹב וְלֹא קֶסֶס בִּישְׂרָאֵל. מַאי טַעְמָא. יְיָ אֱלֹהֵינוּ עִמּוֹ וְתַרוּעַת מְלֶךְ בּוּ.

אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: רְשָׁע, הֲרִי קְדָמוּךְ בְּנִי. מַעֲשָׂה יֵשׁ בְּתוֹכְכִם שֶׁכָּל הַצְּדָדִים הָרָעִים וְהַמִּינִים הָרָעִים וְכַשְׁפֵי הָעוֹלָם לֹא יִכּוּלִים לְהִתְקַרֵּב אֲלֵיהֶם, שֶׁכָּל־בּוֹרְחִים מְלַפְּנִיו. וּמַהוּ? אֲהֵל מוֹעֵד, וּבְגֵדֵי קֹדֶשׁ, וְשְׁמוּשֵׁי הַמְּקַדָּשׁ, וּקְטָרֶת הַבִּשְׂמִים, שֶׁמְבַטֵּלֶת כָּל רְתַחָה וְרוּגְזָא שֶׁל הָעוֹלָם שֶׁלְמַעַלָּה וְלַמַּטָּה, וְעוֹלוֹת וְקַרְבָּנוֹת בְּכָל יוֹם, וְשִׁנֵי מְזַבְּחוֹת, לְעִשׂוֹת מַעֲשָׂה מְזַבְּחוֹת, וְשַׁלְחוֹ וְלַחֵם הַפְּנִים, וְאֵת הַכִּיּוֹר וְאֵת כְּנוֹ, וְכִמָּה שְׁמוּשֵׁים לְמַעֲשָׂה, לְדַבּוּר הַפֶּה, הָאֲרוֹן וְשִׁנֵי לּוּחוֹת הַתּוֹרָה, וְאֲהָרוֹן לְכַפֵּר עַל הָעָם בְּתַפְלָה בְּכָל יוֹם. כִּיּוֹן שֶׁהַשְּׂגִיחַ אוֹתוֹ רְשָׁע בְּזָה, אָמַר כִּי לֹא נַחֲשׁ בִּיעֲקֹב וְלֹא קֶסֶס בִּישְׂרָאֵל. מַה הַטַּעַם? ה' אֱלֹהֵינוּ עִמּוֹ וְתַרוּעַת מְלֶךְ בּוּ.

וְעַל דָּא עֲמִי זְכָר נָא, בְּבַעוּ מְנַיִכוּ, הוּוּ דְּכִירִין הָהוּא זְמָנָא דְּאַתְחַבְּרוּ בְּלֶק וּבִלְעָם לְשִׁיצָאָה לְכוּ, וְלֹא יִכְלוּ, דְּאַנָּא אַחִידָנָא בְּכוּ, כְּאַבָּא דְּאַחִיד בְּבִרְיָה, וְלֹא שְׂבִיק לִיה בִּידָא דְּאַחֲרָא. מוֹן הַשְּׁטִים וְעַד הַגְּלָגֶל, מַאי דָּא לְקַבִּיל דָּא.

אָלֵא אָמַר קוֹדֶשׁא בְּרִידָה הוּא לְיִשְׂרָאֵל, בְּבַעוּ מִנֵּיכּוֹ, הוּוּ דְכִירִין כָּל זְמַנָּא דְהוּוּתוֹן אַחִידוֹן בִּי, וְלֹא יָכִיל הֵהוּא רָשָׁע בְּחַרְשׁוּי וְקִסְמוּי לְשִׁלְטָאָה עֲלֵיכּוֹ. כִּיּוֹן דְשִׁבְקִיתוֹן יְדֵיכּוֹ לְאַחַדָּא בִּי, וְהוּוּתוֹן בְּשִׁטִּים, מַה כְּתִיב. (במדבר כה) וַיֹּאכֶל הָעָם וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְאַלֹהֵיהוֹן. בְּגִלְגָל, כְּמַה דְאַתְּ אָמַר (הושע יב) בְּגִלְגָל שְׁוֹרִים זִבְחוּ, וּכְדִין שְׁלִטוּ בְכוּ שְׁנַאיכּוֹן.

וְעַל זֶה עָמִי זְכַר נָא, בְּבִקְשָׁה מִכֶּם, זְכַרוּ אוֹתוֹ זְמַן שֶׁהִתְחַבְּרוּ בְּלֶק וּבְלָעַם לְהַשְׁמִידְכֶם וְלֹא יָכִלוּ, שְׁאַנִּי אַחַזְתִּי בְכֶם כְּמוֹ אָב שְׁאוּחַז אֶת בְּנֵי וְלֹא מִשְׁאִיר אוֹתוֹ בִּיד אַחַר. מִן הַשִּׁטִּים עַד הַגִּלְגָל, מַה זֶה לְעִמַּת זֶה? אָלֵא אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: יִשְׂרָאֵל, בְּבִקְשָׁה מִכֶּם, תְּהִיוּ זוֹכְרִים כָּל זְמַן שֶׁהֵייתֶם אַחוּזִים בִּי, וְלֹא יָכִיל אוֹתוֹ רָשָׁע בְּכַשְׁפֵּי וְקִסְמוּי לְשִׁלְטַת עֲלֵיכֶם. כִּיּוֹן שֶׁעֲזַבְתֶּם אֶת יְדֵיכֶם מִלְּאָחַז בִּי וְהֵייתֶם בְּשִׁטִּים, מַה כְּתוּב? וַיֹּאכֶל הָעָם וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְאַלֹהֵיהוֹן. בְּגִלְגָל, כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר (הושע יב) בְּגִלְגָל שְׁוֹרִים זִבְחוּ, וְאַזְ שְׁלִטוּ בְכֶם שְׁנַאיכֶם.

וְכָל דָּא אָמַאי. לְמַעַן דַּעַת צְדָקוֹת יְיָ כָּל אֵינוֹן צְדָקוֹת, דְּעַבְדְּנָא לְכוּ, בְּזְמַנָּא דְאַתּוֹן אַחִידוֹן בִּי, וְלֹא שְׁבִיקְנָא מְלָה דְעַלְמָא לְשִׁלְטָאָה בְכוּ, וְרוּגְזָא דְלַעֲלִילָא וְתַתָּא, וְזִינִין בִּישׁוּן, לֹא יָכִלִין לְקַרְבָּא בְכוּ.

וְכָל זֶה לְמָה? לְמַעַן דַּעַת צְדָקוֹת ה'י. כָּל אוֹתוֹן צְדָקוֹת שֶׁעֲשִׂיתִי לְכֶם בְּזְמַן שֶׁאַתֶּם אַחוּזִים בִּי, וְלֹא הִשְׁאַרְתִּי דְבַר בְּעוֹלָם לְשִׁלְטַת בְּכֶם, וְהַרְגִזוּ שְׁלַמְעֵלָה וּלְמַטָּה וְהַמִּינִים הַרְעִים לֹא יָכוּלִים לְקַרְבַּ לְכֶם.

וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם לִינוּ פַה הַלִּילָה וְהַשִּׁיבוֹתִי אֶתְכֶם דְבַר כְּאֶשֶׁר יְדַבֵּר יְיָ אֱלֹהֵי תָא חַזִּי, בְּשַׁעְתָּא דְעָאֵל שְׁמִשָּׂא, וְתַרְעִין כְּלָהוּ אֶסְתִּימוּ, וְעָאֵל לִילָא וְאַתְחַשְׁדָּ, כְּמַה חֲבִילִי שְׂרָאוֹן מִשְׁלִשְׁלִיהוֹן, וְאַזְלִין וְשִׁטְאוֹן בְּעַלְמָא, וְכְמַה רְבַרְבִּי מְמַנְן עֲלֵיהוּ דְמַדְבְּרִי לָהוּ. וְאַיִת מְמַנָּא רְבַרְבָּא עַל כְּלָא מִסְטְרָא דְשְׁמַאֲלָא וְהֵהוּא רָשָׁע הָוָה שְׁכִיחַ לְגַבִּי הֵהוּא מְמַנָּא עַלְמָה מְכַלָּא בְּחַרְשׁוּי. וְהוּא הָוָה אָמַר בְּחַרְשׁוּי בְּלִילָא, בְּזְמַנָּא דְאַיְהוּ שְׁלִטָּא בְּכָל סִיעָתָא דִּילֵיהָ, וְהוּא הָוָה אֶתִּי לְאַשְׁתַּכְּחָא גַבִּיהָ, וְאוֹדַע לֵיהָ מַה דְאַיְהוּ בְּעִי.

וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם לִינוּ פַה הַלִּילָה וְהַשְׁבִּתִּי אֶתְכֶם דְבַר כְּאֶשֶׁר יְדַבֵּר ה'י אֱלֹהֵי. בָּא רָאָה, בְּשַׁעָה שְׁנַכְנַס הַשְּׁמֶשׁ, וְכָל הַשְּׁעָרִים נִסְתַּמִּים, וְנַכְנַס הַלִּילָה וּמְחַשְׁדָּ, כְּמַה קְבוּצוֹת מְתָרִים מִשְׁלִשְׁלוֹתֵיהֶם, וְהוֹלְכִים וּמְשׁוֹטְטִים בְּעוֹלָם, וְכְמַה מְמַנִּים גְּדוֹלִים עֲלֵיהֶם שְׁמַנְהִיגִים אוֹתָם. וַיֵּשׁ מְמַנָּה גְּדוֹל עַל הַכָּל מְצַד הַשְּׁמַאֲלָא, וְאוֹתוֹ רָשָׁע הָיָה מְצוּי אֶצְל אוֹתוֹ הַמְּמַנָּה הַעֲלִיוֹן מֵהַכָּל בְּכַשְׁפֵּי. וְהוּא הָיָה אוֹמֵר בְּכַשְׁפֵּי בְּלִילָה,

בְּזִמְנֵן שֶׁהוּא שׁוֹלֵט בְּכָל סִיעָתוֹ, וְהוּא הָיָה בָּא לְהַמְצִיא אֶצְלוֹ, וּמוֹדִיעַ לוֹ מַה שֶׁהוּא רוֹצֶה.

דף קי"ג ע"א

כְּגוֹנוֹנָא (דף קי"ג ע"א) דָּא (בראשית לא) וַיְבֹא אֱלֹהִים אֶל לָבֵן הָאֲרָמִי, הֵהוּא דְשָׁכִיחַ גְּבִיּהּ. (בראשית כ) וַיְבֹא אֱלֹהִים אֶל אַבְיִמֶלֶךְ, כְּלָחוּ כְּגוֹנוֹנָא דָּא. בְּכָל אַתְרַן אֶקְרוּן לֵיהּ בְּאִינוּן חֲרָשִׁין, וְעַל דָּא הָוָה שָׁכִיחַ בְּלִילְיָא יִתִּיר מִבְּיַמְמָא. וְהָא אוֹקְמוּהּ. וְכָל הַנִּי חֲרָשִׁין וְחַפְיָמִין הָווּ לְאַבְיִמֶלֶךְ, דְּכַתְיִב, (בראשית כו) וַיִּשְׁקֹף אַבְיִמֶלֶךְ מִלְּךְ פְּלִשְׁתִּים בְּעַד הַחֲלוֹן. כְּתִיב הִכָּא בְּעַד הַחֲלוֹן, וְכַתְיִב הִתֵּם (שופטים ה) בְּעַד הַחֲלוֹן נִשְׁקָפָה וַתִּיבֵב אִם סִיסְרָא. לָבוּ הָא אוֹקְמוּהּ, בְּלַעַם כְּדִין.

כְּגוֹן זֶה, (בראשית לא) וַיְבֹא אֱלֹהִים אֶל לָבֵן הָאֲרָמִי, אוֹתוֹ שְׁמַצוּי אֶצְלוֹ. (שם כ) וַיְבֹא אֱלֹהִים אֶל אַבְיִמֶלֶךְ, כְּלָם כְּגוֹן זֶה. בְּכָל מְקוֹם קוֹרְאִים לוֹ בְּאוֹתָם כְּשָׁפִים, וְעַל זֶה הָיָה מְצוּי בְּלִילְיָהּ יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר בִּיּוֹם, וְהָרִי פְּרִשׁוּהָ. וְכָל הַמְּכַשְׁפִּים וְהַחֲכָמִים הָאֵלוּ הָיוּ לְאַבְיִמֶלֶךְ, שְׁכַתוּב (שם כו) וַיִּשְׁקֹף אַבְיִמֶלֶךְ מִלְּךְ פְּלִשְׁתִּים בְּעַד הַחֲלוֹן. כְּתוּב כָּאן בְּעַד הַחֲלוֹן, וְכַתְיִב שָׁם, (שופטים ה) בְּעַד הַחֲלוֹן נִשְׁקָפָה וַתִּיבֵב אִם סִיסְרָא. לָבוּ הָרִי פְּרִשׁוּהָ, בְּלַעַם כְּמוֹ זֶה.

וְעַל דָּא בְּכַלְהוּ כְּתִיב אֱלֹהִים, וַיְבֹא אֱלֹהִים אֶל בְּלַעַם, וַיְבֹא אֱלֹהִים אֶל לָבוֹן, וַיְבֹא אֱלֹהִים אֶל אַבְיִמֶלֶךְ, הוּא אֶתְא לְגַבְיָהּ, וְלֹא אִינוּן לְגַבְיָהּ, דְּהָא לִית לָהּ אַתְרַן זְמִין. וְאִי תִימָא, הָא כְּתִיב אֱלֹהִים. אֶלָּא, שְׁמָא דָּא אֲשַׁתְּתַף בְּכַלְא, וְאֶפִּילוּ עֲבוּדָה זָרָה נְמִי אֱלֹהִים אֶקְרִי, אֱלֹהִים אַחֲרִים, וּבְכַלְלָא דְּאֱלֹהִים אַחֲרִים אֵלִין מְמַנּוּ, וּבְכַלְלָא דָּא הָווּ, וּבְגִין כֶּדֶן אֶקְרִי חֲכִי. וְהָהוּא רָשַׁע הָוָה אֲמַר בְּחֲרָשׁוּי וְקָרִי לֵיהּ, וְאֶתִּי לְגַבְיָהּ. וּבְגִין כֶּדֶן כְּתִיב (במדבר כב) לִינוּ פֶה הַלִּילְיָהּ וְהִשִּׁיבוּתִי אֶתְכֶם דְּבַר כְּאֲשֶׁר יְדַבֵּר יְיָ אֵלַי. הֵהוּא רָשַׁע קָא מְשַׁבַּח גְּרַמְיָהּ, דְּהָא לֹא כְּתִיב בֵּיהּ, אֶלָּא וַיְבֹא אֱלֹהִים.

וְעַל זֶה כְּתוּב בְּכָלֵם אֱלֹהִים; וַיְבֹא אֱלֹהִים אֶל בְּלַעַם, וַיְבֹא אֱלֹהִים אֶל לָבוֹן, וַיְבֹא אֱלֹהִים אֶל אַבְיִמֶלֶךְ. הוּא בָּא אֵלֵיהֶם, וְלֹא הִם אֵלָיו, שְׁהָרִי אִין לָהֶם מְקוֹם זְמִין. וְאִם תִּמָּא, הָרִי כְּתוּב אֱלֹהִים! אֶלָּא שְׁהִשָּׁם הָזֶה מְשַׁתְּתַף בְּכָל, וְאֶפִּילוּ עֲבוּדָה זָרָה גַם נִקְרְאוּת אֱלֹהִים, אֱלֹהִים אַחֲרִים, וּבְכַלְלָא שֶׁל אֱלֹהִים אַחֲרִים אֶלָּה מְמַנִּים, וּבְכַלְלָא זֶה הָיוּ, וְלָכוּן נִקְרְאָ כֶּדֶן. וְאוֹתוֹ רָשַׁע הָיָה אוֹמֵר בְּכַשְׁפִּיו וְקוֹרָא לוֹ, וַיְבֹא אֵלָיו. וּמְשׁוּם

כָּךְ כְּתוּב, לִינוּ פֹה הַלְיָלָה וְהַשְּׁבִיטִי אֶתְכֶם דָּבָר כַּאֲשֶׁר יִדְבַר ה' אֵלַי.
אוֹתוֹ רָשַׁע מִשְׁפַּח אֶת עֲצָמוֹ, שֶׁהָרִי לֹא כְּתוּב בּוֹ, אֶלָּא וַיִּבֹא אֱלֹהִים.

דָּבָר אַחֵר כַּאֲשֶׁר יִדְבַר יְיָ אֵלַי, עַל יְדֵי דְהֵהוּא שְׁלִיחָא דְסִטְרָא אַחֲרָא. וְאִי
תִּימָא הָא בִּימְמָא אֲשֶׁתִּכַּח לְגַבִּיָּהּ. (ס"א כד הוה לגביה בלק אלא) אֶלָּא וַיִּדְאִי בְּנַחֲשׁ
אֲסִתְּכִלּוּתָא הָוֵה בֵּיהּ, וַיְבַהֲהוּא זְמַנָּא הָוֵה מְסִתְּכִל לְכוּוּנָא שְׁעֵתָא, הִדָּא
הוּא דְכְּתִיב וְלֹא הִלְךְ כְּפַעַם בְּפַעַם לְקִרְאֵת נְחֹשִׁים. וַיִּרְא בְּלַעַם כִּי טוֹב
בְּעֵינָיו יְיָ לְבָרֵךְ אֶת יִשְׂרָאֵל. אֶלָּא דְהֵהוּא יוֹמָא אֲסִתְּכִל לְכוּוּנָא שְׁעֵתָא, וְלֹא
אֲשֶׁתִּכַּח כְּשָׂאָר יוֹמֵי, וַיְכַדִּין חֲמָא דְהָא רִוְגָזָא רַבָּא לָא אֲשֶׁתִּכַּח בְּעֵלְמָא,
כְּדִין יָדַע כִּי טוֹב בְּעֵינָיו יְיָ לְבָרֵךְ אֶת יִשְׂרָאֵל. בְּהֵהוּא זְמַנָּא שְׁבִיק גְרַמְיָה
מִכָּל נְחֹשִׁים דְּעֵלְמָא, וְלֹא אֲסִתְּכִל בְּהוּ, הִדָּא הוּא דְכְּתִיב וְלֹא הִלְךְ כְּפַעַם
בְּפַעַם לְקִרְאֵת נְחֹשִׁים.

דָּבָר אַחֵר כַּאֲשֶׁר יִדְבַר ה' אֵלַי - עַל יְדֵי אוֹתוֹ שְׁלִיחַ שֶׁל הַצַּד הָאֲחֵר.
וְאִם תִּאמַר, הָרִי בַּיּוֹם נִמְצָא אֶצְלוֹ (כְּשֶׁהִיָּה אֶצֶל בַּלַּק. אֵלָּא) - אֶלָּא וַיִּדְאִי
בְּנַחֲשׁ הַהִתְבּוֹנְנוּת הַיְתֵה בּוֹ, וַיְבֹאוּתוֹ זְמַן הָיָה מְסִתְּכִל לְכוּוּן אֶת הַשְּׁעָה.
זֶהוּ שְׁכָתוּב וְלֹא הִלְךְ כְּפַעַם בְּפַעַם לְקִרְאֵת נְחֹשִׁים. וַיִּרְא בְּלַעַם כִּי טוֹב
בְּעֵינָיו ה' לְבָרֵךְ אֶת יִשְׂרָאֵל. אֶלָּא שְׁאוֹתוֹ יוֹם הַסִּתְּכִל לְכוּוּן אֶת הַשְּׁעָה,
וְלֹא נִמְצָא כְּשָׂאָר הַיּוֹמִים, וְאִזּוֹ רָאָה שְׁאִין רְגִזוֹ גְדוֹל נִמְצָא בְּעוֹלָם, אִזּוֹ
יָדַע כִּי טוֹב בְּעֵינָיו ה' לְבָרֵךְ אֶת יִשְׂרָאֵל. בְּאוֹתוֹ זְמַן הָעֲזִיב אֶת עֲצָמוֹ
מִכָּל הַנְּחֹשִׁים שֶׁל הָעוֹלָם, וְלֹא הַסִּתְּכִל בָּהֶם. זֶהוּ שְׁכָתוּב וְלֹא הִלְךְ
כְּפַעַם בְּפַעַם לְקִרְאֵת נְחֹשִׁים.

תָּא חֲזִי, בְּהֵהוּא שְׁעֵתָא דְרִתְחָא אֲשֶׁתִּכַּח, כְּדִין שְׁמַאלָא אֲתַעַר, וְהָוֵה יָדַע
הֵהוּא רָשַׁע אֲתַר, לְאַחַדָּא בְּסִטְרָא שְׁמַאלָא, לְמִילַט. וְאֲסִתְּכִל בְּהֵהוּא
זְמַנָּא, וְלֹא אֲשֶׁתִּכַּח. כְּדִין מַה כְּתִיב, (בַּמִּדְבָּר כג) מַה אֶקוּב לֹא קִבָּה אֵל וּמַה
אֲזַעוּם לֹא זַעַם יְיָ. וַיְבַגֵּין כָּךְ, (מִיכָה ו) עַמִּי זָכַר נָא מַה יַעֲצֵ בְּלֶק וְגוֹי. וּמַה עָנָה
אוֹתוֹ בְּלַעַם בֶּן בְּעוֹר (בַּגִּין כד) זָכַאִין אֵינּוֹן יִשְׂרָאֵל, זָכַאָה חוּלְקִיָּהוֹן בְּעֵלְמָא
דִּין וּבְעֵלְמָא דְאַתִּי. (דַּמְאִרְיָהוֹן אוּכַח לוֹן הַכִּי) (וַיִּקְרָא כ"ו) אִם בְּחֻקוֹתַי תִּלְכּוּ. אִם
בְּחֻקוֹתַי, דָּא אֲתַר דְּגִזִּירִין דְּאוּרִיָּתָא תִּלְיִין בְּהֵהוּא אֲתַר, כְּמַה דְּאַתְּ אָמַר
(וַיִּקְרָא יח) אֶת חֻקוֹתַי תִּשְׁמְרוּ. חוֹק הוּא דְּאֶקְרִי הַכִּי, וְגִזִּירִין דְּאוּרִיָּתָא בְּה
אֲתְּכִלְיָן. (וַיִּקְרָא כה) וְאֶת מִשְׁפָּטַי תִּשְׁמְרוּ. מִשְׁפָּטִי, דָּא הוּא אֲתַר אַחֲרָא
עֲלָאָה, דְּהֵהוּא חֻקָּה אַחִידַת בֵּיהּ, וַיִּתְחַבְּרוּ דָּא בְּדָא דְּעִילָאִי וְתַתָּאִי. וְכָל
פְּקוּדֵי אוּרִיָּתָא, וְכָל גְּזֵרֵי אוּרִיָּתָא, וְכָל קְדוּשֵׁי אוּרִיָּתָא, בְּהִנֵּי אַחִידוֹן.
בַּגִּין דְּהֵאִי תוֹרָה שְׁבַכְתְּב, וְהֵאִי תוֹרָה שְׁבַעֲל פֹּה.

בֹּא רָאָה, בְּאוֹתָהּ שְׁעָה שְׁהֲרָזוּ נִמְצָא, אִזּוֹ הַשְּׁמַאל מִתְעוֹרַר, וְהָיָה יוֹדַע
אוֹתוֹ הַרְשָׁע אֶת הַמְּקוֹם לְאַחוּזוֹ בְּצַד הַשְּׁמַאל לְקַלְל. וְהַתְּבּוֹנֵן בְּאוֹתוֹ

הזמן, ולא מצא. ואז מה כתוב? (במדבר כג) מה אקב לא קבה אל ומה אזהם לא זעם ה'. ומשום כך, (מיכה ו) עמי זכר נא מה יעץ בלק וגוי ומה ענה אתו בלעם בן בעור. אשריהם ישראל, אשרי חלקם בעולם הזה ובעולם הבא. (שרבונוס הוכיח להם כד). אם בחקתי תלכו. אם בחקתי - זה מקום שגזרות התורה תלויות באותו מקום, כמו שנאמר (ויקרא יט) את חקתי תשמרו. חק הוא שנקרא כך, וגזרות התורה בו נכללות. (שם כה) ואת משפטי תשמרו. משפטי - זהו מקום אחר עליון שאותה חקה אחוזה בו, ומתחברים זה בזה, של עליונים ותחתונים, וכל מצוות התורה, וכל גזרות התורה, וכל קדשות התורה בזה אחוזים, משום שזו תורה שבכתב, וזו תורה שבעל פה.

ועל דא אם בחקותי, כל אינון גזירין ודינין ועונשין ופקודין, דאינון בההוא אתר דאקרי תורה שבעל פה, חקה. ואת משפטי תשמרו, בההוא אתר דאקרי תורה שבכתב, כמה דאת אמר (תהלים פא) משפט לאלהי יעקב. ודא אחיד בדא ודא בדא, וכלא חד. ודא הוא כללא דשמא קדישא ומאן דאעבר על פתגמי אורייתא, כאלו פגים שמא קדישא, בגין דחק ומשפט שמא דקודשא בריהו הוא הוי. ועל דא, אם בחקותי תלכו: דא תורה שבעל פה. ואת משפטי תשמרו: דא תורה שבכתב. ודא הוא כללא דשמא קדישא.

ועל זה אם בחקתי. כל אותם גזרות ודינים וענשים ומצוות, שהם באותו מקום שנקרא תורה שבעל פה - חקה. ואת משפטי תשמרו, באותו מקום שנקרא תורה שבכתב, כמו שנאמר משפט לאלהי יעקב. וזה אחוז בזה וזה בזה, והכל אחד. וזהו כלל השם הקדוש. ומי שעובר על דברי התורה, כאלו פגים את השם הקדוש, משום שחק ומשפט זהו השם של הקדוש ברוך הוא. ועל זה, אם בחקותי תלכו - זו תורה שבעל פה. ואת משפטי תשמרו - זו תורה שבכתב, וזהו כלל השם הקדוש.

ועשיתם אותם. מאי ועשיתם אותם, כיון דאמר תלכו ותשמרו, אמאי ועשיתם. אלא, מאן דעביד פקודי אורייתא ואזיל באורחוי, כביכול כאלו עביד ליה לעילא. אמר קודשא בריהו הוא, כאלו עשאני, ואוקמוה. ועל דא ועשיתם אותם. ועשיתם אתם כתיב ודאי, והואיל ומתערי עלייכו לאתחברא דא בדא, לאשתכחא שמא קדישא כדקא יאות, ועשיתם אתם ודאי.

ועשיתם אתם. מה זה ועשיתם אתם? כיון שאמר תלכו ותשמרו, למה ועשיתם? אלא מי שעושה מצוות התורה והולך בדרכיה, כביכול

כָּאֵלוּ עָשָׂה אוֹתוֹ לְמַעַלְהָ. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כָּאֵלוּ עָשָׂאֲנִי, וּפְרִשׁוּהָ. וְעַל זֶה וְעַשִׂיתֶם אֹתָם. וְעַשִׂיתֶם אִתְּם כְּתוּב וְדַאי, וְהוֹאִיל וּמִתְעוֹרְרִים עֲלֵיכֶם לְהִתְחַבֵּר זֶה בְּזֶה, שְׂיִמְצָא הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ כְּרֹאוֹי, וְעַשִׂיתֶם אִתְּם וְדַאי.

דף קי"ג ע"ב

כְּגוֹנָא דָּא אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, (שמואל ב ח) וַיַּעַשׂ דָּוִד שֵׁם, וְכִי דָוִד עֶבֶד לִיהָ. אֶלְא בְּגִין דְּאִזִּיל בְּאַרְחֵי דְּאֹרִייתָא, וְעֵבִיד פְּקוּדֵי אֹרִייתָא, וְאִנְהִיג מְלָכוּתָא כְּדָקָא יָאוּת, כְּבִיכּוֹל, עָשָׂה שֵׁם לְעֵילָא. וְלֹא הָוָה מְלָכָא בְּעֵלְמָא דְּזָכָה (דף קי"ג ע"ב) לְהָאִי כְּדָוִד, דְּהָוָה קָם בְּפִלְגוּת לִילְיָא, וְהָוָה מְשַׁבַּח לִיהָ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עַד דְּסָלִיק שְׁמָא קְדִישָׁא בְּכוּרְסִיָּה, בְּשַׁעֲתָא דְּסָלִיק נְהוּרָא דִּימְמָא. כְּבִיכּוֹל הוּא עֶבֶד שֵׁם מִמֶּשׁ כְּמָה דְּאִתְּ אָמַר, (ויקרא כד) וַיִּקְוֹב בֶּן הָאִשָּׁה הַיִּשְׂרָאֵלִית אֶת הַשֵּׁם וַיִּקְלַל. וּבְגִין כֵּן וַיַּעַשׂ דָּוִד שֵׁם. וְעַל דָּא וְעַשִׂיתֶם אוֹתָם כְּתוּב, וְאִי אִתּוֹן תְּשַׁתְּדְלוֹן לְמַעַבְדַּד לֹוֹן, לְאַתְתְּקִנָּא שְׁמָא קְדִישָׁא כְּדָקָא יָאוּת, כָּל אִינוֹן בְּרַכָּאוֹן דְּלְעֵילָא יִשְׁתַּכְּחוֹן גְּבִיִּיכוֹ בְּתַקּוּנֵיהוֹן כְּדָקָא יָאוּת. (ויקרא כו) וְנִתְתִּי גִשְׁמֵיכֶם בְּעֵתָם וְגוֹ'. כָּל חַד וְחַד, יִתְּן חֵילָא דִּילֵיהָ עֲלֵיכֶם. מֵאֵן אִינוֹן. הֵהוּא תַקּוּנָא דְּעֵבֶדְתּוֹן דְּהָוָה שְׁמָא קְדִישָׁא כְּגוֹנָא דָּא כְּתוּב, (בראשית יח) וְשָׁמְרוּ דְּרָךְ יְיָ לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט. וְכִי כִיּוֹן דְּכְתִיב וְשָׁמְרוּ דְּרָךְ יְיָ, אֶמְאִי לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט. אֶלְא מֵאֵן דְּנִטִּיר אֹרְחֵי דְּאֹרִייתָא, כְּבִיכּוֹל הוּא עוֹשֶׂה צְדָקָה וּמִשְׁפָּט. וּמֵאִי צְדָקָה וּמִשְׁפָּט. דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. בְּכָה רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, וּוִי לֹוֹן לְבָנֵי נְשָׂא, דְּלֹא יִדְעִין וְלֹא מְשַׁגְּיחוֹן בִּיקְרָא דְּמֵאֲרִיחוֹן, מֵאֵן עֵבִיד שְׁמָא קְדִישָׁא בְּכָל יוֹמָא, הוּי אִימָא מֵאֵן דִּיהִיב צְדָקָה לְמַסְכְּנֵי.

כְּמוֹ זֶה אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, (שמואל ב ח) וַיַּעַשׂ דָּוִד שֵׁם, וְכִי דָוִד עָשָׂה אוֹתוֹ? אֶלְא מְשׁוּם שְׁהִלְךְ בְּדַרְכֵי הַתּוֹרָה וְעָשָׂה מִצְוֹת הַתּוֹרָה וְהִנְהִיג אֶת הַמְּלָכוֹת כְּרֹאוֹי, כְּבִיכּוֹל עָשָׂה שֵׁם לְמַעַלְהָ, וְלֹא הָיָה מְלִךְ בְּעוֹלָם שְׁזָכָה לָזֶה כְּמוֹ דָּוִד, שְׁהָיָה קָם בְּחִצּוֹת הַלֵּילָה וְהָיָה מְשַׁבַּח אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, עַד שְׁעוֹלָה הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ בְּכַסָּא, בְּשַׁעֲתָא שְׁעוֹלָה הַיּוֹם. כְּבִיכּוֹל הוּא עָשָׂה שֵׁם מִמֶּשׁ, כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר (ויקרא כד) וַיִּקְוֹב בֶּן הָאִשָּׁה הַיִּשְׂרָאֵלִית אֶת הַשֵּׁם וַיִּקְלַל. וּמְשׁוּם כֵּן, וַיַּעַשׂ דָּוִד שֵׁם. וְעַל זֶה כְּתוּב וְעַשִׂיתֶם אִתְּם, וְאִם אִתְּם תְּשַׁתְּדְלוּ לַעֲשׂוֹת אוֹתָם, לְהִתְקִין אֶת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ כְּרֹאוֹי, כָּל אוֹתוֹן בְּרַכּוֹת שְׁלַמְעֵלָה יִמְצָאוּ אֶצְלָכֶם בְּתַקּוּנֵיהוֹן כְּרֹאוֹי. וְנִתְתִּי גִשְׁמֵיכֶם בְּעֵתָם וְגוֹ'. כָּל אֶחָד וְאֶחָד יִתְּן כַּחוֹ עֲלֵיכֶם. מִי הֵם? אוֹתוֹ תַקּוּן שְׁעַשִׂיתֶם שְׁל אוֹתוֹ הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ, כְּמוֹ זֶה כְּתוּב (בראשית יח) וְשָׁמְרוּ דְּרָךְ ה' לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט. וְכִי כִיּוֹן שְׁכְּתוּב וְשָׁמְרוּ דְּרָךְ ה', לְמָה לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט? אֶלְא מִי שְׁשׁוּמַר דְּרַכֵּי הַתּוֹרָה, כְּבִיכּוֹל הוּא עוֹשֶׂה צְדָקָה וּמִשְׁפָּט. וּמָה זֶה צְדָקָה וּמִשְׁפָּט? זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

בְּכַה רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, אוֹי לָהֶם לְבַנֵּי אָדָם שֶׁלֹּא יוֹדְעִים וְלֹא מְשַׁגְּחִים
בְּכַבוֹד רַבּוֹנָם. מִי עוֹשֶׂה הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ בְּכָל יוֹם? הֲיֵהוּ אוֹמֵר, מִי שְׁנוֹתָן
צְדָקָה לְעַנִּיִּים.

תָּא חֲזִי, הָא אוֹקְמוּהָ הָכִי הוּא, דְּמַסְכְּנָא אַחִיד בֵּיהּ בְּדִינָא, וְכָל מִיכְלִייהוּ
בְּדִינָא הוּא, אַתְר דְּאֶקְרִי צְדָק, כְּמָה דְּאֶתְ אָמַר (תהלים כב) תִּפְלָה לְעַנִּי כִי
יַעֲטֹף. תִּפְלָה, דָּא תִּפְלָה שֶׁל יָד, וְאוֹקִימָנָא. וּמֵאן דִּיהִיב לִיהּ צְדָקָה
לְמַסְכְּנָא, הוּא עֵבִיד לְעֵילָא שְׁמָא קְדִישָׁא שְׁלִים כְּדָקָא יָאוּת. בְּגִין דְּצְדָקָה
דָּא אֵילָנָא דְחִיִּי, וְצְדָקָה יְהִיב לְצְדָק. וְכַד יְהִיב לְצְדָק, כְּדִין אֶתְחַבֵּר דָּא
בְּדָא, וְשְׁמָא קְדִישָׁא אֶשְׁתַּכַּח שְׁלִים.

בֹּא רְאֵה, הֲרִי פְּרִשׁוּהָ כְּדָ הוּא, שְׁהַעֲנִי אַחוּזֵי בְּדִין, וְכָל מַאֲכְלוֹ הוּא
בְּדִין, הַמְּקוֹם שֶׁנִּקְרָא צְדָק, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קב) תִּפְלָה לְעַנִּי כִי יַעֲטֹף.
תִּפְלָה, זֶה תִּפְלָה שֶׁל יָד, וּבְאַרְנוֹ. וּמִי שְׁנוֹתָן צְדָקָה לְעַנִּי, הוּא עוֹשֶׂה
לְמַעַלָּה שֵׁם קְדוֹשׁ שְׁלִים כְּרָאוּי. כִּי צְדָקָה זֶה עֵץ הַחַיִּים, וְצְדָקָה נוֹתֵן
לְצְדָק. וְכִשְׁנוֹתָן לְצְדָק, אִזּוּ מִתְחַבֵּר זֶה עִם זֶה, וְהַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ נִמְצָא
שְׁלִים.

מֵאן עֵבִיד דָּא אֶתְעֵרוּתָא (ד"א דַּעֲבִיד אֶתְעֵרוּתָא דָּא) דְּלִתְתָּא, וְדָאִי כְּאֵלוּ עֵבִיד
שְׁמָא קְדִישָׁא בְּשְׁלִימוֹ. כְּגוֹנוֹנָא דְּאִיהוּ עֵבִיד לְתִתָּא, הָכִי אֶתְעֵר לְעֵילָא. וְעַל
דָּא כְּתִיב, (תהלים קו) אֲשֶׁרִי שׁוֹמְרֵי מִשְׁפָּט עוֹשֶׂה צְדָקָה בְּכָל יְתָ. עוֹשֶׂה
צְדָקָה, דָּא קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּבִיכּוֹל הוּא עֵבִיד לִיהּ.

מִי שְׁעוֹשֶׂה זֶה הַהֲתַעֲוֵרֻת (שְׁעוֹשֶׂה הַתַּעֲוֵרֻת זֶה) שְׁלִמְטָה, בּוֹדָאִי כְּאֵלוּ עֹשֶׂה
אֶת הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ בְּשְׁלִימוֹת. כְּמוֹ שֶׁהוּא עוֹשֶׂה לְמִטָּה, כְּדָ מִתְעוֹרֵר
לְמַעַלָּה. וְעַל זֶה כְּתוּב, (שם קו) אֲשֶׁרִי שׁוֹמְרֵי מִשְׁפָּט עֹשֶׂה צְדָקָה בְּכָל יְתָ.
עֹשֶׂה צְדָקָה - זֶה הַקָּדוֹשׁ בְּרִיךְ הוּא, כְּבִיכּוֹל הוּא עוֹשֶׂה אוֹתוֹ.

תָּא חֲזִי, מַסְכְּנָא הָא אֶתְמַר מֵאן הוּא אֶתְרִיהּ. מֵאִי טַעְמָא. בְּגִין דְּמַסְכְּנָא
לֹא אֵית לִיהּ מְדִילִיהּ כְּלוּם, אֶלָּא מַה דִּיהִבִּין לִיהּ וְסִיְהָרָא לֹא אֵית לָהּ
נְהוּרָא מְדִילָהּ, אֶלָּא מַה דִּיהִיב לָהּ שְׁמָשָׂא.

בֹּא רְאֵה, הָעַנִּי הֲרִי נִתְבְּאֵר מִיְהוּ מְקוּמוֹ. מַה הַטַּעַם? כִּי הָעַנִּי אֵין לוֹ
מְשָׁלוֹ כְּלוּם אֶלָּא מַה שְׁנוֹתָנִים לוֹ, וְהַלְבָּנָה אֵין לָהּ אוֹר מְשָׁלָה אֶלָּא
מַה שֶׁהִשְׁמֵשׁ נוֹתֵן לָהּ.

תָּא חֲזִי, אַמַּאי עָנִי חָשׁוּב כַּמֶּת, מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּהָהוּא אַתְר גְּרִים לִיה, דְּהָא בְּאַתְר דְּמוֹתָא הוּא שְׂכִיחַ, וּבְגִין כְּדִּ אַקְרִי מֵת. הָהוּא דְחִיִּיס עָלֶיהָ, הוּא יְהִיב לִיה צְדָקָה, אֵילָנָא דְחִיִּי שְׂרָיָא עָלוּי. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (מְשַׁלִּי י) וְצְדָקָה תַצִּיל מִמּוֹת. וּכְגֻוּנָא דְעֵבִיד בְּר נֶשׁ לְתַתָּא, הֲכִי נִמִּי עֵבִיד לְעֵילָא מִמֶּשׁ. זַפְּאָה חוּלְקִיָּה דְזָכִי לְמַעְבַּד שְׂמָא קְדִישָׁא לְעֵילָא, בְּגִין כְּדִ צְדָקָה סָלִיק עַל כָּלָא.

בֹּא רְאֵה, לָמָּה עָנִי חָשׁוּב כַּמֶּת? מָה הַטַּעַם? כִּי אוֹתוֹ מְקוֹם גֹּרֵם לוֹ, שְׂהָרִי בְּמְקוֹם הַמּוֹת הוּא מְצוּי, וְלָכֵן נִקְרָא מֵת. אוֹתוֹ שְׁחָס עָלָיו הוּא נוֹתֵן לוֹ צְדָקָה, עַץ הַחַיִּים שׁוֹרָה עָלָיו, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מְשַׁלִּי י) וְצְדָקָה תַצִּיל מִמּוֹת. וּכְמוֹ שֶׁעוֹשֶׂה אָדָם לְמַטָּה, כְּדִ גַּם הוּא עוֹשֶׂה לְמַעְלָה מִמֶּשׁ. אֲשֶׁרִי חָלְקוּ שֶׁל הַזֹּכֶה לַעֲשׂוֹת שֵׁם קְדוֹשׁ לְמַעְלָה, מִשׁוּם כְּדִ הַצְדָקָה עוֹלָה עַל הַכֹּל.

וְהֵינִי מְלִי, צְדָקָה לְשִׁמָּה. דְּהָא אַתְּעַר צְדָקָה לְצַדִּיק, לְחַבְרָא לֹון כְּחַדָּא, וְלִמְהוּי כָּלָא שְׂמָא קְדִישָׁא כְּדָקָא יְאוּת. דְּהָא צְדִיק, לֹא אַתְּתַקֵּן, וְלֹא אֲשִׁתְּלִים, אֶלָּא בְּצְדָקָה. דְּכַתִּיב, (ישעיה נד) בְּצְדָקָה תִכּוֹנְנִי, וְלִכְנֹסֶת יִשְׂרָאֵל אַתְּמַר, וּבְגִין כְּדִ וְעֵשִׂיתֶם אוֹתָם וְגוֹ'. (ויקרא כ"ו) וְנִתַּתִּי שְׁלוֹם בְּאַרְצְךָ וּשְׂכַבְתֶּם וְאִין מַחְרִיד וְגוֹ'. רַבִּי יוֹסִי פִתַח, (תהלים ד) רְגִזוּ וְאֵל תִּחַטְּאוּ וְגוֹ'. רְגִזוּ וְאֵל תִּחַטְּאוּ, הַאי קָרָא אוֹקְמוּהָ, דְּבַעֲי בְר נֶשׁ לְאַרְגָּזָא יִצַר טוֹב עַל יִצַר הָרַע, וְשִׁפִּיר. אֲבָל בְּשַׁעֲתָא דְרַמְשׁ לִילָא, וּבְר נֶשׁ שְׂכִיב עַל עַרְסִיָּה, כְּמָה גְרַדִּינִי נְמוּסִין מִתְּעַרְוּן בְּעַלְמָא, וְאַזְלוּן וְשִׁאטִּין, וּבְנִי נֶשָׂא בְּעַאן לְאַתְרַגְזָא מְקַמִּיָּה קוּדְשָׁא בְרִידָה הוּא, וְלִדְחַלָּא מְנִיָּה, בְּגִין דְּלֹא יִשְׁתַּכַּח נְפִשִׁיָּה בְּגִנְיָהּ, וְיִשְׁתַּזִּיב מְנִיָּהּ. וְיַבְעִי לִיה לְבַר נֶשׁ, דְּלֹא יִפִּיק מְנִיָּהּ מִלָּה בְּפוּמִיָּה. בְּגִין דְּלֹא יִתְעַר לְהוּ לְגַבִּיָּה, וְלֹא יִשְׁתַּכַּחוּן בְּהַדִּיָּה. הַדָּא הוּא דְכַתִּיב אִמְרוּ בְּלִבְבְּכֶם עַל מִשְׁכַּבְּכֶם וְדַמּוּ סֵלָה. דְּלֹא יִפִּיק מְנִיָּהּ מִלָּה מְפוּמִיָּה.

וְהַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, כְּשֶׁהַצְדָקָה לְשִׁמָּה, שְׂהָרִי מְעוֹרֵר צְדָקָה לְצַדִּיק לְחַבְרָם כְּאַחַד, וְשִׁיָּהִיָּה הַכֹּל שֵׁם קְדוֹשׁ כְּרָאוּי. שְׂהָרִי צְדִיק לֹא מִתְּתַקֵּן וְלֹא נִשְׁלַם אֶלָּא בְּצְדָקָה, שְׂכַתוּב (ישעיה נד) בְּצְדָקָה תִכּוֹנְנִי. וְלִכְנֹסֶת יִשְׂרָאֵל נֶאֱמַר, וּמִשׁוּם כְּדִ וְעֵשִׂיתֶם אוֹתָם וְגוֹ'. וְנִתַּתִּי שְׁלוֹם בְּאַרְצְךָ וּשְׂכַבְתֶּם וְאִין מַחְרִיד וְגוֹ'. רַבִּי יוֹסִי פִתַח, (תהלים ד) רְגִזוּ וְאֵל תִּחַטְּאוּ וְגוֹ'. רְגִזוּ וְאֵל תִּחַטְּאוּ, פָּסוּק זֶה פִּרְשׁוּהוּ, שְׂצָרִיד בְּן אָדָם לְהַרְגִּיז יִצַר טוֹב עַל יִצַר הָרַע, וְיָפָה. אֲבָל בְּשַׁעֲה שְׁיִוְרַד הַלְלִילָה וּבְן אָדָם שׁוֹכֵב עַל מִטָּתוֹ, כְּמָה מְמַנִּים עַל הַחֻקִּים מִתְּעוֹרְרִים בְּעוֹלָם, וְהוֹלְכִים וּמְשׁוֹטְטִים, וּבְנִי אָדָם צְרִיכִים לְהַחְרַד מְלַפְנֵי הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלַפְחֵד מִמֶּנּוּ, בְּשִׁבִיל שֶׁלֹא תִמְצָא נִפְשׁוֹ בְּתוֹכָם וְיִנְצַל מֵהֶם, וְיִצְטַרְדּוּ לוֹ

לָבוֹן אָדָם שֶׁלֹא יוֹצֵיא מְלָה בְּפִיו מֵהֶם, כְּדִי שֶׁלֹא יַעֲזֹרר אוֹתָם אֱלֹוֹ וְלֹא יִמְצָאוּ עִמוֹ. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב אִמְרוּ בְּלִבְבְּכֶם עַל מִשְׁכַּבְּכֶם וְדַמּוּ סֵלָה. שֶׁלֹא יוֹצֵיא מֵהֶם דְּבוּר בְּפִיו.

דף קי"ד ע"א

תָּא חֲזִי, בְּשַׁעֲתָא דְאִשְׁתְּכַחוּ יִשְׂרָאֵל זַכָּאִין קָמִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מַה כְּתִיב, וְנִתְּתִי שְׁלוֹם בְּאַרְצְךָ. הָאִי לְעִילָא. דְאִתִּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאִתְחַבְּרָא בְּכַנְסֵת יִשְׂרָאֵל. כְּדִין וּשְׁכַבְתֶּם וְאִין מְחָרִיד. מָאִי טַעְמָא. בְּגִין וְהִשְׁבַּתִּי חַיָּה רְעָה מִן הָאָרֶץ. (דף קי"ד ע"א) דָּא חַיָּה דְזִינָא בִישָׂא לְתַתָּא. וּמָאִי אִיְהִי. אֲגַרְת בַּת מַחְלַת, הִיא, וְכָל סִיעַתָּא דִּילָהּ. הָאִי בְּלִילָא. בִּימָמָא, בְּנִי נִשָּׂא דְאִתּוּ מִסְטָרְהָא דָּא, הִדָּא הוּא דְכְתִיב, (ויקרא כ"ו) וְחָרַב לֹא תַעֲבוֹר בְּאַרְצְכֶם.

בֹּא רְאֵה, בְּשַׁעָה שְׁנַמְצָאִים יִשְׂרָאֵל צְדִיקִים לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מַה כְּתוּב? וְנִתְּתִי שְׁלוֹם בְּאַרְצְךָ. זֶה לְמַעְלָה. שְׂבָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהִתְחַבֵּר עִם כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. אִז, וּשְׁכַבְתֶּם וְאִין מְחָרִיד. מַה הַטַּעַם? מְשׁוּם וְהִשְׁבַּתִּי חַיָּה רְעָה מִן הָאָרֶץ. זֹו חַיָּה שֶׁל מִין רַע לְמַטָּה. וּמַהִי? אֲגַרְת בַּת מַחְלַת, הִיא וְכָל סִיעַתָּה. זֶה בְּלִילָהּ. בִּיּוֹם, בְּנִי אָדָם שְׂבָאִים מַצְדָּה, זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (ויקרא כו) וְחָרַב לֹא תַעֲבוֹר בְּאַרְצְכֶם.

רַבִּי אַבָּא אָמַר, הָא אוּקְמוּהָ דְאִפִּילוּ חָרַב שֶׁל שְׁלוֹם, כְּגוֹן פְּרַעָה נְכָה. אֲבָל וְחָרַב לֹא תַעֲבוֹר, דָּא סִיעַתָּא דִּילָהּ. וְהִשְׁבַּתִּי חַיָּה רְעָה, דְלֹא תַשְׁלוּט בְּאַרְעָא, וְאִפִּילוּ הַעֲבָרָה בְּעַלְמָא לֹא תַעֲבוֹר עֲלֵיכּוֹ, וְאִפִּילוּ חָרַב דְשָׂאָר עִמּוֹ, וְאִפִּילוּ בַר נֶשׁ מְזִינָא, לֹא יַעֲבוֹר עֲלֵיכּוֹ.

רַבִּי אַבָּא אָמַר, הָרִי פְּרִשׁוּהָ שְׂאֵפְלוּ חָרַב שֶׁל שְׁלוֹם, כְּמוֹ פְּרַעָה נְכָה. אֲבָל וְחָרַב לֹא תַעֲבוֹר, זֹו הַסִּיעָה שְׁלָהּ. וְהִשְׁבַּתִּי חַיָּה רְעָה, שֶׁלֹא תַשְׁלֹט בְּאַרְצְךָ, וְאִפִּילוּ הַעֲבָרָה בְּעַלְמָא לֹא תַעֲבוֹר עֲלֵיכֶם, וְאִפִּילוּ חָרַב שֶׁל שְׂאָר הַעַמִּים, וְאִפִּילוּ בֶן אָדָם מְזִין לֹא יַעֲבוֹר עֲלֵיכֶם.

וְדָא דְרִישׁ יֵאֵשְׁיָהוּ מְלָכָא, וְאוּקְמוּהָ דֵהוּא אֲתַפְס בְּחוּבֵיהוּ דִישְׂרָאֵל. כְּמָה דְכְתִיב, (איכה ד) רוּחַ אֲפִינוּ מְשִׁיחַ יְיָ נִלְכַד בְּשַׁחֲתוֹתָם וְגו'. הִכָּא אִיתַּ לְאִסְתַּכְּלָא, דְהָא תְנִינָן אִי רִישָׁא דְעַמָּא הוּא טַב, כָּל עַמָּא מְשַׁתְּזָבּוּן בְּגִינֵיהּ.

וְאִי רִישׁא דְעֵמָא לֹא אֲתִכְשֵׁר, כָּל עֵמָא אֲתִפְסֹן בְּחוּבֵיהּ. וְהָא יֵאשְׁיֵהוּ רִישׁא דְכִשְׂרָא הָהּ, וְעוּבְדוּי מִתְפְּשֵׁרן. אֲמַאי אֲתִפְס בְּחוּבֵיהוֹן דִּישְׂרָאֵל.

וְאֵת זֶה דָּרַשׁ יֵאשְׁיֵהוּ הַמְלִיךְ, וּפְרָשׁוּהָ שֶׁהוּא נִתְפָּס בְּחֻטְאֵי יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (אִיכָה ד) רוּחַ אֲפִינִי מְשִׁיחַ ה' נִלְכַּד בְּשַׁחֲתוּתָם וְגו'. כָּאֵן יֵשׁ לְהַסְתַּכֵּל, שֶׁהָרִי שְׁנִינוּ, אִם רֹאשׁ הָעֵם הוּא טוֹב, כָּל הָעֵם נִצּוּלִים בְּגִלְלוֹ. וְאִם רֹאשׁ הָעֵם לֹא כִשֵׁר, כָּל הָעֵם נִתְפָּסִים בְּחֻטְאוֹ. וְהָרִי יֵאשְׁיֵהוּ רֹאשׁ כִּשֵׁר הָיָה וּמַעֲשָׂיו כְּשָׂרִים, לָמָּה נִתְפָּס בְּחֻטְאֵי יִשְׂרָאֵל?

אֲלֹא עַל דְּלֹא הֵימִין בֵּיהּ בִּירְמִיָּהוּ, וְלֹא כְּפִית לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל, דְּחָשִׁיב דְּכַלְהוּ זְכָאִין כְּוֹתִיָּהּ. וְהָהּ אָמַר לִיהּ יְרְמִיָּהּ, וְלֹא הֵימִין בֵּיהּ. וּבִגִּין כֶּד אֲתִפְס בְּחוּבֵיהוֹן. וְעוּד דְּסִיְהָרָא הָהּ מְאִידָּ נְהוּרָא, וּבְעֵינָא לְאַסְתְּמָא. (וִיקְרָא כ"ו) וְנִתְתִּי מִשְׁכְּנֵי בְּתוּכְכֶם וְגו'. וְנִתְתִּי מִשְׁכְּנֵי, דָּא שְׂכִינְתָּא. מִשְׁכְּנֵי: מִשְׁכּוֹנָא דִּילִי. דְּהִיא אֲתִמְשַׁכְּנָא בְּחוּבֵיהוּ דִּישְׂרָאֵל. וְנִתְתִּי מִשְׁכְּנֵי, מִשְׁכּוֹנֵי וְדָאִי. מִתַּל לְבַר נֶשׁ דְּהָהּ רְחִימָא לְאַחֲרָא, אָמַר לִיהּ וְדָאִי בְּרַחֲמֵיהּ עֲלָאָה דְּאִית לִי גִבְדָּ, בְּעֵינָא לְדִיִּירָא עֲמָדָּ. אָמַר הִיךְ אֲנִדַּע דְּתִידוּר גִּבְאִי, נָטַל כָּל כְּסוּפָא דְּבִיתִיָּהּ, וְאִיִּיתִי לְגִבְיָהּ, אָמַר הָא מִשְׁכּוֹנָא לְגִבְדָּ, דְּלֹא אֲתִפְרֵשׁ מִנָּךְ לְעֵלְמִין.

אֲלֹא עַל שֶׁלֹּא הָאֱמִין בִּירְמִיָּהוּ וְלֹא יִסֵּר אֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁחָשַׁב שֶׁכֵּלֶם צְדִיקִים כְּמוֹתוֹ. וְיְרְמִיָּהּ הָיָה אוֹמֵר לוֹ, וְלֹא הָאֱמִין בּוֹ, וְלָכֵן נִתְפָּס בְּחֻטְאֵיהֶם. וְעוּד, שֶׁהִלְבְּנָה הַנְּמִיכָה אֶת אוֹרָהּ, וְרָצְתָה לְהַסְתֵּם. וְנִתְתִּי מִשְׁכְּנֵי בְּתוּכְכֶם וְגו'. וְנִתְתִּי מִשְׁכְּנֵי - זֹו הַשְּׂכִינָה. מִשְׁכְּנֵי - מִשְׁכּוֹנֵי, שֶׁהִתְמַשְׁכְּנָה בְּחֻטְאֵי יִשְׂרָאֵל. וְנִתְתִּי מִשְׁכְּנֵי, מִשְׁכּוֹנֵי בּוֹדָאִי. מִשְׁל לְבֹן אָדָם שֶׁהָיָה אוֹהֵב אֶחָד אַחֵר, אָמַר לוֹ: וְדָאִי בְּאַהֲבָה עֲלִיוֹנָה שְׂיֵשׁ לִי אֲלִיךְ אֲנִי רוֹצֵה לְדוּר עֲמָדָּ. אָמַר, אִיךְ אֲדַע שֶׁתִּדוּר אֲצִלִּי? לְקַח כָּל חֲמֻדַּת בֵּיתוֹ וְהִבִּיא אֵלָיו. אָמַר, הִנֵּה הַמְשַׁכּוֹן אֲצִלְךָ שֶׁלֹּא אֲפָרַד מִמָּךְ לְעוֹלָמִים.

כֶּד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּעָא לְדִיִּירָא בְּהוּ בִּישְׂרָאֵל, מָה עֲבַד, נָטַל כְּסוּפָא דִּילִיָּהּ, וְנִחִית לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל. אָמַר לוֹן, יִשְׂרָאֵל, הָא מִשְׁכּוֹנָא דִּילִי גִבְיִיכּוֹ, בְּגִין דְּלֹא אֲתִפְרֵשׁ מִנִּיכּוֹ לְעֵלְמִין. וְאִף עַל גַּב דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲתִרְחִיק מִינָן, מִשְׁכּוֹנָא שְׂבִיק בִּידָן, וְאֲנָן נְטָרִין הֵהוּא כְּסוּפָא דִּילִיָּהּ, מֵאֵן דִּיבְעִי מִשְׁכּוֹנֵיהּ יִיתִי לְדִיִּירָא גִבְוֹן בְּגִין כֶּד וְנִתְתִּי מִשְׁכְּנֵי בְּתוּכְכֶם, מִשְׁכּוֹנָא אֲתָן בִּידִיכּוֹ, בְּגִין דְּאִדוּר עֲמָכּוֹן. וְאִף עַל גַּב דִּישְׂרָאֵל הַשְּׁתָא בְּגִלוּתָא, מִשְׁכּוֹנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הוּא גִבְיִיָּהּ, וְלֹא שְׂבִקוּ לִיהּ לְעֵלְמִין.

כָּדֵן הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רָצָה לְדוֹר עִם יִשְׂרָאֵל, מָה עָשָׂה? לָקַח אֶת חֲמֻדָּתוֹ וְהוֹרִיד לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל. אָמַר לָהֶם: יִשְׂרָאֵל, הִנֵּה מִשְׁכּוֹנֵי אֲצֻלְכֶם כְּדֵי שֶׁלֹּא אֶפְרָד מִכֶּם לְעוֹלָמִים. וְאֵף אֵף גַּב שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִתְרַחַק מֵאַתָּנוּ, אֶת הַמִּשְׁכּוֹן הַשָּׂאִיר בְּיַדֵּנוּ, וְאָנוּ שׁוֹמְרִים אֶת אוֹתָהּ חֲמֻדָּתוֹ. מִי שֶׁיִּרְצֶה אֶת מִשְׁכּוֹנוֹ, יָבֵא לְדוֹר אֲצֻלָּנוּ. לָכֵן וְנִתְּתִי מִשְׁכְּנֵי בְּתוֹכְכֶם, מִשְׁכּוֹן אֲתָן בְּיַדְכֶם כְּדֵי שֶׁאֲדוֹר עִמָּכֶם. וְאֵף עַל גַּב שֶׁיִּשְׂרָאֵל כָּעַת בְּגִלוֹת, מִשְׁכּוֹנוֹ שֶׁל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֲצֻלָּם, וְלֹא עֲזָבוּ אוֹתוֹ לְעוֹלָמִים.

וְלֹא תִגְעַל נַפְשֵׁי אֲתָכֶם, לְבַר נֶשׁ דְּרַחֲמִים לְחַבְרִיָּה, וּבַעַא לְדִיִּירָא עֲמִיָּה, מָה עֲבַד, נִטַּל עֲרֶסָא דִּילִיָּה וְאַיִתִּי לְבִיתִיָּה. אָמַר דָּא עֲרֶסָא דִּילִי בְּבִיתִיָּךְ, בְּגִין דְּלֹא אֲרַחֲיִק מִינְךָ, עֲרֶסְךָ, וּמֵאַנְךָ. כְּדֵן קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר, וְנִתְּתִי מִשְׁכְּנֵי בְּתוֹכְכֶם וְלֹא תִגְעַל נַפְשֵׁי אֲתָכֶם, הָא עֲרֶסָא דִּילִי בְּבִיתִיָּכֹן, בְּיִוֹן דְּעֲרֶסָא דִּילִי עִמָּכֹן, תִּנְדְּעוֹן דְּלֹא אֲתַפְרֶשׁ מִנִּיָּכֹן, וּבְגִין כְּדֵן וְלֹא תִגְעַל נַפְשֵׁי אֲתָכֶם. (וויקרא כו) וְהִתְהַלַּכְתִּי בְּתוֹכְכֶם וְהִיִּיתִי לָכֶם לֵאלֹהִים, בְּיִוֹן דְּמִשְׁכְּנָא דִּילִי גַבִּיָּכֹן, בּוֹדָאֵי תִנְדְּעוֹן דְּאַנָּא אֲזִיל עִמָּכֹן, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר (דְּבָרִים כג) כִּי יִי אֱלֹהֵיךָ מִתְּהַלֵּךְ בְּקֶרֶב מִחֲנִיךָ לְהַצִּילְךָ וְלִתֵּת אוֹיְבֵיךָ לְפָנֶיךָ וְהָיָה מִחֲנִיךָ קְדוֹשׁ.

וְלֹא תִגְעַל נַפְשֵׁי אֲתָכֶם. לְאַדָּם שְׂאוּהַב אֶת חֲבָרוֹ וְרוֹצֶה לְדוֹר עֲמוֹ, מָה עָשָׂה? לָקַח מִטָּתוֹ וְהִבִּיאָהּ לְבֵיתוֹ. אָמַר, זֹו מִטָּתִי בְּבִיתְךָ כְּדֵי שֶׁלֹּא אֲתַרְחַק מִמֶּךָ, מִמִּטָּתְךָ וּמִכְּלִיךָ. כְּדֵן הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אָמַר, וְנִתְּתִי מִשְׁכְּנֵי בְּתוֹכְכֶם וְלֹא תִגְעַל נַפְשֵׁי אֲתָכֶם. הִנֵּה מִטָּתִי בְּבִיתְכֶם. בְּיִוֹן שְׂמִטָּתִי עִמָּכֶם, תִּדְּעוּ שֶׁלֹּא אֶפְרָד מִכֶּם, וְלָכֵן וְלֹא תִגְעַל נַפְשֵׁי אֲתָכֶם. וְהִתְהַלַּכְתִּי בְּתוֹכְכֶם וְהִיִּיתִי לָכֶם לֵאלֹהִים. בְּיִוֹן שְׂמִשְׁכְּנֵי אֲצֻלְכֶם, בּוֹדָאֵי תִדְּעוּ שֶׁאַנִּי הוֹלֵךְ עִמָּכֶם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים כג) כִּי ה' אֱלֹהֵיךָ מִתְּהַלֵּךְ בְּקֶרֶב מִחֲנִיךָ לְהַצִּילְךָ וְלִתֵּת אוֹיְבֵיךָ לְפָנֶיךָ וְהָיָה מִחֲנִיךָ קְדוֹשׁ.

רַבִּי יֶצְחָק וְרַבִּי יְהוּדָה, הוּוּ שְׂכִיחֵי לִילְיָא חַד בְּכַפֵּר קָרִיב לְיִמָּא דְּטַבְרִיָּא, קָמוּ בְּפִלְגוֹת לִילְיָא אָמַר רַבִּי יֶצְחָק לְרַבִּי יְהוּדָה נִימָא בְּמַלִּי דְּאוּרִיִּיתָא דְּאֵף עַל גַּב דְּאַנֹן בְּאַתֵּר דָּא, לָא בַעֲיָנָא לְאַתְפְּרֶשָׁא מֵאִילָנָא דְּחַיִּי.

רַבִּי יֶצְחָק וְרַבִּי יְהוּדָה הָיוּ מְצוּיִים לִילְיָה אַחַד בְּכַפֵּר קָרוֹב לְיָם טַבְרִיָּה, קָמוּ בְּחֻצוֹת הַלִּילְיָה. אָמַר רַבִּי יֶצְחָק לְרַבִּי יְהוּדָה, נִאמֵר בְּדַבְרֵי תוֹרָה, שְׂאֵף עַל גַּב שְׂאָנוּ בְּמַקּוֹם זֶה, לֹא צְרִיכִים לְהַפְרֵד מֵעַץ הַחַיִּים.

פֶּתַח רַבִּי יְהוּדָה וְאָמַר, (שמות לג) וּמֹשֶׁה יִקַּח אֶת הָאֶהָל וְנָטָה לוֹ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְגו'. וּמֹשֶׁה יִקַּח אֶת הָאֶהָל, אָמַי. אֲלֵא אָמַר מֹשֶׁה, הוֹאִיל וַיִּשְׁרָאֵל קָא מְשַׁקְרִי בִּיה בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאַחֲלִיפוּ יִקְרָא דִּילִיה, הָא מְשַׁכּוֹנָא דִּילִיה יְהָא בִּידָא דְמַהִימְנָא, עַד דְנַחְמִי בְּמָאן יִשְׁתָּאָר.

פֶּתַח רַבִּי יְהוּדָה וְאָמַר, (שמות לג) וּמֹשֶׁה יִקַּח אֶת הָאֶהָל וְנָטָה לוֹ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְגו'. וּמֹשֶׁה יִקַּח אֶת הָאֶהָל לְמָה? אֲלֵא אָמַר מֹשֶׁה, הוֹאִיל וַיִּשְׁרָאֵל מְשַׁקְרִים בְּקוּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְהַחֲלִיפוּ אֶת כְּבוֹדוֹ, הָרִי מְשַׁכּוֹנוּ יְהִיה בִּיד שֶׁל נַאֲמֹן, עַד שֶׁנִּרְאָה אֲצֵל מִי יִשְׁתָּאָר.

דף קי"ד ע"ב

אָמַר לִיה לִיהוֹשֻׁעַ, אַנְתָּ תְהֵא מַהִימְנָא בִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבִין יִשְׂרָאֵל, וַיִּשְׁתָּאָר מְשַׁכּוֹנָא בִּידְךָ בְּהִימְנוּתָא, וְנַחְמִי (דף קי"ד ע"ב) בְּמָאן יִשְׁתָּאָר. מַה כְּתִיב, וְשָׁב אֶל הַמַּחֲנֶה וּמְשַׁרְתּוּ יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן נֶעַר לֹא יִמִּישׁ מִתּוֹךְ הָאֶהָל. מַאי טַעְמָא לִיהוֹשֻׁעַ בְּגִין דְאִיהוּ כְּסִיְהָרָא לְגַבֵּי שְׁמַשָּׁא, וְאִיהוּ אֲתַחְזִי לְנִטְרָא מְשַׁכּוֹנָא. וְעַל דָּא, לֹא יִמִּישׁ מִתּוֹךְ הָאֶהָל.

אָמַר לוֹ לִיהוֹשֻׁעַ, אַתָּה תְהִיָּה הַנַּאֲמֹן בִּין הַקּוּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּבִין יִשְׂרָאֵל, וַיִּשְׁתָּאָר הַמְשַׁכּוֹן בִּידְךָ בְּנַאֲמְנוּת, וְנִרְאָה אֲצֵל מִי יִשְׁתָּאָר. מַה כְּתוּב? וְשָׁב אֶל הַמַּחֲנֶה וּמְשַׁרְתּוּ יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן נֶעַר לֹא יִמִּישׁ מִתּוֹךְ הָאֶהָל. מַה הַטַּעַם לִיהוֹשֻׁעַ? מְשׁוּם שֶׁהוּא כְּלַבָּנָה לְגַבֵּי הַשָּׁמַשׁ, וְהוּא רְאוּי לְשַׁמֵּר אֶת הַמְשַׁכּוֹן, וְעַל זֶה לֹא יִמִּישׁ מִתּוֹךְ הָאֶהָל.

אָמַר לִיה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֹשֶׁה, מֹשֶׁה, לֹא אֲתַחְזִי הַכִּי, דְהָא מְשַׁכּוֹנָא דִּילִי יְהִיבִית בִּידֵייהוּ, אֲף עַל גַּב דְאִינוּן חָאבוּ לְגַבְאִי, מְשַׁכּוֹנָא יְהָא לְגַבֵּייהוּ, דְלֹא יִתְפָּרְשׁוּן מִנִּיהּ. (ס"א דלא אתפרש מנייהו) וְתַבְעִי דְאֲתַפְּרֵשׁ מִנִּיהוּ דִּישְׂרָאֵל, וְלֹא אִיתוּב לְגַבֵּייהוּ לְעֵלְמִין, אֲלֵא אַתִּיב מְשַׁכּוֹנָא דִּילִי לְגַבֵּייהוּ, וּבְגִינִיהּ לֹא אֲשַׁבּוּק לְהוֹן בְּכָל אַתָּר.

אָמַר לוֹ הַקּוּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה: מֹשֶׁה, לֹא רְאוּי כְּךָ, שֶׁהָרִי מְשַׁכּוֹנִי נִתְתִּי בִידֵיהֶם. אֲף עַל פִּי שְׁהִם חָטְאוּ אֵלַי, הַמְשַׁכּוֹן יְהִיה אֲצֵלְס, שְׁלֹא יִפְרְדוּ מִמֶּנּוּ (שלא יפרד מהם). הַתְרַצָּה שְׁאֲפָרַד מִיִּשְׂרָאֵל, וְלֹא אֲשׁוּב אֵלֵיהֶם לְעוֹלָמִים! אֲלֵא הֲשִׁב אֶת מְשַׁכּוֹנֵי אֵלֵיהֶם, וּבְגַלְלוּ לֹא אֲעֹזֵב אוֹתָם בְּכָל מְקוֹם.

אף על גב ד'ישראל חבו לגביה דקודשא בריה הוא, האי משכונא דיליה לא שבקו, וקודשא בריה הוא לא נטיל ליה מבינייהו. ועל דא, בכל אתר דגלי ישראל, שכינה עמהון. ועל דא כתיב, ונתתי משכני בתוככם. והא אוקמוה.

אף על גב שישראל חטאו לקדוש ברוך הוא, את המשכון הזה שלו הם לא עזבו, והקדוש ברוך הוא לא לוקח אותו מביניהם. ועל זה, בכל מקום שגלו ישראל, שכינה עמהם. ועל זה כתוב ונתתי משכני בתוככם, והרי פרשוק.

פתח רבי יצחק ואמר (שיר השירים ב) דומה דודי לצבי או לעופר האילים הנה זה וגו'. זכאין אינון ישראל, דזכו דמשכונא דא למיהו גבייהו, מן מלכא עלאה. דאף על גב דאינון בגלותא, קודשא בריה הוא אתי בכל ריש ירחי ושבתי וזמני, לאשגחא עלייהו, ולאסתכלא בההוא משכונא דאית ליה גבייהו, דאיהו פסופא דיליה.

פתח רבי יצחק ואמר, (שיר השירים ב) דומה דודי לצבי או לעופר האילים הנה זה וגו'. אשריהם ישראל שזכו שמשכון זה יהיה אצלם מהמלך העליון. שאף על גב שהם בגלות, הקדוש ברוך הוא בא בכל ראש חדש ושבתות וזמנים להשגיח עליהם, ולהסתכל באותו משכון שיש לו אצלם, שהוא חמדתו.

למלכא דסרחא מטרוניתא, אפקה מהיכליה. מה עבדת. נטלת ברה דיליה פסופא דמלכא, רחימא דיליה. ובגין דדעתא דמלכא עליה, שבקיה בידהא. בשעתא דסליק רעותא דמלכא, על מטרוניתא, ועל ברה, הוה סליק אגרון, ונחית דרגין, וסליק כותליון, לאסתכלא ולאשגחא בין נוקבי כותלא עלייהו, כיון דחמי לון, שארי בכי מאחורי קוסטי כותלא, ולבתר אזיל ליה.

למלך שסרחה הגבירה, והוציאה מהיכלו. מה עשתה? לקחה את הבן שלו, חמדת המלך, אהובו. ומשום שדעת המלך עליה, השאירו בדיקה. בשעה שעולה רצון המלך על הגבירה ועל בנו, היה עולה לעליות ויורד מדרגות, ועולה על הכתלים, להסתכל ולהשגיח בין נקבי הכתל עליהם. כיון שרואה אותם, הוא מתחיל לבכות מאחורי חרפי הכתל, ואחר כך הולך לו.

כָּדָּ יִשְׂרָאֵל, אָף עַל גַּב דְּאִינוּן נִפְקוּ מֵהִיכְלִיָּה דְּמַלְכָּא, הֵהוּא מִשְׁכּוֹנָא לָא שְׁבָקוּ, וּבְגִין דְּרַעוּתָא דְּמַלְכָּא עֲלִיָּהּ, שְׂבָקִיָּה עִמָּהוּן. בְּשַׁעְתָּא דְּסָלִיק רַעוּתָא דְּמַלְכָּא קִדְיָשָׁא, עַל מְטְרוֹנִיתָא וְעַל יִשְׂרָאֵל. סָלִיק אֲגְרִין (מקפץ על הגבעות), נְחִית דְּרָגִין, וְסָלִיק כּוֹתְלִין, לְאַסְתֵּכְלָא וּלְאַשְׁגָּחָא בֵּין קוּסְטִי כּוֹתְלָא עֲלִיָּהּ. פִּינוּן דְּחָמִי לֹון, שְׂאֲרִי וּבְכִי, הֲדָא הוּא דְּכַתִּיב דּוּמָה דּוּדִי לְצַבִּי אוּ לְעוֹפֵר הָאֵילִים לְדַלְגָּא מִכּוֹתְלָא לְאַיְגְרָא, וּמְאַיְגְרָא לְכוֹתְלָא.

כָּדָּ יִשְׂרָאֵל, אָף עַל גַּב שְׂיָצָאוּ מֵהִיכְל הַמֶּלֶךְ, אוֹתוֹ הַמִּשְׁכּוֹן הֵם לֹא עָזְבוּ, וּמִשּׁוּם שְׂרָצוֹן הַמֶּלֶךְ עֲלֵיהֶם, הִשְׁאִיר אוֹתוֹ עִמָּהֶם. בְּשַׁעַת שְׁעוֹלָה רָצוֹן הַמֶּלֶךְ הִקְדוּשׁ עַל הַגְּבִירָה וְעַל יִשְׂרָאֵל, הוּא עוֹלָה עֲלִיּוֹת (מקפץ על הגבעות), יוֹרֵד מִדְּרָגוֹת, וְעוֹלָה עַל הַכְּתָלִים, לְהַסְתַּכֵּל וּלְהַשְׁגִּיחַ בֵּין חֲרָכֵי הַכְּתָל עֲלֵיהֶם. פִּינוּן שְׂרוּאָה אוֹתָם, מִתְחִיל לְבָכּוֹת. זֶהוּ שְׂכַתוֹב דּוּמָה דּוּדִי לְצַבִּי אוּ לְעוֹפֵר הָאֵילִים, לְדַלֵּג מִכְּתָל לְעֲלִיָּה, וּמְעֲלִיָּה לְכַתֵּל.

הִנֵּה זֶה עוֹמֵד אַחַר כְּתֻלָּנוּ, בְּבִתֵּי כְּנִסְיֹוֹת וּבְבִתֵּי מְדַרְשׁוֹת מְשֻׁגָּיִח מִן הַחֲלוּנוֹת, (דודאי בי כנישתא בעייתא חלונות). מְצִיץ מִן הַחֲרָכִים, לְאַסְתֵּכְלָא וּלְאַשְׁגָּחָא עֲלִיָּהּ. וּבְגִין כָּדָּ, יִשְׂרָאֵל בְּעוּ לְמַחְדֵּי בַּהּ הוּא יוֹמָא, דְּאִינְהוּ יְדַעֵי דָּא, וְאַמְרִי. (תהלים קיח) זֶה הַיּוֹם עָשָׂה יְיָ נְגִילָה וְנִשְׂמָחָה בּוֹ. (ויקרא כו) וְאַם בְּחֻקְתֵּי תַמְאָסוּ וְגוֹ'. רַבִּי יוֹסִי פִּתַּח, (משלי ג) מוֹסֵר יְיָ בְּנֵי אֵל תַּמְאָס וְאַל תִּקְוֶץ בְּתוֹכְחָתוֹ. כִּמָּה חֲבִיבִין יִשְׂרָאֵל קָמִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעֵי לְאוֹכְחָא לְהוּ, וּלְדַבְּרָא לְהוּ בְּאַרְח מִישֵׁר, כְּאַבָּא דְּרָחִים לְבְּרִיָּה, וּמְגוֹ רְחִימוֹ דִּילֵיהּ לְגַבִּיָּה, שְׂרַבִּיטָא בִּידֵיהּ תְּדִיר, לְדַבְּרָא לִיהּ בְּאַרְח מִישֵׁר, דְּלָא יִסְטִי לִימִינָא וְלִשְׂמָאלָא. הֲדָא הוּא דְּכַתִּיב, (משלי ג) כִּי אֶתְּ אֲשֶׁר יֶאֱהָב יְיָ יוֹכִיחַ וּכְאָב אֶת בֶּן יִרְצָה. וּמֵאֵן דְּלָא רְחִים לִיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְסָאֲנִי לִיהּ, סָלִיק מִנִּיָּה תוֹכְחָה, סָלִיק מִנִּיָּה שְׂרַבִּיטָא.

הִנֵּה זֶה עוֹמֵד אַחַר כְּתֻלָּנוּ, בְּבִתֵּי כְּנִסְיֹוֹת וּבְבִתֵּי מְדַרְשׁוֹת. מְשֻׁגָּיִח מִן הַחֲלוּנוֹת, (שבודאי בית הכנסת צריך חלונות). מְצִיץ מִן הַחֲרָכִים, לְהַסְתַּכֵּל וּלְהַשְׁגִּיחַ עֲלֵיהֶם. וְלָכֵן יִשְׂרָאֵל צְרִיכִים לְשִׁמַּח בְּאוֹתוֹ יוֹם, שְׁהֶם יוֹדְעִים זֶה וְאוֹמְרִים, (תהלים קיח) זֶה הַיּוֹם עָשָׂה ה' נְגִילָה וְנִשְׂמָחָה בּוֹ. וְאַם בְּחֻקְתֵּי תַמְאָסוּ וְגוֹ'. רַבִּי יוֹסִי פִּתַּח, (משלי ג) מוֹסֵר ה' בְּנֵי אֵל תַּמְאָס וְאַל תִּקְוֶץ בְּתוֹכְחָתוֹ. כִּמָּה חֲבִיבִים יִשְׂרָאֵל לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹצֵה לְהוֹכִיחַ אוֹתָם וּלְהַנְהִיגָם בְּדַרְךְ יִשְׂרָאֵל, כִּמוֹ אָב שְׂאוֹהֵב אֶת בְּנוֹ, וּמִתּוֹךְ אֲהַבְתוֹ אֵלָיו יֵשׁ בְּיָדוֹ שְׂרַבִּיט תַּמִּיד לְהַנְהִיגוֹ בְּדַרְךְ יִשְׂרָאֵל, שֶׁלֹּא יִסְטֵה לִימִין וְלִשְׂמָאל. זֶהוּ שְׂכַתוֹב (שם) כִּי אֶתְּ אֲשֶׁר יֶאֱהָב ה' יוֹכִיחַ וּכְאָב אֶת בֶּן יִרְצָה. וּמִי שֶׁלֹּא אוֹהֵב אֶת

הקדוש ברוך הוא, ושונא אותו, הוא מסלק ממנו תוכחה, ומסלק ממנו את השרביט.

כתיב. (מלאכי א) אהבתי אתכם אמר יי' וגו', מגו רחמיותא דיליה, שרביטא בידיה תדיר, לדברא ליה. ואת עשו שנאתי, בגין כך סליקת מניה שרביטא, סליקת מניה תוכחתא, בגין דלא אתן ליה בי חולקא, רחיקא דנפשאי הוא. אבל אתון, אהבתי אתכם ודאי. ובגין כך, מוסר יי' בני אל תמאס ואל תקוץ בתוכחתו. מאי ואל תקוץ. לא תקוצון ביה, כמאן דערק מגו גובין, דאינון מילין כגובין לגביה בגרמיה.

כתוב (מלאכי א) אהבתי אתכם אמר ה' וגו'. מתוך אהבתו יש בידו תמיד שרביט להנהיגו. ואת עשו שנאתי, משום כך סלקתי ממנו את השרביט, סלקתי ממנו תוכחה, כדי שלא אתן לו חלק בי. הוא רחוק נפשי, אבל אתם - אהבתי אתכם ודאי. ומשום כך, מוסר ה' בני אל תמאס ואל תקוץ בתוכחתו. מה זה ואל תקוץ? כמו מי שבורח מתוך קוצים, שאותם דבורים כמו קוצים אליו בעצמו.

דף קט"ו ע"א

תא חזי, בשעתא דאתער צדק בדינוי. כמה סטרי טהירין, מתערין מימינא ומשמאלא, כמה שרביטין נפקין, מנהון שרביטי אשא, שרביטי גומרין, שרביטי שלהובא, כלהו נפקין ומתערין בעלמא, ולקאן לבני נשא. תחותייהו ממנו אחרניו, מארי טפסין, ממנו דארבעין חסר חד. שאטין ונחתין, לקאן וסלקין, ונטליו רשותא, עיילין (דף קט"ו ע"א) בנוקבא דתהומא רבא, מצבעין טפסי, ונורא דדליק אתחבר בהו, נפקי גומרין ושאטין ונחתין, ואשתכחו לקבליהון דבני נשא. והיינו דכתיב, ויספתי ליסרה אתכם אתן למאריהון דדינא, תוספת על דינא דלהון.

בא ראה, בשעה שמתעורר צדק בדינוי, כמה צדדי רוחות מתעוררים מימין ומשמאל, כמה שרביטים יוצאים, מהם שרביטי אש, שרביטי גחלים, שרביטי שלהבת, כלם יוצאים ומתעוררים בעולם ומלקים בני אדם. תחתיהם ממנים אחרים, בעלי חפלה, ממנים של ארבעים חסר אחת. משוטטים ויורדים, מלקים ועולים ונוטלים רשות, נכנסים לנקב תהום רבה, מצבעים צורות, ואש שדולקת מתחברת עמהם, יוצאים הגחלים ומשוטטים ויורדים, ונמצאים כנגד בני

אָדָם. וְהִינוּ מֵה שְׁפָתוֹב, וַיִּסְפְּתִי לַיִסְרָה אֶתְכֶם. אֶתְּוּ לְבַעְלֵי הַדִּין
תּוֹסַפֵּת עַל הַדִּין שְׁלֵהֶם.

כְּמֵה דָאֵת אָמַר, (בראשית ח) לֹא אוֹסִיף לְקַלֵּל עוֹד אֶת הָאָדָמָה בְּעִבּוֹר הָאָדָם.
מֵאִי לֹא אוֹסִיף. לֹא אֶתְּוּ תּוֹסַפֵּת לְמֵאֲרִי דִינָא לְשִׁיזָאָה עֲלֵמָא, אֶלָּא
תּוֹסַפֵּת כְּגוֹוֹנָא דִּיכִיל עֲלֵמָא לְמַסְבֵּל. וְעַל דָּא וַיִּסְפְּתִי, אֶתְּוּ תּוֹסַפֵּת וַדַּאי.

כְּמוֹ שְׁנֵאמַר, (בראשית ח) לֹא אֶסֶף לְקַלֵּל עוֹד אֶת הָאָדָמָה בְּעִבּוֹר הָאָדָם.
מֵה זֶה לֹא אֶסֶף? לֹא אֶתְּוּ תּוֹסַפֵּת לְבַעְלֵי דִין לְהַשְׁמִיד אֶת הָעוֹלָם, אֶלָּא
תּוֹסַפֵּת כְּמוֹ שְׁהָעוֹלָם יָכוֹל לְסַבֵּל. וְעַל זֶה וַיִּסְפְּתִי, אֶתְּוּ תּוֹסַפֵּת וַדַּאי.

תּוֹסַפֵּת אֲמַאי. בְּגִין לַיִסְרָה אֶתְכֶם שְׁבַע עַל חַטָּאתֵיכֶם. שְׁבַע, וְהֵא קוֹדֶשָׁא
בְּרִידָא הוּא אִי גְבִי הַהוּא דִּילִיָּה לֹא יָכִיל עֲלֵמָא לְמַסְבֵּל אֲפִילוּ רִגְעָא חֲדָא,
הַדָּא הוּא דְכְּתִיב, (תהלים קל) אִם עֲוֹנוֹת תִּשְׁמֹר יְהוָה יִי מִי יַעֲמוֹד, וְאֵת אֲמַרְתָּ
שְׁבַע עַל חַטָּאתֵיכֶם.

לְמֵה תּוֹסַפֵּת? כְּדִי לַיִסֵּר אֶתְכֶם שְׁבַע עַל חַטָּאתֵיכֶם. שְׁבַע? וְהֵרִי
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אִם גּוֹבָה אֶת שְׁלוֹ, אִין הָעוֹלָם יָכוֹל לְסַבֵּל אֲפִילוּ רִגְעָא
אַחַד, זֶהוּ שְׁפָתוֹב (תהלים קל) אִם עֲוֹנוֹת תִּשְׁמֹר יְהוָה אֲדַנִּי מִי יַעֲמוֹד, וְאֵתְּוּ
אֲמַרְתָּ שְׁבַע עַל חַטָּאתֵיכֶם! !

אֶלָּא מֵה תִּלְמוּד לּוֹמַר שְׁבַע. אֶלָּא הָא שְׁבַע לְקַבְּלֵיכוֹ. וּמֵאִי אִיהִי. דָּא
שְׁמִיטָה, דְּאִיהִי שְׁבַע, דְּאֶקְרִי שְׁבַע, כְּמֵה דָאֵת אָמַר, (דברים טו) מִקֶּץ שְׁבַע
שָׁנִים תַּעֲשֶׂה שְׁמִיטָה. וְעַל דָּא שְׁבַע עַל חַטָּאתֵיכֶם, וְאֶקְרִי שְׁבַע, וְאֶקְרִי בֵּת
שְׁבַע. מֵה בֵּין הָאִי לְהָאִי. אֶלָּא שְׁבַע בְּלַחֲוֹדָהָא, לְמַעַבְדַּ שְׁמִטָה, וְלְמַעַבְדַּ
דִּינִין, לְאַפְקָא חִירוֹ דְּכֻלָּא בְּה. בֵּת שְׁבַע אֶקְרִי, דְּאֶתְחַבֵּר בְּאַחְרָא כְּחֲדָא,
לְאַנְהָרָא, לְמַשְׁלֵט בְּמַלְכוּתָא, לְאוֹדְעָא מַלְכוּתָא בְּאַרְעָא וּבְכֻלָּא, בֵּת שְׁבַע
אֶקְרִי. כְּתִיב, (בראשית כו) עַל כֵּן שָׁם הָעִיר בְּאֵר שְׁבַע עַד הַיּוֹם הַזֶּה. בְּאֵר שְׁבַע,
בְּאֵרָה דִּיזְחָק הוּא, וְכֻלָּא חַד מְלָה הוּא.

אֶלָּא מֵה תִּלְמוּד לּוֹמַר שְׁבַע? אֶלָּא הֵרִי שְׁבַע כְּנִגְדְּכֶם, וּמִי הִיא? זֶה
שְׁמִטָה, שְׁהִיא שְׁבַע, שְׁנִקְרָאת שְׁבַע, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (דברים טו) מִקֶּץ שְׁבַע
שָׁנִים תַּעֲשֶׂה שְׁמִטָה. וְעַל זֶה שְׁבַע עַל חַטָּאתֵיכֶם, וְנִקְרָאת שְׁבַע,
וְנִקְרָאת בֵּת שְׁבַע. מֵה בֵּין זֶה לְזֶה? אֶלָּא שְׁבַע לְבִדָּהָא, לְעִשׂוֹת שְׁמִטָה
וְלְעִשׂוֹת דִּינִים, לְהוֹצִיא חֲרוֹת, שְׁהַכֵּל בְּה. נִקְרָאת בֵּת שְׁבַע,
שְׁהֵתְחַבְּרָה עִם אַחַר כְּאַחַד, לְהָאִיר, לְשֵׁלֵט בְּמַלְכוּת, לְהוֹדִיעַ הַמַּלְכוּת

בְּאֶרֶץ וּבְכָל, בֵּת שֶׁבַע נִקְרָאת. כְּתוּב, עַל כֵּן שֵׁם הָעִיר בְּאֶר שֶׁבַע עַד
הַיּוֹם הַזֶּה. בְּאֶר שֶׁבַע, בְּאֶר שֶׁל יִצְחָק הִיא, וְהַכֹּל הוּא דָבָר אֶחָד.

רַבִּי אַבָּא אָמַר, (ויקרא כ"ו) וַיִּסְרְתִי אֶתְכֶם אֶף אֲנִי שֶׁבַע עַל חֲטֹאתֵיכֶם.
וַיִּסְרְתִי אֶתְכֶם, עַל יְדֵי דְמַמְנֹן אַחֲרָנִין, כְּמָה דְאֻקְמוּהָ. אֶף אֲנִי, הָא אֲנָא
אֲתַעַר לְקַבְּלֵיכוֹ. הָא שֶׁבַע, לְאֲתַעַרָא עֲלֵיכוֹ.

רַבִּי אַבָּא אָמַר, וַיִּסְרְתִי אֶתְכֶם אֶף אֲנִי שֶׁבַע עַל חֲטֹאתֵיכֶם. וַיִּסְרְתִי
אֶתְכֶם, עַל יְדֵי מַמְנֵים אַחֲרִים, כְּמוֹ שֶׁבְּאֶרְוָה. אֶף אֲנִי, הַרְיִנִי מִתְעוּרָר
כְּגַגְדְּכֶם, וְהַרִי שֶׁבַע לְהַתְעוּרָר עֲלֵיכֶם.

תָּא חֲזִי, רַחֲמֵימוּתָא עֲלָאָה דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּיִשְׂרָאֵל, לְמַלְכָּא דְהוּהָ לִיה
בְּר יַחֲדָאִי, וְהוּהָ חֲטִי קַמִּי מַלְכָּא, יוֹמָא חַד סָרַח קַמִּי מַלְכָּא, אָמַר מַלְכָּא,
כָּל הַנִּי יוֹמִין אֶלְקִינָא לָךְ, וְלֹא קִבְּלִתְ. מִכָּאֵן וְאֵילָךְ חֲמִי מֵאִי אַעֲבִיד לָךְ,
אִי אֲתַרִּיךְ לָךְ מִן אַרְעָא, וְאַפִּיק לָךְ מִמַּלְכוּתָא, דִּילְמָא יְקוּמוּן עֲלֵךְ דּוּבִי
חַקְלָא, אוֹ זְאֲבֵי חַקְלָא, אוֹ לַסְטִין, וְיַעֲבְרוּן לָךְ מַעֲלָמָא. מַה אַעֲבִיד. אֶלָּא
אֲנָא וְאַנְתָּ נִיפּוּק מֵאַרְעָא.

בֵּא רְאֵה אֶת הָאֲהָבָה הָעֲלִיוֹנָה שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל. לְמַלְכָּךְ
שֶׁהָיָה לוֹ בֵּן יַחֲדָי, וְהָיָה חוּטָא לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ. יוֹם אֶחָד סָרַח לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ,
אָמַר הַמֶּלֶךְ: כָּל הַיָּמִים הִלְלוּ הַלְקִיטִי אוֹתְךָ וְלֹא קִבְּלִתְ. מִכָּאֵן וְאֵילָךְ
רְאֵה מַה אַעֲשֶׂה לָךְ; אִם אֲגַרֵּשׁ אוֹתְךָ מִן הָאֶרֶץ וְאוּצִיא אוֹתְךָ מִן
הַמַּלְכוּת, אוֹלִי יְקוּמוּ עֲלֵיךְ דְבִי הַשְׂדֵה, אוֹ זְאֲבֵי הַשְׂדֵה, אוֹ לַסְטִים,
וְיַעֲבִירוּ אוֹתְךָ מִן הָעוֹלָם. מַה אַעֲשֶׂה? אֶלָּא אֲנִי וְאַתָּה נִצָּא מִן הָאֶרֶץ.

כִּד אֶף אֲנִי, אֲנָא וְאַנְתָּ נִיפּוּק מֵאַרְעָא (אֶף אֲנָא וְאַנְתָּ נַחַד בַּגְלוּתָא וְנִיפּוּק כַּחַדָּא). כִּד
אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, יִשְׂרָאֵל מַה אַעֲבִיד לָכוֹ, הָא אֶלְקִינָא לָכוֹ, וְלֹא
אַרְפִּיתוּ אוֹדְנִיכוֹ, הָא אֵייתִינָא עֲלֵיכוֹ מֵאַרִי תְרִיסִין, מֵאַרִי טַפְסִין,
לְאַלְקָאָה לָכוֹן, וְלֹא שְׂמַעְתוּן. אִי אֲפִיק לָכוֹ מֵאַרְעָא לְחוּדְכוֹן, דְּחִילָנָא
עֲלֵיכוֹ מִכְּמָה דּוּבִין, מִכְּמָה זְאֲבִין, דִּיקוּמוּן עֲלֵיכוֹ, וְיַעֲבְרוּן לָכוֹ מַעֲלָמָא.
אַבֵּל מַה אַעֲבִיד לָכוֹן, אֶלָּא אֲנָא וְאַתוּן נִפּוּק מֵאַרְעָא, וְנַהֲד בְּגְלוּתָא.

כִּד אֶף אֲנִי, אֲנִי וְאַתָּה נִצָּא מִן הָאֶרֶץ [אֶף אֲנִי וְאַתָּה נַלְךְ בַּגְלוּת וְנִצָּא יַחַד]. כִּד
אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: יִשְׂרָאֵל, מַה אַעֲשֶׂה לָכֶם? הַרִי הַלְקִיטִי אֶתְכֶם
וְלֹא הִרְפַּנְתֶּם אֲזִנֵיכֶם. הַרִי הִבֵּאתִי עֲלֵיכֶם בַּעֲלֵי מְגִנִים, בַּעֲלֵי חַבְלָה,
לְהַלְקוֹת אֶתְכֶם, וְלֹא שְׂמַעְתֶּם. אִם אוּצִיא אֶתְכֶם מִן הָאֶרֶץ לְבַדְכֶם,

אָנִי פּוֹחַד עֲלֵיכֶם מִכַּפֵּה דְבַיִם, מִכַּפֵּה זְאֵבִים שְׂיִקוּמוּ עֲלֵיכֶם וַיַּעֲבִירוּ
אֶתְכֶם מִן הָעוֹלָם. אָבֵל מָה אַעֲשֶׂה לָכֶם? אֵלֶּא אָנִי וְאַתֶּם נִצָּא מִן הָאָרֶץ
וְנִלְךְ לְגִלוֹת.

הָדָא הוּא דְכַתִּיב וַיִּסְרַתִּי אֶתְכֶם לְמַהֲדָּ בְּגִלוֹתָא. וְאִי תִימְרוּן דְּאֶשְׁבּוֹק
לְכוּן, אֲף אָנִי עִמְכוּן. שְׁבַע עַל חֲטָאֵתֵיכֶם, דָּא שְׁבַע דִּיתְתַּרְךְ עִמְכוּן, וְאַמְאִי.
עַל חֲטָאֵתֵיכֶם. הָדָא הוּא דְכַתִּיב, (ישעיה ג) וּבִפְשָׁעֵיכֶם שְׁלַחַה אִמְכֶם. אָמַר
קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֶתוֹן גְּרַמְתוּן, דְּאַנָּא וְאַתוֹן לָא נִידוּר (ס"א בארעא) בְּעֵלְמָא
(נ"א נטרוד (ס"א מארעא) מעלמא). הָא מְטְרוֹנִיתָא נִפְקַת מִהֵיכְלָה עִמְכוּן, הָא
אֶתְחַרַב כְּלָא, הֵיכְלָא דִּילִי וְדִלְכוּן אֶתְחַרַב. דְּהָא לְמַלְכָּא לָא אֶתְחַזִּי
הֵיכְלָא, אֵלֶּא כַּד אִיהוּ עָיִל עִם מְטְרוֹנִיתָא. וְחֻדוּהָ דְמַלְכָּא לָא אֶשְׁתַּכַּח.

זֶהוּ שְׁפַתוֹב וַיִּסְרַתִּי אֶתְכֶם, לְלַכְתָּ בְּגִלוֹת. וְאַס תֵּאמְרוּ שְׁאַעְזֹב אֶתְכֶם
- אֲף אָנִי עִמְכֶם. שְׁבַע עַל חֲטָאֵתֵיכֶם - זֹו שְׁבַע שְׁתַּתְּגַרְשׁ עִמְכֶם. וְלָמָּה?
עַל חֲטָאֵתֵיכֶם. זֶהוּ שְׁפַתוֹב (ישעיה ג) וּבִפְשָׁעֵיכֶם שְׁלַחַה אִמְכֶם. אָמַר
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: אֶתְס גְּרַמְתֶּם שְׁאַנִּי וְאַתֶּם לָא נְדוּר (בארץ) בְּעוֹלָם
(נגרש (מהארץ) מהעולם), הָרִי הַגְּבִירָה יִצְאָה מִהֵיכְלָה עִמְכֶם. הָרִי הַכֹּל נַחְרַב,
הֵהִיכַל שְׁלִי וְשְׁלַכְס נַחְרַב. שְׁהָרִי לְמַלְךְ לָא רָאוּי הֵיכַל אֵלֶּא כְּשֶׁהוּא
נִכְנָס עִם הַגְּבִירָה. וְשִׁמְחַת הַמְּלֶכֶד אֵינָה נִמְצָאֵת.

אֵלֶּא בְּשַׁעְתָּא דְּעָאֵל בְּהֵיכְלָא דְּמְטְרוֹנִיתָא, וְאַשְׁתַּכַּח בְּרָהָא עִמָּה בְּהֵיכְלָא,
חֻדָּאן כְּלָהוּ כְּחֻדָּא. הַשְׁתָּא דְּלָא אֶשְׁתַּכַּחוּ בְּרָא וּמְטְרוֹנִיתָא, הָא הֵיכְלָא
חֲרִיבָא מְכֹלָא. אֵלֶּא אָנָּא מָה אַעֲבִיד. אֲף אָנָּא עִמְכוּן. וְהַשְׁתָּא אֲף עַל גַּב
דִּישְׂרָאֵל אֵינְהוּ בְּגִלוֹתָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶשְׁתַּכַּח עִמְהוֹן, וְלָא שְׁבִיק לוֹן,
דְּכַד יִפְקוּן, יִשְׂרָאֵל מִן גְּלוּתָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, יְתוּב עִמְהוֹן. דְּכַתִּיב,
(דברים ט) וְשָׁב יְיָ אֱלֹהֵיךְ, וְשָׁב יְיָ אֱלֹהֵיךְ וְדָאִי. וְהָא אֶתְמַר.

אֵלֶּא בְּשַׁעָה שְׁנַכְנַס לְהֵיכַל הַגְּבִירָה, וְנִמְצָא בְּנָה עִמָּה בְּהֵיכַל, כְּלָם
שְׁמַחִים כְּאַחַד. עַכְשׁוּ שְׁאַיִן נִמְצָאִים הֵבִן עִם הַגְּבִירָה, הָרִי הֵהִיכַל חֲרַב
מִהַכֹּל. אֵלֶּא אָנִי מָה אַעֲשֶׂה? אֲף אָנִי עִמְכֶם. וְעַכְשׁוּ, אֲף עַל גַּב שְׁיִשְׂרָאֵל
הֵם בְּגִלוֹת, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִמְצָא עִמְהֶם וְלָא עוֹזֵב אוֹתֶם. שְׁכַּאֲשֶׁר
יִצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִן הַגְּלוּת, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יָשׁוּב עִמָּם, שְׁפַתוֹב (דברים ט)
וְשָׁב ה' אֱלֹהֵיךְ, וְשָׁב ה' אֱלֹהֵיךְ וְדָאִי, וְהָרִי נִתְבָּאֵר.

רַבִּי חֲנִיָּא וְרַבִּי יוֹסִי הוּוּ אֲזִלִּי בְּאַרְחָא, אַעֲרַעוּ בְּהֵיכָא מְעַרְתָּא בְּחַקְלָא.
אָמַר רַבִּי חֲנִיָּא לְרַבִּי יוֹסִי, הָאִי דְכַתִּיב, (דברים כח) אֵלֶּה דְבְרֵי הַבְּרִית וְגוֹ',

מלבד הברית. מאי דברי הברית. דברי גבורה (ס"א האלה) מבועי ליה. אמר ליה הא אוקמוה, הללו מפי הגבורה, והללו מפי עצמו של משה, והא אתמר.

רבי חייא ורבי יוסי היו הולכים בדרך, נפגשו באותה מערה בשדה. אמר רבי חייא לרבי יוסי, זה שכתוב (שם כח) אלה דברי הברית וגו', מלבד הברית. מה זה דברי הברית? דברי גבורה (האלה) היה צריך להיות! אמר לו, הרי פרשוה, הללו מפי הגבורה, והללו מפי עצמו של משה, והרי נתבאר.

דף קט"ו ע"ב

תא חזי, אליו ואלין דברי הברית הוו, (דף קט"ו ע"ב) דאף על גב דמפי הגבורה הוו מליין. מלי ברית הוו, דהא טב וביש ביה תליין. טב דאתי מצדיק. ביש דאתי מן דינא. דינא, מאתר דדינא, והיינו צדק. וצדיק וצדק ברית אינון, ברית אקרוין. ועל דא, מלין אלין, מלי ברית אינון. וקשיר ברית כחדא. ובגין כד זכור ושמור, קשיר כחדא. זכור ביום, שמור בלילה. הא ברית כחדא, ובגין כד ברית ודאי, דברי הברית נינהו. ובכל אתר ברית באתר דא איהו.

בא ראה, אלה ואלה היו דברי הברית. שאף על גב שהדברים היו מפי הגבורה - דברי ברית היו, שהרי טוב ורע תלויים בו. הטוב שפא מצדיק, והרע שפא מן הדין. הדין ממקום הדין, והינו צדק. וצדיק וצדק הם ברית, ונקראים ברית. ולכן מלים אלו דברי ברית הו, וקשיר הברית כאחד. ומשום כד זכור ושמור קשורים כאחד. זכור ביום, שמור בלילה. הרי ברית כאחד, ומשום כד ברית ודאי, דברי הברית הם. ובכל מקום הברית היא במקום הזה.

אמר רבי חייא, ודאי הכי הוא, ובגין כד שבת דאיהו זכור ושמור, אקרי ברית. דכתוב, (שמות לא) ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדורתם ברית עולם. וכלא מלה חד, ואתר דא, אקרי ברית בכל אתר.

אמר רבי חייא, ודאי כד זה, ומשום כד שבת, שהיא זכור ושמור, נקראת ברית, שכתוב (שמות לח) ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדורתם ברית עולם. והכל דבר אחד, והמקום הזה נקרא ברית בכל מקום.

תָּא חֲזִי, כְּתִיב וְנִתְּתִי שְׁלוֹם בְּאֶרֶץ, הוּא יְסוּד, דְּאִיהוּ שְׁלָמָא דְאַרְעָא,
שְׁלָמָא דְבֵיתָא, שְׁלָמָא דְעוֹלָמָא. וְיִסְרְתִי אֶתְכֶם אֶף אֲנִי שְׁבַע. מַאי זִי. דָּא
צִדְקָא. הָא וְדָאֵי בְרִית, וּבְגִין כְּדָּ דְבְרֵי הַבְּרִית נִינְהוּ.

בֵּא רְאֵה, כְּתוּב וְנִתְּתִי שְׁלוֹם בְּאֶרֶץ, הוּא יְסוּד, שְׁהוּא שְׁלוֹם הָאֶרֶץ,
שְׁלוֹם הַבַּיִת, שְׁלוֹם הָעוֹלָם. וְיִסְרְתִי אֶתְכֶם אֶף אֲנִי שְׁבַע. מַה זֶה שְׁבַע?
זֶה צִדְקָא. הֲרִי וְדָאֵי הַבְּרִית, וּמְשׁוּם כְּדָּ דְבְרֵי הַבְּרִית הֵם.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי כְּתִיב. (ויקרא כ"ו) וְאֶף גַּם זֹאת בְּהִיּוֹתְכֶם בְּאֶרֶץ אוֹיְבֵיהֶם וְגו'.
וְאֶף גַּם זֹאת, וְאֶף, כְּמָה דְאֵתְ אָמַר, אֶף אֲנִי. גַּם, לְרַבּוֹת כְּנִסְת יִשְׂרָאֵל,
דְּאֶקְרִי זֹאת, דְּלֹא שְׁבַקְת לֹון לְעֵלְמִין. בְּהִיּוֹתְכֶם בְּאֶרֶץ אוֹיְבֵיהֶם, בְּהִיּוֹתְכֶם
כְּלָא כְּחֻדָּא. לֹא מְאַסְתִּים וְלֹא גְעַלְתִּים בְּגִין דְּלֹא אֶתְחַבֵּר בְּהוּ. לְהַפֵּר בְּרִיתִי
אֶתְכֶם, דְּאִי לֹא אֶפְרוֹק לְהוּ, הָא בְּרִיתִי פְּלִיג, וּבְגִין כְּדָּ לְהַפֵּר בְּרִיתִי אֶתְכֶם.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כְּתוּב וְאֶף גַּם זֹאת בְּהִיּוֹתְכֶם בְּאֶרֶץ אוֹיְבֵיהֶם וְגו'. וְאֶף
גַּם זֹאת, וְאֶף - כְּמוֹ שְׁנֵאמַר אֶף אֲנִי. גַּם - לְרַבּוֹת כְּנִסְת יִשְׂרָאֵל
שְׁנִקְרֵאת זֹאת, שְׁלֹא עוֹזְבֵת אוֹתְכֶם לְעוֹלָמִים. בְּהִיּוֹתְכֶם בְּאֶרֶץ אוֹיְבֵיהֶם
- בְּהִיּוֹתְכֶם הַכֹּל כְּאֶחָד. לֹא מְאַסְתִּים וְלֹא גְעַלְתִּים - כְּדִי שְׁלֹא אֶתְחַבֵּר
עִמָּם. לְהַפֵּר בְּרִיתִי אֶתְכֶם - שְׁאֵם לֹא אֶפְדֶּה אוֹתְכֶם, הֲרִי בְּרִיתִי
מִתְחַלְקֵת. וּמְשׁוּם כְּדָּ, לְהַפֵּר בְּרִיתִי אֶתְכֶם.

אָמַר רַבִּי חֲזִי, אֲנָא שְׁמַעְנָא מְלַה חֲדָתָא, דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר לֹא מְאַסְתִּים
וְלֹא גְעַלְתִּים לְכַלְתֶּם, לֹא הַכִּיתִים וְלֹא הֲרַגְתִּים לְכַלּוֹתְכֶם מִבְּעֵי לִיה. אֶלָּא
לֹא מְאַסְתִּים וְלֹא גְעַלְתִּים, מֵאֵן דְּסֵאֲנִי לְאַחְרָא מְאִיס הוּא לְקַבְלִיה, וְגַעְלָא
הוּא בְּגִיעוּלָא קַמִּיה. אֲבַל הָכָא, לֹא מְאַסְתִּים וְלֹא גְעַלְתִּים. מַאי
טַעְמָא. בְּגִין דְּחַבִּיבוּתָא דְנַפְשָׁאֵי בִינֵיהוּ. וּבְגִינָה כְּלָהוּ חַבִּיבִין גְּבָאֵי, הֲדָא
הוּא דְכְּתִיב לְכַלְתֶּם. לְכַלְתֶּם כְּתִיב, חֲסֵר וַיִּי, בְּגִינָה לֹא מְאַסְתִּים וְלֹא
גְעַלְתִּים, בְּגִין דְּאִיהִי רַחֲמֵתָא דְנַפְשָׁאֵי, רַחֲמֵתָא דִּילֵי גְבָהָא.

אָמַר רַבִּי חֲזִי, אֲנִי שְׁמַעְתִּי דְּבַר חֲדָשׁ, שְׁאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, לֹא
מְאַסְתִּים וְלֹא גְעַלְתִּים לְכַלְתֶּם, לֹא הַכִּיתִים וְלֹא הֲרַגְתִּים לְכַלְתֶּם הִיָּה
צְרִיךְ לְהִיּוֹת! אֶלָּא לֹא מְאַסְתִּים וְלֹא גְעַלְתִּים - מִי שְׁשׁוֹנָא מִישְׁהוּ
אַחַר, הוּא מְאוּס כְּנַגְדוּ, וּמִגְעִיל בְּגַעַל לְפָנָיו. אֲבַל כְּאֵן, לֹא מְאַסְתִּים
וְלֹא גְעַלְתִּים. מַה הַטַּעַם? מְשׁוּם שְׁחַבִּיבוּת נַפְשֵׁי בִינֵיהֶם, וּבְגַלְלָה כְּלָם

חביבים עבורי. זהו שכתוב לכלתם. לכלתם כתוב, חסר וי"ו, בגללה לא מאסתים ולא געלתים, משום שהיא אהבת נפשי, אהבתי אצלה.

לבר נש דרחים אתתא, והוות דיירא בשוקא דבורסקי, אי לא הוות היא תמן, לא עייל בה לעלמין. פיון דהיא תמן, דמי בעינוי פשוקא דרוכלי, דכל ריחין דעלמין טבין אשתכחו תמן.

לאדם שאהב אשה, והיתה גרה בשוק של בורסקים, אם היא לא היתה שם, לא היה נכנס לשם לעלמים. פיון שהיא שם, דומה בעינוי כמו שוק של רוכלים, שכל הריחות של עולמות טובים נמצאים שם.

אוף הקא, ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם, דאיהו שוקא דבורסקי, לא מאסתים ולא געלתים. ואמאי. לכלתם. בגין פלתם, דאנא רחימנא לה, דאיהי רחימתא דנפשאי, דשריא תמן, ודמי עלי ככל ריחין טבאן דעלמא, בגין ההיא פלה דבגווייהו. אמר רבי יוסי, אלו לא אתינא הקא, אלא למשמע מלה דא דיי.

אף פאן, ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם, שהוא שוק של בורסקים, לא מאסתים ולא געלתים, ולמה? לכלתם. בשביל פלתם, שאני אהב אותה, שהיא אהבת נפשי, ששורה שם, ודומה עלי כמו כל הריחות הטובים של העולם משום אותה הפלה שבתוכם. אמר רבי יוסי, אלו לא באנו לכאן אלא לשמע את זה - די לי.

פתח ואמר, (מלאכי א) בן יכבד אב ועבד אדניו. בן יכבד אב, כמה דאת אמר (שמות כ) כבד את אביך ואת אמך, ואוקמוה, במיכלא ובמשתניא ובכלא. האי בחייוי דאתחייב ביה. בתר דמית, אי תימא הא פטור מניה הוא, לאו הכי. דאף על גב דמית, אתחייב ביקריה יתיר, דכתוב כבד את אביך. דאי ההוא ברא אזיל בארח תקלא, ודאי מבזה לאבוי הוא, ודאי עביד ליה קלנא.

פתח ואמר, (מלאכי א) בן יכבד אב ועבד אדניו. בן יכבד אב, כמו שנתאמר (שמות כ) כבד את אביך ואת אמך, ופרשוה, במאכל ובמשתנה ובכל. זה בחייו שהתחייב בו. אחר שמת, אם תאמר הרי הוא פטור ממנו - לא כך. שאף על גב שמת, התחייב בכבודו יותר, שכתוב כבד את אביך. שאם אותו הבן הולך בדרך עקשת, ודאי שהוא מבזה את אביו, ודאי

וְאִי הֵהוּא בְּרָא אָזִיל בְּאַרְח מִיֶּשֶׁר, וְתִקִּין עוֹבְדוֹי, וְדַאי דָּא אוֹקִיר לְאַבּוּי,
אוֹקִיר לִיה בְּהַאי עֲלָמָא גְבִי בְּנֵי נְשָׂא, אוֹקִיר לִיה בְּהַהוּא עֲלָמָא, גְבִי
קוּדְשָׁא בְּרִידָה הוּא. וְקוּדְשָׁא בְּרִידָה הוּא חֵיס עֲלֵיה, וְאוֹתִיב לִיה בְּכוּרְסִיָּא
דִּיקְרִיה. וְדַאי בְּן יְכַבֵּד אָב.

שְׁעוּשָׂה לוֹ קִלוֹן. וְאִם אוֹתוֹ הִבֵּן הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָה, וּמִתְקַן אֶת מַעֲשָׂיו,
וְדַאי שְׂזָה מְכַבֵּד אֶת אָבּוּי, מְכַבֵּד אוֹתוֹ בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם אֲצֵל בְּנֵי אָדָם,
מְכַבֵּד אוֹתוֹ בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם אֲצֵל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
חֵס עָלָיו וּמוֹשִׁיב אוֹתוֹ בְּכֶסֶף כְּבוֹדוֹ. וְדַאי בְּן יְכַבֵּד אָב.

כְּגוֹן רַבִּי אֶלְעָזָר, דְּאִיהוּ אוֹקִיר לִיה לְאַבּוּי בְּהַאי עֲלָמָא, וּבְהַהוּא עֲלָמָא
הַשְׁתָּא אֲסָגִי שְׂבַחָא דְרַבִּי שְׁמַעוֹן בְּתַרִּין עֲלָמִין, בְּהַאי עֲלָמָא, וּבְהַהוּא
עֲלָמָא יַתִּיר מְחִיּוּי. דְּזָכָה לְבָנִין קְדִישִׁין, וְלְגִזְעִין קְדִישִׁין. זְכָאִין אֵינּוּן
צְדִיקִיָּא, דְּזְכָאִין לְבָנִין קְדִישִׁין, לְגִזְעִין קְדִישִׁין. עֲלִיּהוּ אֲתִקְרִי, (ישעיה סא)
כָּל רְאִיָּהֶם יִפְרוּס כִּי הֵם זָרַע בְּרַךְ יְיָ אָמֵן.

כְּמוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר שְׁמַכְבֵּד אֶת אָבּוּי בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְאוֹתוֹ הָעוֹלָם, עֲכָשׁוּ
מִתְרַבֵּה כְּבוֹדוֹ שֶׁל רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּשָׁנֵי עוֹלָמוֹת - בְּעוֹלָם הַזֶּה, וּבְאוֹתוֹ
הָעוֹלָם יוֹתֵר אֲשֶׁר בְּחַיָּיו. שְׂזָכָה לְבָנִים קְדוֹשִׁים וְלְגִזְעִים קְדוֹשִׁים.
אֲשֶׁרֵי הַצְּדִיקִים שְׂזוֹכִים לְבָנִים קְדוֹשִׁים, לְגִזְעִים קְדוֹשִׁים, שְׁעֲלֵיהֶם
נֹאמֵר. כָּל רְאִיָּהֶם יִפְרוּס כִּי הֵם זָרַע בְּרַךְ יְיָ אָמֵן.

בְּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. יְמִלּוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.